

၉၉၂၀

၂/၅၅

၄. ၃၁၂

အရှင် ဇနကာဘိဝံသ

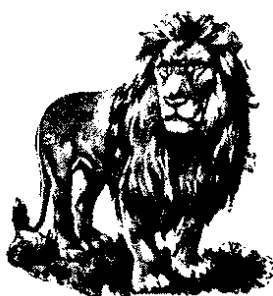
၏

အမှတ် (၂၉) ကျမ်းစာ၊

သီလက္ခန္ဓာဘာသာဠိကာ

[ပါဠိတော်နိဿယ နောက်ဆက်တွဲ ပါသည်။]

ပဌမအုပ်

ဂျင်ထူး

နှိန်း-၁၃၊

နယူးဘားမား ပိဋကပုံနှိပ်တိုက်
အမရပူရမြို့။

သီလက္ခန်ဘာသာဋီကာ (ပ)

ပုံနှိပ်မှုတ်တမ်း

ဘာသာရေးဆိုင်ရာ စာမူခွင့်ပြုချက်

အမှတ် (၂၅၃ / ၂၀၀၀) (၅)

စာအုပ်စာတမ်း စာနယ်ဇင်း မျက်နှာပိုး

ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခွင့်ပြုချက် အမှတ် (၂၂၂ / ၂၀၀၀) (၅)

ခုနှစ်	-	၂၀၀၀ ဇွန်လ
အုပ်ရေ	-	၅၀၀၀
အကြိမ်	-	စတုတ္ထ
တန်ဖိုး	-	

ထုတ်ဝေသူ - ဦးမောင်မောင် (ပြ-၀၃၂၇၁)
မဟာဂန္ဓာရုံစာပေ၊ ပိန်းတန်းရပ်၊ အမရပူရမြို့။

ပုံနှိပ်သူ - ဦးမောင်မောင် (ပြ-၀၁၈၂၄)
နယူးဘားမားအောင်ဆက်မိဋကပုံနှိပ်တိုက်၊
မဟာဂန္ဓာရုံ - မြင်းမူကျောင်း၊ အမရပူရမြို့။

ပြန်ဆိုရာဌာနများ - မဟာဂန္ဓာရုံကျောင်းတိုက်၊ ဇရပ်ဝင်း၊ အမရပူရမြို့။

၁၂၁-ပ၊ ဝမ်းချောင်းလမ်း၊ ရှင်စောပုရပ်ကွက်၊

ဝမ်းချောင်းမြို့နယ်၊ ရန်ကုန်မြို့။

အခြေခံနိဒါန်း

ယော သော သီလာဒိက္ခန္ဓေဟိ၊ သုဂတော အတုလော သုတော၊
ဓမ္မဝဂ္ဂေါ သံဃဝဂ္ဂေါ၊ ဂုရုဝဂ္ဂေါပိ ပါကဋ္ဌော။

ယော သော သုဂတော-မဟာကရုဏာ၊ ဉာဏ်ပညာဖြင့်၊ များစွာကယ်တင်၊
နိဗ္ဗာန်ဝင်ငြား၊ အကြင်မြတ်စွာဘုရားသည်။ ယေဟိ သီလာဒိက္ခန္ဓေဟိ-သီလက္ခန္ဓာ၊
စသည့်ငါးဖြာ၊ အကြင် ဂုဏ်တော်ရတနာတို့ဖြင့်၊ အတုလော-လူထက်လည်းချွန်၊
နတ်ထက်လွန်လျက်၊ ရှင်မွန်ဆူဆူ၊ အတူမရှိသည်ဖြစ်၍၊ သုတော-ဗြဟ္မာ သကြား၊
လူနတ်များ၌၊ ထင်ရှားမြင့်မော်၊ ကျော်စောတော်မူပါပေ၏။ ယော သော ဓမ္မဝဂ္ဂေါ-
မဂ်ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်၊ ဓမ္မက္ခန္ဓာဟု၊ ဆယ်တန်မြွက်ဖော်၊ အကြင် တရားတော်အစုသည်
လည်း၊ အတုလော-လောကီတရား၊ အစားစားထက်၊ ထူးခြားကဲမွန်၊ တုဘက်လွန်
သည်ဖြစ်၍၊ သုတော-ပညာရှိအပေါင်း၊ သူတော်ကောင်းအလယ်၊ ခံထယ်ထင်ရှား၊
ကျော်ကြားတော်မူပါပေ၏။ ယော သော သံဃဝဂ္ဂေါ-လမ်းမှန်ကျင့်ကာ၊ အရိယာ
ဟု၊ ကောင်းစွာဖြစ်ပေါ်၊ အကြင် သံဃာတော် အစုအဝေးသည်လည်း၊ အတုလော-
ဘုရားလက်ထက်၊ အဆက်ဆက်မှ၊ တုဖက်ကြလည်း၊ လုံးမပြု၊ အတူမရှိသည်
ဖြစ်၍၊ သုတော-ပညာရှိအပေါင်း၊ သူတော်ကောင်းတို့၊ ညွတ်ပြောင်းထိုက်စွာ၊
ထင်ရှားတော်မူပါပေ၏။ ယော သော ဂုရုဝဂ္ဂေါပိ-ကျောက်ထီးတမျှ၊ လေးစားရ
သည့်၊ ငါ့ကျေးဇူးရင်၊ အကြင်ဆရာရှင် အပေါင်းသည်လည်း၊ ပါကဋ္ဌော-ကိုယ့်
ဂိုဏ်း ကိုယ့်နယ်၊ ကိုယ့်နိကာယ်၌၊ ထိပ်ဝယ်တင်ထား၊ ထင်ရှားတော်မူပါပေသည်
တကား။ [သီလက္ခန္ဓဝဂ္ဂနှင့် လိုက်လျော်အောင် “ဓမ္မဝဂ္ဂေါ” စသည်ဖြင့် ဆိုပါသည်။]

တေသံ နော ပူဇနတ္ထာယ၊ ဝါစနာမဂ္ဂနိဿိတာ၊

ဟေဿတေယံ ဘာသာဋီကာ၊ သီလက္ခန္ဓတ္ထဝဏ္ဏနာ။

တေသံ-ထိုသီလက္ခန္ဓာ၊ စသည်အပြား၊ လွန်ထင်ရှားသည့်၊ သုံးပါးရတနာ၊
မြတ်ဆရာတို့အား၊ နော-ရတနာသုံးဖြာ၊ မြတ်ဆရာကို၊ မှန်စွာနေ့စဉ်၊ ကျေးဇူး
တင်သော ငါတို့၏၊ ပူဇနတ္ထာယ-ဓမ္မရတနာ၊ ဖွင့်ပြကာဖြင့်၊ ကောင်းစွာကော်ရော်၊
ပူဇော်ခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဝါစနာမဂ္ဂနိဿိတာ-ဆရာတော်ရင်၊ ကျေးဇူးရှင်တို့၊ နေ့စဉ်
ချနည်း၊ လမ်းမှန်မှီးသော၊ သီလက္ခန္ဓတ္ထဝဏ္ဏနာ-သီလက္ခန္ဓဝဂ္ဂ၊ ဋ္ဌကထာနက်ကို၊
ထပ်လျက်ဆင့်ကာ၊ ဖွင့်ရာဖွင့်ကြောင်းဖြစ်သော၊ အယံ ဘာသာဋီကာ-ဘာသာ
ဋီကာ၊ အမည်သာသည့်၊ မှီရာသိပ်သည်း၊ ဤနိဿယည်းသည်လည်း၊ ဟေဿ
တေ-နောင်လာ ခုခေတ်၊ ရှုစားရစ်ဖို့၊ မူသစ်ရတနာ၊ ဖြစ်ပေါ်ပါလိမ့်သတည်း။

စ၍ လေ့လာချိန်။ ။ မိမိသည် ဤသီလကွန် အဋ္ဌကထာကို ၁၅နှစ် ပြည့်ကာလဖြစ်သော ကျောင်းသားအရွယ် ငယ်စဉ်ကပင် မြောင်းမြဆရာတော် လောင်း သကျသီဟစမ္မာစရိယ အထံ၌ ကိုယ်တိုင်ဆိုဝါဖြင့် သင်ယူခဲ့ရပါသည်။ ထို့နောက် ပခုက္ကူ-မဟာဝီသုတာရာဇတိုက်သို့ ရောက်စဉ်အခါ၌လည်း ထပ်၍ လေ့လာရုံမက၊ သကျသီဟ-ပရိယတ္တိစာမေးပွဲ မဝင်ခင်လည်းကောင်း၊ ဝင်ပြီးမှ လည်းကောင်း ကိုယ်တိုင်ပင် ဝိဇ္ဇာခဲ့ပါသည်။

အခက်ဆုံး။ ။ ထိုမျှလောက် အထပ်ထပ် လေ့လာပြီးဖြစ်ပါသော်လည်း ဤအဋ္ဌကထာ၏ ဘာသာဋီကာကို ပိုချရင်း ရေးသားပြန်သောအခါ လွယ်မည့် အယောင်ဖြင့် ခက်ခဲသော အချက်များစွာကို တွေ့ရပါသည်။ အဋ္ဌသာလိနီ အဋ္ဌကထာသည် အဘိဓမ္မာညွှတ်နှင့် သဘာဝဓမ္မ အခြေရပြီးသူတို့အတွက် ဤမျှ လောက် မခက်လှပါ။ မူလဋီကာအတွက်သာ ခက်ခဲပါသည်။ ဤအဋ္ဌကထာကား သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်၏သာ အာရုံဖြစ်နိုင်သော တိတ္ထိတို့ဆိုင်ရာ ဘာသာဝါဒ ကြောင့် ရှေ့ပိုင်းသုတ်များ၌ တစ်မျိုးပြီးတစ်မျိုး ရှုပ်ထွေးလာသဖြင့် ခက်ပြီးရင်း ခက်ရင်း ဖြစ်ရကား အခက်ဆုံး အဋ္ဌကထာဟု ဆိုထိုက်ပါသည်။

ဓက်မှ ဉာဏ်တက်။ ။ အခက်ဆုံးအာရုံသည် အတက်ဆုံးဉာဏ်၏ကျက်စားရာဖြစ်သောကြောင့် ဤအဋ္ဌကထာအဖွင့်ကို ရေးသားရာ၌ သတိ သမာဓိ စူးစိုက်စွာ အခြွေအရံပါသော ထက်မြက်သောဉာဏ်ကို မဖြစ်-ဖြစ်အောင် ထူထောင်ရပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဤကျမ်းစာကို ပို့ချ ရေးသားချိန်ဝယ် မိမိဉာဏ်လည်း တိုးတက်၍လာသကဲ့သို့ ထင်ရပါသည်။

တောင့်တခြင်း။ ။ မိမိမှာ ဉာဏ်တက်လာလေ ဘုရားအာရုံ ထုံမိလေ ဖြစ်သောကြောင့် ဤကျမ်းစာကို လေ့လာသော ပုဂ္ဂိုလ်များလည်း အလားတူ သတိ သမာဓိ ပညာ သဒ္ဓါထက်စေလိုသောကြောင့် ဘုရားရှင်ကို နေ့စဉ်နေ့စဉ် တွေ့မြင် ဖို့ရာ ဘုရားရွှေ့နှုတ်တော်ထွက် ပါဠိတော်နိဿယကိုပါ နောက်ဆက်တွဲ စီစဉ် ထားပါသည်။ ဗုဒ္ဓါနုဿတိဘာဝနာ အရသာပေါ်သည့်တိုင်အောင် လေ့လာနိုင် ပါစေသတည်း။

ယၢ် ဥတ္တံ အယုတ္တေတ္တံ, ပမာဒေန ဘမေန ဝါ။

ဝဇော မယာ ဒယာဝဇ္ဇော၊ သဇ္ဇော သံသောဇယန္တု တံ။

အရှင်ဇနကာဘိဝံသ

သာသနာသက္ကရာဇ်

၂၅၁၃

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
အင်္ဂဝိဇ္ဇာ	၅၆၄
အင်္ဂုတ္တရအမည်	၁၃၇
အင်္ဂုလဋ္ဌိ၊ အင်္ဂုလဋ္ဌိ	၅၆၄
အင်္ဂေါ၊ ဇေဋ္ဌော၊ သေဋ္ဌော	၃၉၁
အစဉ်အတိုင်းဖွင့်ရကျိုး	၃၁၅
အစ္ဆရိယံ	၂၇၆
အဇ္ဈာသယန္တိ အဓိဝုတ္တိ	၃၂၀
အညမညဿ	၂၅၂
အတ္တ=အတ္တဘာဝ	၄၄၈
အတ္တဇ္ဈာသယစသည် ဝစနတ္ထ	၃၁၈
အန္တရာကထာ	၃၀၇
အန္တရိတတ္တာ	၄၅၆
အတ္တာဒါန ပရိဒီပနံ	၃၆၄
အန္တေဝါသီ	၂၃၂
အတ္ထ၊ ဓမ္မ၊ ဝိနယဝါဒီ	၄၇၈
အတ္ထပ္ပကာသနတ္ထံ (အနက်အမျိုးမျိုး)	၂၀
အတ္ထသံဟိတံ	၄၈၀
အန္တတမံ	၃၃၂
အဓိဝစနံ	၃၂၆
အဓိဝါသနဓန္တိ	၃၃၈
အဝေဝိရေစနံ(ဝမ်းချူ)	၅၈၅
အနဘိရဋ္ဌိ	၃၂၈
အနိစ္စနှင့် အနိစ္စတာ	၆၅
အနိယျာနိကော	၂၄၁
အနုစ္စဝိကာဌ် ဆဝိ၏အနက်	၂၅
အနုဓာရ(ရိ)ယမာနေ	၃၉၀
အနုပ္ပဒါတာဌ် ၂နက်	၄၆၅
အနုယောဂံ အနုယုတ္တာ	၆၁၆
အနုဿဝါဒိမတ္တသမ္ပန္နိတေန	၂၅၂
အနုသန္ဓေတကံ (ကျမ်းဂန်နှင့်ညီပုံ)	၁
အနေကဇ္ဈာသယ သမုဋ္ဌာနံ	၁၅၅
အနေကပရိယာယေန	၂၃၇
အပစ္စက္ခဌ် အနက်မှန်	၅၁
အပ္ပစ္စယော	၃၂၇
အပ္ပတိတာ	၃၂၇
အပဓာနကို စွဲကိုင်	၅၁၁

မှတ်ဖွယ်အက္ခရာစဉ် မာတိကာ

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
အပ္ပမတ္တကံ	၃၅၃
အပရာဇိတ ပလ္လင်္ကော	၄၁၇
အပရော နယော ထားပုံ	၁၂၂
အပ္ပသာဝဇ္ဇ	၄၃၂
အပိန တုမေ (အနက်ပေး)	၃၃၁
အမ္မလဋ္ဌိကာ (ဥယျာဉ်)	၂၆၈
အဗ္ဗန္တရ၊ ဗာဟိရနိဒါန်း	၁၄၅
အဘိနိဟာရေန	၃၈၄
အဘိလာပမတ္တဘောဒေါ	၂၁၅
အဗ္ဗုတံ (အဗ္ဗုတ)	၂၇၇
အရကျက်မှု၌ သတိ၊ အဓိပ္ပာယ်သိကားဉာဏ်	၁၈၁
အရုဇ္ဈပနရှိလျှင် ကိဉ္ဇာပိထည့်	၂၄
အရုဇ္ဈဂ္ဂ	၁၉၀
အလင်္ကာရော	၃၅၇
အဝဏ္ဏံ၊ ဒေါသံ၊ နိန္ဒံ၊	၂၄၀
အဝဓာရဏအနက် အပိုဆောင်း	၁၆၁
အဝဓာရဏော	၁၅၃
အဝိသံဝါဒကော၌ မှတ်ဖွယ်	၄၆၀
အသမော၊ အသမသမော	၂၅၀
အသမ္မောသ	၁၇၉
အဟတေ၊ အာဟတေ	၅၆၂
အာဂမ၊ အဓိဂမဗျတ္တိ	၁၉၀
အာဂမဝရ	၁၉
အာဘာရသလမတ္တကံ	၄၄၃
အာဏာ၊ ဓမ္မစက္ကံ	၇၄
အာမကမံသ၌ မှတ်ချက်	၄၉၆
အာပလကံ	၂၈၀
အာယုဟနံ	၃၉၉
အာရာသာရီ(အနာတာရီ-ပျက်)	၄၅၀
အာလောကသညာ	၃၉၅
အာဝါဟန၊ ဝိဝါဟန	၅၇၆
အာသဘိ	၃၉၁
ဣတိ၏အာရုဇ္ဈ နိဒဿနတ္ထ	၁၀၃
ဣတိ ဣဒံအဖွင့်	၁၀၄
ဣတိ ဘဝါဘဝကထာ	၅၅၃
ဣတိ၊ (ဤပုဒ်ကို ဗီရိယ သမာရမ္ဘ၌ပါသည်ဟု ရေးထားခဲ့၏ ပေါ်သင့်ကြောင်း နောက်၌ ပြလတ်)	၅၅၄

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
ဣတိဝါဠိ ဝိကပ္ပနတ္ထ	၄၄၂
ဣတ္ထိ ကုမာရိက	၄၉၆
ဣဒါနိ ဝတ္တဗွံ-ဟု ဆိုနိုင်	၁၅၇
ဣဒံ ဂုတ္တံ ဟောတိ	၁၇၂, ၂၃၅
ဥက္ကဝပါ	၇၁
ဥက္ကောဋ္ဌန ဝဉ္ဇန နိကတိ	၅၀၃
ဥစ္စာသယန မဟာသယန	၄၉၁, ၅၃၆
ဥဇ္ဇဝိပစ္စနီကံဝါဒါ	၂၅၃
ဥဋ္ဌာနံ ဣဏံ	၅၇၈
ဥဒါနံပုဒိ နက်	၁၃၉
ဥဒ္ဓံ-အစောဝိရေစနံ	၅၈၄
ဥပနိဓာပညတ္တိ	၁၇၈
ဥပ္ပဇ္ဇမာနော ဥပ္ပဇ္ဇတိ	၂၄၉
ဥပါဒါပညတ္တိ	၁၇၇
ဥပ္ပိလာပနဝိတိ	၃၄၁
ဥပ္ပိလာဝိ(တ)တ္တံ	၃၄၀
ဥဘတောလောဟိတကူပဓနံ	၅၃၉
ဥဿန္တဓာတုကံ၌ ဓာတ် ၃ မျိုး	၆၉
ဥသုယဝိသုဂ္ဂါရံ	၂၆၇
ဧကပုဂ္ဂလောဋ္ဌိ(ဧကအနက်)	၂၄၉
ဧကဘတ္တိကော	၄၈၄
ဧကေ၏အနက်	၅၀၈
ဧကေန အာကာရေန	၁၅၆
ဧကံသမယံဟု ဆိုရကျိုး	၂၀၈
ဧတ္တာဝတာ၏အနက်	၁၂၅
ဧတ္တာဝတာ၏ စပ်ပုဒ်	၃၁၀
ဧတ္တာဝတာ၏ပိဏ္ဍတ္တ	၁၇၃
ဧဝ၏ နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္တ	၁၆၉
ဧဝ၏ အတ္ထုဒ္ဓါရ	၁၄၇
ဧဝံ၌ ဣတိ၏အနက်	၁၄၇
ဩရမတ္တကံ	၃၅၄
ဩလုဂ္ဂဝိလုဂ္ဂတိဒဏ္ဍ	၂၆၅
ကဋိဿအခင်း	၅၃၆
ကထာသမုဋ္ဌာပနတ္ထံ	၃၀၆
ကမ္မာကမ္မံ, ဖလာဖလံ	၁၁၇
ကယဝိက္ကယ	၄၉၉
ကရုဏာသီတလဟဒယံ	၃
ကရုဏာပညာဖြင့် ဂုဏ်တော်အားလုံးယူ	၉

မှတ်စွယ်အက္ခရာစဉ် မာတိကာ

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
ကဝိ ၄ မျိုး	၅၇၅
ကာကစ္ဆမာနာ	၂၇၂
ကာဝ ပနဉ် ပနအနက်မရှိ	၃၀၈
ကာယတိက္ခိကတံ	၅၈၇
ကာယနတ္ထ(နေတ္ထ)	၃၀၇
ကာလ၊ သမယယုတ္တံ	၂၉၇
ကုဟက၊ လပက	၅၅၇
ကုဋ္ဌာဂါရသာလာ	၂၇၄
ကြိယာ ၅ တန်	၁၆၈
ခတ္တဝိဇ္ဇာ	၅၆၅
ခန္ဓကံ	၉၂
ခရောဒကံ၊ ခါရောဒကံ	၂၄၄
ခုဒ္ဒကနိကာယ အမည်	၁၃၈
ဂဏနပရိစ္ဆေဒေါ	၂၀၃
ဂိလာသု (ကိလာသု)	၂၉၉
ဂီဝါယာမကံ	၅၁၉
ဂေဟ (နေက္ခမ္မ)သမိတ	၃၄၅
ဂေါတမသာဝကော	၂၀၂
ဃတမာယု၊ ဒဓိဗလံ ဖလူပစာ၏ဥပမာ	၁၂၉
ဃနတာဠု	၅၂၃
ဝက် ၄ ပါး	၁၈၈
စောဒနာပရိဟာရ	၃၈
ဆန္ဒံ ဝဏ္ဏာနံ	၃၆၅
ဇုတပမာဒဋ္ဌာန	၅၂၈
ဥတ္တိ ဒုတိယကမ္မ	၅၇
တထာဂတော အဖွင့်	၃၈၂
တထာဟိဉ္ဇိ ဝိဘတ် ၇ လုံး ကြေပုံ	၅၃
တထာဟံ ဘဂဝတာ ဒေသိတံ၏ပဒတ္တ	၁၃၂
တထံ အဝိတထံ	၄၀၃
တ သဒ္ဓါ၏ ပကတတ္ထ ပဋိနိဒ္ဒေသ	၂၇၉
တာဒီလက္ခဏံ	၃၃၉
တိရဗ္ဗာနကထာ	၅၄၆
တိရဗ္ဗာနဝိဇ္ဇာနှင့် မိစ္ဆာဒီဝ	၅၄၆
တုလာကဋ္ဌ ဝသညံ	၄၉၉
ဘောဂုရုတ္တံ၌ ဋီကာသင်ဖွင့်ပုံ	၁၀၆
ဓထတော	၄၅၇
ဓထရဝံသပဒီပ	၂၇
ဒဏ္ဍ၊ သတ္တအထူး	၄၃၈

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
ဒသဗလညဏ်	၁၉၉
ဒယာပန္နော	၄၃၉
ဒိဋ္ဌိသီလ သာမညသံဃာတ	၂၂၈
ဒိဋ္ဌေကဋ္ဌေ	၄၀၂
ဒိသာကာလုသိယံ	၅၇၂
ဒုပ္ပညေဟိဋ္ဌိ ဒု၏အနက်	၁၂၅
ဒုလ္လဘာသမ္ပတ္တိ (သဒ္ဓါသမ္ပတ္တိ)	၂၉၄
ဒူတေယျကထာ	၅၅၆
ဒူတေယျ ပဟိနဂမန	၄၉၈
ဒေဝဒူတေဟိ	၂၃၄
ဒေဝဒန္တတိ	၅၇၂
ဒေသနာကုသလပုဂ္ဂိုလ်	၄၈၁
ဒေသနာဝိလာသပုညဿယ	၄၂၃
ဒွါသီတိ ဗုဒ္ဓတော ဂဏှိ	၅၂
ဓမ္မက္ခန္ဓာ ရှစ်သောင်းလေးထောင်	၁၄၀
ဓမ္မကောသ	၁၈၂
ဓမ္မဂီတ အပ်	၄၈၈
ဓမ္မက္ခေက အဖြစ်မှ လွတ်စေပုံ	၁၅၇
ဓမ္မ, ဒေသနာတို့၏ အရကောက်	၁၁၉
ဓမ္မနေတ္ထိ	၁၉၇, ၃၂၆
ဓမ္မဘဏ္ဍာဂါရိက	၁၈၂
ဓာရဏဗလံ	၁၆၀
ဓာရ(ရိ) ယမာနေ	၃၆၄
ဓာရာနုပ္ပဝစ္ဆန္တံ	၅၇၃
န ဥပဋ္ဌာသိ (အနက်ထူး)	၄၁၆
န နိဇ္ဈာနံ ခမန္တိဉ္စ ဈာနအရ	၁၂၈
နာနာဓိမုတ္တိကတာ	၂၈၄
နာနာနယ နိပုဏ်	၁၅၅
နာမအနက်	၂၂၀
နိက္ခဋ္ဌေန	၃၀၁
နိဒါန်းကို ဆိုရကျိုး	၃၁၄
နိဓာနဝတ်	၄၇၉
နိပုဏ်	၁၈
နိဗ္ဗိဒါနုပဿနာ စသည်	၃၉၈
နိဗ္ဗိဒ္ဓိ	၅၂၆
နိမ္မဒန	၄၁၈
နိမ္မိတဗုဒ္ဓ	၃၆၇
နိဿယနှင့် မြန်မာပြန်	၅၉၄

မှတ်စွယ်အက္ခရာစဉ် မာတိကာ

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
နိလ္လာဠိတဇိဝါ	၂၇၂
နိဝါသေတွာ မှတ်ချက်	၂၉၀
နေက္ခမ္မ	၃၉၄
နေမိတ္တိကာ နိပ္ပေသိကာ	၅၅၈
နေလာ	၄၇၂
နံ+ဝိတက္ကယမာနံ အနက်ပေးပုံ	၃၀၅
နတ်ကတော်ထွက်ခြင်း	၅၂၄
ပက္ခိတ္တဒိဗ္ဗောဇ်	၃၆၈
ပစ္စယိကော	၄၅၈
ပဉ္စဂုံလိ၊ ယရဇူပန	၅၁၈
ပဉ္စမတ္တေဟိ	၂၂၉
ပညာ ၂ မျိုး	၅
ပဋိဂ္ဂဟဏ အမျိုးမျိုး	၄၉၃
ပဋိသင်္ခါနုပဿနာ	၄၀၁
ပတိဘာနမိတ္တ ဝိမိတ္တံ	၂၆၉
ပတိယာယိတဗ္ဗကော	၄၅၈
ပဒဝိတိဟာရ	၃၉၃
ပဗ္ဗဇာနှင့် သဒ္ဓမ္မဿဝန	၂၉၅
ပဘိန္ဒမဒံ စက္ခုဟတ္ထိ	၂၄၂
ပယောဂ၊ ဥဒ္ဓါရံ	၅၇၈
ပရိဗ္ဗာဇကော	၂၃၁
ပရိယန္တဝတိ	၄၈၀
ပရိယာယော	၂၃၆
ပရိယာယ် ဟောရကျိုး	၃၃၇
ပရေ၏ အနက်များ	၃၂၄
ပါဏဘူတေ	၄၄၀
ပါဏာဘိပါတ	၄၃၁
ပါတရာသော	၂၅၇
ပါယသံ (မရပါယသံ)	၃၆၈
ပါရမီ ၃ မျိုး	၃၈၅
ပိဏံ သမ္မိန္ဒနတ္ထ	၂၃၀
ဂိယော မနာပေါဂရ	၃၅၉
ပိသုဏ၊ ဖရုသ၊ သမ္မပ္ပလာပ	၄၆၁
ပုထုဇနအဖွင့်	၃၇၅
ပုဗ္ဗနမိတ္တံ	၃၉၂
ပုဇာရဟဉ္စိ ငိုကာသင်ဖွင့်ပုံ	၁၁၁
ပုရုဏကထာ	၄၅၄
ပေပဒိုထာ	၄၇၃

အကွရာစဉ်	စာမျက်နှာ
ပေါရီ	၄၇၄
ဖြင့်+ကြောင့် အနက်ထူးပုံ	၄
ဗာတ္တိသ တိရစ္ဆာနကထာ	၅၅၃
ဗီဇဂါမဉ္စ ဗီဇအနက်	၄၈၂
ဗုဒ္ဓတ္ထစရိယ	၃၈၈
ဗုဒ္ဓ၏ အရကောက် (လှော်)	၁၁
ဗုဒ္ဓေါတိ ကိတ္တယန္တဿ	၃၄၃
ဗုဒ္ဓေါဝိဉ္စ အပိအနက်	၁၁
ဗျဉ္ဇန သိလိဋ္ဌတု	၂၃၁
ဗျာကရောတိ	၂၃၁
ဘဂဝါတိ ဂရု	၂၁၆
ဘဝဂံ ပရိဝါသဿ	၃၆၆
ဘာဏဝါရော	၉၁
ဘာရတယုဒ္ဓ သီတာဟရဏ	၄၇၆
ဘုမ္မ၊ ကရဏ၊ ဥပယောဂ	၂၁၁
ဘုရားရှင်၏ မံသစက္ခု	၂၈၁
မဏ္ဍနံ	၃၅၇
မဏ္ဍလမာဠေ	၂၇၄
မနာပါ	၄၇၅
မနောရမံ	၂၅
မဟတာ	၂၂၇
မမ္မစ္ဆေဒက	၄၆၈
မာဏဝက	၈၆၉
မာဏဝေါ (တရုဏော)	၂၃၃
မာရသေနမထနာနံ	၁၄
မာရသေနာ	၄၁၅
မာသကပုဒ်ပြီး	၄၉၂
မာလာဂန္ထ ဝိလေပန	၄၈၉
မာသောစိတ္တဉ္စ သောက အရကောက်	၄၁
မိဂစက္ကံ (မိဂဝါက္ကံ)	၅၆၈
မိထုနာ	၄၅၁
မုရုလ္လောကိ (က) ကာ	၃၇၇
မုဏ္ဍကုဋ္ဌမ္ပိက ဇီဝိကာ	၅၂၀
မုဒ္ဒါ၊ အတ္တန္တကဂဏနာ	၅၇၃
မုသာဝါဒ	၄၅၂
မူလဘောသဇ္ဇ	၅၈၆
မေဃဝဏ္ဏံ	၅၆၃
မေတ္တာ မုဒိတာကို မယူ	၃

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
မေသဒွေါ တီသု အတ္ထေသု	၁၆၃
ယထာတံ အကာသိဉ္စ အနက်ပေးပုံ	၆၆၇
ယထာဝါ တထာဝါ	၈၈၄
ယထာဝါ ပနေကေ	၆၁၁
ယမကာ ယမကာ	၃၆၅
ယာထာဝတော	၄၁၁
ယာဝဉ္စိဒံ	၂၇၈
ယုဂနဒ္ဓါနံ	၄၀၈
ယေန ပပေ၊ တေနပသင်္ကမိ	၃၀၂
ယောဂိဿ	၃၅၆
ရေပုဗြစ်	၂၂၄
ရှင်အာနန္ဒာ၏ ဧတဒဂ်ရ ငါးဌာန	၁၅၈
လေးအသင်္ချေ မှတ်ချက်	၃၆၈
လောကဂရုံ (ဂုရုံ)	၈
လောကာယတ ဝိတဏှာ	၅၅၁
ဝဇီရသံဃာတ သမာနကာယော	၂၂၁
ဝဏ္ဏ=ကျေးဇူးအနက် မဟုတ်	၂၅၁
ဝဏ္ဏပေါက္ကရတာယ	၂၄၇
ဝဏ္ဏာ (ဇာတိပမာဏ)	၃၂၁
ဝဏ္ဏာ ဝဏ္ဏေ	၃၂၃
ဝတ္တဗ္ဗယုတ္တကာလံ	၄၇၇
ဝန္တနာမယ် ပုညံ	၁၈
ဝယံ, သန္တမာနိကာ, ပါဠိကီ	၅၁၆
ဝရဏာ နဂရံ, ဂေါဓာ ဂါမော	၂၆၈
ဝဿ, ဝေါဿ	၅၈၃
ဝသိတဂန္ဓကုဋ်ဉ္စ ဂမကသမာသံ	၆၆
ဝသိသတေဟိ (ဝသိအနက်)	၂၁
ဝါ၏ အနက်များ	၃၂၃
ဝါဒေါနှင့် ဒေါသော ပရိယာယ်	၅၅၅
ဝိကပ္ပနတ္ထ	၃၂၄
ဝိကာလဘောဇန	၄၈၅
ဝိတက္ကဝိဘရဓမ္မ	၃၉၇
ဝိတ္ထန္တနံ	၄၀၄
ဝိတ္ထာရနှင့် ပါကဋ အစွဲ	၃၃၈
ဝိနယသလ္လေခ အကျဉ်း	၅၁၃
ဝိပ္ပကတာ	၃၀၈
ဝိပ္ပုရိတ, ဝိဋ္ဌရိတ	၂၆၀
ဝိမုယ	၂၇၈

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
ဝိမုတ္တိရသံ	၁၀၀
ဝိဝဋ္ဌ (နိဗ္ဗာန်)	၄၀၁
ဝိဿ (ဝိသ) ဂန္ဓ	၇၇
ဝိသုကဒဿန	၄၈၆
ဝိဟရတိ, ယပေတိ	၄၄၁
ဝိတမလံ=ဂတမလံ	၁၃
ဝိရိယသမထံသာ ပါဠိမှန်	၇၉
ဂုတ္တနေလဝိယ (သီလဝိယ) [မူကွဲကို အဋ္ဌသာလိနိဘာသာဋီကာ နိက္ခေပ ကဏ္ဍ သုတ္တန္တကဒုက အဖွင့်၌ ရှိပါ။]	၄၇၂
ဝေတာဠ	၅၂၃
ဝေဝစနံ (ပရိယာယ)	၃၃၆
ဝေသာရဇ္ဇညဏ် ၄ ပါး	၁၉၈
သဉ္ဇတ္တရစ္ဆဒါန အနက်မှန်	၅၃၈
သကမ္ပိ စသည်	၁၄၃
သင်္ခါနံ	၅၇၄
သမ္ဘိကတ္ထပရမတ္ထ	၁၇၆
သတ္တိပဋ္ဌာရုံ	၆၀
သဒ္ဓါယကော	၄၅၉
သန္တာဂါရသာလာယံ	၆၁
သန္တရာမရလောကဂရ (ဂုရုံ)	၇
သန္တိကာရ	၅၁၃
သန္တိသိန္နံ, သန္တိပတိတ	၂၇၅
သမ္ပတိဇာတော	၃၉၀
သပ္ပရိသဘူမိ (အ)	၁၉၆
သဗ္ဗညုတဘာနာဝရဏ	၂၈၀
သမ္ပန္နစသော ဖွင့်နည်း ၆ မျိုး	၁၄၅
သဗ္ဗပါလိဖုလ္လံ	၂၆၁
သမ္ပဟုလာ (သမ္ပဟုလာ)	၂၇၃
သမ္ပူတသမုဒါဂတဋ္ဌော	၄၁၂
သမဂ္ဂ (ဂါ) ရာမော	၄၆၆
သမဏ္ဍတရံ	၅၀၁
သမတ္တာ, သမာဒိန္နာ	၁၅၃
သမနုညော	၄၄၃
သမသမတ္ထပနေန	၄၄
သမဿာသိတကာယော	၂၉၆
သမုဒယော	၄၂၆
သမ္မောသ	၁၇၉
သယံ ပါဠိဘာနံ	၂၃၉

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
သလ္လကတ္တိယံ	၅၈၆
သဟိတံ မေ	၅၅၄
သာဝိယောဂ (သာဝိယောဂ)	၅၀၅
သာမညနိဒ္ဒေသ၊ ဧကသေသ	၁၂၈
သာဟသကာရ	၅၀၇
သာလိဝိဟိဝသော ၇ ပါး	၄၉၄
သီလမတ္တကံ	၃၅၄
သီလေ ပတ်ဋ္ဌာယ	၃၆၂
သီသာနုလောကိနော	၂၅၅
သီဟနာဒံ	၃၀၁
သီဟနာဒ နဒိနော	၁၉၉
သီဟိဋ္ဌကျွန်းမည်ပုံ	၂၃
သုဂတဩရသ (သား ၄ မျိုး)	၁၃
သုတ္တနိက္ခေပ ၄ မျိုး	၃၁၇
သုတံ၏ ကမ္မတ္ထ၊ ဘာဝတ္ထ	၁၆၈
သုပိနံ	၅၆၀
သုလဘပိဏ္ဍတံ (ပါတံ)	၂၅၆
သုဝဏ္ဏရသ ပိဉ္ဇရာနိ	၂၉၂
သုဝမ္မဝမ္မိတာ	၂၆၃
သုငယ်နာဆေး	၅၈၆
သောတပထံ	၁၅၅
သောမနဿိတာ (ကာ)	၃၂၇
သံခိယဓမ္မော	၂၇၅
သံဂါယနာတင်ရာ ဌာနရွေးပုံ	၅၆
သံဂီတာဇ် အနက်	၂၂
သံဂုတ္တ အမည်	၁၃၇
သံသန္တကံ၊ သမေတ္တိ	၂၈၅
သင်္ဂပင် အသက်မရှိကြောင်း	၄၈၃
သင်္ဂပင် မဖျက်ရခြင်း အကျိုး	၄၈၃
သုဘ်အားလုံးအတွက် မှတ်ဖွယ်	၅၉၁
ဟတ္ထမုဒုံ	၅၅၃
ဟောကလံ ပိသံ	၂၄၃
ဟောကမ္မိ	၄၄၀
ဟောကလပဂါ	၂၃၄
ဟောကလပဂါ	၂၇၄

သီလက္ခန္ဓာအဋ္ဌကထာ ဘာသာဋီကာ

ဂန္ထာရဟ္မအပွင့်

ဗုဒ္ဓဉာဏမ

(အဟံ - ငါသည်) ကရုဏာသီတလဟဒယံ- မဟာကရုဏာ
တော်ဖြင့် အေးမြသော စိတ်နှလုံး ရှိတော်မူသော၊ ဝါ-
မဟာကရုဏာတော်ကြောင့် အေးမြသော စိတ်နှလုံး ရှိတော်မူသော၊ ပညာ
ပဇ္ဇာတဝိဟတမောဟတမံ-ပညာတည်းဟူသော အရောင်မှူးဖြင့် အထူး
ပယ်ဖျောက်အပ်ပြီးသော မောဟတည်းဟူသောအမှောင် ရှိတော်မူသော၊ ဝါ-
မောဟတည်းဟူသော အမှောင်ကို ပညာတည်းဟူသော အရောင်မှူးဖြင့်
အထူးပယ်ဖျောက်တော်မူပြီးသော၊ သနရာမရလောကဂရံ-လူနတ်ဗြဟ္မာ
တို့နှင့် တကွဖြစ်သော သတ္တလောက၏ ကျောက်ထီးတန္တု အလေးပြုအပ်သော
ပုဂ္ဂိုလ်ထူး ပုဂ္ဂိုလ်မြတ်ဖြစ်တော်မူသော၊ (တစ်နည်း) သနရာမရလောကဂရံ-
လူတို့နှင့် တကွဖြစ်သော နတ်ဗြဟ္မာအပေါင်း၏ ကျောက်ထီးတန္တု အလေး
ပြုအပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ထူး ပုဂ္ဂိုလ်မြတ်ဖြစ်တော်မူသော၊ သုဂတံ-တင့်တယ်
သာညှင်း ကိုယ်တော်၏ ကြွခြင်း၊ ဉာဏ်တော်၏ ဖြစ်ခြင်း ရှိတော်မူသော၊
ဂတိဝိမုတ္တံ-ငါးပါးသော ဂတိတို့မှ အထူးသဖြင့် လွတ်တော်မူပြီးသော၊ (ဗုဒ္ဓ-

အနုသန္ဓေ

ခပ်သိမ်းသော ကျမ်းပြုဆရာ ပညာဝါတို့သည် ဦးစွာပထမ ကျမ်း၏အစ၌
အန္တရာယနိဝါရဏ ဂန္ထပရိသမာပနအကျိုး မျှော်ကိုးတောင့်တ လိုရှိကြ၍
ပဏာမ မင်္ဂလာကို ပြုကြသည်အားလျော်စွာ အရှင်ဗုဒ္ဓဃောသဆရာ ထေရ်မဟာသည်လည်း
ထုံးစဉ်လာ နည်းအကျ ပဏာမမင်္ဂလာကို ပြုတော်မူလိုရကား “ကရုဏာသီတလဟဒယံ”
စသော ဂါထာသုံးရပ်ကို မိန့်ဆိုအပ်သတည်း၊ ထိုတွင် ပထမဂါထာ၏အဓိပ္ပာယ်ကား...
“ကရုဏာသီတလဟဒယ စသော ဂုဏ်တော်တို့နှင့် ပြည့်စုံတော်မူသော မြတ်စွာဘုရားကို
ရှိခိုးပါ၏”ဟူလို၊ ဒုတိယ တတိယဂါထာတို့၏ အဓိပ္ပာယ်များကိုလည်း ဤနည်းအတိုင်းဆိုပါ။
[ဤပဏာမသုံးဂါထာလုံးပင် ပဏာမအရိယာဂါထာချည်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် တချို့စာမူ၌
“သနရာမရလောကဂရံ”ဟု ပါဠိရှိလျှင်လည်း အသင့်ပင်ဟု နှိုင်းသင်ဆိုသည်။]

ကျမ်းဂန်နှင့်ညီပုံ

ဤ ပြခဲ့သော အနုသန္ဓေ တက်ပုံသည် ကစွာနသံခိပ်ဆရာတော်
စသော ရှေးဆရာတို့၏ တက်ပုံတည်း၊ ဤအနုသန္ဓေတက်ပုံသည်
သီလက္ခန္ဓာဋီကာဟောင်းဝယ် “အထ ဝါ မင်္ဂလာဘာဝတော သဗ္ဗကိရိယာသု ပုဗ္ဗကိစ္စဘာဝ
တော ပဏ္ဍိတေဟိ သမ္မာစရိတဘာဝတော အာယတီ ပရေသံ ဒိဋ္ဌာနဂတိ အာပဇ္ဇနတော
စ သံဝဏ္ဏနာယ ရတနတ္ထယပဏာမကိရိယာ”စသော ပဏာမကိရိယာ၏ အကျိုးပြစကား
နှင့် ညီပါသည်။

မြတ်စွာဘုရားကို) ဝန္ဓေ-အန္တရာယ်ကင်းပျောက် ကျမ်းပြီးမြောက်ဖို့ ချီးမြှောက်
 ထောမနာ ရှိခိုးပါ၏။ ကရုဏာသီတလဟဒယံ-သော၊ ဝါ-သော၊ ပညာပဇ္ဇောတ
 ဝိဟတမောဟတမံ-သော၊ ဝါ-သော၊ သနရာမရလောကဂရံ-သော၊ သုဂတံ-
 သော၊ ဂတိဝိမုတ္တံ-သော၊ (ဗုဒ္ဓံ-ကို၊ ဝန္တိတွာ-အန္တရာယ်ကင်းပျောက် ကျမ်းပြီး
 မြောက်ဖို့ ချီးမြှောက်ရှိခိုးပြီး၍လည်းကောင်း။) [အတ္ထံ ပကာသယိဿာမိ၌
 လှမ်းစပ်၊... ဋီကာသစ်အလို “နာထံ”ဟု ထည့်၊ ဤ၌ကား နောက်ဂါထာ၌
 “ဗုဒ္ဓေါပိ”ကို ကြည့်၍ “ဗုဒ္ဓံ”ဟု ထည့်ပါသည်။]

မှန်၏-“ဦးစွာပထမ ကျမ်း၏အစ၌”ဟူသောစကားသည် “သဗ္ဗကိရိယာသု ပုဗ္ဗကိစ္စ
 ဘာဝတော”နှင့် သဘောတူ၏။ “ခပ်သိမ်းသော ကျမ်းပြုဆရာ ပညာဝါထိုသည် ပဏာမ
 မင်္ဂလာကို ပြုကြသည်အားလျော်စွာ”ဟူသောစကားသည် “မင်္ဂလာဘာဝတော ပဏ္ဍိတေဟိ
 သမ္မာစရိတဘာဝတော”နှင့် လျော်၏။ “အရှင်ဗုဒ္ဓဃောသဆရာ ထေရ်မဟာသည်လည်း
 ထုံးစဉ်လာနည်းအကျ ပဏာမမင်္ဂလာကို ပြုတော်မူလိုရကား”ဟူသောစကားသည်
 “အာယတိ ပရေသံ ဒိဌာနဂတိ အာပဇ္ဇနတော”နှင့် လျော်ပေသည်။ ထို့ပြင် “အန္တရာယ
 နိဝါရဏ ဂန္ထပရိသမာပနအကျိုး မျှော်ကိုးတောင့်တ လိုရှိကြ၍”ဟူသောစကားသည် “အထ
 ဝါ ရတနတ္ထယမဏာမကရဏံ ပူဇနီယပူဇာပုညဝိသေသနိဗ္ဗတ္တနတ္ထံ၊ တံ အတ္တနော
 ယထာလဒ္ဓ သမ္ပတ္တိနိမိတ္တကဿ ကမ္မဿ ဗလာနုပ္ပာဒနတ္ထံ”နှင့် သဘောတူပင် ဖြစ်သည်။

ဆက်ဦးအံ့ - ဤသီလက္ခဏာဋီကာဟောင်းစကား၌ “ယထာလဒ္ဓသမ္ပတ္တိနိမိတ္တကဿ
 ကမ္မဿ”ဟူသည် မိမိ၏ ယခုရအပ်ပြီးသော ဉာဏ်ပညာအရည်အချင်းနှင့် ပြည့်စုံသော
 သမ္ပတ္တိလူ့ဘဝ၏ အကြောင်းဖြစ်သော ရှေးကံတည်း၊ ထိုရှေးကံကို ရတနတ္ထယပဏာမ
 စေတနာတည်းဟူသော ကောင်းမှုအထူးက နောက်ထပ် အားပေးလိုက်သောအခါ ထိုရှေး
 ကံနှင့် ဤဘဝကံသည် ပေါင်းစပ်၍ ကျမ်းမပြီးမီ အကြား၌ တွန့်တိုဆုတ်နစ်၍ မသွားကြဘဲ
 အန္တရာယ်ကင်းပျောက် ကျမ်းပြီးမြောက်အောင် စောင့်ရှောက်လျက်ရှိကြပေသည်။ ထို့ကြောင့်
 ဋီကာဟောင်း၌ “တဒုဘယံ အနန္တရာယေန အဋ္ဌကထာယ ပရိသမာပနတ္ထံ”ဟု မိန့်သည်။

နှစ်ပါးစုံဖြင့် ထောမနာသံ ဤသုတ္တန်ဒေသနာတော်သည် ဝိနည်းဒေသနာတော်ကဲ့သို့
 ကရုဏာတစ်ပါးသာ ပဓာနရှိသည် မဟုတ်၊ အဘိဓမ္မာ
 ဒေသနာတော်ကဲ့သို့ ပညာတစ်ပါးသာ ပဓာနရှိသည်လည်း မဟုတ်၊ ကရုဏာ ပညာ နှစ်ပါးစုံ
 ပဓာနရှိ၏။ ထို့ကြောင့် မိမိဖွင့်အပ်မည့် သုတ္တန်ဒေသနာတော်အားလျော်စွာ ကရုဏာ ပညာ
 နှစ်ပါးစုံဖြင့် ထောမနာပြုရသည်။ သုတ္တန်ဒေသနာတော်၏ နှစ်ပါးစုံပဓာနဖြစ်ပုံကို မူလဋီကာ
 နိဿယ ဥဘယပဓာနပုဒ်အဖွင့်၌ ပြထားပြီ။ [ပကတိဟေသာ အာစရိယာနံ၊ ယဒိဒံ အာရမ္မာ
 နုဇ္ဈပထောမနာ။ - ဝိနည်းဋီကာ။]

ကရုဏာသီတလဟဒယံ ကရုဏာ၏ ဝစနတ္ထကို ဋီကာများ မှီ၍ ပါရာဇိကဏ်
 ဘာသာဋီကာ ပထမဂါထာဖွင့်၌ ပြခဲ့ပြီ၊ သီတလံ၌
 “သီတ+လ”ဟု ခွဲ၊ သီတ၌ ပါဠိကျမ်းစာတို့ဝယ် “သိ-သေဝါယံ”ဟူသော ဓာတ်၊ တပစ္စည်းဟု
 ကြံကြ၏။ “ဥဏှာဘိ တတ္ထေဟိ-အပူနိပ်စက်အပ်

သူတို့သည်။ သေဝိယတိ-မှီဝဲအပ်၏။ ဣတိ သီတံ။ ဣကို ဒီယပြု။ သီတံ-
 အအေးဓာတ်ကို+လာတိ-ယူတတ်၏။ ဣတိ သီတလံ။ လာဓာတ်၊ အ ပစ္စည်း၊
 သက္ကတအဘိဓာန်၌ “သီတံ+ယဿ အတ္ထိတိ သီတလံ”ဟု အဿတ္ထုတ္ထ လ
 ပစ္စည်းဖြင့်လည်း တစ်နည်းပြု၏။ ဤနေရာ၌ အအေးဓာတ်ရှိသော (အေးမြနေသော)
 စိတ်ကို ကောက်ပါ။ နှလုံးသားသည် အတွင်းကျ သကဲ့သို့ စိတ်လည်း
 အတွင်းကျသောကြောင့် စိတ်ကိုလည်း ဟဒယဟုခေါ်ရသည်။ ကရုဏာယ + သီတလံ
 ကရုဏာသီတလံ။ ကရုဏာသီတလံ + ဟဒယံ ယဿာတိ ကရုဏာသီတလဟဒယော
 (ဗုဒ္ဓေါ)။

ကရုဏာ၏အရကောက် သုတ္တန်မီကာတို့၌ ကရုဏာ၏ အေးမြပုံကို
 သုံးနည်းဖွင့်ပြ၍ ထိုသုံးနည်းတွင် ပထမနည်း၌
 ကရုဏာသာမညဖြစ်သော ဘုရားဖြစ်ရာအခိုက်၌ဖြစ်သော ကရုဏာကို ယူ၏။
 ဒုတိယနည်း၌ ဘုရားဖြစ်ရာအခိုက်၌ ဖြစ်သော မဟာကရုဏာကို ယူ၏။ တတိယနည်း၌
 ဘုရားဆုပန်တော်မူသည်မှစ၍ တိသုပိ အဝတ္ထာသု (ဘုရားဆုပန်ရာအခိုက်၊
 ဘုရားလောင်းအဖြစ်ဖြင့် ပါရမီတော်ဖြည့်ရာအခိုက်၊ ဘုရားဖြစ်ရာအခိုက်ဟူသော
 သုံးအခိုက်အခါတို့၌)ဖြစ်သော ကရုဏာကို ယူ၏။ [တိသု စေတ္တ ဝိကပ္ပေသု ပဌမေ
 ဝိကပ္ပေ အဝိသေသဘူတာ ဗုဒ္ဓဘူမိဂတာ၊ ဒုတိယေ တထေဝ မဟာကရုဏာဘာဝုပဂတာ၊
 တတိယေ ပဌမာဘိနီ ဟာရတော ပဌာယ တိသုပိ အဝတ္ထာသု ပဝတ္ထာ ဘဂဝတော
 ကရုဏာ သင်္ဂဟိတတိ ဒဌဗ္ဗံ။] ဝိနည်း အဘိဓမ္မာတို့၌ အရကောက် ပုံကို
 ထို၏အဖွင့်များ၌ ရှုပါ။

မဟာကရုဏာသာ ဘုရားရှင်နှင့်စပ်သော ကရုဏာမှန်လျှင် ဘုရားဆုပန်ခိုက်၌
 ဖြစ်စေ၊ ပါရမီဖြည့်ခိုက်၌ဖြစ်စေ၊ ဘုရားဖြစ်တော်မူပြီးမှဖြစ်စေ
 အခြားပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ကရုဏာထက် သတ္တိအားဖြင့် သာရမည်သာ။ မှန်၏-ဒီပင်္ကရာဘုရားအထံ
 ဆုပန်တော်မူချိန်၌ သင်္ချေများစွာ လူနတ်ဗြဟ္မာတို့ ရှိကြပါသော်လည်း သတ္တဝါတို့၏အပေါ်၌
 “မုတ္တော မေစေယျ”ဟု အဓိဋ္ဌာန်နိုင်အောင် ပြင်းပြသော ကရုဏာကား မည်သည့်ပုဂ္ဂိုလ်၌မျှ
 မဖြစ်ကြ။ အလောင်းတော် သုမေဓာရှင်ရသေ့၌ကား ထိုကရုဏာတော်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့်
 ထိုကရုဏာသည် “မဟာ”ဟု ဝိသေသနပြုလောက်အောင် မြင့်မြတ်သောကရုဏာ ဖြစ်ပါ
 ပေသည်။

မေတ္တာ မုဒိတာကို မယူ စိတ်ကို အေးမြစေရာ၌ ကရုဏာသာမက၊ မေတ္တာ မုဒိတာ
 တို့လည်း အေးမြစေနိုင်ကြပါ၏။ မှန်၏...မေတ္တာ မုဒိတာ
 တို့သည် (မေတ္တာ၏ သူတစ်ပါးတို့၏စီးပွားကို ဆောင်လိုခြင်း၊ မုဒိတာ၏ သုခစသည်မှ
 မယုတ်လျောစေလိုခြင်း ဖြစ်ရကား) ဗျာပါဒအရတိ (သူတစ်ပါးကို သေစေလိုသော ဒေါသ၊
 သူ့စည်းစိမ်၌ မမွေ့လျော်နိုင်သော ဒေါသ)တို့နှင့် ဖြောင့်ဖြောင့် ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်ကြ၏။
 ထို့ကြောင့် ထိုနှစ်ပါးလုံးပင် မိမိစိတ်ကို လွန်စွာအေးမြစေနိုင်ပါပေသည်။

ကရုဏာ၏သာသနာနိပုံ သို့သော် ကရုဏာကား သူတစ်ပါး ဒုက္ခကို ပယ်လိုသော
 အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် သူတစ်ပါး၏ ပူပန်
 နေခြင်းကို သည်းမခံနိုင်။ ညှဉ်းဆဲတတ်သော ဝိဟိသာ၏ဆန့်ကျင်ဘက်လည်း ဖြစ်၏။
 သို့ဖြစ်၍ ကရုဏာသည်သာ မေတ္တာ မုဒိတာတို့ထက် ထူးကဲစွာ စိတ်တော်အေးမြခြင်း၏
 အကြောင်းဖြစ်ပါပေသည်။ ဥပမာ-စိတ္တပဿဒွိသည် စိတ်၌ယှဉ်သောအခါ စိတ်ကို
 အေးမြစေ သကဲ့သို့တည်း။ထို့ကြောင့် အတိသယနည်း

ပဓာနနည်းအားဖြင့် ကရုဏာကိုသာခေါင်းတပ်၍ “ကရုဏာသီတလ”ဟု မိန့်အပ်ပေသည်။ [အခြားနည်းများကို နိကာ၌ ကြည့်ပါ။]

ဖြင့်+ကြောင့်အနက်ပေးပုံ “ဖြင့်” ဟူသော အနက်သည် ကရုဏာကရက အနက် တည်း။ ကာရကဟူသမျှသည် ကြိယာနှင့် အတူတကွ သဟစရဏဖြစ်မြဲတည်း။ ထို့ကြောင့် ကရုဏာတော် ယှဉ်နေခိုက်ဖြစ်သော စိတ်တော်ကို ရည်ရွယ်၍ “မဟာ ကရုဏာတော်ဖြင့်+အေးမြသော”ဟု ပေးပါသည်။ “ကြောင့်”ဟူသော အနက်သည် ဟိတ်အနက်တည်း။ ထိုဟိတ်သည် ကြိယာနှင့် အတူမဖြစ်၊ ကြိယာ၏ အကြောင်းမျှသာ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် မဟာကရုဏာမယှဉ်ခိုက်မှလည်း မဟာကရုဏာတော် ဓာတ်ခံပါနေသောကြောင့် စိတ်တော် အမြဲအေးမြနေပုံကို ရည်ရွယ်၍ “မဟာကရုဏာတော် ကြောင့်+ အေးမြသော”ဟု ပေးပါသည်။ [နိကာတို့ဝယ် “ကရုဏာဝ ဝိသေသေန ဘဂဝတော စိတ္တဿ စိတ္တပဿဒ္ဓိ ဝိယ သီတိဘာဝနိမိတ္တံ-ဟဒယသီတလဘာဝကာရဏတာ ဝုတ္တာ” စသော စကားများသည် ကရုဏာ၏အကြောင်းဖြစ်ပုံ (ဟိတ်အနက်ပေးသင့်ပုံ)ကို ပြသော သာကေယျားပင် ဖြစ်ပါသည်။]

မှန်ပါသည်။-ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏ စိတ်တော်သည် ဘုရားဖြစ်ရာအခါ၌သာ အေးမြတော်မူသည် မဟုတ်ပါသေး။ ပါရမီဖြည့်တော်မူစဉ် အခါ၌လည်း သတ္တဝါတို့ကို ချမ်းသာစေတော်မူလိုသော မဟာကရုဏာဓာတ်ခံပါနေသောကြောင့် ပင်ပင်ပန်းပန်း ပါရမီဖြည့်တော်မူရစေကာမူ ထို ပူပန်မှုတွေကို မဟာကရုဏာတော်ဖြင့် ငြိမ်းတော်မူပြီး ဖြစ်ရကား မပင်မပန်းသကဲ့သို့ အေးအေးမြမြပင် စိတ်ကို ထားတော်မူနိုင်ပါသည်။...[ကရုဏာနုဘာဝနိဗ္ဗာပိယမာန သံသာရဒုက္ခသန္တာပဿ ဟိ ဘဂဝတော ပရဒုက္ခပနယနကာမတာယ အနေကာနိပိ အသင်္ချေယျာနိ ကပ္ပာနံ အကိလန္တရူပသေဝ။-နိကာ။]

ပညာ |ပေ၊ မောဟတမံ ပ+ဇာနာတိ-အနိစ္စတာ စသော ဖုသန ကက္ခဋ္ဌ စသော အပြားတို့ဖြင့်+ထိုးထွင်း၍ သိတတ်၏။ ဣတိ ပညာ၊ ပကာရေဟိ-အနိစ္စတာ စသော ဖုသန ကက္ခဋ္ဌစသော အပြားတို့ဖြင့်+ဇောတတိ (အဝ ဇောတတိ)-အတွင်းရောက်အောင် ထွင်းဖောက်ထွန်းပြတတ်၏။ ဣတိ ပဇ္ဇောတော၊ ပညာဝ+ ပဇ္ဇောတော၊ ပညာပဇ္ဇောတော။[စန္ဒ၊ သူရိယ၊ အဂ္ဂိ၊ ပညာဟူသော အရောင်လေးမျိုးတို့တွင် အသာဆုံး အကြီးအမှူးသည် ပညာရောင်တည်း။ ထို့ကြောင့် “ပညာရောင်မျိုးဖြင့်”ဟု အနက် ဆိုပါသည်။...“ဧတဒဂ္ဂံ ဘိက္ခဝေ ဣမေသံ စတုန္တံ ပဇ္ဇောတာနံ၊ ယဒိဒံ ပညာပဇ္ဇောတော။” စတုက္ကအင်္ဂုတ္တိရ်၊ ၅-ပံ၊ အာဘာဝဂ်။]

ဝိဟတမောဟတမ ဝိသေသေန + ဟတံ ဝိဟတံ၊ ကိလေသာကို ပယ်ရာ၌ အခြား ရဟန္တာများမှာ ဝါသနာကျန်သေးသော်လည်း ဘုရားရှင်မှာ အထုံ ဝါသနာ (ကိလေသာ၏ သတ္တိကလေးမျှ) မကျန်ရစ်တော့၊ ဤသို့ မောဟအမှောင်ကို ပယ်ဖျောက်နိုင်သောကြောင့် “ဝိသေသ”ဟု ဆိုသည်။ ဝိသဒ္ဓါသည် ဝိသေသအနက်ဟော၊ ပညာပဇ္ဇောတေန+ဝိဟတံ ပညာပဇ္ဇောတဝိဟတံ၊ တမော ဝိယ တမော၊ မောဟောယေဝ+ တမော မောဟတမော၊ အမှောင်နှင့်တူသော မောဟ၊ ဝါ-မောဟတည်းဟူသောအမှောင်။ [တမသဒ္ဓါသည် မောဟအနက်ကို တိုက်ရိုက်ဟောနိုင်သော်လည်း ဤနေရာ၌ မောဟပုဒ်နှင့် တွဲရသောကြောင့် “အမှောင်နှင့်တူ”ဟူသော သဒ္ဓါသအနက်ကို ကြံရသည်။ “တမော”ဟု ဩကာရန္တ ရှိသော်လည်း မနောဂိုဏ်း

နပုံလိန်ဟု သက္ကတအဘိဓာန် ဆိုသည်။] ပညာ ပဇ္ဇောတဝိဟတံ (တော) + မောဟတမော ယဿတိ ပညာပဇ္ဇောတဝိဟတမောဟတမော၊ (ဗုဒ္ဓေါ)။

ပညာနှစ်မျိုး “ပညာ”အရ ပတိဝေဓဟု ခေါ်အပ်သော အရဟတ္တမဂ်ပညာကို ကောက် ရသောနည်း၊ ပတိဝေဓပညာ ဒေသနာပညာ နှစ်ပါးလုံးကို ကောက်ရ သောနည်း၊ သဗ္ဗညုတပညာကို ကောက်ရသောနည်းအားဖြင့် မီကာတို့၌ သုံးနည်းဖွင့်ကြ၏။ ထိုတွင် ဒုတိယနည်း၌ “ပညာ”ဟု သာမညဆိုသောကြောင့် သာမညနိဒ္ဒေသနည်းအားဖြင့် ဖြစ်စေ，“ပညာ စ-ပတိဝေဓပညာလည်း + ပညာ စ-ဒေသနာပညာလည်း၊ ပညာ-တို့”ဟု ဧကသေသံပြုသောအားဖြင့် ဖြစ်စေ ပညာနှစ်မျိုးလုံးကို ယူနိုင်သည်။

ပတိဝေဓပညာယူလျှင် ပညာအရ ပတိဝေဓ (အရဟတ္တမဂ်ပညာ)ကို ယူလျှင်၊ မောဟ တမ အရ ကိုယ်တော်မြတ်၏သန္တာန်၌ ဖြစ်သော မောဟ အမှောင်ကို ယူပါ။ ဤအလို “ပညာပဇ္ဇောတဝိဟတမောဟတမံ - ပတိဝေဓပညာတည်း ဟူသော အရောင်မှူးဖြင့်+ အထူးပယ်ဖျောက်အပ်ပြီးသော + ကိုယ်တော်သန္တာန်၌ရှိသော မောဟ တည်းဟူသော အမှောင်ရှိတော်မူသော၊ ဝါ-ကိုယ်တော်သန္တာန်၌ရှိသော မောဟ တည်းဟူသော အမှောင်ကို ပတိဝေဓတည်းဟူသော အရောင်မှူးဖြင့် + အထူး ပယ်ဖျောက် တော်မူပြီးသော”ဟု ပေးပါ။

ပညာနှစ်ပါးကို ယူလျှင် ပညာအရ ပတိဝေဓပညာ၊ ဒေသနာပညာ (တရားဟော တော်မူရာ၌ဝေနေယျဇ္ဈာသယစသည်ကိုပါ သိသောပညာ) ကို ယူလျှင်၊ မောဟတမအရ ကိုယ်တော်သန္တာန်၌ရှိသော မောဟအမှောင်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝေနေယျတို့သန္တာန်၌ရှိသော မောဟအမှောင်ကိုလည်းကောင်း ယူပါ။ ဤအလို “ပတိဝေဓ ပညာ ဒေသနာပညာတည်းဟူသော အရောင်မှူးဖြင့် + အထူး ပယ်ဖျောက်အပ်ပြီးသော ကိုယ်တော်သန္တာန်၌ဖြစ်သော မောဟတည်းဟူသောအမှောင်၊ ဝေနေယျတို့သန္တာန်၌ ဖြစ်သော မောဟတည်းဟူသောအမှောင်ရှိတော်မူသော၊ ဝါ-ကိုယ်တော်သန္တာန်၌ဖြစ်သော မောဟတည်းဟူသောအမှောင်၊ ဝေနေယျတို့သန္တာန်၌ ဖြစ်သော မောဟတည်းဟူသော အမှောင်ကို ပတိဝေဓပညာ ဒေသနာပညာတည်းဟူသော အရောင်မှူးဖြင့်+အထူးပယ် ဖျောက်တော်မူပြီးသော”ဟု ပေးပါ။

သဗ္ဗညုတပညာကို ယူလျှင် ပညာအရ အနာဝရဏဉာဏ်ဟုခေါ်ရသော သဗ္ဗညုတ ဉာဏ်ပညာကို ယူလျှင်၊ မောဟတမအရ ဧညျာဝရဏ (ဧညျာဝရဏအားလုံး၏ သဘောကို ဖုံးကွယ်တတ်သော) မောဟအမှောင်ကို ယူပါ။ ဤအလို သဗ္ဗညုတဉာဏ်ပညာတည်းဟူသော အရောင်မှူးဖြင့်+အထူးပယ်ဖျောက်အပ်ပြီး သော+ဧညျာဝရဏမောဟတည်းဟူသော အမှောင်ရှိတော်မူသော၊ ဝါ-ဧညျာဝရဏ မောဟတည်းဟူသော အမှောင်ကို သဗ္ဗညုတဉာဏ်ပညာတည်းဟူသော အရောင်မှူးဖြင့်+ အထူး ပယ်ဖျောက်တော်မူပြီးသော”ဟု ပေးပါ။

မှတ်ချက်။ ။ဤတတိယနည်းဝယ် “မောဟကို ပယ်ဖျောက်တတ်သောဉာဏ်”ဟူသည် အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်တည်း။ ထိုဉာဏ်ကို ရလျှင် သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကို လည်း ရပြီး ဖြစ်ရကား အကြောင်း၏အမည်ကို အကျိုး၌တင်စားသော ကာရဏူပစာရ အားဖြင့် သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကိုလည်း “မောဟတမဝိဓမနံ”ဟု ဆိုရသည်။ [ဧတ္ထ စ မောဟတမ ဝိဓမနန္တေ အဓိဂတတ္တာ အနာဝရဏညာဏံ ကာရဏူပစာရေန သသန္တာနေ (ကိုယ်တော်၏ သန္တာန်၌) မောဟတမဝိဓမနံ ဒဌဗ္ဗံ-မီကာ။]

ဆက်ဦးအံ့—အနာဝရဏဉာဏ်ဟူသော သဗ္ဗညုတဉာဏ်သည် မောဟကို အထူးပယ်စရာ မရှိတော့၊ အရဟတ္တမဂ်က ဝါသနာနှင့်တကွဖြစ်သော ကိလေသာတို့ကို ပယ်လိုက်လျှင် ဥေယျ အားလုံးကို ဖုံးလွှမ်းတတ်သော မောဟကို ပယ်ပြီးဖြစ်တော့၏။ ထို့ကြောင့် သဗ္ဗညုတဉာဏ် တော်က မောဟကို ပယ်သည်ဟု ဆိုရာ၌ ကာရဏူပစာရစကားဟု မှတ်ပါ။ [အဘိနိဟာရ သမ္ပတ္တိယာ (ဘုရားဖြစ်ရန် ဆုပန်တော်မူခြင်း၏ ပြည့်စုံခြင်းကြောင့်) သဝါသနပ္ပဟာနမေဝ ဟိ ကိလေသာနံ ဥေယျာဝရဏပ္ပဟာနန္တိ-ဋီကာ။] ဤနည်းဝယ် သူတစ်ပါးသန္တာန်၌ မောဟ ကိုလည်း သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်က (အာသယာနသယကို သိတော်မူခြင်း စသည်ဖြင့်) ပယ်ဖို့ရန် အကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် ကာရဏူပစာရအားဖြင့်ပင် ပရသန္တာနမောဟတမ ဝိဓမ္မေနတို့ကို မှတ်ထိုက်သည်။ [ဤပြခဲ သည် အတိုင်း ဋီကာအဖွင့် အရ ပညာပဇ္ဇောတဝိဟတ မောဟတမကို အနက်သုံးမျိုးပေးနိုင်သော်လည်း နိဿယ၌ကား သုံးမျိုးလုံးနှင့် ဆက်ဆံ အောင် သာမန်အနက်တစ်မျိုးသာ ပေးထားခဲ့ပါသည်။]

စောဒနာဗ္ဗယံ

ပဟာနသမ္ပတ္တိ (ပယ်ခြင်း၏ပြည့်စုံလုံလောက်ပုံ)ကို ပြသောအားဖြင့် ချီးမွမ်းခြင်း၏အကြောင်းကို ပြရာ၌ အဘယ့်ကြောင့် အဝိဇ္ဇာ(မောဟ) တစ်ပါး ပယ်ပုံကိုသာ ယူရပါသနည်းဟု စောဒနာဗ္ဗယံ ရှိ၏။ အဖြေကား—အဝိဇ္ဇာ(မောဟ) တစ်ပါးကို ပယ်ပုံပြလိုက်လျှင် အကုသိုလ်အားလုံး၌ အဝိဇ္ဇာ(မောဟ)က ယှဉ်သောကြောင့် တဒေကဋ္ဌ (ထိုအဝိဇ္ဇာနှင့် အတူတကွ တစ်ခုသောစိတ်၌ တည်ကြ ယှဉ်ကြသော) ကိလေသာ အားလုံး ပယ်ပုံကိုလည်း ပြပြီးဖြစ်ရကား အဝိဇ္ဇာတစ်ပါးတည်းကို ပယ်မှုဖြင့်သာ ထောမနာ ပဏာမကို ပြရပါသည်။ ဤအလို သဟစရဏနည်းဖြင့် အခြားကိလေသာပယ်ပုံကို ပြပြီး ဖြစ်သည်ဟု ဆိုလိုသည်။

တစ်နည်း

ဝိဇ္ဇာ(ဉာဏ်)သည် အလုံးစုံသော ကုသိုလ်တရားဖြစ်ခြင်း၏လည်းကောင်း၊ သံသရာမှ ဆုတ်နှစ်ခြင်း၏လည်းကောင်း အကြောင်းဖြစ်သကဲ့သို့ အဝိဇ္ဇာ သည်လည်း အလုံးစုံသော အကုသိုလ်ဖြစ်ခြင်း၏လည်းကောင်း၊ သံသရာဝယ် ကျင်လည် ရခြင်း၏လည်းကောင်း အကြောင်းဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ပဓာနဖြစ်သော အဝိဇ္ဇာပယ်ပုံကို ပြလိုက်လျှင် အပဓာနဖြစ်သော အခြားကိလေသာပယ်ပုံကိုလည်း ပြပြီးဖြစ်တော့သည်။ [အထ ဝါ သကလကုသလဓမ္မဥပ္ပတ္တိယာ သံသာရနိဝတ္တိယာ စ ဝိဇ္ဇာ ဝိယ၊ နိရဝသေသာ ကုသလဓမ္မဥပ္ပတ္တိယာ သံသာရပ္ပဝတ္တိယာ စ အဝိဇ္ဇာယေဝ ပဓာနကာရဏန္တိ-ဋီကာသစ်။]

အဝိဇ္ဇာ မုဒ္ဒါတိ ဇာနာဟိ၊ ဝိဇ္ဇာ မုဒ္ဒါမိပါတိနီ၊
သဒ္ဓါသတိသမာဓိဟိ၊ ဆန္ဒဝီရိယေန သံယုတာ။ (သုတ္တနိပါတ်)

ပါရာယနဝင်္ဂဂါထာလည်း ဤပြခဲသော အဓိပ္ပာယ်၏ သာဓကဖြစ်နိုင်သည်။ [အဝိဇ္ဇာ- အဝိဇ္ဇာသည်၊ မုဒ္ဒါ-ကိလေသာအားလုံး၏ ဦးထိပ်တည်း၊ ကူတိ-ဤသို့၊ ဇာနာဟိ-သိပါလော၊ သဒ္ဓါသတိသမာဓိဟိ-တုံ့နှင့်လည်းကောင်း၊ ဆန္ဒဝီရိယေန-နှင့်လည်းကောင်း၊ သံယုတာ- ယှဉ်သော၊ ဝိဇ္ဇာ-သည်၊ မုဒ္ဒါမိပါတိနီ-အဝိဇ္ဇာတည်းဟူသော ဦးထိပ်ကို လွှမ်းမိုး၍ ကျစေတတ်၊ ဖြတ်တောက်တတ်သော တရားတည်း၊ (ကူတိ-သို့၊ ဇာနာဟိ-လော။)]

သနရာမရလောကဂရု

နရဓာတ်သည် ဆောင်ခြင်းအနက်ကို ဟော၏။ နရတိ- ထိုထိုကိစ္စကို ဆောင်ရွက်တတ်၏။ ကူတိ နရော(လူ) ဤ နရသဒ္ဓါသည် ကမ္ဘာတည်စ ယောက်ျား မိန်းမဟု မကွဲပြားသေးသော ပထမကာလ၌ သတ္တဝါသာမညကို ဟော၏။ ထို့နောက် အတော်ကြာ၍

ဒုတိယဆင့်ရောက်မှ မိန်းမ ယောက်ျားဟု ကွဲပြား၏။ ထိုအခါ လူယောက်ျားအနက်ကို ဟောရာ၌ “ဇေယျာဝံ-မိန်းမတို့ထက် မြတ် သည်၏အဖြစ်ကို၊ နရတိ ကူတိ နရော”ဟု မီကာသစ်ပြု၏။ [“နရော စ နရော စ နရော”ဟု ဖြစ်စေ၊ ဗဟုဝုဓ်ဝိဘတ်သက်၍ ဖြစ်စေ “နရာ”ဟု ဖြစ်၏။] မရဏံ မရော၊ နတ္ထိ မရော ဧတေသန္တိ အမရာ၊ အလွန်အသက်ရှည်သည့်အတွက် သေခြင်းမရှိဟု ယူဆရသော နတ်ဗြဟ္မာတို့။

ဆက်ဦးအံ့-နရာ စ+အမရာ စ နရာမရာ၊ သဟ+နရာမရေဟိ ယော ဝတ္ထတိတိ သနရာ မရော၊ (လောကော)၊ သတ္တောကာသ သင်္ခါရဟု လောကသုံးပါးရှိသော်လည်း ဂရူဟူသော နောက်ပုဒ်ကို ထောက်၍ အလေးဂရုပြုတတ်သော သတ္တလောကကိုသာ ယူ၊ [“လောကီယန္တိ ဧတ္ထ ပုညာပုညာနိ တဗ္ဗိပါကော စာတိ လောကော- ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ထို နှစ်မျိုး၏အကျိုးကိုလည်းကောင်း တွေ့မြင်အပ်ရာဖြစ်သောကြောင့် သတ္တဝါဟူသမျှသည် လောကမည်၏”ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု၊ “လောက-ဒဿနေ”ဟူသောဓာတ်၊ အပစ္စည်း။] သနရာမရော စ + သော + လောကော စာတိ သနရာမရလောကော။

ဇမးပ္ပယံ သနရာမရောပုဒ်ကို ဗဟုဗ္ဗိဟိဝိဂြိုဟ်ပြုရာ၌ ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်ထုံးစံမှာ... “လောကော”ဟူသော အညပုဒ်အနက်သာ ပဓာနရရီးတည်း၊ ထို့ကြောင့် “နရအမရတို့နှင့်တကွဖြစ်သော လောက”ဟူရာ၌ နရအမရ (လူနတ်)တို့သည် အပဓာန ဝိသေသနမျှသာ ဖြစ်ကြ၏။ လောကအရ၌ နရအမရမှကြွင်းသော အောက်တန်းစားသတ္တဝါ များသာ ရ၏။ ဘုရားရှင်ကို အလေးဂရုပြုတတ်သူသည် နရအမရသာတည်း၊ နရအမရမှ ကြွင်းသော အောက်တန်းစားများ မဟုတ်ကြ၊ ထို့ကြောင့် သဒ္ဓါနှင့်အနက်သည် ဤနေရာ၌ အဘယ်သို့ ဖြစ်ပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။

အဖြေကား-သဒ္ဓါဟူသည် လူတို့၏ ပြောရိုးအတိုင်း ဖြစ်၏။ လူတို့ကား ပဓာနကိုလည်း အပဓာနအနေအားဖြင့် ပြောတတ်ကြ၏၊ ဥပမာ-“သရာဇိကာယ ပရိသာယ-မင်းနှင့်တကွ ဖြစ်သော ပရိသတ်၌”ဟူရာ၌ကဲ့သို့တည်း၊ ဤ၌ မင်းသည် ပဓာနဖြစ်သော်လည်း “မင်းနှင့် တကွဖြစ်သော”ဟု အပဓာနဝိသေသနအားဖြင့် ဆိုထားသည်။ အနက်အဓိပ္ပာယ်ယူသော အခါ၌ကား “ပရိသတ်ခြံရံနေသောမင်း”ဟု မင်းကို ပဓာနအဖြစ်ဖြင့် ယူရသည်။ ထို့ကြောင့် သဒ္ဓါအနေအားဖြင့် ပဓာန အပဓာနအဖြစ်ကို မစောဒနာထိုက်တော့၊ “လူနတ်တို့နှင့်တကွ ဖြစ်သော လောက”ဟူရာ၌လည်း အနက်အဓိပ္ပာယ်အားဖြင့် “နဂါး ဂဠုန် စသော အခြား သတ္တဝါကလေးများနှင့်တကွဖြစ်သော လူ နတ်”ဟု မှတ်ပါ။ [“နတ်”ဟူရာ၌ ဗြဟ္မာများလည်း ပါဝင်သည်။]

မီကာ - န စေတ္ထ ပဓာနာပဓာနဘာဝေါ စောဒေတဗ္ဗော၊ အညော ဟိ သဒ္ဓတ္တမော၊ အညော အတ္တတ္တမော၊ ဧဒိသေသု ဟိ သမာသပဒေသု ပဓာနံပိ အပဓာနံ ဝိယ နိဒ္ဒိသီယတိ၊ ယထာ-သရာဇိကာယ ပရိသာယာတိ။

တစ်နည်း လောကသဒ္ဓါ၏ သတ္တလောက အနက် ဟောပုံ မှတစ်ပါး သမူဟအနက် ဟောပုံအားဖြင့်လည်း မီကာတို့ တစ်နည်းပြသေး၏။ “သမုဒါယဝသေန-တပေါင်းတစ်စုတည်း၏အဖြစ်ဖြင့်၊ လောကီယတိ ပညပိယတိ- ပညတ်အပ်၏၊ ကူတိ လောကော”ဟု ပြု၊ သဟ+နရေဟိ ယေ ဝတ္ထန္တိတိ သနရာ၊ သနရာ စ-လူတို့နှင့်တကွလည်းဟုတ်၏၊ တေ+

အမရာ စ-နတ်တို့လည်း ဟုတ်၏။ ဣတိ သနရာမရာ၊ သနရာမရာနံ+ လောကော- အပေါင်းတည်း။ သနရာမရလောကော-အပေါင်း။ [ဤနည်း၌ နရနှင့် အမရတို့ ကိုသာ ယူခြင်းသည် ဥက္ကဋ္ဌနိဒ္ဒေသ (အလွန်အမြတ်ကို ညွှန်ပြသော)နည်းတည်း။ ဥပမာ-“သတ္တာ ဒေဝမနုဿာနံ”၌ကဲ့သို့တည်း။ ထို့ပြင်- “အမရ”အရ၌ နတ် ဗြဟ္မာဟူသော ဥပပတ္တိ ဒေဝ သာမက၊ ရဟန္တာဟူသော ဝိသုဒ္ဓိဒေဝတို့ကိုလည်း ဤနည်း၌ ယူရသည်။ ဘာကြောင့် နည်း၊ “အမရလောက-အမရတို့၏အပေါင်း”ဟု ဆိုသောကြောင့်တည်း။ ရှေ့နည်း၌ကား “အမရ”အရ ဥပပတ္တိနတ် ဗြဟ္မာတို့ကိုသာ ယူရသည်။]

လောကဂရုံ (ဂုရုံ) သနရာမရလောကဿ+ဂရုံ သနရာမရလောကဂရုံ၊ အဘိဓာန် (၈၄၀)၌ “ဂရုံ”ဟု ရှိ၏။ အာစရိယ စသည်နှင့် လေးသောအရာ ကို ဟော၏။ မောဂ္ဂလ္လာန် ကွာဒိကဏ္ဍ (၂)သုတ်၌ ဂရဓာတ် (တစ်နည်း) ဂိရဓာတ်နောင် ကုပစ္စည်းဖြင့် “ဂရုံ”ဟု ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် “ဂရုံ၊ ဂရုံ”ဟူသော ဝါဒသည် ရှေးကပင် ကွဲခဲ့သော အယူအဆတည်း။ “ရာဇာဓိရာဇဂုရု”ဟူသော ရှေးသုံး၊ “မဟာရဋ္ဌဂုရု”ဟူသော ယခုခေတ် အသုံးသည် “ဂရုံ”သဒ္ဒါကို ထောက်ခံသော အသုံးများတည်း။ ဤ၌ကား စာရှိအတိုင်း “ဂရုံ” ဟုပင် သုံးစွဲရတော့မည်။ [ဂရတိ သိဉ္စတိ သိဿေ မေတ္တာဒကေနာတိ ဂရု-တပည့်တို့ကို မေတ္တာရေချမ်းဖြင့် သွန်းဖျန်းတတ်သော ဆရာ။]

အလေးပြုနှင့် ဆရာ အနက်နှစ်မျိုးတွင် “ဘဂဝါ ၊ပေ၊ ဥတ္တမံ ဂါရဝဋ္ဌာနံ” ဟူသော ဋီကာကို ထောက်လျှင် “ဂရု-ရိသေလေးစားအပ် မြတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်”ဟု “အလေးပြုအပ်” အနက်ကို ယူသင့်၏။ နောက်၌ “ဘဂဝါတိ ဂရု” စသည်ဖြင့် အဋ္ဌကထာလည်း ဖွင့်ဦးလတ္တံ့။ ဋီကာသစ်ကား... “ဣဓ ပန သဗ္ဗလောကာစရိယေ တထာဂတေ”ဟု အာစရိယအနက်ကို ယူသွား၏။ သို့သော် ဆရာဟူသော အနက်ထက် “အလေးပြုအပ်သောပုဂ္ဂိုလ်”ဟူသောအနက်က သာ၍ အဆင့်အတန်းမြင့်၏။ ဘာကြောင့် နည်း—“ဆရာ”ဟု ဆိုရာ၌ “တပည့်သာဝကဖြစ်သူများ၏ဆရာ”နှင့်သာ ဆိုင်၍ “အလေး ပြုအပ်”ဟူသောအနက်ကား တပည့်သာဝကတို့သာမက၊ တပည့်သာဝက မဟုတ်ကြသော တတ္ထိ စသူတို့ကပင် “အလေးဂရု အရိုအသေပြုရသော ပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်သည်”ဟု အဓိပ္ပာယ် ရသောကြောင့်တည်း။

ဝန္ဓေ ဝဒိဓာတ်သည် ဝန္ဓနအနက် ထောမနအနက် နှစ်နက်ကို ဟော၏။ ထို့ကြောင့် “ဝန္ဓေတိ နမာမိ၊ ထောမေမိတိ ဝါ အတ္ထော”ဟု ဋီကာတို့ ဓာတ်နက်ကို ဖွင့်ကြ သည်။ ရှိခိုးရာ၌ ချီးမွမ်းကြောင်း ဂုဏ်ကို မပြဘဲ ရှိခိုးရုံသာဖြစ်သော ကေဝလပဏာမ၊ ဂုဏ်ထူးကို ပြ၍ ချီးမွမ်းသောရှိခိုးမှုဟူသော ထောမနာပဏာမဟု နှစ်မျိုးရှိ၏။ ဤဂါထာ၌ “ကရုဏာသီတလဟဒယံ”စသည်ဖြင့် ဂုဏ်တော်များကို ထုတ်ပြချီးမွမ်းသောကြောင့် ထောမနာ ပဏာမတည်း။ ဣကာရန္တဓာတ်ဖြစ်သောကြောင့် နိဂ္ဂဟိတ်လာ၍ “ဝန္ဓ”ဟု ဖြစ်၏။ မိဝိဘတ် ကို ပြေ၍ “ဝန္ဓေ”ဟု ဖြစ်သည်။ “ဝန္ဓေ”ဟု ပစ္စုပ္ပန်ရှိခိုးမှုကို ပြုလျှင် “ရှိခိုးပြီး၍”ဟု အတိတ် ရှိခိုးမှုကို သိနိုင်သောကြောင့် “ဝန္ဓိတွာ”ဟု ဝါကျတစ်ခုထည့်၍ “အတ္ထံ ပကာသယိဿာမိ”၌ စပ်ရသည်။ ဤသို့စပ်မှလည်း ကျမ်းဆရာ၏ အလိုကျသည်။ [“ဝန္ဓိတွာ”စသည် ရှိရာ၌လည်း “ဝန္ဓာမိ”စသော ပစ္စုပ္ပန်ကြိယာကို ထည့်ရသည်။]

သုဂတိ သောဘနံ+ဂတံ (သွားခြင်း) ယဿာတိ သုဂတော။ ချဲ့ဦးအံ့—ဘုရားရှင်၏ ဝေနေယျတို့အထံသို့ ကိုယ်ခန္ဓာတော်ဖြင့် ကြွတော်မူခြင်းသည် ထိုဝေနေယျ တို့၏ စိပွားချမ်းသာကို ဖြစ်စေနိုင်သောကြောင့် တင့်တယ်တော်မူ၏။ ထို့ပြင်-ရူပကာယ (ခန္ဓာကိုယ်)တော်၌ လက္ခဏာတော်ကြီးငယ် အသွယ်သွယ်ဖြင့် တန်ဆာဆင်ထားအပ်ရကား ကြွလှမ်းတော်မူသောအခါ ... ဓုတ၊ ဝိလမ္ဗိတ၊ အနုကဗုဒ္ဓ၊ နိပ္ပိဋ္ဌန၊ ဥက္ကဋ္ဌိက၊ ကုဋီလ၊ အာကုလတာ စသော အပြစ်တို့မှ ကင်းသောကြောင့် ပြုံးရွှင်သော ဟင်္သာမင်း၊ ဆင်မင်း၊ ခြင်္သေ့မင်းတို့၏ ကြွလှမ်းခြင်းကဲ့သို့ ဖူးမြော်၍ မဝနိုင်အောင် ကျက်သရေကို ဆောင်တော် မူရကား တင့်တယ်သော သွားခြင်း ရှိတော်မူပါပေသည်။ ဘုရားဆုပန်တော်မူသည်မှ စ၍ ဘုရားဖြစ်သည့်တိုင်အောင် ကြီးမြတ်သော မဟာကရုဏာတော် သတိ ဝိရိယတော်တို့နှင့် တကွ ဉာဏ်တော်၏ ဖြစ်ခြင်းသည် တင့်တယ်သော ဉာဏမနေပေတည်း။

မှတ်ချက်။ ။ လက်ခါ ခြေခါ လက်ရမ်း၍ သွားခြင်းသည် ဓုတတာ (လှုပ်ရမ်းသည်၏ အဖြစ်ဟူသော) အပြစ်တည်း။ ခါးကိုင်း ခါးကုန်း စသည်ဖြင့် ကိုယ် တစ်ပိုင်းကို တွဲရ၍ဆွဲသကဲ့သို့ သွားခြင်းသည် ဝိလမ္ဗိတတာအပြစ်တည်း။ ချွတ်ချော်သော သွားခြင်းသည် ခလိတတာအပြစ်တည်း။ ခြေကို ဒရွတ်ဆွဲ၍ သွားခြင်း (ရှုပ်တိုက်၍သွားခြင်း) သည် အနုကဗုဒ္ဓတာအပြစ်တည်း။ ခြေဖျားဖြင့်ဖြစ်စေ၊ ဖနောင့်ဖြင့်ဖြစ်စေ ပျာယိုးပျာယာ ဖိနှိပ်၍ သွားခြင်းသည် နိပ္ပိဋ္ဌနတာအပြစ်တည်း။ အလယ်၌ ဖဝါးအရာမထင်ဘဲ ဖနောင့်နှင့် ခြေဖျားရာ တစ်မျိုးမျိုးသာ ထင်အောင် ဖဝါးစွန်းနင်းလျက် သွားခြင်းသည် ဥက္ကဋ္ဌိကတာ အပြစ်တည်း။ ကောက်တိကောက်ကွေး သွားခြင်းသည် ကုဋီလတာ အပြစ်တည်း။ ထက်ဝန်းကျင် ရှုပ်နေအောင် (ဖယ်ရမ်းဖယ်ရမ်း) သွားခြင်းသည် အာကုလတာအပြစ်တည်း။ [တချို့ကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာဋီကာကြည့်၍ ရေးသည်။]

ဂတိဝိမုတ္တံ ဂန္ထဗ္ဗာ - ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံတို့ကြောင့် ရောက်ထိုက်ကုန်၏။ ဣတိ ဂတိယော။ နိရယဂတိ၊ ပေတ၊ တိရုစ္ဆာန၊ မနုဿ၊ ဒေဝဂတိအားဖြင့် (၅)ပါးသော ဂတိတို့တည်း။ ဂတိဟိ + မုတ္တော-အထူးလွတ်တော်မူသည်တည်း။ ဂတိဝိမုတ္တော၊ (အဖော်ဖြစ်သော အဝိဇ္ဇာ တဏှာကို အရဟတ္တမဂ်ဖြင့် သတ်ပြီးဖြစ်သောကြောင့်) ဘဝသို့ ရောက်ထိုက်သော ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံ ဟူသမျှသည် နောက်ထပ် ဘဝအကျိုးကို မပေးနိုင်တော့ရကား ဘုရားရှင်မှာ နောက်ဘဝအသစ် မရှိတော့သည့်အတွက် ဂတိ (ဘဝ) တို့မှ အထူးသဖြင့် လွတ်တော်မူပြီး ဖြစ်သည်။ [ဝိမုတ္တောကို “သုဠ + မုတ္တော၊ ဝိသံယုတ္တော”ဟု ဋီကာ ဖွင့်၏။ ဝိ၏ ဝိသေသအနက်ကိုပင် “သုဠ” ဟု ဖွင့်သည်။ ဝိသံယုတ္တောကား အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်တည်း။]

ကရုဏာ ပညာနှစ်ပါးဖြင့် သိမ်းယူ “ကရုဏာသီတလဟဒယံ”ပါရှိဖြင့် အရဟတ္တ မဂ်ဉာဏ် သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်၏ အရင်းခံ အစဖြစ်သော မဟာကရုဏာတော်ကို ပြ၏။ “ပညာပဇ္ဇောတဝိဟတမောဟတမံ”ပါရှိဖြင့် အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ် သဗ္ဗညုတဉာဏ်ဟူသော အဆုံးတရားတော်ကို ပြ၏။ အစနှင့်အဆုံးကို ပြသဖြင့် အလယ်ဖြစ်သော သမ္မာပတိပတ်နှင့်ပညာများကိုလည်း မဇ္ဈေဒိပကနည်းအားဖြင့် ပြပြီးဖြစ်ရကား ဘုရားဂုဏ်တော်အားလုံးကို ဤဂါထာဖြင့် သိမ်းကျုံးယူနိုင်သည်ဟု မှတ်ပါ။

ဓမ္မပ္ပဏာမ ဗုဒ္ဓေါပိ-ဆိုအပ်ပြီးငြား၊ ဂုဏ်တော်များသခင်၊ ဘုရားရှင်သော်မှလည်း၊ ယံ ဓမ္မ-အကြင် မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်၊ ဓမ္မကွန် ပတိပတ်၊ ဆယ်တန်သော တရားတော်မြတ်ကို၊ ဘာဝေတွာ စေဝ-ကိုယ်တော်သန္တာန်၌ဖြစ်စေပြီး တိုးပွားစေပြီး၍လည်းကောင်း၊ သစ္စိကတွာ စ-မျက်မှောက်ပြုတော်မူပြီး၍လည်းကောင်း၊ ဗုဒ္ဓဘာဝံ-ဘုရားအဖြစ်သို့၊ ဝါ-ဗုဒ္ဓဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ် သဗ္ဗညုတာဉာဏ်တော်သို့၊ ဥပဂတော-ရောက်တော်မူပြီ၊ ဂတမလ်-ကင်းသော ကိလေသာအညစ်ရှိတော်မူသော၊ ဝါ-ကိလေသာအညစ်အကြေးမှကင်းတော်မူသော၊ အနုတ္တရံ-မိမိထက် လွန်မြတ်သောတရား ရှိတော်မူသော။

ဗုဒ္ဓေါပိ စံ သင်္ခေပေန သကလသဗ္ဗညုဂုဏေဟိ (အလုံးစုံသောသဗ္ဗညုဘုရားရှင်၏ ဂုဏ်တော်တို့ဖြင့်) ဘဂဝန္တံ အဘိတ္ထဝိတွာ ဣဒါနိ သဒ္ဓမ္မံ ထောမေတံ ဗုဒ္ဓေါပိတိအာဒိမာယ၊-ဋီကာကျမ်းတက်၊ ဆိုလိုရင်းကား-“ဘုရားရှင်သော်မှလည်း ဤ မဂ် ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်တရားတော်ကို (တစ်နည်း) ပရိယတ် ပတိပတ်နှင့်တကွ မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်တရားတော်ကို ဖြစ်စေတော်မူပြီး မျက်မှောက်ပြုတော်မူပြီး၍သာ ဗုဒ္ဓအဖြစ်သို့ ရောက်ရပေသည်။ ဤမျှလောက် မြင့်မြတ်တော်မူသော အညစ်အကြေးကင်း၍ သန့်ရှင်းသော အတူမရှိလောက်အောင် အသာဆုံးဖြစ်တော်မူသော ထိုတရားတော်ကိုလည်း ရှိခိုးပါ၏” ဟူလို့။

အမှာ ရှေ့ဗုဒ္ဓကို ပြန်၍ ပေါင်းဖို့ရာ “တံ ဓမ္မံ အပိ”ဟု အပိသဒ္ဓါထည့်၍ အနက်ပေးရသည်။ “ဘာဝေတွာ စေဝ-ကြောင့်လည်းကောင်း၊ သစ္စိကတွာ စ-ကြောင့်လည်းကောင်း”ဟု ဟိတ်အနက်လည်း ဆရာတို့ ပေးကြသေး၏။ “ဘာဝေတွာ သစ္စိကတွာတိ စ ပုဗ္ဗကာလကိရိယာနိဒ္ဒေသော”ဟူသော ဋီကာကို ကြည့်၍ ဤ၌ ပုဗ္ဗကာလကြိယာဝိသေသနတစ်နက်ကိုသာ ပေးလိုက်ပါသည်။

ဗုဒ္ဓေါပိဓနတ္ထ “ဗုဒ္ဓိတာ (သစ္စာတို့ကို သိတော်မူတတ်၏) က္ကတိ ဗုဒ္ဓေါ၊ ဗောဓေတာ ပဇာယ (သတ္တဝါတို့ကို သစ္စာတို့ကို သိစေတော်မူတတ်၏) က္ကတိ ဗုဒ္ဓေါ”ဟု နိဒ္ဒေသနည်းအတိုင်းလည်း ပြုကြ၏။ “အဗုဒ္ဓိ-သိတော်မူပြီ၊ က္ကတိ ဗုဒ္ဓေါ”ဟုလည်း ပြုကြ၏။ ဤသို့ပြုရာ၌ အတိတ်ကတ္တားဟော (တ)ပစ္စည်းကြောင့် သိတတ်သော ကတ္တားကို တွေ့ရသော်လည်း သိအပ်သောကံကို တိုက်ရိုက်မပြသဖြင့် မသိနိုင်၊ ဤသို့ တိုက်ရိုက်မပြရာဝယ် “ဥပယုဓမ် (သိဖွယ်တရား ဟူသမျှ) ကို အလုံးစုံ အကုန်အစင် သိတော်မူ”ဟု အဓိပ္ပာယ်ယူရသည်။ ဥပမာ-“ဒိက္ခိတော (ဦးပြည်းခေါင်းတုံးရသေ့သည်) န ဒဒါတိ-မပေးတတ်”ဟူရာ၌ “မည်သည့်အရာကို”ဟု သတ်မှတ်ချက် မရှိသောကြောင့် “ဘာမဆို၊ ဘာကိုမျှ မပေးတတ်”ဟု အဓိပ္ပာယ် ယူရသကဲ့သို့တည်း။

ဋီကာ ပဒေသဂ္ဂဟဏေ ဟိ အသတိ (တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းကို ယူခြင်းမရှိလတ်သော်) ဂဟေတဗ္ဗဿ (ယူထိုက်သောအနက်၏) နိပ္ပဒေသတာဝံ ဝိညာယတိ၊ ယထာ-ဒိက္ခိတော န ဒဒါတိတိ။...ဗုဓေတံ၏ ဇာဂရအနက်ကို ယူ၍ “အဗုဒ္ဓိဇာဂရိ-မောဟတည်း ဟူသော အိပ်ပျော်ခြင်းမှ နိုးတော်မူပြီ၊ က္ကတိ ဗုဒ္ဓေါ”ဟုလည်းကောင်း၊ ဝိကသနအနက်ကို ယူ၍ “အဗုဒ္ဓိဝိကသိ-(သိဖွယ်ဟူသမျှကို မသိနိုင်ဘဲ ငဲ့နေသကဲ့သို့ ဖြစ်နေရာမှ သိသော အားဖြင့်) ပွင့်တော်မူပြီ၊ က္ကတိ ဗုဒ္ဓေါ”ဟုလည်းကောင်း ပြုကြသေး၏။

တံ ဓမ္မံ (အပိ)-ထိုမဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်၊ ဓမ္မက္ခန္ဓာပတိပတ်၊ ဆယ်ပါးသောတရားတော် မြတ် ကိုလည်း၊ ဝန္တေ-အန္တရာယ်ကင်းပျောက်၊ ကျမ်းပြီးမြောက်ဖို့၊ ချီးမြှောက် ထောမနာ၊ ရှိခိုးပါ၏။ [ဗုဒ္ဓေါပိ-သော်မှလည်း၊ ယံ ဓမ္မံ-ကို၊ ဘာဝေတွာ စေဝ- ရှိလည်းကောင်း၊ သစ္စိကတွာ စ-၍လည်းကောင်း၊ ဗုဒ္ဓဘာဝံ-သို့၊ ဥပဂတော- ပြု၊ ဂတမလံ-သော၊ ဝါ-သော၊ အနတ္တရံ-သော၊ တံ ဓမ္မံ(အပိ)-ကိုလည်း၊ ဝန္တိတွာ- အန္တရာယ်ကင်းပျောက်၊ ကျမ်းပြီးမြောက်ဖို့၊ ချီးမြှောက် ရှိခိုးပြီး၍လည်းကောင်း၊ (“အတ္ထံ ပကာသယိဿာမိ”၌ လှမ်းစပ်။)]

ဗုဒ္ဓ၏အရကောက် အတ္တတော ပန (အနက်အရကောက်အားဖြင့်ကား) ပါရမီတော ပရိဘာဝိတော (ပါရမီတော်အစွမ်းဖြင့် တစ်ကိုယ်တော်လုံး ထုံမွမ်း မွေးကြိုင်စေအပ်သော) သယမ္ဘညာဏေန (ဆရာမခို အလိုလိုဖြစ်သော အရဟတ္တ မဂ်ဉာဏ်တော်ဖြင့်) သဟ ဝါသနာယ ဝိဟတ (ပယ်ဖျောက်အပ်) ဝိဒ္ဓတ္ထ(မှုန့်မှုန့်ညက်ညက် ချေမှုန်းအပ်သော) နိရဝသေသကိလေသော (ကိလေသာအကြွင်းအကျန် ရှိတော်မမူသော) မဟာကရုဏာသဗ္ဗညုတညာဏာဒိ အပရိမေယျဂုဏဂဏာဓာရော (မဟာကရုဏာဉာဏ်၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ် အစရှိသော မနှိုင်းယှဉ်နိုင်သော ဂုဏ်အပေါင်း၏တည်ရာဖြစ်တော်မူသော ခန္ဓာတော်အစဉ်သည် ဗုဒ္ဓမည်တော်မူ၏။—ဋီကာ။

[ဆောင်] လက္ခဏာတော်ကြီးငယ်၊ အသွယ်သွယ်ဖြင့်၊ သပ္ပာယ်လှစွာ၊ ကိုယ်အင်္ဂါဝယ်၊ ပါရမီတော်အဟုန်၊ ကိုယ်လုံးခြုံ၍၊ မွမ်းထုံသင်းကြူ၊ သယမ္ဘူဟု၊ ဉာဏ်တူ ကင်းလတ်၊ အရဟတ်ဖြင့်၊ သတ်ဖြတ်ခပင်း၊ ကိလေရှင်းသား၊ ဉာဏ်ရင်းမဟာ၊ ကရုဏာနှင့်၊ သမ္မာသမ္မောဓိ၊ အစရှိလတ်၊ ဉာဏ်တော်မြတ်၏၊ ကိန်းဝပ်စံပျော်၊ ခန္ဓာပေါ်ဝယ်၊ ဘွဲ့တော်ဗုဒ္ဓ၊ တင်ပါရသည်၊ လောကထွတ်ထား...မြတ်ဘုရား။

အပိသဒ္ဓါ၏အနက် ဗုဒ္ဓေါပိ၌ အပိသဒ္ဓါကို သမ္ဘာဝနာအနက်ဟောဟု ဋီကာဖွင့်၏။ သမ္ဘာဝိယတေ-ထင်ရှားဖြစ်စေခြင်း၊ သမ္ဘာဝနံ-ခြင်း၊ [“သမ္ဘာဝနာ” ဟု ဣတ္ထိလိင်္ဂလည်း ရှိ၏။] အရာဝတ္ထုတစ်ခုကို ထင်စွာဖြစ်စေလိုလျှင် ချီ၍ မြှောက်၍ပြရ၏။ ထို့ကြောင့် “ထင်စွာဖြစ်စေခြင်း”ဟူသော သဒ္ဓတ္ထကို “ချီမြှောက်ခြင်း”ဟု အဓိပ္ပာယ်ထွ ပေးကြ၏။ [ယခုအခါ၌ကား “ချီးမြှောက်”ဟု သုံးစွဲကြ၏။] ဤနေရာ၌ တရားတော်ကို ချီမြှောက်လိုသောကြောင့် “ဗုဒ္ဓေါပိ”ဟု ဆိုသည်။ “တရားတော်သည် သာမညမဟုတ်ပါ။ ပြအပ်ခဲ့သော ဂုဏ်တော်အပေါင်း၏တည်ရာ မြတ်စွာဘုရားသော်မှ ဤတရားတော်ကို ကိုယ်တော်သန္တာန်၌ ဖြစ်စေနိုင်၊ ဉာဏ်ဖြင့် မျက်မှောက်ပြုနိုင်မှ ဗုဒ္ဓအဖြစ်သို့ ရောက်ပါသည်။ ဤတရားတော်သည် ဤမျှလောက် မြင့်မြတ်သော ဂုဏ်တော်ရှိပါသည်” ဟူလို။

ဗုဒ္ဓဘာဝံ ဗုဒ္ဓဿ + ဘာဝေါ ဗုဒ္ဓဘာဝေါ၊ ဘာဝသဒ္ဓါ၏ သဒ္ဓပ္ပဝတ္ထိနိမိတ်အနက် ဟောပုံကို သဒ္ဓါကျမ်းအတိုင်း သိပါ။ ဤနေရာ၌ ဗုဒ္ဓသဒ္ဓါ၏ဖြစ်ကြောင်း (ပရမိတ္ထဝိဇာနနဉာဏ် ရှိသူတို့က “ဤပုဂ္ဂိုလ်ထူးကား ဗုဒ္ဓဖြစ်သောပုဂ္ဂိုလ်ပါတကား”ဟု သိသောဉာဏ်၏ဖြစ်ကြောင်း)မှာ အရဟတ္တမဂ်နှင့် သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်တည်း၊ ထို နှစ်ပါးကို ရတော်မူမှ ဗုဒ္ဓဖြစ်ရကား ... “ဗုဒ္ဓဘာဝန္တိ သမ္မာသမ္မောဓိ (အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ် သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်သို့)”ဟု ဋီကာတို့ ဖွင့်ကြသည်။

ဘာဝေတွာ “ဘူ- သတ္တယံ”ဟူသော ဓာတ်နက်ကို ရည်ရွယ်၍ “ဥပ္ပာဒေတွာ”ဟု လည်းကောင်း၊ “ဘူ-ဝပုနေ”ဟူသောဓာတ်နက်ကို ရည်ရွယ်၍ “ဝပေတွာ စ”ဟုလည်းကောင်း ဋီကာဖွင့်သည်။ ထိုတွင် အောက်မဂ်တရားတို့ကို ကိုယ်တော်သန္တာန်၌ ဖြစ်စေခြင်းကို “ဘာဝေတွာ”ဟု ဆို၍ အထက်မဂ်တရားကို တိုးလာစေခြင်းကို “ဝပေတွာ” ဟု ဆိုသည်။ [အရိယာမဂ္ဂသင်္ခါတ ဓမ္မ ဘာဝေတွာ- ဋီကာ။] “ဘာဝနာယ ပဟာတဗ္ဗာ” မာတိကာပုဒ်၌ မဂ်တရားတို့ကို “ဘာဝနာ”ဟု ခေါ်သောကြောင့် အရိယာမဂ်ကိုသာ ဘာဝေတွာ၏ ကံအဖြစ်ဖြင့် ဖွင့်သည်။

သဒ္ဓိကတွာ “သဒ္ဓိ (သ + အတ္တိ)- မျက်စိနှင့်တကွ + ဖြစ်”ဟု သဒ္ဓတ္ထဖွင့်၏။ အာရုံက “မျက်စိနှင့်ကွဖြစ်”ဟူသည် မျက်စိအောက် ရောက်နေသကဲ့သို့ဖြစ်ခြင်း တည်း။ ထို့ကြောင့် “မျက်မှောက်-မျက်စိအောက်”ဟု အဓိပ္ပာယ်ဆိုရသည်။ ဤ သဒ္ဓိကတွာ ဖြင့် ဖိုလ်နှင့် နိဗ္ဗာန်တို့ကို ပြ၏။ ဖိုလ်သည် မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်စေနိုင်၊ ဥပါဒ်စေနိုင်သောတရား ဖြစ်သော်လည်း “သောတာပတ္တိဖလသဒ္ဓိကိရိယာယ ပဋိပန္နော၊ အရဟတ္တံ သစ္စာကာသိ” စသည်ဖြင့် သုံးစွဲလေ့ရှိသောကြောင့် ဖိုလ်ကိုလည်း သဒ္ဓိကရဏကြိယာ၏ ကံအဖြစ်၌ သွင်းသည်။ [ဖလနိဗ္ဗာနသင်္ခါတ ပန သဒ္ဓိကတွာ-ဋီကာ။]

ပရိယတ် ပတိပတ် ပြအပ်ခဲ့သော နည်း၌ “အနုတ္တရံ (လောကုတ္တရာ)” ဟူသော ဝိသေသနကို၎်၍ မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်တရားကိုသာ ဖွင့်ခဲ့သော်လည်း ထိုလောကုတ္တရာတရားတို့ကို ပရိယတ်က ပြတတ်သောကြောင့် ပရိယတ်တရားကိုလည်း ဖလူပစာရအားဖြင့် ယူနိုင်၏ဟု ဖွင့်၏။ [အခြားတစ်နည်းလည်း ဖွင့်သေး၏။] “အကြင် တရားကို ဖြစ်စေနိုင် မျက်မှောက်ပြုနိုင်မှ ဘုရားဖြစ်”ဟု ဆိုသောကြောင့် ပါရမီတော် တရားများကိုလည်းကောင်း၊ ဘုရားမဖြစ်မီ ရှေ့အဖို့၌ ဖြစ်သော အဓိသီလ အဓိစိတ္တ အဓိပညာ သိက္ခာသုံးပါးဟူသော ပတိပတ်တရားတော်များကိုလည်းကောင်း ယူနိုင်၏။ ထိုတရားများသည် ဝိတမလလည်း ဖြစ်ကြ၊ အခြားပုဂ္ဂိုလ်တို့နှင့် မဆက်ဆံသောကြောင့် အနုတ္တရလည်း ဖြစ်ကြပေသည်။ အားလုံးခြုံသောအခါ “ယံ ဓမ္မံ”အရ “မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်နှင့်တကွ ဓမ္မက္ခန်ဟူသော ပရိယတ်တရားနှင့် ပတိပတ်တရား အားလုံးရသည်”ဟု မှတ်ပါ။ [ပရိယတ္တိ သဒ္ဓမ္မဿပိ တပ္ပကာသနတ္တာ ဣဓ သင်္ဂဟော ဒဌဗ္ဗော၊ ပေ၊ တထာ “ယံ ဓမ္မံ ဘာဝေတွာ၊ သဒ္ဓိကတွာ” တိ စ ဝုတ္တတ္တာ ဗုဒ္ဓကရဓမ္မဘူတာဟိ ပါရမီတာဟိ သဟ ပုဗ္ဗဘာဂေ အဓိသီလသိက္ခာ ဒယောပိ ဣဓ ဓမ္မသဒ္ဓေန သင်္ဂဟိတာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။]

ဧဝ နှင့် ခ စေတနာစသည် အပြန်အလှန်ဆည်းသော အညမညသမုစ္စည်းအနက် ရှိ၏။ ဤတရားများကို “ဘာဝေတွာ”အရ ဖြစ်စေရုံ တိုးပွားစေရုံမျှဖြင့် လည်း ဗုဒ္ဓအဖြစ်သို့ မရောက်နိုင်သေး၊ “သဒ္ဓိကတွာ”အရ မျက်မှောက်ပြုရုံမျှဖြင့်လည်း ဗုဒ္ဓအဖြစ်သို့ မရောက်နိုင်သေး။ “ဘာဝနာ သဒ္ဓိကရဏ” နှစ်မျိုးလုံး ပြုနိုင်ပြီးမှသာ ဗုဒ္ဓ အဖြစ်သို့ ရောက်တော်မူနိုင်သည် - ဟူလို။

ဥပဂတော “ပတ္တော၊ အဓိဂတောတိ အတ္တော”ဟု ဋီကာ ဖွင့်၏။ ပတ္တောဖြင့် “ဥပ အနက်မရှိ”ဟု ပြ၏။ မှန်၏ - ထိုတရားများကို ဘာဝနာအမှု သဒ္ဓိကရဏ အမှု ပြုနိုင်လျှင် ဘုရားအဖြစ်သို့ ကပ်နေဖွယ် မလို၊ တစ်ခါတည်း ရောက်တော့၏။ “ရောက်” ဆိုသော်လည်း နေရာတစ်ခုသို့ ရောက်ခြင်းမျိုး မဟုတ်၊ “ရခြင်းတည်း”ဟု သိစေလို၍ “အဓိဂတော”ဟု အဓိပ္ပာယ်ထုတ် ဖွင့်သည်။

သံဃပ္ပဏာမ သုဂတဿ-မြတ်စွာဘုရား၏၊ (ပုတ္တာနံ၌စပ်၊ ဩရသာနံ၌
မစပ်၍) ဩရသာနံ-ရင်၌ပေါက်ဖွား၊ သားနှင့်တူကုန်သော၊

ဝါ-တရားရင်နှစ်၊ သားစင်စစ်ဖြစ်ကုန်သော၊ မာရသေနမထနာနံ-မာရ်နတ်၊
မာရ်နတ်၏ စစ်တပ်ကို မွေ့နှောက် ဖျောက်ဖျက်နိုင်ကုန်သော၊ ဝါ-မာရ်နတ်၏
ကိလေသာစစ်တပ်ကို မွေ့နှောက် ဖျောက်ဖျက်နိုင်ကုန်သော၊ အဌန္တံ-ရှစ်ပါးကုန်
သော၊ ပုတ္တာနံ-သားတော်တို့၏၊ သမူဟံ-အပေါင်းဖြစ်သော၊ အရိယသံဃံ
အပိ-အရိယာသံဃာတော်ကိုလည်း၊

ဝီတမလံ၊ ဂတမလံ

ပါဌ်နှစ်ထွေရှိ၏၊ ဝီတကို “ဝိ+ကုတ”ဟုခွဲ၊ ကုတ၌ ဂတိအနက်
ဟော ကုဓာတ်သည် ဖြစ်ခြင်းအနက်ကိုဟော၏၊ ဝိရဟဝသေန-
ကင်းခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်+ဧတိ ပဝတ္ထတိ-ဖြစ်တတ်၏၊ ကုတိ ဝီတော၊ မလတော+ဝီတော
ဝီတမလော၊ “ကိလေသာအညစ်အကြေးမှ ကင်းသော”ဟု ပေး၊ (တစ်နည်း) ဝီတံ + မလံ
ယဿာတိ ဝီတမလော၊ “ကင်းသော ကိလေသာအညစ်အကြေးရှိသော”ဟု ပေး၊ “ဂတ”ဟု
ရှိရာ၌ “ဝိဂတ”နှင့် အနက်တူ၏၊ ဥပသာရပုဒ်သည် ဇောတကမျှသာ ဖြစ်၍ ဂတပုဒ်ရင်းက
“ကင်း”ဟူသောအနက်ကို ဟောနိုင်၏။ [သဥပသဂ္ဂေါဝိယ အနုပသဂ္ဂေါဝိ ဂတသဒ္ဓေါ
ဝိရဟတ္ထဝါစကော ဝေဒိတဗ္ဗော၊-ဋီကာသစ်။] “မလတော+ဂတော ဂတမလော၊ ဂတံ ဝါ
မလံ ယဿာတိ ဂတမလော”ဟုရှေ့အတိုင်းပြု။ [နတ္ထိ ဥတ္တရော ယဿာတိ အနုတ္တရော။]

— — — — —

သုဂတဿ

ဧဝံ သင်္ခေပေနော (ရှေ့၌ “သင်္ခေပေန”ဟု ဆိုခဲ့၍ “သင်္ခေပေနချင်း ထပ်
သောကြောင့် ဧဝံထည့်သည်၊) သဗ္ဗဓမ္မဂုဏေဟိ သဒ္ဓမ္မံ အဘိတ္ထပိတ္တာ
က္ကဒါနိ အရိယသံဃံ ထောမေတုံ သုဂတဿာတိ အာဒိမာဟ-ဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့်
အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့်ပင် အလုံးစုံသော ဓမ္မဂုဏ်တော်တို့ဖြင့် သဒ္ဓမ္မကို ချီးမွမ်းထောမနာ
ပြီး၍ ယခုအခါ၌ အရိယာသံဃာတော်ကို ချီးမွမ်းထောမနာခြင်းငှာ “သုဂတဿ” အစ
ရှိသော ဂါထာစကားကို မိန့်တော်မူသည်။

ဩရသာနံ

ဥရသိ-ရင်၌+ဘဝါ-ဖြစ်သော ကြီးပွားသော သားတို့တည်း၊ ဩရသာ-တို့၊
[ဘဝအနက်၌ ဣပစ္စည်း သက်၍ “ဩရသာ”ဟု ဖြစ်၏၊ ဘာဝေတွာကဲ့သို့
ဘူဓာတ်၏ ဖြစ်ခြင်းအနက် ကြီးပွားခြင်းအနက်ကို ရည်ရွယ်၍ ဘဝါကို ဇာတာဟုလည်း
ကောင်း၊ သံဝဇ္ဇာဟုလည်းကောင်း ဋီကာဖွင့်သည်။] မိဘတို့၏ ရင်၌ ဖြစ်ကြ ကြီးပွားကြသော
သားအရင်းတို့သည် မိဘ၏ အမွေအနှစ်ကို ရကြသကဲ့သို့၊ ဘုရားရှင်၏တရားတော်အဆုံး၌
အရိယာဖြစ်ကြ (အရိယာဇာတိအားဖြင့် မွေးဖွားကြသော) အရိယာသံဃာ သားရတနာ
များလည်း ဘဘုရား၏ အမွေအနှစ်ဖြစ်သော ဝိမုတ္တိသုခ
(အရဟတ္တဖိုလ်ချမ်းသာ)ကိုလည်း ကောင်း၊ မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်ဟူသော
တရားရတနာတို့ကိုလည်းကောင်း အမွေရကြ၏၊ ထို့ကြောင့် “ဩရသာဝိယာတိ
ဩရသာ”ဟု ဥပမာတဒ္ဓိတ် ဆင့်ရသည်။

မုချဩရသာဖြစ်ပုံ

ဘုရားရှင်၏ တရားဒေသနာတော်သည် ဘုရားရှင်၏ရင်၌ ဖြစ်၏၊
[ရင်၌ဖြစ်သော လူလွှဲတော်ဖြင့် ဟောတော်မူရသောကြောင့်
တရားတော်ကို ဌာနူပစာရအားဖြင့် “ရင်”ဟု ဆိုရ၏။] ထိုတရားတော်၏
အာနုဘော်ကြောင့် အရိယာဇာတိအားဖြင့် ဖြစ်ကြရသော

ဝါ-အရိယာတို့၏အပေါင်းကိုလည်း သိရသာ-ဦးခေါင်းရတနာ၊ မြတ်အင်္ဂါဖြင့်၊ ဝန္ဓေ-အန္တရာယ်ကင်းပျောက်၊ ကျမ်းပြီးမြောက်ဖို့၊ ချီးမြှောက်ထောမနာ၊ ရှိခိုးပါ၏။ [သုဂတဿ-၏။ သြရသာနံ-ကုန်သော၊ ဝါ-ကုန်သော၊ မာရသေနမထနာနံ-ကုန်သော၊ ဝါ-ကုန်သော၊ အဋ္ဌန္တံ-ကုန်သော၊ ပုတ္တာနံ-တို့၏၊ သမ္မဟံ-သော၊ အရိယသံဃံ အပိ-ကိုလည်း၊ သိရသာ-ဖြင့်၊ ဝန္ဓေတွာ-၍လည်းကောင်း၊ (“အတ္ထံ ပကာသယိဿာမိ”၌ လှမ်းစပ်။)]

အရိယာသံဃာတော်များသည် “ဥရေ-တရားတည်း ဟူသော ရင်၌+ဇာတာ-ဖြစ်ကြရသူတို့တည်း၊ သြရသာ-တို့”ဟု ပြု၍ ဥပမာတဒ္ဓိတ် မဆင့်ရ၊ (သဒိဿပစာရမကြဘဲ) မုချအားဖြင့်ပင် သြရသမည်နိုင်ပေသည်။ [အထ ဝါ ဘဂဝတော ဓမ္မဒေသနာနုဘာဝေန အရိယဘူမိံ သြက္ကမမာနာ (သက်ရောက်ဆဲ မဂ္ဂဌလည်း ဖြစ်ကုန်သော) သြက္ကန္တာ စ (သက်ရောက်ပြီး ဖလဌလည်း ဖြစ်ကုန်သော) အရိယသာဝကာ ဘဂဝတော ဥရေ ဝါယာမဇနိတာဘိဇာတကာယ နိပ္ပရိယာယေန သြရသပုတ္တာတိ ဝတ္ထဗ္ဗတံ အရဟန္တံ - ဋီကာ။]

မှတ်ချက်။ ။ အရှင်သာရိပုတြာ စသော သာဝကတို့သည် ဟောတော်မူအပ်သော တရားတော်ကိုလည်း ဘုရားရှင်လျှင် အရင်းခံရှိသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ လက္ခဏာ စသောအားဖြင့် ထူးထွေကွဲပြားမှုမရှိသောကြောင့်လည်းကောင်း “ဘုရားရှင်၏ တရားတော်”ဟုပင် ဆိုရ၏။ ထို့ကြောင့် သာဝကတို့၏ တရားတော်ကြောင့် အရိယာဖြစ်ရသော သံဃာတော်များလည်း သုဂတ၏ သြရသဟုပင် ဆိုနိုင်ပေသည်။ [သာဝကေဟိ ပဝတ္တိယမာနာပိ ဟိ ဓမ္မဒေသနာ ဘဂဝတော ဓမ္မဒေသနာ ဣစ္စေဝ ဂုစ္စတိ၊ တံ မူလိကတ္တာ လက္ခဏာဒိ ဝိသေသာဘာဝတော စ၊ - ဋီကာ။]

သားလေးမျိုး အတ္တဇသား (မိမိကြောင့်ဖြစ်သော သားရင်း၊) ခေတ္တဇသား (နတ်ပြည်ဝယ် မိမိ၏ နယ်နိမိတ်၌ ဖြစ်သော သား၊) အန္တေဝါသိကသား (ရဟန်းတော်များဝယ် ဆရာ၏ အနီးနေတပည့်ကို သားကဲ့သို့ စောင့်ရှောက်ရသောကြောင့် သားဟုပင် ခေါ်နိုင်၏။) ဒိန္နကသား (မိဘရင်းတို့က ပေးအပ်သော မွေးစားသား) ဤသို့ သားလေးမျိုး ရှိ၏။ ထိုတွင် အရိယာသံဃာတော်သည် ဘုရားရှင်၏ အတ္တဇသားတော်များပင် ဖြစ်သည်။ [ဧတေန (ဤသြရသာနံပါ၌ဖြင့်) စတုဗ္ဗိဓေသု အရိယသံဃဿ အတ္တဇပုတ္တဘာဝံ ဒဿေတိ၊ - ဋီကာသစ်။]

မာရ၊ ပေ၊ မထနာနံ သံကိလေသနိမိတ္တံ ဟုတွာ (ညစ်နွမ်းခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်၍) ဂုဏ် မာရေတိ ဝိဗာဓတိ-နှိပ်စက်ဖျက်ဆီးတတ်၏။ ဣတိ မာရော၊ သိနာတိ ပရေ ဗန္ဓတိ ဧတာယာတိ သေနာ၊ မာရ်နတ်သည်လည်းကောင်း၊ မာရ်နတ်၏ စစ်တပ်သည်လည်းကောင်း ဘုရားဖြစ်ခါနီး၌ အနှောင့်အယှက် ပြုသကဲ့သို့ သာဝကတို့၏ တရားထူးရခါနီး၌ အနှောင့်အယှက် မပြုလာကြပါပေ။ သို့သော် ထိုမာရ်နတ်နှင့်စစ်တပ်တို့၏ ခြိမ်းခြောက်နိုင်ခြင်း၏အကြောင်းမှာ ကိလေသာဖြစ်၏။ ထိုအကြောင်းကိလေသာတို့ကို ဖျက်ဆီးလိုက်လျှင် အကျိုးမာရ်နတ်နှင့်စစ်တပ်ကိုလည်း ဖျက်ဆီးပြီးဖြစ်သောကြောင့် သာဝကတို့ကို “မာရသေနမထနံ”ဟု ဆိုရပါသည်။

ဦးကာ ယဒိပိ အရိယသာဝကာနံ မဂ္ဂါဓိဂမသမယေ ဘဂဝတောဝိယ တဒန္တရာယ ကရဏတ္ထံ ဒေဝပုတ္တမာရော၊ မာရဝါဟိနီဝါ (မာရ်စစ်တပ်သည်လည်းကောင်း) န ဧကန္တေန အပသာဒေတိ၊ တေဟိ (တာဟိ) ပန အပသာဒေတဗ္ဗတာယ ကာရဏေ (အကြောင်းကိလေသာကို) ဝိမထိတေ တေပိ (တာပိ) ဝိမထိတာဧဝ နာမ ဟောန္တိတိ အာဟ “မာရသေနမထနာန”န္တိ၊ ဤနည်း၌ “မာရော စ+မာရသေနာ စ မာရသေနာ”ဟု ဧကဒေသ သရူပေကသေသံ (မာရတစ်စိတ်ချင်း သုတိတူသော ဧကသေသံ) ပြုပါ၊ ဘူဝါဒိ မထဓာတ် သည် “ဝိလောဠန”အနက်ဟောတည်း၊ မထေန္တိ ဝိလောဠေန္တိ-မွေနှောက်ခြင်းအားဖြင့် ဖျောက် ဖျက်တတ်ကုန်၏၊ ဣတိ မထနာ၊ မာရသေနာယော-တို့ကို + မထနာ မာရသေနမထနာ။ [မထေန္တိ၌ အ ကို ဧ ပြု။]

ဦးနုနည်း မာရ်နတ်က အရိယာဖြစ်ဖို့ရန် ကျင့်ကြသော ယောဂီတို့၏ ဂုဏ်ကို ဖျက်ဆီးရာ၌ ကိလေသာတို့သည် အဖော်သဖွယ်ဖြစ်ကြသောကြောင့် ကိလေသာတို့ကို “မာရသေနာ”ဟု ဆိုအပ်၏၊ တစ်ထောင့်ငါးရာ အပြားရှိသော (သို့မဟုတ်) အဆုံးမရှိအောင် အပြားရှိသော ထိုကိလေသာစစ်တပ်ကို သတိဂုဏ် ပညာဂုဏ် ဝီရိယဂုဏ် သမာဓိဂုဏ် စသော လက်နက်မျိုးစုံတို့ဖြင့် (မဂ်လေးပါးတို့ဖြင့်) တစ်သန့်စီ တစ်သန့်စီ မွေနှောက်ဖျောက် ဖျက်နိုင်ရကားအရိယာသံဃာတော်များကို “မာရသေနမထနာ”ဟု ဆိုရသည်။

ဦးကာ အထဝါ - ခန္ဓာဘိသင်္ခါရမာရာနံ ဝိယ ဒေဝပုတ္တမာရဿပိ ဂုဏမာရဏေ သဟာယဘာဂူပဂမနတော ကိလေသဗလကာသော သေနာတိ ဂုစ္စတိ၊ သာ စ တေဟိ ဒိယဗုသဟဿဘေဒါ၊ အနန္တဘေဒါ ဝါ ကိလေသဝါဟိနီ သတိဓမ္မဝိစယဝီရိယ သမထာဒိဂုဏပဟရဏေဟိ ဩဓိသော ဝိမထိတာ ဝိဟတာ ဝိဒ္ဓတ္တာ စာတိ မာရသေန မထနာ၊ ဤဦးကာ၌ “သာ စ တေဟိ ဝိမထိတာ”ကို ထောက်၍ “မာရဿ+သေနာ မာရသေနာ၊ မထိယတေတိ မထနာ၊ မာရသေနာ+မထနာ ယေဟိတိ မာရသေနမထနာ”ဟု ကတ္တာအနက်ကို အရကောက်ရသော တတိယာဗဟုဗ္ဗိဟိ ပြုပါ၊ ကိလေသာစစ်တပ်(၁၀)ပါး သည် သုတ္တနိပါတ် ပဓာနသုတ်၌ လာ၏၊ ထိုအဌကထာ၌ အဓိပ္ပာယ်လည်း အကျယ်ပြ၏၊ အကျဉ်းချုပ်ကား...

ကာမာရတိဓုပ္ပိပါသာ၊ တဏှာ စ ထိနမိဒ္ဓတာ၊
ဘိရုတာ ဝိစိကိစ္ဆာ စ၊ မက္ခော ထမ္ဘော စ အဋ္ဌမော၊
လာဘော သိလောကော သက္ကာရော၊ မိစ္ဆာလဒ္ဓေါ စ ယော ယသော၊
အတ္တုက္ကံသပရဝဋ္ဌာ၊ ဒသဓာ မာရသေနကာ။

အမှတ် “အရိယသံဃံ”အဖွင့်ကိုလည်းကောင်း၊ “သိရသာ ဝန္ဓေ”ဟု သိရသာ ထည့် ရခြင်း၏ အကြောင်းကိုလည်းကောင်း ပါရာဇိကဏ်ဘာသာမီကာ သံဃ ပဏာမအဖွင့်၌ ပြထားပြီ၊ ထို့ပြင်-“မာရသေနမထနာနံ”ဟူသော ဤပါဌ်ဖြင့် အရိယာသံဃာ ဖြစ်သော သားရတနာတို့၏ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာအားလျော်သော အနုဇာတသား၏အဖြစ်ကို ပြ၏။ [ဧတေန တေသံ ဘဂဝတော အနုဇာတပုတ္တံ ဒသေတိ- ဦးကာ၊ “အဘထက်သာသော အတိဇာတသား၊ အဘအောက်ညံသော အဝဇာတသား၊ အဘနောက် အတူလိုက်သော အနုဇာတသား”ဟု သားသုံးမျိုး ရှိ၏၊ ထိုတွင် အရိယာသာဝကတို့သည် ဘုရားသို့ အစဉ် လိုက်၍ ကိလေသာတို့ကို ဖျက်နိုင်သော အနုဇာတသားများ ဖြစ်ကြသည်- ဟူလို။]

ပဏာမပယောဇဉ် က္ကတိ-ဤဂါထာသုံးရပ်ဝယ် ဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့်၊
 ပသန္နမတိဇော-ကြည်လင်ရွှင်ပျသော ဉာဏ်ပညာရှိ
 သော၊ ဝါ-ကြည်လင်ရွှင်ပျသောစိတ်ရှိသော၊ မေ-ငါ၏၊ ရတနတ္ထယဝန္ဓနာမယံ-
 ရတနာသုံးပါးအပေါင်း၌ ကိုင်းညွတ်ရုံကျိုး ရှိခိုးခြင်းစေတနာဟူသော၊ ဝါ-ရတနာ
 သုံးပါးအပေါင်းကို ချီးမွမ်းကြောင်းစေတနာဟူသော၊ ယံ ပုည-အကြင် ဉာဏ
 သမ္ပယုတ် တိဟိတ်ဥက္ကဋ္ဌ ကုသိုလ်မြတ်သည်၊ (အတ္ထိ-ရှိ၏၊) တဿ ပုညဿ-
 ထိုဉာဏသမ္ပယုတ် တိဟိတ်ဥက္ကဋ္ဌ ကုသိုလ်မြတ်၏၊ အာနုဘာဝေန-အစွမ်းသတ္တိ
 ဖြင့်၊ ဝါ-အစွမ်းသတ္တိကြောင့်၊ သုဝိဟတန္တရာယော-ကောင်းစွာပယ်ဖျောက်အပ်
 ပြီးသော အန္တရာယ်ရှိသည်၊ ဝါ-အန္တရာယ်ကို ကောင်းစွာပယ်ဖျောက်ပြီးသည်၊
 ဟုတွာ-ဖြစ်၍၊ (“အတ္ထံ ပဏာသယိဿာမိ”၌ လှမ်းစပ်။)

ဣတိ မေ ဧဝံ ဂါထာတ္ထယေန သင်္ခေပတော သကလဂုဏသံကိတ္တနမုခေန (အလုံးစုံ
 သော ရတနာသုံးပါး၏ ဂုဏ်တော်များကို ထုတ်ဖော်မှုကို အဦးပဓာနပြု
 သောအားဖြင့်) ရတနတ္ထယဿ ပဏာမံ ကတွာ ဣဒါနိ တံ နိပစ္စကာရံ (ထိုယုပ်ဝပ်မှုကို
 ပြုခြင်း၊ ပြုကြောင်းစေတနာကို) ယထာဓိပ္ပေတေ ပယောဇနေ ပရိဏာမေန္တော (အကြင်
 အကြင် အလိုရှိအပ်သော အန္တရာယ်ကင်းခြင်း အကျိုး၌ ညွတ်စေလို အကျိုးပေးစေလိုသည်
 ဖြစ်၍) က္ကတိ မေတိ အာဒိမာဟ။ [နိပစ္စကာရ ပုဒ်ပြီးပုံကို အဋ္ဌသာလိနိဘာသာဋီကာ၌
 ပြထားပြီ။]

ဆက်ဦးအံ့ - က္ကတိ မေ၌ က္ကတိသဒ္ဒါသည် ဆိုအပ်ပြီးသော ဂါထာသုံးရပ်၌ လာသော
 နည်းကို ညွှန်ပြ၏။ ထို“နည်း”ဟူသည် ကရုဏာသီတလဟဒယ စသော ဂုဏ်တော်များနှင့်
 ပြည့်စုံတော်မူသော မြတ်စွာဘုရားကို ရှိခိုးခြင်းစသော နည်းတည်း။ [က္ကတိသဒ္ဒေါ နိဒဿနေ၊
 တေန ဂါထာတ္ထယေန ယထာဝုတ္တနယံ နိဒဿေတိ-ဋီကာသစ်။] “မေ”ကို ကတ္တားဟော
 ကြိလျှင် “လဒ္ဓံ-ရအပ်ပြီ”ဟု ထည့်၊ သမ္ပဒါနိကြိလျှင် “အတ္ထိ”ဟု ထည့်၊ သာမိကြိလျှင် “ယံ
 ပုညံ၌ စပ်”ဟု ဋီကာသစ်၌ သုံးနည်းပြ၏။ မိမိကား “အတ္ထိ”ကြိယာသည် သမ္ပဒါနိမဇုဟု
 ယူဆ၍ သာမိအနက်ဖြင့် ပုညံ၌ စပ်လျက် “အတ္ထိ”ဟု ထည့်သည်။

ပသန္နမတိဇော ပသီဒိယတေ-ကြည်လင်ခြင်း၊ ပသန္နာ-ခြင်း၊ ဤသို့ ဋီကာတို့၌
 ဘာဝသာနေပြုသော်လည်း ပရမတ်တရားကို အရကောက်ရာ၌
 ကတ္တုသင်္ခာ ကရုဏာသင်္ခာကိုလည်း ပြုနိုင်သည်။ ပသန္နာ+မတိ (စိတ်သည်၊ ဝါ-ပညာသည်)
 ယဿ အတ္ထိ က္ကတိ ပသန္နမတိ၊ ထိုစိတ် ထိုပညာဟူသည် မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ်
 အသင်္ခါရိကစိတ်၊ ထိုစိတ်နှင့်ယှဉ်သော ပညာတည်း။ ထိုစိတ် ထိုပညာသည် သဒ္ဓါကြောင့်
 သာမက ပီတိသောမနဿကြောင့်လည်း ကြည်လင်ရွှင်ပျလျက် ရှိသည်။

ရတနတ္ထယဝန္ဓနာမယံ [ရတနတ္ထယ၏ ပုဒ်နက်ကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ၌
 ပြထားပြီ။] ဝန္ဓနာမယံ၌ မယသည် သုတ္တံ၌ သက်သော
 ပစ္စည်းဖြစ်၍ ဒါနမယံ၌ မယကဲ့သို့တည်း။ ဝန္တိယတေ-ရှိခိုးခြင်း၊ ဝါ-ချီးမွမ်းခြင်း၊ ဝန္ဓနာ-
 ခြင်း၊ ဤသို့ ရှေး၌ပြခဲ့သော ဝဒီဓာတ်အတွက် နှစ်နက်ဖွင့်ကြသည်။ [ဝန္ဓနာ စေတ္တ ကာယဝစီ
 စိတ္တေဟိ (ရတနာသုံးပါး၌ ကိုင်းညွတ်သောကိုယ်၊

ကရုဏာသီတလဟဒယံ စသည်ဖြင့် ရွတ်ဆိုသောနှုတ်၊ ထိုကိုယ်နှုတ်တို့ကို ဖြစ်စေတတ်သော ရတနာသုံးပါး၊ ဂုဏ်တော်ကို အာရုံပြုသော စိတ်တို့ဖြင့်) တိဏ္ဍိ ရတနာနံ ဂုဏနိန္ဒတာ၊ ထောမနာ ဝါ။] ရတနတ္ထယေ-၌၊ (ဝါ) ရတနတ္ထ ယဿ-ကို + ဝန္တနာမယံ ရတနတ္ထယဝန္တနာမယံ။

တစ်နည်း “ဝန္တနာ”အရ စေတနာအား သဟဇာတစသော သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုတတ်သော သဒ္ဓါ ပညာ သတိ ဝီရိယ ပီတိ သောမနဿ စသော သမ္ပယုတ်တရားစုကို ယူ၍ ထိုတရားအစုတို့သည် ထက်သန်အောင် သိုင်းဝိုင်း ယှဉ်တွဲ၍ ကျေးဇူးပြုအပ်သော စေတနာကို “ဝန္တနာမယ”ဟု ယူပါ။ ဤအလို မယပစ္စည်းသည် သောဝဏ္ဏမယ၌ ကဲ့သို့ ပကတအနက်၌ သက်၏။ “ဝန္တနာယ+ပကတံ ဝန္တနာမယံ-ရှိခိုးခြင်းဟူသော သဒ္ဓါ ပညာ သတိ ဝီရိယ စသော သမ္ပယုတ်တရားသည် ကျေးဇူးပြုအပ်သော စေတနာဟူသော”ဟု ပေးပါ။ [အပိ စ တဿာ စေတနာယ သဟဇာတာဒေါပကာရကော သဟဇာတာဒိ+ဥပကာရကော) သဒ္ဓါ ပညာ သတိ ဝီရိယာဒိ သမ္ပယုတ္တဓမ္မော ဝန္တနာ၊ တာယ ပကတန္တိ ဝန္တနာမယံ၊ ယထာ-သောဝဏ္ဏမယံ ရူပိယမယန္တိ- ဋီကာသစ်။]

ပုည ပုဇ္ဇဘဝဗလနိဗ္ဗတ္တနုတော-ပူဇော်ထိုက်သော သုဂတိဘဝ၊ ပူဇော်ထိုက်သော ကောင်းကျိုးကို ဖြစ်စေတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ပုည-ပုညမည်၏။ ဤအလို “ပုဇ္ဇ ဇနေတိတိ ပုည”ဟု ပြု၊ ပုဇ္ဇနောင် ဇနေတိအနက်၌ ဣပစ္စည်း၊ ဣအနုဗန် ချေ၊ သုတ်ကြီးဖြင့် ဇ ချေ၊ န လာ၊ နှုကို ဥပြု၊ ဒွေဘော်လာ။ [အဘိဓာနပုဒ်ပိကာသူစိ၌ ပုဇ္ဇသဒ္ဓါပပဒ ဇနဓာတ်ဟု ကိတ်ပုဒ်ကြို၍ ဇနကို နပြုလေ၏။] (တစ်နည်း) အတ္တနော သန္တာနံ (မိမိကိန်းရာ ခန္ဓာအစဉ်ကို) ပုနာတိ-သုတ်သင်တတ်၏ (ဗြူစင်အောင် သုတ်သင်တတ်၏)၊ ဣတိ ပုည၊ သက္ကတ၌ ပူဇာတ်၊ သုအနုဗန်ရှိသော ဣပစ္စည်းဖြင့် “ပုဣ”ဟု ရှိ၏။ ပါဠိ၌လည်း “ပူ-သောဓေ”ဟူသော ဓာတ်နောင် သုတ်ကြီးဖြင့် ဥညပစ္စည်း သက်၍ “ပုည”ဟု ပြီးစေသင့်၏။ သို့သော် အဘိဓာနပုဒ်ပိကာသူစိ၌ ပူဇာတ် ဣပစ္စည်းကြို၍ ရုပ်ပြီးစေသည်။ သဒ္ဓနိတိ၌လည်း ပူဇာတ်ပင် ကြိုသည်။

သုဝိဟတန္တရာယော ဝိဟညိတ္တာတိ ဝိဟတော၊ သုဋ္ဌ - ကောင်းစွာ (မိမိအထံ မရောက်နိုင်အောင် ကောင်းကောင်းကြီး)+ဝိဟတော-အထူး ပယ်ဖျောက်အပ်ပြီးတည်း၊ သုဝိဟတော၊ [အန္တရာယပုဒ်ပြီးပုံကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာမီကာ၌ ပြထားပြီ။] သုဝိဟတော+အန္တရာယော ယဿာတိ (ယေနာတိ ဝါ) သုဝိဟတန္တရာယော၊ ခန္ဓာအစဉ်၌ ဖြစ်လာမည့် အဇ္ဈတ္တဘေးရန် ဗဟိဒ္ဓဘေးရန်များကို ကောင်းစွာ ပယ်ဖျောက်ကာကွယ်ပြီး ဖြစ်သည်-ဟူလို။ [အာနုဘာဝေနပုဒ်ကိုလည်း ပါရာဇိကဏ်ဘာသာမီကာ၌ ပြထားပြီ။]

ဋီကာ ဧတေန (ဤ သုဝိဟတန္တရာယောပါဠိဖြင့်) အတ္တနော ပဿဒသမ္ပတ္တိယာ (မိမိကြည်ညိုပုံ၏ ကောင်းမွန်ပြည့်စုံခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း) ရတနတ္ထယဿ စ ခေတ္တဘာဝ သမ္ပတ္တိယာ (ရတနာသုံးပါးလုံး၏ ရှိခိုးဖို့ရာ ခေတ်ဖြစ်ကြောင်း ဂုဏ်တော်အပေါင်း၏ ပြည့်စုံခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း) တံ ပုည အတ္ထပ္ပကာသနဿ (အနက်ကို ထင်စွာပြခြင်း၊ အဋ္ဌကထာစီရင်ခြင်းကို) ဥပယာတကဥပဒ္ဒဝါနံ (ကပ်၍ ဖျက်ဆီးတတ်သော ဘေးဥပဒ္ဒဝေါတို့ကို) ဝိဟနနေ သမတ္ထံတိ ဒဿေတိ။

သံဝဇ္ဇောဓာမဂုဏာဘိတ္တဝနံ ဒီဃသုတ္တကီတဿ-ရှည်လျားသော သုတ်တို့ဖြင့် မှီဝဲသားအစီ သော၊ ဝါ-ရှည်လျား သောသုတ်တို့ဖြင့် မှတ်သားအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဒီဃဿ-ဒီဃမည်သော၊ နိပုဏဿ-သိမ်မွေ့နက်နဲထသော၊ ဗုဒ္ဓါနုဗုဒ္ဓသံဝဏ္ဏိတဿ-မြတ်စွာဘုရားတို့၏ သစ္စပတိဝေဓဉာဏ်သို့ အစဉ်လိုက်၍ သစ္စာလေးပါးကို သိကြကုန်သော အရိယာ သာဝကတို့သည် ဖွင့်ပြအပ် ချီးမွမ်းအပ်ထသော၊ ဝါ - မြတ်စွာဘုရား၊ မြတ်စွာ ဘုရားသို့ အစဉ် လိုက်၍ သစ္စာလေးပါး တရားကို သိကြ

ဒီဃဿ ဧဝံ ရတနတ္ထယဿ နိပစ္စကာရကရဏေ (ပျပ်ဝပ်မှုကိုပြုကြောင်း ပဏာမကို ပြုခြင်း၌) ပယောဇနံ ဒေသေတွာ ဣဒါနိ ယဿ ဓမ္မဒေသနာယ အတ္ထံ သံဝဇ္ဇောတုကာမော၊ တဿာ တာဝ (မဖွင့်မီ ရွေးဦးစွာ) ဂုဏာဘိတ္တဝနဝေသန (ဂုဏ်ကို ချီးမွမ်းခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်) ဥပညာပနတ္ထံ (အစစွာ သိစေခြင်းအကျိုးငှာ) ဒီဃဿာတိ အာဒိ ဝုတ္တံ၊ ဆိုလိုရင်းကား- ရတနတ္ထယ ပဏာမ၏ အကျိုးပယောဇနကို ပြုပြီး၍ ယခုအခါ သံဝဇ္ဇောတဗ္ဗပုဗ္ဗိတော်၏ ဂုဏ်ကို ပြလိုသောကြောင့် ဒီဃဿ စသော ဂါထာကို မိန့်သည်-ဟူလို။

ဒီဃသုတ္တကီတဿ ဤဒီဃနိကာယ်၌လာသော သုတ်တို့သည် အခြားသော မဇ္ဈိမ နိကာယ် သံယုတ္တနိကာယ် အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်တို့၌လာသောသုတ် တို့ထက် ရှည်၏။ ဤသို့ ရှည်လျားသောသုတ်တို့ဖြင့် မှတ်သားအပ်သောကြောင့် ဤနိကာယ် ကို “ဒီဃ+နိကာယ်”ဟု ခေါ်ရသည်။ ဤစကားဖြင့် “ဒီဃနိကာယ်”ဟူရာ၌ “ဒီဃ”ဟူသော အမည်သည် အန္တတ္ထအမည် (အနက်မှန်သို့ လိုက်သောအမည်) ဖြစ်ကြောင်းကို ပြ၏။ ထို့ကြောင့် ဤပုဒ်ကို ဒီဃဿ၏ အရင်လည်း ပေး၊ ဟေတုမန္တဝိသေသနလည်း ပေးသည်။ [ဒီဃသုတ္တေဟိ+အကီတော-မှတ်သားအပ်သော နိကာယ်တည်း။ ဒီဃသုတ္တကီတော၊ အင်္ဂံ ဓာတ် (အင်္ဂါဓာတ်)သည် ဤနေရာ၌ လက္ခဏအနက်ဟောတည်း။]

မေးဖွယ် “ဒီဃဿ”ဟူသော ဝိသေသနသည် အာဂမဝရဿ၏ ဝိသေသန ဖြစ်၏။ ထိုနိကာယ်၌ပါသော သုတ်တို့သာ ရှည်၍ ဒီဃဟု ခေါ်သင့်၏။ အဘယ် ကြောင့် နိကာယ်ကို “ဒီဃ”ဟု ခေါ်ရသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။ အဖြေကား- အစိတ် အစိတ် သုတ်တို့၏ ဒီဃအမည်ကို အပေါင်း နိကာယ်၌ တင်စားအပ်သော ဧကဒေသုပစာရ (အဝယဝူပစာရ) အားဖြင့် နိကာယ်ကိုလည်း “ဒီဃ”ဟု ခေါ်နိုင်ပါသည်။

နိပုဏဿ နိပုဗ္ဗ ပုဏဓာတ်သည် ဓမ္မကိစ္စကရဏ (တရားသဖြင့် ကိစ္စကို ပြုလုပ်ခြင်း) အနက်ဟောဟု ထောမနိမိ ဆို၏။ “နိဿေသံ-အကြွင်း မရှိအောင်၊ ပုဏတိ-ဓမ္မကိစ္စကို ပြုတတ်၏။ ဣတိ နိပုဏော”ဟု ပြု၍ လူကြီး လူကောင်း လူလိမ္မာ အနက်ကို ဟော၏။ ထိုလူကြီးလူကောင်းသည် သိမ်မွေ့သကဲ့သို့ သိမ်မွေ့သော တရားများကို “နိပုဏ”ဟု ခေါ်ရ၏။ သဏ္ဌဂေါတိ ရဋ္ဌိ အနိပ္ပန္နပါဠိပဒိကလည်း ကြုံကြသေး၏။ ထိုသိမ်မွေ့ သော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် စသောတရားတို့ကို ပြသောကြောင့် ဤနိကာယ်ကိုလည်း (အနက်၏ အမည်ကို သဒ္ဓါ၌ တင်စားသော ကာရဏူပစာရအားဖြင့်) နိပုဏဟု ချီးကျူးရသည်။ [ပဋိစ္စ သမုပ္ပါဒ်ဒီ နိပုဏတ္ထသဗ္ဗာဝတော (သိမ်မွေ့သောအနက်၏ ထင်ရှားရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်) နိပုဏဿ။ - ဋီကာ။]

ကုန်သော အရိယာ သာဝကတို့သည် ဖွင့်ပြအပ်သော၊ သဒ္ဓါဝဟဂုဏဿ — ရတနာ သုံးပါး၌ ယုံကြည်ခြင်း သဒ္ဓါကို ဆောင်နိုင်သော ဂုဏ်ရှိသော၊ အာဂမဝရဿ-မိမိ သူတစ်ပါး စီးအပွားတို့၏ လာရာလာကြောင်း ကောင်းမြတ်သော နိကာယ်၏။ ဝါ-အာဂမဟု သမုတ်အပ်သော ဘာရတပုရာဏ်၊ နရသီဟပုရာဏ် အစရှိသော ကျမ်းတို့ထက် ကောင်းမြတ်သော နိကာယ်၏။ [အတ္ထပ္ပကာသနတ္ထံ ၌ စပ်။]

အာဂမ္မဝရဿ အာဂစ္ဆန္တိ အတ္တတ္ထပရတ္တာ ဧတ္တာတိ အာဂမော-မိမိစီးပွား သူတစ်ပါး စီးပွားတို့ကို ပြထားသည့်အတွက် ထိုစီးပွားနှစ်မျိုးတို့၏ လာရာ နိကာယ်၊ တစ်နည်း—အာဂစ္ဆန္တိ အတ္တတ္ထပရတ္တာ ဧတေန ဧတသ္မာ ဝါတိ အာဂမော၊ ကျင့်သောပုဂ္ဂိုလ်တို့ အထံသို့ ထိုစီးပွားနှစ်မျိုးတို့၏ လာကြောင်းလည်း ဖြစ်၊ လာခဲ့ရာလည်း ဖြစ်သော နိကာယ်၊ အာဂမော စ+သော+ဝရော စာတိ အာဂမဝရော။

တစ်နည်း သာသနာပဆရာတို့ စီရင်အပ်သော ဘာရတပုရာဏ် နရသီဟပုရာဏ် စသော ပုရာဏ်ကျမ်းများကို “အာဂမ”ဟု သမုတ်ထားကြ၏။ ထိုအာဂမ တို့ထက် မြတ်သောကြောင့် ဤနိကာယ်ကို “အာဂမဝရ”ဟု ခေါ်၏။ [အပိ စ အာဂမ သမ္မတေဟိ ဗာဟိရကပဝေဒိတေဟိ (သာသနာပဆရာတို့သည် သိစေအပ် ဟောပြုအပ်ကုန် သော) ဘာရတပုရာဏကထာ နရသီဟပုရာဏကထာဒိဟိ ဝရောတိပိ အာဂမဝရော။]

ဗုဒ္ဓါနုဗုဒ္ဓသံဝဏ္ဏိတဿ ဗုဒ္ဓါနံ- ဘုရားရှင်တို့၏ + အနုဗုဒ္ဓါ-သစ္စပ္ပတိဝေညဏ်ကို အစဉ်လိုက်၍ သိကုန်သော သာဝကတို့တည်း၊ ဗုဒ္ဓါနုဗုဒ္ဓါ-တို့၊ ဗုဒ္ဓါနုဗုဒ္ဓဟိ-တို့သည်၊ သံဝဏ္ဏိတော-ဖွင့်ပြအပ်၊ ချီးမွမ်းအပ်သည်တည်း၊ ဗုဒ္ဓါနုဗုဒ္ဓ သံဝဏ္ဏိတော-အပ်သည်၊ ဤနည်း၌ ဗုဒ္ဓါနုဗုဒ္ဓအရ အရှင်သာရိပုတြာ စသော သာဝကတို့သာ ရ၏။ “သံဝဏ္ဏိတ”အရ၌ကား အနက်ကို ဖွင့်ခြင်း အတ္ထသံဝဏ္ဏနာ၊ ဂုဏ်ကို ချီးမွမ်းခြင်း ဂုဏသံဝဏ္ဏနာနှစ်မျိုးရ၏။ သာမညနိဒ္ဒေသနည်း ကြပါ။ သို့မဟုတ် ဧကသေသိကြပါ။

တစ်နည်း ဗုဒ္ဓါ စ+အနုဗုဒ္ဓါ စ ဗုဒ္ဓါနုဗုဒ္ဓါ၊ ဤနည်း၌ ဘုရားရှင်နှင့်သာဝကတို့ကို ရ၏။ “သံဝဏ္ဏိတ”အရ၌ကား ဖွင့်ပြခြင်းဟူသော အတ္ထသံဝဏ္ဏနာတစ်မျိုးသာ ရသည်။ မှန်၏- ပါဠိတော်များ၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ဘုရားရှင်ကိုယ်တော်တိုင်ပင် ဟိုနေရာ ဒီနေရာဝယ် ပက်ဏ္ဍကဒေသနာအဖြစ်ဖြင့် ဖွင့်တော်မူပြီး ဖြစ်၏။ ထို့နောက် သံဂါယနာ တင်ရာကာလ စာပေပို့ချရာကာလ စသည်တို့၌ အရှင်မဟာကဿပ စသော အနုဗုဒ္ဓ သာဝကတို့က ထပ်၍ ဖွင့်ပြတော်မူကြသည်။ [သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေနဝ ဟိ တိဏ္ဏမ္ပိ ပဋိကာနံ အတ္ထဝဏ္ဏနက္ကမော ဘာသိတော၊ ယာ ပကိဏ္ဏကဒေသနာတိ ဝုစ္စတိ၊ တတော သံဂါယနာဒိ ဝသေန သာဝကေဟိတိ အာစရိယာ ဝဒန္တိ။]

သဒ္ဓါဝဟဂုဏဿ အခြားသော နိကာယ်တို့လည်း ရတနာသုံးပါး၌ ကြည်ညိုခြင်းကို ဆောင်နိုင်သော ဂုဏ်ရှိကြပါပေကုန်၏။ သို့သော် ဤ ဒီဃ နိကာယ်ကား အထူးသဖြင့် ကြည်ညိုခြင်းကို ဆောင်နိုင်သော ဂုဏ်ရှိသောကြောင့် အတိသယ နည်းအားဖြင့် ဤနိကာယ်ကိုသာ “သဒ္ဓါဝဟဂုဏ”ဟု ချီးကျူးရပေသည်။ ချဲ့ဦးအံ့-ဤနိကာယ် တွင် ပါဝင်သော ဗြဟ္မဇာလသုတ်၌ သီလ(၃)မျိုး၊ (၆၂)ပါးသော မိစ္ဆာအယူများကို အကြွင်းမဲ့ ညွှန်ပြထားခြင်းကြောင့်

အာဂမနဓိသုဒ္ဓိ အတ္ထပကာသနတ္ထံ-အနက်ကို ထင်ရှားပြခြင်းအကျိုးငှာ၊
 ယာ အဋ္ဌကထာ-အကြင်အဋ္ဌကထာကို၊ အာဒိတော-
 ရှေးဦးအစ၊ ပထမသံဂါယနာတင်ရာအခါ၌၊ ပဉ္စဟိ ဝသိသတေဟိ-အရှင်မဟာ
 ကဿပ အစရှိသော ငါးရာသော ရဟန္တာတို့သည်၊ သင်္ဂီတာ-ပုဒ်နက်မှန်သရွေ့၊
 မကျန်စေအောင်၊ သိမ်း၍ဆိုကာ၊ သံဂါယနာတင်အပ်ပြီ၊ ပစ္ဆာပိ-ဒုတိယ
 တတိယသံဂါယနာတင်ရာ နောက်အခါတို့၌

လည်းကောင်း၊ သုတ်မဟာဝဂ္ဂဝယ် မဟာနိဒါနသုတ်၌ ရှေးဘုရား ရှင်တို့၏ ဂုဏ်တော်ကို
 ညွှန်ပြခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ သုတ်ပါထေယျဝယ် ပါထိကသုတ်၌ တိတ္ထိတို့ကို
 နှိပ်နင်း၍ မည်သူမျှ ဆန့်ကျင်ဘက် မတွန်းလှန်နိုင်သော သီဟနာဒ (ရဲရင့်သော
 တရားတော်)ကို မိန့်မြွက်တော်မူခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ သမ္မသဒနီယ (အနုတ္တရိယ)
 သုတ် စသည်တို့၌ အထူးအားဖြင့် ဘုရားဂုဏ်တော်များကို ထင်ရှားပြခြင်းကြောင့်လည်း
 ကောင်း ဤနိကာယ်သည် ရတနာသုံးပါး၌ အလွန်အကျပ်သြဇာကို ဆောင်နိုင်ပါသည်။

အတ္ထပကာသနတ္ထံ ဧဝံ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗဓမ္မဿ အဘိတ္ထဝနံပိ ကတော ဣဒါနိ သံဝဏ္ဏနာယ
 သမ္ပတိဝက္ခမာနာယ (ယခု ဆိုအပ်လတ္တံ့သော) အာဂမနဓိသုဒ္ဓိ
 ဒသေတုံ အတ္ထပကာသနတ္ထံ အာဒိမာဟ-ဋီကာသစ်။ [ဤဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့် ဖွင့်ပြ
 ထိုက်သော ဒီဃနိကာယ် ပါဠိတော်ဓမ္မကိုလည်း ချီးမွမ်းမှုကို ပြုပြီး၍ ယခုအခါ၌ ယခု
 ဆိုအပ်လတ္တံ့သော သံဝဏ္ဏနာအဋ္ဌကထာ၏ လာခဲ့ရာ အဋ္ဌကထာဟောင်း၏ စင်ကြယ်ပုံကို
 (အရှင်မဟာကဿပ စသောထေရ်တို့ သင်္ဂီတပြုခဲ့သော အဋ္ဌကထာဖြစ်သည့်အတွက်
 စင်ကြယ်ပုံကို) ပြခြင်းငှာ “အတ္ထပကာသနတ္ထံ”စသောဝါထာကို မိန့်သည်။]

အနက်အမျိုးမျိုး အတ္ထပကာသနတ္ထံ ၌ အတ္ထအရ အနက် အမျိုးမျိုးကို ဋီကာသစ်
 ဖွင့်ပြ၏။ ပါဌတ္ထ - ပါဌ်ရီတိုင်း သိအပ်သောအနက်၊ ဘာဝတ္ထ-
 အဓိပ္ပာယ်နက်၊ [“သဘာဝတ္ထ-ပရမတ္ထသဘောအနက်”ဟုလည်း ရှိ၏။] ဥေယျတ္ထ-သိထိုက်
 သောအနက်၊ [“ဂဗျမာနတ္ထံ”နှင့်သဘောတူပင်။] ပါဌာနုပ္ပတ္တ-ထိုပါဌ်လျှောက်အနက်၏
 အလျော်ဖြစ်သောအနက်၊ သာဝသေသတ္ထ-အကြွင်းရှိသောအနက်၊ နိရဝသေသတ္ထ-အကြွင်း
 မရှိသောအနက်၊ နီတတ္ထ-ဆောင်အပ်ပြီးသော (ပြည့်စုံပြီးသော)အနက်၊ နေယျတ္ထ-မပြည့်စုံ
 သဖြင့် ပုဒ်တစ်ပါးကို ဆောင်၍ သိထိုက်သောအနက်၊ ဤသို့ စသောအနက်များတည်း။
 [ပကာသနတ္ထံ ၌ သဝိဘတ်ကို အံပြုသောနည်းဖြင့် “ပကာသနတ္ထာယ”ဟုလည်းကောင်း၊
 ပကာသနနောင် သဝိဘတ်ကို ထွံပြုသောနည်းဖြင့် “ပကာသနာယ ဝါ”ဟုလည်းကောင်း
 ဋီကာသစ်၌ နှစ်နည်းဖွင့်သည်။]

အဋ္ဌကထာ ကထိယတိ ဧတာယာတိ ကထာ၊ အတ္ထဿ-အနက်အမျိုးမျိုးကို+ကထာ-
 ဖွင့်ဆိုကြောင်းကျမ်းစာတည်း၊ အဋ္ဌကထာ-စာ။ [“တ္ထာနံ ဌယုဂံ”ဟူသော
 သဒ္ဒနိတိ သန္နိ (၁၀၇)သုတ်ဖြင့် ထွက် ဌပြု၊ ဌပြုရာ၌ မုနှင့်ဌ အစုံပြု။]

ယာယတ္ထမဘိဝဏ္ဏေန္တိ၊ ဗျဉ္ဇနတ္ထပဒါနုဂံ၊
 နိဒါနဝတ္ထုသမ္ပန္တံ၊ ဧသော အဋ္ဌကထာ မတာ။- (ဋီကာသစ်)

လည်း၊ (သတ္တဟိ ဝသိသတေဟိ-အရှင်ယသ အစရှိသော ခုနစ်ရာသော ရဟန္တာတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဒသဟိ ဝသိသတေ ဟိ-အရှင်မဟာမောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿ အစရှိသော တစ်ထောင်သော ရဟန္တာတို့သည်လည်းကောင်း၊) အနုသင်္ဂီတာ စ-ပုဒ်နက်မှန်သရွေ့၊ မကျန်စေ့အောင်၊ သိမ်း၍ဆိုကာ၊ နောက်ထပ်လည်း သံဂါယနာတင်အပ်ပြီ။

ယာယ-အကြင်သံဃောနာဖြင့်၊ ဗုဒ္ဓနတ္ထပဒါနဂံ-သဒ္ဓါ၊ အနက်၊ ပုဒ်တို့သို့အစဉ်လိုက်သော၊ နိဒါနဝတ္ထုသမ္ပန္တ-နိဒါန်း၊ ဝတ္ထုတို့နှင့် ဆက်သွယ်ခြင်းရှိသော၊ [နိဒါန်းလည်း ပါ၊ ဝတ္ထုကြောင်းလည်း ပါသော၊ ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာတို့၌ ဝတ္ထုကြောင်းလည်း ပါသည်၊] အတ္ထ-အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို အဘိဝဏ္ဏေန္တိ-သေချာကျနု၊ ဖိဖိစီးစီး ဖွင့်ပြကြကုန်၏။ ဇော-ဤသံဃောနာကို၊ အဋ္ဌကထာ-အဋ္ဌကထာဟူ၍၊ မတာ-သိအပ်ပြီ။

အာဒိတော၊ ပစ္ဆာ ပထမသံဂါယနာတင်ရာ အခါကို “အာဒိတော” ဟု ဆိုသည်။ [တောပစ္စည်းကို သတ္တမိအနက်၌ သက်။] ဒုတိယ တတိယ သံဂါယနာတင်ရာအခါတို့ကို “ပစ္ဆာ” ဟု ဆိုသည်။ ပထမသံဂါယနာတင်ရာ၌ အရှင်မဟာကဿပ စသော ငါးရာသော ရဟန္တာအရှင်မြတ်တို့ တင်တော်မူကြ၏။ ဒုတိယသံဂါယနာတင်ရာ၌ အရှင်မဟာယသထေရ် စသော ခုနစ်ရာသော ရဟန္တာအရှင်မြတ်တို့ တင်တော်မူကြ၏။ တတိယသံဂါယနာတင်ရာ၌ အရှင်မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿထေရ်စသော တစ်ထောင်သော ရဟန္တာအရှင်မြတ်တို့ တင်တော်မူကြ၏။ ထိုသို့ တင်တော်မူကြပုံကို ပါရာဇိကဏ်အဋ္ဌကထာ ဗာဟိရနိဒါန်း၌ ပြထားသည်။

ဝသိသတေဟိ ဆဠာဘိညတာယ ပရမေန စိတ္တဝသိဘာဝေန သမန္နာဂတတ္တာ (၆ ပါးသော အဘိညာဉ် ရှိကြသည့်အတွက် လွန်မြတ်သော စိတ္တဝသိဘော်နှင့် ပြည့်စုံကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊) ဈာနာဒိသု ပဉ္စဝိဓ ဝသိတာသဗ္ဗာဝတော စ (ဈာန်အစရှိသည်တို့၌ အာဝဇ္ဇန သမာပဇ္ဇန စသော ငါးပါးသော ဝသိဘော်၏ ထင်ရှားရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊) ဝသိနော-ဋီကာ၊ ဝသိနံ + သတာနိ ဝသိသတာနိ။

ဆက်ဦးအံ့- “စိတ္တဝသိဘာဝေန”၌ ဝသိဘာဝသဒ္ဓါ “ပဉ္စဝိဓဝသိတာ”၌ ဝသိတာသဒ္ဓါတို့သည် အနက်တူသဒ္ဓါတို့တည်း။ “ဝသဓာတ်သည် ‘အလို’ဟူသောအနက်ကို ဟော၏”ဟု ထောမနိဓိဆို၏။ ဓာတွတ္ထသင်္ဂဟ၌ အခြားအနက်များကိုလည်း ပြ၏။ ဝသနံ-လိုလားခြင်း၊ ဝသော-ခြင်း၊ [“အလို”ဖြင့် အလိုအတိုင်း ထားနိုင်ခြင်းတိုင်အောင် ယူပါ။] ဝသော ဧတေသံ အတ္ထိတိ ဝသိနော၊ စိတ်ကို မိမိအလိုအတိုင်း ထားနိုင်ခြင်းရှိသူ (စိတ်ကို အစိုးရသူ)ကို “စိတ္တဝသိ”ပုဂ္ဂိုလ်ဟု ခေါ်၏။ ဈာန်အဘိညာဉ် ဖိုလ်စိတ်တို့၌ မိမိအလိုအတိုင်း ဝင်စားနိုင် ထိုင်သူကို “ဈာနာဒိသု ဝသိ”ပုဂ္ဂိုလ်ဟု ခေါ်သည်။ ထို့ကြောင့် “ဝသိ-မိမိစိတ်၌ အစိုးရခြင်း ရှိသူ၊ ဝါ-ဈာန် စသည်တို့၌ အစိုးရခြင်းရှိသူ”ဟု ပေးပါ။ [ရှေးက “ဝသနံ သမတ္ထနံ ဝသော၊ သော ဧတေသံ အတ္ထိတိ ဝသိနော”ဟူသော အဘိဓာနပုဒ်ပိကာသူစိ၌ လာသော ဧကေဝါဒ ဝိဂ္ဂဟကို မှီး၍ “ဝသိနော-အစွမ်းသတ္တိရှိတော်မူကြကုန်သော ရဟန္တာတို့သည်”ဟု ပေးလေ့ ရှိသော အနက်မှာ အခြေအမြစ်မရှိလှပါ။]

ဒေါသပရိဟရဏ ပန-ထိုသို့ပင် သံဂါယနာသုံးတန် တင်အပ်ပြီးပါသော်လည်း၊ အထ-သံဂါယနာသုံးဖြာ တင်ပြီးရာကာလမှ နောက်၌၊ (သာ အဋ္ဌကထာ-ထိုအဋ္ဌကထာကို) [ပါရာဇိကဏ်အဋ္ဌကထာ၌ “သော”ဟု တိုက်ရိုက်ရှိ၏၊ အဋ္ဌသာလိနီအဋ္ဌကထာ၌ကား “ယာ”ဟုပင်ရှိသည်၊] (ယသ္မာ- အကြွင့်ကြောင့်၊) မဟာမဟိန္ဒေန- မဟာမဟိန္ဒ မည်သော၊ ဝသိနာ- မိမိစိတ်၌ အစိုးရခြင်းရှိသော

သင်္ဂီတာ အတ္ထံ ပကာသေတုံ ယုတ္တဌာနေ (အနက်အဓိပ္ပာယ်မပေါ်လွင်သောကြောင့် အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ပေါ်လွင်အောင် ထင်ရှားပြသင့်ရာ ဌာန၌) အယံ ဧတဿ အတ္ထော၊ အယံ ဧတဿ အတ္ထောတိ သင်္ဂဟေတွာ ဝုတ္တာ (ဤကား ဤပုဒ် ဤဝါကျ၏အနက်၊ ဤကား ဤပုဒ် ဤဝါကျ၏အနက်ဟု သိမ်းယူ၍ ဆိုအပ်ပြီ) သင်္ဂီတာ၌ သံကို “သင်္ဂဟေတွာ”ဟုလည်းကောင်း၊ ဂီတာကို “ဝုတ္တာ”ဟုလည်းကောင်း ဖွင့်၏။ ထို့ကြောင့် ပါဠိတော်ကို မေး-ဖြေပြီးနောက် စုပေါင်း၍ ရွတ်သကဲ့သို့ အဋ္ဌကထာကို စုပေါင်း၍ မရွတ်ဘဲ အနက်အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ကြခြင်းကိုပင် “အဋ္ဌကထာသံဂါယနာတင်ခြင်း”ဟု မှတ်ပါ။

အနုသင်္ဂီတာ ၁ ပစ္ဆာပိ “ပစ္ဆာပိ”ဟု ရှိနေသောကြောင့် အနုကို“ပုန”အနက်ဟောဟု မှတ်ပါ။ ပစ္ဆာပိ၌ ပိဖြင့် ပထမသံဂါယနာကို ပေါင်း၊ “ပထမသံဂါယနာ၌သာမကသေး၊ ဒုတိယ တတိယသံဂါယနာတင်ရာ၌လည်း သံဂါယနာတင်အပ်ပြီ” ဟူလို၊ စဖြင့် သင်္ဂီတာကို ဆည်း၊ “အရှင်မဟာကဿပထေရ်တို့ ပထမသံဂါယနာတင်ရုံသာ မဟုတ်သေး၊ အရှင်ယသ စသည်တို့လည်း ဒုတိယ တတိယသံဂါယနာ တင်အပ်ပြီ” ဟူလို၊ [ပိဖြင့် ကာလကို ပေါင်း၍ စဖြင့် သံဂါယနာတင်ခြင်းကြိယာကို ဆည်းသည်၊ မှီကာသစ်၌ကား-ပိသဒ္ဒါကိုလည်း သမုစ္စည်းအနက်ဟောဟု ဆို၍ “သမုစ္စယဒ္ဒယဉ္စိ ပစ္စေက ကိရိယာကာလံ သမုစ္စိနောတိ”ဟု ဖွင့်သည်။]

ဒေါသပရိဟရဏ “သံဂါယနာသုံးတန် တင်အပ်ပြီးသော ရှေးအဋ္ဌကထာရှိပါလျက် အဋ္ဌကထာသစ်ကို ပြုလျှင် ပုနရုတ္တိဒေါသ နိရုတ္တကဒေါသ ရောက်ရာသည် မဟုတ်လော”ဟု စောဒနာဖွယ်ရှိသောကြောင့် ထိုအပြစ်ကို ပယ်ခြင်းငှာ “သီဟဋ္ဌဒီပံ ပန”စသော ဂါထာတို့ကို မိန့်သည်။ ထို့ကြောင့် ဤဂါထာတို့ကို ဒေါသပရိဟရဏ-အပြစ်ကို ပယ်သောဂါထာဟု မှတ်ပါ။ [“အတ္ထံ ပကာသယိဿာမိ”တိုင်အောင် မျှော်၍တက်သည်။] ဆိုလိုရင်းကား-“ထိုရှေးအဋ္ဌကထာသည် သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ အရှင်မဟာမဟိန္ဒထေရ်သည် ဇမ္ဗူဒီပံမှ ဆောင်ယူလျက်၊ ထိုသို့ ဆောင်ယူပြီးနောက် သီဟိုဠ်ဆရာတို့က သီဟိုဠ်ဘာသာဖြင့် ထားအပ်သောကြောင့် အခြားကျွန်းသူကျွန်းသားတို့အား ကျေးဇူးမများတော့ပါ။ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာသစ်ကို စီရင်ပါမည်၊ ထိုသို့ စီရင်မှုကြောင့် ပုနရုတ္တိဒေါသလည်း မရောက်၊ နိရုတ္တကဒေါသလည်း မရောက်ပါ” ဟူလို။ [ပုန-ထပ်၍ + ဥတ္တိ- ဆိုခြင်းဟူသော အပြစ်၊ နိရုတ္တက - အကျိုးထူးမရှိသော အပြစ်။]

ယသ္မာ တသ္မာ ထည့်ရပုံ “သီဟဋ္ဌဒီပံ ပန”စသော ဂါထာသည် ဤအဋ္ဌကထာသစ် စီရင်ခြင်း၏ အကြောင်းကိုပြသော ဂါထာတည်း။ [တံ ပရိဟရဏေနော ဟိ ဣမိဿာ သံဝဏ္ဏနာယနိမိတ္တံ ဒေသေတိ-ထိုပုနရုတ္တိဒေါသ နိရုတ္တကဒေါသကို ပယ်ခြင်းဖြင့်ပင်

ရဟန္တာ အရှင်မြတ်သည်။ ဝါ - စျာန် အဘိညာဉ် စသည်တို့၌ အစိုးရခြင်းရှိသောရဟန္တာအရှင်မြတ်သည်။ သီဟဠဒီပံ-သီဟိုဠ်ကျွန်း သို့၊ အာဘတာ-ဇမ္ဗူဒီပံမှ ဆောင်ယူအပ်ပြီ၊ (အထ-သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ ဆောင်ယူပြီး ရာ ထိုအခါမှ နောက်၌၊ တမ္ပပဏ္ဍိယေဟိ - သီဟိုဠ်ကျွန်း၌နေသောထေရ်တို့သည်။) ဒီပဝါသီနံ-သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ နေလေ့ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ အတ္ထာယ-အကျိုးငှာ၊ သီဟဠဘာသာယ-သီဟိုဠ်ဘာသာဖြင့်၊ ထပိတာ-ထားအပ်ပြီ။

ဤအဋ္ဌကထာသစ်ကို စီရင်ရခြင်း၏ အကြောင်းကို ပြရာ ရောက်၏။] ထို့ကြောင့် “ယသ္မာ”ဟု ဤဂါထာ၌ ထည့်၍ “အပနေတွာ”စသော ဂါထာ၌ “တသ္မာ”ဟု ထည့်ရသည်။ [ပါရာဇိကဏ်အဋ္ဌကထာ၌ကား ဤနေရာမျိုး၌ တိုက်ရိုက်ပင် ယသ္မာ တသ္မာ ပါသည်။]

သီဟိုဠ်ကျွန်းအမည်ရပုံ ထိုကျွန်း၏ အနွယ်အဆက်၌ အစဆုံးမင်းသားသည် အဘ ဖြစ်သော ခြင်္သေ့ကို ဖမ်းယူတတ်သောကြောင့် “သီဟံ + လာတိ ဂဏှာတိ”ဟူသော ဝိဂြိုဟ်အရ “သီဟဠ”ဟု အမည်ရ၏။ [သီဟသဗ္ဗူပပဒ+လာဓာတ် (အ)ပစ္စည်း၊ လ ကို ဠ ပြု။] ထိုအစဉ်အဆက်မင်းတို့သည် “သီဟဠဿ+အပစ္စံ သီဟဠော”ဟု အပစ္စတဒ္ဒိတ်ပြု၍ဖြစ်စေ၊ အမျိုးအနွယ်တူသောကြောင့် သဒိသုပစာရအားဖြင့် ဖြစ်စေ “သီဟဠ”ဟု အမည်ရကြ၏။ ထို သီဟဠ အမည်ရကြသော မင်းတို့၏ နေရာကိုကား-“သီဟဠာနံ+နိဝါသော သီဟဠော”ဟု နိဝါသတဒ္ဒိတ်ပြု၍ဖြစ်စေ၊ ဌာနီလူတို့၏ အမည်ကို ဌာန၌ တင်စားသော ဌာနူပစာရအားဖြင့် ဖြစ်စေ “သီဟဠ”ဟု ခေါ်ရသည်။-ဋီကာသစ်။

အာဘတာ.ထ အာဘတာတိ ဇမ္ဗူဒီပတော အာနိတာ၊ အထာတိ သင်္ဂီတိ ကာလတော ပစ္စာ၊ အထာတိ ဝါ မဟာမဟိန္ဒထွေရေနာဘတကာလတော ပစ္စာ”ဟု ဋီကာသစ်၌ နှစ်နည်းဖွင့်၏။ ပထမနည်းအလို “အာဘတာ”၌ စပ်၊ “သံဂါယနာသုံးတန် တင်ရာကာလမှ နောက်၌ သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ ဆောင်အပ်ပြီ”ဟူလို၊ ဒုတိယနည်းအလို “ထပိတာ” ၌ စပ်၊ “မဟာမဟိန္ဒထေရ်သည် သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ ဆောင်ပြီးရာကာလမှ နောက်၌ သီဟိုဠ် ဆရာတော်တို့သည် သီဟိုဠ်ဘာသာဖြင့် ထားအပ်ပြီ”ဟူလို၊ [ဋီကာဟောင်း၌ကား နောက် တစ်နည်းသာ ပြ၏။] သီဟိုဠ်ဘာသာဖြင့် ထားရာ၌ သီဟိုဠ်ကျွန်းသားတို့ သီလွယ် နားလည် လွယ်ခြင်းသည် အကျိုးရတည်း၊ ထို့ပြင်-ထိုသီဟိုဠ်ကျွန်း၌ ဂိုဏ်းကြီးသုံးဂိုဏ်းရှိသည်တွင် မဟာဝိဟာရဂိုဏ်း၏ အဖွင့်မှတစ်ပါး အခြားဂိုဏ်းတို့၏အဖွင့်နှင့် မရောစေရခြင်းလည်း အကျိုးတစ်မျိုးပင်တည်း။

ဝသိနာ ဗဟာမဟိန္ဒေန ဝသိနာကို ရေ၌ဖွင့်ခဲ့သည့် အတိုင်း အနက်နှစ်မျိုးပေးသည်။ ဣဒိဓာတ်သည် ပရမ ဣဿရိယ (အလွန်အစိုးရခြင်း) အနက်ကို ဟော၏။ “ဣန္ဒြိယံ ပရမိဿရိယံ ကရောတိ- အလွန်အစိုးရခြင်းကို ပြုတတ်၏။ ဣတိ ဣန္ဒြိယံ မဟန္တော-ကြီးကျယ်သော+ဣန္ဒြိယံ- အစိုးရသူတည်း၊ မဟိန္ဒော-သူ၊ ဤသို့ မင်းသားဘဝ၌ “မဟိန္ဒ”အမည်ရပြီးနောက် ရဟန်းပြုသောအခါ သီလစသော ဂုဏ်အားဖြင့် မြတ်သောကြောင့် “မဟန္တော- မြတ်သော+မဟိန္ဒော-မဟိန္ဒထေရ်တည်း၊ မဟာမဟိန္ဒော-မြတ်သောမဟာမဟိန္ဒထေရ်”ဟု အမည်တော် ဖြစ်သည်။

တစ်နည်း ခီယသုတ္တကီတဿ- သော၊ ဝါ-ကြောင့်၊ ခီယဿ- မည်သော၊ နိပုဏဿ-သော၊ ဗုဒ္ဓါနုဗုဒ္ဓသံဝဏ္ဏိတဿ-သော၊ ဝါ-သော၊ သဒ္ဓါ ဝဟဂုဏဿ-သော၊ အာဂမဝရဿ-၏၊ ဝါ-၏၊ အတ္ထပကာသနတ္ထံ-ငှာ၊ ယာ အဋ္ဌကထာ-ကို၊ အာဒိတော-၌၊ ပဉ္စဟိ ဝသိသတေဟိ-တို့သည်၊ (ကိဉ္ဇာပိ) သင်္ဂါယနာတင်အပ်ပါပေပြီ၊ ပစ္ဆာပိ-၌လည်း၊ (သတ္တဟိ ဝသိသတေဟိ-တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဒသဟိ ဝသိတေဟိ-တို့သည်လည်း ကောင်း၊)(ကိဉ္ဇာပိ)အနုသင်္ဂါတာစ-အကယ်၍ကား နောက်ထပ်လည်း သံဂါယနာ တင်အပ်ပါပေပြီ၊ ပန-ထိုသို့ပင်သံဂါယနာတင်အပ်ပြီးပါသော်လည်း၊ အထ-၌၊ (သာ အဋ္ဌကထာ-ကို၊ ယသ္မာ-ကြောင့်၊) မဟာမဟိန္ဒေန-သော၊ ဝသိနာ-သည်၊ ဝါ-သည်၊ သီဟဋ္ဌဒိပိ-သို့၊ အာဘတာ-ပြီ၊ (အထ-၌၊ တမ္ပပဏ္ဍိယေဟိ-တို့သည်၊) ဒီပဝါသိနံ-တို့၏၊ အတ္ထာယ-အကျိုးငှာ၊ သီဟဋ္ဌဘာသာယ-ဖြင့်၊ ထပိတာ-ပြီ။

ဒီပဝါသိနမတ္ထာယ ဤပါဌ်ကိုလည်း “ထပိတာ”ဟူသော ရှေ့ကြိုယာသို့ လှည့်၍လည်း ကောင်း၊ “အပနေတွာ အာရောပေန္တော”ဟူသော နောက်ကြိုယာ သို့ လှမ်း၍လည်းကောင်း စပ်နည်းနှစ်မျိုးကို ဋီကာတို့ ပြကြ၏၊ ထိုတွင် “ထပိတာ”သို့ လှမ်း၍ စပ်ရာ၌ “ဒီပဝါသိ”ဟူသည် သီဟိုဠ်ကျွန်းသူ ကျွန်းသားတို့တည်း၊ “သီဟိုဠ်ကျွန်းသူ ကျွန်းသား တို့ အကျိုးငှာ သီဟိုဠ်ဘာသာဖြင့် ထားအပ်ပြီ”ဟူလို၊ နောက်သို့ လှမ်း၍ စပ်ရာ၌ကား ဇမ္ဗူဒိပ်ကျွန်းသားနှင့် အခြားကျွန်းသားအားလုံး ပါဝင်သည်၊ “ထိုကျွန်းသူ ကျွန်းသားတို့ အကျိုးငှာ သီဟိုဠ်ဘာသာကို ပယ်၍ ပါဠိဘာသာကို ပေထက်အကွရတင်မည်”ဟူလို။

ပန၏ အရုစိသံသုစန “သီဟဋ္ဌဒိပိ ပန”၌ ပနသဒ္ဓါသည် အရုစိသံသုစနအနက်ရှိ၏၊ အရုစိ-မနှစ်သက်ဖွယ်ကို+သံသုစန-တင်ရှားပြသော နိပါတ်၊ ရဟန္တာအရှင်မြတ်တို့၏ သံဂါယနာသုံးတန် တင်တော်မူအပ်သော အဋ္ဌကထာဖြစ်သည်မှာ အလွန်အားရဖွယ် ကောင်းပါပေ၏၊ ပန-သို့သော် သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ ဆောင်ယူပြီးနောက် သီဟိုဠ်ဆရာတော်တို့သည် ထိုအဋ္ဌကထာဟောင်းကို သီဟိုဠ်ဘာသာဖြင့် ထားအပ်သည်မှာ (အခြားကျွန်းသားတို့ နားမလည်နိုင်စရာ ဖြစ်သွားသောကြောင့်) နှစ်သက်ဖွယ်မကောင်း တော့ပါ-ဟူလို၊ ထိုသို့ နှစ်သက်ဖွယ် မကောင်းပုံကို “သို့သော်”ဟု အနက်ပေးရသော “ပန” သဒ္ဓါက ထွန်းပြသည်။

ကိဉ္ဇာပိထညံရကဗျိုး ဤကဲ့သို့ “ပန”သဒ္ဓါမျိုးရှိရာ၌ ရှေ့ဝါကျသည် မြှောက်ပင်သော အနုဂ္ဂဟတ္ထ (သမ္ဘာဝနာ) ဝါကျဖြစ်၏၊ ဤနေရာ၌လည်း သံဂါယနာ သုံးတန်တင်အပ်ပြီးဖြစ်ခြင်းကို (အားရဖွယ်ကောင်းလှ၍) မြှောက်ပင်ရသည်၊ ထိုသို့ မြှောက်ပင်ခြင်းကို ထွန်းပြသော အနုဂ္ဂဟဇောတက (သမ္ဘာဝနာဇောတက) ကိဉ္ဇာပိ သဒ္ဓါလည်း ရှိရ၊ မရှိလျှင် ထည့်ရသည်၊ ဤ၌ မရှိသောကြောင့် “ကိဉ္ဇာပိ”ထည့်ကာ အနက်တစ်နည်းပေးလိုက်ပါသည်။ [ပနသဒ္ဓေါ အရုစိသံသုစန၊ တေန ကာမဉ္စ သာ သင်္ဂါတိတ္ထယ မာရဋ္ဌာ၊ တထာပိ ဧဝံဘူတာတိ အရုစိယဘာဝံ သံသုစေတိ၊ တဒတ္ထသမ္ပန္နတာယ ပန ပုရိမ ဂါထာယ ယဉ္စ သင်္ဂါတာ အနုသင်္ဂါတာ စာတိ သမနုဂ္ဂဟတ္ထယောဇနာ သမ္ဘဝတိ၊ အညတ္ထာပိ ဟိ တထာ ဒိဿတိတိ၊ - ဋီကာသစ်။]

ကုမ္ပဏီကုမ္ပဏီ တသွာ-ထို့ကြောင့်၊ ဝါ-ထိုသို့ ရှေးအဋ္ဌကထာဟောင်း
၏သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ ဆောင်ယူအပ်၊ သီဟိုဠ်ဘာသာဖြင့် ထာ
အပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ အဟံ-ငါသည်၊ (ဒီပဝါသီန-ဇမ္ဗူဒိပ်နှင့်တကွသော
အခြားကျွန်း၌နေသူတို့၏၊ အတ္ထာယ-အကျိုး၌၊) တတော-
ထိုအဋ္ဌကထာဟောင်း မှ၊ သီဟဋ္ဌဘာသံ-ချပ်ဝတ်သင်တိုင်းနှင့်တူသော
သီဟိုဠ်ဘာသာကို၊ အပနေ တွာန-ပယ်၍၊ မနောရမံ-ပညာရှိတို့၏စိတ်ကို
မွေ့လျော်စေနိုင်သော၊ တန္တိနယာ နုတ္တဝိကံ-ပါဠိတော်နည်းနာ
အသွားအလာ၏တင့်တယ်ခြင်းသို့၊ အစဉ်လိုက်သော၊ ဝါ-ပါဠိတော်နည်းနာ
အသွားအလာအား

အုပ်နေတွာနဲ့ ဧဝံ ဟောတု ပေါရာဏဋ္ဌကထာ (ရှေးအဋ္ဌကထာဟောင်းသည် ဤသို့ သိဟိဋ္ဌိဘာသာဖြင့် ဖြစ်နေသည်မှာ ဟုတ်ပါစေတော့။) အဓနာ ကရိယ မာနာ ပန အဋ္ဌကထာ ကထံ ကရိယတီတိ အနုယောဂေ သတိ (မေးစိစစ်ခြင်းရှိလတ်သော်) ဣမိဿာ အဋ္ဌကထာယ ကရဏပ္ပကာရံ ဒေသေတုမာဟ- အပနေတွာနာတိ အာဒိ။ -ဋီကာသစ်။ ။ ဆိုလိုရင်းကား - ရှေးအဋ္ဌကထာဟောင်း၏ သိဟိဋ္ဌိဘာသာဖြင့် ထားအပ် သောကြောင့် အခြားကျွန်းသားတို့ နားမလည်နိုင်လျှင် ယခု အဋ္ဌကထာသစ်ကို မည်သို့ မည်ပုံ စီရင်မည်နည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် ကျမ်းပြုပုံ အစီအစဉ်ကို ပြုလိုရကား “အပနေတွာန”စသည်ကို မိန့်သည်။ [ပါဠိလျှောက်အတိုင်း အဓိပ္ပာယ်သိပါ။]

သီဟိုဠ်ဘုရားသည် ပေထက်၌ ရေးသောအခါ သီဟိုဠ်ဘုရားကို ပေထက်၌ တင်၍ ဘုရားသားကိုသာ တင်ခြင်း(ရေးခြင်း)ကို “သီဟိုဠ်ဘုရား ပယ်၍”ဟု ဆိုသည်။ “ထိုမူလအဋ္ဌကထာဟောင်းမှ သီဟိုဠ်ဘုရားကို ပယ်၍”ဟု ဆိုသော ကြောင့် ယခု အဋ္ဌကထာသစ်သည် အနက်အဓိပ္ပာယ်အားဖြင့် မူလအဋ္ဌကထာအတိုင်းပင် ဖြစ်သည်ဟု သိသာ၏။ [အပနေတွာတိ ကဉ္စကသဒိသံ သီဟဠဘာသံ အပနေတွာနု-ဋီကာ။] [ကဉ္စက၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ပါရာဇိကဏ် ဂန္ထာရမ္မအဖွင့်၌ ပြထားပြီ။]

မနောရမံ “မနောရမံ တန္တိနယာနုတ္တဝိကံ ဝိဂတဒေါသံ”တို့သည် ဘာသံ၏ ဝိသေသနပုဒ်တို့တည်း။ မနော-စိတ်ကို + ရမယတိ-မွေ့လျော်စေတတ်၏။ ဣတိ မနောရမာ (ဘာသာ)၊ ရမ၌ ရမုဓာတ်, ကာရိကကျေ, အပစ္စည်း:-ထောမနိမိ။ [ဋီကာတို့၌ “မနံ+ရမယတိ”ဟု ပြုကြ၏။] မှန်၏-မာဂဓဘာသာသည် ပညာရှိတို့၏ စိတ်နှလုံးကို ဆွဲဆောင်နိုင် မွေ့လျော်စေနိုင်သောသတ္တိ ရှိ၏။

တန္တိနယ တနောတိ အတ္ထံ ဧတေယာတိ - အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို အကျယ်ချဲ့ကြောင်း (အဋ္ဌကထာဖွင့်ကြောင်း) ဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ တနယတိ အတ္ထံ ဝသေန ဝိဝရီယတိ - အနက် အဓိပ္ပာယ်၏ အစွမ်းဖြင့် ဖွင့် အပ် (အဋ္ဌကထာဖွင့်အပ်)သော ကြောင့်လည်းကောင်း ပါဠိတော်ကို “တန္တိ”ဟု ခေါ်ရ၏။ “တနု-ဝိတ္ထာရေ”ဓာတ်၊ တိပစ္စည်း၊ “တန္တိယာ-ပါဠိတော်၏+နယော-နည်း”ဟူသည် “ပါဠိဂတိ-ပါဠိတော်အသွား”တည်း။

အနုစ္ဆဝိက “အနုစ္ဆဝိကာ” ၌ ဆဝိသဒ္ဓါသည် “ကန္တိ သောဘာ ဇုတိစ္ဆဝိ” ဟူသော အဘိဓာန်(၅၄)၌ “တင့်တယ်ခြင်း” အနက်ကို ဟော၏။ ဆာယာသဒ္ဓါသည် လည်း အမရကောသအဘိဓာန်(၂၃)ဝဂ်၊(၁၅၇)ဂါထာ၌ “ဆာယာ သူရိယပ္ပိယာ ကာန္တိ” ဟု “ကာန္တိ” အနက်ဟောကြောင်း

လျော်သော၊ ဝိဂတဒေါသံ-အသဘာဝ နိရုတ္တိဖြစ်သော ဘာသန္တရတို့နှင့် ရောယှက်ခြင်းဟူသော အပြစ်မှကင်းသော၊ ဘာသံ-သဘာဝနိရုတ္တိဖြစ်သော မာဂဓာတာသကဲ့၊ အာရောပေန္တော-ပေထက်သို့ တင်လျက်လည်းကောင်း။

ထေရဝံသပ္ပဒီပါနံ-အရှင်မဟာကဿပ အစရှိသောထေရ်တို့၏ အနွယ်ကို ထင်ရှားပြတော်မူတတ်ကုန်သော၊ ဝါ-အရှင်မဟာကဿပ အစရှိသော ထေရ်တို့ ၏အနွယ်၌ မီးရှူးတန်ဆောင်သဖွယ် ဖြစ်တော်မူကြကုန်သော၊ သုနိပုဏ ဝိနိစ္ဆယာနံ-အလွန်သိမ်မွေ့သော အထူးထူးအပြားပြား ဆုံးဖြတ်အပ်သော ဝိမတိစ္ဆေဒနိကထာ ရှိတော်မူကြကုန်သော၊ ဝါ-အလွန်ကျွမ်းကျင်သော အထူးထူး အပြားပြား ဆုံးဖြတ်တတ်သော ဝိနိစ္ဆယဉာဏ် ရှိတော်မူကြကုန်သော၊ မဟာ ဝိဟာရေ-မဟာမေဃဝန်ကျောင်းတိုက်ကြီး၌၊ နိဝါသီနံ-အမြဲနေလေ့ရှိတော်မူကြကုန်သော၊ ထေရာနံ-တိပိဋကစူဠနာဂ အစရှိသောထေရ်တို့၏၊ သမယံ-အယူကို၊ အဝိလောမေန္တော-မဆန့်ကျင်စေဘဲလည်းကောင်း။

မိန့်၏။ ထို့ကြောင့် ဆဝိနှင့် ဆာယာသည် ပရိယာယ်ဖြစ်၍ ဆဝိကို ဆာယာဟု အနက်ဖွင့်ကြသည်။ အနုသည် အနုဂတအနက်ဟော၊ သမာသန္တ (က) ပစ္စည်းသက်၍ “အနုစ္စဝိကာ”ဟု ဖြစ်သည်။ တန္တိနယာယ-ပါဠိတော်၏နည်းဖြစ်သော အသွား အလာ၏၊ ဝါ-အား၊ အနုစ္စဝိကာ-တင့်တယ်ခြင်းသို့ အစဉ်လိုက်သော ဘာသာတည်း၊ တန္တိနယာနုစ္စဝိကာ။ [“တင့်တယ်ခြင်းသို့ အစဉ်လိုက်”သည်ကို “လျောက်ပတ်သည်”ဟု အဓိပ္ပာယ်နက်ပေးကြသည်။ ရှေးကသော် “အနုစ္စဝိက-အရိပ်အရောင်သို့ အစဉ်လိုက်သော”ဟု မိမိလည်း ပေးခဲ့၏၊ မကောင်းပါ။]

ဝိဂတဒေါသံ

ပါဠိဘာသာကို “သဘာဝနိရုတ္တိ”ဟု ခေါ်၏။ [သ-ထင်ရှားရှိနေသော+ဘာဝ-အထည်ကိုယ်၊ ပရမတ္ထသဘာဝသည် သူ့သဘောမှ မရွေ့လျော့သကဲ့သို့ ပါဠိဘာသာလည်း ဘယ်တော့မှ မပြောင်းမလွဲ မပျောက်ကွယ်နိုင်၊] မာဂဓာတာသ၏ မပျောက်ကွယ်နိုင်ပုံကို ရူပသိဒ္ဓိဘာသာဋီကာ နာမ်အစ၌ ပြထားပြီ၊ အခြားဘာသာတို့ကား အပြောင်းအလွဲ အပျက်အစီး ရှိကြ ပျောက်ကွယ်နိုင်ကြသောကြောင့် “အသဘာဝနိရုတ္တိ”မည်၏။ အသဘာဝနိရုတ္တိဖြစ်သော ဘာသာတစ်ပါးတို့နှင့် ရော၍နေခြင်းကို “ဒေါသ”ဟု ခေါ်၍ ထိုသို့ ရောနှောခြင်းမှ ကင်းရှင်းသည်ကို “ဝိဂတဒေါသ”ဟု ခေါ်သည်။

သမယံ အဝိလောမေန္တော

“သမယံ ၊ ပေ ၊ ပကာသယိဿာမိ” တိုင်အောင်လည်း ကရဏပ္ပကာရ (ကျမ်းပြုပုံအခြင်းအရာ)ကို ပြသော စကားပင်တည်း။ “ဒဿနံ ဒိဋ္ဌိ လဒ္ဓိတ္ထိ၊ သိဒ္ဓန္တော သမယော ဘဝေ”ဟူသော အဘိဓာန် (၁၆၁)နှင့်အညီ အသိအမြင် အဆုံးအဖြတ် အယူဝါဒကို “သမယ”ဟု ခေါ်၏။ သမယသဒ္ဓါ၏ အနက်တို့တွင် ဒိဋ္ဌိအနက်ဟောတည်း။ [ဋီကာ၌ သမယကို “သိဒ္ဓန္တ”ဟု ဖွင့်၏၊ သိဒ္ဓေါ (နိစ္စိတော) အန္တော ယသ္မာတိ သိဒ္ဓန္တော-ပြီးပြီးသော (ဆုံးဖြတ်အပ်ပြီးသော) အဖို့ရှိသော အယူ။] အဝိလောမေန္တောသည် ဝိလောမဟူသော နာမ်ပုဒ်နောင် ကရဓာတ်၏အနက်၌ ဣပစ္စည်းသက်၍ “ဝိလောမေ”ဟု ဖြစ်သော နာမဓာတ်ဟု ကြံပါ။

မှတ်ချက်။ ။ “တိပိဋကစူဠနာဂ စသော အရှင်မြတ်တို့၏ အယူနှင့် မဆန့်ကျင်စေရ”
ဟူသော ဤစကားဖြင့် ဤအဋ္ဌကထာသစ်ဝယ် အတ္ထဒေါသာဘာဝ
(အနက်အဖွင့်၏အပြစ်) မရှိခြင်းကို ပြ၏။ မှန်၏။-ထိုအရှင်တို့၏ အယူနှင့် မဆန့်ကျင်သော
ကြောင့် ဤအဋ္ဌကထာသစ်၌ ထိုအရှင်တို့၏ ဝါဒဖြစ်သော ထေရဝါဒများကိုလည်း ပြထား
လိမ့်မည်။

ထေရနာနံ ထိရာ ဧတေသံ အတ္ထိတိ ထေရော-ခိုင်မြဲသော သီလ၊ သုတ၊ ဈာန၊ ဝိမုတ္တိ
(အရဟတ္တဖိုလ်)ဟူသော ဂုဏ်လေးမျိုးရှိသော အရှင်မြတ်တို့တည်း။ ဤကား
“စတ္တာရော ဘိက္ခုဝေ ထေရကရဏာ ဓမ္မာ ၊ပေ၊ သီလဝါ ၊ပေ၊ ဗဟုဿုတော ၊ပေ၊ စတုန္တံ
ဈာနာနံ ၊ပေ၊ အာသဝါနံ ဓယာ အနာသဝံ စေတောဝိမုတ္တိ”စသော စတုတ္ထဝိညာဉ်တော်
ကို မိုး၍ မှီကာသစ်ဖွင့်ပြအပ်သော နည်းတည်း။ ဤနည်းသည် တိပိဋကစူဠနာဂ စသော
ထေရ်တို့၏ “ထေရ်”ဟူသော အမည်နှင့် လိုက်လျောပုံကို ပြ၏။ ဘာကြောင့်နည်း-ဗဟုဿုတ
ဂုဏ်အင်္ဂါ ပါရှိသောကြောင့်တည်း။

ထေရဝံသ ဝံသ (အနွယ်)ဟူသည် အစဉ်အဆက်တည်း၊ ဝသတိ နိဝသတိ ဧတေနာတိ
ဝံသော - မပြတ်မစဲ စွဲမြဲ တည်နေကြောင်းဖြစ်သော အနွယ်၊ ဝသဓာတ်၊
အပစ္စည်း၊ နိဂ္ဂဟိတိလာ။ [ထိရေဟိ သီလက္ခန္ဓာဒီဟိ (သီလ သမာဓိ ပညာ ဝိမုတ္တိ ဝိမုတ္တိ
ဉာဏဒဿနဟူသော ဂုဏ်တို့နှင့်) သမန္နာဂတတ္တာ ထေရ၊ (မဟာကဿပါဒယော)၊ တေဟိ
အာဂတာ အာစရိယပ္ပရမ္မရာ ထေရဝံသော၊- မှီကာ။]

ပဒီပါနံ တပ္ပရိယာပန္နာ ဟုတွာ (ထိုအနွယ်၌ အတွင်းဝင်ကုန်သည်ဖြစ်၍) အာဂမာ
ဂိဂမသမ္ပန္နတ္တာ (ပရိယာတိ ပတိဝေဓဉာဏ်နှင့် ပြည့်စုံကုန်သည့်အတွက်)
ပညာပဇ္ဇောတေန တဿ (ထိုအနွယ်ကို) သမုဇ္ဇလနတော ထေရဝံသပဒီပါ-မှီကာ။ ဤအလို
“ထေရဝံသံ-အရှင် မဟာကဿပ အစရှိသော ထေရ်တို့၏အနွယ်ကို+ပဒီပါ-
အပြားအားဖြင့် ထင်ရှားပြတတ်ကုန်၏။ ဣတိ ထေရဝံသပဒီပါ”ဟု ပြပါ။ ဤအတိုင်း
ပထမနည်း အနက် ပေးသည်။ ဆိုလိုရင်းကား - “အရှင်မဟာကဿပ စသော
ရှေးထေရ်ကြီးများ၏ အနွယ်ကို “မိမိတို့ကဲ့သို့ တပည့်ကောင်း အဆက်ဆက် ပေါ်ထွက်ရာ
အနွယ်တော်ဖြစ်ကြောင်းကို တိပိဋကစူဠနာဂ စသော ထေရ်တို့က ပေါ်လွင်
ထင်ရှားအောင် ပြရာရောက်သည်”ဟု ဆိုလိုသည်။

တန်နည်း တသ္မိံ ဝါ ပဒီပသဒိသာတိ ထေရဝံသပဒီပါ။ - မှီကာသစ်။ ဤနည်းအလို
“ပဒီပါ ဝိယာတိ ပဒီပါ။ ထေရဝံသပဒီပါ ထေရဝံသပဒီပါ”ဟု ပြ၍
ဒုတိယနည်း အနက်ပေးရသည်။ ဆိုလိုရင်းကား-“တိပိဋကစူဠနာဂ စသော မဟာဝိဟာရ
ဝါသီထေရ်တို့သည် အာဂမ (ပိဋက) အဓိဂမ (ပတိဝေဓ)နှင့် ပြည့်စုံကြသောကြောင့်
အရှင် မဟာကဿပ စသော ရှေးရှေးထေရ်တို့၏ အနွယ်၌ မီးရှူးတန်ဆောင်သဖွယ်
တင့်တယ် ထွန်းပကြပေသည်”-ဟူလို။ [ယခုအခါ ဆရာတော်ကြီးများလည်း မိမိတို့
အဆက်၌ ထိုကဲ့သို့ မီးရှူးတန်ဆောင် တပည့်ကြီးများ ပေါ်ထွက်လာအောင်
ကြိုးစားတော်မူကြသည်။]

ကျမ်း၏ပယောဇဉ်တစ်မျိုး ပုနပွန်-အဖန်ဖန် အထပ်ထပ်၊ အာဂတံ-လာ (ဋီကာတို့အလို “အာဘတံ-ဆောင်ယူ အပ်သော” ဟု ရှိရလိမ့်မည်။) အတ္တံ-အနက်အဖွင့်ကို၊ ဟိတ္တာ-ပယ်စွန့်၍၊ သုဇနဿ-သူတော်ကောင်းအပေါင်း၏၊ တုဋ္ဌတ္ထံစ-နှစ်သက်ခြင်းအကျိုးငှာလည်းကောင်း၊ ဓမ္မဿ-သုံးပါးသောသဒ္ဓမ္မ၏၊ စိရိဋ္ဌိတတ္ထဉ္စ-ကြာမြင့်စွာ တည်တံ့ခြင်း အကျိုးငှာ လည်းကောင်း၊ အတ္တံ-အနက်အဖွင့်ကို၊ ပကာသယိဿာမိ-ထင်ရှားပြပေအံ့။

သုနိပုဏဝိနိစ္ဆယာနံ “ဝိ+ နိစ္ဆယ” ဟု ခွဲ၊ ဝိ+နိ ပုဉ္စ စိ ဓာတ်၊ အ ပစ္စည်း၊ ဝိဝိဓေတိ-အထူးထူးသော အခြင်းအရာတို့ဖြင့်+နိစ္ဆယတေ-ဆုံးဖြတ်အပ်၏။ ဤသို့ ကမ္မသာဓ်ပြုလျှင် “ဝိမတိစ္ဆေဒနီကထာ” ဟု ခေါ်အပ်သော အဆုံးအဖြတ်စကားရပ် ရ၏။ [ဝိမတိ-ယုံမှားသံသယကို+ဆေဒနီ-ဖြတ်တတ်သော+ကထာ-စကား။] ဤအလို “နိပုဏ” သဒ္ဓါသည် “သိမ်မွေ့(ယဉ်ကျေး)” အနက်ကို ဟော၏။ “သုဉ္ဇု+နိပုဏော သုနိပုဏော၊ သုနိပုဏော+ဝိနိစ္ဆယော ဧတေသံတိ သုနိပုဏဝိနိစ္ဆယာ” ဟု ပြု၍ ပထမနည်း အနက်ပေး သည်။ [ဂဏ္ဌိဌာနေသု (ခက်ဆစ် ခက်ရာတို့၌) ခိလမဒ္ဓနာကာရေန (ငြောင့်တံသင်းကို နုတ်ပယ်သောအခြင်းအရာအားဖြင့်-ဝိစိကိစ္ဆာငြောင့်ကို နုတ်ပယ်သည့်အနေအားဖြင့်) ပဝတ္တာ ဝိမတိစ္ဆေဒနီကထာ။]

တစ်နည်း “ဝိနိစ္ဆိနာတိတိ ဝိနိစ္ဆယော” ဟု ကတ္တုသာဓ်ပြုလျှင် ပြအပ်ခဲ့သော ဝိမတိစ္ဆေဒနီကထာကို အာရုံပြသော ဝိနိစ္ဆယဉာဏ် ရ၏။ ဤနည်း၌ နိပုဏသဒ္ဓါသည် ဆေက (ကျွမ်းကျင်ခြင်း) အနက်ကို ဟော၏။ “ဝိနိစ္ဆယ (ဆုံးဖြတ်မှု) ပြုရာ၌ အလွန်ကျွမ်းကျင် တော်မူကြသည်” ဟူလို၊ [ဤစကားဖြင့် “ယခုအဋ္ဌကထာသစ်၌ပါသော အဆုံးအဖြတ်သည် အရှင်မဟာကဿပ စသောထေရ်တို့ အစဉ်အဆက် ဆောင်ရွက်လာသော မဟာဝိဟာရ ဝါသီ ဂိုဏ်းသား ထေရ်တို့၏ အဆုံးအဖြတ်ဖြစ်သောကြောင့် ပမာဏပြုလောက်သော အဆုံးအဖြတ်ဖြစ်သည်” ဟု ပြသည်။]

ပုနပွန်နာဂတံ ရှေးမဟာအဋ္ဌကထာဖွင့်နည်းသည် ဝိနည်းပါဠိတော်ဝယ် ပဒဘာဇနီ ဖွင့် နည်းနှင့်တူ၏။ ဝိနည်း၌ “ယော ပန ဘိက္ခု” ကို ပဌမပါရာဇိကသိက္ခာ ပုဒ်၏ ပဒဘာဇနီ၌လည်း ဖွင့်၏။ ဒုတိယ တတိယ ပါရာဇိကစသော နောက်နောက်သိက္ခာ ပုဒ်များ၌လည်း ထပ်၍ ထပ်၍ ဖွင့်၏။ ရှေးမဟာအဋ္ဌကထာလည်း ထိုအတူပင် ဖွင့်အပ်ပြီး အနက်ကို ထပ်၍ ထပ်၍ ဖွင့်လေ့ရှိ၏။ ဤအဋ္ဌကထာသစ်၌ကား ထိုသို့ မထပ်စေရအောင် ရှေးက ဖွင့်အပ်ပြီးအနက်ကို နောက်ထပ် မဖွင့်တော့ဘဲ ပုနရုတ္တိဒေါသ ဂန္ထဂရုဒေါသမှ ရှောင်ကွင်း၍ ကျဉ်းနိုင်သမျှ ကျဉ်းအောင် စီစဉ်ပါမည်-ဟူလို။

သုဇနဿ စ တုဋ္ဌတ္ထံ ကရဏပ္ပကာရ (ကျမ်းပြုပုံ အခြင်းအရာ) ကို ပြရာအခန်းဝယ် ကျမ်း၏အကျိုး ပယောဇဉ်ကိုပါ ထည့်၍ “ဒီပဝါသီနမတ္ထာယ-ဇမ္ဗူဒိပ်ကျွန်းသားတို့၏အကျိုးငှာ” ဟု ပြခဲ့၏။ ယခုအခါ ထိုအကျိုးအပြင် အခြားသောအကျိုး ပယောဇဉ်ကို ပြလိုသောကြောင့် “သုဇနဿ စ တုဋ္ဌတ္ထံ” ဟု မိန့်သည်။ စသဒ္ဓါ သမ္ပိဏ္ဏန (သမုစ္စယ) ဇောတကတည်း၊ “သုဇန - သူတော်ကောင်းတို့၏ အကျိုး” ဟု ဆိုသောကြောင့်

ဂန္ထကရူဒေါသပယ်ပုံ ပန-ဂန္ထဂရူ၊ ကျမ်းလေးမှုကို၊ ယခုအနေ၊ ပယ်ခဲ့ပေအံ့။ သီလကထာ-သီလနှင့် စပ်သောစကား လည်းကောင်း၊ ဓုတဓမ္မာ-ကိလေသာကို၊ လှုပ်ခါတတ်သောတရားတို့ လည်းကောင်း၊ သဗ္ဗာနိ-ပါဠိ အဋ္ဌကထာ၊ ကျမ်းလာဥသံ၊ အလုံးစုံကုန်သော၊ ကမ္မဋ္ဌာနာနိ စေဝ-လေးဆယ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့လည်းကောင်း၊ စရိယာဝိဓာနသဟိတော-စရိုက် တို့၏သဘော အစရှိသည်ကို စီရင်ခြင်းနှင့် တကွဖြစ်သော၊ ဈာနသမာပတ္တိ ဝိတ္ထာရော-ဈာန်သမာပတ်အကျယ်လည်းကောင်း။

သာမက၊ သုဇနတွင် ပါဝင်ကြသော သီဟိုဠ် ထေရ်တို့၏ အကျိုးလည်း ဖြစ်ပါသည်”ဟု ပြသည်။ ဘာကြောင့်နည်း-ဤအဋ္ဌကထာသစ်က သင်ယူ ပို့ချ၍ လွယ်ကူသည့်အတွက် ထိုသီဟိုဠ်ကျွန်းသားတို့အားလည်း ကျေးဇူးများသော ကြောင့်တည်း။

ဋီကာ သုဇနဿ စာတိ စသဒ္ဓေါ သမ္ပိဏ္ဏနတ္ထော၊ တေန န ကေဝလံ ဇမ္ဗုဒီပဝါသီန မေဝ အတ္ထာယ၊ အထ ခေါ သာဓုဇနတောသနတ္ထဉ္စာတိ သမုစ္စိနောတိ၊ တေနေဝ စ တမ္ပပဏ္ဏိဒီပဝါသီနမ္ပိ အတ္ထာယာတိ အယမတ္ထော သိဒ္ဓေါ ဟောတိ၊ ဥဂ္ဂဟဏာဒိ သုကရတယ တေသမ္ပိ ဗဟူပကာရတ္ထာ။ [ဋီကာသစ်၌ကား “စသဒ္ဓေါ သမုစ္စယတ္ထော” စသည်ဖြင့် ဆို၏၊ မြန်မာတို့က စကို သမုစ္စယဇောတကဟု ခွဲရိုးရှိသောကြောင့် ထိုအတိုင်း ဆိုဟန်တူသည်။]

ခါရုဋ္ဌိတတ္ထံ စ ဓမ္မဿ ဤ၌ စသဒ္ဓါဖြင့် ရှေ့၌ ပြအပ်ခဲ့သော အကျိုးနှစ်ပါးကို ပေါင်းသည်။ ဒီပဝါသီအတ္ထ၊ သုဇနတုဋ္ဌိအတ္ထ အကျိုးနှစ်မျိုးသာမက သဒ္ဓမ္မသုံးရပ်၏ ကြာရှည်တည်တံ့ခြင်းအကျိုးလည်း ရှိသည်-ဟူလို၊ ချဲ့ဦးအံ့-အဋ္ဌကထာ ဟူသည် ပါဠိတော်၏ ပုဒ်ဗျည်းတို့လည်းကောင်း၊ အနက်အဓိပ္ပာယ်တို့လည်းကောင်း မှန်ကန်အောင် ဖွင့်ပြသော ကျမ်းစာဖြစ်၏။ ပုဒ်ပါဠိအကွရာ အနက်အဓိပ္ပာယ် မှန်ကန်လျှင် ကျင့်နည်း ပတ်ပတ် မှန်ကန်၍ ပတိဝေဓတိုင်အောင် ကျေးဇူးပြုနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် ဤအဋ္ဌကထာသည် ပရိယတ်ပါဠိတော်သဒ္ဓမ္မကို ကြာရှည်တည်အောင်ထားနိုင်ရုံမက၊ ပတိပတ် ပတိဝေဓသဒ္ဓမ္မ ကိုလည်း ကြာရှည်စွာတည်အောင် ထားနိုင်ပါသည်။ [ဒွေမေ ဘိက္ခဝေ ဓမ္မာ သဒ္ဓမ္မဿ ဌိတိယာ အသမ္မောသာယ အနန္တရဓာနာယ သံဝတ္ထန္တိ၊ ကတမေ ဒွေ၊ သုနိက္ခိတ္တံ-ကောင်းမွန် မှန်ကန်စွာ ထားအပ်သော၊ ပဒဗျုဉ္စနံ စ-ပုဒ်ဗျည်းလည်းကောင်း၊ သုနိတော-ကောင်းစွာ ဆောင်အပ် (လွယ်ကူစွာ သိအပ်)သော၊ အတ္ထော စ-အနက်အဖွင့်လည်းကောင်းတည်း၊-အင်္ဂုတ္တရ ဒုက။]

သီလကထာစသည် ကျမ်း၏ အကျိုး ပယောဇဉ်ကို ပြပြီး၍ ယခုအခါ အဋ္ဌကထာသစ်၏ ဂန္ထဂရူ(ကျမ်း၏ကြီးလေးကျယ်ဝန်းမှု)အပြစ်ကို ပယ်လိုသောကြောင့် သီလကထာစသည်ကို မိန့်သည်။ မှန်၏-“သီလကထာစသည်တို့ကို ဤအဋ္ဌကထာ၌ အကျယ်မစီရင်တော့”ဟု ဆိုသဖြင့် “ဤအဋ္ဌကထာသစ်သည် ကြီးလေးကျယ်ဝန်းမည် မဟုတ်ပါ”ဟု ဆိုရာရောက်သည်။ [ဂန္ထဿ-ကျမ်းဂန်၏+ဂရု-(ကျယ်ဝန်းသည့်အတွက်) ကြီးလေးသည်၏အဖြစ်တည်း၊ ဂန္ထဂရု- အဖြစ်၊ ဂရု၌ ဘာဝပဓာန ကြံ။]

သဗ္ဗာ-လောကီ လောကုတ္တရာ, နှစ်ဖြာဥဿုံ, အလုံးစုံကုန်သော၊
 အဘိညာဃော ၈-အဘိညာဉ်တို့လည်းကောင်း၊
 ပညာသင်္ကလနနိစ္ဆယောစေတ-ပညာကိုပေါင်းရုံး၍
 ဆုံးဖြတ်ကြောင်းစကားလည်းကောင်း၊ ခန္ဓဓာတာယတနိန္ဒြိယာနိ-ခန္ဓာ,ဓာတ်,
 အာယတန, ဣန္ဒြေတို့လည်းကောင်း၊ အရိယာနိ-အရိယာအဖြစ်ကို
 ပြုတတ်ကုန်သော၊ စတ္တာရိ - လေးပါးကုန်သော၊ သစ္စာနိ စေတ -
 သစ္စာတို့လည်းကောင်း၊

တန့်နည်း “ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကို ဤအဋ္ဌကထာသစ်၏ အစိတ်အပိုင်းအဖြစ်ဖြင့် ယူကြ
 ကြည့်ရှုကြပါလေ”ဟု ဓမ္မကထိကပုဂ္ဂိုလ်တို့အား
 နည်းဥပဒေသကို ညွှန်ပြ၍ ထို ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ အကျယ်စီရင်အပ်ခဲ့ပြီးသော သီလကထာ
 စသည်ကို အကျဉ်းချုပ်ခေါင်းစဉ် ပြလိုသောကြောင့် သီလကထာ စသည်ကို မိန့်သည်။
 မှန်၏-ဤသီလကထာစသော စကား တို့သည် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌လာသော သီလနိဒ္ဒေသ
 ဓုတင်္ဂနိဒ္ဒေသ စသည်တို့၏ ဥဒ္ဓေသခေါင်းစဉ် များ ဖြစ်ကြသည်။ ဆက်ဦးအံ့ -
 သီလကထာတိ စာရိတ္တ ဝါရိတ္တာဒိဝသေန သီလဝိတ္တာရ ကထာ၊ ဤစကားဖြင့်
 သီလနိဒ္ဒေသ၏ ဥဒ္ဓေသကို ပြ၏။ ဓုတဓမ္မာတိ ပိဏ္ဏပါတိကင်္ဂါဒယော
 တေရသကိလေသဓုနနကဓမ္မာ၊ (ကိလေသာတို့ကို လှုပ်ခါတတ်သော တရားတို့)၊ ဤစကား
 ဖြင့် ဓုတင်္ဂနိဒ္ဒေသ၏ ဥဒ္ဓေသကို ပြ၏။ “ကမ္မဋ္ဌာနာနိစေတ သဗ္ဗာနိ”ဖြင့် ပထဝီကသိဏ
 နိဒ္ဒေသစသော နိဒ္ဒေသ၏ ဥဒ္ဓေသကို ပြ၏။ [ဓမ္မသင်္ဂဏီပိဋိတော်၌ အာကာသနှင့်
 အာလောကကသိုဏ်း မပါဘဲ (၃၈)ပါးသာ ပါ၏၊ အဋ္ဌကထာ၌ ထိုကသိုဏ်းနှစ်ပါး ပါ၏၊
 ထိုနှစ်မျိုးလုံးကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ ပြထားသောကြောင့် “သဗ္ဗာနိ”ဟု ဆိုသည်။]

ခရိယာ ဝိဓာန၊ပေ၊ဝိတ္တာရော ရာဂစရိတာဒိနိ သဘာဝါဒိဝိဓာနေန သဟပဝတ္ထော၊
 ဤ စရိယာဝိဓာနသဟံတောပါ၌ဖြင့်
 ကမ္မဋ္ဌာနဂ္ဂဟဏ နိဒ္ဒေသ၏ ဥဒ္ဓေသကို ပြသည်ဟု ယူသင့်၏။ မှန်၏-ထိုနိဒ္ဒေသ၌
 “ရာဂစရိတံ ရိသုသည် ဣရိယာပုထ်လေးပါး၌ ယဉ်ကျေး၏”စသည်ဖြင့်
 သဘောစသည်ကို စိစစ်ထားသည်။ ဤပုဒ် ကား “ဈာနသမာပတ္တိဝိတ္တာရော”၏
 ဝိသေသနတည်း၊ ထိုတွင် ဈာနဟူသည် ရူပဈာန်လေးပါး တည်း၊ သမာပတ်ကား
 အရူပသမာပတ်တည်း၊ တစ်နည်း-ဝသီဘော် မမြောက်သေးဘဲ ရအပ် ကာမျှဖြစ်သော
 ရူပ အရူပဈာန်ကို “ဈာန”အရ ယူ၍ သမာပဇ္ဇန ဝသီဘော်မြောက်သဖြင့် အလိုရှိတိုင်း
 ဝင်စားအပ်သောဈာန်တို့ကို “သမာပတ်”ဟု ခေါ်သည်။ တစ်နည်း-လောကီ ဈာန်တို့ကို
 “ဈာန”ဟု ခေါ်၍ လောကုတ္တရာဖိုလ်နှင့် နိရောဓသမာပတ်ကို “သမာပတ္တိ”ဟု ခေါ်သည်။
 ဤ“ဈာနသမာပတ္တိဝိတ္တာရော”ဖြင့် ဈာနသမာပတ်အကျယ်၏ ဥဒ္ဓေသကိုပြသည်။

သဗ္ဗာ ၈ အဘိညာဃော လောကီအဘိညာဉ်ငါးပါး, လောကုတ္တရာ
 အဘိညာဉ်တစ်ပါး, ဤ(၆)ပါးလုံးကို
 ယူစေလို၍“သဗ္ဗာ” ဟု ဝိသေသန ပြုသည်၊ ဤပါ၌ဖြင့် ဣဒ္ဓိဝိဓနိဒ္ဒေသ စသော
 အဘိညာနိဒ္ဒေသ၏ ဥဒ္ဓေသကို ပြသည်။

ပုညာသင်္ကလနနိစ္ဆယော သံပုဗ္ဗ+ကလဓာတ်သည် ဧကတြဋ္ဌိကရဏ-
 တစ်ခုတည်း သော အရာ၌ မတည်သော်လည်း တည်သကဲ့သို့
 ပြုခြင်း (ပေါင်းခြင်း) အနက်ဟောဟု ထောမနိဓိ ဆို၏၊ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌လည်း
 “ဉာဏဝိဘင်္ဂါဒိသု အာဂတနယေန (ဉာဏဝိဘင်းပါဋိတော်

သုပရိသုဒ္ဓန္နိပုဏနယာ-အလွန်သန့်ရှင်းစင်ကြယ်သော သိမ်မွေ့သော
 ဧကတ္တအစ ရှိသောနည်းရှိသော၊ ပစ္စယာကာရဒေသနာ-ပစ္စည်းတို့၏
 အခြင်းအရာသတ္တိကို ဆိုရာ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒကထာလည်းကောင်း၊
 အဝိမုတ္တတန္တိမဂ္ဂါ-မလွတ်သော ပါဠိတော်ဟူသော လမ်းကြောင်းရှိသော၊ ဝါ-
 မလွတ်သော ပါဠိတော်အစဉ်ရှိသော၊ ဝိပဿနာဘာဝနာ စေတ-
 ဝိပဿနာဘာဝနာလည်းကောင်း။

စသည်၌ လာသော ဧကဝိညေဏဝတ္ထု၊ ဒုဝိညေဏဝတ္ထု အစရှိသောနည်းဖြင့်)
 ပညာယ(ကို) သက်လေတွာ သမ္ဘိဏ္ဍောတွာ နိစ္ဆယော” ဟု ဖွင့်သည်။ ဤစကားဖြင့်
 ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ တိုက်ရိုက်အားဖြင့် ဧကဝိညေဏ စသည် မပါသော် လည်း
 ထိုပညာအားလုံးကို ပေါင်း၍ ဆုံးဖြတ်ကြောင်း စကားများ ပါသည်ဟု ဖြစ်၏။
 သက်လနေန-အပေါင်းအားဖြင့် (ပေါင်း၍)+ဝိနိစ္ဆယော-ဆုံးဖြတ်ကြောင်းစကားတည်း၊
 သက်လနိစ္ဆယော-ကား၊ ပညာယ+သက်လနိစ္ဆယော-တည်း၊ ပညာသက်လနိစ္ဆယော-
 ကား၊ ဤသို့ သဒ္ဓတ္ထ ဖြစ်၏။ နိဿယ၌ အဓိပ္ပာယ်ပေါ်အောင် ပေးထားသည်။

“ပညာသက်လ ဝိနိစ္ဆယော”ဟုလည်း မူကွဲရှိ၏။ သင့်သည်သာ၊ “ပညာသင်္ဂဟ”ဟု
 ရှိသည်ကား အဖွင့်များနှင့် မညီ။]

ဧနာပေ၊ နိပုဏနယာ ဤပါဌ်တို့ဖြင့် ခန္ဓနိဒ္ဒေသ စသည်တို့၏ ဥဒ္ဓေသကို ပြ၏။
 ထိုတို့၌ “သုပရိသုဒ္ဓန္နိပုဏနယာ” သည်
 “ပစ္စယာကာရဒေသနာ” ၏ ဝိသေသနတည်း၊ “ဟေတုစသော
 ပစ္စည်းတို့၏+အခြင်းအရာ”ဟူသည် ထိုပစ္စည်းတို့၏ သတ္တိ တည်း၊ ထိုပစ္စယာကာရကို
 ဆိုရာ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒကထာကိုပင် “ပစ္စယာကာရဒေသနာ”ဟု ဆိုသည်။ ထိုဒေသနာသည်
 နိကာယန္တရလဒ္ဓိတို့နှင့် မရောသောကြောင့် သုပရိသုဒ္ဓလည်း ဖြစ်၏။ အာရမဏယန
 ကိစ္စယန စသည်တို့၏အဖြစ်ဖြင့် တစ်စုတည်း တစ်တွဲတည်း တစ်ခဲ တည်း
 ဖြစ်နေသောကြောင့် ယခုဖြစ်နေသော ရုပ်နာမ်အစုကို ခွဲစိတ်ဖို့ရန် ခဲယဉ်းလှသော် လည်း
 ခွဲစိတ်၍ ပြထားသောကြောင့် နိပုဏလည်း ဖြစ်၏။ ဧကတ္တနည်း၊ နာနတ္တနည်းစသော
 နည်းလေးမျိုးလည်း ပါရှိ၏။ [ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အဖွင့်ကို ကြည့်ပါ။]

အဝိမုတ္တ၊ ပေ၊ ဘာဝနာစေတ ဝိပဿနာဘာဝနာကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ အကျယ်ပြထား၏။
 ထိုသို့ ပြရာ၌ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ် စသည်တို့၌ လာသော
 နည်းကို ယူ၍ ပြထားသောကြောင့် မိမိ၏လမ်းစဉ် မဟုတ်ဘဲ ပါဠိတော်၏ လမ်းစဉ်ဖြစ်ရ
 ကား အဝိမုတ္တတန္တိမဂ္ဂ ဖြစ်သည်။ [ဤနည်း၌ မဂ္ဂသဒ္ဓါသည် ပါဠိတော်ဟူသော အကြောင်းကို
 ဟော၏။ ထိုအကြောင်းဟူသည် ထိုထိုအနက်ကို သိခြင်း၊ သစ္စာကို ထိုးထွင်း၍ သိခြင်း
 အကြောင်းတည်း၊ တစ်နည်း- မဂ္ဂသဒ္ဓါသည် ပကတိလမ်းနှင့်တူသော အစဉ်အဆက်ကို
 ဟော၏။ ဤနည်း၌ “တန္တိမဂ္ဂ-ပကတိလမ်း၏ အစဉ်နှင့်တူသော ရှည်လျားသော ပါဠိတော်
 အစဉ်အဆက်”ဟု အနက်မှတ်ပါ။]

ဋီကာသဒ္ဓိ ပဋိသမ္ဘိဒါဒိသု အာဂတနယံ အဝိသဇ္ဇိတွာဝ ဝိစာရိတတ္တာ အဝိမုတ္တာ
 တန္တိမဂ္ဂေါ ယဿာတိ အဝိမုတ္တတန္တိ မဂ္ဂ၊ မဂ္ဂေါတိစေတ္ထ ပါဠိသဒ္ဓါတော
 ဥပါယော တံတဒတ္တာနံ အဝဗောဓဿ၊ သစ္စပတိဝေဓဿ ဝါ ဥပါယဘာဝတော၊ ပဗန္ဓော
 ဝါ ဒီယဘာဝေန ပကတိမဂ္ဂသဒ္ဓိသတ္တာ။

ဣတိ-ဤဆိုအပ်ပြီးသော၊ သဗ္ဗ-အလုံးစုံကို၊ ယသ္မာ-အကြင်ကြောင့်၊ ဝိသုဒ္ဓိ မဂ္ဂေ-ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌၊ မယာ-ငါသည်၊ သုပရိသုဒ္ဓိ-အလွန်သန့်ရှင်းစင်ကြယ်စွာ၊ ဝုတ္တံ- ဆိုအပ်ပြီ (ဆိုခဲ့ပြီ)၊ တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ ဝါ-ထိုသို့ သီလကထာစသော အလုံးစုံ၏ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ အလွန်သန့်ရှင်းစွာ ဆိုအပ်ပြီး၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဘိယျော-အလွန်၊ ဝါ-ကျယ်ကျယ်ဝန်းဝန်း၊ ဧတံ-ဤသီလကထာစသော အလုံးစုံကို၊ ဣမ-ဤဒီဃ နိကာယအဋ္ဌကထာ၌၊ န ဝိစရယိဿာမိ-မစီရင်တော့အံ့။

ဣတိ ပန သဗ္ဗံ “ဣတိသဒ္ဓေါ ပရိသမာပနေ (ပြီးဆုံးခြင်းအနက်၌)၊ ယထာ ဥဒ္ဓိဋ္ဌဿ ဥဒ္ဓေသဿ ပရိနိဋ္ဌိတတ္ထာ”ဟု ဋီကာသစ်ဖွင့်၏။ ထို့ကြောင့် “ဣတိ- ဤဆိုအပ်ပြီးသော၊ သဗ္ဗံ-ကို”ဟု ပေးရသည်။ “ပနာတိ ဝစနာလင်္ကာရမတ္ထံ၊ ဝိသု အတ္တာဘာဝတော-အနက်သီးခြားပေး၍ မရသောကြောင့် ပနသဒ္ဓါသည် စကားတန်ဆာ မျှသာ ဖြစ်၏”ဟု ဋီကာသစ်ဖွင့်သော်လည်း “အတ္ထံ ပကာသယိဿာမိ”ဟု ပြတ်ပြီးစကားကို ဆက်၍ ဂန္ထဂရုအပြစ်ကို ပယ်မြစ်သောစကားဖြစ်သောကြောင့် ဆရာတို့က “ဝါကျရမ္မ ဇောတက”ဟု ယူတော်မူကြသည်။ ထို့ကြောင့် နိဿယ၌ ပနကို အနက်ပေးထားပါသည်။

သုပရိသုဒ္ဓိ ပဒတ္တသံကိဏ္ဏဿ ဝတ္တဗ္ဗဿ စ အဝုတ္တဿ အဝေသဿ အဘာဝတော သုဝိညေယျဘာဝေန သုပရိသုဒ္ဓိ-ဋီကာသစ်၊ “ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ ထိုအလုံးစုံကို အလွန် စင်ကြယ်စွာ ဖွင့်ဆိုခဲ့ပြီ”ဟူရာ၌ ပုဒ်အနက်တို့၏ ရောယှက်ရှုပ်ပွေခြင်း၏ မရှိခြင်း ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဆိုထိုက်လျက် မဆိုဘဲ ချန်ထားအပ်သောအရာ၏ မရှိခြင်းကြောင့် လည်းကောင်း အလွန်သိလွယ်သည်၏အဖြစ်ဖြင့် ဖွင့်ဆိုအပ်ခဲ့သည်ကို “အလွန်သန့်ရှင်းစွာ” ဟု ဆို၏။ [ဤပုဒ်ကို “သဗ္ဗံသို့ ပြန်လှည့်၍ စပ်ရသော နာမဝိသေသနနည်း၊ “ဝုတ္တံ”၌ စပ်ရသော ကြိယာဝိသေသနနည်းဟု နှစ်နည်းပြသော်လည်း နောက်နည်းကိုသာ နိဿယ၌ ပေးထားပါသည်။ ပထမနည်းအလို “ဣတိ-ဤသို့သော၊ သုပရိသုဒ္ဓိ-အလွန်သန့်ရှင်းစင်ကြယ် သော၊ သဗ္ဗံ-ကို”ဟု ပေးပါ။]

တသ္မာ ဘိယျော၊ပေ၊ဿာမိ “ဘိယျော-အလွန်၊ ဝါ-အကျယ်၊ န ဝိစရယိဿာမိ” ဟုဆိုသောကြောင့် “သီလကထာစသည်ကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ် ကဲ့သို့ အကျယ်စီရင်လျှင် ပုနရုတ္တိဒေါသ၊ ဂန္ထဂရုဒေါသ ရောက်စရာရှိ၏။ ထို့ကြောင့် အကျယ် မစီရင်တော့ဘဲ ပုဒ်အနက်မျှလောက်ကိုသာ စီရင်တော့မည်”ဟု ဆိုရာရောက်သည်။ [ဘိယျောတိ အတိရေကံ၊ အတိဝိတ္ထာရန္တိ အတ္ထော၊ ဧတေန ပဒတ္တမတ္ထမေဝ ဝိစရယိဿာမိတိ ဒေသေတိ။]

မှတ်ချက်။ ။ “ဝိစရယိဿာမိတိ စ ဂါထာဘာဝတော (အရိယာဂါထာ၏အဖြစ်ကြောင့်) န ဝုဒ္ဓိဘာဝေါ (စဉ် စာဟု ဝုဒ္ဓိမဖြစ်ခြင်း) ဣတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ”ဟု ဋီကာသစ်ဖွင့်၏။ ထိုအလို “နေတံ”ဟု ရှိမှ ဆန်းတည့်သည်၊ “နတံ”ဟု ရှိလျှင်ကား ဝိစရယိဿာမိ”ဟု စာ၌ ဒီဃရှိမှ ဆန်းတည့်မည်။

အဝိစာရဏကာရဏ

ဟိ-ဧကန်အကြောင်း၊ထပ်လောင်း၍ပြဦးအံ့၊ဧသ (ဧသော)ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေါ-ဤဝိသုဒ္ဓိမဂ်သည်၊စတုန္နမ္ပိ-လေးရပ်လုံးလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ အာဂမာနံ-နိကာယ်ကြီးတို့၏၊ မဇ္ဈေ-အလယ်၌၊ ဌတွာ-တည်၍၊ တတ္ထ-ထိုနိကာယ်ကြီးလေးရပ်တို့၌၊ ယထာဘာသိတံ-အကြင် အကြင်မြတ်စွာဘုရားသည် ဟောတော်မူအပ်ပြီးသော၊ ဝါ-အကြင်အကြင် အဌကထာဆရာတို့သည် ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီးသော၊ အတ္ထံ-အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ ပကာသယိဿတိ-ထင်ရှားပြနိုင်လိမ့်မည်၊ ဣစ္စေဝ-ဤသို့နှလုံးသွင်း၍သာလျှင်၊ (မယာ) ဧသ(ဧသော) ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေါ-ဤဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကို၊ ကတော-ပြုစီရင်အပ်ပြီ၊ (တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ ဝါ-ထိုသို့ ဤဝိသုဒ္ဓိမဂ်၏ နိကာယ်ကြီးလေးရပ်တို့၏ အလယ်၌ တည်၍ ထိုနိကာယ်ကြီးလေးရပ်တို့၌ ယထာဘာသိတံအနက်ကို ထင်ရှားပြနိုင်လိမ့်မည်ဟု နှလုံးသွင်း၍ စီရင်အပ်ပြီး၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဧတံ-ဤသီလကထာ အစရှိသော အလုံးစုံကို၊ ဣဓ- ဤအဌကထာသစ်၌၊ ဘိယျော- အလွန်၊ ဝါ-ကျယ်ဝန်းစွာ၊ န ဝိစရယိဿာမိ-မစီရင်တော့အံ့၊) တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ ဝါ-ထိုသို့သီလကထာစသော အလုံးစုံ၏

မဇ္ဈေ၊ပေ၊ အာဂမာနံ ဟိ ဣဒါနိ တဿေဝ အဝိစာရဏဿ ဧကန္တကာရဏ နိဒ္ဒါရေန္တော (ယခုအခါ ထိုအကျယ် မစီရင်ခြင်း၏ ဧကန် ခိုင်လုံသောအကြောင်းကို ထုတ်ပြလိုသည်ဖြစ်၍) မဇ္ဈေ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေါတိ အာဒိမာဟ။ -ဋီကာ၊ ဤကျမ်းတက်အလိုအားဖြင့် “မဇ္ဈေ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေါ၊ပေ၊ကတော”သည် သီလကထာစသည်ကို အကျယ်မစီရင်ခြင်း၏ အကြောင်းပြ ကာရဏဝါကျတည်း၊ သူ၏ဖလဝါကျမှာ ရှေ့၌ရှိသော “ဘိယျော နေတံ ဣဓ ဝိစရယိဿာမိ”ပင်တည်းဟု မှတ်ပါ။

မေးဖွယ်

ထိုဘိယျောစသောဝါကျသည် “ဣတိ ပန သဗ္ဗံ ယသ္မာ၊ပေ၊ဝုတ္တံ”၏ ဖလ ဝါကျ ဖြစ်ခဲ့ပြီး မဟုတ်ပါလော၊ အဘယ်ကြောင့် “မဇ္ဈေ၊ပေ၊ကတော”၏ ဖလဝါကျ ဖြစ်ရပြန်သနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။ အဖြေကား-“ဣတိ ပန သဗ္ဗံ ယသ္မာ၊ပေ၊ ဝုတ္တံ”၏ ဖလဝါကျဖြစ်ခဲ့ပြီးသော်လည်း ထိုအကြောင်းပြဝါကျထက် သာ၍ ခိုင်လုံသော အကြောင်းပြ ဖြစ်သောကြောင့် ထိုဘိယျောစသောဝါကျသည် “မဇ္ဈေ၊ပေ၊ကတော”၏ ဖလဝါကျ ဖြစ်ရပြန်ပါသည်၊ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ “တဿေဝ အဝိစာရဏဿ ဧကန္တကာရဏ နိဒ္ဒါရေန္တော”ဟု မိန့်သည်။

မှတ်ချက်။

။ စုက္ကိယများ၌ အကျိုးဝါကျတစ်ခုအတွက် အကြောင်း နှစ်မျိုး သုံးမျိုးပြလျှင် ကာရဏ(ဟေတု)ဝါကျတစ်ခုတည်း ပြုလုပ်လေ့ရှိ၏၊ ဤ၌ဝါထာဖြစ်သော ကြောင့်သာ နှစ်နေရာကွဲနေ၏၊ စုက္ကိယဖြစ်လျှင် တစ်ဝါကျတည်း၌ စသဒ္ဓါ ထည့်ရုံမျှဖြင့် ပြီးနိုင်ပါသည်၊ ဆိုလိုရင်းကား- “သီလကထာ စသော အလုံးစုံကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကလည်း နိကာယ်ကြီးလေးရပ်တို့၏ အလယ်၌တည်၍ ထိုနိကာယ်ကြီးလေးရပ်တို့၌ ဘုရားရှင် ဟောတော်မူအပ်တိုင်းသော (တစ်နည်း-အဌကထာဆရာတို့ ဖွင့်ဆိုအပ်တိုင်းသော) အနက်ကို ထင်ရှားပြနိုင်လိမ့်မည်ဟု နှလုံးသွင်း၍ စီရင်အပ်ပြီး၏အဖြစ်ကြောင့် ဤသီလ ကထာ စသည်ကို ဤအဌကထာသစ်၌ အကျယ်စီရင်တော့မည် မဟုတ်ပါ”ဟူလို။

ဤအဋ္ဌကထာသစ်၌ အကျယ်စီရင်တော့မည် မဟုတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊
 တမ္ဗိ - ထိုဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကိုလည်း၊ ဂဟေတွာန - ဉာဏ်ဖြင့် ယူ၍၊
 ဧတာယအဋ္ဌကထာယ - သုမဂ်လဝိလာသိနီမည်သော ဤဒီဃနိကာယ်
 အဋ္ဌကထာနှင့်၊ သဒ္ဓိ-တက္က၊ ဒီဃာဂမနိသိတံ-ဒီဃနိကာယ်ပါဠိတော်၌မှီသော၊
 အတ္ထံ - အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ ဝိဇာနထ - သိကြကုန်လော၊ ဣတိ -
 ပဏာမစသည်ကို ဆိုရာစကားရပ် အပြီးသတ်သတည်း။

တသ္မာပေါနိသိတမတ္ထံ ဤတသ္မာ၏ အစွဲကိုကား ပြခဲ့ပြီးသော “ဘိယျော၊ ပေါ
 န ဝိစရယိဿာမိ” ဖလဝါကျကို ပြန်၍စွဲရသည်။
 တသ္မာ-ထိုသို့ သီလကထာစသော အလုံးစုံသော စကားရပ်၏ ဤအဋ္ဌကထာသစ်၌
 အကျယ် မစီရင် အပ်လတ္တံ့၏ အဖြစ်ကြောင့် “ထိုဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကိုလည်း ဉာဏ်အားဖြင့်
 သိအောင်ယူပြီး၍ ဤ အဋ္ဌကထာသစ်နှင့်တွဲကာ ဒီဃနိကာယ်ပါဠိတော်၌ မှီသော
 အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို သိကြ ပါလေ”ဟူလို၊ ဤအလို တသ္မာစသော ဤဝါကျသည်
 လဒ္ဓဂုဏ်ဝါကျတည်း။

ရိုးရာကျပုံ “တဿေဝ အဝိစာရဏဿ ဧကန္တကာရဏံ နိဒ္ဒါရေန္တော”ဟူသော ဋီကာ
 ဖွင့်ကို ကောက်ချက်ချ၍ ပြခဲ့သော ဝါကျခွဲပုံသည် “ဟိသဒ္ဓေါ ကာရဏေ”
 ဟူသော ဋီကာနှင့်လည်းကောင်း၊ အောက်ပါ ရှေးနိယာမ်များနှင့်လည်းကောင်း ညီ၍
 ရိုးရာလည်း ကျသည်။

- ၁။ တသ္မာ ဇေယျ၊ ဟိတံကိုဇေယျ၊ ပြား၍ ရှိမခံ။
- ၂။ တသ္မာ ထိ၊ ဟိတံ၏ပိုလ်၊ ခွဲဆို မြဲထုံးစံ။
- ၃။ အကျိုးတစ်ပါး၊ ရှိတုံငြားက၊ တစ်ပါးအကျိုး၊ ရရိုးသည်လျှင်၊
 လခံဂုဏ်ပင်ဟု၊ စာနာရှု၊ ကျမ်းပြု ဉာဏ်အဟုတ်။

ဆိုလိုရင်းကား- “တသ္မာ တံ ဝိ” ဝါကျ၏ ရှေ့၌ “အာဂမာနံ ဟိ”ကဲ့သို့ ဟိတ်(ဟေတု
 ဝါကျ)ကို တွေ့လျှင် တသ္မာ ထိုင်ရာဝါကျနှင့် ဟေတုဝါကျတို့ အကြောင်းအကျိုး မဆက်
 စေဘဲ ကွဲပြားပါစေ၊ ထိုသို့ ကွဲပြားမှ လက်ခံ အတည်ပြုပါ။ တသ္မာကိုကား ထိုဟေတုဝါကျ၏
 ရှေ့က ဖလဝါကျကို ပြန်၍ စွဲပါ။ ဤသို့ ထုံးစံရှိပါသည်-ဟူလို၊ “အကျိုးဝါကျတစ်ခုရှိပြီး
 နောက် အကျိုးတစ်ပါးကိုပင် ထပ်၍ ပြလျှင် ထိုဝါကျကို “လဒ္ဓဂုဏ-ထိုအကျိုး၏ တစ်ဆင့်
 အကျိုးရပုံဂုဏ်ကို ပြသောဝါကျ”ဟု ခေါ်စမှတ်ပြုကြသည်။

ယထာဘာသိတံ “ဘဂဝတာ ယံ ယံ ဒေသိတံ၊ ဒေသိတာနုရူပံ ဝါ”ဟု ဋီကာသစ်၌
 နှစ်နည်းဖွင့်၏။ ပဌမနည်းဖြင့် “ယံယံ+ဘာသိတံ ယထာဘာသိတံ”
 ဟု ဝိစ္ဆာတ္ထပဌမာအဗျယိဘောကို ပြ၏။ ဒုတိယနည်းဖြင့် “ဘာသိတဿ+အနုရူပံ
 ယထာဘာသိတံ”ဟု အနုရူပတ္ထစတုတ္ထိအဗျယိဘောကို ပြ၏။ ပထမနည်းအတိုင်းသာ
 နိဿယပေးထားပါသည်။ “အပိ စ သံဝဏ္ဏကေဟိ သံဝဏ္ဏနာဝသေန ယံယံ+ဘာသိတံ
 ယထာဘာသိတံ၊ ဘာသိတာနုရူပံတိပိ အတ္ထော”ဟု တစ်နည်းဖွင့်သေး၏။ ဤနောက်နည်း
 တွင်လည်း ပထမနည်းကိုသာ ပေးထား၏။ နောက်နည်းများအလို “ယထာဘာသိတံ-ဘုရား
 ရှင်သည် ဟောတော်မူအပ် ပြီးအားလျော်စွာ၊ ဝါ-အဋ္ဌကထာဆရာတို့
 ဖွင့်အပ်ပြီးအားလျော်စွာ” ဟုပေးပါ။ တတ္ထ ကိုလည်း ဤ “ယထာဘာသိတံ”၌ စပ်ပါ။

ထို နိကာယ်ကြီး လေးရပ်တို့၌ ဘုရားရှင်သည် ဟောတော်မူအပ်တိုင်းသော (အဋ္ဌကထာဆရာတို့သည် ဖွင့်ဆိုအပ်တိုင်း သော) အနက်” ဟူလို။

ဣန္ဒြေဝ ကတော ဣန္ဒြေဝကို “ဣမိနာဝ ကာရဏေန”ဟုလည်းကောင်း၊ “ဣဒမေဝ ကာရဏံ မနသိ သန္နိဓာယ”ဟုလည်းကောင်း ဋီကာသစ် ဖွင့်၏။ ထိုတွင် နောက်နည်းကိုသာ သဘောကျ၍ ပေးလိုက်ပါသည်။ ဆိုလိုရင်းကား- “အဲဒီဝိသုဒ္ဓိမဂ် သည် နိကာယ်ကြီးလေးရပ်တို့၌ ဟောတော်မူအပ် (ဖွင့်ပြအပ်)သော အနက်ကို ထင်ရှား ပြလိုမည်ဟု နှလုံးသွင်း၍သာလျှင်”ဟူလို။ “ကတော”၏ကံကို “ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေါ ဧသ”ကိုပင် လိုက်ပါစေ။ တစ်ပုဒ်တည်းကို နှစ်ထပ်အနက်ပေးရာ၌ အဓိကာရနည်း အာဝုတ္တိနည်း တန္တ နည်းတည်း။ [ကတောတိ ဧတ္ထာပိ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေါ ဧသာတိ ပဒံ ကမ္မဘာဝေန သမ္ပဇ္ဈတိ အာဝုတ္တိနယာဒိ နယေနာတိ ဒဌဗ္ဗံ- ဋီကာသစ်။]

မှတ်ချက်။ ။ “မဇ္ဈေ ဌဘူ” ဟူသော ပါဠိဖြင့် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်သည် ဒီဃ-မဇ္ဈိမ-သံယုတ္တ၊ အင်္ဂုတ္တရ ဟူသော နိကာယ်ကြီးလေးရပ်နှင့် အထူးဆက်ဆံသော အဋ္ဌ ကထာ ဖြစ်ကြောင်းကို ပြ၏။ ဝိနည်း အဘိဓမ္မာ စသော ခုဒ္ဒကနိကာယ်များနှင့်ကား အထူး မဟုတ်၊ သာမညလောကသာ ဆက်ဆံကြောင်းကိုလည်း ပြသည်။ ခုဒ္ဒကနိကာယ်တွင် ဝိနည်း အဘိဓမ္မာတို့ ရောနှော ပါဝင်နေသောကြောင့် အခြား ခုဒ္ဒကနိကာယ်သုတ်များနှင့် ဝိသုဒ္ဓိမဂ် က အထူး ဆက်ဆံပါသော်လည်း မပြတော့ဘဲ နိကာယ်ကြီးလေးရပ်ကိုသာ “စတုန္ဒပိ အာဂမာနံ”ဟု ပြထားသည်။

ဣတ္ထိ ဣတ္ထိသဒ္ဓါသည် “ဣတ္ထိ ဟေတုပကာရေသု”စသော အဘိဓာန်လာအနက်တို့ တွင် သမာပန-ပရိသမာပန (ပြီးဆုံးခြင်းကို ပြသော) နိပါတ်တည်း။ ရတနတ္ထယ ပဏာမ၊ ပယောဇဉ်၊ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗပါဠိတော်၏ ဂုဏ်၊ အဋ္ဌကထာသစ်၏ အာဂမနဝိသုဒ္ဓိ၊ ဒေါသပရိဟရဏ၊ ကရဏပ္ပကာရ၊ ကျမ်း၏အကျိုး ပယောဇဉ်၊ ဂန္ထဂရုဒေါသပရိဟရဏ၊ ပဋိညာဉ်၊ ဥယျောဇဉ်တို့ကို ကျမ်းဆရာအများပင် ဂန္ဓာရမ္မအခန်း၌ ပြလေ့ရှိကြ၏။ ထို အားလုံးကို ပြရာ ဂန္ဓာရမ္မအခန်းသည် ဤနေရာ၌ ပြီးပါပြီ-ဟူလို။

ဋီကာ၏ နိမိတ်စသည် ခွဲပုံ “ဧတ္ထ စ သီဟဋ္ဌဒီပံ အာဘတာတိအာဒိနာ အတ္ထ ပကာသနဿ နိမိတ္တံ ဒဿေတိ။ ဒီပဝါသိနမတ္တာယ၊ သုဇနဿ စ တုဌတ္ထံ၊ စိရိဋ္ဌိတတ္ထဝ္ဋ ဓမ္မဿာတိ ဧတေန ပယောဇနံ။ အဝသိဋ္ဌေန ကရဏပ္ပကာရံ”ဟု ဋီကာဟောင်း၌ “သီဟဋ္ဌဒီပံ ပန”မှ စ၍ နောက်စကားများကို နိမိတ္တ၊ ပယောဇန၊ ကရဏပ္ပကာရ သုံးမျိုးအတွင်း၌ သွင်းထား၏။ မိမိကား ဂန္ထဂရုကို ပယ်သော “သီလကထာ” စသည်များလည်း ကျမ်းပြုပုံအခြင်းအရာ ကရဏပ္ပကာရပင် ဖြစ်သည်ဟု ယူဆပါသည်။ ပဏာမစသော ရှေ့စကားရပ်များနှင့် “ပကာသယိဿာမိ”ဟူသော ပဋိညာဉ် “ဝိဇာနထ”ဟူသော ဥယျောဇဉ် (တိုက်တွန်းမှု)တို့ကိုမူ အထူးမဖွင့်သော်လည်း သိလောက် သောကြောင့် ဋီကာ၌ မပြတော့ဟု မှတ်ပါ။

ဂန္ဓာရမ္မအပွင့်ပြီး၏။

နိဒါနကထာအဖွင့်

တတ္ထ-ထိုဒီဃဿ အာဂမဝရဿ အတ္ထံ ပကာသယိဿာမိဟူသောစကား ရပ်၌ (တစ်နည်း) တတ္ထ-ထိုဒီဃာဂမနိဿိတံ အတ္ထံဟူသော စကားရပ်၌၊ ဒီဃာဂမော နာမ-ဒီဃာဂမ မည်သည်၊ ဝါ-ဒီဃနိကာယ်မည်သည်၊ သီလက္ခန္ဓဝဂ္ဂေါ-သီလက္ခန္ဓဝဂ်လည်းကောင်း၊ မဟာဝဂ္ဂေါ-မဟာဝဂ်လည်းကောင်း၊ ပါထိကဝဂ္ဂေါ-ပါထိကဝဂ်လည်းကောင်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဝဂ္ဂတော-ဝဂ်အားဖြင့်၊ တိဝဂ္ဂေါ-သုံးဝဂ် ရှိသည်၊ ဟောတိ-၏၊ သုတ္တတော-သုတ်အားဖြင့်၊ စတုတ္ထိသသုတ္တသင်္ဂဟော -(၃၄)သုတ်

တတ္ထ။ ။“ဒီဃဿ အာဂမဝရဿ အတ္ထံ ပကာသယိဿာမိ-ဒီဃနိကာယ်မြတ်၏ အနက်ကို ဖွင့်ပြပေအံ့”ဟု ပဋိညာဉ်ကို ပြပြီး၍ ယခုအခါ၌ ပတိညာတပကရဏာ (ဝန်ခံအပ်ပြီးသော ကျမ်း)ကို ပြလိုသော အဋ္ဌကထာဆရာသည် “တတ္ထ ဒီဃာဂမော နာမ”စသော ပါဠိကို မိန့်၊ ဤကား- မြန်မာဆရာတို့၏ ကျမ်းတက်ရိုးတည်း။

ဋီကာသစ်တက်ပုံ။ ။“ဝိဘာဂဝန္တ-ဝေဖန်အပ်သော အပြားရှိသောနိကာယ်”ဟူသည် သီလက္ခန္ဓဝဂ်၊ မဟာဝဂ်၊ ပါထိကဝဂ်ဟူသော ဝဂ်အပြား၊ ဗြဟ္မဇာလသုတ် အစရှိသော သုတ်အပြားရှိသော ဒီဃနိကာယ်တည်း။ ထိုအပြားရှိသောနိကာယ်၏ သဘောကို ထင်စွာ ပြရာ၌ ဝဂ်အပြား သုတ်အပြားကို ရှေးဦးစွာ ပြမှ ရှင်းလင်းနားလည်လွယ်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုအပြားကို ပြခြင်းငှာ “တတ္ထ ဒီဃာဂမော နာမ”စသည်ကို မိန့်။

တတ္ထအစွဲ။ ။တသဒ္ဓါသည် ဆိုအပ်ပြီးသောအနက်ကို ငဲ့သော (ပြန်၍ ညွှန်းသော) ဝုတ္တာပေက္ခအနက် ရှိ၏။ ထိုသို့ ငဲ့ရာ၌ “ဒီဃဿ အာဂမဝရဿ အတ္ထံ ပကာသယိဿာမိ”၌ ပါသော ဒီဃာဂမကို ငဲ့သည်ဟုလည်းကောင်း၊ “ဒီဃာဂမနိဿိတံ”၌ပါသော ဒီဃာဂမကို ငဲ့သည်ဟုလည်းကောင်း ဆိုနိုင်၏။ ထိုတွင် “ဒီဃဿ အာဂမဝရဿ”သည် တတ္ထ၏တည်ရာ ဌာနနှင့် ဝေး၏။ “ဒီဃာဂမနိဿိတံ”သည် တတ္ထ၏တည်ရာဌာနနှင့် နီး၏။ အဝေးကို ငဲ့သည် ဖြစ်စေ၊ အနီးကို ငဲ့သည်ဖြစ်စေ တတ္ထ၌ တသဒ္ဓါဖြင့် ညွှန်ပြနိုင်၏။ ဘုကြောင့်နည်း-တသဒ္ဓါ သည် လက်ညှိုးထိုး၍ ပြသကဲ့သို့ အဝေးကို ညွှန်ပြရိုးရှိသော်လည်း ဤနေရာ၌ ဝဒန္တပုဂ္ဂိုလ်က အနီးဖြစ်သော ဒီဃာဂမကိုပင် ဂန္ဓာရမ္မစကားတစ်ရပ် အပြီးသတ် ခြားကွယ်နေသဖြင့် အဝေးကဲ့သို့ စိတ်ထဲ၌ ယူဆထားသောကြောင့်တည်း။ ထို့ကြောင့် နိဿယ၌ နည်းနှစ်ပါးလုံး ၌ပင် “တတ္ထ-ထို”ဟုချည်း အနက်ပေးပါသည်။

ဋီကာသစ်။ ။တတ္ထာတိ ဒီဃဿ အာဂမဝရဿ အတ္ထံ ပကာသယိဿာမိတိ ယဒိဒံ ဝုတ္တံ၊ တသ္မိံ ဝစနေ၊... အထ ဝါ-တတ္ထာတိ ဒီဃာဂမနိဿိတံ ယံ ဝုတ္တံ၊ ဧတသ္မိံ ဝစနေ၊ ဒီဃာဂမနိဿိတန္တိ ဝုတ္တံ အာသန္နဝစနိပိ တံ သဒ္ဓေန ပဋိနိဒ္ဓိသတိ၊ အတ္ထနော ပဋိဒ္ဓိယံ (စိတ်၌) ပရမ္ပုခံ ဝိယ ပရိဝတ္ထမာနံ ဟုတွာ ပဝတ္ထနတော။

ဒီဃာဂမော နာမ။ ။တတ္ထနှင့် ဒီဃာဂမော နာမသည် (“ရုက္ခေ+သာခါ”ကဲ့သို့) အပေါင်းအာဓာရ+အစိတ် အာဓာယ် အဖြစ်ဖြင့် စပ်ရ၏။ “ထိုဒီဃဿ အာဂမဝရဿဟူသော ပါဠိ၌ ဒီဃာဂမဟူသည်”ဟုလို၊ (တစ်နည်း) “ထိုဒီဃာဂမနိဿိတံဟူသောပါဠိ၌ ဒီဃာဂမ-ဟူသည်” ဟုလို၊ ဋီကာတို့၌ ...“ယဿ အတ္ထံ ပကာသယိဿာမိတိ ပဋိညာတံ၊ သော ဒီဃာဂမောနာမ

တို့ကို သိမ်းယူရာသည်။ ဝါ-(၃၄)သုတ်တို့ကို သိမ်းယူရေတွက်ရခြင်း ရှိသည်။ (ဟောတိ)။ တဿ-ထိုဒီဃနိကာယ်၏။ ဝဂ္ဂေသု-ဝဂ်တို့တွင်။ သီလက္ခန္ဓ ဝဂ္ဂေါ-သည်။ အာဒိ-အစတည်း။ သုတ္တေသု-သုတ်တို့တွင်။ ဗြဟ္မဇာလံ-ဗြဟ္မဇာလသုတ်သည်။ (အာဒိ)။ ဗြဟ္မဇာလဿပိ-၏လည်း။ ဧဝံ မေ သုတန္တိ အာဒိကံ-ဧဝံ မေ သုတံ အစရှိသော။ အာယသ္မတာ အာနန္ဒေန-အရှင်အာနန္ဒာသည်။ ပဌမ မဟာသင်္ဂါတိကာလေ-ပထမ မဟာသံဂါယနာတင်ရာအခါ၌။ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်သော။ (လျှောက်အပ်သော)။ နိဒါနံ-နိဒါန်းသည်။ အာဒိ-အစတည်း။

ဝဂ္ဂသုတ္တဝသေန ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဧဝံ ဝိဘာဂေါတိ ဝါ အတ္ထော”ဟုလည်း ကောင်း၊ “ယော ဒီဃာဂမော ဝုတ္တော။ သော ဒီဃာဂမော နာမ ဝဂ္ဂသုတ္တဝသေန ဧဝံ (ဤ ဆိုအပ်လတ္တံ့အတိုင်း) ဝိဘဇိတဗ္ဗော၊ ဧဒိသောတိ ဝါ အတ္ထော”ဟုလည်းကောင်း အဓိပ္ပာယ် ပေါ်လွင်အောင် ဖွင့်ကြသည်။ [ဆရာတို့သည် ထိုအဖွင့်ကိုပါ ယူ၍ နိဿယအနက် ပေးတော်မူကြ၏။ မိမိကမူ ခက်မည်စိုး၍ ထိုအဖွင့်ကို မယူဘဲ ပေးပါသည်။]

သဇ္ဇေပ၊ ဝိတ္ထာရ။ ။ “တတ္ထချီလျက်၊ စကားတက်မှု၊ မှတ်ယူ ဝိတ္ထာရ”နှင့်အညီ “ဒီဃဿ အာဂမဝရဿ၊ ဒီဃာဂမနိဿိတံ” စသော စကားသည် (တစ်နည်း- ဂန္ထာရမ္ဘ တစ်ခန်းလုံးသည်) ဒီဃနိကာယ်၏ အကြောင်းကို အကျဉ်းမျှ ပြထားသော သဇ္ဇေပဝါကျ တည်း။ တတ္ထစချီသော ဒီဃနိကာယ် အဋ္ဌကထာသုံးကျမ်းလုံးကား ထိုအကျဉ်းကို ချဲ့သော ဝိတ္ထာရဝါကျတည်း။ [ဤအသွားမျိုးသည် အဋ္ဌသာလိနီအဋ္ဌကထာ၏အစ၌လည်း ပါ၏။]

ဝဂ္ဂတော တိဝဂ္ဂေါ။ ။ တယော+ဝဂ္ဂါ ယဿာတိ တိဝဂ္ဂေါ။ ဝဂ္ဂတောသည် “တယော ဝဂ္ဂါ”ဟူသော ဝါကျ၏အနက်နှင့် သုံးဝဂ်ချင်း တူသောကြောင့် ထိုအတွင်းအနက်၌ စပ်ရသော အဘိန္နဝိသေသနတည်း။

စတုတ္ထိသ သုတ္တသင်္ဂဟော။ ။ စတုတ္ထိသ+သုတ္တာနိ စတုတ္ထိသသုတ္တာနိ၊ သင်္ဂယန္တိ ဧတ္တာတိ သင်္ဂဟော။ စတုတ္ထိသသုတ္တာနံ-တို့၏။ ဝါ-တို့ကို။ သင်္ဂဟော-သိမ်းယူရာနိကာယ် တည်း။ စတုတ္ထိသသုတ္တသင်္ဂဟော-ကာယ်။ ဤသို့ အစိတ်အစိတ်ပြုမှ ဝိဂြိုဟ်အစစ်ဖြစ်သည်။ နိကာတို့၌ကား အလွယ်ပြထား၏။ (တစ်နည်း) သင်္ဂဟဏံ သင်္ဂဟော။ စတုတ္ထိသသုတ္တာနံ-တို့ကို။ သင်္ဂဟော-သိမ်းယူရေတွက်ခြင်းသည်။ ဧတ္တာတိ စတုတ္ထိသသုတ္တသင်္ဂဟော”ဟု သတ္တမိ ဗဟုဗွိဟိလည်း ပြုပါ။ [နိကာသစ်၌ကား “သင်္ဂဟော ဂဏနာ”ဟု ဖွင့်၏။ “ဤ စတုတ္ထိသ သုတ်တို့သည် ဒီဃနိကာယ်သုတ်များ ဖြစ်ကြ၏”ဟု တပေါင်းတည်း ရေတွက်ရခြင်း-ဟူလို၊ ဤသို့ ဖွင့်သဖြင့် ဓာတုကထာအဋ္ဌကထာ၌ လာသော သင်္ဂဟလေးမျိုးတွင် ဇာတိသင်္ဂဟ ဖြစ်ကြောင်းကို ပြသည်။]

အာဒိ။ ။ “သီလက္ခန္ဓဝဂ္ဂေါ အာဒိ” စသည်ဝယ် “အစ”ဟူသည် သံဂါယနာတင်စဉ် အတိုင်း အစစွာ တင်ရသောကြောင့် သင်္ဂါတိက္ကမ အစတည်း။ [အဘယ်ကြောင့် သီလက္ခန္ဓ ဝဂ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဗြဟ္မဇာလသုတ်ကိုလည်းကောင်း အစစွာ သံဂါယနာတင်အပ်ပါ သနည်းဟူသော အမေး၏ အဖြေကို နိကာကြည့်၍ သိကြပါလေ။]

ဧသာ ပဌမမဟာသင်္ဂီတိ နာမ စ-ဤ ပထမ မဟာသံဂါယနာ မည်သည်ကို လည်း၊ (ဝေဒိတဗ္ဗာ၌ စပ်၊) ဝါ-ဤ ပထမ မဟာသံဂါယနာ မည်သည်လည်း၊ (အာရုဋ္ဌာ၌ စပ်၊) (တစ်နည်း) စ-ဆက်ဦးအံ့၊ ဧသာ ပဌမမဟာသင်္ဂီတိ နာမ-မည်သည်ကို၊ ဝါ-မည်သည်၊ ဝိနယပိဋကေ-ဝိနည်းပိဋက၌၊ (စူဠဝဂ္ဂပါဠိတော်၊ ပဉ္စသတိကက္ခန္ဓက၌) တန္တိ-ပါဠိတော်သို့၊ ကိဉ္စာပိ အာရုဋ္ဌာ-အကယ်၍ ကား တက်ရောက်ပြီး ဖြစ်ပါပေပြီ၊ ပန-ထိုသို့ပင် ဤပထမ မဟာသံဂါယနာ မည်သည် ၏ ဝိနည်းပိဋက ပါဠိတော်သို့ တက်ရောက်ပြီး ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ နိဒါန ကောသလတ္ထံ-နိဒါန်း၌ ကျမ်းကျင်သူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ဉာဏ်အကျိုးငှာ၊ ဣဓာပိ-ဤဒီဃနိကာယ် အဋ္ဌကထာ၏ အစ၌လည်း၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝါ-ဤဆိုအပ် လတ္ထံ-သောနည်းဖြင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-သိထိုက်သေး၏။

ပဌမ၊ ပေ၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ။ ဤဝါကျ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ပါရာဒိကဏ်ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ၊ “ပဌမမဟာသင်္ဂီတိ နာမ ဧသာ”ကို ဝေဒိတဗ္ဗာ၌ ဝုတ္တကဖြစ်ဖြင့် ပဓာနစပ်၍ အာရုဋ္ဌာ၌ကား အပဓာနစပ်ပါ၊ အာရုဋ္ဌာ၌ အာပုဗ္ဗ၊ ရဟဓာတ်၊ ကတ္တားဟော တပစ္စည်း တည်း၊ “တက်ရောက်ပြီ”ဟု ပေး၊ ထို့ကြောင့် အာရုဋ္ဌာ၌ စပ်ခိုက် “သည်”ဟု ပေးရသည်၊ “အာရုဋ္ဌာ-တင်အပ်”ဟု ကံအနက် မပေးရ၊ “အာရောပိတာ”ဟု ရှိရာ၌သာ “တက်ရောက် စေအပ်၊ ဝါ-တင်အပ်”ဟု ကံအနက်ပေးရသည်။

ကိဉ္စာပိ၊ ပေ၊ ရုဋ္ဌာ။ ။ ကိဉ္စာပိကို အနုဂ္ဂဟတ္ထဇောတက(ချိမြောက်ခြင်းအနက်ကို ထွန်းပြသော) နိပါတ်ပုဒ်ဟု ခေါ်ကြ၏၊ ပထမသင်္ဂါယနာကို ဝိနည်းပါဠိတော် စူဠဝဂ္ဂ ပဉ္စသတိကက္ခန္ဓက၌ သံဂါယနာတင်ပြီးခြင်းကို ချီပင် မြှောက်မြှင့်သည်၊ ထိုသို့ မြှောက်မြှင့် ကြောင်းကို ကိဉ္စာပိသဒ္ဒါက ထင်ရှားပြသည်-ဟူလို၊ ထို့ကြောင့် ကိဉ္စာပိထိုင်ရာ ဝါကျကို “အနုဂ္ဂဟတ္ထဝါကျ (သမ္ဘာဝနာဝါကျ)”ဟု နာမည်တပ်ကြသည်။

နိဒါန၊ ပေ၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ။ ပနသဒ္ဒါကို အရုစိယတ္ထဇောတက-မနုစံသက်အပ်သော အနက် (ကျေနပ်ဖွယ် မဟုတ်သောအနက်)ကို ထွန်းပြသော နိပါတ်ပုဒ်ဟု ခေါ်ကြ၏၊ “သံဂါယနာတင်ပြီးဖြစ်သော်လည်း ဤအဋ္ဌကထာ၏ အစဝယ် စာသင်ငယ်တို့မှာ ထိုသံဂါ ယနာ အကြောင်းကို မသိနိုင်သောကြောင့် ကျေနပ်ဖွယ် မဟုတ်သေးပါ”ဟူသော အနက်ကို ပနသဒ္ဒါက ထင်ရှားပြသည်-ဟူလို၊ ထို့ကြောင့် ပနထိုင်ရာ ဝါကျကိုလည်း “အရုစိယတ္ထဝါကျ (ဂရဟာဝါကျ)”ဟု နာမည်တပ်ကြသည်။ [ကိဉ္စာပိတိ အနုဂ္ဂဟတ္ထော၊ တေန ပါဠိယမ္ပိ သာ သင်္ဂီတမာရုဋ္ဌာယေဝါတိ အနုဂ္ဂဟံ ကရောတိ၊ ဧဝံပိ တတ္ထာရုဋ္ဌာမထွေနေ ဣဓ (ဤအဋ္ဌကထာ ၏ အစ၌) သောတူနံ နိဒါနကောသလံ န ဟောတိတိ ပနသဒ္ဒေန အရုစိယတ္ထံ ဒဿေတိ၊-ဋီကာသစ်။]

စောဒနာ ပရိဟာရဝါကျ။ ။ ကိဉ္စာပိ စချိသော ဝါကျတို့သည် စောဒကပုဂ္ဂိုလ်၏ စောဒနာမည်အချက်ကို ကျမ်းဆရာကိုယ်တိုင် ရည်မှန်းလျက်ရှိကြောင်းပြသော ဝါကျတို့ တည်း၊ မှန်၏-“အကယ်၍ကား သံဂါယနာတင်အပ်ပြီး မှန်ပါပေ၏”ဟူသော စကားသည် စောဒကပုဂ္ဂိုလ်က “သံဂါယနာတင်အပ်ပြီး မဟုတ်ပါလော”ဟူသော မေးခွန်းကို ဝန်ခံသောစကားတည်း၊

တစ်နည်း။ ။စောဒနာဝါကျ ထည့်၍ တစ်နည်း အနက်ပေးလိုလျှင် ဤအတိုင်း ပေးပါ။ အာစရိယ-အရှင်အဋ္ဌကထာဆရာ၊ သော ပဌမမဟာသင်္ဂီတိ နာမ-မည်သည်ကို၊ ဝါ-မည်သည်၊ ဝိနယပိဋကေ-၌၊ တန္တိ-သို့၊ အာရဋ္ဌာ နန-တက်ရောက်ပြီး မဟုတ်ပါလော၊ အထ-ထိုသို့ တက်ရောက်ပြီး ဖြစ်ပါလျက်၊ ကိမတ္ထံ-အဘယ်အကျိုးငှာ၊ ဣဓာပိ-၌လည်း၊ ဧဝံ-သို့၊ ဝါ-ဖြင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-သိ ထိုက်ပါသေးသနည်း၊ ဣတိ-ဤကား၊ စောဒနာ-စောဒနာတည်း၊ ဘဒြမုခ-ကောင်းသောမျက်နှာရှိသော ငါ့ရှင်စောဒက၊ သော ပဌမမဟာသင်္ဂီတိ နာမ-မည်ကို၊ ဝါ-မည်သည်၊ ဝိနယပိဋကေ-၌၊ တန္တိ-သို့၊ ကိဉ္ဇာပိ အာရဋ္ဌာ-ပြီ၊ ပန-သော်လည်း၊ နိဒါနကောသလတ္ထံ-ငှာ၊ ဣဓာပိ-၌လည်း၊ ဧဝံ-သို့၊ ဝါ-ဖြင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-သိထိုက်သေး၏၊ ဣတိ-ဤကား၊ ပရိဟာရော-အဖြေတည်း။

“ပန-ထိုသို့ သံဂါယနာတင်အပ်ပြီး ဖြစ်ပါသော်လည်း”ဟူသော စကားသည် စောဒက၏ အလိုကို ပယ်ချသော “လက္ခဏာရူပိ”စကားတည်း။ [“သော်”ဟု အနက်ပေးရ သော အနက်နှင့် မနှစ်သက်ဖွယ်ကို ပြသော “လည်း”ဟု ပေးရသော အနက်ကို “လက္ခဏာ ရူပိ”ဟု ခေါ်သည်။]

စောဒကာဘောဂဝါကျ။ ။ထို့ကြောင့် “ကိဉ္ဇာပိပေဝေဒိတဗ္ဗာ”ဟူသောစကားသည် စောဒကပုဂ္ဂိုလ်၏ စောဒနာပုံဝါကျကို ဖြေဆိုရာရောက်သော ပရိဟာရဝါကျသဘောရှိရ ကား “ကိဉ္ဇာပိ” ဖြုတ်၍ “နန”ထည့်လျှင် စောဒကာဘောဂ (စောဒက၏နုလုံးသွင်းကိုပြသော) ဝါကျဖြစ်၏။ “နန”ကား စောဒကာဘောဂဇောတကနိပါတ်တည်း။

စောဒနာဝါကျ။ ။ထို့နောင် “အဖြေမြင်၊ အတင်သိ၊ မိ၏ ကျမ်းရိုးအနေတည်း” ဟူသော နိယာမနှင့်အညီ “နိဒါနကောသလတ္ထံ”ဟူသော အဖြေကို ကြည့်၍ “အထ ကိမတ္ထံ ဣဓာပိ ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗာ”ဟု ထည့်လျှင် စောဒနာဝါကျ ဖြစ်တော့၏။

နာမည်တစ်မျိုး။ ။စောဒကာဘောဂဝါကျကို “စောဒကာဘောဂဟေတုဝါကျ”ဟု လည်းကောင်း၊ စောဒနာဝါကျကို “စောဒကာဘောဂဖလဝါကျ”ဟုလည်းကောင်း ခေါ်နိုင် သည်။ ထို့ကြောင့် နိဿယ၌ (တစ်နည်း) အနက်ပေးထားသည်။ [စောဒကပုဂ္ဂိုလ်သည် တင်အပ်သောအပြစ်ကို ရှောင်လွှဲကြောင်းစကားကို “ပရိဟာရ”ဟု ခေါ်၏။ အဖြေဝါကျဟု လည်း ခေါ်သည်။ ထိုသို့ ပရိဟာရဝါကျလုပ်ရသ၌ “ပရိဟာရဘောဂဝါကျ”ဟု အခြားနေရာ၌ သီးခြားရှိသော်လည်း ဤနေရာ၌ သီးခြားမရှိ၊ “နိဒါနကောသလတ္ထံ”ကိုပင် ပရိဟာရ်ဆရာ၏ “နှလုံးသွင်း - အဘောဂ”ဟု မှတ်ပါ။]

နိယာမ။ ။ ကိဉ္ဇာပိငုံ၊ ပါဌ်တိုင်ရုံကား၊ တင်တုံအပြစ်၊ စိစစ်စောဒက၊ ဆရာပြသည့် အာဘော်တည်း။

ပန-တထာပိ၊ ဆိုက်သည့်ကြိယာ၊ တိုင်အောင်မှာကား၊ ဆရာပရိဟာရ၊ ပြသည့်အာဘော်တည်း။

[ပထမ မဟာသံဂါယနာတင်ပုံ အကျယ်ကို ပြလို၍ “ဓမ္မစက္ကပဝတ္ထနဉ္စိ” စသည် မိန့်၊ ထိုပထမ မဟာသံဂါယနာတင်ပုံ အကျယ်၏ အဓိပ္ပာယ်များကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ၊ ထို့ကြောင့် နိဿယကိုသာ ရေးပါတော့မည်။] ဟိ-ခွဲဦးအံ့၊ လောကနာထေ-သတ္တလောက၏ ကိုးကွယ်ရာဖြစ်တော်မူသော၊ ဘဂဝတိ-မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဓမ္မစက္ကပဝတ္ထနံ-ဓမ္မစကြာကို ဝေနေယျတို့၏ သန္တာန်၌ ဖြစ်စေတော်မူခြင်းကိစ္စကို၊ ဝါ-ဓမ္မစကြာကို ဟောတော်မူခြင်းကိစ္စကို၊ အာဒိ ကတွာ-အစပြု၍၊ ယာဝ သုဘဒ္ဒပရိဗ္ဗာဇကဝိနယနာ-သုဘဒ္ဒပရိဗ္ဗာဇကို ဆုံးမတော်မူခြင်းကိစ္စတိုင်အောင်၊ ကတဗုဒ္ဓကိစ္စေ-ပြုအပ်ပြီးသောပုဗ္ဗကိစ္စရှိသည် (ဖြစ်၍)၊ ကုသိနာရာယံ-ကုသိနာရုံမြို့၏အနီး၌၊ ဥပဝတ္ထနေ-အကွေ့ဖြစ်သော၊ [ဝါ-“ဥယျာဉ် ရွှေ့လျှောက်၊ စဉ်ငယ်မြောက်သို့၊ ကွေ့ကောက်ကပ်ကာ၊ သွားရောက်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့် ဥပဝတ္ထနမည်သော”ဟု ဝိဂြိုဟ်နက်လည်း ပေးနိုင်၏၊] မလ္လာနံ-မလ္လမင်းတို့၏၊ သာလဝနေ-အင်ကြင်းဥယျာဉ်၌၊ ယမက သာလာနံ-အစုံဖြစ်သော အင်ကြင်းပင်ပျိုတို့၏၊ အန္တရေ-အလယ်၌၊ ဝိသာခ ပုဏ္ဏမဒိဝသေ-ကဆုန်လပြည့်နေ့၌၊ ပစ္စုသသမယေ-မိုးသောက်အခါ၌၊ အနုပါဒိ သေသာယာ-ကိလေသာတို့မှ ကြွင်းသော ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာ ကဋ္ဌတ္တာရုပ် မရှိသော၊ နိဗ္ဗာနဓာတုယာ-နိဗ္ဗာနဓာတ်ဖြင့်၊ ပရိနိဗ္ဗုတေ-ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပြီးသော်၊...

ဘဂဝတော-၏၊ ဓာတုဘာဇနဒိဝသေ-ဓာတ်တော်ကို ဝေဖန်ရာနေ့၌၊ သန္နိပတိ တာနံ-ကောင်းစွာ ကြွရောက်တော်မူလာကြကုန်သော၊ (တစ်နည်း) သန္နိပတိတာ နံ-ကာယသာမဂ္ဂီကို ပေးသောအားဖြင့် စည်းဝေးကြွရောက်လာကြကုန်သော၊ သတ္တန္တံ ဘိက္ခုသတသဟဿာနံ - ခုနစ်သိန်းသော ဂဏပါမောက္ခရဟန်းတို့၏၊

ဘဂဝတော၊ ဧပ၊ သန္နိပတိတာနံ ။ ။ ဘဂဝတော၏ နောက်၌ ပါရာဇိကဏ်အဋ္ဌကထာ ဝယ် “ပရိနိဗ္ဗာနေ”ဟု ပါသေး၏၊ ဤ၌ မပါ၊ ထို့ကြောင့် ဘဂဝတောကို “ဓာတု”ဟူသော ပုဒ်တစ်စိတ်၌ စပ်၊ “မြတ်စွာဘုရား၏ဓာတ်တော်”ဟူလို၊ သန္နိပတိတာနံ၌ “သမာဂမနအနက်၊ သဟိတအနက်”ဟု ဋီကာတို့၌ အနက်နှစ်မျိုးဖွင့်၏၊ ထိုတွင် “ကောင်းစွာ ကြွရောက်လာခြင်း” ဟူသော သမာဂမအနက်ကို ယူလျှင် ဓာတုဘာဇနဒိဝသေကို သန္နိပတိတာနံ၌ မစပ်နိုင်၊ “ဥဿာဟံ ဇနေသိ”၌ စပ်ရမည်၊ ဘာကြောင့်နည်း- ရဟန်းတော်တို့သည် ဓာတုဘာဇနနေ့မှ ကြွရောက်လာကြသည် မဟုတ်၊ စောစောကပင် ဘုရားရှင် ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူလိမ့်မည်တဲ့ ဟု ကြားရသဖြင့် ကြွရောက်တော်မူနှင့်ကြသောကြောင့်တည်း၊ သဟိတအနက်ကို ယူလျှင် ကား ဓာတုဘာဇနနေ့၌ ကာယသာမဂ္ဂီကို ပေးသောအားဖြင့် အတူတကွ စည်းဝေးကြသောကြောင့် ဓာတုဘာဇနဒိဝသေကို သန္နိပတိတာနံ၌ စပ်နိုင်သည်၊ ထို့ကြောင့် သန္နိပတိတာနံကို နှစ်နက်ပေးထားသည်၊ ဤအနက်၌ “သန္နိပတိတာနံ”ကို နောက်ပုဒ်နှင့်သာမက “ဘိက္ခုနံ ဥဿာဟံ ဇနေသိ”ဝယ် ဘိက္ခုနံနှင့်လည်း စပ်နိုင်သည်။

သံဃတ္ထေရော-သံဃထေရ်ဖြစ်တော်မူသော၊ အာယသွာ မဟာကဿပေါ-
 အရင် မဟာကဿပသည်။ (“အနုဿရန္တော၊ မညမာနော၊ ဣတိ
 စိန္တယန္တော”တို့၌ စဉ်းငယ်ဆိုက်၍ “ဥဿာဟံ ဇနေသိ”၌ လှမ်းစပ်) ဘဂဝတိ-
 သည်၊ သတ္တာဟ ပရိနိဗ္ဗာတ-ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပြီး၍ (၇)ရက်ရှိလတ်သော်၊
 (ဝုတ္တဝစနံ၌ လှမ်းစပ်) သုဘဒ္ဒေန-သုဘဒ္ဒမည်သော၊ ဝုဗ္ဗပဗ္ဗဇိတေန-
 ကြီးသည်ဖြစ်၍ ရဟန်းပြုသူသည်၊ ဝါ-တောထွက်ရဟန်းကြီးသည်၊ (ဝုတ္တဝစနံ၌
 စပ်) အာဝုသော-တို့၊ အလံ-ဝမ်းနည်းပူဆွေး ငိုကြွေးဖို့ရာ မသင့်ပါ၊ မာ
 သောစိတ္တ-စိတ်၌ ပြင်းစွာ ဝမ်းမနည်း ကြပါကုန်လင့်၊ မာ ပရိဒေဝိတ္ထ-နှုတ်ဖြင့်
 ပြင်းစွာ မငိုကြွေးကြပါကုန်လင့်၊ မယံ-ငါတို့သည်၊ တေန မဟာသမဏေန-
 ထိုရဟန်းကြီးမှ၊ (နိဿတ္ထေ ကရဏဝစနံ)၊ သုမုတ္တာ-ကောင်းစွာလှလှ
 လွတ်ကြရကုန်ပြီ၊ (မယံ-တို့သည်၊ ဝါ-တို့ကို) ဣဒံ-ဤအမှုသည်၊ ဝေါ-
 သင်တို့အား၊ ကပ္ပတိ-အပ်၏၊ ဣဒံ-သည်၊ ဝေါ-တို့အား၊ န ကပ္ပတိ-မအပ်၊
 ဣတိ-ဤသို့၊ ဥပဒ္ဓုတာ စ-ချုပ်ချယ်အပ်ကုန်သည်လည်း၊ ဟောမ-
 ဖြစ်ကြရကုန်၏၊ (တံကာလာပေက္ခဝတ္ထမာန်)(တစ်နည်း)ဟောမ-ဖြစ်ကြရကုန်ပြီ၊
 (အတိတတ္ထေ ဝတ္ထမာနဝစနံ၊ ဝိဘတ္တိဝိပလ္လာသ-ဟူလို) ဣဒါနိ ပန-ဤအခါ၌
 ကား၊ မယံ-တို့သည်၊ ယံ-အကြင်အမှုကို၊ (ကာတံ-ပြုခြင်းငှာ) ဣစ္ဆိဿာမ-
 အလိုရှိကြကုန်အံ့၊ တံ-ထိုအမှုကို၊ ကရိဿာမ-ပြုနိုင်ကုန်တော့အံ့၊ ယံ-အကြင်
 အမှုကို၊ (ကာတံ-ငှာ) န ဣစ္ဆိဿာမ-အလိုမရှိကြကုန်အံ့၊ တံ-ထိုအမှုကို၊ န
 ကရိဿာမ-မပြုဘဲ နေနိုင်ကုန်တော့အံ့၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဝုတ္တဝစနံ-ပြောဆိုအပ်
 သော စကားကို၊ အနုဿရန္တော-အမှတ်ရတော်မူသည်၊ (ဟုတွာ စ-ဖြစ်၍လည်း
 ကောင်း၊ ဝါ-ဖြစ်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊) (ဥဿာဟံ ဇနေသိ၌ စပ်) ဤဒိသ
 သ-ဤကဲ့သို့ရှုအပ်သော၊ (ဤမျှလောက်များပြားသော) သံဃသန္နိပါတဿ-
 သံဃာ့ အစည်းအဝေး၏၊ ပုန-တစ်ဖန်၊ ဒုလ္လဘဘာဝံ-
 ခဲယဉ်းသဖြင့်ရအပ်သည်၏ အဖြစ်ကို၊ ဝါ-ရနိုင်ခဲမည့် အဖြစ်ကို၊ မညမာနော-
 သိတော်မူသည်၊ (ဟုတွာ စ-

အလံ အာဝုသော စသည်။ ။အလန္တိ ပဋိက္ခေပဝစနံ၊ န ယုတ္တန္တိ အတ္ထော၊
 “ဘူသန (တန်ဆာဆင်ခြင်း)، အရဟတိ (ထိုက်၏)”ဟူသော အနက်များကို
 တားမြစ်လို၍ “ပဋိပက္ခပ (ပယ်မြစ်)အနက်”ဟု ဖွင့်သည်၊ မာ သောစိတ္တာတိ-စိတ္တေ
 ဥပ္ပန္နဗလဝသောကေန (စိတ်၌ ဖြစ်သော အားကြီးသော ဝမ်းနည်းခြင်းဖြင့်) မာ
 သောကမကတ္ထ၊ မာ ပရိဒေဝိတ္တာတိ-ဝါစာယ မာ ဝိလာပံ (ထိုထိုဤဤ ပြောဆို
 ငိုကြွေးခြင်းကို) အကတ္ထ၊-ဋီကာသစ်၊ ဤအတိုင်း နိဿယအနက်ပေးထားသည်။

မှတ်ချက်။ ။သောက ပရိဒေဝ စသည်တို့၌ “သောက-စိုးရိမ်ခြင်း”ဟု အနက်ပေး
 ကြ၏၊ သေသောသူကို (ပရိနိဗ္ဗာန်စံသောပုဂ္ဂိုလ်ကို) လွမ်းခြင်းသည် စိုးရိမ်ခြင်း မဟုတ်၊
 ဝမ်းနည်းခြင်းသာ ဖြစ်သည်၊ ထို့ကြောင့် “ဝမ်းနည်းခြင်း”ဟု သုံးစွဲလိုက်ပါသည်၊
 တစ်စုံတစ်ခု ဘေးဖြစ်မည်ကို ကြောင့်ကြရာ၌သာ “စိုးရိမ်ခြင်း”ဟု ခေါ်ရသည်။

ဖြစ်၍လည်းကောင်း၊ ဝါ-ဖြစ်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဥဿာဟံ
ဇနေတိ၌စပ်၊) [ခုနစ်သိန်းသော ဂဏပါမောက္ခထေရ် အမှူးရှိသော
မရေမတွက်နိုင်အောင် မြားမြောင်သော သံဃာ့အစည်းအဝေးကို ရည်ရွယ်၍
“ဤဒိသ သံဃသန္နိပါတ” ဟု ဆိုသည်။]

သံဂါယနာတင်ဖို့ရန်
ပထမအကြိမ်

ယံ (ဌာန)-အကြင် အကြောင်းကြောင့်၊ ပါပဘိက္ခု-
ယုတ်မာသော ရဟန်းတို့သည်၊ ပါဝစနံ-ပြဋ္ဌာန်းသော
စကားတော်သည်၊ ဝါ-မြတ်သော စကားတော်သည်၊

အတိတသတ္ထုကံ-လွန်လေပြီးသောဆရာရှိ၏၊ ဣတိ-ဤသို့၊ မညမာနာ-
မှတ်ထင် ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ-၍၊) ပက္ခိ-အလဇ္ဇီအသင်းအပင်းကို၊ [ပက္ခိ
အလဇ္ဇီပက္ခိ။] လဘိတွာ-ရ၍၊ ဝါ-ရလတ်သော်၊ န စိရဿေဝ-မကြာမြင့်မီပင်၊
သဒ္ဓမ္မံ-သုံးပါး သော သဒ္ဓမ္မကို၊ (ပရိယတ်၊ ပတိပတ်၊ ပတိဝေဓဟူသော
သာသနာတော်ကို၊) အန္တရဓာပေယျံ-ကွယ်စေကုန်ရာ၏၊ ဧတံ ဌာနံ-
ဤသာသနာကို ကွယ်စေခြင်း၏ အကြောင်းသည်၊ ဝိဇ္ဇတိ ခေါ် ပန-ရှိသည်သာ၊
စ-ဆက်ဦးအံ့၊ (တစ်နည်း) စ-ထိုသို့ပင် အတိတသတ္ထုကပါဝစနဟု
မှတ်ထင်ကြပါကုန်သော်လည်း၊ ယာဝ-အကြင် မျှလောက်သော
ကာလပတ်လုံး၊ ဓမ္မဝိနယော-သုတ်၊ အဘိဓမ္မာ၊ ဝိနည်း သည်၊ တိဋ္ဌတိ-
ပါဠိအနက်၊ မပျက်စုံညီ၊ လဇ္ဇီပုဂ္ဂိုလ်တို့သန္တာန်၌ ဖြစ်တည်သေး၏၊ တာဝ-ထို
ဓမ္မဝိနယ တည်သေးသမျှကာလပတ်လုံး၊ ပါဝစနံ-သည်၊ ဝါ-သည်၊
အနတိတသတ္ထုကမေဝ-မလွန်သေးသောဆရာရှိသည်သာ၊ ဟောတိ-၏၊ ဟိ-
မှန်၏၊ (တစ်နည်း) ဟိ-သာဓကကား၊ ယော ဝေါ အာနန္ဒ မယာ ဓမ္မော စ
ဝိနယော စ ဒေသိတော၊ ပညတ္တော၊ သော ဝေါ မမစ္စယေန သတ္တာတိ-ယော
ဝေါ၊ ပေ၊ သတ္တာဟူသော၊ ဧတံ သုတ္တံ-ဤပါဠိကို၊ ဘဂဝတော-သည်၊ ဝုတ္တံ-
ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ [အာနန္ဒ-အာနန္ဒာ၊ မယာ-ငါဘုရားသည်၊ ဝေါ-
သင်တို့အား၊ (ပါရာဇိကဏ်၌ “ခေါ”ဟု ရှိသည်၊) ယော ဓမ္မော စ-အကြင်
သုတ်၊ အဘိဓမ္မာကို လည်းကောင်း၊ ယော ဝိနယော စ-
အကြင်ဝိနည်းကိုလည်းကောင်း၊ ဒေသိတော-ဟောလည်း ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊
ပညတ္တော-ပညတ်လည်း ပညတ်တော်မူအပ်ပြီ၊ သော ဓမ္မော စ-
သည်လည်းကောင်း၊ သော ဝိနယော စ-သည်လည်းကောင်း၊ မမ-ငါ၏၊
အစ္စယေန-ပရိနိဗ္ဗာန် စံလွန်တော်မူရာအခါ၌၊ ဝါ-ပရိနိဗ္ဗာန်စံလွန်
တော်မူခြင်းကြောင့်၊ ဝေါ-သင်တို့၏၊ သတ္တာ-ဆရာသည်၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်ရစ်
လိမ့်မည်။ (မဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ် ပါဠိတော်။)]

(တသွာ-ထို့ကြောင့်၊ ဝါ-ထိုသို့ အတိတသတ္ထုကပါဝစနဟု ထင်သူတို့က
အလဇ္ဇီအသင်းအပင်းကို ရ၍ မကြာမီပင် သဒ္ဓမ္မကို ကွယ်ပျောက်စေကုန်ရာပါ
သော်လည်း စင်စစ်အားဖြင့် ဓမ္မဝိနယ တည်သေးသမျှ ပါဝစန၏ အနတိတ
သတ္ထုက၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) အဟံ- ငါသည်၊ ယထာ- အကြင် အပြားအားဖြင့်၊
(ဓမ္မော စ-ကိုလည်းကောင်း၊ ဝိနယော စ-ကိုလည်းကောင်း၊ သံဂါယိယမာနေ-
သံဂါယနာတင်အပ်သော်၊)

ဣဒံ သာသနံ-ဤသာသနာတော်သည်။ အဒ္ဓနိယံ-ရူပသောကာလသို့ ရောက်နိုင်သည်။ စိရဋ္ဌိတိကံ-ကြာမြင့်စွာသောကာလပတ်လုံး တည်ခြင်းရှိသည်။ အဿ-ဖြစ်ရာ၏။ တထာ-ထိုအပြားအားဖြင့်။ (ဝါ-သာသနာ တော်၏ မြဲမြံခိုင်ကြံ့၊ အရူပသံသရာ၊ တည်တံ့နိုင်လောက်အောင်သော အပြားအား ဖြင့်။) ဓမ္မဉ္စ-ကိုလည်းကောင်း၊ ဝိနယဉ္စ-ကိုလည်းကောင်း၊ ယန္တုနသံဂါယေယျံ-အကယ်၍ သံဂါယနာတင်ရပါမူကား ကောင်းလေစွာ၊ (ဣတိ-ဤသို့၊ စိန္တယန္တော-ကြမိသည်။ ဟုတ္တာ-၍လည်းကောင်း၊ ဝါ-ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဤသို့ “ဣတိ စိန္တယန္တော”၌ လှမ်းစပ်။)

သံဂါယနာတင်ဖို့ရန် စ-သည်သာမကသေး၊ ယံ (ယသ္မာ)-အကြောင့် ကြောင့်၊ အဟံ-ကို၊ ဘဂဝတာ-သည်။ (အနုဂ္ဂဟိတော **ဒုတိယအကြံ** တော တို့၌ စပ်။) ကဿပ-ကဿပ၊ တွံ-သင်သည်။ မေ-ငါ၏။ သာဏာနိ-ပိုက်ဆံလျော်ချည်ဖြင့် ယက်အပ်ကုန်သော၊ နိဗ္ဗသနာနိ-ပြီးပြီးသော ဝတ်ရုံခြင်းကိစ္စ ရှိကုန်သော၊ ပံ သု ကူ လာ နိ-ပံ သု ကူ သင်္ကန်းတော် တို့ ကို၊ ဓာရေဿသိ ပန-ဆောင်နိုင်အံ့လော၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဝတ္တာ-မိန့်တော်မူပြီး၍၊ စိဝရေ-သင်္ကန်းတော်၌၊ (အတ္တနာ-ကိုယ်တော်နှင့်၊) သာဓာရဏပရိဘောဂေန စေတုသောဆောင်ခြင်းရှိသော သုံးဆောင်တော်မူခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ဆက်ဆံသော သုံးဆောင်တော်မူခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ [ပါရာဇိကဏံ၌ “စေတု” တိုက်ရိုက်ပါ၏။ နောက်၌ “သမသမတ္ထပနေန စ” စပါလတ္တံ့ဖြစ်သောကြောင့် ပါမှ ကောင်းသည်။]

သာဓာရဏပရိဘောဂေန။ ။ သာဓာရဏ၏ပုဒ်ပြီးပုံကို ပါရာဇိကဏံဘာသာဋီကာ၌ ပြခဲ့ပြီ။ “ဆက်ဆံ”ဟူသော စကားသည် “မည်သူနှင့်+ဆက်ဆံသည်”ဟု သဟယောဂကို ဝေဝေစကားတည်း၊ ထို့ကြောင့် “အတ္တနာ သမသမတ္ထပနေန”မှ အတ္တနာပုဒ်ကို ယူ၍ “ကိုယ်တော်နှင့်+ဆက်ဆံ”ဟု အနက်ပေးပါဟုလည်းကောင်း၊ (တစ်နည်း) “ဘဂဝတာ အနုဂ္ဂဟိတော”မှ ဘဂဝတာပုဒ်ကို ယူ၍ “မြတ်စွာဘုရားနှင့်+ဆက်ဆံ”ဟု အနက်ပေးပါဟု လည်းကောင်း ဋီကာဟောင်း၌ နှစ်နည်းဖွင့်၏။ “ဘုကြောင့် ထိုသို့ ယူနိုင်သနည်း”ဟု မေးဖွယ် ရှိ၍ “ဧကဿပိ ဟိ ကရဏာနိဒ္ဒေသဿ သဟယောဂကတ္ထုတ္တဇောတကတ္ထသမ္ပဝတော-ကရိုဏ်းဝိဘတ်ဖြင့် ညွှန်ပြအပ်သော တစ်ခုတည်းသော အတ္တနာပုဒ် (တစ်နည်း) ဘဂဝတာ ပုဒ်၏ သာဓာရဏစပ်ခိုက် သဟယောဂအနက်၊ အနုဂ္ဂဟိတောစပ်ခိုက် ကတ္ထားအနက်ကို ထွန်းပြနိုင်ခြင်းကြောင့်တည်း”ဟု အကြောင်းပြသည်။

ဋီကာသစ်။ ။ “ဓာရေဿသိ ပန မေ တွံ ကဿပ သာဏာနိ ပံသုကူလာနိ-ငါ၏ ပံသုကူသင်္ကန်းတို့ကို ဆောင်နိုင် (ဝတ်ရုံနိုင်)မည်လား”ဟူသော စကားတော်ကို ထောက်လျှင် အတ္တနာ သာဓာရဏပရိဘောဂအနက်သည် သိနိုင်လောက်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ သိနိုင်လောက်ရာ၌ သုံးစွဲခြင်း မသုံးစွဲခြင်းမှာ ဝဒန္တပုဂ္ဂိုလ်အလိုအတိုင်းဖြစ်နိုင်သောကြောင့် လည်းကောင်း “အတ္တနာ”ပုဒ်ကို အထူးမသုံးစွဲတော့ဟု ဖွင့်၏။ ဤဋီကာသစ်အလို အတ္တနာ ပုဒ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဘဂဝတာပုဒ်ကိုလည်းကောင်း မယူဘဲ အနက်ပေးနိုင်၏။

ဘိက္ခဝေ-တို့၊ အဟံ-သည်၊ ယာဝဒေ-အကြင်မျှလောက် ကာလပတ်လုံး၊ ကာမေဟိ-ဝတ္ထု၊ ကိလေသာ နှစ်ဖြာသော ကာမတို့မှ၊ ဝိဝိဇ္ဇေဝ-ကင်းဆိတ်၍သာလျှင်၊ အကုသလေဟိ-အကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ-တရားတို့မှ၊ ဝိဝိဇ္ဇ (ဇေဝ)-ကင်းဆိတ်၍သာလျှင်၊ သဝိတက္ကံ-ဝိတက်နှင့်လည်းတကွ ဖြစ်သော၊ သဝိစာရံ-ဝိစာရနှင့်လည်း တကွဖြစ်သော၊ ဝိဝေကဇံ-နီဝရဏတို့၏ ကင်းဆိတ်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော၊ ပီတိသုခံ-ဖရဏာပီတိ စေတသိကသုခရှိသော၊ ပဌမံ ဈာနံ-ပဌမဈာန်ကို၊ ဥပသမ္ပဇ္ဇ-ပြီးစေ၍၊ (ဝိဟရိတုံ-နေခြင်းငှာ) အာကခီမိ-အလိုတော်ရှိ၏၊ (တာဝဒေ-ထိုမျှလောက် ကာလပတ်လုံး)၊ ကာမေဟိ-တို့မှ၊ ဝိဝိဇ္ဇေဝ-သာလျှင်၊ အကုသလေဟိ-ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ-တို့မှ၊ ဝိဝိဇ္ဇ (ဇေဝ)-သာလျှင်၊ သဝိတက္ကံ-သော၊ သဝိစာရံ-သော၊ ဝိဝေကဇံ-သော၊ ပီတိသုခံ-သော၊ ပဌမံ ဈာနံ-ကို၊ ဥပသမ္ပဇ္ဇ-၍၊ ဝိဟရာမိ-နေတော်မူနိုင်၏။

ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ကဿပေါပိ-သည်လည်း၊ ယာဝဒေဝ-လုံး၊ ကာမေဟိ-တို့မှ၊ ဝိဝိဇ္ဇေဝ-လျှင်၊ အကုသလေဟိ-ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ-တို့မှ၊ ဝိဝိဇ္ဇ (ဇေဝ)-သာလျှင်၊ သဝိတက္ကံ-သော၊ သဝိစာရံ-သော၊ ဝိဝေကဇံ-သော၊ ပီတိသုခံ-သော၊ ပဌမံဈာနံ-ကို၊ ဥပသမ္ပဇ္ဇ-၍၊ (ဝိဟရိတုံ-ငှာ) အာကခီတိ-၏၊ (တာဝဒေ-လုံး)၊ ကာမေဟိ-တို့မှ၊ ဝိဝိဇ္ဇေဝ-သာလျှင်၊ အကုသလေဟိ-ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ-တို့မှ၊ ဝိဝိဇ္ဇ (ဇေဝ)-သာလျှင်၊ သဝိတက္ကံ-သော၊ သဝိစာရံ-သော၊ ပီတိသုခံ-သော၊ ပဌမံဈာနံ-ကို၊ ဥပသမ္ပဇ္ဇ-၍၊ ဝိဟရတိ-နေနိုင်၏၊ ဣတိ ဇေမာဒိနာ-ဤသို့အစရှိသော၊ နယေန-နည်းဖြင့်၊ နဝါနုပုဗ္ဗဝိဟာရသဋ္ဌတိညာပွဘေဒေ-အစဉ်အတိုင်း ဝင်စား ၍ နေကြောင်းဖြစ်သော(၉)ပါးသောသမာပတ်၊ (၆)ပါးသောအဘိညာဉ်အပြား ရှိသော၊ ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မေ-ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မ၌၊ အတ္တနာ-ကိုယ်တော်နှင့်၊ သမ သမတ္ထပနေန စ-ထပ်တူ ထပ်မျှ ထားတော်မူခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ အနုဂ္ဂဟိ တော-ချိမြှောက်တော်မူအပ်ပြီ။

သမသမတ္ထပနေန။ ။ဤပုဒ်၏အနက်ကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ၌ ဖွင့်ပြီးဖြစ်၏။ “သမသမတ္ထပန-အလွန်တန်းတူထား” ဟူရာ၌ ဘုရားရှင်ရတော်မူအပ်သော သမာပတ် အဘိညာဉ်တို့နှင့် သမာပတ်ချင်း အဘိညာဉ်ချင်း တူသည်ကို ရည်ရွယ်သည်။ ဘုရားရှင်သည် နေ့စဉ် ကုဋေသိန်းပေါင်း နှစ်ဆယ့်လေးသိန်း အရေအတွက်ရှိအောင် ဝင်စားတော်မူသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ရေ မီး အစုံ စသော အဘိညာဉ်တို့ကို အသုံးပြုတော်မူသကဲ့သို့လည်းကောင်း အရှင်မဟာကဿပလည်း ဝင်စားနိုင် အသုံးပြုနိုင်သည်ဟုကား မဆိုလိုပါ။ [န ဟိ အာယသ္မာ မဟာကဿပေါ ဘဂဝါ ဝိယ ဒေဝသိကံ စတုဝိသတိ ကောဋီသတ သဟဿသင်္ချာ သမာပတ္တိယော သမာပဇ္ဇတိ၊ ယမကပါဋိဟာရိယာဒိဝသေန စ အဘိညာယော ဝဋ္ဋဇ္ဇေတိ - ဋီကာ။]

တထာ-ထိုမှတစ်ပါး၊ ဝါ-သည်သာမကသေး၊ အာကာသေ-ကောင်းကင်၌၊ ပါဏီ-လက်တော်ကို၊ စာလေတွာ-လှုပ်စေတော်မူ၍၊ အလဂ္ဂစိတ္တတာယ စေဝ-အမျိုးလေးပါးတို့၌ မငြိကပ်သောစိတ်ရှိသူ၏အဖြစ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ စန္ဒောပမ ပဋိပဒါယ စ-လ ဟူသော ဥပမာရှိသော အကျင့်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ-လနှင့် တူသောအကျင့်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပသံသီတော-ချီးမွမ်းတော်မူအပ်ပြီ၊ (တသွာ-ထို့ကြောင့်၊ ဝါ-ထိုသို့၊ ချီမြှောက်ခံရ၊ ချီးမွမ်းခံရခြင်းဟူသောအကြောင်းကြောင့်၊) တဿ မေ-ထိုငါ၏၊ အည-သံဂါယနာတင်ခြင်းကိစ္စမှတစ်ပါးသော၊ ကိ-အဘယ် ကိစ္စသည်၊ အာဏယျ-ကြွေးမြီမရှိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာသည်၊ ဝါ-ကြွေး ကင်းကြောင်းကိစ္စသည်၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်တော့လတ္တံ့နည်း။

[(တစ်နည်း)... စ-ဆက်၊ ဝါ-သည်သာမကသေး၊ အဟံ-ကို၊ ဘဂဝတာ-သည်၊ ပေ ၊ သမသမတ္ထပနေန စ - ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ယံ အနုဂ္ဂဟိတော - အကြင် ချီမြှောက်တော်မူအပ်ပြီ၊ တထာ-ထိုမှတစ်ပါး၊ ဝါ-သည်သာ မကသေး၊ အာကာသေ-၌၊]

တထာ ၊ပေ၊ ပသံသီတော။ ။ဤဝါကျသည် ပါရာဇိကဏ်အဋ္ဌကထာ၌ မပါ၊ တထာသဒ္ဓါသည် အတိရေကအနက်၊ အနုကမုန (ဥပသံဟရဏ)အနက်၊ ဥပမာနိဂမန အနက်၊ ပက္ခန္တရအနက်၊ သမုစ္စည်းအနက်အားဖြင့် အနက်များစွာကို ထွန်းပြနိုင်၏။ ဤနေရာ၌ နောက်နှစ်နက်သာ သင့်၏။ “ချီမြှောက်ရုံမက၊ ချီးမွမ်းလည်း ချီးမွမ်းတော်မူအပ်ပြီ” ဟူလို၊ အကျယ်ကို သင်္ဂြိုဟ်ဘာသာမင်္ဂလာ၊ အဟိတိစိတ်-တထာ သောတဝိညာဏ်ပုဒ်၏ အဖွင့်၌ ဆောင်ပုဒ်နှင့်တကွ ပြထားပြီ။

ပါဏီ ၊ပေ၊ အလဂ္ဂစိတ္တတာယ။ ။ဘုရားရှင်သည် ကောင်းကင်၌ လက်တော်ကို မြှောက်၍ လှုပ်ပြတော်မူ၏။ ဘိက္ခုတို့...အမျိုးလေးပါး၏ အိမ်သို့ ချဉ်းကပ်သောရဟန်းသည် (ဤလက်၏ ကောင်းကင်၌ မငြိကပ်ပုံကဲ့သို့) အမျိုး၌ မငြိကပ်ရ၊ (သံယောဇဉ်မတွယ်စေရ)၊ ကဿပသည် အမျိုးတို့အိမ်သို့ ချဉ်းကပ်လျှင် မတွယ်တာ၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် အမျိုးတို့ကို မငြိကပ်ခြင်း၌ အရှင်မဟာကဿပကို သက်သေထား၍ ချီးမွမ်းတော်မူသည်။

စန္ဒောပမပဋိပဒါယ စ။ ။ဘိက္ခုတို့...အမျိုးလေးပါး၏ အိမ်သို့ ချဉ်းကပ်သော ရဟန်းသည် လနှင့်တူစွာ အမြဲ အသစ် အသစ်ဖြစ်စေလျက် ချဉ်းကပ်ကြရမည်၊ လသည် ကောင်းကင်၌ သွားနေစဉ် မည်သူနှင့်မျှ ပေါင်းသင်းခြင်း ချစ်ခြင်း တွယ်တာခြင်း နှစ်သက်ခြင်း တောင့်တခြင်း ရာဂထကြွခြင်းကို မပြု၊ ထိုသို့ မပြုသော်လည်း လူအများက မြတ်နိုး နှစ်သက်ကြသကဲ့သို့၊ ကဿပလည်း လနှင့်တူသော အကျင့်ရှိပေသည်။ [အလဂ္ဂစိတ္တ၊ စန္ဒောပမပဋိပဒါအကျယ်ကို ကဿပသံယုတ် အဋ္ဌကထာ၌လည်းကောင်း၊ သီလက္ခန် ဋီကာသစ်၌လည်းကောင်း ရှုပါ၊ အလဂ္ဂစိတ္တတာယ၊ ပဋိပဒါယတို့၌ ကရိုဏ်းအနက်၊ အာဓာရအနက် နှစ်နည်းဖွင့်သည်၊ နိဿယ၌ ကရိုဏ်းအနက်သာ ပေးထား၏၊ ဋီကာ နောက်နည်းအလို “၌”ဟု ပေးပါ၊ အလဂ္ဂစိတ္တအဖြစ်၌လည်းကောင်း၊ စန္ဒောပမအကျင့်၌ လည်းကောင်း ချီးမွမ်းတော်မူအပ်သည်-ဟူလို၊]

ပါဏီ-ကို၊ စာလေတွာ-၍၊ အလဂ္ဂစိတ္တတာယ စေတ-ဖြင့်လည်း ကောင်း၊ စန္ဒောပမပဋိပဒါယ စ-ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ယံ ပသံသီတော-အကြင် ချီးမွမ်းတော်မူအပ်ပြီ၊ တဿ-ထိုချီးမြှောက်တော်မူခြင်း၊ ချီးမွမ်းတော်မူခြင်း၏၊ အညံ-သော၊ ကိ-သည်၊ အာဏဏျံ-သည်၊ ဝါ-သည်၊ ဘဝိဿတိ-နည်း၊ ဤသို့ ဋီကာသစ်ဖွင့်တိုင်းလည်း တစ်နည်း အနက်ပေးနိုင်၏။]

ရာဇာ-မင်းသည်၊ သကကဝစက္ကဿရိယာနုပုဒါနေန-မိမိ၏ဥစ္စာဖြစ်သော ချပ်ဝတ်တန်ဆာ၊ ရာထူး ဌာနန္တရကို ပေးခြင်းဖြင့်၊ အတ္တနော-မိမိ၏၊ ကုလဝံသ ပွတိဌာပကံ-မင်းမျိုးမင်းနွယ်ကို တည်တံ့စေနိုင်သော၊ ပုတ္တံ-သားကို၊ (အယံ- ဤ သားသည်၊ မေ-ငါ၏၊ ကုလဝံသပွတိဌာပကော-မင်းမျိုးမင်းနွယ်ကို တည်တံ့စေ နိုင်သူသည်၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်လိမ့်မည်၊ ဣတိ-ဤသို့၊ မန္တာ-သိ၍၊ အနုဂ္ဂဏှာတိ) ဝိယ-ချီးမြှောက်သကဲ့သို့၊ (တထာ-တူ) ဘဂဝါ-သည်၊ မံ-ငါ့ကို၊ အယံ-ဤကဿပ သည်၊ မေ-ငါ၏၊ သဒ္ဓမ္မဝံသပွတိဌာပကော- သူတော်ကောင်းတရားတည်းဟူသော အနွယ်ကို တည်တံ့စေနိုင်သူသည်၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်လိမ့်မည်၊ ဣတိ-သို့၊ မန္တာ-သိတော်မူ၍၊ အသာဓာရဏေန- တစ်ပါးသော သာဝကတို့နှင့် ဆက်ဆံခြင်းမရှိ သော၊ ဣမိနာ အနုဂ္ဂဟေန- ဤချီးမြှောက်တော်မူခြင်းဖြင့်၊ အနုဂ္ဂဟေသိ နနု-ချီးမြှောက်တော်မူခဲ့သည် မဟုတ်ပါလော၊ ဥဠာရာယ-မွန်မြတ်သော၊ ဣမာယ စ ပသံသာယ- ဤချီးမွမ်းတော်မူခြင်းဖြင့်လည်း၊ ပသံသီ နနု-ချီးမွမ်းတော်မူခဲ့သည် မဟုတ်ပါလော၊ ဣတိ-သို့၊ စိန္တယန္တော-ကြံမိသည်၊ (ဟုတွာ စ-ဖြစ်၍လည်း ကောင်း၊ ဝါ-ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊) ဓမ္မဝိနယသံဂါယနတ္ထံ-သုတ် အဘိဓမ္မာ ဝိနည်းကို သံဂါယနာတင်ခြင်း အကျိုးငှာ၊ ဘိက္ခုနံ-တို့၏၊ ဥဿာဟံ- အားတက် သရောကို၊ ဇနေတိ-ဖြစ်စေပြီ။

ဣတိ စိန္တယန္တော။ ။ “ဧတ္ထ ဣတိသဒ္ဓေန အန္တရဓာပေယျံ၊ သံဂါယေယျံ၊ ကိမည အာဏဏျံ ဘဝိဿတိတိ ဝစနပုဗ္ဗင်္ဂမံ ဌာနံ ခေါ ပနေတံ ဝိဇ္ဇတိတိ အာဒိ ဝါကျတ္တယံ နိဒဿေတိ” ဟု ဋီကာသစ်ဖွင့်၏။ ထိုအလို “အန္တရဓာပေယျံ-ရာ၏၊ ဣတိ စိန္တယန္တော ဟုတွာ စ” ဟု ပေးရသည်။ သို့သော် “အန္တရဓာပေယျံ၊ ယာဝ စ ပေ၊ ပါဝစနံ ဟောတိ” ဝါကျတို့သည် သံဂါယနာတင်ဖို့ရန် ကြံစည်ခြင်း၏ အကြောင်းပြုဝါကျတို့သာ ဖြစ်ကြ၏။ ထို့ကြောင့် “တသ္မာ တိ ဟိ ပဒံ အဇ္ဈာဟရိတွာ သံဂါယေယန္တိ ပဒေန သမ္ပန္နနိယံ” ဟု ဋီကာသစ်ဖွင့်ခဲ့သည်။

ဆက်ဦးအံ့ - ဋီကာသစ်ဆရာသည် “ယာဝ စ” စသော ဝါကျကိုသာ သံဂါယနာတင်ဖို့ရန် ကြံစည်ခြင်း၏ အကြောင်းပြုဝါကျဟု ဆိုသော်လည်း ထို“ယာဝ” စသော ဝါကျသည်ပင် “ဌာနံ ခေါ ပနေတံ ပေ၊ အန္တရဓာပေယျံ” ဝါကျ၏ အဆက် ဥပဿသဝါကျတည်း၊ ထို့ကြောင့် ရှေ့ဝါကျ၌ “အတိတသတ္ထုကံ ပါဝစနံ” ကိုပင် ပြောင်းပြန်ပြု၍ “အနတိတသတ္ထုကမေဝ ပါဝစနံ” ဟု ဆိုသည်။ ထို့ကြောင့် “အန္တရဓာပေယျံ” ဝါကျကို ဣတိဖြင့် ညွှန်ပြအပ်သော

စိန္တနာကာရဝါကျဟု ဖွင့်ခြင်းကို စဉ်းစားပါ။ မိမိကား “သံဂါယေယျံ” နှင့် “အာဏဏှံ ဘဝိဿတိ၊ နန္ဒ၊ ပေ၊ ပသံသီ”ဟု စိန္တနာကာရ နှစ်ဝါကျသာ အချုပ်အားဖြင့် ရနိုင်သည်ဟု ယူဆပါသည်။

ပြန်၍ရှင်းပြခြင်း။ ။ “ဓမ္မစက္ကပဝတ္ထနံ ဟိ”မှ စ၍ “ဥဿာဟံ ဇနေသိ”တိုင်အောင် ဝါကျများသည် ရှည်မျောလှသောကြောင့် အသိဉာဏ် မရှင်ဘဲ ဖြစ်တတ်၏။ ထို့ကြောင့် ပြန်၍ ရှင်းပြပါဦးမည်။ -

- ၁။ “ဓမ္မစက္ကပဝတ္ထနံ၊ ပေ၊ လောကနာထေ”သည် ဘုရားရှင် ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပြီးနောက် ဖြစ်ပျက်ပုံကို ပြလို၍ ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပုံကို အခြေခံသော စကားတည်း။
- ၂။ “ဘဂဝတော ဓာတုဘာဇနဒိဝသေ”သည် ဥဿာဟဇနန ဖြစ်ရာနေ့ကို ပြသော စကားတည်း။
- ၃။ “သန္နိပတိတာနံ၊ ပေ၊ မဟာကဿပေါ”သည် ဥဿာဟဇနန ကြိယာ၏ ကတ္တားကို ပြသော စကားတည်း။
- ၄။ “သတ္တာဟပရိနိဗ္ဗတေ၊ ပေ၊ ဝုတ္တဝစနမနုဿရန္တော”သည် ဥဿာဟကို ဖြစ်စေခြင်း ၏ ပထမအကြောင်းပြ စကားတည်း။
- ၅။ “ဤဒိ သဿ၊ ပေ၊ မညမာနော”သည် ဥဿာဟကို ဖြစ်စေခြင်း၏ ဒုတိယအကြောင်းပြ စကားတည်း။
- ၆။ “ဌာနံ ခေါ၊ ပေ၊ စိန္တယန္တော”တိုင်အောင်သည် ဥဿာဟကို ဖြစ်စေခြင်း၏ တတိယ အကြောင်းပြစကားတည်း။
- ၇။ ထိုတတိယအကြောင်းပြစကားရပ်တို့တွင် “ဌာနံ ခေါ၊ ပေ၊ ပါဝစနံ ဟောတိ”သည် သံဂါယနာတင်ဖို့ရန် ကြံစည်ခြင်း၏ အကြောင်းပြ ကာရဏဝါကျတို့တည်း။ ထို့ကြောင့် “တသ္မာ” ထည့်၍ အနက်ပေးရသည်။
- ၈။ “ဝုတ္တံ ဟေတံ၊ ပေ၊ သတ္တာတိ”သည် အနုတိတသတ္ထုကပါဝစန၏ သာကေ။
- ၉။ “ယန္နုနာဟံ၊ ပေ၊ စိရဋ္ဌိတိကံ”သည် သံဂါယနာတင်ဖို့ရန် ကြံစည်ပုံတည်း။
- ၁၀။ “ယဉ္ဇာဟံ၊ ပေ၊ အနုဂ္ဂဟိတော၊ ပေ၊ ပသံသိတော”တို့သည် ကျေးဇူးတော်တည်း ဟူသော ကြွေးများတင်နေပုံကို ပြသောစကားတည်း။ [သံဂါယနာတင်ဖို့ရန် ထပ်မံ၍ အကြောင်းပြသော စကားလည်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။]
- ၁၁။ “တဿ၊ ပေ၊ ဘဝိဿတိ”သည် သံဂါယနာတင်ခြင်းမှ တစ်ပါးသော အခြားနည်း ဖြင့် ကြွေးဆပ်၍ မကျေနပ်ပုံကို ပြသောစကားတည်း။ [“သံဂါယနာတင်ဖို့ရန်မှ တစ်ပါး အခြားနည်း မရှိသောကြောင့် သံဂါယနာတင်မှ ဖြစ်မည်”ဟူလို၊ ထို့ကြောင့် သံဂါယနာတင်ဖို့ရန် ထပ်မံ၍ အကြံဖြစ်ပုံကို ပြသောစကားလည်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။]
- ၁၂။ “နန္ဒ မံ၊ ပေ၊ ပသံသီ”သည် မိမိကိုယ်ကို မိမိပြန်၍ စောဒနာသော စကားတည်း။ ဤစကားဖြင့် “တဿ ကိမညံ အာဏဏှံ ဘဝိဿတိ”ဟူသော ရှေ့စကားကို သာ၍ လေးနက်စေ (ခိုင်မြဲစေ)သည်။ ဤသို့ ရှည်လျားသော စကားရပ်ကြီးကို သူ့အခန်းနှင့် သူ ခွဲကြည့်မှ ရှင်းလင်းပါလိမ့်မည်။

မယာ-ငါသည်၊ ဝုတ္တဿ-ဆိုအပ်ပြီးသော၊ အတ္တဿ-အနက်ကို၊ သာဓကံ-
ပြီးစေတတ်သော၊ ယထာ (ကိံ ဝစနံ)-အဘယ်စကားကို၊ ကော-အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်
သည်၊ အာဟ-မိန့်တော်မူသနည်း၊ မယာ-သည်၊ ဝုတ္တဿ-သော၊ အတ္တဿ-
ကို၊ သာဓကံ-သော၊ အထ ခေါ် အာယသ္မာ မဟာကဿပေါ၊ ပေ၊
ဝိနယဝါဒိနော ဒုဗ္ဗလာ ဟောန္တိတိ-အထ ခေါ် ပေ၊ ဟောန္တိဟူသော၊ ဣဒံ
ဝစနံ-ဤစကားကို၊ သံဂီတိကာရော-သံဂီယနာတင်ထေရ်အပေါင်းသည်၊
အာဟ-မိန့်တော်မူပြီ၊ [ကြွင်းသော အနက် ပေးနည်းကို
ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။] အထ ခေါ်-ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မာ
မဟာကဿပေါ-သည်၊ ဘိက္ခု-တို့ကို၊ အာမန္တေသိ-ခေါ်၍ သိစေတော်မူပြီ၊
[အာဝုသောဟု ခေါ်၍ “ဧကမိဒါဟံ”စသည်ဖြင့် သိစေ ပြီ-ဟူလို၊] (ကိံ-
အဘယ်သို့ခေါ်၍ သိစေတော်မူသနည်း၊) အာဝုသော-ငါ့ရှင်တို့၊ အဟံ-
ငါသည်၊ ဧကံ-တစ်ပါးသော၊ သမယံ-အခါ၌၊ [ဣဒံ အနက်မရှိ၊] ပါဝါယ-
ပါဝါမြို့မှ၊ ကုသိနာရံ-ကုသိနာရံမြို့သို့၊ (ဂမိဿာမိ-သွားအံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ ကြံ၍၊)
မဟတာ-များစွာသော၊ ဘိက္ခုသံဃေန-ရဟန်းအပေါင်းနှင့်၊ ပဉ္စမတ္တေဟိ-ငါးလီ
အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ ဘိက္ခုသတေဟိ-ရဟန်းအရာတို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ-တကွ၊
အဒ္ဓါနမဂ္ဂပ္ပဋိပန္နော-အခွန်ရှည်သောခရီးကို သွားသည်၊ (အမှီ-ဖြစ်၏၊) ဣတိ-
ဤသို့ အစရှိသော၊ သဗ္ဗံ-အလုံးစုံသော၊ သုဘဒ္ဓကဏ္ဍံ-သုဘဒ္ဓကဏ္ဍကို၊ ဝိတ္တာရ
တော-ဖြင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-၏၊ ပန-ဆက်၊ အဿ-ထိုသုဘဒ္ဓကဏ္ဍ၏၊ အတ္ထံ-အနက်
ကို၊ မဟာပရိဗ္ဗာနာဝသာနေ-မဟာပရိဗ္ဗာနသုတ်၏အဆုံးနား၌၊ အာဂတဌာနေ
ယေဝ-လာသောပါဠိရပ်၌သာ၊ ကထယိဿာမ-ဖွင့်ဆိုကုန်အံ့။

တတော-ထို သုဘဒ္ဓကဏ္ဍမှ၊ (တစ်နည်း) တတော-ထို အားတက်သရော
ဖြစ်စေရာအခါမှ၊ ပရံ-နောက်၌၊ အာဟ-ဆက်၍ မိန့်တော်မူပြီ၊ (ကိံ-အဘယ်သို့
ဆက်၍ မိန့်တော်မူသနည်း၊) အာဝုသော-ငါ့ရှင်တို့၊ အဓမ္မော-ကုသလကမ္မပထ

တတော ပရံ။ ။“တတော ဘိက္ခုနံ ဥဿာဟဇနတော”ဟု ဋီကာဟောင်းဖွင့်ရာ၌
သုဘဒ္ဓကဏ္ဍဝယ် အားတက်သရော ဖြစ်စေသောစကား မပါသေးသောကြောင့်
ထိုအဖွင့်ကို သာရတ္ထဋီကာဆရာ စသည်တို့က မနှစ်သက်ကြ၍ “တတော
သုဘဒ္ဓကဏ္ဍတော”ဟု ဖွင့်ကြ ၏၊ ထိုအတိုင်းပါရာဇိကဏ်နိဿယ၌ တစ်နည်းသာ
ပေးထားသည်၊ ဤ၌ကား သုဘဒ္ဓကဏ္ဍ ဝယ် သုဘဒ္ဓ၏ ပြောစကားထဲ၌ “ယခုအခါ
ငါတို့ လုပ်ချင်ရာ လုပ်နိုင်ကြပြီ”ဟူသော စကားသည် သံဂီယနာ မတင်လျှင်
မဖြစ်နိုင်လောက်အောင် သံဝေဂဖြစ်စေရာစကားလုံး ဖြစ်ရကား “ထိုစကားကိုပင်
ဥဿာဟဇန၏ အကြောင်းဟု ယူဆလျှင် ဋီကာဟောင်းအဖွင့် လည်း စိစစ်ဖွယ် မလိုပါ၊
(သင့် သည်သာ)” ဟု ယူဆနိုင်ကြောင်းကို ဋီကာသစ်ဖွင့်သည် [ယဒိ ပန
သုဘဒ္ဓကဏ္ဍမေဝ ဥဿာဟဇနနဟေတုဘူတဿ သုဘဒ္ဓေန ဝုတ္တဝစနဿ ပကာသနတ္တာ
ဥဿာဟဇနန္တိ ဝဒေယျ၊ နတ္ထေ ဝေတ္ထ ဝိစာရေတဗ္ဗတတိ-ဋီကာသစ်။]

တရားဆယ်ပါး၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော အကုသလကမ္မပထတရားဆယ်ပါးသည်၊ ပုရေ ဒိပ္ပတိ-မကြာမီ ထွန်းကားလိမ့်မည်၊ ဝါ-မထွန်းကားမီ၊ ဓမ္မော-ကုသလကမ္မပထတရား ဆယ်ပါးကို၊ ပုရေ ပဋိဗ္ဗာဟိယုတိ-မကြာမီ တားမြစ်အပ် လိမ့်မည်၊ ဝါ-မတာမြစ်အပ်မီ၊ အဝိနယော-သံဝရဝိနည်း ပဟာနဝိနည်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သောတရားသည်၊ ပုရေ ဒိပ္ပတိ-မည်၊ ဝါ-မီ၊ ဝိနယော-သံဝရ ဝိနည်း ပဟာနဝိနည်းကို၊ ပုရေ ပဋိဗ္ဗာဟိယုတိ-အပ်လိမ့်မည်၊ ဝါ-မီ၊ အဓမ္မ ဝါဒိနော-အဓမ္မကို ပြောဆိုလေ့ရှိသူတို့သည်၊ ဗလဝန္တော-အားရှိကုန်သည်၊ ပုရေ ဟောန္တိ-မကြာမီ ဖြစ်ကြလိမ့်မည်၊ ဝါ-မဖြစ်ကြမီ၊ ဓမ္မဝါဒိနော-တို့သည်၊ ဒုဗ္ဗလာ-အားမရှိကုန်သည်၊ ပုရေ ဟောန္တိ-မည်၊ ဝါ-မီ၊ အဝိနယဝါဒိနော-အဝိနယကို ပြောဆိုလေ့ရှိသူတို့သည်၊ ဗလဝန္တော-ကုန်သည်၊ ပုရေ ဟောန္တိ-မည်၊ ဝါ-မီ၊ ဝိနယဝါဒိနော-တို့သည်၊ ဒုဗ္ဗလာ-ကုန်သည်၊ ပုရေ ဟောန္တိ-မည်၊ ဝါ-မီ၊ မယံ-တို့သည်၊ ဟန္တု-ယခု၊ ဝါ-ယခုနယ်က ကြိုတင်၍၊ ဓမ္မဉ္စ-သုတ် အဘိဓမ္မာကိုလည်း ကောင်း၊ ဝိနယဉ္စ-ဝိနည်းကိုလည်းကောင်း၊ သံဂါယာမ-သံဂါယနာတင်ကြကုန်စို့၊ ဣတိ-ဤသို့၊ အာဟ-ဆက်၍ မိန့်တော်မူပြီ။

ဘိက္ခု-တို့သည်၊ အာဟံသု-လျှောက်ကြကုန်ပြီ၊ (ကိ-နည်း၊) ဘန္တေ-အရှင်ဘုရား၊ တေနဟိ-တိုက်တွန်းပါ၏၊ (တစ်နည်း) တေနဟိ-ထိုသို့၊ သံဂါယနာတင်လို ပါလျှင်၊ ထေရော-သည်၊ ဘိက္ခု-သံဂါယနာတင်ရန် လျှော်ကန်မည့်ရဟန်းတို့ကို၊ [သံဂီတိယာ အနုရူပေ ဘိက္ခု] ဥစ္စိနတု-ရွေးချယ်တော်မူပါ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ အာဟံသု-လျှောက်ကြကုန်ပြီ၊ ထေရော-သည်၊ သကလနဝဂံ သတ္ထုသာသန ပရိယတ္တိ ဓရေ-အလုံးစုံကိုးပါးသောအင်္ဂါရှိသော မြတ်စွာဘုရား၏ဆုံးမကြောင်း ပရိယတ်ကို ဆောင်နိုင် ကုန်သော၊ အနေကသတေ စ-အရာမက များစွာလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ-ရာပေါင်းများစွာလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ အနေကသဟဿေစ-အထောင်မက များစွာလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ-ထောင်ပေါင်းများစွာလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊

ပုထုဇ္ဇနသောတာပန္နသကဒါဂါမိအနာဂါမိသုက္ခဝိပဿကဒီကာသဝ ဘိက္ခု-ပုထုဇ္ဇင်ရဟန်း၊ သောတာပန်ရဟန်း၊ သကဒါဂါမိရဟန်း၊ အနာဂါမိရဟန်း၊ သုက္ခဝိပဿကရဟန်းတို့ကို၊ ဝဇ္ဇေတွာ-ရှောင်ကြဉ်၍၊ (ချန်လှပ်၍)၊ တိပိဋကသဗ္ဗပရိယတ္တိ ပွဘေဒဓရေ-ပိဋကသုံးပုံဟူသော အလုံးစုံသော ပရိယတ္တိအပြားကို ဆောင်နိုင်ကုန်သော၊ ပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တေ-ပဋိသမ္ဘိဒါသို့ ရောက်ပြီးကုန်သော၊ ဝါ-ရောက်အပ် ရအပ်ပြီးသော ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ် ရှိကုန်သော၊ မဟာနုဘာဝေ-ကြီးသော အာနုဘော် ရှိကုန်သော၊ ယေဘုယျေန-များသောအားဖြင့်၊ ဘဂဝတာ-သည်၊ ဧတဒဂ္ဂ-ဧတဒဂ်ရာထူးသို့၊ အာရောပိတေ-တင်အပ်ပြီးကုန်သော၊ တေဝိဇ္ဇာဒိဘေဒေ-တေဝိဇ္ဇာ အစရှိသော အပြားရှိကုန်သော၊ ဧကူနပဉ္စသတေ-တစ်ပါးဖြင့် ယုတ်လျော့သော ငါးရာအတိုင်း

အရှည်ရှိကုန်သော၊ ဒီကာသဝဘိက္ခုယေဝ-ရဟန္တာရဟန်းတို့ကိုသာ၊ ပရိဂ္ဂဟေသိ-ပိုင်းခြား၍ ယူတော်ပြီ၊ ဝါ-ရွေးချယ်တော်မူပြီ၊ ယေ-ယင်းရဟန်းတော်တို့ကို၊ (တိပိဋကသဗ္ဗပရိယတ္တိပွဏ္ဏေ ဓရ စသော ဂုဏ်နှင့်ပြည့်စုံသော တစ်ပါးယုတ် ငါးရာသောရဟန်းတော်တို့ကို) သန္တာယ-ရည်ရွယ်တော်မူ၍၊ အထ ခေါ် အာယသ္မာ မဟာကဿပေါ ဧကေနူနာနိ ပဉ္စအရဟန္တသတာနိ ဥစ္စိနိတိ-အထ ခေါ်ပေ၊ ဥစ္စိနိဟူသော၊ ဣဒံ-ဤစကားကို၊ (သံဂီတိကာရေဟိ-တို့သည်)၊ ဝုတ္တံ-မိန့်တော်မူအပ်ပြီ၊ [အထခေါ်၍၊ အာယသ္မာ မဟာကဿပေါ-သည်၊ ဧကေနူနာနိ-တစ်ပါးဖြင့် ယုတ်လျော့ကုန်သော၊ ပဉ္စ အရဟန္တသတာနိ-ငါးရာသော ရဟန္တာတို့ကို၊ ဥစ္စိနိ-ရွေးချယ်တော်မူပြီ။]

ပန-ပရိဟာရပက္ခမှတစ်ပါး စောဒကပက္ခကို ပြဦးအံ့၊ ကိဿ-အဘယံ ကြောင့်၊ ထေရော-အရှင်မဟာကဿပထေရ်သည်၊ (ပဉ္စအရဟန္တသတာနိ-ငါးရာသော ရဟန္တာတို့ကို) ဧကေနူနံ-တစ်ပါးဖြင့် ယုတ်လျော့အောင်၊ အကာသိ-ပြုရသနည်း၊ ဣတိ-ဤကားအမေးတည်း၊ အာယသ္မတော အာနန္ဒတ္ထေရဿ-အရှင်အာနန္ဒာ ထေရ်၏၊ (ဩကာသဌ္ဌံ စပ်)၊ ဩကာသကရဏတ္ထံ-အခွင့်ပြုခြင်း အကျိုးငှာ၊ (တစ်နည်း) ဩကာသကရဏတ္ထံ-အခွင့်ပြုလိုခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ (ထေရော-သည်၊ ပဉ္စအရဟန္တသတာနိ-တို့ကို) ဧကေနူနံ-အောင်၊ အကာသိ-ပြီ၊ ဣတိ-ဤကားအဖြေတည်း။) ဟိ-ချဲ့၊ တေန အာယသ္မတာ-ထိုအရှင်အာနန္ဒာ နှင့်၊ သဟာပိ-တကွလည်းကောင်း၊ ဝိနာပိ-ကင်း၍လည်းကောင်း၊ ဓမ္မသံဂီတိ-သုတ် အဘိဓမ္မာကို သံဂါယနာတင်ခြင်းသည်၊ ဝါ-ကို၊ ကာတုံ-ပြုခြင်းငှာ၊ န သက္ကာ-မတတ်ကောင်း၊ ဟိ-မှန်၏၊ (တစ်နည်း) ဟိ-ချဲ့ဦးအံ့၊ (တစ်နည်း) ဟိ (ယသ္မာ)-အကြင့်ကြောင့်၊ သော အာယသ္မာ-ထိုအရှင်အာနန္ဒာသည်၊ သေက္ခော-သေက္ခသည်၊ (ဟုတွာ-၍)၊ သကရဏိယော-အထက်မဂ် အလိုငှာ ပြုဖွယ်ကိစ္စနှင့် တကွဖြစ်၏၊ တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ သေက္ခ သကရဏိယ၏အဖြစ်ကြောင့်)၊ (တေန အာယသ္မတာ-ထိုအရှင်အာနန္ဒာနှင့်)၊ သဟာပိ-တကွလည်း၊ (ဓမ္မသံဂီတိ-သည်၊ ဝါ-ကို၊ ကာတုံ-ငှာ)၊ န သက္ကာ-မတတ်ကောင်း၊ ပန-အဖို့တစ်ပါးကား၊ (တစ်နည်း) ပန-သဟာပိ န သက္ကာ၏အကြောင်းပြမှတစ်ပါး ဝိနာပိ န သက္ကာ၏ အကြောင်းပြကို ဆိုဦးအံ့၊ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ အဿ-ထိုအရှင်အာနန္ဒာ၏၊ ကိဉ္စိ-တစ်စုံတစ်ခု သော၊ ဒသဗလဒေသိတံ-မြတ်စွာဘုရားသည် ဟောတော် မူအပ်သော၊

ယသ္မာ ပန ကိဉ္စိ အပစ္စက္ခံ။ ။ဤဝါကျသည် ပါရာဇိကဏ်အဋ္ဌကထာလာ ဝါကျနှင့် မတူတတ်၊ “ယံကိဉ္စိ-ကိဉ္စိ”ဟု ပါဠိနှစ်ထွေ ရှိ၏၊ “ကိဉ္စိ”ဟု ရှိသော ပါဠိသာ ကောင်း၏၊ “တရားတစ်ပုဒ်တလေမျှ မျက်မှောက်မဟုတ်သောတရား မရှိ”ဟုလို၊ “ဒသဗလေန ဒေသိတံ- ဒသဗလဒေသိတံ”ဟု ပါဠိနှစ်ထွေ ရှိသည်ကား သင့်သည်ချည်းသာ။

သုတ္တဂေယျာဒိကံ-သုတ္တဂေယျ-အစရှိသော၊ အပစ္စက္ခံ နာမ-မျက်မှောက်မဟုတ်သော တရားမည်သည်၊ နတ္ထိ-မရှိ။

မယာ-သည်။ ဝုတ္တဿ-ဆိုအပ်ပြီးသော၊ အတ္တဿ-အနက်ကို၊ (သုတ္တဂေယျာ ဒိကံ အပစ္စက္ခံ နာမ နတ္ထိဟူသောအနက်ကို) သာဓက-ပြီးစေတတ်သော၊ ယထာ ကိဝစနံ-အဘယ်စကားကို၊ ကော-သည်၊ အာဟ-ဆိုသနည်း၊ မယာ-သည်၊ ဝုတ္တဿ-သော၊ အတ္တဿ-ကို၊ သာဓကံ-သော၊ ဒွါသီတိ ဗုဒ္ဓတော ဂဏှိ၊ ပေ၊ ပဝတ္ထိ နောတိ-ဒွါသီတိ၊ ပေဟူသော၊ ဣဒံ ဝစနံ-ကို၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော-အရှင် အာနန္ဒာသည်၊ အာဟ-ပြီ၊ ပြေဟ္မဏ-ပုန်ဏား၊ အဟံ-ငါသည်၊ ဒွါသီတိ သဟ သ္မာနိ-ရှစ်သောင်းနှစ်ထောင်သော ဓမ္မက္ခန္ဓာတို့ကို၊ ဗုဒ္ဓတော-ဘုရားအထံတော်မှ၊

အပစ္စက္ခံ နာမ။ ။ “အကွာနံ-ကုန္ဒေတိ၏+ပတိ-ရှေးရှုတည်း၊ ပစ္စက္ခံ-ရှေးရှု၊ ဝါ-မျက်မှောက်၊ န+ပစ္စက္ခံ အပစ္စက္ခံ”ဟုပြုပါ၊ မြတ်စွာဘုရားအထံတော်မှ တိုက်ရိုက်နာခံရသည် ဖြစ်စေ၊ အရှင်သာရိပုတြာစသော ရဟန်းတော်တို့အထံမှ နာခံရသည်ဖြစ်စေ အားလုံး ပဂုဏဘာဝ (နှုတ်တက်ရ) ဖြစ်နေသောကြောင့် “အရှင်အာနန္ဒာ၏ မျက်မှောက်ချည်း ဖြစ်နေသည်”ဟူလို၊ [ပါရာဇိကဏ်၌ “အသမ္ပုခါ ပဋိဂ္ဂဟိတံ နာမ နတ္ထိ”ဟု ရှိ၏၊ သာဝက ဘာသိတတရားပင်ဖြစ်စေ၊ ဘုရားအထံတော်မှ နည်းရ၍ ဟောအပ်သောကြောင့် ဗုဒ္ဓဘာသိတ အမည်ရသကဲ့သို့၊ ထို့အတူ ရဟန်းတော်အထံမှ နာခံရသော်လည်း ဘုရား အထံတော်မှ နာခံရသည်ဟုပင် ဆိုနိုင်သည်- ဟူလို။]

မုတိချက်။ ။ “ယသ္မာ ပနဿ”၌ အဿကို အပစ္စက္ခံ၌ “အနေန”ဟုလည်းကောင်း၊ နတ္ထိကိံ၌ ကြိယာပဋိဂ္ဂဟက (ကြိယာကို ခံယူတတ်သော) သမ္ပဒါနိဟုလည်းကောင်း နိကာသစံ ဖွင့်၏၊ ပစ္စက္ခသဒ္ဓါသည် “မျက်မှောက်ပြုအပ်”ဟု အနက်ပေးရသော ကံဟော ကြိယာပုဒ် မဟုတ်ပါ၊ ပြခဲ့သော ဝိဂြိုဟ်အရ သမာသိသာ ဖြစ်ပါသည်၊ ထို့ကြောင့် အဿ၏ ကတ္တာအနက်ကို ပထမ စဉ်းစားပါ၊ နတ္ထိကြိယာကို “သမ္ပဒါနိ၌သော ကြိယာ”ဟု သဒ္ဓါကျမ်း တို့၌ မတွေ့ရပါ၊ ထို့ကြောင့် “အဿာတိ ဝါ နတ္ထိတိ ဧတ္ထ ကြိယာပဋိဂ္ဂဟကဝစနံ”ဟူသော အဖွင့်ကိုလည်း စဉ်းစားသင့်ပါသည်၊ မိမိကား ပစ္စက္ခံ၌ စပ်ဖို့ရာ သမ္ပန်အနက်ကိုသာ သုံးစွဲ လိုက်ပါသည်၊ “ထိုအရှင်အာနန္ဒာ၏ + မျက်မှောက်” ဟူလို။

ဒွါသီသတိ၊ ပေ၊ ပဝတ္ထိ နော။ ။ ဤဂါထာသည် ပါရာဇိကဏ်အဋ္ဌကထာ၌ ဓမ္မက္ခန္ဓာ ရှစ်သောင်းလေးထောင် ပြခန်းကျမှ ပါ၏၊ အဓိပ္ပာယ်ကိုလည်း ထိုပါရာဇိကဏ်ဘာသာဓမ္မိကာ၌ ပြထားပြီ၊ ပဝတ္ထိ နောကို “ဇိဝှာဂ္ဂေ ဟဒယေ ဝါ ပဝတ္ထိ နော ပဂုဏဝါစုဂ္ဂတာ”ဟု နိကာသစံ၌ လည်းကောင်း၊ “ပဝတ္ထမနာ ပဂုဏာ ဝါစုဂ္ဂတာ ဇိဝှာဂ္ဂေ ပရိဝတ္ထန္တိ”ဟု သာရတ္ထံ၌ လည်းကောင်း ဖွင့်၏၊ ထို့ကြောင့် “ဇိဝှာဂ္ဂေ (တစ်နည်း) ဟဒယေ”ဟု ထည့်၍ ပဝတ္ထိ နော ကိုလည်း ပပုဗ္ဗဝတ္ထု (ဝတု)ဓာတ် ကတ္တာဟော က္ကပစ္စည်းဟု ကြံပါ။

ကေစိဝါဒ။ ။ ဤဂါထာ၌ ကေစိဆရာတို့သည် ယေမေကို “ယေ+က္ကမေ”ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍ “ယေ က္ကမေ ဓမ္မာ-အကြင်တရားတို့ကို၊ ဗုဒ္ဓဿ-သည်လည်းကောင်း၊ ဘိက္ခုနု-တို့သည် လည်းကောင်း၊ ပဝတ္ထိ နော-ဖြစ်စေအပ် ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ၊ တေသု-ထိုတရားတို့တွင်၊

ဂဏှိ-သင်ယူခဲ့ပြီ၊ ဒွေသဟဿာနိ-နှစ်ထောင်သောဓမ္မက္ခန္ဓာတို့ကို၊ ဘိက္ခုတော-
အရှင်သာရိပုတြာ စသော ရဟန်းတော်တို့အထံမှ၊ ဂဏှိ-သင်ယူခဲ့ပြီ၊ ယေ
ဓမ္မာ-အကြင် ဓမ္မက္ခန္ဓာတရားတို့သည်၊ မေ-ငါ၏၊ (ဒိဝှာဂ္ဂေ-လျှာဖျား၌၊)
ပဝတ္တိနော-နှုတ်တက်ရွှေ့ဖြစ်လာကြကုန်၏၊ (တစ်နည်း)(ဟဒယေ-စိတ်နှလုံး၌၊)
ပဝတ္တိနော- အမြဲအပြတ် ဖြစ်နေကြကုန်၏၊ (တေ ဓမ္မာ-
ထိုဓမ္မက္ခန္ဓာတရားတို့သည်၊) စတုရာ သီတိ သဟဿာနိ-
ချစ်သောင်းလေးထောင်တို့တည်း၊] တသွာ-ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့
မျက်မှောက်မဟုတ်သော တစ်စုံတစ်ခုသော တရား၏မရှိခြင်းကြောင့်၊ (တေန
အာယသ္မတာ-နှင့်၊) ဝိနာပိ-ကင်း၍လည်း၊ (ဓမ္မသင်္ဂီတိ-သည်၊ ဝါ-ကို၊ ကာတုံ-
ငှာ) န သက္ကာ-မတတ်ကောင်း။

ယဒိ ဧဝံ-အကယ်၍ ဤသို့ဖြစ်လတ်သော်၊ ဝါ-ယင်းသို့ဖြစ်လျှင်၊
[(တစ်နည်း) တေန အာယသ္မတာ-နှင့်၊ ဝိနာပိ-၍လည်း၊ ဓမ္မသင်္ဂီတိ-သည်၊
ဝါ-ကို၊ ကာတုံ-ငှာ၊ ယဒိ န သက္ကာ-အကယ်၍ မတတ်ကောင်းအံ့၊ ဧဝံသတိ-
ဤသို့မတတ် ကောင်းလတ်သော်၊] သေက္ခော-သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်သည်၊
သမာနောပိ-ဖြစ်ပါသော် လည်း၊ ဓမ္မသင်္ဂီတိယာ-သုတ် အဘိဓမ္မာကို
သံဂါယနာတင်ခြင်းအား၊ ဗဟူကာ ရတ္တာ-များသောလျော်သောကျေးဇူးကို
ပြုတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ထေရေန-အရှင်မဟာကဿပထေရ်သည်၊
ဥစ္စိနိတဗ္ဗော-ရွေးချယ်ထိုက်သည်၊ အဿ-ဖြစ်၏၊ အထ-ထိုသို့
ရွေးချယ်ထိုက်ပါလျက်၊ [“အထာတိ ပုစ္ဆာယံ”ဟု ပုစ္ဆာဝါကျ၌ပါသော အထကို
ပုစ္ဆာအနက်ဟောဟု ဋီကာသစ်၌ ဆို၏။] ကသွာ-အဘယ်ကြောင့်၊ န
ဥစ္စိနိတော-ရွေးချယ်တော်မမူအပ်သနည်း၊ ဣတိ-ဤကား အမေးတည်း၊...
ပရူပဝါဒဝိဝဇ္ဇနတော-သူတစ်ပါးတို့၏ စွပ်စွဲခြင်းကို ရှောင်ကြဉ်လိုခြင်းကြောင့်၊
(န ဥစ္စိနိတော-အပ်၊ ဣတိ-

ဒွါသီတိ သဟဿာနိ-တို့ကို၊ ဗုဒ္ဓတော-မှ၊ ဂဏှိ-ဒွေသဟဿာနိ-တို့ကို၊ ဘိက္ခုတော-မှ၊ ဂဏှိ-
ဣတိ ဧဝံ-ဤသို့၊ စတုရသီတိ သဟဿာနိ-တို့တည်း”ဟု အနက်ပေးကြ၏၊ သို့သော်
ထို အနက်အလိုအားဖြင့် “ဘုရားရှင်နှင့် ရဟန်းတော်တို့ ဟောအပ်သော တရားတို့တွင်
ရှင်အာနန္ဒာ သင်ယူပြီးသားတရားတော်သာ ချစ်သောင်းလေးထောင်”ဟု သိရ၍
“ဓမ္မက္ခန္ဓာ ပေါင်း ချစ်သောင်းလေးထောင် ရှိ၏”ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ကိုကား
မသိရသောကြောင့် အများက လက်မခံအပ်သော ကေစိဝါဒဟု ဆိုရသည်။

မှတ်ချက်။ ။ဤဂါထာသည် ဥပရိပုံ-ဂေါပကမောဂ္ဂလ္လာနသုတ်၌ မလာ၊ တိသနိပါတ်
အာနန္ဒထေရဂါထာ၌သာ လာသော ဂါထာတည်း၊ ထိုဂါထာ၏ အဋ္ဌကထာ၌ “အထ
ဧကဒိဝသံ ဂေါပကမောဂ္ဂလ္လာနော နာမ ဗြာဟ္မဏော ထေရံ ပုစ္ဆံ၊ တံ ဗဟုသုတောတိ
ဗုဒ္ဓဿ သာသနေ ပါကဋ္ဌော၊ ကိတ္တိကာ ဓမ္မာ တေ သက္ကာရာ ဘာသိတာ၊ တယာ စ
ဓာရိတာတိ၊ တဿ ထေရော ပဋိဝစနံ ဒေန္တော ဒွါသီတိ ဂါထာမာဟ”ဟု ဖွင့်၏၊ ထို့ကြောင့်
ထိုဂါထာကို အနက်ပေးရာ၌ “ဗြာဟ္မဏ”ဟု အာလုပ် ထည့်၍ ရေးက
အနက်ပေးကြသည်။

ဤကား အဖြေတည်း၊) ဟိ-ချဲ့၊ ထေရော-သည်၊ အာယသ္မန္တေ အာနန္ဒေ-
အရှင်အာနန္ဒာ၌၊ အတိဝိယ-အလွန်သာလျှင်၊ [ဝိယသဒ္ဓါ ဧဝံအနက်ဟော။]
ဝိဿတ္ထော-အကျွမ်းဝင်သည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ တထာ ဟိ-ထိုစကားမှန်၏၊
နံ-ထိုအရှင်အာနန္ဒာကို၊ သိရသ္မိ-ဦးခေါင်း၌၊ ပလိတေသု-ဆံဖြူ တို့သည်၊
ဇာတေသုပိ-ပေါက်ကုန်သော်လည်း၊ ဝါ-ပေါက်ရာအခါကျတောင်မှ လည်း၊
အယံ ကုမာရကော-ဤဦးပဉ္စင်းကလေးသည်၊ မတ္တံ-ကိုယ့်ပမာဏကို၊ န
အညာသိ-မသိတတ်လေစွ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ကုမာရကဝါဒေန-ကုမာရကဟု
ပြောဆိုကြောင်းစကားဖြင့်၊ ဝါ-ကုမာရကဟူသော အသုံးအနှုန်းဖြင့်၊ သြဝဒတိ-
ပြောဆိုဆုံးမတော်မူ၏။ [နဝါယံ ကုမာရကော မတ္တမညာသိတိ ဧတ္ထ ဝါသဒ္ဓေါ
ပဒုရုဇဏော - မီကာသစ်။]

တထာ ဟိ။ ။“တထာ ဟိမှာ၊ ဉပက၊ ရံခါ ချဲ့မြီစွ”ဟူသော နိယာမနှင့်အညီ
ပါရာဇိကဏ်ဘာသာမီကာ၌ အနက်ပေးပုံကို ပြထားပြီ... “တထာ ဟိဟု၊ ရှိသည့်ပုဒ်ဆုံး၊
ခုနစ်လုံး၊ ကျေသုံး ဝိဘတ္တိ”ဟူသော နိယာမနှင့်အညီ တထာပုဒ်၌ ဝိဘတ်ခုနစ်လုံး
ကျေပုံကို ပြ၍ အနက်ကျယ်ပေးကြသေး၏။ ထိုပေးပုံကို ကျေးဇူးရှင်ဆရာတော်၏
ပုဏ္ဏုချနည်း နိဿယ၌ ရှုကြပါလေ၊ ဤ၌ အကျဉ်းမျှ ပြပါမည်။

ပဌမာကျေပုံ။ ။ထေရောဟိ ပေ၊ အဟောသီတိ-ဟူသော၊ ယံ ဝစနံ-ကို၊ မယာ
ဝုတ္တံ၊ တထာ (တံ ဝစနံ)-ထိုစကားသည်၊ ဟိ (သစ္စံ)-မှန်၏။ [“ဟိ ယုတ္တံ-
သင့်၏” ဟုလည်း ပေးပါ။]

ဒုတိယာကျေပုံ။ ။ထေရော ဟိ ပေ၊ အဟောသီတိ-ဟူသော၊ ယံ ဒဋ္ဌိယဝစနံ-
အကြင် ဒဋ္ဌိယစကားကို၊ မယာ ဝုတ္တံ၊ တထာ (တံ ဒဋ္ဌိယဝစနံ)-ကို၊ ဟိ (ဒဋ္ဌိ
ကရိယာမိ)-ခိုင်မြဲအောင် ပြုဦးအံ့။ [ဝိတ္ထာရဖြစ်လျှင် ယံ ဝစနံ-အကြင်
သင်္ခေပစကားကို၊ မယာ ဝုတ္တံ၊ တထာ တံ ဝစနံ-ကို၊ “ဟိ (ဝိတ္ထာရေယာမိ)”ဟု
ဆိုပါ၊ ဤ၌ကား ဝိတ္ထာရ ဆိုရလောက်အောင် မကျယ်ချေ။]

တတိယာကျေပုံ။ ။ယေန ကာရဏေန-ကြောင့်၊ ထေရော အာယသ္မန္တေ အာနန္ဒေ
အတိဝိယ ဝိဿတ္ထော အဟောသိ၊ တထာ ဟိ (တေန ဧဝံ ကာရဏေန)-ထို
အကြောင်းကြောင့်ပင်၊ နံ-ထိုအရှင်အာနန္ဒာကို၊ ပေ ၊ သြဝဒတိ-
ပြောဆိုဆုံးမတော် မူ၏။ [အကျွမ်းဝင်သောကြောင့် ဤကဲ့သို့ ဆုံးမသည်-
ဟူလို။]

စတုတ္ထိကျေပုံ။ ။ထေရော ဟိ ပေ၊ အဟောသီတိ-ဟူသော၊ ယံ ဉပယုဝစနံ-
အကြင် ဉပကဖြင့် သိစေအပ် သိစေထိုက်သောစကားကို၊ မယာ ဝုတ္တံ၊ တထာ
(တဿ ဉပယုဝစနဿ)-အား၊ အ နုရူပံ-လျော်သော၊ ဉပကံ-သိစေတတ်သော
စကားကို၊ ဟိ (ဥဒ္ဓရိတွာ ဒဿေမိ)-ထုတ်၍ ပြဦးအံ့၊ [သာကေစကားဖြစ်လျှင်
“ယံ သာဓု ဝစနံ-အကြင် သက်သေဖြင့် ပြီးစေထိုက်သော စကားကို၊ မယာ
ဝုတ္တံ၊ တထာ (တဿ သာဓုဝစနဿ) အနုရူပံ သာကေ ဟိ (ဥဒ္ဓရိတွာ
ဒဿေမိ)”ဟု ဆိုနိုင်၏၊ ဤ၌ကား သာကေ မဖြစ်လောက်။]

စ-သည်သာမကသေး၊ အာယသ္မာ-အရှင်အာနန္ဒာသည်၊ သကျကုလပုသုတော-သင်္ကဏ်ဝင်မင်းမျိုး၌ မွေးဖွားသော၊ (တစ်နည်း) သကျကုလပုသုတော-သင်္ကဏ်ဝင်မင်းမျိုး၏အဖြစ်ဖြင့် ထင်ရှားသော၊ တထာဂတဿ-မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဘာတာ-ညီတော်ဖြစ်သော၊ စူဠပိတုပုတ္တော-ဘထွေးတော်သားတည်း၊ တတ္ထ (သတိ)-ထိုသို့ဖြစ်လတ်သော်၊ [(တစ်နည်း) တတ္ထ-ထိုဝိဿတ္တ၏အဖြစ်၊ သကျကုလပုသုတတထာဂတဘာတုစူဠပိတုပုတ္တ၏အဖြစ်သည်၊ သတိ-ဖြစ်လတ်သော်၊ (ဥပဝဒေယျံ၌ စပ်၊) (တစ်နည်း) တတ္ထ-ထိုဝိဿတ္တ၏အဖြစ်၊ သကျကုလပုသုတ တထာဂတဘာတုစူဠပိတုပုတ္တ၏အဖြစ်ကြောင့်၊] ကေစိ-အချို့ကုန်သော၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ ဆန္ဒာ-ချစ်ခြင်းကြောင့်၊ အာဂမနံ ဝိယ-ဖြစ်ခြင်းကိုကဲ့သို့၊ (တစ်နည်း) ဆန္ဒာဂမနံ ဝိယ-ဆန္ဒာဂတိလိုက်ခြင်းကိုကဲ့သို့၊ မညမာနာ-မှတ်ထင်ကြကုန်သည်၊ (ဟုတွာ-၍၊) (ဥပဝဒေယျံ၌ စပ်၊) ဗဟု-များစွာကုန်သော၊ အသေကွပ်ပဋိသန္ဓိဒါပတ္တေ-

ပဉ္စမိကျေပုံ။ ။ယသ္မာ-ကြောင့်၊ ထေရော-သည်၊ ပေ ၊ အဟောသိ-ပြီ၊ တထာ ဟိ (တသ္မာ ဧဝ) -ထို့ကြောင့်ပင်၊ နံ-ကို၊ ပေ ၊ ဩဝဒတိ။ [“တထာ ဟိ (တတော ဧဝ)” ဟုလည်း ဆိုနိုင်ပါသည်။]

ဆဋ္ဌိကျေပုံ။ ။ထေရော ဟိ၊ပေ၊အဟောသီတိ-ဟူသော၊ ယံ ဉာယုဝစနံ-ကို၊ မယာ ဝုတ္တံ၊ တထာ (တဿ ဉာယုဝစနဿ)-၏၊ ဉာပကံ-ဉာပကစကားကို၊ ဟိ (ဥဒ္ဓရိတွာ ဒဿေမိ)။ [သာကေဖြစ်နိုင်ရာ၌ “ယံ သာဓုဝစနံ”ဟုလည်းကောင်း၊ “တထာ (တဿ သာဓုဝစနဿ)-၏၊ သာကေ-သာကေကိုလည်းကောင်း ဆိုနိုင်၏။]

သတ္တမိကျေပုံ။ ။ထေရော ဟိ၊ပေ၊အဟောသီတိ-ဟူသော၊ ယံ လက္ခဝစနံ-အကြင် မှတ်သားထိုက်သော လက္ခစကားကို၊ မယာ ဝုတ္တံ၊ တထာ (တသ္မိ လက္ခဝစနေ)-၌၊ လဗ္ဘမာနံ-ရထိုက်သော၊ လက္ခဏဝစနံ-မှတ်သားကြောင်း စကားကို၊ ဟိ (ဥဒ္ဓရိတွာ ဒဿေမိ)၊ [လက္ခနေရာ၌ “ဉာယု”ဟုလည်းကောင်း၊ လက္ခဏနေရာ၌ “ဉာပက” ဟုလည်းကောင်းဆိုနိုင်၏၊ သာကေဖြစ်လျှင် “သာဓု၊ သာကေ”ဟုဆိုပါ။]

၂

သကျကုလပုသုတော စာပံ။ ။ဝိဿတ္တဖြစ်ခြင်းဟူသော အကြောင်းမှတစ်ပါး အခြားအကြောင်းကို ပြလိုသောကြောင့် “သကျကုလပုသုတော စ”ဟု မိန့်သည်၊ ထို့ကြောင့် ဤစသဒ္ဓါသည် “ရှေ့အကြောင်းသာမက၊ သကျကုလပုသုတ စသော အကြောင်းတစ်မျိုး လည်း ရှိသေး၏”ဟု ပြသော သမုစ္စယဇောတကတည်း၊ “စ-သည်သာမကသေး”ဟု ပေးပါ၊ [ဤဝါကျသည် သမုစ္စယဝါကျ၊ ရှေ့ “ထေရော၊ပေ၊ဝိဿတ္တော အဟောသိ”ဝါကျကား သမုစ္စေတဗ္ဗဝါကျ၊ စသဒ္ဓါသည် သမုစ္စယဇောတကဟု ခွဲပါ၊ ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ၌ “စ-ဆက်ဦးအံ့”ဟု ပေးခဲ့သည်ကို ပြင်ပါ။]

အသေကွပ်ပဋိသန္ဓိဒါပတ္တေ။ ။အသေကွပ်ဘူတာ-အသေကွပ်ဖြစ်၍ ဖြစ်သော+ ပဋိသန္ဓိဒါ-ပဋိသန္ဓိဒါဉာဏ်တည်း၊ တံ + ပတ္တာတိ တထာ၊- ဋီကာ၊ ဤအလို ပဋိသန္ဓိဒါဉာဏ် သည် သေကွပ်ပဋိသန္ဓိဒါ၊ အသေကွပ်ပဋိသန္ဓိဒါဟု နှစ်မျိုးရှိ၏၊ ထိုတွင် အသေကွပ်ပဋိသန္ဓိဒါသို့ ရောက်သူကို

အသေကွဖြစ်၍ ပဋိသမ္ဘိဒါသို့ ရောက်ပြီးကုန်သော၊ ဘိက္ခု- တို့ကို၊ ထပေတွာ- ချန်ထား၍၊ သေကွပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တိ-သေကွဖြစ်၍ ပဋိသမ္ဘိဒါသို့သာ ရောက်သော၊ အာနန္ဒ-ကို၊ ထေရော-ထေရ်သည်၊ ဝါ-ထေရ်ကြီးနယ်၊ ဥစ္စိုနိ- ရွေးချယ်ဘိ၏၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဥပဝဒေယျ-စွပ်စွဲကုန်ရာ၏၊ တံ ပရူပဝါဒ-ထို သူတစ်ပါးတို့၏ အမှတ်လွဲ၍ စွပ်စွဲခြင်းကို၊ (ထိုသူတစ်ပါးတို့၏ အမှတ်လွဲ၍ စွပ်စွဲမည့်အရေးကို) ပရိဝုဇ္ဈန္တော-ရှောင်ကြဉ်လိုသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ န ဥစ္စိုနိ ဌှပ်စပ်၊) [“ဟေတွတ္ထေ အန္တသဒ္ဓေါ”-ဋီသစ်၊] အာနန္ဒ-ကို၊ ဝိနာ-ကြဉ်၍၊ ဓမ္မသံဂီတိ-သုတ် အဘိဓမ္မာကို သံဂါယနာတင်ခြင်းသည်၊ ဝါ-ကို၊ ကာတု- ငှာ၊ န သက္ကာ-ကောင်း၊ ဘိက္ခုနံယေဝ-တို့၏သာလျှင်၊ အနုမတိယာ- လျော်စွာသိခြင်းအားဖြင့်၊ ဝါ-အလိုက်သိစွာ တောင်းပန်ခြင်းအားဖြင့်၊ န- ထိုအာနန္ဒာကို၊ ဂဟေဿာမိ-ယူရတော့အံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံတော်မူ၍၊ န ဥစ္စိုနိ- ရွေးချယ်တော်မမူ၊ အထ-တစ်ပါးလျော့ငါးရာတို့ကို ရွေးချယ်ပြီးဖြစ်ရာ ထိုအခါ၌၊ သယမေဝ-မိမိတို့ အလို အလျောက်သာလျှင်၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ အာနန္ဒဿ- ၏၊ အတ္ထာယ-အကျိုးငှာ၊ ထေရ်-ကို၊ ယာစိသု-တောင်းပန်ကြကုန်ပြီ။

ယထာဟ-အဘယ်ကဲ့သို့၊ မိန့်တော်မူသနည်း၊ ဘိက္ခု အာယသ္မန္တံ မဟာကဿပံ၊ ပေ၊ ဥစ္စိုနတူတိ-ဘိက္ခုပေ၊ ဥစ္စိုနတူဟူ၍၊ (အာဟ-ပြီ၊) [“ဥဿာဟံ ဇနေသိ၊ ယထာဟ”တုန်းကအတိုင်း အနက်ကျယ်လည်း ပေးပါ။] ဘိက္ခု-တို့သည်၊ အာယသ္မန္တံ မဟာကဿပံ-ကို၊ ဧတံ-ဤစကားကို၊ အဝေါစုံ- လျှောက်ကြကုန်ပြီ၊ (ကိ-နည်း၊) ဘန္တေ-အရှင်ဘုရား၊ အယံ အာယသ္မာ အာနန္ဒော-သည်၊ သေက္ခော-သည်၊ ကိဉ္ဇာပိ ဟောတိ-အကယ်၍ကား ဖြစ်ပါ၏၊ (တထာပိ-ထိုသို့ သေကွဖြစ်ပါ သော်လည်း၊ ဥစ္စိုနတူ၌ စပ်၊) ဆန္တာ- ချစ်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဒေါသာ-မုန်းခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ မေဟာ - မသိ ခြင်း ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဘယာ - ကြောက်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ အဂတိ-မရောက်ထိုက်သောအမှုသို့၊ ဂန္တိ- ရောက်ခြင်းငှာ၊ အဘဗ္ဗော-မထိုက်ပါ၊ စ-အဂတိ မလိုက်ရုံသာ မကသေး၊ (ဝါကျ သမုစ္စယဇောတက) အနေန-ဤအရှင်အာနန္ဒသည်၊ ဘဂဝတော-၏၊ သန္တိကေ-အထံတော်၌၊ ဓမ္မော စ-သုတ် အဘိဓမ္မာကိုလည်းကောင်း၊ ဝိနယော စ-ကိုလည်း ကောင်း၊ ဗဟုံ-များစွာ၊ [ကြိယာဝိသေသနဖြစ်၍ “ဗဟုံ စ”ဟု ရှိမှ ကောင်းသည်၊]

“အသေကွပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တိ”ဟု ဆိုသည်၊ “အသေကွပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တိ-အသေကွ ဖြစ်သော ပဋိသမ္ဘိဒါသို့ ရောက်ကုန်သော”ဟု ပေးပါ၊ (တစ်နည်း) အသေကွာ စ+ တေ + ပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တိ စာတိ ဝါ တထာ၊ တာဒိသေ - မီကာ၊ ဤအလို “အသေကွပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တိ ဖြစ်ကုန်သော”ဟု ပေးပါ၊ နိဿယ၌ကား “အသေကွာ + ဟုတ္တာ + ပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တိ” ဟု ဟုတ္တာပုဒ် အကျေကြ၍ ပေးလိုက်သည်။

ပရိယတ္တော-သင်ယူအပ်ပါပြီ။ ဘန္တေ-ရား၊ တေနဟိ-တိုက်တွန်းပါ၏။ ထေရော-သည်။ အာယသ္မန္တံ အာနန္ဒ-ကိုလည်း၊ ဥစ္စိနတု-မူပါ။ (ဣတိ-သို့၊ အဝေါစုံ-ကုန်ပြီ၊ ဣတိတစ်လုံး အကျေကြ်)၊ အထ-တောင်းပန်ကြရာ ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မာ မဟာကဿပေါ-သည်။ အာယသ္မန္တံ အာနန္ဒ-ကိုလည်း၊ ဥစ္စိနိ-ရွေးချယ်တော် မူပြီ။ [နိဂုံးကို ပြလို၍ ဧဝံစသည် မိန့်၊] ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ ဘိက္ခုန-တို့၏။ အန မတိယာ-လျော်စွာသိခြင်းအားဖြင့်၊ ဝါ-အလိုက်သိစွာ တောင်းပန်ခြင်းအားဖြင့်၊ ဥစ္စိနိတေန-ရွေးချယ်အပ်ပြီးသော၊ ဝါ-ရွေးချယ်၍ယူအပ်ပြီးသော၊ [ဥစ္စိနိတွာ ဂဟိတေန၊] တေန အာယသ္မတာ-ထိုအရှင်အာနန္ဒာနှင့်၊ သဒ္ဓိ-ကွ၊ ပဉ္စထေရ သတာနိ-ငါးရာသောထေရ်တို့သည်၊ အဟေသု-ဖြစ်ကုန်ပြီ။ [ဋီကာသစ်၌ “အပိ စ-ဧဝံ ၊ပေ၊ ဥစ္စိနိတိ နိဂမနံ၊ တေနာယသ္မတာတိအာဒိ ပန သန္နိဋ္ဌာနဂဏန ဒဿနံတိပိ ဝဒန္တိ”ဟု တစ်နည်းပြသေး၏။ ထိုအလို “ဥစ္စိနိ”နောင် ပိုဒ်ခတ်၍ “ဥစ္စိနိ-ပြီ”ဟု စကားဖြတ်ပြီးမှ “တေန အာယသ္မတာ”စသည် ဆက်၊ “တေန” တစ်ခုလည်း ပိုသည်-ဟု ဆိုလိုသည်။]

[ယခုအခါ သံဂါယနာတင်ရာဒေသစသည် ရွေးချယ်ပုံကို ပြလိုသောကြောင့် အထ ခေါ စသည်ကို မိန့်၊] အထ ခေါ-ထိုအခါ၌၊ (သံဂါယကရဟန်းတော်တို့ကို ရွေးချယ်ပြီးရာ ထိုအခါ၌) ထေရာနံ-ကုန်သော၊ ဘိက္ခုနံ-တို့၏။ ဧတံ (ပရိ ဝိတက္ကနံ)-ဤ အကြံသည်၊ ဝါ-ဤ အတိုင်အပင်သည်၊ [ဧတံ ပရိဝိတက္ကနံ အဟောသိ၊ နုသဒ္ဓေန ဟိ ပရိဝိတက္ကနံ ဒဿေတိ၊-ဋီကာသစ်၊ သို့သော် ကြံရုံဖြင့် မပြီး၊ အကြံအတိုင်း တိုင်ပင်မှ ကိစ္စပြီးမည်၊ ထို့ကြောင့် “တိုင်ပင်”ဟုလည်း ပေးပါသည်၊] (ကိ-နည်း)၊ မယံ-တို့သည်၊ ကတ္ထ-အဘယ်အရပ်၌၊ ဓမ္မဉ္စ-ကိုလည်း ကောင်း၊ ဝိနယဉ္စ-ကိုလည်းကောင်း၊ သံဂါယယျာမ န ခေါ-သံဂါယနာတင်ကုန် ရာအံ့နည်း၊ ဣတိ-ဤအကြံသည်၊ ဝါ-ဤအတိုင်အပင်သည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ အထ-တိုင်ပင်ကြရာ ထိုအခါ၌၊ ထေရာနံ-ကုန်သော၊ ဘိက္ခုနံ-တို့၏။ ဧတံ-ဤ ကြံသည်၊ ဝါ-ဤအဆုံးအဖြတ်သည်၊ အဟောသိ-ဖြစ်ပြန်ပြီ၊ (ကိ)၊ ရာဇဂဟံ-ရာဇဂြိုဟ်မြို့သည်၊ ဝါ-ရာဇဂြိုဟ်မြို့၏ အနီးပတ်ဝန်းကျင်သည်၊ [ရာဇဂဟန္တိ ရာဇဂဟသာမန္တံ ဂဟေတွာ ဝုတ္တံ၊] မဟာဂေါစရံ-ကျယ်ဝန်းသောဆွမ်းခံရာအရပ် ရှိ၏။ ပဟူတသေနာသနံ-များသော ကျောင်းအိပ်ရာ နေရာ ရှိ၏။ မယံ-တို့သည်၊ ရာဇဂဟေ-၌၊ ဝဿံ-မိုးလပတ်လုံး၊

မဟာဂေါစရံ ပဟူတသေနာသနံ။ ။တန်ခိုးကုဒ္ဒိပါဒ် ကြီးမားတော်မူကြသော အရှင်မဟာကဿပ အစရှိသော ရဟန္တာ မထေရ်မြတ်တို့သည် သံဂါယနာတင်သောအခါ ဒါယကာ ဒါယိကာမတို့အား တည်းခိုဖို့ရန် ကျောင်းဆောက်ခြင်း၊ ဆွမ်းကွမ်းပို့ခြင်းစသည် အားဖြင့် အထူးတာဝန်ပေးတော်မူမူလိုကြ၊ ထို့ကြောင့် ကျောင်းနေရာများ၍ နေ့စဉ် ဆွမ်းခံ စားဖို့ရန် လွယ်ကူသော ရာဇဂြိုဟ်မြို့ကို သံဂါယနာတင်ရာ ဌာနအဖြစ်ဖြင့် ရွေးချယ်တော် မူကြသည်။

ဝသန္တာ-နေကုန်လျက်၊ ဓမ္မဉ္စ-ကိုလည်း ကောင်း၊ ဝိနယဉ္စ-ကိုလည်းကောင်း၊ ယန္တူန သံဂါယေယျာမ-အကယ်၍ သံဂါယနာ တင်ကြရပါမူကား ကောင်းလေစွ၊ အညေ-အခြားကုန်သော၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ ရာဇဂဟေ-၌၊ ဝသံ-ဝါသို့၊ ယန္တူန န ဥပဂစ္ဆေယျ-အကယ်၍ မကပ်ရောက်ပါ ကုန်မူကား ကောင်းလေစွ၊ ဣတိ-ဤအကြံသည်၊ ဝါ-ဤအဆုံးအဖြတ်သည်၊ အဟောသိ-ဖြစ်ပြန်ပြီ။

ပန-ပရိဟာရပက္ခမှတစ်ပါး၊ စောဒကပက္ခကို ဆိုဦးအံ့၊ ကသ္မာ-ကြောင့်၊ နေသံ-ထိုထေရ်တို့၏၊ ဧတံ-ဤအကြံသည်၊ ဝါ-ဤအဆုံးအဖြတ်သည်၊ အဟောသိ-ဖြစ်ရသနည်း၊ အမှာကံ-ငါတို့၏၊ ဣဒံ ပန ထာဝရကမ္မံ-ဤထာဝရအမှုကို၊ ဝါ-ဤအရည်တည်တံ့ကြောင်းအမှုကို၊ [ပါရာဇိကဏ်၌ ပန မပါ၊ ဣဒံ ဟုသာ ရှိ၏၊ ထာဝရကမ္မန္တံ စိရဋ္ဌာယံကမ္မံ၊] ကောစိ-တစ်စုံတစ်ယောက်သော၊ ဝိသဘာဂ ပုဂ္ဂလော-သုဘဒ္ဒအလား ကွဲပြားသောသဘောရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ [ဝိသဘာဂ ပုဂ္ဂလောတိ သုဘဒ္ဒသဒိသော၊] သံဃမဇ္ဈံ-သံဃဒုအလယ်သို့၊ ပဝိသိတွာ-ဝင်၍၊ ဥက္ကောဋေယျ-လှုပ်ချောက်ချားရာ၏၊ ဝါ-တားမြစ်ရာ၏၊ ဣတိ-ဤသို့၊ စိုးရိမ်ခြင်း ကြောင့်၊ ဧတံ-သည်၊ ဝါ-သည်၊ အဟောသိ-ပြီ။

အထ-ထိုမှနောက်၌၊ (တစ်နည်း) အထ-ဆုံးဖြတ်ပြီးရာ ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မာ မဟာကဿပေါ- အရှင်မဟာကဿပသည်၊ ဥတ္တိဒုတိယေန-ဥတ်ဟူသော နှစ်ကြိမ်မြောက်ရှိသော၊ ကမ္မေန-ကမ္မဝါဖြင့်၊ သာဝေသိ-ကြားသိစေပြီ၊ (ကိ-အဘယ်သို့ ကြားသိစေသနည်း၊) အာဂုသော-ငါ့ရှင်တို့၊ သံဃော-သံဃာတော် သည်၊ မေ-ငါ၏၊ (ဝစနံ-ကို) သုဏာတု-နားစိုက်ပါလော၊ သံဃဿ-၏၊ (ကမ္မံ-သံဂီတိဒေသဥစ္စိနနကံ၊ သံဂါယကသမ္ပတိကံ၊ အညနိဝါရဏကံသည်၊) ပတ္တကလ္လံ-

ဥတ္တိဒုတိယေန ကမ္မေန။ ။ “ကရောတိ အနေနာတိ ကမ္မံ”နှင့်အညီ ကံပြုကြောင်း ဖြစ်သော ကမ္မဝါစာ (ကံပြုကြောင်းစကား)ကို “ကမ္မံ”ဟု ခေါ်၏၊ ထိုကမ္မကို ရေတွက်သော အခါ နောက်ပြန်ရေတွက်ရ၏၊ ဥပမာ-“အဋ္ဌမကော သောတာပန္နော”ဟူရာ၌ ရဟန္တာမှစ၍ နောက်ပြန်ရေတွက်ရသောကြောင့် သောတာပန်သည် အဋ္ဌမက (ရှစ်ယောက်မြောက်)ဖြစ်ရ သကဲ့သို့တည်း၊ ထို့ကြောင့် “ကမ္မဝါစာတစ်ကြိမ်၊ ဥတ်”ဟု ရေတွက်လျှင် ဥတ်သည် ဒုတိယ ဖြစ်၏၊ “ဥတ္တိဒုတိယာ ယဿာတိ ဥတ္တိဒုတိယံ (ကမ္မံ)၊ [ကမ္မဝါစာ လေးကြိမ်ရှိရာ၌ ဥတ္တိစတုတ္ထကမ္မံ”ဟု ခေါ်သည်။]

မှတ်ချက်။ ။ဤ ကမ္မဝါစာသည် ပဉ္စသတိကသံဂီတိက္ခန္ဓက၌ ပါ၏၊ ထို့ကြောင့် ပါရာဇိကဏ်အဋ္ဌကထာ၌ ဤနေရာဝယ် ဤကမ္မဝါစာကို မပြတော့၊ “ပဉ္စသတိကသံဂီတိ က္ခန္ဓက၌ တွေ့ရလိမ့်မည်”ဟု သဘောထားဟန်တူသည်၊ ဤအဋ္ဌကထာကား နောက်၌ ဤ ကမ္မဝါစာ လာမည်မဟုတ်သောကြောင့် ထိုပါဠိတော်မှ ယူ၍ ပြထားဟန်တူသည်၊ သို့သော် ဤကမ္မဝါစာ၏အနက်ကို မှီကာတို့ မဖွင့်ကြသောကြောင့် နောက်ဆရာများလက်ထက်မှ ထည့်ထားအပ်သည်ဟုသော်လည်း ကြံသင့်ပါသည်။

လျှောက်ပတ်သောအခါ ရှိသည်။ ယဒိ (သိယာ)-အကယ်၍ဖြစ်အံ့၊ (ဧဝံသတိ-
 ဤသို့ဖြစ်လတ်သော်၊) သံယော-သံဃာတော်သည်။ အညေဟိ-
 တစ်ပါးကုန်သော၊ ဘိက္ခုဟိ-တို့သည်။ ရာဇဂဟေ-၌၊ ဝဿ-မိုးလပတ်လုံး၊ န
 ဝသိတဗ္ဗ-မနေရာ၊ ဝါ-မနေရ၊ ဣတိ-ဤသို့ တားမြစ်၍၊ [“ဝတ္တာ-ဆို၍”ဟု
 ဆရာတို့ ထည့်ကြသည်။] ဣမာနိ ပဉ္စ ဘိက္ခုသတာနိ-
 ဤငါးရာသောရဟန်းတို့ကို၊ ရာဇဂဟေ-၌၊ ဝဿ-လုံး၊ ဝသန္တေ-နေကုန်လျက်၊
 ဓမ္မဉ္စ-ကိုလည်းကောင်း၊ ဝိနယဉ္စ-ကိုလည်းကောင်း၊ သံဂါယိတုံ-ငှာ၊ သမ္ပန္နေယျ-
 သမုတ်ရာပါ၏၊ ဧသ-ဤသည်ကာ၊ ဥတ္တိ-ဥတ် တည်း၊ ဝါ-သံဃာတော်ကို
 သိစေကြောင်းစကားတည်း။

ကမ္မဝါစာ အာဝုသော-တို့၊ သံယော-သည်၊ မေ-၏၊ (ဝစနံ)၊
 သုဏှာတိ- လော၊ သံယော အညေဟိ-ကုန်သော၊
 ဘိက္ခုဟိ- တို့သည်၊ ရာဇဂဟေ-၌၊ ဝဿ-လုံး၊ န ဝသိတဗ္ဗ-ရာ၊ ဝါ-ရ၊ ဣတိ-
 ၍၊ ဣမာနိ ပဉ္စ ဘိက္ခု သတာနိ-တို့ကို၊ ရာဇဂဟေ-၌၊ ဝဿ-လုံး၊ ဝသန္တေ-
 ကုန်လျက်၊ ဓမ္မဉ္စ-ကိုလည်း ကောင်း၊ ဝိနယဉ္စ-ကိုလည်းကောင်း၊ သံဂါယိတုံ-
 ငှာ၊ သမ္ပန္နတိ-သမုတ်ပါ၏၊ ယဿ အာယသ္မတော-အကြင် အရှင်အား၊
 အညေဟိ-ကုန်သော၊ ဘိက္ခုဟိ-တို့သည်၊ ရာဇဂဟေ-၌၊ ဝဿ-လုံး၊ န ဝသိတဗ္ဗ-
 ရာ၊ ဝါ-ရ၊ ဣတိ-၍၊ ဣမေသံ ပဉ္စန္ဒ ဘိက္ခု သတာနိ-တို့ကို၊ (သမ္ပတိ၌ စပ်၊)
 ရာဇဂဟေ-၌၊ ဝဿ-လုံး၊ ဝသန္တာနိ-ကုန်လျက်၊ ဓမ္မဉ္စ-ကိုလည်းကောင်း၊ ဝိနယဉ္စ-
 ကိုလည်းကောင်း၊ သံဂါယိတုံ-ငှာ၊

ဝသန္တာ ဝသန္တာနံ။ ။ “ဣမာနိ ပဉ္စဘိက္ခုသတာနိ”ကို ငဲ့၍ “ဝသန္တာနိ”ဟု ပြင်ကြ၏။
 သို့သော် “ပဉ္စဘိက္ခုသတာနိတိ ဂဏနဝသေန ဝတ္တာ ဝဿ ဝသန္တာတိ ပုဂ္ဂလနိဒ္ဒေသော
 ကတော”ဟူသော ဝဇီရဗုဒ္ဓိ (ပဉ္စသတိက သံဂီတိက္ခန္ဓက)ဋီကာကို ထောက်လျှင် ပုဂ္ဂလကို
 ညွှန်ပြသော “ဝသန္တာ”သာ ရှေးပါဌ်ဖြစ်ဟန် တူ၏။ သို့သော် “သမ္ပနေယျ၊ သမ္ပနတိ”တို့၌
 စပ်ခိုက် အဝုတ္တကံ ဖြစ်သောကြောင့် “ဝသန္တေ”ဟု ရှိမှ သဒ္ဒါနေကောင်းသည်။ “ပဉ္စန္ဒ
 ဘိက္ခုသတာနိ”ဟု ရှိရာ၌ကား “ဝသန္တာနံ”ဟု ရှိခြင်း၊ နိဂုံး၌ “သမ္ပတာနိ”ဟု ရှိခြင်းသည်
 စာသွားကောင်း၏။

မုတိချက်။ ။ ဤကမ္မဝါစာကို “ဣမာနိ ပဉ္စဘိက္ခုသတာနိ”ကို ထောက်၍ သံဂါယက
 (သံဂါယနာတင်မည့်) ရဟန်းတော်များကို သမုတ်သော ကမ္မဝါစာဟုလည်း ဆိုနိုင်၏။
 “ရာဇဂဟေ ဝဿ ဝသန္တာ”ကို ထောက်၍ သံဂီတိဒေသကို သမုတ်သော
 ကမ္မဝါစာဟုလည်း ဆိုနိုင်၏။ “န အညေဟိ၊ ပေ၊ ဝသိတဗ္ဗ”ကို ထောက်၍
 “အညဘိက္ခုနိဝါရဏကမ္မဝါစာ”ဟု လည်း ဆိုနိုင်သည်။ [ကမ္မဝါစာအတွင်း၌
 ယဿာယသ္မတော ခမတိ၊ ဣမေသံ၊ ပေ၊ ဝသိတဗ္ဗတိ”ဝါကျမှ “ဣမေသံ၊ ပေ၊
 ဝသိတဗ္ဗ”ပုဒ်တို့ကို “ယဿနက္ခမတိ”ဝါကျ၌လည်း ကောင်း၊ နိဂုံးဝယ် “ခမတိ သံဃဿ”
 ဝါကျ၌လည်းကောင်း လိုက်စေ၍ အနက်ပေးမှ အဓိပ္ပာယ် ပြည့်စုံ၏။ ထို့ကြောင့်
 ကမ္မဝါစာတိုင်းဝယ် ဤအတိုင်း အနက်ပေးရပါသည်။ ကမ္မဝါစာအတွင်း၌ မကျေနပ်သော
 ရဟန်းတော် တစ်ပါးပါးကို ရည်ရွယ်၍ “ယဿာ ယသ္မတော”ဟု ဆို၏။ နိဂုံး၌ကား
 သံဃာတော်အားလုံးပင် ကျေနပ်သည့် လက္ခဏာဖြင့် ဆိတ်ဆိတ်နေကြသောကြောင့်
 “ခမတိ သံဃဿ”ဟု ဆိုသည်။]

သမ္မုတိ (သမ္မုတိ)-သမုတ်ခြင်းသည်။ ခမတိ-နှစ်သက်၏။ သော အာယသ္မာ-
ထိုနှစ်သက် သော အရှင်သည်။ တုဏှိ-ဆိတ်ဆိတ်။ အဿ-ဖြစ်ရာ၏။ ယဿ
(အာယသ္မ တော)-အား။ (အညေဟိ-ကုန်သော၊ ဘိက္ခုဟိ-တို့သည်။
ရာဇဂဟေ-၌၊ ဝဿ-လုံး၊ န ဝသိတဗ္ဗ-ရာ၊ ဝါ-ရ၊ ဣတိ-၍၊ ဣမေသံ ပဉ္စန္ဒ
ဘိက္ခုသတာနံ-တို့ကို၊ ရာဇဂဟေ-၌၊ ဝဿ-လုံး၊ ဝသန္တာနံ-ကုန်လျက်၊ ဓမ္မဉ္စ
ကိုလည်းကောင်း၊ ဝိနယဉ္စ-ကိုလည်းကောင်း၊ သံဂါယိတုံ-ငှာ၊ သမ္မုတိ(သမ္မုတိ)-
သမုတ်ခြင်းသည်။) န ကမ္မတိ-မနှစ်သက်။ သော အာယသ္မာ-
ထိုမနှစ်သက်သောအရှင်သည်။ ဘာသေယျ-ပြောရာပါ၏။ ဝါ-ပြောပါလေ။

နိဗ္ဗာန် သံယေန-သံဃာတော်သည်။ အညေဟိ-ကုန်သော၊ ဘိက္ခုဟိ-တို့
သည်။ ရာဇဂဟေ-၌၊ ဝဿ-လုံး၊ န ဝသိတဗ္ဗ-ရာ၊ ဝါ-ရ၊ ဣတိ-
၍၊ ဣမာနိ ပဉ္စ ဘိက္ခုသတာနိ-တို့ကို၊ ရာဇဂဟေ-၌၊ ဝဿ-လုံး၊ ဝသန္တာ-
ကုန်လျက်၊ ဓမ္မဉ္စ-ကိုလည်း ကောင်း၊ ဝိနယဉ္စ-ကိုလည်းကောင်း၊ သံဂါယိတုံ-
ငှာ၊ သမ္မုတိ(သမ္မုတိ)-သမုတ်အပ်ပါကုန်ပြီ။ သံဃဿ-သံဃာအား၊ (အညေဟိ-
ကုန်သော၊ ဘိက္ခုဟိ-တို့သည်။ ရာဇဂဟေ-၌၊ ဝဿ-လုံး၊ န ဝသိတဗ္ဗ-ရာ၊
ဝါ-ရ၊ ဣမေသံ ပဉ္စန္ဒ ဘိက္ခုသတာနံ-တို့ကို၊ ရာဇဂဟေ-၌၊ ဝဿ-လုံး၊ ဝသန္တာနံ-
ကုန်လျက်၊ ဓမ္မဉ္စ-ကိုလည်းကောင်း၊ ဝိနယဉ္စ-ကိုလည်းကောင်း၊ သံဂါယိတုံ-ငှာ၊
သမ္မုတိ(သမ္မုတိ)-သည်။ ခမတိ-၏။ တသ္မာ-ထိုသို့
နှစ်သက်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ တဏှိ-ဆိတ်ဆိတ်။ (အာသိ-ဖြစ်ပြီ၊) ဧဝံ-ဤသို့
ဆိတ်ဆိတ်နေခြင်းကြောင့်၊ ဧတံ-ဤ သံဃာ၏ နှစ်သက်သည်၏အဖြစ်ကို၊
ဝါ-ဤသံဃာ၏နှစ်သက်ကြောင်းကို၊ ဓာရယာမိ-သိမှတ်ရပါ၏။ ဣတိ-ဤသို့၊
(သာဝေသိ-ပြီ။)

ပန-ဆက်ဦးအံ့၊ (ဥပနာသ)၊ အယံ ကမ္မဝါစာ-ဤကမ္မဝါစာကို၊ တထာဂတ
ဿ-မြတ်စွာဘုရား၏။ ပရိနိဗ္ဗာနတော-
ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူရာနေ့မှ၊ ဧကဝိသတိမေ ဒိဝသေ-(၂၁)ရက်မြောက်နေ့၌၊
(ထေရေန-အရှင်မဟာကဿပထေရ်သည်။) ကတာ-ပြုအပ်ပြီ၊ ဟိ-ချဲ့ဦးအံ့၊
ဘဂဝါ-မြတ်စွာဘုရားသည်။ ဝိသာခပုဏ္ဏမာယံ-

ယဿာယသ္မတော ခမတိ။ ။ခမတိကို “ခမ္မတိ”ဟု မ ခွေးဘော်ဖြင့် ပြင်၍
ယဿာယသ္မတောကို “ဆဋ္ဌိကတ္တာ”ဟု ရှေးဆရာတော် အချို့တို့ ယူဆကြသတတ်၊
ထို့ကြောင့် “ကမ္မဝါပဋိ၊ ခမတိပုဒ်အနေ၊ စာတွေက လွန်များ...မခွေးဘော်၊ ရှိ-
မဲ့လျော် မလျော်ဟု၊ နေပြည်တော် သဒ္ဒါတတ်တို့ ဆုံးဖြတ်ကြလား”ဟူသော
မာန်လည်ဆရာတော်၏ အမေး၌ “မခွေးဘော်၊ ရှိမှပင် လျော်မည်ဟု၊ နေပြည်တော်
သဒ္ဒါတတ်တို့ ဆုံးဖြတ်ကြသား” ဟု ဥဒုဗ္ဗရတောရဆရာတော်က ဖြေတော်မူလေသည်။
မိမိကား “ယဿ ဒါတုကာမော ရောစတေ” သုတ်အရ “ရောစနတ္ထသမ္ပဒါန်”ဟု ယူဆ၍
“ယဿာယသ္မတော”ကို သမ္ပဒါန်၊ “ခမတိ”ကို ကတ္တာအနက် သုံးစွဲလိုက်ပါသည်။

ကဆုန်လပြည့်နေ့၌၊ (ဝိသာခါနက္ခတ်နှင့် စန်းယုဉ်သော ပြည့်သော လရီရာနေ့၌) ပစ္စုသသမယေ-မိုးသောက်အခါ၌၊ ပရိနိဗ္ဗာတော-ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပြီ၊ အထ-ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူခြင်း၏ အခြားမဲ့၌၊ [အထာတိ အနန္တရဏှေ နိပါတော၊ ပရိနိဗ္ဗာနာနန္တရမေဝါတိ အတ္ထော-ဋီကာသစ်၊] သတ္တာဟံ-ခုနစ်ရက်ပတ်လုံး၊ အဿ-ထိုမြတ်စွာဘုရား၏၊ သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏ-ရွှေအဆင်းနှင့်တူသောအဆင်း ရှိတော် မူသော၊ သရီရံ-အလောင်းတော်ကို၊ ဂန္ဓမာလာဒိဟိ-နံ့သာပန်း အစရှိသော ပူဇော်ဖွယ်တို့ဖြင့်၊ ပူဇော်သု-ပူဇော်ကြကုန်ပြီ၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝါ-ဤနည်းအားဖြင့်၊ သတ္တာဟံ-ခုနစ်ရက်သည်၊ သာဓုကိဋ္ဌနဒိဝသာ နာမ-သာဓုကိဋ္ဌနေတို့မည်သည်၊ (သူတော်ကောင်းတို့၏ အနိစ္စတာ စသည်နှင့်စပ်, အရပ်ရပ်သော ဂီတတို့ကို သီဆိုကြ၍ ပျော်မြူးရာနေတို့မည်သည်၊) အဟေသု-ကုန်ပြီ။

တတော-ထို ခုနစ်ရက်မှ နောက်၌၊ သတ္တာဟံ-သတ္တာဟ၌၊ စိတကာယ-အတောင်တစ်ရာနှစ်ဆယ်မြင့်သောစန္ဒကူးနံ့သာပုံပေါ်၌၊ အဂ္ဂိနာ-မီးဖြင့်၊ (သရီရံ-အလောင်းတော်သည်၊) ဈာယိ-လောင်ကျွမ်းပြီ၊ သတ္တာဟံ-ခုနစ်ရက်ပတ်လုံး၊ သတ္တိပဉ္စရံ- လုံတို့သည် ပြုအပ်သော လှောင်ချိုင့်နှင့် တူသော အကာအရံကို၊ ကတ္တာ-

ဘဂဝါဟိ။ ။ဧကဝိသတိမဒိဝသ၌ ပြုအပ်သည်၏အဖြစ်ကို ချဲ့ပြလို၍ “ဘဂဝါဟိ” စသည်မိန့်၊ ဟိသည် ဝိတ္တာရဇောတက၊ ဋီကာသစ်၌ “ဧဝံ ကတဘာဝေါ စ ဣမာယ ဂဏနာယ ဝိညာယတီတိ ဒဿေတိ ဘဂဝါဟိတိအာဒိနာ”ဟု ဖွင့်၏၊ ထိုဖွင့်ပုံထောက်လျှင် “ဟိသည် ဉာပကဟေတုဇောတက”ဟု ယူရလိမ့်မည်၊ သို့ဖြစ်လျှင် “ကသွာ အယံ ကမ္မဝါစာ၊ ပေ၊ ကတာ-ပြုအပ်ပြီ၊ ဣတိ-သို့၊ ဝိညာယတိ-သိအပ်သနည်း”ဟု ပုစ္ဆာထည့်၍ “ဟိ ယသွာ-ကြောင့်၊ ပေ ၊ ဘိက္ခု ဥဗ္ဗိနိက္ခာ အယံ ကမ္မဝါစာ ကတာ၊ တသွာ အယံ ကမ္မဝါစာ ၊ ပေ ၊ ကတာ-ပြီ၊ ဣတိ ဝိညာယတိ”ဟု ပေးရလိမ့်မည်။

တတော၊ ပေ၊ ဈာယိ။ ။“တတော သတ္တာဟံ”၌ ခုနစ်ရက်ပတ်လုံး မီးလောင်ခြင်း မဟုတ်သောကြောင့် သတ္တာဟံကို အစွန္တသံယောဂအနက် မပေးဘဲ “သတ္တာဟ၌”ဟု ပေးသည်၊ ထိုခုနစ်ရက်အတွင်းဝယ် နောက်ဆုံးရက်၌သာ မီးလောင်ခြင်းဖြစ်သော်လည်း သတ္တာဟဖြင့် ရေတွက်ပြနေသောအရာဖြစ်၍ “တတော သတ္တာဟံ-ထိုနောက် သတ္တာဟ၌” ဟု ဆိုနိုင်၏၊ ဈာယိ၌ ဈေဓာတ်သည် “အဂ္ဂိ ဈာယတိ”၌ကဲ့သို့ အကမ္မကဖြစ်ရကား“အဂ္ဂိနာ-ဖြင့်၊ (သရီရံ) ဈာယိ-လောင်ကျွမ်းပြီ”ဟု ပေးသည်၊ ကံပါလျှင် “အဂ္ဂိနာ ကုဋိ ဈာပေတိ”ဟု ကာရိတ်ရုပ်ရှိသည်။ [ဆရာတို့ကား“အဂ္ဂိနာ-သည်၊ ဈာယိ-လောင်ကျွမ်းအပ်ပြီ”ဟု ပေးတော် မူကြသည်၊ စိတကာယာတိ-ဝိသသတရတနုစွာယ စန္ဒနဒါရစိတကာယ-ဋီကာများ။]

သတ္တိပဉ္စရံ။ ။သတ္တိဟူသော ဌာနီဖြင့် ဌာနဖြစ်သော ယောကျ်ားတို့ကို ဌာနပုစာရ အားဖြင့် ယူပါ၊ ပဉ္စရသဒ္ဒါလည်း “ချိုင့်”ဟူသော အနက်ကို ဟော၏၊ ဤနေရာ၌ သဒိဿ ပုစာရအားဖြင့် ချိုင့်နှင့်တူစွာ အလွန်လုံခြုံသော အကာအရံကို ယူပါ။ [သတ္တိ ဟတ္တာ ပုရိသာ ဟိ

၍၊ သန္တာဂါရသာလာယံ-သန္တာဂါရမည်သော အိမ်တော်၌၊ ဓာတုပူဇော်-ဓာတ်တော်ပူဇော်မှုကို ကရိုသု-ကုန်ပြီ၊ က္ကတိ-ဤသို့လျှင်၊ ဧကဝီသတိဒိဝသာ-(၂၁)ရက်တို့သည်၊ ဂတာ-လွန်သွားကုန်ပြီ၊ [ပါရာဇိကဏ်၌ “အဗ္ဗမာသော အတိတ္တန္တော” ဟု ရှိ၏၊ ထိုကဲ့သို့ ဝါဒကွဲရခြင်းအကြောင်းကို ဋီကာတို့ကို မှီး၍ ပါရာဇိကဏ်ဘာသာမဋိကာ၌ ပြထားပြီ။] ဇေဋ္ဌမူလသုတ္တပက္ခပဉ္စမိယံယေဝ-ဇေဋ္ဌ နက္ခတ်၊ မူလနက္ခတ်နှင့် စန်းယဉ်သောနယုန်လဆန်းပက္ခ ငါးရက်မြောက်နေ့၌ပင် လျှင်၊ ဓာတုယော-ဓာတ်တော်တို့ကို၊ ဘာယေသု-ဝေဖန်ကြကုန်ပြီ၊ ဧတသ္မိ ဓာတု ဘာဇနဒိဝသေ-ဤဓာတ်တော်ဝေဖန်ရာနေ့၌၊ သန္နိပတိတဿ-ကာယသာမဂ္ဂိ ပေးသောအားဖြင့် စည်းဝေးကြွရောက်လာသော၊ မဟာဘိက္ခုသံဃဿ-များစွာ သော ရဟန်းအပေါင်းအား၊ သုဘဒ္ဒေန-သုဘဒ္ဒမည်သော၊ ဝုဗ္ဗပဗ္ဗဇိတေန-ကြီးသည်ဖြစ်၍ ရဟန်းပြုသူသည်၊ ဝါ-တောထွက်ရဟန်းကြီးသည်၊ ကတံ-ပြုအပ် ပြီးသော၊ အနာစာရံ-မလျောက်ပတ်သော အကျင့်ကို၊ အာရောစေတော-ပြောပြ ပြီး၍လည်းကောင်း၊ ဝုတ္တနယေနေဝ-ဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့်သာလျှင်၊ ဘိက္ခု-တို့ကို၊ ဥစ္စိုနိတွာ စ-ရွေးချယ်ပြီး၍လည်းကောင်း၊ (ထေရေန-သည်၊) အယံ ကမ္မဝါစာ-ဤကမ္မဝါစာကို၊ (ဤဥတ္တိဒုတိယကမ္မဝါစာကို၊) ကတာ-ပြုအပ်ပြီ။

သတ္တိတော၊ ယထာ - ကုန္တာပစရန္တိတိ (“လုံတို့သည် လှည့်လည်ကုန်၏” ဟူရာ၌ လုံကိုင်သူများကို ကုန္တာဟု ခေါ်ရသကဲ့သို့တည်း၊) တာ-ထိုလုံတို့သည်၊ ဝါ-တို့ကို၊) ဟိ သမန္တတော ရက္ခာပဏဝသေန ပဉ္စရပဋိဘာဂတ္တာ(လှောင်ချိုင့်နှင့်တူသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊) သတ္တိပဉ္စရံ- ဋီကာသစ်၊ သတ္တိဟိ-လုံတို့သည်+ကတော-ပြုအပ်သော+ပဉ္စရော-လှောင်ချိုင့် နှင့်တူသော အကာအရံတည်း၊ သတ္တိပဉ္စရော-လုံတို့သည် ပြုအပ်သော လှောင်ချိုင့်နှင့် တူသော အကာအရံ၊ စစ်သားတစ်ယောက်၏ လုံနှင့် အခြားတစ်ယောက်၏ လုံသည် ဆက်စပ်နေအောင် ပတ်ဝန်းကျင် ကာကွယ်ထားခြင်းကို ဆိုသည်။]

သန္တာ(န္တာ)ဂါရသာလာယံ။ ။ “သန္တာဂါရံ နာမ ဧကော မဟာသာလာ (ကြီးစွာသောရုံး၊ ဝါ-အိမ်တော်)” ဟု ဖွင့်၏၊ စစ်ချီတက်ရာကာလ စသည်တို့၌ “မင်းတို့သည် ထိုရုံး၌တည်၍ ဤမျှလောက် စစ်သည်တို့သည် ရှေးက သွားကြ၊ ဤမျှလောက် စစ်သားတို့က နောက်က၊ ဘေးက လိုက်ကြ၊ ဤမျှလောက်က ဆင်ကို စီးကြ” စသည်ဖြင့် “သန္တံ ကရောန္တိ မရိယာဒံ ဗန္ဓန္တိ၊ တသ္မာ တံ ဌာနံ သန္တာဂါရန္တိ ဝုစ္စတိ” ဟု အဋ္ဌကပ္ပိတ္တိရ်ဋီကာ၌လည်းကောင်း၊ ဤဋီကာသစ်၌လည်းကောင်း ဖွင့်၏၊ သန္တာသဒ္ဒါသည် ပဋိညာမရိယာဒါအနက်တို့ကို ဟော၏ဟု အမရကောသအဘိဓာန် (၂၃-၀၈၊ ၁၀၂-ဂါထာ၌) ဆို၏၊ ထို့ကြောင့် သန္တံကို မရိယာဒံဟု ဖွင့်သည်၊ ဤအလို “သန္တံ ကရောန္တိ ဧတ္တာတိ သန္တာကရဏံ၊ သန္တာကရဏံ စ+တံ+အဂါရံ စာတိ သန္တာဂါရံ” ဟု ပြု၍ ကရဏဟူသော အလယ်ပုဒ်ကျေသည်ဟု ကြံ၍ “သန္တာဂါရသာလာယံ-စစ်ချီတက်သွား၊ စစ်သည်များကို၊ ပိုင်းခြားပြုရာ၊ အိမ်တော်သာ၌” ဟု ပေးပါ။

တစ်နည်း။ ။အပိစ “ဥယျောဂဌာနတော (စစ်တိုက်ရာအရပ်မှ) အာဂန္တာ ယာဝ ဂေဟေသု အလ္လဂေါမယပရိတဏှာဒိနိ ကရောန္တိ (ယခုအခါ ဆေးသုတ်သကဲ့သို့ ရှေးက နွားချေးကို သုတ်ကြသည်။) တာဝ ဒွေ တိဏိ ဒိဝသာနိ ရာဇာနော တတ္ထ သန္တမ္ဘန္တိ (ဝိဿမန္တိ ပရိဿယံ ဝိနောဒေန္တိတိပိ) သန္တာဂါရံ”ဟု တစ်နည်း ဖွင့်ကြ၏။ သန္တမ္ဘန္တိကို ကြည့်၍ ဤနည်း၌ သန္တမ္ဘာဂါရံ”ဟု ဆိုလိုလျက် မှ ကို ချေ၊ “သန္တာဂါရံ”ဟု ဖြစ်ရလိမ့်မည်။ “သန္တမ္ဘန္တိ ဧတ္ထာတိ သန္တံ၊ သန္တံ စ+တံ+အာဂါရံစာတိ သန္တာဂါရံ” ဟု ပြု၍ “သန္တာဂါရသာလာယံ-စစ်တိုက် ပြန်ငြား၊ မင်းအများတို့၊ နားနားနေနေ၊ အပန်းဖြေရာ၊ အိမ်တော်သာ၌”ဟု ပေးပါ။

မှတ်ချက်။ ။“ဝိဿမန္တိ ပရိဿယံ ဝိနောဒေန္တိ”အဖွင့်သည် အင်္ဂုတ္တိုရ်ဋီကာ၌ မပါ။ “သန္တမ္ဘန္တိ” ကြိယာသည်ပင် မူလပါ၌ ဟုတ်ကောင်းမှ ဟုတ်မည်၊ ဋီကာသစ်ဆရာသည် တတိယနည်း၌ သန္တာဂါရ ရုပ်ပြီးပုံကို သေချာစွာ ပြထား၏။ ထို့ကြောင့် “သန္တာဂါရံ”ဟု ဖြစ်နိုင်ဖွယ် မရှိ၊ အကယ်၍ ထိုသို့ ဖြစ်နိုင်လျှင် ရုပ်ပြီးပုံကို ဋီကာသစ်ဆရာ ပြပေလိမ့်မည်။ ထို့ကြောင့် သန္တမ္ဘန္တိ နေရာဝယ် အခြား ကြိယာတစ်မျိုးကို စဉ်းစားသင့်သေး၏” ဟု ထင်ပါသည်။

တစ်နည်း။ ။ရာဇနံ ဝါ သဟ အတ္တာနုသာသနံ (စီးပွားကို သွန်သင်ပြသရာဖြစ်သော) အဂါရန္တိပိ သန္တာဂါရံ၊ ဟကာရဿ ဧကောရံ အနုဿရာဂမဉ္ဇ (နိဂ္ဂဟိတံ လာခြင်းကိုလည်း) ကတွာ၊ ဤနည်း၌ “သဟ-(မင်းအများတို့ တစ်ပါးတည်းဖြင့် ကိစ္စမပြီးစေဘဲ) အတူတကွ+အတ္တာနုသာသနံ-တိုင်းသူပြည်သား၏ စီးပွားကို သွန်သင်ပြသရာဖြစ်သော+အဂါရံ-အိမ် (ရုံး) တည်း၊ “သန္တာဂါရံ”ဟု မဇ္ဈေလောပပြု၊ “သန္တာဂါရသာလာယံ-တိုင်းသူပြည်သား၊ စီးပွားကို၊ မပြားတမှု၊ အတူအစဉ်၊ သွန်သင်ပြရာ၊ အိမ်တော်သာ”ဟု ပေးပါ။

တစ်နည်း။ ။ယသ္မာ ဝါ တတ္ထ သန္တိပတိတွာ ဣမသ္မိ ကာလေ ကသိတုံ ဝဋ္ဋတိ၊ ဣမသ္မိ ကာလေ ဝပိတုန္တိအာဒိနာ ယရာဝါသကိစ္စံ သမ္ပန္နယန္တိ၊ တသ္မာ ဆိန္နံ ယရာဝါသံ သန္တေန္တိတိ သန္တာဂါရံ၊ ဤအလို သံပုဗ္ဗ၊ ဓာဓာတ်ဖြင့် “ဆိန္နံ သန္တေန္တိ ဧတ္ထာတိ သန္တံ၊ (သန္တံ စ+ တံ + အဂါရံ စာတိ သန္တာဂါရံ”ဟု ပြုပါ။) မတိုင်ပင်ဘဲ ပစ်ထားလျှင် ပေါက်ကြား သွားဖွယ်ရှိသော အိမ်ရေး အိမ်ရာကို ပိတ်ဆို့ရာဖြစ်သော အိမ်တော်-ဟူလို၊ [စာအုပ်တို့၌ “သန္တရန္တိ - သန္တာရေန္တိ”ဟု ရှိကြသော်လည်း “ဒွိဓာ ဘိန္နံ မဟာရဋ်၊ သန္တေတုံ ယံ ပဟောဿတိ”စသော ပါဠိတော်ကို ထောက်၍ “သန္တေန္တိ”ဟူသာ ရှိသင့်ပါသည်။] ဤအလို “သန္တာဂါရသာလာယံ-အိမ်တွင်းစို့စို့၊ အပေါက်တို့ကို၊ ပိတ်ဆို့ကြရာ၊ အိမ်တော်သာ၌”ဟု ပေးပါ။

မှတ်ချက်။ ။ဤပြခဲ့သောအနက်များ၌ “တရားစီရင်ရာ ဝိနိစ္ဆယရုံး”ဟူသော အဓိပ္ပာယ်မပါသောကြောင့် “လွှတ်ရုံး၌”ဟု ပေးသောအနက်ကို စဉ်းစားပါ။ ဤ သန္တာဂါရသာလာကား စစ်ချီ စစ်တက်ရာ လမ်းမကြီးအနီး၌ ရှိသော “အိမ်တော်ကြီး (သို့မဟုတ်) ရုံးကြီး”ဟု ယူပါ။ [“ရုံး”ဟူသည်လည်း “အိမ်”၏ ပရိယာယ်ဖြစ်သော ဘာသန္တရ စကားတစ်မျိုးပင်တည်း။ ထို့ကြောင့် “လွှတ်ရုံး”မဟုတ်သော သာမန်ရုံးအဖြစ်ကိုကား လက်ခံနိုင်ပါသည်။]

စ ပန-ထပ်၍ဆက်ဦးအံ့၊ ကွမ် ကမ္မဝါစံ-ကို၊ (တစ်နည်း) ပန-ဆက်ဦးအံ့၊ ကွမ် ကမ္မဝါစံ စ-ဤဥတ္တိဒုတိယကမ္မဝါစာကိုလည်း၊ ကတွာ-ပြုပြီး၍၊ ထေရော-အရှင်မဟာကဿပထေရ်သည်၊ ဘိက္ခု-တို့ကို၊ အာမန္တေသိ-သိစေတော်မူပြီ၊ ဝါ-ခေါ်၍ ပြောဆိုတော်မူပြီ၊ (ကိ-အဘယ်သို့ သိစေတော်မူသနည်း၊ ဝါ-အဘယ်သို့ ခေါ်၍ ပြောဆိုတော်မူသနည်း၊) အာဝုသော-ငါ့ရှင်တို့၊ ကုဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ တုမှာကံ-သင်တို့၏၊ ဝါ-သင်တို့ဖို့၊ စတ္တာလီသဒိဝသာ-အရက်လေးဆယ်တို့ကို၊ ဩကာသော-အခွင့်ကို၊ (အားလပ်ခွင့်ကို၊) ကတော-ပြုအပ်ပြီ၊ (ပြုလိုက်ပြီ၊) တတော-ထိုအရက်လေးဆယ်မှ၊ ပရံ-နောက်၌၊ နော-တပည့်တော်တို့၏၊ ဝါ-တို့မှာ၊ အယံ နာမ ပလိဗောဓော-ဤမည်သောပလိဗောဓသည်၊ အတ္ထိ-ရှိသေး၏၊ ကုတိ-ဤသို့၊ ဝတ္တိ-ပြောဆိုခြင်းငှာ၊ ဝါ-ပြောဆိုခွင့်ကို၊ န လဗ္ဘာ-မရအပ်၊ (ကံဟော ကိတန္တပတိရူပကနိပါတ်ပုဒ်၊) တသ္မာ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ အရက်လေးဆယ်လုံးလုံး အားလပ်ခွင့်ပြုပြီးဖြစ်၍ ထို့နောက်မှ မည်သည့် ပလိဗောဓရီ၏ဟု ပြောခွင့်မရ သောကြောင့်၊) ဧတ္ထန္တရေ-ဤအရက်လေးဆယ်အတွင်း၌၊ ယဿ-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ် ၏၊ ရောဂပလိဗောဓော ဝါ-အနာရောဂါဟူသော ပလိဗောဓသည်သော်လည်း ကောင်း၊ ဝါ-ကိစ္စလုပ်ငန်းကို နှောင့်ယှက်တတ်သော အနာရောဂါသည်သော်လည်းကောင်း၊ အာစရိယုပဇ္ဈာယပလိဗောဓော ဝါ-ဆရာ ဥပဇ္ဈာယ်တို့၌ ပြုထိုက် သောကိစ္စဟူသော ပလိဗောဓသည်သော်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ကိစ္စလုပ်ငန်းကို နှောင့်ယှက်တတ်သော ဆရာ ဥပဇ္ဈာယ်၏တာဝန်သည်သော်လည်းကောင်း၊ မာတာပိတုပလိဗောဓော ဝါ-မယ်တော် ခမည်းတော်တို့၌ ပြုထိုက်သောကိစ္စ ဟူသော ပလိဗောဓသည်သော်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ကိစ္စလုပ်ငန်းကို နှောင့်ယှက်တတ်သော မယ်တော် ခမည်းတော်၏တာဝန်သည်သော်လည်းကောင်း၊ အတ္ထိ-ရှိ၏။ [ပလိဗောဓပုဒ်ပြီးပုံကို ပါရာဇိကဏ် ဘာသာမူက ပထမပါရာဇိကဝဇ္ဇီ ပုတ္တကဝတ္ထုအဖွင့်၌ ရှုပါ။] ပတ္တိ ဝါ-သပိတ်ကိုသော်လည်း၊ ပစိတဗ္ဗ-ဖုတ်ထိုက်၏၊ စိဝရံ ဝါ - သင်္ကန်းကိုသော်လည်း၊ ကာတဗ္ဗ - ချုပ်ဆုံးသမှု ပြုထိုက်၏၊ သော-ထို ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ တံ ပလိဗောဓံ-ထို ပလိဗောဓကို၊ ဆိန္ဒိတ္တာ-

ဣမဉ္ဇ ပန ကမ္မဝါစံ။ ။ “စ ပနဟု၊ တကွတက်ရာ၊ စနက်မှာဆက်၊ ပနနက်၊ ထူးချက် ဓိပ္ပာယ်စွဲ”နှင့်အညီ “စ ပန-ဆက်၍အထူး၊ မိန့်ဆိုဦးအံ့”ဟု ပေးကြသော်လည်း ဤနေရာ၌ အထူးအဓိပ္ပာယ်ကို မတွေ့ရ၊ ထပ်၍ ဆက်သော အဆက်သာ ဖြစ်သင့်၏၊ ထို့ကြောင့် “ပန-ဆက်ဦးအံ့၊ ကွမ် ကမ္မဝါစံ စ-ကိုလည်း”ဟု စ အတွက် ရှေ့ ကမ္မဝါစာကို ဝဲသော အပေက္ခာအနက်ကို ပေးလိုက်သည်၊ ဥပမာ-အက္ခရာပါဒယော၌ အပိသည် ရှေ့ သုတ်လာ အက္ခရာကို ဝဲသော အပေက္ခာအနက် ဖြစ်သကဲ့သို့တည်း၊ သမုစ္စည်း သမ္ပိက္ကန တို့၌ အနက်နှစ်ခု သုံးခု စသည် ရှိရ၏၊ အပေက္ခာအနက်ကား ရှေ့ဝါကျအနက်နှင့် ဤဝါကျ အနက်တို့ တစ်မျိုးတည်းသာ ရှိရသည်။ [စတ္တာလီသဒိဝသ အရ “နယုန်လဆန်း (၆)ရက်နေ့မှ စ၍ ဝါဆိုလပြည့်နေ့အထိ ရေတွက်ရသည်”ဟု မှတ်ပါ။]

ဖြတ်ပြီး၍၊ တံ ကရဏီယံ-ထိုသံဂါယနာတင်ခြင်းကိစ္စကိုသာ၊ ကရောတု-ပြုလော၊ ဝါ-ပြုရမည်၊ ဣတိ-ဤသို့၊ အာမန္တေသိ-သိစေတော်မူပြီ၊ ဝါ-ခေါ်၍ ပြောဆိုတော်မူပြီ။

စ ပန-ထပ်၍ ဆက်ဦးအံ့၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝတ္ထာ-မိန့်တော်မူပြီး၍၊ ထေရော-အရှင်မဟာကဿပထေရ်သည်၊ အတ္တနော-မိမိ၏၊ ပဉ္စသတာယ-ငါးရာအတိုင်း အရှည်ရှိသော၊ [ပဉ္စ+သတာနိ ယဿာတိ ပဉ္စသတာ၊] ပရိသာယ-ပရိသတ်သည်၊ ပရိဝုတော-ထက်ဝန်းကျင်တားဆီးအပ်သည်၊ ဝါ-ခြံရံအပ်သည်၊ (ဟုတ္တာ-၍၊) ရာဇဂဟံ-ရာဇဂြိုဟ်မြို့သို့၊ ဂတော-ကြွတော်မူပြီ၊ [ပရိဝုတော၌ ပရိ ပုဗ္ဗ ဝု-သံဝရဏေဟူသောဓာတ်၊] အညေပိ-အရှင်မဟာကဿပမှတစ်ပါးလည်းဖြစ်ကုန် သော၊ မဟာထေရာ-မဟာထေရ်တို့သည်၊ အတ္တနော အတ္တနော- မိမိ မိမိ၏၊ ပရိဝါရေ-အခြံအရံတို့ကို၊ ဂဟေတွာ-ယူ၍၊ သောကသလ္လသမပ္ပိတံ-သောက တည်းဟူသော မြားငြောင့်သည် စူးဝင်အပ်သော၊ [သုဋ္ဌု+အပ္ပိတော သမပ္ပိတော၊] မဟာဇနံ-များစွာသောလူအပေါင်းကို၊ အဿာသေတုကာမာ-သက်သာစေခြင်း ဌာ အလိုရှိကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ-၍၊) တံတံ ဒိသံ-ထိုထိုအရပ်မျက်နှာသို့၊ ပက္ကန္တာ-ဖဲကြွတော်မူကြကုန်ပြီ၊ [ဤနေရာ၌ ပါရာဇိကဏ်အဋ္ဌကထာဆိုပုံနှင့် မတူ၊ မတူပုံ ကို ဋီကာသစ်၌ နှီးနှောပြထား၏၊] ပန-အထူးကား၊ (တစ်နည်း) ပန-အဖို့တစ်ပါး ကား၊ ပုဏ္ဏထေရော-ပုဏ္ဏထေရ်သည်၊ သတ္တသတဘိက္ခုပရိဝါရော-ခုနစ်ရာသော ရဟန်း အခြံအရံရှိသည်၊ (ဟုတ္တာ-၍၊) တထာဂတဿ-မြတ်စွာဘုရား၏၊ ပရိနိဗ္ဗာနဌာနံ- ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူရာ အရပ်သို့၊ အာဂတာဂတံ- ရောက်လာ ရောက်လာသော၊ မဟာဇနံ-များစွာသော လူအပေါင်းကို၊ အဿာသေဿာမိ-သက်သာရာ ရစေအံ့၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ကြံ၍၊ ကုသိနာရာယမေဝ-ကုသိနာရုံမြို့၌ သာလျှင်၊ အဌာသိ-တည်ပြီ။

အာယသ္မာ အာနန္ဒော-အရှင်အာနန္ဒာသည်၊ ပုဗ္ဗေ-ရှေး၌၊ အပရိနိဗ္ဗုတဿ-ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူသေးသော၊ (ဘဂဝတော-မြတ်စွာဘုရား၏၊ ပတ္တစိဝရံ-သပိတ် သင်္ကန်းတော်ကို၊ အာဒါယ- ယူ၍၊ ပက္ကမတိ) ယထာ- ဖဲကြွသကဲ့သို့၊

သတ္တသတ၊ ပေ၊ အဿာသေဿာမိ။ ။ သတ္တ+သတာနိ သတ္တသတံ၊ သတ္တသတံ+ဘိက္ခု၊ သတ္တသတဘိက္ခု၊ သတ္တသတဘိက္ခု+ပရိဝါရော ယဿာတိ သတ္တသတဘိက္ခုပရိဝါရော၊ “အဿာသေဿာမိ”၌ အာပုဗ္ဗ သသဓာတ် ကာရိတိ ဧဝေပစ္စည်း၊ ရှုသာ ရှိုက်သာ ရှိစေအံ့”ဟု သဒ္ဒတ္ထ၊ “သက်သာရာ ရစေအံ့”ဟု ဝေါဟာရတ္ထ ဖြစ်၏၊ အဿာသေတုကာမာ ၌လည်း ဤနည်းပင်၊ “အဿာသေတု ကာမေန္တိတိ အဿာသေတုကာမာ”ဟု ပြု။

ဧဝံ- ဤအတူ၊ ပရိနိဗ္ဗာတဿာပိ- ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူပြီးလည်း ဖြစ်သော၊ ဘဂဝတော-မြတ်စွာဘုရား၏၊ ပတ္တစီဝရံ-သပိတ် သင်္ကန်းတော်ကို၊ သယမေဝ-ကိုယ်တိုင်သာ၊ အာဒါယ-ယူ၍၊ ပဉ္စဟိ ဘိက္ခုသတေဟိ-ငါးရာသော ရဟန်းတို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ-တကွ၊ ယေန-အကြင်အရပ်၌၊ သာဝတ္ထိ-သာဝတ္ထိမြို့သည်၊ (အတ္ထိ)၊ တေန-ထိုအရပ်၌၊ စာရိကံ-ဒေသစာရိကို၊ ပက္ကမိ-ဖဲကြွတော်မူပြီ၊ [ယေန သာဝတ္ထိ၊ တေန၏ အခြားအနက်နှင့် အဖွင့်ကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာမီကာ၌ ရှုပါ။] ပန-ဆက်ဦးအံ့၊ ဂစ္ဆတော ဂစ္ဆတော-ကြွတော်မူတိုင်း ကြွတော်မူတိုင်းသော၊ အဿ-ထိုအရှင်အာနန္ဒာ၏၊ ပရိဝါရာ-အခြံအရံတို့သည်၊ ဂဏနပထံ-ဂဏန်းလမ်းကို၊ ဝီတိဝတ္တာ-လွန်ကုန်ပြီ၊ တေန အာယသ္မတာ-ထိုအရှင် အာနန္ဒာသည်၊ ဂတဂတ ဌာနေ-ရောက်အပ် ရောက်အပ်သောအရပ်၌၊ မဟာပရိဒေဝေါ-သည်းထန်စွာ ငိုကြွေးခြင်းသည်၊ အဟောသိ-ဖြစ်ပြီ။

ပန-ဆက်ဦးအံ့၊ အနုပုဗ္ဗေန-အစဉ်အားဖြင့်၊ [ပုဗ္ဗံ+အနုဂတံ အနုပုဗ္ဗံ၊ “ရှေ့လမ်းစဉ်သို့ အစဉ်လိုက်သောအားဖြင့်”ဟု သဒ္ဓတ္ထပေး၊] ထေရေ-အရှင်အာနန္ဒာ ထေရ်သည်၊ သာဝတ္ထိ-သို့၊ အနုပုဗ္ဗေ-အစဉ်ရောက်လတ်သော်၊ သာဝတ္ထိဝါသိ နော-သာဝတ္ထိမြို့၌ နေလေ့ရှိကုန်သော၊ မနုဿာ-လူတို့သည်၊ ထေရော-အရှင် အာနန္ဒာထေရ်သည်၊ အာဂတော ကိရ-ကြွလာပြီတဲ့၊ ဣတိ-ဤသို့၊ သုတွာ-ကြား၍၊ ဂန္ဓမာလာဒိဟတ္တာ-လက်တံ၌ နံသာပန်း အစရှိသော ပူဇော်ဖွယ်ရှိကုန် သည်၊ ဝါ-နံသာပန်း အစရှိသော ပူဇော်ဖွယ်ကို လက်စွဲကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ပစ္စုဂ္ဂန္တာ (ပတိ+ဥဂ္ဂန္တာ)-ရှေးရှုတက်သွား၍၊ ဝါ-ခရီးဦးကြိုဆို၍၊ ဘန္တေ အာနန္ဒ-အရှင်ဘုရားအာနန္ဒာ၊ ပုဗ္ဗေ-ရှေး၌၊ ဘဂဝတာ-နှင့်၊ သဒ္ဓိ-အတူ၊ အာဂစ္ဆထ-ကြွလာတော်မူကုန်၏၊ အဇ္ဇ-ယနေ့တော့၊ ဝါ-ယခုတော့၊ ကုဟိ-အဘယ်အရပ်၌၊ ဘဂဝန္တံ-မြတ်စွာဘုရားကို၊ ထပေတွာ-ပစ်ထားခဲ့၍၊ အာဂတာ-ကြွလာကုန်သည်၊ အတ္ထ-ဖြစ်ပါကုန်သနည်း၊ ဣတိအာဒိနိ-ဤသို့ အစရှိသောစကားတို့ကို၊ ဝဒ မာနာ-ပြောဆိုကုန်လျက်၊ ပရောဒိသု-ပြင်းစွာငိုကြွေးကြကုန်ပြီ၊ ဗုဒ္ဓဿ-အလုံးစုံ သောတရားတို့ကို သိတော်မူပြီးသော၊ ဘဂဝတော-မြတ်စွာဘုရား၏၊ ပရိနိဗ္ဗာန ဒိဝသေ ဝိယ-ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူရာနေ့၌ကဲ့သို့၊ မဟာပရိဒေဝေါ အဟောသိ၊ တတြ-ထိုသာဝတ္ထိမြို့၌၊ [သုဒ္ဓံ အနက်မရှိ၊ နိပါတ်မျှသာ၊] အာယသ္မာ အာနန္ဒော-အရှင်အာနန္ဒာသည်၊ အနိစ္စတာဒိပဋိသညုတ္တယ - အနိစ္စတာ အစရှိသော သဘောနှင့်ယှဉ်သော၊ ဓမ္မိယာ-

အနိစ္စတာ၊ ဝေ၊ ဓမ္မိယာ။ ။ အနိစ္စအရ “သဗ္ဗေ သင်္ခရာ အနိစ္စာ”နှင့်အညီ အနိစ္စ ဖြစ်သော ခန္ဓာငါးပါး သင်္ခါရတရားတို့ ရ၏။ “အနိစ္စာနံ ဘာဝေါ အနိစ္စတာ”ဟု ဝိဂြိုဟ် ပြုသောအခါ မမြဲခြင်း သဘောလက္ခဏာ ရ၏။ ထို့ကြောင့် မီကာသစ်၌...

တရားနှင့်ယှဉ်သော၊ ဝါ-တရားအားလျောက်ပတ် သော၊ ဝါ-တရားရှိသော၊ ကထာယ-စကားဖြင့်၊ တံ မဟာဇနံ-ထိုများစွာသော လူအပေါင်းကို၊ သညာပေတွာ-ကောင်းစွာ သိစေပြီး၍၊ ဝါ-သက်သာရာ ရစေ ပြီး၍၊ ဇေတဝန်-ဇေတဝန် ကျောင်းတိုက် သို့၊ ပဝိ သိတွာ-ဝင် ပြီး၍၊ ဒသဗလေန-မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဝသိတဂန္ဓကုဋ်-သီတင်းသုံးတော်မူအပ်ပြီးသော ဂန္ဓကုဋ် ကျောင်းတော်ကို၊ ဝန္တိတွာ-ရှိခိုးဝပ်ချပြီး၍၊ ဒွါရံ-တံခါးကို၊ ဝိဝရိတွာ-ဖွင့်ပြီး၍၊ မဉ္ဇဝိဌံ-ညောင်စောင်း အင်းယှဉ်တော်ကို၊ နိဟရိတွာ-ထုတ်ဆောင်၍၊ ပပ္ဖောဓေ တွာ-ခါ၍၊ ဂန္ဓကုဋ်-ကို၊ သမ္ပဇိတွာ-တံမြက်လှည်း၍၊ မိလာတမာလာကစဝရံ-ညှိုးနွမ်းပြီးသော ပန်းအမှိုက်ကို၊ ဝါ-ညှိုးနွမ်းလေပြီး ပန်းတည်းဟူသော အမှိုက်ကို၊ [မိလာတ မာလာ၊ သာယေဝ ကစဝရံ၊ မိလာတံ ဝါ မာလာသင်္ခါတံ ကစဝရံ တထာ၊-ဋီကာသစ်။] ဆဉ္ဇေတွာ-စွန့်၍၊ မဉ္ဇဝိဌံ-ညောင်စောင်း အင်းယှဉ်တော်ကို၊ အတိဟရိတွာ-တစ်ဖန်ဆောင်၍၊ ဝါ-မူလနေရာသို့ ရှေးရှုဆောင်၍၊ ပုန-တစ်ဖန်၊ ယထာဌာနေ-အကြင် အကြင်တည်ရာအရပ်၌၊ ဝါ-တည်မြဲတိုင်းသောအရပ်၌၊ ထပေတွာ-ထား၍၊ [ပဌမံ ထပိတဌာနံ အနတ္တိမိတွာ ယထာဌိတဌာနေယေဝ ထပေတွာ၊- ဋီကာသစ်။] ဘဂဝတော-မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဌိတကာလေ-တည်ရှိ တော်မူရာအခါ၌၊ ကရဏီယံ-ပြုသင့်ပြုထိုက်သော၊ ဝတ္တံ-သေနာသနဝတ်ကို၊ သဗ္ဗံ-အလုံးစုံ အကုန်အစင်၊ အကာသိ-ပြုပြီ။

“အနိစ္စတဒိ ပဋိသညုတ္တယာတိ-သဗ္ဗေသင်္ခါရာ အနိစ္စာတိ အာဒိနာ အနိစ္စသဘာဝပဋိသညုတ္တယ”ဟုဖွင့်သည်။ ဤဋီကာသစ်အဖွင့်၌ အာဒိ မပါ၊ အဋ္ဌကထာစာအုပ်များ၌ ပါနေ၏။ ထို့နောက် ဋီကာသစ်၌ “ဓမ္မေန ယုတ္တာ၊ ဓမ္မဿ ဝါ ပတိရူပါ ဓမ္မိ”ဟု ယုတ္တတဒ္ဓိတံ ပတိရူပတဒ္ဓိတံ ဖွင့်၏။ “ဓမ္မော ဧတိဿာ အတ္ထိတံ ဓမ္မိ”ဟု အဿတ္ထိ အနက်လည်း ဖြစ်သင့်ပါသည်။ သညာပေတွာ အရ ကောင်းစွာသိစေခြင်းဟူသည် သက်သာရာရစေခြင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဋီကာသစ်၌ “သညာပေတွာတိ သုဠု ဇာနာပေတွာ”ဟု သဒ္ဓတ္ထဖွင့်၍ “သမဿာသေတွာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ”ဟု အဓိပ္ပာယ်ထုတ် ဖွင့်သည်။

ဝသိတဂန္ဓကုဋ် ဝန္တိတွာ။ ။ဝသိတပုဒ်သည် ဒသဗလေနပုဒ်ကို ငဲ့နေသော်လည်း ဂမကသတ္တိရှိသောကြောင့် ဂန္ဓကုဋ်ပုဒ်နှင့် သမာသ်တွဲနိုင်၏။ [သမာသ်တွဲပြီးသောအခါ ဂန္ဓကုဋ်ဟူသော နောက်ပုဒ်ပြဌာန်းသော်လည်း ဒသဗလေနပုဒ်ကို ဝသိတဟူသော ရှေ့ပုဒ်သာ စပ်ရသည်၏အဖြစ်ကို သိစေတတ်သောသတ္တိကို “ဂမကသတ္တိ”ဟု ခေါ်သည်။ ဤသမာသ်မျိုးကိုလည်း “ဂမ္မကသမာသ်”ဟု ခေါ်သည်။] ထိုမြတ်စွာဘုရားသီတင်းသုံးတော် မူအပ်ပြီးသော ဂန္ဓကုဋ်သည် ပရိဘောဂစေတီထိုက်သောကြောင့် “ဝန္တိတွာ”ဟု ဆိုသည်။ ဤ ဝန္တိတွာကို ဝိဝရိတွာ၌ စပ်ပါ။ ရှိခိုး ဝပ်ချပြီးမှ ဖွင့် သည်၊-ဟူလို။ [ပရိဘောဂ-ဘုရားရှင်၏ အသုံးအဆောင်တော်ဖြစ်သော + စေတီယ - စေတီတော်၊ ဝါ-ရှိသေထိုက်သော အဆောက်အဦ။]

စ-ဆက်ဦးအံ့၊ ကုရုမာနော-ပြုလတ်သော်၊ နှာနကောဋ္ဌကသမ္ပဇ္ဇနဥဒကူပဋ္ဌာ ပနာဒိကာလေသု-ရေချိုးခန်းကို တံမြက်လှည်းခြင်း၊ ချိုးရေ တည်ထားခြင်း အစရှိသည်တို့၏ အခါတို့၌၊ ဂန္ဓကုဋီ- ဂန္ဓကုဋီကို၊ ဝန္တိတွာ- ရှိခိုးဝပ်ချ ပြီး၍၊ (အကာသိ၌ စပ်) ဘဂဝါ-မြတ်စွာဘုရား၊... အယံ-ဤအခါသည်၊ တုမ္မာက- နောင်တော်ဘုရားတို့၏၊ နှာနကာလော နနု-ရေသုံးသပ်တော်မူခြင်း၏အခါ မဟုတ်ပါလော၊ ဝါ-ရေသုံးသပ်တော်မူချိန် မဟုတ်ပါလော၊ အယံ- ဤအခါသည်၊ ဓမ္မဒေသနာကာလော(နနု)-တရားဟောတော်မူခြင်း၏အခါ မဟုတ်ပါလော၊ ဝါ-တရားဟောတော်မူချိန် မဟုတ်ပါလော၊ အယံ- ဤအခါသည်၊ ဘိက္ခုနု-ရဟန်းတို့ အား၊ ဩဝါဒဒါနကာလော(နနု)- ဩဝါဒပေးတော်မူခြင်း၏အခါ မဟုတ်ပါလော၊ ဝါ-ဩဝါဒပေးတော်မူချိန် မဟုတ်ပါလော၊ အယံ-ဤအခါသည်၊ သီဟသေယျ ကပ္ပနကာလော(နနု)- ခြင်္သေ့မင်း၏ အိပ်ခြင်းကဲ့သို့သော ကျိန်းစက်တော်မူခြင်း ကို ပြုတော်မူခြင်း၏အခါ မဟုတ်ပါလော၊ ဝါ-ခြင်္သေ့မင်း၏ အိပ်ခြင်းကဲ့သို့သော ကျိန်းစက်တော်မူခြင်းကို ပြုတော်မူချိန် မဟုတ်ပါလော၊ အယံ-ဤအခါသည်၊ မုခဓောဝနကာလော(နနု)-မျက်နှာသစ်တော်မူခြင်း၏အခါ မဟုတ်ပါလော၊ ဝါ- မျက်နှာသစ်တော်မူချိန် မဟုတ်ပါလော၊ ဣတိအာဒိနာ-ဤသို့အစရှိသော၊ နယေန-နည်းဖြင့်၊ ပရိဒေဝမာနော-ပြင်းစွာငိုကြွေးလျက်သာ၊ အကာသိ-ပြုပြီ။

ဘဂဝတော-မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဂုဏဂဏာမတရသညုတာယ- ဂုဏ်အပေါင်း တည်းဟူသော အမြိုက်အရသာကို သိသူ၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ပတိဋ္ဌိတပေမောစေဝ-စွဲမြဲတည်တံ့သော ချစ်ခြင်းရှိသည်လည်းဖြစ်သော၊ အခီဏာသဝေါ စ-မကုန် သေးသော အာသဝေါရှိသည်လည်းဖြစ်သော၊ အနေကေသု-များစွာကုန်သော၊ ဇာတိသတသဟဿေသု-ဘဝအသိန်းတို့၌၊ အညမညဿ-အချင်းချင်းအား၊ ဥပကာရသညနိတစိတ္တမဒ္ဒဝေါ စ- လျောသောကျေးဇူးကို ပြုခြင်းသည် ကောင်းစွာ ဖြစ်စေအပ်သော စိတ်၏ နူးညံ့သူ၏အဖြစ်ရှိသည်လည်းဖြစ်သော၊ (အညော-အရှင် အာနန္ဒာမှ အခြားပုဂ္ဂိုလ်သည်)၊ ပရိဒေဝမာနော-ပြင်းစွာငိုကြွေးလျက်၊ အကာသိယထာ- ပြုသကဲ့သို့၊ ဧဝံ-ဤအတူ၊ အာယသ္မာပိ အာနန္ဒော-အရှင် အာနန္ဒာသည်လည်း၊ ဘဂဝတော-၏၊ ဂုဏဂဏာမတရသညုတာယ- ကြောင့်၊ ပတိဋ္ဌိတပေမောစေဝ-စွဲမြဲတည်တံ့သော

ယထာ ဓံ အကာသိ။ ။ယထာ တန္တိ အာဒိနာ ယထာဂုတ္တမတ္ထံ ဥပမာယ အာဝိ ကဇောတိ၊ တတ္ထ ယထာ အညောပိ ဘဂဝတော ဂုဏဂဏာမတရသညုတာယ ပတိဋ္ဌိတ ပေမော စေဝ အခီဏာသဝေါ စ အနေကေသု စ ဇာတိသတသဟဿေသု အညမညဿပ ကာရသညနိတစိတ္တမဒ္ဒဝေါ စ အကာသိ၊ ဧဝံ အာယသ္မာပိ အာနန္ဒော ဘဂဝတော ဂုဏ ဂဏာမတရသညုတာယ ပတိဋ္ဌိတပေမော စေဝ၊ ပေစိတ္တမဒ္ဒဝေါ စ ဟုတွာ အကာသိတိ ယောဇနာ။-ဤမီကာဖွင့်အတိုင်း နိဿယ၌ အနက်ပေးထားပါသည်။

ချစ်ခြင်းရှိသည်လည်းကောင်း၊ အခါကာ သဝေါ စ-သည်လည်းကောင်း၊ အနေကေသု-ကုန်သော၊ ဇာတိသတသဟဿေ သု-တို့၌၊ အညမညဿ-အား၊ ဥပကာရသဉ္စနိတစိတ္တမဒ္ဒဝေါ စ-သည်လည်း ကောင်း၊ (ဟုတွာ-၍) ပရိဒေဝမာနောဝ-ပြင်းစွာငိုကြွေးလျက်သာ၊ အကာသိ-ပြီ။

တမေန-ထို အရှင်အာနန္ဒာကို၊ အညတရာ-တစ်ယောက်သော၊ (အမျိုးအမည် အနွယ်အားဖြင့် မထင်ရှားသော) ဒေဝတာ-နတ်သည်၊ (သံဝေဇေသိ၌ စပ်) ဘန္တေ အာနန္ဒ-အရှင် အာနန္ဒာ၊ တုမေ-အရှင်ဘုရားတို့သည်၊ ဝါ-အရှင်ဘုရားတို့က၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ (သို့ကလောက်) ပရိဒေဝမာနာ-ငိုကြွေးကုန်လတ်သော်၊ ကထ-အဘယ်နည်းဖြင့်၊ အညေ-အခြားသူတို့ကို၊ အဿာသေဿထ-သက်သာ စေနိုင်ကုန်တော့အံ့နည်း၊ ဣတိ-ဤသို့ပြော၍၊ (တစ်နည်း) ဣတိ-ဤသို့ အစရှိသော စကားဖြင့်၊ သံဝေဇေသိ-ထိတ်လန့်စေပြီ၊ ဝါ-သံဝေဂ ဖြစ်စေပြီ၊ သော-ထို အရှင်အာနန္ဒာသည်၊ တဿာ-

တစ်နည်း။ ။အပိစ ဧတေန တထာကရဏဟေတု (ထိုကဲ့သို့ ငိုကြွေးလျက်ပြုခြင်း၏ အကြောင်းကို) ဒဿေတိ၊ ယထာ အညေပိ (အရှင်အာနန္ဒာမှ အခြားလည်းဖြစ်ကုန်သော) ယထာဂုတ္တသဘာဝါ (အကြင် အကြင် ဆိုအပ်ပြီးသော ပတိဋ္ဌိတပေမစသူ၏အဖြစ်ဟူသော သဘောရှိသူတို့သည်) အကံသု၊ တထာ အာယသ္မာပိ အာနန္ဒော၊ ဘဂဝတော၊ ပေ၊ ပတိဋ္ဌိတ ပေမတ္တာ စေဝ အခါကာသဝတ္တာ စ အနေကေသု၊ ပေ၊ ဥပကာရသဉ္စနိတစိတ္တမဒ္ဒဝတ္တာ စာတိ ဟေတုအတ္တဿ လဗ္ဗမာနတ္တာ၊ ဟေတုဂတ္တာနိ ဟိ ဧတာနိ ပဒါနိ (ဝိသေသနသုံးပုဒ် တို့သည် အတွင်း၌ ဟိတိအနက်ရှိသော ပုဒ်များတည်း) တဒတ္ထဿေဝ-ထိုပုဒ်တို့၏ အနက် ကပင်၊ တထာကရဏဟေတုဘာဝတော၊- မှီကာသစ်။

မုတ်ချက်။ ။ဤနည်းအလို “ပတိဋ္ဌိတပေမော”စသော ဝိသေသနသုံးပုဒ်တို့ကို ဟိတိ အနက်ရှိသော “ဟေတုမန္တဝိသေသန”ဟု ယူ၍ “အညေပိ-အရှင်အာနန္ဒာမှ အခြားသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်လည်း၊ ဘဂဝတော ဂုဏဂဏာမတရသညတြာယ ပတိဋ္ဌိတပေမော စေဝ၊ ပေ၊ စိတ္တမဒ္ဒဝါ စ ဟုတွာ အကံသု ယထာ၊ တထာ ဘဂဝတော ဂုဏဂဏာမတရသညတြာယ ပတိဋ္ဌိတပေမော စေဝ၊ ပေ၊ စိတ္တမဒ္ဒဝေါ စ အာယသ္မာ အာနန္ဒော-သည်၊ ဘဂဝတော-၏၊ ဂုဏ၊ ပေ၊ ရသညတြာယ ပတိဋ္ဌိတပေမတ္တာ စေဝ-လည်းကောင်း၊ အခါကာသဝတ္တာ စ-လည်း ကောင်း၊ အနေကေသု ဇာတိသတသဟဿေသု ဥပကာရသဉ္စနိတစိတ္တမဒ္ဒဝတ္တာ စ-လည်းကောင်း၊ ပရိဒေဝမာနောဝ အကာသိ-ပြီ”ဟု အနက်ပေးနိုင်ပါသည်။

ဣတိ သံဝေဇေသိ။ ။သံဝေဇေသိတိ “နန ဘဂဝတာ ပဋိကစ္ဆေဝ အက္ခာတံ သဗ္ဗေဟေဝ ပိယေဟိ မနာပေဟိ နာနာဘာဝေါ ဝိနာဘာဝေါ”တိအာဒိနာ သံဝေဂ ဇနေသိတိ အာစရိယမဗ္ဗပါလက္ခေရေန ဂုတ္တံ၊ ဧဝံသတိ “ဘန္တေ၊ ပေ၊ အဿာသေဿထာတိ ပဌမံ ဝတွာ”တိ သဟ ပါဌသေသေန ယောဇနာ အဿ၊ ယထာရုတတော ပန အာဒုက္ခေန ဣတိ သဒ္ဓေန “ဧဝမာဒိနာ သံဝေဇေသိ”တိ ယောဇနာပိ ယုဇ္ဇတေဝ၊ ယေန ကေနစိ ဟိ ဝစနေန သံဝေဂ ဇနေသိ၊ တံ သဗ္ဗမ္ပိ သံဝေဇနဿ ကရဏံ သမ္ပဝတိတိ၊ - မှီကာသစ်။

ထိုနတ်၏။ ဝစနေန-စကားကြောင့်။ သံဝိဂ္ဂဟဒယော-
ထိတ်လန့်သောစိတ်နှလုံးရှိသည်။ (ဟုတွာ-၍) သန္တမ္ဘိတွာ-ကောင်းစွာ
ထောက်ပံ့ပြီး၍၊ (စိတ်ကို ကောင်းစွာ တင်းထားပြီး၍) တထာဂတဿ-မြတ်စွာ
ဘုရား၏။ ပရိနိဗ္ဗာနတော-ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူရာနေ့မှ၊ ပဘုတိ-စ၍၊ ဌာနနိသဇ္ဇ
ဗဟုလတ္တာ-များသော ရပ်ခြင်း ထိုင်ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ [ဌာနဉ္စ+
နိသဇ္ဇာ စ ဌာနနိသဇ္ဇံ၊ ဌာနနိသဇ္ဇံ+ဗဟုလံ ယဿာတိ ဌာနနိသဇ္ဇဗဟုလော၊]
ဥဿန္တဓာတုကံ-များသောသလိပ်၊ သည်းခြေ၊ လေဟူသော ဓာတ်ရှိသော၊
ကာယံ-ကိုယ်ကို၊ သမဿာသေတုံ-သက်သာစေခြင်းငှာ၊ ဒုတိယဒိဝသေ-
ဇေတဝန် ကျောင်းတော်သို့ ရောက်ရာနေ့ကို ထောက်၍ နှစ်ရက်မြောက်နေ့၌၊
ဝါ-သံဝေဂ ဖြစ်စေရာနေ့ကို ထောက်၍ နှစ်ရက်မြောက်နေ့၌၊ ခီရဝိရေစနံ-
နွားနို့ဟူသော ဝမ်းလျှောဆေးကို၊ ဝါ-သလိပ် သည်းခြေ လေတို့၏
ကင်းဆိတ်ကြောင်းဖြစ်သော ဆေးဖြင့် ရောစပ်အပ်သော နွားနို့ကို၊ ပိဝိတွာ-
သောက်ပြီး၍၊ ဝိဟာရေယေဝ-၌သာ၊ နိသိဒိ-ပြီ။

ယံ-ယင်းနွားနို့ဟူသော ဝမ်းလျှောဆေးသောက်ခြင်းကို၊ သန္ဓာယ-
ရည်ရွယ်၍၊ သုဘေန-သုဘမည်သော၊ မာဏဝေန-လုလင်သည်၊ ပဟိတံ-
စေလွှတ်အပ်သော၊ မာဏဝကံ - လုလင်ငယ်ကို၊ ဧတံ - ဤစကားကို၊ အဝေါစ
- ပြောဆိုပြီ၊ (ကိ)၊ မာဏဝက-

ဥဿန္တဓာတုကံ။ ။ဥပုဗ္ဗ သဒဓာတ်သည် စုဝေးများခြင်း အနက်ကို ဟော၏။
ဥဿန္တကို “ဥပစိတ-ဆည်းပူးအပ်”ဟု ဋီကာသစ်ဖွင့်၏။ သလိပ်၊ သည်းခြေ၊ လေတို့သည်
ခန္ဓာကိုယ်ကို ဆောင်တတ်သောကြောင့် ဓာတုတို့ မည်၏။ မညီမညွတ်ဖြစ်သောအခါ
ကိုယ်ကို ဖျက်တတ်သောကြောင့် ဒေါသတို့လည်း မည်၏။ ကိုယ်ကို
မကြည်မလင်စေတတ်သော ကြောင့် မလတို့လည်း မည်၏။ တစ်ပါး တစ်ပါးလျှင် ပထဝီ
အာပေါ တေဇော ဝါယော အာကာသအားဖြင့်လည်း ဓာတ် (၅)မျိုး ပြား၏။

ဝါယုပိတ္တကဖာ ဒေါသာ၊ ဓာတဝေါ စ မလာ တထာ၊

တတ္ထာပိ ပဉ္စဓာ ချာတာ၊ ပဇ္ဇေကံ ဒေဟဓာရဏာ။ - ဋီကာသစ်။

ဝါယုပိတ္တကဖာ-လေ၊ သည်းခြေ၊ သလိပ်တို့သည်၊ ဒေါသာ-အပြစ်တို့လည်း မည်၏။
ဓာတဝေါ စ-ဓာတ်တို့လည်း မည်၏။ တထာ-ထို့ပြင်၊ မလာ-အညစ်အကြေးတို့လည်း
မည်၏။ တတ္ထာပိ-ထိုဝါယုစသော သုံးမျိုးတို့တွင်လည်း၊ ပဇ္ဇေကံ-သီး၊ ပဉ္စဓာ-အားဖြင့်၊
ချာတာ-ဆိုအပ်ကုန်၏။ ဒေဟဓာရဏာ-ခန္ဓာကိုယ်ကို ဆောင်ထားတတ်ကုန်၏။

မာဏဝဂေန။ ။မနုနော-မနုမည်သော မဟာသမ္မတမင်း၏ + အပစ္စံ-သားစဉ်
မြေးဆက်တည်း၊ မာနဝေါ-ဆက်၊ ဤနည်းအရ လူဟူသမျှကို “မာနဝ”ဟု ခေါ်၏။ မုဒ္ဒဇ
ဏဖြင့် “မာဏဝ”ဟု ရှိရာ၌ကား န ကို ဏ ပြု၍ “လူရွယ် လူငယ်”အနက်ကို ဟော၏။
သုတ္တံ၌ ကပစ္စည်း သက်လျှင် “မာဏဝက” ဖြစ်သည်ဟု ထောမနိမိ ဆိုသည်။
[ကြွင်းသော မှတ်ဖွယ်ကို ကစွည်းဘာသာမီကာ “ဏဝေါ ပက္ခာဒိဟိ”သုတ်၌ ရှုပါ။]

လုလင်ငယ်၊ (ယသွာ-အကြွင်းကြောင့်) အဇ္ဈ-ယနေ၊ မေ-ငါ၏၊ ဝါ-သည်၊ ပီတာ-
သောက်အပ်သော၊ ဘေသဇ္ဇမတ္တာ-အနည်းငယ်သောဆေးသည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊
[အပ္ပမတ္တကံ ဘေသဇ္ဇံ၊ အပ္ပတ္တောတိ အယံ မတ္တသဒ္ဓေါ၊ “ပမာဏံသာ
ရိယေမတ္တာ၊ အက္ခရာဝယဝပ္ပကေ” (အဘိဓာန်)။] (တသွာ-ထို့ကြောင့်၊ အာဂန္တု-
လာခြင်းငှာ) အကာလော-အခါမဟုတ်သေး၊ [ယသွာ တသွာ မထည့်ဘဲ
အစဉ် အတိုင်းလည်း ပေးနိုင်၏၊] သွေပိ-နက်ဖန်၌လည်း၊ (ကာလဉ္စ-
အခါကိုလည်း ကောင်း၊ သမယဉ္စ-အကြောင်းညီညွတ်ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊
ဥပါဒါယ-ဉာဏ်ဖြင့် ယူ၍၊ ဝါ-စဉ်းစား၍၊ (တစ်နည်း) ကာလဉ္စ သမယဉ္စ
ဥပါဒါယ-အခါအခွင့် အကြောင်းသင့်မှ၊ အပ္ပေဝ နာမ ဥပသကံမေယျာမ-
ချဉ်းကပ်နိုင်ကုန်တန်ရာ၏၊ ဝါ-လာနိုင်ကုန်တန်ရာ၏၊ ဣတိ-သို့၊ အဝေါစ-
ပြီ။ [ဤ အဓိပ္ပာယ်များကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ သမယအဖွင့်၌
ပြထားပြီ။]

ဒုတိယဒီဝသေ-ဝမ်းလျှောဆေးသောက် ရာနေ့ကို ထောက်၍
နှစ်ရက်မြောက် နေ့၌၊ [ဒုတိယဒီဝသေတိ ဒီရဝိရေစနပီတဒီဝသတော
ဒုတိယဒီဝသေ၊ -ဋီကာသစ်၊] စေတကထွေရေန - စေတကထေရ်ဟူသော၊
ပစ္စာသမဏေန - နောက်လိုက်ရဟန်းနှင့်တကွ၊ (သဟတ္ထံ) ဂန္ဓာ-သွား၍၊
သုဘေန-သုဘမည်သော၊ မာဏဝေန- လုလင်သည်၊ ပုဋ္ဌော- မေးအပ်သည်၊
(ဟုတွာ)၊ ဣမသ္မိံ ဒီဃ နိကာယေ-ဤဒီဃနိကာယ်၌၊ သုဘသုတ္တံ နာမ-
သုဘသုတ်မည်သော၊ ဒသမံ-ဆယ်သုတ်မြောက်ဖြစ်သော၊ သုတ္တံ-
သုတ်တော်ကို၊ အဘာသိ-ဟောတော်မူပြီ၊ အထ-သုဘသုတ်ကို ဟောပြီးရာ
ထိုအခါ၌၊ အာနန္ဒတ္ထေရော-အရှင်အာနန္ဒာ ထေရ်သည်၊
ဇေတဝနမဟာဝိဟာရေ-ဇေတဝန်ကျောင်းတိုက်တော်ကြီး၌၊ ခဏ္ဍ
ဖုလ္လပဋိသင်္ခရဏံ-ကျိုးပြတ်သောအရပ်၊ ပေါက်ကွဲသောအရပ်ကို ပြင်ဆင်မှုကို၊
[ဤပုဒ်၏ အဖွင့်ကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။] ကာရာပေတွာ-
ပြုစေပြီး၍၊ ဝဿုပနာယိကာယ-ဝါကပ်ရာနေ့သည်။ (ဝါဆိုရာနေ့သည်) ဥပ
ကဋ္ဌာယ-နီးကပ်လတ်သော်၊ ဘိက္ခုသံဃံ-ရဟန်းသံဃာကို၊ ဩဟာယ-
ပယ်စွန့်၍၊ ရာဇဂဟံ-ရာဇဂြိုဟ်မြို့သို့၊ ဂတော-ကြွတော်မူပြီ၊ အညေ-
အရှင်အာနန္ဒာမှ အခြားကုန်သော၊ ဓမ္မသင်္ဂါဟကာ-သုတ် အဘိဓမ္မာ ဝိနည်းကို
သဘောတူ ပေါင်း ယူမည် ဖြစ်ကုန်သော၊ ဘိက္ခုပိ-ရဟန်းတော်တို့သည်လည်း၊
တထာ-ထိုအတူ တည်း၊ [ဘိက္ခုသံဃာကို စွန့်၍ ရာဇဂြိုဟ်မြို့သို့ ကြွကြသည်-
ဟူလို၊] ဟိ-ဆက်ဦး အံ၊ (တစ်နည်း) ဟိ-မှန်၏၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဂတေ-
ကြွတော်မူကြကုန်သော၊ တေ-ထိုရဟန်းတော်တို့ကို၊ သန္ဓာယ-ရည်ရွယ်၍၊
အထ ခေါ်ထေရာ ဘိက္ခု ရာဇဂဟံ အဂမံသု ဓမ္မဉ္စ ဝိနယဉ္စ သံဂါယိတုန္တိ-
အထ ခေါ်ပေါ်သံဂါယိတုံဟူသော၊ ဣဒံ-ဤစကားကို၊ (သံဂီတိကာရေဟိ-
သံဂါယနာတင်ထေရ်တို့သည်) ဝုတ္တံ-မိန့်ဆို အပ်ပြီ၊ [အထ ခေါ်-ထိုအခါ၌
ထေရာ-န်သော၊ ဘိက္ခု-

တို့သည်။ ဓမ္မဉ္စ-သုတ် အဘိဓမ္မာကိုလည်းကောင်း၊ ဝိနယဉ္စ-ဝိနည်းကိုလည်းကောင်း၊ သံဂါယိတုံ-သံဂါယနာတင်ခြင်းငှာ၊ ရာဇဂဟံ-သို့၊ အဂမံသု-ကြွတော်မူကြကုန်ပြီ။] တေ-ထို ရဟန်းတော်တို့သည်၊ အာသဠိပုဏ္ဏမာယံ-ဝါဆိုလပြည် နေ၌။ (အာသဠိ နက္ခတ် နှင့် စန်းယုဉ်သော ပြည့်ဝသောလရှိရာနေ၌) ဥပေါသထံ-ဥပုသ်ကို၊ ကတွာ-၍၊ ပါဠိပဒေဒိဝသေ-အထွက် တစ်ရက်နေ၌၊ ဝါ-ဝါဆိုလပြည့်ကျော် တစ်ရက်နေ၌၊ သန္တိပတိတွာ-စုဝေး၍၊ ဝဿံ-ဝါသို့၊ ဥပဂစ္ဆိသု-ကပ်ကြကုန်ပြီ။

တေန ခေါ ပန သမယေန-ထိုအခါ၌၊ (သံဂါယနာတင်ဖို့ရန် ရောက်လာရာ ထိုအခါ၌) ရာဇဂဟံ-ရာဇဂြိုဟ်မြို့ကို၊ ပရိဝါရေတွာ-ဝိုင်းရံ၍၊ [မြို့၏အပြင်၌ တည်ရှိသောကြောင့် “ပရိဝါရေတွာ”ဟု ဆိုသည်။] အဋ္ဌာရသမဟာဝိဟာရာ-တစ်ဆယ့်ရှစ်ရပ်သော ကျောင်းတိုက်ကြီးတို့သည်၊ ဟောန္တိ-ရှိကုန်၏၊ တေ သဗ္ဗေ ပိ-ထိုအလုံးစုံသော ကျောင်းတိုက်ကြီးတို့သည်လည်း၊ ဆန္ဒိတပတိတဥက္ကာပါ-စွန့်ပစ်အပ်ကုန်၊ ပြိုကျကုန်၊ အမှိုက်အပေါင်းရှိကုန်သည်၊ အဟေသု-ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ ဟိ-မှန်၏၊ (တစ်နည်း) ဟိ-ချဲ့ဦးအံ့၊ ဘဂဝတော-မြတ်စွာဘုရား၏၊ ပရိနိဗ္ဗာနေ-ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူခြင်းကြောင့်၊ သဗ္ဗေပိ-အလုံးစုံလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဘိက္ခု-ရဟန်းတို့သည်၊ အတ္တနော အတ္တနော-မိမိ မိမိ၏၊ ပတ္တစီဝရံ-သပိတ် သင်္ကန်းကို၊ အာဒါယ-၍၊ ဝိဟာရေ စ-ကျောင်းတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ပရိဝေဏေ စ-ပရိဝဏ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဆဉ္စေတွာ-စွန့်ပစ်၍၊ အဂမံသု-သွားကြကုန်ပြီ၊ တတ္ထ-ထို ကျောင်းတိုက်တို့၌၊ [ခဏ္ဍာဖုလ္လပုဋိသင်္ခရဏန္တိ ဣမိနာ သမ္ပန္နော၊] ကတိကဝတ္ထံ-ကတိကဝတ်ကို၊ ကုရုမာနာ-ပြုလိုကုန်သော၊ [ကုရုမာနာတိ ကတ္ထုကာမာ၊] ထေရာ-ထေရ်တို့သည်၊ ဘဂဝတော-မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဝစနပူဇနတ္ထံ -(သေနာ သနက္ခန္ဓက)စကားတော်ကို ပူဇော်ခြင်းအကျိုးငှာလည်းကောင်း၊ တိတ္ထိယဝါဒ ပရိမောစနတ္ထုတ္တံ-တိတ္ထိတို့၏ ပြောဆိုကြောင်းအပြစ်မှ မိမိတို့ကို လွတ်မြောက်စေခြင်းအကျိုးငှာလည်းကောင်း၊ ပဌမံ မာသံ-ပထမလပတ်လုံး၊ ခဏ္ဍာဖုလ္လပုဋိသင်္ခရဏံ-ကျိုးပြတ်သောအရပ်၊ ပေါက်ကွဲသောအရပ်ကို ပြင်ဆင်မှုကို၊ ကရောမ- ပြုကြကုန်စို့၊ ဣတိ-ဤသို့၊ စိန္တေသု-ကြံစည်ကြကုန်ပြီ၊ ဝါ-တိုင်ပင်ကြကုန်ပြီ။ [သစ်သားကျောင်းကို ရည်ရွယ်၍ “ခဏ္ဍာ” အုတ်ကျောင်းကို ရည်ရွယ်၍ “ဖုလ္လ”ဟု ဆိုဟန်တူသည်၊ ဤပုဒ်

ဆန္ဒိတပတိတဥက္ကာပါ။ ။အဝကုသံ ပူတိဘာဝံ အပေါတိ အဂမာသိတိ ဥက္ကာပေါ၊ အဝကို ဥပြု၊ ထကို လပြု၍ “ဥက္ကာပ”ဟု ဖြစ်၏၊ အပဓာတ် ဣပစ္စည်း၊ (တစ်နည်း) ဥသည် ဥစ္စိဋ္ဌ အနက်ဟော၊ ဥစ္စိဋ္ဌော+ကလာပေါ ဥကလာပေါ၊ ဝဏ္ဏသင်္ကန္တိ ပြု၍ (သုတ်ကြီးဖြင့် က၏ အ ကို ချေ၊ က် ကို လ သို့ ကပ်၍) “ဥက္ကာပေါ”ဟု ဖြစ်၏၊ ဥပမာ-သိနေဟောမှ သွေဟော ဖြစ်သကဲ့သို့တည်း၊ ထို့နောက် “ဥက္ကာပေါ ယေသံ အတ္ထိတိ ဥက္ကာပါ”ဟု အဿတ္ထိ ဆင့်ပါ၊ ကြွင်းသော အဓိပ္ပာယ်များကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာမီကာ၌ ပြထားပြီ။

များကို စူဠဝဂ္ဂဋ္ဌကထာ သေနာသနက္ခန္ဓက၌ “ခဏ္ဍန္တိ ဘိန္နောကာသော (ပြတ်သောအရပ်)၊ ဖုလ္လန္တိ ဖလိတောကာသော (ကွဲသော အရပ်)” ဟု ဖွင့်၏။

ဟိ-ချဲ့ဦးအံ့၊ (တစ်နည်း) ဟိ-ထင်ရှားအောင် ပြဦးအံ့၊ [ဝုတ္တံ ဟောတိကို ကြည့်၍ တပွာကဋီကရဏ တစ်နည်းကြသည်။] တိတ္ထိယာ-တိတ္ထိတို့သည်၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝဒေယျံ-ပြောဆိုကုန် ရာ၏၊ (ကိ-အဘယ်သို့ ပြောဆိုကုန်ရာသနည်း၊) သမဏဿ ဂေါတမဿ-ရဟန်းဂေါတမ၏၊ သာဝကာ-သာဝကတို့သည်၊ သတ္တရိ-ဆရာသည်၊ ဌိတေယေဝ-တည်ရှိစဉ်သာလျှင်၊ ဝိဟာရေ-ကျောင်းတို့ကို၊ ပဋိဇ္ဈိသု-သုတ်သင်ကြကုန်ပြီ၊ ဝါ-စောင့်ရှောက်ကြကုန်ပြီ၊ ပရိနိဗ္ဗုတေ-ပရိနိဗ္ဗာန် စံပြီးလတ်သော်၊ ဆဉ္စေသု-စွန့်ပစ်ကြကုန်ပြီ၊ ကုလားနံ-အမျိုးတို့၏၊ မဟာဓန ပရိစ္စာဂေါ-များစွာသော ဥစ္စာတို့ကို စွန့်လှူရခြင်းသည်၊ ဝိနဿတိ-ပျက်စီး၏၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဝဒေယျံ-ပြောဆိုကုန် ရာ၏၊ တေသံ-ထိုတိတ္ထိတို့၏၊ ဝါဒပရိမောစ နတ္ထဉ္စ-ပြောဆိုကြောင်းအပြစ်မှ မိမိတို့ကို လွတ်မြောက်စေခြင်းအကျိုးငှာလည်း၊ စိန္တေသု-ကြံစည်ကြကုန်ပြီ၊ ဝါ-တိုင်ပင်ကြကုန်ပြီ၊ ဣတိ-ဤအနက်သည်၊ ဝါ-ဤ အနက်ကို၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်သည်၊ ဝါ-ဆိုလိုသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ ပန-ဆက်ဦးအံ့၊ ဧဝံ-ဤသို့လည်း၊ (တစ်နည်း) စ ပန-ထပ်၍ ဆက်ဦးအံ့၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ စိန္တယိတွာ-ကြံစည်ပြီး၍၊ ဝါ-တိုင်ပင်ပြီး၍၊ ကတိကဝတ္တံ-ကတိကဝတ်ကို၊ ကရိသု-ပြုကြကုန် ပြီ။ [ကတေန-တမင်တကာပြုခြင်းဖြင့်၊ နိဗ္ဗတ္တံ-ဖြစ်စေအပ်သောဝတ်တည်း၊ ကတိကံ-ဝတ်၊ နဂိုရိုးရာအားဖြင့် ရှိပြီးမဟုတ်၊ တမင်တကာ ပြုလုပ်အပ်သော ကျင့်ဝတ်-ဟူလို။]

ယံ-ယင်းကတိကဝတ်ပြုခြင်းကို၊ သန္ဓာယ-ရည်ရွယ်၍၊ အထ ခေါ်၊ ပေ၊ သံဂါယိဿာမာတိ-အထ ခေါ်၊ ပေ၊ သံဂါယိဿာမ ဟူ၍၊ (သံဂီတိကာရေဟိ-သံဂါယနာတင်ထေရ်တို့သည်။) ဝုတ္တံ-မိန့်ဆိုအပ်ပြီ၊ [ဤကား နိယမအထူးမလို သော မိမိကိုယ်တိုင်ပင် နိယမဖြစ်နေသော ယသဒ္ဓါဟု ယူဆသော အနက်ပေး နည်းတည်း၊ (တစ်နည်း) “ယတသဒ္ဓါ နိစ္စသမ္ပန္နာပေက္ခာ”နှင့်အညီ၊ တသဒ္ဓါ ထည့်၍ အနက်ပေးဦးအံ့၊] ယံ-အကြင်ကတိကဝတ်ပြုခြင်းကို၊ သန္ဓာယ-ရည်ရွယ် ၍၊ အထ ခေါ်၊ ပေ၊ သံဂါယိဿာမာတိ-အထ ခေါ်၊ ပေ၊ သံဂါယိဿာမဟူ၍၊ (သံဂီတိကာရေဟိ-သံဂါယနာတင်ထေရ်တို့သည်။) ဝုတ္တံ-ဆို အပ်ပြီ၊ (တဒေဝ ကတိကဝတ္ထ ကရဏံ-ထိုကတိကဝတ်ပြုခြင်းကိုပင်၊) သန္ဓာယ-၍၊ (မယာပိ-ငါ သည်လည်း၊) ဧဝံ စိန္တယိတွာ၊ ပေ၊ ကရိသုတိ-ဧဝံ၊ ပေ၊ ကရိသုဟူ၍၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ် ပြီ၊ [အထ ခေါ်-ထိုအခါ၌၊ ထေရာနံ- ထေရ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဘိက္ခုနံ-ရဟန်းတို့၏၊ ဧတံ-ဤအကြံသည်၊ ဝါ-ဤအတိုင်အပင်သည်၊ အဟောသိ-ဖြစ်ပြီ၊ (ကိ-အဘယ် သို့ ဖြစ်သနည်း၊)

အာဝုသော-ငါ့ရှင်တို့၊ ဘဂဝတာ-သည်။ ခဏ္ဍဖုလ္လပဋိသင်္ခရဏံ-
ကျိုးပြတ်သောအရပ်၊ ပေါက်ကွဲသောအရပ်ကို ပြင်ဆင်မှုကို၊ ဝဏ္ဏိတံ-ချီးမွမ်း
တော်မူအပ်ပြီ၊ [သေနာသနဝတ်ကို ပညတ်တော်မူခြင်း၊ သေနာသနနှင့်စပ်၍
များစွာ ဟောတော်မူခြင်းကို “ချီးမွမ်းအပ်” ဟု ဆိုသည်။] အာဝုသော-တို့၊ ဟန္တ-
ယခု၊ မယံ-ငါတို့သည်၊ ပဌမံ မာသံ-ပထမလပတ်လုံး၊ ခဏ္ဍဖုလ္လပဋိသင်္ခရဏံ-
ကို၊ ကရောမ-ပြုကြကုန်စို့၊ မဇ္ဈိမာသံ-မဇ္ဈိမလပတ်လုံး၊ သန္နိပတိတွာ-စုဝေး၍၊
ဓမ္မဉ္စ-သုတ် အဘိဓမ္မာကိုလည်းကောင်း၊ ဝိနယဉ္စ-ဝိနည်းကိုလည်းကောင်း၊
သံဂါယိဿာမ-သံဂါယနာတင်ကြကုန်စို့၊ ဣတိ-ဤသို့ အကြံဖြစ်ပြီ၊ ဝါ-ဤသို့
တိုင်ပင်ပြီ။

တေ-ထိုထေရ်တို့သည်၊ ဒုတိယဒိဝသေ-အကြံဖြစ်ရာနေ့ကို ထောက်၍
နှစ်ရက်မြောက်နေ့၌၊ [ဒုတိယဒိဝသေတိ-ဧဝံ စိန္တိတဒိဝသတော ဒုတိယဒိဝသေ၊
သော စ ခေါ ဝဿုပနာယိကဒိဝသတော ဒုတိယဒိဝသောဝ။-ဋီကာသစ်။]
ဂန္တာ-သွား၍၊ ရာဇဒွါရေ-မင်း၏တံခါးပေါက်၌၊ (နန်းတော်တံခါးပေါက်၌)၊
အဋ္ဌသု-ရပ်တော်မူကြကုန်ပြီ၊ ရာဇာ-မင်းသည်၊ အာဂန္တာ၊ ဝန္တိတွာ-ဝပ်ချ၍၊
ဘန္တေ-တို့၊ ကိ-အဘယ်ကိစ္စကြောင့်၊ အာဂတာ-ကြွလာတော်မူကြကုန်သည်၊
အတ္ထ-ဖြစ်ပါ ကုန်သနည်း၊ ဣတိ-ဤသို့လျှောက်၍၊ အတ္တနာ-မိမိသည်၊
ကတ္တဗ္ဗကိစ္စံ-ပြုထိုက် သောကိစ္စကို၊ ပုစ္ဆိ-မေးလျှောက်ပြီ၊ ထေရာ-ထေရ်တို့သည်၊
အဋ္ဌာရသမဟာဝိဟာရ ပဋိသင်္ခရဏတ္ထာယ-တစ်ဆယ့် ရှစ်ရပ်သော
ကျောင်းတိုက်ကြီးတို့ကို ပြင်ဆင်ခြင်း အကျိုးငှာ၊ ဟတ္ထကမ္မံ-ဟတ္ထကမ်ကို၊ ဝါ-
လက်၏အလုပ်ကို၊ [ဟတ္ထကမ္မန္တိ-ဟတ္ထ ကိရိယံ၊ ဟတ္ထကမ္မဿ ကရဏန္တိ ဝုတ္တံ
ဟောတိ။] ပဋိဝေဒေသု-သိစေကြကုန်ပြီ၊ [ပဋိဝေဒေသန္တိ ဇာနာပေသု။] ရာဇာ-
မင်းသည်၊ ဟတ္ထကမ္မကာရကေ-ဟတ္ထကမ် ကို ပြုလုပ်တတ်ကုန်သော၊
မနုဿေ-လူတို့ကို၊ (ဗိသုကာ လက်သမားတို့ကို)၊ အဒါသိ-ပေးလိုက်ပြီ၊
ထေရာ-တို့သည်၊ ပဌမံ မာသံ-ပထမလပတ်လုံး၊ သဗ္ဗ ဝိဟာရေ-
အလုံးစုံသောကျောင်းတို့ကို၊ ပဋိသင်္ခါရာပေတွာ-ပြင်ဆင်စေပြီး၍၊ ရညော-
မင်းအား၊ အာရောစေသု-မိန့်တော်မူကြကုန်ပြီ၊ (ကိ-အဘယ်သို့ မိန့်တော်
မူကြကုန်သနည်း)၊ မဟာရာဇေ-မဟာရာဇာ၊ ဝိဟာရပဋိသင်္ခရဏံ-ကျောင်းတိုက်
တို့ကို ပြင်ဆင်မှုသည်၊ နိဋ္ဌိတံ-ပြီးပြီ၊ ဣဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ ဓမ္မဝိနယသင်္ဂဟံ-
ဓမ္မ ဝိနယကို သိမ်းယူကြောင်း သံဂါယနာကို၊ ကရောမ-ပြုကုန်တော့အံ့၊ ဣတိ-
ဤသို့ မိန့်တော်မူကြကုန်ပြီ။ [ယခုပင် ပြုတော့မည်ဖြစ်၍ သမိပဝတ္တမာန်ဖြင့်
“ကရောမ”ဟု ထားသည်။]

ဘန္တေ-တို့၊ သာဓု-ကောင်းပါပြီ၊ ဝိသဋ္ဌာ-စွန့်လွှတ်အပ်သောစိတ်ရှိကုန်သည်၊
ဝါ-ရှံ့ရှားခြင်းကင်း ရဲတင်းကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ကရောထ-ပြုတော်မူပါကုန်၊
မယံ- ဒကာတော်၏၊ အာဏာစက္ကံ- အာဏာစက်သည်၊ ဟောတု- ဖြစ်ပါစေ၊
တုမှာကံ- အရှင်ဘုရားတို့၏၊ ဓမ္မစက္ကံ စ- ဓမ္မစက်သည်လည်း၊ ဟောတု- စေ၊
ဘန္တေ-တို့၊

အာဏာပေထ-စေခိုင်းတော်မူပါကုန်၊ ကိ-အဘယ်ကို၊ ကရောမိ-
ပြုရပါမည်နည်း၊ ဣတိ-ဤသို့ လျှောက်ပြီ၊ မဟာရာဇ-မဟာရာဇာ၊ သင်္ဂဟ-
သိမ်းယူကြောင်း သံဂါယနာကို၊ ကရောန္တာနံ-ပြုကုန်သော၊ ဘိက္ခုနံ-တို့၏၊
သန္နိ သဇ္ဈဌာနံ-စုဝေးနေထိုင်ခြင်း၏ အရပ်ကို၊ ဝါ-စည်းဝေးနေထိုင်ရာ အရပ်ကို၊
(ကာတုံ-ပြုခြင်းငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ-သင့်၏။) ဣတိ-ဤသို့ မိန့်တော်မူကြကုန်ပြီ၊ [နိသီဒနံ
နိသဇ္ဇာ၊ သန္နိပတိတွာ+နိသဇ္ဇာ သန္နိသဇ္ဇာ၊ သန္နိသဇ္ဇာယ+ဌာနံ သန္နိသဇ္ဈဌာနံ၊]
ဘန္တေ-တို့၊ ကတ္ထ-အဘယ်အရပ်၌၊ ကရောမိ-ပြုရပါမည်နည်း၊ ဣတိ-ဤသို့
လျှောက်ပြီ၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ ဝေဘာရပဗ္ဗတပဿေ-ဝေဘာရတောင်နံဘေး၌၊
သတ္တပဏ္ဍိဂဟဒ္ဒါရေ-စရည်းပင်ပေါက်ရာ လိုဏ်တံခါး၏အနီး၌၊ ကာတုံ-ငှာ၊
ယုတ္တံ-၏၊ ဣတိ-ဤသို့ မိန့်တော်မူကြကုန်ပြီ။

ဘန္တေ-တို့၊ သာဓု-ကောင်းပါပြီ၊ ဣတိ ခေါ်-ဤသို့လျှင်၊ အဇာတသတ္တု-
အဇာတသတ်မည်သော၊ ရာဇာ-သည်၊ ဝိသုကမ္မနာ-ဝိသကြံနတ်သားသည်၊
ဝါ-ဝိသုကာနတ်သားသည်၊ [သက္ကတ၌ “ဝိသုကြမာန” ဟု ဆိုသောကြောင့်
သုမ္မ ၀ အစား သ ဒွေဘော်ပြု၍ “ဝိဿကမ္မနာ” ဟုလည်း ပြင်ကြ၏၊ အကျယ်
အဓိပ္ပာယ်များကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ၌ ရှုပါ၊] နိမ္မိတသဒိသံ-
ဖန်ဆင်းအပ် သော မဏ္ဍပ်နှင့် တူစွာ၊ (ကာရာပေတွာ၌ စပ်၊)
သုဝိဘတ္တဘိတ္တိထမ္ဘသောပါနံ-ကောင်းစွာဝေဖန်အပ်သော နံရံ၊ သည်တိုင်၊
စောင်းတန်းလည်း ရှိထသော၊ နာနာ ဝိဓမာလာကမ္မလတာကမ္မဝိစိတ္တံ-
အထူးထူး အပြားပြား ပြုလုပ်အပ်သော ပန်း၊ အထူးထူး
အပြားပြားပြုလုပ်အပ်သော နွယ်တို့ဖြင့်လည်း ထူးဆန်းထသော၊ [“အထူးထူး
အပြားပြားသော ခြူးပန်းမှု ခြူးနွယ်မှုတို့ဖြင့်လည်း ဆန်းကြယ်ထ
သော” ဟုလည်း

အာဏာ၊ ဓမ္မစက္ကံ။ ။ “စရတိ ပဝတ္တတိ-အပိတ်အပင် အတားအဆီးမရှိလောက်
အောင် အဆက်မပြတ် လည်၍ ဖြစ်တတ်၏၊ ဣတိ စက္ကံ” ဟူသော ဝိပြိုဟ်နှင့် အညီ ...
ဆန့်ကျင်ဘက်ရန်သူတို့ မပိတ်ပင် မတားဆီးနိုင်လောက်အောင် ဆက်ကာ
ဆက်ကာလည်၍ ဖြစ်တတ်သော အရာဝတ္ထုကို “စက္ကံ” ဟု ခေါ်၏၊ “အာဏာယေဝ-
အာဏာသည်ပင်၊ စက္ကံ၊ ဓမ္မောယေဝ စက္ကံ ဓမ္မစက္ကံ” ဟု ပြု၊ ဓမ္မဟူသည် သူတစ်ပါးအား
တစ်ဆင့်ဟောပြောတတ် သော ဒေသနာဉာဏ်၊ မိမိကိုယ်တိုင် ထိုးထွင်း၍ သိတတ်သော
ပဋိဝေဓဉာဏ် နှစ်မျိုးလုံး ပင်တည်း၊ မှန်၏-သံဂါယနာတင်ရာ၌ မိမိကိုယ်တိုင်
ပဋိဝေဓဉာဏ် ရှိပြီးမှ သူတစ်ပါးတို့ အား သိစေဖို့ရန် ဟောပြော ရွတ်ဆိုခြင်းဟူသော
သံဂါယနာတင်ခြင်းကိစ္စကို ပြီးစေနိုင်သည်၊ ထိုဉာဏ်နှစ်မျိုးလုံးသည် သံဂါယနာတင်ရာ၌
အဆက်မပြတ် လည်၍ ဖြစ်တတ်သောကြောင့် “စက္ကံ” မည်၏။ [အာဏာယေဝ
အပ္ပဋိဟတဝုတ္တိယာ ပဝတ္တနဌေန စက္ကန္တိ အာဏာစက္ကံ၊ တထာ ဓမ္မောယေဝ စက္ကန္တိ ဓမ္မစက္ကံ၊
တံ ပနိဓ ဒေသနာညာဏပဋိဝေဓညာဏဝေနေ ဒုဝိဓေ ယုဇ္ဇတိ၊ တဒုဘယေနဝ
သံဂီတိယာ ပဝတ္တနတော၊ - ဋီကာသစ်။]

ဝါ-မင်းနန်းတော်၏တင့်တယ်ခြင်းကို၊ အဘိဘဝန္တံ ဣဝံ စ-ပေးကြသည်၊]

ရာဘဝနဝိဘူတိ-မင်းနန်းတော်၏ ပြည့်စုံခြင်းကို၊ လွှမ်းမိုးသကဲ့သို့လည်း ဖြစ်ထသော၊ ဝါ-လွှမ်းမိုးတော့မတတ်လည်း ဖြစ်ထသော၊ ဒေဝဝိမာနသိရိ-နတ်ဗိမာန်၏အသရေကို၊ အဝဟသန္တံ ဣဝံ စ-ပြက်ရယ်ပြုသကဲ့သို့လည်း ဖြစ်ထ သော၊ သိရိယာ-ကျက်သရေအပေါင်း၏၊ နိကေတနံ ဣဝံ စ-စုဝေးတည်နေရာ အိမ်ကဲ့သို့လည်း ဖြစ်ထသော၊ [“နိကေတ မိဝ”ဟုလည်း ရှိ၏၊ နိကေတတိ နိဝသတိ ဧတ္ထာတိ နိကေတော၊ (နိကေတနံ)၊ နိကေတော၌ ဣပစ္စည်း၊ နိကေ တနံ၌ ယုပစ္စည်းသာ ကွဲ၍ နှစ်ပုဒ်လုံးပင် သင့်သည်။] (တစ်နည်း) ဇလန္တံ ဣဝံ စ-တောက်ပသကဲ့သို့လည်း ဖြစ်ထသော၊ ဒေဝမနုဿနယနဝိဟဂီနံ-နတ် လူ တို့၏ မျက်လုံးတည်းဟူသော ငှက်တို့၏၊ ဧကနိပါတတိတ္ထံ ဣဝံစ-တပေါင်းတည်း ကျရောက်ရာ ဆိပ်ကမ်းကဲ့သို့လည်း ဖြစ်ထသော၊ သမ္ဗိန္ဒြိတံ -တစ်နေရာတည်း၌ ပေါင်းစုအပ်သော၊ လောကရာမဏေယျကံ ဣဝံ-လောကဝယ် မွေ့လျော်ဖွယ်၏ အဖြစ်ကဲ့သို့၊ [အလင်္ကာကျမ်းလာ အဘူတောပမာတည်း။] ဒဠဗ္ဗဿာရမဏ္ဍ-ကြည့်ရှုသင့် ကြည့်ရှုအပ် ကောင်းမြတ်သော အဆင်တန်ဆာရှိသော၊ မဏ္ဍပံ-မဏ္ဍပ်ကို၊ ဝါ-ဓမ္မာရုံကို၊ ကာရာပေတွာ-ပြုစေပြီး၍၊ ဝိဝိဓကေသုမဒါမောလဗ္ဗက ဝိနိဂ္ဂလန္တစာရဝိတာနံ-အထူးထူးအပြားပြား တွဲလျားကျသော ပန်းကုံးတို့ကို အန်ထွက်စေလျက် တင့်တယ်သော မျက်နှာကျက်လည်း ရှိထသော၊ နာနာရတန ဝိစိတြမဏိကောဋိမတလံ ဣဝံ-အမျိုးမျိုးသော ရတနာတို့ဖြင့် ဆန်းကြယ်သော ပတ္တမြားတို့ကို ဖြတ်တောက် ထုရိုက်ခြင်းဖြင့် ဖြစ်စေအပ်သောမြေအပြင်ကဲ့သို့၊ နာနာပုပ္ဖုပဟာရဝိစိတြသုပရိနိဋ္ဌိတဘူမိကမ္ပံ စ - အမျိုးမျိုးသော ပန်းပူဇော် ခြင်းဖြင့် ဆန်းကြယ်သော ကောင်းစွာ ပြီးပြီးသော မြေအမှုလည်း ရှိထသော၊ နံ (မဏ္ဍပံ)-ထိုမဏ္ဍပ်ကို၊ ဝါ-ထိုဓမ္မာရုံကို၊

လောက၊ပေ၊သမ္ဗိန္ဒြိတံ။ ။ဧကတ္ထ-တစ်ခုသောအရပ်၌၊ ဝိန္ဒြိတံ-ပေါင်းစုအပ်သော၊ ရာသိကတံ-အစုပြုအပ်သော (သမ္ဗိန္ဒြိတံကို ထပ်ဖွင့်၊) လောကေ-၌၊ ရမဏီယဘာဝံဝိယ-မွေ့လျော်ဖွယ်ဝတ္ထု၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ (အဆင်တန်ဆာ)ကဲ့သို့-(ဋီကာ)၊ ဤဋီကာအလို “သမ္ဗိန္ဒြိတံ”ဟူသော ဝိသေသနကို ရှေးဦးစွာ ပေး၊ “ရမဏီယဿ+ဘာဝေါ ရာမဏေယျကံ”ဟုလည်း ပြု။ [ရမဏီယာဒိတော ကဏ်သုတ်ဖြင့် စီရင်။] “ရမဏီယ”အရ မွေ့လျော်အပ် သော အရာဝတ္ထုရ၍ ထိုဝတ္ထု၏ဖြစ်ကြောင်း ဘာဝအနက်ကား အစွမ်းကုန် လှပသော အဆင်တန်ဆာများ ရသည်၊ ဤသို့ ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ၌ ဆိုအပ်ခဲ့ပြီ၊ “ယံ ယံ ဝါ လောကေ ရမိတု မရဟတိ၊ တံ သဗ္ဗံ သမ္ဗိန္ဒြိတမိဝါတိပိ အတ္ထော”ဟူသော ဋီကာသစ် အလို “ရမိတုဗ္ဗန္တိ ရမဏီယံ၊ ရမဏီယံ ယေဝ ရာမဏေယျကံ”ဟု သွတ္တံ၌ ကဏ်ပစ္စည်း သက်၊ “လောကရာမဏေယျကံ-လောကဝယ် မွေ့လျော်ဖွယ် ဟူသမျှကို၊ သမ္ဗိန္ဒြိတံ ဣဝံ စ-ပေါင်းစုအပ်သကဲ့သို့လည်းကောင်း”ဟု ပေးပါ။ [ကြွင်း အဓိပ္ပာယ်များကို ပါရာဇိကဏ် ဘာသာဋီကာ၌ ရှုပါ။]

ဗြဟ္မဝိမာနသဒိသံ-ဗြဟ္မာဗိမာန်နှင့် တူစွာ၊ ဝါ-တူအောင်၊ အလင်္ကာရိတွာ-တန်ဆာဆင်ပြီး၍။

တသ္မိ မဟာမဏ္ဍပေ-ထိုကြီးကျယ်ခမ်းနားသော ဓမ္မာရုံ၌၊ ပဉ္စသတာနံ-ငါးရာ အတိုင်းအရည်ရှိကုန်သော၊ ဘိက္ခုနံ-တို့ကို၊ အနတ္တနိ-မပြတ်နိုင်သောအဖိုးရှိကုန်သော၊ ပဉ္စကပ္ပိယပစ္စတ္ထရဏသတာနံ-ငါးရာသော အပ်စပ်သော အပေါ်လွှမ်း အခင်းတို့ကို၊ ပညပေတွာ-ခင်းပြီး၍လည်းကောင်း၊ ဒက္ခိဏဘာဝံ-တောင်အရပ် အဖို့ကို၊ နိဿာယ-မှီ၍၊ ဝါ-ကျောပေး၍၊ ဥတ္တရာဘိမုခံ-မြောက်အရပ်သို့ ရွေး၍ မျက်နှာမူသော၊ ထေရာသနံ-ထေရ်၏နေရာကိုလည်းကောင်း၊ မဏ္ဍပမဇ္ဈေ-မဏ္ဍပ်အလယ်၌၊ ပုရတ္တာဘိမုခံ-အရှေ့အရပ်သို့ ရွေး၍မျက်နှာမူသော၊ ဗုဒ္ဓဿ-အလုံးစုံသောတရားတို့ကို သိတော်မူသော၊ ဘဂဝတော-ဘုန်းတော်ကြီးဘုရား၏၊ အာသနာရဟံ-သီတင်းသုံးတော်မူခြင်းကို ထိုက်သော၊ ဓမ္မာသနံ-တရား၏နေရာ ကို၊ ဝါ-ဓမ္မကထိကပုဂ္ဂိုလ်၏ နေရာကို၊ ပညပေတွာ-ခင်းပြီး၍လည်းကောင်း၊ ဧတ္ထ-ဤဓမ္မာသန၌၊ ဒန္တခစိတံ-ဆင်စွယ်တို့ဖြင့် စီအပ်သော၊ [ဒန္တေဟံ+ခစိတံ ဒန္တခစိတံ၊ စုရာဒိ “ခစ” ဓာတ်သည် “ဗန္ဓန” ဖွဲ့စီခြင်းအနက်ကို ဟော၏၊] ဗိဇနိ-လေးထောင့်ယပ်ကို၊ [ဗိဇနိန္ဒိ-စတုရဿ ဗိဇနိ-သာရတ္ထ၊] ထပေတွာ စ-ထားပြီး၍ လည်းကောင်း၊ ဘိက္ခုသံဃဿ-ရဟန်းသံဃာတော်အား၊ အာရောစာပေသိ-လျှောက်ထားစေပြီ၊ (ကိ-နည်း)၊ ဘန္တေ-တို့၊ မမ-ဒကာတော်၏၊ ကိစ္စံ-ကိစ္စသည်၊ (နေထိုင်ရာ အရပ်ကို စီမံခြင်း ကိစ္စသည်) နိဋ္ဌိတံ-ပြီးစီးပါပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ (အာရောစာပေသိ-စေပြီ။)

စ ပန-ဆက်၍ အထူးပြဆိုဦးအံ့၊ တသ္မိ ဒိဝသေ-ထိုလျှောက်ထားစေရာနေ၌၊ (တစ်နည်း) ပန-ဆက်ဦးအံ့၊ တသ္မိ စ ဒိဝသေ-၌လည်း၊ ဧကစ္စေ-အချို့ကုန်သော၊ ဘိက္ခု-ရဟန်းတို့သည်၊ အာယသ္မန္တံ အာနန္တံ-အရှင်အာနန္ဒာကို၊ သန္ဓာယ-ရည်ရွယ်၍၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ အာဟံသု-ပြောကြကုန်ပြီ၊ (ကိ)၊ ဣမသ္မိ ဘိက္ခုသံဃေ-ဤ ရဟန်းအပေါင်း၌၊ ဝါ- တွင်၊ ဧကော-တစ်ပါးသော၊ ဘိက္ခု- ရဟန်းသည်၊ ဝိဿဂန္ဓံ-

တသ္မိဉ္စ ပန ဒိဝသေ။ ။ အရှင်အာနန္ဒာ၏ ရဟန္တာဖြစ်ပုံကို ပြလိုသောကြောင့် “တသ္မိဉ္စ ပန ဒိဝသေ” စသည်ကို မိန့်၊ ဤသို့ အရှင်အာနန္ဒာ၏ ရဟန္တာဖြစ်ခြင်းဟူသော အထူးကို ဆက်၍ ပြသောကြောင့် “စသဒ္ဓါသည် ဝါကျာရ မ္မဇောတက၊ ပနသည် ဝိသေသတ္ထ ဇောတက”ဟု ဤနေရာ၌ ကြိုနိုင်ပါ၏။ “ထိုနေ့”ဟူသည် “အာရောစေသိ” အရ မဏ္ဍပ် ပြီးကြောင်းကို လျှောက်ထားစေရာနေ့တည်း၊ ထို့ကြောင့် ဋီကာသစ်၌ “ဣဒါနိ အာယသ္မတော အာနန္ဓဿ အသေက္ခဘူမိ သမာပဇ္ဇနံ ဒဿေန္တော တသ္မိဉ္စ ပနာတိအာဒိမာဟ၊ တတ္ထ တသ္မိဉ္စ ပန ဒိဝသေတိ တထာ ရညာ အာရောစာပိတဒိဝသေ သာဝဏမာသဿ ကာဠပက္ခံ စတုတ္ထဒိဝသေတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ”ဟု ဖွင့်၏။ “ဝါခေါင်လဆုတ်(၄)ရက်နေ့”ဟု ဆိုလိုသတတ်။

ညှိစို့စို့အနံ့ကို၊ ဝါယန္တော-လှိုင်စေလျက်၊ ဝါ-နံစေလျက်၊ ဝိစရတိ-လှည့်လည်၏။ က္ကတိ-သို့ (အာဟံသု-ကုန်ပြီ)၊ ထေရော-အရှင်အာနန္ဒာထေရ် သည်၊ တံ-ထိုစကားကို၊ သုတ္တာ-ကြားရ၍၊ ဣမသ္မိံ ဘိက္ခုသံဃေ-၌၊ ဝါ-တွင်၊ အညေ-ငါမှတစ်ပါးသော၊ ဝိဿဂန္ဓံ-ကို၊ ဝါယန္တော-လျက်၊ ဝါ-လျက် ဝိစရဏက ဘိက္ခုနာမ-လှည့်လည်သောရဟန်း မည်သည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ အဒ္ဓါ-မချွတ်ဧကန်၊ (ဧကံသတ္တနိပါတ်)၊ ဧတေ-ဤရဟန်းတို့သည်၊ မံ-ငါ့ကို၊ သန္ဓာယ-၍၊ ဝဒန္တိ-ပြောဆိုကြကုန်၏။ က္ကတိ-ဤသို့ကြ၍၊ သံဝေဂံ-ထိတ်လန့်ခြင်းသို့၊ (ထိတ်လန့်ကြောင်း သဟောတ္တပ္ပဉာဏ်သို့) အာပဇ္ဇိ-ရောက်ပြီ၊ [သံဝေဂပုဒ်၏ အဖွင့်ကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဓမ္မိကာ၌ ပြထားပြီ။] ဧကစ္စေ-အချို့ကုန်သော ရဟန်းတို့သည်၊ နံ-ထိုအရှင်အာနန္ဒာကို၊ အာဟံသုယေဝ-တိုက်ရိုက်ပင် ပြောကြကုန်ပြီ၊ [ဧဝံဖြင့် ရှေ့၌ ပြအပ်သော သန္ဓာယ ဘာသိတကို ကန့်သည်။] (ကိ-နည်း)၊ အာဝုသော အာနန္ဒ-ငါ့ရှင် အာနန္ဒာ၊ သွေ-နက်ဖန်၌၊ သန္နိပါတော-ခီဏာသဝသံဃာ့အစည်းအဝေးတည်း၊ တုဗ္ဗ-သင်သည်လည်း၊ သေက္ခော-သေက္ခသည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ သကရဏီယော-အထက်မဂ်အလိုငှာ ပြုဖွယ်နှင့်တကွ ဖြစ်၏၊ တေန-ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ နက်ဖန် ခီဏာသဝသံဃာ့အစည်းအဝေး ဖြစ်လတ္တံ့၏အဖြစ်ကြောင့်)၊ (တစ်နည်း)၊ တေန-ထိုသို့ သေက္ခသကရဏီယ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တေ-သင့်အား၊ (ယုတ္တံ၌ စပ်၊ အလမတ္တသမ္ပဒါနံ)၊ ဝါ-သင်သည်၊ (ဂန္တံ၌ အဝုတ္တကတ္တား)၊ သန္နိပါတ်-ခီဏာသဝသံဃာ့အစည်းအဝေးသို့၊ ဂန္တု-သွားခြင်းငှာ၊ ဝါ-သည်၊ န ယုတ္တံ-မသင့်၊ အပ္ပမတ္တော-မမေ့မလျော့သည်၊ ဟောဟိ-ဖြစ်ပါလော၊ က္ကတိ-ဤသို့၊ (အာဟံသုယေဝ-တိုက်ရိုက်ပင် ပြောဆိုကြကုန်ပြီ။)

ဝိဿဂန္ဓံ။ ။ “ဝိဿဂန္ဓံ - ဝိဿဂန္ဓံ”ဟု ပါဠိနှစ်ထွေရှိရာ ဝိဿဂန္ဓံဟူသော ပါဠိ၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဓမ္မိကာ၌ ပြထားပြီ၊ ဤဓမ္မိကာသစ်၌ကား “ဝိဿဂန္ဓံ”ဟူသောပါဠိကို ပထမဖွင့်၏။ အနတ္တဇနနတော ဝိသသကာသတာယကိလေသော ဝိသံ၊ တဿ ခီဏာသဝဘာဝတော အညထာဘာဝသင်္ခါတာ သတ္တိဂန္ဓော၊ ဤအလို အကျိုးမဲ့ကို ဖြစ်စေတတ်၍ အဆိပ်နှင့် တူသောကြောင့် ကိလေသာကို “ဝိသ”ဟု ခေါ်၏၊ ရဟန္တာအဖြစ်မှ တစ်ပါးသောအဖြစ်ဟု ဆိုအပ်သော သတ္တိသည် ထိုဝိသဟု ခေါ်အပ်သော ကိလေသာ၏ အနံ့ပင်တည်း၊ ဤအလို “ဝိဿဂန္ဓံ-အဆိပ်နံ့ကို”ဟု ပေးပါ။

တစ်နည်း။ ။ အပိ စ ဝိသဇနနကပုပ္ဖာဒိဂန္ဓပဋိဘာဂတာယ-အဆိပ်ကို ဖြစ်စေတတ်သော ပန်းအစရှိသည်တို့၏ အနံ့နှင့် တူသည်၏အဖြစ်ကြောင့် နာနာဝိဒေသကွ ဟေတုကို ရိယာ ဇနနကော-အမျိုးမျိုးသော အပြားရှိသော ဒုက္ခ၏အကြောင်းဖြစ်သော ကိုယ်အမူအရာ နှုတ်အမူအရာကို ဖြစ်စေတတ်သော၊ ကိလေသောဝ-ကိုပင်၊ ဝိသဂန္ဓောတိ ဝုစ္စတိ၊ ဤအလို “ဝိသဂန္ဓံ-အဆိပ်ကို ဖြစ်စေတတ်သော ပန်းစသည်နှင့်တူသော ကိလေသာနံ့ကို”ဟု ပေးပါ။

အထ ခေါ-ပြောဆိုရာ ထိုအခါ၌၊ အာယသွာ အာနန္ဒော-အရှင်အာနန္ဒာ သည်၊ သွေ-နတ်ဖန်၌၊ သန္နိပါတော-ခီဏာသဝသံဃာ့အစည်းအဝေးတည်း၊ ယွာဟံ (ယော+အဟံ)-အကြင်ငါသည်၊ သေက္ခော-သေက္ခသည်၊ သမာနော-ဖြစ်ပါ လျက်၊ သန္နိပါတ်-ခီဏာသဝသံဃာ့အစည်းအဝေးသို့၊ ဂစ္ဆေယျ-သွားရာ၏၊ (တဿ မေ-ထိုငါ၏၊) ဧတံ-ဤသို့၊ သေက္ခဖြစ်ပါလျက် ခီဏာသဝသံဃာ့အစည်း အဝေးသို့ သွားခြင်းသည်၊ န ခေါ ပတိရူပံ-မလျောက်ပတ်ချေ၊ (တစ်နည်း) အဟံ-ငါသည်၊ သေက္ခော-သည်၊ သမာနော-ဖြစ်လျက်၊ သန္နိပါတ်-ခီဏာသဝ သံဃာ့အစည်းအဝေးသို့၊ ယံ ဂစ္ဆေယျ-အကြင် သွားရာ၏၊ သေက္ခဿ-သေက္ခ ဖြစ်၍၊ သမာနဿ-ဖြစ်သော၊ မေ-ငါ့အား၊ ဝါ-ငါ၏၊ ဧတံ-ဤ သွားခြင်းသည်၊ န ခေါ ပတိရူပံ-မလျောက်ပတ်ချေ၊ ဣတိ-ဤသို့ စဉ်းစား၍၊ ဗဟုဒေဝရတ္တိ- များစွာသာလျှင် ဖြစ်သော ညဉ့်ကို၊ [ဗဟု+ဧဝ မှ (ဒိ)လာ၍ “ဗဟုဒေဝ”ဖြစ်သည် ဟု ကြသည်၊] (တစ်နည်း) ဗဟုဒေဝရတ္တိ- များစွာသော နေ့ ညဉ့်ကို၊ [ဒိဝ မှ ဣ ကို ဧ ပြု၍ ဒေဝ ဖြစ်သည်ဟု ကြသည်၊ ဤပုဒ်ကို ဝိတိနာမေတွာ ၌ စပ်၊] ကာယဂတာယ-ကိုယ်၌ ဖြစ်သော၊ ဝါ-ဆံ အစရှိသော ကောဋ္ဌာသအပေါင်း၌ ဖြစ်သော၊ သတိယာ-သတိဖြင့်၊ ဝိတိနာမေတွာ-လွန်စေပြီး၍၊ ရတ္တိယာ-၏၊ ပစ္စုသသမယေ-မိုးသောက်အခါ၌၊ စင်္ဂမာ-စင်္ကြံမှ၊ ဩရောဟိတွာ-သက်ဆင်း၍၊ ဝိဟာရံ-ကျောင်းခန်းတွင်းသို့၊ ပဝိသိတွာ-ဝင်၍၊ နိပဇ္ဇိဿာမိ-လျောင်းရဦးတော့ အံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ ကြ၍၊ ကာယံ-ကိုယ်ကို၊ အာဝဇ္ဇေသိ-စောင်းလိုက်ပြီ၊ ဝါ-လွဲလိုက်ပြီ၊ ဒွေ-နှစ်ဖက်ကုန်သော၊ ပါဒါ-ခြေတို့သည်၊ ဘူမိတော-မြေမှ၊ ဝါ-တည်ရာအရပ်မှ၊ မုတ္တာ-လွတ်ကုန်ပြီ၊ သီသံ စ-ဦးခေါင်းသည်လည်း၊ ဗိမ္မောဟနံ-ခေါင်းအုံးသို့၊ အပ္ပတ္တံ-မရောက်တတ်သေး၊ ဧတသ္မိံ အန္တရေ-ဤကာလအတွင်း၌၊ အနုပါဒါယ-တဏှာ ဒိဋ္ဌိတို့၏ အစွမ်းဖြင့် တစ်စုံတစ်ခုသောတရားကို မယူမူ၍၊ (တစ်နည်း)... အနုပါဒါယ - ကိလေသာတို့၏ အနည်းငယ်မျှကို မယူမူ၍၊ အာသဝေဟိ-အာသဝေါတို့မှ၊ ဝါ-အာသဝေါနှင့်တကွဖြစ်သော ကိလေသာ အားလုံးတို့မှ၊ စိတ္တံ-စိတ်သည်၊ ဝိမုစ္စိ-လွတ်ပြီ။ [(တစ်နည်း) အနုပါဒါယ-တဏှာ ဒိဋ္ဌိတို့၏ အစွမ်းဖြင့် တစ်စုံတစ်ခုသောတရားကို မယူခြင်းကြောင့်၊ (တစ်နည်း) အနုပါဒါယ-ကိလေသာတို့၏ အနည်းငယ်မျှကို မယူခြင်းကြောင့်၊ အာသဝေဟိ-တို့သည်၊ ဝါ-တို့သည်၊ စိတ္တံ-စိတ်ကို၊ ဝိမုစ္စိ-လွတ်အပ်ပြီ။ ဤသို့လည်း ပေးပါ။]

န ခေါ ပဇေတံ !ဗေ၊ ဂစ္ဆေယျ။ ။မေတန္တိ မမ ဧတံ ဂမနံ၊ ယွာဟန္တိ ယော အဟံ၊ ယန္တိ ဝါ ကိရိယာပရာမသနံ၊ တေန ဂစ္ဆေယျန္တိ ဧတ္ထ ဂမနကိရိယံ ပရာမသတိ၊ ကိရိယာ ပရာမသနဿ စ ယံ တံ သဒ္ဓဿ အယံ ပကတိ၊ ယဒိဒံ နပုံသကလိင်္ဂေန၊ ဧကဝစနေန စ ယောဂျတာ၊ တထာယေဝ တတ္ထ တတ္ထ ဒဿနတော၊ - ဋီကာသစ်။

ဟိ-ချဲ့ဦးအံ့၊ အယံ အာယသ္မာ-ဤ အရှင်အာနန္ဒာသည်၊ စင်္ဂမေဓ-စကြို သွားခြင်းဖြင့်၊ ဗဟိ-ကျောင်းပြင်ဘက်၌၊ ဝီတိနာမေတွာ-အချိန်ကို လွန်စေ၍၊ ဝိသေသံ-အထက်မဂ်ဖိုလ်ဟူသော တရားထူးကို၊ နိဗ္ဗတ္တေတုံ-ဖြစ်စေခြင်းငှာ၊ အသက္ကောန္တော-မစွမ်းနိုင်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ စိန္တေသိ-ကြံပြီ၊ (ကိ)၊ ဘဂဝါ-မြတ်စွာ ဘုရားသည်၊ မံ-ကို၊ ဧတံ-ဤစကားကို၊ အဝေါစ နန္ဒ-မိန့်တော်မူဘူးသည်မဟုတ် ပါလော၊ (ကိ-နည်း၊) အာနန္ဒ-အာနန္ဒာ၊ တံ-သင်သည်၊ ကတပုညော-ပြုအပ် ပြီးသော ဝိဝဋ္ဌနိဿိတကောင်းမှုရှိသည်၊ အသိ-ဖြစ်၏၊ ပဓာနံ- အားထုတ်ကြောင်း လုံ့လကို၊ အနုယုဉ္ဇ-အားထုတ်လော၊ ခိပ္ပံ-လျင်မြန်စွာ၊ အနာသဝေါ-အာသဝေါ မရှိသည်၊ ဝါ-အာသဝေါကင်းကွာ ရဟန္တာသည်၊ ဟောဟိသိ-ဖြစ်လိမ့်မည်၊ ဣတိ-ဤသို့၊ (အဝေါစ နန္ဒ-မိန့်တော်မူဖူးသည် မဟုတ်ပါလော၊) [မဟာပရိနိဗ္ဗာန် သုတ်၊] စ-ဆက်ဦးအံ့၊ ဗုဒ္ဓါနံ-ဘုရားရှင်တို့၏၊ ကထာဒေါသော နာမ-စကား တော်၏၊ ချွတ်ယွင်းချက်အပြစ် မည်သည်၊ နတ္ထိ- မရှိ၊ ပန-ထိုသို့ပင် ဘုရားရှင် တို့မှာ ကထာဒေါသ မရှိပါသော်လည်း၊ မမ- ငါ၏၊ ဝါ- သည်၊ ဝီရိယံ- ကို၊ အစွာရဒ္ဓံ-အလွန်အားထုတ်အပ်ပြီ၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဝီရိယလွန်နေသည် ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) မေ-၏၊ စိတ္တံ- သည်၊ ဥဒ္ဓစ္စာယ-ယုံ့လွင့်သည်၏အဖြစ်ဟူသော အကျိုးငှာ၊ သံဝတ္တတိ-ဖြစ်၏၊ ဟန္တု-ယခု၊ အဟံ-သည်၊ ဝီရိယသမထံ-ဝီရိယ သမာဓိ နှစ်ပါးကို၊ ယောဇေမိ- ယှဉ်စေဦးတော့အံ့၊ “ဣတိ-ဤသို့ ကြံပြီ”ဟု ရှေ့လှည့်စပ်။

ဟန္တု။ ။ဟန္တာတိ ဝေါသဂ္ဂဝစနံ (အခြားကိစ္စတို့ကို စွန့်လွှတ်ခြင်း အနက်ကို ဟောသော သဒ္ဓါတည်း၊) တေန ဟိ (ဟိ-မှန်၏၊ တေန-ထို ဟန္တုဟူသောသဒ္ဓါဖြင့်၊) အဓနာယေဝ ယောဇေမိ၊ န ပနာဟံ ပပဉ္စ ကရောမိ (အခြားကိစ္စ ချဲ့ထွင်မှုကို မပြုတော့အံ့၊) ဣတိ ဝေါသဂ္ဂံ ကရောတိ၊ “ပြောနေ ကြာရော၊ ယခုဘဲ ယှဉ်စေမည်”ဟုလို။

ဝီရိယသမထံ။ ။ဤပုဒ်၏အဖွင့်ကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာမီကာ၌ ရေးပြီးပါပြီ၊ ဤ၌ သာရတ္ထမီကာအဖွင့်ကို ယူ၍ ထပ်မံရှင်းပြပါဦးမည်၊ “စင်္ဂမေဓဝီရိယဿ အဓိမတ္တတ္တာ တဿ ပဟာနဝသေန (ထို စင်္ဂမေဓဝီရိယကို ပယ်ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်) သမာဓိနာ သမတာ ပါဒနေန (သမာဓိနှင့်တူမျှသော ကိစ္စရှိသည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်စေခြင်းအားဖြင့်) ဝီရိယ သမထံ ယောဇေမိ (နွားနှစ်ကောင်ကို ထမ်းပိုးထမ်းညီအောင် ယှဉ်စေသကဲ့သို့၊ ဝီရိယ သမာဓိ နှစ်ပါးကို ယှဉ်စေအံ့။)

မှတ်ချက်။ ။ဤအဖွင့်၌ သမတာ ပါဒနေနကို ထောက်၍ “ဝီရိယသမထံ” ပါဠိကို အမှန်ဟု ယူဆလျက် “ဝီရိယ၏+သမဓိနှင့်+ညီမျှသည်၏အဖြစ်”ဟုလည်းကောင်း၊ “ဝီရိယနှင့်+သမာဓိ၏+ညီမျှသည်၏အဖြစ်”ဟုလည်းကောင်း အနက်ပေးကြ၏၊ သို့သော် သမတာပုဒ်က သမာဓိကို ဝီရိယပုဒ်နှင့် သမာသ်မဖြစ်နိုင်သောကြောင့် “ဝီရိယ သမထံ”သာ နေရာတိုင်း၌ ပါဠိမှန်ဟု မှတ်ပါ။

ဣတိ-ဤသို့ ကြံပြီး၍၊ (ဣတိတစ်လုံး အကျေ ကြံပါ။) စက်မာ-စကြီမှ၊
 ဩရောဟိတွာ-သက်ဆင်း၍၊ ပါဒဓောဝနဌာနေ-ခြေဆေးရာအရပ်၌၊ ဌတွာ-
 တည်၍၊ ပါဒေ-ခြေတို့ကို၊ ဓောဝိတွာ-ဆေးပြီး၍၊ ဝိဟာရံ-သို့၊ ပဝိသိတွာ-
 ဝင်၍၊ မဉ္ဇကေ -ညောင်စောင်းငယ်၌၊ နိသီဒိတွာ -ထိုင်၍၊ ထောက် -
 အတန်ငယ်၊ ဝိဿမိဿာမိ-အပန်းဖြေရဦးတော့အံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊
 ကာယံ-ကိုယ်ကို၊ မဉ္ဇကေ-ညောင်စောင်းငယ်၌၊ အပနာမေသိ-စောင်းလိုက်ပြီ၊
 ဒွေ-နှစ်ဖက်ကုန် သော၊ ပါဒါ- ခြေတို့သည်၊ ဘူမိတော- မှ၊ ဝါ- မှ၊ မုတ္တာ-
 နံပြီ၊ သီသံ- သည်၊ ဗိမ္မောဟနံ-သို့၊ အပ္ပတ္တံ-သေး၊ ဧတသ္မိ အန္တရေ-၌၊
 အနုပါဒါယ-တဏှာ ဒိဋ္ဌိတို့၏ အစွမ်းဖြင့် တစ်စုံတစ်ခုသောတရားကို မယူမူ၍၊
 (တစ်နည်း) အနုပါဒါယ-ကိလေသာတို့၏ အနည်းငယ်မျှကို မယူမူ၍၊
 အာသဝေဟိ-တို့မှ၊ ဝါ-တို့မှ၊ စိတ္တံ -သည်၊ ဝိမုတ္တံ -ပြီ၊ ထေရဿ-
 အရှင်အာနန္ဒာထေရ်၏၊ စတုဣရိယာပထဝိရဟိတံ -လေးပါးသော
 ဣရိယာပုထ်တို့မှ ကင်းသော၊ အရဟတ္တံ-အရဟတ္တဖိုလ်သည်၊ (အဟောသိ-
 ဖြစ်ပြီ။) [ပါရာဇိကဏ်အဋ္ဌကထာ၌ “အဟောသိ”ဟု တိုက်ရိုက် ပါသည်၊
 ခြေတို့၏ တည်ရာမှ လွတ်ခြင်းကြောင့် “ရပ်နေ၊ ထိုင်နေသည်”ဟုလည်း မဆိုနိုင်၊
 ဦးခေါင်း၏ ခေါင်းအုံးသို့ မရောက်ခြင်းကြောင့် “လျောင်းနေသည်”ဟု လည်း
 မဆိုနိုင်၊ အသွားအတွက်ကား ပြောဖွယ်ရာပင် မရှိ။]

တေန-ထို့ကြောင့် (ထိုသို့ လေးပါးသော ဣရိယာပုထ်မှ လွတ်သော
 အရဟတ္တ ဖိုလ်၏ အဖြစ်ကြောင့်) ဣမသ္မိ သာသနေ-ဤသာသနာတော်၌၊
 အနိပ္ပန္နော-လျောင်းဆဲလည်း မဟုတ်ဘဲ၊ အနိသိန္နော-ထိုင်ဆဲလည်း မဟုတ်ဘဲ၊
 အဋ္ဌိတော-ရပ်ဆဲလည်း မဟုတ်ဘဲ၊ အစက်မန္တော-စကြီသွားဆဲလည်း
 မဟုတ်ဘဲ၊ ကော ဘိက္ခု-အဘယ် ရဟန်းသည်၊ အရဟတ္တံ-အရဟတ္တဖိုလ်သို့၊
 ပတ္တော-ရောက် သနည်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဝုတ္တေ-ပြောဆိုမေးမြန်းအပ်သော်၊
 အနန္တတ္ထေရော-အရှင် အာနန္ဒာထေရ်သည်၊ (အနိပ္ပန္နော-ဘဲ၊ အနိသိန္နော-
 ဘဲ၊ အဋ္ဌိတော-ဘဲ၊ အစက် မန္တော-ဘဲ၊ အရဟတ္တံ-သို့၊ ပတ္တော-ရောက်ပြီ၊)
 ဣတိ-ဤသို့၊ ဝတ္ထု-ဖြေဆိုခြင်းငှာ၊ ဝဋ္ဋတိ-သင့်၏။ [အနိပ္ပန္နော စသော
 သုံးပုဒ်တို့သည် တပစ္စည်းပင်ဖြစ်သော်လည်း “လျောင်းပြီးလည်း မဟုတ်ဘဲ”ဟု
 မပေးရ၊ “လျောင်းဆဲလည်း မဟုတ်ဘဲ”ဟု ပေးစေလိုသည်၊ ထို့ကြောင့်
 ဋီကာသစ်၌ “အနိပ္ပန္နောတိအာဒိနိ ပစ္စုပ္ပန္နဝစနာ နေဝ”ဟု မိန့်သည်၊
 “အစက်မန္တော”၌ အန္တပစ္စည်းကို ထောက်လျှင်လည်း ပစ္စုပ္ပန် ဖြစ်ကြောင်း
 သိသာပါ၏၊ အရှင်အာနန္ဒာ၏ ရဟန္တာဖြစ်ပုံသာ ထူးဆန်းသည် မဟုတ်သေး၊
 ပရိနိဗ္ဗာန်စံပုံလည်း ကောင်းကင်၌ စံတော်မူသောကြောင့် ထူးဆန်း သည်သာ၊
 ဓမ္မပဒ ဗာလဝဂ်၊ ဝနဝါသီတိဿသာမဏေရဝတ္ထု၌ ရှုပါ။]

အထ-ရဟန္တာဖြစ်ပြီးရာ ထိုအခါ၌၊ ထေရာ-ကုန်သော၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ ဒုတိယဒိဝသေ-အရှင်အာနန္ဒာ၏ ရဟန္တာဖြစ်ရာ နေ့ကို ထောက်၍ နှစ်ရက် မြောက်နေ၌၊ [ဒုတိယဒိဝသေတိ ထေရေန အရဟတ္တပ္ပဒိဝသတော ဒုတိယဒိဝသေ၊] ကာဠပက္ခဿ-ဝါခေါင်လဆုတ်ပက္ခဏ၊ ပဉ္စမိယံ-ငါးရက်မြောက်နေ၌၊ ကတဘတ္တကိစ္စာ-ပြုအပ်ပြီးသော ဆွမ်းကိစ္စရှိကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ပတ္တစိဝရံ-သပိတ် သင်္ကန်းကို၊ ပဋိသာမေတွာ-သိမ်းဆည်းပြီး၍၊ ဓမ္မသဘာယံ-တရားသဘင်၌၊ သန္တိပတိသု-စုဝေးကြကုန်ပြီ၊ [သဟ+ဘာသန္တိ ဧတ္တာတိ သဘာ၊ ဓမ္မဿ+သဘာ ဓမ္မသဘာ၊ (မဏ္ဍပေါယေဝ)၊] အထ ခေါ-စည်းဝေးကြရာ ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော-အရှင်အာနန္ဒာသည်၊ အရဟာ-ရဟန္တာသည်၊ သမာနော-ဖြစ်လျက်၊ သန္တိပါတံ-ခီဏာသဝသံယာအစည်းအဝေးသို့၊ အဂမာသိ-ကြွသွားပြီ။

ကထံ-အဘယ်သို့၊ ဝါ-အဘယ်ပုံ၊ အဂမာသိ-ကြွသွားသနည်း၊ ဣဒါနိ-ယခု အခါ၌၊ (အဟံ-ငါသည်၊) သန္တိပါတမဇ္ဈ-ခီဏာသဝသံယာအစည်းအဝေး၏ အလယ်သို့၊ ပဝိသနာရဟော-ဝင်ခြင်းကို ထိုက်သည်၊ အမှိ-ဖြစ်၏၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ကြံ၍၊ ဟဋ္ဌတုဋ္ဌစိတ္တော-အလွန်ရှင်လန်းသောစိတ် ရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ (တစ်နည်း) ဟဋ္ဌတုဋ္ဌစိတ္တော-ပါမောဇ္ဇဖြင့် ရှင်လန်းသောစိတ်၊ ပီတိဖြင့် နှစ်သက်သောစိတ် ရှိသည်၊ (ဟုတွာ-၍)၊ [ဟဋ္ဌတုဋ္ဌစိတ္တောတိ အတိဝိယ သောမနဿ စိတ္တော၊ (အနက်တူသဒ္ဓါ၊ ဆင့်၍လာ၊ မြင့်စွာအနက်ပေး)၊ ပါမောဇ္ဇေန ဝါ ဟဋ္ဌစိတ္တော၊ ပီတိယာ တုဋ္ဌစိတ္တော။] ဧကံသံ (ဧကသ္မိံ အံသေ)-တစ်ခုသောအဖို့၌၊ ဝါ-လက်ဝဲ တစ်ဖက် ပခုံးထက်၌၊ စိဝရံ-သင်္ကန်းကို၊ ကတွာ-ပြု၍၊ ဝါ-ထား၍၊ (တစ်နည်း) ဧကံသံ စိဝရံ ကတွာ-လက်ကန်တော့တင်၍၊ ဗန္ဓနာ-အညှာမှ၊ မုတ္တတာလပတ္တံ ဝိယ-ကြွေကျသော ထန်းသီးမှ ညှပ် ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ [“မုတ္တ”နေရာဝယ် “ပုတ္တ” ဟုလည်း ရှိ၏၊ အကျယ်ကို မဟာဝဂ္ဂ-မဟာခန္ဓကအဖွင့် ဘာသာဋီကာ၌ ရှုပါ။] ပဏ္ဍုကမ္မလေ-ဖျော့တော့ဝင်းဝါ၊ ကမ္မလာကော်ဇော၌၊

ပဉ္စမိယံ ကာဠပက္ခဿ။ ။ဋီကာသစ်၌ “ဒုတိယဒိဝသေကို ပဉ္စမိယံ၏ တုလျာဓိ ကရဏဝိသေသန”ဟု ဖွင့်သွား၏၊ သို့သော် “ပဉ္စမိယံ ကာဠပက္ခဿ”ဟူသော ပါဠိသည် ပါရာဇိကဏ်အဋ္ဌကထာ၌ မပါ၊ ဒုတိယဒိဝသေအရ နှစ်ရက်မြောက်နေ့ကို သရုပ်ဖော်သော စကားတစ်ရပ်သာ ဖြစ်သင့်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဝိသေသန မပေးဘဲ တစ်မျိုးပေးလိုက်သည်။ “ကာဠပက္ခဿပဉ္စမိ”ဟူသော စကားသည်လည်း ဇမ္ဗူဒိပ်အခေါ်ကို လိုက်၍ ဆိုအပ်သော စကား တည်း၊ မှန်၏- ထိုဇမ္ဗူဒိပ်၌ အထက်လက ပြည်လျှင် ခေါ်ဝေါ်ရိုး ဝေါဟာရမာသလည်း ပြည်တော့၏။ [ကာဠပက္ခဿာတိ သာဝဏမာသကာဠပက္ခဿ ပဌမဉ္စိမာသံ (ဝါဆိုလပြည့် မှ ဝါခေါင်လပြည့်အထိ တစ်လပတ်လုံး)၊ ခဏ္ဍုပုလ္လပဋိသင်္ခရဏမကံသု၊ ပဌမမာသဘာဝေါ စ မဇ္ဈိမပုဒေသဝေါဟာရေန၊ တတ္ထ ဟိ ပုရိမပုဏ္ဏမိတော ယာဝ အပရာ ပုဏ္ဏမိ၊ တာဝ ဧကော မာသောတိ ဝေါဟာရန္တံ။ - ဋီကာသစ်။]

နိက္ခိတ္တဇာတိမဏိဝိယ-ချထားအပ်သော ဇာတ်ရှိသော ပတ္တမြားကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ ဝါ-ချထားအပ် သော ပတ္တမြားအစစ်ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဝိကတဝလာဟကေ-ကင်းသောမိုးတိမ် ရှိသော၊ နဘေ-ကောင်းကင်၌၊ သမုဂ္ဂတပုဏ္ဏစန္ဒော ဝိယ-ကောင်းစွာတက်လာ သော လပြည့်ဝန်းကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ ဗာလာတပသမ္ပဿဝိကသိတရေဏုပိဉ္စရ ဂဗ္ဘ-တက်သစ်စ နေရောင်၏ အတွေ့ကြောင့် ပွင့်သော ကြာတိုက်၏အတွင်း၌ ရွှေအဆင်းနှင့်တူသော ဝတ်မှုန် ဝတ်ဆံရှိသော၊ ပဒုမံ ဝိယ စ-ပဒုမ္မာကြာပန်း ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ပရိသုဒ္ဓေန - ထက်ဝန်းကျင်လည်း စင်ကြယ်သော၊ ပရိယောဒါတေန-ထက်ဝန်းကျင်လည်း ဖြူစင်သော၊ သပ္ပဘေန-ကိုယ်ရောင်၊ သီလရောင်နှင့်တကွလည်းဖြစ်သော၊ [သပ္ပဘေနာတိ ဝဏ္ဏပ္ပဘာယ သီလ ပ္ပဘာယ စ သမန္နာဂတေန၊] သဿိရိကေန - အသရေနှင့်တကွလည်းဖြစ်သော၊ မုခဝရေန-မြတ်သောမျက်နှာတော်ဖြင့်၊ (က္ကတ္တမ္မူတလက္ခဏ)၊ အတ္တနော-မိမိ၏၊ အရဟတ္တပ္ပတ္တိ-အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်ခြင်းကို၊ အာရောစယမာနော ဝိယ-လျှောက်ထားသကဲ့သို့၊ အဂမာသိ- ကြွသွားပြီ။ [“ဗန္ဓနာမုတ္တတာလပက္ကံ ဝိယ” စသော ဥပမာလေးရပ်ကို ပရိသုဒ္ဓေန စသော ဝိသေသနလေးပုဒ်၏ ဥပမာ အဖြစ်ဖြင့် ဆိုလိုဟန်တူသည်။]

အထ-အရှင်အာနန္ဒာ ကြွလာရာ ထိုအခါ၌၊ နံ-ထိုအရှင်အာနန္ဒာကို၊ ဒိသ္မာ- မြင်၍၊ အာယသ္မတော မဟာကဿပဿ-အရှင်မဟာကဿပ၏၊ ဇေ-ဤ အကြံသည်၊ အဟောသိ - ဖြစ်ပြီ၊ (ကိ)၊ အရဟတ္တပ္ပတ္တော - အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်ပြီးသော၊

ပဏ္ဍုပေမဏိဝိယ။ ။ပဏ္ဍုပေမဏိဝိယာတိ သီတပိတပဘာယုတ္တပဏ္ဍုရောမဇ ကမ္မလေ (အဖြူ အရွှေ အရောင်နှင့်ယှဉ်သော ဖျော့သောအမွေးဖြင့်ဖြစ်သော ကမ္မလာ၌) ထပိတော ဇာတိမာ မဏိဝိယ၊ ဇာတိဝစနေန စေတ္တ ကုတ္တိမံ နိဝတ္တေတိ၊-ဋီကာ။ ဤဋီကာဖွင့် အရ နိဿယအနက် ပေးထားသည်။ “ဇာတိမဏိ”ဟူရာ၌ “ဇာတိမန္တမဏိ”ဟု ဆိုလိုလျက် “မန္တ”ဟူသောပုဒ်ကို ချေထားသည်။ “တွင်းထွက်ပတ္တမြားအစစ်”ဟူလို၊ ဤ“ဇာတိ”ဟူသော သဒ္ဒါဖြင့် အတုပြုလုပ်အပ်သော ချက်ကျောက်ကို ကန့်သည်။ [“ကရဏံ ကုတ္တိ-အတု ပြုလုပ်ခြင်း၊ ကုတ္တိယာ+နိဗ္ဗတ္တံ ကုတ္တိမံ-အတုပြုလုပ်ခြင်းဖြင့် ဖြစ်စေအပ်သော ချက်ကျောက်” ဟု ပြု။]

ဗာလာပေပိဉ္စရဂဗ္ဘံ။ ။လူငယ်ကို “ဗာလ”ဟု ခေါ်ရ၏၊ လူငယ်ကဲ့သို့ တက်သစ်စ နေရောင်ကိုလည်း သဒ္ဒိသုပစာရအားဖြင့် “ဗာလ”ဟု ခေါ်သည်။ ဝိကသီယိတ္တာတိ ဝိကသိတံ၊ ဝိပုဗ္ဗ၊ ကသဓာတ်၊ ပွင့်ခြင်းအနက်ဟော၊ ရေဏုသဒ္ဒါသည် “ဝတ်မှုန် ဝတ်ဆံ”ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ ပိဉ္စရသဒ္ဒါကား သုဝဏ္ဏသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်တည်း။ ထို့ကြောင့် ဋီကာသစ်၌ “ဗာလာ ပေ၊ ဝိယာတိ တရုဏသုရိယပဘာသမ္ပဿေန ဖုလ္လိတသုဝဏ္ဏဝဏ္ဏပရာဂဂဗ္ဘံ (ကြာတိုက်၏ အတွင်း၌ ဝတ်မှုန် ဝတ်ဆံရှိသော) သတပတ္တပဒုမံ ဝိယ”ဟု ဖွင့်သည်။

အာနန္ဒော-သည်။ သောဘတိ ဝတ ဘော-တင့်တယ်ပါပေစွ ဩော် ။
 [ဘောသည် ပုဂ္ဂလာလပနမဟုတ်၊ ဓမ္မာလပနတည်း။] သတ္တာ-မြတ်စွာ
 ဘုရားသည်။ သစေ ဓရေယျ-အကယ်၍ သက်တော်ထင်ရှား ရှိတော်မူအံ့၊
 (ဧဝံ သတိ-သော်၊) အဒ္ဓါ-မချွတ်ဧကန်၊ အဇ္ဇ-ယနေ၊ အာနန္ဒဿ-အာနန္ဒအား၊
 သာဓု ကာရံ-ကောင်းချီးကို၊ [ကောင်းလေစွဟု အားရနှစ်လို၊
 မြှက်ဆိုအပ်သောအသံကို၊] ဒဒေယျ-ပေးတော်မူရာ၏၊ ဟန္တ-ယခု၊ ဣဒါနိ-
 ဤအခါ၌၊ အဿ-ထိုအာနန္ဒာ အား၊ အဟံ-သည်။ သတ္တာရာ-
 မြတ်စွာဘုရားသည်။ ဒါတဗ္ဗံ-ပေးတော်မူထိုက် သော၊ သာဓုကာရံ-ကို၊ ဝါ-
 ကို၊ ဒဒါမိ-ပေးအံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ ကြံပြီ၊ (ဣတိ-ဤသို့ ကြံပြီး၍) တိက္ခတ္ထံ-
 သုံးကြိမ်၊ သာဓုကာရံ-ကို၊ ဝါ-ကို၊ အဒါသိ-ပြီ။

ပန-ဝါဒန္တရကား၊ မဇ္ဈိမဘာဏက-မဇ္ဈိမနိကာယ်ကို
 ရွတ်အံ့သရဇ္ဈာယ်သော ထေရ်တို့သည်။ ဝါ-မဇ္ဈိမနိကာယ်ဆောင်ထေရ်တို့သည်။
 ဝဒန္တိ-မိန့်ဆိုကြကုန်၏၊ (ကိံ)၊ အာနန္ဒတ္ထေရော-သည်။ အတ္တနော-၏၊
 အရဟတ္တပ္ပတ္တိ-အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်ခြင်းကို၊ (ရဟန္တာဖြစ်ကြောင်းကို)
 ဉပေတုကာမော-သိစေခြင်းငှာ အလိုရှိ သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဘိက္ခုဟိ-တို့နှင့်၊
 သဒ္ဓိ-အတူ၊ န ဂတော-မသွား၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ ယထာဝုဗ္ဗံ-အကြင် အကြင်
 ကြီးသူတို့အတိုင်း၊ ဝါ-ကြီးစဉ်ငယ်လိုက်၊ အတ္တနော အတ္တနော-၏၊
 ပတ္တာသနေ-ရောက်အပ်သောနေရာ၌၊ နိသီဒန္တာ-ထိုကုန်လတ် သော်၊
 အာနန္ဒတ္ထေရဿ-၏၊ အာသနံ-နေရာကို၊ ထပေတွာ-ချန်ထား၍၊ နိသီန္တာ-
 ထိုင်ကြကုန်ပြီ၊ တတ္ထ-ထိုရဟန်းအပေါင်းတွင်၊ [တတ္တာတိ တသ္မိံ ဘိက္ခုသံဃေ။
] ကေစိ-အချို့သော ရဟန်းတို့သည်၊ ဝါ-တို့က၊ ဧဝံ-သို့၊ အာဟံသု-
 မေးကြကုန်ပြီ၊ (ကိံ)၊ ဧတံ-ဤနေရာသည်၊ ကဿ-အဘယ်သူ၏၊ အာသနံ-
 နေရာနည်း၊ ဣတိ-သို့၊ (အာဟံသု)၊ အာနန္ဒဿ-၏၊ (အာသနံ-နေရာပါတည်း)
 ဣတိ-သို့၊ (အာဟံသု-လျှောက်ကြကုန်ပြီ)၊ အာနန္ဒော ပန-သည်ကား၊ ကုဟိ-
 အဘယ်အရပ် သို့၊ ဂတော-သွားသနည်း၊ ဣတိ-ဤသို့မေးကြကုန်ပြီ၊ တသ္မိံ
 သမယေ-ထိုအခါ၌၊ ထေရော-သည်၊ စိန္တေသိ-ပြီ၊ (ကိံ)၊ ဣဒါနိ-ယခုအခါ၌၊
 မယံ-၏၊ ဂမနကာလော-သွားချိန်တည်း၊ ဣတိ-ဤသို့ ကြံပြီ၊ [ဂမနဿ +
 ကာလော ဂမနကာလော၊] တတော-ထိုသို့အကြံဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ အတ္တနော-
 မိမိ၏၊ အာနုဘာဝံ-အာနုဘော် ကို၊ ဒဿေန္တော-ပြုလျက်၊ ပထဝိယံ-၌၊
 နိမုဇ္ဈိတွာ-ငုပ်၍၊ အတ္တနော-၏၊ အာသနေ ယေဝ-၌သာလျှင်၊ အတ္တာနံ-မိမိကို၊
 ဒဿေသိ-ပြုပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဝဒန္တိ-မိန့်ဆို ကြကုန်၏၊ အာကာသေန-
 ကောင်းကင်ဖြင့်၊ ဂန္တာ-၍၊ (အတ္တနော-၏၊ အာသနေ ယေဝ-၌သာလျှင်)
 နိသီဒိ-ထိုင်ပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့လည်း၊ ဧကေ-အချို့ဆရာတို့ သည်၊ (ဝဒန္တိ)
 ယထာ ဝါ - အကြင် အခြင်းအရာအားဖြင့်လည်း၊ (အာဂမနံ-ကြွလာ

ခြင်းသည်။) ဟောတု-ဖြစ်စေ၊ တထာ ဝါ-ထိုအခြင်းအရာအားဖြင့်လည်း၊ (အာဂမနံ)၊ ဟောတု-ဖြစ်စေ၊ (တစ်နည်း) ယထာ ဝါ တထာ ဝါ-အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော အခြင်းအရာအားဖြင့်မူလည်း၊ (အာဂမနံ-သည်။) ဟောတု-စေ၊ သဗ္ဗတ္ထာပိ-အလုံးစုံသောဝါဒတို့၌လည်း၊ တံ-ထိုအရှင်အာနန္ဒာကို၊ ဒိသ္မာ-၍၊ အာယသ္မတော မဟာကဿပဿ-၏၊ သာဓုကာရဒါနံ-ကောင်းချီးပေးခြင်းသည်၊ ယုတ္တမေဝ-သင့်လျော်သည်သာ။ [သဗ္ဗတ္ထာတိ သဗ္ဗေသုပိ တီသု ဝါဒေသု၊ “သဗ္ဗတ္ထာပိ”ဟုလည်း မူကွဲရှိသည်။]

ပန-ဆက်ဦးအံ့၊ တသ္မိ-ထိုအရှင်အာနန္ဒာသည်၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝါ-ဤနည်းအား ဖြင့်၊ အာဂတေ-ရောက်လာလတ်သော်၊ အာယသ္မာ မဟာကဿပထွေရော-အရှင်မဟာကဿပထေရ်သည်၊ ဘိက္ခု-တို့ကို၊ အာမန္တေသိ-ခေါ်၍ သိစေတော် မူပြီ၊ ဝါ-မေးတော်မူပြီ၊ (ကိ-နည်း၊ ဝါ-နည်း) အာဂုသော-တို့၊ ကိ-အဘယ်ကို၊ ပဌမံ-ရှေးဦးစွာ၊ သံဂါယာမ-သံဂါယနာတင်ကြကုန်မည်နည်း၊ ဓမ္မံ ဝါ-သုတ် အဘိဓမ္မာကိုမူလည်း၊ သံဂါယာမ ကိ-သံဂါယနာတင်ကုန်မည်လော၊ ဝိနယံ ဝါ-ဝိနည်းကိုမူလည်း၊ သံဂါယာမ ကိ-လော၊ ဣတိ-ဤသို့၊ (အာမန္တေသိ-ပြီ၊ ဝါ-ပြီ) [“ကိ”နေရာဝယ် “ကံ”ဟုလည်း မူကွဲရှိ၏၊ ဓမ္မံ ဝါ ဝိနယံ ဝါတိ ဧတ္ထ ဝါသဒ္ဓေါ ဝိကပ္ပနေ၊ တေန ကိမေကံ တေသု ပဌမံ သံဂါယာမာတိ ဒဿေတိ။] ဘိက္ခု-တို့သည်၊ အာဟံသု-လျှောက်ကြကုန်ပြီ၊ (ကိ-နည်း) ဘန္တေ-အရှင်ဘုရား၊ [တိုက်ရိုက်ခေါ်ရန် မသင့်သောကြောင့် “မဟာကဿပ”ဟု မပါသင့်။] ဝိနယော နာမ-ဝိနည်းမည်သည်၊ ဗုဒ္ဓသာသနဿ-ဘုရားသာသနာတော်၏၊ အာယု-အသက်ပါတည်း၊ ဝိနယေ-ဝိနည်းသည်၊ ဌိတေ-ပါဠိအနက်၊ မပျက်စုံညီ၊ လဇ္ဇိ ပုဂ္ဂိုလ်တို့ သန္တာန်၌ ဖြစ်တည်လတ်သော်၊ သာသနံ-သည်၊ ဌိတံ-တည်သည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ [“ဝိနယေ၊ပေ၊ဟောတိ”ဟူသော ဤဝါကျသည် ဝိနယ၏ အာယုဖြစ်ပုံကို ထပ်၍ပြသောဝါကျတည်း။] (တစ်နည်း) (ယသ္မာ-အကြင့်ကြောင့်၊ ဝိနယေ-သည်၊ ဌိတေ-လတ်သော်၊ သာသနံ-သာသနာတော်သည်၊ ဌိတံ-တည် သည်၊ ဟောတိ-၏၊ (တသ္မာ-ထို့ကြောင့်) ဝိနယော နာမ-ဝိနည်းမည်သည်၊ ဗုဒ္ဓသာသနဿ-ဘုရားသာသနာတော်၏၊ အာယု-တည်း၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဝိနည်းမည်သည်၏ ဘုရားသာသနာတော်၏ အသက်၏အဖြစ်ကြောင့်) ဤနည်းအလို နောက်ဝါကျသည် ကာရဏ၊ ရှေ့ဝါကျသည် ဖလ၊ ဤနည်းကို ဋီကာသစ် ဖွင့်ထား၏။]

ယထာ ဝါ တထာ ဝါ။ ။ယထာ ဝါ တထာ ဝါ အာဂစ္ဆတု၊ အာဂမနာကာရမတ္ထံ န ပမာဏံ၊ အာဂန္တာ ဂတကာလေ အာယသ္မတော မဟာကဿပဿ သာဓုကာရဒါနမေဝ ပမာဏံ၊ သတ္ထာရာ ဒါတဗ္ဗသာဓုကာရဒါနေနေဝ အရဟတ္တပ္ပတ္တိယာ အညေသမ္ပိ ဉာပိတတ္တာ၊ ဘဂဝတိ ဓရမာနေ ပဋိဂ္ဂဟေတဗ္ဗတာယ စ ပသံသာယ ထေရဿ ပဋိဂ္ဂဟိတတ္တာ၊ တသ္မာ တမတ္ထံ ဒဿေန္တော ယထာ ဝါတိအာဒိမာဟ၊ - ဋီကာသစ်။

ပဌမ-ရေးဦးစွာ၊ ဝိနယ-ဝိနည်းကို၊ သံဂါယာမ-သံဂါယနာ တင်ကြပါကုန်စို့၊
 ကူတိ-ဤသို့၊ (အာဟံသု-ပြီ) ကံ-အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ဓရံ-ပဓာနကို၊ ဝါ-
 ဝန်ဆောင်ကို၊ ကတွာ-ပြု၍၊ (သံဂါယာမ-သံဂါယနာတင်ကြ ကုန်မည်နည်း၊)
 ကူတိ-ဤသို့ မေးတော်မူပြီ၊ (အာယသန္တံ ဥပါလိ-အရှင်ဥပါလိကို၊ (ဓရံ-ကို၊
 ဝါ-ကို၊ ကတွာ-၍၊ သံဂါယာမ-ကုန်စို့၊) ကူတိ-ဤသို့ လျှောက်ကြကုန်ပြီ။

[ဤဆိုအပ်လတ္တံ့သော ကံ အာနန္ဒော စသော စကားများသည်
 အဋ္ဌကထာ ဆရာ၏ ပုစ္ဆာတည်း၊ သံဂါယနာတင်ရဟန်းတို့၏ ပုစ္ဆာမဟုတ်၊]
 အာနန္ဒော-အာနန္ဒာသည်၊ (ဓရော-ပဓာနသည်၊ ဝါ-ဝန်ဆောင်သည်၊ ဟောတုံ-
 ဖြစ်ခြင်းငှာ၊) န ပဟောတိ ကံ-မစွမ်းနိုင်သလော၊ ကူတိ-ဤကား အမေးတည်း၊
 နော န ပဟောတိ-မစွမ်းနိုင် မဟုတ် စွမ်းနိုင်သည်သာ၊ အပိ စ-
 ထိုသို့ပင်စွမ်းနိုင်ပါသော် လည်း၊ [ခေါ ပန အနက်မရှိ၊] သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ-
 မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဓရမာနော ယေဝ-သက်တော်ထင်ရှား ရှိတော်မူစဉ်ကပင်၊
 ဝိနယပရိယတ္တိ-ဝိနည်းပရိယတ် ကို၊ နိဿာယ-မှီ၍၊ အာယသန္တံ ဥပါလိ-
 အရှင်ဥပါလိကို၊ ဧတဒဂ္ဂံ ဘိက္ခဝေ၊ ပေ၊ ယဒိဒံ ဥပါလိတံ-
 ဧတဒဂ္ဂံပေဥပါလိဟူ၍၊ ဧတဒဂ္ဂေ-ဧတဒဂ်အရာ၌၊ ထပေသိ-ထားတော်မူပြီ၊
 တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ အရှင်ဥပါလိ၏ မြတ်စွာဘုရား သက်တော်ထင်ရှား
 ရှိတော်မူစဉ်ကပင် ဧတဒဂ်အရာ၌ ထားအပ်သည်၏အဖြစ် ကြောင့်၊)
 ဥပါလိတ္ထေရံ-ဥပါလိထေရ်ကို၊ ပုစ္ဆိတွာ-မေး၍၊ ဝိနယံ-ကို၊ သံဂါယာမ-ကုန်စို့၊
 ကူတိ-သို့၊ (အဝေါစုံ-လျှောက်ကြကုန်ပြီ။) [ဘိက္ခဝေ-ဘိက္ခုတို့၊ ယဒိဒံ (ယော
 အယံ) ဥပါလိ-အကြင်ဥပါလိသည်၊ (အတ္ထိ)၊ ဧတံ (ဧသော)-ဤဥပါလိ သည်၊
 မမ-ငါဘုရား၏၊ သာဝကာနံ-သာဝကဖြစ်ကုန်သော၊ ဝိနယဓရာနံ-ဝိနည်း ကို
 ဆောင်ကုန်သော၊ ဘိက္ခုနံ-တို့တွင်၊ အဂ္ဂံ (အဂ္ဂေါ)-အမြတ်ဆုံးတည်း၊ ဝါ-
 အသာဆုံးတည်း၊ (တစ်နည်း) ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ဥပါလိ-ဥပါလိဟူသော၊ ယဒိဒံ
 (ခန္ဓပဉ္စကံ)-အကြင်ခန္ဓာငါးပါးအပေါင်းသည်၊ (အတ္ထိ)၊ ဧတံ (ခန္ဓပဉ္စကံ)-သည်၊
 မမ-၏၊ သာဝကာနံ-ကုန်သော၊ ဝိနယဓရာနံ-ကုန်သော၊ ဘိက္ခုနံ-တို့တွင်၊
 အဂ္ဂံ-တည်း၊ ဝါ-တည်း။ ဤသို့ အနက်ပေးရပုံကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာမူက၌
 ပြထားပြီ။

တတော-ထိုသို့ ဆုံးဖြတ်ပြီးရာအခါမှ နောက်၌၊ ထေရော-
 အရှင်မဟာကဿပ ထေရ်သည်၊ ဝိနယံ-ကို၊ ပုစ္ဆနတ္ထာယ-မေးခြင်းအကျိုးငှာ၊
 အတ္တနာဝ-ကိုယ်တိုင် သာလျှင်၊ အတ္တာနံ-မိမိကို၊ သမ္မနိ-သမုတ်ပြီ၊ [ဤ
 အတ္တနာကို ဝိသေသနအနက် ဟော တတိယန္တနာမ်ပုဒ်ဟုလည်းကောင်း၊
 တတိယန္တနာမ်ပုဒ်နှင့် အလားတူသော နိပါတ်ပုဒ်ဟုလည်းကောင်း
 မူကသစ်ဆို၏၊] ဥပါလိတ္ထေရောပိ-ဥပါလိထေရ် သည်လည်း၊ (ဝိနယံ-ကို၊)
 ဝိသန္ဓနတ္ထာယ-ဖြေခြင်းအကျိုးငှာ၊ (အတ္တနာဝ အတ္တာနံ)

သမ္ပနိ-သမုတ်ပြီ၊ တကြ-ထိုသို့ သမုတ်ရာ၌၊ အယံ-ဤဆိုအပ်လတ္တံ့ကား၊ ပါဠိ-သံဂီတိက္ခန္ဓက ပါဠိတော်တည်း၊ အထ ခေါ-ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မာ မဟာကဿပေါ-သည်၊ သံဃံ-ကို၊ ဉပေသိ-သိစေပြီ၊ (ကိ)၊ အာဝုသော-တို့၊ သံဃော-သံဃာတော်သည်၊ မေ-ငါ၏၊ (ဝစနံ-စကားကို)၊ သုဏာတု-နားစိုက်ပါလော၊ သံဃဿ-၏၊ (ကမ္မံ-ဝိနယပုစ္ဆနက်သည်၊ ‘တစ်နည်း’ ကမ္မံ-ဝိနယသံဂါယနကံ သည်၊) ပတ္တကလ္လံ-လျှောက်ပတ်သောအခါရှိသည်၊ ယဒိ(သိယာ)-အကယ်၍ ဖြစ်အံ့၊ (ဧဝံသတိ-ဤသို့ဖြစ်လတ်သော်) အဟံ-သည်၊ ဥပါလိ-ကို၊ ဝိနယံ-ဝိနည်း ကို၊ ပုစ္ဆေယျ-မေးရာ၏၊ [ပုစ္ဆဓာတ်က ခွဲကမ္မကဖြစ်၍ “ဥပါလိ-ဝိနယံ”ဟု ကံ နှစ်ပုဒ် ထားသည်၊] ဣတိ-သို့၊ ဉပေသိ-သိစေပြီ၊ အာယသ္မာပိ ဥပါလိ-သည် လည်း၊ သံဃံ-ကို၊ ဉပေသိ-ပြီ၊ (ကိ)၊ ဘန္တေ-တို့၊ သံဃော-သည်၊ မေ-တပည့် တော်၏၊ (ဝစနံ) သုဏာတု၊ သံဃဿ-၏၊ ကမ္မံ- ဝိနယဝိသဇ္ဇနက်သည်၊ (တစ်နည်း) ကမ္မံ-ဝိနယသံဂါယနကံသည်၊ ပတ္တကလ္လံ-ရှိသည်၊ ယဒိ (သိယာ)-အံ့၊ (ဧဝံသတိ)၊ အဟံ-သည်၊ ဝါ-ကို၊ အာယသ္မတာ မဟာကဿပေန-သည်၊ ဝိနယံ-ကို၊ ပုဋ္ဌော-မေးအပ်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဝိသဇ္ဇေယျ-ဖြေဆိုရာပါ၏၊ ဝါ-ဖြေဆိုရပါလိမ့်မည်၊ ဣတိ-သို့၊ ဉပေသိ-ပြီ။ [ပဓာနကံ၊ အပဓာနကံ နှစ်မျိုးတွင် ပုစ္ဆဓာတ်က အပဓာနကံကို ဟောသောကြောင့် “အဟံ ပုဋ္ဌော”ဟု ဝုတ္တကံထား၍ “ဝိနယံ”ကို အဝုတ္တကံ ထားသည်၊ ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ၌ “ဓာတ်ကံကို ဟောသောကြောင့်”ဟု အဆို မှားသွား၏။]

ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ အတ္တာနံ-မိမိကို၊ သမ္ပန္နိတွာ-ပြီး၍၊ အာယသ္မာ ဥပါလိ-သည်၊ အာသနာ-မှ၊ ဥဌာယ-ထ၍၊ ဧကံသံ (ဧကသ္မိံ အံသေ)-တစ်ခုသော လက်ဝဲအဖို့၌၊ ဝါ-လက်ဝဲတစ်ဖက် ပခုံးထက်၌၊ စီဝရံ-ကို၊ ကတွာ-ပြီး၍၊ (တစ်နည်း) ဧကံသံ စီဝရံ ကတွာ- လက်ကန်တော့တင်ပြီး၍၊ ထေရေ-ကုန်သော၊ ဘိက္ခု- တို့ကို၊ ဝန္တိတွာ-ပြီး၍၊ ဓမ္မာသနေ-တရား၏နေရာ၌၊ ဝါ-တရားဟောပလ္လင်၌၊ ဒန္တခစိတံ-ဆင်စွယ်တို့ဖြင့် စီအပ်သော၊ ဗီဇနိ-လေးထောင့်ယပ်ကို၊ ဂဟေတွာ-ကိုင်၍၊ နိသီဒိ- ထိုင်ပြီ၊ တတော- ထိုမှ နောက်၌၊ (အရှင်ဥပါလိထေရ် ထိုင်နေပြီးရာ ကာလမှ နောက်၌) အာယသ္မာ မဟာကဿပေါ-သည်၊ ထေရာသနေ-ထေရ်၏ နေရာ၌၊ နိသီဒိတွာ- ၍၊ အာယသ္မန္တံ ဥပါလိ- ကို၊ ဝိနယံ- ကို၊ ပုစ္ဆိ-ပြီ၊ (ကိ)၊ အာဝုသော ဥပါလိ-ငါ့ရှင်ဥပါလိ၊ ပဌမံ ပါရာဇိကံ-ပထမပါရာဇိကကို၊ ကတ္ထ-အဘယ်အရပ်၌၊ (ဘဂဝတာ-မြတ်စွာဘုရားသည်) ပညတ္တံ-ပညတ်တော်မူအပ် သနည်း၊ ဣတိ-ဤသို့ မေးတော်မူပြီ၊ ဘန္တေ-အရှင်ဘုရား၊ (ပဌမံ ပါရာဇိကံ-ကို) ဝေသာလိယံ-ဝေသာလီမြို့၌၊ (ပညတ္တံ-ပညတ်တော်မူအပ်ပါပြီ) ဣတိ-ဤသို့ လျှောက်ပြီ၊ ကံ-အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ အာရဗ္ဗ-အကြောင်းပြု၍၊ (ပညတ္တံ-နည်း၊)

ဣတိ-ဤသို့ မေးတော်မူပြီ။ ကလန္တပုတ္တံ-ကလန္တသူဌေး၏သားဖြစ်သော၊ သုဒိန္နံ-သုဒိန္နကို၊ အာရဗ္ဗ-၍၊ ပညတ္တံ-ပြီ၊ ဣတိ-ပြီ၊ ကိသ္မိ ဝတ္ထုသ္မိ-အဘယ်ဝတ္ထုကြောင့်၊ ပညတ္တံ-နည်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ မေးတော်မူပြီ၊ မေထုနဓမ္မေ-မေထုနအကျင့်ကြောင့်၊ (မေထုနကို ကျင့်ခြင်းကြောင့်) [နိမိတ္တတ္ထေ ဘုမ္မဝစနံ] ပညတ္တံ-ပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့ လျှောက်ပြီ။

အထ ခေါ-ထိုအခါ၌၊ (ဝိနည်းကို မေး-ဖြေရာ ထိုအခါ၌) အာယသ္မာ မဟာ ကဿပေါ-သည်၊ အာယသ္မန္တံ ဥပါလိ-ကို၊ ပဌမဿ ပါရာဇိကဿ-၏၊ ဝတ္ထုမ္ပိ-ဝတ္ထုကိုလည်း၊ (မေထုနဓမ္မဟူသော ဝတ္ထုကိုလည်း)၊ ပုစ္ဆိ-မေးတော်မူပြီ၊ နိဒါနမ္ပိ-နိဒါန်းကိုလည်း၊ (ဝေသာလီမြို့ဟူသော နိဒါန်းကိုလည်း)၊ ပုစ္ဆိ-မူပြီ၊ ပုဂ္ဂလမ္ပိ-ပုဂ္ဂိုလ်ကိုလည်း၊ (ရှင်သုဒိန္နဟူသော ပုဂ္ဂိုလ်ကိုလည်း)၊ ပုစ္ဆိ-ပြီ၊ ပညတ္တိမ္ပိ-မူလ ပညတ်ကိုလည်း၊ ပုစ္ဆိ-ပြီ၊ အနုပညတ္တိမ္ပိ-အနုပညတ်ကိုလည်း၊ (အန္တမသော တိရစ္ဆာနဂတာယပိ ဟူသော အနုပညတ်၊ သိက္ခာသာဇီဝသမာပန္နော သိက္ခာ အပစ္စက္ခာယ ဒုဗ္ဗလျံ အနာဝိကတွာ ဟူသော အနုပညတ်ကိုလည်း)၊ ပုစ္ဆိ၊ အာပတ္တိပိ-အာပတ်ကိုလည်း၊ ပုစ္ဆိ၊ အနာပတ္တိပိ-အနာပတ်ကိုလည်း၊ (အနာပတ္တိ အဇာနန္တဿ စသော အနာပတ်ကိုလည်း)၊ ပုစ္ဆိ-ပြီ၊ ပုဋ္ဌော ပုဋ္ဌော-မေးအပ် မေးအပ်သော၊ ဝါ-မေးအပ်တိုင်းသော၊ အာယသ္မာ ဥပါလိ-သည်၊ ဝိသဇ္ဇေသိ-ဖြေဆိုပြီ။ [ပဌမံ ပါရာဇိကံနှင့် စပ်၍ မှတ်ဖွယ်ကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

ပန-ပရိဟာရပက္ခမှတစ်ပါး စောဒကပက္ခကို ဆိုဦးအံ့၊ ဧတ္ထ ပဌမပါရာဇိကေ-ဤသံဂါယနာတင်အပ်ပြီးသော ပဌမပါရာဇိကပါဠိတော်၌၊ ကိစ္ဆိ-တစ်စုံတစ်ခုသော၊ အပနေတဗ္ဗဝါ-ပယ်ထိုက်သော ပုဒ်ဗျည်းသည်သော်လည်းကောင်း၊ ပက္ခိပိ တဗ္ဗ ဝါ-

ကိံ ပနေတ္ထ။ ။သံဂါယနာတင်အပ်ပြီးသော ပထမပါရာဇိကပါဠိတော်၌ သံဂီတိ ကာရကထေရ်တို့၏ စကားနှင့် ရောနှောလျက် ရှိလေသလော၊ သို့မဟုတ် ဗုဒ္ဓဝစနချည်း သက်သက်လေလော၊ ဤသို့ တွေးတောဖွယ် ရှိသောကြောင့် ထိုတွေးတောမှုကို ပယ်ခြင်း အကျိုးငှာလည်းကောင်း၊ သံဂါယနာတင်အပ်ပြီးသော စကားအားလုံး၏ (သံဂီတိကာရကထေရ်တို့၏ စကားနှင့်တကွ အားလုံး၏) အလေးပြုလောက်သော ပမာဏ၏အဖြစ်ကို ပြခြင်း အကျိုးငှာလည်းကောင်း ပုစ္ဆာထုတ်၍ ဖြေလိုသော အဋ္ဌကထာဆရာသည် “ကိံ ပနေတ္ထ” အစရှိသော စကားကို မိန့်သတည်း။ [ဧတ္ထ ပဌမပါရာဇိကေတိ ဧတိသံ တထာသံဂီတာယ ပဌမပါရာဇိကပါဠိယံ၊ - ဋီကာသစ်။]

အပနေတဗ္ဗံ ပက္ခိပိတဗ္ဗံ။ ။ဝိလွန်နေသည့်အတွက် အနက်အဓိပ္ပာယ် မရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သို့မဟုတ် မှားယွင်းနေသည့်အတွက် မသင့်သည်၏အဖြစ်ကြောင့် စွန့်ပယ် ထိုက်သော စကားကို “အပနေတဗ္ဗံ”ဟု ဆိုသည်၊ မပြည့်စုံသည့်အတွက် ဆောင်ယူ၍ ထည့်ထိုက်သော စကားကို “ပက္ခိပိတဗ္ဗံ”ဟု ဆိုသည်။- ဋီကာသစ်။

ရှိသလော၊ နတ္ထိ ကိ-မရှိသလော၊ ဣတိ-ဤကား အမေးတည်း၊ (ဧတ္ထ ပဌမ

ထည့်သွင်းထိုက်သော ပုဒ်ဗျည်းသည်သော်လည်းကောင်း၊ အတ္ထိ ကိ-
ပါရာဇိကေ-၌၊ ကိစ္ဆိ-သော၊ အပနေတဗ္ဗ-ပယ်ထိုက်သော ပုဒ်ဗျည်းသည်၊ နတ္ထိ-
မရှိ၊ ဟိ- ချဲ့ပြီးအံ့၊ ဗုဒ္ဓဿ- အလုံးစုံသော တရားတို့ကို သိတော်မူပြီးသော၊
ဘဂဝတော-မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဝါ-သည်၊ ဘာသိတေ-ဟောတော်မူအပ်သော
တရား၌၊ အပနေတဗ္ဗ နာမ-ပယ်ထိုက်သော ပုဒ်ဗျည်းမည်သည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊
ဟိ-မှန်၏။ တထာဂတာ-ဘုရားရှင်တို့သည်။ နိရုတ္တကံ -
အနက်အဓိပ္ပာယ်မရှိသော၊ ဧကဗျဉ္ဇနံပိ-တစ်ခုသောအက္ခရာကိုသော်မှလည်း၊
န ဝဒန္တိ-ဟောတော်မမူကြ ကုန်၊ (တစ်နည်း) (ကသွာ-ကြောင့်၊) ဗုဒ္ဓဿ-သော၊
ဘဂဝတော-၏၊ ဝါ-သည်၊ ဘာသိတေ-၌၊ အပနေတဗ္ဗ နာမ-မည်သည်၊ နတ္ထိ-
မရှိသနည်း၊ ဟိ (ယသွာ)-ကြောင့်၊ တထာဂတာ-တို့သည်၊ နိရုတ္တကံ-သော၊
ဧကဗျဉ္ဇနံပိ-ကိုသော်မှလည်း၊ န ဝဒန္တိ-ဟောတော်မမူကြကုန်၊ (ကသွာ-
ထို့ကြောင့်၊ ဝါ-ထိုသို့ မြတ်စွာဘုရား တို့၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်မရှိသော
တစ်ခုတည်းသော ပုဒ်ဗျည်းကိုမျှ ဟောတော် မမူကြကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊)
ဗုဒ္ဓဿ-သော၊ ဘဂဝတော-၏၊ ဝါ-သည်၊ ဘာသိတေ-၌၊ အပနေတဗ္ဗ နာမ-
မည်သည်၊ နတ္ထိ-မရှိ။ [“န ဟိတက်ရာ၊ ဟိ နက်မှာ၊ ဟိတ်ပါဒဋ္ဌိစွ”နှင့်အညီ
“န ဟိ”၌ ဟိကို ဒဋ္ဌိဇောတက၊ ဟေတုဇောတက နှစ်နည်းကြံ၍ အနက်နှစ်နည်း
ပေးလိုက်သည်။]

ပန-အဖို့တစ်ပါးကား၊ သာဝကာနံ ဝါ-သာဝကတို့၏လည်းကောင်း၊ ဝါ-
တို့ သည်လည်းကောင်း၊ ဒေဝတာနံ ဝါ-နတ်တို့၏လည်းကောင်း၊ ဝါ-
တို့သည်လည်း ကောင်း၊ ဘာသိတေ-ပြောဆိုလျှောက်ထားအပ်သောတရား၌၊
အပနေတဗ္ဗ-ပယ်ထိုက်သော ပုဒ်ဗျည်းသည်လည်း၊ ဟောတိ-ရှိ၏၊ တံ-
ထိုပယ်ထိုက်သော ပုဒ်ဗျည်းကို၊ ဓမ္မသံဂါဟကဏ္ဍေရာ-သုတ်၊ အဘိဓမ္မာ၊
ဝိနည်းကို သံဂါယနာတင် ကုန်သော ထေရ်တို့သည်၊ အပနယီသု-
ပယ်ကြကုန်ပြီ။ [မြတ်စွာဘုရားက မေး၍ ဖြေဆိုအပ်သောတရား၊ မိမိတို့
အလိုအလျောက် ဟောပြောပြီးနောက် မြတ်စွာ ဘုရားက
ထောမနာပြုအပ်သော တရားများကို “သာဝကာနံ ဒေဝတာနံ ဘာသိတ”ဟု
ဆိုသည်။] ပက္ခိပိတဗ္ဗ ပန-ထည့်သွင်းထိုက်သော ပုဒ်ဗျည်းသည် ကား၊
သဗ္ဗတ္ထာပိ-အလုံးစုံသော ဗုဒ္ဓဘာသိတ၊ သာဝကဘာသိတ၊ ဒေဝတာ
ဘာသိတတို့၌လည်း၊ အတ္ထိ-၏၊ တသ္မာ-(အလုံးစုံသော ဗုဒ္ဓဘာသိတ၊ သာဝက
ဘာသိတ၊ ဒေဝတာ ဘာသိတတို့၌ ထည့်သွင်းထိုက်သော ပုဒ်ဗျည်းရှိသည်၏
အဖြစ်ကြောင့်၊) ယတ္ထ-အကြင်ပါဠိတော်၌၊ ယံ-အကြင်စကားကို၊ ပက္ခိပိတု-
ငှာ၊ ယုတ္တံ-သင့်၏၊ တတ္ထ-ထိုပါဠိတော်၌၊ တံ-ထိုစကားကို၊ ပက္ခိပိသု ယေဝ-
ထည့် သွင်းကြကုန်သည်သာ၊ (“တေန သမယေန၊ ဧဝံ ဝုတ္တေ”စသည်ဖြင့်
ထည့်သွင်း ကြသည် - ဟူလို။) [သဗ္ဗတ္ထာပိတိ ဘဂဝတော သာဝကာနံ
ဒေဝတာနဉ္စ ဘာသိတေ။]

ပန-ပရိဟာရပက္ခမှတစ်ပါး၊ စောဒကပက္ခကို ဆိုဦးအံ့၊ တံ-ထိုထည့်သွင်း ထိုက်သော စကားဟူသည်၊ ကိ-အဘယ်နည်း၊ ဣတိ-ဤကား အမေးတည်း၊ တေန သမယေနာတိ ဝါ-တေန သမယေနဟူသည်လည်းဖြစ်သော၊ တေန ခေါ ပန သမယေနာတိ ဝါ-ဟူသည်လည်းဖြစ်သော၊ အထ ခေါတိ ဝါ-ဟူသည်လည်း ဖြစ်သော၊ ဧဝံ ဝုတ္တေတိ ဝါ-ဟူသည်လည်းဖြစ်သော၊ ဧတဒဝေါစာတိ ဝါ-ဟူသည်လည်းဖြစ်သော၊ ဧဝမာဒိကံ-ဤသို့ အစရှိသော၊ သမ္ပန္နန္တဝစနမတ္တံ - ရှေးစကား နောက်စကားတို့၏ ဆက်စပ်ကြောင်းစကားမျှသာတည်း၊ (ဣတိ-ဤကား အဖြေတည်း၊) ပန-ဆက်၊ ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ ပက္ခိပိတဗ္ဗယုတ္တံ-ထည့်သွင်း ထိုက်သည်၏အဖြစ်နှင့် ယှဉ်သော ပုဒ်ဗျည်းကို၊ ဝါ-ထည့်သွင်းခြင်းနှင့်ယှဉ်သော ပုဒ်ဗျည်းကို၊ ပက္ခိပိတ္တာ-ထည့် သွင်းပြီး၍၊ ဣဒံ-ဤစကားရပ်သည်၊ ပဌမ ပါရာဇိကံ - ပထမပါရာဇိကတည်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ (ကိတ္တေတွာ-ကောင်းစွာပြောဆို ပြီး၍၊) ထပေသုံ-ထားကြကုန်ပြီ။ [“ပက္ခိပိတဗ္ဗဘာဝယုတ္တကံ”ဟု ဆိုလိုလျက် ဘာဝပုဓာန ကြပါ၊ (တစ်နည်း) “ပက္ခိပနံ ပက္ခိပိတဗ္ဗံ”ဟု ဘာဝသာဓနကြပါ၊ ကတ္တဗ္ဗယုတ္တကံ ၌ ကတ္တဗ္ဗကို ဘာဝပုဓာန-ဘာဝသာဓန ကြိရသကဲ့သို့တည်း၊ ကိတ္တေတွာကား မီကာထည့်ပါ၍တည်း။]

ပဌမပါရာဇိကေ-ပထမပါရာဇိကသည်၊ သင်္ဂဟံ-သိမ်းယူကြောင်းသံဂါယနာ သို့၊ အာရုဋ္ဌေ-တက်ရောက်ပြီးလတ်သော်၊ [ပဌမပါရာဇိကေ-ကို၊ သင်္ဂဟံ-သို့၊ “အာရုဋ္ဌေ-တင်အပ်ပြီးသော်”ဟုလည်း ပေးကြသေး၏။] ပဉ္စအရဟန္တသတာနိ-ငါးရာသောရဟန္တာတို့သည်၊ သင်္ဂဟံ-သိမ်းယူကြောင်း သံဂါယနာသို့၊ အာရော ပိတနယေနေဝ-တက်ရောက်စေအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်သာလျှင်၊ ဝါ-တင်အပ် ပြီးသော နည်းဖြင့်သာလျှင်၊ တေန သမယေန ဗုဒ္ဓေါ ဘဂဝါ ဝေရုဇ္ဈာယံ ဝိဟရတိတိ-တေန သမယေန၊ ပေ၊ ဝိဟရတိဟူ၍၊ [ဤအလို ကုတိသဒ္ဓါ နိဒဿန အနက်ဟောတည်း၊ ကြွင်းသမျှကို နိဒဿေတဗ္ဗအဖြစ်ဖြင့် ယူပါ။] (တစ်နည်း) တေန သမယေန ဗုဒ္ဓေါ ဘဂဝါ ဝေရုဇ္ဈာယံဝိဟရတိတိ-တေန သမယေန၊ ပေ၊ ဝိဟရတိ အစရှိသည်ဟူ၍၊ [ဤအလို အာဒိအနက်ဟော ကုတိတစ်လုံး အကျေ ကြပါ။] ဂဏသဇ္ဈာယံ-အပေါင်းအားဖြင့် သရဇ္ဈာယ်ခြင်းကို၊ အကံသု-ပြုကြ ကုန်ပြီ၊ [ဂဏတော + သဇ္ဈာယော ဂဏသဇ္ဈာယော၊ တစ်နည်း- “ဂဏဿ + သဇ္ဈာယော ဂဏသဇ္ဈာယော-အပေါင်း၏သရဇ္ဈာယ်ခြင်း”ဟု ပေး၊] တေသံ-ထိုငါးရာသော ရဟန္တာတို့၏၊ သဇ္ဈာယာရဒ္ဓန္တကာလေယေဝ-သရဇ္ဈာယ်ခြင်းကို စတည် အားထုတ်အပ်ရာအခါ၌ပင်၊ သာဓုကာရံ-ကောင်းပေစွဟု အားရနှစ်လို မြွက်ဆိုအပ်သော အသံကို၊ ဝါ-ကောင်းချီးကို၊ ဒဒမာနာဝိယ-ပေးသကဲ့သို့၊ မဟာပထဝီ-သည်၊ ဥဒကပရိယန္တံ-ရေအဆုံးအပိုင်းအခြားရှိသည်ကို၊ ကတွာ-ပြု၍၊ အကမ္ပိတ္ထ-တုန်လှုပ်ပြီ။ [ရေပါ လှုပ်သည်-ဟူလို။]

ဧတေနော နယေန-ဤနည်းဖြင့်သာလျှင်၊ သေသာနိ-ပထမပါရာဇိကမှ ကြွင်းကုန်သော၊ တိဏိ-ကုန်သော၊ ပါရာဇိကနိ-ပါရာဇိကတို့ကို၊ သင်္ဂဟ-သိမ်းယူကြောင်း သံဂါယနာသို့၊ အာရောပေတွာ-တက်ရောက်စေပြီး၍၊ ဝါ-တင်ပြီး၍၊ ဣဒံ-ဤသိက္ခာပုဒ်အပေါင်းသည်၊ ပါရာဇိကကဏ္ဍ-ပါရာဇိကကဏ္ဍတည်း၊ ဝါ-ပါရာဇိကအခန်းတည်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ (ကိတ္တေတွာ-ကောင်းစွာပြောဆို ပြီး၍)၊ ထပေသုံ-ထားကြကုန်ပြီ၊ တေရသ-၁၃ ပါးကုန်သော၊ သံဃာဒိသေသာနိ-သံဃာဒိသေသ်တို့ကို၊ (ဣဒံ-သည်)၊ တေရသကံ-တေရသကတည်း၊ ဝါ-၁၃ ပါးသော သိက္ခာပုဒ်တို့၏အပေါင်းတည်း၊ ဣတိ-သို့၊ (ကိတ္တေတွာ-၍)၊ ထပေသုံ-ကုန်ပြီ၊ ဒွေ-နှစ်ပါးကုန်သော၊ သိက္ခာပဒါနိ-တို့ကို၊ (ဣမာနိ-တို့သည်)၊ အနိယတာနိ-အနိယတတို့တည်း၊ ဣတိ-သို့၊ (ကိတ္တေတွာ)၊ ထပေသုံ၊ တိသ-သုံးဆယ်သော၊ သိက္ခာပဒါနိ-တို့ကို၊ (ဣမာနိ-တို့သည်)၊ နိသဂ္ဂိယာနိ-နိသဂ္ဂိယ မည်ကုန်သော၊ ပါစိတ္တိယာနိ-ပါစိတ္တိယသိက္ခာပုဒ်တို့တည်း၊ ဣတိ-သို့၊ (ကိတ္တေတွာ-၍)၊ ထပေသုံ၊ ဒွေဒုတိ-၉၂ ပါးသော၊ သိက္ခာပဒါနိ-တို့ကို၊ (ဣမာနိ-တို့သည်)၊ ပါစိတ္တိယာနိ-သုဒ္ဓါပါစိတ်တို့တည်း၊ ဣတိ-သို့၊ (ကိတ္တေတွာ-၍)၊ ထပေသုံ-ကုန်ပြီ၊ စတ္တာရိ-လေးပါးကုန်သော၊ သိက္ခာပဒါနိ-တို့ကို၊ (ဣမာနိ-တို့သည်)၊ ပါဠိဒေသနိယာနိ-ပါဠိဒေသနိယတို့တည်း၊ ဣတိ-သို့၊ (ကိတ္တေတွာ-၍)၊ ထပေသုံ၊ ပဉ္စသတ္တတိ-၇၅ ပါးသော၊ သိက္ခာပဒါနိ-တို့ကို၊ (ဣမာနိ-တို့သည်)၊ သေခိယာနိ-သေခိယတို့တည်း၊ ဣတိ-သို့၊ (ကိတ္တေတွာ-၍)၊ ထပေသုံ၊ [ပါဠိတော်၌ “ပဉ္စသတ္တတိ”ဟု အရေအတွက်သင်္ချာ မပါသော်လည်း သံဂါယနာ တင်ရာ၌ “ဤမျှလောက်ကိုသာ သေခိယအမည်ဖြင့် တင်သည်”ဟု ပြခြင်းအကျိုး ငှာ၊ “ပဉ္စသတ္တတိ”ဟု သင်္ချာဖော်ထားသည်။] သတ္တ-ကုန်သော၊ ဓမ္မေ-တရား တို့ကို၊ အဓိကရဏသမထာတိ - အဓိကရဏသမထတို့ဟူ၍၊ (ကိတ္တေတွာ)၊ ထပေသုံ၊ ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ သတ္တဝိသာမိကနိ-၂၇ ပါး အပိုအလွန်ရှိကုန်သော၊ [သတ္တမပါဘ် “ဝိသာမိကနိ”ဟု မူကွဲရှိ၏၊] ဒွေသိက္ခာပဒသတာနိ-နှစ်ရာသော သိက္ခာပုဒ်တို့ကို၊ (အယံ-ဤသိက္ခာပုဒ်အပေါင်းသည်)၊ မဟာဝိဘင်္ဂီ-ဘိက္ခုမဟာဝိဘင်းတည်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ကိတ္တေတွာ-၍၊ ထပေသုံ-ကုန်ပြီ၊ မဟာဝိဘင်္ဂီ ဝသာနေပိ-၌လည်း၊ ပုရိမနယေနော-လျှင်၊ မဟာပထဝီ-သည်၊ အကမ္မိတ္တ-တုန်လှုပ်ပြီ၊ [သာဓုကာရံ ဒဒမာနာ ဝိယ ဥဒကပရိယန္တံ ကတွာကို “ပုရိမနယေနော”ဟု ဆိုသည်။]

တတော-ထိုဘိက္ခုမဟာဝိဘင်းကို သံဂါယနာတင်ပြီးရာအခါမှ နောက်၌၊ ဘိက္ခုနီဝိဘင်္ဂီ-ဘိက္ခုနီဝိဘင်း၌၊ အဋ္ဌ-ရှစ်ပါးကုန်သော၊ သိက္ခာပဒါနိ-တို့ကို၊ ဣဒံ-ဤသိက္ခာပုဒ်အပေါင်းသည်၊ ပါရာဇိကကဏ္ဍ နာမ-ပါရာဇိကကဏ္ဍမည်၏၊ ဝါ-ပါရာဇိကအခန်းမည်၏၊ ဣတိ-သို့၊ (ကိတ္တေတွာ-၍)၊ ထပေသုံ-ထားကြကုန်ပြီ၊

သတ္တရသ-၁၇ ပါးကုန်သော၊ သိက္ခာပဒါနိ-တို့ကို၊ (ဣဒံ-ဤသိက္ခာပုဒ်အပေါင်းသည်) သတ္တရသကံ-သတ္တရသကတည်း၊ ဝါ-၁၇ ပါးသော သိက္ခာပုဒ်တို့၏ အပေါင်းတည်း၊ ဣတိ-သို့၊ (ကိစ္ဆေတွာ)၊ ထပေသုံ-ကုန်ပြီ၊ တိသ-သုံးဆယ်သော၊ သိက္ခာပဒါနိ-တို့ကို၊ (ဣမာနိ-ဤသိက္ခာပုဒ်တို့သည်) နိသဂ္ဂိယာနိ-နိသဂ္ဂိယမည် ကုန်သော၊ ပါစိတ္တိယာနိ-ပါစိတ္တိယသိက္ခာပုဒ်တို့တည်း၊ ဣတိ-သို့၊ (ကိစ္ဆေတွာ)၊ ထပေသုံ၊ ဆသဋ္ဌိသတသိက္ခာပဒါနိ-တစ်ရာ့ခြောက်ဆယ်ခြောက်ပါးသော သိက္ခာပုဒ်တို့ကို၊ (ဣမာနိ-တို့သည်) ပါစိတ္တိယာနိ-သုဒ္ဓါပါစိတ္တိယသိက္ခာပုဒ်တို့တည်း၊ ဣတိ-သို့၊ (ကိစ္ဆေတွာ)၊ ထပေသုံ၊ [“ဆသဋ္ဌိသတ သိက္ခာပဒါနိ”ဟု ဝါကျလည်း ရှိ၏၊ “ဆသဋ္ဌိသတ-တစ်ရာ့ခြောက်ဆယ်ခြောက်ပါးသော၊ သိက္ခာပဒါနိ-တို့ကို”ဟု ပေးပါ] အဋ္ဌ-ရှစ်ပါးကုန်သော၊ သိက္ခာပဒါနိ-တို့ကို၊ (ဣမာနိ-တို့သည်) ပါဠိဒေသနီယာနိ-ပါဠိဒေသနီယသိက္ခာပုဒ်တို့တည်း၊ ဣတိ-သို့၊ (ကိစ္ဆေတွာ)၊ ထပေသုံ၊ ပဉ္စသတ္တတိ-၇၅ ပါးသော၊ သိက္ခာပဒါနိ-တို့ကို၊ (ဣမာနိ-တို့သည်) သေခိယာနိ-သေခိယ သိက္ခာပုဒ်တို့တည်း၊ ဣတိ-သို့၊ (ကိစ္ဆေတွာ-၍)၊ ထပေသုံ-ကုန်ပြီ၊ [သတ္တ-၇ ပါးကုန်သော၊ ဓမ္မေ-တရားတို့ကို၊ (ဣမေ-တို့သည်)၊ အဓိကရဏသမထာ-အဓိကရဏသမထတို့တည်း၊ ဣတိ-သို့၊ (ကိစ္ဆေတွာ-၍)၊ ထပေသုံ-ကုန်ပြီ] ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ တိဏံသိက္ခာပဒသတာနိ-သုံးရာသောသိက္ခာပုဒ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ စတ္တာရိ-၄ ပါးကုန်သော၊ သိက္ခာပဒါနိ စ-သိက္ခာပုဒ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ (အယံ-ဤသိက္ခာပုဒ်အပေါင်းသည်)၊ ဘိက္ခုနီဝိဘင်္ဂေါ-ဘိက္ခုနီဝိဘင်းတည်း၊ ဣတိ-သို့၊ ကိစ္ဆေတွာ-၍၊ အယံ ဥဘတော ဝိဘင်္ဂေါ နာမ-ဤဥဘတောဝိဘင်းမည်သည်၊ စတုသဋ္ဌိဘာဏဝါရော-၆၄ ပါး သော ဘာဏဝါရ ရှိ၏၊ ဣတိ-သို့၊ (ကိစ္ဆေတွာ-၍)၊ ထပေသုံ-ကုန်ပြီ၊ [ဤ၌လည်း တွက်ကြည့်သောအခါ သုံးရာ

ဘာဏဝါရော။ ။ဘဏိတဗ္ဗောတိ ဘာဏော၊ ဘာဏော + ဝါရော ယဿာတိ ဘာဏဝါရော၊ ယဿ-အကြင် အကွရာပေါင်း ရှစ်ထောင် အတိုင်းအရှည်ရှိသော ပါဌ်၏၊ ဘာဏော-တစ်ကြိမ်ရွတ်ဆိုထိုက်သော၊ ဝါရော-အလှည့်အကြိမ်သည်၊ (အတ္ထိ)၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (သော-ထိုအကွရာပေါင်း ရှစ်ထောင်အတိုင်းအရှည်ရှိသော ပါဌ်သည်)၊ ဘာဏဝါရော-ဘာဏဝါရ မည်၏၊ အပန်းဖြေ၍ ရပ်နားမနေဘဲ တစ်ကြိမ်ရွတ်ဆိုထိုက်သော ပါဌ်ကို “တစ်ဘာဏဝါရ”ဟု ခေါ်၏၊ ရှစ်လုံးဘွဲ့ဂါထာပေါင်း (၂၅၀)နှင့် ညီမျှ၏၊ ထို့ကြောင့် “အကွရာ ပေါင်း ရှစ်ထောင် ရှိသည်”ဟု ရေတွက်ကြသည်။

အဋ္ဌကွရာ ဧကပဒံ၊ ဧကဂါထာ စတုပုဒံ၊

ဂါထာ စေကော မတော ဂန္ဓော၊ ဂန္ဓော ဗာတ္ထိသအကွရာ။

ဗာတ္ထိသကွရဂန္ဓာနံ၊ ပညာသဒ္ဓိသတံ ပန၊

ဘာဏဝါရော မတော ဧကော၊ သုဋ္ဌကွရသဟဿကော။

လေးပါးမက၊ သုံးရာတစ်ဆယ့်တစ်ပါးရှိသောကြောင့် “ဈေးက အဓိကရကသမထ ၇ ပါး မပါလေရောသလား”ဟု တွေးမိပါသည်။ ဥဘတောဝိဘင်္ဂီဝသာနေပိ-၌လည်း၊ ဝုတ္တနယေနော-သာလျှင်၊ မဟာပထဝိကမ္မော-ခြင်းသည်၊ အဟောသိ-ဖြစ်ပြီ။

ဧတေနောပုပါယေန-ဤနည်းဖြင့်သာ၊ အသီတိဘာဏဝါရပရိမာဏ-ဘာဏဝါရ ရှစ်ဆယ်အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ခန္ဓက-စူဠဝဂ္ဂ မဟာဝဂ္ဂခန္ဓကကိုလည်းကောင်း၊ ပဉ္စဝိသတိဘာဏဝါရပရိမာဏ-၂၅ ဘာဏဝါရရှိသော၊ ပရိဝါရဉ္စ-ပရိဝါကိုလည်းကောင်း၊ သင်္ဂဟ-သိမ်းယူကြောင်း သံဂါယနာသို့၊ အာရောပေတွာ-တက်ရောက်စေပြီး၍၊ ဝါ-တင်ပြီး၍၊ ဣဒံ-ဤတရားအပေါင်းသည်၊ ဝိနယပိဋကံ နာမ-မည်၏၊ ဣတိ-သို့၊ (ကိစ္ဆေတွာ-၍) ထပေသုံ-ကုန်ပြီ၊ ဝိနယပိဋကော ဝသာနေပိ-ဝိနည်းပိဋက၏အဆုံး၌လည်း၊ ဝုတ္တနယေနော-သာလျှင်၊ မဟာ ပထဝိကမ္မော-ကြီးစွာသော မြေတုန်လှုပ်ခြင်းသည်၊ အဟောသိ-ဖြစ်ပြီ၊ တံ-ထို ဝိနည်းပိဋကကို၊ အာယသန္တံ ဥပါလိ-အရှင်ဥပါလိကို၊ ပဋိစ္စာပေသုံ-လက်ခံစေကြ ကုန်ပြီ၊ ဝါ-အပ်နှင်းကြကုန်ပြီ၊ (ကိ-အဘယ်သို့ ပြော၍ အပ်နှင်းကြကုန်သနည်း၊) အာဝုသော-ငါ့ရှင်၊ ဣမံ-ဤ ဝိနည်းပိဋကကို၊ တယံ-သင်၏၊ နိဿိတကေ-

ခန္ဓကံ။ ။ခန္ဓသဒ္ဓါသည် ပညတ်ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ “ဒါရက္ခန္ဓော-သစ်တုံး” ဟူရာ၌ တုံးတည်းဟူသော ပညတ်အနက်ကို “ခန္ဓ”သဒ္ဓါက ဟောသကဲ့သို့တည်း၊ ဤနေရာ ၌လည်း “ပဗ္ဗဇ္ဇာ ဥပသမ္ပဒါ”အစရှိသော ဝိနည်းကံပညတ်၊ စာရိတ္တ ဝါရိတ္တ သိက္ခာပုဒ်ဟူသော ပညတ်တို့ကို ဟောသည်။ ဤအလို သမူဟအနက်၌ ကဏ်ပစ္စည်းတည်း၊ “ခန္ဓာနံ+သမူဟော ခန္ဓကော=ဝိနည်းကံဟူသောပညတ်၊ သိက္ခာပုဒ်ဟူသောပညတ်တို့၏အပေါင်း”ဟု ပြု။ [ခန္ဓာတိ စေတ္တ ပဗ္ဗဇ္ဇပသမ္ပဒါဒိဝိနယကမ္မသင်္ခါတာ စာရိတ္တဝါရိတ္တသိက္ခာပဒသင်္ခါတာ စ ပညတ္တိယော အဓိပ္ပေတာ၊ ခန္ဓာနံ သမူဟော ခန္ဓကော၊ - သာရတ္ထဋီကာ။]

တစ်နည်း။ ။ကာသဓာတ် ကိပ္ပစည်းကြံ၍ ဓာတွန်သံကို ချေ၊ ကာ၏ အာကို ရဿ ပြုပြီးလျှင် “ခန္ဓေ-ဝိနည်းကံဟူသော ပညတ်၊ စာရိတ္တ ဝါရိတ္တဟူသော ပညတ်တို့ကို၊ ကာသတိ ပကာသတိ-ထင်ရှားပြတတ်၏၊ ဣတိ ခန္ဓကော”ဟု ပြု။ [ခန္ဓာနံ ဝါ ကာသနတော ဒီပနတော ခန္ဓကော၊ - သာရတ္ထဋီကာ၊ (စာအုပ်များ၌ “ပကာသနတော”ဟု ရှိသည်။)] ယောဇနာ၌ကား ကာသဓာတ် မကြံဘဲ “က”ကို ပကာသနအနက်ဟောဟု ကြံလေသည်၊ မည်သည့်ဓာတ် ဟူ၍ကား မပြ။

တစ်နည်း။ ။ခန္ဓသဒ္ဓါသည် “ဘာဂ”အနက်၊ “ရာသီ”အနက်ကိုလည်း ဟော၏။ ထို ဝိနည်းကံဟူသောပညတ်၊ စာရိတ္တ ဝါရိတ္တဟူသော ပညတ်တို့၏ တစ်ဖို့စီ တစ်ခုစီဖြစ်သော အဖို့အစုကို “ခန္ဓ”ဟု ခေါ်ပါ။ ဤအလို “က”သည် အနက်မရှိ။ [အပိ စ ဘာဂရာသတ္ထ တာပေတ္ထ ယုဇ္ဇတိယေဝ တာသံ ပညတ္တိနံ ဘာဂတော ရာသီတော စ ဝိဘတ္တတ္တာ၊-သာရတ္ထ ဋီကာ။] သီလက္ခန္ဓဋီကာသစ်၌ ဤအတိုင်း ဖွင့်ထားသည်။

မှီ၍နေသော တပည့်တို့ကို၊ ဝါစေဟိ-ဆိုစေပါလော၊ ဝါ-ပို့ချပါလော၊ ဣတိ-
ဤသို့ပြော၍ အပ်နှင်းကြကုန်ပြီ။

ဝိနယပိဋကသင်္ဂဟာဝသာနေ - ဝိနည်းပိဋကကို သံဂါယနာတင်ခြင်း၏
အဆုံး၌၊ ဥပါလိတ္တေရော-သည်၊ ဒန္တခစိတ်-သော၊ ဗီဇနီ-ကို၊ နိက္ခိပိတွာ-ချ၍၊
ဓမ္မာသနာ-မှ၊ ဝါ-မှ၊ ဩရောဟိတွာ-သက်ဆင်းပြီး၍၊ ထေရေ-ကုန်သော၊
ဘိက္ခု-တို့ကို၊ ဝန္တိတွာ-ရံခိုးပြီး၍၊ အတ္တနော-မိမိ၏၊ ပတ္တာသနေ-
ရောက်အပ်သော နေရာ၌၊ နိသီဒိ-ထိုင်ပြီ၊ ဝိနယံ-ကို၊ သံဂါယိတွာ-
သံဂါယနာတင်ပြီး၍၊ ဓမ္မံ-သုတ် အဘိဓမ္မာကို၊ သံဂါယိတုကာမော-
သံဂါယနာတင်ခြင်းငှာ အလိုရှိတော်မူ သော၊ အာယသ္မာ မဟာကဿပေါ-
အရှင်မဟာကဿပသည်၊ ဘိက္ခု-တို့ကို၊ ပုစ္ဆိ-မေးတော်မူပြီ၊ (ကိ-နည်း၊) ဓမ္မံ-
သုတ် အဘိဓမ္မာကို၊ သံဂါယန္တေဟိ-သံဂါယနာ တင်ကုန်သော ငါတို့သည်၊
ကံ ပုဂ္ဂလံ-အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ဓရံ-ကို၊ ဝါ-ကို၊ ကတွာ-၍၊ ဓမ္မော-ကို၊
သံဂါယိတဗ္ဗော-သံဂါယနာတင်ထိုက်သနည်း၊ ဣတိ-သို့၊ (ပုစ္ဆိ၊) ဘိက္ခု-
တို့သည်၊ (ဓမ္မံ-ကို၊ သံဂါယန္တေဟိ-တို့သည်၊) အာနန္ဒတ္ထေရံ-ကို၊ ဓရံ-ကို၊ ဝါ-
ကို၊ ကတွာ-၍၊ (ဓမ္မော-ကို၊ သံဂါယိတဗ္ဗော-သံဂါယနာတင်ထိုက်ပါ၏၊) ဣတိ-
သို့၊ အာဟံသု-လျှောက်ကြကုန်ပြီ၊ [ပိဋကသုံးပုံလုံး ဓမ္မအမည်ရသော် လည်း
ပါရိသေသနည်းအားဖြင့် သုတ် အဘိဓမ္မာကိုသာ ဓမ္မအရ ယူပါ။] အထ ခေါ-
၌၊ အာယသ္မာ မဟာကဿပေါ-သည်၊ သံဃံ၊ ဉပေသိ-သိစေတော်မူပြီ၊ (ကိ)၊
သုဏာတု မေ အာဝုသော သံဃော၊ သံဃဿ-၏၊ (ကမ္မံ-ဓမ္မပုစ္ဆနကံသည်၊
(တစ်နည်း) ကမ္မံ-ဓမ္မသံဂါယနကံသည်၊) ပတ္တကလ္လံ ယဒိ (သိယာ)၊ (ဧဝံသတိ)၊
အဟံ-သည်၊ အာနန္ဒ-ကို၊ ဓမ္မံ-ကို၊ ပုစ္ဆေယျံ-မေးရာ၏၊ ဣတိ (ဉပေသိ)၊ အထ
ခေါ အာယသ္မာ အာနန္ဒော သံဃံ ဉပေသိ၊ (ကိ)၊ သုဏာတု မေ ဘန္တေ
သံဃော၊ သံဃဿ (ကမ္မံ-ဓမ္မဝိသဇ္ဇနကံသည်၊ (တစ်နည်း) ကမ္မံ-
ဓမ္မသံဂါယနကံသည်၊) ပတ္တကလ္လံ ယဒိ (သိယာ)၊ (ဧဝံသတိ)၊ အဟံ-ငါသည်၊
ဝါ-ကို၊ အာယသ္မတာ မဟာ ကဿပေန-သည်၊ ဓမ္မံ-ကို၊ ပုဋ္ဌော-သည်၊ (ဟုတွာ)၊
ဝိသဇ္ဇေယျံ-ဖြေရာပါ၏၊ ဣတိ-သို့၊ (ဉပေသိ)၊ အထ ခေါ-၌၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော-
သည်၊ အာသနာ-မှ၊ ဥဌာယ ဧကံသံ စီဝရံ ကတွာ ထေရေ ဘိက္ခု ဝန္တိတွာ
ဓမ္မာသနေ ဒန္တခစိတ် ဗီဇနီ ဂဟေတွာ နိသီဒိ-ထိုင်ပြီ။

တံ အာယသ္မန္တံ၊ ဝေါဝါစေဟိတိ။ ။ ဤဝါကျသည် အချို့စာအုပ်များ၌ ကျနေ၏။
တံ ပန ဝိနယပိဋကံ ဘာဏကေဟိ ရက္ခိတံ ဂေါပိတံ သင်္ဂဟရဋ္ဌနယေနဝ စိရကာလံ
အနဿမာနံ (မပျောက်သည်) ဟုတွာ ပတိဋ္ဌဟိဿတိတိ အာယသ္မန္တံ ဥပါလိတ္တေရံ
ပဋိစ္စာပေသု “အာဝုသော ဣမံ တုယံ နိဿိတကေ ဝါစေဟိတိ”ဟု ဋီကာရှိသောကြောင့်
ရှေးက ထိုပါဌ်ရှိဟန် တူသည်။

အထ ခေါ်-အရှင်အာနန္ဒာ ထိုင်နေပြီးရာ ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မာ မဟာကဿပေါ-အရှင်မဟာကဿပသည်၊ ဘိက္ခု-တို့ကို၊ ပုစ္ဆိ-မေးတော်မူပြီ၊ (ကိ)၊ အာဝုသော-တို့၊ ပဌမံ-ရှေးဦးစွာ၊ ကတရံ ပိဋက-အဘယ်ပိဋကကို၊ သံဂါယာမ-သံဂါယနာတင်ကြကုန်မည်နည်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ မေးတော်မူပြီ၊ ဘန္တေ-အရှင်ဘုရား၊ (ပဌမံ)၊ သုတ္တန္တပိဋက-သုတ္တန္တပိဋကကို၊ (သံဂါယာမ-သံဂါယနာတင်ကြပါကုန်စို့) ဣတိ-ဤသို့လျှောက်ကြကုန်ပြီ၊ သုတ္တန္တပိဋကေ-သုတ္တန္တပိဋက၌၊ စတဿော-လေးပါးကုန်သော၊ သံဂီတိယော-သဘောတူရာပေါင်း၍ ရွတ်ဆိုအပ်သော သံဂီတိတို့သည်၊ ဝါ-နိကာယ်တို့သည်၊ (သန္တိ-ရှိကုန်၏)၊ တာသု-ထိုသံဂီတိတို့တွင်၊ ပဌမံ-စွာ၊ ကတရံ သံဂီတိ-အဘယ်သံဂီတိကို၊ ဝါ-အဘယ်နိကာယ်ကို၊ (သံဂါယာမ-ကုန်မည်နည်း)၊ ဣတိ-ဤသို့၊ မေးတော်မူပြီ၊ [ဝိနည်း အဘိဓမ္မာတို့က ခုဒ္ဒကနိကာယ်၌ အကျုံးဝင်သောကြောင့် ထိုအဘိဓမ္မာကို ကြည့်၍ “သုတ္တန္တစတဿော သံဂီတိယော”ဟု မိန့်သည်။] ဘန္တေ-အရှင်ဘုရား၊ (ပဌမံ-စွာ)၊ ဒီဃ သံဂီတိ-ဒီဃသံဂီတိကို၊ ဝါ-ဒီဃနိကာယ်ကို၊ (သံဂါယာမ-ကုန်စို့)၊ ဣတိ-ဤသို့ လျှောက်ကြကုန်ပြီ၊ ဒီဃသံဂီတိယာ-ဒီဃသံဂီတိ၌၊ ဝါ-ဒီဃနိကာယ်၌၊ စတုတ္ထိသ-သုံးဆယ့်လေးပါးသော၊ သုတ္တာနိ-သုတ်တို့သည်၊ (သန္တိ-ရှိကုန်၏)၊ တယော-သုံးပါးကုန်သော၊ ဝဂ္ဂါ-ဝဂ်တို့သည်၊ ဝါ-သုတ်အစုတို့သည်၊ (သန္တိ-ရှိကုန်၏)၊ [(တစ်နည်း) ဒီဃသံဂီတိယံ-၌၊ ဝါ-၌၊ သုတ္တာနိ-သုတ်တို့သည်၊ စတုတ္ထိသ-သုံးဆယ့်လေးပါးသည်၊ (ဟောတိ-ဖြစ်၏)၊ ဝဂ္ဂါ-တို့သည်၊ ဝါ-တို့သည်၊ တယော-သုံးပါးတို့သည်၊ (ဟောန္တိ)၊] တေသု-ထိုဝဂ်တို့တွင်၊ ပဌမံ-စွာ၊ ကတရံ ဝဂ္ဂ-အဘယ် ဝဂ်ကို၊ (သံဂါယာမ-ကုန်မည်နည်း)၊ ဣတိ-ဤသို့ မေးတော်မူပြီ၊ ဘန္တေ-ရား၊ (ပဌမံ-စွာ)၊ သီလက္ခန္ဓဝဂ္ဂ-သီလက္ခန္ဓဝဂ်ကို၊ (သံဂါယာမ-ကုန်စို့)၊ ဣတိ-ဤသို့ လျှောက်ကြကုန်ပြီ။

သီလက္ခန္ဓဝဂ္ဂေ - သီလက္ခန္ဓဝဂ်၌၊ တေရသ - တစ်ဆယ့်သုံးပါးကုန်သော၊ သုတ္တန္တာ-သုတ်တို့သည်၊ (သန္တိ-ရှိကုန်၏)၊ တေသု-ထိုသုတ်တို့တွင်၊ ပဌမံ-စွာ၊ ကတရံသုတ္တံ- အဘယ်သုတ်ကို၊ (သံဂါယာမ-ကုန်မည်နည်း)၊ ဣတိ- ဤသို့ မေးတော်မူပြီ၊ ဘန္တေ-အရှင်ဘုရား၊ တိဝိဓသီလာလင်္ကတံ-သုံးပါးအပြားရှိသော

ဒီဃသံဂီတိ။ ။သံဂီတိယောတိ စ သံဂါယနကာလေ (သံဂါယနာတင်ရာအခါ၌) ဒီဃာဒိဝသေန (ဒီဃနိကာယ် အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်) ဝိသု ဝိသု နိယမေတွာ (သတ်မှတ်၍) သင်္ဂယုမာနတ္တာ (သိမ်းယူအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်) နိကာယာဝုစ္စန္တိ၊ တေနာဟ ဒီဃသံဂီတိတိ အာဒိ၊ သံဂီယတေတိ သံဂီတိ-သဘောတူရာ ပေါင်း၍ ရွတ်ဆိုအပ်သော နိကာယ်၊ ဒီယော စ+သော+သံဂီတိ စာတိ-ဒီဃမည်သော သဘောတူရာ ပေါင်း၍ ရွတ်ဆိုအပ်သော နိကာယ်၊ ဝါ-ဒီဃနိကာယ်။

သီလဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော၊ (စူဠသီလ၊ မဇ္ဈိမသီလ၊ မဟာသီလ သုံးမျိုးဖြင့်တန်ဆာဆင်အပ်သော) နာနာဝိဓမိစ္ဆာဇီဝကုဟနလပနာဒိဝိဒ္ဓိသနံ- အထူးထူး သော အပြားရှိသော မိစ္ဆာဇီဝဖြစ်သော ကုဟန လပန အစရှိသည်တို့ကို ဖျက်ဆီး တတ်သော၊ ဒွါသဋ္ဌိဒိဌဇာလဝိနိဝေဌနံ-၆၂ ပါးသော မိစ္ဆာအယူတည်းဟူသော ကွန်ယက်ကို ဖြေရှင်းနိုင်သော၊ ဒသသဟဿိလောကဓာတုကမ္မနံ-တစ်သောင်း သော လောကဓာတ်၏တုန်လှုပ်ကြောင်းဖြစ်သော၊ ဗြဟ္မဇာလသုတ္တံ နာမ-ဗြဟ္မဇာလသုတ်မည်သည်၊ (အတ္ထိ)၊ တံ-ထိုဗြဟ္မဇာလသုတ်ကို၊ ပဌမံ-စွာ၊ သံဂါယာမ-ကုန်စို့၊ ဣတိ-ဤသို့၊ လျှောက်ကြကုန်ပြီ။ [အဘယ်ကြောင့် ရှေးဦးစွာ ဗြဟ္မဇာလ သုတ်ကို သံဂါယနာတင်ရသနည်းဟု မေးလျှင် “တိဝိဓေါလ္လာလင်္ကံတံ စသော ဝိသေသနတို့ကြောင့် ရှေးဦးစွာ သံဂါယနာတင်ရသည်”ဟု ဖြေရသည်၊ ဤ ဝိသေသနတို့သည် ဟိတ်အနက်လည်းရသော ဟေတုမန္တဝိသေသနတို့တည်း။]

အထ ခေါ-၌၊ အာယသ္မာ မဟာကဿပေါ-သည်၊ အာယသ္မန္တံ အာနန္ဒ-ကို၊ ဧတံ-ဤစကားကို၊ အဝေါစ-မိန့်တော်မူပြီ၊ (ကိ-အဘယ်သို့ မိန့်တော်မူသနည်း၊) အာဝုသော အာနန္ဒ-ငါ့ရှင် အာနန္ဒာ၊ ဗြဟ္မဇာလံ-ဗြဟ္မဇာလသုတ်ကို၊ ကတ္ထ-အဘယ်အရပ်၌၊ (ဘဂဝတာ-သည်၊) ဘာသိတံ-ဟောတော်မူအပ်သနည်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ မေးတော်မူပြီ၊ ဘန္တေ-အရှင်ဘုရား၊ ရာဇဂဟံ-ရာဇဂြိုဟ်မြို့၏၊ အန္တရာ စ-အကြား၌လည်းကောင်း၊ နာဠန္ဒ-နာဠန္ဒာမြို့၏၊ အန္တရာ စ-အကြား၌လည်း ကောင်း၊ အဗ္ဗလဋ္ဌိကာယံ-အဗ္ဗလဋ္ဌိကာဥယျာဉ်၌၊ ရာဇဂါရကေ-မင်းကွန်းစံနန်း တော်၌၊ (ဘဂဝတာ-သည်၊ ဘာသိတံ-ဟောတော်မူအပ်ပါပြီ၊) ဣတိ-ဤသို့၊ လျှောက်ပြီ၊ ကံ-အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ အာရဗ္ဗ-အကြောင်းပြု၍၊ (ဘာသိတံ-သနည်း၊) ဣတိ-ပြီ၊ သုပ္ပိယံ-သုပ္ပိယမည်သော၊ ပရိဗ္ဗာဇကဉ္စ-ပရိဗ္ဗာဇကိုလည်းကောင်း၊ ဗြဟ္မ ဒတ္ထံ-ဗြဟ္မဒတ္ထ မည်သော၊ မာဏံ စ-လုလင်ကိုလည်းကောင်း၊ (အာရဗ္ဗ-၍၊ ဘာသိတံ-ပါပြီ၊) ဣတိ-ပြီ၊ ကိသ္မိ ဝတ္ထုသ္မိ-အဘယ်ဝတ္ထုကြောင့်၊ (ဘာသိတံ-နည်း၊)

နာနာဝိဓ ၁၀၂၊ ဝိဒ္ဓိသနံ။ ။နာနာဝိဓေ မိစ္ဆာဇီဝဘူတေ ကုဟနလပနာဒိယော ဝိဒ္ဓိသေတိတိ နာနာဝိဓမိစ္ဆာဇီဝကုဟနလပနာဒိဝိဒ္ဓိသနံ၊ တတ္ထ ကုဟနာတိကုဟာယနာ၊ ပစ္စယပဋိသေဝနသာမန္တဗ္ဗေနက္ကရိယာပထသန္နိသိတသင်္ခါတေန တိဝိဓေန ဝတ္ထုနာ ဝိမ္မာ ပနာတိ အတ္ထော၊ လပနာတိ ဝိဟာရံ အာဂတေ မနုဿေ ဒိသွာ ကိမတ္ထာယ ဘောန္တော အာဂတာ၊ ကိ ဘိက္ခု နိမန္တေတုံ၊ ယဒိ ဧဝံ ဂစ္ဆထ၊ အဟံ ပစ္ဆတော ဘိက္ခု ဂဟေတွာ အာဂစ္ဆာမိတိ ဧဝမာဒိနာ ဘာသနာ၊ အာဒိသဒ္ဓေန ပုပ္ဖဒါနာဒယော နေမိတ္ထိကာဒယော စ သင်္ဂဟာတိ၊ အပိစေတ္ထ မိစ္ဆာဇီဝသဒ္ဓေန ကုဟနလပနာဟိ သေသံ အနေသနံ ဂဟာတိ၊ အာဒိသဒ္ဓေန ပန တဒဝသေသံ မဟိစ္ဆတာဒိကံ ဒုဿိလျန္တိ ဒဌဗ္ဗံ - မီကာသစ်။

ဣတိ-ပိ၊ ဝဏ္ဏာဝဏ္ဏေ-ချီးမွမ်း ကဲ့ရဲ့ခြင်းကြောင့်၊ (တစ်နည်း) ဝဏ္ဏာဝဏ္ဏေ-ဂုဏ်ကို ပြောဆိုခြင်း၊ အပြစ်ကို ပြောဆိုခြင်းကြောင့်၊ (“ဝဏ္ဏာဝဏ္ဏဘာသနေ”ဟု ဆိုလိုလျက် “ဘာသန”ဟူသော နောက်ပုဒ်ချေထားသည်။) ဘာသိတံ-ပါပြီ၊ ဣတိ-ပိ၊ အထ ခေါ-ဗြဟ္မဇာလသုတ်ကို မေး ဖြေရာ ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မာ မဟာကဿပေါ-သည်။ အာယသ္မန္တံ အာနန္တံ-ကို၊ ဗြဟ္မဇာလဿ-ဗြဟ္မဇာလသုတ် ၏၊ နိဒါနမ္ပိ-နိဒါန်းကိုလည်း၊ ပုစ္ဆိ-မေးတော်မူပြီ၊ ပုဂ္ဂလမ္ပိ-ပုဂ္ဂိုလ်ကိုလည်း၊ ပုစ္ဆိ-ပိ၊ ဝတ္ထုမ္ပိ-ဝတ္ထုကိုလည်း၊ ပုစ္ဆိ-ပိ၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော-အရှင်အာနန္ဒာသည်၊ ဝိသဇ္ဇေသိ-ဖြေပြီ၊ ဝိသဇ္ဇနာဝသာနေ-ဖြေခြင်း၏အဆုံး၌၊ ပဉ္စ အရဟန္တသတန်-ငါးရာသောရဟန္တာတို့သည်။ ဂဏသဇ္ဈာယံ-အပေါင်းအားဖြင့် သရဇ္ဈာယံခြင်းကို၊ (တစ်နည်း) ဂဏသဇ္ဈာယံ-အပေါင်း၏သရဇ္ဈာယံခြင်းကို၊ အကံသု-ပြုကြကုန်ပြီ၊ စ-ဆက်၊ ဝုတ္တနယေနေဝ-ဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့်သာလျှင်၊ ပထဝိကမ္မော-မြေ တုန်လှုပ်ခြင်းသည်၊ အဟောသိ-ပိ။ [ဝုတ္တနယေနေဝဖြင့် “သာဓုကာရံ ဒေမာနာ ဝိယ ဥဒကပရိယန္တံ ကတွာ”ကို ညွှန်းသည်၊ အန္တရာ စ ရာဇဂဟံ စသော ပုဒ်တို့၏ အဖွင့်ကို နောက်၌ အဋ္ဌကထာဝယ် တွေ့ရပါလိမ့်မည်။]

ဧဝံ-ဤသို့၊ ဗြဟ္မဇာလံ-ဗြဟ္မဇာလသုတ်ကို၊ သံဂါယိတွာ-သဘောတူရာ ပေါင်းကာ ရွတ်ဆိုပြီး၍၊ ဝါ-သံ ဂါယနာတင်ပြီး၍၊ တတော-ထိုဗြဟ္မဇာလသုတ်ကို သံဂါယနာတင်ပြီးရာအခါမှ၊ ပရံ-နောက်၌၊ အာဝုသော အာနန္တံ-ငါ့ရှင်အာနန္ဒာ၊ သာမညဖလံ ပန-သာမညဖလသုတ်ကိုကား၊ ကတ္ထ-၌၊ (ဘဂဝတာ-သည်။) ဘာသိတံ-နည်း၊ ဣတိအာဒိနာ-ဤသို့ အစရှိသော၊ နယေန-နည်းဖြင့်၊ ပုစ္ဆာ ဝိသဇ္ဇနာ နုတ္တမေန-ပုစ္ဆာဝိသဇ္ဇနာအစဉ်အားဖြင့်၊ ဗြဟ္မဇာလေန-ဗြဟ္မဇာလသုတ် နှင့်၊ သဒ္ဓိံ-တကွ၊ သဗ္ဗေပိ-အလုံးစုံလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ တေရသ-၁၃ ပါးကုန်သော၊

အာဒိနာ နယေန။ ။ “သာမညဖလံ ပနာဝုသော အာနန္တံ ကတ္ထ ဘာသိတံ”ဟူသော အမေး၌ “ရာဇဂဟေ ဘန္တေ ဇီဝကမ္ပဝနေတိ၊ ကေန သဒ္ဓိန္တိ၊ အဇာတသတ္တုနာ ဝေဒေဟိ ပုတ္တေန သဒ္ဓိတိ၊ အထ ခေါ အာယသ္မာ မဟာကဿပေါ အာယသ္မန္တံ အာနန္တံ သာမည ဖလဿ နိဒါနမ္ပိ ပုစ္ဆိ၊ ပုဂ္ဂလမ္ပိ ပုစ္ဆိ”တို့ကို အာဒိဖြင့် ညွှန်ပြသည်။

ကေန သဒ္ဓိံ။ ။ ဗြဟ္မဇာလသုတ်ကို မေးစဉ်က “ကံ အာရဗ္ဘ”ဟု မေး၏၊ ဤ သာမည ဖလသုတ်ကို မေးရာ၌မူ “ကေန သဒ္ဓိံ”ဟု မေးတော်မူသည်၊ အကြောင်းကား- ဤသာမညဖလ သုတ်ကို မေးတော်မူရာ၌ မြတ်စွာဘုရားချည်း ဟောတော်မူသည် မဟုတ်၊ အဇာတသတ် မင်းကလည်း တိတ္ထိတို့ထံ မေး ဖြေခဲ့ပုံများကို လျှောက်ထားသော စကားလည်း ပါဝင်၏၊ ထို့ကြောင့် “ကံ အာရဗ္ဘ”ဟု မမေးဘဲ “ကေန သဒ္ဓိံ”ဟု မေးတော်မူသည်၊ အရှင်အာနန္ဒာ ကလည်း “အဇာတသတ္တုနာ ဝေဒေဟိ ပုတ္တေန သဒ္ဓိံ”ဟု ဖြေတော်မူသည်။

သုတ္တန္တေ- သုတ်တို့ကို၊ သံဂါယိတွာ- ချ်၊ ဝါ- ချ်၊ အယံ- ဤသုတ် အစသည်၊ သီလက္ခန္ဓဝဂ္ဂေါ နာမ-သီလက္ခန္ဓဝဂ် မည်၏၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ကိတ္တေတွာ-ဤ၊ ထပေသုံ-ပြီ။

တဒနန္တရံ-ထိုသီလက္ခန္ဓဝဂ်ကို သံဂါယနာတင်ရာကာလ၏အခြားမဲ့၌၊ မဟာဝဂ္ဂံ-မဟာဝဂ်လည်းကောင်း၊ တဒနန္တရံ-ထိုမဟာဝဂ်ကို သံဂါယနာတင်ရာကာလ ၏ အခြားမဲ့၌၊ ပါထိကဝဂ္ဂံ-ပါထိကဝဂ်လည်းကောင်း၊ ဣတိဇေဝံ-ဤသို့၊ တိဝဂ္ဂ သင်္ဂဟံ-သုံးပါးသောဝဂ်တို့ဖြင့် သိမ်းယူရခြင်းရှိသော၊ စတုတ္ထိသုတ္တပဋိမဏ္ဍိတံ-၃၄ ပါးသောသုတ်တို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော၊ စတုသဋ္ဌိဘာဏဝါရပရိမာဏံ-၆၄ ပါးသောဘာဏဝါရအတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ တန္တံ-ပါဠိတော်ကို၊ သံဂါယိတွာ-သဘောတူရာ ပေါင်းကာရွတ်ဆိုပြီး၍၊ ဝါ-သံဂါယနာတင်ပြီး၍၊ အယံ-ဤ သုတ် အပေါင်းသည်၊ ဒီယနိကာယော နာမ-ဒီယနိကာယ်မည်၏၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဝတွာ-ပြီး၍၊ အာယသန္တ အာနန္ဒ-ကို၊ ပဋိစ္စာပေသုံ-လက်ခံစေကြကုန်ပြီ၊ ဝါ-အပ်နှင်း ကြကုန်ပြီ၊ (ကိ-အဘယ်သို့ပြော၍ အပ်နှင်းကြကုန်သနည်း) အာဝုသော-ငါ့ရှင်၊ ဣမံ-ဤဒီယနိကာယ်ကို၊ တုယံ-သင်၏၊ နိဿိတကေ-မှီ၍နေသော တပည့်တို့ကို၊ ဝါစေဟိ-ဆိုစေပါလော၊ ဝါ-ပို့ချပါလော၊ ဣတိ-ဤသို့ပြော၍ အပ်နှင်းကြကုန်ပြီ။

တတော-ထိုဒီယနိကာယ်ကို သံဂါယနာတင်ပြီးရာကာလမှ၊ အနန္တရံ-အခြားမဲ့၌၊ အသီတိဘာဏဝါရပရိမာဏံ-၈၀ သောဘာဏဝါရအတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ မဇ္ဈိမနိကာယံ-မဇ္ဈိမနိကာယ်ကို၊ သံဂါယိတွာ-ချ်၊ ဝါ-ချ်၊ ဓမ္မသေနာပတိသာရိပုတ္တတ္ထေရဿ-တရားစစ်သူကြီးဖြစ်တော်မူသော အရှင်သာရိပုတ္တရာထေရ်၏၊ နိဿိတကေ-မှီ၍နေသော တပည့်တို့ကို၊ ပဋိစ္စာပေသုံ-ကုန်ပြီ၊ ဝါ-ကုန်ပြီ၊ (ကိ) တုမှေ-သင်တို့သည်၊ ဣမံ-ဤမဇ္ဈိမနိကာယ်ကို၊ ပရိဟရထ-ဆောင်ရွက်ကြကုန်လော၊ ဣတိ-ဤသို့ပြော၍ အပ်နှင်းကြကုန်ပြီ၊ [ပရိဟရထာတိ ဥဂ္ဂဟဏဝါစနာဒိဝသေန ဓာရေထ-သင်ယူခြင်း၊ ပို့ချခြင်း အစရှိသည်တို့၏အစွမ်းဖြင့် ဆောင်ကြကုန်လော၊-ဋီကာသစ်။] တတော-ထိုမဇ္ဈိမနိကာယ်ကို သံဂါယနာတင် ပြီးရာကာလမှ၊ အနန္တရံ-၌၊ သတဘာဏဝါရပရိမာဏံ-(၁၀၀)သောဘာဏဝါရ အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ သံယုတ္တနိကာယံ-သံယုတ္တနိကာယ်ကို၊ သံဂါယိတွာ-ချ်၊ ဝါ-ချ်၊ မဟာကဿပတ္ထေရံ-ကို၊ ပဋိစ္စာပေသုံ-ကုန်ပြီ၊ ဝါ-ကုန်ပြီ၊ (ကိ-နည်း)၊ ဘန္တေ-ရား၊ ဣမံ-ဤသံယုတ္တနိကာယ်ကို၊ တုမှာကံ-အရှင်ဘုရားတို့၏၊ နိဿိ တကေ-တို့ကို၊ ဝါစေထ-ဆိုစေပါကုန်လော၊ ဝါ-ပို့ချပါကုန်လော၊ ဣတိ-ပြီ၊ တတော-ထိုသံယုတ္တနိကာယ်ကို သံဂါယနာတင်ပြီးရာကာလမှ၊ အနန္တရံ-၌၊ ဝိသတိဘာဏဝါရသတပရိမာဏံ-၁၂၀ သော ဘာဏဝါရ အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ အင်္ဂုတ္တရနိကာယံ - အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်ကို၊ သံဂါယိတွာ - ချ်၊ ဝါ - ချ်၊

အနုရုဒ္ဓတ္ထေရံ-

ကို၊ ပဋိစ္စာပေသုံးကုန်ပြီ၊ ဝါ-ကုန်ပြီ၊ (ကိ)၊ ဣမံ-ဤအင်္ဂုတ္တရ နိကာယ်ကို၊ တုမ္မာကံ-တို့၏၊ နိဿိတကေ-တို့ကို၊ ဝါစေထ-လော၊ ဣတိ-ပြီ။

တတော-ထိုအင်္ဂုတ္တရနိကာယ်ကို သံဂါယနာတင်ပြီးရာကာလမှ၊ အနန္တရံ-အခြားမဲ့၌၊ ဓမ္မသင်္ဂဟ ဝိဘင်္ဂ ဓာတုကထာ ပုဂ္ဂလပညတ္တိ ကထာဝတ္ထု၊ ယမကပဋ္ဌာနံ-ဓမ္မသင်္ဂဟီ၊ ဝိဘင်း၊ ဓာတုကထာ၊ ပုဂ္ဂလပညတ်၊ ကထာဝတ္ထု၊ ယမိုက်၊ ပဋ္ဌာန်းကို၊ အဘိဓမ္မာတိ-အဘိဓမ္မာဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ (ပေါရာဏကေဟိ-ရေးဆရာတို့သည်၊) သံဝဏ္ဏိတံ-ဖွင့်ဆိုအပ်သော၊ သုခုမညာဏဂေါစရံ-သိမ်မွေ့သော ဉာဏ်၏ ကျက်စားရာ အာရုံဖြစ်သော၊ (တစ်နည်း) သုခုမညာဏဂေါစရံ-သိမ်မွေ့သော ဉာဏ်ရှိသူတို့၏ ကျက်စားရာ အာရုံဖြစ်သော၊ တန္တိ-ပါဠိတော်ကို၊ သံဂါယိတွာ-၍၊ ဝါ-၍၊ ဣဒံ-ဤပိဋကသည်၊ အဘိဓမ္မပိဋကံ နာမ-အဘိဓမ္မပိဋက မည်၏၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဝတွာ-ဆို၍၊ ပဉ္စ အရဟန္တသတာနိ -ငါးရာသောရဟန္တာတို့၊ သည်၊ သဇ္ဈာယံ-သရဇ္ဈာယ်ခြင်းကို၊ အကံသု-ပြုကြကုန်ပြီ၊ ဝုတ္တနယေနေဝ-ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်သာလျှင်၊ ပထဝိကမ္မော - မြေတုန်လှုပ်ခြင်းသည်၊ အဟောသိ-ဖြစ်ပြီ၊ ဣတိ-အပြီးတည်း။

တတော-ထိုအဘိဓမ္မပိဋကကို သံဂါယနာတင်ပြီးရာကာလမှ၊ ပရံ-နောက်၌၊ ဇာတကံ-ဇာတ်တော်လည်းကောင်း၊ နိဒ္ဒေသော-စူဠနိဒ္ဒေသ၊ မဟာနိဒ္ဒေသလည်း ကောင်း၊ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂေါ-ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်လည်းကောင်း၊ အပဒါနံ-အပဒါန်လည်း ကောင်း၊ သုတ္တနိပါတော-သုတ္တနိပါတ်လည်းကောင်း၊ ခုဒ္ဒကပါဌော-ခုဒ္ဒကပါဌ လည်းကောင်း၊ ဓမ္မပဒံ-ဓမ္မပဒလည်းကောင်း၊ ဥဒါနံ-ဥဒါန်းလည်းကောင်း၊ ဣတိ ဝုတ္တကံ-ဣတိဝုတ်လည်းကောင်း၊ ဝိမာနဝတ္ထု-ဝိမာနဝတ္ထုလည်းကောင်း၊ ပေတ ဝတ္ထု- ပေတဝတ္ထုလည်းကောင်း၊ ထေရာဂါထာ- ထေရာဂါထာလည်းကောင်း၊ ထေရီဂါထာ-

ဓမ္မသင်္ဂဟ၊ ပေ၊ ဂေါစရံ။ ။ဓမ္မသင်္ဂဟသည်ကို သမာသ်ပုဒ်ဟု ဋီကာသစ် ဆို၏၊ ထို့ကြောင့် “ဓမ္မသင်္ဂဟောစ ဝိဘင်္ဂေါစ ဓာတုကထာစ ပုဂ္ဂလပညတ္တိစ ကထာဝတ္ထုစ ယမကံစ ပဋ္ဌာနံ စ ဓမ္မသင်္ဂဟဝိဘင်္ဂဓာတုကထာပုဂ္ဂလပညတ္တိကထာဝတ္ထုယမကပဋ္ဌာနံ” ဟု သမာသ်တွဲပါ၊ သို့သော် နောက်၌ကား “ဓမ္မသင်္ဂဟော ဝိဘင်္ဂေါ ဓာတုကထာ ပုဂ္ဂလပညတ္တိ ကထာဝတ္ထု ယမကံ ပဋ္ဌာနန္တိ ဣဒံ အဘိဓမ္မပိဋကံ နာမ”ဟု ဝါကျအဖြစ်ဖြင့် ပြုလိမ့်မည်၊ ဧဝံ သံဝဏ္ဏိတံ၌ “ပေါရာဏကေဟိတိ အတ္ထော”ဟု ဋီကာသစ်၌ ကတ္တားထည့်၏၊ ထိုသို့ ထည့်သဖြင့် အဘိဓမ္မ(၇)ကျမ်းတွင် ကထာဝတ္ထုကျမ်းကို ထည့်သွင်းခြင်းသည် “ရှေးဆရာ တို့၏ အလိုတည်း”ဟု သိစေ၏၊ ဝိတက္ကဝါဒီပုဂ္ဂိုလ်တို့က ကထာဝတ္ထု၏နေရာ၌ မဟာဓမ္မ ဟဒယဝိဘင်းကျမ်းကို ဖြစ်စေ၊ မဟာဓာတုကထာကျမ်းကို ဖြစ်စေ ထည့်သွင်းလိုကြ၏၊ သုခုမညာဏဂေါစရံကို “သုခုမညာဏေနာမဂေါစရာ သုခုမညာဏဂေါစရာ”ဟု လည်းကောင်း၊ “သုခုမံ+ဉာဏံ ယေသန္တိ သုခုမညာဏာ”ဟု သမာသ်တွဲ၍ “သုခုမညာဏာနံ (သိမ်မွေ့သော ဉာဏ်ရှိသူတို့၏) ဂေါစရာ သုခုမညာဏဂေါစရာ” ဟုလည်းကောင်း ဋီကာသစ်၌ နှစ်နည်းပြ၏။

ထေရီဂါထာလည်းကောင်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဣမံ တန္တိ-ဤပါဠိတော် ကို၊ သံဂါယိတွာ-၍၊ ဝါ-၍၊ အယံ-ဤကျမ်းအပေါင်းသည် ခုဒ္ဒကဂန္ထော နာမ-ခုဒ္ဒကဂန္ထမည်၏၊ ဝါ-ငယ်သောကျမ်းတို့၏အပေါင်းမည်၏၊ ဣတိစ-ဤသို့လည်း၊ ဝတွာ-၍၊ အဘိဓမ္မပိဋကသို့ယေဝ-အဘိဓမ္မပိဋက၌သာ၊ သင်္ဂဟံ-သဘောတူ ပေါင်းယူကြောင်း သံဂါယနာသို့၊ အာရောပယီသု-တက်ရောက်စေကြကုန်ပြီ၊ ဝါ-တင်ကြကုန်ပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဒီယဘာဏကာ-ဒီယနိကာယ်ကို ရွတ်ဆိုသော ထေရ်တို့သည်၊ ဝါ-ဒီယနိကာယ်ဆောင်ထေရ်တို့သည်၊ ဝဒန္တိ-ဆိုကြကုန်၏၊ ပန-ဝါဒန္တရကား၊ မဇ္ဈိမဘာဏကာ-တို့သည်၊ ဝါ-တို့သည်၊ စရိယာပိဋကဗုဒ္ဓဝံသေဟိ-စရိယာပိဋက၊ ဗုဒ္ဓဝံသပါဠိတော်တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ-အတူ၊ သဗ္ဗမ္ဘိ-အလုံးစုံလည်းဖြစ်သော၊ ဧတံ ခုဒ္ဒကဂန္ထ နာမ-ဤခုဒ္ဒကဂန္ထ မည်သည်ကို၊ ဝါ-ဤသေးငယ်သော ကျမ်းတို့၏အပေါင်းမည်သည်ကို၊ သုတ္တန္တပိဋကေ-သုတ္တန္တပိဋက၌၊ ပရိယာပန္နတိ-အကျုံးဝင်၏ဟူ၍၊ ဝဒန္တိ-ကုန်၏။

ဧဝံ-ဤနည်းဖြင့်၊ သဗ္ဗမ္ဘိ-အလုံးစုံလည်းဖြစ်သော၊ ဧတံ ဗုဒ္ဓဝစနံ-ဤ ဘုရားစကားတော်ကို၊ (ဝေဒိတဗ္ဗံ၌စပ်၊) ဝါ-သည်၊ (ဧကဝိဓံ စသည်၌စပ်၊) ရသဝသေန-ရသ၏အစွမ်းဖြင့်၊ [ရသ၏ အနက်ကို နောက်ဝိမုတ္တိရသ၌ ပြမည်၊] ဧကဝိဓံ - တစ်ပါးသောအဖို့ ရှိ၏၊ ဓမ္မဝိနယဝသေန-ဓမ္မဝိနယတို့၏အပြားအားဖြင့်၊ ဒုဝိဓံ-၏၊ ပဌမမဇ္ဈိမပစ္ဆိမဝသေန-အပြားအားဖြင့်၊ တိဝိဓံ-၏၊ ပိဋကဝသေန-ပိဋက၏ အပြားအားဖြင့်၊ တထာ-ထို့အတူ (၃)ပါးအပြားရှိ၏၊ နိကာယဝသေန-နိကာယ် တို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ပဉ္စဝိဓံ-(၅)ပါးအပြားရှိ၏၊ အင်္ဂဝသေန-အင်္ဂါတို့၏ အပြား အားဖြင့်၊ နဝဝိဓံ - ရှိ၏၊ ဓမ္မက္ခန္ဓဝသေန - ဓမ္မက္ခန္ဓာတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ စတုရသီတိသဟဿဝိဓံ - ရှစ်သောင်းလေးထောင် အပြားရှိ၏၊ ဣတိ - သို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-၏။

ဧဝမေတံ။ ။ဧဝံ နိမိတ္တပယောဇနကာလဒေသကာရကဏပုကာရေဟိ ပဌမံ သံဂီတိ ဒဿေတွာ ဣဒါနိ တတ္ထ (ထိုပဌမသံဂီတိ၌) ဝဝတ္ထာပိတေသု ဓမ္မဝိနယေသု နာနာပုကာရကောသလ္လတ္ထံ ဧကဝိဓာဒိဘေဒံ ဒဿေတုံ ဧဝမေတန္တိအာဒိမာဟ-မီကာသစ်၊ နိမိတ္တဟူသည် သံဂါယနာမတင်လျှင် သုဘဒ္ဒကဲ့သို့သော အဓမ္မဝါဒီပုဂ္ဂိုလ်တို့ ထွန်းကားလာမည်အကြောင်းတည်း၊ ပယောဇနဟူသည် ထိုကဲ့သို့သော ပုဂ္ဂိုလ်များကို နှိမ်နင်း၍ သာသနာတော်၏ အရှည်တည်တံ့ခြင်းတည်း၊ “ယန္နုနာဟံ ဓမ္မဉ္စ ဝိနယဉ္စ သံဂါယယျံ၊ ယထာယံ ဒံ သာသနံ အဒ္ဓနိယံ အဿ စိရဋ္ဌိတိကံ”ဟူသော စကားသည် သံဂါယနာတင်ခြင်း၏ အကျိုးပြုစကားတည်း၊ သံဂါယနာတင်ရာကာလ၊ သံဂါယနာတင်ရာဒေသ၊ ကာရကသံဃာ တော် ငါးရာ၊ သံဂါယနာတင်ပုံအခြင်းအရာတို့ကို ကာလ၊ ဒေသ၊ ကာရက၊ ကရဏပုကာရ ဟု ဆိုသည်၊ ထိုအားလုံးကို ရှေ့ဆိုင်ရာအခန်း၌ ပြခဲ့ပြီ-ဟူလို။

ကထံ-အဘယ်သို့လျှင်၊ ရသဝသေန-ရသ၏အစွမ်းဖြင့်၊ ဧကဝိဓံ-တစ်ပါးသာ အဖို့ရှိသည်၊ ဟိ-ချဲ့ဦးအံ့၊ ဘဂဝတာ-သည်၊ အနတ္တရံ-အတူမရှိ မြတ်သော၊ သမ္မာသမ္မောဓိ-မဖောက်မပြန် အမှန်ကိုယ်တိုင် သိစွမ်းနိုင်သော အရဟတ္တမဂ် ဉာဏ် သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကို၊ အဘိသမ္မုဇ္ဈိတွာ-ထိုးထွင်းကာ သိတော်မူပြီး၍၊ ယာဝ-အကြင်မျှလောက်၊ အနုပါဒိသေသာယ-ဥပါဒိမည်သော ဝိပါကနာမက္ခန္ဓာ ကဋ္ဌတ္တာရုပ် အကြွင်းအကျန်မရှိသော၊ နိဗ္ဗာနဓာတုယာ-နိဗ္ဗာနဓာတ်ဖြင့်၊ ပရိနိဗ္ဗာ ယတိ-ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူ၏၊ ဧတ္ထန္တရေ-ဤဘုရားဖြစ်တော်မူရာကာလ ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူရာကာလ၏ အကြား၌၊ [ဧတ္ထန္တရေတိ အဘိသမ္မုဇ္ဈနဿ ပရိနိဗ္ဗာယန သာ စ ဝိဝရေ-ဋီကာသစ်။] ပဉ္စစတ္တာလီသဝဿာနိ-၄၅ ဝါတို့ပတ်လုံး၊ ဒေဝ မနုဿနာဂယက္ခာဒယော-နတ်၊ လူ၊ နဂါး၊ ဘီလူးအစရှိသူတို့ကို၊ အနုသာသန္တေန ဝါ-ဆုံးမတော်မူလျက်လည်းကောင်း၊ ပစ္စဝေက္ခန္တေန ဝါ-ဆင်ခြင်တော်မူလျက် လည်းကောင်း၊ [ပစ္စဝေက္ခန္တေန ဝါတိ ဥဒါနာဒိဝသေန (သုတစ်ပါးတို့အား မဟောဘဲ ဥဒါန်းကျူးတော်မူခြင်း အစရှိသည်တို့၏အစွမ်းဖြင့်)၊ ပဝတ္တဓမ္မံ သန္ဓာယာဟ၊-ဋီကာသစ်။] ယံ-အကြင်တရားစကားကို၊ ဝုတ္တံ-ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ [“ယံ ဟိ”ဟု ဟိ၏အပြင်၌ရှိသော ယံကို ဝါကျအဆုံး ဝုတ္တံ၌သာ စပ်ရ၏၊ အနား ကပ်နေသော သမ္မာသမ္မောဓိ၌ မစပ်ရ။] သဗ္ဗံ-အလုံးစုံသော၊ တံ-ထိုစကားတော် သည်၊ ဧကရသမေဝ-တစ်ခုတည်းသော အရသာရှိသည်သာလျှင်၊ ဝိမုတ္တိရသမေဝ-အရဟတ္တဖိုလ်

ကထံ၊ ဧဝ၊ ယံ ဟိ။ ။ “ကထံ-တတ္ထ၊ ဟိတိပြနောက်မှာ၊ ဟိရောက်လာ၊ ခဲ့၊ ကာ ယူကြမင်း”နှင့်အညီ “ကထံ”ဟု ပုစ္ဆာဝါကျထုတ်ပြီးနောက် “ယံ ဟိ” စသည်ကဲ့သို့ တက်လာ သော ဝါကျကို “ဝိတ္ထာရဝါကျ”ဟု ခေါ်၏၊ ထို့ကြောင့် ဋီကာသစ်၌ “ယံ ဟိတိအာဒိ ဝိတ္ထာရော”ဟု မိန့်သည်၊ ဤနေရာ၌ “ဧဝမေတံ၊ ပေ၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ”ကို အကျယ်ပြလို၍ ကထံဟု ပုစ္ဆာဝါကျ အပိုထည့်လျက် တက်လာသော ဝါကျတည်း၊ ထို့ကြောင့် “ဧဝမေတံ၊ ပေ၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ” ဟူသောဝါကျကို သင်္ခေပဝါကျ၊ “ယံ ဟိ”စသော ဝါကျကို ဝိတ္ထာရဝါကျဟု ခွဲပါ၊ “ကထံ”ဟု တက်လာသောဝါကျနှင့်တွဲလျှင်ကား “ကထံ၊ ပေ၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ”သည် ပုစ္ဆာဝါကျ၊ “ယံ ဟိ” စသည်ကား ဝိသဇ္ဇနဝါကျဟုလည်း ခွဲနိုင်ပါသည်၊ ကထံဝါကျကို သင်္ခေပ၊ နောက်ဝါကျကို ဝိတ္ထာရဟုကား ခွဲလိုမည် မထင်ပါ။ [သမ္မာသမ္မောဓိ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာ ဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

ဝိမုတ္တိရသံ။ ။ ဝိမုတ္တိသဒ္ဓါသည် “ဝိမုစ္စိတ္တာတိ ဝိမုတ္တိ”ဟု ပြုလျှင် အရဟတ္တဖိုလ်ရ၏၊ “ဝိမုစ္စတိ-ကိလေသာတို့မှ လွတ်ဆဲ၊ ကွတိ ဝိမုတ္တိ”ဟု ပြုလျှင် အရဟတ္တမဂ်ရ၏၊ ရသဓာတ် သည် အဿာဒအနက်ကိုလည်း ဟော၏၊ ထို့ကြောင့် “ရသိတဗ္ဗော အဿာဒိတဗ္ဗောတိ ရသော”ဟု ပြုပါ၊ ဝိမုတ္တိ+ရသော ယဿာတိ ဝိမုတ္တိရသံ၊ “အရဟတ္တဖိုလ်ဟူသော သာယာ အပ်သော အရသာရှိ၏”ဟု ပေးပါ။ [ရသသဒ္ဓါသည် “ဝုဏသမ္ပတ္တိကိစ္စအနက်ကို ဟော၏” ဟု ယူ၍ နောက်နည်းများကို ပေးသည်။]

ဟူသော အရသာရှိသည်သာလျှင်(တစ်နည်း)ဧကရသမေဝ-တစ်ခုတည်းသော အကျိုးအာနိသင် ရှိသည်သာလျှင်၊ ဝိမုတ္တိရသမေဝ-အရဟတ္တ မဂ် အရဟတ္တဖိုလ်ဟူသော အကျိုးအာနိသင် ရှိသည်သာလျှင်၊ (တစ်နည်း) ဧကရသမေဝ-တစ်ခုတည်းသော ပြည့်စုံခြင်းရှိသည်သာလျှင်၊ ဝိမုတ္တိရသမေဝ-အရဟတ္တမဂ် အရဟတ္တဖိုလ်ဟူသော ပြည့်စုံခြင်းရှိသည်သာလျှင်၊ (တစ်နည်း) ဧကရသမေဝ-တစ်ခုသောကိစ္စ ရှိသည်သာလျှင်၊ ဝိမုတ္တိရသမေဝ-ကိလေသာတို့မှ လွတ်စေခြင်းကိစ္စရှိသည်သာလျှင်၊ ဟောတိ-၏၊ ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ (သဗ္ဗမ္မိ-သော၊ တဒေတံ ဗုဒ္ဓဝစနံ-သည်၊) ရသဝသေန-ဖြင့်၊ ဧကဝိဓံ-၏။

ကထံ- အဘယ်သို့လျှင်၊ (သဗ္ဗမ္မိ-သော၊ ဧတံ ဗုဒ္ဓဝစနံ- သည်၊) ဓမ္မဝိနယ ဝသေန-အားဖြင့်၊ ဒုဝိဓံ-နည်း၊ စ-ဆက်ဦးအံ၊ (နောက်ဝါကျ၌ “ဟိ”ဟု တွေ့ရ လတ္တံ့၊ ထို့ကြောင့် “စ-ချဲ့ဦးအံ”ဟုလည်း ပေးနိုင်၏၊) သဗ္ဗမေဝ-သော၊ ဧတံ-ဤဘုရားစကားတော်သည်၊ ဓမ္မောတိ စေဝ-ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဝိနယောတိ စ-ဟူ၍လည်းကောင်း၊ [ဣတိကို နေရာရွှေ့စပ်။] သင်္ချီ-ခေါ်ဝေါ်အပ်သည်၏ အဖြစ်သို့၊ ဂစ္ဆတိ-ရောက်၏၊ တတ္ထ-ထိုဓမ္မ ဝိနယနှစ်ပါးတို့တွင်၊ ဝိနယပိဋကံ-ဝိနည်းပိဋကသည်၊ ဝိနယော-ဝိနယမည်၏၊ အဝသေသံ-ဝိနည်းပိဋကမှ ကြွင်း သော၊ ဗုဒ္ဓဝစနံ-သည်၊ ဓမ္မော-ဓမ္မမည်၏၊ [ဓမ္မ ဝိနယအမည်ရခြင်း၏ သာဓက ကို ပြလိုသောကြောင့် “တေနောဟ”စသည်ကို မိန့်။] တေနော-ထို့ကြောင့်ပင်၊ (ထိုသို့ ဝိနယပိဋက၏ ဝိနယမည်သည်၏အဖြစ်၊ ကြွင်းသော ဗုဒ္ဓဝစန၏ ဓမ္မ မည်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်ပင်၊) ယန္တူန မယံ၊ ပေ၊ သံဂါယာမာတိ-ယန္တူန၊ ပေ၊ ယာမ ဟူ၍လည်းကောင်း၊ အဟံ ဥပါလီ၊ ပေ၊ ပုစ္ဆေယျန္တိစ-အဟံ၊ ပေ၊ ယံဟူ၍လည်း ကောင်း၊ (အာယသ္မာ မဟာကဿပေါ-သည်၊) အာဟ-မိန့်တော်မူပြီ၊ ဧဝံ-လျှင်၊ (သဗ္ဗမ္မိ-သော၊ ဧတံ ဗုဒ္ဓဝစနံ-သည်၊) ဓမ္မဝိနယဝသေန-ဖြင့်၊ ဒုဝိဓံ-၏။ [ရှေ့ဝါကျ သည် သာဓက၊ တေနော ဝါကျကား သာဓက၊ ဓမ္မ ဝိနယတို့၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာမူက၌ ပြထားပြီ၊ ထို၌ ဝိနယသဒ္ဓသန္နိဓာနေကို “ဝိနယသဒ္ဓ သန္နိဓာနေ-ဝိနယသဒ္ဓါ၏အနီး၌”ဟု ပြင်၍ ပယုတ္တော၌ စပ်ပါ။]

ကထံ-လျှင်၊ သဗ္ဗမ္မိ-သော၊ (ဧတံ ဗုဒ္ဓဝစနံ-သည်၊) ပဌမမဇ္ဈိမပစ္ဆိမဝသေန-အားဖြင့်၊ တိဝိဓံ-သုံးပါးအပြားရှိသည်၊ ဟိ-အဖြေကိုဆိုဦးအံ၊ (တစ်နည်း) ဟိ-ချဲ့၊ သဗ္ဗမေဝ-သော၊ ဣဒံ-ဤဘုရားစကားတော်သည်၊ ပဌမဗုဒ္ဓဝစနံ-ပဌမဗုဒ္ဓ ဝစနလည်းကောင်း၊ မဇ္ဈိမဗုဒ္ဓဝစနံ-လည်းကောင်း၊ ပစ္ဆိမဗုဒ္ဓဝစနံ-လည်းကောင်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ တိပုဘေဒံ-သုံးပါးအပြားရှိသည်၊ ဟောတိ-၏၊ တတ္ထ-ထိုသုံးပါး တို့တွင်၊ အနေကဇာတိသံသာရံ၊ ပေ၊ တဏှာနံ ခယမဇ္ဈဂါတိ-အနေက၊ ပေ၊ ခယ မဇ္ဈဂါဟူသော၊ ဣဒံ-ဤစကားတော်သည်၊ ပဌမဗုဒ္ဓဝစနံ-ပဌမဗုဒ္ဓဝစနမည်၏၊ ဝါ-ရှေးဦးစွာ ဘုရားစကားတော်မည်၏။

ဂါထာနက်။ ။(ယသွာ-အကြွင်းကြောင့်) ဇာတိ-ပဋိသန္ဓေတည်နေရခြင်း သည်၊ (ဇရာဗျာဓိမရဏမိဿတာယ-အို နာ သေရေး၊ ဒုက္ခဘေးတို့နှင့်၊ ရောထွေး၍ နေသည်၏အဖြစ်ကြောင့်) ပုနပျန်-ထပ်ကာ ထပ်ကာ၊ (ဥပဂန္တု- ကပ်ရောက် ခြင်းငှာ) ဒုက္ခာ-ဆင်းရဲလှချေ၏။ (တသ္မာစ- ထို့ကြောင့်လည်းကောင်း၊ တသ္မိ-ထိုတဏှာယောက်ျား၊ လက်သမားကို၊ အဒိဋ္ဌေ-ဉာဏ်ဖြင့်ထင်ထင်၊ မတွေ့မြင် အပ်သေးသည်ရှိသော်၊ သာ ဇာတိ- ထိုဇာတိသည်၊ န နိဝတ္တတိ-ဆုတ်နစ်မည် မဟုတ်၊ တသ္မာစ- ထို့ကြောင့်လည်းကောင်း၊) ဂဟကာရ-ခန္ဓာအိမ်ကို အကြိမ်ကြိမ် အဖန်ဖန် စီမံတတ်သော တဏှာယောက်ျား၊ လက်သမားကို၊ ဂဝေသန္တော-မရမနေ ရှာဖွေသော၊ (အဟံ-သည်၊) အနိဗ္ဗိသံ-တဏှာမြင်ရန်၊ သဗ္ဗင်္ဂဉာဏ်ကို၊ ဧကန်ပိုင်ပိုင်၊ မရနိုင်သေးသည်၊ (ဟုတွာ-၍၊ ဝါ-ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ ဧတ္ထကံကာလံ- ဤမျှလောက် လေးအသင်္ချေနှင့် ကမ္ဘာတစ်သိန်းကာလပတ်လုံး၊) အနေကဇာတိ သံသာရံ-အသိန်းမက ဘဝများစွာ သံသရာစက်ဝိုင်းကို၊ သန္တာဝိသံ-ဆုံဝယ် တပ်နွား၊ ရဟတ်ချားသို့၊ ပြေးသွား ကျင်လည်ခဲ့ရလေပြီ။

ဂဟကာရက-ခန္ဓာအိမ်ကို အကြိမ်ကြိမ် အဖန်ဖန် စီမံတတ်သော တဏှာ ယောက်ျား၊ ဟဲ့ လက်သမား၊ (ဒါနိ-သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကို ရပြီးရာ ယခုအခါ၌၊ တံ-သင်သည်၊ ဝါ-ကို) ဒိဋ္ဌေ-ဉာဏ်ဖြင့်ထင်ထင် တွေ့မြင်အပ်ပြီးသည်၊ အသိ- ဖြစ်၏။ ပုန-တစ်ဖန်၊ ဂေဟံ-ခန္ဓာအိမ်ကို၊ န ကာဟသိ- ပြုလုပ်ရတော့မည်မဟုတ်၊ တေ-၏။ သဗ္ဗာ-ကြွင်းမဲ့ဥသံ၊ အလုံးစုံကုန်သော၊ ဖာသုကာ-ကိလေသာ အခြင် ရနယ်တို့ကို၊ ဘဂ္ဂါ-မှုန့်မှုန့်ညက်ညက် ချိုးဖျက်အပ်ကုန်ပြီ၊ ဂဟကူဋ်-ခန္ဓာအိမ်၏ အဝိဇ္ဇာအထွတ်ကို၊ ဝိသင်္ခတံ- ဖျက်ဆီးအပ်ပြီ၊ စိတ္တံ-ငါ၏စိတ်သည်၊ ဝိသင်္ခါရဂတံ-သင်္ခါရကင်းမြို့၊ နိဗ္ဗာန်ဘုံသို့၊ အာရုံပြုသောအားဖြင့် ရောက်ပြီ၊ (အဟဉ္စ-သည် လည်း၊) တဏှာနံ- အသင်တဏှာတို့၏၊ ခယံ-ကုန်ကြောင်းဖြစ်သော အရဟတ္တ မဂ် အရဟတ္တဖိုလ်ကို၊ အဇ္ဈဂါ-ရပြီ၊ (တစ်နည်း) ဝိသင်္ခါရဂတံ-သင်္ခါရကင်းမြို့၊ နိဗ္ဗာန်ဘုံသို့၊ အာရုံပြုသောအားဖြင့်ရောက်သော၊ စိတ္တံ-သည်၊ တဏှာနံ-တို့၏၊ ခယံ-ကို၊ အဇ္ဈဂါ-ပြီ။

ကေစိ-အချို့သော ခန္ဓကဘာဏကထေရ်တို့သည်၊ ယဒါ ဟဝေ ပါတုဘဝန္တိ ဓမ္မာတိ-ဓမ္မာအစရှိသော၊ ခန္ဓကေ-မဟာဝဂ္ဂခန္ဓကဉ္စ၊ ဝါ-မဟာဝဂ္ဂခန္ဓကထေက၊ [ဥဒါနဂါထံ၌ အပေါင်းအာဓာရ+အစိတ်အာဓေယံစပ်၊ ရုက္ခေ+သာခါ ကဲ့သို့ တည်း။]

ယဒါ၊ပေ၊ဓမ္မာတိ။ ။ယဒါ၊ပေ၊ဓမ္မာတိ ဧတ္ထ နိဒဿနတ္ထော အာဒျတ္ထော စ ဣတိ သဒ္ဓေါ လုတ္တနိဒ္ဓိဋ္ဌော နိဒဿနေန ဟိ မရိယာဒဝစနေန စ ဝိနာ ပဒတ္တဝိပလ္လာသကာရိနာဝ အတ္ထော ပရိပုဏ္ဏော န ဟောတိ၊ (နိဒဿန ဣတိသဒ္ဓါနှင့်လည်းကောင်း၊ အာဒိအတွက်မရိယာဒအနက်ကို ဟောသော ဣတိသဒ္ဓါနှင့်လည်းကောင်း ကင်း၍ ပဒတ္တဝိပလ္လာသကို

ဥဒါနဂါထ-ဥဒါန်းဂါထာကို၊ (ပဌမဗုဒ္ဓဝစနန္တိ-ဟူ၍) ဝဒန္တိ-ဆိုကြကုန်၏။ ပန-
ထိုသို့ ဆိုကြပါသော်လည်း၊ ဧသာ-ဤ ယဒါ ဟဝေ ပါတုဘဝန္တိ ဓမ္မာ အစရှိ
သော ဂါထာကို၊ [ဝေဒိတဗ္ဗာ၌စပ်၊] ပါဠိပဒေဒိဝသေ-
ဥပုသ် အထွက်တစ်ရက်နေ့၌၊ (ကဆုန်လပြည့်ကျော်တစ်ရက်နေ့၌)၊
သဗ္ဗညုဘာဝပုတ္တဿ-သဗ္ဗညုအဖြစ်သို့ ရောက်တော်မူပြီးသည်ဖြစ်၍၊
သောမနဿမယညာဏေန-သောမနဿနှင့် ယှဉ် သော ဉာဏ်တော်ဖြင့်၊ ဝါ-
သောမနဿသည် သဟဇာတဒိသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူး ပြုအပ်သော
ဉာဏ်တော်ဖြင့်၊ ပစ္စယာကာရံ-ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကို၊ ပစ္စဝေက္ခန္တဿ-
ဆင်ခြင်တော်မူစဉ်၊ ဥပ္ပန္နာ- ဖြစ်သော၊ ဥဒါနဂါထာတံ- ဥဒါန်းဂါထာဟူ၍၊
ဝေဒိတဗ္ဗာ-၏။

ပန-အဖို့တစ်ပါးကား၊ ပရိနိဗ္ဗာနကာလေ-ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူခါနီးအခါ၌၊
ဟန္တ ဒါနိ ဘိက္ခဝေ အာမန္တယာမိ ဝေါ၊ ဝယဓမ္မာ သင်္ခါရာ၊ အပ္ပမာဒေန သမ္မာ
ဒေသာတိ- ဟန္တ ဒါနိ၊ ပေ၊ ဒေထဟူသော၊ ယံ-အကြင်စကားတော်ကို၊
အဘာသိ-ဟောတော်မူပြီ၊ ဣဒံ-ဤစကားတော်သည်၊ ပစ္ဆိမဗုဒ္ဓဝစနံ-မည်၏။
[ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ဟန္တ-တိုက်တွန်းတော်မူ၏၊ ဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ ဝေါ-သင်တို့ကို၊
အာမန္တယာမိ-သတိပေးနှိုးဆော် သိစေတော်မူ၏၊ (ကိ-နည်း၊ ယသ္မာ-ကြောင့်၊)
သင်္ခါရာ-ရုပ် နာမ်သင်္ခါရတို့သည်၊ ဝယဓမ္မာ-ပျက်စီးခြင်းသဘော ရှိကုန်၏၊
(တသ္မာ-ကြောင့်၊) တု မေ-တို့သည်၊ အပ္ပမာဒေန-
ပမာဒ၏ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော သမ္မာပဋိပတ် အကျင့်မြတ်ဖြင့်၊ (တိဝိဓသိက္ခ-
သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာ သုံးဖြာသောသိက္ခာကို၊) သမ္မာဒေထ-
ပြီးစီးစေကြကုန်သော၊ ဣတိ-ဤသို့၊ အာမန္တယာမိ-၏၊] ဥဘိန္နံ-ပဌမပစ္စိမ၊
ဗုဒ္ဓဝစနံ နှစ်ပါးတို့၏၊ အန္တရေ-အလယ်၌၊ ယံ-အကြင်တရားစကား တော်ကို၊
ဝုတ္တံ-ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ဧတံ-ဤတရားစကားတော်သည်၊ မဇ္ဈိမဗုဒ္ဓ ဝစနံ
နာမ-မည်၏၊ ဣတိ ဧဝံ-လျှင်၊ (သဗ္ဗမ္ပိ-သော၊ ဧတံ ဗုဒ္ဓဝစနံ-သည်၊)
ပဌမမဇ္ဈိမပစ္စိမဝသေန - အားဖြင့်၊ တိဝိဓံ - ၏။ [အဓိပ္ပာယ်ကို ပါရာဇိကဏ်
ဘာသာဓမ္မိကာ၌ ပြထားပြီ။]

ပြုလေ့ရှိသော ဣတိသဒ္ဓါ တစ်ပုဒ်တည်းဖြင့်သာ အနက် မပြည့်စုံ၊- ဓမ္မိကာသစ်၊ ဆိုလိုရင်း
ကား - “ဓမ္မာ”၌ ဣတိသဒ္ဓါသည် ပဒတ္ထဝိပလ္လာသနီပါတ်ပုဒ်တည်း၊ ထို
ဣတိတစ်ပုဒ်တည်း သာဆိုလျှင် “ယဒါ ဟဝေ ပါတုဘဝန္တိ ဓမ္မာတိ - ယဒါ ဟဝေ
ပါတုဘဝန္တိ ဓမ္မာဟူသော”ဟု အနက်ပေး၍ အာတာပိနော စသော ပုဒ်များကို မပြနိုင်၊
နိဒဿန ဣတိသဒ္ဓါဖြင့်ကား တိုက်ရိုက် မပါသော အာတာပိနော စသော ပုဒ်များကိုလည်း
နိဒဿေတဗ္ဗ အဖြစ်ဖြင့် ညွှန်ပြနိုင်၏၊ နိဒဿန အနက်ဟော ဣတိသဒ္ဓါကို မယူဘဲ
အာဒျတ္ထအနက်ဟော ဣတိ သဒ္ဓါကို ယူလျှင်လည်း အာတာပိနော စသော ပုဒ်များကို
အာဒိဝန္တ အဖြစ်ဖြင့် ယူနိုင်၏၊ ထိုသို့ ယူနိုင်ဖို့ရာ “နိဒဿနတ္ထ သို့မဟုတ် အာဒျတ္ထ
ဣတိသဒ္ဓါ တစ်ပုဒ် အကျေကြပါ”ဟု ဆိုလိုသည်။

ကထံ-လျှင်၊ (သဗ္ဗမ္မိ ဧတံ ဗုဒ္ဓဝစနံ)၊ ပိဋကဝသေန-ဖြင့်၊ တိဝိဓံ-နည်း၊ စ-ဆက်၊ (တစ်နည်း) စ-အဖြေကား၊ သဗ္ဗမ္မိ-သော၊ ဧတံ-ဤဘုရားစကားတော်သည်၊ ဝိနယပိဋကံ-ကလည်းကောင်း၊ သုတ္တန္တပိဋကံ-ကလည်းကောင်း၊ အဘိဓမ္မပိဋကံ-ကလည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ တိပွဘေဒမေဝ-သုံးပါးအပြားရှိသည်ပင်၊ ဟောတိ-၏၊ [ဗုဒ္ဓဝစနကဲ့သို့ ပိဋကသည်လည်း သုံးပါးပြားသည်-ဟူလို၊ ဤ ဧဝမ္ပါးကဲ့သို့ သန္တိဌာနာဝဓာရဏဟုချည်း မှတ်ပါ။] တတ္ထ-ထိုသုံးပါးတို့တွင် ပဌမသံဂီတိယံ-ပထမသံဂါယနာတင်ရာအခါ၌၊ သံဂီတဉ္စ-သံဂါယနာတင်အပ်သည်လည်းဖြစ်သော၊ အသံဂီတဉ္စ-သံဂါယနာမတင်အပ်သည်လည်းဖြစ်သော၊ သဗ္ဗမ္မိ-အလုံးစုံကိုလည်း၊ [အသံဂီတိန္ဒြိယံ-သံဂီတိက္ခန္ဓက စူဠဝဂ္ဂ၌ ပါသော သံဂီတိက္ခန္ဓက)ကထာဝတ္ထုပွကရဏာဒိ။] သမောဓာနေတွာ-ပေါင်း၍၊ [ဝိနယပိဋကံ နာမ၌ စပ်၊] ဥဘယာနိ-ဘိက္ခု၊ ဘိက္ခုနီအားဖြင့် နှစ်ပါးကုန်သော၊ ပါတိမောက္ခာနိ-တို့လည်းကောင်း၊ ဒွေ-ဘိက္ခု၊ ဘိက္ခုနီအားဖြင့် နှစ်ပါးကုန်သော၊ ဝိဘင်္ဂါနိ-ပါတိမောက်ကို အကျယ်ဝေဖန်ရာ ပဒဘာဇနီတို့လည်းကောင်း၊ ဒွါဝိသတိ-၂၂ ပါးသော၊ ခန္ဓက-မဟာဝဂ္ဂ စူဠဝဂ္ဂခန္ဓကတို့လည်းကောင်း၊ သောဠသ-တစ်ဆယ့်ခြောက်ပါးကုန် သော၊ ပရိဝါရာ-ပရိဝါတို့လည်းကောင်း၊ (တစ်နည်း) သောဠသပရိဝါရာ-တစ်ဆယ့်ခြောက်ဝါရတို့ဖြင့် မှတ်သားအပ်သော ပရိဝါလည်းကောင်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဣဒံ-ဤဘုရားစကားတော်သည်၊ (တစ်နည်း) ဣတိ ဣဒံ-ဤဘုရားစကား တော်သည်၊ ဝိနယပိဋကံ နာမ-ဝိနည်းပိဋက မည်၏။

ဗြဟ္မဇာလသုတ်တို့သုတ္တသင်္ဂဟော-ဗြဟ္မဇာလသုတ် အစရှိသော ၃၄-သုတ်တို့ကို သိမ်းယူရာ သိမ်းယူကြောင်းဖြစ်သော၊ ဝါ-ဗြဟ္မဇာလသုတ် အစရှိသော၊ ၃၄ သုတ်တို့ကို သိမ်းယူရေတွက်ရခြင်း ရှိသော၊ ဒိယနိကာယော-ဒိယနိကာယ်လည်းကောင်း၊ မူလပရိယာယသုတ္တာဒိ ဒိယမူသတဒ္ဓိသုတ္တသင်္ဂဟော-မူလပရိယာယသုတ် အစရှိသော ၁၅၂ သုတ်တို့ကို သိမ်းယူရာ သိမ်းယူကြောင်းဖြစ်သော၊ ဝါ-မူလပရိယာယသုတ်အစရှိသော ၁၅၂ သုတ်တို့ကို သိမ်းယူ ရေတွက်ရခြင်းရှိသော၊ [ဒိယမူသတ-အခွဲအားဖြင့် နှစ်ရာ၊ ဝါ-တစ်ရာငါးဆယ်၊] မဇ္ဈိမနိကာယော - ကာယ်လည်းကောင်း၊ ဩယတရဏသုတ္တာဒိသတ္တသုတ္တ သဟဿသတ္တသတဒ္ဓိသုတ္တသင်္ဂဟော-ဩယတရဏသုတ် အစရှိသော ၇၇၆၂ သုတ်တို့ကို သိမ်းယူရာ

ဣတိ ဣဒံ။ ။ ဣတိသဒ္ဓါဖြင့် ဆိုအပ်ပြီးသော ဗုဒ္ဓဝစနကို ညွှန်ပြ၍ ဣဒံသဒ္ဓါဖြင့် ထိုဗုဒ္ဓဝစနကို ပြန်၍ သုံးသပ်သည်၊ တစ်နည်း-ဣတိသဒ္ဓါသည် ဣဒံအနက်ကို ဟော၏၊ တိုက်ရိုက်ပါသော ဣဒံသဒ္ဓါကား ဝစနသိလိဋ္ဌတာမတ္တတည်း၊ တစ်နည်း-ဣတိ ဣဒံနှစ်ပုဒ် သည် ဣဒံအနက်ကို ဟောသော ပရိယာပုဒ်နှစ်ပါးတည်း၊ “ဣဒါနေတရဟိ ဝိဇ္ဇတိ”၌ “ဣဒါနိ-ဧတရဟိ”ဟု ပရိယာယ် ပြသကဲ့သို့တည်း။ - ဋီကာသစ်။

သိမ်းယူကြောင်းဖြစ်သော၊ ဝါ-ဩဃတရဏသုတ်အစရှိသော ၇၇၆၂ သုတ်တို့ကို သိမ်းယူရေတွက်ရခြင်းရှိသော၊ သံယုတ္တနိကာ ယော-ကာယ်လည်းကောင်း၊ စိတ္တပရိယာဒါနသုတ္တာဒိနဝသုတ္တသဟဿပဉ္စသတသတ္တပညာသသုတ္တသင်္ဂဟော-စိတ္တပရိယာဒါနသုတ်အစရှိသော ၉၅၅၇ သုတ်တို့ကို သိမ်းယူရာ သိမ်းယူကြောင်းဖြစ်သော၊ ဝါ-စိတ္တပရိယာဒါနသုတ် အစရှိသော ၉၅၅၇ သုတ်တို့ကို သိမ်းယူရေတွက်ရခြင်းရှိသော၊ အင်္ဂုတ္တရနိကာယော-ကာယ်လည်းကောင်း၊ ခုဒ္ဒကပါဌဓမ္မပဒ၊ ပေ၊ စရိယာပိဋကဝသေန-ခုဒ္ဒကပါဌ၊ ဓမ္မပဒ၊ ဣတိဝုတ်၊ သုတ္တနိပါတ်၊ ဝိမာနဝတ္ထု၊ ပေတဝတ္ထု၊ ထေရဂါထာ၊ ထေရီဂါထာ၊ ဇာတ်၊ နိဒ္ဒေသ၊ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်၊ အပဒါန်၊ ဗုဒ္ဓဝင်၊ စရိယာပိဋကတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ပန္နရသပ္ပဘေဒေါ-တစ်ဆယ့်ငါးပါး အပြားရှိသော၊ ခုဒ္ဒကနိကာ ယော-ကာယ်လည်းကောင်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဣဒံ-ဤ ဘုရားစကားတော်သည်၊ (တစ်နည်း) ဣတိ ဣဒံ-ဤ ဘုရားစကားတော်သည်၊ သုတ္တန္တပိဋက နာမ-မည်၏၊ ဓမ္မသင်္ဂဟော-ဓမ္မသင်္ဂဟီလည်းကောင်း၊ ဝိဘင်္ဂေါ-ဝိဘင်းလည်းကောင်း၊ ဓာတု ကထာ-လည်းကောင်း၊ ပေ၊ ပဌာနံ-ပဌာန်းလည်းကောင်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဣဒံ-ဤ ဘုရားစကားတော်သည်၊ အဘိဓမ္မပိဋက နာမ-အဘိဓမ္မာပိဋက မည်၏။

[ပိဋကသုံးသွယ်ကို ပြပြီးသည်၏အခြားမဲ့၌ နိကာယ်အပြားကို ပြသင့်သော်လည်း ပြအပ်ပြီးသော ဝိနယသဒ္ဓါ၊ သုတ္တသဒ္ဓါ၊ အဘိဓမ္မသဒ္ဓါ၊ ပိဋကသဒ္ဓါတို့၏ ဝစနတ္ထ (သဒ္ဓါနက်)ကို ပြလိုသောကြောင့် “တတ္ထ”စသည်ကို မိန့်၊] တတ္ထ-ထိုသုံးသွယ်သော ပိဋကတို့တွင်၊ [အယံ ဝိနယော၊ ဣတရံ၊ ဣတရောတို့၌ စပ်ပါ၊] (ဣမဿ ဝိနယဿ-ဤ ဝိနည်းပိဋကတ် ပါဠိတော်မြတ်၏၊) ဝိဝိဓေသေနယတ္တာ-အထူးထူး အပြားပြားများသောနည်း၊ ထူးသောနည်းရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ကာယဝါစာနံ-ကိုယ်နှုတ်တို့ကို၊ ဝိနယနတောစေဝ-ဆုံးမ တတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဝိနယတ္ထဝိဒူဟိ-ဝိနယသဒ္ဓါ၏အနက် ကို သိကုန်သော ပညာရှိတို့သည်၊ အယံ ဝိနယော-ဤဝိနည်းပိဋကတ် ပါဠိတော် မြတ်ကို၊ ဝိနယောတိ-ဝိနယမည်၏ဟူ၍၊ အက္ခာတော-ဆိုအပ်ပြီ။

ဟိ-ချဲ့၊ (တစ်နည်း) ဟိ (ယသွာ)-အကြွင်းကြောင့်၊ [နောက်၌ တသွာရှိသောကြောင့် ဟိကို ဟေတုဇောတကလည်း ကြိုသည်။] ဧတ္ထ-ဤဝိနည်းပိဋကတ် ပါဠိတော်မြတ်၌၊ ဝိဝိဓာ-အထူးထူး အပြားပြား များကုန်သော၊ ပဉ္စဝိဓေါတိ မောက္ခုဒ္ဓေသ ပါရာဇိကာဒိ သတ္တ အာပတ္တိက္ခန္ဓ မာတိကာ ဝိဘင်္ဂါဒိပုဘေဒါ-ငါးပါး အပြားရှိသော ပါတိမောက္ခုဒ္ဓေသ၊ ပါရာဇိကအစရှိသော ခုနစ်ပါးသောအာပတ် အစု၊ မာတိကာ ဝိဘင်းအစရှိသော အပြားရှိကုန်သော၊ နယာ-နည်းတို့သည်၊ (သန္တိ-ရှိကုန်၏၊) တသွာ ဝိဝိဓေနယတ္တာ-ထိုသို့အထူးထူး အပြားပြား များသောနည်း

ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ [ပါရာဇိကဏ်၌ “နည်းရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်”ဟု အပေးမှား၏၊ နည်းရှိသောအရာကား ဝိနည်းတစ်ပါးတည်း ဖြစ်၍ “နည်းရှိကုန်”ဟု မပေးရ။] စ-အဖို့တစ်ပါးကား၊ (ဝိဝိဓနယတ္တာဟူသော အကျဉ်းသင်္ခေပဟိတ်ပါဠိ၏ အကျယ်ဝိတ္ထာရမှတစ်ပါး၊ ဝိသေသနယတ္တာ ဟူသော အကျဉ်းသင်္ခေပဟိတ်ပါဠိ၏ အကျယ်ဝိတ္ထာရကား၊) ဧတ္ထ-ဤဝိနည်း ပိဋကတ်၊ ပါဠိ တော်မြတ်၌၊ ဝိသေသဘူတာ-ထူးကုန်သည်ဖြစ်၍ဖြစ်ကုန်သော၊ ဒဋ္ဌိကမ္မသိထိလ ကရဏပ္ပယောဇနာ-မူလပညတ်ကို ခိုင်မြဲအောင်ပြုခြင်း၊ လျော့အောင်ပြုခြင်း အကျိုးရှိကုန်သော၊ အနုပညတ္တိနယာ-အနုပညတ်နည်း တို့သည်၊ (သန္တိ)၊ တသ္မာ ဝိသေသနယတ္တာ-ထိုသို့ ထူးသောနည်း ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း။

စ-အဖို့တစ်ပါးကား၊ (ဝိသေသနယတ္တာဟူသော အကျဉ်းသင်္ခေပဟိတ်ပါဠိ၏ အကျယ်ဝိတ္ထာရမှတစ်ပါး ဝိနယနတော စေဝ ကာယဝါစာနံဟူသော အကျဉ်း သင်္ခေပဟိတ်ပါဠိ၏ အကျယ်ဝိတ္ထာရကား၊) ကာယိကဝါစသိကအဇ္ဈာစာရ နိသေ ဓနတော-ကိုယ်၌ဖြစ်သော လွန်ကျူးမှု၊ နှုတ်၌ဖြစ်သော လွန်ကျူးမှုကို တားမြစ် တတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဘာဝပ္ပဓာန၊ ဘာဝလောပ၊) [“ကာယဒွါရ၌ ဖြစ်သော စောင့်စည်းအပ်သော အပိုင်းအခြားကို လွှမ်းမိုး၍ ကျင့်ခြင်း၊ ဝစီဒွါရ၌ဖြစ်သော စောင့်စည်းအပ်သော အပိုင်းအခြားကို လွှမ်းမိုး၍ ကျင့်ခြင်းကို တားမြစ်တတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်”ဟုလည်း ပေးပါ။] ဧသ (ဧသော)-ဤ ဝိနည်းပိဋကတ်၊ ပါဠိတော်မြတ်သည်၊ ကာယ-ကိုယ်ကို လည်း ကောင်း၊ ဝါစဉ္စ-နှုတ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝိနေတိ-ကန့်မြစ်ဆုံးမ တတ်၏၊ ကာယဝါစာနံ-ကိုယ် နှုတ်တို့ကို၊ တသ္မာ ဝိနယနတော-ထိုသို့ ကန့်မြစ်ဆုံးမ တတ်သည်၏အဖြစ် ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဝိနယောတိ-ဝိနယမည်၏ဟူ၍၊ အက္ခာတော-ဆိုအပ်ပြီ၊ တေန-ထိုဝိဝိဓနယတ္တာ အစရှိသော ဟိတ်သုံးရပ်ဖြင့်၊ ဧတဿ-ဤဝိနယသဒ္ဓါ၏၊ ဝစနတ္ထကောသလ္လတ္ထံ-ဝိဂြိုဟ်ဝစနတ်၌ ကျွမ်းကျင် သူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာဉာဏ်အကျိုးငှာ၊ ဝိဝိဓဝိသေသနယတ္တာ၊ ပေ၊ အက္ခာတောတိ-ဟူသော၊ ဧတံ (ဂါထာဝစနံ)-ဤဂါထာစကားကို၊ (မယာ)၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်ပြီ၊ (ဆိုခဲ့ပြီ)။

တေန၊ ပေ၊ ဝုတ္တံ။ ။ တေနာတိ ဝိဝိဓနယတ္တာဒိဟေတုနာ ကရဏဘူတေနာတိ ဝဒန္တိ- ဋီကာသစ်၊ ဤဋီကာသစ် အဖွင့်အတိုင်း နိဿယ၊ ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ အဓိပ္ပာယ် တို့၌ ပြထားပြီ၊ အပိ စ ဝိဝိဓဟိတိ အာဒိဝါကျဿ ယထာဝုတ္တဿ ဂုဏ် ဒဿေန္တော တေနာတိ အာဒိမာဟာတိပိ သမ္ပန္နံ ဝဒန္တိ၊ ဧဝံသတိ တေနာတိ ဝိဝိဓနယတ္တာဒိနာဟေတု ဘူတေနာတိ အတ္ထော၊ ဤအလို လဒ္ဒဂုဏ်ဝါကျ-ဟု ဆိုလိုသည်၊ “တေန-ထိုဝိဝိဓနယတ္တာ အစရှိသော အကြောင်းကြောင့်၊ ပေ၊ ဧတံ (ဂါထာဝစနံ)-ကို၊ (မယာ)၊ ဝုတ္တံ-ပြီ”ဟု အနက် ပေးပါ။

ပန-ကား၊ (ဝိနယသဒ္ဒါ၏ ဝစနတ္ထမှတစ်ပါး သုတ္တသဒ္ဒါ၏ ဝစနတ္ထကား၊) ကုတရံ - ဝိနည်းပိဋကတ်မှ တစ်ပါးသော သုတ္တန်ပိဋကတ် ပါဠိတော်မြတ်ကို၊ [အတ္ထာနံ-စီးပွားတို့၏၊ [သုဝုတ္တတော၌စပ်၊] ဝါ-တို့ကို၊ [သုစနတော စသည်၌ စပ်၊] သုစနတော-ထင်ရှားပြတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း၊ [ဘာဝ ပွဓာနဘာဝလောပ၊] သုဝုတ္တတော-ကောင်းစွာ ဟောအပ်ရာ၏အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း၊ သုစနတော-သီးတတ် ဖြစ်စေ တတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်း ကောင်း၊ အထ-ထိုမြို့၊ သုဒနတော- သွန်ချတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်း ကောင်း၊ သုတ္တာဏာ-ကောင်းစွာ စောင့်ရှောက်တတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း၊ သုတ္တသဘာ ဝတောစ-တမျဉ်းကြီး ပန်းသီချည်နှင့်တူသောအဖို့ ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း၊ ဝါ-တမျဉ်းကြီးပန်းသီချည်နှင့် သဘောတူ သည်၏အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း၊ (သုတ္တတ္ထဝိဒ္ဓဟိ-သုတ္တသဒ္ဒါ၏အနက်ကို သိကုန်သော ပညာ ရှိတို့သည်၊) သုတ္တန္တိ-သုတ္တမည်၏ဟူ၍၊ အကွာတံ-ပြီ။

ဟိ-ချဲ့၊ (တစ်နည်း) ဟိ(ယသွာ)-ကြောင့်၊ တံ-ထိုသုတ္တန်ပိဋကတ် ပါဠိတော် မြတ်သည်၊ အတ္တတ္ထပရတ္တာဒိဘေဒ-အတ္တတ္ထ ပရတ္ထ အစရှိသော အပြားရှိကုန် သော၊ အတ္ထေ-စီးပွားတို့ကို၊ ဝါ-စီးပွား၊ အနက်တို့ကို၊ သုစေတိ-ထင်ရှားပြတတ် ၏၊ (အတ္ထာနံ-တို့ကို၊ ဝါ-တို့ကို၊ တသွာ သုစနတော-ထိုသို့ ထင်ရှားပြတတ်သည် ၏အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း၊) စ-ကား၊ (သုစနတောဟူသော အကျဉ်းသင်္ခေပ ဟိတ်ပါဌ်၏ အကျယ်ဝိတ္ထာရမှတစ်ပါး သုဝုတ္တတောဟူသော အကျဉ်းသင်္ခေပ၏ အကျယ်ဝိတ္ထာရကား၊) ဧတ္ထ-ဤသုတ္တန်ပိဋကတ် ပါဠိတော်မြတ်၌၊ (အတ္တတ္ထ ပရတ္တာဒိဘေဒါ-ကုန်သော၊) အတ္ထာ-တို့ကို၊ ဝါ- တို့ကို၊ သုဝုတ္တာ-ကောင်းစွာ ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ၊ (ကသွာ-ကြောင့်၊ ဝိညာယတိ-သိအပ်သနည်း၊) ဝေနေ ယဇ္ဈာသယာနုလောမေန-ဝေနေယျတို့၏ အဇ္ဈာသယအားလျော်သောအားဖြင့်၊ ဝုတ္တတ္တာ-ဟောတော်မူအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဝိညာယတိ-သိအပ်၏၊ အတ္ထာနံ-တို့၏၊ ဝါ-တို့၏၊ တသွာ သုဝုတ္တတော-ထိုသို့ ကောင်းစွာဟောတော်မူ အပ်ရာ၏အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း၊) [ကသွာ ဧတ္ထ (အတ္တတ္ထပရတ္တာဒိဘေဒါ)

အထ ဝါ။ ။ အထ ဝါ ဝုတ္တဝစနမေဝ သန္ဓာယ ပေါရာဏေဟိ အယံ ဂါထာ ဝုတ္တာတိ သံသန္ဓေတုံ (နှီးနှောပြခြင်းငှာ) တေနာတိအာဒိ ဝုတ္တန္တိပိ ဝဒန္တိ၊ ဒုတိယနယေဝိယ တေနာတိ ပဒဿ အတ္ထော၊ ဤနည်းအလို “ဝိဝိဓာဟိ”စသော ရွှေ့အကျယ်နှင့် ဤဂါထာအကျဉ်းကို နှီးနှော၍ ပြသော ဝါကျာရမ္မဝါကျဟု ဆိုလိုသည်။ “တေန- ထိုဝိဝိဓနယတ္တာ အစရှိသော ဟိတ်သုံးရပ်ကြောင့်၊ ဝိဝိဓဝိသေသနယတ္တာ ၊ပေ၊ အကွာတောတိ-ဟူသော၊ ဧတံ (ဂါထာ ဝစနံ)-ကို၊ (ပေါရာဏေဟိ-ရွှေးဆရာတို့သည်၊) ဝုတ္တံ-ပြီ”ဟု အနက်ပေးပါ။

(အတ္တာ သုဝုတ္တာ ဣတိ-သို့၊ ဝိညာယတိ-နည်း၊ ဝေနေယျဇ္ဈာသယာနုလောမေန ဝုတ္တတ္တာ ဧတ္ထ (အတ္တတ္ထပရတ္တာဒိဘေဒါ) အတ္တာ သုဝုတ္တာ၊ ဣတိ ဝိညာယတိ” ဟု ဤသို့ အကျယ်လည်း ပေးနိုင်သည်။] စ-ကား၊ (သုဝုတ္တတောဟူသော အကျဉ်း သင်္ခေပဟိတ်ပါဌ်၏ အကျယ်ဝိတ္တာရမှတစ်ပါး သဝနတော၊ပေ၊ကား၊) သဿံ-ကောက်သည်။ ဖလံ-အသီးကို၊ သဝတိဣဝ-သီးတတ်သကဲ့သို့၊ (တထာ-တူ၊) ဧတံ-ဤသုတ္တန်ပိဋကတ် ပါဠိတော်မြတ်သည်၊ (အတ္တတ္ထ ပရတ္တာဒိဘေဒေ- ကုန် သော၊) အတ္ထေ-တို့ကို၊ ဝါ-တို့ကို၊ သဝတိ-သီးတတ်၏၊ ပသဝတိ-ဖြစ်စေတတ်၏၊ ဣတိ-ဤအနက်သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်သည်၊ ဝါ-ဆိုလိုသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ (အတ္တာနံ-တို့ကို၊ ဝါ-တို့ကို၊ တသ္မာ သဝနတော-ထိုသို့ သီးတတ် ဖြစ်စေ တတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း။

စ-ကား၊ (သဝနတောဟူသော အကျဉ်းသင်္ခေပဟိတ်ပါဌ်၏ အကျယ်ဝိတ္တာရ မှတစ်ပါး သုဒနတောဟူသော၊ပေ၊ကား၊) ဧတံ-ဤသုတ္တန်ပိဋကတ် ပါဠိတော် မြတ်သည်၊ (အတ္တတ္ထပရတ္တာဒိဘေဒေ-ကုန်သော၊) အတ္ထေ-တို့ကို၊ ဝါ-တို့ကို၊ သုဒတိ-သွန်ချတတ်၏၊ (ကိမိဝ-အဘယ်ကဲ့သို့နည်း၊) [အဖြေကို မသိသေးဘဲ သာမညအနေဖြစ်၍ နပုံလိန်ဖြင့် မေးသည်။] ဓေန-နွားမသည်၊ ခီရံ-နို့ရည်ကို၊ သုဒတိဝိယ-သွန်ချသကဲ့သို့တည်း၊ ပဋ္ဌရတိ-သွန်ချတတ်၏၊ ဣတိ-ဤအနက် သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တံ-သည်၊ ဝါ-သည်၊ ဟောတိ၊ (အတ္တာနံ-တို့ကို၊ ဝါ-တို့ကို၊ တသ္မာ သုဒနတော-ထိုသို့ သွန်ချတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊) စ-ကား၊ (သုဒနတောဟူသော အကျဉ်းသင်္ခေပဟိတ်ပါဌ်၏ အကျယ်ဝိတ္တာရမှ တစ်ပါး သုတ္တာဏာဟူသော၊ပေ၊ကား၊) ဧတံ-ဤသုတ္တန်ပိဋကတ် ပါဠိတော်မြတ် သည်၊ [ရှေ့ဝါကျမှ လိုက်သည်၊] သုဠု-ကောင်းစွာ၊ (အတ္တတ္ထပရတ္တာဒိဘေဒေ- ကုန်သော၊) နေ-ထိုစီးပွားတို့ကို၊ ဝါ-ထိုစီးပွားအနက်တို့ကို၊ တာယတိ-စောင့် ရှောက်တတ်၏၊ ရက္ခတိ-စောင့်ရှောက်တတ်၏၊ ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ (အတ္တာနံ-တို့ကို၊ ဝါ-တို့ကို၊ တသ္မာ သုတ္တာဏာ-ထိုသို့ ကောင်းစွာ စောင့်ရှောက် တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း။)

စ-ကား၊ (သုတ္တာဏာဟူသော အကျဉ်းသင်္ခေပ ဟိတ်ပါဌ်၏ အကျယ် ဝိတ္တာရမှတစ်ပါး သုတ္တသဘာဝတောဟူသော ၊ပေ၊ ကား၊) ဧတံ-ဤသုတ္တန် ပိဋကတ် ပါဠိတော်မြတ်သည်၊ သုတ္တသဘာဝံ-တမျဉ်းကြိုး၊ ပန်းသီချည်နှင့် တူသောအဖို့ ရှိ၏၊ ဝါ-တမျဉ်းကြိုး၊ ပန်းသီချည်နှင့် သဘောတူ၏၊ ဟိ-ချဲ့၊ တစ္ဆကာနံ-လက်သမားတို့၏၊ သုတ္တံ-တမျဉ်းကြိုးသည်၊ [တိုင်းတာကြောင်း မျဉ်းကြိုးဖြစ်၍ “တာမျဉ်းကြိုး”ဟု ဆိုလိုသည်။] ပမာဏံ-လိုရင်းပမာဏသည်၊ ဟောတိ ယထာ-ဖြစ်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ-ဤအတူ၊ ဧတမ္ပိ-ဤသုတ္တန်ပိဋကတ် ပါဠိတော်မြတ်သည်လည်း၊ ဝိညူနံ-

တရားဆုံးဖြတ်သော ပညာရှိတို့၏၊ (ပမာဏ-လိုရင်းပမာဏသည်၊ ဟောတိ၊) စ- တမျဉ်းကြိုးနှင့် တူပုံသာ မကသေး၊ သုတ္တေန- ချည်ဖြင့်၊ သင်္ဂဟိတာနိ- သိမ်းယူအပ်ကုန်သော၊ ဝါ-သိကုံးအပ်ကုန် သော၊ ပုပ္ဖာနိ-တို့ကို၊ (ဝါတေန- လေသည်၊) န ဝိကိရိယန္တိ ယထာ-အရပ်တစ်ပါးသို့ ရောက်သွားအောင် ဖရိဖရဲ မဖြန့်ကြဲအပ် မဖြန့်ကြဲနိုင်သကဲ့သို့၊ န ဝိဒ္ဓသိယန္တိ ယထာ-မဖျက်ဆီးအပ် မဖျက်ဆီးနိုင်ကုန်သကဲ့သို့၊ ဧဝမေဝ-ဤအတူ၊ ဧတေန-ဤသုတ္တန်ပိဋကတ် ပါဠိ တော်မြတ်ဖြင့်၊ သင်္ဂဟိတာ-သိမ်းယူအပ်ကုန်သော၊ (အတ္တတ္ထပရတ္တာဒိဘေဒါ- ကုန်သော၊) အတ္တာ-တို့ကို၊ ဝါ-တို့ကို၊ (မိစ္ဆာဝါဒေန-မိစ္ဆာဝါဒသည်၊) န ဝိကိရိယန္တိ-ဖရိဖရဲ မကြဲအပ် မကြဲနိုင်ကုန်၊ န ဝိဒ္ဓသိယန္တိ-မဖျက်ဆီးအပ် မဖျက် ဆီးနိုင်ကုန်၊ (တသ္မာ သုတ္တသဘာဝတော စ-ထိုသို့ တမျဉ်းကြိုး ပန်းသီချည်နှင့် တူသောအဖို့ ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ထိုသို့ တမျဉ်းကြိုး ပန်းသီချည်နှင့် သဘောတူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ သုတ္တတ္ထဝိဒ္ဓဟိ -တို့သည်၊ သုတ္တန္တိ-ဟူ၍၊ အက္ခာတံ-ပြီ၊) တေန-ထိုအတ္တာနံ သူစနတော အစ ရှိသော ဟိတ် ခြောက်ရပ်ဖြင့်၊ ဧတဿ-ဤသုတ္တသဒ္ဓါ၏၊ ဝစနတ္တကောသလ္လတ္ထံ- ဝိဠိဟိဝစနတ် ၌ ကျွမ်းကျင်သူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ဉာဏ်အကျိုးငှာ၊ အတ္တာနံ သူစနတော ၊ပေ၊အက္ခာတန္တိ-ဟူသော၊ ဧတံ (ဂါထာဝစနံ)-ကို၊ (တစ်နည်း) ဧတံ (အတ္ထဝစနံ)-ဤအနက်ကို ပြကြောင်းစကားကို၊ (မယာ-သည်၊) ဝုတ္တံ- ဆိုအပ်ပြီ၊ (ဆိုခဲ့ပြီ။)

ပန-ကား၊ (သုတ္တသဒ္ဓါ၏ ဝစနတ္တမှတစ်ပါး အဘိဓမ္မသဒ္ဓါ၏ ဝစနတ္တကား၊) ဣတရော-သုတ္တန်ပိဋကတ်မှတစ်ပါးသော အဘိဓမ္မပိဋကတ် ပါဠိတော်မြတ်ကို၊ (အက္ခာတော၌စပ်ပါ၊) ယံ(ယေန)-ကြောင့်၊ [ပါရာဇိကဏ်၌ “ယသ္မာ”ဟု စွဲခဲ့ ၏၊] ဧတ္ထ-ဤအဘိဓမ္မာပိဋကတ် ပါဠိတော်မြတ်၌၊ ဝုဗ္ဗိမန္တော-တိုးပွားခြင်းရှိ ကုန်သော၊ ဓမ္မာ စ-တရားတို့ကိုလည်းကောင်း၊ သလက္ခဏာ-အမှတ်အသား နှင့်တကွဖြစ် ကုန်သော၊ ဓမ္မာ စ-တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ပူဇိတာ-ပူဇော်ထိုက်ကုန် သော၊ ဓမ္မာ စ-တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ပရိစ္ဆိန္နာ-ပိုင်းခြားအပ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာ စ-တို့ကိုလည်းကောင်း၊ အဓိကာ-လွန်ကဲကုန်သော၊ ဓမ္မာစ-တရားတို့ကိုလည်း ကောင်း၊ ဝုတ္တာ-ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ၊ တေန-ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဝုဗ္ဗိမန္တ အစရှိသော တရားတို့ကို ဟောတော်မူအပ်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) (အဘိဓမ္မတ္ထ ဝိဒ္ဓဟိ-အဘိဓမ္မ သဒ္ဓါ၏အနက်ကို သိကုန်သောပညာရှိတို့သည်၊) အဘိဓမ္မာတိ-အဘိဓမ္မ မည်၏ ဟူ၍၊ အက္ခာတော-ဆိုအပ်ပြီ။

အမှာ။ ။ “ယံ(ယေန) ဧတ္ထ ဝုဗ္ဗိမန္တော ဓမ္မာ ဝုတ္တာ၊ တေန အဘိဓမ္မာတိ အက္ခာတော”ဤသို့ စသည်ဖြင့် အသီး အသီး ဝါကျခွဲ၍လည်း အနက်ပေးနိုင် ပါသည်၊ ဧတ္ထ အဘိဓမ္မေဝုဗ္ဗိမန္တော ဓမ္မာ ယေန ဝုတ္တာ၊ တေန အဘိဓမ္မာ နာမ အက္ခာတောတိ ပစ္စေကံ ယောဇေတဗ္ဗံ - မူကသစ်။

ဟိ-ချဲ့၊ အယံ အဘိသဒ္ဓေါ-ဤအဘိသဒ္ဓါသည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝုဗ္ဗိန္ဒူအနက်၊ ပရိစ္ဆိန္ဒူအနက်၊ လက္ခဏာအနက်၊ ပုဇိတအနက်၊ ပရိစ္ဆိန္ဒူအနက်၊ အဓိကအနက်တို့၌၊ ဒိဿတိ-ထင်ရှား၏၊ ဝါ-တွေ့မြင်အပ်၏၊ [ထိုထိုပါဠိတော၌ “တွေ့မြင်အပ်၏”ဟူလို၊] တထာဟိ-ထိုစကားမှန်၏၊ (တစ်နည်း) တထာဟိ-ဗာဏှာထိုစကားကို ချဲ့ဦးအံ့၊ ဧသ (ဧသော)-ဤအဘိသဒ္ဓါသည်၊ [အာဂတော၌ စပ်၊] ဗာဏှာ မေ(အာဝုသော) ဒုက္ခာ ဝေဒနာ အဘိက္ကမန္တိ၊ နော ပဋိက္ကမန္တိတိ အာဒိသု-ဗာဏှာပေ၊ နောပဋိက္ကမန္တိ အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ ဝုဗ္ဗိယံ-တိုးပွားခြင်း ဟူသောအနက်၌၊ အာဂတော-လာ၏၊ [အာဝုသော-ငါ့ရှင်၊ မေ-ငါ၏၊ ဗာဏှာ-ပြင်းပြကုန်သော၊ ဒုက္ခာ-ဆင်းရဲစေတတ်ကုန်သော၊ ဝေဒနာ-ဝေဒနာတို့သည်၊ အဘိက္ကမန္တိ-တိုးပါကုန်၏၊ နော ပဋိက္ကမန္တိ-မဆုတ်ပါကုန်၊ (ကဿပသံယုတ် စသည်၌ လာသည်။)] ယာ တာ ရတ္တိယော အဘိညာတာ အဘိလက္ခိတာတိ အာဒိသု-အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ လက္ခဏေ-အမှတ်အသားဟူသောအနက်၌၊ အာဂတော-၏၊ [အဘိညာတာ-လထက်ဝက်စသော အမှတ်အသားဖြင့် သိအပ် ကုန်သော၊ ဝါ-ထင်ရှားကုန်သော၊ အဘိလက္ခိတာ-လထက်ဝက်စသော အမှတ် အသားဖြင့် မှတ်သားအပ်ကုန်သော၊ ယာ တာ ရတ္တိယော-အကြင်ညဉ့်တို့သည်၊ သန္တိ၊ (တာသုရတ္တိသု-တို့၌၊ အဟံ-ငါဘုရားသည်၊ ဝိဟရာမိ-၏။) (မူလပဏ္ဏာသ၊ ဘယဘေရဝသုတ်။)]

ရာဇာဘိရာဇမနုဇိန္ဒောတိအာဒိသု-အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ ပုဇိတေ-ပူဇော် ထိုက်ဟူသော အနက်၌၊ အာဂတော-၏၊ [မနုဇိန္ဒော-လူတို့ကို အစိုးရသော၊ ရာဇာဘိရာဇ-မင်းအပေါင်းတို့သည် ပူဇော်ထိုက်သောစကြာမင်းသည်၊ (ဟုတွာ-၍၊ ရဇ္ဇ-မင်းအဖြစ်ကို၊ ကာရေဟိ-ပြုစေပါလော၊) မဇ္ဈိမပဏ္ဏာ သသေလသုတ်။)] ပဋိပလော ဝိနေတုံ အဘိဓမ္မေ အဘိဝိနယေတိအာဒိသု-အစရှိသော ပါဠိရပ် တို့၌၊ ပရိစ္ဆိန္ဒူ-ပိုင်းခြားအပ်ဟူသောအနက်၌၊ အာဂတော-၏၊ [အဘိဓမ္မေ-ပိုင်းခြားကုန်သတ်အပ်သော ဓမ္မအရာ၌လည်းကောင်း၊ အဘိဝိနယေ-ပိုင်းခြား ကုန်သတ်အပ်သော ဝိနည်းအရာ၌လည်းကောင်း၊ ဝိနေတုံ - တပည့်တို့ကို သင်ကြားပို့ချဆုံးမခြင်းငှာ၊ ပဋိပလော-စွမ်းနိုင်၏၊ (ဝိနည်း၊ မဟာဝဂ္ဂ-ပဗ္ဗဇ္ဇကန္တက စသည်၌လာသော ပါဠိ၊] အညမညသင်္ကရိရဟိတေ-အချင်းချင်း ရောယှက် ခြင်းမှ ကင်းသော၊ ဓမ္မေစ-ဓမ္မအရာ၌လည်းကောင်း၊ ဝိနယေစ-၌လည်းကောင်း၊ (ဝိနေတုံ-ငှာ၊ ပဋိပလော-၏၊) ဣတိ-ဤအနက် အဓိပ္ပာယ်သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ အဘိက္ကန္တေန ဝဏ္ဏေနာတိအာဒိသု-အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ အဓိကေ-အလွန်အကဲဟူသောအနက်၌၊ အာဂတော-၏။ [အဘိက္ကန္တေန-အလွန်နှစ်သက် အပ်သော၊ ဝဏ္ဏေန-အဆင်းဖြင့်၊ (ဝန္တတိ-ရှိခိုးလာသူကား၊ ကော-အဘယ်သူ နည်း၊) ဝိမာနဝတ္ထု၌လာသောပါဠိ။]

စ-ဆက်၊ (အတ္တယုတ္တိကို ဆက်၍ ပြဦးအံ့) ဧတ္ထ-ဤအဘိဓမ္မပိဋကတ် ပါဠိတော်မြတ်၌၊ [ဝုတ္တာ၌စပ်]၊ ရူပပပတ္တိယာ မဂ္ဂံ ဘာဝေတိ၊ မေတ္တာသဟဂ တေန စေတသာ ဧကံဒိသံ ဖရိတွာ ဝိဟရတိတိအာဒိနာ-အစရှိသော၊ နယေန-ဖြင့်၊ ဝုဗ္ဗိမန္တော-တိုးပွားခြင်းရှိသည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာ-တရားတို့ကို၊ ဝုတ္တာ-ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ၊ (တသွာ-ထိုသို့၊ ဝုဗ္ဗိမန္တတရားတို့ကို ဟောတော်မူအပ်ရာ ၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊) [“ဝုဗ္ဗိမန္တော ဓမ္မာပိ”ဟု ပိကို နောက်ရွှေ့ထိုင်၍ လည်း ပေးနိုင်သည်၊ ထိုသို့ ပေးရာ၌ ပိဖြင့် “သလက္ခဏာ ဓမ္မာပိ”စသည်ကို ပေါင်း၊ ဤ၌ကား “သလက္ခဏာပိ”စသည်ကို ပေါင်းသည်၊] [ရူပပပတ္တိယာ-ရူပဘဝ၌ ဖြစ်ခြင်းငှာ၊ ဝါ-ရူပဘဝ၌ ဖြစ်ခြင်း၏၊ မဂ္ဂံ-အကြောင်းဖြစ်သော စာန်ကို၊ ဘာဝေတိ-ဖြစ်စေ၏၊ ဝါ-တိုးပွားစေ၏၊ မေတ္တာသဟဂတေန-မေတ္တာ နှင့်တကွဖြစ်သော၊ စေတသာ-စိတ်ဖြင့်၊ ဧကံ ဒိသံ-တစ်ခုသော အရပ်မျက်နှာကို၊ ဝါ-တစ်ခုသော အရပ်မျက်နှာ၌နေသော သတ္တဝါအပေါင်းကို၊ (ဌာနူပစာရ) ဖရိတွာ-ဖြန့်၍၊ ဝိဟရတိ-နေ၏။]

ရူပါရမဏံ ဝါ သဒ္ဓါရမဏံ ဝါတိအာဒိနာ-သော၊ နယေန-ဖြင့်၊ အာရမဏာ ဒီဟိ-အာရုံအစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ လက္ခဏီယတ္တာ-မှတ်သားအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ် ကြောင့်၊ သလက္ခဏာပိ-အမှတ်အသားနှင့်တကွ ဖြစ်သည်လည်းဖြစ် ကုန်သော၊ ဓမ္မာ-တို့ကို၊ ဝုတ္တာ-န်ပြီ၊ တသွာ-ထိုသို့ သလက္ခဏတရားတို့ကို ဟောတော်မူအပ် ရာ၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ [ရူပါရမဏံ ဝါ-ရူပါရမဏသော အာရုံရှိသည် မူလည်းဖြစ်သော၊ သဒ္ဓါရမဏံ ဝါ-သော၊ စိတ္တံ-သည်၊ ဥပ္ပန္နံ-ဖြစ်သည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ ဝါ-ထင်ရှား၏။]

သေက္ခာ ဓမ္မာ၊ အသေက္ခာ ဓမ္မာ၊ လောကုတ္တရာဓမ္မာတိအာဒိနာ-သော၊ နယေန-ဖြင့်၊ ပူဇိတာပိ-ပူဇော်ထိုက်သည်လည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာ-တို့ကို၊ (ဝုတ္တာ- န်ပြီ) ပူဇာရဟာ- ပူဇော်ထိုက်ကုန်သော၊ (ဓမ္မာ ဝုတ္တာ)၊ ဣတိ အယံ-

ဧတ္ထ ၁။ ။[ကျမ်းတက်ကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဓမ္မိကာ၌ ပြထားပြီ။] စကားပြတ်ပြီးမှ “ယံ ဧတ္ထ ဝုဗ္ဗိမန္တော”စသော ဂါထာ၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ပြန်၍ ဆက်သော ဝါကျာရမ္ဘ တည်း၊ ဓမ္မိကာသစ်၌ကား-“ဥပဇာသေ စသဒ္ဓေါ”ဟု ဆိုသည်၊ ရှေးခေတ်က ဥပဇာသနှင့် ဝါကျာရမ္ဘကို သဘောတူဟု ယူကြောင်းကို “ပဌမမဟာသံဂီတိ နာမ စေသာ”၌ ဓမ္မိကာသစ် ဖွင့်ခဲ့ပြီ။

ပူဇာရဟာ။ ။ပူဇိတာကို ပူဇာရဟာဟု ဖွင့်ရခြင်း၌ အဓိပ္ပာယ်ကို ပါရာဇိကဏ် ဘာသာဓမ္မိကာ၌ ပြခဲ့ပြီ၊ ဓမ္မိကာသစ်၌ကား-“ပူဇာရဟာတိ ဧတေန ကတ္တာဒိသာဓနံ (ကတ္တု အစရှိသော သာဓနကိုလည်းကောင်း၊) အတိတာဒိကာလံ (အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန် ဟူသော ကာလကိုလည်းကောင်း၊) သတ္တုဏေယျတ္ထံ ဝါ (အရဟ၊ သတ္တုဏေယျ နှစ်နက်ရှိရာ တွင် သတ္တုဏေယျအနက်ကိုလည်းကောင်း) နိဝတ္တေတိ”ဟု ဖွင့်လေသည်၊ ဆိုလိုရင်းကား- သာဓန ခုနစ်ပါးမှ အလွတ်၊

ဤ ဆိုအပ်ပြီးကား၊ အဓိပ္ပာယ်ော - ရှေး အဋ္ဌကထာဆရာ၏ အလိုတည်း၊
 [“အဓိပ္ပာယ်ော-အလိုရှိအပ်သောအနက်တည်း”ဟု ပေးကြ၏၊ အဓိပ္ပာယ်ပုဒ်၏
 အဖွင့်ကို “ဒေသနာတိ ပညတ္တိ၊ ယထာဓမ္မံ ဓမ္မာဘိလာပေါတိ အဓိပ္ပာယ်ော”၌
 ပြလတ္တံ့၊ “သေက္ခာ ဓမ္မာ” စသည်တို့၏ အနက်ကို မာတိကာ နိဿယအတိုင်း
 ပေးပါ။] ဖဿော ဟောတိ၊ ဝေဒနာ ဟောတိတိအာဒိနာ-သော၊ နယေန-
 ဖြင့်၊ သဘာဝပရိစ္ဆိန္နတ္တာ-သဘောအားဖြင့် ပိုင်းခြားအပ်ကုန်သည်၏
 အဖြစ်ကြောင့်၊ ပရိစ္ဆိန္နာပိ-ပိုင်းခြားအပ်ကုန်သည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ (ဓမ္မာ-
 တို့ကို၊ ဝုတ္တာ-န်ပြီ၊ တသွာ-ထိုသို့ ပရိစ္ဆိန္နတရားတို့ကို ဟောတော်မူအပ်ရာ၏
 အဖြစ်ကြောင့်လည်း ကောင်း၊) [ဖဿော-တွေ့ထိခြင်းသဘောသည်၊ ဟောတိ-
 ဖြစ်၏၊ ဝေဒနာ-ခံစား ခြင်းသဘောသည်၊ ဟောတိ-၏၊] မဟဂ္ဂတာ ဓမ္မာ၊
 အပ္ပမာဏာ ဓမ္မာ၊ အနတ္တရာ ဓမ္မာတိအာဒိနာ-သော၊ နယေန-ဖြင့်၊ အဓိကာပိ-
 လွန်ကဲသည်လည်းဖြစ်ကုန် သော၊ (ဓမ္မာ-တို့ကို၊ ဝုတ္တာ-န်ပြီ၊ တသွာ-ထိုသို့
 အဓိကတရားတို့ကို ဟောတော်မူ အပ်ရာ၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊
 အဘိဓမ္မတ္ထဝိဒူဟိ-တို့သည်၊ အဘိဓမ္မော နာမ-အဘိဓမ္မ မည်၏ဟူ၍၊
 အက္ခာတော-ဆိုအပ်ပြီ၊) တေန-ထိုဝုဗ္ဗိမန္တတာ စသော ဟိတ်ငါးရပ်ဖြင့်၊
 ဧတဿ-ဤအဘိဓမ္မသဒ္ဒါ၏၊ ဝစနတ္ထကောသလ္လတ္တံ-ဝိပြိုဟ် ဝစနတ်၌
 ကျမ်းကျင် သူ၏ဖြစ်ကြောင်းဖြစ် ရာဉာဏ်အကျိုးငှာ၊ ယံ ဧတ္ထ
 ဝုဗ္ဗိမန္တောပေ၊ အက္ခာတောတိ-ဟူ၍၊ ဧတံ (ဂါထာဝစနံ)-ကို၊ (မယာ)၊ ဝုတ္တံ-
 ဆိုအပ်ပြီ၊ (ဆိုခဲ့ပြီ။)

ပန-ကား၊ (ဝိနယ၊ သုတ္တ၊ အဘိဓမ္မသဒ္ဒါတို့၏ ဝစနတ္ထမှတစ်ပါး၊
 ပိဋကသဒ္ဒါ၏ ဝစနတ္ထကား၊) ဧတ္ထ-ဤအချင်းချင်း ထူးခြားသောဝိနယ၊ သုတ္တ၊
 အဘိဓမ္မသဒ္ဒါတို့၌၊ (သမောဓာနေတဗ္ဗံ-ပေါင်းစပ်ထိုက်သော၊ ဝါ-သမာသ်တွဲ
 ထိုက်သော၊) ယံ-အကြင် ပိဋကသဒ္ဒါသည်၊ အဝိသိဋ္ဌံ-အနက်အားဖြင့် မထူး၊
 တံ ပိဋကံ-ထိုပိဋကသဒ္ဒါကို၊ [တံ ပိဋကန္တိ အတ္ထော-ဋီကာသစ်၊ (အာဟု၌စပ်၊)]
 ပိဋကတ္ထဝိဒူ-ပိဋကသဒ္ဒါ၏ အနက်ကို သိကုန်သော ပညာရှိတို့သည်၊ ပရိယတ္တိ
 ဗ္ဗာဇနတ္ထကော-သင်ယူအပ် သည်၏အဖြစ်ဟူသောအနက်၊ တည်ရာဟူသော
 အနက်အားဖြင့်၊ ဝါ-သင်ယူအပ် သည်၏အဖြစ်ဟူသောအနက်၊ တည်ရာဟူ
 သောအနက်ရှိ၏ဟူ၍၊ အာဟု-ဆိုကြ ကုန်ပြီ၊ တေန-ထိုပိဋကသဒ္ဒါနှင့်၊
 သမောဓာနေတွာ-ပေါင်း၍၊

ကာလသုံးပါးမှလည်း အလွတ်၊ သတ္တုဏေယျအနက်လည်း မဟုတ်သော
 အရဟအနက်ကို တပစ္စည်းက ဟောသည်ဟု ဆိုလိုဟန်တူသည်၊ သို့သော် ကိတ်ပစ္စည်း
 မှန်လျှင် သာဓနတစ်ပါးပါးကို ဟောရမည်ဖြစ်သောကြောင့် ကမ္မသာဓန၌ သွင်းပါ၊
 ထို့ကြောင့် ကမ္မသာဓနနှင့်တကွ အတိတ်၊ အနာဂတ်၊ ပစ္စုပ္ပန်ဟု မသုံးသပ်အပ်သော
 အနာမဋ္ဌ ကာလသာမန်ဖြစ်သော အရဟ အနက်ကို “ပူဇိတာ”၌ တပစ္စည်းက
 ဟောသည်-ဟု မှတ်ပါ။

ဝါ-သမာသ်တွဲ၍၊ [တေနာတိအာဒိနာ သမာသံ ဒဿေတိ-မူကသစ်] တယောပိ-သုံးပါးလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝိနယာဒယော - ဝိနယ အစရှိသော သဒ္ဒါတို့ကို၊ ဥေယျာ - သိထိုက်ကုန်၏။

ဟိ-ချဲ့၊ (တစ်နည်း) ဟိ (ယသွာ)-အကြင့်ကြောင့်၊ [နောက်၌ တသွာ ရှိသည်။] ပရိယတ္တိပိ-သင်ယူအပ်သော ပါဠိကိုလည်း၊ မာ ပိဋကသမ္ပဒါ နေနာတိအာဒိသု-အစရှိသောပါဠိရပ်တို့၌၊ ပိဋကန္တိ-ပိဋကဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏၊ [ပိဋကသမ္ပဒါ နေန-ပိဋကကျမ်းစာကို ကောင်းစွာ ပေးရာ၏အဖြစ် ဖြင့်၊ ဝါ-ပိဋကကျမ်းစာကို ကောင်းစွာ တတ်ကျွမ်းကာမျှဖြင့်၊ မာ (ဂက္ခိတ္တ)-ဤအယူဝါဒသည် ငါတို့ ကျမ်းစာနှင့် ညီမျှ၏ဟု အတည် မယူကြကုန်လင့်၊] အထ ပေ၊ အာဒါယာတိ အာဒိသု-အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ ယံကိစ္ဆံ-အမှတ် မထား တစ်ပါးပါးသော၊ ဘာဇနမ္ပိ-တောင်းကိုလည်း၊ (ပိဋကန္တိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ) [အထ- ထိုအခါ၌၊ ပုရိသော-ယောက်ျားတစ်ယောက်သည်၊ ကုဒါလပိဋကံ-ပေါက်တူးနှင့်တောင်းကို၊ အာဒါယ-ယူ၍၊ အာဂစ္ဆေယျ-လာရာ၏၊] တသွာ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ပရိယတ္တိကို လည်းကောင်း၊ ဘာဇနကိုလည်းကောင်း ပိဋကဟု ဆိုအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊) ပိဋကံ-ပိဋကသဒ္ဒါကို၊ ပိဋကတ္ထဝိဒု-တို့သည်၊ ပရိယတ္တိဗ္ဗာဇနတ္ထတော-အားဖြင့်၊ ဝါ-ဟူ၍၊ အာဟု-ကုန်ပြီ။

တေန သမောဓာနေတွာ တယောပိ ဝိနယာဒယော ဥေယျာတိ-တေန၊ ပေ၊ ဥေယျာ ဟူသည်ကား၊ [စာအုပ်တို့၌ “ဣဒါနိ တေန သမောဓာနေတွာ” စသည်ဖြင့် တွေ့ရ၏၊ “ဣဒါနိ” မပါသင့်ကြောင်းကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာမူက ၌ ပြထားပြီ။] ဧဝံ-ဤသို့၊ ဒုဝိဓတ္ထေန-နှစ်ပါးအပြားရှိသော အနက်ရှိသော၊ တေန ပိဋကသဒ္ဓေန-ထိုပိဋကသဒ္ဒါနှင့်၊ သဟ-တကွ၊ သမာသံ-သမာသ်ကို၊ ကတွာ-၍၊ ဝိနယော စ-ဝိနယလည်း ဟုတ်၏၊ သော-ထိုဝိနယဟူသည်၊ ပရိယတ္တိ ဘာဝတော-သင်ယူအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ တဿ တဿ အတ္ထဿ-ထိုထိုအနက်၏၊ ဝါ-ထိုထိုစီးပွား၏၊ ဘာဇနတော စ-တည်ရာ၏အဖြစ် ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပိဋကဉ္စ-ပိဋကလည်း ဟုတ်၏၊ ဣတိ-ဤနှစ်ပါးသော သတ္တိကြောင့်၊ ဝိနယပိဋကံ-ဝိနယပိဋက မည်၏၊ ယထာ ဝုတ္တေနေဝ-အကြင် အကြင် ဆိုအပ်ပြီးသည်သာလျှင်ဖြစ်သော၊ နယေန-နည်းဖြင့်၊ သုတ္တန္တဉ္စ-သုတ္တ လည်း ဟုတ်၏၊ [အန္တသဒ္ဒါ အနက်မရှိ၊] တံ-ထိုသုတ္တဟူသည်၊ ပိဋကဉ္စ-ပိဋက လည်း ဟုတ်၏၊ ဣတိ-ဤနှစ်ပါးသော သတ္တိကြောင့်၊ သုတ္တန္တပိဋကံ-၏၊ အဘိ ဓမ္မော စ-အဘိဓမ္မလည်း ဟုတ်၏၊ သော-ထိုအဘိဓမ္မဟူသည်၊ ပိဋကဉ္စ-၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ အဘိဓမ္မပိဋကံ-မည်၏၊ ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ တယောပိ-သုံးပါးလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဧတေ ဝိနယာဒယော-ဤဝိနယအစရှိသော သဒ္ဒါတို့ကို၊ ဥေယျာ- သိထိုက်ကုန်၏။

စ-ဆက်၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဥတ္တာ-စာသင်သားတို့ သိပြီးခြင်းကြောင့်၊ ပုနပိ-တစ်ဖန်လည်း၊ ဝါ-ထပ်၍လည်း၊ တေသု ဧဝ ပိဋကေသု-ထိုပိဋကသုံးပုံတို့၌ပင်၊ [နာနာပွကာရကောသလ္လတ္ထံ၌ စပ်၊] နာနာပွကာရကောသလ္လတ္ထံ-အမျိုးမျိုးသော အပြား အားဖြင့် ကျွမ်းကျင်သူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ဉာဏ်အကျိုးငှာ၊ တေသု-ထိုပိဋက သုံးပုံတို့၌၊ [ပရိဒီပယေ၊ ဝိဘာဝယေတို့၌ စပ်၊] ယထာရဟံ-ထိုက်သည်အားလျော်စွာ၊ ဒေသနာသာသနကထာဘေဒံ-ဒေသနာအထူးအပြား၊ သာသန အထူးအပြား၊ ကထာအထူးအပြားကိုလည်းကောင်း၊ သိက္ခာပုဟာနဂမ္ဘီရဘာဝဉ္စ-သိက္ခာ၊ ပဟာန်၊ ဂမ္ဘီရဘောဂုဏ်ကိုလည်းကောင်း၊ ပရိဒီပယေ-ထက်ဝန်းကျင် ပြရာ၏။

ပရိယတ္တိဘေဒံ-သင်ယူပုံ အထူးအပြားကိုလည်းကောင်း၊ [ဝိဘာဝယေ၌စပ်၊] ယဟိ-အကြင် သုံးပါးသောပိဋက၌၊ ဘိက္ခု-သည်၊ ယထာ-အကြင် ကောင်းစွာ ကျင့်ခြင်း၊ မကောင်းသဖြင့် ကျင့်ခြင်းဟူသော အပြားတို့ဖြင့်၊ ယံ သမ္ပတ္တိ (စ)-အကြင်ပြည့်စုံခြင်းသို့လည်းကောင်း၊ ယံ ဝိပတ္တိဉ္စာပိ-အကြင် ပျက်စီးခြင်းသို့လည်းကောင်း၊ ပါပဏာတိ-ရောက်၏။ (တဟိ-၌) တမ္ပိ သဗ္ဗံ-ထိုအလုံးစုံကိုလည်းကောင်း၊ ဝိဘာဝယေ-ထင်စွာပြရာ၏။ (တစ်နည်း) ယဟိ-၌၊ ဘိက္ခု-သည်၊ ယထာ-အကြင် ဥပါရမ္ဘ အစရှိသောအကြောင်းတို့ကြောင့် သင်ယူခြင်း၊ ကောင်းစွာ ကျင့်ခြင်း၊ မကောင်းကျင့်ခြင်းဟူသော အပြားတို့ဖြင့်၊ ယံ ပရိယတ္တိဘေဒံ-အကြင် သင်ယူပုံ အထူးအပြားကိုလည်းကောင်း၊ ယံ သမ္ပတ္တိ (စ)-သို့လည်းကောင်း၊ ယံ ဝိပတ္တိဉ္စာပိ-သို့လည်းကောင်း၊ ပါပဏာတိ-၏။ (တဟိ-၌) တမ္ပိ သဗ္ဗံ-ထို အလုံးစုံကိုလည်း၊ ဝိဘာဝယေ-ထင်စွာ ပြရာ၏။

မှတ်ချက်။ ။ ဋီကာသစ်၌ ယထာနှင့်တွဲဖို့ရာ “တထာ”ထည့်ပါ၍ ပါသော်လည်း သာရတ္ထ၌ “တထာ”ထည့်ပါ၍ မပါ။ တံ သဗ္ဗံဖြင့် ယထာ၏ အနက်ကိုပါ ယူသွား၏။ ဥပမာ-“ယေသံ သင်္ခတဓမ္မာနံ၊ ယေ ဓမ္မာ ပစ္စယာ ယထာ၊ တံ ဝိဘာဂံ”၌ ယ အားလုံး၏အနက်ကို တ တစ်ခုတည်းဖြင့် ညွှန်ပြသကဲ့သို့တည်း။

တတြ-ထိုဂါထာတို့၌၊ အယံ-ဤဆိုအပ်လတ္တံ့သောစကားကား၊ ပရိဒီပနာ-ပရိ ဒီပယေအရ ပထမဂါထာ၏အနက်ကို ထက်ဝန်းကျင်ပြုခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဝိဘာဝနာ စ-ဝိဘာဝယေ အရ ဒုတိယဂါထာ၏ အနက်ကို ထင်စွာပြခြင်းသည်

ပရိဒီပနာ၊ ဝိဘာဝနာ စ။ ။ ပထမဂါထာဝယ် “ပရိဒီပယေ” ဟု ဆိုခဲ့သည်အားလျော်စွာ ထိုပထမဂါထာ၏အနက်ကို အကျယ်ပြလို၍ “ပရိဒီပနာ”ဟုလည်းကောင်း၊ ဒုတိယဂါထာဝယ် “ဝိဘာဝယေ”ဟု ဆိုခဲ့သည်အားလျော်စွာ ထိုဒုတိယဂါထာ၏အနက်ကို အကျယ် ပြလို၍ “ဝိဘာဝနာစ”ဟုလည်းကောင်း ဆိုသည်။ ဋီကာသစ်၌ကား ဤနည်းအပြင် “ပရိ ဒီပနာတိ-သမန္တတော ပကာသနာ၊ ကိစ္ဆိမတ္တံပိ အသေသေတွာ ဝိဘာဝနာတိ ဂုတ္တံ ဟောတိ၊ ဝိဘာဝနာတိ ဧဝံ ပရိဒီပနာယပိ သတိ ဂူဠံ ပဋိစ္ဆန္ဒမကတွာ သောတူနံ သုဝိညေယျဘာဝေန အာဝိဘာဝနာ၊ သင်္ခေပေန ပရိဒီပနာ၊ ဝိတ္ထာရေန ဝိဘာဝနာတိပိ ဝဒန္တိ”ဟု အခြားနှစ်နည်း ကိုလည်း ပြသေး၏။

လည်းကောင်းတည်း။ ဟိ-ခွဲ၊ တိဏိ-သုံးပုံကုန်သော၊ ဧတာနိ ပိဋကနိ-ဤပိဋကတို့ကို၊ [ဝုစ္စန္တိ၌စပ်၊] ယထာက္ကမံ-အကြင် အကြင် အစဉ် ရှိတိုင်း၊ အာဏာဝေါဟာရ ပရမတ္ထဒေသနာတိစ-အာဏာဒေသနာ၊ ဝေါဟာရဒေသနာ၊ ပရမတ္ထဒေသနာတို့ ဟူ၍လည်းကောင်း၊ [ကထာတိစမှ ဣတိစကို ယူ၍ ပေးသည်၊] ယထာပရာဓ ယထာနုလောမယထာဓမ္မသာသနာနီတိ စ - ယထာပရာဓသာသနာ၊ ယထာ နုလောမသာသနာ၊ ယထာဓမ္မသာသနာတို့ ဟူ၍လည်းကောင်း၊ သံဝရာသံဝရဒိဋ္ဌိ ဝိနိဝေဌနနာမရူပပရိစ္ဆေဒကထာတိစ- သံဝရာသံဝရကထာ၊ ဒိဋ္ဌိဝိနိဝေဌနကထာ၊ နာမရူပပရိစ္ဆေဒကထာတို့ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဝုစ္စန္တိ-ဆိုအပ်ကုန်၏။

ဟိ-ထပ်၍ ချဲ့ဦးအံ့၊ (တစ်နည်း) ဟိ-နိဒ္ဒေသမှတစ်ပါး ပဋိနိဒ္ဒေသကို ဆိုဦးအံ့၊ [ဋီကာသစ်အလိုတစ်နည်းစွဲပုံကို အောက်၌ ပြထားသည်၊] ဧတ္ထ-ဤပိဋကသုံးပုံတို့တွင်၊ ဝိနယပိဋကံ-ကို၊ [ဝုစ္စတိ၌စပ်၊] အာဏာရယေန-အာဏာထားခြင်းငှာ ထိုက်တော်မူသော၊ ဘဂဝတာ-သည်၊ အာဏာဗာဟုလ္လတော-အာဏာများသည်၏အဖြစ်အားဖြင့်၊ (ဝိနယပိဋကဿ-၏၊ ဝါ-ကို၊) ဒေသိတတ္တာ-ဟောတော်မူအပ် သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ အာဏာဒေသနာတိ-အာဏာဒေသနာဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏၊ သုတ္တန္တပိဋကံ-ကို၊ ဝေါဟာရကုသလေန-အခေါ်အဝေါ်ပညတ်၌ ကျွမ်းကျင်တော်မူသော၊ ဘဂဝတာ-သည်၊ ဝေါဟာရဗာဟုလ္လတော-ပညတ်၏ များသည်၏အဖြစ်အားဖြင့်၊ (သုတ္တန္တပိဋကဿ-၏၊ ဝါ-ကို၊) ဒေသိတတ္တာ-ကြောင့်၊ ဝေါဟာရဒေသနာတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏၊ အဘိဓမ္မပိဋကံ-ကို၊ ပရမတ္ထကုသလေန-ပရမတ်၌ ကျွမ်းကျင်တော်မူသော၊ ဘဂဝတာ-သည်၊ ပရမတ္ထ ဗာဟု လ္လ တော - ပရမတ်၏ များသည်၏ အဖြစ် အားဖြင့်၊ (အဘိဓမ္မပိဋကဿ) ဒေသိတတ္တာ-ဟော တော်မူအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ပရမတ္ထဒေသနာတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ။

တထာ-ထိုမှတစ်ပါး၊ [ဒေသနာဘေဒမှတစ်ပါး သာသနဘေဒကား-ဟူလို၊] ပဌမံ-ပထမဖြစ်သော ဝိနည်းပိဋကတံ ပါဠိတော်မြတ်ကို၊ [ဝုစ္စတိ၌စပ်၊] ပစုရာ ပရာဓာ-များသောအပြစ်ရှိကုန်သော၊ ယေ တေ သတ္တာ-အကြင်သတ္တဝါတို့သည်၊

ဧတ္ထ ဟိ။ ။ “ဧတ္ထ ဟိ”၌ “ဟိ”၏ ပဋိနိဒ္ဒေသဖြစ်ပုံကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဓမ္မိကာ၌ ပြခဲ့ပြီ၊ ဤဋီကာသစ်၌ကား ထိုနည်းအပြင် ဟိကို “ယသ္မာ”ဟု ပထမဖွင့်၍ “ကသ္မာတိ ဝါ အတ္ထော”ဟု ဒုတိယဖွင့်လေသည်၊ ထိုနှစ်မျိုးတွင် “ယသ္မာ”ဟု ဖွင့်ခြင်းမှာ နောက်၌ စပ်ဖွယ် လည်း သီးခြားမရှိ၊ ရှေ့သို့ လှည့်၍လည်း မစပ်သင့်သောကြောင့် ကောင်းမည်မထင်၊ “ကသ္မာ”ဟု ဖွင့်ရာ၌ကား “ကသ္မာ-ကြောင့်၊ တိဏိ-ကုန်သော၊ ဧတာနိ ပိဋကနိ-တို့ကို၊ အာဏာဝေါဟာရပရမတ္ထဒေသနာတိစ-ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ပေ၊ ဝုစ္စန္တိ-သနည်း”ဟု ရှေ့ ဝါကျကို လှည့်၍ စပ်နိုင်၏၊ ထို ကသ္မာ၏ အဖြေကား ဒေသိတတ္တာ၊ သာသိတာတိ၌ ဣတိ တသ္မာ၊ ကထိတောတိ၌ ဣတိ တသ္မာတို့တည်း။

(သန္တိ)။ တေ-ထိုများသောအပြစ်ရှိသော သတ္တဝါတို့ကို၊ ယထာပရာမံ-အပြစ်အား လျော်စွာ၊ ဧတ္ထ-ဤဝိနည်းပိဋကတ် ပါဠိတော်မြတ်၌၊ သာသိတာ-ဆုံးမတော်မူ အပ်ကုန်ပြီ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ အပြစ်အားလျော်စွာ ဆုံးမတော်မူအပ်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) ယထာပရာသောသနန္တိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏၊ ဒုတိယ-နှစ်ခု မြောက်ဖြစ်သော သုတ္တန်ပိဋကတ် ပါဠိတော်မြတ်ကို၊ အနေကဇ္ဈာသယစရိယာမိ မုတ္တိကာ-များသောအဇ္ဈာသယ၊ များသော အနုသယ၊ များသောစရိုက်၊ များသော အဓိမုတ္တိ ရှိကုန်သော၊ သတ္တာ-တို့ကို၊ ယထာနုလောမံ-အကြင် အကြင် အဇ္ဈာ သယ အစရှိသည်တို့အားလျော်စွာ၊ ဧတ္ထ-ဤသုတ္တန်ပိဋကတ် ပါဠိတော်မြတ်၌၊ ဘာသိတာ-ဆုံးမတော်မူအပ်ကုန်ပြီ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ အဇ္ဈာသယ စသည် အားလျော်စွာ ဆုံးမတော်မူအပ်ရာ၏အဖြစ်ကြောင့်၊) ယထာနုလောမသာသနန္တိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏၊ တတိယ-သုံးခုမြောက်ဖြစ်သော အဘိဓမ္မပိဋကတ် ပါဠိတော် မြတ်ကို၊ ဓမ္မပုဉ္ဇမတ္ထေ-သဘာဝဓမ္မ အစုမျှ၌၊ အဟံ-ငါတည်း၊ မမံ-ငါ၏ဥစ္စတည်း၊ ဣတိ သညိနော-ဤသို့၊ မှတ်ထင်ခြင်းရှိကုန်သော၊ သတ္တာ-တို့ကို၊ ယထာဓမ္မ-သဘာဝဓမ္မ အားလျော်စွာ၊ ဧတ္ထ - ဤ အဘိဓမ္မပိဋကတ် ပါဠိတော်မြတ်၌၊ သာသိတာ-ကုန်ပြီ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ သဘာဝဓမ္မအားလျော်စွာ ဆုံးမတော်မူအပ်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) ယထာဓမ္မသာသနန္တိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏။

ကထာ-ထိုမှတစ်ပါး၊ [သာသနဘေဒမှတစ်ပါး ကထာဘေဒကား၊] ပဌမံ-ပထမဖြစ်သော ဝိနည်းပိဋကတ် ပါဠိတော်မြတ်ကို၊ အဇ္ဈာစာရပဋိပက္ခဘူတော-လွန်ကျူး၍ ကျင့်ခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ (“စောင့်စည်းအပ်သော အပိုင်းအခြားကို လွှမ်းမိုး၍ ကျင့်ခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်၍ဖြစ်သော” ဟုလည်း ပေးပါ၊ နောက်၌ “သညမဝေလံ အဘိဘဝိတွာ ပဝတ္တော အာစာရော အဇ္ဈာ စာရော”ဟု ဖွင့်သည်၊) သံဝရာသံဝရော-ငယ်သောစောင့်စည်းခြင်း၊ ကြီးသော စောင့်စည်းခြင်းကို၊ ဝါ-ငယ်သောစောင့်စည်းကြောင်း၊ ကြီးသော စောင့်စည်း ကြောင်းတရားကို၊ ဧတ္ထ-ဤဝိနည်းပိဋကတ် ပါဠိတော်မြတ်၌၊ ကထိတော-ဟော တော်မူအပ်ပြီ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ သံဝရာသံဝရကို ဟောတော်မူအပ်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) သံဝရာသံဝရကထာတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏၊ သံဝရာသံဝရောတိ-ဟူသည်ကား၊ ခုဒ္ဒကော-ငယ်သော၊ သံဝရောစေဝ-စောင့်စည်းခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ-စောင့်စည်းကြောင်းတရားသည် လည်းကောင်း၊ မဟန္တော-ကြီးသော၊ သံဝရောစ-သည်လည်းကောင်းတည်း၊ ဝါ-သည်လည်းကောင်းတည်း၊ (ကိမိဝ-အဘယ်ကဲ့သို့နည်း၊ ခုဒ္ဒကံ-ငယ်သော၊ ကမ္မံစေဝ-ကံသည်လည်းကောင်း၊ မဟန္တံ- ကြီးသော၊ ကမ္မံစ-သည်လည်း ကောင်း၊) ကမ္မာကမ္မံ-ကမ္မာကမ္မမည်သည်၊ ဝါ-ကံ ငယ် ကံကြီးမည်သည်၊ (ဟောတိ)ဝိယ-ဖြစ်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ (ခုဒ္ဒကံ-သော၊ ဖလံစေဝ-

အသီးသည်လည်းကောင်း၊ မဟန္တံ-သော၊ ဖလံစ-သည်လည်းကောင်း၊) ဖလာဖလံ-ဖလံဖလမည်သည်၊ ဝါ-သစ်သီးငယ်၊ သစ်သီးကြီးမည်သည်၊ (ဟောတိ) ဝိယ-ဖြစ်သကဲ့သို့လည်းကောင်းတည်း၊ ဒုတိယံ-နှစ်ခုမြောက်ဖြစ်သော သုတ္တန် ပိဋကတ် ပါဠိတော်မြတ်ကို၊ ဒွါသဋ္ဌိဒိဋ္ဌိပဋိပက္ခဘူတာ-၆၂ ပါးသော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ ဒိဋ္ဌိဝိနိဝေဌနာ-မိစ္ဆာ အယူကို ဖြေရှင်းကြောင်း သမ္မာဒိဋ္ဌိ စသော တရားတို့ကို၊ ဧတ္ထ-ဤ သုတ္တန် ပိဋကတ်ပါဠိတော်မြတ်၌၊ ကထိတာ-ကုန်ပြီ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဒိဋ္ဌိဝိနိဝေဌနကို ဟောတော်မူအပ်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) ဒိဋ္ဌိဝိနိဝေဌနကထာတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏၊ တတိယံ-သုံးခုမြောက် ဖြစ်သော အဘိဓမ္မပိဋကတ် ပါဠိတော်မြတ်ကို၊ ရာဂါဒိပဋိပက္ခဘူတာ-ရာဂ အစရှိသည် တို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ နာမရူပပရိစ္ဆေဒေါ-နာမ်ရုပ် နှစ်ပါးကို ပိုင်းခြားကြောင်း တရားကို၊ [ပရိစ္ဆေဒေါ၌ ပိုင်းခြားကြောင်း၊ ပိုင်းခြား တတ်၊ ပိုင်းခြားခြင်းဟု သုံးဝိကပ်ရနိုင်သည်၊] ဧတ္ထ-ဤအဘိဓမ္မပိဋကတ် ပါဠိ တော်မြတ်၌၊ ကထိတော-ပြီ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ နာမရူပပရိစ္ဆေဒကို ဟော တော်မူအပ်ရာ၏အဖြစ်ကြောင့်၊) နာမရူပပရိစ္ဆေဒကထာတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏။

[ပထမဂါထာ၏ အပရမုကို ဖွင့်ပြလိုသောကြောင့် “တီသုပိ” စသည်မိန့်။] စ-ကား၊ (ပထမဂါထာ ပုဗ္ဗမု၏အကျယ်မှတစ်ပါး အပရမု၏ အကျယ်ကို ဆိုဦး အံ့) တီသုပိ-သုံးပုံလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဧတေသု-ဤပိဋကတို့၌၊ တိဿော-န်သော၊ သိက္ခာ-သိက္ခာတို့ကိုလည်းကောင်း၊ တိဏိ-န်သော၊ ပဟာနာနိ-ပဟာန် တို့ကိုလည်းကောင်း၊ စတုဗ္ဗိဓော-လေးပါးအပြားရှိသော၊ ဂမ္ဘီရဘာဝေါစ-နက်နဲ သည်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏၊ တထာ ဟိ-ထိုစကားကို ချဲ့ဦးအံ့၊ ဝိနယပိဋကေ-၌၊ ဝိသေသေန-အဓိစိတ္တသိက္ခာ၊ အဓိပညာသိက္ခာတို့မှ ထူးသောအားဖြင့်၊ အဓိသီလသိက္ခာ-အဓိသီလသိက္ခာကို၊ ဝုတ္တာ-ဟောတော်မူ အပ်ပြီ၊ သုတ္တန္တပိဋကေ-၌၊ (ဝိသေသေန-အဓိသီလသိက္ခာ၊ အဓိပညာသိက္ခာတို့မှ ထူးသော

ကမ္မာကမ္မံ၊ ဖလာဖလံ။ ။ “သံဝရာသံဝရော”ဝယ် အသံဝရ၌ အသဒ္ဓါ၏ဝုမ္မိအနက် ဟောကြောင်းကို အခြားသုံးစွဲရိုးပုဒ်ဖြင့် ပြီးစေလိုသောကြောင့် “ကမ္မာကမ္မံ ဝိယ”စသည်ကို မိန့်သည်။ ကမ္မ+အကမ္မ ဟု ပုဒ်ခွဲ၊ အ သည် ဝုမ္မိအနက်ဟော ဖြစ်၍ ကြီးသောကံကို ဟော၏၊ “အကမ္မ”ပုဒ်က ကြီးသောကံကို ဟောပြီးဖြစ်၍ “ကမ္မ”အရ ငယ်သောကံကို ပါရိသေသနည်း စသည်ဖြင့် ယူရတော့သည်။ “မဟန္တံ+ကမ္မံ အကမ္မံ”ဟု ပြုပြီးမှ “ကမ္မဉ္စ+အကမ္မဉ္စ ကမ္မာကမ္မံ” ဟု ဒွန်သမာသ်တွဲပါ။ “ဖလာဖလံ”၌လည်း နည်းတူ၊ ဤဝါကျသည် ပါရာဇိကဏ်အဋ္ဌကထာ၌ မပါ၊ ဤအဋ္ဌကထာ၌သာ ပါနေ၏၊ ဤအဋ္ဌကထာမှာလည်း ရှေးဋီကာတို့က ဤဝါကျကို မဖွင့်ကြ၊ ရှေ့ သံဝရာသံဝရကိုသာ ဖွင့်ကြ၏၊ ထို့ကြောင့် “သံဝရာသံဝရောတိ”စသော ဝါကျကို “ဆရာတို့ အဓိပ္ပာယ်ပြောရာမှ ပါဝင်လာသော ဝါကျ”ဟု ထင်သည်။

အားဖြင့်၊) အဓိစိတ္တသိက္ခာ-ကို၊ (ဝုတ္တံ-ပြီ၊) [လောကီဈာန်သမာဓိနှင့် ယှဉ်သောစိတ်ကို “အဓိစိတ္တ”ဟု ခေါ်သည်။] အဘိဓမ္မာပိဋကေ-၌၊ (ဝိသေသေန- အဓိသီလ၊ အဓိစိတ္တသိက္ခာတို့မှ ထူးသောအားဖြင့်၊) အဓိပညာ သိက္ခာ-ကို၊ (ဝုတ္တံ-ပြီ၊) [“အဘိဓမ္မာပိဋက၌ မဂ်ပညာ ဖိုလ်ပညာဟူသော အဓိပညာနှင့် ထိုအဓိပညာ၏ အခြေခံဖြစ်သော နာမ်ရုပ်တရားတို့ကိုသာ များစွာဟောတော် မူသည်” ဟု ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ၌ ပြင်ပါ။]

စ-ကား၊ (သိက္ခာ၏အကျယ်မှတစ်ပါး ပဟာန်၏အကျယ်ကို ဆိုဦးအံ့၊) ဝိနယ ပိဋကေ-၌၊ ကိလေသာနံ-သံကိလေသာတို့၏၊ ဝါ-ကံကိလေသာတို့၏၊ ဝီတိက္ကမ ပဟာနံ-ဝီတိက္ကမပဟာန်ကို၊ ဝါ-လွန်ကျူးမှုကို ပယ်ရှားကြောင်း တရားကို၊ (ဝုတ္တံ-ပြီ၊) (ကသွာ-ကြောင့်၊ ဝိညာယတိ-သိအပ်သနည်း၊) သီလဿ-ဝိနည်း၌ ဟောတော်မူအပ်သော သီလ၏၊ ကိလေသာနံ-တို့၏၊ ဝါ-တို့၏၊ ဝီတိက္ကမပုဗ္ဗိပက္ခတ္တာ-လွန်ကျူးမှု၏ ဆန့်ကျင်ဘက်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဝိညာယတိ-၏၊) သုတ္တန္တပိဋကေ-၌၊ (ကိလေသာနံ-သံကိလေသာတို့၏၊) [ဤ၌ “ကံကိလေသာတို့၏”ဟု မပေးရ၊ ကံအထမြောက်သော ကိလေသာကို သာ ပယ်သည်မဟုတ်၊ ကိလေသာအားလုံး ကို ပယ်သည်။] ပရိယုဋ္ဌာနပဟာနံ- ပရိယုဋ္ဌာနပဟာန်ကို၊ ဝါ-ကုသိုလ်အခွင့် အလမ်းကို ကုန်ခန်းစေ၍ ထက္ကမကို ပယ်ရှားကြောင်းတရားကို၊ (ဝုတ္တံ-ပြီ၊) (ကသွာ-ကြောင့်၊ ဝိညာယတိ-သနည်း၊) သမာဓိဿ-သုတ္တန်ဝယ် ဟောတော်မူ အပ်သော သမာဓိ၏၊ (ကိလေသာနံ- တို့၏၊) ပရိယုဋ္ဌာနပုဗ္ဗိပက္ခတ္တာ-ပရိယုဋ္ဌာန် ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဝိညာယတိ-၏၊) အဘိဓမ္မာပိဋကေ-၌၊ (ကိလေသာနံ-တို့၏၊) အနုသယပဟာနံ- အနုသယပဟာန်ကို၊ ဝါ-အစဉ်မပြတ် ကိန်းဝပ်ခြင်းကို ပယ်ရှားကြောင်းတရား ကို၊ (ဝုတ္တံ-ပြီ၊) (ကသွာ ဝိညာယတိ၊) ပညာယ-အဘိဓမ္မာဝယ် ဟောတော်မူအပ် သောပညာ၏၊ (ကိလေသာနံ-တို့၏၊) အနုသယပုဗ္ဗိပက္ခတ္တာ - အနုသယ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဝိညာယတိ-၏။)

စ-သည်သာမကသေး၊ [ပဟာန်နှင့်စပ်၍ ဆိုဖွယ်ကျန်သေး၏-ဟူလို၊ စ သည် သမုစ္စယတ္ထဇောတက။] ပဌမေ-ပထမဖြစ်သော ဝိနည်းပိဋကတ် ပါဠိတော်မြတ် ၌၊ (ကိလေသာနံ-တို့ကို၊) တဒဂ်ပဟာနံ-တဒဂ်ပဟာန်ကို၊ ဝါ- ထိုထို သုသီလျ အစိတ်အပိုင်းဖြင့် ထိုထို ဒုသီလျကို ပယ်ရှားကြောင်းတရားကို၊ (ဝုတ္တံ-ပြီ၊) ဣတရေသု-ဝိနည်းမှတစ်ပါးသော သုတ္တန် အဘိဓမ္မာပိဋကတ် ပါဠိ တော်မြတ် တို့၌၊ (ကိလေသာနံ- တို့ကို၊) ဝိက္ခမ္ဘနသမုစ္ဆေဒပုဟာနာနိ- ဝိက္ခမ္ဘနပဟာန်၊ သမုစ္ဆေဒပဟာန်တို့ကို၊ ဝါ-ပယ်ခွာခြင်းအားဖြင့် ပယ်ရှား ကြောင်းတရား၊ အကြွင်းမဲ့ ဖြတ်ခြင်းအားဖြင့် ပယ်ရှားကြောင်းတရားတို့ကို၊ (ဝုတ္တံနိ-နိပြီ။)

စ-သည်သာမကသေး၊ ပဌမေ-ပဌမဖြစ်သော ဝိနည်းပိဋကတ် ပါဠိတော် မြတ် ၌၊ ဒုစ္စရိတသံကိလေသပ္ပဟာနံ-ကာယဒုစရိုက်၊ ဝစီဒုစရိုက်ဟူသော သံကိလေသ ကို ပယ်ရှားကြောင်းတရားကို၊ (ဝုတ္တံ-ပြီ) ဣတရေသု-ဝိနည်းမှတစ်ပါးသော သုတ္တန် အဘိဓမ္မာပိဋကတ် ပါဠိတော်မြတ်တို့၌၊ တဏှာဒိဋ္ဌိသံကိလေသပ္ပဟာနံ-တဏှာသံကိလေသ၊ ဒိဋ္ဌိသံကိလေသတို့ကို ပယ်ရှားကြောင်းတရားကို၊ (ဝုတ္တံ-ပြီ) [ပါရာဇိကဏ်အဋ္ဌကထာ၌ “ဒုစ္စရိတသံကိလေသဿ ပဟာနံ၊ ဣတရေသု တဏှာဒိဋ္ဌိသံကိလေသာနံ”ဟု ရှိ၏၊ ပဟာနံကို ရှေ့မှ လိုက်စေသည်။]

စ-ဆက်၊ (တစ်နည်း) စ-သိက္ခာ၊ ပဟာနံတို့၏ အကျယ်မှတစ်ပါး၊ ဂမ္ဘီရဘာဝ ၏ အကျယ်ကား၊ ဧတ္ထ-ဤသုံးပုံသော ပိဋကတို့တွင်၊ ဧကမေကသ္မိ-တစ်ပုံတစ်ပုံသော ပိဋက၌၊ စတုဗ္ဗိဓာပိ-လေးပါးအပြားရှိသည်လည်းဖြစ်သော၊ ဓမ္မတ္ထ ဒေသနာပဋိဝေဓ ဂမ္ဘီရဘာဝေါ-ဓမ္မ၏ နက်နဲသည်၏အဖြစ်၊ အတ္တ၏ နက်နဲ သည်၏အဖြစ်၊ ဒေသနာ၏ နက်နဲသည်၏အဖြစ်၊ ပဋိဝေဓ၏ နက်နဲသည်၏ အဖြစ်ကို၊ ဝေဒိတဗျော-၏၊ တတ္ထ-ထိုဓမ္မ၊ အတ္ထ၊ ဒေသနာ၊ ပဋိဝေဓတို့တွင်၊ ဓမ္မောတိ-ကား၊ တန္တိ-ပါဠိတော်တည်း၊ အတ္ထောတိ-ကား၊ တဿာယေဝ-ထို ပါဠိ တော်၏ပင်၊ အတ္ထော-အနက်တည်း၊ ဒေသနာတိ-ကား၊ မနသာ-စိတ်တော်ဖြင့်၊ ဝဝတ္ထုပိတာယ-

ဧကမေကသ္မိ ဓမ္မတ္ထ။ ။ “ဧကမေကသ္မိဇ္ဇေတ္တာတိ ဧတေသု တိသု ပိဋကေသု ဧကမေကသ္မိ ပိဋကေ၊ စသဒ္ဓေါ ဝါကျာရမ္ဘေ၊ ပက္ခန္တရေ ဝါ”ဟု ဋီကာသစ် ဖွင့်၏။ ထိုတွင် ဝါကျာရမ္ဘဖွင့်ရာ၌ “သိက္ခာ၊ ပဟာနံတို့၏ အကျယ်ကို ဆရာပြ၍ သိရပါပြီ၊ ဂမ္ဘီရဘာဝ၏ အကျယ်ကိုကား အဘယ်သို့ မှတ်ရပါမည်နည်း”ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ဧကမေက သ္မိဇ္ဇေတ္ထ”စသည်ကို မိန့်ဟု ကျမ်းတက်ပါ။ ဤသို့ ကျမ်းတက်လျှင် “ပြတ်ပြီးစင်းစင်း၊ စုတ်ထုတ် လျှင်းမှု၊ ဖြစ်ခြင်း ဝါကျာရမ္ဘပြီ”ဟူသော ရှေးနိယာမနှင့် ညီပါပေသည်။ သို့သော် အကျဉ်း သင်္ခေပဝါကျဝယ် သိက္ခာ၊ ပဟာနံတို့၏အကျယ်ကို ပြပြီးနောက် ဂမ္ဘီရဘာဝ၏ အကျယ်ကို ပြလို၍ တက်လာသောကြောင့် ပက္ခန္တရသဘောက သာ၍ သင့်မည်ထင်သည်။

စတုဗ္ဗိဓာပိ။ ။ စတုဗ္ဗိဓာပိ၌ ပိသဒ္ဓါဟုလည်းကောင်း၊ အပိသဒ္ဓါဟုလည်းကောင်း နှစ်နည်းပြ၍ အဝယဝသမ္ပိတ္တာန အနက်ဟောဟု ဋီကာသစ် ဆို၏။ ထိုအဝယဝသမ္ပိတ္တာနမျိုး၌ အစိတ်ကို ပေါင်းဆည်းမြဲ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “ပိသဒ္ဓေါ အပိသဒ္ဓေါ ဝါ အဝယဝသမ္ပိတ္တာနေ၊ တေန န ကေဝလံ စတုဗ္ဗိဓေသေဝ ဂမ္ဘီရဘာဝေါ။ အထ ခေါ ပစ္စေကံ တဒဝယဝါ နမ္မိတိ သံပိတ္တာနံ ကရောတိ”ဟု ဋီကာသစ်ဖွင့်သည်။ [ဤအဓိပ္ပာယ်ကိုပင် ရည်ရွယ်၍ “အပေါင်း နောင်ယိုင်၊ ထိုင်သည့် စ-ဝိ၊ ရှိသည့်သဒ္ဓါ၊ ဆည်းရာကြောင်းဟိတ်၊ ခပ်ကြိတ်ကြိတ်၊ အစိတ် အစိတ်နေ”ဟု ရှေးဆရာတို့လည်း နိယာမဆိုတော်မူကြသည်။]

ဒေသနာ၏ တစ်နည်းအရကောက်။ ။ ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ၌ ဒေသနာအရ ပရမတ္ထသရုပ်ကို ကောက်၍ ဓမ္မ၊ ဒေသနာတို့၏ အခိုက်အတန့်အားဖြင့် ကွဲပြားပုံကို ဋီကာတို့ ဖွင့်သည့်အတိုင်း ပြခဲ့ပြီ။ “ဒေသိယတိ သမုဋ္ဌာပိယတိ သဒ္ဓေါ ဧတာယာတိ ဒေသနာ” ဟု

မဟောမိ ပိုင်းခြားမှတ်သားအပ်ပြီးသော၊ တဿာ တန္တိယာ-ထိုပါဠိတော်ကို၊ ဒေသနာ-နှုတ်မြွက်၍ ဟောတော်မူခြင်းတည်း။ ပဋိဝေဓောတိ-ကား၊ တန္တိယာ စ-ပါဠိတော်ကိုလည်းကောင်း၊ တန္တိအတ္ထဿ စ-ပါဠိတော်၏ အနက်ကို လည်းကောင်း၊ ယထာဘူတာဝဗောဓော-မဖောက်မပြန် ဟုတ်တိုင်း မှန်စွာ ထိုးထွင်း၍ သိခြင်းတည်း။ ဝါ-ထိုးထွင်း၍ သိတတ်သော ဉာဏ်တည်း။ [ဓမ္မနှင့်ဒေသနာတို့ အရတူသောကြောင့် “တန္တိယာ တန္တိ အတ္ထဿ စ”ဟု ဓမ္မနှင့် အတ္ထကိုသာ ပြ၍ “ဒေသနာယ”ဟု မပြတော့။]

အဝုတ္တကတ္ထုသုခဝစနတ် ပြု၍ “သဝိညတ္တိက ဝစီဘေဒသဒ္ဓရုပ်ကို ဖြစ်စေတတ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို ဒေသနာ”ဟု ဋီကာတို့ တစ်နည်း ကောက်ကြသေး၏။ ထိုအလို ဓမ္မအရ ပရမတ္ထ သဒ္ဓရုပ်ကို ဒေသနာအရ ထိုသဒ္ဓရုပ်ကို ဖြစ်စေတတ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို ရသောကြောင့် အရကောက် ကွဲပြားပြီး ဖြစ်သည်။ [အထ ဝါ ယထာဝုတ္တသဒ္ဓသမုဋ္ဌာပကော စိတ္တုပ္ပါဒေါ ဒေသနာ၊ ဒေသီယတိ သမုဋ္ဌာပီယတိ သဒ္ဓေါ ဇေတနာတိ ကတ္တာ၊ မုသာဝါဒါဒိယော ဝိယ၊-ဋီကာသစ်။]

တဿာ တန္တိယာ ဒေသနာ။ ။တန္တိအရ မဟောမိ ရှေ့အဖို့ဝယ် စိတ်ဖြင့် ပိုင်းခြား သတ်မှတ်အပ်သော ပရမတ္ထသဒ္ဓရုပ်ဟု ဆိုခဲ့၏။ ထိုပရမတ္ထသဒ္ဓရုပ်ကို ထပ်၍ ဟောလို မဖြစ်ပါ။ သို့ရာဝယ် ထိုမှတ်သားအပ်ပြီးသော ပရမတ္ထသဒ္ဓနှင့် သဘောတူသောကြောင့် “တဿာ တန္တိယာ”ဟု သဒ္ဓိသုပစာရအားဖြင့် ဆိုထားသည်။ ဥပမာ-“ဖြစ်ပြီးသော ကုသိုလ် တရားတို့သည် တိုးပွားခြင်းငှာ ဖြစ်ကုန်၏” ဟူရာ၌ ဖြစ်ပြီးသော ကုသိုလ်တရားတို့ကား မတိုးပွားနိုင်၊ ဥပါဒ်၊ ဌီ၊ ဘင်အားဖြင့် ချုပ်ခဲ့ပြီ။ ထိုကုသိုလ်တရားတို့နှင့် သဘောတူဖြစ်သော ကုသိုလ်တစ်မျိုးကို ရည်ရွယ်၍ “ဥပ္ပန္နာ စ ကုသလာ ဓမ္မာ ဘိယျောဘာဝါယ ဝေပုလ္လာယ သံဝတ္ထန္တိ”ဟု ဟောတော်မူသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ လောကီဥပမာအားဖြင့် “မနုဇ္ဈေက ဆေးကလေး ကပ်စမ်းပါ”ဟု ပြောသကဲ့သို့လည်းကောင်းတည်း။

ပရမတ္ထဝါဒီဆရာတို့၏ဝါဒဉ္စိမှတ်ဖွယ်။ ။ပရမတ္ထဝါဒီဆရာတို့က “ပရမတ္ထသဒ္ဓကို ဓမ္မဟုလည်းကောင်း၊ ဒေသနာဟုလည်းကောင်း ကောက်ယူကြောင်း၊ ပညတ္တိဝါဒီဆရာတို့က နာမပညတ်ကို ဓမ္မဟုလည်းကောင်း၊ ဒေသနာဟုလည်းကောင်း ကောက်ယူကြောင်းကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ၌ ပြခဲ့ပြီ။ ထိုတွင် ပရမတ္ထဝါဒီဆရာတို့၏ဝါဒ၌ ပရမတ္ထသဒ္ဓသည် အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို မပြနိုင်သေးရကား အဘယ်သို့ မှတ်ရမည်နည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။ ထို အမေးကို ဖြေလို၍ ဋီကာ၌ “ကိစ္ဆာပိ အက္ခရာဝလိ ဘူတော ပညတ္တိသဒ္ဓေါယေဝ အတ္ထဿ ဉာပကော၊ တထာပိ မူလကရဏဘာဝတော အက္ခရာသညာတောတိအာဒိသု ဝိယ တဿာ ယေဝ အတ္ထောတိ ပရမတ္ထသဒ္ဓေါယေဝ အတ္ထဿ ဉာပကဘာဝေန ဝုတ္တောတိ ဌဒ္ဓဗ္ဗံ”ဟု မိန့်သည်။ ဆိုလိုရင်းကား - အတ္ထော အက္ခရာသညာတောသုတ်ဝယ် ပုဒ်ကသာ (ပုဒ်အဖြစ်သို့ ရောက်သော ပညတ္တိသဒ္ဓါ ကသာ) အနက်ကို သိစေတတ်ပါသော်လည်း မူလအကြောင်းရင်း ကို လိုက်၍ “အက္ခရာသညာတော=အနက်ကို အက္ခရာတို့ဖြင့် သိအပ်၏”ဟု ဆိုသကဲ့သို့၊ ဤ၌လည်း အကြောင်းရင်းဖြစ်သော တစ်လုံး တစ်လုံးသော ပရမတ္ထသဒ္ဓကို အနက် အဓိပ္ပာယ်ကို ပြနိုင်သော ဓမ္မဟုလည်းကောင်း၊ ဒေသနာဟုလည်းကောင်း ဆိုရသည်-ဟူလို။

ပညတ္တိဝါဒီ။ ။တစ်ဖန် ပညတ္တိဝါဒီဆရာတို့၏ ဝါဒ၌လည်း မေးဖွယ်ရှိသေး၏။ “မနသာ ဝဝတ္ထပိတပါဠိကို နှုတ်ဖြင့် ရွတ်ဆိုခြင်းသည် ဒေသနာမည်၏”ဟု ဆိုရာ၌ အပေါင်းပညတ် ဖြစ်သော သဒ္ဓါကို နှုတ်ဖြင့် ရွတ်၍ မဖြစ်နိုင်၊ ပရမတ္ထသဒ္ဓါကိုသာ နှုတ်ဖြင့် ရွတ်၍ ဖြစ်နိုင် သည်။ ထို့ကြောင့် အဘယ်သို့ မှတ်ရမည်နည်းဟု မေးဖွယ်ရှိပြန်၏။ ထို ပညတ္တိဝါဒီဆရာတို့ ကား ဟောတော်မူခိုက်၌ ပရမတ္ထသဒ္ဓါရုပ်တွေ ဖြစ်၍နေသော် လည်း အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို သိစေသောအခါ ပုဒ်အဖြစ်ရောက်သော ပညတ္တိသဒ္ဓါကသာ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို သိစေ တတ်ရကား “ပုဒ်တစ်ပုဒ်တည်းဟူသော အပေါင်းပညတ္တိသဒ္ဓါ ကိုသာ ဒေသနာခေါ်သည်”ဟု ယူနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် “ဒေသနာတိ ပညတ္တိ”ကိုပင် ကောက်ချက်ချ၍ “ဒေသနာဟူသည် လည်း ပညတ်ပင်တည်း”ဟု ယူဆကြသည်။

သဒ္ဓါဝါဒီတို့ကို မကဲ့ရဲ့။ ။သို့သော် ဓမ္မနှင့်ဒေသနာ နှစ်မျိုးလုံးပင် ပရမတ္ထသဒ္ဓါဟု ယူဆသော သဒ္ဓါဝါဒီဆရာတို့ကိုလည်း မကဲ့ရဲ့ထိုက်ပါ။ ဘာကြောင့်နည်း ပရမတ္ထသဒ္ဓါမှ လွတ်သောသဒ္ဓါဟူသည် မရှိသောကြောင့်တည်း”ဟု ပရမတ္ထသဒ္ဓါဝါဒကိုလည်း ပညတ္တိဝါဒီ ဆရာတို့က ခွင့်ပြုကြလေသည်။ [“တဒုဘယမ္ပိ ပန ပရမတ္ထတော သဒ္ဓေါယေဝ၊ ပေ၊ ဣမမေဝ နယံ ဂဟေတွာ၊ ပေ၊ တေပိ (ထိုသဒ္ဓါဝါဒီဆရာတို့ကိုလည်း) အနုပဝဇ္ဇာ၊ ယထာ ကာမာဝစရပဋိသန္ဓိဝိပါကာ ပရိတ္တာရမဏာတိ ဝုစ္ဆန္တိ၊ ဧဝံ သမ္ပဒမိဒံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ”ဟု မိန့်လေ သည်။]

ဆိုလို့ရင်းကား- “ကာမာဝစရပဋိသန္ဓေဝိပါကံစိတ်သည် (“ကာမဝိပါကံ ပဉ္စဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန်း၊ ဟသိတုပ္ပာဒ်၊ ဤနှစ်ဆယ့်ငါးရပ်၊ ကာမဓာတ်၊ မြဲမှတ်အာရုံတည်း” နှင့်အညီ ကာမတရား ဟူသော ပရမတ်ကို ဧကန်အာရုံပြု၏”ဟု ဆိုရာ၌ ရာဂအစရှိသော အကုသိုလ်ကံတို့က မိန်းမ ယောက်ျား အစရှိသည်တို့၏ လှပသော အခြင်းအရာ ပုံသဏ္ဌာန်ကို အာရုံပြုလျှင် ထိုပုံသဏ္ဌာန် ပညတ်ဟူသော ကမ္မနိမိတ်ကို တစ်ရံတစ်ခါ အာရုံပြုရပေလိမ့်မည်။ မေတ္တာ စသော ကုသိုလ်ကံတို့က သတ္တဝါပညတ်ကို အာရုံပြုရာ ၌လည်း ဝိပါကံပဋိသန္ဓေစိတ်က ထိုပညတ်ဟူသော ကမ္မနိမိတ်ကို အာရုံပြုရပေလိမ့်မည်။ သို့သော် ထိုပညတ်တို့၏ အရင်းခံ အထည်ကိုယ်မှာ ပရမတ္ထရုပ်နာမ်သာဖြစ်သောကြောင့် “ကာမဝိပါကံ ပဋိသန္ဓေစိတ်လည်း ဧကန် ပရမတ်ကို အာရုံပြု၏”ဟု အရင်းခံလိုက်၍ ဆိုရသကဲ့သို့ ပရမတ္ထသဒ္ဓါဝါဒီဆရာတို့ အလိုအားဖြင့်လည်း အရင်းခံ ပရမတ္ထသဒ္ဓါကို လိုက်၍ “ဓမ္မနှင့်ဒေသနာဟူသည် ပရမတ္ထ သဒ္ဓါသာတည်း”ဟု ဆိုနိုင်ပါပေသည်-ဟူလို။

သဒ္ဓေါ ဓမ္မော ဒေသနာ စ၊ ဣန္ဒြာဟု အပရေ ဂရူ၊

ဓမ္မော ပဏ္ဏတ္တိသဒ္ဓေါ တု၊ ဒေသနာ စာတိ စာပရေ။

သဒ္ဓေါ-ပရမတ္ထသဒ္ဓါရုပ်သည်၊ ဓမ္မော-ဓမ္မလည်း မည်၏။ ဒေသနာ စ-ဒေသနာလည်း မည်၏။ ဣတိ-ဤသို့၊ အပရေ-အခြားကုန်သော၊ ဂရူ-(ဓမ္မနှင့်ဒေသနာတို့အရ ပရမတ္ထသဒ္ဓါကို ကောက်ကြသော) ပရမတ္ထသဒ္ဓါဝါဒီဆရာတို့သည်၊ အာဟု-ဆိုကြကုန်ပြီ၊ တု-ဝါဒန္တရကား၊ ပဏ္ဏတ္တိသဒ္ဓေါ-ပညတ္တိသဒ္ဓါသည်၊ ဓမ္မော-၏။ ဒေသနာစ-၏။ ဣတိစ-ဤသို့လည်း၊ အပရေ-ကုန်သော၊ (ဂရူ-ဓမ္မနှင့်ဒေသနာတို့အရ အပေါင်းဖြစ်သော ပညတ်ကို ကောက်ကြသော) ပညတ္တိဝါဒီဆရာတို့သည်၊ အာဟု-ကုန်ပြီ။) [“ပု+ရိ+သော”ဟု ရွတ်ဆိုခိုက်၌ တစ်လုံး တစ်လုံးသည် ပရမတ္ထသဒ္ဓါ၊ “ပုရိသော”ဟု ပြီးသောအခါ ပညတ္တိသဒ္ဓါဟု ခွဲရပုံကိုသတိပြုပါ။]

စ-ကား၊ (ပဋိဝေဓမှတစ်ပါး ဂမ္ဘီရဘာဝကား၊) တီသုပိ-သုံးပုံလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဧတေသု-ဤပိဋကတို့၌၊ ဧတေ ဓမ္မတ္ထဒေသနာပဋိဝေဓာ-ဤဓမ္မအတ္ထ၊ ဒေသနာ၊ ပဋိဝေဓတို့သည်၊ [ဂမ္ဘီရာ၌ ပဓာန၊ ဒုက္ခောဂါဟာ စသည်၌ အပဓာနစပ်။] ယသ္မာ-ကြောင့်၊ သသာဒီဟိ-ယုန်အစရှိသော သတ္တဝါကလေးတို့သည်၊ မဟာသမုဒ္ဒေါ-မဟာသမုဒ္ဒရာသည်၊ ဝါ-ကို၊ ဒုက္ခောဂါဟောဝိယ စ-ခဲယဉ်းသဖြင့် သက်ဝင်အပ်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဝါ-သက်ဝင်နိုင်ခဲ့သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ အလဘနေယျပ္ပတိဌာဝိယစ-မရအပ်သော ထောက်တည်ရာ ရှိသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဝါ-ထောက်တည်ရာ မရနိုင်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ တထာ-တူ၊) မန္တ ဗုဒ္ဓိဟိ-နဲ့သော ပညာရှိသူတို့သည်၊ ဝါ-ပညာနဲ့သူလူပြုန်းတို့သည်၊ ဒုက္ခောဂါဟာ စ-ခဲယဉ်းသဖြင့် သက်ဝင်အပ်ကုန်သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ-သက်ဝင်နိုင်ခဲ့ကုန် သည်လည်းကောင်း၊ အလဘနေယျပ္ပတိဌာစ-မရအပ်သော ထောက်တည်ရာ ရှိကုန်သည် လည်းကောင်း၊ ဝါ-ထောက်တည်ရာ မရနိုင်ကုန်သည်လည်းကောင်း၊ (ဟောန္တိ-ကုန်၏၊) တသ္မာ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ မဟာသမုဒ္ဒရာဝယ် ယုန်သူငယ်အလား မန္တဗုဒ္ဓိတို့ ဒုက္ခောဂါဟာ အလဘနေယျပ္ပတိတို့၏အဖြစ်ကြောင့်၊) ဂမ္ဘီရာ-နက်နဲ ခက်ခဲကုန်၏၊ ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ ဧတ္ထ-ဤသုံးပုံသော ပိဋကတို့တွင်၊ ဧကမေကသ္မိ-၌၊ စတုပ္ပိဓောပိ-သော၊ ဂမ္ဘီရဘာဝေါ-ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏။ [ဧဝံ စသည်ကား နိဂုံးဝါကျ။]

အပရော နယော-တစ်နည်းကား၊ (တစ်နည်း) (ပုဗ္ဗနယတော-ရှေ့နည်းမှ၊) အပရော-တစ်ပါးသော၊ နယော-နည်းကို၊ (မယာ-သည်၊ ဝုစ္စတေ-ဆိုအပ်၏၊ ဝါ-ဆိုဦးအံ့၊) ဓမ္မောတိ-ဓမ္မောဟူသည်ကား၊ ဟေတု-အကြောင်းတည်း၊ (တစ်နည်း) ဟေတု-အကြောင်းသည်၊ ဓမ္မောတိ-ဓမ္မ မည်၏၊ ဟိ-သာဓကကား၊ ဟေတုမှ ဉာဏ် ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါတိ-ဟူသော၊ ဧတံ (သုတ္တံ)-ဤပါဠိတော်ကို၊ (ဘဂဝတာ-သည်၊ ဝုတ္တံ-ပြီ၊) (တစ်နည်း) (ကသ္မာ-ကြောင့်၊) ဟေတု-သည်၊ ဓမ္မောတိ-မည်၏၊ (ဣတိ-သို့၊) ဝိညာယတိ-သိအပ်သနည်း၊) ဟိ(ယသ္မာ)-ကြောင့်၊ ဟေတုမှ ဉာဏ် ဓမ္မ

အပရော နယော။ ။အကြောင်း အကျိုး တစ်မျိုးမျိုးကို လဲလိုလျှင် “ဝါ”ဟုဖြစ်စေ၊ “အထဝါ”ဟုဖြစ်စေ ထားလေ့ရှိ၏၊ အကြောင်းအကျိုး နှစ်မျိုးလုံးကို လဲလိုရာ၌ကား “အပရော နယော”ဟု ထားလေ့ရှိ၏၊ ဤသို့ ရှေးဆရာတို့ ယူကြသောနည်းသည် ဤနေရာ၌ ကိုက်ညီ ပေ၏၊ ဘာကြောင့်နည်း၊ ဓမ္မအတွက် ပါဠိဟူသော အနက်မှတစ်ပါး အကြောင်းဟူသော အနက်ကိုလည်းကောင်း၊ အတ္ထအတွက် အဘိဓမ္မေယျ (ဟောနက်)ဟူသော အနက်မှတစ်ပါး ဖလ (အကျိုး)ဟူသော အနက်ကိုလည်းကောင်း နှစ်မျိုးစုံလဲ၍ပြသောကြောင့်တည်း။

[ဆောင်] ကြောင်းကျိုးနှစ်ခု၊ တစ်ခုခု၊ လဲမှု ဝါ-ထဝါ၊
 ကြောင်းကျိုးနှစ်ပါး၊ လဲလိုငြား၊ ထားကြ အပရောသာ။

ဝုတ္တံ-ပြီ၊ တသွာ-ကြောင့်၊) ဟေတု-သည်၊ ဓမ္မောတိ-မည်၏၊ (ဣတိ-သို့၊ ဝိညာယတိ-၏၊) [နောက်၌လည်း ဤအတိုင်း နှစ်နည်းပေးနိုင်သည်၊ ဟေတုမှိ-အကြောင်း၌၊ ဉာဏ်-သိတတ်သောဉာဏ်သည်၊ ဓမ္မပဋိသန္ဓိဒါ-မည်၏၊- ပဋိသန္ဓိဒါဝိဘင်း၌ လာသော ပါဠိတော်။] အတ္ထောတိ-ကား၊ ဟေတုဖလံ-အကြောင်း၏အကျိုးတည်း၊ ဟိ- သာဓကကား၊ ဟေတုဖလေ ဉာဏ် အတ္ထပဋိသန္ဓိဒါတိ- ဟူသော၊ ဧတံ (သုတ္တံ)-ကို၊ (ဘဂဝတာ-သည်၊ ဝုတ္တံ-ပြီ၊) [ဟေတုဖလေ-အကြောင်း၏အကျိုး၌၊ ဉာဏ်-သိတတ်သောဉာဏ်သည်၊ အတ္ထပဋိသန္ဓိဒါ-မည်၏၊] ဒေသနာတိ-ကား၊ ပညတ္တိ-ပရမတ္ထသဒ္ဓ ဟူသောပညတ်တည်း၊ ဝါ-နာမပညတ်တည်း၊ ယထာဓမ္မံ-အကြင် အကြင် အဝိဇ္ဇာ အစရှိသော အကြောင်းသဘော၊ သင်္ခါရ အစရှိသော အကျိုးသဘော၌၊ ဝါ-အဝိဇ္ဇာ အစရှိသော အကြောင်းသဘော၊ သင်္ခါရ အစရှိ သော အကျိုးသဘောအားလျော်စွာ၊ ဓမ္မာဘိလာပေါ-မဖောက်မပြန် မှန်ကန် သော အနက်သို့ ရွေးချွတ်ဆိုအပ်သော ပရမတ္ထသဒ္ဓတည်း၊ ဣတိ အယံ-ဤ ဆိုအပ်ပြီးကား၊ အဓိပ္ပာယော-မိမိ၏အလိုတည်း၊ [ပါရာဇိကဏ်ဘာသာမီကာ၌ “မှန်ကန်စွာ” ဟု ကြိယာဝိသေသနအနက် ပေးခဲ့၏၊ ဤ၌ “ဓမ္မော အဝိပရိတော သဘာဝဘူတော အဘိလာပေါ” ဟူသော မီကာနှင့်အညီ ပေးပါသည်။] ဝါ-တစ်နည်း၊ အနုလောမပဋိလောမသင်္ခေပဝိတ္ထာရာဒိဝသေန-အနုလုံ၊ ပဋိလုံ၊ အကျဉ်း၊ အကျယ် အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ကထနံ-ဟောပြောကြောင်း ဖြစ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်တည်း။

ပဋိဝေဓောတိ-ကား၊ အဘိသမယော-အဘိသမယတည်း၊ [နောက်၌ တရား ကိုယ်အားဖြင့် အကျယ်လာမည်ဖြစ်၍ အကျဉ်းပေးလိုက်သည်။] သောစ-ထိုအဘိ သမယသည်လည်း၊ လောကီယလောကုတ္တ ရော-လောကီ၊ လောကုတ္တရာဖြစ်သော၊

အနုလောမကထနံ။ ။ဤဝါကျသည် ပါရာဇိကဏ်အဋ္ဌကထာ၌ မပါ၊ ဒေသနာအရ ဟောကြောင်းဖြစ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို တစ်နည်းကောက်ပုံကို ပြသောစကားတည်း၊ “ဒေသိ ယတိ သမုဋ္ဌာပိယတိ သဒ္ဓေါ ဧတာယာတိ ဒေသနာ”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုခဲ့သည့်အားလျော်စွာ ဟောကြောင်းစိတ္တုပ္ပါဒ်ရအောင် “ကထိယတိ အတ္ထော ဧတေနာတိ ကထနံ”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုရ သည်၊ အနုလောမ၊ ပဋိလောမကား ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၌ “အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ”စသော အနုလောမ၊ “အဝိဇ္ဇာယတွေဝ အသေသဝိရာဂနိရောဓာ သင်္ခါရနိရောဓာ”စသော ပဋိလောမနည်းကို ရည်ရွယ်၍ ဆိုအပ်သောစကားတည်း၊ ထိုပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၌ပင် အဝိဇ္ဇာကို အကျဉ်းတစ်မျိုး အကျယ်တစ်မျိုး ဟောတော်မူအပ်သော စကားကို ရည်ရွယ်၍ “သင်္ခေပ၊ ဝိတ္ထာရ”ဟု ဆိုသည်၊ အာဒိဖြင့် “ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၌လာသော ဧကတ္တနည်း နာနတ္တနည်း အဗျာပါရနည်း ဧဝံ ဓမ္မတာနည်း စသည်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ နိတတ္တနည်း နေယျတ္တနည်း စသည်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ နေတ္တိ၌ လာသော နန္ဒိယာဝတ္တနည်း စသည်တို့ကိုလည်းကောင်း သိမ်းယူရသည်”ဟု မီကာသစ် ဖွင့်သည်။

ဝိသယတောစ-အာရုံအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အသမ္မောဟတောစ-မတွေ
ဝေခြင်း အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အတ္ထာနုရူပံ-သင်္ခါရစသော အကျိုးတရား
အားလျော်စွာ၊ ဓမ္မေသု-အဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတရားတို့၌ လည်းကောင်း၊
ဓမ္မာနုရူပံ-အဝိဇ္ဇာ စသောအကြောင်းတရားအားလျော်စွာ၊ အတ္ထေသု-
သင်္ခါရစသော အကျိုးတရား တို့၌လည်းကောင်း၊ ပညတ္ထိပထာနုရူပံ-
ဟောဖော်ပညတ်ခြင်း၏အကြောင်းအား လျော်စွာ၊ ပညတ္ထိသု-
ဒေသနာဟူသော သဒ္ဓပညတ်တို့၌လည်းကောင်း၊ ဝါ-ဒေသနာဟူသော
နာမပညတ်တို့၌လည်းကောင်း၊ အဝဗောဓော-ထိုးထွင်း၍ သိတတ်သော
ဉာဏ်တည်း၊ ဝါ-ထိုထွင်း၍ သိကြောင်းဉာဏ်တည်း၊ ဝါ-တစ်နည်း၊
တတ္ထတတ္ထ-ထိုထို ပိဋက၌၊ ဝါ-ထိုထိုပါဠိရပ်၌၊ [တတ္ထတတ္ထာတိ တသ္မိံ တသ္မိံ
ပိဋကေ၊ ပါဠိပဒေသေဝါ-ဋီကာသစ်] တေသံ တေသံ ဝုတ္တဓမ္မာနံ-ထိုထိုဟော
တော်မူအပ်သော ရုပ်၊ ဝေဒနာ၊ သညာ၊ သင်္ခါရ၊ ဝိညာဉ်၊ နိဗ္ဗာန်ဟူသောတရား
တို့၏၊ ပဋိဝိဇ္ဈိတဗျော-ထိုးထွင်း၍ သိထိုက်သော၊ သလက္ခဏသင်္ခါတော-မိမိ
မိမိတို့၏ ရူပန၊ ဝေဒိယန စသော လက္ခဏာဟု ဆိုအပ်သော၊ အဝိပရိတ
သဘာဝေါ-မဖောက်မပြန် ဟုတ်မှန်သောသဘောသည်၊ (ပဋိဝေဓော-မည်၏။)
[ဤဝါကျလည်း ပါရာဇိကဏ်အဋ္ဌကထာ၌ မပါ၊ “ပဋိဝိဇ္ဈိယတိ-ထိုးထွင်း၍
သိအပ်၏၊ ဣတိ ပဋိဝေဓော”ဟု ဝစနတ္ထပြုလျှင် ထိုထိုရုပ် အစရှိသည်တို့၏
ထိုးထွင်း၍ သိအပ်သောသဘော ရ၏။]

ဣဒါနိ- ၌၊ [ဂမ္ဘီရဘာဝေါ ဝေဒိတဗျော၌ စပ်၊] ယသ္မာ- ကြောင့်၊ ဧတေသု
ပိဋကေသု-တို့၌၊ ယံယံ ဓမ္မဇာတံ ဝါ-အကြင် အကြင် အဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်း
အပြားသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ-အကြင် အကြင် အဝိဇ္ဇာ စသော ဖြစ်သမျှ
အကြောင်းသည်လည်းကောင်း၊ ယံယံ အတ္ထဇာတံဝါ-အကြင်အကြင် သင်္ခါရ
စသော အကျိုးအပြားသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ-အကြင်အကြင် သင်္ခါရ စသော
ဖြစ်သမျှ အကျိုးသည်လည်းကောင်း၊ ယထာ ယထာ-အကြင် အကြင်အပြား
အားဖြင့်၊ ဉာပေတဗျော-သိစေထိုက်သော၊ (သိစေလိုရင်း ဖြစ်သော၊) အတ္ထော-
အနက်သည်၊ သောတူနံ-တရားနာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ ဝါ-စာသင်သားတို့၏၊
ဉာဏဿ-၏၊ အဘိမုခေါ-ရှေးရှုသည်၊ ဟောတိ-၏၊ တထာ တထာ-ထိုထို
အပြားအားဖြင့်၊ (သောတုတို့ဉာဏ်၏ ရှေးရှုဖြစ်လောက် အောင်သော
ထိုထိုအပြားအားဖြင့်) တဒတ္ထဇောတိကာ-ထို အနက် အဓိပ္ပာယ်ကို ထွန်းပြ
တတ်သော၊ ယာ စ အယံ ဒေသနာ-အကြင်ဒေသနာ သည်လည်းကောင်း၊
ဧတ္ထ-ဤပိဋကတွင် ပါဝင်သော ဓမ္မ၊ အတ္ထ၊ ဒေသနာတို့၌၊ အဝိပရိတာဝ
ဗောဓသင်္ခါတော-မဖောက်မပြန် ထိုးထွင်း ၍ သိတတ်သော ဉာဏ်ဟု ဆိုအပ်
သော၊ ယောစ ပဋိဝေဓော-သည်လည်း ကောင်း၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ (ဧတ္ထ ဧတေသု
ပိဋကေသု-တို့၌) တေသံ တေသံ ဓမ္မာနံ-ထိုထို ရုပ်၊ ဝေဒနာ၊ သညာ၊
သင်္ခါရ၊ ဝိညာဉ်၊ နိဗ္ဗာန်ဟူသော တရားတို့၏၊ ပဋိဝိဇ္ဈိတဗျော-သော၊
သလက္ခဏ

သင်္ခါတော-သော၊ ယော စ အဝိပရိတသဘာ ဝေါ-အကြင် မဖောက်မပြန် ဟုတ်မှန်သောသဘောသည်လည်းကောင်း၊ (အတ္ထိ)၊ ဧတံ သဗ္ဗမိ-ဤအလုံးစုံ သော ဓမ္မ၊ အတ္ထ၊ ဒေသနာ၊ ပဋိဝေဓအပေါင်းသည်လည်း၊ ဝါ-ကိုလည်း၊ အနုပဓိတကုသလသမ္ဘာရေဟိ-မဆည်းပူးအပ်သော ကုသိုလ် အဆောက်အဦ ရှိကုန်သော၊ ဒုပ္ပညေဟိ-ပညာမဲ့သူ လူပြိန်းတို့သည်၊ သဿာဒီဟိ-တို့သည်၊ မဟာသမုဒ္ဒေါ-သည်၊ ဝါ-ကို၊ (ဒုက္ခောဂါဟော)ဝိယစ-သို့လည်းကောင်း၊ ဝါ- သို့လည်းကောင်း၊ (အလဘနေယျပ္ပတိဋ္ဌော)ဝိယစ-သို့လည်းကောင်း၊ ဝါ- သို့လည်းကောင်း၊ (တထာ-တူ) ဒုက္ခောဂါဟံစ အလဘနေယျပ္ပတိဋ္ဌံစ ဟောတိ၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ မဟာသမုဒ္ဒရာဝယ် ယုန်သူငယ်အလား ဒုပ္ပညတို့ ဒုက္ခော ဂါဟ အလဘနေယျပ္ပတိဋ္ဌတို့၏အဖြစ်ကြောင့်)၊ ဂမ္ဘီရံ-၏၊ ဧဝမိ-ဤသို့ လည်း၊ ဝါ-ဤနည်းအားဖြင့်လည်း၊ ဧတ္ထ-တွင်၊ ဧကမေကသ္မိ-၌၊ စတုဗ္ဗိဓောဝိ- သော၊ ဂမ္ဘီရဘာဝေါ-ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏။

စ-နိဂုံးကို ဆိုဦးအံ့၊ (တစ်နည်း) စ-ဆက်၊ ဧတ္တာဝတာ-“တောနိ ဟိ တိကံ ပိဋကနိ”အစ “ဂမ္ဘီရဘာဝေါ ဝေဒိတဗ္ဗော” အဆုံးရှိသော ဤစကားအပိုင်း အခြားဖြင့်၊ (တစ်နည်း) ဧတ္တာဝတာ - ဤမျှ အတိုင်းအရှည်ရှိသော သဒ္ဒါအစဉ် အနက်အစဉ်ဖြင့်၊ ဒေသနာသာသနကထာ ၊ပေ၊ ပရိဒီပယေတိ- ဒေသနာ ၊ပေ၊ပရိဒီပယေဟူသော၊

ဒုပ္ပညေဟိ။ ။“အနုပဓိတကုသလသမ္ဘာရေဟိ”ပုဒ်၏အဖွင့်ကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာ ဋီကာ၌ ပြခဲ့ပြီ၊ “ဒုပ္ပညေဟိ”ကိုကား “နိပ္ပညေဟိ”ဟု ဋီကာသစ်ဖွင့်၏၊ ထိုသို့ ဖွင့်သဖြင့် ဒုသဒ္ဒါသည် “အဘာဝအနက်ဟော”ဟု သိရ၏၊ ထိုသို့ မဖွင့်လျှင် ဒုသဒ္ဒါ၏ ဒုဌုအနက်ကို ယူ၍ “ဒုပ္ပညေဟိ-မကောင်းသော ပညာရှိသူတို့သည်”ဟုလည်းကောင်း၊ ဒုသဒ္ဒါ၏ ဒုသိတ အနက်ကို ယူ၍ ပညာ၌ စပ်ပြီးလျှင် “ဒုပ္ပညေဟိ-ဖျက်ဆီးအပ်သော ပညာရှိသူတို့ သည်”ဟု လည်းကောင်း အနက်ပေး မှားရာ၏၊ ထို့ကြောင့် ဒုသိလ၌ ဒုသဒ္ဒါသည် ဒုဌုအနက်၊ ဒုသိတ အနက်ကိုမဟောဘဲ အဘာဝအနက်ကို ဟောရသကဲ့သို့၊ ဤ၌လည်း “အဘာဝအနက်ဟော” ဟု သိစေလို၍ “နိပ္ပညေဟိ”ဟု ဖွင့်ရသည်။ [တတောဝ ဒုပ္ပညေဟိ၊ နိပ္ပညေဟိတိ အတ္ထော၊ န ဟိ ပညဝတော ပညာယ ဝါ ဒုဌုဘာဝေါ ဒုသိတဘာဝေါစ သမ္ဘဝတိတိ နိပ္ပညတ္တာယေဝ ဒုပ္ပညာ၊ ယထာ ဒုသိလောတိ၊ - ဋီကာသစ်။]

ဧတ္တာဝတာ။ ။“ဧတ္တာဝတာစ”စသော ဝါကျကို နိဂုံးဟု ယူရိုးရှိ၏၊ သို့သော် ဧဝံ (ဤဆိုအပ်ဖွင့်အပ်ပြီးသော အစဉ်ဖြင့်) ပဌမဂါထာယ အနန္တံ (မယုတ်လျော့အောင်) ပရိပုဏ္ဏံ (ပြည့်စုံစွာ) ပရိဒီပိတတ္ထဘာဝံ (“ပရိဒီပနာ”ဟု စချီသော စကားအားလျော်စွာ ထက်ဝန်းကျင် ပြအပ်ပြီးသော အနက်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကို) ဒေသေန္တော ဧတ္တာဝတာတိအာဒိမာဟ၊ -ဤ ဋီကာသစ် ကျမ်းတက်ပုံအားဖြင့် “ဧတ္တာဝတာ”စသော ဝါကျသည် ပြတ်ပြီးကို ပြန်၍ဆက် သော ဝါကျာရမ္ဘဝါကျဟု ယူစေလိုဟန် တူသည်။ ဆက်ဦးအံ့-“ဧတ္တာဝတာတိ ပရိစ္ဆေဒတ္ထေ နိပါတော၊ ဧတ္ထကေန ဝစနက္ကမေနာတိ အတ္ထော”ဟု ဋီကာသစ်ဖွင့်၏၊ ဤအလို နိပါတ်ပုဒ် ဖြစ်၍ နိဿယ၌ ပထမနည်း ပေးထား၏၊ ဧတံ ဝါ + ပရိမာဏံ ယဿာတိ ဧတ္တာဝံ(အာဝန္တပစ္စည်းကြံ)၊ တေန ဧတပ္ပရိမာဏဝတာ သဒ္ဒတ္ထက္ကမေန

အယံ ဂါထာ-သည်၊ ဝုတ္တတ္ထာဝ-ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီးသောအနက် ရှိသည်သာ၊
ဟောတိ-၏။ [ဝုတ္တော + အတ္တော ဧတိဿာတိ ဝုတ္တတ္ထာ။]

ပန-ကား၊ (ပထမဂါထာ၏ ပရိဒီပနာမှတစ်ပါး ဒုတိယဂါထာ၏ ဝိဘာဝနာ
ကို ဆိုဦးအံ့၊) ပရိယတ္တိဘေဒံ သမ္ပတ္တိံ၊ ပေ၊ တမ္ပံ သဗ္ဗံ ဝိဘာဝယေတိ-
ပရိယတ္တိဘေဒံ၊ ပေ၊ ဝိဘာဝယေဟူသော၊ ဧတ္ထ-ဤဂါထာ၌၊ (ဧဝံ-ဤဆိုအပ်
လတ္တံ့သောနည်းဖြင့်၊ အတ္တော-ကို၊ (တစ်နည်း) ဝိနိစ္ဆယော-ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-
၏၊) [ဧဝံ အတ္တော ဝိနိစ္ဆယောတိ ဝါ သေသော၊ ဋီကာသစ်၊ ပါရာဇိကဏ်
နိဿယ၌ ဤထည့်ပါ၌ ကျန်နေသောကြောင့် ဧတ္ထ၏ စပ်ပုဒ် လိုနေသည်၊]
တိသု- သုံးပုံကုန်သော၊ ပိဋကေသု-တို့တွင်၊ (ဧကမေကသ္မိ-၌) တိဝိဇော-
သုံးပါးအပြားရှိသော၊ ပရိယတ္တိ ဘေဒေါ-သင်ယူပုံ အထူးအပြားကို၊ ဝါ-သင်ယူ
အပ်သော ပါဠိအထူးအပြားကို၊ ဒဌဗ္ဗော-မှတ်ထိုက်၏၊ ဟိ-ချဲ့၊ ပရိယတ္တိယော-
သင်ယူခြင်းတို့သည်၊ ဝါ-သင်ယူ အပ်သော ပါဠိတို့သည်၊ အလဂဒ္ဓူပမာ-
အလဂဒ္ဓူပမာပရိယတ်လည်းကောင်း၊ နိဿရဏတ္တာ-နိဿရဏတ္တာပရိယတ်
လည်းကောင်း၊ ဘဏ္ဍာဂါရိကပရိယတ္တိ-ဘဏ္ဍာဂါရိကပရိယတ်လည်းကောင်း၊
ဣတိ-သို့၊ တိဿော-သုံးမျိုးတို့တည်း၊ တတ္ထ-ထိုသုံးမျိုးသောပရိယတ်တို့တွင်၊
ယာ-အကြင်ပရိယတ်ကို၊ ဝါ-အကြင် သင်ယူအပ်သောပါဠိကို၊ ဒုဂ္ဂဟိတာ-
မကောင်းသဖြင့် သင်ယူအပ်ပြီ၊ ဥပါရမ္ဘာဒိ ဟေတု-ဥပါရမ္ဘာအစရှိသော
အကြောင်းကြောင့်၊ ပရိယာပုဋ္ဌာ-သင်ယူအပ်ပြီ၊ အယံ-ဤပရိယတ်သည်၊ ဝါ-
ဤသင်ယူအပ်သောပါဠိသည်၊ အလဂဒ္ဓူပမာ-အလဂဒ္ဓူပမာပရိယတ်မည်၏၊
ဝါ-မြွေဖမ်းခြင်းဥပမာရှိသော သင်ယူခြင်းမည်၏၊ ဝါ-မြွေဖမ်းခြင်းဥပမာရှိသော
သင်ယူအပ်သော ပါဠိမည်၏၊ ယံ-ယင်းမကောင်း သဖြင့် သင်ယူခြင်းကို၊ [ယန္တိ
ယံ ပရိယတ္တိဒုဂ္ဂဟဏာ၊-ဋီကာသစ်၊] သန္ဓာယ-ရည်ရွယ်တော်မူ၍၊ (ဘဂဝတာ-
သည်၊) သေယျထာပိ၊ ပေ၊ ဓမ္မာနန္တိ-သေယျထာပိ၊ ပေ၊ ဓမ္မာနံဟူသော၊ (ဧတံ
သုတ္တံ-ဤအလဂဒ္ဓသုတ်ကို) ဝုတ္တံ-ဟောတော်မူ အပ်ပြီ။ [မဇ္ဈိမ - ပံ။]

(ဤဆိုအပ်ပြီးသော အတိုင်း အရှည်ရှိသော သဒ္ဓါအစဉ် အနက်အစဉ်အားဖြင့်) ဣတိ
အတ္တော”ဟု ဒုတိယတစ်နည်း ဖွင့်၏၊ ဤအလို ပရိမာဏအဿတ္တိတဒ္ဓိတ်ကြံ၍
ဒုတိယတစ်နည်း ပေးထားသည်။

တိသု ပိဋကေသု။ ။တိသု ပိဋကေသုကို နိဒ္ဒါရဏသမုဒါယအနက်ပေး၍ ဧက
မေကသ္မိဟူသော အဓိကာရပုဒ်၌ စပ်ထိုက်ကြောင်းကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ၌ ပြခဲ့ပြီ၊
တစ်နည်းအားဖြင့် ဝဒန္တပုဂ္ဂိုလ်အလိုအတိုင်း အာဓာရအနက်လည်း ဖြစ်သင့်၏၊ ဤအလို
“တိသု ပိဋကေသု-တို့၌”ဟု အနက်ပေး၍ “တိဝိဇော ပရိယတ္တိဘေဒေါ ဒဌဗ္ဗော”၌
အာဓာရ+ အာဓေယံအဖြစ်ဖြင့် စပ်ပါ။ [အထ ဝါ ဝတ္တိစ္ဆာနုပုဗ္ဗိကတ္တာ သဒ္ဓပဋိပတ္တိယာ
နိဒ္ဒါရဏမိမ အဝတ္ထုကာမေန အာဓာရောယေဝ ဝုတ္တော၊ - ဋီကာသစ်။]

ဘိက္ခဝေ-တို့၊ သေယျထာပိ-ဤသို့ ရံခါ ဖြစ်တန်ရာသော ဥပမာမည်သည် ကား၊ အလဂဒ္ဒတ္တိကော-မြွေဆိုးကို အလိုရှိသော၊ ဝါ-မြွေဆိုးဖြင့် အလိုရှိသော၊ အလဂဒ္ဒဂဝေသိ-မြွေဆိုးကို ရှာလေ့ရှိသော၊ [တဿိလတ္တ ဣပစ္စည်း၊] ပုရိသော-သည်၊ အလဂဒ္ဒပရိယေသနံ-မြွေဆိုးကို ရှာမှီးခြင်းငှာ၊ စရမာနော-လှည့်လည် သည်၊ (အဿ-ဖြစ်ရာ၏၊) [ပရိကပ္ပောပမာဖြစ်၍ “အဿ”ဟု ပရိကပ္ပကြိယာ ထည့်သည်၊] သော-ထိုယောက်ျားသည်၊ မဟန္တံ-ကြီးစွာသော၊ အလဂဒ္ဒ-မြွေဆိုးကို၊ ပဿေယျ-တွေ့ရာ၏၊ တမေနံ-မြွေဆိုးကို၊ ဝါ-၏၊ ဘောဂေဝါ-ကိုယ်၌သော် လည်းကောင်း၊ ဝါ-ကိုယ်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ နဂုံဋ္ဌေဝါ-အမြီး၌သော်လည်း ကောင်း၊ ဝါ-ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဂဏေယျ-ဖမ်းကိုင်ရာ၏၊ [ဘောဂေဝိ သရီရေ၊] တဿ-ထိုမြွေဖမ်းသမားယောက်ျား၏၊ သော အလဂဒ္ဒေါ-သည်၊ ပဋိ ပရိဝတ္တိတွာ-ပြန်လည်၍၊ ဟတ္ထေဝါ-လက်၌သော် လည်းကောင်း၊ ဗာဟာယံဝါ-လက်မောင်း၌သော်လည်းကောင်း၊ အညတရသ္မိ-အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော၊ အင်္ဂပစ္စင်္ဂေဝါ-အင်္ဂါကြီးငယ်၌သော် လည်းကောင်း၊ [ဟတ္ထဗာဟမ္ပ ကြွင်းသမျှကို “အညတရအင်္ဂပစ္စင်္ဂ”ဟု ဆိုသည်။] ခံသေယျ-ကိုက်ရာ၏၊ [“အလဂဒ္ဒေါ-မြွေဟောက်”ဟု ပေးကြသော အနက်ကို မြွေဟောက်က ပြန်၍ ကိုက်လေ့မရှိ သောကြောင့် စဉ်းစားပါ။] သော-ထိုမြွေဖမ်းသမားယောက်ျားသည်၊ တတော နိဒါနံ-ထိုမြွေကိုက်ခြင်း ဟူသော အကြောင်းရှိသော၊ မရဏံဝါ-သေခြင်းသို့သော် လည်းကောင်း၊ မရဏမတ္တံ-သေခြင်းဟူသော အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ဝါ-သေလု မတ္တဖြစ်သော၊ ဒုက္ခံဝါ-ဆင်းရဲသို့သော်လည်းကောင်း၊ နိဂစ္ဆေယျ-ရောက်ရာ၏၊ တံ-ထိုသို့ မြွေကိုက်ခံရခြင်း၊ မရဏ မရဏမတ္တဒုက္ခသို့ ရောက်ရခြင်းသည်၊ ကိဿဟေတု-အဘယ်အကြောင်းကြောင့်နည်း၊ ဘိက္ခဝေ-တို့၊ အလဂဒ္ဒဿ-၏၊ ဝါ-ကို၊ ဒုဂ္ဂဟိတတ္တာ-မကောင်းသဖြင့် ဖမ်းယူအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် တည်း။ (အဖမ်းမတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။)

ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ဧဝမေ ခေါ-ဤအတူသာလျှင်၊ ဣဓ-ဤသာသနာတော်၌၊ ဧကဓ္မေ-အချို့ကုန်သော၊ မောယပုရိသာ-အနှစ်မမှီး အချည်းနှီးသောယောက်ျား တို့သည်၊ ဝါ-အလကားယောက်ျားတို့သည်၊ ဓမ္မံ-ပါဠိကို၊ ပရိယာပုဏန္တိ-သင်အံ လေ့ကျက် ဆောင်ရွက်မှတ်သားကြကုန်၏၊ [ဓမ္မန္တိ ပါဠိဓမ္မံ-ဋီကာ၊

တတောနိဒါနံ။ ။ဤ “တတောနိဒါနံ”ပုဒ်၏ မရဏံ မရဏမတ္တံ ဒုက္ခံ၌ စပ်ရသော ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်ဖြစ်ပုံကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ၌ ပြခဲ့ပြီ၊ “ဟေတွတ္ထေ စ ပစ္စတ္တဝစနံ၊ ကာရဏတ္ထေ နိပါတပဒမေတန္တိပ ဝဒန္တိ”ဟု ဋီကာသစ်၌ တစ်နည်းဖွင့်သေး၏၊ ဤအလို “တတောနိဒါနံ”ကို အလုတ္တကမ္မဓာရည်း၊ တစ်နည်း-သမာသ်မဟုတ်၊ ဝါကျဟု ကြံ၍ “ထို မြွေကိုက်ခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်”ဟု ပေးပြီးလျှင် “နိဂစ္ဆေယျ”၌ စပ်ပါ။

ပါဠိဓမ္မသရုပ်ကိုသုတ္တ ဂေယျ စသော အင်္ဂါကိုးပါး ထုတ်ပြသည်။] သုတ္တံ-
 သုတ်ကိုလည်းကောင်း၊ ပေ၊ ဝေဒလ္လံ-ကိုလည်းကောင်း၊ ပရိယာပုဏန္တိ-ကုန်၏။
 တေ-ထိုမောဃပုရိသ တို့သည်၊ တံ ဓမ္မံ-ထိုပါဠိကို၊ ပရိယာပုဏ္ဏိ-
 သင်ယူပြီး၍၊ တေသံ ဓမ္မာနံ-ထို ပါဠိတို့၏၊ ပညာယ-ဖြင့်၊ အတ္ထံ-အနက်
 အဓိပ္ပာယ်ကို၊ ဝါ-အကျိုးကို၊ န ဥပ ပရိက္ခန္တိ-မစူးစမ်း မစိစစ်ကြကုန်၊ တေသံ-
 ထိုမောဃပုရိသတို့၏၊ ဝါ-တို့သည်၊ တေ ဓမ္မာ-တို့သည်၊ ပညာယ-ဖြင့်၊ အတ္ထံ-
 ကို၊ ဝါ-ကို၊ အနုပပရိက္ခန္တိ-မစူးစမ်း မစိစစ်ကုန်လတ်သော်၊ [ဂစ္ဆတံကဲ့သို့
 နဝိတဘတ်။] နိဇ္ဈာနံ-အကြွင်းမဲ့ ရှုဆင်ခြင် တတ်သောဉာဏ်ကို၊ န ဓမ္မန္တိ-မခွဲကုန်၊
 [(တစ်နည်း) တေ ဓမ္မာ-တို့သည်၊ ပညာယ-ဖြင့်၊ အတ္ထံ-ကို၊ ဝါ-ကို၊
 အနုပပရိက္ခန္တိ-ကုန်သော၊ တေသံ-တို့၏၊ နိဇ္ဈာနံ-ကို၊ န ဓမ္မန္တိ-ကုန်၊ ဤသို့လည်း
 ပေးပါ။] တေ-ထိုမောဃပုရိသတို့သည်၊ ဥပါရမ္မာ နိသံသာ စေဝ -
 ဥပါရမ္မအကျိုး ရှိကုန်သည်လည်းကောင်း၊ (သူတစ်ပါးတို့ ဝါဒ၌ ကပ်၍ နှိပ်စက်
 ဖျက်ဆီးနိုင်ခြင်းအကျိုး ရှိကုန်သည်လည်းကောင်း၊) ဣတိ -
 ဤသင်ယူအပ်သောပါဠိဖြင့်၊ ဝါဒပုမောက္ခာနိသံသာ စ- သူတစ်ပါးတို့ တင်အပ်
 သော အပြစ်၏ လွတ်ခြင်း အကျိုးရှိကုန်သည်လည်းကောင်း၊ (တစ်နည်း)

အတ္ထံ။ ။ အတ္ထန္တိ စ ယထာဘူတံ ဘာသိတတ္ထံ ပယောဇနတ္ထံ စ သာမညနိဒ္ဒေသေန
 ဧကသေသနယေန ဝါ ဝုတ္တံ-ဋီကာသစ်။ [နား၌ ကြားအပ်သော (သုတိ) အသံအားဖြင့်
 တူသောကြောင့် တစ်ပုဒ်တည်းသာ ညွှန်ပြခြင်းကို “သာမညနိဒ္ဒေသ-တူသည်၏အဖြစ်ဖြင့်
 ညွှန်ပြအပ်သောပုဒ်”ဟု ခေါ်၏။] “အတ္ထံ”ဟု သာမညဆိုထားသောကြောင့်
 သာမညနိဒ္ဒေသ အားဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ “အတ္ထော စ အတ္ထော စ အတ္ထော”ဟု
 ဧကသေသနည်းအားဖြင့် သော်လည်းကောင်း၊ ဘာသိတတ္ထံ (ဟောတော်မူအပ်သော
 ပါဠိတော်၏အနက်ဖြစ်သော အတ္ထံ)ကိုလည်းကောင်း၊ ပယောဇနတ္ထံ (အကျိုးဖြစ်
 သောအတ္ထံ)ကိုလည်းကောင်း နှစ်မျိုးလုံး ယူနိုင်သည်၊ မှန်၏။-ပါဠိတော်ကို ကောင်းစွာ
 မသင်ယူသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ထိုပါဠိတော်၏ အနက်အဓိပ္ပာယ် အမှန်အကန်ကိုလည်း
 မသိနိုင်၊ ထိုပါဠိတော်၏ အကျိုးရကိုလည်း မသိနိုင်ပါ၊ ဤနေရာဝယ် အောက်ပါ ဂါထာကို
 မှတ်ထိုက်၏။

ယံ ပဒံ သုတိသာမညံ၊ အနေကအတ္ထဒီပကံ၊

တံ သာမညနိဒ္ဒေသောတိ၊ ဧကသေသနယောတိ ဝါ။

န နိဇ္ဈာနက္ခမန္တိ။ ။ န နိဇ္ဈာနက္ခမန္တိတိ နိဇ္ဈာနံ နိဿေသေန ပေက္ခနံ ပညံ န ဓမ္မန္တိ၊
 (နိကို “နိဿေသ”ဟု ဖွင့်၍ ဈာန်ကို “ပေက္ခနံ”ဟု ဖွင့်သည်၊) ဈေသဒ္ဒေါဟိ ဣဓ ပေက္ခနေ
 ယေဝ၊ န စိန္တနဈာယနေသု၊ တံ စ ဉာဏပေက္ခနမေဝ၊ န စက္ခပေက္ခနံ၊ အာရမဏူပ
 နိဇ္ဈာနမေဝ ဝါ၊ န လက္ခဏပနိဇ္ဈာနံ၊ တသ္မာ ပညာယ ဒိသ္မာ ရောစေတွာ ဂဟေတဗ္ဗာ န
 ဟောန္တိတိ အဓိပ္ပာယော ဝေဒိတဗ္ဗော၊ နိဿေသေန ဈာယတေ ပေက္ခတေတိ ဟိ နိဇ္ဈာနံ၊
 သန္တိဝသေန အနုဿရလောပေါ နိဇ္ဈာနက္ခမန္တိတိ၊ (သန္တိစပ်၍ ကဒ္ဒေဘော်လာသဖြင့်
 နိဂ္ဂဟိတံ ချေထားသည်၊) နိဇ္ဈာနံ ဓမ္မန္တိတိပိ ပါဠော (သန္တိမစပ်ဘဲလည်း ပါဠိရှိ၏) ပညာကို
 မခွဲပုံကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။

ဣတိဝါဒပုမောက္ခာနိသံသာ စ-သုတစ်ပါးတို့ တင်အပ်သော ထိုထို အပြစ်၏ လွတ်ခြင်း အကျိုးရှိကုန်သည်လည်းကောင်း၊ [“ထိုထို အပြစ်ကို လွတ်စေခြင်း” ဟုလည်း မီကာသစ်ဖွင့်သေး၏။] (ဟုတွာ)၊ ဓမ္မ-ကို၊ ပရိယာပုဏန္တိ-ကုန်၏။

စ-ဆက်ဦးအံ့၊ ယဿ-အကြင်သီလစသည်ကို ဖြည့်ကျင့်ခြင်း၏၊ ဝါ-အကြင် မဂ် ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်၏၊ အတ္ထာယ-အကျိုးငှာ၊ (ကုလပုတ္တာ-တို့သည်၊) ဓမ္မ-ကို၊ ပရိယာပုဏန္တိ-ကုန်၏၊ အဿ ဓမ္မဿ-ထိုပါဠိဓမ္မ၏၊ တဉ္စ အတ္ထံ-ထိုသီလာဒိ ပရိပူရဏအကျိုးကိုလည်း၊ ဝါ-ထိုမဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်အကျိုးကိုလည်း၊ (ဧတေ ဒုဂ္ဂဟိတ ဂ္ဂါဟိနော-ထိုမကောင်းသဖြင့် သင်ယူအပ်သည် မည်လောက်အောင် သင်ယူကြ သော မောဃပုရိသတို့သည်၊) နာနဘောန္တိ-မခံစားကြရကုန်၊ (တစ်နည်း) စ-ဆက်၊ ယဿ-အကြင် ဥပါရမ္ဘ၊ ဣတိဝါဒပုမောက္ခ၏၊ အတ္ထာယ-ငှာ၊ ဓမ္မ-ကို၊ ပရိယာပုဏန္တိ-ကုန်၏၊ အဿ-ထိုပါဠိဓမ္မ၏၊ တဉ္စ အတ္ထံ-ထိုဥပါရမ္ဘ၊ ဣတိဝါဒ ပုမောက္ခအကျိုးမျှကိုလည်း၊ (ဧတေ ဒုဂ္ဂဟိတဂ္ဂါဟိနော-တို့သည်၊) နာနဘောန္တိ-ကုန်၊ တေသံ-ထိုမောဃပုရိသတို့၏၊ ဝါ-တို့သည်၊ ဒုဂ္ဂဟိတာ-မကောင်းသဖြင့် သင်ယူအပ်ကုန်သော၊ တေ ဓမ္မာ-ထိုပါဠိတို့သည်၊ ဒီယရတ္တံ-ရှည်စွာသောညဉ့် ပတ်လုံး၊ အဟိတာယ-စီးပွားမဲ့အလိုငှာ၊ ဒုက္ခာယ-ဆင်းရဲခြင်းငှာ၊ သံဝတ္တန္တိ-ကုန်၏၊ တံ-ထိုသို့ ဖြစ်ရခြင်းသည်၊ (ထိုဆိုအပ်ပြီးသော အကျိုးကို မခံစားရခြင်း၊ အဟိတဒုက္ခ အကျိုးငှာ ဖြစ်ရခြင်းသည်၊) ကိဿဟေတု-အဘယ်အကြောင်း ကြောင့်နည်း၊ ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ဓမ္မာနံ-ပါဠိတို့၏၊ ဝါ-တို့ကို၊ ဒုဂ္ဂဟိတတ္တာ-မကောင်း သဖြင့် သင်ယူအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ [တံတိ ယထာဝုတ္တဿ အတ္တဿ အနန္တဘဝနံ၊ တေသဉ္စ ဓမ္မာနံ အဟိတာယ ဒုက္ခာယ သံဝတ္တနံ ပရာမသတိ၊ - မီကာသစ်။]

ပန-ကား၊ (အလဂဒ္ဒူပမာပရိယတ္တိမှတစ်ပါး နိဿရဏတ္တာပရိယတ္တိကား၊) ယာ-အကြင်ပရိယတ်ကို၊ (အကြင် သင်ယူခြင်းကို၊ ဝါ-အကြင် သင်ယူအပ်သော ပါဠိကို၊) သုဂ္ဂဟိတာ-ကောင်းစွာ သင်ယူအပ်ပြီ၊ သီလက္ခန္ဓာဒိ ပါရိပူရိယေဝ-သီလက္ခန္ဓ အစရှိသော ဂုဏ်ကျေးဇူး၏ ပြည့်စုံသည်၏အဖြစ်ကိုသာ၊ အာကဓံ မာနေန - လိုလား တောင့်တသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ပရိယာပုဏှာ - သင်ယူအပ်ပြီ၊ ဥပါရမ္ဘာဒိဟေတု - ဥပါရမ္ဘ အစရှိသော အကြောင်းကြောင့်၊ န ပရိယာပုဏှာ-

အဟိတာယ ဒုက္ခာယ။ ။ “တေ ဓမ္မာ အဟိတာယ ဒုက္ခာယ သံဝတ္တန္တိ”အရ ဖလူပစာ ဖြစ်ပုံကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာမီကာ၌ ရေးခဲ့ပြီ၊ ဖလူပစာ၏ ဥပမာကား- “ယတမာယု၊ ဒဓိဗလံ”တည်း၊ ထောပတ်စား၍ အသက်ရှည်သောကြောင့် အကျိုးအသက်၏ အမည်ကို အကြောင်းထောပတ်၌ တင်စား၍ “ထောပတ်သည် အသက်”ဟု ဆိုထားသကဲ့သို့လည်း ကောင်း၊ နို့ဓမ်းသောက်၍ အားရှိသောကြောင့် အကျိုးအား၏အမည်ကို အကြောင်းနို့ဓမ်း၌ တင်စား၍ “နို့ဓမ်းသည်+အား”ဟု ဆိုထားသကဲ့သို့လည်းကောင်းတည်း။

သင်ယူအပ်သည်မဟုတ်၊ အယံ-ဤပရိယတ်သည်၊ ဝါ-ဤသင်ယူခြင်းသည်၊ ဝါ-ဤသင်ယူအပ်သောပါဠိသည်၊ နိဿရဏတ္တာ-နိဿရဏတ္တာပရိယတ်မည်၏၊ ဝါ-သံသရာဝဋ်၊ ဘဝညွတ်မှ၊ လွတ်မြောက်ခြင်းအကျိုးရှိသောသင်ယူခြင်းမည်၏၊ ဝါ-သံသရာဝဋ်၊ ဘဝညွတ်မှ၊ လွတ်မြောက်ခြင်းအကျိုးရှိသောသင်ယူအပ်သော ပါဠိမည်၏၊ ယံ-ယင်းကောင်းစွာသင်ယူခြင်းကို၊ ဝါ-ယင်းကောင်းစွာ သင်ယူအပ်သော ပါဠိကို၊ သန္ဓာယ-၍၊ သေ တေ ဓမ္မာ၊ ပေ၊ ဓမ္မာနန္တိ-ဟူသော၊ (ဧတံ သုတ္တံ-ဤပါဠိကို၊ ဘဂဝတာ-သည်၊) ဝုတ္တံ-ပြီ၊ [တေသံ-ထိုအမျိုးကောင်းသားတို့၏၊ ဝါ-တို့သည်၊ သုဂ္ဂဟိတာ-ကုန်သော၊ တေ ဓမ္မာ-တို့သည်၊ ဒီဃရတ္တံ-လုံး၊ ဟိတာယ-စီးပွားအလိုငှာ၊ သုခါယ-ငှာ၊ သံဝတ္တန္တိ-ကုန်၏၊ တံ-ထိုသို့ ဖြစ်ရခြင်းသည်၊ (ထိုသို့ ကောင်းကျိုးရ၍ ဟိတသုခအကျိုးငှာ ဖြစ်ရခြင်းသည်၊) ကိဿဟေတု၊ ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ဓမ္မာနံ-တို့၏၊ ဝါ-တို့ကို၊ သုဂ္ဂဟိတတ္တာ-ကောင်းစွာ သင်ယူအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။]

ပန-ကား၊ (နိဿရဏတ္တာပရိယတ္တိမှတစ်ပါး ဘဏ္ဍာဂါရိကပရိယတ္တိကား၊) ယံ-အကြင်ပရိယတ်ကို၊ ဝါ-အကြင်ပါဠိကို၊ ပရိညာတက္ခန္ဓော-ပိုင်းခြား၍ သိအပ်ပြီးသော ဒုက္ခသစ္စာဟူသော ခန္ဓာရှိသော၊ ဝါ-ဒုက္ခသစ္စာဟူသော ခန္ဓာကို ပိုင်းခြား၍ သိပြီးသော၊ ပဟိနကိလေသော-ပယ်အပ်ပြီးသော သမုဒယသစ္စာဟူသော ကိလေသာရှိသော၊ ဝါ-သမုဒယသစ္စာဟူသော ကိလေသာကို ပယ်ပြီးသော၊ ဘာဝိတမဂ္ဂေါ-မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်စေအပ်ပြီးသော မဂ္ဂသစ္စာရှိသော၊ ဝါ-မဂ္ဂသစ္စာ ကို ဖြစ်စေပြီးသော၊ ပဋိဝိဒ္ဓါကုပ္ပော-ထိုးထွင်း၍ သိအပ်ပြီးသော အရဟတ္တဖိုလ် ရှိသော၊ ဝါ-အရဟတ္တဖိုလ်ကို ထိုးထွင်း၍ သိပြီးသော၊ သစ္စိကတနိရောဓော-မျက်မှောက်ပြုအပ်ပြီးသော နိရောဓသစ္စာရှိသော၊ ဝါ - နိရောဓသစ္စာကို မျက်မှောက်ပြုပြီးသော၊ ဒီဏာသဝေါ-ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ကေဝလံ-ဥပါရမ္ဘ စသည်မဖက် သက်သက်၊ ပဝေဏီပါလနတ္ထာယ-တရားတော်၏အစဉ်အဆက်ကို စောင့်ရှောက်ခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဝံသာနုရက္ခဏတ္ထာယ-မြတ်စွာဘုရား၏ အနွယ် တော်ကို စောင့်ရှောက်ခြင်းအကျိုးငှာ၊ ပရိယာပုဏာတိ-သင်ယူ၏၊ အယံ-ဤ ပရိယတ်သည်၊ ဝါ-ဤသင်ယူခြင်းသည်၊ ဝါ-ဤသင်ယူအပ်သောပါဠိသည်၊ ဘဏ္ဍာဂါရိကပရိယတ္တိ-ဘဏ္ဍာဂါရိကပရိယတ် မည်၏၊ ဝါ-ဘဏ္ဍာတိုက်စိုးနှင့်တူသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏ သင်ယူခြင်း မည်၏၊ ဝါ-ဘဏ္ဍာတိုက်စိုးနှင့်တူသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏ သင်ယူအပ်သောပါဠိ မည်၏၊ ဣတိ-ပရိယတ္တိဘေဒ အပြီးတည်း။

ပန-ကား၊ (ပရိယတ္တိဘေဒဟူသော သင်္ခေပ၏ ဝိတ္ထာရမှတစ်ပါး သမ္ပတ္တိဟူသော သင်္ခေပ၏ ဝိတ္ထာရကား၊) ဝိနယေ-ဝိနည်းပိဋက၌၊ သုပ္ပဋိပန္နော-ကောင်းစွာ ကျင့်သော၊ ဘိက္ခု-သည်၊ သီလသမ္ပဒံ (သီလသမ္ပတ္တိ)-သီလ၏ ပြည့်စုံခြင်းကို၊

နိဿာယ-မှီ၍၊ (ပကတူပနိဿယပြု၍) တိဿော-ကုန်သော၊ ဝိဇ္ဇာ-တို့သို့၊ ပါပုဏာတိ-ရောက်၏။ (ကသွာ-ကြောင့်၊ ဝိနယေ-၌၊ သုပ္ပဋိပန္နော-သော၊ ဘိက္ခု-သည်၊ သီလသမ္ပဒ်-ကို၊ နိဿာယ-၍၊ တိဿော-ကုန်သော၊ ဝိဇ္ဇာ-တို့သို့၊ ပါပုဏာ တိ-၏၊ ဣတိ-သို့၊ ဝိညာယတိ-သိအပ်သနည်း။) တတ္ထ-ထိုဝိနည်းပိဋက၌၊ တာသံ ယေဝေ-ထိုသုံးပါးသော ဝိဇ္ဇာတို့ကိုသာလျှင်လည်း၊ ပဘေဒဝစနတော-အပြား အားဖြင့် ဟောတော်မူခြင်းကြောင့်၊ (ဝိနယေ သုပ္ပဋိပန္နော ဘိက္ခု သီလသမ္ပဒ် နိဿာယ တိဿော ဝိဇ္ဇာ ပါပုဏာတိ-၏၊ ဣတိ-သို့၊ ဝိညာယတိ-သိအပ်၏။) သုတ္တေ-၌၊ သုပ္ပဋိပန္နော-သော၊ (ဘိက္ခု)၊ သမာဓိသမ္ပဒ်-သမာဓိ၏ ပြည့်စုံခြင်းကို၊ နိဿာယ-၍၊ ဆ-ကုန်သော၊ အဘိညာ-အဘိညာဉ်တို့သို့၊ ပါပုဏာတိ-၏၊ (ကသွာ သုတ္တေ သုပ္ပဋိပန္နော-သော၊ (ဘိက္ခု)၊ သမာဓိသမ္ပဒ်-ကို၊ နိဿာယ-၍၊ ဆ အဘိညာ ပါပုဏာတိ-၏၊ ဣတိ-သို့၊ ဝိညာယတိ-နည်း။) တတ္ထ-ထိုသုတ္တန် ပိဋက၌၊ တာသံယေဝေ-ထို ၆ ပါးသောအဘိညာဉ်တို့ကိုသာလျှင်လည်း၊ ပဘေဒ ဝစနတော-ကြောင့်၊ (သုတ္တေ သုပ္ပဋိပန္နော ဘိက္ခု သမာဓိသမ္ပဒ် နိဿာယ ဆ အဘိညာ ပါပုဏာတိ၊ ဣတိ-သို့၊ ဝိညာယတိ-၏) အဘိဓမ္မေ-၌၊ သုပ္ပဋိပန္နော-သော၊ (ဘိက္ခု-သည်)၊ ပညာသမ္ပဒ်-ပညာ၏ ပြည့်စုံခြင်းကို၊ နိဿာယ-၍၊ စတဿော-ကုန်သော၊ ပဋိသမ္ဘိဒါ-ဒါတို့သို့၊ ပါပုဏာတိ၊ (ကသွာ အဘိဓမ္မေ သုပ္ပဋိပန္နော (ဘိက္ခု)၊ ပညာသမ္ပဒ် နိဿာယ စတဿော ပဋိသမ္ဘိဒါ ပါပုဏာတိ-၏၊ ဣတိ-သို့၊ ဝိညာယတိ-နည်း။) တာသဉ္စ-ထိုလေးပါးသော ပဋိသမ္ဘိဒါတို့ကို လည်း၊ တတ္ထေဝ-ထိုအဘိဓမ္မာပိဋက၌သာ၊ ပဘေဒဝစနတော-ကြောင့်၊ (အဘိ ဓမ္မေ သုပ္ပဋိပန္နော (ဘိက္ခု)၊ ပညာသမ္ပဒ် နိဿာယ စတဿော ပဋိသမ္ဘိဒါ ပါပုဏာတိ၊ ဣတိ-သို့၊ ဝိညာယတိ-၏) ဧဝံ-လျှင်၊ ဧတေသု-ဤသုံးပုံသော ပိဋက တို့၌၊ သုပ္ပဋိပန္နော-သော၊ (ဘိက္ခု)၊ ယထာက္ကမေန-အကြင် အကြင် အစဉ်အား ဖြင့်၊ ဝိဇ္ဇတ္တယဆဋ္ဌဘိညာစတုပ္ပဋိသမ္ဘိဒါဘေဒံ-ဝိဇ္ဇာ ၃ ပါးအပေါင်း၊ ၆ ပါးသော အဘိညာဉ်၊ ၄ ပါးသော ပဋိသမ္ဘိဒါအပြားရှိသော၊ ဣမံ သမ္ပတ္တိ-ဤပြည့်စုံခြင်းသို့၊ ပါပုဏာတိ-၏။ [ဧဝံ စသည်ကား နိဂုံး။]

ပန-ကား၊ (သမ္ပတ္တိဟူသောသင်္ခေပ၏ ဝိတ္ထာရမှတစ်ပါး ဝိပတ္တိဟူသော သင်္ခေပ ၏ ဝိတ္ထာရကား) ဝိနယေ-၌၊ ဒုပ္ပဋိပန္နော-မကောင်းသဖြင့် ကျင့်သော၊ (ဘိက္ခု-သည်)၊ အနုညာတ သုခသမ္ပဿ အတ္ထရဏပါဝရဏာဒိ ဖဿ သာမညတော- ခွင့်ပြုတော်မူအပ်သော ကောင်းသော အတွေ့ရှိသော အခင်းအခြံ အစရှိသည် တို့၏ အတွေ့နှင့် တူကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ပဋိက္ခိတ္တေသု-ပယ်မြစ်တော်မူ အပ်ပြီးကုန်သော၊ ဥပါဒိန္နကဖဿာဒိသု-ဥပါဒိန္နက ဖြစ်သော မာတုဂါမ၏ အတွေ့အစရှိသည်တို့၌၊ အနဝဇ္ဇသည်-အပြစ်မရှိဟုအမှတ်ရှိသည်၊ ဟောတိ-၏။

ဟိ-သာဓကကား၊ တထာဟံ ဘဂဝတာ၊ ပေ၊ အန္တရာယာယာတိ-ဟူသော၊ ဧတံ (ဝစနံ)-ဤစကားကို၊ အရိဋ္ဌနာပိ-အရိဋ္ဌရဟန်းသည်လည်း၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်ပြီ၊ [ယေမေ(ယေ+ဣမေ) ဓမ္မာ-အကြင် မေထုန်အကျင့်တို့ကို၊ အန္တရာယိကာ-သဂ္ဂ မောက္ခ၏အန္တရာယ်၌ ယှဉ်ကုန်၏ဟူ၍၊ ဘဂဝတာ-သည်၊ ဝုတ္တာ-ကုန်ပြီ၊ တေ ဓမ္မေ-ထိုဓမ္မထုန်အကျင့်တို့ကို၊ ပဋိသေဝတော-မှီဝဲသောရဟန်း၏၊ တေ ဓမ္မာ-တို့သည်၊) ယထာ-အကြင် အပြားအားဖြင့်၊ အန္တရာယာယ-သဂ္ဂ မောက္ခ၏ အန္တရာယ် အကျိုးငှာ၊ နာလံ-မစွမ်းနိုင်ကုန်၊ တထာ-ထိုအပြားအားဖြင့်၊ အဟံ-သည်၊ ဘဂဝတာ-သည်၊ ဒေသိတံ-ဟောတော်မူအပ်သော၊ ဓမ္မ-တရားကို၊ အာဇာနာမိ-သိ၏။] တတော-ထိုသို့ အပြစ်မရှိဟု မှတ်ထင်ခြင်းကြောင့်၊ (ဝီတိက္က မိတ္တာ-လွန်ကျူး၍၊) ဒုဿီလဘာဝ-ဒုဿီလ၏အဖြစ်သို့၊ ပါပဏာတိ-ရောက်ရ၏။

သုတ္တေ-၌၊ ဒုပ္ပဋိပန္နော-သော၊ (ဘိက္ခု-သည်၊) ဘိက္ခဝေ-တို့၊ စတ္တာရော-၄ ယောက်ကုန်သော၊ ဣမေ ပုဂ္ဂလာ-တို့သည်၊ သန္တော သံဝိဇ္ဇမာနာ-ထင်ရှားရှိကုန် ၏၊ (တစ်နည်း) ဣမေ ပုဂ္ဂလာ-တို့သည်၊ ဝါ-တို့ကို၊ သန္တော-ထင်ရှားရှိကုန်၏၊ သံဝိဇ္ဇမာနာ-လောကသင်္ကေတအနေအားဖြင့် ရအပ်ကုန်၏၊ [ပရမတ္ထအားဖြင့် ပုဂ္ဂိုလ်ဟု ထင်ရှားမရှိသော်လည်း လောကသင်္ကေတအားဖြင့် ထင်ရှားရှိသည်-ဟူလို။] ဣတိ အာဒိသု-ဤသို့အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ အဓိပ္ပာယ်-ဘုရားရှင်၏ အလိုတော်ကို၊ အဇာနန္တော-မသိသည်၊ (ဟုတွာ-၍၊ ဝါ-ကြောင့်၊) ဒုဂ္ဂဟိတံ-မကောင်းသဖြင့် ယူအပ်သည်မည် လောက်အောင်၊ (မှားမှားယွင်းယွင်း)၊ ဂဏှာတိ-ယူ၏၊ ယံ-ယင်းမကောင်းသဖြင့် ယူအပ်သည် မည်လောက်အောင် ယူခြင်းကို၊ သန္ဓာယ-၍၊ အတ္တနာ၊ ပေ၊ ပသဝတီတိ-ဟူသော၊ (ဧတံ သုတ္တံ-ကို၊ ဘဂဝတာ)၊ ဝုတ္တံ-ပြီ၊ [အတ္တနာ-မိမိသည်၊ ဒုဂ္ဂဟိတေန-မကောင်းသဖြင့် ယူအပ် သော သဘောဖြင့်၊ (တစ်နည်း) အတ္တနာ-၏၊ ဒုဂ္ဂဟိတေန-မကောင်းသဖြင့် ယူခြင်းဖြင့်၊ အမှေစေဝ-ငါဘုရားတို့ကိုလည်း၊ အဗ္ဘာစိက္ခတိ-စွပ်စွဲ၏၊ အတ္တာနဉ္စ-မိမိကိုလည်း၊ (မိမိ၏ ကုသိုလ်အမြစ်အရင်းကိုလည်း)၊ ခနတိ-တူးဖျက်၏၊ ဗဟံစ-များစွာလည်း၊ အပုညံ-မကောင်းမှုကို၊ ပသဝတိ-ဖြစ်စေ၏။] တတော-ထိုသို့ မကောင်းသဖြင့် ယူအပ်သည် မည်လောက်အောင် ယူခြင်းကြောင့်၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတံ-မိစ္ဆာအယူ ရှိသူ၏ အဖြစ်သို့၊ ပါပဏာတိ-ရောက်၏။

တထာဟံ ဘဂဝတာ စသည်။ ။ အယံ ပနေတ္ထ ပဒတ္တသမ္ပန္နော-ယေ ဣမေ ဓမ္မာ အန္တရာယိကာ ဣတိ ဘဂဝတာ ဝုတ္တာ ဒေသိတာ စေဝ ပညတ္တာ စ၊ တေ ဓမ္မေ ပဋိသေဝ တော ပဋိသေဝန္တဿ ယထာ ယေန ပကာရေန တေ ဓမ္မာ အန္တရာယာယ သဂ္ဂမောက္ခာနံ အန္တရာယကရဏတ္ထံ နာလံ၊ သမတ္တာ န ဟောန္တိ၊ တထာ တေန ပကာရေန အဟံ ဘဂဝတာ ဒေသိတံ ဓမ္မံ အာဇာနာမိတိ။ - ဋီကာသစ်။

အဘိဓမ္မေ-၌၊ ဒုပ္ပဋိပန္နော-သော၊ (ဘိက္ခု-သည်၊) ဓမ္မစိန္တံ-သဘာဝဓမ္မကို စဉ်းစားကြစည်ခြင်းကို၊ အဘိဓာဝန္တော-လွန်၍ ပြေးသွားသည်၊ (ဟုတ္တာ-၍၊ ဝါ-ကြောင့်၊) အစိန္တေယျာနိပိ-မကြံအပ် မကြံနိုင်သော အကြောင်းအရာတို့ကို လည်း၊ ဝါ-မကြံအပ် မကြံထိုက်သော အကြောင်းအရာတို့ကိုလည်း၊ [စိန္တေတုမသတ္တု၊ ဧကေယျာနိ အနရဟရူပါနိ ဝါ အစိန္တေယျာနိ နာမာ-မီကာ။] စိန္တေတိ-ကြံမိ၏၊ တတော-ထိုသို့ ကြံမိခြင်းကြောင့်၊ စိတ္တက္ခေပံ-စိတ်၏ပျံ့လွင့်ခြင်းသို့၊ ဝါ-စိတ် ကတောက်ကတက်ဖြစ်ခြင်းသို့၊ ပါပုဏာတိ-၏၊ [“စိတ္တက္ခေပံ-စိတ်ကို ပစ်လွှင့် ကြောင်းဖြစ်သော ရူးသွပ်ခြင်း ပင်ပန်းခြင်း သို့”ဟု သဒ္ဒတ္ထပေးပါ။] ဟိ-သာဓက ကား၊ စတ္တာရိမာနိ ဘိက္ခုဝေ၊ ပေ၊ အဿာတိ-ဟူသော၊ ဧတံ သုတ္တံ-ကို၊ (ဘဂဝတာ-သည်၊) ဝုတ္တံ-ပြီ၊ [ဘိက္ခုဝေ-တို့၊ အစိန္တေယျာနိ-မကြံအပ် မကြံနိုင်ကုန်သော၊ ဝါ-မကြံအပ် မကြံထိုက်ကုန်သော၊ စတ္တာရိ-ကုန်သော၊ ဣမာနိ-ဤအကြောင်းအရာ တို့ကို၊ န စိန္တေတဗ္ဗာနိ-မကြံသင့် မကြံထိုက်ကုန်၊ ယာနိ-ယင်းမကြံအပ် မကြံထိုက်သော အကြောင်းအရာတို့ကို၊ စိန္တေန္တော-ကြည့်သည်၊ ဥမ္မာဒဿ-ရူးသွပ်ခြင်း၏၊ ဝိယာတဿ-(မရူးသော်လည်း) စိတ်ပင်ပန်းခြင်း၏၊ ဘာဂီ-အဖို့ရှိသည်၊ အဿ-ဖြစ်ရာ၏၊ (ရူးဖို့ရှိ၊ စိတ်ပင်ပန်းဖို့ရှိသည်-ဟူလို၊) စတုကင်္ဂုတ္တရ၊ အပဏ္ဏကဝဂ်။]

ဧဝံ-လျှင်၊ ဧတေသု-ဤသုံးပုံသောပိဋကတို့၌၊ ဒုပ္ပဋိပန္နော-သော၊ (ဘိက္ခု)၊ ယထာက္ကမေန-ဖြင့်၊ ဒုဿိလဘာဝမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတာစိတ္တက္ခေပဘေဒံ-ဒုဿိလ၏ အဖြစ်၊ မိစ္ဆာအယူရှိသူ၏အဖြစ်၊ စိတ်ပျံ့လွင့်ခြင်းအပြားရှိသော၊ ဣမံ ဝိပတ္တိ-ဤပျက်စီးခြင်းသို့၊ ပါပုဏာတိ-၏၊ ဣတိ-ဝိဘာဝနာအပြီးတည်း၊ စ-နိဂုံးကို ဆိုဦးအံ့၊ ဧတ္တာဝတာ-“ဧတ္ထ ပန တိသု ပိဋကေသု”အစ “ဝိပတ္တိ ပါပုဏာတိ” အဆုံးရှိသော ဤစကား အပိုင်းအခြားဖြင့်၊ (တစ်နည်း) ဧတ္တာဝတာ-ဤမျှ အတိုင်းအရှည်ရှိသော သဒ္ဒါအစဉ် အနက်အစဉ်ဖြင့်၊ ပရိယတ္တိဘေဒံ သမ္ပတ္တိ၊ ပေ၊ ဝိဘာဝယေ ဣတိ-ဟူသော၊ အယမ္ပိ ဂါထာ-သည်လည်း၊ [ပိဖြင့် ရှေ့ဂါထာကို ပေါင်း၊] ဝုတ္တတ္တာ-ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီးသော အနက်ရှိသည်၊ ဟောတိ-၏၊ ဧဝံ-လျှင်၊ နာနပ္ပကာရတော-အထူးထူးသော အပြားအားဖြင့်၊ ပိဋကနိ-တို့ကို၊ ဥ-တွာ-သိပြီး၍၊ တေသံ-ထိုပိဋကတို့၏၊ ဝသေန-အပြားအားဖြင့်၊ ဧတံ ဗုဒ္ဓဝစနံ-ကို၊ တိဝိဓန္တိ-ဟူ၍၊ ဥ-တဗ္ဗံ-သိထိုက်၏။

ဧဝံ နာနပ္ပကာရတော။ ။ဤစကားကို “ကထံ ပိဋကဝသေန တိဝိဓံ”ကို ပြန်၍အုပ်သော နိဂုံးဟု ပါရာဇိကဏ်ဘာသာမီကာ၌ ဆိုခဲ့ပြီ၊ ဤ သီလက္ခနီမီကာသစ်၌ကား “ကထံ ပိဋကဝသေနာတိ အာဒိဝစနသမ္ပဇ္ဈနေန ပုဗ္ဗာပရသမ္ပန္နံ ဒေသေန္တော ဧဝံ နာနပ္ပကာရတောတိ အာဒိမာဟ”ဟု ဆို၏၊ ထိုအလို “ကထံ ပိဋကဝသေန တိဝိဓံ”ဟူသော “ရှေ့စကား နှင့် နောက်စကားတို့၏ ဆက်သွယ်ပုံကို ပြသော စကား”ဟု မှတ်ပါ၊ မိမိကား-

ပရိယတ္တိဘေဒံ စသော ဂါထာ၏ အနက်ကျယ်။ ။ပရိယတ္တိဘေဒံ-သင်ယူပုံ အထူးအပြားကိုလည်းကောင်း၊ (ဝိဘာဝယေ၌စပ်)၊ ယဟိ-အကြင်သုံးပုံသောပိဋက၌၊ ဘိက္ခု-သည်၊ ယထာ-အကြင် ကောင်းစွာကျင့်ခြင်း၊ မကောင်း ကျင့်ခြင်းဟူသော အပြားတို့ဖြင့်၊ ယံ သမ္ပတ္တိစာပိ-ဝိဇ္ဇာတ္ထယ၊ ဆဋ္ဌာဘိည၊ စတု ပဋိသမ္ဘိဒါဟူသော အကြင်ပြည့်စုံခြင်းသို့လည်းကောင်း၊ ယံ ဝိပတ္တိစာပိ-ဒုဿီလ ဘာဝ၊ ဓိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတာ၊ စိတ္တက္ခေပဟူသော အကြင် ပျက်စီးခြင်းသို့လည်းကောင်း၊ ပါပုဏာတိ-ရောက်ရ၏။ တဟိ-ထိုသုံးပုံသောပိဋက၌၊ တမ္ပိ သဗ္ဗ-ထိုအလုံးစုံသော ကောင်းစွာ ကျင့်ခြင်း၊ မကောင်း ကျင့်ခြင်းဟူသောအပြား၊ သမ္ပတ္တိ ဝိပတ္တိကို လည်းကောင်း၊ (ပိဖြင့် ပရိယတ္တိဘေဒံကို ပေါင်း)၊ ဝိဘာဝယေ-ထင်စွာ ပြရာ၏။ [ဤကား ပရိယတ္တိဘေဒံကို ဝိဘာဝယေ၌ စပ်သောနည်းတည်း။]

တစ်နည်း။ ။ယဟိ-၌၊ ဘိက္ခု-သည်၊ ယထာ-အကြင် ဥပါရမ္မ၊ နိဿရဏ၊ ဓမ္မကောသရက္ခဏကြောင့် သင်ယူခြင်း၊ ကောင်းစွာ ကျင့်ခြင်း၊ မကောင်း ကျင့်ခြင်းဟူသော အပြားဖြင့်၊ ယံ ပရိယတ္တိဘေဒံ စ-အကြင် သင်ယူပုံ အထူးအပြားသို့လည်းကောင်း၊ ယံ သမ္ပတ္တိစာပိ-သို့လည်းကောင်း၊ (ရှေ့အတိုင်းပေး)၊ ယံ ဝိပတ္တိစာပိ-သို့လည်းကောင်း၊ ပါပုဏာတိ-၏။ တဟိ-၌၊ တမ္ပိ သဗ္ဗ-ထိုအလုံးစုံသော ဥပါရမ္မ စသော အကြောင်းတို့ကြောင့် သင်ယူခြင်း၊ ကောင်းစွာ ကျင့်ခြင်း၊ မကောင်းကျင့်ခြင်းဟူသော အပြား၊ ပရိယတ္တိဘေဒံ၊ သမ္ပတ္တိ ဝိပတ္တိဟူသမျှကို လည်း၊ ဝိဘာဝယေ-ရာ၏။ [ဤကား ပရိယတ္တိဘေဒံကို ပါပုဏာတိ၌ စပ်သော နည်းတည်း။]

“ဧဝံ ဥ တွာ စ ပုနပိ တေသုယေဝ ပိဋကေသု နာနပ္ပကရကောသလ္လတ္ထံ၊ ပေ၊ ပရိဒီပယေ၊ ပေ၊ ဝိဘာဝယေ”ဟု စချီသော စကားကိုပင် နာနပ္ပကရကောသလ္လတ္ထံနှင့် လိုက်လျောအောင် “နာနပ္ပကရကောသလ္လတော ဥ တွာ”ဟု ဆို၍ “ကထံ ပိဋကဝသေန”ဟူသော စကားအရ အကျယ်ပြအပ်သော ဝိတ္ထာရကိုပင် နိဂုံးအုပ်သည်ဟု ထင်ပါသည်။

အနက်ကျယ်ဇေးပုံ။ ။ပရိယတ္တိဘေဒံ-စသော ဂါထာ၌ အဓိပ္ပာယ် နားလည်နိုင်မည် မဟုတ်သောကြောင့် ရှေ့၌ အနက်အကျဉ်းမျှ ပေးခဲ့၏။ ယခုသော် “ပရိယတ္တိဘေဒံသို့ ရောက်ခြင်း၏ အကြောင်းဟူသည်- ဥပါရမ္မ၊ ဣတိဝါဒပုမောက္ခ၊ နိဿရဏ၊ ဓမ္မကောသရက္ခဏဟူသော အကြောင်းများတည်း”ဟုလည်းကောင်း၊ “ပရိယတ္တိဘေဒံဟူသည် ထိုအကြောင်းသုံးမျိုးကြောင့် သင်ယူပုံ သင်ယူနည်း ကွဲပြားခြင်းတည်း”ဟုလည်းကောင်း၊ သမ္ပတ္တိ ဝိပတ္တိသို့ ရောက်ခြင်း၏ အကြောင်းဟူသည် ကောင်းစွာကျင့်ခြင်း၊ မကောင်းကျင့်ခြင်းတည်း” ဟုလည်းကောင်း၊ “သမ္ပတ္တိ ဟူသည် ဝိဇ္ဇာသုံးပါး၊ အဘိညာဉ်ခြောက်ပါး၊ ပဋိသမ္ဘိဒါလေးပါး တည်း”ဟုလည်းကောင်း နားလည်ကြပြီ။ ထို့ကြောင့် ဋီကာဖွင့်သည့်အတိုင်း နိဿယ၌ ထပ်၍ အနက်ကျယ် ပြထားပါသည်။ [အနက် နှစ်နည်းပေးပုံနှင့် စပ်၍ စိစစ်ချက်များကို ပါရာဇိကဏ်၌ ရှုပါ။]

“ဧဝမေတံ သဗ္ဗမ္မိ ဗုဒ္ဓဝစနံ ရသဝသေန ဧကဝိဓံ၊ ဓမ္မဝိနယဝသေန ဒုဝိဓံ” စသည်ဖြင့် ပြခဲ့သော မာတိကာအစဉ်ဝယ် ဝိဇ္ဇကသုံးသွယ်နှင့်စပ်သော သိထိုက်သမျှ အကျယ်ကို ပြပြီး၍ နိကာယ်ငါးဖြာကို အကျယ်ပြလိုသောကြောင့် “ကထံ” စသည် မိန့်။ ကထံ-အဘယ်သို့လျှင်၊ (သဗ္ဗမ္မိ-သော၊ ဧတံ ဗုဒ္ဓဝစနံ-သည်။) နိကာယဝသေန-နိကာယ်တို့၏အပြားအားဖြင့်၊ ပဉ္စဝိဓံ-ငါးပါးအပြားရှိ သနည်း၊ စ-အဖြေကား၊ (တစ်နည်း) စ-ချဲ့၊ သဗ္ဗမေဝ-အလုံးစုံသာလျှင်ဖြစ်သော၊ ဧတံ-ဤဘုရားစကားတော်သည်၊ ဒီဃနိကာယော-ဒီဃနိကာယ်လည်းကောင်း၊ ပေ၊ ခုဒ္ဒကနိကာယော-လည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ ပဉ္စပုဗ္ဗောဒံ-ငါးပါးအပြား ရှိသည်၊ ဟောတိ၊ တတ္ထ-ထိုငါးပါးတို့တွင်၊ ကတမော-အဘယ်သည်၊ ဒီဃနိကာယော-ဒီဃနိကာယ်မည်သနည်း၊ တိဝဂ္ဂသင်္ဂဟာနိ-သုံးဝဂ်ဖြင့် သိမ်းယူခြင်းရှိ ကုန်သော၊ ဗြဟ္မဇာလာဒီနိ-ဗြဟ္မဇာလသုတ် အစရှိကုန်သော၊ စတုတ္ထိသ-၃၄ ပါးသော၊ သုတ္တာနိ-သုတ်တို့သည်၊ ဒီဃနိကာယော-မည်၏၊ (တစ်နည်း) ဒီဃနိကာယော-ဟူသည်၊ ကတမော-နည်း၊ တိဝဂ္ဂသင်္ဂဟာနိ-နိသော၊ ဗြဟ္မဇာလာဒီနိ-နိသော၊ စတုတ္ထိသ-သော၊ သုတ္တာနိ-သုတ်တို့တည်း။ [“တယော+ဝဂ္ဂါ တိဝဂ္ဂံ (သမာဟာရဒီဂ)၊ တိဝဂ္ဂေန+သင်္ဂဟော ဧတေသန္တိ တိဝဂ္ဂသင်္ဂဟာနိ” ဟု ပြ၊ သမာဟာရဒီဂဖြစ်လျှင် “သုံးဝဂ်တို့ဖြင့်” ဟုလည်း ပေးနိုင်ပါသည်။ နောက်သင်္ချာ များ၌လည်း နည်းတူ၊ မှီကာတို့၌ “တိဟိ ဝဂ္ဂေဟိ သင်္ဂဟော ဧတေသန္တိ” ဟု ပြသည်ကား လဟုကနည်းတည်း။]

ယဿ-အကြင်နိကာယ်၏၊ (သုတ္တဝဏနာတော-သုတ်အရေအတွက်အား ဖြင့်)၊ စတုတ္ထိသေဝ-၃၄ ပါးသာလျှင်ဖြစ်သော၊ သုတ္တန္တာ-သုတ်တို့သည်၊ (သန္တိ)၊ ဝဂ္ဂသင်္ဂဟဝသေန-ဝဂ်တို့ဖြင့် သိမ်းယူခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်၊ ဝါ-သိမ်းယူကြောင်း ဝဂ်တို့၏အစွမ်းဖြင့်၊ တိဝဂ္ဂေါ-သုံးဝဂ်ရှိသော၊ သင်္ဂဟော-သိမ်းယူကြောင်း အရေ အတွက်သည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ ပဌမော-ရှေးဦးစွာသော၊ ဧသ-ဤနိကာယ်သည်၊ ဒီဃနိကာယောတိ-ဒီဃနိကာယ်ဟူ၍၊ အနုလောမိကော-အနက်အားလျော် သော အမည်ရှိ၏၊ ဝါ-အနုတ္တနာမည်ရှိ၏။ [အနုတ္တနာမည်ရှိပုံမှာ “ဒီဃပုမာဏာနံ သုတ္တာနံ” စသည်ဖြင့် ထင်ရှားလတ္တံ့။]

ပန-ပရိဟာရပက္ခမှတစ်ပါး စောဒကပက္ခကို ဆိုဦးအံ့၊ ကသ္မာ၊ ဧသ-ဤ နိကာယ်ကို၊ ဒီဃနိကာယောတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-နည်း၊ ဒီဃပုမာဏာနံ-ရှည်သော အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ သုတ္တာနံ-သုတ်တို့၏၊ သမူဟတောစ-အပေါင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ နိဝါသတောစ-တည်နေရာ၏အဖြစ်ကြောင့် လည်း ကောင်း၊ ဒီဃနိကာယောတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏၊ ဟိ-မှန်၊ [ဝုစ္စတိတိုင်ရုံ ရည်ရွယ် သည်၊] (တစ်နည်း) ဟိ-ချဲ့၊ [လောကတောတိုင် အောင် ရည်ရွယ်သည်၊] သမူဟ နိဝါသာ-အပေါင်းတည်နေရာတို့ကို၊ နိကာယောတိ- နိကာယဟူ၍၊ ဝုစ္စန္တိ-န်၏၊

စ-သာဓကကား၊ နာဟံ ဘိက္ခဝေ၊ ပေ၊ စိက္ခလ္လိကနိကာယောတိ ဧဝမာဒိနိ-နာဟံ
 ပေ၊ စိက္ခလ္လိကနိကာယော ဤသို့ အစရှိသော ဥဒါဟရဏ်တို့သည်၊ ဧတ္ထ-ဤ
 နိကာယသဒ္ဓါ၏ သမူဟအနက်၊ နိဝါသအနက်တို့ကို ဟောသည်၏အဖြစ်၌၊
 သာသနတော စ-သာသနာတော်ပြုယုဂ်မှလည်းကောင်း၊ လောကတော စ-
 လောကီပြုယုဂ်မှလည်းကောင်း၊ (သမာနိတာနိ - ကောင်းစွာ ဆောင်ယူအပ်
 ကုန်သော) သာဓကနိ-သက်သေတို့တည်း၊ [ဘိက္ခဝေ-တို့၊ တိရစ္ဆာနဂတာ-
 တိရစ္ဆာန်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဣဒံ (ဣမေ) ပါဏာ-ဤသတ္တဝါတို့သည်၊ (ဣဒံ နိပါတ်
 ပုဒ်) (စိတ္တာ)ယထာ-ဆန်းကြယ်ကုန်သကဲ့သို့၊ ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ဧဝံ-ဤအတူ၊ ဝါ-
 သို့ကလောက်၊ စိတ္တံ-ဆန်းကြယ်သော၊ အညံ-တိရစ္ဆာန်အပေါင်းမှ
 တစ်ပါးသော၊ ဧကနိကာယမ္ပိ-တစ်ခုသောအပေါင်းကိုလည်း၊ အဟံ-
 ငါဘုရားသည်၊ န သမန ပဿာမိ-မြင်တော်မမူ၊ ပေါဏိကနိကာယော-
 ပေါဏိကမင်းတို့၏နေရာ၊ စိက္ခလ္လိကနိကာယော-စိက္ခလ္လိကမင်းတို့၏နေရာ၊]
 ဧဝံ-ဤအတူ၊ သေသာနမ္ပိ-ဒီဃနိကာယ်မှ ကြွင်းသော နိကာယ်တို့၏လည်း၊
 နိကာယဘာဝေ-နိကာယမည် ကုန်သည်၏အဖြစ်၌၊ ဝစနတ္ထော-သဒ္ဓါနက်ကို၊
 ဝေဒိတဗ္ဗော-သိထိုက်၏။

ကတမော-သည်၊ မဇ္ဈိမနိကာယော-နည်း၊ မဇ္ဈိမပုဗ္ဗမာဏာနိ-အလယ်
 အလတ် ၌ ဖြစ်သော အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ [ဒီဃနိကာယ်သုတ်များ
 လောက်လည်း မရှည်၊ သံယုတ္တ-အင်္ဂုတ္တရသုတ်များလောက်လည်း မတို” ဟူလို့။
] ပဉ္စဒသဝဂ္ဂ သင်္ဂဟာနိ-တစ်ဆယ့်ငါးဝဂ်တို့ဖြင့် သိမ်းယူရေတွက်ရခြင်းရှိကုန်
 သော၊ မူလ ပရိယာယသုတ္တာဒိနိ-မူလပရိယာယသုတ် အစရှိကုန်သော၊
 ဒိယမူသတံ-အခွဲ အားဖြင့် နှစ်ရာသော၊ ဝါ-တစ်ရာငါးဆယ်သော၊ (သုတ္တာနိစ-
 သုတ်တို့သည်လည်း ကောင်း၊) ဒွေ-နှစ်ပါးကုန်သော၊ သုတ္တာနိစ-တို့သည်
 လည်းကောင်း၊ မဇ္ဈိမနိကာယော-မည်၏။ ယတ္ထ-အကြင်နိကာယ်၌၊
 ဒိယမူသတသုတ္တန္တာ-အခွဲအားဖြင့် နှစ်ရာသောသုတ်တို့သည်လည်းကောင်း၊
 ဝါ-တစ်ရာငါးဆယ်သောသုတ်တို့သည် လည်းကောင်း၊ ဒွေ-ကုန်သော၊
 သုတ္တာနိ-တို့သည်လည်းကောင်း၊ (သန္တိ) ပဉ္စဒသ ဝဂ္ဂပရိဂ္ဂဟော-တစ်ဆယ့်
 ငါးဝဂ်တို့ဖြင့် သိမ်းယူရေတွက်အပ်သော၊ သော နိကာယော-ထိုနိကာယ်သည်၊
 မဇ္ဈိမော-မဇ္ဈိမနိကာယ် မည်၏၊ ဣတိ-ဤသို့ မှတ်အပ် ၏။ [ပဉ္စဒသဝဂ္ဂ
 ပရိဂ္ဂဟောတိ-ပဉ္စဒသဟိ ဝဂ္ဂေဟိ ပရိဂ္ဂဟိတော၊ သင်္ဂဟိတော-ဋီကာသစ်၊
 “ပရိဂ္ဂယုတေတိ ပရိဂ္ဂဟော”ဟု ကမ္မသာဓ် ပြုပါ။]

ကတမော-သည်၊ သံယုတ္တနိကာယော-နည်း၊ ဒေဝတာသံယုတ္တာဒိဝေသန-
 ဒေဝတာသံယုတ် အစရှိသည်တို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ကထိတာနိ-ဟောတော်မူ
 အပ်ကုန်သော၊ ဩယတရဏာဒိနိ-ဩယတရဏသုတ် အစရှိကုန်သော၊ သတ္တ
 သုတ္တသဟဿာနိ စ-ခုနစ်ထောင်သောသုတ်တို့သည်လည်းကောင်း၊
 သတ္တသုတ္တသတာနိ စ-ခုနစ်ရာသော သုတ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဒွါသဌိ-
 ၆၂ ပါးသော၊

သုတ္တာနိစ-တို့သည်လည်းကောင်း၊ သံယုတ္တနိကာယော-မည်၏။ သတ္တသုတ္တ သဟဿာနိ - ခုနစ်ထောင်သော သုတ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ သတ္တသုတ္တ သတာနိ စ-ခုနစ်ရာသော သုတ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဒွါသဋ္ဌိ-၆၂ ပါးသော၊ သုတ္တန္တာစေတ-သုတ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဧသော-ဤသုတ်အပေါင်းသည်၊ သံယုတ္တသင်္ဂဟော-သံယုတ္တနိကာယ်၏ သိမ်းယူအပ်သော သုတ်အပေါင်း တည်း၊ ဣတိ-ဤသို့ မှတ်အပ်၏။ [သံယုတ္တသင်္ဂဟောတိ-သံယုတ္တနိကာ ယဿ+သင်္ဂ ဟော ဂဏနာ၊ - ဋီကာသစ်၊ ဤအလို “ဧသော-ဤအရေ အတွက်သည်၊ သံယုတ္တ သင်္ဂဟော-သံယုတ္တနိကာယ်၏သိမ်းယူကြောင်း အရေအတွက်တည်း”ဟု ပေးပါ။]

ကတမော-သည်၊ အင်္ဂုတ္တ ရနိ ကာယော-နည်း၊ ဧကေကအင်္ဂါတိ ရေကဝသေန-တစ်ပါးတစ်ပါးသော အင်္ဂါတို့ဖြင့် ပိုလွန်သည်၏အဖြစ်အားဖြင့်၊ ကထိတာနိ -ဟောတော်မူ အပ် ကုန် သော၊ စိတ္တပရိယာဒါနာဒိနိ - စိတ္တပရိယာဒါနသုတ်အစရှိ ကုန်သော၊ နဝသုတ္တသဟဿာနိ-ကိုးထောင်သော သုတ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ ပဉ္စသုတ္တသတာနိ-ငါးရာသောသုတ်တို့သည် လည်းကောင်း၊ သတ္တပညာသ-၅၇ ပါးသော၊ သုတ္တာနိစ-တို့သည်လည်း ကောင်း၊ အင်္ဂုတ္တရနိကာယော-မည်၏။ နဝသုတ္တသဟဿာနိ-ကိုးထောင် သောသုတ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ ပဉ္စသုတ္တ သတာနိစ-ငါးရာသောသုတ် တို့သည်လည်းကောင်း၊ သတ္တပညာသ-၅၇ ပါးသော၊ သုတ္တာနိ - သုတ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ အယံ-ဤအရေအတွက်သည်၊ အင်္ဂုတ္တရေ- အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်၌၊ သင်္ချာ-အရေအတွက်တည်း၊ ဣတိ-ဤသို့ မှတ်အပ်၏။

သံယုတ်။ ။သံယုဇ္ဇန္တိ ဧတ္ထာတိ သံယုတ္တံ၊ သုတ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဝဂ်တို့ကိုလည်း ကောင်း ပေါင်းစပ်ထားအပ်ရာ ဖြစ်သောကြောင့် “သံယုတ္တ”ဟု ခေါ်သည်။ “ဗျဉ္ဇနသမုဒါယေ ပဒံ၊ ပဒသမုဒါယေစ ဝါကျံ၊ ဝါကျသမုဒါယေ သုတ္တံ၊ သုတ္တသမုဒါယေ ဝဂ္ဂေါ”ဟု အမည် ဖြစ်သကဲ့သို့ ထို့အတူ ဝဂ်တို့၏အပေါင်း၌ “သံယုတ္တ”ဟူသောအမည်သည် ဖြစ်၏။ [နတ်သည် မေးလျှောက်အပ်သည်ဖြစ်၍ ဘုရားရှင် ဖြေဆိုတော်မူအပ်သော သုတ်-ဝဂ်တို့၏အပေါင်း သည် “ဒေဝတာသံယုတ်” မည်၏၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် သိပါ။]

အင်္ဂုတ္တရ။ ။ဧကေကေဟိ အင်္ဂေဟိ+ ဥပရူပရိ+ဥတ္တရော အဓိကော ဧတ္ထာတိ အင်္ဂုတ္တရော၊ - ဋီကာသစ်၊ “အင်္ဂေဟိ+ဥတ္တရော ဧတ္ထာတိ”ဟု ပြုစေလိုရင်းတည်း၊ “အင်္ဂါ တို့အားဖြင့် အပိုအလွန်ရှိရာဖြစ်သော နိကာယ်”ဟု ပေးပါ၊ ဆိုလိုရင်းကား-ဧကင်္ဂုတ္တရ စသည်၌လာသော သုတ်များထက် ဒုကင်္ဂုတ္တရ စသည်၌လာသော သုတ်များသည် အင်္ဂါ အားဖြင့် တစ်ပါးပိုလွန်၏”ဟု ဆိုလိုသည်၊ “ဥတ္တရော အဓိကော-ပိုလွန်ခြင်း”ဟု ဘာဝသာဓန အနက် ပေး၍ မရ၊ “ပိုလွန်သည်၏အဖြစ်”ဟုသာ ပေး၍ ရ၏၊ “အင်္ဂေဟိ”ကိုလည်း ဥတ္တရော၌ စပ်ရသော အဘိန္နဝိသေသန ကြွပါ၊ (တစ်နည်း) “အင်္ဂါနံ”ဟု သမ္ပန်အနက်ပေးပါ၊ ပါရာဇိကဏ်၌ကား ဤသို့ မစီစစ်ခဲ့၍“ပိုလွန်ခြင်း”ဟု ပေးခဲ့မိသည်၊ အင်္ဂါဟူသည်လည်း ဓမ္မကောဋ္ဌာသ-တရားအစုတည်း။ အင်္ဂန္တိ စ ဓမ္မ ကောဋ္ဌာသော၊ - ဋီကာသစ်။]

ကတမော-သည်၊ ခုဒ္ဒကနိကာယော-နည်း၊ သကလံ-အလုံးစုံသော၊ ဝိနယ ပိဋကံ-ဝိနည်းပိဋကသည်လည်းကောင်း၊ သကလံ-သော၊ အဘိဓမ္မပိဋကံ-သည် လည်းကောင်း၊ ခုဒ္ဒကပါဌာဒယော-ခုဒ္ဒကပါဌအစရှိကုန်သော၊ ပုဗ္ဗေ-ရှေ့၌၊ [ပုဗ္ဗေတိ-သုတ္တန္တပိဋကနိဒ္ဒေသေ၊-ဋီကာသစ်။] ဒဿိတာ-ပြအပ်ပြီးကုန်သော၊ ပဉ္စဒသပွဘေဒါစ-တစ်ဆယ့်ငါးပါးအပြားရှိသော တရားတို့သည် လည်းကောင်း၊ စတ္တာရော-ကုန်သော၊ နိကာယေ-တို့ကို၊ ထပေတွာ-ထား၍၊ အဝသေသံ-နိကာယ်ကြီးလေးရပ်မှ ကြွင်းသော၊ ဗုဒ္ဓဝစနံ-ဘုရားစကားတော် သည်၊ ခုဒ္ဒက နိကာယော-မည်၏။ ဒီဃအာဒိကေ-ဒီဃနိကာယ်အစရှိ ကုန်သော၊ စတုရော ပိ-လေးပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဧတေ နိကာယေ- ဤနိကာယ်ကြီးတို့ကို၊ ထပေတွာ-၍၊ တဒညံ-ထိုနိကာယ်ကြီးလေးရပ်မှ တစ်ပါးသော၊ ဗုဒ္ဓဝစနံ-ဘုရား စကားတော်ကို၊ ခုဒ္ဒကောနိကာယော- ခုဒ္ဒကနိကာယ်မည်၏ဟူ၍၊ မတော-သိအပ်၏၊ ဣတိ-ဤသို့ မှတ်အပ်၏။ ဧဝံလျှင်၊ (သဗဓိပိသော၊ ဧတံ ဗု ဝစနံ-သည်) နိကာယဝသေန-ဖြင့်၊ ပ ဝိဇံ-၏။ [ဧဝံစသည်ကား နိဂုံး။]

ကထံ-အဘယ်သို့လျှင်၊ (သဗဓိပိသော၊ ဧတံ ဗု ဝစနံ-သည်) အင်္ဂဝသေန- အင်္ဂါတို့၏အပြားအားဖြင့်၊ နဝဝိဇံ-နည်း၊ ဟိ-အဖြေကား၊ (တစ်နည်း) ဟိ-ချဲ့၊ သဗ္ဗမေဝ-သော၊ ဣဒံ-ဤဘုရားစကားတော်သည်၊ သုတ္တံ-သုတ္တလည်းကောင်း၊ ပေဝေဒလ္လံ-ဝေဒလ္လလည်းကောင်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ နဝပွဘေဒံ-ကိုးပါးအပြားရှိ သည်၊ ဟောတိ၊ တတ္ထ-ထိုကိုးပါးတို့တွင်၊ ဥဘတောဝိဘင်္ဂနိဒ္ဒေသခန္ဓက ပရိဝါရာ-ဥဘတောဝိဘင်း၊ စူဠနိဒ္ဒေသ၊ မဟာနိဒ္ဒေသ၊ မဟာဝဂ္ဂခန္ဓက၊ စူဠဝဂ္ဂခန္ဓက၊ ပရိဝါရတို့ကိုလည်းကောင်း၊ သုတ္တနိပါတေ-သုတ္တနိပါတ်၌၊ (သုတ္တနိပါတ်ထဲက)၊

ခုဒ္ဒကနိကာယ်။ ။ဒီဃနိကာယ်၊ မဇ္ဈိမနိကာယ်တို့၌ “ဒီဃပုမာဏာနံ၊ မဇ္ဈိမ ပုမာဏာနံ”ဟု ဆိုထားသကဲ့သို့ ဤ၌ “ခုဒ္ဒကပုမာဏာနံ”ဟု မဆို၊ ထိုသို့ မဆိုခြင်းကြောင့် သိရသော အဓိပ္ပာယ်မှာ ဤခုဒ္ဒကနိကာယ်၌ ပါဝင်သော ဘုရားစကားတော်သည် အားလုံး ပင် ကျဉ်းသော (ငယ်သော) ပမာဏရှိကြသည် မဟုတ်၊ ဝိနည်းပါဠိတော် အဘိဓမ္မာပါဠိ တော် စသည်တို့ကဲ့သို့ ရှည်သောပမာဏရှိသော ဘုရားစကားတော်များနှင့် အလယ်အလတ် ပမာဏရှိသော ဘုရားစကားတော်များလည်း ပါဝင်ကြ၏၊ ထို့ကြောင့် “ခုဒ္ဒကဟူသော နာမည် သည် အနွတ္တနာမည်ချည်း မဟုတ်”ဟု သိရ၏။

မှန်၏- ကျဉ်းသော (ငယ်သော) ပမာဏရှိသောသုတ်များ၌ အနွတ္တနာမည်ဖြစ်၍ ဝိနည်း ပါဠိတော်၊ အဘိဓမ္မာပါဠိတော် စသည်တို့ကဲ့သို့ ရှည်သော သို့မဟုတ် အလယ်အလတ်ဖြစ် သော (ဒီဃနိကာယ် စသည်တို့နှင့် သဘောချင်း မတူသော) ဝိနည်း အဘိဓမ္မာ စသော ဘုရားစကားတော်များကိုလည်း အထင်ရရှိအားဖြင့် ခုဒ္ဒကနိကာယ်၌ သွင်းထားသည်။ [တေနေ စ ဝိညာယတိ၊ - “န သဗ္ဗတ္ထ ခုဒ္ဒကပရိယာပန္နေသု တဿ အနွတ္တသာမညတ၊ ဒီဃနိကာယာဒိ သဘာဝဝိပရိတဘာဝဿာမညေန (ဒီဃနိကာယ အစရှိသော သဘော၏ ပြောင်းပြန်၏အဖြစ်အားဖြင့် တူသည်အဖြစ်ကြောင့်) ပန ကတ္ထဝိ တဗ္ဗောဟာရတာ”တိ၊-ဋီကာသစ်။]

မင်္ဂလသုတ္တရတနသုတ္တနာလကသုတ္တတုဝဋ္ဋကသုတ္တာနိ စ-မင်္ဂလသုတ်, ရတနသုတ်, နာလကသုတ်, တုဝဋ္ဋကသုတ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ အညမ္ဗိ-အခြားလည်းဖြစ်သော သုတ္တနာမကံ-သုတ္တအမည်ရှိသော၊ တထာဂတဝစနံ စ-ဘုရားစကားတော်ကိုလည်းကောင်း၊ သုတ္တန္တိ-သုတ္တဟူ၍၊ ဝေဒိတဗွဲ-သိထိုက်၏၊ [သုတ္တန္တိ-ဟူသော အာကာရကို ငဲ့၍ “ဝေဒိတဗွဲ”ဟု ဧကဝုဇ်ထားသည်။] သဗ္ဗမ္ဗိ-အလုံးစုံလည်းဖြစ်သော၊ သဂါထကံ-ဂါထာနှင့်တကွဖြစ်သော၊ သုတ္တံ-စုတ္တိယသုတ်ကို၊ ဂေယန္တိ-ဂေယျဟူ၍၊ ဝေဒိတဗွဲ-၏၊ ဝိသေသေန-အထူးအားဖြင့်၊ [သဂါထာဝဂ္ဂသံယုတ်၌ တစ်စုတဝေးတည်း များစွာ တည်ရှိသောကြောင့် “ဝိသေသ”ဟု ဆိုသည်။] သံယုတ္တကေ-သံယုတ္တနိကာယ်၌၊ သကလောပိ-အလုံးစုံလည်းဖြစ်သော၊ သဂါထာဝဂ္ဂေါ- သဂါထာဝဂ်ကို၊ (ဂေယန္တိ- ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗွဲ- ၏) သကလမ္ဗိ-အလုံးစုံလည်းဖြစ်သော၊ အဘိဓမ္မပိဋကံ-ကိုလည်းကောင်း၊ နိဂ္ဂါထကံ-ဂါထာ မရှိသော၊ သုတ္တံ-ကိုလည်းကောင်း၊ အညမ္ဗိ-အခြားလည်းဖြစ်သော၊ အဋ္ဌဟိ-ရှစ်ပါးကုန်သော၊ အင်္ဂေဟိ-အင်္ဂါတို့ဖြင့်၊ အသင်္ဂဟိတံ-မသိမ်းယူအပ်သော၊ ယံ ဗုဒ္ဓဝစနံ-သည်၊ (အတ္ထိ)၊ တံ စ-ထိုဘုရားစကားတော်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝေယျာ ကရုဏန္တိ-ဝေယျာကရုဏဟူ၍၊ ဝေဒိတဗွဲ-၏။

ဓမ္မပဒံ-ဓမ္မပဒကိုလည်းကောင်း၊ ထေရဂါထာ-ကိုလည်းကောင်း၊ ထေရီဂါထာ-ကိုလည်းကောင်း၊ သုတ္တနိပါတေ-သုတ္တနိပါတ် ၌၊ ဝါ-သုတ္တနိပါတ်ထဲက၊ နော သုတ္တနာမိကာ-သုတ္တအမည် မရှိကုန်သော၊ သုဒ္ဓိကဂါထာ စ-စုတ္တိယမဖက် သက်သက်သော ဝတ္ထုဂါထာတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဂါထာတိ-ဂါထာဟူ၍၊ ဝေဒိ တဗ္ဗော-၏၊ သောမနဿဉာဏမယိကဂါထာပဋိသံယုတ္တာ-သောမနဿနှင့်ယှဉ်သော ဉာဏ်ကြောင့်ဖြစ်သော ဂါထာတို့နှင့် စပ်ယှဉ်ကုန်သော၊ ဒွေအသီတိ သုတ္တန္တာ-၈၂ သုတ်တို့ကို၊ ဥဒါနန္တိ-ဥဒါနဟူ၍၊ ဝေဒိတဗွဲ-၏၊ ဝုတ္တံ ဟေတံ ဘဂဝတာတိ အာဒိနယပ္ပဝတ္တာ-ဝုတ္တံဟေတံ ဘဂဝတာ အစရှိသောနည်းဖြင့် ဖြစ်ကုန်သော၊ ဒသုတ္တရသတသုတ္တန္တာ-ဆယ်သုတ်အလွန်ရှိသော တစ်ရာသော သုတ်တို့ကို၊ ဣတိဝုတ္တကန္တိ-ဣတိဝုတ္တကဟူ၍၊ ဝေဒိတဗွဲ-၏၊ အပဏ္ဏကဇာတကာ ဒီနိ-အပဏ္ဏကဇာတ်အစရှိကုန်သော၊ ပညာသာမိကာနိ-ငါးဆယ်အလွန်ရှိကုန်သော၊ ပဉ္စဇာတကသတာနိ-ငါးရာသောဇာတ်တို့ကို၊ ဇာတကန္တိ-ဇာတကဟူ၍၊ ဝေဒိတဗွဲ-၏။

ဥဒါနံ။ ။ဥဒါနပုဒ်နက်ကို သီလက္ခန်ဋီကာသစ် ဖွင့်သည့်အတိုင်း ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ၌ ပြခဲ့ပြီ၊ အဋ္ဌသာလိနီဘာသာဋီကာ နိဒါနကထာ သာဂရစိန္တာအဖွင့်၌ကား ထိုဋီကာနည်းတို့ကို အပြစ်ပြု၍ တစ်နည်းပြထား၏-ရှုပါလေ၊ သို့သော် “ဥဒါနနဋ္ဌာန”ဟူသော အဋ္ဌကထာပါဌ်၌ကား “ဥဒနနဋ္ဌာန”ဟု ရှိမှကောင်းမည်၊ ဥ+အနဓာတ် ယုပစ္စည်း၊ ဒအက္ခရာ လာ၍ “ဥဒနန”ဟု ဖြစ်သည်။

စတ္တာရောမေ ဘိက္ခဝေ အစ္ဆရိယာ အပ္ပတာ ဓမ္မာ အာနန္ဒေတိ အာဒိနယ ပွဝတ္တာ-စတ္တာရောမေ ၊ပေ၊ အာနန္ဒေ အစရှိသောနည်းဖြင့် ဖြစ်ကုန် သော၊ သဗ္ဗေပိ-ကုန်သော၊ အစ္ဆရိယပ္ပတဓမ္မပဋိသယုတ္တာ-အစ္ဆရိယ အပ္ပတဓမ္မနှင့် စပ်ယှဉ်ကုန်သော၊ သုတ္တန္တာ-တို့ကို၊ အပ္ပတဓမ္မန္တိ-အပ္ပတဓမ္မဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗ-၏၊ စူဠဝေဒလ္လ၊ပေ၊ မဟာပုဏ္ဏမာဒယော-စူဠဝေဒလ္လသုတ်၊ မဟာဝေဒလ္လသုတ်၊ သမ္မဒိဋ္ဌိသုတ်၊ သက္က ပဉ္စသုတ်၊ သင်္ခါရဘာဇနိယသုတ်၊ မဟာပုဏ္ဏမသုတ် အစရှိ ကုန်သော၊ သဗ္ဗေပိ-ကုန်သော၊ ဝေဒဉ္စ-အသိဉာဏ်ကိုလည်းကောင်း၊ တုဋ္ဌိဉ္စ-နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်ခြင်း ပီတိ သောမနဿကိုလည်းကောင်း၊ လဒ္ဓါ လဒ္ဓါ-ရ၍ ရ၍၊ ပုစ္ဆိတသုတ္တန္တာ-မေးလျှောက်အပ်သော သုတ္တန်တို့ကို၊ ဝေဒလ္လန္တိ-ဝေဒလ္လ ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗ-၏၊ ဧဝံ-လျှင်၊ (သဗ္ဗမ္မိ ဧတံ ဗုဒ္ဓဝစနံ) အင်္ဂဝသေန-ဖြင့်၊ နဝဝိဓံ-၏။ [ဧဝံစသည်ကား နိဂုံး။]

ကထံ-လျှင်၊ (သဗ္ဗမ္မိ-သော၊ ဧတံ ဗုဒ္ဓဝစနံ-သည်) ဓမ္မက္ခန္ဓဝသေန-ဓမ္မက္ခန္ဓာ တို့၏အပြားအားဖြင့်၊ စတုရသီတိသဟဿဝိဓံ-ရှစ်သောင်းလေးထောင် အပြားရှိသနည်း၊ စ-အဖြေကား၊ (တစ်နည်း) စ-ချဲ့၊ သဗ္ဗမေဝ-သော၊ ဧတံ ဗုဒ္ဓဝစနံ-သည်၊ ဒွါသီတိ ဗုဒ္ဓတော ဂဏှိ၊ပေ၊ပဝတ္တိနောတိ-ဒွါသီတိ၊ပေ၊ ပဝတ္တိနောဟူ၍၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ပရိဒီပိတဓမ္မက္ခန္ဓဝသေန-အရှင်အာနန္ဒာသည် ပြအပ်သောဓမ္မက္ခန္ဓာ တို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ စတုရသီတိ သဟဿပုဏေဒံ-ရှစ်သောင်းလေးထောင် အပြားရှိသည်၊ ဟောတိ-၏။

ဂါထာနက်။ ။ပြာဟုဏ- ပုဏ္ဏား၊ ဒွါသီတိ သဟဿာနိ- ရှစ်သောင်း နှစ်ထောင်သောဓမ္မက္ခန္ဓာတို့ကို၊ ဗုဒ္ဓတော-ဘုရားအထံတော်မှ၊ ဂဏှိ-သင်ယူခဲ့ပြီ၊ ဒေ သဟဿာနိ -နှစ်ထောင်သောဓမ္မက္ခန္ဓာတို့ကို၊ ဘိက္ခုတော- အရှင်သာရိပုတ္တရာ

ပရိဒီပိတဓမ္မက္ခန္ဓဝသေန။ ။အရှင်အာနန္ဒာသည် ဂေါပကမောဂ္ဂလ္လာနသုတ်၌ ဓမ္မက္ခန္ဓာတို့ကို မပြ၊ ထေရဂါထာ၌သာ မိမိဂုဏ်ကို ထင်ရှားစေလို၍ ပြသည်၊ ထို့ကြောင့် သီလကွန်ဋီကာသစ်၌ “ဂေါပကမောဂ္ဂလ္လာနသုတ္တေ”ဟူသော စကားကို စဉ်းစားပါ၊ “ပရိဒီပိတ ဓမ္မက္ခန္ဓဝသေန”ကို “စတုရသီတိသဟဿပုဏေဒံ ဟောတိ”၌ စပ်ပါ၊ အရှင်အာနန္ဒာသည် ထက်ဝန်းကျင်ပြအပ်သော ဓမ္မက္ခန္ဓာတို့၏ အပြားအားဖြင့် “ရှစ်သောင်းလေးထောင် ရေတွက် ရသည်”ဟု ဆိုသဖြင့် “အရှင်အာနန္ဒာ မပြအပ်သော ဓမ္မက္ခန္ဓာများလည်း ရှိသေး၏”ဟု သိရ၏၊ ထိုဓမ္မက္ခန္ဓာတို့ကား ကထာဝတ္ထုကျမ်း၊ မာဓရိယသုတ် စသည်၊ ဝိမာနဝတ္ထု စသည်၌လာသော အချို့ဂါထာများတည်း။ [ဧဝံ ပရိဒီပိတဓမ္မက္ခန္ဓဝသေနာတိ ၊ပေ၊ ဣမိနာ ဧဝံ တေန အပရိဒီပိတာပိ ဓမ္မက္ခန္ဓာ သန္တိတိ ပကာသေတိ၊ တသ္မာ ကထာဝတ္ထုပ္ပကရဏ မာဓရိယသုတ္တာဒိနံ ဝိမာနဝတ္ထာဒိသု ကေသဉ္စိ ဂါထာနံ စ ဝသေန စတုရသီတိ သဟဿ တောပိ ဓမ္မက္ခန္ဓာနံ အဓိကတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ - ဋီကာသစ်။]

တရားတို့သည်၊ မေ-၏၊ (ဇိဝုဂ္ဂေ-လျှာဖျား၌) ပဝတ္တိနော-နှုတ်တက်ရွှေ့ ဖြစ်လာ

စသော ရဟန်းတော်တို့ အထံမှ၊ ဂဏှိ - ပြီ၊ ယေ ဓမ္မာ - အကြင် ဓမ္မက္ခန္ဓာ ကြကုန်၏။ (တေ ဓမ္မာ-ထိုဓမ္မက္ခန္ဓာတရားတို့သည်။) စတုရသီတိသဟဿာနိ- ရှစ်သောင်းလေးထောင်တို့တည်း။

တတ္ထ-ထိုဓမ္မက္ခန္ဓာတို့တွင်၊ ဧကာနုသန္ဓိကံ-တစ်ပါးသော အနုသန္ဓေရှိသော၊ သုတ္တံ-သုတ်သည်၊ ဧကော-တစ်ပါးသော၊ ဓမ္မက္ခန္ဓာ-ဓမ္မက္ခန္ဓာတည်း၊ ယံ- အကြင် သုတ်သည်၊ အနောနုသန္ဓိကံ-များသောအနုသန္ဓေ ရှိ၏၊ တတ္ထ- ထိုများသော အနုသန္ဓေရှိသော သုတ်၌၊ အနုသန္ဓိဝသေန-အနုသန္ဓေတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ဓမ္မက္ခန္ဓဂဏနာ-ဓမ္မက္ခန္ဓာအရေအတွက်သည်၊ (ဟောတိ)၊ ဂါထာဗန္ဓေသု-ဂါထာ ဗန္ဓတို့၌၊ ပဉ္စပုစ္ဆနံ-ပြဿနာမေးကြောင်း စကားသည်၊ ဧကော-တစ်ပါးသော၊ ဓမ္မက္ခန္ဓော-တည်း၊ ဝိသဇ္ဇနံ-ဖြေကြောင်းစကားသည်၊ ဧကော-သော၊ (ဓမ္မက္ခန္ဓော- တည်း) အဘိဓမ္မေ-၌၊ ဧကမေကံ-တစ်ပါး တစ်ပါးသော၊ တိကဒုကဘာဇနံ-တိက်ကို ဝေဖန်ကြောင်း၊ ဒုက်ကို ဝေဖန်ကြောင်း စကားသည်လည်းကောင်း၊ ဧကမေကံ-သော၊ စိတ္တဝါရဘာဇနံ စ-စိတ်အကြိမ်ကို ဝေဖန်ကြောင်းစကားသည် လည်းကောင်း၊ ဧကော-တစ်ပါး တစ်ပါးသော၊ ဓမ္မက္ခန္ဓော-တည်း၊ ဝိနယေ-၌၊ ဝတ္ထု-ဝတ္ထုကြောင်းသည်၊ အတ္ထိ- ရှိ၏၊ [ရှင် သုဒ္ဓိန် ဝတ္ထုမျိုးတည်း၊] မာတိကာ-သည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ [ဒွေမာတိကာခေါ် သိက္ခာပုဒ်များတည်း၊] ပဒဘာဇနီယံ-ပဒဘာဇနီသည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ [“ယော ပနာတိ-ယော ယာဒိသော” စသော မာတိကာ အဖွင့်တည်း၊] အန္တရာပတ္တိ-အန္တရာပတ္တိဝါရသည်၊ အတ္ထိ-၏၊ အာပတ္တိ- အာပတ္တိဝါရသည်၊ အတ္ထိ-၏၊ အနာပတ္တိ-အနာပတ္တိဝါရသည်၊ အတ္ထိ-၏၊ တိက စ္စေဒေါ-တိက်တို့ကို ပိုင်းခြားကြောင်း စကားသည်၊ အတ္ထိ-၏၊ တတ္ထ-ထိုဝတ္ထု စသည်တို့တွင်၊ ဧကမေကော-သော၊ ကောဌာသော-အဖို့အစသည်၊ ဧက မေကော-သော၊ ဓမ္မက္ခန္ဓော-တည်း၊ ဣတိ ဝေဒိတဗော-၏၊ ဧဝံ-လျှင်၊ (သဗ္ဗမ္ပိ ဧတံ ဗုဒ္ဓဝစနံ) ဓမ္မက္ခန္ဓဝသေန စတုရသီတိ သဟဿဝိဓံ (ဟောတိ)။ [ဤ “ကောဌာသော”ပါဌ်ဖြင့် ခန္ဓသဒ္ဓါ၏ အစုအနက်ကို ပြသည်။]

စတုရသီတိသဟဿဝိဓံ။ ။ဓမ္မက္ခန္ဓာရှစ်သောင်းလေးထောင် တွက်ပုံကို ပြသော အောက်ပါဂါထာကို ဝဇီရတ္ထသင်္ဂဟမီကာ၌ ပါသည်-ဟု ဝိဇ္ဇကနီတိ၌ ဆိုထားသည်ကို တွေ့ရသည်။

ဧကဝိသတိ သဟဿာနိ၊ ခန္ဓာ ဝိနယပိဋကေ၊

ဧကဝိသတိ သဟဿာနိ၊ တထာ သုတ္တန္တပိဋကေ၊

ဒွါဓတ္တာလိသ သဟဿာနိ၊ ခန္ဓာဘိဓမ္မပိဋကေ၊

ဣတိ တံ စတုရသီတိ၊ သဟဿံ ခန္ဓတော နမေ။

[နိဂုံးကို ပြလို၍ ဧဝံစသည်မိန့်။] ဧဝံ-လျှင်၊ အဘေဒတော-အပြားမရှိသည်၏ အဖြစ်အားဖြင့်၊ [ရသ၌ အဘိန္နဝိသေသနစပ်၊] ရသဝသေန-ရသ၏ အစွမ်း အားဖြင့်၊ ဧကဝိဓ-တစ်ပါးသော အဖို့ရှိသော၊ ဘေဒတော-အပြားအားဖြင့်၊ [ဓမ္မ ဝိနယာဒိဌ္ဌစပ်၊] ဓမ္မဝိနယာဒိဝသေန-ဓမ္မဝိနယ အစရှိသည်တို့၏အပြားအား ဖြင့်၊ ဒုဝိဓာဒိဘေဒ-ဒုဝိဓအစရှိသော အပြားရှိသော၊ ဧတံ ဗုဒ္ဓဝစနံ-ကို၊ သင်္ဂီယန္တေန-သံဂါယနတင်တော်မူသော၊ မဟာကဿပုမုခေန- အရှင်မဟာကဿပ အမျိုး ရှိသော၊ ဝသိဂဏေန-ရဟန္တာအပေါင်းသည်၊ [သံဂီတိဌ္ဌစပ်၊] အယံ-ဤတရား သည်၊ ဓမ္မော-ဓမ္မတည်း၊ အယံ-သည်၊ ဝိနယော-တည်း၊ ဣဒံ-သည်၊ ပဌမဗုဒ္ဓ ဝစနံ-တည်း၊ ဣဒံ-သည်၊ မဇ္ဈိမဗုဒ္ဓဝစနံ- တည်း၊ ဣဒံ-သည်၊ ပစ္ဆိမဗုဒ္ဓဝစနံ-တည်း၊ ဣဒံ-သည်၊ ဝိနယပိဋကံ-တည်း၊ ဣဒံ-သည်၊ သုတ္တန္တပိဋကံ-တည်း၊ ဣဒံ-သည်၊ အဘိဓမ္မပိဋကံ-တည်း၊ အယံ- ဤသုတ်အပေါင်းသည်၊ ဒီဃနိကာယော-တည်း၊ ပေ၊ အယံ- ဤခုဒ္ဒကပါဌစသောတရားတော်အပေါင်းသည်၊ ခုဒ္ဒကနိကာယော-တည်း၊ ဣမာနိ-ဤသည်တို့ကား၊ သုတ္တာဒီနိ-သုတ္တ အစရှိကုန်သော၊ နဝင်္ဂီနိ- အင်္ဂါကိုးပါးတို့တည်း၊ ဣမာနိ-ဤတရားတို့သည်၊ စတုရသီတိဓမ္မက္ခန္ဓ သဟဿာနိ-တို့တည်း၊ ဣတိ ဣမံ ပဘေဒံ-ဤအထူးအပြားကို၊ ဝဝတ္ထပေတွာဝ-ပိုင်းခြား၍သာလျှင်၊ သံဂီတံ-ပြီ။

စ-သည်သာမကသေး၊ ကေဝလံ-ဥဒ္ဓါနသင်္ဂဟ စသည်မဖက် သက်သက်၊ ဣမမေဝ-ဤအပြားကိုသာ၊ (ဝဝတ္ထပေတွာ-၍၊ သံဂီတံ-သံဂါယနာတင်အပ် သည်ကား၊ န-မဟုတ်သေး၊) အညံ-အခြားသော၊ [အညမ္မိမု ပိကို “သင်္ဂဟ ပွဘေဒံ”၌ ရွှေ့ထိုင်စေ၊] ဥဒ္ဓါနသင်္ဂဟ၊ ပေ၊ ပဏ္ဏာသသင်္ဂဟာဒိ အနေကဝိဓံ- ဥဒ္ဓါနသင်္ဂဟ၊ ဝဂ္ဂသင်္ဂဟ၊ ပေယျာလသင်္ဂဟ၊ ဧကနိပါတ၊ ဒုကနိပါတ အစရှိ သော နိပါတသင်္ဂဟ၊ သံယုတ္တသင်္ဂဟ၊ ပဏ္ဏာသသင်္ဂဟ အစရှိသော များသော အပြား ရှိသော၊ တီသု ပိဋကေသု-ပိဋကသုံးပုံတို့၌၊ သန္နိဿမာနံ-ကောင်းစွာ တွေ့မြင် အပ်သော၊ သင်္ဂဟပွဘေဒံပိ-သင်္ဂဟအပြားကိုလည်း၊ ဝဝတ္ထပေတွာ ဧဝံ-ပိုင်းခြား သတ်မှတ်ပြီး၍သာလျှင်၊ သတ္တဟိ မာသေဟိ-ခုနစ်လတို့ဖြင့်၊ သံဂီတံ-ပြီ။ [“သတ္တဟိ မာသေဟိ”ကို “ကြိယာပဝဂ္ဂ”ဟု ဋီကာသစ်ဖွင့်၏၊ ကြိယာပဝဂ္ဂ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ရူပသိဒ္ဓိဘာသာဋီကာ တတိယာဝိဘတ်ခန်း “ယော ကာရေတိ သ ဟေတု”သုတ်အဖွင့်၌ ပြထားပြီ။]

[သံဂါယနာအဆုံး၌ အံဩဖွယ်ဖြစ်ပုံများကို ပြလို၍ “သံဂီတိ ပရိယောသာနေ စဿ”စသည်မိန့်။] စ-ဆက်၊ အဿ-ထိုဘုရားစကားတော်ကို၊ သံဂီတိပရိယော သာနေ-သံဂါယနာတင်ခြင်း၏ အဆုံး၌၊ မဟာကဿပတ္ထေရေန-အရှင်မဟာ ကဿပထေရ်သည်၊ ဒသဗလဿ-၏၊ ဣဒံ သာသနံ-ကို၊ ပဉ္စဝဿ သဟဿ ပရိမာဏာ

ကာလံ-အနှစ် ငါးထောင် အတိုင်းအရှည်ရှိသော ကာလပတ်လုံး၊ ပဝတ္တနသမတ္ထံ-ဖြစ်ခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သည်ကို၊ ကတံ-ပြုအပ်ပါပေပြီ၊ [“ပဝတ္တနေ+သမတ္ထံ ပဝတ္တနသမတ္ထံ”ဟု ပြု၊ “ပဝတ္တနာယ+သမတ္ထံ ပဝတ္တနသမတ္ထံ”ဟု အခြား တစ်နည်းကိုလည်း ဋီကာသစ်၌ ပြသေး၏၊ “ဖြစ်ခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်သည်ကို”ဟု ပေး။] ကုတံ-သို့၊ သဉ္ဇာတပုမောဒါ-လွန်စွာဖြစ်သော ဝမ်းမြောက်ခြင်းရှိသည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ သာဓုကာရံ-ကောင်းပေစွဟု၊ အားရနှစ်လို၊ မြွက်ဆိုအပ်သော အသံကို၊ ဝါ-ကောင်းချီးကို၊ ဒဒမာနာဝိယ-မပေးသော်လည်း ပေးသကဲ့သို့၊ [သာဓု ကုတံ ကရိယတီတိ သာဓုကာရော၊ သာဓုမခေါ်တတ်ဘဲ ခေါ်တတ်သကဲ့သို့ ဆိုအပ် သော တဒ္ဒမ္ပူပစာတည်း၊ ဋီကာသစ်၌ “သဉ္ဇာတပုမောဒါဝိယ သာဓုကာရံ ဒဒမာနာဝိယဟု နှစ်နေရာထိုင်”ဟု ဖွင့်၏။] အယံ မဟာပထဝီ-သည်၊ ဥဒက ပရိယန္တံ-ရေအဆုံးအပိုင်းအခြား ရှိသည်ကို၊ ကတ္တာ-၍၊ အနေကပ္ပကာရံ-တစ်ပါး မက များသော အပြားအားဖြင့်၊ ဝါ-ကြိမ်ဖန်များစွာ၊ ကမ္မိ-တုန်လှုပ်ပြီ၊ သင်္ကမ္မိ-အထက် အထက်သို့ တက်ကာ တက်ကာ ပြင်းစွာ တုန်လှုပ်ပြီ၊ သမ္ပကမ္မိ-အထက် အောက် နိမ့်တုံ မြင့်တုံ အပြားအားဖြင့် တုန်လှုပ်ပြီ၊ သမ္ပဝေမိ-အရပ်လေးမျက်နှာ ယိမ်းထိုး၍ အမျိုးမျိုးပြင်းစွာ အပြားအားဖြင့်တုန်လှုပ်ပြီ၊ အနေကာနိ-တစ်ပါးမက များစွာကုန်သော၊ အစ္ဆရိယာနိ စ-ပန်းမိုးရွာခြင်း၊ အဝတ်မြှောက်ခြင်း အစရှိသော အံ့ဩဖွယ်တို့သည်လည်း၊ [အစ္ဆရံ ပဟရိတုံ ယုတ္တာနိ အစ္ဆရိယာနိ၊ ပုပ္ဖဝဿ စေလုက္ခေပါဒီနိ-ဋီကာသစ်။] ပါတုရဟေသံ-ထင်ရှားဖြစ်ကုန်ပြီ၊ ကုတံ အယံ-ဤဆိုအပ်ပြီးကား၊ ပဌမမဟာသံဂီတိ နာမ-ပထမ မဟာသံဂါယနာ မည်၏။

ယာ-ယင်းပထမ မဟာသံဂါယနာကို၊ လောကေ-၌၊ (ယေန-အကြင် ကြောင့်၊) ပဉ္စဟိ သတေဟိ-ငါးရာသော ရဟန္တာတို့သည်၊ ကတာ-ပြုတော်မူအပ် ပြီ၊ တေန-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ငါးရာသောရဟန္တာတို့ ပြုတော်မူအပ်သည်၏အဖြစ် ကြောင့်၊) ပဉ္စသတာတိ စ-ပဉ္စသတာသံဂါယနာဟူ၍လည်းကောင်း၊ ထေရေဟေဝ-ရဟန္တာ

သင်္ကမ္မိ စသည်၌ တစ်နည်း။ ။အထဝါ ပုရတ္ထိမတော ပစ္ဆိမတောစ ဥန္နမနုဩနမန ဝသေန သင်္ကမ္မိ၊ ဥတ္တရတော ဒက္ခိဏတော စ ဥန္နမနုဩနမနဝသေန သမ္ပကမ္မိ၊ မဇ္ဈိမတော ပရိယန္တတော စ ဥန္နမနုဩနမနဝသေန သမ္ပဝေမိ-ဋီကာသစ်။ [“သင်္ကမ္မိ-အရှေ့အနောက် နိမ့်တုံ မြင့်တုံ ပြင်းစွာတုန်လှုပ်ပြီ၊ သမ္ပကမ္မိ-တောင်မြောက် နိမ့်တုံ မြင့်တုံ ပြင်းစွာ အပြား အားဖြင့် တုန်လှုပ်ပြီ၊ သမ္ပဝေမိ-အလယ်နှင့်အစွန်အဖျား နိမ့်တုံ မြင့်တုံ ပြင်းစွာ အပြား အားဖြင့် တုန်လှုပ်ပြီ” ဤသို့ပေးပါ။ မြေကြီးသည် အရှေ့ဘက်က နိမ့်လျှင် အနောက်ဘက်က မြင့်၏၊ အနောက်ဘက်က နိမ့်လျှင် အရှေ့ဘက်က မြင့်၏၊ ဤသို့ တုန်လှုပ်ခြင်းကို ရည်ရွယ်၍ “သင်္ကမ္မိ”ဟု ဤသို့ စသည်ဖြင့် သမ္ပကမ္မိ၊ သံပဝေမိ ဖြစ်ပုံကိုလည်း သိပါ။]

ထေရ်တို့ချည်းသာ၊ ကတတ္တာ-ပြုတော်မူအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ထေရ်ကာတိ စ-ထေရ်ကာသံဂါယနာဟူ၍လည်းကောင်း၊ ပဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏။ [“ထေရေဟိ+ကတော ထေရ်ကာ”ဟု ပြု၊ အခြားနည်းများကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာမရှိကား၌ ပြထားပြီ၊] ဣတိ-ပထမ မဟာသံဂါယနာ အပြီးတည်း၊ (ဣတိ-သို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-သိထိုက်၏) [“နိဒါနကောသလ္လတ္ထံ ပန ဣဓာပိ ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗာ”ကို ပြန်၍ အပ်သည်။]

ဣမိဿာ ပဌမမဟာသံဂီတိယာ-ဤ ပထမ မဟာသံဂါယနာသည်၊ ဝတ္ထ မာနာယ-ဖြစ်လတ်သော်၊ ဝါ-ဖြစ်စဉ်က၊ ဝိနယသင်္ဂဟာဝသာနေ-ဝိနည်းပိဋကကို သိမ်းယူကြောင်း သံဂါယနာ၏ အဆုံး၌၊ သုတ္တန္တပိဋကေ-၌၊ အာဒိနိကာယဿ-အစဖြစ်သော ဒီဃနိကာယ်၏၊ အာဒိသုတ္တံ-အစသုတ်ဖြစ်သော၊ ဗြဟ္မဇာလံ-ဗြဟ္မဇာလသုတ်ကို၊ ပုစ္ဆန္တေန-မေးတော်မူသော၊ အာယသ္မတာ မဟာကဿပေန-သည်၊ ဗြဟ္မဇာလံ အာဝုသော အာနန္ဒ ကတ္တ ဘာသိတန္တိ ဧဝမာဒိ ဝုတ္တဝစန ပရိယောသာနေ-ဗြဟ္မဇာလံ၊ ပေ၊ ဘာသိတံ ဤသို့ အစရှိသည်ဖြင့် မေးတော် မူအပ်သော စကား၏ အဆုံး၌၊ ယတ္ထ စ-အကြင်အရပ်၌လည်း၊ ဘာသိတံ-ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ယဉ္ဇ-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ် ကိုလည်း၊ အာရဗ္ဗ-အကြောင်းပြု၍၊ ဘာသိတံ-ပြီ၊ တံ သဗ္ဗံ-ထိုအလုံးစုံသော ဟောရာအရပ်၊ ဟောကြောင်းပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ပကာသေန္တော-ထင်ရှားပြလိုသော၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော-သည်၊ ဧဝံ မေ သုတန္တိ အာဒိ-ဧဝံ မေ သုတံ အစရှိသော စကားကို၊ အာဟ-လျှောက်ပြီ၊ တေန-ထို့ကြောင့်၊ ဗြဟ္မဇာလဿာပိ၊ ပေ၊ နိဒါနမာဒိတိ-ဗြဟ္မဇာလဿာပိ၊ ပေ၊ နိဒါန မာဒိ-ဟူ၍၊ (မယာ-သည်၊ ဟေဋ္ဌာ-အောက်၌၊) ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်ပြီ၊ (ဆိုခဲ့ပြီ) ဣတိ-နိဒါနကထာ အပြီးတည်း။

ဣမိဿာ၊ ပေ၊ နိဒါနမာဒိတိ။ ။ ပထမသံဂါယနာတင်ခန်း ပြီးသော်လည်း ရှေ့၌ “ဗြဟ္မဇာလဿာပိ ဧဝံ မေ သုတန္တိအာဒိကံ အာယသ္မတာ အာနန္ဒေန ပဌမမဟာသံဂီတိ ကာလေ ဝုတ္တံ နိဒါနမာဒိ”ဟု ဆိုသောစကားနှင့် ရှေ့နောက် ဆက်သွယ်ပြလိုသောကြောင့် “ဣမိဿာ ပဌမမဟာသံဂီတိယာ” စသည်ကို မိန့်ရပြန်သည်။ ထို့ကြောင့် “ဣမိဿာ ပဌမမဟာသံဂီတိယာ”မှ စ၍ “ဝုတ္တံ နိဒါနမာဒိတိ”ဟူသော စကားတိုင်အောင်သည် “ဗြဟ္မဇာလဿာပိ၊ ပေ၊ နိဒါနမာဒိ”ဟူသော ရှေ့စကားနှင့် အဆက်အသွယ်ကို ပြသော ပုဗ္ဗာပရသမ္ပန္နစကားတည်း၊ တစ်နည်း - နိဂုံးစကားတည်း၊ ဤနေရာရောက်မှ “ဗာဟိရ နိဒါနိ”ဟု ခေါ်အပ်သော နိဒါနကထာ ပြီးသည်။ [ဣမိနာ ယထာဝုတ္တပဌမ မဟာသံဂီတိယံ တထာဝစနမေဝ သန္ဓာယ မယာ ဟေဋ္ဌာ ဧဝံ ဝုတ္တန္တိ ပုဗ္ဗာပရသမ္ပန္န ယထာဝုတ္တဝိတ္ထာရ ဝစနဿ ဝါ ဂုဏံ ဒဿေတိတိ၊ - ဋီကာသစ်။]

ဗာဟိရနိဒါနိအပ္ပဋ္ဌာန်းပြီး၏။

ဗြဟ္မဇာလသုတ်အပွင့် (အဗ္ဘန္တရနိဒါန်း)

၁။ တတ္ထ-ထိုစေံ မေ သုတ် အစရှိသော ပါဠိရပ်၌၊ ဇေတိ-ဇေတိဟူသောပုဒ်သည်၊ နိပါတပဒ်-နိပါတ်ပုဒ်တည်း၊ (တစ်နည်း) ဇေတိ-ဇေံ အစရှိသောပုဒ်သည်၊ နိပါတပဒ်-တည်း၊ မေတိအာဒိနိ-မေ အစရှိသောပုဒ်တို့သည်၊ နာမပဒါနိ-နာမ်ပုဒ်တို့တည်း၊ [အာဒိဖြင့် “သုတ်၊ ဇေံ သမယံ” စသောပုဒ်တို့ကို ယူ။] ပဋိပန္နောဟောတိတိ ဇတ္ထ-ပဋိပန္နော ဟောတိဟူသော ဤပါဌ်၌၊ ပဋိတိ-ပဋိဟူသောပုဒ်သည်၊ ဥပသဂ္ဂပဒ်-ဥပသာရပုဒ်တည်း၊ [ပတိဥပသာရဇာ ကာရိယဖြစ်သောကြောင့် ပဋိကိုပင် ဥပသာရပုဒ်ဟု ဆိုသည်၊ (တစ်နည်း) ပတိပန္နောဟု ရှေးပါဌ်ရှိဟန်တူသည်၊ “ပတိတိ ဥပသဂ္ဂပဒ်”ဟုလည်း ရှိပါစေ။] ဟောတိတိ-ဟောတိဟူသောပုဒ်သည်၊ အာချာတပဒ်-အာချာတ်ပုဒ်တည်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဣမိနာနယေန-ဤနည်းဖြင့်၊ တာဝ-ပဒတ္တမှ ရှေးဦးစွာ၊ ပဒဝိဘာဂေါ-ပုဒ်တို့၏ဝေဖန်အပ်သော အထူးအပြားကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏။

အနုသန္ဓေ။ ။ဇတ္တာဝတာ စ ဗြဟ္မဇာလဿ သာဓာရဏတော ဗာဟိရနိဒါနံ ဒဿေတွာ ဣဒါနိ အဗ္ဘန္တရနိဒါနံ သံဝဏ္ဏေတုံ တတ္ထ ဇေတိအာဒိ ဝုတ္တံ၊-ဤမျှအတိုင်းအရှည် ရှိသော “ဓမ္မစက္ကပဝတ္ထနံ ဟိ”အစ “နိဒါနမာဒိတိ”အဆုံးရှိသော စကားအစဉ်ဖြင့် အခြား သုတ်များနှင့်လည်း ဆက်ဆံသောအားဖြင့် ဗြဟ္မဇာလသုတ်၏ ဗာဟိရနိဒါန်းကို ပြပြီး၍ ယခုအခါ၌ အဗ္ဘန္တရနိဒါန်းကို ဖွင့်ပြခြင်းငှာ “တတ္ထ ဇေတိ”အစရှိသော စကားကို မိန့်တော် မူအပ်သတည်း။

အဗ္ဘန္တရနိဒါန်း။ ။ဗြဟ္မဇာလသုတ်အတွင်း၌ ပါသော အရှင်အာနန္ဒာထေရ်၏ (သို့မဟုတ်) သံဂါယနာတင် ထေရ်အပေါင်း၏ အခြေခံစကားကို “အဗ္ဘန္တရနိဒါန်း”ဟု ခေါ်၏။ ထိုအဗ္ဘန္တရနိဒါန်းကိုကား “ဇေံ မေ သုတ်”မှစ၍ “မမံ ဝါ ဘိက္ခဝေ ပရေ အဝတ္ထံ ဘာသေယျံ”စသော ဘုရားစကားတော် မရောက်မီ “အထ ခေါ ဘဂဝါ အနုပ္ပတ္တောတိ”တိုင်အောင်သော စကားတို့ဖြင့် ပြလိမ့်မည်။

ပွင့်နည်း ၆ မျိုး။ ။ထိုသို့ ဖွင့်ပြရာ၌ ၆ မျိုးသော အခြင်းအရာတို့ဖြင့် ဖွင့်မှုကို ရှေးဆရာတို့ ပြုကြသည်။ ထို ၆ မျိုးသော အခြင်းအရာကား-သမ္ပန္န၊ ပဒ၊ ပဒဝိဘာဂ၊ အတ္ထ၊ အနုယောဂ၊ ပရိဟာရတည်း။ ထိုအခြင်းအရာ ၆ မျိုးကိုပင် ရည်ရွယ်၍ ရှေးဆရာတို့သည် အောက်ပါ ဂါထာကို မိန့်တော်မူကြသည်။ [ထိုဂါထာ၌ ပဒဖြင့် ပဒဝိဘာဂကိုလည်းကောင်း၊ ဤ၌ ပဒဝိဘာဂဖြင့်လည်း ပဒဝိဂ္ဂဟကိုလည်းကောင်း ယူရသည်။]

သမ္ပန္နော စ ပဒဇ္ဇေဝ၊ ပဒဇ္ဇော ပဒဝိဂ္ဂဟော၊

စောဒနာ ပရိဟာရော စ၊ ဆမ္ပန္နော သုတ္တဝဏ္ဏနာ။

သမ္ပန္န။ ။ဒေသနာတော်၏ အဆက်အသွယ် အနုသန္ဓေကို “သမ္ပန္နအားဖြင့် ဖွင့်ခြင်း”ဟု ခေါ်၏။ ဤနေရာ၌ ပါဠိတော်နိဒါန်း ရောက်အောင် “ဓမ္မစက္ကပဝတ္ထနံ ဟိ” စသော ဗာဟိရနိဒါန်းကို ပြခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဇေံ မေ သုတ်” မှ စ၍ “အထ ခေါ ဘဂဝါ အနုပ္ပတ္တော”

တိုင်အောင် အပ္ပန္တရနိဒါန်းနှင့် ဘုရားဟောပါဠိတော်ကို ဆက်သွယ်၍ပြခြင်း သည်လည်းကောင်း အနုသန္ဓေသမ္ပန္နတည်း။ [ထိုထို နေရာ၌ ပြလေ့ရှိကြသော အနုသန္ဓေ ကျမ်းတက်လည်း ဤ သမ္ပန္နသံဝဏ္ဏနာပင် ဖြစ်သည်။]

ပဒ၊ ပဒဝိဘာဂ။ ။ဧဝံ တစ်ပုဒ်၊ မေ တစ်ပုဒ်၊ သုတံ တစ်ပုဒ် ဤသို့ဖွင့်ခြင်းသည် ပဒသံဝဏ္ဏနာ မည်၏။ ဧဝံသည် နိပါတ်ပုဒ်၊ မေ စသည်တို့ကား နာမ်ပုဒ်၊ ပတိကား ဥပသာရ ပုဒ်၊ ဟောတိကား အာချာတ်ပုဒ် ဤသို့ စသည်ဖြင့် ခွဲခြားဝေဖန်ခြင်းသည် နိပါတ်ပုဒ်၊ နာမ်ပုဒ်၊ ဥပသာရပုဒ်၊ အာချာတ်ပုဒ် စသည်ဖြင့် ဝိသေသ နာမည်တပ်၍ ဖွင့်သောကြောင့် ပဒဝိဘာဂအားဖြင့်ဖွင့်ခြင်း မည်၏။ ဝိဘာဂသဒ္ဒါသည် ဝေဖန်အပ်သော အထူးအပြားအနက် ကို ဟော၏။ ဤပဒဝိဘာဂကို သဒ္ဒါကျမ်းတို့၌ “ပဒစိန္တာ”ဟု ခေါ်၏။ [ပဒဝိဘာဂေါတိံ ဟိ ပဒါနံ ဝိသေသောယေဝ အဓိပ္ပေတော။ - ဋီကာသစ်။]

ပဒတ္တ။ ။“အတ္တတော ပန ဧဝံ သဒ္ဒေါ တာဝံ” စသည်ဖြင့် ဖွင့်ပြခြင်းသည် ပုဒ်၏ အနက်ကို ဖွင့်ပြခြင်းဟူသော ပဒတ္တသံဝဏ္ဏနာတည်း။ များစွာသောဌာနတို့၌ ပဒတ္တသံဝဏ္ဏနာ ကို တွေ့ရပါလိမ့်မည်။ မြန်မာနိဿယလည်း ပဒတ္တသံဝဏ္ဏနာများ ပင်တည်း။

ပဒဝိဂ္ဂဟ။ ။နောက်၌ “ဘိက္ခုနံ+သံယော ဘိက္ခုသံယော၊ ပဉ္စ+မတ္တာ ဧတေ သန္တိ ပဉ္စမတ္တာနိ၊ ဘိက္ခုနံ+သတာနိ ဘိက္ခုသတာနိ”စသော အဖွင့်များသည် ပုဒ်ကို ဝိဂြိုဟ်ပြု၍ ပြသော ပဒဝိဂ္ဂဟအဖွင့်များတည်း။

စောဒနာ။ ။ယုံမှားသံသယရှိလောက်သော နေရာ၌ “ကသ္မာ ပန ဘဂဝါ တံ အဒ္ဓါနံ ပဋိပန္နော၊ ကသ္မာ စ သုပ္ပိယော အနုဗန္ဓော၊ ကသ္မာ စ သော ရတနတ္ထဿ အဝဏ္ဏံ ဘာသတိ” ဤသို့ စသည်ဖြင့် မေး၍ ဖွင့်ခြင်းသည် စောဒနာအားဖြင့် ဖွင့်ခြင်းတည်း။ “နန” စသည်ဖြင့် ပြအပ်သော အဖွင့်များလည်း စောဒနာအားဖြင့် ဖွင့်ပြခြင်းပင်တည်း။

ပရိဟာရ။ ။“ဘဂဝါ တာဝံ တသ္မိံ ကာလေ”စသောအားဖြင့် ပြအပ်သောစကားများ သည် ထိုအမေးကို ဖြေသောအားဖြင့် ဖွင့်ပြအပ်သော ပရိဟာရအဖွင့်များတည်း။ “ကိဉ္စာပိ” ငဲ့၍ တက်လာသောဝါကျများလည်း စောဒနာပုဂ္ဂိုလ်၏ စောဒနာလိုသော အချက်ကို ဖြေသောအားဖြင့် ဖွင့်သောကြောင့် ပရိဟာရသံဝဏ္ဏနာများပင်တည်း။ [ပရိဟာရ - တင်အပ် သော အပြစ်ကို ရှောင်လွှဲကြောင်းစကား။ ဝါ- အဖြေ။]

အချုပ်မှာ-“ဘုရားပါဠိတော်၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို နောင်လာ နောက်သားတို့ နားလည်အောင် ဖွင့်ပြရာ၌ ဤပြခဲ့သော သံဝဏ္ဏနာ ၆ ဆင့်ဖြင့် အမျိုးမျိုး ဖွင့်ပြလေ့ရှိသည်” ဟု မှတ်ပါ။ ဤသို့ ဖွင့်ပြလေ့ရှိသော သံဝဏ္ဏနာ ၆ မျိုးတွင် ဗာဟိရနိဒါန်းဖြင့် အနုသန္ဓေ သမ္ပန္နကိုပြပြီးဖြစ်သောကြောင့် ယခုအခါ၌ ပဒဝိဘာဂကို စတင်၍ဖွင့်ပြလိုသော အဋ္ဌကထာ ဆရာသည် “တတ္ထ ဧဝန္တိ နိပါတပဒံ” စသည်ကို မိန့်သည်။ တတ္ထကို ဧဝန္တိ စသည်၌ အပေါင်း အာဓာရ + အစိတ် အာဓာယ် အဖြစ်ဖြင့် စပ်ပါ။ ရုက္ခေသာခါကဲ့သို့ တည်း။ (တစ်နည်း) “တတ္ထ-ထို ဧဝံ မေ သုတံ အစရှိသော ပါဠိရပ်၌၊ (သမဘိနိဝိဋ္ဌ- ကောင်းစွာ အကျုံးဝင်သော၊ ဝါ-ပါဝင်သော၊) ဧဝန္တိ- ဧဝံဟူသော ပုဒ်သည်”ဟု “သမဘိနိဝိဋ္ဌ” ထည့်၍လည်း ဆရာတို့ ပေးတော်မူကြ၏။ [ပဒဝိဘာဂကို ပြလျှင် ပဒကိုလည်း ခွဲခြား၍ ပြပြီး ဖြစ်တော့၏။]

ပန-အဖို့တစ်ပါးကား၊ (ပဒဝိဘာဂမှတစ်ပါး ပဒတ္တကို ဆိုဦးအံ့) အတ္တတော-ပုဒ်၏အနက်အားဖြင့်၊ တာဝ-မေ သုတ် စသည်တို့မှ ရှေးဦးစွာ၊ (နိဒ္ဒိဋ္ဌော-ညွှန်ပြ အပ်သော) ဧဝံသဒ္ဓေါ-ဧဝံသဒ္ဓါသည်၊ ဥပမူပဒေသသမ္ပဟံသနဂရဟဏဝစန သမ္ပဋိဂ္ဂဟာကာရနိဒဿနာဝဓာရဏာဒိ အနေကတ္ထပ္ပဘေဒေါ-ဥပမာအနက်၊ ဥပဒေသအနက်၊ သမ္ပဟံသနအနက်၊ ဂရဟဏအနက်၊ ဝစနသမ္ပဋိဂ္ဂဟအနက်၊ အာကာရအနက်၊ နိဒဿနအနက်၊ အဝဓာရဏအနက် အစရှိသော တစ်ပါးမက များသောအနက်အပြား ရှိ၏။ တထာဟိ-ထိုစကားမှန်၏။ (တစ်နည်း) တထာဟိ-ထိုစကားကို ချဲ့ဦးအံ့။ [ဥပကဟေတုအနက်လည်း ပေးနိုင်သည်။] ဧသ (ဧသော)-ဤ ဧဝံသဒ္ဓါသည်၊ ဧဝံ ဇာတေန မစ္စေန၊ ကတ္တဗ္ဗံ ကုသလံ ဗဟုန္တိ ဧဝမာဒီသု - ဧဝံ ဇာတေန မစ္စေန၊ ကတ္တဗ္ဗံ ကုသလံ ဗဟု ဤသို့

ဝေန္တိ နိပါတပဒံ။ ။ဝေန္တိ ဧတ္ထ လုတ္တနိဒ္ဒိဋ္ဌက္ကတိသဒ္ဓေါအာဒိ အတ္ထော၊ အန္တရာ သဒ္ဓမ္မသဒ္ဓါဒိနမ္ပိ သင်္ဂဟိတတ္ထာ။ “ဝေန္တိ” ဟု တိုက်ရိုက်ပါသော က္ကတိသဒ္ဓါသည် ပဒတ္တ ဝိပလ္လာသ (“ဤသို့”ဟု ပေးရိုးအနက်ကို ပြောင်းလွှဲစေသော) နိပါတ်ပုဒ်တည်း။ ထို့ကြောင့် အာဒိအနက်ဟော (အာဒုတ္တ) က္ကတိတစ်ပုဒ်ကို အကျေကြ၍ ထိုက္ကတိသဒ္ဓါဖြင့် အန္တရာသဒ္ဓါ စသဒ္ဓါ စသည်တို့၏ နိပါတ်ပုဒ်အဖြစ်ကို ညွှန်ပြသည်။ (တစ်နည်း) နယဂ္ဂဟဏေန ဝါ တေ ဂဟိတာ။-“ဤအလို က္ကတိသဒ္ဓါတစ်ပုဒ် အကျေမကြိတ် ဧဝံသဒ္ဓါ၏ နိပါတ်ပုဒ်အဖြစ်ကို နည်းယူ၍ အန္တရာသဒ္ဓါ စသဒ္ဓါ စသည်တို့၏ နိပါတ်ပုဒ်အဖြစ်ကိုလည်း “ဣမိနာ နယေန ပဒဝိဘာဂေါ ဝေဒိတဗ္ဗော”ဟူသော စကားဖြင့် ပြပြီးဖြစ်တော့၏”ဟု ဆိုလိုသည်။ ထို့ကြောင့် နိဿယ၌ နှစ်နည်း အနက်ပေးထားသည်။

အတ္ထတော ပန။ ။ပဒဝိဘာဂကို ပြပြီး၍ ပဒတ္တကို ပြလိုသောကြောင့် “အတ္ထတော ပန”စသည်မိန့်၊ ဤနေရာ၌ သောတုတို့၏ သံဝဏ္ဏနာနည်းဝယ် ကျွမ်းကျင်ဖို့ အလိုငှာ ဖွင့်ပုံ ဖွင့်နည်းအပြားကို မှီကာသစ်၌ သုံးနည်းနှစ်မျိုး၊ ငါးနည်းတစ်မျိုး၊ ခြောက်နည်းတစ်မျိုး၊ ရှစ်နည်းနှစ်မျိုးအားဖြင့် အမျိုးမျိုးပြထား၏။ ထိုမှီကာသစ်၌ ရှုပါ။

တထာ ဟေသ။ ။ဧဝံသဒ္ဓါ၏ အနေကတ္ထ ပဘေဒအဖြစ်ကို ပြယုဂ် ဥဒါဟရဏ် အားဖြင့်သာ သိနိုင်ရကား ပြယုဂ် ဥဒါဟရဏ်ကို ပြလိုသောကြောင့် “တထာဟေသ” စသည် ကို မိန့်သည်။ “တထာဟိမှာ၊ ဉပကာ၊ ရံခါ ချဲ့-မြဲစွဲ”နှင့်အညီ ဤ“တထာ ဟေသ”စသော ဥဒါဟရဏ်ပြဝါကျကို ဉပကဟေတုဝါကျ၊ ဧဝံသဒ္ဓေါ၊ ပေ၊ အနေကတ္ထပ္ပဘေဒေါဟူသော ဝါကျကို ဉပကဟေတုဗလဝါကျဟုလည်းကောင်း၊ တထာ ဟေသ စသောဝါကျများကို ဝိတ္ထာရ ဝါကျ၊ ရှေ့ဝါကျကို သင်္ခေပဝါကျဟုလည်းကောင်း၊ တထာ ဟေသ စသောဝါကျများကို ဒဋ္ဌိ ကရဏဝါကျ၊ ရှေ့ဝါကျကို ဒဋ္ဌိ ယဝါကျဟု လည်းကောင်း ခွဲပါ။

ဧဝံ ဇာတေန။ ။ဓမ္မပဒ ပုပ္ဖဝဂ် (၅၃) ဂါထာ၏ အပရဒ္ဒကို ယူထားသော သာဓက တည်း။ “ယထာပိ ပုပ္ဖရာသိမှာ၊ ကယိရာ မာလာဂုဏေ ဗဟူ”ဟု ပုပ္ဖဒ္ဒရှိ၏။ ဟောတော်မူလို ရင်းမှာ-“လိမ္မာတတိသိ ပညာရှိသည် ပန်းအစုတည်းဟူသော ပန်းပုံထဲမှ ပန်းကုံးများစွာ

အစရှိသောပါဠိရပ်တို့၌၊ ဥပမာယံ-ဥပမာအနက်၌၊ အာဂတော-လာ၏။ [ဇေ-
ဤ.အတူ၊ ဇာတေန-မွေးဖွားလာသော၊ မစ္စေန-သေရခြင်းသဘောရှိသော
သတ္တဝါသည်၊ ဗဟုံ-များစွာ၊ ကုသလံ-ကုသိုလ်ကို၊ ကတ္တဗ္ဗံ-ပြုထိုက်၏၊ “မရတိ-
သေတတ်၏၊ (သေရခြင်းသဘော ရှိ၏) ကုတိ မစ္စော”ဟု ဝစနတ္ထပြု။]

ဇေံ တေ အဘိက္ကမိတဗ္ဗံ၊ ဇေံ တေ ပတိက္ကမိတဗ္ဗန္တိအာဒိသု-အစရှိသောပါဠိ
ရပ်တို့၌၊ ဥပဒေသေ-နည်းလမ်းညွှန်ပြခြင်းအနက်၌၊ (အာဂတော)၊ [တေ-
သင်သည်၊ ဇေံ-ဤအခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဝါ-သည်ပုံသည်နည်း၊ အဘိက္ကမိတဗ္ဗံ-

တို့ကို သိကုံးသကဲ့သို့၊ ဤ.အတူ မွေးဖွားလာသော သေရခြင်းသဘောရှိသော
သတ္တဝါဟူသမျှသည် လူ့ဘဝကို ရခြင်း၊ သူတော်ကောင်းတို့ကို မှီခိုရခြင်း၊ သူတော်တရား
နာရခြင်း၊ ယောနိသော မနသိကာရ (အရာရာ၌ သင့်တင့်အောင် နှလုံးသွင်းတတ်ခြင်း၊)
စည်းစိမ်ဥစ္စာ၏ ပြည့်စုံခြင်း စသော အစုအပုံထဲမှ ဒါနံ၊ သီလ၊ ဘာဝနာ စသော
ပုညကြိယာတို့ကို များစွာ ပြုသင့်ကြ သည်”ဟူလို။ [လူ့ဘဝကို ရခြင်း စသော
အစုအပုံသည် ပုပ္ဖရာသီနှင့် တူ၏၊ ပန်းကုံးကဲ့သို့ လှပတင့်တယ်ခြင်း၊ အကျိုး
ရနံ့ကောင်းခြင်းစသော ဂုဏ်ရှိရကား ဒါနံ သီလ စသော ပုညကြိယာတို့သည် ပန်းကုံးတို့နှင့်
တူကြကုန်၏။]

ဥပမာယံ အာဂတော။ ။ “ဥပမိယတိ ဧတာယာတိ ဥပမာ”ဟူသော ဝိဂ္ဂဟနှင့်အညီ
နှိုင်းယှဉ်ကြောင်း ဥပမာနကိုပင် ဤနေရာ၌ “ဥပမာ”ဟု ခေါ်ထား၏၊ ပြခဲ့သော
ဥဒါဟရုဏ်၌ ပုပ္ဖရာသီနှင့် မာလာဂုဏ်တို့သည်သာ ဥပမာတည်း၊ ယထာသဒ္ဓါကား ထို
ဥပမာ၏ အခြင်းအရာကို ပြသော ဥပမာကာရတည်း၊ မှန်၏-မြန်မာတို့က “ဇေံ-
ဤ.အတူ”ဟု ပေး၍ “ယထာကို ဥပမာဇောတက၊ ဇေံကို ဥပမေယျဇောတက”ဟု
ယူကြသော်လည်း ကျကျနန ပေးလျှင် “ယထာ-အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့်၊
ပုပ္ဖရာသီမှာ-မှ၊ မာလာဂုဏ်-တို့ကို၊ ကယိရာ-ပြုရာ၏၊ ဇေံ-ဤပန်းအစုမှ ပန်းကုံးတို့ကို
ပြုပုံအခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ပေ၊ ကတ္တဗ္ဗံ-၏”ဟု ပေးရပါသည်။

ထိုသို့ပေးလျှင် ယထာ၏ အနက်သည် အနိယမအာကာရအနက် ဖြစ်၍ ဇေံ၏အနက်
ကား ထိုအာကာရကို နိဂုံးအုပ်သော နိယမအာကာရအနက် ဖြစ်၏၊
ထိုအာကာရသည်လည်း ဥပမာအပေါ်၌ မှီသော အာကာရဖြစ်ရကား ဥပမာကာရဟူသော
အာကာရဝိသေသတည်း၊ ထို့ကြောင့် “ဥပမာယံ အာဂတော”ဟု မိန့်သည်။ [တေသံ
(ထိုပန်းအစု ပန်းကုံးတို့၏) ဥပမာကာရော စ ယထာသဒ္ဓေန အနိယမတော ဇောတိတော၊
တသ္မာ ဇေံသဒ္ဓေါ နိယမတော ဥပမာကာရနိဂမနတ္ထောတိ ဝတ္တံ၊ ယုတ္တံ၊ တထာပိ သော
ဥပမာကာရော နိယမိယမာနော (နိယမ ပြုအပ်သော ထိုဥပမာကာရသည်) အတ္ထတော
ဥပမာဝ ဟောတိ။- ဋီကာများ။]

ဥပဒေသေ။ ။ “ဇေံ-ဤအခြင်းအရာအားဖြင့်၊ အဘိက္ကမိတဗ္ဗံ-ရှေ့သို့ တိုးရမည်”
ဤသို့ နည်းလမ်း ညွှန်ပြခြင်းဟူသော အခြင်းအရာအနက်ကို ဇေံသဒ္ဓါက ဟောသော်
လည်း ထိုအခြင်းအရာသည် ဥပဒေသနှင့်စပ်သော အခြင်းအရာဖြစ်သောကြောင့်
အများနှင့်

ရှေ့သို့ တိုးရမည်၊ ဝါ-သွားရမည်၊ တေ-သည်၊ ဧဝံ-အားဖြင့်၊ ဝါ-နည်း၊ ပတိတ္ထ မိတဗ္ဗ-နောက်သို့ ဆုတ်ရမည်၊ ဝါ-ပြန်ရမည်၊-အင်္ဂုတ္တရ၊ စတုတ္ထ၊ ဘယဝဂ်၊ ဘယသုတ်။] ဧဝမေတံ ဘဂဝါ၊ ဧဝမေတံ သုဂတာတိအာဒိသု-အစရှိသောပါဠိ ရပ်တို့၌၊ သမ္ပဟံသနေ-ကောင်းစွာ အပြားအားဖြင့် ရွှင်လန်းခြင်းအနက်၌၊ (အာဂတော)၊ [ဘဂဝါ-ဘုန်းတော်ကြီးသော မြတ်စွာဘုရား၊ ဧတံ- ဤတရားတော် သည်၊ ဧဝံ-ဤဟောတော်မူအပ်သော အခြင်းအရာအတိုင်း မှန်ပါပေ၏၊ သုဂတ-ကောင်းသောစကားကို မိန့်တော်မူ တတ်သော မြတ်စွာဘုရား၊ ဧတံ-သည်၊ ဧဝံ-၏၊-အင်္ဂုတ္တရ၊ တိက၊ မဟာဝဂ်၊ ကေသမုတ္တိ သုတ်။] ဧဝမေဝ ပနာယံ ဝသလီပေ၊ ဘာသတိတိအာဒိသု-အစရှိ သော ပါဠိရပ်တို့၌၊ ဂရဟဏေ-ကဲ့ရဲ့ခြင်းအနက်၌၊ (အာဂတော)၊ [ဧဝမေဝ-ဤ အခြင်းအရာ

ဆက်ဆံသော အခြင်းအရာ (အာကာရ) အနက်ကို မယူဘဲ ဝိသေသဖြစ်သော ဥပဒေသ အနက်ကို ယူ၍ “ဥပဒေသေ”ဟု ဆိုသည်။ [တထာ ဧဝံ ဣမိနာ အာကာရေန အဘိက္ကမိ တဗ္ဗန္တိအာဒိနာ ဥပဒိသိယမာနာယ (ညွှန်ပြအပ်သော) သမဏသာရုပ္ပာယ အာကပ္ပ သမ္ပတ္တိယာ (အသွင်အပြင်၏ ပြည့်စုံခြင်းကို) ဥပဒိသနာကာရောပိ (ညွှန်ပြခြင်းဟူသော အခြင်းအရာသည်လည်း) အတ္ထတော ဥပဒေသောယေဝါတိ အာဟ ဧဝံ၊ ပေ၊ ဥပဒေသေတိ၊-မီကာသစ်။]

သမ္ပဟံသနေ။ ။ဟောတော်မူအပ်သော တရားတော်၏ အနက် အဓိပ္ပာယ်ကို အမှန်အတိုင်း သိကုန်သော ရဟန်းတော်တို့၏ ရွှင်လန်းအားတက်ခြင်းသည် သမ္ပဟံသန မည်၏၊ (ရွှင်လန်းစေခြင်း မဟုတ်၊ ထိုရဟန်းတော်တို့သည် ပြုအပ်သော ရွှင်လန်းခြင်း စိတ်အား တက်ကြွခြင်းတည်း) ဤ၌လည်း ဧဝံသဒ္ဓါသည် ရွှင်လန်းပုံ အခြင်းအရာဟူသော သမ္ပဟံသနာကာရအနက်ကို ဟော၏၊ ထိုအာကာရသည် သမ္ပဟံသနအပေါ်၌ တည်သော ကြောင့် “သမ္ပဟံသနေ”ဟု ဆိုသည်။ [ဧဝမေတန္တိ ဧတ္ထ ပန ဘဂဝတာ ယထာဝုတ္တမတ္ထံ အဝိပရိတတော ဇာနန္တေဟိ ကတံ တတ္ထ သံဝိဇ္ဇမာနဂုဏာနံ (ထိုတရားတော်၌ ထင်ရှားရှိ သော ဂုဏ်တို့အတွက်) ပကာရေဟိ ဟံသနံ ဥဒဂ္ဂတာကရဏံ သမ္ပဟံသနံ၊ တတ္ထ သမ္ပ ဟံသနာကာရောပိ အတ္ထတော သမ္ပဟံသနမေဝါတိ ဝုတ္တံ သမ္ပဟံသနေတိ။-မီကာသစ်။]

ဂရဟဏေ။ ။“အယံ ဝသလီ-ဤအကောင်မသည်” ဟူသော အသုံးအနှုန်းကို ထောက်၍ ဤစကားတစ်ရပ်လုံးသည် ကဲ့ရဲ့ကြောင်းစကားဟု သိသာ၏၊ ထိုကဲ့ရဲ့ပုံ အခြင်းအရာကိုလည်း ဧဝံသဒ္ဓါက ထွန်းပြသောကြောင့် သာမညဖြစ်သော အာကာရအနက် ကို မယူဘဲ ဝိသေသဖြစ်သော ဂရဟဏအနက်ကို ယူ၍ “ဂရဟဏေ” ဟု ဆိုသည်။ [ဧဝမေဝ ပနာယန္တိ ဧတ္ထ စ ဒေါသဝိဘာဝနေန ဂါရယုဝစနံ ဂရဟဏံ၊ တဒါ ကာရောပိ အတ္ထတော ဂရဟဏံ နာမ၊ တသ္မာ ဂရဟဏေတိ ဝုတ္တံ၊ - မီကာသစ်။]

မုတိချက်။ ။ဤနေရာ၌ “ဝသလီ”ဟု ကဲ့ရဲ့သံပါသော စကား၏ သဒ္ဓန္တရသန္တိဓာန (သဒ္ဓါတစ်ပါး၏အနီး၌ တည်ခြင်း)ကြောင့် စကားတစ်ရပ်လုံး၏ ဂရဟဏစကားဖြစ် ကြောင်း သိရသကဲ့သို့ အခြားနေရာများ၌လည်း ဥပမာစသော သဒ္ဓန္တရသန္တိဓာနကြောင့်

အတိုင်းသာ၊ ဝါ-သည်လိုချည်းသာ၊ အယံ ဝသလီ-ဤအကောင်မသည်၊ ယသ္မိ
ဝါ တသ္မိ ဝါ-ဟုတ်ဟုတ်ငြားငြားသော အရပ်၌၊ (တွေ့ရာမြင်ရာ အရပ်၌)၊
မုဏ္ဍကဿ-စက်ဆုပ်အပ်သော ကတုံးဖြစ် သော၊ တဿ သမဏကဿ-
ထိုရဟန်းယုတ်၏၊ ဝဏ္ဏံ-ဂုဏ်ကို၊ ဘာသတိ-ပြော၏၊ (ပြော၍ ပြော၍နေ
ဘိ၏။)။ ဧဝံ ဘန္တေတိ ခေါ တေ ဘိက္ခု ဘဂဝတော ပစ္စဿောသုန္နိအာဒိသု-
အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ ဝစနသမ္ပုဋ္ဌိဂ္ဂဟေ-စကားတော် ကို လက်ခံခြင်းအနက်
၌၊ (အာဂတော)၊ [ဘန္တေ-မြတ်စွာဘုရား၊ ဧဝံ-ဤမိန့်တော် မူအပ်သော
အခြင်းအရာအတိုင်းပါ၊ ဝါ-ကောင်းပါပြီ၊ ဣတိ ခေါ-ဤသို့လျှင်၊ တေ ဘိက္ခု-
ထိုရဟန်းတို့သည်၊ ဘဂဝတော-မြတ်စွာဘုရားအား၊ ဝါ-၏၊ (ဝစန-
စကားတော်ကို)၊ ပစ္စဿောသံ-ရေးရူနားထောင် ကြကုန်ပြီ၊ ဝါ-
လက်ခံကြကုန်ပြီ၊ (“ဝန်ခံကြကုန်ပြီ”ဟု မပေးနှင့်။)]

အနက်ကို သိရ၏။ [သော စေတ္တ ဂရဟဏာကာရော ဝသလီတိအာဒိသနသဒ္ဒသန္နိ
ဓာနတော ဧဝံ သဒ္ဓေန ပကာသိတောတိ ဝိညာယတိ၊ ယထာ စေတ္တ ဧဝံ ဥပမာကာရာ
ဒယောပိ ဥပမာဒိဝသေန ဝုတ္တာနံ ပုပ္ဖရာသိအာဒိသဒ္ဒါနံ သန္နိဓာနတောတိ ဒဌဗ္ဗံ၊
ဇောတကမတ္တာ ဟိ နိပါတာတိ၊ - ဋီကာသစ်။]

ဆက်ဦးအံ့- ဤပြယုဂ်သည် သဂါထာဝဂ္ဂ ပြာဟုဏသံယုတ်၊ အရဟန္တဝဂ်၊ ဓနဉ္စာနီ
သုတ်၌ လာသော ပြယုဂ်တည်း၊ ထိုဝတ္ထု၌ စောစောက ပြာဟုဏအယူရှိ၍ ဗုဒ္ဓဘာသာ
မဟုတ်သေးသော ယောက်ျားနှင့် ဘုရားကို အလွန်ကြည်ညိုသော သောတာပန်
ဓနဉ္စာနီတို့ သမီးခင်ပွန်း ဖြစ်ကြ၏၊ ယောက်ျားက ပြာဟုဏများကို ထမင်းကျွေးလို၍
ဒီတစ်ရက်တော့ “နမော တဿ”စသော ဂုဏ်တော်ကို မရွတ်ဖို့ရာ တောင်းပန်ထား၏၊
သို့သော် ထိုထမင်း ကျွေးခိုက်မှာ ဓနဉ္စာနီသည် ချော်၍ လဲသောကြောင့် “နမော တဿ
ဘဂဝတော”စသော ဘုရားဂုဏ်တော် ဥဒါန်းကို ရွတ်ဆိုမိလေသည်၊ ထိုအခါ
ယောက်ျားပုဏ္ဏားက သန်လျက်ကို ကိုင်၍ ကြိမ်းမောင်းသောကြောင့် “ဧဝမေဝ ပနာယံ
ဝသလီ”စသော ဂရဟဏစကားကို ဆိုလေသည်။

ဝစနသမ္ပုဋ္ဌိဂ္ဂဟေ။ ။ဘုရားရှင်သည် တရားဟောတော်မူလိုသောအခါ ထိုတရားကို
ကောင်းမွန်စွာ နာယူခြင်း၊ နှလုံးသွင်းခြင်း၌ “တံ သုဏာထ၊ သာဓုကံ မနသိ ကရောထ”ဟု
တိုက်တော်မူလေ့ရှိ၏၊ ထိုသို့ အတိုက်တွန်းခံရသော ရဟန်းတော်တို့က ထိုကောင်းစွာ
နာယူခြင်း၊ နှလုံးသွင်းခြင်း၌ မိမိတို့ တည်ပါကြောင်းကို ဝန်ခံခြင်းသည် ဝစနသမ္ပုဋ္ဌိဂ္ဂဟ
မည်၏၊ ဤ၌လည်း ဝစနသမ္ပုဋ္ဌိဂ္ဂဟကာရအနက်ကို ဧဝံသဒ္ဓါက ဟောသော်လည်း ထို
အာကာရသည် ဝစနသမ္ပုဋ္ဌိဂ္ဂဟ၌ တည်ရကား သာမညဖြစ်သော အာကာရအနက်ကို
မယူဘဲ ဝိသေသဖြစ်သော သမ္ပုဋ္ဌိဂ္ဂဟအနက်ကို ယူ၍ “ဝစနသမ္ပုဋ္ဌိဂ္ဂဟေ”ဟု ဆိုသည်။
[ဧတ္ထ ပန ဓမ္မဿ သဝနမနသိကာရေသန္နိယောဇိတေဟိ (တိုက်တွန်းအပ်ကုန်သော)
ဘိက္ခုဟိ တတ္ထ အတ္တနော ဌိတဘာဝဿ ပဋိဇာနနမေဝ ဝစနသမ္ပုဋ္ဌိဂ္ဂဟော၊
တဒါကာရောပိ အတ္တတော ဝစနသမ္ပုဋ္ဌိဂ္ဂဟောယေဝ နာမ၊ တေနာဟ
ဝစနသမ္ပုဋ္ဌိဂ္ဂဟေတိ။ -ဋီကာသစ်။]

ဧဝံ ဗျာခေါ အဟံ ဘန္တေ ဘဂဝတာ ဓမ္မံ ဒေသိတံ အာဇာနာမိတိအာဒိသု-
 အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌ အာကာရေ-အခြင်းအရာအနက်၌၊ (အာဂတော)၊
 [ဘန္တေ-မြတ်စွာဘုရား၊ အဟံ-တပည့်တော်သည်၊ ဘဂဝတာ-သည်၊ ဒေသိတံ-
 ဟောတော်မူအပ်သော၊ ဓမ္မံ-တရားတော်ကို၊ ဧဝံ-ဤအခြင်းအရာအားဖြင့်၊
 အာဇာနာမိ ဗျာခေါ (ဝိယ ခေါ)-သိသကဲ့သို့ ရှိပါ၏၊-အရိဋ္ဌသိက္ခာပုဒ်၏ နိဒါန
 ဝတ္ထုပါဠိတော်။] ဧဟိ တံ မာဏဝက၊ ပေ၊ အနုကမ္ပံ ဥပါဒါယာတိအာဒိသု-
 တို့၌၊ နိဒဿနေ-ညွှန်ပြခြင်းအနက်၌၊ (အာဂတော)၊ [မာဏဝက-လုလင်ငယ်၊
 တံ-သည်၊ ဧဟိ-လာလော၊ ယေန-အကြင်အရပ်၌၊ သမဏော အာနန္ဒော-
 ရဟန်းတော် အာနန္ဒာသည်၊ (အတ္ထိ)၊ တေန-ထိုရဟန်းတော် အာနန္ဒာရှိရာ
 အရပ်သို့၊ ဥပ သင်္ကမ-သွားလေလော၊ ဥပသင်္ကမိတ္တာ-သွားပြီး၍၊ မမ-ငါ၏၊
 ဝစနေန-စကား ဖြင့်၊ (တစ်နည်း) မမ ဝစနေန-ငါ၏အလျှောက်ဖြင့်၊ သမဏံ
 အာနန္ဒံ-ရဟန်းတော် အာနန္ဒာကို၊ (ပုစ္ဆ၌စပ်)၊ အပ္ပာဗာဓံ-နှိပ်စက်ပြင်းစွာ၊
 မသံသာအောင်၊ ကြီးစွာသော ရောဂါ၏ မရှိခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ အပ္ပာတကီ-
 ဆင်းရဲငြိငြင်၊ အသက်ရှင်ဖွယ်၊ ရောဂါငယ်၏ မရှိခြင်းကိုလည်းကောင်း၊
 လဟုဋ္ဌာနံ-လျင်မြန်ပေါ့ပါး၊ ထသွားနိုင် ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဗလံ-
 ကိုယ်အားကိုလည်းကောင်း၊ ဖာသုဝိဟာရံ-၄ ပါး ဣရိယာ၊ မျှတကာဖြင့်၊
 ချမ်းသာစွာနေရခြင်းကို

ဧဝံ ဗျာ ခေါ၊ ပေ၊ အာကာရေ။ ။ “ဧဝံ ဗျာ ခေါ”ကို “ဧဝံ+ဝိယ+ခေါ”ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊
 “ဧဝံ ခေါန္တရေ ဝိယ ဗျာ”ဟူသော သဒ္ဒနီတိ သဒ္ဒိ(၁၇၁)သုတ်ဖြင့် ဧဝံသဒ္ဒါ ခေါသဒ္ဒါတို့၏
 အလယ်၌ရှိသော ဝိယကို ဗျာပြု၊ ဤသဒ္ဒနီတိသုတ်ကို ရည်ရွယ်၍ ဋီကာသစ်၌ “ဧဝံ
 ခေါတိ ဟိ ဣမေသံ ပဒါနမန္တရေ ဝိယသဒ္ဒဿ ဗျာပဒေသောတိ နေရုတ္တိကာ”ဟု ဆိုသည်။
 အာကာရေ အရ ဥပမာ-ဥပဒေသ စသော အနက်တို့နှင့် မရောသော
 အာကာရသက်သက် ကို ယူစေလို၍ “အာကာရေတိ အာကာရမထွေ”ဟု ဋီကာသစ်
 ဖွင့်သည်။

အပ္ပာဗာဓံ၊ အပ္ပာတကီ။ ။ အာပုဗ္ဗ ဘူဝါဒိတကိဓာတ်သည် “ကိစ္ဆဇီဝန”အနက်ကို
 ဟော၏။ နှာစေး၊ ခေါင်းကိုက်စသော အနာရောဂါကလေးများဖြစ်သောအခါ
 အသက်ရှင်ရ ခြင်းသည် ချမ်းချမ်းသာသာ မရှိလှ၊ ထိုသို့ ဆင်းရဲငြိငြင်စွာ
 အသက်ရှင်ရကြောင်းဖြစ်သော ရောဂါငယ်များကို “အာတကီ”ဟု ခေါ်၏။ “အာတကီတိ
 (ဆင်းရဲငြိငြင်စွာ အသက်ရှင်ရ၏) အနေနာတိ အာတကော”ဟု ပြု၊ အာတကံအရ
 ရောဂါငယ်များကို ယူလတ္တံ့ဖြစ်၍ “အာဗာဓ”အရ ကြီးကျယ်သော အနာရောဂါများကို
 ယူရတော့သည်။ “အာ (ဘုသော) ဗာဓေ (နှိပ်စက်တတ်၏) ဣတိ အာဗာဓော”ဟု
 ပြုပါ။ အပ္ပသဒ္ဒါကား အပ္ပဟရိတေပုဒ်၌ ကဲ့သို့ အဘာဝအနက်ကို ဟော၏။
 “အာဗာဓဿ+အဘာဝေါ အပ္ပာဗာဓံ၊ အာတကံဿ+ အဘာဝေါ အပ္ပာတကီ”ဟု
 အဗျယ်ဘောသမာသ် ပြုပါ။ [အပ္ပာဗာဓန္တိ ဝိသဘာဝဝေဒနာ ဘာဝံ၊ အပ္ပာတကီန္တိ
 ကိစ္ဆဇီဝိတကရရောဂါဘာဝံ။ - သုတသုတ် အဋ္ဌကထာကို မှီသော ဋီကာသစ်။]

လည်းကောင်း၊ ပုစ္ဆ-မေးလေလော၊ (ကိ- အဘယ်သို့ မေးရမည်နည်း၊) တောဒေယျပုတ္တော- တောဒေယျပုတ္တော၏သားဖြစ်သော၊ သုဘော-သုဘမည်သော၊ မာဏဝေါ-လုလင်သည်၊ ဘဝန္တံ အာနန္ဒ-အရှင်အာနန္ဒာကို၊ အပ္ပာဗာဓံ-ကိုလည်းကောင်း၊ အပ္ပာတကီ-ကိုလည်းကောင်း၊ လဟုဋ္ဌာနံ-ကိုလည်းကောင်း၊ ဗလံ-ကိုလည်းကောင်း၊ ဖာသုဝိဟာရံ-ကိုလည်းကောင်း၊ ပုစ္ဆတိ-မေးလိုက်ပါ၏၊ ဣတိ-ဤသို့မေးလေလော၊ ဧဝံ-ဤ သို့လည်း၊ ဝဒေဟိ-လျှောက်လေဦးလော၊ [စဖြင့် မေးခြင်းကိုဆည်း။] (တစ်နည်း) စ-မေးလျှောက်ရုံသာမကသေး၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝါ-သည်ပုံသည်နည်း၊ ဝဒေဟိ-လော၊ (ကိ-အဘယ်သို့ လျှောက်ရမည်နည်း၊) သာဓု-တောင်းပန်ပါ၏၊ ဘဝံ အာနန္ဒော-အရှင်အာနန္ဒာသည်၊ ယေန-အကြင်အရပ်၌၊ တောဒေယျပုတ္တဿ-သော၊ သုဘဿ-သော၊ မာဏဝဿ-၏၊ နိဝေသနံ-အိမ်သည်၊ (အတ္ထိ)၊ တေန-ထိုသုဘလုလင်၏ အိမ်ရှိရာအရပ်သို့၊ အနုကမ္ပံ-လျော်စွာတုန်လှုပ်တတ်သော ကရုဏာကို၊ ဝါ-သနားစောင့်ရှောက်ခြင်းကို၊ ဥပါဒါယ-ဉာဏ်ဖြင့် ယူ၍၊ ဝါ-စွဲ၍၊ ဥပသင်္ကမတု ကိရ-ကြွတော်မူပါလော့တဲ့၊ ဣတိ-ဤသို့ လျှောက်လေဦးလော။-[သုဘသုတ်၊ သုဘမာဏဝတ္ထု။]

တံ ကိ မညထ ကာလာမာပေ၊ဧဝံ နော ဧတ္ထ ဟောတိတိအာဒိသု-တို့၌၊ အဝဓာရဏေ-ပိုင်းခြားသတ်မှတ် ဆုံးဖြတ်ခြင်း အနက်၌၊ (အာဂတော)၊ [ကာလာမာ-ကာလာမအမျိုးသားတို့၊ တံ-ထိုမိန့်တော်မူအပ်လတ်သော စကားကို၊ ကိ မညထ-အဘယ်သို့ မှတ်ထင်ကြကုန်သနည်း၊ ဣမေ ဓမ္မာ-ဤ တရားတို့သည်၊ ကုသလာ ဝါ-ကုသိုလ်တို့လော၊ အကုသလာ ဝါ-အကုသိုလ် တို့လော၊ ဣတိ-ဤသို့ မေးတော်မူပြီ၊ ဘန္တေ-မြတ်စွာဘုရား၊ ဣမေ ဓမ္မာ-တို့သည်၊ အကုသလာ-အကုသိုလ်တို့ပါတည်း၊ (ဣတိ-ဤသို့ လျှောက်ကုန်ပြီ) (ဣမေ ဓမ္မာ-အကုသိုလ် ဖြစ်သောဤတရားတို့သည်၊) သာဝဇ္ဇာ ဝါ-အပြစ်နှင့်တကွဖြစ်ကုန်သလော၊ ဝါ-အပြစ်ရှိကုန်သလော၊ အနဝဇ္ဇာ ဝါ-အပြစ်မရှိကုန်သလော၊ ဣတိ-ပြီ၊ ဘန္တေ-ရား၊ (ဣမေ ဓမ္မာ-တို့သည်၊) သာဝဇ္ဇာ-အပြစ်နှင့်တကွ ဖြစ်ပါကုန်၏၊ ဝါ-အပြစ် ရှိပါကုန်၏၊ (ဣတိ-ပြီ)၊ (ဣမေ ဓမ္မာ-အကုသလ သာဝဇ္ဇဖြစ်သော ဤတရား တို့ကို) ဝိညုဂရဟိတာ ဝါ-ပညာရှိတို့ ကဲ့ရဲ့အပ်ကုန်သသော၊

လဟုဋ္ဌာနံ ၊ပ၊ နိဒဿနေ။ ။အာဗာဓ အာတက်တို့ မရှိသည့်အတွက် ပေါ့ပေါ့ပါးပါး ထသွားနိုင်ခြင်းကို “လဟုဋ္ဌာနံ” ဟု ဆို၏၊ ကာယဗလကို “ဗလ” ဟုလည်းကောင်း၊ ဣရိယာပုတိ လေးဖြာတို့၌ ချမ်းသာစွာ နေရခြင်းကို “ဖာသုဝိဟာရံ”ဟုလည်းကောင်း ဆိုသည်၊ ဧဝံ ဝဒေဟိ၌ ဧဝံသဒ္ဒါသည် ပြောဆိုပုံ အခြင်းအရာကို ညွှန်ပြသော အာကာရ နိဒဿနအနက် ရှိသော်လည်း သာမညဖြစ်သော အာကာရ အနက်ကို မယူဘဲ ဝိသေသ ဖြစ်သော နိဒဿနအနက်ကိုသာ ယူ၍ “နိဒဿနေ”ဟု ဆိုသည်။ [သော စ ဝဒနာကာရော ဣမ ဧဝံသဒ္ဒေန နိဒဿိယတိတိ ဝုတ္တံ နိဒဿနေတိ။ - ဋီကာသစ်။]

ဝိညုပ္ပသတ္တာ ဝါ-ပညာရှိတို့ ချီးမွမ်းအပ်ကုန်သလော၊ (ဣတိ-ပြီ၊) ဘန္တေ-ရား၊ (ဣမေ ဓမ္မာ-အကုသလ သာဝဇ္ဇ ဖြစ်သော ဤတရားတို့ကို၊) ဝိညုဂရဟိတာ-ပညာရှိတို့ ကဲ့ရဲ့ အပ်ပါကုန်၏၊ (ဣတိ-ပြီ၊ ဣမေ ဓမ္မာ-အကုသလ သာဝဇ္ဇ ဝိညုဂရဟိတ ဖြစ် သော ဤတရားတို့သည်၊ ဝါ-တို့ကို၊) သမတ္တာ-ထက်ဝန်းကျင် ယူအပ်ကုန်သည်၊ ဝါ-ပြည့်စုံလုံလောက်ကုန်သည်၊ သမာဒိန္နာ-ကောင်းစွာ ယူအပ်ကုန်သည်၊ ဝါ-ဆောက်တည်အပ်ကုန်သည်၊ (သမာနာ-ဖြစ်ကုန်လတ် သော်၊) အဟိတာယ-စီးပွားမဲ့အလိုငှာ၊ ဒုက္ခာယ-ဆင်းရဲအလိုငှာ၊ သံဝတ္တန္တိဝါ-ဖြစ်မှုလည်း ဖြစ်ကုန် သလော၊ နော သံဝတ္တန္တိဝါ-မဖြစ်မှုလည်း မဖြစ်ကုန် သလော၊ ကထံ-အဘယ် အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဝါ-အဘယ်သို့၊ ဧတ္ထ-ဤ ဖြစ်၊ မဖြစ် စကားနှစ်ရပ်၌၊ ဝေါ-သင်တို့၏၊ (မတိ-အလိုသည်၊) ဟောတိ-ဖြစ်သနည်း၊ ဣတိ-ပြီ၊ ဘန္တေ-ရား၊ (ဣမေ ဓမ္မာ-တို့သည်၊ ဝါ-တို့ကို၊) သမတ္တာ-ကုန်သည်၊ ဝါ-ကုန်သည်၊ သမာဒိန္နာ-ကုန်သည်၊ ဝါ-ကုန်သည်၊ (သမာနာ-ကုန်လတ်သော်၊) အဟိတာယ-ငှာ၊ ဒုက္ခာယ-ငှာ၊ သံဝတ္တန္တိ-ဖြစ်ပါကုန်၏၊ ဧဝံ-ဤအခြင်းအရာအားဖြင့်သာ၊ ဝါ-ဤသို့သာ၊ ဧတ္ထ-ဤ ဖြစ်၊ မဖြစ် စကားနှစ်ရပ်၌၊ နော-တပည့်တော်တို့၏၊ (မတိ-အလိုသည်၊) ဟောတိ-ဖြစ်ပါ၏။ - အင်္ဂုတ္တရ၊ တိကနိပါတ်၊ မဟာဝဂ်၊ ကေသမုတ္တိသုတ်။]

သမတ္တာ၊ သမာဒိန္နာ။ ။သံ အာပုဗ္ဗ၊ ဒါဓာတ်၊ တပစ္စည်း၊ ဒါဓာတ်၏ ဒကို တပြု၊ အာကို ရသပြု၍ “သမတ္တ”ဟု ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် “သမတ္တာ-ထက်ဝန်းကျင်ယူအပ်ကုန် သည်”ဟု သဒ္ဒတ္ထဖြစ်၏၊ “သမတ္တာတိ ပရိပူရိတာ”ဟု မီကာသစ်ဖွင့်သည်ကား အဓိပ္ပာယ်ထွက် တည်း၊ သမာဒိန္နာ၌လည်း သံ အာပုဗ္ဗ၊ ဒါဓာတ်၊ တပစ္စည်းပင်တည်း၊ တကို ဣန္ဒြိယ၍ “သမာဒိန္န”ဟု ဖြစ်၏၊ “ကောင်းစွာ ယူအပ်ကုန်သည်”ဟု သဒ္ဒတ္ထ၊ “ဆောက်တည်အပ်ကုန် သည်”ဟု အဓိပ္ပာယ်ထွက်ဖြစ်၏။

အဝဓာရဏော။ ။ဧဝသဒ္ဓါဖြင့် ဆုံးဖြတ်ခြင်းအနက်ကို “အဝဓာရဏအနက်”ဟု ခေါ်၏၊ ဘုရားရှင်သည် ကာလာမအမျိုးသားတို့ကို အဟိတဒုက္ခအကျိုးငှာ ဖြစ်၊ မဖြစ် နှစ်ရပ်တွင် တစ်ရပ်ရပ်၌ ဆုံးဖြတ်စေလိုသောကြောင့် “ကထံ ဝေါ ဧတ္ထ ဟောတိ”ဟု မေးတော်မူ၏၊ ထိုအခါ “သမတ္တာ ဘန္တေပေ၊ ဧဝံ နော ဧတ္ထ ဟောတိ”ဟု ဆုံးဖြတ်ချက် စကားကို လျှောက်ထားကြသည်၊ ထို့ကြောင့် ဧဝသဒ္ဓါသည် ဆုံးဖြတ်ပုံအခြင်းအရာ အဝဓာရဏာကာရ အနက်ကို ဟော၏၊ သို့သော် သာမညဖြစ်သော အာကာရအနက်ကို မယူဘဲ ဝိသေသဖြစ်သော အဝဓာရဏအနက်ကို ယူ၍ “အဝဓာရဏော”ဟု မိန့်သည်။

ဧဝံ နော။ ။ဧတ္ထ စ တေသံ ယထာပုတ္တဓမ္မာနံ အဟိတဒုက္ခာဝဟဘာဝေ သန္နိဌာနဇနနတ္ထံ အနုမတိဂ္ဂဟဏာဝသေန သံဝတ္တန္တိ ဝါ နော ဝါ၊ ကထံ ဝေါ ဧတ္ထ ဟောတိတိ ပုတ္တတ္တာ တဒါကာရသန္နိဌာနံ ဧဝံ သဒ္ဓေန ဝိဘာဝိတံ၊ သော စ တေသံ ဓမ္မာနံ အဟိတာယ ဒုက္ခာယ သံဝတ္တနာကာရော နိယမိယမာနော အတ္ထတော အဝဓာရဏမေဝိတိ ပုတ္တံ အဝဓာရဏေတိ။ - မီကာသစ်။

သွာယံ(သော+အယံ)-ထိုစေသဒ္ဒါကို၊ ဣဓ-ဤ စေ မေ သုတံ ဟူသော ပါဠိ၌၊ အာကာရနိဒဿနာဝဓာရဏေသု-အာကာရအနက်၊ နိဒဿနအနက်၊ အဝဓာရဏအနက်တို့၌၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော-မှတ်ထိုက်၏။ တတ္ထ-ထိုသုံးမျိုးသောအနက် ရှိသော စေသဒ္ဒါတို့တွင်၊ [“တတ္ထာတိ တေသု တီသု အတ္ထေသု”ဟု ဋီကာသစ်၌ အတ္ထကို စွဲသော်လည်း နောက်၌ “စေသဒ္ဒေန”ဟု ရှိသောကြောင့် သဒ္ဒါကို စွဲသည်။] အာကာရတ္ထေန-အာကာရအနက်ရှိသော၊ စေသဒ္ဒေန-စေသဒ္ဒါဖြင့်၊ ဧတမတ္ထံ-ဤအနက် အဓိပ္ပာယ်ကို၊ ဒီပေတိ-ပြ၏။ (ကိ-အဘယ်သို့ ပြသနည်း) ဘန္တေ-အရှင်ဘုရား၊ (အရှင်အာနန္ဒာက အရှင်မဟာကဿပကို ခေါ်သော အာလုပ်) နာနာနယနိပုဏ်-အထူးထူးသော နည်းတို့ဖြင့် သိမ်မွေ့ နက်နဲ ထသော၊

အာဒိသဒ္ဒါဖြင့် ယူဖွယ်။ ။စေသဒ္ဒါ၊ပေ၊အဝဓာရဏာဒိ အနေကတ္ထပူဇာဒေါ”ဟု သင်္ခေပဝါကျတုန်းက အာဒိသဒ္ဒါဖြင့် ဆိုခဲ့၏။ ထိုအာဒိသဒ္ဒါအတွက် “ဣဒံအနက်၊ ပုစ္ဆာ အနက်၊ ပရိမာဏအနက်စသော အနက်တို့ကို ယူပါ”ဟု ဋီကာသစ်ဆို၏။ ထိုတွင် “စေ ဂတာနိ-ဤသို့ဖြစ်သော အပြားရှိကုန်၏။ စေဝိဓော-ဤသို့သော အပြားရှိ၏။ ဧဝမာကာရော-ဤသို့သော အခြင်းအရာအပြား ရှိ၏” ဤသို့စသော ပါဠိရပ်တို့၌ စေသဒ္ဒါကို “ဣဒံအနက် ရှိ၏”ဟု ဆိုသည်။ ဂတဝိဓကာရသဒ္ဒါ ပန ပကာရပရိယာယာ-ဤ၌ပါသော ဂတသဒ္ဒါ၊ ဝိဓသဒ္ဒါ၊ အာကာရသဒ္ဒါတို့သည် ပကာရသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်တို့တည်း။ - ဋီကာသစ်၊ ပုစ္ဆာ အနက်ဟော စေသဒ္ဒါ၏ပုံစံကို “စေ သုတေ သုနာတာ”စသည်ဖြင့် အဗ္ဗဋ္ဌသုတ်၌ တွေ့ရ လတ္တံ့။ “စေ လဟုပရိဝတ္တံ-ဤသို့ လျှင်မြန်သောအပြောင်းအလွဲရှိ၏။ ဧဝမာယုပရိယန္တော-ဤသို့သော အသက်အပိုင်းအခြား ရှိ၏”ဤနေရာ၌ ပရိမာဏအနက်၌ ဖြစ်သည်ဟု ဆိုသည်။

သွာယံ မိဓ၊ပေ၊ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ။စေသဒ္ဒါ၏ အတ္ထုဒ္ဓါရကို ပြပြီး၍ အတ္ထုဒ္ဓေသကို ပြလို သောကြောင့် “သွာယမိဓ”စသည်ကို မိန့်၊ တစ်နည်း-“ဤနေရာ၌ ထိုစေသဒ္ဒါသည် အဘယ် အနက်တို့၌ ဖြစ်ပါသနည်း၊ “အလုံးစုံသော အနက်တို့၌ ဖြစ်ပါသလော”ဟု အဓိကစောဒနာ ကိုလည်းကောင်း၊ အမှတ်မရှိ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းသော အနက်၌ ဖြစ်ပါ သလော”ဟု ဦးန စောဒနာကိုလည်းကောင်း ပြုဖွယ်ရှိသောကြောင့် “သွာယမိဓ”အစရှိ သောပါဠိကို မိန့်၊ ထို အလုံးစုံသော အနက်တို့၌လည်း ဖြစ်သည်မဟုတ်၊ အမှတ်မရှိ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းသောအနက် ၌လည်း ဖြစ်သည်မဟုတ်၊ အာကာရ၊ နိဒဿန၊ အဝဓာရဏ သုံးနက်တို့၌ ဖြစ်သည်-ဟူလို။ [ဣဓ ပန သော ကတမေသု ဘဝတိ၊ သဗ္ဗတ္ထဝါ (အဓိကစောဒနာ) အနိယမတော ပဒေသေ ဝါတိ စောဒနာယ သွာယမိဓာတိ အာဒိ ဝုတ္တံ။ - ဋီကာသစ်။]

တတ္ထ၊ပေ၊ဒီပေတိ။ ။တစ်နက်တည်း၌သာ ဖြစ်သင့်သည် မဟုတ်ပါလော၊ အဘယ် ကြောင့် သုံးနက်တို့၌ ဖြစ်ပါသနည်းဟူ၍လည်းကောင်း၊ သုံးနက်တို့၌ ဖြစ်ပါစေတော့-ထို သုံးနက်တို့တွင် အဘယ်အနက်ဖြင့် ဘယ်အဓိပ္ပာယ်ကို ပြသနည်းဟုလည်းကောင်း မေးဖွယ် ရှိသောကြောင့် “တတ္ထ၊ပေ၊ဒီပေတိ”ဟု မိန့်သည်။ [နန ဧကသ္မိယေဝ အတ္ထေ သိယာ၊ ကသွာ တီသု ပီတိ စ၊ ဟောတု (သုံးနက်တို့၌ ဖြစ်သည်မှာ ရှိပါစေတော့) တိဗ္ဗိဓေသု အတ္ထေသု ကေန ကိမတ္ထံ ဒီပေတိတိစ အနုယောဂံ ပရိဟရန္တော တတ္ထာတိအာဒိမာဟ။-ဋီကာသစ်။]

အနေကဏ္ဍာသယသမုဋ္ဌာနံ-များစွာသော အဏ္ဍာသယဟူသော ဖြစ်ကြောင်းရှိတ
သော၊ အတ္တဗျဉ္ဇနသမ္ပန္နံ-အနက်၊ သဒ္ဓါတို့နှင့် ပြည့်စုံသော၊ [အတ္တဗျဉ္ဇနတို့၏
အကျယ်ကို သာမညဖလသုတ် သာတ္ထံ သဗျဉ္ဇနံအဖွင့်၌ တွေ့ရလတ္တံ့။] ဝိဝေ
ပါဠိဟာရိယံ-အမျိုးမျိုးသော တန်ခိုးပြာဋိဟာရိယသော၊ [ပါဠိဟာရိယပုဒ်၏
အနက်ကို ဋီကာ၌ အကျယ်ပြထား၏။ အဋ္ဌသာလိနီ ဂန္ဓာရမ္မအဖွင့် မူလဋီကာ
၌လည်း ပြထားသည်။] ဓမ္မတ္ထဒေသနာပဋိဝေဓဂမ္ဘိရံ-နက်နဲသော ဓမ္မ၊ အတ္တ၊
ဒေသနာ၊ ပဋိဝေဓရှိသော၊ [ဓမ္မ၊ အတ္တ၊ ဒေသနာ၊ ပဋိဝေဓတို့၏အကျယ်ကို
“ဂမ္ဘိရဘာဝ”အဖွင့်၌ ပြခဲ့ပြီ။] သဗ္ဗသတ္တာနံ-အလုံးစုံသောသတ္တဝါတို့၏၊
(ကြားနာ ရသော သတ္တဝါအားလုံးတို့၏) သကသကဘာသာနုရူပတော-
မိမိဥစ္စာ မိမိဥစ္စာ ဖြစ်သော ဘာသာအားလျော်စွာ၊ သောတပထံ-သောတဒွါရ
တည်းဟူသော လမ်းကြောင်းသို့၊ ဝါ-သောတဝိညာဉ်၏ အကြောင်းဖြစ်သော
သောတဒွါရသို့၊ အာဂစ္ဆန္တံ-ရောက်လာနိုင်သော၊ တဿ ဘဂဝတော-၏၊
ဝစနံ-

နာနာနယနိပုဏ်။ ။နာနပုကာရာ+နယာ နာနာနယာ-ဧကတ္တနည်း၊ နာနတ္တနည်း၊
အဗျာပါရနည်း၊ ဧဝံဓမ္မတာနည်းဟု ဆိုအပ်သော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အဋ္ဌကထာ၌ ပြအပ်သော
နည်းတို့၊ ဝါ-နန္ဒိယာဝတ္တနည်း၊ တိပုက္ခလနည်း စသော နေတ္ထိ၌ လာသောနည်းတို့၊
(တစ်နည်း) အမျိုးမျိုးသော ပါဠိတော်အသွားနည်းတို့၊ နာနာနယေဟိ+နိပုဏ်-
သိမ်မွေ့နက်နဲသော စကားတော်တည်း၊ နာနာနယနိပုဏ်-တော်။

အနေကဏ္ဍာသယသမုဋ္ဌာနံ။ ။ဒေသနာသာသနကထာအဖွင့်တုန်းက ပြခဲ့သော
သဿတဒိဋ္ဌိစသော အာသယကို “အဏ္ဍာသယ”ဟု ခေါ်၏။ ထိုအဏ္ဍာသယသည် အပူ
ရေကွတာ စသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့် များသောကြောင့် အနေက ဖြစ်၏။ (တစ်နည်း)
မိမိ၏ အလိုဆန္ဒ၊ သူတစ်ပါး၏အလိုဆန္ဒ၊ ပုစ္ဆာဝယ်က၊ အတ္တုပ္ပတ္တိအားဖြင့် များသော
ကြောင့် အနေက ဖြစ်၏။ [အတ္တဏ္ဍာသယ စသောအပြားကို အဇ္ဈတ္တိကနိဒါန်းအဆုံး၌
တွေ့ရလတ္တံ့။] မြတ်စွာဘုရား၏ တရားစကားတော်သည် ထိုသို့ များစွာသော
အဏ္ဍာသယကြောင့် ဖြစ်ရကား အနေကဏ္ဍာသယသမုဋ္ဌာနလည်း ဖြစ်တော်မူသည်။
“အနေကဏ္ဍာသယာ+သမုဋ္ဌာနံ ဧတဿာတိ အနေကဏ္ဍာသယသမုဋ္ဌာနံ”ဟု ပြ။]

သောတပထံ အာဂစ္ဆန္တံ။ ။သောတမေဝ-သောတဒွါရသည်ပင်၊ ပထော-
ကြားခြင်း၏ အကြောင်းတည်း၊ သောတပထော-အကြောင်း(တစ်နည်း) သဝနံ-ကြားခြင်း၊
သောတံ-ခြင်း၊ (သောတဝိညာဉ်)၊ သောတဿ-၏၊ ပထော-အကြောင်းဖြစ်သော
သောတဒွါရတည်း၊ သောတပထော-ဒွါရ၊ ဆိုလိုရင်းကား...မြတ်စွာဘုရားသည်
သဘာဝနိရုတ္တိဖြစ်သော မာဂဓ ဘာသာဖြင့်သာ တရားဟောတော်မူပါသော်လည်း တရား
နာသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့မှာ မိမိတို့၏ ဘာသာအလိုက် (မြန်မာလည်း မြန်မာဘာသာအလိုက်)
နား၌ ကြားကြရသည်-ဟူ၏။ [ဓမ္မနိရုတ္တိယာဝ ဘဂဝတိ ဓမ္မံ ဒေသေန္နေ သဗ္ဗေသံ
သုဏန္တာနံ နာနာဘာသိတာနံ တံတံ ဘာသာနုရူပတော ဒေသနာ သောတပထ
မာဂစ္ဆတိတိ အာဟ၊ သဗ္ဗပေမာဂစ္ဆန္တိ သောတမေဝ သောတပထော၊ သဝနံ ဝါ သောတံ၊
တဿ ပထော တထာ၊ သောတဒွါရန္တိ အတ္ထော။ - ဋီကာသစ်။]

စကားတော်ကို၊ သဗ္ဗပ္ပကာရေန - အလုံးစုံသော အပြားအားဖြင့်၊ [ဋီကာ၌ “သဗ္ဗပ္ပကာရေန-အလုံးစုံသော အခြင်းအရာအားဖြင့်”ဟု ရှိ၏၊ ကောင်းသည်။] ကော-အဘယ် သူသည်၊ ဝိညာတုံ-သိခြင်းငှာ၊ ဝါ-နားလည်ခြင်းငှာ၊ သမတ္ထော-စွမ်းနိုင်ပါ အံ့နည်း၊ (အသမတ္ထောယေဝ-မစွမ်းနိုင်သည်သာ၊ တသ္မာ-ထိုသို့ မည်သူမျှ အလုံးစုံသော အခြင်းအရာအားဖြင့် သိခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊) ပန-စင်စစ် အားဖြင့်၊ သဗ္ဗတ္ထာမေန-အလုံးစုံသော အားအစွမ်းဖြင့်၊ (အားထုတ် ကုန်သဖြင့်၊) သောတုကာမတံ-နာခြင်းငှာအလိုရှိသူ၏အဖြစ်ကို၊ ဇနေတွာပိ-ဖြစ်စေ၍လည်း၊ ဝါ-ဖြစ်စေပါသော်လည်း၊ မေ-တပည့်တော်သည်လည်း၊ (ဗြဟ္မဇာလံ-ဗြဟ္မဇာ သုတ်တော်ကို၊ စသည်ဖြင့် ဆိုင်ရာသုတ်၏နာမည်ကို ထည့်ပါ။) ဧဝံ-ဤတစ်မျိုး တည်းသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ သုတံ-နာယူမှတ်သား ဆောင်ထားအပ်ပါပြီ၊ မယာပိ-လည်း၊ ဧကေနာကာရေန-တစ်မျိုးတည်းသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ သုတံ-ပြီ၊ ဣတိ-ဤအနက် အဓိပ္ပာယ်ကို၊ ဒီပေတိ-ပြ၏။)

သဗ္ဗပ္ပကာရေန။ ။အလုံးစုံသော အခြင်းအရာဟူသည် မြတ်စွာဘုရားဟောတော်မူ တိုင်းသော အခြင်းအရာတည်း။ ထိုမြတ်စွာဘုရား ဟောတော်မူတိုင်းသော အခြင်းအရာ ဟူသည်လည်း ဘာသာအမျိုးမျိုး ရှိသူတို့ နားလည်လောက်အောင် နတ် ဗြဟ္မာတို့ နားလည် လောက်အောင် ဟောတော်မူသော အခြင်းအရာတည်း။ ထိုအခြင်းအရာကား တစ်ပါးမက များပြားလှသောကြောင့် အဘယ်သူသည် ထိုအခြင်းအရာအတိုင်း သိနိုင်ပါ အံ့နည်း၊ မသိနိုင်ပါ-ဟူလို၊ ဤမှ နောက်၌ “တသ္မာ”ဟု ပါဌသေသထည့်၍ ဧကေနာ ကာရေနသုတ်၌ စပ်၊ ပနကား ဧကံသတ္တနိပါတ်တည်း။

ဇနေတွာပိ၊ပေ၊သုတံ။ ။ဝိသဒ္ဓါသည် (တစ်နည်း) အဝိသဒ္ဓါသည် သမ္ဘာဝနာ အနက်ကို ဟော၏။ သဒ္ဓါ၊ သတိ၊ ပညာ၊ ဝီရိယစသော တရားတို့ကို သဗ္ဗတ္ထာမဟု ဆို၏။ ထိုသို့ အားကုန်လွှတ်၍ ကြားနာလိုသော ဆန္ဒကို ဖြစ်စေပါသော်လည်း ဘုရားဟောတော် မူတိုင်းသော အခြင်းအရာအားဖြင့်ကား မကြားနိုင်ပါ။ “တရားတော်က အလွန်ဆန်းကြယ် ပါသည်”ဟု တရားတော်ကို သမ္ဘာဝနာပြုသည်။ ထို့ကြောင့် “နည်းအမျိုးမျိုး အခြင်းအရာ အမျိုးမျိုးထဲက ယခုလျှောက်ထားမည့် တစ်မျိုးသော အခြင်းအရာအားဖြင့်သာ ကြားလိုက် ရပါသည်”ဟူလို၊ ဤအလို “ဧဝံ-ဤတစ်မျိုးတည်းသော အခြင်းအရာအားဖြင့်”ဟု ပေးပါ။ မယာပိ၌ ဝိသဒ္ဓါသည် “အခြားသူကို ပေါင်းသော သမ္ပိတ္တနအနက် ရှိ၏”ဟု ဋီကာသစ် ဆို၏။ တပည့်တော်ကဲ့သို့သော အခြားပုဂ္ဂိုလ်များလည်း နည်းတစ်မျိုး၊ အခြင်းအရာ တစ်မျိုး တည်းသာ ကြားနိုင်ပါသည်-ဟူဟို။

မှတ်ချက်။ ။အာကာရအနက်ရှိသော ဧဝံသဒ္ဓါက “ဘုရားရှင်ဟောတော်မူအပ်သည့် အတိုင်း နည်းမျိုးစုံအောင်တော့ မကြားနာနိုင် မမှတ်သားနိုင်ပါ။ ဤလျှောက်အပ်လတ္တံ့ သော နည်းတစ်မျိုးလောက်သာ ကြားနာမှတ်သားနိုင်ပါသည်”ဟု ပြပုံကို ဤနေရာ၌ သတိပြုခဲ့ပါ။ နောက် အဝဇာရဏအနက်နှင့် ပြန်၍ ညီရပါလိမ့်မည်။

နိဒဿနတ္ထေန-နိဒဿနအနက်ရှိသော၊ (ဧဝံသဒ္ဓေန-ဖြင့်) [နိဒဿေတိ၌ စပ်] အဟံ-တပည့်တော်သည်၊ န သယမ္ဘူ-ကိုယ်တိုင်ဖြစ်နိုင်သူမဟုတ်ပါ။ (ဘုရား မဟုတ်ပါ။) မယာ-သည်၊ က္ကုဒံ-ဤဗြဟ္မဇာလသုတ်တော်ကို၊ န သစ္စိကတံ-မျက်မှောက်ပြုအပ်သည် မဟုတ်ပါ။ က္ကုတိ-ဤသို့၊ အတ္တာနံ-မိမိကို၊ ပရိမောစေန္တော-ဓမ္မတ္ထေနက အပြစ်မှ လွတ်စေလိုခြင်းကြောင့်၊ ဝါ-ဓမ္မတ္ထေနက အပြစ်မှ လွတ်စေ လိုသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ မေ-တပည့်တော်သည်လည်း၊ (ဗြဟ္မဇာလံ-ကို) ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝါ-ဤလျှောက်အပ်လတ္တံ့သည့်အတိုင်း၊ သုတံ-နာယူမှတ်သား ဆောင် ထားအပ်ပါပြီ၊ မယာပိ-သည်လည်း၊ (ဗြဟ္မဇာလံ-ကို) ဧဝံ-သို့၊ ဝါ-အတိုင်း၊ သုတံ-ပြီ၊ က္ကုတိ-သို့၊ က္ကုဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ ဝတ္ထဗ္ဗ-လျှောက်ထိုက်သော (လျှောက် တော့မည်ဖြစ်သော)၊ သကလံ-အလုံးစုံသော၊ သုတ္တံ-ဗြဟ္မဇာလသုတ်တော်ကို၊ နိဒဿေတိ-ညွှန်ပြ၏။

န မယာ က္ကုဒံ သစ္စိကတံ။ ။ “သယံ ဘဝတီတိ သယမ္ဘူ”အရ ဆရာမရှိ၌ အလိုလို ဖြစ်သော ဘုရားတည်းဟူသော ပုဂ္ဂိုလ်ရ၏။ “န သယမ္ဘူ”ဟု ဆိုသဖြင့် “ဘုရားမဟုတ်ပါ”ဟု အဓိပ္ပာယ်ထွက်၏။ ဘုရားမဟုတ်ဟုဆိုလျှင် အမျိုးမျိုးသော အဓိပ္ပာယ်ကို ရနိုင်သော်လည်း “ဧဝံ မေ သုတံ-တပည့်တော် ကြားရုံသာ ကြားလိုက်ရ ပါ၏”ဟု ဆိုသဖြင့် “ကိုယ်တိုင် မျက်မှောက်မပြုနိုင်ပါ”ဟူသော အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို သိနိုင်သောကြောင့် “န မယာ က္ကုဒံ သစ္စိကတံ”ဟု အရာဌာနအားလျော်စွာ ဖွင့်ပြရသည်။ [န မယာ က္ကုဒံ သစ္စိကတန္တိ ဧတ္ထ ပန န အတ္တနော ဉာဏေနော အတ္တနာ သစ္စိကတန္တိ ပကရဏတော အတ္ထော ဝိညာယတိ။ - ဋီကာသစ်။

ပရိမောစေန္တော။ ။ စတုတ္ထပါရာဇိကပါဠိတော်၌ ဤသာသနာတော်ဝယ် အချို့သော ပါပတိက္ခသည့် မြတ်စွာဘုရား ဟောတော်မူအပ်သော ဓမ္မဝိနယကို သင်ယူပြီး၍ တတ်သိ သောအခါ ကိုယ့်ဘာသာကိုယ် တတ်သိထားသကဲ့သို့ ပြောဆို ဝါကြားလေ့ရှိ၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ် မျိုးကို ဓမ္မထေနက (တရားသူခိုး)ဟု ဆိုရ၏။ ထိုအပြစ်မှ လွတ်စေခြင်းကို “ပရိမော စေန္တော”ဟု ဆိုလိုသည်။ “ပရိမောစေန္တော၌ အန္တပစ္စည်းကို ဟိတ်အနက်၌ သက်”ဟု ဋီကာသစ်ဆို၏။ ထို့ကြောင့် ဘာဝပဓာနလည်း ကြံ၍ ဟိတ်အနက်ပေးလိုက်ရသည်။ ဋီကာဟောင်း၌ကား-“ပရိမောစာပနဟေတု”ဟု ဘောအနက်ကိုသာ ဖွင့်လေသည်။

က္ကုဒါနိ ဝတ္ထဗ္ဗံ။ ။ ယခုမှ “ဧဝံ မေ သုတံ”ကို ဖွင့်နေခြင်းဖြစ်ရကား အဘယ့်ကြောင့် “ဧဝံ မေ သုတံ”ဖြင့် ဗြဟ္မဇာလသုတ် တစ်သုတ်လုံးကို ညွှန်ပြနိုင်သနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။ အဖြေကား - သံဝဏ္ဏနာကို ပြုစုကြသော အဋ္ဌကထာ ဋီကာဆရာတို့သည် မဖွင့်မီကပင် ဆိုင်ရာ တစ်သုတ်လုံး တစ်ကျမ်းလုံးအတွက် “မည်သည့်နေရာ၌ မည်သို့ ဖွင့်မည်”ဟု စဉ်းစားစီစဉ်ပြီး ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် အရှင်ဗုဒ္ဓယောသဆရာသည်လည်း ထိုသို့ တစ်သုတ် လုံးအတွက် စီစဉ်ပြီး ဖြစ်ရကား မိမိဉာဏ်ထဲ၌ မျက်မှောက်ဖြစ်နေသောကြောင့် “က္ကုဒါနိ ဝတ္ထဗ္ဗံ သကလံ သုတ္တံ”ဟု ဆိုသည်။ [ဣမဿ သုတ္တဿ သံဝဏ္ဏနာပုဂ္ဂဟာရဝိစာရဏေန အတ္တနော ဉာဏဿ ပစ္စက္ခတံ သန္ဓာယ က္ကုဒါနိ ဝတ္ထဗ္ဗန္တိ ဝတ္ထံ။ - ဋီကာသစ်။]

အဝဓာရဏက္ခေပ-အဝဓာရဏအနက်ရှိသော၊ (ဧဝံသဒ္ဓေန-ဧဝံသဒ္ဓါဖြင့်) [ဒဿေန္တော၊ ဇနေတိဌိစပ်] ဧတဒဂ္ဂံ ဘိက္ခဝေ မမ သာဝကာနံ ဘိက္ခုနံ ဗဟုဿုတာနံ ယဒိဒံ အာနန္ဒောပေသတိမန္တာနံ၊ ပေဂတိမန္တာနံ၊ ပေဓိတိမန္တာနံ၊ ပေဥပဌာကာနံ ယဒိဒံ အာနန္ဒောတိ-ဧတဒဂ္ဂံ၊ ပေ၊ အာနန္ဒောဟူ၍၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဘဂဝတာ-မြတ်စွာဘုရားသည်လည်းကောင်း၊ [ပသတ္ထဘာဝါနုရူပံဝယ် ပသတ္ထိစပ်၊ ဋီကာအလို “သတိမန္တာနံ ဂတိမန္တာနံ”ဟု ရှေ့နောက် ရှိပါစေ၊ ဘိက္ခဝေ- ဘိက္ခုတို့၊ မမ- ငါဘုရား၏၊ သာဝကာနံ- သာဝကဖြစ်ကုန်သော၊ ဗဟုဿုတာနံ-များသောသုတရှိကုန်သော၊ ဘိက္ခုနံ-ရဟန်းတို့တွင်၊ ယဒိဒံ (ယော+အယ်) အာနန္ဒော-အကြင်အာနန္ဒာသည်၊ (အတ္ထိ)၊ ဧတံ (ဧသော)-ဤ အာနန္ဒာသည်၊ မမ-၏၊ သာဝကာနံ-ကုန်သော၊ ဗဟုဿုတာနံ-ကုန်သော၊ ဘိက္ခုနံ-တို့တွင်၊ ဝါ-တို့ထက်၊ အဂ္ဂံ (အဂ္ဂေါ)-အမြတ်ဆုံးတည်း၊ (အသာဆုံးတည်း)၊ ပေ၊ သတိမန္တာနံ-တရားတော်ကို ဆောင်ရွက်မှတ်သားကြောင်း သတိရှိကုန်သော၊ (မမေ့နိုင်သောသတိရှိကုန်သော)၊ ပေ၊ ဂတိမန္တာနံ-ဘုရားဟောတော်မူ အပ်သော နည်းအားဖြင့် သိစွမ်းနိုင်သော ဉာဏဂတိရှိကုန်သော၊ ပေ၊

●ဗဟုဿုတာနံ။ ။ဗဟု+သုတ+ယေသန္တိ ဗဟုဿုတာ-များသော ကြားနာအပ်သော ပရိယတ္တိရှိသောပုဂ္ဂိုလ်တို့၊ အရှင်အာနန္ဒာမှတစ်ပါး အခြားသော ဗဟုဿုတ ရဟန်းများလည်း ရှိကြပါ၏။ သို့သော် အရှင်အာနန္ဒာကား သင်ယူတုန်းကပင် ဘဏ္ဍာဂါရိကတ္ထ (တရား ဘဏ္ဍာစိုးအဖြစ်)ကို ရည်မှန်း၍ သင်ယူခဲ့သောကြောင့် ဗဟုဿုတရဟန်းတို့တွင် အမြတ်ဆုံး အသာဆုံး ဖြစ်ရပါသည်။ [ဗဟုဿုတာနန္တိအာဒိသု ပန အညေပိ ထေရာ ဗဟုဿုတာ သတိမန္တော ဂတိမန္တော ဓိတိမန္တောဥပဌာကာ စ အတ္ထိ၊ အယမေဝါယသွာ ဗုဒ္ဓဝစနံ ဂဏှန္တော ဒသဗလဿ သာသနေ ဘဏ္ဍာဂါရိကပရိယတ္တိယံ ဌတွာ ဂဏှိ၊ တသွာ ဗဟုဿုတာနံ အဂ္ဂေါ နာမ ဇာတော။ - ဋီကာသစ်။]

သတိမန္တာနံ။ ။မန္တပစ္စည်းသည် ပဟူတအနက်ကို ဟော၏။ ထို့ကြောင့် “သတိမန္တာနံ-များသော သတိရှိကုန်သော”ဟု အနက်ပေးနိုင်သည်။ ထိုသတိဟူသည်လည်း ဓာရဏသတိ-သင်ယူအပ်ပြီးသော တရားတော်တို့ကို မပျောက်မပျက်အောင် ဆောင်ရွက်နိုင် (မမေ့နိုင်) သော သတိတည်း။ [ဣမဿ စ ထေရဿ ဗုဒ္ဓဝစနံ ဥဂ္ဂဟေတွာ ဓာရဏသတိ အညေဟိ ထေရေပိ ဗလဝတရာ အဟောသိ၊ တသွာ သတိမန္တာနံ အဂ္ဂေါ နာမ ဇာတော။-ဋီကာသစ်။]

ဂတိမန္တာနံ။ ။ကာယဂတိ၊ ဉာဏဂတိ နှစ်မျိုးတွင် ဉာဏဂတိ (ဉာဏ်အသွား)ကို ယူပါ၊ မှန်၏။ - ဤအရှင်အာနန္ဒာသည် တစ်နေရာတည်း၌ ရပ်၍ ပုဒ်ပေါင်းခြောက်သောင်းတို့ကို သင်ယူစွမ်းနိုင်သော ဉာဏဂတိ ရှိ၏။ ဤအဓိပ္ပာယ်ကို ရည်ရွယ်၍ -

“မုခပါဌ်ဟု၊ ပိဋကတိမ္မ၊ သင်ယူသောခါ၊ ဆန်းလင်္ကာဖြင့်၊ ဂါထာလည်းကောင်း၊ လေးဆပေါင်း၍၊ ခြောက်သောင်းတိုက်တိုက်၊ ခန့်သည့်ပုဒ်ကို၊ ရပ်ကြိုက်သင်ကြား၊ ပန်းနယ်နယ်ခူးလျက်၊ နွယ်ခြူးရင်းကိုင်၊ စင်လုံးယိုင်သို့။”

မိတိမန္တာနံ-သင်ယူခြင်း၊ သရဇ္ဈာယ်ခြင်းအားဖြင့် ဆောင်ရွက်နိုင်သော ဝီရိယရှိ ကုန်သော၊ပေ၊ ဥပဋ္ဌာကာနံ-ပြုစုလုပ်ကျွေးတတ်ကုန်သော၊ ဘိက္ခုနံ-တို့တွင်၊ ဝါ-တို့ထက်၊ အဂ္ဂံ (အဂ္ဂေါ)-တည်း။- ဧတဒဂ္ဂဝဂ်၊ ဧကနိပါတ်၊ အင်္ဂုတ္တိုရ်။ ... သာဝကာနံ ဘိက္ခုနံ ဗဟုဿုတာနံ စသော ပုဒ်တို့ကို ရှေ့နောက်ငဲ့သော ကာကောလောကနည်း ကြံ၍ ပေးလိုက်ပါသည်။]

အာယသ္မာ အာနန္ဒော အတ္တကုသလော ဓမ္မကုသလော ဗျဉ္ဇနကုသလော နိရုတ္တိကုသလော ပုဗ္ဗာပရကုသလောတိ-အာယသ္မာ၊ပေ၊ပုဗ္ဗာပရကုသလော ဟူ၍၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဓမ္မသေနာပတိနာ စ-တရားစစ်သူကြီးဖြစ်တော်မူသော အရှင် သာရိပုတ္တရာသည်လည်းကောင်း၊ [အာယသ္မာ အာနန္ဒော-အရှင်အာနန္ဒာ သည်၊ အတ္တကုသလော-အနက်၌လည်း ကျွမ်းကျင်ပါပေ၏၊ ဝါ-အကျိုး၌လည်း ကျွမ်းကျင်ပါပေ၏၊ ဓမ္မကုသလော-ပါဠိ၌လည်း ကျွမ်းကျင်ပါပေ၏၊ ဝါ-အကြောင်း ၌လည်း ကျွမ်းကျင်ပါပေ၏၊ ဗျဉ္ဇနကုသလော-အနက်ကို ပြတတ် သောအက္ခရာ ၌လည်း ကျွမ်းကျင်ပါပေ၏၊ ဝါ-အနက်ကို ပြည့်စုံစွာ ပြတတ် သောဝါကျ၌လည်း

ဟု ရှေးဆရာတို့ စပ်ဆိုတော် မူကြသည်။ ... [အယမေဝါယသ္မာ ဧကပဒေ ဌတ္တာ သဠိပဒသဟဿာနိ ဂဏှန္တောသတ္တာရာ ကထိတနိယာမေန သဗ္ဗပဒါနိ ဇာနာတိ၊ တသ္မာ ဂတိမန္တာနံ အဂ္ဂေါ နာမ ဇာတော။ - ဋီကာသစ်။]

မိတိမန္တာနံ။ ။ဓာရေတိတိ မိတိ၊ ဓာဓာတ်၊ တိပစ္စည်းဖြင့် အာကို ကြံပြု၍ “မိတိ”ဟု ဖြစ်၏၊ သင်ယူခြင်း၊ ရွတ်အံသရဇ္ဈာယ်ခြင်းအားဖြင့် ဆောင်ထားနိုင်သော ဝီရိယကို “မိတိ” ဟု ဆိုသည်။ [တဿေဝ စာယသ္မတော ဗုဒ္ဓဝစနံ ဥဂ္ဂဏှနဝီရိယံ သဇ္ဈယနဝီရိယဉ္စ အညေ ဟိ အသဒိသံ အဟောသိ၊ တသ္မာ မိတိမန္တာနံ အဂ္ဂေါ နာမ ဇာတော။ - ဋီကာသစ်။]

ဥပဋ္ဌာကာနံ။ ။အရှင်အာနန္ဒာမှတစ်ပါး အခြားသောရဟန်းတို့လည်း ဘုရားရှင်ကို ပြုစုလုပ်ကျွေးကြပါ၏၊ သို့သော် ထို အခြားရဟန်းတော်တို့သည် ဘုရားရှင်၏ စိတ်တော် ကျေနပ်လောက်အောင် မပြုစု မလုပ်ကျွေးနိုင်ကြပါ၊ အရှင်အာနန္ဒာသည်ကား ဘုရားရှင်၏ စိတ်တော် ကျေနပ်လောက်အောင် ပြုစု လုပ်ကျွေးနိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဥပဋ္ဌာကရဟန်း တို့တွင် အသာဆုံး ဖြစ်ရပါသည်။ [အညေပိ ဟိ တထာဂတံ ဥပဋ္ဌဟိသု၊ န စ ပန ဗုဒ္ဓါနံ မနံ ဂဟေတွာ ဥပဋ္ဌဟိတုံ သက္ကောန္တိ၊ အယံ ပန ထေရော ဥပဋ္ဌာကဌာနံ လဒ္ဒဒိဝသတော ပဋ္ဌာယ အာရဒ္ဓဝီရိယော ဟုတွာ တထာဂတဿ မနံ ဂဟေတွာ ဥပဋ္ဌဟိ၊ တသ္မာ ဥပဋ္ဌာကာနံ အဂ္ဂေါ နာမ ဇာတော။ - ဋီကာသစ်။]

အတ္ထံ၊ ဓမ္မကုသလော။ ။ဘာသိတတ္ထေ (ဟောတော်မူအပ်သော ပါဠိ၏အနက်၌ လည်းကောင်း) ပယောဇနတ္ထေ စ ဆေကော၊ ဓမ္မောတိ ပါဠိဓမ္မော၊ နာနာဝိဓော ဝါ ဟေတု၊- ဋီကာသစ်။ ဤအဖွင့်အတိုင်း နိဿယ၌ ပေးထားသည်။

ဗျဉ္ဇနကုသလော။ ။“အတ္ထံ ဗျဉ္ဇယတိ ပကာသေတိ”ဟူသော ဝိဂြိုဟ်အရ အက္ခရာကို “ဗျဉ္ဇန”ဟု ယူရသောနည်းကို ဋီကာ၌ ပထမဖွင့်၏၊ ထိုနည်း၌ အနက်ကို ပုရိသောကဲ့သို့သော ပုဒ်တစ်ပုဒ်ကသာ ပြနိုင်သော်လည်း ထိုပုဒ်၏ “ပံ၊ ဥ၊ ရံ၊ ဣ၊ သံ၊

ကျွမ်းကျင်ပါပေ၏။ နိရုတ္တိကုသလော-အနက်ကို ထုတ်ဖော်၍ ရွတ်ဆိုကြောင်း ဝိပြိုဟ်ဝါကျ၌လည်း ကျွမ်းကျင်ပါပေ၏။ ဝါ-နိရုတ္တိနည်း၌လည်း ကျွမ်းကျင်ပါပေ၏။ ပုဗ္ဗာပရကုသလော-ရှေ့စကား နောက်စကားတို့၏ အဆက်အသွယ်၌လည်း ကျွမ်းကျင်ပါပေ၏။ ဝါ-ရှေ့စကားအဖို့နှင့် နောက်စကားအဖို့ကို ရောနှောခြင်း၌လည်း ကျွမ်းကျင်ပါပေ၏။ -အင်္ဂုတ္တိုရ်၊ ပဉ္စကနိပါတ်၊ စတုတ္ထပဏ္ဏာသ၊ အာယာတဝဂ်၊ ခိပ္ပနိသန္တိသုတ်။] ပသတ္တဘာဝါနုရူပံ-ချီးမွမ်းအပ်သည်၏အဖြစ်အားလျော်စွာ၊ အတ္တနော-မိမိ၏၊ ဓာရဏာဗလံ-ဆောင်နိုင်ခြင်းဟူသောအားကို၊ ဝါ-ဆောင်ခြင်း၌အားကို၊ ဒသေယန္တော-ပြုလျက်၊ ဝါ-ပြုခြင်းကြောင့်၊ သတ္တာနံ-သတ္တဝါတို့၏၊ သောတုကာမတံ-နာယူလိုကုန်သည်၏အဖြစ်ကို၊ (နာလိုသော ဆန္ဒကို) ဇနေတိ-ဖြစ်စေ၏။

(ကိ-အဘယ်သို့၊ အတ္တနော-မိမိ၏၊ ဓာရဏာဗလံ-ဆောင်ခြင်းဟူသောအားကို၊ ဝါ-ဆောင်ခြင်း၌အားကို၊ ဒသေယန္တော-ပြုလျက်၊ ဝါ-ပြုခြင်းကြောင့်၊ သတ္တာနံ-တို့၏၊ သောတုကာမတံ-နာယူလိုသူ၏အဖြစ်ဟူသော ဆန္ဒကို၊ ဇနေတိ-

ဩ”စသော အက္ခရာလျှင်အရင်းခံရှိသောကြောင့် အရင်းခံကို လိုက်၍ “အက္ခရာက အနက်ကို ပြတတ်သည်”ဟု ဆိုသည်။ အနက်ကို ထင်ရှားပြတတ်သော အပေါင်းပုဒ်၏ ဗျဉ္ဇနအမည်ကို အစိတ်အကွဲ၌ တင်စားထားသော ဧကဒေယျူပစာတည်း၊ (တစ်နည်း) ပြခဲ့သော ဝိပြိုဟ်အရ ဆိုလိုရင်း အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို အပြည့်အစုံ ပြနိုင်သော “ဗုဒ္ဓေါ ဓမ္မံ ဒေသေတိ”ကဲ့သို့သော ဝါကျကို “ဗျဉ္ဇန”ဟု ယူရသော နည်းကိုလည်း ဒုတိယ ဖွင့်၏။

နိရုတ္တိကုသလော။ ။နိပာရိတွာ ဥတ္တိ နိရုတ္တိ-သဒ္ဓပ္ပဝတ္တိနိမိတ်ဖြစ်သော အနက်ကို ထုတ်ဖော်၍ ဆိုကြောင်းဖြစ်သော ဝိပြိုဟ်ဝါကျ၊ (တစ်နည်း) ဝဏ္ဏာဂမ၊ ဝဏ္ဏဝိပရိယာယ စသော နိရုတ္တိနည်းငါးပါးကိုလည်း “နိရုတ္တိ”ဟု ဖွင့်သေး၏။

ပုဗ္ဗာပရကုသလော။ ။ရှေ့စကားနှင့် နောက်စကားတို့၏ အဆက်အသွယ်ဖြစ်သော ပုဗ္ဗာနုသန္တေ အပရာနုသန္တေကိုလည်းကောင်း၊ သုတ်တစ်သုတ်၌ “မမံ ဝါ ဘိက္ခဝေ ပရေ အဝဏ္ဏံ ဘာသေယျူ”ကဲ့သို့သော ရှေ့စကားအဖို့နှင့် စူဠသီလ စသော နောက်စကားအဖို့တို့၏ ရောနှောဆက်စပ်ခြင်းကိုလည်းကောင်း “ပုဗ္ဗာပရ”ဟု ခေါ်၏။

ဓာရဏာဗလံ ဒသေယန္တော။ ။ဓာရဏာဗလန္တိ ဓာရဏသင်္ခါတံ ဗလံ၊ ဓာရဏေ ဝါ ဗလံ။-ဋီကာသစ်။ ဤအဖွင့်အတိုင်း နိဿယ၌ နှစ်နည်းပေးထား၏။ “ဧဝံ မေ သုတံ”ဝယ် ဧဝံကို ရွတ်ဆိုသော အရှင်အာနန္ဒာသည် ဤသို့သာ (ဤအတိုင်းသာ)ကြားနာ မှတ်သားရပါ၏”ဟု ဆိုသဖြင့် “ကြားနာခဲ့သည့်အတိုင်း ယခုတိုင်အောင် မပျောက်မပျက် ဆောင်ရွက် မှတ်သားနိုင်ပါ၏”ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ကို သွယ်ဝိုက်သောအားဖြင့် ပြသောကြောင့် “ဘုရား လက်ထက်တော်က နာယူခဲ့သည့်အတိုင်း ယခုအချိန်တိုင်အောင် ဤသုတ်သည် မပျောက် မပျက် တည်ရှိပါပေသည်”ဟု ယူဆ၍ ဤသုတ်ကို ကြားနာရာ၌ “သတ္တဝါတို့မှာ အားတက် သရော နာယူလိုသောဆန္ဒ ဖြစ်ကြသည်” ဟုလို။

ဖြစ်စေသနည်း၊) မေ-တပည့်တော်သည်၊ (ဗြဟ္မဇာလံ-ဗြဟ္မဇာလသုတ်ကို၊) ဧဝံ-
 ဤတစ်မျိုးတည်း သော အခြင်းအရာအားဖြင့်သာ၊ ဝါ-ဤသို့သာ၊ သုတ်-
 နာယူမှတ်သား ဆောင် ထားအပ်ပါပြီ၊ တဉ္စ-ထိုသုတ်သည်လည်း၊ အတ္တတော
 ဝါ-အနက်အားဖြင့်လည်း ကောင်း၊ ဗျဉ္စနတော ဝါ-သဒ္ဓါအားဖြင့်လည်းကောင်း၊
 အနန္တံ-ယုတ်လည်း မယုတ် လျော့ပါ၊ အနဓိကံ-ပိုလည်း မပိုလွန်ပါ၊ ဧဝမေဝ-
 ဤလျှောက်အပ် လတ္တံ့သည့် အတိုင်းသာ၊ ဝါ-ဤမြတ်စွာဘုရား၊ ထံတော်ပါး၌၊
 နာကြားအပ်ခဲ့ သည့် အတိုင်းသာ၊ (ဟောတိ-ဖြစ်ပါ၏၊) အညထာ-
 လျှောက်အပ်လတ္တံ့သော အခြင်းအရာမှ တစ်ပါးသောအခြင်းအရာအားဖြင့်၊
 ဝါ-မြတ်စွာဘုရား ထံတော်ပါး၌ နာကြားအပ် ခဲ့သော အခြင်းအရာမှ
 တစ်ပါးသောအခြင်းအရာ အားဖြင့်၊ န-မဖြစ်ပါ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ (အတ္တနော
 ဓာရဏဗလံ ဒဿေန္တော

ဧဝံ မေ သုတံ။ ။အဝဓာရဏအနက်ကို ပြရာဌာနဖြစ်သောကြောင့် “ဧဝံ”အတွက်
 ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော အာကာရအနက် နိဒဿနအနက် အပေါ်မှာ “သာ”ဟူသော
 အဝဓာရဏ အနက်ကို အပိုဆောင်း၍ ပေးရပါသည်။ ထိုအနက်နှစ်မျိုးပေါ်၌ အပိုဆောင်း
 ၍ ပေးအပ် သော “သာ”ဟူသောအနက်သည် အဝဓာရဏအနက်တည်း၊ ဥပမာ-
 “ပုရိသ-အိုယောက်ျား” ဟု ပေးရာ၌ လိန်အနက်ပေါ်မှာ အာလုပ်အနက် အပိုဆောင်းထား
 သောကြောင့် “အာလုပ် အနက်”ဟု ခေါ်ရသကဲ့သို့တည်း။

တဉ္စ ခေါ၊ပေ၊န အညထာ။ ။“ဧဝံ မေ သုတံ”နှင့်တကွ ဤဝါကျသည် “ဓာရဏဗလံ
 ဒဿေန္တော”အရ ဓာရဏဗလဒဿနဖြစ်ပုံကို ပြသော အာကာရဝါကျတည်း။ ထို့ကြောင့်
 “ကိ ဓာရဏဗလံ ဒဿေန္တော၊ပေ၊ဇနေတိ”ဟု ပုစ္ဆာထည့်၍ “ဣတိ ဓာရဏဗလံ ဒဿေန္တော
 ပေ၊ ဇနေတိ”ဟု ပြန်လှည့်ရပါသည်။ [“ကိ ဇနေတိ၊ပေ၊ဣတိ ဇနေတိ”ဟု ပေးတော်မူကြ
 သော ဆရာတို့ကား “သောတုကာမတာဇနနာကာရ”ဟု ယူဆတော်မူကြဟန် တူပါသည်။]

ဆက်ဦးအံ့-ဤဝါကျ၌ တဉ္စဖြင့် “ဧဝံ သုတံ”ဝယ် သုတ်ကို ပြန်၍ ညွှန်းသည်။ “တဉ္စ
 သုတ်-ထိုကြားနာအပ်ပြီးသော သုတ်သည်လည်း”ဟူလို၊ ဧဝမေဝသည် ဧဝံ၏ အဝဓာရဏ
 အနက်ဖွင့်တည်း။ “တဉ္စ ခေါ၊ပေ၊အနဓိကံ”သည် ဧဝံအနက်၏ အကျိုးပြ (ဧဝတ္ထဖလ)
 တည်း။ န အညထာကား ဧဝသဒ္ဓါဖြင့် နှစ်စေအပ်သော နိဝတ္ထေတဗ္ဗတ္ထတည်း။ န အညထာ
 ကို “ဘဂဝတော သမ္ပုခါ သုတာကာရတော န အညထာတိ အတ္ထော”ဟု မှီကာဟောင်း၌
 အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်၏။ ထိုသို့ ဖွင့်ခြင်းသည် အညထာအရ ဘုရားဟောတော်မူတိုင်းသော
 အခြင်း အရာကို ယူမည်စိုး၍ ဖွင့်ခြင်းတည်း။ ထို့ကြောင့် “န ပန ဘဂဝတာ ဒေသိတာ
 ကာရတော” ဟု ဗျတိရေကဝါကျထည့်၍ ဖွင့်ပြန်သည်။ အဓိပ္ပာယ်မှာ-ယခုလျှောက်ထား
 မည့် “မမံ ဝါ ဘိက္ခဝေ” စသော ပါဠိတော်သည် ဘုရားအထံတော်၌ ကြားနာအပ်ခဲ့တုန်းက
 အတိုင်းပင် ဖြစ်ပါ၏။ ဘုရားအထံတော်၌ ကြားနာတုန်းက ဧကအာကာရ (အခြင်းအရာ
 တစ်မျိုးသာ) မှတ်သားနိုင်ခဲ့ပါ၏။ “ထို မှတ်သားခဲ့တိုင်းသော အခြင်းအရာတစ်မျိုးကား
 ယခုတိုင်အောင်ပင် မမေ့မပျောက်ဘဲ ယခု လျှောက်အပ်လတ္တံ့အတိုင်းပင် ဖြစ်ပါ
 သည်”ဟူလို။

သတ္တာနံ သောတုကာမတံ ဇနေတိ။) ကုတိ-ဤအနက်ကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗ-မှတ်ထိုက်၏။
[ဤကား “ဧဝမေဝ န အညထာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗ”ဟု ပါဠိပြင်၍ မိမိသဘောကျ ပေး
အပ်သော အနက်တည်း။]

အာစရိယဝါဒ။ ။ဆရာတို့ကား-“ကိ-သို့၊ ဇနေတိ-ဖြစ်စေသနည်း၊ မေ-
သည်၊ (ဗြဟ္မဇာလံ-ကို) ဧဝံ-သာ၊ ဝါ-သာ၊ သုတံ-ပြီ၊ တဉ္စ-ကိုလည်း၊ ဝါ-
သည် လည်း၊ အတ္ထတောဝါ-လည်းကောင်း၊ ဗျဉ္စနတောဝါ-လည်းကောင်း၊
အနန္တံ-ပါ၊ အနဓိကံ-ပါ၊ ဧဝမေဝ-ဤမြတ်စွာဘုရား၊ ထံတော်ပါး၌ နာကြားအပ်
ခဲ့သည့် အတိုင်းသာ၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗ-မှတ်ထိုက်ပါ၏။ အညထာ-မြတ်စွာဘုရား၊ ထံတော်
ပါး၌ နာကြားအပ်ခဲ့သော အခြင်းအရာမှ တစ်ပါးသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊
န ဒဋ္ဌဗ္ဗ-မမှတ်ထိုက်ပါ၊ ကုတိ-ဤသို့၊ ဇနေတိ-ဖြစ်စေ၏။” ဤသို့ ပေးတော်မူကြ
ပါသည်။

ဒဋ္ဌဗ္ဗနှင့်မစပ်သင့်။ ။ယခုစာအုပ်များ၌ “ဧဝမေဝ န အညထာ ဒဋ္ဌဗ္ဗတိ”ဟု
တွေ့ရ၏။ သို့သော် အနွယ် ဗျတိရေက နှစ်ဝါကျ ရှိရာဝယ် ကြိယာကို အနွယ်ဝါကျ
ဘက်၌သာ ထား၍ ဗျတိရေကဝါကျဘက်၌ လိုက်စေရိုးတည်း။ ဤ၌ ဧဝမေဝသည်
အနွယ်၊ န အညထာသည် ဗျတိရေကတည်း။ ဒဋ္ဌဗ္ဗကို ထိုစကားနှစ်ရပ်နှင့် စပ်စေလိုလျှင်
“ဧဝမေဝ ဒဋ္ဌဗ္ဗ၊ န အညထာ” ဟူသော ထားရပေလိမ့်မည်။ ထိုသို့ မထားဘဲ န အညထာ
နောက်၌ ထားသောကြောင့် “ဧဝမေဝ၊ န အညထာ”တို့ကို ဒဋ္ဌဗ္ဗနှင့် မစပ်ထိုက်ပါ။
ထို့ကြောင့် န အညထာနောက်၌ ရှေ့လှည့်ဖို့ ကုတိအပြင် ကုတိတစ်လုံး အကျေကြ၍
“ကုတိ-ဤအနက်ကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗ-မှတ်ထိုက် ၏”ဟု ပေးပါသည်။

အညထာ၏အနက်။ ။အညထာကို “ဘုရားအထံတော်၌ နာခံအပ်တိုင်းသော
အခြင်းအရာမှ တစ်ပါးသောအခြင်းအရာ”ဟူသော အနက်ကို မယူဘဲ “ဘုရားဟောတော်
မူတိုင်းသော အခြင်းအရာမှ တစ်ပါးသောအခြင်းအရာ”ဟူသော အနက်ကို ယူလျှင် ရှေ့
နောက် ဆန့်ကျင်သော ဝိရောဓိဒေါသ ရောက်ရာ၏။ ချဲ့ဦးအံ့-ဧဝံသဒ္ဓါ၏ အာကာရ
အနက်ကို ဖွင့်တုန်းက “ဘုရားဟောတော်မူအပ်သော အခြင်းအရာတို့က နာနပ္ပကာရ
(အထူးထူး များ) သောကြောင့် ဘုရားဟောတော်မူတိုင်းသော အခြင်းအရာအားဖြင့်
မည်သူမျှ မဆောင်နိုင်”ဟု ဆိုခဲ့၏။ ဤ၌ “ဘုရားဟောတော်မူတိုင်းသော အခြင်းအရာ
အားဖြင့် နာယူ မှတ်သား ဆောင်ထားအပ်ပါပြီ”ဟု ဆိုလျှင် ထိုအာကာရအနက်က
စကားနှင့် ရှေ့နောက် ဆန့်ကျင်သည်။ ထို့ကြောင့် အညထာအတွက် “န ပန ဘဂဝတာ
ဒေသိတာကာရတော-ဘုရားဟောတော်မူအပ်တိုင်းသော အခြင်းအရာ မဟုတ်”ဟု
ဋီကာတို့ ဖွင့်ကြသည်။ မှန်၏-အာကာရစသော အနက်သုံးမျိုးတို့သည် တစ်မျိုးနှင့်တစ်မျိုး
မဆန့်ကျင်ဘဲ အဓိပ္ပာယ်အားဖြင့် အချင်းချင်း ထောက်ခံလျက် ရှိကြပေသည်။

ဋီကာသစ်။ ။အညထာ (ဤအဓိပ္ပာယ်မဟုတ်လျှင်) ဘဂဝတာ ဒေသိတာကာ
ရေနေဝ ဓာရေတုံ သမတ္တနတော ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တဝစနေန (ဘုရားဟောတော်မူတိုင်းသော
အခြင်းအရာ အားဖြင့် မဆောင်ရွက်နိုင်ပါဟု ဆိုအပ်ခဲ့သောစကားနှင့်) ဝိရုဇ္ဈေယျ။ န
ဟေတ္ထ ခွိန္တံ အတ္တာနံ (အာကာရ အဝဓာရဏအနက်တို့၏) အတ္ထန္တရတာပရိဟာရော

မေသဒွေ-မေသဒွါသည်။ ဝါ-ကို၊ တီသု-သုံးပါးကုန်သော၊ အတ္ထေသု-အနက် တို့၌၊ ဒိဿတိ-ထင်ရှား၏၊ ဝါ-တွေ့မြင်အပ်၏၊ တထာဟိ-ထိုစကားမှန်၏၊ (တစ်နည်း) တထာဟိ-ထိုစကားကို ချဉ်းအံ့၊ အဿ-ထို မေသဒွါ၏၊ [အတ္ထော တို့၌ စပ်] ဂါထာဘိဂီတံ မေ အဘောဇနေယုန္တိအာဒိသု-အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ မယာတိ-မယာဟူသော၊ အတ္ထော-သည်၊ (ဟောတိ)၊ [မေ-ငါသည်၊ ဂါထာဘိ ဂီတံ-ဂါထာဖြင့် ရှေးရှုသိဆိုအပ်သော ဆွမ်းကို၊ အဘောဇနေယု-စားခြင်းကို မထိုက်၊ ဝါ-မစားထိုက်။] သာဓု မေ ဘန္တေ ဘဂဝါ သံခိတ္တေန

(အချင်းချင်း ကွဲပြားသောအနက်တစ်မျိုးတခြားစီ၏အဖြစ်ကို ရွက်ဆောင်ခြင်းသည်) ယုတ္တော (ကသ္မာ) တေသံ ဒွိန္နံပိ အတ္တာနံ သုတဘာဝဒီပနေန ဧကဝိသယတ္တာ (ထိုနှစ်နက်လုံးတို့၏လည်း ကြားနာအပ် သည်၏ အဖြစ်ကို ပြခြင်းအားဖြင့် တူသော စပ်ရာဝိသယရှိကုန်သည်၏အဖြစ်-သုတသဒ္ဓါ ၌ချည်း စပ်ရကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်တည်း) ဣတရထာ (ဤသို့ မဟုတ်လျှင်) ထေရော ဘဂဝတော ဒေသနာယ (ဒေသနာတော်ကို) သဗ္ဗထာ ပဋိဂ္ဂဟဏေ (အလုံးစုံအကုန်အစင် နာခံ မှတ်သားနိုင်ခြင်းဖြစ်လတ်သော်) ပစ္ဆိမတ္ထဝသေန (နောက် အဝဓာရဏအနက်၏ အစွမ်း ဖြင့်) သမတ္ထော၊ ပုရိမတ္ထဝသေန စ (ရှေ့အာကာရအနက်၏ အစွမ်းဖြင့်ကား) အသမတ္ထော တိ အာပဇ္ဇေယျ (ဤသို့ ရှေ့နောက်ဆန့်ကျင်သော ဝိရောဓိဒေါသ ရောက်စရာရှိသည်။)

အချုပ်မ္မာ-အာကာရအနက် နိဒဿနအနက် အဝဓာရဏအနက် သုံးမျိုးသည် တစ်မျိုးနှင့်တစ်မျိုး မဆန့်ကျင်စေရ၊ အာကာရ (တစ်မျိုးတည်းသော အခြင်းအရာ)ဟူသည် နိဒဿန (ယခုညွှန်ပြအပ်လတ္တံ့သော) အခြင်းအရာပင် ဖြစ်၏၊ ထိုညွှန်ပြအပ်လတ္တံ့သော အခြင်းအရာဟူသည်လည်း အဝဓာရဏ (ဘုရားအထံတန်းက နာခံခဲ့ရသည့်အတိုင်းသာ ဖြစ်၏၊ ထိုအတိုင်းမှ တစ်စုံတစ်ခုမျှ ယုတ်လျော့ ပိုလွန်ခြင်း မရှိပါ။ “ဤသို့ တစ်နက်နှင့် တစ်နက် မဆန့်ကျင်ရုံသာမက အချင်းချင်း ထောက်ခံလျက်ရှိသည်”ဟု မှတ်ပါ။

မေသဒွေ၊ တီသု အတ္ထေသု။ ။မေသဒွါသည် အမှသဒ္ဓါမှ ဖြစ်လာ၏၊ ထိုအမှသဒ္ဓါ အခိုက်တုန်းက မိမိဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော နိယကဇ္ဈတ္တခန္ဓာအစဉ် အနက်တစ်နက်၌သာ ဖြစ်၏၊ သို့သော် တတိယာ၊ စတုတ္ထိ၊ ဆဋ္ဌိဝိဘတ်တို့နှင့် ယှဉ်သောအခါ ကတ္တား၊ သမ္ပဒါနံ၊ သာမိအနက်အားဖြင့် သတ္တိသုံးမျိုး ဝင်လာသောကြောင့် “မေသဒ္ဓါသည် သုံးပါးသော အနက်တို့၌ ထင်ရှား၏”ဟု ဆိုသည်၊ အခြားနေရာများ၌လည်း နည်းတူ။ [ယော ပရောန ဟောတိ (အကြင်ခန္ဓာအစဉ်သည် သူတစ်ပါးမဟုတ်)၊ သော အတ္တာတိ (ထိုသူတစ်ပါး မဟုတ်သော ခန္ဓာအစဉ်သည် အတ္တမည်၏) ဧဝံ ဝုတ္တာယ နိယကဇ္ဈတ္တသင်္ခါတာယ သသန္တတိယံ (မိမိခန္ဓာအစဉ်၌) ဝတ္တနတော တိဝိဓောပိ မေ သဒ္ဓေါ ကိဉ္စာပိ ဧကသ္မိယေဝ အတ္ထေ ဒိဿတိ၊ ကရဏသမ္ပဒါနာမိနိဒ္ဒေသဝသေန ပန ဝိဇ္ဇာနဘေဒံ သန္ဓာယာဟ မေသဒ္ဓေါ တီသု အတ္ထေသု ဒိဿတိတိ။ - ဋီကာ။]

ဂါထာ၊ ပေ၊ အဘောဇနေယု။ ။ဤပါဠိသည် နိဒါနဝဂ္ဂသံယုတ်၊ အရဟန္တဝဂ်၊ သုန္နရိကသုတ်၌ လာသော ပါဠိတည်း၊ ဘောဇဉ်ကို ရှေးရှု၍ ဂါထာဖြင့် သိဆိုတော်မူပုံကို ထိုသုတ်၌ ရှုပါ၊ အဘိဂီတံ ပုဒ်က ကတ္တားကို ငဲ့သောကြောင့် မေ သည် မယာဟူသောကတ္တား

ဓမ္မံ ဒေသေတူတိ အာဒိသု-တိ၌၊ မယုန္တိ-မယံဟူသော၊ အတ္ထော-သည်၊ (ဟောတိ)။ [ဘန္တေ-မြတ်စွာ ဘုရား၊ သာဓု-တောင်းပန်ပါ၏၊ ဘဂဝါ-မြတ်စွာ ဘုရားသည်၊ မေ-တပည့်တော် အား၊ သံခိတ္တေန-အကျဉ်းအားဖြင့်၊ ဓမ္မံ-တရား ကို၊ ဒေသေတု-ဟောတော်မူပါ၊-သဠာယတနဝဂ္ဂသံယုတ်၊ ဆန္ဒဝဂ်၊ ပုဏ္ဏ သုတ်၊ ဤ၌ ဒေသေတုပုဒ်က အာရောစနက္ခန္ဓာ ဖြစ်သောကြောင့် မေသဒ္ဓါ သည် သမ္ပဒါန်အနက်၌ ဖြစ်ရသည်၊ အာရောစနက္ခန္ဓာသမ္ပဒါန်”ဟူလို။]

ဓမ္မဒါယာဒါ မေ ဘိက္ခဝေ ဘဝထာတိအာဒိသု - တိ၌၊ မမာတိ - ဟူသော၊ အတ္ထော-သည်၊ (ဟောတိ)။ [ဘိက္ခဝေ-ဘိက္ခုတို့၊ မေ-၏၊ ဓမ္မဒါယာဒါ-တရား တည်းဟူသော အဓမ္မကို ခံယူတတ်သူတို့သည်၊ ဘဝထ-ဖြစ်ကြကုန်လော၊- မူလ ပဏ္ဏာသပါဠိတော်၊ မူလပရိယာယဝဂ်၊ ဓမ္မဒါယာဒသုတ်၊ ဤ၌လည်း ဓမ္မဒါယာဒ ပုဒ်က “ငါ၏+အဓမ္မ”ဟု သမ္ပန်ကို ဝံသောကြောင့် သမ္ပန် (သာမိ) အနက်၌ ဖြစ်ရသည်။] ပန-အတ္ထုဒ္ဓါရသာမညမှတစ်ပါး အတ္ထုဒ္ဓေသဝိသေသ ကို ဆိုဦးအံ့၊ ဣမ-ဤ ဧဝံ မေ သုတံဟူသောပါဠိ၌၊ မယာ-တပည့် တော်သည်၊ သုတံ-နာယူ မှတ်သား ဆောင်ထားအပ်ပါပြီ၊ ဣတိစ-ဤသို့လည်း ကောင်း၊ မမ-၏၊ သုတံ-နာယူ မှတ်သား ဆောင်ထားခြင်းသည်၊ (ဟောတိ)၊ ဣတိစ- ဤသို့လည်းကောင်း၊ အတ္ထုဒ္ဓယေ-အနက်နှစ်ပါး အပေါင်း ၌၊ ယုဇ္ဇတိ-သင့်၏။

အနက်ဟောပုဒ် ဖြစ်ရသည်၊ အဘောဇနေယျံ၌ “ဘောဇနံ အရဟတိတိ ဘောဇနေယျံ” ဟု ပြု၍ အရဟတိ အနက်၌ ဣယျ သက်၊ န + ဘောဇနေယျံ အဘောဇနေယျံ- စားခြင်းကို မထိုက်၊ ဝါ-မစားထိုက်။

ဣဓ ပန၊ပေ၊ယုဇ္ဇတိ။ ။“သစေ ဣမ၊ နောက်ပန၊ ဝိသေသဟု စွဲ”နှင့်အညီ “ဣမ ပန၊ပေ၊ယုဇ္ဇတိ”ဟူသော ဤဝါကျသည် ဤနေရာ၌ အလိုရှိအပ်သော အနက်ထူးကို ပြသော အတ္ထုဒ္ဓေသဝိသေသဝါကျတည်း၊ “မေသဒ္ဓေါ၊ပေ၊မမာတိ အတ္ထော”ဟူသော သင်္ခေပဝိတ္ထာရ ရှေ့ဝါကျတို့ကား ထိုထိုနေရာ၌ အများနှင့် ဆိုင်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ရသင့်သမျှ အနက်တို့ကို ထုတ်၍ ပြသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ အတ္ထုဒ္ဓါရဝါကျ၊ သာမညဝါကျ မည်၏၊ ထို အတ္ထုဒ္ဓါရ သာမညဝါကျတွင်လည်း “တထာ ဟိမှာ၊ ဉပကာ၊ ရံခါ ချေမြဲစွဲ” ဟူသည်နှင့် အညီ “မေသဒ္ဓေါ တီသု အတ္ထေသု ဒိဿတိ”သည် သင်္ခေပဝါကျ၊ “တထာဟိ၊ပေ၊မမာတိ အတ္ထော”သည် ဝိတ္ထာရဝါကျတည်း။

တစ်နည်း။ ။မေသဒ္ဓေါ တီသု အတ္ထေသု ဒိဿတိသည် ဒဋ္ဌိယဝါကျ၊ တထာ ဟိ၊ပေ၊ မမာတိ အတ္ထောသည် ဒဋ္ဌိကရဏဝါကျ၊ (တစ်နည်း) မေသဒ္ဓေါ တီသု အတ္ထေသု ဒိဿတိသည် ဉပုဝါကျ၊ တထာ ဟိ၊ပေ၊ မမာတိ အတ္ထောသည် ဉပကဝါကျတည်း၊ ဉပကအနက်ပေးရာ၌ “ကသွာ မေသဒ္ဓေါ တီသု အတ္ထေသု ဒိဿတိ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဝိညာယတိ-သိအပ်သနည်း၊ ဟိ (ယသွာ)-အကြွင်းကြောင့်၊ အဿ-ထိုမေသဒ္ဓါ၏၊ပေ၊ မမာတိ အတ္ထော (ဟောတိ)၊ တထာ (တသွာ)-ကြောင့်၊ မေသဒ္ဓေါ တီသု အတ္ထေသု ဒိဿတိ၊ ဣတိ ဝိညာယတိ-သိအပ်၏”ဟု ပေးပါ၊ နေရာတိုင်း ဤနည်းချည်းတည်း။

သုတန္တိ ဧတ္ထ-သုတဟူသော ဤပုဒ်၌၊ သဥပသဂ္ဂေါ စ-ဥပသာရနှင့်တကွ ဖြစ်သည်လည်းဖြစ်သော၊ အနုပသဂ္ဂေါ စ-ဥပသာရ မရှိသည်လည်းဖြစ်သော၊ အယံ သုတသဒ္ဓေါ-ဤသုတသဒ္ဓါသည်၊ (သုတဟူသော တစ်ပုဒ်လုံး၏ အတွင်း ကျသော ဤသုတသဒ္ဓါသည်)၊ ဂမနဝိဿုတကိလိန္နဥပစိတာနုယောဂသောတ ဝိညေယျသောတဒ္ဓါရာနုသာရဝိညာတာဒိအနေကတ္ထပ္ပဘေဒေါ-သွားခြင်းဟူ သောအနက်၊ ထင်ရှားကျော်စောဟူသောအနက်၊ စိုစွတ်ဟူသောအနက်၊ ဆည်းပူး အပ်ဟူသောအနက်၊ အားထုတ်ခြင်းဟူသောအနက်၊ သောတဝိညာဉ်သည် သိထိုက်သော သဒ္ဓါရုံဟူသောအနက်၊ သောတဒ္ဓါရသို့ အစဉ်လိုက်သော မနော ဝိညာဉ်သည် သိထိုက်သောတရားဟူသောအနက် အစရှိသော တစ်ပါးမက များသောအနက်အပြား ရှိ၏။ တထာဟိ- ထိုစကားမှန်၏။ (တစ်နည်း) တထာဟိ-ထိုစကားကို ချဲ့ဦးအံ့၊ အဿ- ထိုသုတသဒ္ဓါ၏၊ သေနာယ ပသုတောတိအာဒိသု-တို့၌၊ ဂစ္ဆန္တော-သွားသူ၊ ဣတိ အတ္ထော-ဤအနက်သည်၊ (ဟောတိ)၊ [သေနာယ-စစ်တပ်သို့၊ ပသုတော-သွားသူ၊] သုတဓမ္မဿ ပဿတောတိအာဒိသု-အစရှိ သော ပါဠိရပ်တို့၌၊ ဝိဿုတဓမ္မဿ-ထင်ရှား ကျော်စောသော တရားရှိသော၊ ဣတိ အတ္ထော-သည်၊ (ဟောတိ)၊ [သုတဓမ္မဿ-ထင်ရှားကျော်စောသောတရား ရှိသော၊ ပဿတော-နိဗ္ဗာန်တည်းဟူသော ဥပဓိဝိဝေကကို ဉာဏ်စက္ခုဖြင့် မြင်စွမ်းနိုင်သော၊- ဝိနည်း၊ မဟာဝဂ္ဂ၊ မုစလိန္ဒကထာ၊ ပဿတောတိ တံ ဝိဝေကံ၊ ယံဝါ ကိဉ္စိ ပဿတိတဗ္ဗံ နာမ၊ တံ သဗ္ဗံ အတ္တနော ဝီရိယဗလာဓိဂတေန ဉာဏစက္ခုနာ ပဿန္တဿ၊ -မဟာဝဂ္ဂဌကထာ၊ ဤ၌ သုတသဒ္ဓါသည် ဥပသာရ မရှိဘဲလျက် ဝိဿုတအနက်ကို ဟောရသည်။]

သဥပသဂ္ဂေါစ အနုပသဂ္ဂေါစ။ ။ ဧဝံ မေ သုတံ၌ သုတသဒ္ဓါသည် ဥပသာရပုဒ် မရှိပါဘဲလျက် အဘယ့်ကြောင့် သဥပသဂ္ဂသုတသဒ္ဓါကို အတ္ထုဒ္ဓါရ အဖြစ်ဖြင့် ယူရသနည်း ဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။ အဖြေကား-ဥပသာရပုဒ်တို့သည် (ရှိပြီးအနက်ကို ထွန်းပြရုံသာ ထွန်းပြ တတ်သော) ဇောတကမျှသာ ဖြစ်၏။ ဝါစကအဖြစ်ဖြင့် မဟောနိုင်ကြ၊ ထို့ကြောင့် ဥပသာရ ပုဒ် ရှိသော်လည်း သုတပုဒ် ရင်း၏ အနက်ပင် ဖြစ်သောကြောင့် သဥပသဂ္ဂသုတသဒ္ဓါကိုလည်း အတ္ထုဒ္ဓါရ၌ ယူရပါသည်။ [ကိဉ္စာပိ ဥပသဂ္ဂေါ ကိရိယံ ဝိသေသေတိ ဇောတကဘာဝတော ပန သတိပိ တသ္မိံ (ထိုဥပသာရပုဒ်သည် ရှိသော်လည်း) သုတသဒ္ဓေါ ဧဝံ တံ တံ အတ္ထံ အနုဝဒတိတိ (ထို့ကြောင့်) အနုပသဂ္ဂဿ သုတသဒ္ဓဿ အတ္ထုဒ္ဓါရေ သဥပသဂ္ဂဿ ဂဟဏံ န ဝိရုဇ္ဈတိတိ ဒဿေန္တော သဥပသဂ္ဂေါ စ အနုပသဂ္ဂေါ စာတိ အာဟ။ - ဋီကာ။]

သေနာယ ပသုတော။ ။ ပသုတော၌ ပရေးရှိသော သုဓာတ်တည်း၊ ဓာတွတ္ထ ဝိသေသကဥပသာရကြောင့် “သု-သဝနေ”စသည်အရ ကြားနားခြင်းစသော အနက်ကို မဟောဘဲ သွားခြင်းအနက်ကို ဟောရသည်၊ ထို့ကြောင့် “ဂစ္ဆန္တော”ဟု ဖွင့်သည်။

အဝဿုတာ အဝဿုတဿာတိအာဒိသု-တို့၌၊ ကိလိန္ဒာ-ဆန္ဒရာဂဖြင့် စိုစွတ် သည်။ (ဟုတွာ)။ ကိလိန္ဒဿ-ဆန္ဒရာဂဖြင့် စိုစွတ်သော၊ ဣတိ အတ္ထော-သည်။ (ဟောတိ)။ [အဝဿုတာ-ဆန္ဒရာဂဖြင့် စိုစွတ်သည်။ (ဟုတွာ)။ အဝဿုတဿ-ဆန္ဒရာဂဖြင့် စိုစွတ်သော၊ (ပုရိသပုဂ္ဂလဿ-၏။ အဓကွကံ စသည်၌စပ်)။-ပါစိတ် ပါဠိတော်၊ ဘိက္ခုနီ ပဉ္စမပါရာဇိက စသည်။ ကိလိန္ဒာ၌ ကိလိဒဓာတ်၊ တပစ္စည်း၊ စိုစွတ်ခြင်းအနက်ဟောတည်း။ အဝဿုတာ၌ အဝပုဗ္ဗ၊ သုဓာတ်၊ တပစ္စည်း၊ စိုစွတ်ခြင်းအနက်ဟောပင်တည်း။ အဝဿတိတိ အဝဿုတာ”ဟု ပြု။] တုမေဟိ ပုညံ ပသုတံ အနပ္ပကန္တိအာဒိသု-တို့၌၊ ဥပစိတ်-ဆည်းပူးအပ်ပြီ၊ ဣတိ အတ္ထော-သည်။ (ဟောတိ)။ [တုမေဟိ-သင်တို့သည်။ အနပ္ပကံ-မနည်းသော၊ ပုညံ-ကောင်းမှုကို၊ ပသုတံ-ဆည်းပူးအပ်ပြီ၊ - ခုဒ္ဒကပါဌပါဠိတော်၊ တိရောကုဋ်သုတ်၊ ပသုတံကို “ပဿယိတ္တာတိ ပသုတံ”ဟု ပြု။]

ယေ ဈာနပ္ပသုတာ ဓီရာတိအာဒိသု-တို့၌၊ ဈာနာနုယုတ္တာ-ဈာန်ကို အဖန်ဖန် အားထုတ်ကုန်သော၊ ဣတိ အတ္ထော-သည်။ (ဟောတိ)။ [ယေ ဓီရာ-အကြင် ပညာရှိတို့သည်။ ဈာနပ္ပသုတာ-ဈာန်ကို အဖန်ဖန် အားထုတ်တော်မူကြ ကုန်၏။-ဓမ္မပဒပါဠိတော်၊ ဗုဒ္ဓဝဂ်၊ ဒေဝေါရောဟဏဝတ္ထု။] ဒိဋ္ဌံ သုတံ မုတံတိ အာဒိသု-တို့၌၊ သောတဝိညေယျံ-သောတဝိညာဉ်သည် သိထိုက်သောသဒ္ဓါရုံ၊ ဝါ-သောတ ဒ္ဓါရုံဖြင့် သိထိုက်သော သဒ္ဓါရုံ၊ ဣတိ အတ္ထော-သည်။ (ဟောတိ)။ [ဒိဋ္ဌံ-စက္ခု၊ ဝိညာဉ်သည် မြင်ထိုက်သော ရူပါရုံ၊ သုတံ-သောတဝိညာဉ်သည် ကြားထိုက်သော သဒ္ဓါရုံ၊ မုတံ-ဃာနဝိညာဉ်၊ ဇိဝှာဝိညာဉ်၊ ကာယဝိညာဉ်သည် ဖွဲ့စပ်အပ် ရောက်အပ်သော ဂန္ဓာရုံ ရသာရုံ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ-ပါစိတ်ပါဠိတော်၊ မုသာဝါဒ သိက္ခာပုဒ် ပဒဘာဇနီ၊ မု(ပန္နနေ)ဓာတ်တည်း။ (တစ်နည်း) “မုန-ဉာဏေ” ဟူသော ဓာတ်ကို ယူ၍ “မုတံ-ရောက်၍ သိထိုက်သော”ဟုလည်း ပေးကြ၏။ ဒိဋ္ဌံ စသည်၌ တပစ္စည်းသည် အရဟအနက်ဟော၊ ထို့ကြောင့် “မြင်ထိုက်”ဟု ပေးရသည်။]

သောတဝိညေယျံ။ ။ဝိညာတဗ္ဗံတိ ဝိညေယျံ၊ သောတေန ဝိညေယျံ သောတ ဝိညေယျံ၊ သောတအရ သောတပဿာဒ သောတဒ္ဓါရုံကို မုချရသော်လည်း ထို သောတ ပဿာဒ သောတဒ္ဓါရုံ၌ မှီသော သောတဝိညာဉ်ကို ကာရဏူပစာရ၊ ဌာနူပစာရအားဖြင့် ယူပါ။ ဤအလို “သောတဝိညာဉ်သည် သိထိုက်သော သဒ္ဓါရုံ”ဟု ပေး။ (တစ်နည်း) သောတ ဒ္ဓါရ တည်းဟူသော အဆောက်အဦနှင့်တကွ ဆိုအပ်သော စကားဖြစ်၍ သောတ အရ သောတဒ္ဓါရုံကိုပင် ယူပါ။ ဝိညေယျံ၏ ကတ္တားကို “သောတဝိညာဏေန”ဟု ထည့်၊ ဤအလို “သောတဒ္ဓါရုံဖြင့် သောတဝိညာဉ်သည် သိထိုက်သော သဒ္ဓါရုံ”ဟု ပေး။ [သောတဝိညေယျံတိ သောတဒ္ဓါရုံနိသိတေန ဝိညာဏေန ဝိညာတဗ္ဗံ၊ သသမ္ဘာရကထာ ဝါ ဧသ၊ သောတဒ္ဓါရေန ဝိညာတဗ္ဗန္တိ အတ္ထော။ - ဋီကာသစ်။]

သုတဓရော သုတသန္နိဓယောတိ အာဒိသု - တိ၌၊ သောတဒ္ဓါရာနု သာရဝိညာတ ဓရော-သောတဒ္ဓါရာသို့ အစဉ်လိုက်သော မနောဝိညာဉ်သည် သိအပ်သောတရား ကို ဆောင်နိုင်သူ၊ ကူတိ အတ္ထော-သည်၊ (ဟောတိ)။ [သုတဓရော-သောတဒ္ဓါရာ သို့ အစဉ်လိုက်သော မနောဝိညာဉ်သည် နာယူ မှတ်သားအပ်ပြီးသော တရားကို ဆောင်နိုင်သူ၊ သုတသန္နိဓယော-သောတဒ္ဓါရာ သို့ အစဉ်လိုက်သော မနောဝိညာဉ် သည် နာယူမှတ်သားအပ်ပြီး သောတရား ၏ ကောင်းစွာစုဝေးရာ သေတ္တာသဖွယ် ဖြစ်သူ၊-မူလပဏ္ဏာ သပါဠိတော်၊ မဟာယမကဝဂ်၊ မဟာဂေါသိဂ်သုတ်။]

ပန-အတ္ထုဒ္ဓါရသာမညမှတစ်ပါး အတ္ထုဒ္ဓေသဝိသေသကို ဆိုဦးအံ့၊ ကုဓ- ဤ ဧဝံ မေ သုတဟူသောပါဌ်၌၊ အဿ-ထိုသုတသဒ္ဓါ၏၊ သောတဒ္ဓါရာနုသာ ရေန-သောတဒ္ဓါရာသို့ အစဉ်လိုက်သော မနောဝိညာဉ်ဖြင့်၊ ဥပဓာရိတံ-ဆောင် ရွက် မှတ်သားအပ်ပါပြီ၊ ကူတိ ဝါ အတ္ထော-ဤအနက်သည်သော် လည်း ကောင်း၊ ဥပဓာရဏံ-ဆောင်ရွက် မှတ်သားရခြင်းသည်၊ (ဟောတိ-ဖြစ်ပါ၏)၊ ကူတိ ဝါ အတ္ထော-သည်သော်လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ)၊ [ဥပဓာရဏန္တိ ဝါတိ အတ္ထောဟု ရှိသည်မှာ ကူတိတစ်လုံး အပိုပင်။] ဟိ-မှန်၊ (သုတသဒ္ဓါ အနက် နှစ်ပါး၌ ဖြစ်ခြင်းသည် မှန်၏)၊ မေသဒ္ဓဿ-မေသဒ္ဓါ၏၊ မယာတိအတ္ထေ- မယာဟူသောအနက် သည်၊ သတိ-ဖြစ်လတ်သော်၊ မယာ-တပည့်တော်သည်၊ ဧဝံ-ဤတစ်မျိုးတည်းသော

သုတဓရော သုတသန္နိဓယော။ ။ သုတအရ သောတဒ္ဓါရဝိတိဖြင့် ကြားအပ်သော သဒ္ဓါရုံသာမက တရားနာယူသောအခါ ရှေးဦးစွာ သောတဒ္ဓါရိကဝိတိဖြင့် ကြား၏၊ ထို့နောက် တဒနုဝတ္တိကမနောဒ္ဓါရဝိတိဖြင့် ထပ်၍ ကြား၏၊ ထို့နောက် မနောဒ္ဓါရိကဝိတိအစဉ်ဖြင့် ထိုကြားအပ်ပြီးသော တရားကို မှတ်သား၏၊ အဆက်ဆက် မမေ့အောင် ဆောင်ထား၏၊ ထိုသို့ မှတ်သားနိုင်သူ ဆောင်ထားနိုင်သူကို “သုတဓရ”ဟု လည်းကောင်း၊ သုတသန္နိဓယ= သုတ၏+သံ-ကောင်းစွာ၊ နိဓယ-စုဝေးရာ (မမေ့မပျောက် အောင် သိမ်းထားရာ “ပူတာ တံတင်း”ဟု ရှေးက ခေါ်သော သေတ္တာသဖွယ် ဖြစ်သူ) ဟုလည်းကောင်း ခေါ်သည်။

ဆက်ဦးအံ့- သောတဒ္ဓါရာနုသာရဝိညာတဓရောတိ သောတဒ္ဓါရာနုသာရေန မနော ဝိညာဏေန ဝိညာတဓမ္မဓရော၊ န ဟိ သောတဒ္ဓါရနိဿိတဝိညာဏမတ္တေန ဓမ္မော ဝိညာယတိ - သောတဒ္ဓါရ၌ မှီသော သောတဝိညာဉ်ဖြင့် ဓမ္မကို မသိနိုင်၊ အထ ခေါ တဒနုသာရမနောဝိညာဏေနော၊ - စင်စစ်ကား ထိုသောတဒ္ဓါရဝိတိသို့ အစဉ်လိုက်သော တဒနုဝတ္တိကမနောဒ္ဓါရိကဝိညာဉ်ဖြင့်သာ သိနိုင်သည်။

မှတ်ချက်။ ။ “သုတ”အရ နားဖြင့် ကြားနာအပ်သော သဒ္ဓါရုံ အခိုက်သာ ရသော် လည်း ကြားနာပြီးနောက် မနောဒ္ဓါရိကဝိညာဉ် အစဉ်ဖြင့် မှတ်သားအပ်၊ မှတ်သားအပ်ပြီး နောက် မမေ့မပျောက်အောင် ဆောင်ထားအပ်သော တရားအပေါင်းတိုင်အောင် ကာရဏူ ပစာရအားဖြင့် ယူရသည်၊ ထို့ကြောင့် “သုတံ - နာယူ+မှတ်သား+ဆောင်ထားအပ်”ဟု အနက်ပေးနိုင်သည်ဟု မှတ်ပါ။

အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဝါ-ဤသို့၊ ဝါ-ဤတစ်မျိုးတည်းသော အခြင်းအရာအား ဖြင့်သာ၊ ဝါ-ဤသို့သာ၊ သုတ-နာယူမှတ်သားဆောင်ထားအပ်ပါပြီ။ သောတဒွါရာ နုသာရေန-သောတဒွါရသို့ အစဉ်လိုက်သော မနောဝိညာဉ်ဖြင့်၊ ဥပဓာရိတ်-ဆောင်ရွက်မှတ်သားအပ်ပါပြီ။ ဣတိ-ဤအနက်သည်၊ ယုဇ္ဇတိ-သင့်၏၊ (မေ သဒ္ဓဿ-၏၊) မမာတိ အထွေ-သည်၊ သတိ-သော်၊ မမ-၏၊ ဧဝံ-ဖြင့်၊ ဝါ-သို့၊ ဝါ-ဖြင့်သာ၊ ဝါ-သို့သာ၊ သုတ-နာယူမှတ်သားဆောင်ထားရခြင်း သည်၊ (ဟောတိ-ဖြစ်ပါ၏၊) ဣတိ-သည်၊ ယုဇ္ဇတိ-၏။

ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ တီသု-သုံးပါးကုန်သော၊ ဧတေသု ပဒေသု-ဤပုဒ်တို့တွင်၊ ဧဝန္တိ-ဧဝံဟူသော ပုဒ်သည်၊ သောတဝိညာဏာဒိဝိညာဏကိစ္စနိဒဿန- သောတဝိညာဉ် အစရှိသော ဝိညာဉ်တို့၏ကိစ္စကို ညွှန်ပြသော ပုဒ်တည်း။ ဝါ-

မေသဒ္ဓဿ ဟိ၊ပေ၊ယုဇ္ဇတိ။ ။ ရှေ့ပုဒ် နောက်ပုဒ်တို့၏ စကားအဆက်အသွယ်ကို မသိဘဲ ပုဒ်တစ်ပုဒ်တည်းဖြင့် မည်သည့်အနက် ဖြစ်သင့်ကြောင်းကို မဆုံးဖြတ်နိုင်၊ ရှေ့ပုဒ် နောက်ပုဒ်တို့၏ စာစပ် အဆက်အသွယ်ကို သိရမှ မည်သည့်အနက် သင့်မြတ်ကြောင်းကို ဆုံးဖြတ်နိုင်၏။ ထို့ကြောင့် မေသဒ္ဓါဟူသော အဆက်အသွယ်နှင့်တကွ သုတသဒ္ဓါ၏ ကံအနက်၊ ဘောအနက် ဖြစ်သင့်ရာကို ပြလိုသောကြောင့် “မေသဒ္ဓဿ ဟိ၊ပေ၊ယုဇ္ဇတိ”ဟု မိန့်သည်။ မေသဒ္ဓါ၏ မယာဟူသော ကတ္တားအနက်ဖြစ်လျှင် သုတသဒ္ဓါ၏ ကံအနက်သည် သင့်၏။ မေသဒ္ဓါ၏ သမ္ပန်အနက်ဖြစ်လျှင် သုတသဒ္ဓါ၏ ဘောအနက်သည် သင့်၏။ ထို့ကြောင့် သုတသဒ္ဓါသည် ဒွါဗိပ္ပာယ်ကပဒ-အလိုရှိအပ်သော အနက်နှစ်မျိုးရှိ သောပုဒ် ဖြစ်ရလေသည်။ [သုတသဒ္ဓဿ ကမ္မဘာဝသာဓနဝသေန ဒွါဗိပ္ပာယ်ကပဒတ္တာ ယထာ ယောဂံ မယာ သုတန္တိစ မမ သုတန္တိ စ အတ္ထဒ္ဓယေ ယုဇ္ဇတိ။ - ဋီကာသစ်။]

ဧဝမေတေသု တီသု ပဒေသု။ ။ ဤပြအပ်ခဲ့သော အနက်များသည် ပုဒ်တစ်ပုဒ်ဖြင့် သိထိုက်သော သဒ္ဓတ္ထများတည်း။ (ဧဝံအတွက် အာကာရ နိဒဿန အဝဓာရဏအနက်၊ မေအတွက် ကတ္တားအနက် သမ္ပန်အနက်၊ သုတအတွက် သောတဒွါရာနုသာရဝိညာတ ဟူသော အတွင်းအနက်နှင့်တကွ ကံအနက် ဘောအနက်ဟူသော တ ပစ္စည်း၏ အနက် များကို “သဒ္ဓတ္ထ”ဟု ဆိုသည်။) ဤသို့ ပုဒ်တစ်ပုဒ်ဖြင့် သိထိုက်သော အနက်ကို ပြပြီး၍ ယခုအခါ၌ ထိုသုံးပုဒ်တို့ဖြင့် သိထိုက်သော ဒဿနတ္ထကို ပြလိုသော အဋ္ဌကထာဆရာ သည် “ဧဝမေတေသု တီသု ပဒေသု”စသည်ကို မိန့်သည်။ [ဧဝံသဒ္ဓတော ဉာတဗ္ဗမတ္ထံ ဝိညာပေတွာ ဣဒါနိ တေဟိ ဒဿေတဗ္ဗမတ္ထံ နိဒဿေန္တော ဧဝမေတေသုတိအာဒိမာဟ။ - ဋီကာသစ်။] ဤနေရာဝယ် ကြိယာငါးတန်ကို ပြသော ရှေးဆရာတို့၏ အောက်ပါလင်္ကာ ကို မှတ်သား သင့်၏။

[ဆောင်] ဆတ်ဆတ်မုချ၊ တိုက်ရိုက်ပြက၊ ဒဿနဆို၊ အကြောင်းကိုပြ၊ ဒီပနမျိုး၊ ကျိုးပကာသန၊ မူလကြောင်းမှာ၊ ဝိဘာဝမှန်၊ ကျိုးပရမ္မရာ၊ နုဘာဝဟု၊ ကြိယာငါးတန်၊ ကောက်နည်းကြ၏၊ တစ်ပန်ဆိုကြ၊ ဝိဘာဝမူ၊ ကာရကူ ဒုတိယ၊ ကျိုးပလဟု၊ တစ်နည်းပြုသည်၊... မှတ်ရှုနောင်လာ အချုပ်တည်း။

သောတဝိညာဉ် အစရှိသော ဝိညာဉ်၏ ကိစ္စကို ညွှန်ပြကြောင်း ပုဒ်တည်း။
 [“ညွှန်ပြကြောင်း”ဟု ပေးလျှင် ညွှန်ပြတတ်သူမှာ ပုဂ္ဂိုလ်ကဏ္ဍားတည်း။ “ညွှန်ပြ
 တတ်”ဟု ပေးလျှင်ကား ပုဂ္ဂိုလ်ကဏ္ဍား မလို။] မေတ္တိ-ပုဒ်သည်၊ ဝုတ္တဝိညာဏ
 သမင်္ဂီပုဂ္ဂလနိဒဿနံ-ဆိုအပ်ပြီးသော ဝိညာဉ်တို့နှင့်ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို
 ညွှန်ပြ တတ်သော (ညွှန်ပြကြောင်းဖြစ်သော) ပုဒ်တည်း။ သုတန္တိ-ပုဒ်သည်၊
 အဿဝန ဘာဝပဋိက္ခေပတော-မကြားအပ်သည်၏အဖြစ်ကို တားမြစ်ခြင်း
 ကြောင့်၊ အနုနာ ဓိကာဝိပရိတဂ္ဂဟဏနိဒဿနံ-မယုတ်မလွန် မဖောက်မပြန်
 အောင် နာယူခြင်းကို

ဝေန္တိပေကိစ္ဆနိဒဿနံ။ ။ဧဝံ မေ သုတံဟု သုတသဒ္ဓါ၏အနီး၌ ယှဉ်စပ်အပ်သော
 ဧဝံသဒ္ဓါသည် သဝနကြိယာကို ထွန်းပြသောသဒ္ဓါသာ ဖြစ်ထိုက်၏။ ထိုသဝနကြိယာ
 ဟူသည် သောတဝိညာဉ် အစရှိသော ဝိညာဉ်တို့၏ ကြားခြင်းကိစ္စတည်း။ ထို့ကြောင့်
 “ဝေန္တိ သောတ ဝိညာဏာဒိဝိညာဏကိစ္ဆနိဒဿနံ”ဟု ဆိုသည်။ သောတဝိညာဏာဒိ
 ဝိညာဏကိစ္စသည် ဧဝံ မေ သုတံပါ၌ဖြင့် တိုက်ရိုက်ပြအပ်သော ဒဿနတ္ထ ဖြစ်သည်-
 ဟူလို၊ ဤနည်း၌ ဧဝံသဒ္ဓါ သည် အာကာရ၊ နိဒဿန၊ အဝဓာရဏ သုံးမျိုးလုံးနှင့်ဆိုင်
 သော ဒဿနတ္ထကို ဟော၏။ ဘာကြောင့်နည်း။- ထိုသုံးမျိုးလုံးပင် သောတဝိညာဏာဒိ
 ဝိညာဏကိစ္စကို ပြနိုင်သောကြောင့် တည်း။ သောတဝိညာဏာဒိ၌ အာဒိဖြင့် ဝီထိစဉ်
 အတိုင်း သမ္ပုဋိစ္ဆါနိဒ္ဓိ၊ သန္တီရဏ၊ ဝုဋ္ဌော၊ ဇော၊ တဒါရုံတို့ကိုလည်းကောင်း၊ တဒနဝတ္ထိက
 မနောဒွါရ၌ လာသော ဝိညာဉ်တို့ကိုလည်း ကောင်း ယူပါ။ မေတ္တိ ဝုတ္တဝိညာဏသ
 မင်္ဂီပုဂ္ဂလနိဒဿနံ၌ နိဒဿနတ္ထကား ထင်ရှားပြီ။

သုတန္တိပေကိစ္ဆနိဒဿနံ။ ။သုတံ-ကြားအပ် (နာယူမှတ်သား ဆောင်ထားအပ်)ဟု
 ဆိုသဖြင့် “သဗ္ဗပဒံ သာဝဓာရဏံ”နှင့် အညီ ဧဝံသဒ္ဓါရနိုင်သောကြောင့်
 “ကြားအပ်သည်သာ”ဟု အဓိပ္ပာယ်ရ၏။ ထို့ကြောင့် သုတံဖြင့် မကြားအပ်သည်၏အဖြစ်
 (မကြားရခြင်း)ကို တားမြစ်နိုင်၏။ (တစ်နည်း) အညတ္ထာပေါဟန (အခြားအနက်ကို
 ပယ်ရှားနိုင်သော) နည်း အားဖြင့် မကြားအပ်သည်၏ အဖြစ်တည်းဟူသော
 အခြားအနက်ကို ပယ်ရှားနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် ရှေးဆရာတို့ အောက်ပါဂါထာကို ဆိုကြသည်။

**ဝေါဒိသတ္တိယာ ဧဝေ၊ အညတ္ထာပေါဟနေန ဓ၊
 ဒွိဓာ သဒ္ဓေါ အတ္တန္တရံ၊ နိဝတ္တေတိ ယထာရဟံ။**

တစ်နည်း။ ။ဧဝံဖြင့် ဒိဋ္ဌ စသည်ကို တားမြစ်၏။ ထိုသို့ အဿဝနဘာဝ (ကြားအပ်
 သော အာရုံမဟုတ်သော) ဒိဋ္ဌိစသည်ကို ပယ်ရှားခြင်းကြောင့် “တပည့်တော်သည် ဤ
 ဗြဟ္မဇာလသုတ်တော်ကို မိမိဉာဏ်ဖြင့် သိအပ် မြင်အပ် မျက်မှောက်ပြုအံ့သည် မဟုတ်ပါ။
 ကြားရုံသာ ကြားအပ်ပါသည်”ဟုလည်းကောင်း၊ ထိုကြားအပ်သော သုတ်ကိုလည်း
 အယုတ်အလျော့ အပိုအလွန် မရှိအောင် (နဂိုအတိုင်းမှ ပြောင်းလွှဲခြင်း မရှိအောင်)
 ဆောင် ထားအပ်ပါသည်ဟုလည်းကောင်း အဓိပ္ပာယ်ရ၏။ ထို့ကြောင့်
 “အနုနာဓိကာဝိပရိတဂ္ဂဟဏ နိဒဿနံ”ဟု ဆိုသည်။ အဿဝနဘာဝပဋိက္ခေပတောကို
 ထောက်၍ ဧဝံသဒ္ဓါ၏ အဝဓာရဏ အနက်ကို ရည်ရွယ်သည်ဟုလည်းကောင်း၊
 အနုနာဓိကာဝိပရိတဂ္ဂဟဏလည်း ဧဝံသဒ္ဓါ၏ အကျိုးပြု (ဧဝတ္ထဖလ)ဟုလည်းကောင်း
 မှတ်ပါ။

ညွှန်ပြတတ်သော (ညွှန်ပြကြောင်းဖြစ်သော) ပုဒ်တည်း၊ ဝါ-မယုတ်မလွန်
မဖောက် မပြန်သောသုတ်ကို နာယူခြင်းကို ညွှန်ပြတတ်သောပုဒ်တည်း၊ ဝါ-
ညွှန်ပြကြောင်း ပုဒ်တည်း။ [အနုနာဓိက နေရာဝယ် “အနုနာဓိက” ဟု ရှိလျှင်
ကောင်း၏၊ (သို့မဟုတ်) “ဥနံစ+အဓိကံစ ဥနာဓိကံ၊ န+ဥနာဓိကံ
အနုနာဓိကံ” ဟု ပြုပါ။]

တထာ-ထိုမှတစ်ပါး၊ ဧဝံ-ဧဝံဟူသောပုဒ်သည်၊ သောတဒ္ဓါရာနုသာရေန-
သောတဒ္ဓါရသို့ အစဉ်လိုက်သဖြင့်၊ ပဝတ္ထာယ-ဖြစ်သော၊ တဿာ ဝိညာဏ
ဝိထိယာ-ထိုမနောဒ္ဓါရိကဝိညာဏဝိထိ၏၊ [ပဝတ္ထိ၌စပ်။] နာနပ္ပကာရေန-
(သဒ္ဓါ အနက်တို့ကို ယူခြင်းဟူသော) အမျိုးမျိုးသော အပြားအားဖြင့်၊
အာရမဏေ-တရားတည်းဟူသောအာရုံ၌၊ ပဝတ္ထိဘာဝပ္ပကာသနံ-ဖြစ်ခြင်း
၏ထင်ရှားရှိခြင်းကို

အဿဝနဘာဝ၊ အဝိပရိတဂ္ဂဟဏံ။ ။ “ဘာဝသဒ္ဓါနှင့် တွဲ၍ ပြသောကြောင့်
သဝနကို ကမ္မသာနေပြုရမည်” ဟု ဋီကာတို့ ဆိုကြ၏၊ ထိုအလို “သူယတိတိ သဝနံ၊ န+
သဝနံ အဿဝနံ၊ အဿဝနဿ+ဘာဝေါ အဿဝနဘာဝေါ” ဟု ပြုပါ၊ အဝိပရိတဂ္ဂဟဏံ
၌ကား “အဝိပရိတ်-မဖောက်မပြန် မပြောင်းလွဲအောင်+ဂဟဏံ အဝိပရိတဂ္ဂဟဏံ” ဟု
လည်းကောင်း၊ “အဝိပရိတဿ (မဖောက်မပြန်သော သုတ်ကို)+ဂဟဏံ
အဝိပရိတဂ္ဂဟဏံ” ဟုလည်းကောင်း နှစ်နည်းပြုရသည်။

မှတ်ချက်။ ။ ဤယောဇနာနည်း၌ ကြားခြင်း၏အကြောင်းဖြစ်သော သောတဝိညာဉ်
စသည်တို့၏ ကိစ္စကိုလည်းကောင်း၊ ကြားတတ်သောပုဂ္ဂိုလ်ကိုလည်းကောင်း၊
ကြားပုံကြံယာ အထူးကိုလည်းကောင်း ပြခြင်း၏အစွမ်းဖြင့် အဓိပ္ပာယ်ယှဉ်စပ်ပါဟု
ဋီကာသစ်ဆို၏။

တထာ ဧဝံ တဿာ။ ။ ဤဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့် “ဧဝံ မေ သုတ်” ဟူသော
ပုဒ်သုံးပါးအပေါင်း၏ တစ်မျိုးသောနည်းအားဖြင့် ဒဿနတ္ထဖြစ်သော အတ္ထယောဇနာ
နည်းကို ပြပြီး၍ ယခုအခါ၌ အခြားသော ပကာသနတ္ထအပြားအားဖြင့်လည်း
အတ္ထယောဇနာ နည်းကို ပြခြင်းငှာ “တထာ ဧဝံ တဿာ” အစရှိသော စကားကို မိန့်သည်၊
ဤတထာမျိုးကို “ပက္ခန္ဓရဇောတက” ဟု ဆိုကြသည်၊ တဿာဖြင့် ရှေ့နည်း၌ ပါသော
သောတဝိညာဏာဒိ ဝိညာဏဝိထိကို ပြန်၍ ညွှန်းသည်ဟု ထင်မည်စိုးသောကြောင့်
“သောတဒ္ဓါရာနုသာရေန ပဝတ္ထာယ ဝိညာဏဝိထိယာ” ဟု တဿာ၏ အစွဲကို ပြသည်။

နာနပ္ပကာရေန။ ။ “နာနပ္ပကာရေနာတိ ဝက္ခမာနေန အနေကဝိဟိတေန ဗုဒ္ဓနတ္ထ
ဂ္ဂဟဏာကာရသင်္ခါတေန နာနာဝိဓေန အာကာရေန” ဟု ဋီကာဖွင့်သောကြောင့်
ဗြဟ္မဇာလ သုတ်၌ လာသော သဒ္ဓါအနက်များကို မှတ်ယူပုံ အခြင်းအရာ အမျိုးမျိုးကို
နာနပ္ပကာရဟု သိပါ၊ ဤ နာနပ္ပကာရေနပါဠိဖြင့် ဤယောဇနာနည်း၌
အာကာရအနက်ရှိသော ဧဝံသဒ္ဓါကို ယူထားသည်ဟုလည်း ပြသည်။

ပဝတ္ထိဘာဝပ္ပကာသနံ။ ။ ပဝတ္ထိဘာဝကို “ပဝတ္ထိယာ အတ္ထိဘာဝ” ဟု ဋီကာဖွင့်၏၊
ဘာဝအတွက် “အတ္ထိဘာဝ” ဟု ဖွင့်ခြင်းတည်း၊ “ပဝတ္ထိယာ+ဘာဝေါ-ထင်ရှားရှိခြင်းတည်း၊
ပဝတ္ထိ ဘာဝေါ၊ ပဝတ္ထိ ဘာဝဿ+ပကာသနံ ပဝတ္ထိ ဘာဝပ္ပကာသနံ၊
ဤနည်း၌ “ပကာသနံ” ဟု

ထင်ရှားပြသော(ထင်ရှားပြကြောင်းဖြစ်သော)ပုဒ်တည်း၊ မေတိ-ပုဒ်သည်၊ အတ္တပကာသနံ-မိမိကို ထင်ရှားပြသောပုဒ် (ထင်ရှားပြကြောင်းဖြစ်သောပုဒ်) တည်း၊ သုတန္တိ-ပုဒ်သည်၊ ဓမ္မပ္ပကာသနံ-တရားကို ထင်ရှားပြသော(ထင်ရှားပြကြောင်းဖြစ်သော) ပုဒ်တည်း၊ ဟိ-ထင်ရှားအောင် ပြဦးအံ့၊ အယံ-ဤဆိုအပ်လတ္တံ့ကား၊ ဧတ္ထ-ဤ ယောဇနာနည်း၌၊ သင်္ခေါပေါ-တည်း၊ နာနပ္ပကာရေန-ဖြင့်၊ အာရမဏေ-၌၊ ပဝတ္တာယ-သော၊ ဝိညာဏဝီထိယာ-မနောဒွါရိကဝိညာဏဝီထိဖြင့်၊ မယာ-တပည့်တော်သည်၊ အညံ-တရားနာခြင်းကိစ္စမှ တစ်ပါးသောကိစ္စကို၊ န ကတံ-ပြုအပ်သည် မဟုတ်ပါ၊ ပန-စင်စစ်ကား၊ ဣဒံ-ဤတရားနာခြင်းကိစ္စကို၊ ကတံ-ပြုအပ်ပါပြီ၊ အယံ ဓမ္မော-ဤတရားကို၊ သုတော-နာယူအပ်ပါပြီ၊ ဣတိ-ဤ ဆိုအပ်ပြီးကား၊ (သင်္ခေါပေါ-တည်း။)

ဆိုသောကြောင့် ဒဿနတ္ထမှတစ်ပါးသော ပကာသနတ္ထကို ပြသည်ဟု ယူရသည်။ ပကာသနတ္ထဟူသည် “ကျိုးပကာသန”ဟူသော ရှေးဆရာတို့ နိယာမနှင့်အညီ ဒဿနတ္ထတုန်းက “သောတဝိညာဏာဒိဝိညာဏကိစ္စကို ပြ၏”ဟု ဆိုခဲ့၏။ ဤ၌ “သောတဒွါရနုသာရေန ပဝတ္တာယ ဝိညာဏဝီထိယာ”ဟု ဆိုသောကြောင့် ထိုဝီထိသည် အကြောင်းဖြစ်သော သောတဒွါရိကဝိညာဏဝီထိ၏ အကျိုးနောက်လိုက် တဒနုဝတ္တိကမနောဒွါရိကဝိညာဏဝီထိ ဖြစ်ရကား ရှေ့ဒဿနတ္ထဖြစ်သော သောတဝိညာဏာဒိဝိညာဏကိစ္စ၏ အကျိုးပြပင် ဖြစ်သည်။

သုတန္တိ ဓမ္မပ္ပကာသနံ။ ။ဤစကားအရ “သုတသဒ္ဓါသည် ဓမ္မဟူသော အနက်ဟော” ဟု မမှတ်ပါလင့်၊ သုတ၏အရ ကြားနာအပ်သော ဓမ္မကို ပြသည်ဟု မှတ်ပါ၊ အာရမဏေ ပဝတ္တိဘာဝတုန်းက အာရမဏကိုပင် ဤ၌ ဓမ္မဟု ဆို၏။ “ဗြဟ္မဇာလသုတ်တည်းဟူသော တရားအာရုံကို နာယူမှတ်သား ဆောင်ထားအပ်ပါသည်”ဟုလို့။

အယံ ဟေတ္ထ သင်္ခေါပေါ။ ။ဆိုအပ်ပြီးသော သုံးပုဒ်လုံး၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို သုံးမျိုးခွဲ၍ ပြသောကြောင့် သောတုတ္တိမှာ ဆိုလိုရင်း အကျဉ်းချုပ်ကို နားမလည်နိုင်ကြ၊ ထို့ကြောင့် ဆိုလိုရင်း အကျဉ်းချုပ်ကို ထင်ရှားပြလို၍ “အယံ ဟေတ္ထ သင်္ခေါပေါ”ဟု မိန့်သည်။ “အမျိုးမျိုးသော အတ္ထဗျူဟကို ယူသောအားဖြင့် တရားအာရုံ၌ ဖြစ်သော မနောဒွါရိက ဝိညာဏဝီထိဖြင့် တပည့်တော်သည် မြတ်စွာဘုရား မျက်မှောက်တော်၌ တရားနာမှုမှတစ်ပါး အခြားအာရုံကို မပြုခဲ့ပါ၊ ဤတရားနာမှုကိုသာ ပြုအပ်ခဲ့ပါသည်” ဟုလို့၊ ဆိုလိုရင်း အဓိပ္ပာယ်ကို အကျဉ်းချုပ်၍ ပြသောကြောင့် “တပွာကမ္မိကရဏဝါကျ”ဟု ဆိုရ၏။ ဧဝံ တဿာ စသော ရှေ့ သုံးဝါကျကို “အပါကဋဝါကျ”ဟု နာမည်တပ်ပါ။

မှတ်ချက်။ ။ဤယောဇနာနည်း၌ သုတံအရ သဝနကြိယာ၏ ကရိုဏ်းဖြစ်သော မနောဒွါရိကဝိညာဏဝီထိဟူသော ဝိညာဉ်အထူးကိုလည်းကောင်း၊ မေ အရ အတ္တဟူသော ကတ္တားအထူးကိုလည်းကောင်း၊ သုတံ၏အရပင်ဖြစ်သော ကြားအပ်သာ တရားအာရုံ ဟူသော ကံအထူးကိုလည်းကောင်း ပြအပ်သည်ဟု မှတ်ပါ။ [ဧဝံ သဝနကိရိယာယ ကရဏကတ္တကမ္မဝိသေသော ဣမိဿာ ယောဇနာယ ဒဿိတော။ - မိစ္ဆာသစ်။]

တထာ-ထိုမှတစ်ပါး၊ ဧဝံန္တိ-ဧဝံဟူသောပုဒ်သည်။ နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗဓမ္မပ္ပကာသနံ-ညွှန်ပြထိုက်သောတရားကို ထင်ရှားပြတတ်သော (ထင်ရှားပြကြောင်းဖြစ်သော) ပုဒ်တည်း။ မေတိ-ပုဒ်သည်။ ပုဂ္ဂလပ္ပကာသနံ-ပုဂ္ဂိုလ်ကို ထင်ရှားပြ တတ်သော (ထင်ရှားပြကြောင်းဖြစ်သော)ပုဒ်တည်း။ သုတန္တိ-ပုဒ်သည်။ ပုဂ္ဂလကိစ္စပ္ပကာသနံ-ပုဂ္ဂိုလ်၏ကိစ္စကို ထင်ရှားပြတတ်သော (ထင်ရှားပြ ကြောင်းဖြစ်သော)ပုဒ်တည်း။ ဣဒံ (အတ္ထဇာတ်)-ဤအနက်အဓိပ္ပာယ်သည်။ ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်သည်။ ဝါ-ဆိုလိုသည်။ ဟောတိ-ဖြစ်၏။ (ကိ-အဘယ်အနက်အဓိပ္ပာယ်သည်။ ဝုတ္တံ-သည်။ ဟောတိ-နည်း။) ယံ သုတ္တံ-အကြင်သူတို့ကို၊ နိဒ္ဒိသိဿာမိ-ညွှန်ပြရပါတော့မည်။ တံ(သုတ္တံ)-ကို၊ မယာ-သည်။ ဧဝံ-ဤသို့။ သုတံ-နာယူမှတ်သားအပ်ပါပြီ။ ဣတိ-ဤ အနက်အဓိပ္ပာယ်သည်။ ဝါ-ကို၊ (ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်သည်။ ဝါ-ဆိုလိုသည်။ ဟောတိ-၏။)

တထာ ဧဝံန္တိ နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗ။ ။ပကာသနတ္ထနှင့်စပ်၍ တစ်နည်းယောဇနာပုံ (အနက်အဓိပ္ပာယ်ယှဉ်စပ်ပုံ)ကို ပြလို၍ “တထာ ဧဝံန္တိ နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗဓမ္မပ္ပကာသနံ”စသည်ကို မိန့်သည်။ ဤနည်း၌ နိဒ္ဒိသနအနက်ရှိသော ဧဝံသဒ္ဒါကို ယူထားသည်။ နိဒ္ဒိသနဟူသည်လည်း နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗနှင့် မကင်းကောင်းသောကြောင့် “ဧဝံန္တိ နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗဓမ္မပ္ပကာသနံ”ဟု မိန့်သည်။ နိဒ္ဒိသနအနက်သည် အကြောင်း၊ နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗတရားကား ထိုအကြောင်းကို ထောက်ဆ၍ သိရသော ပကာသနတ္ထအကျိုးဟူလို။

သုတန္တိ ပုဂ္ဂလကိစ္စ။ ။ကြားနာကြောင်းဖြစ်သော မနောဒွါရိကဝိညာဏဝိတိယသည် ပရမတ္ထသဘောတရားတည်း။ ထိုဝိညာဉ်အစဉ်ကိုပင် ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါဟု ခေါ်ဝေါ်ရသော ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ကြားနာခြင်းကြိယာသည် ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ ကိစ္စဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း “မေတိ ပုဂ္ဂလပ္ပကာသနံ၊ သုတန္တိ ပုဂ္ဂလကိစ္စပ္ပကာသနံ”ဟု ဆိုသည်။

ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ။“ဣဒံ ဝုတ္တံ၊ ဟောတိံတက၊ ဝုဠာတဖော်ပြ၊ ပိဏ္ဏတ္ထ”ဟူသော ရှေးနိယာမ်နှင့်အညီ “ယံ သုတ္တံ နိဒ္ဒိသိဿာမိ”စသော စကား၌ ဧဝံအနက်၊ မေအနက်၊ သုတံအနက်ဟု အစိတ်အစိတ် ပြန့်ကြဲကွဲပြား၍ နေသောကြောင့် ဆိုလိုရင်းအနက် လျှို့ဝှက် တိမ်မြုပ်နေ၏။ ထိုတိမ်မြုပ်နေသောအနက်ကို တလုံးတစည်းတည်း ပေါင်း၍ ပိဏ္ဏတ္ထကို ပြလိုသောကြောင့် “ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ”ဟု အစချီသည်။ ဝါကျအားဖြင့်ကား ရှေးအကျယ် စကားရပ်ကို ဝိတ္ထာရ၊ ဤဝါကျကို သင်္ခေပဟု ခွဲသင့်၏။ သင်္ခေပဆိုသော်လည်း အဓိပ္ပာယ်မှာ ပေါ်လွင်သောကြောင့် တပွာကဋီကရဏဝါကျလည်း ဖြစ်သင့်၏။ “တထာ ဧဝံန္တိ နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗ ဓမ္မပ္ပကာသနံ”စသော ရှေ့ဝါကျတို့ကို အပါကဋီဝါကျဟု မှတ်ပါ။ [ဣဒံတိအာဒိ ပိဏ္ဏတ္ထ ဒဿနံ။ - ဋီကာသစ်။]

မှတ်ချက်။ ။ဤအတ္ထယောဇနာနည်း၌ ဧဝံသဒ္ဒါဖြင့် ပုဂ္ဂလဗျာပါရဓါ တည်ရာဝိသယ ဖြစ်သော ဗြဟ္မဇာလသုတ်တည်းဟူသော နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗဓမ္မကိုလည်းကောင်း၊ မေအရ ပုဂ္ဂိုလ်ကို လည်းကောင်း၊ သုတံအရ ပုဂ္ဂိုလ်၏ကိစ္စဗျာပါရဓါကိုလည်းကောင်း ညွှန်ပြမှုကို ပြုအပ်၏ဟု မှတ်ပါ။ [ဣမိဿာ ပန ယောဇနာယ ပုဂ္ဂလဗျာပါရဝိသယဿ ပုဂ္ဂလဿ ပုဂ္ဂလဗျာပါရဿ စ နိဒ္ဒိသနံ ကတန္တိ ဒဌဗ္ဗံ။ - ဋီကာသစ်။]

တထာ-ထိုမှတစ်ပါး၊ ဧဝန္တိ-ဧဝံဟူသော သဒ္ဒါသည်၊ [နိဒ္ဒေသောကို ငဲ့၍ ပုဒ်သည်ဟု မပေးဘဲ “သဒ္ဒါသည်”ဟု ပေးသည်။] ယဿ စိတ္တသန္တာနဿ-အကြင်စိတ်အစဉ်၏၊ (ဆိုအပ်ပြီးသော မနောဒွါရိကဝိညာဏဝိထိဟူသော စိတ်အစဉ်၏) [ပဝတ္တိ၊ ဂဟဏ်တို့၌ စပ်၊] နာနာကာရပဝတ္တိယာ-အမျိုးမျိုးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် အာရုံ၌ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ နာနတ္ထဗျဉ္ဇနဂဟဏ်-အမျိုးမျိုးသော အနက်သဒ္ဒါကို ယူခြင်းသည်၊ ဟောတိ-၏၊ တဿ-ထိုစိတ်အစဉ်၏၊ နာနာ ကာရနိဒ္ဒေသော-အမျိုးမျိုးသော အခြင်းအရာကို ညွှန်ပြတတ်သော (ညွှန်ပြကြောင်းဖြစ်သော)သဒ္ဒါတည်း၊ ဟိ-မှန်၏၊ ဧဝန္တိ-ဧဝံဟူသော၊ အယံ-ဤ ပညတ်သည်၊ အာကာရပညတ္တိ-အခြင်းအရာကို စွဲ၍ ဖြစ်သော ဥပါဒါပညတ် တည်း၊ မေတိ-သဒ္ဒါသည်၊ ကတ္တနိဒ္ဒေသော-ကတ္တားကို ညွှန်ပြတတ်သော(ညွှန်ပြကြောင်းဖြစ်သော)သဒ္ဒါတည်း၊ သုတန္တိ-သည်၊ ဝိသယနိဒ္ဒေသော-ကတ္တား၏ ဖြစ်ရာအာရုံကို ညွှန်ပြတတ်သော (ညွှန်ပြကြောင်းဖြစ်သော)သဒ္ဒါတည်း၊ ဧတ္တာ ဝတာ-ဤမျှအတိုင်းအရည်ရှိ သော ဧဝံ မေ သုတဟူသော ပုဒ်သုံးပါးအပေါင်းဖြင့်၊ နာနာကာရပဝတ္ထေန-အမျိုးမျိုးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် အာရုံ၌ဖြစ်သော၊

တထာ ဧဝန္တိ ယဿ။ ။နာနာကာရပဝတ္တိယာ နာနာကာရနိဒ္ဒေသော တို့ကို ထောက်၍ ဧဝံသဒ္ဒါ၏ အာကာရအနက်ကို ယူ၍ တစ်မျိုးတစ်ဖုံ ယောဇနာနည်းကို ပြသည် ဟု မှတ်ပါ။ ဤနည်း၌ ပကာသနံဟူသောစကား မပါ၊ နိဒ္ဒေသော စသည်ကို ကြည့်၍ ဒဿနတ္ထဟု ယူပါ။ [ယဿ စိတ္တသန္တာနဿာတိအာဒိပိ အာကာရတ္ထမေဝ ဧဝံသဒ္ဒံ ဂဟေတွာ ပုရိမယောဇနာယ အညထာ အတ္ထယောဇနံ ဒေသေတုံ ဝုတ္တံ။ - ဋီကာ။]

အာကာရပညတ္တိ။ ။ပညတ်အမျိုးမျိုးတွင် ဥပါဒါပညတ်ကိုပင် အာကာရပညတ် ဟု ဆိုသည်၊ ထိုဥပါဒါပညတ်က အမျိုးမျိုးရှိပြန်သောကြောင့် အာကာရဟု ဝိသေသနပြုရ သည်။ [အာကာရပညတ္တိတိ စ ဥပါဒါပညတ္တိယေဝ၊ ဓမ္မာနံ ပန ပဝတ္တိအာကာရမုပါဒါယ ပညတ္တတ္တာ တဒညာယ ဥပါဒါပညတ္တိယာ ဝိသေသနတ္ထံ အာကာရပညတ္တိတိ ဝုတ္တာ။ - ဋီကာသစ်။]

ဝိသယနိဒ္ဒေသော။ ။“ဝိသေသေန သေတိ ပဝတ္တတိ ဧတ္တာတိ ဝိသယော”အရ ပုဂ္ဂိုလ်ဟူသော ကတ္တား၏ ကြားနာခြင်း၏အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ရာဌာနတို့ “ဝိသယ”ဟု ခေါ်သည်၊ ဤနေရာ၌ ကြားနာအပ်သော ဗြဟ္မဇာလသုတ်တရားကို “ဝိသယ”ဟု ယူပါ။ [သုတန္တိ ဝိသယနိဒ္ဒေသောတိ သောတဗ္ဗဘူတော ဓမ္မော သဝနကိရိယာကတ္တုပုဂ္ဂလဿ (သဝန ကြိယာ၏ ကတ္တားဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏) သဝနကိရိယာဝသေန ပဝတ္တိဌာနန္တိ ကတွာ ဝုတ္တံ။ ဋီကာ။]

ဧတ္တာဝတာ။ ။ဤ ဧတ္တာဝတာ စသောစကားလည်း ပိဏ္ဏတ္ထကို ပြသောစကားပင် တည်း၊ ထို့ကြောင့် “ယထာဝုတ္တဝစနေ ပိဏ္ဏတ္ထံ ဒေသေတုံ ဧတ္တာဝတာတိအာဒိ ဝုတ္တံ”ဟု ဋီကာမိန့်သည်။ [ဧတ္တာဝတာ ဧတ္တကေန ယထာဝုတ္တတ္ထေန ပဒတ္တယေန ကတံ ဟောတီတိ သမ္ပန္နော။ - ဋီကာ။]

စိတ္တသန္တာနေန-စိတ်အစဉ်ဖြင့်၊ တံသမင်္ဂီနော-ထိုစိတ်အစဉ်နှင့် ပြည့်စုံသော၊
ကတ္တု-ကတ္တား၏။ ဝိသယဂ္ဂဟဏသန္နိဋ္ဌာနံ-အာရုံကို ယူခြင်း၌
ဆုံးဖြတ်ခြင်းသည်၊ ဝါ-ကို၊ ကတံ-ပြုအပ်သည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏။

စိတ္တသန္တာနေန တံသမင်္ဂီနော။ ။ဤ၌ စိတ္တသန္တာနေနှင့် တံသမင်္ဂီကတ္တုကို
အရမတ္တအောင် ခွဲထား၏။ ပရမတ္တသဘောအားဖြင့် ကား တံသမင်္ဂီကတ္တားဟူ၍
သီးခြားမရှိ၊ စိတ်အစဉ်ကိုပင် “ပုဂ္ဂိုလ်”ဟု ခေါ်ရသည်။ ဤသို့ စိတ္တသန္တာနေနှင့်ပုဂ္ဂိုလ်သည်
ပရမတ္တအားဖြင့် အရမပြားသော်လည်း ဝဒန္တပုဂ္ဂိုလ်က သဒ္ဓါအသုံးအနှုန်းအားဖြင့်
စိတ်ထဲ၌ ကွဲပြားသကဲ့သို့ ကြံဆ၍ ဆိုလိုသောကြောင့် တံသမင်္ဂီကတ္တားကိုပင်
စိတ္တသန္တာနေမှ တစ်မျိုးတခြားကဲ့သို့ ဆိုထားသည်။ အဘေဒဘေဒူပစာတည်း။
[စိတ္တသန္တာနဝိနိမ္မတ္တဿ ပရမတ္တတော ကဿစိ ကတ္တု (ကတ္တားပုဂ္ဂိုလ်၏) အဘာဝေပိ
သဒ္ဓဝေါဟာရေန ဗုဒ္ဓိပရိကပ္ပိတဘေဒဝစနိစ္ဆာယ (စိတ်ဖြင့် ကြံဆအပ်သော
အကွဲအပြားကို ဆိုလိုရာ၌) စိတ္တသန္တာနတော အညံ ဝိသ တံသမင်္ဂီ ကတ္တာ ဝုတ္တံ
စိတ္တသန္တာနေန တံသမင်္ဂီနောတိ။ - ဋီကာ။]

ကတ္တု ဝိသယေ။ ။ကြားနာအပ်သောတရားသည် ကြားနာခြင်းကြိယာ၏ တည်ရာ
အာရုံဖြစ်သော်လည်း ထိုကြားနာခြင်းကြိယာနှင့် စပ်၍ဖြစ်သော စိတ်အစဉ်ကိုပင်
“ကတ္တား” ဟု ဆိုထိုက်သောကြောင့် “ကတ္တုဝိသယေ (ကတ္တား၏တည်ရာအာရုံ)”ဟု
ဆိုထားသည်။ [သဝနကိရိယာဝိသယောပိ သောတဗ္ဗဓမ္မော (ဝိသယော ဟောတိ ၌စပ်)
သဝနကိရိယာ ဝသေန ပဝတ္တစိတ္တသန္တာနဿ က္ကမ ပရမတ္တတော ကတ္တုဘာဝတော
(သဝနဝသေန စိတ္တ ပဝတ္တိယာ ဧဝ ဝါ သဝနကိရိယဘာဝတော) တံကိရိယာကတ္တု စ
(၏လည်း) ဝိသယော ဟောတိတိ ကတ္တာ ဝုတ္တံ တံသမင်္ဂီနော ကတ္တုဝိသယေတိ။ -
ဋီကာ။]

ဂဟဏသန္နိဋ္ဌာနံ။ ။“သုတံ-ကြားနာ မှတ်သားအပ်ပါပြီ”ဟု အတိတ်
(တ)ပစ္စည်းဖြင့် ဆိုသောကြောင့် ကြားနာခြင်းဟူသော အခြင်းအရာကြိယာကို
ကောင်းစွာဆုံးဖြတ်အပ်ပြီး ဖြစ်ကြောင်း သိသာ၏။ ထို့ကြောင့် “ဂဟဏသန္နိဋ္ဌာနံ”ဟု
ဆိုသည်။ ဤဂဟဏသန္နိဋ္ဌာနံ ကတံကို ထောက်၍ အဝဓာရဏအနက်ကို ယူကာ
ယောဇနာသည်ဟုလည်း ဋီကာတို့၌ တစ်နည်းဖွင့်သေး၏။ [ဧတေန ဝါ အဝဓာရဏတ္ထံ
ဧဝံသဒ္ဓံ ဂဟေတွာ အယမတ္ထယောဇနာ ကတာတိ ဒဌဗ္ဗံ။ -ဋီကာ။ စာအုပ်တို့၌ “ဝိသယေ
ဂဟဏသန္နိဋ္ဌာနံ”ဟုလည်းကောင်း၊ ဝိသယဂဟဏေ သန္နိဋ္ဌာနံ”ဟုလည်းကောင်း၊
ဝိသယဂ္ဂဟဏသန္နိဋ္ဌာနံ”ဟုလည်းကောင်း၊ ပါဌ်အမျိုးမျိုး ရှိ၏။]

မှတ်ချက်။ ။ဤအတ္ထယောဇနာနည်း၌ ဧဝံအရ မှတ်ယူပုံအခြင်းအရာအထူးကို
လည်းကောင်း၊ မေ အရ မှတ်ယူတတ်သော ကတ္တားအထူးကိုလည်းကောင်း၊ သုတံ
အရ ထိုကတ္တား၏ ကြားနာသောအားဖြင့် တည်ရာဝိသယ (အာရုံ) အထူးကိုလည်းကောင်း
ညွှန်ပြသည်ဟု မှတ်ပါ။ [ဣမိဿာ ပန ယောဇနာယ ဂဟဏာကာရဂါဟကတဗ္ဗိသယ
ဝိသေသနိဒဿနံ ကတံတိ ဒဌဗ္ဗံ။ - ဋီကာသစ်။]

အထဝါ-ထို့ပြင်တစ်နည်းကား၊ ဧဝန္တိ-ဧဝံဟူသော သဒ္ဒါသည်၊ ပုဂ္ဂလကိစ္စ နိဒ္ဒေသော-ပုဂ္ဂိုလ်၏ကိစ္စကို ညွှန်ပြတတ်သော (ညွှန်ပြကြောင်းဖြစ်သော) သဒ္ဒါ တည်း၊ သုတန္တိ-သည်၊ ဝိညာဏကိစ္စနိဒ္ဒေသော-ဝိညာဉ်၏ကိစ္စကို ညွှန်ပြတတ် သော (ညွှန်ပြကြောင်းဖြစ်သော) သဒ္ဒါတည်း၊ မေတိ-သည်၊ ဥဘယကိစ္စယုတ္တပုဂ္ဂလ နိဒ္ဒေသော-နှစ်ပါးစုံသောကိစ္စနှင့်ယှဉ်သောပုဂ္ဂိုလ်ကို ညွှန်ပြတတ်သော (ညွှန်ပြ ကြောင်းဖြစ်သော) သဒ္ဒါတည်း၊ ပန-ထင်ရှားအောင် ပြဦးအံ့၊ အယံ-ဤဆိုအပ် လတ္တံ့ကား၊ ဧတ္ထ-ဤ ယောဇနာနည်း၌၊ သင်္ခေပေါ- တည်း၊ သဝနကိစ္စဝိညာဏ သမဂ္ဂီနာ-ကြားခြင်းကိစ္စရှိသော ဝိညာဉ်နှင့်ပြည့် စုံသော၊ ပုဂ္ဂလေန-ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ် သော၊ မယာ-သည်၊ လဒ္ဓသဝနကိစ္စဝေါဟာရေန- ရအပ်သော ကြားခြင်းကိစ္စရှိ ၏ဟူ၍ ခေါ်ဝေါ်ရခြင်းရှိသော၊ ဝိညာဏဝသေန- ဝိညာဉ်ဟူသော အစွမ်းသတ္တိ ဖြင့်၊ သုတံ-နာယူအပ်ပါပြီ၊ ဣတိ- ဤဆိုအပ်ပြီးကား၊ (သင်္ခေပေါ-တည်း။)

အထဝါ။ ။ဧဝန္တိ သောတဝိညာဏာဒိဝိညာဏကိစ္စနိဒ္ဒေသနံ စသည်ဖြင့် ယောဇနာ ခဲ့သော နည်းမှတစ်ပါး အခြားတစ်နည်းကို ပြလို၍ “အထဝါ”စသည်ကို မိန့်၊ ဤနည်း၌ ဧဝံသဒ္ဒါ၏ အာကာရ၊ နိဒ္ဒေသန၊ အဝဓာရဏ သုံးနက်လုံးကို ယူထားသည်။

ဧဝန္တိ ပုဂ္ဂလကိစ္စနိဒ္ဒေသော။ ။“ဧဝံ-ဤအခြင်းအရာအားဖြင့်”ဟု ဆိုလျှင် ဆောင် ထားအပ်ပြီးသော တရားတော်၏ သရုပ်သကောင်ဖြစ်သော အခြင်းအရာကို ဧဝံသဒ္ဒါက ထင်ရှားပြ၏၊ “ဧဝံ-ဤသို့”ဟု ဆိုလျှင် ဆောင်ထားအပ်ပြီးသော တရားတော်၏ သရုပ် သကောင်ဖြစ်သော အနက်ကို ဧဝံသဒ္ဒါက ညွှန်ပြ၏၊ “ဧဝံ-ဤအခြင်းအရာအားဖြင့်သာ၊ ဤသို့သာ”ဟု ဆိုလျှင် ဆောင်ထားအပ်ပြီးသော တရားတော်၏ ပိုင်းခြားသတ်မှတ် အပ်သော အဝဓာရဏအနက်ကို ဧဝံသဒ္ဒါက ထင်ရှားပြ၏၊ ထိုအနက်များသည် ပုဂ္ဂိုလ်ဟုခေါ်ဝေါ်အပ် သော မနောဒွါရိကဝိညာဉ်အစဉ်၏ ကိစ္စဗျာပါရပတ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ဧဝန္တိ ပုဂ္ဂလကိစ္စ နိဒ္ဒေသော”ဟု မိန့်သည်။

ဋီကာသစ်။ ။ပုဗ္ဗေ အတ္တနာ သုတာနံ နာနာဝိဟိတာနံ သုတ္တသင်္ခါတာနံ အတ္တ ဗျူနာနံ ဥပဓာရိတရူပဿ အာကာရဿ နိဒ္ဒေသနဿ အဝဓာရဏဿ ဝါ ပကာသန သဘာဝေါ ဧဝံသဒ္ဒေတိ တဒါကာရာဒိဘူတဿ ဥပဓာရဏဿ ပုဂ္ဂလပညတ္တိယာ ဥပါဒါန ဘူတဓမ္မပုဗ္ဗဗျာပါရတာယ ပုဂ္ဂလကိစ္စနိဒ္ဒေသော”ဟု မိန့်သည်။

အယံ ပနေတ္ထ သင်္ခေပေါ။ ။ဤဝါကျသည် တပွာကမီကရဏဝါကျပင်တည်း၊ [သဝနမေဝ+ကိစ္စံ ယဿာတိ တထာ၊ သဝနကိစ္စန္တိ+ဝေါဟာရော သဝနကိစ္စဝေါဟာရော၊ လဒ္ဓေါ+သော (သဝနကိစ္စဝေါဟာရော) ယေနာတိ တထာ၊ လဒ္ဓသဝနကိစ္စဝေါဟာရေန ဝိညာဏသင်္ခါတေန ဝသေန သာမတ္ထိယေနာတိ အတ္ထော။]

မုတ်ချက်။ ။ဤအတ္ထယောဇနာနည်း၌ “ဧဝံအရ ပုဂ္ဂိုလ်ဟူသော ကတ္တား၏ ကိစ္စ ဗျာပါရကိုလည်းကောင်း၊ သုတံ အရ (ဝိညာဏဝသေနဟူသော ကရိုဏ်းကို ကြည့်၍) ကရဏဗျာပါရကိုလည်းကောင်း၊ မေ အရ ကတ္တားကိုလည်းကောင်း ညွှန်ပြ၏”ဟု ဋီကာသစ် ဆိုသည်။

တတ္ထ-ထိုစေ့ မေ သုတ်ဟူသော ပညတ်တို့တွင်၊ ဇေတိဝ-ဇေတိဟူသော ပညတ် သည်လည်းကောင်း၊ မေတိဝ-မေဟူသောပညတ်သည်လည်းကောင်း၊ သစ္စိကဋ္ဌ ပရမတ္ထဝသေန-မှန်ကန်သောအနက်၊ မဖောက်မပြန် မြတ်သော အနက်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်၊ အဝိဇ္ဇမာနပညတ္တိ-အဝိဇ္ဇမာနပညတ်တည်း၊ (ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှား မရှိသော အာကာရစသော အနက်ကို အပြား အားဖြင့် သိစေတတ်သောပညတ် တည်း၊) ဟိ-ထင်ရှားအောင် ပြဦးအံ့၊ ဧတ္ထ- ဤ ရုပ်၊ ဖဿ အစရှိသော တရား အပေါင်း၌၊ (တစ်နည်း) ဧတ္ထ-ဤဇေ မေဟူသောပုဒ်တို့၏ အနက်၌၊ ယံ(ဓမ္မဇာတ်)-အကြင် အကြောင်းသည်၊ (တစ်နည်း) ယံ (အတ္ထဇာတ်)-အကြင် အကျိုးသည်၊ [ဇာတသဒ္ဓါ အနက်မရှိ၊ အနက်ရှိကြလျှင် “အကြင် အကြောင်းအပေါင်းသည်” စသည်ပေး၊] ဇေတိဝ- ဇေတိဟူ၍လည်းကောင်း၊ မေတိဝါ-မေဟူ၍လည်းကောင်း၊ နိဒ္ဒေသ- ညွှန်ပြအပ်သည်၏အဖြစ်ကို၊ လဘေထ-ရရာ၏၊ တံ(ဓမ္မဇာတ်)-သည်၊ (တစ်နည်း) တံ(အတ္ထဇာတ်)-သည်၊ ပရမတ္ထတော-ပရမတ္ထအားဖြင့်၊ ကိ အတ္ထိ- အဘယ်မှာ ရှိအံ့နည်း၊ (နတ္ထိယေဝ-မရှိသည်သာ။)

တတ္ထ ဇေတိ ခ မေတိ ခ။ ။ အနက်ကို သိစေတတ်သော ပညတ်ဟူသမျှကို နာမ ပညတ် (သဒ္ဓပညတ်)ဟု ခေါ်၏။ ထိုနာမပညတ်ဟူသမျှသည်လည်း ဝိဇ္ဇမာန၊ အဝိဇ္ဇမာန စသောပညတ် ၆ ပါး၌ အတွင်းဝင်၏။ ထိုပညတ်တို့တွင် ဇေတိသောသဒ္ဓပညတ်တို့၏ သရုပ် သကောင်ကို ပြလိုသောကြောင့် “ဇေတိဝ” စသည်ကို မိန့်သည်။-ဋီကာ။ ဇေတိဆိုအပ်သော အနက်၏ အာကာရစသောအနက်၊ မေဟုဆိုအပ်သောအနက်၏ ပုဂ္ဂိုလ်ဟူသော အနက် ဖြစ်ရကား ထိုအနက်များသည် ဗြဟ္မဇာလသုတ်စသော ပရမတ္ထသဒ္ဓကို မပြနိုင်ကြ၊ အာကာရ စသည်တို့ကို ပြသောကြောင့် အဝိဇ္ဇမာနပညတ်များ ဖြစ်ကြရသည်။ အဝိဇ္ဇမာနသ-ပရမတ္ထ အားဖြင့် ထင်ရှားမရှိသော အာကာရ၊ နိဒ္ဒေသန၊ အဝဓာရဏအနက်၊ ပုဂ္ဂိုလ်ဟူသော အနက် ကို၊ ပညတ္တိ-အပြားအားဖြင့် သိစေတတ်သော သဒ္ဓပညတ်တည်း၊ အဝိဇ္ဇမာနပညတ္တိ-ညတ်။

သစ္စိကဋ္ဌပရမတ္ထဝသေန။ ။ သစ္စောယေဝ-မှန်ကန်သော အနက်သည်ပင်၊ သစ္စိကော၊ ကွကအနက်မရှိ၊ သစ္စိကောစ+သော+အတ္ထောစာတိ သစ္စိကဋ္ဌော၊ မျက်လှည့်ရုပ်၊ တံလျှပ် (ရေ)၏အရောင်တို့သည် အထင်အရှား မရှိကြ၊ စိတ်ထဲ၌သာ ထင်နေရသော အရာများ ဖြစ်ကြ၏။ ထို့ကြောင့် သစ္စိကဋ္ဌ (ဘူတတ္ထ)မဟုတ်ကြ၊ တစ်ဆင့်စကား ကြားသိရသော အကြောင်းအရာတို့လည်း သေချာပေါက် မှန်ကန်သော အနက်များ မဟုတ်သဖြင့် ပရမတ္ထ မဟုတ်ကြ၊ ရူပ၊ သဒ္ဓ စသော သဘော၊ ရုပ်၊ ဝေဒနာစသော သဘောတို့ကား မှန်ကန်သော မြတ်သော အနက်သဘောများ ဖြစ်ကြသည်။

ကိဉ္ဇေတ္ထ။ ။ ဤဝါကျကို “တပ္ပာကဋီကဇာတိကျ”ဟုလည်းကောင်း၊ “ဟေတုဝါကျ” ဟုလည်းကောင်း နှစ်နည်းပြ၏။ [တဒေဝတ္ထံ ပါကဋံ ကရောတိ ဟေတုနာ ဝါ သာဓေတိ ကိဉ္ဇေတ္ထံ တံတိအာဒိနာ၊ ယံ ဓမ္မဇာတ်၊ အတ္ထဇာတ် ဝါ ဇေတိဝါ မေတိဝါ နိဒ္ဒေသံ လဘေထ၊ တံ ဧတ္ထ ရူပဖဿာဒိ ဓမ္မသမုဒါယေ၊ ဇေ မေတိ ပဒါနံ ဝါ အတ္ထေ ပရမတ္ထတော

သုတန္တိ-သုတဟူသောပညတ်သည်။ (သစ္စိကဋ္ဌပရမတ္ထဝသေန-ဖြင့်) ဝိဇ္ဇမာန ပညတ္တိ-ဝိဇ္ဇမာနပညတ်တည်း။ ဟိ-ထင်ရှားအောင်ပြဦးအံ့၊ ဧတ္ထ-ဤရူပ၊ ဖဿ အစရှိသောတရားအပေါင်း၌၊ (တစ်နည်း) ဧတ္ထ-ဤသုတဟူသောပုဒ်၏အနက်၌၊ ယံ တံ-အကြင်သဒ္ဓါရုံကို၊ သောတေန-သောတဒ္ဓါရုံဖြင့်၊ ဝါ-သောတဝိညာဉ်ဖြင့်၊ ဥပလဒ္ဓံ-ရအပ်ပြီ၊ တံ-ထိုသဒ္ဓါရုံသည်၊ ပရမတ္ထတော-အားဖြင့်၊ ဝိဇ္ဇမာနံ-ထင်ရှား ရှိ၏၊ ဣတိ-ဤသို့ မှတ်အပ်၏၊ [(တစ်နည်း) ကသွာ-ကြောင့်၊ သုတန္တိ-သည်၊ (သစ္စိကဋ္ဌပရမတ္ထဝသေန) ဝိဇ္ဇမာနပညတ္တိ-သည်၊ (ဟောတိ-နည်း၊) ဟိ(ယသွာ)-အကြင်ကြောင့်၊ ဧတ္ထ-၌၊ (တစ်နည်း) ဧတ္ထ-၌၊ ယံတံ-ကို၊ သောတေန-ဖြင့်၊ ဝါ-ဖြင့်၊ ဥပလဒ္ဓံ-ပြီ၊ တံ-သည်၊ ပရမတ္ထတော-အားဖြင့်၊ ဝိဇ္ဇမာနံ-၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ (သုတန္တိ-သည်၊ သစ္စိကဋ္ဌပရမတ္ထဝသေန-ဖြင့်၊ ဝိဇ္ဇမာနပညတ္တိ-သည်၊ ဟောတိ-၏။)]

တထာ-ထိုမှတစ်ပါး ဧဝန္တိစ-ဧဝဟူသောပညတ်သည်လည်းကောင်း၊ မေတိစ-မေဟူသော ပညတ်သည်လည်းကောင်း၊ တံတံ-ထိုထို တရားအပေါင်းကို၊ ဥပါဒါယ-ဉာဏ်ဖြင့် ယူ၍၊ ဝါ-စွဲ၍၊ ဝတ္ထဗ္ဗတော-ဆိုထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဥပါဒါပညတ္တိ-ဥပါဒါပညတ်တည်း၊ သုတန္တိ-သုတဟူသောပညတ်သည်၊ ဒိဋ္ဌာဒိနိ-

န အတ္ထိတိ ယောဇနာ။ - ဋီကာသစ်။] ဤယောဇနာအတိုင်း တပွာကဋီကရဏအနက် ပေးထားသည်။ ဟေတုဝါကျလုပ်၍ အနက်ပေးလိုလျှင် “(ကသွာ) ဧဝံတိစ မေတိစ သစ္စိကဋ္ဌ ပရမတ္ထဝသေန အဝိဇ္ဇမာနပညတ္တိ (ဟောတိ-နည်း၊) ဟိ (ယသွာ) ဧတ္ထ ယံ (ဓမ္မဇာတံ) (တစ်နည်း) ယံ (အတ္ထဇာတံ) ဧဝံတိဝါ မေတိဝါ နိဒ္ဒေသံ လဘေတ၊ တံ ဓမ္မဇာတံ (တစ်နည်း) တံ အတ္ထဇာတံ ပရမတ္ထတော ကိ အတ္ထိ၊ (နတ္ထိယေဝ)၊ ကသွာ ဧဝံတိ စ ပေ၊ အဝိဇ္ဇမာန ပညတ္တိ (ဟောတိ)” ဟု ပေးပါ။

တထာ ဧဝန္တိ စ မေတိ စ။ ။ပြခဲ့သော ဝိဇ္ဇမာနပညတ်စသော ပညတ်အခွဲသည် ရှေးအဋ္ဌကထာဟောင်း၌ လာသောအခွဲတည်း။ ယခုအခါ သင်္ဂဟကာရဖြစ်သော အရှင် ဗုဒ္ဓယောသ၏ ပညတ်အခွဲကို ပြလိုသောကြောင့် “တထာ ဧဝန္တိစ”စသည်ကို မိန့်သည်။ [ဧဝံ အဋ္ဌကထာနယေန ပညတ္တိသရူပံ နိဒ္ဓါရေတွာ ဣဒါနိ အဋ္ဌကထာမုတ္တကေနာပိ နယေန ဝုတ္တေသု ဆသု ပညတ္တိဘေဒေသု ဧဝန္တိအာဒိနံ ပညတ္တိနံ သရူပံ နိဒ္ဓါရေန္တော တထာတိ အာဒိမာဟ၊ ဥပါဒါပညတ္တိအာဒယော ဟိ ပေါရာဏဋ္ဌကထာတော မုတ္တာ သင်္ဂဟကာရေနေဝ အာစရိယေန ဝုတ္တာ။ - ဋီကာသစ်။]

ဥပါဒါပညတ္တိ။ ။ဆောင်ရွက်မှတ်သားအပ်ပြီးသော အာကာရ၊ နိဒဿန၊ အဝဓာရဏ ဖြစ်သော တရားတို့ကို ဧဝံဖြင့် ပြန်၍ သုံးသပ်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုကြားနာအပ်ပြီးသော တရား တို့ကို စွဲ၍ ပညတ်အပ်သောကြောင့် ဧဝံကို “ဥပါဒါပညတ်”ဟု ခေါ်သည်။ မိမိခန္ဓာအစဉ်၌ အကျုံးဝင်သော ခန္ဓာတို့ကို စွဲ၍ “မေ”ဟု ဆိုရသောကြောင့် မေလည်း ဥပါဒါပညတ်ပင်၊ ဤ၌ ပညတ္တိအရ သဒ္ဓပညတ်မဟုတ်၊ အတ္ထပညတ်ဟု မှတ်ပါ။ [ပညပေတဗ္ဗဌေန စေသာ ပညတ္တိ နာမ၊ န ပညာပနဌေန။ - ဋီကာသစ်။]

ဒိဋ္ဌိအစရှိသည်တို့ကို၊ ဥပနိဓာယ-ထောက်စာ၍၊ ဝတ္ထုဗ္ဗတော-ကြောင့်၊ ဥပနိဓာပညတ္တိ-ဥပနိဓာပညတ်တည်း။

စ-ဆက်ဦးအံ့၊ (ဒဿနတ္ထကို ပြပြီး၍ ဒီပနတ္ထကို ဆက်၍ ပြဦးအံ့၊) ဧတ္ထ-ဤ ဧဝံ မေ သုတဟူသော သဒ္ဓါသုံးပါးအပေါင်းတွင်၊ ဧဝံဇ္ဈိဝစနေန-ဧဝံဟူသော သဒ္ဓါဖြင့်၊ (အာယသ္မာ အာနန္ဒော) အသမ္မောဟံ-ပြင်းစွာ မတွေ့ဝေခြင်းကို၊ ဝါ-ပြင်းစွာ တွေ့ဝေတတ်သော မောဟ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဉာဏ်ကို၊ ဒီပေတိ-ပြ၏၊ ဟိ-မှန်၏၊ သမ္ပုဋ္ဌော-ပြင်းစွာတွေ့ဝေသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ နာနပ္ပကာရပဋိဝေဓ သမတ္ထော-အထူးထူးသော အပြားအားဖြင့် ထိုးထွင်း၍ သိခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သည်၊ န ဟောတိ-မဖြစ်၊ (တစ်နည်း) (ကသ္မာ-အဘယံ ကြောင့်၊) ဧဝံဇ္ဈိဝစနေန-ဖြင့်၊ အသမ္မောဟံ-ကို၊ ဒီပေတိ-၏၊ (ဣတိ-သို့၊ ဝိညာယတိ-နည်း၊) ဟိ (ယသ္မာ)-

ဥပနိဓာပညတ္တိ။ ။ အာရုံသည် ဒိဋ္ဌိ၊ သုတ၊ မုတ၊ ဝိညာတအားဖြင့် လေးမျိုးရှိ၏။ သုတဖြင့် ဒိဋ္ဌိ၊ မုတ၊ ဝိညာတမဟုတ်ဟု သိရ၏။ ထို့ကြောင့် ထိုဒိဋ္ဌိစသည်ကို ထောက်၍ ပညတ်အပ်သောကြောင့် သုတကို “ဥပနိဓာပညတ်”ဟု ဆိုရသည်။ ဥပနိဓာပညတ် အကျယ်ကို ပုဂ္ဂလပညတ္တိဋ္ဌကထာ၊ မာတိကာဝဏ္ဏနာ၌ ရှုပါ။

ဧတ္ထ စ ဧဝံဇ္ဈိဝစနေန။ ။ ပညတ်အားဖြင့် အနက်ကို သိရခြင်းဟူသော ဒဿေ တဗ္ဗတ္ထကို ပြပြီး၍ ယခုအခါ၌ သဒ္ဓါသမတ္ထိယအားဖြင့် ပြထိုက်သော ဒီပေတဗ္ဗတ္ထကို ပြလို သော အဋ္ဌကထာဆရာသည် “ဧတ္ထစ”စသည်ကို မိန့်၊ [ဧတ္ထာတိ ဧတသ္မိ ဝစနေတ္ထယေ၊ စသဒ္ဓေါ ဥပဇျာသော၊ အတ္ထန္တရံ အာရတိတုကာမေန ယောဇိတတ္တာ (အနက်တစ်မျိုးကို အားထုတ်လိုသည် ဖြစ်၍ သုံးစွဲအပ်သောကြောင့် စသဒ္ဓါသည် ဥပဇျာသတည်း၊)-ဋီကာသစ်။ ယခုအခါ ယူရိုးအားဖြင့်ကား ပြတ်ပြီးမှ ဆက်၍ လာသောကြောင့် ဝါကျာရမ္ဘနှင့် သာ၍ လျော်သည်၊ သဒ္ဓါ၏ တိုက်ရိုက် ဟောပြုအပ်သော အနက်အပြင်၊ ကာရဏုပစာ ဖလုပစာ တို့ဖြင့် အကျိုးအနက် အကြောင်းအနက်ကိုလည်း ဟောပြုစွမ်းနိုင်သော သတ္တိကို “သဒ္ဓ သာမတ္ထိယ”ဟု ခေါ်သည်။]

အသမ္မောဟံ ဒီပေတိ။ ။ သမ္မောဟဟူသည် ပြင်းစွာတွေ့ဝေတတ်သော မောဟ တည်း။ ထိုမောဟ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဉာဏ်ကို “အသမ္မောဟ”ဟု ခေါ်သည်။ “ဧဝံ သုတ-ဤအခြင်းအရာအားဖြင့် နာယူလိုက်ရပါသည်”ဟု ဆိုခြင်းကြောင့် ထိုနာယူစဉ်အခါတုန်းက “သမ္မောဟ မရှိဘဲ အသမ္မောဟ ဉာဏ်ပညာ ဖြစ်နေ၏”ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ကို ပြ၏။ [အခြင်းအရာဟူသော အနက်သည် ဧဝံသဒ္ဓါ၏ တိုက်ရိုက်အနက်တည်း။ ထိုအခြင်းအရာ အတိုင်း နာယူနိုင်ခြင်း၏ အကြောင်းကား ဉာဏ်တည်း။ ထို့ကြောင့် “အကြောင်းကိုပြ၊ ဒီပနမျိုး”နှင့်အညီ ထိုအခြင်းအရာအားဖြင့် နာယူမှတ်သားနိုင်ခြင်း၏အကြောင်းဖြစ်သော အသမ္မောဟကို “ဒီပနတ္ထ”ဟု ခေါ်သည်။ ထိုဒီပနတ္ထ အသမ္မောဟကို ဧဝံသဒ္ဓါက ဖလုပစာရ အားဖြင့် ပြသည်ဟု မှတ်ပါ။]

န ဟိ၊ ဧပ၊ ဧဟောတိ။ ။ “နဟိတက်ရာ၊ ဟိနက်မှာ၊ ဟိတ်ပါဒဋ္ဌိစွဲ”နှင့်အညီ ဒဋ္ဌိအနက် လည်း ပေးနိုင်၏။ ဉာပကဟိတ်အနက်လည်း ပေးနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် နိဿယ၌ နှစ်နည်း ပေးထားသည်။ ဋီကာသစ်၌ကား “တဒေဝ ယုတ္တိယာ ဗျတိရေကေနစ သမတ္ထေတိ န ဟိတိ

ကြောင့်၊ သမ္မုဋ္ဌော-သည်၊ နာနပ္ပကာရပဋိဝေသေမတ္ထော-သည်၊ န ဟောတိ-
မဖြစ်နိုင်၊ (ကသ္မာ၊ ဧဝံ ဝစနေန-ဖြင့်၊ အသမ္မောဟံ-ကို၊ ဒီပေတိ-၏၊ ဣတိ-
သို့၊ ဝိညာယတိ-၏။)

သုတန္တိဝစနေန-သုတံဟူသောသဒ္ဒါဖြင့်၊ (အာယသ္မာ အာနန္ဒော)၊
သုတဿ-နာယူမှတ်သားဆောင်ထားအပ်သော သုတ္တန်၏။ အသမ္မောသံ-
မပျောက်ပျက် ခြင်းကို၊ ဝါ-သမ္မောသ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော သတိကို၊
ဒီပေတိ-၏၊ ဟိ-မှန်၊ ယဿ-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဝါ-သည်၊ သုတံ-
နာယူမှတ်သားဆောင်ထားအပ် ပြီးသော သုတ္တန်သည်၊ သမ္မုဋ္ဌ-
ပျောက်ပျက်သည်၊ ဟောတိ-၏၊ သော-ထိုပုဂ္ဂိုလ် သည်၊ ကာလန္တရေန-
ကြားနာရာအခါမှတ်ပါးသောအခါ၌၊ မယာ-တပည့်တော် သည်၊ သုတံ-ပြီ၊
ဣတိ-သို့၊ န ပဋိဇာနာတိ-ဝန်မခံနိုင်၊ [(တစ်နည်း) ကသ္မာ-ကြောင့်၊
သုတန္တိဝစနေန သုတဿ အသမ္မောသံ ဒီပေတိ-၏၊ ဣတိ-သို့၊ ဝိညာ ယတိ-
နည်း၊ ဟိ(ယသ္မာ)-ကြောင့်၊ ယဿ သုတံ သမ္မုဋ္ဌ ဟောတိ၊ သော ကာလန္တရေန
မယာ သုတန္တိ န ပဋိဇာနာတိ၊ တသ္မာ သုတန္တိဝစနေန၊ သုတဿ အသမ္မောသံ
ဒီပေတိ၊ ဣတိ-သို့၊ ဝိညာယတိ-သိအပ်၏၊ ဤသို့လည်း ပေးပါ။] ဣတိ-
ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဧဝံသဒ္ဒါဖြင့် အသမ္မောဟကု ပြသည်၏အဖြစ်၊ သုတံ
သဒ္ဒါဖြင့် အသမ္မောသကို ပြသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊) အဿ-
ထိုအရင်အာနန္ဒာ၏။

အာဒိနာ”ဟု ဗျတိရေကယုတ္တိဒဋ္ဌိဝါကျ အနေအားဖြင့်သာ ဖွင့်သွားလေသည်၊ ဤဝါကျ၌
နာနပ္ပကာရဟူသည် မိမိလျှောက်အပ်လတ္တံ့သော သုတံ၌ အနက်အမျိုးမျိုး သဒ္ဒါအမျိုးမျိုး
ဟူသောအပြားတည်း၊ ထို့ကြောင့် “နာနပ္ပကာရေနာတိ ဝက္ခမာနေန အနေကဝိဟိတေန
၊ပေ၊ နာနာဝိဓေန အာကာရေန”ဟု ဖွင့်ခဲ့သည်။

အသမ္မောသံ။ ။ မုသဓာတ်ကို “မောသနေ”ဟုလည်းကောင်း၊ “နဿနေ”ဟုလည်း
ကောင်း ဓာတ်နက်ဖွင့်၏၊ “ပျောက်ပျက်”ဟု သဒ္ဒတ္ထပေးရ၏၊ “မေလျော့”ဟူသော အနက်
သည် ပုဂ္ဂိုလ်အပေါ်၌ တည်၏၊ ပျောက်ပျက်ဟူသော အနက်ကား အရာဝတ္ထုတစ်ခုခု
အပေါ်၌ တည်၏၊ ဤနေရာ၌ “သုတဿ”ဟု သမ္ပန်ရှိသောကြောင့် ကြားနာအပ်ပြီးသော
တရား၏ “မပျောက်ပျက်”ဟူသော အနက်ဖြစ်နိုင်သည်၊ ထိုကဲ့သို့ မပျောက်ပျက်ခြင်းကိုပင်
ပုဂ္ဂိုလ်က မမေ့သောကြောင့် “မမေ့”ဟု တင်စား၍ ပြောကြသည်၊ သမ္မုဋ္ဌသနံ သမ္မောသော၊
န+သမ္မောသော အသမ္မောသော-ပျောက်ပျက်ခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော သတိ၊
ထို သတိရှိသောကြောင့် ကြားနာအပ်ပြီးသော တရားတို့ ပျောက်၍ မသွားရကား
သုတံသဒ္ဒါဖြင့် အကြောင်းဖြစ်သော သတိကို ဖလူပစာရအားဖြင့် ပြ၏၊ ယဿ ဟိစသော
ဝါကျသည် ဒဋ္ဌိကရဏဝါကျ ဉာပကဟေတုဝါကျ နှစ်မျိုးရတည်း။

ဣစ္စဿ၊ပေ၊သိဒ္ဓိ။ ။ ဧဝံ ဒီပိတေန ပန အတ္ထေန ကိ ပကာသိတန္တိ အာဟ
ဣစ္စဿာတိအာဒိ။-မီကာသစ်။ ပညာသိဒ္ဓိ သတိသိဒ္ဓိတို့သည် ဧဝံ သုတံတို့က ကာရဏ
ပစာရအားဖြင့် ပြအပ်သော ပကာသနတ္ထတည်း။ [ဣတိကို “တသ္မာ အသမ္မောဟဿ
အသမ္မောသဿစ ဒီပိတတ္တာ”ဟုလည်းကောင်း၊ အဿကို “ထေရဿ”ဟုလည်းကောင်း
မီကာသစ် ဖွင့်၏။]

အသမ္မောဟေန-အသမ္မောဟဖြင့်၊ ဝါ-ကြောင့်၊ ပညာသိဒ္ဓိ-ပညာ၏ပြီးစီးခြင်းသည်၊ (ဟောတိ- ဤ) အသမ္မောသေန ပန- အသမ္မောသဖြင့်ကား၊ ဝါ-ကြောင့်ကား၊ (အဿ-၏) သတိသိဒ္ဓိ-သတိ၏ ပြီးစီးခြင်းသည်၊ (ဟောတိ)။

တတ္ထ-ထိုသတိ ပညာ နှစ်ပါးတို့တွင်၊ (အာယသ္မတော အာနန္ဒဿ-၏) ပညာ ပုဗ္ဗင်္ဂမာယ-ပညာ၏ပဓာနဖြစ်သော၊ ဝါ-ပညာရှေ့သွားရှိသော၊ သတိယာ-သတိဖြင့်၊ ဗျဉ္ဇနာဝဓာရဏသမတ္တတာ - သဒ္ဓါကို ဆောင်ရွက်မှတ်သားခြင်း၌

အသမ္မောဟေန။ ။ဤနေရာ၌ အသမ္မောဟအရ ပညာကို မယူရ ပညာမှတစ်ပါးသော သမာဓိစသော ယှဉ်ဖက်တရားတို့ကို ယူရသည်။ ထိုသမာဓိစသော တရားတို့က ပညာ အား သဟဇာတပစ္စယသတ္တိစသည်ဖြင့် ကျေးဇူးပြုသည် အတွက် အသမ္မောဟကြောင့် ပညာ၏ ပြီးစီးခြင်း ဖြစ်ရသည်။ ထို့ကြောင့် ပညာသိဒ္ဓိသည် ဒီပနတ္ထဖြစ်သော အသမ္မောဟ၏ အကျိုး ပကာသနတ္ထတည်း။ ဤသို့ သဟဇာတသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုမှုကို ရည်ရွယ်၍ အသမ္မောဟေနကို ကရိုဏ်းအနက်ပေးရသည်။ (တစ်နည်း) အသမ္မောဟအရ တရား နာခိုက်၌ ဖြစ်သော အကြောင်းပညာကို ယူ၍ ပညာသိဒ္ဓိအရ ထိုအကြောင်းပညာက ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုအပ်သော နောက်နောက်ကာလ၌ဖြစ်သော အကျိုး ပညာကို ယူလျှင်လည်း ပညာသိဒ္ဓိသည် အကျိုးပကာသနတ္ထပင်တည်း။ ဤ ပကတူပ နိဿယသတ္တိကို ရည်ရွယ်၍ အသမ္မောဟေနကို ဟိတ်အနက်ပေးရသည်။

အသမ္မောသေန။ ။အသမ္မောသဖြင့် (ကြောင့်) သတိသိဒ္ဓိကို ပြရာ၌လည်း အသမ္မောသအရ သတိကို မယူဘဲ သတိမှတစ်ပါးသော သမာဓိစသော သဟဇာတပစ္စည်း တရားတို့ကိုလည်းကောင်း၊ သတိသိဒ္ဓိအရ သဟဇာတပစ္စယုပ္ပန် ဖြစ်သော သတိကိုလည်း ကောင်း ယူပါ။ (တစ်နည်း) အသမ္မောသအရ တရားနာခိုက်၌ဖြစ်သော အကြောင်း သတိကို လည်းကောင်း၊ သတိသိဒ္ဓိအရ နောက်နောက်ကာလ၌ဖြစ်သော အကျိုးသတိကိုလည်း ကောင်း ယူပါ။ ဤသို့ယူလျှင် သတိသိဒ္ဓိ၌ သတိသည်အကျိုးဖြစ်သော ပကာသနတ္ထပင်တည်း။

တတ္ထပေါသမတ္တတာ။ ။ဧဝံ ပကာသိတေန ပန အတ္ထေန ကိ ဝိဘာဝိတန္တိ အာဟ တတ္ထာတိ အာဒိ။-ဋီကာသစ်။ ဤဋီကာဖွင့်အတိုင်း “တတ္ထ ပညာပုဗ္ဗင်္ဂမာယပေါသမတ္တတာ” ဟူသော စကားဖြင့် ဝိဘာဝနတ္ထကို ပြသည်ဟု မှတ်ပါ။ “ဝိဘာဝနတ္ထ”ဟူသည် ဤနေရာ၌ ဗျဉ္ဇနာဝဓာရဏသမတ္တတာနှင့် အတ္ထပဋိဝေဓသမတ္တတာတည်း။ “ဧဝံ သုတံ-ဤသို့ နာယူ မှတ်သားဆောင်ထားအပ်ပါပြီ”ဟု ဆိုသဖြင့် သဒ္ဓါကိုလည်း နာယူမှတ်သားခြင်း၌ စွမ်းနိုင်ကြောင်းကိုလည်းကောင်း၊ အနက်ကိုလည်း ထိုးထွင်း၍ သိခြင်း၌ စွမ်းနိုင်ကြောင်းကိုလည်း ကောင်း သိရ၏။ ထိုအစွမ်းများကား အရှင်အာနန္ဒာ၏ မူလရိုရင်းစွဲ အစွမ်းများတည်း။ ထို့ကြောင့် ထိုအစွမ်းများကို “မူလကြောင်းမှာ၊ ဝိဘာဝမုန့်”နှင့်အညီ ဒုတိယဖလူပစာရ အားဖြင့် ပြအပ်သော “ဝိဘာဝနတ္ထ”ဟု ဆိုရသည်။

ဝိဘာဝနတ္ထအယူတစ်မျိုး။ ။ဝိဘာဝနတ္ထကို ယူရာ၌ မူလအကြောင်းကို မယူဘဲ ပကာသနတ္ထ၏ နောက်၌ တစ်ဆင့်တက်၍ သိရသော ဒုတိယအကျိုးကို ယူကြသော အာစရိယဝါဒ အလိုအားဖြင့် “ဤပြခဲ့သော ဗျဉ္ဇနာဝဓာရဏသမတ္တတာ၊ အတ္ထပဋိဝေဓ

စွမ်းနိုင်သူ၏အဖြစ်သည်။ (ဟောတိ-၏) သတိပုဗ္ဗင်္ဂမာယ-သတိ၏ပဓာနဖြစ်သော၊ ဝါ-သတိရှေ့သွားရှိသော၊ ပညာယ-ပညာဖြင့်၊ အတ္ထပဋိဝေဓသမတ္တတာ-အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ထိုးထွင်း၍ သိခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သူ၏အဖြစ်သည်။

သမတ္တတာ နှစ်မျိုးသည် ပကာသနတ္ထဖြစ်သော သတိ ပညာသိဒ္ဓိကြောင့် ဧဝံ သုတတို့က ဒုတိယကာရဏူပစာရတ္ထအားဖြင့် ပြအပ်သော ဝိဘာဝနတ္ထတို့တည်း”ဟု ယူပါ။ ထိုသို့ ယူလျှင် သမတ္တတာ နှစ်မျိုးသည် အရှင်အာနန္ဒာ၌ မူလရှိရင်း မဟုတ်။ သတိ ပညာသိဒ္ဓိကြောင့် ရအပ်သော အကျိုးများဖြစ်သည်ဟု ယူရပေလိမ့်မည်။ [အလင်္ကာကျမ်းဘာဝ ဝိဘာဝ အနုဘာဝအခန်း၌ကား အကြောင်းကိုသာ “ဝိဘာဝ”ဟု ဆိုသည်။]

ပညာပုဗ္ဗင်္ဂမာယ သတိယာ။ ။ထိုထိုသုတ်လာ သဒ္ဓါတို့၏ ထိုးထွင်း၍ သိလိုက်သော အခြင်းအရာသည် အလွန်မနက်နဲချေ၊ ကြားနာအပ်သည့်အတိုင်း ဆောင်ရွက်မှတ်သားသော သတိ၏ ကိစ္စဗျာပါရသာ လိုရင်းဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “ပညာပုဗ္ဗင်္ဂမာယ သတိယာ”ဟု ပညာကို အပဓာနဝိသေသနထား၍ သတိကို ပဓာနဝိသေသျှ ထားသည်။ ဤပုဗ္ဗင်္ဂမဟူသည် ပဓာနပုဗ္ဗင်္ဂမတည်း။ [ဗျဉ္ဇနာနံ ပဋိဝိဇ္ဈိတဗ္ဗော အာကာရော နာတိဂစ္ဆိရော၊ ယထာသုတဓာရဏမေဝ တတ္ထ ကရဏီယံ၊ တသ္မာ တတ္ထ သတိယာ ဗျာပါရော အဓိကော၊ ပညာ ပန ဂုဏီဘူတာ (အပဓာနဖြစ်၍ဖြစ်၏)၊ ဣတိ ဂုတ္တံ ပညာပုဗ္ဗင်္ဂမာယာတိအာဒိ၊ ပညာယ ပုဗ္ဗင်္ဂမာ ပညာပုဗ္ဗင်္ဂမာတိ ဟိ နိဗ္ဗစနံ၊ ပုဗ္ဗင်္ဂမတာ စေတ္ထ ပဓာနဘာဝေါ-မီကာသစ်။]

တစ်နည်း။ ။ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ စက္ခုဝိညာဉ်စသည်ဖြင့် ဝီထိစဉ်ဖြစ်ရာ၌ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းသည် စက္ခုဝိညာဉ်၏ ရှေ့၌ ဖြစ်ရ-ရှေ့က သွားရသော်လည်း ရူပါရုံကို မသိနိုင်သောကြောင့် ပဓာနမဟုတ်။ ထို့အတူ ပညာသည် သတိ၏ ရှေ့၌ ဖြစ်ရသော်လည်း သဒ္ဓါကို မှတ်ရာဝယ် ပဓာနမဟုတ်။ ထို့ကြောင့် “ပညာ+ပုဗ္ဗင်္ဂမာ ဧတိဿာတိ ပညာပုဗ္ဗင်္ဂမာ”ဟု ဗဟုဗျူဟိဝစနတ် ပြု၍လည်း သတိကိုသာ ပဓာနကောက်ရသည်။ ဤနည်း၌ ပုဗ္ဗင်္ဂမသဒ္ဓါသည် ပုရေစာရိက အနက်ဟောတည်း။ [အဝိစ ယထာ စက္ခုဝိညာဏာဒီသု အာဝဇ္ဇနာဒယော ပုဗ္ဗင်္ဂမာ သမာနာပိ တဒါရမဏဿ အဝိဇာနနတော အပုဓာနဘူတာ၊ ဧဝံ ပုဗ္ဗင်္ဂမာယပိ အပုဓာနတ္ထေ သတိ ပညာ+ပုဗ္ဗင်္ဂမာ ဧတိဿာတိ နိဗ္ဗစနံပိ ယုဇ္ဇတိ၊ ပုဗ္ဗင်္ဂမတာစေတ္ထ ပုရေစာရိဘာဝေါ၊ ဣတိ သဟဇာတပုဗ္ဗင်္ဂမော ပုရေဇာတပုဗ္ဗင်္ဂမာတိ ဒုဝိဓောပိ ပုဗ္ဗင်္ဂမော ဣဓ သမ္ဘဝတိ။-မီကာသစ်။]

သတိပုဗ္ဗင်္ဂမာယ ပညာယ။ ။သတိပုဗ္ဗင်္ဂမဖြစ်ပုံကို ရှေးနည်းအတိုင်း သိပါ။ အနက် အဓိပ္ပာယ်ကို ထိုးထွင်း၍ သိခြင်းတို့၌ ဉာဏ်ပညာ၏ ဗျာပါရသည် လွန်ကဲ၏။ ထို့ကြောင့် “သတိပုဗ္ဗင်္ဂမာယ ပညာယ”ဟု သတိကို အပဓာနဝိသေသန၊ ပညာကို ပဓာနဝိသေသျှ အဖြစ်ဖြင့် ဆိုသည်။

မှတ်ချက်။ ။ယခုအခါ၌ စာအရကျက်နိုင်သူ အရကျက်၍ မမေ့နိုင်သူကို “ကျက်ဉာဏ် ကောင်းသူ”ဟု ဆိုကြ၏။ သို့သော် ဗျဉ္ဇနာဝဓာရဏကိစ္စ၌ သတိသာ ပဓာနတည်း။ ထို့ကြောင့် ကျက်ဉာဏ်ကောင်းသည် မဟုတ်။ “ကျက်မှတ်သတိ ကောင်းသည်”ဟု ယူပါ။ အနက် အဓိပ္ပာယ် နားလည်လွယ်သူ အတွက်ကား “သဘောဉာဏ် စူးရှသည်”ဟု ချီးမွမ်းကြ၏။ ထိုစကားသည် သတိပုဗ္ဗင်္ဂမာယ ပညာယနှင့် လျော်ပါပေ၏။

(ဟောတိ)။ တဒုဘယသမတ္တတာယောဂေန-ထို နှစ်ပါးစုံသော စွမ်းနိုင်သူ၏ အဖြစ်နှင့် ယှဉ် ခြင်းကြောင့်၊ အတ္ထဗျဉ္ဇနသမ္ပန္နဿ-အနက်သဒ္ဓါတို့နှင့် ပြည့်စုံသော၊ [“သင်္ကာသန ပကာသနစသော ၆ ပါးသောအနက်၊ အက္ခရပဒစသော ၆ ပါးသော သဒ္ဓါတို့နှင့် ပြည့်စုံသော”ဟုလည်းကောင်း၊ “အနက်သဒ္ဓါဟူသော အရသာအားဖြင့် ချုံမြိန် သော အရသာနှင့်ပြည့်စုံသော”ဟုလည်းကောင်း တစ်နည်းပေးပါ။] ဓမ္မကောသ သ-ပရိယတ်တရားတည်းဟူသော ဘဏ္ဍာတိုက်ကို၊ အနုပါလနသမတ္တတော-စောင့်ရှောက်ခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဓမ္မဘဏ္ဍာဂါရိကတ္တသိဒ္ဓိ-ပရိယတ်တရားတည်းဟူသော ဘဏ္ဍာတိုက်၌ ယှဉ်သူ၏ အဖြစ်၏ ပြီးစီးခြင်း သည်၊ (ဟောတိ)။

[တခြား တစ်နည်းအားဖြင့်လည်း ဒီပနတ္ထနှင့် ပကာသနတ္ထကို ပြလို၍ “အပရော နယော”စသည်ကို မိန့်သည်။] (ပုဗ္ဗနယတော-ရှေ့နည်းမှ၊) အပရော-အခြားသော၊ နယော-နည်းကို၊ (မယာ-ငါသည်၊ ဝုစ္စတေ-ဆိုအပ်၏၊ ဝါ-ဆိုဦးအံ့၊)

တဒုဘယ၊ ပေ၊ ယောဂေန။ ။ ဧဝံ ဝိဘာဝိတေန သမတ္တတာဝစနေန ကိမနု ဘာဝိတန္တိ အာဟ တဒုဘယသမတ္တတာယောဂေနာတိ အာဒိ။ - ဋီကာသစ် ဤကျမ်းတက်ပုံကို ကြည့်၍ “တဒုဘယသမတ္တတာ၊ ပေ၊ သိဒ္ဓိ”ဟူသော စကားသည် ဒုတိယကာရဏပစာရအားဖြင့် ပြအပ် သော အဆက်ဆက် အကျိုးဖြစ်သော အနုဘာဝတ္ထကို ပြသောစကားဟု သိပါ။

အတ္ထဗျဉ္ဇနသမ္ပန္နဿ။ ။ တတ္ထ အတ္ထဗျဉ္ဇနသမ္ပန္နဿာတိ အတ္ထဗျဉ္ဇနေန ပရိပုဏ္ဏဿ၊ ဤအလို သမ္ပန္နသဒ္ဓါသည် ပရိပုဏ္ဏအနက်ဟော၊ သင်္ကာသနာဒိဟိ ဝါ ဆဟိ အတ္ထပဒေဟိ အက္ခရဒိဟိ စ ဆဟိ ဗျဉ္ဇနပဒေဟိ သမန္နာဂတဿ၊ ဤနည်းအလို အတ္ထအရ သာတ္ထံ သဗျဉ္ဇနပုဒ်၌ ဖွင့်လေ့ရှိသော သင်္ကာသန ပကာသနစသော အနက် ၆ ပါး၊ ဗျဉ္ဇနအရ အက္ခရပဒစသော သဒ္ဓါ ၆ ပါးကို ယူပါ၊ အတ္ထဗျဉ္ဇနသင်္ခါတေန ဝါ ရသေန သာဒုရသဿ၊ ဤနည်းအလို သမ္ပန္နသဒ္ဓါသည် ချုံမြိန်ကောင်းမြတ်သော အရသာကို ဟော၏၊ “ဣမိဿာ ဘန္တေ မဟာပထဝိယာ ဟေဌိမတလံ သမန္နံ”၌ သမ္ပန္နသဒ္ဓါကဲ့သို့ပင်တည်း။

ဓမ္မကောသဿ။ ။ ကောသသဒ္ဓါသည် ဥစ္စာဘဏ္ဍာထားရာ တိုက်တာ ကျီကြဟူသော အနက်ကို ဟော၏၊ ဤနေရာ၌ “ကောသော ဝိယာတိ ကောသော”ဟု ဥပမာတဒ္ဓိတိပြုပါ၊ “ဓမ္မောယေဝ-ပရိယတ္တိတရားသည်ပင်၊ ကောသော-ကိုးပါးသော လောကုတ္တရာတရား ရတနာတို့ကို ထားရာ ဘဏ္ဍာတိုက်တည်း၊ ဓမ္မကောသော - တိုက်”ဟု သမာသ် တွဲပါ။ [ပရိယတ္တိဓမ္မောယေဝ နဝလောကုတ္တရရတနသန္နိဓာနတော သတ္တဝိဓဿ ဒသဝိဓဿ ဝါ ရတနဿ သန္နိဓာနော ကောသော ဝိယာတိ ဓမ္မကောသော။ - ဋီကာသစ်။]

ဓမ္မဘဏ္ဍာဂါရိက။ ။ ဓမ္မောယေဝ-ပရိယတ္တိတရားသည်ပင်၊ ဘဏ္ဍာဂါရော-ကိုးပါး သော လောကုတ္တရာဘဏ္ဍာတို့ကို ထားရာဖြစ်သောကြောင့် ဘဏ္ဍာတိုက်နှင့် တူသည်တည်း၊ ဓမ္မဘဏ္ဍာဂါရော၊ ဓမ္မဘဏ္ဍာဂါရေ+နိယုတ္တော ဓမ္မဘဏ္ဍာဂါရိကော။

ဧဝံသန္တိဝေနေန-ဧဝံဟူသောသဒ္ဒါဖြင့်၊ (အာယသ္မာ အာနန္ဒော-သည၊ အတ္တနော-မိမိ၏။) ယောနိသော-သင့်သောအကြောင်းအားဖြင့်၊ ဝါ-စီးပွားချမ်းသာကို ရခြင်း ၏ အကြောင်းအားဖြင့်၊ [ယောနိသဒ္ဒါ “အကြောင်း”အနက်ဟော၊] မနသိကာရံ-စိတ်၌ ထားခြင်းကို၊ ဝါ-နှလုံးသွင်းခြင်းကို၊ ဒီပေတိ-ပြ၏။ ဟိ (ကသ္မာ)-အဘယ့်ကြောင့်၊ (ဧဝံသန္တိဝေနေန-ဖြင့်၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော-သည၊ အတ္တနော-၏။ ယောနိသော-အားဖြင့်၊ ဝါ-အားဖြင့်၊ မနသိကာရံ-ကို၊ ဝါ-ကို၊ ဒီပေတိ-၏။ ဣတိ-ဤသို့၊ ဝိညာယတိ-သိအပ်သနည်း။) အယောနိသော-မသင့်သော အကြောင်းအားဖြင့်၊ ဝါ-စီးပွားချမ်းသာကို ရခြင်း၏ အကြောင်းမဟုတ်သော အားဖြင့်၊ မနသိ-၌၊ ကရောတော-ထားသောပုဂ္ဂိုလ်၏၊ (တစ်နည်း) မနသိကရော တော-နှလုံးသွင်းသောပုဂ္ဂိုလ်၏။ နာနပ္ပကာရပဋိဝေဓာဘာဝတော-အထူးထူး သော အပြားအားဖြင့် တရားတော်ကို ထိုးထွင်း၍ သိခြင်း၏ မရှိခြင်းကြောင့်၊ ဝါ - အထူးထူးသော အပြားရှိသော တရားတော်ကို ထိုးထွင်း၍

ယောနိသော မနသိကာရံ ဒီပေတိ။ ။ဧဝံသဒ္ဒါသည် ဟောအပ်ကုန်သော အာကာရ၊ နိဒဿန၊ အဝဓာရဏအနက်တို့၏ ဗြဟ္မဇာလသုတ်စသော သုတ္တန်တရားလျှင် တည်ရာရှိသောကြောင့် ထိုသုတ်တို့ကို နာယူသော ပုဂ္ဂိုလ်မှာ ယောနိသော မနသိကာရ ဟူသော အကြောင်းရှိမှ နာယူနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် ဧဝံသဒ္ဒါဖြင့် ယောနိသော မနသိကာရ ကို ပြခြင်းသည် သင့်မြတ်၏။ ဤစကားအရ အာကာရ၊ နိဒဿန၊ အဝဓာရဏအနက်ကို ထောက်၍ အကြောင်း ယောနိသော မနသိကာရကို သိရသောကြောင့် ထိုယောနိသော မနသိကာရသည် ဧဝံသဒ္ဒါက ဖလူပစာရတ္ထအားဖြင့် ပြအပ်သော ဒီပနတ္ထ ဖြစ်ရသည်။ “အကြောင်းကိုပြ၊ ဒီပနမျိုး”ဟူသော စကားနှင့် အညီတည်း။

အယောနိသော၊ပေပဋိဝေဓာဘာဝတော။ ။ဤဝါကျ၌ အချို့စာဝယ် ဟိသဒ္ဒါ ပါ၏။ “ဘာဝတော”ကဲ့သို့ ကြိယာမပါသော “ဟိတိကတုံး”ဟု ခေါ်ရသော ဟေတုဝါကျမျိုး ဝယ် ဟိသဒ္ဒါ မပါတတ်ချေ။ ဟိသဒ္ဒါ မပါသော်လည်း “ကသ္မာ”ဟု ပုစ္ဆာဝါကျ အပိုထည့်နိုင် သောကြောင့် အဓိပ္ပာယ်ပြည့်စုံပါ၏။ ဤနေရာ၌ကား ဟိသဒ္ဒါ ပါနေသောကြောင့် “ဟိ ဂကသ္မာ)”ဟု မှီကာ၌ ပုစ္ဆာဇောတက ဖွင့်ရလေသည်။ ဤဝါကျသည် ယောနိသော မနသိ ကာရဒီပနတ္ထကို ပြောင်းပြန် အားဖြင့် သိစေတတ်သော ဗျုတ်ရေကဉာဏဟေတုဝါကျတည်း။ ဉာဏဟေတုဝါကျ အမျိုးမျိုးတွင်လည်း မီးခိုးတည်းဟူသော အကျိုးကို ထောက်၍ အကြောင်းမီးရှိမှန်း သိရသကဲ့သို့၊ အမျိုးမျိုး အစားစား မှတ်သားခြင်းတည်းဟူသော အာကာရ၊ နိဒဿန၊ အဝဓာရဏအနက်ကို ထောက်၍ ထို၏ အဆက်အသွယ် အနွယ် ဖြစ်သော ယောနိသော မနသိကာရကို သိရသောကြောင့် ကာရိယဉာဏဟေတုဝါကျတည်း။

မှန်၏-ယောနိသော မနသိကာရ (အရာရာ၌ သင့်တင့်အောင် နှလုံးသွင်းမှု) မရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်မှာ တရားနာသောအခါ “ဤစကားလည်း အပို၊ ဟိစကားလည်း မလို”စသည်ဖြင့် ထိုထိုဤဤ ချန်လှပ်၍ သူမှတ်ချင်ရာ အချက်များကိုသာ မှတ်သားလေ့ရှိသောကြောင့် အမျိုးမျိုး အပြားပြားသော အနက်သဒ္ဒါကို ထိုးထွင်း၍ မသိနိုင်ပါ။ ထို့ကြောင့် “ဧဝံ-ဤ

သိခြင်း၏မရှိခြင်းကြောင့်၊ (ဧဝံန္တိဝစနေန - ဖြင့်၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော အတ္တနော ယောနိသော မနသိကာရံ ဒီပေတိ၊ ဣတိ ဝိညာယတိ-သိအပ်၏။)

သုတန္တိဝစနေန-ဖြင့်၊ (အာယသ္မာ အာနန္ဒော အတ္တနော) အဝိက္ခေပ-မပျံ့လွင့်ခြင်းကို၊ ဝါ-ဝိက္ခေပ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော သမာဓိကို၊ ဒီပေတိ-ပြ၏၊ (ကသ္မာ၊ သုတန္တိဝစနေန-ဖြင့်၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော အဝိက္ခေပ-ကို၊ ဝါ-ကို၊ ဒီပေတိ-၏၊ ဣတိ-သို့၊ ဝိညာယတိ-နည်း၊) ဝိက္ခိတ္တစိတ္တဿ-အထူးထူးအပြားပြား ပစ်လွှင့်အပ်သော စိတ်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဝါ-ပျံ့လွင့်သောစိတ်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၏၊ သဝနာဘာဝတော-ကြားနာခြင်း၏မရှိခြင်းကြောင့်၊ (သုတန္တိဝစနေန အာယသ္မာ အာနန္ဒော အတ္တနော အဝိက္ခေပံ ဒီပေတိ၊ ဣတိ ဝိညာယတိ)၊ တထာဟိ-ထို စကားမှန်၏၊ ဝိက္ခိတ္တစိတ္တော-အထူးထူးအပြားပြား ပစ်လွှင့်အပ်သောစိတ်ရှိသော၊ ဝါ-ပျံ့လွင့်သောစိတ်ရှိသော၊ ပုဂ္ဂလော-သည်၊ သဗ္ဗသမ္ပတ္တိယာ-အလုံးစုံသော ပြည့်စုံခြင်းဖြင့်၊ ဝုစ္စမာနောပိ-ဟောအပ်ပါသော်လည်း၊ မယာ-တပည့်တော်သည်၊ န သုတံ-မကြားအပ်သေးပါ၊ ပုန-တစ်ဖန်၊ ဘဏထ-ဟောပါကုန်၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဘဏတိ-ပြောဆိုတတ်၏။

အခြင်းအရာအားဖြင့်”ဟု အမျိုးမျိုးအပြားပြား မှတ်သားခဲ့ကြောင်းကို ပြသဖြင့် “အရှင် အာနန္ဒာမှာ ယောနိသော မနသိကာရရှိကြောင်းကို ဧဝံသဒ္ဓါက ပြသည်”ဟု သိနိုင်ပါသည်။ [အယောနိသောတိ အာဒိနာ ဗျတိရေကေန ဉာပကဟေတုဒဿနံ၊ တတ္ထ ကတ္တစိဟိသဒ္ဓေါ ဒိဿတိ၊ သော ကာရဏေ။ - ဋီကာသစ်။]

အဝိက္ခေပံ ဒီပေတိ။ ။ဘုရားရှင်သည် တရားတော်ကို ဟောခါနီး၌ “တံ သုဏာထ၊ သာဓုကံ မနသိ ကရောထ”ဟု တိုက်တွန်းတော်မူလေ့ရှိ၏။ ထိုစကားတော်၌ “ကောင်းစွာ စိတ်စိုက်ကြ”ဟု တိုက်တွန်းတော်မူခြင်းသည် သမာဓိရှိရှိနှင့် နာယူကြဖို့ တိုက်တွန်းတော်မူရာ ရောက်၏။ အရှင်အာနန္ဒာလည်း “သုတံ-နာယူအပ်ခဲ့ပါပြီ”ဟု ရဲရဲဝံ့ဝံ့ လျှောက်ထားနိုင်သဖြင့် ထိုနာယူစဉ်က စိတ်မပျံ့လွင့်ကြောင်းကို ပြသည်၊ ထို့ကြောင့် ဝိက္ခေပ၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်သော သမာဓိသည် သုတံသဒ္ဓါ၏ ဖလူပစာရတ္ထအားဖြင့် ပြအပ်သော အကြောင်း ဒီပနတ္ထ ဖြစ်ရသည်။ [စိတ္တံ ဝိက္ခိပတိတိ ဝိက္ခေပေါ-စိတ်ကို ပစ်လွှင့်တတ်သော ဥဒ္ဓစ္စ၊ အဝိက္ခေပေါ-ဝိက္ခေပ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော သမာဓိ။]

ဝိက္ခိတ္တစိတ္တဿ။ ။ဤဝါကျ၌ကား ဟိ မပါတော့၊ သို့သော် ဗျတိရေက ဉာပကဟေတု ဝါကျပင်တည်း၊ တထာဟိ စသည်ကား ထိုစကားကို ခိုင်မြဲအောင်ပြုသော ဒဋ္ဌိကရဏဝါကျ တည်း၊ ထိုဝါကျ၌ သဗ္ဗသမ္ပတ္တိဟူသည် အနက်သဒ္ဓါတို့၏ ပြည့်စုံခြင်း၊ ဒေသကပုဂ္ဂိုလ်၏ ပြည့်စုံခြင်း၊ အကျိုးပယောဇဉ်၏ ပြည့်စုံခြင်း စသည်တည်း၊ ဝိက္ခိပိယိတ္တ-အထူးထူး အပြားပြား ပစ်လွှင့်အပ်ပြီ၊ ဣတိ ဝိက္ခိတ္တံ၊ ဝိက္ခိတ္တံ+စိတ္တံ ယဿာတိ ဝိက္ခိတ္တစိတ္တော။ [ဝိက္ခိတ္တစိတ္တဿာတိ အာဒိနာ ဗျတိရေကကာရဏေန ဉာပကဟေတု ဒဿေတွာ တဒေဝ သမတ္ထေတိ တထာ ဟိတိ အာဒိနာ။ - ဋီကာသစ်။]

စ-ဆက်ဦးအံ့၊ (ဒီပနတ္ထကို ပြပြီး၍ ပကာသနတ္ထကို ဆက်၍ ပြဦးအံ့) ဧတ္ထ-ဤယောနိသော မနသိကာရ အဝိက္ခေပတရား နှစ်ပါးအပေါင်းတွင်၊ ယောနိသော မနသိကာရေန-ယောနိသော မနသိကာရဖြင့်၊ (အာယသ္မာ အာနန္ဒော-သည်၊ အတ္တနော) အတ္တသမ္မာပဏိဓိ-အတ္တသမ္မာပဏိဓိစက်ကို လည်းကောင်း၊ ဝါ-မိမိစိတ်ကို ကောင်းစွာထားခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ပုဗ္ဗေစ ကတပုညတံ-ပုဗ္ဗေစ ကတပုညတာစက်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ- ရှေး၌ပြုအပ်ပြီးသော ကောင်းမှုရှိသူ၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ သာဓေတိ- ပြီးစေ၏၊ (ကသွာ-ကြောင့်၊ ယောနိသော မနသိကာရေန အာယသ္မာ အာနန္ဒော အတ္တနော အတ္တသမ္မာပဏိဓိ ပုဗ္ဗေစ ကတပုညတံ သာဓေတိ-၏၊ ဣတိ-သို့၊ ဝိညာယတိ-နည်း၊) သမ္မာ-ကောင်းစွာ၊ အပ္ပဏိဟိတတ္ထဿ- မထားအပ်သောစိတ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏လည်းကောင်း၊ ပုဗ္ဗေ-ရှေးဘဝ၌၊ အကတပုညဿဝါ-ပြုအပ်ပြီးသော ကောင်းမှုမရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ လည်းကောင်း၊ တဒဘာဝတော-ထိုယောနိသော မနသိကာရ၏ မရှိခြင်းကြောင့်၊ (ယောနိသော မနသိကာရေန အာယသ္မာ အာနန္ဒော အတ္တနော အတ္တသမ္မာ ပဏိဓိ ပုဗ္ဗေစ ကတပုညတံ သာဓေတိ၊ ဣတိ ဝိညာယတိ)။

ယောနိသော၊ပေါသာဓေတိ။ ။ကို ဣမိနာ ပကာသိတန္တိ အာဟ ယောနိသော မနသိကာရေန စေတ္တာတိအာဒိ၊-ဋီကာ၊ ဤကျမ်းတက်ပုံအရ “ယောနိသော မနသိကာရေန” စသော စကားသည် ပကာသနတ္ထကို ပြသောစကားဟု သိရ၏။ [ဧတ္တာတိ ဧတသ္မိ ဓမ္မ ဒွယေ။] “အတ္တသမ္မာပဏိဓိ”ဟူသည် မိမိစိတ်ကို ကောင်းသောအာရုံ၌ ကောင်းစွာထားခြင်း တည်း၊ အတ္တ-မိမိ၏စိတ်ကို + သမ္မာ- ကောင်းစွာ + ပဏိဓိ-ထားခြင်း၊ ပုဗ္ဗေ-ရှေးရှေးဘဝ၌+ ကတပုညတာ-ပြုအပ်ပြီးသော ကောင်းမှုရှိသူ၏အဖြစ်၊ (ရှေးရှေးဘဝက ကုသိုလ်ကောင်းမှု ပြုခဲ့ဖူးခြင်း)၊ သာဓေတိဟူသော ကြိယာကား ရှေး၌ ပြခဲ့သော သိဒ္ဓိနှင့် သဘောတူပင်။

သမ္မာ၊ပေါတဒဘာဝတော။ ။အရာရာ၌ သင့်တော်အောင် နှလုံးသွင်းတတ်ခြင်း ဟူသော ယောနိသော မနသိကာရသည် မိမိ၏ စိတ်ကို ကောင်းစွာ ထားတတ်သူ-ရှေး ကောင်းမှု ရှိသူ၌သာ ဖြစ်တတ်၏၊ ထိုနှစ်မျိုး မရှိသူ၌ ယောနိသော မနသိကာရ မဖြစ်တတ်၊ ထို့ကြောင့် ယောနိသော မနသိကာရတည်းဟူသော အကျိုးကို မြင်ရသဖြင့် အတ္တသမ္မာပဏိဓိ ပုဗ္ဗေစ ကတပုညတာစက်ဟူသော အကြောင်းနှစ်ပါးကို သိရသောကြောင့် ထိုအကြောင်း နှစ်ပါးကို ပကာသနတ္ထဟု ဆိုရသည်။ [ဧတ္ထစ ပဌမံ ဖလေန ကာရကဿ သိဒ္ဓိဒဿနံ၊ နဒီပုရေန ဝိယ ဥပရိ ပုဋိသမ္ဘဝဿ-မြစ်ရေပြည့်ခြင်းဖြင့် အထက်၌ မိုးရွာခြင်းအကြောင်း၏ ကောင်းစွာ ဖြစ်ပုံကို ပြသကဲ့သို့တည်း။ - ဋီကာ။]

မှတ်ချက်။ ။ယောနိသော မနသိကာရကို ဧဝံ၏ ဒီပနတ္ထဟု ဆိုပြီးလျှင် ထိုဒီပနတ္ထ ဖြစ်သော ယောနိသော မနသိကာရ(အကျိုး)ဖြင့် အတ္တသမ္မာပဏိဓိ ပုဗ္ဗေစ ကတပုညတာ အကြောင်းကို ပြသည်ဟူသော ဋီကာဖွင့်အလိုအားဖြင့် “ကျိုးပကာသန”ဟူသော ရှေးဆရာ တို့၏ ဝါဒသည် ဧကန်မူချ မဟုတ်၊ တစ်ရံတစ်ခါ အကြောင်းကိုလည်း ပကာသနတ္ထအဖြစ်ဖြင့် ပြသေး၏ဟု မှတ်ချက်တစ်ခု ရပေသည်။

အဝိက္ခေပေန-အဝိက္ခေပဖြင့်၊ (အာယသ္မာ အာနန္ဒော အတ္တနော) သဒ္ဓမ္မဿဝနံ- သဒ္ဓမ္မဿဝနစက်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ- သူတော်ကောင်းတရားကို ကြားနာခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ သပ္ပုရိသုပနိဿယဉ္စ-သပ္ပုရိသုပနိဿယစက်ကို လည်းကောင်း၊ ဝါ-သူတော်ကောင်းတို့ကို မှီခိုရခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ သာဓေတိ-ပြီးစေ၏။ (ကသ္မာ၊ အဝိက္ခေပေန အာယသ္မာ အာနန္ဒော အတ္တနော သဒ္ဓမ္မဿဝနံ သပ္ပုရိသုပနိဿယဉ္စ သာဓေတိ၊ ဣတိ-သို့၊ ဝိညာယတိ-သနည်း။) ဟိ (ယသ္မာ)၊ ဝိက္ခိတ္တစိတ္တော-အထူးထူး အပြားပြား ပစ်လွှင့်အပ်သော စိတ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ဝါ-ပျံ့လွင့်သောစိတ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ သောတုံ- သူတော်ကောင်းတရားကို

န ဟိ ဝိက္ခိတ္တစိတ္တောပေါအတ္ထိ။ ။ ဤနှစ်ဝါကျသည် “အဝိက္ခေပေနပေါသာဓေတိ” ဟူသော ရှေ့ဝါကျ၏ ဗျတိရေက ဒဋ္ဌိကရဏဝါကျတည်း။ ဗျတိရေက ဉာပကဟေတုဝါကျ လည်း သင့်သည်သာ။ ဤသို့ ဒဋ္ဌိကရဏ ဉာပကဟေတုပြရာ၌ ဒဋ္ဌိယ-အကျိုးဆက်မှာ သဒ္ဓမ္မဿဝန-သပ္ပုရိသုပနိဿယဟု နှစ်မျိုးရှိသော်လည်း ဒဋ္ဌိကရဏ ဉာပကဟေတုဘက်၌ ထိုနှစ်မျိုးလုံး၏ အထောက်အကြောင်းကို မပြဘဲ “န စပေါသောတုံ သက္ကောတိ”ဟုလည်း ကောင်း၊ “န စပေါသဝနံ အတ္ထိ”ဟုလည်းကောင်း သဒ္ဓမ္မဿဝနတစ်ပါးတည်း၏ ဒဋ္ဌိကရဏ ဉာပကဟေတုကိုသာ ပြထား၏။ အဝိက္ခေပဖြင့် သပ္ပုရိသုပနိဿယ၏ ပြီးစီးပုံကို မပြချေ။ ထိုသို့ ရိုးရာမဟုတ်ဘဲ ပြရာ၌ အကြောင်းအဘယ်သို့ပါနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။

အဓမ္မေကား-ဝိက္ခိတ္တစိတ္တ (စိတ်ပျံ့လွင့်သော)ပုဂ္ဂိုလ်၏ သူတော်သူမြတ်တို့ကို မှီခို ဆည်းကပ်ခြင်းဟူသော သပ္ပုရိသုပနိဿယ၏ မရှိခြင်းမှာ လောကမျက်မြင်အားဖြင့် ထင်ရှား နေသောကြောင့် အဝိက္ခေပကြောင့် သပ္ပုရိသုပနိဿယ၏ပြည့်စုံပုံကို အထူးမဆိုတော့ပေ။ [ဝိက္ခိတ္တစိတ္တာနံ သပ္ပုရိသေ ပယိရုပါသနာဘာဝဿ အတ္တတော သိဒ္ဓတ္ထာ၊ အတ္ထဝသေနေဝ ဟိ သော ပါကဋ္ဌောတိ န ဝုတ္တော။ - ဋီကာ။]

မှတ်ချက်။ ။ ဤ၌ကား ဒီပနတ္ထဖြစ်သော အဝိက္ခေပအကြောင်းဖြင့် သဒ္ဓမ္မဿဝန- သပ္ပုရိသုပနိဿယတည်းဟူသော အကျိုးကို ပြသောကြောင့် ထိုနှစ်ပါးကို ပကာသနတ္ထ အဖြစ်ဖြင့် ပြခြင်းမှာ “ကျိုးပကာသန”ဟူသော ရှေးဆရာတို့၏ ဝါဒအတိုင်းပင် ဖြစ်ပါပေ သည်။ [ဒုတိယ ကာရဏေန ဖလဿ သိဒ္ဓိဒဿနံ၊ ဧကန္တဝသိနာ ဝိယ မေဃဝုဋ္ဌာနေန (ဧကန်ရွာမည့် မိုးတိမ်တို့၏ တက်ခြင်းဖြင့်) ဝုဋ္ဌိပွင့်ထွ်သာ (မိုးရေ၏ ဖြစ်ခြင်းကို ပြသကဲ့သို့ တည်း။) - ဋီကာ။]

မေးဖွယ်။ ။ ယောနိသော မနသိကာရတည်းဟူသော အကျိုးကြောင့် အတ္တသမ္မာ ပဏိဝိ ပုဗ္ဗေစ ကတပုညတာဟူသော အကြောင်းနှစ်ပါး၏ ပြီးစီးခြင်းကို “ယောနိသော မနသိကာရေနပေါ သာဓေတိ”ဟူသော စကားဖြင့် ပြသကဲ့သို့ ထို့အတူ အဝိက္ခေပတည်း ဟူသော အကျိုးဖြင့် သဒ္ဓမ္မဿဝန-သပ္ပုရိသုပနိဿယတည်းဟူသော အကြောင်းနှစ်ပါးတို့၏ ပြီးစီးခြင်းကို ပြဆိုသင့်၏။ သို့ပါလျက် “န ဟိ ဝိက္ခိတ္တစိတ္တော”စသော ဒဋ္ဌိကရဏစကားဖြင့် အဝိက္ခေပ သပ္ပုရိသုပနိဿယတည်းဟူသော အကြောင်းနှစ်ပါးကြောင့် သဒ္ဓမ္မဿဝနတည်း ဟူသော အကျိုးတစ်ပါး၏ ပြီးစီးခြင်းကို ပြဆိုထား၏။ အဘယ်ကြောင့် ဤသို့ ဆိုထားပါ သနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။

နာယူခြင်းငှာ၊ န သက္ကောတိ-မစွမ်းနိုင်၊ သပ္ပရိသေ-သူတော်ကောင်းတို့ကို၊ အနု ပဿယမာနဿ စ - မမှီခိုရသော ပုဂ္ဂိုလ်၏လည်း၊ သဝနံ - သူတော်ကောင်း တရားကို နာယူခြင်းသည်၊ န အတ္ထိ-မရှိနိုင်၊ ကုတိ-ထို့ကြောင့်၊ (အဝိက္ခေပေန အာယသ္မာ အာနန္ဒော အတ္တနော သဒ္ဓမ္မဿဝနံ သပ္ပရိသုပနိဿယဉ္စ သာဓေတိ၊ ကုတိ ဝိညာယတိ)။

(ပုဗ္ဗနယတော-ရှေ့နည်းမှ) အပရော-သော၊ နယော-ကို၊ (မယာ-သည်၊ ပုစ္စတေ-၏၊ ဝါ-အံ့) ယသ္မာ-အကြွင့်ကြောင့်၊ [“ဟောတိ”၌စပ်။] ဧဝန္တိ ယဿ စိတ္တသန္တာနဿ နာနာကာရပုဝတ္တိယာ နာနတ္ထဗျဉ္ဇနဂ္ဂဟဏံ ဟောတိ၊ တဿ နာနာကာရနိဒ္ဒေသောတိ-ဧဝန္တိပေ၊ နိဒ္ဒေသောဟူ၍၊ (မယာ)၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်ပြီ၊ (ဆိုခဲ့ပြီ)၊ ဧဝံ-ဤဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသောနည်းဖြင့်၊ ဘဒ္ဒကော-ကောင်းသော၊ (တစ်နည်း)၊ ဧဝံ ဘဒ္ဒကော-ဤသို့ကောင်းသော၊ ဝါ-သို့ကလောက်ကောင်းသော၊ သော စ အာကာရော-ထိုအခြင်းအရာသည်လည်း၊ သမ္မာအပ္ပဏိဟိတတ္တနော-ကောင်းစွာ မထားအပ်သော စိတ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌လည်းကောင်း၊ ပုဗ္ဗေ-ရှေး၌၊

အဖြေကား-သဒ္ဓမ္မဿဝန သပ္ပရိသုပနိဿယတို့သည် ဧကန် အဝိက္ခေပ၏ အကြောင်း မဟုတ်ကြ၊ ဘဒ္ဒကောင့်နည်း- ထိုနှစ်ပါးတို့သည် ခန္ဓာကိုယ်၏ အပြင်ပက အကြောင်းများ ဖြစ်သောကြောင့်တည်း၊ အဝိက္ခေပ (စိတ်မပျံ့လွင့်မှု)ကား သဒ္ဓမ္မဿဝန၏ ဧကန်အကြောင်း ဖြစ်၏၊ ဘဒ္ဒကောင့်နည်း- မိမိ၏ ကိုယ်တွင်း အကြောင်းဖြစ်သောကြောင့်တည်း။ [သပ္ပရိသုပ နိဿယသည် သဒ္ဓမ္မဿဝန၏ ဧကန်အကြောင်းဖြစ်သကဲ့သို့၊ အဝိက္ခေပလည်း သဒ္ဓမ္မဿဝန ၏ ဧကန်အကြောင်းဖြစ်သည်-ဟူလို။] ဤသို့ ဧကန်အကြောင်းဖြစ်သော အဝိက္ခေပ ရှိပါလျက် အနေကန်အကြောင်းဖြစ်သော သဒ္ဓမ္မဿဝန သပ္ပရိသုပနိဿယတို့ကို အကြောင်းလုပ်၍ အဝိက္ခေပကို အကျိုးဟု ကြံစည်ခြင်းသည် အဘယ်မှာ အကျိုးရှိတော့အံ့နည်း၊ “အကျိုးမရှိတော့”ဟူလို၊ ထိုသို့ အကျိုးမရှိသောကြောင့် အဝိက္ခေပ သပ္ပရိသုပနိဿယ နှစ်ပါးကို အကြောင်း၊ သဒ္ဓမ္မဿဝနကို အကျိုးလုပ်၍ ရိုးရာမဟုတ်သော စာသွားဖြင့် တစ်မျိုးပြထားခြင်းဖြစ်သည်။ [“ဧတ္ထာဟ”မှ စ၍ ဖလဘာဝပရိကပ္ပနာတိ”တိုင်အောင်သော ဋီကာသစ်၏ အဓိပ္ပာယ်တည်း။]

အပရောနယော ယသ္မာ။ ။အခြားနည်းအားဖြင့် ဒီပနတ္ထ စသည်ကို ပြလိုသောကြောင့် “အပရော နယော ယသ္မာ” စသည်ကို မိန့်သည်၊ ယသ္မာကို “အကတပုညဿ ဝါ ဟောတိ”ဝယ် ဟောတိ၌ စပ်၊ “ဧဝံ ဟိ ယဿ စိတ္တသန္တာနဿ၊ ပေ၊ နာနာကာရနိဒ္ဒေသော” ဟူသော စကားကို ရှေ့၌ ဆိုခဲ့ပြီ၊ ထို့ကြောင့် “ဝုတ္တံ”ဟု ဆိုသည်။

သော စ အာကာရော။ ။“တဿ နာနာကာရနိဒ္ဒေသော”မှ အာကာရကို ယူ၍ “သော အာကာရော”ဟု ဆိုသည်၊ သောတဒ္ဒါရသို့ အစဉ်လိုက်သော မနောဒ္ဒါရိကဝီထိ စိတ်အစဉ်သည် အမျိုးမျိုးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် တရားတည်းဟူသော အာရုံ၌ ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် အမျိုးမျိုးသော အနက်သဒ္ဓါကို မှတ်ယူနိုင်၏၊ ဘုရားစကားတော်၏ အနက်သဒ္ဓါ အထူးအပြားကို ပိုင်းခြား မှတ်သားနိုင်၏၊ အချုပ်မှာ - အလုံးစုံသော သာသနာ့သမ္ပတ္တိသို့

အကတပုညဿဝါ-ပြုအပ်ပြီးသော ကောင်းမှုမရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏သန္တာန်၌လည်း ကောင်း၊ န ဟောတိ-မဖြစ်နိုင်၊ တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ သို့ကလောက် ကောင်း သော အာကာရ၏ အတ္တသမ္မာပဏိဓိ ပုဗ္ဗေစ ကတပုညတာ မရှိသူ၏သန္တာန်၌ မဖြစ်နိုင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) ဧဝန္တိ-ဧဝံဟူသောပါဌ်ဖြင့်၊ ဘဒ္ဒကေန-ကောင်း သော၊ ဣမိနာ အာကာရေန-ဤအခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (အာယသ္မာ အာနန္ဒော) အတ္တနော-မိမိ၏၊ ပစ္ဆိမစက္ကဒ္ဒယသမ္ပတ္တိ-နောက်၌ဖြစ်သော စက်နှစ်ပါးအပေါင်း၏ ပြည့်စုံခြင်းကို၊ ဒီပေတိ-၏။

သက်ဝင်နိုင်ခြင်းဟူသော အခြင်းအရာကို “သော အာကာရော”ဟု ဆိုသည်ဟု မှတ်ပါ။ [“ဗုဒ္ဓသုဗုဒ္ဓတာ လောကေ၊ ဓမ္မဿစ သုဓမ္မတာ၊ သံဃဿ သုပ္ပဋိပတ္တိ၊ ဧသော သာသန သမ္ပဒါ”ဟူသာ သုံးပါးကို သကလသာသနသမ္ပတ္တိဟု ဆိုဟန်တူသည်။]

ဧဝံ ဘဒ္ဒကော။ ။အရှင်အာနန္ဒာ၏ သုတ်တော်ကို နာယူမှတ်သားခြင်းသည် ပရဟိတ (သုတစ်ပါး၏စီးပွား)အတွက် ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုအနက်သဒ္ဓါအပြားကို ပိုင်းခြားမှတ်သား ခြင်းဟူသော အခြင်းအရာကို (သုတစ်ပါးတို့၏ စီးပွားကို ဖြည့်နိုင်ခြင်း၏အကြောင်းဖြစ် သောကြောင့်) ကောင်းမြတ်သည်ဟု ဆိုရသည်။ [ဧဝံကို “ယထာဝုတ္တေန နာနတ္ထဗျဉ္ဇန ဝုတဏေန”ဟုလည်းကောင်း၊ ဘဒ္ဒကောကို “သုန္နရော သေဋ္ဌော”ဟုလည်းကောင်း ဖွင့်၏။ ဤအလို ဧဝံ+ဘဒ္ဒကောသည် သမာသ်ပုဒ် မဟုတ်၊ (တစ်နည်း) ဧဝံ (ဤဒီသော)+ဘဒ္ဒေါ ယဿ”ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု၍ သမာသ်ပုဒ်ဟုလည်း တစ်နည်းဖွင့်သည်။ န+ပဏိဟိတော အပ္ပဏိ ဟိတော၊ သမ္မာ + အပ္ပဏိဟိတော သမ္မာအပ္ပဏိဟိတော၊ သမ္မာအပ္ပဏိဟိတော+အတ္တာ (စိတ်) ယဿာတိ သမ္မာအပ္ပဏိဟိတတ္တာ။]

မှတ်ချက်။ ။အရှင်အာနန္ဒာ၏ တရားတော်၌ သဒ္ဓါအနက် တစ်မျိုးမျိုးကို မှတ်ယူခြင်း ဟူသော အခြင်းအရာသည် ပရဟိတ ပရိပူရဏ အကြောင်းဖြစ်၍ ကောင်းသကဲ့သို့ “ယခုအခါ ဝိဋကတ်ကျမ်းစာတို့ကို သာသနာတည်ရေးအတွက် သင်ယူပို့ချနေကြသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ သဒ္ဓါ အနက်တို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် မှတ်ယူခြင်းဟူသော အခြင်းအရာသည်လည်း သာသနာတော်တည်ကြောင်း ကောင်းသော အာကာရပင် ဖြစ်သည်”ဟု မှတ်ပါ။

ပစ္ဆိမစက္ကဒ္ဒယသမ္ပတ္တိ။ ။“စတ္တာရိမာနိ ဘိက္ခဝေ စက္ကာနိ၊ပေ၊ပတိရူပဒေသဝါသော၊ သပ္ပရိသုပနိဿယော၊ အတ္တသမ္မာပဏိဓိ၊ ပုဗ္ဗေစ ကတပုညတာ”ဟု စတုက္က အင်္ဂုတ္တိရိ စက္ကဝဂ်၌ ဟောတော်မူ၏။ ပါဠိတော်၏ ဒေသနာက္ကမအတိုင်း အတ္တသမ္မာပဏိဓိနှင့် ပုဗ္ဗေစ ကတပုညတာကို ပစ္ဆိမစက်နှစ်ပါးဟု ဆိုသည်။ စက္ကသဒ္ဓါသည် သမ္ပတ္တိစက်ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ ထိုသမ္ပတ္တိကိုပင် “ဂုဏ”ဟု နိကာတို့ ဖွင့်ကြသည်။ ထို အတ္တသမ္မာပဏိဓိ စသော ဂုဏ်သည် ဘဝအဆက်ဆက်သို့ လည်၍ ဖြစ်တတ်သောကြောင့် စက္ကမည်၏။ (တစ်နည်း) စရန္တိ ဧတေန သတ္တာ သမ္ပတ္တိဘဝေသု က္ကတိ စက္ကံ = သမ္ပတ္တိဘဝတို့၌ စက်ရှိသူ၏ လှည့်လည်ကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့် စက္ကမည်၏။ ဧဝံသဒ္ဓါက နာနတ္ထဗျဉ္ဇနကို ယူနိုင်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော အတ္တသမ္မာပဏိဓိ ပုဗ္ဗေစ ကတပုညတာ စက်နှစ်ပါးကို ဒီပနတ္ထ အဖြစ်ဖြင့် ပြသည် - ဟူလို။

သုတန္တိ-သုတဟူသောပါဠိဖြင့်၊ သဝနယောဂေန-ကြားနာခြင်းကြိယာနှင့် ယှဉ်ခြင်းအားဖြင့်၊ (အာယသွာ အာနန္ဒော အတ္တနော) ပုရိမစက္ကဒ္ဒယသမ္ပတ္တိ-ရှေ့၌ဖြစ်သော စက်နှစ်ပါးအပေါင်း၏ ပြည့်စုံခြင်းကို၊ ဒီပေတိ-၏၊ ဟိ-မှန်၏၊ (တစ်နည်း) ကသွာ-ကြောင့်၊ သုတန္တိ-ဟူသောပါဠိဖြင့်၊ သဝနယောဂေန-အားဖြင့်၊ အာယသွာ အာနန္ဒော အတ္တနော ပုရိမစက္ကဒ္ဒယသမ္ပတ္တိ-ကို၊ ဒီပေတိ-၏၊ ကုတိ-သို့၊ ဝိညာယတိ-နည်း၊ ဟိ(ယသွာ)-ကြောင့်၊ အပ္ပတိရူပဒေသေ-မသင့်သော အရပ်၌၊ ဝသတော-နေသောပုဂ္ဂိုလ်၏လည်းကောင်း၊ သပ္ပုရိသုပနိဿယဝိရဟိ တဿဝါ-သူတော်ကောင်းတို့ကို မှီခိုရခြင်းမှ ကင်းသောပုဂ္ဂိုလ်၏လည်းကောင်း၊ သဝနံ-သူတော်ကောင်းတရားကို ကြားနာရခြင်းသည်၊ န အတ္ထိ-မရှိ၊ (တသွာ-ကြောင့်၊ သုတန္တိ သဝနယောဂေန အာယသွာ အာနန္ဒော အတ္တနော ပုရိမစက္က ဒ္ဒယသမ္ပတ္တိ ဒီပေတိ-၏၊ ကုတိ-သို့၊ ဝိညာယတိ-၏။)

ကုတိ-ဤသို့၊ စက်လေးပါး၏ပြည့်စုံခြင်းကြောင့်၊ အဿ-ထိုအရင်အာနန္ဒာ၏၊ ပစ္ဆိမစက္ကဒ္ဒယသိဒ္ဓိယာ-နောက်၌ဖြစ်သော စက်နှစ်ပါးအပေါင်း၏ ပြီးစီးခြင်း ကြောင့်၊ အာသယသုဒ္ဓိ-အာသယ၏ စင်ကြယ်ခြင်းသည်၊ သိဒ္ဓါ-ပြီးစီးသည်၊ ဟောတိ-၏၊ (မိမိမှာ ထင်ရှားရှိသည်ကိုပင် “ပြီးစီးသည်”ဟု ဆိုသည်၊) ပုရိမ စက္ကဒ္ဒယသိဒ္ဓိယာ-ရှေ့၌ဖြစ်သော စက်နှစ်ပါးအပေါင်း၏ ပြီးစီးခြင်းကြောင့်၊ ပယောဂသုဒ္ဓိ-ပယောဂ၏ စင်ကြယ်ခြင်းသည်၊ (သိဒ္ဓါ- သည်၊ ဟောတိ- ၏။)

ပုရိမစက္ကဒ္ဒယသမ္ပတ္တိ။ ။ပြအပ်ခဲ့သော ပါဠိတော်အတိုင်း ပတိရူပဒေသဝါသ၊ သပ္ပုရိသုပနိဿယ နှစ်ပါးကို “ပုရိမစက္ကဒ္ဒယ”ဟု ဆိုသည်၊ “သုတ-ကြားနာအပ်ပါပြီ”ဟု ဆိုသဖြင့် တရားတော်ကို ကြားနာနိုင်လောက်ရာ ပတိရူပဒေသ၌ နေရခြင်း၊ တရားဟောပြ နိုင်သော သူတော်ကောင်း (ဘုရားရှင်)ကို မှီခိုရခြင်းဟူသော အကြောင်းကို သုတသဒ္ဓါက ဖလူပစာရ ဒီပနတ္ထအဖြစ်ဖြင့် ပြသည်- ဟူလို။

ဣစ္စဿ၊ပေ၊အာသယသုဒ္ဓိ။ ။တေန ကိ ပကာသိတန္တိ အာဟ-ဣစ္စဿာတိအာဒိ၊ ဤမီကာအတိုင်း “ဣစ္စဿ၊ပေ၊ပယောဂသုဒ္ဓိ”ကို ပကာသနတ္ထပြသော ဝါကျဟု မှတ်ပါ။ အာသယ၏အရ “ခန္တိစေဝါနုလောမိကာ၊ ယထာဘူတဉ္စ ယံ ဉာဏံ၊ ဧတံ အာသယ သဒ္ဓိတံ”ဟု ပါရာဇိကဏ်ဘာသာမီကာဝယ် သာသနဘေဒအခန်း၌ ပြခဲ့ပြီ၊ [ဤနေရာ၌ မဂ်ဉာဏ်ကိုလည်း ယထာဘူတဉာဏ်၌ ယူ၏၊] ထိုအာသယမစင်ကြယ်ခြင်း၏ အကြောင်းမှာ လော ဒေါသ စသော ကိလေသာတို့တည်း၊ အရှင်အာနန္ဒာ၏ သန္တာန်၌ ထိုကိလေသာတို့မှ ဝေးကွာနေသောကြောင့် အာသယသုဒ္ဓိ၏ ပြီးပြီးသား ဖြစ်နေပုံကို ကာရဏူပစာရ-ကျိုး ပကာသနတ္ထအဖြစ်ဖြင့် ပြသည်၊ ပစ္ဆိမစက်နှစ်ပါး၏ ထင်ရှားရှိခြင်းကြောင့် အာသယသုဒ္ဓိ အကျိုးကိုလည်း ရသည် - ဟူလို။

ပယောဂသုဒ္ဓိ။ ။ယောနိသော မနသိကာရ ရှေ့သွားရှိသော ဓမ္မသဝန(တရားနာ ခြင်း)ကို ပယောဂဟုလည်းကောင်း၊ အလုံးစုံသော ကာယပယောဂ ဝစီပယောဂကို ပယောဂ ဟုလည်းကောင်း နှစ်နည်း ဖွင့်၏၊ ပတိရူပဒေသ၌ နေရသူ၊ သပ္ပုရိသုပနိဿယ ရှိသူမှာ

စ-ဆက်၊ (ပကာသနတ္ထမှတစ်ပါး ဝိဘာဝနတ္ထကို ဆက်၍ ဆိုဦးအံ့၊) တာယ အာသယသုဒ္ဓိယာ-ထိုအာသယ၏ စင်ကြယ်ခြင်းကြောင့်၊ (အဿ-ထို အရှင် အာနန္ဒာ၏၊) အဓိဂမဗျတ္တိသိဒ္ဓိ - ထိုးထွင်း၍ သိအပ်သော မဂ် ဖိုလ်တရား၌ ကျွမ်းကျင်ခြင်း၏ ပြီးစီးခြင်းသည်၊ (ဟောတိ)၊ (တာယ) ပယောဂသုဒ္ဓိယာ-ထို ပယောဂ၏စင်ကြယ်ခြင်းကြောင့်၊ အာဂမဗျတ္တိသိဒ္ဓိ-ပရိယတ်ဟူသော အာဂမ၌ ကျွမ်းကျင်ခြင်း၏ ပြီးစီးခြင်းသည်၊ (ဟောတိ)။

ဣတိ-ဤဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့်၊ ဝါ-ဤသို့ ပြီးစီးသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ပယောဂါသယသုဒ္ဓိယာ-စင်ကြယ်သောပယောဂအာသယရှိသော၊ အာဂမာဓိဂမ

ထိုပယောဂနှစ်မျိုးလုံးပင် စင်ကြယ်နိုင်ရကား ပရိမစက်နှစ်ပါး၏ ပြည့်စုံခြင်းကို ဒီပနတ္ထ အဖြစ်ဖြင့် ပြနိုင်သော သုတသဒ္ဓါက ထိုပယောဂသုဒ္ဓိ၏ ပြီးစီးပုံကိုလည်း ကာရဏူပစာရ-ကျိုးပကာသနတ္ထအဖြစ်ဖြင့် ပြနိုင်ပေသည်။

တာယ စ အာသယသုဒ္ဓိယာ။ ။တေန ကိ ဝိဘာဝိတံတိ အာဟ-တာယ စာတိ အာဒိ။ - ဋီကာသစ်။ ဤကျွမ်းတတ်ပုံကို ကြည့်၍ “တာယစ၊ပေ၊အဓိဂမဗျတ္တိသိဒ္ဓိ”ကို ဝိဘာဝနတ္ထကို ပြသော ဝါကျဟု မှတ်ပါ။ “အဓိဂမေတဗ္ဗတော ပဋိဝိဇ္ဈိတဗ္ဗတော ပဋိဝေဓော အဓိဂမော”ဟု အဋ္ဌကထာတို့၌ ဖွင့်ရကား ထိုးထွင်း၍ သိထိုက်သော မဂ်ဖိုလ်ကို “အဓိဂမ” ဟု ခေါ်၏။ ဝိပဿနာဉာဏ်၊ ကမ္မဿကတာဉာဏ်၊ အောက်အောက်မဂ်ဉာဏ်ဟူသော အာသယ၏ စင်ကြယ်ခြင်းကြောင့် အထက်မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ်များ၌ ကျွမ်းကျင်သူ၏အဖြစ် ဟူသော အဓိဂမဗျတ္တိသည် ပြီးစီးတော့၏။ [အဓိဂမဗျတ္တိသိဒ္ဓိတိ-ပတိဝေဓသင်္ခါတေ အဓိဂမေ ဆေကဘာဝသိဒ္ဓိ။ - ဋီကာ။ ဗျတ္တိကို “ဆေကဘာဝ-ကျွမ်းကျင်သူ၏အဖြစ်”ဟု ဖွင့်သည်။ တိပစ္စည်း၏ ဘောအနက်ကို ဖွင့်ခြင်းတည်း။]

အာဂမဗျတ္တိသိဒ္ဓိ။ ။အာဂမောတိ ပရိယတ္တိ၊ ပရိယတ်ပါဠိတော်ကို “အာဂမ”ဟု ခေါ်၏။ [အာဂစ္ဆန္တိ အတ္တတ္ထပရတ္ထာဒယော ဧတေနာတိ အာဂမော-မိမိ သူတစ်ပါး စီးအပွား တို့၏ လာကြောင်းဖြစ်သော ပရိယတ်တရားတော်၊ (တစ်နည်း) အာ (ဘုသော) ဂမိတဗ္ဗောတိ အာဂမော-အစီးအပွားကို တိုးပွားစေတတ်သည် အတွက် အလွန်သိထိုက်သော တရားတော်၊] ပြခဲ့သည့်အတိုင်း အရှင်အာနန္ဒာမှာ အာသယနှင့် ဓမ္မဿဝနပယောဂ၊ ကာယဝစီပယောဂ တို့၏ စင်ကြယ်ခြင်းကြောင့် အဓိဂမ၌လည်းကောင်း၊ အာဂမ၌လည်းကောင်း ကျွမ်းကျင်မှု ပြီးစီးပြီးဖြစ်ကြောင်းကို ဧဝံ သုတသဒ္ဓါတို့က ဝိဘာဝနတ္ထအဖြစ်ဖြင့် ပြသည်။

မှတ်ချက်။ ။ဤ၌ ပြအပ်သော ဝိဘာဝနတ္ထတို့သည် မူလအကြောင်းများ မဖြစ်နိုင်ကြ၊ အာသယပယောဂသုဒ္ဓိအတွက် တစ်ဆင့်တက်၍ ရအပ်သော အကျိုးများသာ ဖြစ်ကြပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဒုတိယကာရဏူပစာရအားဖြင့် ပြအပ်သော အကျိုးကို ဝိဘာဝနတ္ထဟု ယူသော အာစရိယဝါဒသာ ဤနေရာ၌ သင့်ပါသည်။ [အာသယအရတုန်းက ရှေးရှေးမဂ်ကိုလည်း ယူ၍ ဤအဓိဂမအရ၌ နောက်နောက်မဂ်ကို ယူရခြင်းဖြင့်လည်း ဝိဘာဝနတ္ထက အကျိုး ဖြစ်နေကြောင်း သာ၍ ထင်ရှားပါသည်။]

သမ္ပန္နဿ-အာဂမ အဓိဂမနှင့်ပြည်စုံသော၊ (ထေရဿ-
 အရှင်အာနန္ဒာထေရ်၏) ဝစနံ-ဧဝံ မေ သုတံစသောနိဒါန်းစကားသည်၊
 အရုဏှဝံ-အရုဏ်တက်ခြင်းသည်၊ ဥဒယတော-တက်လာသော၊ သူရိယဿ-
 နေ၏၊ (ပုဗ္ဗင်္ဂမံ-ရှေ့သွားသည်၊ ဘဝိတုံ-ဖြစ်ခြင်းငှာ၊ အရဟတိ) ဝိယ စ -
 ထိုက်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ယောနိသော မနသိကာရော-ယောနိသော
 မနသိကာရသည်၊ ကုသလကမ္မဿ-ကုသိုလ်ကံ၏၊ (ပုဗ္ဗင်္ဂမော-သည်၊ ဘဝိတုံ-
 ငှာ၊ အရဟတိ)ဝိယစ-ထိုက်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ (ဧဝံ-တူ၊) ဘဂဝတော-
 ၏၊ ဝစနဿ-တရားစကားတော်၏၊ ပုဗ္ဗင်္ဂမံ-သည်၊ ဘဝိတုံ-ငှာ၊ အရဟတိ-
 ထိုက်၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဘုရားစကားတော်၏
 ရှေ့သွားဖြစ်ထိုက်ခြင်းကြောင့်၊) ဌာနေ-သင့်လျော်ရာဌာန၌၊
 (ဘုရားစကားတော်၏ ရှေ့အဖို့၌) နိဒါနံ-နိဒါန်းကို၊ ထပေန္တော-ထားလိုသည်၊
 (ဟုတွာ-၍) ဧဝံ မေ သုတန္တိအာဒိ-ဧဝံ မေ သုတံ အစရှိသောစကားကို၊
 (အာယသ္မာ အာနန္ဒော-သည်) အာဟ-ဆိုပြီ။

(ပုဗ္ဗနယတော-မှ၊) အပရော-သော၊ နယော-ကို၊ (မယာ ဝုစ္စတေ) နာန
 ပွကာရပဋိဝေဓဒီပကေန-အမျိုးမျိုးသော အပြားအားဖြင့် ထိုးထွင်း၍ သိခြင်းကို

ဣတိ ပယောဂါသယသုဒ္ဓဿ။ ။တေန ကိ အနုဘာဝိတန္တိ အာဟ-ဣတိတိအာဒိ-
 ဋီကာ။ ဤကျမ်းတက်ကို ကြည့်၍ “ဣတိ၊ပေ၊အာဒိမာဟ”ကို
 တတိယကာရဏူပစာရအားဖြင့် အနုဘာဝနတ္ထကို ပြသောဝါကျဟု မှတ်ပါ။ ဤဝါကျ၌
 ဥပမာနုစိထပေါ၏။ ထိုတွင် “အရုဏှဝံ ဝိယ သူရိယဿ”သည်
 လောကကြောင်းဥပမာဖြစ်၍ “ယောနိသော မနသိကာရော ဝိယ” သည်
 ဓမ္မကြောင်းဥပမာတည်း။ နေ၏ ရှေးဦး တက်လာသော အရောင်ကို အရုဏ(အရုဏ်)
 ဟု ခေါ်၏၊ ဥဝံ၌ ဥဂမ+ကိပစ္စည်း၊ ဥဂမနံ ဥဝံ၊ အရုဏဿ+ဥဝံ အရုဏှဝံ-
 အရုဏ်တက်ခြင်း၊ ဆိုလိုရင်းကား-“အာဂမ အဓိဂမ နှစ်ပါးလုံး၌ ကျွမ်းကျင်မှုကြောင့်
 အရှင်အာနန္ဒာ၏ ဧဝံ မေ သုတံ စသော နိဒါန်းစကားသည် ဘုရားစကားတော်၏
 ရှေ့တော်သွား ဖြစ်ထိုက်ပါ ပေသည်” ဟူလို။

အပရော၊ပေ၊ဇေန္တိ ဣမိနာ။ ။ဣဒါနိ အပရတ္တိ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တဿ အသမ္မောဟာ
 သမ္မောသသင်္ခါတဿ ဒီပေတဗ္ဗဿတ္တဿ ဒီပကေဟိ ဧဝံသဒ္ဓသုတသဒ္ဓေဟိ
 ပကာသေတဗ္ဗ မတ္ထံ ပကာသေန္တော အပရော နယောတိအာဒိမာဟ။ -ဋီကာ။
 ဤကျမ်းတက်ကို ထောက်၍ ယခု ပြအပ်လတ္တံ့သော အနက်ကို “ပကာသနတ္ထ”ဟု
 သိရ၏။ အဋ္ဌကထာ၌ “သဗ္ဗာဝံ ဒီပေတိ”ဟု ဒီပေတိကြိယာဖြင့် ဆိုသော်လည်း ရှေ့
 ဒီပနတ္ထမှတစ်ဆင့် ပြအပ်သော ပကာသနတ္ထဟုပင် ဆိုရသည်-ဟူလို။

ဆက်ဦးအံ့- ဤပကာသနတ္ထသည် ရှေ့၌ ပြအပ်သော ဒီပနတ္ထတို့တွင် ပထမဆုံး
 ဒီပနတ္ထဖြစ်သော “ဧတ္ထ စ ဇေန္တိဝစနေန အသမ္မောဟံ ဒီပေတိ၊ပေ၊ သုတန္တိဝစနေန
 သုတဿ အသမ္မောသံ ဒီပေတိ”မှဆက်၍ တစ်နည်းပြအပ်သော ပကာသနတ္ထဖြစ်သည်၊
 မှန်၏-“ဇေန္တိ ဣမိနာ နာနပွကာရပတိဝေဓဒီပကေန ဝစနေန”ဟူသော စကားသည်
 “အသမ္မောဟံ ဒီပေတိ”၏ အကြောင်းပြ ဉာပကဟေတုဝါကျဖြစ်သော “န ဟိ သမ္မုဇ္ဈော
 နာနပွကာရ ပတိဝေဓသမတ္ထော ဟောတိ”ကို ယူထားသော စကားတည်း။

ပြတတ်သော၊ ဧဝံန္တိ ဣမိနာ ဝစနေန-ဖြင့်၊ (အာယသွာ အာနန္ဒော) အတ္တနော-မိမိ၏၊ အတ္ထပဋိဘာနပဋိသမ္ဘိဒါသမ္ပတ္တိသဗ္ဗာဝံ-အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါ၊ ပဋိဘာနပဋိသမ္ဘိဒါတို့နှင့် ပြည့်စုံခြင်း၏ ထင်ရှားရှိသည်၏ အဖြစ်ကို၊ (တစ်နည်း) အတ္ထပဋိဘာနပဋိသမ္ဘိဒါသမ္ပတ္တိသဗ္ဗာဝံ-အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါ၊ ပဋိဘာနပဋိသမ္ဘိဒါဟူသော သမ္ပတ္တိတို့၏ ကောင်းစွာဖြစ်ခြင်းကို၊ ဒီပေတိ-ပြ၏၊ သောတဗ္ဗပ္ပဘေဒပဋိဝေဓဒီပကေန-ကြားနာထိုက်သော တရားအပြားကို ထိုးထွင်း၍ သိခြင်းကို ပြတတ်သော၊ သုတန္တိ ဣမိနာ (ဝစနေန)- ဖြင့်၊ ဓမ္မနိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါသမ္ပတ္တိသဗ္ဗာဝံ-ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ၊ နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါတို့နှင့် ပြည့်စုံခြင်း၏ ထင်ရှားရှိသည်၏အဖြစ်ကို၊ (တစ်နည်း) ဓမ္မနိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါသမ္ပတ္တိသဗ္ဗာဝံ-ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ၊ နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါဟူသော သမ္ပတ္တိတို့၏ ကောင်းစွာ ဖြစ်ခြင်းကို၊ (ဒီပေတိ-၏။)

ဧဝံန္တိပေဒီပေတိ။ ။ဧဝံသဒ္ဓါသည် နာနပ္ပကာရပတိဝေဓဟူသော အသမ္မောဟကို ဒီပနတ္ထအဖြစ်ဖြင့် ပြသောကြောင့် မိမိတည်းဟူသော အရှင်အာနန္ဒာမှာ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါ၊ ပဋိဘာနပဋိသမ္ဘိဒါ နှစ်ပါးနှင့် ပြည့်စုံခြင်း၏ ထင်ရှားရှိခြင်းဟူသော အကျိုးပကာသနတ္ထကို ကာရဏူပစာရအားဖြင့် ပြသည်၊ ဒီပကေနပုဒ်ကို ဟေတုမန္တ ဝိသေသနလုပ်၍ “ပြခြင်းကြောင့်”ဟု အဓိပ္ပာယ်မှတ်ပါ။ [ဟေတုဂဗ္ဘဇ္ဇေတံ ပဒဒ္ဒယံ နာနပ္ပကာရပေဒီပေတဗ္ဗတ္ထသဒီပကတ္တာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ - ဋီကာ။]

သမ္ပတ္တိသဗ္ဗာဝံ (သမ္ဘဝံ)။ ။အကျိုးကို သိသော ဉာဏ်ကို အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါဟုလည်းကောင်း၊ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ် စသောသုံးပါးကို သိသောဉာဏ်ကို ပဋိဘာနပဋိသမ္ဘိဒါဟုလည်းကောင်း ခေါ်၏၊ ထိုပဋိသမ္ဘိဒါနှစ်မျိုးနှင့် ပြည့်စုံကြောင်းကို “ဧဝံ-ဤအမျိုးမျိုးကို ထိုးထွင်း၍ သိသောအခြင်းအရာ”ဟု အနက်ထွက်သော ဧဝံသဒ္ဓါက ပြသည်-ဟူလို။ [သမ္ပတ္တိကို “ပြည့် စုံခြင်း”ဟု အနက်ပေးလျှင် “သဗ္ဗာဝံ”ဟု ရှိရသည်၊ သန္တိယာ(ထင်ရှားရှိသော သမ္ပတ္တိ၏)+ဘာဝေါ သဗ္ဗာဝေါ၊ သမ္ပတ္တိကို “ကောင်းစွာဖြစ်သော သမ္ပတ္တိ”ဟု အနက်ပေးလျှင် “သမ္ဘဝံ-ဖြစ်သင့်ခြင်းကို”ဟု ရှိရသည်၊ သမ္ဘဝနံ သမ္ဘဝေါ၊ သမ္ပတ္တိနံ+သမ္ဘဝေါ သမ္ပတ္တိသမ္ဘဝေါ၊ ပထမနည်း၌ အတ္တနောကို သဗ္ဗာဝံ၌ စပ်၊ ဒုတိယနည်းဝယ် အတ္တနောကို သမ္ပတ္တိ၌ စပ်။]

သုတန္တိပေသဗ္ဗာဝံ။ ။ဧဝံ၏ အနီး၌ တည်သော သုတသဒ္ဓါသည် “ဧဝံ သုတံ-ဤအပြားအားဖြင့် နာယူမှတ်သား ဆောင်ထားအပ်”ဟု ဆိုသဖြင့် ကြားနာထိုက်သော တရားအပြားကို နာယူခဲ့ကြောင်းကို ဒီပနတ္ထအဖြစ်ဖြင့် ပြသောကြောင့် မိမိမှာ အကြောင်းဖြစ်သော တရားကို သိသော ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ၊ သဒ္ဓါအမျိုးမျိုးကို သိသော နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါနှင့် ပြည့်စုံခြင်း၏ ထင်ရှားရှိခြင်းဟူသော အကျိုးပကာသနတ္ထကိုလည်း ကာရဏူပစာရအားဖြင့် ပြသည်။ [အယံ သုတသဒ္ဓေါ ဧဝံသဒ္ဓသန္နိဓာနတော၊ ပေ၊ သာမညေန ဝုတ္တေပိ (သုတံဟု သာမညအားဖြင့် ဆိုအပ်ပါသော်လည်း) သောတဗ္ဗမ္ပဝိသေသံ အာမသတိတိ ဒေသေတိ-ဧဝံသဒ္ဓါ၏ အနီး၌ တည်နေခြင်းကြောင့် “ဤအပြားအားဖြင့် ကြားနာအပ်”ဟု အနက်ထွက် ရကား ကြားနာအပ်ပြီးသော ဗြဟ္မဇာလသုတ်စသော တရားအထူးကို သုတသဒ္ဓါဖြင့် သုံးသပ်သည်။ - ဋီကာ။]

စ-သည်သာမကသေး၊ ယောနိသော မနသိကာရဒီပကံ-ယောနိသော မနသိ ကာရကို ပြတတ်သော၊ ဧဝန္တိ ဣဒံ ဝစနံ-ဧဝံဟူသော ဤစကားကို၊ ဘာသ မာနော-ဆိုသော၊ (အာယသ္မာ အာနန္ဒော) မယာ-တပည့်တော်သည်၊ ဧတေ ဓမ္မာ-ဤပရိယတ်တရားတို့ကို၊ မနသာ-စိတ်ဖြင့်၊ အနုပေက္ခိတာ-အဖန်ဖန် ရှုဆင်ခြင်အပ်ပါကုန်ပြီ၊ ဒိဋ္ဌိယာ-ဉာဏ်ဖြင့်၊ သုပ္ပဋိဝိဒ္ဓါ-ကောင်းစွာ ထိုးထွင်း၍ သိအပ်ပါကုန်ပြီ၊ ဣတိ-ဤအနက်ကို၊ ဒီပေတိ-ပြ၏၊ သဝနယောဂဒီပကံ-ကြားနာခြင်းနှင့်ယှဉ်ခြင်းကို ပြတတ်သော၊ သုတန္တိ ဣဒံ ဝစနံ-ကို၊ ဘာသ မာနော-ဆိုသော၊ (အာယသ္မာ အာနန္ဒော) မယာ-တပည့်တော်သည်၊ ဗဟူ-များစွာကုန်သော၊ ဓမ္မာ - ပရိယတ်တရားတို့ကို၊ သုတာ - နာယူအပ်ပါကုန်ပြီ။

ဧဝန္တိ စ ဣဒံ ပေ၊ ဒီပေတိ။ ။ ဣဒါနိ ယောနိသော မနသိကာရသင်္ခါတဿ ဒီပေတဗ္ဗဿတ္ထဿ ဒီပကေဟိပိ တေဟိ (ထိုဧဝံသဒ္ဓါ သုတံသဒ္ဓါတို့ဖြင့်) ပကာသေတဗ္ဗမတ္ထံ ပကာသေန္တော ဧဝန္တိ စာတိအာဒိမာဟ။-ဋီကာ။ ဤကျမ်းတက်ပုံကို ကြည့်၍ “ဧဝန္တိ စ”မှ စ၍ “ပရိစိတာတိ ဒီပေတိ”တိုင်အောင် စကားရပ်သည် ဧဝံ သုတံသဒ္ဓါတို့က ကာရဏူပစာရ အားဖြင့် ပကာသနတ္ထကို ပြသော ဝါကျဟု သိသာ၏။ [“ဒီပေတိ”ဟု ဆိုသော်လည်း ဒီပနတ္ထ မဟုတ်၊ ရှေ့ဒီပနတ္ထတစ်နည်းမှ တစ်ဆင့်ပြအပ်သော ပကာသနတ္ထတည်းဟု မှတ်ပါ။]

ယောနိသော မနသိကာရဒီပကံ။ ။ ရှေ့၌ အသမ္မောဟ၊ အသမ္မောသကို ပြပြီး နောက် “အပရော နယော၊ ဧဝန္တိဝစနေန ယောနိသော မနသိကာရံ ဒီပေတိ၊ သုတန္တိဝစနေန အဝိက္ခေပံ ဒီပေတိ”ဟု ဆိုခဲ့၏။ ဤပကာသနတ္ထသည် ထိုယောနိသော မနသိကာရ အဝိက္ခေပဟူသော ဒီပနတ္ထမှ တစ်ဆင့် သိအပ်သော အနက်တည်းဟု သိသာ၏။ ထို့ကြောင့် ပင် “ယောနိသော မနသိကာရဒီပကံ ဝစနံ”ဟုလည်းကောင်း၊ “အဝိက္ခေပံ ဒီပေတိ”ဟူသော စကားကို ရည်ရွယ်၍ “သဝနယောဂဒီပကံ ဝစနံ”ဟုလည်းကောင်း ဆိုသည်။ “အဝိက္ခေပ (မပျံ့လွင့်ခြင်း)”ဟု ဆိုခြင်းနှင့် “သဝနယောဂ (ကြားနာခြင်းနှင့်ယှဉ်ခြင်း)”ဟု ဆိုခြင်းသည် အဓိပ္ပာယ်အတူပင်တည်း။ ဘာကြောင့်နည်း ထိုနှစ်မျိုးလုံးသည် “သုတံ-ကြားနာအပ်” ဟူသော သဒ္ဓါ၏ ပကာသနတ္ထချည်း ဖြစ်သောကြောင့်တည်း။ [“ဧတေ မယာ ဓမ္မ ပေ၊ ဗဟူ မယာ ဓမ္မာ”စသည်တို့ကား ပကာသနတ္ထတည်း။]

ဓမ္မာ မနသာနုပေက္ခိတာ ခေသညိ။ ။ “ဓမ္မာ”ဟူသည် ပရိယတ်တရားတော်တည်း၊ ဤနေရာ၌ သီလကို ဟောတော်မူထား၏။ ဤနေရာ၌ သမာဓိကို ဟောတော်မူထား၏။ ဤနေရာ၌ ဝိပဿနာ စသော ပညာကို ဟောတော်မူထား၏။ ဤသုတ်၌ စကားအဆက် အနုသန္ဓေတို့သည် ဤမျှလောက် ရှိကုန်၏။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် စိတ်ဖြင့် ကြည့်ရှုအပ်သည်ကို “မနသာနုပေက္ခိတာ”ဟု ဆို၏။ “ဒိဋ္ဌိ”ဟူသည် အကြွင်းမရှိအောင် ရှုဆင်ခြင်တတ်သော ဉာဏ်တည်း။ (တစ်နည်း) ဉာတပရိညာကို “ဒိဋ္ဌိ”ဟု ဆိုသည်။ ဤသုတ်၌ ဟောတော်မူအပ် သော တရားတို့တွင် “ဤတရားသည် ရုပ်၊ ဤတရားကား နာမ်၊ ရုပ်သည် ဤမျှ ရှိ၏” စသည်ဖြင့် ကောင်းစွာ ပိုင်းခြား မှတ်သားအပ်သည်ကို “သုပ္ပဋိဝိဒ္ဓါ”ဟု ဆိုသည်။

ဓာတာ-ဆောင်ရွက်မှတ်သားအပ်ပါကုန်ပြီ။ ဝစသာ-ရွတ်ဆိုခြင်းအားဖြင့်၊
 [“ဝစသာ-နှုတ်ဖြင့်”ဟု ပေးရိုးရှိ၏။] ပရိစိတာ-အဖန်ဖန် လေ့ကျက်အပ်
 ပါကုန်ပြီ။ [စာပြန်သလို ပြန်သောအားဖြင့် အဖန်ဖန် လေ့ကျက်အပ်ပါကုန်ပြီ။]
 ဣတိ-ဤအနက်ကို၊ ဒီပေတိ-၏။

တဒုဘယေနပိ-ထိုနှစ်ပါးစုံသော ဧဝံသဒ္ဓါ သုတံသဒ္ဓါဖြင့်လည်း၊ အတ္ထဗျဉ္ဇန
 ပါရိပူရိ-အနက်သဒ္ဓါ၏ ပြည့်စုံသည်၏အဖြစ်ကို၊ ဒီပေန္တော-ပြခြင်းကြောင့်၊ ဝါ-
 ပြနိုင်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဘာဝပ္ပဓာန)၊ သဝနေ-ကြားနာခြင်း၌၊ (ဗြဟ္မဇာလ
 သုတ်စသည်ကို ကြားနာခြင်း၌) အာဒရံ-လေးစားခြင်းကို၊ ဇနေတိ-ဖြစ်စေ၏၊
 ဟိ-မှန်၏၊ (တစ်နည်း) ဟိ-ချဲ့ဦးအံ့၊ အတ္ထဗျဉ္ဇနပရိပုဏ္ဏံ-အနက်သဒ္ဓါတို့နှင့်ပြည့်စုံ
 သော၊ ဓမ္မံ-ပရိယတ်တရားကို၊ အာဒရေန-လေးစားခြင်းအားဖြင့်၊
 အဿုဏန္တော-မကြားနာလတ်သော်၊ ဝါ-မကြားနာခြင်းကြောင့်၊ ဝါ-မကြားနာ
 သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ မဟတာ-များစွာသော၊ ဟိတာ-စီးပွားမှ၊ ပရိဗာဟိရော-
 ထက်ဝန်းကျင်အားဖြင့် ပြင်ပသည်၊ ဟောတိ-၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ အနက်

သုတာ ဓာတာ ဓသည်။ ။သောတဒ္ဓါရိကဝီထိ၏ နောက်သို့ အစဉ်လိုက်သော
 မနောဒ္ဓါရိကဝီထိအစဉ်ဖြင့် ကြားနာခဲ့ရသည်ကို “သုတာ”ဟုလည်းကောင်း၊ ရွှေ့ခွက်၌
 ထည့်အပ်သော ခြင်္သေ့အဆီသည် ကောင်းစွာ တည်နေသကဲ့သို့ စိတ်ထဲ၌ ကောင်းစွာ
 တည်နေအောင် မှတ်သားထားအပ်သည်ကို “ဓာတာ”ဟုလည်းကောင်း၊
 ကြေညက်နေအောင် ရွတ်အပ် သရဇ္ဈာယ်ထားအပ်သည်ကို “ဝစသာ
 ပရိစိတာ”ဟုလည်းကောင်း ဆိုသည်။

တဒုဘယေနပိ၊ပေ၊ဇနေတိ။ ။ဣဒါနိ ပကာသေတဗ္ဗတ္ထဒ္ဓယဒီပကေန (ရှေ့နည်း
 နောက်နည်းအရ ပကာသနတ္ထ နှစ်မျိုးစီကို ပြတတ်သော) ယထာဝုတ္တသဒ္ဓဒ္ဓယေန (ဧဝံ
 သုတံ သဒ္ဓါနှစ်ပါးအပေါင်းဖြင့်) ဝိဘာဝေတဗ္ဗမတ္ထံ ဝိဘာဝေန္တော တဒုဘယေနပိတိအာဒိ
 မာဟ-ဋီကာ။ ဤကျမ်းတက်ပုံကို ကြည့်၍ “တဒုဘယေနပိ၊ပေ၊ဇနေတိ”ဝါကျကို
 ဝိဘာဝနတ္ထ ကို ပြသော ဝါကျဟု မှတ်ပါ။ ဒီပေန္တော၌ အန္တပစ္စည်းကို အာဒရေန၏
 ကာရဏဟု ဖွင့်သော ကြောင့် ဟိတ်အနက်ပေးရသည်။ [ဤဝိဘာဝနတ္ထလည်း
 မူလအကြောင်း မဟုတ်၊ အတ္ထဗျဉ္ဇန ပါရိပူရိအကြောင်းကြောင့် “လေးစားမှုကို
 ဖြစ်စေခြင်း”ဟူသော အကျိုးတည်း။]

အတ္ထဗျဉ္ဇနပရိပုဏ္ဏံ ဟိ။ ။ဤဝါကျကို “ဗျတိရေကေန ဝိဝရတိ၊ ယုတ္တိယာ ဝါ ဒဉ္စံ
 ကရေတိ”ဟု နှစ်နည်းဖွင့်၏။ “ဗျတိရေကဝိတ္ထာရဝါကျ၊ (တစ်နည်း)
 ယုတ္တိဒဋ္ဌိကရဏဝါကျ”ဟုလို့၊ အသုဏန္တော၌ အန္တပစ္စည်းကို လက္ခဏအနက်၊
 ဟိတ်အနက်ဟု နှစ်ချက်ဖွင့်၏။ ထိုအတိုင်း အနက်ပေးထားသည်။ [“ဟောတိတိ
 တသ္မာ”ဟု ဤအဋ္ဌကထာနှင့် အင်္ဂုတ္တိုရ် အဋ္ဌကထာတို့၌ တွေ့ရ၏။ သံယုတ်၊
 ပဏ္ဏာသအဋ္ဌကထာတို့၌ကား “တသ္မာ”ပုဒ် မပါ၊ ဣတိကို တသ္မာအနက်ပေးနိုင်သော
 ကြောင့် “တသ္မာ”မပါမှ စာသွားကောင်း၏။ “ဣတိ တသ္မာ”ဟု ဣတိအစွဲကို နိဿယ၌
 အပိုထည့်ရာမှ တသ္မာကို စာပြင်ဆရာတို့ ယူထားဟန်တူသည်။]

သဒ္ဒါတို့နှင့် ပြည့်စုံသော တရားကို လေးလေးစားစား မနာယူသူ၏ များစွာသော စီးပွားမှ ပြင်ပ၏အဖြစ်ကြောင့်၊) အာဒရ်- လေးစားခြင်းကို၊ ဇနေတွာ- ဖြစ်စေ၍၊ သက္ကစ္စံ-ကောင်းစွာ ပြု၍၊ ဝါ-ရိရိသေသေ၊ အယံ ဓမ္မော- ဤပရိယတ်တရားကို၊ သော တဗ္ဗော-နာယူမှတ်သားဆောင်ထားထိုက်၏၊ ဝါ-ပါလေ၊ ဣတိ-ဤသို့ တိုက်တွန်း ၏။ [ဆရာတို့ကား “ကိ ဇနေတိ”ဟု ပုစ္ဆာထည့်၍ “ဣတိ ဇနေတိ”ဟု ပြန်လှည့် စေကြသည်။]

ပန-အဖို့တစ်ပါးကား၊ သကလေန-အလုံးစုံသော၊ ဧဝံ မေ သုတန္တိ ဣမိနာ ဝစနေန-ဧဝံ မေ သုတံဟူသော ဤသဒ္ဒါဖြင့်၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော၊ တထာ ဂတပ္ပဝေဒိတံ-မြတ်စွာဘုရားသည် အပြားအားဖြင့် သိစေတော်မူအပ်သော၊ ဝါ-မြတ်စွာဘုရားသည် အပြားအားဖြင့် ဟောတော်မူအပ်သော၊ ဓမ္မံ-တရားကို၊ အတ္တနော-မိမိ၌၊ အဒဟန္တော-ငါ၏ဥစ္စာဟု မထားသည်၊ (ဟုတွာ-ဖြစ်၍၊ ဝါ-ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊) အသပ္ပုရိသဘူမိ-အသပ္ပုရိသ၏နယ်မြေကို၊ ဝါ-အသပ္ပုရိသ၏

ဧဝံ၊ဗေ၊သကလေန။ ။ဧတေန ပန ဝိဘာဝေတဗ္ဗတ္ထဒီပကေန သဒ္ဓုဒ္ဓယေန အနုဘာဝေတဗ္ဗတ္ထံ အနုဘာဝေန္တော (အဆင့်ဆင့် အကျိုးကို ထင်စွာပြလိုသည်ဖြစ်၍) ဧဝံ မေ သုတန္တိ ဣမိနာတိအာဒိမာဟ-မီကာ။ ဤကျမ်းတက်ကို ကြည့်၍ ယခု ပြအပ်လတ္တံ့သော စကားကို အနုဘာဝတ္ထပြဝါကျဟု မှတ်ပါ။ [အနု-အဆင့်ဆင့်+ဘာဝ-အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ထင်စွာဖြစ်စေတတ် ပြတတ်သောဝါကျ၊ ဤအနုဘာဝတ္ထကို ဧဝံ မေ သုတံဟူသော သဒ္ဓါအားလုံးက တတိယ ကာရဏူပစာရအားဖြင့် ပြအပ်သော အဓိပ္ပာယ်ထွက် မှတ်ပါ။]

မှတ်ချက်။ ။ရှေ့၌ “ဧန္တိ၊ သုတန္တိ”စသည်ဖြင့် ကိုယ့်အနက်နှင့်ကိုယ် အသီးအသီး ပြသော သဒ္ဓါတို့ကို ဆိုခဲ့၏၊ နောက်ဆုံး ဝိဘာဝနတ္ထ၌ကား “တဒုဘယေန၊ဗေ၊ဇနေတိ”ဟု ဧဝံ သုတံ နှစ်ပါးပေါင်း၍ ပြခဲ့၏၊ ဤအနုဘာဝတ္ထကို ပြရာ၌မူ “ဧဝံ မေ သုတံ” ၃ ပုဒ်လုံး ဖြင့် ပြလိုသောကြောင့် “သကလေန ဝစနေန”ဟု ဆိုသည်၊ မှန်၏၊-“အတ္တနော အဒဟန္တော” စသော အကျိုးများသည် မေသဒ္ဓါနှင့်တကွ သုံးပုဒ်လုံးဖြင့် ပြအပ်သော အကျိုးများတည်း။

တထာဂတပ္ပဝေဒိတံ။ ။ပဝေဒိတံ၌ ပပုဗ္ဗ၊ ဝိဒ-ဉာဏေဓာတ်၊ သုတ္တံ၌ ဧဝေပစ္စည်း သက်၊ “အပြားအားဖြင့် သိတော်မူအပ်”ဟု ဖြစ်၏၊ (တစ်နည်း) ကာရိတ်အနက်၌ ဧဝေပစ္စည်း သက်၍ “အပြားအားဖြင့် သိစေတော်မူအပ်၊ ဟောတော်မူအပ်”ဟု ဖြစ်၏။ [နိဿယ၌ ရှေ့နည်းကို မပေးဘဲ နောက်နည်းကိုသာ ပေးသည်။]

အတ္တနော အဒဟန္တော။ ။[ဒဟန္တော၌ ဓာဓာတ် (ထပန အနက်ဟော) ဒွေဘော် လာ၊ ဓကို ဒ၊ အာကို ရဿ၊ နောက် ဓကို ဟပြ။] ထားခြင်းအနက်နှင့် တွဲရာဝယ် အာဓာရ ရှိရိုးတည်း၊ ထို့ကြောင့် အတ္တနောကိုလည်း ဘုမ္မတ္ထံ သာမိဝိဘတ်ဟု မီကာဆိုသည်၊ “မိမိ၌+ မထား”ဟူသည် “ငါ၏ဥစ္စာ = ငါ၏တရား”ဟု မိမိအပေါ်၌ မထားခြင်းတည်း၊ အဒဟန္တော နောက်၌ “ဟုတွာ”ထည့်ပါဟု မီကာဖွင့်၏။

ဖြစ်ရာ အနရိယဝေါဟာရဟူသော အခိုက်အတန့်ကို၊ အတိက္ကမတိ-
ကျော်လွန်၏။ သာဝကတ္ထံ-သာဝက၏အဖြစ်ကို၊ ပဋိဇာနန္တော-ဝန်ခံသည်။
(ဟုတွာ-၍၊ ဝါ-ကြောင့်၊) သပ္ပုရိသဘူမိ-သပ္ပုရိသ၏နယ်မြေသို့၊ ဝါ-
သပ္ပုရိသ၏ဖြစ်ရာ အရိယ ဝေါဟာရဟူသော အခိုက်အတန့်သို့၊ ဩက္ကမတိ-
သက်ရောက်၏။ တထာ-ထိုမှ တစ်ပါး၊ အသဒ္ဓမ္မာ-မသူတော်တို့၏ တရားဟု
ဆိုအပ်သော အနရိယဝေါဟာရ အခိုက်အတန့်မှ၊ ဝါ-မသူတော်တို့၏
တရားဖြစ်သော အကုသိုလ်အစုမှ၊ စိတ္တံ-စိတ်ကို၊ ဝုဋ္ဌာပေတိ-ထစေ၏။ သဒ္ဓမ္မေ-
သူတော်ကောင်းတို့၏ တရားဟု ဆိုအပ် သော အရိယဝေါဟာရ
အခိုက်အတန့်၌၊ ဝါ-သူတော်ကောင်းတို့၏ တရားဖြစ် သော ကုသိုလ်အစု၌၊
စိတ္တံ-ကို၊ ပတိဋ္ဌာပေတိ-တည်စေ၏။

အသပ္ပုရိသဘူမိ။ ။ “ဘဝတိ ဧတ္တာတိ ဘူမိ၊ အသပ္ပုရိသသ+ဘူမိ
အသပ္ပုရိသဘူမိ” နှင့်အညီ အသပ္ပုရိသ၏ ဝိသယ(နယ်)ကို “အသပ္ပုရိသဘူမိ”ဟု
ခေါ်၏။ [အသပ္ပုရိသ ဘူမိတိ အသပ္ပုရိသဝိသယ။] “ထိုအသပ္ပုရိသနယ်”ဟူသည်
ဘုရားစသော ဆရာမြတ်တို့၏ ကျေးဇူးကို မသိတတ်သော အနရိယဝေါဟာရအဝတ္ထာ
(အရိယာမဟုတ်သော ပုထုဇဉ် လူယုတ်မာတို့၏ (ဘုရား တရား၊ ဆရာသမားတို့၏
စကားကို မိမိစကားဟု) ညာဖြန်း၍ ပြောဆိုခြင်း အခိုက်အတန့်)တည်း။ ထိုကဲ့သို့
ပြောဆိုခြင်းသည် တရားတော်ကို (ကိုယ့်ဟာ မဟုတ်ဘဲ) ခိုးခြင်းတည်း။ ထို့ကြောင့် ထိုသို့
ပြောဆိုသူကို “မဟာစောရ”ဟု မိန့်တော်မူသည်။ [စတုတ္ထပါရာဇိကနိဒါန်းပါဠိတော်။]

သာဝကတ္ထံ ပဋိဇာနန္တော။ ။ ဤစကားသည် သပ္ပုရိသဘူမိသို့ သက်ရောက်ပုံကို
သရုပ်ပြစကားတည်း။ “ဧဝံ မေ သုတံ (ဤသို့ တပည့်တော် ကြားနာမှတ်သားလိုက်
ရပါသည်) ဟု လျှောက်သဖြင့် မိမိသည် ဗုဒ္ဓ၏တရားကို လိုက်နာသော ဗုဒ္ဓသာဝကဖြစ်
ကြောင်းကို ဝန်ခံရာ ရောက်၏။ ထိုသို့ ဝန်ခံခြင်းသည်ပင် သပ္ပုရိသနယ် (အရိယဝေါဟာရ
အခိုက်အတန့်) သို့ သက်ရောက်ရာ ရောက်တော့သည်။

မေးဖွယ်။ ။ အရှင်အာနန္ဒာမှာ “သုတံသည် ငါ၏ စကားဖြစ်၏”ဟု အထင်ကြီးမှု
အဓိမာနလည်း မရှိပါဘဲ၊ အရှင်မဟာကဿပ စသော ထေရ်တို့မှာလည်း “အရှင်အာနန္ဒာ
၏ ကိုယ်ပိုင်တရားလေလား”ဟု ယုံမှားမှု မရှိပါဘဲ၊ အဘယ်ကြောင့် အသပ္ပုရိသဘူမိကို
လွန်မြောက်ကြောင်းစကားစုကို ပြနေရပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။ အဖြေကား- အဓိမာန
ကြောင့်လည်း မဟုတ်၊ ယုံမှားမှု အာသင်္ကာကြောင့်လည်း မဟုတ်၊ ဧဝံ မေ သုတံ သုံးပုဒ်
ကိုက ဤကဲ့သို့သော အနုဘာဝတ္ထကို ပြနိုင်သောကြောင့် ပြခြင်းဖြစ်သည်။ [အချို့ကား
နတ်တို့က “အရှင်အာနန္ဒာ၏ ကိုယ်ပိုင်တရားလေလား”ဟု ယုံမှားကြသောကြောင့် ဧဝံ
မေ သုတံ၏ တတိယကာရဏူပစာရအားဖြင့် ပြအပ်သော ဤ အသပ္ပုရိသဘူမိ
သမတိက္ကမန စသော အနုဘာဝတ္ထကို ပြရသည်ဟု ဆိုကြသည်။]

အသဒ္ဓမ္မ သဒ္ဓမ္မ။ ။ ဆိုအပ်ပြီးသော အနရိယဝေါဟာရအခိုက်အတန့်ကို အသဒ္ဓမ္မ
ဟုလည်းကောင်း၊ သာဝကအဖြစ်ကို ဝန်ခံခြင်းကို သဒ္ဓမ္မဟုလည်းကောင်း ဋီကာ၌
ဖွင့်ပြီးလျှင် စကားအသုံးအနှုန်းတစ်မျိုးအားဖြင့် ရှေ့ဆိုအပ်ပြီးသော အနုဘာဝကိုပင်
ပြသည်ဟု ဆို၏။

မယာ-တပည့်တော်သည်၊ တဿေဝ ဘဂဝတော-ထို မြတ်စွာဘုရား၏သာလျှင်၊ ဧတံ ဝစနံ- ဤစကားတော်ကို၊ ကေဝလံ- ကိုယ်တိုင်သိခြင်းနှင့် မဖက်သက်သက်၊ သုတမေဝ-ကြားနာရုံသာ ကြားနာအပ်ပါပြီ၊ ဣတိ-ဤအနက်ကို၊ ဒီပေန္တော-ပြသည်၊ (ဟုတွာ-၍၊ ဝါ-ကြောင့်၊) အတ္တာနံ-မိမိကို၊ ပရိမောစေတိ-အနုရိယဝေါဟာရအခိုက်အတန့်မှ လွတ်စေ၏၊ ဝါ-ဘုရားအတုပြခြင်းဟူသော အမူအရာမှ လွတ်စေ၏၊ သတ္တာရံ-ဆရာကို၊ အပဒိသတိ-ညွှန်ပြ၏၊ ဇိနဝစနံ-မြတ်စွာဘုရား၏စကားတော်ကို၊ အပ္ပေတိ-သက်ရောက်စေ၏၊ ဝါ-ညွှန်ပြ၏၊ ဓမ္မနေတ္ထိ-တရားတည်းဟူသော နည်းဥပဒေသကို၊ ပတိဋ္ဌာပေတိ-တည်စေ၏။

(တစ်နည်း) တရားတော်ကို မိမိကိုယ်တိုင် သိလေဟန်ဖြင့် ကုဟန (အံ့ဩစေခြင်း) လပန (ဝါကြွား၍ပြောခြင်း) စသော အကုသိုလ်အစကို အသဒ္ဓမ္မ၊ ထိုအကုသိုလ်မှကင်းသော စိတ် အစုကို သဒ္ဓမ္မဟုလည်း တစ်နည်း ဖွင့်သေး၏။

ကေဝလံ၊ပေ၊အပဒိသတိ။ ။ဤစကားလည်း ဆိုအပ်ပြီးသော အနုဘာဝတ္ထကို စကားအသုံးအနှုန်း တစ်မျိုးပြင်၍ ပြကြောင်းစကားတည်း၊ ပရိမောစေတိ၏ အပါဒါန်ကို “အနုရိယဝေါဟာရာဝတ္ထာယ”ဟု ဖွင့်၏၊ သာဝက၏အဖြစ်ကို ဝန်ခံခြင်းသည်ပင် သတ္တာရံ အပဒိသတိလည်း ဖြစ်၏၊ “တပည့်တော်က သာဝကဖြစ်ပါသည်”ဟု ဆိုသဖြင့် “ဘုရားရှင်က ဆရာဖြစ်ပါသည်”ဟု ဆိုရာရောက်သည်-ဟူလို၊ “အပိ စ သတ္ထုကပ္ပာဒိကြိယတော”ဟု တစ်နည်းဖွင့်၏၊ “ဘုရားကဲ့သို့ ပြုခြင်းအမူအရာ (ဘုရားဟန်ဆောင်ခြင်း)မှ လွတ်စေသည်” ဟူလို။

ဇိနဝစနံ အပ္ပေတိ။ ။ဤဇိနဝစနံစသော စကားလည်း ဆိုခဲ့ပြီးသော အနုဘာဝတ္ထကို စကားအသုံးအနှုန်းတစ်မျိုးပြင်၍ ပြသောစကား၊ (တစ်နည်း) အနုဘာဝတ္ထတစ်မျိုးကို ပြသော စကားတည်း၊ အပ္ပေတိတိ နိဒဿေတိ၊-မီကာ။ အပ္ပဓာတ်သည် ပါပုဏနအနက်ကို ဟော၏ ဟု ဓာတ်ကျမ်း၌ ဆိုသော်လည်း ဓာတူနံ အနေကတ္တတာနှင့်အညီ နိဒဿနအနက်ဟောဟု ကြံပါ (တစ်နည်း) “အပ္ပဓာတ်၊ ဂေပစ္စည်းဖြစ်၍ “အပ္ပေတိ-သက်ရောက်စေ၏”ဟု သဒ္ဓတ္ထ၊ “ညွှန်ပြ၏”ဟု အဓိပ္ပာယ်ထွ ကြံပါ၊ ဘုရားစကားတော်ကို ကွယ်ပျောက် မသွားစေဘဲ သက်ရောက် ထင်ရှားစေသည် - ဟူလို။

ဓမ္မနေတ္ထိ ပတိဋ္ဌာပေတိ။ ။ဒိဋ္ဌဓမ္မိကတ္ထ သမ္မရာယိကတ္ထ မဂ် ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်ဟူသော ပရမတ္ထတို့၌ ထိုက်သည့်အားလျော်စွာ ပို့ဆောင်တတ်သောကြောင့် တရားတော်ကိုပင် “နေတ္ထိ”ဟု ဆိုသည်၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကသမ္မရာယိကပရမတ္ထေသု ယထာရဟံ သတ္ထေ နေတိတိ နေတ္ထိ၊ ဓမ္မောယေဝ+နေတ္ထိ ဓမ္မနေတ္ထိ၊-မီကာ။ နေတ္ထိ၏ ပညတ်နက်ကို အထူးမပြုကြ၊ ပတိဋ္ဌာပေတိ ကြံယာကို ကြည့်၍ “နည်းဥပဒေသ”ဟု ကြံလိုက်ပါသည်၊ ဘုရားစကားတော်ကို မိမိဥစ္စာဟု မထားခြင်း၊ အနုရိယဝေါဟာရ အခိုက်အတန့်စသည်မှ လွတ်စေခြင်း၊ သတ္ထုကပ္ပ-ဘုရား ကဲ့သို့ ပြုခြင်း - ဘုရားဟန်ဆောင်ခြင်းကို မပြုခြင်း စသည်သည် တရားနှင့်ယှဉ်သော နည်းဥပဒေသပင် ဖြစ်၏၊ ထိုနည်းဥပဒေသကို လောက၌ တည်စေသည် - ဟူလို။

အပိစ-တစ်နည်းကား၊ ဧဝံ မေ သုတန္တိ-ဟူသောပါဌ်ဖြင့်၊ အတ္တနာ-မိမိသည်၊ ဥပ္ပာဒိတဘာဝ-ဖြစ်စေအပ်သည်၏အဖြစ်ကို၊ အပ္ပဋိဇာနန္တော-ဝန်မခံသည်၊ ပုရိမ ဝစနံ-ရှေး၌ ထင်ရှားရှိပြီးသော ဘုရားစကားတော်ကို၊ ဝိဝရန္တော-ဖွင့်လှစ်ဖော်ပြ သည်၊ (ဟုတွာ-၍၊ ဝါ-ကြောင့်၊) မယာ-တပည့်တော်သည်၊ စတုဝေသာရဇ္ဇဝိသာရ ဒဿ-လေးပါးသောဝေသာရဇ္ဇဉာဏ်ဖြင့် ကင်းသောရွံ့ရှားခြင်းရှိတော်မူထသော၊

အပိဓ။ ။အပရမ္ပိ အနုဘာဝေတဗ္ဗမတ္ထံ အနုဘာဝေတိ အပိစာတိအာဒိနာ။-ဋီကာ။ ဤကျမ်းတက်အရ ယခုပြအပ်လတ္တံ့သော “သဒ္ဓါသမ္ပဒံ ဥပ္ပာဒေတိ” တိုင်အောင်သော စကားကို တစ်နည်းအားဖြင့် အနုဘာဝတ္ထကို ပြသောဝါကျဟု မှတ်ပါ။ [“အတ္တနာ ဥပ္ပာဒိတ ဘာဝံ”၌ တရားသဘောကို စတည်၍ ဖြစ်စေခြင်းငှာ မည်သူမျှ မစွမ်းနိုင် စ၍ ဟောပြသော အားဖြင့်သာ ဖြစ်တော်မူနိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် ဥပ္ပာဒိတဘာဝကို “ဒေသနာဝသေန”ဟု ဝိသေသနထည့်၍ “ပဝတ္တိတဘာဝံ”ဟု ဋီကာဖွင့်သည်။]

ပုရိမဝစနံ ဝိဝရန္တော။ ။သံဂါယနာတင်သောအခါ၌ အရှင်အာနန္ဒာ မလျှောက်မီ ရှေ့က ရှိပြီးသော ဘုရားစကားတော်ကို “ပုရိမဝစနံ”ဟု ဆိုသည်၊ ထိုစကားတော်ကို ပေါ်လွင် ထင်ရှားအောင် လျှောက်ထားခြင်းကို “ဝိဝရန္တော”ဟု ဆိုသည်။ [ဤပုဒ်ကို ဟုတွာထည့်၍ “အသဒ္ဓိယံ ဝိနာသေတိ၊ သဒ္ဓါသမ္ပဒံ ဥပ္ပာဒေတိ”ဝယ် ဝိနာသေတိ ဥပ္ပာဒေတိတို့၌ စပ်ပါ၊ “သမ္ပုခါ ပဋိဂ္ဂဟိတမိဒံ”မှစ၍ “ကာတဗ္ဗာ”တိုင်အောင်ကား အသဒ္ဓိယံ ဝိနာသန၊ သဒ္ဓါသမ္ပဒံ ဥပ္ပာဒန၏ အာကာရတည်း။]

ဓတု၊ဗေ၊ဝိသာရဒဿ။ ။“စတူဟိ ဝေသာရဇ္ဇညာဏေဟိ+ဝိသာရဒဿ၊ ဝိသာရဒ ဟေတုဘူတစတုဝေသာရဇ္ဇညာဏသမ္ပန္နဿ ဝါ”ဟု နှစ်နည်းဖွင့်၏၊ ရှေ့နည်း လွယ်ပြီ၊ နောက်နည်း၌ ဝိသာရဒကို “ဝိသာရဇ္ဇတိ ယေနာတိ ဝိသာရဒံ (ဉာဏံ)၊ စတုဝေသာရဇ္ဇံ+ ဝိသာရဒံ ယဿာတိ စတုဝေသာရဇ္ဇဝိသာရဒေါ”ဟု ပြု။ [ဝိသာရဒဿ-ကင်းသော ရွံ့ရှားခြင်း ရှိသူ၏ + ဘာဝေါ ဝေသာရဇ္ဇံ။]

ဝေသာရဇ္ဇဉာဏ်လေးပါး။ ။လေးဌာနတို့၌ မိမိ၏ ရွံ့ရှားခြင်း ကင်း၍ ရဲရင့်ပုံကို ဆင်ခြင်သောအခါ ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ ဖြစ်ပေါ်လာသော သောမနဿနှင့် ယှဉ်သော ဉာဏ်ကို ဝေသာရဇ္ဇဉာဏ်ဟု ခေါ်၏၊ ထိုဉာဏ်၏ဖြစ်ရာ လေးဌာနဟူသည် (၁) အလုံးစုံကို သိသော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဟု ဝန်ခံတော်မူရာ၌ “မည်သည့်တရားကို မသိသေးပါ”ဟုလည်း ကောင်း၊ (၂) အာသဝေါကုန်ပြီဟု ဝန်ခံတော်မူရာ၌ “မည်သည့်အာသဝေါ မကုန်သေးပါ” ဟုလည်းကောင်း၊ (၃) ရဟန်းများ၏ မေထုနပဋိသေဝနစသော အမှုကို အန္တရာယိကဓမ္မဟု ဟောတော်မူရာ၌ “အန္တရာယိကို မပြုနိုင်ပါ”ဟုလည်းကောင်း၊ (၄) ရာဂမှ ထွက်မြောက်ဖို့ရာ အသုဘဘာဝနာကို ဟောတော်မူရာ စသည်၌ “ရာဂမှ မထွက်မြောက်နိုင်ပါ”စသည်ဖြင့် လည်းကောင်း ကန့်ကွက်နိုင်သူ မရှိခြင်းတည်း၊ ထိုသို့ မရှိသောကြောင့် ပရိသတ်၌ ရဲရင့်စွာ သီလနာဒကို မိန့်တော်မူနိုင်သည်။

[ဆောင်] အန္တရာယ၊ နိယျာနနှင့်၊ ဗုဒ္ဓအာသဝက်၊ ဤလေးချက်၌၊ ကန့်ကွက်နိုင်သူ၊ မရှိမူ၍၊ ကြည်ဖြူ၍လျှင်၊ သောမနဿနှင့်၊ ယှဉ်ရသည့်ခါ၊ ဉာဏ်တော်မှာ၊ ဝေသာရဇ္ဇဘွဲ့။။

ဝါ-မရွံ့ရှားကြောင်းဖြစ်သော လေးပါးသော ဝေသာရဇ္ဇဉာဏ် ရှိတော်မူသော၊
ဒသဗလဓရဿ-ဆယ်ပါးသော ဉာဏဗလကို ဆောင်တော်မူသော၊
အာသဘ ဌာနဌာယိနော-သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓအဖြစ်ဟူသော မြတ်သောအရာ၌
တည်တော်မူသော၊ (တစ်နည်း) အာသဘဌာနဌာယိနော-ဥသဘ၏ဥစ္စာ
မတုန်မလှုပ်သော အရာ၌ တည်တော်မူသော၊ သီဟနာဒနဒိနော-
မြတ်သောတရားသံကို မိန့် မြှောက်တော်မူသော၊ ဝါ-ခြင်္သေ့မင်း၏
ဟောက်ခြင်းပမာ၊ ရဲရင့်စွာ မိန့်မြှောက်တော် မူသော၊ သဗ္ဗသတ္တုတ္တမဿ-
အလုံးစုံသောသတ္တဝါ

ဒေသဗလဓရဿ။ ။ဒသဗလအကျယ်ကို အင်္ဂုတ္တရ-ဒသက၊ မဟာဝဂ္ဂ သီဟနာဒ
သုတ်၌ ရှုပါ။ အကျဉ်းမှတ်ရန်ကား

ဌာနာဌာနေ ဝိပါကေစ၊ ဉာဏံ ပဋိပဒါယစ၊
နာနာဓာတုမှိ လောကမှိ၊ သတ္တာနံ အဓိမုတ္တိယာ၊
ဈာနာဒိနံ သံကိလေသေ၊ ဝေါဒါနေစ ပရောပရေ၊
စုတုပပါတဉာဏဉ္စ၊ ဒိဗ္ဗစက္ခာသဝက္ခယံ၊
ဒေသဗလေဟိ သမ္ပန္နံ၊ ဝန္တာမိ လောကနာယကံ။

အာသဘဌာနဌာယိနော။ ။သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဘာဝသင်္ခါတေ ဥတ္တမဌာနေ ဌိတဿ၊
ဤအလို အာသဘသဒ္ဓါသည် ဥတ္တမအနက်ဟော၊ ဥသဘဿ+ဣဒန္တိ ဝါ အတ္ထေန
အာသဘ သင်္ခါတေ အကမ္မနသဘာဝဘူတေ ဌာနေ ဌိတဿ၊ ဤအလို
“ဥသဘဿ+ဣဒ အာသဘ” ဟု ပြု၊ ထို“ဥသဘ၏ ဥစ္စာဖြစ်သောဌာန”ဟူသည်
ကြောက်ရွံ့တုန်လှုပ်ခြင်း မရှိဘဲ မြေ၌ ခြေလေးဖက်ဖြင့် တိမတ်စွာ ကြွားကြွားရွားရွား
ရပ်တည်ခြင်းတည်း၊ ဘုရားရှင်လည်း ဝေသာရဇ္ဇဉာဏ်လေးပါးတည်းဟူသော
ခြေတော်တို့ဖြင့် ပရိသတ်ရှစ်ပါးတည်းဟူသောမြေ၌ မကြောက်မရွံ့ မတုန်မလှုပ်ဘဲ
တည်တော်မူနိုင်ပါသည်။ [ယထာဟိ နိသဘသင်္ခါတော ဥသဘော စတုဟိ ပါဒေဟိ
ပထဝီ ဥပ္ပိဋ္ဌေတွာ အစလဌာနေန တိဌတိ၊ ဧဝံ တထာဂတောပိ ၊ပေါပစ္စာမိတ္ထေန
အကမ္မိယော အစလဌာနေန တိဌတိ။- စတုတ္ထ အင်္ဂုတ္တိရ် ဌ။]

သီဟနာဒနဒိနော။ ။ဧဝမေဝ ခေါ ဘိက္ခဝေ ယဒါ တထာဂတော လောကေ
ဥပ္ပဇ္ဇတိ ၊ပေ၊ သော ဓမ္မံ ဒေသေတိတိအာဒိနာ သီဟောပမသုတ္တာဒိသု အာဂတေန
အနေက နယေန သီဟနာဒနဒိနော။-မူက။ သီဟနာဒံ နဒတိတိ သေဌနာဒံ
အတိတနာဒံ နဒတိ၊ သီဟနာဒသဒိသံ ဝါ နာဒံ နဒတိ။-အင်္ဂုတ္တရ စတုတ္ထ ဌ။
ဤအဖွင့်အလို ပထမနည်း၌ သီဟသဒ္ဓါသည် သေဌအနက်ဟော၊ နောက်နည်း၌ကား
“သီဟဿ+နာဒေါ (ဟောက်သံ) သီဟနာဒေါ၊ သီဟနာဒေါဝိယာတိ သီဟနာဒေါ”ဟု
ပြု။ [“နဒိနော”နေရာဝယ် “နာဒိနော”ဟု ပြင်ကြ၏၊ ပြခဲ့သော ဝိဂြိုဟ်အရ ဣပစ္စည်းဖြင့်
“နဒိနော”ဟူသာ ဖြစ်သင့်ပါသည်။]

သဗ္ဗသတ္တုတ္တမဿ။ ။“သဗ္ဗသတ္တေသု(တို့၌) သဗ္ဗသတ္တာနံဝါ(တို့ထက်) ဥတ္တမဿ”
ဟု ဖွင့်၍ နိဒ္ဒါရဏသမုဒါယ၊ နိဒ္ဒါရဏဟေတုဟူသော နိဒ္ဒါရဏလက္ခဏာ မရှိ၊ နိဒ္ဒါရဏ
သမုဒါယနှင့် နိဒ္ဒါရဏီယ နှစ်ပါးသာ ရှိသောကြောင့် နိဒ္ဒါရဏသမာသ် မဟုတ်ဟု ဆို၏။

တို့၌ အမြတ်ဆုံးဖြစ်တော်မူ ထသော၊ [“ရုက္ခေ သာခါ”၌ကဲ့သို့ အပေါင်းအာဓာရ အစိတ်အာဝေယံ ကြံပါ။] ဝါ-အလုံးစုံသောသတ္တဝါတို့ထက် အမြတ်ဆုံးဖြစ် တော်မူထသော၊ ဓမ္မိဿရဿ-တရားကြောင့် သတ္တလောက၏ အစိုးရဖြစ် တော်မူထသော၊ ဝါ-တရား၏အစိုးရ ဖြစ်တော်မူထသော၊ ဓမ္မရာဇဿ-တရား ကြောင့် သတ္တလောက၏မင်းဖြစ်တော်မူ ထသော၊ ဝါ-တရား၏မင်းဖြစ်တော်မူ ထသော၊ ဓမ္မာဓိပတိနော-တရားကြောင့် သတ္တလောက၏ အကြီးအကဲဖြစ် တော်မူထသော၊ ဝါ-တရား၏အကြီးအကဲဖြစ် တော်မူထသော၊ ဓမ္မပုဒိပဿ- တရားကြောင့် သတ္တလောက၏မီးရှူးတန်ဆောင် သဖွယ် ဖြစ်တော်မူထသော၊ ဝါ-တရားတည်းဟူသော မီးရှူးတန်ဆောင် ရှိတော် မူ ထသော၊ ဓမ္မပုဋိသရဏဿ-တရားကြောင့် သတ္တလောက၏လဲလျောင်းရာ ဖြစ် တော်မူထသော၊ ဝါ-တရားတည်းဟူသော လဲလျောင်းရာရှိတော်မူထသော၊ [ဋီကာ ၌ “ပဋိသရဏ”ဟုရှိ၏။] သဒ္ဓမ္မဝရစက္ကဝတ္တိနော-သူတော်ကောင်း တရားတည်းဟူ သော မြတ်သောစကြာရတနာကို လည်စေတော်မူနိုင်ထ

သို့သော်-မောဂ္ဂလ္လာန်နိဿယ သမာသကဏ္ဍ (၁၀)သုတ်၌ “ဉာတညတရေနာတိ- ဉာတေသု အဘိညာတေသု ပဉ္စဝဂ္ဂိယက္ခေရေသု (တို့တွင်)+အညတရေန”ဟူသော မူလပံ၊ သက္ကစ္စသုတ်အဋ္ဌကထာနှင့် “အာမိသညတရန္တိ-စတုန္တံ ပစ္စယာမိသာနံ အညတရံ၊ ဧကန္တိ အတ္ထော”ဟူသော မူလပံ၊ ဓမ္မဒါယာဒသုတ် အဋ္ဌကထာတို့ကို ထောက်၍ ဆဋ္ဌိ သတ္တမိ နိဒ္ဒါရဏသမာသံ ရှိသင့်ကြောင်းကို ပြတော်မူသည်။

ဓမ္မိဿရဿ စသည်။ ။ဓမ္မေန သတ္တာနံ ကုဿရဿ၊ ဓမ္မဿေဝ ကုဿရဿ၊ တဒုပ္ပာဒေဝေန (တရားကို ဖြစ်စေတော်မူနိုင်သည့်အတွက် “တရား၏ အစိုးရဖြစ်တော်မူ သော”ဟု အနက်လည်း ဖြစ်နိုင်၏။) ကုတိပိ ဝဒန္တိ၊ သေသပဒဒ္ဓယံ (ဓမ္မရာဇဿ၊ ဓမ္မာ ဓိပတိနော ပုဒ်နှစ်ပါးအပေါင်းသည်) တဿေဝတ္ထဿ ပရိယာယန္တရဒီပနံ (ပရိယာယ်တစ်မျိုး အားဖြင့် ပြကြောင်းပုဒ်ဖြစ်၏)။

ဓမ္မဒိပဿ စသည်။ ။ဓမ္မေန လောကဿ ပဒိပမိဝ ဘူတဿ (သတ္တလောက၌ ဉာဏ်ရောင်ကို ဖြစ်စေတတ်သည့်အတွက် တရားကြောင့် သတ္တလောက၏ မီးရှူးတန်ဆောင် သဖွယ် ဖြစ်တော်မူသော)၊ တဒုပ္ပာဒေကဘာဝေန ဝါ ဓမ္မသင်္ခါတပဒိပသမ္ပန္နဿ၊ [ဓမ္မေန လောကပုဋိသရဏဘူတဿ၊ ဓမ္မသင်္ခါတေန ဝါ ပဋိဿရဏေန သမ္ပန္နဿ၊ ဤဝိကပံအရ “တရားတည်းဟူသော လဲလျောင်းရာ ရှိခြင်း၏” အထောက်မှာ “ယန္တုနာဟံ တမေဝ ဓမ္မံ သက္ကတ္တာ၊ ပေ၊ ဝိဟရေယျံ = (ဤလောက၌ ငါ့ထက်သာသော ကိုးကွယ်ရာမရှိလျှင်) တရား ကိုသာ ရိုသေလေးမြတ် ကိုးကွယ်ဆည်းကပ်၍ နေတော်မူအံ့”ဟူသော သဂါထာဝဂ္ဂသံယုတ်၊ ပ-ဝဂ်၊ ဂါရဝသုတ်စကားတည်း။]

သဒ္ဓမ္မဝရစက္ကဝတ္တိနော။ ။သဒ္ဓိန္ဒြိယာဒိ သဒ္ဓမ္မသင်္ခါတဿ ဝရစက္ကဿ ပဝတ္တိနော၊ သဒ္ဓမ္မာနပေတဿ ဝါ အာဏာစက္ကဝရဿ ပဝတ္တိနော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ တဿ ဘဂဝတော ကုဒံ ဝစနံ သမ္ပါခါဝ မယာ ပဋိဂ္ဂဟိတန္တိ ယောဇေတဗ္ဗံ - ဋီကာသစ်။

သော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ-မဖောက်မပြန် ကိုယ်တော်တိုင်သာ ကြွင်းမဲ့ဥသံ အလုံးစုံကို အကုန်အစင် သိမြင် တော်မူနိုင်သော၊ တဿ ဘဂဝတော- ထိုမြတ်စွာဘုရား၏၊ ဣဒံ ဝစနံ-ဤတရားစကားတော်ကို၊ သမ္မုခါ-မျက်မှောက် တော်၌၊ ပဋိဂ္ဂဟိတံ-နာခံမှတ်သား အပ်ပါပြီ၊ ဧတ္ထ-ဤတရားတော်၌၊ အတ္ထေဝါ- အနက်၌လည်းကောင်း၊ ဝါ-အကျိုး၌ လည်းကောင်း၊ ဓမ္မေဝါ-ပါဠိ၌ လည်းကောင်း၊ ဝါ-အကြောင်း၌လည်းကောင်း၊ ပဒေဝါ-ပုဒ်၌လည်းကောင်း၊ ဗျဉ္ဇနေဝါ-အနက်ကို ထင်ရှားပြတတ်သော ဝါကျ၌ လည်းကောင်း၊ ကင်္ခါဝါ- အကြီးအကျယ် ယုံမှားခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဝိမတိဝါ-အနည်းငယ်တွေးတော ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ န ကာတဗ္ဗာ-မပြုထိုက်ပါ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ သဗ္ဗေသံ- ကုန်သော၊ ဒေဝမန္တဿာနံ-နတ်လူတို့၏၊ ဣမသ္မိ ဓမ္မေ-ဤ တရားတော်၌၊ အဿဒ္ဓိယံ-ယုံကြည်ခြင်းမရှိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို၊ ဝိနာသေတိ-ပျက်စီးစေ၏၊ သဒ္ဓါသမ္ပဒံ-သဒ္ဓါ၏ ပြည့်စုံခြင်းကို၊ ဥပ္ပာဒေတိ- ဖြစ်စေ၏။

(ယေန ကာရဏေန-အကြင်အကြောင်းကြောင့်၊ ဧဝံ မေ သုတန္တိ-ဧဝံ မေ သုတံပါဌ်ဖြင့်၊ အတ္တနာ-သည်၊ ဥပ္ပာဒိတဘာဝံ-ကို၊ အပ္ပဋိဇာနန္တော-သည်၊ ပုရိမ ဝစနံ-ကို၊ ဝိဝရန္တော-သည်၊ ဟုတွာ-၍၊ ဝါ-ကြောင့်၊ အဿဒ္ဓိယံ-ကို၊ ဝိနာသေတိ-၏၊ သဒ္ဓါသမ္ပဒံ-ကို၊ ဥပ္ပာဒေတိ-၏၊) တေန-ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဧဝံ မေ သုတံ ဟူသော ပါဌ်ဖြင့် အဿဒ္ဓိယ ကို ဖျက်ဆီး၍ သဒ္ဓါသမ္ပဒါ ကို ဖြစ်စေသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) ဝိနာသယတိ ၊ပေ၊ ဂေါတမဿာဝကောတိ- ဝိနာသယ

ဗျဉ္ဇနေဝါ စသည်။ ။ဗျဉ္ဇနေတိ ပဒသမုဒါယဘူတေ ဝါကျ၊ (ဝါကျတစ်ရပ်ပြီးမှသာ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို နားလည်အောင် ပြနိုင်သောကြောင့် ဝါကျကို “အတ္ထံ ဗျဉ္ဇယတိတိ ဗျဉ္ဇနံ”အရ ဗျဉ္ဇနဟု ခေါ်ရသည်။) ကင်္ခါဝါတိ ဧတ္ထ ဒဋ္ဌတရံ နိဝိဋ္ဌာ ဝိစိတိစ္ဆာ ကင်္ခါ၊ နာတိ သံသပ္ပနံ (အလွန်မယုံမှားသော) မတိဘောဒမတ္ထံ (အသိ၏ ကွဲပြားခြင်းမျှသည်) ဝိမတိ၊ “ဝိဝိဓာ + မတိ ဝိမတိ”ဟု ပြု။

မှတ်ချက်။ ။“သမ္မုခါ ပဋိဂ္ဂဟိတံ ဣဒံ မယာ-တစ်ဆင့်ကြား မဟုတ်ပါ။ တပည့်တော် ကိုယ်တိုင် ဘုရားမျက်မှောက်တော်၌ နာယူအပ်ပသည်”ဟူသော စကားသည် အတ္ထ-ဓမ္မ-ပဒ-ဗျဉ္ဇနတို့၌ ကင်္ခါ ဝိမတိ မပြုထိုက်ကြောင်းကို ပြသောစကားတည်း၊ “အတ္တနာ ဥပ္ပာဒိတ ဘာဝံ အပ္ပဋိဇာနန္တော ပုရိမဝစနံ ဝိဝရန္တော”ကား အဿဒ္ဓိယ ဝိနာသန သဒ္ဓါသမ္ပဒုပ္ပာဒန၏ အကြောင်းပြစကားတည်း၊ တပည့်တော် ဖြစ်စေအပ်သော တရားမဟုတ်ဘဲ ရှေ့၌ ရှိပြီးသော ဘုရားစကားတော်ကိုသာ ထုတ်ဖော်ရခြင်းဖြစ်သော ကြောင့် မယုံကြည်မှု အဿဒ္ဓိယကို မဖြစ်စေဘဲ သဒ္ဓါ၏ ပြည့်စုံခြင်းကိုသာ ဖြစ်စေထိုက်ပါ သည်- ဟူလို။

တေနေတံ ဝုစ္ဆတိ။ ။တေနေတန္တိအာဒိနာ ယထာဝုတ္တမေဝတ္ထံ (အကျယ်ဆိုအပ် ပြီးသော “အဝိစ” စသော စကား၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကိုပင်) ဥဒ္ဓါနဝသေန (အကျဉ်း ဥဒ္ဓါန်း၏ အဖြစ်ဖြင့်) ဒသေတိ။ ဤဋီကာကျမ်းတက်ပုံကို ကြည့်၍ “တေနေတံ”အစ ချီသော တစ်ဂါထာလုံးကို သင်္ခေပဝါကျဟုလည်းကောင်း၊ အဝိစ -စသော ရှေ့ဝါကျကို ဝိတ္ထရ

တိ၊ ပေ၊ ဂေါတမသာဝကောဟူသော၊ ဧတံ (သင်္ဂဟဝစနံ)-ဤသိမ်းယူကြောင်း အကျဉ်း စကားကို၊ (မယာ-သည်၊) ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏။ [ဧဝံ မေ သုတံ ဣတိ ဣတိ-ဟူ၍၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝဒံ-လျှောက်ထားသော၊ ဂေါတမသာဝကော-ဂေါတမ အနွယ် ဖြစ်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရား၏ သာဝကဖြစ်သော၊ ဝါ-ဂေါတမ အနွယ်ရှိသော သာဝကဖြစ်သော၊ (အာယသ္မာ အာနန္ဒော)၊ သာသနေ- ပရိယတ်သာသနာတော် ၌၊ အဿဒ္ဓံ-ယုံကြည်ခြင်းမရှိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပာဒ်ကို၊ ဝိနာသေတိ-ပျက်စီးစေ၏၊ ဝါ-ဖျက်ဆီး၏၊ (“အဿဒ္ဓံဘာဝံ” ဟု ဆိုလိုလျက် ဘာဝပုဒ် အကျေကြ၊) သဒ္ဓံ- ယုံကြည်ကြောင်းသဒ္ဓါကို၊ ဝဇေတိ-တိုးပွားစေ၏။]

ဝါကျ ဟုလည်းကောင်း ခွဲပါ။ [“ဥဒ္ဓံ - အထက်ဖြစ်သော နောက်ကာလ၌ + ဒါတိရ က္ခတိ - အကျယ် အဓိပ္ပာယ်ကို မပျောက်အောင် စောင့်ရှောက်တတ်၏”ဟူသော ဝိဂြိုဟ် အရ အကျဉ်းချုပ်စကားကို “ဥဒ္ဓါနံ”ဟု ခေါ်ရ၏။ ဒါ ဓာတ်သည် ရက္ခဏအနက် ဟော၊ ဥနောက် ဖြစ်၍ ဒွေဘော်ရောက်လျက် “ဥဒ္ဓါနံ”ဟု ပါဠိမှန် ရှိပါစေ၊ ဥဒါနံအနက် ဟော ဥဒါနပုဒ်နှင့် မတူပါ။ “တေန”ဟု ရှိသောကြောင့် “ယေန”စသော အနိယမဝါကျကို အပိုထည့်ရသည်။]

ဂေါတမသာဝကော။ ။ဂေါတမဂေါတ္တဿ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ သာဝကော၊ ဂေါတမ ဂေါတ္တသမ္ဗန္ဓော (ဂေါတမ အနွယ်ရှိသော-ဟူလို၊) သာဝကော (အာယသ္မာ အာနန္ဒော)၊ ဧဝံ မေ သုတံ ဟု အရှင်မဟာကဿပအား လျှောက်ထားအပ်သော စကားဖြင့် ဤ ဗြဟ္မဇာလသုတ်၏ ဘုရားဟောအဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ တစ်ဆင့်ကြား မဟုတ်ဘဲ ဘုရားရှင်၏ မျက်မှောက်တော်၌ ကိုယ်တိုင် နာယူအပ်ခဲ့သည်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း ထင်ရှားပြ၏။ ထိုသို့ ပြသဖြင့် “ယခု လျှောက်အပ်သော တရားတော်၌ ချွတ်ချော် တိမ်းပါး ခြင်း၊ မကောင်းသဖြင့် ရွတ်ဆိုခြင်းစသော အပြစ်များ မရှိပါ”ဟူသော အနက်အဓိပ္ပာယ် သည် ပြီးစီးတော့၏။ ထိုသို့ ပြီးစီးခြင်းကြောင့် ပရိယတ်သာသနာတော်ဝယ် မယုံကြည်မှုကိုလည်း ပယ်နိုင်၊ ယုံကြည်မှုကိုလည်း တိုးပွားစေနိုင်ပါသည် - ဟူလို။

မှတ်ချက်။ ။“ဧတ္ထ စ ပဉ္စမာဒယော တိဿော အတ္ထယောဇနာ အာကာရာဒိ အတ္ထေသု အဂ္ဂဟိတဝိသေသမေဝ ဧဝံသဒ္ဓံ ဂဟေတွာ ယောဇိတာ”ဟု ငိုကာဆို၏။ ပဉ္စမ ၏ ရှေ့က အနက်များမှာ ဖွင့်ပြပြီး ဖြစ်သောကြောင့် အထူးမဆိုတော့၊ ဤ၌ ပဉ္စမ စသော အတ္ထယောဇနာသုံးမျိုးဟူသည် “အထဝါ ဧဝန္တိ ပုဂ္ဂလကိုစွန့်ဒွေသော” စသည်၊ “ဧဝန္တိစ မေတိစ”စသည်၊ “တထာ ဧဝန္တိစ မေတိစ”စသည် သုံးနည်းတည်း။

ထို့နောက် “တတော ပရာ တိဿော အာကာရတ္ထမေဝ ဧဝံသဒ္ဓံ ဂဟေတွာ ဝိဘာဝိတာ” ဟု ဆို၏။ ဤ၌ “ပရာ တိဿော”ဟူသည် “ဧတ္ထ စ ဧဝန္တိဝစနေန”စသည်၊ “အပရော နယော၊ ဧဝန္တိဝစနေန ယောနိသော မနသိကာရံ ဒီပေတိ”စသည်၊ “အပရော နယော၊ ယသ္မာ ဧဝန္တိ ယဿ စိတ္တသန္တာနဿ” စသည်တည်း။ ဤနည်းများ၌ အာကာရအနက်ကို မူတည်၍ ယောဇနာထားသည်။

“ဧဝံ မေ သုတံ” ပါဠိကို ဖွင့်ပြပြီး၍ ယခုအခါ “ဧကံ သမယံ” ပါဠိကို ဖွင့်ပြလိုသော အဋ္ဌကထာဆရာသည် “ဧကန္တိ” အစရှိသော ပါဠိကို မိန့်။ ဧကန္တိ-ဧကံဟူသော သဒ္ဒါသည်၊ ဂဏနပရိစ္ဆေဒနိဒ္ဒေသော-အရေအတွက်ဖြင့် ပိုင်းခြားခြင်းကို ညွှန်ပြသော သဒ္ဒါတည်း၊ ဝါ-ညွှန်ပြကြောင်း သဒ္ဒါတည်း၊ သမယန္တိ-ဟူသော သဒ္ဒါသည်၊ ပရိစ္ဆိန္ဒနိဒ္ဒေသော-ဧကံဟူသော သင်္ချာဖြင့် ပိုင်းခြားအပ်သော သမယကို ညွှန်ပြသော (ညွှန်ပြကြောင်းဖြစ်သော) သဒ္ဒါတည်း၊ ဧကံ သမယန္တိ-ဧကံ သမယံဟူသော ပုဒ်နှစ်ပါးအပေါင်းသည်၊ အနိယမိတပရိဒီပနံ-မည်သည့် သမယဟု မသတ်မှတ်အပ်သော သမယကို ထင်ရှားပြတတ်သော (ထင်ရှားပြကြောင်းဖြစ်သော) ပုဒ်နှစ်ပါးအပေါင်းတည်း။

ထို့နောက် “ပစ္ဆိမာ ပန တိဿော ယထာက္ကမံ အာကာရတ္ထံ နိဒဿနတ္ထံ အဝဓာရဏတ္ထံ ဧဝံသဒ္ဒံ ဂဟေတွာ ယောဇိတာ” ဟု ဆို၏။ ဤ၌ “ပစ္ဆိမာ တိဿော” ဟူသည် “အပရော နယော၊ ဧဝန္တိ ဣမိနာ နာနပ္ပကာရပဋိဝေဓဒီပကေန” စသည်၊ “ဧဝံ မေ သုတန္တိ ဣမိနာ ပန သကလေန ဝစနေန” စသည်၊ “အပိစ၊ ဧဝံ မေ သုတန္တိ အတ္တနာ” စသည်တည်း။ ဤအနက်များ၌ ဧဝံသဒ္ဒါ၏ အာကာရ နိဒဿန အဝဓာရဏ အစဉ်အတိုင်း ဖြစ်ပုံကို အဓိပ္ပာယ်ကြည့်၍ သိပါ။

ဒဿနတ္ထံ စသည်အမှာ။ ။ဋီကာဟောင်း၌ ဒဿန စသော ကြိယာများကို ခွဲခြား၍ မပြ၊ ဋီကာသစ်၌သာ ခွဲခြား၍ ပြသည်။ ဤဘာသာမီကာ၌လည်း ဋီကာသစ်နောက်သို့ လိုက်၍သာ ခွဲခြားလိုက်ရသည်။ အဋ္ဌကထာအလိုမှာ ဒဿနတ္ထံ စသည်ကို ခွဲခြားလိုဟန် မတူပါ။ ထို့ကြောင့်ပင် အဋ္ဌကထာဆရာသည် ဤနေရာ၌ နိဒဿေတိ ဒီပေတိ ကြိယာများကိုသာ သုံးစွဲ၍ ပကာသေတိ ဝိဘာဝေတိ အနုဘာဝေတိ ကြိယာများကို မသုံးစွဲပါ။ ထို့ကြောင့် ယခုအခါ သုံးစွဲလေ့ရှိသော ဆရာ အချင်းချင်းလည်း ကောက်ပုံ မတူတတ်သော ဒဿန စသော ကြိယာငါးတန်ထုတ်နည်းကို အရေးကြီးသော အဓိပ္ပာယ်တစ်ရပ်ဟု မမှတ်ထိုက် တော့ပါ။

ဧကန္တိ ဂဏနပရိစ္ဆေဒေါ။ ။“ဧကော တီသု သင်္ချာတုလျာ-တုလျာ-သဟာယ မိဿနေ၊ သေဌညသစ္စမုချေသု၊ အပ္ပမ္ပိ ကေဝလေပိ စ” ဟူသော အနက်တို့တွင် “ဧကသဒ္ဒါ သည် သင်္ချာအနက်ဟော” ဟု ပြလို၍ “ဧကန္တိ ဂဏနပရိစ္ဆေဒနိဒ္ဒေသော” ဟု မိန့်သည်။ ဂဏနပရိစ္ဆေဒနိဒ္ဒေသောကို “ဂဏနဿ ပရိစ္ဆေဒနိဒ္ဒေသော-ဂဏန်း၏ အပိုင်းအခြားကို ညွှန်ပြသောသဒ္ဒါတည်း” ဟု ဋီကာသစ် ဖွင့်၏။ “တစ်” ဟု ဆိုသဖြင့် နှစ်၊ သုံး၊ လေး စသည် မဟုတ်ဟု ဂဏန်းကို ပိုင်းခြားသတ်မှတ်သည်- ဟူလို၊ ဤသို့ ဋီကာသစ် ဖွင့်သော်လည်း ပရိစ္ဆေဒ၏ ကံမှာ ဂဏန်းမဟုတ်၊ သမယဖြစ်သောကြောင့် “ဂဏနပရိစ္ဆေဒေါတိ ဂဏနေန ပရိစ္ဆိန္ဒနံ” ဟူသော မူလပဏ္ဏာသ အနက်ကသုတ် ဋီကာဝိဂြိုဟ်အတိုင်းသာ ကောင်းသည်။ ဂဏနေန-တစ်ဟူသော ဂဏန်းဖြင့် + ပရစ္ဆေဒေါ-သမယကို ပိုင်းခြားသော သဒ္ဒါတည်း။ “ဂဏနပရိစ္ဆေဒေါ” ဟု ပြပါ။ မဏိမဇ္ဈ၌ကား “ဂဏနသင်္ခါတော ပရိစ္ဆေဒေါ” ဟု ဖွင့်လေသည်။

တတ္ထ-ထို ဧကံ သမယံ ဟူသော ပုဒ်နှစ်ပါး အပေါင်း၌၊ (သမဘိနိဝိဋ္ဌော-ကောင်းစွာ အကျုံးဝင်သော) သမယသဒ္ဓေါ-သည်၊ ဝါ-ကို၊ [ဒိဿတိ၌စပ်၊] သမဝါယေ-အကြောင်းအပေါင်းဟူသော အနက်၌လည်းကောင်း၊ ဝါ-အကြောင်း ညီညွတ်ခြင်းဟူသောအနက်၌လည်းကောင်း၊ ခဏော-အခွင့်ဟူသော အနက်၌ လည်းကောင်း၊ ကာလေ-အခါဟူသောအနက်၌လည်းကောင်း၊ သမူဟေ-အပေါင်းဟူသောအနက်၌လည်းကောင်း၊ ဟေတုဒိဋ္ဌိသု-အကြောင်းဟူသော အနက်၊ အယူဟူသောအနက်တို့၌လည်းကောင်း၊ ပဋိလာဘေ-ရခြင်းဟူသော အနက်၌လည်းကောင်း၊ ပဟာနေ စ-ပယ်ခြင်းဟူသောအနက်၌လည်းကောင်း၊ ပဋိဝေဓေစ-ထိုးထွင်း၍ သိအပ်သော သဘောဟူသော အနက်၌လည်းကောင်း၊ ဝါ-ထိုးထွင်း၍ သိတတ်သော ဉာဏ်ဟူသောအနက်၌လည်းကောင်း၊ ဒိဿတိ-ထင်ရှား၏၊ ဝါ-တွေ့မြင်အပ်၏။ [“ပဋိဝေဓေ စ-ထိုးထွင်း၍ သိခြင်းဟူသောအနက်၌ လည်းကောင်း”ဟုလည်း ပေးကြ၏။ ထိုအနက်ကို အကျယ်ဖွင့်လတ္တံ့သော စကား ဖြင့် စဉ်းစားပါ။]

တထာ ဟိ-ထိုစကားမှန်၏၊ (တစ်နည်း) တထာ ဟိ-ထိုစကားကို ချဲ့ဦးအံ့၊ အဿ-ဤသမယသဒ္ဓေါ၏၊ ကာလဉ္စ-လာသင့် ရာအခါကိုလည်းကောင်း၊ သမယဉ္စ-အကြောင်းညီညွတ်ခြင်းကို လည်းကောင်း၊ ဥပါဒါယ-ဉာဏ်ဖြင့်ယူ၍၊ ဝါ-စဉ်းစား နှိုင်းချိန်၍၊ သွေပိ-နက်ဖန်၌လည်း၊ အပ္ပေဝနာမ ဥပသင်္ကမေယျာမ-လာနိုင်ကုန် တန်ရာ၏၊ ဝါ-လာဖို့ရာ မသေချာကုန်၊ ဣတိ ဧဝမာဒိသု-ဤသို့အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ သမဝါယော-အကြောင်းညီညွတ်ခြင်းဟူသော၊ အတ္ထော-အနက် သည်၊ (ဒိဿတိ-ထင်ရှား၏၊) ဘိက္ခဝေ-တို့၊ (ယောဩကာသော-အကြင်အခွင့်ကို၊) ဗြဟ္မစရိယဝါသာယ-မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယကို ကျင့်သုံးခြင်းငှာ၊ ခဏော စ-ခဏဟူ၍ လည်းကောင်း၊ သမယောစ-သမယဟူ၍လည်းကောင်း၊ (ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏၊ သော ဩကာသော-သည်၊) ဧကောဝခေါ-တစ်ခုတည်းသော တထာဂတုပ္ပါဒ စသော နဝမခဏသာတည်း၊ ဣတိ အာဒိသု-တို့၌၊ ခဏော-အခွင့်ဟူသော၊ (အတ္ထော ဒိဿတိ)၊ [ပါရာဇိကဏ်၌ “ဣတိ ဧဝမာဒိသု”ဟု ရှိသည်။] ဥဏှသမယော-

တတ္ထ သမယသဒ္ဓေါ။ ။သမယသဒ္ဓေါ၏ ဟောနိုင်သမျှ အနက်တို့ကို အတ္ထုဒ္ဓါရ အဖြစ်ဖြင့် ထုတ်ပြပြီး၍ ဤနေရာ၌ အလိုရှိအပ်သောအနက်ကို အတ္ထုဒ္ဓေသ အဖြစ်ဖြင့် ပြလိုသောကြောင့် “တတ္ထ သမယသဒ္ဓေါ” စသည်ကို မိန့်သည်။ ဋီကာသစ်၌ “တတ္ထာတိ တသ္မိ ဧကံ သမယန္တိ ပဒဒ္ဓယေ၊ သမဘိနိဝိဋ္ဌော သမယသဒ္ဓေါတိ သမ္ပန္နော”ဟု ဖွင့်၏။ ထိုသို့ သမဘိနိဝိဋ္ဌောကို ထည့်၍ဖွင့်ပြခြင်းမှာ - “တတ္ထ-ထိုဧကံ သမယံ ဟူသော ပုဒ်နှစ်ပါး အပေါင်း၌၊ ဒိဿတိ-ထင်ရှား၏”ဟု အစပ်မှားမည် စိုးသောကြောင့်တည်း၊ သမဘိနိဝိဋ္ဌော မထည့်ဘဲ “တတ္ထ-ထိုဧကံ သမယံဟူသော ပုဒ်နှစ်ပါးအပေါင်း၌၊ သမယသဒ္ဓေါ-သမယသဒ္ဓါ သည်”ဟု “ရုက္ခေ သာခါ”ကဲ့သို့ အပေါင်းအာဓာရ အစိတ်အာဓိပ္ပာယ်လည်း စပ်နိုင်ပါသည်။

အပူ၏အခါလည်းကောင်း၊ ဝါ-ပူချိန်လည်းကောင်း၊ ပရိဋ္ဌာဟသမယော-
အအိုက် ၏ အခါလည်းကောင်း၊ ဝါ-အိုက်ချိန်လည်းကောင်း၊ ဣတိအာဒိသု-
တို့၌၊ ကာလော-အခါဟူသော၊ (အတ္ထော ဒိဿတိ) ပဝနသ္မိ-ကပိလဝတ်ပြည်
၏အနီး တောအုပ်ကြီး၌၊ မဟာသမယော-များစွာသောအပေါင်းသည်၊ ဝါ-
ကြီးကျယ်သော အစည်းအဝေးသည်၊ (ဟောတိ-ဖြစ်ပါ၏။) ဣတိအာဒိသု-
တို့၌၊ သမူဟော-အပေါင်းဟူသော၊ (အတ္ထော ဒိဿတိ)။

ဘဒ္ဒါလိ- ဘဒ္ဒါလိ၊ တေ- သည်၊ သမယောပိ- သိက္ခာပုဒ်ဖြည့်ကျင့်ခြင်း၏
အကြောင်းသည်လည်း၊ ဝါ-ကိုလည်း၊ အပ္ပဋ္ဌိဝိဒ္ဓေါ-ထိုးထွင်း၍ မသိအပ်သည်၊
အဟောသိ-ပြီ၊ ဘဂဝါ-မြတ်စွာဘုရားသည်၊ သာဝတ္ထိယံ-၌၊ ဝိဟရတိ-၏၊
ဘဂဝါပိ-သည်လည်း၊ မ-ငါ့ကို၊ ဇာနိဿတိ-သိတော်မူလိမ့်မည်၊ (ကိ-
အဘယ်သို့ သိတော်မူလိမ့်မည်နည်း၊) ဘဒ္ဒါလိနာမ-ဘဒ္ဒါလိမည်သော၊ ဘိက္ခု-
ရဟန်းသည်၊ သတ္ထု-ငါဘုရား၏၊ သာသနေ-သာသနာတော်၌၊ သိက္ခာယ-
သိက္ခာ၌၊ အပရိပူရ ကာရိ-ဖြည့်ကျင့်မှုကို ပြုလေ့မရှိ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဇာနိဿတိ-
သိတော်မူလိမ့်မည်၊ ဘဒ္ဒါလိ-ဘဒ္ဒါလိ၊ တေ-သည်၊ အယမ္ဗိ သမယော-
ဤသိက္ခာပုဒ်ဖြည့်ကျင့်ခြင်း၏ အကြောင်းသည်လည်း၊ ဝါ-ကိုလည်း၊
အပ္ပဋ္ဌိဝိဒ္ဓေါ အဟောသိ၊ ဣတိအာဒိသု၊ ဟေတု-အကြောင်းဟူသော၊
(အတ္ထော ဒိဿတိ)။

တေန ခေါ ပန သမယေန-၌၊ ဥဂ္ဂါဟမာနော-ဥဂ္ဂါဟမာနမည်သော၊ သမဏ
မုဏ္ဍိကာပုတ္တော-ရဟန်းဦးပြည်းမ၏သားဖြစ်သော၊ ပရိဗ္ဗာဇကော-သည်၊
သမယ ပွဝါဒကေ-အယူကို အပြားအားဖြင့် ပြောဆိုကြရာဖြစ်သော၊
တိန္နုကာစီရေ-တည်ပင်အစဉ်အတန်းရှိသော၊ (တည်ပင်အစဉ်တို့ဖြင့်
ကာရံအပ်သော၊) ဧက သာလကေ-ဧကသာလကမည်သော၊ မလ္လိကာယ-
မလ္လိကာမိဖုရား၏၊ အာရာမေ- အာရာမ၌၊ ပဋိဝသတိ-နေ၏၊ ဣတိအာဒိသု-
တို့၌၊ ဒိဋ္ဌိ-အယူဟူသော၊ (အတ္ထော ဒိဿတိ)၊ ဒိဋ္ဌေ ဓမ္မေ-မျက်မှောက်ထင်ထင်
တွေ့မြင်အပ်သော သဘော၌၊ ဝါ-ပစ္စက္ခအတ္တဘော၌၊ ယော အတ္ထော စ-
အကြင်စီးပွားသည်လည်းကောင်း၊ သမ္မရာယိကေ-တမလွန်ဘဝ၌ယှဉ်သော၊
ယော အတ္ထော စ-သည်လည်း ကောင်း၊ (အတ္ထိ-၏။) ဥဘော-နှစ်မျိုးကုန်သော၊
တေ အတ္ထေ-ထိုစီးပွားတို့ကို၊ ယော ဓီရော-အကြင်ပညာရှိသည်၊ အဓိဂ္ဂဏှာတိ-
ယူနိုင်၏၊ (ပါဠိတော်အတိုင်း ထည့်)၊ အတ္တာဘိသမယာ-အစီးအပွားနှစ်မျိုးကို
ရခြင်းကြောင့်၊ သော ဓီရော-ထိုပညာရှိကို၊ ပဏ္ဍိတောတိ-ပဏ္ဍိတ်ဟူ၍၊
ပဝုစ္စတိ-၏၊ ဣတိ အာဒိသု-တို့၌၊ ပဋိလာဘော-ရခြင်းဟူသော၊ (အတ္ထော
ဒိဿတိ)၊ သမ္မာ-ကောင်းစွာ၊ ဝါ-အကြွင်းမဲ့၊ မာနာဘိသမယာ-မာနကို
အရဟတ္တမဂ်ဖြင့်ပယ်ခြင်းကြောင့်၊ ဒုက္ခဿ- တေဘူမကဝဋ်ဒုက္ခ၏၊ အန္တိ-
အဆုံးကို၊ အကာသိ-ပြုပြီ၊ ဣတိအာဒိသု-တို့၌၊ ပဟာနံ-ပယ်ခြင်းဟူသော၊
(အတ္ထော ဒိဿတိ)။

ဒုက္ခဿ-ဒုက္ခသစ္စာ၏။ ပိဋနတ္ထော-မိမိကိန်းရာ သတ္တဝါကို ညှဉ်းဆဲနှိပ်စက်ခြင်း အနက်သဘောသည်လည်းကောင်း၊ သင်္ခတဌော-ကောင်းစွာရောက်၍ အကြောင်းတရားတို့သည် ပြုစီမံအပ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်သဘောသည်လည်းကောင်း၊ သန္တာပဌော-မိမိသဘောအားဖြင့် ပြင်းစွာပူလောင်ခြင်း အနက်သဘောသည်လည်းကောင်း၊ [ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ၌ “မိမိကိန်းရာ သတ္တဝါကို” ဟု အပေးလဲ့၏။] ဝိပရိကာမဌော - ဇရာ မရဏ နှစ်ပါးသည် ဖောက်ပြန်စေအပ်သည်၏အဖြစ်ဟူသော အနက်သဘောသည်လည်းကောင်း၊ အဘိသမယဌော-ထိုးထွင်း၍သိအပ်သော အနက်သဘောတည်း၊ ဝါ-ထိုးထွင်း၍ သိတတ်သော ဉာဏ်၏ အာရုံဖြစ်သော အနက်သဘောတည်း၊ ဣတိ အာဒိသု-တို့၌၊ ပတိဝေဓော-ထိုးထွင်း၍ သိအပ်သော သဘောဟူသော၊ ဝါ-ထိုးထွင်း၍ သိတတ်သော ဉာဏ်ဟူသော၊ (အတ္ထော ဒိဿတိ)။ [ဤဝါကျများ၏ အဓိပ္ပာယ် ကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ၌ ပြခဲ့ပြီ။]

အမှာ။ ။ (“တထာ ဟိ”၌ ဟိကို ဉာပကဟေတုဇောတက ကြံ၍လည်းကောင်း၊ တထာကို တသ္မာအနက်ကြံ၍လည်းကောင်း တစ်နည်းအနက်ပေးကြဟန်ကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ၌ ပြခဲ့ပြီ။

ပန-အတ္ထုဒ္ဓါရသာမညမှတစ်ပါး အတ္ထုဒ္ဓေသဝိသေသကို ဆိုဦးအံ့၊ ဣဓ-ဤဧကံ သမယံဟူသောပါ၌၍၊ အဿ-ဤသမယသဒ္ဓါ၏။ ကာလော-အခါဟူသော၊ အတ္ထော-သည်၊ (ဟောတိ)၊ တေန-ထိုကာလအနက် ရှိသော သမယသဒ္ဓါဖြင့်၊ [ဒီပေတိ၌ စပ်ဖို့ရာ “တေနာတိ ကာလတ္ထေန သမယသဒ္ဓေန” ဟု ဋီကာဖွင့် သည်။] သံဝစ္ဆရဉာဏသမုမာသ ရတ္တိဒိဝ ပုဗ္ဗဏှမဇ္ဈန္ဒာသာယန ပဌမမဇ္ဈိမပစ္ဆိမ ယာမမုဟုတ္တာဒိသု-နှစ်၊ ဥတု၊ လ၊ တစ်လထက်ဝက်ဟူသော ပက္ခ၊ ညဉ့်၊ နေ့၊ နံနက်၊ နေ့လယ်၊ ညနေ၊ ပထမယံ၊ မဇ္ဈိမယံ၊ ပစ္ဆိမယံ၊ မုဟုတ်အစရှိ ကုန်သော၊ [အာဒိဖြင့် အဘိဓာန်၌လာသော ခဏ၊ လယ၊ ခဏလယတို့ကို ယူ။] ကာလ ပုဘေဒဘူတေသု-ကာလအထူးအပြား ဖြစ်၍ဖြစ်ကုန်သော၊ သမယေသု-အခါ တို့တွင်၊ ဧကံ သမယံ-တစ်ပါးသော အခါ၌၊ (“အဒ္ဓါနမဂ္ဂပုဋိပန္နော ဟောတိ”၌ စပ်) ဣတိ-ဤအနက်ကို၊ ဒီပေတိ-ပြ၏။

ဣဓ၊ပေ၊အတ္ထော။ ။သမဝါယ အစရှိသော အနက်တို့၏ မဖြစ်သင့်သည့်အတွက် ကာလအနက်ကိုသာ ညွှန်ပြထိုက်သောကြောင့် “ဣဓ ပနဿ ကာလော အတ္ထော”ဟု မိန့်သည်၊ ဤသို့ မလိုရာအနက်တွေကို ပယ်ချ၍ လိုရာအနက်ကိုသာ ညွှန်ပြသောကြောင့် “ပန-နိဝတ္ထေတဗ္ဗ၊ ပယ်လုန်ချ၍၊ ဂဟေတဗ္ဗအထူး၊ ပြဆိုဦးအံ့”ဟု ဆရာတို့ အနက်ပေးကြသည်၊ ဝါကျသဘောအားဖြင့်ကား သမယအတွက် ရသင့်သောအနက်တို့ကိုပြရာ သင်္ခေပဝိတ္ထာရဖြစ်သော ရှေ့ဝါကျတို့ကို “အတ္ထုဒ္ဓါရဝါကျ-သာမညဝါကျ”ဟုလည်းကောင်း၊ ဤဝါကျ ကို လိုရင်းအနက်ကို ထုတ်ပြရာဖြစ်၍ ဝိသေသအနက်ဖြစ်သောကြောင့် “အတ္ထုဒ္ဓေသဝါကျ ဝိသေသဝါကျ”ဟုလည်းကောင်း ခွဲရသည်၊ နေရာတိုင်း ဤနည်းချည်းတည်း။

တတ္ထ-ထိုဧကံ သမယံဟူသောပါဠိ၌၊ (စောဒနာ သောဓနာနယော-ကို၊ ဧဝံ-ဤဆိုအပ်လတံသောနည်းဖြင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏။) သံဝစ္ဆရာဒိသု-နှစ်အစရှိ ကုန် သော၊ ဧတေသု သမယေသု-ဤအခါတို့တွင်၊ ယံ ယံ သုတ္တံ-အကြင် အကြင် သုတ်ကို၊ ယသ္မိံ ယသ္မိံ သံဝစ္ဆရေ-အကြင် အကြင်နှစ်၌၊ ယသ္မိံ ယသ္မိံ ဥတုမှိ-အကြင် အကြင် ဥတု၌၊ ယသ္မိံ ယသ္မိံ မာသေ-အကြင် အကြင်လ၌၊ ယသ္မိံ ယသ္မိံ ပက္ခေ-အကြင် အကြင်ပက္ခ၌၊ ယသ္မိံ ယသ္မိံ ရတ္တိဘာဂေါ-အကြင် အကြင်ညဉ့် အဖို့၌သော်လည်းကောင်း၊ ယသ္မိံ ယသ္မိံ ဒိဝသဘာဂေါ-အကြင် အကြင် နေ အဖို့၌သော်လည်းကောင်း၊ ဝုတ္တံ-ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ [ရတ္တိဘာဂ နှင့် ဒိဝသဘာဂ နှစ်မျိုးတွင် တစ်မျိုးမျိုးသာ ရနိုင်သောကြောင့် ဝိကပ္ပနတ္ထဝါသဒ္ဓါ ထည့်သည်။] တံ သဗ္ဗံ-ထိုအလုံးစုံသောနှစ် ဥတုအစရှိသောအခါကို၊ ထေရဿ-အရှင်အာနန္ဒာ ထေရ်သည်၊ ဝါ-၏။ ပညာယ-ဖြင့်၊ ကိဉ္ဇာပိ သုဝိဒိတံ-အကယ်၍ ကား ကောင်းစွာ သိအပ်ပါပေပြီ၊ ကိဉ္ဇာပိ သုဝဏ္ဏာပိတံ-အကယ်၍ ကား ကောင်းစွာ ပိုင်းခြား မှတ်သားအပ်ပါပေပြီ၊ ပန-သို့သော်လည်း၊ (ထိုသို့ပင် ထိုအလုံးစုံ၏ ပညာဖြင့် ကောင်းစွာသိအပ်၊ ကောင်းစွာပိုင်းခြား မှတ်သား အပ်ပြီးပါသော်လည်း။) ယသ္မာ-ကြောင့်၊ ဧဝံ မေ သုတံ၊ ပေ၊ အသုကဒိဝသ ဘာဂေါတိ-ဧဝံ မေ သုတံ၊ ပေ၊ အသုကဒိဝသဘာဂေါဟူ၍၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝုတ္တေ-လျှောက်အပ်သော်၊ သုဓေန-လွယ်ကူသဖြင့်၊ ဓာရေတုဝါ-ဆောင်ရွက် မှတ်သားခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ ဥဒ္ဓိသိတုံ ဝါ-(ဆရာအဖြစ်ဖြင့်) ကိုယ်တိုင်ရွတ် ပြခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ ဥဒ္ဓိသာပေတုံဝါ-(တပည့်အဖြစ်ဖြင့်) ဆရာကို ရွတ်ပြစေခြင်းငှာ

တတ္ထ ကိဉ္ဇာပိ။ ။ဤပြခဲ့သော သံဝစ္ဆရ အစရှိသော သမယတို့တွင် မည်သည့်နှစ်၊ မည်သည့်ဥတု၊ မည်သည့်လ၊ မည်သည့် အမုမာသဟူသော ပက္ခ၊ မည်သည့် ရတ္တိဘာဂ၊ မည်သည့် ဒိဝသဘာဂ၌ မည်သည့်သုတ်ကို ဟောအပ်ကြောင်းကို အရှင်အာနန္ဒာမှာ ကောင်းစွာသိအပ်ပြီး ပိုင်းခြားအပ်ပြီး မဟုတ်ပါလော၊ အဘယ့်ကြောင့် “ဧကံ သမယံ” ဟူသော တစ်ပုဒ်တည်းဖြင့် ထိုအနက်တို့ကို ပေါင်း၍ မိန့်တော်မူပါသနည်းဟု စောဒနာဖွယ် ရှိသောကြောင့် တတ္ထ ကိဉ္ဇာပိ အစရှိသောပါဠိကို မိန့်၊ ကိဉ္ဇာပိ၏ စပ်ရာ ကြိယာသည် သုဝိဒိတံ သုဝဏ္ဏာပိတံတည်း၊ ထိုကြိယာတိုင်အောင်သော စကားကို စောဒက၏အာဘော် အဖြစ်ဖြင့် ပြပြီးလျှင် “တသ္မာ ဧကေနေဝ ပဒေန”စသော အဖြေဝါကျကို အမေးလုပ်၍ စောဒနာထုတ်ရိုးအတိုင်း ထုတ်လိုက်ပါသည်။ [ဋီကာတို့၌ကား ဤအဓိပ္ပာယ်ကို ချုံး၍ “ကသ္မာ ပနေတ္ထ အနိယမိတဝသေန ကာလော နိဒ္ဓိဋ္ဌော၊ န ဥတုသံဝစ္ဆရာဒိနာ နိယမိတ ဝသေနာတိ အာဟ-တတ္ထ ကိဉ္ဇာပိတိအာဒိနာ”ဟု မိန့်လေသည်၊ အဓိပ္ပာယ်မှာ သဘော တူပင်တည်း။]

န သက္ကာပေဥဒ္ဓိသာပေတုံ။ ။“ကိဉ္ဇာပိ၊ပေ၊သုဝဏ္ဏာပိတံ”ဝါကျကို စောဒက၏ အာဘော်ကို ချီးမြှောက်သော “အနုဂ္ဂဟဝါကျ”ဟုလည်းကောင်း၊ ယသ္မာ၊ပေ၊ဝတ္ထဗ္ဗ ဟောတိ” ဝါကျကို စောဒက၏ အကြောင်းပြဖြစ်သော အာဘောဂ၏ နှစ်သက်ဖွယ်မဟုတ်ကြောင်းကို

လည်းကောင်း၊ န သက္ကာ -မတတ်ကောင်း၊ စ-မတတ်ကောင်းရုံသာ မကသေး၊ ဗဟု-များစွာသောစကား သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝတ္ထုဗွဲ-ဆိုထိုက်သည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ တသွာ-ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဧဝံ မေ သုတံ အသုကသံဝစ္ဆရေ စသည်ဖြင့် လျှောက်အပ်သော် လွယ်ကူစွာ ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ ရွတ်ပြခြင်း၊ ရွတ်ပြစေခြင်းငှာ မတတ်ကောင်းသည်၏အဖြစ်၊ များစွာသောစကားကိုလည်း ဆိုထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) ဧကေနောပဒေန-ဧကံ သမယံဟူသောတစ်ပုဒ်တည်းဖြင့်ပင်၊ တမတ္ထံ-ထိုဆိုအပ်ပြီးသော မည်သည့် နှစ်၊ မည်သည့် ဥတု စသော အနက်ကို၊ သမောဓာနေတွာ-ပေါင်း၍၊ ဧကံ သမယန္တိ-ဧကံ သမယံဟူ၍၊ (အာယသွာ အာနန္တတ္ထေရော)၊ အာဟ-လျှောက်ပြီ။ [ဆရာတို့ကား “တတ္ထ (တသို့ အဇ္ဈတ္တိတနိဒါနေ)၌”ဟု စွဲ၍ “အာဟ”၌ စပ်ဟု လည်းကောင်း၊ (တစ်နည်း) “တတ္ထ (တေသု ပဒေသု)-ထိုသမယဟောပုဒ်တို့တွင်”ဟု ပေး၍ “ဧကေနောပဒေန”၌ စပ်ဟုလည်းကောင်း မိန့်တော်မူကြသည်။]

ဝါ-တစ်နည်းကား၊ ဂဗ္ဘာဝက္ကန္တိသမယော-မယ်တော့ဝမ်းတိုက်သို့ သက်ဝင် တော်မူရာအခါလည်းကောင်း၊ (ပဋိသန္ဓေနေတော်မူရာအခါကို ဆိုသည်။) [အဝ ပုဗ္ဗ ကမုဓာတ် တိပစ္စည်းဖြင့် “အဝက္ကန္တိ”ဟုလည်းကောင်း၊ အဝကို ဩပြု၍ ဩက္ကန္တိ”ဟုလည်းကောင်း ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ဂဗ္ဘာဝက္ကန္တိ-ဂဗ္ဘောဝက္ကန္တိ”နှစ်မျိုး သာ သင့်၏၊ “ဂဗ္ဘာဝေါက္ကန္တိ”ကား မသင့်။] ဇာတိသမယော-ဖွားမြင်တော်မူရာ အခါ လည်းကောင်း၊ သံဝေဂသမယော - သံဝေဂဖြစ်တော်မူရာအခါ လည်း ကောင်း၊

ပြသောကြောင့် “အရုဗ္ဗတ္ထဝါကျ”ဟုလည်းကောင်း ခွဲပါ။ “သော်လည်း”ဟု အနက်ပေး ရသော ပနသည် လက္ခဏာရစ်အနက်ဟော အရုဗ္ဗတ္ထဇောတကတည်း၊ နောက်ဝါကျကို ထောက်လျှင် “ပရိဟာရာဘောဂဝါကျ”ဟုလည်းကောင်း၊ “တသွာ၊ပ၊အာဟ”ဝါကျကို “ပရိဟာရာဘောဂ ဖလဝါကျ”ဟုလည်းကောင်း၊ တသွာစသော ဖလဝါကျကို ထောက်၍ ရှေ့ ယသွာစသော ဝါကျကို “ကာရဏဝါကျ”ဟုလည်းကောင်း ခွဲပါ။ [ဝစသာ ဓာရေတုံဝါ (နှုတ်တက်ဆောင် ထားခြင်းငှာ) သယံ ဥဒ္ဓိသိတုံ ဝါ (ဆရာကိုယ်တိုင် ရွတ်ပြခြင်းငှာ) ပရေန ဥဒ္ဓိသာပေတုံ ဝါ (တပည့်က ဆရာကို ရွတ်ပြစေခြင်း - ရွတ်ပြတော်မူပါဟု လျှောက်ခြင်းငှာ) န သက္ကာ- နိကာ။]

ဆိုလိုရင်းကား - အရှင်အာနန္ဒာထေရ်မှာ ဗြဟ္မဇာလသုတ်စသော မည်သည့်သုတ် မဆို မည်သည့် နှစ်၊ မည်သည့် ဥတု၊ မည်သည့် လ၊ မည်သည့် ပက္ခ၊ မည်သည့် ညဉ့်အဖို့ (သို့မဟုတ်) မည်သည့်နေ့အဖို့၌ ဟောတော်မူအပ်ကြောင်းကို ပညာဖြင့် ကောင်းစွာ သိအပ် ပြီး၊ ပိုင်းခြားအပ်ပြီးဖြစ်ပါသော်လည်း စကားလုံးတွေများပြားနေသည့်အတွက် ဆောင်ရွက် ခြင်းငှာလည်း မလွယ်၊ စာအုပ်မရှိသေးသောခေတ်က စာချသောအခါ ရွတ်ပြခြင်းငှာလည်း မလွယ်၊ ရွတ်ပြဖို့ တိုက်တွန်းခြင်းငှာလည်း မလွယ်၊ စကားလုံးတွေ များပြားသလောက် အများ အပြားလည်း ဆိုရပေလိမ့်မည်၊ ထို့ကြောင့် “ဧကံ သမယံ”ဟူသော တစ်ပုဒ်တည်းဖြင့်ပင် ထိုအနက်အားလုံးကို ပေါင်းရုံး၍ အရှင်အာနန္ဒာထေရ် ဖြေဆိုလျှောက်ထားသည်-ဟူလို။

(သူအို သူနာ သူသေ ရဟန်းဟူသော နိမိတ်ကြီးလေးပါးကို မြင်၍ သံဝေဂဖြစ်ရာ အခါကို ဆိုသည်။) အဘိနိက္ခမနသမယော-တောသို့ ရှေးရှုထွက်တော်မူရာ အခါ လည်းကောင်း၊ ဒုက္ကရကာရိကသမယော-၆ နှစ်ပတ်လုံး ဒုက္ကရအကျင့်ကို ပြုကျင့် တော်မူရာအခါလည်းကောင်း၊ မာရဝိဇယသမယော - မာရ်နတ်၏ ရန်ကို အောင်မြင်တော်မူရာအခါလည်းကောင်း၊ (ဗောဓိပင်အောက်ဝယ် နေမဝင်မီ အောင်မြင်တော်မူရာအခါကို ဆိုသည်။) အဘိသမ္မောဓိသမယော- သစ္စာ ၄ ပါးကို ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူရာအခါလည်းကောင်း၊ (ဘုရားဖြစ်ရာ အခါကို ဆိုသည်။) ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရသမယော-မျက်မှောက်ဘဝ၌ ချမ်းသာစွာ နေကြောင်းဖြစ်သော ဈာန်သမာပတ်ကို ဝင်စားတော်မူရာအခါလည်းကောင်း၊ ဒေသနာသမယော - တရားဟောတော် မူ ရာ အခါလည်းကောင်း၊ ပရိနိဗ္ဗာနသမယော-ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော် မူ ရာအခါလည်းကောင်း၊ ဣတိ ဧဝမာဒယော-ဤသို့ အစရှိကုန်သော၊ [အာဒိဖြင့် ယမကပါဠိဟာရိယသမယ စသည်ကို ယူ၊] ဘဂဝတော-မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဒေဝ မနုဿေသု-နတ် လူတို့၌၊ အတိဝိယ-အလွန်သာလျှင်၊ (ဝိယသဒ္ဓါ ဧဝအနက် ဟော၊) ပကာသိတာ-ထင်ရှားကုန်သော၊ [တစ်သောင်းသော လောကဓာတ်၏ တုန်လှုပ်ခြင်း အရောင်အဝါများထွက်ပေါ်ခြင်းစသည်ကြောင့် ထင်ရှားကုန်သော၊] ဋီကာဟောင်း၌ “သုပ္ပကာသာ”ဟုလည်း မူကွဲရှိ၏၊ အနက်တုပ်ပင်။] အနေက ကာလပ္ပဘေဒါ ဧဝ-တစ်ပါးမက များသောကာလ အထူးအပြားပင် ဖြစ်ကုန် သော၊ [ရှေ့၌ “ကာလပ္ပဘေဒဘူတေသု”ဟု ပါခဲ့ပြီးဖြစ်သောကြောင့် “ကာလပ္ပ ဘေဒါ ဧဝ”ဟု သန္နိဋ္ဌာနာဝဓာရဏ ထည့်၍ ဆိုသည်။] ယေ ဣမေ သမယာ- အကြင် အခါတို့သည်၊ (သန္တိ)၊ တေသု သမယေသု-ထိုအခါတို့တွင်၊ ဒေသနာ သမယသင်္ခါတံ-တရားဟောတော်မူ ရာအခါဟု ဆိုအပ်သော၊ ဧကံ- တစ်ပါးသော၊ သမယံ-အခါ၌၊ (“အဒ္ဓါနမဂ္ဂပဋိပန္နော ဟောတိ”၌စပ်)၊ ဣတိ- ဤအနက်ကို၊ ဒီပေတိ-ပြ၏။ [ကာလော အထွော၏ နောက်၌ရှိသော တေနပုဒ်ကို ဤ ဒီပေတိ ၌လည်း စပ်။]

ယေ ဝါ ဣမေ၊ ပေ၊ သမယာ။ ။ “ဥတုသံဝစ္ဆရာ စသည်တို့၏အပြားအားဖြင့် သတ်မှတ် မှုကို မပြုဘဲ သာမညဖြစ်သော သမယသဒ္ဓါကို ဆိုရခြင်း၌ ဤဆိုအပ်လတ္တံ့သော အကျိုး အာနိသင်ဂုဏ်ကိုလည်း ရအပ်သည်သာ”ဟု ပြလိုသောကြောင့် “ယေ ဝါ ဣမေ”အစရှိ သော စကားကို မိန့်သည်။ မှန်၏- မည်သည့် နှစ်၊ မည်သည့် ဥတုဟု မသတ်မှတ်ဘဲ “ဧကံ သမယံ”ဟု သာမညကို ဆိုလိုက်ခြင်းကြောင့် တရားဟောတော်မူရာ အခါဟူသော အနက်လည်း ရနိုင်၏၊ ကရုဏာကိစ္စကို ပြုတော်မူရာအခါဟူသော အနက်လည်း ရနိုင်၏၊ ပရဟိတကို ကျင့်တော်မူရာအခါဟူသော အနက်လည်း ရနိုင်၏၊ ဓမ္မိကထာအခါဟူသော အနက်လည်း ရနိုင်၏၊ ထိုသို့ အနက်အမျိုးမျိုးကို ရနိုင်ခြင်းသည် “ဧကံ သမယံ”ဟု သာမညဆိုရခြင်း၏ အကျိုးအာနိသင်ဂုဏ်ပင်တည်း။ [ဥတုသံဝစ္ဆရာဒီပဝေသန နိယမံ အကတွာ သမယသဒ္ဓဿ ဝစနေ အယမ္ပိ ဂုဏော လဒ္ဓေါယေဝါတိ ဒေသေန္တော ယေဝါ ဣမေတိအာဒိမာဟ-ဋီကာ။]

၈- သည်သာမကသေး၊ ဉာဏကရုဏာကိစ္စသမယေသု- ဉာဏ်၏ ကိစ္စကို ပြုတော်မူရာအခါ၊ ကရုဏာ၏ကိစ္စကို ပြုတော်မူရာအခါတို့တွင်၊ ယော အယံ ကရုဏာကိစ္စသမယော-အကြင်ကရုဏာ၏ကိစ္စကို ပြုတော်မူရာအခါသည်၊ (အတ္ထိ)၊ [တရားဟောတော်မူခြင်းဟူသည် ကရုဏာတော်၏ကိစ္စကို ပြုတော်မူခြင်းတည်း၊] အတ္တဟိတပရဟိတပဋိပတ္တိသမယေသု-ကိုယ်တော်၏စီးပွားကို ကျင့်တော်မူရာအခါ၊ သူတစ်ပါးတို့၏ စီးပွားကို ကျင့်တော်မူရာအခါတို့တွင်၊ ယော အယံ ပရဟိတပဋိပတ္တိသမယော - အကြင် သူတစ်ပါးတို့၏ စီးပွားကို ပြုကျင့်တော်မူရာအခါသည်၊ (အတ္ထိ)၊ သန္နိပတိတာနံ-အတူတကွ ကျရောက်လာကြသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဝါ-စည်းဝေးရောက်လာကြသောပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ ကရုဏီယ ဒွယသမယေသု-ပြုဖွယ်နှစ်ပါးအပေါင်း၏ အခါတို့တွင်၊ [“သန္နိပတိတာနံ ဝေါ ဘိက္ခဝေ ဒွယံ ကရုဏီယံ ဓမ္မိကထာ ဝါ အရိယော ဝါ တုဏှိဘာဝေါ”ဟူသော ပြုဖွယ် နှစ်မျိုးကို ရည်ရွယ်၍ “ကရုဏီယဒွယ”ဟု ဆိုသည်၊] ယော အယံ ဓမ္မိကထာသမယော-အကြင် တရားစကားကို ပြုတော်မူရာအခါသည်၊ (အတ္ထိ)၊ ဒေသနာပတိပတ္တိသမယေသု-တရားဟောတော်မူရာအခါ၊ ကျင့်တော်မူရာအခါ တို့တွင်၊ ယော အယံ ဒေသနာသမယော-အကြင် တရားဟောတော်မူရာအခါ သည်၊ (အတ္ထိ)၊ တေသုပိ သမယေသု-ထိုအခါတို့တွင်လည်း၊ အညတရံ-အမှတ် မထား တစ်ပါးပါးသော၊ သမယံ-အခါကို၊ သန္ဓာယ-ရည်ရွယ်၍၊ ဧကံ သမယန္တိ-ဧကံ သမယံဟူ၍၊ (အာယသ္မာ အာနန္ဒော) အာဟ-လျှောက်ပြီ။

ပန-ပရိဟာရပက္ခမှတစ်ပါး စောဒကပက္ခကို ဆိုဦးအံ့၊ အဘိဓမ္မေ-အဘိဓမ္မပိဋကဋ္ဌ၊ ယသ္မိ သမယေ ကာမာဝစရန္တိစ-ယသ္မိ သမယေ ကာမာဝစရံဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ဣတော-ဤဧကံ သမယံဟူသောပုဒ်မှ၊ အညေသု-အခြားကုန်သော၊ သုတ္တပဒေသု-သုတ်ပုဒ်တို့၌၊ [သုတ္တန်၌ လာသောပုဒ်ကို “သုတ္တပဒ”ဟု ခေါ်၏၊ ဧကံ သမယံဟူသော သုတ်ပုဒ်မှ တခြားဖြစ်သောကြောင့် “အညေသု”ဟုဆိုသည်။] ယသ္မိ သမယေ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ဝိဝိဇ္ဇေဝ ကာမေဟိတိစ-ယသ္မိ၊ ပေ၊ ကာမေဟိတိဟူ၍ လည်းကောင်း၊ [“အညေသုစ၊ ကာမေဟိတိစ”ဟု စနစ်လုံးရှိသည် ကား မကောင်း၊ နောက်စတစ်လုံး ပိုဟန်တူ သည်၊] ဘုမ္မဝစနနိဒ္ဒေသော- ထသတ္ထမိ ဝိဘတ်ဖြင့် ညွှန်ပြခြင်းကို၊ ကတော ယထာ စ - ပြုအပ်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊

ယော ဓာယံ။ ။ဆိုအပ်ပြီးသော သမယတို့တွင် တချို့ကို နာမည် တစ်မျိုးဖြင့် သိမ်းယူ၍ ပြခြင်းငှာ ယော ဓာယံ စသည်ကို မိန့်သည်၊ မှန်၏၊-ဉာဏကိစ္စ သမယအတ္တဟိတ ပတိပတ္တိသမယဟူသည် ဆိုခဲ့ပြီးသော အဘိသမ္မောဓိသမယပင်တည်း၊ အရိယတုဏှိဘာဝ သမယဟူသည် ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရသမယပင်တည်း၊ “ကရုဏာကိစ္စ၊ ပရဟိတပတိပတ္တိ၊ ဓမ္မိကထာသမယ”တို့ဟူသည် ဆိုခဲ့ပြီးသော ဒေသနာသမယပင်တည်း။

ဝိနယေ-ဝိနယပိဋက၌၊ တေန သမယေန ဗုဒ္ဓေါ ဘဂဝါတိ-ဟူ၍၊ ကရဏဝစနေန-ကရိုဏ်းဝိဘတ်ဖြင့်၊ နိဒ္ဒေသော-ညွှန်ပြခြင်းကို၊ [“ကရဏဝစနနိဒ္ဒေသော”ဟု ရှိလျှင် ရှေ့နောက်ညီ၏။] ကတော ယထာစ-သို့လည်းကောင်း၊ တထာ-ထိုအတူ၊ ကသွာ-အဘယ်ကြောင့်၊ ဧတ္ထ-ဤဧကံ သမယဟူသောပုဒ်၌၊ [ဧတ္ထာတိ ဧကံ သမယန္တိ ဣမသ္မိံ ပဒေ။-မီကာ။] (ဘုမ္မဝစနနိဒ္ဒေသံစ-သတ္တမိဝိဘတ်ဖြင့် ညွှန်ပြခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ကရဏဝစနနိဒ္ဒေသံစ-ကရိုဏ်းဝိဘတ်ဖြင့် ညွှန်ပြခြင်းကိုလည်းကောင်း၊) အကတွာ-မပြုမူ၍၊ ဧကံ သမယန္တိ-ဟူ၍၊ ဥပယောဂဝစနနိဒ္ဒေသော-ဒုတိယာဝိဘတ်ဖြင့် ညွှန်ပြခြင်းကို၊ ကတော-ပြုအပ်ပါ သနည်း၊ ဣတိ-ဤကား အမေးတည်း။

တတ္ထ-ထိုအဘိဓမ္မာပိဋက၊ အခြားသောသုတ်ပုဒ်၊ ဝိနည်းပိဋကတို့၌၊ တထာ-ထိုသတ္တမိဝိဘတ်၊ တတိယာဝိဘတ်တို့ဖြင့်၊ အတ္ထသမ္ဘဝတော-အနက်၏ဖြစ်သင့် ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဣဓ-ဤဧကံ သမယဟူသောပုဒ်၌၊ အညထာ-သတ္တမိ ဝိဘတ်၊ တတိယာဝိဘတ်မှတစ်ပါးသော ဒုတိယာဝိဘတ်ဖြင့်၊ အတ္ထသမ္ဘဝတော စ-အနက်၏ဖြစ်သင့်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း တည်း။ [(တစ်နည်း) တတ္ထ-တို့၌၊ တထာ-တို့ဖြင့်၊ အတ္ထသမ္ဘဝတော စ-လည်းကောင်း၊ ဣဓ-၌၊ အညထာ-ဖြင့်၊ အတ္ထ သမ္ဘဝတော စ-လည်းကောင်း၊ အဘိဓမ္မေ-၌၊ ယသ္မိံ သမယေ ကာမာဝစရန္တိစ-ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဣတော-မှ၊ အညေသု-

ကသွာ ပနေတ္ထစသည်။ ။အဘိဓမ္မပိဋက၊ အခြားသောသုတ်ပုဒ်တို့၌ သတ္တမိဝိဘတ်ဖြင့် ညွှန်ပြသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဝိနည်းပိဋက၌ ကရိုဏ်းဝိဘတ်ဖြင့် ညွှန်ပြသကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ ထိုအတူ ဤဧကံ သမယပုဒ်၌ သတ္တမိဝိဘတ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ တတိယာ ဝိဘတ်ဖြင့်လည်းကောင်း ညွှန်ပြမှုကို မပြုဘဲ ဒုတိယာဝိဘတ်ဖြင့် ညွှန်ပြခြင်း၏ အကျိုးကို ထုတ်ပြလိုသော အဋ္ဌကထာဆရာသည် မိမိကိုယ်တိုင် စောဒနာခြင်း ဖြစ်သော်လည်း သူတစ်ပါးနှုတ်ဖြင့် စောဒနာသကဲ့သို့ “ကသွာ ပနေတ္ထ”စသည်ဖြင့် စောဒနာစကားကို ဖြစ်စေလေသည်။

ဘုမ္မ၊ ကရဏ၊ ဥပယောဂ။ ။ဘဝန္တိ ဧတ္ထာတိ ဘုမ္မ-ဖြစ်တည်ရာ ဩကာသအနက်၊ ဘုမ္မေ+ပဝတ္ထံ+ဝစနံ ဘုမ္မဝစနံ၊ ဩကာသအနက်၌ ဖြစ်သောဝိဘတ်၊ ကရောတိ ကိရိယံ အဘိနိပ္ပာဒေတိ ဧတေနာတိ ကရဏံ၊ ကရဏေ+ပဝတ္ထံ+ဝစနံ ကရဏဝစနံ၊ ကရိုဏ်းအနက် ၌ ဖြစ်သော တတိယာဝိဘတ်၊ ကိရိယာယ-ကြိယာနှင့်၊ ဥပယုဒ္ဓိတဗ္ဗော-ကပ်၍ ယှဉ်ထိုက် သော ကံအနက်တည်း၊ ဥပယောဂေါ-နက်၊ ဥပယောဂေ+ပဝတ္ထံ+ဝစနံ ဥပယောဂဝစနံ။

ဆက်ဦးအံ-ဤ ကသွာ ပနေတ္ထ စသော ပုစ္ဆာဝါကျ၌ “ယထာ ၊ပ၊ ကရဏဝစနေန” ဟူသော ဥပမာနဝါကျသည် အတွင်းဝင်နေ၏။ ထိုဥပမာနဝါကျကို ရှေးဦးစွာ အနက်ပေး၍ “ကသွာ ပနေတ္ထ တထာ အကတွာ”ဟူသော ဥပမေယျဝါကျကို နောက်မှ အနက်ပေးရသည်။ ဆိုလိုရင်းအဓိပ္ပာယ်မှာ ပါဠိလျှောက်အတိုင်း ထင်ရှားပြီ၊ ထိုအမေးကို “တတ္ထ တထာ ဣဓ စ အညထာ အတ္ထသမ္ဘဝတော”ဟု အကျဉ်းဖြေပြီးလျှင် ထိုအကျဉ်းကို အကျယ်ချဲ့၍ ပြလို သောကြောင့် “တတ္ထ ဟိ”စသည်ကို မိန့်သည်။ ဤဝါကျတို့၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ပါရာဇကဏ် ဘာသာမီကာမှီး၍ သိနိုင်လောက်ပါပြီ။

ကုန်သော၊ သုတ္တပဒေသု-တို့၌၊ ယသ္မိံ သမယေ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ဝိဝိဇ္ဇေဝ
ကာမေဟိတိစ-ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဘုမ္မဝစနနိဒ္ဒေသော-ကို၊ ကတော
ယထာစ-လည်းကောင်း၊ ဝိနယေ-၌၊ တေန သမယေန ဗုဒ္ဓေါ ဘဂဝါတိ-ဟူ၍၊
ကရဏဝစနေ-ဖြင့်၊ နိဒ္ဒေသော-ကို၊ ကတော ယထာစ-သို့လည်းကောင်း၊
တထာ-တူ၊ ဘုမ္မဝစနနိဒ္ဒေသံစ-ကိုလည်းကောင်း၊ ကရဏနိဒ္ဒေသံစ-ကိုလည်း
ကောင်း၊ အကတွာ-၍၊ ဣဓ-၌၊ ဧကံ သမယန္တိ-ဟူ၍၊ ဥပယောဂဝစန နိဒ္ဒေ
သော-ကို၊ ကတော-ပြုတော်မူအပ်ပြီ။ ဤသို့ ပုစ္ဆာဝါကျမှ လိုက်သင့်ရာ ပုဒ်တို့
ကို လိုက်စေ၍ ဉာဏ်ထက်သူများကို ချပေးပါ။]

[“ကထံ တတ္ထံ၊ ဟိတံ ပြနောက်မှာ၊ ဟိရောက်လာ၊ ချဲ့ကာယူ
ကြမ်း”နှင့်အညီ ဟေတုဝါကျ၏ အနက်အဓိပ္ပာယ် ကျဉ်းနေသောကြောင့်
အကျယ်ပြလိုရကား “တတ္ထံ ဟိ”စသည်ကို မိန့်။] ဟိ-ချဲ့ဦးအံ့၊ တတ္ထ-
ထိုအဘိဓမ္မာပိဋက၊ အခြားသော သုတ်ပုဒ်၊ ဝိနည်းပိဋက၊ ဧကံ သမယဟူသော
ပုဒ်တို့တွင်၊ အဘိဓမ္မေ-၌လည်း ကောင်း၊ ဣတော-ဤဧကံ သမယဟူသော
ပုဒ်မှ၊ အညေသု-ကုန်သော၊ သုတ္တ ပဒေသုစ-တို့၌ လည်းကောင်း၊ အဓိကရဏ
တ္ထော-အဓိကရဏအနက်သည်လည်းကောင်း၊ ဘာဝေနဘာဝလက္ခဏ
တ္ထောစ-ဘာဝေနဘာဝလက္ခဏအနက်သည် လည်းကောင်း၊ သမ္ဘဝတိ-
ဖြစ်သင့်၏၊ ဟိ-မှန်၏၊ [တံ ဒဋ္ဌံ ကရောန္တော အဓိကရဏံ ဟိတိအာဒိ။-
ဋီကာသစ်။] (တစ်နည်း) ကသွာ-ကြောင့်၊ အဘိဓမ္မေ-၌လည်းကောင်း၊
ဣတော-မှ၊ အညေသု-ကုန်သော၊ သုတ္တပဒေသုစ-တို့၌လည်း ကောင်း၊
အဓိကရဏတ္ထော-သည်လည်းကောင်း၊ ဘာဝေနဘာဝလက္ခဏတ္ထော စ-
သည်လည်းကောင်း၊ သမ္ဘဝတိ-ဖြစ်သင့် သနည်း၊ ဟိ (ယသွာ)-ကြောင့်၊
ကာလတ္ထော-ကာလဟူသော အနက်ဖြစ်သော၊ ဝါ-ကာလသဒ္ဒါ၏ အနက်ဖြစ်
သော၊ သမယော(စ)-အခါသည်လည်းကောင်း၊ သမူဟတ္ထော-သမူဟဟူသော
အနက်ဖြစ်သော၊ ဝါ-သမူဟသဒ္ဒါ၏အနက်ဖြစ်သော၊ သမယောစ-အပေါင်း
သည် လည်းကောင်း၊ တတ္ထံ-ထိုအဘိဓမ္မာပိဋက၊ အခြားသောသုတ်ပုဒ် တို့၌၊
[တတ္ထံ တတ္ထံ”ဟု ဝိစ္စာရှိသည်ကား မကောင်း၊ ပါရာဇိကဏ်၌လည်း
တစ်ပုဒ်သာရှိသည်။] ဝုတ္တာနံ-ဟောတော်မူအပ်ကုန်သော၊ ဖဿာဒိဓမ္မာနံ-
ဖဿအစရှိသောတရား တို့၏၊ အဓိကရဏံ-တည်ရာသည်၊ (ဟောတိ-၏။)

စ-အဖို့တစ်ပါးကား၊ (တစ်နည်း) စ-သည်သာမကသေး၊ ခဏသမဝါယ
ဟေတုသင်္ခါတဿ-ခဏ၊ သမဝါယ၊ ဟေတုဟု ဆိုအပ်သော၊ သမယဿ-
သမယ၏၊ (ဝါ-အခွင့်၊ အကြောင်းညီညွတ်ခြင်း၊ ပဓာနအကြောင်း၏)၊
ဘာဝေန-ဖြစ်ခြင်းကြိယာဖြင့်၊ တေသံ-ထိုဖဿ အစရှိကုန်သောတရားတို့၏၊
ဘာဝေါ-ဖြစ်ခြင်းကြိယာကို၊ လက္ခိယတိ-မှတ်သားအပ်၏၊ (တသွာ-ထို့ကြောင့်၊
ဝါ-ထိုသို့ ကာလသဒ္ဒါ၏အနက်ဖြစ်သောအခါ၊ သမူဟသဒ္ဒါ၏အနက်ဖြစ်သော
အပေါင်း၏အဘိဓမ္မာပိဋက၊ အခြားသုတ်ပုဒ်တို့၌ ဟောတော်မူအပ်ကုန်သော

ဖဿအစရှိသော တရားတို့၏ တည်ရာ၏အဖြစ်၊ ခဏ သမဝါယ ဟေတုဟု ဆိုအပ်သော သမယ၏ ဖြစ်ခြင်းကြိယာဖြင့် ထိုဖဿအစရှိသောတရားတို့၏ ဖြစ်ခြင်းကြိယာ၏ မှတ်သားအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ အဘိဓမ္မေ-၌လည်း ကောင်း၊ ဣတော-မှ၊ အညေသု-ကုန်သော၊ သုတ္တပဒေသုစ-တို့၌လည်း ကောင်း၊ အဓိကရဏတ္ထော-သည်လည်းကောင်း၊ ဘာဝေနဘာဝလက္ခဏတ္ထောစ-သည်လည်းကောင်း၊ သမ္ဘဝတိ-၏၊) တသွာ-ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ အဘိဓမ္မာပိဋက၊ အခြားသောသုတ်ပုဒ် တို့၌ အဓိကရဏအနက်၊ ဘာဝေနဘာဝလက္ခဏအနက်၏ ဖြစ်သင့်ခြင်း ကြောင့်၊) တဒတ္ထဇောတနတ္ထံ-ထိုအဓိကရဏအနက်၊ ဘာဝေနဘာဝလက္ခဏ အနက်ကို ထွန်းပြခြင်း အကျိုးငှာ၊ တတ္ထ- ထိုအဘိဓမ္မာပိဋက၊ အခြားသော သုတ်ပုဒ်တို့၌၊ ဘုမ္မဝစနနိဒ္ဒေသော-ကို၊ ကတော-ပြီ။

စ-အဖို့တစ်ပါးကား၊ (အဘိဓမ္မာပိဋက အညသုတ်ပုဒ်တို့၌ အဓိကရဏတ္ထ ဘာဝေနဘာဝလက္ခဏတ္ထ ဖြစ်သင့်ပုံမှ တစ်ပါး ဝိနည်းပိဋက၌ ဟေတုတ္ထ ကရဏတ္ထဖြစ်သင့်ပုံကား၊) ဝိနယေ-၌၊ ဟေတုအတ္ထော-ဟိတ်အနက်သည် လည်းကောင်း၊ ကရဏတ္ထော စ-ကရိုဏ်းအနက်သည်လည်းကောင်း၊ သမ္ဘဝတိ-

အဘိဓမ္မေပေ၊ဘုမ္မဝစနနိဒ္ဒေသော ကတော။ ။ဤဝိတ္ထာရဝါကျ၌ “အဘိဓမ္မေ ပေ၊သမ္ဘဝတိ”ကို မူလဝါကျလုပ်ပြီးလျှင် “အဓိကရဏံ ဟိ၊ပေါလကီယတိ”ကို ကာရဏဝါကျ၊ “အဘိဓမ္မေပေ၊သမ္ဘဝတိ”ကို ဖလဝါကျဟု တစ်ဖန်ပြု၍ “တသွာ တဒတ္ထဇောတနတ္ထံ တတ္ထ ဘုမ္မဝစနနိဒ္ဒေသော ကတော”ဝါကျကို လဒ္ဒဂုဏ်ဝါကျဟု ခွဲပါ။ “တသွာရှေ့၊ ဟိတ်ကိုတွေ့၊ ပြား၍ ရှိမှခံ၊(အကြောင်းအကျိုး မဆက်စပ်ဘဲ ကွဲပြားမှလက်ခံ)၊ တသွာထို၊ ဟိတ်၏ဖိုလ်၊ စွဲဆိုမြဲထုံးစံ”နှင့်အညီ ပေးအပ်သော အနက်တည်း။ ဤအနက်ကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာ မီကာ၌ အောက်အဓိပ္ပာယ်မှာသာ ပြထားသည်။ ဩင်းသော တစ်ပုဒ် တစ်ပုဒ်စီ၏ အနက် အဓိပ္ပာယ်ကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာမီကာ၌လည်းကောင်း၊ အဋ္ဌသာလိနီဘာသာမီကာ၌ လည်းကောင်း ပြထားသည်။

မှတ်ချက်။ ။မီကာသစ်၌ “တသွာတိ အဓိကရဏတ္ထဿ ဘာဝေနဘာဝလက္ခဏတ္ထဿ စ သမ္ဘဝတော”ဟု ဖွင့်၏။ ထိုအဖွင့်သည် “အဓိကရဏံ ဟိ”စသော ဝါကျကို ကာရဏ ဝါကျလုပ်၍ “အဘိဓမ္မေပေ၊သမ္ဘဝတိ”ကို ဖလဝါကျလုပ်သော အနက်ပေးရိုးအတိုင်း ဖလ ဝါကျကို ပြန်၍စွဲရသော တသွာထို၊ ဟိတ်၏ဖိုလ်၊ စွဲဆိုမြဲထုံးစံ”ပင်တည်း။ ကာလတ္ထော စသည်၌ သာရတ္ထဝယ် “ကာလသင်္ခါတော အတ္ထော ကာလတ္ထော၊ ကာလသဒ္ဒဿ အတ္ထော ကာလတ္ထော”ဟု ကမ္မဓာရဲ့ တပျရိသ် နှစ်မျိုးဖွင့်၏။ ထိုအဖွင့်သာ (“သမယော-အခါသည်”ဟု ပေးရသောကြောင့်) သင့်လျော်၏။ “ဧကသမဝါယဟေတုသင်္ခါတဿ သမယဿ”ဟူသော အဋ္ဌကထာနှင့်လည်း သဘောတူ၏။ သို့သော် ဤမီကာသစ်၌ “ကာလသင်္ခါတော၊ ကာလ သဒ္ဒဿဝါ အတ္ထော ယဿာတိ ကာလတ္ထော”ဟု သမယသဒ္ဒါရအောင် ဗဟုဗ္ဗိဟိ ဖွင့်ထား၏။ ထိုအဖွင့်ကိုကား စဉ်းစားသင့်၏။ ဘာကြောင့်နည်း။ သမယသဒ္ဒါသည် အဓိကရဏ မဖြစ်နိုင်ဘဲ “အခါ”သည်သာ အဓိကရဏ ဖြစ်နိုင်သောကြောင့်တည်း။

ဖြစ်သင့်၏။ ဟိ-မှန်၏။ (တစ်နည်း) (ကသွာ-အဘယံကြောင့်၊ ဝိနယေ-၌၊ ဟေတု အတ္ထော-သညလည်းကောင်း၊ ကရုဏတ္ထောစ-သညလည်းကောင်း၊ သမ္ဘဝတိ-သနည်း၊) ဟိ (ယသွာ)-ကြောင့်၊ ယော သော သိက္ခာပဒပညတ္တိ သမယော-အကြင်သိက္ခာပုဒ် ပညတ်တော်မူရာအခါကို၊ သာရိပုတ္တဒိဟိဝိ- အရှင်သာရိပုတ္တ အစရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သော်မှလည်း၊ ဒုဗ္ဗိညေယျော-မသိအပ် မသိနိုင်၊ ဟေတု ဘူတေန-ဟိတ်ဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ တေန သမယေန-ထိုအခါ ကြောင့်၊ သိက္ခာပဒ ပညတ္တိဟေတု-သိက္ခာပုဒ်ပညတ်တော်မူခြင်း၏ အကြောင်း ကို၊ အပေက္ခမာနော စ-ရှုငဲ့တော်မူလျက်လည်းကောင်း၊ ကရုဏဘူတေန- ကရိုဏ်းဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ တေန သမယေန-ထိုအခါဖြင့်၊ သိက္ခာပဒါနိ-တို့ကို၊ ပညာပယန္တောစ-ပညတ်တော် မူလျက်လည်းကောင်း၊ တတ္ထ တတ္ထ-ထိုထို အရပ်၌၊ ဝိဟာသိ-သီတင်းသုံးတော် မူပြီး၊ တသွာ-ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဟိတ်ဖြစ်သော ထိုအခါကြောင့် သိက္ခာပုဒ် ပညတ်တော်မူခြင်း၏ အကြောင်းကို ရှုငဲ့တော်မူလျက်လည်းကောင်း၊ ကရိုဏ်း ဖြစ်သော ထိုအခါဖြင့် သိက္ခာပုဒ်တို့ကို ပညတ်တော်မူလျက်လည်းကောင်း၊ မြတ်စွာဘုရား၏ ထိုထို အရပ်၌ သီတင်းသုံး တော်မူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိနယေ-၌၊ ဟေတုအတ္ထော-သညလည်း ကောင်း၊ ကရုဏတ္ထောစ-သညလည်း ကောင်း၊ သမ္ဘဝတိ-၏။) တသွာ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဝိနည်းပိဋက၌ ဟိတ်အနက် ကရိုဏ်းအနက်တို့၏ ဖြစ်သင့်ခြင်းကြောင့်) တဒတ္ထ ဇောတနတ္ထံ-ထိုဟိတ်အနက် ကရိုဏ်းအနက်ကို ထွန်းပြခြင်း အကျိုးငှာ၊ တတ္ထ-ထိုဝိနည်းပိဋက၌၊ ကရုဏာစ နေန-ကရိုဏ်းဝိဘတ်ဖြင့်၊ ဝါ- တတိယာဝိဘတ်ဖြင့်၊ နိဒ္ဒေသော-ကို၊ ကတော-ပြီ။

ပန-ကား၊ (ဝိနည်းပိဋက၌ ဟိတ်အနက် ကရိုဏ်းအနက် ဖြစ်သင့်ပုံမှတစ်ပါး၊ ဤဇေကံ သမယံပုဒ် အခြားသော သုတ်ပုဒ်တို့၌ အစွန္နသံယောဂအနက် ဖြစ်သင့်ပုံ ကား၊) ဣဓ-ဤဇေကံ သမယံဟူသောပုဒ်၌လည်းကောင်း၊ အညသ္မိ-ဇေကံ သမယံ ပုဒ်မှ တစ်ပါးသော၊ ဇေဝံ ဇာတိကေ စ-ဤသို့သဘောရှိသော ပုဒ်၌လည်းကောင်း၊ အစွန္နသံယောဂတ္ထော-အစွန္နသံယောဂအနက်သည်၊ သမ္ဘဝတိ-၏။ ဟိ-မှန်၊ (တစ်နည်း)(ကသွာ-ကြောင့်၊ ဣဓ-၌လည်း ကောင်း၊ အညသ္မိ-သော၊ ဇေဝံ ဇာတိကေ စ-၌လည်းကောင်း၊ အစွန္နသံယောဂ တ္ထော-သည်၊ သမ္ဘဝတိ-နည်း၊) ဟိ(ယသွာ)-ကြောင့်၊ ယံ သမယံ-အကြင် ကာလပတ်လုံး၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ဣမံ (သုတ္တန္တဝါ)-ဤဗြဟ္မဇာလသုတ်ကိုသော် လည်းကောင်း၊ အည-ဗြဟ္မဇာလသုတ်မှတစ်ပါး သော၊ သုတ္တန္တံ ဝါ- သုတ္တန်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဒေသေသိ-ဟောတော်မူပြီး၊ တံ သမယံ- ထိုကာလပတ်လုံး၊ အစွန္နမေဝ-အပိုင်းအခြားကို လွန်၍သာလျှင်၊ ဝါ- အဆက်မပြတ်သာလျှင်၊ ကရုဏာဝိဟာရေန-ကရုဏာဝိဟာရဖြင့်၊ ဝါ- ကရုဏာဝိဟာရလျှင် အရင်းခံရှိသော ပရဟိတပဋိပတ်ဖြင့်၊ ဝိဟာသိ- သီတင်းသုံး တော်မူပြီး၊ တသွာ-ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဗြဟ္မဇာလသုတ်ကိုသော် လည်းကောင်း၊ အခြားသော သုတ္တန်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဟောတော်မူရာ ကာလပတ်လုံး အဆက်မပြတ် ကရုဏာဝိဟာရဖြင့်

သီတင်းသုံးတော်မူသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဣမ-ဤဇကံ သမယံပုဒ်၌လည်း
ကောင်း၊ အညသ္မိ-သော၊ ဧဝံ ဇာတိကေစ-၌ လည်းကောင်း၊ အစ္စန္တသံယော
ဂတ္ထော-သည်၊ သမ္ဘဝတိ-၏၊) တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဤဇကံ သမယံပုဒ်
အခြားသော ဤသို့သဘောရှိသောပုဒ်တို့၌ အစ္စန္တ သံယောဂအနက်၏
ဖြစ်သင့်ခြင်းကြောင့်၊) တဒတ္ထဇောတနတ္ထံ-ထိုအစ္စန္တ သံယောဂအနက်ကို
ထွန်းပြခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဣမ-ဤဇကံ သမယံဟူသောပုဒ်၌၊ ဥပယောဂဝစန
နိဒ္ဒေသော-ကို၊ ကတော-ပြီ၊ ဣတိ-ဤကား အကျယ်အဖြေတည်း။

တေန-ထို့ကြောင့်၊ တံတံ အတ္ထမပေက္ခိတွာ၊ပေ၊ဥပယောဂေန သော
ဣဓာတိ-တံတံ အတ္ထမပေက္ခိတွာ ၊ပေ၊ ဥပယောဂေန သော ဣမဟူသော၊
ဇတံ (သင်္ဂဟ ၀စနံ)-ဤသိမ်းယူကြောင်းစကားကို၊ (မယာ-သည်၊) ဝုစ္စတိ-
ဆိုအပ်၏၊ [တံတံ အတ္ထံ-ထိုထို အဓိကရဏအနက် ဘာဝေနဘာဝလက္ခဏ
အနက် ဟိတ်အနက် ကရိုဏ်းအနက်ကို၊ အပေက္ခိတွာ-ရှုငဲ့၍၊ အညတြ-
ဤဇကံ သမယံဟူသော ပုဒ် အခြား ဤသို့သဘောရှိသော ပုဒ်တို့မှတစ်ပါး
သော အဘိဓမ္မပိဋက၊ အခြားသော သုတ်ပုဒ်၊ ဝိနည်းပိဋကတို့၌၊ ဘုဗ္ဗေန -
သတ္တမိဝိဘတ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ကရဏေန စ-ကရိုဏ်းဝိဘတ်ဖြင့်
လည်းကောင်း၊ သမယော-သမယသဒ္ဒါကို၊ (အာယသ္မတာ အာနန္တတ္ထေရေန-
သည်လည်းကောင်း၊ အာယသ္မတာ ဥပါလိ တ္ထေရေနစ-သည်လည်းကောင်း၊)
ဝုတ္တော-မိန့်တော်မူအပ်ပြီ၊ ဣမ- ဤဇကံ သမယံဟူသောပုဒ်၌၊
(အစ္စန္တသံယောဂတ္ထံ-ကို၊အပေက္ခိတွာ-ငဲ့၍၊)ဥပယောဂေန-ဒုတိယာဝိဘတ်ဖြင့်၊
(အာယသ္မတာ အာနန္တတ္ထေရေန-သည်၊) ဝုတ္တော-ပြီ။]

ပန-ဝါဒန္တရကား၊ ပေါရာဏာ-ရှေး၌ဖြစ်သောဆရာတို့သည်၊ ဝဏ္ဏယန္တိ-
ဖွင့်ဆို ကြကုန်၏၊ (ကိ-နည်း၊) ယသ္မိ သမယေတိဝါ-ယသ္မိ သမယေဟူသည်
လည်းဖြစ် သော၊ [“ယသ္မိ သမယေ ကာမာဝစရံ ကုသလံ စိတ္တံ”စသည်ကို
ရည်ရွယ်သည်၊ ထို့ကြောင့် “ယသ္မိ သမယေ”ဟု ရှိစေ၊] တေန သမယေနာတိ
ဝါ-တေန သမယေနဟူသည်လည်းဖြစ်သော၊ ဇကံ သမယန္တိဝါ-ဇကံ သမယံဟူ
သည်လည်း ဖြစ်သော၊ ဧသ(ဧသော)-ဤသဒ္ဒါသုံးပါးအပေါင်းသည်၊
အဘိလာပမတ္တဘေဒေါ-သဒ္ဒါမျှဖြင့် ကွဲပြား၏၊ ဝါ-သဒ္ဒါလောက်သာ
ကွဲပြား၏၊

အဘိလာပမတ္တဘေဒေါ။ ။ဝစနမတ္တေန (သဒ္ဒါမျှဖြင့်) ဘေဒေါ ဝိသေသော၊ န
ပန အတ္ထေန၊ တေနာဟ သဗ္ဗတ္ထ ဘုဗ္ဗမေဝတ္ထောတိ၊ သဗ္ဗေသုပိ အတ္တတော အာဓာရော
ဧဝ အတ္ထောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ ဣမိနာ ဝစနေန (ဤအဘိလာပမတ္တဘေဒသဒ္ဒါဖြင့်လည်း)
သုတ္တဝိနယေသု ဝိဘတ္တိဝိပရိဏာမော (သုတ္တန်၌ ဒုတိယာဝိဘတ်၏ ပြောင်းလွှဲခြင်း၊
ဝိနည်း၌ တတိယာဝိဘတ်၏ ပြောင်းလွှဲခြင်းကို) ကတော၊ ဘုဗ္ဗတ္ထေ ဝါ
ဥပယောဂကရဏာဝိဘတ္တိယော သိဒ္ဓါတိ ဒေသေတိ၊ တသ္မာတိအာဒိနာ တေသံ
မတိဒဿနေ ဂုဏမာဟ၊ (တသ္မာဖြင့် လဒ္ဒဂုဏ်ကို ပြသည်-ဟူလို)- မီကာသစ်။

သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသောသဒ္ဓါသုံးမျိုး၌၊ ဘုမ္မမေဝ- အဓိကရဏသာလျှင်ဖြစ်သော၊ အတ္ထော- သည်၊ (ဟောတိ-၏)၊ ဣတိ-သို့၊ (ဝဏ္ဏယန္တိ)၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ အလုံးစုံသော သဒ္ဓါသုံးမျိုး၌ အဓိကရဏအနက်သာ ဖွင့်ဆိုကြသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်)၊ ဧကံ သမယန္တိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တေပိ-ဆိုအပ်သော်လည်း၊ ဧကသ္မိ သမယေတိ အတ္ထော-ဧကသ္မိ သမယေဟူသော အနက်ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- သိထိုက်၏။

ဘဂဝါတိ-ဘဂဝါဟူသည်ကား၊ ဂရု-ကျောက်ထီးတန္တ၊ အလေးပြုအပ်သော မြတ်စွာဘုရားတည်း၊ ဟိ-မှန်၊ လောကေ-လောက၌၊ ဂရု-ကျောက်ထီးတန္တ၊ အလေးပြုအပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ဘဂဝါတိ-ဟူ၍၊ ဝဒန္တိ-ခေါ်ဝေါ် ပြောဆိုကြ ကုန်၏၊ စ-ဆက်ဦးအံ့၊ (တစ်နည်း) (စ-ချီးမွမ်းဖွယ်ရာ သမ္မာဝနာကား၊) အယ- ဤ၊ မြတ်စွာဘုရားသည်၊ သဗ္ဗဂုဏဝိသိဋ္ဌတာယ-သီလအစရှိသော အလုံးစုံသော ဂုဏ်တို့ဖြင့် ထူးကဲသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ သဗ္ဗသတ္တာနံ- အလုံးစုံသော သတ္တဝါတို့၏၊ ဂရု-အလေးပြုအပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်တည်း၊ တသ္မာ- ကြောင့်၊ (ထိုသို့ သီလ အစရှိသော အလုံးစုံသော ဂုဏ်တို့ဖြင့် ထူးကဲသည့်အတွက် အလုံးစုံသော သတ္တဝါတို့၏ အလေးပြုအပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ အဖြစ်ကြောင့်)၊ ဘဂဝါတိ- ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏။

ဘဂဝါတိ ဂရု။ ။ဘာရိယထွေနေ-ထမ်းဆောင်အပ်သည်၏အဖြစ်ဟူသော အနက် ကြောင့်၊ (ပေါပေါဆဆ မပြုရ၊ လေးလေးပင်ပင် ထမ်းဆောင်ရသော အနက်သဘော ကြောင့်)၊ ဂရု-ဂရုမည်၏။-ဋီကာ။ ဤအလို ဂရုသဒ္ဓါသည် ဘာရိယတ္ထဝါစီ ရှုဋီ အနိပ္ပန္န ပါဠိပဒိကပုဒ်ဟု မှတ်ပါ၊ ထိုဘာရိယတ္ထအနက်ကိုပင် လောကသင်္ကေတအားဖြင့် ခိုင်မြဲစေ လို၍ “ဂရု ဟိ”စသည်ကို မိန့်သည်၊ မှန်၏၊-ဟိန္ဒူလူမျိုးတို့သည် သူတို့၏ ကိုးကွယ်ရာကို “ဘဂဝံ - ဘဂဝံ”ဟု ခေါ်ကြကုန်၏။ [လောကေတိ ဣမိနာ န ကေဝလံ သာသနဗေဒဝ (သာသနာတော်၌သာ အလေးဂရုပြုအပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို “ဘဂဝါ”ဟု ခေါ်ရိုးရှိသည် မဟုတ်သေး၊) လောကေပိ ဂရုကာတဗ္ဗဌေန ဘဂဝါတိ သင်္ကေတသိဒ္ဓိတိ ဒေသေတိ- ဋီကာသစ်။]

အယဉ္ဇူပေ၊ဝေဒိတဗ္ဗော။ ။အလေးပြုထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏အပေါ်၌ ဘဂဝါဟူ သော အမည်သည် တက်ရောက်ရိုးဖြစ်လျှင် ဤ ငါတို့ မြတ်စွာဘုရားသည်သာ သာ၍ ဘဂဝါ မည်တော်မူ၏-ဟု ပြလို၍ “အယဉ္ဇူ”စသည်ကို မိန့်၊ မှန်၏-ငါတို့ မြတ်စွာဘုရား သည် ဥပမာ မပြုနိုင်လောက်အောင် အစွမ်းသတ္တိရှိသော သီလစသော ဂုဏ်တော်အထူး နှင့် ပြည့်စုံတော် မူသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ အလုံးစုံသော ကျေးဇူးမဲ့ကို ပယ်ရှားခြင်း ရှေ့သွားရှိသည် ဖြစ်၍ အကြွင်းမရှိအောင် စီးပွားချမ်းသာကို ဆောင်သော ကာယပယောဂ ဝစီပယောဂ မနောပယောဂ၏ ပြည့်စုံခြင်းအားဖြင့် သတ္တဝါအပေါင်း၏ ကျေးဇူးဥပကာရ ကို စင်စစ် ပြုတော်မူလေ့ရှိတော်မူသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ အနန္တလောကဓာတ်၌ အနန္တသတ္တဝါ တို့၏ အမြတ်ဆုံး “ဂါရဝဌာန” ဖြစ်တော်မူပါပေသည်။

ပေါရာဏေဟိပိ-ရှေး၌ဖြစ်သော အဋ္ဌကထာဆရာတို့သည်လည်း၊ ဘဂဝါတိ ဝစနံ သေဋ္ဌံ၊ပေ၊ဘဂဝါ တေန ဝုစ္စတိတိ-ဟူသော၊ (ဧတံ ဂါထာဝစနံ-ဤဂါထာ စကားကို) ဝုတ္တံ-မိန့်တော်မူအပ်ပြီ။ [ဘဂဝါတိ ဝစနံ-ဘဂဝါဟူသော သဒ္ဒါသည်၊ သေဋ္ဌံ-အထူးသဖြင့် ချီးမွမ်းအပ်သော သဒ္ဒါတည်း၊ ဘဂဝါတိ ဝစနံ-သည်၊ ဥတ္တမံ-မြတ်သော သဒ္ဒါတည်း၊ (တစ်နည်း) ဘဂဝါတိ ဝစနံ-ဘဂဝါသဒ္ဒါ သည် ဟောအပ်သောအနက်သည်၊ သေဋ္ဌံ-အထူးသဖြင့် ချီးမွမ်းအပ်သော အနက်တည်း၊ ဘဂဝါတိ ဝစနံ-သည်၊ ဥတ္တမံ-မြတ်သောအနက်တည်း၊ (တထာဂတော-မြတ်စွာဘုရားသည်၊) ဂါရဝယုတ္တော-အလေးပြုအပ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော ဂုဏ်နှင့် ယှဉ်တော်မူ၏၊ (ယေန ကာရဏတ္ထယေန-အကြင် အကြောင်းသုံးပါး အပေါင်းကြောင့်၊ ယော တထာဂတော-သည်၊) ဂရု-ဂရုမည်တော်မူ၏၊ တေန (ကာရဏတ္ထယေန)-ကြောင့်၊ သော (တထာဂတော)-ကို၊ ဘဂဝါ-ဘဂဝါဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏။]

အဝိစ-တစ်နည်းကား၊ ဘာဂျဝါ ဘဂ္ဂဝါ ယုတ္တော၊ပေ၊ဘဝေသု ဘဂဝါ တတောတိ-ဟူသော၊ ဣမိဿာ ဂါထာယ-၏၊ ဝသေန-အစွမ်းဖြင့်၊ အဿ ပဒဿ-ဘဂဝါပုဒ်၏၊ ဝိတ္ထာရတ္ထော-အကျယ်အနက်ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏၊ [အချို့ စာအုပ်၌ “ဝိတ္ထာရတော အတ္ထော”ဟုလည်း မှကွဲရှိ၏၊] သော စ-ထိုအကျယ် အနက်ကိုလည်း၊ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ-၌၊ ဗုဒ္ဓါနုဿတိနိဒ္ဒေသေ-ဗုဒ္ဓါနုဿတိ နိဒ္ဒေသ၌၊ (မယာ) ဝုတ္တောယေဝ-ဆိုအပ်ပြီးသည်သာ။ [(ယော ဘဂဝါ-သည်၊ ယတော-အကြင်ကြောင့်၊) ဘာဂျဝါ-ဘုန်းကံပါရမီ ရှိတော်မူ၏၊ တတော-ကြောင့်၊ (သော ဘဂဝါ) ဘဂဝါ-ဘဂဝါမည်တော်မူ၏၊ (ယော ဘဂဝါ ယတော)၊ ဘဂ္ဂဝါ-ချိုးဖျက် အပ်ပြီးသော ကိလေသာရှိတော်မူ၏၊ တတော-ကြောင့်၊ (သော ဘဂဝါ) ဘဂဝါ-မည်တော်မူ၏၊ (ယော ဘဂဝါ ယတော)၊ ဘဂေဟိ-ဣဿရိယ၊ စသည့်အပြား၊ ဘုန်း ၆ ပါးတို့နှင့်၊ ယုတ္တော-ယှဉ်တော်မူ ၏၊ တတော၊ (သော ဘဂဝါ)၊ ဘဂဝါ-မည်တော်မူ၏၊ (ယော ဘဂဝါ ယတော-ကြောင့်)၊ ဝိဘတ္တဝါ-ကုသိုလ်စသား၊ များအပြားဖြင့်၊ တရားတို့ကို ဝေဖန်တော်မူပြီ၊ တတော-ကြောင့်၊ (သော ဘဂဝါ)၊ ဘဂဝါ-မည်တော်မူ၏၊ (ယော ဘဂဝါ ယတော)၊ ဘတ္တဝါ-ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မတို့ကို မှီဝဲတော်မူပြီ၊ တတော၊ (သော ဘဂဝါ)၊ ဘဂဝါ-မည်တော်မူ၏၊ (ယော ဘဂဝါ ယတော)၊ဘဝေသု-ဘဝတို့၌၊

ပေါရာဏေဟိပိ ဝုတ္တံ။ ။လောက၌သာ အလေးဂရုပြုထိုက်သူကို ဘဂဝါဟု ခေါ်ရိုး ရှိသည် မဟုတ်သေး၊ သာသနာတော်၌လည်း ရှေးဆရာတို့က အလေးဂရုပြုထိုက်သူကို “ဘဂဝါ”ဟု ခေါ်ရိုးရှိကြောင်း ပြလို၍ “ပေါရာဏေဟိ”စသည်ကို မိန့်သည်။ [ပေါရာဏေ ဟိတိ စ အဋ္ဌကထာစရိယေဟိတိ အတ္ထော- မီကာ။ ကြွင်းသော အဓိပ္ပာယ်ကို ပါရာမီကဏ် ဘာသာမီကာ၌ ပြထားပြီ။]

ဝန္တဂမနော-ထွေးအန်ပြီးသော သွားကြောင်းတဏှာရှိတော်မူ၏။ ဝါ-သွားကြောင်းတဏှာကို ထွေးအန်တော်မူပြီ။ တတော၊ (သော ဘဂဝါ)။ ဘဂဝါ-မည်တော်မူ၏။ [“အပိစ”စသည်ဖြင့် ပြအပ်သော ဤဂါထာ၏ အဓိပ္ပာယ်များကိုလည်း ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

စ-ဆက်ဦးအံ့၊ ဧတ္ထ-ဤနိဒါန်းစကားရပ်၌၊ [ဧတ္ထာတိ ဧတသ္မိ နိဒါနဝစနေ၊] ဧတ္ထာဝတာ-ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ဧဝံ မေ သုတန္တိဝစနေန-ဧဝံ မေ သုတံ ဟူသောစကားဖြင့်၊ ယထာသုတံ-အကြင်အကြင် ကြားနာအပ်ပြီးသော၊ ဓမ္မ-တရားကို၊ ဒဿန္တော-ပြခြင်းကြောင့်၊ ဝါ-ပြတော်မူသော၊ (ထေရော-အရှင် အာနန္ဒာထေရ်သည်၊) ဘဂဝတော-၏၊ ဓမ္မကာယံ-တရားတည်းဟူသော ကိုယ်တော်ကို၊ ပစ္စက္ခံ-မျက်မှောက်ကို၊ ကရောတိ-ပြု၏၊ တေန-ထိုသို့၊ ဓမ္မကာယ ကို

ဧတ္ထာဝတာ စသည်။ ။ဧကံ သမယံ ဘဂဝါပုဒ်တို့၏ အစိပ်အနက်ကို ပြပြီး၍ ယခုအခါ၌ အပေါင်းအနက်ကို ပြလိုသော အဋ္ဌကထာဆရာသည် ဧဝံ မေ သုတံဟူသော ရှေ့သုံးပုဒ်၏ ကြွင်းကျန်သေးသော သမုဒါယတ္ထနှင့် တကွ ပြခြင်းငှာ “ဧတ္ထာဝတာ”စသည်ကို မိန့်။ [“ဧဝံ မေ သုတံ”၏ သမုဒါယတ္ထကို ရှေး၌ ကျယ်ဝန်းစွာ ပြခဲ့ပြီး ဖြစ်၏။ သို့သော် မကုန်တတ်သေး၊ ကြွင်းကျန်၍ နေသေး၏။ ထိုကြွင်းကျန်နေသော သမုဒါယတ္ထလည်း ဧကံ သမယံ၏ သမုဒါယတ္ထနှင့် အဓိပ္ပာယ်အားဖြင့် ဆက်သွယ်၍ နေ၏။ ဆက်သွယ်ပုံကို နောက်၌ ပြလတ္တံ့စကားဖြင့် သိပါ။ ထို့ကြောင့် ဧဝံ မေ သုတံဟူသော ရှေ့ပုဒ်သုံးပါး၏ သမုဒါယတ္ထနှင့် တကွ ဧကံ သမယံ၏ သမုဒါယတ္ထကို တပေါင်းတည်း ပြရပါသည်။] ဤ“ဧတ္ထာဝတာ”ကို “ဧဝံ မေ သုတန္တိ ဝစနေန”၌လည်းကောင်း၊ “ဧကံ သမယံ ဘဂဝါတိဝစနေန”၌လည်း ကောင်း စပ်ပါ။ “ဧတ္ထာဝတာ”ဟု ရှိရာ၌ နိဂမဝါကျ များ၏။ ဆရာတို့လည်း နိဂုံးအဖြစ်ဖြင့် လည်းကောင်း၊ အဝယဝတ္ထမှတစ်ပါး သမုဒါယတ္ထကို ပြသော ပက္ခန္ဓရအဖြစ်ဖြင့်လည်း ကောင်း အနက်ပေးတော်မူကြသည်။ မိမိကား ပြတ်ပြီးသော အဝယဝတ္ထကို သမုဒါယတ္ထအား ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပြတ်ပြီးသော ဧဝံ မေ သုတံ၏ သမုဒါယတ္ထကို ကျန်သေးသော သမုဒါယတ္ထအားဖြင့်လည်းကောင်း ပြန်၍ဆက်သော “ဝါကျာရမ္မ”ဟုပင် ထင်သည်။

ယထာ သုတံ၊ ဗေ၊ ကရောတိ။ ။“ဧဝံ မေ သုတံ-ဤသို့ တပည့်တော် ကြားနာအပ်ပါပြီ”ဟု လျှောက်သဖြင့် ထိုကြားနာအပ်ပြီးသော တရားသည် ထိုလျှောက်ထားချိန်၌ အရှင် အာနန္ဒာ၏ စိတ်တွင် ထင်မြင်လာ၏။ ထို့ကြောင့် “ပစ္စက္ခံ ကရောတိ-မျက်မှောက်ပြု၏”ဟု ဆိုသည်။ “ယော ခေါ အာနန္ဒ မယာ ဓမ္မော စ ဝိနယော စ ဒေသိတော၊ ပညတ္တော၊ သော ဝေါ မမစ္စယေန သတ္တာ”ဟု မိန့်တော်မူခြင်းကြောင့် ထိုတရားတော်သည် သတ္တုအဖြစ်ဖြင့် ထင်ရှားရှိ၏။ ထို့ကြောင့် “ဓမ္မကာယံ”ဟု ဆိုသည်။ [တထာဂတဿ ဟေတံ ဝါသေဋ္ဌ အဓိဝစနံ ဓမ္မကာယော ဣတိပိ- ပါထိကဝဂ္ဂပါဠိတော် အဂ္ဂညသုတ်။]

တေန၊ ဗေ၊ သမဿာသေတိ။ ။ထိုသို့ ဓမ္မကာယကို မျက်မှောက်ပြုသည့်အတွက် အဘယ်အကျိုးရှိပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “တေန”စသည်ကို မိန့်သည်။ ထို ဓမ္မကာယကို မျက်မှောက်ပြုခြင်းကြောင့် မြတ်စွာဘုရားကို မဖူးမြင်ရသဖြင့် ပျင်းရိပြီးငွေ့နေသော သတ္တဝါအပေါင်းကို သက်သာရာရစေခြင်းအကျိုး ရှိသည်-ဟူလျှ်၊ သမဿာသေတိ၌

မျက်မှောက်ပြုခြင်းကြောင့်၊ ဣဒံ ပါဝစနံ-ဤမြတ်သော ဘုရားစကားတော်သည်၊ အတိက္ကန္တသတ္တုကံ-ကွယ်လွန်ပြီးသော ဆရာရှိသည်၊ န-မဟုတ်၊ အယံ-ဤတရား တော်သည်၊ ဝေါ-သင်တို့၏၊ သတ္တာ-ဆရာတည်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ သတ္တု-မြတ်စွာ ဘုရားကို၊ အဒဿနေန-မဖူးမြင်ရခြင်းကြောင့်၊ (တစ်နည်း) သတ္တုအဒဿနေန-မြတ်စွာဘုရားကို မဖူးမြင်ရခြင်းကြောင့်၊ [ဋီကာသစ်၌ ဝါကျ-သမာသ် နှစ်မျိုး ဖွင့်၏၊] ဥက္ကဏ္ဍိတံ-ပျင်းရိနေသော၊ ဝါ-ဆင်းရဲငြိငြင်စွာ အသက်ရှင်ရခြင်းသို့ ရောက်သော၊ ဝါ-အထက်၌ တည်သော လည်ရှိသော၊ ဇနံ-သတ္တဝါအပေါင်းကို၊ သမဿာသေတိ-သက်သာရာရစေ၏။

(ဧတ္တာဝတာ-ဤမျှ အတိုင်းအရှည်ရှိသော) ဧကံ သမယံ ဘဂဝါတိဝစနေန-ဟူသောစကားဖြင့်၊ တသ္မိံ သမယေ-ဗြဟ္မဇာလသုတ်ကို သံဂါယနာတင်ရာ ထို အခါ၌၊ ဘဂဝတော-၏၊ အဝိဇ္ဇမာနဘာဝံ-ထင်ရှားရှိတော်မမူသည်၏ အဖြစ်ကို၊ ဒဿေန္တော-ပြခြင်းကြောင့်၊ ဝါ-ပြတော်မူသော၊ (ထေရော-သည်၊) ရူပကာယ ပရိနိဗ္ဗာန်-ရူပကာယတော်၏ ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူခြင်းကို၊ သာဓေတိ-ပြီးစေ၏၊ တေန-ထိုသို့၊ ပြီးစေခြင်းကြောင့်၊ ဧဝံ ဝိဓဿ နာမ-ဤသို့ အပြားရှိသည်မည်သော၊

သံ+အာပုဗ္ဗ၊ သသဓာတ်သည် “ကောင်းစွာ ရှုနိုင် ရှိုက်နိုင်ခြင်း”အနက်ကို ဟော၏၊ “ကောင်းစွာ ရှုနိုင် ရှိုက်နိုင်စေ၏”ဟု သဒ္ဒတ္ထ ဖြစ်၏၊ “သက်သာရာ ရစေ၏”ကား အဓိပ္ပာယ်ထွက်တည်း။ [ဥက္ကဏ္ဍိတပုဒ်ပြီးပုံကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာမူက ပထမပါရာဇိက သိက္ခာချခန်း အဖွင့်၌ ပြထားပြီ။]

န ယိဒံ၊ ပေါပါဝစနံ။ ။ ပါဝစနံကို “ပါဝစနံ”ဟု ပုဒ်ခွဲ၊ ပသည် ပကဋ္ဌ (ဥတ္တမ)အနက် ဟောတည်း၊ ဒီယပြု၍ “ပါ”ဟု ဖြစ်ရသည်၊ ပကဋ္ဌံ-မြတ်သော+ဝစနံ-စကားတော်တည်း၊ ပါဝစနံ-တော်၊ အတိက္ကန္တသတ္တုကံ၌ ဘာဝပဓာန ဘာဝလောပကြံ၍ “ဣဒံ ပါဝစနံ-ဤ မြတ်သော ဘုရားစကားတော်သည်၊ န အတိက္ကန္တသတ္တုကံ-သင်တို့အတွက် ကွယ်လွန်ပြီး သော ဆရာရှိသူတို့၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ မဟုတ်”ဟု အနက်ဖွင့်ကြ၏၊ ဆိုလိုရင်းကား- - သင်တို့မှာ ဆရာ မကွယ်လွန်သေးပါ၊ ပါဝစနံတည်းဟူသော ဆရာ ရှိနေပါသည်-ဟူလို၊ ဤကား ဝဒန္တိဝါဒတည်း၊ သမာနဝါဒကား-ပါဝစနံသည် သတ္တုကံစွာကို ပြီးစေနိုင်ခြင်းကြောင့် ပါဝစနံတည်းဟူသော သတ္တု မကွယ်လွန်သေးပါ၊ ထင်ရှား ရှိနေပါသေးသည်ဟု အဓိပ္ပာယ် ရ၏၊ ဘာဝပဓာန ဘာဝလောပ ကြံဖွယ် မလိုဟု သမာနဝါဒက ဆိုလိုသည်၊ ထို့ကြောင့် သတ္တုကို မဖူးရသည့်အတွက် ပျင်းရိ ပြီးငွေ့နေသော သတ္တဝါအပေါင်းကို သက်သာရာ ရစေနိုင်သည်သာ။

ဧကံ၊ ပေါသာဓေတိ။ ။ “ဧကံ သမယံ ဘဂဝါ-အခါတစ်ပါး၌ မြတ်စွာဘုရားသည်”ဟု ဆိုသဖြင့် ဗြဟ္မဇာလသုတ်ကို သံဂါယနာတင်ရာ ထိုအခါဝယ် မြတ်စွာဘုရား၏ ထင်ရှား ရှိတော် မမူကြောင်းကို ပြ၏၊ ထိုသို့ ပြသဖြင့် ဗြဟ္မဇာလသုတ်ကို သံဂါယနာတင်ရာ ထို အခါ၌ မြတ်စွာဘုရား၏ ရူပကာယတော်၏ ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပြီး အဖြစ်ကို ပြီးစေသည်။

ဝါ-ဤသို့ သဘောရှိသည်မည်သော၊ အရိယဓမ္မဿ-အရိယာတို့၏တရားကို၊
ဝါ-မြတ်သောတရားကို၊ ဒေသကော-ဟောပြတော်မူနိုင်သော၊ ဒသဗလဓရော-

ဆက်ဦးအံ့- မြတ်စွာဘုရား ထင်ရှားရှိတော်မူသေးသော်လည်း “အခါတစ်ပါးတုန်းက မြတ်စွာ ဘုရားသည်”ဟု ဆိုနိုင်ပါ၏။ သို့သော် ထိုအချိန်အခါ၌ မြတ်စွာဘုရား ရှိတော်မူသည်ကို ရည်ရွယ်၍ “ဧကံ သမယံ ဘဂဝါ”ဟု အရှင်အာနန္ဒာ မိန့်တော်မူသည်။ ထို့ကြောင့် အရှင် အာနန္ဒာ၏ သန္ဓာယဘာသိတကို လိုက်၍ “တသ္မိံ သမယေ ဘဂဝတော အဝိဇ္ဇမာနဘာဝံ ဒေသေန္တော”ဟု ဆိုသည်။

မှတ်ချက်။ ။ဤနေရာ၌ “ဧဝံ မေ သုတံ” ဟူသော စကားဖြင့် ဓမ္မကာယကို မျက်မှောက်ပြုခြင်း “ဧကံ သမယံ ဘဂဝါ”ဟူသော စကားဖြင့် ရူပကာယတော်၏ ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူခြင်းကို ပြီးစေခြင်းဟု စကားနှစ်ရပ် ဆက်သွယ်နေပုံကို သတိပြုပါ။ ဤသို့ စကား နှစ်ရပ်၏ သမုဒါယအနက်ချင်း ဆက်သွယ်ပုံကို ပြလိုသောကြောင့်ပင် “ဧဝံ မေ သုတံ” အတွက် ကြွင်းသေးသော သမုဒါယအနက်ကို ဤနေရာကျမှ ပြရပေသည်။

ဧတေန၊ ဧပ၊ ဇနေတိ။ ။ ထိုရူပကာယပရိနိဗ္ဗာန်ကို ပြီးစေသည့် အတွက် အဘယ်အကျိုး ရှိပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “တေန၊ ဧပ၊ ဇနေတိ”ဟု မိန့်သည်။ မြတ်စွာဘုရား၏ ရူပကာယတော်မှ ပရိနိဗ္ဗာန်စံသောအားဖြင့် စုတေရသေးသောကြောင့် အသက်ရှင်နေရခြင်း ဇီဝိတမာန်ဖြင့် ယစ်မွှေးနေသော လူအပေါင်းကို ထိတ်လန့်စေခြင်း၊ သူတော်ကောင်းတရား၌ အားထုတ်မှုကို ဖြစ်စေခြင်းအကျိုး ရှိသည်-ဟူလို။ [ဋီကာသစ်၌ “တေန”ကို သံဝေဇေတိ ၌သာ စပ်၍ “ဥဿာဟံ ဇနေတိ”အတွက် “တတော ယေဝ-ထိုသို့ ထိတ်လန့်စေခြင်း ကြောင့်ပင်”ဟု ဟိတ်အပို ထည့်လေသည်။ ထိုဋီကာအလိုအားဖြင့်ကား “သဒ္ဓမ္မေ စ”ဟု စသဒ္ဓါပါပုံမရပါ။ မိမိကား-စသဒ္ဓါ တိုက်ရိုက်ပါသည်အတွက် ရွှေ့ဝါကျနှင့် အကျိုးတူသော သမုစ္စည်းအနက်သာ ဖြစ်သင့်ရကား “တေန”ကို “သံဝေဇေတိ၊ ဇနေတိ”ဟူသော ဖိုလ် နှစ်ချက်၌ စပ်ထိုက်၏ဟု ယူဆပါသည်။]

ဧဝံ ဝိဓဿ အရိယဓမ္မဿ။ ။ ဧဝံ ဝိဓဿတိ ဧဝံ ပကာရဿ (ဝိအေတွက်အပြား) အနက်ကိုလည်းကောင်း၊ “ဧဝံ သဘာဝဿာတိပိ အတ္ထော”ဟုလည်းကောင်း ဖွင့်၏။ ဤ နောက်အနက်ကား မြန်မာများ ပေးရိုးဖြစ်သော ဝေါဟာရတ္ထတည်း။ အရိယဓမ္မဿာတိ အရိယာနံ ဓမ္မဿ၊ အရိယဘူတဿ ဝါ ဓမ္မဿ။ - ဋီကာသစ်။

နာမ။ ။ ဧဝံ ဝိဓဿ နာမ”၌ နာမသဒ္ဓါကို “ဂရဟာအနက်ဟော”ဟု ဖွင့်၍ ထို နာမ သဒ္ဓါ၏ “ဒေသိသော အပိ ဘဂဝါ ပရိနိဗ္ဗတော-ဤကဲ့သို့သော ဘုရားသည်လည်း ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူရသေး၏။ ကာ နာမ ကထာ အညေသန္တိ ဂရဟတ္ထံ ဇောတေတိ”ဟုလည်း ဋီကာ သစ်၌ အဓိပ္ပာယ်ပြ၏။ “ဧဝံ ဝိဓဿ နာမ”ကို “အရိယဓမ္မဿ”၌ စပ်ရမည်ဖြစ်ပါလျက် “သောပိ ဘဂဝါ ပရိနိဗ္ဗတော”၌ လှမ်းကျော်၍ စပ်ပုံနှင့်တကွ ဂရဟာအနက်ဆိုသည်ကို စဉ်းစားပါ။ မိမိကား- အရိယဓမ္မကို မြှင့်တင်သော ရိုးရာသမ္ဘာဝနာဇောတကဟူသာ ယူဆလို ပါသည်။ “ဤသို့ သဘောရှိသော (ဤမျှလောက် အဆင့်အတန်းမြင့်သော) အရိယဓမ္မ”ဟူလို၊ သမုစ္စည်းအနက်ကို ထွန်းပြသော အပိသဒ္ဓါမဟုတ်သောကြောင့် ထို နာမသဒ္ဓါဖြင့် ဂရဟာ ကိုလည်း ပေါင်းဆည်းဖွယ် မလိုပါ။

ဆယ်ပါးသော ကာယဗလ၊ ဉာဏဗလကို ဆောင်တော်မူသော၊ [“ဒသဗလော” ဟု မူကွဲရှိ၏။] ဝဇီရသံဃာတသမာနကာယော-ဝဇီရစိန်အပေါင်းနှင့်တူသော ကိုယ်ရှိတော်မူသော၊ (စိန်တုံးနှင့်တူသော ကိုယ်ရှိတော်မူသော) သောပိ ဘဂဝါ-ထိုမြတ်စွာဘုရားသော်မှလည်း၊ ပရိနိဗ္ဗာတော-ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူရတုံသေး၏။ အညေန-မြတ်စွာဘုရားမှတစ်ပါးသော၊ ကေန-အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဇီဝိတေ-အသက်ရှင်ခြင်း၌၊ အာသာ-မျှော်လင့်တောင့်တမှုကို၊ ဇနေတဗ္ဗာ-ဖြစ်စေထိုက်ပါတော့အံ့နည်း၊ (န ဇနေတဗ္ဗာဇေ-မဖြစ်စေထိုက်တော့သည်သာ)၊ ဣတိ-သို့၊ ဇီဝိတမဒမတ္တံ-ဇီဝိတမဒမာန်ဖြင့် ယစ်မှူး၍ နေသော (အသက်ရှည်ခြင်း၌ မာန်ယစ်ခြင်းဖြင့် ယစ်မှူး၍ နေသော)၊ ဇနံ-လူအပေါင်းကို၊ သံဝေဇေတိ-ထိတ်လန့်စေ၏။ စ-ထိတ်လန့်စေရုံသာ မကသေး၊ အဿ-ထိုလူအပေါင်း၏၊ သဒ္ဓမ္မေ-သူတော်ကောင်းတရား၌၊ ဥဿာဟံ-အားထုတ်ခြင်းကို၊ ဇနေတိ-ဖြစ်စေ၏။

ဝဇီရပေကာယော။ ။ “ဝဇီရစိန်လက်နက် မိုးကြိုးစက်”ဟူရာ၌ကဲ့သို့ ဝဇီရစိန်သည် မိမိကို အခြားသော မဏိပါသာဏတို့က မဖောက်ခွဲနိုင်၊ မိမိကသာ အခြားသော မဏိပါသာဏတို့ကို ဖောက်ခွဲနိုင်၏။ ထို့အတူ မြတ်စွာဘုရား၏ ကိုယ်အင်္ဂါတော် အစိတ်အပိုင်းလည်း တစ်စုံတစ်ယောက်ကမျှ ပေါက်ပြဲသွားအောင် မဖောက်ခွဲနိုင်၊ ထို့ကြောင့်ပင် အရှင်ဒေဝဒတ်၏ ဝိဇ္ဇာကုဋ်တောင်ပေါ်မှ ကျောက်တုံးဖြင့် လှိမ့်ချစဉ်တုန်းက ကျောက်ချပ်ကလေးသည် ခြေမတော်အပေါ်၌ ကျရောက်ပါသော်လည်း ခြေမတော် မပေါက်မကွဲချေ၊ ဤသို့လျှင် လက်ခြေအင်္ဂါ အစိတ်အပိုင်းတို့သည် ဝဇီရစိန်နှင့် တူ၍ လက်ခြေအင်္ဂါအပေါင်းဖြစ်သော ကိုယ်တော်ကား ဝဇီရစိန်အပေါင်းနှင့် တူတော်မူသည်။

သောပိ ဘဂဝါ။ ။ ဤပိသဒ္ဓါကိုကား “သဒ္ဓိဏ္ဏနတ္ထ”ဟု ဋီကာသစ် ဆို၏။ မိမိကား “သမ္ဘာဝနာဇောတက”ဟု ဆိုလိုပါသည်။ ထိုသမ္ဘာဝနာဇောတက ပိသဒ္ဓါဖြင့် “ထိုမျှလောက် ဂုဏ်တော်အပေါင်းနှင့် ပြည့်စုံသော မြတ်စွာဘုရား ကိုယ်တော်မြတ်သော်မှ ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော် မူရတုံသေး၏။ အခြားသူတို့၏ သေပျောက်ရခြင်းမှာ ဆိုဖွယ်ရာ မလို၊ မည်သူမဆို သေရ မည်သာ”ဟု ဂရဟာအနက်ကို ဆည်းသည်။ ထိုသို့ ပိသဒ္ဓါ၏ ဆည်းအပ်သော ဂရဟာ အနက်၏ သာမတ္တိယတ္ထကို “ကေန အညေန၊ ပေ၊ သံဝေဇေတိ”ဟု မိန့်သည်။ [နာမသဒ္ဓါ၏ သမ္ဘာဝနာသည် အရိယဓမ္မအတွက်၊ သောပိ၌ ပီ၏ သမ္ဘာဝနာကား ဘဂဝါအတွက်တည်း၊ ဤသို့ စပ်ရာကွဲသောကြောင့် တစ်ဝါကျတည်း၌ သမ္ဘာဝနာဇောတကနှစ်မျိုး ရှိနိုင်ပါသည်။]

ဇီဝိတမဒမတ္တံ။ ။ “ငါသည် ရှေးကလည်း အသက်ရှည်ခဲ့လှပြီ၊ ယခုလည်း အသက်ရှင်တုန်း၊ နောင်လည်း အသက်ကြာရှည်လိမ့်ဦးမည်”ဟု စိတ်ကြီးဝင်မှု မာန် မာနကို “ဇီဝိတမဒ”ဟု ခေါ်၏။ [ဇီဝိတ-အသက်ရှင်ခြင်း၌ + မဒေါ-မာန်ယစ်ခြင်းတည်း၊ ဇီဝိတမဒေါ-ခြင်း၊ ဇီဝိတမဒေန-အသက်ရှင်ခြင်း၌ မာန်ယစ်ခြင်းဖြင့် + မတ္တော (ပမတ္တော)-လွန်စွာ ယစ်မှူးသူတည်း၊ ဇီဝိတမဒမတ္တော-သူ၊ “သံဝေဇေတိ”၌ သံ ပုဗ္ဗ၊ ဝိဇီဓာတ်သည် ကြောက်ရွံ့ ခြင်းအနက်ဟော၊ ကာရိတ်ဏေပစ္စည်း။]

စ-ဆက်ဦးအံ့၊ ဧဝန္တိ-ဧဝံဟူ၍၊ ဘဏန္တော-ရွတ်ဆို လျှောက်ထားသော၊ (ထေရော-သည်၊) ဒေသနာသမ္ပတ္တိ-ဒေသနာတော်၏ ပြည့်စုံပုံကို၊ နိဒ္ဒိသတိ-ညွှန်ပြ၏၊ မေ သုတန္တိ-ဟူ၍၊ (ဘဏန္တော-သော၊ ထေရော-သည်၊) သာဝကသမ္ပတ္တိ-ကြားနာသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ ပြည့်စုံပုံကို၊ (နိဒ္ဒိသတိ၊) ဧကံ သမယန္တိ-ဟူ၍၊ (ဘဏန္တော ထေရော၊) ကာလသမ္ပတ္တိ- ကာလ၏ ပြည့်စုံပုံကို၊ (နိဒ္ဒိသတိ၊) ဘဂဝါတိ- ဟူ၍၊ (ဘဏန္တော ထေရော၊) ဒေသကသမ္ပတ္တိ- ဟောပြောသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ ပြည့်စုံပုံကို၊ (နိဒ္ဒိသတိ)။

ဧဝန္တိ၊ပေ၊နိဒ္ဒိသတိ။ ။သမုဒါယတ္တကို ပြပြီး၍ သဒ္ဓါ၏ ပြစုမ်းနိုင်သော သာမတ္ထိယတ္တ ဖြင့် ညွှန်ပြထိုက်သော နိဒ္ဒေသတဗ္ဗတ္တကို ပြလိုသောကြောင့် “ဧဝန္တိ၊ မေ သုတန္တိ”စသည်ကို မိန့်သည်၊ လျှောက်အပ်လတ္တံ့သောသုတ်ကို “ဧဝံ-ဤသို့၊ (ဤ လျှောက်အပ်လတ္တံ့သည့် အတိုင်း)”ဟု ညွှန်ပြသောကြောင့် ဒေသနာတော်ဖြစ်သော သုတ်၏ ပြည့်စုံပုံ၊ သမ္ပတ္တိဖြစ်ပုံ ကို ညွှန်ပြရာ ရောက်သည်၊ မှန်၏- အရာဝတ္ထုတစ်ခုသည် ကောင်းမွန်ပြည့်စုံသော သမ္ပတ္တိ မဟုတ်လျှင် မည်သူမျှ မညွှန်ပြပုံ၊ ဖုံးကွယ်၍ပင် တားတတ်သေး၏။

သာဝကသမ္ပတ္တိ။ ။“သာဝက” အရ ဤနေရာ၌ တပည့်သာဝကကို မဆိုလို၊ “သုဏာတိတိ သာဝကော”အရ ဒေသနာတော်ကို ကြားနာတတ်သော သုဏန္တပုဂ္ဂိုလ်ကို ဆိုလိုသည်၊ ထို့ကြောင့် ဋီကာသစ်၌ “သာဝကသမ္ပတ္တိန္တိ သုဏန္တပုဂ္ဂိုလသမ္ပတ္တိ”ဟု ဖွင့်သည်၊ အရှင်အာနန္ဒာက “မေ သုတံ-တပည့်တော် ကြားနာခဲ့ရပါသည်”ဟု မိမိကိုယ်ကို ထုတ်ဖော်၍ လျှောက်သဖြင့် ကြားနာသောပုဂ္ဂိုလ်က ဧတဒဂ် ငါးမျိုးရ၍ ငါးဌာနတို့၌ အရှင်သာရိပုတြာ၏ ချီးမွမ်းကို ခံရလောက်အောင် သမ္ပတ္တိဖြစ်ကြောင်း၊ ထိုသို့ ကြားနာရာ၌ တစ်ဆင့်ကြားလည်း မဟုတ်၊ အဆက်ဆက် မှတ်သားခဲ့ခြင်းလည်း မဟုတ်၊ ကိုယ်တိုင် နာယူခဲ့ရခြင်း ဖြစ်ကြောင်း ကိုလည်း ပြသည်။

ကာလသမ္ပတ္တိ။ ။ဘဂဝါသဒ္ဓါ၏ အနီး၌ ယှဉ်စပ်အပ်သော “ဧကံ သမယံ”အခါ တစ်ပါး”ဟု ဆိုသဖြင့် ထိုအခါသည် ဘုရားပွင့်တော်မူခြင်းဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော အခါကောင်း ဖြစ်သောကြောင့် ဧကံ သမယံဖြင့် “ကာလသမ္ပတ္တိ-ကာလ၏ ကောင်းမွန် ပြည့်စုံခြင်း”ကို ပြသည်ဟု ဆိုသည်၊ မှန်၏- ကာလဟူသမျှတို့တွင် ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒကာလသည် အသာဆုံး အကောင်းဆုံး ကာလတည်း။

ဒေသကသမ္ပတ္တိ။ ။“ဧကံ သမယံ ဘဂဝါ”၌ “ဘဂဝါ”ဟု ဒေသကပုဂ္ဂိုလ်ကို ညွှန်ပြ သောကြောင့် တရားဟောပုဂ္ဂိုလ်တို့တွင် အမြတ်ဆုံး အသာဆုံးဖြစ်သော ဘုရားရှင် ဖြစ်တော် မူရကား ထိုဘဂဝါသဒ္ဓါဖြင့် သုတ်ကို ဟောပြောသော ဒေသကပုဂ္ဂိုလ်၏ သမ္ပတ္တိ ဖြစ်ပုံကို ညွှန်ပြသည်၊ မှန်၏-လောက၌ အရာဝတ္ထုတစ်ခုခုကို ဖြစ်စေ၊ ကျမ်းစာတစ်မျိုးမျိုးကိုဖြစ်စေ၊ တရားတစ်မျိုးမျိုးကိုဖြစ်စေ ပြုလုပ် ရေးသား ဟောပြောသောပုဂ္ဂိုလ်ကို မေးလေ့ရှိ၏၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်က သမ္ပတ္တိဖြစ်လောက်အောင် ဂုဏ်ထူးရှိသောပုဂ္ဂိုလ် မဟုတ်လျှင် ထိုအလုပ်ကိုလည်းကောင်း၊ ထိုကျမ်းစာကိုလည်းကောင်း၊ ထိုတရားကိုလည်းကောင်း မလေးစားကြ၊ ထို့ကြောင့် ဒေသက ပုဂ္ဂိုလ်က သဗ္ဗသတ္တုတ္တမ ဖြစ်တော်မူသော ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ဖြစ်ကြောင်းကို “ဘဂဝါ”ဖြင့် ညွှန်ပြရသည်။

အန္တရာစ ရာဇဂဟ် အန္တရာစ နာဠန္ဒန္တိ(ဧတ္ထ)-၌၊ (သမဘိနိဝိဋ္ဌော-ကောင်းစွာ အကျုံးဝင်သော၊) အန္တရာသဒ္ဓေါ-အန္တရာသဒ္ဓါသည်၊ ဝါ-ကို၊ ကာရဏာဓဏစိတ္တ ဝေမဇ္ဈဝိဝရာဒိသု-အကြောင်းဟူသောအနက်၊ ဓဏဟူသောအနက်၊ စိတ် ဟူသောအနက်၊ အလယ်ဟူသောအနက်၊ အကြားဟူသောအနက် အစရှိသော အနက်တို့၌၊ ဒိဿတိ-ထင်ရှား၏၊ ဝါ-တွေ့မြင်အပ်၏ ဟိ-ချဲ့၊ တထာဂတာ-မြတ်စွာဘုရားကို၊ အညတြ-ကြည့်၍၊ ကော-အဘယ်သူသည်၊ တဒန္တရံ-ထို အကြောင်းကို၊ ဇာနေယျ-သိနိုင်ပါအံ့နည်း၊ ဣတိ စ- ဤပါဠိရပ်၌လည်းကောင်း၊ ဇနာ-လူတို့သည်၊ သင်္ဂမ္မ-ပေါင်းဆုံ၍၊ ဝါ-စုရုံး၍၊ မဉ္ဇ-တပည့်တော်မကိုလည်း ကောင်း၊ တုဉ္ဇ-အရှင်ဘုရားကိုလည်းကောင်း၊ မန္တန္တိ-တိုးတိုး ပြောကြကုန်၏၊ ဝါ-တိုင်ပင်ကြကုန်၏၊ အန္တရံ-အကြောင်းကား၊ ကိ-အဘယ်နည်း၊ (တစ်နည်း) ကိ အန္တရံ-အကြောင်းမည်သို့ဟု မသိရ၊ ဣတိ စ-ဤပါဠိရပ်၌လည်းကောင်း၊ ဣတိအာဒိသု-ဤသို့ အစရှိသောပါဠိရပ်တို့၌၊ ကာရဏေ-အကြောင်းဟူသော အနက်၌၊ အန္တရာသဒ္ဓေါ၊ (ဒိဿတိ)။ [ပထမဥပါယရုဏ်သည် အင်္ဂုတ္တိရ်ပါဠိတော်၊ ဆတ္တနိပါတ်၊ ဓမ္မိကဝဂ်၊ မိဂသာလသုတ်တော်တည်း၊ ဒုတိယဥပါယရုဏ်ကား သဂါထာဝဂ္ဂသံယုတ်၊ ကုလဃရဏီသုတ် ပါဠိတော်တည်း။]

အန္တရာဓ၊ပေ၊အန္တရာသဒ္ဓေါ။ ။“ဧကံ သမယံ ဘဂဝါ”ဟူသော ပုဒ်အပေါင်း၏ အမျိုးမျိုးသော အနက်ဖွင့်ကို ပြပြီး၍ ယခုအခါ အန္တရာစ ရာဇဂဟ် စသော ပုဒ်တို့၏ အနက်အဖွင့်ကို ပြလိုတော်မူသော အဋ္ဌကထာဆရာသည် “အန္တရာစ ရာဇဂဟ်”စသည်ကို မိန့်၊ “အပေါင်းတည်ထ၊ စိတ်ဖွင့်ပြ၊ ဧတ္ထမရိ ထည့်လေမြီ”နှင့်အညီ “အန္တရာစ ရာဇဂဟ် အန္တရာစ နာဠန္ဒန္တိ (ဧတ္ထ)”ဟု ထည့်ရသည် ထိုဧတ္ထကိုလည်း ဒိဿတိ၌ အစပ်မှားမည် စိုးသောကြောင့် “သမဘိနိဝိဋ္ဌော”ဟု ဋီကာသစ် ထည့်သည်၊ ထိုသို့ မထည့်ဘဲ “အပေါင်း အာဓာရ + အစိတ် အာဓေယ”လည်း စပ်နိုင်ပါသည်။

ကာရဏ၊ပေ၊ဝိဝရာဒိသု။ ။ထိုအနက်များကို အန္တရာသဒ္ဓါ တစ်ခုတည်းက ဟောနိုင် သည် မဟုတ်၊ ထိုထို အရာ၌ လာသော အန္တရာသဒ္ဓါ အသီးသီးကသာ ဆိုင်ရာအနက်ကို ဟောနိုင်၏၊ သို့သော် အန္တရာသဒ္ဓါချင်း တူသောကြောင့် သာမညနိဒ္ဒေသနည်း၊ ဧကသေသ နည်းအားဖြင့် အန္တရာသဒ္ဓါတစ်ခုတည်းက ထိုအနက်များ၌ ထင်ရှားသည်ဟု ဆိုသည်၊ ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ သမယအဖွင့်၌ ပြထားသော “သာမညဝစနိယတ္ထံ၊ ဥပါဒါယ အနေကဓာ”စသော ဂါထာကိုလည်းကောင်း၊ ပရိယတ္တိဘေဒအခန်း အတ္ထပုဒ်အဖွင့်၌ ပြခဲ့သော “ယံ ပဒံ သုတိသာမညံ”စသော ဂါထာကိုလည်းကောင်း သတိပြုပါ။

တဒန္တရံ၊ပေ၊အာဒိသု ဟိ။ ။ပြခဲ့သော အနက်တို့တွင် ထိုထိုအနက်ကို ပကရဏ (အရာဌာန)အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ သာမတ္တိယအားဖြင့်လည်းကောင်း သိရသောကြောင့် ဆိုင်ရာ ဥပါယရုဏ်ကို ထုတ်၍ အကျယ်ပြလိုသော အဋ္ဌကထာဆရာသည် “တဒန္တရံ၊ပေ၊ အာဒိသု ဟိ”စသည်ကို မိန့်သည်။ [တဒန္တရန္တိ တံ ကာရဏံ၊ မဉ္ဇ တဉ္ဇ မန္တန္တိ ကိမန္တရံ ကိ ကာရဏန္တိ အတ္ထော။ - ဋီကာသစ်။]

ဘန္တေ-မြတ်စွာဘုရား၊ အညတရော-အမျိုးအမည်အားဖြင့် မထင်ရှားသော၊
ဝါ-တစ်ယောက်သော၊ ဣတ္ထိ-မိန်းမသည်၊ ဝိဇ္ဇန္တရိကာယ (ဝိဇ္ဇာ+အန္တရိကာယ)-
လျှပ်စစ်ပျက်ဆဲခဏ၌၊ ဘာဇနံ-အိုးခွက်ကို၊ ဓောဝန္တိ-ဆေးနေစဉ်၊ မံ-
တပည့်တော် ကို၊ အဒ္ဓသ-မြင်ပါပြီ၊ ဣတိအာဒိသု-တို့၌၊ ခဏေ-ခဏဟူသော
အနက်၌၊ (ဒိဿတိ)၊ [မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသ၊ ဘိက္ခုဝဂ်၊ လဇ္ဈကိကောပမသုတ်၊
ဝိဇ္ဇန္တရိကာယာတိ ဝိဇ္ဇနိစ္ဆရဏက္ခဏေ၊ ဓောဝန္တိ ဣတ္ထိ အဒ္ဓသာတိ သမ္ပန္နော။
-ဋီကာသစ်။] ယဿ-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ အန္တရတော-စိတ်၌၊ ကောပါ-စိတ်ကို
ဖျက်ဆီးတတ်သော ရာဂ အစရှိသော ကိလေသာတို့သည်၊ န သန္တိ-မရှိကုန်၊
ဣတိအာဒိသု-တို့၌၊ စိတ္တေ-စိတ်ဟူသောအနက်၌၊ (ဒိဿတိ)၊ [ဒုဒ္ဓကပါဌ
ဥဒါနပါဠိ၊ မုစလိန္ဒဝဂ်၊ ဘဒ္ဒိယ သုတ်၊ အန္တရတောတိ ဟဒယေ၊ ကောပါတိ
စိတ္တကာလုသယကရဏတော (စိတ်၏ နောက်ကျသည်၏အဖြစ်ကို
ပြုတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်) စိတ္တ ပကောပါ ရာဂါဒယော ကိလေသာ။-
ဋီကာသစ်။] အန္တရာ-အစ အဆုံးတို့၏ အလယ်၌၊ ဝေါသာနံ-ပြီးဆုံးခြင်းသို့၊
အာပါဒိ-ရောက်ပြီ၊ ဣတိအာဒိသု-တို့၌၊ ဝေမဇ္ဈေ-အလယ်ဟူသောအနက်၌၊
(ဒိဿတိ)၊ [အင်္ဂုတ္တိုရ်၊ ဒသကနိပါတ်၊ ဒုတိယပဏ္ဏာသက၊ ထေရဝဂ်၊
ဗျာကရဏသုတ်၊ အန္တရာဝေါသာနန္တိ အာရမ္မ နိပ္ပတ္တိနံ ဝေမဇ္ဈေ ပရိယောသာနံ
အာပါဒိ၊ (စ၍ အားထုတ်ခြင်း၊ ပြီးစီးခြင်းတို့၏ အလယ်၌ - ရဟန္တာ
အဖြစ်တည်းဟူသော အဆုံးသို့ မရောက်မီ ဆက်၍ အားမထုတ်ဘဲ
အပြီးသတ်နေသည်-ဟူလို။] ဘိက္ခဝေ-တို့၊ အပိစ-ဤသို့ပင် အစ အမွန်က
ပြည်စုံခဲ့ပါသော်လည်း၊ အယံ တပေါဒါ-ဤတပေါဒါဖြစ်သည်၊ ဒိန္နံ
မဟာနိရယာနံ-လောဟကုမ္ဘိဇရဲကြီးနှစ်လုံးတို့၏၊ အန္တရိကာယ-အကြားဖြင့်၊
အာဂစ္ဆတိ-စီးလာ၏၊ ဣတိအာဒိသု-တို့၌၊ ဝိဝရေ-အကြားဟူသော အနက်၌၊
(ဒိဿတိ)၊ [စတုတ္ထပါရာဇိက။]

အန္တရိကာယ။ ။တပေါဒါဖြစ်၏ စ၍ ဖြစ်ခဲ့ရာသည် အောက်နဂါးပြည်တည်း၊ ထို
နေရာ၌ ရေကန်သည် အလွန် ကြည်လင်အေးမြ၏၊ ထိုသို့ မူလအစက ကောင်းမွန်ပြည့်စုံ
ခဲ့ပါသော်လည်း အထက်သို့ တက်လာသောအခါ လောဟကုမ္ဘိဇရဲကြီး နှစ်လုံး၏
အကြားမှ စီး၍ တက်ခဲ့ရသောကြောင့် ရေပူရှိသော တပေါဒါဖြစ်အဖြစ်ဖြင့်
တည်ရှိရလေသည်၊ ထို့ကြောင့် “အပိစာတိ တထာပိ၊ ဧဝံ ပဘဝသမ္ပန္နေပိတိ အတ္ထော
ဒိန္နံ မဟာနိရယာနန္တိ လောဟကုမ္ဘိဇ နိရယေ သန္နာယာဟ” ဟု မိန့်သည်၊ လောဟကုမ္ဘိဇရဲဟု
ဆိုသော်လည်း တပေါဒါဖြစ်နှင့် မဝေးသော ရာဇဂြိုဟ်ပြည် ပတ်ပတ်လည်ရှိ
ပေတလောကတွင် ပါဝင်သော ငရဲအိုးတည်း။

မေးဖွယ်။ ။ “အန္တရာဟူသော အကာရန္တနိပါတ်ပုဒ်၏ အတ္ထုဒ္ဓါရကို ပြရာဝယ်
စိတ်ဟူသော အနက်၌ အကာရန္တ အန္တရသဒ္ဓါကိုလည်းကောင်း၊ ခဏဝိဝရဏအနက်တို့၌
အန္တရိက သဒ္ဓါကိုလည်းကောင်း အဘယ့်ကြောင့် ထုတ်ပြရသနည်း” ဟု မေးဖွယ်
ရှိ၏။

[အတ္ထုဒ္ဓါရ၊ သာမညကို ပြပြီး၍ အတ္ထုဒ္ဓေသ၊ ဝိသေသကို ပြလိုသောကြောင့် “သွာယမိဓ” စသည်ကို မိန့်။] (ယသွာ-ကြောင့်၊) ဣဓ-ဤအန္တရာစ ရာဇဂဟံ အန္တရာစ နာဠန္ဒဟူသောပါဌ်၌၊ သွာယံ (အန္တရာသဒ္ဓေါ)-သည်၊ ဝိဝရေ-အကြား ဟူသောအနက်၌၊ ဝတ္ထတိ-ဖြစ်၏၊ တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ အန္တရာသဒ္ဓါ၏ အကြားအနက်၌ ဖြစ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊) ရာဇဂဟဿစ-ရာဇဂြိုဟ်မြို့၏ လည်းကောင်း၊ နာဠန္ဒာယစ-နာဠန္ဒာမြို့၏လည်းကောင်း၊ ဝိဝရေ-အကြားဖြစ် သောအရပ်၌၊ (အဒ္ဓါနမဂ္ဂပဋိပန္နော ဟောတိ၌စပ်၊) ဣတိဇဝံ-သို့၊ ဣတ္ထ-ဤ အန္တရာစ ရာဇဂဟံ အန္တရာစ နာဠန္ဒဟူသောပါဌ်၌၊ အတ္ထော-ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏၊ ပန-ထိုသို့ ရာဇဂဟဿစ နာဠန္ဒာယစဟု သမ္ပန်အနက် ဖြစ်သင့်ပါသော် လည်း၊ အန္တရာသဒ္ဓေန-အန္တရာသဒ္ဓါနှင့်၊ ယုတ္တတ္တာ-ယှဉ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဥပယောဂဝစနံ-ဒုတိယာဝိဘတ်ကို၊ ကတံ-ပြုအပ်ပြီ။

စ-ဆက်၊ ဤဒိသေသု-ဤကဲ့သို့ ရှုအပ်ကုန်သော၊ ဌာနေသု-အရာတို့၌၊ အက္ခရစိန္တာ-အက္ခရာပုဒ်ပါဌ်ကို ကြံစည်တတ်သော သဒ္ဓါဆရာတို့သည်၊ အန္တရာဂါမဉ္စ နဒိဉ္စ ယာတိတိ- အန္တရာဂါမဉ္စ နဒိဉ္စ ယာတိဟူ၍၊ ဇဝံ- ဤသို့၊

အဖြေကား-အန္တရိကသဒ္ဓါ အန္တရာသဒ္ဓါတို့နှင့် အန္တရာသဒ္ဓါ၏ အနက်တူဖြစ်သောကြောင့် အန္တရိကသဒ္ဓါ အန္တရာသဒ္ဓါတို့ကိုလည်း ထုတ်ပြရပါသည်။ [“ဧကဒေသဝိသဒိသံ အနညံဝ- တစ်စိတ်တစ်ဒေသ မတူသောပုဒ်သည် တစ်မျိုးတခြားမဟုတ်ပါ”-သက္ကတပရိဘာသာ။] (တစ်နည်း) အန္တရာသဒ္ဓါသည်ပင် “ယဿန္တရတော”၌ ဆန်းစောင့်ခြင်းအကျိုးငှာ ရသယပြု၍ လည်းကောင်း၊ “အန္တရိကာယ၌ သုတ္တ အနက်ဝယ် ဣက ပစ္စည်းသက်၍လည်းကောင်း မိန့်တော်မူသည်၊ ပုဒ်ရင်းမှာ အန္တရာပုဒ်ရင်းပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် အန္တရတော အန္တရိကာ တို့ကို ထုတ်ပြသည့်အတွက် ပုဒ်တစ်မျိုးဟု မမှတ်ထိုက်ပါ။

အန္တရာသဒ္ဓေန ပန။ ။ဤအန္တရာစ ရာဇဂဟံ စသောပါဌ်၌ ဒုတိယာဝိဘတ်သာ ရှိသည်မဟုတ်ပါလော၊ သို့ပါလျက် အဘယ့်ကြောင့် သမ္ပန်အနက်ကို ဖွင့်အပ်ပါသနည်း၊ သမ္ပန်အနက်ဖြစ်သင့်လျှင်လည်း အဘယ့်ကြောင့် ဒုတိယာဝိဘတ်ကို ပြုအပ်သနည်း၊ ဤသို့ စောဒနာဖွယ်ရှိသောကြောင့် “အန္တရာသဒ္ဓေန ပန”စသည်ကို မိန့်သည်၊ သမ္ပန်အနက်၌ သာမိဝိဘတ်ဖြစ်သင့်သော်လည်း အန္တရာသဒ္ဓါနှင့် ယှဉ်ခြင်းကြောင့် သဒ္ဓထုံးစံအရ ဒုတိယာ ဝိဘတ်ကို ပြုအပ်ပါသည်၊-ဟူလို၊-မီကာသစ်။ [အန္တရာ အဘိတော ပရိတော ပတိ ပဋိဘာဒိ ယောဂေ အယံ (ဒုတိယာဝိဘတ္တိ)-ရူပသိဒ္ဓိ၊ ကုစိ ဒုတိယာ ဆဋ္ဌိနမထွေသုတ်။]

မှတ်ချက်။ ။ဤစောဒနာသည် “အန္တရာသဒ္ဓေနယုတ္တတာ”ဟူသော ဟိတ်ကိုလည်း ကောင်း၊ “ဥပယောဂဝစနံ ကတံ”ဟူသော ကြိယာကိုလည်းကောင်း ကြည့်၍ ထုတ်ရသော စောဒနာတည်း၊ ထို့ကြောင့် “အဖြေမြင် အတင်သိ၊ မိ၏ ကျမ်းရိုးအနေတည်း”ဟုလည်း ကောင်း၊ “အဖြေမြင်က၊ အတင်ထုတ်မြ၊ မလွဲတံထွာ၊ ဓမ္မတာတည်း”ဟုလည်းကောင်း ရှေးဆရာတို့ မိန့်တော်မူကြသည်။

ဧကမေဝ-တစ်ပုဒ်သာလျှင်ဖြစ်သော၊ အန္တရာသဒ္ဓံ-အန္တရာသဒ္ဓါကို၊ ပယောဇေန္တိ-ယှဉ်စေကြကုန်၏၊ သော- ထို အန္တရာသဒ္ဓါသည်၊ ဝါ- ကို၊ ဒုတိယပဒေနပိ-နဒိဟူသော ဒုတိယပုဒ်နှင့်လည်း၊ ယောဇေတဗ္ဗော-ယှဉ်စေထိုက်သည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ (တသ္မိ- ထိုအန္တရာသဒ္ဓါကို၊ ဒုတိယပဒေန-နှင့်၊) အယောဇီယမာနေ-မယှဉ်စေအပ်သော်၊ ဥပယောဂဝစနံ-သည်၊ န ပါပုဏာတိ-နဒိပုဒ်သို့ မရောက်၊ ပန-ချီးမွမ်းဖွယ်ရာ သမ္ဘာဝနာကား၊ ဣမ-ဤ အန္တရာ စ ရာဇဂဟံ အန္တရာ စ နာဠန္ဒ ဟူသောပါဌ်၌၊ ယောဇေတွာ ဧဝ-နောက်ပုဒ်၌ တိုက်ရိုက်ယှဉ်စေ၍သာ၊ (အာယသ္မတာ အာနန္ဒတ္ထေရေန-သည်၊) ဝုတ္ထော-လျှောက်အပ်ပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့ မှတ်အပ်၏။

အဒ္ဓါနမဂ္ဂပုဋိပန္နော ဟောတိတိ-ကား၊ အဒ္ဓါနသင်္ခါတံ-အဓွန့်ဟု ဆိုအပ်သော၊ ဝါ-ရှည်လျားသည်ဟုဆိုအပ်သော၊ မဂ္ဂ-ခရီးကို၊ ပဋိပန္နော-ကြွတော်မူသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ [တိုက်ရိုက်သွားနေရာ၌ “ကို”ဟုလည်းကောင်း၊ ရှေ့ရှုသွားရာ၌ “သို့”ဟုလည်းကောင်း သုံးစွဲပါ] ဒီယမဂ္ဂ-ရှည်စွာသော ခရီးကို၊ (ပဋိပန္နော ဟောတိ)၊ ဣတိ အတ္ထော-ဤကားအနက်၊ ဟိ-မှန်၊ အဒ္ဓါနဂမနသမယဿ-အဒ္ဓါနဂမနသမယပုဒ်၏၊ ဝိဘဇေ-အကျယ်ဝေဖန်ရာ ပဒဘာဇနီ၌၊ အဒ္ဓယောဇနံ-

ဤဒိသေသုခ၊ ပေ၊ ပယောဇေန္တိ။ ။ သာသနာတော်ကျမ်း၌သာ အန္တရာသဒ္ဓါနှင့် ယှဉ်ရာဝယ် ဒုတိယာဝိဘတ်ကို သုံးစွဲရိုးရှိသည်မဟုတ်သေး၊ လောကီကျမ်း၌လည်း ဤသို့ပင် သုံးစွဲလေ့ရှိသည်ဟု ပြလိုသောကြောင့် “ဤဒိသေသုစ”စသည်ကို မိန့်သည်၊ စသဒ္ဓါသည် ပြတ်ပြီးခဲ့ရာကို ဆက်သော ဝါကျာရမ္ဘဇောတကတည်း။ [အကွရံ စိန္တေန္တိ လိင်္ဂဝိဘတ္တိယာ ဒီဟိတိ အကွရစိန္တကာ၊ (သဒ္ဓဝိဒ္ဓ)၊ အကွရသဒ္ဓေန စေတ္ထ တမ္မုလကာနိ ပဒါဒိနိပိ ဂဟေတဗ္ဗာနိ။-ဋီကာသစ်။] စာအုပ်တို့၌ “ပယုဇေန္တိ”ဟု ရှိသော်လည်း ယှဉ်ခြင်းအနက်ကို ဟောရာ၌ ယုဇောတက အကမ္မတဖြစ်သောကြောင့် ကာရိတ်သွင်း၍ “ပယောဇေန္တိ”ဟု ရှိသင့်ပါသည်၊ ထိုသို့ ရှိမှလည်း “ယောဇေတဗ္ဗော၊ အယောဇီယမာနေ”ဟု ကာရိတ်ဝင်သော ပုဒ်များနှင့် လိုက်လျောမည်။

သော ဒုတိယပဒေန၊ ပေ၊ ပါပုဏာတိ။ ။ လောကီကျမ်းဝယ် အန္တရာသဒ္ဓါတစ်ခု တည်းကိုသာ သုံးစွဲထားပါသော်လည်း အာဝုတ္တိနည်း၊ တန္တနည်း၊ အဓိကာရနည်း စသော နည်းတို့ဖြင့် တစ်ပုဒ်တည်းက အနက်နှစ်ထပ် ရနိုင်သောကြောင့် အန္တရာသဒ္ဓါ တိုက်ရိုက် မပါသော ဒုတိယပုဒ်သို့လည်း လိုက်စေရသည်၊ ထိုသို့ မလိုက်စေလျှင် အန္တရာသဒ္ဓါနှင့် မယှဉ်သောကြောင့် နဒိ ဟူသော ပုဒ်၌ ဒုတိယာဝိဘတ် မရောက်ဘဲ ရှိလိမ့်မည်။

ဣမ ပန၊ ပေ၊ ဝုတ္ထော။ ။ လောကီကျမ်းတို့၌ အန္တရာတစ်ပုဒ်တည်းနှင့် ယှဉ်ရာဝယ် ဒုတိယန္တ နှစ်ပုဒ်ကို သုံးစွဲထားသေး၏၊ ဤပါဠိတော်၌ကား ထိုလောကီကျမ်းကဲ့သို့ နောက် တစ်ပုဒ်၌ လိုက်စေဖွယ် မလိုရအောင် “အန္တရာ စ ရာဇဂဟံ အန္တရာ စ နာဠန္ဒ”ဟု တိုက်ရိုက်ပင် ယှဉ်စပ်၍ ပြသောကြောင့် သာ၍ပင် သမ္ပန်အနက်၌ ဒုတိယာသက်မှု သေချာ ပါသည်-ဟူလို၊ ထို့ကြောင့် ဤဝါကျကို သမ္ဘာဝနာဝါကျဟု ဆိုလိုပါသည်။

ယူဇနာဝက်ခရီးသို့၊ ဂစ္ဆိသာမိ-သွားအံ့၊ ကုတိ-ဤသို့ အဓိဋ္ဌာန်၍၊ ဘုဒ္ဓိတဗ္ဗ-ဂဏဘောဇဉ်ကို စားနိုင်၏။ ကုတိအာဒိဝစနတော-ဤသို့ အစရှိသည်ကို ဟောတော်မူခြင်းကြောင့်၊ အဒ္ဓယောဇနမ္ပိ-ယူဇနာဝက်ခရီးသော်မှလည်း၊ အဒ္ဓါနမဂ္ဂေါ-အဒ္ဓါနမဂ္ဂမည်သည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်တုံသေး၏၊ ပန-ချီးမွမ်းဖွယ်ရာသမ္ဘာဝနာကား၊ ရာဇဂဟတော-မှ၊ နာဠန္ဒာ-နာဠန္ဒာမြို့သည်၊ ယောဇနမေဝ-တစ်ယူဇနာပင်တည်း၊ (တစ်ယူဇနာတောင် ဝေးသည်-ဟူလို။)

မဟတာ ဘိက္ခုသံယောန သဒ္ဓိန္နိ ဧတ္ထ-ဟူသော ဤပါဌ်၌၊ [“မဟတာတိ” စသည်၌ အပေါင်းအာဓာရ+အစိတ်အာဓေယအဖြစ်ဖြင့် စပ်၊ ဆရာတို့ကား “အဝယဝတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော”ထည့်၍ စပ်တော်မူကြသည်။] မဟတာတိ-ကား၊ ဂုဏမဟတ္တေနပိ-ဂုဏ်တို့ဖြင့် မြတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်း၊ မဟတာ-မြတ်သော၊ [“ဂုဏေဟိ”ကို ကြည့်၍ “ဂုဏ်တို့ဖြင့်”ဟု ဝိသေသနတ္ထဗဟုဝဇ္ဇံ ပေးသည်။] သင်္ချာမဟတ္တေနပိ-အရေအတွက် အားဖြင့် များသည်၏အဖြစ်ကြောင့် လည်း၊ မဟတာ-များသော၊ ဟိ-မှန်၊ (တစ်နည်း) ဟိ-ချဲ့၊ သော ဘိက္ခုသံယော-ထိုရဟန်းအပေါင်းသည်၊ ဂုဏေဟိပိ-ဂုဏ်တို့ဖြင့်လည်း၊ မဟာ-မြတ်သည်၊ အဟောသိ-ဖြစ်ပြီ၊ (တစ်နည်း) ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ (ကသွာ-နည်း) အပ္ပိစ္ဆတာဒိ

အဒ္ဓါန၊ ပေ၊ ယောဇနမေဝ။ ။ “အဘယ်မျှလောက်သော ခရီးသည် အဒ္ဓါနမည်သနည်း”ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “အဒ္ဓါနမဂ္ဂပ္ပဋိပန္နောတိ”စသည်ကို မိန့်သည်၊ အဒ္ဓါနသင်္ခါတံ မဂ္ဂံဖြင့် ကမ္မဓာရည်းသမာသ်ကို ပြ၏၊ “အဒ္ဓါနသင်္ခါတော+မဂ္ဂေါ အဒ္ဓါနမဂ္ဂေါ”ဟု ပြု၊ ဒီယမဂ္ဂံဖြင့် အဒ္ဓါနသဒ္ဓါသည် ဒီယသဒ္ဓါ၏ ပရိယာယ်တည်းဟု ပြသည်၊ မဂ္ဂသဒ္ဓါကို ထောက်၍ အဒ္ဓါနအရ ခရီးအခွန် ကာလအခွန် နှစ်မျိုးတွင် ခရီးအခွန်ကို ယူပါ၊ အဒ္ဓါနသဒ္ဓါ၏ ဒီယအနက်ကို ဟောရာ၌ သာကေဒဋ္ဌိကို ပြလို၍ “အဒ္ဓါနဂမနသမယဿဟိ” စသည်ကို မိန့်သည်၊ ဆရာတို့ကား-“ဟိ”ကို ဥပချာသဇေတကအနက် ပေးတော်မူကြသည်၊ ဂဏဘောဇနသိက္ခာပုဒ် စသည်တို့၏ ပဒဘာဇနီ၌ ယူဇနာဝက်ခရီးကိုပင် “အဒ္ဓါန ဂမနသမယ”ဟု ဟောတော်မူသေး၏၊ ရာဇဂြိုဟ်မြို့နှင့် နာဠန္ဒာမြို့ကား တစ်ယူဇနာတောင် ဝေးပါသည်-ဟူလို။ [အဒ္ဓယောဇနံ ပိဉ္စ ပိသည် ဂရဟာဇေတက၊ ရာဇဂဟတော ပန၌ ပနကား သမ္ဘာဝနာဇေတက။]

မဟတာ။ ။ မဟန္တသဒ္ဓါနောင် နာဝိဘတ် သက်၍ ဂစ္ဆတာ ဂစ္ဆန္တေနကဲ့သို့ “မဟတာ”ဟု ဖြစ်၏၊ ထိုမဟန္တသဒ္ဓါသည် ဥတ္တမတ္ထ (အမြတ်ဟူသောအနက်)ကိုလည်းကောင်း၊ ဗဟုတ္ထ (အများဟူသောအနက်)ကိုလည်းကောင်း ဟော၏၊ ထိုတွင် “ဂုဏမဟတ္တေန”ဟူသော ဝိသေသနဖြင့် ဥတ္တမတ္ထကို ပြ၏၊ “သင်္ချာ မဟတ္တေန”ဟူသော ဝိသေသနဖြင့် ဗဟုတ္ထကို ပြ၏၊ ပိတို့ကား အညမညသမုစ္စယတ္ထတို့တည်း။

သော ဟိ၊ ပေ၊ သင်္ချတ္တာ။ ။ ဂုဏမဟတ္ထဖြစ်ပုံ၊ သင်္ချာမဟတ္ထဖြစ်ပုံကို ခိုင်လုံစေလိုသော ကြောင့် (တစ်နည်း) ချဲ့ပြလိုသောကြောင့် “သော ဟိ”စသည်ကို မိန့်သည်၊ “မဟာ အဟောသိ”ဟု စာအုပ်တို့၌ ရှိ၏၊ ထိုအချိန်၌လည်း မဟန္တဖြစ်နေသောကြောင့် “ဟောတိ”ဟု

ဂုဏသမန္နာဂတတ္တာ-အပ္ပိစ္ဆတာ အစရှိသောဂုဏ်တို့နှင့် ပြည့်စုံသည်၏အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ သင်္ချာယဝိ-အရေအတွက်အားဖြင့်လည်း၊ မဟာ-များသည်၊ (အဟောသိ-ပြီ၊ တစ်နည်း၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ ကသ္မာ-နည်း၊) ပဉ္စသတသင်္ချာတ္တာ-ငါးရာအရေအတွက် ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ ဘိက္ခုနီ-ရဟန်းတို့၏၊ သံယော-အပေါင်းတည်း၊ ဘိက္ခုသံယော-ပေါင်း၊ တေနဘိက္ခုသံယေန-ထို ရဟန်းတို့၏အပေါင်းနှင့်၊ ဒိဋ္ဌိသီလသာမညသံဃာတသင်္ခါတေန-အယူသီလ၏ တူမျှသည်၏အဖြစ်ကြောင့် ပေါင်းစပ်အပ်သည်ဟု ဆိုအပ်သော၊ သမဏ ဂဏေန-ရဟန်းတို့၏ အပေါင်းနှင့်၊ ဣတိ အတ္ထော-ဤကားအနက်၊ သဒ္ဓိန္နိ-ကား၊ ဧကတော-တပေါင်းတည်း၊ (အတူတကွ)။

ပစ္စုပ္ပန်ကြိယာရှိလျှင် ကောင်းမည်ထင်သည်၊ အပ္ပိစ္ဆတာ၌ “အပ္ပာ-နည်းသော+ဣစ္ဆာ-အလိုသည်၊ ယဿ အတ္ထိတိ အပ္ပိစ္ဆော”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုလျှင် “နည်းနည်းပါးပါး လိုချင်သေး၏”ဟု အဓိပ္ပာယ်ရ၏။ အမှန်မှာ- လိုကို မလိုချင်ကြပေ၊ ထို့ကြောင့် အပ္ပိစ္ဆတာ၌ သဒ္ဓါအလိုအားဖြင့် ဣစ္ဆာအကြွင်းအကျန် ရှိသေးသော်လည်း အနက်သဘောအားဖြင့် ဣစ္ဆာလုံးလုံးမရှိဟူသော အနက်ကို ယူရပါသည်။

တစ်နည်း။ “အပ္ပာဗာဓ-အနာမရှိ”ဟူရာ၌ကဲ့သို့ အပ္ပသဒ္ဓါ၏ အဘာဝအနက်ကို ယူလျှင်ကား သဒ္ဓါအနေအားဖြင့်လည်း အကြွင်းအကျန် မရှိတော့ပါ။ ထိုအလို “နတ္ထိ+ဣစ္ဆာ ယဿာတိ အပ္ပိစ္ဆော၊ အပ္ပိစ္ဆဿ + ဘာဝေါ အပ္ပိစ္ဆတာ”ဟု ပြု၊ အာဒိဖြင့် သန္တုဋ္ဌိတာ၊ ပဝိဝေကတာ၊ ဝိရိယာရမ္ဘတာ စသည်တို့ကို ယူပါ၊ ပဉ္စသတ+သင်္ချာ ယဿာတိ ပဉ္စသတ သင်္ချာ၊ (ဘိက္ခုသံယော)။

ဘိက္ခုနီ၊ ဇေ၊ သံယေန။ “ဘိက္ခုနီ+သံယော ဘိက္ခုသံယောသည် ပဒါဝတ္ထိကန္တနည်း၊ ဒန္တစ္ဆေဒနနည်းတည်း၊ မည်သည့်နာမ်ပုဒ်မဆို စပ်ပုဒ်ကို မငဲ့ဘဲ သူ့သဘောအတိုင်း တည်ရှိရလျှင် လိန်အနက်ကို ထွန်းပြသော ပထမာဝိဘတ်ဖြင့်သာ နေရရိုးတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဘိက္ခုသံယောကို ပုဒ်အခိုက်အတန့်ကို ငဲ့သော ပဒါဝတ္ထိကန္တနည်းဟု ဆိုသည်၊ နဂို တတိယန္တကို ဖြတ်ခြင်းနှင့် တူရကား ဒန္တစ္ဆေဒနနည်းဟုလည်း ဆိုရသည်၊ “တေနဘိက္ခု သံယေန”ကား “ဘိက္ခုသံယေန သဒ္ဓိ”ဟူသော ဝါကျအခိုက်အတန့်ကို ငဲ့သောကြောင့် ဝါကျာဝတ္ထိကန္တနည်းတည်း၊ ဖြတ်အပ်ပြီးသော ဆင်စွယ်ကို ပြန်၍ ချွန်ပေးသကဲ့သို့ ဖြစ်သော ကြောင့် ဒန္တသောဓနနည်းဟုလည်း ဆိုရသည်။

ဒိဋ္ဌိသီလ၊ ဇေ၊ သမဏဂဏေန။ “ဒိဋ္ဌိစ-သမ္မာဒိဋ္ဌိလည်း+သီလံစ-သမ္မာဝါစာ၊ သမ္မာကမ္မန္တ၊ သမ္မာအာဇီဝဟူသော သီလတည်း၊ ဒိဋ္ဌိသီလံ-လ၊ လောက၌ သဘောတူမှ ပေါင်း၍ ဖြစ်၏၊ အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဒိဋ္ဌိသီလသည် တစ်ပါးနှင့်တစ်ပါး တူမျှ၏၊ ထိုသို့ တူမျှသော ဒိဋ္ဌိသီလတို့၏ အပြစ်မရှိသော ဂုဏ်ကို “သမာနဿ+ဘာဝေါ သာမည”အရ သာမညဟု ဆို၏၊ “ပုထုဇဉ်များလည်း ထိုသို့ ဒိဋ္ဌိသီလတူမျှလျှင် ပေါင်း၍ရနိုင်၏”ဟု ဋီကာ ဆို၏၊ ဒိဋ္ဌိသီလဿ+သာမည-ဒိဋ္ဌိသီလသာမည၊ သံဟညတေတိ သံဃာတော-ပေါင်းစပ် အပ်သော အပေါင်း၊ ဒိဋ္ဌိသီလသာမညေန + သံဃာတော ဒိဋ္ဌိသီလသာမညသံဃာတော။

ပဉ္စမတ္ထေဟိ ဘိက္ခုသတေဟိတိ (ဧတ္ထ)-ဟူသော ဤပါဠိ၌၊ (ဝစနတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော)၊ [ဤသို့ မထည့်ဘဲ ပဉ္စမတ္တာနိ စသည်၌ အပေါင်းအာဓာရ၊ အစိတ် အာဓေယံအဖြစ်ဖြင့်လည်း စပ်နိုင်ပါသည်။] ဧတေသံ-ဤရဟန်းအရာတို့၏၊ ပဉ္စ-ငါးလီကုန်သော၊ မတ္တာ-အတိုင်းအရှည်သည်၊ (အတ္ထိ-ရှိ၏)၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ငါးလီအတိုင်းအရှည် ရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ တာနိ ဘိက္ခုသတာနိ-တို့သည်)၊ ပဉ္စမတ္တာနိ-ပဉ္စမတ္တတို့ မည်၏၊ ပမာဏံ-အတိုင်းအရှည်ကို၊ မတ္တာတိ-မတ္တာဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏၊ တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ အတိုင်းအရှည်ကို မတ္တာဟု ဆိုအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်)၊ ဘောဇနေ မတ္တညူတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တေ-ဆိုအပ်သော်၊ ဝါ-ဆိုအပ်ရာ၌၊ ဘောဇနေ-ဘောဇဉ်၌၊ မတ္တံ-အတိုင်းအရှည်ကို၊ ဇာနာတိ-သိ၏၊ ပမာဏံ-အတိုင်းအရှည်ကို၊ ဇာနာတိ-သိ၏၊ ဣတိ-ဤသို့၊ အတ္ထော-အနက်သည်၊ ဟောတိ ယထာ-ဖြစ်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ-ဤအတူ၊ ဣဓာပိ-ဤပဉ္စမတ္ထေဟိ ဘိက္ခုသတေဟိဟူသော ပါဠိ၌လည်း၊ တေသံ ဘိက္ခုသတာနံ-ထိုရဟန်း အရာတို့၏၊ ပဉ္စ- ငါးလီကုန်သော၊ မတ္တာ- အတိုင်းအရှည်သည်၊ ပမာဏံ-အတိုင်းအရှည်သည်၊ (အတ္ထိ)၊ ဣတိဧဝံ-ဤသို့၊ အတ္ထော-အနက်ကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော-၏၊ ဘိက္ခုနံ-ထိုရဟန်းတို့၏၊ သတာနိ-အရာတို့တည်း၊ ဘိက္ခုသတာနိ-တို့၊ ပဉ္စမတ္ထေဟိ-ငါးလီ အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော တေဟိ ဘိက္ခုသတေဟိ-ထိုရဟန်းအရာတို့နှင့်၊ (သဒ္ဓိံ ၌ စပ်။)

ဒိဋ္ဌိသီလသာမညသံဃာတော ဣတိ သင်္ခါတော ဒိဋ္ဌိသီလသာမညသံဃာတသင်္ခါတော၊ သမဏဂဏေနဖြင့် ဘိက္ခုသံဃေန၏ ဟောနက် အဘိဓမ္မေယျတ္ထကို ပြသည်။ [ပါရာဇိကဏ်၌ “ဒိဋ္ဌိသီလသာမညသင်္ခါတသံဃာတေန”ဟု ရှိ၏၊ ထိုအတိုင်းပင် သာရတ္ထဋီကာ၌လည်း ဖွင့်သည်။]

မတ္တာတိ ပမာဏံ၊ ပေဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ။ ပမာဏိယာရိယေ မတ္တာစသော အဘိဓာန်လာ ဣတ္ထိလိင်မတ္တာသဒ္ဓါ၏ အနက်တို့တွင် ဤနေရာ၌ ပမာဏအနက်ဟောဟု သိစေလို၍ “မတ္တာတိ ပမာဏံ ဝုစ္စတိ”ဟု မိန့်သည်၊ “တသ္မာ၊ ပေဒဋ္ဌဗ္ဗော”ဖြင့် ထိုပမာဏအနက်ကို ယူရခြင်း၏ အကျိုးဖလကို ပြသည်၊ ထိုတွင် “တထာ၊ ပေဟောတိ”သည် ဥပမာနဝါကျ၊ “ဧဝံ၊ ပေဒဋ္ဌဗ္ဗော”ကား ဥပမေယျဝါကျ၊ “တေသံ ဘိက္ခုသတာနံ၊ ပေပမာဏံ”ဖြင့် “ပဉ္စ + မတ္တာ ဧတေသန္တိ ပဉ္စမတ္တာနိ (ဘိက္ခုသတာနိ)”ဟု ဗဟုဗျူဟိသမာသ်ကို ပြသည်။

မှတ်ချက်။ ။ ပဉ္စ+မတ္တာ၏ နောက်၌ “ပဉ္စ+ပမာဏံ”ဟု ယခုစာအုပ်များ၌ တွေ့ရ၏၊ ထို ပဉ္စနှင့် ပမာဏံသည် သမာသ်မဟုတ်၊ ရှေ့“ပဉ္စ+မတ္တာ”ကို ထပ်၍ ဖွင့်သောဝါကျသာ၊ ဝါကျဖြစ်လျှင်လည်း ပဉ္စကို ပဉ္စဟု ထပ်၍ ဖွင့်သဖြင့် အကျိုးမထူးချေ၊ မတ္တာကိုသာ “ပမာဏံ”ဟု ထပ်၍ ဖွင့်သင့်၏၊ ဤဖွင့်မျိုးကို “လဟုမတ္တာ တယော ရဿာ”သုတ်အဖွင့် ရူပသိဒ္ဓိ၌ “လဟု+မတ္တာ=ပမာဏန္တိ”ဟု တွေ့ရ၏၊ ထို့ကြောင့် ဤ၌လည်း “ပဉ္စ+မတ္တာ = ပမာဏန္တိ”ဟု မူလ ပါဠိဟောင်း ဖြစ်ကောင်း ဖြစ်ပါလိမ့်မည်၊ ပဉ္စနှင့် မတ္တာလည်း ဝုစ်ချင်း မတူသော

သုပ္ပိယောပိ ခေါ ပရိဗ္ဗာဇကောတိ(ဧတ္ထ)-ဤပါဌ်၌၊ [သုပ္ပိယောတိ စသည်၌ အပေါင်းအာဓာရ အစိတ်အာဓေယံအဖြစ်ဖြင့် စပ်။] သုပ္ပိယောတိ-သုပ္ပိယော ဟူသည်ကား၊ တဿ-ထိုပရိဗ္ဗိဇ်၏၊ နာမံ-တည်း၊ [“သုပ္ပိယော-အလွန်ချစ်ဖွယ် ကောင်းသော” စသည်ဖြင့် ဝိသေသနဂုဏ်ပုဒ် စသည် ဟု ထင်မည်စိုးသောကြောင့် “တဿ နာမံ” ဟု ဖွင့်သည်၊ ဝိသေသနဂုဏ်ပုဒ်စသည် မဟုတ်၊ နာမည်သာ ဖြစ်သည်-ဟုလို့၊] ပိကာရော-ပိသဒ္ဒါသည်၊ မဂ္ဂပ္ပဋိပန္နသဘာဂတာယ-ခရီးသွား သူ၏ အဖြစ်ဖြင့် တူသော အဖို့ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (ခရီးသွားသူချင်း သဘောတူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) ပုဂ္ဂလသမ္ပိဏ္ဏနတ္ထော-ပုဂ္ဂိုလ်ကို ပေါင်းခြင်း အနက် ရှိ၏၊ ပဒသန္တိကရော- ရှေ့နောက် ပုဒ်တို့၏ ဆက်စပ်မှုကို ပြုတတ်သော၊

ဝိသေသန ဝိသေသျှဟု မှတ်ပါ။ ပဉ္စဟု ဗဟုဂုဏ်သင်္ချာ ရှိသော်လည်း အတိုင်းအရှည် အရေအတွက်မှာ တစ်ခုသာ ဖြစ်သောကြောင့် “မတ္တာ (ပမာဏ)” ဟု ဧကဂုဏ်ထားနိုင်ပါသည်။

ဋီကာသင်္ခါ။ ။ဋီကာသင်္ခါ၌ကား “ပဉ္စ+မတ္တာ (နောက်ပဉ္စ မပါ) ပမာဏာတိ ဗျာသော (ဝါကျ)၊ နိကာရလောပေါစေတ္ထ နပုံသကလိင်္ဂတ္တာ” ဟု ဖွင့်လေသည်။ [ပဉ္စနှင့် မတ္တာကို ဝါကျဟု ဆိုလိုသည်၊ မတ္တာ၌လည်းကောင်း၊ (ပမာဏ မဟုတ်) ပမာဏ၌လည်းကောင်း နိက္ခေသ်ဟု ဆိုလိုသတိ၊ ထိုအလို မတ္တာကိုလည်း ဗဟုဂုဏ်ပင် ဆိုလို၏၊ “ပမာဏ” ဟုလည်း မရှိရ၊ “ပမာဏာ” ဟု ရှိရလိမ့်မည်၊ ထိုဋီကာသင်္ခါစကားကို စဉ်းစားပါ။]

ပိကာရော သမ္ပိဏ္ဏနတ္ထော။ ။“ပိ ကုတိ ကရိယတိ ဥစ္စာရိယတိတိ ပိကာရော- ပိဟု ရွတ်ဆိုအပ်သော နိပါတ်ပုဒ်သဒ္ဒါ၊ ထိုပိသဒ္ဒါသည် အပိသဒ္ဒါကဲ့သို့ သမ္ဘာဝနာ ဂရဟာ စသော အနက်ကိုလည်း ဟောနိုင်၏၊ ဤနေရာ၌ကား ထိုအနက်များကို မဟော၊ သမ္ပိဏ္ဏန (ပေါင်းခြင်း) အနက်ကို ဟောသည်၊ “ထိုသို့ ပေါင်းရာ၌ ကြိယာစသည်ကို ပေါင်းသည် မဟုတ်၊ ပုဂ္ဂိုလ်ခြံကို ပေါင်းသည်” ဟု ပြလို၍ “ပုဂ္ဂလသမ္ပိဏ္ဏနတ္ထော” ဟု မိန့်သည်၊ မြတ်စွာ ဘုရားတည်းဟူသော ပုဂ္ဂိုလ်အပေါ်ဝယ် သုပ္ပိယပရိဗ္ဗိဇ်တည်းဟူသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ပေါင်း၍ ပေးသည်၊ “မြတ်စွာဘုရားသာ ရာဇဂြိုဟ်မြို့နှင့် နာဠန္ဒာမြို့အကြား၌ အဒ္ဓါနမဂ္ဂကို ကြွတော် မူသည် မဟုတ်သေး၊ သုပ္ပိယပရိဗ္ဗိဇ်လည်း သွားသည်” ဟုလို့။

မဂ္ဂပ္ပဋိပန္နသဘာဂတာယ။ ။ထိုသို့ ပေါင်းရာ၌ (ဟင်းချင်းတူမှ ပေါင်း၍ ရ၊ သဘောချင်းတူမှ ပေါင်း၍ ရသကဲ့သို့ ဤ၌လည်း) ခရီးသွားချင်း တူသောကြောင့် ပေါင်းနိုင် သည်ဟု ပြလို၍ “မဂ္ဂပ္ပဋိပန္နသဘာဂတာယ” ဟု မိန့်သည်၊ ဤ “မဂ္ဂပ္ပဋိပန္နသဘာဂတာယ” ဟူသော ဝိသေသနဖြင့် သီလအာစာရစသော ဂုဏ်ချင်း သဘောတူမှုကို ကန့်မြှစ်သည်။ [မဂ္ဂ+ပဋိပန္နော မဂ္ဂပ္ပဋိပန္နော၊ မဂ္ဂပ္ပဋိပန္နဘာဝေန+သဘာဝေါ ယဿာတိ မဂ္ဂပ္ပဋိပန္န သဘာဝေါ၊ (ပဋိပန္န၌ ဘာဝပဓာန) ခရီးသွားသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ အဖြစ်ဖြင့် တူသောအဖို့ရှိသူ၊ မဂ္ဂပ္ပဋိပန္နသဘာဂဿ+ဘာဝေါ မဂ္ဂပ္ပဋိပန္နသဘာဂတာ။]

ပဒသန္တိကရော။ ။ပဒါနံ-သုပ္ပိယောပိ ဟူသော ရှေ့ပုဒ်၊ ပရိဗ္ဗာဇကော ဟူသော နောက်ပုဒ်တို့၏၊ သန္တိ- ဆက်စပ်ခြင်းတည်း၊ ပဒသန္တိ- ခြင်း၊ ပဒသန္တိ ကရောတိတိ ပဒသန္တိကရော။

ခေါကာရော-ခေါ သဒ္ဒါကို၊ ဗျဉ္ဇနသိလိဋ္ဌတာဝသေန-ရှေ့နောက် သဒ္ဒါတို့၏ ညက်ညောကုန်သည်၏အစွမ်းဖြင့်၊ (အာယသ္မတာ အာနန္တတ္ထေရေန-သည်) ဝုတ္တော-လျှောက်အပ်ပြီ။

ပရိဗ္ဗာဇကောတိ-ပရိဗ္ဗာဇကောဟူသည်ကား၊ သဉ္ဇယဿ-သဉ္ဇည်းဆရာကြီး ၏၊ အန္တေဝါသီ-အနီးနေတပည့်ဖြစ်သော၊ ဆန္ဒပရိဗ္ဗာဇကော-အဝတ်ဖြင့် ဖုံးလွှမ်း အပ်သော ပရိဗ္ဗာဇတည်း၊ [“သဉ္ဇယဿ”ဟုလည်း တချို့စာရှိ၏။] ကုဒ်- ဤ အနက်သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်သည်၊ ဝါ-ဆိုလိုသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ (ကိ-အဘယ်အနက်သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တံ-သည်၊ ဝါ-သည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်သနည်း၊) ယဒါ-အကြင်အခါ၌၊ ဘဂဝါ-သည်၊ တံ အဒ္ဓါနမဂ္ဂံ- ထိုအခွန်ရှည်သောခရီးကို၊ ပဋိပန္နော-ကြွတော်မူပြီ၊ တဒါ-ထိုအခါ၌၊ သုပ္ပိယော- မည်သော၊ ပရိဗ္ဗာဇကောပိ-ပရိဗ္ဗာဇသည်လည်း၊ (တံ အဒ္ဓါနမဂ္ဂံ-ကို)၊ ပဋိပန္နော- သွားသည်၊ အဟောသိ-ဖြစ်ပြီ။

ခေါကာရော၊ပေ၊ဝုတ္တော။ ။“သုပ္ပိယောပိ ပရိဗ္ဗာဇကော”ဟု ရွတ်ရခြင်းထက် ခေါ သဒ္ဒါထည့်၍ “သုပ္ပိယောပိ ခေါ ပရိဗ္ဗာဇကော”ဟု ရွတ်ဆိုရခြင်းသည် ပို၍ ပြေပြစ်ညက် ညော၏၊ ထို့ကြောင့် ထိုခေါသဒ္ဒါကို “ပဒသန္တိကရ-သုပ္ပိယောဟူသော ရှေ့ပုဒ်၊ ပရိဗ္ဗာဇကော ဟူသော နောက်ပုဒ်တို့၏ စေ့စပ် ညက်ညော ချောမောမှုကို ပြုတတ်”ဟုလည်းကောင်း၊ ထိုသို့ ပြုတတ်သည့်အတွက် ရှေ့သဒ္ဒါ နောက်သဒ္ဒါတို့ ပြေပြစ်ညက်ညောသောကြောင့် “ဗျဉ္ဇနသိလိဋ္ဌတာ”ဟုလည်းကောင်း ဆိုသည်။

ဗျဉ္ဇနသိလိဋ္ဌတာ။ ။သိလိဿန္တိ-ခေါသဒ္ဒါအတွက်ကြောင့် ရှေ့သဒ္ဒါ နောက်သဒ္ဒါတို့ ငြိကပ်သကဲ့သို့ ဖြစ်ကုန်၏၊ ကူတိ သိလိဋ္ဌာနံ၊ သိလိဋ္ဌာနံ+ဘာဝေါ သိလိဋ္ဌတာ၊ ဗျဉ္ဇနာနံ- သုပ္ပိယောပိဟူသော ရှေ့သဒ္ဒါ၊ ပရိဗ္ဗာဇကောဟူသော နောက်သဒ္ဒါတို့၏၊ သိလိဋ္ဌတာ- စေ့စပ် ညက်ညောကုန်သည်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ညက်ညောခြင်းဂုဏ်တည်း၊ ဗျဉ္ဇနသိလိဋ္ဌတာ-ဂုဏ်၊ ဤအဋ္ဌကထာဖွင့်အလို ခေါအတွက် အနက်ပေးဖွယ် မလို၊ ရှေ့ပုဒ် နောက်ပုဒ်တို့ကို ပြည့်စေတတ်သော ပဒပူရဏမျှသာ၊ ဋီကာတို့၌ကား-(ပါရာဇိကဏ်၊ ဝေရဉ္စကဏ္ဍ) “အသောသိ ခေါ”၌ ခေါကဲ့သို့၊ ပဒပူရဏအနက်အပြင် အဝဓာရဏအနက်လည်း ဖွင့်ကြ သေး၏၊ ထိုအလို “ဟောတိ ခေါ-ဖြစ်သည်သာ”ဟု ပေး၍ ထိုခေါသဒ္ဒါဖြင့် “ခရီးသွားဖို့ ကိစ္စ၌ တစ်စုံတစ်ခုမျှ အနှောင့်အယှက် မရှိပါ”ဟု ကန့်ပါ။

ပရိဗ္ဗာဇကော။ ။ပရိပုဗ္ဗ၊ ဝဇောတိ၊ ကျပစ္စည်းဖြင့် “ပရိဗ္ဗာဇက”ဟု ဖြစ်၏၊ ပရိ (ပရိစ္စေတော)-လူမှုကိစ္စ ဟူသမျှကို စွန့်ခွာ၍၊ ဝဇေတိ-သင်္ခမ်းကျောင်းသို့ သွားနေတတ်၏၊ ကူတိ-ကြောင့်၊ ပရိဗ္ဗာဇကော-မည်၏၊ ဤဝိဂ္ဂဟအရ လူမှုကိစ္စကို စွန့်ခွာ၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းကျောင်း သို့ သွားနေသော ရသေ့ ရဟန်းအမျိုးမျိုးကို ရသော်လည်း ပရိဗ္ဗာဇဟု ခေါ်အပ်သော ရသေ့ တစ်မျိုးကိုသာ ယူပါ၊ ထို ပရိဗ္ဗာဇသည် (အဝတ်မရှိသော) အစေလက၊ (အဝတ်ရှိသော) ဆန္ဒဟု နှစ်မျိုးရှိရာ အစေလကပရိဗ္ဗာဇကို ယူမည်စိုးသောကြောင့် “ဆန္ဒပရိဗ္ဗာဇကော”ဟု ဖွင့်သည်၊ ဝတ္ထေန ဆာဒိယတေတိ ဆန္ဒော၊ ဆန္ဒော စ+ သော+ပရိဗ္ဗာဇကော စာတိ ဆန္ဒပရိဗ္ဗာဇကော။

ဣတိ-ဤအနက်သည်၊ ဝါ-ကို၊ (ဝုတ္တံ ဟောတိ)၊ ဟိ-မှန်၊ ဧတ္ထ-ဤ “အဒ္ဓါနမဂ္ဂ ပုဋိပန္နော ဟောတိ” ဟူသော ပါဠိ၌၊ ဟောတိသဒ္ဓေါ-ဟောတိသဒ္ဓါသည်၊ အတိတ ကာလတ္ထော-အတိတကာလအနက်ရှိ၏၊ [(တစ်နည်း) “ကသ္မာ၊ ဟောတိသဒ္ဓဿ- ဟောတိသဒ္ဓါ၏၊ အဟောသီတိ အတ္ထော-အဟောသီ ဟူသော အနက်ကို၊ တယာ-အရှင်အဋ္ဌကထာဆရာသည်၊ ဝဏ္ဏိတော-ဖွင့်အပ် ပါသနည်း၊ ဣတိ-ဤ ကား အမေးတည်း၊ ဟိ (ယသ္မာ)-ကြောင့်၊ ဧတ္ထ-ဤ၊ ဟောတိသဒ္ဓေါ-သည်၊ အတိတကာလတ္ထော-၏၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ ဟောတိသဒ္ဓဿ-၏၊ အဟောသီတိ အတ္ထော-ကို၊ မယာ-သည်၊ ဝဏ္ဏိတော-ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီ၊” ဤသို့လည်း ကာရဏဝါကျ ကြံ၍ ပေးနိုင်၏။]

သဒ္ဓိ အန္တေဝါသိနာ ပြဟဒတ္ထေန မာဏဝေနာတိ ဧတ္ထ-ဟူသောဤပါဠိ၌၊ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ယော မာဏဝေါ-အကြင်လူလင်သည်၊) အန္တေ-ဆရာ၏၏အနီး၌၊ ဝသတိ-နေတတ်၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဆရာ၏အနီး၌

ဣဒံ ဝုတ္တံ၊ ပေ၊ အဟောသီတိ။ ။ “သုပ္ပိယောပိ ခေါ ပရိဗ္ဗာဇကော၊ ပေ၊ အဒ္ဓါန မဂ္ဂပုဋိပန္နော ဟောတိ” ဟူသော ပါဠိတော်၌ ပိ၏အတွက် ဥဇကတ္ထကို ပြလို၍ “ယဒါ ဘဂဝါ၊ ပေ၊ ပုဋိပန္နော အဟောသီ” ဟု မိန့်သည်၊ ဤ ဥဇကတ္ထတပွာကဋီကရဏဝါကျ၌ “ယဒါ တဒါ” ဟူသော ပုဒ်ဖြင့် မြတ်စွာဘုရားနှင့် သုပ္ပိယပရိဗ္ဗာဇတို့ ခရီးသွားရာ၌ အချိန်ကာလ ပြိုင်တူကျနေကြောင်းကို ပြသည်။

အတိတာ၊ ပေ၊ ဟောတိသဒ္ဓေါ။ ။ ပါဠိတော်၌ “မဂ္ဂပုဋိပန္နော ဟောတိ” ဟု ပစ္စုပ္ပန် အနက်ဟော တိဝိဘတ်ဖြင့် ရှိပါလျက် “အဟောသီ” ဟု အတိတအနက် ဖွင့်ခြင်းသည် မှန်ပါ၏လောဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “အတိတကာလတ္ထော ဟေတ္ထ” စသည်ကို မိန့်သည်၊ ဤယခု သံဂါယနာတင်ချိန်ဝယ် မြတ်စွာဘုရားနှင့် သုပ္ပိယတို့၏ သွားခြင်းကြိယာ သည် အတိတဖြစ်နေသောကြောင့် “အဟောသီ” ဟု အတိတအနက်ဖွင့်ခြင်းသည် မှန်ပါ၏-ဟူလို။

မေးဗွယ်။ ။ အတိတဖြစ်လျှင် အဘယ်ကြောင့် “အဟောသီ” ဟု မလျှောက်ဘဲ “ဟောတိ” ဟု အရှင်အာနန္ဒာ လျှောက်ရသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိပြန်၏၊ အဖြေကား-အရှင် အာနန္ဒာ၏ စိတ်၌ ထိုအချိန်က သွားဆဲကြိယာကို မှန်း၍ တံကာလာပေက္ခဝတ္ထမာန် အားဖြင့် ဆိုလိုသောကြောင့် “ဟောတိ” ဟု ပစ္စုပ္ပန်ကြိယာကို ဆိုရပါသည်၊ ဤစကားအရ တံကာလာ ပေက္ခဝတ္ထမာန်ဟု နှလုံးသွင်း၍ “ဟောတိ-ဖြစ်၏” ဟု ပစ္စုပ္ပန်အနက်လည်း ပေးနိုင်ပါ၏၊ သံဂါယနာတင်ချိန်၌ အတိတဖြစ်နေသောကြောင့် “ဟောတိ-ဖြစ်ပြီ” ဟု အဓိပ္ပာယ်နက်လည်း ပေးနိုင်ပါ၏။ [ဋီကာသစ်၌ကား “ဝတ္ထမာနာ ပစ္စုပ္ပန္န” သုတ်ဝယ် ပစ္စုပ္ပန္နကို ဖြုတ်၍ “ဝတ္ထမာနာ” ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် အတိတအနက်၌ ဝတ္ထမာန်သက်သည်ဟု တစ်နည်း ဖွင့်သေး၏၊ ထိုအဖွင့်ကိုကား စဉ်းစားပါ။]

အန္တေဝါသိ။ ။ ဝသတိတိ ဝါသိ၊ တဿီလအနက် မပါသော ဣပစ္စည်းတည်း၊ အန္တေ+ ဝါသိ အန္တေဝါသိ၊ ရှေ့ပုဒ်၌ သ္မိဝိဘတ် မကျေသော အလုတ္တတပျူရိသ်သမာသ်၊ အန္တသဒ္ဓါ၏ သမိပ အဝသာန စသော အဘိဓာန်လာ အနက်တို့တွင် သမိပ အနက်ဟု သိစေလို၍

နေတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (သော မာဏဝေါ)၊ အန္တေဝါသီ-အန္တေဝါသီ မည်၏။ သမိပစာရော-အနီး၌ လှည့်လည်တတ်သော၊ သန္တိကာဝစရော-အနီး၌ သက်ဝင်၍ ဖြစ်သော၊ သိဿော-တပည့်တည်း၊ ကုတိ အတ္ထော-နက်၊ ဗြဟ္မ ဒတ္ထောတိ-ကား၊ တဿ-ထိုလူလင်၏၊ နာမံ-အမည်တည်း။ [“ဗြဟ္မ၊ နာ+ ဒတ္ထော ဗြဟ္မဒတ္ထော”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၍ “ဗြဟ္မာပေးအပ်သူ”ဟူသော ဂုဏ်အနက်ကို ယူမည် စိုး၍ “တဿ နာမံ”ဟု ဖွင့်သည်။]

သတ္တောပိ-သတ္တဝါ သာမန်ကိုလည်းကောင်း၊ စောရောပိ-ခိုးသူကိုလည်း ကောင်း၊ တရုဏောပိ-နုပျိုသူကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ-လူလင်ကိုလည်းကောင်း၊ မာဏဝေါတိ-မာဏဝဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏။ ဟိ-ခဲ၊ ဦးအံ့၊ စောဒိတာ၊ ပေါနရာတိ အာဒိသု-စောဒိတာ၊ ပေါနရာအစရှိသောပါဠိရပ်တို့၌၊ သတ္တော-သတ္တဝါသာမန်ကို၊ မာဏဝေါတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္ထော-ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ [ဒေဝဒုတေဟိ-သူအို၊ သူနာ၊ သူသေ၊ အကျဉ်းသမား၊ ကလေးအားဖြင့် ငါးပါးကုန်သော နတ်တမန်တို့သည်၊ စောဒိတာ-တိုက်တွန်းအပ်ကုန်သည်၊ (သမာနာ-ဖြစ်ပါကုန်လျက်)၊ ယေ မာဏဝါ-

“သမိပစာရော”ဟု ဖွင့်သည်။ စာရောအရ လှည့်လည်သွားလာခြင်း က္ကရိယာပုထ်တစ်ခုကိုသာ ယူမည်စိုး၍ “သန္တိကာဝစရော”ဟု အဝသဒ္ဒါထည့်၍ ဆိုရသည်။ “သက်ဝင်၍ဖြစ်သူ (ဝတ်ကြီး ဝတ်ငယ်ကို ပြုသောအားဖြင့် အနီးအပါး၌ ဖြစ်သောတပည့်)ဟူလို၊ ဤစကားအရ “ဝသတိ ဟူသော ကြိယာသည် က္ကရိယာပုထ်လေးပါးလုံးနှင့်ဆိုင်သော ကြိယာဖြစ်သည်”ဟု သိရသည်။ [ဝသတိတိ ဝတ္ထပဋိဝတ္ထာဒိကရဏဝသေန သဗ္ဗိရိယာပထသာဓာရဏဝစနံ-ဋီကာသစ်။]

တရုဏော။ ။ “အာသောဠသာ ဘဝေ ဗာလော၊ တတော တု တရုဏော ဘဝေ”နှင့် အညီ ဖွားမြင်သည်မှစ၍ ၁၆ နှစ်အရွယ် (၁၆ နှစ်အတွင်း)တိုင်အောင် “ဗာလ-လူငယ်”ဟု ခေါ်၏။ ၁၆ နှစ်မှစ၍ အသက် ၂၀ အရွယ်တိုင်အောင် “တရုဏ-လူလင်(လူပျို)”ဟု ခေါ်သည်။ [ဗာလဘာဝံ-လူငယ်၏အဖြစ်ကို+တရတိ-လွန်မြောက်၏၊ ကုတိ တရုဏော၊ တရဓာတိ၊ ဥနန် ပစ္စည်း၊ န ကို ဏ ပြု။]

မာဏဝေါ။ ။ လူဟူသမျှသည် ကမ္ဘာဦးက မဟာသမ္မတမင်း၏ ဩဝါဒ၌ တည်ရ သောကြောင့် သားအရာ (သမီးအရာ)၌ တည်ရကား “မနုဇော+အပစ္စံ”အရ အပစ္စအနက်၌ အဏ်ပစ္စည်း (ကစ္စည်းကျမ်း၌ ဣဝပစ္စည်း)သက်၍ မာနဝအမည်ရ၏။ လူလင်ငယ်အရွယ်ကို ဟောရာ၌ကား န ကို ဏ ပြု၍ “မာဏဝ”ဟု ဖြစ်၏။ ဤသို့သာ သက္ကတအဘိဓာန်၌ ဆို၏။ ဤသို့လျှင် မာနဝ-မာဏဝ သဒ္ဒါသည် လူသာမည- လူလင်အနက်ကို ဟောရင်း ဖြစ်သော်လည်း အထင်ရဋ္ဌိအားဖြင့် သတ္တဝါသာမညအနက်၊ ခိုးသူအနက်များကိုလည်း ဟောနိုင်သောကြောင့် “မာဏဝေါတိ၊ ပေါဝုစ္စတိ”ဟု မိန့်၏။ ထိုသုံးနက်တို့တွင် သတ္တဝါဟူသော အနက်သည် သာမညအနက်၊ စောရ တရုဏဟူသောအနက်ကား ဝိသေသအနက်တည်း။ ထိုအနက်သုံးမျိုးကို ပါဠိတော်အသုံးလိုက်၍ အရာအားလျော်စွာ ရအပ်သောအနက်များဟု မှတ်ပါ။ [ကြွင်းသော မှတ်ဖွယ်များကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ “ဏဝေါပဝ္ဋာဒိဟိ”သုတ် အဖွင့်၌ ရှုပါ။]

အကြင်သတ္တဝါတို့သည်၊ ပမဇ္ဇန္တိ-မေလျော့ကြကုန်၏။ နရာ-လူဟုဆိုအပ်ကုန်သော၊ တေ (မာဏဝါ)-ထိုသတ္တဝါတို့သည်၊ ဒီဃရတ္တံ-ရည်စွာသော ညဉ့်ပတ်လုံး၊ ဟိန ကာယူပဂါ-ယုတ်ညံ့သော အပါယ်ကိုယ်သို့ ကပ်ရောက်ရကုန်သည်။ (ဟုတွာ-ဖြစ်၍)၊ သောစန္တိ-ဝမ်းနည်းကြရကုန်၏။ (စိုးရိမ်ကြောင့်ကြခြင်း မဟုတ်၊ ဝမ်းနည်း ကြရခြင်း ဖြစ်၏။) - တိကဂုံတ္တရ၊ ဒေဝဒူတသုတ်။]

အနက်ကျယ်။ ။(ဒေဝဒူတေဟိ-အိုနာသေသူ၊ သုံးလူမကြွင်း၊ အကျဉ်းသမား၊ ကလေးအားဖြင့်၊ ငါးပါးသောနတ်တမန်တို့သည်။ စောဒိတာ-အမြဲမသွေ၊ စိတ်သံဝေဖြင့်၊ နေစေပြည့်နိုး၊ တိုက်တွန်းအပ်ပါကုန်လျက်၊ ယေ မာဏဝါ-တရား မပိုက်၊ အမှားလိုက်၍၊ အားစိုက်စဉ်လာ၊ အကြင်သတ္တဝါတို့သည်၊ ပမဇ္ဇန္တိ-သံဝေ အသိ၊ မရရှိဘဲ၊ သတိကင်းပေါ့၊ မေလျော့၍ နေကြလေကုန်၏။ နရာ-လူတွင် ပေါက်ဖွား၊ လူခေါ်ငြားလည်း၊ တရားဝေးလံ၊ လူ့သာမန်ဖြစ်ကြကုန်သော၊ တေ မာဏဝါ-သူလို ငါလို၊ ဉာဏ်မပိုဘဲ၊ ထိုထိုမခြား၊ သတ္တဝါအများတို့သည်။ ဟိန ကာယူပဂါ-ယုတ်ညံ့ဖျင်းသောင်း၊ အပါယ်အပေါင်းသို့၊ အကြောင်းတိုက်ဆုံ၊ ကပ်ရောက်ရကုန်သည် ဖြစ်၍၊ ဒီဃရတ္တံ-အကုသိုလ်ဟုန်၊ မကုန်သရွေ့၊ ရှည်စွာ သော ညဉ့် နေပတ်လုံး၊ သောစန္တိ - မလွတ်နိုင်ဘဲ၊ ဒုက္ခထဲ၌၊ အမြဲပုံသေ၊ ဝမ်းနည်း၍ နေရလေကုန်၏။

ဒေဝဒူတေဟိ။ ။သူအို၊ သူနာ၊ သူသေ၊ ထောင်ကျနေသော အကျဉ်းသား၊ ကလေးငယ် ဤ ငါးဦးတို့သည် တန်ခိုးကြီးသော နတ်များနှင့် တူသောကြောင့် “ဒေဝါဝိယဒူတာ”အရ ဒေဝဒူတတို့ မည်၏။ တန်ခိုးကြီးသော နတ်က ကောင်းကင်၌ ရပ်၍ “အသင်သည် ဤလူအိုကဲ့သို့ အိုရလိမ့်မည်”ဟု ပြောလျှင် ထိုပြောတိုင်း မှန်သကဲ့သို့ သူအိုကလည်း “အသင် လုလင်ငယ်သည် ကျွန်ုပ်ကဲ့သို့ အိုရလိမ့်မည်”ဟု ပြောနေရာ ရောက်၏။ ထိုအတိုင်း လည်း အမှန်ပင် အိုရမည်သာ၊ ထို့ကြောင့် “ဒေဝဒူတ-နတ်နှင့်တူသော (နတ်ကစေလွှတ် ထားသော) တမန်”ဟု ဆိုရသည်။

တန်ခိုးနည်း။ ။ဘုရားအလောင်းသည် သူအိုစသည်ကို မြင်ရ၍ တောထွက်တော်မူ၏။ ထိုသူအို စသူတို့သည် ဝိသုဒ္ဓိနတ်ဟု ခေါ်အပ်သော ရဟန္တာ ဗြဟ္မာတို့က ဖန်ဆင်း၍ လွှတ်အပ်သောကြောင့် “ဒေဝါနံ-ဝိသုဒ္ဓိနတ်မင်းတို့၏+ဒူတာ”အရ ဒေဝဒူတတို့ မည်၏။ ဤ သူအိုစသည်တို့လည်း ထို ဒေဝဒူတနှင့် တူသောကြောင့် သဒိဿပစာရအားဖြင့် “ဒေဝဒူတ” ဟုပင် ခေါ်ရသည်။

ဟိနကာယူပဂါ နရာ။ ။“အပါယကာယမူပဂတာ”ဟု ဋီကာဖွင့်၏။ “ယုတ်ညံ့သော အပါယ်လေးပါးတည်းဟူသော ကိုယ် (အပေါင်း)”ဟုလို၊ “နရသဒ္ဓါတာ တေ မာဏဝါတိ သမ္ပန္နော”ဟုလည်း ဖွင့်၏။ မာဏဝသဒ္ဓါက သတ္တဝါသာမညအနက်ကို ဟောကြောင်းမှာ “နရ”ဟု ဝိသေသနပြုပုံကို ထောက်၍ သိသာ၏။ အကယ်၍ မာဏဝသဒ္ဓါက လုလင်အနက်ကို ဟောလျှင် “နရာ”ဟု ဝိသေသနပြုဖွယ် မလို။

မာဏဝေဟိပိ သမာဂစ္ဆန္တိ ကတကမ္မေဟိပိ အကတကမ္မေဟိပိတိအာဒိသု-အစရှိသောပါဠိရပ်တို့၌၊ စောရော-ခိုးသူကို၊ (မာဏဝေါတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တော-

ပြီ။) [ကတကမ္မေဟိပိ-ပြုအပ်ပြီးသော ခိုးမှုရှိသည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ အကတ ကမ္မေဟိပိ-မပြုအပ်သေးသော ခိုးမှုရှိသည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ မာဏဝေဟိပိ-ခိုးသူတို့နှင့်လည်း၊ သမာဂစ္ဆန္တိ-ပေါင်းစုံမိကြကုန်၏။-မရွံ့မပဏ္ဏာသ၊ ဘိက္ခုဝဂ်၊ လဇ္ဈကိကောပမသုတ်။] အဗ္ဗဋ္ဌော မာဏဝေါ အင်္ဂကောမာဏဝေါတိအာဒိသု-တို့၌၊ တရုဏော-နပျို့သူကို၊ ဝါ-လုလင်ကို၊ မာဏဝေါတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တော-ပြီ။ [အဗ္ဗဋ္ဌော-အဗ္ဗဋ္ဌမည်သော၊ မာဏဝေါ-လုလင်၊-(အဗ္ဗဋ္ဌသုတ်)၊ အင်္ဂကော-အင်္ဂဏမည်သော၊ မာဏဝေါ-လုလင်၊-သောဏဒဏ္ဍသုတ်၊ အင်္ဂကောနေရာဝယ် “အင်္ဂကော”ဟုလည်း မူကွဲရှိ၏။] ဣဓာပိ-ဤဗြဟ္မဒတ္တေန မာဏဝေနဟူသော ပါဠိရပ်၌လည်း၊ အယမေဝတ္တော-ဤတရုဏဟူသောအနက်သည်သာ၊ (ဟောတိ)၊ ဟိ-ထင်ရှားအောင် ပြဦးအံ့၊ ဣဒံ-ဤအနက်သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တံ-သည်၊ ဝါ-သည်၊ ဟောတိ-၏၊ (ကိ-သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တံ ဟောတိ-နည်း၊) ဗြဟ္မဒတ္တေန နာမ-ဗြဟ္မဒတ္တမည်သော၊ တရုဏန္တေဝါသိနာ-လုလင်ပျို့ဟူသော အနီးနေတပည့်နှင့်၊ သဒ္ဓိ-အတူ၊ (အဒ္ဓါနမဂ္ဂပ္ပဋိပန္နော၌စပ်)၊ ဣတိ-ဤအနက်သည်၊ (ဝုတ္တံ ဟောတိ)။

တကြာတိ-တကြဟူသည်ကား၊ တသ္မိ အဒ္ဓါနမဂ္ဂေ-ထိုအခွန်ရှည်သော ခရီး၌၊ (အဝဏ္ဏံ ဘာသတိ၊ ဝဏ္ဏံ ဘာသတိတို့၌စပ်)၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ ဒွိသု-နှစ်ယောက် ကုန်သော၊ တေသု ဇနေသု - ထို ဆရာ တပည့် ဖြစ်သူတို့တွင်၊ (သုပ္ပိယော၊

ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ။ “ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ”ဟု ရှိရာ၌ တပွာကဋီကရဏဝါကျ၊ ရှေ့ဝါကျများကို အပါကဋ (တပွာကဋီကရဏီယ)ဝါကျဟု သုံးစွဲလေ့ရှိကြ၏။ ဤနေရာ၌လည်း “သဒ္ဓိ အန္တေဝါသိနာ ဗြဟ္မဒတ္တေန မာဏဝေန”ပုဒ်တို့၏ အဝယဝတ္ထကို အသီးအသီး ဖွင့်ပြသောအခါ “အန္တေ ဝသတိတိ အန္တေဝါသိ” စသော ရှေ့ဝါကျများဖြင့် သဒ္ဓတ္ထကိုသာ သိရ၍ ဆိုလိုရင်း ပိဏ္ဏတ္တမှာကား မထင်ရှားသေးချေ၊ ထို့ကြောင့် အပေါင်း ပိဏ္ဏတ္တကို ထင်ရှားပြလိုသောကြောင့် “ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ”ဟု အစချီသည်။ အဖြောင့်အနက်ကို ပြသောကြောင့် ဥဇုကတ္တဝါကျဟုလည်း ဆိုကြသည်။

[ဆောင်] ဣဒံ ဝုတ္တံ၊ ဟောတိဇက၊ ဂုဇ္ဈတိဖော်ပြ၊ ပိဏ္ဏတ္တ၊.....

ဣဒံ ဝုတံ ဟောတိ၊ ဧကားချို့က၊ ဥဇုက။

တကြ သုဒံ သုပ္ပိယော ပရိစ္စာဇကော။ ။ “တသ္မိ အဒ္ဓါနမဂ္ဂေ”ဟူသော ပထမ အဖွင့်ဖြင့် “အာဓာရအနက်၌ သတ္တမိဝိဘတ် သက်၏”ဟုလည်းကောင်း၊ တသဒ္ဓါဖြင့် “အဒ္ဓါန မဂ္ဂပ္ပဋိပန္နောပုဒ်ဝယ် အဒ္ဓါနမဂ္ဂကို ပြန်၍ ညွှန်သည်”ဟုလည်းကောင်း ပြသည်။ “တေသု ဝါ”စသော ဒုတိယအဖွင့်ဖြင့် “နိဒ္ဓါရဏအနက်၌ သတ္တမိသက်၏”ဟုလည်းကောင်း၊ တသဒ္ဓါ ဖြင့် “သုပ္ပိယော၊ ဗြဟ္မဒတ္တော”ဟူသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ပြန်၍ ညွှန်သည်ဟုလည်းကောင်း ပြသည်။ ထိုနှစ်နည်းအပြင် ဋီကာ၌ “ယော ဝါ ဧကံ သမယန္တိ ပုဗ္ဗေ အဓိဂတော ကာလော (ရှေး၌

ဗြဟ္မဒတ္တောတို့၌ စပ်) သုဒန္တိ-ဟူသောပုဒ်သည်၊ နိပါတမတ္တံ-အနက်မရ နိပါတ် မျှသာတည်း။ [မတ္တသဒ္ဒါသည် အဝဓာရဏအနက်ဟောတည်း၊ ထိုမတ္တ သဒ္ဒါဖြင့် “အနက်ထူးမရှိ၊ ပဒပူရဏမျှသာ ဖြစ်၏”ဟု ပြသည်။]

အနေကပရိယာယေနာတိ (ဧတ္ထ)-အနေကပရိယာယေနဟူသော ဤပါဌ်၌၊ တာဝ-အနေကသဒ္ဒါမှ ရှေးဦးစွာ၊ (သံဝဏ္ဏိတဗ္ဗော-ဖွင့်ထိုက်သော) ပရိယာယ သဒ္ဒေါ-သည်၊ ဝါရဒေသနာကာရဏေသု-အလှည့်အကြိမ်၊ ဟောအပ်သော တရား၊ အကြောင်းဟူသော အနက်တို့၌၊ ဝတ္တတိ-ဖြစ်၏။ ဟိ-ချဲ့၊ ကဿ န ခေါ်၊ ပေါသြဝဒိတုန္တိအာဒိသု-တို့၌၊ ဝါရေ-အလှည့်အကြိမ်ဟူသောအနက်၌၊ ပရိယာယ သဒ္ဒေါ-သည်၊ ဝတ္တတိ-၏။ [အာနန္ဒ-အာနန္ဒာ၊ ဘိက္ခုနိယော-ဘိက္ခုနိ တို့ကို၊ သြဝဒိတု-ဆုံးမခြင်းငှာ၊ အဇ္ဇ-ယနေ၊ ကဿ-အဘယ်ရဟန်း၏၊ ပရိယာ ယော န ခေါ်-အလှည့်အကြိမ်နည်း၊- ဥပရိပဏ္ဏာသ၊ ပဉ္စမသဠာယတနဝဂ်၊ စတုတ္ထ နန္ဒကောဝါဒသုတ်။] မဓုပိဏ္ဍိကပရိယာယော တေဝ နံ ဓာရေဟိတိ အာဒိသု-တို့၌၊ ဒေသနာယံ-ဟောအပ်သောတရားဟူသောအနက်၌၊ (ပရိယာယသဒ္ဒေါ ဝတ္တတိ)၊ [နံ-ထိုသုတ္တန်ကို၊ မဓုပိဏ္ဍိကပရိယာယောတေဝ- မဓုပိဏ္ဍိကဒေသနာ တော်ဟူ၍သာ၊ ဓာရေဟိ-ဆောင်ရွက်မှတ်သားလော။- မူလပဏ္ဏာသ၊ ဒုတိယ သီဟနာဒဝဂ်၊ အဋ္ဌမ မဓုပိဏ္ဍိကသုတ်၊ ပါဠိတော်ရင်း၌ “နံ” နေရာဝယ် “ဣမံ-ဤဒေသနာတော်ကို”ဟု ရှိ၏။] ဣမံနာပိ ခေါ်၊ ပေါဟောတူတိအာဒိသု-တို့၌၊ ကာရဏေ-အကြောင်းဟူသောအနက်၌၊ (ပရိယာယသဒ္ဒေါ

“ဧကံ သမယံ”ဟု သိအပ်ပြီးသောကာလ ရှိ၏။) တဿ ပဋိနိဒ္ဒေသော တကြာတိ (တကြံ၌ တသဒ္ဒါသည် ထိုကာလကို ပြန်၍ ညွှန်ပြ၏)”ဟု တစ်နည်း ဖွင့်သေး၏။ ဆိုလိုရင်းကား - “အကြင်အခါ၌ မြတ်စွာဘုရားသည် ရာဇဂြိုဟ်မြို့နှင့် နာဠန္ဒာမြို့တို့၏အကြား၌ ကြွတော် မူ၏။ ထိုအခါ၌ပင် သုပ္ပိယလည်း ထိုခရီးကို သွားရင်း အပြစ်ကို ပြော၏။ ဗြဟ္မဒတ္တကား ဂုဏ်ကို ပြော၏”ဟူလို။

ပရိယာယော။ ။ပရိယာယတိ (အပရာပရံ ပရိဝတ္တတိ)တိ ပရိယာယော-တစ်လှည့် ပြီး တစ်လှည့် ဆက်ကာ ဆက်ကာ လည်တတ်သောကြောင့် အလှည့်အကြိမ်သည် ပရိယာယ မည်၏။ [ပရိပုဗ္ဗ ဣဓာတ် ဣပစ္စည်း၊] ပရိယာယတိ ဒေသေတဗ္ဗံ အတ္ထံ ပဋိပါဒေတိတိ ပရိယာယော-ဟောထိုက်သော အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို သိစေတတ်သောကြောင့် ဒေသနာတော် သည် ပရိယာယ မည်၏။ [ပရိ+အယဓာတ်၊ ကာရိတိပစ္စည်း၊ ကျေ၊ ဣပစ္စည်းဟု ကြံပါ။ အယဓာတ်သည် ဂတိအနက်ကို ဟော၏။ ဂတိအနက်ရှိလျှင် ဗုဒ္ဓိအနက်ကိုလည်း ဟောနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် ‘ပဋိပါဒေတိ- သိစေတတ်၏’ဟု ဓာတ်နက်ဖွင့်သည်။] ပရိယာယတိ (အတ္တနော ဖလံ ပရိဂ္ဂဟေတွာ ပဝတ္တတိ)တိ ပရိယာယော-မိမိအကျိုးကို သိမ်းပိုက်၍ ဖြစ်တတ်သောကြောင့် အကြောင်းသည် ပရိယာယ မည်၏။ [ကာရိတိ မပါခြင်းသာ ထူး၏။ ဓာတ်၊ ပစ္စည်း ရှေ့အတိုင်း ခွဲပါ။]

ဝတ္ထတိ)၊ [ရာဇည-ရာဇည၊ ဣမိနာပိ ပရိယာယေန-ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း၊ တေ-သင်၏၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ပရလောကရှိ၏ဟူသော အယူသည်၊ ဟောတု-ဖြစ်ပါစေ။-သုတ် မဟာဝဂ္ဂ၊ ပါယာသိသုတ်။]

[အတ္ထုဒ္ဓါရသာမညကို ပြပြီး၍ အတ္ထုဒ္ဓေသဝိသေသကို ပြလိုသောကြောင့် “သွာယမိဓာပိ” စသည်ကို မိန့်၊] ဣဓာပိ-ဤအနေကပရိယာယေန ဗုဒ္ဓဿ အဝဏ္ဏံ ဘာသတိ အစရှိသောပါဠိရပ်၌လည်း၊ [အပိဖြင့် ရှေ့က ကာရဏအနက် ဟော ပရိယာယကို ပေါင်း။] သွာယံ(သော အယံ)-ထိုသို့သော ဤပရိယာယ သဒ္ဓါသည်၊ (ထိုကဲ့သို့ အနက်အမျိုးမျိုးကို ဟောနိုင်သော ဤပရိယာယသဒ္ဓါ သည်) ကာရဏေ-၌၊ ဝတ္ထတိ-၏၊ တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ပရိယာယသဒ္ဓါ၏ ကာရဏအနက်၌ ဖြစ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်) ဧတ္ထ-ဤအနေကပရိယာယေန ဟူသော ပါဠိ၌၊ အနေကဝိဓေန - တစ်ပါးမကများသော အပြားရှိသော၊ ကာရဏေန-အကြောင်းဖြင့်၊ (ဗုဒ္ဓဿ အဝဏ္ဏံ ဘာသတိ စသည်၌စပ်)၊ ဣတိ-ဤသို့၊ အယံ အတ္ထော-ဤအနက်သည်၊ (ဟောတိ)၊ ဗဟူဟိ-များစွာကုန်သော၊ ကာရဏေဟိ-အကြောင်းတို့ဖြင့်၊ (“ဗုဒ္ဓဿ အဝဏ္ဏံ ဘာသတိ” စသည်၌ စပ်)၊ ဣတိ-ဤ ဥဇုကတ္ထသည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တံ-သည်၊ ဝါ-သည်၊ ဟောတိ။

ဗုဒ္ဓဿ အဝဏ္ဏံ ဘာသတိတိ-ကား၊ အဝဏ္ဏဝိရဟိတဿ-အပြစ်မကင်းတော် မူသော၊ အပရိမာဏဝဏ္ဏသမန္နာဂတဿာပိ-အတိုင်းအရှည်မရှိသောဂုဏ်တို့နှင့် ပြည့်စုံတော်မူသည်လည်းဖြစ်သော၊ (တစ်နည်း) အသမာနဝဏ္ဏသမန္နာဂတ ဿာပိ-အတူမရှိသောဂုဏ်တို့နှင့် ပြည့်စုံတော်မူသည်လည်းဖြစ်သော၊ [ဋီကာ၌ “အသမာနဝဏ္ဏသမန္နာဂတဿာပိတိ ၊ပေ၊ အသဒိသဂုဏသမန္နာဂတဿာပိတိ အတ္ထော”ဟု ရှိ၏၊] ဗုဒ္ဓဿ-အလုံးစုံသောတရားတို့ကို သိတော်မူသော၊ ဘဂဝ တော-၏၊ (အဝဏ္ဏံ၊ ဒေါသံ၊ နိန္ဒတို့၌စပ်)၊ လောကေ-လောက၌၊ ဇာတိဝုဗ္ဗေသု-ပဋိသန္ဓေအားဖြင့် ကြီးရင့်သူတို့၌၊ ဝါ-အမျိုးဇာတ်အားဖြင့် ကြီးမြတ်သူတို့၌၊ ကတ္တဗ္ဗံ-ပြုထိုက်သော၊ ယံ အဘိဝါဒနာဒိသာမိစိကမ္ပံ-အကြင် ရှိခိုးခြင်းအစရှိသော

အနေကဝိဓေန။ ။အနေကပရိယာယေန ဟူသောပါဠိဝယ် အနေကသဒ္ဓါသာပါ၏၊ ဝိဓေဒ္ဓါ မပါ၊ သို့သော် “အနေက-တစ်ခုမကသော ပရိယာယ”ဟု အနက်ထွက်၏၊ တစ်ခုမကလျှင် အများအပြားဟု အဓိပ္ပာယ်ရောက်သောကြောင့် “အနေကဝိဓေန”ဟု ဝိဓေဒ္ဓါထည့်၍ ဖွင့်နိုင်သည်။ [အနေကသဒ္ဓေနဝ အနေကဝိဓေနာတိ အတ္ထော ဝိညာယတိ အဓိပ္ပာယ်မထွေနှာတိ အာဟ အနေကဝိဓေနာတိအာဒိ။ - ဋီကာသစ်။] ထိုတစ်ပါးမကသောအပြားသည် နှစ်ပါးလည်းမက သုံးပါးလည်းမက အများအပြားဟု အဓိပ္ပာယ်ကျရောက်သောကြောင့် “ဗဟူဟိ ကာရဏေဟိတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ”ဟု ဥဇုကတ္ထကို ဖွင့်ပြသည်။

အရိုအသေပြုမှုကို၊ သာမဂ္ဂိုရသောတိ-သာမဂ္ဂိုရသဟူ၍၊ ဝါ-ညီညွတ်သူတို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော သာယာအပ်သော အရသာဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏။ တံ (အဘိဝါဒနာဒိသာမိဓိကမ္ပံ)-ထိုရိုခိုးခြင်းအစရှိသော အရိုအသေပြုမှုသည်၊ သမဏဿဂေါတမဿ-ရဟန်းဂေါတမ၏သန္တာန်၌၊ နတ္ထိ-မရှိ။

တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ရဟန်းဂေါတမ၏ သန္တာန်၌ ရိုခိုးခြင်းစသော အရိုအသေပြုမှု၏ မရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်)၊ သမဏော ဂေါတမော-ရဟန်းဂေါတမသည်၊ အရသရူပေါ-သာမဂ္ဂိုရသ မရှိသူ၏အဖြစ်ဟူသော သဘောရှိ၏။ ဝါ-ညီညွတ်သူတို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော အဘိဝါဒနစသော ရိုသေမှုကို သာယာခြင်း မရှိသူ၏အဖြစ်ဟူသော သဘောရှိ၏။ သမဏော ဂေါတမော-သည်၊ နိဗ္ဗောဂေါ-သာမဂ္ဂိုရသဟူသော ပရိဘောဂ မရှိသူတည်း။ ဝါ-ညီညွတ်သူတို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော အဘိဝါဒနစသော ရိုသေမှုကို သုံးဆောင်ခံစားခြင်း မရှိသူတည်း။ သမဏော ဂေါတမော-သည်၊ အင်္ဂါရိယဝါဒေါ-အဘိဝါဒနစသော အရိုအသေပြုမှုကို မပြု ထိုက်ဟု အယူရှိသူတည်း။ [ယခုအခါ လူကြီးသူမ ဆရာ မိဘတို့ကို အဘိဝါဒန စသည် မပြုထိုက်သော အယူတစ်မျိုး ဖြစ်ပေါ်နေပြီ။] သမဏော ဂေါတမော-သည်၊ ဥစ္စေဒဝါဒေါ-အဘိဝါဒနစသော ရိုသေမှုအစဉ်အလာကို ပယ်ခွာဖြတ် တောက်ထိုက်၏ဟု အယူရှိသူတည်း။ သမဏော ဂေါတမော-သည်၊ ဇေဂုစ္ဆိ-အဘိဝါဒနစသော အမျိုးကောင်းတို့၏ အလုပ်ကို စက်ဆုပ်ခြင်းအလေ့ ရှိသူ တည်း။ သမဏော ဂေါတမော-သည်၊ ဝေနယိကော-အဘိဝါဒနစသော ရိုသေမှု ကို ဖျက်ဆီးတတ်သူတည်း။ ဝါ-အဘိဝါဒနစသော ရိုသေမှုကို မပြုတတ်သဖြင့် နှိပ်ကွပ် ဆုံးမထိုက်သူတည်း။ သမဏော ဂေါတမော-သည်၊ တပဿီ-ရိုသေမှုကို မပြုတတ်သဖြင့် ဆရာမိဘ လူကြီးသူမတို့ကို လောင်မြိုက်တတ်သော အကျင့် ရှိသူတည်း။ ဝါ-အဘိဝါဒနစသော ရိုသေမှုမှ ကင်းသဖြင့် အနံ့ အမွှေ ဆင်းရဲသူ တည်း။ သမဏော ဂေါတမော-သည်၊ အပဂဗ္ဘော-အဘိဝါဒနစသော ရိုသေမှုကို မပြုတတ်သဖြင့် နတ်ပြည်ပဋိသန္ဓေမှ ကင်းမည့်သူတည်း။ ဝါ-အဘိဝါဒနစသော ရိုသေမှုကို မပြုတတ်သဖြင့် ယုတ်ညံ့သော ပဋိသန္ဓေ ရှိခဲ့သူတည်း။

ယံ လောကေ ।ပေ။ တသ္မာ။ ။ဤစကားဖြင့် “အရသရူပ”ဟု ကဲ့ရဲ့ခြင်း၏အကြောင်း၊ နိဗ္ဗောဂ ।ပေ။ အပဂဗ္ဘ”ဟု ကဲ့ရဲ့ခြင်း၏ အကြောင်းကို ပြသည်။ အဘိဝါဒနစသော သာမိဓိ ကမ္ပ၏ မရှိခြင်းသည်ပင် အရသရူပစသော အပြစ်တင်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သည်-ဟူလို၊ ထို့ကြောင့် တသ္မာကို “အရသရူပ ।ပေ။ အပဂဗ္ဘော”ပုဒ်တို့၌ စပ်ရသည်။ အရသရူပ စသည်တို့၏ အကျယ်ကို ဝါရာဇိကဏ် ဝေရုဇ္ဈကဏ္ဍ၌ အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့ ဖွင့်ပြသည့် အတိုင်း ဘာသာဋီကာ၌ ပြခဲ့ပြီ။ [ယံ လောကေတိအာဒိနာ အရသရူပ။ပေ။ အပဂဗ္ဘဘာဝါနံ ကာရဏပတိရူပကံ ဒဿေတိ။ - ဋီကာ။]

သမဏဿ ဂေါတမဿ-ရဟန်းဂေါတမ၏။ ဝါ-မှာ၊ အလမရိယဉာဏ ဒဿနဝိသေသော-ကိလေသာတို့ကို ဖျက်ဆီးခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သော မြတ်သော ဉာဏ်အမြင် အထူးရှိသော၊ ဥတ္တရိမနဿဓမ္မော-လူတို့၏ ကုသလကမ္မပထ တရားထက် လွန်မြတ်သော ဈာန်၊ မဂ်၊ ဖိုလ်တရားသည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ သမဏော ဂေါတမော-သည်၊ တက္ကပရိယာဟတံ-ကြံစည်ခြင်းဖြင့် ထက်ဝန်းကျင်ဆောင် ယူ အပ်သော၊ ဝါ-ဝိတက်ဖြင့် အဖန်ဖန် တီးခေါက်အပ်သော၊ ဝိမံသာနုစရိတံ- စုံစမ်းတတ်သော ဉာဏ်ဖြင့် အဖန်ဖန် ပွတ်တိုက်အပ်သော၊ ဝါ-စုံစမ်းတတ်သော ဝိစာရဖြင့် အဖန်ဖန် ပွတ်တိုက်အပ်သော၊ သယံပါဠိဘာနံ-အလိုအလျောက် မိမိဉာဏ်၌ ပေါ်ပေါက် ထင်ရှားသော၊ ဓမ္မ-တရားကို၊ ဒေသေတိ-ဟော၏၊ သမဏော ဂေါတမော-သည်၊ န သဗ္ဗညု-အလုံးစုံကို သိနိုင်သူမဟုတ်၊ န လောက ဝိဒ္ဓု-လောကသုံးဘုံ၊ အလုံးစုံကို၊ အကုန်သိသူမဟုတ်၊ န အနုတ္တရော-မိမိထက် မြတ်သူမရှိသောပုဂ္ဂိုလ်မဟုတ်၊ န အဂ္ဂပုဂ္ဂလော- အမြတ်ဆုံးပုဂ္ဂိုလ်မဟုတ်။

နတ္ထိပေဝိသေသော။ ။ အပဒါနံ၌လည်းကောင်း၊ ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ၌လည်းကောင်း သုန္ဒရိကာပရိဗ္ဗိဇ်မ၏ သေနခြင်းကို သိတော်မမူခြင်း၊ “အနာဒိကောယံ သံသာရော၊ ပုဗ္ဗကောဋိ န ပညာယတိ”စသည်ဖြင့် “သံသရာ၏အစ အပိုင်းအခြားသည် မထင်ရှား”ဟု ဝန်ခံတော်မူခြင်း၊ မဖြေဘဲ ထားထိုက်သော ပြဿနာများကို “မဖြေသင့်”ဟု မိန့်တော်မူခြင်း သည် ဒိဗ္ဗစက္ခုစသော ဥတ္တရိမနဿဓမ္မ မရှိခြင်း၏ အကြောင်းတည်းဟု ပြောဆိုလိုကြ သတတ်၊ အမှန်အားဖြင့်ကား-သုန္ဒရိကာပရိဗ္ဗိဇ်မ၏ သေနခြင်းကို သိတော်မမူသည် မဟုတ်၊ သိတော်မူပါလျက် အကြောင်းအားလျော်စွာ ထုတ်ဖော်၍ မိန့်တော်မမူခြင်းသာတည်း၊ သံသရာ၏ အစအပိုင်းအခြားမှာလည်း အထင်အရှား မရှိသောကြောင့် “ပုဗ္ဗကောဋိ န ပညာယတိ”ဟု မိန့်တော်မူသည်၊ မထင်ရှားသည်ကို မထင်ရှားဟု သိတော်မူခြင်းသည် အသိပင်ဖြစ်၏၊ မဖြေထိုက်သော ပြဿနာတို့ကို ဖြေခြင်းကြောင့် အကျိုးမရှိသည့်အတွက် မဖြေထိုက်ဟုပင် မိန့်တော်မူခြင်း ဖြစ်သည်။

တက္ကပေသယံပါဠိဘာနံ။ ။ တက္ကပရိယာဟတန္တိ ကပ္ပနာမတ္ထေန-ကြံဆခြင်းမျှဖြင့်၊ သမန္တတော-ထက်ဝန်းကျင်မှာ၊ အာဟရိတံ-ဆောင်ယူအပ်သော၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ ဝိတက္ကေန- ဝိတက်ဖြင့်၊ ပရိယဋ္ဌိတံ-အဖန်ဖန် တီးခေါက်အပ်သော၊ ဝိမံသာနုစရိတန္တိ ဝိမံသာနာယ- စုံစမ်းတတ်သောဉာဏ်ဖြင့်၊ ဝါ-ဝိစာရဖြင့်၊ ပုနပျုနံ ပရိမဇ္ဈိတံ-အဖန်ဖန် ပွတ်တိုက်အပ်သော၊ သယံပါဠိဘာနန္တိ သယမေဝ-အလိုအလျောက်သာလျှင်၊ အတ္တနော-မိမိအား၊ ဝါ- မိမိဉာဏ်၌၊ ဝိဘူတံ-ထင်ရှားသော၊ တာဒိသံ ဓမ္မန္တိ သမ္ပန္နော။ - ဋီကာသစ်။ [ပဋိဘာနဿ၊ ပဋိဘာနေဝါ+ ဝိဘူတံ ပါဠိဘာနံ။]

ဆက်ဦးအံ့ - ဤပါဌ်နှင့်စပ်၍ အကြောင်းအတုအယောင်ကို ထုတ်ပြကြသည်ကား- ဆရာမရှိသည့်အတွက် ကိုယ်တိုင်ကြံစည်၍ သိထားအပ်သော အကြောင်းအရာကို ထိုထို အရပ်၌ ထိုထိုအခြင်းအရာဖြင့် တရားဟောခြင်း၊ တချို့ပြဿနာ၌ သူတစ်ပါးတို့ကို ပြန်မေး၍ ဖြေဆိုခြင်း၊ အရှင်မောဂ္ဂလ္လာန် စသည်တို့ လျှောက်အပ်သည့်နည်းအတိုင်း ဖြေဆိုခြင်းစသည် တို့ကို အကြောင်းအဖြစ်ဖြင့် ထုတ်ပြကြသည်၊ အမှန်အားဖြင့်ကား- သူတို့ပြောတိုင်း မဟုတ်ပါ။

ဣတိ ဧဝံ-ဤသို့၊ တံ တံ အကာရဏမေဝ-ထိုထို မသင့်သောအကြောင်းကိုပင်၊ ကာရဏန္တိ-အကြောင်းဟူ၍၊ ဝတ္တာ-ဆိုပြီး၍၊ တထာ တထာ-ထိုထို အခြင်းအရာ အားဖြင့်၊ (ဇာတိဝုဗ္ဗဖြစ်သူတို့အား ရှိခိုးခြင်းကို မပြုခြင်း အစရှိသော ထိုထို အခြင်းအရာအားဖြင့်)၊ အဝဏ္ဏံ-ဂုဏ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော၊ ဒေါသံ-အပြစ် ကို၊ (အဝဏ္ဏံ-ချီးမွမ်းခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော) နိန္ဒ-ကဲ့ရဲ့ခြင်းကို၊ ဝါ-ကဲ့ရဲ့ကြောင်းစကားကို၊ ဘာသတိ-ပြောဆို၏၊ ဝါ-ပြီ။

သဗ္ဗညုတဉာဏ်ပညာတော်ဖြင့် သိအပ်ပြီးသော တရားတော်ကိုသာ ဟောတော်မူသည်။ သိပါသော်လည်း အကျိုးမများ၍ မဟောအပ်သော တရားတော်တို့မှာ ဟောအပ်သော တရားထက်ပင် များပါသေး၏။

အကာရဏံ။ ။အယုတ္တိ၊ အနုပပတ္တိတိ အတ္ထော-ယုတ္တိမရှိသောအကြောင်း၊ မသင့်သောအကြောင်း၊ (ဋီကာ)၊ မှန်၏။ -အဘိဝါဒနစသော ရှိသေမှုမပြုခြင်းကို အရသရူပ စသည်တို့၏ အကြောင်းဟု ဆို၏။ ထိုအကြောင်းသည် အရသရူပ စသော အပြစ်တင်ဖို့ရန် မှန်ကန်သော သင့်လျော်သောအကြောင်းမဟုတ်၊ ဓမ္မ၏ ဒုရက္ခာတ အပြစ်တင်ခြင်း၊ သံဃာ၏ ဒုပ္ပဋိပ္ပန္န အပြစ်တင်ခြင်း၏ အကြောင်းများလည်း သင့်လျော်သောအကြောင်းများ မဟုတ်ကြပေတည်း။ [ဤနည်း၌ အကာရဏံကို ကာရဏ်၏ ဝိသေသနဟု ဋီကာသစ်ဆို၏။ ထိုအလို “တံ တံ အကာရဏံ-ထိုထို မသင့်သော အကြောင်းဖြစ်သော၊ ကာရဏံ-အကြောင်း ကို၊ ဝတ္တာ-၍”ဟု ပေးပါ။]

တစ်နည်း။ ။အကာရဏန္တိ ဝါ ယုတ္တကာရဏရဟိတံ၊ ပဋိညာမတ္တန္တိ အဓိပ္ပာယော၊ (ဋီကာ)၊ ဤနည်း၌ အကာရဏံကို ပကတိကံဟုလည်းကောင်း၊ ကာရဏံ ဝတ္တာ၌လည်း “ကာရဏံ ဣဝံ”ဟု ရူပကအနက် ပေးရမည်ဟုလည်းကောင်း ဋီကာသစ်ဖွင့်၏။ ဤအလို “တံ တံ အကာရဏံ-ထိုထို ယုတ္တိမရှိသော အကြောင်းကို၊ ကာရဏံ-အကြောင်းကဲ့သို့၊ ဝတ္တာ-၍”ဟု ပေးပါ။ [ဤသို့ ဋီကာတို့ ဖွင့်ပုံကို ထောက်လျှင် “တံ တံ အကာရဏံ ကာရဏံ ဝတ္တာ”ဟု ရှေးပါဌ်ရှိဟန်တူ၏။ ယခုစာအုပ်များ၌ကား “တံ တံ အကာရဏမေဝ ကာရဏန္တိ ဝတ္တာ”ဟု တွေ့ရ၏။ နိဿယ၌ ယခုစာရှိအတိုင်း ပေးထားပါသည်။]

အဝဏ္ဏံ ဒေါသံ နိန္ဒ။ ။ဝဏ္ဏဓာတ်သည် ထုတိ (ချီးမွမ်းခြင်း)စသော အနက်ကို ဟော၏။ “ဝဏ္ဏိယတိတိ ဝဏ္ဏော”ဟု ကမ္မသာဓ်ပြုလျှင် ချီးမွမ်းအပ်သောဂုဏ် ရ၏။ “အဝဏ္ဏံ-ဂုဏ်၏ဆန့်ကျင်ဘက်”ဟူသည် အပြစ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် “ဒေါသံ”ဟု ဖွင့်သည်။ “ဝဏ္ဏံ ဝဏ္ဏော”ဟု ဘာဝသာဓ်ပြုသောအခါ ချီးမွမ်းခြင်းကြိယာ ရ၏။ “ထို၏ ဆန့်ကျင်ဘက်”ကား “ကဲ့ရဲ့ခြင်း”တည်း၊ ထို့ကြောင့် “နိန္ဒ”ဟု ဖွင့်သည်။

ဘာသတိ။ ။ပါဠိတော်၌ “ဘာသတိ”ဟု ရှိ၏။ သို့သော် သံဂါယနာတင်ရာကာလ၌ ပြောဆဲမဟုတ်ချေ။ “အဒ္ဓါနမဂ္ဂပ္ပဋိပနော ဟောတိ”တုန်းကကဲ့သို့ အတိတ်အနက်၌ ပစ္စုပ္ပန် ဝိဘတ်သက်ထားသည်ဟု ကြံ၍ “ဘာသတိ-ပြောဆိုပြီ”ဟု ပေးပါ။ (တစ်နည်း) တံကာလာ ပေက္ခဝတ္ထမာန်အားဖြင့် “ဘာသတိ-ပြောဆို၏”ဟုပင် ပေးပါ။ ထိုသို့ တံကာလာပေက္ခ ဝတ္ထမာန် ဖြစ်သင့်သောကြောင့်ပင် “တကြ-ထိုခရီးသွားရာကာလ၌”ဟု အဋ္ဌကထာနည်းမှ ဋီကာတို့ တစ်နည်း ဖွင့်ကြသည်။

စ-သည်သာမကသေး၊ ဗုဒ္ဓဿ-မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဝါ-ကို၊ (“ကဲ့ရဲ့ခြင်း”၌စပ်) အဝဏ္ဏ-ဂုဏ်၏ဆန့်ကျင်ဘက် အပြစ်ကို၊ ဝါ-ချီးမွမ်းခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော ကဲ့ရဲ့ခြင်းကို၊ ဝါ-ချီးမွမ်းခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော ကဲ့ရဲ့ကြောင်းစကားကို၊ ဘာသတိ ယထာ-ပြောဆိုသကဲ့သို့၊ ဧဝံ-ဤ၊ အတူ၊ ဓမ္မဿာပိ-တရားတော်၏လည်း၊ ဝါ-ကိုလည်း၊ တံ တံ အကာရဏမေဝ-ကိုပင်၊ ကာရဏတော-အားဖြင့်၊ ဝါ-အကြောင်းဟူ၍၊ [နောက်နည်းအလို တောပစ္စည်း ပထမာ အနက်၌ သက်၊ ဣတိ အကျေကြို] ဝတ္တာ-၍၊ သမဏဿ ဂေါတမဿ-၏၊ ဝါ-သည်၊ ဓမ္မော-တရားသည်၊ ဝါ-ကို၊ ဒုရက္ခာတော-မကောင်းသဖြင့် ဟောအပ်ပြီ၊ [“သွာက္ခာတော”၏ ပြောင်းပြန်တည်း၊] ဒုပ္ပဋိဝေဒိတော-မကောင်းသဖြင့် သိစေ အပ်ပြီ၊ [“ဒုပ္ပဋိဝေဒိတော”ဟု ရှိလျှင် “မကောင်းသဖြင့် သိအပ်ပြီ”ဟု ပေး၊] အနိယျာနိကော-ဝဋ်ဆင်းရဲမှ ထွက်မြောက်တတ်သောတရား မဟုတ်၊ ဝါ-ဝဋ် ဆင်းရဲမှ ထွက်မြောက်ခြင်း၌ ယှဉ်သောတရားမဟုတ်၊ အနုပသမသံဝတ္တနိကော-သံသရာဝဋ်ဒုက္ခ၏ ငြိမ်းအေးခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သောတရားမဟုတ်၊ ဣတိ-သို့၊ တထာ တထာ-အားဖြင့်၊ အဝဏ္ဏ-ကို၊ ဝါ-ကို၊ ဝါ-ကို၊ ဘာသတိ-၏၊ ဝါ-ပြီ။

စ-သည်သာမကသေး၊ ဓမ္မဿ-၏၊ ဝါ-ကို၊ (အဝဏ္ဏ-ကို၊ ဝါ-ကို၊ ဝါ-ကို) ဘာသတိ ယထာ-ကဲ့သို့၊ ဧဝံ-တူ၊ သံဃဿာပိ-၏လည်း၊ ယံ ဝါ တံ ဝါ-ဟုတ်ဟုတ် ငြားငြားသော၊ အကာရဏမေဝ-ယုတ္တိမရှိသော အကြောင်းကိုသာ၊ ကာရဏ တော-အားဖြင့်၊ ဝါ-ဟူ၍၊ ဝတ္တာ-၍၊ သမဏဿ ဂေါတမဿ-၏၊ သာဝက သံဃော-သာဝကအပေါင်းသည်၊ မိစ္ဆာပဋိပန္နော-မှားယွင်းစွာ ကျင့်တတ်၏၊ [“သုပ္ပဋိပန္နော”၏ ပြောင်းပြန်တည်း၊] ကုပ္ပိလပဋိပန္နော-ကောက်ကျစ်သော အကျင့်ကို ကျင့်တတ်၏၊ [“ဥပ္ပဋိပန္နော”၏ ပြောင်းပြန်တည်း၊] ပစ္စနိကပဋိပဒ်-သမ္မာပဋိပတ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော အကျင့်ကို၊ ပဋိပန္နော-ကျင့်

မှတ်ချက်။ ။အဝဏ္ဏကို “ကဲ့ရဲ့ခြင်း”ဟု ပေးရာ၌ “ဘာသတိ”အရ “ပြောဆိုခြင်း”လည်း ကဲ့ရဲ့ပြောဆိုခြင်း ဖြစ်သောကြောင့် အနက်တူရကား အဘေဒဘေဒုပစာ ကြိပါ၊ ထိုသို့ မကြံရအောင် “ကဲ့ရဲ့ကြောင်းစကား”ဟု ကရဏသင်္ခ တစ်နည်း ပေးသည်။

အနိယျာနိကော။ ။ဝဋ်တော နိယျာတိတိ နိယျာနံ၊ နိပ္ပဗ္ဗ၊ ယာဓာတ်၊ ယုပစ္စည်း ကတ္တားဟော၊ တဒေဝ နိယျာနိကော၊ သုတ္တံ၌ ဣကပစ္စည်း၊ န+နိယျာနိကော အနိယျာနိကော၊ တတော ဝါ နိယျာနံ နိဿရဏံ၊ တတ္ထ နိယုတ္တောတိ နိယျာနိကော၊ ဣကပစ္စည်း နိယုတ္တ အနက်၌သက်၊ ဝဋ်တော ဝါ နိယျာတိတိ နိယျာနိကော၊ ယကာရဿ ကကာရံ ဤကာရဿ စ ရသံ ကတွာ၊ အနိယသဒ္ဓေါ ဟိ ဗဟုလံ (လိုက်လာသော ဗဟုလံ သဒ္ဓါကြောင့်) ကတ္တ၊ အဘိဓာယကောတိ သဒ္ဓဝိဒူ ဝဒန္တိ၊ ဤနည်းအလို အနိယပစ္စည်းဖြင့် “နိယျာနိယ”ဟု ဆိုလိုလျက် ယ ကို က ပြု၊ နိ ၏ ဤ ကို ရသယ ပြုပါ။

တတ်၏။ [“ဉာယပုဋိပန္နော”၏ ပြောင်းပြန်တည်း။] အနန္တလောမပုဋိပဒ်-
သုတော်ကောင်းတရားအား မလျော်သောအကျင့်ကို၊ ပုဋိပန္နော-ကျင့်တတ်၏။
[“သာမိစိပုဋိ ပန္နော”၏ ပြောင်းပြန်တည်း။] အဓမ္မာနုလောမပုဋိပဒ်-
လောကုတ္တရာတရားအား မလျော်သောအကျင့်ကို၊ ပုဋိပန္နော-၏။
[“သာမိစိပုဋိပန္နော”၏ ပြောင်းပြန်ပင် တည်း။] ဣတိ-ဤသို့၊ တထာ တထာ-
အားဖြင့်၊ အဝဏ္ဏံ-ကို၊ ဝါ-ကို၊ ဝါ-ကို၊ ဘာသတိ-၏၊ ဝါ-ပြီ။

[“သုပ္ပိယဿ ပန၊ပေ၊ဘာသတိ”ဟူသော ပါဠိတော်၏ အနုသန္ဓေစကား
အဆက်ကို ပြလိုသောကြောင့် “အန္တေဝါသီ ပနဿ”စသည်ကို မိန့်။] ပန-
အဖို့ တစ်ပါးကား၊ အဿ-ထိုသုပ္ပိယပရိပ္ပုဇ်၏၊ အန္တေဝါသီ-အနီးနေတပည့်
သည်။ (“ဝဏ္ဏံ ဘာသိတု မာရဒွေေါ”၌ စပ်) အမှာကံ-ငါတို့၏၊ အာစရိယော-
သည်၊ အပရာမသိတဗ္ဗံ-မသုံးသပ်ထိုက်သော အရိယူပဝါဒကံကို၊ ပရာမသတိ-
သုံးသပ် ဘိ၏၊ အနတ္တမိတဗ္ဗံ-မနင်းကျော်ထိုက်သော အရိယူပဝါဒကံကို၊
အတ္တမတိ-နင်းကျော်ဘိ၏၊ [အာပုဗ္ဗ ကမုဓာတ်။] သွာယံ (သော+အယံ)-
ထိုသို့သော ဤ ဆရာသည်၊ (ထိုကဲ့သို့ အရိယူပဝါဒကံကို ကျူးလွန်သော
ဤဆရာသည်-ဟူလို၊ “အနယဗျသနံ ပါပုဏိဿတိ”၌စပ်။) အဂ္ဂိ-မီးကို၊
ဂိလန္တော ဝိယ-မျှသော ယောက်ျားကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဟတ္ထေန-လက်ဖြင့်၊
အသိဓာရ်-သန်လျက်သွား ကို၊ ပရာမသန္တော ဝိယ-သုံးသပ်သောယောက်ျား
ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ မုဋ္ဌိနာ-လက်ဆုပ်ဖြင့်၊ ဝါ-လက်သီးဖြင့်၊ သိနေရုံ-
မြင့်မိုရ်တောင်ကို၊ ပဒါလေတုကာမော ဝိယ-ဖောက်ခွဲခြင်းငှာ အလိုရှိသော
ယောက်ျားကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ကကစဒန္တ ပန္နိယံ-ကြမ်းတမ်းသော
လွှသွားအစဉ်၌၊ ကိဠမာနော ဝိယ-ပုတ်ခတ်၍ ကစား သော ယောက်ျားကဲ့သို့
လည်းကောင်း၊ [ဟတ္ထေန ဝါ ပါဒေန ဝါ ယေနကေနစိ ဝါ အင်္ဂပစ္စင်္ဂေန
ပဟရိတာ ကိဠမာနော ဝိယ။-ဋီကာသစ်။] ပဘိန္ဒမဒ်-သုံးပါး သော အပြားအား
ဖြင့် ပျက်သော မုန်ယိုခြင်းရှိသော၊ စက္ကဟတ္ထိ-ကြမ်းသောဆင် ကို၊ ဟတ္ထေန-
လက်ဖြင့်၊ ဂဏှန္တောဝိယ-ကိုင်သောယောက်ျားကဲ့သို့လည်းကောင်း၊
ဝဏ္ဏာရဟဿေဝ-ချီးမွမ်းခြင်းကို ထိုက်သည်သာလျှင်ဖြစ်သော၊
ရတနတ္ထယဿ-၏၊ ဝါ-ကို၊ အဝဏ္ဏံ-ကို၊ ဝါ-ကို၊ ဝါ-ကို၊ ဘာသမာနော-
ပြောဆိုခြင်းကြောင့်၊ [မာန ပစ္စည်း ဟိတံအနက်၌သက်၊ ဟေတုအတ္ထော ဟိ

ပဘိန္ဒမဒ်။ ။ပကာရေဟိ-မျက်စိမှလည်း မုန်ယိုခြင်း၊ နားမှလည်း မုန်ယိုခြင်း၊
သို့အိမ်မှလည်း မုန်ယိုခြင်းဟူသော သုံးပါးသော အပြားတို့ဖြင့်+ဘိန္ဒော ပဘိန္ဒော၊
ပဘိန္ဒော၊ မဒေါ ယဿတိ ပဘိန္ဒမဒေါ။ [အက္ခိကဏ္ဍကောသသဒ္ဓါတဌာနဝသေန တိဟိ
ပကာရေဟိ ဘိန္ဒော မဒေါ ယဿတိ ပဘိန္ဒမဒေါ။-ဋီကာသစ်။ မဒသဒ္ဓါသည် ရေဟူသော
အနက်၊ သုက်ဟူသောအနက်ကိုလည်း ဟော၏။ သုက်ရည်များ ယိုနေသည်ကို
“မုန်ယို”ဟု ခေါ်ဟန် တူသည်၊ ထိုအချိန်၌ ဆင်သည် အလွန် ကြမ်းနေ၏။]

အယံ မာနသဒ္ဓေါ-ဋီကာသစ်။] အနယဗျသနံ-ကြီးပွားမဲ့ ပျက်စီးခြင်းသို့၊ ပါပုဏိဿတိ-ရောက်ရှာတော့လတ္တံ့။ [“အမှာကံ အာစရိယော၊ ပေ၊ ပါပုဏိဿတိ”ဖြင့် ဗြဟ္မဒတ္တ၏ သံဝေဂဖြစ်ပုံကို လည်းကောင်း၊ ဆရာအပေါ်၌ ကရုဏာဖြစ်ပုံကိုလည်းကောင်း ပြသည်။]

ပန-ထိုသို့ပင် ဆရာဖြစ်သူက ရတနတ္ထယ၏ အဝဏ္ဏကို ပြောပါသော်လည်း၊ (“ဝဏ္ဏံ ဘာသိတုံ အာရဒ္ဓေါ”၌စပ်) အာစရိယေ-ဆရာသည်၊ ဂူထံ-ကျင်ကြီးကို၊ အက္ကမန္တေဝါ-နင်းသော်လည်းကောင်း၊ အဂ္ဂိ-မီးကို၊ အက္ကမန္တေဝါ-သော်လည်းကောင်း၊ ကဏ္ဍကံ-ဆူးကို၊ အက္ကမန္တေဝါ-သော်လည်းကောင်း၊ ကဏ္ဍသပ္ပံ-မြွေဟောက်ကို၊ အက္ကမန္တေဝါ-သော်လည်းကောင်း၊ သူလံ-တံကျင်ပေါ်သို့၊ အဘိ ရူပန္တေဝါ-တက်သော်လည်းကောင်း၊ ဟလာဟလံ-ထယ်ဖြင့် ထိုးခြစ်သကဲ့သို့ လွန်စွာထိုးခြစ်တတ်သော၊ ဝါ-လတ်တလောသေစေတတ်သော၊

အနယဗျသနံ။ ။ အယသဒ္ဓါသည် ဂုဗ္ဗိ (ကြီးပွားခြင်း)အနက်ကို ဟော၏။ န+အယော အနယော၊ ကြီးပွားခြင်း မဟုတ်၊ ကြီးပွားခြင်း၏ ပြောင်းပြန်ဖြစ်သော ပျက်စီးခြင်း၊ အနယော ယေဝ+ဗျသနံ အနယဗျသနံ-ကြီးပွားမဲ့ ပျက်စီးခြင်း၊ မှန်၏ - ရတနာသုံးပါးကို ကဲ့ရဲ့ခြင်း သည် အလွန်အပြစ်လေး၏ အကြင်သူသည် ကဲ့ရဲ့ထိုက်သူကို ချီးမွမ်းနေ၏။ အကြင်သူကား ချီးမွမ်းထိုက်သူကို ကဲ့ရဲ့နေပြန်၏။ ထိုသူနှစ်ဦးသည် မိမိ၏ ဆုတ်ယုတ်ပျက်ပြားခြင်းကို ပါးစပ်ဖြင့် စုဆောင်းနေရာ ရောက်၏။ ထိုဆုတ်ယုတ်ပျက်ပြားကြောင်းဖြစ်သော ကဲ့ရဲ့မှု ကြောင့် သုခကို မရနိုင်၊ ထို့ကြောင့် စတုတ္ထအင်္ဂုတ္တရ၊ ဘဏ္ဍာဂါမဝဂ်-ပဌမသုတ်၌ အောက်ပါ ဂါထာကို ဟောတော်မူသည်။

ယော နိန္ဒိယံ ပသံသတိ၊ တံ ဝါ နိန္ဒတိ-ယော ပသံသိယော၊

ဝိစိနာတိ မုခေန သော ကလိ၊ ကလိနာ တေန သုခံ န ဝိန္ဒတိ။

အာစရိယေ ခေါ ပန။ ။ တပည့်ဟူသမျှသည် ဆရာအယူကို အတုလိုက်၍ ယူရိုး ရှိသော်လည်း ဤဗြဟ္မဒတ္တလူလင်ကား ဉာဏ်ရှိသူဖြစ်သောကြောင့် ဤကဲ့သို့သော မတရား အမှု၌ အတု မလိုက်နိုင်၊ ထို့ကြောင့် လုလင်၏ ကမ္မဿကတာဉာဏ် ဖြစ်ပုံကို ပြလို၍ “အာစရိယေ ခေါ ပန” စသည်ကို မိန့်သည်။

ဟလာဟလံ။ ။ ဟနတိတိ ဟလော၊ (နကို လပြု)၊ ဟလာနံ - သေစေတတ်(သတ်တတ်) သော အဆိပ်တို့တွင်+ဝိသေသော-ထူးကဲသော၊ ဟလော-အဆိပ်သည်၊ ဟလာဟလော-မည်၏၊ ဟလာ၌ ဒီဃပြု၊ ဤသို့၊ ဋီကာသစ်ဖွင့်၏၊ ထောမနိမိ၌ကား “ဟလ-ဝိလေခနေ” ဟူသော ဓာတ်ဖြင့် ထယ်သွားကို “ဟလ”ဟု ခေါ်၏၊ ဟလေနေဝ အာဟလတိ ဝိလေခတိတိ ဟလာဟလော-ထယ်သွားဖြင့် ခြစ်သကဲ့သို့ ထိရာအရပ်ကို စုပ်ပြတ်သွားအောင် လွန်စွာ ခြစ်တတ်သော အဆိပ်ကို “ဟလာဟလ”ခေါ်သည်ဟု ဆိုသည်။ [အဆိပ်တို့သည် “ကာကောလအဆိပ်၊ ကာဠုကုဋ၊ ဟလာဟလ (ဤ သုံးပုဒ်ကား ပုံ၊ နပုံလိင်တည်း)၊ သောရဋ္ဌိက၊ သောတ္ထိကေယ၊ ဗြဟ္မပုတ္တ၊ ပဒိပန၊ ဒါရဒ၊ ဝတ္တနာဘအဆိပ်”အားဖြင့် ၉ ပါး ရှိကုန်၏။ - အမရကောသ၊ (ဂ)ဝဂ်၊ ၁၀ ဂါထာ၊ “ဟလာဟလံ”ဖြင့် ကျန် ရှစ်မျိုးကို တားမြစ်သည်။]

ဝိသံ-အဆိပ်ကို၊ ခါဒန္တေဝါ-ခဲစားသော်လည်းကောင်း၊ ခရောဒကံ-ကြမ်းတမ်းသော ရေအယဉ်သို့၊ ပက္ခလန္တေဝါ-ချော်ကျသော်လည်းကောင်း၊ [(တစ်နည်း) ခါရောဒကံ-ငန်ခါးသော ရေဖြင့်၊ ပက္ခာလေန္တေဝါ-ဆေးကြောသော်လည်းကောင်း၊] နရကပပါတံ-နရက် ချောက်သို့၊ ပပတန္တေဝါ-ခုန်ချသော်လည်းကောင်း၊ အန္တေဝါသိနာ-အနီးနေ တပည့်သည်၊ တံ သဗ္ဗံ-ထိုအလုံးစုံသော အမှုသည်၊ ဝါ-ကို၊ အနုကာတဗ္ဗံ-အတု လိုက်၍ ပြုထိုက်သည်၊ န ဟောတိ-မဟုတ်။

ဟိ-မှန်၏၊ [အချို့စာအုပ်၌ “ကမ္မဿကာ ဟိ မာဏာ သတ္တာ”ဟု ရှိ၏။] မာဏာ-အိုလှလင်၊ (မိမိကိုယ်ကို ခေါ်သည်)၊ သတ္တာ-သတ္တဝါတို့သည်၊ ကမ္မဿကာ-ကံသာလျှင် ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာ ရှိကုန်၏၊ အတ္တနော-မိမိ၏၊ ကမ္မာနုရူပမေဝ-ကံအားလျော်စွာသာလျှင်၊ ဂတိ-ရောက်ထိုက်သောဘဝသို့၊ ဂစ္ဆန္တိ-ရောက်ကြရ ကုန်၏၊ [ကမ္မဿကာကို “အတ္တနော ကမ္မာနုရူပမေဝ ဂတိဂစ္ဆန္တိ”ဟု အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်သည်။] ပိတာ-အဘသည်၊ ပုတ္တဿ-သား၏၊ ကမ္မေန-ကံကြောင့်၊ (ဂတိ-သို့) နေဝ ဂစ္ဆတိ-ရောက်ရသည် မဟုတ်၊ ပုတ္တော-သည်၊ [အချို့စာအုပ်၌ “ပုတ္တော ဝါ”ဟု ဝါသဒ္ဓါပါ၏၊ “ပုတ္တောဝါ-သားသည် သော်လည်း”ဟု ပေး၊ ဤ ဝါသဒ္ဓါကို နောက်၌လည်း လိုက်စေရလိမ့်မည်။] ပိတု-၏၊ ကမ္မေန-ကြောင့်၊ (ဂတိ-သို့) န (ဂစ္ဆတိ)-မဟုတ်၊ မာတာ-အမိသည်၊ ပုတ္တဿ-၏၊ (ကမ္မေန ဂတိ) န (ဂစ္ဆတိ)၊ ပုတ္တော-သည်၊ မာတုယာ-၏၊ (ကမ္မေန ဂတိ) န (ဂစ္ဆတိ)၊ ဘာတာ-အစ်ကိုသည်၊ ဝါ-မောင်သည်၊ [အချို့အရပ်၌ “အကြီးကို မောင်ကြီး၊

ခရောဒကံ၊ ခါရောဒကံ။ ။ဋီကာသစ်၌ ပါဌ်နှစ်ထွေပြ၏။ “ခရောဒကန္တိ ခဏ္ဍသောတောဒကံ”ဟု ဖွင့်၏၊ ဤအလို ပပုဗ္ဗ၊ ခလဓာတ်သည် “ခလိတွာ ပတိ တိဌတိ”ကဲ့သို့ ချော်ခြင်းအနက်ဟောကြ၍ “ပက္ခလန္တေ-ချော်ကျသော်လည်းကောင်း”ဟု ပေးရလိမ့်မည်။ “ခါရောဒကံတိ အတိလောဏတာယ (အလွန်ငန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်) တိတ္ထောဒကံ (ခါးစပ်သောရေ)”ဟု တစ်နည်းဖွင့်၏၊ ခလဓာတ်သည် ဆေးကြောသုတ်သင်ခြင်း အနက်ကို ဟောရာ၌ စုရာဒိဂိုဏ်းဟု ဆို၏၊ သို့ဖြစ်လျှင် “ပက္ခာလေန္တေ”ဟု ရှိမှ ဆေးကြောခြင်းအနက် ကို ဟောနိုင်မည်၊ သို့သော် “ခါရောဒကံ-ငန်ခါးသောရေကို+ပက္ခာလေန္တေ-ဆေး”ဟု စပ်၍ မဖြစ်၊ “ဖြင့်”ဟု ကရိုဏ်းပေးမှ “ငန်ခါးသောရေဖြင့်+ဆေး”ဟု အဓိပ္ပာယ်ရနိုင်မည်၊ ထို့ကြောင့် ပါဌ်နှစ်မျိုးလုံးအတွက် အစပ်သင့်အောင် အနက်ပေးလိုက်ရတော့သည်။

ကမ္မဿကာ ဟိ။ ။ဤဝါကျသည် အတုမလိုက်ထိုက်ပုံကို ခိုင်မြဲအောင်ပြသော ဒဋ္ဌိ ကရဏဝါကျလည်း ဟုတ်၏၊ အတုမလိုက်ထိုက်ခြင်း၏ အကြောင်းကို ပြသော ကာရဏ ဝါကျလည်း ဟုတ်၏၊ နိဿယ၌ ဒဋ္ဌိအနက်ကိုသာ ပေးထားသည်၊ “ကသ္မာ တံ သဗ္ဗံ အနုကာတဗ္ဗံ န ဟောတိ”ဟု ပုစ္ဆာဝါကျထည့်၍ “ဟိ (ယသ္မာ)၊ပေ၊အန္တေဝါသိ အာစရိယဿ ကမ္မေန ဂတိ န ဂစ္ဆတိ၊ တသ္မာ အန္တေဝါသိနာ တံ သဗ္ဗံ အနုကာတဗ္ဗံ န ဟောတိ”ဟု ကာရဏအနက်လည်း ပေးနိုင်ပါသည်။

အငယ်ကို မောင်ငယ်”ဟု ခေါ်၏။ အချို့အရပ်၌ကား “အကြီးကို အစ်ကို၊ အငယ်ကို မောင်” ဟု ခေါ်သည်။] ဘင်နီယာ-အစ်မ နှမ၏။ (ကမ္ဘေန ဂတိ) န (ဂစ္ဆတိ)။ ဘင်နီ-သည်။ ဘာတု-၏။ ဝါ-၏။ (ကမ္ဘေန ဂတိ) န (ဂစ္ဆတိ)။ အာစရိယော-ဆရာသည်။ အန္တေဝါသိနော-အနီးနေတပည့်၏။ (ကမ္ဘေန ဂတိ) န (ဂစ္ဆတိ)။ အန္တေဝါသိ-သည်။ အာစရိယဿ-၏။ ကမ္ဘေန (ဂတိ) န ဂစ္ဆတိ။

စ-ဆက်။ မယျ-၏။ အာစရိယော-ဆရာသည်။ တိဏ္ဍ-ကုန်သော၊ ရတနာနံ-တို့၏။ ဝါ-တို့ကို။ အဝဏ္ဏံ-ကို။ ဝါ-ကို။ ဝါ-ကို။ ဘာသတိ-ပြောဆို၏။ ပန-စင်စစ်။ အရိယူပဝါဒေါ-အရိယာတို့ကို စွပ်စွဲခြင်းသည်။ မဟာသာဝဇ္ဇော-ကြီးလေးသော အပြစ်ရှိ၏။ ဣတိဇဝံ-သို့။ ယောနိသော-သင့်သောအကြောင်းအားဖြင့်။ ဥမ္မုဒ္ဓိ တွာ-မိမိကိုယ်ကို အရိယူပဝါဒကံမှ ဖော်၍။ အာစရိယဝါဒံ-ဆရာ၏ဝါဒကို။ မဒ္ဒမာနော-နှိပ်နင်းလျက်။ သမ္မာကာရဏမေဝ-ကောင်းသော အကြောင်းကိုသာ။ ဝါ-ယုတ္တိရှိသော အကြောင်းကိုသာ။ ကာရဏတော-အားဖြင့်။ ဝါ-ဟူ၍။ အပဒိသန္တော-ညွှန်ပြလျက်။ အနေကပရိယာယေန-တစ်ပါးမက များစွာသောအကြောင်း ဖြင့်။ ဝါ-ပရိယာယ်အမျိုးမျိုးဖြင့်။ တိဏ္ဍ-ကုန်သော၊ ရတနာနံ-ရတနာတို့၏။ ဝါ-တို့ကို။ ဝဏ္ဏံ-ဂုဏ်ကို။ ဝါ-ချီးမွမ်းခြင်းကို။ ဝါ-ချီးမွမ်းကြောင်းစကားကို။ ဘာသိတုံ-ပြောဆိုခြင်းငှာ။ အာရဒ္ဓေါ-အားထုတ်ပြီ။ [ထိုသို့ အားထုတ်ခြင်းမှလည်း “ဤမျှ လောက်သော ဂုဏ်ကို ကြားရလျှင် ဆရာသည် ရတနာသုံးပါး၏ အပြစ်ကို ပြောခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်တန်ရာ၏”ဟု နှလုံးသွင်းခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။ ဆရာကို မလေးစားခြင်း၊ ကပ်ဖဲ့လုပ်လိုခြင်းကြောင့် အားထုတ်ခြင်းမဟုတ်။] (ကော ဝိယ-အဘယ်သူကဲ့သို့နည်း။) ပဏ္ဍိတဇာတိကော-ပညာရှိသူ၏ အဖြစ်ဟူသော သဘောရှိသော။ [“ပဏ္ဍိတ” နောက်၌ ဘာဝပုဗ္ဗာန ကြုံ။] (အညော-ဗြဟ္မဒတ္တ လုလင်မှ တစ်ပါးသော။) ကုလပုတ္တော-အမျိုးကောင်းသားသည်။ အနေက ပရိယာယေန တိဏ္ဍ ရတနာနံ ဝဏ္ဏံ ဘာသိတုံ အာရဘတိ) ယထာ-အားထုတ် သကဲ့သို့တည်း။ တေန-ထို့ကြောင့်။ သုပ္ပိယဿ ၊ပေ။ ဘာသတိတိ-သုပ္ပိယဿ ၊ပေ။ ဘာသတိဟူ၍။ ဂုတ္တံ-မိန့်တော်မူအပ်ပြီ။

ယထာ ဟံ။ ။ဤဥပမာဝါကျမျိုး၌ နိဿယအနက်ပေးထားသလို အကျဉ်းလည်း ပေးနိုင်၏။ ဥပမာနကို အတွင်းသွင်း၍ “ပဏ္ဍိတဇာတိကော-သော၊ (အညော-သော) ကုလပုတ္တော-သည်။ အနေကပရိယာယေန တိဏ္ဍ ရတနာနံ ဝဏ္ဏံ ဘာသိတုံ အာရဘတိ ယထာ၊ တထာ အနေကပရိယာယေန တဏ္ဍ ရတနာနံ ဝဏ္ဏံ ဘာသိတုံ အာရဒ္ဓေါ”ဟုလည်း အကျယ်ပေးနိုင်ပါသည်။ [ရှေ့ အရှင်အာနန္ဒာ၏ ငိုကြွေး၍ ဂန္ဓကုဋ်ကို သုတ်သင်ပုံအခန်း ၌လည်း ဤဝါကျမျိုး တွေ့ခဲ့ပြီ။]

တတ္ထ-ထိုသုပ္ပိယဿ ပန ပရိဗ္ဗာဇကဿ အစရှိသောပါဌ်၌၊ ဝဏ္ဏန္တိ-ဝဏ္ဏံ ဟူသော၊ ဝဏ္ဏသဒ္ဓေါ-ဝဏ္ဏသဒ္ဓါသည်၊ ဝါ-ကို၊ သဏ္ဌာနဇာတိရူပါယတန ကာရဏ ပမာဏဂုဏပသံသာဒီသု-အသွင်သဏ္ဌာန်ဟူသောအနက်၊ အမျိုးဇာတ်ဟူသော အနက်၊ ရူပါရုံဟူသောအနက်၊ အကြောင်းဟူသော အနက်၊ အတိုင်းအရည် ပမာဏဟူသောအနက်၊ ဂုဏ်ဟူသောအနက်၊ ချီးမွမ်းခြင်းဟူသောအနက် အစရှိသောအနက်တို့၌၊ ဒိဿတိ-ထင်ရှား၏၊ ဝါ-တွေ့မြင်အပ်၏၊ တတ္ထ-ထိုသဏ္ဌာန အစရှိသောအနက်တို့တွင်၊ မဟန္တံ သပ္ပရာဇဝဏ္ဏံ အဘိနိမ္မိနိတွာတိအာဒီသု-အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ သဏ္ဌာန-အသွင်သဏ္ဌာန်ကို၊ (ဝဏ္ဏောတိ-ဟူ၍၊) ဝုစ္စတိ-၏၊ [မဟန္တံ-ကြီးစွာသော၊ သပ္ပရာဇဝဏ္ဏံ-မြွေမင်း၏အသွင်သဏ္ဌာန်ကို၊ အဘိနိမ္မိနိတွာ-ဖန်ဆင်း၍၊ (“ဥပသင်္ကမိ”၌စပ်)-သဂါထာဝဂ္ဂ၊ မာရသံယုတ်၊ သပ္ပသုတ်။] ပြာဟ္မဏောဝသေဋ္ဌော ဝဏ္ဏော၊ ဟိနော အညော ဝဏ္ဏောတိအာဒီ သု-တို့၌၊ ဇာတိ-အမျိုးဇာတ်ကို၊ (ဝဏ္ဏောတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏၊) [ပြာဟ္မဏောဝ ဝဏ္ဏော-ပုဏ္ဏားအမျိုးဇာတ်သည်သာ၊ သေဋ္ဌော-မြတ်၏၊ အညော-ပုဏ္ဏား အမျိုးဇာတ်မှတစ်ပါးသော၊ ဝဏ္ဏော-အမျိုးဇာတ်သည်၊ ဟိနော-ယုတ်ညံ့၏၊-မရူမပဏ္ဏာသ၊ ပြာဟ္မဏဝဂ်၊ အဿလာယနသုတ်။] ပရမာယဝဏ္ဏပေါက္ခရတယ သမန္နာဂတောတိ အာဒီသု-တို့၌၊ ရူပါယတန-ရူပါရုံကို၊ (ဝဏ္ဏောတိ ဝုစ္စတိ၊) [ပရမာယ-လွန်မြတ်သော၊ ဝဏ္ဏပေါက္ခရ

ဝဏ္ဏ၊ သဏ္ဌာန။ ။အသွင်သဏ္ဌာန်အနက်ကို ဟောရာ၌ “ဝဏ္ဏိတဗ္ဗော အယံ ဤဒိဿောတိ ပကာသေတဗ္ဗောတိ ဝဏ္ဏော”ဟု ပြု၊ ဤဒိသော-ဤကဲ့သို့ ရှုအပ်သတည်း၊ ဣတိ-ဤသို့ (ပုံသဏ္ဌာန်ကို ညွှန်ပြ၍)၊ ဝဏ္ဏိတဗ္ဗော ပကာသေတဗ္ဗော-ထင်ရှားပြထိုက်၏၊ ဣတိ ဝဏ္ဏော၊ ဝဏ္ဏဓာတ်သည် ဒီပန (ထင်ရှားပြခြင်း)အနက်ဟောတည်း၊ အ ပစ္စည်း။

ဝဏ္ဏ၊ ဇာတိ။ ။အမျိုးဇာတ်ကို ဟောရာ၌ “ဝဏ္ဏိယတိ အသင်္ကရတော ဝဝတ္ထပိယတိတိ ဝဏ္ဏော-အခြားအမျိုးဇာတ်တို့နှင့် မရောယှက်အောင် ထားအပ်သောကြောင့် အမျိုးဇာတ် “ဝဏ္ဏ”ဟု ခေါ်ရ၏၊ ဥပမာ-ခတ္တိယမျိုးဆိုလျှင် ပြာဟ္မဏစသော အခြားအမျိုးနှင့် မရောယှက်အောင် ပိုင်းခြားထားသကဲ့သို့တည်း၊ ဝဏ္ဏဓာတ်သည် ဝဝတ္ထပန အနက်ဟောတည်း၊ ဤအနက်သည် ဓာတ်ကျမ်း၌ မလာသော်လည်း ဓာတူနံ အနေကတ္ထတ္တာဟု မှတ်ပါ။

ဝဏ္ဏ၊ ရူပါယတန။ ။ဝဏ္ဏောတိ ဝိကာရံ အာပဇ္ဇမာနံ ဟဒယင်္ဂတဘာဝံ ပကာသေတိတိ ဝဏ္ဏော-ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့ ရောက်လတ်သော် စိတ်၌ ဖြစ်သော သဘောကို ထင်ရှားပြတတ်သောကြောင့် ရူပါရုံကို “ဝဏ္ဏ”ဟု ခေါ်ရ၏၊ ဥပမာ - စိတ်ဆိုးသောအခါ မျက်နှာနီသောအဆင်း ပေါ်လာ၍၊ စိတ်ဆိုးပြေသောအခါ မျက်နှာကြည်သောအဆင်း ပေါ်လာရာ၌ ထိုအဆင်းက အတွင်းစိတ်သဘောကို ထင်ရှားပြသကဲ့သို့တည်း၊ ဝဏ္ဏဓာတ်သည် ဒီပနအနက်ဟောတည်း။

တာယ- အဆင်း၏ ကောင်းသည်၏အဖြစ်နှင့်၊ ဝါ-အဆင်း၊ ကိုယ်တို့၏ အဖြစ်နှင့်၊ ဝါ-အဆင်းနှင့် ပြည့်စုံသော ကိုယ်နှင့်၊ သမန္နာဂတော-ပြည့်စုံ၏။ - သောဏဒဏ္ဍသုတ်။]

န ဟရာမိ၊ပေ၊ဝုစ္စတိတိအာဒိသု-တို့၌၊ ကာရဏံ-အကြောင်းကို၊ (ဝဏ္ဏောတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ) [ဒေဝတေ-နတ်၊ အဟံ-ငါသည်၊ ဝါရိဇံ-ကြာကို၊ နဟရာမိ-ဆောင် လည်း မဆောင်ယူပါ၊ န ဘဇ္ဇာမိ-ချိုးလည်း မချိုးပါ၊ အာရာ-အဝေးမှ၊ သိဟံမိ-အနံ့ကိုသာ နမ်းမိပါ၏၊ အထ-ထိုသို့ဖြစ်ပါလျက်၊ (ဆောင် လည်း မဆောင်ယူ၊ ချိုးလည်း မချိုး၊ အနံ့ကိုသာ နမ်းပါလျက်)၊ ကေန ဝဏ္ဏေန-အဘယ်အကြောင်း ကြောင့်၊ ဂန္ဓတ္ထေနောတိ-နံ့သာခိုးဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်သနည်း၊ သဂါထာဝဂ္ဂ၊ ဝန သံယုတ်၊ ဂန္ဓတ္ထေနသုတ်။] တယော ပတ္တဿ ဝဏ္ဏာတိအာဒိသု-တို့၌၊ ပမာဏံ-အတိုင်းအရှည် ပမာဏကို၊(ဝဏ္ဏောတိ ဝုစ္စတိ)၊

ဝဏ္ဏော ပေါက္ခရတာယ။ ။ပေါက္ခရသဒ္ဒါသည် “ပေါက္ခရံ ပဒုမေ ဒေဟေ၊ ဝဇ္ဇဘဏ္ဍ မုခေဝ စ၊ သုန္ဓရတ္ထေ စ သလိလေ၊ မာတင်္ဂကရကောဓိယံ”ဟူသော အဘိဓာန် အနေကတ္ထ ဝဂ် (၈၂၇)ဂါထာလာ အနက်တို့တွင် သုန္ဓရ (ကောင်းသည်)ကိုလည်းကောင်း၊ ဒေဟ(ကိုယ်) ကိုလည်းကောင်း ဤနေရာ၌ ဟော၏။ ဝဏ္ဏဿ-အဆင်း၏+ပေါက္ခရတာ-ကောင်းသည်၏ အဖြစ်တည်း။ ဝဏ္ဏပေါက္ခရတာ-ဖြစ်၊ (တစ်နည်း) ဝဏ္ဏော စ-အဆင်း လည်း၊ ပေါက္ခရဗ္ဗ-ကိုယ်လည်း၊ ဝဏ္ဏပေါက္ခရာနိ-တို့၊ ဝဏ္ဏပေါက္ခရာနံ-တို့၏၊ ဘာပေါ-ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာတည်း၊ ဝဏ္ဏပေါက္ခရတာ-ရာ၊ “အဆင်း”ဟု ဆိုရလောက်အောင် လှခြင်း၊ “ကိုယ်”ဟု ဆိုရလောက် အောင် အလုံးအရပ် အချိုးကျခြင်းတည်း၊ (တစ်နည်း) “ဝဏ္ဏသမ္ပန္နံ”ဟု ဆိုလိုလျက် သမ္ပန္နပုဒ် ချေ၍ “ဝဏ္ဏပေါက္ခရတာ-အဆင်းနှင့်ပြည့်စုံသော ကိုယ်”ဟု ပေးပါ၊ ဤနည်း၌ တာ ပစ္စည်း အနက်မရှိ။

ဝဏ္ဏ၊ ကာရဏ။ ။ဝဏ္ဏိယတိ ဖလံ ဧတေန ယထာသဘာဝတော ဝိဘာဝိယတိတိ ဝဏ္ဏော၊ (အဝုတ္တကတ္ထုသာနေ)၊ အကျိုးကို ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ထင်ရှားပြတတ်သောကြောင့် အကြောင်းကို “ဝဏ္ဏ”ဟု ဆိုရ၏။ [ငါသည် ကြာပန်းကို ဆောင်ယူ၍လည်း မသွား၊ ချိုးလည်း မချိုးပါ၊ အဝေးမှ အနံ့ကိုသာ နမ်းမိပါ၏၊ သို့ပါလျက် ရေကန်မှ ကြာတွေကို ချိုးလည်း ချိုးကြ၊ ဆောင်ယူ၍လည်း သွားကြသော လူတို့ကို “နံ့သာခိုး”ဟု မစွပ်စွဲပါဘဲ အဘယ် အကြောင်းကြောင့် ငါ့ကို “နံ့သာခိုး”ဟု စွပ်စွဲရပါသနည်း။]

နတ်၏အမြဲကား-အရှင်ဘုရား.....လူတို့သည် ကလေးထိန်းမိန်းမ၏ အဝတ်ကဲ့သို့ အမြဲ သီလညစ်ပေ၍ နေ၏၊ အရှင်ဘုရားကတော့ သီလဖြူစင်၍ နေ၏၊ ထို့ကြောင့် လူတွေမှာ ကြာတွေကို သွားချိုးကြ၊ ဆောင်ယူသွားကြပါသော်လည်း “နံ့သာခိုး”ဟု ဆိုရလောက်အောင် အမဲကွက် မထင်ပါ၊ အရှင်ဘုရားမှာတော့ သီလစင်ကြယ်နေသည့်အတွက် ကြာပန်းအနံ့ကို နမ်းရှုခြင်းသည်ပင် အမဲကွက် ဖြစ်နေပါ၏၊ ထို့ကြောင့် အရှင်ဘုရားကိုသာ “နံ့သာခိုး”ဟု စွပ်စွဲရပါသည်။

[ပတ္တဿ-သပိတ်၏။ ဝဏ္ဏာ-အတိုင်းအရှည်ပမာဏတို့သည်။ တယော-သုံးမျိုးတို့တည်း၊ (ဥက္ကဋ္ဌ၊ မဇ္ဈိမ၊ ဩမကအားဖြင့် သုံးမျိုးတို့တည်း။)-ပါရာဇိကဏ်၊ ပတ္တဝဂ်၊ ပတ္တသိက္ခာပုဒ်။]

ကဒါ သညဉ္ဇာ ပန တေပေဝဏ္ဏာတိအာဒိသု-တိ၌၊ ဂုဏော-ဂုဏ်ကို၊ (ဝဏ္ဏောတိ ဂုစ္စတိ)၊ [ဂဟပတိ-အိမ်ရှင်သူကြွယ်၊ (ဥပါလိသူကြွယ်ကို နိဂဏ္ဌဆရာကြီးက ခေါ်သောစကား၊) တေ-သင်သည်၊ သမဏဿ ဂေါတမဿ-၏၊ ဣမေ ဝဏ္ဏာ-ဤဂုဏ်ကျေးဇူးတို့ကို၊ ကဒါ-အဘယ်အခါ၌၊ (အဘယ်အခါတုန်း က)၊ သညဉ္ဇာ-သိကုံးအပ်ကုန်သနည်း၊ (ဂါထာဖြင့် သိကုံးအပ်ကုန်သနည်း-ဟူလို)-မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသ၊ ဂဟပတိဝဂ်၊ ဥပါလိသုတံ၊ သညဉ္ဇာနေရာ၌ “သံယုဉ္ဇာ” ဟုလည်း ရှိ၏၊ သံပုဗ္ဗ၊ ယုဇောတ်၊ တပစ္စည်း၊ တကို သုတ်ကြီးဖြင့် ငြိမ္မ၊ ဇေတိ ဟပဉ္ဇ၊] ဝဏ္ဏာရဟဿ ဝဏ္ဏံ ဘာသတိတိအာဒိသု-တိ၌၊ ပသံသာ-ချီးမွမ်းခြင်းကို၊ ဝါ-ချီးမွမ်းကြောင်းစကားကို၊ (ဝဏ္ဏောတိ ဂုစ္စတိ)၊ [ဝဏ္ဏာရဟဿ-ချီးမွမ်းခြင်းကို ထိုက်သောပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဝဏ္ဏံ-ချီးမွမ်းခြင်းကို၊ ဝါ-ချီးမွမ်းကြောင်းစကားကို၊ ဘာသတိ-ပြောဆို၏။ - အင်္ဂုတ္တိရံ၊ ပဌမပဏ္ဏာသက၊ ဘဏ္ဍဂါမဝဂ်၊ ပဌမေတသုတ်။]

ဣဓ-ဤ ဗုဒ္ဓဿ ဝဏ္ဏံ ဘာသတိအစရှိသောပါဠိရပ်၌၊ ဂုဏောပိ-ဂုဏ်ကိုလည်းကောင်း၊ ပသံသာပိ-ချီးမွမ်းခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ-ချီးမွမ်းကြောင်းစကား ကိုလည်းကောင်း၊ (ဝဏ္ဏောတိ ဂုစ္စတိ)၊ ကိရ-တစ်ဆင့်စကား ကြားရဖူးသည်ကား၊ အယံ-ဤဗြဟ္မဒတ္တလုလင်သည်၊ ဘူတမေဝ-ဟုတ်မှန်သည်သာလျှင်ဖြစ်သော၊ တံတံ ကာရဏံ-ထိုထိုအကြောင်းကို၊ အပဒိသန္တောညွှန်ပြလျက်၊ အနေကပရိယာ ယေန-တစ်ပါးမက များစွာသောအကြောင်းဖြင့်၊ ဝါ-ပရိယာယ် အမျိုးမျိုးဖြင့်၊ ရတနတ္ထယဿ-၏၊ ဂုဏပသဉ္စိတံ-ဂုဏ်နှင့်စပ်သော၊ ပသံသံ-ချီးမွမ်းခြင်းကို၊ ဝါ-ချီးမွမ်းကြောင်းစကားကို၊ အဘာသိ-ပြောဆိုပြီ။

ဝဏ္ဏ၊ ပမာဏ။ ။ဝဏ္ဏိယတိ အပ္ပမဟန္တာဒိဝသေန ပမိယတိတိ ဝဏ္ဏော- အနည်းအများ (အငယ် အကြီး)စသည်တို့၏ အဖြစ်ဖြင့် နှိုင်းချင့်အပ်သောကြောင့် အတိုင်းအရှည်ပမာဏကို “ဝဏ္ဏ”ဟု ဆိုရ၏။ [အာဒိဖြင့် ဇာတရူပ (ရွှေ) ပုဠိန (သဲ) အကွရာစသော အနက်များကို ယူပါ။]

အယံ ကိရ။ ။“အယံ ကိရ”စသော ပါဠိဖြင့် ဂုဏအနက်၊ ပသံသာအနက်ကို ပြီးစေ၏။ ကိရကို အနုဿဝနတ္ထဟုလည်းကောင်း၊ ပဒုပူရဏတ္ထဟုလည်းကောင်း နိကာသစ်၌ နှစ်နည်းဖွင့်၏။ ဥပသံဟိတံ၌ ဥပ+သံပုဗ္ဗ ဓာဓာတ်၊ တပစ္စည်း၊ ဇေတိ ဟ၊ အာကို ဣဉ္ဇ၊ “ပသံသံ”ဟု ဆိုသောကြောင့် ဝဏ္ဏအတွက် “ပသံသာ”အနက်သာဟု ထင်စရာရှိ၏။ သို့သော် “ချီးမွမ်း”ဟူသည် ဂုဏ်ကို ပြောခြင်းတည်း၊ ဂုဏ်နှင့် ကင်း၍ ချီးမွမ်းခြင်းဟု မရှိနိုင်၊ ထို့ကြောင့် ဂုဏအနက်ကိုလည်း ဤပသံသာပါဠိဖြင့် သိနိုင်သည်။ [ပသံသာယ ဧဝ ဂုဏဘာသနံ သိဒ္ဓံ၊ တဿာ တဒဝိနာ ဘာဝတော။ - နိကာ။]

တတ္ထ-ထိုဝဏ္ဏံ ဘာသတိဟူသောပါဌ်၌၊ [ဝဏ္ဏော ဝေဒိတဗျောဉ္စစပ်။] က္ကတိပိ သော ဘဂဝါ အရဟံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါတိအာဒိနာ-က္ကတိပိ၊ ပေ၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ အစရှိသော၊ နယေန-နည်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ယေ ဘိက္ခဝေ ဗုဒ္ဓေ ပသန္နာ၊ အဂ္ဂေ တေ ပသန္နာတိအာဒိနာ-အစရှိသော၊ (နယေန-ဖြင့်လည်းကောင်း) ဧကပုဂ္ဂလော ဘိက္ခဝေ လောကေ ဥပ္ပဇ္ဇမာနော ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ပေ၊ အသမော အသမ သမောတိအာဒိနာ-သော၊ နယေနစ-ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဗုဒ္ဓဿ-မြတ်စွာဘုရား ၏၊ ဝါ-ကို၊ ဝဏ္ဏော-ဂုဏ်ကို၊ ဝါ-ကို၊ ဝါ-ကို၊ ဝေဒိတဗျော-သိထိုက်၏၊ [သော ဘဂဝါ-ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်၊ က္ကတိပိ-ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း၊ အရဟံ-အရဟံမည်တော်မူ၏၊ က္ကတိပိ-လည်း၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ-မည်တော်မူ၏- (ထိုထိုပါဌ် တော်။)...ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ယေ-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ဗုဒ္ဓေ-မြတ်စွာဘုရား၌၊ ပသန္နာ-ကြည်ညိုကြကုန်၏၊ တေ-ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ အဂ္ဂေ-အမြတ်ဆုံးဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၌၊ ပသန္နာ-ကြည်ညိုကြကုန်၏- (အင်္ဂုတ္တိရ်၊ စတုတ္ထ၊ ပဌမပဏ္ဏာသက၊ စက္ကဝဂ်၊ အဂ္ဂပ္ပသဒသုတ်။)...ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ဧကပုဂ္ဂလော-တုဖက်ကင်းပျောက်၊ တစ်ယောက်တည်းသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ လောကေ - လောက၌၊

ဧကပုဂ္ဂလော။ ။ဧကပုဂ္ဂလောတိ ဧတ္ထ ဧကောတိ ဒုတိယာဒိပဋိက္ခေပတ္တော ဂဏနပရိစ္ဆေဒေါ။ - အင်္ဂုတ္တိရ်၊ ဧကပုဂ္ဂလဝဂ် ၄။ ဤအဋ္ဌကထာအတိုင်း “ဧကော-တစ်ယောက်”ဟူသော အနက်ပြန်ပါ။ အနက်အားဖြင့် “တစ်ယောက်တည်း”ဟု ပြန်ရသော်လည်း အဓိပ္ပာယ်အသားကျမှ “အသဒိသ-အတူမရှိ၊ ဂုဏဝိသိဋ္ဌ-ပါရမီဂုဏ်တော်အားဖြင့် အထူးခြားဆုံး၊ အသမသမ-မတူသော ရှေးဘုရားရှင်တို့နှင့်သာ တူသောပုဂ္ဂိုလ်”ဟု ဆိုလိုသည်။ [ဧကနဌေန ဧကပုဂ္ဂလော၊ အသဒိသဌေန၊ ဂုဏဝိသိဋ္ဌဌေန၊ အသမသမဌေနေ စ၊ - မီကာသစ်။]

ဥပ္ပဇ္ဇမာနော ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ။မာနပစ္စည်း တိဝိဘတ် နှစ်မျိုးလုံးပင် ဖြစ်ခြင်းကြိယာ၏ မပြီးသေးသော (ပစ္စုပ္ပန်)အနက်ကို ဟော၏။ မာနပစ္စည်းလည်း လက္ခဏာအနက် ဟောတည်း။ နိဿယ၌ ဤနည်းအတိုင်းပေးထားသည်။ (တစ်နည်း) မာနန္တာ ဝတ္ထုမာနာ နာဂတေကေ သေသကေန္တိတိ”ဟူသည်နှင့်အညီ မာနပစ္စည်းသည် အနာဂတ်ကိုလည်း ဟောရကား ဥပ္ပဇ္ဇမာန (ဖြစ်လတ္တံ့) ဥပ္ပဇ္ဇတိ (ဖြစ်ဆဲ) ဥပ္ပဇ္ဇော (ဖြစ်ပြီ)ဟု သုံးချက်ခွဲ၍ ဒီပင်္ကရာဘုရား ရှင်၏ ခြေတော်ရင်းမှ စ၍ အနာဂါမိဖိုလ် ရသည့်တိုင်အောင် ဥပ္ပဇ္ဇမာန (ဘုရားဖြစ်လတ္တံ့) မည်၏။ အရဟတ္တမဂ်ခဏ၌ ဥပ္ပဇ္ဇတိ (ဖြစ်ဆဲ)မည်၏။ အရဟတ္တဖိုလ်ရသောအခါ ဥပ္ပဇ္ဇ (ဘုရားဖြစ်ပြီ) မည်၏။ ထိုသုံးမျိုးတွင် ဥပ္ပဇ္ဇကို ရည်ရွယ်၍ “ဥပ္ပဇ္ဇတိ”ဟု မိန့်တော်မူသတတ်။ “ဥပ္ပဇ္ဇတိ-ဖြစ်တော်မူပြီး ဖြစ်၏”ဟူလို၊ ဤနည်း၌ “ဥပ္ပဇ္ဇမာနော-ဘုရားဖြစ်လတ္တံ့ဖြစ်လတ် သော်၊ အသမော၊ ပေ၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ”ဟု ပေးပါ။ [မီကာသစ်၌ ဥပ္ပဇ္ဇမာနဝယ် မာနအတွက် သာမတ္ထိယတ္ထ (သတ္တိ)အနက်ဖွင့်သည်ကို စဉ်းစားပါ။ ထို့ပြင် မီကာသစ်၌ “အင်္ဂုတ္တိရ်၊ ဧကပုဂ္ဂလဝဂ်၊ ပဌမသုတ် အဋ္ဌကထာမှ ယူထားသောကြောင့် “ဗဟုနဟိတာယ”ဟုလည်း ထည့်လျက်ရှိသည်။ ဤသုတ်၌ကား ထိုသို့ မထည့်ထိုက်။]

ဥပ္ပဇ္ဇမာနော-ဖြစ်ထွန်းပေါ်ပေါက်လတ်သော်၊ အသမော-အလုံးစုံသော သတ္တဝါတို့နှင့်တူတော် မမူသည်၊ အသမသမော-အလုံးစုံသော သတ္တဝါတို့နှင့် တူတော်မမူသော ရှေး ဘုရားရှင်တို့နှင့်သာ တူတော်မူသည်၊ (ဟုတွာ-ဖြစ်၍၊ ဝါ-အဖြစ်ဖြင့်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-ဖြစ်ထွန်းပေါ်ပေါက်လာ၏။ - အင်္ဂုတ္တိုရ်၊ ဧကနိပါတ်၊ ဧကပုဂ္ဂလဝဂ်။]

သွာက္ခာတော ဘဂဝတာ ဓမ္မောတိစ-ဟူ၍လည်းကောင်း၊ အာလယသမုဋ္ဌာ တော ဝဇ္ဇပစ္ဆေဒေါတိစ-ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ယေ ဘိက္ခဝေ၊ပေ၊တေ ပသန္နာတိ စ-ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဧဝမာဒိဟိ-ဤသို့အစရှိကုန်သော၊ နယေဟိ-တို့ဖြင့်၊ ဓမ္မဿ-တရားတော်၏၊ ဝါ-ကို၊ ဝဏ္ဏော ဝေဒိတဗ္ဗော။ [ဘဂဝတာ-မြတ်စွာ ဘုရားသည်၊ ဓမ္မော-တရားတော်ကို၊ သွာက္ခာတော-ကောင်းစွာ ဟောတော် မူအပ်ပြီ၊-ထိုထိုပါဠိတော်။... အာလယသမုဋ္ဌာတော-ငြိကပ်တွယ်တာတတ် သော တဏှာကို အကြွင်းမဲ့ ဖြတ်တတ်၏၊ ဝဇ္ဇပစ္ဆေဒေါ-ဝဋ်ဆင်းရဲကို ဖြတ် တောက်တတ်၏၊-အင်္ဂုတ္တိုရ် အဂ္ဂပ္ပဿာဒသုတ်။... ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ယေ-အကြင် ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ အရိယေ-မြတ်သော၊ အဋ္ဌဂီကေ-ရှစ်ပါးသောအင်္ဂါ ရှိသော၊ မဂ္ဂေ-မဂ်၌၊ ပသန္နာ-ကုန်၏၊ တေ-တို့သည်၊ အဂ္ဂေ-မြတ်သောတရား၌၊ ပသန္နာ- ကုန်၏၊-အဂ္ဂပ္ပဿာဒ သုတ်။... ယေ ဘိက္ခဝေ၏ နေရာဝယ် အချို့ စာအုပ်၌ “ယေ တေ ဘိက္ခဝေ”ဟု ရှိ၏၊ နောက်၌ “တေ”ဟု ရှိသောကြောင့် မကောင်းပါ။

]

ပန-အဖို့တစ်ပါးကား၊ သုပ္ပဋိပန္နော ဘဂဝတော သာဝကသံဃောတိစ- ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ယေ ဘိက္ခဝေ၊ပေ၊ပသန္နာတိစ-ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဧဝမာဒိဟိ-ဤသို့အစရှိကုန်သော၊ နယေဟိ-တို့ဖြင့်၊ သံဃဿ ဝဏ္ဏော ဝေဒိတဗ္ဗော။ [ဘဂဝ တော-၏၊ သာဝကသံဃော-သာဝကအပေါင်းသည်၊ သုပ္ပဋိပန္နော-ကောင်းစွာ ကျင့်တော်မူတတ်ပါပေ၏၊ -ထိုထိုပါဠိတော်။... ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ယေ-တို့သည်၊

အသမော စသည်။ ။ဤပါဠိတော်သည် အင်္ဂုတ္တိုရ်၊ ဧကနိပါတ်၊ ဧကပုဂ္ဂလဝဂ်၊ ပဉ္စမသုတ်တည်း၊ ထိုသုတ်၌ “အဒုတိယော အသဟာယော”စသည်ဖြင့် ရှိ၏၊ နောက်ဆုံးမှ “အသမော အသမသမော”ဟု ရှိသည်၊ ထို့ကြောင့် ပေယျာလ မြှုပ်ထားသည်ဟု မှတ်ပါ၊ အသမောကို “သဗ္ဗသတ္တေဟိ အသမော”ဟုလည်းကောင်း၊ အသမသမောကို “အသမာ ဝုစ္ဆန္တိ အတိတာနာဂတသဗ္ဗဗုဒ္ဓါ၊ တေဟိ အသမေဟိ သမောတိ အသမသမော”ဟုလည်း ကောင်း ထိုအဋ္ဌကထာဖွင့်သည်၊ ဤနှစ်ပုဒ်ကို မှီကာသစ်၌ ဧကပုဂ္ဂလော၏ ဝိသေသနဟု ဆိုသော်လည်း ထိုအဋ္ဌကထာ၌ “ဒေဝေသု ဥပ္ပဇ္ဇမာနော၊ပေ၊သမတ္ထော ဗုဒ္ဓေါ ဟုတွာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ” ဟု ရှိသောကြောင့် “ဟုတွာ”ထည့်၍ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၌ စပ်ခြင်းသာ ကောင်းသည်။

အာလယ၊ပေ၊ပစ္ဆေဒေါ။ ။အာလယသင်္ဂါတံ တဏှံ သမုဋ္ဌာတေတိ သမုဋ္ဌန္တတိတိ အာလယသမုဋ္ဌာတော၊ ဝဇ္ဇ ပုစ္ဆန္တတိတိ ဝဇ္ဇပစ္ဆေဒေါ-မှီကာသစ်၊ အာလယသဒ္ဓါသည် အလ္လိယတိတိ အာလယောနှင့်အညီ ငါးဖြာအာရုံ ကာမဂုဏ်တို့၌ ငြိကပ်တွယ်တာတတ် သော တဏှာဟူသော အနက်ကို ဟော၏။

သံဃေ-အရိယာသံဃာ၌၊ ပသန္နာ-ကုန်၏။ တေ-တို့သည်၊ အဂ္ဂေ-အမြတ်ဆုံး ဖြစ်သော သံဃာ၌၊ ပသန္နာ-ကုန်၏။-အင်္ဂုတ္တိုရ်၊ စတုတ္ထ၊ ပဌမပဏ္ဏာသက၊ စက္ကဝဂ်၊ အဂ္ဂပ္ပသာဒသုတ်။]

ပန-ဆက်၊ (ပြတ်ပြီးကို ထပ်၍ ဆက်သည်။) ပဟောန္တေန-စွမ်းနိုင်သော၊ (နိကာယ်ငါးဖြာ၊ အင်္ဂါကိုးတန်၊ ဓမ္မက္ခန္ဓာရှစ်သောင်းလေးထောင်သို့ သက်ဝင်၍ ဂုဏ်ကို ထင်ရှားပြခြင်းငှာစွမ်းနိုင်သော။) ဓမ္မကထိကေန-ဓမ္မကထိကပုဂ္ဂိုလ် သည်၊ (ဗြဟ္မဇာလသုတ်တည်းဟူသော ဓမ္မကထာ၌ ယှဉ်သောပုဂ္ဂိုလ်သည်။) ပဉ္စ-ငါးပါး ကုန်သော၊ နိကာယေ-နိကာယ်တို့သို့လည်းကောင်း၊ နဝဂီ-ကိုးပါး သောအင်္ဂါရှိ သော၊ သတ္တုသာသနံ-မြတ်စွာဘုရား၏ ဆုံးမကြောင်း ပရိယတ် သာသနာတော်သို့ လည်းကောင်း၊ စတုရသီတိဓမ္မက္ခန္ဓသဟဿာနိ- ရှစ်သောင်းလေးထောင်သော ဓမ္မက္ခန္ဓာတို့သို့လည်းကောင်း၊ ဩဂါဟိတွာ- ဉာဏ်ဖြင့် သက်ဝင်၍၊ ဗုဒ္ဓါဒိန္နံ-ဘုရား အစရှိသောရတနာတို့၏၊ ဝဏ္ဏော- ဂုဏ်ကို၊ ပကာသေတဗ္ဗော-ထင်ရှားပြထိုက်၏။

ဟိ-မှန်၏။ (“ပဟောန္တေန၊ပေ၊ဝဏ္ဏော ပကာသေတဗ္ဗော”ဟူသော စကား သည် မှန်၏။) [ရှေးစာအုပ်များ၌ “ဟိ”မပါ။] ဣမသ္မိ ဌာနေ-ဤရတနာသုံးပါး၏ ဂုဏ်ကို ပြောပြရာ၌၊ ဗုဒ္ဓါဒိန္နံ-တို့၏၊ ဂုဏေ-ဂုဏ်တို့ကို၊ ပကာသေန္တော-ထင်ရှား ပြသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဝါ-ကို၊ အတိတ္ထေ-သက်ဝင်ရာမဟုတ်သော ဆိပ်ကမ်း တို့သို့၊ [(တစ်နည်း) အတိတ္ထေန-သက်ဝင်ရာမဟုတ်သော ဆိပ်ကမ်းဖြင့်၊] ပက္ခန္ဓော-ပြေးဝင်သော၊ ဓမ္မကထိကော-ဓမ္မကထိကပုဂ္ဂိုလ်တည်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဝတ္ထု-ဆိုခြင်း ငှာ၊ န သက္ကာ-မတတ်ကောင်း၊ ဟိ-မှန်၏။ (“အတိတ္ထေ ပက္ခန္ဓော ဓမ္မကထိကော” ဟု မပြောထိုက်သည်မှာ မှန်၏။) ဤဒိသေသု- ဤကဲ့သို့ ရှုအပ်ကုန်သော၊ ဌာနေသု-အရာတို့၌၊ (ရတနာသုံးပါး၏ ဂုဏ်ကို ပြောပြရာ တို့၌) ဓမ္မကထိကဿ-၏၊ ထာမော-ဉာဏ်စွမ်းကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏။ [“ကသ္မာ ဝတ္ထု န သက္ကာ”ဟု ပုစ္ဆာဝါကျထည့်၍ “ဟိ (ယသ္မာ)-ကြောင့်၊ပေ၊ဝေဒိတဗ္ဗော- ၏၊ တသ္မာ ဝတ္ထု န သက္ကာ”ဟုလည်း ပေးပါ။]

ဝဏ္ဏော။ ။“ဝဏ္ဏော-ဂုဏ် (ကျေးဇူး)”ဟု အနက်ပေးလေ့ရှိ၏။ “သီလက္ခန္ဓ၊ စသည် ကျေးဇူး၊ ဂုဏ်အထူး”ဟုလည်း စပ်ဆိုကြ၏။ သို့သော် “ကျေးဇူး”ဟူသည် မိမိအပေါ်၌ သူတစ်ပါးက ပြုဖူးသော အမှုကိစ္စသာတည်း၊ သီလစသော ဂုဏ်သည် ကျေးဇူးမဟုတ်၊ ထို့ကြောင့် (ကျေးဇူးဟု မထည့်ဘဲ) “ဝဏ္ဏော-ဂုဏ်”ဟုသာ ပေးပါသည်။ ဝဏ္ဏသဒ္ဓါ၏ အနက်တို့၌ ဥပကာရအနက်လည်း မပါပါ။

အတိတ္ထေ ပက္ခန္ဓော။ ။ရှေးစာအုပ်တို့၌ “အတိတ္ထေ”ဟု ရှိ၏။ နိကာသစ်၌ “အတိတ္ထေနာတိ အနောတရဏဌာနေန”ဟု ရှိသော်လည်း “ဂုဏေ ပကာသေန္တော”၌ ဂုဏေ၏ ရူပက (ဥပမာ)အလင်္ကာ ဖြစ်သောကြောင့် “အတိတ္ထေ”ဟု ရှိသော ပါဠိက ကောင်းမြတ်သကဲ့သို့ ထင်၏

ပန-ဆက်၊ (တစ်နည်း) ပန-ထိုသို့ပင် နိကာယ်ငါးရပ် အစရှိသည်တို့သို့ သက်ဝင်၍ ရတနာသုံးပါး၏ ဂုဏ်ကို ပြောပြထိုက်ပါသော်လည်း၊ (ဤအလို အရုဗ္ဗတ္ထ) ဗြဟ္မဒတ္တော-သော၊ မာဏဝေါ-လုလင်သည်၊ အနုဿဝါဒိမတ္တသမ္ပန္နိ တေန-အဆင့်ဆင့် ကြားရခြင်း အစရှိသည်မျှနှင့် စပ်သော ဖြစ်ခြင်းရှိသော၊ အတ္တနော-၏၊ ထာမေန-ဉာဏ်စွမ်းဖြင့်၊ ရတနတ္ထယဿ-၏၊ ဝဏ္ဏံ-ကို၊ ဘာသတိ-ပြော၏။

ဣတိဟ တေ ဥဘော အာစရိယန္တေဝါသီတိ-ကား၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဒွေ-နှစ်ယောက် ကုန်သော၊ တေ အာစရိယန္တေဝါသီကာ-ထိုဆရာ တပည့်တို့သည်၊ (အနုဗန္ဓာ ဟောန္တိဓပ)၊ [ဣတိကို “ဧဝံ”ဟုလည်းကောင်း၊ ဥဘောကို “ဒွေ”ဟုလည်းကောင်း၊ အန္တေဝါသီဉ္စ ဗဟုဝစ်ထင်ရှားအောင် “အန္တေဝါသီကာ”ဟုလည်းကောင်း ဖွင့်သည်၊ ဟအနက်မရှိ။] အညမညဿာတိ-ကား၊ အညောညဿ-အချင်းချင်း၏။

ဗြဟ္မဒတ္တောပေဘာသတိ။ ။ဤဝါကျသည် “ဗုဒ္ဓါဒိနံ ဂုဏေ ပကာသေန္တော”၏ အဆက်ဖြစ်သော ဝါကျတည်း။ “ဣမသ္မိံ ဟိ ဌာနေ”စသော ဝါကျတို့မှာ “ဗုဒ္ဓါဒိနံ ဝဏ္ဏော ပကာသေတဗ္ဗော”ဟူသောဝါကျ၏ အထောက်အကူ အပဓာနဝါကျဖို့သာတည်း။ ထို့ကြောင့် ပနဖြင့် ပဓာနဝါကျကို ပြန်၍ ညွှန်ရသည်။ ထို့ကြောင့်ပင် ဋီကာသစ်၌ “ကိပန သော တထာ သြဂါဟေတွာ ဘာသတိတိ အာဟ ဗြဟ္မဒတ္တော ပနာတိအာဒိ”ဟု ကျမ်းတက်သည်။

အနုဿဝါဒိမတ္တသမ္ပန္နိတေန။ ။အနု (အနုတ္တမေန)-အစဉ်အားဖြင့်၊ (တစ်နည်း) အနုပုနပျုနံ-အဖန်ဖန် အထပ်ထပ်၊ သဝနံ-ကြားရခြင်း၊ အနုဿဝေါ-အစဉ်အဆက် အားဖြင့် ကြားရခြင်း၊ အာဒိဖြင့် အာကာရပရိဝိတတ္ထ (ရတနာသုံးပါး၏ အခြင်းအရာကို ကြံစည်ခြင်း၊) ဒိဋ္ဌိနိဇ္ဈာနက္ခန္ဓိ (မိမိဉာဏ်ဖြင့် ရှုဆင်ခြင်၍ သဘောကျ နှစ်သက်ခြင်း)တို့ကို ယူပါ။ မတ္တသဒ္ဓါ သည် ဝိသေသကို တားမြစ်သော သာမညအနက် ရှိ၏။ “လိင်္ဂတ္ထာဘိဓာန မတ္တေ-လိင်္ဂအနက် သာမည”ဟူရာ၌ ကဲ့သို့တည်း။ အများကြားရိုး သာမန်မျှဖြစ်သော အဆင့်ဆင့်ကြားရခြင်း စသည်မျှနှင့်သာ စပ်သည်။ ကိုယ်တိုင်ကြားရခြင်း၊ ကိုယ်တိုင်သိရခြင်းဟူသော ဝိသေသနှင့် မစပ်-ဟူလို၊ အနုဿဝါဒယောဇဝ+မတ္တံ အနုဿဝါဒိမတ္တံ၊ သမ္ပန္နော+သဉ္စာတော အဿ အတ္ထိတိ သမ္ပန္နိတော၊ (သဉ္စာတ အဿ အတ္ထိအနက်၌ ဣတပစ္စည်း သက်၊) အနုဿဝါဒိ မတ္တေန+သမ္ပန္နိတော အနုဿဝါဒိမတ္တသမ္ပန္နိတော၊ (ထာမော)။

အညမညဿ။ ။အညသဒ္ဓါသည် သဗ္ဗနာမ်ပုဒ်တည်း။ ဤ၌ ဆရာမှတစ်ပါးသော တပည့်ကိုလည်းကောင်း၊ တပည့်မှတစ်ပါးသော ဆရာကိုလည်းကောင်း “အည”ဟု ဆိုရ၏။ ဥဇုဝိပစ္စနီကဝါဒါ၌ သမ္ပန္နအဖြစ်ဖြင့် စပ်ဖို့ရန် “အညဿ”ဟု ဆဋ္ဌိဝိဘတ်သက်ပြီး နောက် “သဗ္ဗာဒိနံ ဝိတိဟာရေ”ဟူသော မောဂ္ဂုလ္လာန် ၁-ကဏ္ဍ၊ ၅၆ သုတ်ဖြင့် ဒွိရုပ် (ရုပ်နှစ်ခု) ပြု၍ “အညဿ အညဿ”ဟု ဖြစ်၏။ [နှစ်ရုပ်ဖြစ်သော်လည်း အများကို မရ၊ ဆရာ တစ်ယောက် တပည့်တစ်ယောက်ကိုသာ ရသောကြောင့် ဝိစ္ဆာပုဒ်မဟုတ်။] ထိုသုတ်ဖြင့်ပင် ရှေ့ပုဒ်၏ သကို ချေ၍ “အည အညဿ”ဟု ဖြစ်၏။ မအက္ခရာလာလျှင် “အညမညဿ”ဟု ဖြစ်၏။

(ဆရာမှတစ်ပါးသော တပည့်၊ တပည့်မှတစ်ပါးသော ဆရာ၏) ဥဇုဝိပစ္စနီက ဝါဒါတိ-ကား၊ ဤသကမ္မိ-စဉ်းငယ်မျှလည်း၊ (နည်းနည်းကလေးမျှလည်း)၊ အပရိ ဟရိတွာ-မရှောင်လွှဲမှု၍ ဥဇုမေဝ-ဖြောင့်ဖြောင့်သာလျှင်၊ (တည့်တည့်-တဲတဲ သာလျှင်)၊ ဝိဝိဓပစ္စနီကဝါဒါ-အထူးထူး အပြားပြားများသော ဆန့်ကျင်ဘက် ပြောဆိုကြောင်း အယူရှိကုန်သည်၊ (ဟုတွာ-၍)၊ အနေကဝါရ်-အကြိမ်များစွာ၊ ဝိရုဒ္ဓဝါဒါ ဧဝ-ဆန့်ကျင်ဘက်ပြောဆိုကြောင်း အယူရှိကုန်သည်သာ၊ ဟုတွာ-၍၊ (အနုဗန္ဓာ ဟောန္တိ၌ စပ်)၊ ဣတိ အတ္ထော-နက်။

“အနေကဝါရ် ဝိရုဒ္ဓဝါဒါဧဝ”ဟူသော စကားကို ခိုင်မြဲစေလို၍ (တစ်နည်း) ချဲ့ပြလို၍ “အာစရိယေန ဟိ”စသည်မိန့်။ ဟိ-မှန်၊ (တစ်နည်း) ဟိ-ချဲ့၊ အာစရိ ယေန-သည်၊ ရတနတ္ထယဿ-၏၊ ဝါ-ကို၊ အဝဏ္ဏေ-ဂုဏ်၏ဆန့်ကျင်

(မ) မလာဘဲ “တဒမိနာဒိနိ”သုတ်ကြီးဖြင့် နောက် (အ) သရကို ချေ၍ ရှေ့သရကို ဩပြုလျှင် “အညောညဿ”ဟု ဖြစ်၏။ ဤသို့ မောဂ္ဂလ္လာန်နိဿယ၌ ရုပ်ပြီးပုံကို ပြသော ကြောင့် အညမညဿကို “အညောညဿ”ဟုသာ ဖွင့်သင့်၏။ “အညော အညဿ”ဟု မဖွင့်သင့်၊ “အညော-တစ်ယောက်သည်”ဟု အနက်ပေး၍ စပ်ဖို့ရာလည်း မရှိ။ [ဤပုဒ်မျိုး သည် သမာသ်မဟုတ်သော်လည်း “သမာသ်ကဲ့သို့ ဖြစ်၏”ဟု ပါဏိနိ၌ ဆိုသတတ်။]

သဒ္ဓနိတိ။ ။ပဒမာလာ၌ကား ဧကော ဧကာယပုဒ်ကို “အဗျယပဒသဒိသံ-အဗျယ (နိပါတ်)ပုဒ်နှင့်တူသော၊ ရုဋ္ဌိပဒန္တိ ဂဟေတဗ္ဗ”ဟု ဆို၍ “အညမညန္တိ သဒ္ဓဿ ဝိယ စ ဧကပဒတ္တပဂမနဉ္စဿ ဝေဒိတဗ္ဗ - အညမညပုဒ်ကဲ့သို့ တစ်ပုဒ်တည်း အဖြစ်သို့ ရောက် သော ရုဋ္ဌိပုဒ်”ဟု ဆိုသည်။ ထိုအဆိုကို လိုက်၍ ဋီကာသစ်၌လည်း “အညမညဿာတိ ဣဒံ ရုဋ္ဌိပဒံ၊ ဧကော ဧကာယာတိပဒံ ဝိယာတိ ဒေသေန္တော အညောညဿာတိ ရုဋ္ဌိပဒေ နေဝ ဝိဝရတိ”ဟု ဆိုသည်။ [အာချာတ်ပုဒ် ကိတ်နာမ်မျိုးလည်း မဟုတ်၊ သမာသ်နာမ် တဒ္ဓိတ် နာမ်လည်း မဟုတ်သောကြောင့် ရုဋ္ဌိပုဒ်ဟု ဆိုသည်။]

ဥဇုဝိပစ္စနီကဝါဒါ။ ။“သဗ္ဗပဒံ သာဝဓာရဏံ”ဟူသော ပရိဘာသာနှင့်အညီ ပုဒ်တိုင်း၌ ဧဝသဒ္ဓါ ရနိုင်သောကြောင့် ဥဇုကို “ဥဇုမေဝ”ဟု ဧဝထည့်၍ ဖွင့်၏။ ထိုဧဝဖြင့် တားမြစ် အပ်သော နိဝတ္တေတဗ္ဗ အနက်ကိုလည်း “ဤသကမ္မိ အပရိဟရိတွာ”ဟုဖွင့် သည်။ ဤ၌ ဝိသဒ္ဓါသည် ဂရဟာဇောတက၊ “အနည်းငယ်သော်မှ မရှောင်တုန်သေး၏၊ များစွာ ရှောင် လွှဲဖို့မှာ ဆိုဖွယ်ရာ မရှိ”ဟု သမ္ဘာဝနာ ပြုပါ။ ဝိပစ္စနီက၌ ဝိသည် ဝိဝိဓအနက် ဟော၊ ပစ္စနီက၌ “ပတိ+အနိကံ”ဟု ခွဲ၊ ပတိ-ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော+အနိကံ-အပေါင်း၊ ဤနေရာ၌ တစ်ယောက်နှင့် တစ်ယောက် ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်နေသော စကားတို့တည်း၊ ဝိဝိဓော+ ပစ္စနီကော ဝိပစ္စနီကော၊ ဝဒတိ ဧတေနာတိ ဝါဒေါ-ပြောဆိုကြောင်းအယူ၊ ဝိပစ္စနီကော+ ဝါဒေါ ဝိပစ္စနီကဝါဒေါ၊ ဥဇုမေဝ+ဝိပစ္စနီကဝါဒေါ ဧတေသန္တိ ဥဇုဝိပစ္စနီကဝါဒါ၊ “အနေကဝါရ်၊ ပေ၊ ဧဝ ဟုတွာ”ကား ဆိုလိုရင်း အနက်ကို ပြသော ဥဇုကတ္တ (တပွာကဋီကရဏ)အဖွင့် တည်း၊ “အနေကဝါရ်”ဖြင့် “ဝိဝိဓ”၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ပြသည်။

ဘက် အပြစ် ကို၊ ဝါ-ချီးမွမ်းခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ကဲ့ရဲ့ခြင်းကို၊ ဝါ-ကဲ့ရဲ့ကြောင်းစကားကို၊ ဘာသိတေ-ပြောဆိုအပ်ပြီးသော်၊ အန္တေဝါသီ-သည်၊ ဝဏ္ဏ-ကို၊ ဝါ-ကို၊ ဝါ-ကို၊ ဘာသတိ-၏၊ ပုန-တစ်ဖန်၊ ဣတရော-တပည့်မှ တစ်ပါးသော ဆရာသည်၊ အဝဏ္ဏ-ကို၊ (ဘာသတိ)၊ ဣတရော-ဆရာမှတစ်ပါး သောတပည့်သည်၊ ဝဏ္ဏ-ကို၊ (ဘာသတိ)၊ ဣတိဇေဝ-ဤသို့၊ အာစရိယော-သည်၊ သာရဗလကေ-အနှစ် ဖြစ်သော ယှဉ်ချပ်၌၊ ဝါ-ကောင်းမြတ်သော ယှဉ်ချပ် ၌၊ (ရတနာသုံးပါးကို ဥပမာ ပြသည်။) ဝိသရုက္ခအာဏီ-အဆိပ်ရှိသော သစ်သားမယ်နကို၊ (အဆိပ်ရှိသော သစ်သားစို့ကို) အာကောဋယမာနော ဝိယ-စိုက်နှက်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ [အပြစ်ပြောပုံကို ဥပမာပြုသည်၊ အာကောဋယဝယ် ရှေးစာအုပ်များ၌ “အာ” မပါ၊ ပါမှ အနက်ထင်ရှားသည်။] ပုနပွန်-အဖန်ဖန်အထပ်ထပ်၊ ရတနတ္ထယဿ-၏၊ ဝါ-ကို၊ အဝဏ္ဏ-ကို၊ ဝါ-ကို၊ ဝါ-ကို၊ ဘာသတိ-၏၊ အန္တေဝါသီ ပန-သည်ကား၊ သုဝဏ္ဏရဇတမဏိ မယာယ-ရွှေ ငွေ ပတ္တမြားတို့ဖြင့် ပြုအပ်သော၊ အာဏိယာ-မယ်နဖြင့်၊ (စို့ဖြင့်)၊ [ရတနာသုံးပါး၏ ဂုဏ်ကို ဥပမာပြုသည်။] တံ အာဏီ-ထိုဆရာစိုက်နှက်အပ်သော မယ်နကို၊ (စို့ကို)၊ ပဋိဗာဟယမာနော (ပဋိဗာဟ မာနော)ဝိယ-တားမြစ်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ပုနပွန်-အဖန်ဖန် အထပ်ထပ်၊ ရတနတ္ထယဿ-၏၊ ဝါ-ကို၊ ဝဏ္ဏ-ကို၊ ဝါ-ကို၊ ဝါ-ကို၊ ဘာသတိ-၏၊ တေန-ထို့ကြောင့်၊ ဥဇဓိပစ္စနီကဝါဒါတိ-ဟူ၍၊ (အာယသ္မတာ အာနန္တေန၊ တစ်နည်း-သင်္ဂီတိကာရေဟိ-တို့သည်) ဂုတ္တံ-မိန့်တော်မူအပ်ပြီ။

ဘဂဝန္တံ၊ ပေ၊ ဘိက္ခုသံယဉ္ဇာတိ-ကား၊ ဘဂဝန္တဉ္စ-မြတ်စွာဘုရားသို့လည်းကောင်း၊ ဘိက္ခုသံယဉ္ဇ-ရဟန်းအပေါင်းသို့လည်းကောင်း၊ ပစ္ဆတော ပစ္ဆတော-နောက်မှ နောက်မှ၊ ဝါ-နောက်က နောက်က၊ ဒဿနံ-မြင်ခြင်းကို၊ အဝိဇဟန္တာ-

သာရ၊ ပေ၊ အာကောဋယမာနော ဝိယ။ ။ သာရဗလကေတိ သာရဒါရဗလကေ (အနှစ်ဖြစ်သော သစ်သားယှဉ်ချပ်ပေါ်၌)၊ ဥတ္တမဗလကေဝါ (မြတ်သော ယှဉ်ချပ်ပေါ်၌၊ သာရသဒ္ဒါ ဥတ္တမအနက်ဟော၊) ဝိသရုက္ခအာဏီန္တိ ဝိသဒါရုမယပဋ္ဌာဏီ = ပဋိ+အာဏီ (အဆိပ်ရှိသော သစ်သားဖြင့် ပြုအပ်သော ဆန့်ကျင်ဘက် မယ်နကို)၊ “မယ်န”ဟူသည် “စို့ = သံချောင်းတည်း၊ စုရာဒိ ကူဋဓာတ်သည် “ဓာတူနံ အနေကတ္တတာယ”နှင့်အညီ၊ ရိုက်နှက်-စိုက်နှက်ခြင်းအနက်ကို ဟော၏၊ ထို့ကြောင့် “အာကောဋယမာနော”ဟု ပါဠိမှန် ရှိပါစေ။

ပတိဗာဟယမာနော။ ။ ဗာဟဓာတ်သည် အားထုတ်ခြင်းအနက်ကို ဟော၏၊ ပတိ ရှေးရှိ၍ ဆန့်ကျင်ဘက် အားထုတ်ခြင်းအနက်ကို ဟော၏၊ ဆန့်ကျင်ဘက် အားထုတ်ခြင်း ဟူသည် တားမြစ်ခြင်းပင်တည်း၊ ဗာဟဓာတ်က ဘူဝါဒိဝိုဏ်းဖြစ်၍ “ပတိဗာဟယမာနော”ဟု ရှိသော ပါဠိက သာ၍ ကောင်းသည်။

မစွန့်ကုန်ဘဲ၊ ကုရိယာပထာနုဗန္ဓနေန-သွားခြင်းကုရိယာပုထ်တည်းဟူသော အစဉ်လိုက်ခြင်းဖြင့်၊ အနုဗန္ဓာ-အစဉ်လိုက်ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏။ သိသာနု လောကီနော-ဦးခေါင်းဖြင့် အစဉ်ကြည့်ကြကုန်သည်၊ ဟုတွာ-ဖြစ်၍၊ အနုဂတာ-အစဉ်လိုက်ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ၊ ကုတိ အတ္ထော-နက်၊ (အဓိပ္ပာယ်နက်)။

ပန-ပရိဟာရပက္ခမှတစ်ပါး စောဒကပက္ခကို ဆိုဦးအံ့၊ ကသွာ-အဘယံကြောင့်၊ ဘဂဝါ-သည်၊ တံအခါနံ-ထိုအခွန်ရှည်သောခရီးကို၊ ပဋိပန္နော-ကြွတော်မူသနည်း၊ ကသွာစ-အဘယံကြောင့်လည်း၊ သုပ္ပိယော-သည်၊ အနုဗန္ဓာ-အစဉ်လိုက် သနည်း၊ ကသွာစ-လည်း၊ သော-ထိုသုပ္ပိယသည်၊ ရတနတ္ထယဿ-၏၊ အဝဏ္ဏံ-အပြစ်ကို၊ ဘာသတိ-ပြောသနည်း၊ ကုတိ-ဤကား အမေးတည်း၊ တာဝ-သုပ္ပိယ ၏ အစဉ်လိုက်ပုံ၊ ရတနာသုံးပါး၏ အပြစ်ပြောပုံမှရှေးဦးစွာ၊ (ပရိဟာရော-အဖြေ ကို၊ ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏) ဘဂဝါ-သည်၊ တသ္မိံ ကာလေ-ထိုအခွန်ရှည်သော ခရီးကို သွားခါနီးအခါ၌၊ ရာဇဂဟပရိဝတ္တကေသု-ရာဇဂြိုဟ်မြို့ကို ပတ်ပတ် လည်၍ ဖြစ်ကုန်သော၊ (ရာဇဂြိုဟ်မြို့ကို ပတ်ပတ်

ကုရိယာပထာနုဗန္ဓနေန။ ။ “ကုရိယာပထာနုဗန္ဓနေန”ဟူသော ဝိသေသနဖြင့် သမ္မာပတိပတ္တိ အနုဗန္ဓာကို ကန့်သည်၊ သွားခြင်း ကုရိယာပုထ်ဖြင့်သာ အစဉ်လိုက်နိုင်ကြသည်၊ ဘုရားနှင့် သံဃာတော်များ ကျင့်တော်မူသကဲ့သို့ကား ကောင်းစွာ ကျင့်ခြင်းအားဖြင့် အစဉ်မလိုက်နိုင်ကြပါ - ဟူလို။

သိသာနုလောကီနော။ ။ “သိသေန+အနုလောကီနော သိသာနုလောကီနော”ဟု ပြု၊ သိသေန-ဦးခေါင်းဖြင့် (ဦးခေါင်းမော်၍)၊ အနု (အနုတ္တမေန)-လမ်းသွားခြင်း အစဉ်အားဖြင့်၊ ဩလောကယမာနာ-ကြည့်ကြကုန်သည်၊ [“ဦးခေါင်းကို မော်၍ ကြည့်”ဟု အနက်မမှတ်ရ၊ “မော်ထားသော ဦးခေါင်းဖြင့် တစ်လမ်းလုံး လိုက်၍ ကြည့်ကြသည်”ဟု အဓိပ္ပာယ်မှတ်ပါ-ဟူလို။]

အနုဂတာ။ ။ အနုဗန္ဓာကို “အနုဂတာ”ဟု ဖွင့်သည်၊ ဘုရားကိုလည်းကောင်း၊ ဘိက္ခု သံဃာကိုလည်းကောင်း နောက်မှ နောက်မှ အစဉ်လိုက်ကြသည်-ဟူလို၊ အနုဗန္ဓာ၌ အနု သည် ကမ္မပ္ပဝစနီယ မဟုတ်၊ အနုတ္တမအနက်ကို ဟောသော ရိုးရိုးဥပသာရပုဒ်သာ တည်း၊ ဘဂဝန္တံ ဘိက္ခုသံဃံကို အနုဗန္ဓာ၌ ကံအဖြစ်ဖြင့် စပ်ပါ၊ အကယ်၍ အနုပုဒ်က ကမ္မပ္ပဝစနီယ ဖြစ်လျှင် “တံ ခေါ ပန ဘဂဝန္တံ”၌ “တဿ ဘဂဝတော”ဟု ဖွင့်သကဲ့သို့ ဤ၌လည်း “ဘဂဝတော စ ဘိက္ခုသံဃဿ စ”ဟု ဖွင့်ရလိမ့်မည်၊ ထိုသို့ကား မဖွင့်ပါ၊ အနုဗန္ဓာ၌လည်း “အစဉ်မပြတ် ဖွဲ့စပ်ကြကုန်သည်”ဟု သဒ္ဒတ္ထ၊ “အစဉ်လိုက်”ဟု အဓိပ္ပာယ်ထွက် မှတ်ပါ။

တသ္မိံ ကာလေ၊ ပေ၊ ဓရဇတိ။ ။ ဧကံ သမယံ အဖွင့်တုန်းက သံဝစ္ဆရဉာဏ်အာရုံ (ပက္ခ) ရတ္ထိ ဒိဝသ ပုဗ္ဗဏှ စသော ကာလတို့ကို ဖွင့်ခဲ့၏၊ ထိုသံဝစ္ဆရမှ စ၍ ပက္ခတိုင်အောင်သော ကာလကို “တသ္မိံ ကာလေ”ဟု ညွှန်၍ ပြသည်၊ ရတ္ထိ ဒိဝသ စသော ကာလတို့ကား “တံ ဒိဝသံ” ဟု ကာလကံပုဒ်ဖြင့် သိမ်းယူသည်။ [တသ္မိံ ကာလေပုဒ်ကို

လည်၍ တည်ကုန်သော၊) အဋ္ဌာရသသု-တစ်ဆယ့်ရှစ်ရပ်ကုန်သော၊ မဟာဝိဟာရေသု-ကျောင်းတိုက်ကြီး တို့တွင်၊ အညတရသို့-အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော ကျောင်းတိုက်၌၊ ဝသိတွာ-သီတင်းသုံးတော်မူပြီး၍၊ [ဤပါဌ်ဖြင့် ဘုရားရှင်၏ ထိုအချိန်၌ အနိဗဒ္ဓဝါသ (မြဲသော သီတင်းသုံးရာ အရပ် မရှိကြောင်း)ကို ပြ၏၊] ပါတောဝ-စောစော၌ပင်၊ သရီရပဋိဇ္ဇဂ္ဂန-ကိုယ်လက် သုတ်သင်မှုကို၊ ကတွာ-ပြုတော်မူပြီး၍၊ ဘိက္ခာစာရ ဝေလာယံ-ဆွမ်းခံလှည့် လည်ချိန်၌၊ ဘိက္ခုသံဃပရိဝုတော-ရဟန်းအပေါင်းသည် ခြံရံအပ်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ရာဇဂဟေ- ၌၊ ပိဏ္ဍာယ- ဆွမ်းအလို့ငှာ၊ စရတိ-လှည့်လည်တော်မူ ၏။

သော-ထိုရာဇဂြိုဟ်မြို့၌ သီတင်းသုံးတော်မူသော မြတ်စွာဘုရားသည်၊ [“သော”ဖြင့် “ဘဂဝါ ရာဇဂဟေ ဝသိတွာ”ကို ပြန်၍ စွဲသည်၊ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ “သောတိ ဧဝံ ရာဇဂဟေ ဝသမာနော သော ဘဂဝါ”ဟု ဖွင့်သည်။] တံ ဒီဝသံ-ထိုနေ့၌၊ ဘိက္ခုသံဃဿ-ရဟန်းအပေါင်း၏၊ သုလဘပိဏ္ဍတံ- လွယ်ကူစွာ ရအပ် သော ဆွမ်းရှိသည်၏အဖြစ်ကို၊ ကတွာ-ပြုတော်မူပြီး၍၊ ပစ္ဆာဘတ္တံ-ဆွမ်းစားရာ ကာလ၏ နောက်အဖို့၌၊ ဝါ-ဆွမ်းစားရာကာလမှ နောက်အဖို့၌၊ ပိဏ္ဍပါတပဋိက္က န္ဓော-ဆွမ်းဘုဉ်းပေးတော်မူရာအရပ်မှ ဖဲတော်မူခဲ့သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဘိက္ခုသံဃံ-ကို၊ ပတ္တစီဝရံ-ကို၊ ဂါဟာပေတွာ- ယူစေတော်မူ၍၊ နာဠန္ဒ-နာဠန္ဒာမြို့သို့၊ ဂမိဿာမိ-ကြွတော်မူအံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ နှလုံးသွင်းတော်မူ၍၊ ရာဇဂဟတော-မှ၊

“ပိဏ္ဍာယ စရတိ”ဟူသော ကြိယာ၌စပ်၊ “ထိုခရီးသွားခါနီးအခါ၌ ဆွမ်းခံလှည့်လည်တော် မူသည်”ဟူလို၊ ဋီကာသစ်၌ကား “တံ အဒ္ဓါနံ ပဋိပန္နောတိ စေတ္တ အာဓာရဝစနမေတံ- တံ အဒ္ဓါနံ ပဋိပန္နော”၏ အာဓာရဟု ဆိုသည်၊ သို့သော် “တသ္မိံ ကာလေ၊ပေ၊တံ အဒ္ဓါနမဂ္ဂံ ပဋိပန္နော-ထိုအခွန်ရှည်သောခရီးကို သွားရာအခါ၌ တံ အဒ္ဓါနမဂ္ဂံ ပဋိပန္နော”ဟု အဓိပ္ပာယ် မရနိုင်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဘဂဝါဟူသော ကတ္တား၊ စရတိ ဟူသော ကြိယာတို့၏ အတွင်း၌ တည်နေသော တသ္မိံ ကာလေပုဒ်က စရတိကြိယာကို ကျော်လွန်၍ မစပ်သင့် သောကြောင့်လည်းကောင်း စဉ်းစားပါ။

သုလဘပိဏ္ဍတံ။ ။သုခေန+လဘိတဗ္ဗောတိ သုလဘော၊ သု+လဘဓာတ်နောက် ကံဟော ခ ပစ္စည်း၊ သုလဘော+ပိဏ္ဍော ယဿာတိ သုလဘပိဏ္ဍော၊ (ဘိက္ခုသံဃော)၊ သုလဘပိဏ္ဍဿ+ဘာဝေါ သုလဘပိဏ္ဍတာ။ [စာအုပ်တို့၌ “သုလဘပိဏ္ဍပါတ်”ဟုချည်း ရှိ၏၊ ဘိက္ခုသံဃဿ၏ စပ်ဖို့ရာ တာပစ္စည်းဖြင့် “သုလဘပိဏ္ဍတံ”ဟု ရှိသင့်၏၊ “သုလဘပိဏ္ဍပါတ်”ကို ပါဠိမှန်ဆိုလျှင် “ဘိက္ခုသံဃံ”ဟု ပကတိကံ ရှိရလိမ့်မည်၊ နောက် “သုလဘဘိက္ခုတံ”ဟု ရှိသင့်ပုံ၌လည်း နည်းတူ။]

ပစ္ဆာဘတ္တံ။ ။ဘတ္တဖြင့် ဘတ္တဘုဉ်းကုန်ကာလကို ဌာနပစာရအားဖြင့် ယူ၍ “ဘတ္တ ဘုဉ်းကုန်တော ပစ္ဆာ”ဟု ဋီကာသစ်၌ ပဉ္စမိတပျူရိသံသမာသံ ဖွင့်သော်လည်း သာမဉ္ဇလ သုတ်၌ “ပစ္ဆာဘတ္တန္တံ ဘတ္တဿ ပစ္ဆတော”ဟု ဆဋ္ဌိတပျူရိသံသမာသံ ဖွင့်လတ္တံ။

နိက္ခမိတွာ-ထွက်တော်မူ၍၊ တံ အဒ္ဓါနံ-ထိုအခွန်ရှည်သောခရီးကို၊ ပဋိပန္နော-
ကြွတော်မူပြီ။ [ဤတိုင်အောင်စကားဖြင့် “ကသ္မာပန ဘဂဝါတံ အဒ္ဓါနံ ပဋိပန္နော”
ဟူသော အမေး၏ အဖြေကို ပြ၏။ “နာဠန္ဒာမြို့သို့ ကြွတော်မူလိုသောကြောင့်
ထိုခရီးကို ကြွတော်မူသည်” ဟုလို။]

သုပ္ပိယောပိ-သည်လည်း၊ [ပိဖြင့် မြတ်စွာဘုရားကို ပေါင်း။] တသ္မိံ ကာလေ-
ထိုမြတ်စွာဘုရား ကြွတော်မူရာအခါ၌၊ ရာဇဂဟပရိဝတ္ထကေ-ရာဇဂြိုဟ်မြို့ကို
ပတ်ပတ်လည်၍ ဖြစ်သော၊ အညတရသ္မိံ-သော၊ ပရိဗ္ဗာဇကရာမေ-
ပရိဗ္ဗာဇတို့၏ အာရပ်၌၊ ဝသိတွာ-နေပြီး၍၊ ပရိဗ္ဗာဇကပရိဝုတော-ပရိဗ္ဗာဇ
အပေါင်းသည် ခြံရံအပ်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ရာဇဂဟေ-၌၊ ဘိက္ခာယ-ထမင်းအလို့
ငှာ၊ စရတိ-လှည့် လည်၏၊ သောပိ-ထိုရာဇဂြိုဟ်မြို့၌နေသော သုပ္ပိယသည်
လည်း၊ တံ ဒိဝသံ-ထိုနေ့၌၊ ပရိဗ္ဗာဇကပရိသာယ-ပရိဗ္ဗာဇကပရိသာတ်၏၊
သုလဘဘိက္ခတံ-လွယ်ကူစွာ ရအပ်သော ထမင်းရှိသည်၏အဖြစ်ကို၊ ကတွာ-
ပြုပြီး၍၊ ဘုတ္တပါတရာသော-စားအပ်ပြီးသော နံနက်စာရှိသည်၊ ဝါ-နံနက်စာ
စားပြီးသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ပရိဗ္ဗာဇကေ-တို့ကို၊ ပရိဗ္ဗာဇကပရိက္ခာရံ-
ပရိဗ္ဗာဇတို့၏ပရိက္ခရာကို၊ ဂါဟာပေတွာ-ယူစေပြီး၍၊ နာဠန္ဒ - သို့၊ ဂမိဿာမိ
- အံ၊ ကုစ္စေဝ - ဤသို့ နှလုံးသွင်း၍ပင်။

တံ အဒ္ဓါနံ ပဋိပန္နော။ ။နာဠန္ဒာမြို့၌ ဝေနေယျတို့၏ ဟိတသုခ ပြီးစီးခြင်းကို
အလိုရှိတော်မူသည် ဖြစ်၍လည်းကောင်း၊ ဆရာ တပည့်တို့၏ ဤအပြစ်ပြောခြင်း၊ ဂုဏ်
ပြောခြင်းဟူသော အတ္ထုပ္ပတ္တိကြောင့် “သုံးမျိုးသော သီလဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော
အမျိုးမျိုးသော ကုဟန လပန မိစ္ဆာဇီဝတို့ကို ဖျက်ဆီးနိုင်သော၊ ၆၂ ပါးသော မိစ္ဆာအယူ
တည်းဟူသော ကွန်ယုက်ကို ဖြေရင်းနိုင်သော၊ တစ်သောင်းသော လောကဓာတ်ကို
တုန်လှုပ် စေနိုင်သော၊ ဗြဟ္မဇာလသုတ္တန်ကို ဟောတော်မူအံ့” ဤသို့ နှလုံးသွင်းတော်မူ၍
လည်းကောင်း ထိုခရီးကို ကြွတော်မူသည်၊ ဤအကြောင်းများမှာ ဗြဟ္မဇာလသုတ်အစဉ်
တည်းဟူသော အရာဌာနအားဖြင့် ထင်ရှားသောကြောင့် အဋ္ဌကထာ၌ အထူးမပြတော့။

ဘုတ္တပါတရာသော။ ။ပိတော-နံနက်အခါ၌၊ အသိတဗ္ဗော ဘုဉ်တဗ္ဗော-စားထိုက်
သော အစာတည်း၊ ပါတရာသော-စာ၊ သက္ကတ၌ “ပြာတရံ”ဟူသော အဗျယပုဒ်သည်
ပါဠိ၌ “ပိတော”နိပါတ် ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ပိတောနောင် ရံလာ၊ ဩကို (အ)ပြု၍
“ပါတရာသော”ဟု ဖြစ်သည်၊ ဘုတ္တော+ပါတရာသော ယေနာတိ ဘုတ္တပါတရာသော။

ဂမိဿာမိဇ္ဇေဝ။ ။ဧဝဖြင့် “ဘုရား၏ နောက်မှ လိုက်မည်ဟု နှလုံးသွင်းမှုကို
ကန့်သည်”ဟု နိဝတ္ထာပနာဝဓာရဏ အဖြစ်ဖြင့် ဋီကာသစ်ဖွင့်၏၊ “ဤသို့ နှလုံးသွင်း၍
သာလျှင်”ဟု ပေးပါ၊ မိမိကား ဤ ဧဝသဒ္ဓါမျိုးသည် ရှေ့စကားနှင့် ထပ်တူကျသောအရာ၌
သုံးစွဲအပ်သော သန္နိဌာနာဝဓာရဏဟု ထင်သည်၊ “မြတ်စွာဘုရား ကြွတော်မူခန်းကို
ပြရာ၌ “နာဠန္ဒ ဂမိဿာမိ”ဟု ရှိ၏၊ ဤ သုပ္ပိယ သွားပုံကို ပြရာ၌လည်း “နာဠန္ဒ
ဂမိဿာမိ”ဟုပင် ရှိ၏၊ ဤသို့ စကားထပ်တူကျသောကြောင့် “ဧဝ” ထည့်သည် -ဟုလို။

ဘဂဝတော-၏။ တံ မဂ္ဂံ-ထိုနာဠန္ဒာခရီးကို၊ ပဋိပန္နဘာဝံ-ကြွတော်မူသည်၏ အဖြစ်ကို၊ အဇာနန္တော-မသိသည်သာလျှင်၊ (ဟုတွာ-ဖြစ်၍၊ ဝါ-ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊) အနုပန္နော-အစဉ်လိုက်ပြီ။ [ဤတိုင်အောင်သော စကားဖြင့် “ကဿာစ သုပ္ပိယော အနုပန္နော”ဟူသော အမေး၏ အဖြေကို ပြ၏။ “ဘုရားရှင် ကြွတော်မူမှန်း မသိသောကြောင့် နောက်က လိုက်ပါသည်”ဟူလို။]

ပန-ဆက်၊ သစေ ဇာနေယျ-အကယ်၍ သိအံ့၊ (ဧဝံသတိ-ဤသို့ သိလတ်သော်၊) နာနုပန္နောယျ-အစဉ်မလိုက်ရာ၊ သော-ထိုသုပ္ပိယသည်၊ အဇာနိတွာ-မသိမူ၍သာလျှင်၊ ဝါ-မသိခြင်းကြောင့်သာလျှင်၊ ဂစ္ဆန္တော-သွားလတ်သော်၊ ဂီဝံ-လည်ပင်းကို၊ ဥက္ခိပိတွာ-မြှောက်ချီ၍၊ ဝါ-မော်၍၊ ဩလောကယမာနော-ကြည့် လတ်သော်၊ ရတ္တကမ္မလပရိက္ခိန္တံ-နိမြန်းသော ကမ္မလာဖြင့် ကာရံအပ်သော၊ ဇီမကနကဂိရိသိခရံက္ကဝ-တရွေ့ရွေ့သွားနေသော ရွှေတောင်ထွတ်ကဲ့သို့၊ ဗုဒ္ဓ သိရိယာ-ဘုရားရှင်၏အသရေတော်ဖြင့်၊ သောဘမာနံ-တင့်တယ်တော်မူသော၊ ဘဂဝန္တံ-ကို၊ အဒ္ဓသ-မြင်ရပြီ။ [သင်္ကန်းတော်ကို “ရတ္တကမ္မလံ”ဟုလည်းကောင်း၊ ကိုယ်တော်ကို “ဂိရိသိခရံ”ဟုလည်းကောင်း ဥပမာ ပြသည်။ “စင်္ကမတိတိ စင်္ကမော”ကဲ့သို့ “ဇီမတိတိ ဇီမမော”ဟု ပြု၊ ဇီမမော စ+သော+ကနကဂိရိစာတိ ဇီမကနကဂိရိ၊ တဿ+သိခရံ ဇီမကနကဂိရိသိခရံ။]

ကိရ-ချဲ့ဦးအံ့၊ (တစ်နည်း) ကိရ-တစ်ဆင့်စကား ကြားရသည်ကား၊ တသ္မိသမယေ-နာဠန္ဒာမြို့သို့ ကြွတော်မူရာ ထိုအခါ၌၊ ဒသဗလဿ-မြတ်စွာဘုရား၏၊ သရီရတော-ကိုယ်တော်မှ၊ နိက္ခမိတွာ-ထွက်၍၊ ဆဗ္ဗဏ္ဏရသ္မိယော-၆ ပါးသော အဆင်းရှိသော ရောင်ခြည်တော်တို့သည်၊ သမန္တာ-ထက်ဝန်းကျင် အရပ်ဆယ်မျက်နှာတို့၌၊ အသီတိဟတ္ထပ္ပမာဏေ-အတောင်ရှစ်ဆယ်ပမာဏရှိသော၊

တသ္မိ ကိရ၊ဗေ၊ဇိဇာဝန္တိ။ ။တသ္မိ ကိရာတိအာဒိ တဗ္ဗိဝရဏံ၊ ဤသို့ နိကာ ဖွင့်သောကြောင့် “ဘဂဝန္တံ၊ပေ၊သိခရံ”ဟူသော အကျဉ်းကို အကျယ်ချဲ့သော ဝါကျတည်းဟု သိပါ။ ကိရကိုလည်း ဝိတ္ထာရဇောတကဟု ကြံရသည်။ ပါဠိယံ အဒဿိတတ္ထာ ပေါရာဏဋ္ဌကထာယဉ္ဇ အနာဂတတ္ထာ အနုဿဝသိဒ္ဓါ အယံ ကထာတိ ဒဿေတုံ ကိရာတိ ဝုတ္တန္တိ ဝဒန္တိ - ပါဠိတော်၌လည်း တိုက်ရိုက်မပြု၊ ရှေးအဋ္ဌကထာတို့၌လည်း မပါသောကြောင့် ဤဖွင့်အပ်လတ္တံ့သော အကျယ်စကားသည် အဆင့်ဆင့် ကြားခဲ့ရသော စကားဟု ဆိုကြ၏။ ထို့ကြောင့် ကိရကို အနုဿဝနတ္ထဇောတကနိပါတ်ဟု ယူ၍ တစ်နည်းအနက်ပေးရသည်။ နီလဝိတ လောဟိတောဒါတမဗ္ဗိဋ္ဌပဘဿရဝသေန ဆဗ္ဗဏ္ဏာ၊ ဤအဖွင့်ကို ကြည့်၍ “ဆဗ္ဗဏ္ဏ-၆ ပါး သော အဆင်းရှိ”ဟု ပေးသည်။

အသီတိဟတ္ထပ္ပမာဏေ ပဒေသေ။ ။“အသီတိဟတ္ထပ္ပမာဏပဒေသ”ဟူသည် ဗျာမပ္ပဘာဟုခေါ်ရသော ဘုရားရောင်ခြည်တော်၏အမြဲထွက်ရာအရပ်တည်း၊ အသီတိဟတ္ထ ပမာဏတွက်ပုံကို နိကာသစ်၌ ကြည့်ပါ။ တစ်ရံတစ်ခါ၌ မြတ်စွာဘုရားရောင်ခြည်တော်များကို

ပဒေသေ-အရပ်၌၊ အာဓာဝန္တိ-ရှေးရှုလည်း ပြေးသွားကြကုန်၏။ ဝိဓာဝန္တိ-အထူးထူး အပြားပြား ထိုမှ ဤမှလည်း ပြေးသွားကြကုန်၏။ တံ ဝနန္တရံ-ထိုတော၏အကြားအရပ်သည်၊ (ထိုမြတ်စွာဘုရား ရောက်အပ် ရောက်အပ်သော တော၏အကြားအရပ်သည်) [ဝနဿ+အန္တရံ ဝိဝရံ ဝနန္တရံ-ဋီကာသစ်။ အန္တရသဒ္ဒါ ဝိဝရအနက်ဟော။] ရတနာဝေဠရတနဒါမရတနစုဏ္ဏဝိပွကိဏ္ဏဝိယ(စ)-ရတနာတို့ဖြင့် ပြုအပ်သော ဦးဆောက်ပန်း၊ ရတနာတို့ဖြင့်ပြုအပ်သော ပန်းကုံး၊ ရတနာမှုန်တို့ဖြင့် အထူးထူး အပြားပြား ရောပြွမ်းသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ပဿာရိတရတနစိတ္တကဉ္စနပဋိမိဝ(စ)-ဖြန့်အပ်သော ရတနာတို့ဖြင့် ဆန်းကြယ်သော ရွှေအဝတ်အထည်ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ရတ္တသုဝဏ္ဏရသနိသိဉ္စမာနမိဝ(စ)-နီမြန်းသော ရွှေရည်တို့ဖြင့် သွန်းလောင်းအပ်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဥက္ကာသတနိပါတသမာကုလမိဝ(စ)-ဥက္ကာအရာတို့၏ ကျရောက်ခြင်းဖြင့် ကောင်းစွာ ရှုပ်ထွေးသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ နိရန္တရဝိပွကိဏ္ဏကဏိကာရပုပ္ဖမိဝ(စ)-အကြား မရှိအောင် ထက်ဝန်းကျင် ရောပြွမ်းသော မဟာလှေကားပန်းကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဝါယုဝေဂကိစ္ဆစိနပိဋ္ဌစုဏ္ဏမိဝ(စ)-လေအဟုန်သည်တိုက်ခတ်အပ်သော ဆုန်းမှုန့် ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဣန္ဒဓနု ဝိဇ္ဇာလတာ တာရာဂဏပုဘာ ဝိမ္မာရိတဝိဇ္ဇာရိတမိဝ စ-

သူတစ်ပါးတို့ မမြင်ရအောင် လျှို့ဝှက်၍ ထားတော်မူတတ်သေး၏။ ဥပမာ-ပုတ္တုသာတိမင်း တောထွက်လာရာဝယ် အိုးထိမ်းသည်စရပ်၌ တွေ့သောအခါ ရောင်ခြည်တော်များကို လျှို့ဝှက်ထားသဖြင့် ဘုရားဖြစ်ကြောင်းကို ရုတ်တရက် မသိရသေးဘဲ တရားတော်ကို နာရမှ ဘုရားဖြစ်ကြောင်းကို သိရသကဲ့သို့တည်း။ ဤ နာဠန္ဒာမြို့သို့ ကြွတော်မူရာ၌ကား ရောင်ခြည် တော်တို့ကို လျှို့ဝှက်ထားဖို့ရာ အကြောင်းမရှိသောကြောင့် အတောင်ရှစ်ဆယ် ပမာဏရှိသော အရပ်၌ ဘုရားရောင်ခြည်တော်အများပင် ကွန့်မြူးလျက် ရှိရသည်။

ဝါယုပေစုဏ္ဏမိဝ။ ။ဝါယုနော + ဝေဂေါ ဝါယုဝေဂေါ၊ ဝါယုဝေဂေန + ခိတ္တံ ဝါယုဝေဂကိစ္ဆံ၊ ပိသီယိတ္တာတိ ပိဋ္ဌံ၊ စိနော (စိနဒေသေ)-စိန့်တိုင်းအရပ်၌၊ (တရုတ်ပြည်ဟု ခေါ်ကြ၏။) ဇာတံ+ပိဋ္ဌံ စိနပိဋ္ဌံ၊ “ဆုန်းမှုန့်”ဟုလည်းကောင်း၊ “ဟင်းသပဒါး”ဟုလည်းကောင်း ခေါ်ကြ၏။ စိနပိဋ္ဌံ စ+တံ+စုဏ္ဏဉ္စာတိ စိနပိဋ္ဌစုဏ္ဏံ၊ ဝါယုဝေဂကိစ္ဆံ စ+တံ+စိနပိဋ္ဌစုဏ္ဏဉ္စာတိ ဝါယုဝေဂကိစ္ဆစိနပိဋ္ဌစုဏ္ဏံ။

ဣန္ဒဓနုပေဝိဇ္ဇာရိတမိဝ။ ။“ဣန္ဒဿ+ဓနု ဣန္ဒဓနု” ဤဝိဂြိုဟ်အရ သိကြားမင်း၏ လေးကို ရသော်လည်း လောကသင်္ကေတအားဖြင့် ကောင်းကင်၌ နေရောင်ကြောင့် ထင်ရှားသော စို့သက်တဲ့ရောင်ကို “ဣန္ဒဓနု”ဟု ယူပါ။ ကုဋိလံ အစီရဌာယိတ္တာ ဝိရူပံ ဟုတွာ ဇေတိ ဓာဝတိတိ ဝိဇ္ဇာ၊ သာယေဝ လတာ တံ သဒိသဘာဝေနာတိ တထာ၊ ဝါယုဝေဂတော ဝလာဟကယဋ္ဌနေနေဝ ဇာတရသ္မိ = ကောက်ကွေးသော ပုံသဏ္ဌာန်ဖြင့် ကြာရှည်စွာ လည်း မတည်သောကြောင့် ဖောက်ပြန်သည် ဖြစ်၍ အဟုန်ဖြင့် ပြေးသွားတတ်သည့်အတွက် “ဝိဇ္ဇာ”ဟု ခေါ်၏။ [ဝိပုဗ္ဗ ဇုဓာတံ။] ထိုဝိဇ္ဇာ(လျှပ်စစ်)သည်ပင် နွယ်ချောင်းနှင့်တူသောကြောင့်

သက်တုံရေးအပေါင်း၊ လျှပ်စစ်နွယ်အပေါင်း၊ ကြယ်တာရာအပေါင်းတို့၏ အရောင်ဖြင့် အထူးထူး အပြားပြား ပျံ့နှံ့လျက် အထူးထူး အပြားပြား တောက်ပ သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏။

စ ပန- ထပ်၍ ဆက်ဦးအံ့၊ အသီတိအနုဗျဉ္ဇနာနုရဉ္စိတံ- ရှစ်ဆယ်သော လက္ခဏာတော်ငယ်တို့ဖြင့် အဖန်ဖန် တပ်စွဲအပ်သော၊ (ဆေးရောင်များဖြင့် ဆိုအပ်သကဲ့သို့ဖြစ်သော)၊ ဘဂဝတော-မြတ်စွာဘုရား၏၊ သရီရံ-ကိုယ်တော် သည်။

“လတာ”ဟုလည်း ခေါ်၏။ လေအဟုန်ကြောင့် တိမ်တိုက်ချင်း တိုက်မိ၍ ဖြစ်ပေါ်လာ သော အရောင်တည်း။ တာယတိ အဝိဇဟနဝသေန အာကာသံ ပါလေတိတိ တာရာ၊ ဂဏသဒ္ဓေါ ပစ္စေကံ ယောဇေတဗ္ဗော။ [တချို့စာအုပ်၌ “ဝိသရ”ဟု တွေ့ရ၏။ ဋီကာ မဖွင့်သောကြောင့် ရှေးပါဌ်ဟုတ်ဟန်မတူ၊ ပဘာနေရာဝယ် “ပဘာယ-အရောင်ဖြင့်”ဟု ဝိဘက္ခန္တလည်းရှိ၏။]

ဝိပ္ပုရိတဝိစ္ဆရိတံ။ ။ဝိပ္ပုရိတံကို ဋီကာ၌ “ဝိဝိဓံ ဖရမာနံ”ဟု ဖွင့်၏။ ဖရဓာတ်မှ ဖ၏ အကို ဥပြု၍ တပစ္စည်းဖြင့် “ဝိပ္ပုရိတံ”ဟု ပြီးစေလိုဟန် တူသည်။ ဝိစ္ဆရိတံကို “ဝိဇ္ဇောတယ မာနံ”ဟု ဋီကာသစ် ဖွင့်၏။ ဤဋီကာအဖွင့်ကို ကြည့်၍ နိစ္ဆရတိဝယ် နိပုဗ္ဗ စရဓာတ် ကြံ သကဲ့သို့ ဝိပုဗ္ဗ စရဓာတ် ကြံသင့်သော်လည်း ဝိဇ္ဇောတ (တောက်ပခြင်း) အနက်ကို ဟော နိုင်မည် မထင်၊ စုရာဒိ ဝိစ္ဆဓာတ်သည် ထွန်းတောက်ခြင်းအနက်ကို ဟောရကား ဣယပစ္စည်း သက်၍ “ဝိစ္ဆယိတံ”ဟု မူလပါဌ် ဖြစ်လေရောသလားဟု စဉ်းစားမိပါသည်။

ခ ပန။ ။ “စပနဟု၊ တက္ခတက်ရာ၊ စနက်မ္ဘာဆက်၊ ပနနက်၊ ထူးချက်မိပ္ပာယ်စွဲ”ဟု ရှေးနိယာမရှိ၏။ “စပန-ဆက်၍အထူး ပြဆိုဦးအံ့”ဟုလည်း ပေးကြ၏။ မိမိကား “အထူး”ဟု ဆိုရလောက်အောင် ဝိသေသအနက်ကို မတွေ့ရသော ကြောင့် စဖြင့် ရှေ့စကားကို ပြန်၍ ဆည်းသည်ဟု ယူဆ၍ “စပန-ထပ်၍ ဆက်ဦးအံ့”ဟု ပေးလိုက်ပါသည်။ ဝနန္တရသာမက မြတ်စွာဘုရား၏ ကိုယ်တော်ကလည်း ဤဆိုအပ်လတ္တံ့ သည့်အတိုင်း တင့်တယ်နေသည်-ဟူလို၊ နောက်လာမည့် “တဉ္စ ပန”၌ စပနကိုလည်း ဤနည်းကို မှီးပါ။

အသီတိ အနုဗျဉ္ဇနာနုရဉ္စိတံ။ ။ “အနုအနု-အဖန်ဖန် အထပ်ထပ်၊ ဗျဉ္ဇယန္တိ- ထင်ရှား ပြတတ်ကုန်၏”ဟူသော ဝစနတ္ထနှင့်အညီ ကိုယ်တော်ကို ထင်းကနဲ လင်းကနဲနေ အောင် (မြင်ရသူတို့ စိတ်ကို ဆွဲဆောင်နိုင်လောက်အောင်) လက်သည်းတော်၏ နီမြန်းခြင်း၊ နှုတ်ခမ်း တော်၏ နီမြန်းခြင်း၊ လက်ဖဝါး ခြေဖဝါးတော်တို့၏ နီမြန်းခြင်း၊ မျက်ခုံးတော်၏ ကွေးညွတ်ခြင်း အစရှိသော (၃၂ ပါးသော လက္ခဏာတော်ကြီးတို့မှ အလွတ်ဖြစ်သော) လက္ခဏာတော်ငယ်များကို “အနုဗျဉ္ဇန”ဟု ခေါ်၏။ ထိုလက္ခဏာတော် ငယ်များသည် ၈၀ ရှိ၏။ အသီတိ+အနုဗျဉ္ဇနာနိ အသီတိအနုဗျဉ္ဇနာနိ၊ အသီတိအနုဗျ ဉ္ဇနေဟိ+အနုရဉ္စိတံ-အဖန်ဖန် တပ်စွဲအပ်သည်တည်း။ အသီတိအနုဗျဉ္ဇနာနုရဉ္စိတံ၊ လက္ခဏာတော်ငယ် ၈၀ ထွက်ပုံကို ဇိနာလင်္ကာရဋီကာ၊ ဝိဇာတမဂ်လာအဖွင့်၌ ကြည့်ပါ။

ဝိကသိတကမလုပ္ပလံ-ပွင့်သော ကြာပဒုမ္မာ ကြာပုဏ္ဏရိက် ကြာညံ၊ ကြာဖြူ ကြာနီ ရှိသော၊ သရံ-ရေအိုင်ကို၊ သိရိယာ-လက္ခဏာငယ်တို့၏ အသရေတော် ဖြင့်၊ အဝဟသန္တမိဝ-ပြက်ရယ်ပြုသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ သဗ္ဗပါလိဖုလ္လံ-အလုံးစုံ ထက် ဝန်းကျင် ပွင့် သော (ပင် လုံးကျွတ် ပွင့် သော)၊ ပါရိစ္ဆတ္တ က-ပင်လယ်ကသစ်ပင် ကို၊ သိရိယာ-ဖြင့်၊ အဝဟသန္တမိဝ-ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ တာရာမရီစိဝိကသိတံ-ကြယ်တာရာအရောင်တို့ဖြင့် ပွင့်လင်းသော၊ ဂနတလံ-ကောင်းကင်အပြင်ကို၊ သိရိယာ-လက္ခဏာငယ်တို့၏ အသရေတော်ဖြင့်၊ အဝဟသန္တမိဝ-ကဲ့သို့လည်း ကောင်း၊ (ဟောတိ-ဖြစ်၏။) [ရှေ့၌ က္ကဝသဒ္ဓါတွေ ပါနေပြီး ဖြစ်သောကြောင့် “အဝဟသန္တမိဝ”ဟု က္ကဝတစ်ပုဒ် မထပ်သင့်။]

စ-သည်သာမကသေး၊ အဿ-ထိုမြတ်စွာဘုရား၏၊ ဗျာမပ္ပဘာပရိက္ခေပ ဝိလာသိနီ-တစ်လံမျှလောက်သော ကိုယ်ရောင်တော်အဝန်းဖြင့် တင့်တယ်ခြင်း ရှိသော၊ ဒွတ္တိသဝရလက္ခဏမာလာ- ၃၂ ပါးသော မြတ်သောလက္ခဏာတော် အစဉ်သည်၊ [မဟာပုရိသလက္ခဏာတို့သည် အချင်းချင်း ဆက်သွယ်၍ နေသော ကြောင့် ပန်းကုံးနှင့်တူ၏၊ ထို့ကြောင့် “မာလာ”ဟု ဆို၏။] ဂန္ဓေတွာ-သိကုံး၍၊ ထပိတဒွတ္တိသစန္ဒမာလာယ-ထားအပ်သော ၃၂ စင်းသော လ အစဉ်၏လည်းကောင်း၊ [“ဂန္ဓေတွာ ထပိတာယ”ဟု ရှိလျှင် နောက်နောက်ပုဒ် တို့သို့လည်း လိုက်နိုင်သောကြောင့် သာ၍ ကောင်းသည်။] ဒွတ္တိသသ္မရိယ မာလာယ-၃၂ စင်းသော နေ အစဉ်၏လည်းကောင်း၊ ပဋိပါရိယာ-အစဉ်အား ဖြင့်၊ (စီတန်း၍)၊ ထပိတဒွတ္တိသစက္ကဝတ္တိ ဒွတ္တိသသက္ကဒေဝရာဇ ဒွတ္တိသမဟာဗြဟ္မာနံ-ထားအပ် သော သုံးကျိပ်နှစ်ယောက်သော စကြဝတေး မင်း၊ သုံးကျိပ်နှစ်ယောက်သော သိကြားမင်း၊ သုံးကျိပ်နှစ်ယောက်သော မဟာဗြဟ္မာတို့၏၊ သိရိ-အသရေကို၊ သိရိယာ-လက္ခဏာတော်ကြီးတို့၏ အသရေတော်ဖြင့်၊ အဘိဘဝန္တိက္ကဝ-လွှမ်းမိုး သကဲ့သို့၊ (ဟောတိ)။ [ဤ၌ “ဒွတ္တိသဝရလက္ခဏမာလာ”စသည်တို့ကို တစ်စုံ တစ်ယောက်မျှ သိကုံး၍ မထားနိုင်သောကြောင့် ကြံကြံစည်စည် ပြုလုပ် ပြောဆို အပ်သော ပရိကပ္ပောပမာတည်း။]

ဝိကသိတကမလုပ္ပလံ။ ။ “ကံ အလင်္ကရောတိတိ ကမလံ”ဟူသော ဝစနတ္ထအရ ကြာမျိုးငါးပါးကို “ကမလံ”ဟု ဆိုနိုင်သော်လည်း ကြာညံ၊ ကြာနီ ကြာဖြူကို “ဥပ္ပလံ”ဟု ခေါ်ရိုးရှိသောကြောင့် ကြွင်းသော ပဒုမ္မာကြာ ပုဏ္ဏရိက်ကြာတို့ကိုသာ ပါရိသေသနည်း အားဖြင့် “ကမလံ”ဟု ခေါ်ရသည်။ ကမလံစ+ဥပ္ပလံစ ကမလုပ္ပလံ၊ ဝိကသိတံ+ကမလုပ္ပလံ ယသ္မာတိ ဝိကသိတကမလုပ္ပလံ (သရံ)။

သဗ္ဗပါလိဖုလ္လံ။ ။ ပရိတော (သမန္တတော) ဖုလ္လတိ ဝိကသတိတိ ပရိဖုလ္လံ၊ ပရိဖုလ္လံ ယေဝ ပါရိဖုလ္လံ၊ သုတ္တံ၌ ဣပစ္စည်း၊ ရကို လပြု၍ “ပါလိဖုလ္လံ”ဟု ဖြစ်၏။ သဗ္ဗေန (ပကာရေန)+ ပါလိဖုလ္လံ သဗ္ဗပါလိဖုလ္လံ။

[မြတ်စွာဘုရားနှင့်စပ်၍ တင့်တယ်ပုံကို ပြပြီးလျှင် ဘိက္ခုသံဃာနှင့်စပ်၍ တင့်တယ်ပုံကို ပြလိုသောကြောင့် “တဉ္စ ပန”စသည်ကို မိန့်။] စပန-ထပ်၍ ဆက်ဦးအံ့၊ တံ ဘဂဝန္တံ-ထိုမြတ်စွာဘုရားကို၊ ပရိဝါရေတွာ-ခြံရံ၍၊ ဌိတာ-တည်ကုန်သော၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ သဗ္ဗေဝ-အလုံးစုံတို့သည်ပင်၊ အပ္ပိစ္ဆာ-ယုတ်မာ သော အလိုမရှိကြကုန်၊ [အပ္ပိစ္ဆတာ လေးမျိုး ရှိ၏၊ ပစ္စယအပ္ပိစ္ဆတာ၊ ပရိယတ္တိ အပ္ပိစ္ဆတာ၊ အဓိဂမအပ္ပိစ္ဆတာ၊ ဓုတင်္ဂအပ္ပိစ္ဆတာတည်း။] သန္တုဋ္ဌာ-ပစ္စည်းလေးပါး တို့၌ တင်းတိမ်ရောင်ရဲကြကုန်၏၊ [ပစ္စည်းလေးပါးကို ယထာလာဘ၊ ယထာဗလ၊ ယထာသာရူပ ၃ မျိုးဖြင့် မြှောက်၍ သန္တောသ ၁၂ မျိုး ရှိ၏။] ပဝိဝိတ္တာ-အပြား အားဖြင့် ကင်းဆိတ်ကြကုန်၏၊ [ကာယဝိဝေက ဖြင့် အပေါင်းအဖော်မှ ကင်းဆိတ် ကြ၏၊ စိတ္တဝိဝေကဖြင့် ကိလေသာတို့မှ ကင်းဆိတ်ကြ၏၊ နိဗ္ဗာန်တည်းဟူသော ဥပဓိဝေကကိုကား ဤနေရာ၌ မရနိုင်ပေ။] အသံသဋ္ဌာ-မင်း၊ မင်း၏အမတ်ကြီး စသူတို့နှင့် မရောနှောကြကုန်၊ စောဒကာ-မကောင်းသဖြင့် ကျင့်သူတို့ကို စောဒနာတတ်ကြကုန်၏၊ ပါပဂရဟိနော-မကောင်းမှုတို့ကို ကဲ့ရဲ့လေ့ရှိကြကုန်၏၊ ဝတ္ထာရော-အပြောခံရသူ၏ စီးပွားကို လိုလားသောအားဖြင့် ပြောဆိုတတ်ကြ ကုန်၏၊ ဝစနက္ခမာ-သူတစ်ပါးတို့၏ ပြောဆိုခြင်းကို ခံနိုင်ကြကုန်၏၊ သီလ သမ္ပန္နာ-သီလနှင့် ပြည့်စုံကြကုန်၏၊ သမာဓိသမ္ပန္နာ-စာန်သမာဓိနှင့် ပြည့်စုံကြ ကုန်၏၊ ပညာသမ္ပန္နာ-ဝိပဿနာပညာ မဂ်ပညာနှင့် ပြည့်စုံကြကုန်၏၊ ဝိမုတ္တိ သမ္ပန္နာ - အရဟတ္တဖိုလ်နှင့် ပြည့်စုံကြကုန်၏၊ ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနသမ္ပန္နာ - အရဟတ္တဖိုလ်ကို သိမြင်တတ်သော ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်နှင့် ပြည့်စုံကြကုန်၏။

[ထိုရဟန်းတော်တို့နှင့်စပ်၍ မြတ်စွာဘုရား၏ တင့်တယ်တော်မူပုံကို ပြပြန်လို သောကြောင့် “တေသံ မဇ္ဈေ”စသည်ကို မိန့်သည်။] တေသံ-ထိုရဟန်း တော်တို့၏၊ မဇ္ဈေ-အလယ်၌၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ရတ္တကမ္မလပါကာရပရိက္ခိတ္တော- နိမြန်းသော ကမ္မလာတတိုင်းဖြင့် ထက်ဝန်းကျင် ကာရံအပ်သော၊ ကဉ္စနထမ္မောဝိယ-ရွှေတိုင် ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ရတ္တပဒုမသဏ္ဌာမဇ္ဈဂတာ- နိမြန်းသော ပဒုမ္မာကြာအပေါင်း၏ အလယ်သို့ရောက်သော၊ [သဏ္ဌာသဒ္ဓါ သမူဟအနက်ဟော။] သုဝဏ္ဏနာဝါဝိယ-ရွှေလေ့ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ပဝါဠဝေဒိကာပရိက္ခိတ္တော-သန္တာပွတ်တိုင်တို့ဖြင့် ကာရံအပ်သော၊ အဂ္ဂိက္ခန္ဓောဝိယ-မီးပုံကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ တာရာဂဏပရိဝါရိ တော- ကြယ်တာရာအပေါင်းသည် ဝန်းရံအပ်သော၊ ပုဏ္ဏစန္ဒောဝိယ-ပြည့်သော လကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ (ဟုတ္တာ)၊ မိဂပက္ခိနမ္ပိ-သား၊ ငှက်တို့၏သော်မှလည်း၊ [ပိသဒ္ဓါ ဂရဟာဇောတက၊ “ဋီကာသစ်၌ကား နောက်“ပဝေဂ”စသော ဝါကျကို ရှု၍ “ပိသဒ္ဓေါ အပိသဒ္ဓေါ ဝါ သမ္ဘာဝနာယံ”ဟု ဆိုလေသည်။] စက္ခုနိ-မျက်လုံး တို့ကို၊ ပိဏယတိ-နှစ်သက်ရွှင်မြို့၊ ပျို့စေနိုင်တုန်သေး၏၊

ဒေဝမနုဿာနံ-တို့၏။ စက္ခုနိ- တို့ကို၊ ပဂေဝ- ရှေးဦးမဆွ၊ အစကပင်၊ ပိဏယတိ- နှစ်သက် ရွှင်မြို့၊ ပျို့စေနိုင်တော့၏။ [(တစ်နည်း) ဒေဝမနုဿာနံ-တို့၏၊ စက္ခုနိ-တို့ကို၊ ပိဏယန ဘာဝေ-နှစ်သက်ရွှင်မြို့၊ ပျို့စေသည်၏အဖြစ်၌၊ ဝါဒေါ-ပြောဆိုဖွယ်သည်၊ ပဂေဝ-အဘယ်မှာ ရှိတော့အံ့နည်း။]

စ ပန-ထပ်၍ ဆက်ဦးအံ့၊ တသ္မိ ဒိဝသေ-နာဠန္ဒာမြို့သို့ ကြွတော်မူရာ ထိုနေ့၌၊ ယေဘုယျေန-များသောအားဖြင့်၊ အသီတိ မဟာထေရာ-ရှစ်ကျိပ်သော မဟာ ထေရ်တို့သည်၊ (မဟာသာဝကတို့ကို ရည်ရွယ်သည်။) မေဃဝဏ္ဏ-မိုးတိမ်နီအဆင်း ရှိသော၊ ပံသုကူလံ-ပံသုကူသင်္ကန်းကို၊ ဧကံသံ (ဧက+အံသံ)-တစ်ခုသောလက်ဝဲ အဖို့၌၊ ဝါ-လက်ဝဲတစ်ဖက် ပခုံးထက်၌၊ ကရိတွာ-ပြု၍၊ ဝါ-ထား၍၊ (တစ်နည်း) ဧကံသံ ကရိတွာ-လက်ကန်တော့တင်၍၊ ကတ္တရဒဏ္ဍ-တောင်ဌေးကို၊ [ကတ္တရ သဒ္ဓါ “သူအို” ဟူသောအနက်ကို ဟော၏၊ ကတ္တရဿ+ဒဏ္ဍော ကတ္တရဒဏ္ဍော၊ သူအို၏ တုတ်၊ များသောအားဖြင့် သူအိုတို့သာ ကိုင်ဆောင်သောကြောင့် ယေဘုယျအားဖြင့် ဆိုသည်၊ ဂိလာန စသူများလည်း ကိုင်ကြပါသေးသည်။] အာဒါယ-ယူ၍၊ (ဘဂဝန္တံ ပရိဝါရယိသုဉ္စစပ်) သုဝမ္မဝမ္မိတာ-ကောင်းသောချပ်ဝတ် တန်ဆာတည်းဟူသော ချပ်ဝတ်တန်ဆာရှိကုန်

မေဃဝဏ္ဏံ။ ။ဋီကာသစ်၌ “သုရဇ္ဈိတဘာဝေန (ကောင်းစွာ ဆိုအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်) ဤသက် ကဏ္ဍဝဏ္ဏတာယ မေဃဝဏ္ဏံ”ဟု ဖွင့်၏။ ဤဋီကာသစ်အလို “မေဃဝဏ္ဏံ-မိုးတိမ်ညိုအဆင်းရှိသော”ဟုလည်း ပေးကြ၏။ သို့သော် ညိုသော အဆင်းသည် သင်္ကန်း၌ မအပ်သော မဟာရင်္ဂရတ္တအဆင်းမျိုး ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ဋီကာသစ်စကားကို ဆရာတို့ မနှစ်သက်ကြ၊ ဋီကာဟောင်း ပေါဌပါဒသုတ်၌ “မေဃဝဏ္ဏန္တိ ရတ္တမေဃဝဏ္ဏံ၊ သဗ္ဗာပဘာနု ရတ္တမေဃသင်္ကာသန္တိ အတ္ထော - ဆည်းဈာရောင်ဖြင့် အဖန်ဖန်တပ်စွဲအပ်သော မိုးတိမ်နီ အရောင်ရှိသော”ဟု ဖွင့်၏။ မိုးတိမ်နီဆိုသော်လည်း နီရဲသော အနီမဟုတ်၊ ပိန္နရင့်အသွေး၊ ညောင်ခေါက် ခတ်ပျော့ပျော့ အသွေးများကဲ့သို့ နီမှိုင်းမှိုင်းအသွေးမျိုးသာ ဖြစ်သင့်ပါသည်။

သုဝမ္မဝမ္မိတာ။ ။ဘူဝါဒိ စုရာဒိ ဝရဓာတ်သည် အာဝရဏ (ပိတ်ဆို့တားမြစ်ခြင်း) အနက်ကို ဟော၏။ ချပ်ဝတ်တန်ဆာသည် ရန်သူတို့ ပစ်အပ်သော မြား စသည်ကို ကာကွယ်နိုင်၏။ ထို့ကြောင့် “သမ္မာ+ဝရိယတိ ဧတေနာတိ သုဝမ္မ-ကောင်းစွာ ကာကွယ်ကြောင်းဖြစ်သော ချပ်ဝတ်တန်ဆာ၊ သုဝမ္မသင်္ခါတံ ဝမ္မံ သုဝမ္မဝမ္မံ၊ သဗ္ဗာတံ+သုဝမ္မဝမ္မံ ယေသံ အတ္ထိတိ သုဝမ္မဝမ္မိတာ၊ သဗ္ဗာတအဿတ္ထိအနက်၌ ဣတပစ္စည်းသက်၊ နိဿယ၌ သဒ္ဓတ္ထပေးထားသည်။ “ကောင်းသော ချပ်ဝတ်တန်ဆာဖြင့် ဖွဲ့အပ်ကုန်သော”ဟု အဓိပ္ပာယ်ထွက် ပေးပါ။ ဋီကာသစ်၌ကား “သုဝမ္မံ နာမ သောဘနရစ္ဆဒေါ တေန+ ဝမ္မိတာ သန္နဒ္ဓါတိ သုဝမ္မဝမ္မိတာ”ဟု ဖွင့်သည်။ ဝမ္မိတာကို ကိတ်ပုဒ်ဟု ဆိုလို၏။ ဝမ္မဓာတ်ဟု မရှိသောကြောင့် စဉ်းစားသင့်သည်။ ဤ “သုဝမ္မဝမ္မိတာ” စကားဖြင့် ထေရ်တို့၏ ပံသုကူသင်္ကန်း ဝတ်ဆင်ထားပုံကို ဥပမာပြုသည်။

သော၊ ဝါ-ကောင်းသော ချပ်ဝတ် တန်ဆာဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်ကုန်သော၊ ဂန္ဓဟတ္ထိနော ဝိယ-ဂန္ဓဆင်တို့ကဲ့သို့၊ [ထိုဆင်တို့၏ ဝမ်းထဲသို့ ရောက်သော မြက်သစ်ရွက်ဟူသမျှ နံ့သာမျိုး ဖြစ်နေ၏၊ ထို့ကြောင့် “ဂန္ဓဟတ္ထိ”ဟု ဆို၏၊ “ဟေမဝတဆင်”ဟုလည်း ခေါ်ကြ၏၊ ဤစကား ဖြင့် ထေရ်တို့၏ သီလစသော ဂုဏ်အနံ့ကို ပြသည်။] ဝိဂတဒေါသာ-ကင်းသော ကိလေသာအပြစ် ရှိကြကုန်သည်၊ ဝန္တဒေါသာ-ထွေးအန်အပ်ပြီးသော ကိလေသာ အပြစ်ရှိကြကုန်သည်၊ ဝါ-ကိလေသာအပြစ်ကို ထွေးအန်ပြီးကုန်သည်၊ ဘိန္ဒ ကိလေသာ-ဖျက်ဆီးအပ်ပြီးသော ကိလေသာရှိကုန်သည်၊ ဝါ-ကိလေသာကို ဖျက်ဆီးပြီးကုန်သည်၊ ဝိဇဋိတဇဋာ-ဖြေရှင်းအပ်ပြီးသော တဏှာအရှုပ်အထွေး ရှိကုန်သည်၊ ဝါ-တဏှာအရှုပ်အထွေးကို ဖြေရှင်းပြီးကုန်သည်၊ ဆိန္ဒုဗန္ဓနာ-ဖြတ်အပ်ပြီးသော တဏှာအနှောင်အဖွဲ့ ရှိကုန်သည်၊ ဝါ-တဏှာအနှောင်အဖွဲ့ကို ဖြတ်ပြီးကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဘဂဝန္တ-ကို၊ ပရိဝါရယိသု-ခြံရံကြကုန်ပြီ။

သော-ထိုဆိုအပ်ပြီးသော ဂုဏ်အပေါင်းနှင့်ပြည့်စုံတော်မူသော မြတ်စွာဘုရား သည်၊ (တံ မဂ္ဂံ ပဋိပန္နော ဟောတိဌ်စပ်၊) သယံ-ကိုယ်တော်တိုင်၊ ဝိတရာဂေါ-ကင်းပြီးသော ရာဂရှိတော်မူသည်၊ (ဟုတွာ-ဖြစ်၍၊ ဝါ-ဖြစ်သည့် အပြင်၊) ဝိတ ရာဂေဟိ-ကင်းပြီးသော ရာဂရှိသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ (ပရိဝါရိတော-ခြံရံအပ်သည်၊ ဟုတွာ-ဖြစ်၍လည်းကောင်း၊) သယံ-တိုင်၊ ဝိတဒေါသော-ကင်းပြီး သော ဒေါသရှိတော်မူသည်၊ (ဟုတွာ-၍၊ ဝါ-ပြင်၊) ဝိတဒေါသေဟိ-တို့သည်၊ (ပရိဝါရိတော-သည်၊ ဟုတွာ-လည်းကောင်း၊) သယံ-တိုင်၊ ဝိတမောဟော-ကင်းပြီးသော မောဟရှိတော်မူသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဝိတမောဟေဟိ-တို့သည်၊ (ပရိဝါရိတော ဟုတွာ-လည်းကောင်း၊) သယံ-တိုင်၊ ဝိတတဏှော-ကင်းပြီးသော တဏှာရှိတော်မူသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဝိတတဏှေဟိ-တို့သည်၊ (ပရိဝါရိတော ဟုတွာ-လည်းကောင်း၊) သယံ-တိုင်၊ နိက္ကိလေသော-ထွက်သွားသော ကိလေသာရှိတော် မူသည်၊ ဝါ-ကိလေသာရှိတော်မမူသည်၊ (ဟုတွာ)၊ နိက္ကိလေသေဟိ-တို့သည်၊ ဝါ-တို့သည်၊ (ပရိဝါရိတော ဟုတွာ-လည်းကောင်း၊) သယံ-တိုင်၊ ဗုဒ္ဓေါ-သစ္စာ လေးပါးကို သိတော်မူပြီးသည်၊ (ဟုတွာ)၊ အနုဗုဒ္ဓေဟိ-သစ္စာလေးပါးကို အတု လိုက်၍ သိကုန်သော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ပရိဝါရိတော-သည်၊ (ဟုတွာ-လည်းကောင်း။)

ပတ္ထပရိဝါရိတံ-ရွက်ချပ်တို့သည် ခြံရံအပ်သော၊ ကေသရံဝိယ-ဝတ်မှုန်ဝတ်ဆံ သည်ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ [အချို့စာ၌ “သတပတ္ထပရိဝါရိတံ”ဟု ရှိ၏၊ ဋီကာ၌ “သတ” မပါ၊] ကေသရပရိဝါရိတာ-ဝတ်မှုန်ဝတ်ဆံတို့သည် ခြံရံအပ်သော၊ ကဏ္ဍိကာ ဝိယ-ကြာချက်သည်ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ အဋ္ဌနာဂသဟဿ ပရိဝါရိတော-ရှစ်ထောင်သော ဆင်တို့သည် ခြံရံအပ်သော၊ ဆဒ္ဒန္တော-ဆဒ္ဒန္တမည်သော၊ နာဂရာဇာဝိယ-ဆင် မင်းသည်ကဲ့ သို့လည်းကောင်း၊ နဂုတိဟံသသဟဿပရိဝါရိ

တော- ကိုးသောင်းသော ဟင်္သာတို့သည် ခြံရံအပ်သော၊ ဓတရဋ္ဌော- ဓတရဋ္ဌ မည်သော၊ ဟံသရာဇာဝိယ-ဟင်္သာမင်းသည်ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ သေနင်္ဂပရိဝါရိ တော-စစ်အင်္ဂါလေးပါးသည် ခြံရံအပ်သော၊ စက္ကဝတ္ထိ ရာဇာဝိယ-စက္ကဝတေးမင်း သည်ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဒေဝဂဏပရိဝါရိတော-နတ်အပေါင်းသည် ခြံရံအပ်သော၊ သက္ကော ဒေဝရာဇာဝိယ-သိကြားနတ်မင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဗြဟ္မဂဏ ပရိဝါရိတော- ဗြဟ္မာအပေါင်းသည် ခြံရံအပ်သော၊ ဟာရိတော-ဟာရိတမည်သော၊ (အချို့စာအုပ်၌ မပါ) မဟာဗြဟ္မာဝိယ-မဟာဗြဟ္မာသည်ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ အပရိမိတကာလသဗ္ဗိတပုညဗလနိဗ္ဗတ္တာယ-မရေတွက်နိုင်သောကာလ တို့၌ ကောင်းစွာ ဆည်းပူးအပ်သော ကောင်းမှုတော်၏အစွမ်းကြောင့်ဖြစ်သော၊ အစိန္တေယျာယ-မကြံစည်အပ် မကြံစည်နိုင်သော၊ အနောပမာယ-နှိုင်းယှဉ်ဖွယ် ရာဥပမာမရှိသော၊ ဗုဒ္ဓလိလာယ-ဘုရားရှင်၏ တင့်တယ် စမ္မာယ်တော်မူခြင်း ဖြင့်၊ စန္ဒော-လသည်၊ ဂဂနတလံ-ကောင်းကင်အပြင်သို့၊ (ပဋိပဇ္ဇတိက္ကဝ- သွားသကဲ့သို့၊ တထာ-တူ) တံ မဂ္ဂံ-ထိုအခွန်ရှည်သောခရီးကို၊ ပဋိပန္နော- ကြွတော်မူသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ ဝါ-ပြီ။

အထ-နာဠန္ဒာမြို့သို့ ကြွတော်မူရာ ထိုအခါ၌၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ အနောပမာယ- သော၊ ဗုဒ္ဓလိဋ္ဌာယ-ဖြင့်၊ ဂစ္ဆန္တံ-ကြွတော်မူသော၊ ဘဂဝန္တံ(စ)-မြတ်စွာဘုရားကို လည်းကောင်း၊ ဩက္ခိတ္တစက္ခု-အောက်၌ ချအပ်သောမျက်လွှာရှိကုန်သော၊ သန္တိန္ဒြိယေ-ငြိမ်သက်သော ကုန္ဒေရှိကုန်သော၊ သန္တမာနသေ-ငြိမ်သက်သော စိတ်ရှိကုန်သော၊ ဥပရိနဘေ-အထက်ကောင်းကင်၌၊ ဌိတံ-တည်သော၊ ပုဏ္ဏစန္ဒဝိယ-လပြည့်ဝန်းနှင့်တူတော်မူသော၊ ဘဂဝန္တံယေဝ-မြတ်စွာဘုရား ကိုသာ၊ နမဿ မာနေ-ရိုခိုးကြကုန်သော၊ ဘိက္ခုစ-တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဒိသ္မာဝ-မြင်၍သာလျှင်၊ (မြင်လျှင် မြင်ခြင်းပင်)၊ အတ္တနော-မိမိ၏၊ ပရိသံ- ပရိသတ်ကို၊ အဝလောကေသိ-စောင်းငဲ့၍ ကြည့်ပြီ၊ သာ-ထိုမိမိ၏ ပရိသတ်သည်၊ ကာဇေဏ္ဍကေ-ထမ်းပိုး ဟူသော တုတ်၌၊ ဝါ-ထမ်းပိုးဝယ် ဆွဲချိတ်အပ်သော တုတ်ငယ်၌၊ ဩလဗ္ဗေတွာ-တွဲလျားကျစေ၍၊ ဝါ-ဆွဲချိတ်၍၊ ဂဟံ တေ ဝ လ္လ ဂ္ဂ ဝံ လ္လ ဂ္ဂ ပံ ဌ က တံ ဒ ဣ မေ ဝ ရ ပံ ညေ မတ္တိ ကာပတ္တ ပသံ ဗ္ဗ က ကုဏ္ဍိ ကာဒိ အနေကပရိက္ခာရဘာရဘာရိတာ- ယူအပ်သော

ဂဟိတော၊ ပေ၊ ဘရိတာ။ ။ ဩလုဂ္ဂ၌ လုဇမာတ်သည် “ပျက်စီးခြင်း”အနက်ဟော၊ ပိဋက၌ က သည် ဒုဒ္ဓကအနက်ဟော၊ ထိုင်ဖို့ရာ ခုံငယ်၊ “တိဒဏ္ဍ”ကို “သစ်သားသုံးခွ - သုံးချောင်းထောက် ခွေးခြေ”ဟု ပေးကြ၏၊ ပိဋက စသော ကုဏ္ဍိကာတိုင်အောင်သော ပုဒ်များကို ဒွန်သမာသ်တွဲ၍ ဩလုဂ္ဂဝိလုဂ္ဂနှင့် ကမ္မဓာရဲ တွဲပါ၊ ဂဟိတကို “အနေကပရိက္ခာရ ဘာရ”၌ စပ်ပါ၊ ဂဟိတာ + ဩလုဂ္ဂဝိလုဂ္ဂ၊ ပေ၊ အနေကပရိက္ခာရဘာရာဂဟိတ၊ ပေ၊ ဘာရာ၊ ဂဟိတ၊ ပေ၊ ဘာရေဟိ + ဘရိတာ - ပြည့်သော ပရိသတ်တည်း၊ ဂဟိတ၊ ပေ၊ ဘရိတာ။

အောက်အဖို့အားဖြင့် ပျက်စီး၊ အထူးထူး အပြားပြား ပျက်စီးသော အင်းပျဉ်ငယ်၊ သုံးချောင်းထောက် ခွေးခြေ၊ ဥဒေါင်းမြီးစီး၊ မြေသပိတ်၊ အိတ်ငယ်၊ ရေကရား အစရှိသော များသော ပရိက္ခရာဝန်တို့ဖြင့် ပြည့်သည်။ [“ဟောတိ”၌ စပ်။] အသုကဿ-ထိုမည်သူ၏၊ ဟတ္ထာ-လက်တို့သည်၊ သောဘနာ-တင့်တယ်ပါပေ ကုန်စွ၊ ဝါ-လှပါပေကုန်စွ၊ အသုကဿ-၏၊ ပါဒါ-တို့သည်၊ သောဘနာ-ကုန်စွ၊ ဝါ-ကုန်စွ၊ ဣတိ ဧဝမာဒိနိရတ္တကဝစနာ-ဤသို့အစရှိသော အကျိုးမရှိသော စကားရှိသည်။ မုခရာ-ကြမ်းတမ်းသောနှုတ်ရှိသည်၊ ဝိကိဏ္ဏဝါစာ-ဖရိဖရဲကြ သော စကား ရှိသည်၊ အဒဿနိယာ-မကြည့်ရှုအပ်၊ မကြည့်ရှုသင့်သည်၊ (အမြင် မတော်သည်)၊ အပါသာဒိကာ-စိတ်၏ ကြည်လင်ခြင်းကို မဖြစ်စေတတ် သည်၊ (ကြည်ညိုစရာ မကောင်းသည်)၊ ဟောတိ-၏၊ တဿ-ထိုသူပွယ်၏၊ တံ-ထိုမိမိ ပရိသတ်ကို၊ ဒိသ္မာ-မြင်ရ၍၊ ဝါ-မြင်ရခြင်းကြောင့်၊ ဝိပုဋ္ဌိသာရော- နှလုံးမသာယာ ခြင်းသည်၊ ဥဒပါဒိ-ထင်ရှားဖြစ်ပြီ။ (ဘုရားပရိသတ်ကို မြင်ရပြီးနောက် မိမိပရိသတ်ကို မြင်ရသောအခါ နှလုံးမသာမယာ ဖြစ်ရှာသည်။)

ဣဒါနိ-မိမိပရိသတ်ကို မြင်ရရာ ဤအခါ၌၊ တေန-ထို ပရိဗ္ဗိဇ်သည်၊ ဘဂဝတော-၏၊ ဝဏ္ဏော-ဂုဏ်သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝတ္ထဗော-ပြောဆိုထိုက်သည်၊ ဘဝေယျ-ဖြစ်ရာ၏၊ ပန-ထိုသို့ပင် ပြောဆိုထိုက်ပါသော်လည်း၊ ယသ္မာ-အကြင့် ကြောင့်၊ ဧသ (ဧသော)-ဤပရိဗ္ဗိဇ်သည်၊ လာဘသက္ကာရဟာနိယာစေဝ- လာဘ သက္ကာရ၏ ဆုတ်ယုတ်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ (ရအပ်သော လေးပါးသော သာမညလာဘ်၊ ကောင်းစွာ ပြုအပ်သော လေးပါးသော ဝိသေသလာဘ်၏ ဆုတ်ယုတ်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊) ပက္ခဟာနိယာ စ- အသင်းအပင်း၏ ဆုတ်ယုတ်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ နိစ္စံပိ-အမြဲလည်း၊ ဘဂဝန္တံ-ကို၊ ဥဿူယတိ-ငြူစူ၏၊ [လာဘသက္ကာရ၊ ပက္ခတို့ အဘယ်ပုံ ဆုတ်ယုတ်သနည်းဟု မေးဖွယ် ရှိသောကြောင့် “အညတိတ္ထိယာနဉ္စ”စသည်မိန့်။] ဟိ-ချဲ့ဦးအံ့၊ အညတိတ္ထိယာနံ-သာသနာတော်အယူမှ တစ်ပါးသော အယူရှိသောတိတ္ထိတို့၏၊ [လာဘသက္ကာရ ဌာဝပ်။] ယာဝ-အကြင်မျှလောက်၊ ဗုဒ္ဓေါ-သည်၊ လောကေ-၌၊ နုပုဇ္ဇတိ-ပွင့်တော် မမူသေး၊ တာဝဒေဝ- ထိုဘုရားပွင့်တော်မမူသေးမိသာလျှင်၊ လာဘသက္ကာရ-တို့သည်၊ နိဗ္ဗတ္တန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏၊ ပန-ဗျတိရိက်ကား၊ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒတော-ဘုရားပွင့်တော် မူရာအခါမှ၊ ပဋ္ဌာယ-စ၍၊ ပရိဟိနလာဘသက္ကာရ-ယုတ်လျော့သော လာဘ သက္ကာရ ရရှိကုန်သည်၊ ဟောန္တိ၊ သူရိယဂ္ဂမနေ-နေထွက်ရာအခါ၌၊ ခဇ္ဇောပနကာ ဝိယ- ပိုးစုန်းကြူးတို့ကဲ့သို့၊ နိဿိရိကတံ-အသရေမရှိကုန်သည်၏အဖြစ်သို့၊ အာပဇ္ဇန္တိ- ရောက်ကုန်၏။ [ဤတိုင်အောင်သော စကားဖြင့် လာဘသက္ကာရဟာနိ ၏ အကျယ်ကို ပြသည်။]

စ-သည်သာမကသေး၊ (လာဘသက္ကာရဟာနိ၏ အကျယ်သာမက ပက္ခဟာနိ၏ အကျယ်လည်း ရှိသေး၏။) ဥပတိဿကောလိတာနံ-ဥပတိဿကောလိတ တို့၏၊ (အရှင်သာရိပုတြာအလောင်း၊ အရှင်မောဂ္ဂလ္လာန်အလောင်းတို့၏) သဗ္ဗ ယဿ-သိဉ္ဇည်းဆရာ၏၊ သန္တိကေ-၌၊ ပဗ္ဗဇိတကာလေယေဝ-ရသေ့ပြုရာအခါ၌ သာလျှင်၊ ပရိဗ္ဗာဇကာ-တို့သည်၊ မဟာပရိသာ-များသော ပရိသတ်ရှိကုန်သည်၊ အဟေသု-ကုန်ပြီ၊ ပန-ဗျတိရိက်ကား၊ တေသု-ထိုဥပတိဿ ကောလိတတို့သည်၊ ပတ္တန္တေသု-ဖဲသွားကုန်လတ်သော်၊ [မြတ်စွာဘုရားထံသို့ ရဟန်းပြုဖို့ရန် သွားကြ သည်ကို ရည်ရွယ်၍ “ပတ္တန္တေသု”ဟု ဆိုသည်။] တေသံ-ထိုပရိဗ္ဗာဇတို့၏၊ သာပိ ပရိသာ-ထိုပရိသတ်သည်လည်း၊ ဘိန္နာ-ကွဲပြားလေပြီ။ [ဤတိုင်အောင်သော စကားဖြင့် ပက္ခဟာနိ၏ အကျယ်ကို ပြသည်။]

[ယခုအခါ နိဂုံးကို ပြလို၍ “ဣတိ”စသည်ကို မိန့်။] ဣတိ-ဤသို့လျှင်၊ ဒွိတိ-နှစ်ပါးကုန်သော၊ ဣမေဟိ ကာရဏေဟိ-ဤအကြောင်းတို့ကြောင့်၊ အယံ ပရိဗ္ဗာ ဇကော-သည်၊ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ နိစ္စမ္ပိ-လည်း၊ ဘဂဝန္တံ-ကို၊ ဥဿူယတိ-ငြူစူ၏၊ ဝါ-အပြစ်ပြော၏၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ လာဘသက္ကာရ၏ ဆုတ်ယုတ်ခြင်း၊ အသင်းအပင်း၏ ဆုတ်ယုတ်ခြင်းဟူသော အကြောင်းနှစ်ပါး အတွက် ပရိဗ္ဗာဇ တို့၏ မြတ်စွာဘုရားကို အမြဲ ငြူစူကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊) တံ ဥဿူယ ဝိသုဂ္ဂါရံ-ထိုငြူစူခြင်း အဆိပ်တည်းဟူသော အန်ဖတ်ကို၊ ဝါ-ထိုငြူစူခြင်းတည်း ဟူသော အဆိပ်ကို အန်ခြင်းကို၊ ဥဂ္ဂိရန္တော-အန်ထုတ်လျက်၊ (အန်ထုတ်သည့် အနေအားဖြင့်) ရတနတ္ထယဿ-၏၊ အဝဏ္ဏမေဝ-ကိုသာ၊ ဘာသတိ-၏၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏။

ယသ္မာ ပနေသ၊ပေ၊ဝေဒိတဗ္ဗော။ ။ဤ“ယသ္မာ ပနေသ”စသော စကားသည် “ကသ္မာ စ သော ရတနတ္ထယဿ အဝဏ္ဏံ ဘာသတိ”ဟူသော ပုစ္ဆာ၏ အဖြေစကားတည်း၊ ရှေ့၌ ပြခဲ့သော “သစေ ပန ဇာနေယျ၊ နာနုပန္နေယျ”စသော စကားတို့ကား ဤအဖြေ၏ အခြေခံစကားတို့သာတည်း၊ ထိုအခြေခံစကားတို့ကလည်း “ကသ္မာ စ သော ရတနတ္ထယဿ အဝဏ္ဏံ ဘာသတိ”ဟူသော အမေး၏ အဖြေကို ထောက်ခံရာ ရောက်သည်။

ဥဿူယဝိသုဂ္ဂါရံ။ ။“ဥဿူယ-ဒေါသာဝိကရဏေ”ဟူသော ဓာတ်ကျမ်းနှင့် အညီ အပြစ်ပြောခြင်းကို “ဥဿူယ”ဟုခေါ်သည်၊ ဥဿူယသင်္ခါတံ+ဝိသံ ဥဿူယဝိသံ၊ ဥဿူယဝိသံ ယေဝ+ဥဂ္ဂါရော (အန်ဖတ်တည်း) ဥဿူယဝိသုဂ္ဂါရော”ဟု ပြုပါ၊ နိဿယ၌ ပထမတစ်နည်း ပေးသည်၊ ဋီကာသစ်၌ကား “ဥဿူယသင်္ခါတဿ ဝိသဿ ဥဂ္ဂါရော ဥဂ္ဂိလနံ ဥဿူယဝိသုဂ္ဂါရော”ဟု ဖွင့်၏၊ ဤအလို “ဥဿူယဝိသဿ+ဥဂ္ဂါရော ဥဿူယဝိသုဂ္ဂါရော”ဟု ပြုရသည်၊ ဤနည်းကို ရည်ရွယ်၍ နိဿယ၌ နောက်တစ်နည်း ပေးထားသည်၊ ဤ နည်း၌ ဥဂ္ဂါရံနှင့် ဥဂ္ဂိရန္တောကို အဘေဒဘေဒပစ္စာ ကြိပါ။

၂။ အထ ခေါ် ဘဂဝါပေါဘိက္ခုသံဃေနာတိ-ကား၊ ဘဂဝါ-သည်၊ တာယ ဗုဒ္ဓ လိဋ္ဌာယ-ထိုဘုရားရှင်၏ တင့်တယ်စံပယ်တော်မူခြင်းဖြင့်၊ ဂစ္ဆမာနော-ကြွတော်မူ လတ်သော်၊ အနုပုဗ္ဗေန-အစဉ်အားဖြင့်၊ အမ္မလဋ္ဌိကာဒွါရ်-အမ္မလဋ္ဌိကာဥယျာဉ်၏ တံခါးပေါက်သို့၊ ပါပုဏိတွာ-ရောက်တော်မူ၍၊ သူရိယံ-နေကို၊ ဩလောကေတွာ-ကြည့်တော်မူ၍၊ [ဣတိ ဥပဂစ္ဆတိတို့၌ စပ်။] ဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ ဂန္တု-ရှေ့သို့ သွားခြင်းငှာ၊ အကာလော-အခါမဟုတ်တော့၊ သူရိယော-နေသည်၊ အတ္တင်္ဂတော-ဝင်ခြင်းသို့ ရောက်ပြီ၊ [(တစ်နည်း) ဩလောကေတွာ-၍၊ ဝါ-သော်၊ (ယသွာ-ကြောင့်၊) သူရိယော-သည်၊ အတ္တင်္ဂတော-ပြီ၊ (တသွာ-ကြောင့်၊ ဝါ-ထိုသို့ နေဝင် သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) ဒါနိ-၌၊ ဂန္တု-ငှာ၊ အကာလော-တော့၊] ဣတိ-ဤသို့ စဉ်းစားတော်မူ၍၊ အမ္မလဋ္ဌိကာယံ-အမ္မလဋ္ဌိကာဥယျာဉ်၌၊ ရာဇဂါရကေ-မင်း၏အိမ်တော်၌၊ ဝါ-မင်းကွန်းစံနန်းတော်၌၊ ဧကရတ္တိဝါသံ-တစ်ညဉ့်မျှ သီတင်းသုံးတော်မူခြင်းသို့၊ ဥပဂစ္ဆိ-ကပ်ရောက်တော်မူပြီ။

တတ္ထ-ထို အထ ခေါ် ဘဂဝါ အစရှိသော ပါဠိ၌၊ အမ္မလဋ္ဌိကာတိ-ကား၊ ရညော-မင်း၏၊ ဥယျာနံ-ဥယျာဉ်တည်း၊ ကိရ-ချဲ့၊ တဿ-ထိုဥယျာဉ်၏၊ ဒွါရ သမိပေ-တံခါးပေါက်၏အနီး၌၊ တရုဏအမ္မရူက္ခော-နပျိုသော သရက်ပင်သည်၊ အတ္တိ-ရှိ၏၊ [တရုဏဟူသောပါဠိဖြင့် “လဋ္ဌိကာသဒ္ဓါသည် တရုဏ၏ ပရိယာယ် တည်း”ဟု ပြ၏။] တံ-ထိုနပျိုသော သရက်ပင်ကို၊ အမ္မလဋ္ဌိကာတိ-ဟူ၍၊ ဝဒန္တိ-ခေါ်ဝေါ်ကြကုန်၏၊ တဿ-ထိုနပျိုသော သရက်ပင်၏၊ အဝိဒ္ဓုရေ-အနီး၌၊ ဘဝတ္ထာ-ဖြစ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဥယျာနမ္ပိ-သည်လည်း၊ [ပိဖြင့် သရက်ပင်ကို ပေါင်း။] အမ္မလဋ္ဌိကာတွေဝ-ဟူ၍သာ၊ သချီ-ခေါ်ဝေါ်အပ်သည် ၏အဖြစ်သို့၊ ဂတံ-ရောက်ပြီ၊ တံ-ထို အမ္မလဋ္ဌိကာဥယျာဉ်သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဆာယူဒကသမ္ပန္နံ-

တဿ ကိရပေ၊သချီ ဂတံ။ ။ “အဘယ့်ကြောင့် ဥယျာဉ်သည် “အမ္မလဋ္ဌိကာ”ဟူ၍ ခေါ်ဝေါ်အပ်သည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်သနည်း”ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “တဿ ကိရ ပေ၊ သချီ ဂတံ”ဟု မိန့်သည်။ “သရက်ပင်ပျို၏ အနီး၌ ဖြစ်သောကြောင့် ဥယျာဉ်သည် “အမ္မလဋ္ဌိကာ”ဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်သည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်သည်”ဟူလို၊ “တဿ အဝိဒ္ဓုရေ ဘဝတ္ထာ”ကို ကြည့်၍ “ဥယျာဉ်၏ အမ္မလဋ္ဌိကာ ဟူသော အမည်သည် သာမိပိကဝေါဟာရ (သမိပျူပစာ)အမည်”ဟု သိပါ။ အမ္မလဋ္ဌိကာ သည် အနီးရှိသော သမိပိတည်း၊ ထိုသမိပိ၏ အမည်ကို သမိပဖြစ်သော ဥယျာဉ်၌ တင်စားသောကြောင့် “သမိပျူပစာ”ဟုလည်းကောင်း၊ သာမိပိကဝေါဟာရ (အနီး၌ ဖြစ်သော ဝေါဟာရ) ဟုလည်းကောင်း ဆိုရသည်။ [သမိပေ ပဝတ္ထော သာမိပိကော၊ သာမိပိကော စ+သော+ဝေါဟာရော စာတိ သာမိပိကဝေါဟာရော။]

ဆက်ဦးအံ့- ဝရဏာ(ဝရုဏာ)သဒ္ဓါသည် ရေခဲတက်ပင် အများကို ဟောသော ဗဟုဝုဏ် သဒ္ဓါတည်း၊ ထိုရေခဲတက်ပင် အများ၏ အနီး၌ဖြစ်သော မြို့ကိုလည်း သမိပျူပစာအားဖြင့် မူလဗဟုဝုဏ်အတိုင်း “ဝရဏာ”ဟုပင် ခေါ်ရသည်၊ ဤ၌ မူလပုဒ်၏ ဗဟုဝုဏ်အမည်သည်

အရိပ်, ရေတို့နှင့် ပြည့်စုံသည်။ ပါကာရပရိက္ခိတ္တံ-တံတိုင်းဖြင့် ကာရံအပ်သည်။ သုယောဇိတဒွါရံ-ကောင်းစွာတပ်အပ်သော တံခါးရှိသည်။ မဇ္ဈသာဝိယ-ပုတာ တံသင်းကဲ့သို့ (သေတ္တာကဲ့သို့)။ သုဂုတ္တံ-ကောင်းစွာ စောင့်ရှောက်အပ်ပြီးသည်။ ဝါ-ကောင်စွာ လုံခြုံသည်။ (ဟောတိ)။ တတ္ထ-ထိုဥယျာဉ်၌၊ ရညော-၏။ ကိဋ္ဌနတ္ထံ-ပျော်ပျော်ပါးပါး ကစားခြင်းအကျိုးငှာ၊ ပဋိဘာနစိတ္တဝိစိတ္တံ-ရှေးရှုထင်လာ၊ ဆန်းကြယ်စွာသော စိတ်ကူးဉာဏ်ကြောင့် အထူးတလယ် ဆန်းကြယ်သော၊ အာဂါရံ-အိမ်တော်ကို (မင်းကွန်းစံနန်းတော်ကို)၊ အကံသု-ပြုကြကုန်ပြီ၊ တံ-ထိုအိမ်တော်ကို၊ ရာဇာဂါရကန္တိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏။ [ရညော+အာဂါရံ ရာဇာဂါရံ၊ ရာဇာဂါရံယေဝ ရာဇာဂါရကံ။]

သုပ္ပိယောပိ ခေါတိ-ကား။ သုပ္ပိယောပိ-သုပ္ပိယသည်လည်း၊ [ပိဖြင့် မြတ်စွာ ဘုရားကို ပေါင်း။] တသ္မိံ ဌာနေ-ထိုဥယျာဉ်တံခါပေါက်အရပ်၌၊ သူရိယံ-ကို၊ သြလောကေတွာ-ကြည့်၍၊ ဝါ-ကြည့်လတ်သော်၊ ဒါနိံ-၌၊ ဝန္တံ-ငှာ၊ အကာလော-အခါမဟုတ်တော့၊ (ဒါနိံနှင့် အကာလောသည် အရ မပြားသော် လည်း အဘေဒ ဘေဒပစ္စာအားဖြင့် ပြားသကဲ့သို့ ဆိုထားသည်။) ခုဒ္ဒက

ဥပစာတင်သောအခါ မြို့တစ်မြို့တည်း ဖြစ်သော်လည်း ဗဟုဝစ်အမည် မပျက်တော့၊ ထို့ပြင် ဂေါဒါဝတီမြစ်ဟူသော အနက်ကို ဟောသော ဣတ္ထိလိန် ဂေါဒါသဒ္ဓါသည် အနီးဖြစ်သော ရွာဟူသော ပုလ္လိန်အနက်၌ တင်စားသောအခါ ဣတ္ထိလိန်အမည် မပျက်ဘဲ “ဂေါဒါ”ဟုပင် အမည်တွင်သည်။ ထို့ကြောင့် ဥပစာတင်စားသော သဒ္ဓါများသည် မူလ လိန် ဝစ် မပြောင်း ကြဟု သိပါ။ ဤ၌ “အဗ္ဗလဋ္ဌိကာ”ဟူသော ဣတ္ထိလိန်သဒ္ဓါလည်း ဥယျာနဟူသော နပုလ္လိန် အနက်၌ တင်စားသောအခါ မူလဣတ္ထိလိန် မပျောက်ဘဲ “အဗ္ဗလဋ္ဌိကာ”ဟုပင် ရှိရသည်။ ဤအဓိပ္ပာယ်ကို ပြလို၍ “အဗ္ဗလဋ္ဌိကာယ အဝိဒ္ဓုရေ ဘဝတ္တာ ဥယျာနံ အဗ္ဗလဋ္ဌိကာ၊ ယထာ ဝရဏာ နဂရံ၊ ဂေါဒါဂါမောတိ”ဟု ဋီကာ မိန့်သည်။

ကောဓိဝါဒ။ ။ “ကေစိ ပန အဗ္ဗလဋ္ဌိကာတိ ယထာဝုတ္တနယေနေဝ ဧကဂါမောတိ ဝဒန္တိ၊ တေသံ မတေ အဗ္ဗလဋ္ဌိကာယန္တိ သမိပတ္တေ ဘုမ္မဝစနံ”ဟု ဋီကာတို့ ဆိုကြ၏။ ထိုအလို “အဗ္ဗလဋ္ဌိကာယံ-အဗ္ဗလဋ္ဌိကာရွာ၏ အနီး ဥယျာဉ်၌”ဟု ပေးပါ။

ပတိဘာနစိတ္တဝိစိတ္တံ။ ။ ပတိ-ရှေးရှု၊ ဘာတိ-ထင်လာတတ်၏၊ ဣတိ ပတိဘာနံ၊ ပတိဘာနံ စ + တံ + စိတ္တံ စာတိ ပတိဘာနစိတ္တံ၊ ဆန်းကြယ်သော ရှေးရှုထင်လာသော အကြံဉာဏ်၊ ပန်းချီ ပန်းပု ပြုလုပ်ရာ၌ ဆန်းကြယ်သော စိတ်ကူးဉာဏ်ကို “ပတိဘာနစိတ္တံ” ဟု ဆိုလိုသည်။ ဝိဝိဓံ+စိတ္တံ ဝိစိတ္တံ၊ အထူးထူး အပြားပြား ဆန်းကြယ်သော (အထူးတလယ် ဆန်းကြယ်သော) အဂါရံ၊ ပတိဘာနစိတ္တေန + ဝိစိတ္တံ ပတိဘာနစိတ္တဝိစိတ္တံ၊ “ထိုအိမ်တော်ကို ပန်းချီဆရာ ပန်းပုဆရာတို့ စိတ်ကူးဉာဏ် ဆန်းကြယ်သလောက် မိန်းမ ယောက်ျားတို့၏ တွဲယှဉ်ပုံ အရုပ်များဖြင့် ဆန်းကြယ်စွာ ပြုလုပ်ထားသည်”ဟူလို။

မဟလ္လကာ-ငယ်ကုန် ကြီးကုန်သော၊ ပရိဗ္ဗာဇကာ-တို့သည်၊ ဗဟူ - များကုန်၏။ အယံ စ မဂ္ဂေါ - ဤလမ်းသည်လည်း၊ စောရေဟိပိ-ဓားပြတို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါဠယက္ခေဟိပိ-ရဲရင့်သော ဘီလူး သားရဲတို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါဠမိဂေဟိပိ-ရဲရင့်သော ခြင်္သေ့ သစ် ကျား စသော သားကောင်တို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဗဟုပရိဿယော-များစွာ သော ဘေးရန်ရှိ၏။ အယံ သမဏော ဂေါတမော-သည်၊ [ခေါပန အနက်မရှိ။] ဥယျာနံ-သို့၊ ပဝိဋ္ဌော-ဝင်ပြီ၊ သမဏဿ စ ဂေါတမဿ-၏လည်း၊ ဝသနဌာနေ-နေရာအရပ်၌၊ ဒေဝတာ-နတ်တို့သည်၊ အာရက္ခ-အစောင့်အရှောက်ကို၊ ဂဏန္တိ-ယူကြကုန်၏၊ ဟန္တ-ယခု၊ အဟမ္ဘိ-ငါသည်လည်း၊ [ပိဖြင့် မြတ်စွာဘုရားကို ပေါင်း၊] ဣဓ-ဤဥယျာဉ်၌၊ ဧကတ္တိဝါသံ-တစ်ညဉ့်မျှ နေထိုင်ခြင်းသို့၊ ဥပဂန္တော-၍၊ သေဝ-နက်ဖန်၌သာ (နက်ဖန်ကျမှသာ)၊ ဂမိဿာမိ-သွားရတော့အံ့၊ ဣတိ-ဤသို့၊ စဉ်းစား၍၊ တဒေဝယျာနံ-ထိုဥယျာဉ်သို့သာ၊ ပါဝိသိ-ဝင်ပြီ။

တတော-ထိုဥယျာဉ်သို့ ဝင်တော်မူပြီးရာအခါမှ၊ (ပရံ-နောက်၌) ဘိက္ခု သံယော-သည်၊ ဘဂဝတော-မြတ်စွာဘုရား၏အပေါ်၌၊ ဝတ္ထံ-ဝတ်ကြီးဝတ်ငယ် ကို၊ ဒဿေတွာ-ပြပြီး၍၊ အတ္တနော အတ္တနော-မိမိ မိမိ၏၊ ဝသနဌာနံ-နေရာ အရပ်ကို၊ သလ္လက္ခေသိ-မှတ်သားပြီ၊ ပရိဗ္ဗာဇကောပိ-သည်လည်း၊ ဥယျာနဿ-၏၊ ဧကပဿေ-တစ်ခုသော နံပါး၌ (တစ်ခုသော ဘေးအရပ်၌)၊ ပရိဗ္ဗာဇက ပရိက္ခာရေ-ပရိဗ္ဗာဇတို့၏ ပရိက္ခရာတို့ကို၊ ဩတာရေတွာ-ချစေ၍၊ အတ္တနော-မိမိ၏၊ ပရိသာယ-ပရိသတ်နှင့်၊ သဒ္ဓိ-အတူ၊ ဝါသံ-နေခြင်းသို့၊ ဥပဂန္တိ-ကပ်ရောက်ပြီ၊ [မိမိ ပရိသတ်နှင့် အတူတကွ ကပ်ရောက်လျှင် အဘယံ-ကြောင့် “သဒ္ဓိ အန္တေဝါသိနာ ဗြဟ္မဒတ္တေန မာဏဝေန”ဟု ဆိုရပါသနည်းဟု မေးဖွယ် ရှိသောကြောင့် “ပါဠိယမာရုဋ္ဌဝသေနေဝ ပန”စသည်ကို မိန့်သည်။] ပန-ထိုသို့ပင် ပရိသတ်နှင့်အတူ ကပ်ရောက်ပါသော်လည်း၊ ပါဠိယံ-ပါဠိတော်၌၊ အာရုဋ္ဌ ဝသေနေဝ-တက်ရောက်သော စကား၏အစွမ်းဖြင့်သာလျှင်၊ [အာရုဋ္ဌကို “တင်အပ်”ဟု ပေးကြ၏၊ “အာရောပိတ”ဟု ရှိမှသာ “တက်ရောက် စေအပ်၊ တင်အပ်”ဟု ပေးနိုင်သည်။] သဒ္ဓိ အတ္တနော၊ ပေ၊ မာဏဝေနာတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္ထံ-သီဟိုဠ်အဋ္ဌကထာ၌ ဆိုအပ်ပြီ။ [မိမိလည်း သီဟိုဠ်အဋ္ဌကထာ ဆိုသည့်အတိုင်း ဆိုလိုက်သည်-ဟူလို၊ ပါဠိတော်၌ ဗြဟ္မဒတ္တလုလင်ကိုသာ ဆိုရခြင်းမှလည်း အခြား ပရိသတ်၏ ဤသုတ်ကို ဟောရာ၌ အဆက်အစပ် မရှိသည် ဖြစ်၍ အကျိုးမရှိသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဗြဟ္မဒတ္တလုလင်က သာ အဆက်အစပ် ရှိ၍ အကျိုးရှိသောကြောင့်လည်းကောင်းတည်း။]

[ယခုအခါ “တတြာပိ သုဒံ”အစရှိသော ပါဠိတော်၌ အနုသန္ဓေကို ပြလို သောကြောင့်“ဧဝံ ဝါသံ ဥပဂတော ပန”စသည်ကို မိန့်သည်။] ပန-ဆက်၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝါသံ-နေခြင်းသို့၊ ဥပဂတော-ကပ်ရောက်ပြီးသော၊ သော ပရိဗ္ဗာဇကော-

ထိုသုပ္ပိယပရိဗ္ဗိဒ်သည်။ ရတ္တိဘာဂေ-ညဉ့်အဖို့၌၊ ဒသဗလံ-မြတ်စွာဘုရားကို၊
 သြလောကေသိ-လှမ်း၍ကြည့်ပြီး၊ စ-ဆက်၊ တသ္မိံ သမယေ-လှမ်း၍ကြည့်ရာ
 ထိုအခါ၌၊ သမန္တာ-ထက်ဝန်းကျင်၌၊ ဝိပ္ပကိဏ္ဍတာရကာဝိယ-အထူးထူးရော
 ပြွမ်းသော ကြယ်တာရာတို့ကဲ့သို့၊ ပဒီပါ-ဆီမီးတို့သည်၊ ဇလန္တိ-တောက်ပကုန်၏။
 မဇ္ဈေ-ဘိက္ခုသံဃာ၏အလယ်၌၊ ဘဂဝါ-မြတ်စွာဘုရားသည်၊ နိသိန္နော-
 ထိုင်နေ တော်မူသည်။ ဟောတိ၊ ဘိက္ခုသံဃောစ-သည်လည်း၊ ဘဂဝန္တိ-ကို၊
 ပရိဝါရေတွာ-ခြံရံ၍၊ နိသိန္နော-သည်။ ဟောတိ၊ တတ္ထ-ထိုရဟန်းအပေါင်းတွင်၊
 ဧကဘိက္ခုဿပိ-တစ်ပါးသောရဟန်း၏လည်း၊ ဟတ္ထကုက္ကုစ္စံဝါ-လက်၏စက်
 ဆုပ်ဖွယ်ပြုအပ်သော အမူအရာသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ-လက်လှုပ်ခြင်းသည်
 လည်းကောင်း၊ ပါဒ ကုက္ကုစ္စံ ဝါ-ခြေ၏စက်ဆုပ်ဖွယ်ပြုအပ်သော အမူအရာ
 သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ခြေလှုပ်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ [ကုစ္စိတံ + ကတံ
 ကုကတံ၊ ကုကတံယေဝ ကုက္ကုစ္စံ၊ ဟတ္ထဿ+ကုက္ကုစ္စံ ဟတ္ထကုက္ကုစ္စံ၊ ပါဒဿ+
 ကုက္ကုစ္စံ ပါဒကုက္ကုစ္စံ။] ဥက္ကာသိတသဒ္ဓေါ ဝါ-ချောင်းဟန့်သံသည်လည်း
 ကောင်း၊ ခိပိတသဒ္ဓေါ ဝါ-ခြေဆပ်သံသည်လည်းကောင်း၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ဟိ-မှန်၊
 သာ ပရိသာ-ထိုရဟန်းတော် ပရိသတ်သည်၊ အတ္တနော-မိမိ၏၊ သိက္ခိတသ
 ° ကွတာယ စ-သင်အပ်ပြီးသော သိက္ခာရှိသည်၏အဖြစ်လည်းကောင်း၊
 (ဆရာသမားတို့က နေနည်း ထိုင်နည်း သင်ပြအပ်ပြီး၏အဖြစ်လည်းကောင်း၊)
 [ဣတိ၌ စပ်၊] သတ္တရိ-မြတ်စွာဘုရား၌၊ ဝါရဝေနစ-ရိုသေလေးစားသည်၏
 အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဒွိဟိ-ကုန်သော၊ ကာရဏေဟိ-အကြောင်းတို့
 ကြောင့်၊ နိဝါတေ-လေမရှိသောအရပ်၌၊ ဝါ-လေငြိမ်သောအရပ်၌၊ [နတ္ထိ+
 ဝါတော ယတ္ထာတိ နိဝါတော။] ပဒီပသိခါဝိယ-ဆီမီးလျှံကဲ့သို့၊ နိစ္စလာ-လှုပ်ရှား
 ခြင်းမရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ သန္နိသိန္နာဝ-ကောင်းစွာ ထိုင်နေသည်သာလျှင်၊
 အဟောသိ-ဖြစ်ပြီ။ [စလနံ စလော၊ နတ္ထိ+စလော ဧတိဿာတိ နိစ္စလာ
 (ပရိသာ)။]

ပရိဗ္ဗာဇကော-သည်၊ တံ ဝိဘူတိ-ထိုမြတ်စွာဘုရားပရိသတ်၏ တင့်တယ်ပုံ
 ကို၊ ဒိသ္မာ-မြင်ရ၍၊ ဝါ-မြင်ရခြင်းကြောင့်၊ အတ္တနော-၏၊ ပရိသံ-ကို၊ သြလော
 ကေသိ-ကြည့်ပြီး၊ တတ္ထ-ထိုမိမိ၏ပရိသတ်၌၊ ဝါ-တွင်၊ ကေစိ-အချို့ပရိဗ္ဗိဒ်တို့
 သည်၊ ဟတ္ထံ - လက်ကို၊ ခိပန္တိ - ပစ်လွှင့်ကြကုန်၏၊ [ပစ်လွှင့်ခြင်း အနက်ကို
 ဟောရာ၌ခိပဓာတ်သည် ဘူဝါဒိတည်း၊ အိပ်ပျော်နေသောကြောင့် လက်များကို

သာ ဟိ၊ ဧပ၊ အဟောသိ။ ။ “သာဟိတိအာဒိနာ တထာဘူတတယ (ထိုသို့
 ဟတ္ထကုက္ကုစ္စ စသည် မရှိသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်သည်၏ အဖြစ်၏) ကာရကံ
 ဒဿေတိ”ဟု ဓမ္မိကာ ကျမ်းတက်၏၊ ထိုအလို “ကသ္မာ-ကြောင့်၊ ဧကဘိက္ခုဿပိ-၏လည်း၊
 ဧပ၊ နတ္ထိ-မရှိသနည်း၊ ဟိ (ယသ္မာ)-ကြောင့်၊ သာ ပရိသာ-သည်၊ ဧပ၊ အဟောသိ-ပြီ၊
 တသ္မာ-ကြောင့်၊ ဧကဘိက္ခုဿပိ-၏လည်း၊ ဧပ၊ နတ္ထိ-မရှိ”ဟု ပေးရလိမ့်မည်၊ နိဿယ၌
 ကား ဒဋ္ဌိကရဏအနေအားဖြင့်သာ ပေးလိုက်ပါသည်။

ကိုးရိုးကားရား ပစ်လွှင့်ထားကြသည်-ဟူလို။] ကေစိ-သည်၊ ပါဒ်-ခြေကို၊ (ခိပန္နိ-ကုန်၏။) ကေစိ-တို့သည်၊ ဝိလပန္နိ-အထူးထူး အပြားပြား ပြောဆိုကြကုန်၏။ ဝါ-ယောင်ရမ်းကြကုန်၏။ [စာအုပ်တို့၌ “ဝိပုလပန္နိ”ဟု ရှိ၏။ ဋီကာ၌ “ဝိဝိဓာလပန္နိ”ဟု ဖွင့်သောကြောင့် “ဝိလပန္နိ”ဟု ပါဠိရင်းရှိဟန်တူသည်။ ပလပသဒ္ဒါကား အဖျင်းပြောခြင်းအနက်ကိုသာ ဟောသည်။] ကေစိ-တို့သည်၊ နိလ္လာဠိတဇိဝှာ-ထွက်သောလျှာ ရှိကြကုန်သည်။ ပဋ္ဌရိတခေဠာ-ယိုစီးသောတံထွေး ရှိကြကုန်သည် (ယိုစီးသောသွားရေ ရှိကြကုန်သည်)။ ဒန္တေ-သွားတို့ကို၊ ခါဒန္တာ-ခဲကြ ကုန်သည်။ (တစ်နည်း) ဒန္တေခါဒန္တာ-သွားကြိတ်ကြကုန်သည်။ ကာကစ္ဆမာနာ-ကျီး၏အသံနှင့်တူသောအသံကို ဆိုကြကုန်သည်။ (အီးအားနှင့်အသံပြုနေကြ သည်။) ယရုယရုပဿာသိနော-ယရုယရုဟူသော ရှူသက်ရှိကြကုန်သည်။ (ဟောက်ကြကုန်သည်)။ ဟုတွာ-၍၊ သယန္တိ-အိပ်ပျော်နေကြကုန်၏။ [ယရုယရု သည် “ယူးယူး”ဟူသော ဟောက်သံကို အတုပြုသော အနုကရဏသဒ္ဒါတည်း။]

သော-ထိုသုပ္ပိယပရိဗ္ဗူဇ်သည်၊ ရတနတ္ထယဿ-၏။ ဂုဏဝဏ္ဏေ-ဂုဏ်ဟူသော ဝဏ္ဏကို၊ ဝတ္ထဗ္ဗေဝိ-ဆိုထိုက်ပါသော်လည်း၊ ဣဿာဝသေန-ဣဿာ၏အစွမ်းကြောင့်၊ ပုန-တစ်ဖန်၊ အဝဏ္ဏမေဝ-ကဲ့ရဲ့ခြင်းကိုသာ၊ အာရဘိ-အားထုတ်ပြီ၊ ဗြဟ္မဒတ္တော ပန-သည်ကား၊ ဝုတ္တနယေန-ဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့်သာလျှင်၊ (အမှားကံ အာစရိယော အပရာမသိတဗ္ဗံ ပရာမသတိ” အစရှိသော ဆိုအပ်ပြီး သော နည်းဖြင့်သာလျှင်၊) ဝဏ္ဏံ-ချီးမွမ်းခြင်းကို၊ (အာရဘိ-ပြီ၊) တေန-ကြောင့်၊ တတြာပိ သုဒံ သုပ္ပိယော ပရိဗ္ဗာဇကော-ဟူ၍၊ (အာယသ္မတာ အာနန္တတ္ထေရေန-သည်၊ တစ်နည်း- သံဂီတိကာရေဟိ-တို့သည်၊) ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်ပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့

နိလ္လာဠိတဇိဝှာ။ ။ဓာတ်ကျမ်းတို့၌ လျှာလှုပ်ခြင်းအနက်ကို ဟောရာဝယ် (ဠကြီးဖြင့် “လဠဓာတ်”ဟု ရှိ၏။ နိလ္လဠနံ နိလ္လာဠော-ထွက်သော လျှာလှုပ်ခြင်း (လျှာထွက်ခြင်း)၊ နိလ္လာဠော ဧတိဿာ အတ္ထိတိ နိလ္လာဠိတာ၊ (ဣတပစ္စည်း၊) ထွက်သောအားဖြင့် လှုပ်ခြင်းရှိသော လျှာ၊ နိလ္လာဠိတာ + ဇိဝှာ ဧတေသန္တိ နိလ္လာဠိတဇိဝှာ။

ကာကစ္ဆမာနာ။ ။ဋီကာ၌ “ကာကစ္ဆမာနာတိ ကာကာနံ သဒ္ဒသဒိသံ သဒ္ဒကုရုမာနာ”ဟု ဖွင့်၏။ ဤအနက်မျိုးကို ကာကစ္ဆမာနာပုဒ်က ဟောနိုင်စရာ မရှိချေ။ “ကာကစ္ဆမာနာ”ဟု ရှိလျှင် အဓိပ္ပာယ် ကုဓာတ်က အသံပြုခြင်းအနက်ကို ဟောနိုင်သောကြောင့် သင့်လျော်သကဲ့သို့ ထင်ရ၏။ ကာကဖြင့် ကာကသဒ္ဒတိုင်အောင် ယူ၊ (တစ်နည်း) ဥပရိပဏ္ဏာသ ဗာလပဏ္ဍိတသုတ် အဋ္ဌကထာ၌ “ကထာယ ကစ္ဆမာနာယ”ဟု တွေ့ရ၏။ ဤ၌လည်း “ကာ”သဒ္ဒါသည် ကုစ္ဆိတအနက်ဟောဟု ယူ၍ ကစ္ဆိ၌ ကထဓာတ်ကြီးပြီးလျှင် သုတ္တံ၌ ဣပစ္စည်း သက်၊ ထျကို ဆပြု၍ “စက်ဆုပ်ဖွယ်သော အသံကို ဆိုကြကုန်လျက်”ဟု ပေးရလိမ့်မည်။

အစရှိသော၊ [“ပရိဗ္ဗာဇကောတိ” နောက်၌ ကူတိတစ်လုံး အကျေကြ။] သဗ္ဗ-
အလုံးစုံသောစကားကို၊ ဝတ္ထုဗ္ဗ-ဆိုထိုက်၏၊ [“အနေကပရိယာယေန” မှ စ၍
“သံဃဿ ဝဏ္ဏံ ဘာသတိ” တိုင်အောင်သောစကားကို “သဗ္ဗ ဝတ္ထုဗ္ဗ” ဟု
ဆိုသည်၊ ဤစကားမျိုးကို အစသာ ဖော်ပြသော အာဒိပေယျာလနည်း” ဟု
ဆိုရသည်။] တတ္ထ-ထို တကြာပီ သုဒ္ဓံ သုပ္ပိယော ပရိဗ္ဗာဇကော အစရှိသောပါဌ်၌၊
တကြာပီတိ-ကား၊ အမ္မလဋ္ဌိကာယံ-အမ္မလဋ္ဌိကာမည်သော၊ တသ္မိပိ ဥယျာနေ-
၌လည်း၊ [“အဝဏ္ဏံ ဘာသတိ ဝဏ္ဏံ ဘာသတိ” တို့၌ စပ်။] ကူတိ အတ္ထော-
နက်။ [ပိဖြင့် အခွန်ရှည်သောခရီးကို ပေါင်း၊ အခွန်ရှည်သော ခရီး၌သာ အဝဏ္ဏ
ဝဏ္ဏကို ပြောကြသည် မဟုတ်၊ ထိုဥယျာဉ်၌လည်း ပြောကြသည်” ဟူလို။]

၃။ သမ္မဟုလာနန္တိ-ကား၊ ဗဟုကာနံ-များစွာကုန်သော၊ (ဘိက္ခုနံ၌ စပ်၊)
တတ္ထ-ထိုသမ္မဟုလာနံဟူသောပါဌ်၌၊ ဝိနယပရိယာယေန-ဝိနည်းဒေသနာ
တော်နည်းအားဖြင့်၊ တယော-သုံးပါးကုန်သော၊ ဇနာ-ရဟန်းတို့ကို၊
သမ္မဟုလာတိ-သမ္မဟုလ တို့ဟူ၍၊ ဝုစ္စန္တိ-ဆိုအပ်ကုန်၏၊ [နှစ်ပါးကိုလည်း
“သမ္မဟုလ” ဟု ဆို၏၊ ထို့ကြောင့် တယော ဇနာပုဒ်ကို ဥပလက္ခဏနည်းဟု
မှတ်ပါ။] တတော-ထိုသုံးပါးမှ၊ ပရံ-နောက်၌၊ သံဃောတိ-သံဃဟူ၍၊ (ဝုစ္စတိ)၊
ပန-ကား၊ သုတ္တန္တပရိယာယေန-အားဖြင့်၊ တယော-သုံးပါးကုန်သော၊ (ဇနာ-
တို့ကို)၊ တယောဝ(တိ)-တယော ဟူ၍သာ၊ (ဝုစ္စန္တိ)၊ တတော-ထိုသုံးပါးမှ၊
ပဋ္ဌာယ-စ၍၊ သမ္မဟုလာ(တိ)-ဟူ၍၊ (ဝုစ္စန္တိ)၊ က္ကဓ-ဤသမ္မဟုလာနံ ဘိက္ခုနံဟူ
သောပါဌ်၌၊ (တစ်နည်း) က္ကဓ-ဤ ဗြဟ္မဇာလသုတ်၌၊ သုတ္တန္တပရိယာယေန-
အားဖြင့်၊ သမ္မဟုလာတိ-တို့ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-သိထိုက်ကုန်၏။

သမ္မဟုလာနံ။ ။ “သမ္မဟုလ - သမ္မဟုလ” ပါဌ်နှစ်ထွေ ရှိ၏၊ ဋီကာသစ်၌ “သမ္မာ
ပဟောန္တိ တံ တံ ကမ္မန္တိ သမ္မဟုလာ” ဟု သံပုဗ္ဗ ပဟဓာတ် ဥလပစ္စည်းဖြင့် ရှိ၏၊ “အများ
ဖြစ်၍ ထိုထိုအမှုကို ပြုခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်သည်” ဟူလို၊ [“ပဟ - သတ္တိယ” ဟု ဓာတ်နက်ဆို၊
“သမ္မဟုလာနံဟု ရှိရာ၌ ပကို ဗပြ” ဟု အဘိဓာနပုဒ်ပိကာသူစိ ဆို၏။] အများအနက်ကို
ဟောရာ၌ ဗဟုလပုဒ်လည်း ရှိ၏၊ “ဗဟူ အတ္ထေ လာတိ ဂဏှာတိတိ ဗဟုလံ” ဟု
အဘိဓာန် ဋီကာ ဝိဂြိုဟ်ပြု၏၊ များစွာသော အနက်အဓိပ္ပာယ်တို့ကို ယူနိုင်သောအရာ-
ဟူလို၊ ဗဟု သဒ္ဒူပပဒ လာဓာတ်၊ အပစ္စည်းတည်း၊ ထိုပုဒ်ကို နည်းမှီ၍ “သုဋ္ဌ+ဗဟုလာ
သမ္မဟုလာ” ဟု ပြုလျှင် “အလွန်များကုန်” ဟူသော အနက်ကို ရသောကြောင့်
အသင့်ပင်ဟု ယူကြ၏၊ ထို့ကြောင့် ပါဌ်နှစ်မျိုးလုံးအတွက် “ဗဟုကာနံ” ဟု ဖွင့်နိုင်သည်၊
ထိုအများသည် ဝိနည်း ဒေသနာနည်းအားဖြင့် သုံးပါးသော ရဟန်းတို့ကို “သမ္မဟုလ” ဟု
ယူ၍ သုတ္တန်ဒေသနာ တော်နည်းအားဖြင့်ကား လေးပါးမှ အထက်ကိုသာ “သမ္မဟုလ” ဟု
ဆိုသည်။

မဏ္ဍလမာဠောတိ(ဧတ္ထ-၌၊ ဝိနိစ္ဆယော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော) ကတ္တစိ-အချို့သော ပါဠိရပ်၌၊ ဒွေ-နှစ်ခုကုန်သော၊ ကဏ္ဍိကာ-အထွတ်တို့ကို၊ [အရှေ့ အနောက် ဆိုလျှင် အရှေ့ခေါင်ဖျား၌ အထွတ်တစ်ခု၊ အနောက်ခေါင်ဖျား၌ အထွတ် တစ်ခု] ဂဟေတွာ-ယူ၍(တပ်၍)၊ ဟံသဝဋ္ဌကစ္ဆန္နေန-ဟင်္သာတောင်နှင့်တူ သော မိုးခြင်း ဖြင့်၊ ကတာ-ပြုအပ်သော၊ ကုဋ္ဌာဂါရသာလာပိ-အထွတ်ရှိသော အိမ်ကိုလည်း၊ ဝါ-အထွတ်နှင့်ယှဉ်သော အိမ်ကိုလည်း၊ (“စုလစ်မွန်းချွန် အထွတ်တပ် အပ်သော ဇရပ်ကိုလည်း” ဟုလည်း ပေးကြသေး၏။) မဏ္ဍလမာဠောတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏၊ ကတ္တစိ-၌၊ ဧကံ-သော၊ ကဏ္ဍိကံ-ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ ထမ္ဘပန္နိ-တိုင်အစဉ်ကို၊ ပရိက္ခိပိတွာ-ထက်ဝန်းကျင်ပစ်ချ၍၊ ဝါ- ထက်ဝန်းကျင်စိုက်၍၊ ကတာ-သော၊ ဥပဋ္ဌာနသာလာပိ-ဆည်းကပ်ရာဇရပ် ကိုလည်း၊ မဏ္ဍလမာဠောတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ။

မဏ္ဍလမာဠော။ ။မဏ္ဍလောစ-အပိုင်းလည်း ဟုတ်၏၊ သော-ထိုအပိုင်းဟူသည်၊ မာဠောစ-တန်ဆောင်းလည်း ဟုတ်၏၊ ကုတိ မဏ္ဍလမာဠော၊ ဤ “မဏ္ဍလမာဠ”ဟူသော အမည်သည် အမျိုးမျိုးသော အဆောက်အဦး၏ အမည်ဖြစ်၏၊ ဤနေရာ၌ အဘယ်၏ အမည်ပါနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ကတ္တစိ”စသည်ကို မိန့်သည်၊ အထွတ်ကို “ကဏ္ဍိက”ဟု ခေါ်၏။

ဟံသဝဋ္ဌကစ္ဆန္နေန။ ။ဝဋ္ဌတိ အာဝဋ္ဌတိတိ ဝဋ္ဌော၊ ဟံသဿ+ဝဋ္ဌော ဟံသဝဋ္ဌော၊ ဟံသဝဋ္ဌောဝိယာတိ ဟံသဝဋ္ဌကံ၊ ဥပမာအနက်၌ သက်သော ကပစ္စည်းတည်း၊ ဟံသဝဋ္ဌကံ စ+တံ+ဆန္တံ စာတိ ဟံသဝဋ္ဌကစ္ဆန္ဒ-ဟင်္သာ၏ လည်၍နေသော အတောင်နှင့် တူသောအမိုး၊ ဤအမိုးကိုပင် အခြားနေရာ၌ “သုဝဏ္ဏဝက်္ကစ္ဆန္ဒ-ဂဠုန်၏အတောင်နှင့်တူ သောအမိုး”ဟု ခေါ်သတတ်၊ ထိုအမိုးသည် နှစ်ဖက်ချထားသော အမိုးသာတည်း၊ ဝိုင်းနေသောအမိုး မဟုတ်၊ ဤနေရာ၌ကား လေးဖက်ချ၍ ဝိုင်းသော အမိုးကို ဆိုလိုဟန် တူသည်။ [ဟံသဝဋ္ဌ ကစ္ဆန္နေနာတိ ဟံသမဏ္ဍလာကာရဆန္နေန၊ တဒေဝ ဆန္တံ အညတ္တ “သုဝဏ္ဏဝက်္ကစ္ဆန္ဒ”န္တိ ဝုတ္တံ။ - ဋီကာ။]

ကုဋ္ဌာဂါရသာလာ။ ။“ကုဋ္ဌေန+ယုတ္တံ+အာဂါရံ ကုဋ္ဌာဂါရံ”ဟု ဋီကာသစ် ဝိပြုဟ် ပြု၏၊ အဘိဓာန်၌ “အာဂါရံ အဂါရံ”ဟု နပုံလိန်ရှိ၏၊ “ကုဋ္ဌံ+ယဿ အတ္ထိတိ ကုဋ္ဌံ”ဟုလည်း ပြုနိုင်၏၊ ကုဋ္ဌာဂါရံ စ+တံ+သလာစာတိ ကုဋ္ဌာဂါရသာလာ၊ ဤကုဋ္ဌာဂါရ သာလာသည် တန်ဆောင်းဝိုင်းမျိုး မဟုတ်၊ အထွတ်တပ်၍ လေးဖက်ချထားသော အဆောက်အအုံ တစ်မျိုးတည်း၊ လေးဖက်အမိုး ချထားသည့်အတွက် ဝိုင်းနေသော ကြောင့် “မဏ္ဍလမာဠ”ဟု ခေါ်နိုင်သည်။

ထမ္ဘပန္နိ ပရိက္ခိပိတွာ။ ။အလယ်ခေါင်၌ ထွတ်တစ်ခုသာ တပ်၍ ပတ်ပတ်လည်က တိုင်အစဉ်တို့ကို ဝိုင်းနေအောင် ပြုလုပ်ထားသော အဆောက်အအုံတစ်မျိုးကို “မဏ္ဍလမာဠ”ဟု ခေါ်၏၊ ဤမဏ္ဍလမာဠကား ဝန်းဝိုင်းသော တန်ဆောင်းဝိုင်းပင်တည်း၊ ထိုတန်ဆောင်း ဝိုင်း၌ ဆရာသမားအထံ ဘုရားအထံသို့ ဆည်းကပ်ခစားလေ့ ရှိသော ကြောင့် “ဥပဋ္ဌာန သာလာ”ဟုလည်း ဆို၏။ [ဥပ-အနီးသို့ ကပ်၍ (အထဲ၌)+ဋ္ဌာန- တည်နေရာ ဇရပ်။]

ပန-အဖို့တစ်ပါးကား၊ ဣဓ-ဤဗြဟ္မဇာလသုတ်၌၊ နိသီဒနသာလာ-ထိုင်နေရာ
ဇရပ်ကို၊ မဏ္ဍလမာဠောတိ-ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗော။

သန္နိသိန္နာနန္တိ (ဣဒံ)-သန္နိသိန္နာနံဟူသော ဤစကားကို၊ နိသဇ္ဇာဝသေန-
ထိုင်နေခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်၊ (ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်ပြီ၊) သန္နိပတိတာနန္တိ (ဣဒံ)-ကို၊ သမော
ဓာနဝသေန-ပေါင်းဆုံခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်၊ (ဝုတ္တံ-ပြီ၊) (တစ်နည်း) သန္နိသိန္နာနန္တိ-
ကား၊ နိသဇ္ဇာဝသေန-ဖြင့်၊ (သန္နိသိန္နာနံ-ကောင်းစွာထိုင်နေကြကုန်သော၊ ဝါ-
အတူတကွ ထိုင်နေကြကုန်သော၊) သန္နိပတိတာနန္တိ-ကား၊ သမောဓာနဝသေန-
ဖြင့်၊ (သန္နိပတိတာနံ-အတူတကွ ကျရောက်ကြကုန်သော၊ ဝါ-စည်းဝေးကြကုန်
သော၊) [“ဘိက္ခုနံ”၌ စပ်။]

အယံ သဒ္ဓိယဓမ္မောတိ(ဧတ္ထ)-၌၊ ကထာ-စကားကို၊ သံခိယာ-သံခိယာဟူ
၍၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်၏၊ [အချို့စာ၌ “သံခိယာတိ”ဟု ရှိ၏။] ကထာဓမ္မော-
စကား သဘောသည်၊ (ဥဒပါဒိ၌ စပ်၊) ဣတိ အတ္ထော-နက်၊ ဥဒပါဒိတိ-
ကား၊ ဥပ္ပန္နော-ဖြစ်ပြီ၊ ပန-ပရိဟာရပက္ခမှတစ်ပါး၊ စောဒကပက္ခကို ဆိုဦးအံ့၊
သော-

ဣဓ ပန နိသီဒနသာလာ။ ။ဤဥယျာဉ်အတွင်း၌ကား ထိုကဲ့သို့ ကျနစွာ
ဆောက်လုပ်အပ်သော ကူဋ္ဌာဂါရသာလည်း မဟုတ်၊ ဥပဋ္ဌာနသာလာလည်း မဟုတ်၊
သာမန် ထိုင်နေစရာ ဇရပ်သာတည်း၊ ထို့ကြောင့် “ဣဓ ပန နိသီဒနသာလာ”ဟု ဆိုသည်။

နိသဇ္ဇာ၊ သမောဓာန။ ။နိပုဗ္ဗ၊ သဒ္ဓဓာတ်၊ ဣပစ္စည်းဖြင့် ပဗ္ဗဇာကဲ့သို့ “နိသဇ္ဇာ”ဟု
သာ ရုပ်ပြီးနိုင်၏၊ နိသဇ္ဇနဟု မပြီးနိုင်၊ နိသဇ္ဇာဝသေနဟူသော ဝိသေသနဖြင့် သန္နိသိန္နာနံ၌
နိသိန္နာရ နေခြင်းသာမညကို တားမြစ်သည်၊ သမောဓာနဝသေနဟူသော ဝိသေသနဖြင့်
သံနိပတန-ကျရောက်ခြင်းအနက်ကို တားမြစ်သည်၊ သမောဓာန-ပေါင်းဆုံခြင်းဟူသည်
စည်းဝေးခြင်းပင်တည်း။ [သန္နိသိန္နာနန္တိ နိသဇ္ဇာဝသေန ဝုတ္တံ၊ နိသဇ္ဇာဝသေန ဝါ
သန္နိသိန္နာနန္တိ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗပဒမ္မာဟရိတွာ သမ္ပန္နော၊ ဣမိနာ နိသီဒနက္ကရိယာပထ
ကာယသာမဂ္ဂိဝသေနစ သမောဓာနံ သန္ဓာယ ပဒဒ္ဒယမေတံ ဝုတ္တန္တိ ဒေသေတိ။-
မီကာသစ်။]

သံခိယာ ကထာ။ ။မီကာသစ်၌ “သမ္မာ ခိယနတော ကထနတော”ဟု ဖွင့်သော
ကြောင့် သံခိယာ၌ “သံပုဗ္ဗ ခိဓာတ်၊ အပစ္စည်း၊ ဣကို ဣယပြု”ဟု ကြံသင့်၏၊ သို့သော်
ခိဓာတ်သည် ကထနအနက်ကို မဟော၊ ခါဓာတ်သည်သာ ကထနအနက်ကို ဟောသော
ကြောင့် စဉ်းစားသင့်၏၊ ဤမီကာသစ်အလို “သမ္မာ+ခိယတိ ကထိယတိတိ သံခိယာ”ဟု
ဝိဂြိုဟ်ပြုရလိမ့်မည်၊ ခါဓာတ်၊ ဣပစ္စည်း၊ အာကို ဣ၊ (တစ်နည်း) ဣအာဂုံဟု ကြံလျှင်
“သမ္မာ+ခိယတေတိ သံခိယာ (ကထာ)”ဟု ပြုပါ၊ သံခိယဓမ္မော၌ ဓမ္မသဒ္ဓါလည်း သဘာဝ
ဝါစကတည်း၊ “သံခိယဓမ္မော-ကောင်းစွာ ပြောဆိုအပ်သော စကားသဘောသည်”ဟု
အနက်ပေးပါ၊ ထိုစကားသဘောကိုပင် “ဥပပရိက္ခာဝိဓိ-နှိုင်းချိန် စူးစမ်းခြင်း အစီအရင်”
ဟုလည်း ကေစိတို့က ဆိုကြသတတ်။

ထို စကား သဘောဟူသည်၊ ကတမော - အဘယ်နည်း၊ ဣတိ - ဤကား အမေးတည်း၊ (သော-သည်) အစ္ဆရိယံ အာဝုသောတိ ဧဝမာဒိ-အစ္ဆရိယံ အာဝုသော အစရှိ သော စကားတည်း။

တတ္ထ-ထိုအစ္ဆရိယံ အာဝုသော အစရှိသောစကား၌၊ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိ တဗ္ဗော၊) အန္ဓဿ-သူကန်း၏၊ ပဗ္ဗတာရောဟဏံ-တောင်ပေါ်သို့ တက်ခြင်း သည်၊ နိစ္စံ-အမြဲ၊ န ဟောတိ ဝိယ-မဖြစ်သကဲ့သို့၊ (တထာ-တူ၊ ယံ-အကြင် အကြောင်းအရာသည်၊) နိစ္စံ-အမြဲ၊ န ဟောတိ-မဖြစ်၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ (တံ- ထိုအကြောင်း အရာသည်၊) အစ္ဆရိယံ-အစ္ဆရိယ မည်၏၊ အယံ-ဤဆိုအပ် ပြီးသောနည်းကား၊ တာဝ-အဋ္ဌကထာနည်းမှ ရှေးဦးစွာ၊ (နိဒ္ဒိဋ္ဌာ-ညွှန်ပြအပ် သော၊) သဒ္ဓနယော-သဒ္ဓါကျမ်းသို့ အစဉ်လိုက်သောနည်းတည်း၊ ဝါ-သဒ္ဓါကျမ်း ၌လာသောနည်းတည်း၊ ပန-ဝါဒန္တရကား၊ အယံ-ဤဆိုအပ်လတ္တံ့သော

အစ္ဆရိယံ။ ။ဤ အစ္ဆရိယံပုဒ်၏ အနက်ကို ပြရာ၌ သဒ္ဓါနည်း အဋ္ဌကထာနည်းဟု နှစ်နည်းရှိ၏။ ထိုတွင် “နိစ္စံ န ဟောတိတိ အစ္ဆရိယံ”သည် သဒ္ဓါကျမ်း၌ ပြအပ်သောနည်း တည်း၊ မှန်၏။-သဒ္ဓါကျမ်းတို့၌ အစ္ဆရိယသဒ္ဓါသည် အထင်ရရှိ အားဖြင့် အနတ္တဗုဒ္ဓိက အနက်၌ ဖြစ်၏ဟု ဆို၏။ [အဘိဏ္ဍ-မပြတ်မလတ်၊ ဝါ-အမြဲ၊ ဝုတ္တိ-ဖြစ်ခြင်းတည်း၊ အဘိဏ္ဍဝုတ္တိ-ခြင်း၊ နတ္ထိ+အဘိဏ္ဍဝုတ္တိ ယဿာတိ အနတ္တဗုဒ္ဓိကော။] အစဉ်မပြတ် ဖြစ်ခြင်းမရှိသော တစ်ရံတစ်ခါမှ ထူးထူးဆန်းဆန်းဖြစ်သော အကြောင်းအရာကို “အစ္ဆရိယ” ဟု သဒ္ဓါကျမ်းတို့က ဆို၏။ ဥပမာ-မျက်စိမမြင်သူတစ်ယောက်၏ စောင်းတန်း မရှိသော တောင်ပေါ်သို့ ရောက်အောင် တက်ခြင်းသည် အမြဲ မဖြစ်နိုင်၊ တစ်ရံတစ်ခါမှသာ ထူးထူး ဆန်းဆန်း ဖြစ်နိုင်သကဲ့သို့တည်း၊ ဤနည်း၌ အထင်ရရှိသဒ္ဓါ ဖြစ်သောကြောင့် ဓာတ် ပစ္စည်း ကြိယမလို့၊ [တတ္ထ ဟိ အနတ္တဗုဒ္ဓိကော အစ္ဆရိယသဒ္ဓေါ ဣစ္ဆိတော ရုဋ္ဌိဝသေန၊ တေနောဟ အန္ဓဿ ပဗ္ဗတာရောဟဏံ ဝိယာတိအာဒိ။ - ဋီကာသစ်။]

ထောမနိဓိ။ ။“အာ+စရိယ”ပုဒ်ခွဲ၍ “အာ ဣတိ-အာဟူ၍၊ ဝါ-အားဟူ၍၊ စရိယတေ-ပြုကျင့်အပ်၏၊ အဘိနိယတေ-ဆောင်ယူအပ်၏၊ ဣတိ အစ္ဆရိယံ”ဟု ရုဋ္ဌိ မဟုတ်သော နည်းကိုလည်း ပြသေး၏။ အကန်းတစ်ယောက် တောင်ပေါ်သို့ ရောက်လာ သည်ကို တွေ့လျှင် ထူးဆန်းသောကြောင့် “အား....မျက်စိမမြင်သူက တောင်ပေါ်သို့ ရောက်လာသကဲ့သို့”ဟု တအံ့တဩ ပြောရသော အရာမျိုးတည်း၊ အာပဗ္ဗ၊ စရဓာတ်၊ ယပစ္စည်း၊ ဣအာဂုံတည်း၊ ဝုဒ္ဓိမရောက်သောကြောင့် ဣပစ္စည်း မကြံဘဲ ယပစ္စည်း ကြံရသည်။

သဒ္ဓနယော။ ။နိယတိတိ နယော၊ သိအပ်သောအနက်၊ သဒ္ဓ-သဒ္ဓါကျမ်းသို့၊ အနုဂတော-အစဉ်လိုက်သော၊ နယော-သိအပ်သောအနက်တည်း၊ သဒ္ဓနယော-နက်၊ (တစ်နည်း) နိယတိ အတ္ထော ဧတေနာတိ နယော-အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို သိကြောင်းဖြစ် သော နည်းလမ်း၊ သဒ္ဓ-သဒ္ဓါကျမ်း၌၊ အာဂတော-လာသော၊ နယော-အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို သိကြောင်းဖြစ်သော နည်းလမ်းတည်း၊ သဒ္ဓနယော-လမ်း၊ ထိုသဒ္ဓါကျမ်းဟူရာ၌

နည်းကား၊ အဋ္ဌကထာနယော-ရှေးအဋ္ဌကထာ၌ လာသောနည်းတည်း၊ (ယံ-
အကြင်အကြောင်းအရာသည်၊) အစ္ဆရာယောဂံ-လက်ဖျစ်တီးခြင်းငှာ
လျောက်ပတ်၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ (တံ-ထိုအကြောင်းအရာသည်၊) အစ္ဆရိယံ-
မည်၏၊ အစ္ဆရံ-လက်ဖျစ်ကို၊ ပဟရိတံ-တီးခြင်းငှာ၊ ယုတ္တံ-သင့်လျော်
လျောက်ပတ်၏၊ ဣတိ အတ္ထော-နက်၊ အဘူတ ပုဗ္ဗံ-ရှေး၌ မဖြစ်ဖူးသည်၊
(ဟုတွာ-၍၊) ဘူတံ-ယခုမှဖြစ်သည်တည်း၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ အဘူတံ- မည်၏၊
ဧတံ ဥဘယမ္ပိ-

ပါဏိနီ (၆၊ ၁၊ ၁၄၃) “အစ္ဆရိယမနိစ္စေ”ဟူသော သုတ်ကို ရည်ရွယ်၍ ဆိုသတတ်၊
ထိုသုတ်၏အဖွင့် ကာသိကာဝုတ္တံ၌ “အနိစ္စတာယ ဝိသယဘူတာယ (ဝိသယာဓာရ
ဖြစ်သော အနိစ္စတာအနက်၌) အဗျတမိဟ လက္ခတေ (အံဩပ္ပယ်၏အဖြစ်ကို ဤအရာ၌
မှတ်သားအပ်၏) တသ္မိ အစ္ဆရိယံ နိပါတျတေ (ထိုအနိစ္စတာအနက်၌ အစ္ဆရိယသဒ္ဒါကို
ပြီးစေအပ်၏)”ဟု ဖွင့်သည်။

အဋ္ဌကထာနယော။ ။အစ္ဆရာသဒ္ဒါသည် လက်ဖျစ်တီးခြင်းအနက်ကို ဟော၏၊
“အစ္ဆရာယ-လက်ဖျစ်တီးခြင်းငှာ+ယောဂံ-လျောက်ပတ်သည်တည်း၊ အစ္ဆရာယောဂံ”ဟု
ဆိုလိုလျက် ဝဏ္ဏနာသနိရုတ္တိနည်းအားဖြင့် ယောဂပုဒ်ကို ချေ၍ ယ လာ၊ အာကို ဣပြု၍
“အစ္ဆရိယံ”ဟု ပြီး၏၊ (တစ်နည်း) ယောဂအနက်၌ အစ္ဆရာသဒ္ဒါနောင် တဒ္ဒိတ်ဏိယပစ္စည်း
သက်၍ “အစ္ဆရိယံ”ဟု ပြီးရသည်၊ ဤနည်းသည် ရှေးအဋ္ဌကထာ၌ လာသောကြောင့်
အဋ္ဌကထာနည်း မည်သည်။ [အစ္ဆရာယောဂံ အစ္ဆရိယံ နိရုတ္တိနယေန ယောဂသဒ္ဒဿ
လောပတော၊ တဒ္ဒိတဝသေန ဝါ ဏိယပစ္စယဿ ဝိစိတြုတ္တိတော၊ သော ပန ပေါရာဏ
ဋ္ဌကထာယမေဝ အာဂတတ္ထာ အဋ္ဌကထာနယောတိ ဝုတ္တော။ - မီကာသစ်။]

အဘူတံ။ ။အဋ္ဌကထာ၌ “အဘူတံ-ရှေးက မဖြစ်ခဲ့ဖူးဘဲ ယခုမှ ဖြစ်သည်”ဟူသော
ဝိဂြိုဟ်စကားကို ထောက်လျှင် “အဘူတံ”ဟု ပါဠိရှိစေလိုဟန် တူ၏၊ မီကာသစ်၌လည်း
“ပုဗ္ဗေ အဘူတန္တိ အဘူတပုဗ္ဗံ၊ (ဝိသေသန ပရပဒတပျရိသ်)၊ ဧတေန-အဘူတပုဗ္ဗံ ဘူတံ
ဟူသော ဤပါဠိဖြင့်၊ န+ဘူတံ အဘူတန္တိ နိဗ္ဗစနံ ဘူတသဒ္ဒဿ စ အတိတတ္ထံ ဒေသေတိ”
ဟု ဖွင့်၏၊ ဗိလာဖိုရန်လည်းကောင်း၊ ရဿပြုဖိုရန်လည်းကောင်း မဖွင့်၊ ဆိုလိုရင်းကား
“အဘူတပုဗ္ဗံ-ရှေးကဖြစ်ပြီး မဟုတ်”ဟု ဆိုသဖြင့် “အဘဝိတ္ထာတိ ဘူတံ-ဖြစ်ပြီးသော
အကြောင်းအရာ = ရှေးက ဖြစ်ခဲ့ဖူးသောအကြောင်းအရာ၊ န+ဘူတံ အဘူတံ-ရှေးက
ဖြစ်ဖူးသော အကြောင်းအရာ မဟုတ်”ဟူသော ဝစနတ္ထကို ပြ၏၊ “ယခုမှ အသစ်အဆန်း
ဖြစ်သော အကြောင်းအရာ”ဟု ဆိုလိုသည်၊ အဘိဓာနပုဒ်ဝိကာသုစိ၌ကား ဗ ဒွေဘော်
လာ၊ ဘူ၌ ရဿပြု၍ “အဗျတံ” ဟု ဆိုသည်။

အဗျတံ။ ။သက္ကတ၌မူ “အဗျတံ”ဟု ဘု၌ ရဿဖြင့် ရှိ၏၊ အတ်-အဗျယ ရှေး
ရှိသော+ဘာဓာတ်+ဒုတိယပစ္စည်းဟု ဆို၏၊ အတ် အဗျယသည် အာကသိက (အကြောင်း
မရှိဘဲ ဖြစ်သောအရာ) အနက်ကို ဟော၏၊ အတ်-အကြောင်း မရှိဘဲ ဖြစ်သည်၏
အဖြစ်ဖြင့်+ဘာတိ-ထင်လာတတ်၏၊ ဣတိ အဗျတံ၊ အတ်၌ (တ်)ပျောက်၍ ဗိ လာ၊
ဘာ၏

ဤ အစ္ဆရိယံ အဘူတံ ဟူသော ပုဒ်နှစ်ပါးအပေါင်းသည်လည်း၊ ဝိမှယဿေဝ-
အံဩအပ်သော အကြောင်းအရာ ကိုသာ၊ ဝါ-အံဩဖွယ်အကြောင်းအရာကို
သာ၊ အဓိဝစနံ-ဟောသောသဒ္ဒါတည်း။

ယာဝဉ္စိဒန္တိ (ပဒဿ)-၏။ ယာဝစ ကွဒံ (ဣတိ ပဒစ္ဆေဒေါ)-ယာဝ စ ကွဒံဟု
ပုဒ်ဖြတ်ခြင်းကို၊ (ကာတဗ္ဗော-ပြုထိုက်၏။) တေန-ထိုယာဝဉ္စိဒံ ဟူသောပါဌ်ဖြင့်၊
သုပုဋိ ဝိဒ္ဓတာယ-ကောင်းစွာထိုးထွင်း၍ သိအပ်သည်၏အဖြစ်၏။
အပ္ပမေယျတံ-မနှိုင်းယှဉ်အပ် မနှိုင်းယှဉ်နိုင်သည်၏ အဖြစ်ကို၊ ဒဿေတိ-ပြ၏။

အာကို ချေ၊ နောက်သို့ ကပ်၊ ကောင်းကင်က ဥက္ကာ (မီးရှူးရောင်) ကျလာခြင်း
သည်(အများအထင်အားဖြင့်) ဘာအကြောင်းမှ မရှိဘဲ ကျလာခြင်းဟု ထင်၏။ ဤသို့
ဘာ အကြောင်းမျှ မရှိဟု ထင်စရာဖြစ်သောကြောင့် အထူးအဆန်း အံ့စရာကို “အဇ္ဈတ”
ဟု ခေါ်သည်။ ဤသို့လျှင် အဋ္ဌကထာ အလိုအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ သက္ကတအဖွင့်အား
ဖြင့် လည်းကောင်း မဖြစ်စဖူး ထူးဆန်းသောအံ့စရာကို “အဘူတ-အဗျူတ”ခေါ်သည်ဟု
မှတ်ပါ။

ဝိမှယဿ။ ။ဝိပုဗ္ဗမိ (သက္ကတ၌ သို့)ဓာတ်သည် အံဩခြင်းအနက်ကို ဟော၏။
အပစဿည်းတည်း။ “ဝိမှယတေ-အံဩအပ်၏။ ဣတိ ဝိမှယော”ဟု ပြ။ [အဓိဝစနံပုဒ်၏
အနက်ကို နောက်မှ ဖွင့်ပြအံ့။]

ယာဝဉ္စိဒံ။ ။“ယာဝ+စ+ကွဒံ”သည် ပုဒ်ဖြတ်ပြသော ပဒစ္ဆေဒသံဝဏ္ဏနာတည်း။
ယာဝနောင် နိဂ္ဂဟိတံလာ၍ “ယာဝဉ္စ”ဖြစ်သည်ဟု ပြသည်။ ယာဝသဒ္ဒါကို ပါဠိ၌ နိပါတ်ဟု
ဆိုသော်လည်း သက္ကတအဘိဓာန်၌ ယတ် ပရိမာဏအနက်ဟော နာမ်ပုဒ်ဟု ဆို၏။
မည်သို့ပင် ဆိုဆို “ယာဝ-အလွန်အကဲ (အတိုင်းအရှည်ကို လွန်အောင်)”ဟု ပေး၍
သုပုဋိ ဝိဒ္ဓတာ၌ စပ်လျှင် ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူပုံမှာ အတိုင်းအရှည် မရှိလောက်အောင်
အလွန်အကဲ ဖြစ်ပါပေသည်ဟု အဓိပ္ပာယ်မှန် ရနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် “တေန သုပုဋိဝိဒ္ဓတာယ
အပ္ပမေယျတံ ဒဿေတိ”ဟု ဖွင့်သည်။

ဋီကာ။ ။သို့သော် “တဿ ယတ္ထကံ သုဌ၊ ပဋိဝိဒိတာ၊ တံ ဧတ္ထကန္တိ န သက္ကာ
အမေဟိ ပဋိဝိဇ္ဈိတုံ အက္ခာတုံ စာတိ အတ္ထော”ဟု ဋီကာဟောင်း၌လည်းကောင်း၊ အတ္ထော
နေရာဝယ် “သပါဌသေသတ္ထော”ဟု ဋီကာသစ်၌လည်းကောင်း ဖွင့်၏။ ဋီကာဟောင်းအလို
အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဟု ဆိုနိုင်သော်လည်း ဋီကာသစ်အလိုမှာ “ယာဝ-အကြင်မျှတိုင်အောင်၊
သုပုဋိဝိဒိတာ-ပြီ၊ တံ-ထိုးထွင်း၍ သိခြင်းကို၊ ဧတ္ထကံ ဣတိ-ဤမျှလောက်ရှိ၏ဟူ၍၊
အမေဟိ-တို့သည်၊ ပဋိဝိဇ္ဈိတုံ-ထိုးထွင်း၍ သိခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ အက္ခာတုံ စ-
ပြောပြခြင်းငှာလည်း ကောင်း၊ န သက္ကာ-မတတ်နိုင်”ဟု ဤပါဌ်တို့ကို ထည့်၍
အနက်ပေးရလိမ့်မည်။ “ထိုအနက် သည် ယာဝဉ္စိဒံဟု ဆိုသော ရဟန်းများ၏
ရည်ရွယ်ချက် ဟုတ်-မဟုတ် စဉ်းစားပါ။

သုပုဋိဝိဒ္ဓတာယ။ ။သုပုဋိဝိဒ္ဓတာယ နေရာဝယ် “သုပုဋိဝိဒိတာယ”ဟုလည်း
မူကွဲရှိ၏။ သုဌ၊ + ပဋိဝိဒ္ဓါ သုပုဋိဝိဒ္ဓါ (နာနာဓိမုတ္တိကတာ)၊ သုပုဋိဝိဒ္ဓါယ + ဘာဝေါ
သုပုဋိဝိဒ္ဓတာ-ကောင်းစွာ ထိုးထွင်း၍ သိအပ်သော နာနာဓိမုတ္တိကတာ၏ ဖြစ်ကြောင်း
ဖြစ်ရာ ကောင်းစွာ ထိုးထွင်း၍ သိခြင်းကြံယူ၊ ဝါ-သိတတ်သော သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်။

တေန ဘဂဝတာ ဇာနတာ ၊ပေ၊ သုပ္ပဋိဝိဒိတာတိ ဧတ္ထ-ဟူသော ဤပါဌ်၌၊ အယံ-ဤဆိုအပ်လတ္တံ့ကား၊ သင်္ခေပတ္ထော-အကျဉ်းဖြစ်သော အနက်တည်း၊ [ဇာနတာစသည်၏အနက်ကို ဖွင့်သင့်သမျှ ဖွင့်ရလျှင် အလွန်ကျယ်ဝန်းဖွယ် ရှိသော ကြောင့် ထိုမျှလောက်မဖွင့်ဘဲ အကျဉ်းမျှ ဖွင့်အပ်သော အနက်-ဟူလို။] ယော သော ဘဂဝါ-အကြင် မြတ်စွာဘုရားသည်၊ သမတ္ထိသပါရမိယော-အတိကျ သုံးဆယ်သောပါရမိတော်တို့ကို၊ [“သမ”ကို “အညီအမျှ”ဟု ပေးကြ၏၊ မည်သည့် အရာနှင့် အညီအမျှဟု နှိုင်းယှဉ်ဖွယ် မရှိသောကြောင့် တစ်မျိုးပေးလိုက်သည်၊] ပူရေတွာ-ပြည့်စေတော်မူပြီး၍၊ ဝါ-ဖြည့်ကျင့်တော်မူပြီး၍၊ သဗ္ဗကလေသေ-အလုံးစုံသော ကိလေသာတို့ကို၊ ဘဒ္ဒိတွာ-ဖျက်ဆီးတော်မူ၍၊ အနုတ္တရံ-အတူမရှိ မြတ်သော၊ သမ္မာသမ္မောဓိ-မဖောက်မပြန် အမှန်ကိုယ်တိုင် သိစွမ်းနိုင်သော အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကို၊ အဘိသမ္မုဒ္ဓေါ-ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူပြီ၊ (ရတော်မူပြီ၊) [“တေန ဘဂဝတာ”ကို ထောမိတေန၏ နောက်မှ

ယော သော၊ပေ၊အဘိသမ္မုဒ္ဓေါ။ ။ပါဌ်တော်၌ တေန ဘဂဝတာ ဇာနတာ စသည် ဖြင့် ရှိ၏၊ ထို တေန ဘဂဝတာ၌ တသဒ္ဓါဖြင့် ပကတတ္ထ (ရှေးဦးစွာ ပြုအပ်သော-အစစွာ ဖြစ်သော အဘိသမ္မုဒ္ဓအနက်)ကို ညွှန်ပြ၏၊ မှန်၏၊- ဘုရားအဖြစ်ဟူသည် ကိလေသာ အားလုံးကို ဝါသနာနှင့်တကွ ဖျက်ဆီးနိုင်သော အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်နှင့် အလုံးစုံကို အကုန် သိမြင်တော်မူနိုင်သော သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်တည်း၊ ထိုဉာဏ်တော်နှစ်ပါးသည် ဘုရား အဖြစ်၌ အစစွာ ပြုအပ်သော “ပကတ”လည်း ဟုတ်၏၊ အထင်ရှားဆုံးလည်း ဖြစ်၏၊ သို့ဖြစ်၍ တသဒ္ဓါဖြင့် ထိုဉာဏ်တော်နှစ်ပါးကို ညွှန်ပြကြောင်းသိဖို့ရာ “ယော သော ဘဂဝါ” စသော အနိယမဝါကျကို အပိုထည့်ရသည်၊ ထိုဉာဏ်တော်ကို ပြရာဝယ် အာဂမနပဋိပဒါ (ထိုဉာဏ်တော်၏ ဖြစ်ပေါ်လာကြောင်း ပါရမီအကျင့်)နှင့် တကွ ပြလို၍ “သမတ္ထိသ ပါရမိယော ပူရေတွာ”ဟုလည်း အပိုထည့်၍ ပြသည်။

ဋီကာဟောင်း။ ။ပကတတ္ထ ပဋိနိဒ္ဒေသော တသဒ္ဓေါတိ တဿ (ထိုတသဒ္ဓါ၏) ဘဂဝတာတိအာဒိဟိ ပဒေဟိ သမာနာဓိကရဏဘာဝေန ဝုတ္တဿ (တဿ ပြန်လှည့်) ယေန အဘိသမ္မုဒ္ဓဘာဝေန ဘဂဝါ ပကတော၊ သုပါကဋော စ ဟောတိ၊ တံ အဘိသမ္မုဒ္ဓ ဘာဝံ သဒ္ဓိ အာဂမနပဋိပဒါယ အတ္တဘာဝေန ဒဿေန္တော ယော သော ၊ပေ၊ အဘိ သမ္မုဒ္ဓေါတိ အာဟ။ [ဋီကာသစ်၌ကား “ပကတတ္ထ”နေရာဝယ် “သကတ္ထ”ဟု ရှိ၏၊ ပါဌ် ပျက်ဟန် တူသည်၊ ပရိဝါအဋ္ဌကထာ၏ သာရတ္ထဋီကာလည်း ဤဋီကာဟောင်း ပါဌ် အတိုင်းပင် ရှိ၏၊ “ပကတော အဓိကတော ပါကဋော စ”ဟု အပိုပင် ပါသေးသည်။]

အနုတ္တရံ သမ္မာသမ္မောဓိ။ ။အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်လျှင် နီးစွာသော အကြောင်းရှိသော (အနီးကပ်ဆုံး အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ရှိသော) သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကိုလည်းကောင်း၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်၏ နီးစွာသော အကြောင်းဖြစ်သော အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်တော်ကို လည်းကောင်း “အနုတ္တရသမ္မာသမ္မောဓိ”ဟု ခေါ်သည်၊ မှန်၏၊-အခြားသော သာဝကတို့သည် အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ကို ရကြသော်လည်း သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်၏ အကြောင်း မဟုတ်၊

အနက်ပေးပါ။] တေသံ တေသံ သတ္တာနံ-ထိုထို သတ္တဝါတို့၏၊ အာသယာနု သယံ-အာသယ၊ အနုသယကို၊ ဇာနတာ-အာသယာနုသယဉာဏ်ဖြင့် သိတော် မူသော၊ ဟတ္ထတလေ-လက်ဝါးအပြင်၌၊ ထပိတံ-ထားအပ်သော၊ အာမလကံ- သျှိသျှားသီး ကို၊ ဝါ-ဆီးဖြူသီးကို၊ (ပဿတိ)ဝိယ-မြင်သကဲ့သို့၊ (တထာ-တူ၊) သဗ္ဗဥယျဓမ္မံ-အလုံးစုံသော သိဖွယ်တရားကို၊ ပဿတာ-သဗ္ဗညုတာဉာဏ် ဖြင့်သိမြင်တော် မူသော။

ဘုရားရှင်၏ အရဟတ္တမဂ်ကား ထိုဉာဏ်တော်ရသည်နှင့်တစ်ပြိုင်နက် သဗ္ဗညုတာဉာဏ် တော်ကိုလည်း ရပြီးဖြစ်သောကြောင့် သဗ္ဗညုတာဉာဏ်တော်၏ အကြောင်းဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏ အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ကိုသာ “အနုတ္တရ”ဟု ဆိုရသည်။ ထိုဉာဏ်တော် နှစ်ပါးသည်ပင် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏ အလုံးစုံသော ဂုဏ်တော်ပြည့်စုံမှုကို ပေးစွမ်းနိုင်ပါသည်။

ဇာနတာ ပဿတာ။ ။ဇာနတာ ပဿတာအရ သိခြင်း မြင်ခြင်း နှစ်မျိုးလုံးပင် ပညာ၏ ဝေဝုဇ်ပရိယာယ် စကားလှယ် ဖြစ်ပါသော်လည်း နောက်၌ ဖွင့်လှစ်သော ထိုထို အနက်ထူးအားဖြင့် ထိုဉာဏ်နှင့် ဒဿနတို့၏ ဟောရာအနက် အထူး၏ ဖြစ်ပုံကို ပြလို သောကြောင့် “တေသံ တေသံ သတ္တာနံ” စသည်ကို မိန့်သည်။ [သတိပ ဉာဏဒဿန သဒ္ဓါနံ ဣမ ပညာဝေဝစနဘာဝေ တေန တေန ဝိသေသေန နေသံ သဝိသယဝိသေ သပ္ပဝတ္ထိ ဒဿနတ္ထံ အသာဓာရဏညာဏဝိသေသဝသေန ဝိဇ္ဇတ္တယဝသေန ဝိဇ္ဇာဘိညာနာ ဝရဏ ဝသေန သဗ္ဗညုတာညာဏမံသစက္ခဝသေန ပဋိဝေဓဒေသနာဉာဏဝသေန စ တဒတ္ထံ ယောဇေတွာ ဒဿေန္တော တေသံ တေသန္တိအာဒိမာဟ။ - ဋီကာ။]

အာမလကံ။ ။“အာမလက (အာမလကိ)-ဆီးဖြူသီး”ဟု အဘိဓာန်နိဿယသစ်၌ မိန့်၏။ ဆီးဖြူသီးကိုပင် ရခိုင်လူမျိုးတို့က “သျှိသျှားသီး”ဟု ခေါ်သတတ်၊ “နတ္ထိ မလံ ယဿာတိ အမလံ၊ အမလံယေဝ အာမလကံ”ဟု ကြိ၍ “ညစ်ကြေးမတင် လွန်သန့်စင် သော ပတ္တမြား”ဟုလည်း ပေးကြ၏။ သို့သော် အမလနောင် သွတ္တံ၌ ကပစ္စည်း သက်ရံမျှ ဖြင့် အာဝုဒ္ဓိ မရောက်နိုင်သောကြောင့် စဉ်းစားရာ၏။

အာသယာ၊ဗေ၊ပဿတာ။ ။ဤနည်းကို အသာဓာရဏဉာဏ်၏အစွမ်းဖြင့် ပြသည်။ မှန်၏။-အာသယာနုသယဉာဏ်တော်နှင့် သဗ္ဗညုတာဉာဏ်တော်သည် အခြားသော ရဟန္တာ များနှင့် မဆက်ဆံသော ဉာဏ်တော်အထူးတည်း။ [ဧတ္ထ ဟိ ပဌမမတ္ထံ အသာဓာ ရဏညာဏဝသေန ဒဿေတိ၊ အာသယာနုသယညာဏေန ဇာနတာ သဗ္ဗညုတာ နာဝရဏညာဏေဟိ ပဿတာတိ အတ္ထော။ - ဋီကာသစ်၊ အာသယာနုသယအကျယ်ကို ဒေသနာသာသနကထာဘေဒအခန်း၌ ညွှန်ပြခဲ့ပြီ။]

မှတ်ချက်။ ။ဤနေရာ၌ သဗ္ဗညုတာဉာဏ်တော်နှင့် အနာဝရဏဉာဏ်တော်နှစ်ပါးကို ဗဟုဝုဇ်ဆိုထားသောကြောင့် ကွဲပြားသကဲ့သို့ ထင်ရသော်လည်း သာရတ္ထဋီကာ သမ္မာသမ္ပုဒ္ဓ အဖွင့်၌ကား “ဧကမေဝ ဟိ တံ ဉာဏံ၊ အနဝသေသသင်္ခတာ သင်္ခတသမ္ပတိ ဓမ္မဝိသယ တာယ သဗ္ဗညုတာညာဏံ၊ တတ္ထ စ အာဝရဏာဘာဝတော နိဿင်္ဂစာရမုပါဒါ ယ အနာဝရဏညာဏန္တိ ဝုတ္တံ”ဟု မိန့်သည်။

အဝိစ-သည်သာမကသေး၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသာဒီဟိ-ပုဗ္ဗေနိဝါသ အစရှိသော အဘိညာဉ်တို့ဖြင့်၊ ဇာနတာ-သော၊ ဒိဗ္ဗေန စက္ခုနာ-ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်ဖြင့်၊ ပဿတာ-သော၊ [ဤဒုတိယနည်းကိုကား ဝိဇ္ဇာသုံးပါးဖြင့် ပြသည်၊ ထို့ကြောင့် ပုဗ္ဗေနိဝါသာဒီဟိ၌ အာဒိအရ အာသဝက္ခယဉာဏ်ဝိဇ္ဇာကို ယူပါ။] တိဟိ-သုံးပါး ကုန်သော၊ ဝိဇ္ဇာဟိ-ဝိဇ္ဇာတို့ဖြင့်၊ ဝါပန-ထို့ပြင်တစ်နည်းကား၊ ဆဟိ-၆ ပါးကုန် သော၊ အဘိညာဟိ-အဘိညာဉ်တို့ဖြင့်၊ ဇာနတာ-သော၊ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသော ဥေယျတရား၌၊ အပ္ပဋိဟတေန-မပိတ်ပင် မဆီးတားအပ်သော၊ သမန္တစက္ခုနာ-သမန္တစက္ခုဖြင့်၊ ပဿတာ-သော။

ဝါ-တစ်နည်း၊ သဗ္ဗဓမ္မဇာနနသမတ္ထာယ-အလုံးစုံသောတရားတို့ကို သိခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သော၊ ပညာယ-သဗ္ဗညုတာဉာဏ်ပညာဖြင့်၊ ဇာနတာ-သော၊ သဗ္ဗ သတ္တာနံ-အလုံးစုံသော သတ္တဝါတို့၏၊ စက္ခုဝိသယာတိတာနိ-စက္ခု၏ အရာကို လွန်ကုန်သော၊ (စက္ခုဖြင့် မြင်လောက်သော ရူပါရုံကို လွန်ကုန်သော-ဟူလို။) တိရောကုဋ္ဌာဒိဂတာနိ-နံရံ၏တစ်ဖက် အစရှိသော အရပ်တို့၌ ရောက်ကုန်သော၊ ရူပါနိပိ-ရူပါရုံတို့ကိုသော်မှလည်း၊ အတိဝိသုဒ္ဓေန-အလွန်အထူးသဖြင့် သန့်ရှင်း စင်ကြယ်သော၊ မံသစက္ခုနာ - မံသစက္ခုတော်ဖြင့်၊ (ပကတိမျက်လုံးတော်ဖြင့်)။

တိဟိ၊ပေ၊ပဿတာ။ ။“တတိယံ အဘိညာနာဝရဏညာဏဝသေန”ဟု မီကာ ဆိုသောကြောင့် ဤတတိယနည်းကို အဘိညာဉ် ၆ ပါး သမန္တစက္ခုဟူသော အနာဝရဏ ဉာဏ်ဖြင့် ပြသည်၊ ဝိဇ္ဇာသုံးပါးသည် အဘိညာဉ် ၆ ပါးတွင် ပါဝင်သော်လည်း ဝိဇ္ဇာသုံးပါး တည်းဟူသော အစုတစ်စုအားဖြင့် ထင်ရှားပြီး ဖြစ်သောကြောင့် သီးခြားခဲ့၍လည်း ပြသည်။ [အဘိညာ ပရိယာပနာနံပိ တိဟိ ဝိဇ္ဇာဟိတိ တာသံ ရာသိဘေဒဒဿနတ္ထံ ဝုတ္တံ၊ အနာဝရဏ ညာဏသင်္ခါတေန သမန္တစက္ခုနာ ပဿတာတိ အတ္ထော။ - မီကာသစ်။]

သဗ္ဗဓမ္မ၊ပေ၊မံသစက္ခုနာ။ ။ဤစတုတ္ထနည်းကိုကား “သဗ္ဗဓမ္မဇာနနသမတ္ထာယ ပညာယ”အရ သဗ္ဗညုတာဉာဏ်တော်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ မံသစက္ခုနာအရ မံသစက္ခုတော် ဖြင့်လည်းကောင်း ပြသည်။ [ကုဋ္ဌဿ ဘိတ္တိယာ-နံရံ၏+တိရော-ဟိုမှာဘက်တည်း၊ ဝါ-အတွင်းတည်း၊ တိရောကုဋ္ဌံ၊ တိရောကုဋ္ဌံ+အာဒိ ယေသန္တိ တိရောကုဋ္ဌာဒယော၊ တော တောင် တိုက်တာ အိမ်ရာ စသည်တို့၏ ဟိုဘက် (သို့မဟုတ်) အတွင်းဘက်အရပ်ကို “တိရောကုဋ္ဌာဒိ”ဟု ဆိုသည်၊ တိရောကုဋ္ဌာဒိသု-တို့၌၊ ဂတာနိ-ဖြစ်သော ရူပါရုံတို့တည်း၊ တိရောကုဋ္ဌာဒိဂတာနိ-တို့ ပိုကား သမ္ဘာဝနာဇောတက ဂရဟာသမုစ္စည်း၊ “တိရောကုဋ္ဌ စသည်၌ တည်သော ရူပါရုံတို့ကိုသော်မှ မြင်နိုင်သေး၏၊ အကွယ်အကာ မရှိသော အဝေး ရူပါရုံတို့ကို မြင်နိုင်မှုမှာ ပြောစရာ မရှိ”ဟု ဂရဟာပြုပါ။]

အတိဝိသုဒ္ဓေန။ ။အတိဝိသုဒ္ဓေနာတိ အတိဝိယ ဝိသုဒ္ဓေန ပဉ္စဝဏ္ဏသမန္နာဂတေန (နီလ ဝိတ အစရှိသော အရောင်ငါးမျိုးနှင့်ပြည့်စုံသော) သုနီလဝါသာဒိကအင်္ဂါလောမ သမလင်္ကတေန (အလွန်ညိုသော ကြည်ညိုဖွယ်သော မျက်မွေးတို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော)

ပဿတာ-သော၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ အတ္တဟိတသာမိကာယ-ကိုယ်တော်၏ စီးပွားကို ပြီးစေတတ်သော၊ သမာဓိပဒဋ္ဌာနာယ-သမာဓိဟူသော နီးစွာသော အကြောင်း ရှိသော၊ ပတိဝေဓပညာယ-သစ္စာလေးပါးကို ထိုးထွင်း၍ သိတတ်သော မဂ်ပညာဖြင့်၊ ဇာနတာ-သော၊ ပရဟိတသာမိကာယ-သူတစ်ပါးတို့၏ စီးပွားကို ပြီးစေ တတ်သော၊ ကရုဏာပဒဋ္ဌာနာယ-ကရုဏာဟူသော နီးစွာသောအကြောင်း ရှိသော၊ ဒေသနာပညာယ-ဒေသနာပညာဖြင့်၊ ပဿတာ-သော။

[ဇာနတာ ပဿတာတို့ကို ဖွင့်ပြပြီး၍ အရဟတာ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေနတို့ကို ဖွင့်ပြလိုသောကြောင့် “အရိနံ ဟတတ္တာ”စသည်ကို မိန့်။] အရိနံ-ကိလေသာ ရန်သူတို့၏၊ ဝါ-တို့ကို၊ ဟတတ္တာ-သတ်ဖြတ်အပ်ကုန်ပြီး၏အဖြစ်ကြောင့်

ရတ္တိစေဝ ဒိဝါစ သမန္တာ ယောဇနံ ပဿန္တေန (ညဉ့်အမှောင်၌ဖြစ်စေ၊ နေ့အခါ၌ဖြစ်စေ ပတ်ဝန်းကျင် တစ်ယူဇနာအရပ်ကို မြင်စွမ်းနိုင်သော) မံသစက္ခုနာ၊ [ပတ်ဝန်းကျင် အသားစိုင့် နှင့်တကွသော စက္ခုကို “မံသစက္ခု”ဟု ခေါ်သည်။] “နံရံ စသည်တို့ ကွယ်ကာသော ရူပါရုံ” ဟူရာ၌ ထိုနံရံစသည်ဝယ် အဋ္ဌကလာပ ရုပ်မှုန့်ကလေးများ ဆက်စပ်နေရကား ရုပ်ကလာပ တို့၏ အကြား အကြား၌ အာကာသဓာတ်ဟူသော အပေါက်အကြား ရှိနေသေး၏၊ ထို အပေါက်အကြားဖြင့် အတွင်း၌ တည်သော ရူပါရုံများကို မြင်နိုင်သည်ဟု ယူကြသည်။

အတ္တဟိတ၊ပေါဒေသနာပညာယ။ ။ဤပဉ္စမနည်းကိုကား ပတိဝေဓပညာ ဒေသနာ ပညာတို့၏ အစွမ်းဖြင့် ပြသည်၊ ပတိဝေဓပညာဟူသည် သစ္စာလေးပါးကို ထိုးထွင်း၍ သိတတ်သော မဂ်ပညာတည်း၊ ထိုမဂ်ပညာကို အတ္တဟိတသာမိကာယ ချီရာ၌ မုချအားဖြင့် ဆိုခြင်းတည်း၊ ပရိယာယ်အားဖြင့်ကား ပရဟိတသာမိကာလည်း ဖြစ်နိုင်ပါ သေး၏၊ ဘာကြောင့်နည်း၊ - ထိုအရိယာမဂ်ပညာဖြင့် တရားသဘောတို့ကို ဖုံးလွှမ်းတတ် သော ကိလေသာတို့ကို အကြွင်းမဲ့ ဖြတ်နိုင်သည့်အတွက် တရားဟောဖို့ရန် ဒေသနာဉာဏ် စသည် များလည်း ဖြစ်နိုင်သောကြောင့်တည်း၊ သဗ္ဗညုတာဉာဏ်တော်ဖြင့် တရားဟောရ သော ကြောင့် ဒေသနာပညာဟူသည် သဗ္ဗညုတာပညာတည်း။ [အတ္တဟိတသာမိ ကာယာတိ ဧကံသတော ဝုတ္တံ၊ ပရိယာယတော ပနေသာ ပရဟိတသာမိကာပိ ဟောတိ၊ တာယ ဟိ ဓမ္မသဘာဝပဋိစ္စာဒကကိလေသသမုတ္တာတာယ ဒေသနာညာဏာဒိ သမ္ဘဝတိ။ -ဋီကာသစ်။]

သမာဓိပဒဋ္ဌာနာယ။ ။ဝိပဿနာဉာဏ်နှင့်တကွဖြစ်သော သမာဓိသည် ပဋိဝေဓ မဂ်ဉာဏ်ဖြစ်ဖို့ရန် အကြောင်းခံဖြစ်သောကြောင့် “သမာဓိပဒဋ္ဌာနာယ”ဟု ဆိုသည်။ [ဝိပဿနာ သဟဂတော သမာဓိ+ပဒဋ္ဌာနံ အာသန္နကာရဏံ ဧတိဿာတိ သမာဓိ ပဒဋ္ဌာနာ။ ဋီကာသစ်။]

အရိနံ ဟတတ္တာ။ ။အရိနန္တိ ကိလေသာရိနံ၊ ပဉ္စမာရာနံ ဝါ၊ သာသနပစ္စတ္ထိကာနံ ဝါ အညတိတ္ထိယာနံ။-ဋီကာသစ်၊ ဤဋီကာအလိုအားဖြင့် “အရိနံ-ကိလေသာတည်းဟူ သော ရန်သူ၊ မာရ်ငါးပါးတည်းဟူသော ရန်သူ၊ သာသနာတော်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ် သော

လည်း ကောင်း၊ ပစ္စယာဒိနံ-ပစ္စည်းလေးပါး အစရှိသည်တို့ကို၊ (ပဋိဂ္ဂဟိတုံ-ခံယူခြင်းငှာ) အရဟတ္တာ စ-ထိုက်တော်မူသည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ အရဟတာ-အရဟန္တဖြစ်တော်မူသော၊ ဝါ-ကိလေသာရန်သူတို့ကို သတ်ဖြတ်တော်မူပြီးသော၊ ဝါ-ပစ္စည်းလေးပါး အစရှိသည်တို့ကို ခံယူခြင်းငှာ ထိုက်တော်မူသော၊ သမ္မာ-မဖောက်မပြန်လည်းကောင်း၊ သာမဇ္ဇ-ကိုယ်တော်တိုင်လည်းကောင်း၊ သဗ္ဗဓမ္မာနံ-အလုံးစုံသောတရားတို့၏၊ ဝါ-တို့ကို၊ ဗုဒ္ဓတ္တာ-သိတော်မူအပ်ကုန်ပြီး၏အဖြစ် ကြောင့်၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေန-သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓမည်တော်မူသော၊ ဝါ-မဖောက်မပြန် အမှန် ကိုယ်တိုင် အလုံးစုံသောတရားတို့ကို သိတော်မူသော၊ [တေန ဘဂဝတာ၌စပ်ပါ။ ရှေးက သာမဇ္ဇ၌ စအတွက် ဧဝအနက်ပေးကြသည်၊ ဋီကာသစ်လည်း ဖွင့်၏၊ မိမိကား မကြိုက်၍ တစ်မျိုးပေးပါသည်၊ ပါရာဇိကဏ် ဝေရဉ္စကဏ္ဍ သမ္မာ သမ္မောဓိ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါအဖွင့် ဘာသာဋီကာ ကြည့်ပါ။]

တိတ္ထိတည်းဟူသော ရန်သူ”ဟု သုံးနည်း ပေးရလိမ့်မည်။ “၏” ဟု ပေးရာ၌ “တ္ထ” ၏ သမ္ဗန်ဟု မှတ်ပါ။ “ကို”ဟု ပေးခြင်းကား “ဟတ” ၌ ကံဟော တပစ္စည်းဝယ် အပဓာနအားဖြင့် စပ်ဖို့ရန် ပေးခြင်းတည်း။

ဟတတ္တာ။ ။ ဟတအရ သတ်ခြင်းဟူသည်လည်း ကိလေသာတို့ကို သတ်တတ်သော မင်္ဂလေးပါးတည်း။ မာရ်ငါးပါးကို သတ်ရာ၌ကား ဇိနဝစနယုတ္တဟိသုတ် အဖွင့် ကစ္စည်း ဘာသာဋီကာ မာရ်ငါးပါးအောင်ပုံကို ကြည့်ပါ။ သာသနာတော်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော တိတ္ထိတို့ကို သတ်ခြင်းဟူသည်ကား တန်ခိုးပြာဋိဟာတို့ဖြင့် တိတ္ထိတို့ကို လွှမ်းမိုးတော်မူခြင်း၊ သူတို့က ဆန့်ကျင်ဘက်လုပ်သည်ကို လစ်လျူရှုတော်မူခြင်းတည်း။ ဤ တိတ္ထိတို့ သတ်ပုံကို ရည်ရွယ်၍ ဋီကာသစ်၌ “တေသံ ဟနနံ ပါဋိဟာရိယေဟိ အဘိဘဝနံ အပ္ပဋိဘာနတာ ကရဏံ အဇ္ဈုပေက္ခနဉ္စ”ဟု မိန့်သည်။

မှတ်ချက်။ ။ ဤ “အရိနံ ဟတတ္တာ”ဟူသော အဖွင့်အရ “အရယော + ဟတာ အနေနာတိ အရိဟတ”ဟု သမာသ်တွဲပြီးနောက် နာဝိဘတ်သက်၊ နိရုတ္တိနည်းဖြင့် ဣကို အပြု၊ ဟတမှ တကို ချေ၊ နာကို တာကဲ့သို့ ဝဲ၍ “အရဟတာ”ဟု ဖြစ်ရသတတ်။ (တစ်နည်း) “အရယော အဟနီတိ အရဟန္တာ”ဟု ဟနဓာတ်နောင် အန္တပစ္စည်းသက်၍ ဂစ္ဆန္တာဒိဂိုဏ်း ထုံးစံအတိုင်း ပြီးသည်။ ဤသို့ ဋီကာသစ်၌ နှစ်နည်း ရုပ်တွက်၍ ပြသည်။

ပစ္စယာဒိနံ အရဟတ္တာ။ ။ ပစ္စယာဒိနံ သမ္ဗဒါနဘူတာနံ တေသံ ဝါ ပဋိဂ္ဂဟဏံ ပဋိဂ္ဂဟိတုံ ဝါ အရဟတိတိ အရဟန္တိ ဒေသေတိ ပစ္စယာဒိနဉ္စ အရဟတ္တာတိ ဣမိနာ၊ - ဋီကာသစ်။ ဤ၌ “ပစ္စယာဒိနံ”ကို သမ္ဗဒါနံဟု ဖွင့်ခြင်းမှာ စဉ်းစားစရာတည်း။ အရဟတိ ပုဒ်က သမ္ဗဒါနံကို ဝဲသော်လည်း ထိုအရဟတိဆိုင်ရာ ကတ္တားဖြစ်နိုင်သောပုဒ်က သမ္ဗဒါနံ ဖြစ်ရ၏။ “အရဟတိ မလ္လော မလ္လဿ”စသည်တည်း။ ဤပစ္စည်းလေးပါးကား အရဟတိ ၏ ကတ္တား မဖြစ်နိုင်၊ ထို့ကြောင့် ဋီက၌ “တေသံ ဝါ ပဋိဂ္ဂဟဏံ”ဟု တစ်နည်း ဖွင့်ပြသည်။ ထိုအလို “ပစ္စယာဒိနံ”၌ ဆဋ္ဌိဝိဘတ်သည် ကံအနက်ဟောတည်း။

ဝါ-တစ်နည်း၊ အန္တရာယိကဓမ္မေ-အန္တရာယ်ကို ပြုတတ်ကုန်သောတရားတို့ကို၊ ဇာနတာ-သော၊ နိယျာနိကဓမ္မေ-ရာဂစသည်မှ ထွက်မြောက်တတ်ကုန်သော တရားတို့ကို၊ ပဿတာ-သော၊ ကိလေသာရိနံ-တို့၏၊ ဝါ-တို့ကို၊ ဟတတ္တာ-ကြောင့်၊ အရဟတာ-သော၊ ဝါ-သော၊ သမ္မာ-လည်းကောင်း၊ သာမဉ္ဇ-လည်းကောင်း၊ သဗ္ဗဓမ္မာနံ-တို့၏၊ ဝါ-တို့ကို၊ ဗုဒ္ဓတ္တာ-ကြောင့်၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေန-သော၊ ဝါ-သော၊ ဣတိ ဧဝံ-ဤသို့၊ စတုဝေသာရဇ္ဇဝသေန-လေးပါးသော ဝေသာရဇ္ဇဉာဏ်၏ အပြားအားဖြင့်၊ စတုဟိ-ကုန်သော၊ အာကာရေဟိ-အကြောင်းတို့ဖြင့်၊ ထောမိ တေန-ချီးမွမ်းတော်မူအပ်သော၊ တေန ဘဂဝတာ-သည်၊ သတ္တာနံ-သတ္တဝါတို့၏၊ နာနာဓိမုတ္တိကတာ-အမျိုးမျိုးသော လွန်လွန်ကဲကဲ သက်ဝင်ခြင်းရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို၊ နာနဇ္ဈာသယတာ-အမျိုးမျိုးသော အလိုဆန္ဒရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကို၊ သုပ္ပဋိဝိဒိတာ-ကောင်းစွာ ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူအပ်ပြီ၊ ယာဝ-အလွန်အကဲ သာလျှင်၊ သုဋ္ဌ-ကောင်းစွာ၊ ပဋိဝိဒိတာ-ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူအပ်ပြီ၊ ဣတိ (အယ်)-ဤဆိုအပ်ပြီးကား၊ (သင်္ခေပတ္ထော-တည်း။)

ဣဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ အဿာ-ထို နာနာဓိမုတ္တိကတာ၏၊ သုပ္ပဋိဝိဒိတာဘဝ-ကောင်းစွာ ထိုးထွင်း၍ သိအပ်သည်၏အဖြစ်ကို၊ ဒဿေတုံ-ပြခြင်းငှာ၊ အယ်ဟိတိ အာဒိ-ကို၊ (အာယသ္မာ အာနန္ဒတ္ထေရော-သည်၊ (၈၈၆၂) သံဂီတိ

နာနာဓိမုတ္တိကတာ။ ။အဓိမုတ္တိ၌ အဓိ+မုစဓာတ်၊ တိပစ္စည်း၊ “အဓိ-လွန်လွန်ကဲကဲ၊ ဝါ-စွဲစွဲမြဲမြဲ၊ မုတ္တိ-(အခြားအာရုံ၌ ငြိတပ်ခြင်းမရှိဘဲ) လွတ်လွတ်ကျွတ်ကျွတ် အာရုံ၌ သက်ဝင် ခြင်း”ဟု သဒ္ဒတ္ထဖြစ်၏၊ [ကောယံ အဓိမုစ္စနဌော နာမ၊ ပေ၊ အာရမ္မဏေ အဘိရတိ ဝသေန သုဋ္ဌ၊ အဓိမုစ္စနဌော-အဋ္ဌသာလိနီ၊ ဝိမောက္ခကထာ။] သီလကွန်ဋီကာဟောင်း၌လည်း “အဓိမုတ္တိ နာမ သတ္တာနံ ပုဗ္ဗစရိယဝသေန (ရှေးဘဝ၌ကျင့်အပ်သော အလေ့အကျင့်၏ အစွမ်းကြောင့်) အဘိရုစိ (ယခုဘဝ၌ အရာဝတ္ထုတစ်ခုကို အလွန် ကြိုက်နှစ်သက်နေခြင်း တည်း)ဟု ရှေ့၌ အဓိမုတ္တိ၏သဘောကို ဖွင့်ခဲ့ပြီ၊ ထို အဘိရုစိဟူသည် အဇ္ဈာသယ (အဓိ+အာသယ-လွန်ကဲသော အလိုဆန္ဒ)ပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာ၌ အဓိမုတ္တိ “အဇ္ဈာသယ”ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သည်။

ဆက်ဦးအံ့-ထို အဓိမုတ္တိသည် “ဟိန (အောက်တန်းကျသောအကြိုက်), ပဏီတ (အထက်တန်းကျသောအကြိုက်)”ဟု အချုပ်အားဖြင့် နှစ်မျိုးသာ ရှိသော်လည်း ဟိနတွင်လည်း တစ်မျိုးနှင့်တစ်မျိုး မတူကွဲပြား၍ ပဏီတတွင်လည်း တစ်မျိုးနှင့်တစ်မျိုး မတူကွဲပြားသော အကြိုက်ရှိပြန်ရကား နာနာဟု ဝိသေသနပြုရသည်။ [အဓိ+မုတ္တိ-လွန်လွန်ကဲကဲ+ လွတ်လွတ်ကျွတ်ကျွတ် သက်ဝင်တတ်၏၊ ဣတိ အဓိမုတ္တိ၊ နာနာ+အဓိမုတ္တိ ယေသန္တိ နာနာဓိမုတ္တိက၊ (သတ္တာ)၊ သမာသန္တ (က) ပစ္စည်း။]

ဣဒါနိ၊ ပေ၊ အယ် ဟိတိ အာဒိမာဟ။ ။ ပါဠိတော်၌ သုပ္ပဋိဝိဒိတာ၏ နောက်ဝယ် “အယ် ဟိ သုပ္ပိယော” စသည် ရှိ၏၊ “ဣဒါနိ၊ ပေ၊ အာဒိမာဟ” ဟူသော စကားသည် ထိုပါဠိတော်၏ အနုသန္ဓေတည်း၊ ထို့နောက် “ဓာတုသော ဘိက္ခဝေ” စသော ပါဠိသည်

ကာရော-သည်) အာဟ-ပိ၊ ဣဒံ-ဤအနက်သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တံ-သည်၊ ဝါ-သည်၊ ဟောတိ၊ (ကို-သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊) ဘဂဝတာ-သည်၊ ဓာတုသော ဘိက္ခဝေ သတ္တာ သံသန္တန္တိ သမေန္တိ၊ ပေ၊ ကလျာဏာဓိမုတ္တိကာ ကလျာဏာဓိမုတ္တိကေဟိ သဒ္ဓိ သံသန္တန္တိ သမေန္တိတိ-ဟူ၍၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ သတ္တာနံ-သတ္တဝါတို့၏၊ ယာ အယံ နာနာ ဓိမုတ္တိကတာ-အကြင် အမျိုးမျိုးသော လွန်လွန်ကဲကဲ သက်ဝင်ခြင်းရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို၊ ယာ အယံ နာနဇ္ဈာသယတာ-အကြင် အမျိုးမျိုးသော အလိုဆန္ဒရှိ ကုန်သည်၏အဖြစ်ကို၊ ယာ အယံ နာနာဒိဋ္ဌိကတာ-အကြင် အမျိုးမျိုးသော အမြင် ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို၊ ဝါ-အကြင် အမျိုးမျိုးသော အယူရှိကုန်သည်၏ အဖြစ် ကို၊ ယာ အယံ နာနာခန္တိတာ-အကြင် အမျိုးမျိုးသော နှစ်သက်ခြင်း ရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကို၊ ယာ အယံ နာနာရုစိတာ-အကြင် အမျိုးမျိုးသော အကြိုက်ရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကို၊ နာဠိယာ-ကွမ်းစားခွက်ဖြင့်၊ မိနန္တေန ဝိယ-ချင့်သူကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ တုလာယ-ချိန်ခွင်ဖြင့်၊ တုလယန္တေန ဝိယ-ချိန်သူကဲ့သို့လည်းကောင်း၊

ဓာတုသံယုတ်၌ လာသော ပါဠိတော်တည်း၊ “ထိုအချိန်က မဏ္ဍလမာဠ၌ စကားပြောကြသော ရဟန်းတော်တို့သည် (စိတ်ထဲ၌ ဓာတုသံယုတ် ထင်မြင်လာရကား) ထိုဆရာတပည့်နှစ်ယောက်တို့၏ အပြစ်ပြောခြင်း၊ ဂုဏ်ပြောခြင်းအားဖြင့် အဓိမုတ္တိချင်း မတူပုံကိုပါ ဓာတုသံယုတ်ပါဠိတော်နှင့် ဆက်သွယ်၍ စကားပြောကြသည်”ဟု ပြလို၍ “ယာ အယံ၊ ပေ၊ သုပ္ပဋိဝိဒိတာ”ဟု မိန့်သည်။ [“ယာ စ အယံ”ဟု စသဒ္ဓါပါသည်ကား မကောင်း၊ “ယာ အယံ”ကို သံယုတ်ပါဠိတော်ကို ကျော်၍ နာနာဓိမုတ္တိကတာ စသည်နှင့် တွဲပါ။]

ဣဒါနိဿာ။ ။ ဣဒါနိဿာနေရာ၌ “ဣဒါနိဿ”ဟုလည်း ရှိ၏၊ ဋီကာသစ်၌ “အဿ ဘဂဝတော”ဟု ဆဋ္ဌိကတ္တားဖွင့်၍ “သုပ္ပဋိဝိဒိတဘာဝ၏ သမ္ပန်ကိုကား “တာသံ”ဟု ထည့်၍ ဖွင့်သည်၊ စာသွား မကောင်းပါ၊ ဆရာတို့ကား-“ဣဒါနိဿ”ဟု ပါဠိကိုပြင်၍ “အဿာ-ထိုနာနာဓိမုတ္တိကတာ၏”ဟု ဘာဝသမ္ပန်အဖြစ်ဖြင့် ပြတော်မူကြသည်၊ နာနာဓိမုတ္တိကတာ ပုဒ်က ဣတ္ထိလိန် ဧကဝုဇ်ဖြစ်သောကြောင့် “အဿာ”ဖြင့် ထိုဣတ္ထိလိန် ဧကဝုဇ်ကို စွဲခြင်းသည် ထုံးစံကျ၏၊ တာသံဟု ဋီကာ၌ ဗဟုဝုဇ်ထားခြင်းမှာ ထုံးစံမကျ။

သံသန္တန္တိ သမေန္တိ။ ။ သံ ရှေးရှိသောကြောင့် သန္တုဇာတ်သည် သမ္ပန္န (ဆက်စပ်ခြင်း) အနက်ကို ဟော၏၊ ထို့ကြောင့် “သမ္ပန္နန္တိ”ဟု ဋီကာဖွင့်သည်၊ ထိုဆက်စပ်ခြင်းဟူသည်လည်း အချင်းချင်း ရောနှောမိကြခြင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် “ဝိဿသန္တိ-အကျွမ်းတဝင် ချစ်ခင်ကြကုန်၏”ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သည်၊ သမေန္တိ၌ “သံ+ဇန္တိ”ဟု ခွဲ၊ သံကို “သမ္မာ (တစ်နည်း) သဟ”ဟု ဖွင့်၏၊ ဇန္တိ၌ ဣ (ဧ) ဓာတ် ဖြစ်၍ “ဘဝန္တိ”ဟု ဖွင့်သည်။

နာနာ၊ ပေ၊ ရုစိတာ။ ။ အဓိမုတ္တိ၏ အဓိပ္ပာယ် အနက်ပြုဖြစ်သော အဇ္ဈာသယကိုပင် “ဒိဋ္ဌိ၊ ခန္တိ၊ ရုစိ”ဟု သရုပ်သကောင် ဖော်ပြသည်၊ ထိုတွင် ဒိဋ္ဌိဟူသည် သဿတဒိဋ္ဌိ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ စသော ဟိန်ဒိဋ္ဌိနှင့် ကမ္မဿကတာဉာဏ် စသော ပဏီတဒိဋ္ဌိတည်း၊ “ခမနံ-

နာနာဓိမုတ္တိကတာဉာဏေန-နာနာဓိမုတ္တိကတာဉာဏ်ဟု ဆိုအပ်သော၊ သဗ္ဗညု တညာဏေန-ဖြင့်၊ ဝိဒိတာ-သိတော်မူအပ်ပြီ၊ သာ (နာနာဓိမုတ္တိကတာ)-ကို၊ သာ (နာနဇ္ဈာသယတာ)-ကို၊ သာ (နာနာဒိဋ္ဌိကတာ)-ကို၊ သာ (နာနာခန္တိတာ)-ကို၊ သာ (နာနာရုစိတာ)-ကို၊ ယာဝ-အလွန်သာလျှင်၊ သုပ္ပဋိဝိဒိတာ-ကောင်းစွာ ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူအပ်ပြီ။

ပါဠိတော်နိဿယ။ ။တိက္ခဝေ-တို့၊ သတ္တာ-တို့သည်၊ ဓာတုသော-အဇ္ဈာသယဓာတ်အားဖြင့်၊ [ဓာတုသောတံ အဇ္ဈာသယဓာတုယာ၊-ဋီကာ။] သံသန္တန္တိ-ရောနှောကြကုန်၏၊ သမေန္တိ-ကောင်းစွာဖြစ်ကြကုန်၏၊ ဝါ-တကွဖြစ်ကြ ကုန်၏၊ ဝါ-ညီညွတ်ကြကုန်၏ ဟိနာဓိမုတ္တိကတာ-ယုတ်ညံ့သောအဓိမုတ္တိရှိသော သတ္တဝါတို့သည်၊ ဟိနာဓိမုတ္တိကေဟိ-တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ-တကွ၊ သံသန္တန္တိ သမေန္တိ၊ ကလျာဏာဓိမုတ္တိကာ - ကောင်းသော အဓိမုတ္တိရှိသော သတ္တဝါတို့သည်၊ ကလျာဏာဓိမုတ္တိကေဟိ-တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ သံသန္တန္တိ သမေန္တိ၊ ဘိက္ခဝေ-တို့၊ အတိတံ-လွန်လေပြီးသော၊ အဒ္ဓါနိပိ-ကာလ၌လည်း၊ [ဋီကာ၌ “ကာလပတ်လုံး”ဟုလည်း အစွန္တသံယောဂ တစ်နည်းဖွင့်၏၊ ကောင်းမည် မထင်၊ အဘယ့်ကြောင့်နည်း-“ယေပိ တေ ဘန္တေ အဟေသု အတိတမဒ္ဓါနံ အရဟန္တော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓါ” စသည်ဖြင့် ပါဠိရှိရာဝယ် အစွန္တသံယောဂ မရနိုင်သောကြောင့်တည်း၊] ဓာတု သောဝ-သာလျှင်၊ သတ္တာ-တို့သည်၊ သံသန္တိသု-ရောနှောကြကုန်ပြီ၊ သမိသု-ကောင်းစွာ ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ ဝါ-တကွဖြစ်ကုန်ပြီ၊ ဝါ-ညီညွတ်ကြကုန်ပြီ၊ ဟိနာ ဓိမုတ္တိကာ ဟိနာဓိမုတ္တိကေဟိ၊ ပေ၊ ကလျာဏာဓိမုတ္တိကာ ကလျာဏာဓိမုတ္တိ ကေဟိ သဒ္ဓိ သံသန္တိသု သမိသု၊ ဘိက္ခဝေ-တို့၊ အနာဂတံ-အနာဂတ်ဖြစ်သော၊ အဒ္ဓါနမ္ပိ-၌လည်း၊ ပေ၊ သံသန္တိသန္တိ-ကုန်လတ္တံ့၊ သမေသန္တိ-နံလတ္တံ့၊ ဝါ-နံလတ္တံ့၊ ဝါ-ကုန်လတ္တံ့၊ ဘိက္ခဝေ-တို့၊ တေရတိပိ-ယခုအခါ၌လည်း၊ ပစ္စုပ္ပန္နံ-ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ် သော၊ အဒ္ဓါနမ္ပိ-၌လည်း၊ ဓာတုသောဝ-သာလျှင်၊ သတ္တာ သံသန္တန္တိ သမေန္တိ၊ ဟိနာဓိမုတ္တိကာ ဟိနာဓိမုတ္တိကေဟိ၊ ပေ၊ ကလျာဏာဓိမုတ္တိကာ ကလျာဏာ ဓိမုတ္တိကေဟိ သဒ္ဓိ သံသန္တန္တိ သမေန္တိ။

နှစ်သက်ခြင်း၊ ခန္တိ-ခြင်း” ဟူသည် ယုတ်မာသော အကျင့်၊ ကောင်းသော အကျင့်အားဖြင့် ပင်ကို နှစ်သက်နေသော အကျင့်တည်း၊ “ရုစိ-အကြိုက်”ဟူသည် ပါပိစ္ဆာ-ယုတ်မာသောအလို၊ အပ္ပစ္ဆာ-ထိုအလိုဆိုး မရှိခြင်း (ကောင်းသောအမှု၌ အလိုရှိခြင်း)တည်း။

နာနာပေဉာဏေန။ ။နာနာဓိမုတ္တိကို သိသောဉာဏ်ဟူရာ၌ ဒသဗလဉာဏ်တော် ဆယ်ပါးတွင် ပါဝင်သော ပဉ္စမမြောက် နာနာဓိမုတ္တိဉာဏ်ကို ယူမည်စိုး၍ “သဗ္ဗညုတညာဏေန”ဟု မိန့်သည်။ [နာနာဓိမုတ္တိကတာ ဉာဏေနာတိ စေတ္ထ သဗ္ဗညုတညာဏံ အဓိပ္ပေတံ၊ န ဒသဗလညာဏန္တိ အာဟ သဗ္ဗညုတညာဏေနာတိ၊ - ဋီကာဟောင်း၊ ဋီကာသစ်၌ စသဒ္ဓါထည့်၍ ဉာဏ်နှစ်မျိုးလုံး ယူသောနည်းကို ပြသေး၏။]

ဒွေပိ-နှစ်ယောက်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဧကဇ္ဈာသယာ-တူသော အဇ္ဈာသယ ရှိကုန်သော၊ သတ္တာ နာမ-သတ္တဝါတို့ မည်သည်ကို၊ လောကသို့-၌၊ ဒုလ္လဘာ-ခဲယဉ်းသဖြင့် ရအပ်ကုန်၏၊ ဝါ-ရနိုင်ခဲကုန်၏၊ ဧကသို့-တစ်ယောက်သည်၊ ဝါ-တစ်ယောက်က၊ ဂန္ထုကာမေ-သွားခြင်းငှာ အလိုရှိလတ်သော်၊ ဧကော-သည်၊ ဝါ-တစ်ယောက်က၊ ဌာတုကာမော-ရပ်ခြင်းငှာ အလိုရှိသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ ဧကသို့-သည်၊ ဝါ-က၊ ပိဝိတုကာမေ-သောက်ခြင်းငှာ အလိုရှိလတ်သော်၊ ဧကော-သည်၊ ဝါ-က၊ ဘုဠိတုကာမော-စားခြင်းငှာ အလိုရှိသည်၊ ဟောတိ၊ စ-ဆက်၊ ဒွိသု-နှစ်ယောက်ကုန်သော၊ ဣမေသု အာစရိယန္တေဝါသီသု-ဤဆရာ တပည့်တို့ တွင်၊ သုပ္ပိယော-သော၊ အယံ ပရိဗ္ဗာဇကော-သည်၊ [ဟိကား ပါဠိတော်၌ လာသောပုဒ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် အနက်ပေးဖွယ်မလို၊ ပေယျာလမြှုပ်ထားသည်။] ဘဂဝန္တ-ကိုလည်းကောင်း၊ ဘိက္ခုသံဃဉ္စ-ကိုလည်းကောင်း၊ ပိဋိတော ပိဋိတော-နောက်မှ နောက်မှ၊ အနုပန္နာ-အစဉ်မပြတ် ဖွဲ့စပ်ကုန်သည်၊ ဝါ-အစဉ်လိုက်ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ၊ ဣတိ-ဤအနက်သည်၊ ဝါ-ကို၊ (ဝုတ္တံ ဟောတိ)၊ တတ္ထ-ထိုအယံ ဟိ သုပ္ပိယော ပရိဗ္ဗာဇကော အစရှိသောပါဌ်၌၊ ဣတိဟမေတိ (ပဒသ)-၏၊ ဣတိဟ ဣမေ(တိ ပဒစ္ဆေဒေါ)-ဣတိဟ+ဣမေဟု ပုဒ်ဖြတ်ခြင်းကို၊ (ကာတဗ္ဗော)၊ ဧဝံ-သို့၊ ဣမေ-ဤ ဆရာ တပည့်တို့သည်၊ (အနုပန္နာ ဟောန္တိ၌ စပ်)၊ ဣတိ အတ္ထော-နက်၊ သေသံ-ကြွင်းသော ပုဒ်အပေါင်းသည်၊ ဝုတ္တနယမေဝ-ဆိုအပ် ပြီးသော နည်းရှိသည်သာ။

၄။ အထ ခေါ ဘဂဝါ တေသံ ဘိက္ခုနံ ဣမံ သံခိယဓမ္မံ ဝိဒိတွာတိ ဧတ္ထ-ဟူသောဤပါဌ်၌၊ ဝိဒိတွာတိ-ကား၊ သဗ္ဗညုတညာဏေန-ဖြင့်၊ ဇာနိတွာ-သိတော် မူ၍၊ [“တေနပသင်္ကမိ”၌စပ်။] ဟိ-ချဲ့၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ကတ္ထစိ-အချို့အရာငှာန၌၊ မံသစက္ခုနာ-မံသစက္ခုဖြင့်၊ ဒိသွာ-မြင်၍၊ ဇာနာတိ-သိတော်မူ၏၊ (ကေသုဝိယ-အဘယ်ပါဠိရပ်တို့၌ ကဲ့သို့နည်း၊) အဒ္ဓသ ခေါ၊ ပေ၊ ဝုယုမာနန္တိ

ဒွေပိ နာမ ဣမေသု စာပိ။ ။ “ဒွေပိ နာမ၊ ပေ၊ ဧကော ဘုဠိတုကာမော”ဟူသော စကားဖြင့် ဆိုအပ်ပြီးသော ဓာတုသံယုတ် ပါဠိတော်အနက်ကို အကျဉ်းချုပ်၍ ပြသည်၊ ထိုသို့ ပြပြီးနောက် ရဟန်းတို့ ပြောဆိုအပ်သော သံခိယဓမ္မ၏ ထိုဆရာ တပည့်နှစ်ယောက် တို့ ပြောဆိုအပ်သော ဝဏ္ဏာဝဏ္ဏနှင့် ဆက်သွယ်နေကြောင်းကို ထင်ရှားပြလိုသောကြောင့် “ဣမေသု စာပိ”စသော စကားကို မိန့်သည်။

ဘဂဝါဟိ။ ။ ဝိဒိတွာကို ဇာနိတွာဟု ဖွင့်သဖြင့် ဝိဒိဓာတ်၏ ခံစားခြင်း စသော အနက်ကို တားမြစ်၍ ဇာနန အနက်ကို ပြ၏၊ ထိုဝိဒိဓာတ်တည်းဟူသော ပကတိ၏အနက် ဖြစ်သော သိခြင်းကြိယာသည် သာမညဖြစ်၍ အများနှင့် ဆက်ဆံပါသော်လည်း “သဗ္ဗညုတ ညာဏေန”စသော ကရိုဏ်းအားလျော်စွာ ဘုရားရှင်၏ သိပုံအမျိုးမျိုးကို ပြလိုသောကြောင့် “ဘဂဝါ ဟိ” စသည်ကို မိန့်သည်။ - ဋီကာသစ်ကျမ်းတက်။

အာဒိသု ဝိယ-အဒ္ဓသ ခေါ် ပေ။ ဝုယုမာနံ အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌ကဲ့သို့ တည်း။ [ဘဂဝါ-သည်၊ ဂင်္ဂါယ-ဂင်္ဂါမည်သော၊ နဒိယာ-မြစ်၏၊ သောတေန- ရေအယ်၌ဖြင့်၊ ဝုယုမာနံ-မျောလာသော၊ (တစ်နည်း၊) သောတေန-သည်၊ ဝုယုမာနံ-ဆောင်ယူအပ်သော၊ ဝါ-မျောအပ်သော၊ မဟန္တံ-ကြီးစွာသော၊ ဒါရုက္ခန္တံ-သစ်တုံးကို၊ အဒ္ဓသ-မြင်တော် မူရပြီ၊ - သဠာယတနဝဂ္ဂသံယုတ်၊ အာသီဝိသဝဂ်၊ ပဌမဒါရုက္ခန္ဓောပမသုတ်။] ကတ္ထစိ-၌၊ ဒိဗ္ဗစက္ခုနာ- ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်ဖြင့်၊ ဒိသွာ-မြင်၍၊ ဇာနာတိ-၏၊ (ကေသု ဝိယ-နည်း၊) အဒ္ဓသ ခေါ် ပေ။ ပရိဂ္ဂဏန္တိယောတိအာဒိသု ဝိယ-ကဲ့သို့ တည်း။ [ဘဂဝါ- သည်၊ ဝိသုဒ္ဓေန-အထူးသဖြင့် စင်ကြယ်သော၊ အတိက္ကန္တမာနု သကေန- လူတို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော ပသာဒစက္ခုကို လွန်သော၊ ဒိဗ္ဗေန စက္ခုနာ- ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်ဖြင့်၊ တာဒေဝတာယော-ထို နတ်တို့ကို၊ သဟဿေဝ- တစ်ထောင်သာလျှင်ဖြစ်သော၊ ပါဋ္ဌလိဂါမေ-ပါဋ္ဌလိရွာ၌၊ ဝတ္ထုနိ-အိမ်ရာတို့ကို၊ ပရိဂ္ဂဏန္တိယော-သိမ်းပိုက်နေသည်တို့ကို၊ အဒ္ဓသ-မြင်တော်မူရပြီ။ - သုတ် မဟာဝဂ္ဂ၊ မဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ်၊ ပါဋ္ဌလိပုတ္တနဂရမာပနကထာ။]

ကတ္ထစိ-၌၊ ပကတိသောတေန-ပကတိနားတော်ဖြင့်၊ သုတွာ-၍၊ ဇာနာတိ- ၏၊ (ကေသု ဝိယ)၊ အသောသိ ခေါ် ဘဂဝါပေ။ က္ကမံ ကထာသလ္လာပန္တိအာဒိသု ဝိယ-ကဲ့သို့တည်း။ [ဘဂဝါ-သည်၊ အာယသ္မတော အာနန္ဓဿ-၏၊ သုဘဒ္ဓေန- သုဘဒ္ဓမည်သော၊ ပရိဗ္ဗာဇကေန-ပရိဗ္ဗိုဇ်နှင့်၊ သဒ္ဓိ-တကွ၊ က္ကမံ ကထာသလ္လာပ- ဤစကားပြောသံကို၊ အသောသိ-ကြားသိတော်မူရပြီ၊-သုတ်မဟာဝဂ္ဂ၊ မဟာ ပရိနိဗ္ဗာနသုတ်၊ သုဘဒ္ဓပရိဗ္ဗာဇကဝတ္ထု။] ကတ္ထစိ-၌၊ ဒိဗ္ဗသောတေန- ဒိဗ္ဗ သောတအဘိညာဉ်ဖြင့်၊ သုတွာ-၍၊ ဇာနာတိ-သိ၏၊ (ကေသု ဝိယ)၊ အသောသိ ခေါ် ဘဂဝါပေ။ က္ကမံ ကထာသလ္လာပန္တိအာဒိသုဝိယ-ကဲ့သို့တည်း။ [ဘဂဝါ-သည်၊ ဝိသုဒ္ဓါယ-အထူးသဖြင့် စင်ကြယ်သော၊ အတိက္ကန္တမာနု သိကာယ-လူတို့၏ဥစ္စာ ဖြစ်သော ပသာဒသောတကို လွန်သော၊ ဒိဗ္ဗာယ သောတဓာတုယာ-ဒိဗ္ဗသောတ အဘိညာဉ်ဓာတ်ဖြင့်၊ သန္ဓာနဿ-သန္ဓာနမည် သော၊ ဂဟပတိဿ-အိမ်ရှင် သူကြွယ်၏၊ နိဂြောဓေန-နိဂြောဓမည်သော၊ ပရိဗ္ဗာဇကေန-ပရိဗ္ဗိုဇ်နှင့်၊ သဒ္ဓိ-ကွ၊ က္ကမံ ကထာသလ္လာပ-ကို၊ အသောသိ- ကြားသိတော်မူရပြီ-]

အဒ္ဓသ ခေါ် ပေ။ အာဒိသု ဝိယ။ ။နိဿယ၌ လွယ်ကူအောင် “ကေသု ဝိယ”ဟု အပိုထည့်၍ ပါဠိရှိအတိုင်း ဥပမာနဝါကျကို အပြင်ထုတ်၍ အနက်ပေးထား သည်။ အကျယ် ပေးလိုလျှင် “အဒ္ဓသ ခေါ်ပေ။ဝုယုမာနံတိအာဒိသု-တို့၌၊ မံသစက္ခုနာ- ဖြင့်၊ ဒိသွာ-၍၊ ဇာနာတိ ဝိယ-သိသကဲ့သို့၊ (တထာ-တူ၊) ကတ္ထစိ-၌၊ မံသစက္ခုနာ ဒိသွာ ဇာနာတိ”ဟုလည်း ဥပမာနဝါကျကို အတွင်းသွင်း၍ ပေးနိုင်ပါသည်။ နောက်ဝါကျများ၌ လည်း နည်းတူ။

ပါထိကဝဂ္ဂ၊ ဥဒ္ဓမ္မရိကသုတ်၊ နိဂြောဓပရိဗ္ဗာဇကဝတ္ထ။] ပန - အတ္ထုဒ္ဓါရ သာမည မှတစ်ပါးအတ္ထုဒ္ဓေသဝိသေသကို ဆိုဦးအံ့။ ဣမ-ဤ အထ ခေါ် ဘဂဝါ တေသံ ဘိက္ခုနံ ဣမံ သံခိယဓမ္မံ ဝိဒိတွာဟူသောပါဌ်၌၊ သဗ္ဗညုတညာဏေန-ဖြင့်၊ သုတွာ-၍၊ အညာသိ-သိတော်မူပြီ။

ကိ-အဘယ်ကိစ္စကို၊ ကရောန္တော-ပြုတော်မူလျက်၊ ဝါ-ပြုတော်မူစဉ်၊ (ပြုတော် မူရင်း)၊ အညာသိ-သိတော်မူသနည်း၊ ပစ္ဆိမယာမကိစ္စံ-ပစ္ဆိမယာမ၌ ပြုဖွယ်ကိစ္စကို၊ (ကရောန္တော အညာသိ)၊ [“ကိစ္စ”ဟူသော အမည်သည် ကိစ္စ အားလုံးနှင့်ဆိုင် သော သာမညအမည်တည်း၊ ထိုသို့ သာမညဖြစ်ရာ၌ ဝိသေသ ကို ဖွင့်ဆိုခြင်း သည် သောတုတို့မှာ အသိဉာဏ်တိုးပွား၍ အကျိုးများစေနိုင် သောကြောင့် “ကိစ္စဉ္စ နာမ”စသည်ကို မိန့်သည်။] စ-ဆက်၊ ဧတံ ကိစ္စံ နာမ- ဤကိစ္စမည်သည်၊ သာတ္ထကံ-အကျိုးရှိသောကိစ္စလည်းကောင်း၊ နိရတ္ထကံ- အကျိုးမရှိသောကိစ္စ လည်းကောင်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဒုဝိဓံ-သည်၊ ဟောတိ- ၏၊ တတ္ထ-ထိုနှစ်ပါးသော ကိစ္စတို့တွင်၊ နိရတ္ထကကိစ္စံ-ကို၊ ဘဂဝတာ-သည်၊ ဗောဓိပလ္လင်္ဂဇယေဝ-မဟာ ဗောဓိပလ္လင်တော်၌ပင်၊ (မဟာဗောဓိပလ္လင် တော်တုန်းကပင်)၊ အရဟတ္တမဂ္ဂေန-အရဟတ္တမဂ်ဖြင့်၊ သမုတ္တာတံ-အကြွင်းမဲ့ ဖြတ်အပ်သည်ကို၊ ကတံ-ပြုတော်မူအပ် ပြီ၊ ပန-အဖို့တစ်ပါးကား၊ ဘဂဝတော- ၏၊ သာတ္ထကံဇယေဝ-အကျိုးရှိသည်သာ လျှင်ဖြစ်သော၊ ကိစ္စံ-သည်၊ ဟောတိ၊ တံ-ထို အကျိုးရှိ သည်သာလျှင်ဖြစ်သော ကိစ္စသည်၊ ပုရေဘတ္တကိစ္စံ - ပုရေဘတ္တကိစ္စလည်းကောင်း၊ ပစ္ဆာဘတ္တကိစ္စံ-ပစ္ဆာ ဘတ္တကိစ္စလည်းကောင်း၊ ပုရိမယာမကိစ္စံ - ပုရိမယာမကိစ္စလည်းကောင်း၊ မဇ္ဈိမ ယာမကိစ္စံ - မဇ္ဈိမယာမကိစ္စလည်းကောင်း၊ ပစ္ဆိမယာမကိစ္စံ-ပစ္ဆိမယာမကိစ္စလည်း ကောင်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ပဉ္စဝိဓံ-သည်၊ (ဟောတိ)၊ တတြ-ထိုငါးပါး

သဗ္ဗညုတ၊ဗေ၊အညာသိ။ ။သဗ္ဗညုတညာဏေန၏နောက်၌ ရှေးစာအုပ်များဝယ် “ဒိသ္ဗာ”ဟု ရှိ၏၊ ဋီကာသစ်၌လည်း “ဒိသ္ဗာ”ဟုပင် တွေ့ရ၏၊ သို့သော် သံခိယဓမ္မသည် မြင်ထိုက်သော အာရုံ မဟုတ်၊ အသံဖြစ်သောကြောင့် ကြားထိုက်သော အာရုံသာတည်း၊ ထို့ကြောင့် “သုတွာ အညာသိ”ဟု ရှိမှ ကောင်းမည်၊ နောက်၌လည်း “သုတွာ အညာသိ” ဟု တွေ့ရလတ္တံ့၊ ထို့ပြင် “သဗ္ဗညုတာဉာဏ်တော်ဖြင့် ကြား၍ သိ”ဟူရာ၌ ကြားကြောင်း ကရိုဏ်းတခြား၊ သိကြောင်းကရိုဏ်းလည်း တခြားဟု ထင်မှားဖွယ်ရှိ၏၊ သို့သော် ကြားခြင်း သည်ပင် သိခြင်းဖြစ်သောကြောင့် နှစ်မျိုးမပြားပါ၊ လောကပြောရိုးအားဖြင့် “ကြား၍ + သိ”ဟု ကြိယာ နှစ်မျိုး သုံးစွဲထားပါသည်။

နိရတ္ထကကိစ္စံ သမုတ္တာတံ။ ။နိရတ္ထကကိစ္စံနှင့် သမုတ္တာတံသည် အရတူ၏၊ ထို့ကြောင့် “အကြွင်းမဲ့ဖြတ်ခြင်း”ဟု မပေးပါနှင့်၊ ထို့ပြင်- ကိစ္စကို ဖြတ်၍ မဖြစ်၊ သို့သော် ကိလေသာ ကို ဖြတ်လိုက်လျှင် ကိစ္စကိုလည်း ဖြတ်ပြီး ဖြစ်တော့၏၊ ထို့ကြောင့် “နိရတ္ထကကိစ္စံ သမုတ္တာတံ”သည် ဖလူပစာစကားတည်းဟု မှတ်ပါ။

သောကိစ္စတို့ တွင်၊ ဣဒံ-ဤဆိုအပ်လတ္တံ့ကား၊ ပုရောဟတ္တကိစ္စံ-တည်း၊ ဟိ-
 ချဲ့၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ပါတောဝ-စောစော၌ပင် (စောစောကပင်)၊ ဥပဋ္ဌာကာနုဂ္ဂ
 ဟတ္ထံ-အလုပ်အကျွေး ရဟန်းကို ချီမြှောက်တော်မူခြင်းအကျိုးငှာလည်းကောင်း၊
 [အလုပ်အကျွေးရဟန်း တည်ထားအပ်သော မျက်နှာသစ်ရေစသည်ကို
 သုံးတော်မူလျှင် အလုပ်အကျွေး ရဟန်းမှာ ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာဖြစ်၍ ကုသိုလ်
 များစွာ ဖြစ်သောကြောင့် မျက်နှာ တော် သစ်မှုစသည်ကို ပြုခြင်းသည် အလုပ်
 အကျွေးရဟန်းကို ချီမြှောက်ရာ ရောက်၏။] သရီရဖာသုကတ္ထဉ္စ-ကိုယ်တော်၏
 ချမ်းသာခြင်း အကျိုးငှာလည်းကောင်း၊ မုခမောဝနာဒိသရီရပရိကမ္ပံ-မျက်နှာ
 သစ်တော်မူခြင်း အစရှိသော ကိုယ်တော်၏ပရိကမ်ကို (ကိုယ်တော်၌ အဖန်ဖန်
 ပြုထိုက်သော ကိစ္စကို) ကတွာ-၍၊ ယာဝ-အကြင်မျှလောက်၊ ဘိက္ခာစာရ
 ဝေလာ-ဆွမ်းခံလှည့်လည် တော်မူရာ အချိန်အခါသည်၊ (အတ္တိ)၊ [စရတိ
 ဧတ္ထာတိ စာရော၊ ဘိက္ခာယ+စာရော ဘိက္ခာစာရော၊ ဘိက္ခာစာရောယေဝ
 +ဝေလာ ဘိက္ခာစာရဝေလာ။] တာဝ-ထိုဆွမ်းခံလှည့်လည်တော်မူရာ
 အချိန်အခါတိုင်အောင်၊ ဝိဝိတ္တာသနေ-ဆိတ်ငြိမ်သောနေရာ၌၊ ဝိတိနာမေတွာ-
 အချိန်ကို လွန်စေတော်မူ၍၊ ဘိက္ခာစာရ ဝေလာယံ-ဆွမ်းခံလှည့်လည်
 တော်မူရာ အချိန်အခါ၌၊ နိဝါသေတွာ-သင်းပိုင်ကို ပြင်ဆင်ကာ ဝတ်တော်မူ၍၊
 ကာယဗန္ဓနံ-ခါးပန်းကြိုးကို၊ (ကိုယ်ကို ဖွဲ့ကြောင်း ကြိုးကို)၊ ဗန္ဓိတွာ-ဖွဲ့တော်မူ၍
 (ပန်းတော်မူ၍)၊ စိဝရံ-ကို၊ ပါရုပိတွာ-ရုံတော်မူ၍၊ ပတ္တံ-သပိတ်ကို၊ အာဒါယ-
 ယူတော်မူ၍၊ ကဒါစိ-တစ်ရံတစ်ခါ၌၊ ဧကကော-တစ်ပါးတည်းသည်၊ (ဟုတွာ-
 ဖြစ်၍လည်းကောင်း)၊ ကဒါစိ-၌၊ ဘိက္ခုသံဃ ပရိဝုတော-ရဟန်းအပေါင်းခြံရံ
 အပ်သည်၊ (ဟုတွာ-လည်းကောင်း)၊ ဂါမံ ဝါ-ရွာသို့သော်လည်းကောင်း၊
 နိဂမံဝါ-နိဂုံးသို့သော်လည်းကောင်း၊ ပိဏ္ဍာယ-ဆွမ်း အလို့ငှာ၊ ပဝိသတိ-
 ဝင်တော်မူ၏၊ ကဒါစိ-၌၊ ပကတိယာ-ပင်ကိုအားဖြင့် (ရိုးရိုး အားဖြင့်၊ ပိဏ္ဍာယ
 ပဝိသတိ)၊ ကဒါစိ-၌၊ အနေကေဟိ-တစ်ပါးမက များစွာကုန် သော၊
 ဝတ္တမာနေဟိ-ဖြစ်ကုန်သော၊ ပါဠိဟာရိယေဟိ-တန်ခိုးပြာဋိဟာတို့ဖြင့်၊
 (ပိဏ္ဍာယ ပဝိသတိ)၊ [ပါဠိဟာရိယေဟိဝယ် ဣတ္ထမ္ဘူတလက္ခဏအနက်၌
 ဟိဝိဘတ်သက်။]

နိဝါသေတွာ။ ။ “နိဝါသေတွာတိ ဝိဟာရနိဝါသနပရိဝတ္တနဝသေန-ကျောင်းဝတ်
 သင်းပိုင်ကို လဲလှယ်၍ ရွာဝတ်သင်းပိုင်ကို ဝတ်ခြင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့်”ဟု ဋီကာတို့
 ဖွင့်ကြ၏၊ တခြားနေရာ၌ အဋ္ဌကထာတို့လည်း ဖွင့်လေ့ရှိ၏၊ သို့သော် ဘုရားရှင်မှာ
 “ရွာဝတ်သင်းပိုင်၊ ကျောင်းဝတ်သင်းပိုင်”ဟု နှစ်ထည်ရှိမည်ဟု မထင်ပါ။ ကျောင်းဝတ်
 သင်းပိုင်ကို ပြင်ဆင်၍ ဝတ်တော်မူခြင်းကိုသာ “နိဝါသေတွာ”ဟု ဆိုလိုဟန် တူပါသည်။
 [သင်းပိုင် အပိုမရှိသော တိစိဝရိကိဓုတင်ဆောင် ရဟန်းတော်များ၏ ဆွမ်းခံဝင်ခါနီး၌
 လည်း “နိဝါသေတွာ”ဟု ဆိုလေ့ရှိပါသည်။]

သေယျထိဒံ-တန်ခိုးပြာဋိဟာနှင့်တကွ ဝင်တော်မူခြင်းဟူသည် အဘယ်နည်း၊ ပိဏ္ဍာယ-ငှာ၊ ပဝိသတော-ဝင်တော်မူသော၊ လောကနာထဿ-သတ္တလောက၏ ကိုးကွယ်ရာ ဖြစ်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရား၏၊ ပုရတော ပုရတော-ရှေ့တော်၌ ရှေ့တော်၌၊ ဝါ-ရှေ့တော်က ရှေ့တော်က၊ ဂန္တာ-သွား၍၊ မုဒုဂတဝါတာ-နည့်စွာ ဖြစ်သော လေတို့သည်၊ ဝါ-နည့်သည်၏အဖြစ်ဖြင့်ဖြစ်သော လေတို့သည်၊ [မုဒု ဂတဝါတာတိ မုဒုဘူတာ (မုဒုဘာဝေနဝါ ဂတာ) ဝါတာ-ဋီကာသစ်။] ပထဝီ-မြေကို၊ သောဓေန္တိ-သုတ်သင်နှင့်ကြကုန်၏၊ ဝလာဟကာ-မိုးတိမ်တို့သည်၊ ဥဒက ဖုသိတာနံ-ရေပေါက်တို့ကို (မိုးရေပေါက်တို့ကို)၊ မုဉ္ဇန္တာ-လွှတ်ကုန်လျက် (သွန်းဖြန်း သကဲ့သို့ ဖြစ်ကုန်လျက်)၊ မဂ္ဂေ-ဆွမ်းခံလမ်း၌၊ ရေဏု-မြူမှုန်ကို (ဖုံကို)၊ ဝူပ သမေတွာ-ငြိမ်သက်စေ၍၊ ဥပရိ-အထက်၌၊ ဝိတာနံ-ဗိတာန်မျက်နှာကြက်သည်၊ ဟုတွာ-ဖြစ်၍၊ တိဋ္ဌန္တိ-တည်ကုန်၏၊ အပရေ-မုဒုဂတဝါတမှ တစ်ပါးကုန်သော၊ ဝါတာ-လေတို့သည်၊ ပုပ္ဖာနိ-ပန်းပွင့်တို့ကို၊ ဥပသံဟရိတွာ-အနီးသို့ဆောင်ယူ ကုန်၍၊ [အချို့နေရာ၌ “ဥပရိဟရိတွာ-အထက်၌ ဆောင်၍၊ ဝါ-အထက်က ဆောင်၍” ဟု မူကွဲရှိ၏၊] မဂ္ဂေ-လမ်း၌၊ ဩကိရန္တိ-ကြံဖြန့်ကုန်၏၊ ဥန္နတာ-မြင့် မောက်နေကုန်သော၊ ဘူမိပ္ပဒေသာ-မြေအရပ်တို့သည်၊ ဩနမန္တိ-အောက်သို့ ညွှတ်ကုန်၏၊ ဩနတာ-အောက်သို့ညွှတ်နေကုန်သော၊ (ဘူမိပ္ပဒေသာ-တို့သည်)၊ ဥန္နမန္တိ- မြင့်မောက်ကုန်၏၊ ပါဒနိက္ခေပသမယေ- ခြေတော်ကို ချရာအခါ၌၊ သမာဝ- ညီညွတ်သည်သာလျှင် ဖြစ်သော၊ ဘူမိ- မြေသည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏၊ သုခသမ္ပဿာနိ-ကောင်းသော အတွေ့ရှိကုန်သော၊ ပဒုမပုပ္ဖာနိ ဝါ- ပဒုမ္မာ ကြာပန်းတို့သည် သော်လည်း၊ ပါဒေ-ခြေတော်တို့ကို၊

သေယျထိဒံ။ ။ “ကဒါစိ ပကတိယာ၊ ကဒါစိ အနေကေဟိ”စသော နှစ်ဖို့တို့တွင် “ကဒါစိ အနေကေဟိ”စသော နောက်အဖို့ကို ချဲ့လိုသောကြောင့် “သေယျထိဒံ”ဟု ပုစ္ဆာထုတ်သည်၊ ဤသေယျထိဒံသည် “တံ ကတမံ”၏ အနက်ကို ဟောသော နိပါတ်တစ်ပုဒ်သာ တည်း၊ (တစ်နည်း) “ဣဒံ-ဤတန်ခိုးပြာဋိဟာနှင့်တကွ ဝင်တော်မူခြင်းဟူသည်၊ သေယျထာ-အဘယ်နည်း”ဟု နိပါတ်နှစ်ပုဒ်သော်လည်း ကြံပါ။

ပါဒနိက္ခေပသမယောတိ။ ။ မြင့်သောအရပ်၏ နိမ့်ခြင်း၊ နိမ့်သောအရပ်၏မြင့်ခြင်းကြောင့် ခြေချတော်မူချိန်၌ မြေသည် ညီမျှလျက် ရှိသည်၊ ဤသို့ မြေညီမျှကြောင်းကို ဆိုရခြင်းသည် ဥဒါဟရဏ်ကို ပြသော နိဒဿနနည်းမျှသာတည်း၊ ကျောက်စရစ်၊ အိုးခြမ်းကွဲ၊ ဆူး၊ ငြောင့်၊ ရွံ့ညွန် အစရှိသော မကောင်းသော အပြစ်တို့လည်း ထိုအချိန်၌ ကင်းပြီးရှင်းပြီး ဖြစ်ကြရ၏၊ ထို့ကြောင့် အခြားနေရာ၌ “ပါသာဏာ သက္ခရာစေဝ၊ ကထလာ ခါဏုကဏ္ဍကာ၊ သဗ္ဗေ မဂ္ဂါ ဝိဝဇ္ဇန္တိ၊ ဂစ္ဆန္တေ လောကနာယကေ”ဟု မိန့်တော်မူကြ သည်။ [ဤကဲ့သို့ မြေ၏ ညီမျှခြင်းစသော အကျိုးသည် တန်ခိုးဖန်ဆင်းခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော အကျိုးမဟုတ်၊ “သုပ္ပတိဋ္ဌိတပါဒတာ”ဟူသော လက္ခဏာတော်ကို ရကြောင်းကံ၏ အကျိုးဆက်သာ ဖြစ်သည်။]

သမ္ပုဋိစ္ဆန္တိ-ခံလင့်ကြကုန်၏။ [ဝါသဒ္ဓါကား ဝိကပ်တည်း၊ ဘုရားအလိုတော် အတိုင်းဘူမိသမ ဖြစ်တဲ့အခါ ဖြစ်၏။ ပဒုမ္မာကြာပန်းများကားခံတဲ့အခါ ခံ၏။]

ဣန္ဒြိယသု-မြို့ရွာတံခါခုံ၏။ အန္တော-အတွင်း၌၊ ဒက္ခိဏပါဒေ-လက်ျာခြေ တော်ကို၊ ထပိတမတ္တေ-ထားအပ်ကာမျှ ဖြစ်လတ်သော်၊ [လက်ျာခြေကို စ၍ လှမ်း တော်မူသောကြောင့် “ဒက္ခိဏပါဒေ”ဟု ဆိုသည်။] သရီရတော- ကိုယ်တော်မှ၊ ဆဗ္ဗဏ္ဏရသပ္ပိဋ္ဌရာနိ-ပါးသောအဆင်းရှိသော ရောင်ခြည်တော် တို့သည်၊ နိက္ခမိတွာ-ထွက်၍၊ သုဝဏ္ဏရသပ္ပိဋ္ဌရာနိ-ဝိယ-ရွှေရည်အယဉ်တို့ကဲ့သို့ ရွှေအဆင်း ရှိကုန်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ စိတြပဋ္ဌပရိက္ခိတ္တာနိ-ဝိယစ- ဆန်းကြယ်သော အဝတ် ပုဆိုးတို့ဖြင့် ကာရံအပ်ကုန်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ပါသာဒကုဋ္ဌာဂါရာဒီနိ-ပြာသာဒ်၊ စူးလစ်မွန်းချွန် အထွတ်အစရှိသည်တို့ကို၊ (ထိုထိုမြို့ရွာ၌ ရှိကြသော ပြာသာဒ်နှင့် အိမ်၏ အထွတ်အစရှိသည်တို့ကို- ဟူလို။) အလင်္ကေရောန္တိယော-တန်ဆာဆင်ကုန်လျက်၊ ဣတောစိတောစ-ဤမှ ဤမှလည်း၊ ဝါ-ထိုမှ ဤမှလည်း၊ ဓာဝန္တိ-ပြေးသွားကုန်၏။ ဟတ္ထိအဿဝိဟဂီ ဒယော-ဆင် မြင်း ငှက် အစရှိသော သတ္တဝါတို့သည်၊ သကသကဋ္ဌာနေသု- မိမိ မိမိတို့၏ တည်ရာအရပ်တို့၌၊ ဌိတာ ယေဝ-တည်ကုန်လျက်သာ၊ မဓုရေန- ချိုမြိန်သော အရသာနှင့်တူသော၊ ဝါ-သာယာသော၊ အာကာရေန-အခြင်း အရာဖြင့်၊ သဒ္ဓ-အသံကို၊ ကရောန္တိ-ပြုကြ ကုန်၏။ ဘေရိဝိဏာဒီနိ-စည်ကြီး၊ စောင်းအစရှိကုန်သော၊ တူရိယာနိ-တူရိယာ တို့သည်လည်းကောင်း၊ မနုဿာ နံ-လူတို့၏၊ ကာယူပဂါနိ-ကိုယ်သို့ ကပ်ရောက် ကုန်သော၊ အာဘရဏာနိ- တန်ဆာတို့သည်လည်းကောင်း၊ တထာ-ထို့အတူ တည်း။ [တထာဖြင့် “မဓုရေန အာကာရေန သဒ္ဓ ကရောန္တိ”ကို ပြန်၍ ညွှန်းသည်။ ဤကဲ့သို့ အသံပြုကြခြင်းသည် ဓမ္မတာပင်တည်း။]

တေန သညာဏေန-ထိုအမှတ်အသားဖြင့်၊ မနုဿာ-လူတို့သည်၊ ဇာနန္တိ- သိကြကုန်၏။ (ကိ-အဘယ်သို့ သိကြကုန်သနည်း၊) အဇ္ဇ-ယနေ၊ ဘဂဝါ-မြတ်စွာ ဘုရားသည်၊ ဣဓ-ဤငါတို့အရပ်သို့၊ ပိဏ္ဏာယ-ငှာ၊ ပဝိဋ္ဌော-ဝင်တော်မူလာပြီ၊ ဣတိ-သို့၊ (ဇာနန္တိ-ကုန်၏။) တေ-ထိုလူတို့သည်၊ သုနိဝတ္ထာ-ကောင်းစွာဝတ်အပ် သော ကိုယ်ဝတ်ရှိကုန်သည်၊ သုပါရတာ-ကောင်းစွာ ခြုံအပ်သော အပေါ်ခြုံ ရှိကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဂန္ဓပုပ္ဖာဒီနိ-နံ့သာပန်းအစရှိသော ပူဇော်ဖွယ်တို့ကို၊ အာဒါယ-ယူ၍၊ ယရာ-အိမ်မှ၊ နိက္ခမိတွာ-ထွက်၍၊ အန္တရီဝိထိ-အလယ်

သုဝဏ္ဏရသပ္ပိဋ္ဌရာနိ။ ။ ရောင်ခြည်တော်ခြောက်သွယ် ထွက်တော်မူရာ၌ အရောင် ခြောက်မျိုးရှိသော်လည်း ဘုရားရှင်၏ ရွှေအဆင်းရှိသော ကိုယ်တော်မှ ရွှေအရောင် (ပီတ ရောင်ခြည်)သာ အများအပြားထွက်သောကြောင့် “သုဝဏ္ဏရသပ္ပိဋ္ဌရာနိ”ဟု ဆိုသည်။ ရသ သဒ္ဓါသည် ဥဒကပရိယာယ်၊ ပိဋ္ဌရသဒ္ဓါကား ဟေမဝဏ္ဏပရိယာယ်တည်း။

လမ်းမသို့၊ ပဋိပဋိတွာ-သွားနှင့်၍၊ [အန္တရသဒ္ဒါသည် မဇ္ဈအနက်ဟော၊ “အန္တရဝီထိ” ပါဠိဖြင့် ကောင်းနိုးရာရာ လမ်းခရီးကို ကြွသည်မဟုတ်၊ လမ်းမကြီးကိုသာ ကြွတော်မူ သည်ဟု ပြသည်။] ဘဂဝန္တံ-ကို၊ ဂန္ဓပုပ္ဖာဒီဟိ-နံသာပန်း အစရှိသော ပူဇော်ဖွယ် တို့ဖြင့်၊ သက္ကစုံ-ရိသေစွာ၊ ပူဇေတွာ-ပူဇော်ပြီး၍၊ ဝန္ဓိတွာ-ဝပ်ချပြီး၍၊ ဘန္တေ-မြတ်စွာဘုရား၊ အမှာကံ-တပည့်တော်တို့အား၊ ဒသ-တစ်ကျိပ်ကုန်သော၊ ဘိက္ခု-ရဟန်းတော်တို့ကို၊ ဒေထ-ပေးတော်မူပါကုန်၊ အမှာကံ-တို့အား၊ ဝိသတိ-နှစ်ကျိပ် သော၊ ဘိက္ခု-တို့ကို၊ ဒေထ-ကုန်၊ ပညာသံ-ငါးကျိပ်သော၊ ပေသတံ-တစ်ရာသော၊ ဘိက္ခု-တို့ကို၊ ဒေထ-ကုန်၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ယာစိတွာ-တောင်း၍၊ ဘဂဝတော-မြတ်စွာဘုရား၏လည်း၊ ပတ္တံ-သပိတ်ကို၊ ဂဟေတွာ-ယူ၍၊ (အရင်ရောက်သူ၊ သို့မဟုတ်-ဘုရားရှင်ချီးမြှောက်အပ်သူက ယူ၍)၊ အာသနံ-နေရာကို၊ ပညပေတွာ-ခင်း၍၊ သက္ကစုံ-ရိသေစွာ၊ ပိဏ္ဍပါတေန-ဆွမ်းဖြင့်၊ ပဋိမာနေန္တိ-မြတ်နိုးကော်ရော် ပူဇော်ကြကုန်၏။ [ဘူဝါဒီ၊ စုရဒီ မာနဓာတ်သည် ပူဇော်ခြင်းအနက်ဟော။]

ဘဂဝါ-သည်၊ ကတဘတ္တကိစ္စော-ပြုအပ်ပြီးသော ဆွမ်းကိစ္စရှိတော်မူသည်၊ (ဟုတွာ)၊ တေသံ သတ္တနံ-တို့၏(ဆွမ်းဒါယကာ ဒါယိကာမ ဖြစ်ကြသော ထိုသတ္တဝါတို့၏)၊ စိတ္တသန္တာနာနိ-စိတ်အစဉ်တို့ကို (ရှေးဘဝက ဖြစ်ခဲ့သော စိတ် အစဉ်၊ ယခုဖြစ်ဆဲသော စိတ်အစဉ်တို့ကို)၊ ဩလောကေတွာ-ကြည့်တော်မူ၍၊ ယထာ - အကြင် အခြင်းအရာအားဖြင့် ဟောတော်မူအပ် သော်၊ ကေစိ-အချို့သော သတ္တဝါတို့သည်၊ သရဏဂမနေသု-သရဏဂုံတို့၌၊ ပတိဋ္ဌဟန္တိ-တည် နိုင်ကြကုန်၏၊ ကေစိ-တို့သည်၊ ပဉ္စသု-ငါးပါးကုန်သော၊ သီလေသု-သီလတို့၌၊ (ပတိဋ္ဌဟန္တိ)၊ ကေစိ-တို့သည်၊ သောတာပတ္တိသကဒါဂါမိအနာဂါမိဖလာနံ-သောတာပတ္တိဖိုလ်၊ သကဒါဂါမိဖိုလ်၊ အနာဂါမိဖိုလ်တို့တွင်၊ အညတရသ္မိ-တစ်ပါးပါးသော ဖိုလ်၌၊ (ပတိဋ္ဌဟန္တိ)၊ ကေစိ-တို့သည်၊ ပဗ္ဗဇိတွာ-ရဟန်းပြုပြီး၍၊ အဂ္ဂဖလေ-မြတ်သောဖိုလ်ဟူသော၊ အရဟတ္တေ-အရဟတ္တဖိုလ်၌၊ (ပတိဋ္ဌဟန္တိ)၊ တထာ-ထိုအခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (သရဏဂုံ သီလ စသည်ဝယ် တည်နိုင်လောက် သော အခြင်းအရာအားဖြင့်)၊ ဓမ္မံ-ကို၊ ဒေသေတိ-ဟောတော်မူ၏၊ ဣတိ-ဤကား တန်ခိုးပြာဋိဟာနှင့်တကွ ဝင်တော်မူခြင်းတည်း။ [သေယျထိဒံကို ပြန်၍ အပ်သည်။]

ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝါ-ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်၊ မဟာဇနံ-များစွာသော လူအပေါင်းကို။ အနုဂ္ဂဟေတွာ-ချီးမြှောက်တော်မူပြီး၍၊ အာသနာ-ရေမှ၊ ဥဋ္ဌာယ-ထတော် မူ၍၊ ဝိဟာရံ-ကျောင်းတော်သို့၊ ဂစ္ဆတိ-ကြွတော်မူ၏၊ တတ္ထ-ထိုကျောင်းတော်၌၊ ဂန္တာ-ရောက်၍၊ မဏ္ဍလမာဠေ-ဆည်းကပ်ရာ တန်ဆောင်းဝန်း၌၊ [ဇေတဝန် ကျောင်းတော်၌ကဲ့သို့ ရှိမြဲ တန်ဆောင်းဝန်းကို ဆိုသည်။]

အမ္မလဋ္ဌိကာ၌ မဏ္ဍလမာဠကို ဆိုသည်မဟုတ်။] ပညတ္တဝရဗုဒ္ဓါသနေ-
ခင်းထားအပ်သော မြတ်သော ဘုရားရှင်၏နေရာတော်၌၊ ဘိက္ခုနံ-တို့၏၊
ဘတ္တကိစ္စပရိယောသာနံ-ဆွမ်းကိစ္စ၏ ပြီးဆုံးခြင်းကို၊ အာဂမယမာနော-ဆိုင်း
ငုံတော်မူလျက်၊ နိသီဒတိ-ထိုင်နေတော်မူ၏၊ [အချို့စာ၌ “နိသီဒိ”ဟု ရှိ၏။]
တတော-ထိုမှနေောက်၌၊ ဘိက္ခုနံ-တို့၏၊ ဘတ္တကိစ္စပရိယောသာနေ-၌၊
ဥပဋ္ဌာကော-အလုပ်အကျွေး ရဟန်းသည်၊ ဘဂဝတော-အား၊ နိဝေဒေတိ-
လျှောက်ထား၏၊ (ရဟန်းများ ဆွမ်း ကိစ္စပြီးပါကြောင်းကို လျှောက်ထား၏၊)
အထ-လျှောက်ထားရာ ထိုအခါ၌၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ဂန္ဓကုဋီ-ဂန္ဓကုဋိကျောင်း
တော်သို့၊ ပဝိသတိ-ဝင်တော်မူ၏၊ (ဝင်တော်မမူသေး၊ ဝင်ဖို့ရန် ကြွတော်မူသည်၊)
ဣဒံ-ဤဆိုအပ်ပြီးကား၊ တာဝ-ပစ္စာဘတ္တကိစ္စ စသည်တို့မှ ရှေးဦးစွာ၊ (နိဒ္ဒိဋ္ဌ-
ညွှန်ပြအပ်သော၊) ပုရေဘတ္တကိစ္စ-ပုရေဘတ္တကိစ္စတော်တည်း၊ ဝါ-
ဆွမ်း၏ရှေ့အဖို့၌ ပြုထိုက်သောကိစ္စတော်တည်း။

အထ-ပုရေဘတ္တကိစ္စပြီးစီးရာ ထိုအခါ၌၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ဧဝံ-သို့၊ ဝါ-ဤ
ဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့်၊ ကတပုရေဘတ္တကိစ္စော-ပြုအပ်ပြီးသော
ပုရေဘတ္တကိစ္စ ရှိတော်မူသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဂန္ဓကုဋိယာ-၏၊ ဥပဋ္ဌာနေ-အနီးဖြစ်
သောအရပ်၌၊ နိသီဒိတွာ-ထိုင်တော်မူ၍၊ ပါဒေ-ခြေတော်တို့ကို၊ ပက္ခာလေတွာ-
ဆေးတော်မူ၍၊ ပါဒပိဌေ-ခြေဆေးအင်းပျဉ်၌၊ ဌတွာ-တည်တော်မူ၍၊
ဘိက္ခုသံဃံ-ရဟန်း အပေါင်းကို၊ ဩဝေတိ-ဆုံးမတော်မူ၏၊ (ခြေဆေးတော်
မူရင်း ခြေဆေးအင်းပျဉ်၌ ရပ်တော်မူလျက် ဩဝါဒပေးတော်မူသည်-ဟူလို၊)
(ကိ-အဘယ်သို့ ပေးတော်မူ သနည်း၊) ဘိက္ခုဝေ-တို့၊ အပ္ပမာဒေန-ပမာဒ၏
ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော သတိဖြင့်၊ သမ္မာဒေသ-သီလ သမာဓိ ပညာ သုံးဖြာ
သော သိက္ခာကို ပြီးစေကြကုန်လော၊ လောကသို့-လောက၌၊ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေါ-
ဘုရားပွင့်တော်မူရာ အချိန်အခါကို၊ ဒုလ္လဘော-ခဲယဉ်းသဖြင့် ရအပ်၏၊ ဝါ-
ရနိုင်ခဲ၏၊ (ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ-ကို၊ လဒ္ဓေပိ-ရအပ် ပါသော်လည်း(လောက၌ ရအပ်ပါ
သော်လည်း)၊ မနုဿတ္ထပဋိလာဘော-လူ့ အဖြစ်ကို ရခြင်းကို၊ ဒုလ္လဘော-
၏၊ ဝါ-၏၊ (မနုဿတ္ထေ-လူ့အဖြစ်ကို၊ လဒ္ဓေပိ-သော်လည်း (မိမိက လူ့အဖြစ်
ကို ရပါသော်လည်း)၊ သမ္မတ္တိ-သမ္မတ္တိအမျိုးမျိုးကို၊ ဒုလ္လဘာ-၏၊ ဝါ-၏၊
(သမ္မတ္တိယာ-ကို၊ လဒ္ဓါယပိ-

ဒုလ္လဘာ သမ္မတ္တိ။ ။ “သဒ္ဓါ သမ္မတ္တိ”ဟု ရှေးစာအုပ်တို့၌ ရှိသော်လည်း ဋီကာ၌
“သမ္မတ္တိ”ပုဒ်ကိုသာ ဖွင့်ထား၏၊ ထို “သမ္မတ္တိ”ဟူသည် ဘုရား ရဟန္တာတို့ ရောက်နိုင်ရာ
(သို့မဟုတ်) တရားတော်၏ ပျံ့နှံ့နိုင်ရာ အရပ်ဒေသ၌ နေရခြင်းဟူသော ပဋိရူပဒေ
သဝါသ၊ ဘုရားဖူးနိုင် တရားနာနိုင်သော စက္ခုန္ဓေ သောတိန္ဓေ စသည်တို့၏ မချို့တဲ့ခြင်း၊
ဘုရားဖူး တရားနာရသဖြင့် သဒ္ဓါတရားကို ရခြင်း ဤအားလုံးတည်း၊ ဤအဖွင့်ကို
ထောက်လျှင် ဒုလ္လဘာ သမ္မတ္တိပုဒ်ကသာ အဓိပ္ပာယ် အပြည့်အစုံ ပြနိုင်သည်၊ သဒ္ဓါ
သမ္မတ္တိပုဒ်ကား

သော်လည်း)၊ ပဗ္ဗဇ္ဇာ-ရသေ့ ရဟန်းအဖြစ်ကို၊ ဒုလ္လဘာ-၏၊ ဝါ-၏၊ (ပဗ္ဗဇ္ဇာယ-ကို၊ လဒ္ဓါယဝိ-သော်လည်း)၊ သဒ္ဓမ္မဿဝနံ-သုတေကောင်းတရားကို နာရခြင်းကို၊ ဒုလ္လဘံ-၏၊ ဝါ-၏၊ ဣတိ-သို့၊ (ဩဝဒတိ-၏။)

“တတ္ထာတိ တသ္မိံ ပါဒဝိဋ္ဌေ ဌတ္တာ ဩဝဒနကာလေ”ဟု ရှေ့ကို ငဲ့၍ စွဲသော နည်း၊ “တေသု ဝါ ဘိက္ခုသု”ဟု နောက်ကို ငဲ့၍ စွဲသောနည်း ဤသို့ နိကာ၌ နှစ်နည်းဖွင့်ထား၏။ “တဒါ”ဟုလည်းကောင်း၊ “အထ”ဟုလည်းကောင်း မရှိသောကြောင့် ပထမစွဲနည်းသည် ကောင်းမည်မထင်။] တတ္ထ-ထိုရဟန်းတို့တွင်၊ ကေစိ-အချို့ရဟန်းတော်တို့သည်၊ ဘဂဝန္တံ-ကို၊ ကမ္မဋ္ဌာနံ-ကမ္မဋ္ဌာန်းကို၊ ပုစ္ဆန္တိ-မေး လျှောက်ကြကုန်၏။ [“ကေစိ ပဉ္စ ပုစ္ဆန္တိ”ဟုတစ်ဝါကျ ကျဟန်တူ၏။] တေသံ-ထို ရဟန်းတော်တို့အား၊ ဝါ-၏၊ စရိယာနုရူပံ-စရိုက်အားလျော်သော၊ ကမ္မဋ္ဌာနံ-ကို၊

အဓိပ္ပာယ် အပြည့်အစုံ မပြနိုင်ဟု သိပါ။ [ဒုလ္လဘာ သမ္ပတ္တိတိ သတိဝိ မနုဿတ္ထ ပဋိလာဘေ ပဋိရူပဒေသဝါသကုန္တိယာဝေကလ္လသဒ္ဓါပဋိလာဘာဒယော သမ္ပတ္တိသင်္ခါတာ ဂုဏာ ဒုလ္လဘာတိ အတ္ထော၊ ပေါတ္ထကေသု ပန ဒုလ္လဘာ သဒ္ဓါ သမ္ပတ္တိတိ ပါဌော ဒိဿတိ၊ သော အယုတ္တောဝ။- နိကာသစ်။]

ပဗ္ဗဇ္ဇာနှင့် သဒ္ဓမ္မဿဝနံ။ ။ဤဒုလ္လဘငါးပါးတွင် ရှေးရှေးဒုလ္လဘကို ရရံမျှဖြင့် နောက် နောက် ဒုလ္လဘတွေ ရပြီဟူ၍ မမှတ်ရ၊ အဆင့်ဆင့် တိုး၍ ရအပ်သော ဒုလ္လဘများ ဟု မှတ်ပါ။ ထို့ကြောင့် ပဗ္ဗဇ္ဇာအရ ရသေ့ပြုသူသည်လည်းကောင်း၊ သာမန်သဒ္ဓါတရားဖြင့် ရဟန်းပြုသောပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်းကောင်း သစ္စာလေးပါးစသော သဒ္ဓမ္မကို မကြားနာရသေး၊ ထို့ကြောင့် “ဒုလ္လဘာ ပဗ္ဗဇ္ဇာ”၏ နောက်၌ “ဒုလ္လဘံ သဒ္ဓမ္မဿဝနံ”ဟု တစ်ဆင့်တက်၍ ခက်ခဲပုံကို ပြရပြန်သည်။

မိန့်တော်မူလိုရင်း။ ။မိန့်တော်မူလိုရင်းကား... “အသင်ရဟန်းတို့မှာ ဘုရားပွင့်ရာ အခါတည်းဟူသော ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒကိုလည်း ရကြပြီ၊ မနုဿဘဝနှင့်တကွ ပဋိရူပဒေသဝါသ စသော သမ္ပတ္တိကိုလည်း ရကြပြီ၊ ထိုသမ္ပတ္တိတို့ထက် တိုးတက်၍ ရဟန်းအဖြစ်ကိုလည်း ရကြပြီ၊ ထိုရဟန်းအဖြစ်ထက် တိုးတက်၍ သဒ္ဓမ္မဿဝနကိုလည်း နေ့စဉ်ရနေပြီ၊ ဤသို့ ရခဲ့သော အရာဌာန ငါးမျိုးလုံးကို ရှေးက ထောက်မ၍ အပြည့်အစုံ ရကြပြီဖြစ်သောကြောင့် မေ့မေ့လျော့လျော့ ပေါ့ပေါ့ဆဆ မနေကြဘဲ ပမာဒ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော သတိတရား ဖြင့် သီလ သမာဓိ ပညာ ဟူသော သုံးဖြာသော သိက္ခာတို့ကို ပြီးစီးအောင် ကြိုးစားလိုက်ကြ” ဟု မိန့်တော်မူလိုရင်း ဖြစ်သည်။

မှတ်ချက်။ ။“အပ္ပမာဒေန ဘိက္ခဝေ သမ္မာဒေထ”သည် ဖလဝါကျ၊ “ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေါ ဒုလ္လဘော” စသည်ကား ကာရဏဝါကျတည်း။ ထို့ကြောင့် ယသွာ ထည့်၍ ကာရဏဝါကျကို အလျင်ပေးပြီးလျှင် တသွာ ထည့်၍ ဖလဝါကျကို နောက်မှလည်း ပေးနိုင်၏။ ဤဒုလ္လဘ ငါးပါးသည် ပါဠိတော်များ၌ တိုက်ရိုက် မပါ။ အဋ္ဌကထာတို့၌သာ ပက်ဏ္ဍကဒေသနာ အဖြစ်ဖြင့် ပါသည်။ ပဉ္စက အင်္ဂုတ္တိုရ်၌ ဒုလ္လဘငါးပါး ပါသော်လည်း မတူပါ။

ဒေတိ-ပေးတော်မူ၏။ တတော-ထိုမှနောက်၌၊ သဗ္ဗေပိ-အလုံးစုံသော ရဟန်းတို့ သည်လည်း၊ ဘဂဝန္တံ-ကို၊ ဝန္တိတွာ-ဝပ်ချပြီး၍၊ အတ္တနော အတ္တနော-မိမိ မိမိ၏၊ ရတ္တိဌာနဒိဝိဌာနာနိ-ညဉ့်နေရာအရပ်၊ နေနေရာအရပ်တို့သို့၊ ဂစ္ဆန္တိ-သွားကြ ကုန်၏။ [“ရတ္တိဌာနဒိဝိဌာနာနိ-ညဉ့်သန့်စင်ရာအရပ်၊ နေသန့်စင်ရာအရပ် တို့သို့” ဟုလည်း ပေးကြ၏။ ရတ္တိယာ+ဝသနံ+ဌာနံ ရတ္တိဌာနံ၊ တထာ ဒိဝိဌာနံ- ဋီကာသစ်၊ နောက်လာမည့် ကေစိ စသည်တို့ကား ရတ္တိဌာန ဒိဝိဌာနဂမနကို အကျယ်ချဲ့သောစကားတည်း။] ကေစိ-တို့သည်၊ အရညံ-တောသို့၊ (ဂစ္ဆန္တိ- န်၏) ကေစိ-တို့သည်၊ ရုက္ခမူလံ-သစ်ပင်၏အနီး အောက်သို့၊ (ဂစ္ဆန္တိ) ကေစိ- တို့သည်၊ ပဗ္ဗတာဒိနံ-တောင်အစရှိသောအရပ်တို့တွင်၊ အညတရံ-တစ်ပါးပါး သော အရပ် သို့၊ (ဂစ္ဆန္တိ) [“ပဗ္ဗတာဒိနံ”၌ အာဒိဖြင့် ကန္တရ၊ ဂိရိဂဟာ၊ သုသာန၊ ဝနပတ္တ၊ အဇ္ဈောကာသ၊ ပလာလပုဉ္ဇတို့ကို ယူ။] ကေစိ-တို့သည်၊ စာတုမဟာရာဇိက ဘဝနံ-စာတုမဟာရာဇိနတ်ဘုံသို့၊ (ဂစ္ဆန္တိ)၊ [စာတုမဟာရာဇိကဘဝနန္တိ စာတု မဟာရာဇိကဒေဝလောကေ သုညဝိမာနာနိ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ-ဋီကာသစ်။] ပေ၊ ကေစိ-တို့သည်၊ ဝသဝတ္တိဘဝနံ- ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တိနတ်ဘုံသို့၊ (ဂစ္ဆန္တိ)။ [ဣတိ-ဤကား ရတ္တိဌာန ဒိဝိဌာနသို့ သွားပုံတည်း။]

တတော-ထိုရတ္တိဌာန ဒိဝိဌာနသို့ ရဟန်းတို့သွားပြီးရာ ကာလမှနောက်၌၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ဂန္ဓကုဋံ- ဂန္ဓကုဋ်သို့၊ ပဝိသိတွာ- ဝင်တော်မူပြီး၍၊ သစေ အာကံ ခတိ-အကယ်၍ အလိုတော်ရှိအံ့၊ (ကျိန်းစက်တော်မူခြင်းငှာ အလိုတော် ရှိအံ့) (ဧဝံသတိ-ဤသို့ အလိုတော်ရှိလတ်သော်) ဒက္ခိဏေန-သော၊ ပဿေန-ဖြင့်၊ သတော-သည်၊ သမ္မဇာနော-သည်၊ (ဟုတွာ)၊ မဟုတ္တံ-မျှ၊ သီဟသေယျံ-ကို၊ ဝါ-ကို၊ ကပေတိ-ပြုတော်မူ၏။ အထ-ကျိန်းစက်တော်မူပြီးရာ ထိုအခါ၌၊ သမဿာသိတကာယော-ကောင်းစွာ သက်သာရာရပြီးသော ကိုယ်တော်ရှိ သည်။

သမဿာသိတကာယော။ ။ အာ+သသဓာတ်သည် အသက်ရှူခြင်းအနက်ကို ဟော၏။ သမ္မာ- ကောင်းစွာ + အဿာသော (အာ + သာသော)-ရှူနိုင် ရှိုက်နိုင်ခြင်း၊ သမဿာသော-ခြင်း၊ ဤသို့ ကောင်းစွာ ရှူရှိုက်နိုင်ခြင်းကို “သက်သာရာရခြင်း”ဟု ဝေါဟာရတ္ထ ပြုကြသည်။ သဉ္ဇာတော+သမဿာသော+ယဿာတိ သမဿာသိတော၊ သဉ္ဇာတ အသတ္တိအနက်၌ ဣတပစ္စည်းသက်၊ ထို့နောက် ကာယောနှင့် ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ် တွဲပါ။ “ကောင်းစွာဖြစ်သော သက်သာရာရှိသော ကိုယ်တော်ရှိသည်”ဟု ပေးမှ သဒ္ဒတ္ထ ပြည် စုံမည်။ နိဿယ၌ အလွယ် ပေးထားသည်။ ဋီကာသစ်၌ကား “သမ္မာ အဿာသေတဗ္ဗော ဥတုဂါဟာပနဝသေန ဥပတ္တန္တိတဗ္ဗောတိ သမဿာသိတော”ဟု ဖွင့်လေသည်။ ထိုအလို “ကောင်းစွာ သက်သာစေအပ်ပြီးသော ကိုယ်တော်ရှိသည်”ဟု ပေး၊ ကာရိတ်သွင်း၍ တပစ္စည်းကြိဟန်တူ၏။ တပစ္စည်း၏ အနက်ကို တဗ္ဗပစ္စည်းဖြင့် ဖွင့်ခြင်းမှ စ၍ စဉ်းစား ကြပါလေ။

(ဟုတွာ)၊ ဝုဠဟိတွာ-ထတော်မူပြီး၍၊ ဒုတိယဘာဂ-နှစ်ခုမြောက် အဖို့၌၊ လောက်-သတ္တလောကကို၊ ဝေါလောကေသိ-ကြည့်တော်မူပြီ။ [ပစ္ဆိမယာမ်ကို သုံးဖို့၊ ခွဲသကဲ့သို့၊ ပစ္ဆာဘတ္တကိုလည်း သုံးဖို့၊ ခွဲထားသောကြောင့် “ဒုတိယဘာဂ” ဟု ဆိုသည်။]

တတိယဘာဂ-သုံးခုမြောက်အဖို့၌၊ ယံ ဂါမံဝါ-အကြင်ရွာကိုသော်လည်းကောင်း၊ ယံ နိဂမံဝါ-အကြင်နိဂုမ်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဥပနိဿာယ-မှီ၍၊ ဝိဟရတိ-သီတင်းသုံးတော်မူ၏၊ တတ္ထ-ထိုရွာ၌၊ ဝါ-ထိုနိဂုမ်း၌၊ မဟာဇနော-များစွာသော လူအပေါင်းသည်၊ ပုရောဘတ္တ-ဆွမ်း၏ရှေ့အဖို့၌၊ ဝါ-ဆွမ်းစားရာ ကာလ၏ ရှေ့အဖို့၌၊ ဒါနံ-အလှူကို၊ ဒတွာ-ပေးလှူပြီး၍၊ ပစ္ဆာဘတ္တ-ဆွမ်း၏ နောက်အဖို့၌၊ သုနိဝတ္ထော-ကောင်းစွာ ဝတ်အပ်သော ကိုယ်ဝတ်ရှိသည်၊ သုပါရ တော-ကောင်းစွာ ခြံအပ်သော အပေါ်ခြံရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဂန္ဓပုပ္ဖာဒီနိ-နံသာ၊ ပန်းအစရှိသော ပူဇော်ဖွယ်တို့ကို၊ အာဒါယ-ယူ၍၊ ဝိဟာရေ-ကျောင်းတိုက်၌၊ သန္နိပတတိ-တပေါင်းတည်း ကျရောက်၏၊ ဝါ-စည်းဝေး၏၊ [နိဝံသိယိတ္ထ-ဝတ်အပ်ပြီ၊ ဣတိ နိဝတ္ထံ၊ သုဠ+နိဝတ္ထံ ယဿာတိ သုနိဝတ္ထော၊ ပါရုပိယိတ္တာတိ ပါရုတံ။] တတော-ထိုစည်းဝေးရာကာလမှ နောက်၌၊ ဘဂဝါ-သည်၊ သမ္ပတ္တ ပရိဿာယ-ရောက်လာသော ပရိသတ်အား၊ အနုရူပေန-လျော်သော၊ ပါဠိဟာရိ ယေန-တန်ခိုးပြာဋိဟာဖြင့်၊ ဂန္ဓာ-ကြွတော်မူ၍၊ ဓမ္မသဘာယံ-တရား သဘင်၌၊ ပညတ္တဝရပုဒ္ဓါသနေ-ခင်းထားအပ်သော မြတ်သော ဘုရား၏ နေရာတော်၌၊ နိသဇ္ဇ-ထိုင်တော်မူ၍၊ ကာလယုတ္တံ-အခါကာလ နှင့်သင့်လျော် သော၊ သမယ ယုတ္တံ-သမယနှင့်သင့်လျော်သော၊ ဓမ္မ-တရား ကို၊ ဒေသေတိ-၏၊ အထ-တရား ဟောတော်မူပြီးရာ ထိုအခါ၌၊ ကာလံ-အချိန်အခါကို၊ ဝိဒိတွာ-သိတော်မူ၍၊ ပရိသံ-ကို၊ ဥဃျောဇေတိ-ပြန်လွှတ်တော်မူ၏၊ (မှောင်မိုက်အောင် မနေစေဘဲ ပြန်ချိန်ရောက်လျှင် ပြန်လွှတ်တော်မူသည်) မနုဿာ-တို့သည်၊ ဘဂဝန္တံ-ကို၊ ဝန္နိတွာ-ဝပ်ချ၍၊ ပက္ကမန္တိ-ဖဲသွားကြကုန်၏၊ ဣဒံ-ဤဆိုအပ်ပြီးကား၊ ပစ္ဆာဘတ္တ ကိစ္စံ-ပစ္ဆာဘတ္တကိစ္စတော်တည်း၊ ဝါ-ဆွမ်းစားရာ ကာလ၏ နောက်အဖို့၌ ပြုထိုက် သော ကိစ္စတော်တည်း။

ကာလ၊ သမယယုတ္တံ။ ။ “ကာလယုတ္တန္တိ ဣမိဿာ ဝေလာယ ဣမဿ ဧဝံ ဝတ္ထဗ္ဗန္တိ တံ တံ ကာလာနုရူပံ၊ သမယယုတ္တန္တိ တဿေဝ ဝေဝစနံ၊-ဋီကာ၊ ဤအတိုင်း အနက် ပေးထားသည်၊ (တစ်နည်း) “အဠုပ္ပတ္တိအနုရူပံ ဝါ”ဟု ဖွင့်၏၊ ဤအလို “သမယ ယုတ္တံ-အကြောင်း အဠုပ္ပတ္တိနှင့်ယှဉ်သော”ဟု ပေး၊ သမယသဒ္ဓါ အကြောင်းအနက် ဟောတည်း၊ (တစ်နည်း) “အထဝါ သမယယုတ္တန္တိ ဟေတုဒါဟရဏသဟိတံ”ဟု ဖွင့်၏၊ ဤအလို “သမယယုတ္တံ-အကြောင့်ဥဒါဟရဏကို ထုတ်ပြခြင်းနှင့်ယှဉ်သော”ဟု ပေးပါ၊ ဤ၌လည်း သမယသဒ္ဓါ အကြောင်းအနက်ဟောပင်တည်း။

သော-ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝါ-ဤဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့်၊ နိဋ္ဌိတပစ္စာဘတ္တကိစ္စော-ပြီးပြီးသော ပစ္စာဘတ္တကိစ္စရှိတော်မူသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဂတ္တာနိ-ကိုယ်တော်တို့ကို၊ ဩသိဗ္ဗိတုကာမော-ရေသွန်းလောင်းခြင်းငှာ အလိုတော် ရှိသည် (ရေချိုးတော်မူလိုသည်)၊ သစေ ဟောတိ-အံ့၊ [ကိုယ်တော်တစ်ပါး တည်းကိုပင် အစိတ်အင်္ဂါ များစွာရှိသောကြောင့် “ဂတ္တာနိ”ဟု အဝယဝါပေက္ခ ဗဟုဝစ်ဖြင့် သုံးစွဲထားသည်။] (ဧဝံသတိ)၊ ဗုဒ္ဓါသနာ-ဘုရားရှင်၏နေရာတော်မှ၊ ဝုဋ္ဌာယ-ထတော်မူ၍၊ နှာနကောဋ္ဌကံ-ရေချိုးအိမ်သို့၊ (ရေချိုးခန်းသို့)၊ ပဝိသိတွာ- ဝင်တော်မူ၍၊ ဥပဋ္ဌာကေန-အလုပ်အကျွေးရဟန်းသည်၊ ပဋိယာဒိတဥဒကေန-စီရင်အပ်သော ရေဖြင့်၊ ဂတ္တာနိ-တို့ကို၊ ဥတုံ-အငွေ့ကို၊ ဂဏှာပေတိ-ယူစေတော် မူ၏၊ [ရေချိုးလိုက်သောအခါ ကိုယ်ငွေ့များ ထ၍လာသောကြောင့် “ဥတုံ ဂဏှာပေတိ”ဟု ဆိုသည်၊ “ဤသို့ အငွေ့ယူစေခြင်း အကျိုးငှာသာ ရေလောင်းတော်မူသည်၊ အညစ်အကြေးကား မရှိပါ”ဟုလို။] ဥပဋ္ဌာကောပိ-သည်လည်း၊ ဗုဒ္ဓါသနံ-ကို၊ အာနေတွာ-ဆောင်၍၊ ဂန္ဓကုဋိပရိဝေဏော-ဂန္ဓကုဋိပရိဝဏ်၌၊ ပညပေတိ-ခင်း၏၊ ဘဂဝါ-သည်၊ သုရတ္တဒုပဋ္ဌ-ကောင်းစွာ ဆိုးအပ်သော နှစ်ထပ်ရှိသော သင်းပိုင်တော်ကို၊ နိဝါသေတွာ-ဝတ်တော်မူ၍၊ ကာယဗန္ဓနံ-ခါးပန်းကြိုးကို၊ ဗန္ဓိတွာ-ဖွဲ့တော်မူ၍၊ ဥတ္တရာသင်္ဂီ-အပေါ်ခြုံ၊ ဧကသီကို၊ ဧကသံ-တစ်ခုသော လက်ဝဲအဖို့၌၊ ဝါ-လက်ဝဲတစ်ဖက် ပခုံးထက်၌၊ ကရိတွာ-၍၊ တတ္ထ-ထိုဂန္ဓကုဋိ ပရိဝဏ်ဝယ် ခင်းထားအပ်သော ဘုရားနေရာတော်သို့၊ ဂန္ဓာ-ကြွတော်မူ၍၊ ဧကကောဝ-တစ်ပါးတည်းသာလျှင်၊ မဟုတ္တံ-တစ်မဟုတ်မျှ၊ ပဋိသလ္လိနော-ကိန်းအောင်းတော်မူသည်၊ (ဟုတွာ)၊ နိသီဒတိ-ထိုင်တော်မူ၏။

အထ-ကိုယ်တော်တစ်ပါးတည်း ကိန်းအောင်းတော်မူရာ ထိုအခါ၌၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ တတော တတော-ထိုထိုအရပ်မှ၊ (နဂိုက ကမ္မဋ္ဌာန်းတောင်း၍ သွားခဲ့ရာ အရညရုက္ခမူလ စသော ထိုထိုအရပ်မှ)၊ အာဂမ္မ-လာ၍၊ ဘဂဝတော-အား၊ ဥပဋ္ဌာနံ-ဆည်းကပ်ခြင်းငှာ၊ ဝါ-ဆည်းကပ်ရာ အရပ်သို့၊ အာဂစ္ဆန္တိ-လာကြ ကုန်၏၊ တတ္ထ-ထိုရဟန်းတော်တို့တွင်၊ ဧကစ္စေ-အချို့ရဟန်းတော်တို့သည်၊ ပဉ္စ-ပြဿနာကို၊ ပုစ္ဆန္တိ-ကုန်၏၊ ဧကစ္စေ-တို့သည်၊ ကမ္မဋ္ဌာနံ-ကို၊ (ပုစ္ဆန္တိ)၊ ဧကစ္စေ-တို့သည်၊ ဓမ္မဿဝနံ-တရားနာခြင်းကို၊ ဝါ-နာအပ်သောတရားကို၊ ယာစန္တိ-တောင်းကြကုန်၏၊ ဘဂဝါ-သည်၊ တေသံ-ထိုရဟန်းတို့၏၊ အဓိပ္ပာယ်-အလိုကို၊

မဟုတ္တံ ပဋိသလ္လိနော။ ။ဤ၌ “မဟုတ္တံ ပဋိသလ္လိနော”ဟူသည် ဖလသမာပတ် ဝင်စားတော်မူခြင်းတည်း၊ ပဋိ (ပဋိသံဟရိတွာ)-အာရုံများစွာမှ စိတ်တော်ကို ရုပ်သိမ်းဖဲ့ခွာ၍ + သံ (သမ္ပဒေဝ)-သင့်ရာကောင်းမြတ် ဖလသမာပတ်၌သာလျှင်၊ လီနော (အလ္လိနော)-ငြိတော်မူသည်”ဟု သဒ္ဒတ္ထ ဖြစ်၏။

သမ္မာဒေန္တော-ပြီးစေတော်မူလျက်၊ ပုရိမယာမံ-ပုရိမယာမံကို၊ ဝါ-ညဉ့်ဦးယာမံကို၊ ဝိတိနာမေတိ-လွန်စေတော်မူ၏။ ဣဒံ-ကား၊ ပုရိမယာမံကိစ္စ-ပုရိမယာမံကိစ္စ တော်တည်း၊ ဝါ-ညဉ့်ဦးယာမံ၌ ပြုထိုက်သော ကိစ္စတော်တည်း။

ပန-အဖို့တစ်ပါးကား၊ ပုရိမယာမံကိစ္စပရိယောသာနေ-ပုရိမယာမံကိစ္စ၏ အဆုံး၌၊ ဘိက္ခုသု-တို့သည်၊ ဘဂဝန္တံ-ကို၊ ဝန္တိတွာ-၍၊ ပက္ကန္တေသု-ဖဲသွားပြီးကုန် လတ်သော်၊ [အချို့စာအုပ်၌ “ပက္ကမန္တေသု”ဟု ပစ္စုပ္ပန်ရှိသည်ကား မကောင်း။] သကလဒသသဟဿိ လောကဓာတု ဒေဝတာယော-အလုံးစုံသော တစ်သောင်းသော လောကဓာတ်၌ နေကုန်သော နတ် ဗြဟ္မာတို့သည်၊ ဩကာသံ-အခွင့်ကို၊ လဘမာနာ-ရကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဘဂဝန္တံ-ကို၊ ဝါ-သို့၊ ဥပသင်္ကမိတွာ-ချဉ်းကပ် ပြီး၍၊ ယထာဘိသင်္ခတံ-အကြင် အကြင် စီမံအပ်ခဲ့တိုင်းသော၊ (မြတ်စွာဘုရားထံ မလာမီက မည်သည့်ပြဿနာ မေးမည်ဟု တင်ကြို၍ စီမံအပ်ခဲ့သော) အန္တမ သော-အောက်ထစ်ဆုံးအားဖြင့်၊ စတုရက္ခရမ္ပိ-လေးလုံးသော အက္ခရာရှိသည် လည်းဖြစ်သော၊ ပဉ္စ-ကို၊ ပုစ္ဆန္တိ-ကုန်၏၊ ဘဂဝါ-သည်၊ တာသံ ဒေဝတာနံ-ထို နတ်တို့၏၊ ပဉ္စ-ကို၊ ဝိသဇ္ဇန္တော-ဖြေတော်မူလျက်၊ မဇ္ဈိမယာမံ-မဇ္ဈိမယာမံကို၊ ဝါ-သန်းခေါင်ယာမံကို၊ ဝိတိနာမေတိ-၏၊ ဣဒံ-ကား၊ မဇ္ဈိမယာမံကိစ္စ-တည်း၊ ဝါ-သန်းခေါင်ယာမံ၌ ပြုထိုက်သော ကိစ္စတော်တည်း။

ပန-ကား၊ ပစ္ဆိမယာမံ-ကို၊ ဝါ-မိုးသောက်ယာမံကို၊ တယောကောဌာသေ-သုံးဖို့တို့ကို၊ ကတွာ-၍၊ ပုရေဘတ္တတော-ဆွမ်း၏ရှေ့အဖို့မှ၊ ဝါ-ဆွမ်းစားရာ ကာလ၏ရှေ့အဖို့မှ၊ ပဌာယ-စ၍၊ နိသဇ္ဇာယ-ထိုင်ခြင်းသည်၊ ပိဋိတဿ-နှိပ်စက် အပ်သော၊ သရီရဿ-ကိုယ်တော်၏၊ ဂိလာသုဘာဝမောစနတ္ထံ-ညောင်းညာ သည်၏အဖြစ်ကို လွတ်စေတော်မူခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဧကံ-တစ်ခုသော၊ ကောဌာသံ-အဖို့ကို၊ စင်္ကမေန-စင်္ကြံကြွတော်မူခြင်းဖြင့်၊ ဝိတိနာမေတိ-၏၊ ဒုတိယကောဌာ သေ-နှစ်ခုမြောက်အဖို့၊ ဂန္ဓကုဋီ-သို့၊ ပဝိသိတွာ-၍၊ ဒက္ခိဏေန-လက်ျာဖြစ်သော၊ ပဿေန-နံပါးဖြင့်၊ သတော-သတိထားတော်မူသည်၊ သမ္ပဇာနော-ကောင်းစွာ အပြားဖြင့် သိတော်မူသည်၊ (ဟုတွာ)၊ သီဟသေယျံ-ကို၊ ဝါ-ကို၊ ကပ္ပေတိ-၏၊ တတိယကောဌာသေ - သုံးခုမြောက်အဖို့၌၊ ပစ္စုပ္ပာယ- တစ်ဖန် ထတော်မူ၍၊ ပုရိမဗုဒ္ဓါနံ-ရှေးဘုရားရှင်တို့၏၊ သန္တိကေ- ၌၊ ဒါနသီလာဒိ

ဂိလာသုဘာဝမောစနတ္ထံ။ ။ဣဓာတ်၊ သူ့ ပစ္စည်းဖြင့် သက္ကတဝယ် “ဤသူ-မကျန်းမာသူ၊ ပင်ပန်းနွမ်းနယ်သူ”ဟု ရှိ၏။ ပါဠိ၌ ဂိလေဓာတ်ဖြင့် “ဂိလာသု”ဟု ဖြစ်ရသည်။ ထို့ကြောင့် “ဂိလာသုဘာဝ”ဟု ပါဠိမှန် ရှိပါစေ၊ စာအုပ်တို့၌ “ကိလာသုဘာဝ”ဟု ရှိ၏။ ကိလာသဓာတ် မဖြစ်နိုင်သောကြောင့် စဉ်းစားပါ။ [“အပ္ပကံ+လသတိတိ ကိလာသု”ဟု ကြံကြရာ၌ အခြေအမြစ်ကို ရှာသင့်ပါသည်။]

ဝသေန- ဒါန သီလအစရှိသည်၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ကတာမိကာရပုဂ္ဂလဒဿနတ္ထံ-
 ပြုအပ်ပြီးသော အဓိကာရရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ကြည့်တော်မူခြင်း အကျိုးငှာ၊
 ဗုဒ္ဓစက္ခုနာ-ဘုရား ရှင်၏ မျက်လုံးတော်ဖြစ်သော ကုဏ္ဍိယပရောပရိယတ္တိဉာဏ်၊
 အာသယာနုသယ ဉာဏ်တော်ဖြင့်၊ လောကံ-ကို၊ ဝေါလောကေသိ-
 ကြည့်တော်မူပြီ၊ ကုဒံ-ကား၊ ပစ္ဆိမယာမကိစ္စံ-တည်း၊ ဝါ-မိုးသောက်ယာမ်၌
 ပြုထိုက်သော ကိစ္စတော်တည်း။ [အဓိ-အလွန်အကဲ+ကာရ-ပြုအပ်
 သောကောင်းမှုကို “အဓိကာရ”ဟု ခေါ်သည်။]

ပန-ဆက်ဦးအံ့၊ (ပြတ်ပြီးအဓိပ္ပာယ်ကို ပြန်၍ ဆက်သည်။) တသ္မိံ ဒိဝသေ-
 ထိုနေ့၌၊ (အဗ္ဗလဋ္ဌိကာဝယ် သီတင်းသုံးတော်မူရာ ထိုနေ့၌)၊ ဘဂဝါ-သည်၊
 ပုရေ ဘတ္တကိစ္စံ-ကို၊ ရာဇဂဟေ-၌၊ ပရိယောသာပေတွာ-ပြီးဆုံးစေတော်မူ၍၊
 ပစ္ဆာ ဘတ္တေ-ပစ္ဆာဘတ်အခါ၌၊ မဂ္ဂံ-ခရီးကို၊ အာဂတော-ကြွလာတော်မူပြီ၊
 ပုရိမ ယာမေ-၌၊ ဘိက္ခုနံ-တို့အား၊ ကမ္မဋ္ဌာနံ-ကို၊ ကထေတွာ-ဟောတော်မူ
 ပြီး၍၊ မဇ္ဈိမ ယာမေ-၌၊ ဒေဝတာနံ-တို့၏၊ ပဉ္စံ-ပြဿနာကို၊ ဝိသဇ္ဇေတွာ-
 ဖြေတော်မူပြီး၍၊ ပစ္ဆိမယာမေ-၌၊ စင်္ကမံ-စင်္ကြံသို့၊ အာရယု-တက်တော်မူ၍၊
 စင်္ကမာနော-စင်္ကြံ ကြွတော်မူစဉ်၊ (စင်္ကြံကြွတော်မူရင်း)၊ ပဉ္စန္ဒံ ဘိက္ခုသတာနံ-
 ငါးရာသော ရဟန်း တော်တို့၏၊ သဗ္ဗညုတညာဏံ-သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကို၊
 အာရဗ္ဗ-အကြောင်း ပြု၍၊ ပဝတ္ထံ-ဖြစ်သော၊ ကမံ ကထံ-ဤစကားကို၊ သဗ္ဗညု
 တညာဏေနေဝ-ဖြင့်ပင်၊ သုတွာ-ကြားတော်မူ၍၊ အညာသိ-သိတော မူပြီ၊
 [ဤ၌ “သုတွာ”ဟု ရှိသောကြောင့် ရှေး၌ “ဒိသွာ အညာသိ” မရှိသင့်ကြောင်းကို
 ပြခဲ့ပြီ။] ကုတိ-ပစ္ဆိမယာမကိစ္စံ ကရောန္တော အညာသိဟူသော အကျဉ်းအဖြေ
 ၏ အကျယ် အပြီးတည်း၊ [“တေန ဝုတ္တံ”ဟု နိဂုံးရှိသောကြောင့် ကုတိမရှိလျှင်
 ကောင်း၏။] တေန-ထို့ကြောင့်၊ ပစ္ဆိမယာမကိစ္စံ ကရောန္တော အညာသိတိ-
 ဟူ၍၊ (မယာ) ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်ပြီ(ဆိုခဲ့ပြီ)။

စ ပန-ထပ်၍ ဆက်ဦးအံ့၊ ဥ တွာ-သိတော်မူခြင်းကြောင့်၊ [အဟောသိနှင့်
 ကတ္တားချင်း မတူသောကြောင့် “၍”ဟု မပေးရ။] အဿ-ထိုမြတ်စွာဘုရား၏၊
 ဧတံ-ဤအကြံတော်သည်၊ အဟောသိ-ဖြစ်ပြီ၊ (ကိ-အဘယ်သို့ ဖြစ်သနည်း)၊
 ကုမေ ဘိက္ခု-ဤရဟန်းတို့သည်၊ မယံ-ငါ၏၊ သဗ္ဗညုတညာဏံ-သဗ္ဗညုတ
 ဉာဏ်တော်ကို၊ အာရဗ္ဗ-အကြောင်းပြု၍၊ ဝုဏံ-ဝုဏံကို၊ ကထေန္တိ-ပြောဆိုကြ
 ကုန်၏၊ စ-ထိုသို့ပင် ပြောဆိုကြပါသော်လည်း၊ ဧတေသံ-ဤရဟန်းတို့အား၊
 ဝါ-တို့၏ စိတ်၌၊ သဗ္ဗညုတညာဏကိစ္စံ-သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်၏ကိစ္စသည်၊
 န ပါကဋံ-မထင်ရှား၊ မယုမေဝ-ငါအားသာ၊ ဝါ-ငါ၏စိတ်၌သာ၊ (သဗ္ဗညုတ
 ဉာဏ်ကိစ္စံ-သည်)၊ ပါကဋံ-ထင်ရှား၏၊ ပန-ဆက်၊ မယံ-ငါသည်၊ ဂတေ-
 ကြွသွားလတ်သော်၊ ဧတေ-ဤရဟန်းတို့သည်၊ အတ္တနော-မိမိ၏၊ ကထံ-စကား

ကို နိရန္တရ-အကြား မရှိအောင်၊ ဝါ - အဆက်မပြတ်၊ အာရောစေသန္တိ - လျှောက်ကြကုန်လတ္တံ့၊ တတော-ထိုသို့ လျှောက်ခြင်းကြောင့်၊ နေသံ-ထိုရဟန်းတို့အား၊ အဟံ-ငါသည်၊ တံ-ထိုစကားကို၊ အဋ္ဌပ္ပတ္တိ-ဖြစ်ပေါ်လာသော အကြောင်းဝတ္ထုကို၊ ကတွာ-ပြု၍၊ တိဝိဓံ-သုံးပါးအပြားရှိသော၊ သီလံ-သီလကို၊ ဝိဘဇန္တော-ဝေဖန်တော်မူလျက်၊ ဒွါသဋ္ဌိယာ-၆၂ ပါးသော၊ ဌာနေသု-အရာတို့၌၊ အပ္ပဋိဝတ္တိယံ-သူတစ်ပါးတို့သည် ဆန့်ကျင်ဘက် မလည်စေအပ် မလည်စေနိုင်သော၊ သီဟနာဒံ-မြတ်သောအသံ ကို၊ ဝါ-မရွံ့မကြောက်၊ ခြင်္သေ့ဟောက်ဟန်၊ ရဲရင့်သောအသံတော်ကို၊ နဒန္တော-မိန့်မြှောက်တော်မူလျက်၊ ပစ္စယာကာရံ-အကြောင်းတရားတို့၏ ကျေးဇူးပြုပုံ အခြင်း အရာ သတ္တိကို၊ ဝါ-ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကို၊ သမောဓာနေတွာ-ပေါင်း၍၊ ဗုဒ္ဓဂုဏော-ဘုရားဂုဏ်တော် တို့ကို၊ ပါကဋေ-ထင်ရှားသည်တို့ကို၊ ကတွာ-ပြုတော်မူ၍၊ သိနေရံ-မြင်းမိုရ်တောင်ကို၊ ဥက္ခိပန္တောဝိယ-ချီးမြှောက်သူကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ သုဝဏ္ဏကူဋေနေ-ရွှေတူဖြင့်၊ နဘံ-ကောင်းကင်ကို၊ ပဟရန္တောဝိယစ-ပုတ်ခတ်သူ ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ [ဤဥပမာနှစ်ရပ်ဖြင့် ဗြဟ္မဇာလသုတ်၏ သူတစ်ပါးနှင့် မဆက်ဆံလောက်အောင် ခက်ခဲသည်၏အဖြစ်ကို ပြသည်၊ မြင်းမိုရ်တောင်ကို ချီးမြှောက်ရသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ကောင်းကင်ကို တူဖြင့် ထုရသကဲ့သို့လည်းကောင်း ခဲယဉ်းသည်-ဟူလို။] ဒသသဟဿိလောကဓာတုကမ္ပန္တံ-တစ်သောင်း သောလောကဓာတ်၏တုန်လှုပ်ကြောင်းဖြစ်သော၊ [ကပိဓာတ်၊ ယုပစ္စည်း၊ “ကမ္မာပနံ”ဟု မရှိသောကြောင့် ယုပစ္စည်းကို ကရုဏာသင်္ခါအနက်ဟောဟု ကြံပါ။] ဗြဟ္မဇာလသုတ္တန္တံ-ဗြဟ္မဇာလသုတ္တန်ကို၊ အရဟတ္တနိက္ခုဋေနေ-အရဟတ္တဖိုလ်တည်းဟူသော အထွတ်ဖြင့်၊

သီဟနာဒံ နဒန္တော။ ။သီဟသဒ္ဓါသည် သမာသ်အရာဝယ် နောက်က နေလျှင် သေဌအနက်ဟောဟု လောကီဆရာတို့က ဆိုကြ၏၊ ထိုစကားကို ယေဘုယျဟု မှတ်ပါ၊ ဤ သီဟနာဒံပုဒ်ကဲ့သို့ ရှေ့က နေသော်လည်း သေဌအနက်ကို ဟောနိုင်သည်သာ၊ ထို့ကြောင့် “သေဌနာဒသဒ္ဓါတံ အဘိတနာဒံ”ဟု ဋီကာဖွင့်သည်၊ (တစ်နည်း) “သီဟဿ-ခြင်္သေ့၏+နာဒေါ-ဟောက်သံတည်း၊ သီဟနာဒေါ-သံ၊ သီဟနာဒေါဝိယာတိ သီဟနာဒေါ”ဟု ဥပမာတဒ္ဓိတ်ဆင့်ပါ၊ (တစ်နည်း) သဒ္ဓိသူပစာကြံပါ၊ ထို“သီဟနာဒံ”ဟူသည် “ဣမေဒိဋ္ဌိ ဌာနာ ဧဝံဂဟိတာ ဧဝံ ပရာမဌာ ဧဝံ ဂတိကာ ဘဝန္တိ ဧဝံ အဘိသမ္ပရာယာ”စသော ပါဠိတော်နှင့် “တေသံ ဝေဒနာပစ္စယာ တဏှာ” အစရှိသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားတော်များတည်း။

နိက္ခုဋေနေ။ ။နိသည် နိဌာနဂတအနက်ဟော၊ ပြာသာဒ်စသည်ဝယ် အောက်အဆင့်ဆင့် အထွတ်တွေထက် မြင့်တက်၍ နေသော ထိပ်ဆုံးအထွတ်ကို “နိက္ခုဋေ”ဟု ဆိုလိုသည်။ [နိက္ခုဋေနာတိ စ နိဌာဂတေန အစ္စဂတဂတေနာတိ အတ္ထော-ဋီကာ။] ဤစကားသည် အရဟတ္တဖိုလ်ကို ဥပမာပြုသော စကားတည်း၊ အရဟတ္တဖိုလ်သည် အလုံးစုံသော ဂုဏ်တို့ ထက် အသားဆုံး အထွတ်အထိပ်အကျဆုံး ဂုဏ်တော်ဖြစ်သည်-ဟူလို။

နိဋ္ဌာပေန္တော-ပြီးစေတော်မူလျက်၊ ဒေသေဿာမိ-ဟောတော်မူအံ့၊ မေ-
 ငါသည်၊ [ပရိနိဗ္ဗုတဿာပိ၌ စပ်။] ဝါ-ငါ၏၊ [ဒေသနာ၌ စပ်။] သာ ဒေသနာ-
 ထိုဒေသနာတော်သည်၊ ပရိနိဗ္ဗုတဿာပိ-ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော် မူပြီးပါသော်လည်း၊
 [ဋီကာ၌ ပရိနိဗ္ဗုတဿာပိ၏ နောက်ဝယ် မေသဒ္ဓါ တစ်ပုဒ် ပါနေသေး၏၊
 တစ်ဝါကျတည်း၌ ထိုကဲ့သို့ နှစ်ထပ် ပါရှိ၊ မရှိပါ။] ပဉ္စဝဿ သဟဿာနိ-
 အနှစ်ငါးထောင်တို့ပတ်လုံး၊ သတ္တာနံ-သတ္တဝါတို့ကို၊ [သမ္မာပိကာ၌ ဣပစ္စည်း
 ၏ကံ။] အမတမဟာနိဗ္ဗာနံ-အမြိုက်ဖြစ်သော မြတ်သောနိဗ္ဗာန်သို့၊
 သမ္မာပိကာ-ကောင်းစွာ ရောက်စေနိုင်သည်၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်လတ္တံ့၊ ကုတိ-
 ဤအကြံသည်၊ (အဟောသိ)၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ စိန္တေတွာ-ကြံတော်မူပြီး၍၊ (“ယေန-
 အကြင် အရပ်အဖို့ဖြင့်၊ မဏ္ဍလမာဠော-ထိုင်နေရာဇရပ်သို့၊ ဥပသင်္ကမိတဗ္ဗော-
 ကြွတော်မူထိုက်၏၊ တေန-ထိုအရပ်အဖို့ဖြင့်၊ ဥပသင်္ကမိ-ကြွတော်မူပြီ”ဟု
 ပါဠိတော်ပါဌ်ကို ထည့်၍ စပ်ပါ။) [“ယေန မဏ္ဍလမာဠော တေနုပသင်္ကမိတံ”
 ကား သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗတည်း။]

ယေန မဏ္ဍလမာဠော တေနုပသင်္ကမိတံ (ဧတ္ထ)-၌၊ ယေနာတိ-ကား၊ ယေန
 ဒိသာဘာဂေန-အကြင်အရပ်အဖို့ဖြင့်၊ သော (မဏ္ဍလမာဠော)-သို့၊ ဥပသင်္ကမိ
 တဗ္ဗော-ကြွတော်မူထိုက်၏၊ (တေန ဒိသာဘာဂေန-ထိုအရပ် အဖို့ဖြင့်၊ မဏ္ဍလ
 မာဠော-သို့၊ ဥပသင်္ကမိ-ကြွတော်မူပြီ၊ ဝါ-၏။) [ဤသို့ နိယမဝါကျထည့်၍ စပ်ပါ။]
 ဝါ-တစ်နည်း၊ ဧဝံ-ဤယေန တေနဟူသော ပုဒ်နှစ်ပါးအပေါင်းသည်၊
 ဘုမ္မတ္ထေ-သတ္တမိအနက်၌၊ ကရဏဝစနံ - ကရိုဏ်းဝိဘတ်ရှိသော ပုဒ်တည်း၊
 ယသ္မိံ ပဒေသေ-အကြင်အရပ်၌၊ သော မဏ္ဍလမာဠော-ထို ထိုင်နေရာ ဇရပ်
 သည်၊ (အတ္ထိ-ရှိ၏) တတ္ထ-ထိုအရပ်၌၊ ဝါ-သို့၊ ဂတော-ကြွတော်မူပြီ၊ ဝါ-၏၊
 ကုတိ အယံ- ဤ ဆိုအပ်ပြီးကား၊ ဧတ္ထ- ဤ ယေန မဏ္ဍလမာဠော
 တေနုပသင်္ကမိ ဟူသော ဝါကျ၌၊ အတ္ထော-တည်း။

ယေန ဒိသာဘာဂေန။ ။ယေန၌ နာဝိဘတ်၏ ကရိုဏ်းအနက်ကိုလည်းကောင်း၊
 ယသ္မိံဖြင့် ဒိသာဘာဂကို အနိယမအားဖြင့် ညွှန်ပြသည်ဟုလည်းကောင်း သိစေလို၍
 “ယေန ဒိသာဘာဂေန”ဟု ဖွင့်သည်၊ ယေန၌ နာ၏ ကရဏတ္ထကို ညွှန်ပြလျှင် “တေန”၌
 နာဝိဘတ်လည်း ကရဏတ္ထပင် ဖြစ်သောကြောင့် အထူးမဖွင့်တော့။ [ယဒဂ္ဂေန-(အကြင်
 အပိုင်းအခြားအားဖြင့်) ယေနာတိ ကရဏနိဒ္ဒေသော၊ တဒဂ္ဂေန တေနာတိပိ
 (တေနကိုလည်း ကရဏနိဒ္ဒေသဟူ၍) ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ - ဋီကာသစ်။]

ဘုမ္မတ္ထေဝါ ဧဝံ။ ။[ဧတန္တိ ယေန တေနာတိ ပဒဒ္ဓယံ။] ဤအလို “တေန-၌”ဟု
 ပေး၍ “ဥပသင်္ကမိ-ကြွတော်မူပြီ”ဟု ပေးရလိမ့်မည်၊ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာ၌ “တတ္ထ
 ဂတော” ဟု ဖွင့်သည်။...“ယေနကို သတ္တမိအနက်ပေး၍ တေနကို ဥပယောဂ
 (ဒုတိယ)အနက် ပေးပါ”ဟုလည်း ဝဒန္တိဝါဒရှိသေး၏၊ ထိုအတိုင်းပင် “တတ္ထ-သို့”ဟု
 တစ်နည်းပေးထားသည်။ [ယေနာတိဝါ ဘုမ္မတ္ထေ ကရဏဝစနံ၊ တေနာတိ ပန
 ဥပယောဂတ္ထေ၊ တသ္မာ တတ္ထာတိ တံ မဏ္ဍလမာဠန္တိပိ ဝဒန္တိ။ - ဋီကာသစ်။]

ဦးကာနည်း။ ။ဦးကာ၌ “ယေနာတိဝါ ဟေတုမိ ကရဏဝစနံ”စသည်ဖြင့် နာဝိဘတ်၏ ဟိတ်အနက်ကိုလည်း ဖွင့်သေး၏။ [ပါရာဇိက-ဝေရဉ္စကဏ္ဍအဋ္ဌကထာကို နည်းမှီးခြင်းတည်း။] ထိုအလို “ယေန-အကြင်အကြောင်းကြောင့်၊ မဏ္ဍလမာဠော-သို့၊ ဥပသင်္ကမိတဗ္ဗော-ကြွတော်မူထိုက်၏၊ တေန-ထိုအကြောင်းကြောင့်၊ မဏ္ဍလမာဠ-သို့၊ ဥပသင်္ကမိ-ကြွတော်မူပြီ” ဤသို့ ပါဠိတော်၌ ဟိတ်အနက်ပေးပါ။ ထိုကြွတော်မူခြင်း၏ အကြောင်း”ဟူသည် “ဣမေ ဘိက္ခု မယံ သဗ္ဗညုတညာဏံ အာရဗ္ဗ ဂုဏံ ကထေန္တိ”စသည်ဖြင့် အဋ္ဌကထာ၌ တိုက်ရိုက်လာသော တိဝိဓသီလကို အကျယ်ဝေဖန်၍ ဟောတော်မူလိုခြင်း၊ ၆၂-ပါးသော မိစ္ဆာအယူဝါဒဌာနတို့၌ သီဟနာဒကို မိန့်မြှောက်တော်မူလိုခြင်း၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကို ပေါင်း၍ ပြတော်မူလိုခြင်း အရဟတ္တဖိုလ်ကို အထွတ်တပ်၍ ဗြဟ္မဇာလသုတ်ကို အပြီးသတ် ဟောတော်မူလိုခြင်းတည်း။

ဥပသင်္ကမိ။ ။အဇ္ဇတနီ ဤဝိဘတ်ဖြစ်သောကြောင့် အတိတ်ကြိယာတည်း။ သို့သော် ဥပသင်္ကမနကြိယာသည် အတိတ်မဟုတ်၊ ခြေတော်တစ်လှမ်းချင်း ကြွနေဆဲ ပစ္စုပ္ပန်သာတည်း။ သို့ရာတွင် ဤဗြဟ္မဇာလသုတ်ကို သံဂါယနာတင်ချိန်မှာ လွန်ခဲ့ပြီး အတိတ်ဖြစ်သော ကြောင့် အတိတ်ကြိယာဖြင့် သုံးစွဲထားသည်”ဟု မှတ်ပါ။

ဦးကာသင်္ခ။ ။ဥပသင်္ကမိတိ စ ဥပသင်္ကမန္တောတိ အတ္ထော၊ (အန္တပစ္စည်းဖြင့် ပစ္စုပ္ပန်အနက်မှတ်ပါ။) ပစ္စုပ္ပန်ကာလဿ အဓိပ္ပေတတ္တာ၊ တဒုပသင်္ကမနဿ ပန အတိဘာဝဿ သူစနတော ဥပသင်္ကမိတိ တက္ကာလာပေက္ခနဝသေန (ထိုသံဂါယနာတင်ချိန်ကို ဝဲခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်) အတိတပယောဂေါ (ဥပသင်္ကမိဟူသော အတိတ်ပြယုဂ်ကို) ဝုတ္တော၊ ဧဝံ ဟိ ဥပသင်္ကမိတွာတိဝစနံ သူပပန္နံ ဟောတိ (ဥပသင်္ကမိတုန်းက ပစ္စုပ္ပန်အနက် ယူခြင်းကြောင့် “ဥပသင်္ကမိတွာ”ဟူသော အတိတ်ကြိယာသည် ကောင်းစွာ သင့်လျော်တော့၏။ “ရှေ့သွား နောက်လိုက် ညီတော့၏-ဟူလို။)

ဂမနအနက်။ ။ဥပသင်္ကမနသည် ဥပဂမန (ချဉ်းကပ်ခြင်း)အနက်၊ ဂမန(သွားခြင်း)အနက်ဟု နှစ်မျိုးရှိ၏။ ထိုတွင် ဤနေရာ၌ ဘုရားရှင်သည် မဏ္ဍလမာဠအနီးသို့ ချဉ်းကပ်ရုံသာ မဟုတ်၊ မဏ္ဍလမာဠ အပေါ်သို့ ရောက်အောင် ကြွတော်မူခြင်းဖြစ်သောကြောင့် ဂမနအနက်ကို ယူစေလိုရကား အဋ္ဌကထာ၌ “တတ္ထ ဂတော”ဟု ဖွင့်သည်။ [ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ပါး အထံသို့ သွားရာ၌ကား “ဥပဂမန-ချဉ်းကပ်”ဟူသော အနက်လည်း သင့်၏။]

ဥပသင်္ကမိတွာ။ ။ဤကြိယာကား ကြွတော်မူခြင်း၏ကိစ္စ ပြီးဆုံးကြောင်းကို ပြသော ကြိယာတည်း။ “ဥပသင်္ကမိတွာ-ကြွတော်မူပြီး၍”ဟူလို၊ (တစ်နည်း) “ဂတော”ဟူသော အဋ္ဌကထာ၌ ဥပဟူသော ဥပသာရ မပါသော်လည်း ဥပဟူသော ဥပသာရ ပါရှိသကဲ့သို့ “ဂတော-ကပ်ရောက်တော်မူ၏၊ ဝါ-ပြီ”ဟု အနက်ပေး၍ “ဥပသင်္ကမိတွာ (ဥပဂန္တော)-ထို့ထက် နီးကပ်ရာအရပ်သို့ ကပ်ရောက်တော်မူပြီး၍”ဟု အနက်ပေးပါ ဆိုလိုရင်းကား- “ထို ပထမ ရောက်ပြီးသည်ကို ဂတော (ဥပဂတော)ဟု ဆို၍ ထိုအရပ်ထက် နီးကပ်သောတရား ဟော တော်မူခြင်း၊ ပြဿနာဖြေတော်မူခြင်းငှာ ဖြစ်နိုင်လောက်သော အရပ်သို့ ကပ်ရောက်တော် မူပြီးသည်ကို “ဥပသင်္ကမိတွာ ဥပဂန္တော”ဟု ဆိုလိုသည်။

ပညတ္တေ အာသနေ နိသီဒိတိ(ဧတ္ထ)-၌၊ ဂူဠတ္ထံ-လျှို့ဝှက်တိမ်မြုပ် ငုပ်နေသော အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ ကိရ (ဥဒ္ဓရိတွာ ဒဿေမိ)-ထုတ်၍ပြဦးအံ့၊ ဗုဒ္ဓကာလေ-မြတ်စွာဘုရား၏လက်ထက်တော်အခါ၌၊ ယတ္ထ ယတ္ထ-အကြင် အကြင်အရပ်၌၊ ဧကောပိ-တစ်ပါးသော်လည်းဖြစ်သော၊ (ပိသဒ္ဓါ ဂရဟာဇောတက)၊ ဘိက္ခု-သည်၊ ဝိဟရတိ-နေ၏၊ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသော၊ (တတ္ထ တတ္ထ-ထိုထိုအရပ်၌) ဗုဒ္ဓါသနံ-ဘုရား၏နေရာတော်သည်၊ ဝါ-ကို၊ ပညတ္တမေဝ-ခင်းထားအပ်ပြီးသည် သာ၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ ကသ္မာ-အဘယ့်ကြောင့်၊ (သဗ္ဗတ္ထ-သော၊ တတ္ထ တတ္ထ-၌၊ ဗုဒ္ဓါသနံ-သည်၊ ဝါ-ကို၊ ပညတ္တမေဝ-သည်သာ၊ ဟောတိ-နည်း၊) ကိရ-ချဲ့၊ ဘဂဝါ-သည်၊ အတ္တနော-ကိုယ်တော်၏၊ သန္တိကေ-အထံ၌၊ ကမ္မဋ္ဌာနံ-ကမ္မဋ္ဌာန်း ကို၊ ဂဟေတွာ-ယူ၍၊ ဖာသုကဋ္ဌာနေ-ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြာ ချမ်းသာခြင်း ၏ တည်ရာ အရပ်၌၊ ဝိဟရန္တေ-နေသော ရဟန်းတို့ကို၊ မနသိ-စိတ်၌၊ ကရောတိ-ပြုတော် မူ၏၊ (တစ်နည်း) မနသိကရောတိ-နှလုံးသွင်းတော်မူ၏၊ (ကိ)၊ အသုကော-ထို မည်သော ရဟန်းသည်၊ မယံ-ငါ၏၊ သန္တိကေ-အထံ၌၊ ကမ္မဋ္ဌာနံ-ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ ဂတော-သွားပြီ၊ ဝိသေသံ-ဈာန်မဂ်ဖိုလ် တရားထူးကို၊ [သီလနှင့် ကာမာဝစရ သမာဓိမှာ ယောဂီများအတွက် ရအပ်ပြီးဖြစ်ရမည်ဖြစ်သောကြောင့် ဈာန်မဂ်ဖိုလ် ကိုသာ“ဝိသေသန္တိ ယထာလဒ္ဓတော ဥတ္တရိ ဈာနမဂ္ဂဖလံ”ဟု ဖွင့်သည်။] နိဗ္ဗတ္တေ တုံ-ဖြစ်စေခြင်းငှာ၊ သက္ခိယတိ န ခေါ-စွမ်းနိုင်လတ္တံ့လော၊ နော ဝါ သက္ခိယတိ န ခေါ-သို့မဟုတ် မစွမ်းနိုင်လတ္တံ့လော၊ ဣတိ-ဤသို့ နှလုံးသွင်းတော်မူ၏။

အထ-နှလုံးသွင်းတော်မူရာ ထိုအခါ၌၊ နံ-ထိုရဟန်းကို၊ ကမ္မဋ္ဌာနံ-ကို၊ ဝိသဇ္ဇိတွာ-စွန့်၍၊ အကုသလဝိတက္ကံ-အကုသလဝိတက်ကို၊ ဝိတက္ကယမာနံ-ကြံနေသည်ကို၊ ပဿတိ-မြင်တော်မူအံ့၊ တတော-ထိုသို့ မြင်တော်မူခြင်းကြောင့်၊

ဗုဒ္ဓကာလေ ကိရ။ ။“ပညတ္တေ အာသနေ နိသီဒိ”နှင့်စပ်၍ အဘယ်သူသည် ခင်းထားအပ်သော နေရာပါနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၏၊ ထိုအမေးနှင့်စပ်၍ အဖြေကိုကား အဆက်ဆက်မှတ်သား၍ မထားလျှင် မသိနိုင်လောက်အောင် တိမ်မြုပ်၍နေ၏၊ ထို့ကြောင့် ထိုတိမ်မြုပ်နေသော အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ဖော်ထုတ်ပြရာရောက်သောကြောင့် “ဧတ္ထ ဂူဠတ္ထံ” ဟု ထည့်၍ “ကိရ ဥဒ္ဓရိတွာ ဒဿေမိ”ဟု ဆရာတို့ အနက်ပေးရိုး ပြုကြ သည်၊ “ကိရ-ချဲ့ဦးအံ့”ဟုလည်းကောင်း၊ ကိရ-တစ်ဆင့်စကား ကြားရသည်ကား”ဟု လည်းကောင်း ပေးနိုင်ပါသေး၏၊ နောက် နှစ်နည်း ပေးရာ၌ကား “ပညတ္တေ အာသနေ နိသီဒိတိ-ဟူသည် ကား”ဟု ပေးပါ။

အထ နံ ပဿတိ။ ။ဋီကာသစ်၌ အထကို သံသယတ္ထဟု ဆို၍ “ယဒိ ပဿတိ”ဟု ပရိကပ္ပအနက် ပေးလေသည်၊ ဤ၌ကား အထကို ရိုးရာအတိုင်း ကာလာဓာရအနက် ပေးလိုက်ပါသည်၊ ပဿတိအတွက် ပရိကပ္ပအနက်ကား ဌာနအားလျော်စွာ ထင်ရှားပြီး ဖြစ်၏ဟု ယူလိုပါသည်၊ ထို့ပြင် ဋီကာသစ်၌ “ဝိတက္ကယမာနံ နံ ဘိက္ခု”ဟု အစပ်ကို ပြုလေ၏၊

[ဒေသေတွာ ဩဝဒိတွာတို့၌စပ်။] ကထံဟိ-အဘယံကြောင့်၊ မာဒိသဿ-
 ငါကဲ့သို့ ရှုအပ်သော၊ သတ္တု-ဆရာ၏၊ သန္တိကေ-၌၊ ကမ္မဋ္ဌာနံ-ကို၊ ဂဟေတွာ-
 ၍၊ ဝိဟရန္တိ-နေသော၊ ဣမံ ကုလပုတ္တံ-ဤအမျိုးကောင်းသားကို၊
 အကုသလဝိတက္ကာ-တို့ သည်၊ အဘိဘဝိတွာ-လွမ်းမိုး၍၊ အနမတဂ္ဂေ-
 မသိအပ်သော အစရှိသော၊ ဝါ-သိအပ်သော အစမရှိသော၊ ဝဋ္ဋဒုက္ခေ-
 ဝဋ်ဆင်းရဲ၌၊ သံသာဒေသန္တိ နာမ-နစ်မြုပ်စေကုန်တုံဘိသနည်း၊
 [ရှေးစာအုပ်များ၌ “သံသာရေန္တိ”ဟု ရှိသည်ကား မကောင်း၊ “ဝဋ်ဆင်းရဲ၌
 နစ်မြုပ်”ဟုသာ အဓိပ္ပာယ်ကောင်းသည်၊ ကထံဟိနှင့် တွဲရာ၌ ဘဝိသန္တိဝိဘတ်
 ရှိရိုးတည်း။] ဣတိ-ဤသို့ ကြံတော်မူ၍၊ တဿ-ထို အမျိုးကောင်းသားကို၊
 အနုဂဟတ္ထံ-ချီမြှောက်တော်မူခြင်းအကျိုးငှာ၊ တတ္ထေဝ-ထိုရဟန်းနေရာအရပ်
 ၌ပင်၊ အတ္တာနံ-ကိုယ်တော်ကို၊ ဒေသေတွာ-ပြတော်မူ၍၊ တံ ကုလပုတ္တံ-ကို၊
 ဩဝဒိတွာ-ဆုံးမတော်မူပြီး၍၊ အာကာသံ-ကောင်းကင်သို့၊ ဝါ-၌၊ ဥပ္ပတိတွာ-
 ပျံတက်တော်မူ၍၊ ပုန-တစ်ဖန်၊ အတ္တနော-ကိုယ်တော်၏၊ ဝသနဋ္ဌာနမေဝ-
 နေရာအရပ်သို့သာ၊ ဂစ္ဆတိ-ကြွတော်မူ၏။

အထ-ကြွတော်မူရာ ထိုအခါ၌၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဩဝဒိယမာနာ-ဆုံးမအပ်ကုန်
 သော တေ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ စိန္တယိသု-ကြံကြကုန်၏၊ (ကိ-နည်း၊) သတ္တာ-
 မြတ်စွာ ဘုရားသည်၊ အမှာကံ-ငါတို့၏၊ မနံ-စိတ်ကို၊ ဇာနိတွာ-သိတော်မူ၍၊
 အာဂန္တာ-ကြွလာတော်မူ၍၊ အမှာကံ-တို့၏၊ သမိပေ-အနီး၌၊ ဌိတံယေဝ-
 ရပ်တော်မူလျက် သာလျှင်၊ အတ္တာနံ-ကို၊ ဒေသေတိ-ပြတော်မူတတ်၏၊
 (ပြတော်မူရိုး ထုံးစံရှိ၏၊) တသ္မိ ခဏေ-ကိုယ်တော်ကို ပြတော်မူရာ ထိုခဏ၌၊
 (ထိုခဏကျမှ)၊ ဘန္တေ-မြတ်စွာဘုရား၊ ဣမ-ဤနေရာ၌၊ နိသီဒေဝ-ထိုင်တော်မူ
 ပါကုန်၊ ဣမ-၌၊ နိသီဒေဝ-ပါကုန်၊ ဣတိ-ဤသို့ လျှောက်၍၊ အာသနပရိယေ
 သနံ နာမ-နေရာကို ရှာရခြင်း မည်သည်၊ ဘာရော-ဝန်လေး၏၊ ဣတိ-ဤသို့
 ကြံကြကုန်ပြီ၊ (ဣတိ-ဤသို့ ကြံ ပြီး၍) တေ-ထိုရဟန်းတို့သည်၊ [ဤနေရာ၌
 တေ မပါသော်လည်း ရှေ့က တေ ဘိက္ခုပုဒ် လိုက်နိုင်သည်။] အာသနံ-
 နေရာကို၊ ပညပေတွာဝ-ခင်းပြီး၍သာ၊ ဝိဟရန္တိ-နေကြကုန်၏၊ [ခင်းပုံကို
 ပြလိုသောကြောင့် “ယဿ ပိဋ္ဌံ”စသည်ကို မိန့်။] ယဿ-အကြင်ရဟန်း၏၊
 ဝါ-မှ၊ ပိဋ္ဌံ-အင်းပျဉ်သည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ သော-ထို ရဟန်းသည်၊ တံ-ထို
 အင်းပျဉ်ကို၊

မာန အန္တပစ္စယန္တပုဒ်တို့သည် ဝိသေသနသဘော သက်သော်လည်း၊ “နံ-ထိုရဟန်းကို၊
 ဝိတက္ကယမာနံ-ကြံနေသည်ကို”ဟု ပကတိ၊ ဝိကတိကံ အနက်ပေးလိုက်မှ သာ၍
 အဓိပ္ပာယ် လှသည်၊ အဒ္ဒသာ ခေါ် ဘဂဝါ မဟန္တံ ဒါရုက္ခန္တံ ဂင်္ဂါယ နဒိယာ ပုယုမာနံ”
 စသည်တို့၌ လည်းကောင်း၊ “အဒ္ဒသာ ခေါ် တံ ပုရိသံ ဒူရတောဝ အာဂစ္ဆန္တံ”စသည်
 တို့၌လည်းကောင်း နည်းတူ။

ပညပေတိ-ခင်း၏။ ယဿ-၏။ ဝါ-မှာ၊ (ပိဋ္ဌ-သည်)၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ သော-သည်။ မဉ္ဇ ဝါ-ညောင်စောင်းကိုလည်းကောင်း၊ [ညောင်စောင်းဟူသည် အိပ်စရာတည်း။ ထိုင်စရာမဟုတ်၊ ထို့ကြောင့် ထိုင်စရာ ပိဋ္ဌ မရှိမှ မဉ္ဇကို ခင်းရသည်။] ဖလကံဝါ-ပျဉ်ချပ်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ကဋ္ဌဝါ-သစ်သားကိုသော်လည်းကောင်း၊ ပါသာဏံဝါ-ကျောက်ဖျာကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဝါလုကပုဉ္ဇဝါ-သဲအစုကိုသော်လည်းကောင်း၊ ပညပေတိ-ခင်း၏။ တံ-ထို ညောင်စောင်းစသည်ကို။ အလဘမာနာ-မရကုန်လတ်သော်၊ ပုရာဏပဏ္ဏာနိ ပိ-သစ်ရွက်ဟောင်းတို့ကိုသော်လည်း၊ သံကမ္မိတွာ-စု၍၊ တတ္ထ-ထိုသစ်ရွက်ဟောင်း တို့၌၊ ပံသုကူလံ-ပံသုကူသက်န်းကို၊ ပတ္ထရိတွာ-ဖြန့်၍၊ ထပေန္တိ-ထားကြကုန်၏။

ပန-ဆက်၊ [ပြတ်ပြီးကို ပြန်၍ ဆက်သည်။] ဣဓ-ဤဥယျာဉ်၌၊ ဝါ-ဤ နေထိုင်ရာ ဇရပ်၌၊ ရညော-မင်း၏၊ နိသီဒနာသနမေဝ-ထိုင်နေရာသည်ပင်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏။ [ရှင်ဘုရင်က အများအတွက် ခေတ္တသုံးစွဲဖို့ထားသော နေရာတည်း။] တံ-ထိုထိုင်ရာနေရာကို၊ ပပ္ပောဋေတွာ-လှုပ်စေ၍၊ ဝါ-ခါ၍၊ ပညပေတွာ-ခင်းပြီး ၍၊ ပရိဝါရေတွာ-ဝန်းရံ၍၊ [ဘုရားရှင်၏နေရာတော်ကို ဝန်းရံ၍၊] တေ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ ဘဂဝတော-၏၊ အဓိမုတ္တိကဉာဏ်-အဓိမုတ္တိကဉာဏ်တော်ကို၊ အာရပ္ပ-အကြောင်းပြု၍၊ ဂုဏ်-ဂုဏ်ကို၊ ထောမယမာနာ-ချီးမွမ်းကုန်လျက်၊ နိသီဒိသု-ထိုင်နေကြကုန်ပြီ၊ တံ-ထိုထိုင်နေရာအခင်းကို၊ သန္ဓာယ-ရည်ရွယ်၍၊ ပညတ္တေ အာသနေ နိသီဒိတိ-ဟူ၍၊ (အာယသ္မတာ အာနန္ဒတ္ထေရေန-သည်၊ (တစ်နည်း) သံဂီတိကာရေဟိ-တို့သည်၊) ဝုတ္တံ-မိန့်တော်မူအပ်ပြီ။

ပန-ဆက်၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝါ-ဤဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့်၊ နိသိန္ဒော-ထိုင်နေ တော်မူပြီးသည်၊ (သမာနော-ဖြစ်လတ်သော်၊) ဇာနန္တောယေဝ-သိတော်မူလျက် သာ၊ ကထာ သမုဋ္ဌာပနတ္ထံ-စကားအထူးကို ကောင်းစွာ ပေါ်ထွက်စေတော်မူခြင်း အကျိုးငှာ၊ ဘိက္ခု-တို့ကို၊ ပုစ္ဆိ-မေးတော်မူပြီ၊ တေ-ထို ရဟန်းတို့သည်လည်း၊

တတ္ထ၊ပေ၊ထပေန္တိ။ ။“တတ္ထာတိ ပုရာဏပဏ္ဏေသု”ဟု ပထမအစွဲကို ပြပြီးနောက် “တတ္ထာတိ ဝါ တေသု ပိဋ္ဌာဒိသု”ဟု ဒုတိယတစ်နည်းကို ပြ၏။ ဤ ဒုတိယအစွဲ အလိုအားဖြင့် “ပုရာဏပဏ္ဏာနိပိ သံကမ္မိတွာ”၏ နောက်ဝယ် “အလဘမာနာ”ဟူသော ဗဟုဝုစ်နှင့် လိုက်လျောအောင် “ပညပေန္တိ”ဟု ဗဟုဝုစ်ကြိယာတစ်ရပ် ဖြစ်ခဲ့ရမည်။ ဤနောက်နည်း အလို “တတ္ထ-ထို ပိဋ္ဌ စသည်တို့၌၊ ပံသုကူလံ-ကို၊ ပတ္ထရိတွာ-၍၊ ထပေန္တိ”ဟု အနက်ပေးပါ။

ဇာနန္တောယေဝ ကထာသမုဋ္ဌာပနတ္ထံ။ ။“ဣမံ သံခိယဓမ္မံ ဝိဒိတွာ”ဟု ပါဠိတော်၌ ဆိုသောကြောင့် ဘုရားရှင်သည် ထိုရဟန်းတို့ ပြောနေအပ်သော စကားကို သိတော်မူပြီး ဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှား၏။ ထို့ကြောင့် “ဇာနန္တောယေဝ”ဟု မိန့်သည်။ သိတော်မူပြီးဖြစ်လျှင်

အသေ - ထို မြတ်စွာဘုရားအား၊ သဗ္ဗ - အလုံးစုံသော အကြောင်းအရာကို၊ ကထာယိသု-လျှောက်ကြကုန်ပြီ၊ တေန-ကြောင့်၊ နိဿဇ္ဇ ခေါ် ဘဂဝါတိအာဒိ- နိဿဇ္ဇ ခေါ် ဘဂဝါ အစရှိသောစကားကို၊ ဝုတ္တံ-မိန့်တော်မူအပ်ပြီ၊ တတ္ထ-ထို နိဿဇ္ဇ ခေါ် ဘဂဝါ အစရှိသော စကားရပ်၌၊ ကာယနုတ္တာတိ (ပဒဿ)-ကာယ နုတ္တ ဟူသောပုဒ်၏၊ [အတ္ထော၌စပ်။] ကတမာယ-အဘယ်မည်သော၊ ကထာယ-စကားဖြင့်၊ သန္နိသိန္နာ-ကောင်းစွာ ထိုင်နေကြကုန်သည်၊ ဘဝထန- ဖြစ်ကုန် သနည်း၊ ဣတိ အတ္ထော-ဤကားအနက်၊ ကာယနောတ္တာတိပိ- ချ်လည်း၊ ပါဠိ-ပါဠိတော်သည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ တဿာ-ထိုပါဠိတော်၏၊ [အတ္ထော၌ စပ်။] ဧတ္ထ-ဤနေရာ၌၊ ကတမာယ-သော၊ (ကထာယ-ဖြင့်၊ သန္နိသိန္နာ-ကုန်သည်၊ ဘဝထ)န-နည်း၊ ဣတိ အတ္ထော-နက်၊ ကာယနောတ္တာတိပိ-ချ်လည်း၊ ပါဠိ-သည်၊ (အတ္ထိ)၊ တဿာပိ-ထိုပါဠိတော်၏လည်း၊ ပုရိမော-ရှေ့ဖြစ်သော၊ (ပထမဖြစ်သော)၊ အတ္ထောယေဝ-အနက်ပင်တည်း။

အန္တရာကထာတိ-ကား၊ ကမ္မဋ္ဌာနမနသိကာရပဒေသပရိပုစ္ဆာဒီနံ-ကမ္မဋ္ဌာန်း ကို နှလုံးသွင်းခြင်း၊ ပါဠိတော်ကို ရွတ်ပြခြင်း၊ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို အဖန်ဖန် မေးခြင်း အစရှိသည်တို့မှ၊ အန္တရာအညာ-တစ်ပါးတခြားသော၊ (တစ်နည်း)၊ ကမ္မဋ္ဌာနမနသိကာရပဒေသပရိပုစ္ဆာဒီနံ-တို့၏၊ အန္တရာ-အကြားဖြစ်သော၊ အညာ-သော၊ ဧကာ-တစ်မျိုးသော၊ ကထာ-စကားသည်၊ (ကာ ပန-အဘယ်

အဘယ်အကျိုးငှာ မေးတော်မူပါသနည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ကထာ သမုဋ္ဌာ ပနတ္ထံ” ဟု မိန့်သည်၊ မေးတော် မမူလျှင် အထက် အထက်၌ ဟောထိုက်သော စကား အဆက်မရနိုင်ရကား စကားအဆက် ပေါ်ထွက်ဖို့ အကျိုးငှာ မေးတော်မူသည်-ဟူလို။ [သံ-ကောင်းစွာ+ဥဋ္ဌာပန-စကားကို ပေါ်ထွက်စေခြင်း။]

ကာယနုတ္တ။ ။ “ကာယ+နု+အတ္ထ”ဟု ပုဒ်ခွဲ၍ ကာယကို “ကတမာယ”ဟုလည်း ကောင်း၊ အတ္ထ၌ အသဓာတ်၏ သတ္တာ (ဘူဓာတ်)အနက်ဟောဟုလည်းကောင်း၊ ထဝိဘတ် ဟုလည်းကောင်း သိစေလို၍ “ဘဝထ”ဟုလည်းကောင်း ဖွင့်သည်၊ နကား ပုစ္ဆာဇောတက နိပါတ်တည်း။

ကာယနောတ္တ။ ။ “ကာယ+နု+ဧတ္ထ”ဟု ပုဒ်ခွဲ၊ “ဧတ္ထာတိ ဧတသ္မိံ ဌာနေ”ဟု ဋီကာ စွဲ၏၊ ဤနည်း၌ “ဘဝထ”ဟု ကြိယာထည့်ရလိမ့်မည်။ [“ကာယနောတ္တ”ဟု ပါဠိရှိရာ၌ကား “နု+အတ္ထ”ဟု ပုဒ်ခွဲ၍ နောက် အသရချေ၊ ဥက္ကံ ဩပြု၊ အနက်မှာ “ကာယနုတ္တ”ဟုရှိ သော ပထမအနက်အတိုင်းပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် “ပုရိမောယေဝ အတ္ထော”ဟု ဖွင့်သည်။

]

အန္တရာကထာ။ ။ “အညာ ဧကာ ကထာ”ကို ကြည့်၍ အန္တရသဒ္ဒါကို အညာအနက် ဟောဟု ဖွင့်ကြ၏၊ ပုစ္ဆာဒီနံဟူသော သမ္ပန်ကို ကြည့်၍ “ဝေမဇ္ဈ-ပုစ္ဆာ စသည်တို့၏+ အလယ် အကြား” အနက်ဟောဟုလည်း တစ်နည်း ဖွင့်ကြသည်၊ ပထမနည်းအလို “ပုစ္ဆာဒီနံ-တို့မှ၊ အန္တရာ အညာ-တစ်ပါး တခြားသော”ဟု ပေးပါ၊ အညာသည် အန္တရာ၏ အနက်ဖွင့်တည်း၊ ဒုတိယနည်းအလို “ပုစ္ဆာဒီနံ-တို့၏၊ အန္တရာ-အကြားဖြစ်သော၊ အညာ-သော”ဟု

နည်း။) [“ကာ စ ပန အန္တရာကထာ”မှ ကာ ပနကို ထည့်၍ ပေးသည်။] ဝိပွကတာတိ-ကား၊ မမ-ငါ၏။ အာဂမနပစ္စယာ-လာခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ အပရိနိဋ္ဌိတာ-မပြီးသေးသော၊ သိခံ-အထွတ်အထိပ်သို့၊ အပ္ပတ္တာ-မရောက်သေး သော၊ (အန္တရာကထာ-အကြား၌ဖြစ်သောစကား သည်၊ ကာ ပန-အဘယ်နည်း။) တေန-ထို ကာ စ ပန အန္တရာကထာ ဝိပွကတာဟူသော ပါဠိဖြင့်၊ ကိ-အဘယ် အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ ဒဿေတိ-ပြသနည်း၊ အဟံ-ငါ ဘုရားသည်၊ တုမှာကံ-သင်တို့၏၊ ကထာဘင်္ဂတ္ထံ-စကားပြောခြင်းကို ဖြတ်ခြင်းအကျိုးငှာ၊ န အာဂတော-ကြွလာတော်မူသည်မဟုတ်၊ ပန-စင်စစ်ကား၊ အဟံ-ငါဘုရားသည်။

ပေးပါ။ [ထိုစကားသည် ပရိပုစ္ဆာ စသည်တို့၏ အကြားဖြစ်သောကြောင့် ပရိပုစ္ဆာ စသည်တို့မှတစ်ပါးလည်း ဟုတ်၏။ စကားတစ်မျိုးလည်း ဟုတ်၏။ ထို့ကြောင့် အန္တရာကို “အညာဇော” ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သည်။] အန္တရာ၏ သမ္ပန် (သို့မဟုတ်) အပါဒါန်ကို ထည့်ရာ၌ ရဟန်းအလုပ် နှင့်လျော်သော ကမ္မဋ္ဌာန မနသိကာရ ဥဒ္ဓေသ ပရိပုစ္ဆာ စသည်တို့ကို ထည့်ရသည်။

ကာ စ ပန။ ။ ဤ စ သဒ္ဓါကို ဗျတိရေက အနက်ဟောဟု နိကာတို့ ဆိုကြ၏။ “ဗျတိရေက”ဟူရာ၌ အနွယ်၏ ပြောင်းပြန် ဗျတိရေကမဟုတ်၊ ဝိ+အတိရေက-မူလအနက် (မူလအမေး) မှ အထူးဖြစ်သော အပိုအလွန်အနက် (အပိုအလွန်အမေး)တည်း။ ရိုးရာအားဖြင့် ပြတ်ပြီးကို ဆက်သော ဝါကျာရမ္မပင် ဖြစ်သည်။ ပနကိုကား ဝစနာလင်္ကာရဟု ဖွင့်ကြ၏။ ပုစ္ဆာအနက်ကို ကာ၌ ကိသဒ္ဓါက ဟောပြီးဖြစ်၍ ထွန်းပြဖွယ်မလိုဟု ယူဆဟန်တူသည်။ ဤသို့ဖြစ်လျှင် “ကသ္မာ ပန”စသည်ဖြင့်လာသော ပုစ္ဆာဝါကျတို့၌လည်း ပနကို ပုစ္ဆာဇောတကဟု မကြိဘဲ ဝစနာလင်္ကာရဟုပင် ကြံထိုက်သည်။

ဝိပွကတာ။ ။ ပကရိယိတ္ထ-အပြားအားဖြင့် ပြုအပ်ပြီ၊ ဣတိ ပကတာ၊ [ပပုဗ္ဗ၊ ကရဓာတ်၊ အတိတ်ကံဟော တပစ္စည်း။] ပြုထိုက်သမျှ ပြု၍ပြီးသော (ပြော၍ ပြီးသော) စကားကို “ပကတာ”ဟု ဆိုသည်။ ဝိသည် အဘာဝ (ပဋိသေခ)အနက်ဟော၊ န+ပကတာ ဝိပွကတာ-အပြားအားဖြင့် ပြုအပ်ပြီး (ပြောအပ်ပြီး) မဟုတ်၊ ပြု၍ မပြီးသေး၊ ပြော၍ မပြီးသေးလျှင် ပြုတုန်း ပြောတုန်းဟု အဓိပ္ပာယ်ရ၏။ ထို့ကြောင့် “အပရိနိဋ္ဌိတာ သိခံ အပ္ပတ္တာ”ဟု ဖွင့်သည်။ သဒ္ဓါကျမ်းတို့၌လည်း ဝိပွကတကို ဝတ္ထမာန၏ ပရိယာယ်ဟု ဆိုသည်။ [ဝတ္ထမာနောတိ သော ဝုတ္တော၊ သောဝ ဝိပွကတောတိ။-သဒ္ဓတ္ထဘေဒစိန္တာ၊ ၃၁၄။]

နိကာသင်္ခ။ ။ ပကာရေန+ကရဏံ ပကတော-အပြားအားဖြင့် ပြုခြင်း၊ တတော+ဝိဂတာ၊ ဝိဂတံ ဝါ ပကတံ ယဿာတိ ဝိပွကတာ၊ ပထမနည်းအလို “ပကတတော+ဝိဂတာ ဝိပွကတာ-အပြားအားဖြင့် ပြုခြင်းမှ+ကင်းသော စကား၊ ဒုတိယနည်းအလို “ကင်းသော အပြားအားဖြင့် ပြုခြင်းရှိသော စကား”ဟု အနက်ပေးစေလိုသည်။ [လွယ်ကူသော သဒ္ဓါနည်းဖြင့် သဒ္ဓါလည်း မပျက်၊ အနက်အဓိပ္ပာယ်အမှန်လည်း ထွက်လျှင် လွယ်ကူသော သဒ္ဓါနည်းကို လိုက်ထိုက်၏။ ထို့ကြောင့် နိကာသင်္ခနည်းထက် လွယ်ကူသော ပထမနည်းကို ပြလိုက်ပါသည်။]

သဗ္ဗညု တာယ - သဗ္ဗညု၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (အလုံးစုံကို သိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်) တုမ္မာကံ - တို့၏၊ ကထံ - ကို၊ နိဋ္ဌာပေတွာ - ပြီးစေတော်မူ၍၊ မတ္တကပ္ပတ္တံ - အထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်သည်ကို၊ ကတွာ-ပြု၍၊ ဒဿာမိ-ပေးတော်မူအံ့၊ (တစ်နည်း) ဒေသေမိ-ဟောတော်မူအံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံတော်မူ၍၊ အာဂတော-ကြွလာတော်မူခဲ့ပြီ၊ ဣတိ-ဤအနက်အဓိပ္ပာယ်ကို (ဒေသေ တိ-၏) ဣတိ-ဤသို့၊ နိသဇ္ဇေ-ထိုင်တော်မူ၍သာလျှင်၊ ဝါ-ထိုင်တော်မူပြီးလျှင် ပြီးခြင်းပင်၊ သဗ္ဗညု ပဝါရဏံ-သဗ္ဗညုဘုရားရှင်တို့၏ ဖိတ်မန်ခြင်းကို၊ ပဝါရေတိ-ဖိတ်မန်တော်မူ၏။

အယံ ခေါ၊ပေ၊အနုပ္ပတ္တောတိ ဧတ္တာပိ-၌လည်း၊ အယံ-ဤဆိုအပ်လတ္တံ့ကား၊ အဓိပ္ပာယော-ရဟန်းတို့၏ အလိုတည်း၊ ဘန္တေ-မြတ်စွာဘုရား၊ အမှာကံ-တပည့် တော်တို့၏၊ ဝိပွကတာ-အပြားအားဖြင့် ပြုအပ်ပြီးမဟုတ်သော၊ ဝါ-ပြု၍မပြီးဆုံး သော၊ အယံ(ကထာ)-ဤစကားသည်၊ ဘဂဝတော-၏၊ သဗ္ဗညုတညာဏံ-ကို၊ အာရဗ္ဘ-အကြောင်းပြု၍၊ ဂုဏကထာ-ဂုဏ်တော်ကို ပြောဆိုကြောင်းစကားပါ တည်း၊ ရာဇကထာဒိကာ-ရာဇကထာ အစရှိသော၊ [အာဒိဖြင့် စောရကထာ မဟာမတ္တကထာ စသည်တို့ကို ယူ။] တိရစ္ဆာနကထာ-မဂ်ဖိုလ်၏ ဖိလကန့်လန့် ဖြစ်သောစကားသည်၊ န-မဟုတ်ပါ၊ အထ-မပြီးဆုံးသေးရာ ထိုအခါ၌၊ ဘဂဝါ-သည်၊ အနုပ္ပတ္တော-ကြွရောက်လာတော်မူပါပြီ၊ နော-တပည့်တော်တို့၏၊ တံ-ထိုစကားကို၊ ဣဒါနိ-ယခုအခါ၊ နိဋ္ဌာပေတွာ-ပြီးစေတော်မူ၍၊ ဒေသေထ-ဟော တော်မူပါကုန်၊ ဣတိ- ဤဆိုအပ်ပြီးကား၊ (အဓိပ္ပာယော- တည်း၊) [ဤ၌ “ဒေသေထ”ဟု ရှိသောကြောင့် “မတ္တကပ္ပတ္တံ ကတွာ”နောက်၌လည်း “ဒေသေမိ” ဟု ရှိမှ ရှေ့နောက်ညီမည်။]

စ-နိဂုံးကို ဆိုဦးအံ့၊ [အချို့စာအုပ်၌ စသဒ္ဒါ မပါ။] ဧတ္တာဝတာ-ဤမျှ အတိုင်း အရှည်ရှိသော တတ္ထ ဇေန္တိ နိပါတပဒံ အစရှိသော စကားအစဉ်ဖြင့်၊ [အတ္ထဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ၌ စပ်၊ ယံကို နိဒါနံကျမှတွဲ။] အာယသ္မတာ အာနန္ဒေန-သည်။

မေးဖွယ်။ ။ရဟန်းတော်များ၏ သဗ္ဗညုတာဉာဏ်တော်ကို အကြောင်းပြု၍ စကားပြောရာ၌ “ဣတိဟမေ” စသည်ဖြင့် နိဂုံးအုပ်ပြီး (ပြီးဆုံးပြီး) မဟုတ်ပါလော၊ အဘယ့်ကြောင့် “ဝိပွကတာ”ဟု လျှောက်ရသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၏၊ အဖြေကား-စကားတစ်ရပ် ပြတ်သော် လည်း ထိုစကားနှင့် ဆက်၍ နောက်ထပ် ပြောဖွယ်တွေ ကျန်သေး၏၊ ဘုရားရှင် ရောက်တော် မမူလာလျှင် ဆက်၍ ပြောကြဦးမည်သာ၊ ထို့ကြောင့် “ဝိပွကတာ”ဟု လျှောက်ထားကြသည်။

ဧတ္တာဝတာ။ ။ယခုအခါ နိဒါန်းအဖွင့် ပြီးကြောင်း နိဂုံးကို ပြလို၍လည်းကောင်း၊ ထိုသို့ ပြရာဝယ် “ဧဝံ မေ သုတံ” စသော နိဒါန်းစကား၏ ဘုရားရှင်၏ သုတ္တန်တရားတော်အား လျော်ကြောင်းကို ပြလို၍လည်းကောင်း “ဧတ္တာဝတာ၊ပေ၊သမတ္တာ”ဟု မိန့်သည်၊ မှန်၏၊- ဧတ္တာဝတာ ၊ပေ၊ သမတ္တာသည် နိဂုံးကို ပြသော စကားတည်း၊ အတ္ထဗျူဟနသမ္ပန္နဿ ၊ပေ၊ ဣမဿ သုတ္တဿ သုခါဝဂါဟဏတ္ထံ ၊ပေ၊ နိဒါနံ ဘာသိတံ”ဟူသော စကားသည် “ဧဝံ မေ သုတံ”မှ စ၍ “အထ ခေါ ဘဂဝါ အနုပ္ပတ္တော”တိုင်အောင်သော နိဒါန်းစကား၏

[ဘာသိတံ၌ စပ်။] ကမလကုဝလယုဇ္ဇလဝိမလသာဓုရသသလိလာယ- ကြာပဒုမ္မာ ကြာပုဏ္ဏရိကံ ကြာဖြူ ကြာနီ ကြာညိုတို့ဖြင့် တောက်ပသော ကင်းသော အညစ်အကြေးလည်း ရှိ သာယာအပ်သော အရသာလည်းရှိသော ရေရှိသော၊ ပေါက္ခရဏိယာ- ရေကန်သို့၊ သုခဝတရဏတ္ထံ- လွယ်ကူစွာ သက်ဆင်းနိုင်ခြင်းအကျိုးငှာ၊ နိမ္မလသိလာတလရစနဝိလာသသောဘိတရတနသောပါနံ-ညစ်ကြေးမတင် လွန်သန့်စင်သော ကျောက်အပြင်၊ စိပုံ စိဟန်၏ စံပယ်ခြင်းတို့ဖြင့်

“မမံ ဝါ ဘိက္ခဝေ”စသော သုတ်တော်အား လျော်ကြောင်းကို ပြသော စကားတည်း။ ကမလ ကုဝလယ-စသော စကားရပ်ကား ထိုသို့ လျော်ပုံကို ဥပမာပြသော စကားတည်း။

တ္ထောဝတာ၏စပ်ပုဒ်။ ။တ္ထောဝတာ၏ ပရိစ္ဆေဒအနက်ဟော နိပါတ်ပုဒ်ဖြစ်ကြောင်း၊ (တစ်နည်း) တာဝန္တပစ္စယန္တပုဒ်ဖြစ်ကြောင်းကို ပြခဲ့ပြီ။ ဤ တ္ထောဝတာ၏စပ်ပုဒ်ကို ဋီကာသစ်၌ နှစ်နည်းပြ၏။ ပထမနည်း၌ “တ္ထောဝတာ-ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော ဧဝံ မေ သုတ် စသော စကားအစဉ်ဖြင့်”ဟု ပါဠိတော်စကားစဉ်ကို စွဲ၍ “ယံ နိဒါနံ ဘာသိတံ”၌ စပ်စေလို၏။ ဒုတိယနည်း၌ကား “တ္ထောဝတာ-ဤမျှ အတိုင်းအရှည်ရှိသော တတ္ထ ဧဝန္တိ နိပါတပဒံ အစရှိသော စကားအစဉ်ဖြင့်”ဟု အဋ္ဌကထာ၏ နိဒါန်းအဖွင့်အစဉ်ကို လိုက်၍ “အတ္ထဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ”၌ စပ်စေလိုသည်။ ထိုနှစ်နည်းတွင် ဒုတိယနည်းသာ ထုံးစံကျမည် ထင်သည်။ ဘာကြောင့်နည်း-“တ္ထောဝတာ”ဟု လာသမျှ၌ အပဓာန အနိယမဝယ် စပ်ရိုး မရှိဘဲ ပဓာန နိယမ၏ ကြိယာ၌သာ စပ်ရိုးရှိသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ တ္ထောဝတာပုဒ်က ယံ၏ ရှေ့က နေသည့်အတွက် “ယံ ဘာသိတံ”၏ ပြင်ဘက်ကျသော နောက်၌သာ အစပ်ရှိသင့်သော ကြောင့်လည်းကောင်းတည်း။

ကမလ၊ပေ၊ပေါက္ခရဏိယာ။ ။ကမလသဒ္ဒါသည် “ကံ-ရေကို+အလံ-တန်ဆာ ဆင်တတ်၏”နှင့် အညီ ကြာအားလုံးကို ဟောနိုင်သော်လည်း ကုဝလယသဒ္ဒါက ကြာညို အနက်ကို ဟောသောကြောင့် ပဒုမ ပုဏ္ဏရိကံ သေတုပ္ပလ ရတ္တုပ္ပလကြာများကိုသာ ပါရိ သေသနည်းအားဖြင့် ဟောရသည်။ [ကမလနှင့် ကုဝလယကို ဒွန်တွဲ။] ကမလကုဝလယေတိ+ ဥဇ္ဇလံ ကမလကုဝလယုဇ္ဇလံ (ကြာတို့ဖြင့် တောက်ပ၍ နေသော ရေအပြင်)၊ ကမလကုဝလ ယုဇ္ဇလံ+ဝိမလသာဓုရသသလိလံ ဧတိဿာတိ ကမလ ပေ၊ သလိလာ၊ ဤပါဌ်ဖြင့် ဗြဟ္မဇာလသုတ်ကို ဥပမာပြသည်။

နိမ္မလ၊ပေ၊သောပါနံ။ ။နိမ္မလဉ္စ+တံ+သိလာတလဉ္စာတိ နိမ္မလသိလာတလံ။ ကွန်ကရစ်ချသောအခါ ကျောက်တွေကို ရေဆေးထားရသောကြောင့် နိမ္မလသိလာတလ ဖြစ်ရသည်။ ရစိယတေ-ကျောက်တို့ကို စီခြင်း၊ ရစနာ-ခြင်း၊ (ကွန်ကရစ်ချခြင်း)၊ ရစနာယ+ ဝိလာသော (စံပယ်ခြင်း - မူဗ္ဗရာရာရှိခြင်း)၊ ရစနဝိလာသော-ခြင်း၊ သာမန်စီထားခြင်း မဟုတ်။ အတွန့်အလိပ်တို့ဖြင့် မူဗ္ဗရာရာ စီထားခြင်းကို “ရစနဝိလာသ”ဟု ဆိုသည်။ [ဝိလာသော လလိတံ လီဠာ- အဘိဓာန်-၁၇၄။] နိမ္မလသိလာတလဉ္စ + ရစနဝိလာသော

တင့်တယ်သော စောင်းတန်းလှေကားလည်း ရှိသော။
 ဝိပဿနာမုတ္တာတလသဒိသဝါလကဏ္ဍပဏ္ဏာရဘူမိဘာဂံ - အထူးထူး
 အပြားပြား ရောပြွမ်းသော ပုလဲအပြင်နှင့်တူသော သဲအမှုန်တို့ဖြင့် ဖြူဖွေးသော
 မြေအဖို့ ရှိသော။ တိတ္ထဝိယ-ဆိပ်ကမ်းကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဝါ-ဆိပ်ကမ်းနှင့်
 တူသည်လည်းဖြစ်သော။ [နိဒါနံ ၁၀။]

သုဝိဘတ္တဘိတ္တိဝိစိတြဝေဒိကာပရိက္ခိတ္တဿ-ကောင်းစွာ ဝေဖန်အပ်သော
 နံရံတို့ဖြင့် ဆန်းကြယ်သော ပွတ်တိုင်တို့ဖြင့် ကာရံအပ်သည်လည်း ဖြစ်သော။
 နက္ခတ္တပထ-နက္ခတ်တို့၏ လမ်းကြောင်းဖြစ်သော ကောင်းကင်ကို၊ ဖုသိတုကာမ
 တာယ-ထိခြင်းငှာ အလိုရှိသည်၏အဖြစ်ဖြင့်၊ (ဝိဇ္ဇိတံ)ဝိယ-လက်ကို ဆန့်တန်း
 ခြင်း ကဲ့သို့၊ ဝိဇ္ဇိတသမုဿယဿ-ကားကားစွင့်စွင့် မြင့်တက်သော အဆောက်
 အအုံအပေါင်း ရှိသော။ [ဝိဇ္ဇိတော + သမုဿယော ယဿာတိ ဝိဇ္ဇိတ
 သမုဿယော။] ပါသာဒဝရဿ - မြတ်သော ပြာသာဒ်သို့၊ သုခါရောဟဏတ္ထံ-

နိမ္မလ ၊ပေ၊ ဝိလာသာ၊ တေဟိ + သောဘိတံ နိမ္မလ ၊ပေ၊ သောဘိတံ၊ နိမ္မလ ၊ပေ၊
 သောဘိတံ+ရတနသောပါနံ ဧတဿာတိ နိမ္မလ ၊ပေ၊ သောပါနံ၊ (တိတ္ထံ)။ [ဋီကာ၌
 အခြားနှစ်နည်း လည်း ဖွင့်သေး၏။]

ဝိပဿနာ၊ပေ၊ဘူမိဘာဂံ။ ။ဝိပဿနာကို မုတ္တာ၌ ၁၀။ ဝါလကဏ္ဍတို့သည်
 အထူးထူး အပြားပြား ရောပြွမ်းနေသော ပုလဲလုံးကလေးတွေအပြင်နှင့် တူသောကြောင့်
 ဝိပဿနာမုတ္တာတလသဒိသ”ဟု ဆိုသည်။ မုတ္တာတလသဒိသာနိ+ဝါလကဏ္ဍာနိ မုတ္တာ
 ၊ပေ၊ စုဏ္ဏာနိ၊ တေဟိ + ပဏ္ဏာရော ဝိပဿနာ ၊ပေ၊ ပဏ္ဏာရော၊ ဝိပဿနာ ၊ပေ၊ ပဏ္ဏာရော +
 ဘူမိဘာဂေါ ယဿာတိ ဝိပဿနာ ၊ပေ၊ ဘာဂံ၊ (တိတ္ထံ)။ ဤဝိသေသနနှစ်ရပ်ဖြင့် တိတ္ထ
 (ရေဆိပ်)၏ ဂုဏ်ကို ပြ၏။ “လှပသော လှေကား၊ ဖြူဖွေးသော သဲသောင်ရှိသော
 ဆိပ်ကမ်း”ဟူလို၊ ဤစကားဖြင့် ဗြဟ္မဇာလသုတ်သို့ သက်ဝင်ဖို့ဖြစ်သော နိဒါန်းကို
 ဥပမာပြသည်။

သုဝိဘတ္တ၊ပေ၊ပရိက္ခိတ္တဿ။ ။သုဝိဘတ္တကို ဘိတ္တိ၌ ၁၀။ သူ့နေရာနှင့်သူ
 လိုက်လျော အောင် ကာရံထားအပ်သော နံရံအကာများ-ဟူလို၊
 သုဝိဘတ္တဘိတ္တိဟိ+ဝိစိတြော သုဝိဘတ္တဘိတ္တိဝိစိတြော၊ ဝေဒိကာဟိ+ပရိက္ခိတ္တော
 ဝေဒိကာပရိက္ခိတ္တော၊ ထိုနှစ်ပုဒ်ကို “ပါသာဒဝရဿ”၏ ဝိသေသနချည်း ဖြစ်၍
 ဝိသေသနောဘယပဒကမ္မဓာရဲ တွဲပါ။ [သုဠုဝိဘတ္တဟိ ဘိတ္တိဟိ ဝိစိတြဿ ဝေဒိကာဟိ
 ပရိက္ခိတ္တဿ ၈။ - ဋီကာသစ်။]

နက္ခတ္တ ၊ပေ၊ တာယ ဝိယ။ ။[ဖုသိတုကာမတာယပုဒ်ကို ဝိဇ္ဇိတံ၌
 ကြိုယာဝိသေသန အဖြစ်ဖြင့် ၁၀ပါ။] “နက္ခတ်တို့၏ လမ်းကြောင်းဖြစ်သော
 ကောင်းကင်ကို ထိလိုသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ”ဟူသည် ထိလိုသော ဆန္ဒတည်း။ ထို
 ဆန္ဒရှိသူသည် လက်ကို အားရှိပါးရှိ မြှောက်နိုင်သမျှ မြှောက်ချီသကဲ့သို့၊ ဤ
 ပါသာဒဝရလည်း အထက်သို့ စွင့်စွင့်မြင့်တက်သော အဆောက်အအုံအပေါင်းရှိသည်။
 [ဝိဇ္ဇိတံ၌ ဝိပဗ္ဗ၊ ဇာတိဓာတ်၊ တပစ္စည်း၊ ဇာတိဓာတ်သည် ဝိကာသ (ကားကားစွင့်စွင့်
 ပွင့်ခြင်း)အနက်ကို ဟော၏။ ဤနေရာ၌ကား ပွင့်သကဲ့သို့ လက်ကို မြှောက်ခြင်းအနက်
 ဟောဟု ကြံပါ။ ဋီကာသစ်၌ ဝိဇ္ဇိတံကို ဝိက္ခိဋ္ဌန (ကစားပျော်မြူးခြင်း)ဟု ဖွင့်၏။
 ဤနေရာနှင့် သင့်မည် မထင်။]

အလွယ်တကူ တက်နိုင်ခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဒန္တမယသဏ္ဌာနပုဒ်ဖလကကဉ္စနလတာ
 ဝိနန္ဒမဏိဂဏပွဘာသမုဒယုဇ္ဇလသောဘံ-ဆင်စွယ်တို့ဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော
 သိမ်မွေ့နူးညံ့သောပျဉ်ချပ်၌ ရွှေနွယ်တို့ဖြင့် ဖွဲ့ကြက်အပ်သော ပတ္တမြားအပေါင်း
 တို့၏ အရောင်အပေါင်းဖြင့် တောက်ပ တင့်တယ်ခြင်းရှိသော၊ သောပါနံ ဝိယ-
 စောင်းတန်းလှေကားကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဝါ-စောင်းတန်းလှေကားနှင့်တူသည်
 လည်း ဖြစ်သော။ [ယံ နိဒါနံ၌ စပ်။]

သုဝဏ္ဏဝလယနူပုရာဒိသံယဉ္ဇနသဒ္ဒသမ္ပိသိတကထိတဟသိတမဓရဿရဂေဟ
 ဇနဝိစရိတဿ-ရွှေလက်ကောက် ရွှေခြေချင်း အစရှိသည်တို့၏ ထိခိုက်သံ
 တို့ဖြင့် ရောနှောအပ်သော စကားပြောသံ ရယ်မောသံဟူသော သာယာနာပျော်
 ဖွယ်အသံ ရှိသော အိမ်နေသူ လူအပေါင်းတို့၏ လှည့်လည်ရာအရပ်ဖြစ်သော၊
 [ဝိဇ္ဇိတ ဝိစရိတဿဟု ရှိသောပါ၌ စံပယ်ကွန့်မြူးလျက် လှည့်လည်ရာ

ဒန္တမယ၊ပေ၊သောဘံ။ ။ဒန္တမယသဏ္ဌာနပုဒ်မကို ဖလက၌ စပ်၊ ဆင်စွယ်တို့ကို
 ပျဉ်ပြားကဲ့သို့ ပြုအပ်သော သိမ်မွေ့နူးညံ့သော ပျဉ်ချပ် - ဟူလို၊ သဏ္ဌာနပုဒ် ပုဒ်နှစ်ခုကို
 ပေါင်း၍ ဋီကာသစ်၌ အတိဝိယ သိနိဒ္ဒဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သည်။ ထိုပျဉ်ချပ်ပေါ်၌ ရွှေနွယ်
 တို့ဖြင့် ဖွဲ့ချည် (တွဲကပ်) အပ်သော ပတ္တမြားတို့ကို “ဒန္တပေမဏိ”ဟု ဆိုသည်။ ဂဏပွဘာ
 သမုဒယ-ပတ္တမြားအပေါင်း၏ အရောင်အပေါင်း၊ ဒန္တပေ၊ သမုဒယေန+သမုဇ္ဇလသောဘာ
 ယဿာတိ ဒန္တ ပေ၊ သောဘံ (သောပါနံ)။ [ပါသာဒဝရဿဖြင့် ဗြဟ္မဇာလသုတ်ကို
 ဥပမာပြု၍ သောပါနံ ဝိယဖြင့် နိဒါန်းကို ဥပမာပြသည်။]

သုဝဏ္ဏ၊ပေ၊ဝိစရိတဿ။ ။ရှေးစာအုပ်တို့၌ “ဂေဟဇနဝိဇ္ဇိတဝိစရိတဿ”ဟု
 ရှိ၏။ ဋီကာသစ်၌ “ဂေဟနိဝါသီနံ နရနာရိနံ ဝိစရိတဌာနဘူတဿ”ဟု ရှိသောကြောင့်
 “ဝိဇ္ဇိတ” မပါသင့်၊ “ထိုဂေဟဇနသည် အသံမပြုဘဲ တိတ်ဆိတ်နေသလော”ဟု မေးဖွယ်
 ရှိ၍ “ကထိတ ပေ၊ မဓရဿရ”ဟု ဝိသေသနပြုသည်။ တိတ်ဆိတ်နေသည် မဟုတ်ပါ။
 ကထိတမဓရဿရ-ချိုသာသော စကားပြောသံလည်းရှိကြ၊ ဟသိတမဓရဿရ-
 သာယာသော ရယ်မောသံလည်း ရှိကြသော ဂေဟဇနတို့၏ လှည့်လည်သွားလာရာ ဖြစ်ပါ
 သည်-ဟူလို။ [ကျောင်းတိုက်များ၌ တိတ်ဆိတ်နေလျှင် ကြည်နူးဖွယ်ရှိသော်လည်း
 အိမ်တို့၌ကား တိတ်ဆိတ်၍နေလျှင် ကျက်သရေ မရှိဘဲ ကြောက်စရာကောင်းနေ၏။]

ထပ်၍မေးဖွယ်။ ။စကားပြောသံ ရယ်မောသံချည်း ရှိပါသလော၊ အခြား ရောနှော
 သော အသံများ မရှိတော့ဘူးလော”ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “သုဝဏ္ဏ ပေ၊ သမ္ပိသိတ”
 ဟု မိန့်သည်။ [ဝလယ-လက်ကောက်၊ နူပုရ-ခြေချင်း၊ အာဒိဖြင့် အသံမြည်နိုင်သော
 တန်ဆာ တို့ကို ယူ။] “သွားလာသောအခါ ရွှေလက်ကောက် ရွှေခြေချင်းစသော တန်ဆာ
 တို့၏ အချင်းချင်း ထိခိုက်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်သော အသံတို့ဖြင့် ရောသော စကား ပြောသံ
 ရယ်မောသံ ဖြစ်၍ ထိုကဲ့သို့သော ကျက်သရေမင်္ဂလာရှိသော အသံတို့ဖြင့် သာယာစွာ
 သော အိမ်နေသူ တို့၏ ဝင်ထွက်သွားလာရာ အိမ်ကြီး” ဟူလို။

ဖြစ်သော ဟု ပေးပါ။] ဥဠာရိဿရိယဝိဘဝသောဘိတဿ-မွန်မြတ်သောဂုဏ် အစိုးရသူ၏ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာ ရာထူးဌာနန္တရဂုဏ် စည်းစိမ်ဂုဏ်တို့ဖြင့် တင့်တယ်သော၊ မဟာဃရဿ-ကြီးကျယ်ခမ်းနားသောအိမ်သို့၊ သုဓပုဝိသနတ္ထံ-လွယ်ကူစွာ ဝင်နိုင်ခြင်းအကျိုးငှာ။

သုဝဏ္ဏရဇတမဏိမုတ္တပဝါဠာဒိဇုတိဝိဿရဝိဇ္ဇောတိတသုပ္ပဋ္ဌိတဝိလာသဒ္ဓါရ ဗာဟံ-ရွှေ၊ ငွေ၊ ပတ္တမြား၊ ပုလဲ၊ သန္တာ အစရှိသည်တို့၏အရောင်တို့ဖြင့် ပြုံးပြုံးပြက် ထွက်လျက် တောက်ပသော၊ ကောင်းစွာတည်သော၊ ကျယ်ပြန့်သော တံခါး ပေါင် ရှိသော၊ မဟာဒ္ဓါရံ ဝိယ စ-ကျယ်စွာသော တံခါးပေါက်ကဲ့သို့လည်း ကောင်း၊ ဝါ-ကျယ်စွာသော တံခါးပေါက်နှင့်တူသည်လည်းဖြစ်သော၊ [“ယံ နိဒါနံ”၌ စပ်။] အတ္တဗျဉ္ဇနသမ္ပန္နဿ-အနက်သဒ္ဓါတို့နှင့် ပြည့်စုံသော၊ ဗုဒ္ဓဂုဏာနုဘာဝသံသုစ ကဿ-ဘုရားဂုဏ်တော်၏ အာနုဘော်ကို ကောင်းစွာ ပြတတ်သော၊ ဣမဿ သုတ္တဿ - ဤ ဗြဟ္မဇာလသုတ်တော်သို့၊ သုခါဝဂါ ဟနတ္ထံ - လွယ်ကူစွာ သက်ဝင်နိုင်ခြင်းအကျိုး ငှာ၊ ကာလဒေသဒေသ ကဝတ္ထု ။ပရိသာပဒေသပဋိမဏ္ဍိတံ-

ဥဠာရိဿရိယ၊ပေ၊သောဘိတဿ။ ။ဥဠာရ-မွန်မြတ်သောဂုဏ် (အထက်တန်းကျ သော ဂုဏ်)၊ ဣဿရိယ-အစိုးရသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ရာထူးဌာနန္တရ၊ ဝိဘဝ-စည်းစိမ်၊ ထိုသုံးမျိုးတို့ဖြင့် တင့်တယ်သော ခမ်းနားသောအိမ်ကို “ဥဠာရိ ပေ၊ သောဘိတဿ” ဟု ဆိုသည်။ [ဋီကာသစ်၌ “ဥဠာရဂုဏ်၊ ဣဿရိယဂုဏ်၊ စည်းစိမ်ဂုဏ် ရှိသူများကိုလည်း “ဥဠာရိဿရိယဝိဘဝ” အရ ဖွင့်ပြသေး၏။ ဤ မဟာဃရဿဖြင့် ဗြဟ္မဇာလသုတ္တန်ကို ဥပမာပြသည်။]

သုဝဏ္ဏ၊ပေ၊ဒ္ဓါရဗာဟံ။ ။ပြခဲ့သော အိမ်သို့ ဝင်ဖို့ရန် တံခါးပေါက်ကလည်း လှပ ခိုင်ခံ့၍ ကျယ်ပြန့်သော တံခါးပေါက်သာ ဖြစ်သင့်သောကြောင့် “သုဝဏ္ဏ၊ပေ၊မဟာဒ္ဓါရံ”ဟု မိန့်သည်။ ဤစကားဖြင့် နိဒါန်းကို ဥပမာပြသည်။ သုဝဏ္ဏ၊ပေ၊ပဝါဠာဒိနံ+ဇုတိယော- အရောင် တို့တည်း၊ သုဝဏ္ဏ၊ပေ၊ဇုတိယော၊ ဝိဿရာ-ပြုံးပြုံးပြက်ပြက် အရောင်ထွက်သည်၊ (ဟုတွာ)+ ဝိဇ္ဇောတိတာ-အထူးသဖြင့် တောက်ပသည်တည်း၊ ဝိဿရဝိဇ္ဇောတိတာ (ဒ္ဓါရဗာဟံ)၊ သုဝဏ္ဏ၊ပေ၊ဇုတိဟိ+ဝိဿရဝိဇ္ဇောတိတာ သုဝဏ္ဏ၊ပေ၊ဝိဇ္ဇောတိတာ၊ သုပ္ပတိဋ္ဌိတာ စ+သာ+ ဝိတ္တတာ စာတိ သုပ္ပတိဋ္ဌိတဝိတ္တတာ (ဒ္ဓါရဗာဟံ)၊ သုဝဏ္ဏ၊ပေ၊ဝိဇ္ဇောတိတာ+သုပ္ပတိဋ္ဌိတ ဝိတ္တတဒ္ဓါရဗာဟာ ယဿာတိ သုဝဏ္ဏ၊ပေ၊ဒ္ဓါရဗာဟံ (မဟာဒ္ဓါရံ)။

ဗုဒ္ဓ၊ပေ၊သံသုစကဿ။ ။တိဝိသေလကို ပြခြင်း၊ ၆၂ ပါးသော မိစ္ဆာအယူတို့ကို ရှင်းပြခြင်းသည် ဘုရားရှင်၏ သဗ္ဗညုတဂုဏ်တော်ကို ထင်ရှားပြရာ ရောက်၏။ [သမ္မာ သူစေတီတိ သံသုစကံ (သုတ္တံ)၊ ဗုဒ္ဓဂုဏာနုဘာဝဿ+သံသုစကံ ဗုဒ္ဓ၊ပေ၊သံသုစကံ။]

သုခါဝဂါဟနတ္ထံ။ ။အဝပုဗ္ဗ ဂါဟူဓာတ်သည် သက်ဝင်ခြင်းအနက်ကို ဟော၏။ သုခံ+အဝဂါဟနံ သုခါဝဂါဟနံ၊ သုခါဝဂါဟနံ+အတ္ထော သုခါဝဂါဟနတ္ထော၊ စာအုပ်တို့၌ “သုခါဝဂဟဏတ္ထံ-အလွယ်တကူ သင်ယူခြင်းအကျိုးငှာ”ဟု တွေ့ရ၏။ အဝသဒ္ဓါနှင့်

တရားဟောတော်မူရာအခါ၊ တရားဟောတော်မူရာအရပ်၊ တရားဟောတော်မူသောပုဂ္ဂိုလ်၊ တရားဟောကြောင်း ဝတ္ထု၊ တရားနာယူသော ပရိသတ်တို့ကို ညွှန်ပြခြင်းဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော၊ ယံ နိဒါနံ-အကြင်နိဒါန်းကို ဘာသိတံ-လျှောက်အပ်ပြီ၊ (အရှင်အာနန္ဒာက အရှင်မဟာကဿပအား လျှောက်အပ်ပြီ၊) တဿ-ထိုနိဒါန်း၏၊ အတ္ထဝဏ္ဏနာ-အနက်ကို ဖွင့်ကြောင်းဖွင့်ရာ အဋ္ဌကထာသည်၊ သမတ္တာ-ပြီးပြီ၊ ဣတိ-အပြီးတည်း။ [သမတ္တာဟု ရှိရာ၌ ဣတိသဒ္ဒါ ပါရှိ၊ မရှိ၊ ပိုဟန်တူသည်။]

တွဲ၍ ယူခြင်းအနက်ကို ဟောသော ဂဟဓာတ်ကား ရှိနိုင်ခဲ့၏။ အဝနှင့်တွဲ၍ ဂါဟဓာတ်ဖြင့်သာ သုံးစွဲလေ့ ရှိပါသည်။

ကာလံ၊ ဇေ၊ ပဋိမဏ္ဍိတံ။ ။နံနက်စောစော ကျိန်းစက်ရာမှ ထရာအချိန်ကို ဤ ဗြဟ္မဇာလသုတ် ဟောတော်မူရာကာလဟုလည်းကောင်း၊ အဓမ္မလဋ္ဌိကာဥယျာဉ်၌ ထိုင်နေရာ ဇရပ်ကို ဒေသဟုလည်းကောင်း၊ ဘုရားရှင်ကို ဒေသကဟုလည်းကောင်း၊ ဆရာ တပည့်တို့၏ အပြစ်ပြောခြင်း ဂုဏ်ပြောခြင်းကို ဝတ္ထုဟုလည်းကောင်း၊ စည်းဝေးနေထိုင်ကြသော ရဟန်း တော်များကို တရားနာပရိသတ်ဟုလည်းကောင်း ဆိုသည်။ ထို့ကြောင့် “နိဒေဒါတိ နိဒေသေတိ-မထင်ရှားသော ကာလ ဒေသစသည်ကို ထင်ရှားအောင် ညွှန်ပြတတ်၏။ ဣတိ နိဒါနံ”ဟု ဝိဂ္ဂဟပြုရသည်။

နိဒါန်းကို ဆိုရကား။ ။သုတ် အဘိဓမ္မာ ဝိနည်းကို သံဂါယနာတင်ရာ၌ ထိုတရား တော်သက်သက်ကိုသာ သံဂါယနာမတင်ဘဲ နိဒါန်းကို ထည့်ရခြင်းသည် ဒေသနာတော်၏ ယုံကြည်ထိုက်ခြင်း၊ မပျောက်ပျက်ခြင်း၊ ကြာမြင့်စွာတည်ခြင်းအကျိုး ရှိ၏။ ချဲ့ဦးအံ့-ကာလ ဒေသ ဒေသကဝတ္ထု ပရိသတ်တို့ဖြင့် မွမ်းမံ ထုံးဖွဲ့၍ ထားအပ်သော ဒေသနာတော်သည် လုပ်ဇာတ် ဒဏ္ဍာရီ မဟုတ်ကြောင်း၊ တကယ့်ဖြစ်ရပ် ဖြစ်ကြောင်းကို ဤနိဒါန်းက ပြသော ကြောင့် ဤဗြဟ္မဇာလသုတ္တန်၏ ယုံကြည်ထိုက်သော ဒေသနာဖြစ်ကြောင်းကို အများက လက်ခံ၏။ ထိုသို့ ယုံကြည်ထိုက်သောကြောင့်ပင် ပါဠိ အနက် မပျောက်ပျက်အောင် အဆက်ဆက် စောင့်ရှောက်လိုကြသည်။ ထိုသို့ အဆက်ဆက် စောင့်ရှောက်ခဲ့ခြင်းကြောင့် သုတ္တန်သည် ယခုတိုင်အောင်လည်းကောင်း၊ နောင်အနာဂတ်၌လည်းကောင်း ကြာမြင့်စွာ တည်တံ့နိုင်ပေသည်။ ဤသို့ ကြာမြင့်စွာ တည်တံ့နိုင်ခြင်း၊ ပါဠိ အနက် မပျောက်ပျက်ခြင်း၊ အများ၏ ယုံကြည်ဖွယ်ဖြစ်ခြင်းသည် ဤနိဒါန်းကို ဆိုရခြင်း၏ အကျိုးတည်း။

[ဆောင်] ဝတ္ထု ဒေသ၊ ဒေသကကို၊ ညွှန်ပြနိုင်စွမ်း၊ ဤနိဒါန်းကြောင့်၊ လက်တန်းကြစည်၊ ဒဏ္ဍာရီဟု၊ မထိမဲ့မြင်၊ မမှတ်ထင်ဘဲ၊ ယခင်ဖြစ်ရပ်၊ တရားမြတ်ဟု၊ များလတ် သိုက်မြိုက်၊ ယုံကြည်ထိုက်၏။ ယုံထိုက်သလောက်၊ များစောင့်ရှောက်သဖြင့်၊ မပျောက်တာရှည်၊ ကြာမြင့်တည်၏။ ဤသည့် ကျိုးထူး၊ ရွယ်ရည်စူး၍၊ သုတ်ဦး စမှ၊ ရေးဆရာတို့၊ သင်္ဂါယန၊ တင်တုန်းကလျှင်၊ ကျနပြုပြင်၊ နိဒါန်းဆင်သည်၊ ကျမ်းစဉ်လက်သုံး မှတ်တမ်းတည်း။ ။

နိဒါန်းအဖွင့်ပြီး၏။

ဗြဟ္မဇာလသုတ်အပွင့်

၅။ ကုဒါနိ-အပ္ပန္နရနိဒါန်းကို ဖွင့်ပြပြီးရာ ယခုအခါ၌၊ [“အနုပ္ပတ္တော၊ ဝိစာရယိ သာမ”တို့၌စပ်။] မမံဝါ ဘိက္ခဝေ ပရေ အဝဏ္ဏံ ဘာသေယျန္တိအာဒိနာ-အစရှိသော၊ နယေန-နည်းဖြင့်၊ ဘဂဝတာ-သည်၊ နိက္ခိတ္တဿ-ဝေနေယျတို့၏သန္တာန်၌ ဟောထားတော်မူအပ်ပြီးသော၊ သုတ္တဿ-သုတ်၏၊ ဝါ-သုတ်ကို၊ ဝဏ္ဏနာယ-ဖွင့်ခြင်း၏၊ ဝါ-ဖွင့်ကြောင်းဖွင့်ရာ အဋ္ဌကထာ၏၊ ဩကာသော-အခွင့်သည်၊ အနုပ္ပတ္တော-အစဉ်ရောက်လာပြီ၊ ပန-ဆက်၊ သာဇော သုတ္တဝဏ္ဏနာ-ထိုသုတ် အဖွင့်သည်၊ ဝါ-ကို၊ (ထိုသုတ်ကို ဖွင့်ကြောင်းဖွင့်ရာ အဋ္ဌကထာ

ဣဒါနိ၊ပေ၊အနုပ္ပတ္တော။ ။[“ဧဝံ မေ သုတံ”စသော နိဒါန်းစကားရပ်ကို ဗြဟ္မဇာလသုတ်၏ အတွင်းနိဒါန်းဖြစ်သောကြောင့် “အပ္ပန္နရနိဒါန်း”ဟု ခေါ်၏။] ထိုအပ္ပန္နရနိဒါန်းကို “တတ္ထ ဧဝံ နိပါတပဒံ”စသည်ဖြင့် ဖွင့်ပြပြီး၍ ယခုအခါ ဗြဟ္မဇာလသုတ်ကို ဖွင့်ပြလိုသောကြောင့် “ဣဒါနိ၊ပေ၊အနုပ္ပတ္တော”ဟူသော စကားကို မိန့်သည်။ [“နိက္ခိတ္တ-ချထား”ဟူသည် ဝေနေယျတို့၏ သန္တာန်၌ သီလစသော အကြောင်းအရာကို ချထားခြင်းတည်း၊ ထိုချထားခြင်းဟူသည်လည်း ဟောခြင်းပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် နိက္ခိတ္တဿ ကို “ဒေသိတဿ”ဟု အဓိပ္ပာယ်ထွက်ဖွင့်၍ “ဒေသနာနိက္ခေပေါတိ ဟိ အတ္တတော ဘိန္နမ္ပိ” (“နိက္ခိတ္တ-ချထားအပ်၊ ဒေသိတ-ဟောအပ်”ဟု သဒ္ဒတ္ထအားဖြင့် ကွဲပြားပါသော်လည်း) သရူပတော ဧကမေဝ (သရုပ်သဘောအားဖြင့်၊ ဝါ-အနက်အရအားဖြင့် တစ်ခုတည်းသာ)” ဟု ဋီကာသစ် ဖွင့်သည်။]

အစဉ်အတိုင်းဖွင့်ရကျိုး။ ။ပါဠိတော်၌ “ဧဝံ မေ သုတံ၊ပေ၊အထ ဘဂဝါ အနုပ္ပတ္တော” ဟု အပ္ပန္နရနိဒါန်း ပြီးဆုံးသောအခါ “မမံ ဝါ ဘိက္ခဝေ”စသော သုတ်တော်ရှိ၏၊ အနုပ္ပဗ္ဗာ ဝိရောမိနိဝဏ္ဏနာ-ထိုပါဠိတော်အစဉ်နှင့် မဆန့်ကျင်အောင် ဖွင့်ပြခြင်းသည်...။

၁။ ကမာနတိက္ကမနေန (ကမ+အနတိက္ကမနေန) ဗျာကုလဒေါသပ္ပဟာယိနိ-ပါဠိတော် အစဉ်ကို မကျော်လွန်ခြင်းကြောင့် ရှေ့ နောက် ရှုပ်ထွေးခြင်းဟူသော ဗျာကုလ (ဗျာကိတ္တ) ဒေါသကို ပယ်သော (ပသာဒဂုဏ်ရောက်သော) သံဝဏ္ဏနာလည်း ဖြစ်၏။

၂။ ဝိညူနဉ္စ စိတ္တာရာမိနိ (စိတ္တ+အာရာမိနိ)-(ထိုသို့ အစဉ်ကျ၍ ဗျာကုလဒေါသတို့မှ ကင်းသည့်အတွက်) ပညာရှိတို့၏ စိတ်ကို နှစ်သက်စေနိုင်သော သံဝဏ္ဏနာလည်း ဖြစ်၏။

၃။ “အာဂတဘာရော စ အဝဿံ အာဝဟိတဗ္ဗောဓိ-ရောက်လာသောတာဝန်ကို မချွတ်ဧကန် ထမ်းဆောင်ထိုက်သည်”ဟူသော အမိန့်တော်နှင့်အညီ နိဒါန်းကို ဖွင့်ပြီးနောက် သုတ်တော်ကို ဆက်၍ ဖွင့်ဖို့ရန် တာဝန်ရောက်လာသည်ကို ထမ်းဆောင်ခြင်းအားဖြင့် အဋ္ဌကထာဆရာ၏ ပညာရှိတို့ ကျင့်ထုံးကို မကျော်လွန်ကြောင်း ထင်ရှားပြနိုင်သော သံဝဏ္ဏနာလည်း ဖြစ်သည်။

သည်။ ဝါ-ကို) ယသ္မာ-ကြောင့်၊ သုတ္တနိက္ခေပံ-သုတ်ကို ဝေနေယျတို့သန္တာန်၌ ဟောထားတော် မူပုံကို၊ ဝါ-ဝေနေယျတို့သန္တာန်၌ ဟောထားတော်မူအပ်သော သုတ်ကို၊ ဝိစာရေ တွာ-စိစစ်ပြီး၍၊ ဝုစ္စမာနာ-ဖွင့်ဆိုအပ်သော်၊ ပါကဋ္ဌာ-ထင်ရှား သည်၊ (အနက် အဓိပ္ပာယ် ပေါ်လွင်သည်)၊ ဟောတိ-၏၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊

တသ္မာ တဒါဝိကရဏသာဓကံ သံဝဏ္ဏနောကာသဝိစာရဏံ (သံဝဏ္ဏာယ ဩကာသ ဝိစာရဏံ) ကာတုမာဟ ဣဒါနီတိအာဒိ - ထို့ကြောင့် ထိုဆိုအပ်ပြီးသော အချက်သုံးချက် ကို ထင်ရှားပြမှုကို ပြီးစေတတ်သော ဖွင့်ဖို့ရန် အခွင့်ရောက်လာသော သုတ္တနိက္ခေပ စိစစ်မှုကို ပြုခြင်းငှာ ဣဒါနီ စသည်ကို မိန့်သည်။ [ဝိစာရယိဿာမတိုင်အောင် မျှော်သော ကျမ်းတက် တည်း။]

မှတ်ချက်။ ။ “ဝိစာရဏ-စိစစ်”ဟူသည် မြန်မာပုဒ်စစ်ကျမ်း၌ နာမ်ပုဒ် အာချာတ်ပုဒ် စသည်အားဖြင့် စိစစ်ခြင်းကဲ့သို့ အတ္တဇ္ဈာသယကြောင့် ဟောအပ်သောသုတ် စသည် အားဖြင့် စိစစ်ခြင်းကို “သုတ္တနိက္ခေပဝိစာရဏ”ဟု ဆိုသည်။

သာ ပနေသာ၊ဗေ၊ဝိစာရယိဿာမ။ ။နိဒါန်းကို ဖွင့်ပြီးသောအခါ ပါဠိတော် သုတ်ရင်းကိုသာ ဆက်၍ ဖွင့်သင့်သည် မဟုတ်ပါလော၊ အဘယ့်ကြောင့် “သုတ္တနိက္ခေပ ကို စိစစ်နေရပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “သာ ပနေသာ” စသည်ကို မိန့်သည်။ သုတ္တ နိက္ခေပ (သုတ္တန်တစ်ရပ် တစ်ရပ် ဟောတော်မူပုံ)ကို စိစစ်၍ ဖွင့်ပြသည်ရှိသော် “ဤ ပါဠိတော်သည် မည်သည့်အကြောင်းကြောင့် ဟောတော်မူအပ်သော ပါဠိတော် တည်း”ဟု အကြောင်းရင်းကို ပိုင်းခြား၍ သိနှင့်ပြီး ဖြစ်ရကား နောက်၌ ဖွင့်အပ်လတ္တံ့ သော အဋ္ဌကထာ သည် အနက် အဓိပ္ပာယ်အားဖြင့် သိသာလွယ်ကူ၏။ ထို့ကြောင့် ထိုသုတ္တနိက္ခေပကို သုတ်အားလုံးနှင့် ဆက်ဆံအောင် စိစစ်၍ ပြဦးမည်-ဟူလို။

ဆက်ဦးအံ့ - “အဋ္ဌကထာ”ဟူရာ၌ ပါဠိတော်သုတ်ပုဒ်၏ အနက်ကို ဖွင့်ဆိုမှသာ အဋ္ဌကထာဟု ခေါ်နိုင်သည် မဟုတ်သေး၊ ထိုထိုသုတ်၏ အနက် အဓိပ္ပာယ် သိသာ ထင်ရှားအောင် ဖွင့်အပ်သော အသိုင်းအဝိုင်း အဖွင့်များလည်း အဋ္ဌကထာ (အနက်ကို ဖွင့်ပြကြောင်းစကား)ပင် ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် သုတ္တနိက္ခေပဝိစာရဏစကားရပ်ကိုလည်း အဋ္ဌကထာဆရာ ဖွင့်ဆိုထိုက်သည်သာ ဖြစ်သည်။

ဝိစာရေတွာ၊ဗေ၊ပါကဋ္ဌာ။ ။ဤသုတ်၌ကား ထိုသို့ သုတ္တနိက္ခေပကို စိစစ်သောအခါ သုပ္ပိယ၏ အဝဏ္ဏကို ပြောခြင်း၊ ဗြဟ္မဒတ္တလုလင်၏ ဝဏ္ဏကို ပြောခြင်း၊ ရဟန်းတို့၏ နာနာဓိမုတ္တိကတာဉာဏ်တော်ကို ချီးမွမ်းခြင်းဟု သုံးမျိုးသော အဋ္ဌပုတ္တိကို တွေ့ရ၏။ ဤ အဋ္ဌပုတ္တိကြောင့် ဟောရသော သုတ်တော် ဖြစ်ရကား သုပ္ပိယ၏ အဝဏ္ဏဘာသနနှင့် စပ်၍ “မမံ ဝါ ဘိက္ခဝေ ပရေ အဝဏ္ဏံ ဘာသေယျံ”ဟု ဟောတော်မူရ ခြင်းသည်လည်း ကောင်း၊ ဗြဟ္မဒတ္တလုလင်၏ ဝဏ္ဏဘာသနနှင့်စပ်၍ “အပ္ပမတ္တကံ ခေါ ဘိက္ခဝေ”စသည် ဖြင့် တိဝိမ သီလကို အကျယ်ဟောတော်မူရခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ရဟန်းတို့၏ ဉာဏ်တော်ကို ချီးမွမ်းခြင်းနှင့်စပ်၍ “အတ္ထိ ဘိက္ခဝေ” စသည်ဖြင့် သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော် ၏အကြောင်းကို ဟောတော် မူရခြင်းသည်လည်းကောင်း ထင်ရှားရကား စကားတစ်ရပ်နှင့်တရပ် အနုသန္ဓေ ဆက်သွယ်ကာ လွန်စွာ သိလွယ်ပါသည်။

(ထိုသို့ သုတ္တနိက္ခေပကိုစိစစ်၍ ဖွင့်ဆိုအပ်သော သုတ္တသံဝဏ္ဏနာ၏ ပေါ်လွင်ထင်ရှားသည်၏အဖြစ် ကြောင့်၊) တာဝ-ပုဒ်တို့ကို မဖွင့်မီ ရှေးဦးစွာ၊ သုတ္တနိက္ခေပ-ကို၊ ဝါ-ကို၊ ဝိစာရ ယိဿာမ-စိစစ်ကုန်ဦးအံ့။

ဟိ-ချဲ့၊ သုတ္တနိက္ခေပါ-ဝေနေယျတို့၏သန္တာန်၌ သုတ်ကို ဟောထားခြင်းတို့သည်၊ ဝါ-ဝေနေယျတို့၏ သန္တာန်၌ ဟောထားအပ်သောသုတ်တို့သည်၊ အတ္တဇ္ဈာသယော-အတ္တဇ္ဈာသယသုတ္တနိက္ခေပလည်းကောင်း၊ ပရဇ္ဈာသယော-ပရဇ္ဈာ သယသုတ္တနိက္ခေပလည်းကောင်း၊ ပုစ္ဆာဝသိကော-ပုစ္ဆာဝသိက သုတ္တနိက္ခေပ လည်းကောင်း၊ အဋ္ဌပ္ပတ္တိကော-အဋ္ဌပ္ပတ္တိကသုတ္တနိက္ခေပလည်းကောင်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ စတ္တာရော-လေးမျိုးတို့တည်း။

သုတ္တနိက္ခေပေါ။ ။နိက္ခိပနံ နိက္ခေပေါ၊ သုတ္တဿ+နိက္ခေပေါ သုတ္တနိက္ခေပေါ-သုတ်ကို ဝေနေယျတို့၏သန္တာန်၌ ထားခြင်း (ဟောခြင်း)၊ နိက္ခိပိယတိတိ ဝါ နိက္ခေပေါ၊ သုတ္တမေဝ + နိက္ခေပေါ သုတ္တနိက္ခေပေါ-ဝေနေယျတို့၏ သန္တာန်၌ ထားအပ် (ဟောအပ်) သော သုတ်၊ ထို သုတ္တနိက္ခေပသည် လေးမျိုးလေးစား ရှိသောကြောင့် “စတ္တာရော ဟိ” စသည်ဖြင့် အကျယ်ပြသည်။

စတ္တာရော ဟိ။ ။နေတ္ထိပါဠိတော်၌ “သာသနပဌာန”ဟု နည်းတစ်မျိုးရှိ၏။ ထို၌ သင်္ကလေသဘာဂိယသုတ်၊ ဝါသနာဘာဂိယသုတ် စသောအားဖြင့် သုတ်အမျိုးအစား တစ်ဆယ့်ခြောက်ပါးကို ပြထား၏။ သုတ်တို့သည် ရာထောင်မက များစွာ ရှိသော်လည်း ထို ၁၆ မျိုးတွင် အားလုံးပါဝင်ရသကဲ့သို့၊ ထို့အတူ အတ္တဇ္ဈာသယ စသော လေးပါးတွင်လည်း ပါဝင်ကြရ၏။ ထို့ကြောင့် “စတ္တာရော ဟိ သုတ္တနိက္ခေပါ”ဟု ဆိုသည်။

မေးဖွယ်။ ။အချို့သုတ်များသည် အတ္တဇ္ဈာသယ ပရဇ္ဈာသယ နှစ်မျိုးရောသော အကြောင်း၊ အတ္တဇ္ဈာသယ ပုစ္ဆာဝသိက နှစ်မျိုးရောသောအကြောင်း၊ အတ္တဇ္ဈာသယ ပရဇ္ဈာ သယ ပုစ္ဆာဝသိက သုံးမျိုးရောသောအကြောင်း၊ ဤသို့ သုတ်ကို ဟောဖို့ရန် ရောနှောသော အကြောင်းများလည်း ရှိရကား (ထိုအရောအားဖြင့်) လေးမျိုးသာမက အများအပြားပင် အကြောင်းရှိနိုင်သည် မဟုတ်ပါလော-ဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။

အဖြေကား - ထိုသို့ ရောနှော၍ ရအပ်သော အကြောင်းများလည်း မူလနိက္ခေပ လေးပါး၌ အတွင်းဝင်ရသောကြောင့် ထိုမူလနိက္ခေပတို့ကိုသာ ရည်ရွယ်၍ “စတ္တာရော နိက္ခေပါ”ဟု မိန့်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် အချို့သုတ်များ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း၏ အကြောင်းမှာ- အတ္တဇ္ဈာသယ ပရဇ္ဈာသယ နှစ်မျိုး၊ အတ္တဇ္ဈာသယ ပရဇ္ဈာသယ ပုစ္ဆာဝသိက သုံးမျိုး၊ (သို့မဟုတ်) လေးမျိုးစုံသော အကြောင်းများရှိနိုင်ကြောင်းကိုလည်း သိပါ။ ဤ၌ “စတ္တာရော” ဟု ဆိုခြင်းကိုကား ဖြစ်နိုင်သောနည်းတို့တွင် အနည်းငယ်ကို ထုတ်ပြခြင်း မျှသာဟု မှတ်ပါ။ [ဋီကာ နောက်နည်းကို ရေးထားသည်။ သာသနပဌာန၌လည်း ရောနှောသောအကြောင်းများ ပါသောကြောင့် ဤစောဒနာကို ဋီကာတို့ ဆိုကြသည်။]

အတ္တဇ္ဈာသယော။ ။အတ္တနော-ကိုယ်တော်မြတ်၏ (ဘုရားရှင်၏)+အဇ္ဈာသယော-ထိုထို သုတ်ကို ဟောတော်မူလိုသော ဆန္ဒတော်တည်း။ အတ္တဇ္ဈာသယော-ဆန္ဒ၊ “အတ္တနော အဇ္ဈာသယေနေဝ ကထေသိ - ကိုယ်တော်၏ အဇ္ဈာသယ (ဆန္ဒ)တော်ကြောင့်သာ

ဟောတော်မူပြီ”ဟူသော အဋ္ဌကထာစကားကို ထောက်၍ အတ္တဇ္ဈာသယ စသော လေးပါးကို သုတ်ကို ဟောတော်မူခြင်း၏အကြောင်းဟု သိပါ။ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ “သော+အဿ+အတ္တိ ကာရဏဝသေန”ဟု ကာရဏဝသေနဟူသော ဝိသေသနကို ထည့်၍ ဝိဂ္ဂဟပြုသည်။

အနက်ပေးပုံ။ ။ဤဝိပြုဟ်ကို ကြည့်၍“အတ္တဇ္ဈာသယော-ကိုယ်တော်၏အဇ္ဈာသယ ရှိသော သုတ္တနိက္ခေပလည်းကောင်း”ဟု ပေးပါ။ အတ္တနှင့် အဇ္ဈာသယကို ခွဲ၍ “အတ္တနော+အဇ္ဈာသယော အဿာတိ အတ္တဇ္ဈာသယော”ဟု ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်လည်း ပြုနိုင်၏။ ပရဇ္ဈာသယ၌လည်း နည်းတူ။ “ရှိ”ဟူရာ၌လည်း ထိုသုတ်ကို ဟောတော်မူဖို့ရန် အကြောင်း၏ အဖြစ်ဖြင့် ရှိသော “အရှိ”ဟု မှတ်ပါ။

ပရဇ္ဈာသယော။ ။ပရေသံ - မိမိမှတစ်ပါးသော တရားနာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏+အဇ္ဈာသယော-လွန်လွန်ကဲကဲ စွဲမြဲစွာ နှလုံးသွင်းခြင်း၊ ပရဇ္ဈာသယော၊ ဤ၌ကား ဆန္ဒလောက်သာမက အဓိမုတ္တိတိုင်အောင် အဇ္ဈာသယဟု ယူရသည်။ ပရေသံ အဇ္ဈာသယကို “အဓိမုတ္တိ”ဟု ဋီကာဖွင့်လတ္တံ့။ ပရဇ္ဈာသယော+အဿ+အတ္တိတိ ယထာပတ္တနယေန (ဆိုအပ်ပြီးသော ကာရဏဝသေနဟူသောနည်း အားဖြင့်) ပရဇ္ဈာသယော၊ ဤအလို “ပရဇ္ဈာသယော-သူတစ်ပါးတို့၏ အဇ္ဈာသယရှိသော သုတ္တနိက္ခေပ”ဟု ပေးပါ။

ပုစ္ဆာဝသိက၊ အဋ္ဌပ္ပတ္တိက။ ။ပုစ္ဆာယ+ဝသော၊ ပုစ္ဆာဝသော၊ ပုစ္ဆာဝသော+အဿ+အတ္တိတိ ပုစ္ဆာဝသိကော။ “ပုစ္ဆာဝသိကော-ပုစ္ဆာနှင့်စပ်ခြင်းရှိသော သုတ္တနိက္ခေပ လည်းကောင်း” ဟု ပေးပါ။ အရိယတေ အဝဂဓိယတေ-သိအပ်၏။ ဣတိ အတ္ထော၊ (နှုတ်ဖြင့် ရွတ်ရ ဖတ်ရ သော သဒ္ဓါ မဟုတ်၊ စိတ်ဖြင့် သိအပ်သောအနက်=ဟူလို၊ အနက် ဟူသည်လည်း အကြောင်း အရာ = အကြောင်းဝတ္ထုပင်တည်း၊) အတ္တဿ+ဥပ္ပတ္တိ အတ္ထပ္ပတ္တိ (ထွက်၍ ဌပြု၊ ထို့နောက် အဿတ္တိဆက်)၊ “အဋ္ဌပ္ပတ္တိကော=အကြောင်းဝတ္ထု၏ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းရှိသော သုတ္တနိက္ခေပ လည်းကောင်း”ဟု ပေးပါ။

တစ်နည်း။ ။နိက္ခေပပုဒ်ကို ပထမနည်းကဲ့သို့ ဘာဝသာဓ် ကမ္မသတ် မပြုဘဲ “နိက္ခိပိယတိ ဧတေနာတိ နိက္ခေပေါ-ဝေနယျတို့ သန္တာန်၌ထားကြောင်း (ဟောကြောင်း)” ဟု ဝိဂ္ဂဟပြုလျှင် “အတ္တနော + အဇ္ဈာသယော အတ္တဇ္ဈာသယော၊ ပရေသံ+အဇ္ဈာသယော ပရဇ္ဈာသယော”ဟု ပြု၍ နိက္ခေပနှင့် အရတူဖြစ်၏။ ထိုအဇ္ဈာသယ စသည်သည်ပင် သုတ်ကို ဟောတော်မူကြောင်းဖြစ်ရကား အဓိပ္ပာယ်မှန်လည်း ရသည်။ ပုစ္ဆာဝသေန+ပဝတ္ထော-ဖြစ်သော တရားနာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ မေးလျှောက်အပ်သော စကားတည်း၊ ပုစ္ဆာဝသိကော-ကား၊ အဋ္ဌပ္ပတ္တိယေဝ အဋ္ဌပ္ပတ္တိကော၊ (ဣကပစ္စည်းအနက်မရှိ၊ သုတ္တတည်း။)

အနက်ပေးပုံ။ ။ဤအလို တစ်နည်း အနက်ပေးရန်ကား- “ဟိ-ချဲ့၊ သုတ္တနိက္ခေပါ-သုတ်ကို ဟောထားကြောင်းဖြစ်သော အကြောင်းတို့သည်၊ အတ္တဇ္ဈာသယော-ကိုယ်တော် ၏ အလိုဆန္ဒဟူသော အကြောင်းလည်းကောင်း၊ ပရဇ္ဈာသယော-သူတစ်ပါး တို့၏ အလိုဆန္ဒ ဟူသော အကြောင်းလည်းကောင်း၊ ပုစ္ဆာဝသိကော-ပုစ္ဆာ၏အစွမ်းဖြစ် သော ဓမ္မပဋိဂ္ဂိုဟက ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ စကားဟူသော အကြောင်းလည်းကောင်း၊ အဋ္ဌပ္ပတ္တိကော-အကြောင်းဝတ္ထု၏ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းဟူသော အကြောင်းလည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ စတ္တာရော-တို့တည်း” ဤသို့လည်း အဋ္ဌကထာ၌ တစ်နည်း အနက်ပေးနိုင် ပါသည်။

တတ္ထ-ထိုလေးမျိုးသော သုတ္တန်ကျေပတို့တွင်၊ ယာနိ သုတ္တန်-အကြင်သုတ်တို့ကို၊ ဘဂဝါ-မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ပရေဟိ-တစ်ပါးသော ဝေနေယျတို့သည်၊ အနဇ္ဈိဋ္ဌော-မတိုက်တွန်း မတောင်းပန်အပ်သည်၊ (ဟုတ္တာ-ဖြစ်၍၊ ဝါ-ဖြစ်လျက်၊) ကေဝလံ-ပရုဇ္ဈာသယ စသည်မဖက် သက်သက်၊ အတ္တနော-ကိုယ်တော်၏၊ အဇ္ဈာသယေနေဝ-အဇ္ဈာသယကြောင့်သာ၊ ကထေသိ-ဟောတော်မူပြီ၊ သေယျ ထိဒံ-အဘယ်သုတ်တို့နည်း၊ (တစ်နည်း) ဣဒံ (ဣမာနိ သုတ္တန်)-ဤသုတ်တို့ ဟူသည်၊ သေယျထာ (ကတမာနိ) - အဘယ်တို့နည်း၊ အာကဓေယျသုတ္တံ-အာကဓေယျသုတ်လည်းကောင်း၊ ဝတ္ထသုတ္တံ-လည်းကောင်း၊ မဟာသတိပဋ္ဌာနံ-လည်းကောင်း၊ မဟာသဠာယတနဝိဘင်္ဂသုတ္တံ-လည်းကောင်း၊ အရိယဝံသသုတ္တံ-လည်းကောင်း၊ သမ္ပပ္ပဓာနသုတ္တန္တဟာရကော-သမ္ပပ္ပဓာနသုတ္တန်တို့၏အစဉ်လည်း ကောင်း၊ ဣဒ္ဓိပါဒဣန္ဒြိယဗလဗောဇ္ဈင်္ဂမဂ္ဂင်္ဂသုတ္တန္တဟာရကော-ဣဒ္ဓိပါဒသုတ္တန် တို့၏အစဉ်၊ ဣန္ဒြိယသုတ္တန်တို့၏အစဉ်၊ ဗလသုတ္တန်တို့၏အစဉ်၊ ဗောဇ္ဈင်္ဂသုတ္တန် တို့၏ အစဉ်၊ မဂ္ဂင်္ဂသုတ္တန်တို့၏ အစဉ်လည်းကောင်း၊ ဣတိ

အနဇ္ဈိဋ္ဌော ကထေသိ။ ။ဟောတော်မူဖို့ရန် တောင်းပန်ခြင်း၊ အဖြေကို ဟောတော်မူဖို့ရန် ပြဿနာမေးခြင်း စသည်ကို “အဇ္ဈိဋ္ဌ-တိုက်တွန်း တောင်းပန်အပ်”ဟု ဆို၏။ ထိုသို့ မတိုက်တွန်းအပ် မတောင်းပန်အပ်ပါဘဲ ပါဠိတော်အစဉ်ကို ထားတော်မူခြင်းငှာ ဟောတော် မူသည်။ [အတ္တနော အဇ္ဈာသယေနေဝ ကထေသိ ဓမ္မတန္တိတ္ထပနတ္ထံတိ အဓိပ္ပာယော။ - ဋီကာ။]

သုတ္တန္တဟာရကော။ ။[“ဟာရော မုတ္တာဝဠိတ္ထိယံ”-အဘိဓာန် ၂၈၅။] ဟာရသဒ္ဓါသည် “ပုလဲသွယ်”ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ ဟရတိ-စိတ်ကို ဆွဲဆောင်တတ်၏။ ဣတိ ဟာရော၊ ဟာရောယေဝ ဟာရကော၊ တစ်သုတ်တည်းမက၊ ထိုပုလဲသွယ် (ပုလဲလုံးအစဉ်) ကဲ့သို့ သွယ်တန်း၍ သံဂါယနာတင်ထားအပ်သော သမ္ပပ္ပဓာနသုတ်အစဉ်ကို “သမ္ပပ္ပဓာန သုတ္တန္တဟာရက”ဟု ခေါ်၏။ မှန်၏-မဟာဝဂ္ဂသံယုတ် ပါဠိတော်၌ သမ္ပပ္ပဓာနနှင့်စပ်သော သုတ်တို့သည် အတော်များစွာ စဉ်လျက်ရှိ၏။ [သမ္ပပ္ပဓာနသုတ္တန္တနာမဟာရကော သမ္ပပ္ပဓာန သုတ္တန္တဟာရကော။]

ဣဒ္ဓိပါဒ၊ ပါမဟာရကော။ ။ထိုသံယုတ်ပါဠိတော်၌ပင် ဣဒ္ဓိပါဒ၊ ဣန္ဒြိယ စသည်နှင့်စပ်သော သုတ်များလည်း စီတန်းလျက်ပင် ရှိ၏။ ဣဒ္ဓိပါဒသုတ္တန္တဟာရက၊ ဣန္ဒြိယသုတ္တန္တဟာရက စသည်ဖြင့် ဆိုလိုလျက် “သုတ္တန္တဟာရက”ဟူသော နောက်ပုဒ်ကို ချေ၍ “ဣဒ္ဓိပါဒ၊ ဣန္ဒြိယ စသည်ဖြင့် ဆိုထား၏။ [ပုဗ္ဗပဒေသပရပဒလောပေါ ဟောတိ။ - ဋီကာသစ်။]

တစ်နည်း။ ။ဣဒ္ဓိပါဒေါစ+ဣန္ဒြိယဉ္စ+ဗလဉ္စ+ဗောဇ္ဈင်္ဂေါစ+မဂ္ဂင်္ဂေါစ ဣဒ္ဓိပါဒ၊ ပေါမဂ္ဂင်္ဂါ၊ ဤသို့ ဒွန်တွဲပြီးမှ “ဣဒ္ဓိပါဒ၊ ပေါမဂ္ဂပဋိသံယုတ္တာနိ+သုတ္တန္တနိ ဣဒ္ဓိပါဒ၊ ပေါသုတ္တန္တနိ၊ ဣဒ္ဓိပါဒ၊ ပေါသုတ္တန္တနံ+ဟာရကော ဣဒ္ဓိပါဒ၊ ပေါဟာရကော၊ ဤသို့ ဒွန်အတွင်းငုပ်သော ကမ္မဓာရေ၊ တပျူရိသံပြု။ [ဒန္တဂဗ္ဘသမာသော ဝါ ဧသော၊ (တစ်နည်း) “ဣဒ္ဓိပါဒသုတ္တန္တဟာရကော”စသည်ဖြင့် ဆိုလိုလျက် သုတ္တန္တဟာရကပုဒ်တို့ကို ပေယျာလ မြှုပ်ထားသည်။ ပေယျာလနိဒ္ဒေသော ဝါ။ - ဋီကာသစ်။]

ဧဝမာဒိနိ-ဤသို့ အစရှိသောသုတ်တို့တည်း။ တေသံ-ထိုသုတ်တို့ကို၊ အတ္တဇ္ဈာသယော-ကိုယ်တော် ၏ အဇ္ဈာသယရှိသော၊ နိက္ခေပေါ-ဝေနေယျ တို့၏သန္တာန်၌ ဟောထားခြင်းသည်။ (ဟောတိ)။ [“တေသံ” ဟု ရှိသောကြောင့် “နိက္ခေပေါ- ဟောထားအပ်” ဟု မပေးရ။] (တစ်နည်း) တေသံ-ထိုသုတ်တို့ကို၊ အတ္တဇ္ဈာသယော-ကိုယ်တော်၏ အဇ္ဈာသယဟူသော၊ နိက္ခေပေါ-ဝေနေယျတို့ သန္တာန်၌ ဟောထားကြောင်းသည်။ (ဟောတိ-၏။)

ပန-အဖို့တစ်ပါးကား၊ ယာနိ-အကြင်သုတ်တို့ကို၊ ရာဟုလဿ- ရာဟုလာ၏၊ ဝိမုတ္တိပရိပါစနိယာ-ကိလေသာတို့မှလွတ်သော အရဟတ္တဖိုလ်ကို ရင့်ကျက်စေ တတ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာ-သဒ္ဓိန္ဒြေစသောတရားတို့သည်။ ပရိပက္ကာ- ရင့်ကျက်ကုန်ပြီ၊ အဟံ-ငါသည်။ ရာဟုလံ-ရာဟုလာကို၊ ဥတ္တရိ-အလွန်၊ ဝါ- တိုးတက်၍၊ အာသဝါနံ-တို့၏၊ ခယေ-ကုန်ခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဝါ-ကုန်ကြောင်းဖြစ် သော ဓမ္မဒေသနာအရာ၌၊ ယန္တူန ဝိနေယျံ-အကယ်၍ ဆုံးမရမူကား ကောင်း လေစွ၊ ဣတိ ဧဝံ-ဤသို့၊ ပရေသံ-သူတစ်ပါးတို့၏၊ အဇ္ဈာသယံ-လွန်လွန်ကဲကဲ စွဲမြဲစွာ နှလုံးသွင်းခြင်းကို လည်းကောင်း၊ ခန္တိ-ဉာဏ်ဖြင့်ရှုလျက် နှစ်သက်ခြင်းကို လည်းကောင်း၊ မနံ-စိတ် အလိုကိုလည်းကောင်း၊ အဘိနိဟာရံ-ရှေးရှုဆောင် ကြောင်း၊ ဆုတောင်းကိုလည်း ကောင်း၊ ဗုဇ္ဈနဘာဝဉ္စ-သိနိုင်ခြင်းသဘောကို လည်းကောင်း၊ ဝါ-သိနိုင်မည့် သဘောကိုလည်းကောင်း၊ အပေက္ခိတ္တာ- ရှုဆင်ခြင်တော်မူ၍၊ ပရဇ္ဈာသယဝသေန-သူတစ်ပါးတို့၏ အဇ္ဈာသယနှင့်စပ် သဖြင့်၊ ကထိတာနိ-

ဝိမုတ္တိ၊ ဗေ၊ ခယေ။ ။ ပရိပါစေန္တိ-ရင့်ကျက်စေတတ်ကုန်၏၊ ဣတိ ပရိပါစနိယာ၊ သဒ္ဓိန္ဒြေ စသော တရားများတည်း။ [ပရိပုဗ္ဗ+ပစ၊ ကာရိတ်ဇော၊ အနိယပစ္စည်း ကတ္တား ဟော။] ဝိမုတ္တိ+ပရိပါစနိယာ ဝိမုတ္တိပရိပါစနိယာ၊ ခယေ-ခယနတ္ထံ (ဋီကာ)၊ ခယေ၌ သို့ သည် တဒတ္ထ သမ္ပဒါနံ အနက်ဟော၊ (တစ်နည်း) ခယကာရဏဘူတာယ ဝါ ဓမ္မဒေသနာယ၊ ဤအလို “ခိယန္တိ အာသဝါ ဧတေနာတိ ခယော”ဟု ပြု၍ သို့ကိုလည်း အဓိကရဏ အနက်၌ပင် သက်ပါ။

အဇ္ဈာသယံ စသည်။ ။ အဇ္ဈာသယန္တိ အဓိမုတ္တိ၊ ဋီကာ၊ အလိုဆန္ဒကို ယူမည်စိုး၍ “အဓိမုတ္တိ”ဟု ဖွင့်သည်။ အဓိ-လွန်လွန်ကဲကဲ+အာသယ-စိတ်၌ သက်ဝင်၍ ဖြစ်တည်ခြင်း” ဟူသည် အလိုဆန္ဒကလေးမျှမက လွန်လွန်ကဲကဲ စွဲမြဲ သက်ဝင်ခြင်းတည်း။ ခန္တိအရ သည်းခံခြင်းကို ယူမည်စိုး၍ “ဒိဋ္ဌိနိဇ္ဈာနက္ခန္တိ-ဉာဏ်ဖြင့်ရှုလျက် နှစ်သက်ခြင်း- သဘောကျ ခြင်း”ဟု ဋီကာဖွင့်သည်။ အဘိနိဟာရ-မိမိစိတ်ကို ဗောဓိဉာဏ်တစ်မျိုးသို့ ရှေးရှု+ဆောင် ခြင်း”ဟူသည် ပဏိဓာန-စိတ်ကို ထိုဉာဏ်သို့ ရှေးရှုထားခြင်း (ပြောရိုးအားဖြင့် “ဆုတောင်းခြင်း”)တည်း။ ဗုဇ္ဈနဘာဝံကို “ဗုဇ္ဈနသဘာဝံ-သိနိုင်ခြင်းသဘော”ဟု ဖွင့်၏။

အပေက္ခိတ္တာ။ ။ အဝ+ဣက္ခဓာတ်သည် ဉာဏ်ဖြင့် ရှုဆင်ခြင်ခြင်းအနက်ကို ဟော၏။ ထို့ကြောင့် အပေက္ခိတ္တာကို “ပစ္စဝေက္ခိတ္တာ”ဟု ဖွင့်၍၊ အပ+ဣက္ခမ္ပ ပကံ ဝပြုထားသည်ဟု ကြံပြီးလျှင် “အပေက္ခိတ္တာ ဝါ”ဟု တစ်နည်းဖွင့်ပြန်သည်။

ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ။ သေယျထိဒံ - ဤ သုတ်တို့ဟူသည် အဘယ်နည်း။ (တစ်နည်း) ကုဒံ (ကုမာနိ သုတ္တာနိ)-ဤသုတ်တို့ဟူသည်။ သေယျထာ (ကတမာနိ)-အဘယ်သုတ်တို့နည်း။ စူဠရာဟုလောဝါဒသုတ္တံ-လည်းကောင်း၊ မဟာရာဟုလောဝါဒသုတ္တံ-လည်း ကောင်း၊ ဓမ္မစက္ကပ္ပဝတ္ထနံ-လည်းကောင်း၊ ဓာတုဝိဘင်္ဂသုတ္တံ-လည်းကောင်း၊ ကုတိ ဇေမာဒိနိ-ဤသို့ အစရှိသော သုတ်တို့ တည်း။ တေသံ-ထိုသုတ်တို့ကို၊ ပရဇ္ဈာ သယော-သုတစ်ပါးတို့၏ အဇ္ဈာသယ ရှိသော၊ နိက္ခေပေါ-သည်။ (ဟောတိ)။ (တစ်နည်း) တေသံ-တို့ကို၊ ပရဇ္ဈာသယော-သုတစ်ပါးတို့၏ အဇ္ဈာသယဟူသော၊ နိက္ခေပေါ-ဝေနေယျတို့ သန္တာန်၌ ဟောထားကြောင်းသည်။ (ဟောတိ-၏။)

ပန-အဖို့တစ်ပါးကား၊ ဘဂဝန္တံ-ကို၊ [“ပုစ္ဆန္တိ”၌စပ်။] ဝါ-သို့၊ ဥပသင်္ကမိတ္တာ- ချဉ်းကပ်၍၊ စတဿော-လေးပါးကုန်သော၊ ပရိသာ-ပရိသတ်တို့ လည်း ကောင်း၊ [“ဘိက္ခု၊ ဘိက္ခုနီ၊ ဥပါသကာ၊ ဥပါသိကာ ပရိသတ်တို့ကို ဆိုသည်။] စတ္တာရော-ကုန်သော၊ ဝဏ္ဏာ-အမျိုးတို့လည်းကောင်း၊ ဝါ-ပမာဏရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့လည်း ကောင်း၊ နာဂါ-နဂါးတို့လည်းကောင်း၊ သုပဏ္ဏာ-ဂဠုန်တို့ လည်းကောင်း၊ ဂန္ဓဗ္ဗာ-ဂန္ဓဗ္ဗနတ်တို့လည်းကောင်း၊ အသုရာ-အသုရာတို့ လည်းကောင်း၊ ယက္ခာ-ဘီလူး တို့လည်းကောင်း၊ မဟာရာဇာနော- စာတုမဟာရာဇ်နတ်မင်းကြီးတို့လည်းကောင်း၊ တာဝတိံသာဒယော- တာဝတိံသာနတ်အစရှိကုန်သော၊ ဒေဝါ-နတ်တို့လည်း ကောင်း၊ မဟာဗြဟ္မာ- မဟာဗြဟ္မာလည်းကောင်း၊ ကုတိ ဇေမာဒယော-ဤသို့ အစရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ [“ပုစ္ဆန္တိ”၌စပ်။] ဘန္တေ-မြတ်စွာဘုရား၊ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ ဗောဇ္ဈင်္ဂါတိ- ဗောဇ္ဈင်္ဂါ ဗောဇ္ဈင်္ဂါဟူ၍၊ ဝုစ္ဆန္တိ-ပြောဆိုအပ်ပါကုန်၏၊ [ဤမှ နောက်၌ မဟာဝဂ္ဂသံယုတ်၊ ဥဒါယိဝဂ်၊ ဗောဓာယသုတ်ပါဠိတော်ရင်းဝယ် “ကိတ္တာဝတာ န ခေါ ဘန္တေ ဗောဇ္ဈင်္ဂါတိ ဝုစ္ဆန္တိ”ဟု ပုစ္ဆာဝါကျအဆက်ရှိ၏၊ ဋီကာသစ်၌ “ဝုစ္ဆန္တိ ကိ”ဟု ကိသဒ္ဓါထည့်၍ ဖွင့်ထားသည်ကို စဉ်းစားပါ။] ဘန္တေ-ရား၊ နိဝရဏာ နိဝရဏာတိ-နိဝရဏာ နိဝရဏာဟူ၍၊ ဝုစ္ဆန္တိ-၏၊ ဘန္တေ-ရား၊ ပဉ္စ- ငါးပါးကုန်သော၊ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ-ဥပါဒါနက္ခန္ဓာတို့ဟူသည်။ ကုမေ

စတ္တာရော ဝဏ္ဏာ။ ။ဝဏ္ဏသဒ္ဓါသည် ဇာတိ(ကုလ)အနက်ကို ဟော၏။ ထို့ကြောင့် “စတ္တာရိ ကုလာနိ”ဟု ဋီကာဖွင့်သည်။ ခတ္တိယ ဗြာဟ္မဏ ဝေဿ သုဒ္ဓအားဖြင့် အမျိုးလေး ပါး-ဟူလို၊ (တစ်နည်း) ဝဏ္ဏသဒ္ဓါ ပမာဏအနက်ဟော၊ ထို့ကြောင့် “ရူပါဒိပ္ပမာဏာ သတ္တာ”ဟု ဋီကာ၌ တစ်နည်းဖွင့်သည်။ လောက၌ ရုပ်အဆင်းကို ကြည်ညိုသော ရူပပမာဏပုဂ္ဂိုလ်၊ နာမည်ကျော်ကြားခြင်းကြောင့် ကြည်ညိုသော ယောသပမာဏပုဂ္ဂိုလ်၊ ခေါင်းခေါင်းပါးပါး ကျင့်သည်ကို ကြည်ညိုသော လူပမာဏပုဂ္ဂိုလ်၊ တရားကို ကြည်ညိုသော ဓမ္မပမာဏ ပုဂ္ဂိုလ်ဟု လေးမျိုးရှိ၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုးလုံးပင် ဘုရားရှင်ကို ကြည်ညိုသောကြောင့် ချဉ်းကပ်၍ ပြဿနာ မေးကြသည်။ [အင်္ဂုတ္တိရံ၊ စတုတ္ထနိပါတ်၊ ဒုတိယပဏ္ဏာသက၊ ပတ္တကမ္မဝဂ်၊ စတုပ္ပမာဏသုတ် ပါဠိတော်။]

န ခေါ-ဤတရားတို့ပါလော၊ ဣမ-ဤလောက၌၊ ပုရိသဿ-၏၊ သေဌ်-အမြတ် ဆုံးသော၊ ဝိတ္တံ-ဥစ္စာကား၊ ကိသု-အဘယ်ပါနည်း၊ [သုတ္တနိပါတ်၊ ဥရဂဝဂ်၊ အာဠာဝက သုတ်။] ဣတိ အာဒိနာ-ဤသို့အစရှိသော၊ နယေန-ဖြင့်၊ ပဉ္စ- ပြဿနာကို၊ ပုစ္ဆန္တိ-မေးလျှောက်ကြကုန်၏၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ပုဋ္ဌေန-မေးအပ်သော၊ ဘဂဝတာ-သည်၊ ကထိတာနိ-ဟောတော်မူအပ်ကုန်သော၊ ဗောဇ္ဈင်္ဂသံ ယုတ္တာနိ-ဗောဇ္ဈင်္ဂသံယုတ် အစရှိကုန်သော၊ ယာနိ-အကြင်သုတ်တို့သည်၊ (သန္တိ)၊ ဝါ ပန-သည်သာမက သေး၊ အညာနိပိ-အခြားလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဒေဝတာသံယုတ္တမာရသံယုတ္တ ဗြဟ္မသံယုတ္တသက္ကပဉ္စစူဠဝေဒလ္လ မဟာဝေဒလ္လ သာမညဗလအာဠာဝကသုစိလောမ ခရလောမသုတ္တာဒိနိ-ဒေဝတာသံယုတ်၊ မာရသံယုတ်၊ ဗြဟ္မသံယုတ်၊ သက္ကပဉ္စ သုတ်၊ စူဠဝေဒလ္လသုတ်၊ မဟာဝေဒလ္လ သုတ်၊ သာမညဗလသုတ်၊ အာဠာဝကသုတ်၊ သုစိလောမသုတ်၊ ခရလော မသုတ် အစရှိကုန်သော၊ ယာနိ-အကြင်သုတ် တို့သည်၊ (သန္တိ)၊ တေသံ- ထိုသုတ်တို့ကို၊ ပုစ္ဆာဝသိကော-ပုစ္ဆာနှင့်စပ်ခြင်းရှိသော၊ နိက္ခေပေါ- ဝေနေယျတို့သန္တာန်၌ ဟောထားတော်မူခြင်းသည်၊ (ဟောတိ)၊ [(တစ်နည်း) တေသံ- တို့ကို၊ ပုစ္ဆာဝသိကော- ပုစ္ဆာ၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်သော ဓမ္မပဋိဂ္ဂဟကပုဂ္ဂိုလ်တို့၏စကားဟူသော၊ နိက္ခေပေါ-ဝေနေယျတို့သန္တာန်၌ ဟောထားကြောင်းသည်၊ (ဟောတိ)။]

ပန-ကား၊ ယာနိ တာနိ-အကြင်သုတ်တို့ကို၊ ဥပန္နံ-ဖြစ်ပေါ်လာသော၊ ကာရဏံ-အကြောင်းဝတ္ထုကို၊ ပဋိစ္စ-စွဲ၍၊ ကထိတာနိ-ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ၊ သေယျထိဒံ-နည်း၊ ဓမ္မဒါယာဒံ-ဓမ္မဒါယာဒသုတ်လည်းကောင်း၊ ဂူဠသီဟနာဒံ- လည်းကောင်း၊ စန္ဒပမံ-လည်းကောင်း၊ [တချို့စာအုပ်၌ “သုရိယူပမံ”ဟု ရှိသေး ၏၊ မကောင်း။] ပုတ္တမံသုပမံ-လည်းကောင်း၊ ဒါရက္ခန္ဓပမံ-လည်းကောင်း၊ အဂ္ဂိက္ခန္ဓပမံ-လည်း ကောင်း၊ ဖေဏပိဏ္ဍပမံ-လည်းကောင်း၊ ပါရိစ္ဆတ္တကူပမံ- လည်းကောင်း၊ ဣတိ ဧဝမာဒိနိ-တို့တည်း၊ တေသံ-ထိုသုတ်တို့ကို၊ အဋ္ဌပုတ္တိ ကော-အကြောင်းဝတ္ထု၏ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းရှိသော၊ နိက္ခေပေါ-ဝေနေယျတို့ သန္တာန်၌ ဟောထားခြင်းသည်၊ (ဟောတိ-၏)၊ [(တစ်နည်း) တေသံ-တို့ကို၊ အဋ္ဌပုတ္တိကော-အကြောင်းဝတ္ထု၏ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းဟူသော၊ နိက္ခေပေါ- ဝေနေယျတို့သန္တာန်၌ ဟောထားကြောင်း သည်၊ (ဟောတိ-၏)။]

ဧဝံ-ဤဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်၊ စတူသု-လေးပါးကုန်သော၊ ဧတေသု နိက္ခေပေသု-တို့တွင်၊ ဣမဿ သုတ္တဿ-ဤဗြဟ္မဇာလသုတ်ကို၊ အဋ္ဌပုတ္တိကော-သော၊ နိက္ခေပေါ-သည်၊ (ဟောတိ)၊ ဟိ-မှန်၏၊ အဋ္ဌပုတ္တိယာ- အကြောင်းဝတ္ထု၏ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းကြောင့်၊ ဝါ-ဖြစ်ပေါ်လာသောအကြောင်း ဝတ္ထုကြောင့်၊ ဣဒံ-ဤ ဗြဟ္မဇာလသုတ်ကို၊ ဘဂဝတာ-သည်၊ နိက္ခိတ္တံ- ဝေနေယျတို့ သန္တာန်၌ ဟောထားတော်မူအပ်ပြီ၊ ကတရာယ အဋ္ဌပုတ္တိယာ- အဘယ်အကြောင်းဝတ္ထု၏

ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းကြောင့်၊ ဝါ-အဘယ်ဖြစ်ပေါ်လာသောကြောင့်၊ ဝတ္ထုကြောင့်၊ (ကုဒ်-ကို၊ နိက္ခိတ္တံ-နည်း၊) ဝဏ္ဏာဝဏ္ဏေ-ချီးမွမ်းခြင်း ကဲ့ရဲ့ခြင်းဟူသောကြောင့်၊ ဝတ္ထုကြောင့်၊ (ကုဒ် နိက္ခိတ္တံ)၊ [ဤနေရာ၌ “အာစရိယော ဟိ” ဟု ဝိတ္ထာရဇောတက ဟိသဒ္ဓါရှိလျှင် ကောင်း၏၊ မရှိလျှင် ဆရာတို့ ထည့်ကြသည်။] ဟိ-ချဲ့၊ အာစရိယော-သည်၊ ရတနတ္ထယဿ-၏၊ အဝဏ္ဏံ-အပြစ်ကို၊ အဘာသိ-ပြောပြ၊ အန္တေဝါသိ-သည်၊ ဝဏ္ဏံ-ဂုဏ်ကို၊ (အဘာသိ-ပြီ) ကုတိ-ဤသို့၊ ကုမံ ဝဏ္ဏာဝဏ္ဏံ-ဤချီးမွမ်းခြင်း ကဲ့ရဲ့ခြင်းကို၊ အဋ္ဌပုတ္တိ-ကို၊ ကတ္တာ-၍၊ ဒေသနာ ကုသလော-ဒေသနာတော်၌ ကျွမ်းကျင်တော်မူသော၊ ဘဂဝါ-သည်၊ မမံ ဝါ ဘိက္ခဝေ ပရေ အဝဏ္ဏံ ဘာသေယျန္တိ-အစရှိသော၊ ဒေသနံ-ကို၊ အာရဘိ-အားထုတ်တော်မူပြီ။

တတ္ထ-ထို မမံ ဝါ ဘိက္ခဝေ ပရေ အဝဏ္ဏံ ဘာသေယျ အစရှိသော ဒေသနာတော်၌၊ [အပေါင်း အာဓာရ၊ မမန္တိ၊ ဝါသဒ္ဓေါ၊ ပရေတိ စသည်တို့ကား အစိတ်အာပေယ်။] မမန္တိ-မမံဟူသော သဒ္ဓါသည်၊ သာမိဝစနံ-သာမိဝိဘတ်ရှိသော သဒ္ဓါတည်း၊ [မမံကို ဒုတိယန္တ ထင်မည်စိုးသောကြောင့် “သာမိဝစနံ”ဟု ဖွင့်သည်၊ အမှဿ မမံ သဝိဘတ္တိဿ သေသုတ်ဖြင့် စီရင်ထားသည်။] မမ-ဝါ

ဝဏ္ဏာဝဏ္ဏေ။ ။နိမိတ္တတ္ထေ ဘုမ္မံ-ဝဏ္ဏေ၌ နိမိတ်အနက်ဝယ် သတ္တမိသက်ထားသည်၊ အာစရိယော ဟိ စသောဝါကျ၌ ဝဏ္ဏဘာသနအရ ဗြဟ္မဒတ္တလုလင်ပြောဆိုအပ်သော ဝဏ္ဏကိုသာ ပြသော်လည်း ရဟန်းတော်များ ပြောဆိုအပ်သော “အစ္စရိယံ အာဂူသော” စသော ဝဏ္ဏကိုလည်း ယူပါ၊ ထိုရဟန်းတို့ ပြောဆိုအပ်သော ဂုဏ်ကို အဋ္ဌပုတ္တိလုပ်၍ “အတ္ထိ ဘိက္ခဝေ အညေဝ ဓမ္မာ”စသော ဒေသနာတော်ကို ဟောတော်မူရသည်။

ဣတိ၊ပေ၊ဒေသနာကုသလော။ ။သုတ္တနိက္ခေပလေးမျိုးကို အကျယ်ပြုပြီး၍ ဤ ဗြဟ္မဇာလသုတ်တော်ကို အဋ္ဌပုတ္တိကြောင့် ဟောတော်မူရသည်ဟု အတ္ထုဒ္ဓေသကို ပြုပြီးလျှင် ယခုအခါ “မမံ ဝါ ဘိက္ခဝေ”စသော ပါဠိတော်၏ အနုသန္ဓေ (စကားဆက်သွယ်မှု)ကို ပြလိုသောကြောင့် “ဣတိ၊ပေ၊အာရဘိ”ဟု မိန့်သည်၊ “ဤအဋ္ဌပုတ္တိကြောင့် ဤဗြဟ္မဇာလ သုတ် ဒေသနာဖြစ်သင့်၏”ဟု သိတော်မူခြင်းကို “ဒေသနာကုသလော”ဟု ဆိုသည်၊ ဒေသနာ ကုသလောဟူသော ဤစကားဖြင့် ဘုရားရှင်ကို အရာအားလျော်စွာ ချီးမွမ်းထောမနာသည်။

ဝါ၏အနက်များ။ ။ဝါသဒ္ဓါသည် “ယော ဗာလော မညတိ ဗာလံ၊ ပဏ္ဍိတော ဝါပိ တေန သော” (ဓမ္မပဒ၊ ဗာလဝဂ်၊ ၆၃)၌ ဥပမာနအနက်ကို ဟော၏၊ ပဏ္ဍိတော ဝါကို “ပဏ္ဍိတသဒိသော”ဟု အဋ္ဌကထာဖွင့်၏၊ “တံ ဝါပိ ဓီရာ မုနိ ဝေဒယန္တိ” (သုတ္တနိပါတ်၊ ဥရဂဝဂ်၊ မုနိသုတ်)၌ သမုစ္စည်းအနက်ကို ဟော၏၊ “တံ ဝါပိ-ထိုသူ့ကိုလည်း”ဟု ပေး၊ ပိကြောင့် ဝါလည်း သမုစ္စည်းအနက်ကို ဟောရသည်။ [တံ ပိ ဝါ ဓီရာ မုနိ ဝေဒယန္တိတိ တမ္ပိ ပဏ္ဍိတာ သတ္တာ မုနိ ဝေဒယန္တိ။ - အဋ္ဌကထာ။]

ဘုရား၏။ [“အဝဏ္ဏ”၌စပ်။] ဣတိ အတ္ထော-နက်၊ ဝါသဒ္ဓေါ-ဝါသဒ္ဓါသည်။
ဝိကပ္ပနတ္ထော-ဝိကပ်အနက် ရှိ၏။ ပရေတိ-ဟူသည်ကား၊ ပဋိဝိရုဒ္ဓါ-
သာသနာတော်၏ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်ကုန်သော၊ သတ္တာ-သတ္တဝါတို့သည်။
[“ဘာသေယျ-ပြောကုန်ရာ၏”ဟု ပါဠိတော်၌စပ်။] တကြာတိ-ဟူသည်ကား၊
ယေ-အကြင်

သံသယတ္ထ။ ။“ကေ ဝါ ဣမေ ကဿ ဝါ” (ပါရာဇိကဏ်ပါဠိတော်၊ သဗ္ဗရိတ္တ
သိက္ခာပုဒ်)၌ သံသယအနက်ကို ဟော၏။ “ဣမေ-ဤသူတို့သည်၊ ကေ-မည်သူ မည်ဝါတို့
တည်း၊ ဣတိ ဝါ-ဤသို့လည်းကောင်း၊ ကဿ-မည်သူ မည်ဝါ၏ သားသမီးတို့တည်း၊
ဣတိ ဝါ-ဤသို့လည်းကောင်း၊ န ဇာနာမိ-မသိပါ”ဟု ပေးပါ။ (သေချာစွာ မသိ၊
သံသယဖြစ်နေ သည်-ဟူလို။)

ဝစနဝေါသဂ္ဂ။ ။“အယံ ဝါ ဣမေသံ သမဏဗြာဟ္မဏာနံ သဗ္ဗဗာလော သဗ္ဗမုဇ္ဈော”
(သာမညဖလ-သဗ္ဗယဝါဒ)၌ ဝစနဝေါသဂ္ဂအနက်ကို ဟော၏။ အဋ္ဌကထာ မဖွင့်၊ “အယံ
ဝါ-ဤသဗ္ဗယသည်သာ”ဟု ပေးပါ။ ယခုစာအုပ်များ၌ “အယဉ္စ”ဟုသာ တွေ့ရသည်။
[ဝေါသဂ္ဂ (ဝဝသဂ္ဂ)သဒ္ဓါသည် နိစ္ဆယအနက်ဟောတည်း၊ ဝဝသဂ္ဂတ္ထေတိ-နိစ္ဆယတ္ထေ-
မဇ္ဈိမပံ၊ စာတုမသုတိဋီကာ၊ ဝဝသဂ္ဂနှင့် ဝေါသဂ္ဂသည် သဘောတူ။]

ပဒပူရဏ၊ သဒိဿ။ ။“န ဝါယံ ကုမာရကော မတ္တမညာသိ” (နိဒါနဝဂ္ဂ၊ ကဿပ
သံယုတ်၊ စိဝရသုတ်)၌ ပဒပူရဏအနက်ရှိ၏။ ပထမမဟာသံဂီတိကထာအဖွင့်၌လည်း
ပဒပူရဏဖြစ်ကြောင်း ရေးခဲ့ပြီ။ “မပုံ ဝါ မညတိ ဗာလော” (ဓမ္မပဒ၊ ဗာလဝဂ် ၆၉)၌
သဒိဿ အနက်ကို ဟော၏။ မပုံ ဝါကို “မပုံ ဝိယ”ဟု ဖွင့်၏။

ဝိကပ္ပနတ္ထ။ ။“ယေ ဟိ ကေစိ ဘိက္ခဝေ သမဏာ ဝါ ဗြာဟ္မဏာ ဝါ” (မူလပဏ္ဏာသ၊
သီဟနာဒဝဂ်၊ မဟာဒုက္ခက္ခန္ဓသုတ်)၌ ဝိကပ်အနက်ကို ဟော၏။ ဤ “မမံ ဝါ”၌လည်း
ဝါသဒ္ဓါသည် ဝိကပ်အနက်ကိုပင် ဟော၏။ ဝိဝိဓာ-အထူးထူး အပြားပြားအားဖြင့်+ကပ္ပနံ-
ပြုစီရင်ခြင်း၊ ဝိကပ္ပနံ-ခြင်း၊ (တစ်နည်း) ဝိသု-သီးခြား၊ ဝါ-တစ်မျိုးတစ်ဖုံ+ကပ္ပနံ ဝိကပ္ပနံ၊
သမုစ္စည်းကဲ့သို့ မပေါင်းဘဲ အထူးထူး (တစ်မျိုးစီ) သမဏအတွက်တခြား၊
ဗြာဟ္မဏအတွက် တခြားစီရင်ခြင်း-ဟူလို၊ ဤ၌လည်း ဘုရားအတွက်ဖြစ်စေ၊
တရားအတွက် ဖြစ်စေ၊ သံဃာ အတွက်ဖြစ်စေ အဝဏ္ဏပြောခြင်းကို “ဝိကပ္ပနံ”ဟု ဆိုသည်။
သဒ္ဓါကျမ်း၌လာသော ဝိကပ် အနက်နှင့် သဘောတူပင်တည်း။ [မမံ ဝါ ဓမ္မဿ ဝါ
သံဃဿ ဝါတိ ဝိဝိဓာ ဝိသု ဝါ ကပ္ပနဿ ဇောတကတ္တာတိ အာဟ-ဝါသဒ္ဓေါ
ဝိကပ္ပနတ္ထောတိ။ - ဋီကာသစ်။ ဤအဖွင့်အရ “မမံ ဝါ-ငါဘုရား၏သော်လည်း”
စသည်ဖြင့် ပေးပါ။ ဤသို့ ဝိကပ်ဖြစ်သောကြောင့်ပင် ပါဠိတော်၌ တစ်ဝါကျတည်း
မထားဘဲ သုံးဝါကျခွဲ၍ ထားသည်။]

ပရေတိ ပတိဝိရုဒ္ဓါ သတ္တာ။ ။ပရသဒ္ဓါသည် “အဟဉ္ဇေဝ ခေါ ပန ဓမ္မံ ဒေသေယျ၊
ပရေ စ (ငါမှ တစ်ပါး အခြားသူတို့သည်လည်း) မေ န အာဇာနေယျ” (မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသ၊
ရာဇဝဂ်၊ ဗောဓိရာဇကုမာရသုတ်)၌ အညအနက်ကို ဟော၏။ “ဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တံ-
သဒ္ဓါစသော ဣန္ဒြေတို့၏ လွန်ကဲကုန်၊ မလွန်ကဲကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို” (အင်္ဂုတ္တိုရ်၊
ဒသကနိပါတ်၊ ပဌမပဏ္ဏာသက၊ မဟာဝဂ်၊ သီဟနာဒသုတ်)၌ အဓိကအနက်ကို ဟော၏။

သတ္တဝါတို့သည်၊ အဝဏ္ဏံ-ဂုဏ်၏ဆန့်ကျင်ဘက်အဖြစ်ကို၊ ဝါ-ချီးမွမ်းခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ကဲ့ရဲ့ကြောင်း စကားကို၊ ဘာသန္တိ-ပြောကြကုန်၏၊ တေသု-ထိုအဝဏ္ဏံကို ပြောသော သတ္တဝါ တို့၌၊ [“န အာယာတော ကရဏီယော” စသည်၌ စပ်။]

န အာယာတောတိအာဒိဟိ-အစရှိသော စကားတို့ဖြင့်၊ [ထပေတိ၌ စပ်။] တေသံ ဘိက္ခုနံ-ထိုရဟန်းတို့၏၊ (မဏ္ဍလမာဠ၌ စည်းဝေးကြသော ထိုရဟန်းတို့မှာ) အာယာတောယေဝ-အာယာတသည်ပင်၊ (ရန်ညှိုးဖွဲ့တတ်သော ဒေါသသည်ပင်) ကိဉ္ဇာပိ နတ္ထိ- အကယ်၍ကား မရှိပါပေ၊ အထ ခေါ- ထိုသို့ပင် အာယာတ မရှိပါသော်လည်း၊ အာယတီ-နောင်အခါ၌၊ ကုလပုတ္တာနံ-အမျိုးကောင်းသားတို့၏၊ [အကုသလုပ္ပတ္တိ၌ စပ်။] ဤဒိသေသု-ဤကဲ့သို့ ရှုအပ်ကုန်သော၊ (ဤသို့ ရတနာသုံးပါးနှင့် စပ်ကုန်သော)၊ ဌာနေသုပိ-အရာတို့၌ သော်မှ

[ဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တန္တိ သဒ္ဓါဒီနံ ဣန္ဒြိယာနံ ပရဘာဝဉ္စ အပရဘာဝဉ္စ၊ ဝုဒ္ဓိဉ္စ ဟာနဉ္စာတိ အတ္ထော၊-အဌကထာ၊ ဝုဒ္ဓိဉ္စ ဟာနိဉ္စာတိ ပစ္စယဝိသေသေန သာမတ္ထိယတော အဓိကတံ အနဓိကတဉ္စ၊-၎င်းငိုကာ။]... “ပရတော-နောက်၌၊ အာဂမိယတိ-လာလတ္တံ့”၌ ပစ္စာဘာဂအနက်ကို ဟော၏။ “ဥပ္ပန္နံ-ဖြစ်ပေါ်လာသော၊ ပရပုဝါဒိ-ဆန့်ကျင်ဘက် ရန်သူတို့၏ အယူဝါဒကို၊ သဟဓမ္မေန သုနိဂ္ဂဟိတံ နိဂ္ဂဟေတွာ” (ဥဒါနပါဠိ၊ ဇေစ္ဆဝဂ်၊ အာယူသင်္ခါရောသဇ္ဇနသုတ်)၌ ပစ္စနိကအနက်ကို ဟော၏။ ဤနေရာ၌လည်း ပစ္စနိကအနက်ဟောဟု သိစေလို၍ “ပတိဝိရုဒ္ဓါ”ဟု ဖွင့်သည်။ [ပတိဝိရုဒ္ဓနှင့် ပစ္စနိကသည် အနက်တူပင်တည်း။]

ကိဉ္ဇာပိ၊ပေ၊ပတိသေဓေန္တော။ ။ထိုမဏ္ဍလမာဠ၌ စည်းဝေးနေထိုင်ကြကုန်သော ရဟန်းတို့သည် ဂုဏမဟတ္တဖြစ်၍ အညံ့ဆုံး သောတာပန်ဖြစ်သောကြောင့် အာယာတမရှိကြသည် မဟုတ်ပါလော၊ အဘယ့်ကြောင့် “အာယာတကို မပြုရ”ဟု နည်းဥပဒေသထားတော်မူရပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၍ “ကိဉ္ဇာပိ”စသည်ကို မိန့်သည်။ ထိုရဟန်းတို့မှာ အာယာတ မရှိသည် မှန်သော်လည်း နောက်နောင်အခါ အမျိုးသားတို့၏ ဤကဲ့သို့ ရတနာသုံးပါးကို ကဲ့ရဲ့သောအရာ၌သော်မှ အကုသိုလ်ဖြစ်မှုကို တားမြစ်တော်မူလိုသောကြောင့် တရားနည်း ဥပဒေကို ထားတော်မူသည်-ဟူလို။

ဤဒိသေသုပိ။ ။ပိသဒ္ဓါသည် မြတ်သော ရတနာသုံးပါးအနက်ဟောပုဒ်နောင်ထိုင်သောကြောင့် သမ္ဘာဝနာဇောတက ဂရဟာသမုစ္စည်းတည်း။ ဤသို့ ရတနာသုံးပါးနှင့် စပ်သော အရာ၌သော်မှ အကုသိုလ်စိတ်ကို မဖြစ်စေလိုတုံ့သေး၏။ အောက်တန်းကျသော ဝဋ်၏အာမိသ၊ လောက၏အာမိသဖြစ်သော (မိမိ၏ အသင်းအဖွဲ့၏ အပြစ်ကို ပြောဆိုခြင်း၊ မိမိတစ်ယောက်တည်း၏ အပြစ်ကို ပြောဆိုခြင်းဟူသော) အရာဌာနတို့၌ အကုသိုလ် မဖြစ်စေလိုသည်မှာ အထူးပြောဖွယ် မလိုတော့-ဟူလို။ [ဤဒိသေသုပိတိဇေတ္ထ ပိသဒ္ဓေါ သမ္ဘာဝနေ၊ တေန ရတနတ္ထယနိမိတ္တဗ္ဗိ အကုသလစိတ္တပ္ပဝတ္တိ န ကာတဗ္ဗာ၊ ပဂေဝ ဝဋ္ဋာမိသ လောကာမိသနိမိတ္တန္တိ ဒေသေတိ။ - ငိုကာ။]

လည်း၊ အကုသလုပ္ပတ္တိ-အကုသိုလ်၏ ဖြစ်ခြင်းကို၊ ပဋိသေခေန္တော -တားမြစ်
တော်မူလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဓမ္မနေတ္ထိ-တရားတည်းဟူသော နည်း ဥပဒေသ
ကို၊ ဝါ-သဒ္ဓမ္မသို့ ဆောင်တတ်သောတရားကို၊ ထပေတိ-ထားတော် မူ၏။

တတ္ထ-ထို န အာယာတော အစရှိသော စကားရပ်၌၊ (ဝစနတ္ထော ဧဝံ
ဝေဒိ တဗ္ဗော) ယော သဘာဝေါ-အကြင်သဘောတရားသည်၊ စိတ္တံ-ကို၊ အာန
ဟတိ-ညှဉ်းဆဲတတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ စိတ်ကို ညှဉ်းဆဲတတ်သည်၏
အဖြစ် ကြောင့်၊) (သော သဘာဝေါ-သည်၊) အာယာတော-အာယာတမည်၏၊
ဧတံ-ဤအာယာတောဟူသောသဒ္ဓါသည်၊ ကောပဿ-စိတ်ဆိုးတတ်သော
ဒေါသ၏၊ အဓိဝစနံ-အထက်၌ဖြစ်သော သဒ္ဓါတည်း၊ ဝါ- စပ်သောသဒ္ဓါ
တည်း၊ တေန-

ဓမ္မနေတ္ထိ။ ။ “သဒ္ဓမ္မံ- သူတော်ကောင်းတရားကို၊ နေတိ-ဆောင်တတ်၏၊ ဣတိ
နေတ္ထိ၊ ဓမ္မောယေဝ-မမံ ဝါ ဘိက္ခဝေ စသော တရားတော်သည်ပင်+နေတ္ထိ-သူတော်
ကောင်း တရားကို ဆောင်တတ်သော နည်းညွှန်လမ်းပြ ဥပဒေသတည်း၊ ဓမ္မနေတ္ထိ”ဟု
ပြုပါ။ [ပရိယတ္တိဓမ္မောယေဝ သဒ္ဓမ္မနယနဋ္ဌေန နေတ္ထိတိ ဓမ္မနေတ္ထိ-ဋီကာသစ်။]

အာယာတော။ ။ အာပုဗ္ဗ ဟနဓာတ် အပစ္စည်း၊ ဟနကို ယာတပြုထားကြောင်းကို
လည်းကောင်း၊ ကတ္တုသုခံပြုရကြောင်းကိုလည်းကောင်း ပြလို၍ “အာဟနတိ စိတ္တံ”ဟု
မိန့်သည်။ [ရှေးစာအုပ်များ၌ “အာဟနတိ ဧတ္ထ စိတ္တံ”ဟု ဧတ္ထပါသည်ကို အများဟု
ဋီကာသစ် ပယ်ထားပြီ၊ ကတ္တုသုခံပြုသကဲ့သို့ (ပရမတ္ထသဒ္ဓါများ၏ ရိုးရာအတိုင်း) ကရဏ
သုခံ ဘာဝ သာဓိလည်း ဋီကာတို့ ပြုကြလေသေး၏။ အာဟနတိ၌ အာကို ဘုသော
(ပြင်းစွာ)ဟု လည်း ကောင်း၊ ဟနတိကို ယဇ္ဇေတိ(ထိခတ်တတ်) ဟိသတိဝါ-
ဟုလည်းကောင်း ဋီကာသစ်ဖွင့်၏။]

ကောပဿေတံ။ ။ “အာနဟတိ”ဟူသော အနက်သည် ဟနဓာတ်၏ ညှဉ်းဆဲခြင်း
အနက်နှင့် အပစ္စည်း၏ ကတ္တုအနက်ဟူသော ဓာတ်နက် ပစ္စည်းနက် ခွဲ၍ ပြအပ်သော
သဒ္ဓါနက်တည်း၊ ယခုအခါ အာယာတသဒ္ဓါ၏ ပရိယာယ်အနက်ကို ပြလို၍၊
“ကောပဿေတံ အဓိဝစနံ” ဟု မိန့်သည်။ [ဧဝံ အဝယဝဘေဒနေန အာယာတသဒ္ဓဿ
အတ္ထံ ဝတ္တာ ဣဒါနိ တတ္ထ ပရိယာယေနပိ အတ္ထံ ဒဿေန္တော ကောပဿေတံ အဓိဝစနန္တိ
အာဟ။- ဋီကာဟောင်း။]

အဓိဝစနံ။ ။ အဓိသဒ္ဓေါ ဥပရိဘာဝေ (အထက်အဖို့အနက်၌) ဖြစ်၏၊ ဥပရိ+ဝစနံ
အဓိဝစနံ-ကောပ၏ အထက်၌ဖြစ်သောသဒ္ဓါ၊ (တစ်နည်း) အဓိနံ+ဝစနံ အဓိဝစနံ-
ကောပ၏ (ကောပ) နှင့် စပ်သောသဒ္ဓါ၊ အဓိနသဒ္ဓါသည် သမ္ပန်ကို ငဲ့သော သဒ္ဓါတည်း၊
ထို့ကြောင့် အဓိနအနက်နှင့် တွဲရာ၌လည်း “ကောပဿ”ဟု သမ္ပန်နှင့်ပင် တွဲနိုင်ပါသည်၊
“ယဿ ဝါ ပရိဂ္ဂဟော တံ သာမိ”သုတ်၌ ပရိဂ္ဂဟောကို “အာယတ္ထော-စပ်သော”ဟု
ဖွင့်ပုံကို သတိပြုပါ။ [သုတ္တန္တိကဒုကမာတိကာအဖွင့် မူလဋီကာ မိုးသည်။]

ဋီကာသစ်။ ။ ဤဋီကာသစ်၌ကား အဓိကို အဓိကိစ္စအနက်ဟောဟု ကြံ၍ “အဓိကိစ္စ
ပဝတ္ထံ (ပသိဒ္ဓံ ဝါ) ဝစနံ အဓိဝစနံ-စွဲ၍ဖြစ်သော (ထင်ရှားသော) သဒ္ဓါ၊ နာမန္တိ အတ္ထော”
ဟု ဖွင့်သည်၊ ဤအဖွင့်ကို လိုက်၍ “အဓိဝစနံ - အမည်တည်း”ဟု အလွယ်ပေးကြသည်။

ထို သဘောတရားဖြင့်၊ (တံသမဏီပုဂ္ဂလာ - ထို သဘောတရား နှင့် ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်) အပ္ပတိတာ-ပီတိ သုခတို့ ရှေးရှု မရောက်အပ်ကုန်သည်။ အတုဋ္ဌာ-ပီတိဖြင့် မနှစ်သက်ကုန်သည်။ အသောမနဿိတာ-သောမနဿဖြင့် လွန်စွာဖြစ်သော ဝမ်းမြောက်ခြင်း မရှိကုန်သည်။ ဟောန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ပီတိ သုခတို့သည် ရှေးရှု မရောက်ကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သော သဘာဝေါ) အပ္ပစ္စယော-အပ္ပစ္စယမည်၏။ ဧတံ-ဤ အပ္ပစ္စယောဟူသော သဒ္ဒါသည်၊ ဒေါမနဿဿ-ဒေါမနဿ၏။ အဓိဝစနံ-တည်း၊ ဝါ-တည်း။

[အဓိကိစ္စနှင့် တွဲရာဝယ် “အတ္တာနံ အဓိကိစ္စ”သည် ဒုတိယန္တနှင့်သာ တွဲနိုင်၏။ ဤ၌ “ကောပဿ”ဟု ရှိသောကြောင့် “အဓိကိစ္စ”ဟု ဖွင့်သော ဋီကာသစ်စကားကို စဉ်းစားပါ။ ဆရာတို့ကား “ကောပဿ- ကို၊ အဓိဝစနံ- စွဲ၍ဟောသော သဒ္ဒါတည်း”ဟု ပေးတော်မူကြသည်။]

ရုဋ္ဌိသဒ္ဒါ။ ။ “အဓိဝစနံ”ဟုဖြစ်စေ၊ “နာမံ”ဟုဖြစ်စေ၊ “ပရိယာယော”ဟုဖြစ်စေ ဆိုရာ၌ အထင်ရုဋ္ဌိ သဒ္ဒါဟု မှတ်ပါ။ [“စိတ်ကို ညှဉ်းဆဲတတ်”ဟူသော ဗျူပုတ်နှင့်အညီ အရကောက် လျှင် ဒေါသ-ဒေါမနဿ-ဝိစိကိစ္ဆာ စသည်တို့လည်း ရနိုင်၏။ သို့သော် အပေါင်းဖြစ်သော ထိုအနက်များ၏ အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ဒေါသ၌ တင်စားသော ဧကဒေသျှပစာရ ရုဋ္ဌိ အားဖြင့် ကောပ (ဒေါသ)ကိုသာ အရကောက်ရသည်။ - ကောပေယေဝ ပနာယံ နိရုဋ္ဌောတိ ဒဿေတိ-ကောပဿေတံ အဓိဝစနန္တိ ဣမိနာ။ - ဋီကာသစ်။]

[ဆောင်] ၁။ ဝုစ္စတိ ဝုတ္တံ၊ နာမံ ပရိယာယ၊ ရှိလတ်ကမူ၊ ဥပစာ။

၂။ အဓိဝစနံ၊ နာမံရူပက၊ များလှနက်တွင် ၊ လိုအင်နက်မှီ၊ ထင်ရုဋ္ဌိ။

အပ္ပတိတာ။ ။ အပ္ပတိတောကို နပ္ပတိတော ပီတိသုခါဒိဟိ ဝဇ္ဇိတော၊ န အဘိ သဇ္ဇောတိ အတ္ထော၊ - ဒုတိယဒုဋ္ဌဒေါသသိက္ခာပုဒ် အဋ္ဌကထာ၊ ဤအဋ္ဌကထာကို မိုး၍ “အပ္ပတိတာ-ပီတိသုခတို့ ရှေးရှုမရောက်အပ်ကုန်သည်”ဟု အနက်ပေးရသည်။ [ရှေးက “အပ္ပတိတာ-မနှစ်သက်ကုန်သည်”ဟု ပေးကြသည်။]

အတုဋ္ဌာ အသောမနဿိတာ။ ။ ဤပုဒ်တို့ကား အပ္ပတိတာကို ထပ်၍ ဖွင့်သော အဓိပ္ပာယ်ထွက်တည်း။ [တုဋ္ဌာန “တုသ-ပီတိမှီ” ဓာတ်၊ တပစ္စည်း၊ သောမနဿိတာ၌ သောမနဿနောင် သဗ္ဗာတအဿတ္ထိအနက်၌ ဣတပစ္စည်းတည်း၊ သဗ္ဗာတ အဿတ္ထိ တဒ္ဓိတပုဒ်-ဟူလို၊ ဣတပစ္စည်းဖြင့် “သောမနဿိကာ”တုလည်း ရှိ၏။ သို့သော် အဋ္ဌသာလိနီ အကုသလနိဒ္ဒေသ အဋ္ဌကထာ၌ “သောမနဿိတဿ-ဒေါမနဿိတဿ” ဟု ရှိသောကြောင့် ဣတပစ္စည်းဖြင့် ရှိမှ သာ၍ကောင်းသည်။]

အပ္ပစ္စယော။ ။ ပစ္စယော၌ ပတိပုဗ္ဗ၊ ဣဓာတ်၊ ဧဓာတ်၊ အယဓာတ်၊ (အ)ပစ္စည်း ဖြစ်သကဲ့သို့ ပတိတာ၌လည်း ပတိပုဗ္ဗ+ဣဓာတ်၊ တပစ္စည်းတည်း၊ (အတိ+ဣတမှ အတိတ ဖြစ်သကဲ့သို့ ပတိ+ဣတမှ ပတိတဟု ရှိရသည်။) ထို့ကြောင့် အပ္ပစ္စယောကို “အပ္ပတိတာ ဟောန္တိ တေန”ဟု ဖွင့်ခြင်းသည် ပရိယာယ်ပုဒ်ဖြင့် အနက်ဖွင့်ခြင်းတည်း၊ (ပရိယာယ် ဝိဂြိုဟ်ပြု လည်း ဖြစ်သည်။) ဝိဂြိုဟ်စစ် ပြုလိုလျှင် “ပစ္စေတိ (ပတိ + ဧတိ) ဧတေနာတိ ပစ္စယော။

(ယာ ဓမ္မဇာတိ-အကြင်သဘောတရားသည်။) အတ္တနော-မိမိ၏၊ ဟိတံ-စီးပွားကို၊ နေဝ အဘိရာဇယတိ-မပြီးစေနိုင်၊ ပရေသံ-သူတစ်ပါးတို့၏၊ ဟိတံ-ကို၊ န အဘိရာဇယတိ-မပြီးစေနိုင်၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ မိမိ သူတစ်ပါး နှစ်ဦး သား၏ စီးပွားကို မပြီးစေနိုင်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊) သာ ဓမ္မဇာတိ-သည်၊ အနဘိရဒ္ဓိ-အနဘိရဒ္ဓိမည်၏၊ ဧတံ-ဤအနဘိရဒ္ဓိဟူသော သဒ္ဓါသည်၊ ကောပ သာ-၏၊ ဝါ-၏၊ အဓိဝစနံ-တည်း၊ ဝါ-တည်း၊ ဧဝံ-သို့၊ ဧတ္ထ-ဤသုံးပုဒ် တို့တွင်၊ ဒွိဟိ-နှစ်ပါးကုန်သော၊ ပဒေဟိ-အာယာတော အနဘိရဒ္ဓိဟူသော ပုဒ်တို့ဖြင့်၊ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ-သင်္ခါရက္ခန္ဓာကို၊ ဝုတ္တော-ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ [တရား ကိုယ်က ဒေါသဖြစ်သောကြောင့် “သင်္ခါရက္ခန္ဓာ”ဟု ဆိုသည်။] ဧကေန-အပ္ပစ္စယော ဟူသော တစ်ပါးသောပုဒ်ဖြင့်၊ ဝေဒနက္ခန္ဓာ-ဝေဒနက္ခန္ဓာ ကို၊ ဝုတ္တော-ပြီ၊ [တရား ကိုယ်က ဒေါမနဿကို အရကောက်ရသောကြောင့် “ဝေဒနက္ခန္ဓာ”ဟု ဆို သည်။] ဣတိ-သို့၊ ဒွေ-နှစ်ပါးကုန်သော၊ ခန္ဓာ-တို့ကို၊ ဝုတ္တော-တိုက်ရိုက်ဟော တော်မူအပ်ကုန်ပြီ၊ တေသံ-ထိုခန္ဓာတို့၏၊ ဝသေန-အစွမ်းဖြင့်၊ ဝါ-စပ်သဖြင့်၊ သေသာနံ-ကြွင်းကုန်သော၊ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံပိ-သညာက္ခန္ဓာ ဝိညာဏက္ခန္ဓာ ဟူသော သမ္ပယုတ်တရားတို့ကိုလည်း၊ (တစ်နည်း) သမ္ပယုတ္တ

န + ပစ္စယော အပ္ပစ္စယော”ဟု ပြု၍ “ပီတိသုခ၏ ရှေးရှု မရောက်ကြောင်းဖြစ်သော ဒေါမနဿဟု ပေးပါ။ [အပ္ပတိတာ ဟောန္တိ တေနာတိ ပါကဋပရိယာယေန အပ္ပစ္စယ သဒ္ဓဿ အတ္တဒဿနံ၊ တံ မုခေန ပန (ထိုအနက်ဖွင့်ပုံကို အဦးပြုသဖြင့်ကား) န ပစ္စေတိ တေနာတိ အပ္ပစ္စယောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- ဋီကာ၊ ဤ “န ပစ္စေတိ”လည်း လဟုကနည်းအားဖြင့် ပြုခြင်းသာ။]

အနဘိရဒ္ဓိ။ ။အဘိရာဇယကို ကြည့်၍ “အဘိပုဗ္ဗ+ရာဇ-သံသိဒ္ဓိယံ”ဟူသောဓာတ်၊ ကာရိတ်ကျေ၊ တိပစ္စည်းတည်း၊ [အဘိဓာယတီတိ-သာဓယတိ-ဋီကာ၊] ဒေါသထွက်သော အခါ မိမိစီးပွားကိုလည်း မပြီးစေနိုင်၊ သူတစ်ပါးတို့၏ စီးပွားကိုလည်း မပြီးစေနိုင်၊ သူတစ်ပါး တို့၏ စီးပွားကိုလည်း မပြီးစေနိုင်သောကြောင့် ဒေါသကို “အနဘိရဒ္ဓိ”ဟု ခေါ်သည်။ [အဘိရာဇယတီတိ အဘိရဒ္ဓိ၊ န+ အဘိရဒ္ဓိ အနဘိရဒ္ဓိ။]

တေသံ ပေ၊ သေသာနံပိ။ ။ပြခဲ့သော သုံးပုဒ်တို့တွင် ဝေဒနက္ခန္ဓာ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ နှစ်ပါးကို တိုက်ရိုက် ယူလိုက်လျှင် ထို ကောပ (ဒေါသ) ဒေါမနဿဝေဒနာတို့နှင့် ဧကုပ္ပာဒ ဧကနိရောဓ ဧကာမဗ္ဗန ဧကဝတ္ထုကဖြစ်သော ကြွင်းသော သညာက္ခန္ဓာ ဝိညာဏက္ခန္ဓာ တို့ကိုလည်း (တစ်နည်း) ဒေါသမှ ကြွင်းသော သင်္ခါရတို့နှင့်တကွ ထိုခန္ဓာနှစ်ပါးတို့ကို လည်း သဟစရဏနည်း အဝိနာဘာဝနည်းအားဖြင့် ယူပြီး ဖြစ်တော့၏၊ ထို့ကြောင့် “သေသာနံပိ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံ”မိန့်သည်။ [သေသာနန္တိ သညာဝိညာဏက္ခန္ဓာနံ၊ သညာဝိညာဏအဝသိဋ္ဌ သင်္ခါရက္ခန္ဓသင်္ခါတာနံ ဝါ။ - ဋီကာဟောင်း။]

မွော့ခံဝိ-သညာက္ခန္ဓာ၊ ဝိညာဏက္ခန္ဓာ၊ ကြွင်းသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာတစ်စိတ်ဟူသော သမ္ပယုတ်တရားတို့ ကိုလည်း၊ ကရုဏ်-ပြုခြင်းကို၊ ပဋိက္ခိတ္တမေဓ-ပယ်မြစ်တော်မူအပ်ပြီးသည်သာ။

ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ ပဌမေန-ရှေးဦးစွာသော၊ နယေန-နည်းဖြင့်၊ မနောပဒေါသ-စိတ်ကို အပြားအားဖြင့် ဖျက်ဆီးတတ်သော ဒေါသ ဒေါမနဿကို၊ နိဝါရေတွာ-တားမြစ်တော်မူပြီး၍၊ ဒုတိယေန-ဒုတိယဖြစ်သော၊ နယေန-ဖြင့်၊ တတ္ထ-ထိုမနော ပဒေါသ၌၊ အာဒိနဝံ-အပြစ်ကို၊ ဒဿေန္တော-ပြတော်မူလိုသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တတြ၊ပေ၊အန္တရာယောတိ-ဟူ၍၊ အာဟ-ဟောတော်မူပြီ၊ တတ္ထ-ထိုတတြ စေ တုမေ အဿထ အစရှိသောပါဠိရပ်၌၊ တတြ စေ တုမေ အဿထာတိ-ကား၊ တေသု အဝဏ္ဏဘာသကေသု-ထိုအပြစ်ပြောသော သတ္တဝါတို့၌၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ တသ္မိ အဝဏ္ဏ-ထိုအပြစ်ပြောခြင်းကြောင့် (တစ်နည်း) တသ္မိ အဝဏ္ဏ-ထို အပြစ်ပြောခြင်းသည်၊ (သတိ-ဖြစ်လတ်သော်) [ဤနည်းကို ပထမနည်း၌လည်း သုံးနိုင်သည်။] တုမေ-သင်တို့သည်၊ စေ ဘဝေယျာထ-အကယ်၍ ဖြစ်ကုန်အံ့၊ ယဒိ ဘဝေယျာထ-အကယ်၍ ဖြစ်ကုန်အံ့၊ ဣတိ

ကရုဏ် ပဋိက္ခိတ္တမေဓ။ ။န အာယာတော၊ပေ၊ကရုဏီယာ”ဟု ပါဠိတော်၌ ရှိသောကြောင့် “ထို အာယာတစသည် ပြုခြင်းကို ပယ်သည်”ဟု ဆိုသည်။ ထိုပြုခြင်းဟူသည် မိမိ သန္တာန်၌ ထိုအာယာတစသည်ကို ဖြစ်စေခြင်းတည်း။ ထို့ကြောင့် ကရုဏ် ကို “ဥပ္ပာဒနံ”ဟု ဖွင့်သည်။ [သကမ္မကဓာတ်ကို အကမ္မကဖြင့် ဖွင့်လျှင် ကာရိတ်သွင်းမှ အဓိပ္ပာယ် ညီမျှ သည်။] ဖြစ်စေခြင်းဟူသည်လည်း ထိုအာယာတစသည် ဖြစ်ဖို့ အကြောင်းတို့ကို ပေါင်းစုစေ ခြင်းတည်း။ [အာယာတာဒိနံ ဟိ ပဝတ္ထိယာ ပစ္စယသမဝါယာနံ ဣဓ ကရုဏန္တိ ဝုတ္တံ၊ တံ ပန အတ္တတော ဥပ္ပာဒနမေဓ၊ တဒနုပ္ပာဒနံ ဟိ သန္ဓာယ ပါဠိယံ န ကရုဏီယာတိ ဝုတ္တံ-ဋီကာ။]

နယေန။ ။အနက် အဓိပ္ပာယ်ကို သိကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် “မမံ ဝါ ဘိက္ခဝေ ပရေ အဝဏ္ဏံ ဘာသေယျံ”စသော စကားတော်ကိုပင် ပထမနည်းဟု ဆိုသည်။ နိယတိ အတ္ထော ဧတေနာတိ နယော။

တတြ ဓေ၊ပေ၊အဿထ။ ။တတြ၌ ကြပစ္စည်း၏ အာဓာရအနက်ကို သိစေလို၍ “တေသု အဝဏ္ဏဘာသကေသု”ဟု ဖွင့်သည်။ (တစ်နည်း) ကြပစ္စည်း၏ နိမိတ် (သို့မဟုတ်) ဘာဝေန ဘာဝလက္ခဏအနက်ကို သိစေလို၍ “တသ္မိ ဝါ အဝဏ္ဏံ”ဟု တစ်နည်းဖွင့်သည်။ အဿထသည် သတ္တမိဝိဘတ်ရှိသော ရုပ်တည်း။ ဇယာထဝိဘတ်ကို ဓာတွန်သနှင့်တကွ သထ ပြုထားသည်ဟု သိစေလို၍ “ဘဝေယျာထ”ဟု ဖွင့်၏။ စေကား ယဒိ၏ ပရိယာယ် တည်း။ ဋီကာသစ်၌ စေဟု ရှိရာဝယ် ကြိယာ၏ နောက်၌ ထား၍၊ ယဒိဟု ရှိရာ၌ ကြိယာ၏ ရှေ့က ထားရိုးရှိကြောင်း သိစေလို၍ “အဿထ စေ၊ ယဒိ ဘဝေယျာထ”ဟု ထားကြောင်း ဝဒန္တိဝါဒရှိ၏။ မိမိကား အလိုရှိသလိုပင် ရှေ့ နောက် ထားနိုင်သည်ဟု ထင်သည်။

အတ္ထော-နက်၊ ကောပေန-ဒေါသဖြင့်၊ ကုပိတာ-အမျက်ထွက်ကြကုန်သည်၊ ဒေါမနဿေန-ဒေါမနဿဖြင့်၊ အနတ္တမနာ-မိမိစိတ် မရှိကြကုန်သည်၊ (“စေ အဿထ-အကယ်၍ ဖြစ်ကုန်အံ့” ဌှိ စပ်။)

တုမ္ပယေဝဿ တေန အန္တရာယောတိ-ကား၊ တုမ္ပာကံယေဝ-သင်တို့၏သာ၊ ဝါ-သင်တို့မှာသာ၊ တေန ကောပေန-ထိုစိတ်ကို ဖျက်ဆီးတတ်သော ဒေါသ ကြောင့်လည်းကောင်း၊ တာယ အနတ္တမနတာယ စ-ထိုမိမိစိတ် မရှိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ဒေါမနဿကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပဌမဇ္ဈာနာဒိနံ-ပဌမဈာန် အစ ရှိသော တရားထူးတို့၏၊ အန္တရာယော-အန္တရာယ်သည်၊ ဘဝေယျ-ဖြစ်ရာ၏။

ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ ဒုတိယေန-သော၊ နယေန-ဖြင့်၊ အာဒိနဝံ-မနောပဒေါသ၌ အပြစ် ကို၊ [ရှေ့က “တတ္ထ အာဒိနဝံ”ဟု ရှိခဲ့၍ “ဌှိ”ဟု ဆိုသည်၊] ဒသေတ္တာ-၍၊ တတိယေန-သော၊ နယေန-ဖြင့်၊ ဝစနတ္ထသလ္လကွဏမတ္ထေပိ-သဒ္ဓါ၏ အနက်ကို

ကုပိတာ၊ပေ၊ဒေါမနဿေန။ ။ပထမနည်း၌ အာယာတစသည်တို့အရ ကောပ (ဒေါသ)နှင့် ဒေါမနဿကို ပြခဲ့၏။ ဤဒုတိယနည်းသည် ထိုကောပ ဒေါမနဿကို ပြခြင်း၌ အပြစ်ကို ပြသောနည်းဖြစ်ကြောင်းကို ပြ၏။ ထိုသို့ ပြသဖြင့် “ဧဝံ ပဌမေန နယေန”စသော မူလကျမ်းတက်စကားကိုပင် ခိုင်မြဲစေသည်။ [ကုပိတာ ကောပေန၊ အနတ္တမနာ ဒေါမန ယေနာတိ ဣမိနာ ဧဝံ ပဌမေန နယေနာတိ အာဒိနာ ဝုတ္တဝစနံ အတ္တန္တရာဘာဝဒဿနေန အနက်အထူးမရှိပုံကို ပြခြင်းအားဖြင့်) သမတ္ထေတိ။- နိကာ။]

တုမ္ပာကံ၊ပေ၊ ဘဝေယျ။ ။တုမ္ပနှင့် တုမ္ပာကံကို ပရိယာယ်ဖြစ်ကြောင်း သိစေလို၍ တုမ္ပကို တုမ္ပာကံဟု ဖွင့်သည်။ အဿသည် သတ္တမိ ဇယျဝိဘတ်နှင့်တကွ ဓာတွန် သကို “အဿ”ပြုထားသောပုဒ်တည်းဟု သိစေလို၍ “ဘဝေယျ”ဟု ဖွင့်သည်။ ပါဠိတော်၌ တေန သည် ပြအပ်ပြီးသော ကောပ အနတ္တမနတာတို့ကို ပြန်၍ ညွှန်သော သဒ္ဓါတည်း။ အနတ္တမနတာကို ညွှန်းသောအခါ “အတ္တဝသာ လိင်္ဂဝိပရိဏာမော (လိင်္ဂပြောင်းလွဲခြင်းကို) ကာတဗ္ဗော” ပရိဘာသာနှင့်အညီ ဣတ္ထိလိင်္ဂပြောင်း၍ “တာယ”ဟု ပြင်ရသည်။

အန္တရာယော။ ။ပါဠိတော်၌ “အန္တရာယော”ဟု သာမညဆိုသော်လည်း ရဟန်းတော် များ ဖြစ်သောကြောင့် ရဟန်းတရားအထူးတို့၏ အန္တရာယ်ဟု အရာအား လျော်စွာ သိနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် “ပဌမဇ္ဈာနာဒိနံ”ဟု ထည့်၍ ဖွင့်နိုင်သည်။ အာဒိဖြင့် ဒုတိယဈာန်မှ စ၍ အရဟတ္တ မဂ်-ဖိုလ်တိုင်အောင် ယူပါ။

မိန့်တော်မူလိုရင်းမှာ - သူတစ်ပါးတို့က အပြစ်ပြောခြင်းကြောင့် မိမိတို့က ဒေါသ ဒေါမနဿဖြစ်နေလျှင် တရားအားထုတ်၍ မပေါက်နိုင်သောကြောင့် ဈာန် မဂ် ဖိုလ်၏ အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်၏။ “ထိုသို့ ဖြစ်နိုင်သောကြောင့် ပထမနည်း၌ တားမြစ်ခဲ့သည့်အတိုင်း သူတစ်ပါးတို့က ကဲ့ရဲ့သောအခါ ဒေါသ ဒေါမနဿ မဖြစ်အောင် သတိထားကြရမည်”ဟု မိန့်တော်မူလိုရင်း ဖြစ်သည်။

မှတ်သားခြင်းမျှင့်သော်မှလည်း၊ (ပြောဆိုအပ်သောစကား၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို မှတ်သားခြင်းမျှင့်သော်မှ) အသမတ္ထတံ-မစွမ်းနိုင်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကို၊ ဒသေ နေ္စော-ပြတော်မူလိုသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ အပိ နု တုမေ ပရေသန္တိအာဒိ-အစရှိ သောစကားကို၊ အာဟ-မိန့်တော်မူပြီ၊ တတ္ထ-ထိုအပိနု တုမေ ပရေသံအစရှိသော စကားရပ်၌၊ ပရေသန္တိ-ကား၊ ယေသံ ကေသဗ္ဗိ-အမှတ်မရှိ ကြွင်းမဲ့ဥသံ အလုံးစုံ သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ ဝါ-တို့သည်၊ [သုဘာသိတံ ဒုဗ္ဘာသိတံ အပိ၌ စပ်။] ဟိ-မှန်၊ ကုပိတော-အမျက်ထွက်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဝါ-စိတ်ဆိုးသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဗုဒ္ဓပစ္စေကဗုဒ္ဓအရိယသာဝကာနံ-ဘုရား၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ၊ အရိယသာဝကတို့၏၊ ဝါ-တို့သည်၊ သုဘာသိတဿ-ကောင်းစွာ ပြောဆိုအပ်သောစကား၏၊ အတ္ထံ-အနက် အဓိပ္ပာယ်ကို၊ နေဝအာဇာနာတိ - ထင်စွာ မသိနိုင်၊ [“အာ”အတွက် “ထင်စွာ” ဟု ပေးလိုက်သည်၊] မာတာပိတူနံ- အမိ အဖတို့၏၊ ဝါ- တို့သည်၊ သုဘာသိတဿ-၏၊ အတ္ထံ-ကို၊ န အာဇာနာတိ-ထင်စွာ မသိနိုင်၊

အပိနု တုမေ။ ။ဒုတိယနည်းဖြင့် မနောပဒေါသကို ပြုသည့်အတွက် ဈာန်မဂ်ဖိုလ်၏ အန္တရာယ်ဖြစ်ခြင်းဟူသော အပြစ်ကို ပြပြီး၍ ဤတတိယနည်းဖြင့် သူတစ်ပါးတို့ ပြောအပ်သော စကား၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကိုမျှ မမှတ်သားနိုင်ကြောင်း ပြတော်မူရကား “အပိ နု တုမေ”စသည်ကို မိန့်သည်။ “ရတနာသုံးပါး၏ အပြစ်ကို ပြောသည့်အတွက် ဒေါသထွက်ကြ ဒေါမနဿဖြစ်ကြလျှင် (မောဟဖြင့် မွန်နေသည့်အတွက်) သူတစ်ပါးတို့ ပြောအပ်သော စကား၏ အကျိုး အပြစ်ကိုမျှ သိနိုင်ပါတော့မည်လော”ဟူလို၊ [မတ္တေပိ၌ ပိသည် ဂရဟာ ဇောတက၊ သမ္ဘာဝနာသမုစ္စည်း၊ “စကား၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်လောက်မျှ မမှတ်သားနိုင်တုံ သေး၏၊ ထို့ထက် အသိခက်သော အကြောင်းအရာကို မှတ်သားနိုင်ဖို့မှာ ဆိုဖွယ်ရာ မရှိတော့”ဟူလို၊]

ဋီကာတို့ဆိုသုံး။ ။“မနောပဒေါသသည် ကာလကြာမှ ဖြစ်မည့် ဟိတ သုခ၏သာ အန္တရာယ်ကို ပြုတတ်သည် မဟုတ်သေး၊ ထိုမနောပဒေါသဖြစ်ရာခဏ၌ ဖြစ်ထိုက်သော ဟိတ သုခ၏လည်း (ဆိုအပ်သော စကား၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို မသိအောင် ပြသော အားဖြင့်) အန္တရာယ်ကို ပြုတတ်သည်သာ”ဟု ဒုတိယနည်း အပြစ်ပြပုံထက် ခိုင်မြဲစွာ အပြစ် ပြလို၍ “အပိ နု တုမေ”စသောစကားကို မိန့်သည်၊ ဤသို့ ဋီကာတို့ ဆိုကြ၏၊ ထိုအဆိုကို ထောက်လျှင် ပါဠိတော်၌ “သုဘာသိတဒုဗ္ဘာသိတံ အပိ-ကိုမျှလည်း၊ အာဇာနေယျာထနု - ထင်စွာသိနိုင်ကုန်ရာအံ့လော”ဟု အနက်ပေးရလိမ့်မည်။ [ယခုခေတ်၌ကား “အာဇာနေ ယျာထ အပိနု”ဟု တွဲ၍ ပေးလေ့ရှိကြသည်။]

ယေသံ ကေသဗ္ဗိ။ ။ရှေ့၌ ပရေကို “ပဟိဝိရုဒ္ဓါ သတ္တာ”ဟု ဖွင့်ခဲ့၏၊ ဤ၌လည်း ထိုအနက်ကို ယူမည်စိုး၍ “ယေသံ ကေသဗ္ဗိ”ဟု ဖွင့်သည်၊ ဤနေရာ၌ ပရသဒ္ဓါသည် အညအနက်ကို ဟောရကား “မိမိမှတစ်ပါး အခြားသော မိတ်ဆွေ ရန်သူအားလုံးကို ယူပါ” ဟူလို၊ “ကုပိတော ဟိ”စသည်ကား ထို “ယေသံ ကေသဗ္ဗိ- မည်သူမဆို အားလုံးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏”ဟူသော စကားကို ခိုင်မြဲစေသော ဒဋ္ဌိ ကရုဏာဝါကျတည်း။

ပစ္စတ္တိကာနံ-ဆန့်ကျင်ဘက်ကို အလိုရှိသောရန်သူတို့၏၊ ဝါ-တို့သည်၊ ဒုဗ္ဘာသိတဿ-၏၊ အတ္ထံ-ကို၊ န အာဇာနာတိ-နိုင်။ [ဗုဒ္ဓပေမာတာပိတူနံတို့ကို “သုဘာသိတဿ” ဟု ပုဒ်ခွဲ၍ တွဲရမည်။]

ယထာဟ-အဘယ်သို့ ဟောတော်မူသနည်း၊ ကုဒ္ဒေါပေနာဝ ဗုဒ္ဓတိတိ-ဟူ၍၊ (အာဟ-ဟောတော်မူပြီ) [ကုဒ္ဒေါ-အမျက်ထွက်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဝါ-စိတ်ဆိုး သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ အတ္ထံ-အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ န ဇာနာတိ-မသိနိုင်၊ ကုဒ္ဒေါ-သည်၊ ဝါ-သည်၊ ဓမ္မံ-ပါဠိကို၊ န ပဿတိ-မမြင်နိုင်၊ ယံ (ယသ္မိကာလေ)-အကြင်အခါ၌၊ ကောဓော-ကောသေသည်၊ ဝါ-ဒေါသသည်၊ နရံ-သတ္တဝါကို၊ သဟတေ-လွှမ်းမိုး၏၊ တဒါ-ထိုအခါ၌၊ အန္တတမံ-ပညာစက္ခုကန်းအောင်ပြု တတ်သော မောဟတည်းဟူသော အမှောင်သည်၊ ဟောတိ-

သုဘာသိတပေအတ္ထံ။ ။ပါဠိတော်၌ “အပိနုပေသုဘာသိတဒုဗ္ဘာသိတ အာဇာနေယျာထ”ဟူသော ရှိ၏။ “အတ္ထံ”ဟု မပါ။ သို့သော် “သုဘာသိတဒုဗ္ဘာသိတ”ကို သိခြင်း ဟူရာ၌ အနက်အဓိပ္ပာယ်သိမှ “ဤစကားသည် သုဘာသိတ၊ ဤစကားကား ဒုဗ္ဘာသိတ” ဟု ခွဲခြားနိုင်၊ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို မသိဘဲ သုဘာသိတ ဒုဗ္ဘာသိတဟု မခွဲခြားနိုင်သောကြောင့် အတ္ထသဒ္ဒါထည့်၍ “သုဘာသိတဒုဗ္ဘာသိတဿ အတ္ထံ”ဟု ဖွင့်သည်။ [ပါဠိယံ သုဘာသိတဒုဗ္ဘာသိတဝစနဇာနနဗ္ဗိ တဒတ္ထဇာနနဇနေဝ သိဒ္ဓန္တိ အာဟ-သုဘာသိတဒုဗ္ဘာသိတဿ အတ္ထံတိ။ - ဋီကာသစ်။]

အန္တတမံ။ ။အန္တတမန္တိ အန္တဘာဝကရံတမံ-ဋီကာ၊ အန္တ ၌ ဘာဝပွဓာနကြံ၍ “အန္တကရံ”ဟု ဆိုလိုလျက် ကရဟူသော နောက်ပုဒ်ကို ချေထားသည်။ နိဿယအတိုင်း အနက်ပေးပါ။ ဋီကာသစ်၌ကား “အတိဝိယ ဝါ တမံ”ဟု ဖွင့်သေး၏။ အန္တနှင့် တမသည် အနက်တူသဒ္ဒါ မဟုတ်သောကြောင့် စဉ်းစားပါ။ [တချို့စာအုပ်၌ သဂိုဏ်းလွတ်အောင် “အန္တ တမံ” နိဂ္ဂဟိတ်လာလျက် ရှိ၏။ ဆန္ဒာနုရက္ခဏနိဂ္ဂဟိတ်ဟု မှတ်ပါ။]

ယံ သဟတေ။ ။ယံကို တဒါနှင့် လိုက်လျောအောင် သတ္တမိအနက်ဟော နိပါတ်ဟု (တစ်နည်း-သတ္တမုတ္တု၌ ပဌမာသက်ဟု) ကြံ၍ “ယံ-အကြင်အခါ၌”ဟု ပေးပါ။ ဤသို့ ပေးလျှင် တဒါဟူသော နိယမဝါကျနှင့် လိုက်လျော၏။ ထို့ကြောင့် ဤနည်းကို နိဿယ၌ ပေးထားသည်။

တစ်နည်း။ ။ယံကို ကာရဏအနက်ဟောဟု ကြံ၍ “ယံ-အကြင်ကြောင့်”ဟုလည်း ကောင်း၊ တဒါရှိ၍ “ယဒါ”ဟု ထည့်၍လည်းကောင်း “ယံ (ယသ္မာ) ယဒါ ကောဓော နရံ သဟတေ၊ တသ္မာ အန္တတမံ တဒါ ဟောတိ”ဟု ဖွင့်၏။ (တစ်နည်း) ယံကို ကြိယာပရာမသန ဟု ကြံ၍ “ကောဓော နရံ ယံ သဟတေ-အကြင် လွှမ်းမိုးနှိပ်စက်၏၊ ဇေတံ-ဤကောဓ၏ လွှမ်းမိုး နှိပ်စက်ခြင်းသည်၊ တဒါ အန္တတမံ ဟောတိ”ဟု ဖွင့်၏။ (တစ်နည်း) “ယံ နရံ-အကြင်သတ္တဝါကို၊ (ယဒါ-၌) ကောဓော သဟတေ၊ (တဿ နရဿ-၏) တဒါ အန္တတမံ ဟောတိ”ဟု ဋီကာသစ် ဖွင့်၏။ နိဿယ၌ကား ပထမတစ်နည်းသာ ပေးသည်။

ဖြစ်၏။ ကောဓော-သည်၊ ဝါ-သည်၊ အနတ္တဇနနော-အကျိုးမဲ့ကို ဖြစ်စေတတ်၏။ ကောဓော-သည်၊ ဝါ-သည်၊ စိတ္တပ္ပကောပနော-စိတ်ကို ပျက်စီးစေတတ်၏။ ဝါ-စိတ်ကို ဖျက်ဆီး တတ်၏။ အန္တရတော-အတွင်းမှ၊ ဝါ-စိတ်မှ၊ ဘယံ-ဘေးသည်၊ ဇာတံ-ကောဓ၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်၏။ တံ-ထိုသို့ အနတ္တဇနန စသော သဘောရှိသော ကောဓကို၊ ဝါ-ကောဓ၏ ထိုအနတ္တဇနနစသော အပြားကို၊ ဇနော-လူအပေါင်းသည်၊ နာဝ ဗုဒ္ဓတိ - ထိုးထွင်း၍ မသိနိုင်။ - အင်္ဂုတ္တိရံ၊ သတ္တကနိပါတ်၊ အဗျာကတဝဂ်၊ ကောဓသုတ်။]

ဝေ-ဤဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့်၊ သဗ္ဗထာပိ-အလုံးစုံသော နည်းသုံးမျိုး အပြား အားဖြင့်လည်း၊ [(တစ်နည်း) သဗ္ဗတ္ထာပိ-အလုံးစုံသော ပထမ ဒုတိယ တတိယ နည်းတို့၌လည်း၊] အဝဏ္ဏေ-အပြစ်ပြောခြင်းကြောင့်၊ မနောပဒေါသံ-စိတ်ကို အပြားအားဖြင့် ဖျက်ဆီးတတ်သော ဒေါသ ဒေါမနဿကို၊ နိသေဓေတွာ-တားမြစ်တော်မူပြီး၍၊ ဣဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ (အဝဏ္ဏေ-ကြောင့်၊) ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗာ ကာရံ-ကျင့်ထိုက်သော အခြင်းအရာကို၊ ဒဿေန္တော-ပြတော်မူလို သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ တဩ တုမေဟိ အဘူတံအဘူတတောတိအာဒိ-အစရှိသောစကားရပ် ကို၊ အာဟ-မိန့်တော်မူပြီ။

ဘယံ၊ ပေ၊ တံ။ ။ အန္တရတောတိ အပ္ပန္တရတော၊ စိတ္တတော ဝါ ကောဓဝသေန ဘယံ ဇာတံ၊-ဋီကာ၊ ဤနှစ်နည်းတွင် ပထမနည်းအလို အန္တရသဒ္ဓါ အပ္ပန္တရအနက်ဟော၊ ဒုတိယ နည်းအလို စိတ်ဟူသော အနက်ဟောတည်း။ “ဘေး”ဟူရာ၌ ဒေါသဖြစ်ခြင်း သည်ပင် ဘေးတည်း။ ထို့ကြောင့် “ကောဓဝသေန”ဟု ဝိသေသနထည့်သည်။ ဘယံ ဇာတံ အရ ဇနဓာတ်၏ ကတ္တားဖြစ်သော ဘယ၏အယှဉ်ဖြစ်သောကြောင့် အန္တရတောကို နှစ်နည်းလုံး ၌ပင် “မှ”ဟု အပါဒါန်အနက်ချည်း ပေးရသည်။ တံကား အနတ္တဇနနော စိတ္တပ္ပကောပနော ဘယံ ဇာတံ တို့ကို ပြန်၍ ညွှန်းသော သဒ္ဓါတည်း။ ထို့ကြောင့် “တန္တိ တထာသဘာဝံ (ထိုအနတ္တ ဇနန စသော သဘောရှိသော) ကောဓံ”ဟုလည်းကောင်း၊ “ကောဓေ ဝါ အနတ္တဇနနာဒိပ္ပကာရံ”ဟုလည်းကောင်း ဋီကာသစ် ဖွင့်သည်။

သဗ္ဗတ္ထာပိ။ ။ စာအုပ်တို့၌ “သဗ္ဗထာပိ”ဟု ရှိ၏။ နိသေဓေတွာ၌ စပ်၊ “ပထမနည်း ဖြင့် ဆိုအပ်ပြီးသော အပြား၊ ဒုတိယ တတိယနည်းတို့ဖြင့် ဆိုအပ်ပြီးသော အပြားအားဖြင့် လည်း မနောပဒေါသကို တားမြစ်၍”ဟု အဓိပ္ပာယ်မှန် ရနိုင်သည်။ ဋီကာသစ်၌ကား ထွသံယုဂ်ဖြင့် “သဗ္ဗတ္ထာပိတိ သဗ္ဗေသုပိ ပဌမဒုတိယတတိယနယေသု”ဟု ဖွင့်လေသည်။ စဉ်းစားပါ။

ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗာကာရံ။ ။ ဤ၌လည်း “အဝဏ္ဏေ”ပုဒ်ကို လိုက်စေ၍ အပြစ်ပြောခြင်း ကြောင့် (အပြောခံရသူများ) ကျင့်ထိုက်သော အခြင်းအရာ (စိတ်ထားထိုက်ပုံ နှုတ်ဖြင့် ပြန်၍ ပြောထိုက်ပုံ အခြင်းအရာ)။ [“အဝဏ္ဏေ”အရ “အပြစ်-ကဲ့ရဲ့ခြင်း”သာ ယူရသည်။]

တတြ-ထိုတတြ တုမေဟိ အဘူတံ အဘူတတော အစရှိသော စကားရပ်၌၊ တတြ တုမေဟိတိ-ဟူသည်ကား၊ တသ္မိ အဝဏ္ဏေ-ထိုအပြစ်ပြောခြင်းကြောင့်၊ တုမေဟိ-သင်တို့သည်၊ [“နိဗ္ဗေတဗ္ဗံ”၌စပ်၊ “ထိုအပြစ်ပြောသောပုဂ္ဂိုလ်တို့၌+ဖြေရှင်း”ဟု အာဓာရအနက် မဖြစ်နိုင်၊ ထို့ကြောင့် “တသ္မိ အဝဏ္ဏေ”ဟု နိမိတ်အနက်၊ ဘာဝလက္ခဏအနက်သာ ဖွင့်သည်။] အဘူတံ အဘူတတော နိဗ္ဗေတဗ္ဗန္တိ-ကား၊ ယံ-အကြင်စကားသည်၊ အဘူတံ-မဟုတ်၊ (ထင်ရှားရှိသော စကားမဟုတ်) တံ-ထိုစကားကို၊ အဘူတဘာဝေနော-မဟုတ်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့် သာလျှင်၊ အပနေတဗ္ဗံ-ပယ်ရှားရာ၏၊ ဝါ-ပယ်ရှားရမည်၊ ကထံ-အဘယ်နည်းဖြင့်၊ (အပနေတဗ္ဗံ-ပယ်ရှားရာသနည်း၊) ဣတိပေတံ အဘူတန္တိအာဒိနာ-အစရှိ သော၊ နယေန-နည်းဖြင့်၊ (အပနေတဗ္ဗံ-ပယ်ရှားရာ၏၊ ဝါ-ပယ်ရှားရမည်။)

တတြ-ထိုဣတိပေတံ အဘူတံအစရှိသောစကားရပ်၌၊ အယံ-ဤဆိုအပ်လတ္တံ့ ကား၊ ယောဇနာ- အဓိပ္ပာယ်ကို ယှဉ်စေခြင်းတည်း၊ [ယောဇနာတိ အဓိပ္ပာယ် ပယောဇနာ၊-ဋီကာသစ်၊ “သဒ္ဓတ္ထကို ယှဉ်စေသော အတ္ထယောဇနာ မဟုတ်-ဟူလို။] တုမှာကံ-သင်တို့၏၊ သတ္တာ-ဆရာသည်၊ န သဗ္ဗညု-သဗ္ဗညု မဟုတ်၊ (အလုံးစုံ အကုန်သိနိုင်သူမဟုတ်)၊ ဓမ္မော-တရားကို၊ ဒုရက္ခာတော-မကောင်းသဖြင့် ဟောအပ်ပြီ၊ သံယော-သံဃာသည်၊ ဒုပ္ပဋ္ဌိပန္နော-မကောင်းသဖြင့် ကျင့်၏၊ ဣတိအာဒိနိ-ဤသို့အစရှိသော စကားတို့ကို၊ သုတ္တာ-ကြားရ၍၊ ဝါ-ကြားရပါ လျက်၊ တုဏှိ-ဆိုတံဆိုတံ၊ န ဘဝိတဗ္ဗံ-မဖြစ်ရာ၊ [တုဏှိကား အဘာသနအနက် ဟော ကြိယာဝိသေသနနိပါတ်ပုဒ်တည်း။] ပန-အန္တယကား၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝတ္ထဗ္ဗံ-ပြောဆိုရာ၏၊ ဝါ-ပြောဆိုရမည်၊ (ကိ-အဘယ်သို့ ပြောဆို

အဘူတံ အဘူတတော။ ။ဋီကာသစ်၌ အဘူတံကို “ကတ္တားဟောသဒ္ဓါ”ဟု ဆို၍ “ယံ ဝစနံ အဘူတံ ဟောတိတိ အတ္ထော”ဟု ဖွင့်၏၊ ထိုအဖွင့်သည် “ယံ ဘူတံ”ဟူသော အဋ္ဌကထာကို ဖွင့်သော အဖွင့်တည်း၊ ပါဠိတော်၌ကား “အဘူတံ-ကို”ဟူသာ ပေး၍ “နိဗ္ဗေတဗ္ဗံ”ဟု ဂုတ္တကံအဖြစ်ဖြင့် စပ်ရသည်၊ အဘူတတောကို “အဘူတဘာဝေန”ဟု ဖွင့်သဖြင့် “အဘူတံ”၌ “ဘာဝပ္ပဓာနဘာဝလောပကြံပါ”ဟု သိစေသည်၊ ထိုသို့ ကြံမှလည်း အဘူတံနှင့် အဘူတတော အရကွဲ၍ သဒ္ဓါကွဲလည်း ထားနိုင်မည်၊ အရတူလျှင် တစ်ဝါကျ ထဲ၌ ထိုသို့ သဒ္ဓန္တစ်မျိုး မထားနိုင်။

နိဗ္ဗေတဗ္ဗန္တိ။ ။နိ+ဝေဋ္ဌဓာတ်၊ ဝေဋ္ဌဓာတ်သည် ဝေဋ္ဌန-ရစ်ပတ်ခြင်းအနက်ကို ဟော၏၊ နိ(နိရိ)ဥပသာရ၏ ပဋိသေမအနက်ကြောင့် မရစ်ပတ်ခြင်း = ဖြေရှင်းခြင်းအနက် ကို ဟောရသည်၊ “ဖြေရှင်း”ဟူသည် ထိုအပြစ်ပြောသော စကားကို ပယ်ရှားခြင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် “အပနေတဗ္ဗံ”ဟု အဓိပ္ပာယ်ထွက် ဖွင့်သည်။ [နိရိမ္မ (ရိ) ပျောက်၍ ပါဠိ၌ ဒွေဘော် ရောက်လျက် ဝ နှစ်လုံး ဖြစ်၏၊ ထို့နောက် ဗ နှစ်လုံး ပြု။]

မည်နည်း။) ကုတိပိ-ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း၊ ဧတံ-ဤသင်တို့ပြောဆိုအပ်သောစကားသည်၊ အဘူတံ-မဟုတ်၊ ယံ-အကြင်စကားကို၊ တုမေဟိ-သင်တို့သည်၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်ပြီ၊ တံ-ထိုစကားသည်၊ ကုမိနာပိ ကာရဏေန-ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း၊ အဘူတံ-မဟုတ်၊ ကုမိနာပိ ကာရဏေန-ကြောင့်လည်း၊ အတစ္ဆံ-မမှန်၊ ဧတံ-ဤ အကြောင်းအရာသည်၊ အမေသု-တို့၌၊ နတ္ထိစ-မရှိသည်သာ၊ ဧတံ-သည်၊ အမေသု-တို့၌၊ န စ သံဝိဇ္ဇတိ-ထင်ရှားမရှိသည်သာ၊ [ပန အနက်မရှိ။] အမှားကံ-တို့၏၊ သတ္တာ-သည်၊ သဗ္ဗညုဃေဝ-သဗ္ဗညုသာတည်း၊ (အလုံးစုံကို အကုန်သိ နိုင်သော ဘုရားသာတည်း။) ဓမ္မော-တရားတော်ကို၊ သွာက္ခာတော-ကောင်းစွာ ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ သံဃော-အရိယာသံဃာတော်သည်၊ သုပ္ပဋိပန္နော-ကောင်းစွာ ကျင့်တော်မူတတ်၏၊ တတြ-ထိုသဗ္ဗညုအစရှိသည်တို့၏အဖြစ်၌၊ ကုဒ္ဓိဒ္ဓိဒ္ဓ-ဤအကြောင်း ဤအကြောင်းသည်ကား၊ ကာရဏံ-အကြောင်းတည်း၊ ကုတိ-ဤသို့ ပြောဆိုရာ၏၊ (ကုတိ အယံ-ဤဆိုအပ်ပြီးကား၊ ယောဇနာ-တည်း။) [ကုတိတစ်လုံး အကျေကြုံ။]

ယံ တုမေဟိ၊ပေ၊အဘူတံ။ ။“ကုတိပေတံ အဘူတံ”ဟူသော စကားကိုပင် အနည်းငယ် ချဲ့၍ “ယံ တုမေဟိ ဝုတ္တံ၊ တံ၊ပေ၊အဘူတံ”ဟု ထပ်ဖွင့်သည်၊ ကုမိနာပိ၌ ပိသည် တိုက်ရိုက် မဆိုအပ်သော များစွာသော အကြောင်းများကို ဆည်းသော အဝုတ္တ သမုစ္စည်းတည်း၊ [ကုတိပိ သော ဘဂဝါ၌ လာသော ပိသဒ္ဓါနှင့် သဘောတူပင်။] မီကာသစ်၌ “ပိသဒ္ဓါကို အနေကဝိမောရဏကို ပေါင်းသော သမ္ပိတ္တန”ဟု ဖွင့်လေ၏။

တတြ၊ပေ၊ကာရဏံ။ ။တတြာတိ တေသု သဗ္ဗညုတာဒိသု၊ “ကုဒ္ဓိဒ္ဓိဒ္ဓ”ဟု ဝိစ္စာ သဒ္ဓါကို ဆိုသောကြောင့် “အကြောင်းတစ်ခုပြီး အကြောင်းတစ်ခု ပြခြင်းအားဖြင့် အကြောင်း အမျိုးမျိုးပြ၍ ဖြေရှင်းရမည်”ဟု သိစေသည်၊ ထိုအကြောင်းကား-ငါတို့ ဘုရားသည် မဖောက်မပြန် မှန်သောတရားကို ဟောတော်မူနိုင်သောကြောင့် သဗ္ဗညု အစစ် ဖြစ်၏၊ သဗ္ဗညု မဟုတ်လျှင် မဖောက်မပြန် မှန်သောတရားကို ဟောနိုင်မည် မဟုတ်-ဟူလို၊ တရား တော်သည် (ကျင့်သူအတွက်) ဧကန် ဝဋ်ဒုက္ခမှ ထွက်မြောက်တတ် သောကြောင့် ကောင်းစွာ ဟောတော်မူအပ်သော တရားသာ ဖြစ်၏၊ ကောင်းမွန် မှန်ကန်စွာ ဟောအပ်သောတရား မဟုတ်လျှင် ထိုတရားအတိုင်း ကျင့်မှုကြောင့် ဝဋ်မှ မထွက်မြောက်နိုင်-ဟူလို၊ အရိယာ သံဃာတော်သည် ကိလေသာတို့မှ ကင်းသောကြောင့် ကောင်းစွာ ကျင့်တော်မူသော သံဃာတော်သာ ဖြစ်၏၊ “ကောင်းစွာ ကျင့်သောသံဃာ မဟုတ်လျှင် သံကိလေသမှ မကင်းနိုင်”ဟူလို။

ဆက်ဦးအံ့ - ပြခဲ့သော အကြောင်းများသည် အကျိုးနှင့် တိုက်ရိုက်ဆက်သွယ်သော အကြောင်းတည်း၊ ထိုအကြောင်းများ၏ အထောက်အခံဖြစ်သော အကြောင်းများကိုကား- “ကာရဏ ကာရဏ-အကြောင်း၏အကြောင်း”ဟု ခေါ်၏၊ ဥပမာ-တရားတော်အတိုင်း ကျင့်လျှင် တရားထူးကို ရနိုင်ခြင်းကြောင့် “မဖောက်မပြန်သော တရားကို ဟောတော်မူ ကြောင်း” သိရ၏၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် အကြောင်း၏ အကြောင်းကို ဆင့်ကာ ဆင့်ကာ

စ-ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤပုဒ်တို့တွင်၊ ဒုတိယံ-ဒုတိယဖြစ်သော၊ ပဒံ-အတစ်ခုဟူသော ပုဒ်သည်၊ ပဌမဿ-ပဌမဖြစ်သော၊ (ပဒဿ-အဘူတံဟူသော ပုဒ်၏) ဝေဝစနံ-ဝေဝုဏ်ပရိယာယ်စကားလှယ်တည်း၊ ဝါ-တစ်ခုတည်းသော အနက်၌ပင် အထူးထူး အပြားပြားဖြစ်သော သဒ္ဒါတည်း၊ ဝါ-အမျိုးမျိုးသော သဘောမှ

ပြခြင်းလည်း သဗ္ဗညုအဖြစ်ကို ဖြေရှင်းရာ ရောက်၏။ မှန်၏-အကြောင်း၏ အကြောင်းကိုလည်း မူလအကျိုး၏အကြောင်းဟုပင် ဆိုရ၏။ ဥပမာ-“တိဏေဟိ ဘတ္တံ သိဒ္ဓံ”ဟူရာ၌ ဘတ္တသဒ္ဒါသည် အနွ (အစာ)အနက်ကို ဟော၏။ ထိုအစာဟူသည် အသားနှင့်တကွ ခီဇာ ဒဓိ ယတတက္က နောနိတဟူသော ဂေါရသတို့တည်း။ ထိုအစာသည် နွားမှ ဖြစ်၏။ ထိုနွားသည် မြက်ကို စား၍ ကြီးပွားရ၏။ ဤသို့ အစာ၏ ပြီးစီးဖို့အရေး၌ မြက် (မူလအကြောင်း) နွား (မူလ)အကြောင်းဟု အကြောင်းနှစ်ပါးရှိသော်လည်း အလယ်မူလအကြောင်းကို မပြဘဲ မူလအကြောင်းကို ပြခြင်းငှာ “တိဏေဟိ ဘတ္တံ သိဒ္ဓံ”ဟု ဆိုသည်။ “ပါသာဒေါ ဓမ္မမဇ္ဈယတိ-ပြာသာဒ်သည် တရားကို ရွတ်ဆို၏”ဟူရာ၌ တရား၏ တည်ရာသည် ပုဂ္ဂိုလ်သာတည်း။ ထို ပုဂ္ဂိုလ်သည် ပြာသာဒ်၌ တည်ရကား ပုဂ္ဂိုလ်အကြောင်း၏တည်ရာ အကြောင်းပြာသာဒ် ကိုလည်း “ပါသာဒေါ ဓမ္မမဇ္ဈယတိ”ဟု ဆိုရသည်။

ဋီကာသစ်။ ။တတြိဒံ ကာရဏံ၊ သဗ္ဗညုဇေ အမှတ် သတ္တာ၊ အဝိပရိတဓမ္မ ဒေသနတ္တာ၊ သွာက္ခာတော ဇေ ဓမ္မော၊ ဧကန္တနိယျာနိကတ္တာ၊ သုပ္ပဋိပန္နော ဇေ သံယော၊ သံ ကိလေသရဟိတတ္တာတိ၊ ကာရဏာနုကာရဏဒဿနဓမ္မတ္ထ အသဗ္ဗညုတာ ဒိဝစနနိဗ္ဗေဒန မေဝ၊ တထာ ဒဿနဿ ဧတေသမ္ပိ ကာရဏဘာဝတောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ ကာရဏကာရဏမ္ပိ ဟိ ကာရဏန္တေဝ ဝုစ္စတိ၊ ပတိဋ္ဌာနပတိဋ္ဌာနမ္ပိ ပတိဋ္ဌာနန္တေဝ- ယထာ တိဏေဟိ ဘတ္တံ သိဒ္ဓံ၊ ပါသာဒေါ ဓမ္မမဇ္ဈယတိတိ။

ဝေဝစနံ။ ။ဧကတ္ထေယေဝ-တစ်နက်ထဲ၌ပင်၊ ဝိဝိဓံ-အထူးထူး အပြားပြား (အမျိုးမျိုး အဖုံဖုံ)+ပဝတ္တံ-ဖြစ်သော၊ ဝစနံ-သဒ္ဒါတည်း၊ ဝိဝစနံ-ဒွါ (ဋီကာသစ်)၊ မဟုတ်မမှန်ဟူသော တစ်နက်၌ပင် အဘူတံဟုလည်းကောင်း၊ အတစ်ခုဟုလည်းကောင်း အမျိုးမျိုး အဖုံဖုံ ဟောနိုင် သောသဒ္ဒါကို “ဝိဝစနံ”ဟု ခေါ်၏။ သုတ္တံ၌ ဣပစ္စည်း သက်၍ “ဝိဝစနမေဝ ဝေဝစနံ”ဟု ပြ။

တစ်နည်း။ ။“ဝုစ္စတိ-ဟောအပ်၏။ ဣတိ ဝစနံ”နှင့် အညီ ဟောအပ်သော အနက်ကို “ဝစနံ”ဟု ခေါ်၏။ “ဘဂဝါတိ ဝစနံ သေဋ္ဌံ-ဘဂဝါသဒ္ဒါသည် ဟောအပ်သော အနက်သည် မြတ်၏”ဟူရာ၌ ဝစနသဒ္ဒါကဲ့သို့တည်း။ ဝိဂတံ+ဝစနံ ယဿာတိ ဝိဝစနံ၊ အထူးထူးသော သဘောမှ ကင်းသော+အနက်ရှိသောသဒ္ဒါ၊ (အနက်တူရှိသောသဒ္ဒါ)၊ ဝိဝစနမေဝ ဝေဝစနံ။

ပရိယာယ။ ။ဤ ဝေဝစနကိုပင် (တစ်ပုဒ်နှင့်တစ်ပုဒ် အလဲအလှယ်အဖြစ်ဖြင့် သုံးစွဲ နိုင်သောကြောင့်) ပရိယာယသဒ္ဒါဟုလည်း ခေါ်ရ၏။ ထို့ကြောင့် “ဝေဝုဏ်-ပရိယာယ် စကားလှယ်”ဟု သုံးစွဲကြသည်။ [ပရိ-(အနက်တစ်ခု၌ပင်) အဖန်ဖန် အထပ်ထပ်၊ အယတိ-ဖြစ်တတ်၏။ ဣတိ ပရိယာယော၊ ပရိ+ဣ (အယ) ဣပစ္စည်းတည်း။]

ကင်းသောအနက် ရှိသောသဒ္ဒါတည်း။ စတုတ္ထ-ဖြစ်သော၊ (ပဒ်)စ-န စ ပနေတံ အမေသု သံဝိဇ္ဇတိ ဟူသော ပုဒ်သည်လည်း၊ တတိယသ-ဖြစ်သော၊ (ပဒသ-နတ္ထိ စေတံ အမေသု ဟူသော ပုဒ်၏။) ဝေဝစနံ-တည်း၊ ဝါ-တည်း၊ ဝါ-တည်း။ [ဤ၌ ဝါကျကိုပင် ပုဒ်ဟု ဆိုထားသည်။ သုခါယ ဝေဒနာယ သမ္ပယုတ္တာ ဓမ္မာပုဒ်ကဲ့သို့တည်း။] စ-ဆက်၊ ဣဒံ နိဗ္ဗေဒနံ-ဤဖြေရှင်းခြင်းကို၊ အဝဏ္ဏေယေဝ-အပြစ်ပြောရာ၌သာ၊ ကာတဗ္ဗံ-ပြုထိုက်၏၊ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသောအရာတို့၌၊ န (ကာတဗ္ဗံ)-မပြုထိုက်။

စောဒနာပွယ်။ ။အဘယ့်ကြောင့် ဤနေရာ၌ ပရိယာယ်စကား အပိုကို ထပ်၍ ဟောတော်မူအပ်သနည်း၊ တစ်ပုဒ်တည်းဖြင့်ပင် (အဘူတဟူသော တစ်ပုဒ်တည်းဖြင့်ပင်) မဟုတ်မမှန်ဟူသောအနက်၊ နတ္ထိ စေတံ အမေသုဟူသော တစ်ပုဒ်တည်းဖြင့် ငါတို့မှာ ဤစကား၏ အနက်အဓိပ္ပာယ် မရှိဟူသောအနက်သည် ပြီးစီးနိုင်သည် မဟုတ်ပါလော၊ ဤသို့ ပြီးစီးနိုင်ပါလျက် ထပ်၍ ဟောခြင်းကြောင့် ဂန္ထဂရုဒေါသ၊ ပုနရုတ္တိဒေါသစသော အပြစ်များ ရောက်ရာသည် မဟုတ်ပါလော-ဟု စောဒနာပွယ်ရှိသည်။

အဖြေကား-တရားဟောတော်မူသောအခါ၌လည်းကောင်း၊ နောက်နောက်အခါ၌ လည်းကောင်း ထိုတရားကို နာယူသော ပုဂ္ဂိုလ်များ၏ ဟောလိုရင်းအနက်အဓိပ္ပာယ်ကို သိလွယ်စေခြင်းအကျိုးငှာ ပရိယာယ်စကားကို ဟောတော်မူရသည်။ မှန်၏၊-တချို့ပုဂ္ဂိုလ် များသည် အဘူတဟူသော စကားလုံး၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကိုသာ ရွေးက အမှတ်သင်္ကေတ ပြုဖူး၏၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်များ နားလည်ဖို့အတွက် “အဘူတ”ဟု ဟောတော်မူရ၏၊ တချို့ပုဂ္ဂိုလ် များကား အတစ္ဆ၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို အမှတ်သင်္ကေတ ပြုဖူး၏၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်များအတွက် “အတစ္ဆ”ဟု ဟောတော်မူရသည်။ [နတ္ထိ-န သံဝိဇ္ဇတိဟု ဟောတော်မူရာ၌လည်း နည်းတူ။]

တစ်နည်း။ ။တရားနာယူခိုက်၌ အခြားအာရုံဝယ် စိတ်ရောက်သွားသဖြင့် ယုံလွင့်သော စိတ်ရှိသူတို့လည်း ရှိတတ်သေး၏၊ ထိုသူတို့သည် အဓိပ္ပာယ်တစ်ရပ်ကို စကားလုံး နှစ်မျိုး သုံးမျိုး စသည်ဖြင့် ထပ်၍ ဟောမှ မကြားလိုက်ရသော စကားလုံးအတွက် အဓိပ္ပာယ် မလျော့ဘဲ နားလည်နိုင်၏၊ ထိုသို့ စိတ်ယုံလွင့်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့အတွက် နောက်ထပ်ပရိယာယ် သဒ္ဒါတစ်ခုဖြင့် အဓိပ္ပာယ်သိစေခြင်းငှာ ပရိယာယ်စကားလုံးကို ဟောတော် မူရပါသည်။ [အခြားသော အကျိုးများကိုလည်း မီကာသစ်၌ ပြထားပါသေးသည်။]

**ယေန ကေနစိ အတ္တဿ၊ ဗောဓာယ အညသဒ္ဒတော၊
ဝိက္ခိတ္တကမနာနမ္ဘိ၊ ပရိယာယကထာ ကတာ။**

အဝဏ္ဏေယေဝ။ ။မမှန်မကန်သော အကြောင်းအတုကို ပြ၍ ဖြစ်စေ၊ အကြောင်း မပြဘဲ ဖြစ်စေ အပြစ်၌ တည်စေနိုင်လောက်အောင် ကဲ့ရဲ့ရာ၌သာ ဤဖြေရှင်းမှုကို ပြုရမည်၊ ဧဝံဖြင့် “ဆဲရေးခြင်း ရှုတ်ချခြင်းစသော အမှုတို့၌ ဖြေရှင်းဖွယ်မလို”ဟု ပြ၏၊ ထို့ကြောင့် န သဗ္ဗတ္ထဟု ဆက်သည်။ [အဝဏ္ဏေယေဝါတိ ကာရဏပတိရူပံ ဝတ္တာ အဝတ္တာ ဝါ ဒေါသပတိဌာပနဝသေန နိန္ဒာယဇေ၊ န သဗ္ဗတ္ထာတိ န ကေဝလံ အက္ခောသနခုံသန ဝဗ္ဘနာဒိသု သဗ္ဗတ္ထ နိဗ္ဗေဒနံ ကာတဗ္ဗန္တိ အတ္ထော။ - မီကာသစ်။]

ဟိ-ထင်ရှားအောင်ပြဦးအံ့၊ (တစ်နည်း) ဟိ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ တွံ-သင်သည်။ ဒုဿီလော-သီလမရှိသူတည်း၊ တဝ-သင်၏၊ အာစရိယော-ဆရာသည်၊ ဒုဿီလော-တည်း၊ ဣဒဗ္ဗိဒဗ္ဗ-ဤမည်သောအမှု ဤမည်သောအမှုကိုလည်း၊ တယာ-သည်၊ ကတံ-ပြုအပ်ပြီ၊ တဝ-၏၊ အာစရိယေန-သည်၊ ကတံ-ပြီ၊ ဣတိဤသို့၊ ဝုတ္တေ-ပြောဆိုအပ်သော်၊ တုဏှိဘူတော-ဆိတ်ဆိတ်ဖြစ်၍ ဖြစ်သည်၊ (ဟုတွာ-၍) ယဒိ အဓိဝါသေတိ-အကယ်၍ မိမိအထက်၌ သက်ဝင်၍ နေစေအံ့၊ ဝါ-အကယ်၍ သည်းခံနေအံ့၊ (ဧဝံသတိ-ဤသို့ သည်းခံနေလတ်သော်) အာသင်္ကနီ ယော-ယုံမှားထိုက်သည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ (ဟုတ်လို့သာ ခံနေတာဘဲဟု တွေး၍ တကယ် အပြစ်ရှိသည်-ဟုပင် ယုံမှားစရာဖြစ်သည်)၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဆိတ်ဆိတ်နေလျက် သည်းခံနေလျှင် ယုံမှားထိုက်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်)၊ မနော ပဒေါသံ-ကို၊ အကတွာ-မပြုမူ၍၊ အဝဏ္ဏော-အပြစ်ကို၊ နိဗ္ဗေဋ္ဌေတဗ္ဗော-ဖြေရှင်း ထိုက်၏။ [အချို့စာအုပ်၌ “နိသေဓေတဗ္ဗော”ဟု ရှိ၏၊ “တားမြစ်ထိုက်၏”ဟု ပေး၊] ပန-ဆက်ဦးအံ့၊ (တွံ-သင်သည်) ဩဋ္ဌော-ကုလားအုပ်သည်၊ အသိ-ဖြစ်၏၊ ဂေါကော-နွားသည်၊ အသိ-၏၊ ဣတိအာဒိနာ-ဤသို့ အစရှိသော၊ နယေန-နည်းဖြင့်၊ ဒသဟိ-ဆယ်ပါးကုန်သော၊ အက္ခောသဝတ္ထုဟိ-အက္ခောသဝတ္ထုတို့ဖြင့်၊ (ဆဲရေးခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သောဇာတိဂေါတ္တ အစရှိသည်တို့ဖြင့်) အက္ခောသန္တံ-ဆဲရေးသော၊ ပုဂ္ဂလံ-ကို၊ အဇ္ဈပေက္ခိတွာ-ဂရုမပြု လျစ်လျူရှု၍၊ တတ္ထ-ထိုဆဲရေးသော ပုဂ္ဂိုလ်၌၊ အဓိဝါသနခန္တိယေဝ-အဓိဝါသနခန္တိကိုသာ၊ ဝါ-မိမိအထက်၌ ဝင်သက်တည်နေစေတတ်သော သည်းခံခြင်းကိုသာ၊ ကာတဗ္ဗာ-ပြုထိုက်တော့၏။

ယဒိ ဟိ၊ ပေ၊ ကာတဗ္ဗာ။ ။ဤဝါကျသည် “ဣဒဗ္ဗိပေန သဗ္ဗတ္ထ”ကို အကျယ်ချဲ့သော ဝါကျပင်တည်း၊ သို့သော် ဋီကာတို့၌ “ဝုတ္တမေဝတ္ထံ ယဒိ ဟိတိအာဒိနာ ပါကဋ်ကရောတိ”ဟု တပွာကဋီကရဏဝါကျအနေအားဖြင့် ကျမ်းတက်ထား၏၊ ထို့ကြောင့် ရှေး၌ ဆိုအပ်ပြီးသော ပုဒ်အများ၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို အစိတ် အစိတ် ချဲ့ရာ၌သာ ဝိတ္ထာရဟု ယူ၍ အဓိပ္ပာယ်ထင်ရှားအောင် ပေါင်း၍ အကျယ်ပြသော စကားကို တပွာကဋီကရဏဟု ခွဲပါ။ [နောက်၌ တသ္မာ ပါသောကြောင့် “ဟိ ယသ္မာ”ဟု ကာရဏလည်း ကြံပါ။]

[ဆောင်] ရှေ့ဝါကျတွင်၊ ပုဒ်များဖြင့်၊ ချဲ့ထွင်ဖွင့်ပြ ဝိတ္ထာရ၊
ပုဒ်များမချဲ့၊ ခိပ္ပာယ်ချဲ့၊ ခေါ်ကွဲပါကဋ်။

အဓိဝါသနခန္တိ။ ။[အဓိ- မိမိအထက်၌ (မိမိအပေါ်၌)+ဝါသနာ-သက်ဝင်၍ နေစေခြင်း၊] သူတစ်ပါးတို့က စွပ်စွဲ ပြောဆိုသမျှကို ပြန်၍ ပုတ်ခတ်သောအားဖြင့်လည်း ကောင်း၊ ဖြေရှင်းသောအားဖြင့်လည်းကောင်း ပယ်လှန်၍ မချဘဲ မိမိအပေါ်၌သာ ထိုအပြစ်တင်မှုကို သက်ဝင်၍ တည်နေစေခြင်း (အရာရာ၌ မိမိကသာ အနာခံခြင်း)ကို “အဓိဝါသနခန္တိ”ဟု ခေါ်သည်။

၆။ ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ ဝါ-ဤဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့်၊ အဝဏ္ဏဘူမိယံ-
 အဝဏ္ဏဘုံ၌၊ ဝါ-ကဲ့ရဲ့ခြင်း၏ဖြစ်ရာ အခိုက်အတန့်၌၊ တာဒိလက္ခဏံ-
 တာဒိပုဂ္ဂိုလ်၏လက္ခဏာ ကို၊ ဝါ-တာဒိသဘောလက္ခဏာကို၊ ဒေသေတွာ-
 ပြတော်မူပြီး၍၊ ဣဒါနိ-ယခု အခါ၌၊ ဝဏ္ဏဘူမိယံ-ဝဏ္ဏဘုံ၌၊ ဝါ-ချီးမွမ်းခြင်း
 ၏ဖြစ်ရာ အခိုက်အတန့်၌၊ (တာဒိ လက္ခဏံ- ကို) ဒေသေတုံ- ပြတော်မူခြင်းငှာ၊
 မမံ ဝါ ဘိက္ခဝေ ပရေ ဝဏ္ဏံ ဘာသေယျံ၊ တိအာဒိ-အစရှိသော စကားရပ်ကို၊
 အာဟ-မိန့်တော်မူပြီ၊ တတ္ထ-ထို မမံ ဝါ ဘိက္ခဝေ ပရေ ဝဏ္ဏံ ဘာသေယျံ
 အစရှိသော စကားရပ်၌၊ ပရေတိ-ကား၊ ယေကေစိ-အမှတ်မရှိ ကြွင်းမဲ့သည့်
 အလုံးစုံကုန်သော၊ ပသန္နာ-ရတနာ သုံးပါး၌ ကြည်ညိုကုန်သော၊ ဒေဝမနုဿာ-
 နတ် လူတို့သည်၊ [“ဘာသေယျံ”၌ စပ်၊ ဤ၌လည်း ပရေသဒ္ဒါသည်
 အညအနက်ဟောပင်တည်း၊ အညဟူရာ၌ “မိမိမှ တစ်ပါးသော
 ရတနာသုံးပါး၌ ကြည်ညိုသော ဒေဝမနုဿ”ကို ယူပါ။] ဧတေန-ဤသဘော
 တရားဖြင့်၊ (တံသမဓီပုဂ္ဂိုလား-ထိုသဘောတရားနှင့်ပြည့်စုံ သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့
 သည်) အာနန္ဒန္တိ-လွန်စွာ နှစ်သက်ကြကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့
 တံသမဓီပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ လွန်စွာနှစ်သက်

အဝဏ္ဏဘူမိယံ။ ။ “ဘဝန္တိ ဧတ္တာတိ ဘူမိ”နှင့် အညီ ဌာနဘုံ အဝဏ္ဏဘုံအားဖြင့်
 နှစ်မျိုးရှိ၏၊ ထိုတွင် ဖြစ်ရာဘုံဌာနကို ဌာနဘုံဟု ခေါ်၍၊ ဖြစ်ရာကာလအခိုက်အတန့်ကို
 အဝဏ္ဏဘုံဟု ခေါ်သည်၊ ဤနေရာ၌ အဝဏ္ဏ၏ဖြစ်ရာ အခိုက်အတန့် (အပြစ်ပြောခံရရာ
 ကလအခိုက်အတန့်)ကို အဝဏ္ဏဘူမိဟု မှတ်ပါ။ [ဋီကာသစ်၌ကား အဝဏ္ဏဘူမိယံကို
 “အဝဏ္ဏပူကာသနဌာနေ”ဟု ဖွင့်၏၊ ထိုဌာနဟူသည်လည်း အဝဏ္ဏ၏ဖြစ်ရာကာလ
 ပင်တည်း၊ ကိစ္စ ဌာန ခွဲရာ၌ ကာလကို ဌာနဟု ခေါ်ရသကဲ့သို့ မှတ်ပါ။]

တာဒိလက္ခဏံ။ ။ လာဘ စသော ဣဌဖြစ်သော လောကဓံလေးပါးကိုလည်း
 အလာဘစသော အနိဌဖြစ်သော လောကဓံကိုကဲ့သို့၊ ရှုတတ်သူ၊ အနိဌဖြစ်သော
 လောကဓံ လေးပါးကိုလည်း ဣဌဖြစ်သော လောကဓံလေးပါးကိုကဲ့သို့ ရှုတတ်သူကို
 “တာဒိ”ဟု ခေါ်၏၊ [တံ ဣဝံ-ထိုအနိဌကိုလည်း ဣဌကိုကဲ့သို့၊ ထိုဣဌကိုလည်း
 အနိဌကိုကဲ့သို့ + ပဿတိ-ရှုတတ်၏၊ ဣတိ တာဒိ၊ တသဒ္ဓါပပဒ ဒိသဓာတ်။] တာဒိနော
 + လက္ခဏံ တာဒိလက္ခဏံ၊ တာဒိပုဂ္ဂိုလ်၏ အထိမ်းအမှတ်လက္ခဏာဟူသည်
 အနိဌလောကဓံကြောင့်လည်း စိတ်ပျက် ခြင်း အားငယ်ခြင်းဟူသော ဒေါသ
 ဒေါမနဿဖြင့် မတုန်လှုပ်ခြင်း၊ ဣဌလောကဓံကြောင့် လည်း ဝမ်းသာရွှင်ပျ
 တကြွကြွနေသော ပီတိ သောမနဿဖြင့် မတုန်လှုပ်ခြင်းတည်း။

တစ်နည်း။ ။ ဣဌကို အနိဌကဲ့သို့ ရှုခြင်း၊ အနိဌကို ဣဌကဲ့သို့ ရှုခြင်းသဘောကို
 “တံ ဣဝံ+ဒိဿတေ-ရှုခြင်း”နှင့် အညီ “တာဒိ”ဟု ခေါ်၏၊ လက္ခဏာသဒ္ဒါလည်း မှတ်သား
 အပ်သော ထိုသဘောကိုပင် ဟော၏၊ လက္ခိယတေတိ လက္ခဏံ၊ တာဒိယေဝ + လက္ခဏံ
 တာဒိလက္ခဏံ - ထိုကဲ့သို့ ရှုခြင်းသဘော။ [အထ ဝါ တမိဝံ + ဒိဿတေ တာဒိ၊ သော
 ဧဝံ + သဘာဝေါ၊ တဒေဝံ + လက္ခဏံ တာဒိလက္ခဏံ။ - ဋီကာသစ်။]

ကြောင်း၏အဖြစ်ကြောင့်)၊ သောသဘာဝေါ-သည်၊ အာနန္ဒော-အာနန္ဒမည်၏၊
 ဧတံ-ဤအာနန္ဒောဟူသောသဒ္ဒါ သည်၊ ပီတိယာ-ပီတိ၏၊ အဓိဝစနံ-အထက်၌
 ဖြစ်သော သဒ္ဒါတည်း၊ ဝါ-စပ်သော သဒ္ဒါတည်း၊ ဝါ-အမည်တည်း၊ [“လွန်စွာနှစ်
 သက်ကြောင်း”ဟူရာ၌ သောမနဿ ဖြင့်လည်း နှစ်သက်နိုင်သောကြောင့်
 ပီတိ၌သာ ထင်ရှားသော ရုဋ္ဌိသဒ္ဒါဟု သိစေ လို၍ “အဓိဝစနံ”ဟု ဆိုသည်။]
 သုမနဿ-ကောင်းသောစိတ်၏၊ ဝါ-ကောင်းသော စိတ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏၊
 ဘာဝေါ-ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာတည်း၊ သောမနဿံ-ကောင်းသောစိတ်၏
 ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ၊ ဝါ-ကောင်းသောစိတ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ၊
 ဧတံ-ဤ သောမနဿံဟူသော သဒ္ဒါသည်၊ စေတသိက သုခဿ-စိတ်၌
 မှီသော သုခဝေဒနာ၏၊ အဓိဝစနံ-တည်း၊ ဝါ-တည်း၊ ဝါ-တည်း။

ဥပ္ပိလာဝိနော-ဘူးတောင်းအသွင် ပေါ်လွင်တက်ကြွသောစိတ်၏၊ ဘာဝေါ-
 ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာတည်း၊ ဥပ္ပိလာဝိတ္တံ-ပေါ်လွင်တက်ကြွသောစိတ်၏
 ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာ၊ [“ဥပ္ပိလာဝိတတ္ထံ” ဟုလည်းကောင်း၊ “ဥပ္ပိလာဝိတတ္ထံ”
 ဟုလည်းကောင်း

စေတသိကသုခသေတံ။ ။[သောမနဿဝေဒနာကိုပင် စေတသိကသုခဟု
 ခေါ်သည်။] “သုမန” အရ စိတ်ကို ကောက်ရာ၌ သုအတွက် အကောင်း
 (သာယာ)ဟူသော ပဝတ္ထိနိမိတ်ကို ရသောကြောင့် သောမနဿဟု ဘာဝပစ္စည်းအရလည်း
 ထိုသာယာခြင်း ပဝတ္ထိနိမိတ်ဖြစ်သော သောမနဿဝေဒနာ ရနိုင်၏။ “သုမန”အရ
 ကောင်းသောစိတ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို အရကောက်ရာ၌ကား သုမနပုဂ္ဂိုလ်၏ဖြစ်ကြောင်း
 ဖြစ်ရာ သမ္ပယုတ်စေတသိက အားလုံးနှင့် ဆိုင်ပါသော်လည်း အထင်ရုဋ္ဌိ အားဖြင့်
 သောမနဿဝေဒနာကိုသာ အရကောက် ရသည်၊ ဥပမာ - “ပင်္ကဇံ - ညွှန်၌ဖြစ်သော”ဟု
 ရာ၌ ညွှန်၌ပေါက်သမျှ သစ်ပင်အားလုံးနှင့် ဆိုင်ပါသော်လည်း အထင်ရုဋ္ဌိ အားဖြင့်
 ကြာကိုသာ အရကောက် ရသကဲ့ သို့တည်း။ [တဒည ဓမ္မာနဗ္ဗိ သမ္ပယုတ္တာနံ
 သောမနဿဘာဝေါ အာပဇ္ဇတိ၊ နာပဇ္ဇတိ၊ ရုဋ္ဌိ သဒ္ဓတ္တာ၊ ယထာ ပင်္ကဇံ။ - ဋီကာ။]

ဥပ္ပိလာဝိနော။ ။သက္ကတ၌ “ပ္ပ”ဟူသော ဧကဿရဓာတ်သည် ပါဠိ၌ “ပိလ”ဟု
 အနေကဿရဓာတ် ဖြစ်၏၊ ဥပမာ-“ဣ”ဟူသော ဧကဿရဓာတ်သည် “ဂိလေ”ဟု
 အနေကဿရဓာတ် ဖြစ်သကဲ့သို့တည်း၊ မူလက ဧကဿရဓာတ်ဖြစ်သောကြောင့် ဓာတွန်
 လည်း မကျေရ၊ ပ္ပဓာတ်သည် သပ္ပန - သွာခြင်းအနက်ကို ဟော၏၊ ဥ ဥပသာရကြောင့်
 အထက်၌ သွားခြင်း (ဘူးတောင်းကဲ့သို့ ပေါလောပေါ်ခြင်း) အနက်ကို ဟောသည်၊
 ဣပစ္စည်း သက်၍ လု မှ ဥ ကို ဩ ပြု၊ ဩ ကို အာဝ ပြု၍ စိတ်ကို အရကောက်ရသော
 ကြောင့် နပုဏ္ဏိန်ဖြင့် “ဥပ္ပိလာဝိ”ဟု ရသဖြစ်၏၊ “ဥပ္ပိလာဝိ-ဘူတောင်းအသွင် ပေါ်လွင်
 တက်ကြွ တတ်၏၊ ဣတိ ဥပ္ပိလာဝိ”ဟု ပြု။

ဥပ္ပိလာဝိတ္တံ။ ။စာအုပ်တို့၌ “ဥပ္ပိလာဝိတတ္ထံ”ဟု တွေ့ရ၏၊ သို့သော် ဥပ္ပိလာဝိနောင်
 ဘာဝပစ္စည်းသက်လျှင် “ဥပ္ပိလာဝိတ္တံ”ဟုသာ ဖြစ်နိုင်၏၊ ဣ ပစ္စည်း၏အနက်မှာ-အချိုးမွမ်း
 ခံရ၍ ဘူးတောင်းအသွင် ပေါ်လွင် တက်ကြွ အားရနှစ်သက်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်

ပါဌ်အမျိုးမျိုးရှိကြောင်းကို အဓိပ္ပာယ်၌ ပြထား၏။] ကဿ-အဘယ်၏၊ ဥပ္ပိလာဝိတ္တံ-ဥပ္ပိလာဝိတ္တနည်း၊ ဣတိ-ဤကား အမေးတည်း၊ စေတသော-၏၊ (ဥပ္ပိလာဝိတ္တံ-ဥပ္ပိလာဝိတ္တတည်း၊) ဣတိ-ဤကားအဖြေတည်း၊ ဧတံ-ဤစေတသော ဥပ္ပိလာဝိတ္တံဟူသော သဒ္ဒါသည်၊ ဥဒ္ဓစ္စာဝဟာယ-ဥဒ္ဓစ္စကို ဆောင်တတ်သော၊ ဥပ္ပိလာပနပီတိယာ-စိတ်ကို ပေါ်လွင်တက်ကြွစေတတ်သော ပီတိ၏၊ အဓိဝစနံ-တည်း၊ ဝါ-တည်း၊ ဝါ-တည်း၊ ဣဓာပိ-ဤဝဏ္ဏဘူမိ၌လည်း၊ ဒွိဟိ-နှစ်ပါးကုန် သော၊ ပဒေဟိ-အာနန္ဒော၊ ဥပ္ပိလာဝိတ္တံဟူသော ပုဒ်တို့ဖြင့်၊ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ-သင်္ခါရက္ခန္ဓာကို၊ (ဝုတ္တော-ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊) ဧကေန-တစ်ပါးသော၊ (ပဒေန-သောမနဿဟူသောပုဒ်ဖြင့်) ဝေဒနက္ခန္ဓာ-ကို၊ ဝုတ္တော-ပြီ။

ဖြစ်သော ပီတိတည်း။ [ဒုဒ္ဓကဝတ္ထုဝိဘင်း ပဉ္စကပါဠိတော်၌ကား ဘောဟောတပစ္စည်းဖြင့် “စေတသော ဥပ္ပိလဝိတံ”ဟု ပါဌ်တစ်မျိုးရှိသည်၊ အဓိပ္ပာယ်မှာ သဘောတူပင်တည်း။]

ဥပ္ပိလဝိတတ္ထံ။ ။ဤအတိုင်း ပါဌ်မှန်ဟုဆိုလိုလျှင် “ဥပ္ပိလဝိတံ ဥပ္ပိလဝိတံ-ပေါ်လွင် သောစိတ်”ဟု ကတ္တားဟော တပစ္စည်းဖြင့် ရှိခဲ့ရမည်၊ ထိုသို့ ရှိလျှင် “လာ”ဟု ဒီဃလည်း မရှိရ၊ ထို့နောက်မှ “ဥပ္ပိလဝိတဿ+ဘာဝေါ ဥပ္ပိလဝိတတ္ထံ”ဟု ရှိရပေလိမ့်မည်။ [ဆရာတို့ ကား “ဥပ္ပိလဝိတံ”အခိုက်၌ သဗ္ဗာတအဿတ္ထိအနက်ဝယ် ဣတပစ္စည်းဖြင့် ပြီးစေတော်မူလို ကြ၏၊ (မောဂ္ဂလ္လာန်နိဿယ ဏာဒိ ၅၂ သုတ်ကြည့်ပါ၊) မိမိကား-ကိတ်ပုဒ်ဖြင့် ရုပ်ပြီး၍ အနက်မှန် ရလျှင် တဒ္ဓိတ်မဆင့်စေလို၊ “တကြ စေ၊ ပေါ၊ ဥပ္ပိလဝိတာ”၌လည်း နည်းတူ။]

ဋီကာများ။ ။ဋီကာတို့၌ကား ဘေဒနအနက်ကို ဟောသော စုရာဒိ ဗိလဓာတ်ဖြင့် “ဥပ္ပိလယတိတံ ဥပ္ပိလံ၊ ဘိန္နတိ (ရှေးအခိုက်အတန့်ကို ဖျက်ဆီးတတ်၏) ပုရိမာဝတ္ထာယ ဝိသေသံ အာပဇ္ဇတိ (ရှေးအခိုက်အတန့်မှ ထူးသော နှစ်သက်ခြင်း အခိုက်အတန့်သို့ ရောက်တတ်၏) ဣတိ အတ္ထော၊ ဥပ္ပိလမေဝ ဥပ္ပိလဝိတံ (ဣတပစ္စည်း သုတ္တအနက်၌ သက်၊) တဿ ဘာဝေါ ဥပ္ပိလဝိတတ္ထံ”ဟု ဖွင့်ကြသည်၊ စာအုပ်တို့၌ “လာ”ဟု ရှိသော်လည်း ဒီဃမရှိသင့်၊ ဤဋီကာများအလို “ဥပ္ပိလဝိတတ္ထံ”ဟုလည်းကောင်း၊ “တကြ စေ ဥပ္ပိလဝိတာ” ဟုလည်းကောင်း ပါဌ်ရှိရပေလိမ့်မည်။

စေတသော။ ။ဥပ္ပိလာဝိ (ဥပ္ပိလဝိတံ)အရတုန်းက စိတ်ကို အရကောက်ရသော်လည်း “ဥပ္ပိလာဝိတ္တံ (တစ်နည်း) ဥပ္ပိလဝိတတ္ထံ”ဟု တဒ္ဓိတ်ပြီးသော အခါ တက်ကြွသောသဘော သာမညကို ရတော့၏၊ [“သမာသောစ တဒ္ဓိတောစ၊ ဝါကျ ဧတ္ထသု ဝိသေသကာ၊ ပဿဒ္ဓိယန္တ၊ သာမညံ၊ တေလံ သုဂတစီဝရံ”အတိုင်းပင်တည်း။] ထို့ကြောင့် “အဘယ်၏ ဥပ္ပိလာဝိတ္တံ နည်း”ဟု မေးဖွယ်ရှိရကား ပါဠိတော်၌ “စေတသော”ဟု တိုက်ရိုက်ဟောတော်မူသည်။

ဥပ္ပိလာပနပီတိယာ။ ။ဥ + ပိလ + ဏာပေ + ယု ဖြင့် “ဥပ္ပိလာပန”ဟု ဖြစ်၏၊ [“အပိလာပနလက္ခဏာ သတိ”ဟူရာ၌ “ပိလာပန”ဟု ပုဒ်ပြီးပုံကဲ့သို့တည်း။] စိတ်ကို ဘူးတောင်းကဲ့သို့ ပေါ်လွင်တက်ကြွစေတတ်သော ပီတိတည်း၊ ထိုပီတိသည် ကုသိုလ်

ဝေ-ဤသို့လျှင်၊ ဝါ-ဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့်၊ ပဌမနယေန-ပဌမနည်းဖြင့်၊ ဥပ္ပိလာဝိတ္တံ-ဘူးတောင်းအသွင် ပေါ်လွင်တက်ကြွသော စိတ်၏ဖြစ်ကြောင်း ပီတိ ကို နိဝါရေတွာ-တားမြစ်တော်မူပြီး၍၊ ဒုတိယေန-ဒုတိယနည်းဖြင့်၊ တတ္ထ-ထို ဘူးတောင်းအသွင် ပေါ်လွင်တက်ကြွသော စိတ်၏အဖြစ်၌၊ အာဒိနဝံ-အပြစ်ကို၊ ဒသေယန္တော-ပြတော်မူလိုသည်၊ (ဟုတွာ-၍) တဤ စေ တုမေ အဿထာတိ အာဒိ-အစရှိသော စကားရပ်ကို၊ အာဟ-မိန့်တော်မူပြီ၊ ဣဓာပိ-ဤ ဝဏ္ဏဘူမိ ဒုတိယဝါရ၌လည်း၊ တုမံယေဝဿ တေန အန္တရာယောတိ-ဟူသောစကားရပ်၏၊ [အတ္ထောဌ်စပ်။] တေန ဥပ္ပိလာဝိတ္တေန-ထိုဘူးတောင်း အသွင် ပေါ်လွင်တက်ကြွ သော စိတ်၏ဖြစ်ကြောင်း ပီတိကြောင့်၊ တုမှာကံ ယေဝ-သင်တို့၏သာ၊ ဝါ-သင်တို့ မှာသာ၊ ပဌမဇ္ဈာနာဒိနံ-ပဌမဈာန် အစရှိ သောတရားထူးတို့၏၊ အန္တရာယော-အန္တရာယ်သည်၊ ဘာဝေယျ - ဖြစ်ရာ၏၊ ဣတိ အတ္ထော - ဤအနက်ကို၊ ဝေဒိတဗျော-သိထိုက်၏။

အရာ၌ ဥဒ္ဓစ္စကို မဆောင်နိုင်(မဖြစ်စေနိုင်)ပါသော်လည်း အိမ်နေသူ လူဝတ်ကြောင်များ ဝယ်ကာမဂုဏ်အာရုံကြောင့် အကုသိုလ်ပီတိ ဖြစ်သောအခါ တစ္ဆေ တကြွကြွ ဖြစ်နေသကဲ့ သို့ အချိုးမွမ်းခံရ၍ သမာဓိမရဘဲ ဥဒ္ဓစ္စကို ဖြစ်စေတတ်ရကား “ဥဒ္ဓစ္စဝဟာယ”ဟု ဝိသေသန ပြုသည်။ [ထိုဥပ္ပိလာဝိတ္တသဘောသည် လောဘမူ သောမနဿ၌လည်း ဖြစ်နိုင်ရကား ပီတိ၏ အထင်ရရှိအမည်ဖြစ်ကြောင်း ပြလို၍ “အဓိဝစနံ”ဟု မိန့်သည်။]

ဓမ္မနေတ္တိထားတော်မူခြင်း။ ။ဤတရားတော်ကို နာခံကုန်သော မဏ္ဍလမာဠ၌ နေကြသော ရဟန်းတော်တို့မှာ အညံ့ဆုံး သောတာပန်သာ ဖြစ်သောကြောင့် ဂေဟသိတ (ကာမဂုဏ်အာရုံ၌ မှီသော) ပီတိသောမနဿ မဖြစ်ကြပါ။ သို့သော် နောင်လာနောင်သား တို့၏ ဤကဲ့သို့ ချိုးမွမ်းခံရသောအခါ အကုသိုလ်ဖြစ်မည့် အရေးကို ကြိုတင်၍ တားမြစ်တော် မူလိုသောကြောင့် ဤ ဓမ္မနေတ္တိ (တရားဥပဒေသ)ကို ထားတော်မူသည်။

တေန ဥပ္ပိလာဝိတ္တေန။ ။ရှေ့၌ “အာနန္ဒ သောမနဿ ဥပ္ပိလာဝိတ္တသုံးမျိုးကို မပြုရ”ဟု ပယ်တော်မူခဲ့၏။ ထိုတွင် အာနန္ဒအရ ပီတိရသောကြောင့် ဥပ္ပိလာဝိတ္တ အရလည်း ပီတိရသည့်အတွက် အရတူရကား ဥပ္ပိလာဝိတ္တဖြင့် အာနန္ဒကိုလည်း ယူပြီး ဖြစ်တော့၏။ ပီတိဖြစ်သမျှ၌ သောမနဿနှင့် ယှဉ်ရသည်ချည်းသာ ဖြစ်သောကြောင့် ဤဥပ္ပိလာဝိတ္တဖြင့် သောမနဿကိုလည်း ယူပြီးဖြစ်တော့သည်သာ။

အန္တရာယော။ ။“တေန ၊ပေ၊ အန္တရာယော ဘဝေယျ” ဟူသော စကားသည် ဥပ္ပိလာဝိတတ္ထ (ပီတိ)ကို မပြုထိုက်ခြင်း၏ အကြောင်းပြစကားတည်း။ “ချိုးမွမ်းခံရသည့် အတွက် ပီတိ သောမနဿ ဖြစ်နေလျှင် ဈာန်စသော တရားထူးကို မရနိုင်သောကြောင့် ပီတိ သောမနဿကို မပြုကြနှင့်”ဟူလို။ [ဤ အမိန့်တော်များကို ထောက်၍ “သူတစ်ပါးတို့က အပြစ်ပြောကြသော်လည်း ဒေါသ ဒေါမနဿ ဖြစ်လျက် မကြောက်နှင့်၊ ချိုးမြှောက်ကြ သော်လည်း ပီတိ သောမနဿ တကြွကြွ ဖြစ်လျက် မမြှောက်နှင့်၊ မိမိ အလုပ်ကိုသာ တရားတော်နှင့် လျော်အောင် လုပ်ရမည်”ဟု မှတ်ပါ။]

ပန-ပရိဟာရပက္ခမှတစ်ပါး စောဒကပက္ခကို ဆိုဦးအံ့။ ကသ္မာ-ကြောင့်၊ ဇေ-
 ဤအာနန္ဒ စသည်ကို မပြုထိုက်ဟူသော စကားတော်ကို၊ (ဘဂဝတာ-သည်၊)
 ဝုတ္တံ-မိန့်တော်မူအပ်ပါသည်။ ဘဂဝတာ-သည်၊ ဗုဒ္ဓေါတိ ကိတ္တယန္တဿ၊ ပေ၊
 ကသိဏေနာပိ ဇမ္ဗုဒီပဿတိ စ-ဗုဒ္ဓေါတိ ကိတ္တယန္တဿ၊ ပေ၊ ကသိဏေနာပိ
 ဇမ္ဗုဒီပဿဟူ၍လည်းကောင်း၊ ယေ ဘိက္ခဝေ ဗုဒ္ဓေ ပသန္နာ၊ အဂ္ဂေ တေ
 ပသန္နာတိစ-ယေ ဘိက္ခဝေ ဗုဒ္ဓေ ပသန္နာ၊ အဂ္ဂေ တေ ပသန္နာဟူ၍
 လည်းကောင်း၊ ဧဝမာဒီဟိ-ဤသို့ အစရှိကုန်သော၊ အနေကသတေဟိ-
 တစ်ရာမက များစွာကုန် သော၊ ဝါ-ရာပေါင်းများစွာကုန်သော၊ သုတ္တေဟိ-
 သုတ်တို့ဖြင့်၊ ရတနတ္ထယေ-ရတနာသုံးပါးအပေါင်း၌၊ ပီတိသောမနဿမေဝ-
 ပီတိ သောမနဿကိုသာလျှင်၊ ဝဏ္ဏိတံနန-ချီးမွမ်းတော်မူအပ်သည် မဟုတ်ပါ
 လော၊ ဣတိ-ဤကား စောဒနာ တည်း။ [ဗုဒ္ဓေါတိ-ဗုဒ္ဓေါ...ဗုဒ္ဓေါဟူ၍၊ ဝါ-
 ဘုရား...ဘုရားဟူ၍၊ ကိတ္တယန္တဿ-မိမိစိတ်တွင်၊ ဂုဏ်တော် ထင်၍၊
 ကြည်လင် ညွတ်ပြောင်း၊ ရွတ်ဆိုသော သူတော်ကောင်း၏၊ ကာယေ-ကိုယ်၌၊
 ယာ ပီတိ-အကြင် ပီတိသည်၊ ဘဝတိ-ဖြစ်၏၊ သာ ပီတိ- ထို ပီတိသည်၊
 ဇမ္ဗုဒီပဿ- ဇမ္ဗုဒီပင်၏၊ ဝါ- သပြေ

ကသ္မာ ပနေတံ ဝုတ္တံ။ ။ဤနေရာ၌ “ရတနာသုံးပါး၏ ဂုဏ်ကို ပြောခြင်းကြောင့်
 အာနန္ဒ စသည် မပြုရ” ဟု တားမြစ်တော်မူအပ်သော စကားတော်သည် “ဗုဒ္ဓေါတိ
 ကိတ္တယန္တဿ”စသော စကားတော်နှင့် ဖြောင့်ဖြောင့်ဆန့်ကျင်သကဲ့သို့ ထင်ရသောကြောင့်
 စောဒကပုဂ္ဂိုလ်တစ်ယောက်က စောဒနာဟန်ကို ပြလိုသော အဋ္ဌကထာဆရာသည်
 “ကသ္မာ ပနေတံ”စသည်ကို မိန့်သည်။ [ဧတန္တိ အာနန္ဒာဒီနံ အကရဏိယတာ ဝစနံ...နန
 ဘဂဝတာ ဝဏ္ဏိတန္တိ သမ္ပန္နော။ - ဋီကာ။]

ဧဝမာဒီဟိ။ ။မာ ဟေဝံ ဥဒါယိ (ဥဒါယိ... အာနန္ဒာကို ဤသို့ မဆိုလင့်) အာနန္ဒော
 အဝိတရာဂေါ ကာလံ ကရေယျ၊ တေန စိတ္တပ္ပသာဒေန သတ္တကုတ္တံ၊ ဒေဝရန္တံ ကာရေယျ၊
 သတ္တကုတ္တံ၊ ဣမသ္မိယေဝ ဇမ္ဗုဒီပေ မဟာရန္တံ ကာရေယျ၊ (အာနန္ဒာသည် ရဟန္တာဖြစ်ဘဲ
 သေလျှင် ထိုစိတ် ကြည်ညိုမှုကြောင့် နတ်မင်း ၇ ကြိမ်၊ ဤ ဇမ္ဗုဒီပင်၌ပင် လူမင်း ၇ ကြိမ်
 ဖြစ်ရာ၏) အပိ စ ဥဒါယိ အာနန္ဒော ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ ပရိနိဗ္ဗာယိဿတိ၊ (ဥဒါယိ...စင်စစ်မှာ
 အာနန္ဒာသည် ဤဘဝ၌ပင် ရဟန္တာဖြစ်၍ ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုလိမ့်မည်) ဤသို့ အစရှိသော
 အင်္ဂုတ္တိုရ်၊ တိကနိပါတ်၊ အာနန္ဒဝဂ်၊ စူဠနိကာသုတ် စသည်ကို အာဒိဖြင့် ယူပါ။

ကိတ္တယန္တဿ။ ။စုရာဒိ ကိတ္တဓာတ်သည် သံသဒ္ဓ-ကောင်းစွာ ပြောဆိုခြင်းအနက်ကို
 ဟော၏၊ တချို့ပုဂ္ဂိုလ်များသည် သက်တော်ထင်ရှား မြတ်ဘုရားကို သတိရသောအခါ
 “ဗုဒ္ဓေါ ဗုဒ္ဓေါ”ဟုသော်လည်းကောင်း၊ “ဘုရား ဘုရား”ဟုသော်လည်းကောင်း
 ရွတ်ဆိုတတ်ကြ၏၊ ထိုသို့ ရွတ်ဆိုရာဝယ် တစ်ရံတစ်ခါ ပီတိစိမ့်လာတတ်၏၊ ထိုပီတိသည်
 ဇမ္ဗုဒီပင်တစ်ကျွန်းလုံး ထက် သာ၍ အဖိုးတန်ပါသည်-ဟူလို၊ [ဗုဒ္ဓေါတိ ကိတ္တယန္တဿာတိ
 ဗုဒ္ဓေါတိဝစနံ ဂုဏာနုဿရဏာဝသေန ကထေန္တဿ သာဓုနေဿ။ - ဋီကာသစ်။]

ကျွန်း၏။ ကသိဏေနာပိ-အလုံးစုံ၏ အဖြစ်ထက်လည်း၊ ဝရမေဝ-မြတ်သည်သာ၊ [ဟိ အနက် မရှိ။] ဓမ္မောတိ-ဓမ္မော...ဓမ္မောဟူ၍၊ ဝါ-တရား...တရားဟူ၍၊ ပေ၊ သံယောတိ-သံယော...သံယောဟူ၍၊ ဝါ-သံဃာ...သံဃာဟူ၍၊ ပေ၊ ဝရမေဝ-မြတ်သည်သာ၊ ဘိက္ခဝေ-တို့ ယေ-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ဗုဒ္ဓေ-မြတ်စွာဘုရား၌၊ ပသန္နာ-ကြည်ညိုကြကုန်၏။ တေ-ထိုမြတ်စွာဘုရား၌ ကြည်ညိုကြသောပုဂ္ဂိုလ် တို့သည်၊ အဂ္ဂေ-အမြတ်ဆုံး၌၊ ပသန္နာ-ကြည်ညိုကြကုန်၏။ [“အဂ္ဂေ ခေါ် ပန ပသန္နာနံ အဂ္ဂေါ ဝိပါကောဟောတိ”ဟုဆက်၊ - အင်္ဂုတ္တိုရ်၊ စတုတ္ထ၊ စက္ကဝဂ်၊ ပဿာဒသုတ်။]

ကသိဏေနာပိ။ ။ကသိဏေနကို “ကသိဏတာယ”ဟု ဘာဝပစ္စည်းထည့်၍ ဋီကာတို့ ဖွင့်ကြ၏။ “သဗ္ဗံ သမတ္ထမခိလံ၊ ပေ၊ နိဿေသံ ကသိဏာသေသံ”ဟူသော အဘိဓာန် (၇၀၂) နှင့်အညီ ကသိဏသဒ္ဒါ၏ အလုံးစုံအနက်ဟောကြောင်းကို သိစေလို၍ “သကလဘာဝေန” ဟုလည်း ထပ်၍ ဖွင့်သည်။ ဤသို့ ဘာဝသဒ္ဒါထည့်၍ ဖွင့်ခြင်းလည်း ဇမ္ဗုဒီပဿနှင့် ဝိဘတ် မတူသောကြောင့် အရမတူအောင် ဖွင့်ခြင်းတည်း။ ဘာဝ မပါလျှင် ဇမ္ဗုဒီပဿနှင့် ကသိဏ သည် “အလုံးစုံသော ဇမ္ဗုဒီပ”ဟု အရတူနေ၏။ ဝိဘတ်မတူလျှင်ကား အရကောက်လည်း မတူနိုင်၊ ထို့ကြောင့် ဘာဝပွဇာနကြ၍ ဖွင့်သည်။ ဇမ္ဗုဒီပ၏+အားလုံး၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ မကြွင်းမကျန်ခြင်းဂုဏ်ကို ကသိဏအရ ယူပါ-ဟူလို။ [ဋီကာသစ်၌ “ဇမ္ဗုဒီပဿာတိ စေတဿ အဝယဝဘာဝေန သမ္ပန္နိဝစနံ”ဟု ဇမ္ဗုဒီပဿ အရ ဇမ္ဗုဒီပ အစိတ်အပိုင်းကို ယူ၍ ကသိဏေန အရ ဇမ္ဗုဒီပအပေါင်းကို ယူဖို့ ဖွင့်၏။ စဉ်းစားပါ။]

တစ်နည်း။ ။ဤသို့ ကသိဏ အရ ဘာဝပွဇာနကြ၍ နေသောကြောင့် ပါဠိရှိအတိုင်း အနက်ပေးနိုင်ဖို့ရာ အချို့ဆရာတို့က “ဇမ္ဗုဒီပဿ”၌ သဝိဘတ်ကို ကသိဏေနနှင့် အရတူအောင် ကရဏအနက်ဟောဟု ကြံကြ၏။ ကရဏအနက်ဆိုသော်လည်း ဤနေရာ၌ “ထက်”ဟု ပေးရသော အပါဒါန်အနက်ပင်တည်း။ ဤအလို “ကသိဏေန-အလုံးစုံသော၊ ဇမ္ဗုဒီပဿပိ-ဇမ္ဗုဒီပထက်လည်း”ဟု ပေးပါ။ [ကေစိ ပန ဇမ္ဗုဒီပဿာတိ ကရဏေ သာမိဝစနန္တိ ဝဒန္တိ၊ တေသံ မတေန ကသိဏဇမ္ဗုဒီပသဒ္ဒါနံ သမာနာဓိကရဏဘာဝေါ ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊-ဋီကာ။]

ဆိုလိုရင်းကား - လူတစ်ယောက်သည် မင်းအဖြစ်ဖြင့် ဇမ္ဗုဒီပတစ်ကျွန်းလုံးကို အပိုင် ရ၏။ လူတစ်ယောက်ကား ဗုဒ္ဓေါဟု ရွတ်ဆိုရာဝယ် ဘုရားကို အာရုံပြုသော ပီတိကို အပိုင် ရ၏။ ထိုသူနှစ်ယောက်တွင် ဇမ္ဗုဒီပရသူထက် ဗုဒ္ဓါရမဏပီတိ ရသူက အဖိုးတန်သော ပစ္စည်းကို ရသူဖြစ်၏။ ဘာကြောင့်နည်း-ဇမ္ဗုဒီပ ရသူမှာ တစ်ဘဝသာ ရ၏။ ထိုတစ်ဘဝ ၌လည်း အိုခြင်း နာခြင်းစသော ဒုက္ခမကင်းချေ၊ အခြွေအရံတို့ကလည်း အို နာ မကင်းသော ၃၂ ကောဋ္ဌာသဖြင့် စက်ဆုပ်ဖွယ်ကောင်းသော စည်းစိမ်သာ ဖြစ်၏။ ပီတိကြောင့်ကား လူ့စည်းစိမ်ထက်သာသော အသက်လည်းရှည်သော အို နာလည်း မိမိနှင့်တကွ အခြွေအရံပါ မထင်ရှားသော ၃၂ ကောဋ္ဌာသ စက်ဆုပ်ဖွယ်လည်း မရှိသော နတ်စည်းစိမ်ကို အကြိမ်ကြိမ် ရနိုင်၏။ ထို့ကြောင့်တည်း။

(အနေကေဟိ-ကုန်သော၊ ဝါ-ကုန်သော၊ သုတ္တေဟိ-တို့ဖြင့်၊ ရတနတ္ထယေ-
 ဌံ၊ ပီတိသောမနဿမေဝ-ကိုသာ၊) ဝဏ္ဏိတံ-ချီးမွမ်းတော်မူအပ်သည်ကား၊ သစ္စံ-
 မှန်ပါပေ၏။ ပန-ထိုသို့ပင် မှန်ပါသော်လည်း၊ တံ-ထိုအခြားသုတ်တို့၌
 ဟောတော် မူအပ်သော ပီတိ သောမနဿသည်၊ နေက္ခမ္မဿိတံ-ကာမမှ
 ထွက်မြောက်သော ကုသိုလ်တရား၌ မှီ၏။ ဣဓ-ဤသုတ်၌၊ [“အဓိပ္ပေတံ”၌
 စပ်။] အမှောက် ဗုဒ္ဓေါ-ငါတို့၏ဘုရား၊ အမှောက် ဓမ္မော-ငါတို့၏တရား၊ အမှောက်
 သံယော-ငါတို့၏သံဃာ၊ ဣတိအာဒိနာ-ဤသို့ အစရှိသော၊ နယေန-နည်းဖြင့်၊
 အာယသ္မတော ဆန္နဿ-အရှင်ဆန္န၏သန္တာန်၌၊ ဥပ္ပန္နသဒိသံ-ဖြစ်သော ပီတိ
 သောမနဿနှင့်တူသော၊ ဂေဟဿိတံ-အိမ်နေသူ လူတို့၏ အလေ့အကျင့်ဖြစ်
 သော ကာမဂုဏ်၌ မှီသော၊ ပီတိသောမနဿံ-ပီတိ သောမနဿကို၊
 အဓိပ္ပေတံ-အလိုရှိအပ်၏။ ဟိ-မှန်၊ (တစ်နည်း) ဟိ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ ဣဒံ-
 ဤ ဂေဟဿိတံ

သစ္စံ ဝဏ္ဏိတံ၊ တံ ပန။ ။ “သစ္စံ”ဟုဖြစ်စေ၊ “အာမ”ဟုဖြစ်စေ ဝန်ခံ၍ ဖြေရာ၌
 အကြောင်း အကျိုး နှစ်ခုတွင် တစ်ခုခုကို ဝန်ခံ၏။ ဤနေရာ၌ ချီးမွမ်းခြင်းဟူသော အကျိုး
 ကို ဝန်ခံသည်။ ထိုသို့ ဝန်ခံပြီးနောက် အကြောင်း ပီတိ သောမနဿကို (ဂေဟဿိတံ၊
 နေက္ခမ္မဿိတံ နှစ်မျိုး ခွဲခြား၍) ဖြေလိုသောကြောင့် “တံ ပန” စသည်ကို မိန့်သည်။
 [အာစရိယော သစ္စန္တိ တမတ္ထံ ပဋိဇာနိတွာ တံ ပနာတိအာဒိနာ ဝိဘဇ္ဈဗျာကရဏဝသေန
 ပရိဟရတိ... တံတိ သုတ္တန္တရေ ဝုတ္တံ ပီတိသောမနဿံ။ - မီကာသစ်။]

[နိဿာမ်] သစ္စံ အာမ၊ ဝန်ခံပြု၍၊ ဖြေရတဲ့ရှောင်း၊ ကြောင်းကျိုးနှစ်ခု၊
 တစ်ခုခုကို၊ ဟုတ်မူဟုတ်ရာ ဝန်ခံသော်။

နေက္ခမ္မဿိတံ။ ။ နိက္ခမတိ-ကာမမှ ထွက်မြောက်တတ်၏။ ဣတိ နိက္ခမံ၊
 နိက္ခမယေဝ နေက္ခမ္မံ (သုတ္တံ၌ ဣပ္ပစ္စည်းသက်၍ မျက် မပြု၊ ဒွေဘော်လာ) နေက္ခမ္မေ-
 ကာမမှ ထွက်မြောက်သော ကုသိုလ်တရား၌+သိတံ (နိဿိတံ)-မှီသော ပီတိသောမနဿ
 တည်း။ နေက္ခမ္မဿိတံ - သာ။

ဂေဟဿိတံ။ ။ “ဂေဟ”အရ အိမ်ကို ရသော်လည်း ဤနေရာ၌ ဂေဟဝါသီလူတို့ကို
 ဌာနပစာရအားဖြင့် ယူ၍၊ ထိုလူတို့၏ အလေ့အကျင့်ဖြစ်သော ကာမဂုဏ်ငါးပါးကို ပရမ္မရူ
 ပစာရအားဖြင့် ယူပါ။ ဂေဟေ-အိမ်နေသူ လူတို့၏ အလေ့အကျင့်ဖြစ်သော ကာမဂုဏ်၌+
 သိတံ ဂေဟဿိတံ။ [နေက္ခမ္မဿိတန္တိ ကာမတော နိက္ခမနေ ကုသလဓမ္မေ နိဿိတံ၊
 ဣဓာတိ ဣမသ္မိ သုတ္တေ၊ ဂေဟဿိတန္တိ ဂေဟဝါသီနံ သမုဒါစိဏ္ဏတော ဂေဟသင်္ခါတေ
 ကာမဂုဏေ နိဿတိ။ - မီကာသစ်။]

အမှောက် သံယော။ ။ အချို့စာအုပ်၌ အမှောက် ဓမ္မော၏နောက်ဝယ် “အမှောက်
 သံယော”ဟု ပါသေ၏။ အရှင်ဆန္န၏ ပီတိ သောမနဿကား သံဃာကို အာရုံပြု၍ မဖြစ်၊
 သံဃာကို ရန်သူကဲ့သို့ သဘောထား၏။ ထို့ကြောင့် အရှင်ဆန္နအတွက်ဆိုလျှင် “အမှောက်
 သံယော”ဟု မပါထိုက်။ အခြားသော ပုဂ္ဂိုလ်များအတွက်ဆိုလျှင်ကား ပါသင့်သည်သာ။

ပီတိ သောမနဿသည်။ ဈာနာဒိပဋိလာဘာယ-ဈာန်အစရှိသော တရားထူးတို့ကို ရခြင်းငှာ၊ အန္တရာယ ကရံ-အန္တရာယ်ကို ပြုတတ်သည်။ ဟောတိ-ဖြစ်၏။ တေနေဝ-ထို့ကြောင့်ပင်၊ (ထိုသို့ ဂေဟသိတ ပီတိ သောမနဿ၏ ဈာနာဒိပဋိလာဘအန္တရာယ်ကို ပြုတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်ပင်၊) အာယသ္မာ ဆန္ဒောပိ-အရှင်ဆန္ဒသည်လည်း၊ [ပိဖြင့် အခြားပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ပေါင်း။] ယာဝ-အကြင်မျှလောက်၊ ဗုဒ္ဓေါ-သည်၊ န ပရိနိဗ္ဗာယ်-ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မမူသေး၊ (ဂေဟသိတ ပီတိသောမနဿဖြင့် မိမိ ချစ်ခင်မြတ်နိုးအပ်သော မြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မမူသေး၊) တာဝ-ထို မြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မမူသေးမီ ကာလပတ်လုံး၊ ဝိသေသံ-တရားထူး ကို၊ နိဗ္ဗတ္တေတုံ-ဖြစ်စေခြင်းငှာ၊ နာသက္ခိ-မစွမ်းနိုင်။ [ဘုရားရှင်နှင့် တရားတော် အပေါ်၌ ဂေဟသိတ ချစ်ခြင်းဖြင့် ချစ်ခင်နေသောကြောင့်တည်း။]

ပန-အန္တယကား၊ ပရိနိဗ္ဗာနကာလ-ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူခါနီးအခါ၌၊ ဝါ-ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပြီးရာအခါ၌၊ ပညတ္တေန-ပညတ်တော်မူအပ်သော၊ ဗြဟ္မဒဏ္ဍေန-ဗြဟ္မဒဏ်ဖြင့်၊ တဇ္ဇိတော-သံဃာသည် ခြိမ်းခြောက်အပ်သည်၊ (ဟုတွာ-၍၊) တံ ပီတိသောမနဿံ-ကို၊ ပဟာယ-ပယ်စွန့်၍၊ ဝိသေသံ-တရားထူးကို၊ နိဗ္ဗတ္တေသိ-ဖြစ်စေပြီ၊ တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ခြိမ်းခြောက်အပ်မှ ထိုပီတိ သောမနဿကို ပယ်စွန့်၍ တရားထူးကို ဖြစ်စေနိုင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) [တသ္မာတိ ယသ္မာ ဂေဟသိတပီတိသောမနဿံ ဈာနာဒိပဋိ အန္တရာယကရံ၊ တသ္မာ-ဋီကာသစ်၊ ဤအလို “ယသ္မာ ဝါကျထည့်၍” တစ်မျိုး ပေးပါ။] အန္တရာယ ကရံယေဝ-အန္တရာယ်ကို ပြုတတ်သော ပီတိသောမနဿ ကိုသာ၊ သန္ဓာယ-ရည်ရွယ်တော်မူ၍၊ ဣဒံ-ဤ အာနန္ဒ စသည်ကို မပြုထိုက်ဟူသော စကားကို၊ ဝုတ္တံ-မိန့်တော်မူအပ်ပြီ၊ ဣတိ-သို့၊ ဝေဒိတဗွံ-သိထိုက်၏။

ဣဒံ ဟိ၊ ဝေ၊ ဧတေနော။ ။ ကသ္မာ တဒေဝိဓာမိပ္ပေတံတိ (အဘယ့်ကြောင့် ဤသုတ်၌ ထိုဂေဟသိတ ပီတိသောမနဿကိုသာ မိန့်တော်မူလိုအပ်ပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့်) အာဟ ဣဒံ ဟိတိအာဒိ၊ ဤဋီကာကျမ်းတက်နှင့်အညီဆိုလျှင် “ဟိ ယသ္မာ” ပေး၍ ကာရဏဝါကျတစ်နည်းကြိပါ၊ နောက်၌ “တေနော”ဟု ရှိသောကြောင့်ကောင်းသည်၊ “အာယသ္မတော ဆန္ဒဿ ဥပ္ပန္နသဒိသံ”ဟူသော စကားကို ထင်ရှားပြလို၍ (တစ်နည်း) ပြီးစေလို၍ “တေနော”စသည်ကို မိန့်သည်။

ပရိနိဗ္ဗာနကာလေ။ ။ ပရိနိဗ္ဗာနဖြင့် ပရိနိဗ္ဗာနာသန္တကို သမိဗျူပစာရအားဖြင့် ယူ၊ (တစ်နည်း) အာသန္နပုဒ် အကျေကြိပါ၊ “ဘဂဝတာ ပညတ္တေန”၌စပ်၊ “ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူခါနီး၌ ဘုရားရှင် ပညတ်တော်မူအပ်”ဟူလို၊ (တစ်နည်း) ပရိနိဗ္ဗာနအရ ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူပြီးခြင်းကို ယူ၍ “သံယေန တဇ္ဇိတော နိဗ္ဗတ္တေသိ”၌ စပ်၊ “ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူပြီးမှ သံဃာ သည် ခြိမ်းခြောက်အပ်သည် ဖြစ်၍ တရားထူးကို ဖြစ်စေသည်”ဟူဟို၊ [ဗြဟ္မဒဏ်၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ဝိနည်းစူဠဝဂ္ဂ၊ ပဉ္စသတိကက္ခန္ဓက၌ ရှုပါ။]

ဟိ-မှန်၊ အယံ ပီတိ-ဤပီတိသည်၊ ရာဂသဟဂတာ-ရာဂနှင့်တကွ ဖြစ်၏။ လောဘောစ-ရာဂ၏ ပရိယာယ်ဖြစ်သော လောဘသည်လည်း၊ ကောသေဒိ သောဝ-ကောဓနှင့်တူသည်သာ၊ ယထာဟ-အဘယ်ကဲ့သို့၊ ဟောတော်မူ သနည်း၊ လုဒ္ဓေါ အတ္ထံ န ဇာနာတိ၊ ပေနာဝဗုဇ္ဈတိတိ-ဟူ၍၊ (အာဟ-ဟောတော်မူပြီ) [လုဒ္ဓေါ၌ “လုဘ ဂိဒ္ဓိယံ-အလွန်လိုချင်မက်မောခြင်း”ဟူသော ဓာတ်၊ တပစ္စည်း၊ လုဒ္ဓေါ- လိုချင်မက်မောသူသည်၊ ဝါ- လောဘကြီးသူသည်၊ အတ္ထံ-အနက် အဓိပ္ပာယ်ကို၊ န ဇာနာတိ-မသိနိုင်၊ လုဒ္ဓေါ-သည်၊ ဝါ-သည်၊ ဓမ္မံ-ပါဠိကို၊ န ပဿတိ-မမြင်နိုင်၊ ယံ (ယသ္မိံ ကာလေ)-အကြင်အခါ၌၊ လောဘော-လောဘ သည်၊ နရံ-သတ္တဝါကို၊ သဟတေ-လွမ်းမိုး၏၊ တဒါ-ထို အခါ၌၊ အန္တတမံ-ပညာစက္ခု၊ ကန်းအောင်ပြုတတ်သော အမှောင်သည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ လောဘော-သည်၊ အနတ္ထဇနနော-အကျိုးမဲ့ကို ဖြစ်စေ တတ်၏၊ လောဘော-သည်၊ စိတ္တပ္ပကောပ နော-စိတ်ကို ပျက်စီးစေတတ်၏၊ ဝါ-စိတ်ကို ဖျက်ဆီးတတ်၏၊ အန္တရတော-အတွင်းမှ၊ ဝါ-စိတ်မှ၊ ဘယံ- ဘေးသည်၊ ဇာတံ-လောဘ၏အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်၏၊ တံ-ထို အနတ္ထဇနန အစရှိသော သဘောရှိသော လောဘကို၊ ဝါ-လောဘ၏ ထို အနတ္ထဇနန စသောအပြားကို၊ ဇနော-လူအပေါင်းသည်၊ နာဝဗုဇ္ဈတိ-ထိုးထွင်း၍ မသိနိုင်။ - ကူတိဝုတ္တကပါဠိ၊ တိကနိပါတ်၊ အန္တရာမလသုတ်။]

အယံ |ပေ၊ ပီတိ။ ။ဋီကာသစ်၌ “အယဉ္ဇိတိအာဒိနာ တဒေဝတ္ထံ ကာရဏတော သမထေတိ”ဟု ကျမ်းတက်၏၊ ဤကျမ်းတက်အလို “ကသွာ အယံ ပီတိ အန္တရာယကရာ” ဟု အပိုထည့်၍ “ဟိ ယသ္မာ”ဟု အနက်ပေးရလိမ့်မည်၊ ဤ၌ကား ထိုနည်းကို မလိုက်ဘဲ ပေးထားသည်၊ အန္တရာယ်ကို ပြုရာ၌ သောမနဿလည်း ပြုနိုင်ပါလျက် ပီတိကိုသာ ယူထား ခြင်းမှာ ပီတိဖြစ်လေသမျှ သောမနဿလည်း မကင်းသည့်အတွက် ပီတိကို ယူလိုက်လျှင် သောမနဿကိုလည်း ယူပြီးဖြစ်သောကြောင့်တည်း၊ (တစ်နည်း) သောမနဿ၏ သေဝိတဗ္ဗ အသေဝိတဗ္ဗ (မှီဝဲထိုက်-မမှီဝဲထိုက်) နှစ်မျိုးရှိကြောင်းကို သုတ္တန်ပါဠိတော်တို့၌ တိုက်ရိုက် ဟောပြီးဖြစ်သောကြောင့် အသေဝိတဗ္ဗ သောမနဿ၏ အန္တရာယ်ပြုနိုင်ကြောင်းမှာ ထင်ရှားပြီးဖြစ်ရကား မထင်ရှားသော ပီတိကိုသာ ယူထားသည်။ - ဋီကာသစ်။

လောဘော စ။ ။“ပီတိသည် ရာဂနှင့်တကွ ဖြစ်၏”ဟု ဆိုပြီးလျှင် ထိုရာဂကိုပင် “လောဘော စ”ဟု နာမည်တစ်မျိုးဖြင့် ဆက်၍ ပြ၏၊ ထိုသို့ ပြခြင်းမှာ အဝဏ္ဏဘူမိတုန်းက “ကုဒ္ဓေါ အတ္ထံ န ဇာနာတိ”စသည်ဖြင့် ကောဓ၏ အပြစ်ကို ပြသကဲ့သို့ ဤ၌လည်း “လုဒ္ဓေါ အတ္ထံ န ဇာနာတိ”စသည်ဖြင့် လောဘ၏ အပြစ်ကို ပြလိုသောကြောင့်တည်း။ [အဝဏ္ဏ ဘူမိယာ သဒ္ဓိ သမ္ပန္နိတွာ (“အဝဏ္ဏကို ပြောရာ၌ ဖြစ်သော ကောသေသ် အန္တရာယ်ပြုတတ် သကဲ့သို့”ဟု ဆက်သွယ်၍) ပါကဋိ ကာတွံ လောဘော စာတိအာဒိ ဝုတ္တံ၊ ကောသေဒိသော ဝါတိ အဝဏ္ဏဘူမိယံ ဝုတ္တကောသေဒိသော ဧဝံ-ဋီကာသစ်။]

ပန-ဆက်၊ တတိယဝါရော-တတိယဝါရကို၊ ဝါ-သည်၊ ဣမ-ဤဝဏ္ဏဘူမိ၌၊ အနာဂတော-တိုက်ရိုက်မလာသည်၊ (သမာနော)ပိ-ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ အတ္တတော-အနက် အဓိပ္ပာယ်အားဖြင့်၊ အာဂတောယေဝ-လာသည်သာ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-သိထိုက်၏၊ ဟိ-မှန်၊ (တစ်နည်း) ကသွာ-ကြောင့်၊ တတိယဝါရော-ကို၊ ဝါ-သည်၊ ဣမ-၌၊ အနာဂတော-သည်၊ သမာနော-လျက်၊ အတ္တတော-အားဖြင့်၊ အာဂတောယေဝ-လာသည်သာ၊ ဣတိ-သို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-သိထိုက်သနည်း၊ ဟိ (ယသွာ)-ကြောင့်၊ ကုဒ္ဓေါ-အမျက်ထွက်သူသည်၊ ဝါ-စိတ်ဆိုးသူသည်၊ (အတ္တံ-သုဘာသိတ ဒုဗ္ဘာသိတ၏ အနက်ကို၊ န ဇာနာတိ) ယထေဝ-မသိနိုင်သကဲ့သို့သာ၊ ဧဝံ-ဤအတူ၊ လုဒ္ဓေါပိ-လိုချင်မက်မောသူသည်လည်း၊ ဝါ-လောဘကြီးသူသည်လည်း၊ အတ္တံ-ကို၊ န ဇာနာတိ-မသိနိုင်၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ (တတိယဝါရော ဣမ အနာဂတော (သမာနော)ပိ အတ္တတော အာဂတောယေဝါတိ၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-သိထိုက်၏။)

တတိယဝါရော။ ။မမံ ဝါ ဘိက္ခဝေ ပရေ ဝဏ္ဏံ၊ ပေ၊ ဘာသေယံ။ တတြ စေ တုမေ အဿထ အာနန္ဒီနော သုမနာ ဥပ္ပိလဝိတာ၊ အပိနု တုမေ ပရေသံ သုဘာသိတံ ဒုဗ္ဘဘာ သိတံ အာဇာနေယျာထာတိ၊ နော ဟေတံ ဘန္တေ၊ ဝဏ္ဏဘူမိအခန်းဝယ် ဤပါဠိတော်သည် မပါ၊ အကယ်၍ ပါလျှင် အဝဏ္ဏဘူမိတုန်းက တတိယဝါရနှင့် သဘောတူသောကြောင့် တတိယဝါရအဖြစ်ဖြင့် ပါရမည်၊ ထို့ကြောင့် “တတိယဝါရ”ဟု ဆိုထားသည်၊ ထိုသို့ ပါဠိတော်၌ တိုက်ရိုက် ဟောတော်မမူခြင်းမှာလည်း ထို ဘုရားဟောတော်မူချိန်တုန်းက ထိုဝါရဖြင့် သိစေရမည့်ပုဂ္ဂိုလ် မရှိ (ထိုအချိန်က မဏ္ဍလမာဠ၌ စည်းဝေးကြသော ရဟန်းတို့သည် ထို အဓိပ္ပာယ်ကို နားလည်ကြပြီး ဖြစ်)သောကြောင့်တည်း။

အတ္တတော အာဂတောယေဝ။ ။ထိုသို့ ပါဠိတော်၌ တိုက်ရိုက်မလာသော်လည်း အနက် အဓိပ္ပာယ်အားဖြင့်ကား ရသင့်သည်သာ၊ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာဖွင့်သောအခါ ထို ဝါရကို ထည့်၍ ဖွင့်သင့်ပါသည်၊ ဥပမာ-ကထာဝဏ္ဏပါဠိတော်သည် ဘုရားဟောတော်မူစဉ်က အကျဉ်းမျှသာ ဖြစ်သော်လည်း အကျယ်ရသင့်သောကြောင့် တတိယသံဂါယနာ တင်သောအခါ အရှင်မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿထေရ်သည် အကျယ်ချဲ့ထွင်သကဲ့သို့တည်း။ [သော၊ ပေ၊ ဒေသနာယ အနာဂတောပိ တဒတ္ထသမ္ဘဝတော အတ္တတော အာဂတောယေဝါတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ ယထာ တံ၊ ကထာဝဏ္ဏပုဂ္ဂလရဏံ ဝိတ္ထာရဝသေနာတိ အဓိပ္ပာယော။-ဋီကာ။]

ယထေဝ ဟိ။ ။ယထေဝဟိတိအာဒိနာ တဒေဝတ္ထသမ္ဘဝံ ဝိဘာဝေတိ။ - ဋီကာ။ ဤကျမ်းတက်ပုံကို ထောက်လျှင် တပွာကဋီကရဏဝါကျဟု ဆိုလိုဟန်တူသည်၊ “န ဇာနာတိတိ”ဟု ဣတိသဒ္ဓါလည်း ပါဟန်မတူ၊ နိဿယ၌ကား ဣတိသဒ္ဓါ ပါသောကြောင့် ကာရဏ ဝါကျအဖြစ်ဖြင့် အနက်ပေးထားသည်၊ “ယထာ ဟိ”ဟု ရှေးစာအုပ်များ၌ ရှိ၏၊ ဋီကာ၌ “ယထေဝ”ဟု ရှိသည်။

ပန-အဖို့တစ်ပါးကား၊ ပဋိပဋိတဗ္ဗကာရဒဿနဝါရေ-ကျင့်ထိုက်ပုံ အခြင်း အရာကို ပြရာဝါရ၌ (စတုတ္ထနေရာ၌ ထားအပ်သောဝါရ၌)၊ အယံ-ဤ ဆိုအပ်လတ္တံ့ကား၊ ယောဇနာ-အဓိပ္ပာယ်ကို ယှဉ်စေခြင်းတည်း၊ တုမှာကံ- သင်တို့ ၏၊ သတ္တာ-ဆရာသည်၊ သဗ္ဗညု-အလုံးစုံကို အကုန်အစဉ် သိတော်မူနိုင်ပါပေ၏၊ အရဟံ-ကိလေသာတို့မှ ဝေးကွာတော်မူပါပေ၏၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ-မဖောက်မပြန် အမှန်ကိုယ်တိုင် ကြွင်းမဲ့ဥဿုံ အလုံးစုံကို အကုန်အစဉ် သိတော်မူနိုင်ပါပေ၏၊ ဓမ္မော-တရားတော်ကို၊ သွာက္ခာတော- ကောင်းစွာ ဟောတော်မူအပ်ပါပေ၏၊ သံဃော-အရိယာသံဃာတော်သည်၊ သုပ္ပဋိပန္နော-ကောင်းစွာ ကျင့်တော်မူတတ် ပါပေ၏၊ ဣတိအာဒိနိ-ဤသို့ အစရှိသော စကားတို့ကို၊ သုတ္တာ-ကြားရ၍၊ ဝါ-ကြားရသည်ရှိသော်၊ တုဏှိ- ဆိတ်ဆိတ်၊ န ဘဝိတဗ္ဗ-မဖြစ်ရာ။

ပန-အနွယ်ကား၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ပဋိဇာနိတဗ္ဗ-ဝန်ခံရာ၏၊ ဝါ-ဝန်ခံရမည်၊ (ကထံ-အဘယ်နည်းဖြင့်၊ ပဋိဇာနိတဗ္ဗ-ရာသနည်း၊ ဝါ-ရမည်နည်း)၊ ဣတိပိ- ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း၊ ဧတံ-ဤသင်တို့ပြောဆိုအပ်သောစကားသည်၊ ဘူတံ-ဟုတ်၏၊ ယံ-အကြင်စကားကို၊ တုမေဟိ-တို့သည်၊ ဝုတ္တံ-ပြောဆိုအပ်ပြီ၊ တံ-ထိုစကားသည်၊ ဣမိနာပိ ကာရဏေန-ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း၊ ဘူတံ-၏၊ [ဣတိပေတံ ဘူတံကို ထပ်၍ ဖွင့်သည်။] ဣမိနာပိ ကာရဏေန- လည်း၊ တစ္ဆံ-မှန်၏၊ ဟိ-ချဲ့၊ သော ဘဂဝါ-ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဣတိပိ- ဤအကြောင်း ကြောင့်လည်း (ဝါသနာနှင့်တကွ တစ်ထောင့်ငါးရာ ကိလေသာ တို့မှ ဝေးကွာ တော်မူသည်၏အဖြစ်ဟူသော ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း)၊ အရဟံ-အရဟံ မည်တော်မူ၏၊ ဣတိပိ-လည်း (မဖောက်မပြန် အမှန်ကိုယ်တိုင် ကြွင်းမဲ့ဥဿုံ အလုံးစုံကို အကုန်အစဉ် သိတော်မူသည်၏ အဖြစ်ဟူသော ဤအကြောင်း ကြောင့်လည်း)၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ-၏။

ဓမ္မော-တရားတော်သည်၊ ဣတိပိ-ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း (အစ အလယ် အဆုံး သုံးပါးလုံး၌ ကောင်းစွာ ဟောတော်မူအပ်သည်၏အဖြစ် ဟူသော ဤ အကြောင်းကြောင့်လည်း)၊ သွာက္ခာတော-သွာက္ခာတ မည်တော် မူ၏၊ ဣတိပိ-ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း (ကိုယ်တိုင် သိမြင်ထိုက်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း)၊ သန္နိဋ္ဌိကော-သန္နိဋ္ဌိက မည်တော် မူ၏၊ သံဃော- အရိယာသံဃာတော်သည်၊ ဣတိပိ-ဤအကြောင်းကြောင့် လည်း (ကောင်းစွာ ကျင့်တော်မူသည်၏အဖြစ်ဟူသော ဤအကြောင်းကြောင့် လည်း)၊ သုပ္ပဋိပန္နော-၏၊ ဣတိပိ-ကြောင့်လည်း (ဖြောင့်မတ်စွာ ကျင့်တော် မူတတ်သည်၏ အဖြစ် ဟူသော ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း)၊ ဥပုပ္ပဋိပန္နော- ၏၊ ဣတိ-ဤနည်းဖြင့်၊ (ပဋိဇာနိတဗ္ဗ-ဝန်ခံရာ၏၊ ဝါ-ဝန်ခံရမည်။)

တွံ-သင်သည်။ သီလဝါ-သီလရှိသလော၊ က္ကတိ-သို့၊ ပုဋ္ဌိတေနာပိ-မေးအပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း၊ သီလဝါ-သီလရှိသည်။ သစေ (ဟောတိ)-အကယ်၍ ဖြစ်အံ့၊ (ဧဝံသတိ)၊ အဟံ-တပည့်တော်သည်။ သီလဝါ-သည်။ အသို့-ဖြစ်ပါ၏။ က္ကတိ-သို့၊ ပုဋ္ဌိဇာနိတဗ္ဗမေဝ-ဝန်ခံရာသည်သာ၊ တွံ-သည်။ ပဌမဿ ဈာနဿ-ပဌမဈာန်ကို၊ လာဘီ-ရခြင်းရှိသလော၊ [ဒုတိယဿ ဈာနဿ လာဘီ စသည်တို့ကို ပေယျာလ မြှုပ်ထားသည်။] အရဟာ-ရဟန္တာသည်။ အသိ-ဖြစ်သလော၊ က္ကတိ-သို့၊ ပုဋ္ဌေနာပိ-မေးအပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း၊ သဘာဂါနံ-သဘောတူကုန်သော၊ ဘိက္ခုနံယေဝ-ရဟန်းတို့အားသာ၊ ပုဋ္ဌိဇာနိတဗ္ဗ-ဝန်ခံရာ၏၊ ဝါ-ဝန်ခံ ရမည်၊ ဟိ-မှန်၊ (တစ်နည်း) ကသ္မာ-ကြောင့်၊ ပုဋ္ဌေနာပိ-သည်လည်း၊ သဘာဂါနံ-ကုန်သော၊ ဘိက္ခုနံယေဝ-တို့အားသာ၊ ပုဋ္ဌိဇာနိတဗ္ဗ-ရာသနည်း၊ ဝါ-ရမည်နည်း၊ ဟိ(ယသ္မာ)-ကြောင့်၊ ဧဝံ-ဤသို့ မေးအပ်သည်ဖြစ်၍ သဘောတူသော ရဟန်း တို့အားသာ ဝန်ခံအပ်သည်ရှိသော်၊ ပါပိစ္ဆတာ-ယုတ်မာသော အလိုရှိသူ၏ အဖြစ်သည်။ ဝါ-ကို၊ ပရိဝဇ္ဇိတာ စေဝ-ရှောင်အပ်သည်လည်းကောင်း၊ သာသန သ-သာသနာတော်၏၊ အမောယတာ-အချိုးနီး မဟုတ်သည်၏အဖြစ်သည်။ ဝါ-ကို၊ ဒီပိတာ စ-ပြအပ်သည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ-၏၊ က္ကတိ-ထို့ကြောင့်၊ (ပုဋ္ဌေနာပိ သဘာဂါနံ ဘိက္ခုနံယေဝ ပုဋ္ဌိဇာနိတဗ္ဗ-ရာ၏၊ ဝါ-ရမည်) သေသံ-ကြွင်းသော ပုဒ်အပေါင်းကို၊ ဝုတ္တနယေနေဝ - ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်သာ၊ ဝေဒိတဗ္ဗ-သိထိုက်၏။

ဝေဠီ၊ ဗေ၊ ဟောတိ။ ။ “ဝေဠီတိအာဒိ ကာရဏဝစနံ (နောက်၌ က္ကတိသဒ္ဒါရှိသော ကြောင့် ဤအဖွင့်အတိုင်း ကာရဏဝါကျလုပ်၍ အနက်ပေးထားသည်။) ပါပိစ္ဆတာ စေဝ ပရိဝဇ္ဇိတာ”ဟု ဋီကာသစ်၌ ပထမဖွင့်၏။ ထိုအလို ဟောတိကြိယာ ပါဟန်မတူ၊ မပါမှလည်း ကောင်းသည်။ “ပါပိစ္ဆတာ စေဝ သာသနဿ စ”ဟု စေဝနှင့် စကို တစ်ဝါကျတည်း၌ ထားရိုး ရှိသည်။ “ကတ္တုဘူတာဝါ သာ၊ ဟောတိတိ သမ္ပန္နော”ဟု ဒုတိယဖွင့်၏။ ဤအဖွင့်ကား နှစ်ဝါကျခွဲလို၍ ဖွင့်ခြင်းတည်း၊ သို့သော် တစ်ဝါကျတည်းသာ ကောင်းသည်။ မိမိနှင့်သဘော မတူသော ရဟန်းတို့အား သူတို့က မေး၍ ပြောလျှင် ပါပိစ္ဆတာ အပြစ်လည်း မရှိ၊ မိမိ တရားထူးရကြောင်းကို ပြောလိုသည့်အတွက် သာသနာတော်၏ အချင်းနီး မဟုတ်၊ တကယ် ကျင့်လျှင် တကယ် အကျိုးရကြောင်းကို ပြပြီးသားလည်း ဖြစ်တော့သည်။

ဝုတ္တနယေနေဝ။ ။ ဝုတ္တနယေနာတိ တတြ တုမေဟိတိ တသ္မိ ဝဏ္ဏေ တုမေဟိတိ အာဒိနာ စေဝ၊ ဒုတိယံ ပဒံ ပဌမဿ ပဒဿ စတုတ္ထဉ္စ တတိယဿ ဝေဝစနန္တိအာဒိနာ စ ဝုတ္တနယေန။ - ဋီကာသစ်။ ... “ဤနည်းများကို အဝဏ္ဏဘူမိတုန်းက ပြအပ်ပြီးဖြစ်သောကြောင့် ဤ၌ အထူးဖွင့်ဖွယ် မလိုပါ”ဟူလို။

စူဠသီလအပွင့်

၇။ အပ္ပမတ္တကံ ခေါ် ပနေတံ ဘိက္ခဝေတိအာဒိကော- “အပ္ပမတ္တကံ ခေါ် ပနေတံ ဘိက္ခဝေ” အစရှိသော စကားရပ်သည်။ အနုသန္နိ-အနုသန္ဓေတည်း။ ဝါ- ရှေ့ဝဏ္ဏနှင့် ဆက်သွယ်သောစကားတည်း။ [“ဣဒံ ဟိ သုတ္တံ” ဟု ဟိပါသင့်၏။ မပါလျှင် ထည့်ပါ။] ဟိ-ချဲ့ဦးအံ့။ ဣဒံ သုတ္တံ-ဤဗြဟ္မဇာလသုတ်သည်။ ဝဏ္ဏေန စ-ဝဏ္ဏ ပုဒ်နှင့်လည်းကောင်း၊ အဝဏ္ဏေနစ-အဝဏ္ဏပုဒ်နှင့်လည်းကောင်း၊ ဒွိဟိ-နှစ်ပါး ကုန်သော၊ ပဒေဟိ-ပုဒ်တို့နှင့်၊ အာဗဒ္ဓံ-စပ်၏။ (တစ်နည်း) ဣဒံ

အာဒိကော အနုသန္နိ။ ။ “ဝဏ္ဏ အဝဏ္ဏနှင့်စပ်သော တရားဒေသနာတော်သည် ပြအပ်ပြီးသော စကားဖြင့်သာ ပြီးဆုံးပြီ မဟုတ်ပါလော၊ “အပ္ပမတ္တကံ ခေါ် ပနေတံ” စသော တရားတော်သည် အဘယ်စကားပါနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် အပ္ပမတ္တကံ စသည်ကို မိန့်သည်။ “ဗြဟ္မဒတ္တ ပြောဆိုအပ်သော ဝဏ္ဏနှင့် ဆက်သွယ်သော အနုသန္ဓေစကား” ဟုလျှင် အာဒိဖြင့် ဩရမတ္တကံ သီလမတ္တကံ၊ ယေန ပုထုဇ္ဇနော တထာဂတဿ ဝဏ္ဏံ ဝဒမာနော ဝဒေယျ”တို့ကို ယူပါ။ ဤ၌ “ဝဏ္ဏံ ဝဒမာနော”ကို ထောက်၍ ဗြဟ္မဒတ္တ၏ ဝဏ္ဏနှင့်စပ်သော အနုသန္ဓေစကားဖြစ်ကြောင်းကို သိသာသည်။

မုတိချက်။ ။ ရှေးစာအုပ်တို့၌ “အပ္ပမတ္တကံ၊ ပေါ၊ ဘိက္ခဝေတိအာဒိကော အနုသန္နိ” ဟု ပါရှိ၏။ အနုသန္နိပုဒ်က ပုလ္လိန်ရှိသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ နောက် ပုဗ္ဗန္တာပရန္တကပ္ပိက နိဂုံးအဖွင့်၌ “တယော ဟိ အနုသန္နိ” ဟု ပုလ္လိန်ဖြင့် တွေ့ရသောကြောင့်လည်းကောင်း “အာဒိကော” ဟု ပုလ္လိန်ရှိသင့်ပါသည်။ နောက်စာအုပ်များ၌ “အပ္ပမတ္တကံ၊ ပေါ၊ ဘိက္ခဝေတိ () ကော အနုသန္နိ” ဟု ပုစ္ဆာဝါကျတွေ့ရ၏။ ဋီကာသစ်၌လည်း “ကာ အနုသန္နိတိ ပုစ္ဆာ၊ ပေါ၊ ကတာ” ဟု တွေ့ရ၏။ သို့သော် ထိုပုစ္ဆာ၏အဖြေ တိုက်ရိုက်မပါသောကြောင့်လည်း ကောင်း၊ “အပ္ပမတ္တကံ၊ ပေါ၊ ဘိက္ခဝေ” စသော စကားသည်ပင် အနုသန္ဓေဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း “ကော အနုသန္နိ” ဟု ပုစ္ဆာအဖြစ်ဖြင့် မရှိသင့်ပါ။ နောက်နားဝယ် “ဣဓ ပန ဗြဟ္မဒတ္တေန ဝုတ္တဝဏ္ဏဿ အနုသန္နိ ဒဿေတုံ အပ္ပမတ္တကံ ခေါ် ပနေတံ ဘိက္ခဝေတိ ဒေသနာ အာရဒ္ဓါ” ဟု မိန့်သောကြောင့် “အပ္ပမတ္တကံ၊ ပေါ၊ ဘိက္ခဝေ” အစရှိသော စကားကိုပင် အနုသန္ဓေစကားဟု မှတ်ပါ။ “အနုသန္နဟတိ-ရှေ့၌ ပြအပ်ခဲ့သော ဝဏ္ဏနှင့် ဆက်သွယ် တတ်၏။ ဣတိ-အနုသန္နိ” ဟု ပြပါ။

ဒွိဟိ ပဒေဟိ။ ။ “ဒွိဟိ ပဒေဟိ” အရ ပုဒ်ဟူသော အနက်ကို ယူရာ၌ အမှန်အားဖြင့် ဤသုတ်သည် ပုဒ်နှင့် မစပ်၊ အပြစ်ပြောခြင်း၊ ဂုဏ်ပြောခြင်းနှင့်သာ စပ်၏။ သို့သော် ပုဒ် (သဒ္ဓါ) ကို ဆိုလိုက်လျှင် အနက်လည်း ရသောကြောင့် “ဒွိဟိ ပဒေဟိ” ဟု ဆိုသည်။ [ဝဏ္ဏေန စ အဝဏ္ဏေန စာတိ တဒုဘယပဒေန၊ အတ္တနိဒ္ဒေသော ဝိယ ဟိ သဒ္ဓနိဒ္ဒေသောပိတိ အက္ခရစိန္တာ။- ဋီကာသစ်။] (တစ်နည်း) “ဒွိဟိ ပဒေဟိ” ၌ ပဒေဟိ အရ ကာရဏအနက်၊ (သို့မဟုတ်) ကောဌာသအနက်ကို ယူ၍ “ဝဏ္ဏေန စ-ချီးမွမ်းခြင်းနှင့်လည်းကောင်း၊ အဝဏ္ဏေန စ-ကဲ့ရဲ့ခြင်းနှင့်လည်းကောင်း” ဟု ပေးရ၏။ [အထ ဝါ တထာဘာသနဿ ကာရဏတ္တာ ကောဌာသတ္တာ စ ပဒေဟိတိ ဝုတ္တံ။ - ဋီကာသစ်။]

သုတ္တံ-သည်။ ဝဏ္ဏေန စ- ချီးမွမ်းခြင်းနှင့်လည်းကောင်း၊ အဝဏ္ဏေန စ- ကဲ့ရဲ့ခြင်းနှင့်လည်း ကောင်း၊ ဒွိဟိ-န်သော၊ ပဒေဟိ-အကြောင်းတို့နှင့်၊ ဝါ-အဖို့အစုတို့နှင့်၊ အာဗဒ္ဓိ-စပ်၏၊ တတ္ထ-ထိုနှစ်ပါးတို့တွင်၊ အဝဏ္ဏော-အဝဏ္ဏသည်၊ ဣတိပေတံ အဘူတံ၊ ဣတိပေတံ အတစ္ဆတိ-အစရှိသော၊ ဧတ္ထေဝ-ဤစကားရပ်၌သာ၊ ဥဒကန္တိ-ရေ ဟူသော အပိုင်းအခြားသို့၊ ပတွာ-ရောက်၍၊ အဂ္ဂိ-မီးသည်၊ (နိဝတ္တတိ)ဝိယ-ဆုတ်နစ်သကဲ့သို့၊ နိဝတ္တော-ဆုတ်နစ်ပြီ၊ [ရေ့သို့ ချဲ့ထွင်၍ အကျယ်ဖြေဖွယ်မလို သောကြောင့် “နိဝတ္တော”ဟု ဆိုသည်။] ဝဏ္ဏော ပန-ဝဏ္ဏသည်ကား၊ ဘူတံ ဘူတတော ပဋိဇာနိတဗ္ဗံ ဣတိပေတံ ဘူတန္တိ-ဘူတံ ဘူတတော၊ပေ၊ဘူတံ အစရှိ သည်ဟူ၍၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ အနုဝတ္တတိယေဝ-အစဉ်လိုက်သည်သာ။

ပန-ဆက်၊ သော-ထိုဝဏ္ဏသည်၊ ဗြဟ္မဒတ္တေန-ဗြဟ္မဒတ္တလုလင်သည်၊ ဘာသိတဝဏ္ဏောစ-ပြောဆိုအပ်သောဝဏ္ဏလည်းကောင်း၊ ဘိက္ခုသံဃေန-ရဟန်းအပေါင်းသည်၊ အစ္ဆရိယံ အာဝုသောတိအာဒိနာ-အစရှိသော၊ နယေန-နည်းဖြင့်၊ အာရဒ္ဓဝဏ္ဏောစ-အားထုတ်အပ်သောဝဏ္ဏလည်းကောင်း၊ (ဣတိ-ဤသို့) ဒုဝိဓော-နှစ်ပါးအပြားရှိ၏၊ တေသု-ထိုနှစ်ပါးသော ဝဏ္ဏတို့တွင်၊ ဘိက္ခုသံဃေန-သည်၊ ဝုတ္တဝဏ္ဏဿ-ပြောဆိုအပ်သော ဝဏ္ဏ၏၊ ဥပရိ-အထက်၌၊ သုညတာပကာသနေ-သုညတာကို ထင်ရှားပြရာအခန်း၌၊ အနုသန္တိ-အနုသန္ဓေကို၊ ဒဿေဿတိ-ပြတော်မူလတ္တံ့၊ [“အတ္ထိ ဘိက္ခဝေ အညေဝ ဓမ္မာ စသည်ဖြင့် ပြလတ္တံ့၊] ဣဓ ပန-ဤနေရာ၌ကား၊ ဗြဟ္မဒတ္တေန-သည်၊ ဝုတ္တဝဏ္ဏဿ-၏၊ အနုသန္တိ-ကို၊ ဒဿေတု-ငှာ၊ အပ္ပမတ္တကံ ခေါ် ပနေတံ ဘိက္ခဝေတိ-အစရှိသော၊ ဒေသနာ-တော်ကို၊ အာရဒ္ဓါ-တော်မူအပ်ပြီ။ [ဤ၌ “အပ္ပမတ္တကံ ခေါ် ပနေတံ” စသည်ကိုပင် “အနုသန္တိ”ဟု ဆိုပုံကို သတိပြုပါ။]

တတ္ထ-ထို အပ္ပမတ္တကံ ခေါ် ပနေတံ ဘိက္ခဝေ အစရှိသော ဒေသနာတော်၌၊ [“အပ္ပမတ္တကန္တိစသော သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗပုဒ်တို့၌ အပေါင်းအာဓာရ အစိတ်အာဓေယံ အဖြစ်ဖြင့် စပ်။] အပ္ပမတ္တကန္တိ- အပ္ပမတ္တကံ ဟူသော အမည်သည်၊ ပရိတ္တဿ-

အတစ္ဆန္တိ။ ။အတစ္ဆ၏နောက်၌ “နတ္ထိ စေတံ၊ပေ၊ သံဝိဇ္ဇတိတံ”ဟု အဝဏ္ဏဘူမိနှင့် စပ်သော စကားရပ်ကျန်သေးသောကြောင့် အတစ္ဆန္တိ၌ ဣတိကို အာဒိအနက်ဟောဟု ခိုကာဖွင့်သည်၊ ဘူတန္တိ၌ ဣတိလည်း နည်းတူ။

အနုဝတ္တတိယေဝ။ ။“ဝဏ္ဏ (ဝုဏ်ကို ချီးမွမ်းမှု)က မဆုံးသေး၊ အစဉ်လိုက်လာသည်”ဟု ဆိုသဖြင့် “အပ္ပမတ္တကံ ခေါ်”စသော စကားသည် “ဝဏ္ဏာနုသန္တိ (ဝဏ္ဏနှင့်စပ်သော) စကားဖြစ်သည်”ဟု ပြ၏၊ ဤစကား အဆက်မျိုးကို နောက်၌ “ယထာနုသန္တိ”ဟု ဆိုလိုမိမည်။

တတ္ထ အပ္ပမတ္တကန္တိ။ ။“အပ္ပမတ္တကံ ခေါ် ပနေတံ ဘိက္ခဝေ”စသည်ဖြင့် အပေါင်းဖြစ်သော အနက် (သမုဒါယတ္တ)ကို ပြပြီး၍ ယခုအခါ၌ အစိတ်အနက် (အဝယဝတ္ထ)ကို ပြလိုသောကြောင့် “တတ္ထ အပ္ပမတ္တကန္တိ”စသည်ကို မိန့်သည်။

သေးငယ်သော အရာဝတ္ထု၏၊ နာမ်-အမည်တည်း၊ ဩရမတ္တကန္တိ-ဩရမတ္တကံ ဟူသောသဒ္ဒါသည်၊ တဿေဝ-ထိုအပွမတ္တကံသဒ္ဒါ၏ပင်၊ ဝေဝေဝနံ-ဝေဝနံပရိယာယ် စကားလှယ် သဒ္ဒါတည်း၊ ဝါ-တစ်ခုတည်းသော အနက်၌ပင် အထူးထူး အပြားပြားဖြစ်သော သဒ္ဒါတည်း၊ ဝါ-အမျိုးမျိုးသောသဘောမှ ကင်းသော အနက်ရှိသော သဒ္ဒါတည်း၊ ပမာဏံ-အတိုင်းအရှည်ကို၊ မတ္တာတိ-မတ္တာ ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏၊ ဧတဿ-ဤသီလ၏၊ အပ္ပာ-သေးငယ်သော၊ (သိမ်ငယ်သော)၊ မတ္တာ-အတိုင်းအရှည်သည်၊ (အတ္တိ)၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ သေးငယ် သော အတိုင်းအရှည် ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊) (တံ-ထိုသီလသည်)၊ အပွမတ္တကံ-အပွမတ္တက မည်၏၊ ဧတဿ-ဤ သီလ၏၊ ဩရမတ္တသော၊

ပရိတ္တဿ။ ။ “ပရိ+အတ္တ”ဟု ပုဒ်ခွဲ၊ ပရိသည် သမန္တအနက်ကို ဟော၏၊ အတ္တ၌ အာပုဗ္ဗ ဒါဓာတ် တပစ္စည်း၊ ဒါဓာတ်လည်း အဝဇ္ဇာန (ပိုင်းဖြတ်ခြင်း)အနက်ကို ဟော၏၊ အာဒိယိတ္တ-ပိုင်းဖြတ်အပ်ပြီ၊ ဣတိ အတ္တံ၊ “သမန္တတော-ပတ်ဝန်းကျင်၌+အတ္တံ-ပိုင်းဖြတ်အပ် သော အရာဝတ္ထုတည်း၊ ပရိတ္တံ-တ္ထု၊ ပတ်ဝန်းကျင်၌ အပိုင်းအခြား မရှိလောက်အောင် ကြီးကျယ်သည် မဟုတ်သောကြောင့် ပတ်ဝန်းကျင်၌ ပိုင်းဖြတ်ထားအပ်သည်ဖြစ်၍ သေးငယ် သော အရာဝတ္ထု-ဟူလို၊ အပွမတ္တကသဒ္ဒါလည်း “သေးငယ်သော အတိုင်းအရှည်ရှိ”ဟူသော အနက်ကို ဟော၏၊ ထို့ကြောင့် အပွမတ္တကကို ပရိတ္တ၏ နာမည်ဟု ဆိုသည်။

မတ္တာ ဝုစ္စတိ ပမာဏံ။ ။ “ပမာဏံသရိယေ မတ္တာ၊ အက္ခရာဝယပွကေ”-အဘိဓာန် (၈၇၈)နှင့်အညီ ဣတ္ထိလိန် မတ္တာသဒ္ဒါသည် ဣဿရိယ စသောအနက်များကိုလည်း ဟောရ ကား ဤနေရာ၌ ပမာဏအနက်ကိုသာ ဧကဒေယျူပစာ အထင်ရရှိအားဖြင့် ယူစေလို၍ “ဝုစ္စတိ”ဟု ဆိုသည်၊ မတ္တာ၌ မာဓာတ် တပစ္စည်း၊ သက္ကတ၌ “မာတြာ”ဟု ရှိသောကြောင့် ဩအစား တွဒ္ဒေဘော် ရှိရသည်၊ [“ပုတြ - ပုတ္တ”ကဲ့သို့တည်း၊] မိယတေ ဧတာယာတိ မတ္တာ-နှိုင်းယှဉ်ကြောင်း အတိုင်းအရှည်၊ [ဋီကာသစ်၌ ကမ္မသင်္ခေတေ့ရသော်လည်း ထောမနိမိ၌ ကရဏသင်္ခေတေ့ရသည်။] ပမာဏံ၌လည်း ပပုဗ္ဗ မာဓာတ်ပင်၊ ယုပစ္စည်း၊ ပ (ပြ) ဥပသာရကြောင့် နကို ဣ ပြန်စေရသည်၊ “ပမိယတေ ဧတေနာတိ ပမာဏံ”ဟု ကရဏသင်္ခေတ ပြု။

အပ္ပမတ္တကံ။ ။ သက္ကတ၌ အလဓာတ် ပ ပစ္စည်းဖြင့် ပြီးသော အလ္လသဒ္ဒါသည် ပါဠိ၌ “အပ္ပ”ဟု ဖြစ်၏၊ သုံးလိန်ရှိသော နာမ်ပုဒ်တည်း၊ ဤ၌ “မတ္တာ”ဟူသော ဣတ္ထိလိန်သို့ လိုက်၍ “အပ္ပာ+မတ္တာ ဧတဿာတိ အပ္ပမတ္တကံ”ဟု ပါဠိမှန်ရှိပါစေ၊ သမာသန္တ ကပစ္စည်း သက်၊ “အထက်ဖြစ်သော ဈာန်သမာဓိ မဂ်ဖိုလ်ပညာတို့ကို ထောက်ဆ၍ သေးငယ်သော အတိုင်းအရှည်ရှိသော သီလ”ဟူလို၊ [“အပ္ပာ-အနည်းငယ်”မပေးနှင့်၊ ဤ၌ လာသော သီလများသည် မနည်း (မနဲ)ပါ၊ သို့သော် အထက်တရားများကို ထောက်သော် သေးငယ် (သိမ်ငယ်)၏၊ ထို့ကြောင့် အပ္ပသဒ္ဒါကို ခုဒ္ဒကအနက်ဟောဟု မှတ်ပါ။] [ဋီကာသစ်၌ “အပ္ပာ+ မတ္တာ အပ္ပမတ္တာ၊ အပ္ပမတ္တာ ဧတဿာတိ အပ္ပမတ္တကံ”ဟု အဿတ္တိအနက်၌ ကပစ္စည်းဟု တစ်နည်း ပြသေး၏။]

(အညံ့ဖြစ်သော)၊ မတ္တာ-အတိုင်းအရှည်သည်၊ (အတ္တိ)၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ညံ့သော အတိုင်း အရှည် ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်)၊ (တံ-ထိုသီလသည်)၊ ဩရမတ္တကံ-ဩရမတ္တက မည်၏။... သီလမေဝ-သီလသည်ပင်၊ သီလမတ္တကံ- သီလမတ္တက မည်၏။ ဣဒံ (ပိဏ္ဍတ္တဇာတံ)-ဤအပေါင်းဖြစ်သောအနက်သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်သည်၊ ဝါ-ဆိုလိုသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏။ (ကိ ပိဏ္ဍတ္တဇာတံ-

ဩရမတ္တက။ ။သတ္တတ၌ “အဝရ မှ အဝကို ဩပြု၍ ပါဠိ၌ “ဩရ”ဟု ဖြစ်၏။ စရိမ(နောက်ဆုံး = အညံ့)အနက်ကို ဟော၏။ သုံးလိန်ဟု ဆို၏။ ဤအလို “ဩရ+မတ္တာ” ဟု ရှိရပေလိမ့်မည်။ ဩရံ နိပါတ်ဟု ဆိုလျှင်ကား “ဩရံ+မတ္တာ”ဟု ရှိနိုင်၏။ ဤအလို “ဩရမတ္တကံ-ညံ့သော အတိုင်းအရှည်ရှိသော သီလ”ဟု ပေးပါ။ “ညံ့”ဟူရာ၌လည်း သမာဓိ ပညာတို့လောက် အထက်တန်း မရောက်သောကြောင့် ညံ့ခြင်းတည်း။ “ယုတ်ညံ့”သော အညံ့ မဟုတ်၊ ဤသို့လျှင် အပ္ပ၏ သေးငယ်သောအနက်နှင့် ဩရ၏ အညံ့ဟူသော အနက်သည် အဓိပ္ပာယ်အားဖြင့် သဘောတူသောကြောင့် “တဿေဝ ဝေဝစနံ - ဩရမတ္တကံကို အပ္ပမတ္တကံ၏ ဝေဝစနံ”ဟု ဆိုသည်။

အဋ္ဌကထာမှတစ်နည်း။ ။“ဩရံ ပါရံ-ဤဘက် ဟိုဘက်”ဟူရာ၌ကဲ့သို့ ဩရသဒ္ဒါ သည် အပါရ (ဟိုဘက်မဟုတ်၊ ဤဘက်)ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ သမာဓိ ပညာ ဟူသော ဟိုဘက်တရားတို့ကို ထောက်က သီလသည် ဤဘက်အကျင့်သာ ဖြစ်၏။ (တစ်နည်း) “ဩရမ္ဘာဂိယသယောဇဉ်”ဟူရာ၌ကဲ့သို့ ဩရံသဒ္ဒါသည် ဟေဋ္ဌာအနက်ကို ဟော၏။ “သမာဓိ ပညာဟူသော အထက်တရားတို့ကို ထောက်က အောက်ကျသော သီလအကျင့်”ဟုလို။ [သီလံ ဟိ သမာဓိ ပညာယော အပေက္ခိတွာ အပရဘာဂေါ ဟေဋ္ဌာဘူတဉ္စ ဟောတီတိ။-ဋီကာ၊ ဤအလို “ဩရမတ္တကံ-သမာဓိ ပညာတို့၏ ဤဘက်အဖို့ ဟူသော အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ဝါ-သမာဓိ ပညာတို့ကို ထောက်က အောက်ကျသော အတိုင်းအရှည်ရှိသော”ဟု ပေးပါ။]

သီလမတ္တကံ။ ။မတ္တကအတွက် အနက်သီးခြား မရှိဟု သိစေလို၍ “သီလမေဝ”ဟု ဖွင့်ကြောင်းကို ဋီကာသစ်ဆို၏။ မိမိကား “ရူပမေဝ ရူပါရမဏံ”ကဲ့သို့ သီလနှင့် မတ္တကပုဒ်တို့ အရတူဟု သိစေလို၍ “သီလမေဝ”ဖွင့်သည်ဟု ထင်သည်။ မတ္တကသဒ္ဒါ အတွက်မှာ ဋီကာ ဟောင်းဖွင့်သည့်အတိုင်း အပ္ပကတ္ထ(သေးငယ်ဟူသောအနက်) ဝိသေသနိဝတ္တိအတ္ထ(ဝိသေသ ကို တားမြစ်သော သာမညအနက်)ဟု ယူလိုပါသည်။ ဤအတိုင်း နိဿယ၌ ပေးထားသည်။

မှန်၏-ဤပုဒ်သည် “အပ္ပမတ္တကံ ဩရမတ္တကံ” နှစ်ပုဒ်၏အရ “သီလကို ယူရမည်”ဟု ထိုနှစ်ပုဒ်၏အရကို အထူးပြုသော ဝိသေသနပုဒ်တည်း။ ထို့ကြောင့် အပ္ပမတ္တကံ ဩရမတ္တကံ တို့၏ မတ္တသဒ္ဒါကဲ့သို့ ဤ သီလမတ္တကံ၏ မတ္တသဒ္ဒါလည်း အပ္ပကအနက် ကိုလည်းကောင်း၊ ဝိသေသနိဝတ္တိ (သာမည)ဟူသော အနက်ကိုလည်းကောင်း ဟောရသည်။ [သီလမတ္တကန္တိ ဧတ္ထ မတ္တာသဒ္ဒေါ အပ္ပကတ္ထော ဝါပေဝိသေသနိဝတ္တိ အတ္ထောဝါပေဝါအပ္ပမတ္တကံ ဩရမတ္တကန္တိ ပဒဒ္ဒယေန သာမညတော ဝုတ္တောယေဝ ဟိ အတ္ထော သီလမတ္တကန္တိ ဝိသေသဝသေန ဝုတ္တော။ - ဋီကာဟောင်း။]

အဘယ်အပေါင်းဖြစ်သောအနက်သည်။ ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တံ ဟောတိ-နည်း၊) ဘိက္ခဝေ-တို့၊ တထာဂတဿ-မြတ်စွာ ဘုရား၏၊ ဝဏ္ဏံ-ဂုဏ်ကို၊ ဝဒါမိ-ပြောဆိုအံ့၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဥဿာဟံ-အားထုတ်ခြင်းကို၊ ကတွာပိ-ပြု၍လည်း၊ ဝဏ္ဏံ-

ဋီကာတစ်နည်း။ ။ သီလလေးမျိုးရှိသည်တွင် ဤဗြဟ္မဇာလသုတ်၌ ပါတိမောက္ခသံဝရသီလနှင့် အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလ နှစ်မျိုးသာ ပါ၏။ [ဤနှစ်မျိုးကို အာစာရသီလဟု ပါဏာတိပါတနိဂုံး၌ နာမည်တပ်၏။] ပစ္စယသန္နိဿိတသီလနှင့် ဣန္ဒြိယသံဝရသီလသည် ပုထုဇဉ်အများ၌ ထင်ရှားသော(နားလည်သော) သီလမဟုတ်၊ ထို့ကြောင့် “ယေန ပုထုဇ္ဇနော၊ ပေ၊ ဝဏ္ဏံ ဘာသေယျ”၌ ထိုသီလဂုဏ်နှစ်မျိုးဖြင့် ပုထုဇဉ်သည် မပြောပြနိုင်၊ ထို့ကြောင့် ထိုသီလနှစ်မျိုးသည် ဤဗြဟ္မဇာလသုတ်၌ မပါ၊ ဤသို့ သီလအစုံအလင် မပါသောကြောင့် အပ္ပကတ္ထဝိသေသနီ ဝတ္ထုအတ္ထုရှိသော မတ္တကသဒ္ဓါဖြင့် “သီလမတ္တကံ”ဟု မိန့်တော်မူသည်။ ဤအလို “သီလမတ္တကံ-သီလတွင်ပင်၊ မစုံလင်၍၊ အထင်သေးစရာ သီလကလေးမျှသာ တည်း၊ ဝါ-သီလတွင်ပင်၊ မစုံလင်၍၊ အထင်သေးစရာ သီလသာမညမျှသာတည်း”ဟု ပေးပါ။

ဋီကာဟောင်း။ ။ အထ ဝါ သီလေသ္မပိ တဒေကဒေသဿေဝ သင်္ဂဟဏတ္ထံ အပ္ပကတ္ထဝါစကော ဝိသေသနီဝတ္ထိအတ္ထော ဧဝံ ဝါ သီလမတ္တကန္တိ ဧတ္ထ မတ္တသဒ္ဓေါ ဝုတ္တော၊ တထာ ဟိ ဣန္ဒြိယသံဝရပစ္စယသန္နိဿိတသီလာနိ ဣဓ ဒေသနံ အနာရုဋ္ဌာနိ၊ န ဟိ တာနိ ပါတိမောက္ခအာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလာနိ ဝိယ သဗ္ဗပုထုဇ္ဇနေသု ပါကဋ္ဌာနီတိ။

ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ။ ပြအပ်ခဲ့သော ဝိဂြိုဟ်နက်များသည် တစ်ပုဒ်စီ၏ အနက် ဖြစ်သောကြောင့် အပေါင်းအနက် ပိဏ္ဏတ္ထကို ပြလို၍ “ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ”ဟု စကားခံသည်။ [ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိတိအာဒိနာ သဟ ယောဇနာယ ပိဏ္ဏတ္ထံ ဒဿေတိ၊ ယေန သီလေန ဝဒေယျ၊ ဧတံ သီလမတ္တကံ နာမာတိ သမ္ပန္နော၊ - ဋီကာသစ်။] ယေနနှင့် ဝဒေယျပုဒ်တို့ အစပ်ဝေးသောကြောင့် ယေနကို ဝဒေယျ၌ စပ်ပါဟုလည်းကောင်း၊ “အပ္ပမတ္တကံ ခေါ ပနေတံ”ဟူသော နိယမဝါကျကို “ယေန”စသော အနိယမ၏နောက်မှ အနက်ယောဇနာပါ ဟုလည်းကောင်း သိစေလို၍ “ယေန သီလေန”စသော စကားဆက် သမ္ပန္နကို ဖွင့်ပြသည်။

စဉ်းစားပွယ်။ ။ “ယေန သီလေန၊ ပေ၊ ဝဒေယျ၊ ဧတံ သီလံ-သည်၊ သီလမတ္တကံ-တည်း”ဟူရာ၌ ဧတံ သီလံနှင့် သီလမတ္တကံသည် သဒ္ဓါအသံ မကွဲကြ၊ ထို့ကြောင့် စဉ်းစားသင့်၏။ အရတူ သာမညဝိသေသ (ပကတိ ဝိကတိ)ပုဒ်တို့သည် “အဋ္ဌ အက္ခရာ သရာ နာမ” စသည်ဖြင့် သဒ္ဓါအသံကွဲရိုးတည်း၊ ဤ၌လည်း ဝဏ္ဏံနှင့်စပ်၍ ပြောအပ်သော ဂုဏ် ဖြစ်ရကား “ယေန ဝဏ္ဏေန၊ ပေ၊ ဝဒေယျ၊ ဧတံ ဝဏ္ဏဇာတံ-သည်၊ အပ္ပမတ္တကံ ဩရမတ္တကံ၊ သီလမတ္တကံ-တည်း”ဟူသော ယောဇနာသင့်မည် ထင်သည်။ နောက်သုညတအခန်း၌လည်း “အတ္ထိ ဘိက္ခဝေ အညေဝ ဓမ္မာ၊ ပေ၊ ယေ ဟိ တထာဂတဿ ယထာဘူစုံ၊ ပေ၊ ဝဒေယျ”၌ ဓမ္မအရ ဂုဏ်တော်တို့ကို ဖွင့်ပြပါလိမ့်မည်။

ဥဿာဟံ ကတွာ။ ။ “တထာဂတဿ၊ ပေ၊ ဝဒါမိ”သည် ဥဿာဟာကာရ(အားထုတ်ပုံ အခြင်းအရာ)ကို ပြသောစကားတည်း၊ ဥဿာဟံ ကတွာဟူသော ဤစကားဖြင့် ဝဒမာနော၌ မာနပစ္စည်း၏ (ပြောစွမ်းနိုင်) ဟူသော သတ္တိအနက်ကို ပြသည်ဟု ဋီကာတို့ ဖွင့်ကြသည်။

ကို၊ ဝဒမာနော-ပြောဆိုစွမ်းနိုင်လတ်သော်၊ ဝါ-ပြောဆိုစွမ်းနိုင်သော၊ ပုထုဇ္ဇနော-ပုထုဇ္ဇင်သည်၊ ယေန-အကြင်ဂုဏ်ဖြင့်၊ [ဋီကာသစ်အလို “ယေန-အကြင်သီလဖြင့်”ဟု ပေး။] ဝဒေယျ-ပြောဆိုရာ၏၊ ဧတံ-ဤဂုဏ်သည် (ဤသီလသည်)၊ အပ္ပမတ္တကံ-သေးငယ်သော အတိုင်းအရှည် ရှိသော၊ ဩရမတ္တကံ-ညံ့သော အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ သီလမတ္တကံ နာမ-အာစာရသီလကလေးမျှသာ မည်၏၊ ဝါ-အာစာရသီလသာမည မည်၏။

တတ္ထ-ထိုအပ္ပမတ္တကံ ခေါ် ပနောတံ ဘိက္ခဝေ အစရှိသောပါဠိရပ်၌၊ (ကဿစိ-တစ်စုံတစ်ယောက်သော၊ စောဒကဿ-စောဒက၏၊ ဤဒိသိ-ဤကဲ့သို့ ရှုအပ် သော၊ စောဒနာ-စောဒနာသည်၊) သိယာ-ဖြစ်ရာ၏၊ (ကိဒိသိ-အဘယ်ကဲ့သို့ ရှုအပ်သော၊ စောဒနာ-သည်၊ သိယာ-ဖြစ်ရာသနည်း၊ [အာဟာတိကျမ ပြန်၍ အုပ်ပါ။] ဣဒံ သီလံ နာမ-ဤသီလမည်သည်၊ ယောဂီနော-ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်၏၊ အဂ္ဂဝိဘူသနံ-မြတ်သောတန်ဆာသည်၊ (ဟောတိ)နန-ဖြစ်သည်မဟုတ်ပါလော၊ ယထာ (ယေန ကာရဏေန)-အကြင်အကြောင်းကြောင့်၊ (ဣဒံ သီလံ နာမ-မည်သည်၊ ယောဂီနော-၏၊ အဂ္ဂဝိဘူသနံ-သည်၊ ဟောတိ-၏၊ တထာ တေန ကာရဏေန-ကြောင့်၊ ပေါရာဏာ-ရှေး၌ဖြစ်ပေါ်ဆရာတော်တို့သည်၊ သီလံ ယောဂိဿလင်္ကာရော ၊ပေ၊ မဏ္ဍနေ အဂ္ဂတံ ဂဟောတိ-ဟူ၍၊ အာဟု-ဆိုကြ ကုန်ပြီ၊ [သီလံ-သည်၊ ယောဂိဿ-ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်လေ့ရှိသော

“ပုထုဇ္ဇင်ဖြစ်သူက ဘုရားရှင်၏ ဂုဏ်တော်ကို အစွမ်းကုန် ကြိုးစား၍ ပြောစွမ်းနိုင်စေကာမူ ထိုဂုဏ်သည် သေးငယ်သော အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ညံ့သော အတိုင်းအရှည်ရှိသော အာစာရသီလကလေးမျှသာ ဖြစ်ပါသည်”ဟူလို။

တတ္ထ သိယာ။ ။ဤနေရာ၌ “အပ္ပမတ္တကံ ခေါ် ပနောတံ”စသည်ဖြင့် သီလကို “အသေး အငယ်”ဟု မိန့်တော်မူသော ဘုရားရှင်သည် အထက် သမာဓိ ပညာတို့ကို ထောက်စာသောအားဖြင့် မိန့်တော်မူ၏၊ ထိုသို့ ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် မိန့်တော်မူအပ်သော (သန္ဓာယ ဘာသိတ) အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို နားမလည်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကား “သီလကို အကြီးအကျယ် မြှင့်တင်၍ ဟောတော်မူအပ်သော အခြားသူထွန်များနှင့် ဤစကားတော် သည် ဆန့်ကျင်၏”ဟု ယူဆပေလိမ့်မည်၊ ထိုအယူအဆအတိုင်း စောဒနာဖွယ်ရှိပုံကို ပြလို၍ “တတ္ထ သိယာ” စသည်ကို မိန့်သည်။ [တတ္ထ သိယာတိအာဒိနာ သန္ဓာယ ဘာသိတမတ္ထံ အဇာနိတွာ နိတတ္ထမေဝ ဂဟေတွာ သုတ္တန္တဝိရောဓိတံ မညမာနဿ ကဿစိ ဤဒိသိ စောဒနာ သိယာတိ ဒဿေတိ။ - ဋီကာသစ်။]

ယောဂိဿ။ ။ကမ္မဋ္ဌာနံ-ကမ္မဋ္ဌာနကို၊ ယုဂ္ဂတိ သီလေန-အလေ့အားဖြင့် အားထုတ်တတ်၏၊ ဝါ-အားထုတ်လေ့ရှိ၏၊ ဣတိ ယောဂီ၊ ယုဇောတံ အားထုတ်ခြင်းအနက်ဟော၊ ဣပစ္စည်း၊ (တစ်နည်း) ယုဇ္ဇတေ-အားထုတ်အပ်၏၊ ဣတိ ယောဂေါ၊ ယောဂေ-အားထုတ်အပ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းအလုပ်၌+နိယုတ္တော-အမြဲယှဉ်သော ပုဂ္ဂိုလ်တည်း၊ ယောဂီ-ဂ္ဂိုလ်၊ (နိယုတ္တတဒ္ဓိတံ၊ ဤပစ္စည်း) ဣတ္ထိလိနံ၌ “ယောဂီနီ”ဟု ဖြစ်၏။

ပုဂ္ဂိုလ်၏။ အလင်္ကာရော-တန်ဆာတည်း။ သီလံ-သည်။ ယောဂိဿ-၏။ မဏ္ဍန်-နိမ့်ရာ အရပ်ကို ဖို့သိပ်ကြောင်းဖြစ်သော နံ့သာတည်း။ သီလေဟိ-တို့ဖြင့်။ အလင်္ကာတော-တန်ဆာဆင်အပ်သော။ ယောဂီ-ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည်။ (“သီလေဟျံ၊ အလင်္ကာတော”ဟု ရှိလျှင်ကောင်း၏။ “သီလေဟိ + အလင်္ကာတော”ဟု ပုဒ်ဖြတ်။) မဏ္ဍနေ-သီလရတနာ တန်ဆာဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ အဂ္ဂတံ-မြတ်သောပုဂ္ဂိုလ်၏ အဖြစ်သို့။ ဂတော - ရောက်ရပြီ။ (မဏ္ဍနေအတွက် အခြား အနက်များကို အဓိပ္ပာယ်ကြည့်၍ ပေးပါ။)

အလင်္ကာရော။ ။အလံ+ကရောတိ ဧတေနာတိ အလင်္ကာရော-တန်ဆာဆင်မှုကို ပြုကြောင်းဖြစ်သော နားတောင်း စသောတန်ဆာ။ [ဋီကာသစ်၌ ဘာဝသာနေပြု၍ တန်ဆာဆင်ခြင်း ကြိုယာကိုလည်း အရကောက်သေး၏။ သို့သော် သီလဒြပ်နှင့်တူသော တန်ဆာဒြပ်ကို အရကောက်သင့်သောကြောင့် ထိုဘာဝသာနေကို စဉ်းစားပါ။]

မဏ္ဍနံ။ ။“မဒိ-ဘူဿယံ”ဟု မဒိဓာတ်က တန်ဆာဆင်ခြင်း သာမညအနက်ကိုပင် ဟောသော်လည်း ဤနေရာ၌ ကျောက်ပေါက်ရာ စသော နိမ့်သောအရပ်ကို ပြည့်အောင် ဖို့သိပ်သောအားဖြင့် တန်ဆာဆင်ခြင်းကို ယူပါ။ မဏ္ဍိယတိ ဧတေနာတိ မဏ္ဍန်-နိမ့်သော အရပ်ကို ဖို့သိပ်သောအားဖြင့် ပြေပြစ်အောင် တန်ဆာဆင်ကြောင်းဖြစ်သော မျက်နှာချေ၊ သနပ်ခါး စသည်။ [ဋီကာသစ်၌ ဘာဝသာပြု၍ နိမ့်သောအရပ်ကို ဖို့သိပ်ခြင်းကြိုယာကို အရကောက်သေး၏။ စဉ်းစားပါ။]

မှတ်ချက်။ ။ဣဓ ပန သဒိသဝေါဟာရေန (သဒိသုပစာရအားဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊) တဒ္ဓိတဝသေနဝါ (“အလင်္ကာရော ဝိယ အလင်္ကာရော၊ မဏ္ဍနံ ဝိယ မဏ္ဍနံ”ဟူသော ဥပမာတဒ္ဓိတ်အားဖြင့်သော်လည်းကောင်း) သီလမေဝ တထာ (ထိုအလင်္ကာရော မဏ္ဍနံဟူ၍) ဝုတ္တံ။ - ဋီကာသစ်။ မိမိကား...ဥပမာတဒ္ဓိတ် ဖြစ်သင့်မည်မထင်၊ ရူပက အလင်္ကာဖြင့် တန်ဆာဆင်ထားသော ပုဒ်များဟူသကဲ့သို့။ သဒိသုပစာလည်း သင့်ပါ၏။

မဏ္ဍနေ။ ။“မဏ္ဍနဟေတု”ဟု ပထမဖွင့်၏။ “နိမိတ်အနက်၌ သတ္တမိ သက်ပါ”ဟု သိစေ၏။ “အမျိုးဇာတ်စသော အကြောင်းကြောင့် မမြတ်သော်လည်း သီလရတနာ တန်ဆာ ဟူသော အကြောင်းကြောင့် မြတ်သူ၏ အဖြစ်သို့ ရောက်နိုင်ပါသည်”ဟူလို၊ (တစ်နည်း) “မဏ္ဍတိ သီလေနာတိ မဏ္ဍနေ”ဟု တဿီလအနက်၌ ယုပစ္စည်း သက်၍ ပုဂ္ဂိုလ်ကို အရကောက်ပါ။ ဧကဝုဉ် နိဒ္ဒါရဏ မရှိကောင်းဟု ယူဆ၍ “ဗဟုမ္ပိ စေတံ ဇာတျာပေက္ခယ ဧကဝစနံ”ဟု ဋီကာသစ် ဆို၏။ တန်ဆာဆင်လေ့ရှိသူက အများဖြစ်သော်လည်း ဇာတ်ကို ငဲ့၍ ဧကဝုဉ်ဖြင့် ဆိုထားသတတ်၊ ဤအလို “တန်ဆာဆင်လေ့ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်အပေါင်း၌”ဟု ပေး၍ အဂ္ဂတံ၌ အပေါင်းအာဓာရ၊ အစိတ်အာဓေယံ စပ်ပါ။ “ပဟိနေ ဥဒစ္စကုတ္တုစေတိ နိဒ္ဒါရဏေ ဘုမ္မံ”ဟု သံယုတ်ဋီကာဆိုသောကြောင့် ဧကဝုဉ် နိဒ္ဒါရဏကိုလည်း ဆရာတို့ အသိအမှတ်ပြုတော်မူပါသည်။ အနက်မှာ “တန်ဆာဆင်လေ့ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်အပေါင်းတွင်”ဟု ပေးပါ။ ဇာတျာပေက္ခ ဧကဝုဉ် နိဒ္ဒါရဏတည်း။ ဋီကာဟောင်း၌ကား “ဗဟုဝစနတ္ထေ စေတံ ဣဒံ ဧကဝစနံ”ဟု ဆို၏။ ဤအလို ဝစနဝိပလ္လာသကြံ၍ “တို့တွင်”ဟု ပေးပါ။

စ-သည်သာမကသေး၊ ဘဂဝတာပိ-မြတ်စွာဘုရားသည်လည်း၊ အနေကေ
 သု-များစွာကုန်သော၊ သုတ္တသတေသု-သုတ်အရာတို့၌၊ သီလံ-သီလကို၊
 မဟန္တမေဝ-ကြီးကျယ်သည်ကိုသာ၊ ကတွာ-ပြု၍၊ ကထိတံ (နန)-ဟောတော်
 မူအပ်သည် မဟုတ်ပါလော၊ [စသဒ္ဓါ ဝါကျသမုစ္စယဇောတက၊ ဘဂဝတာပိ၌
 ဝိကား ယထာ ဟု ပေါရာဏာ၌ ပေါရာဏာကို ပေါင်းသော သမ္ပိဏ္ဏန။]
 ယထာ (ယေန ကာရ ဣဒေ-ကြောင့်)၊ သီလံ မဟန္တမေဝ ကတွာ၊ ကထိတံ-
 ပြု၊ တထာ (တေန ကာရ ဣဒေ-ကြောင့်)၊ အာကဇေယျ စေ၊ ပေ၊ ပရိပူရကာ
 ရိတိစ-အာကဇေယျ စေ၊ ပေ၊ ပရိပူရကာရိ အစရှိသည်ဟူ၍လည်းကောင်း၊
 ကိကိဝ အဏ္ဏန္တိစ-ကိကိဝ အဏ္ဏံ အစရှိသည်ဟူ၍လည်းကောင်း၊ န ပုပ္ဖဂန္ဓော
 ပေ၊ မဂ္ဂံ န ဝိန္ဒတိတိစ-န ပုပ္ဖဂန္ဓော၊ ပေ၊ မဂ္ဂံ န ဝိန္ဒတိဟူ၍လည်းကောင်း၊
 [ဤ၌ ဓမ္မပဒဝယ် ဤဂါထာလေးရပ်လုံး ဝတ္ထုအားဖြင့် တစ်ဆက်တည်း ရှိ၏၊
 ထို့ကြောင့် ဤနေရာကျမှ ကုတိသဒ္ဓါ ပါသည်၊ အမှန်အားဖြင့်
 သုံးဝတ္ထုရှိသောကြောင့် ကုတိသဒ္ဓါ သုံးဌာနပါလျှင် လည်း ကောင်း၏။] သီလေ
 ပတိဌာယ နရော၊ ပေ၊ ဝိဇ္ဇေယေ ဇဉ်တိစ-သီလေ ပတိဌာယ နရော၊ ပေ၊
 ဝိဇ္ဇေယေ ဇဉ်ဟူ၍လည်းကောင်း၊ သေယျထာပိ၊ ပေ၊ ဓမ္မေသုတိစ-
 သေယျထာပိ၊ ပေ၊ ဓမ္မေသုဟူ၍လည်းကောင်း၊ (ဘဂဝါ) အာဟ-မိန့်တော်မူပြီ၊
 ကုတိ ဧဝံ - ဤသို့၊ အညာနိပိ - အခြားလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ အနေကာနိ-
 များစွာကုန်သော၊ သုတ္တာနိ-သုတ်တို့ကို၊ ဒဌဗ္ဗာနိ-မှတ်ထိုက်ကုန်၏၊ ဧဝံ-
 ဤသို့လျှင်၊ အနေကေသု-ကုန်သော၊ သုတ္တသတေသု-တို့၌ သီလံ-ကို၊ မဟန္တ
 မေဝ-ကိုသာ၊ ကတွာ-၍၊ ကထိတံ(နန)-လော၊ တံ-ထိုသီလကို၊ ကသွာ-
 ကြောင့်၊ ဣမသ္မိံ ဌာနေ-ဤနေရာ၌၊ အပ္ပမတ္တကံတိ-ဟူ၍၊ အာဟ-
 မိန့်တော်မူပါသည်နည်း၊ ကုတိ (ဤဒီသီ-သော၊ စောဒနာ-သည်၊ သိယာ-၏။)

ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ဘိက္ခု-သည်၊ သဗြဟ္မစာရိနံ-သီတင်းသုံးဖော်တို့၏၊ ဝါ-
 တို့သည်၊ ပိယောစ-မေတ္တာဓာတ်ဖြင့် ချစ်ခင်အပ်သူသည်လည်းကောင်း၊
 မနာပေါစ-မြတ်နိုးအပ်သူသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ပီတိစိတ်ကို တိုးပွားစေတတ်
 သူသည် လည်းကောင်း၊ ဝါ-မကြာမကြာ ပီတိစိတ်ဖြင့် ရောက်အပ်သူသည်
 လည်းကောင်း၊ ဂရုစ-ကျောက်ထီးတန္တူအလေးပြုအပ်သူသည်လည်းကောင်း၊

အာကဇေယျ စေ၊ ပေ၊ ကာရိတိ စ။ ။ အသံ၌ အသဓာတ် ဧယျဝိဘတ်တည်း၊
 ဓာတွန်နှင့်တကွ ဧယျကို သံပြု၊ ထို့ကြောင့် အာကဇေယျသုတ် အဋ္ဌကထာ၌ အသံကို
 “ဘဝေယျ”ဟု ဖွင့်သည်၊ မှီကာသစ်၌ “ဘဝိဿာမိ”ဟု ရှိသည်ကား အဋ္ဌကထာရင်း
 နှင့်မညီ၊ အသံ၏ အနက်လည်း မဖြစ်နိုင်၊ သီလေသွေဝသ၌ အသကား ဧယျဝိဘတ်၏
 ကာရိယ တည်း၊ ကာရိတိ၌ ကုတိကို အာဒိအနက်ဟောဟုလည်းကောင်း၊ ပကာရအနက်
 ဟောဟု လည်းကောင်း နှစ်နည်းဖွင့်ကြ၏၊ “ပကာရ”ဟူသည် (ဤနေရာ၌) အတူဟူသော
 အနက် ဟောတည်း၊ ထိုကုတိဖြင့် အာကဇေယျသုတ်၌ လာသော အလားတူဖြစ်သော
 သီလ၏ အကျိုးပြုစကား အားလုံးကို ယူရသည်။

ဘာဝနီယော စ-ထင်စွာ ဖြစ်စေအပ် ချီးမွမ်းအပ်သူသည်လည်းကောင်း၊ အသံ-ဖြစ်လို၏။ (ဖြစ်စမ်းချင်ပါတိ။) ကူတိ- သို့၊ စေ အာကဇေယျ- အကယ်၍ အလိုရှိအံ့၊ (ဧဝံ သတိ-ဤသို့ အလိုရှိလတ်သော၊) သီလေသွေဝ-သီလတို့၌သာ၊ ပရိပူရကာရီ-ပြည့်စုံလုံလောက်မှုကို ပြုလေ့ရှိသည်။ အသ-ဖြစ်ရာ၏။ - မူလပဏ္ဏာသ၊ မူလပရိယာယဝဂ်၊ အာကဇေယျသုတ်။

ကိကိ-ယစ်မသည်။ အဏ္ဏံ-ဥကို၊ (ရက္ခတိ)ကူဝ-စောင့်ရှောက်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ စမရီ-စမရီမည်သော သားကောင်သည်။ ဝါလဓိ-မြီးဆံကို၊ (ရက္ခတိ) ကူဝ-လည်းကောင်း၊ ပီယံ-ချစ်အပ်သော၊ ပုတ္တံ-သားကို၊ (ရက္ခတိ)ကူဝ-လည်းကောင်း၊ ဧကကံ-တစ်ဖက်သော၊ နယနံ-မျက်လုံးကို၊ (ရက္ခတိ)ကူဝ-လည်းကောင်း၊ တထေဝ-ထို့အတူသာလျှင်၊ သီလံ-သီလကို၊ အနုရက္ခမာနာ-စောင့်ရှောက်ကြ ကုန်လျက်၊ သုပေသလာ-ကောင်းသောသီလကို ချစ်တတ်သူတို့သည်၊ သဒါ-အခါခပ်သိမ်း၊ သဂါရဝါ-ရိုသေလေးစားခြင်းနှင့်တကွ ဖြစ်သူတို့သည်၊ ဟောထ-ဖြစ်ကြကုန်လော။-ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၊ သီလနိဒ္ဒေသ၊ စတုပါရိသုဒ္ဓိသမ္မာဒနပိဓိ။

ပိယော။ ။ “ပိယစက္ခုဟိ ပဿိတဗ္ဗော”ဟု ထိုအဋ္ဌကထာဖွင့်၏။ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်တည်း၊ ပိယော၌ကား ပိဓာတ် က(က် အနုဗန်ရှိသော အ)ပစ္စည်း၊ “ပိယတေ-ချစ်အပ်၏။ ကူတိ ပိယော”ဟု ပြု၊ (တစ်နည်း) “ပိယာယိတဗ္ဗော-ချစ်ခြင်းဖြင့် ရောက်အပ်၏။ ကူတိ ပိယော”ဟုပြု။ “ချစ်”ဟူရာ၌ မေတ္တာဖြင့် ချစ်ခြင်းတည်း၊ “ပိယစက္ခု-ချစ်သောမျက်လုံး”ဟူသည် ပီတိကြောင့်ဖြစ်သော ကြည်လင်အေးမြသော ရုပ်တို့သည် သိမ်းပိုက်အပ် (ပတ်ဝန်းကျင် ခြုံရံအပ်)သော စက္ခုပသာဒတည်း။ [ပီတိသမုဋ္ဌာနပသန္နသောမ္မရူပပရိဂ္ဂဟံ ဟိ စက္ခု ပိယစက္ခုဟိ ဝုစ္စတိ။ - အာကဇေယျသုတ်ဋီကာ။]

မနာပေါ။ ။ “တေသံ (ထိုသတင်းသုံးဖော်တို့၏) မနဝဗ္ဗနကော၊ တေသံ ဝါ မနေန ပတ္တဗ္ဗော”ဟု ဖွင့်၏။ မနဝဗ္ဗနကောတိ ပီတိသောမနဿပရိပြုဟနတော (ပီတိနှင့်ယှဉ်သော စိတ်ကို အဖန်ဖန် တိုးပွားစေနိုင်ခြင်းကြောင့်) ဥပရူပရိ ပီတိစိတ္တဿ ဥပ္ပာဒကော”ဟု ထို ဋီကာဖွင့်၏။ မန+အာပ ဟုဥဲ့၊ အာပ၌ အပဓာတ် ကာရိတ်ကျေ၊ မနံ-ပီတိစိတ်ကို၊ အာပယတိ-တိုးပွားစေတတ်၏။ ကူတိ မနာပေါ၊ (တစ်နည်း) မနေန-မေတ္တာစိတ်သည် + အပိယတေ-ရောက်အပ်၏။ ကူတိ မနာပေါ။

ဂရုဘာဝနီယော။ ။ “တေသံ ဂရုဋ္ဌာနီယော ပါသာဏတ္ထတ္ထသဒိသော”ဟု ဖွင့်၏။ ဂရုသဒ္ဓါသည် အလေးပြုအပ်သူကို ဟောသော အနိပ္ပန္နပါဠိပဒိကတည်းဟု ကြံပါ။ အဖွင့်မှာအဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သာ၊ ဘာဝနီယောကို “အဒ္ဓါ အယမာယသ္မာ ဇာနံ ဇာနာတိ ပဿံ ပဿတိတိ ဧဝံ သမ္ဘာဝနီယော”ဟု ဖွင့်၏။ “ဤအရှင်သည် ဧကန်မူချ သိသင့်တာကို သိ၏၊ မြင်သင့် တာကို မြင်၏”ဟု ချီးမွမ်းအပ်သောပုဂ္ဂိုလ်။

ကိကိဝ အဏ္ဏန္တိစ။ ။ ဤ ကူတိသဒ္ဓါကိုလည်း အာဒျတ္ထ ပကာရတ္ထဟု ယူဆ၍ “တဒတ္ထေန၊ ပေ၊ ဂါထံ သင်္ဂဏာတိ”ဟု ဋီကာသစ်ဖွင့်၏။ ထို့ကြောင့် ဋီကာသစ်လက်ထက်၌ “ကိကိဝ အဏ္ဏန္တိစ”ဟုသာ ရှိခဲ့၏။ ယခုအခါ အချို့စာအုပ်များ၌ ဂါထာ အပြည့်အစုံပါနေ၏။ ထို့ကြောင့် နိဿယ၌ ဂါထာတစ်ရပ်လုံး အနက်ပေးထားသည်။

ပုပ္ဖဂန္ဓော-ပန်း, အနံ့သည်။ ဝါ-ပန်းတို့၏အနံ့သည်။ ပဋိဝါတ်-လေညာသို့၊ န ဧတိ-မရောက်၊ စန္ဒနံ-စန္ဒကူးနံသည်လည်းကောင်း၊ တဂရမလ္လိကာဝါ-တောင်လေပ်ပန်းနံ, ကြက်ရုံးပန်းနံသည်လည်းကောင်း၊ ပဋိဝါတ်-သို့၊ န ဧတိ-မရောက်၊ သတံ-သူတော်ကောင်းတို့၏၊ ဂန္ဓောစ-သီလတည်းဟူသော ရနံ့သည်သာ၊ ဝါ-သီလနှင့်စပ် ချီးမွမ်းအပ်သော ကျော်စောနံ့သည်သာ၊ ပဋိဝါတ်-သို့၊ ဧတိ-ရောက်နိုင်၏၊ သပ္ပုရိသော-သူတော်ကောင်းသည်၊ သဗ္ဗာ-အလုံးစုံကုန်သော၊ ဒိသာ-လေအောက် လေညာ အရပ်မျက်နှာတို့သို့၊ ပဝါယတိ-အပြားအားဖြင့် ရောက်နိုင် ၏၊ ဝါ-သင်းယုံ-မွှေးကြိုင် ရနံ့လှိုင်၏၊ စန္ဒနံ-စန္ဒကူးနံသည်လည်းကောင်း၊ တဂရံ ဝါပိ-တောင်လေပ်ပန်းနံသည်လည်းကောင်း၊ ဥပ္ပလံ-ကြာညို၊ ကြာဖြူ၊ ကြာနီပန်းနံ သည်လည်းကောင်း၊ အထ-ထိုမြို့၊ ဝဿိကီ-မြလေးပန်းနံသည်လည်းကောင်း၊ (အတ္ထိ-ရှိ၏၊) ဧတေသံ ဂန္ဓဇာတာနံ-ဤနံ့သာတို့ထက်၊ ဝါ-ဤအမျိုးမျိုးဖြစ်သော နံ့သာတို့ထက်၊ သီလဂန္ဓော-သီလတည်းဟူသော ရနံ့သည်၊ ဝါ-သီလနှင့်စပ်၍ ချီးမွမ်းအပ်သော ကျော်စောနံ့သည်၊ အနုတ္တရော-မိမိထက် အသာမရှိ၊ ဝါ-အမြတ်ဆုံးတည်း။ - ဓမ္မပဒ, ပုပ္ဖဝဂ်, အာနန္ဒတ္ထေရပဉ္စာဝတ္ထု။

ပုပ္ဖဂန္ဓော။ ။“ပုပ္ဖ+တဒဝသေသော ဂန္ဓော စာတိ အတ္ထော”ဟု ဒွန်သမာသ်ဖွင့်၏။ စန္ဒနံ တဂရံ မလ္လိကာတို့ကား ပုပ္ဖနှင့် ဂန္ဓ၏ တစ်စိတ်တစ်ဒေသကို နိဒဿနနည်းအားဖြင့် ပြသောစကားတည်း။ (စန္ဒနံသည် ဂန္ဓတစ်စိတ်, တဂရမလ္လိကာတို့သည် ပုပ္ဖတစ်စိတ်-ဟူလို) စန္ဒနံစသည်ဖြင့် စန္ဒကူးစသည်၏အနံ့တိုင်အောင် သဟစရဏ(အတုဖြစ်ဘက်) နည်းအားဖြင့် ယူပါ။ (တစ်နည်း) တဂရမလ္လိကာပန်းတို့မှ ကြွင်းသမျှ ပန်းအနံ့ကို ပုပ္ဖဂန္ဓဟု ယူပါ။ ဤအလို “ပုပ္ဖာနံ+ဂန္ဓော”ဟု တပျူရိသ်ပြု။

သတဉ္စ ဂန္ဓော။ ။သူတော်ကောင်းတို့၏ သီလကိုပင် ရူပကအလင်္ကာဖြင့် “ဂန္ဓ(နံ့သာ)” ဟု ဆိုထားသည်။ ဋီကာသစ်၌ သဒိသူပစာရ ဥပမာတဒ္ဒိတ်အားဖြင့် သီလကို ဂန္ဓဟု ဆိုထား ကြောင်း ဖွင့်၏။ တဒ္ဒိတ်ကား သင့်မည် မထင်ပါ။ (တစ်နည်း) သီလနှင့်စပ်သော ချီးမွမ်းသံ ကိုပင် “ဂန္ဓ”ဟု ဆိုသည်။ [သီလနိဗန္ဓနေ ဝါ ထုတိယောသော ဝုတ္တနယေန ဂန္ဓောတိ အဓိပ္ပေတော။]

သပ္ပုရိသော ပဝါယတိ။ ။ပဝါယတိကို “ပကာရေဟိ+ဂန္ဓတိ-အပြားအားဖြင့် အနံ့ ဖြစ်၏၊ ကြိုင်၏၊ လှိုင်၏၊ မွှေး၏”ဟု ဋီကာသစ်ဖွင့်၏။ ဝါဓာတ်၏ ဂန္ဓနအနက်ကို ဖွင့်ခြင်း တည်း။ သီလရှိသော သူတော်ကောင်းသည် ပန်းရနံ့ရှိသော ပန်းပင်ကြီးနှင့် တူ၏။ ထို့ကြောင့် သီလရနံ့သည် ရပ်တိုင်းနံ့အောင် သင်းယုံမွှေးကြိုင်ပေသည်။

စန္ဒနံ၊ဇပ၊အနုတ္တရော။ ။ဤဂါထာ၌ ဝဿိကီကို သုမနာ (ဇာတိသုမနာ)ဟု ဖွင့်၏။ ဂန္ဓဇာတာနံကို “ဂန္ဓာဇေ ဂန္ဓဇာတာ”ဟု ဇာတအတွက် သီးခြားအနက် မရှိဟုလည်းကောင်း၊ “ဂန္ဓပူကာရာ ဝါ”ဟု ဇာတအတွက် ပကာရအနက်ကိုလည်းကောင်း ဋီကာသစ် ဖွင့်၏။ “ဧတေသန္တိ ဣမေသံ စန္ဒနာဒိနံ ဂန္ဓဇာတာနံ ဂန္ဓတော သီလဂန္ဓာနံ သပ္ပုရိသာနံ သီလဂန္ဓော အနုတ္တရော အသဒိသော အပ္ပဋိဘာဂေါတိ”ဟု ဓမ္မပဒဋ္ဌကထာ ဖွင့်သည်။

တဂရစန္ဒန်-တောင်လုပ်ပန်း၊ စန္ဒကူးနံ့သာ၏။ ယွာယံ(ယော+အယံ
ဂန္ဓော)-အကြင်အနံ့သည်။ (အတ္ထိ)။ အယံ ဂန္ဓော-ဤအနံ့သည်။ အပ္ပမတ္တော-
နည်းသော အတိုင်းအရှည်ရှိ၏။ သီလဝတ်-သီလရှိသောပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။ ယော
ဂန္ဓော-အကြင် သီလတည်းဟူသော အနံ့သည်။ ဝါ-အကြင် သီလနှင့်စပ်
ချီးမွမ်းအပ်သော ကျော်စောနံ့သည်။ (အတ္ထိ)။ (သော စ ဂန္ဓော-
ထိုအနံ့သည်ကား၊) ဒေဝေသု-နတ်တို့၌၊ ဝါ-နတ်လူတို့၌၊ ဥတ္တမော-မြတ်သည်။
(ဟုတွာ)။ ဝါတိ-သင်းပျံ့မွှေးကြိုင် ရနံ့လှိုင်၏။-[ဓမ္မပဒ၊ ပုပ္ဖဝဂ်၊
မဟာကဿပတ္ထေရ ပိတ္ထပါတဒိန္နဝတ္ထု။ သီလရနံ့ သည် နတ်တို့၌ပင်
လှိုင်နိုင်သည့်အတွက် လူတို့၌ လှိုင်သည်မှာ ပြောဖွယ်ရာမရှိ။ ထို့ကြောင့်
ဒေဝေသုကို “ဒေဝေသုစ မနုဿေသုစ”ဟု အဋ္ဌကထာဖွင့်သည်။]

သမ္ပန္နသီလာနံ-ပြည့်စုံသောသီလ ရှိကုန်သော။ အပ္ပမာဒဝိဟာရိနံ-မမေ့
မလျော့ မပေါ့မဆ နေထိုင်လေ့ရှိကြကုန်သော။ သမ္မာ-သင့်သောအကြောင်း
အားဖြင့်၊ အညာ (အညာယ)-သိပြီး၍၊ ဝိမုတ္တာနံ-ငါးပါးသော ဝိမုတ္တိတို့ဖြင့်
ကိလေသာတို့မှ လွတ်ပြီးကြကုန်သော။ တေသံ-ထိုရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်ကြီးတို့၏။ မဂ္ဂ-
သွားအပ်သောလမ်းကြောင်းကို၊ မဂ္ဂ (မဂ္ဂန္တောပိ)-အစွမ်းကုန် ရှာပါသော်လည်း၊
[မဂ္ဂကို နှစ်ထပ်ပေးသည်။] မာရော-မာရ်နတ်သည်။ န ဝိန္ဒတိ-မရနိုင်၊ ဝါ-
မသိ မမြင်နိုင်။ [ဝိဒဓာတ်သည် လာဘအနက်၊ ဉာဏအနက်ကို ဟော၏။]-
ဓမ္မဒ၊ ပုပ္ဖဝဂ်၊ ဂေါမိကတ္ထေရပရိနိဗ္ဗာနဝတ္ထု။

အပ္ပမတ္တော၊ပေ၊ဥတ္တမော။ ။“ယွာယန္တိ ယဒိဒံ”ဟု ဋီကာသစ်ဖွင့်၏။ တဂရစန္ဒန်နှင့်
လိန်တူအောင် ဖွင့်ဟန်တူသည်။ တဂရစန္ဒန်ကို ဝိဘတ္တိဝိပလ္လာသကြ၍ “တဂရစန္ဒန်-၏၊
ယွာယံ (ယော အယံ) ဂန္ဓော”ဟု စပ်လျှင် “အယံ ဂန္ဓော”ဟူသော ရှေ့ပါဒနှင့် သာ၍
အဆင်ပြေ၏။ [ဝါတိ ဒေဝေသု ဥတ္တမောတိ ပဝရော သေဋ္ဌော ဟုတွာ ဒေဝေသု စ
မနုဿေသု စ သဗ္ဗတ္ထမေဝ ဝါယတိ-ဓမ္မပဒဋ္ဌကထာ။]

တေသံ ၊ပေ၊ န ဝိန္ဒတိ။ ။မကျန်းမမာ ဖြစ်လေ့ရှိသော အရှင်ဂေါမိကသည်
တရားတက်လိုက်၊ မကျန်းမမာဖြစ်၍ တရားကျလိုက် ဖြစ်နေ၏။ နောက်ဆုံး၌ကား တရား
တက်ချိန်ဝယ် မိမိဘာသာ လည်မျိုကို သင်ဇုံးစားဖြင့် ဖြတ်၍ ပရိနိဗ္ဗာန်စံလေသည်။
ထိုအခါ မာရ်နတ်သည် အရှင်ဂေါမိက၏ ပဋိသန္ဓေဝိညာဉ်ကို ရှာသော်လည်း
မရသောကြောင့် ဘုရားထံသို့ လာ၍ လျှောက်၏။ ထိုအခါ ဤဂါထာကို ဘုရားရှင်
မိန့်တော်မူသည်။ တေသန္တိ ဧဝံ ပရိနိဗ္ဗုတာနံ တေသံ၊ သမ္ပဒညာ ဝိမုတ္တာနန္တိ သမ္မာ
ဟေတုနာ ဉာယေန ကာရဏေန (သမ္မာအဖွင့်) ဇာနိတွာ (အညာအဖွင့်) တဒဂ်ဝိမုတ္တိယာ
၊ပေ၊ ဣမာဟိ ပဉ္စဟိ ဝိမုတ္တိဟိ ဝိမုတ္တာနံ၊ မာရော မဂ္ဂံ န ဝိန္ဒတိတိ ဧဝရူပါနံ
မဟာဒိဏာသဝါနံ သဗ္ဗတ္ထာမေနေဝ မဂ္ဂန္တောပိ မာရော ဂတမဂ္ဂံ န ဝိန္ဒတိ န လဘတိ န
ပဿတိတိ။-ဓမ္မပဒဋ္ဌကထာ။ [ဋီကာသစ်၌ ဖွင့်ပုံမှာ အဋ္ဌကထာနှင့် မညီပါ။ ထို့ကြောင့်
အဋ္ဌကထာအတိုင်း နိဿယ၌ ပေးထားသည်။]

သပညော-တိဟိတံပဋိသန် ကမ္မဇပညာဉာဏ်လည်းရှိသော၊ အာတာပိ-
 ကိလေသာတို့ကို လွန်စွာလောင်မြိုက်တတ်သော သမ္ပပ္ပဓာန်လုလွှာ ဝီရိယလည်း
 ရှိသော၊ နိပကော-ရင့်ကျက်သောပါရိဟာရိယပညာလည်း ရှိသော၊
 နရော-သတ္တဝါဟု ဆိုအပ်သော၊ သော ဘိက္ခု-သည်၊ သီလေ-
 စတုပါရီသုဒ္ဓိသီလ၌၊ ပတိဋ္ဌာယ-တည်ပြီး၍၊ စိတ္တံ-စိတ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ-
 စိတ်ကို ပဓာနပြု၍ ဆိုအပ်သော သမာဓိကိုလည်းကောင်း၊ ပညဉ္စ-
 ဝိပဿနာပညာကိုလည်းကောင်း၊ ဘာဝယံ (ဘာဝယန္တော)-တစ်ဆင့်ထက်
 တစ်ဆင့်၊ ရင့်ထက်ရင့်အောင်၊ မလင့် ပုံသေ၊ တိုးပွားစေလတ်သော်၊ ဣမံ
 ဇဋ္ဌ-တွင်းပယုက်မြေး၊ တဏှာတည်းဟူသော ဤအရှုပ်အထွေးကို၊ ဝိဇဋ္ဌယေ-
 ပြေရှင်းစွမ်းနိုင်ရာ၏။ -သင်္ဂါထာဝဂ္ဂ၊ ဒေဝတာ သံယုတ်၊ သတ္တိဝဂ်၊ ဇေယျသုတ်။

ဘိက္ခဝေ-တို့၊ သေယျထာပိ-ဥပမာမည် သည်ကား၊ ယေကေစိ-
 အကြင်အမှတ် မရှိ ကြွင်းမဲ့ဥသည့် အလုံးစုံကုန်သော၊ ဗီဇဂါမဘူတဂါမာ-ဗီဇဂါမ်၊
 ဘူတဂါမ်တို့ သည်၊ ဝုဇ္ဈိ-ကြီးပွားခြင်းသို့၊ ဝိရုဋ္ဌိ-စည်ပင်ခြင်းသို့၊ ဝေပုလ္လ-
 ပြန့်ပြောကုန်သည်၏ အဖြစ်သို့၊ အာပဇ္ဇန္တိ-ရောက်ကုန်၏၊ သဗ္ဗေ-
 အလုံးစုံကုန်သော၊ တေ-ထိုဗီဇဂါမ် ဘူတဂါမ်တို့သည်၊ ပထဝီ-မြေကို၊
 နိဿာယ-မှီ၍၊ ပထဝိယံ-၌၊ ပတိဋ္ဌာယ-တည်၍၊ (ဝုဇ္ဈိ-သို့၊ ဝိရုဋ္ဌိ-သို့၊ ဝေပုလ္လ-
 သို့၊ အာပဇ္ဇန္တိ)၊ ဧဝံ-ဤသို့ မြေကို မှီရ မြေ၌တည်ရမှ၊ ဧတေ ဗီဇဂါမဘူတဂါမာ-
 တို့သည်၊ ဝုဇ္ဈိ ဝိရုဋ္ဌိ ဝေပုလ္လ အာပဇ္ဇန္တိ သေယျထာပိ-ရောက်ကုန်သကဲ့သို့၊
 ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ဧဝမေဝ-ဤအတူသာလျှင်၊ ဘိက္ခု-သည်၊ သီလံ-သီလကို၊
 နိဿာယ-မှီ၍၊ သီလေ-၌၊ ပတိဋ္ဌာယ-တည်၍၊ သတ္တ-ခုနစ်ပါးကုန်သော၊
 ဗောဇ္ဈင်္ဂေ-ဗောဇ္ဈင်တို့ကို၊ ဘာဝေန္တော-ပွားစေလတ် သော်၊ သတ္တ-ကုန်သော၊
 ဗောဇ္ဈင်္ဂေ-တို့ကို၊ ဗဟုလီကရောန္တော-မများသော်လည်း များသကဲ့သို့၊
 ပြုလတ်သော်၊ ဝါ-ကြိမ်ဖန်များစွာ အလေ့အလာ ပြုလတ်သော်၊ ဓမ္မေသု-
 ဗောဓိပက္ခိယတရား ၃၇ ပါးတို့၌၊ ဝုဇ္ဈိ-ကြီးပွားခြင်းသို့၊ ဝိရုဋ္ဌိ-စည်ပင် ခြင်းသို့၊
 ဝေပုလ္လ-ပြန့်ပြောသည်၏အဖြစ်သို့၊ ပါပုဏာတိ-ရောက်၏။ [မဟာဝဂ္ဂ
 သံယုတ်၊ ဗလကရဏီယဝဂ်၊ ဗီဇသုတ်။]

သီလေ |ပေ၊ ဇဋ္ဌ။ ။သီလေ ပတိဋ္ဌာယာတိ သီလေ ဌတွာ၊ နရောတိ သတ္တော၊
 သပညောတိ ကမ္မဇတိဟေတုကပဋိသန္နိပညာယ ပညဝါ၊ စိတ္တံ ပညဉ္စ ဘာဝယန္တိ
 သမာဓိဉ္စေဝ ဝိပဿနဉ္စ ဘာဝယမာနော၊ စိတ္တသီသေန ဟေတ္တ သမာဓိနိဒ္ဒိဋ္ဌော၊ ပညာ
 နာမေန စ ဝိပဿနာတိ၊ အာတာပိတိ ဝီရိယဝါ၊ ဝီရိယံ ဟိ ကိလေသာနံ
 အာတာပနပရိတာပနဋ္ဌေန အာတာပေါတိ ဝုစ္စတိ၊ တဒဿ အတ္ထိတိ အာတာပိ၊
 နိပကောတိ နေပတ္တံ ဝုစ္စတိ ပညာပေ၊ ဣမိနာ ပဒေန ပါရိဟာရိယပညံ ဒဿေတိ၊ သော
 ဣမံ ဝိဇဋ္ဌယေ ဇဋ္ဌန္တိ၊ ပေ၊ သော ဘိက္ခု တဏှာဇဋ္ဌံ ဝိဇဋ္ဌေယျ သဉ္စိန္နေယျ သမ္ပဒါလေယျ။
 -ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂဋ္ဌကထာ။ [ဋီကာသစ်၌ “ဣမံ အန္တောဇဋ္ဌာ ဗဟိဇဋ္ဌာ သင်္ခါတံ ဇဋ္ဌံ ပေ၊ ဝိဇဋ္ဌိတုံ
 သမတ္ထေယျ”ဟု ဧယျဝိဘတ်၏ သတ္တိ အနက်ကို ဖွင့်၏။]

ဥပရိဂုဏေ-အထက်ဖြစ်သော သမာဓိ ပညာဂုဏ်တို့ကို၊ ဥပနိဓာယ-ထောက် စာ၍၊ ဝါ-ထောက်စာခြင်းကြောင့်၊ (တံ-ထိုသီလကို၊ ဣမသ္မိံ ဌာနေ-ဤနေရာ၌၊ အပ္ပမတ္တကန္တိ-အပ္ပမတ္တကံဟူ၍၊ အာဟ-မိန့်တော်မူပြီ၊ ဣတိ-ဤကား၊ အကျဉ်း အဖြေတည်း၊) ဟိ-ချဲ့၊ (တစ်နည်း) ဟိ(ယသ္မာ)-အကြင့်ကြောင့်၊ သီလံ-သီလ သည်၊ သမာဓိ-သမာဓိသို့၊ ဝါ-ကို၊ န ပါပုဏာတိ-မရောက်နိုင်၊ ဝါ-မမိနိုင်၊ သမာဓိ-သမာဓိသည်၊ ပညံ-သို့၊ ဝါ-ကို၊ န ပါပုဏာတိ-နိုင်၊ ဝါ-နိုင်၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ သီလ၏ သမာဓိကို မမိသည်၏အဖြစ်၊ သမာဓိ၏ ပညာကို မမိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) ဥပရိမံ-အထက်၌ဖြစ်သော ဂုဏ်ကို၊ ဥပနိဓာယ-၍၊ ဟေဌိမံ-အောက်၌ဖြစ်သော ဂုဏ်သည်၊ ဩရမတ္တကံ နာမ-ညံ့သောအတိုင်းအရှည် ရှိသည်မည်သည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏။

ကထံ-အဘယ်သို့လျှင်၊ သီလံ-သည်၊ သမာဓိ-သို့၊ ဝါ-ကို၊ န ပါပုဏာတိ-မရောက်နိုင်သနည်း၊ ဝါ-မမိနိုင်သနည်း၊ ဟိ-အဖြေကား၊ (တစ်နည်း) ဟိ-ချဲ့၊ ဘဂဝါ-သည်၊ အဘိသမ္မောဓိတော-သစ္စာလေးပါးကို ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူရာ အခါမှ၊ (ဘုရားဖြစ်တော်မူရာအခါမှ) သတ္တမေ-ခုနစ်ခုမြောက်ဖြစ်သော၊ သံဝစ္ဆရေ-နှစ်၌၊ သာဝတ္ထိနဂရဒ္ဒါရေ-သာဝတ္ထိမြို့တံခါး၏အနီး၌၊ ကဏ္ဍမ္ပရက္ခမူလေ-ကဏ္ဍမည်သော သရက်ပင်အနီး၌(ကဏ္ဍမည်သော ဥယျာဉ်စောင့်သည် စိုက်ပျိုးအပ်သော သရက်ပင်၏အနီး၌)၊ ဒွါဒသယောဇနေ-၁၂ ယူဇနာရှိသော၊

ဥပရိဂုဏေ ဥပနိဓာယ။ ။ဟိုဘက်+ဤဘက်ဟူရာ၌ ဤဘက်ကို ထောက်၍ ဟိုဘက်ဟူသော အသုံးအနှုန်း၊ ဟိုဘက်ကို ထောက်၍ ဤဘက်ဟူသော အသုံးအနှုန်း ဖြစ်သကဲ့သို့တည်း၊ ထို့အတူ “အငယ်”ဟူသောအရာလည်း သူ့ထက် (သူ့အောက်) အငယ်ကို ထောက်စာလျှင် “အကြီး”ဖြစ်ပြန်၏။ “အကြီး”ဟူသော အရာလည်း သူ့ထက် အကြီးကို ထောက်စာလျှင် “အငယ်”ဖြစ်ပြန်၏။ “ဤ၌ သီလ၏ အပ္ပမတ္တကအဖြစ်လည်း သူ့ထက်သာ သော သမာဓိ ပညာကို ထောက်စာ၍ ခေါ်ဝေါ်ရသော အမည် (ဥပနိဓာပညတ်) ဖြစ်သည်” ဟု ပြလို၍ “ဥပရိဂုဏေ ဥပနိဓာယ”ဟု မိန့်သည်။

သီလံ ဟိ၊ပေ၊တသ္မာ။ ။ဤဟိနိပါတ်သည် အခြားနေရာ၌ အဖြေကျဉ်း၍ ချဲ့သော ဝိတ္ထာရဇောတကသာ များ၏၊ ဤ၌ကား နောက်ဝါကျဝယ် တသ္မာဟု ရှိသောကြောင့် ဟိတ် (ကာရက)အနက် ဖွင့်ကြ၏၊ သီလသည် သမာဓိ၏ တည်ရာဖြစ်၍ သမာဓိအား ကျေးဇူးပြု သောတရား ဖြစ်ပါပေ၏၊ သို့သော် အစွမ်းသတ္တိချင်း နှိုင်းယှဉ်သော်ကား သီလသည် သမာဓိ အစွမ်းကို တစ်ဆယ့်ခြောက်စိတ် ဆယ့်ခြောက်ပြန်စိတ်၍ တစ်စိတ်မျှ မမိနိုင်၊ ထို့ကြောင့်ပင် သမာဓိအစွမ်းကို ချဲ့ပြလို၍ “ကထံ”သည်ကို မိန့်သည်။

ကဏ္ဍမ္ပရက္ခမူလေ။ ။ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသည် ဘုရားဖြစ်တော်မူပြီးနောက် ရှစ်ရက်မြောက်၌ နတ်တို့က “ဗုဒ္ဓဖြစ်လေပြီလား၊ မဖြစ်သေးလေသလား”ဟု ယုံမှားဖြစ်ကြ၏၊ ထိုယုံမှားကို ပယ်ဖျောက်ဖို့ရန် ယမကပါဠိဟာရိယ တစ်ကြိမ်၊ ကပိလဝတ်ပြည်၌ ဆွေတော်မျိုးတော် တို့၏ မာန်ကို နှိမ်ဖို့ရန် ယမကပါဠိဟာရိယ တစ်ကြိမ် ပြတော်မူခဲ့ဖူး၏၊ သို့သော်

ရတနမဏ္ဍပေ-ရတနာမဏ္ဍပ်၌၊ ယောဇနပ္ပမာဏေ-တစ်ယူဇနာအတိုင်းအရှည် ရှိသော၊ ရတနပလ္လင်-ရတနာပလ္လင်တော်၌၊ နိဿိဒိတွာ-ထိုင်တော်မူ၍၊ တိ ယောဇနိကေ-သုံးယူဇနာရှိသော၊ ဒိဗ္ဗသေတစ္ဆတ္ထေ-နတ်၌ဖြစ်သော ထီးဖြူ သည်၊ ဓာရယမာနေ-ဆောင်းမိုးနေစဉ်၊ (တစ်နည်း) ဒိဗ္ဗသေတစ္ဆတ္ထေ-ကို၊ (ဒေဝတာဟိ-နတ်တို့သည်)၊ ဓာရိယမာနေ-ဆောင်းမိုးအပ်စဉ်၊ ဒွါဒသယော ဇနာယ-၁၂ ယူဇနာ ရှိသော၊ ပရိသာယ-၌၊ [“ဒဿေတိ”၌စပ်။] အတ္တာဒါနပရိဒီပနံ-ကိုယ်တော်မြတ်သည် ယူအပ်သောပြိုင်ဆိုင်မှုကို ထင်ရှားပြတတ်သော၊ တိတ္ထိယမဒ္ဒနံ-တိတ္ထိတို့ကို နှိမ်နင်းကြောင်းဖြစ်သော၊ [“ယမကပါဋိဟာရိယံ”၌စပ်။] ဥပရိမကာယတော အဂ္ဂိက္ခန္ဓော ပဝတ္တတိ၊ ပေဆန္ဒံ ဝဏ္ဏာနန္တိအာဒိနယပ္ပဝတ္တံ-ဥပရိမကာယတော အဂ္ဂိက္ခန္ဓော ပဝတ္တတိ၊ ပေဆန္ဒံ ဝဏ္ဏာနံ ဤသို့ အစရှိသော နည်းဖြင့် ဖြစ်သော၊ ယမကပါဋိဟာရိယံ-အစုံဖြစ်သော တန်ခိုးပြာဋိဟာကို၊ ဒဿေတိ-ပြတော်မူ၏။

ထိုပါဋိဟာရိယတို့ထက် ကဏ္ဍမ္မသရက်ပင်အနီး၌ ပြအပ်သော ပါဋိဟာရိယက သာ၍ ထင်ရှားသောကြောင့် ထိုပါဋိဟာရိယကို ထုတ်ပြသည်။ နိဒဿနနည်းတည်း။ [ထိုသရက်ပင် သည် ကဏ္ဍမည်သော ဥယျာဉ်စောင့်သည် စိုက်အပ်သောကြောင့် ကဏ္ဍမ္မ (ကဏ္ဍ+အမ္မ)ဟု ထင်ရှား၏။]

ဓာရယမာနေ။ ။နတ်တို့က ဆောင်းမိုးကြသော်လည်း ဆောင်းပေးသော နတ်တို့ကို မမြင်ရသောကြောင့် ဆောင်းတတ်သူ ကတ္တာကို မထည့်ဘဲ ထီးဖြူဘာသာ ဆောင်းတတ် သကဲ့သို့ “ဓာရယမာနေ”ဟု ကတ္တရုပ်ဆိုသည်။ ဋီကာသစ်၌ကား “ဒေဝတာဟိ”ဟု ကတ္တာ ထည့်ထား၏။ ထိုအလို “ဓာရိယမာနေ”ဟု ကမ္မရုပ် ရှိရပေလိမ့်မည်။

ဒွါဒသ၊ ပေ၊ ပရိသာယ။ ။စတူသု ဒိသာသု ပစ္စေကံ ဒွါဒသယောဇနံ မနုဿပရိသံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ၊ တဒါ ကိရ ဒသသဟဿိလောကဓာတုတော စတ္တဝါဠဂ္ဂံ ပရိပူရေတွာ ဒေဝဗြဟ္မာနောပိ သန္နိပတိသု။ - ဋီကာသစ်။

အတ္တာဒါနပရိဒီပနံ။ ။ယောကောစိ ဧဝရူပံ ပါဋိဟာရိယံ ကာတုံ သမတ္ထော အတ္ထိ ဓေ၊ အာဂစ္ဆတူတိ စောဒနာသဒိသတ္တာ ဝုတ္တံ အတ္တာဒါနပရိဒီပနန္တိ... တတ္ထ အတ္တာဒါနံ အနုယောဂေါ-ဋီကာ၊ “ဤကဲ့သို့ ပါဋိဟာရိယကို ပြုနိုင်လျှင် လာခဲ့”ဟု စောဒနာသကဲ့သို့ ဖြစ်သောကြောင့် စစ်ဆေးမေးမြန်း ပြိုင်ဆိုင်မှုကို “အတ္တာဒါန”ဟု ခေါ်၏။ [ယံ အဓိကရဏံ အတ္တနာ အာဒိယတိ၊ တံ အတ္တာဒါနန္တိ ဝုစ္ဆတိ-စူဠဝဂ္ဂအဋ္ဌကထာ၊ အတ္တာဒါနအင်္ဂကထာ။] ဤသို့ ဋီကာ အဋ္ဌကထာတို့ ဖွင့်သောကြောင့် “အတ္တာဒါန”သာ ပါဌ်မှန်တည်း။

ဆိုလို့ရင်းကား-မိမိကိုယ်တိုင် ကိုင်မှ ယူမှ ဖြစ်မည့် အဓိကရုဏ်းကို အတ္တာဒါနဟု ခေါ်၏။ ယမကပါဋိဟာရိယသည် ကိုယ်တော်တိုင်ပြုမှ ဖြစ်သောကြောင့် အတ္တာဒါနကို ထင်ရှားပြရာ ရောက်သည်-ဟူလို၊ ဋီကာသစ်၌ “ပဋိပက္ခဿ အတ္တဿ အာဒါနံ ဂဟဏံ”ဟု အတ္တာဒါနပုဒ်ကို ဖွင့်သည်မှာ ပါဌ်ပျက်ကို တွေ့၍ ဖွင့်မိသော အနက်ပျက်သာတည်း။ နောက်စာအုပ်များ၌ကား “အတ္တဿ”ဟု ပြင်ကြသည်။

ပါဠိတော်အနက်။ ။ ဥပရိမကာယတော-အထက်ပိုင်း၌ ဖြစ်သော ကိုယ်တော်မှ၊ အဂ္ဂိက္ခန္ဓာ-မီးအစုသည်၊ ပဝတ္ထတိ-ဖြစ်၏၊ ဟေဋ္ဌိမကာယတော-အောက်ပိုင်း၌ ဖြစ်သော ကိုယ်တော်မှ၊ ဥဒကဓာရာ-ရေအယဉ်သည်၊ ပဝတ္ထတိ-၏၊ ပေဇကေကလောမကူပတော-တစ်ခု တစ်ခုသော မွေးတွင်းတော်မှ၊ အဂ္ဂိ က္ခန္ဓာ-သည်၊ ပဝတ္ထတိ-၏၊ ပေဇကေကလောမကူပတော-မှ၊ ဥဒကဓာရာ-သည်၊ ပဝတ္ထတိ-၏ ဆန္ဒ-ခြောက်ပါးကုန်သော၊ ဝဏ္ဏာနံ-အဆင်းတော်တို့တွင်၊ (ယမကာ ယမကာ-အစုံ အစုံ ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝဏ္ဏာ-အဆင်းတော်တို့သည်၊ ပဝတ္ထန္တိ-ဖြစ်ကြကုန်၏။)

တဿ-ထိုမြတ်စွာဘုရား၏၊ သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏသရီရတော-ရွှေအဆင်းနှင့်တူသော အဆင်းရှိသော ကိုယ်တော်မှ၊ သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏာ-ရွှေအဆင်းနှင့်တူသော အဆင်းရှိကုန်သော၊ ရသ္မိယော-ရောင်ခြည်တော်တို့သည်၊ ဥဂ္ဂန္ဓာ-အထက်သို့ တက်၍၊ ယာဝ ဘဝဂ္ဂါ-ဘဝဂ်တိုင်အောင်၊ ဂစ္ဆန္တိ-သွားကုန်၏၊ သကလဒသသဟဿစက္က ဝါဠဿ-အလုံးစုံတစ်သောင်းသောစကြဝဠာကို၊ အလင်္ကာရဏကာလော ဝိယ-တန်ဆာဆင်ရာအခါကဲ့သို့၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ ဒုတိယာ ဒုတိယာ-

ဆန္ဒ ဝဏ္ဏာနံ။ ။ “ဥပရိမကာယတော၊ ပေဇကူပတော”သည် ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်ပါဠိတော်တည်း၊ ထိုပါဠိတော်အတိုင်း ကျန်နေသော ပါဠိများကို မီကာတို့၌ ပြထား၏၊ ဆန္ဒ ဝဏ္ဏာနံ၏ နောက်၌လည်း “နီလာနံ ပီတကာနံ လောဟိတကာနံ ဩဒါတာနံ မဇ္ဈိဋ္ဌာနံ ပဘဿရာနံ”ဟု ပါဠိကျန်သေး၏၊ ထိုပါဠိများကို အာဒိနာဖြင့် ပြသည်၊ ဝဏ္ဏာနံ၌ ဆဋ္ဌိဝိဘတ်ကိုလည်း ဥမ္မာဟန (ထုတ်ဆောင်ကြောင်းဖြစ်သော နိဒ္ဒါရဏ)အနက်၌ သက်စေ၍ “ယမကာယမကာ ဝဏ္ဏာ ပဝတ္ထန္တိ”ဟု မီကာသစ်၌ ပါဠိသေသ ထည့်၏၊ ထိုသို့ ထည့်ခြင်းသည် “ဒုတိယာ ဒုတိယာ ရသ္မိယော”စသော နောက်စကားနှင့် လျော်ပါပေသည်၊ (တစ်နည်း) ဆန္ဒ ဝဏ္ဏာနံကို ကတ္တားအနက်၌ ဆဋ္ဌိသက်ဟု ကြံ၍ “ဆဗ္ဗဏ္ဏာ ပဝတ္ထန္တိ”ဟု တစ်နည်းဖွင့်သေး၏၊ “ဆန္ဒ-ကုန်သော၊ ဝဏ္ဏာနံ-တို့သည်”ဟု ပေးပါ။

ယမကာယမကာ။ ။ ပထမရောင်ခြည်တော်များ ထွက်တော်မူပြီးနောက် ဒုတိယရောင်ခြည်တော်များ ထွက်တော်မူရာ၌ အချိန်ကွာခြားခြင်း မရှိသလောက်ပင် မြန်လွန်းလှသောကြောင့် တစ်ခဏတည်း၌ တစ်ပြိုင်နက် အစုံ အစုံ ထွက်နေသကဲ့သို့ ဖြစ်ကြသည်၊ အမှန်အားဖြင့်ကား “တစ်ပြိုင်နက် အစုံ မထွက်ပါ၊ ရေ့နောက်သာ ထွက်ကြပါသည်”ဟူလို။

တဿ သုဝဏ္ဏ၊ ပေဂစ္ဆန္တိ။ ။ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်ပါဠိတော်ကို ပြပြီး၍ ထိုပါဠိတော်ကို အဋ္ဌကထာဖွင့်နည်းအားဖြင့် ဖွင့်ပြရာဝယ် ပစ္စာသတ္တိ (ပစ္စာသန္တ)နည်းအားဖြင့် ဆန္ဒ ဝဏ္ဏာနံကို စ၍ ဖွင့်ပြလိုသောကြောင့် “တဿ သုဝဏ္ဏ”စသည်ကို မိန့်သည်၊ “သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏာ ရသ္မိယော”ဟူသော စကားကို ရွှေသော ကိုယ်တော်မှ ရွှေသောရောင်ခြည်တော်တို့သာ အထွက်များသောကြောင့် ယေဘုယျနည်းအားဖြင့် ဆိုသည်၊ အမှန်အားဖြင့်ကား ရောင်ခြည်တော် ခြောက်သွယ်လုံးပင် ထွက်တော်မူကြသည်။

နှစ်သွယ်မြောက်နှစ်သွယ်မြောက်ဖြစ်ကုန်သော၊ ရသွယ်ယော-ရောင်ခြည်တော်
တို့သည်၊ ပုရိမာယ ပုရိမာယ-ရှေးရှေးဖြစ်သော ရောင်ခြည်တော်၏၊
ယမကယမကာ ဝိယ-အစုံ အစုံတို့ကဲ့သို့၊ ဧကက္ခဏေ ဝိယ-တစ်ပြိုင်နက်သော
ခဏ၌ကဲ့သို့၊ ပဝတ္တန္တိ-န်၏။ [“ပုရိမာယမကာ ဝိယ” ဟု ရှေးစာအုပ်များ၌ ရှိ၏။
]

စ-ထိုသို့ပင် တစ်ပြိုင်နက်သော ခဏ၌ကဲ့သို့ ဖြစ်ပါကုန်သော်လည်း၊ ဒွိန္ဒ-
နှစ်ပါးကုန်သော၊ စိတ္တာနံ-စိတ်တို့၏၊ ဧကက္ခဏေ-တစ်ပြိုင်နက်သော ခဏ၌၊
ပဝတ္တိ နာမ-ဖြစ်ခြင်းမည်သည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ပန-ထိုသို့ပင် နှစ်ပါးသောစိတ်တို့၏
တစ်ပြိုင်နက်သော ခဏ၌ ဖြစ်ခြင်းမရှိပါသော်လည်း၊ ပုဒ္ဓါနံ-အလုံးစုံသောတရား
တို့ကို သိတော်မူပြီးကုန်သော၊ ဘဂဝန္တာနံ-ဘုန်းတော်ကြီးဘုရားတို့၏၊ ဘဝဂံ
ပရိဝါသဿ-ဘဝင်အဖြစ်ဖြင့် အဖန်ဖန်ဖြစ်ခြင်း၏၊ ဝါ-ဘဝင်ဟူသော အဖန်ဖန်
ဖြစ်ခြင်း၏၊ လဟကတာယ-လျင်မြန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊
ပဉ္စဟိ-န်သော၊ အာကာရေဟိ-အခြင်းအရာတို့ဖြင့်၊ အာစိဏ္ဏဝသိတာယ စ-
လေ့ကျက်အပ်သော ဝသိဘော်ရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊
[အခြားနေရာတို့၌ “စိဏ္ဏဝသိတာယ” ဟု သုံးစွဲလေ့ ရှိ၏။] တာ-ထို
ရောင်ခြည်တော် တို့သည်၊ ဧကက္ခဏေဝိယ-တစ်ပြိုင်နက်သောခဏ၌ကဲ့သို့၊
ပဝတ္တန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏၊ ပန-ထိုသို့ပင် တစ်ပြိုင်နက်သောခဏ၌ကဲ့သို့ ဖြစ်ပါကုန်
သော်လည်း၊ တဿာ တဿာ ရသွယ်ယော-ထိုထိုရောင်ခြည်တော်၏ အတွက်၊
အာဝဇ္ဇနပရိကမ္မာဓိဋ္ဌာနာနိ-ဆင်ခြင်ခြင်း၊ ပရိကံပြုခြင်း၊ အဓိဋ္ဌာန်ခြင်း တို့သည်၊
ဝိသံ ဝိသံယေဝ-သီးခြား သီးခြားသာလျှင်၊ (ပဝတ္တန္တိ-ကုန်၏။)

ဟိ-ချဲ့၊ နီလရသွယ်အတ္ထာယ-ညိုသောရောင်ခြည်တော်၏အကျိုးငှာ၊ ဘဂဝါ-
သည်၊ နီလကသိဏံ-နီလကသိုဏ်းလျှင် အာရုံရှိသော စတုတ္ထဈာန်သမာပတ်
သို့၊ သမာပဇ္ဇတိ-ကောင်းစွာရောက်တော်မူ၏၊ ဝါ-ဝင်စားတော်မူ၏၊ [ကသိုဏ်း
သည် ဝင်စားအပ်သော အရာမဟုတ်၊ သမာပတ်သည်သာ ဝင်စားအပ်သော
အရာ ဖြစ်သည်၊ ထို့ကြောင့် “ကသိဏံ”အရ အာရုံကသိုဏ်းကို မယူဘဲ
အာရမဏိက သမာပတ်တိုင်အောင် ကာရဏပစာရအားဖြင့် ယူရသည်။]
ပီတရသွယ်အတ္ထာယ-ရွှေသောရောင်ခြည်တော်၏အကျိုးငှာ၊ ပီတကသိဏံ-
ပီတကသိုဏ်းလျှင် အာရုံ ရှိသော စတုတ္ထသမာပတ်သို့၊ (သမာပဇ္ဇတိ-၏၊ ဝါ-
၏၊) လောဟိတဩဒါတရသွယ် အတ္ထာယ-နီ သောရောင် ခြည်တော်
ဖြူသောရောင်ခြည်တော်တို့၏ အကျိုးငှာ၊

ဘဝဂံပရိဝါသဿ။ ။ဘဝဂံဝသေန ပရိဝသနဿ-ဘဝင်၏အဖြစ်ဖြင့် အဖန်ဖန်
ဖြစ်ခြင်း၏၊ ဘဝဂံသင်္ခါတဿ ပရိဝသနဿဝါ (တစ်နည်း) ဘဝင်ဟူသော
အဖန်ဖန်ဖြစ်ခြင်း ၏၊ “ဘဝင်ကျခြင်း”ဟု ဆိုလိုသည်၊ တန်ခိုးပြတော်မူရာ၌ တစ်ဝိထိနှင့်
တစ်ဝိထိအကြားဝယ် ဘဝင် အပို မခြားဘဲ “ဘဝဂံစလန၊ ဘဝဂံပစ္စေဒ”ဟု မပါလျှင်
မပြီးသော ဘဝင်မျှသာ ဖြစ်တော့သည်။

လောဟိတဩဒါတကသိဏံ-လောဟိတကသိုဏ်းလျှင် အာရုံရှိသော စတုတ္ထဈာန် သမာပတ်၊ ဩဒါတကသိုဏ်းလျှင် အာရုံရှိသော စတုတ္ထဈာန် သမာပတ်သို့ (သမာပဇ္ဇတိ)။ [ဆန္ဒ ဝဏ္ဏာနံအရ ဖွင့်ပြပြီး၍ ဥပရိမကာယတော အဂ္ဂိက္ခန္ဓော စသည်အရ ဖွင့်ပြလိုသောကြောင့် “အဂ္ဂိက္ခန္ဓတ္ထာယ” စသည်ကို မိန့်။] အဂ္ဂိက္ခန္ဓတ္ထာယ-မီးအစု အကျိုးငှာ၊ တေဇောကသိဏံ-တေဇောကသိုဏ်း လျှင် အာရုံရှိသော စတုတ္ထဈာန်သမာပတ်သို့ (သမာပဇ္ဇတိ)။ ဥဒကဓာရတ္ထာယ-ရေအယဉ် အကျိုးငှာ၊ အာပေါကသိဏံ-အာပေါကသိုဏ်းလျှင် အာရုံရှိသော စတုတ္ထဈာန် သမာပတ်သို့၊ သမာပဇ္ဇတိ၊ သတ္တာ-မြတ်စွာဘုရားသည်၊ စင်္ကမတိ-စင်္ကြကြွတော် မူ၏၊ နိမ္မိတော-နိမ္မိတဘုရားရှင်သည်၊ ဝါ-ဖန်ဆင်းအပ်သော ဘုရားရှင်သည်၊ တိဋ္ဌတိဝါ-ရပ်သော်လည်း ရပ်တော်မူ၏၊ နိသီဒတိဝါ-ထိုင်သော်လည်း ထိုင်တော် မူ၏၊ သေယျံ ဝါ ကပ္ပေတိ-လျောင်းမှုကိုသော်လည်း ပြုတော်မူ၏၊ ဣတိ-ဤသို့ အစရှိသော၊ သဗ္ဗ-အလုံးစုံကို၊ ဝိတ္တာရေတဗ္ဗ-ချဲ့ထွက်၏၊ ဧတ္ထ-ဤယမကပါဋိ ဟာရိယကို ပြုတော်မူရာ၌၊ ဧကမ္မိ-တစ်ခုသော ကိစ္စသည်လည်း၊ သီလဿ-သီလ၏၊ ကိစ္စံ-ကိစ္စသည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ သဗ္ဗ-အလုံးစုံသော ကိစ္စသည်၊ သမာဓိကိစ္စ မေဝ-သမာဓိ၏ကိစ္စသာတည်း၊ (ဈာန်အဘိညာဉ်ဟူသော သမာဓိ၏ကိစ္စသာ တည်း) [နိရုံးကို ပြလိုသောကြောင့် “ဧဝံ” စသည်ကို မိန့်။] ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ သီလံ-သည်၊ သမာဓိံ-သို့၊ ဝါ-ကို၊ န ပါပုဏာတိ-နိုင်၊ ဝါ-နိုင်။

[သီလ၏ သမာဓိကို မမိနိုင်ပုံကို အကျယ်ပြုပြီး၍ သမာဓိ၏ ပညာကို မမိနိုင်ပုံ ကို အကျယ်ပြုလိုသောကြောင့် “ယံ ပန” စသည်ကို မိန့်၊ ယံကို “ပဋိဝိဇ္ဈိ” ကျမှတွဲ။] ပန-ကား၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ကပ္ပသတသဟဿာဓိကာနိ-ကမ္ဘာတစ်သိန်း အလွန် ရှိကုန်သော၊ စတ္တာရိ အသင်္ချေယျာနိ- လေးအသင်္ချေတို့ပတ်လုံး၊

နိမ္မိတော။ ။တသိဉ္စ သမာဂမေ အတ္တနော မနံ ဂဟေတွာ ပဉ္စ ပုစ္ဆိတံ သမတ္တံ အဒိသ္မာ နိမ္မိတံ ဗုဒ္ဓံ မာပေသိ၊ တေန ပုစ္ဆိတံ ပဉ္စ သတ္တာ ဝိသဇ္ဇေသိ၊ သတ္တာရာ ပုစ္ဆိတံ ပဉ္စ သော ဝိသဇ္ဇေသိ၊ သတ္တု စင်္ကမနကာလေ နိမ္မိတော ဌာနာဒိသု အညတရံ ကပ္ပေသိ၊ တဿ စင်္ကမနကာလေ သတ္တာ ဌာနာဒိသု အညတရံ ကပ္ပေသိတိ ဧတမတ္ထံ ဒေသေတံ သတ္တာ စင်္ကမတိတိအာဒိ ဝုတ္တံ။ - ဋီကာသစ်။

ကပ္ပ၊ပေ၊အသင်္ချေယျာနိ။ ။လေးအသင်္ချေနှင့် ကမ္ဘာတစ်သိန်းဟု ပါရမီဖြည့်တော်မူရာ ကာလကို ပြခြင်းသည် ဒီပင်္ကရာဘုရားရှင်၏ အထံတော်၌ နိယတဗျာဒိတ်ရပြီးနောက်မှ ဖြည့်ကျင့် ရာကာလကို ပြခြင်းတည်း၊ ထိုကာလမတိုင်မီကလည်း သာဝကပါရမီဉာဏ်ကို ရင့်သန်စေနိုင်သော ပါရမီများ ဖြည့်တော်မူခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်၊ ထို့ကြောင့် “ဒီပင်္ကရာဘုရား ထံတော်ပါး၌ ရဟန္တာဖြစ်နိုင်လောက်အောင် ဟေတု (အကြောင်း) ပြည့်စုံခြင်းကို နိယတ ဗျာဒိတ် ရခြင်း၏ အင်္ဂါ”ဟု ဆိုသည်။

ပါရမိယော-ပါရမိတို့ကို၊ ပူရေတွာ-ဖြည့်ကျင့်တော်မူပြီး၍၊ ဧကူနတိသဝဿ ကာလေ-တစ်နှစ် ယုတ် သုံးဆယ်၊ အရွယ်တော်ရှိရာ အခါ၌၊ ဝါ-၂၉ နှစ်အရွယ် တော်ရှိရာအခါ၌၊ [“နိက္ခမ္မ၊ ပဗ္ဗဇိတွာ”တို့၌ စပ်။] စက္ကဝတ္တိသိရိနိဝါသဘူတာ- စကြဝတေး၏ အသရေ၏ တည်ရာဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ ဘဝနာ-နန်းတော်မှ၊ (ရမ္မ၊ သုရမ္မ၊ သုဘ ဟူသော နန်းမသုံးဆောင်မှ၊) နိက္ခမ္မ-ထွက်တော်မူပြီး၍၊ အနောမာနဒီတိရေ-အနောမာမြစ်ကမ်း၌၊ ပဗ္ဗဇိတွာ-ရှင်ရဟန်းပြုတော်မူပြီး၍၊ ဆဗ္ဗဿာနိ-၆ နှစ်တို့ ပတ်လုံး၊ ပဓာနယောဂံ-မြတ်သော လုံ့လဝီရိယကို အားထုတ်မှုကို၊ ကတွာ-ပြုတော်မူပြီး၍၊ ဝိသာခပုဏ္ဏမာယံ-ဝိသာခါနက္ခတ်နှင့် စန်းယဉ်သော ပြည့်သော လ ရှိရာနေ့၌(ကဆုန်လပြည့်နေ့၌)၊ ဥရုဝေလဂါမေ- ဥရုဝေလရွာ၌၊ သုဇာတာယ-သုဇာတာမည်သော သူဌေးကတော်ကလေး သည်၊ [ထိုအခါ၌ သားဦး ရပြီး လေပြီ၊] ဒိန္နံ-လျှူအပ်သော၊ ပက္ခိတ္တဒိဗ္ဗောဇံ- ထည့်ခတ်အပ်သော နတ်ဩဇာရှိ သော၊ မဓုပါယသံ-ပျားရည်ဖြင့် ထည့်ခတ်အပ်သော နို့ယနာကို၊ ပရိဘုဉ္ဇိတွာ-ဘုဉ်းပေးတော်မူပြီး၍၊ [တစ်ခဲနက် ဖြစ်သော နို့ထမင်း ဖြစ်၍ “နို့ယနာ” ဟု ခေါ်ကြ၏။]

မှတ်ချက်။ ။အချို့ကား “စိန္တိတံ သတ္တသင်္ချေယျံ”စသည်ဖြင့် ဘုရားဖြစ်ဖို့ရန် စိတ်ဖြင့် ကြရာကာလသည် ခုနစ်အသင်္ချေကြာ၏၊ နှုတ်ဖြင့် ဆုတောင်းရာကာလသည် ကိုးအသင်္ချေ ကြာ၏၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ပြောဆိုကြ၏၊ “ထိုစကားကို သံဂါယနာတင် အဋ္ဌကထာတို့၌ မလာသောကြောင့် မသင့်”ဟု ဋီကာသစ်၌ ပယ်ထားသည်။ [ကေစိ ပန မနောပဏီဓာန ဝစီပဏီဓာနဝသေန အနေကဓာ အသေခေါ်ယူပရိစ္ဆေဒံ ကတွာ ပုဗ္ဗသမ္ဘာရံ (လေးအသင်္ချေနှင့် ကမ္ဘာ တစ်သိန်းရှေ့က အဆောက်အဦးကို) ဝဒန္တိ၊ တဒယုတ္တမေဝ၊ သင်္ဂဟာရုဉ္ဇာသု အဋ္ဌကထာသု တထာ အဝုတ္တတ္တာ။ - ဋီကာသစ်။]

ပက္ခိတ္တဒိဗ္ဗောဇံ။ ။အဋ္ဌကလာပ်ရုပ် ရှစ်ပါးတွင် ပါဝင်သော မဟာဘုတ်လေးပါးကို မှီသော ဩဇာသည် လူ့ပြည်ဩဇာထက် နတ်ပြည်ဩဇာက သာ၍ ကိုယ်အင်္ဂါအစိတ် အပိုင်း အားရှိအောင် ထောက်ပံ့နိုင်၏၊ ထိုဩဇာကို ဘုရားရှင်၏ ကမ္မဇဝမ်းမီးသည်သာ ကြေကျက် စေနိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် ထိုဩဇာကို နတ်တို့က ထည့်ခတ်ကြသည်။

မဓုပါယသံ။ ။မနောဂဏာဒိဂိုဏ်း၌ ပါဝင်သော ပယသဒ္ဓါသည် နို့ရည်အနက်ကို ဟော၏၊ “ပယသာ+သင်္ခတော ပါယသော”ဟု ထောမနိမိ ဝိဂြိုဟ်ပြု၏၊ ဣပစ္စည်းကြောင့် ပါ၌ ဝုဒ္ဓိရောက်၏၊ မနောဂိုဏ်းဖြစ်၍ နဂိုက “ပယသံ”ဟု ရှိသောကြောင့် သိအက္ခရာ လာရ၏၊ ထို့ကြောင့် “ပါယသ”ပုဒ်သာ ပါ၌မှန်တည်း၊ ဋီကာသစ်၌ “ပါယ+အာသ”ဟု ကြံ၍ ဇွန်းဖြင့် သောက်၍လည်း ဖြစ်၊ လက်ဖြင့် စား၍လည်း ဖြစ်သောကြောင့် “ပါတဗ္ဗော စ+ သော+အသိတဗ္ဗော စာတိ ပါယာသော”ဟု ဝိဂ္ဂဟ ပြု၏၊ ထိုဝိဂ္ဂဟ၌ အရေးကြီးသော “နို့ရည်”အနက်လည်း မပါ၊ ထိုယနာနို့ဆွမ်းကား သောက်၍လည်း မဖြစ်ပါ၊ ပျားရည်ဖြင့် ထည့်ခတ်အပ်သောကြောင့် “မဓုပါယသံ”ဟု ခေါ်သည်၊ “မဓုနာ သိတ္တော (သွန်းလောင်း ထည့်ခတ်အပ်သော) ပါယသော”ဟု ပြု။

သာယနသမယေ-ညနေချမ်းအခါ၌၊ ဒက္ခိဏတ္ထရေန-တောင် မြောက်သွားရာ လမ်းဖြင့်၊ ဗောဓိမဏ္ဍ-ဗောဓိမဏ္ဍိုင်သို့၊ ဝါ-အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ် သဗ္ဗညုတဉာဏ်၏ ကြည်လင်ရာ ညောင်ဗုဒ္ဓဟေပင်သို့၊ ပဝိသိတွာ-ဝင်တော်မူပြီး၍၊ အဿတ္ထ ဒုမရာဇာနံ-ညောင်ဗုဒ္ဓဟေပင်မင်းကို၊ တိက္ခတ္တံ-သုံးကြိမ်၊ ပဒက္ခိဏံ-အရိုအသေ ကို၊ ကတွာ-ပြုတော်မူပြီး၍၊ [သုံးကြိမ်လက်ျာရစ်လည်ပုံကို ဤနေရာ၌ မဖွင့်။] ပုဗ္ဗတ္တရဘာဂေ-အရှေ့မြောက်ထောင့်အဖို့၌၊ ဌိတော-ရပ်တော်မူလျက်၊ တိဏ သန္တာရံ-မြက်အခင်းကို၊ (ကြွလာတော်မူစဉ်က မြက်ရိတ်သမား ပုဏ္ဏားသည် လှူအပ်သော ရှစ်ဆုပ်သော မြက်တို့၏ အခင်းကို) သန္တရိတွာ-ခင်းတော်မူပြီး၍၊ တိသန္နိပလ္လကီ- သုံးစပ်ရှိသော ထက်ဝယ် တင်ပလ္လင်ကို၊ ဝါ- သုံးထောင့်ရှိသော

ဒက္ခိဏတ္ထရေန။ ။တောင်နှင့်မြောက် သွားရာလမ်းဖြစ်၍ “ဒက္ခိဏော စ-တောင် အရပ်အဖို့လည်း၊ ဥတ္တရော စ-လည်း၊ ဒက္ခိဏတ္ထရံ”ဟု ပြု၊ အချို့က ဗောဓိမဏ္ဍံ ပဝိသိတွာကို ကြည့်၍ “ဗောဓိပင်သို့ဝင်ခါနီး၌ ဆိုအပ်သောစကား”ဟု ယူဆပြီးလျှင် “ဒက္ခိဏပဋိမတ္ထရေန” ဟု ဆိုလိုလျက် အလယ်ပုဒ်ကို ချေထားသည်ဟု ဆိုကြသတတ်၊ ပထမ တောင်အရပ်၌ ရပ်၍ ဗောဓိပင်သို့ ဝင်တော်မူမည်ဟု ကြံစည်တော်မူရာ မြေကြီး မငြိမ်မသက်ရှိသောကြောင့် ဝင်တော်မမူဘဲ အနောက်အရပ်သို့ ကြွပြန်၏၊ ထို၌လည်း နည်းတူဖြစ်သောကြောင့် မြောက်အရပ်သို့ ကြွပြန်၏၊ ထိုအတူပင်တည်း၊ ထို့နောက် အရှေ့အရပ်၌ ရပ်တော်မူသောအခါ မြေကြီး ငြိမ်သက်သောကြောင့် အရှေ့မြောက်ထောင့် အရပ်က ဗောဓိပင်သို့ ဝင်တော်မူသည်-ဟူလို။ - မီကာသစ်။

ဗောဓိမဏ္ဍံ။ ။ဗောဓိတိ ဟိ ပညာ ဝုစ္စတိ၊ သာ ဧတ္ထ မဏ္ဍာ (ပသန္နာ) ဇာတာတိ သော ပဒေသော ဗောဓိမဏ္ဍောတိ ပညာတော၊-ဝေရူကဏ္ဍ သာရဏ္ဍမီကာ၊ မဒ္ဓိဓာတ်သည် ဤနေရာ၌ သုဒ္ဓိ (သန့်ရှင်းကြည်လင်ခြင်း) အနက်ဟောတည်း၊ ဘူဝါဒိဖြစ်၍ “မဏ္ဍာတိတိ မဏ္ဍာ”ဟု ပြုပါ၊ ဤဗောဓိမဏ္ဍာဟူသော အမည်သည် သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကို ရရာ တင်ပလ္လင်ခွေအရပ်၏သာ မုချအမည်တည်း၊ ထိုနေရာနှင့် စပ်နေသော ဗောဓိပင်ကိုကား သဟစရဏနည်း သမိပ္ပူပစာရအားဖြင့် ဗောဓိမဏ္ဍဟု ခေါ်ရသည်။

အဿတ္ထဒုမရာဇာနံ။ ။“မာရဝိယေသဗ္ဗညုတဉာဏပုဋိလာဘာဒီဟိ ဘဂဝန္တံ အဿာသေတိ (နှစ်သက်စေတတ်၏) ဣတိ အဿတ္ထော”ဟု အဘိဓာနပဒီဝိကာသုစိ ကြိုသည်၊ အာပုဗ္ဗ သာသ (တောသနေ)ဓာတ်၊ တပစ္စည်း ကာရိတ်ကျေ၊ အစ္စဂ္ဂတဘာဝေန (မြင့်တက်နေသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း) အဇေယျဘူမိသီသဂတဘာဝေန (သူတစ်ပါးတို့က မအောင်နိုင် အပ်သော အောင်မြေအထွတ်အထိပ်အဖြစ်သို့ ရောက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း) သကလသဗ္ဗညုဂဏ ပဋိလာဘဌာနဝိ ရုဋ္ဌဘာဝေန စ (အလုံးစုံ သော သဗ္ဗညုဂုဏ်တော်တို့ကို ရရာဌာနအဖြစ်ဖြင့် စည်ပင် ပေါက်နေသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း) ဒုမာနံ+ရာဇာတိ ဒုမရာဇာ၊ အဿတ္ထောနှင့် ကမ္မဓာရဲတွဲ။

တိသန္နိပလ္လကီ။ ။တင်ပလ္လင်ခွေသောအခါ ပေါင်နှင့် ဒူးဆစ် စပ်နေ၏၊ နှစ်ဖက် အတွက် အစပ်နှစ်ခု ရ၏၊ ပေါင်အရင်းနှင့် ခါးလည်း စပ်နေ၏၊ ဤသို့ သုံးစပ်ရှိသည်၊ (တစ်နည်း) တင်ပလ္လင်ခွေ၍ ထိုင်သောအခါ ဒူးခေါင်း နှစ်ဖက်သည် အပြင် ထွက်နေ၏၊

ထက်ဝယ် တင်ပလ္လင်ကို၊ အာဘုဇိတွာ-ဖွဲ့ခွေတော်မူပြီး၍၊ စတုရင်္ဂသမန္နာဂတံ-လေးပါးသောအင်္ဂါနှင့် ပြည့်စုံသော၊ မေတ္တာကမ္မဋ္ဌာန်-မေတ္တာကမ္မဋ္ဌာန်းကို၊ ပုဗ္ဗင်္ဂမ-ရှေ့သွားကို၊ ကတွာ-ပြုတော်မူ၍၊ ဝိရိယာဓိဋ္ဌာန်-ဝိရိယကို အဓိဋ္ဌာန်ခြင်းကို၊ အဓိဋ္ဌာယ-အဓိဋ္ဌာန်တော်မူပြီး၍၊ [အဓိဋ္ဌာန်နှင့် အဓိဋ္ဌာယကို အဘေဒဘေဒ ပစာ ကြံပါ။] (တစ်နည်း) ဝိရိယာဓိဋ္ဌာန်-စွဲမြဲစွာ ဆောက်တည်အပ်သော ဝိရိယ ကို၊ အဓိဋ္ဌာယ-စွဲမြဲစွာ ဆောက်တည်တော်မူ၍၊ စုဒ္ဒသဟတ္ထပလ္လင်ဝရဂတော-၁၄ တောင် အပြန့်ကျယ်သော မြတ်သောပလ္လင်တော်သို့ ရောက်တော်မူသည်။ (ဟုတွာ-၍။)

သုဝဏ္ဏပိဋေ-ရွှေအင်းပျဉ်၌၊ ထပိတံ-ထားအပ်သော၊ ရဇတက္ခန္ဓ-ငွေပင်စည်ကို၊ (ပိဋိတော-နောက်ကျောတော်၌၊ ကတွာ)ဝိယ-ပြုတော်မူသကဲ့သို့၊ ပညာသဟတ္ထ-အတောင်ငါးဆယ်ရှိသော၊ ဗောဓိက္ခန္ဓ-ဗောဓိပင်စည်ကို (ဗောဓိပင်လုံးကို)၊ ပိဋိတော-နောက်ကျောတော်၌၊ ကတွာ-ပြုတော်မူ၍။

တင်ပါးလည်း အပြင်ထွက်နေ၏။ ဤသို့ တင်ပလ္လင်ခွေထိုင်နေပုံကို ဘေးမှ မျဉ်းကြောင်းတား၍ ကြည့်သောအခါ သုံးထောင့်ပုံသဏ္ဌာန် ထင်သည်။ ထို့ကြောင့် “တယော+သန္ဓယော (အစပ်, အထောင့်) ယဿာတိ တိသန္ဓိ၊ တိသန္ဓိစ+သော+ပလ္လင်္ဂောစာတိ တိသန္ဓိပလ္လင်္ဂော” ဟု ဋီကာတို့ ပြုကြသည်။

စတုရင်္ဂသမန္နာဂတံ။ ။ဤပုဒ်ကို မေတ္တာကမ္မဋ္ဌာန်နှင့်စပ်၍၊ အတ္တ (မိမိ)، မိတ္တော၊ မဇ္ဈတ္တော (ရန်သူမဟုတ် မိတ်ဆွေမဟုတ်သော အလတ်စား)၊ ဝေရီ ဤလေးမျိုးကို အညီအမျှ သမအောင် ထားတတ်သော မေတ္တာကမ္မဋ္ဌာန်းကို “စတုရင်္ဂသမန္နာဂတံ” ဟု ဆိုသည်။ (တစ်နည်း) ဝိရိယာဓိဋ္ဌာန်နှင့် စပ်၍၊ “ငါ၏ အရေ၊ အကြော၊ အရိုး ဤသုံးမျိုးသာ ကျန်ပါ စေတော့၊ အသွေး အသားတို့တော့ ခြောက်ကပ်သွားပစေတော့”ဟု အဓိဋ္ဌာန်မူလေးပါးကို “စတုရင်္ဂသမန္နာဂတဝိရိယာဓိဋ္ဌာန်”ဟု ခေါ်သည်။

စုဒ္ဒသဟတ္ထပလ္လင်္ဂံ။ ။စုဒ္ဒသ+ဟတ္ထာ (ဝိတ္ထတပမာဏဘာဝေန) ယဿာတိ စုဒ္ဒသဟတ္ထော၊ (အမြင့် မဟုတ်၊ အပြန့်အကျယ် ပမာဏအဖြစ်ဖြင့်) တစ်ဆယ့်လေးတောင်ရှိသော ပလ္လင်၊ ပရိ (သမန္တတော) အင်္ဂါယတိ-ပတ်ဝန်းကျင် အပိုင်းအခြားအားဖြင့် မှတ်သားအပ်၏။ ဣတိ ပလ္လင်္ဂော၊ ပရိ+အင်္ဂါ၊ ရံကို လံ၊ ဣကို ယ၊ လျကို လပြု၊ ခွေဘော်လာ၍ “ပလ္လင်္ဂံ”ဟု ဖြစ်၏။ (တစ်နည်း) “ပလ္လင်္ဂံ”ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍ “ပလ္လံ (ကိလေသဝိဒ္ဓံသနံ)-ကိလေသာတို့ကို ဖျက်ဆီးမှုကို+ကရောတိတိ ပလ္လင်္ဂော”ဟုလည်း ကြံကြ၏။ ဤအလို ပလ္လံ၌ နိဂဟိတံလာ၊ (ငါ့ပြု၊ ကရဓာတ်နှောင်ကိစ္စပစ္စည်း သက်။ [“စုဒ္ဒသဟတ္ထ-အမြင့် တစ်ဆယ့်လေးတောင်”ဟု ယူကြသည်ကို ဋီကာသစ် ပယ်သည်။]

ရဇတက္ခန္ဓံ၊ဗေ၊ကတွာ။ ။“ရဇတက္ခန္ဓံ ပိဋိတော ကတွာ ဝိယာတိ သမ္ပန္နော”ဟု ဋီကာသစ်၌ ရဇတက္ခန္ဓ၏ အစပ်ကို ဥပမာနာဘက်၌ “ပိဋိတော ကတွာ”ထည့်၍ စပ်ဖို့ရန် ပြ၏။ ထိုသို့ မစပ်ဘဲ “ရဇတက္ခန္ဓံ ဝိယ-သော၊ ဗောဓိက္ခန္ဓံ”ဟု စပ်လျှင်လည်း သင့်သည်သာ။

(တစ်နည်း) ပိဋိတောကတွာ-ကျောပေးတော်မူ၍၊ မဏိဆတ္တေန-ပတ္တမြားထီးသည်၊ (ဓာရိယမာနော) ဝိယ-ဆောင်းမိုးအပ်သကဲ့သို့၊ ဗောဓိသာခါယ-ဗောဓိပင်၏အခက်သည်၊ ဓာရိယ မာနော-ဆောင်းမိုးအပ်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏေ-ရွှေအဆင်းနှင့်တူသော အဆင်းရှိသော၊ စီဝရေ-သက်န်းတော်၍၊ ပဝါဠသဒိသေသု-သန္တာနှင့်တူကုန်သော၊ ဗောဓိအကုံရေသု-ဗောဓိညွန့်တို့သည်၊ ပတမာနေသု-ကျကုန်စဉ်၊ သူရိယေ-နေသည်၊ အတ္ထိ-နေဝင်တောင်သို့၊ ဝါ-ဝင်ခြင်းသို့၊ ဥပဂစ္ဆန္တေ-ကပ်ရောက်လတ် သော်၊ မာရဗလံ-မာရ်နတ်၊ မာရ်နတ်၏စစ်တပ်ကို၊ (တစ်နည်း) မာရဗလံ-မာရ်နတ်၏အစွမ်းသတ္တိကို၊ ဝိဓမ္မိတွာ-ပယ်ဖျောက်တော်မူပြီး၍၊ ပဌမယာမေ-ပဌမယာမိ၌ (ညဉ့်ဦးယာမိ၌)၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသံ-ရှေး၌ နေအပ်ဖူးသော ခန္ဓာအစဉ်ကို၊ အနုဿရိတွာ-အောက်မေ့တော်မူပြီး၍၊ မဇ္ဈိမယာမေ-မဇ္ဈိမယာမိ၌(သန်းခေါင်ယာမိ၌)၊ ဒိဗ္ဗစက္ခု-ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်ကို၊ ဝိသောဓေတွာ-သုတ်သင်တော်မူပြီး၍၊ ပစ္စယကာလေ-မိုးသောက်အခါ၌၊ [အရုဏ်မတက်မီ အရုဏ်တက်ခါနီးကို “ပစ္စယ”ဟု ခေါ်၏၊ “ပစ္စယသေတိ တိမိရံ ဝိနာသေတိတိ ပစ္စယသော”ဟု ပြု၊ အကျယ်ကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာမီကာ၌ ပြထားပြီ။] သဗ္ဗဗုဒ္ဓါနံ-အလုံးစုံသော ဘုရားရှင်တို့၏၊ ဝါ-တို့သည်၊ အာစိဏ္ဏေ-လေ့ကျက်တော်မူအပ်သော (အလေ့ အကျက်တော်ဖြစ်သော)၊ ပစ္စယကာလေ-အဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတရားတို့၏ ကျေးဇူးပြုပုံအခြင်းအရာဟူသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၌၊ ဉာဏံ-ဉာဏ်တော်ကို၊ ဩတာရေတွာ-ချတော်မူ၍၊ (သဗ္ဗဗုဒ္ဓါနံ-တို့၏၊ ဝါ-တို့သည်၊ အာစိဏ္ဏံ-သော၊) အာနာပါနစတုတ္ထဇ္ဈာနံ-အာနာပါနစတုတ္ထဈာန်ကို၊ [ဤ၌လည်း “သဗ္ဗဗုဒ္ဓါနံ မာစိဏ္ဏံ”ဟု ဝိဘတ်ပြင်၍ လိုက်။] နိဗ္ဗတ္တေတွာ-ဖြစ်စေတော်မူပြီး၍၊ တဒေဝ-ထိုစတုတ္ထဈာန်ကိုပင်၊ ပါဒက-

အတ္ထံ။ ။“ပစ္စိမပဗ္ဗတံ”ဟု ဖွင့်၏၊ အဘိဓာန်လာ အတ္တသဒ္ဓါ၏ အနက်တို့တွင် ပစ္စိမ ပဗ္ဗတအနက်ကို ဖွင့်ခြင်းတည်း၊ နာသအနက်ကို ယူ၍ “အတ္ထံ-ချုပ်ပျောက်ခြင်း ဝင်ခြင်းသို့” ဟုလည်း ပေးနိုင်ပါ၏။

မာရဗလံ။ ။မာရော စ+မာရဗလဉ္ဇာတိ မာရဗလံ၊ မာရတစ်ပုဒ်ကျေ၊ (တစ်နည်း) မာရဿ-၏+ဗလံ-အစွမ်းသတ္တိတည်း၊ မာရဗလံ၊ ထို့ကြောင့် “မာရဿ ဝါ သာမတ္ထိယံ”ဟု တစ်နည်းဖွင့်သည်။

ပစ္စယကာလေ ဉာဏံ ဩတာရေတွာ။ ။ဘုရားအလောင်းတော်သည် ဘုရားဖြစ်ခါနီးအခါ၌ သတ္တဝါတို့၏ အိုရေး နာရေး သေရေးတို့ကို တွေးတော်မူကာ လွန်စွာ သနားတော်မူသောကြောင့် ဤ အိုမှု နာမှု သေမှုသည် အဘယ့်ကြောင့် ဖြစ်ပါလိမ့်မည်နည်းဟု စဉ်းစားတော်မူပြန်ရာ အကြောင်းဇာတိကို မြင်တော်မူသည်၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် အကြောင်းအဆက်ဆက်ကို ဉာဏ်တော်ဖြင့် စဉ်းစားဆင်ခြင်တော်မူခြင်းကို “ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၌ ဉာဏ်တော်ကို သွင်းချခြင်း”ဟု ဆိုသည်။

အခြေခံကို၊ ကတွာ-ပြုတော်မူပြီး၍၊ ဝိပဿန-ဝိပဿနာကို၊ ဝဇေတွာ-
ပွားစေတော်မူ၍၊ မဂ္ဂပဋိပါဋိယာ-မဂ်လေးပါးအစဉ် အားဖြင့်၊ အဓိဂတေန-
ရအပ်သော၊ စတုတ္ထမဂ္ဂေန-စတုတ္ထမဂ်ဖြင့်(အရဟတ္တမဂ် ဖြင့်)၊ သဗ္ဗကိလေသေ-
အလုံးစုံသော ကိလေသာတို့ကို၊ ခေပေတွာ-ကုန်စေတော် မူ၍၊ သဗ္ဗဗုဒ္ဓဂုဏေ-
သဗ္ဗညုတဉာဏ်စသော အလုံးစုံသော ဘုရားဂုဏ်တော် တို့ကို၊ ယံ ပဋိဝိဇ္ဇိ-
အကြင် ထိုးထွင်းကာ သိတော်မူပြီ၊ ဣဒံ-ဤထိုးထွင်းကာ သိတော်မူခြင်းသည်၊
အဿ-ထုံမြတ်စွာဘုရား၏၊ ပညာကိစ္စံ-ပညာကိစ္စတည်း၊ [အာနာပါန
စတုတ္ထဈာန်သမာဓိသည် အခြေခံပြုပြီးသောအခါ ဆုတ်နစ်လေပြီ၊ ထို့ကြောင့်
ထိုးထွင်း၍ သိခြင်းကို သမာဓိကိစ္စဟု မဆိုဘဲ ပညာကိစ္စဟု ဆိုသည်။] ဧဝံ-
ဤသို့လျှင်၊ သမာဓိ-သည်၊ ပည-သို့၊ ဝါ-ကို၊ န ပါပုဏာတိ-နိုင်၊ ဝါ-နိုင်။

[သီလ၏ သမာဓိကို မမိပုံကို ဥပမာဆောင်၍ ထင်ရှားအောင် ပြလိုသော
ကြောင့် “တတ္ထ ယထာ”စသည်ကို မိန့်။] တတ္ထ-ထိုသို့ သီလ၏ သမာဓိကို
မမိခြင်း၊ သမာဓိ၏ ပညာကို မမိခြင်း၌၊ (အယံ-ဤဆိုအပ်လတ္တံ့ကား၊ ဥပမာ-
တည်း) ဟတ္ထေ-တစ်လက်ဖက်၌၊ ဝါ-တစ်လက်ဖက်ထဲက၊ ဝါ-လက်ခုပ်၌၊ ဝါ-
လက်ခုပ်ထဲက၊ ဥဒကံ-ရေသည်၊ ပါတိယံ-သောက်ရေခွက်၌၊ ဝါ-သောရေခွက်
ထဲက၊ ဥဒကံ-ရေသို့၊ ဝါ-ရေကို၊ န ပါပုဏာတိ-မရောက်၊ ဝါ-မမိ၊ ပါတိယံ-၌၊
ဝါ-က၊ ဥဒကံ-သည်၊ ဃဋေ-ရေခပ်အိုး၌၊ ဝါ-က၊ [နောက်၌လည်း ဤသို့
နှစ်နည်းချည်းပေးပါ။] ဥဒကံ န ပါပုဏာတိ၊ ဃဋေ-၌၊ ဥဒကံ-သည်၊
ကောလဓမ္မေ (ကောဠဓမ္မေ) - ၃၂ စိတ်ဝင်သော ထမင်းချက်အိုး၌၊ ဥဒကံ န
ပါပုဏာတိ၊ ကောလဓမ္မေ-၌၊ ဥဒကံ-သည်၊ စာဋိယံ-ထို့ထက်ကြီးသော
အိုးစရည်း၌၊ ဥဒကံ န ပါပုဏာတိ၊ စာဋိယံ-၌၊ ဥဒကံ- သည်၊ မဟာကုမ္ဘိယံ-

ဝိပဿနံ။ ။ဆတ္တိသကောဋိသတသဟဿမုခေန (ကုဋေသိန်းပေါင်း ၃၆ သိန်း
အဦးပြုသဖြင့်) အာသဝက္ခယသင်္ခါတမဟာဝဇီရညာဏဂဗ္ဘံ ဂဏှာပန ဝသေန
(အာသဝက္ခယ ဉာဏ်ဟု ဆိုအပ်သော မဟာဝဇီရဉာဏ်၏ ကိုယ်ဝန်ကို ယူစေခြင်း၏
အစွမ်းဖြင့်) ဝိပဿနံ ဘာဝေတွာ၊ သဗ္ဗညုတာဉာဏ်တော်ကို ရဖို့ရန် ဝိပဿနာရှုရာ၌
သင်္ခါရတို့ကို တစ်ပါးမကျန် ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် သုံးသပ်တော်မူလေရာ ကုဋေသိန်းပေါင်း
၃၆ သိန်း ရှိသတတ်၊ ထို ဝိပဿနာဉာဏ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဘုရားဖြစ်တော်မူပြီးနောက်
နေ့စဉ်ဝင်စားတော်မူအပ် သော ရှေ့နောက်ဉာဏ်ကိုလည်းကောင်း “မဟာဝဇီရဉာဏ်”ဟု
ခေါ်နိုင်၏။ ဤ၌ကား မဂ်ဉာဏ် (အထူးအားဖြင့် အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်)ကိုသာ
မဟာဝဇီရဉာဏ်ဟု ခေါ်သည်။ ထို အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ကို ရဖို့ရန် ဝိပဿနာဘာဝနာကို
ပွားများခြင်းသည် အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ် တည်းဟူသော ကိုယ်ဝန်ကို ယူခြင်းနှင့် တူ၏။
ထို့ကြောင့် “အာသဝက္ခယသင်္ခါတမဟာဝဇီရ ညာဏဂဗ္ဘံ ဂဏှာပန ဝသေန”ဟု ဆိုသည်။

ထို့ထက်ပင်ကြီးသောရေလျှောင်အိုး၌၊ ဥဒကံ န ပါပုဏာတိ၊ မဟာကုမ္ဘိယံ ဥဒကံ၊ ကုသောဗ္ဗေ-ထူးအိုင်၌၊ ဥဒကံ န ပါပုဏာတိ၊ ကုသောဗ္ဗေ ဥဒကံ၊ ကန္တရေ-ချောက်၌၊ ဥဒကံ န ပါပုဏာတိ၊ ကန္တရေ ဥဒကံ၊ ကုန္တဒိယံ-မြစ်ငယ်၌၊ ဥဒကံ န ပါပုဏာတိ၊ ကုန္တဒိယံ ဥဒကံ၊ ပဉ္စမဟာနဒိယံ-မြစ်ကြီးငါးသွယ်၌၊ ဥဒကံ န ပါပုဏာတိ၊ ပဉ္စ မဟာနဒိယံ ဥဒကံ၊ စက္ကဝါဠမဟာသမုဒ္ဒေ-စကြဝဠာ ၏အနီးဖြစ်သော မဟာ သမုဒ္ဒရာ၌၊ ဥဒကံ န ပါပုဏာတိ၊ စက္ကဝါဠမဟာသမုဒ္ဒေ ဥဒကံ၊ သိနေရူပါဒကေ- မြင်းမိုရ်တောင်ခြေ၌၊ မဟာသမုဒ္ဒေ-၌၊ ဥဒကံ န ပါပုဏာတိ။

ပါတိယံ-သောက်ရေခွက်၌၊ ဝါ-ထဲက၊ ဥဒကံ-ကို၊ ဥပနိဓာယ-ထောက်စာ ၍၊ ဟတ္ထေ-၌၊ ဥဒကံ-သည်၊ ပရိတ္တံ-နည်းသည်၊ (ဟောတိ)၊ ပေ၊ သိနေရူပါဒက မဟာသမုဒ္ဒေ-မြင်းမိုရ်တောင်ခြေ မဟာသမုဒ္ဒရာ၌၊ ဥဒကံ-ကို၊ ဥပနိဓာယ- ၍၊ စက္ကဝါဠမဟာသမုဒ္ဒေ-၌၊ ဥဒကံ-သည်၊ ပရိတ္တံ-သည်၊ (ဟောတိ)၊ ကူတိ- ဤသို့ လျှင်၊ ဥပရူပရိ-အထက် အထက်ဖြစ်သော၊ ဗဟုကံ-များသော၊ ဥဒကံ- ကို၊ ဥပါဒါယ-ဉာဏ်ဖြင့် ယူ၍၊ ဟေဋ္ဌာ ဟေဋ္ဌာ-အောက်အောက်ဖြစ်သော၊ ဥဒကံ-သည်၊ ပရိတ္တံ-သည်၊ ဟောတိ ယထာ-ဖြစ်သကဲ့သို့၊ [တတ္ထ ယထာမှ ယထာကို ယူ၍ ပေးသည်။] ဧဝမေဝ-ဤအတူသာလျှင်၊ ဥပရိ ဥပရိ-အထက် အထက် ဖြစ်သော၊ ဂုဏေ-ဂုဏ်တို့ကို၊ ဥပါဒါယ-ဉာဏ်ဖြင့် ယူ၍၊ ဟေဋ္ဌာ ဟေဋ္ဌာ-အောက် အောက်ဖြစ်သော၊ သီလံ-ကို၊ ဝါ-သည်၊ အပ္ပမတ္တကံ- သေးငယ်သော အတိုင်းအရှည်ရှိ၏၊ ဩရမတ္တကံ-ညံ့သော အတိုင်းအရှည်ရှိ၏၊ ကူတိ-သို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-သိထိုက်၏၊ တေန-ထို့ကြောင့်၊ အပ္ပမတ္တကံ ခေါ် ပနေတံ ဘိက္ခဝေ ဩရမတ္တကံ သီလမတ္တကန္တိ-ဟူ၍၊ (ဘဂဝါ)၊ အာဟ-ဟောတော်မူပြီ။

ဟတ္ထေ ပါတိယံခသည်။ ။ဟတ္ထေတိ ဟတ္ထပသတေ၊ ကရပုဋေဝါ၊ ပါတိယန္တိ သရာဝကေ၊ ယဋေတိ ဥဒကဟရယဋေ၊ ဒွတ္တိသဒေါဏကဏ္ဍနပ္ပမာဏံ ကုဏ္ဍံ ကောဍုဗ္ဗော၊ [အဘိဓာန်၌ “ကောလမ္ဘ”ဟုလည်း ရှိ၏၊ ထမင်းအိုးဟူသောအနက်ကို ဟော၏၊ ထို့ကြောင့် “ဒွတ္တိသဒေါဏကဏ္ဍ”ဟု ဖွင့်သည်။] တတော မဟတ္တရာ စာဋိ၊ တတောပိ မဟတိ မဟာကုမ္ဘိ၊ သောက္ခိ ကုသောဗ္ဗော။

တေနာဟ။ ။ငါးကြင်းဆီဖြင့် ငါးကြင်းကြော်သကဲ့သို့ မိမိဟူသော သံဝဏ္ဏနာ၏ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗဝါကျကိုပင် လဒ္ဒဂုဏ်အဖြစ်ဖြင့် ပြလိုသောကြောင့် “တေနာဟ၊ပေ၊ဩရ မတ္တကန္တိ”ဟု မိန့်သည်။... [ယဿာ ပါဠိယာ အတ္ထဝိဘာဝနတ္ထာယ ယာ သံဝဏ္ဏနာ ဝုတ္တာ၊ တဒေဝ (ထိုပါဠိတော်ကိုပင်) တဿာ (ထိုသံဝဏ္ဏနာ၏) ဂုဏဘာဝေန ဒသေတုံ တေနာဟာတိအာဒိ ဝုတ္တံ၊ ဧဝံ သဗ္ဗတ္ထ၊ - ဋီကာသစ်။] ဤသို့ ဖွင့်သည်ကို မနှစ်သက်သော ဆရာတို့က နိဂုံးဟုလည်း ယူကြသည်။

[ဆောင်] တေနဝုတ္တံ၊ တည်ပါ၌ပြန်က၊ လဒ္ဒဂုဏ်ပြ၊ ဆီခကြ၏၊ နိဂုံးထင်လှ နောတက္က။ [တေနဝုတ္တံနှင့် တေနာဟသည် သဘောတူတည်း။]

ယေန ပုထုဇ္ဇနောတိ ဧတ္ထ-ဟူသော ဤပါဠိ၌၊ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော) အာဒိစ္စပန္နနာ-နေမင်း၏ဆွေတော်မျိုးတော်ဖြစ်တော်မူသော၊ ဗုဒ္ဓေန-မြတ်စွာဘုရားသည်၊ အန္ဓော-ပညာမျက်စိအားဖြင့် ကန်းသော၊ ဧကော-တစ်ယောက်သော၊ ပုထုဇ္ဇနော-ပုထုဇဉ်လည်းကောင်း၊ ကလျာဏော-ပညာမျက်စိကောင်းစွာ ရှိသည်ဖြစ်၍ ကောင်းသော၊ ဧကော-သော၊ ပုထုဇ္ဇနော-လည်းကောင်း၊ (ကုတိ-ဤသို့) ဒုဝေ-နှစ်ယောက်ကုန်သော၊ ပုထုဇ္ဇနာ-ပုထုဇဉ်တို့ကို၊ ဝုတ္တာ-ဟောတော် မူအပ်ကုန်ပြီ။

တတ္ထ-ထိုနှစ်ယောက်သောပုထုဇဉ်တို့တွင်၊ [အယံပုဒ်၊ သောပုဒ်တို့၌ စပ်။] ယဿ-အကြင်ပုထုဇဉ်၏၊ ခန္ဓဓာတာယတနာဒိသု-ခန္ဓာ၊ ဓာတ်၊ အာယတနအစရှိသောတရားတို့၌၊ ဥဂ္ဂဟပရိပုစ္ဆာသဝနဓာရဏပစ္စဝေက္ခဏာနိ-သင်ယူခြင်း၊ အဖန်ဖန် မေးမြန်းခြင်း၊ ကြားနာခြင်း၊ ဆောင်ရွက် မှတ်သားခြင်း၊ ဆင်ခြင်

အာဒိစ္စပန္နနာ။ ။ “အာဒိစ္စဿ+ပန္န၊ အာဒိစ္စပန္န”ဟု ပြု၊ ထေရဂါထာ၊ ဧကနိပါတ၊ အဘယတ္ထေရဂါထာ၌ကား “အာဒိစ္စဝံသေ သမ္မုတတ္တာ အာဒိစ္စော+ပန္န၊ ဧတဿာတိ အာဒိစ္စပန္န၊ (ဘဂဝါ)”ဟု အဋ္ဌကထာဖွင့်၏။ ထိုအလို “နေမင်းဟူသော ဆွေမျိုးရှိတော်မူသော” ဟု ပေး၊ ထိုအဋ္ဌကထာ၌ အခြားတစ်နည်းလည်း ဖွင့်သေး၏။

ဒုဝေ ပုထုဇ္ဇနာ။ ။ မူလပဏ္ဏာသ၊ မူလပရိယာယသုတ် အဋ္ဌကထာ၌ ဤပုထုဇဉ်နှစ်မျိုးကို ပြပြီးလျှင် “တေသု အန္ဓပုထုဇ္ဇနော ဝုတ္တာ ဟောတိတိ ဝေဒိတဗ္ဗော”ဟု ထိုနေရာ၌ အလိုရှိအပ်သော ပုထုဇဉ်ကို အတ္ထုဒ္ဓေသအဖြစ်ဖြင့် ထုတ်ပြသေး၏။ ဤ၌ကား ထိုသို့ထုတ်ပြ ဖွယ် မလို၊ ထုံးစံအတိုင်း ပုထုဇဉ်နှစ်မျိုး ရှိနေသောကြောင့် နှစ်မျိုးရှိကြောင်းကိုသာ ပြခြင်း ဖြစ်သည်။ ပုထုဇဉ်မှန်လျှင် အန္ဓဖြစ်စေ၊ ကလျာဏဖြစ်စေ ဘုရားရှင်၏ ဂုဏ်တော်ကို မှန်ကန် အောင် မပြောနိုင်သည်ချည်းသာ၊ ပုထုဇဉ်ကို ထားပါဦး၊ အရိယာ-ပစ္စေကဗုဒ္ဓါတို့သော်မှ လည်း ဘုရားရှင်၏ ဂုဏ်တော်ကို ကုန်စင်အောင် အမှန်အတိုင်း မပြောနိုင်ပါ။

ခန္ဓ၊ဗေ၊ဒီသု။ ။ ခန္ဓာစသည်တို့၌ ကျွမ်းကျင်သောဉာဏ်ကြောင့် ဤကား ဥပက္ကိလေသ (ညစ်ညမ်းသော ကိလေသာ) ဤကား ဥပက္ကိလေသ မဟုတ်ဟု သိနိုင်ခြင်း၏ အကြောင်း ဖြစ်သော ဗာဟုဿစ္စဂုဏ် ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “ခန္ဓ၊ဗေ၊ဒီသု”ဟု ဆိုသည်။ အာဒိဖြင့် ပဋိစ္စ သမုပ္ပါဒ်တိုင်ရုံသာ ယူပါ။ [ယတော ခေါ ဘိက္ခု ခန္ဓကုသလော ဟောတိ၊ ဓာတု၊ ပေ၊ အာယတန၊ ပေ၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကုသလော ဟောတိ၊ ဧတ္တာဝတာ ခေါ ဘိက္ခု ဗဟုဿုတော ဟောတိ။]

ဥဂ္ဂဟ၊ ပရိပုစ္ဆာ၊ သဝန။ ။ ဝါတုဂ္ဂတကရဏံ ဥဂ္ဂဟော-စာအုပ် ပေစာ မရှိသေးသော ရှေးခေတ်၌ ဆရာအထံဝယ် ပါဠိကို နှုတ်တက်ရအောင် သင်ယူခြင်းသည် ဥဂ္ဂဟမည်၏။ အတ္ထဿ+ပရိပုစ္ဆံ ပရိပုစ္ဆာ-ထိုပါဠိတော်၏ ခက်ဆစ်အဓိပ္ပာယ်ကို အဖန်ဖန်မေးခြင်းသည် ပရိပုစ္ဆာ မည်၏။ အဋ္ဌကထာဝသေန အတ္ထဿ သောတဒ္ဓါရပဋိဗဒ္ဓတာ ကရဏံ သဝနံ-အဋ္ဌကထာဖွင့် အနေအားဖြင့် အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို သောတဒ္ဓါရနှင့် စပ်အောင်ပြုခြင်း (နားထောင်ခြင်း)သည် သဝန မည်၏။

စဉ်းစားခြင်းတို့သည်၊ နတ္ထိ-မရှိကုန်၊ အယံ-ဤပုထုဇဉ်သည်၊ အန္ဓပုထုဇ္ဇနော-
အန္ဓပုထုဇဉ်မည်၏။ ဝါ-ပညာမျက်စိအားဖြင့် ကန်းသောပုထုဇဉ်မည်၏။ ယဿ-
အကြင် ပုထုဇဉ်၏။ (ခန္ဓဓာတာယတနာဒိသု-တို့၌) တာနိ-ထို သင်ယူခြင်း၊
အဖန်ဖန် မေးမြန်းခြင်း၊ ကြားနာခြင်း၊ ဆောင်ရွက်မှတ်သားခြင်း၊ ဆင်ခြင်စဉ်းစား
ခြင်းတို့သည်၊ အတ္ထိ-ရှိကုန်၏။ သော-ထိုပုထုဇဉ်သည်၊ ကလျာဏပုထုဇ္ဇနော-
ကလျာဏပုထုဇဉ် မည်၏။ ဝါ-ပညာမျက်စိ ကောင်းစွာ ရှိသည် ဖြစ်၍
ကောင်းသောပုထုဇဉ် မည်၏။

[ပုထုဇဉ်အပြားကို ပြပြီး၍ ဝစနတ္ထကို ပြလိုသောကြောင့် “ဒုဝိဓောပိ”စသည်
ကို မိန့်။] ပန-ဆက်၊ (တစ်နည်း) ပန-ပဘောဒမ္မတစ်ပါး ဝစနတ္ထကို ဆိုဦးအံ့၊
ဒုဝိဓောပိ-နှစ်ပါးအပြားရှိသည်လည်းဖြစ်သော၊ ဧသ (ဧသော)-ဤပုထုဇဉ်
သည်၊ ပုထူနံ-များစွာကုန်သော ကိလေသာ အစရှိသည်တို့ကို၊ ဇနနာဒိဟိ-
ဖြစ်စေခြင်း အစရှိကုန်သော၊ ကာရဏေဟိ-အကြောင်းတို့ကြောင့်၊ ပုထုဇ္ဇနော-
ပုထုဇ္ဇန မည်၏။ ဝါ- တစ်နည်း၊ ပုထုဇ္ဇနန္တောဂတ္တော- များစွာသော လူတို့၏
အတွင်း၌

ဓာရဏ ပေစ္စဝေက္ခဏာ။ ။ဗျဉ္ဇနတ္ထာနံ သုနိက္ခေပသုနယနေန ဓမ္မဿ ပရိဟရဏံ
ဓာရဏံ-သဒ္ဓါတို့ကို မှန်ကန်စွာ ထားခြင်း၊ အနက်တို့ကို မှန်ကန်စွာ သိခြင်းအားဖြင့် ပါဠိ
တော်ကို အာဂုံနှုတ်တက် ဆောင်ရွက်ခြင်းသည် ဓာရဏ မည်၏။ [“သုနိက္ခိတ္တဿ
ဘိက္ခဝေ ပဒဗျဉ္ဇနဿ အတ္ထောပိ သုနယော ဟောတိ”ဟူသော ဒုကင်္ဂတ္ထရဗာလဝဂ်ကို
ထောက်၍ ဗျဉ္ဇန သုနိက္ခေပ၊ အတ္ထသုနယနဟု တွဲပါ။] ဧဝံ သုတဓာတပရိစိတာနံ-
ဤသို့ ကြားနာ ဆောင်ရွက် လေ့ကျက်အပ်ပြီး တရားတို့ကို၊ ဝိတက္ကနံ မနသာနပေက္ခနံ
ပစ္စဝေက္ခဏံ-ကြံစည် ခြင်း၊ စိတ်ဖြင့် အဖန်ဖန် ရှုဆင်ခြင်ခြင်းသည် ပစ္စဝေက္ခဏ မည်၏။

ယဿ တာနိ အတ္ထိ။ ။ကလျာဏပုထုဇဉ် ဖြစ်ဖို့ရန် ခန္ဓာ၊ ဓာတ်၊ အာယတန၊
ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တို့၌ ဥဂ္ဂဟမှ စ၍ ပစ္စဝေက္ခဏတိုင်အောင် ရှိရမည်။ ယခုခေတ် ခန္ဓာငါးပါး
စသည်တို့၌ သရုပ်ရေတွက်တတ်ရုံ အရကောက်တတ်ရုံမျှဖြင့် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တိုင်အောင်
ပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင် မသိသေးလျှင် “ကလျာဏပုထုဇဉ်”ဟု မခေါ်နိုင်သေးပါ။ သို့သော် ကလျာဏ
ပုထုဇဉ်အစစ် မဖြစ်တတ်သော်လည်း ကုသိုလ် အကုသိုလ်၏ သဘောကို အထိုက်
အလျောက် ခွဲခြား၍ နားလည်လျှင် “အန္ဓပုထုဇဉ်”ဟုလည်း မဆိုထိုက်ပါပေ။

ပုထူနံ။ ။ပုထူနံဟု ရှိရာ၌ အဘိဓာန် (၇၀၀)၌ ပြန့်ကျယ်ခြင်းအနက်ကို ဟောသော
နာမ်ပုထုသဒ္ဓါတည်း။ “ပုထတိ မဟန္တဘာဝေန ပတ္ထရတိတိ ပုထ”ဟု ဓာတွတ္ထသင်္ဂဟ၌
ဝိဂ္ဂဟ ပြု၏။ ပုထဓာတ်၊ ဝိတ္ထာရအနက်ဟော၊ ဥပစ္စည်း၊ ထို့ကြောင့် “ပုထူနံ”ဟု ပါဠိ၌
ရှိနိုင်ပြန်သည်။ [“ပုထုဇ္ဇန”ဟု ဇူ သံယုဂ်ရှိခြင်းကား သက္ကတသို့ လိုက်၍ ရှိခြင်းတည်း။]

ပုထုဇ္ဇနော။ ။သက္ကတ၌ “ပြီထက်”ဟု အဗျယ(နိပါတ်)ပုဒ် ရှိ၏။ ထိုနိပါတ်သည်
ပါဠိ၌ ပုထ (ပုထု)နိပါတ် ဖြစ်လာ၏။ [ဝဇ္ဇနေတု ဝိနာ နာနာ၊ အန္တရေန ရိတေ ပုထု-
(၁၁၃၇) အဗျယဝဂ်၊ အဘိဓာန်။] သက္ကတ၌ နောက်ပုဒ်နှင့် ယှဉ်တွဲသောအခါ (က်)သည်

ဖြစ်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ (များစွာသောလူအပေါင်းတွင် ပါဝင်ကုန်သည် ၏ အဖြစ်ကြောင့်)၊ ပုထုဇ္ဇနော-မည်၏၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ အယံ ဇနော-ဤလူ အပေါင်း သည်၊ ပုထု(ပထ)-အရိယာတို့မှ အသီးအခြားသာတည်း၊ [နောက်၌ “ဝိသုဒ္ဓိယေဝ” ဟု ဖွင့်လတ္တံ့၊] ကုတိ-ထို့ကြောင့်၊ ပုထုဇ္ဇနော-မည်၏၊ [ဒုဝိစောပေ သ၌ ဧသကို ဤ“ပုထုဇ္ဇနော”ပုဒ်တို့၌ စပ်၊ ဧသနှင့်ပုထုဇ္ဇနောတို့ အရချင်း တူနေသော်လည်း “ကုတိပိ သော ဘဂဝါပေါဘဂဝါ”၌ကဲ့သို့ နာမပ္ပဓာနဝါစက၊ ဂုဏပ္ပဓာနဝါစက ဟု ခွဲပါ၊ ဂုဏ်ဟူရာ၌လည်း မကောင်းဂုဏ်ဟု မှတ်ပါ၊] ဟိ-ချဲ့၊ သော-ထိုပုထုဇ္ဇ ညည်၊ ပုထုနံ-များစွာကုန်သော၊ နာနပ္ပကာရာနံ-အမျိုးမျိုးသော အပြားရှိကုန် သော၊ [ပုထုနံကို ထပ်ဖွင့်သည်။] ကိလေသာဒိနံ- ကိလေသာအစရှိသည်တို့ကို၊ [အာဒိဖြင့် နောက်သာကေပါငြိ၌ လာသော ဂတိ၊ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ၊ သတ္တာ စသည် တို့ကို ယူ။] ဇနနာဒိဟိ-ဖြစ်စေခြင်း အစရှိကုန် သော၊ ကာရဏေဟိ-တို့ကြောင့်၊ ပုထုဇ္ဇနော-မည်၏။

ယထာဟ-အဘယ်ကဲ့သို့ ဟောတော်မူသနည်း၊ ပုထုကိလေသေ ဇနေနန္တိတိ ပုထုဇ္ဇနာ၊ပေါပုထု ပဉ္စဟိ နိဝရဏေဟိ အာဂုတာ နိဂုတာ ဩဂုတာ ပိဟိတာ ပဋိစ္ဆန္တာ ပဋိကုဋိတာတိ ပုထုဇ္ဇနာတိ-ဟူ၍၊ (အာဟ-အရှင်သာရိပုတြာ ဟောတော်မူပြီ) ပုထု ကိလေသေ-များစွာကုန်သော ကိလေသာတို့ကို၊ ဇနေနန္တိ-ဖြစ်စေတတ်ကုန်၏၊ ကုတိ-ထို့ကြောင့်၊ ပုထုဇ္ဇနာ-ပုထုဇ္ဇနတို့ မည်၏၊ [“ယေ

(ဂ်) ဖြစ်၍ “ပြီထင်နေ”ဟု ဖြစ်၏၊ ပါဠိ၌ ဂ် အစား ဒွေဘော်လာ၍ “ပုထုဇ္ဇန”ဟု ဖြစ်၏၊ နိပါတ်ပုဒ်ရင်းမှာ ဝိဘတ်ကျေမြဲဖြစ်၍ ဝိဘတ်အမျိုးမျိုး၊ ဝုစ်အမျိုးမျိုးဖြင့် “ပုထု”ဟုချည်း ရှိသည်။

ယထာဟ။ ။“သော ဟိပေါပုထုဇ္ဇနော”ဖြင့် ဂါထာပုဗ္ဗမူ၏ အကျယ်ကို ပြ၏၊ “ပုထု ကိလေသေ ဇနေနန္တိ”စသည်ကား မဟာနိဒ္ဒေသ၊ အဋ္ဌကဝဂ်၊ တိဿမေတ္တေယျသုတ် နှင့် ပုရာဇောဒသုတ်ပါဠိတော်တည်း၊ ဤပါဠိတော်ဖြင့် “ဇနနာဒိဟိ၌ အာဒိဖြင့် ယူအပ်သော အနက်အကျယ်ကိုလည်းကောင်း၊ ထိုစကား၏ သာကေကိုလည်းကောင်း ပြ၏၊ ထို့ကြောင့် “ပုထု ကိလေသေ ဇနေနန္တိ”စသော စကားကို ဝိတ္ထာရနှင့်သာကေ နှစ်မျိုးရသောကြောင့် “အဗ္ဗသေစနဂရသိနာနနည်း”ဟု မှတ်ပါ။

ပုထုကိလေသေ ဇနေနန္တိ။ ။“ကိလေသေ”သည် ပုထုနိပါတ်၏ အဘိဓမ္မေယျအနက်ပြု တည်း၊ ပုထုနှင့်ကိလေသေသည် သမာသ်မဟုတ်၊ ပုထုနိပါတ်နောင် ဒုတိယာ ယောဝိဘတ် ကျေ၊ “ပုထု ကိလေသေ ဇနေနန္တိ”ဖြင့် ဝိပြုဟ်ပြုဖို့ရန် ပြ၏၊ ဇနေနန္တိတိ ဇနာ-ဖြစ်စေတတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်များ၊ ပုထု-များစွာသော ကိလေသာတို့ကို၊ ဇနာ-ဖြစ်စေတတ် သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့တည်း၊ ပုထုဇ္ဇနာ-တို့၊ ပုထုဇဉ်တို့သည် မည်သည့်ကိလေသာကိုမျှ မပယ်နိုင်သေးသောကြောင့် ကိလေသာအားလုံးကို ဖြစ်စေနိုင်ကြသော ပုဂ္ဂိုလ်များ ဖြစ်ကြသည်-ဟူလို။

သတ္တာ ပုထုကိလေသေ ဇနေန္တိ ဣတိ တေ သတ္တာ ပုထုဇနာ”ဟု အကျယ်ပေး လိုလျှင် ပေးပါ။ နောက်ဝါကျတို့၌လည်း နည်းတူ။] ပုထုအဝိဟတသက္ကာယ ဒိဋ္ဌိကာ-များစွာကုန်သော မဂ်ဖြင့် မပယ်သတ်အပ်သေးသော သက္ကာယဒိဋ္ဌိ ရှိကုန်၏။ ဣတိ ပုထုဇနာ၊ ပုထုသတ္တာရာနံ-များစွာကုန်သော ဆရာတို့၏။ မုခံ-မျက်နှာကို၊ ဥလ္လောကိကာ - မော်၍ ကြည့်ခြင်း ရှိကုန်၏။ (တစ်နည်း)... ဥလ္လောကကာ-မော်၍ ကြည့်တတ်ကြကုန်၏။ ဣတိ ပုထုဇနာ၊ ပုထု သဗ္ဗဂတီဟိ-များစွာ

ပုထု၊ပေ၊ဒိဋ္ဌိကာ။ ။ဝိပြိုဟ်ပြုဖို့ပြသော ဝါကျပင်တည်း။ ထို့ကြောင့် “တာ+ဇနေန္တိ၊ တာဟိ ဇနိတာတိဝါ ပုထုဇနာ”ဟု နိဒ္ဒေသအဋ္ဌကထာနှင့် ဋီကာတို့ ဖွင့်ကြသည်။ ဆိုလိုရင်း ကား-“ဇနေန္တိတိ ဇနာ၊ ပုထု-များစွာသော သက္ကာယဒိဋ္ဌိ ၂၀ တို့ကို+ဇနာ-ဖြစ်စေတတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့တည်း။ ပုထုဇနာ-တို့”ဟုလည်းကောင်း၊ “ဇနိယန္တေတိ ဇနာ၊ ပုထု-များစွာသော သက္ကာယဒိဋ္ဌိတို့သည် + [ပုထုဇနာင် ဟိဝိဘတ်ကျေ၊] ဇနာ-ဖြစ်စေအပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့တည်း။ ပုထုဇနာ-တို့”ဟူသည်တည်း။

တစ်နည်း။ ။ဋီကာ၌ “အဝိယာတမေဝ ဝါ ဇနသဒ္ဓေါ ဝဒတိ”ဟု မူလဋီကာကို နည်းမှီ၍ ဖွင့်၏။ ဆိုလိုရင်းကား-“ဇနိတာတိ ဇနာ-ဖြစ်စေအပ်သော တရားတို့”ဟု သဒ္ဓတ္ထ ဖြစ်သော်လည်း ဖြစ်ခြင်းမျှကို မယူရ၊ “မပယ်သတ်အပ်”ဟူသော အဓိပ္ပာယ်တိုင်အောင် ယူပါ။ ထို့နောက် “ပုထု+ဇနာ+ယေသံတိ ပုထုဇနာ-ဖြစ်စေအပ် မပယ်သတ်အပ်သေး သော များစွာသော သက္ကာယဒိဋ္ဌိရှိသူတို့”ဟု ပြပါ။ [“ဣမဿုပ္ပာဒါ ဣဒံ ဥပ္ပဇ္ဇတိတိ ဥပ္ပာဒေတိ န ဇနနမတ္ထံ အဓိပ္ပေတံ၊ အထ ခေါ အနိရောဓောပီတိ အဝိယာတံ ဇနသဒ္ဓေါ ဝဒတိတိ အာဟ-ဤအကြောင်းတရား၏ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဤအကျိုးတရားသည် ဖြစ်”ဟူရာ၌ ဥပ္ပာဒ အရ ဖြစ်ခြင်းအနက်မျှကို အလိုမရှိအပ်။ စင်စစ်မှာ-မချုပ်ခြင်း အနက်ကိုလည်း အလိုရှိအပ်၏။ မချုပ်ဟူသည်လည်း မပယ်သတ်အပ်သေးခြင်းတည်း။ ထို့ကြောင့် “အဝိယာတံ ဇနသဒ္ဓေါ ဝဒတိ”ဟု ဆိုသည်။ တတ္ထာယံ ဇနသဒ္ဓေ နယော၊ ဇနိတာတိ ဇနာ၊ အဝိဟတာတိ အတ္ထော။ဓမ္မသင်္ဂဏီ အနုဋီကာ။]

ပုထု၊ပေ၊မုခုလ္လောကိကာ။ ။ပုထုဇဉ်တို့သည် မိမိတို့ ကိုယ်တိုင်က ဆရာ၏အကြောင်း ကို ကောင်းကောင်း မဆုံးဖြတ်နိုင်ရကား (တချို့မှာ ဘုရားတည်း ဟူသော ဆရာနှင့်တွေ့ရ သည့်တိုင်အောင် တိတ္ထိဆရာတို့သို့ ပြောင်း၍ ကိုးကွယ်တတ် သေးရကား) ဆရာများစွာတို့၏ မျက်နှာကို ဖူးမြော်တတ်ကြ၏။ ဤစကားသည် ဆရာသမားများခြင်း၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ဖော်ပြ သော စကားတည်း။ ထို့ကြောင့် “ဇနေန္တိတိ ဇနာ၊ ပုထု+ဇနာ (မိမိကို ဖြစ်စေတတ်သော ဆရာတို့သည်) ဧတေသံတိ ပုထုဇနာ”ဟု ဝစနတ္ထပြပါ။

မုတ်ချက်။ ။အဋ္ဌသာလိနီ ယောဇနာ၌ “ဥလ္လောကနံ ပေက္ခနံ (ကြည့်ရှုခြင်း) ဥလ္လောကံ-ခြင်း၊ မုခဿ+ဥလ္လောကံ မုခုလ္လောကံ၊ တံ ဧတေသံတိ မုခုလ္လောကိကာ”ဟု အဿတ္ထိ အနက်၌ ဣကပစ္စည်းဟု ဆို၏။ ဧကင်္ဂံတ္ထရ၊ အစ္ဆရသံယာတဝဂ် အဋ္ဌကထာ၌ကား “မုခုလ္လောကကာ”ဟု တွေ့ရ၏။ “ဥ+လောက-ဒဿနေ”ဓာတ်နောင် ကျပ်ပစ္စည်းဖြင့် ပြီးနိုင် သောကြောင့် သာ၍ သန့်ရှင်း၏။ [ဥလ္လောကေန္တိတိ ဥလ္လောကကာ၊ မုခံ+ဥလ္လောကကာ မုခုလ္လောကကာ။]

ကုန်သော အလုံးစုံသော ဂတိတို့မှ၊ အဝုဋ္ဌိတာ-မထသေးကုန်၊ ဣတိ ပုထုဇ္ဇနာ၊ ပုထု နာနာဘိသင်္ခါရေ-များစွာကုန်သော အမျိုးမျိုးသော အဘိသင်္ခါရ တို့ကို၊ အဘိသင်္ခါရောန္တိ - ပြုစီမံတတ်ကုန်၏။ ဣတိ ပုထုဇ္ဇနာ၊ ပုထု နာနာ ဩယေဟိ-များစွာကုန်သော အမျိုးမျိုးသော ဩယတို့သည်၊ ပုယန္တိ-မျှောအပ် ကုန်၏။ ဣတိ ပုထုဇ္ဇနာ။ [“ပုယန္တိတိ ပုထုဇ္ဇနာ”ဟု ပုထုဇ္ဇနာပုဒ်ပါသည်လည်း ရှိ၏၊ မပါသည်လည်း ရှိ၏၊ မပါလျှင် ထည့်ပေး။] ပုထု နာနာသန္တာပေဟိ-များစွာကုန်သော အမျိုးမျိုးသော ရာဂမီး အစရှိသည်တို့သည်၊ သန္တပုန္တိ-ပြင်းစွာ ပူလောင်အပ်ကုန်၏။ ဣတိ ပုထုဇ္ဇနာ၊ ပုထု နာနာပရိဋ္ဌာဟေဟိ-များစွာကုန်သော အမျိုးမျိုးသော ကိလေသာအပူတို့သည်၊ ပရိဋ္ဌယန္တိ-ထက်ဝန်းကျင်လောင်အပ်ကုန်၏။ ဣတိ ပုထုဇ္ဇနာ။

ပုထု ခပေ၊ အဝုဋ္ဌိတာ။ ။ဤစကားလည်း “များစွာသော ဂတိတို့မှ+မထနိုင်ကြသေး” ဟု ဆိုသဖြင့် “များစွာသော ဂတိရှိကြ၏”ဟူသော အနက်ကို ပြ၏။ ထို့ကြောင့် “ဇနေတဗ္ဗာ-ဖြစ်စေထိုက်သော ဂတိတို့တည်း၊ ဣတိ ဇနာ၊ (တစ်နည်း) ဇာယန္တိ ဧတ္ထာတိ ဇနာ-ဖြစ်ရာ ဂတိတို့”ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ “ပုထု-များစွာကုန်သော + ဇနာ-ဖြစ်စေထိုက်သော ဂတိတို့သည်၊ ဝါ-ဖြစ်ရာဂတိတို့သည်၊ ဧတေသံတိ ပုထုဇ္ဇနာ”ဟု ပြ။

ပုထု ခပေ၊ အဘိသင်္ခါရောန္တိ။ ။“များစွာသော အဘိသင်္ခါရတို့ကို ပြုတတ်ကြ၏”ဟု ဆိုသဖြင့် “များစွာသော အဘိသင်္ခါရတို့ ရှိကြ၏”ဟူသော အနက်ကို ပြ၏။ ထို့ကြောင့် “ဇာယန္တိ ဧတေဟိတိ ဇနာ-သတ္တဝါတို့၏ ဖြစ်ကြောင်း ပညာဘိသင်္ခါရစသောတရားတို့”ဟု ပြ၍ “ပုထု+ဇနာ (ဖြစ်ကြောင်း အဘိသင်္ခါရတို့သည်) ဧတေသံတိ ပုထုဇ္ဇနာ”ဟု ပြပါ။ (တစ်နည်း) “ဓာတုနံ အနေကတ္ထတ္တာ”နှင့်အညီ၊ ဇနဓာတ်သည်ပင် ဤနေရာ၌ အဘိသင်္ခါရဏ အနက်ကိုလည်းကောင်း၊ နောက်၌ ဝဟန သန္တပုန္န စသော အနက်များကိုလည်းကောင်း ဟော၏။ ထို့ကြောင့် “ဇနေန္တိတိ ဇနာ”ဟု ပြ၍ “ပုထု-များစွာသော အဘိသင်္ခါရတို့ကို+ဇနာ-ပြုစီမံတတ်သူတို့တည်း၊ ပုထုဇ္ဇနာ-တို့”ဟု ပြပါ။

ပုထု ခပေ၊ ပုယန္တိ။ ။“များစွာသော ဩယတို့သည် မျှောအပ်သူတို့”ဟု ဆိုသဖြင့် “များစွာသော ဩယရှိသူတို့”ဟူသော အနက်ကို ပြ၏။ ထို့ကြောင့် “ဇာယန္တိ ဧတေဟိတိ ဇနာ-သတ္တဝါတို့၏ ဖြစ်ကြောင်းဩယတို့”ဟု ပြ၍ “ပုထု+ဇနာ+ဧတေသံတိ ပုထုဇ္ဇနာ”ဟု ပြပါ။ (တစ်နည်း) ဇနဓာတ်၏ ဝဟနအနက်ကို ယူ၍ “ပုထု-များစွာသော ဩယတို့သည်+ဇနာ-မျှောအပ်သော သတ္တဝါတို့တည်း၊ ပုထုဇ္ဇနာ-တို့”ဟုလည်း ပြပါ။

ပုထု ခပေ၊ သန္တပုန္တိ။ ။ပြင်းစွာ ပူလောင်တတ်သောကြောင့် ရာဂမီးစသည်ကို “သန္တာပ”ဟု ခေါ်၏။ ဇာယန္တိ ဧတေဟိတိ ဇနာ၊ ပုထု+ဇနာ (ဖြစ်ကြောင်းရာဂစသော အပူတို့သည်) ဧတေသန္တိ ပုထုဇ္ဇနာ၊ “ပရိဋ္ဌယန္တိ”ဟူသော နောက်ဝါကျ၌လည်း နည်းတူ၊ ကိလေသာအားလုံးကို “ပရိဋ္ဌာဟ”ဟု ခေါ်သည်။ ဤနှစ်ဝါကျတို့၌လည်း “ဇာယန္တိ ဧတေဟိတိ ဇနာ” ဟု ပြ၍ “ပုထု+ဇနာ (ရာဂစသော မီးတို့သည်၊ ရာဂစသော ကိလေသာအပူတို့ သည်) ဧတေသန္တိ ပုထုဇ္ဇနာ။ [ပုထု-များစွာသော ရာဂစသော မီးတို့သည်၊ ဇနာ-ပူအပ် လောင်အပ်သူတို့တည်း၊ ပုထုဇ္ဇနာ-တို့”ဟုလည်း ပြပါ။]

ပုထု-များစွာကုန်သော ကာမဂုဏ်တို့၌၊ ပဉ္စသု-ကုန်သော၊ ကာမဂုဏေသု-တို့၌၊ ရတ္တာ-ဆိုးရည်စွဲသကဲ့သို့ တပ်စွဲနေကုန်ပြီ၊ ဂိဒ္ဓါ-လွန်စွာ မက်မောကုန်ပြီ၊ ဂမိတာ-ကြံစည်တတ်သောရာဂဖြင့် တောင့်တ စွဲလမ်းကြကုန်ပြီ၊ (တစ်နည်း) ဂမိတာ-အဖြေခက်အောင် ထုံးဖွဲ့အပ်သကဲ့သို့ ဖြစ်ကြကုန်ပြီ၊ မုစ္ဆိတာ-မိန်းမောတွေဝေသကဲ့သို့ ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ အဇ္ဈောသန္နာ - လွှမ်းမိုး သက်ရောက်အပ်ကုန်ပြီ၊

ပုထု၊ပေ၊ရတ္တာ၊ ဂိဒ္ဓါ။ ။ပုထုကို “ပဉ္စသု ကာမဂုဏေသု”ဟု ဖွင့်၏။ ပုထုနောင် သုဝိဘတ် အကျေကြပါ။ “ကာမဂုဏ်တို့၌ တပ်မက်တတ်”ဟု ဆိုသဖြင့် “ကာမဂုဏ်တို့၌ ဖြစ်သော ရာဂဂေဓ စသည် ရှိသူများ”ဟု အဓိပ္ပာယ်ရ၏။ ထို့ကြောင့် “ဇာယတီတိ ဇနော-ဖြစ်တတ်သော ရာဂဂေဓ စသည်”ဟု ပြု၍၊ “ပုထု+ဇနော ဧတေသန္တိ ပုထုဇနာ-များစွာသော+ ဖြစ်တတ်သော ရာဂဂေဓစသည် ရှိသူတို့”ဟု ပြုပါ။ (တစ်နည်း) “ဇာယန္တီတိ ဇနာ-ဖြစ်တတ် တပ်မက်တတ်သူတို့၊ ပုထုသု+ဇနာ ပုထုဇနာ”ဟု မူလဋီကာပြု၏။

ရတ္တာ ဂိဒ္ဓါစသည်။ ။ရတ္တာ ဂိဒ္ဓါစသော သဒ္ဓါတို့သည် တဏှာ ရာဂ ကာမစွန္နရှိသူ ကိုချည်း ဟောသောကြောင့် ပရိယာယ်သဒ္ဓါများ ဖြစ်ကြ၏။ သို့သော် သဒ္ဓါနက်အားဖြင့်ကား ထူးကြ၏။ ထို့ကြောင့် အဝတ်ဖြူကို ဆိုးရည်ဖြင့် ဆိုးသောအခါ နဂိုဖြူသောအဆင်းမှ ပြောင်းလွဲ၍ ဆိုးရည်စွဲနေသကဲ့သို့ ဆန္ဒရာဂဖြင့် ကာမဂုဏ်တို့၌ ဆိုးထားသူ တပ်စွဲနေသူတို့ကို “ရတ္တာ”ဟု ခေါ်ရသည်။ ရန္တဓာတ်၊ တပစ္စည်း၊ ရဇ္ဇိသု-တပ်စွဲကုန်ပြီ၊ ကုတိ ရတ္တာ၊ ဂိဓဓာတ်၊ တပစ္စည်း၊ ဂိဓဓာတ်သည် အလွန်လိုချင်ခြင်းအနက်ကို ဟော၏။ ထို့ကြောင့် “ဂိဇ္ဇိသု-အလွန် လိုချင်ကုန်ပြီ၊ ကုတိ-ဂိဒ္ဓါ”ဟု ပြု။ [ရတ္တာ ဂိဒ္ဓါတိအာဒိ ပရိယာယဝစနံ၊ အပိ စ (သို့သော် လည်း) ရတ္တာတိ ဝတ္ထံ ဝိယ ရဂီဇာတေန စိတ္တဿ ဝိပရိဏာမကရေန ဆန္ဒရာဂေန ရတ္တာ၊ ဂိဒ္ဓါတိ အဘိကမ်နသဘာဝေန အဘိဂိဇ္ဈနေန ဂိဒ္ဓါ။ - ဋီကာသစ်။]

ဂမိတာ။ ။မဟာနိဒ္ဒေသ-ဂုဟဋ္ဌကသုတ် အဋ္ဌကထာ၌ “ဂမိတာတိ သင်္ကပ္ပရာဂေန ပစ္စာသိသမာနာ ဟုတွာ ဂမိတာ”ဟု ဖွင့်၏။ ဤအလို (ဂဓဓာတ် မရှိသောကြောင့်) ဂါဓဓာတ် ၏ ကုစ္ဆာအနက်ကို ဖွင့်သည်ဟု ကြံဖွယ်ရှိ၏။ ဂါ၌ ရဿပြုပါ။ ဋီကာသစ်၌ကား “ဂမိတာတိ ဂန္တိတာ ဝိယ (ထုံးဖွဲ့အပ်ကုန်သကဲ့သို့) ဒုမ္မောစနိယဘာဝေန (အဖြေခက်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့်) တတ္ထ ပဋိဗဒ္ဓါ”ဟု ဖွင့်၏။ [မူလပံ-မူလပရိယာယဝဂ်၊ (၁) သုတ်ဋီကာမှ ယူထား သော အဖွင့်တည်း။] ဤအလို ဂါဓဓာတ်၏ ဂန္တနအနက်ကို ဖွင့်သည်ဟု ကြံသင့်သည်။ နောက်ဆရာတို့ကား “ဂထိတာ”ဟု ပြင်ကြ၏။ သို့သော် “ဂထ”ဓာတ်ဟု မတွေ့ရ။

မုစ္ဆိတာ။ ။မုစ္ဆိတာ၌ မုစ္ဆဓာတ်သည် တွေဝေခြင်းအနက်ဟောတည်း။ ကိလေသာ ဝိသနဝသေန (ကိလေသာဘိလူး ပူးဝင်ခြင်း၏ အစွမ်းကြောင့်) ဝိသညိဘူတာ ဝိယ အနုညကိစ္စမောဟံ သမာပန္နာ-သညာကင်းသကဲ့သို့ ဖြစ်ကုန်လျက် ကာမဂုဏ်မှတစ်ပါး အခြားကိစ္စတို့၌ စိတ်မဝင်စားနိုင်လောက်အောင် တွေဝေခြင်းသို့ ရောက်ကုန်ပြီ။ - ဋီကာသစ်။ မုစ္ဆိသုတိ မုစ္ဆိတာ။ [ပဏ္ဏာသဋီကာနှင့် အနည်းငယ်သာ ကွဲ၏။ ထိုဋီကာ၌ ပါရှိပျက်ဟန် တူသည်။]

(တစ်နည်း) အဇ္ဈောသိတာ-မျိုး၍ ပြီးဆုံးကုန်ပြီ၊ လဂ္ဂါ-ကပ်ငြိကုန်ပြီ၊ လဂိတာ-ကပ်ငြိခြင်းသို့ ရောက်ကုန်ပြီ၊ (တစ်နည်း) လဂ္ဂိတာ-လွန်စွာဖြစ်သော ကပ်ငြိခြင်း ရှိကုန်ပြီ၊ ပလိပုဒ္ဓါ-ဆက်စပ်နေကုန်ပြီ၊ (တစ်နည်း) ပလိပုဒ္ဓါ-နှိပ်စက်အပ်ကုန်ပြီ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ပုထုဇ္ဇနာ-တို့ မည်၏၊ ပုထု-များစွာသော နိဝရဏတို့သည်၊ ပဉ္စဟိ-ကုန်သော၊ နိဝရဏဟိ-တို့သည်၊ အာဝုတာ-ပိတ်ဆို့အပ်ကုန်ပြီ၊ နိဝုတာ-တားမြစ်အပ်ကုန်ပြီ၊ [နိဝုတာနောက်၌ “ဖုဋ္ဌာ”ဟု ရှိသေး၏၊ အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့

အဇ္ဈောသန္တာ။ ။ “ကာမနန္ဒိယာ-ကာမတို့၌ နှစ်သက်တတ်သော တဏှာသည်၊ အဓိ+ ဩသန္တာ-လွမ်းမိုး သက်ရောက်အပ်ကုန်ပြီ၊ အဇ္ဈောတ္တတာ-လွမ်းမိုးအပ်ကုန်ပြီ”ဟု မဟာ နိဒ္ဒေသအဋ္ဌကထာ ဖွင့်၏၊ ဤအလို အဇ္ဈောသန္တာကို ပါဠိမှန်ဟု ယူသင့်၏၊ သန္တာ၌ သဒ ဓာတ် တပစ္စည်း၊ ပဏ္ဏာသဋီကာ၌ကား “အနညသာဓာရဏေဝိယ ကတွာ-သုတစ်ပါးတို့နှင့် မဆက်ဆံကုန် (မဆိုင်ကုန်) သကဲ့သို့ ပြု၍၊ ဂီလိတွာ-မျိုးချ၍၊ ပရိနိဋ္ဌာပေတွာ-ထက်ဝန်းကျင် ပြီးဆုံးစေ၍၊ ဌိတာ”ဟု ဖွင့်၏၊ အဓိ+အဝပုဗ္ဗ သာဓာတ်၊ (ပြီးဆုံးခြင်း အနက်ဟော)၊ အာန ပစ္စည်းဖြင့် “အဇ္ဈောသာနာ”ဟု ရှိရပေလိမ့်မည်။

လဂ္ဂါ။ ။ လဂဓာတ် တပစ္စည်း၊ လဂဓာတ်သည် သင်္ဂအနက်ကို ဟော၏၊ ထို့ကြောင့် ဋီကာသစ်၌ “ဝင်္ကကဏှကေ ဝိယ အာသတ္တာ-ကောက်သောဆူး၌ ကပ်ငြိစူးဝင်ကုန်သကဲ့ သို့ ကာမဂုဏ်တို့၌ ကပ်ငြိကုန်ပြီ”ဟုလည်းကောင်း၊ “မဟာပလိပေ ဝါ ပတေနေန နာသိကဂ္ဂ ပလပန္နပုရိသော ဝိယ ဥဒ္ဓရိတုမသတ္တုဏေယျဘာဝေန နိမုဂ္ဂါ-ကြီးစွာသော ညွှန်၌ ကျခြင်း ကြောင့် နှာသီးဖျားတိုင်အောင် နှစ်မြုပ်သော ယောက်ျားကဲ့သို့ ထုတ်ဆယ် ခြင်းငှာ မတတ် သာအောင် ကာမဂုဏ်တို့၌ နှစ်မြုပ်ကုန်ပြီ”ဟုလည်းကောင်း ဖွင့်သည်။

လဂ္ဂိတာ။ ။ လဂဓာတ်+တပစ္စည်း၊ မက္ခဏာလေပေန ဝိယ မက္ခဏေ-မျောက်သည် မျောက်နဲ့စေးအားဖြင့် ထိုအရပ်၌ ကပ်ငြိနေသကဲ့သို့၊ ပဉ္စန္ဒ ဣန္ဒြိယာနံ ဝသေန အာသဂ္ဂိတာ-ကာမဂုဏ်တို့၌ ငါးပါးသော ဣန္ဒြေတို့၏ အစွမ်းဖြင့် ကပ်ငြိနေကုန်ပြီ”ဟူ သော မူလဋီကာ ဖွင့်ကို ထောက်၍ “လဂိတာ”ဟုသာ ရှိသင့်၏၊ (တစ်နည်း) လဂ္ဂပုဒ်နောင် သဉ္စာတ အဿတ္ထိ အနက်၌ ဣတပစ္စည်း သက်၍ “လဂ္ဂိတာ”ဟု ဖြစ်၏။

ပလိပုဒ္ဓါ။ ။ စုရာဒိ ပုန္နဓာတ်သည် ဗန္ဓနအနက်ကို ဟော၏၊ ထိုဗုန္နဓာတ်ကို ရည်ရွယ်၍ “သမ္ပဒ္ဓါ-ဆက်စပ်နေကုန်ပြီ”ဟုလည်းကောင်း၊ ပုဓိဓာတ်သည် ဟိသနအနက် ကို ဟော၏၊ ထိုပုဓိဓာတ်ကို ရည်ရွယ်၍ “ဥပဒ္ဓုတာ”ဟုလည်းကောင်း ဋီကာတို့ ဖွင့်ကြသည်။

ပုထု ပဉ္စဟိ၊ ပေ၊ ပဋိကုန္ဒိတာ။ ။ ပုထုကို “ပဉ္စဟိ နိဝရဏဟိ”ဟု သရုပ်ပြသည်၊ ပုထုနောင် ဟိဝိဘတ်ကျေ၊ ဇာယန္တိ ဧတေဟိတိ ဇနာ-ဖြစ်ကြောင်း နိဝရဏတို့၊ ပုထု+ဇနာ ဧတေသန္တိ ပုထုဇ္ဇနာ-များစွာကုန်သော ဖြစ်ကြောင်း နိဝရဏရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၊ (တစ်နည်း) ဇနိယန္တေတိ ဇနာ၊ ပုထူဟိ-များစွာသော နိဝရဏတို့သည်+ဇနာ-ဖြစ်စေအပ် ပိတ်ဖုံးအပ် သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့တည်း၊ ပုထုဇ္ဇနာ-တို့။

အာဝုတာ နိဝုတာ။ ။ အာဝုတာ စသည်တို့လည်း ပရိယာယ်သဒ္ဓါများပင်တည်း၊ သို့သော် သဒ္ဓတ္တအားဖြင့်ကား ကွဲပြားသေး၏၊ ထို့ကြောင့် အာဝုတာကို “အာဝရိတာ”ဟု ဖွင့်၏၊ အာပုဗ္ဗ၊ ဝု-သံဝရဏဟူသော ဓာတ်၊ “နိဝုဋ္ဌာတိ နိဝရိတာ”ဟု ဖွင့်၏။

မဖွင့်ကြ။] ဩဝုဋ္ဌာ-မြေးယုက်အပ်ကုန်ပြီ၊ ပိဟိတာ-ပိတ်အပ်ကုန်ပြီ၊ ပဋိစ္ဆန္တာ-ဖုံးလွှမ်းအပ်ကုန်ပြီ၊ ပဋိကုဋ္ဌိတာ-မှောက်အပ်ကုန်ပြီ၊ ဣတိ ပုထုဇ္ဇနာ။

ဝါ-တစ်နည်း၊ [သီလကွန် အချို့စာအုပ်များ၌ ဝါသဒ္ဓါ မပါ၊ အဋ္ဌသာလိနီ၌ ပါသည်၊ ဂါထာတွင်း၌ မပါသောကြောင့် ဝါသဒ္ဓါ မပါသော်လည်း အပြစ်မရှိ။] ပုထုန-များစွာကုန်သော၊ ဂဏနပထ-ဂဏန်းလမ်းကို၊ (တစ်၊ နှစ်က စ၍ အသင်္ချေယုတိုင်အောင်သော ဂဏန်းလမ်းကို) အတိတာန-လွန်ကုန်သော၊ အရိယဓမ္မပရမ္ပချိန-အရိယာတရားတို့မှ မျက်နှာလွဲဖြစ်ကုန်သော၊ နိစဓမ္မသမာစာရာန-နိမ့်ကျသော တရားဟူသော အကျင့်ရှိကုန်သော၊ ဇနာန-သတ္တဝါတို့၏၊ အန္တောဂဓတ္တာပိ-အတွင်း၌ ဖြစ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်း၊ (အတွင်းဝင်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်း) ပုထုဇ္ဇနော-မည်၏၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ [ဝါမပါလည်းကောင်း၏။] အယံ-ဤလူအပေါင်းသည်၊ ပုထု (ပုထဂေဝ)-အသီးအခြားသာတည်း၊ သီလသုတာဒိဂုဏယုတ္တေဟိ-သီလ၊ သုတ အစရှိသော ဂုဏ်တို့နှင့် ယှဉ်ကုန်သော၊ အရိယေဟိ-အရိယာဖြစ်ကုန်သော၊ ဇနေဟိ-လူတို့နှင့်၊ ဝါ-တို့မှ၊ ဝိသုယေဝ-အသီးအခြားသာလျှင်၊ သင်္ချိ-ရေတွက်အပ်သည်၏အဖြစ်သို့၊

ဩဝုဋ္ဌာ။ ။ “ဩဝု(ဖ)တာတိ အဝတ္ထရိတွာ ဆာဒိတာ”ဟု မဟာနိဒ္ဒေသ၊ ဂုဟဋ္ဌက သုတ် အဋ္ဌကထာဖွင့်၏။ ထိုသို့ ဝုဓာတ်ကို “ဆာဒိတာ”ဟု ဖွင့်သောကြောင့် “ဩဝုဋ္ဌာ”ဟု ရှိသင့်၏။ စာအုပ်တို့၌ “ဩဖုတာ”ဟု တွေ့ရသည်။ ဓာတွတ္ထသင်္ဂဟ၌ သရင်ကောက်ဖြင့် “ဖုဋ္ဌ-အာဝရေ”ဟု ရှိသောကြောင့် “ဩဖုဋ္ဌာ”ဟု ရှိလျှင် တော်သေး၏။ ဋီကာသစ်၌ကား- “ပလိဂုဏ္ဍိတာ-ထက်ဝန်းကျင် ရစ်ပတ်အပ်ကုန်ပြီ”ဟုလည်းကောင်း၊ “ပရိယောနဒ္ဓါ ဝါ (တစ်နည်း) မြေးယုက်အပ်ကုန်ပြီ”ဟုလည်းကောင်း (ပဏ္ဏာသမီကာအတိုင်း)ဖွင့်၏။ ထိုအဖွင့် နှင့် လျော်သော ပါဠိမှာ ဩနဒ္ဓါသာတည်း။ ထိုအတိုင်းလည်း ဤအဋ္ဌကထာ တေဝိဇ္ဇသုတ်၌ မူကွဲပါ၍ ရှိသည်။

ပိဟိတာ၊ ပေါပဋိကုဋ္ဌိတာ။ ။ ပိဟိတာတိ ပိဒဟိတာ-ပိတ်အပ်ကုန်ပြီ၊ [ပိဟိတာ၌ အပိပုဗ္ဗ ဓာဓာတ်၊ ဓေတု ဟ၊ အာကို ဣပြု။] ပဋိစ္ဆန္တာတိ ဆာဒိတာ-ဖုံးအပ်ကုန်ပြီ၊ ပဋိကုဋ္ဌိတာတိ ဟေဋ္ဌာ မုခဇာတာ-အောက်၌ဖြစ်သော မျက်နှာရှိအောင် ပြုအပ်ကုန်ပြီ၊ ဝါ-မှောက်အပ်ကုန်ပြီဟု ဋီကာသစ် ဖွင့်သည်။ [“ပဋိကုဋ္ဌိတာတိ ပုထုဇ္ဇနာတိ”ဟု သာဓက အဆုံး၌ ဣတိသဒ္ဓါ ပါပါစေ။]

ပုထုန ဝါ၊ ပေါဂဓတ္တာပိ။ ။ ဂါထာ ရှေ့နှစ်ပါဒ၏ အကျယ်ကို ပြပြီး၍ တတိယပါဒ၏ အကျယ်ကို ပြလိုသောကြောင့် “ပုထုန ဝါ”စသည်ကို မိန့်သည်။ ဤအဖွင့်ကို ကြည့်၍ “ဇာယတိတိ ဇနော၊ ပုထုသု နိစဓမ္မသမာစာရေသု-များစွာသော ယုတ်နိမ့်သော တရား အကျင့် ရှိသူတို့၌+ဇနော-ဖြစ်သူ (ပါဝင်သူ)တည်း၊ ပုထုဇ္ဇနော-သူ”ဟုလည်းကောင်း၊ “ပုထုန-တို့၏+ အဗ္ဘန္တရေ-အတွင်း၌ + ဇနော-ဖြစ်သူ (ပါဝင်သူ)တည်း၊ ပုထုဇ္ဇနော”ဟုလည်းကောင်း၊ “ပုထု (ဗဟုကော)-များစွာသော+ဇနော-သတ္တဝါတည်း၊ ပုထုဇ္ဇနော”ဟုလည်းကောင်း ဋီကာသစ် ဝိဂြိုဟ်ပြသည်။

ဂတော-ရောက်ပြီ၊ ဝိသံသဋ္ဌော-မရောနှော၊ ဣတိ၊ ပုထုဇ္ဇနာ-မည်၏။ ဣတိ-
ပုထုဇ္ဇနာပုဒ် အဖွင့် ပြီး၏။

တတာဂတဿာတိ-ဟူသည်ကား၊ အဋ္ဌဟိ-ရှစ်ပါးကုန်သော၊ ကာရဏေဟိ-
အကြောင်းတို့ကြောင့်၊ ဘဂဝါ-သည်၊ တထာဂတော-တထာဂတ မည်တော်မူ
၏။ [ထိုရှစ်ပါးကို အကျဉ်းချုပ်ပြလို၍ “တထာ+ အာဂတော”စသည်ကို မိန့်။
] တထာ-ထိုအခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဝါ-ထို့အတူ၊ အာဂတော-ကြွလာတော်မူပြီ၊
ဣတိ-ကြောင့်၊ တထာဂတော-တထာဂတ မည်တော်မူ၏။ တထာ-အားဖြင့်၊
ဝါ-တူ၊ ဂတော-ကြွသွားတော်မူပြီ၊ ဣတိ တထာဂတော၊ တထလက္ခဏ-
မှန်ကန်သော လက္ခဏာသို့၊ အာဂတော-ရောက်တော်မူပြီ၊ ဣတိ
တထာဂတော၊

ပုထု ဝါ အယံ၊ ပေ၊ ဇနေဟိ။ ။ ဤကား ဂါထာ၏ စတုတ္ထပါဒအဖွင့်တည်း၊ ပုထုကို
(တစ်နည်း) ပုထကို “ဝိသံသယေဝ သင်္ချီ ဂတော”ဟု ဖွင့်၍ ထိုကိုပင် “ဝိသံသဋ္ဌော”ဟု
အဖြောင့် ဖွင့်သည်။ ဝိသံသယေဝ သင်္ချီ ဂတောပုဒ်က အပါဒါန်ကို ငဲ့သောကြောင့်
လည်းကောင်း၊ ဝိသံသဋ္ဌောပုဒ်က သဟာဒိယောဂဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း
“သီလ၊ ပေ၊ ဇနေဟိ”ဟု မိန့်သည်။ ဝိပြိုဟ်ကိုကား “ပုထုဇ (ပုထဂေဝ)-အရိယာတို့မှ
တသီးတခြားသာလျှင်ဖြစ်သော+ ဇနော-သတ္တဝါအပေါင်းတည်း၊ ပုထုဇ္ဇနော”ဟု
မူကာသစ် ပြုသည်။

မုတ်ချက်။ ။ ပုထုဝါယံကို “ပုထဂါယံ”ဟု ပြင်ကြ၏။ ပြခဲ့သော သတ္တတပုဒ်ရင်း
လိုက်၍ ပြင်ခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုသို့ ပြင်လိုလျှင် အဋ္ဌကထာစာအုပ်များဝယ် “ပုထဂါယံ”ဟု
ဂါထာ၌လည်းကောင်း၊ “ပုထဂေဝါယံ”ဟု အကျယ်၌လည်းကောင်း ရှိရပေလိမ့်မည်။
ထိုသို့ ရှိလျှင် ဂေါသရေ ပုထဿာဂမော ကွစိသုတ်ဖြင့် ဂ အက္ခရာလာ၍ “ပုထဂေဝ”ဟု
လည်း ကောင်း၊ ပုထဿ ဗျဉ္ဇနသုတ်ဖြင့် အကို ဥပြု၍ “ပုထုဇ္ဇနော”ဟုလည်းကောင်း
ပြီးနိုင်သော ကြောင့် ကောင်း၏။ ထိုသုတ်များကိုလည်း ဤပုဒ်ကိုပင် ရည်ရွယ်၍
တည်ခဲ့ဟန်တူသည်။

အဋ္ဌဟိ ကာရဏေဟိ။ ။ ယေဟိ ဂုဏဝိသေသေဟိ နိမိတ္တဘူတေဟိ-တထာဂတ
သဒ္ဓါ ဖြစ်ခြင်းအကြောင်း(ပဝတ္ထိနိမိတ်) ဖြစ်ကုန်သော အကြင်ဂုဏ်အထူးတို့ကြောင့်၊
ဘဂဝတိ တထာဂတောတိ အယံ သမညာ ပဝတ္ထာ-ဘုရားရှင်အပေါ်၌ တထာဂတဟူ
သော ဤအမည် သည် ဖြစ်၏။ တံ ဒဿနတ္ထံ-ထိုသဒ္ဓပဝတ္ထိနိမိတ်ဖြစ်သောအကြောင်း
တို့ကို ပြခြင်းအကျိုးငှာ၊ အဋ္ဌဟိ ကာရဏေဟိ ဘဂဝါ တထာဂတောတိအာဒိ ဝုတ္ထံ၊ ဧကော
ဝိ ဟိ သဒ္ဓေါ အနေက ပွဝတ္ထိနိမိတ္တမဓိကိစ္စအနေကဓာ အတ္ထပ္ပကာသကော-မှန်၏၊
သဒ္ဓါတစ်ခုပင် ဖြစ်သော်လည်း များစွာသော သဒ္ဓပဝတ္ထိနိမိတ်ကို အကြောင်းပြု၍
များစွာသောအနက်ကို ပြနိုင်၏။ [တထာ အာဂတောတိမှ စ၍ “အဘိဘဝနဋ္ဌေန
တထာဂတောတိ”တိုင်အောင်သော စကားတို့ဖြင့် အကျဉ်းဥဒ္ဓေသမျှကို ပြ၍
“ကထံ”စသည်ဖြင့် အကျယ်ပြသည်။ အကျဉ်းဥဒ္ဓေသကို အနက် ပေးရာ၌ သင့်ရုံသာ
ပေးထား၏။]

တထာ အာဂတော။ ။ တထာ၌ တ သဒ္ဓါသည် (ထို)ဟု သတ်မှတ်အပ်ပြီးသော
ရှေးအနက်ကို ညွှန်ပြသော နိယမသဒ္ဓါတည်း။ ထို့ကြောင့် ယထာစသော အနိယမ
(မသတ်မှတ်အပ်သေးသော အနက်ပြ) ဝါကျတစ်ခု ရှေ့က ရှိရသည်။ ထာ ပစ္စည်းကား
ထိုအနိယမ--

တထဓမ္မေ-မှန်ကန်သော တရားတို့ကို၊ ယထာဂတော-ဟုတ်မှန်သောအားဖြင့်၊ အဘိသမ္မု ခွေ-ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူပြီ၊ ဣတိ တထာဂတော၊ တထဒဿိ တာယ-မှန်ကန် သည့်အတိုင်း မြင်တော်မူလေ့ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝါ-ထိုအခြင်းအရာအတိုင်း မြင်တော်မူသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ တထာဂတော၊ တထဝါဒိတာယ-ဟုတ်မှန် သောစကားကို မိန့်တော်မူလေ့ရှိ သည်၏အဖြစ် ကြောင့်၊ တထာဂတော၊ တထာ ကာရိတာယ-ထိုနှုတ်ဖြင့် မိန့်မြွက်တော်မူသည့် အတိုင်းပြုတော် မူလေ့ ရှိ သည် ၏ အဖြစ် ကြောင့်၊ တထာဂတော၊ အဘိဘဝနဋ္ဌေန-လွမ်းမိုးတော်မူသည်၏အဖြစ် ကြောင့်၊ တထာဂတော၊ ဣတိ-ဤသို့၊ အဋ္ဌဟိ-ကုန်သော၊ ကာရဏေဟိ-တို့ဖြင့်၊ တထာဂတော-၏။

ကထံ-အဘယ်သို့လျှင်၊ ဘဂဝါ-သည်၊ (တထာဂတော၌ စပ်၊) တထာ-ထို အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဝါ-ထို့အတူ၊ အာဂတော-ကြွလာတော်မူပြီ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ တထာဂတော-တထာဂတမည်တော်မူသနည်း၊ သဗ္ဗလောကဟိ တာယ-အလုံးစုံ သော သတ္တလောက၏စီးပွားအလို့ငှာ၊ ဥဿုက္ကံ-အားထုတ်သူ တို့၏ အဖြစ်သို့၊ ဝါ-ကြောင့်ကြဗျာပါရသို့၊ အာပန္နာ-ရောက်တော်မူကုန်သော၊ ပုရိမကာ-ရှေး၌ ပွင့်တော်မူကုန်သော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓါ-ဘုရားရှင်တို့သည်၊ ယထာ-အကြင်အခြင်း အရာအားဖြင့်၊ အာဂတာ-ကြွလာတော်မူကုန်ပြီ၊ (တထာ-ထိုအခြင်းအရာအား ဖြင့်၊ အမှတ်-ငါတို့၏၊ ဘဂဝါပိ-မြတ်စွာဘုရားသည် လည်း၊ အာဂတော-ကြွလာ တော်မူပြီ၊) [“ယထာ အာဂတော တထာ အာဂတောတိ

အနက်၏ အခြင်းအရာအနက်ကို ဟောသော သဒ္ဓါတည်း၊ ထိုတထာသဒ္ဓါကို အခြားနေရာ၌ ဥပမာကို ပြန်၍ဖုံးသော ဥပမာနိဂမန (ဥပမာနိဂုံး)ဟု ဆို၏၊ ဤနေရာ၌ “ဩပမ္မသမ္ဗုဒ္ဓိပါဒန (ဥပမာကို ကောင်းစွာ ပြီးစေခြင်း) အနက်ရှိသောသဒ္ဓါ”ဟု မှီကာဆိုသည်၊ ဥပမာနိဂုံးဟု ဆိုသောစကားနှင့် သဘောတူပင်တည်း၊ [တထာ အာဂတောတိ ဧတ္ထ အာကာရနိယမနဝသေန ဩပမ္မသမ္ဗုဒ္ဓိပါဒနတ္ထော တထာသဒ္ဓေါ။] ဤအဖွင့်ကို ကြည့်၍ “တထာ-ထို ဝိပဿီစသော ရှေးဘုရားတို့ ကြွလာတော်မူပုံ အခြင်းအရာအားဖြင့်”ဟု ပေးရ လိမ့်မည်၊ ယခုအခါ၌ကား “တထာ-ထိုဝိပဿီစသော ရှေးဘုရားတို့ အတူ”ဟု ပေးကြ၏၊ အဓိပ္ပာယ်တူပင်တည်း။

အာဂတော။ ။အာဂမနသည် ဉာဏအာဂမန (ဉာဏ်တော်အားဖြင့် ကြွလာတော် မူခြင်း၊) ကာယအာဂမန (ကိုယ်တော်အားဖြင့် ကြွလာတော်မူခြင်း၊) ပဋိပဒါအာဂမန (အကျင့် အားဖြင့် ကြွလာတော်မူခြင်း)ဟု သုံးမျိုးရှိ၏၊ သာမညသဒ္ဓါမှန်လျှင် ဝဒန္တပုဂ္ဂိုလ်၏ အလို အတိုင်း ဝိသေသအနက်၌ (ထူးသော လိုရာအနက်၌) တည်နိုင်သောကြောင့် ဤနေရာ၌ ပဋိပဒါ အာဂမနကို ယူရသည်၊ ထို့ကြောင့် “ယေန အဘိနီဟာရေန”စသည်ဖြင့် ဘုရားဖြစ် ကြောင်း အကျင့်-ဆုတောင်းတို့ကို ပြလိမ့်မည်။ [သာမညဇောတနာယ ဝိသေသေ အဝဋ္ဌာန တော ဝိသေသတ္ထိနာ ဝိသေသော ပယောဇီယတေ။] ဤနည်း၌ တပစ္စည်းကား (ဘုရားရှင် တို့မှာ ကျင့်ပြီးဖြစ်သောကြောင့်) အတိတ်ဟော။

သဗ္ဗတြ သမ္ပန္နော”ဟု ဋီကာဖွင့်သောကြောင့် “တထာ အာဂတော”ဝါကျထည့်၍ ပေးသည်။ “အာဂတာ ယထာ-န်သကဲ့သို့၊ တထာ-ထို့အတူ”ဟု ရှေးရိုးအတိုင်းလည်း ပေးနိုင်ပါသည်။] ဝိပဿီ-ဝိပဿီမည်တော်မူသော၊ ဘဂဝါသည်၊ ယထာ-ဖြင့်၊ အာဂတော-ကြွလာတော်မူပြီ၊ (တထာ အမှောက် ဘဂဝါပိ အာဂတော၊) သိခီ-သိခီမည်တော် မူသော၊ ဘဂဝါ ယထာ အာဂတော၊ (တထာ အမှောက် ဘဂဝါပိ အာဂတော၊) ဝေဿဘူ-ဝေဿဘူမည်တော်မူသော၊ ဘဂဝါ ယထာ အာဂတော၊ (တထာ အမှောက် ဘဂဝါပိ အာဂတော၊) ကကုသန္ဓော-ကကုသန္ဓမည်တော်မူသော၊ ဘဂဝါ ယထာ အာဂတော၊ (တထာ အမှောက် ဘဂဝါပိ အာဂတော၊) ကောဏာဂမနော-ကောဏာဂမနမည်တော်မူသော၊ ဘဂဝါ ယထာ အာဂတော၊ (တထာ အမှောက် ဘဂဝါပိ အာဂတော၊) ကဿပေါ-ကဿပမည်တော်မူသော၊ ဘဂဝါ ယထာ အာဂတော၊ (တထာ အမှောက် ဘဂဝါပိ အာဂတော၊) ဣတိ-ကြောင့်၊ (တထာဂတော-တထာဂတမည်တော်မူ၏။)

ကိ-အဘယ်အနက်သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်သည်၊ ဝါ-ဆိုလိုသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်သနည်း၊ ယေန အဘိနိဟာရေန-အကြင်မိမိစိတ်ကို သဗ္ဗညုတဘြာဟ္မာသို့ရှေးရှု ဆောင်ကြောင်း ဆုတောင်းခြင်းဖြင့်၊ ဧတေ ဘဂဝန္တော-ဤဝိပဿီအစရှိသော

ယထာ ဝိပဿီ။ ။ပုရိမက သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓတို့တွင် ဝိပဿီဘုရားရှင်စသော အချို့ကိုသာ သရုပ်ထုတ်ပြသည်။ ဝိပဿီဘုရား စသော ၆ ဆူသော ဘုရားရှင်တို့ကိုသာ ဥပမာနအဖြစ်ဖြင့် ထုတ်ပြရခြင်းမှာလည်း ထိုဘုရားရှင်တို့ကိုသာ မဟာပဓာနသုတ်စသော ပါဠိတော်၌ ညွှန်ပြ ထားသည့်အတွက် ထင်ရှားသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ နောက်ကျသော ဘုရားရှင်များ ဖြစ်၍ ဤဘုရားရှင်နှင့် နီးကပ်သောကြောင့်လည်းကောင်း တည်း။ [ပါဠိတော်တို့၌ ထို ဘုရားရှင်တို့ကို ပြရခြင်း၏ အကြောင်းမှာလည်း ထိုဘုရားရှင်များ၏ သာဝကတို့က အထက် ပြဖွဲ့ပြည်၌ ရှိကြသောကြောင့်တည်း။]

ကိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ။ပြခဲ့သော “ယထာ ဝိပဿီ ဘဂဝါ”စသော ဝါကျတို့၌ ယထာ တထာဖြင့် ညွှန်ပြအပ်သော အနက်ကို တိုက်ရိုက် မညွှန်ပြသောကြောင့် မထင်ရှားသေး။ ထို့ကြောင့် ထိုညွှန်ပြအပ်သော အနက်တို့ကို အကျယ်ညွှန်ပြလိုရကား “ကိ ဝုတ္တံ ဟောတိ” စသည်ကို မိန့်သည်။ တပွာကဋီကရဏဝါကျပင်တည်း။ [ကိ ဝုတ္တံ ဟောတိတိအာဒိနာ တဒေဝ ပဋိနိဒ္ဓိသတိ၊- ဋီကာသစ်၊ ဤအလို ဝိတ္တာရဟု ယူပါ။]

အဘိနိဟာရေန။ ။“မနုဿတ္ထုပေ၊ဆန္ဒာနံဝသေန (ဆုတောင်းပြည့်ဖို့ရန် ရှစ်ပါးသော အင်္ဂါတို့၏ အပြားအားဖြင့်) အဋ္ဌင်္ဂီသမန္နာဂတေန မဟာပဏိဓာနေန”ဟု ဋီကာတို့ဖွင့်ကြသောကြောင့် “အဘိ-မိမိစိတ်ကို ဘုရားအဖြစ်သို့ ရှေးရှု+နိဟာရော-ဆောင်ကြောင်း ဖြစ်သော ဆုတောင်းခြင်း”ဟု သဒ္ဒါနက် မှတ်ပါ။ နောက်၌ “အဘိနိဟာရော စ နာမေသ အတ္ထတော (တရားကိုယ် အနက်အားဖြင့်) တေသံ အဋ္ဌင်္ဂီနံ သမောဓာနေန (ထိုအင်္ဂါရှစ်ပါးတို့၏ ပေါင်းစုခြင်းကြောင့်) တထာ ပဝတ္ထော စိတ္တုပ္ပါဒေါ (ထိုတောင့်တ သောအားဖြင့် ဖြစ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်တည်း)”ဟုလည်း မိန့်သည်။

ဘုရားရှင်တို့သည်။ အာဂတော-ကြွလာတော်မူကုန်ပြီ။ တေနေဝ (အဘိနိဟာရေန)-ထို မိမိစိတ်ကို သဗ္ဗညုတဉာဏ်သို့ ရှေးရှုဆောင်ကြောင်း ဆုတောင်းခြင်းဖြင့်ပင်။ အမှာကံ-ငါတို့၏။ ဘဂဝိပိ-လည်း။ အာဂတော-ကြွလာတော်မူပြီ။ အထ ဝါ-ထို့ပြင် တစ်နည်းကား။ ယထာ-အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့်။ ဝိပဿီ-ဝိပဿီ မည်တော်မူသော။ ဘဂဝါ-သည်။ ဒါနပါရမီ-ဒါနပါရမီကို။ ပူရေတွာ-ဖြည့်တော် မူပြီး၍လည်းကောင်း။ သီလပါရမီ ပူရေတွာ ၊ပေ။ ဥပေက္ခာပါရမီ-ဥပေက္ခာပါရမီကို။ ပူရေတွာ-ဖြည့်တော်မူပြီး၍လည်းကောင်း။ ဒသ-ဆယ်ပါးကုန်သော။ ပါရမီယော-ပါရမီတော်တို့လည်းကောင်း။ ဒသ-ကုန်သော။ ဥပပါရမီယော-ပရမတ္ထပါရမီ၏ အနီးအပါးဖြစ်သော ပါရမီတော်တို့လည်းကောင်း။ ဒသ-ကုန်သော။ ပရမတ္ထပါရမီ ယော-ပရမတ္ထပါရမီတော်တို့လည်းကောင်း။ ဣတိ-ဤသို့။ သမတ္တိသ-အတိကျ သုံးဆယ်သော။ ဣမာ ပါရမီယော-ဤပါရမီတော်တို့ကို။ ပူရေတွာ-၍လည်း ကောင်း။ အင်္ဂပရိစ္ဆာဂ-

အထ ဝါ။ ။ ရှေ့နည်း၌ “ယေန အဘိနိဟာရေန၊ တေန”တို့သည် ယထာတထာတို့၏ စွဲနက်ကို အကျယ်ညွှန်ပြသော သဒ္ဓါတို့တည်း။ ယခုအခါ ယထာတထာတို့အတွက် ပါရမီ ပူရဏအနက်ကို ညွှန်ပြလိုသောကြောင့် “အထ ဝါ၊ပေ၊ကောဋီပတွာ အာဂတော”ဟု မိန့်သည်။ [ဤနေရာဝယ် ပါရမီနှင့် စပ်၍ မှတ်ဖွယ်အကျယ်ကို ဋီကာဟောင်း ဋီကာသစ်တို့ စရိယာပိဋကအဋ္ဌကထာမှ ယူ၍ ပြထားကြ၏။ ကြည့်ရှုကြပါလေ။ ပါရမီပုဒ်ပြီးပုံကိုကား အဋ္ဌသာလိနိဘာသာဋီကာ သုမေကေဏှ၌ ပြခဲ့ပြီ။]

ပါရမီ ၃ မျိုး။ ။ “ပါရမီ၊ ဥပပါရမီ၊ ပရမတ္ထပါရမီ”ဟု ပါရမီတစ်ပါး တစ်ပါးလျှင် သုံးမျိုး ပြား၏။ ထိုတွင် ပရမတ္ထ (ပရမ+အတ္ထ)ဟူရာ၌ “ပရမ”ဟူသည် အလွန်ဆုံးအပိုင်း အခြားတည်း။ “အတ္ထ”ကား အရာဝတ္ထုတည်း။ [ပရမတ္ထ-ပရမဝတ္ထုနိ-ဝါစပုတိ အဘိဓာန်။] ဒါနပြုရာ၌ အသက်ကို စွန့်လှူခြင်းသည် ဒါနတို့တွင် အလွန်ဆုံးထိပ်တန်းအကျဆုံးတည်း။ ထို့ကြောင့် “ဒါနပရမတ္ထပါရမီ”ဟု ခေါ်သည်။

ဥပပါရမီ။ ။ ဥပသဒ္ဓါသည် “အနီး”အနက်ကို ဟော၏။ ပရမတ္ထပါရမီလောက် ထိပ်တန်းမရောက်သော်လည်း ကိုယ်အင်္ဂါကို စွန့်ခြင်း၊ မျက်လုံးကို လှူခြင်း စသော စေတနာ ကို “ဥပပါရမီ”ဟု ခေါ်၏။ ထိုဥပပါရမီ ပရမတ္ထပါရမီ အဖြစ်တို့သို့ မရောက်တတ်ဘဲ ကိုယ်မှ အပြင်ပဖြစ်သော ပစ္စည်းကို စွန့်လှူခြင်းစေတနာကို “ပါရမီ”ဟု ခေါ်သည်။ ပါရိသေသနည်း တည်း။ [ပုတ္တဒါရဓနာဒိ ဥပကရဏပရိစ္ဆာဂေါ ပန ဒါနပါရမီ၊ အင်္ဂပရိစ္ဆာဂေါ ဒါနဥပပါရမီ၊ အတ္တနော ဇီဝိတပရိစ္ဆာဂေါ ဒါနပရမတ္ထပါရမီ-စရိယာပိဋက (ပကိဏ္ဍက ကထာ)။]

သီလပါရမီ။ ။ ပုတ္တဒါရဓနစသော အပြင်ပဝတ္ထုကြောင့် သီလကို မဖျက်ခြင်းသည် သီလပါရမီ မည်၏။ မိမိ၏ အင်္ဂါကြီးငယ်ကို အပျက်ခံ၍ သီလကို စောင့်ခြင်းသည် သီလဥပပါရမီ မည်၏။ မိမိ၏ အသက်ကို စွန့်၍ (အသေခံ၍) သီလကို စောင့်ခြင်းသည် သီလ ပရမတ္ထပါရမီ မည်၏။

အင်္ဂါကြီးငယ်ကို စွန့်လှူခြင်းလည်းကောင်း၊ နယနပရိစ္စာဂ်-မျက်လုံးကို စွန့်လှူခြင်းလည်းကောင်း၊ [အချို့စာအုပ်တို့၌ “ဇီဝိတပရိစ္စာဂ်-အသက်ကို စွန့်လှူခြင်းလည်းကောင်း”ဟု ရှိ၏။] ဓနပရိစ္စာဂ်-ဥစ္စာကို စွန့်လှူခြင်းလည်းကောင်း၊ ရဇ္ဇပရိစ္စာဂ်-တိုင်းပြည်ကို စွန့်လှူခြင်းလည်းကောင်း၊ ပုတ္တဒါရပရိစ္စာဂ်-သား မယားကို စွန့်လှူခြင်းလည်းကောင်း၊ ဣတိ-ဤသို့ ပဉ္စ-ငါးပါးကုန်သော၊ ဣမေ မဟာပရိစ္စာဂေ-ဤကြီးကျယ်သော စွန့်လှူခြင်းတို့ကို၊ ပရိစ္စဇိတ္တာ-

နေက္ခမ္မ၊ ပညာ။ ။ထိုသုံးမျိုးသော(ပုတ္တဒါရဓန၊ အင်္ဂါကြီးငယ်၊ အသက်ဟူသော) ဝတ္ထုတို့၌ တွယ်တာမှုကို ဖြတ်၍ တောထွက်ခြင်းသည် နေက္ခမ္မပါရမီသုံးမျိုး ဖြစ်၏။ အဆောက်အဦ အင်္ဂါကြီးငယ် အသက်တို့၌ တွယ်တာမှုကို ပယ်၍ သူတစ်ပါး၏ စီးပွား ရှိ-မရှိကို ဆုံးဖြတ်သောအားဖြင့် သုံးမျိုးသော ပညာပါရမီဖြစ်၏။ [သတ္တုဘဏ္ဍဇာတ်တော်၌ ကား ပုဏ္ဏား၏အသက်ကို ကယ်သော ပညာကို ပရမတ္ထပါရမီဟု ဆိုသည်။]

ဝိရိယ၊ ခန္တီ၊ သစ္စာ။ ။ပြုခဲ့သော ပုတ္တစသော အရာဝတ္ထုသုံးမျိုးကို စွန့်လှူဖို့ရန် အားထုတ်ခြင်းသည် (ထိုသုံးပါးနှင့်စပ်၍ သူများအတွက် အားထုတ်ခြင်းသည်) ဝိရိယပါရမီ သုံးမျိုးဖြစ်၏။ [မဟာဇနကဇာတ်တော်၌ကား အသက်သေလောက်သော ဘေးမှ လွတ်အောင် ကြိုးစားခြင်းကိုပင် “ပရမတ္ထဝိရိယ”ဟု ဆို၏။] ပုတ္တစသော သုံးမျိုး၏ အန္တရာယ် ကို ပြုသူတို့အပေါ်၌ သည်းခံခြင်းသည် ခန္တီပါရမီသုံးမျိုး ဖြစ်၏။ ထိုသုံးမျိုးသော အကြောင်း ကြောင့် သစ္စာကို မစွန့်ခြင်းသည် သစ္စပါရမီ သုံးမျိုး ဖြစ်၏။

အဓိဋ္ဌာန၊ မေတ္တာ။ ။ပါရမီဖြည့်ဖို့ (ကုသိုလ်ပြုဖို့) အဓိဋ္ဌာန်ရာဝယ် ပုတ္တစသော သုံးမျိုးကို စွန့်၍ အဓိဋ္ဌာန်မပျက်အောင် စောင့်ခြင်းသည် အဓိဋ္ဌာနပါရမီသုံးမျိုး ဖြစ်၏။ မိမိ၏ အဆောက်အဦကိုလည်းကောင်း၊ ပုတ္တစသော သုံးမျိုးတို့ကိုလည်းကောင်း ဖျက်ဆီးသူတို့၌သော်မှလည်း မေတ္တာကို မပျက်စေခြင်းသည် မေတ္တပါရမီ သုံးမျိုး ဖြစ်၏။

ဥပေက္ခာ။ ။ပုတ္တစသော သုံးမျိုးတို့၌ ကျေးဇူးပြုသော ပုဂ္ဂိုလ်အပေါ်၌လည်းကောင်း၊ သင်္ခါရတို့အပေါ်၌လည်းကောင်း ချစ်ခင်မှုကို မပြု၊ ကျေးဇူးမဲ့ (စော်ကားနှိပ်စက်)ပြုသော ပုဂ္ဂိုလ်အပေါ်-သင်္ခါရတို့အပေါ်ဝယ် မုန်းမူ ဒေါသဖြစ်မှုကိုလည်း မပြုဘဲ လျစ်လျူရှုနိုင်ခြင်း သုံးမျိုးသည် ဥပေက္ခာပါရမီသုံးမျိုး ဖြစ်၏။ [ဥပေက္ခာဗြဟ္မဝိဟာရသည် သတ္တဝါပညတ်ကို အာရုံပြုရကား သတ္တဝါတို့အပေါ်၌ မုန်းချစ် မပြုဘဲ လျစ်လျူရှု၏။ ဤဥပေက္ခာပါရမီကား သတ္တဝါတို့က မိမိအပေါ်၌ ပြုအပ်သော ကောင်းမှု မကောင်းမှု မီး ရေ စသော သင်္ခါရတို့ကြောင့် ဖြစ်ပျက်ရသော ကောင်းမှု မကောင်းမှုတို့၌ လျစ်လျူရှုရသည်။]

ပဉ္စ မဟာပရိစ္စာဂေ။ ။အကြီးအကျယ်စွန့်လှူခြင်းကို “မဟာပရိစ္စာဂ်”ဟု ခေါ်၏။ ထိုစွန့်လှူခြင်းသည် ဒါန၌ ပါဝင်ပြီး ဖြစ်သော်လည်း စွန့်ကြမှု အထူးအဖြစ်ကို ပြခြင်းငှာလည်း ကောင်း၊ (ဤသို့ မစွန့်ကြနိုင်လျှင် ဘုရားမဖြစ်နိုင်သောကြောင့်) ဘုရားဖြစ်ဖို့ရန် ထူးသော အကြောင်းကို ပြခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ အလွန်ပြုနိုင်ခဲ့ ကြောင်းကို ပြခြင်းငှာလည်းကောင်း ဒါနမှ သီးခြား ထုတ်ပြရသည်။

မူက္ခေ။ ။စွန့်ခြင်းကြီးငါးပါး၌ အယူအဆ မတူကြ၊ ဇီဝိတနေရာ၌ နယန(မျက်စိ)ကို စွန့်ခြင်းဟု ရှိ၏။ ပုတ္တပရိစ္စာဂနှင့် ဒါရပရိစ္စာဂကို နှစ်မျိုးခွဲ၍ ဇီဝိတ နယန မပါဘဲလည်း ရှိ၏။ တချို့နေရာ၌ ရဇ္ဇပရိစ္စာဂ မပါဘဲ ဇီဝိတပရိစ္စာဂကို သွင်း၏။

စွန့်လှူတော်မူပြီး၍လည်းကောင်း၊ ပုဗ္ဗယောဂပုဗ္ဗစရိယဓမ္မက္ခန္ဓာနဉာတတ္ထစရိယာဒယော-ဘုရားမဖြစ်မီ ရှေ့အဖို့၌ ဘာဝနာကို အားထုတ်ခြင်း၊ ဘုရားမဖြစ်မီ ရှေ့အဖို့၌ ဒါနစသည်တို့ကို အလွန်အကဲ ပြုကျင့်ခြင်း၊ ဒါန၏အကျိုးစသော တရားတို့ကို ဟောပြခြင်း၊ ဆွေမျိုးတို့၏ စီးပွားကို ကျင့်ခြင်း အစရှိသည်တို့ကို၊ ပူရေတွာ-ဖြည့် ကျင့် တော်မူပြီး၍လည်းကောင်း၊ ဗုဒ္ဓိစရိယာယ-ဉာဏ်ပညာအကျိုး ငှာ ကျင့်တော်မူခြင်း၏၊ ကောဋီ-အဆုံးအပိုင်းအခြားသို့၊ (အထွတ်အထိပ်သို့)၊ ပတွာ-ရောက်တော်မူပြီး၍၊ အာဂတော-ကြွလာတော်မူပြီ။

ပုဗ္ဗယောဂ။ ။“ပုဗ္ဗ-တထာဂတအဖြစ်သို့ မရောက်မီ ရှေ့အဖို့၌+ယောဂ-ယောဂီ ပုဂ္ဂိုလ်တို့ အားထုတ်အပ်သောအကျင့်”ဟူသည် ဂတပစ္စာဂတိကဝတ်အကျင့်နှင့် အဘိညာဉ် သမာပတ်တို့ကို ဖြစ်စေနိုင်သော ဘာဝနာတည်း။ ထိုတွင် “ဂတ-ဆွမ်းခံစသည် သွားသူသည် လည်းကောင်း+ပစ္စာဂတ-ဆွမ်းခံစသည်မှ ပြန်လာသူသည် လည်းကောင်း+ဣက-ဖြစ်စေအပ် ကျင့်အပ်သောအကျင့်”ဟူသည် အသွားတိုင်း အပြန်တိုင်း (အလုပ်ကိစ္စတိုင်း) သတိသမ္ပဇဉ် ဖြင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားထုတ်မှုတည်း။ [ဂတပစ္စာဂတိကဝတ် ကျင့်ပုံသည် သာမညဖလသုတ် သတိသမ္ပဇဉ်အခန်း၌ လာလတ္တံ့။]

ပုဗ္ဗစရိယ။ ။ဇာတ်တော်၊ စရိယာပိဋကပါဠိတော်တို့၌ လာသည့်အတိုင်း ဒါနစသော ပါရမီတို့ကို အလွန်အကဲ ကျင့်ခြင်းသည် “ပုဗ္ဗစရိယ”မည်၏။ [ပုဗ္ဗ-တထာဂတမဖြစ်မီ ရှေ့အဖို့၌+စရိယာ-ကျင့်ခြင်း။]

ဓမ္မက္ခန္ဓာန။ ။“ဓမ္မ-တရားကို+အက္ခန္ဓာန-ဟောခြင်း”ဟူသည် ဒါနစသည် အပို့စွတာ စသည်တို့၏အကျိုးကိုလည်းကောင်း၊ သံသရာနှင့်နိဗ္ဗာန်၏ အပြစ်နှင့်အကျိုးကိုလည်းကောင်း ထင်ရှားပြသောတရားကို ဟောခြင်း၊ သတ္တဝါတို့ကို သမ္မာသမ္မောဓိ ပစ္စေကဗောဓိ သာဝက ဗောဓိဟူသော ဗောဓိသုံးပါးတွင် တစ်ပါးပါး၌ တည်စေကြောင်း ရင့်ကျက်စေကြောင်း တရားကို ဟောခြင်းတည်း။

ဉာတတ္ထစရိယာဒယော။ ။“ဉာတိ-ဆွေမျိုး”ဟူသည် သွေးသားစပ်သူတို့သာမက အမျိုးသားအားလုံးတည်း၊ ထို့ကြောင့် မဟာကပိဇာတ်၌ မျောက်အားလုံး၏ စီးပွားကို ကျင့်မှုကို “ဉာတတ္ထစရိယ”ဟု ဆိုသည်။ ဤနေရာ၌ အတ္တသဒ္ဓါသည် အကျိုးဖလ ပယောဇန အနက်ကို မဟော၊ ဟိတ (အကြောင်းစီးပွား)အနက်ကို ဟောသည်။ “ဘုရားဖြစ်ခြင်းသည် အကျိုး၊ ထိုအကျင့်များသည် ဘုရားဖြစ်ဖို့ရန် အကြောင်းခံအကျင့်များ ဖြစ်သည်”ဟူလို၊ ထိုသို့ ကျင့်ရာ၌ [ကရုဏာရှေ့ထား၍ သနားသဖြင့် ကျင့်အပ်သော တရားသောအကျင့် ကိုသာ “ဉာတတ္ထစရိယ”ဟု ဆိုသည်။]

လောကတ္ထစရိယ။ ။အာဒိဖြင့် လောကတ္ထစရိယာ ဗုဒ္ဓတ္ထစရိယာတို့ကို ယူပါ။ ထိုတွင် ‘လောက-သတ္တလောက၏ (လူအများ၏)+အတ္ထစရိယာ-စီးပွားကို ကျင့်ခြင်း”ဟူသည် အမျိုးသားတစ်စုသာမက “ခတ္တိယ ဗြာဟ္မဏ ဝေဿ သုဒ္ဓ”ဟူသော လူအမျိုးမျိုး၏ လည်းကောင်း၊ ကမ္ဘာသူ ကမ္ဘာသား သတ္တဝါအများ၏လည်းကောင်း စီးပွားကို ပြုကျင့်ခြင်းတည်း။ ထို့ကြောင့် ဗုဒ္ဓဗေဒတော်၌ တိုင်းသူပြည်သား လူအများ၏ စီးပွား ကျင့်ခြင်းကို “လောကတ္ထ စရိယ”ဟု ဆိုသည်။

တထာ-ထိုအခြင်းအရာအားဖြင့်၊ အမှာကံ-ငါတို့၏၊ ဘဂဝါပိ-မြတ်စွာ
ဘုရားသည်လည်း၊ (ဒါနပါရမီ-ကို၊ ပူရေတွာ-၍လည်းကောင်း၊ ပေ၊
ဗုဒ္ဓိစရိယာယ-၏၊ ကောဋီ-သို့၊ ပတွာ-၍၊) အာဂတော-ပြီ၊ ပေ၊ ကဿပေါ-သော၊
ဘဂဝါ-သည်၊ ယထာ-ဖြင့်၊ ဒါနပါရမီ-ကို၊ ပူရေတွာ-၍လည်းကောင်း၊ ပေ၊
ဗုဒ္ဓိစရိယာယ-၏၊ ကောဋီ-သို့၊ ပတွာ-၍၊ အာဂတော-ပြီ၊ တထာ-ဖြင့်၊
အမှာကံ-တို့၏၊ ဘဂဝါပိ-လည်း၊ (ဒါနပါရမီ-ကို၊ ပူရေတွာ-၍လည်းကောင်း၊
ပေ၊ ဗုဒ္ဓိစရိယာယ-၏၊ ကောဋီ-သို့၊ ပတွာ-၍၊) အာဂတော-ပြီ။

အထ ဝါ-ထို့ပြင်တစ်နည်းကား၊ ဝိပဿီ-သော၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ယထာ-
ဖြင့်၊ စတ္တာရော-လေးပါးကုန်သော၊ သတိပဋ္ဌာနေ-သတိပဋ္ဌာန်တို့ကို
လည်းကောင်း၊ စတ္တာရော-သော၊ သမ္ပပ္ပဓာနေ-သမ္ပပ္ပဓာန်တို့ကိုလည်းကောင်း၊
စတ္တာရော၊ ဣဒ္ဓိ ပါဒေ-ဣဒ္ဓိပါဒ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ပဉ္စ၊ ဣန္ဒြိယာနိ-
ဣန္ဒြေတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ပဉ္စ၊ ဗလာနိ- ဗိုလ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ သတ္တ၊
ဗောဇ္ဈင်္ဂေ- ဗောဇ္ဈင်္ဂတို့ကို လည်းကောင်း၊ အရိယံ-မြတ်သော၊ အဋ္ဌဂီကံ-
ရုပ်ပါးသော အင်္ဂါ

ဗုဒ္ဓတ္ထစရိယ။ ။ “ဉာတိ+အတ္ထ”ကဲ့သို့ “ဗုဒ္ဓိ+အတ္ထ”ဟု ပုဒ်ခွဲပါ။ “ဗုဒ္ဓိယာ-ဉာဏ်ပညာ
၏+အတ္ထ-စီးပွား”ဟူသည် ဉာဏ်ပညာတိုးပွားအောင် ကျင့်အပ်သော အကျင့်တည်း။
ဉာတတ္ထ လောကတ္ထစရိယတို့မှ ကြွင်းသမျှအကျင့်ကို ဗုဒ္ဓတ္ထစရိယ၌ သွင်းပါ။
ဗုဒ္ဓတ္ထစရိယ၏နေရာ၌ “ဗုဒ္ဓိစရိယ”ဟုလည်း မှကွဲရှိ၏။ ထိုမှကွဲသည် “ဗုဒ္ဓိစရိယာယ
ကောဋီ ပတွာ”ဟူသော နောက် စကားနှင့် ထပ်မံ၏။ “ကောဋီပတွာ မရောက်မီ စရိယသုံး
ပါးကို ကျင့်ပြီးနောက် သဗ္ဗညုတာ ဉာဏ်တော်ကို ရဖို့ရန်၊ ဗုဒ္ဓိစရိယာကို ကောဋီပတွာ
ဖြစ်အောင် (အထွတ်အထိပ်ရောက်အောင်) ကျင့်သည်”ဟူလို။ [ဗုဒ္ဓတ္ထကို “ဗုဒ္ဓ+အတ္ထ”
ဟု ပုဒ်ခွဲ၍ “ဗုဒ္ဓ၏အစီးအပွားကို (ဘုရားဖြစ်ဖို့ရန်) ကျင့်ခြင်း”ဟု အဓိပ္ပာယ်ယူကြသည်ကို
ကား စဉ်းစားပါ။ ပြခဲ့သော လောကတ္ထစရိယ ဉာတတ္ထ စရိယတို့လည်း ဘုရားဖြစ်ဖို့ရန်
ကျင့်ခြင်းပင် မဟုတ်ပါလော။]

ကောဋီပေ၊တထာ။ ။ကောဋိန္ဒြိ ပရိယန္တံ (အဆုံးအပိုင်းအခြား) ဥက္ကံသံ (အလွန်
အကဲ)၊ တထာ အမှာကမ္မိ ဘဂဝါ အာဂတောတိ ဧတ္ထာပိ ဒါနပါရမီ ပူရေတွာတိအာဒိနာ
သမ္ပန္နော၊ ဤအဖွင့်အတိုင်း တထာ အမှာကမ္မိ ဘဂဝါ၏ နောက်၌ “ဒါနပါရမီ ပူရေတွာ၊ပေ၊
ကောဋီ ပတွာ”ပုဒ်တို့ကို လိုက်စေရသည်။

နည်းသုံးပါးအထူး။ ။ “ယထာ သဗ္ဗလောကဟိတာယ”စသော ပဌမနည်းဖြင့်
အဘိ နိဟာရကို ပြသောကြောင့် တထာဂတဖြစ်ဖို့ရန် လာခဲ့သောအကျင့်
(အာဂမပဋိပဒါ)၏ အစကို ပြသည်ဟုလည်းကောင်း၊ “အထ ဝါ၊ပေ၊ကောဋီ
ပတွာ”ဟူသော ဒုတိယနည်းဖြင့် ပါရမီဖြည့်မှု စသည်ကို ပြသောကြောင့် အာဂမပဋိပဒါ၏
အလယ်ကို ပြသည်ဟုလည်း ကောင်း၊ “အထ ဝါ၊ပေ၊စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနေ”စသော
တတိယနည်းဖြင့် အာဂမနပဋိပဒါ ၏ အဆုံးဖြစ်သော ဗောဓိပက္ခိယတရား ၃၇ ပါး
ကျင့်ပုံကို ပြသည်ဟုလည်းကောင်း နည်း သုံးပါး ထူးပုံကို သိပါ။ နည်းသုံးပါးလုံးပင်
“အာဂတော”အရ ပဋိပဒါအာဂမန (အကျင့် ဟူသော လာခြင်း)ကို ပြသည်ချည်းတည်း။

ရှိသော၊ မဂ္ဂ-မဂ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဘာဝေတွာ-ဖြစ်စေတော်မူပြီး၍၊
 ပြုဟေတွာ-တိုးပွားစေ တော်မူပြီး၍၊ အာဂတော-ပြီ၊ တထာ-ဖြင့်၊ အမှာကံ-
 တို့၏၊ ဘဂဝါပိ-လည်း၊ (စတ္တာရော-ကုန်သော၊ သတိပဋ္ဌာနေ-တို့ကိုလည်း
 ကောင်း၊ ပေ၊ မဂ္ဂ-ကိုလည်း ကောင်း၊ ဘာဝေတွာ-၍၊ ပြုဟေတွာ-၍၊)
 အာဂတော-ပြီ၊ ပေ၊ ကဿပေါ-သော၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ယထာ-ဖြင့်၊ စတ္တာရော-
 ကုန်သော၊ သတိပဋ္ဌာနေ-တို့ကိုလည်း ကောင်း၊ ပေ၊ မဂ္ဂ-ကိုလည်းကောင်း၊
 ဘာဝေတွာ-၍၊ ပြုဟေတွာ-၍၊ အာဂတော-ပြီ၊ တထာ-ဖြင့်၊ အမှာကံ-တို့၏၊
 ဘဂဝါပိ-လည်း၊ (စတ္တာရော-ကုန်သော၊ သတိပဋ္ဌာနေ-တို့ကိုလည်း
 ကောင်း၊ ပေ၊ မဂ္ဂ-ကိုလည်းကောင်း၊ ဘာဝေတွာ-၍၊ ပြုဟေတွာ-၍၊)
 အာဂတော-ပြီ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ တထာဂတော-မည်တော်မူပြီ။ [အချို့စာအုပ်
 များဝယ် အာဂတော၏ နောက်၌ “အာဂတောတိ တထာဂတော” ဟု ရှိ၏၊
 မရှိလျှင် ထည့်ပေးပါ။]

ဣဓ လောကမ္ပိ-ဤသတ္တလောက၌၊ ဝိပဿိအာဒယော-ဝိပဿိအစရှိကုန်
 သော၊ မုနယော-ဘုရားရှင်တို့သည်၊ ယထေဝ-အဘိနီဟာရစသော
 သုံးပါးသော အကြင် အခြင်းအရာအားဖြင့်သာလျှင်၊ သဗ္ဗညုဘာဝံ-
 သဗ္ဗညုတို့၏ အဖြစ်သို့၊ အာဂတာ-ရောက်တော်မူကုန်ပြီ၊ တထာ (ဧဝ)-
 အဘိနီဟာရ စသော သုံးပါး သော ထိုအခြင်းအရာအားဖြင့်သာလျှင်၊ အယံ
 သကုမုနိပိ-သာကိန္တယံဖွား ဤ ငါတို့မြတ်စွာဘုရားသည်လည်း၊ သဗ္ဗညုဘာဝံ-
 သဗ္ဗညု၏အဖြစ်သို့၊ အာဂတော-ရောက်တော်မူပြီ၊ တေန-ထို့ကြောင့်၊ စက္ခုမာ-
 ဗုဒ္ဓ-ဓမ္မ-သမန္တနှင့်၊ ဓံသဒိဗ္ဗာ၊ ငါးဖြာ သော စက္ခုရှိတော်မူသော မြတ်စွာဘုရား
 ကို၊ တထာဂတော-တထာဂတ ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏၊ ဣတိ-ဤအနက်
 သည်၊ ဝါ-ကို၊ (ဝုတ္တံ ဟောတိ)။ [ကံ ဝုတ္တံ ဟောတိကို ပြန်၍လှည့်သည်။]
 ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ တထာ-ထိုဝိပဿိစသော ရှေး ဘုရားတို့အတူ၊ အာဂတော-
 ပြီ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ တထာဂတော-မည်တော်မူ၏။

[“အဋ္ဌဟိ ကာရဏေဟိ” အရ ရှစ်ပါးသောအကြောင်းတို့တွင်
 ပဌမအကြောင်း ၏ ပဋိနိဒ္ဓေသကို ပြပြီး၍၊ ဒုတိယအကြောင်း၏ ပဋိနိဒ္ဓေသကို
 ပြလိုသောကြောင့် “ကထံ တထာဂတောတိ”စသည်ကို မိန့်။] ကထံ-
 အဘယ်သို့လျှင်၊ တထာ-ထို အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဂတော-ကြွတော်မူပြီ၊
 ဣတိ-ကြောင့်၊ တထာဂတော-

ယထေဝ၊ ပေ၊ စက္ခုမာ။ ။ အကြောင်းရှစ်ပါးတို့တွင် ပဌမအကြောင်းကိုပင် ပြခဲ့သော
 အနက်သုံးမျိုးအားဖြင့် အကျဉ်းချုပ် ပြခြင်းငှာ “ယထေဝ”စသည်ကို မိန့်သည်။ တတ္ထ
 ဣဓ လောကမ္ပိ ဝိပဿိအာဒယော မုနယော သဗ္ဗညုဘာဝံ ယထာဝုတ္တေန
 ကာရဏတ္ထယေန (အာဂတော ယထေဝ)၊ တထာ ပဉ္စဟိ စက္ခုဟိ စက္ခုမာ အယံ
 သကုမုနိပိ ယေန ကာရဏေန အာဂတော၊ တေနေသ တထာဂတော နာမ ဝုစ္စတိတိ
 ယောဇနာ။- ဋီကာ။ ဤသို့ ဋီကာ ဖွင့်သော်လည်း ယထာ တထာအတွက် နိဿယ၌
 တစ်မျိုးပေးထား၏။

မည်တော်မူသနည်း။ သမ္ပတိဇာတော-ဖွားပြီးသည် ဖြစ်၍ ယခု တစ်ခဏသာ ရှိသေးသော၊ ဝိပဿီ-သော၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ယထာ-ဖြင့်၊ ဂတော-ပြီ၊ (တထာ-ဖြင့်၊ အယံ ဘဂဝါပိ-၍ ငါတို့မြတ်စွာဘုရားသည်လည်း၊ ဂတော-ပြီ) [နောက်၌ “တထာ အယံ ဘဂဝါပိ ဂတော” ဟုရှိသည်။] ပေါကဿပေါ-သော၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ယထာ-ဖြင့်၊ ဂတော-ပြီ၊ (တထာ-ဖြင့်၊ အယံ ဘဂဝါပိ-လည်း၊ ဂတော-ပြီ။)

စ-ဆက်၊ ကထံ-အဘယ်အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ သော ဘဂဝါ-သည်၊ ဂတော-ကြွတော်မူသနည်း၊ [အချို့စာ၌ ဘဂဝါ” မပါ၊] ဟိ-ချဲ့၊ သော-ထိုမြတ်စွာဘုရား သည်၊ သမ္ပတိဇာတော-ဖွားပြီးသည် ဖြစ်၍ ယခု တစ်ခဏသာ ရှိသေးသည်၊ (ဟုတွာ) ဧဝ-ဖြစ်၍ သာလျှင်၊ သမေဟိ-ညီညွတ်ကုန်သော၊ ပါဒေဟိ-ခြေတော်တို့ ဖြင့်၊ ပထဝိယံ-မြေ၌၊ ပတိဋ္ဌာယ-တည်တော်မူပြီး၍၊ [သုပ္ပတိဋ္ဌတပါဒလက္ခဏာ ရှိသောကြောင့် မြေ၌ နင်းသောအခါ တညီတညွတ် တည်း ထင်သည်။] ဥတ္တရာ ဘိမုခေါ-မြောက်အရပ်သို့ ရှေးရှုသော မျက်နှာ ရှိတော်မူသည်၊ (မြောက်အရပ်သို့ မျက်နှာမူသည်)၊ (ဟုတွာ)၊ သတ္တပဒဝီတိဟာရေန-ခုနစ်ဖဝါးလှမ်းခြင်းဖြင့်၊ ဂတော-ကြွတော်မူပြီ၊ ယထာဟ-အဘယ်သို့ ဟောတော်မူသနည်း၊ သမ္ပတိ ဇာတောပေါနတ္ထိ ဒါနိ ပုနဗ္ဘဝေါတိ-ဟူ၍၊ (အာဟ-ဟောတော်မူပြီ)၊ [အာနန္ဒ-အာနန္ဒာ၊ သမ္ပတိဇာတော-ဖွားပြီး၍ ယခု တစ်ခဏသာ ရှိသေးသော၊ ဗောဓိ သတ္တော-ဘုရားလောင်းသည်၊ သမေဟိ-ညီညွတ်ကုန်သော၊ ပါဒေဟိ-ခြေတို့ဖြင့်၊ ပတိဋ္ဌဟိတွာ-တည်ပြီး၍၊ သေတမ္ပိ ဆတ္တေ-နတ်၌ဖြစ်သော ထီးဖြူသည်၊ အနု ဓာရယမာနေ - ဆောင်းမိုးစဉ်၊ ဥတ္တရာဘိမုခေါ - သည်၊ (ဟုတွာ)၊

သမ္ပတိဇာတော။ ။ သမ္ပတိနိပါတ်ပုဒ်သည် “ယခု (တစ်ခဏ)” ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ ထို့ကြောင့် “မဟုတ္တဇာတော” ဟု ဋီကာဖွင့်သည်။ ဝိဂြိုဟ်ကိုကား မာသဇာတော ကဲ့သို့ “သမ္ပတိ+ဇာတဿ+အဿာတိ သမ္ပတိဇာတော” ဟု ဗာဟိရတ္ထဗဟုဗ္ဗိဟိ ပြုပါ။ “ဖွားပြီး၍ တစ်ခဏသာရှိသေး” ဟု ဆိုသောကြောင့် “ဖွားပြီးလျှင် ပြီးခြင်း ၇ လှမ်းကြသည်” ဟု ထင်စရာ ရှိ၏။ အမှန်မှာ-ဖွားပြီးစ၌ ဗြဟ္မာမင်းတို့က ရွှေဇာတဘက်ဖြင့် ခံယူကြ၏။ ထိုမှ တစ်ဆင့် စတုမဟာရာဇ်နတ်မင်းကြီးလေးယောက်က သစ်နက်ရေဖြင့် လှမ်းယူကြ၏။ ထို နတ်မင်းကြီးတို့ လက်မှ လူတို့က ဘွဲ့ဖြူအဝတ်ဖြင့် လှမ်းယူကြ၏။ ထိုလူတို့၏လက်မှ မြေ၌ တည်ပြီးနောက် အရပ်မျက်နှာတို့ကို လှည့်၍ ကြည့်တော်မူပြီးမှ မြောက်အရပ်သို့ ၇ လှမ်း ကြွတော်မူသည်။ ထိုမျှလောက် အချိန်သည် ဘာမျှ မကြာသောကြောင့် “သမ္ပတိ-ယခု တစ်ခဏ” ဟု ဆိုသည်။

အနုဓာရယမာနေ။ ။ ထိုသို့ ကြွတော်မူရာ၌ နတ်တို့က ထီးဖြူကို ဆောင်းမိုးပေးကြ သော်လည်း ဆောင်းမိုးသူကို မမြင်ရသောကြောင့် ထီးဖြူဘာသာ ဆောင်းတတ်သကဲ့သို့ ကတ္တာလုပ်၍ “သေတမ္ပိ ဆတ္တေ အနုဓာရယမာနေ” ဟု လက္ခဏာဝန္တကတ္ထုရုပ်ကိုသာ ပြထားသည်။ ဆတ္တာဒိနိယေဝ စ တဒါ ပညာယိသု၊ န ဆတ္တာဒိဂ္ဂါဟကာတိ အာစရိယ

သတ္တပဒဝီတိဟာရေန-ခုနစ်ဖဝါးလှမ်းခြင်းဖြင့်၊ ဂစ္ဆတိ-သွား၏။ သဗ္ဗာ-အလုံးစုံကုန်သော၊ ဒိသာစ-အရပ်မျက်နှာတို့ကိုလည်း၊ အနုဝိလောကေတိ-အစဉ် လှည့်၍ ကြည့်၏။ အာသဘိ-ဥသဘ၏ဥစ္စာဖြစ်သော (မကြောက်မရွံ့ ရဲဝံ့သော)၊ ဝါစံ-စကားကို၊ ဘာသတိ-မိန့်မြွက်၏။ (ကိ-အဘယ်သို့ မိန့်မြွက်သနည်း) အဟံ-ငါသည်၊ လောကဿ-သတ္တလောက၏၊ ဝါ-ထက်၊ အဂ္ဂေါ-အမြတ်ဆုံးသည်၊ အသ္မိ-ဖြစ်၏၊ အဟံ-သည်၊ လောကဿ-၏၊ ဝါ-ထက်၊ ဇေဋ္ဌော-အကြီးဆုံးသည်၊ အသ္မိ-ဖြစ်၏၊ အဟံ-သည်၊ လောကဿ-၏၊ ဝါ-ထက်၊ သောဋ္ဌော-အချီးမွမ်းအပ်ဆုံးသည်၊ အသ္မိ-၏၊ အယံ-ဤပဋိသန္ဓေနေရခြင်းသည်၊ အန္တိမာ-အဆုံး၌ဖြစ်သော၊ (အဆုံးစွန်ဖြစ်သော)၊ ဇာတိ-ပဋိသန္ဓေနေရခြင်းတည်း၊ ဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ ပုန ဗ္ဗဝေါ-တစ်ဖန် ဘဝသည် (ဘဝအသစ်သည်)၊ နတ္ထိ-မရှိတော့၊ ဣတိ-ဤသို့ မိန့်မြွက်၏။ -သုတ်မဟာဝဂ္ဂ၊ မဟာပဒါနသုတ်၊ ဗောဓိသတ္တဓမ္မတာ။]

ဓမ္မပါလတ္တေရေန ဝုတ္တံ။ -ဋီကာသစ်။ [“အနုဟရမာနေ”ဟု မူကွဲရှိ၏။ အနက်တူပင်၊ သေတမှိ ဆတ္တေ-ကို၊ “အနုဓာရိယမာနေ-ဆောင်းမိုးအပ်စဉ်”ဟု ကမ္မရုပ်လည်း ပြင်ကြ၏။] “ဆတ္တကို ဥပလက္ခဏနည်းအားဖြင့် မှတ်၍ ပြထား၏။ ထိုအခါ၌ မင်းမြှောက်တန်ဆာ ငါးပါးလုံးပင် ထင်ရှား၏”ဟု ဖွင့်ကြသည်။

သဗ္ဗာပေါဓိလောကေတိ။ ။ပုဉ်းကံ၏ အာနုဘော်ကြောင့် လောကဝိဝရဏ (တစ်လောကလုံး ဟင်းလင်းပွင့်သော)တန်ခိုး ဖြစ်ရကား ထင်းထင်းကြီး မြင်နိုင်သော လောကဓာတ် တစ်သောင်းကို ပကတိမံသစက္ခုဖြင့် အထက် အောက်နှင့်တကွ အရပ် ဆယ်မျက်နှာလုံးကို ကြည့်တော်မူသည်။ [ဤကြည့်တော်မူခြင်းသည် ခုနစ်လှမ်း-လှမ်းတော်မူ ပြီးမှ မဟုတ်၊ မလှမ်းမီ ဖြစ်သည်၊ ကြည့်တော်မူသောအခါ “ကိုယ်တော်မြတ် နှင့် တူသူမရှိ”ဟု သိတော်မူပြီးမှ (ဤအရပ်ကား “ဥတ္တရအရပ်”ဟု ဆုံးဖြတ်တော်မူ၍) မြောက်အရပ်သို့ ခုနစ်လှမ်း ကြွတော်မူပြီးမှ “အဂ္ဂေါဟမသ္မိ”စသည်ကို မိန့်တော်မူသည်။]

အာသဘိ။ ။“ဥသဘဿ-နွားလားဥသဘ၏+ကုဒ် အာသဘံ”ဟု ပြု၍ နွားလား ဥသဘတို့၏ အပိုင်ဥစ္စာဖြစ်သော မကြောက်မရွံ့ ရဲဝံ့သော သတ္တိကို အရကောက်ရ၏။ ထို သတ္တိကြောင့် ရဲရဲဝံ့ဝံ့ မိန့်မြွက်အပ်သော စကားကိုလည်း “အာသဘိ”ဟု ဆိုရသည်။ “ဥသဘဿ+ဧသော အာသဘိ”ဟုပင် ပြု။ [“သတ္တိ”ဟူသည် အကုသိုလ်အရာ၌ “ငါ”ဟူသော မာနနှင့်ဒိဋ္ဌိတည်း၊ ကုသိုလ်အရာ၌ ဒေါသမဖြစ်ခြင်း၊ ပညာနှင့်ယှဉ်သော ဝီရိယဖြစ်ခြင်း တည်း။]

အဂ္ဂေါ ဇေဋ္ဌော သေဋ္ဌော။ ။အဂ္ဂေါ စသည်ကား ဂုဏ်ကို အကြောင်းပြု၍ ရအပ်သော ဂုဏ်အမည်တည်း၊ သုံးပုဒ်လုံး ပရိယာယ်ပင်၊ သို့သော် သဒ္ဒါနက်အား ဖြင့်ကား-“အဂ္ဂေါတိ သဗ္ဗပဓာနော၊ (အဂ္ဂသဒ္ဒါ ပဓာနဝါစကတည်း၊ ပဓာနဟူသည်လည်း အမြတ်ဆုံး ပင်တည်း၊) ဇေဋ္ဌောတိ သဗ္ဗေသံ ဝုဒ္ဓတမော၊ (ဝုဗ္ဗဿ ဇော ဣယံဋ္ဌေသုသုတ်၌ လာသော ဇေဋ္ဌပုဒ်ပင်တည်း၊) သေဋ္ဌောတိ သဗ္ဗေသံ ပသတ္တတမော (ပသတ္တဿ သော စသုတ်၌ လာသော ပုဒ်ပင်တည်း)”ဟု ဖွင့်၏။

စ-ဆက်၊ အဿ-ထိုဘုရားလောင်း၏၊ တံ ဂမနံ-ထိုကြွတော်မူခြင်းသည်၊ အနေကေသံ-များစွာကုန်သော၊ ဝိသေသာမိဂမာနံ-စီးပွားအထူးတို့ကို ရခြင်းတို့၏၊ ပုဗ္ဗနိမိတ္တဘာဝေန-ပုဗ္ဗနိမိတ်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ တထံ-မှန်ကန်သည်၊ အဝိတထံ-မချွတ်ယွင်းသည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ ဟိ-ချဲ့၊ သော-ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဝါ-ထိုဘုရားလောင်းသည်၊ သမ္ပတိဇာတော-သည်၊ (ဟုတွာ)ဧဝ-သာလျှင်၊ သမေဟိ-ညီညွတ်ကုန်သော၊ ပါဒေဟိ-ခြေတို့ဖြင့်၊ (ပထဝိယံ-၌) ယံ ပတိဋ္ဌဟိ-အကြင် ရပ်တည်တော်မူပြီ၊ ဣဒံ-ဤရပ်တည်တော်မူခြင်းသည်၊ အဿ-ထိုမြတ်စွာဘုရား၏၊ စတုရိဒ္ဓိပါဒပဋိလာဘဿ-လေးပါးသော ဣဒ္ဓိပါဒ်ကို ရခြင်း၏၊ ပုဗ္ဗနိမိတ္တံ-ပုဗ္ဗနိမိတ်တည်း။ [“အဿကို လာဘဓာတ်၏ အနက်၌ စပ်လျှင် ကတ္တား၊ ပစ္စည်းအနက်ဖြစ်သော ရခြင်းကြိယာ၌ စပ်လျှင် သမ္ပန်”ဟု ဋီကာ၌ နှစ်နည်းဖွင့်သည်။]

ပန-ကား၊ ဥတ္တရာဘိမုခဘာဝေါ-ဥတ္တရခေါ်မှတ်၊ မြောက်အရပ်သို့ ရှေးရှုသည်၏အဖြစ်သည်၊ သဗ္ဗလောကုတ္တရဘာဝဿ-အလုံးစုံသော သတ္တလောကထက် မြတ်သူ၏အဖြစ်၏၊ ဝါ-အလုံးစုံသော လောကမှ လွန်မြောက်သူ၏အဖြစ် ၏၊ ပုဗ္ဗနိမိတ္တံ၊ [သဗ္ဗလောကုတ္တရဘာဝဿာတိ သဗ္ဗလောကာန မုတ္တမဘာဝဿ၊ ဤ၌ “လောကာနံ”ဟူသော ဗဟုဝုစ်ကို မကြိုက်၍ ဧကဝုစ်ပေးလိုက်သည်၊ သဗ္ဗလောကာတိက္ကမနဘာဝဿ ဝါ၊ အတိက္ကမနသည် ဥတ္တမ၏

တဉ္စဿ၊ ဗေ၊ နိမိတ္တဘာဝေန။ ။ ဣဒါနိ တထာဂမနံ (ထိုသို့သော သွားပုံကို) သမ္ဘာဝေန္တော (ချိုးမွမ်းလိုသည်ဖြစ်၍) တဉ္စဿာတိအာဒိမာဟ၊ [တထံ အဝိတထံ စသည်ကို ကြည့်၍ “သမ္ဘာဝေန္တော”ဟု ဆိုဟန်တူသည်၊ ဝါကျအနေမှာ သမ္ဘာဝနာဝါကျ မဟုတ်၊ ဂတော ဟူသော ရှေ့ဝါကျ၏ ဂမနကြိယာကို ဆက်၍ ပြသော ဥပနာသဝါကျသာ တည်း၊] ပုဗ္ဗနိမိတ္တ ဘာဝေန တထံ အဝတထန္တိ သမ္ပန္နော (ရှေ့လှည့်စပ်)။

ပုဗ္ဗနိမိတ္တဘာဝေန။ ။ အကျိုးစီးပွား မဖြစ်မီ ရှေ့အဖို့၌ တင်ကြို၍ ဖြစ်နှင့်သော အကြောင်းအရာကို “ပုဗ္ဗနိမိတ်”ဟု ခေါ်၏၊ အရိပ်အယောင်ပြခြင်းနှင့်တူသောကြောင့် “အရိပ်နိမိတ်”ဟုလည်းကောင်း၊ အကျိုးကို ထောက်၍ လွန်ပြီးသော အကြောင်းနိမိတ်ဖြစ်သောကြောင့် “အတိတ်နိမိတ်”ဟုလည်းကောင်း ခေါ်သည်။ [နိမိနာတိ သဉ္ဇာနာတိ ဧတေနာတိ နိမိတ္တံ-သိကြောင်းအမှတ်အသား၊ ပုဗ္ဗေ-အကျိုးစီးပွား မဖြစ်မီ ရှေ့၌+ပဝတ္တံ+ နိမိတ္တံ ပုဗ္ဗနိမိတ္တံ။]

ယဉ္စိ၊ ဗေ၊ ပတိဋ္ဌဟိ။ ။ ရှေ့ဝါကျ၏ အနက်ကို ချဲ့ပြလို၍ “ယဉ္စိ”စသည်ကို မိန့်သည်၊ ယံကို ပကတိသဒ္ဓါ၏ အနက်ဖြစ်သော တည်ခြင်းကြိယာ၌သာ စပ်၍ ဤဝိဘတ်ဟူသော ပစ္စယ၌ မစပ်ရသောကြောင့် “ကြိယာပရာမသန-ကြိယာကို သုံးသပ်သောသဒ္ဓါ”ဟု ဆိုသည်၊ [ယန္တိ ကြိယာပရာမသနံ၊ တေန ပတိဋ္ဌဟိတိ ဧတ္ထ ပကတိယတ္ထံ ပတိဋ္ဌာနကြိယံ ပရာမသတိ၊ “ပကတိ လိင်္ဂဓာတွေဝဋ္ဌဝိဘတိ ပစမိာ ပန-ပစမိာ နှင့်အညီ လိင်္ဂနှင့် ဓာတ်ကို ပကတိ၊ ဝိဘတ်နှင့် ပစ္စည်းကို “ပစ္စယ”ဟု ခေါ်သည်။]

အဖွင့်တည်း။-ဋီကာ။] သတ္တပဒဝီတိဟာရော-ခုနစ်ဖဝါးလှမ်းတော်မူခြင်းသည်။ သတ္တဗောဇ္ဈင်္ဂ ရတနပဋိလာဘဿ-ခုနစ်ပါးသော ဗောဇ္ဈင်္ဂရတနာကို ရတော်မူခြင်း၏။ (ပုဗ္ဗ နိမိတ္တ)။ ပန-ကား။ သုဝဏ္ဏဒဏ္ဍာဝီတိပတန္တိ စာမရတိ ဧတ္ထ-ဟူသောဤပါဠိ၌၊ ဝုတ္တစာမရကွေပေါ-မိန့်ဆိုအပ်သော စာမရိသားမြီးယပ်ကို ခတ်ခြင်းသည်။ သဗ္ဗ တိတ္ထိယနိမ္မဒနဿ-အလုံးစုံသော တိတ္ထိတို့ကို နှိမ်နင်းတော်မူခြင်း၏ (အလုံးစုံသော တိတ္ထိတို့ကို မာန်မယစ်အောင် ပြုခြင်း၏)။ (ပုဗ္ဗနိမိတ္တ)။ [သုဝဏ္ဏဒဏ္ဍာ-ရွှေအရိုးရှိကုန်သော၊ စာမရာ-စာမရိသားမြီးယပ်တို့သည်။ ဝီတိပတန္တိ-အလွဲလွဲ ခတ်ကုန်၏။]

သေတစ္ဆတ္တဓာရဏ်-ထီးဖြူတော်ကို ဆောင်းမိုးရခြင်းသည်။ အရဟတ္တဝိမုတ္တိ ဝရဝိမလသေတစ္ဆတ္တပဋိဘာဘဿ-ကိလေသာတို့မှ လွတ်သော အရဟတ္တဖိုလ် ဟူသော မြတ်သော အညစ်အကြေးမရှိသော ထီးဖြူကို ရတော်မူခြင်း၏။ (ပုဗ္ဗ နိမိတ္တ)။ သတ္တမပဒပရိ-ခုနစ်လှမ်းမြောက် ခြေလှမ်း၏အထက်၌၊ ဌတ္တာ-ရပ်တော် မူ၍၊ သဗ္ဗဒိသာနုဝိလောကနံ-အလုံးစုံသော အရပ်မျက်နှာတို့ကို အစဉ်လှည့်၍ ကြည့်တော်မူခြင်းသည်။ သဗ္ဗညုတာနာဝရဏဉာဏပဋိလာဘဿ-သဗ္ဗညုတာ ဉာဏ်တည်းဟူသော အနာဝရဏဉာဏ်ကို ရတော်မူခြင်း၏။ (ပုဗ္ဗနိမိတ္တ)။ [သဗ္ဗညုတာဉာဏ်တော်ကိုပင် အလုံးစုံသော အာရုံတို့၌ အပိတ်အပင် မရှိသောကြောင့် “အနာဝရဏဉာဏ်”ဟု ခေါ်သည်။] အာသဘိဝါစာဘာသနံ-မကြောက် မရွံ့ ရဲဝံသောစကားကို မိန့်မြှောက်တော်မူခြင်းသည်။ အပ္ပဋိဝတ္တိယဝရဓမ္မစက္ကဝတ္တနဿ-သူတစ်ပါးတို့သည် ဆန့်ကျင်ဘက် မလည်စေအပ် မလည်စေနိုင်သော ဓမ္မ စကြာကို လည်စေတော်မူခြင်း၏။ ပုဗ္ဗနိမိတ္တ။ တထာ-ထိုအခြင်းအရာအားဖြင့်၊ အယံ ဘဂဝါပိ-ဤငါတို့ မြတ်စွာဘုရားသည်လည်း၊ ဂတော-ကြွတော်မူပြီ၊ စ-ဆက်၊ အဿ-ထိုမြတ်စွာဘုရား၏၊ ဝါ-ထိုဘုရားအလောင်း၏၊ တံ ဂမနံ-ထို ကြွတော်မူခြင်းသည်၊ တေသံယေဝ ဝိသေသာမိဂမာနံ-ထိုစီးပွားအထူးတို့ကို ရခြင်းတို့၏ပင်၊ ပုဗ္ဗနိမိတ္တဘာဝေန-ကြောင့်၊ တထံ-သည်၊ အဝိတထံ-သည်။

သတ္တပဒဝီတိဟာရော။ ။ဝိ-ရှေ့ရောက်နေသောခြေကို ရှောင်လွှဲပြီးလျှင်+အတိ-ရှေ့သို့လွန်၍+ဟာရော-နောက်ခြေကို ဆောင်ခြင်း၊ [ဝိကို ဋီကာ၌ “ဝိသေသ”ဟု ဖွင့်သော်လည်း ရှောင်လွှဲခြင်းအနက်ကို ယူလိုက်သည်။] ဤသို့ ဆောင်ခြင်းကို “ခြေလှမ်းခြင်း”ဟု ခေါ်သည်။ သတ္တပဒဿ-ခုနစ်လှမ်းကို+ဝီတိဟာရော-လှမ်းခြင်း။

သုဝဏ္ဏပေ၊နိမ္မဒနဿ။ ။စာမရိသားမြီးယပ်ကို ခတ်ခြင်းသည် ဘုရားအလောင်းဖွားတော်မူသောအခါ ဖြစ်ပုံအစဉ်ကို ပြသော မဟာပဒါနသုတ်၌ မပါဘဲ၊ သုတ္တနိပါတ်နာဠကသုတ်၌သာ နိဒါန်းဂါထာဝယ် “သုဝဏ္ဏဒဏ္ဍာ ဝီတိပတန္တိစာမရာ”ဟု တတိယပါဒအဖြစ်ဖြင့် လာ၏။ ထိုစကားကို ယူရသောကြောင့် “သုဝဏ္ဏပေဧတ္ထ ဝုတ္တစာမရကွေပေါပန”ဟု အထူးဆိုသည်။ ဂါထာအပြည့်အစုံကို ဋီကာတို့၌ ကြည့်ပါ။

အဟောသိ-ဖြစ်ပြီ။ [ဤမှ နောက်၌ “ယံ ဟိ သော” စသော စကားတို့ကို “အဓိကာရ နည်းအားဖြင့် လိုက်နိုင်သည့်အတွက် သိလောက်သောကြောင့် မထည့်တော့”ဟု မှတ်ပါ။]

တေန-ထို့ကြောင့်၊ ပေါရာဏာ-ရှေးအဋ္ဌကထာဆရာတို့သည်၊ မဟုတ္တဇာတောဝ၊ပေ၊ပဗ္ဗတမုဒ္ဒနိဌိတောတိ-ဟူ၍၊ အာဟု-ဆိုကြကုန်ပြီ၊ [ဂဝမ္မတိ-နွားတို့၏ အရှင်ဖြစ်သော နွားလားဥသဘသည်၊ မဟုတ္တဇာတော-ဖွားပြီးသည် ဖြစ်၍ တစ်မဟုတ်သာ ရှိသေးသည်၊ (ဟုတွာ)ဧဝ-ဖြစ်၍သာလျှင်၊ သမေဟိ-ညီညွတ်ကုန်သော၊ ပါဒေဟိ-ခြေတို့ဖြင့်၊ ဝသုန္ဓရံ-မြေအပြင်ကို၊ ဖုသီယထာ-ထိသကဲ့သို့၊ (တထာ-ထို့အတူ) ဂေါတမော-အနွယ်တော်အရ ဂေါတမ မည်တော်မူသော၊ သော (ဘဂဝါ)-ထိုငါတို့မြတ်စွာဘုရားသည်၊ (မဟုတ္တဇာတော ဟုတွာ ဧဝ သမေဟိ ပါဒေဟိ၊ ဝသုန္ဓရံ-ကို၊ ဖုသီ-ထိတော်မူပြီ၊ သတ္တပဒါနိ-ခုနစ်လှမ်းတို့ တိုင်တိုင်၊ ဝိက္ခမိ-ကြွလှမ်းတော်မူပြီ၊ မရူစ-နတ်တို့သည် လည်း၊ သေတံ ဆတ္တံ-ထီးဖြူတော်ကို၊ အနုဓာရယံ-အစဉ်လိုက်၍ ဆောင်းမိုးကြကုန်ပြီ၊ ဂေါတမော-သော၊ သော (ဘဂဝါ)-သည်၊ သတ္တပဒါနိ-တိုင်တိုင်၊ ဂန္ဓာန-ကြွတော်မူပြီး၍၊ သမန္တတော-ထက်ဝန်းကျင်၌၊ သမာ-တူမျှ ကုန်သော၊ (ဝိလောကနသမတာယ သမာ သဒိသိယော။) ဒိသာ-အရပ် မျက်နှာတို့ကို၊ ဝိလောကေသိ-အစဉ်လျှင်၍ ကြည့်တော်မူပြီ၊ ပဗ္ဗတမုဒ္ဒနိ-တောင်ထိပ်၌၊ ဌိတော-တည်သော၊ သီဟော-ခြင်္သေ့ သည်၊ (အဘိနဒိ)ယထာ-မရွံ့မကြောက်ဟောက်သကဲ့သို့၊ အဋ္ဌဂုံပေတံ-ရှစ်ပါး သော အင်္ဂါနှင့်ပြည့်စုံ သော၊ (“ဝိသဋ္ဌော မဇ္ဈ ဝိညေယျော”စသော အင်္ဂါရှစ်ပါးနှင့် ပြည့်စုံသော၊) ဝိရံ-အဂ္ဂေါဟမသို့ အစရှိသော အသံတော်ကို၊ အဗျူဒီရယံ-မိန့်မြှောက်တော်မူပြီ။]

အထ ဝါ-ထို့ပြင်တစ်နည်းကား၊ ယထာ-အကြင် အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဝိပဿီ-သော၊ ဘဂဝါ-သည်၊ပေ၊ယထာ-ဖြင့်၊ ကဿပေါ-သော၊ ဘဂဝါ-သည်၊ နေက္ခမ္မေန-ကာမမှ ထွက်မြောက်သောကုသိုလ်တရားဖြင့်၊ ကာမစ္ဆန္ဒ-

အထ ဝါ ယထာ ဝိပဿီ။ ။ပြခဲ့သောနည်း၌ ကာယဂမနကို ပြ၏၊ ဤနည်း၌ကား “နေက္ခမ္မေန ကာမစ္ဆန္ဒ ပဟာယ”စသည်ဖြင့် တဖြည်းဖြည်း ဉာဏ်တော်ရင့်၍ ရင့်၍သွားခြင်း ဟူသော ဉာဏဂမနကို ပြသည်၊ ထိုသို့ ပြရာ၌ နိဝရဏကို ပယ်ခြင်းသည် အရင်းခံဖြစ်သော ကြောင့် နိဝရဏပယ်ပုံကို ဦးစွာ ပြသည်။

နေက္ခမ္မေန။ ။“နေက္ခမ္မံ ပဌမဇ္ဈာနေ”စသော အဘိဓာန်၌ လာသော နေက္ခမ္မသဒ္ဒါ၏ အနက်တို့တွင် ဤနေရာ၌ ကာမစ္ဆန္ဒနိဝရဏ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော ကာမစ္ဆန္ဒမှ ထွက်မြောက်တတ်သော “ကုသိုလ်အားလုံး”ဟူသော အနက်ကို ဟော၏၊ [နိက္ခမတိ-ကာမစ္ဆန္ဒမှ ထွက်မြောက်တတ်၏၊ ဣတိ နိက္ခမံ၊ နိက္ခမံယေဝ နေက္ခမ္မံ၊ (သုတ္တံ၌ ဣပစ္စည်း)။]

ကာမစ္ဆန္တကို၊ ပဟာယ-ပယ်၍၊ ဂတော-အထက်တရားထူးသို့ သွားတော်မူပြီ။
 [“ပဟာယ-ခြင်းကြောင့်၊ ဝါ-ပယ်နိုင်သည်ရှိသော်၊ ဂတော-အထက်တရားထူး
 ကို ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူပြီ”ဟုလည်း မှီကာဖွင့်သေး၏။] ပေ၊ အရဟတ္တမဂ္ဂေန-
 အရဟတ္တမဂ်ဖြင့်၊ သဗ္ဗကိလေသေ-အလုံးစုံသော ကိလေသာတို့ကို၊
 သမုစ္ဆိန္တိတော-အကြွင်းမဲ့ဖြတ်၍၊ ဂတော-အထက် အရဟတ္တဖိုလ်တရားထူးသို့
 သွားတော်မူပြီ၊ အယမ္ပိ ဘဂဝါ-ဤ ငါတို့မြတ်စွာဘုရားသည်လည်း၊ တထေဝ-
 ထိုအခြင်းအရာအားဖြင့်သာ၊ နေက္ခမ္မေန-ဖြင့်၊ ကာမစ္ဆန္တ-ကို၊ ပဟာယ-၍၊
 ဂတော၊ အဗျာပါဒေန-ဗျာပါဒ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော မေတ္တာဖြင့်၊ ဗျာပါဒ-
 ဗျာပါဒကို၊ (ပဟာယ ဂတော)၊ အာလောကသညာယ-အရောင်အလင်း၌
 ဖြစ်သောသညာဖြင့်၊ ထိနမိဒ္ဓ-ထိနမိဒ္ဓ ကို၊ (ပဟာယ ဂတော)၊ အဝိက္ခေပေန-
 ဝိက္ခေပ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော သမာဓိဖြင့်၊ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စံ-ဥဒ္ဓစ္စ ကုက္ကုစ္စကို၊
 (ပဟာယ ဂတော)၊ ဓမ္မဝဝတ္ထာနေန-ကုသိုလ်စသော တရားတို့ကို
 ပိုင်းခြားသတ်မှတ် ဆုံးဖြတ်တတ်သော ဉာဏ်ဖြင့်၊ ဝိစိကိစ္ဆံ-ဝိစိကိစ္ဆာကို၊ ပဟာယ
 ဂတော။

ပဟာယ ဂတော။ ။ပဟာယာတိ ပဇဟိတော၊ ဂတောတိ ဥတ္တရိဝိသေသံ (အထက်
 တရားထူးသို့) ဉာဏဂမနေန ပဋိပန္နော၊ (တစ်နည်း) တွာပစ္စည်းကို ဟိတ်အနက်၌ သက်၊
 ပဟာယ-ပယ်ခြင်းကြောင့်၊ ဂတော-အထက်တရားကို ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူပြီ၊ “သိခြင်း
 ကျင့်ခြင်းဟူသော ဂမနဖြစ်သည်”ဟူလို၊ (တစ်နည်း) “ပယ်နိုင်သည်ရှိသော်”ဟု လက္ခဏ
 အနက်ပေးပါ၊ ကာမစ္ဆန္တကို ပယ်ခြင်းဟူသော လက္ခဏကြိယာဖြင့် ထိုးထွင်း၍ သိခြင်း
 ကျင့်ခြင်းဟူသော ဂမနကြိယာကို မှတ်သားရသည်။

အာလောကသညာယ။ ။ထိုင်းမှိုင်းမှု အိပ်ချင်မှုဟူသော ထိနမိဒ္ဓသည် အမှောင်
 ဟူသော အဖော်ကောင်းရှိ၏၊ အရောင်အလင်းကား ထိနမိဒ္ဓ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်တည်း၊
 ထို့ကြောင့် ထိနမိဒ္ဓကို ပယ်ဖို့ရန် အရောင်အလင်းကို စူးစိုက်စွာ နှလုံးသွင်းမှု ပြုရသည်၊
 ထိုသို့ ပြု၍ ထင်လာသော အရောင်အလင်း၌ သိမှတ်သော သညာဖြစ်နေခြင်းသည်
 အာလောကသညာတည်း။ [အင်္ဂုတ္တိုရ်၊ သတ္တကနိပါတ်၊ အဗျာတတဝဂ်၊
 မိဒ္ဓဝိနောဒနသုတ်ကို ကြည့်ပါ။] အာလောကသညာယာတိ ဝိဘူတံ ကတွာ မနသိကာရေန
 (ထင်ရှားအောင် ပြု၍ နှလုံးသွင်းခြင်းကြောင့်) ဥပဋ္ဌိတာလောကသဇ္ဇာနနေန
 (ထင်လာသော အရောင်အလင်း ကို သိမှတ်ခြင်းဖြင့်) - မှီကာ။

အဝိက္ခေပေန။ ။“ဝိက္ခိပတိ-စိတ်ကို အထူးထူး အပြားပြား ပစ်လွှင့်တတ်၏”
 နှင့်အညီ ဥဒ္ဓစ္စ ကုက္ကုစ္စကို “ဝိက္ခေပ”ဟု ခေါ်၏၊ န+ဝိက္ခေပေါ အဝိက္ခေပေါ-ဝိက္ခေပ၏
 ဆန့်ကျင်ဘက် ဟူသည် သမာဓိတည်း။

ဓမ္မဝဝတ္ထာနေန။ ။“ဓမ္မာနံ-ကုသိုလ် အကုသိုလ် အဗျာကတ စသော တရားတို့ကို+
 ဝဝတ္ထာနံ (ဝိ+အဝ+ထာနံ)-အသီးအသီး+ပိုင်းခြား၍+တည်ကြောင်း ဖြစ်သောဉာဏ်”ဟု
 သည် တစ်ပါးနှင့်တစ်ပါး မရောအောင် ပိုင်းခြားသတ်မှတ် ဆုံးဖြတ်တတ်သော
 ဉာဏ်တည်း၊ ယုံမှားသံသယဖြစ်၍ မဆုံးဖြတ်နိုင်သော ဝိစိကိစ္ဆာကို ထိုဆုံးဖြတ်နိုင်သော
 ဉာဏ်သာလျှင် ပယ်နိုင်သည်။

[နီဝရဏကို ပယ်သော ဉာဏဂမနဖြစ်ပုံကို ပြပြီး၍ အထက်တရားထူးတို့၏ အကြောင်းဥပါယနှစ်ပါးကို ပြလိုသောကြောင့် “ဉာဏေန” စသည် မိန့်။] ဉာဏေန-ဉာဏ်ဖြင့်၊ အဝိဇ္ဇာ-အဝိဇ္ဇာကို၊ ပဒါလေတွာ-ဖောက်ခွဲ၍၊ (ဂတော)၊ ပါမောဇ္ဇေန-ဝမ်းမြောက်ကြောင်း တရုဏပီတိဖြင့်၊ အရတိ-ဈာန်သမာပတ်တို့၌ မဓမ္မမလျော် ခြင်းကို (မဓမ္မမလျော်တတ်သော ယှဉ်းရိမ္မကို)၊ ဝိနောဒေတွာ-ပယ်ဖျောက်၍၊ (ဂတော)၊ [ဥပါယကို ပြပြီး၍ ဈာန်သမာပတ်တို့ကို ပြလိုသောကြောင့် ပဌမဇ္ဈာနေန ဟု မိန့်သည်။] ပဌမဇ္ဈာနေန - ပဌဈာန်ဖြင့်၊ နီဝရဏကဝါဋ်-

ဉာဏေန အဝိဇ္ဇာ။ ။ဤသို့လျှင် “အဘိဇ္ဈ လောကေ ပဟာယ” စသည်ဖြင့် ထိုထို ပါဠိတော်၌ ကာမတ္တန္တ (အဘိဇ္ဈာ) စသော နီဝရဏတို့ကို ပယ်နိုင်ခြင်းကို ပဌမဈာန်၏ ပုဗ္ဗဘာဂပဋိပဒါ (နီဝရဏငါးပါး ပယ်ခြင်းဟူသောအကျင့်)အားဖြင့် ဉာဏဂမနဖြစ်ပုံကို ပြပြီး၍ ယခုအခါ ဥပါယ(အကြောင်း)နှင့်တကွ ရှစ်ပါးသော သမာပတ်၊ တစ်ဆယ့်ရှစ်ပါး သော မဟာ ဝိပဿနာဉာဏ်တို့ဖြင့် ဉာဏဂမနဖြစ်ပုံကို ပြလိုသောကြောင့် “ဉာဏေန” စသည်ကို မိန့်သည်။

အဝိဇ္ဇာ ပဒါလေတွာ။ ။အနိစ္စာနုပဿနာစသော မဟာဝိပဿနာဉာဏ်တို့ကို တက်လိုသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် နာမ်ရုပ်တို့ကို ပိုင်းခြား၍ သိခြင်းဟူသော နာမရူပပရိဂ္ဂဟ ဉာဏ်၊ နာမ်ရုပ်တို့၏ အကြောင်းကို သိ၍ ယုံမှားသံသယကင်းခြင်းဟူသော ကင်္ခါဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိ ဟူသော ဉာတပရိညာ၌ တည်ပြီးမှ တက်ရသည်။ ထိုနာမရူပပရိဂ္ဂဟဉာဏ်၊ ကင်္ခါဝိတရဏ ဝိသုဒ္ဓိတို့ကို တားမြစ်တတ်သော တရားကား အဝိဇ္ဇာတည်း။ ထို့ကြောင့် အဝိဇ္ဇာကို ဖောက်ခွဲ နိုင်ခြင်းကို “မဟာဝိပဿနာဉာဏ်၏ အကြောင်းရင်း ဥပါယ”ဟု ဆိုသည်။

အရတိ ဝိနောဒေတွာ။ ။ဈာန်သမာပတ်တို့၌ အလွန်မေ့လျော့သော ပါမောဇ္ဇာကြောင့် ဈာန်သမာပတ်တို့၌ မဓမ္မမလျော်ခြင်းကို ပယ်ဖျောက်နိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် အရတိကို ပယ်ဖျောက်နိုင်ခြင်းသည် ဈာန်သမာပတ်တို့ကို ရခြင်း၏အကြောင်း ဥပါယတည်း။ မှန်၏-ပါမောဇ္ဇာဟူသော နှုတ်သော ပီတိဖြစ်မှသာ ရင့်သော ပီတိမှစ၍ ဈာန်စသော အထက် တရားကို ရနိုင်သည်။ ဤအဓိပ္ပာယ်အရ အဝိဇ္ဇာပဒါလန အရတိဝိနောဒနကို အထက် တရားထူးတို့၏ အကြောင်းဥပါယဟု မှတ်ပါ။

မှတ်ချက်။ ။အဝိဇ္ဇာတည်းဟူသော ဥခွံကို ဖောက်ခွဲခြင်းသည် အနိစ္စာနုပဿနာ စသော မဟာဝိပဿနာတစ်ဆယ့်ရှစ်ရပ်၏ အကြောင်းဥပါယဖြစ်၍ အရတိကို ပယ်ခြင်းကား ဈာန်သမာပတ်၏ အကြောင်းဥပါယဖြစ်လျှင် နောက်၌ ဈာန်သမာပတ်ကို အလျင်၊ ဝိပဿနာ ကို နောက်ထား၍ ပြမည်ဖြစ်သောကြောင့် ထိုအစဉ်နှင့်လျော်အောင် အရတိဝိနောဒနကို ရှေ့၊ အဝိဇ္ဇာပဒါလနကို နောက်ထားသင့်၏။ သို့သော် အဝိဇ္ဇာသည် နီဝရဏသဘောလည်း ရှိသောကြောင့် ကာမတ္တန္တနီဝရဏစသော နီဝရဏတို့၌လည်း သွင်းယူခြင်းငှာ နောက်လာမည့် အကျိုးတရား၏ အစဉ်အတိုင်း မကျဘဲ အဝိဇ္ဇာပဒါလနကို ရှေ့က ထားလိုက်ရသည်။ [ဥပုဋ္ဌိ ပါဠိနိဒ္ဒေသော ပန နီဝရဏသဘာဝိယ အဝိဇ္ဇာယ ဟေဋ္ဌာ နီဝရဏေသုပိ သင်္ဂဟ ဒဿနတ္ထံတိ ဒဌဗ္ဗံ။ - ဋီကာ။]

နီဝရဏတည်းဟူသော တံခါးရွက်ကို၊ ဥဠါဋေတွာ-ဖွင့်လှစ်၍၊ (ဂတော)၊ ဒုတိယ ဇ္ဈာနေန-ဖြင့်၊ ဝိတက္ကဝိစာရ်-ကို၊ ဝူပ သမေတွာ-ငြိမ်းအေးစေ၍၊ [(တစ်နည်း) ဝိတက္ကဝိစာရဓမ္မ-ဝိတက် ဝိစာရတည်း ဟူသော အခိုးကို၊ ဝူပသ မေတွာ-၍၊] (ဂတော)၊ တတိယဇ္ဈာနေန-ဖြင့်၊ ပီတိ-ပီတိကို၊ ဝိရာဇေတွာ- စက်ဆုပ်၍၊ ဝါ-လွန်မြောက်၍ (ဂတော)၊ [ပီတိယာစ ဝိရာဂါကို ရည်ရွယ် သည်၊] စတုတ္ထဇ္ဈာ နေန-ဖြင့်၊ သုခဒုက္ခ-သုခဒုက္ခကို၊ ပဟာယ-၍၊ (ဂတော)၊ [“သုခဿ စ ပဟာနာ ဒုက္ခဿစ ပဟာနာ”ကို ရည်ရွယ်သည်၊] အာကာသာနဉ္စာယတနသမာပတ္တိယာ-အာကာသာနဉ္စာယတနသမာပတ် ဖြင့်၊ ရူပသညာပဋိယသညာနာနတ္တသညာ ယော-ရူပသညာ ပဋိယသညာ နာနတ္တသညာတို့ကို၊ သမတိက္ကမိတွာ-လွန် မြောက်၍၊ (ဂတော)၊ [“သဗ္ဗသော ရူပ သညာနံ သမတိက္ကမာ ပဋိယသညာနံ အတ္ထင်္ဂမာ နာနတ္တသညာနံ အမနသိကာရာ”တို့ကို ရည်ရွယ်သည်၊ ထိုသညာ သုံးမျိုးတို့၏ အထူးကို ထိုဈာန်ခန်း၌ ရှုပါ။] ဝိညာဏဉ္စာယတနသမာပတ္တိယာ- ဝိညာဏဉ္စာယတန သမာပတ်ဖြင့်၊ အာကာသာနဉ္စာယတနသညာ-အာကာသာ နဉ္စာယတနသညာ ကို၊ (သမတိက္ကမိတွာ-၍၊ ဂတော)၊ အာကိဉ္စညာယတနသမာ ပတ္တိယာ- အာကိဉ္စညာယတနသမာပတ်ဖြင့်၊ ဝိညာဏဉ္စာယတနသညာ-ဝိညာဏ ဉ္စာယတနသညာကို၊ (သမတိက္ကမိတွာ-၍၊ ဂတော)၊ နေဝသညာနာသညာ ယတနသမာပတ္တိယာ-နေဝသညာနာသညာယတနသမာပတ်ဖြင့်၊ အာကိဉ္စညာ ယတနသညာ-အာကိဉ္စညာယတနသညာကို၊ သမတိက္ကမိတွာ-၍၊ ဂတော။ [ဤ အာကာသာနဉ္စာယတန စသည်တို့၏ သဒ္ဓါနက်ကို ထိုဈာန်ခန်းတို့၌ ရှုပါ။]

နီဝရဏကဝါဠ ဥဠါဋေတွာ။ ။သမာပတ္တိဝိဟာရ (သမာပတ်တည်းဟူသော ကျောင်း)သို့ ဝင်၍ နေဖို့ရန် နီဝရဏတို့က တားမြစ်တတ်သောကြောင့် နီဝရဏတို့ကို တံခါးရွက်ပုံ ပြုလုပ်၍ ရူပကအလင်္ကာနည်းဖြင့် ဆိုသည်။ ဥဠါဋေတွာ၌ ဥပဗ္ဗ၊ ယဋ္ဌဓာတ် သည် ဖွင့်လှစ်ခြင်းအနက်ကို ဟော၏။ ဘူဝါဒိ စုရာဒိ နှစ်ဂိုဏ်းတည်း။ [သမာပတ္တိဝိဟာရ ပဝေသနနိဗန္ဓနေန နီဝရဏာနိ ကဝါဠသဒိသာနီတိ အာဟ နီဝရဏကဝါဠ ဥဠါဋေတွာတိ- မီကာ။]

ဝိတက္ကဝိစာရဓမ္မ။ ။“ရတ္တိ ဝိတက္ကေတွာ ဝိစာရေတွာ ဒိဝါကမ္ပန္တံ ပယောဇေတိ- ညဉ်အခါ၌ ဝိတက် ဝိစာရတို့ဖြင့် ကြစည် စဉ်းစား၍ နေ့အခါ၌ အလုပ်ကို ယှဉ်စေ၏” ဟူသော မူလပဏ္ဏာသ၊ မဇ္ဈိကသုတ်၌ ညဉ်အခါဝယ် ကြစည် စဉ်းစားခြင်းသည် အခိုးထုတ် နေခြင်းနှင့်တူ၏။ ဝိတက္က ဝိစာရတို့ကို ငြိမ်းစေခြင်းသည် ထိုအခိုးကို ငြိမ်းစေခြင်းတည်း။ ထို့ကြောင့် “ဝိတက္ကဝိစာရဓမ္မ”ဟု ရှေးပါဌ်ရှိသတတ်၊ ယခုစာအုပ်များ၌ကား ဓမ္မပုဒ် မပါတော့၊ သို့သော် “ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝူပသမာ”ဟူသော ဈာန်ခန်းပါဠိတော်အလိုက် “ဝူပသမေတွာ”ဟု သုံးစွဲခြင်း ဖြစ်ရကား ထိုဝူပသမာကို “ဓမ္မဝူပသမာ”ဟု အဋ္ဌကထာတို့ မဖွင့်ကြသောကြောင့် “ဓမ္မ”မပါသော ပါဌ်လည်း အပြစ်မရှိပါ။

[ဈာန်သမာပတ်တို့ကို ပြပြီး၍၊ မဟာဝိပဿနာတို့ကို ပြလိုသောကြောင့် “အနိစ္စာနုပဿနာယ” စသည်ကို မိန့်၊] အနိစ္စာနုပဿနာယ-တေဘူမကသင်္ခါရတို့ကို အနိစ္စဟု အဖန်ဖန် ရှုတတ်သော ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့်၊ နိစ္စသည်-နိစ္စဟု ထင်မှားသော မိစ္ဆာသညာကို၊ ပဟာယ-ပယ်၍၊ (ဂတော-အထက်တရားထူးသို့ သွားတော်မူပြီ၊) ဒုက္ခာနုပဿနာယ-တေဘူမကသင်္ခါရတို့ကို ဒုက္ခဟု အဖန်ဖန် ရှုတတ်သော ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့်၊ သုခသည်-သုခဟု ထင်မှားသော မိစ္ဆာသညာကို၊ (ပဟာယ ဂတော)၊ အနတ္တာနုပဿနာယ-တေဘူမကသင်္ခါရတို့ကို အနတ္တ ဟု အဖန်ဖန် ရှုတတ်သော ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့်၊ အတ္တသည်-အတ္တဟု ထင်မှားသော မိစ္ဆာသညာကို၊ (ပဟာယ ဂတော)၊ နိဗ္ဗိဒါနုပဿနာယ-တေဘူမကသင်္ခါရ တို့၌ ငြီးငွေ့ခြင်းအားဖြင့်ဖြစ်သော ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့်၊ နန္ဒိန္ဒြိယသက်တတ်သော သပ္ပိတိကတဏှာကို၊ (ပဟာယ ဂတော)၊ ဝိရာဂါနုပဿနာယ-တေဘူမကသင်္ခါရ တို့၌ စက်ဆုပ်ခြင်းအားဖြင့် ဖြစ်သော ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့်၊ ရာဂံ-တေဘူမက သင်္ခါရတို့၌ တပ်မက်တတ်သော ရာဂကို၊ (ပဟာယ ဂတော)၊ နိရောဓာ နုပဿနာယ-တေဘူမကသင်္ခါရတို့၏ ချုပ်ခြင်း ဘင်ကို အဖန်ဖန်ရှုတတ်သော

အနိစ္စာနုပဿနာယ နိစ္စသည်။ ။အနိစ္စဿ-မမြဲသော တေဘူမက ခန္ဓာငါးပါးကို+ အနုပဿနာ-အဖန်ဖန်ရှုတတ်သော ဝိပဿနာဉာဏ်တည်း၊ (တစ်နည်း) အနိစ္စန္တိ-မမြဲ ဟူ၍+အနုပဿနာ-တည်း၊ အနိစ္စာနုပဿနာ-ဉာဏ်၊ [နိဿယ၌ နောက်နည်းအတိုင်း ပေးထားသည်။] သင်္ခတဓမ္မေ-တို့ကို၊ နိစ္စာတိ-မြဲကုန်၏ဟူ၍+ပဝတ္တာ-ဖြစ်သော (ထင်မှားသော)+သညာ နိစ္စသညာ။ [သညာသိသေန စေတ္တ ဒိဋ္ဌိစိတ္တာနံပိ ဂဟဏံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ သညာကို ခေါင်းတပ် (ပဓာန)ပြုသောအားဖြင့် ဒိဋ္ဌိစိတ်တို့ကိုလည်း နိစ္စသည်ဟူသော ဤပါး၌ ယူရမည်-ဟု မှတ်ပါ။ သညာဝိပလ္လာသ ဒိဋ္ဌိဝိပလ္လာသ စိတ္တဝိပလ္လာသဟူသော ဝိပလ္လာသ သုံးမျိုးကို အနုပဿနာဉာဏ်က ပယ်နိုင်၏-ဟူလို။]

နိဗ္ဗိဒါနုပဿနာ။ ။ဝိဒဓာတ်သည် တုဋ္ဌိအနက်ကိုလည်း ဟော၏၊ နိဗ္ဗဿာရကြောင့် မနှစ်သက်ခြင်း (ငြီးငွေ့ခြင်း)အနက်ကို ဟောရသည်၊ ရုဓာဒိလည်း ရှိ၏၊ နိဗ္ဗိန္ဒနံ-ငြီးငွေ့ခြင်း၊ နိဗ္ဗိဒါ-ခြင်း၊ သင်္ခါရေသု-တို့၌၊ နိဗ္ဗိဒါယ-ငြီးငွေ့ခြင်းအားဖြင့်+ပဝတ္တာ+အနုပဿနာ နိဗ္ဗိဒါနုပဿနာ၊ ထိုအနုပဿနာဉာဏ်ဖြင့် သပ္ပိတိကတဏှာ (ပီတိနှင့်တကွဖြစ်သော တပ်မက်ခြင်း)ဟူသော နန္ဒိကို ပယ်သည်။

ဝိရာဂါနုပဿနာ။ ။ဝိရဇ္ဇနံ-စက်ဆုပ်ခြင်း၊ ဝိရာဂေါ-ခြင်း၊ (ပီတိယာ စ ဝိရာဂါ၌ ဝိရာဂသဒ္ဓါကို ဇီဝုတ္တနအနက် ဖွင့်သည်။) ဝိရာဂေန-သင်္ခါရတို့၌ စက်ဆုပ်ခြင်းအားဖြင့် + ပဝတ္တာ + အနုပဿနာ ဝိရာဂါနုပဿနာ။

နိရောဓာနုပဿနာ။ ။နိရုဇ္ဈနံ-သင်္ခါရတို့၏ချုပ်ခြင်း (ဘင်)တည်း၊ နိရောဓာ-ခြင်း၊ နိရောဓဿ-ကို+အနုပဿနာ နိရောဓာနုပဿနာ၊ (တစ်နည်း) ဤသင်္ခါရတို့သည် ချုပ်သာလျှင် ချုပ်ကြရ၏၊ ထိုချုပ်သော သင်္ခါရတို့က နောက်ထပ် မဖြစ်ကြ၊ ဤသို့ အချုပ်နှင့် မဖြစ်ခြင်းကို ရှုတတ်သောကြောင့် “နိရောဓာနုပဿနာယ သမုဒယံ (ပဟာယ)”ဟု ဆိုသည်။

ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့်၊ သမုဒယံ-သင်္ခါရတို့၏ ဖြစ်ခြင်းကို၊ (ပဟာယ ဂတော)၊
 [“ဖြစ်ခြင်းကို ပယ်”ဟူသည် အဖြစ်ကို မရှုခြင်းတည်း။] ပဋိနိသဂ္ဂါနုပဿနာယ-
 တေဘူမကသင်္ခါရတို့၌ တစ်ဖန်စွန့်ခြင်းဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော
 ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့်၊ အာဒါနံ-နိစ္စ အစရှိသောအားဖြင့် ယူခြင်းကို (ပဟာယ
 ဂတော)၊ ခယာနုပဿနာယ-တေဘူမကသင်္ခါရတို့၏ ကုန်ခြင်းကို အဖန်ဖန်
 ရှုတတ်သောဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့်၊ ယနသညံ-တစ်ခဲနက် တစ်ခုတည်းဟု
 ထင်မှား သော မိစ္ဆာသညာကို၊ (ပဟာယ ဂတော)၊ ဝယာနုပဿနာယ-
 တေဘူမကသင်္ခါရ တို့၏ ပျက်ခြင်းကို အဖန်ဖန်ရှုတတ်သောအဖန်ဖန်
 ရှုတတ်သော ဝိပဿနာ ဉာဏ်ဖြင့်၊ အာယူဟနံ-ပျံ့နှံ့၍ ဒုက္ခအထူကို
 ပေါင်းစုခြင်းကို၊ ဝါ-ပြုစီမံခြင်းကို၊ (ပဟာယ ဂတော)၊ ဝိပရိဏာမာနုပဿနာယ-
 တေဘူမကသင်္ခါရတို့၏ ဖောက်ပြန် ခြင်းကို အဖန်ဖန် ရှုတတ်သော
 ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့်၊ ဓုဝသညံ-တေဘူမက သင်္ခါရတို့၌ ခိုင်မြဲ၏ဟု ထင်မှားသော
 မိစ္ဆာသညာကို၊ (ပဟာယ ဂတော)။

ပဋိနိသဂ္ဂါနုပဿနာယ။ ။ပဋိနိသဂ္ဂနံ-ထပ်မံ၍ စွန့်လွှတ်ခြင်း၊ ပဋိနိသဂ္ဂေါ-ခြင်း၊
 ပဋိနိသဂ္ဂေန-ဖြင့်+ပဝတ္ထာ+အနုပဿနာ ပဋိနိသဂ္ဂါနုပဿနာ။ [အာဒါနန္တိ နိစ္စာဒိဝသေန
 ဂဟဏံ။]

ယနသညံ။ ။ရုပ်အစဉ် နာမ်အစဉ်သည် သန္တတိ မည်၏။ ထိုအစဉ်အားဖြင့်
 ရုပ်အများ နာမ်အများ ဖြစ်ပျက်နေသော်လည်း ထိုအစဉ်ကို ရုပ်တစ်ခု နာမ်တစ်ခုဟု
 မှတ်ထင်ခြင်းသည် သန္တတိယနသညာတည်း။ ရုပ်ကလာပ်အပေါင်း စိတ်
 စေတသိက်အပေါင်းသည် ရုပ်တွေ နာမ်တွေ ပေါင်းထားသော သမူဟဖြစ်ပါလျက်
 ထိုအပေါင်းကို တစ်ခုတည်းဟု မှတ်ထင်ခြင်း သည် သမူဟယနသညာတည်း။ ရူပါရုံကို
 သိခြင်းကိစ္စတစ်ခုဝယ် စက္ခုဒွါရဝိသိတိ တဒနုဝတ္တိက ဝိသိတိဖြင့် သိရ၏။ ထိုသိခြင်းကိစ္စက
 တစ်ခုတည်းဖြစ်သောကြောင့် ထိုဝိသိတိများကို တစ်ခုတည်း မှတ်ထင်ခြင်းသည်
 ကိစ္စယနသညာတည်း။ အာရုံတစ်ခုကို ဝိသိတိများပြုရာ၌ ထိုစိတ်များ၏ အာရုံက
 တစ်ခုတည်းဖြစ်သောကြောင့် စိတ်အများကိုလည်း တစ်ခုတည်းဟု မှတ်ထင်ခြင်းသည်
 အာရမဏယနသညာတည်း။ [သန္တတိသမူဟကိစ္စာရမဏာနံဝသေန ဧကတ္ထဂ္ဂဟဏံ
 ယနသညာ။]

အာယူဟနံ။ ။အာပုဗ္ဗ+ဥါမာတ်၊ အာကို “တကြတကြာဘိနန္ဒနဝသေန-ထိုထို
 အာရုံ၌ အလွန် နှစ်သက်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ဗျာပေတွာ-ပျံ့နှံ့စေ၍”ဟုလည်းကောင်း၊
 ဥါဟနံကို “ရာသိကရဏ-အစပြုခြင်း”ဟု သဒ္ဒတ္ထလည်းကောင်း၊ “ဒုက္ခနိဗ္ဗတ္တနံ”ဟု
 အဓိပ္ပာယ်ထွက်လည်းကောင်း သစ္စဝိဘင်း မူလဋီကာဖွင့်၏။ ဤဋီကာတို့၌လည်း “အာယူဟနံ
 အဘိသင်္ခရဏံ-ပြုစီမံခြင်း”ဟု ဖွင့်၏။ ဒုက္ခနိဗ္ဗတ္တနံနှင့်သဘောတူ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သာတည်း။

ဝိပရိဏာမ၊ ဓုဝသညံ။ ။နဂိုအခိုက်အတန့်မှ အခြားသော အခိုက်အတန့်တစ်မျိုးသို့
 ရောက်ခြင်းကို “ဝိပရိဏာမ”ဟု ဆို၏။ ထိုသို့ ရောက်ခြင်းကို “ဖောက်ပြန်ခြင်း-
 ပြောင်းလဲခြင်း” ဟု ခေါ်ကြသည်။ [အဝတ္ထာဝိသေသာပတ္တိ ဝိပရိဏာမော၊] ဓုဝသညန္တိ
 ထိရသာဝဂဟဏ သည်၊ “ခိုင်မြဲ၏ဟု မှတ်ယူတတ် ထင်မှားတတ်သော သညာ”ဟူလို။

အနိမိတ္တာနုပဿနာယ-တေဘူမကသင်္ခါရတို့၌ အထည်ကိုယ်ဟန်၊ သဏ္ဌာန်နိမိတ် မရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို အဖန်ဖန် ရှုတတ်သော ဝိပဿနာ ဉာဏ်ဖြင့်၊ နိမိတ္တ-တေဘူမကသင်္ခါရတို့၌ အထည်ကိုယ်ဟန်၊ သဏ္ဌာန်နိမိတ်ဟု မှတ်ထင်ခြင်းကို၊ (ပဟာယ ဂတော)။ အပ္ပဏိဟိတာနုပဿနာယ-တေဘူမက သင်္ခါရတို့၌ တောင့်တဖွယ် မရှိသည်၏အဖြစ်ကို အဖန်ဖန်ရှုတတ်သော ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့်၊ ပဏိဓိ-တေဘူမကသင်္ခါရတို့၌ တောင့်တတတ်သော တဏှာကို၊ (ပဟာယ ဂတော)။ သုညတာနုပဿနာယ-တေဘူမကသင်္ခါရ တို့၏ အတ္တမှ ကင်းဆိတ်ကုန် သည်၏အဖြစ်ကို အဖန်ဖန် ရှုတတ်သော ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့်၊ အဘိနိဝေသံ-လွန်လွန်ကဲကဲ စွဲမြဲစွာ သက်ဝင်တတ်သော အတ္တာနုဒိဋ္ဌိကို၊ (ပဟာယ ဂတော)။ [အဘိ-လွန်လွန်ကဲကဲ စွဲစွဲမြဲမြဲ၊ နိဝေသ- သက်ဝင်တတ်သော အတ္တာနုဒိဋ္ဌိ၊ အဘိ နိဝေသန္တိ အတ္တာနုဒိဋ္ဌိ-ဋီကာ။] အဓိပညာဓမ္မဝိပဿနာယ-တေဘူမကသင်္ခါရ ဓမ္မတို့၌ အနိစ္စစသောအားဖြင့် လွန်လွန်ကဲကဲ သိတတ် ဆုံးဖြတ်တတ်သော ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့်၊ သာရာဒါနာဘိနိဝေသံ-အသာရဖြစ်သော သင်္ခါရတို့၌ သာရဟု ယူတတ်၊ အလွန်အကဲ သက်ဝင်တတ်သော သညာ စိတ္တ ဒိဋ္ဌိဝိပလ္လာသကို၊ (ပဟာယ ဂတော)။ ယထာဘူတဉာဏဒဿနေန-မဖောက်မပြန် ဟုတ်မှန်စွာ သိတတ် မြင်တတ်သော ကမ္မဿကတာဉာဏ်ဖြင့်၊ [အနေကဇ္ဈာသယ စသော ပုဒ်အဖွင့် ၌ ကမ္မဿကတာဉာဏ်ကို ယထာဘူတဉာဏ်ဟု ဖွင့်ခဲ့သည်။] သမ္မောဟာ

နိမိတ္တံ။ ။သမ္မဟာဒိယနဝသေန-သမ္မဟယနစသော တစ်ခဲနက် (တစ်လုံးတစ်ခဲ)၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ သက်စွပ်ရိစ္ဆေဒတာယ-မိမိကိစ္စဖြင့် ပိုင်းခြားခြင်း ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သင်္ခါရာန-တို့၏၊ သဝိဂ္ဂဟတံ-အထည်ကိုယ်ရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကို၊ - ဤဋီကာဖွင့်အတိုင်း အထည်ကိုယ် ပုံသဏ္ဌာန်ကို “နိမိတ္တ-ဝိဂ္ဂဟ”ဟု မှတ်ပါ။ ဝိဂ္ဂဟသဒ္ဓါသည် “ကိုယ်”ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ “သရီရံ ဝပ ဝတ္ထုဇ္ဈာ-တ္တဘာဝေါ ဗောန္တိ ဝိဂ္ဂဟော”-အဘိဓာန် (၁၅၁)။ ထိုသို့ အထည်ကိုယ်အဖြစ်ဖြင့် ထင်ရခြင်းမှာလည်း ဆိုင်ရာကိစ္စကို ပြုခြင်းအားဖြင့် ပိုင်းခြား ထားသော ရုပ်အပေါင်း နာမ်အပေါင်းကို တစ်ခုတည်း တစ်လုံးတည်းဟု ထင်နေခြင်း ကြောင့်တည်း။

ပဏိဓိ။ ။ပ+နိ+ဓာ ဓာတ်+ဣပစ္စည်း။ “ရှေးရှုထားခြင်း”ဟု သဒ္ဓတ္ထဖြစ်၏။ ရာဂ စသည်တို့၏အစွမ်းဖြင့် အာရုံပေါ်၌ ထားခြင်းကို “တောင့်တခြင်း”ဟု အဓိပ္ပာယ်နက် ပေးကြ၏။ ထို့ကြောင့် “သာ ပနတ္ထတော တဏှာဝသေန သင်္ခါရေသု နိန္ဒတာ (ညွတ်သည် ၏ အဖြစ်)”ဟု ဖွင့်သည်။ [“ပဏိဓာနတော ပဋ္ဌာယ”စသည်၌ကား ဘုရားအဖြစ်သို့ ရှေးရှု ထားခြင်း ဆုတောင်းခြင်းကို “ပဏိဓိ”ဟု ဆိုသည်။]

အဓိပညာ၊ပေ၊ဘိနိဝေသံ။ ။အနိစ္စာဒိဝသေန သဗ္ဗဓမ္မတီရဏံ (ဆုံးဖြတ်ခြင်း) အဓိပညာဓမ္မဝိပဿနာ၊ သာရာဒါနာဘိနိဝေသန္တိ အသာရေ သာရဂ္ဂဟဏ ဝိပလ္လာသံ။ [သာရာဒါန=သာရ+အာဒါနကို သာရဂ္ဂဟဏဟုလည်းကောင်း၊ အဘိနိဝေသကို ဝိပလ္လာသ ဟု အဓိပ္ပာယ်ထွက်လည်းကောင်း ဖွင့်သည်။]

ဘိနီဝေသံ-ဗြဟ္မာ ဗိဿဏိုး အစိုးရသူတို့ ဖန်ဆင်းထားသည်ဟု ပြင်းစွာ
တွေဝေခြင်းအားဖြင့် မှားမှားယွင်းယွင်း နှလုံးသွင်းတတ်သော မိစ္ဆာဉာဏ် ကို၊
(ပဟာယ ဂတော)။ အာဒိနဝါနုပဿနာယ-တေဘူမကသင်္ခါရတို့၌ အပြစ်ဟု
အဖန်ဖန်ရှုတတ်သော ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့်၊ အာလယာဘိနီဝေသံ-တေဘူမက
သင်္ခါရတို့၌ ကပ်ငြိတွယ်တာ ပုန်းအောင်းရာဟု လွန်လွန်ကဲကဲ
စွဲလမ်းတတ်သော တဏှာကို၊ (ပဟာယ ဂတော)။ ပဋိသင်္ခါနုပဿနာယ-ဤသို့
သဘောရှိသော သင်္ခါရတို့ကို စွန့်လွှတ်အပ်ကုန်၏ဟု ပညာဖြင့် ဆင်ခြင်၍
အဖန်ဖန်ရှုတတ်သော ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့်၊ အပ္ပဋိသင်္ခါ-ပညာဖြင့် မရှု
မဆင်ခြင်ခြင်းကို၊ (ပဟာယ ဂတော)။ ဝိဝဋ္ဌာနုပဿနာယ-ဝဋ်မှ
ကင်းသောနိဗ္ဗာန်ကို အဖန်ဖန်ရှုတတ်သော ဂေါတြဘူဉာဏ်ဖြင့်၊
သံယောဂါဘိနီဝေသံ-တေဘူမက သင်္ခါရတို့၌ ယှဉ်စပ်ခြင်း ၏ အစွမ်းဖြင့်
မှားမှားယွင်းယွင်း နှလုံးသွင်းခြင်းကို၊ (ပဟာယ ဂတော)။

သမ္မောဟာဘိနီဝေသော။ ။ ကုဿရကုတ္တာဒိဝေသန-ဗြဟ္မာဗိဿဏိုး အစိုးရသော
ဘုရားတို့၏ ပြုလုပ်ဖန်ဆင်းခြင်း အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းကြောင့်၊ လောကော
သမ္ပပုဏ္ဏောတိ (လောကသည် ဖြစ်၏ဟု) အဘိနီဝေသော သမ္မောဟာဘိနီဝေသော နာမ။

အာလယာဘိနီဝေသံ။ ။ သင်္ခါရေသု-တို့၌၊ လေဏတာဏဘာဝဂ္ဂဟဏ်-
ပုန်းအောင်း ရာ၏ အပြစ် စောင့်ရှောက်တတ်သည်၏အပြစ်ကို ယူခြင်း
(မှတ်ထင်ခြင်း)သည်၊ အာလယာ ဘိနီဝေသော-မည်၏။ ဤအလို-“အာပုဗ္ဗ+လီ-
သိလေသနေ”ဟူသော ဓာတ်ဖြင့်ပြီးသော အာလယသဒ္ဓါသည် “ကပ်ငြိတွယ်တာ
ပုန်းအောင်းရာ”ဟူသော အနက်ဟောတည်း။ အိမ်အနက်ဟောပုဒ်တို့တွင်
ဤအာလယသဒ္ဓါ ပါသည်။ [အလွန်ကပ်ငြိတတ်+အလွန် စွဲလမ်းတတ်သော
တဏှာကိုလည်း “အာလယာဘိနီဝေသံ” ခေါ်သည်ဟု ကေစိဝါဒ ရှိသေး၏။]

ပဋိသင်္ခါနုပဿနာ။ ။ ဧဝံ ဝိဓာ သင်္ခါရာ-ဤသို့ သဘောရှိကုန်သော သင်္ခါရတို့ကို၊
ပဋိနိသဇ္ဇိယန္တိ-စွန့်လွှတ်အပ် စွန့်လွှတ်ထိုက်ကုန်၏။ ကုတိ ပဝတ္တံ ဉာဏံ ပဋိသင်္ခါနုပဿနာ၊
“ပဋိသင်္ခါ (သင်္ခါယ)-ဤသို့သော သင်္ခါရတို့ကို အာရုံမပြုတော့ဘဲ စွန့်လွှတ်အပ် စွန့်လွှတ်
ထိုက်ကုန်၏ဟု အသင့်အားဖြင့် ရှုဆင်ခြင်၍+အနုပဿနာ ပဋိသင်္ခါနုပဿာ”ဟု ဝိဂ္ဂဟ
ပြုပါ။

ဝိဝဋ္ဌာပေဘိနီဝေသံ။ ။ ဝဋ္ဌတော ဝိဂတတ္တာ ဝိဝဋ္ဌံ နိဗ္ဗာန်၊ တတ္ထ အာရမဏကရဏ
သင်္ခါတေန အနုပဿနေန ပဝတ္တိယာ-ထိုနိဗ္ဗာန်၌ အာရုံပြုခြင်းဟူသော အနုပဿနာဖြင့်
ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ ဝိဝဋ္ဌာနုပဿနာ ဂေါတြဘူ-ဝိဝဋ္ဌာနုပဿနာဟူသည် ဂေါတြဘူတည်း။
သံယောဂါဘိနီဝေသန္တိ-သံယုဇ္ဇနဝေသနသင်္ခါရေသု အဘိနီဝိသနံ၊ ဂေါတြဘူက
သင်္ခါရတို့ကို အာရုံမပြုဘဲ နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုသောကြောင့် သင်္ခါရတို့၌ ယှဉ်စပ်ခြင်းဟူသော
အာရုံပြုမှုကို ပယ်နိုင်သည်။ [ဝဋ္ဌတော-ကိလေသ၊ ကမ္မ၊ ဝိပါကဟူသော ဝဋ်မှ+ဝိဂတံ-
ကင်းသည်တည်း။ ဝိဝဋ္ဌ- ဝဋ်မှ ကင်းသည်။]

သောတာပတ္တိမဂ္ဂေန-သောတာပတ္တိမဂ်ဖြင့်၊ ဒိဋ္ဌေကဋ္ဌေ-ဒိဋ္ဌိနှင့်တကွ တစ်ခုတည်းသောစိတ်၌ တည်ကုန်၊ တစ်ယောက်တည်းသောပုဂ္ဂိုလ်၌ တည်ကုန်သော၊ ကိလေသေ-ကိလေသာတို့ကို၊ ဘဒ္ဒိတွာ-ဖျက်ဆီးပြီး၍၊ (ဂတော)၊ သကဒါဂါမိ မဂ္ဂေန-သကဒါဂါမိမဂ်ဖြင့်၊ ဩဠာရိကေ-ရုန့်ရင်းကုန်သော၊ ကိလေသေ-တို့ကို၊ ပဟာယ(ဂတော)၊ အနာဂါမိမဂ္ဂေန-အနာဂါမိမဂ်ဖြင့်၊ အဏုသဟဂတေ-အဏုမြူ သဖွယ် သေးငယ်ကုန်သော၊ ကိလေသေ-တို့ကို၊ သမုတ္တိဋ္ဌေတွာ-အကြွင်းမဲ့ ပယ် ခွာ၍၊ (ဂတော)၊ အရဟတ္တမဂ္ဂေန-အရဟတ္တမဂ်ဖြင့်၊ သဗ္ဗကိလေသေ-အလုံးစုံ သော ကိလေသာတို့ကို၊ သမုတ္တိန္ဒိတွာ-အကြွင်းမဲ့ဖြတ်၍၊ ဂတော၊ [နိဂုံးကို ပြလို သောကြောင့် “ဧဝမ္ပိ”စသည် မိန့်။] ဧဝမ္ပိ-ဤသို့လည်း၊ တထာ-ဖြင့်၊ ဂတော-ပြီ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ တထာဂတော-မည်တော်မူ၏။

ဒိဋ္ဌေကဋ္ဌေ။ ။ဒိဋ္ဌိယာ-သောတာပတ္တိမဂ် ပယ်အပ်သော ဒိဋ္ဌိနှင့်၊ သဟဇေကဋ္ဌေ-တကွဖြစ်သောအားဖြင့် တစ်ခုတည်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်၌ တည်သည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ (ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ် ကိလေသာတို့ကို ရည်ရွယ်သည်။) ပဟာနေကဋ္ဌေ စ-ပယ်ဘက်အဖြစ်ဖြင့် တစ်ဦးတည်းသော ပုဂ္ဂိုလ်၌ တည်သည်လည်းဖြစ်ကုန်သော၊ (ဒိဋ္ဌိကို ပယ်လိုက်လျှင် ထို ပုဂ္ဂိုလ်သန္တာန်၌ ရှိသော အပါယဂမနိယ ကိလေသာအားလုံးကိုလည်း ပယ်ရကား အတူ ပယ်ဘက် အဖြစ်ဖြင့် ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ယောက်တည်း၌ တည်သော ကိလေသာတို့ကို ရည်ရွယ် သည်။)

ဩဠာရိကေ။ ။အထက်မဂ်ဖြင့် ပယ်ထိုက်သော ကိလေသာအနုတို့ကို ထောက်၍ “ဩဠာရိကကိလေသာ”ဟု ဆိုသည်။ “ဩဠာရိကသာမည”ယူလျှင် သောတာပတ္တိမဂ်ဖြင့် ပယ်အပ်ပြီးသော ကိလေသာတွေကိုပါ ထပ်၍ ပယ်ရလိမ့်မည်။ [ဩဠာရိကေတိ ဥပရိမဂ္ဂဝဇ္ဇေ ကိလေသေ အပေက္ခိတွာ ဝုတ္တံ၊ အညထာ ဒဿနပဟာတဗ္ဗာ စ ဒုတိယမဂ္ဂဝဇ္ဇေဟိပိ ဩဠာရိကာတိ တေသမ္ပိ တဗ္ဗစနိယတာ သိယာ (ထို ပဌမမဂ္ဂကိလေသာတို့၏လည်း ထို ဩဠာရိကသဒ္ဓါသည် ဟောထိုက်စရာ ရှိသည်) - ဇီကာသစ်။]

အဏုသဟဂတေ။ ။အောက်မဂ်ဖြင့် ပယ်အပ်ပြီးသော ကိလေသာတို့ကိုထောက်၍ အဏု (သိမ်မွေ့)ကိလေသာဟု ဆိုသည်။ သဟဂတသဒ္ဓါ အနက်သီးခြား မရှိ၊ “အဏုဧဝ အဏုသဟဂတာ”ဟု တဗ္ဗာဝုတ္တိကမ္မဓာရဲတွဲ။ [အဏုသဟဂတေတိ အဏုဘူတေ၊ တဗ္ဗာဝု ဝုတ္တိကော ဟိ ဧတ္ထ သဟဂတသဒ္ဓေါ၊ ဣဒံ ပန ဟေဋ္ဌိမမဂ္ဂဝဇ္ဇေ အပေက္ခိတွာ ဝုတ္တံ (အောက်မဂ်တို့သည် ပယ်အပ်ပြီးသော ကိလေသာတို့ကို ထောက်၍ အဏုသဟဂတေ ဟူသော ဤစကားကို ဆိုအပ်ပြီ) - ဇီကာသစ်။]

သဗ္ဗကိလေသေ။ ။အောက်မဂ်သုံးပါးတို့ ပယ်အပ်ပြီးမှ ကျန်သမျှ ကိလေသာအားလုံး ကိုသာ “သဗ္ဗကိလေသ”ဟု ဆိုသည်။ အောက်မဂ်ပယ်အပ်ပြီး ကိလေသာတို့ကို အရဟတ္တ မဂ်က ထပ်၍ ပယ်သည် မဟုတ်၊ ထို့ကြောင့် ဤ သဗ္ဗမျိုးကို “သာဝသေသသဗ္ဗ (သူ၏ ဟောနက် ကြွင်းကျန်လျက်ရှိသော သဗ္ဗ)”ဟု ဆိုရသည်။

ကထံ-အဘယ်သို့လျှင်၊ တထလက္ခဏံ-မှန်ကန်သော လက္ခဏာသို့၊ အာဂတော-ဉာဏ်ဖြင့် ရောက်တော်မူ၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ တထာဂတော-တထာဂတ မည်တော်မူသနည်း၊ [ရှေးဦးစွာ ဓာတ်ခြောက်ပါးလက္ခဏာ၏ တထ အဝိတထ ဖြစ်ပုံကို ပြလိုသောကြောင့် “ပထဝီဓာတုယာ”စသည်ကို မိန့်။] ပထဝီဓာတုယာ-ပထဝီဓာတ်၏၊ ကက္ခဠတ္ထလက္ခဏံ-ခိုင်မာသည်၏ အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာ သည်၊ [အချို့စာအုပ်၌ “ကက္ခဠလက္ခဏံ”ဟု ဣ မပါဘဲလည်း ရှိ၏၊ ဘာဝပ္ပဓာန ကြိပါ။] တထံ-မှန်သောသဘောရှိသည်၊ အဝိတထံ-မမှန်မဟုတ်သောသဘော

ကထံ တထပေအာဂတော။ ။ ရှစ်ပါးသောအကြောင်းတို့တွင် “တထလက္ခဏံ အာဂတော”ဟူသော အကြောင်း၏ အကျယ်ကို ပြလိုသောကြောင့် “ကထံ တထလက္ခဏံ အာဂတော”စသည်ကို မိန့်သည်။ အာဂတော၏နောက်၌ “ဉာဏဂတိယာ အာဂတော အဝိရဇ္ဈိတွာ ပတ္တော”ဟု ဖွင့်လတ္တံ့၊ အာအတွက် အနက်သီးခြား မရှိ၊ ဂမုဓာတ်၏ ရောက်ခြင်း အနက်သာ ရှိသည်ဟု သိစေလို၍ “ပတ္တော”ဟုလည်းကောင်း၊ ထို “ရောက်ခြင်း”ဟူသည် လည်း ဉာဏ်ဖြင့် အာရုံပြုသော ဉာဏဂတိတည်းဟု သိစေလို၍ “ဉာဏဂတိယာ”ဟုလည်းကောင်း ဖွင့်သည်။ ဂမုဓာတ်သည် အဝဗောဓန (ထိုးထွင်း၍ သိခြင်း)အနက်ကို ဟောနိုင်ပါ သော်လည်း “ဉာဏဂတိယာ”ဟု ဝိသေသနပြုပြီး ဖြစ်သောကြောင့် ဂတော၌ ဂမုဓာတ်၏ အဝဗောဓနအနက်ကို မယူရတော့။ [သတိဝိဂတသဒ္ဓဿ အဝဗောဓနတ္ထဘာဝေ ဉာဏ ဂမနတ္ထေနေဝေသော သိဒ္ဓေါတိ န ဝုတ္တော၊ အာသဒ္ဓဿ ဝေတ္ထ ဂတသဒ္ဓါနုဂတ္တိမတ္တမေဝ၊ တေနာဟ ပတ္တော အနုပ္ပတ္တောတိ၊ - ဋီကာသစ်။]

ကက္ခဠလက္ခဏံစသည်။ ။ ဤလက္ခဏာတို့၏ အဓိပ္ပာယ်ကို အဋ္ဌသာလိနီစသော အဘိဓမ္မာအဋ္ဌကထာနှင့် သင်္ဂြိုဟ်အဖွင့်များကို ကြည့်ရှု၍ သိကြပါ။ ဤ၌ အကျယ်ရေးလျှင် ဂန္ထဂရုဘာဝဒေါသဖြစ်ဖွယ် ရှိပါသည်။

တထံ။ ။ သက္ကတဝယ် တထဟူသော အဗျယပုဒ်နောင် သာဓုအနက်၌ ယတ်ပစ္စည်းသက်၍ “တထျ”ဟု ရှိ၏၊ တထာ (တကြ)-ထိုအခြင်းအရာ၌ (ဤနေရာဝယ် “ကက္ခဠ အဖြစ်၌”) သာဓု-ကောင်းမွန်မှန်ကန်သည်တည်း၊ တထျ-သည်၊ အမှန်အနက်ကို ဟောရာ၌ နုပုလ္လိန်၊ အမှန်ရှိသော လက္ခဏာစသည်ကို ဟောရာ၌ သုံးလိန်ဟု ဆို၏၊ ဤ၌ ယတ်ပစ္စည်း အစား အပစ္စည်းသက်ပါ၊ (တစ်နည်း) တထသဘောရှိသော လက္ခဏာကို ဟောသောကြောင့် အဿတ္တိအနက်၌ ဣပစ္စည်း သက်ပါ။ [တထာတိ တံ သဘာဝါဝ-ထိုဒုက္ခဒိသဘောရှိကုန် သည်သာ။- သစ္စဝိဘင်း မူလဋီကာ။]

အဝိတထံ။ ။ “ဝိတထံ-မမှန်သည်၊ ဝါ-ချွတ်ယွင်းသည်+န-မဟုတ်၊ အဝိတထံ-ဟုတ်၊ ဤ၌လည်း အဝိတထသဘောရှိသော အရာဝတ္ထု (လက္ခဏာစသည်)ကို ဟောရာဝယ် အဿတ္တိ အနက်၌ ဣပစ္စည်းသက်၍ သုံးလိန်ဟု မှတ်ပါ၊ ဣပစ္စည်းသက်သော်လည်း နီလ ပီတကဲ့သို့ ဝုဒ္ဓိမရောက်ဘဲ ရှိသည်။ [အဝိတထာတိ အမုသာသဘာဝါ- အနုဋီကာ နောက်နား၌လည်း “အဝိပရိတသဘာဝကို တထ၊ မုသားမဖြစ်သည်ကို အဝိတထ”ဟု အဓိပ္ပာယ် ခွဲ၏၊ ထို့ကြောင့် “အဝိတထံ-မချွတ်မယွင်း”ဟု အဓိပ္ပာယ်နက်ပေးသည်။]

ရှိသည်။ ဝါ-မချွတ်ယွင်းသောသဘော ရှိသည်။ (ဟောတိ)။ အာပေါဓာတုယာ- အာပေါဓာတ်၏။ ပဋ္ဌရဏလက္ခဏံ-ယိုစီးခြင်းလက္ခဏာသည်။ ပေ။ [တထံ အဝိတထံတို့ကို ပေယျာလမြှုပ်ထားသည်။ နောက်၌လည်း နည်းတူ။] တေဇောဓာတုယာ-တေဇောဓာတ်၏။ ဥဏှတ္ထလက္ခဏံ-အငွေ့၏ အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာ သည်။ ပေ။ ဝါယောဓာတုယာ-ဝါယောဓာတ်၏။ ဝိတ္ထမ္ဘနလက္ခဏံ-တောင့်မာခြင်း လက္ခဏာသည်။ ပေ။ အာကာသဓာတုယာ - အာကာသဓာတ်၏။ အသမ္ပဋ္ဌ လက္ခဏံ-မထိတွေ့အပ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာသည်။ ပေ။ ဝိညာဏ ဓာတုယာ-ဝိညာဏဓာတ်၏။ ဝိဇာနနလက္ခဏံ-သညာ ပညာတို့ သိပုံမှ တစ်မျိုး တစ်ဖုံ သိခြင်းလက္ခဏာသည်။ တထံ အဝိတထံ ဟောတိ။

[ဓာတ် ၆ ပါးလက္ခဏာ၏ တထံ အဝိတထံဖြစ်ပုံကို ပြပြီး၍ ခန္ဓာငါးပါးလက္ခဏာ၏ တထံ အဝိတထံ ဖြစ်ပုံကို ပြလိုသောကြောင့် ရူပဿ စသည်ကို မိန့်။] ရူပဿ-ရုပ်၏။ ရူပနလက္ခဏံ-ဖောက်ပြန်ခြင်းလက္ခဏာသည်။ ပေ။ ဝေဒနာယ-ဝေဒနာ၏။ ဝေဒယိတလက္ခဏံ-ခံစားခြင်းလက္ခဏာသည်။ ပေ။ သညာယ-သညာ၏။ သညာနလက္ခဏံ-မှတ်သိ သိခြင်းလက္ခဏာသည်။ ပေ။ သင်္ခါရာန-သင်္ခါရတို့၏။ အဘိသင်္ခရဏလက္ခဏံ-ပြုစီမံခြင်းလက္ခဏာသည်။ ပေ။ [သင်္ခါရ ၅၀ ရှိသော်လည်း စေတနာကို ပဓာနထား၍ စေတနာ၏ အဘိသင်္ခါရလက္ခဏာကိုသာ ပြသည်။] ဝိညာဏဿ-ဝိညာဏ်၏။ ဝိဇာနနလက္ခဏံ-သညာ ပညာတို့ သိပုံမှ တစ်မျိုးတစ်ဖုံ သိခြင်းလက္ခဏာသည်။ ပေ။

[ဝိတက်စသော ဈာန်အင်္ဂါငါးပါးနှင့်တကွ ဖဿလက္ခဏာ၏ တထံ အဝိတထံဖြစ်ပုံကို ပြလိုသောကြောင့် ဝိတက္ကဿစသည်ကို မိန့်။] ဝိတက္ကဿ-ဝိတက်၏။ အဘိနိရောပနလက္ခဏံ-အာရုံသို့ ရွေးချွတ်ခြင်းလက္ခဏာသည်။ ပေ။ ဝိစာရဿ-ဝိစာရ၏။ အနုမဇ္ဇနလက္ခဏံ-အာရုံကို အဖန်ဖန် ပွတ်တိုက်ခြင်း လက္ခဏာသည်။ ပေ။ ပီတိယာ-ပီတိ၏။ ဖရဏလက္ခဏံ-ဖြန့်ခြင်းလက္ခဏာသည်။ ပေ။ သုခဿ-သုခ၏။ သာတလက္ခဏံ-သာယာအပ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာသည်။ ဝါ-သာယာစေတတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသောလက္ခဏာသည်။ ပေ။ စိတ္တေကဂ္ဂတာယ-စိတ္တေကဂ္ဂတာ၏။ အဝိက္ခေပလက္ခဏံ-မပျံ့လွင့်ခြင်းလက္ခဏာသည်။ ပေ။ ဖဿဿ-ဖဿ၏။ ဖုသနလက္ခဏံ-တွေ့ထိခြင်းလက္ခဏာသည်။ ပေ။

ဝိတ္ထမ္ဘနလက္ခဏံ။ ။ လောကီယဝါယုနာ-လောကီလေကြောင့်၊ ဘဏ္ဍာယ-သားရေအိပ်၏။ ဝါ-သားရေဖျားဖို့၏။ ဥဒ္ဓါမာယနံဝိယ-ဖောင်းပွခြင်းကဲ့သို့၊ ယေန-အကြင်သဘောကြောင့်၊ တံတံ ကလာပဿ-ထိုထိုရုပ်ကလာပ်၏။ ဥဒ္ဓါမာယနံ-ဖောင်းပွခြင်းသည်။ ဝါ-တစ်နည်း၊ ထမ္ဘာဝေါ-တောင့်မာသည်၏ အဖြစ်သည်။ (အတ္ထိ)။ တံ-ထိုဖောင်းပွကြောင်း၊ တောင့်မာကြောင်းသဘောသည်။ ဝိတ္ထမ္ဘနံ - ခိုကာ။

[ဣန္ဒြေငါးပါးလက္ခဏာ၏ တထ ဝိတထဖြစ်ပုံကို ပြလိုသောကြောင့် သဒ္ဓိန္ဒြေ ယဿ စသည်ကို မိန့်။] သဒ္ဓိန္ဒြေယဿ-သဒ္ဓိန္ဒြေ၏။ အဓိမောက္ခလက္ခဏာ- ဆုံးဖြတ် ခြင်းလက္ခဏာသည်။ပေ။ဝိရိယိန္ဒြေယဿ-ဝိရိယိန္ဒြေ၏။ ပဂ္ဂဟလက္ခဏာ- ချိုးမြောက် ခြင်းလက္ခဏာသည်။ပေ။ သတိန္ဒြေယဿ-သတိန္ဒြေ၏။ ဥပဌာနလက္ခဏာ-အာရုံ၌ ကပ်၍ တည်ခြင်းလက္ခဏာသည်။ပေ။ သမာဓိန္ဒြေယဿ-သမာဓိန္ဒြေ၏။ အဝိက္ခေပ လက္ခဏာ-သည်။ပေ။ ပညိန္ဒြေယဿ- ပညိန္ဒြေ၏။ ပဇာနနလက္ခဏာ-အပြားအားဖြင့် သိခြင်းလက္ခဏာသည်။ (တထ- မှန်သောသဘော ရှိသည်။ အဝိတထ-မမှန် မဟုတ်သည်။ ဝါ-သည်။ ဟောတိ- ။)

[ဗိုလ်ငါးပါးလက္ခဏာ၏ တထ အဝိတထဖြစ်ပုံကို ပြလိုသောကြောင့် သဒ္ဓါ ဗလဿစသည်ကို မိန့်။]သဒ္ဓါဗလဿ-သဒ္ဓါဗိုလ်၏။အဿဒ္ဓိယေ-သဒ္ဓါမရှိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အကုသိုလ်စိတ္တပွားခြင်းကြောင့်၊ အကမ္မိယလက္ခဏာ-တုန်လှုပ် ခြင်း မရှိသူ၏အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာသည်။ပေ။ဝိရိယဗလဿ-ဝိရိယဗိုလ်၏။ ကောသဇ္ဇေ- ပျင်းရိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အကုသိုလ်စိတ္တပွားခြင်းကြောင့်၊ အကမ္မိယလက္ခဏာ-သည်။ပေ။သတိဗလဿ-သတိဗိုလ်၏။ မုဋ္ဌသစ္စေ-ပျောက် ကင်းသော သတိရှိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အကုသိုလ်စိတ္တပွားခြင်းကြောင့်၊ အကမ္မိယလက္ခဏာ-သည်။ပေ။သမာဓိဗလဿ-သမာဓိဗိုလ်၏။ ဥဒ္ဓစ္စေ-ဥဒ္ဓစ္စ ကြောင့်၊ အကမ္မိယလက္ခဏာ-သည်။ပေ။ပညာဗလဿ-ပညာဗိုလ်၏။ အဝိဇ္ဇာယ-အဝိဇ္ဇာကြောင့်၊ အကမ္မိယလက္ခဏာ-သည်။ (တထ-သည်။ အဝိတထ-မမှန် မဟုတ်သည်။ ဝါ-သည်။ ဟောတိ။)

[ဗောဇ္ဈင်ခုနစ်ပါးလက္ခဏာ၏ တထ အဝိတထဖြစ်ပုံကို ပြလိုသောကြောင့် သတိသမ္မောဇ္ဈင်ဿ စသည်ကို မိန့်။] သတိသမ္မောဇ္ဈင်ဿ-သတိသမ္မောဇ္ဈင် ၏။ ဥပဌာနလက္ခဏာ-သည်။ပေ။ဓမ္မဝိစယသမ္မောဇ္ဈင်ဿ-ဓမ္မဝိစယသမ္မောဇ္ဈင် ၏။ ပဝိစယလက္ခဏာ-အပြားအားဖြင့် စိစစ်ခြင်းလက္ခဏာသည်။ ပေ။ ဝိရိယသမ္မောဇ္ဈင်ဿ-ဝိရိယသမ္မောဇ္ဈင်၏။ ပဂ္ဂဟလက္ခဏာ-သည်။ ပေ။ ပီတိသမ္မောဇ္ဈင်ဿ-ပီတိ သမ္မောဇ္ဈင်၏။ ဖရဏလက္ခဏာ-သည်။ ပေ။ ပဿဒ္ဓိသမ္မောဇ္ဈင်ဿ-ပဿဒ္ဓိ သမ္မောဇ္ဈင်၏။ ဝုပသမလက္ခဏာ-ငြိမ်းအေးခြင်း လက္ခဏာသည်။ ပေ။ သမာဓိ သမ္မောဇ္ဈင်ဿ-သမာဓိသမ္မောဇ္ဈင်၏။ အဝိက္ခေပလက္ခဏာ-သည်။ပေ။ဥပေက္ခာ သမ္မောဇ္ဈင်ဿ-ဥပေက္ခာသမ္မောဇ္ဈင်၏။ ပဋိသင်္ခါနလက္ခဏာ-အသင့်အားဖြင့် ရှုဆင်ခြင်ခြင်းလက္ခဏာသည်။ (တထ- သည်။ အဝိတထ-မမှန် မဟုတ်သည်။ ဝါ-သည်။ ဟောတိ။)

[မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးလက္ခဏာ၏ တထ အဝိတထဖြစ်ပုံကို ပြလိုသောကြောင့် သမ္မာဒိဋ္ဌိယာစသည်ကို မိန့်။] သမ္မာဒိဋ္ဌိယာ-သမ္မာဒိဋ္ဌိ၏။ ဒဿနလက္ခဏာ- မြင်ခြင်း လက္ခဏာသည်။ပေ။ သမ္မာသင်္ကပ္ပဿ-သမ္မာသင်္ကပ္ပ၏ အဘိနိရော ပနလက္ခဏာ-

သည် ၊ပေ၊ သမ္မာဝါစာယ-သမ္မာဝါစာ၏၊ ပရိဂ္ဂဟလက္ခဏ-သိမ်းပိုက်ခြင်း လက္ခဏာ သည် ၊ပေ၊ သမ္မာကမ္မန္တဿ-သမ္မာကမ္မန္တ၏၊ သမုဋ္ဌာနလက္ခဏ- ကောင်းစွာထကြွ ခြင်းလက္ခဏာသည်၊ (အချို့စာအုပ်၌ “သမုဋ္ဌာနလက္ခဏ- ကောင်းစွာထကြွခြင်း လက္ခဏာသည်”ဟု ရှိ၏)၊ပေ၊သမ္မာအာဇီဝဿ- သမ္မာအာဇီဝ၏၊ ဝေါဒါန လက္ခဏ-ဖြူစင်ခြင်းလက္ခဏာသည် ၊ပေ၊ သမ္မာဝါယာမဿ-သမ္မာဝါယာမ၏၊ ပဂ္ဂဟလက္ခဏ-သည် ၊ပေ၊ သမ္မာသတိယာ-သမ္မာသတိ၏၊ ဥပဋ္ဌာနလက္ခဏ-သည်၊ ၊ပေ၊သမ္မာသမာဓိဿ- သမ္မာသမာဓိ၏၊ အဝိက္ခေပလက္ခဏ-သည်၊ပေ။

[ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်လက္ခဏာ၏ တထ အဝိတထဖြစ်ပုံကို ပြလိုသောကြောင့် “အဝိဇ္ဇာယ”စသည်ကို မိန့်။] အဝိဇ္ဇာယ-အဝိဇ္ဇာ၏၊ အညာဏလက္ခဏ- ဉာဏ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော လက္ခဏာသည်၊ပေ၊သင်္ခါရာန-သင်္ခါရတို့၏၊ စေတနာ လက္ခဏ-စေတနာခြင်းလက္ခဏာသည်၊ပေ၊[“သင်္ခါရ”ဟူသည် တရားကိုယ်အား ဖြင့် စေတနာတည်း၊ ထို့ကြောင့် “စေတနာလက္ခဏ”ဟု ဆိုသည်။] ဝိညာဏဿ-ဝိညာဏ်၏၊ ဝိဇာနနလက္ခဏ- သညာ ပညာတို့ သိပုံမှ တစ်မျိုးတစ်ဖုံ သိခြင်း

ပရိဂ္ဂဟလက္ခဏ။ ။မုသာဝါဒါဒီန-မုသာဝါဒအစရှိသော မိစ္ဆာဝါစာတို့၏၊ ဝိသံဝါဒ နာဒိ ကိစ္စတာယ-သူတစ်ပါးကို ချွတ်ယွင်းစေခြင်း အစရှိသော ကိစ္စရှိကုန်သည်၏ အဖြစ် ကြောင့်၊ လူခါန-ကြမ်းတမ်းကုန်သော၊ အပရိဂ္ဂါဟကာန-သူတစ်ပါးတို့ကို မိမိဘက်ပါ အောင် မသိမ်းပိုက်နိုင်ကုန်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ ပဋိပက္ခဘာဝတော-ဆန့်ကျင်ဘက်၏အဖြစ် ကြောင့်၊ ပရိဂ္ဂါဟကသဘာဝါ-သိမ်းပိုက်ခြင်းသဘောရှိသော၊ သမ္မာဝါစာ-သမ္မာဝါစာ လေးမျိုးသည်၊ သိနိဒ္ဓဘာဝတော-ပြေပြစ်ညက်ညောသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ သမ္ပယုတ္တဓမ္မေ-သမ္ပယုတ်တရား တို့ကိုလည်းကောင်း၊ သမ္မာဝါစာပစ္စယသုဘာသိတ- သမ္မာဝါစာဟူသော အကြောင်းရှိသော ကောင်းစွာပြောဆိုအပ်သောစကားကို၊ သောတာရုံ-နားထောင်သော၊ ပုဂ္ဂလံစ-ပုဂ္ဂိုလ်ကို လည်းကောင်း၊ ပရိဂ္ဂဏှာတိ-သိမ်းသွင်း နိုင်၏၊ ဣတိ၊ သာ၊ ပရိဂ္ဂဟလက္ခဏာ။

သမုဋ္ဌာနလက္ခဏ။ ။ကာယိကကိရိယာ-ကိုယ်ဖြင့် ပြုအပ်သော အမှုအရာသည်၊ ကိစ္စိ-တစ်စုံတစ်ခုသော၊ ကတ္တဗ္ဗံ-ကိုယ်ဖြင့်ပြုဖွယ်ကိစ္စကို၊ သမုဋ္ဌာပေတိ-ထူထောင် ထကြွစေ နိုင်၏၊ ဝါ-ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်၏၊ သယဉ္စ-မိမိဟူသော သမ္မာကမ္မန္တသည်လည်း၊ သမုဋ္ဌာန-ထကြွ ခြင်းသည်၊ ဃဋန-စေ့ဆော်ကြိုးကုတ် အားထုတ်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ- ၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ သမ္မာကမ္မန္တသင်္ခါတာ ဝိရတိသမုဋ္ဌာနလက္ခဏာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။

ဝေါဒါနလက္ခဏ။ ။ဇီဝမာနဿ-အသက်ရှင်ဆဲဖြစ်သော၊ သတ္တဿ-သတ္တဝါ၏၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာန-သမ္ပယုတ်တရားတို့၏၊ ဇီဝိတိန္ဒြိယပုတ္တိယာ-ဇီဝိတိန္ဒြေ ဖြစ်ခြင်း၏၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ အာဇီဝဿ-အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း၏၊ သုဒ္ဓိ- စင်ကြယ်ခြင်းသည်၊ ဝေါဒါနံ။

လက္ခဏာသည် ၊ပေ၊ နာမဿ-နာမ်၏၊ နမနလက္ခဏ-အာရုံသို့ ညွှတ်ခြင်း
 လက္ခဏာသည် ၊ပေ၊ ရူပဿ-ရုပ်၏၊ ရူပနလက္ခဏ-ဖောက်ပြန်ခြင်းလက္ခဏာ
 သည် ၊ပေ၊ သဠာယတနဿ-စက္ခုစသော ၆ ပါးသော အာယတန၏၊
 အာယတန လက္ခဏ-စိတ် စေတသိက်တို့ကို ဖြစ်စေခြင်းလက္ခဏာသည် ၊ပေ၊
 [အာယတနံ ပဝတ္တနံ၊ သဠာယတနဝသေန ဟိ စိတ္တစေတသိကာနံ ပဝတ္တိ။]
 ဖဿဿ-ဖဿ ၏၊ ဖုသနလက္ခဏ-တွေ့ထိခြင်းလက္ခဏာသည် ၊ပေ၊
 ဝေဒနာယ-ဝေဒနာ၏၊ ဝေဒယိတလက္ခဏ-ခံစားခြင်းလက္ခဏာသည် ၊ပေ၊
 တဏှာယ-တဏှာ၏၊ ဟေတု လက္ခဏ-ဝဋ်ဒုက္ခကို ဖြစ်စေတတ်သော ဇနက
 အကြောင်း၏အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာသည် ၊ပေ၊ [ဝဋ္ဋဿ ဇနကဟေတု
 ဘာဝေါ တဏှာယ ဟေတုလက္ခဏံ။] ဥပါဒါနဿ- ဥပါဒါန်၏၊
 ဂဟဏလက္ခဏ- အာရုံကို စွဲစွဲလမ်းလမ်း ယူခြင်း လက္ခဏာသည် ၊ပေ၊
 [အာရမဏဿ ဂဟဏလက္ခဏံ။] ဘဝဿ-ကမ္မဘဝ၏၊ အာယူဟန
 လက္ခဏ-နောက်တစ်ဘဝဖြစ်ဖို့ရန် အားထုတ်ခြင်းလက္ခဏာသည်၊ ပေ၊ [ပုန
 ဥပ္ပတ္တိယာ အာယူဟနလက္ခဏံ။] ဇာတိယာ-ဇာတိ၏၊ နိဗ္ဗတ္တိလက္ခဏ-
 ဖြစ်ခြင်းလက္ခဏာသည်၊ပေ၊ဇရာယ-ဇရာ၏၊ ဇီရဏလက္ခဏ-ရင့်ရော်ခြင်း
 လက္ခဏာသည် ၊ပေ၊ မရဏဿ-မရဏ၏၊ စုတိလက္ခဏ-ရွှေ့လျော့ခြင်း
 လက္ခဏာ သည် ၊ပေ။

[ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်လက္ခဏာ၏ တထ အဝတထဖြစ်ပုံကို ပြုပြီး၍
 ဓာတ်စသည်တို့ လက္ခဏာ၏ တထ အဝိတထဖြစ်ပုံကို ပြလိုသောကြောင့်
 “ဓာတူနံ”စသည်ကို မိန့်။]ဓာတူနံ-ဓာတ်တို့၏၊ သုညတာလက္ခဏ-သတ္တ ဇီဝမှ
 ကင်းဆိတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာသည်၊ပေ၊[သတ္တဇီဝတော
 သုညတာလက္ခဏံ။] အာယတနာနံ-အာယတနတို့၏၊ အာယတနလက္ခဏ-
 စိတ် စေတသိက်တို့ကို ဖြစ်စေခြင်းလက္ခဏာသည်၊ ပေ၊ သတိပဋ္ဌာနာနံ-
 သတိပဋ္ဌာန်တို့၏၊ ဥပဋ္ဌာန လက္ခဏ-အာရုံ၌ ကပ်၍ တည်ခြင်းလက္ခဏာသည်
 ၊ပေ၊ သမ္မပ္ပဓာနာနံ-သမ္မပ္ပဓာန် တို့၏၊ ပဒဟနလက္ခဏ-အားထုတ်ခြင်း
 လက္ခဏာသည် ၊ပေ၊ ဣဒ္ဓိပါဒါနံ-ဣဒ္ဓိပါဒ် တို့၏၊ ဣဇ္ဈနလက္ခဏ-ပြည့်စုံခြင်း
 လက္ခဏာသည် ၊ပေ၊ ဣန္ဒြိယာနံ-ဣန္ဒြေတို့၏၊ အဓိပတိလက္ခဏ- မိမိနှင့်စပ်
 သော တရားတို့၏ အရှင်သခင် အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာသည်၊ပေ၊ဗလာနံ-
 ဗိုလ်တို့၏၊ အကမ္ပိယလက္ခဏ-တုန်လှုပ်ခြင်းမရှိကုန် သည်၏ အဖြစ်ဟူသော
 လက္ခဏာသည်၊ပေ၊ဗောဇ္ဈင်္ဂီနံ-ဗောဇ္ဈင်တို့၏၊ နိယျာန လက္ခဏ-ဝဋ်ဒုက္ခမှ
 ထွက်မြောက်ခြင်းလက္ခဏာသည်၊ပေ၊[ဝဋ္ဋတော နိဿရဏံ နိယျာနံ။] မဂ္ဂဿ-
 မဂ်၏၊ ဟေတုလက္ခဏ- နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်စေတတ်သော သမ္မာပကအကြောင်း
 ၏ အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာသည်၊ပေ၊သစ္စာနံ-သစ္စာတို့၏၊ တထလက္ခဏ-
 မှန်ကန်သည်၏အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာသည်၊ တထ အဝိတထ ဟောတိ။

[သမထ စသည်တို့ လက္ခဏာ၏ တထ အဝိတထဖြစ်ပုံကို ပြလိုသောကြောင့် “သမထဿ”စသည်ကို မိန့်။] သမထဿ-သမထ၏။ အဝိက္ခေပလက္ခဏံ-မပျံ့ လွင့်ခြင်းလက္ခဏာသည်။ [“ပျံ့လွင့်တတ်သော ဥဒ္ဓစ္စ ကုက္ကုစ္စ၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်သော လက္ခဏာသည်”ဟုလည်းပေး။] ပေ။ ဝိပဿနာယ-ဝိပဿနာ၏။ အနု ပဿနလက္ခဏံ-အဖန်ဖန်ရှုခြင်း လက္ခဏာသည်။ ပေ။ သမထဝိပဿနာနံ-သမထ ဝိပဿနာတို့၏။ ဧကရသလက္ခဏံ-တူသောကိစ္စရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာသည်။ ပေ။ ယုဂနဒ္ဓါနံ-အစုံဖွဲ့အပ်ကုန်သော သမထ ဝိပဿနာတရား တို့၏။ အနတိဝတ္ထနလက္ခဏံ-တစ်ပါးက တစ်ပါးကို မလွန်ခြင်းလက္ခဏာသည်။ ပေ။ သီလဝိသုဒ္ဓိယာ-သီလဝိသုဒ္ဓိ၏။ သံဝရလက္ခဏံ-စောင့်စည်းခြင်းလက္ခဏာ သည်။ ပေ။ စိတ္တဝိသုဒ္ဓိယာ-စိတ္တဝိသုဒ္ဓိဟူသော သမာဓိ၏။ အဝိက္ခေပလက္ခဏံ-မပျံ့လွင့်ခြင်းလက္ခဏာသည်။ ပေ။ ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိယာ-ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ၏။ ဒဿနလက္ခဏံ-အမှန်ကို မြင်ခြင်းလက္ခဏာသည်။ ပေ။ ခယေ-ကိလေသာတို့၏ ကုန်ကြောင်းဖြစ်သော မဂ်၌၊ ဝါ-ကိလေသာတို့၏ ကုန်ကြောင်းဖြစ်သော မဂ်ထဲဝယ်၊ ဉာဏဿ-ပါဝင်သော သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်၏။ သမုစ္ဆေဒနလက္ခဏံ-အကြွင်းမဲ့ဖြတ်ခြင်း လက္ခဏာသည်။ [မဂ္ဂေါတိ ကိလေသက္ခယော မဂ္ဂေါ၊ တသ္မိ ပဝတ္တဿ သမ္ပဒိဋ္ဌိသင်္ခါတဿ ဉာဏဿ။] အနုပ္ပာဒေ-ကိလေသာတို့၏ မဖြစ်ကြောင်း ဖိုလ်၌၊ ဝါ-ထဲဝယ်၊ ဉာဏဿ-ပါဝင်သော သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်၏။ ပဿဒ္ဓိလက္ခဏံ-ကိလေသာတို့၏ ငြိမ်းအေးခြင်းလက္ခဏာသည်။ [ကိလေသာနံ အနုပ္ပာဒပရိယောသာနတာယ-ကိလေသာတို့၏ ထပ်၍ မဖြစ်ကြောင်းဖြစ်သော အဆုံး၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အနုပ္ပာဒေါဖလံ-(ကိလေသာတို့၏ တစ်ဖန် မဖြစ်ကြောင်းဟူသည် ဖိုလ်တည်း။) ကိလေသဂူပသမော ပဿဒ္ဓိ။] ပေ။

[သမထဿမှ စ၍ အနုပ္ပာဒေ ဉာဏဿတိုင်အောင်သော စကားတို့ဖြင့် သမထ ဝိပဿနာတို့၏ အပြီးအဆုံးအကျိုးကို ပြပြီး၍၊ ယခုအခါ ထိုထိုသုတ္တန်၌ လာသော ဆန္ဒစသည်တို့၏ တထ၊ အဝိတထဖြစ်ပုံကို ပြလိုသောကြောင့် “ဆန္ဒဿ”

ဧကရသလက္ခဏံ။ ။ တစ်ပါးက တစ်ပါးကို လွန်၍လည်း မသွား၊ လျော့၍လည်း မနေဘဲ ဆိုင်ရာကိစ္စကို အညီအမျှ အတူတကွ ဆောင်ရွက်ခြင်းကိစ္စသည် “ဧကရသ မည်၏” ဟု ကြံပါ။ [အညမညာနတိဝတ္ထနံ ဧကရသော၊ အနုနာမိကသာဝေါဝါ-ဋီကာသစ်။]

ယုဂနဒ္ဓါနံ။ ။ ယုဂေ-ထမ်းပိုး၌+နဒ္ဓါ-ဖွဲ့အပ်သော နွားနှစ်ကောင်တို့တည်း။ ယုဂနဒ္ဓါ-တို့၊ ဤနေရာ၌ နွားနှစ်ကောင်ကဲ့သို့ တစ်ပါးနှင့်တစ်ပါး မလွန်ရ-မလျော့ရသော သမထနှင့် ဝိပဿနာ နှစ်ပါးကိုပင် “ယုဂနဒ္ဓ”ဟု ဆိုသည်။ “ယုဂနဒ္ဓါ ဝိယာတိ ယုဂနဒ္ဓါ”ဟု ပြုပါ။ အခြားနေရာ၌ကား သဒ္ဓါနှင့် ပညာကိုလည်းကောင်း၊ ဝီရိယနှင့် သမာဓိကိုလည်းကောင်း “ယုဂနဒ္ဓ”ဟု ခေါ်၏။

စသည်ကို မိန့်။] ဆန္ဒသ-ဆန္ဒ၏။ မူလလက္ခဏာ-အခြေအမြစ်၏အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာသည်။ ပေ၊ မနသိကာရဿ - မနသိကာရ၏။ သမုဋ္ဌာပနလက္ခဏာ-သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို ထူထောင်ထကြွစေခြင်းလက္ခဏာသည်။ ပေ၊ ဖဿဿ-ဖဿ၏။ သမောဓာနလက္ခဏာ - ပေါင်းဆုံခြင်းလက္ခဏာသည်။ ဝါ - ပေါင်းဆုံ ကြောင်း၏အဖြစ်ဟူသောလက္ခဏာသည်။ ပေ၊ ဝေဒနာယ-ဝေဒနာ၏။ သမော သရဏလက္ခဏာ-အတူတကွ သက်ရောက် ရာ၏အဖြစ်ဟူသောလက္ခဏာသည်။

မူလလက္ခဏာ။ ။ “ဆန္ဒသ မူလလက္ခဏာ”စသော လက္ခဏာများသည် အဘိဓမ္မာအဋ္ဌကထာ၌ ပြအပ်သော လက္ခဏာများ မဟုတ်ကြ၊ ထိုထိုသုတ်ပုဒ်၌လာသော လက္ခဏာများတည်း။ ထို့ကြောင့် ရိုးရာလက္ခဏာများနှင့် မတူဘဲ ရှိရသည်။ ကုသိုလ်စသည်ဖြစ်ရာ၌ ရှေးဦးစွာ ထိုကုသိုလ်စသည်ကို လိုလားသော ဆန္ဒဖြစ်ရ၏။ ထို့ကြောင့် ဆန္ဒ၏လက္ခဏာကို “မူလလက္ခဏာ”ဟု ဆိုသည်။ [ပတိဋ္ဌာနဘာဝေါ မူလလက္ခဏာ။] အယဉ္ဇလက္ခဏာဝိဘာဂေါ ဆဓာတု ပဉ္စဈာနဂီဒိဝသေန တံတံ သုတ္တပဒါနုသာရေန ပေါရာဏဋ္ဌကထာယမာဂတ နယေန ဝုတ္တောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ တထာဟိ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တောပိ ကောစိ ဓမ္မော ပရိယာယန္တရပူကာသနတ္ထံ ပုန ဒဿိတော။ - မူက။

ထိုထိုသုတ်ပုဒ်များ။ ။ ဆန္ဒမူလက ဓမ္မာ မနသိကာရသမုဋ္ဌာနာ၊ ဖဿသမောဓာနာ ဝေဒနာသမောသရဏာတိ၊ ပညတ္တရာ ကုသလာ ဓမ္မာတိ၊ ဝိမုတ္တိသာရမိဒံ ဗြဟ္မစရိယန္တိ၊ နိဗ္ဗာနောဂဓိ အာဝုသော ဗြဟ္မစရိယံ နိဗ္ဗာနပရိယောသာနန္တိ စ။

သမုဋ္ဌာပနလက္ခဏာ။ ။ မနသိကာရသုံးမျိုး အကျယ်ကို သင်္ဂြိုဟ်ဘာသာမူက မနသိကာရစေတသိက်ခန်း၌ ပြခဲ့ပြီ။ ဤမနသိကာရသည် စိတ်၌ အာရုံပေါ်လာအောင် ပြုတတ်သော အာရမဏပဋိပါဒက မနသိကာရတည်း။ အာရုံပေါ်လာစေနိုင်လျှင် ထိုအာရုံကို အာရုံပြုမည့် သမ္ပယုတ်တရားတို့ကိုလည်း ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သောကြောင့် “သမုဋ္ဌာပနလက္ခဏာ ရှိ၏”ဟု ဆိုသည်။ [အာရမဏပဋိပါဒကတယ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံ ပဉ္စတ္ထိဟေတုတာ သမုဋ္ဌာပနလက္ခဏာ။]

သမောဒါနလက္ခဏာ။ ။ “တိက္ကံ-စက္ခုပသာဒ ရူပါရုံ စက္ခုဝိညာဉ် စသော သုံးပါးစုံတို့၏။ သင်္ဂတိ-ပေါင်းစုံခြင်းကြောင့်၊ ဖဿော-ဖဿဖြစ်၏”နှင့်အညီ ဖဿကို သမောဓာနလက္ခဏာရှိ၏ဟု ဆိုသည်။ (တစ်နည်း) “သမံ သဟဝါ သြဒဟန္တိ အနေနာတိ သမောဓာနံ” နှင့်အညီ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို အညီအမျှ (အတူတကွ) ပေါင်း၍ထားကြောင်း ဖြစ်သော ကြောင့် ဖဿကို “သမောဓာန”ဟု ခေါ်၏။ ဘာဝပွဓာန ဘာဝလောပကြံ၍ သမောဓာန အဖြစ်ကို “သမောဓာန”ဟု မှတ်ပါ။

သမောသရဏလက္ခဏာ။ ။ “သမောသရန္တိ ဧတ္တာတိ သမောသရဏာနှင့် အညီ သမ္ပယုတ်တရားတို့သည် (ခံစားမှု၌) အတူတကွ သက်ရောက်သကဲ့သို့ ဖြစ်ကြ၏။ ထိုသို့ ဖြစ်ကြကုန်သည်တို့၏ အဖြစ်ကို (ဘာဝပွဓာန ဘာဝလောပကြံ၍) “သမောသရဏာ”ဟု မှတ်ပါ။ [သမောသရန္တိ သန္တိပတန္တိ ဧတ္တာတိ သမောသရဏာ၊ တာယ ဟိ ဝိနာ အပ္ပဝတ္ထမာနာ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာ ဝေဒနာနုဘဝနာ နိမိတ္တံ သမောသဋ္ဌာ ဝိယ ဟောန္တိတိ ဧဝံ ဝုတ္တံ၊ တဗ္ဘာဝေါ သမောသရဏလက္ခဏာ။ - မူကသစ်။]

ပေ၊ သမာဓိဿ-သမာဓိ၏၊ ပမုခလက္ခဏံ-အဦးပစာန၏ အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာသည်၊ ပေ၊ သတိယာ-သတိ၏၊ အာဓိပတေယျလက္ခဏံ-အဓိပတိ၏ အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာသည်၊ ပေ၊ ပညာယ-ပညာ၏၊ တတုတ္တရိယလက္ခဏံ-ထို ဖဿ ဝေဒနာစသော တရားတို့ထက် လွန်မြတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာသည်၊ ပေ၊ ဝိမုတ္တိယာ-အရဟတ္တဖိုလ်၏၊ သာရလက္ခဏံ-အနှစ်သာရ၏ အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာသည်၊ ပေ၊ အမတောဂဓဿ-ဗြဟ္မစရိယ၏ သက်ဝင် ရာ အမတဖြစ်သော၊ နိဗ္ဗာနဿ-နိဗ္ဗာန်၏၊ ပရိယောသာနလက္ခဏံ-ဗြဟ္မစရိယ၏ အဆုံးဟူသော လက္ခဏာသည်၊ တထံ အဝိတထံ (ဟောတိ)၊ ဧတံ တထလက္ခဏံ-ဤဆိုအပ်ပြီးသော မှန်ကန်သော လက္ခဏာသို့၊ ဉာဏဂတိယာ-ဉာဏ်၏သွားခြင်း ဖြင့်၊ အာဂတော-ရောက်တော် မူပြီ၊ အဝိရုဇ္ဈိတွာ-မချွတ်မယွင်းဘဲ၊ ပတ္တော-ရောက်တော်မူပြီ၊ အနုပ္ပတ္တော-အစဉ်ရောက်တော်မူပြီ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ တထာ ဂတော-မည်တော်မူ၏၊ [နိဂုံးကို ပြလို၍ “ဧဝံ”စသည်ကို မိန့်။] ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ တထလက္ခဏံ-မှန်ကန်သော လက္ခဏာသို့၊ အာဂတော-ဉာဏဂတိဖြင့် ရောက် တော်မူပြီ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ တထာဂတော-မည်တော်မူ၏။

ပမုခလက္ခဏံ။ ။ပြာသာဒ်စသည် ဆောက်ရာ၌ အထွတ်သည် အခြင်ရနယ်တို့၏ ပေါင်းချုပ်ရာ ပစာနဖြစ်သကဲ့သို့ သမ္ပယုတ်တရားတို့၏ ပါမောက္ခပစာနအဖြစ်ကို “ပမုခလက္ခဏာ”ဟု ဆိုသည်။

အာဓိပတေယျလက္ခဏံ။ ။သတိသည် ကိစ္စတိုင်း၌ အလိုရှိအပ်သောတရား ဖြစ်သောကြောင့် သမ္ပယုတ်တရားတို့၏ အကြီးအကဲ၏ အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာရှိ၏ဟု ဆိုသည်။

တတုတ္တရိယလက္ခဏံ။ ။တတော သမ္ပယုတ္တဓမ္မတော တေသံ ဝါ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံ+ ဥတ္တရိပစာနံ တတုတ္တရိ၊ တတုတ္တရိ၏အဖြစ်ကို “တတုတ္တရိယ”ဟု ခေါ်သည်။ “တတုတ္တရိယာ-ထိုဖဿ ဝေဒနာ စသော တရားတို့ထက် လွန်မြတ်သောပညာ၏+ ဘာဝေါ- တတုတ္တရိယံ” ဟု ပြု၊ ဣပစ္စည်း၊ ဣ အာဂုံ။

ဝိမုတ္တိယာ သာရလက္ခဏံ။ ။ဝိမုတ္တိတိ ဖလံ ကိလေသေဟိ ဝိမုစ္ဆိတ္တာတိ ကတွာ (မဂ်ခဏ၌ ကိလေသာတို့မှ လွတ်ဆဲ၊ ဖိုလ်ခဏ၌ လွတ်ပြီ၊ ထို့ကြောင့် “ဝိမုစ္ဆိတ္တာတိ ဝိမုတ္တိ” ဟု ဝိပြိုဟ်ပြု၍ ဖိုလ်သည် ဝိမုတ္တိ မည်၏။) တံ ပန သီလာဒိဂုဏသာရဿ ပရမုတ္တံ သဘာဝေန သာရံ။ - ဋီကာသစ်။

အမတောဂဓဿ၊ ပေ၊ လက္ခဏံ။ ။“နိဗ္ဗာနောဂဓံ ဟိ အာဂုသော ဗြဟ္မစရိယံ နိဗ္ဗာနပရိယောသာနံ”ဟူသော မဟာဝဂ္ဂသံယုတ်၊ ဇရာဝဂ် ဥဏ္ဏာဘဠာဟုဏသုတ် ပါဠိတော်ကို ရည်ရွယ်၍ “အမတောဂဓဿ နိဗ္ဗာနဿ ပရိယောသာနလက္ခဏံ”ဟု ဆိုသည်။

ကထံ-အဘယ်သို့လျှင်၊ တထဓမ္မေ-မှန်ကန်သောသဘောရှိသောတရားတို့ကို၊ ယာထာဝတော-ဖြစ်တိုင်းသောအခြင်းအရာ၏ အဖြစ်အားဖြင့်၊ ဝါ-မှန်ကန်သော အားဖြင့်၊ အဘိသမ္မုဒ္ဓေါ-ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူပြီ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ တထာဝတော-မည်တော်မူသနည်း၊ တထဓမ္မာ နာမ-မှန်ကန်သောတရားတို့မည်သည်၊ စတ္တာရိ-လေးပါးကုန်သော၊ အရိယသစ္စာနိ-အရိယသစ္စာတို့တည်း၊ ယထာဟ-အဘယ် ကဲ့သို့ ဟောတော်မူသနည်း၊ စတ္တာရိပေ၊ အနညထမေတန္တိ-ဟူ၍၊ (အာဟ-ဟော တော်မူပြီ၊) ဣတိ-ဤသို့အစရှိသော၊ ဝိတ္ထာရော-အကျယ်သည်၊ (ဟောတိ)၊ [ဘိက္ခဝေ-တို့၊ စတ္တာရိ-လေးပါးကုန်သော၊ ဣမာနိ-ဤတရားတို့သည်၊ တထာနိ-မှန်ကန်သောသဘော ရှိကုန်၏၊ အဝိတထာနိ-မမှန်မကန် မဟုတ်သောသဘော ရှိကုန်၏၊ ဝါ-မချွတ်မယွင်းသော သဘောရှိကုန်၏၊ အနညထာနိ-တစ်ပါးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် မဖြစ်ကုန်၊ စတ္တာရိ-လေးပါးတို့ဟူသည်၊ ကတမာနိ-အဘယ် တရားတို့နည်း၊ ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ဣဒံ-ဤတဏှာကြဉ်ထား တေဘူမကတရားသည်၊ ဒုက္ခံ-ဒုက္ခသစ္စာတည်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဧတံ-ဤဒုက္ခသည်၊ တထံ-ရှိ၏၊ ဧတံ-သည်၊ အဝိတထံ-ရှိ၏၊ ဧတံ-သည်၊ အနညထံ-ဒုက္ခအခြင်းအရာမှ တစ်ပါးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် မဖြစ်။] စ-ဆက်၊ တာနိ-ထိုမှန်ကန်သောသစ္စာတရားတို့ကို၊ ဘဂဝါ-သည်၊ အဘိသမ္မုဒ္ဓေါ-ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူပြီ၊ တထာနံ-မှန်ကန်သော သဘောရှိကုန်သော၊ ဓမ္မာနံ-သစ္စာတရားတို့၏၊ ဝါ-တို့ကို၊ တသ္မာ အဘိသမ္မုဒ္ဓတ္တာ-ထိုသို့ ထိုးထွင်း၍ သိ

ယာထာဝတော။ ။ယထာ-အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့်+အဝတိ (ဂစ္ဆတိ)-ဖြစ်တတ် ၏၊ ဣတိ ယထာဝံ၊ ယထာဝဿ-ဖြစ်တိုင်းသော အခြင်းအရာ၏+ဘာဝေါ-ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာ (ဖြစ်တိုင်းအမှန်)တည်း၊ ယာထာဝံ-မှန်၊ (ဘာဝအနက်၌ ဣပစ္စည်း)၊ ဤအနက်ကို ချဲ့၍ “မှန်ကန်သောအားဖြင့်”ဟု ပေးကြသည်။

ဣတိ ဝိတ္ထာရော။ ။မဟာဝဂ္ဂ-သစ္စသံယုတ်၌ ဒုက္ခသစ္စာအပြင် သမုဒယ နိရောဓ မဂ္ဂသစ္စာတို့အတွက်ပါ “အယံ ဒုက္ခသမုဒယောတိ တထမေတံ”စသည်ဖြင့် ရှိသေးသောကြောင့် “ဣတိ ဝိတ္ထာရော-ဤသို့စသော အကျယ်ဖြစ်၏”ဟု ဆိုသည်။

အနညထာနိ။ ။မဟာဝဂ္ဂသံယုတ် ဓမ္မစက္ကပဝတ္ထနဝဂ် (၁၀)သုတ် ဋီကာ၌ “အညော အညထာ န ဟောတိတိ အနညထံ”ဟု ဖွင့်၏၊ ဤ၌လည်း “န+အညထာ အနညထာနိ”ဟု ပြုပါ၊ ဋီကာ၌ “အနညထာနိ အညာကာရရဟိတတ္တာ”လည်း ဤဝိပြိုဟ်ကို ပြခြင်းပင်တည်း၊ ဒုက္ခ၏ သမုဒယစသော အခြင်းအရာအားဖြင့် မဖြစ်ခြင်းကို “အနညထံ”ဟု ဆိုသည်။

အဘိသမ္မုဒ္ဓတ္တာ။ ။တသ္မာ၏ စွဲနက်ကိုပင် “တထာနံ ဓမ္မာနံ အဘိသမ္မုဒ္ဓတ္တာ”ဟု တိုက်ရိုက်ညွှန်ပြသည်၊ ဤသို့ ညွှန်ပြရာ၌ “တသ္မာနောင်၊ ဟိတ်နှင့်ဆောင်၊ တူအောင် အနက်ကြံ”ဟု ရှေးဆရာတို့ နိယာမဆိုတော်မူကြသည်၊ ဋီကာသစ်၌လည်း “တသ္မာတိ

တော်မူအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တထာဂတောတိ-ဟူ၍၊ ဂုဇ္ဈတိ-ဆိုအပ်၏။ ဟိ-မှန်၊ ဧတ္ထ-ဤတထာဂတောဟူသော ပါဠိ၌၊ ဂတ သဒ္ဓေါ - ဂတသဒ္ဓါသည်၊ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓတ္ထော - အဘိသမ္ဗုဒ္ဓအနက် ရှိ၏။ ဝါ-ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူပြီးဟူသောအနက် ရှိ၏။

အပိ ၈-သည်သာမကသေး၊ ဇရာမရဏဿ-ဇရာ မရဏ၏။ ဇာတိပစ္စယ သမ္ဘူတသမုဒါဂတဌော-ဇာတိဟူသော အကြောင်းကြောင့် ကောင်းစွာဖြစ် သည်ဖြစ်၍ မိမိ၏ အကြောင်းအားလျော်စွာ အထက် အထက်၌ ဖြစ်ပေါ်လာ သော သဘောသည်၊ တထော-မှန်ကန်သောသဘော ရှိ၏။ [ဤ၌ “တထော-မှန်ကန်သည်”ဟု ပေးလျှင် မှန်ကန်သော သဘောသာ ရသေး၍ ပုလ္လိင် မဖြစ်နိုင်၊ အဝိတထော၌လည်း နည်းတူ။] အဝိတထော-မမှန်မကန်သော သဘော မရှိ၊ ဝါ-မချွတ်မယွင်းသောသဘော ရှိ၏။ အနညထော-တစ်ပါးသော အခြင်းအရာ အားဖြင့် မဖြစ်၊ (ဇာတိပစ္စယသမ္ဘူတသမုဒါဂတဌမှ တစ်ပါးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် မဖြစ်)၊ ပေ၊ [ဤပေယျာလဖြင့် “ဇာတိယာ ဘဝပစ္စယသမ္ဘူတ

ဝတ္တာ တပ္ပရာမသိတဗ္ဗမေဝ (ထိုတသဒ္ဓါဖြင့် သုံးသပ်အပ်သောအနက်ကိုပင်) ဒေယေတိ တထာနံ ဓမ္မာနံ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓတ္တာတိ ဣမိနာ၊ ဧသနယော ဤဒိသေသု”ဟု မိန့်သည်။ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓတ္တာ၌ “ထိုးထွင်း၍ သိအပ်ကုန်”ဟု ကံအနက်ပေးရကြောင်းကို ပါရာဇိကဏ် ဘာသာဋီကာ အရဟံ ဂုဏ်တော် ဟတတ္တာပုဒ်အဖွင့်၌ ပြခဲ့ပြီ။

အဘိသမ္ဗုဒ္ဓတ္ထော။ ။ “ဂတသဒ္ဓါ၏ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓအနက်”ဟူသည် အထူးအဆန်း မဟုတ်ပါ။ “ယေ ဂတုတ္တာ၊ တေ ဗုရုတ္တာ”ဟူသော ပရိဘာသာ၌ လာသော ဗုရိအနက်ပင် တည်း။ ဤ၌ ဂတသဒ္ဓါ၏ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓအနက်ဟု ဆိုသဖြင့် ဉာဏဂမနအနက် မဟုတ်ဟု လည်း သိရသည်။ မှန်၏- ဒုက္ခ၏ တထလက္ခဏာကို သိခြင်းသည် အထက်တရားကို တိုး၍ သိဖို့ရန် ဉာဏ်ဖြင့် သွားခြင်းမဟုတ်၊ ဤနေရာမှာပင် ဒုက္ခဟု သိခြင်းသာ ဖြစ်သည်။ [သုဂတောတိအာဒိသု ဝိယ ဂမုသဒ္ဓဿ ဗုဒ္ဓိယတ္တတံ သန္ဓာယ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓတ္တာတိ ဂုတ္တံ၊ န ဉာဏဂမနတ္ထံ။ - နောက်နား၌ ဖွင့်သော ဋီကာသစ်။]

အပိ ၈။ ။ ရှစ်ပါးသောအကြောင်းတို့တွင် “တထဓမ္မေ ယာထာဂတော အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ” ဟူသော စတုတ္ထအကြောင်းကို သစ္စာလေးပါး၏ အစွမ်းဖြင့် အကျယ်ပြုပြီး ၍ ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန် အဖြစ်ဖြင့် အကျယ်ပြုလိုသောကြောင့် “အပိ ၈” စသည်ကို မိန့်သည်။

ဇာတိပေ၊ ဂတဌော။ ။ ဇာတိပစ္စယာ+သမ္ဘူတံ ဇာတိပစ္စယသမ္ဘူတံ၊ သမုဒါဂတဌကို “သံ+ဥ+အာဂတ+အဋ္ဌ”ဟု ခွဲ၊ သံ-မိမိအကြောင်းအားလျော်စွာ ဖြစ်သော အကျိုးတရား ၏+ဥ (ဥဒ္ဓံဥဒ္ဓံ)-နောက်နောက်ဟူသော အထက်အထက်၌+အာဂတ+ဘာဝေါ- ဖြစ်ပေါ်လာသည်၏+အဖြစ်၊ (အတ္ထကို ဘာဝဟု ဖွင့်သည်။) [ဇာတိပစ္စယ သမ္ဘူတသမုဒါ ဂတဌောတိ ဇာတိပစ္စယာ သမ္ဘူတံ ဟုတွာ သဟိတဿ အတ္ထနော ပစ္စယာနုရူပဿ ဥဒ္ဓံဥဒ္ဓံ အာဂတ ဘာဝေါ၊ (အာဂတသဘာဝေါဟုလည်း ရှိ၏။) အနုပဝတ္တနတ္ထော (လျော်စွာဖြစ်ခြင်းအနက် သဘော)တိ အတ္ထော။ - ဋီကာ။]

သမုဒါ ဂတဌော တထော အဝိတထော အနညထော” စသည်တို့ကို ဖော်ပါ။
] သင်္ခါရာနံ-သင်္ခါရတို့၏။ အဝိဇ္ဇာပစ္စယသမ္ဘူတသမုဒါဂတဌော-အဝိဇ္ဇာဟူ
 သော အကြောင်းကြောင့် ကောင်းစွာ ဖြစ်သည်ဖြစ်၍ မိမိ၏အကြောင်းအား
 လျော်စွာ ဖြစ်ပေါ်လာသောသဘောသည်။ တထော အဝိတထော အနည
 ထော။ [ဤမှ နောက်၌ ပေယျာလ တွေ့ရသေး၏။ အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ စသော
 အစဉ်အတိုင်း သွားမည် ဖြစ်သောကြောင့် ပေယျာလ လိုမည်မထင်။]

တထာ-ထိုမှတစ်ပါး၊ အဝိဇ္ဇာယ-အဝိဇ္ဇာ၏။ သင်္ခါရာနံ-သင်္ခါရတို့၏။ ပစ္စယ
 ဌော-အကြောင်း၏အဖြစ်ဟူသော အနက်သဘောသည်။ တထော
 အဝိတထော အနညထော၊ သင်္ခါရာနံ-တို့၏။ ဝိညာဏဿ-ဝိညာဏ်၏။
 ပစ္စယဌော-အကြောင်း တို့၏ အဖြစ်ဟူသောအနက်သဘောသည်။ တထော
 အဝိတထော အနညထော၊ ပေ၊ဇာတိယာ-ဇာတိ၏။ ဇရာမရဏဿ-ဇရာ
 မရဏ၏။ ပစ္စယဌော-အကြောင်း ၏ အဖြစ်ဟူသောအနက်သဘောသည်။
 တထော အဝိတထော အနညထော၊ တံ သဗ္ဗံ-ထိုအလုံးစုံသော
 ကြောင်းကျိုးနှစ်ရပ်ကို၊ ဘဂဝါ-သည်။ အဘိသမ္မုဒ္ဓေါ-ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူပြီ၊
 တထာနံ-မှန်ကန်သောဂုဏ်ရှိကုန်သော၊ ဓမ္မာနံ-ကြောင်း ကျိုး နှစ်ရပ်တို့၏။
 ဝါ-တို့ကို၊ တသ္မာ အဘိသမ္မုဒ္ဓတ္တာပိ-ထိုသို့ ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူအပ်ပြီးကုန်
 သည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်း၊ [ပိဖြင့် ရှေ့သစ္စာလေးပါးသိပုံ အကြောင်းကို
 ပေါင်း။] တထာဂတောတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ၊ ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ တထ ဓမ္မေ-
 မှန်ကန်သော သစ္စာလေးပါးတရား၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားတို့ကို၊ ယာထာဝ
 တော-ဖြစ်တိုင်းသော အခြင်းအရာ၏အဖြစ်အားဖြင့်၊ ဝါ-မှန်ကန်သောအားဖြင့်၊
 အဘိသမ္မုဒ္ဓေါ-ပြီ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ တထာဂတော-မည်တော်မူ၏။

တစ်နည်း။ ။အထ ဝါ သမ္ဘူတဌော စ (ကောင်းစွာဖြစ်သောသဘောလည်း)
 သမုဒါ ဂတဌောစ (မိမိ၏ အကြောင်းအားလျော်စွာ အထက်အထက်၌
 ဖြစ်ပေါ်လာသောသဘော လည်း) သမ္ဘူတသမုဒါဂတဌော၊ (ရှေ့ပုဒ်၌ အဋ္ဌကို ချေ၊
 ဒွန်ပုလ္လိန် ဧကဝုဇ်လည်း တစ်ရံ တစ်ခါ ရှိနိုင်၏။) ဇာတိပစ္စယာ+သမ္ဘူတဌော
 ဇာတိပစ္စယသမ္ဘူတဌော၊ ဇာတိပစ္စယာ+သမုဒါ ဂတဌော ဇာတိပစ္စယသမုဒါဂတဌော၊
နောက်ပုဒ်၌ ဇာတိပစ္စယကို ချေ။

ဤအဖွင့်အတိုင်း နောက်တစ်နည်း အနက်ပေးလိုလျှင် (တစ်နည်း) “ဇာတိ၊ပေ၊သမုဒါ
 ဂတဌော-ဇာတိဟူသော အကြောင်းကြောင့် ကောင်းစွာ ဖြစ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော
 အနက် သဘော၊ ဇာတိဟူသော အကြောင်းကြောင့် မိမိ၏ အကြောင်းအားလျော်စွာ
 အထက် အထက်၌ ဖြစ်ပေါ်လာသည်၏အဖြစ်ဟူသော အနက်သဘောသည်”ဟု ပေးပါ။
 ဆိုလိုရင်း ကား-“အကြင် အကြင် ဇာတိသည် ဇရာ မရဏအား အကြင် အကြင်
 ပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။ ထိုထို ပစ္စယသတ္တိဖြင့် ထိုထို ဇာတိအားလျော်စွာ ဇရာ
 မရဏ၏ ထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းသဘော”ဟု ဆိုလိုသည်။

[ရှစ်ပါးသော အကြောင်းတို့တွင် “တထဒဿိတာယ”ဟူသော ပဉ္စမ အကြောင်းကို ချဲ့လို၍ “ကထံ တထဒဿိတာယ”စသည်ကို မိန့်။] ကထံ- အဘယ်သို့လျှင်၊ တထဒဿိတာယ-မှန်ကန်သည့်အတိုင်း မြင်တော်မူလေ့ရှိ သည် ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝါ-ထိုအခြင်းအရာအတိုင်း မြင်တော်မူလေ့ရှိသည်၏ အဖြစ် ကြောင့်၊ တထာဂတော-မည်တော်မူသနည်း၊ ဘဂဝါ-သည်၊ [ဇာနာတိ ပဿတိ တို့၌စပ်။] သဒေဝကေ-နတ်နှင့်တကွဖြစ်သော၊ သမာရကေ- မာရ်နတ်နှင့်တကွ ဖြစ်သော၊ သဗြဟ္မကေ-ဗြဟ္မာနှင့်တကွဖြစ်သော၊ လောကေ- သတ္တလောက၌၊ သသမဏဗြာဟ္မဏိယာ-သမဏ ဗြာဟ္မဏတို့နှင့် တကွဖြစ်သော၊ သဒေဝ မနုဿယ-သမ္မုတိနတ်ဟူသော မင်း၊ ကြွင်းသော လူအပေါင်းနှင့်တကွဖြစ်သော၊ ပဇာယ-သတ္တဝါအပေါင်း၌၊ အပရိမာဏာသု- အတိုင်းအရှည်မရှိ ကုန်သော၊ လောကဓာတုသု-လောကဓာတ်တို့၌၊ အပရိမာဏာနံ-အတိုင်းအရှည် မရှိကုန် သော၊ သတ္တာနံ-တို့၏၊ စက္ခုဒွါရေ- စက္ခုဒွါရ၌၊ အာပါတံ-ရှေးရှုကျခြင်းသို့၊ အာဂစ္ဆန္တံ-ရောက်လာသော၊ ယံ ရူပါရမဏံ နာမ-အကြင်ရူပါရုံမည်သည်၊ အတ္ထိ၊ တံ-ထိုရူပါရုံကို၊ သဗ္ဗကာရတော-အလုံးစုံသောအခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဇာနာတိ-သိတော်မူ၏၊ ပဿတိ-မြင်တော်မူ၏။

စ-ဆက်၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဇာနတာ-သိတော်မူသော၊ ဝါ-သိတော်မူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ [ဟေတုမန္တဝိသေသန။] ပဿတာ-မြင်တော်မူသော၊ ဝါ- မြင်တော်မူသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ တေန-ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်၊ [ဝိဘဇ္ဇမာနံ ၌စပ်။] တံ-ထိုရူပါရုံသည်၊ ဝါ-ကို၊ ဣဌာနိဌာဒိဝသေနဝါ-ဣဌာရုံ အနိဌာရုံ အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ [အာဒိဖြင့် ဣဌမဇ္ဈတ္တာရုံကို လည်းကောင်း၊ အတိတ အနာဂတ ပစ္စုပန္န(ပရိတ္တတိက်က) ပရိတ္တ (အဇ္ဈတ္တ တိက်က) အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ စသော အမည်တို့ကိုလည်းကောင်း ယူပါ။] ဒိဌသု တမုတ ဝိညာတေသု-ဒိဌ သုတ မုတ ဝိညာတပုဒ်တို့တွင်၊ လဗ္ဘမာနကပဒဝ သေန ဝါ-ရထိုက်သောပုဒ်၏ အစွမ်းဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ [ဝိဘဇ္ဇမာနံ၌စပ်။] ရူပါ ယတနံ-ရူပါယတနဟူသော၊ တံ ရူပံ-ထိုရုပ်သည်၊ ကတမံ-အဘယ်နည်း၊ ယံ ရူပံ-အကြင်ရုပ်သည်၊ စတုန္တံ-လေးပါးကုန်သော၊ မဟာဘူတာနံ-မဟာဘုတ် တို့ကို၊ ဥပါဒါယ-ကပ်ယူ၍၊ ဝါ-စွဲ၍၊ ဝဏ္ဏနိဘာ-အဆင်းအရောင်သည်၊ သနိဒဿနံ-မြင်ထိုက်သည်၏အဖြစ်နှင့်တကွဖြစ်သော သဘောသည်၊ သပ္ပဋိယံ-ထိပါးတတ်သည်၏ အဖြစ်နှင့်တကွဖြစ်သော သဘော

သဒေဝကေ၊ပေ၊ဓာတုသု။ ။“သဒေဝကေ၊ပေ၊ပဇာယ”သည် အတ္ထိ၏ အာဓာရ တည်း၊ “အပရိမာဏာသု လောကဓာတုသု”ကား “အပရိမာဏာနံ သတ္တာနံ”၏ လည်းကောင်း၊ “အာပါတမာဂစ္ဆန္တံ”၏လည်းကောင်း အာဓာရတည်း၊ ဤသို့ သူ့စပ်ပုဒ်နှင့် သူစပ်ရသော ကြောင့် အာဓာရနှစ်ချက်ထားသည်၊ သဒေဝကေ စသည်တို့၏ အဖွင့်သည် သာမညဖလ သုတ်၌ လာလတ္တံ့။

သည်။ နီလံ-ညိုသောသဘောသည်၊ ပီတံ-ရွှေသောသဘောသည်။ (ဟောတိ)။ ကူတိ အာဒိ နာ-ဤသို့ အစရှိသော၊ နယေန-နည်းဖြင့်၊ အနေကေဟိ-တစ်ပါးမက များစွာကုန်သော၊ နာမေဟိ-အမည်တို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ တေရသဟိ-တစ်ဆယ့်သုံးပါးကုန်သော၊ ဝါရေဟိ-ဝါရတို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဒွိပညာသာယ-ငါးဆယ့်နှစ်ပါးသော၊ နယေဟိ-နည်းတို့ ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝိဘဇ္ဇမာနံ-ဝေဖန်တော်မူအပ်သော်၊ တထမေဝ-မှန်ကန် သည်သာ၊ ဝါ-မှန်ကန်သော ဂုဏ်ရှိသည်သာ၊ ဟောတိ၊ ဝိတထံ-မမှန်မကန် သည်၏ အဖြစ်သည်။ နတ္ထိ၊ သောတဒွါရာဒိသု-သောတဒွါရ အစရှိသည်တို့၌၊ အာပါတံ-ရှေးရှုကျခြင်းသို့၊ အာဂစ္ဆန္တေသု-ရောက်လာကုန်သော၊ သဒ္ဓါဒိသုပိ-သဒ္ဓါရုံ အစရှိသည်တို့၌လည်း၊ ဧသ(ဧသော)-ဤအစီအရင်သည်၊ နယော-သိကြောင်း အစီအရင်တည်း။

ဟိ-သာဓကကား၊ (တစ်နည်း) စ-သာဓကကား၊ ဘဂဝတာ-သည်။ ယံ ဘိက္ခဝေ၊ ပေ၊ တထာဂတော န ဥပဋ္ဌာသီတိ-ဟူသော၊ ဧတံ-ဤပါဠိတော်ကို၊ ဂုတ္တံ-ဟော တော်မူအပ်ပြီ။ [ဘိက္ခဝေ-တို့၊ သဒ္ဓေဝကဿ-နတ်နှင့်တကွဖြစ် သော၊ ပေ၊ လောကဿ-သတ္တလောကသည်၊ သဒ္ဓေဝမနုဿာယ-သော၊ ပဇာယ-သတ္တဝါ အပေါင်းသည်၊ ယံ-အကြင်အာရုံကို၊ ဒိဋ္ဌံ-မြင်အပ်ပြီ၊ သုတံ-ကြားအပ်ပြီ၊ မုတံ-ဖွဲ့စပ်၍ သိအပ်ပြီ၊ ဝိညာတံ-မနောဒွါရဖြင့် သိအပ်ပြီ၊ ပတ္တံ-ရောက်အပ်ပြီ၊ ပရိယေသိတံ-ရှာမှီးအပ်ပြီ၊ မနသာ-စိတ်ဖြင့်၊ အနုဝိစရိတံ-အဖန်ဖန်

ဒိဋ္ဌ၊ ပေ၊ နာမေဟိ။ ။ စက္ခုဝိညာဉ်သည် မြင်အပ်သောကြောင့် ဒိဋ္ဌပုဒ်ကို လည်းကောင်း၊ မနောဝိညာဉ်သည် သိအပ်သောကြောင့် ဝိညာတပုဒ်ကိုလည်းကောင်း ရူပါရုံ၌ ရအပ်၏။ ရူပါယတန ရူပဓာတု ဝဏ္ဏနိဘာ သနိဒဿန သပ္ပဋိယ နီလရူပါရုံ ပီတရူပါရုံ အစရှိသော အမည်များစွာကို “အနေကနာမ”ဟု ဆိုသည်။

မှတ်ချက်။ ။ ဋီကာတို့၌ “ရူပါရမဏံ ကုဋ္ဌံ အနိဋ္ဌံ မဇ္ဈတ္တံ ပရိတ္တံ အတိတံ အနာဂတံ ပစ္စုပ္ပန္နံ အဇ္ဈတ္တံ ဗဟိဒ္ဓါ ဒိဋ္ဌံ ဝိညာတံ ရူပံ ရူပါယတနံ ရူပဓာတု ဝဏ္ဏနိဘာ သနိဒဿနံ သပ္ပဋိယံ နီလံ ပီတကန္တိ ဧဝမာဒီဟိ အနေကေဟိ နာမေဟိ”ဟု ဖွင့်ကြ၏။ ကုဋ္ဌ၊ ပေ၊ ဝိညာတ တို့က နာမည် မဟုတ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဝါသဒ္ဓါလည်း ကုဋ္ဌာနိဋ္ဌာဒိဝ သေနဝါ လဗ္ဗမာနကပဒဝသေနဝါဟု ရွှေ့နှစ်ပုဒ်၌သာ ပါသောကြောင့်လည်းကောင်း စဉ်းစားသင့်၏။

တေရသ၊ ဒွိပညာသ။ ။ မေဓသင်္ဂဏီ ရူပကဏ္ဍ ပါဠိတော်၌လာသော တစ်ဆယ့်သုံး ဝါရကို ရည်ရွယ်၍ “တေရသဟိ ဝါရေဟိ”ဟုလည်းကောင်း၊ တစ်ဝါရလျှင် လေးမျိုးစီပိုင်း ခြား ကြောင်းနည်းကို ရည်ရွယ်၍ “ဒိပညာသာယ နယေဟိ”ဟုလည်းကောင်း ဆိုသည်။

ဂုတ္တဉ္ဇေတံ။ ။ စတုကင်္ဂုတ္တရ-ဥရုဝေဠဝင်-ကောဠိကာရာမသုတ်ပါဠိတော်ကို သာဓက ပြလို၍ “ဂုတ္တဉ္ဇေတံ”စသည်ကို မိန့်သည်။ “ဟိ”သည် ဒဠိကရဏဇောတကတည်း၊ ဋီကာသစ်၌ “ဂုတ္တဉ္ဇေတံ”ဟု စ နိပါတ်ဖြင့် ပြ၍ ထို စ နိပါတ်ကိုပင် ဒဠိကရဏဇောတက၊ (တစ်နည်း) “ငါသာ ဆိုသည် မဟုတ်၊ မြတ်စွာဘုရားလည်း ဟောတော်မူအပ်ပြီ”ဟု မြတ်စွာဘုရားကို ပေါင်းသော သပ္ပိဏ္ဍန”ဟု ဖွင့်လေသည်။

စိစစ်အပ်ပြီ၊ တံ-ထိုအာရုံကို၊ အဟံ-ငါဘုရားသည်၊ ဇာနာမိ-သိတော်မူ၏၊ တံ-ကို၊ အဟံ-သည်၊ အဗ္ဘညာသိ-ထူးသော ဉာဏ်ဖြင့် သိတော်မူပြီ၊ တံ-ထိုအာရုံသည်၊ တထာ ဂတဿ-မြတ်စွာဘုရားအား၊ ဝါ-၏ဉာဏ်တော်၌၊ ဝိဒိတံ-ထင်ရှား၏၊ တံ-ထို ၆ ဒွါရ၌ဖြစ်သော အာရုံသို့၊ တထာဂတော-သည်၊ န ဥပဋ္ဌာသိ-တဏှာ ဒိဋ္ဌိ အားဖြင့် ကပ်ရောက်တော်မမူ။] ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ တထဒဿိတာယ-မှန်ကန် သည့်အတိုင်း မြင်တော်မူလေ့ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ တထာဂတော၊ တတ္ထ-ထိုတထဒဿိတာယ တထာဂတောဟူသော ပါဠိ၌၊ တထဒဿိအတ္ထေ-တထ ဒဿိအနက်၌၊ တထာဂတောတိ ပဒသမ္ဘဝေါ-တထာဂတောဟူသော ပုဒ်၏ ဖြစ်သင့်ခြင်းကို၊ ဝေဒိတဗျော-သိထိုက်၏။

ဇာနာမိ အဗ္ဘညာသိ။ ။[အဘိ+ဉာ+က္ကံ၊ အ၊ သအက္ခရာလာ၍ အဗ္ဘညာသိဟု ပြီး၏၊] ဇာနာမိဟု ပစ္စုပ္ပန်သိခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ အဗ္ဘညာသိဟု အတိတ်သိခြင်းကိုလည်းကောင်း တိုက်ရိုက်ပြတော်မူသဖြင့် အနာဂတ်သိခြင်းကိုလည်း နည်းအားဖြင့် ပြတော်မူပြီး ဖြစ်၏။ “နည်း”ဟူရာ၌ အညထာနုပပတ္တိ (သိခြင်းမှတစ်ပါး မသိခြင်း အခြင်းအရာ၏ မဖြစ်သင့်ခြင်း)ကို ဆိုလိုဟန် တူသည်။ [ဇာနာမိ အဗ္ဘညာသိတိ ပစ္စုပ္ပန်ဘူတိတကာလေသု ဉာဏပွဝတ္တိဒဿနေန အနာဂတေပိ ဉာဏပွဝတ္တိဒဿိတာယေဝ၊ နယတော ဒဿိတတ္တာ-ဋီကာသစ်။]

ဝိဒိတံ။ ။ဤ၌ တပစ္စည်းသည် (ဒိဋ္ဌိ စသည်၌ တပစ္စည်းကဲ့သို့) အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန် သုံးရပ်နှင့်ဆိုင်သော အနာမဋ္ဌကာလကို ဟော၏။ [မည်သည့်ကာလဟု မသုံးသပ် အပ်သည်ကို “အနာမဋ္ဌ”ဟု ဆိုသည်။] ဤဝိဒိတံပါဠိဖြင့် သိရုံသာမန်မဟုတ်၊ ဉာဏ်တော်၌ ထင်ထင်ရှားရှား သိတော်မူသည်-ဟု ပြသည်။

န ဥပဋ္ဌာသိ။ ။ရှေးရိုက်စာအုပ်များ၌ နသဒ္ဓါ မပါသော်လည်း စတုကင်္ဂုတ္တရပါဠိတော် ရင်း၌ ပါ၏။ “တထာဂတဿ”ဟုလည်း မရှိ၊ “တထာဂတော”ဟုသာ ရှိ၏။ [တံ တထာဂတော န ဥပဋ္ဌာသိတိ တံ ဆဒ္ဓါရိုက် အာရမဏံ တထာဂတော တဏှာယ ဝါ ဒိဋ္ဌိယာ ဝါ န ဥပဋ္ဌာသိ န ဥပဂဋ္ဌိ၊-အင်္ဂုတ္တရဋ္ဌကထာ။] ဤအဖွင့်ကို ထောက်၍ ဥပဋ္ဌာသိ သည် ထင်ခြင်း အနက်ကို မဟော၊ “ဥပ”ဥပသာရကြောင့် ဥပဂမနအနက်ကို ဟောသည် ဟု မှတ်ပါ။

တထဒဿိအတ္ထေ။ ။ယထာ ရူပါရမဏာဒယော ဓမ္မော ယံ သဘာဝါ ယံ ပကာရာ စ (ရူပါရုံစသော အကြင်တရားတို့သည် အကြင်သဘောရှိကုန်၊ အကြင်အပြားရှိကုန်၏၊ တထာ တေ ဓမ္မေ တံသဘာဝေ တံပကာရေ ဂမတိ (ဂစ္ဆတိ) ပဿတိ ဇာနာတိတိ တထာ ဂတောတိ ဣမမတ္ထံ သန္ဓာယ တထဒဿိအတ္ထေတိ ဝုတ္တံ၊-ဋီကာ၊ ဤဋီကာကို ထောက်၍ “တထာဂတော၌ တထာသဒ္ဓါသည် ထိုအခြင်းအရာအနက်ကိုလည်းကောင်း၊ ဂတသဒ္ဓါ၌ ဂမုဓာတ်၏ ဉာဏ်အမြင်ဟူသော ဒဿနအနက်ကိုလည်းကောင်း ဟော၏”ဟု သိပါ။ [တထ ဒဿိအတ္ထေ နေရာဝယ် “တထဒဿိအတ္ထေ”ဟု ထာ၌ ဒီဃရှိလျှင် ကောင်း၏။ “တထာ-ထိုမှန်သော အခြင်းအရာအတိုင်း+ဂတော-မြင်တော်မူ၏၊ ဣတိ တထာဂတော”ဟု ပြပါ။]

[ပဉ္စမအကြောင်းကို ပြပြီး၍ “တထဝါဒီတာယ”ဟူသော ဆဋ္ဌအကြောင်းကို အကျယ်ပြုလိုသောကြောင့် “ကထ”စသည်ကို မိန့်။] ကထ - လျှင်၊ တထဝါဒီတာယ-မှန်ကန်သော တရားစကားကို ဟောတော်မူလေ့ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တထာ ဂတော-နည်း၊ ယံ ရတ္ထိ-အကြင်ညဉ့်၌၊ ဝါ-ပတ်လုံး၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ဗောဓိမဏ္ဍော-အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်၊ သဗ္ဗညုတာဉာဏ်၏ ကြည်လင်ရာဖြစ်သော၊ အပရာဇိတ ပလ္လင်္ကေ-အပရာဇိတပလ္လင်တော်၌၊ ဝါ-သူတစ်ပါးတို့သည် မရှုံးစေအပ် မရှုံးစေ နိုင်ရာ ဖြစ်သော ပလ္လင်တော်၌၊ (သူတစ်ပါးတို့ မနိုင်အပ် မနိုင်ရာ ဖြစ်သော ပလ္လင်တော်၌) နိသိန္နော-ထိုင်တော်မူလျက်၊ တိဏ္ဍ-သုံးပါးကုန်သော၊ မာရာနံ-မာရ်တို့၏၊ မတ္တကံ-အထွတ်အထိပ်ကို၊ မဒ္ဒိတ္တာ-နှိမ်နင်းတော်မူ၍၊ အနုတ္တရံ-မိမိထက် လွန်မြတ်သော တရားမရှိသော၊ ဝါ-အမြတ်ဆုံးဖြစ်သော၊ သမ္မာ သမ္မောဇီ-မဖောက်မပြန်၊ အမှန်ကိုယ်တိုင်၊ ကြွင်းမဲ့ဥသု၊ အလုံးစုံကို၊ အကုန် အစင်၊ သိမြင်တော်မူသော သဗ္ဗညုတာဉာဏ်ကို၊ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ-ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူပြီ၊ ယဉ္ဇ ရတ္ထိ-၌လည်း၊ ဝါ-ပတ်လုံးလည်း၊ ယမကသာလာနံ-အစုံ ဖြစ်သော အင်ကြင်းပင်ပျိုတို့၏၊ အန္တရေ-အလယ်၌၊ အနုပါဒိသေသာယ-ဥပါဒိ မည်သော ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာ ကမ္မတ္တာရုပ် အကြွင်းမရှိသော၊ နိဗ္ဗာနဓာတုယာ- နိဗ္ဗာနဓာတ်ဖြင့်၊ ပရိနိဗ္ဗာယိ-ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပြီ။

ယံ ရတ္ထိ။ ။သို့ကို အံပြု၍၊(တစ်နည်း) အာဓာရအနက်၌ ဒုတိယာသက်၍ “ယသံ ရတ္ထိယံ(၌)”ဟုလည်းကောင်း၊ ရတ္ထိအရ တစ်ညလုံးကို မယူဘဲ ဘုရားဖြစ်ရာညဉ့်တစ်စိတ် ကို ဧကဒေယျပစ္စာရအားဖြင့် ယူ၍ “အစ္စန္တသယောဂေ ဝါ ဧတံ ဥပယောဂဝစနံ”ဟုလည်း ကောင်း ဋီကာသစ်၌ နှစ်နည်းဖွင့်၏၊ (တစ်နည်း) ဘုရားဖြစ်လို၍ ရှေ့အဖို့၌ အားထုတ်မှု တို့ကိုပါ အဘိသမ္မောဓိအရ ယူ၍ တစ်ညလုံးကိုလည်း အစ္စန္တသယောဂအဖြစ်ဖြင့် ယူသေး၏။

အပရာဇိတ။ ။(ဤထက်ဝယ်တင်ပလ္လင်နေရာက) ပထဝီပုက္ခလ+နိရုတ္တရ+ဘူမိသီသ ဂတတ္တာ-မြေတို့တွင် အမြတ်ဆုံး + မိမိထက် အသာမရှိသော + အထွတ်အထိပ်မြေ၌ ရောက်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ “န+ပရာဇိတော+အညေဟိ ဧတ္တာတိ အပရာဇိတော- သူတစ်ပါးတို့က မရှုံးစေအပ် မရှုံးစေနိုင် (မိမိကသာ အောင်အပ် အောင်နိုင်)ရာ အပရာဇိတ မည်၏၊ အပရာဇိတော စ+သော+ပလ္လင်္ကော စ (ထက်ဝယ်တင်ပလ္လင်နေရာ လည်းဟုတ်၏) ဣတိ အပရာဇိတပလ္လင်္ကော။

တိဏ္ဍံ မာရာနံ။ ။ဘုရားဖြစ်တော်မူချိန်၌ ကိလေသာမာရ်ကိုလည်းကောင်း၊ အဝိဇ္ဇာ တဏှာ အဖော် မရှိတော့ရကား ပြုပြင်နိုင်မည့် ကံဟူသော အဘိသင်္ခါရမာရ်ကိုလည်း ကောင်း၊ မာရ်နတ်ဟူသော ဒေဝပုတ္တမာရ်ကိုလည်းကောင်း မုချအောင်တော်မူပြီး ဖြစ်၍ “တိဏ္ဍံ မာရာနံ”ဟု ဆိုသည်၊ ခန္ဓမာရ် မစ္စမာရ်တို့ကိုလည်း ပရိယာယ်အားဖြင့် အောင်တော်မူပြီး ဖြစ်ပါ၏၊ ထိုအောင်ပုံကို ကစွည်းဘာသာမီကာ ဇိနဝစနယုတ္တဟိသုတ်၌ ပြခဲ့ပြီ။ [မတ္တကန္တိ သာမတ္တိယသင်္ခါတံ သိသံ - ဋီကာသစ်။]

ဧတ္ထန္တရေ-ဤနစ်ညဉ်တို့၏အလယ်၌၊ ပဉ္စစတ္တာလီသဝဿပရိမာဏေ-၄၅
ဝါ အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ကာလေ-အခါ၌၊ ပဌမဗောဓိယာပိ-ပဌမဗောဓိ၌
လည်းကောင်း၊ ဝါ-ရှေးဦးစွာသော သစ္စာလေးပါးကို သိကြရာအခါ၌လည်း
ကောင်း၊ မဇ္ဈိမဗောဓိယာပိ-၌လည်းကောင်း၊ ဝါ-အလယ်ဖြစ်သော သစ္စာ
လေးပါးကို သိကြရာအခါ၌လည်းကောင်း၊ ပစ္ဆိမဗောဓိယာပိ-၌လည်းကောင်း၊
ဝါ-နောက်ဆုံးဖြစ်သော သစ္စာလေးပါးကို သိကြရာအခါ၌လည်းကောင်း၊ ယံ-
အကြင်တရားစကားကို၊ သုတ္တံ-ကိုလည်းကောင်း၊ ဂေယျံ-ကိုလည်းကောင်း၊ ပေ၊
ဝေဒလ္လံ-ကိုလည်းကောင်း၊ ဘဂဝတာ-သည်၊ ဘာသိတံ-ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊
[“ယံ”အရကိုပင် သုတ္တဂေယျစသော နဝင်္ဂသတ္ထုသာသနဖြင့် သရုပ်ထုတ်ပြ
သည်] တံသဗ္ဗံ-ထိုအလုံးစုံသော တရားစကားတော်သည်၊ အတ္ထတော စ-
အနက် အဓိပ္ပာယ်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဗျဉ္ဇနတောစ-သဒ္ဒါအားဖြင့်လည်း
ကောင်း၊ [ရှေးရိုက်စာအုပ်များ၌ “အနဝဇ္ဇံ-အပြစ်မရှိ”ဟုလည်း ရှိသေး၏၊
ဋီကာများ မဖွင့်ကြ] အနုပဝဇ္ဇံ-မစွပ်စွဲအပ်၊ အနုနံ-ယုတ်လည်း မယုတ်လျော့၊
(ထည့်သွင်း လောင်းဖွယ်၊ အနက်အဓိပ္ပာယ် မရှိတော့သဖြင့် ယုတ်လည်း
မယုတ်လျော့၊) အနဓိကံ-ပိုလည်း မပိုလွန်၊ (စွန့်ပယ်ထိုက်သော အနက်
အဓိပ္ပာယ် မရှိတော့ သဖြင့် ပိုလည်း မပိုလွန်)၊ သဗ္ဗာကာရပရိပုဏ္ဏံ-အနက်သဒ္ဒါ
စသော အလုံးစုံသော အခြင်းအရာ အားဖြင့် ပြည့်စုံ၏၊ ရာဂမဒနိမ္မဒနံ-
ရာဂတည်းဟူသော မာန်၏ မယစ်ကြောင်းလည်း ဖြစ်၏၊ (ရာဂတည်းဟူသော
မာန်ယစ်ခြင်းကို နှိမ်နင်း ကြောင်းလည်း ဖြစ်၏)၊ ဒေါသ(မဒနိမ္မဒနံ)-ဒေါသတည်း
ဟူသော မာန်၏ မယစ် ကြောင်းလည်း ဖြစ်၏၊ (ဒေါသတည်းဟူသော
မာန်ယစ်ခြင်းကို နှိမ်နင်းကြောင်း လည်း ဖြစ်၏)၊ မောဟ မဒနိမ္မဒနံ-၏။

ပဌမဗောဓိစသည်။ ။ဝါတော် ၄၅ ကို သုံးပိုင်း ပိုင်း၍ ပဌမ ၁၅ ဝါကို ပဌမဗောဓိ
စသည်ဖြင့် ခွဲကြ၏၊ ဝေရုဇ္ဈကဏ္ဍကထာ၌ကား “ပဌမဗောဓိယံ ဝိသတိဝဿဗ္ဗန္တရေ”စ
သည် ဖြင့် ဆို၏၊ ထိုအဆို၌ကား “ပဌမဗောဓိက ဝါ ၂၀ အတွင်းဝယ် ပါဝင်သောကြောင့်
ဆိုဟန် တူ၏”ဟု ကျမ်းညွှန်ကြသည်။

အနုပဝဇ္ဇံစသည်။ ။[“အနဝဇ္ဇံ”ကိုပင် “အနုပဝဇ္ဇံ”ဟု ထပ်ဖွင့်သည်၊ (တစ်နည်း)
ရှေးစာအုပ်များ၌ အနဝဇ္ဇံ ပါဟန်မတူ။] နိဒ္ဒေါသတာယ အနုပဝဇ္ဇံ (အနုပဝဒနီယံ) ပက္ခိပိ
တဗ္ဗာဘာဝေန (နောက်ထပ် ထည့်စရာ မလိုတော့ခြင်းကြောင့်) အနုနံ၊ အပနေတဗ္ဗာ
ဘာဝေန (မကောင်းသည့်အတွက် စွန့်ပယ်စရာ မရှိတော့ခြင်းကြောင့်) အနဓိကံ၊ အတ္ထ
ဗျဉ္ဇနဒိသမ္ပတ္တိယာ သဗ္ဗာကာရပရိပုဏ္ဏံ။ - ဋီကာသစ်။

ရာဂမဒနိမ္မဒနံ။ ။ဘူဝါဒိ မဒဓာတ်သည် ဂဗ္ဗ(မာန်မူခြင်း-မာန်ယစ်ခြင်း)ကို ဟော၏၊
နိမ္မဒတိ ဧတေနာတိ နိမ္မဒနံ-မာန်မယစ်ကြောင်း သုတ္တစသည်၊ ရာဂမဒဿနနိမ္မဒနံ
ရာဂမဒနိမ္မဒနံ။ [နိမ္မဒနဟေတု နိမ္မဒနံ-ဋီကာသစ်။... ဤ၌ ဟေတုဟု ဖွင့်သောကြောင့်
နိမ္မဒနံကို ကရဏသာဓိ ပြုရသည်။]

တတ္ထ-ထို ၄၅ ဝါကာလပတ်လုံး ဟောတော်မူအပ်သော တရားစကားတော်၌၊ ဝါလဂ္ဂမတ္တမ္ပိ-သားမြီးဖျားမျှလည်း၊ [ဝါလဓိလောမဿ ကောဋိပ္ပမာဏမ္ပိ။] အဝက္ခလိတံ-ချွတ်ချော်သော တရားစကားတော်သည်၊ [ဝိရာဓိတံ မုသာ ဘဏိတံ။] နတ္ထိ-မရှိ၊ ဝါ-မပါ၊ သဗ္ဗံ-သော၊ တံ-ထိုတရားစကားတော်သည်၊ ဧက မုဒ္ဒိကာယ-တစ်ခုတည်းသော မင်းတံဆိပ်ဖြင့်၊ [ဧကရာဇလဉ္စနေန။] လဉ္စိတံ ဝိယ-ခတ်နှိပ်အပ်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဧကနာဠိယာ-တစ်ခုတည်းသော ပြည်တောင်းဖြင့်၊ ဝါ-တစ်ခုတည်းသော စလယ်တောင်းဖြင့်၊ [ဧကာဠကေန၊ ဧကတုဓမ္မနဝါ။] မိတံ ဝိယ-ချင့်အပ်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဧကတုလာယ-တစ်ခုတည်းသော ချိန်ခွင်ဖြင့်၊ တုလိတံ ဝိယစ-ချိန်အပ်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ တထမေဝ-မှန်ကန်သော ဂုဏ်ရှိသည်သာ၊ အဝိတထံ(ဧဝ)-မမှန်မဟုတ်သော ဂုဏ်ရှိသည်သာ၊ (မချွတ်ယွင်းသော ဂုဏ်ရှိသည်သာ) အနညထံ(ဧဝ)-တစ်ပါး သော အခြင်းအရာအားဖြင့် မဖြစ်သည်သာ၊ ဟောတိ၊ တေန-ကြောင့်၊ ယဉ္စ ဝုန္န၊ ပေ၊ ဝုစ္စတိတိ-တိဟူ၍၊ (ဘဂဝါ) အာဟ-ပြီ။

[ဝုန္န-ဝုန္န၊ ယဉ္စ ရတ္ထိ-၌လည်း၊ ဝါ-ပတ်လုံးလည်း၊ တထာဂတော-သည်၊ အနတ္တရံ-သော၊ ဝါ-သော၊ သမ္မာသမ္မောဓိ-ကို၊ အဘိသမ္မုဇ္ဈတိ-၏၊ ယဉ္စ ရတ္ထိ-၌လည်း၊ ဝါ-လည်း၊ အနုပါဒိသေသာယ-သော၊ နိဗ္ဗာနဓာတုယာ-ဖြင့်၊ ပရိနိဗ္ဗာယတိ-၏။ ဧတသ္မိ အန္တရေ-ဤနှစ်ညဉ့်တို့၏ အတွင်း၌၊ ယံ-အကြင်တရားစကားတော်ကို၊ ဘာသတိ-ဟောတော်မူ၏၊ လပတိ-ရွတ်တော်မူ၏၊ နိဒ္ဒိသတိ-ညွှန်ပြတော်မူ၏၊ သဗ္ဗံ-သော၊ တံ-ထိုတရားစကားသည်၊ တထေဝ-ထိုဟောတော်မူအပ်တိုင်းသော အခြင်းအရာအားဖြင့်သာ၊ ဟောတိ-၏၊ အညထာ-တစ်ပါးသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ နော (ဟောတိ)၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ တထာဂတောတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏၊ ပါထိကဝဂ်၊ ပါသာဒိကသုတ်၊ ပဉ္စာဗျာကရဏကထာ။] ဟိ-မှန်၊ ဧတ္ထ-ဤတထာဂတောဟူသော ပါဠိ၌၊ ဂတသဒ္ဓေါ-ဂတသဒ္ဓါသည်၊ ဂဒတ္ထော-ဆိုခြင်းအနက်ရှိ၏၊ ဧဝံ-လျှင်၊ တထဝါဒိတာယ-မှန်ကန်သောတရား စကားကို ဟောတော်မူလေ့ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တထာဂတော-တထာဂတ မည်တော်မူ၏။

တထေဝ, နော အညထာ။ ။တထေဝကိုပင် နော အညထာ-ဟု ဗျုတ်ရေကအားဖြင့် ပြသည်။ ထို့ကြောင့် နိဿယအတိုင်း အနက်ပေးရသည်။ “မှန်သည်သာ”ဟု မပေးရ၊ [နော အညထာတိ တထေဝါတိ ဝုတ္တမေဝတ္ထံ ဗျုတ်ရေကေန သမ္မာဒေတိ၊ တေန ယဒတ္ထံ ဘာသိတံ ဧကန္တေန တဒတ္ထနိပ္ပာဒနတော ယထာဘာသိတံ ဘဂဝတာ၊ တထေဝါတိ အဝိပရိတဒေသန တံ ဒေသေတိ၊-ဋီကာဟောင်း။] “တထာဂတော”၌ကား “တထံ-မှန်ကန်သောစကားကို + ဂဒတိ-ဆိုတော် (ဟောတော်) မူတတ်၏။ ဣတိ တထာဂတော”ဟုပြုပါ၊ တထံ၌ (အ)ကို (အာ) ပြု၊ (တစ်နည်း) အာ အက္ခရာလာ၊ ဂဒမု (ဒ)ကိုလည်း (သုဂဒေါမု သုဂတောကဲ့သို့) တပြု။

အဝိစ-တစ်နည်းကား၊ အာဂဒနံ-လွန်စွာ မိန့်မြှောက်တော်မူခြင်း၊ အာဂဒေါ-လွန်စွာ မိန့်မြှောက်တော်မူခြင်း၊ [(တစ်နည်း) “အာ”အနက်မရှိ။] အာဂဒနံ-မိန့်မြှောက်တော်မူခြင်း၊ အာဂဒေါ-ခြင်း၊ ဝစနံ-မိန့်မြှောက်တော်မူခြင်း၊ ဣတိ အတ္ထော-နက်၊ အဿ-ထို မြတ် စွာ ဘုရား၏၊ တထော-မှန် ကန် သောဂုဏ် ရှိ သော၊ အဝိပရိတော-မဖောက်မပြန်သော၊ အာဂဒေါ-လွန်စွာမိန့်မြှောက်တော်မူခြင်းသည်၊ (တစ်နည်း) အာဂဒေါ-မိန့်မြှောက်တော်မူခြင်းသည်၊ (အတ္ထိ-၏) ဣတိ-ကြောင့်၊ ဒကာရဿ-ဒအက္ခရာ၏၊ တကာရံ-တအက္ခရာကို၊ ကတွာ-၍၊ တထာဂတော-မည်တော် မူ၏၊ ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ ဧတသ္မိ အတ္ထေ-ဤဒုတိယာဝိကဝ် အနက်၌၊ ပဒသိဒ္ဓိ-ပုဒ်၏၊ ပြီးခြင်းကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-ထိုက်၏။

[“တထာ ကာရိတာယ”ဟူသော သတ္တမအကြောင်းကို အကျယ်ချဲ့လို၍ “ကထံ တထာ ကာရိတာယ”စသည် မိန့်။] ကထံ-လျှင်၊ တထာ ကာရိတာယ-ထိုနှုတ်တော်ဖြင့် မိန့်တော်မူသည့်အတိုင်း ကိုယ်တော်ဖြင့် ပြုတော်မူလေ့ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ တထာဂတော-နည်း၊ ဟိ-ချဲ့၊ ဘဂဝတော-၏၊ ဝါစာယ-နှုတ်တော်အား၊ ကာယော-ကိုယ်တော်သည်၊ အနုလောမေတိ-လျော်စွာဖြစ်တော် မူ၏၊ ကာယဿာပိ-အားလည်း၊ ဝါစာ-သည်၊ (အနုလောမေတိ)၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊

အပိ ၁။ ။ ရှေ့နည်း၌ တထနှင့်+ဂတကို “တထံ+ဂဒတိတိ တထာဂတော”ဟု တပျူရိသ် တွဲရ၏။ ဤနည်း၌ကား ဗာဟိရတ္ထ (ဗဟုဗ္ဗိဟိ)သမာသ်တွဲရပ်ကို ပြသည်။ (အလုံးစုံသော စီးပွားကို ပြီးစေတတ်သည့်အတွက်) “အာ+ဂဒနံ-လွန်စွာ+မိန့်မြှောက်တော်မူခြင်း၊ (တစ်နည်း) အာ အနက်မရှိကြ၍ “အာဂဒနံ-မိန့်မြှောက်တော်မူခြင်း၊ အာဂဒေါ-ခြင်း”ဟု ပြပါ။ ထို့နောက် အဋ္ဌကထာအတိုင်း သမာသ်တွဲ၍ (ဒ)ကိုလည်း (တ)ပြုပါ။ [အာဂဒနန္တိ သဗ္ဗဟိတနိပ္ပာဒန တော ဘုသံ ကထနံ ဝစနံ၊ တတ္ထာဝမတ္ထော ဝါ အာသဒ္ဓေါ။ -ဋီကာသစ်။]

တထာကာရိတာယ။ ။ “ဂတ”သဒ္ဓါသည် ဝါစာ၏ ဖြစ်ခြင်းအနက်ကိုလည်း ဟောနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် တထာကာရိတာယကဲ့သို့ “တထာဝါဒိတာယာတိ တထာဂတော”ဟူသော အနက်လည်း ရသင့်ပါ၏။ သို့သော် ထိုအနက်ကို ရှေ့၌ “တထဝါဒိတာယ”ဟု နည်းတစ်မျိုးဖြင့် ဆိုခဲ့ပြီးဖြစ်သောကြောင့် ဤ၌ မပြတော့ဘဲ ပါရိသေသနည်းအားဖြင့် တထာ ကာရိတာယကိုသာ ပြတော့သည်။ [ယသ္မာ ပနေတ္ထ ဂတသဒ္ဓေါ ဝါစာယ ပဝတ္ထိမ္ပိ ဒဿေတိ၊ တသ္မာ ကာမံ “တထာဝါဒိတာယ တထာဂတော”တိ အယမ္ပိ အတ္ထော သိဒ္ဓေါ ဟောတိ၊ သော ပန ပုဗ္ဗေ ပကာရန္တရေန ဒဿိတောတိ ပါရိသေသနယေန တထာကာရိတာအတ္ထ မေဝ ဒဿေတုံ “ဧဝံ တထာကာရိတာယ တထာဂတော”တိ ဝုတ္တံ။ -ဋီကာသစ်။]

အနုလောမေတိ။ ။ “အနုလောမ”ဟူသော နာမ်ပုဒ်နောင် ဘူဓာတ်၏အနက်၌ ဣ ပစ္စည်းသက်၊ ဧပြု၍ “အနုလောမေတိ”ပုဒ် ဖြစ်သည်ဟု ကြံပါ။ “စေ”ဟု ကာရိတ်အနက် ပေးလျှင် ကာရိတ်ကတ္တာ၊ ဓာတ်ကံ ရှာရလိမ့်မည်။ အနုလောမပုဒ်က ဓာတ်မဟုတ်သော ကြောင့် ကာရိတ်လည်း မဝင်နိုင်။

ယထာ-အကြင်အပြားအားဖြင့်၊ ဝါဒီ-နှုတ်တော်ဖြင့် မိန့်တော်မူလေ့ရှိ၏။ တထာ-ထို မိန့်တော်မူတိုင်းသော အပြားအားဖြင့်၊ ကာရီ-ကိုယ်တော်ဖြင့် ပြုတော် မူလေ့ရှိသည်လည်းကောင်း၊ ယထာ-အားဖြင့်၊ ကာရီ-၏၊ တထာ-အားဖြင့်၊ ဝါဒီ-နှုတ်တော်ဖြင့် မိန့်တော်မူလေ့ရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ၊ စ-ဆက်၊ ဧဝံ ဘူတဿ-ဤသို့ အပြားအားဖြင့် ဖြစ်တော်မူသော၊ (ဤသို့ “ယထာဝါဒီ တထာကာရိတာ”စသော အပြားအားဖြင့် ဖြစ်တော်မူသော၊) ဝါ-ဤအပြားသို့ ရောက်တော်မူသော၊ အဿ-ထိုမြတ်စွာဘုရား၏၊ ယထာ-အကြင် အပြား အားဖြင့်၊ ဝါစာ-နှုတ်တော်သည်၊ (ဂတာ-ဖြစ်တော်မူပြီ၊) တထာ-ထိုနှုတ်တော် ဖြစ်တိုင်းသော အပြားအားဖြင့်၊ ကာယောပိ-ကိုယ်တော်သည်လည်း၊ ဂတော-ဖြစ်တော်မူပြီ၊ ပဝတ္ထော-ဖြစ်တော်မူပြီ၊ ဣတိ အတ္ထော-နက်၊ စ-ဆက်၊ ယထာ-အားဖြင့်၊ ကာယော (ဂတော)၊ တထာ-ထိုကိုယ်တော်ဖြစ်တိုင်းသော အပြား အားဖြင့်၊ ဝါစာပိ-သည်လည်း၊ ဂတာ-ပြီ၊ ပဝတ္ထာ-ပြီ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ တထာ ဂတော-တထာဂတ မည်တော်မူ၏။

တေနော-ကြောင့်ပင်၊ ယထာဝါဒီ ဘိက္ခုဝေ၊ပေ၊တဿှာ တထာဂတောတိ ဝုစ္စတိတိ-ဟူ၍၊ (ဘဂဝါ) အာဟ-မိန့်တော်မူပြီ၊ [ဘိက္ခုဝေ-ဘိက္ခုတို့၊ တထာ ဂတော-သည်၊ ယထာ-အကြင်အပြားအားဖြင့်၊ ဝါဒီ-နှုတ်တော်ဖြင့် မိန့်တော်မူ လေ့ရှိ၏၊ တထာ-ထိုအပြားအားဖြင့်၊ ကာရီ-ကိုယ်တော်ဖြင့် ပြုတော်မူလေ့ရှိ၏၊ ယထာ-အားဖြင့်၊ ကာရီ-၏၊ တထာ-အားဖြင့်၊ ဝါဒီ-၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ယထာဝါဒီ

ဧဝံ ဘူတဿဓ၊ပေ၊ဂတော။ ။ “ဘဂဝတော ဟိ”စသော စကားသည် “တထာ-ထိုအတိုင်း+ဂတ-ဖြစ်ပုံ”ကိုပြသော စကားတည်း၊ ထို့ကြောင့် ထိုစကားကို “ဧဝံ ဘူတဿ”ဟု ညွှန်ပြ၍ တထာဂတပုဒ်၏ ဝိဂြိုဟ်ကို ပြသည်။ “ဧဝံ ဘူတဿ အဿ”ကို ကြည့်၍ တထာဂတကို ဗဟုဗွိဟိသမာသ် တွဲရကြောင်းကို သိပါ။ ဂတသဒ္ဒါ၏ ဖြစ်ခြင်းအနက်ကိုလည်း “ပဝတ္ထောတိ အတ္ထော”ဖြင့် ပြသည်။ [ဧဝံ ဘူတဿာတိ ယထာဝါဒီတထာကာရိတာဒိနာ ပကာရေန ပဝတ္ထဿ၊ ဣမံ ပကာရံ ဝါ ပတ္ထဿ။ - ဋီကာသစ်။]

ဆက်ဦးအံ့ - အဋ္ဌကထာ၌ ကာယောကို ဝဲ၍ “ဂတော”ဟုလည်းကောင်း၊ ဝါစာကို ဝဲ၍ “ဂတာ”ဟုလည်းကောင်း ဆိုသော်လည်း ဗဟုဗွိဟိဝိဂြိုဟ်ပြုသောအခါ ထိုကာယ ဝါစာတို့၏ ဖြစ်ခြင်းကြိယာကိုသာ ယူရမည် ဖြစ်သောကြောင့် “ဂတံ”ဟု နပုံလွှဲနိဖြင့် ထားရ လိမ့်မည်။ ထို့ပြင် “ယထာ ဝါစာ၊ ယထာကာယော”တို့လည်း နိယမဝါစက တ သဒ္ဒါရှိရာ၌ အနိယမဝါစက ယသဒ္ဒါလည်း (အနက်အားဖြင့်) ရှိရမည်ဖြစ်၍ အပိုထည့်ပါ၍သာ၊ ဝိဂြိုဟ် ပြုရာ၌ ထည့်ဖွယ်မလိုဟု မှတ်ပါ။ ထို့ကြောင့် “တထာ+ဂတံ ယဿာတိ တထာဂတော”ဟု ပြု၍ “ယဿ-အကြင်မြတ်စွာဘုရား၏+တထာ-ထိုကိုယ်တော်ဖြစ်သည့် အတိုင်း+ဂတံ-နှုတ်တော်၏ ဖြစ်ခြင်းသည်၊ [တထာ-ထိုနှုတ်တော်ဖြစ်သည့်အတိုင်း+ဂတံ-ကိုယ်တော်၏ ဖြစ်ခြင်းသည်၊] အတ္ထိ၊ ဣတိ တထာဂတော”ဟု ပေးပါ။

တထာကာရီ-ယထာဝါဒီ တထာကာရီ မည်တော်မူ၏။ ယထာကာရီ တထာဝါဒီ-မည်တော်မူ၏။ တသ္မာ-ကြောင့်၊ တထာဂတောတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ၊ - စတုတ္ထဂုံတ္တရ၊ ဥရုဝေဠဝဂ်၊ လောကသုတ်။] ဧဝံ-လျှင်၊ တထာကာရီတာယ-ကြောင့်၊ တထာ ဂတော-၏။

[အဋ္ဌမအကြောင်းကို အကျယ်ပြလိုသောကြောင့် “ကထံ အဘိဘဝနဌေန” စသည်မိန့်၊] ကထံ-လျှင်၊ အဘိဘဝနဌေန-လွမ်းမိုးတော်မူနိုင်သည်၏အဖြစ် ဟူသော အနက်ကြောင့်၊ တထာဂတော-နည်း၊ [ဝိတ္ထာရဇောတက “ဟိ” သဒ္ဓါ ပါလျှင် ကောင်း၏၊ မပါလျှင် ထည့်ပါ။] ဟိ-ချဲ့၊ ဥပရိ-အထက်၌၊ ဘဝဂ္ဂ-ဘဝဂ် ကိုလည်းကောင်း၊ ဟေဋ္ဌာ-အောက်၌၊ အဝီစိ-အဝီစိကိုလည်းကောင်း၊ ပရိယန္တံ-အဆုံးအပိုင်းအခြားကို၊ ကတ္တာ-၍၊ တိရိယံ-ဖီလာ၌၊ ဝါ-ပတ်ဝန်းကျင် ၌၊ အပရိ မာဏာသု-အတိုင်းအရှည် မရှိကုန်သော၊ လောကဓာတုသု-တို့၌၊ သဗ္ဗသတ္တေ-အလုံးစုံသော သတ္တဝါတို့ကို၊ သီလေနပိ-သီလတော်အားဖြင့် လည်းကောင်း၊ သမာဓိနာပိ-အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပညာယပိ-မဂ်ပညာ အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝိမုတ္တိယာပိ-အရဟတ္တဖိုလ်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝိမုတ္တိညာဏဒဿနေနပိ-အရဟတ္တဖိုလ်ကို သိမြင်တတ်သော ပစ္စဝေက္ခဏာ ဉာဏ်တော်အားဖြင့်လည်း ကောင်း၊ အဘိဘဝတိ-လွမ်းမိုးတော်မူနိုင်၏။ တဿ-ထိုမြတ်စွာဘုရား၏၊ တုလာ ဝါ-နှိုင်းချိန်စရာသည်လည်းကောင်း၊ ပမာဏံဝါ-နှိုင်းယှဉ်ကြောင်းသည်လည်း ကောင်း၊ န အတ္ထိ-မရှိ၊ အတုလော- သီလစသော ဂုဏ်အားဖြင့် အတူ ရှိတော်မမူ၊ အပ္ပမေယျော-မနှိုင်းယှဉ်အပ်၊ မနှိုင်းယှဉ်နိုင်၊ အနတ္တဇရာ-မိမိထက် မြတ်သော ပုဂ္ဂိုလ် ရှိတော်မမူ၊ ဝါ- အမြတ်ဆုံးဖြစ်တော်မူ၏၊ ရာဇာဘိရာဇာ-မင်းအပေါင်း တို့သည် ပူဇော်ထိုက် သော မင်းဖြစ်တော်မူ၏၊ ဒေဝဒေဝေါ-နတ်တို့၏ နတ် ဖြစ်တော်မူ၏၊ ဝါ- နတ်ထက်နတ် ဖြစ်တော်မူ၏၊ သက္ကာနံ-သိကြားတို့၏၊ အတိ သက္ကော-လွန်ကဲ သော သိကြားဖြစ်တော်မူ၏၊ ဗြဟ္မာနံ-တို့၏၊ အတိဗြဟ္မာ-၏၊ တေန-ကြောင့်၊ သဒေဝကေ၊ ပေ၊ ဝုစ္စတိတိ-ဟူ၍၊ (ဘဂဝါ) အာဟ-ပြီ။

သာကေအနက်။ ။ဘိက္ခဝေ-တို့၊ သဒေဝကေ-နတ်နှင့်တကွဖြစ်သော၊ ပေ၊ လောကေ-သတ္တလောက၌၊ ပေ၊ သဒေဝမနုဿာယ-သမ္မုတိနတ်ဟူသော မင်း၊ ကြွင်းသောလူအပေါင်းနှင့်တကွဖြစ်သော၊ ပဇာယ-သတ္တဝါအပေါင်း၌၊ တထာ ဂတော-သည်၊ အဘိဘူ-လွမ်းမိုးတော်မူနိုင်၏၊ အနဘိဘူတော-သူတစ်ပါးတို့က လွမ်းမိုးအပ် မလွမ်းမိုးနိုင်၊ အညဒတ္တု-စင်စစ်၊ ဒသော-အလုံးစုံကို အကုန်အစင် သိမြင်တော်မူ၏၊ ဝသဝတ္ထိ-ကိုယ်တော်၏အလိုသို့ လိုက်စေတော်မူနိုင်၏၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ တထာဂတောတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏၊ - စတုတ္ထဂုံတ္တရ၊ ဥရုဝေဠဝဂ်၊ လောကသုတ်။ [အဘိဘူစသော ပုဒ်တို့၏ အဖွင့်ကို နောက် ဧကစ္စ သဿတဝါဒဝဏ္ဏနာ၌ တွေ့ရလတ္တံ့။]

တကြ-ထိုတထာဂတောဟူသောပုဒ်၌၊ ဧဝံ-ဤဆိုအပ်လတ္တံ့သောနည်းဖြင့်၊ ပဒသိဒ္ဓိ-ပုဒ်၏ပြီးခြင်းကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-၏၊ အဂ+ဒေါ ဝိယ-ရောဂါဟူသမျှကို ဖြတ်တတ်သော နတ်ဆေးနှင့်တူ၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ အဂ+ဒေါ-အဂ+ဒ မည်တော် မူ၏၊ ပန-ပရိဟာရပက္ခမှတစ်ပါး စောဒကပက္ခကို ဆိုဦးအံ့၊ ဒေသ(ဒေသော)-ဤ နတ်ဆေးနှင့်တူသောအရာဟူသည်၊ ကော-အဘယ်နည်း၊ ဒေသနာဝိလာသ မယော စေဝ-ဒေသနာတော်၏ တင့်တယ်စံပယ်ကြောင်း ဖြစ်သော သဗ္ဗညုတာ ဉာဏ်တော်သည်လည်းကောင်း၊ ပုညဿယောစ- လွန်ကဲများပြားသော ကောင်းမှု တော်သည်လည်းကောင်းတည်း၊ ဟိ-မှန်၊ ဒေသ (ဒေသော)-ဤမြတ်စွာဘုရားသည်၊ တေန-ထိုဒေသနာဝိလာသ ပုညဿယဖြင့်၊ မဟာနုဘာဝေါ-ကြီးသော အာနု ဘော်ရှိသော၊ ဘိသက္ကော-ဆေးဆရာသည်၊ ဒိဗ္ဗာဂဒေန-နတ်ဆေးဖြင့်၊ သပ္ပေ-မြွေတို့ကို၊ (အဘိဘဝတိ)ဝိယ-လွှမ်းမိုးနိုင် သကဲ့သို့၊ (တထာ-တူ၊ မဟာနုဘာဝေါ-ကြီးသောအာနုဘော်ရှိတော်မူသည်၊ ဟုတွာ-၍၊) သဗ္ဗပရပူဝါဒိနော-အလုံးစုံသော ဆန့်ကျင်ဘက် အယူရှိသူတို့ကို လည်းကောင်း၊ သဒေဝကံ - သော၊

တကြေဝံ ပဒသိဒ္ဓိ။ ။“အဘိဘဝနဋ္ဌေန တထာဂတော”ဟူသော အနက်သည် သဒ္ဓါအားဖြင့် ရအပ်သော သဒ္ဓတ္ထမဟုတ်၊ မြတ်စွာဘုရား၏ ပင်ကိုဂုဏ်တော်အားဖြင့် ရအပ် သော သဘာဝတ္ထတည်း၊ ယခုအခါ ထိုအဓိပ္ပာယ်နှင့် လျော်သော သဒ္ဓတ္ထကို ပြလို သော ကြောင့် “တကြေဝံ”စသည်ကို မိန့်သည်။ [“အဘိဘဝနဋ္ဌေန တထာဂတော”တိ အယံ န သဒ္ဓတော လဗ္ဘတိ၊ သဒ္ဓတော ပန ဧဝံန္တိ ဒဿေတုံ “တကြေဝံ”န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ- ဓမ္မိကာသစ်။]

အဂဒေါ။ ။တထာဂတောကို “တထ+အဂဒေါ”ဟု ရှေးဦးစွာ ပုဒ်ခွဲ၊ ဒါဓာတ်လည်း အဝခဏ္ဍန အနက်ဟော၊ “အဂံ (ရောဂံ)-အနာရောဂါကို+ဒါတိ (အဝခဏ္ဍတိ)-ဖြတ်တတ် (ပယ်ဖျောက်တတ်)၏၊ ဣတိ အဂ+ဒေါ”ဟု ကိတန္တတပျုရိသ်ပြု၊ ဤဝိဂြိုဟ်အရ ရောဂါ ဟူသမျှကို ပျောက်ကင်းစေနိုင်သော နတ်ဆေး ရ၏၊ အဂဒေါ ဝိယာတိ အဂဒေါ-နတ်ဆေး ကဲ့သို့ အလုံးစုံကို လွှမ်းမိုးနိုင်သော ဒေသနာဝိလာသ ပုညဿယတည်း၊ ထို့နောက် တထနှင့်+ အဂဒေါကို အဋ္ဌကထာအတိုင်း ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်တွဲပါ။

ဒေသနာဝိလာသမယ၊ ပုညဿယ။ ။“ဒေသနာဝိလာသမယ”ဟူသည် ဒေသနာ ကို အမျိုးမျိုးဆင်၍ တင့်တယ်စံပယ်စေနိုင်သော သဗ္ဗညုတာဉာဏ်တော်တည်း၊ “ပုညဿယ (ပုည+ဥဿယ)”ဟူသည် လေးအသချေနှင့် ကမ္ဘာတစ်သိန်းကာ လပတ်လုံး ဖြည့်ဆည်းပူး တော်မူအပ်ခဲ့သော လွန်ကဲ များပြားသော ကောင်းမှုတော်တည်း။ [ယာယ ဓမ္မဓာတုယာ ဒေသနာ ဝိဇ္ဇန္တပုပ္ဖာ၊ သာ ဒေသနာဝိလာသော၊ ဓမ္မဓာတုတိ စ သဗ္ဗညုတညာဏမေဝ၊ပေ၊ ဒေသနာဝိလာသောယေဝ ဒေသနာဝိလာသမယော၊ ယထာ ဒါနမယံ သီလမယန္တိ၊ ပုညဿယောတိ ဥဿန္တံ+အတိရေကံ ဝါ ဉာဏာဒိ သမ္ဘာရဘူတံ ပုညံ။ - ဓမ္မိကာသစ်။]

လောကဉ္စ-ကိုလည်းကောင်း၊ အဘိဘဝတိ-လွမ်းမိုးတော်မူနိုင်၏။ ဣတိ-လျှင်၊ အဿ- ထိုမြတ်စွာဘုရား၏။ သဗ္ဗလောကာဘိဘဝနေ- အလုံးစုံသော သတ္တလောကကို လွမ်းမိုးတော်မူခြင်း၌၊ တထော-မှန်ကန်သောဂုဏ်ရှိသော၊ အဝိပရိတော-မဖောက်မပြန်သော၊ အဂဒေါ-နတ်ဆေးနှင့်တူသော (နတ်ဆေးပမာ၊ အရာရာကို လွမ်းမိုးနိုင်သော)၊ ဒေသနာဝိလာသမယော စေတ-သည်လည်းကောင်း၊ ပုညဿယောစ-သည်လည်းကောင်း၊ (အတ္တိ)၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဒကာရ သာ-ဒအက္ခရာ၏။ တကာရံ-တအက္ခရာကို၊ ကတွာ-၍၊ တထာဂတော-တထာ ဂတ မည်တော်မူ၏။ ဣတိ-သို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏။ ဧဝံ-လျှင်၊ အဘိဘဝနဋ္ဌေန-ကြောင့်၊ တထာဂတော-၏။

အပိ စ-သည်သာမကသေး၊ တထာယ ဂတောတိပိ-တထာယ+ဂတောဟူသော ဝစနတ္ထကြောင့်လည်း၊ တထာဂတော-တထာဂတမည်တော်မူ၏။ တထာဂတောတိပိ-တထာ+ဂတောဟူသော ဝစနတ္ထကြောင့်လည်း၊ တထာဂတော-မည်တော်မူ၏။ [တထာယ ဂတော တထာ ဂတောတို့၏ အနက်ကို နောက်အကျယ်ကျမူ သဒ္ဒတ္ထပေးပါ။] ဂတောတိ (ပဒဿ)-ဂတောဟူသောပုဒ်၏။ အဝ ဂတော-ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူပြီ၊ အတိတော-လွန်တော်မူပြီ၊ ပတ္တော-ရောက် တော်မူပြီ၊ ပဋိပန္နော-သွားတော်မူပြီ၊ ဣတိ အတ္တော-ဤအနက်သည်၊ (ဟောတိ)။

အပိ စ တထာယ။ ။တထာဂတ အမည်တော်ရခြင်း၌ အကြောင်းရှစ်ပါး၏အကျယ်ကို ပြပြီး၍ ထိုအကြောင်းရှစ်ပါးအပြင် အခြားအကြောင်းကိုလည်း ပြလိုသောကြောင့် “အပိ စ တထာယ”စသည်ကို မိန့်သည်။ ဤ အပိစ တက်သောနည်းသည် အဘိဘဝနတ္ထကို တစ်နည်းပြခြင်းမဟုတ်၊ အဘိဘဝနတ္ထအတွက် နိဂုံးအုပ်ခဲ့ပြီ၊ “တထာယ ဂတော”ဖြင့် ရှေ့ သစ္စာသုံးပါးကို ပြ၍ “တထာ ဂတော”ဖြင့် နောက်ဆုံး မဂ္ဂသစ္စာကို ပြသည်။

အဝဂတော၊ပေ၊ပဋိပန္နော။ ။ဤပုဒ်တို့ကား ဂတော၏ အနက်ဖွင့်တည်း၊ ထိုသို့ ဖွင့်ရာ၌ အဝ, အတိဥပသာရတို့သည် တွဲဖက် ဂမုဓာတ်၏ အနက်ကို ထွန်းပြရုံသာ ဖြစ်သော ကြောင့် ထိုးထွင်း၍ သိခြင်းအနက် လွန်ခြင်းအနက်တို့ကို ဂမုဓာတ်၏ အနက်ဟုပင် ဆိုနိုင် ရကား ဂတောကို “အဝဂတော, အတိတော”ဟု ဖွင့်နိုင်သည်။ [ဝါစကသဒ္ဓသန္နိဓာနေ (ဟောတတ်သောသဒ္ဓါ၏ အနီး၌) ဥပသဂ္ဂနိပါတာနံ တဒတ္ထဇောတနဘာဝေန (ထိုသဒ္ဓါ၏ ရှိရင်းအနက်ကို ထွန်းပြရုံ၏ အဖြစ်ဖြင့်) ပဝတ္ထနတော ဂတသဒ္ဓေါယေဝ အနုပသဂ္ဂေါ အဝဂတတ္ထံ အတိတတ္ထဉ္စ ဝဒတိတိ ဒဿေတိ အဝဂတော အတိတောတိ ဣမိနာ။ - ဋီကာသစ်။]

မှတ်ချက်။ ။“ပတ္တော”ကား ဂမုဓာတ်နက်အတိုင်း ဖြစ်သောကြောင့် ဋီကာတို့အထူး မဖွင့်တော့၊ “ပဋိပန္နော”လည်း ပတိပတ္တိ (အကျင့်)ဟူသော သွားခြင်းဖြင့် ရှေ့သို့ တိုး၍ သွားခြင်းဖြစ်သောကြောင့် ဂမုဓာတ်၏ အနက်ရင်းပင် ဖြစ်ရကား အထူးဖွင့်ဖွယ် မလိုဟု မှတ်ပါ။

တတ္ထ-ထိုတထာယ ဂတော တထံ ဂတောဟူသော ပုဒ်တို့၌၊ (ဝိတ္ထာရော-အကျယ်ကို၊ ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော) သကလလောကံ-အလုံးစုံသော ဒုက္ခသစ္စာဟူသော လောကကို၊ တထာယ-မှန်ကန်သော ဂုဏ်ရှိသော၊ တိရုဏပရိညာယ-တိရုဏပရိညာဖြင့်၊ (ဤကား ဖဿ၊ ဤကား ပထဝီ စသည်ဖြင့် ပိုင်းခြားသတ်မှတ်ဆုံးဖြတ်တတ်သော ပရိညာဖြင့်)၊ ဂတော အဝဂတော-ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူပြီ၊ ဣတိ၊ တထာဂတော-မည်တော်မူ၏၊ လောကသမုဒယ-ကြွင်းသော အကြောင်းနှင့် ပေါင်းမိလတ်သော် လောက၏ဖြစ်ကြောင်း သမုဒယသစ္စာကို၊ တထာယ-သော၊ ပဟာနပရိညာယ-ပဟာနပရိညာဖြင့်၊ (ပယ်တတ်သောပရိညာ ဖြင့်)၊ ဂတော အတိတော-လွန်တော်မူပြီ၊ ဣတိ၊ တထာဂတော၊ လောကနိရောဓံ-လောက၏ချုပ်ရာ နိဗ္ဗာန်ဟူသော နိရောဓသစ္စာသို့၊ တထာယ-သော၊ သစ္စိကိရိ ယာယ-မျက်မှောက်ပြုခြင်းဖြင့်၊ ဂတော ပတ္ထော-ရောက်တော်မူပြီ၊ ဣတိ တထာ ဂတော၊ တထံ-မှန်ကန်သောဂုဏ်ရှိသော၊ လောကနိရောဓဂါမိနိ-လောက၏ ချုပ်ရာ နိဗ္ဗာန်သို့ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော၊ ပဋိပဒံ-အကျင့်ဖြစ်သော မဂ္ဂသစ္စာကို၊ ဂတော ပဋိပန္နော-သွားတော်မူပြီ၊ ဝါ-ကျင့်တော်မူပြီ၊ ဣတိ၊ တထာဂတော၊ တေန-ထို့ကြောင့်၊ ဘဂဝတာ-သည်၊ လောကော ဘိက္ခဝေ တထာဂတေန အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ၊ ပေ၊ တသ္မာ တထာဂတောတိ ဝုစ္စတိတိ-ဟူသော၊ (ယံ ဝစနံ)-အကြင်စကားကို၊ ဝုတ္တံ-ပြီ၊ [အချို့စာအုပ်၌ “တေန ယံ ဝုတ္တံ”ဟု ယံသဒ္ဓါပါ၏၊ မပါလျှင် ထည့်ပါ။] တဿာပိ-ထိုစကား၏လည်း၊ ဧဝံ- ဤဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်၊ အတ္ထော-ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏။ [ဤပြခဲ့သော သာဓကပါဌ်၏ အနက် ကိုလည်း “သကလလောကံ တိရုဏပရိညာယ တထာယ ဂတော အဝဂတော” ဟု ဆိုအပ်ပြီးသော သာဓကအတိုင်း အနက် အဓိပ္ပာယ် သိပါ-ဟူလို။]

[ဘိက္ခဝေ-တို့၊ တထာဂတေန-သည်၊ လောကော-ဒုက္ခသစ္စာဟူသော လောက ကို၊ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ-ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူအပ်ပြီ၊ တထာဂတော-သည်၊ လောက သွာ-ဒုက္ခသစ္စာဟူသော လောကမှ၊ ဝါ-နှင့်၊ ဝိသယုတ္ထော-ကင်းတော်မူ၏၊ ဝါ-

လောကသ္မာ၊ပေ၊ဝိသယုတ္ထော။ ။“လောကော၊ပေ၊ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ”ဖြင့် ဒုက္ခသစ္စာဟူသော လောကကို ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူပုံကို ပြ၏၊ ထိုသို့ သိတော်မူရာ၌ သိတော်မူရုံသာမက၊ ဒုက္ခသစ္စာဟူသော လောကနှင့် မစပ်ယှဉ် မရောနှောခြင်းဟူသော ပြုဖွယ်ကိစ္စကိုပါ ပြုတော်မူပြီး ဖြစ်ကြောင်းကို ပြလို၍ “လောကသ္မာ၊ပေ၊ဝိသယုတ္ထော”ဟု မိန့်တော်မူသည်၊ နောက် သစ္စာသုံးပါး၌လည်း ဤသို့ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါနောက်ဝယ် “ပဟိနော”စသည်ဖြင့် ဒုတိယပက္ခ မိန့်တော်မူပုံကို သိပါ။ [န ပန အဘိသမ္ဗုဒ္ဓမတ္တံ တတ္ထ ကတ္ထဗ္ဗကိစ္စမိကတမေ ဝါတိ ဒဿေတုံ “လောကသ္မာ တထာဂတော ဝိသ ယုတ္ထော”တိအာဒိနာ သစ္စစတုတ္ထေပိ ဒုတိယပက္ခံ ဝုတ္တံ။ -ဓီကာသစ်။]

ယှဉ်တော်မမူ၊ (လောက၌ ဖွားမြင်တော်မူသော်လည်း လောကနှင့်ကား လူးလဲ စပ်ယှဉ်တော်မမူ-ဟူလို) ဘိက္ခုဝေ-တို့၊ တထာဂတေန-သည်၊ လောကသမုဒယော-ကြွင်းသော အကြောင်းနှင့် ပေါင်းမိလတ်သော် လောက၏ဖြစ်ကြောင်း သမုဒယသစ္စာကို၊ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ-ပြီ၊ တထာဂတဿ-သည်၊ လောကသမုဒယော-ကို၊ ပဟိနော-ပယ်တော်မူအပ်ပြီ၊ ဘိက္ခုဝေ-တို့၊ တထာဂတေန-သည်၊ လောကနိရောဓော-လောက၏ချုပ်ရာ နိဗ္ဗာန်ဟူသော နိရောဓသစ္စာကို၊ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ-ပြီ၊ တထာဂတဿ-သည်၊ လောကနိရောဓော-ကို၊ သစ္စိကတော-မျက်မှောက် ပြုတော်မူအပ်ပြီ၊ ဘိက္ခုဝေ-တို့၊ တထာဂတေန-သည်၊ လောကနိရောဓဂါမိနိ-လောက၏ချုပ်ရာ နိဗ္ဗာန်သို့ရောက်ကြောင်း ဖြစ်သော၊ ပဋိပဒါ-အကျင့်ဖြစ်သော မဂ္ဂသစ္စာကို၊ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ-ပြီ၊ တထာဂတဿ-သည်၊ လောက နိရောဓဂါမိနိ-သော၊ ပဋိပဒါ-ကို၊ ဘာဝိတာ-ကိုယ်တော်သန္တာန်၌ ဖြစ်စေတော် မူအပ်ပြီ၊ ဘိက္ခုဝေ-တို့၊ သဒေဝကဿ-သော၊ လောကဿ-သည်၊ ယံ-အကြင် အာရုံကို၊ (ဒိဋ္ဌံ-မြင်အပ်ပြီ)၊ ပေ၊ သဗ္ဗံ-သော၊ တံ-ထိုအာရုံကို၊ တထာဂတေန-သည်၊ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓံ-ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူအပ်ပြီ၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ တထာဂတော တိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏။ စတုတ္ထဂ္ဂိတ္ထရ၊ ဥရုဝေဠဝဂ်၊ လောကသုတ်။]

စ-ဆက်၊ ဣဒမ္ပိ-ဤအလွန်ကျယ်စွာ ဖွင့်ပြအပ်သော အကြောင်းအရာသည် လည်း၊ တထာဂတဿ-၏၊ တထာဂတဘာဝဒီပနေ-တထာဂတ၏အဖြစ်ကို ထင်ရှားပြခြင်း၌ (တထာဂတ၏ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာအမည်တော်ကို ထင်ရှားပြခြင်း ၌)၊ မုခမတ္ထမေဝ-အမြွက်မျှသာတည်း (အကျဉ်းမျှသာတည်း)၊

သမုဒယော။ ။[သံ+ဥဒယော] “သံ-ကြွင်းသောအကြောင်းနှင့်ပေါင်းမိလတ်သော်+ဥဒယော-ဒုက္ခ၏ဖြစ်ကြောင်း”ဟူရာ၌ ဇာတိဒုက္ခသည် တဏှာကြောင့်ဖြစ်သော်လည်း တဏှာတစ်ပါးတည်းကြောင့် ဖြစ်သည်မဟုတ်၊ အဝိဇ္ဇာ ကံ စသော ကြွင်းသောအကြောင်းများနှင့် ပေါင်းမိမှ (ကြွင်းသော အကြောင်းများပါမှ) ဇာတိဒုက္ခကို ဖြစ်စေနိုင်သည်၊ ဇရာဒုက္ခ ဗျာဓိဒုက္ခတို့ကို ဖြစ်စေရာ၌လည်း ဤအတူပင်တည်း၊ ဤသို့လျှင် အခြားအကြောင်းများပါမှ တဏှာက ထိုထိုဒုက္ခကို ဖြစ်စေနိုင်သောကြောင့် “သမုဒယော-ကြွင်းသောအကြောင်း နှင့် ပေါင်းမိလတ်သော် ဒုက္ခ၏ဖြစ်ကြောင်း သမုဒယသစ္စာ”ဟု သဒ္ဓတ္ထပေးရသည်။

ယံ ဘိက္ခုဝေ။ ။“လောကော ဘိက္ခုဝေ”မှစ၍ “တထာဂတဿ ဘာဝိတာ”တိုင်ရုံသာ ရှေ့သာဓမ္မစကားရပ်၏ သာဓကဖြစ်၏၊ သို့သော် “တသ္မာ တထာဂတောတိ ဝုစ္စတိ”ကျမှ သာဓကပြည့်စုံ၏၊ “ယံ ဘိက္ခုဝေ၊ပေ၊အဘိသမ္ဗုဒ္ဓံ”ကား ဤနေရာ၌ သာဓကမဟုတ်သော်လည်း အင်္ဂုတ္တရ၊ စတုတ္ထနိပါတ်၊ ဥရုဝေဠဝဂ်၊ လောကသုတ်လာ ရှေ့စကားနှင့် တစ်ဆက်တည်း ဖြစ်သောကြောင့် အပိုထည့်ထားသည်၊ ဤ “ယံ ဘိက္ခုဝေ”စသော စကားများကို “တထဒဿိတာယ”၏ သာဓကအဖြစ်ဖြင့် ပြခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။

ပန-စင်စစ်ကား၊ သဗ္ဗကာရေန-အလုံးစုံသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ တထဂတောဝ-မြတ်စွာ ဘုရားသည်သာ၊ တထာဂတဿ - မြတ်စွာဘုရား၏၊ တထာဂတဘာဝံ -တထာဂတ၏ အဖြစ်ကို၊ ဝဏ္ဏေယျ-ဖွင့်ပြတော်မူနိုင်ရာ၏။

ကတမဉ္စ တံ ဘိက္ခဝေတိ-ဟူသောပါဌ်ဖြင့်၊ [ဣတိသဒ္ဓါ နိဒဿနတ္ထ။] ဝါ-အစရှိသောပါဌ်ဖြင့်၊ [ဣတိသဒ္ဓါ အာဒုတ္တ၊ ပုစ္ဆတိဉ္စပင်။] ပုထုဇ္ဇနော-သည်၊ တထာဂတဿ-မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဝဏ္ဏံ-ဂုဏ်ကို၊ ဝဒမာနော-ပြောဆိုစွမ်းနိုင်လတ်သော်၊ အပ္ပမတ္တကေန-သေးငယ်သော အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ဩရမတ္တကေန-ညံ့သော အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ယေန သီလမတ္တကေန-အကြင်သီလကလေးမျှဖြင့်၊ ဝဒေယျ-ပြောဆိုရာ၏၊ (အပ္ပမတ္တကံ-သော၊ ဩရမတ္တကံ-သော၊) တံ (သီလမတ္တကံ)-ထိုသီလကလေးမျှဟူသည်၊ ကတမံ-အဘယ်နည်း၊ ဣတိ-သို့၊ ပုစ္ဆတိ-မေးတော်မူ၏၊ တတ္ထ-ထိုကံ ကတမန္တိ ပုစ္ဆတိဟူသော စကားရပ်၌၊ (လဗ္ဗမာနာ-ရထိုက်သော၊) ပုစ္ဆာနာမ-ပုစ္ဆာမည်သည်၊ အဒိဋ္ဌဇောတနာပုစ္ဆာ-အဒိဋ္ဌဇောတနာပုစ္ဆာလည်းကောင်း၊ ဒိဋ္ဌသံသန္ဓနာပုစ္ဆာ-လည်းကောင်း၊ ဝိမတိစ္ဆေ ဒနာ-လည်းကောင်း၊ အနုမတိပုစ္ဆာ-လည်းကောင်း၊ ကထေတု ကမ္ပတာပုစ္ဆာ-လည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ ပဉ္စဝိဓာ-ငါးပါးအပြားရှိသည်၊ ဟောတိ။

ဣဒမ္မိပေ၊ ဝဏ္ဏေယျ။ ။ ဣဒမ္မိစာတိအာဒိနာ တထာဂတပဒဿ မဟာဝိဿယတံ အဋ္ဌဝိသောပိ ယထာဝုတ္တကာရဏဿ နိဒဿနမတ္တဉ္စ ဒဿေတိ၊ တတ္ထ ဣဒန္တိ အတိဗျာသရူပေန ဝုတ္တံ အဋ္ဌဝိမံ ကာရဏံ၊ ဝိသဒ္ဓေါ အဝိသဒ္ဓေါ ဝါ သမ္ဘာဝနေ “ဣတ္ထိဓိ မုခမတ္တမေဝ၊ ပဂေဝ အညဿ”တိ-ဋီကာသစ်။ [“အဋ္ဌဝိမံ ကာရဏံ”ဟု ဆိုသော်လည်း အပိစတက်သော နည်းရှိသေးရကား “အဋ္ဌဝိမံ”မက၊ နဝိမိဖြစ်သည်၊ ကာရဏ-ဟူသည်လည်း သဒ္ဓပ္ပဝုတ္တိနိမိတ်အကြောင်းတည်း။]

ဆက်ဦးအံ့ - သဒ္ဓါကျမ်း၌လာသော “ဇာတ်-ဂုဏ်-ကြိယာ၊ ဒြပ်၊ နာမ်၊ ငါးတန်ဘာဝပြား” ဟူသော ဘာဝငါးမျိုးတွင် “တထာဂတဘာဝဒီပနေ”၌ ဘာဝသည် နာမဘာဝ၊ “တထာ ဂတဘာဝ”၌ ဘာဝကား ဂုဏဘာဝတည်း။ - ဋီကာသစ်။

ယေန သီလမတ္တကေန။ ။ “အပ္ပမတ္တကံ ဩရမတ္တကံ သီလမတ္တကံ”ဟု ရှေး၌ ဆိုအပ်ပြီးဖြစ်သောကြောင့် ဤနေရာ၌ ယေနဖြင့် သီလမတ္တကံကို စွဲနိုင်သည်၊ ဤ၌ သီလမတ္တကေနဟု စွဲပုံကို ကြည့်၍ “ယေန ပုထုဇ္ဇနော၊ ပေ၊ ဝဒေယျ”၌ ယေနကိုကား “ယေန သီလေန”ဟု မစွဲနိုင်သေးကြောင်းသိပါ။

တတ္ထ ပုစ္ဆာနာမ။ ။ တံ ကတမန္တိ ပုစ္ဆတိတိ ဧတေန ကတမဉ္စ တံ ဘိက္ခဝေတိအာဒိ ဝစနဿ သာမညတော ပုစ္ဆာဘာဝေါ ဒဿိတော၊ အဝိသေသတော ဟိ (မှန်၏-သာမည၏ အဖြစ်ကြောင့်) တဿ (တံ ကတမံဟူသော ပုစ္ဆာစကား၏) ပုစ္ဆာဝိသေသဘာဝညာ ပနတ္ထံ မဟာနိဒ္ဒေသေ အာဂတာ သဗ္ဗာဝ ပုစ္ဆာ အတ္ထုဒ္ဓါရနယေန ဒဿေတိ တတ္ထ ပုစ္ဆာနာမာတိ အာဒိနာ-ဋီကာသစ်။ [“သဗ္ဗာဝ ပုစ္ဆာ”ဟူသော ဗဟုဝစ်ကို ထောက်၍ “ပုစ္ဆာနာမ ပေ၊ ဟောန္တိ”ဟု ဗဟုဝစ်ရှိလျှင် ကောင်းသည်။]

တတ္ထ-ထိုငါးပါးသော ပုစ္ဆာတို့တွင်၊ ကတမာ-အဘယ်ပုစ္ဆာသည်၊ အဒိဋ္ဌဇောတနာပုစ္ဆာ-အဒိဋ္ဌဇောတနာပုစ္ဆာမည်သနည်း၊ [“တတ္ထ ကတမာ အဒိဋ္ဌဇောတနာပုစ္ဆာ”ဟု အဋ္ဌသာလိနိဋ္ဌိ ရှိသည်၊ ဤ၌ အချို့စာအုပ်များဝယ် “တတ္ထ အဒိဋ္ဌဇောတနာပုစ္ဆာနာမ”ဟု ရှိသည်ကား နောက်၌လာမည့် “ကတမာ ဒိဋ္ဌသံသန္ဓနာပုစ္ဆာ” စသော စကားများနှင့် မညီ။] ပကတိယာ - ပင်ကိုအားဖြင့်၊ (မမေးမီ နဂိုက)၊ [အညာတံ စသည်၌စပ်။] လက္ခဏာ-မှတ်သားအပ်သော သဘောသည်၊ ဝါ-ကို၊ အညာတံ-ဉာဏ်ဖြင့် သိအပ်ပြီး မဟုတ်သေးသည်၊ အဒိဋ္ဌ-ဉာဏ်ဖြင့် ထင်ထင် မြင်အပ်ပြီး မဟုတ်သေးသည်၊ အတုလိတံ-ချိန်ခွင်ပမာ၊ ဉာဏ်ပညာဖြင့် နှိုင်းချိန်အပ်ပြီး မဟုတ်သေးသည်၊ အတိရိတံ-အပြီးအပြတ် ဉာဏ်ဖြင့် ဆုံးဖြတ်အပ်ပြီး မဟုတ်သေးသည်၊ အဝိဘူတံ-ဉာဏ်အား ထင်ရှားပြီး မဟုတ်သေးသည်၊ အဝိဘာဝိတံ-ဉာဏ်ဖြင့် ထင်စွာ ဖြစ်စေအပ်ပြီး မဟုတ်သေး သည်၊ ဟောတိ-၏၊ တဿ (လက္ခဏဿ)-ထိုမှတ်သားအပ်သောသဘောကို၊ ဉာဏာယ-ဉာဏ်ဖြင့် သိခြင်းငှာ၊ ဒဿနာယ-ဉာဏ်ဖြင့် ထင်ထင်၊ မြင်ခြင်းငှာ၊ တုလနာယ-ချိန်ခွင်ပမာ ဉာဏ်ပညာဖြင့် နှိုင်းချိန်ခြင်းငှာ၊ တိရဏာယ-အပြီး အပြတ် ဉာဏ်ဖြင့် ဆုံးဖြတ်ခြင်းငှာ၊ [အဋ္ဌသာလိနိဋ္ဌိ “ဝိဘူတာယ-ဉာဏ်အား ထင်ရှားခြင်းငှာ”ဟု ပါ၏၊ အဝိဘူတံ၏ အဆက်ဖြစ်သောကြောင့် ပါမှလည်း ကောင်းသည်။] ဝိဘာဝနာယ-ဉာဏ်ဖြင့် ထင်စွာ ဖြစ်စေခြင်းငှာ၊ (ယံ) ပဉ္စ-အကြင်ပြဿနာကို၊ ပုစ္ဆတိ-၏၊ အယံ-ဤပြဿနာသည်၊ အဒိဋ္ဌဇောတနာပုစ္ဆာ-အဒိဋ္ဌဇောတနာပုစ္ဆာ မည်၏၊ ဝါ-သိမြင်အပ်ပြီး မဟုတ်သော သဘောကို ထွန်းပြ ကြောင်းပုစ္ဆာ မည်၏။ [အဓိပ္ပာယ်ကို အဋ္ဌသာလိနိဋ္ဌာသာဋီကာ ကာမာဝစရ ကုသလပဒဘာဇနိဋ္ဌိ ရှုပါ။]

ကတမာ-အဘယ်ပုစ္ဆာသည်၊ ဒိဋ္ဌသံသန္ဓနာပုစ္ဆာ-ဒိဋ္ဌသံသန္ဓနာပုစ္ဆာမည် သနည်း၊ ပကတိယာ-ပင်ကိုအားဖြင့်၊ လက္ခဏာ-မှတ်သားအပ်သောသဘော သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဉာတံ-ဉာဏ်ဖြင့် သိအပ်ပြီးသည်၊ ဒိဋ္ဌ-ဉာဏ်ဖြင့် ထင်ထင်၊ မြင်အပ်ပြီး သည်၊ တုလိတံ-ချိန်ခွင်ပမာ၊ ဉာဏ်ပညာဖြင့် နှိုင်းချိန်အပ်ပြီးသည်၊ တိရိတံ-အပြီးအပြတ်၊ ဉာဏ်ဖြင့် ဆုံးဖြတ်အပ်ပြီးသည်၊ ဝိဘူတံ-ဉာဏ်အား ထင်ရှားပြီး သည်၊ ဝိဘာဝိတံ-ဉာဏ်ဖြင့် ထင်စွာ ဖြစ်စေအပ်ပြီးသည်၊ ဟောတိ-၏၊ (သော-ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်)၊ [အဋ္ဌသာလိနိဋ္ဌိကား “သော”တိုက်ရိုက် ပါ၏။] တဿ (လက္ခဏဿ)-ထိုမှတ်သားအပ်သောသဘောကို၊ [အချို့စာအုပ်၌ “လက္ခဏဿ” တိုက်ရိုက်ပါ၏၊ မကောင်း၊ ရှေ့၌ မပါခဲ့။] အညေဟိ-မိမိမှ တစ်ပါးကုန်သော၊ ပဏ္ဍိတေဟိ-တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ-ကွ၊ သံသန္ဓနတ္ထာယ-နှီးနှောခြင်း အကျိုးငှာ၊ (ယံ) ပဉ္စ - ကို၊ ပုစ္ဆတိ-၏၊ အယံ-ဤပြဿနာသည်၊ ဒိဋ္ဌသံသန္ဓနာပုစ္ဆာ-သိမြင်အပ်ပြီးသော သဘောကို နှီးနှောကြောင်းပုစ္ဆာ မည်၏။

ကတမာ-အဘယ်ပုစ္ဆာသည်၊ ဝိမတိစ္ဆေဒနာပုစ္ဆာ-မည်သနည်း၊ (ပုစ္ဆကော-မေးသောပုဂ္ဂိုလ်သည်၊) ပကတိယာ-အားဖြင့်၊ သံသယပက္ခန္ဓာ-ယုံမှားခြင်းသို့ ပြေးဝင်သည်၊ ဝိမတိပက္ခန္ဓာ-တွေးတောခြင်းသို့ ပြေးဝင်သည်၊ ဟောတိ၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ (ဟောတိ)နုခေါ-ဖြစ်လေသလော၊ န (ဟောတိ)နုခေါ-မဖြစ်လေသလော၊ ကိ-အဘယ်သို့၊ (ဟောတိ)နုခေါ-ဖြစ်ပါလိမ့်မည်နည်း၊ ကထ-အဘယ် အခြင်း အရာအားဖြင့်၊ (ဟောတိ)နုခေါ-ဖြစ်ပါလိမ့်မည်နည်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဒေဋ္ဌကဇာတော-ဖြစ်သော နှလုံးနှစ်ခွဲရှိသည်၊ ဟောတိ၊ သော-ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဝိမတိစ္ဆေဒနတ္ထာယ-တွေးတောခြင်းကို ဖြတ်ခြင်းအကျိုးငှာ၊ (ယံ) ပဉ္စ-ကိုပုစ္ဆာတိ-၏၊ အယံ-သည်၊ ဝိမတိစ္ဆေဒနာပုစ္ဆာ-မည်၏။ [ဆိဇ္ဇတိ တောယာတိ ဆေဒနာ၊ ဝိမတိယာ+ ဆေဒနာ ဝိမတိစ္ဆေဒနာ။]

ကတမာ-သည်၊ အနုမတိပုစ္ဆာ-မည်သနည်း၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ဘိက္ခုနံ-တရားနာ ရဟန်းတို့၏၊ အနုမတိယာ-အလိုကို၊ (ဂဟဏတ္ထံ-ယူခြင်းအကျိုးငှာ) ပဉ္စ-ကို၊ ပုစ္ဆာတိ-မေးတော်မူ၏၊ (ကိ-အဘယ်သို့ မေးတော်မူသနည်း၊) ဘိက္ခဝေ-ဘိက္ခုတို့၊ တံ-ထိုမိန့်တော်မူလတ္တံ့သော အကြောင်းအရာကို၊ ကိ-အဘယ်သို့၊ မညထ-မှတ်ထင်ကြကုန်သနည်း၊ ရူပံ-ရူပက္ခန္ဓာသည်၊ နိစ္စံ ဝါ-နိစ္စလော၊ ဝါ-နိစ္စသဘော ရှိသလော၊ အနိစ္စံဝါ-အနိစ္စလော၊ ဝါ-အနိစ္စသဘောရှိသလော၊ ဣတိ-သို့၊ (ပုစ္ဆာတိ- မေးတော်မူ၏) ဘန္တေ-မြတ်စွာဘုရား၊ (ရူပံ-ရူပက္ခန္ဓာသည်) အနိစ္စံ-အနိစ္စ ပါတည်း၊ ယံ ပန-အကြင် ရူပက္ခန္ဓာသည်၊ အနိစ္စံ-အနိစ္စတည်း၊ တံ-ထိုအနိစ္စ ရူပက္ခန္ဓာသည်၊ ဒုက္ခံဝါ-ဒုက္ခလော၊ ဝါ-ဒုက္ခသဘောရှိသလော၊ သုခံဝါ-သုခလော၊ ဝါ-သုခသဘောရှိသလော၊ ဣတိ-သို့၊ (ပုစ္ဆာတိ) ဘန္တေ-မြတ်စွာဘုရား၊ (တံ-ထိုရူပက္ခန္ဓာသည်) ဒုက္ခံ-ဒုက္ခပါတည်း၊ ဣတိ-ဤသို့ လျှောက်ကြကုန်ပြီ၊ (ဣတိ-ဤသို့ အစရှိသော) သဗ္ဗံ-အလုံးစုံသော၊ (သုတ္တံ-ပါဠိတော်ကို) ဝတ္ထုဗ္ဗံ-ဆိုထိုက် ၏၊ [အနတ္တလက္ခဏသုတ္တာဒိသု အာဂတံ ခန္ဓပဉ္စကပဋိသံယုတ္တံ ပုစ္ဆံ သန္ဓာယာဟ သဗ္ဗံ ဝတ္ထုဗ္ဗန္တိ-ဋီကာသစ်။] အယံ-ဤပုစ္ဆာသည်၊ အနုမတိပုစ္ဆာ-မည်၏။ [အနု မတိယာ-အလိုကို+ပုစ္ဆာ-မေးကြောင်းစကားတည်း၊ အနုမတိပုစ္ဆာ။]

ကတမာ-သည်၊ ကထေတုကမုတာပုစ္ဆာ-မည်သနည်း၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ဘိက္ခုနံ-တို့အား၊ ကထေတုကမုတာ-ဖြေခြင်းငှာ အလိုရှိတော်မူသည်၏အဖြစ် ကြောင့်၊ [ယခုစာအုပ်များ၌ “ကထေတုကမုတာယ”ဟု ရှိသော်လည်း ဋီကာ၌ “ကထေတုကမုတာတိ ကထေတုကမုတာယ”ဟု ယအက္ခရာ အကျေကြံ၍ ဖွင့်သောကြောင့် ရှေးစာအုပ်များ၌ “ကထေတုကမုတာ”ဟု ရှိခဲ့ဟန်တူသည်။] ပဉ္စ-ကို၊ ပုစ္ဆာတိ-၏၊ (ကိ-နည်း၊) ဘိက္ခဝေ-တို့၊ သတိပဋ္ဌာနာ-တို့သည်၊ ဣမေ စတ္တာရော-ဤလေးပါးတို့တည်း၊ ကတမေ စတ္တာရော-အဘယ်

လေးပါးတို့နည်း၊ ပေ၊ [သမ္ပပွဇာန်စသော ဗောဓိပက္ခိယတရားတို့ကို ပေယျာလမြှုပ်ထားသည်။] ဘိက္ခဝေ-တို့၊ မဂ္ဂင်္ဂါ-တို့သည်၊ ဣမေ အဋ္ဌ-ဤရှစ်ပါးတို့တည်း၊ ကတမေ အဋ္ဌ-အဘယ် ရှစ်ပါးတို့နည်း၊ ဣတိ-သို့၊ (ပုစ္ဆတိ) အယ်-ဤပုစ္ဆာသည်၊ ကထေတု ကမ္ပတာပုစ္ဆာ-မည်၏။

ဣတိ-ဤသို့လျှင်၊ ပဉ္စသု-ငါးပါးကုန်သော၊ ဣမာသု ပုစ္ဆာသု-ဤပုစ္ဆာတို့တွင်၊ တာဝ-ဒိဋ္ဌသန္ဓနာပုစ္ဆာ စသည်တို့မှ ရှေးဦးစွာ၊ (နိဒ္ဒိဋ္ဌာ-ညွှန်ပြအပ်သော၊ အဒိဋ္ဌ ဇောတနာပုစ္ဆာ နတ္ထိ၌စပ်)၊ အဒိဋ္ဌဿ-ဉာဏ်ဖြင့် ထင်ထင် မြင်အပ်ပြီး မဟုတ် သော၊ ကဿစိ-တစ်စုံတစ်ခုသော၊ ဓမ္မဿ-တရား၏၊ အဘာဝတော-မရှိခြင်း ကြောင့်၊ တထာဂတဿ-မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဝါ-မှာ၊ အဒိဋ္ဌဇောတနာပုစ္ဆာ-အဒိဋ္ဌ ဇောတနာပုစ္ဆာသည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ဣဒံ နာမ-ဤမည်သော အကြောင်းအရာကို၊ အညေဟိ-အခြားကုန်သော၊ ပဏ္ဍိတေဟိ-ပညာရှိကုန်သော၊ သမဏဗြာဟ္မဏေ ဟိ-ရဟန်း ပုဏ္ဏားတို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ-ကွ၊ သံသန္နိတွာ-နီးနှော၍၊ ဒေသေဿာမိ-ဟော တော်မူအံ့၊ ဣတိ-ဤသို့၊ သမန္နာဟာရဿေဝ-နှလုံးသွင်းခြင်း၏ပင်၊ အနုပ္ပဇန တော-မဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ ဒိဋ္ဌသံသန္ဓနာပုစ္ဆာပိ-ဒိဋ္ဌသံသန္ဓနာပုစ္ဆာသည်လည်း၊ နတ္ထိ၊ ပန-အဖို့တစ်ပါးကား၊ ယသွာ-ကြောင့်၊ ဗုဒ္ဓါနံ-ဘုရားရှင်တို့၏၊ ဧကဓမ္မေပိ-တစ်ပါးသော တရား၌လည်း၊ အာသပ္ပနာ-မိမိသို့ ရှေးရှုပြန်သွားတတ်သော ဝိစိကိစ္ဆာသည်၊ ပရိသပ္ပနာ-ပတ်ဝန်းကျင်အာရုံသို့ သွားတတ်သော ဝိစိကိစ္ဆာ သည်၊ နတ္ထိ၊ ဗောဓိမဏ္ဍာလယေဝ-ဗောဓိမဏ္ဍိုင်၌ပင် (ဗောဓိမဏ္ဍိုင်တုန်းကပင်)၊ သဗ္ဗာ-အလုံးစုံကုန်သော၊ ကင်္ခါ-ယုံမှားခြင်းတို့ကို၊ ဆိန္နာ-ဖြတ်တော်မူအပ်ကုန်ပြီ၊ တသွာ-ကြောင့်၊ ဝိမတိစ္ဆေဒနာပုစ္ဆာပိ-ဝိမတိစ္ဆေဒနာပုစ္ဆာသည်လည်း၊ နတ္ထိ ယေဝ-မရှိသည်သာ၊ ပန-အနွယ်ကား၊ အဝသေသာ-

အာသပ္ပနာ ပရိသပ္ပနာ။ ။ဤပါဠိသည် ဓမ္မသင်္ဂဏီ အကုသလ (၁၁)စိတ်၌လာ သော ပါဠိတည်း၊ ထို၏ အဋ္ဌကထာ၌ “နိစ္ဆေတုံ အသက္ကောန္တိ အာရမဏတော ဩသက္ကတိတိ အာသပ္ပနာ”ဟု ဖွင့်၏၊ မူလဋီကာ၌လည်း “ဧကံ အာကာရံ ဂန္တူ အသမတ္တတာယ အတ္တနော အာမုခံ သပ္ပနတော ဩသက္ကတိ”ဟု ဖွင့်၏၊ အာကို “အာမုခံ”ဟု ဖွင့်သည်၊ ဆိုလိုရင်းကား-တစ်ခုသော အခြင်းအရာသို့ သွားခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင် (မဆုံးဖြတ်နိုင်)သည့်အတွက် မိမိသို့ ရှေးရှုပြန်သွားတတ်သောကြောင့် “ဩသက္ကန-ဆုတ်နစ်”ဟု ဆိုသည်၊ သဒ္ဓတ္တမှာ “အာ+ သပ္ပနာ-မိမိသို့ ရှေးရှုပြန်သွားတတ်သော ဝိစိကိစ္ဆာ”ဟု ဖြစ်၏၊ အဓိပ္ပာယ်မှာ-မဆုံးဖြတ် နိုင်သော၊ ယုံမှားသောသဘောတရား ပင်တည်း၊ ပရိသပ္ပနာ၌ ပရိကား သမန္တတောအနက် ဟောတည်း၊ “မဆုံးဖြတ်နိုင်သည့် အတွက် ပတ်ဝန်းကျင်အာရုံသို့ သွားတတ်သောသဘော တည်း”ဟု ဆုလိုသည်။ [ဋီကာသစ်၌ အာသပ္ပနာဝယ် အာကို “ဘုသံ (ပြင်းစွာ)”ဟု ဖွင့်၏၊ အဋ္ဌကထာနှင့် မညီပါ၊ “ပြင်းစွာ+သွားတတ်”ဟု အနက်လည်း မကောင်းပါ။]

ဆိုအပ်ပြီးသော ပုစ္ဆာတို့မှ ကြွင်းကုန်သော၊ ဒွေ-နှစ်ပါးကုန်သော၊ ပုစ္ဆာ-တို့သည်၊ ဗုဒ္ဓါနံ-တို့၏၊ ဝါ-တို့မှာ၊ အတ္တိ-ရှိကုန်၏၊ တာသု-ထိုနှစ်ပါးသော ပုစ္ဆာတို့တွင်၊ အယံ-ဤပုစ္ဆာသည်၊ (ကတမဉ္စ တံ ဘိက္ခဝေဟူသော ပုစ္ဆာသည်)၊ ကထေတုကမ္ပတာပုစ္ဆာ နာမ-မည်၏။

၈။ ကုဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ ကထေတုကမ္ပတာပုစ္ဆာယ-ကထေတုကမ္ပတာပုစ္ဆာ ဖြင့်၊ ပုစ္ဆိတံ-မေးတော်မူအပ်ပြီးသော၊ တံ အတ္တိ-ထိုအနက်ကို၊ ကထေတု-ဖြေတော်မူ ခြင်းငှာ၊ ပါဏာတိပါတံ ပဟာယာတိအာဒိ-အစရှိသော စကားရပ်ကို၊ အာဟ-မိန့်တော်မူပြီ၊ တတ္ထ-ထိုပါဏာတိပါတံ ပဟာယအစရှိသော စကားရပ်၌၊ [ပါဏာတိပါတော စသည်၌စပ်။] ပါဏဿ-သတ္တဝါကို၊ အတိပါတော-လျင်စွာ ကျစေခြင်းသည်၊ ဝါ-လျင်စွာ ကျစေကြောင်းစေတနာသည်၊ ပါဏာတိပါတော-မည်၏၊ ပါဏဝဓော ပါဏဿာတော-သတ္တဝါကို သတ်ခြင်း၊ ဝါ-သတ္တဝါကို သတ်ကြောင်းစေတနာ၊ ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ [ဟနဓာတ်ကို ဝဓပြုထားသည်ဟု သိစေလို၍ ပါဏဝဓောကို “ပါဏဿာတော”ဟု အဖြောင့် ဖွင့်သည်။]

ပါဏာတိပါတော။ ။သရသေနဝ-မိမိသဘောအားဖြင့်ပင်၊ ပတနသဘာဝဿ-ကျခြင်းသဘောရှိသော ပါဏကို၊ အန္တရာဇဝ-အကြား၌သာလျှင်၊ အတိဝ-လျင်စွာသာလျှင်၊ ပါတနံ-ကျစေခြင်း (ကျအောင် လုံ့လပြုကြောင်းစေတနာ)သည်၊ အတိပါတော-မည်၏၊ [အတိသဒ္ဓါသည် သီယအနက်ကို ဟော၏။] ဇီဝိတိန္ဒြေသည် သူ့သဘောအတိုင်း တည်ရလျှင် အသက်တစ်ရာ နေရမည်ဟု ဆိုကြစို့၊ သို့သော် အသက်တစ်ရာ မပြည့်မီ အကြား၌ ဓားဖြင့် ခုတ်မှု ပယောဂကြောင့် အသက် ၅၀ လောက်မှာ ဇီဝိတိန္ဒြေ ပြတ်စဲရခြင်းကို (အနှစ် ၅၀ ခန့် လျင်မြန်စွာ ပြတ်သောကြောင့်) “လျင်မြန်စွာ ကျစေခြင်း”ဟု ခေါ်ရသည်၊ (တစ်နည်း) အတိသဒ္ဓါသည် အတိက္ကမအနက်ကို ဟော၏၊ အတိက္ကမ-ဓား စသည်ဖြင့် လွှမ်းမိုး၍+ ပါတနံ အတိပါတော၊ ပါဏဿ-ကို၊ အတိပါတော ပါဏာတိပါတော။

စေတနာကို ပါဏာတိပါတခေါ်ပုံ။ ။သူ့အသက်ကို ကိုယ်တိုင်သတ်ရာ၌ ကာယဝိညတ်ကို ဖြစ်စေတတ်သော ကာယပယောဂစေတနာသည်လည်းကောင်း၊ အသတ်ခိုင်းရာ၌ ဝစီဝိညတ်ကို ဖြစ်စေတတ်သော ဝစီပယောဂစေတနာသည်လည်းကောင်း ဖြစ်၏၊ ဇီဝိတ ရုပ်တို့သည် ရှေးရုပ် ချုပ်သွားသောအခါ နောက်ရုပ်အစဉ်ကို မိမိနှင့် အလားတူ ဆက်၍ ဖြစ်အောင် ကျေးဇူးပြုသွား၏၊ ထို့ကြောင့် အလားတူ ဇီဝိတရုပ်အစဉ်များ အသက်ဆုံးသည့် တိုင်အောင် တည်နေကြရ၏၊ ပြခဲ့သော ပယောဂတို့ဖြင့် သတ္တဝါကို သတ်ဖို့ရန် ဓားဖြင့် ခုတ်ခြင်းစသော အမှုကို ပြုသောအခါ ပစ္စုပ္ပန်တည်ဆဲ မဟာဘူတ ဖောဋ္ဌဗ္ဗရုပ်တို့ကို ဓားသည် ထိမိ၏၊ ထိုအခါ ထိုမဟာဘူတတို့ကို မှီသော ဇီဝိတရုပ်သည် အားအင်နည်းသွားရကား မိမိနောက်၌ အဆက်ဆက် ဇီဝိတရုပ်များ ဖြစ်သင့်သလောက်ဖြစ်အောင် ကျေးဇူးမပြုနိုင် တော့၊ ထို့ကြောင့် ရိုးရာအတိုင်း သေချိန် မရောက်မီ အကြား၌ ဇီဝိတရုပ် အစဉ်ပြတ်ရလေတော့သည်၊ ဤသို့ ပြတ်အောင် စေတနာက ပြုသောကြောင့် စေတနာကို “ပါဏာတိပါတ (သတ်မှုတရားခံ)”ဟု ခေါ်ရသည်။

စ-ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤပါဏာတိပါတောဟူသော ပါဠိ၌၊ ပါဏောတိ-ပါဏောဟူသည်ကား၊ ဝေါဟာရတော-ခေါ်ဝေါ်ကြောင်း ပညတ်အားဖြင့်၊ သတ္တော-သတ္တဝါတည်း၊ [ရုပ်နာမ်ခန္ဓာအစဉ်ကိုပင် “သတ္တဝါ”ဟု ခေါ်သည်။] ပရမတ္ထတော-ပရမတ္ထအားဖြင့်၊ ဇီဝိတိန္ဒြိယံ-ရုပ်နာမ်နှစ်ထွေ ဇီဝိတိန္ဒြေတည်း၊ ပန-ဆက်၊ တသ္မိံ ပါဏေ-ထိုသတ္တဝါ၌၊ ပါဏသညိနော-သတ္တဝါဟု အမှတ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ [ဝဓကစေတနာ၌စပ်။] ဇီဝိတိန္ဒြိယုပစ္ဆေဒကဥပက္ကမသမုဋ္ဌာပိကာ-ဇီဝိတိန္ဒြေကို ဖြတ်တတ်သော လုံ့လကို ဖြစ်စေတတ်သော၊ ကာယဝစီဒ္ဓါရာန-ကာယဒ္ဓါရ ဝစီဒ္ဓါရတို့တွင်၊ အညတရဒ္ဓါရပုဝတ္ထာ-တစ်ပါးပါးသော ဒ္ဓါရ၌ဖြစ်သော၊ (ကိုယ်တိုင်သတ်လျှင် ကာယဒ္ဓါရ၌ ဖြစ်၊ သူတစ်ပါးကို ခိုင်းလျှင် ဝစီဒ္ဓါရ၌ ဖြစ်သော) ဝဓကစေတနာ-သတ်တတ်သူ၏ စေတနာသည်၊ ဝါ-သတ်ကြောင်း စေတနာသည်၊ ပါဏာတိပါတော-ပါဏာတိပါတ မည်၏။

သော-ထိုပါဏာတိပါတသည်၊ (အပ္ပသာဝဇ္ဇော မဟာသာဝဇ္ဇောတို့၌ စပ်) ဂုဏဝိရဟိတေသု-ဂုဏ်အထူးမှ ကင်းကုန်သော၊ တိရစ္ဆာနဂတာဒိသု-တိရစ္ဆာန်အစရှိကုန်သော၊ ပါဏေသု-သတ္တဝါတို့တွင်၊ ခုဒ္ဒကေ-ငယ်သော၊ ပါဏေ-သတ္တဝါ ၌၊ ဝါ-သတ္တဝါကို သတ်ရာ၌၊ အပ္ပသာဝဇ္ဇော-ငယ်သော သာဝဇ္ဇဖြစ်၏၊ မဟာ သရီရေ-ကြီးသော ကိုယ်ရှိသော၊ (ပါဏေ-၌၊ ဝါ-၌) မဟာသာဝဇ္ဇော-ကြီးသော သာဝဇ္ဇဖြစ်၏၊ ကဿာ-နည်း၊ ပယောဂမဟန္တကာယ-ပယောဂ၏ များသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ပယောဂသမတ္ထေ-ပယောဂ၏ တူမျှသည်၏ အဖြစ်သည်၊ (သတိ)ပိ-ဖြစ်ပြန်သော်လည်း၊ ဝတ္ထုမဟန္တကာယ-အရာဝတ္ထု၏ ကြီးသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

နာမ်ဇီဝိတလည်း ချုပ်။ ။ရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေနှင့်တကွ ကမ္မဇရုပ် အစဉ်ချုပ်လျှင် ကမ္မဇရုပ်ဖြစ်သော ဟဒယဝတ္ထုကို မှီ၍ တည်နေသော နာမ်ဇီဝိတိန္ဒြေအစဉ်လည်း ချုပ်ရတော့သည်၊ ဤစကားအရ “ရုပ်နာမ်တို့သည် ဥပါဒ်၊ ဌီ၊ ဘင်အားဖြင့် ချုပ်၍ နေရာဝယ် ဘယ်သူကသတ်နိုင်ပါအံ့နည်း”ဟူသော ပြဿနာကို ဖြေရှင်းပြီး ဖြစ်တော့၏။ [ယာယ စေတနာယ ပဝတ္ထမာနဿ (ဖြစ်ဆဲသော) ဇီဝိတိန္ဒြိယဿ နိဿယဘူတေသု မဟာဘူတေသု ဥပက္ကမကရဏဟေတု တံမဟာဘူတပစ္စယာ ဥပ္ပဇ္ဇနကမဟာဘူတာနုပ္ပဋိဿန္တိ၊ သာ တာဒိသ ပယောဂသမုဋ္ဌာပိကာ စေတနာ ပါဏာတိပါတော။ - ဋီကာ။]

အပ္ပသာဝဇ္ဇော။ ။အပ္ပကို ဝဇ္ဇ၌ စပ်၍ “ငယ်သော အပြစ်ရှိ”ဟု ပေးကြ၏၊ အမှန်ကား-သဒ္ဓထုံးစံအရ အပ္ပကို သာဝဇ္ဇတစ်ပုဒ်လုံး၌သာ စပ်နိုင်သည်၊ သကို ကျော်၍ အဝဇ္ဇ၌ မစပ်နိုင်ပါ၊ သဟ-အဝဇ္ဇေန ယော ဝတ္ထတိတိ သာဝဇ္ဇော-အပြစ်နှင့်တကွဖြစ်သော (အပြစ်ရှိသော) ပါဏာတိပါတ၊ အပ္ပော+သာဝဇ္ဇော အပ္ပသာဝဇ္ဇော-ငယ်သော သာဝဇ္ဇ (ငယ်သော အပြစ်နှင့် တကွဖြစ်သော ပါဏာတိပါတ)၊ အပ္ပကိုလည်း “နည်း-နဲ”ဟု မပေးလင့်၊ အပြစ်အရေအတွက်ကား နည်းချင်မှ နည်းမည်၊ ထို့ကြောင့် “သေး=ငယ်”ဟု ပေးပါ၊ “မဟာသာဝဇ္ဇော-ကြီးသော သာဝဇ္ဇ”၌လည်း နည်းတူ။

[ဂုဏ်ထူးမှ ကင်းသော သတ္တဝါတို့ကို ပြပြီး၍ ဂုဏ်ထူးရှိသော သတ္တဝါ၊ ဂုဏ်တူသော သတ္တဝါတို့ကို ပြလိုသောကြောင့် “ဂုဏဝန္တေသု”စသည် မိန့်။] ဂုဏဝန္တေသု-သီလစသော ဂုဏ်ရှိကုန်သော၊ မနုဿာဒိသု-လူအစရှိသော သတ္တဝါတို့တွင်၊ အပ္ပဂုဏေ-နည်းသောဂုဏ်ရှိသော၊ ပါဏေ-၌၊ အပ္ပသာဝဇ္ဇော၊ မဟာဂုဏေ-ကြီးသောဂုဏ်ရှိသော၊ (ပါဏေ)၊ မဟာသာဝဇ္ဇော၊ ပန-ဆက်၊ သရီရဂုဏာနံ-ကိုယ်၊ ဂုဏ်တို့၏၊ သမဘာဝေ-တူမျှကုန်သည်၏ အဖြစ်သည်၊ သတိ-သော်၊ ကိလေသာနံ-တို့၏လည်းကောင်း၊ [ဒေါသစသော ကိလေသာကို ဆိုသည်။] ဥပက္ကမာနဉ္စ-လုံ့လပြုမှုတို့၏လည်းကောင်း၊ မုဒုတာယ-နံကုန်သည် ၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝါ-ညံ့ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ အပ္ပသာဝဇ္ဇော၊ တိဗ္ဗတာယ-ထက်မြက်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ မဟာသာဝဇ္ဇော၊ ဣတိ ဝေဒိတဗျော။

တဿ-ထိုပါဏာတိပါတ၏၊ သမ္ဘာရာ-အကျိုးတရားကို အတူတကွ ဆောင် တတ်သော အကြောင်းအဆောက်အဦးတို့သည်၊ [သဟ+ဘရိယတိ ဧတေဟိတိ သမ္ဘာရာ၊ အဂုတ္တကတ္တုသာဓန၊ သတိခြင်းတည်းဟူသော အကျိုးကို အတူတကွ ဆောင်တတ်သောအကြောင်းအင်္ဂါ။] ပါဏော-သတ္တဝါလည်းကောင်း၊ ပါဏ သညိတာ-သတ္တဝါဟု အမှတ်ရှိသူ၏အဖြစ် လည်းကောင်း၊ ဝကေစိတ္တံ-သတ်သူ၏ စိတ်လည်းကောင်း၊ ဝါ-သတ်ကြောင်း စိတ်လည်းကောင်း၊ ဥပက္ကမော-လုံ့လ ပြုခြင်းလည်းကောင်း၊ တေန-ထိုလုံ့လကြောင့်၊ မရဏံ-သေခြင်းလည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ ပဉ္စ-ငါးပါးတို့သည်၊ ဟောန္တိ၊ ပယောဂါ-ပယောဂတို့သည် (လုံ့လပြုမှု တို့သည်)၊ သာဟတ္ထိကော-သာဟတ္ထိကပယောဂလည်းကောင်း၊ ဝါ-မိမိလက်ဖြင့် ဖြစ်စေအပ်သော ပယောဂလည်းကောင်း၊ အာဏတ္ထိ ကော-အာဏတ္ထိ ကပယောဂ လည်းကောင်း၊ ဝါ-စေခိုင်းခြင်းဖြင့် ဖြစ်စေအပ်သော ပယောဂလည်းကောင်း၊ နိသဂ္ဂိယော-နိသဂ္ဂိယပယောဂလည်းကောင်း၊ ဝါ-ပစ်လွှတ်ခြင်းဟူသော ပယောဂ လည်းကောင်း၊ (သေနတိ မြားစသည်တို့ကို ပစ်လွှတ်ခြင်းပယောဂ)၊ ထာဝရော-ထာဝရပယောဂလည်းကောင်း၊ ဝါ-ခိုင်မြဲသောပယောဂ လည်းကောင်း၊ (လာလာ သမျှ လူစသူတို့ ကျ၍ သေအောင် တွင်းတူးထားခြင်း စသော ပယောဂ)၊ ဝိဇ္ဇာ မယော-ဝိဇ္ဇာမယပယောဂလည်းကောင်း၊ ဝါ-အတတ်ပညာ ဝါထာမန္တန်ကို စီရင် ခြင်းဟူသော ပယောဂလည်းကောင်း၊ ဣဒ္ဓိမယော-ဣဒ္ဓိမယပယောဂလည်း ကောင်း၊ ဝါ-ကမ္မဒိဒ္ဓိကို အသုံးပြု ခြင်းဟူသော ပယောဂလည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဆ-၆ ပါးတို့သည်၊ (ဟောန္တိ)။

ပန-ဆက်၊ ဣမသ္မိ အတ္ထေ-ဤအနက်ကို၊ (ဤပယောဂတို့၏ အနက် အဓိပ္ပာယ်ကို)၊ ဝိတ္ထာရိယမာနေ-ချဲ့အပ်သော်၊ အတိဝိယ-အလွတ်သာလျှင်၊ ပပဉ္စော-ကျယ်သော စကားအစဉ်သည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ ဝါ-ဖြစ်လတ္တံ့၊ တဿ-ကြောင့် (ထိုသို့ အလွန်ကျယ်သော စကားအစဉ်၏ ဖြစ်လတ္တံ့၏အဖြစ် ကြောင့်) တံ-ထိုပယောဂတို့၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ န ဝိတ္ထာရယာမ-မချဲ့ကုန် တော့အံ့၊ အညံ-ပယောဂမှအခြားသော၊ ဧဝရူပံစ-ဤသို့သဘောရှိသော အနက်အဓိပ္ပာယ်

ကိုလည်း၊ (ချဲ့လိုက်လျှင် အလွန်ကျယ်စရာရှိသော အနက်အဓိပ္ပာယ်ကိုလည်း)၊
န ဝိတ္ထာရယာမ၊ ပန-ထိုသို့ပင် မချဲ့အပ်ပါသော်လည်း၊ အတ္ထိကေဟိ-
အကျယ်ကို အလိုရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ သမန္တပါသာဒိကံ-သမန္တပါသာဒိကာ
မည်သော၊ ဝိနယဌကထ-ဝိနည်းအဋ္ဌကထာကို၊ (တတိယပါရာဇိကဌကထာကို
ရည်ရွယ် သည်)၊ ဩလောကေတွာ-ကြည့်၍၊ ဂဟေတဗ္ဗော-ယူထိုက်၏၊ ဝါ-
ယူပါလေ။ [အဋ္ဌသာလိနိဋ္ဌ “ဂဟေတဗ္ဗော”ဟု ရှိ၏၊ “ပပဇ္ဇော”ဟု ကံထည့်
ရမည် ဖြစ်သော ကြောင့် ကောင်းသည်။]

ပဟာယာတိ-ကား၊ ပါဏာတိပါတစေတနာသင်္ခါတံ-ပါဏာတိပါတ
စေတနာဟု ဆိုအပ်သော၊ ဣမံ ဒုဿီလျံ-ဤဒုဿီလျစေတနာကို၊ ဝါ-ဤသီလ
မရှိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာစေတနာကို၊ ပဇဟိတွာ-ပယ်စွန့်တော်မူ၍၊
(ပဋိဝိရတော၌စပ်)၊ ပဋိဝိရတောတိ- ကား၊ ပဟိနကာလတော-ပယ်အပ်ပြီး
ရာအခါမှ၊

ပဋိဝိရတော။ ။ “ပဟိနကာလတော ပဌာယ”ဖြင့် ပဟာယပုဒ်၏ ပုဗ္ဗကာလကြိယာ
ဝိသေသနအဖြစ်ကို ပြ၏၊ မှန်၏-“ပဟာယ-ပယ်ပြီး၍”ဟု ဆိုခြင်းသည် “ပယ်ရာကာလမှ
စ၍”ဟု ဆိုခြင်းနှင့် သဘောတူပင်တည်း၊ (တစ်နည်း) ပဟာယ၌ တွာပစ္စည်း၏
ဟိတ်အနက် ကို ရည်ရွယ်၍ “ပဟိနကာလတော ပဌာယ”ဟု ဆိုသည်၊ “ပဟာယ-
သမုစ္ဆေဒပဟန်ဖြင့် ပယ်ခြင်းကြောင့် + ပဋိဝိရတော-သမုစ္ဆေဒဝိရတိဖြင့်
ရှောင်ကြဉ်တော်မူသည်”ဟုလို။

ပုဗ္ဗာပရကာလမြစ်သုံး။ ။ အတူဖြစ်ကြသော မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးတွင် “ပဋိဝိရတော”အရ
အရဟတ္တမဂ်၌ပါသော သမ္မာဝါစာစသော ဝိရတိသုံးပါးရ၍ “ပဟာယ အရ”
သမ္မာဒိဋ္ဌိစသော ကြွင်းသော မဂ္ဂင်ငါးပါးကို ယူရသောကြောင့် တစ်ပြိုင်နက် အတူတကွ
သဟဇာတပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်နေရကား အဘယ်သို့လျှင် “ပဟာယ”အရ ပုဗ္ဗကာလ၊
“ပဋိဝိရတော”အရ အပရကာလ ဖြစ်နိုင်ပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၏၊ အဖြေကား-
ပစ္စည်းတရားမှန်လျှင် ကျေးဇူး မပြုမီ သတ္တိအဖြစ်ဖြင့် ရှေးဦးစွာ တည်ရ၏၊ ထို့နောက်မှ
ထိုသတ္တိကို စွဲ၍ ပစ္စယုပ္ပန်တရားက တည်ရသည်၊ ဤသို့ ဂဟဏပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန်ဟု
ခွဲခြား၍ ယူခြင်း၊ ပဝတ္တိအာကာရပစ္စည်း၏ ရှေးဦးစွာ ဖြစ်ရခြင်း၊ ပစ္စယုပ္ပန်၏ ထိုပစ္စည်းကို
စွဲ၍ ဖြစ်ရသည့်အတွက် တကယ် နောက် မကျသော်လည်း နောက်ကျသကဲ့သို့ ဖြစ်ရခြင်း
၏ အစွမ်းကြောင့် ပစ္စယသတ္တိကို ရသော ပဟာယသည် ပုဗ္ဗကာလကြိယာဝိသေသနဖြစ်
၍ ပစ္စယုပ္ပန်ကို ရသော ပဋိဝိရတောသည် အပရကာလကြိယာဝိသေသန ဖြစ်နိုင်ပါသည်။

ဋီကာဟောင်း။ ။ ကိဉ္ဇာပိ ပဟာနဝိရမဏာနံ ပုရိမပစ္စိမကာလတာ နတ္ထိ၊ မဂ္ဂဓမ္မာနံ
ပန သမ္မာဒိဋ္ဌိအာဒိနံ သမ္မာဝါစာဒိနန္တ ပစ္စယပစ္စယုပ္ပန္နဘာဝေ အပေက္ခိတေ သဟဇာတာနမ္ပိ
ပစ္စယပစ္စယုပ္ပန္နဘာဝေန ဂဟဏံ ပုရိမပစ္စိမဘာဝေနဝ ဟောတီတိ ဂဟဏပဝတ္တိ
အာကာရ ဝသေသု ပစ္စယဘူတေန သမ္မာဒိဋ္ဌိအာဒိသု ပဟာယကဓမ္မေသု ပဟာန
ကိရိယာယ ပုရိမ ကာလဝေါဟာရော၊ ပစ္စယုပ္ပန္နာသု စ ဝိရတိသု ဝိရမဏကိရိယာယ
အပရကာလဝေါဟာရော စ ဟောတီတိ ဧဝံ ဧတ္ထ အတ္ထော ဒဌဗ္ဗော။

ပဌာယ- ဤ၊ တတော ဒုဿီလျတော-ထိုဒုဿီလျစေတနာမှ၊ ဩရတော ဝိရတောဝ-စင်စစ် ရှောင်တော်မူသည်သာ၊ (တစ်နည်း) ဩရတောဝ-ရှေးရှု တိုက်ရိုက် အားဖြင့်ရှောင်တော် မူသည်သာ၊ ဝိရတောဝ-ဝါသနာနှင့်တကွ အထူး

တစ်နည်း။ ။ “ပဟာယ” အရ အရဟတ္တမဂ်အခိုက်အတန့်ဖြစ်သော သမုစ္ဆေဒပဟာန် ကို ယူ၍ “ပဋိဝိရတော” အရ အရဟတ္တဖိုလ် အခိုက်အတန့်ဖြစ်သော ပဋိပဿဒ္ဓိ (တစ်ဖန် ထပ်၍ ကိလေသာတို့ကို ငြိမ်းစေခြင်း) ဝိရတိကို ယူလျှင် ပဟာယသည် ပုဗ္ဗကာလ၊ ပဋိဝိရတောသည် အပရကာလကြိယာအစစ် ဖြစ်နိုင်၏။ “ပဟာယ-အရဟတ္တမဂ်ဖြင့် ပယ်တော် မူပြီး၍၊ ပဋိဝိရတော-အရဟတ္တဖိုလ်ဖြင့် ရှောင်တော်မူသည်”ဟူလို၊ [ပဟာန် ဝါ သမုစ္ဆေဒ ဝသေန၊ ဝိရတိပဋိပဿဒ္ဓိဝသေန ယောဇေတဗ္ဗာ။ - ဋီကာဟောင်း။]

တစ်နည်း။ ။ ပါဏော အတိပါတိယတိ ဧတေနာတိ ပါဏာတိပါတော-သတ္တဝါကို လျင်စွာ ကျစေကြောင်းဖြစ်သော အဟိရိက အနောတ္တပ္ပ ဒေါသ မောဟ ဝိဟိသာ စသော ကိလေသာအပေါင်း၊ ဤသို့ အနက်ယူပြီးလျှင် ထိုကိလေသာအပေါင်းကို အရဟတ္တမဂ်ဖြင့် ပယ်တော်မူခြင်းကို “ပါဏာတိပါတ ပဟာယ” အရ ယူ၍ ထိုပါဏာတိပါတဒုဿီလျ စေတနာမှ ရှောင်တော်မူခြင်းကို “ပါဏာတိပါတာ ပဋိဝိရတော” အရ ယူပါ။ ဤအလို “ပါဏာတိပါတ-သတ္တဝါကို လျင်စွာ ကျစေကြောင်းဖြစ်သော အဟိရိက အနောတ္တပ္ပ ဒေါသ မောဟ ဝိဟိသာ စသော ကိလေသာအပေါင်းကို၊ ပဟာယ-ပယ်တော်မူ၍၊ ပါဏာတိပါတာ-သတ္တဝါကို လျင်စွာ ကျစေကြောင်းဖြစ်သော ဒုဿီလျစေတနာမှ၊ ပဋိဝိရတော-ရှောင်ကြဉ် တော်မူသည်”ဟု ပေး၊ [တေ ဟိ ဘဂဝါ အဓိယမဂ္ဂေန ပဟာယ သမုတ္တာဋေတွာ ပါဏာတိပါတဒုဿီလျတော အစ္စန္ဒမေဝ ပဋိဝိရတောတိ ဝုစ္စတိ။ - ဋီကာဟောင်း။] “အဒိန္နာဒါနံ ပဟာယ” စသည်၌လည်း ဤနည်း မှီးပါ။

ဩရတော ဝိရတောဝ။ ။ ပါဠိတော်၌ ပဋိဝိရတောကို “ဩရတော ဝိရတောဝ”ဟု ဖွင့်သည်။ ထိုနှစ်ပုဒ်လုံးပင် ပရိယာယ်တည်း၊ အနက်ထူး မရှိ-ဟူလို၊ [ဩရတော ဝိရတောတိ ပရိယာယဝစနမေတံ-ဋီကာသစ်။] (တစ်နည်း) “ပတိဝိရတော”ဟူသော ပါဠိတော်ဝယ် ပတိအတွက် “ဩရတော”ဟုလည်းကောင်း၊ ဝိအတွက် “ဝိရတော”ဟု လည်းကောင်း ဖွင့်သည်။ ဩရတော (အဝ+ရတော၊ ပတိရတော)-ရှေးရှုတိုက်ရိုက် ရှောင်တော်မူပြီး၊ ဝိရတော-ဝါသနာနှင့်တကွ အထူးအားဖြင့် ရှောင်တော်မူပြီး၊ ဤသို့ အနက်အဓိပ္ပာယ်ထူးသည်။ “ဝိရတောဝ”၌ ဧကား “အချို့လူများသည် ပါဏာတိပါတမှ ရှောင်ပြီးနောက် အကြောင်း အမျိုးမျိုးကြောင့် ဖျက်တတ်သကဲ့သို့၊ ဘုရားရှင်ကား ထိုသို့ မဖျက်ဘဲ သမုစ္ဆေဒဝိရတိဖြင့် တစ်ခါတည်း ရှောင်တော်မူ၏”ဟု ပြသော သန္နိဋ္ဌာနာဝဓာရဏအနက်ဟောတည်း။

ဋီကာသစ်။ ။ ပတိ-ဝိသဒ္ဓါနံ ဝါ ပစ္စေကံ ယောဇေတဗ္ဗတော တထာ ဝုတ္တံ၊ ဩရတောတိ ဟိ အဝရတော အဘိဓုခံ ရတော၊ တေန ဥဇုကံ ဝိရမဏာဝသေန သာတိ သယတံ ဒေသေတိ၊ ပတိရတဿ စေတံ အတ္ထဝစနံ၊ ဝိရတောတိ ဝိသေသေန ရတော၊ တေန သဟ ဝါသနာယ ဝိရမဏဘာဝံ၊ ဥဘယေန ပန သမုစ္ဆေဒဝိရတိဘာဝံ ဝိဘာဝေတိ၊ ဧဝသဒ္ဓေါ ပန တဿာ ဝိရတိယာ ကာလာဒိဝသေန အပရိယန္တတံ ဒေသေတုံ ဝုတ္တော၊ သော ဥဘယတ္ထ ယောဇေတဗ္ဗာ။

အားဖြင့်ရှောင်တော်မူသည်သာ၊ တဿ-ထို မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဝီတိက္ကမိဿာမိ-
ကျူးလွန်အံ့၊ ကုတိ-ဤသို့၊ (ဥပ္ပဇ္ဇနကာ-ဖြစ်ကုန်သော၊) စက္ခုသောတ
ဝိညေယျာ-စက္ခုဝိညာဉ်၊ သောတ ဝိညာဉ်ဖြင့် သိထိုက်ကုန်သော၊ ဓမ္မာ-
အကုသိုလ်တရားတို့သည်၊ နတ္ထိ-မရှိကုန် တုန်သေး၏၊ ကာယိကာ-ကိုယ်ဖြင့်
ပြုအပ်သော အကုသိုလ်အကြီးအကျယ်တို့ သည်၊ ပဂေဝ-အဘယ်မှာ ရှိပါကုန်
တော့အံ့နည်း၊ ကုတိ-ဤသို့ မှတ်အပ်၏၊ ကုမိနာဝ နယေန-ဤနည်းဖြင့်သာ၊
အညေသုပိ-အခြားလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ (ပါဏာတိပါတံ ပဟာယ
ပါဏာတိပါတာ ပဋိဝိရတောပုဒ်မှ အခြားလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊) ဧဝရူပေသု-
ဤသို့ သဘောရှိကုန်သော၊ ပဒေသု-ပုဒ်တို့၌၊ (အဒိန္နာဒါနံ ပဟာယ
အဒိန္နာဒါနာ ပဋိဝိရတော အစရှိသောပုဒ်တို့၌) အတ္ထော-ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-
၏။

နတ္ထိ တဿ။ ။နတ္ထိ တဿာတိအာဒိနာ (နတ္ထိ တဿ၊ပေ၊ပဂေဝ ကာယိကာတိ
တိုင်အောင်သော စကားဖြင့်) ဧဝသဒ္ဓေန (ဝိရတောဝ၌ ဧဝသဒ္ဓါဖြင့်) ဒဿိတံ ယထာဝုတ္တ
မတ္ထံ (အကြင် အကြင် ဆိုအပ်ပြီးသော နတ္ထိ၊ပေ၊ကာယိကာတိဟူသော အနက်ကို)
နိဝတ္တေ တဗ္ဗတ္ထဝသေန (နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ၏ အဖြစ်ဖြင့်) သမတ္ထေတိ (ပြီးစေ၏)-ဋီကာသစ်၊
ဤတိုင် အောင် ပတိဝိရတော၏ အဖွင့်ပြီးပြီ၊ ထို့ကြောင့် ကုတိသဒ္ဓါသည် ပတိဝိရတော
အဖွင့်ကို နိဂုံးအုပ်သော ပရိသမာပနနိပါတ်တည်း၊ ကုမိနာဝ နယေန စသည်ကား
အဒိန္နာဒါနစသော ပုဒ်တို့၌ ပဟာယ-ပတိဝိရတောတို့အတွက် ဤနည်းအတိုင်း သိပါဟု
ပြသော နည်းပြစကား တည်း။

စက္ခုသောတဝိညေယျာ။ ။ထိုဓမ္မတို့ဟူသည် အနဝဇ္ဇတရားတို့၏ အကြား
အကြား၌ ဖြစ်သော ဒုဗ္ဗလသာဝဇ္ဇတရားတို့တည်း၊ သသမ္ဘာရကထာ (စက္ခု-
သောတပသာဒတည်း ဟူသော အဆောက်အဦးနှင့်တကွ စက္ခုဝိညာဉ် သောတဝိညာဉ်ကို
ဆိုကြောင်းစကား) ဖြစ်ရ ကား “စက္ခုသောတ”အရ စက္ခုဝိညာဉ် သောတဝိညာဉ်တို့ကို
ယူပါ၊ အပြစ်ဟူသည် စက္ခုဝိညာဉ် သောတဝိညာဉ်၏အာရုံ မဟုတ်၊ ထို့ကြောင့်
ထိုအပြစ်တို့ကို ပြုသော ကိုယ်မှု နှုတ်မှုကို စက္ခုဝိညာဉ် သောတဝိညာဉ်ဖြင့် သိပြီးနောက်
တဒနုဝတ္တကမနောဝိညာဉ်ဖြင့် သိအပ်သောအပြစ်များ-ဟု မှတ်ပါ။

ဋီကာသစ်။ ။တေ ပန အနဝဇ္ဇဓမ္မေဟိ ဝေါကိဏ္ဏာ အန္တရန္တရာ ဥပ္ပဇ္ဇနကာ ဒုဗ္ဗလာ
သာဝဇ္ဇာ ဓမ္မာ၊ ယသ္မာ စ “ကာယဝစီပယောဂံ ဥပလဘိတာ ကုမဿ ကိလေသာ ဥပ္ပန္နာ”
တိ ဝိညာနာ သက္ကာ ဉာတုံ၊ တသ္မာ တေ ကုမိနာဝ ပရိယာယေန “စက္ခုသောတဝိညေယျာ”
တိ ဝုတ္တာ၊ န ပန စက္ခုသောတဝိညာဏာရမဏတ္တာ။

ကာယိကာ (ကာဠုကာ)။ ။နတ္ထိ၊ပေ၊ဝိညေယျာ ဓမ္မာသည် ဂရဟာဝါကျ၊ ပဂေဝ
ကာယိကာ (ကာဠုကာ)သည် သမ္ဘာဝနာဝါကျ၊ မြတ်စွာဘုရားမှာ သူတစ်ပါးတို့ စက္ခုဝိညာဉ်
သောတဝိညာဉ်ဖြင့် သိထိုက်ကုန်သော အကုသိုလ်တရား အငယ်စားတို့သော်မှ မရှိကုန်
တုန်သေး၏၊ မည်းညစ်သော အကုသိုလ် အကြမ်းစား (တစ်နည်း) ကိုယ်ဖြင့် ပြုအပ်သော
အကုသိုလ် အကြမ်းစားတို့ မဖြစ်ခြင်းကား အထူးပြောစရာ မလိုတော့-ဟူလို၊ ကာယိကာ
နေရာ၌ “ကာဠုကာ”ဟုလည်း ရှေးပါဌ် ရှိသတတ်။

ဘဂဝါ - မြတ်စွာဘုရားသည်၊ သမိတပါပတာယ - ငြိမ်းစေအပ်ပြီးသော မကောင်းမှု ရှိတော်မူသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ သမဏောတိ-သမဏောဟူ၍၊ လဒ္ဓ ဝေါဟာရော-ရအပ်သော အခေါ်အဝေါ် ရှိတော်မူ၏၊ (ရအပ်သော ခေါ်ဝေါ်ကြောင်း အမည်ရှိတော်မူ၏) [သမိတပါပတာယဖြင့် “ပါပေ သမေတိတိ သမဏော”ဟူသော ဟေတုကတ္ထုသုတ်ဝစနတ္ထကို ပြ၏]၊ ဂေါတ္ထဝသေန-အနွယ် တော်၏အစွမ်းကြောင့်၊ ဂေါတမောတိ-ဂေါတမော ဟူ၍၊ (လဒ္ဓဝေါဟာရော-၏) စ-ဆက်၊ ကေဝလံ-ဘိက္ခုသံဃာမဖက် သက်သက်၊ ဘဂဝါယေဝ-မြတ်စွာဘုရား သည်သာ၊ ပါဏာတိပါတာ- ပါဏာတိပါတမှ၊ ပတိဝိရတော-ရှောင်ကြဉ်တော်မူ သည်ကား၊ န-မဟုတ်သေး၊ ဘိက္ခုသံဃောပိ-ရဟန်းတော်အပေါင်းသည်လည်း၊ ပတိဝိရတော- ရှောင်ကြဉ်သည်သာ၊ ပန-ထိုသို့ပင် ဘိက္ခုသံဃာ ရှောင်ကြဉ်ပါ သော်လည်း၊ ဒေသနာ-ဒေသနာတော်သည်၊ အာဒိတော-အစမှ၊ ပဋ္ဌာယ-၍၊ ဧဝံ-ဤသို့သာ၊ အာဂတာ-လာပြီ၊ ပန-ထိုသို့ပင် အစမှ စ၍ ဤသို့သာ လာပါသော် လည်း၊ အတ္ထံ-အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ ဒီပေန္တေန-ပြသော ဆရာသည်၊ ဘိက္ခုသံဃ ဝသေနာပိ-ဘိက္ခုသံဃာနှင့် စပ်သဖြင့်လည်း၊ ဒီပေတုံ-ပြခြင်းငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ-သင့်၏။

ဂေါတ္ထဝသေန။ ။ဤပုဒ်၏ စပ်ရာပုဒ် မရှိသောကြောင့် “ဂေါတ္ထဝသေန လဒ္ဓ ဝေါဟာရောတိ သမ္ပန္နော”ဟု လဒ္ဓဝေါဟာရော ထည့်၍ စပ်ဖို့ရန် မီကာ၌ ပြသည်၊ ထို့ကြောင့် လဒ္ဓ၌ အာကာရ အဖြစ်ဖြင့် စပ်ဖို့ရန် “သမဏောတိ-ဟူ၍၊ ဂေါတမောတိ-ဟူ၍”ဟု ပေးလိုက်သည်။

န ကေဝလဉ္စ။ ။ဗြဟ္မဒတ္ထလုလင်သည် ရတနာသုံးပါး၏ ဂုဏ်တော်ကို ပြောရာ၌ သံဃာတော်၏ ဂုဏ်များလည်း ပါခဲ့၏၊ ထိုဗြဟ္မဒတ္ထလုလင်၏ ဂုဏ်ပြောမှုနှင့် စပ်၍ “အပ္ပ မတ္တကံ ခေါ ပနော” စသော ဒေသနာတော် ဖြစ်ပေါ်ရကား “ဘိက္ခုသံဃာ၏ ဂုဏ်ကို လည်း ပြသင့်သည် မဟုတ်ပါလော”ဟု စောကြောဖွယ်ရှိရကား “န ကေဝလံ” စသည်ကို မိန့်သည်၊ “ဘုရားသာ မဟုတ်၊ ဘိက္ခုသံဃာလည်း ရှောင်ပါ၏၊ ထိုသို့ ဘိက္ခုသံဃာသည် ပါဏာတိ ပါတမှ ရှောင်ပါသော်လည်း ဒေသနာတော်သည် “ယံ ပုထုဇ္ဇနော တထာဂတဿ ဝဏ္ဏံ ဝဒမာနော ဝဒေယျ”ဟု စူဠသီလ အစမှစ၍ မြတ်စွာဘုရား၏ အတွက်သာ လာခဲ့သော ကြောင့် ဤပါဏာတိပါတဝိရတိသီလဂုဏ်ကို ပြရာ၌လည်း ဘုရားရှင်ကိုသာ နာမည်တပ်၍ ပြရသည်-ဟူလို၊ ဤသို့ မြတ်စွာဘုရားကိုသာ နာမည်တပ်၍ လာခဲ့ခြင်းမှလည်း အထက် အသာဓာရဏဂုဏ်ကို ပြခန်း၌ ရဟန်းတော်တို့နှင့် မဆက်ဆံသော သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော် တည်းဟူသော ဂုဏ်တော်ကို ပြလိုသောကြောင့် ဖြစ်သည်ဟု မှတ်ပါ။

အတ္ထံ ပန ဒီပေန္တေန။ ။သဒ္ဓါအားဖြင့် သံဃာ၏ ဂုဏ်တော်ကို ဟောတော်မူအပ် ပါသော်လည်း ဗြဟ္မဒတ္ထလုလင်၏ ဂုဏ်ပြောမှုနှင့် ဆက်သွယ်၍ လာသောဂုဏ်ဖြစ်ရကား အနက်အဓိပ္ပာယ်အားဖြင့်မူ သံဃာ၏ ဂုဏ်တော်ကိုလည်း ပြသင့်ပါသည်-ဟူလို၊ ထိုသို့ ပြရာ၌ “ပါဏာတိပါတံ ပဟာယ ပါဏာတိပါတာ ပတိဝိရတော သမဏဿ ဂေါတမဿ

နိဟိတဒဏ္ဍော နိဟိတသတ္တောတိ-ဟူသောပါဌ်၏။ (အတ္ထော၌ စပ်) ပရူပ ဃာတတ္ထာယ-သူတစ်ပါးတို့ကို ညှဉ်းဆဲခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဒဏ္ဍဝါ-တုတ်ကိုသော် လည်းကောင်း၊ သတ္တဝါ-တုတ်မှတစ်ပါးသော လက်နက်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ အာဒါယ-ယူ၍၊ အဝတ္တနတော-မဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ ဝါ-မလှည့်လည်ခြင်း ကြောင့်၊ နိက္ခိတ္တဒဏ္ဍော-ချထားအပ်သောတုတ် ရှိသည်။ (ဟုတွာ) စေတ- ဖြစ်၍လည်းကောင်း၊ နိက္ခိတ္တသတ္တော-ချထားအပ်သော တုတ်မှတစ်ပါးသော လက်နက်ရှိ သည်။ (ဟုတွာ)စ-လည်းကောင်း၊ (ဝိဟရတိ၌စပ်) ကုတိ အတ္ထော- နက်၊ စ-ဆက်၊ ဧတ္ထ-နိဟိတဒဏ္ဍော နိဟိတသတ္တောဟူသော ဤပါဌ်၌၊ ဒဏ္ဍ- ကို၊ ထပေတွာ-ထား၊ သဗ္ဗမ္ပိ-အလုံးစုံလည်းဖြစ်သော၊ အဝသေသံ-ကြွင်းသော၊ ဥပ ကရဏံ-ဓားစသော အဆောက်အဦးကို၊ သတ္တာနံ-သတ္တဝါတို့ကို၊ ဝိဟေဌနဘာဝ တော-ညှဉ်းဆဲကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သတ္တန္တိ-ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ပန-ဆက်၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ ယံ ကတ္တရဒဏ္ဍဝါ-အကြင် တောင်ဝှေးကိုသော် လည်းကောင်း၊ ယံ ဒန္တကဋ္ဌဝါ-အကြင်ဒန်ပူကိုသော်လည်းကောင်း၊ (တစ်နည်း) ယံ ဒန္တကဋ္ဌဝါသီဝါ-အကြင်ဒန်ပူဖြတ်ကြောင်း ဓားကိုသော်လည်းကောင်း၊ ယံ

သာဝကသံဃော နိဟိတဒဏ္ဍော” စသည်ဖြင့် ပြရာ၏။ [တရားဟူသမျှ ဘုရားမှစ၍ ဖြစ်ရ သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ အရိယာသံဃာ၌ တည်ရသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ တရား တော်ကြောင့် ဘုရားရှင်နှင့် သံဃာတော်လည်း ပါဏာတိပါတမှ ရှောင်နိုင်သည့် အတွက် တရားတော်၏ ဂုဏ်မှာ ထင်ရှားပြီး ဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဘုရားနှင့် သံဃာဂုဏ်ကို ပြလျှင် တရားတော်၏ ဂုဏ်ကိုလည်း ပြပြီးဖြစ်ရကား အထူးပြဖွယ် မလိုတော့။]

နိဟိတ၊ ဗေ၊ သတ္တော။ ။လက်နက်ကို ကိုင်ခြင်းသည် သူတစ်ပါးကို ညှဉ်းဆဲဖို့ ခုခံဖို့ ဖြစ်၏။ မကိုင်ခြင်းကား ထိုခုခံ ညှဉ်းဆဲမှုကို မပြုခြင်း၏လက္ခဏာတည်း။ ထို လက္ခဏာကို ထင်ရှားပြခြင်းငှာ “ပရူပဃာတတ္ထာယ၊ ပေ၊ အဝတ္တနတော”ဟုထည့်၍ ဖွင့် သည်။ [နိဟိတ၌ နိပုဗ္ဗ ဓာဓာတ်သည် ချထားခြင်းအနက်ဟောတည်း။ ထို့ကြောင့် “နိက္ခိတ္တ”ဟု ဖွင့်သည်။]

ဒဏ္ဍော၊ သတ္တော။ ။“သတ္တာနံ ဝိဟေဌနဘာဝတော”ဟူသော အဋ္ဌကထာပါဌ်ဖြင့် “သသတိ ဟိသတိ ဧတေနာတိ သတ္တံ”ဟူသော ဝစနတ္ထကို ပြ၏။ ထိုဝစနတ္ထအရ ညှဉ်းဆဲ ကြောင်း လက်နက်ဟူသမျှကို “သတ္တံ”ဟု ခေါ်နိုင်သော်လည်း တုတ်လက်နက်ကို ဒဏ္ဍာဖြင့် သီးခြား ယူပြီးဖြစ်သောကြောင့် တုတ်မှ ကြွင်းသော မြား ဓား လှံ သေနတ်စသော လက်နက်များ ကိုသာ ပါရိသေသနည်းအားဖြင့် “သတ္တံ”အရ ယူရတော့၏။ “ဒဏ္ဍော”အရ အိန္ဒိယလူမျိုးများ ကိုင်လေ့ရှိသော လေးတောင်ရှိ တုတ်ကိုသာ ဖွင့်ကြသော်လည်း နှစ်တောင် သုံးတောင် စသည်ရှိသော တုတ်များလည်း သူတစ်ပါးကို ညှဉ်းဆဲနိုင်ပါ၏။

ယံ ပန၊ ဗေ၊ ဃာတတ္ထာယ။ ။ရဟန်းတော်များသည် တောင်ဝှေးဟူသော ဒဏ္ဍကို လည်းကောင်း၊ သင်တုန်းဓားငယ် စသော သတ္တကိုလည်းကောင်း သွားလေရာသို့ ယူ၍

ပိပ္ပလိကံဝါ-အကြင် လည်သည်းလှီးဓားငယ်ကိုသော်လည်းကောင်း၊
ဂဟေတွာ-သွားလေရာရာယူ၍၊ ဝိစရန္တိ-လှည့်လည်ကြကုန်၏။ တံ-ထိုတောင်
ဌေးစသည် သည်၊ ပရူပယာတတ္ထာယ-သူတစ်ပါးကို ညှဉ်းဆဲခြင်းအကျိုးငှာ၊
န-မဟုတ်၊ တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ နိဟိတဒဏ္ဍော နိဟိတသတ္တောတွေဝ-
နိဟိတဒဏ္ဍော နိဟိတသတ္တောဟူ၍သာ၊ သချီ-ခေါ်ဝေါ်အပ်သည်၏အဖြစ်သို့၊
ဂစ္ဆတိ-ရောက်၏။ လဇ္ဇတိ-ကား၊ ပါပဇိဂုစ္ဆနလက္ခဏာယ-မကောင်းမှုကို
စက်ဆုပ်ခြင်းလက္ခဏာ ရှိသော၊ လဇ္ဇာယ-ရှက်ခြင်းနှင့်၊ ဝါ-ရှက်ခြင်း
ကြောက်ခြင်းနှင့်၊ သမန္နာဂတော-ပြည့်စုံသည်၊ (ဟုတွာ)၊ [ဝိဟရတိ၌စပ်၊]
ဒယာပန္နောတိ-ကား၊ ဒယံ-စောင့်ရှောက် တတ်သော မေတ္တာသို့၊ မေတ္တစိတ္တတံ-
မေတ္တာစိတ်ရှိသူ၏အဖြစ်သို့၊ ဝါ-မေတ္တာနှင့် ယှဉ်သော စိတ်ရှိသူ၏ အဖြစ်သို့၊
အာပန္နော-ရောက်တော်မူသည်၊ (ဟုတွာ)၊ [ဝိဟရတိ၌ စပ်။]

လှည့်လည်တတ်ကြသေး၏။ ထိုသို့ ကိုင်မှုကြောင့် “နိဟိတဒဏ္ဍာ-သတ္တ”ဟု မဆိုရပြီလော
ဟု မေးဖွယ်ရှိရကား ထိုအမေးကို ဖြေလိုသောကြောင့် “ယံ ပန”စသည်ကို မိန့်သည်။
“တောင်ဌေး စသည်မှာ သူတစ်ပါးကို ညှဉ်းဆဲဖို့ မဟုတ်သောကြောင့် နိဟိတဒဏ္ဍာ-သတ္တ
ခေါ်နိုင်ပါသည်” ဟုလို။ [“ဒန္တကဋ္ဌစ္ဆေဒနိကာဝါသီ”ဟု ဆိုလိုလျက် ဆေဒနိကာပုဒ် အကျေ
ကြွပါ။ “ဒန္တကဋ္ဌ”ဟု လည်း မူကွဲရှိ၏။ ထိုအလို “ဒန္တသောဓနံ ကာတုံ ယောဂံ ကဋ္ဌ
ဒန္တကဋ္ဌ (သွားကို သန့်ရှင်း အောင် ပြုခြင်းငှာ လျောက်ပတ်သော သစ်သား = ဒန်ပူ)။ န
ပန ဒန္တသောဓနကဋ္ဌ”ဟု ဋီကာသစ် ဖွင့်သည်။]

လဇ္ဇတိ။ ။လဇ္ဇတိ တောယာတိ လဇ္ဇာ-ရှက်ကြောင်းဟိရိ၊ လဇ္ဇာ ယဿ အတ္ထိတိ
လဇ္ဇိ၊ ဟိရိ ဩတ္တပ္ပ နှစ်ပါးတွင် ရှက်ခြင်းလက္ခဏာရှိသော ဟိရိသည် အတ္တာဓိပတိ
(မိမိဟူသော အကြီးအကဲ ပဓာနရှိသော)တရား ဖြစ်၏။ ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ်သည် ဓမ္မကိုသာ
အလေးဂရု ပြုတော်မူ၏။ ဓမ္မဟူသည် အတ္တ (မိမိ)နှင့်စပ်၍ (မိမိကျင့်မှ) ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့်
အတ္တာဓိပတိ ဖြစ်သော ဟိရိကိုသာ ဤနေရာ၌ ယူတော်မူသည်။ (တစ်နည်း) လဇ္ဇာဖြင့်
ဩတ္တပ္ပကိုပါ ယူ၍ ဟိရိ ဩတ္တပ္ပ နှစ်ပါးလုံးရှိသည်ကိုပင် “လဇ္ဇိ”ဟု ဟောတော်မူသည်။
မှန်၏-မကောင်းမှုမှ စက်ဆုပ်တတ်ပါလျက် မရှက်တတ်သောတရား၊ မကောင်းမှုမှ
ထိတ်လန့်၊ ကြောက်ရွံ့ တတ်ပါလျက် မရှက်တတ်သောတရားမည်သည် မရှိ။

ဒယာပန္နော။ ။ဒယဓာတ်သည် ရက္ခဏာအနက်ကို ဟော၏။ ထိုအတွင်းနက်ဖြစ်
သော ရက္ခဏာအနက်ကို အကြောင်းပြု၍ “ဒယတိ ရက္ခတိ-သတ္တဝါတို့ကို စောင့်ရှောက်
တတ်၏။ ဣတိ ဒယာ”ဟု ဝိဂ္ဂဟပြုသောအခါ သတ္တဝါတို့ကို စောင့်ရှောက်တတ်သော
မေတ္တာကိုလည်း ကောင်း၊ ကရုဏာကိုလည်းကောင်းရ၏။ သို့သော် နောက်၌ ကရုဏာ
အတွက် “ဟိတာနုကမ္မိ” ဟု လာလတ္တံ့ဖြစ်သောကြောင့် ဤနေရာ၌ ပါရိသေသနည်းအား
ဖြင့် “ဒယာ”အရ မေတ္တာကို ယူရ၏။ ထို့ကြောင့် ဒယံကို “မေတ္တစိတ္တတံ”ဟု ဖွင့်သည်။

မေတ္တစိတ္တတံ။ ။မေတ္တာ ယဿ အတ္ထိတိ မေတ္တံ (မေတ္တာရှိသောစိတ်)၊ မေတ္တံ-
(မေတ္တာရှိသော၊ ဝါ-မေတ္တာနှင့်ယှဉ်သော)+စိတ္တံ ယဿာတိ မေတ္တစိတ္တော-မေတ္တာရှိသော
စိတ်ရှိသူ၊ (တစ်နည်း) အလယ်၌ သမ္ပယုတ္တပုဒ် အကျေကြွ၍ “မေတ္တာနှင့်ယှဉ်သော

သဗ္ဗပါဏဘူတဟိတာနုကမ္မိတိ-ကား၊ သဗ္ဗေ-အလုံးစုံကုန်သော၊ ပါဏဘူတေ-ဖြစ်သော အသက်ရှိသော သတ္တဝါတို့ကို၊ ဝါ-ထိုထိုကံကြောင့်ဖြစ်ရသော သက်ရှိသတ္တဝါတို့ကို၊ ဟိတေန-စီးပွားဖြင့်၊ အနုကမ္မကော-သနားတတ်သည်၊ တာယ ဒယာပန္နတာယ-ထိုစောင့်ရှောက်တတ်သော မေတ္တာသို့ ရောက်တော်မူ သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ သဗ္ဗေသံ-ကုန်သော၊ ပါဏဘူတာနံ-တို့၏၊ ဝါ-တို့၏၊ ဟိတစိတ္တကော-စီးပွား၌ဖြစ်သော စိတ်ရှိတော်မူသည်၊ (စီးပွားကို လိုလားသော

စိတ်ရှိသူ”ဟု ပေးပါ။ “မေတ္တစိတ္တဿ+ဘာဝေါ မေတ္တစိတ္တတာ”ဟူသည် မူလ သဒ္ဒပ္ပဝတ္ထိ နိမိတ်ဖြစ်သောမေတ္တာပင်တည်း။ [တဿ+ဘာဝေါ မေတ္တစိတ္တတာ၊ (မေတ္တာဇေဝ)-ဋီကာသစ်။] ဤသို့ “မေတ္တစိတ္တံ”အရ မေတ္တာကိုပင် ရသောကြောင့် မေတ္တာအနက်ကို ဟောသော ဒယံကို “မေတ္တစိတ္တံ”ဟု ဖွင့်နိုင်သည်။

သဗ္ဗပါဏဘူတေ။ ။ “ပါဏဘူတေတိ ပါဏဇာတေ”ဟု ဋီကာဟောင်းဖွင့်၏။ ထိုအဖွင့်ကို ထောက်၍ ဋီကာသစ်၌ “ပါဏော+ဘူတော ယေသန္တိ ပါဏဘူတာ-ဖြစ်သော ရှူသက် ရှိုက်သက်ရှိသော (ဖြစ်သောအသက်ရှိသော) သတ္တဝါတို့”ဟုလည်းကောင်း၊ “အထ ဝါ ဇီဝိတိန္ဒြိယသမဓိတာယ-ဇီဝိတိန္ဒြေနှင့် ပြည့်စုံခြင်း ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ပါဏ သင်္ခါတေ-အသက်ရှိသည်ဟု ဆိုအပ်ကုန်သော၊ တံတံ ကမ္မာနုရူပံ ပဝတ္တနတော ဘူတ နာမကေ သတ္တေတိ အတ္ထော”ဟုလည်းကောင်း ဖွင့်၏။ နောက်နည်း၌ “ဘဝန္တိ-ထိုထိုကံ ကြောင့် ဖြစ်ကြရကုန်၏။ ဣတိ ဘူတာ၊ ပါဏာ စ+တေ+ဘူတာ စာတိ ပါဏဘူတာ-ထိုထို ကံကြောင့် ဖြစ်ရသော သက်ရှိသတ္တဝါတို့”ဟု ပြုပါ။

ဟိတာနုကမ္မိ။ ။ “အနုကမ္မာ ယဿာတိ အနုကမ္မိ၊ ဟိတေန+အနုကမ္မိ ဟိတာနုကမ္မိ”ဟု ပြုစေလို၍ “ဟိတေန+အနုကမ္မကော”ဟု ဖွင့်သည်။ တဿိလတ္ထပစ္စည်း၏ အနက်တို့သည် ကတ္တားသဘောရှိ၏။ ထို့ကြောင့် အနုကမ္မိကို “အနုကမ္မကော”ဟု ကတ္တရုပ်ဖြင့် ဖွင့်သည်။ အနုကမ္မာ၏ သဒ္ဒတ္ထမှာ “လျော်စွာ တုန်လှုပ်တတ်သော (ကရုဏာ)”ဟု ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့်ပင် ဒုတိယပါရာဇိက “န ဟိ နာမ ဘိက္ခဝေ၊ ပေ၊ အနုဒယာ အနုကမ္မာ အဝိဟေသာ ဘဝိဿတိ”ဟူသော ပါဠိတော်၌ အနုကမ္မာကို “ပရဒုက္ခေန စိတ္တကမ္မနာ”ဟု အဋ္ဌကထာ ဖွင့်သည်။ ထိုအဖွင့်သည် “ပရဒုက္ခေသတိ သာဓုနံ ဟဒယကမ္ပနံ ကရောတိတိ ကရုဏာ” ဟူသော ဝိဂ္ဂဟနှင့် ထပ်မံ၏။ “အနုကမ္မံ-သနားခြင်း ကရုဏာ”ဟူသော အနက်မှာ အဓိပ္ပာ ယထာဿတည်း။ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ “အနုကမ္မကောတိ ကရုဏာယကော (ကရုဏာကို ပြုတတ်သည်၊ ဝါ-သနားတတ်သည်)”ဟူသော အဖွင့်ကို အဓိပ္ပာယတ္ထဟု မှတ်ပါ။ [လောဟိစ္စ သုတ်၌ ဟိတာနုကမ္မိကို တစ်မျိုးဖွင့်သေး၏။ ဆက်၍ ကြည့်ပါ။]

တာယ၊ ပေ၊ ဟိတစိတ္တကော။ ။ ရှေ့၌ ပြခဲ့သော “ဒယာပန္နော”ပုဒ်ကိုပင် ဟိတာနုကမ္မ ဟု အကြောင်းအဖြစ်ဖြင့် “တာယ ဒယာပန္နတာယ”ဟု ဆိုသည်။ မှန်၏- သူတစ်ပါးကို သနားခြင်းသည် ထိုသူ၏ စီးပွားကို လိုလားသော မေတ္တာလျှင် အကြောင်း ရင်း ရှိ၏။ ထို မေတ္တာဖြင့် သူတစ်ပါး၏ စီးပွားကို ဖြစ်စေလိုရာဝယ် (ဖြစ်စေလိုသည့်အတိုင်း မဖြစ်ဘဲ) ဒုက္ခဖြစ်နေသောကြောင့် သနားခြင်း ကရုဏာဖြစ်ရသည်-ဟူလို၊ ထို့ကြောင့် “ဟိတာနုကမ္မ

စိတ်ရှိတော်မူသည်။ ဟုတွာ)။ [ဝိဟရတိ၌စပ်။] ကူတိအတ္ထော-နက်။
ဝိဟရတိတိ-ကား။ ကူရိယတိ-ဇီဝိတိန္ဒြေ ဖြစ်တော်မူ၏။ ဝါ-အသက်ရှည်တော်
မူ၏။ ယပေတိ ယာပေတိ-မျှတတော်မူ၏။ ပါလေတိ-စောင့်ရှောက်တော်မူ၏။

ကူတိ ဝါ ဟိ ဘိက္ခဝေတိ-ကား။ ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ဧဝံ ဝါ-ဤသို့သော်လည်း။
ဝါ- ဤ ပါဏာတိပါတဝိရတိသီလဖြင့်သော်လည်း။ (“ဝဒေယျ- ပြောဆိုနိုင်
ရာ၏”ဟု ပါဠိတော်၌ စပ်။) ဥပရိ-အထက်၌၊ အဒိန္နာဒါနံ ပဟာယာတိ အာဒိနိ
- အဒိန္နာ ဒါနံ ပဟာယ အစရှိသော သီလတို့ကို၊ အပေက္ခိတွာ - ဝံ့။

(စီးပွားဖြင့် သနားခြင်း) မည်သည် ပရဒုက္ခာပနယနကာမတာ (သူ၏ ဒုက္ခကို ပယ်လိုခြင်း)
တည်း” ဟု မှတ်ပါ။ [ပရဒုက္ခာပနယနကာမတာပိ ဟိ ဟိတာနုကမ္မနမေဝ၊ - နိကာ။
]ဤတိုင်အောင်သော ပါဠိတော်ဖြင့် ပါဏာတိပါတဝိရတိ ဖြစ်ဖို့ရန် လောကီအရဖြစ်သော
ဟိရိ ဩတ္တပ္ပနှင့် မေတ္တာ ကရုဏာဟူသော တရားများကို ပြုပြီး ဖြစ်တော့၏။

ဝိဟရတိ။ ။ဝိပုဗ္ဗ ဟရဓာတ်၊ “ဝိ(ဝိစ္စိန္တိတွာ)-ကူရိယာပုဏ်လေးပါးတွင် တစ်ပါးဖြင့်
အနေကြာ၍ ညောင်းညာခြင်းစသော ဒုက္ခဖြစ်လတ်သော် ထိုဒုက္ခကို ဖြတ်၍+ဟရတိ-
အတ္တဘောကို ပုံလဲ၍ ကျမသွားအောင် ဆောင်ထား၏”ဟု သဒ္ဒတ္ထဖြစ်၏။

ကူရိယတိ။ ။ကူရိယတိ၌ “ကူရိယ-ဇီဝဂုတ္တိယံ (အသက်၏ဖြစ်ခြင်း)”ဟူသောဓာတ်
တည်း။ “အသက်ဖြစ်၏-အသက်ရှည်၏”ဟူလို၊ ထို့ကြောင့် ကူရိယကို “ပဝတ္တန”ဟု နိကာ
ဖွင့်သည်။

ယပေတိစသည်။ ။ယပေတိ၌ “ယပ-ယာပနေ”ဟူသော ဓာတ်တည်း။ ယာပနံ၌
လည်း ဤဓာတ်ပင်၊ အ ကို အာဒိယ ပြုရုံသာ၊ ထို့ကြောင့် ထိုနှစ်ပုဒ်အတွက် “ယာပနံ”ဟု
နိကာဖွင့်သည်။ [ယာဓာတ် ကာပေပစ္စည်းကြံ၍ “ယာပေတိ-ရှည်သောကာလသို့
ရောက်စေ၏”ဟုလည်း ပေးကြ၏။] ပါလေတိ၌ “ပါလ (စု) ရက္ခဏေ” ဟူသော
ဓာတ်တည်း။ “အတ္တဘောကို မပျက်အောင် စောင့်ရှောက်၏”ဟူလို။

မှတ်ချက်။ ။အဖွင့်များကို ကြည့်၍ “ဝိဟရတိ-ကူရိယာပုဏ်တစ်ပါး၊ ညောင်းညာ
များကို၊ တစ်ပါးဖြင့် ဖြတ်၊ မကျလတ်အောင်၊ အတ္တဘောကို ဆောင်တော်မူ၏”ဟု သဒ္ဒတ္ထ
လည်းကောင်း၊ “ဝါ-လေးပါးကူရိယာ၊ မျှတကာဖြင့်၊ သာယာရွှင်ပျော်၊ နေတော်မူ၏”ဟု
အဓိပ္ပာယ်ထွက်လည်းကောင်း ပေးပါ။

ဧဝံ ဝါ ဘိက္ခဝေ။ ။“ကူတိ ဝါ ဟိ ဘိက္ခဝေ”ဟူသော ပါဠိတော်၌ ဟိအတွက်
အနက် သီးခြားမရှိ၊ ဝစနသိလိဋ္ဌတာမတ္တသာ အကျိုးရှိ၏။ မှန်၏-သံဝဏ္ဏတဗ္ဗပုဒ်တစ်ခု
ကို မဖွင့်ဘဲ ချန်ထားခြင်းသည် ထိုချန်ထားအပ်သောပုဒ်၏ အနက်ထူးမရှိကြောင်းကိုသော်
လည်းကောင်း၊ တချို့နေရာ၌ ရှေ့ပုဒ်နှင့် အနက်တူ ကမ္မဓာရသမာသိ ဖြစ်ကြောင်းကို
သော်လည်းကောင်း ပြသည်။

သဟယောဂဿ သဒ္ဓဿ၊ အဝစနေန သေသတာ၊
တဿ ဉာပေတိ နတ္ထတ္ထံ၊ တုလျတ္ထံ စ ဧကေခါ။

ဝိကပ္ပတ္ထော-ဝိကပ်အနက်ရှိသော၊ ဝါသဒ္ဓေါ-ဝါသဒ္ဓါကို၊ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္ထော-ပြီ၊ ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသော သီလတို့၌၊ ပုရိမံဝါ-ရှေ့ဖြစ်သော သီလကိုသော်လည်းကောင်း (အဒိန္နာဒါန စသည်မှ ရှေ့ဖြစ်သော သီလကိုသော်လည်းကောင်း)၊ ပစ္စိမံ ဝါ-နောက်ဖြစ်သော သီလကိုသော်လည်းကောင်း၊ (ပါဏာတိပါတ စသည်မှ နောက်ဖြစ်သော သီလကိုသော်လည်းကောင်း)၊ အပေက္ခိတ္တာ-၍၊ ဝိကပ္ပဘာဝေါ-ဝိကပ်၏ အဖြစ်ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-ထိုက်၏။

ပန-ဆက်၊ အယံ-ဤဆိုအပ်လတ္တံ့ကား၊ ဧတ္ထ-ဤပါဏာတိပါတံ ပဟာယ အစရှိသော သိက္ခာပုဒ်၌၊ သင်္ခေပေါ-အကျဉ်းတည်း၊ ဝါ-အကျဉ်းဖြစ်သော အနက် တည်း၊ ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ပုထုဇ္ဇနော-ပုထုဇဉ်သည်၊ တထာဂတဿ-၏။

ဝိကပ္ပတ္ထော။ ။ဣတိဝါဟိ၌ ဝါ၏အနက်ကို ဝိကပ္ပတ္ထဟု ဖွင့်၏။ ဝိကပ္ပတ္ထကို ဋီကာ သစ်၌ “ဝိသု+ကပ္ပန-တသီးတခြား ပြုစီရင်ခြင်းအနက်”ဟု ဖွင့်၏။ ဆိုလိုရင်းမှာ-“ပါဏာတိ ပါတမှ ရှောင်တော်မူခြင်း” ဂုဏ်သည် အဒိန္နာဒါနဝိရတိစသော ဂုဏ်တို့မှ တသီးတခြား ဂုဏ်တော်ဖြစ်ကြောင်းကို ဝါသဒ္ဓါက ပြသည်-ဟုလို၊ သဒ္ဓါကျမ်းတို့၌ “ဝိဝိကေပုန” ထောမ နိမိ၌ “ဝိဘိန္နကပ္ပန” အနက်များကိုလည်း ဖွင့်ကြ၏။ အနက်ပေးရာ၌ “သော်လည်း”ဟုလည်း ကောင်း၊ တစ်ရံတစ်ခါ “မူလည်း”ဟုလည်းကောင်း သင့်သလို ပေးလေ့ရှိကြသည်။ အဓိပ္ပာယ် မှာ-“ပါဏာတိပါတဝိရတိ ဂုဏ်ဖြင့် ဖြစ်စေ၊ (သို့မဟုတ်) အဒိန္နာဒါနဝိရတိစသော ဂုဏ်ဖြင့် ဖြစ်စေ ပြောနိုင်စရာရှိသည်”ဟူလို။

ဆက်ဦးအံ့-“ဝိသု+ကပ္ပန (တသီးတခြား ပြုစီရင်ခြင်း)”ဟု ဆိုသောကြောင့် အခြား အနက် (အဒိန္နာဒါနဝိရတိစသော အနက်)များလည်း ရှိသေးကြောင်းကို ဝါသဒ္ဓကပင် အတ္ထာပန္နနည်းအားဖြင့် ပြနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် “ဥပရိ အဒိန္နာဒါနံ ပဟာယာတိအာဒိနိ အပေက္ခိတ္တာ”ဟု ဆိုသည်။ [ဝိသု ကပ္ပနမေဝ အတ္ထော ဝိကပ္ပတ္ထောတိ သော အနေက ဘိန္နေသုယေဝ အတ္ထေသု လဗ္ဘတိ၊ အနေကဘေဒါ စ အတ္ထာ ဥပရိ ဝက္ခမာနာ ဧဝါတိ ဥပရိ အဒိန္နာ ပေ၊ အပေက္ခိတ္တာတိ။ - ဋီကာသစ်။]

မှတ်ချက်။ ။ပုထုဇဉ်သည် တစ်ပြိုင်နက်အားဖြင့် ထိုဝိရတိဂုဏ်များကို မပြောနိုင်ဘဲ တစ်ပါးစီ တစ်ပါးစီသာ ပြောနိုင်သောကြောင့် “ဝိကပ္ပတ္ထ”ဟု ဆိုဟန်တူသည်။ တစ်ပါးပြီး တစ်ပါး ပြောင်းလွဲ၍ ကား ဝိရတိသီလဂုဏ်အားလုံးကို မပြောနိုင်စေကာမူ အတော်များစွာ ပြောနိုင်စရာ ရှိပါ၏။ ထို့ကြောင့် “အနိယမတ္ထ”ကိုပင် “ဝိကပ္ပတ္ထ”ဟု ဖွင့်ဟန်တူသည်။ တစ်ပါးတည်းကို ပြောခြင်းသည် အမြဲမဟုတ်၊ တစ်ရံတစ်ခါ နှစ်ပါး သုံးပါး စသည်လည်း ပြောနိုင်ခြင်းကို “အနိယမတ္ထ”ဟု ခေါ်သည်။

အယံ၊ပေ၊သင်္ခေပေါ။ ။[ဣဒါနိ ဝိက္ခတ္ထံ ဒေသေန္တော အယံ ပနေတ္တာတိအာဒိမာဟ၊-ဋီကာသစ်။] ပါဠိတော်၌ အကျယ်မိန့်တော်မူအပ်သော စကားတော်ကို လိုရင်းချုပ်၍ ပြသော ကြောင့် “သင်္ခေပ”ဟု အဋ္ဌကထာဆို၏။ ပါဠိတော်၌ လိုရင်း အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ပေါင်း၍ ပြသောကြောင့် ထိုသင်္ခေပတ္ထကိုပင် “ဝိက္ခတ္ထ-အပေါင်းအနက်”ဟု ဋီကာဆိုသည်။ ဤ သင်္ခေပတ္ထနယ်ကား “ဥပရိ ဝက္ခမိတိ” တိုင်အောင်တည်း။

ဝဏ္ဏံ-ဂုဏ်ကို၊ ဝဒမာနော-ပြောစွမ်းနိုင်လတ်သော်၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝဒေယျ-ပြောနိုင်ရာ၏၊ (ကိ-အဘယ်သို့ ပြောနိုင်ရာသနည်း၊) သမဏော ဂေါတမော-ရဟန်းဂေါတမသည်၊ ပါဏံ-သတ္တဝါကို၊ န ဟနတိ-ကိုယ်တိုင်လည်း မသတ်၊ န ယာတေတိ-သူတစ်ပါး ကိုလည်း မသတ်စေ၊ တတ္ထ-ထိုပါဏာတိပါတ၌၊ သမနုညော-ကောင်းစွာ နှစ်သက် တော်မူသည်၊ (သဘောတူတော်မူသည်၊) န ဟောတိ-မဖြစ်၊ ဣမသ္မာ ဒုဿိလျာ-ဤသီလမရှိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ စေတနာမှ၊ ဝိရတော-ရှောင်ကြဉ်တော် မူ၏၊ ရေ-အချင်းတို့၊ ဗုဒ္ဓဂုဏာ-ဘုရားဂုဏ်တော်တို့သည်၊ အဟော မဟန္တာ ဝတ-အော်....ကြီးကျယ်ပါပေကုန်၏၊ ဣတိ-ဤသို့၊ (ဝဒေယျ)၊ ဣတိ-ဤသို့၊ မဟန္တံ-ကြီးစွာသော၊ ဥဿာဟံ-အားထုတ်မှုကို၊ ကတ္တာ-၍၊ ဝဏ္ဏံ-ကို၊ ဝတ္ထု ကာမော-ပြောခြင်းငှာ အလိုရှိသည်၊ (သမာနော)ဝိ-ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ အပ္ပမတ္တကံ- သေးငယ်သော အတိုင်းအရှည် ရှိသော၊ ဩရမတ္တကံ-ညံ့သော အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ အာစာရသီလ မတ္တကမေဝ-သူတော်ကောင်းတို့၏အကျင့် ဖြစ်သော သီလမျှကိုသာ၊ ဝက္ခတိ-ပြောဆိုနိုင်လတ္တံ့၊ ဥပရိ-အထက်၌၊ ဝါ-အထက်ဖြစ် သော၊ အသာဓာရဏ ဘာဝံ-ဆက်ဆံခြင်း မရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ဂုဏ်ကို၊ နိဿာယ-မှီ၍၊ ဝဏ္ဏံ-ကို၊

ဆက်ဦးအံ့ - ထိုသင်္ခေပတ္တတွင် “ပါဏံ န ဟနတိ၊ ပေ၊ အာစာရသီလမတ္တကမေဝ ဝက္ခာမိ”သည် “အပ္ပမတ္တကံ ဩရမတ္တကံ၊ ပေ၊ ဝဒေယျ”ဟူသော ပါဠိတော်အလိုက် တိုက်ရိုက် ရအပ်သော သင်္ခေပတ္တတည်း၊ “ဥပရိ၊ ပေ၊ န သက္ခိဿတိ”မှ စ၍ “ဝက္ခာမိ”တိုင် အောင်မှာ အတ္ထာပန္နနည်းအားဖြင့် ရောက်နေသော (ရနိုင်သော)အနက်အဓိပ္ပာယ်တည်း၊ ထိုအားလုံး ပင် ချုံး၍ ပြအပ်သော အနက်ချည်း ဖြစ်သောကြောင့် သင်္ခေပတ္တ၌ ပါဝင်ကြသည်။

သမနုညော။ ။ “အနုညာတ-ခွင့်ပြုခြင်း”ဟူရာ၌ကဲ့သို့ ဤ၌လည်း သံ+အနု+ဉာ (တောသနေ) ဓာတ်သည် ကောင်းစွာ ခွင့်ပြုခြင်း (သဘောတူခြင်း) အနက်ကို ဟော၏၊ (အပစ္စည်း)၊ သမနုညောတိ သန္တုဋ္ဌော- မှီကာသစ်၊ ဒုစရိုက် တစ်ခုတစ်ခုလျှင် “ကိုယ်တိုင် ပြု၊ သူတစ်ပါးခိုင်း၊ ဂုဏ်ကို ပြော၊ သဘောတူ”ဟု လေးမျိုးစီရသောကြောင့် ဟနတိဖြင့် ကိုယ်တိုင်ပြုခြင်းကို ပြ၏၊ ယာတေတိ အရ သတ်စေဟူရာ၌ စေခိုင်းခြင်း၊ ဂုဏ်ပြောခြင်း နှစ်မျိုးပါဝင်၏၊ ဤ သမနုညောကား သဘောတူခြင်းတည်း၊ “သမ္မာ+အနုဇာနာတိတိ သမနုညော”ဟု ပြ။

အာစာရသီလမတ္တကမေဝ။ ။ “သာဓု နောစာရသီလမတ္တကံ”ဟု မှီကာသစ်ဖွင့်၏၊ ပါဏာတိပါတ စသည်မှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းသည် သူတော်ကောင်းတို့ ကျင့်ရိုးကျင့်စဉ်ဖြစ် သော အာစာရသီလကလေးသာ ဖြစ်သည်-ဟူလို၊ ဝိသေသနိဝတ္တိ (အထူးကို တားမြစ် ခြင်း)အနက် ရှိသော မတ္တသဒ္ဓါဖြင့် ပုထုဇဉ်သည် များသောအားဖြင့် အာစာရသီလထက် ထူးခြားသော ဣန္ဒြိယသံဝရသီလ၊ ပစ္စယသန္နိဿိတသီလများဖြင့် ဘုရားဂုဏ်တော်ကို မပြောနိုင်ဟု ကန့်သတ်၊ ထို့ကြောင့်ပင် ဤသုတ်၌ “စက္ခုနာ ရူပံ ဒိသ္မာ” စသော ဣန္ဒြိယသံဝရသီလ၊

ဝတ္ထု- ပြောဆိုခြင်းငှာ၊ န သက္ခိဿတိ-မစွမ်းနိုင်လတ္တံ့၊ စ-ဆက်၊ ကေဝလံ- အရိယာ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါတို့ မဖက် သက်သက်၊ ပုထုဇ္ဇနောဝ-ပုထုဇ္ဇင်သည်သာ၊ (ဥပရိ အသာဓာရဏဘာဝံ နိဿာယ ဝဏ္ဏံ ဝတ္ထု၊ န သက္ကောတိ-မစွမ်းနိုင် သည်ကား၊) န-မဟုတ်သေး၊ သောတာပန္နသကဒါဂါမိအနာဂါမိအရဟန္တာပိ- သောတာပန် သကဒါဂါမိ အနာဂါမိ ရဟန္တာတို့သည်လည်းကောင်း၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါပိ-ပစ္စေကဗုဒ္ဓါတို့သည် လည်းကောင်း၊ (ဥပရိ အသာဓာရဏဘာဝံ နိဿာယ ဝဏ္ဏံ ဝတ္ထု) န သက္ကောန္တိ ယေဝ-မစွမ်းနိုင်ကုန်သည်သာ၊ ပန- စင်စစ်ကား၊ တထာဂတောယေဝ-မြတ်စွာ ဘုရား ကိုယ်တော်တိုင်သာ၊ (ဥပရိ အသာဓာရဏဘာဝံ နိဿာယ ဝဏ္ဏံ ဝတ္ထု) သက္ကောတိ-စွမ်းနိုင်တော်မူ၏၊ တံ-ထိုဂုဏ်ကို၊ ဝေါ-သင်တို့အား၊ ဥပရိ-အထက်၌၊ ဝက္ခာမိ-မိန့်တော်မူအံ့၊ ဣတိ (အယံ-ဤဆိုအပ်ပြီးကား၊ ဧတ္ထ-၌၊ သင်္ခေါ-တည်း၊ ဝါ-တည်း၊) [“အယံ ပနေတ္ထ သင်္ခေါ”ကို ပြန်လှည့်သည်၊ နောက် လာမည့် “အယမေတ္ထ”စသည် ကား နိဂုံး။] အယံ-ဤဆိုအပ်ပြီးသောအဖွင့်ကား၊ ဧတ္ထ-ဤ ပါဏာတိပါတံ ပဟာယ အစရှိသော သိက္ခာပုဒ်၌၊ သာမိပ္ပာယာ-အဓိပ္ပာယ်နှင့်တကွ ဖြစ်သော၊ အတ္ထဝဏ္ဏနာ-အနက်အဖွင့်တည်း၊ ဝါ-အနက်၏ ဖွင့်ကြောင်းဖွင့်ရာ အဋ္ဌကထာတည်း၊ [ဂန္ထဂရုဒေါသကို ပယ်လို၍ “ဣတော ပရံ ပန”စသည်ကို မိန့်၊] ပန-ဆက်၊ ဣတော-ဤသိက္ခာပုဒ်မှ၊ ပရံ-နောက်၌၊ အပုဗ္ဗပဒမေဝ-ရှေး၌ ဆိုအပ်ပြီး မဟုတ်သော ပုဒ်ကိုသာ၊ ဝါ-အသစ်ဖြစ်သော ပုဒ်ကိုသာ၊ ဝဏ္ဏယိဿာမ-ဖွင့်ကုန်အံ့။

“ပဋိသင်္ခါယောနိသော”စသော ပစ္စယသန္နိသိတသီလများ မပါဘဲ ကြွင်းကျန်နေရသည်၊ ဧဝသဒ္ဓါကား “အာစာရသီလဖြင့်သာ ပြောနိုင်စရာ ရှိ၏”ဟူသော အနက်ကို ဆုံးဖြတ်သော သန္နိဋ္ဌာနာဝဓာရဏတည်း။

န ကေဝလဉ္စ။ ။ပါဠိတော်၌ “ယေန ပုထုဇ္ဇနော”ဟု ပုထုဇ္ဇနောကို ဆိုခြင်းမှာ နိဒဿနနည်း (ဥဒါဟရုဏ်ထုတ်သောနည်း)သာ ဖြစ်၏၊ အမှန်အားဖြင့်ကား အရိယာနှင့် ပစ္စေကဗုဒ္ဓါအရှင်များလည်း သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ၏ အသာဓာရဏဂုဏ်တော်ကို မပြောနိုင်ပါဟု သိစေလို၍ “န ကေဝလဉ္စ”စသည်ကို မိန့်သည်။ [ဤ စသဒ္ဓါမျိုးသည် ရှေ့စကား၏ ယုတ္တိ ရှိကြောင်းကို ပြသောကြောင့် ယုတ္တိဒဋ္ဌိဇောတကလည်း ဖြစ်နိုင်ပါ၏၊ ဤ၌ကား ပြတ်ပြီးကို ထပ်၍ ဆက်သော ဝါကျာရမ္ဘဟု ယူဆ၍ တစ်မျိုး စွဲလိုက်သည်။]

အပုဗ္ဗပဒံ။ ။ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တံ ပဒံ ပုဗ္ဗပဒံ၊ န ပုဗ္ဗပဒံ တထာ၊ ဤအလို ဝုတ္တဟူသော အလယ်ပုဒ်အကျေကြ်ရသည်၊ (တစ်နည်း) န ပုဗ္ဗံ ဝါ အပုဗ္ဗံ၊ တမေဝ ပဒံ တထာ၊ ဤအလို ပုဗ္ဗပုဒ်ရင်းကိုက “ပုဗ္ဗောသရော” စသည်၌ကဲ့သို့ ပုဒ်ခြပ်ကို ဟောနိုင်သောကြောင့် ဝုတ္တ အလယ်ပုဒ် အကျေကြ်ဖွယ်မလို၊ “အပုဗ္ဗ-ရှေးမဟုတ်သောပုဒ်”ဟူသည် ယခုမှ တွေ့ရသော အသစ်ဖြစ်သော ပုဒ်တည်း။

အဒိန္နဒါနံ ပဟာယာတိ ဧတ္ထ-ဟူသော ဤပါဠိ၌၊ အဒိန္နဿ-ဥစ္စာရှင်သည် မပေးအပ်သော သူ့ဥစ္စာကို၊ အာဒါနံ-ယူခြင်းသည်၊ ဝါ-ယူကြောင်းစေတနာ သည်၊ အဒိန္နဒါနံ-မည်၏။ ပရဿ-သူတစ်ပါး၏ဥစ္စာကို၊ ဟရဏံ-ဆောင်ခြင်း တည်း၊ ထေယျံ-ခိုးသူ၏ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာတည်း၊ စောရိကာ-ခိုးသူ၏ အမူအရာတည်း၊ ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ တတ္ထ-ထိုအဒိန္နဒါနံဟူသော ပါဠိ၌၊ အဒိန္နန္တိ-ကား၊ ပရ ပရိဂ္ဂဟိတံ-သူတစ်ပါးတို့ သိမ်းပိုက်အပ်သော ဥစ္စာတည်း၊ ယတ္ထ-အကြင်ဥစ္စာ၌၊ ပရော-ခိုးသူမှ တစ်ပါးသော ဥစ္စာရှင်သည်၊ ယထာကာ မကာရိတံ-အလိုရှိတိုင်း ပြုနိုင်သူ၏အဖြစ်သို့၊ [“ယထာကာမံ-တိုင်း၊ ကာရိတံ- ပြုနိုင်သူ၏ အဖြစ်သို့”ဟု လည်း မူကွဲရှိ၏။ သို့သော် “ယထာကာမကရော”စ သည်ဖြင့် ယထာကာမပုဒ်နှင့် တွဲရာ၌ သမာသ်ပုဒ်သာ အသုံးများသည်။] အာပဇ္ဇန္တော-ရောက်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ အဒဏ္ဍာရဟော-ဒဏ်ကို မထိုက်သည် လည်းကောင်း၊ အနုပဝဇ္ဇောစ-မကဲ့ရဲ့ ထိုက်သည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ-၏။ တသ္မိံ

ပရဿ ဟရဏံ။ ။ “ပရဿ သန္တကဟရဏံ”ဟု ဋီကာဟောင်းဖွင့်၏။ ဤအလို “သုဏာတု မေ”၌ “မေ”၏ နောက်ဝယ် “ဝစနံ”ဟု ထည့်ရသကဲ့သို့ “သန္တကံကို အနက် အားဖြင့် ထည့်ပါ”ဟု သိစေ၏။ ဋီကာသစ်၌ကား မိမိဥစ္စာမှတစ်ပါးသော သူ့ဥစ္စာကို “ပရ” ဟု ယူ၍ “ပရဿ-သူ့ဥစ္စာကို”ဟု ပေး၏။ “ပရဿ+ဣဒံ ပရံ”ဟုလည်း တစ်နည်းကြံလေ ၏။ [“ပရသံဟရဏံ”ဟုလည်း သမာသ်မူကွဲ ရှိ၏။ ထို၌ သံသဒ္ဒါသည် ဥစ္စာအနက်ဟော တည်း၊ “ပရသံဟရဏံ-သူ့ဥစ္စာကို ဆောင်ခြင်း”ဟု ပေးပါ။]

ထေယျံ စောရိကာ။ ။ စုရာဒိ ထေနဓာတ်သည် ခိုးခြင်းအနက်ကို ဟော၏။ ထေနဓာတ်တိ ထေနော၊ ထေနဿ-ခိုးတတ်သူ၏+ဘာဝေါ ထေယျံ-ခိုးခြင်းကြံယာတည်း၊ စောရဿ+ကြံယာ (အမူအရာတည်း) စောရိကာ၊ ကြံယာအနက်၌ ဣကပစ္စည်းသက်၊ (တစ်နည်း) ကြံယာဖြင့် ဣဒံတဒ္ဒိတံကို ပြသည်။ “စောရဿ+သော စောရိကာ”ဟု ပြ။ “ပရဿဟရဏံ-သူတစ်ပါး၏ ဥစ္စာကို ဆောင်ခြင်း”ဟူရာ၌ စိတ်ရိုးရိုးဖြင့် ဆောင်ခြင်း မဟုတ်ကြောင်း သိစေလို၍ “ထေယျံ စောရိကာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ”ဟု ဥဇုကတ္ထကို ပြသည်။

ပရပရိဂ္ဂဟိတံ။ ။ ဤ ပရပရိဂ္ဂဟိတံပါဠိဖြင့် ဒန္တပေါနသိက္ခာပုဒ်၌ လာသော အကပ် မခံအပ်သော အဒိန္နကို တားမြစ်၏။ “အဒိန္န”အရ သူတစ်ပါးတို့ သိမ်းပိုက်ထားအပ်သော သူပိုင်ဥစ္စာကိုသာ ယူစေလိုသည်။

ယတ္ထ ပရောပေါဟောတိ။ ။ “ဤဝါကျသည် အာဝုတ္တိနည်းစသော နည်းအားဖြင့် ရှေ့နောက် နှစ်ဝါကျ၌ စပ်ရသော အနိယမဝါကျ”ဟု ဋီကာသစ်ဆို၏။ ထို့ကြောင့် “တံ ပရိဂ္ဂဟိတံ နာမ”ဟု ရှေ့သို့ လှည့်၍လည်းကောင်း၊ “တသ္မိံ ပရပရိဂ္ဂဟိတေ”ဟု လည်းကောင်း အနက်ပေးစေလိုသည်။ ဤ၌ကား ရှေ့သို့ လှည့်၍ မစပ်တော့ဘဲ တစ်ဆက် တည်း ပေးလိုက် သည်။ [ယထာကာမံ-အလိုရှိတိုင်း+ကရောတိတိ ယထာကာမကာရိ၊ တဿ+ဘာဝေါ ယထာကာမကာရိတ၊ သူ၏ အပိုင်ဖြစ်သောကြောင့် ထိုဥစ္စာကို ယူသည့်အတွက် မင်းပြစ် မင်းဒဏ်လည်း မထိုက်၊ စောဒနာခြင်း စသည်ဖြင့်လည်း မကဲ့ရဲ့ထိုက်။]

ပရပရိဂ္ဂဟိတေ-ထိုသူတစ်ပါးတို့သိမ်းပိုက်အပ်သော ဥစ္စာ၌၊ ပရပရိဂ္ဂဟိတ သညိနော-သူတစ်ပါးတို့ သိမ်းပိုက် အပ်သော ဥစ္စာဟု အမှတ်ရှိသူ၏၊ တဒါဒါ ယကဥပက္ကမသမုဋ္ဌာပိကာ-ထိုသူ တစ်ပါး ဥစ္စာကို ယူတတ်သူ၏ လုံ့လကို ဖြစ်စေတတ်သော၊ (“ထိုသူတစ်ပါးဥစ္စာ ကို ယူကြောင်းလုံ့လကို ဖြစ်စေတတ် သော”ဟု ပေးကြ၏၊) ထေယျစေတနာ-ခိုးသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ စေတနာ သည်၊ အဒိန္နာဒါနံ-မည်၏။ [တဒါဒါယက= တံ+ အာဒါယက။]

တံ-ထိုအဒိန္နာဒါနသည်၊ ဟိနေ-ညံ့သော (အဖိုးမတန်သော)၊ ပရသန္တကေ- သူတစ်ပါး၏ဥစ္စာ၌၊ အပ္ပသာဝဇ္ဇံ-ငယ်သော သာဝဇ္ဇဖြစ်၏၊ ပဏီတေ-မွန်မြတ် သော၊ (အဖိုးတန်သော၊ ပရသန္တကေ-၌) မဟာသာဝဇ္ဇံ-ကြီးသောသာဝဇ္ဇဖြစ် ၏၊ ကဿာ-နည်း၊ ဝတ္ထုပဏီတတာယ-ခိုးအပ်သော ဝတ္ထု၏ မွန်မြတ်သည်၏ အဖြစ် ကြောင့်တည်း၊ ဝတ္ထုသမတ္တေ-ဝတ္ထုတို့၏ တူမျှကုန်သည်၏ အဖြစ်သည်၊ သတိ-ဖြစ်လတ်သော်၊ ဂုဏာဓိကာနံ-ဂုဏ်အားဖြင့် လွန်ကဲသောပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ ဝါ-လွန်ကဲ သော ဂုဏ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ [ဂုဏေဟိ+အဓိကာ ဂုဏာဓိကာ၊ (တစ်နည်း) ဂုဏော+အဓိကော+ယေသန္တိ ဂုဏာဓိကာ။] သန္တကေ-ဥစ္စာဖြစ် သော၊ ဝတ္ထုသ္မိ-၌၊ ဝါ-ဝတ္ထုကို ယူရာ၌၊ မဟာသာဝဇ္ဇံ၊ တံတံ ဂုဏာဓိကံ- ထိုထို ဂုဏ်အားဖြင့် လွန်ကဲသောပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ဝါ-ထိုထိုလွန်ကဲသော ဂုဏ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ဥပါဒါယ-ဉာဏ်ဖြင့် ယူ၍(ထောက်စာ၍)၊ တတော တတော- ထိုထိုဂုဏ်ရှိသူအောက်၊ ဟိန ဂုဏဿ-ညံ့သောဂုဏ်ရှိသူ၏၊ သန္တကေ-သော၊ ဝတ္ထုသ္မိ-၌၊ ဝါ-၌၊ အပ္ပသာဝဇ္ဇံ။

တဿ-ထိုအဒိန္နာဒါန၏၊ သမ္ဘာရာ-အကျိုးတရားကို အတူတကွဆောင် တတ်သောအကြောင်း အဆောက်အဦးတို့သည်၊ (အင်္ဂါတို့သည်)၊ ပရပရိဂ္ဂ ဟိတံ-သူတစ်ပါးတို့ သိမ်းပိုက်အပ်သော ဥစ္စာလည်းကောင်း၊ ပရပရိဂ္ဂဟိတ သညိတာ-သူတစ်ပါးတို့ သိမ်းပိုက်အပ်သော ဥစ္စာဟု အမှတ်ရှိသူ၏အဖြစ် လည်းကောင်း၊ ထေယျစိတ္တံ-ခိုးသူ၏ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာစိတ်လည်းကောင်း၊ ဥပက္ကမော-လုံ့လ လည်းကောင်း၊ တေန-ထိုလုံ့လဖြင့်၊ ဟရဏံ-ဆောင်ခြင်း လည်းကောင်း၊ [တေနာ ဟရဏံဟု ရှိသည်ကား မကောင်း၊ တေနာဝဟရဏံ ဟုရှိလျှင် တော်သေး၏၊] ဣတိ- သို့၊ ပဉ္စ- တို့သည်၊ ဟောန္တိ- ကုန်၏၊ ဆ- ကုန်သော၊ ပယောဂါ-တို့သည်၊ သာဟတ္ထိကာဒယောဝ-သာဟတ္ထိကအစရှိ သော ပယောဂ

သာဟတ္ထိကာဒယောဝ။ ။မန္တပရိဇပ္ပနေန ပရသန္တကဟရဏံ ဝိဇ္ဇာမယော-မန္တန် စုတ်ခြင်းဖြင့် သူတစ်ပါးဥစ္စာကို ယူဆောင်ခြင်းသည် ဝိဇ္ဇာမယပယောဂတည်း၊ ဝိနာ မန္တေန ကာယဝစီပယောဂေန ပရသန္တကဿ အာကမုနံ တာဒိသက္ကုဒ္ဓါနုဘာဝေန ဣဒ္ဓိမယော ပယောဂေါ-မန္တန်မပါဘဲ ကာယဝစီပယောဂဖြင့် တန်ခိုးကို အသုံးပြု၍ ယူဆောင်ခြင်းသည် ဣဒ္ဓိမယပယောဂတည်း၊ -ဋီကာ၊ ကြွင်းသော ပယောဂတို့ကို ပါရာဇိကဏ်အဋ္ဌကထာ၌ ရှုပါ။

တို့ပင်တည်း။ (ရှေ့ သိက္ခာပုဒ်၌ ပြအပ်ခဲ့သော ပယောဂ ၆ ပါးပင်-ဟူလို) တေစ-ထိုပယောဂ တို့သည်လည်း၊ ယထာနုရူပ-အကြင် အကြင် လျော်သည့် အတိုင်း၊ ထေယျာ ဝဟာရော-ထေယျာဝဟာရလည်းကောင်း၊ ဝါ-ပုန်းလျှိုး ကွယ်လျှိုး မသိအောင် ခိုးနည်းဖြင့် ခိုးခြင်းလည်းကောင်း၊ ပသယှာဝဟာရော- ပသယှာဝဟာရလည်း ကောင်း၊ ဝါ-လွမ်းမိုးနှိပ်စက်၍ ခိုးခြင်းလည်းကောင်း၊ ပဋိစ္ဆန္တာဝဟာရော-ပဋိစ္ဆန္တာဝဟာရလည်းကောင်း၊ ဝါ-ဖုံးလွှမ်းအပ်ပြီးသော ဘဏ္ဍာကို ခိုးခြင်းလည်း ကောင်း၊ ပရိကပ္ပာဝဟာရော-ပရိကပ္ပာဝဟာရ လည်းကောင်း၊ ဝါ-ကြံဆ၍ ခိုးခြင်း လည်းကောင်း၊ ကုသာဝဟာရော- ကုသာဝဟာရလည်းကောင်း၊ ဝါ-ကမ္မည်း မဲလိပ်ကို ပြောင်းရွှေ့၍ ခိုးခြင်း လည်းကောင်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဣမေသံ အဝ ဟာရာနံ-ဤခိုးခြင်းတို့၏၊ ဝသေန- အစွမ်းဖြင့်၊ ပဝတ္ထာ-ဖြစ်တုန်၏၊ အယံ-ဤ ဆိုအပ်ပြီးကား၊ ဧတ္ထ- ဤသုမင်္ဂလဝိလာသိနီမည်သော ဒီဃနိကာယ်အဋ္ဌကထာ၌၊ သင်္ခေပေါ- အကျဉ်းတည်း၊ ဝိတ္ထာရော ပန-အကျယ်ကိုကား၊ သမန္တပါသာဒိကာ ယံ- သမန္တပါသာဒိကာမည်သော ဝိနည်းအဋ္ဌကထာ၌၊ (ဒုတိယပါရာဇိကအဋ္ဌ ကထာ၌) (မယာ-သည်) ဝုတ္တော-ပြီ၊ (ဆိုခဲ့ပြီ)။

(ယော သမဏော ဂေါတမော-အကြင်ရဟန်းဂေါတမသည်၊) ဒိန္နမေဝ- ပေးလှူအပ်သော ဥစ္စာကိုသာ၊ အာဒိယတိ-ယူတော်မူတတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (သော သမဏော ဂေါတမော) ဒိန္နာဒါယိ-ဒိန္နာဒါယိ မည်တော်မူ၏၊ စိတ္တေနပိ- စိတ်အားဖြင့်လည်း၊ ဒိန္နမေဝ-ကိုသာ၊ ပတိကင်္ခတိ-အလိုရှိတော်မူ၏၊ ဣတိ ဒိန္နပါတိကဇီ-မူ၏၊ ထေနတိ-ခိုးတတ်၏၊ ဣတိ၊ ထေနော-ထေန မည်၏၊ န ထေနေန - ခိုးတတ်သူ မဟုတ်သော၊ အထေနေန - ခိုးတတ်သူ မဟုတ်သော၊

ဒိန္နမေဝ အာဒိယတိ။ ။ဒိန္နမေဝ ဧဝံဖြင့် အာဒိန္နကို ကန့်၊ တောင်းမှုဝိညတ် မပါ၊ ရပ်၍ အလိုရှိကြောင်းကို သိစေသော အရိယာတို့၏ နည်းဖြင့်သာ ပေးလှူအပ်သည်ကို ယူသည်။ [အဝိညတ္တိယာ ဝါ အရိယာယ ဝိညတ္တိယာ ဝါ ဒိန္နမေဝတိ အတ္ထော-ဋီကာသစ်။] အာဒိယတိတိ အာဒါယိ၊ အာပုဗ္ဗ၊ ဒါဓာတု၊ ဣပစ္စည်း၊ ဒိန္နမေဝ အာဒါယိ ဒိန္နာဒါယိ၊ ဤ ဒိန္နာဒါယိပါဌ်ဖြင့် ပစ္စည်းဥစ္စာနှင့် စပ်၍ ကာယပယောဂ ဝစီပယောဂအားဖြင့် စင်ကြယ်ပုံကို ပြသည်။

ဒိန္နမေဝ ပတိကင်္ခတိ။ ။ပတိပုဗ္ဗ ကခိ(ကင်္ခ)ဓာတ်သည် လိုချင်ခြင်းအနက်ဟော၊ ပတိကင်္ခနံ-လိုချင်ခြင်း၊ ပတိကင်္ခါ-ခြင်း၊ ကတိကင်္ခါယေဝ ပတိကင်္ခါ၊ (သုတ္တံ၌ ဣပစ္စည်း)၊ ပတိကင်္ခါ ယဿာတိ ပတိကဇီ၊ ဒိန္နမေဝ+ပတိကဇီ ဒိန္နပါတိကဇီ၊ ဤ ဒိန္နပါတိကဇီပါဌ်ဖြင့် အာသယ(အလိုအဇ္ဈာသယ)အားဖြင့် စင်ကြယ်ပုံကို ပြသည်။ [ဒိန္နာဒါယိတိ ဣဒံ ပယောဂ တော (ကာယပယောဂ ဝစီပယောဂအားဖြင့်) ပရိသုဒ္ဓိဘာဝဒဿနံ၊ ဒိန္နပါတိကဇီတိ ဣဒံ ပန အာသယတောတိ အာဟာ စိတ္တေနာတိအာဒိ-ဋီကာသစ်။... “ဒိန္နပါတိကဇီ-ပေးလှူအပ် သည်ကိုသာ+စိတ်ဖြင့် လိုလားသည်”ဟု ဆိုသောကြောင့် “အလိုဆန္ဒ အာသယလည်း စင်ကြယ်၏”ဟု ပြသည်။]

အထေနတ္ထာယေဝ-မခိုးတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်ပင်။ သုစိဘူတေန-စင်ကြယ်သည်ဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ အတ္တနာတိ-ကား၊ အတ္တဘာဝေန-အတ္တဘောဖြစ်၊ [ဝိဟရတိ၌စပ်၊] အတ္တာနံ-အတ္တဘောကို၊ အထေနံ-မခိုးတတ်သူကို၊ သုစိဘူတံ-စင်ကြယ်သည်ဖြစ်၍ ဖြစ်သည်ကို၊ ကတွာ-ပြုတော်မူ၍၊ ဝိဟရတိ-သီတင်းသုံးတော်မူ၏၊ ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ သေသံ-ကြွင်းသောပုဒ်အပေါင်းကို၊ (“ပဟစယ

အထေနေနံ။ ။ “န+ထေနေန အထေနေန”သည် ပါဠိတော်ဝါကျ၌ ရှိသည့်အတိုင်း ဝါကျာဝတ္ထိကန္တအားဖြင့် အလွယ်တကူ ဝိဂြိုဟ်ပြုသော လဟုကအဖွင့်တည်း။ “န+ထေနော အထေနော”ဟု ပုဒ်အခိုက်၌ ဝိဘတုန္တအတိုင်း ပြုစေလိုသည်။ ဤ“အ”သည် န၏ ကာရိယ လည်း ဖြစ်နိုင်၏။ န နိပါတ်ကဲ့သို့ ပဋိသေခအနက်ဟော အ နိပါတ်လည်း ဖြစ်နိုင်၏။ [အထေနေနာတိ ဣတ္ထ အသဒ္ဓေါ နသဒ္ဓဿ ကာရိယော၊ အသဒ္ဓေါ ဝါ ဧကော နိပါတော န သဒ္ဓတ္ထောတိ ဒဿေတုံ န ထေနေနာတိ ဝုတ္တံ၊-ဋီကာသစ်။]

သုစိဘူတေန။ ။ သုစိ-စင်ကြယ်သည်+ဟုတွာ+ဘူတော သုစိဘူတော၊ “စင်ကြယ်”ဟူရာ၌ စင်ကြယ်ခြင်း၏အကြောင်း အမျိုးမျိုးရှိသော်လည်း အဓိန္နာဒါနကို ပြသော အရာဖြစ်၍ ပကရဏအားလျော်စွာ “မခိုးတတ်ခြင်းကြောင့်+စင်ကြယ်”ဟု အဓိပ္ပာယ် ထင်ရှားရကား အထေနေနကိုပင် ဟေတုမန္တဝိသေသနလုပ်၍ ဟေတာလင်္ကာရနည်းအားဖြင့် “အထေနတ္ထာ”ဟု ထည့်နိုင်သည်။

အတ္တနာ။ ။ အာဟိတော (သွင်းယူအပ်) ဣတ္ထ အဟံမာနောတိ အတ္တာ၊ ငါဟူသော မာနကို သွင်းယူအပ်ရာ ဖြစ်သောကြောင့် ခန္ဓာကိုယ်တစ်ကိုယ်လုံးကို “အတ္တ”ဟု ခေါ်ရ၏။ [အာပုဗ္ဗ၊ ဒါဓာတ်၊ တပစ္စည်းဟု ကြံ။] ဤနည်း၌ ဘုရားရှင်၏ အတ္တဘောတော်သည် ငါဟူသော မာနကို ယူအပ်ရာ မဟုတ်သောကြောင့် အတွင်ရဋ္ဌိ ဘူတပုဗ္ဗဂတိကနည်းအားဖြင့် “အတ္တ”ဟု ယူပါ။ (တစ်နည်း) သံသရဒုက္ခ အဒတိ ဘက္ခတီတိ (သံသရာဒုက္ခကို ခဲစား (ခဲစား) တတ်သောကြောင့်) အတ္တာ၊ (အဒဓာတ်၊ တပစ္စည်း)၊ ဤနည်း၌ ဘုရားရှင်၏ အတ္တဘောတော်လည်း တိုက်ရိုက်ရသည်။ ဤသို့ အတ္တနှင့် အတ္တဘာဝသည် အရတူသောကြောင့် အတ္တနာကို “အတ္တဘာဝေန”ဟု ဖွင့်သည်။

အတ္တဘာဝေန။ ။ အတ္တာတိ ဘဝတိ ဣတ္ထ အဟံမာနောတိ အတ္တဘာဝေါ-အတ္တဟူ၍ မှတ်ထင်မှု ဖြစ်ရာဖြစ်သောကြောင့် ခန္ဓာကိုယ်ကို “အတ္တဘာဝ”ဟု ခေါ်သည်။ သဂါယာ ဝဂ္ဂ၊ ဒေဝတာသံယုတ်၊ ဇဋ္ဌာသုတ်ဋီကာ၊ ဆိုလိုရင်းမှာ-“ဘဝတိ အဟံ မာနော ဣတ္တာတိ ဘာဝေါ၊ အတ္တာတိ+ဘာဝေါ အတ္တဘာဝေါ”တည်း။ “ဘဝန္တိ ဗုဒ္ဓိသဒ္ဓါ ဣတ္တာတိ ဘာဝေါ”ဟု ရိုးရာအတိုင်း ဝိဂြိုဟ်ပြု၍ “အတ္တာတိ+ဘာဝေါ အတ္တဘာဝေါ”ဟုလည်း ပြုကြသည်။ ခန္ဓာ ငါးပါးသည် အတ္တဟု သိသော မိစ္ဆာဉာဏ်၊ အတ္တသဒ္ဓါ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ၏အဖြစ်ကြောင့် အတ္တဘာဝ အမည်ရသည်။

အထေနံ၊ပေ၊ကတွာ။ ။ “အထေနေန သုစိဘူတေန အတ္တနာ သုံးပုဒ်လုံးသည် ဣတ္ထမ္မူတလက္ခဏအနက်၌ ကရိုဏ်းဝိဘတ် သက်ထားသော ပုဒ်များတည်း”ဟု သိစေလို၍ “အထေနံ၊ပေ၊ ကတွာ”ဟု ဖွင့်သည်။ မှန်၏- ဣတ္ထမ္မူတလက္ခဏပုဒ်များသည် ကြိုသာကို

ပဋိဝိရတော”စသော ပုဒ်အပေါင်းကို) ပဌမသိက္ခာပဒေ-ပဌမသိက္ခာပုဒ်၌၊ ဝုတ္တနယေနေဝ-ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်သာ၊ ယောဇေတဗ္ဗံ-ယှဉ်စေထိုက်၏။ စ-ဆက်၊ ကုဓ-ဤသိက္ခာပုဒ်၌၊ (သေသံ ပဌမသိက္ခာပဒေ ဝုတ္တနယေနေဝ ယောဇေတဗ္ဗံ)၊ ယထာ-ယှဉ်စေထိုက်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ-တူ၊ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသော သိက္ခာပုဒ်တို့၌၊ (သေသံ ပဌမသိက္ခာပဒေ ဝုတ္တနယေနေဝ ယောဇေတဗ္ဗံ)။

အထူးပြုသော ကြိယာဝိသေသနသဘော ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် “ကတွာ”ဟု ကြိယာဝိသေသန ထည့်၍ ဖွင့်သည်။ ဘိန္နေန သိသေနကို “ဘိန္နသိသာ ဟတွာ”ဟု ဖွင့်သကဲ့သို့တည်း။

ပဌမသိက္ခာပဒေ။ ။ပါဏာတိပါတဝိရတိ စသော သီလများကို ဤဗြဟ္မဇာလသုတ်၌ သိက္ခာပုဒ်ဟု နာမည်တပ်၍ ဟောတော်မမူအပ်ပါ။ သို့သော် အခြားသောသုတ်ပုဒ်၊ ဝိနည်း၊ အဘိဓမ္မာတို့၌ သိက္ခာပုဒ်ဟု အခေါ်အဝေါ် ရှိသောကြောင့် ဤ၌လည်း “သိက္ခာပဒ”ဟု ခေါ်ထားသည်။ မှန်၏-ဤပါဏာတိပါတဝိရတိနှင့် စေတနာတို့သည် အဓိသီလစသော သိက္ခာတို့၏ တည်ရာဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ထိုသိက္ခာတို့တွင် သိက္ခာတစ်စု ဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း “သိက္ခာပဒ”ဟု အဋ္ဌကထာဆရာ သုံးစွဲထားသည်။ [သိက္ခာနံ+ပဒံ-အခြေခံတည်း၊ (တစ်နည်း) သိက္ခာဧဝံ+ပဒံ (အစုတည်း) သိက္ခာပဒံ။]

ဋီကာဟောင်း။ ။ကိစ္ဆာပိ နယိဓ သိက္ခာပဒဝေါဟာရေန ဝိရတိ ဝုတ္တာ၊ က္လတော အညေသု ပန သုတ္တပဒေသု ဝိနယာဘိဓမ္မေသု စ ပဝတ္ထဝေါဟာရေန ဝိရတိယော စေတနာ စ အဓိသီလသိက္ခာဒီနံ အဓိဋ္ဌာနဘာဝတော တေသု အညတရကောဋ္ဌာသဘာဝ တော စ သိက္ခာပဒန္တိ အာဟ - ပဌမသိက္ခာပဒေတိ။

မှတ်ချက်။ ။ဤသိက္ခာပုဒ်၌ “လဇ္ဇိ ဒယာပန္နော-သဗ္ဗပါဏဘူတဟိ တာနုကမ္ပိ”ပုဒ်တို့ကို တိုက်ရိုက် မဟောပါသော်လည်း အဓိကာရနည်းအားဖြင့် လိုက်လာသည်ဟု မှတ်ပါ။ မှန်၏။ ဟိရိ ဩတ္တပ္ပ မေတ္တာ ကရုဏာနှင့် ပြည့်စုံခြင်းသည် ပါဏာတိပါတကို ပယ်ခြင်း၏အကြောင်း ဖြစ်သကဲ့သို့ အဒိန္နာဒါနစသော နောက်နောက် ဒုစရိုက်များကို ပယ်ခြင်း၏အကြောင်းလည်း ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ပါဠိတော်ကို အနက်ပေးသောအခါ ဤပါဠိများကို ယူ၍ ပေးနိုင်သည်-ဟု မှတ်ပါ။

ဋီကာဟောင်း။ ။ကာမဉ္ဇေတ္ထ “လဇ္ဇိဒယာပန္နော”တိ န ဝုတ္တံ၊ အဓိကာရဝသေန ပန အတ္ထတောဝါ ဝုတ္တမေဝါတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ ယထာ ဟိ လဇ္ဇာဒယော ပါဏာတိပါတ ပ္ပဟာနဿ ဝိသေသပစ္စယော၊ ဧဝံ အဒိန္နာဒါနပ္ပဟာနဿာပီတိ၊ တသ္မာ သာပိ ပါဠိ အာနေတွာ ဝတ္ထဗ္ဗာ၊ ဒေသေဝ နယော က္လတော ပရေသုပိ။

တစ်နည်း။ ။သုစိဘူတေနပါဌ်ဖြင့် ဒုစရိုက်မှ စင်ကြယ်သည်၏အဖြစ်ကို ပြသော ကြောင့် ထိုပါဌ်ဖြင့်ပင် ဟိရိ ဩတ္တပ္ပနှင့် ပြည့်စုံကြောင်းကိုလည်းကောင်း၊ အဟိရိက စသည်ကို ပယ်ကြောင်းကိုလည်းကောင်း ပြပြီးဖြစ်၍ အထူး ဟောတော်မမူ-ဟု မှတ်ပါ။ [အထ ဝါ သုစိဘူတေနာတိ ဧတေန ဟိရောတ္တပ္ပာဒီဟိ သမန္နာဂမော၊ အဟိရိကာဒိနဉ္စ ပဟာန ဝုတ္တမေဝါတိ “လဇ္ဇိ”တိအာဒိ န ဝုတ္တန္တိ ဒဌဗ္ဗံ။ - ဋီကာဟောင်း။]

အဗြဟ္မစရိယန္တိ-ကား၊ အသေဌစရိယံ-မမြတ်သောလူတို့၏+မေထုန်အကျင့်ကို၊ ဝါ-မမြတ်သော မေထုန်အကျင့်ကို၊ (ပဟာယဉ္စစပ်။) ဗြဟ္မံ သေဌ-မြတ်သော၊ အာစာရံ-အကျင့်ကို၊ စရတိ-ကျင့်တော်မူတတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဗြဟ္မစာရိ-ဗြဟ္မစာရီ မည်တော်မူ၏၊ အာရာစာရီတိ-ကား၊ အဗြဟ္မစရိယတော-မမြတ်သော မေထုန်အကျင့်မှ၊ ဒူရစာရိ-ဝေးစွာ ကျင့်တော်မူ၏၊ မေထုနာတိ -

အဗြဟ္မစရိယံ။ ။ဗြဟ္မသဒ္ဓါသည် သေဌ(အမြတ်) အနက်ဟော၊ ထို့ကြောင့် “အသေဌ စရိယံ”ဟု ဖွင့်သည်၊ စရိတဗ္ဗတိ စရိယံ (စရဓာတ်၊ ဣ၊ ဣအာဂုံ)၊ အဗြဟ္မာနံ-မမြတ်သူ တို့၏+စရိယံ အဗြဟ္မစရိယံ၊ (တစ်နည်း) အဗြဟ္မံ-မမြတ်သော+စရိယံ အဗြဟ္မစရိယံ။ [ဗြဟ္မစာရီ၌ “ဗြဟ္မံ-မြတ်သောအကျင့်ကို+စရတိတိ ဗြဟ္မစာရီ”ဟု ပြုစေလိုရင်းတည်း။]

အာရာစာရီ။ ။အာရာသဒ္ဓါသည် ဒူရအနက်ကို ဟောသော နိပါတ်ပုဒ်တည်း၊ အာရကာသဒ္ဓါကဲ့သို့ အပါဒါန်ကိုလည်း ငဲ့၏၊ ထို့ကြောင့် “အဗြဟ္မစရိယတော”ဟု အပါဒါန် ထည့်၍ “ဒူရစာရီ”ဟု ဖွင့်သည်။ [အာရာ-အဗြဟ္မစရိယမှ ဝေးစွာ+စာရိ-ကျင့်တတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်တည်း၊ အာရာစာရိ-ပုဂ္ဂိုလ်၊ ဒူရံ- မေထုန်မှ ဝေးစွာ+စာရီ ဒူရစာရီ။]

မှတ်ချက်။ ။“အဗြဟ္မစရိယ”ဟူသည် ယောက်ျား မိန်းမ နှစ်ဦးသားတို့၏ မဂ်အချင်းချင်း သွင်း၍ ပေါင်းဖော်ခြင်းတည်း၊ “ထိုအကျင့်မှဝေးစွာ”ဟူသည် (၁) မာတုဂါမ၏ ခြေဆုပ်လက်နယ်ပြုမှု ရေချိုးပေးမှု ကြေးပွတ်ပေးမှု၊ (၂) မာတုဂါမနှင့်အတူ စကားပြော၍ ရယ်မောနေမှု၊ (၃) မျက်နှာချင်းဆိုင်၍ စူးစိုက်စွာ ကြည့်မှု၊ (၄) မာတုဂါမ၏ စကားပြောသံ ရယ်မောသံ သီချင်းဆိုင်သံ ငိုသံကို နံရံ ဟိုဘက် ကွယ်ရာမှ သာယာသောအားဖြင့် နားထောင်မှု၊ (၅) မာတုဂါမနှင့်အတူ ပြောဆိုခဲ့ရ ရယ်မောခဲ့ရဖူးသည်ကို တွေး၍ သာယာမှု၊ (၆) ကာမဂုဏ်ငါးပါးနှင့် ပြည့်စုံနေကြသော လူဝတ်ကြောင်များကို အားကျမှု၊ (၇) ယခု ကျင့်နေရသော အဗြဟ္မစရိယအကျင့်ဖြင့် နောက်ဘဝ၌ ထင်ရှားသော နတ်တစ်ယောက် ယောက် ဖြစ်ဖို့ရန် တောင့်တမှု၊ ဤ ခုနစ်ခုကို မေထုန်အငယ်စားဟု ခေါ်၏။ [သတ္တက အင်္ဂုတ္တရ၊ မဟာယညဝဂ်၊ ဇာဏုသောဏိသုတ်။] ထိုသို့သော မေထုန်အငယ်သော်မျှ မဖြစ် စေရအောင် စောင့်စည်းသူကို “အာရာစာရိ-မေထုန်မှ ဝေးစွာကျင့်သူ”ဟု ခေါ်သည်။

အနာစာရီ ပါဠိပျက်။ ။ဤပြခဲ့သော နည်းဖြင့် ပါဠိအနက် အဓိပ္ပာယ်စင်ကြယ်နေပါသော်လည်း ဋီကာသစ်၌ကား “အနာစာရီ”ဟူသော ပါဠိပျက်ကို တွေ့ရ၍ “နအာစရတိတိ အနာစာရီ၊ တဒါစာရဝိရဟိတောတိ အတ္ထော” စသည်ဖြင့် ဖွင့်သွားလေသည်၊ ပါဠိ၌ “အနာစာရပုဒ်သည် ကုလဒူသန အနေသနမူစသော မကောင်းသောအကျင့်ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ [“တေ ဧဝ ရူပံ အနာစာရံ အာစာရန္တိ၊ မာလာဝစ္စံ ရောပေန္တိပိ ရောပါပေန္တိပိ”စသည်၊ သံဃာဒိသေသံ ကုလဒူသနသိက္ခာပုဒ်။] ထိုအနာစာရ ကျင့်သူကို “အနာစာရီ”ဟု ခေါ်ရကား ဘုရားရှင်ကို ချီးမွမ်းသော နေရာဝယ် ထိုပုဒ်ကို သုံးစွဲဖို့ရန်မှာ လုံးဝ မသင့်ပါ၊ ဒူရစာရီကိုလည်း ဒူရစာရီဟု ပါဠိပျက်ကို ယူ၍ “ဒူရော-သော၊ အာစာရော”စသည်ဖြင့် ဝိဂြိုဟ်ပြု သွားသည်ကိုလည်း စဉ်းစားပါ။

ကား၊ ... ရာဂပရိယုဋ္ဌာနဝသေန-ရာဂ၏ ထကြွခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ဝါ-
ရာဂထိုးကျင့်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ သဒ္ဓိသတ္တာ-တူကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊
မိထုနာတိ-မိထုနတို့ဟူ၍၊ လဒ္ဓဝေါဟာရေဟိ-ရအပ်သော အခေါ်အဝေါ်ရှိ
သော မိန်းမ ယောက်ျား နှစ်ဦး သားတို့သည်၊ ပဋိသေဝိတဗ္ဗတော-မှီဝဲထိုက်သည်
၏အဖြစ်ကြောင့်၊ မေထုနောတိ-မေထုနဟူ၍၊ သင်္ချီ-ခေါ်ဝေါ်အပ်သည်၏
အဖြစ်သို့၊ ဂတာ-ရောက်သော၊ အသဒ္ဓမ္မာ-မသူတော်တို့၏အကျင့်မှ၊
(ဝိရတော၌စပ်။) [“မေထုနာတိ”ဟု ဗဟု ဝစနန္တလည်း မရှိရ၊ ပဉ္စမနန္တလည်း
မရှိရ။] ဂါမဓမ္မာတိ-ကား၊ ဂါမဝါသိနံ-ရွာ၌ နေသူ လူတို့၏၊ ဓမ္မာ-အကျင့်မှ၊
[ဂါမကို “ဂါမဝါသိ”ဟု ဖွင့်သည်၊ ဂါမသည် အဘေဒေါပစာတည်း။]

မုဿာဝါဒံ ပဟာယာတိ ဧတ္ထ-၌၊ မုဿာတိ-ကား၊ ဝိသံဝါဒနပုရေက္ခာရဿ-
ချွတ်ယွင်းစေခြင်းကို ရွေးချယ်ပြုခြင်းရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ (ချွတ်ယွင်းစေလိုသော
ပုဂ္ဂိုလ်၏) အတ္တဘဉ္စနကော-စီးပွားကို ဖျက်ဆီးတတ်သော၊ ဝစီပယောဂေါ
(ဝါ)-

မိထုနာ။ ။ “မိထ-သင်္ဂမေ (ပေါင်းဆုံခြင်း)”ဟူသော ဓာတ်နောင် ဥနပစ္စည်းဖြင့်
ပြီးသော မိထုနသဒ္ဓါသည် ဖိုမအစုံဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ မိထန္တိ သံဂစ္ဆန္တိ-ပေါင်းမိကြ
ကုန်၏။ ဣတိ မိထုနာ၊ “ရာဂပရိယုဋ္ဌာနဝသေန သဒ္ဓိသတ္တာ”ကို ကြည့်၍ မိထုနသဒ္ဓါသည်
သဒ္ဓိသအနက်ဟောဟုလည်း ကြံကြ၏။ [“မေထုနကာတိ”ဟု မရှိရ၊ “မိထုနာတိ”ဟု
ရှိရ မည်။] ထို့နောက် “မိထုနောဟိ+သေဝိတဗ္ဗောတိ မေထုနော”ဟု ပြုပါ။ (တစ်နည်း)
“လဒ္ဓ ဝေါဟာရေဟိ ပဋိသေဝိတဗ္ဗတော”ဖြင့် “မိထုနာနံ+အယံ မေထုနော”ဟု
ဣဒံတဒ္ဓိတံပြသည် ဟုသော်လည်း ကြံပါ။ [ရာဂပရိယုဋ္ဌာနေန သဒ္ဓိသဘာဝပ္ပတ္တိယာ
မိထုနာနံ+ဣဒံ မေထုနံ- ပဌမပါရာဇိက သာရတ္ထ။]

ရာဂပရိယုဋ္ဌာန။ ။ ရာဂဖြစ်သောအခါ စိတ်၌ ကုသိုလ်၏ ဖြစ်ခြင်းကို ပရိ (ပရိယာဒိ
ယိတွာ)-ထက်ဝန်းကျင်ယူ၍ (ဝါ)ကုန်အောင်ယူ၍+ဥဌာနံ-အနုသယအခိုက်၌ကဲ့သို့
ငြိမ်၍ မနေဘဲ ထကြွခြင်းကို “ရာဂပရိယုဋ္ဌာန”ဟု ခေါ်သည်။ ပရိ (ပရိယာဒိယိတွာ)+ဥဌာနံ
ပရိယုဋ္ဌာနံ ရာဂဿ + ပရိယုဋ္ဌာနံ ရာဂပရိယုဋ္ဌာနံ၊ ဤသို့ ရာဂ၏ ထကြွခြင်းကို “ရာဂ
ထိုးကျင့်ခြင်း”ဟု ခေါ်ကြသည်။

တရားကိုယ်။ ။ အသဒ္ဓမ္မသေဝနာဓိပ္ပာယေန ကာယဒွါရပုပ္ဖတ္တာ (မေထုနံမှီဝဲလိုသော
အားဖြင့် ကာယဒွါရ၌ ဖြစ်သော) မဂ္ဂေန မဂ္ဂပ္ပဋိပတ္တိသမုဋ္ဌာပိကာ စေတနာ-မဂ်အချင်းချင်း
ကျင့်ခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သော စေတနာသည် အဗြဟ္မစရိယ မည်၏။ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရ
၌ကား “အသဒ္ဓမ္မသေဝနာဓိပ္ပာယေန ကာယဒွါရပုပ္ဖတ္တာ အဂမနီယဝီတိက္ကမစေတနာ
ကာမေသုမိစ္ဆာစာရော နာမ”ဟု အဋ္ဌသာလိနီ၌ ရှိ၏။

မုဿာ။ ။ မုဿာတိ တတိယန္တော၊ ဒုတိယန္တော ဝါ နိပါတော၊ မိစ္ဆာပရိယာယော
ကိရိယာပဓာနောတိ အာဟ-ဝိသံဝါဒပုရေက္ခာရဿာတိအာဒိ-ဋီကာသစ်။ “မုဿာ”အရ
မှားယွင်းသော (ပြောသည့်အတိုင်း မမှန်သော) ကိုယ်အမူအရာ နှုတ်အမူအရာကို ရသော
ကြောင့် “မိစ္ဆာပရိယာယော ကိရိယာပဓာနော”ဟု ဆိုသည်။

ဝစီပယောဂသည်သော်လည်းကောင်း၊ ကာယပယောဂေါ ဝါ-ကာယပယောဂသည်သော်လည်းကောင်းတည်း၊ ပန-ကား၊ ဝိသံဝါဒနာဓိပ္ပာယေန-ချွတ်ယွင်းစေခြင်း၌ ဖြစ်သော အလိုဖြင့်၊ အဿ-ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ (လိမ်သောပုဂ္ဂိုလ်၏) ပရဝိသံ ဝါဒကကာယဝစီပယောဂသမုဋ္ဌာပိကာ-သူတစ်ပါးကို ချွတ်ယွင်းစေတတ်သော ကာယပယောဂ ဝစီပယောဂကို ဖြစ်စေတတ်သော၊ စေတနာသည်၊ မုသာ ဝါဒေါ-မုသာဝါဒ မည်၏။

ဝါဒေါ။ ။ဝဒတိ စေတနာတိ ဝါဒေါ-ပြောဆိုကြောင်း သိစေကြောင်းစေတနာ၊ မုသာ-ချွတ်ယွင်းသော ကာယပယောဂ ဝစီပယောဂဖြင့်၊ ဝါ-ကို+ဝါဒေါ-ပြောဆိုကြောင်း (သိစေ ကြောင်း၊ ဖြစ်စေကြောင်း)စေတနာတည်း၊ မုသာဝါဒေါ-နာ၊ [ဣမိနာ (ဤဝိသံဝါဒန၊ပေ၊ သမုဋ္ဌာပိကာဟူသောပါဌ်ဖြင့်) မုသာသင်္ခါတေန ကာယဝစီပယောဂေန (တတိယန္တနိပါတ်ကို ရည်ရွယ်သည်) မုသာသင်္ခါတံ ဝါ ကာယဝစီပယောဂံ (ဒုတိယန္တနိပါတ်ကို ရည်ရွယ်သည်) ဝဒတိ ဝိညာပေတိ သမုဋ္ဌာပေတိ ဝါ မုသာဝါဒေါတိ အတ္ထမာဟ-ဋီကာသစ်။ “ဝဒတိ ဝိညာပေတိ”ဟု တတိယန္တနိပါတ်အတွက်လည်းကောင်း၊ “သမုဋ္ဌာပေတိ”ဟု ဒုတိယန္တနိပါတ် အတွက်လည်းကောင်း အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်သည်။]

ဤအလို “မုသာဝါဒ-ချွတ်ယွင်းဖောက်ပြန်၊ မမှန်သောစကားကို ပြောဆိုကြောင်း စေတနာကို”ဟု သဒ္ဒတ္ထပေးပါ၊ ထိုသို့ ပြောဆိုခြင်းဟူသည် သူတစ်ပါးကို သိစေခြင်း၊ သိစေ တတ်သော ကာယပယောဂ ဝစီပယောဂကို ဖြစ်စေခြင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် “ဝါ-ချွတ်ယွင်း ဖောက်ပြန် မမှန်သော ကာယပယောဂ ဝစီပယောဂဖြင့် သူတစ်ပါးကို သိစေကြောင်း ဖြစ်သော စေတနာကို၊ ဝါ-ချွတ်ယွင်းဖောက်ပြန် မမှန်သော ကာယပယောဂ ဝစီပယောဂကို ဖြစ်စေကြောင်းဖြစ်သော စေတနာကို”ဟု အဓိပ္ပာယ်ထုတ်ပေးပါ။

ဝိသံ၊ပေ၊က္ခာရဿ။ ။ပုရေ-မပြောမီ ရှေ့၌+ကရဏံ-ပြုခြင်း၊ ပုရေက္ခာရော-ခြင်း၊ သံဝါဒီယတေ-ကောင်းစွာ ပြောစေခြင်း၊ ဝါ-မှန်စွာပြောစေခြင်း၊ သံဝါဒနံ-ခြင်း၊ န+သံဝါဒနံ ဝိသံဝါဒနံ-မှန်ကန်စွာ ပြောဆိုစေခြင်းမဟုတ်၊ မှားမှားယွင်းယွင်း ပြောဆိုစေခြင်း၊(သဒ္ဒတ္ထ)၊ ချွတ်ယွင်းစေလို၊ အသိလွဲစေလိုခြင်း၊ (အဓိပ္ပာယ်ထုတ်)၊ ဝိသံဝါဒနဿ-ကို+ပုရေက္ခာရော ယဿာတိ ဝိသံဝါဒနပုရေက္ခာရော။ [ဤပါဌ်ဖြင့် မပြောမီ ရှေ့၌ လိမ်လိုသောစိတ်ရှိကြောင်းကို ပြ၏၊ ကာယပယောဂေါ ဝစီပယောဂေါဖြင့်ကား ပြောဆဲ ပြောတုန်းခဏ၌ လိမ်ခြင်းကို ပြသည်။] ကမ္မပထမြောက်သော မုသာဝါဒကို ပြလို၍ “အတ္တဘူနကော”ဟု မိန့်သည်။ [ကမ္မပထပုတ္တမေဝ ဒဿေတုံ “အတ္တဘူနကော”တိ ဝုတ္တံ၊ ပရဿ ဟိတဝိနာ သကောတိ အတ္ထော၊ - ဋီကာသစ်။]

အဂီ။ ။မုသာဝါဒ၏ အင်္ဂါလက္ခဏာသည် လေးပါးရှိ၏၊ ထိုအင်္ဂါလက္ခဏာဝယ် “အတထံ ဝတ္ထု”ဟူသော အင်္ဂါလက္ခဏာလည်း ပါ၏၊ ဤပဌမနည်းဝယ် ကာယပယောဂ ဝစီပယောဂကို “ဝါဒေါ-သိစေ ဖြစ်စေ”ဟု ဆိုသောကြောင့် “(၁) ဝိသံဝါဒနစိတ္တံ၊ (၂) ကာယ ဝစီပယောဂ၊ (၃) ပရဿတဒတ္ထဝိဇာနန”ဟူသော အင်္ဂါသုံးပါးကိုသာ သိစေနိုင်၏၊ “အတထံ ဝတ္ထု”ဟူသော အင်္ဂါလက္ခဏာကို မသိစေနိုင်၊ မပြနိုင်သေး။

အပရောနယော-အခြားတစ်နည်းကား၊ မုသာတိ-ကား၊ အဘူတံ-မဟုတ်
 သော၊ အတစ္ဆံ-မမှန်သော၊ ဝတ္ထု-ဝတ္ထုတည်း၊ ဝါဒေါတိ-ကား၊ တဿ-
 ထိုမဟုတ် မမှန်သော ဝတ္ထုကို၊ ဘူတတော-ဟုတ်သည်၏အဖြစ်ဖြင့်၊
 (ဘာဝပ္ပဓာန)၊ တစ္ဆ တော-မှန်သည်၏အဖြစ်ဖြင့်၊ ဝိညာပနံ-သိစေခြင်းတည်း၊
 ဝါ-သိစေကြောင်း စေတနာတည်း၊ ပန-ဆက်၊ (တစ်နည်း) ပန-ပဒတ္တမှတစ်ပါး
 လက္ခဏတ္ထကို ဆိုဦးအံ့၊ လက္ခဏတော-မှတ်သားအပ်သော သဘောအားဖြင့်၊
 အတထံ-မမှန် သော၊ ဝတ္ထု-ကို၊ တထတော-မှန်သည်၏အဖြစ်ဖြင့်၊ ပရံ-
 သူတစ်ပါးကို၊ ဝိညာ ပေတုကာမဿ-သိစေခြင်းငှာ အလိုရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၏၊
 တထာ-ထိုအခြင်းအရာ အားဖြင့်၊ (မမှန်သောဝတ္ထုကို အမှန်ဟု သိစေလိုခြင်း
 ဟူသော အခြင်းအရာအား ဖြင့်)၊ ဝိညတ္တိသမုဋ္ဌာပိကာ-ကာယဝိညတ်
 ဝစီဝိညတ်ကို ဖြစ်စေတတ်သော၊ စေတနာ-သည်၊ မုသာဝါဒေါ-မည်၏၊ သော-
 ထိုမုသာဝါဒသည်၊ ယံ အတ္ထံ-အကြင် စီးပွားကို၊ ဘဉ္စတိ-ဖျက်ဆီး၏၊ တဿ-
 ထိုစီးပွား၏၊ အပ္ပတာယ-နည်းသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အပ္ပသာဝဇ္ဇော၊
 မဟန္တတာယ-ကြီးသည်၏အဖြစ် ကြောင့်၊ (များသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊)
 မဟာသာဝဇ္ဇော။ [ဤနည်းအလို “မုသာဝါဒေါ-မဟုတ်မမှန်သော ဝတ္ထုကို
 ဟုတ်မှတ်သောအားဖြင့် ပြောဆို ကြောင်း သိစေကြောင်းစေတနာ”ဟု ပေးပါ။
]

အပရော နယော။ ။အတထံဝတ္ထုဟူသော အင်္ဂါလက္ခဏာကို ပြနိုင်သော
 တစ်နည်းကို ပြလို၍ “အပရော နယော”စသည်ကို မိန့်သည်။ ဤနည်း၌ကား “မုသာ”အရ
 ကာယဝစီပယောဂကို မယူဘဲ ပြောတိုင်းမဟုတ်သော ဝတ္ထုကို ယူရသောကြောင့်
 “အတထံ ဝတ္ထု”ဟူသော အင်္ဂါလက္ခဏာကိုလည်း ပြနိုင်သည်။ ဤနည်း၌ “မုသာ
 (မဟုတ်မမှန်သော ဝတ္ထုကို)+ဝဒီယတိ ဂုစ္စတိ ဧတေနာတိ မုသာဝါဒေါ”ဟု ပြ။
 [သူတစ်ပါး၏ အသိမှားစေ လိုသောစိတ်ကို “ဝိသံဝါဒနစိတ္တံ”ဟုလည်းကောင်း၊ မိမိက
 အမှားကို သိစေလိုသည်အား လျော်စွာ အမှားကို သူတစ်ပါးက သိခြင်းကို “တဒတ္ထ
 ဝိဇာနန”ဟုလည်းကောင်း ဆိုသည်။]

လက္ခဏတော၊ပေ၊စေတနာ။ ။“မုသာဝါဒ”အရ တရားကိုယ်သဘောကို ပြလို၍
 “လက္ခဏတော”စသည်ကို မိန့်သည်။ [လက္ခဏတောတိ သဘာဝတော၊ တထာတိ တေန
 တထာကာရေန၊ ကာယဝစီဝိညတ္တိယော သမုဋ္ဌာပေတီတိ ဝိညတ္တိသမုဋ္ဌာပိကာ၊-
 မူကသစ်။] ဤအဖွင့်အတိုင်း တထာကို နောက်ပုဒ်နှင့် မတွဲဘဲ ပေးသည်၊
 သမာသိတွဲ၍လည်း ပေးနိုင်ပါ၏။

ယမတ္ထံ။ ။ယမတ္ထံစသော ဤစကားဖြင့် ကမ္မပထမြောက်သော မုသာဝါဒ၏ ဥစ္စာ
 တန်ဖိုးလိုက်၍ အပ္ပသာဝဇ္ဇ မဟာသာဝဇ္ဇဖြစ်ပုံကို ပြ၏။ တန်ဖိုးချင်းတူလျှင်ကား ဥစ္စာရှင်၏
 သီလစသော ဂုဏ်ငယ် ဂုဏ်ကြီးလိုက်၍ အပ္ပသာဝဇ္ဇ မဟာသာဝဇ္ဇ ဖြစ်ရပေလိမ့်မည်။
 [ယဿ အတ္ထံ ဘဉ္စတိ၊ တဿ အပ္ပဂုဏတာယ အပ္ပသာဝဇ္ဇော၊ မဟာဂုဏတာယ
 မဟာသာဝဇ္ဇောတိ အဒိန္နာဒါနေ ဝိယ အပသာဝဇ္ဇမဟာသာဝဇ္ဇတာ လဗ္ဘတိ။-မူကသစ်။]

အပိစ-သည်သာ မကသေး၊ ဂဟဋ္ဌာနံ-အိမ်၌တည်သူ လူဝတ်ကြောင်တို့၏၊ (အဒါတုကာမတာ၌စပ်၊) အတ္တနော-မိမိ၏၊ သန္တကံ-ဥစ္စာကို၊ အဒါတုကာမတာယ-ပေးခြင်းငှာ အလိုမရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ နတ္ထိ-မရှိပါ၊ [ရှိပါသလားဟု မေးလာသူ တောင်းလာသူအား ပြန်ပြောသောစကားတည်း။] ကုတိအာဒိနယ ပွဝတ္ထော-ဤသို့ အစရှိသောနည်းအားဖြင့် ဖြစ်သော မုသာဝါဒသည်၊ အပ္ပ သာဝဇ္ဇော၊ သက္ခိနာ-သက်သေသည်၊ (ဟုတွာ)၊ အတ္တဘဉ္စနတ္ထိ-စီးပွားကို ဖျက်ဆီး ခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဝုတ္ထော-ပြောဆိုအပ်သော မုသာဝါဒသည်၊ မဟာသာဝဇ္ဇော၊ ပဗ္ဗဇိတာနံ-ရသေ့ ရဟန်းတို့၏၊ အပ္ပကမ္ပိ-အနည်းငယ်လည်းဖြစ် သော၊ တေလံ ဝါ-ဆီကိုသော်လည်းကောင်း၊ သပ္ပိ ဝါ-ထောပတ်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ လဘိတွာ-ရ၍၊ ဟသာမိပ္ပာယေန-ရယ်ရွှင်ခြင်း၌ဖြစ်သော အလိုဖြင့်၊ [အပျက် အချော် ပြောဆိုသဖြင့်] အဇ္ဇယနေ၊ ဂါမေ-ရွာ၌၊ တေလံ-ဆီသည်၊ နဒီမညေ-မြစ်ကဲ့သို့၊ သန္တတိ-စီး၏၊ [အနည်းငယ်ရသောကြောင့် ပြောင်လှောင်၍ပြောသော စကားတည်း။] ကုတိသိ၊ ပူရဏကထာ နယေန-ဖြည့်စွက်ပြောဆိုကြောင်း နည်းဖြင့်၊ ပဝတ္ထော-ဖြစ်သော မုသာဝါဒသည်၊ အပ္ပသာဝဇ္ဇော၊ ပန-ကား၊ အဒိဋ္ဌံ ယေဝ-မမြင်အပ်သောအကြောင်းအရာကိုပင်၊ ဒိဋ္ဌံ-မြင်အပ်ပြီ၊ ကုတိအာဒိနာ-ဤသို့ အစရှိသော၊ နယေန-ဖြင့်၊ ဝဒန္တာနံ-ပြောဆိုသူတို့၏၊ (မုသာဝါဒေါ)၊ မဟာ သာဝဇ္ဇော။

အပိ ၁။ ။အပ္ပသာဝဇ္ဇ မဟာသာဝဇ္ဇ ခွဲရာ၌ ဆိုဖွယ် ကျန်သေးသောကြောင့် “အပိစ” စသည် မိန့်သည်၊ [ရှေ့နည်းနှင့် မတူသော တစ်နည်းကို ပြခြင်းမဟုတ်၊] လူတို့မှာ ဖြစ်တတ် သော မုသာဝါဒ၊ ရသေ့ ရဟန်းတို့မှာ ဖြစ်တတ်သော မုသာဝါဒတို့ကို ခွဲ၍ ပြ၏။

ပူရဏကထာ။ ။“ပူရဏကထာ”ဟူသည် အနည်းငယ်ဖြစ်၍ ဦးန (ယုတ်လျော့သော) ဆီကို စကားအားဖြင့် ဖြည့်၍ “မြစ်ကြီးကဲ့သို့”ဟု ပြောအပ်သောစကားတည်း၊ ပူရေတိတိ ပူရဏာ၊ ပူရဏာ စ သာ ကထာ စာတိ ပူရဏကထာ။ [အပ္ပတာယ ဦးနဿ အတ္တဿ ပူရဏဝသေန ပဝတ္ထာ ကထာ ပူရဏကထာ၊ ဗဟုတရဘာဝေန ဝုတ္တကထာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ-ဋီကာသစ်၊ အဋ္ဌသာလိနီ ယောဇနာ၌ကား “ပူရဏဿ ကထနနယေန ပဝတ္ထော မုသာဝါဒေါ”ဟု ဖွင့်၏။]

မှတ်ချက်။ ။မရှိဟု ပြောခြင်း၌လည်းကောင်း၊ ပူရဏကထာနည်းဖြင့် စကားပို စကားလျှံ (ဆီတွေ မြစ်ကြီးလို စီးနေ၏ စသည်) ပြောဆိုခြင်း၌လည်းကောင်း သူတစ်ပါး အသိမှားစေလိုသော ဝိသံဝါဒနစိတ် ရှိမှသာ မုသာဝါဒဖြစ်သည်၊ ထိုစကားမျိုး ပြောရုံဖြင့် ကားမုသာဝါဒ မဖြစ်ပါ။ [အတ္တနော သန္တကံ အဒါတုကာမတာယာတိ ဟိ ဟသာမိပ္ပာယေနာတိစ (ဟူသောစကားကိုလည်းကောင်း) မုသာဝါဒသာမညတော (မဟုတ်မမှန်ပြောခြင်း တူသည် ၏ အဖြစ်ကြောင့်) ဝုတ္တံ၊ ဥဘယတ္ထာပိစ (အဒါတုကာမတာ၊ ဟသာမိပ္ပာယ နှစ်ပါးစုံတို့၌ လည်း) ဝိသံဝါဒနပုရေက္ခာရေနေဝ မုသာဝါဒေါ၊ န ပန ဝစနမတ္တေန-ဋီကာသစ်။]

တဿ-ထိုမုသာဝါဒ၏။ သမ္ဘာရာ-တို့သည်။ အတထံ-မမှန်သော၊ ဝတ္ထု-ဝတ္ထုလည်းကောင်း၊ ဝိသံဝါဒနစိတ္တံ-မှားမှားယွင်းယွင်း ပြောဆိုစေကြောင်းစိတ်လည်း ကောင်း၊ ဝါ-ချွတ်ယွင်းစေကြောင်းစိတ်လည်းကောင်း၊ တဇ္ဇော-ထိုစိတ်အား လျော်စွာဖြစ်သော၊ ဝါယမော-လုံ့လလည်းကောင်း၊ [တဇ္ဇောတိတဿာရူပော၊ ဝိသံဝါဒနာနုပေါတိ အတ္ထော၊-မီကာဟောင်း၊ မီကာသစ်၌ တစ်မျိုးဖွင့်လေ၏။] ပရဿ-သူတစ်ပါး၏ (လိမ်အပ်သူ၏)၊ တဒတ္ထဝိဇာနနံ-ထိုလိမ်လိုအပ်သော အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို နည်းလည်ခြင်းလည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ စတ္တာရော ဟောန္တိ၊ ဧကော-သော၊ ပယောဂေါ-သည်၊ သာဟတ္ထိကောဝ-သာဟတ္ထိကသာတည်း၊ သော စ-ထိုသာဟတ္ထိကပယောဂကိုလည်း၊ ကာယေနဝါ-ကိုယ်ဖြင့်သော်လည်း ကောင်း၊ ကာယပဋိဗဒ္ဓေနဝါ-ကိုယ်နှင့်စပ်သော ဝတ္ထုဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ဝါစာယဝါ-နှုတ်ဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ပရဝိသံဝါဒနကိရိယာကရဏေန-သူ တစ်ပါးကို ချွတ်ယွင်းစေတတ်သော အမူအရာကို ပြုခြင်းအားဖြင့်၊ ဒဌဗ္ဗော-၏။

တာယ ကိရိယာယ-ထိုအမူအရာကြောင့်၊ ပရော-တစ်ပါးသောပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ (လိမ်အပ်သောပုဂ္ဂိုလ်သည်)၊ တမတ္ထံ-ထိုအနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ (လိမ်လိုအပ်သော အကြောင်းအရာကို)၊ စေ ဇာနာတိ-အကယ်၍ သိအံ့၊ (ဧဝံသတိ)၊ အယံ-ဤ ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ကိရိယသမုဋ္ဌာပိကစေတနာက္ခယောဝ-အမူအရာကိရိယာကို ဖြစ်စေတတ်သော စေတနာ၏ ခဏ၌ပင်၊ မုသာဝါဒကမ္မုနာ-မုသာဝါဒကံသည်၊ ဗန္ဓုတိ-ဖွဲ့အပ်၏၊ ပန-ဆက်၊ ယသွာ-ကြောင့်၊ ကာယကာယပဋိဗဒ္ဓဝါစာဟိ-ကိုယ်၊ ကိုယ်နှင့်စပ်သော ဝတ္ထု၊ နှုတ်တို့ဖြင့်၊ ပရံ-သူတစ်ပါးကို၊ ဝိသံဝါဒေတိ ယထာ-မှားမှားယွင်းယွင်း ပြောဆိုစေနိုင်သကဲ့သို့၊ ဝါ-ချွတ်ယွင်းစေနိုင်သကဲ့သို့၊ တထာ-တူ၊ အဿ-ထိုသူအား၊ ဣဒံ-ဤအကြောင်းအရာကို၊ ဘဏာဟိ-လိမ်၍ ပြောလိုက်ပါလော၊ ဣတိ-သို့၊ အာဏာပေဇ္ဇော-စေခိုင်းသည်၊ (ဟုတွာ)ပိ-ဖြစ်၍ လည်းကောင်း၊ ဝါ-ဖြစ်လျက်လည်းကောင်း။ [အာဏတ္တိကပယောဂကို ပြသည်။]

ပဏ္ဏံ-စာလွှာကို၊ လိခိတွာ-ရေး၍၊ [နောက်၌ “ကုဋ္ဌာဒီသု”ဟု အာဓာရရှိသော ကြောင့် “ပဏ္ဏံ-စာရွက်၌၊ လိခိတွာ-အက္ခရာကို ရေးခြစ်၍”ဟုလည်း မီကာသစ် ဖွင့်သေး၏။] ပုရတော-ရှေ့၌ (လိမ်လိုအပ်သူ၏ ရှေ့၌)၊ နိသဇ္ဇန္တော-စွန့်လွှတ်ချ ထားသည်၊ (ဟုတွာ)ပိ-လည်းကောင်း၊ [နိသဂ္ဂိယပယောဂကို ပြသည်။] အယံ အတ္ထော-ဤအနက် အဓိပ္ပာယ်ကို၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဒဌဗ္ဗော-မှတ်ထိုက်၏၊ ဣတိ-သို့၊ ကုဋ္ဌာဒီသု-နံရံ အစရှိသော အရပ်တို့၌၊ လိခိတွာ-၍၊ (မဟုတ်မမှန် ရေး၍)၊ ထပေဇ္ဇော-ထားသည်၊ (ဟုတွာ)ပိ-လည်းကောင်း၊ [ထာဝရပယောဂကို ပြသည်။] (ပရံ-သူတစ်ပါးကို၊ ဝိသံဝါဒေတိ-နိုင်၏)၊ တသွာ-ကြောင့်၊ ဧတ္ထ-ဤ မုသာဝါဒ၌၊ အာဏတ္တိကနိသဂ္ဂိယထာဝရာပိ-အာဏတ္တိက နိသဂ္ဂိယ ထာဝရ

လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ပယောဂါ- တို့သည်၊ ယုဇ္ဈန္တိ- သင့်ကုန်၏၊ ပန- ထိုသို့ပင် သင့်ပါကုန်သော်လည်း၊ အဋ္ဌကထာသု-ရှေးအဋ္ဌကထာတို့၌၊ အနာဂတတ္တာ- မလာကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိမံသိတွာ-စူးစမ်းနှိုင်းချိန်၍၊ (အာဏတ္တိက နိသဂ္ဂိယထာဝရာ-ကုန်သော၊ ပယောဂါ-တို့ကို၊) ဂဟေတဗ္ဗာ-ယူထိုက်ကုန်၏။

(ယော ဘဂဝါ) သစ္စံ-မှန်သောစကားကို၊ ဝဒတိ-မိန့်မြှောက်တော်မူတတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (သော ဘဂဝါ) သစ္စဝါဒီ-သစ္စဝါဒီ မည်တော်မူ၏၊ သစ္စေန-မှန်သော ရှေ့စကားဖြင့်၊ သစ္စံ-မှန်သော နောက်စကားကို၊ သန္တဟတိ ဃဋ္ဌေတိ-ဆက်စပ်တော်မူတတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ သစ္စသန္တော-သစ္စသန္တ မည်တော်မူ၏၊ အန္တရန္တရာ-အကြား အကြား၌၊ မုသာ-မဟုတ်မမှန်သော စကားကို၊ န ဝဒတိ-မိန့်တော်မူ၊ ဣတိ အတ္ထော-နက်၊ ဟိ-မှန်၊ (တစ်နည်း) ဟိ(ယသ္မာ)-ကြောင့်၊ ယော ပုရိသော-သည်၊ ကဒါစိ-တစ်ရံတစ်ခါ၌၊ မုသာ-မဟုတ်မမှန်သောစကား ကို၊ ဝဒတိ-ပြောဆို၏၊ ကဒါစိ-၌၊ သစ္စံ-မှန်သောစကားကို၊ (ဝဒတိ)၊ တဿ-ထို ယောက်ျား၏ (သစ္စံ၌စပ်)၊ မုသာဝါဒေန-မုသာဝါဒသည်၊ အန္တရိတတ္တာ-ခြားကွယ် သမူ ပြုအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ သစ္စံ-မှန်သော စကားကို၊ သစ္စေန-မှန်သော စကားသည်၊ န ဃဋ္ဌိယတိ-မဆက်စပ်အပ်၊ တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊

ဝိမံသိတွာ ဂဟေတဗ္ဗာ။ ။ ဤအယူက သင်္ဂဟအဋ္ဌကထာဆရာ၏ အတ္တနောမတိမျှ ဖြစ်သောကြောင့် “ဝိမံသိတွာ ဂဟေတဗ္ဗာ”ဟု ဆိုသည်၊ မိမိကိုယ်တိုင် “တထာ ဣဒမဿ ဘဏာဟိတိ ဘဏာပေန္နောပိ၊ ပေထပေန္နောပိ”ဟု ဖြစ်နိုင်ခြင်း၏ အကြောင်းတို့ကို ပြပြီး ဖြစ်ရကား အထူး စိစစ်ဖွယ် မလိုတော့၊ ရှေးဆရာတို့ကို လေးစားသောအားဖြင့်လည်း ကောင်း၊ အတ္တုတ္တံသနအဖြစ် မရောက်စေလိုသောကြောင့်လည်းကောင်း “ဝိမံသိတွာ ဂဟေတဗ္ဗာ”ဟု ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။ [ဝိမံသိတွာ ဂဟေတဗ္ဗာတိ အတ္တနောမတိယာ သဗ္ဗဒုဗ္ဗလတ္တာ အနတ္တုတ္တံသနေန ဝုတ္တံ၊ ကိဉ္စေတ္ထ ဝိစာရေတဗ္ဗကာရဏံ အတ္ထိ၊ သယမေဝ ဝိစာရိတတ္တာ-ဋီကာသစ်။]

သစ္စသန္တော။ ။ သန္တော၌ သံ+ဓာဓာတ်၊ အပစ္စည်းတည်း၊ သန္တဟတိ၌ကား ဓာဓာတ် ကို ဒွေဘော်ပြု၊ ဓကို ဒ၊ အာကို ရဿပြု၊ နောက် ဓကို ဟပြု၊ (ရူပသိဒ္ဓိ၌ “ဝိဒဟတိ”ရပ် ကဲ့သို့ စီရင်လျှင် “သန္တဟတိ”ဟု ဖြစ်၏)၊ သန္တိပုဒ်ကဲ့သို့ ဆက်စပ်ခြင်းအနက်ဟောဟု သိစေလို၍ “ယဋ္ဌေတိ”ဟု ဖွင့်သည်၊ “သစ္စံ+သန္တဟတိ-သစ္စာကို ဆက်စပ်”ဟု ဆိုလျှင် “သစ္စာစကား အချင်းချင်း ဆက်စပ်”ဟု သိသာသောကြောင့် “သစ္စေန”ဟု အပို ထည့်သည်။

အန္တရိတတ္တာ။ ။ အန္တရသဒ္ဒါသည် အဘိဓာန်လာ အနက်တို့တွင် ဗျဝဓာန-(ခြားကွယ် ခြင်း) အနက်ဟောတည်း၊ ကရဓာတ်၏ အနက်၌ ဣပစ္စည်းသက်သော နာမဓာတ်ဟု ကြံပါ၊ အန္တရိယတေ-ခြားကွယ်သမူ ပြုအပ်၏၊ ဣတိ အန္တရိတံ၊ မုသားသည် ခြားကွယ်အပ်သော သစ္စာစကား။

(ထိုသို့ မှန်သော စကားအချင်းချင်း မဆက်စပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်) န သစ္စသန္ဓေ-သစ္စသန္ဓ မမည်။ ပန-အန္ဓယ၊ အယံ-ဤမြတ်စွာဘုရားသည်။ တာဒိသော-ထိုကဲ့သို့ ရှုအပ် သောပုဂ္ဂိုလ်သည်(သစ္စသန္ဓေမမည်သောပုဂ္ဂိုလ် သည်)။ န-မဟုတ်၊ ဇီဝိတဟေတုပိ-အသက်ဟူသော အကြောင်းကြောင့်သော် မှလည်း၊ [ပိသဒ္ဓါ သမ္ဘာဝနာဇောတက၊ “အခြား အကြောင်းများမှာ ဆိုဖွယ်ရာ မလို”ဟု ဂရဟာဆည်း။] မုသာ-ကို၊ အဝတ္ထာ-မိန့်တော်မမူဘဲ၊ သစ္စေန-မှန် သောရှေ့စကားဖြင့်၊ သစ္စံ-မှန်သော နောက်စကားကို၊ သန္ဓဟတိယေဝ- ဆက်စပ်တော်မူသည် သာ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ သစ္စသန္ဓေ-သစ္စသန္ဓ မည်တော်မူ၏။

ထေတောတိ-ကား၊ ထိရော-စကားအရာ လွန်စွာခိုင်မြဲတော်မူ၏၊ ထိရ ကထော-ခိုင်မြဲသောစကားရှိတော်မူ၏၊ ဣတိ အတ္ထော၊ ဟိ-ချဲ့၊ ဧကော-အချို့ သော၊ ပုဂ္ဂလော-ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဟလိဒ္ဓိရာဂေါ ဝိယ-နန္ဒင်းဖြင့် ဆိုးအပ်သော အရောင်ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ထုသရာသိမ္ပိ-ဖွဲ့အစု၌၊ နိခါတခါဏုဝိယ- စိုက်အပ် သော ငုတ်ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ [ရှေးစာအုပ်များ၌ “နိက္ခိတ္တခါဏုဝိယ- ချထား အပ်သော ငုတ်ကဲ့သို့လည်းကောင်း”ဟု ရှိ၏။] အဿပိဋ္ဌေ-မြင်း၏ ကျောက်ကုန်း ၌၊ ထပိတကုမ္ဘဏ္ဍမိဝစ-ထားအပ်သော ဖရုံသီးကဲ့သို့လည်း ကောင်း၊ ထိရကထော-ခိုင်မြဲသောစကားရှိသည်၊ န ဟောတိ-မဟုတ်၊ ဧကော- အချို့သော

ထေတော။ ။ထေတသဒ္ဓါသည် ထိရသဒ္ဓါ၏ပရိယာယ်တည်း၊ ထိရ၌ ထာဓာတ် (ကိရစ် ပစ္စည်း)ဖြစ်သကဲ့သို့ ထေတ၌လည်း ထာဓာတ် (တပစ္စည်း)ဖြစ်၏၊ ဣအာဂုံ၊ ထိုဣကို ဧပြ၊ ဒန္တဇ ထာဓာတ်သည် မုဒ္ဓဇ ဌာဓာတ်ကဲ့သို့ တည်တံ့ခိုင်မြဲခြင်းအနက်ကို ဟော၏၊ “ခိုင်မြဲ”ဟု သာမညဆိုသော်လည်း သစ္စဝါဒီတာ၏ အရာဖြစ်သောကြောင့် ပကရဏအား လျော်စွာ စကားအရာ၌ ခိုင်မြဲကြောင်းဟု သိသာ၏၊ ထို့ကြောင့် “ထိရကထောတိ အတ္ထော”ဟု အဓိပ္ပာယ်ထွက်ဖွင့်သည်။ [“သစ္စတော ထေတော” တိအာဒိသု ဝိယ ထေတသဒ္ဓေါ ထိရ ပရိယာယော၊ ထိရဘာဝေါ စ သစ္စဝါဒီတာယ အဓိကာရတ္တာ ကထာဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗောတိ အာဟ “ထိရကထောတိ အတ္ထော”တိ။-ဋီကာ။]

မှတ်ချက်။ ။ဋီကာသစ်၌ “ထိတဿ ဘာဝေါတိ ဟိ ထေတော၊ ထိရဘာဝေါ၊ (ခိုင်မြဲသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ တည်တံ့ခြင်းဂုဏ်၊ ထိတနောင် ဘာဝအနက်၌ ဣပစ္စည်း သက်၍ “ထေတ”ဟု ဖြစ်ပြီးမှ) တေန ယုတ္တတ္တာ ပုဂ္ဂလော ဣဓ ထေတော နာမ (“ထေတေနယုတ္တော ထေတော”ဟု ပြုမှ ပုဂ္ဂိုလ်ရသည်)”ဟု ဆက်၍ ဖွင့်သွားလေ၏၊ ထိုအဖွင့်ကိုကား “ထေတသဒ္ဓေါ ထိရပရိယာယော”ဟူသော ဋီကာဟောင်းစကား၊ “ထေတောတိ ထိရော”ဟူသော အဋ္ဌကထာစကားတို့ဖြင့် စဉ်းစားပါ။

ဟလိဒ္ဓိရာဂေါ။ ။ဟလိဒ္ဓိယာ-နန္ဒင်းဖြင့်၊ ဝါ-၏၊ ရာဂေါ-ဆိုးခြင်းတည်း၊ ဝါ-ဆိုးအပ် သော အရောင်တည်း၊ ဟလိဒ္ဓိရာဂေါ-ရောင်၊ ဤဟလိဒ္ဓိရာဂေါ စသော ဥပမာများသည် ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဥပမာ မဟုတ်ကြ၊ စကား၏ ဥပမာများတည်း၊ နန္ဒင်းဆိုးအရောင်သည်

ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ပါသာဏလေခါ ဝိယ-ကျောက်၌ ရေးအပ်သော အက္ခရာကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ (ကျောက်ထက်အက္ခရာကဲ့သို့လည်းကောင်း၊) ဣန္ဒြိယလော ဝိယစ-တံခါးတိုင် ကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ ထိရကထော-သည်၊ ဟောတိ၊ အသိနာ-သန်လျက်ဖြင့်၊ သီသံ-ဦးခေါင်းကို၊ ဆိန္ဒုန္တေပိ-ဖြတ်ပါသော်လည်း၊ [“သီသေ-ကို၊ ဆိန္ဒုန္တေပိ-ဖြတ်အပ်ပါ သော်လည်း” ဤသို့ ရှိမှ ကောင်းသည်။] ဒွေကထာ-နှစ်မျိုးသော စကားတို့ကို၊ န ကထေတိ-မပြော၊ အယံ-ဤပုဂ္ဂိုလ် ကို၊ ထောတော-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏။

ပစ္စယိကောတိ-ကား၊ ပတိအယိတဗ္ဗကော (ပတိယာယိတဗ္ဗကော)-ယုံကြည် ခြင်းဖြင့် ရှေးရှုရောက်ထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်တည်း၊ သဒ္ဓါယိကော-ယုံကြည်ခြင်း၏ ဖြစ်ရာပုဂ္ဂိုလ်၊ ဝါ-ယုံကြည်ခြင်းဖြင့် ရောက်ထိုက်သောပုဂ္ဂိုလ်၊ ဣတိ အတ္ထော၊

ကြာရှည်စွာ မတည်သကဲ့သို့ စကားလည်း မတည်၊ ထိုမတည်သော စကားသည် နန္ဒင်းဆိုးအရောင်နှင့် တူ၏၊ ဖွဲ့ပုံ၌ စိုက်ထားအပ်သော ငုတ်၊ မြင်းကျောက်ကုန်း၌ ထားအပ်သော ဖရုံသီးတို့၏ ကြာရှည်စွာ မတည်ပုံလည်း စကား၏ မတည်ပုံနှင့် တူ၏၊ ပါသာဏလေခါ၏ တည်ပုံ၊ ဣန္ဒြိယ၏ တည်ပုံကား စကား၏ တည်ပုံနှင့် တူသည်။

ပစ္စယိကော။ ။ဤနေရာ၌ ဋီကာဟောင်းဝယ် အထူးမဖွင့်ပါ၊ ရှေ့ အပစ္စယောပုဒ်၌ “န+ပစ္စေတိ တေနာတိ အပစ္စယော”ဟု ပြု၍ ဒေါမနဿကို အရကောက်ခဲ့၏၊ ဤ၌ကား ပုဂ္ဂိုလ်ကို အရကောက်ဖို့ရန် “ပစ္စေတိ ဧတ္တာတိ ပစ္စယော”ဟု ပြုရုံသာတည်း၊ ထို့နောက် သဒ္ဓါယိကော၌ ကိကကို အနက်မရှိ (တဗ္ဗာဝဝုတ္တိ)ကြ သကဲ့သို့ ဤ၌လည်း “ပစ္စယောယေဝ ပစ္စယိကော”ဟု ကြံပြီးလျှင် “ပစ္စယိကော-ယုံကြည်ခြင်း၏ စွဲ၍ ဖြစ်ရာတည်း”ဟု ပေးပါ၊ “ယုံကြည်ထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်”ကား အဓိပ္ပာယ်ထွက်တည်း။

တစ်နည်း။ ။ “ပတိ-ရှေးရှု+အယိတဗ္ဗော-ရောက်ထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်တည်း၊ ပစ္စယိကော-ရှေးရှုရောက်ထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်”ဟု ကြံလျှင် “ပတိ+အယဓာတ်၊ ကျပစ္စည်း၊ ဣအာဂုံဖြင့် ပြီးနိုင်၏၊ ဤနည်းအတိုင်း သဒ္ဓါယိကော၌ ဋီကာတစ်နည်း ကြသည်၊ ဤအကြသည် တဗ္ဗပစ္စည်းဖြင့် ဖွင့်ထားသော သံဝဏ္ဏနာနှင့် ညီ၏။

ပတိယာယိတဗ္ဗကော။ ။ဤသံဝဏ္ဏနာ၌မူ အမျိုးမျိုးကွဲ၏၊ သီဟိုဠ်မှ၌ “ပတိ+အယိတဗ္ဗကော”ဟု ရှိ၍ သျာမ၌ “ပတိယာယိတဗ္ဗကော”ဟု ရှိ၏၊ ဋီကာသစ်၌ကား “ပတ္တိယာယိတဗ္ဗကော”ဟု ရှိသည်၊ ပစ္စယိကော၏ အဖွင့်ဖြစ်သောကြောင့် ထိုသုံးမျိုးတွင် ပစ္စယကို “ပတိ+အယ”ဟု ပုဒ်ဖြတ်သောအခါ “တဗ္ဗပစ္စည်း၊ ဣအာဂုံ၊ သုတ္တံ၌ ကပစ္စည်း သက်၍ “ပတိအယိတဗ္ဗကော”ဟူသော သီဟိုဠ်မှအတိုင်း ပါဠိမှန်ဖြစ်၏၊ တိ+အန္တံ၌ တိ၏ ဣကို ဣယပြု၍ “တိယန္တံ”ဟု ဖြစ်သကဲ့သို့၊ ပတိမှ ဣကို ဣယပြု၍ “ပတိယာယိတဗ္ဗကော” ဟူသော သျာမလည်း ပါဠိမှန်ပင် ဖြစ်သည်၊ အနက်မှာ နိဿယအတိုင်းပင်တည်း၊ တဗ္ဗ ပစ္စည်းကြောင့် “ဖြစ်အပ်-ဖြစ်ထိုက်”ဟု အနက် မဖြစ်နိုင်၊ “ရောက်အပ် ရောက်ထိုက်”ဟုသာ ဖြစ်နိုင်သည်။

ဋီကာသစ်။ ။ “ပတ္တိသင်္ခါတာ သဒ္ဓါ အယတိ ပဝတ္တတိ ဧတ္တာတိ ပစ္စယိကောတိ အာဟ၊ ပတ္တိယာယိတဗ္ဗကောတိ”ဟု ဖွင့်ပြီးလျှင် ထိုပတ္တိယာယိတဗ္ဗကောကို “ပတ္တိယာ အယိတဗ္ဗာ ပဝတ္တေတဗ္ဗာတိ ပတ္တိယာယိတဗ္ဗာ၊ ယကာရာဂမေန (ယာ၌ ယအာဂုံလာသောအားဖြင့်)

[ရှေးမူအလို “ပတ္တိယာယိတဗ္ဗကော-ယုံကြည်ခြင်းဖြင့် ဖြစ်စေထိုက်သော စကားရှိ သောပုဂ္ဂိုလ်တည်း၊ သဒ္ဓါယိတဗ္ဗကော-ယုံကြည်ခြင်းဖြင့် ဖြစ်စေထိုက်သောစကား ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တည်း၊ ကူတိ အတ္ထော”ဟု ပေးပါ။] ဟိ-ချဲ့၊ ဧကဇ္ဈော-အချို့သော၊ ပုဂ္ဂလော-သည်၊ ပစ္စယိကော-ယုံကြည်ခြင်းဖြင့် ရှေးရှုရောက်ထိုက်သည်၊ ဝါ-ယုံကြည်ထိုက်သည်၊ န ဟောတိ-မဖြစ်၊ ကုဒ်-ဤစကားကို၊ ကေန-အဘယ်သူ သည်၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်သနည်း၊ (ကူတိ-ဤသို့ မေးအပ်သော်၊) အသုကေန-ထို မည်သူသည်၊ (ဝုတ္တံ-ပြီ၊) ကူတိ-သို့၊ ဝုတ္တေ-ပြောဆိုအပ်သော်၊ တဿ-ထိုပုဂ္ဂိုလ် ၏၊ ဝစနံ-စကားကို၊ မာ သဒ္ဓဟထ-မယုံကြကုန်လင့်၊ ကူတိ-သို့၊ ဝတ္တဗ္ဗတ-ပြောဆိုထိုက်သည်၏အဖြစ်သို့၊ အာပဇ္ဇတိ-ရောက်၏၊ (သူက လိမ်တက်သော ကြောင့် ဤသို့ အပြောအဆို ခံရသည်။)

ဧကော-အချို့သောပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ပစ္စယိကော-သည်၊ ဟောတိ၊ ကုဒ်-ကို၊ ကေန-သည်၊ ဝုတ္တံ-နည်း၊ (ကူတိ-သော်၊) အသုကေန-သည်၊ (ဝုတ္တံ)၊ ကူတိ-သို့၊ ဝုတ္တေ-သော်၊ တေန-ထိုသူသည်၊ ယဒိ ဝုတ္တံ-အကယ်၍ ပြောဆိုအပ်သည် ဖြစ်အံ့၊ (ဧဝံ သတိ)၊ ကုဒ်မေဝ-ဤစကားသည်သာ(ထိုသူပြောအပ်သော ဤ

ဝါစာ (ဝါစာရ၏) သာ ဧတဿာတိ ပတ္တိယာယိတဗ္ဗကော-ယုံကြည်ခြင်းဖြင့် ဖြစ်စေအပ်သော စကားရှိသူ”ဟု ဖွင့်သည်၊ ဤအဖွင့်၌ ပစ္စယမ္ပ ပတိကို “ပတ္တိ”ဟု ဖွင့်ခြင်း၊ ထိုပတ္တိကို အဘိဓာန် (၁၀၁၂)၌ ရောက်ခြင်း၊ သွားခြင်း၊ ခြေလျင်စစ်တပ်၊ ဤအနက်သုံးရပ်သာ ရှိပါလျက် “သဒ္ဓါ”ဟု ဖွင့်ခြင်း၊ ပြောဆိုအပ်သော စကားသည် ယုံကြည်ခြင်းသဒ္ဓါဖြင့် ဖြစ်စေ အပ်သည်မဟုတ်၊ ယုံကြည်ခြင်းသဒ္ဓါသည် ကြားသူသန္တာန်၌သာ ဖြစ်၍ စကားကား ပြောဆိုသူသန္တာန်၌ ဖြစ်ခြင်း၊ ဤသို့ သဒ္ဓယုတ္တိ အတ္ထယုတ္တိ နှစ်မျိုးလုံး မရှိခြင်းကြောင့် မီကာသစ်အဖွင့်ကို စိစစ်ကြပါကုန်။

သဒ္ဓါယိကော။ ။သဒ္ဓါယိတဗ္ဗကောတိ အတ္ထော”ဟု စာအုပ်တို့၌ တွေ့ရ၏၊ ထိုပါဌ်သည် သုံးစွဲရိုး မဟုတ်ပါ၊ တိကင်္ဂုတ္တရ၊ ဒုတိယပံ၊ မဟာဝဂ္ဂ (၁၀)သုတ်၊ မူလပံ၊ စူဠဟတ္ထိ ပဒေါပမသုတ် အဋ္ဌကထာတို့၌ “သဒ္ဓါယိကော”ဟု ချည်း ရှိကြပါသည်၊ ထိုမီကာများနှင့်တကွ ဤမီကာဟောင်းလည်း “သဒ္ဓါ အယတိ ပဝတ္တတိ ဧတ္တာတိ သဒ္ဓါယော၊ သဒ္ဓါယောဧဝ သဒ္ဓါယိကော၊ ယထာ ဝေနယိကောတိ”ဟု ပဌမဖွင့်၏၊ ဤအလို ကူကအနက် မရှိ၊ ထို့နောက် “ဏှပစ္စည်းမှ ယကို ကပြု”ဟု ကြံ၍ “သဒ္ဓါယ ဝါ အယိတဗ္ဗော (ရောက်ထိုက်၏) ကူတိ သဒ္ဓါယိကော”ဟု ဝစနတ္ထနှင့် “သဒ္ဓေယျောတိ အတ္ထော”ဟု အဘိဓမ္မေယျတ္ထကိုပါ ဖွင့်သည်၊ ဤအဖွင့်အတိုင်း သဒ္ဓါယိကောသာ ပါဌ်မှန်ဟု မှတ်ပါ။

ဆိုလိုရင်းကား။ ။ပတိအယိတဗ္ဗကောဝယ် “ပတျာယိတဗ္ဗကော”ဟုလည်း မူကွဲရှိပါလိမ့်မည်၊ ထိုပတျာယိတဗ္ဗကောကို မြန်မာဖတ်သံအတိုင်း “ပတိတယာ”ဟု ဖတ်ရာမှ “ပတ္တိယာယိတဗ္ဗကော”ဟု ဖြစ်သွားဟန် တူပါသည်၊ ထိုပတ္တိယာယိတဗ္ဗကောနှင့် အသွားတူအောင် တဗ္ဗပစ္စည်းထည့်၍ “သဒ္ဓါယိတဗ္ဗကော”ဟုလည်း ပြောင်းလွဲလိုက်ကြဟန် တူပါသည်။

စကားသည်သာ)၊ ပမာဏံ-ပမာဏတည်း၊ ဣဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ (ထိုသူ၏စကားကို ကြားရပြီးရာ ယခုအခါ၌)၊ ဥပပရိက္ခိတဗ္ဗ-စူးစမ်းနှိုင်းချိန်ဖွယ်သည်၊ နတ္ထိ-မရှိတော့၊ ဣဒံ-ဤ စကားသည်၊ ဝါ-ဤအကြောင်းအရာသည်၊ ဧဝမေဝ-ဤသူပြောအပ်သည့် အတိုင်းသာတည်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဝတ္ထုဗ္ဗတံ အာပဇ္ဇတိ၊ [သူက မလိမ်တတ်သော ကြောင့် သူပြောသည့်အတိုင်း မှတ်ပါ-ဟူလို]၊ အယံ-ဤပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ပစ္စယိကော-ပစ္စယိကဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏၊ အဝိသံဝါဒကော လောကဿာတိ-ကား၊ တာယ သစ္စဝါဒိတာယ-ထိုမှန်သောစကားကို ဆိုတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ လောကံ-လူအပေါင်းကို၊ န ဝိသံဝါဒေတိ-ဖောက်ဖောက်ပြန်ပြန် မပြောဆိုစေတတ်၊ ဝါ-မချွတ်ယွင်းစေတတ်၊ ဣတိ အတ္ထော။

ပိသုဏံ ဝါစံ ပဟာယာတိအာဒိသု-ပိသုဏံ ဝါစံ ပဟာယ အစရှိသော ပါဠိ ရပ်တို့၌၊ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော)၊ ယာယ ဝါစာယ-အကြင်စကားဖြင့်၊ (ကရောတိဉ္စပ်)၊ ယဿ-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်အား၊ တံ ဝါစံ-ထိုကုန်းတိုက်စကားကို၊ ဘာသတိ-ပြော၏၊ တဿ-ထိုပြောရာပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဟဒယေ-စိတ်၌၊ အတ္တနော-မိမိ၏၊ (မိမိဟူသော ပြောသူ၏)၊ ပိယဘာဝံ-ချစ်အပ်သူ၏အဖြစ်ကို လည်းကောင်း၊ ပရဿ-သူတစ်ပါး၏၊ သုညဘာဝံ-အချစ်မှ ကင်းဆိတ်သူ၏ အဖြစ်ကိုလည်း ကောင်း၊ ကရောတိ-ပြုတတ်၏၊ သာ (ဝါစာ)-သည်၊ ပိသုဏာဝါစာ-မည်၏။

အသံဝါဒကော လောကဿ။ ။ယခုခေတ်၌ မုသားပြောသူတွေ၊ အလုပ်အားဖြင့် လှည့်စားနေသူတွေ ထိပ်တန်းပုဂ္ဂိုလ်မှ စ၍ အလွန်များနေ၏။ စကားဖြင့် ပြောရုံသာမက အလုပ်အားဖြင့် လှည့်စားခြင်းသည်လည်း လောကကို အထင်မှားစေခြင်းပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် သူများအထင်ကြီးအောင် ဟန်လုပ်၍ နေသော သူတော်ယောင်ကြီးများ၊ တိုင်းသူ ပြည်သားကို ဖြစ်စေ၊ ဆိုင်ရာလူအများကို ဖြစ်စေ အထင်မှားအောင် ပြောဆိုပြုလုပ်နေသော လူကြီးလူကောင်းများ၊ မိမိ မယုံကြည်သောအရာကို သူတစ်ပါး ယုံကြည်အောင် ဟောပြော နေသော ဘာသာရေးခေါင်းဆောင်များကို “ဝိသံဝါဒကော လောကဿ-လောကကို လှည့်စားတတ်သူ”ဟူ၍ချည်း မှတ်ပါ။

တဿ၊ပေ၊ကရောတိ။ ။“ပိယဘာဝံ သုညဘာဝံ ကရောတိ”ကို ကြည့်၍ ပိသုဏာ၌ “ပိယသုညကရဏာ”ဟု ဆိုလိုလျက် မလိုအပ်သော အကွရာတို့ကို ချေ၍ “ပိသုဏာ”ဟု ကြွင်းသည်ဟု သိပါ။ “ပိယောစ+သုညံစ ပိယသုညံ၊ ပိယသုညံ+ကရောတိတိ ပိယသုည ကရဏာ”ဟု ပြု၊ ပိယသုညတို့၌ ဘာဝပ္ပဓာန၊ ဘာဝလောပကြံစေလို၍ ပိယံကို “ပိယဘာဝံ” ဟုလည်းကောင်း၊ သုညံကို “သုညဘာဝံ”ဟုလည်းကောင်း ဖွင့်သည်၊ (တစ်နည်း) ပိသတိ-ညီညွတ်နေသူတို့ကို ကွဲပြားအောင် ကြိတ်ချေတတ်၏၊ ဣတိ ပိသုနာ၊ ပိသဓာတ်၊ ဥန ပစ္စည်းဖြင့် သက္ကတ၌ “ပိသုနာ”ဟု ရှိသည်။

အတ္တနော ပရဿ။ ။ဦးဒတ္တက ဦးနာဂ၏ အပြစ် ပြောသည်ကို ဦးတိဿသည် ကြား၏ ထိုအခါ ဦးတိဿသည် ဦးဒတ္တနှင့် ဦးနာဂတို့ ကွဲပြားစေလို၍ (သို့မဟုတ်) ဦးနာဂ က “မိမိကို သတိပေးဖော် ရပေသည်”ဟု ချစ်စေလို၍ ဦးနာဂထံ သွားပြီးလျှင် ဦးဒတ္တ၏

[ပါဠိတော်၌ ပိသုဏဝါစာအတွက် “ဣတော သုတ္တာ န အမုတြ အက္ခာတာ” စသည်ဖြင့်ရှိသေးသော်လည်း ထိုပါဠိတော်အစဉ်အတိုင်းမဖွင့်သေးဘဲ အဘိဓမ္မာ အဋ္ဌကထာစသော အခြားအဋ္ဌကထာတို့၌ ပိသုဏဝါစာ ဖရုသဝါစာ သမ္ပပ္ပလာပ ပုဒ်သုံးရပ်ကို ဆက်စပ်၍ ဖွင့်ထားသည်အားလျော်စွာ ဤအဋ္ဌကထာ၌လည်း ထိုအတိုင်း ဖွင့်ပြလိုသောကြောင့် “ယာယ ပန အတ္တာနမ္ပိ ပရမ္ပိ” စသည်ကို မိန့်သည်။] ပန-ကား၊ ယာယ-အကြင်စကားဖြင့်၊ အတ္တာနမ္ပိ-မိမိကိုလည်းကောင်း၊ (ဖရုသဝါစာ ပြောဆိုသူတည်းဟူသော မိမိကိုလည်းကောင်း၊) ပရမ္ပိ-သူတစ်ပါးကို လည်းကောင်း၊ အပြောခံရသူ၊ ကြားရသူကိုလည်းကောင်း၊) ဖရုသ-ကြမ်းတမ်း သည်ကို၊ ကရောတိ-ပြုတတ်၏၊ (အယ်-ဤစကားသည်၊ ဖရုသဝါစာ-ဖရုသာ ဝါစာ မည်၏၊) ယာ ဝါစာ-အကြင်စကားသည်၊ သယမ္ပိ-ကိုယ်တိုင်လည်း၊ (ဖရုသ ဝါစာကိုယ်တိုင်လည်း၊) ဖရုသာ-ကြမ်းတမ်း၏၊ ကဏ္ဏသုခါ-နားတို့၏ ချမ်းသာ ကြောင်းသည်၊ ဝါ-နားတို့ကို ချမ်းသာစေတတ်သည်။

အပြစ်ပြောစကားကို ပြော၏၊ ထိုသို့ ပြောခြင်းသည် မိမိကို ချစ်အောင်လည်းပြု၊ ဦးဒတ္ထ၏ အပေါ်၌ ဦးနာဂ၏ အချစ်ကင်းဆိတ်အောင်လည်း ပြုရာရောက်သည်။ ထို့ကြောင့် အတ္တနော ပိယဘာဝံ၌ “အတ္တနော”အရ ကုန်းတိုက်သော ဦးတိဿကို ယူ၍၊ “ပရဿ”အရ ဦးနာဂ၏ အပြစ်ကို ပြောသော ဦးဒတ္ထကို ယူပါ။ [ပရဿာတိ ယံ ဘိန္နိတံ တံ ဝါစံ ဘာသတိ၊ တဿ-ဋီကာ။]

ယာယ၊ ဗေ၊ ကရောတိ။ ။ ဖရုသံ ကရောတိတိ ဖရုသကရဏာ၊ ဒေါသထွက်အောင် ကြမ်းတမ်းအောင် ပြုတတ်သောကြောင့် ဆဲဆိုမှုစကားကို “ဖရုသကရဏာ”ဟု ဆိုလိုလျက် ကရဏပုဒ်ကို ချေ၊ (တစ်နည်း) ဆဲသောအခါ ဆဲသူ မိမိ၌လည်းကောင်း၊ အဆဲခံရသော သူတစ်ပါး၌လည်းကောင်း ဒေါသအစွမ်းကြောင့် ကြမ်းတမ်းမှု ဖရုသာဖြစ်၏၊ ထိုဖရုသာသည် ဆဲဆိုမှုကြောင့် ဖြစ်ရကား အကျိုးဖရုသာ၏ အမည်ကို အကြောင်းစကား ပေါ်၌ တင်စား၍ ကြမ်းတမ်းသော စကားကိုလည်း ဖလူပစာရအားဖြင့် “ဖရုသာ”ဟု ခေါ်ရသည်။ [ဒတ္ထ ပန ပဌမနယေ ဖရုသံ ကရောတိတိ ဝစနတ္ထေန ဝါ၊ ဖလူပစာရေန ဝါ ဝါစာယ (စကား အပေါ်၌) ဖရုသသဒ္ဒပ္ပဝတ္တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ - ဋီကာသစ်။]

ယာ ဝါစာ သယမ္ပိ ဖရုသာ။ ။ ဤနည်း၌ စကားလုံးကိုယ်တိုင်ပင် ကြမ်းတမ်းသော ကြောင့် ဖရုသာ အမည်ရ၏၊ ထိုဖရုသာအမည်သည် ဥပစာမတင်ရဘဲ ပင်ကိုသဘော အတိုင်း အထင်ရရှိအားဖြင့် ရအပ်သော အမည်တည်း၊ (တစ်နည်း) ဆဲဆိုခြင်း၏ အကြောင်း မှာ ဒေါသတည်း၊ ထိုအကြောင်းဒေါသ၏ ဖရုသအမည်ကို အကျိုးစကားပေါ်၌ တင်စား၍ အကျိုးစကားကိုလည်း ကာရဏူပစာရအားဖြင့် “ဖရုသာ”ဟု ခေါ်သည်။ [ဒုတိယနယေ မဗ္ဗစ္ဆေဒနဝသေန (နာကြီးဖွယ်ကောင်းသော ဇာတိ ဂေါတ္တ စသည်ကို ဖြတ်တောက် ဆဲဆို ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်) ပဝတ္တိယာ ဧကန္တနိဌ၊ ရတာယ ရုဋ္ဌိသဒ္ဒဝသေန သဘာဝေန (အထင် ရုဋ္ဌိသဒ္ဒါဖြစ်သည့်အတွက် ဥပစာမတင်ရဘဲ ပင်ကိုသဘောအားဖြင့် သော်လည်းကောင်း) ကာရဏူပစာရေန ဝါ ဖရုသသဒ္ဒပ္ပဝတ္တိ ဒဌဗ္ဗာ။ - ဋီကာသစ်။]

(နားဝင်ချိုသည်။) နေဝဟောတိ-မဖြစ်၊ ဟဒယင်္ဂမာ-စိတ်နှလုံးသို့ ရောက်သည်၊ (နှလုံးအသည်း စွဲလောက်သည်။) န ဟောတိ၊ အယံ-ဤစကားသည်၊ ဖရုသာဝါစာ-မည်၏။

ယေန-အကြင် စကားဖြင့်၊ သမ္ပ-စီးပွားချမ်းသာကို ဖျက်ဆီးတတ်သော အကြောင်းအရာကို၊ နိရုတ္တကံ-အနက်အဓိပ္ပာယ်မရှိသော အကြောင်းအရာကို၊ ပလပိ-(အမျိုးမျိုး အစားစား) အပြားအားဖြင့် ပြောဆိုတတ်၏၊ သော-ထိုစကား သည်၊ သမ္ပပ္ပလာပေါ-မည်၏၊ တေသံ(ပိသုဏဝါစာ ဖရုသာဝါစာ သမ္ပပ္ပလာ ပါနံ)-ထိုပိသုဏဝါစာ ဖရုသာဝါစာ သမ္ပပ္ပလာပတို့၏၊ မူလဘူတာ-အရင်းခံဖြစ် ၍ဖြစ် သော၊ စေတနာပိ-စေတနာသည်လည်း၊ ပိသုဏဝါစာဒိ

နေဝါပေဟဒယင်္ဂမာ။ ။နေဝ ကဏ္ဍာသုခါ၊ န ဟဒယင်္ဂမာတို့ကား ကြမ်းတမ်းပုံကို သရုပ်ဖော်သောစကားတည်း၊ ဆဲဆိုသော စကားလုံးက ကြမ်းတမ်းလှသောကြောင့် ကြားရ သော နားလည်း မချမ်းသာ၊ အနက် အဓိပ္ပာယ်က မကောင်းလှသောကြောင့် စိတ်နှလုံးသို့ လည်း မသက်ဝင်ပါ-ဟူလို၊ [သုခန္တိ ဧတယာတိ သုခါ၊ ကဏ္ဍာနံ+သုခါ ကဏ္ဍာသုခါ၊ (တစ်နည်း) သုခယတိတိ သုခါ၊ ကဏ္ဍေ+သုခါ ကဏ္ဍာသုခါ၊ ဟဒယံ+ဂစ္ဆတိတိ ဟဒယင်္ဂမာ။]

သမ္ပပ္ပလာပေါ။ ။သံ (ဟိတသုခံ) ဖလတိ ဝိနာသေတိတိ သမ္ပ၊ သံပုဗ္ဗ ဖလဓာတ်+ ကိစ္စပစ္စည်း၊ သံအတွက် “ကောင်း”ဟူသည် စီးပွားချမ်းသာတည်း၊ ထို့ကြောင့် သံကို “ဟိတသုခံ” ဟုလည်းကောင်း၊ ဖလဓာတ်သည် ဝိနာသအနက်ကို ဟောသောကြောင့် “ဝိနာသေတိ”ဟု လည်းကောင်း ဖွင့်သည်၊ ပလပတိ ဧတေနာတိ ပလာပေါ၊ (ပ- အပြားအားဖြင့်၊ ဝါ-အမျိုးမျိုး အဖုံဖုံ+လပ-ပြောဆိုခြင်း၊) သမ္ပဿ+ပလာပေါ သမ္ပပ္ပလာပေါ၊ စီးပွားချမ်းသာကို ဖျက်ဆီး တတ်သော အကြောင်းအရာ (သမ္ပ)ဟူသည် အနက် အဓိပ္ပာယ်မရှိသော အကြောင်းအရာ တည်းဟု သိစေလို၍ “နိရုတ္တကံ”ဟု အဓိပ္ပာယ်ထွက် ဖွင့်၏။

တစ်နည်း။ ။ပလာပသဒ္ဒါသည် အနှစ်အဆန် မပါသော ဖွဲ့၊ စပါးဖျင်းကို ဟော၏၊ ကွက်စိပ်ဆရာ၊ လူပျက်စသည်တို့ ရယ်စရာ မောစရာ ပြောအပ်သော အကြောင်းအရာ လည်း အနှစ်အဆန်နှင့်တူသော အနက် အဓိပ္ပာယ် မပါသောကြောင့် ဖွဲ့၊ စပါးဖျင်းနှင့် တူရကား “သမ္ပပ္ပလာပ”ဟု ခေါ်သည်၊ ဤနည်းအလို “သမ္ပ-စ-(နားထောင်သူ၏) စီးပွားချမ်းသာကို ဖျက်တတ်သည်လည်း ဟုတ်၏+တံ+ပလာပေါစ-ဖွဲ့၊ အဖျင်းနှင့် တူသည်လည်း ဟုတ်၏၊ ဣတိ သမ္ပပ္ပလာပေါ”ဟု ပြုပါ၊ ထို့ကြောင့် သမ္ပပ္ပလာပကို “ပိနံဖျင်းသော (စပါးပိနံ စပါး ဖျင်းနှင့်တူသော) စကား”ဟု မြန်မာပြန်ကြသည်။

ပိသုဏဝါစာဒိ နာမမေဝ။ ။ဝစန္တိ ဧတယာတိ ဝါစာ (စေတနာ)၊ ပိသုဏယ- ကို+ဝါစာ-ပြောကြောင်းစေတနာတည်း၊ ပိသုဏဝါစာ၊ ဤသို့၊ သမာသံတွဲလျှင် စေတနာသည် မုချအားဖြင့် ပိသုဏဝါစာ မည်၏၊ “ပိသုဏာ+ဝါစာ”ဟု ဝါကျခွဲလျှင်ကား အကျိုး ပိသုဏ ဝါစာ (စကားလုံး)၏ အမည်ကို အကြောင်းစေတနာ၌ တင်စားသော ဖလူပစာရအမည် တည်း၊ [သမာသဝိသယေ ဟိ မုချဝသေန အတ္ထော ဂဟေတဗ္ဗော၊ ဗျာသဝိသယေ ဥပစာရ ဝသေနာပိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ - ဋီကာသစ်။]

နာမမေဝ-ပိသုဏဝါစာအစရှိသော အမည်ကိုပင်၊ လဘတိ-ရ၏။ စ-ဆက်၊ က္ကမေ-ဤစူဠသီလ၌၊ သာ ဝေ-ထိုစေတနာကိုသာ၊ အဓိပ္ပေတာ-အလိုရှိအပ်၏။ ကုတိ-ဤသို့၊ မှတ်အပ်၏။ [“ပဟာယာ”တိ အာဒိဝစနသန္နိဓာနတော တဿာယေဝ စ ပဟာတဗ္ဗတာ ယုတ္တိတော (ပဟာယ အစရှိသော သဒ္ဒါ၏ အနီး၌ တည်နေခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ထိုစေတနာကိုသာ ပယ်သင့်ခြင်း ကြောင့်လည်းကောင်း) အဓိပ္ပေတာတိ အတ္ထော။-ဋီကာ။]

တတ္ထ-ထိုပိသုဏဝါစာ ဖရုသဝါစာ သမ္ပပ္ပလာပတို့တွင်၊ သံကိလိဋ္ဌစိတ္တဿ-အဘိဇ္ဈာ ကုဿာ စသည်တို့ကြောင့် ညစ်နွမ်းသောစိတ် ရှိသူ၏၊ ပရေသ-သူတစ်ပါးတို့၏၊ ဘေဒါယဝါ-ကွဲပြားခြင်းငှာသော်လည်းကောင်း၊ အတ္တနော-မိမိ၏၊ ပိယကမ္ပတာယဝါ-ချစ်ခြင်းကို အလိုရှိသူ၏အဖြစ်ငှာသော်လည်းကောင်း၊ ကာယဝစီပယောဂသမုဋ္ဌာပိကာ-ကာယပယောဂ ဝစီပယောဂကို ဖြစ်စေတတ် သော၊ စေတနာ-သည်၊ ပိသုဏဝါစာ-မည်၏။ သာ-ထိုပိသုဏဝါစာ သည်၊ ယဿ-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဘေဒံ-ကွဲပြားခြင်းကို၊ ကရောတိ-ပြု၏၊ တဿ-ထိုကွဲပြား အောင် ပြုရာ ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ အပ္ပဂုဏတာယ-နည်းသောဂုဏ် ရှိသည်၏အဖြစ် ကြောင့်၊ အပ္ပသာဝဇ္ဇာ၊ မဟာဂုဏတာယ-ကြီးသောဂုဏ်ရှိ သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ မဟာသာဝဇ္ဇာ။

တဿာ-ထိုပိသုဏဝါစာ၏၊ သမ္ဘာရာ-တို့သည်၊ ဘိန္နိတဗ္ဗော-ခွဲထိုက်သော၊ ပရော-သူတစ်ပါးလည်းကောင်း၊ ကုတိ-ဤသို့ ပြောအပ်သော်၊ (ဤသို့ ကုန်းတိုက် စကားကို ပြောလိုက်လျှင်၊) က္ကမေ-ဤသူတို့သည်၊ နာနာ-အသီးအသီးတို့သည်၊ ဝါ-ကွဲပြားကုန်သည်၊ ဘဝိဿန္တိ-ဖြစ်ကုန်လတ္တံ့၊ ဝိနာ-ကွဲကွာကုန်သည်၊ ဘဝိ သန္တိ၊ ကုတိ-ဤသို့၊ ဘေဒပုရေက္ခာရတာဝါ-ကွဲပြားခြင်းကို ရှေးရှုပြုခြင်းရှိသူ၏ အဖြစ်သော်လည်းကောင်း၊ ကုတိ-ဤသို့ ပြောအပ်သော်၊ အဟံ-ငါသည်၊ ဝါ-ကို၊ ပိယော-ချစ်အပ်သည်၊ ဘဝိဿာမိ-အံ့၊ ဝိဿာသိကော-အကျွမ်းဝင်ခြင်း ရှိသူသည်၊ (ဘဝိဿာမိ)၊ ကုတိ-သို့၊ ပိယကမ္ပတာဝါ-ချစ်ခြင်းကို အလိုရှိသူ၏ အဖြစ်သော်လည်းကောင်း၊ တဇ္ဇော-ထိုကုန်းတိုက်ခြင်းအားလျော်စွာဖြစ်သော၊ ဝါယာမော-လုံ့လလည်းကောင်း၊ တဿ-ထိုပြောဆိုအပ်ရာ ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ တဒတ္ထ ဝိဇာနနံ-ထိုအနက်အဓိပ္ပာယ်ကို နားလည်ခြင်းလည်းကောင်း၊ ကုတိ-သို့၊ စတ္တာရော-တို့သည်၊ ဟောန္တိ။

ပရေသံ၊ ပေ၊ ပိယကမ္ပတာယဝါ။ ။ တချို့ ကုန်းတိုက်ရာ၌ ထိုသူနှစ်ယောက် ကွဲသွား ခြင်းကိုသာ အလိုရှိ၏၊ မိမိကို ချစ်ဖို့ မလို၊ တချို့ ကုန်းတိုက်ရာ၌ကား မိမိကို ချစ်ဖို့လိုလား ၏၊ ထိုသူနှစ်ယောက် ကွဲသွားခြင်းကို မလို၊ တချို့ ကုန်းတိုက်ရာ၌ ထိုသူနှစ်ယောက်လည်း ကွဲစေလို၏၊ မိမိကိုလည်း ချစ်စေလို၏၊ ထို့ကြောင့် ဝါသဒ္ဓါသည် ဝိကပ်လည်း မမြဲ၊ သမုစ္စည်း လည်း မမြဲပုံကို ပြသော အနိယမတ္ထတည်း။ [ဤအနိယမတ္ထကိုပင် တချို့နေရာ ၌ ဝိကပ်ဟု ယူဟန် တူသည်။]

ဣမေသံ ဘေဒါယာတိ-ကား၊ ဣတောတိ-ဣတောဟူ၍၊ (တစ်နည်း) ဣတော သုတ္တတိ-ဣတော သုတ္တ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တာနံ-ဆိုအပ်ပြီးကုန်သော၊ ယေသံ-အကြင် ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ သန္တိကေ-အထံ၌၊ သုတံ-ကြားအပ်ပြီ တေသံ-ထိုကြားခဲ့ရာပုဂ္ဂိုလ် တို့၏၊ ဘေဒါယ-ထိုသူတို့နှင့် ကွဲပြားခြင်းငှာ၊ (“အက္ခာတာ-ပြောတော်မူတတ် သည်၊ န ဟောတိ-မဖြစ်ဟု ပါဠိတော်၌စပ်၊) ဘိန္နာနံ ဝါ သန္တာတတိ-ကား၊ ခွိန္နံ-နှစ်ယောက်ကုန်သော၊ မိတ္တာနံ ဝါ-မိတ်ဆွေတို့သော်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ သမာနုပဇ္ဈာယကာဒိနံ ဝါ-သမာနုပဇ္ဈာယက အစရှိသည်သော်လည်း ဖြစ်ကုန် သော၊ ဝါ-တူသောဥပဇ္ဈာယ်ရှိသူ အစရှိသည်သော်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ကေနစိ ဒေဝ-တစ်စုံတစ်ခုသာလျှင် ဖြစ်သော၊ ကာရဏေန-အကြောင်းကြောင့်၊ ဘိန္နာနံ-ကွဲပြားသူတို့ကို၊ ဝါ-ကွဲပြားသူတို့တွင်၊ ဧကမေကံ-တစ်ယောက်တစ်ယောက်သို့၊

ဣတောတိ ဝုတ္တာနံ။ ။“ဣတော သုတ္တ န အမုတြ အက္ခာတာ ဣမေသံ ဘေဒါယ” ဟူသော ပါဠိတော်၌ “ဣမေသံ”အရ “အဘယ်သူများကို ယူရပါမည်နည်း”ဟု မေးဖွယ် ရှိသောကြောင့် “ယေသံ ဣတောတိ ဝုတ္တာနံ၊ပေ၊တေသံ”ဟု ဖွင့်သည်။ “ဣတော သုတ္တ” တုန်းက “ဣတော”ဟု ဆိုအပ်ခဲ့သူတို့ကို “ဣမေသံ”အရ ယူပါ-ဟူလို၊ ဤအဖွင့်ကို ကြည့်၍ ပါဠိတော်၌ “ဣတော-ဤသူတို့မှ (ဤသူတို့ အထံမှ)၊ သုတ္တ-ကြားရ၍ (အပြစ်ပြောအပ် သော စကားကို ကြားရ၍)၊ ဣမေသံ-ဤသူတို့၏(အပြစ်ပြောသူတို့၏)၊ ဘေဒါယ-ကွဲပြား ခြင်းငှာ၊(အပြစ်ပြောခံရသူတို့နှင့် ကွဲပြားခြင်းငှာ၊) အမုတြ-ထိုအရပ်၌ (ထိုသူတို့အထံ၌)၊ န အက္ခာတာ-ပြောတော်မူတတ်သည်၊ (ဟောတိ)”ဟု ပေးပါ။

မူကွဲ၊ အဖွင့်လွဲ။ ။“ဣတောတိ ဝုတ္တာနံ”နေရာဝယ် ဣတိသဒ္ဓါ မပါဘဲ “ဣတော ဝုတ္တာနံ”ဟု ရှေးစာအုပ်တချို့၌ ရှိ၏။ ထိုပါဌ်ကို ယူ၍ နိကာသစ်၌ “ဣတောတိ ဣမပဒေသေ၊ ဝုတ္တာနံ ယေသံ”ဟု အဖွင့်လွဲလေသည်။ ဤသို့ အခြားနေရာတို့၌ ဣတိသဒ္ဓါ ပါ-မပါ မူကွဲသော်လည်း မူလပံ၊ စူဠဟတ္ထိပဒေါပမသုတ် အဋ္ဌကထာ၌ကား “ဣတော သုတ္တတိ ဝုတ္တာနံ”ဟု ဣတိသဒ္ဓါ ပါရှိမျှမက တွဲဖက် သုတ္တပုဒ်ကိုပါ ထည့်၍ ဖွင့်ထားသောကြောင့် သာ၍ သေချာပါပေသည်။

ဣမေသံ၊ တေသံ။ ။ပါဠိတော်၌ ဣမေသံပုဒ်ကို အဋ္ဌကထာ၌ “ယေသံ၊ပေ၊တေသံ” ဟု ဖွင့်၏။ ထိုသို့ ဖွင့်ရာ၌ ကွဲပြားအောင် ခွဲရသူတို့မှာ မျက်မှောက်မဟုတ်ကြ၊ ထို့ကြောင့် မျက်ကွယ်အနက်ကို ညွှန်ပြသော “တေသံ”သဒ္ဓါဖြင့် ဖွင့်ခြင်းဟု မှတ်ပါ။ မျက်ကွယ်ဖြစ်သော် လည်း “ဣတော”ဟု စတည်အပ်သောစကားနှင့် အရတူသောကြောင့် စိတ်ထဲ၌ မျက်မှောက် အနီးကဲ့သို့ ဖြစ်နေရကား ပါဠိတော်၌ “ဣမေသံ”ဟု မျက်မှောက်အနီးအားဖြင့် ညွှန်ပြရသည်။ [ဣမသဒ္ဓါသည် အနီးမျက်မှောက် အနက်ကို ဟော၍ တသဒ္ဓါကား အဝေးမျက်ကွယ် အနက်ကို ဟောသည်။]

ခွိန္နံ၊ပေ၊အနုကတ္တာ။ ။ခွိန္နံကို မိတ္တာနံ သမာနုပဇ္ဈာယကာဒိနံတို့၌ စပ်၊ နိဒဿနနည်း အားဖြင့် “ခွိန္နံ”ဟု ဆိုထားသည်။ စေတစပ်မှုကို ပြုရာ၌ကား နှစ်ယောက်သာမက အများကို လည်း ပြုနိုင်ပါ၏။ ဘိန္နာနံကို သန္တာနံ၌ ယုပစ္စည်း၏ ဆဋ္ဌိကံအဖြစ်ဖြင့် ပဓာန၊ နိဒ္ဒါရဏ

ဥပသက်မိတ္တာ-ချဉ်းကပ်၍၊ ဤဒီသေ-ဤကဲ့သို့ ရှုအပ်သော၊ ကုလေ-အမျိုး၌၊
(ဆွေကြီး မျိုးကြီး၌)၊ ဇာတာနံ-ဖြစ်ကြရကုန်သော၊ တုမ္မာကံ-အသင်မိတ်ဆွေ
နှစ်ယောက်တို့အား၊ (န ယုတ္တံ၌စပ်)၊ ဧဝံ ဗဟုဿုတာနံ-ဤသို့ များသော
သုတ ရှိကုန်သော၊ (သို့ကလောက် များသောသုတ ရှိကုန်သော)၊ တုမ္မာကံ-
အသင် သမာနုပဇ္ဈာယက အစရှိသူတို့အား၊ ဣဒံ-ဤသို့ ကွဲပြားခြင်းသည်၊ န
ယုတ္တံ-မသင့်ပါ၊ ဣတိအာဒိနိ-ဤသို့ အစရှိသော စကားတို့ကို၊ ဝတ္တာ-ပြော၍၊
သန္ဓာနံ-စေ့စပ်မှုကို၊ ကတ္တာ-ပြုတော်မူတတ်သည်၊ အနုကတ္တာ-လျော်စွာ
ပြုတော်မူတတ် သည် (ဟောတိ)။

အနုပုဒါတာတိ - ကား၊ သန္ဓာနာနုပုဒါတာ -
စေ့စပ်ခြင်းအားလျော်သောအားကို ပေးတော်မူတတ်သည်၊ (တစ်နည်း)
သန္ဓာနာနုပုဒါတာ-စေ့စပ်ခြင်းကို အစဉ် လိုက်၍ ယူတော်မူတတ်၊
စောင့်ရှောက်တော်မူတတ်သည်၊ (ဟောတိ)၊ ဒွေ-နှစ်ယောက်ကုန်သော၊ ဇနေ-
လူတို့ကို၊ သမဂ္ဂေ-ညီညွတ်နေသည်တို့ကို၊ ဒိသွာ-မြင်ရ၍၊ ဧဝံရူပေ- ဤသို့
သဘောရှိသော၊ ကုလေ- ၌၊ ဇာတာနံ- ကုန်သော၊

အဖြစ်ဖြင့် ဧကမေကံ၌ အပဓာနစပ်ပါ၊ ပါဠိတော်၌ကား ဘိန္ဓာနံကို သန္ဓာတာ၌ တုပစ္စည်း၏
ဆဋ္ဌိကံအဖြစ်ဖြင့် စပ်ရသည်၊ “ဧကမေကံ၊ပေ၊ကတ္တာ”ကား စေ့စပ်ပေးပုံကို ပြသော
အာကာရ စကားတည်း၊ “ဤဒီသေ ကုလေ ဇာတာနံ”သည် မိတ်ဆွေနှစ်ယောက်အား
ပြောပုံဖြစ်၍ “ဧဝံ ဗဟုဿုတာနံ”ကား သမာနုပဇ္ဈာယက စသူတို့အား ပြောပုံတည်း၊
“စေ့စပ်မှုကို ပြု” ဟူသည် သူတို့ နားဝင်လောက်အောင် လျော်စွာပြုခြင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့်
သန္ဓာနံ ကတ္တာကို “အနုကတ္တာ”ဟု ထပ်ဖွင့်သည်ဟု မှီကာသစ် ဆိုသည်။
[စူဠပုတ္တပဒေါပမသုတ်-အဋ္ဌကထာ၌ ကား ဤ အနုကတ္တာပုဒ် မပါ။]

အနုပုဒါတာ။ ။ “အနုပလပုဒါတာ၊ အနုဝတ္ထနဝသေန ဝါ ပဒါတာ”ဟု မှီကာတို့
နှစ်နည်းဖွင့်ကြ၏၊ အနုသဒ္ဓါ၏ အနုရူပ-အနုဝတ္ထနအနက်တို့ကို ဖွင့်ခြင်းတည်း၊ ထိုအဖွင့်
အားလျော်စွာ အနုပလအတွက် “အဘယ်အား+လျော်သောအား”ပါနည်းဟု
လည်းကောင်း၊ အနုဝတ္ထနအတွက် “အဘယ်သို့ အစဉ်လိုက်ပါသနည်း”ဟုလည်းကောင်း
မေးဖွယ်ရှိ၏၊ ဒါဓာတ်၏ သမ္ပဒါနိကား ပါဠိတော်၌ “သဟိတာနံ”ဟု တိုက်ရိုက်ပါ၏၊
ထို “သဟိတ-သဟ+ က္ကတ (တက္ကဖြစ်)”ဟူသည် ညီညွတ်ခြင်းပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့်
ညီညွတ်ပြီးသော သဟိတ တို့အား နောက်ထပ် စေ့စပ်စကားကိုလည်းကောင်း၊
စေ့စပ်ကြောင်းအလုပ်များကိုလည်း ကောင်း ပြောဆို ပြုလုပ်ပေးခြင်းသည် အနုပလကို
ပေးရာ ရောက်သောကြောင့် “သန္ဓာနာ နုပုဒါတာ”ဟု သန္ဓာနုပုဒ်ကို ထည့်၍ ဖွင့်သည်၊
ဤ အနုပလပုဒါတာ၌ ဒါဓာတ်သည် ဒါန အနက်ဟောတည်း။

အနုဝတ္ထနပဒါတာ။ ။ “အနုဝတ္ထနဝသေန ပဒါတာ”ဟူသော နောက်နည်း၌ ဒါဓာတ်
ကား ပဥပသာရကြောင့် အာဒါန (ယူခြင်း)၊ (တစ်နည်း) ပဥပသာရအတွက် အနက်မရှိ၊
ရကဏ(စောင့်ရှောက်ခြင်း)အနက်ကို ဟော၏၊ ဤနည်းအလို သဟိတာနံ အနုပုဒါတာ-
ညီညွတ်စေ့စပ်ပြီးသူတို့ကို အစဉ်လိုက်၍ စေ့စပ်မှုကို ယူတတ်၊ စေ့စပ်ခြင်းကို
မပျက်အောင် စောင့်ရှောက်တတ်သည်”ဟု အနက်မှတ်ပါ။

ဧဝံပေဟိ-ဤသို့ သဘောရှိကုန်သော၊ ဂုဏေဟိ-သီလစသောဂုဏ်တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတာနံ-ပြည့်စုံကုန်သော၊ တုမှာကံ-သင်တို့အား၊ ဧတံ-ဤသို့ ညီညွတ်ခြင်းသည်၊ အနုစ္စဝိကံ-လျောက်ပတ်ပါပေ၏၊ ဣတိအာဒိနိ-တို့ကို၊ ဝတ္ထာ-၍၊ ဒဋ္ဌိကမ္မံ-ခိုင်မြဲအောင် ပြုမှုကို၊ ကတ္တာ-ပြုတော်မူတတ်သည်၊ (ဟောတိ)၊ ဣတိ အတ္ထော။

အဿ-ထိုမြတ်စွာဘုရား၏၊ သမဂ္ဂေါ-ညီညွတ်သူဟူသော၊ အာရာမော-လွန်စွာမွေ့လျော်ရာသည်၊ (အတ္ထိ)၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဝါ-ထိုသို့ ညီညွတ်သူဟူသောလွန်စွာမွေ့လျော်ရာ ရှိတော်မူသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ (သော-ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်)၊ သမဂ္ဂါရာမော-သမဂ္ဂါရာမမည်တော်မူ၏၊ ယတ္ထ-အကြင်အရပ်၌၊ သမဂ္ဂါ-ညီညွတ်သူတို့သည်၊ နတ္ထိ-မရှိကုန်၊ တတ္ထ-ထိုအရပ်၌၊ ဝသိတံပိ-နေခြင်းငှာလည်း၊ န ဣစ္ဆတိ-အလိုရှိတော်မမူ၊ ဣတိ အတ္ထော၊ သမဂ္ဂရာမောတိပိ-သမဂ္ဂရာမော ဟူ၍လည်း၊ ပါဠိ- ပါဠိတော်သည်၊ (အတ္ထိ- ရှိသေး၏)၊ (တဿာ ပါဠိယာ-ထို ပါဠိတော်၏)၊ အယမေဝ အတ္ထော - ဤ ဆိုအပ်ပြီးသော အနက်ပင်တည်း။

ဒဋ္ဌိကမ္မံ ကတ္တာ။ ။ထိုသို့ ညီညွတ် စေစပ်ပြီးသူတို့အားလျော်သောအားကို ပေးခြင်းသည် (တစ်နည်း) ညီညွတ်ပြီးသူတို့ကို အစဉ်လိုက်၍ စေစပ်မှုကို ယူခြင်း (သို့မဟုတ်) စောင့်ရှောက်ခြင်းသည် ညီညွတ်မှုကို ခိုင်မြဲအောင် ပြုရာရောက်၏၊ ထို့ကြောင့် “ဒေဇနေ သမဂ္ဂေ ဒိသ္မာ ဒဋ္ဌိကမ္မံ ကတ္တာတိ အတ္ထော”ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သည်၊ “တုမှာကံ”စသော စကားတို့ကား ဒဋ္ဌိကမ္မံ ပြုပုံကို ပြသော အာကာရတို့တည်း။ [ယသ္မာ ပန အနုဗလဝသေန အနုဝတ္ထနဝသေန စ သန္ဓာနဿ ပဒါနံ အာဒါနံ ရက္ခကံ ဝါ ဒဋ္ဌိကရကံ ဟောတိ၊ တသ္မာ ဝုတ္တံ-ဒဋ္ဌိကမ္မံ ကတ္တာတိ။ - ဋီကာသစ်။]

သမဂ္ဂါရာမော။ ။သက္ကတ၌ “သမဂ္ဂ”ပုဒ်သည် ပါဠိ၌ “သမဂ္ဂ”ဟု ဖြစ်၏၊ “သမံ (သကလံ) ယထာ သျှတံ၊ တထာ ဂြိဟျတေ-အကြင်နည်းဖြင့် ယူအပ်သော် အလုံးစုံအကုန်အစင် ဖြစ်၏၊ (တစ်ယောက်တလေမျှ ကွဲ၍ မနေတော့)၊ ထိုနည်းဖြင့် ယူအပ်၏”ဟု အနက် ဖွင့်၏၊ နှစ်ယောက်ကိစ္စ၌ တစ်ယောက်စီ မကွဲပြားလျှင် သမဂ္ဂ (အလုံးစုံယူအပ်)ပင် ဖြစ်၏၊ ပါဠိ၌လည်း “သမံ+ဂယုတေတိ သမဂ္ဂေါ”ဟု ပြုပါ၊ သမံ+ဂဟဓာတ်၊ ကိပ်စည်း၊ (ကံဟော)၊ သဒ္ဒတ္ထအားဖြင့် “အလုံးစုံ အကုန်ယူအပ်”ဟု ဖြစ်သော်လည်း ဝေါဟာရဝတ္ထအားဖြင့် “ညီညွတ်” ဟု အနက်ဖြစ်နိုင်သည်၊ “အာရမန္တိ ဧတ္တာတိ အာရာမော၊ (ရမိတဗ္ဗဌာနံ)”ဟု ပြု၍ အဋ္ဌကထာအတိုင်း နှစ်ပုဒ်တွဲပါ။

သမဂ္ဂရာမော။ ။အာ ဥပသာရ မပါဘဲ “ရာမော”ဟု ရှိလျှင်လည်း “ရမန္တိ ဧတ္တာတိ ရာမော”ဟု ပြု၍ ထိုအနက်ကိုပင် ဟောနိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ “ယသ္မာ ပန အာကာရေန ဝိနာပိ အယမေဝတ္ထော လဗ္ဘတိ၊ တသ္မာ ဝုတ္တံ-သမဂ္ဂရာမောတိပိ၊ ပါဠိ၊ အယမေဝ အတ္ထောတိ”ဟု မိန့်သည်၊ ဤဋီကာ၌ “အယမေဝတ္ထ”ဟု ဧတ္ထ မပါ၊ ဋီကာသစ်၌ သာ ပါ၏၊ အတ္ထောနှင့် တွဲရာဝယ် သမ္ပန်ကို ငဲ့သောကြောင့် ဧတ္ထ မပါလျှင်လည်း ကောင်း၏၊ “တဿာ ပါဠိယာ”ဟု ထည့်၍ အနက်ပေးပါ။ [ဋီကာသစ်အတိုင်းလည်း တစ်နည်းပေးလိုက်သည်။]

(တစ်နည်း) ဧတ္ထ-ဤသမဂ္ဂရာမောဟူသောပါဌ်၌၊ အယမေဝ အတ္ထော-တည်း၊ သမဂ္ဂရတေတိ-ကား၊ သမဂ္ဂေသု-ညီညွတ်သူတို့၌၊ ရတော-မွေ့လျော်တော်မူ၏၊ တေ-ထိုညီညွတ်သူတို့ကို၊ ပဟာယ-ပယ်စွန့်၍၊ အညတ္ထ-အခြားအရပ်သို့၊ ဂန္တံ ပိ-ငှာလည်း၊ န ကုစ္ဆတိ၊ ကုတိ အတ္ထော၊ [ဤ “တေ ပဟာယ” စသော အဓိပ္ပာယ်ကား အခြားသော သမဂ္ဂရတပုဂ္ဂိုလ်အများကို ရည်ရွယ်သော အဓိပ္ပာယ်တည်း၊ ဘုရားရှင်ကား အခါပေါင်းများစွာပင် သမဂ္ဂပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ခွဲခွာ၍ ကျွတ်ထိုက် သော ဝေနေယျတို့ ရှိရာအရပ်သို့ ကြွတော်မူပါသည်။]

သမဂ္ဂေ-ညီညွတ်သူတို့ကို၊ ဒိသ္မာပိ-မြင်၍လည်းကောင်း၊ သုတွာပိ-ကြား၍လည်းကောင်း၊ နန္ဒတိ-နှစ်သက်တော်မူတတ်၏၊ ကုတိ-ကြောင့်၊ သမဂ္ဂနန္ဒိ-သမဂ္ဂ နန္ဒီ မည်တော်မူ၏၊ သမဂ္ဂကရဏီ ဝါစံ ဘာသိတာတိ - ကား၊ ယာ ဝါစာ-အကြင်စကားသည်၊ သတ္ထေ-သတ္တဝါတို့ကို၊ သမဂ္ဂေယေဝ-ညီညွတ်သူတို့ကိုသာ၊ ကရောတိ-ပြုတတ်၏၊ သာမဂ္ဂိဂုဏပရိဒီပကမေဝ-သာမဂ္ဂီ၏ ဂုဏ်ကို ထင်ရှားပြ တတ်သည်သာလျှင် ဖြစ်သော၊ တံ ဝါစံ-ထိုစကားကို၊ ဘာသတိ-ပြောတော်မူ တတ်၏၊ ကုတရံ-အခြားသော သာမဂ္ဂီကို ဖျက်တတ်သော စကားကို၊ န (ဘာသတိ)-ပြောတော်မမူ။

သမဂ္ဂနန္ဒိ။ ။နန္ဒိ၌ ဣပစ္စည်းပင် ဖြစ်သော်လည်း တဿိလမဖက် သုဒ္ဓကတ္တားဟော အနက်ကို ဣပစ္စည်းက ဟောနိုင်သောကြောင့် “နန္ဒတိ” ဟု ဖွင့်သည်။ သီလက္ခနီဋီကာသစ်၌ကား နန္ဒဓာတ်နောင် တဿိလအနက်ဟော ဣပစ္စည်းပင် ဖြစ်သော်လည်း ကတ္တုသာဓနကို ဟောကြောင်း သိစေလို၍ “နန္ဒတိ” ဟု ကတ္တားဟောကြိယာဖြင့် ဝစနတ္ထပြု၏ဟု ဆို၏။ ထို စကားလည်း သင့်၏၊ တဿိလတ္ထ ဖြစ်မှသာ “ဒိသ္မာပိ သုတွာပိ” ဟူသော အဖွင့်လည်း သင့်လျော်သည်။ ညီညွတ်သူတို့ကို နှစ်သက်လေ့ရှိသူသာ ညီညွတ်သူတို့ကို မြင်လျှင်လည်း နှစ်သက်တတ်၊ ကြားလျှင်လည်း နှစ်သက်တတ်သည်-ဟူလို။ [ပင်ကို သဘောကို ဟောသော ပကတိပုဒ်နှင့် သီလပုဒ်သည် အနက်တူ၏။ ထို့ကြောင့် “တပ္ပကတိယတ္ထောပိ ကတ္တု အတ္ထော ဧဝါတိ ဒေသေတိ နန္ဒတိတိ ကုမိနာ” ဟု ဋီကာသစ် ဖွင့်သည်။]

ယာ ဝါစာ၊ ဝေ၊ န ကုတရံ။ ။ “ယာ ဝါစာ” ဟူသော ကတ္တားကို ကြည့်၍ “သမဂ္ဂ+ ကရောတိတိ သမဂ္ဂကရဏီ” ဟု ကတ္တုသာဓ်ပင် ပြု၊ ဋီကာသစ်၌ ကရဏသာဓ် တွေ့ရသည်ကို စဉ်းစားပါ။ “သာမဂ္ဂိဂုဏပရိဒီပကမေဝ” ၌ “ပရိဒီပန” ဟု ဋီကာသစ်၌ ရှိ၏။ ကောင်းပေသည်။ “ပရိဒီပက” ဟု ကျွန်ုပ်တို့လျှင် ဝါစာနှင့် လိင်တူအောင် “ပရိဒီပိကမေဝ” ဟု ပြင်ရလိမ့်မည်။ ထိုအတိုင်း ပြင်ထားသော ပါဌ်လည်း ရှိပေသည်။ သာမဂ္ဂိဂုဏ်ကို ပြသော စကားဟူသည် “သုခါ သံဃဿ သာမဂ္ဂိ၊ သမဂ္ဂါနံ တပေါ သုခေါ” စသော တရားစကားတည်း။ ကုတရံဖြင့် သာမဂ္ဂိဂုဏပရိဒီပန၏ ပြောင်းပြန်ဖြစ်သော ဘေဒနိကဝါစာ (ကုန်းတိုက်စကား) ကို ပြ၏။

ပရဿ-သုတစ်ပါး၏။ မဗ္ဗန္တေဒကကာယဝစီပယောဂသမုဋ္ဌာပိကာ-
ပုတ်ခတ်သောအခါ၊ သေလောက်ရာသည့်၊ အနာအရပ်နှင့်တူသော၊ ဇာတ်အစ
ရှိသော အက္ခောသဝတ္ထုကို ထိပါးပုတ်ခတ် ဖြတ်တောက်တတ်သော
ကာယပယောဂ ဝစီပယောဂကို ဖြစ်စေတတ်သော၊ ဧကန္တဖရူသစေတနာ-
ဧကန်ကြမ်းတမ်းသော စေတနာသည်။ ဖရူသဝါစာ-မည်၏။

တဿာ-ထိုဧကန္တဖရူသစေတနာ၏။ အာဝိဘာဝတ္ထံ-ဖရူသဝါစာ အဖြစ်၌
ထင်စွာဖြစ်ခြင်း အကျိုးငှာ၊ (တစ်နည်း) တဿာ-ထိုဧကန္တဖရူသစေတနာ၏
ဖရူသ ဝါစာ အဖြစ်၏။ အာဝိဘာဝတ္ထံ- ထင်စွာဖြစ်ခြင်း အကျိုးငှာ၊ ဣဒံ- ဤ
ဆိုအပ် လတ္တံ့ကား၊ ဝတ္ထု - ဝတ္ထုတည်း၊ [တဿာတိ ဧကန္တ ဖရူသစေတနာယ
ဧဝ]

မဗ္ဗန္တေဒကာပေပိကာ။ ။မရတိ ယေနာတိ မမ္ပံ၊ ယေန-အကြင် ထိခိုက်အပ်သော
အနာကြောင့်၊ မရတိ-သေတတ်၏။ ဣတိ မမ္ပံ၊ ဒုဋ္ဌာရ-ဒုဋ္ဌ+အရ-ပျက်သော ဆိုးဝါးသော
အနာ။ [မရဓာတ်၊ အဋ္ဌသာလိနီယောဇနာ၌ “မ-ပစ္စည်း”ဟု ဆို၏။ မောဂ္ဂလ္လာန် ကောဒိ
(၁၃၆) သုတ်ဖြင့် သက်သော မ-ပစ္စည်းကို ရည်ရွယ်သည်။ ရ်ကို ပရရုပ် (မ်)ပြု၊ ဓမ္မ၌
ဓရဓာတ် ရမ္မ ပစ္စည်းဖြင့် ပြီးသကဲ့သို့ ရမ္မပစ္စည်းဖြင့်လည်း ပြီးစေနိုင်၏။] အနာပေါ်
တုတ်ကျလျှင် အလွန် နာ၏။ သေလောက်အောင် ခံရ၏။ ထို့အတူ ဇာတိ ဂေါတ္တ စသော
အက္ခောသဝတ္ထုကို ထိခိုက်လျှင် (ထိခိုက်၍ ဆဲလျှင်) အလွန်နာ၏။ ထို့ကြောင့် ဇာတိ
ဂေါတ္တ စသော အက္ခောသ ဝတ္ထု (ဆဲရေးခြင်း၏တည်ရာ)ကို “မမ္ပံ ဝိယာတိ မမ္ပံ”ဟု
ဥပမာတဒ္ဓိတ်ဆင့်၍ “မမ္ပံ”ဟု ခေါ်ရသည်။

ဆိုဇ္ဇတိ ယေနာတိ ဆေဒကော၊ (အဝုတ္တကတ္တုသာဓန)၊ မဗ္ဗဿ + ဆေဒကော
မဗ္ဗန္တေဒကော၊ အလွန် နာကြီးဖွယ် ကောင်းလောက်အောင် အမျိုးအနွယ်ကို ထိပါးပုတ်
ခတ် ဖြတ်တောက်တတ်သော ဝစီပယောဂ၊ (စာဖြင့် ရေး၍ ဆဲခြင်း၌ ကာယပယောဂ
လည်း ရနိုင်၏။) ထို့ကြောင့် “ကာယပယောဂဝစီပယောဂသမုဋ္ဌာပိကာ”ဟု ဆိုသည်။
မဗ္ဗန္တေဒက ကာယဝစီပယောဂါနံ+သမုဋ္ဌာပိကာ မဗ္ဗပေသမုဋ္ဌာပိကာ (စေတနာ)။

ဋီကာသစ်။ ။မမ္မာနီတိ ဒုဋ္ဌာရူနိ၊ တဿ ဒိသတာယ ပန ဣဓေ အက္ခောသဝတ္ထုနိ
မမ္မာနီတိ ဝုစ္စန္တိ၊ ယထာ ဟိ ဒုဋ္ဌာရူသု ယေန ကေနစိ ဝတ္ထုနာ ဃဋ္ဌိတေသု စိတ္တံ အဓိမတ္တံ
ဒုက္ခပ္ပတ္တံ ဟောတိ၊ တထာ တေသု ဒေသသု ဇာတိအာဒိသု အက္ခောသဝတ္ထုသု
ဖရူသဝါစာယ ဖုသိတမတ္တေသုတိ။

ဧကန္တ ဖရူသစေတနာ။ ။ဖရူသဝါစာ၌ “ဖရူသံ ဝစန္တိ ဧတာယာတိ ဖရူသဝါစာ”ဟု
ပြုလျှင် စေတနာရ၏။ ထို့ကြောင့် “ဖရူသစေတနာ ဖရူသဝါစာ”ဟု ဆိုသည်။ ဧကန္တသဒ္ဓါကို
ထည့်ခြင်းမှာ ဝါသနာအလိုက် နှုတ်ထွက်ကြမ်းရုံမျှကို ဆိုလိုသည် မဟုတ်ဘဲ တကယ့်
ဒေါသစိတ်ဖြင့် ပြောဆိုအပ်သော ဖရူသဝါစာကိုသာ ယူစေလိုသောကြောင့်တည်း။
[ဧကန္တ ဖရူသစေတနာ ဖရူသဝါစာ ဖရူသံ ဝစန္တိ ဧတာယာတိ ကတ္တာ၊ “ဖရူသစေတနာ”
ဣစ္စေဝ အဝတ္တာ “ဧကန္တ ဖရူသစေတနာ”တိ ဝစနံ ဒုဋ္ဌစိတ္တဘာယဧဝ ဖရူသစေတနာ
အဓိပ္ပေတာ၊ န ပန သဝနဖရူသတာမတ္တေနာတိ ဉာပနတ္ထံ။ - ဋီကာ။]

အာဝိဘာဝတ္ထန္တိ ဖရူသဝါစာဘာဝဿ ပါကဋကရဏတ္ထံ၊ (ဤပထမနည်း၌ “ဘာဝဿ”ဟု ရှိခြင်းကား မကောင်း၊ “ဘာဝေ”ဟု ရှိသင့်သည်။) တဿာတိ ဝါ ဧကန္တဖရူသစေတနာယ ဧဝ ဖရူသဝါစာ ဘာဝဿာတိ အက္ခော။-မီကာ။] ဧကော-တစ်ယောက်သော၊ ဒါရကော-သုဇယသည်၊ မာတု-အမိ၏၊ ဝစန-စကားကို၊ အနာဒိယိတွာ-မနာယူမူ၍၊ အရည-တောသို့၊ ဂစ္ဆတိ ကိရ-သွားသတတ်၊ တံ-ထိုသူငယ်ကို၊ မာတာ-သည်၊ နိဝတ္တေတုံ-ပြန်နစ်စေခြင်းငှာ၊ အသက္ခောန္တိ - မစွမ်းနိုင်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ စက္ကာ - ကြမ်းတမ်းသော၊ မဟိသိ-ကျွဲမသည်၊ တံ- နင့်ကို၊ အနုပန္နတု- လိုက်ပါစေဟယ်၊ ဣတိ- သို့၊ အက္ခောသိ- ကျိန်ဆဲပြီ။

အထ-ထိုမှ နောက်၌၊ အဿ-ထိုသူငယ်၏ (အနီး၌)၊ တထေဝ-ထိုအမိ ကျိန်ဆဲလိုက်သည့်အတိုင်းပင်၊ အရညေ-၌၊ မဟိသိ-ကျွဲမသည်၊ ဥဌာသိ-ထပြီ၊ ဒါရကော-သည်၊ ယံ-အကြင် စကားကို၊ မမ-ငါ၏၊ မာတာ-သည်၊ မုခေန-နှုတ်ဖြင့်၊ ကထေသိ-ပြောလိုက်ပြီ၊ တံ-ထိုစကားသည်၊ မာ ဟောတု-ပြောတိုင်း မဖြစ်ပါစေလင့်၊ ယံ-အကြင် အကြံကို၊ စိတ္တေန-စိတ်ဖြင့်၊ စိန္တေသိ-ကြံပြီ၊ တံ-ထိုအကြံသည်၊ ဟောတု-ကြံတိုင်း ဖြစ်ပါစေသတည်း၊ ဣတိ-သို့၊ သစ္စကိရိယံ-သစ္စာပြုခြင်းကို၊ ဝါ-ပြုထိုက်သော သစ္စာကို၊ အကာသိ-ပြုပြီ၊ [သစ္စကိရိယန္တိ သစ္စကရဏံ၊ ကတ္တဗ္ဗသစ္စံ ဝါ။ -မီကာ။] မဟိသိ-သည်၊ တက္ခေဝ-ထိုအရပ်၌ပင်၊ ဗဒ္ဒါ ဝိယ-ကြိုးဖြင့် ဖွဲ့ချည်အပ်သကဲ့သို့၊ အဌာသိ-ရပ်နေပြီ၊ (ဣတိ-ဤဆိုအပ် ပြီးကား၊ ဝတ္ထု-တည်း၊ အဌာသိတိဟု ဣတိ ရှိစေ၊ မရှိလျှင် ထည့်ပါ။)

ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ မမ္မစ္ဆေဒကော-ပုတ်ခတ်သောခါ၊ သေလောက်ရာသည့်၊ အနာအရပ်နှင့်တူသော၊ ဇာတ်အစရှိသော အက္ခောသဝတ္ထုကို ထိပါးပုတ်ခတ်၊ ဖြတ်တောက်တတ်သော၊ ပယောဂေါ-သည်၊ (သမာနော)ပိ-ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ စိတ္တသဏှတာယ-စိတ်၏ နူးညံ့သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဖရူသဝါစာ-သည်၊ န ဟောတိ၊ ဟိ-မှန်၊ မာတာပိတရော-မိဘတို့သည်၊ ကဒါစိ-တစ်ရံတစ်ခါ၌၊ ပုတ္တကေ-သားငယ် သမီးငယ်တို့ကို၊ ဧဝံပိ- ဤသို့လည်း၊ ဝဒန္တိ-ပြောဆိုတတ်ကြကုန်၏။

စိတ္တသဏှတာယ။ ။မိခင်၏ စိတ်ရင်း စေတနာရင်းက အကျိုးလိုလားသောကြောင့် နူးညံ့သည့်အတွက် “စိတ္တသဏှတာယ ဖရူသဝါစာ န ဟောတိ”ဟု ဆိုသည်။ သို့သော် စကားကို နားမထောင်သည့်အတွက် အမှန်အားဖြင့် ထိုအချိန်က ဒေါသဖြစ်နေလျှင်ကား “အက္ခောသိတဗ္ဗော ပရော၊ ကုပိတစိတ္တံ၊ အက္ခောသနံ”ဟု အင်္ဂါသုံးပါး ညီနေသော ကြောင့် ဖရူသဝါစာ ကမ္မပထမြောက်သည်သာဟု မှတ်ပါ။ [စိတ္တသဏှတာယ ဖရူသဝါစာ န ဟောတိ၊ ကမ္မပထပတ္တတ္တာ ကမ္မပထဘာဝံ ပန န သက္ကာ ဝါရေတုန္တိ။ - မီကာ။]

(ကိ)။ စောရာ-ခိုးသူတို့သည်၊ ဝေါ-နင်တို့ကို၊ ခဏ္ဍာခဏ္ဍ-အပိုင်းငယ် အပိုင်းကြီး၊ ကရောန္တု-ပြုကြပါစေဟယ်၊ ဣတိ-သို့၊ (ဝဒန္တိ)။ စ-ထိုသို့ပင် နှုတ်က ပြောဆိုကြ ပါသော်လည်း၊ နေသံ-ထိုသားငယ် သမီးငယ်တို့၏၊ ဥပရိ-အပေါ်၌၊ ဥပ္ပလမတ္တံ ပိ- ကြာရွက်မျှကိုလည်း၊ ပတိတုံ- ကျခြင်းငှာ၊ န ဣစ္ဆန္တိ- အလိုမရှိကြကုန်၊ အာစရိယုပဇ္ဇာယာစ-ဆရာ ဥပဇ္ဈာယ်တို့သည်လည်း၊ [စဖြင့် မာတာပိတရော ကို ဆည်း။] ကဒါစိ-၌၊ နိဿိတကေ-မှီတတ်သော တပည့်တို့ကို၊ [နိဿယည်း ယူ၍ မှီခိုနေသော တပည့်တို့ကို] ဧဝံ-သို့၊ ဝဒန္တိ၊ (ကိ)။ ကိ-အဘယ့်ကြောင့်၊ ဣမေ-ဤရဟန်း တို့ သည်၊ အဟိရိကာ-ရက်ခြင်း မရှိကုန် သည်၊ အနောတ္တပ္ပိနော-လန်ခြင်း မရှိကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ)။ စရန္တိ-လှည့်လည်ကုန်ဘိ သနည်း၊ နေ-ထို ရဟန်းတို့ကို၊ နိဒ္ဒရထ-နှင့်ထုတ်ကြကုန်လော၊ ဣတိ-သို့၊ (ဝဒန္တိ)။ [စာအုပ်တို့၌ “နိဒ္ဒမထ”ဟု ရှိ၏၊ ဒမုဓာတ်က ထိုအနက်ကို မဟော။] အထ စ-ထိုသို့ ပြောဆို ကြပါသော်လည်း၊ နေသံ-ထိုတပည့်တို့၏၊ အာဂမာဓိဂမသမ္ပတ္တိ-အာဂမ အဓိဂမ ၏ ပြည့်စုံခြင်းကို၊ (ပိဋက၌ ကျမ်းကျင်ခြင်း၊ တရားထူးရခြင်းကို) ဣစ္ဆန္တိ။

စ-ဆက်၊ စိတ္တသဏှတာယ-စိတ်၏ နူးညံ့သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဖရုသဝါစာ-သည်၊ န ဟောတိ ယထာ-မဖြစ်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ-တူ၊ ဝစနသဏှတာယ-စကားလုံး ၏ နူးညံ့သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ (စကားလုံးနူးညံ့ ရုံမျှဖြင့်)၊ အဖရုသဝါစာ-ဖရုသ ဝါစာ မဟုတ်သည်၊ န ဟောတိ-မဖြစ်၊ [စကားလုံး နူးညံ့သော်လည်း ဖရုသဝါစာ ဖြစ်သည်-ဟူလို။] ဟိ-မှန်၊ မာရာပေတုကာမဿ-သတ်စေခြင်းငှာ အလိုရှိသူ၏၊ [ကာရိတ်နှစ်ချက် ပါသောကြောင့် “သေပေစေဟု စေခိုင်း

မာရာပေတုကာမဿ။ ။[“ဣမံ သုခံ သယာပေထ”ဟူသော စကားသည် အသတ် ခိုင်းရာ၌ ပရိယာယ်အားဖြင့် ပြောအပ်သော စကားတည်း၊ သတ်လိုက်သောအခါ ထိုသူသည် မလှုပ်မယှက် ငြိမ်သက်သွားသောကြောင့် ချမ်းသာစွာ အိပ်နေရသူကဲ့သို့ ဖြစ်သည်။] ဤ၌ “မာရာပေတုကာမဿ”ဟူသော စကားသည် စိတ်၏ ကြမ်းတမ်းပုံကို ပြသော စကားတည်း၊ ဖရုသဝါစာကမ္မပထ၌ကား “မာရေတုကာမတာ”အင်္ဂါ မပါ၊ “ကုပိတစိတ္တံ”သာ လာ၏၊ ထိုအင်္ဂါကိုလည်း ဋီကာဟောင်း၌ “ကုပိတစိတ္တန္တိ အက္ခောသာဓိပ္ပာယေန ဝ ကုပိတစိတ္တံ၊ န မရဏာဓိပ္ပာယေန”ဟု ဖွင့်ပြီးလျှင် “မရဏာဓိပ္ပာယေန ဟိ စိတ္တကောပေ သတိ ဗျာပါဒေါ ယေဝ ဟောတိ”ဟု ဖွင့်သည်။

ဋီကာသစ်။ ။ဋီကာသစ်၌ကား “မရဏာဓိပ္ပာယေန ဟိ သတိ စိတ္တကောပေ အတ္တသိဒ္ဓိယာ၊ တဒဘာဝေ စ ယထာရဟံ ပါဏာတိပါတဗျာပါဒါဝ ဟောန္တိ-မရဏာဓိပ္ပာယ ရှိ၍ ပြောဆိုလျှင် ထိုအလိုအတိုင်း ကြားသူက သတ်ခြင်းကိစ္စ ပြီးစေမှု ပါဏာတိပါတ၊ သတ်ခြင်းကိစ္စ မပြီးစေသော် ဗျာပါဒ”ဟု ခွဲခြားသေး၏၊ ထိုနည်းသည် အနုဋီကာ၌ ပါသော နည်းတည်း။

သူ၏”ဟု သဒ္ဒတ္ထ ဖြစ်၏။] ကွမ်း-ဤသူ့ကို၊ သုခံ-ချမ်းချမ်းသာသာ၊ သယာပေထ-အိပ်စေကြကုန်၏၊ ကုတိ-သို့၊ ဝစနံ-ပြောဆိုကြောင်းစကားသည်၊ အဖရသဝါစာ-ဖရသဝါစာ မဟုတ် သည်၊ န ဟောတိ-မပြစ်၊ ပန-စင်စစ်ကား၊ စိတ္တဖရသတာယ-စိတ်၏ကြမ်းတမ်း သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဧသာ-ဤစကား သည်၊ ဖရသဝါစာဝ-ဖရသဝါစာသာ တည်း၊ သာ-ထို ဖရသဝါစာသည်၊ ဝါ-ကို၊ ယံ-အကြင် ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ သန္ဓာယ-ရည်ရွယ်၍၊ ပဝတ္တိတာ-ဖြစ်စေအပ်ပြီ၊ တဿ-ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ အပ္ပဂုဏတာယ၊ အပ္ပသာဝဇ္ဇာ၊ မဟာဂုဏတာယ၊ မဟာသာဝဇ္ဇာ၊ တဿာ-ထို ဖရသဝါစာ၏၊ သမ္ဘာရာ-တို့သည်၊ အက္ခောသိတဗ္ဗော-ဆဲရေးထိုက်သော၊ ပရော-သူတစ်ပါး လည်းကောင်း၊ ကုပိတစိတ္တံ-အမျက်ထွက်သောစိတ်လည်းကောင်း၊ အက္ခော သနာ-ဆဲရေးခြင်းလည်းကောင်း၊ ကုတိ-သို့၊ တယော-သုံးပါးတို့သည်၊ ဟောန္တိ။

နေလာတိ (ဧတ္ထ)-နေလာဟူသော ဤပါဌ်၌၊ ဒေါသော-အပြစ်ကို၊ ဧလံ (ဧလာ)-ဧလဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏၊ အဿာ-ထိုစကား၏၊ ဧလံ (ဧလာ)-အပြစ် သည်၊ န-မရှိ၊ ကုတိ-ထိုသို့ အပြစ်မရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ (သာ-ထိုစကား သည်) နေလာ-နေလာ မည်၏၊ နိဒ္ဒေါသာ-အပြစ်မရှိသည်၊ (ဟောတိ)၊ ကုတိ

ကေခိဝါဒ။ ။“ဖရသဝါစာဖြင့် ဆဲဆိုရာ၌ အဆဲခံရသူက မျက်မှောက်ဖြစ်မှ အထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်၏၊ (ကမ္မပထမြောက်၏)”ဟု ကေခိဆရာတို့က ဆိုကြသတတ်၊ ထိုဆရာ တို့၏ အလိုကား-ဆဲဆိုမှု ပယောဂပြုရာ၌ ဆဲအပ်သူအပေါ်ဝယ် အဂါရဝ-မလေးစားမှု ဂရုမစိုက်မှု စသည် အားကြီးသောကြောင့် စေတနာလည်း အားကြီး၏၊ အဆဲခံရသူကလည်း ထိုဆဲကြောင်းကို သိ၏၊ ထို့ကြောင့် ကမ္မပထမြောက်သည်-ဟူလို။

ဧကေဝါဒ။ ။ဧကေဆရာတို့ကား “မျက်ကွယ်၌ ဆဲလျှင်လည်း အထွတ်အထိပ် ရောက်၏”ဟု ဆိုကြသတတ်၊ ထိုဆရာတို့အလိုကား-ဖရသဝါစာအင်္ဂါ၌ “တဒတ္ထဝိဇာနန (ထိုဆဲဆိုခြင်းကို သိမှု)”ဟူသော အင်္ဂါမပါ၊ ထို့ပြင်-ဆဲဆိုစွပ်စွဲအပ်သူကို ထိုသူသေမှ သင်္ချိုင်းသွား၍ တောင်းပန်လျှင်လည်း မျက်ကွယ်ဖြစ်ပါလျက် အပြစ်လွတ်သကဲ့သို့ ထိုသူ မသိအောင် မျက်ကွယ်၌ ဆဲဆို အပြစ်ပြောလျှင်လည်း ဖရသဝါစာ ကမ္မပထမြောက် သည်သာဟု ယူလို ကြဟန်တူသည်။

နေလာ။ ။နေလကို “န+ဧလ”ဟု ခွဲ၊ ဧလ၌ ကုလဓာတ်၊ အပစ္စည်း၊ ကုကု ဧပြ၊ “ကုလတိ ကမ္မတိ ဧတေနာတိ ဧလံ”ဟု ပြု၍ စိတ်၏တုန်လှုပ်ကြောင်း အပြစ်ဒေါသကို (ဖရသအပြစ်ကို) အထင်ရရှိအားဖြင့် “ဧလ”ဟု ခေါ်ကြောင်းပြလို၍ “ဧလံ ဝုစ္စတိ ဒေါသော”ဟု ဖွင့်သည်၊ [အဘိဓာန် (၂၈၁)၌ တံတွေးတည်းဟူသော အပြစ်ကို ဟောရာဝယ် “ဧလာ”ဟု ကုတ္တိလိနိရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် “ဧလာ ဝုစ္စတိ ဒေါသော”ဟု မူရင်းပါဌ်ဖြစ်လေရောသလားဟု ထင်သည်၊ သီလကို အရကောက်ရာ၌ကား “နေလံ”ပင်တည်း။] ထို့နောက် “န (နတ္ထိ) ဧလံ အဿာတိ နေလာ (ဝါစာ)”ဟု အဋ္ဌကထာအတိုင်း ဆက်ပါ။

အတ္ထော၊ နေလင်္ဂီ သေတပစ္စာဒေါတိ ဧတ္ထ-နေလင်္ဂီ သေတပစ္စာဒေါ အစရှိသော ဤဥဒါန်းဂါထာ၌၊ ဝုတ္တနေလံ ဝိယ-ဟောတော်မူအပ်သော နေလသဒ္ဓါကဲ့သို့တည်း။ (ဤပုဒ်တို့၏ အနက်ကို အောက်အဓိပ္ပာယ်၌ ကြည့်ပါ။)

ကဏ္ဍသုခါတိ-ကား၊ ပျဉ္ဇနမဓုရတာယ-သဒ္ဓါ၏ ချိုမြိန်သော အရသာနှင့် တူသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ကဏ္ဍာနံ-နားတို့၏၊ သုခါ-ချမ်းသာကြောင်းသည်၊ (ဟောတိ)၊ သူစိဝိဇ္ဇနံ ဝိယ-အပ်ဖြင့်ထိုးခြင်းကဲ့သို့၊ ကဏ္ဍသူလံ-နားတံကျင်ကို၊

နေလင်္ဂီ သေတပစ္စာဒေါ။ ။ဤဥပမာနကား ဥဒါန်း၊ စူဠဝဂ္ဂ၊ အပရလကုဏ္ဍကဘဒ္ဒိယသုတ်တော် ပါဠိတည်း။ ထို၌ ကျိုး ပေါက် ပြောက် ကျားခြင်းဟူသော အပြစ်ကို “လေ”ဟု ယူ၍ ထိုအပြစ်မရှိသော သီလကို “နေလ”ဟု ခေါ်ရသည်။ [နေလံ (ပဓာနဘူတံ) အင်္ဂီ ဧတဿာတိ နေလင်္ဂီ၊ (ရထော)၊ အရှင်လကုဏ္ဍကဘဒ္ဒိယ၏ ကိုယ်ကိုပင် ရထားဟု ရူပကအလင်္ကာဖြင့် မိန့်တော်မူသည်။] သေတော-ဖြူသော၊ ဝါ-ဖြူစင်သန့်ရှင်းသော+ ပစ္စာဒေါ-အရဟတ္တဖိုလ်တည်းဟူသော အပေါ်ဖုံးအမိုးသည်၊ ဧတဿာတိ သေတပစ္စာဒေါ၊ ဂါထာအပြည့်အစုံကား.....

နေလင်္ဂီ သေတပစ္စာဒေါ၊ ဧကာရော ဝတ္တတိတိ ရထော၊
အနိယံ ပဿ အာယန္တံ၊ ဆိန္နသောတံ အမန္တနံ။

နေလင်္ဂီ-အပြစ်ကင်းကွာ၊ သီလတည်းဟူသော အင်္ဂါလည်းရှိထသော၊ သေတပစ္စာဒေါ-ဖြူစင်စွာဘိ၊ အရဟတ္တဖိုလ်တည်းဟူသော အပေါ်ဖုံးအမိုးလည်း ရှိထသော၊ ဧကာရော (ဧက+အရော)-တစ်ပါးသတိ၊ အကန့်ထောင့်ဆန်လည်း ရှိထသော၊ ရထော-အတ္တဘော သေးကွေး၊ ရထားကလေးသည်၊ ဝတ္တတိ-လှည့်လည်သွားလာနေ၏၊ ဆိန္နသောတံ-(ပဒေါင်း ဝင်ရိုး၊ ထိုးသွင်းဖို့ရာ၊ လှည်းစာအရည်နှင့်တူသော) ဖြတ်အပ်ပြီးသော ကိလေသာအရည် လည်း ရှိထသော၊ အမန္တနံ-သံယောဇဉ်မျိုး၊ အနှောင်အဖွဲ့ကြိုးလည်း မရှိထသော၊ အနိယံ-ဒုက္ခကင်းကွာ၊ စိတ်ချမ်းသာသည် ဖြစ်၍၊ အာယန္တံ-သံဃာအစု၊ နောက်သို့ ရွက်၊ ပုတု သေးကွေး၊ လိုက်လာသော ရဟန္တာကလေးကို၊ ပဿ-ကြည့်ညိုဖွယ်ရာ၊ ရှုစမ်းပါလော။ [အရှင်လကုဏ္ဍကဘဒ္ဒိယသည် အလွန် ပု၏၊ ရဟန်းတော်များ၏ နောက်က လိုက်လာ၏၊ ထိုအရှင်ကို ဘုရား ညွှန်ပြသော ဂါထာတည်း။]

ပျဉ္ဇန၊ အတ္တမဓုရတာ။ ။ဝါစာဟူသော အသံသဒ္ဓကိုပင် “ပျဉ္ဇန”ဟု ခေါ်၏၊ ထိုပျဉ္ဇနသည် ထိုထိုအနက်အဓိပ္ပာယ်နှင့် ဆက်စပ်လျက်လည်း ရှိ၏၊ ထိုအသံ၏ သာယာခြင်း သည် ချိုမြိန်သော အရသာနှင့် တူ၏၊ ထို့ကြောင့် “ပျဉ္ဇနမဓုရ”ဟု ဆို၏၊ “ပျဉ္ဇနမဓုရ”အရ ချိုသာသောသဒ္ဓ ရ၍ တာပစ္စည်းအတွက် ထိုအသံ၏ ချိုသာသော ဂုဏ်ကို ရသည်၊ အနက် အဓိပ္ပာယ်၏ ကြားရသူတို့အတွက် ဒေါသ ဒေါမနဿကို မဖြစ်စေဘဲ နှစ်သက်ဖွယ်ကောင်း ခြင်းသည် အတ္တမဓုရတာ မည်၏၊ မဓုရဿ+တာဝေါ မဓုရတာ၊ ပျဉ္ဇနဿ+မဓုရတာ ပျဉ္ဇန မဓုရတာ၊ အတ္တမဓုရတာ၌လည်း နည်းတူ။

ဋီကာသင်္ခအဆီ။ ။ဋီကာသင်္ခကား မဓုရဟူသော ဝိသေသနပုဒ်နောက်ကျသော ကမ္မဓာရဲဟု ယူ၍ “မဓုရမေဝ+ပျဉ္ဇနံ၊ အတ္ထော စ တစ္ဆာဝတော”ဟု ဆို၏၊ ထိုအလို “ပျဉ္ဇန မဓုရတာယ-ချိုမြိန်သော အရသာနှင့်တူသော သဒ္ဓါ၏အဖြစ်ကြောင့်”ဟု ပေးပါ၊ (တစ်နည်း)

န ဇနေတိ-မဖြစ်စေ၊ အတ္ထမဓရတာယ-အနက်အဓိပ္ပာယ်၏ ချုံမြိန်သော အရသာ နှင့်တူသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ သကလသရီရေ-အလုံးစုံသော ကိုယ်၌၊ ကောပံ-အမျက်ကို၊ အဇနေတွာ-မဖြစ်စေမူ၍၊ ပေမံ-ချစ်အပ်သူ၏အဖြစ်ကို၊ ဝါ-ချစ်ခြင်း ကို၊ ဇနေတိ-ဖြစ်စေတတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ပေမနိယာ-မည်၏၊ ဟဒယံ-စိတ် နှလုံးသို့၊ ဂစ္ဆတိ-ရောက်တတ်၏၊ အပ္ပဋ္ဌိဟညမာနာ-ဒေါသသည် မထိခိုက်အပ် သည်၊ ဝါ-ဒေါသဖြင့် မထိခိုက်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ သုခေန-ချမ်းသာ သဖြင့်၊ စိတ္တံ-သို့၊ ပဝိသတိ-ဝင်သွားတတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဟဒယင်္ဂမာ-မည်၏။

ဂုဏပရိပုဏ္ဏတာယ-ဂုဏ်တို့ဖြင့် ပြည့်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ပူရေ-ဂုဏ်တို့ ဖြင့် ပြည့်သည်၏အဖြစ်၌၊ ဘဝါ-ဖြစ်သောစကားတည်း၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ပေါရီ-ပေါရီမည်၏၊ ပုရေ-မြို့၌၊ သံဝဗ္ဗနာရီ-ကြီးပွားသော အမျိုးသမီးသည်၊

ဗျဉ္ဇန အတ္ထတို့အရ အစိပ် အစိပ်ကို ယူ၍ ဝါစာအရ အပေါင်းကို ယူ၍ “မဓုရံ+ဗျဉ္ဇန ယဿာ”ဟု ပြု၍ “ချုံမြိန်သော အရသာနှင့်တူသော သဒ္ဓါရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်”ဟု ပေးစေလို၏၊ အကြံလွန်ဟန် တူသည်။

ကဏ္ဍသုခါ။ ။ဗျဉ္ဇနမဓရတာဖြစ်သည့်အတွက် ကြားရသော နားနှစ်ဖက်တို့မှာ ချမ်းသာ၏၊ ထို့ကြောင့် စကားသံကို “ကဏ္ဍသုခ-နားတို့၏ ချမ်းသာကြောင်း”ဟု ဆို၏၊ အတ္ထမဓရတာ ဖြစ်သည့်အတွက် နှစ်သက်ဖွယ်ကောင်းသောကြောင့် စကားသံကိုပင် “ပေမနိယ-နှစ်သက်စရာကောင်းသည်”ဟု ဆိုသည်။ [ဝစနတ္ထကို ရှေ့၌ ပြခဲ့ပြီ။]

မှတ်ချက်။ ။“ကဏ္ဍာနံ”ကို ကြည့်၍ သုခါ၌ ကရဏသာဓိကြံပါ၊ “သုခကရဏီ၊ သုခဟေတုတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ”ဟူသော မှီကာအဖွင့်လည်း ကရဏသာဓိကို ပြခြင်းပင် တည်း၊ ဌာနဖြစ်သော နားဖြင့် ဌာနီဖြစ်သော သောတဝိညာဏဝီထိ၊ တဒနုဝတ္တိက မနောဒွါရဝီထိ တို့ကို ယူပါ၊ ထိုဝီထိစိတ်၌ ကောပမ ဖြစ်စေသည်ကို “ကဏ္ဍသုလံ န ဇနေတိ”ဟု ဆိုသည်။

ပေမနိယာ။ ။ပိယဿ-ချစ်အပ်သူ၏ (ချစ်အပ်သောအသံ၏)+ဘာဝါ-ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာ (ချစ်ခြင်းကြိုယာ)တည်း၊ ပေမံ-ယာ၊ ပိယနောင် ဘာဝအနက်၌ ဣမနံပစ္စည်း၊ ပိယကို ပပြုဟု ထောမနိမိဆို၏၊ ပါဠိ၌ “ဣမပဟည်းသက်၊ ဣကို ဧပြ၊ ပေမံ”ဟု တဒ္ဓိတ်နာမ်ဖြစ်၏၊ ထို့နောက် ဇနေတိအနက်၌ ဣယပစ္စည်း၊ ဣမနံပစ္စည်းမှ ပျောက်သော (နံ)အစား န အာဂုံ လာ၍ “ပေမနိယာ”ဟု ဖြစ်သည်။

ဟဒယင်္ဂမာ။ ။ဟဒယံ+ဂစ္ဆတိတိ ဟဒယင်္ဂမာ၊ (အလုတ္တတပျုရိသံ)၊ “ဟဒယံ”အရ စိတ်ကို ယူစေလို၍ “စိတ္တံ”ဟု ဖွင့်သည်၊ ပြခဲ့သော ဗျဉ္ဇနမဓရတာ အတ္ထမဓရတာ အကြောင်း နှစ်ပါးကြောင့် ဖုဗ္ဗထစ်ထစ် မရှိဘဲ ကြားရသူတို့၏ စိတ်ထဲသို့ ချောမောစွာ ဝင်သွားသည်-ဟူလို။

ပူရေ ဘဝါ။ ။“ဂုဏပရိပုဏ္ဏတာယ”ဟိတ်သည် စကား၏ ပေါရီမည်ခြင်း၏ အကြောင်းကို ပြသော ဟိတ်တည်း၊ ဤအလို “ပူ”ဟု ရဿမရှိရ၊ “ပူ”ဟု ဒီယရှိရမည်၊ ပူရေ၌လည်း “ပူရဘာဝေ”ဟု ဆိုလိုလျက် ဘာဝလောပကြပါ၊ (တစ်နည်း) ဘာဝပွဓာနကြပါ။

သုကုမာရာ ဝိယ-အလွန်နုနယ်သကဲ့သို့၊ (တထာ-တူ၊ ယာ ဝါစာ-အကြင် စကားသည်။) သုကု မာရာ-အလွန်နူးညံ့၏။ ဣတိပိ-ထို့ကြောင့်လည်း၊ (သာ ဝါစာ-ထိုစကားသည်။) ပေါရိ-မည်၏။ ဧသာ-ဤစကားသည်၊ ပုရဿ-မြို့၌နေ သူ လူအပေါင်း၏။ (သန္တ ကာ-ဥစ္စာတည်း။) ဣတိပိ-ထို့ကြောင့်လည်း၊ ပေါရိ-မည်၏။ နဂရဝါသိနံ-မြို့၌ နေသူ လူတို့၏။ ကထာ-စကားတည်း၊ ဣတိအတ္ထော၊ ဟိ-မှန်၊ (တစ်နည်း) ဟိ-ချဲ့၊ နဂရဝါသိနော-မြို့၌နေသူ လူတို့သည်၊ ယုတ္တကထာ-သင့်လျော်သောစကားရှိ ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ [ယုတ္တကထာကို

[ဂုဏပရိပုဏ္ဏဘာဝေန ပုရေ ပုဏ္ဏဘာဝေ (ဂုဏ်တို့ဖြင့် ပြည့်သည်၏အဖြစ်၌) ဘဝါတိ ပေါရိ-စတုတ္ထဂိုဏ္ဍရဋီကာ၊ ဒုတိယပံ၊ ၅-အသုရဝဂ်၊ ၇ သုတ်၊-ဤဋီကာသစ်လည်း သဘော တူပင် ဖွင့်၏။] ဂုဏ်ဟူသည်လည်း အလင်္ကာကျမ်း၌ လာသော သဒ္ဓါလင်္ကာရ အတ္ထာလင်္ကာရ ဂုဏ်တည်း၊ [အဋ္ဌသာလိနီ ဘာသာဋီကာ၊ နိက္ခေပကဏ္ဍ၊ သုတ္တန္တိကဒုကံ၌ လည်း ဤအတိုင်း ပြင်ပါ။] ဤအလို “ပေါရိ-ဂုဏ်တို့ဖြင့် ပြည့်သည်၏ အဖြစ်၌+ဖြစ်သော” ဟု အနက်ပေးပါ။

ပုရေ သံဝဗ္ဗနာရီ ဝိယ။ ။ “ပုရေ+သံဝဗ္ဗာ ပေါရိ-မြို့၌ ကြီးသောမြို့သူ၊ (သံဝဗ္ဗ အနက်၌ ဣပစ္စည်း)၊ ထို့နောက် “ပေါရိ ဝိယာတိ ပေါရိ”ဟု ဥပမာတဒ္ဓိတ်၊ (သို့မဟုတ်) သဒ္ဓိသုပစာကြပါ။ မြို့သူသည် နူးညံ့သိမ်မွေ့သကဲ့သို့ စကားလည်း နူးညံ့သည်-ဟူလို။

စတုတ္ထဂိုဏ္ဍရဋီကာ။ ။ ပုရေ ဘဝတ္ထာ ပေါရိယာ နာဂရိကိတ္တိယာ သုခမာလတ္တနေန (နုနယ်သည်၏ အဖြစ်အားဖြင့်) သဒ္ဓိသာတိ ပေါရိ၊ တာယ ပေါရိယာ၊ သုခမာလတ္တ နေနာတိ ဣမိနာ တဿာ ဝါစာယ မုဒုသဏှဘာဝေါ ဝုတ္တော။-ဤအလို “ပေါရိ-မြို့သူ သဖွယ် နုနယ် သည်”ဟု ပေးပါ။

မှတ်ချက်။ ။ ပုရသဒ္ဓါသည် ပြည်-တိုင်းပြည်ဟူသော အနက်ကို မဟော၊ “ပုရံ နဂရ မိတ္ထိဝိ”စသည်ဖြင့် အဘိဓာန် (၁၉၈) လာသည့်အတိုင်း မြို့ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ ထို့ကြောင့် “ပြည်ကြီးသူသဖွယ် နုနယ်၏”ဟု မပေးပါနှင့်။

ပုရဿ ဧသာ။ ။ ဤတတိယနည်း၌ ပုရသဒ္ဓါသည် မြို့ဟူသောအနက်ကို ဟောသော် လည်း မြို့၌ နေသူ လူအပေါင်းကို ယူပါ။ သဟစရဏနည်း၊ မြို့နှင့်မြို့သူကို မကွဲမပြားသော အားဖြင့် ဆိုအပ်သော အဘေဒေါပစာရတည်း။ ဥပမာ- “သဗ္ဗော ဝါမော အာဂတော-တစ်ရွာလုံး လာ၏”ဟူရာ၌ ရွာနှင့် ရွာသားကို မကွဲမပြား တစ်သားတည်း ပြောအပ်သော စကားကဲ့သို့တည်း။ ထို့နောက် “ပုရဿ+ဧသာ ပေါရိ”ဟု ဣဒံတဒ္ဓိတ်ဆင့်၍ စကားကို ရသည်။ ဤအလို “ပေါရိ-မြို့သူမြို့သား၏ ဥစ္စာသည်”ဟု ပေးပါ။

မှတ်ချက်။ ။ “ဧသာတိ တံ သမ္ပန္နိနိဒ္ဒေသာ (ထိုပုရသဟူသော သမ္ပန္န၏ သမ္ပန္နကို ညွှန်ပြကြောင်းဖြစ်သော) ဝါစာ”ဟု ဋီကာသစ် ဖွင့်၏။ ထိုအလို “ပုရဿ-၏+ဧသာ-ဤ စကားတည်း”ဟု ပေးရလိမ့်မည်။ သို့သော် “ဧသာ-ဤစကားသည် + ပုရဿ-မြို့သား၏ (ဥစ္စာတည်း)”ဟု ဖြစ်စေ၊ “ပုရဿ-၏၊ သန္တကာ-ဥစ္စာတည်း”ဟု ဖြစ်စေ ပေးသင့်၏။ “ဧသာ-ဥစ္စာတည်း”ဟု ပေးရိုးအနက်ကို စဉ်းစားပါ။ [ပါရာဒိကဏ်ဘာသာဋီကာ ဒုတိယဒုဌဒေါသ သိက္ခာပုဒ်၌လည်း ဤအဓိပ္ပာယ်ကို ပြခဲ့ပြီ။]

အကျယ်ပြလို၍ “ပိတိမတ္တ” စသည်ကိုမိန့်။ ပိတိမတ္တ-အဘ အတိုင်းအရှည်ရှိသူကို၊ ဝါ-အဘလောက် ကြီးသူကို၊ ပိတာတိ-ပိတာဟူ၍၊ ဝါ-အဘဟူ၍၊ ဝဒန္တိ-ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုကြကုန်၏၊ ဘာတိမတ္တ-အစ်ကို အတိုင်းအရှည်ရှိသူကို၊ ဝါ-အစ်ကိုလောက် ကြီးသူကို၊ ဘာတာတိ-ဘာတာဟူ၍၊ ဝါ-အစ်ကိုဟူ၍၊ ဝဒန္တိ၊ မာတိမတ္တ-အမိ အတိုင်းအရှည်ရှိသူကို၊ ဝါ-အမိလောက် ကြီးသူကို၊ မာတာတိ-မာတာဟူ၍၊ ဝါ-အမိဟူ၍၊ ဝဒန္တိ။

ဧဝရူပီ-ဤသို့ သဘောရှိသော၊ ကထာ-စကားသည်၊ ဗဟုနော-များစွာသော၊ ဇနဿ-လူအပေါင်းသည်၊ ကန္တာ-နှစ်သက်အပ်သည်၊ ဟောတိ၊ ကူတိ-ကြောင့်၊ ဗဟုဇနကန္တာ-မည်၏၊ ကန္တဘာဝေနေဝ-နှစ်သက်အပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်ပင်၊ ဗဟုနော-သော၊ ဇနဿ-၏၊ မနာပါ-စိတ်ကို တိုးပွားစေတတ်သည်၊ စိတ္တဝုဓိ ကရာ-စိတ်၏ တိုးပွားခြင်းကို ပြုတတ်သည်၊ (ဟောတိ)၊ ကူတိ-ကြောင့်၊ ဗဟုဇန မနာပါ-မည်၏။

အနတ္ထဝိညာပိကာ-အနက်အဓိပ္ပာယ်မရှိသော အကြောင်းအရာကို သိစေတတ်သော၊ ဝါ-အကျိုးမရှိသော အကြောင်းအရာကို သိစေတတ်သော၊ ကာယ ဝစီပယောဂသမုဋ္ဌာပိကာ-ကာယပယောဂ ဝစီပယောဂကို ဖြစ်စေတတ်သော၊

ဧဝရူပီ၊ ဧပ၊ ကန္တာ။ ။ ပြခဲ့သော ဝိကပ်သုံးမျိုး၏ “ပုရေ+ဘဝါ” စသော အနက်သုံးမျိုးကို “ဧဝရူပီ” ဟု ညွှန်ပြသည်။ [ဧဝရူပီ ကထာတိ အတ္တတ္ထယေန ပကာသိတာ ကထာ-ဋီကာသစ်] ကန္တာ၌ မာနမှ အန္တပြန်ထားသည်ဟု ကြံ၍ တစ်နည်းဖွင့်၏၊ ထိုနောက်နည်း သည် မကောင်းပါ၊ ကမုဓာတ် ကံဟော တပစ္စည်း၊ ပက္ကမာဒိဟိ + န္တောသုတ်ဖြင့် တကို နှစ် ပြု၊ ဓာတွန်ချေထားသောရုပ်သာ ဖြစ်ပါသည်။

မနာပါ။ ။ “မန+အာပ” ဟု ခွဲ၊ အာပ၌ အပဓာတ် ကာရိတိကျေ၊ အပစ္စည်း၊ အပဓာတ်သည် ရောက်ခြင်းအနက်ကို ဟောသော်လည်း ဓာတူနံ အနေကတ္တတ္တာနှင့်အညီ ဝုဓိ အနက်ဟောဟု ကြံပါ၊ ထို့ကြောင့် “စိတ္တဝုဓိကရာ” ဟု အဋ္ဌကထာဖွင့်၍ ဋီကာဟောင်း၌ “မနံ အာပယတိ ဝဇေတိတိ မနာပါ” ဟု ဝိဂ္ဂဟ ပြုသည်။ [ဋီကာသစ်၌ “အပေတိ” ဟု တွေ့ရ၏။] အပ္ပယတိ၊ အပေတိတို့ကား အပဓာတ်၏ ပရိယာယ် အပ္ပဓာတ်ဖြင့် ဝိဂြိုဟ်ပြုခြင်းတည်း။

အနတ္ထဝိညာပိကာ။ ။ ပြောသူတို့၏ အလိုအားဖြင့် အနက် အဓိပ္ပာယ်ရှိသော်လည်း ထိုအနက်အဓိပ္ပာယ်သည် နားထောင်သူမှာ အကျိုးမရှိသောကြောင့် “အနက်” ဟုပင် မဆိုထိုက်၊ ဤအလို အတ္တသဒ္ဒါသည် ဘာသိတတ္ထ-ပြောအပ်သောစကား၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ဟော၏၊ (တစ်နည်း) အတ္တသဒ္ဒါသည် ပယောဇနတ္ထ-အကျိုးဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ [ကမံ တေဟိ ဝတ္ထုမိစ္ဆိတော အတ္ထော သမ္ဘဝတိ၊ သော ပန အဖလတ္တာ ဘာသိတတ္ထပရိယာယေန အတ္ထောယေဝ နာမ န ဟောတိတိ အာဟ အနတ္ထဝိညာပိကာတိ၊ အပိ စ ပယောဇနတ္ထဘာဝတော အနတ္တာ ဝါစာ၊ တံ ဝိညာပိကာတိပိ ဝဋ္ဋတိ။-ဋီကာသစ်။]

အကုသလစေတနာ-အကုသိုလ်စေတနာသည်၊ သမ္မပ္ပလာပေါ-မည်၏။ သော-
ထိုသမ္မပ္ပလာပသည်။ အာသေဝနမန္တတာယ-အဖန်ဖန် မှီဝဲခြင်း၏ နည်းသည်၏
အဖြစ်ကြောင့်၊ အပ္ပသာဝဇ္ဇော၊ အာသေဝနမဟန္တတာယ-အဖန်ဖန် မှီဝဲခြင်း၏
များသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ မဟာသာဝဇ္ဇော။ [အလေ့အလာမရှိဘဲ အကြောင်း
အားလျော်စွာ ပြောလိုခြင်းသည် အာသေဝနမန္တတည်း။ ဤသမ္မပ္ပလာပမျိုးကို
ပြောဖို့ရန် (ကွက်စိပ်ဆရာ လူပြက်တို့ကဲ့သို့) အလေ့အလာ များစွာလုပ်ပြီးမှ
ပြောခြင်းသည် အာသေဝနမဟန္တတည်း။] တဿ-ထိုသမ္မပ္ပလာပ၏။ သမ္ဘာရာ-
တို့သည်။ ဘာရတယုဒ္ဓသီတာဟရဏာဒိနိရတ္ထကကထာ ပုရေက္ခာရတာ-
ဘာရတမင်းတို့၏ စစ်ထိုးခြင်း၊ သီတာမိဖုရားကို ဒသဂိရိဘိလူးဆောင်ခြင်း
အစရှိသောအနက် အဓိပ္ပာယ်မရှိသော စကားကို ရွေးရှုပြုသူ၏အဖြစ်
လည်းကောင်း၊ ဝါ-အကျိုးမရှိသော စကားကို ရွေးရှုပြုသူ၏အဖြစ်လည်း
ကောင်း၊ တထာရူပီ ကထာ ကထနဉ္စ-ထိုသို့ သဘောရှိသော စကားကို
ပြောဆိုခြင်းလည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဒွေ-တို့သည်။ (ဟောန္တိ)။

(ယော သမဏော ဂေါတမော-သည်။) ကာလေန-ပြောဟောသင့်ရာအခါ
၌၊ ဝဒတိ-ပြောဟောတော်မူတတ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ (သော သမဏော
ဂေါတမော-သည်။ ကာလဝါဒီ- ကာလဝါဒီ မည်တော်မူ၏။ [နောက်ပုဒ်များ၌

ဘာရတ၊ပေ၊ကထာ။ ။ဘာရတမင်းညီနောင်တို့၏ စစ်ထိုးခြင်းကို ပြောဆိုကြောင်း
ဖြစ်သော ဘာရတပုရာဏကထာကို “ဘာရတကထာ”ဟု ဆိုသည်။ ဒသဂိရိဘိလူးက
သီတာ မိဖုရားကို ခိုးဆောင်သွားခြင်း ရာမမင်းက ပြန်၍ ဆောင်ယူခြင်းကို ဆိုကြောင်း
ဖြစ်သော ရာမပုရာဏကထာကို “သီတာဟရဏကထာ”ဟု ဆိုသည်။ ထိုကထာများသည်
တကယ် အစစ် ဖြစ်ရပ်မဟုတ်၊ လုပ်ကြံ၍ ရေးသားအပ်သော ဇာတ်ဝတ္ထုများတည်း။
ထိုကဲ့သို့ ဇာတ် ဝတ္ထုပင် ဖြစ်စေကာမူ ဥပမာသဘောအားဖြင့် အကျိုးရှိအောင်
ရေးသားလျှင် သမ္မပ္ပလာပ မဖြစ်ပါ။ ထိုကထာတို့ကား အကျိုးမရှိ၊ နားထောင်ကောင်းရုံ
အပျင်းပြေရုံသာဖြစ်သော ကြောင့် သမ္မပ္ပလာပ ဖြစ်ရသည်။

ဋီကာသစ်။ ။ဘာရတနာမကာနံ ဒွေဘာတုကရာဇူနံ ယုဒ္ဓကထာ၊ ဒသဂိရိယက္ခေန
သီတာယ နာမ ဒေဝိယာ အာဟရဏကထာ၊ ရာမရညာ ပစ္စာဟရဏကထာ၊ ယထာ တံ
အဓုနာ ဗာဟိရဏေဟိ ပရိစယ်တာ သက္ကတဘာသာယ ဂန္ထိတာ ရာမပုရာဏဘာရတ
ပုရာဏာဒိ ကထာတိ၊ ဧဝမာဒိကာ နိရတ္ထကကထာ သမ္မပ္ပလာပေါတိ ဝုတ္တံ ဘာရတ၊ပေ၊
ပုရေက္ခာရတာတိ။

ကာလဝါဒီ။ ။ကာလဝါဒီ အစရှိသော စကားသည် သမ္မပ္ပလာပမှ ရှောင်ကြဉ်သော
ပုဂ္ဂိုလ်၏ ကျင့်ပုံကို ပြသောစကားတည်း။ ဥပမာ-“ပါဏာတိပါတာ ပတိဝိရတော”အစရှိ
သော နောက်နောက်စကားသည် “ပါဏာတိပါတံ ပဟာယ”အရ ပါဏာတိပါတမှ
ရှောင်သူ၏ ကျင့်ပုံကို ပြသောစကား ဖြစ်သကဲ့သို့တည်း။ ချဲ့ဦအံ့- “ပါဏာတိပါတံ
ပဟာယ ဝိဟရတိ-ပါဏာတိပါတကို ပယ်၍ နေ၏”ဟု ဆိုလိုက်လျှင် “ဘယ်ပုံဘယ်နည်း

လည်း ဤသို့ ထည့်၍ အနက်ပေး။] ဝတ္ထုဗုဒ္ဓယုတ္တကာလံ-ပြောဆိုထိုက်သော စကားအား သင့်လျော်သောအခါကို၊ သလ္လက္ခေတ္တာ-မှတ်သား၍၊ ဝဒတိ-ပြောဟောတော် မူတတ်၏၊ ဣတိ အတ္ထော။

ဘူတံ-ထင်ရှားရှိသော၊ တထံ-ထိုအတိုင်းဖြစ်သော၊ တစ္ဆံ-မှန်ကန်သော၊ သဘာဝမေဝ-ထင်ရှားရှိသော အရာဝတ္ထုကိုသာ၊ ဝါ-ဟုတ်မှန်သော အနက် သဘောကိုသာ၊ ဝဒတိ - ပြောဟောတတ်၏၊ ဣတိ - ထို့ကြောင့်၊ ဘူတဝါဒိ-

ပယ်ပါလိမ့်မည်နည်း”ဟု အပေက္ခာ (သိလိုသောဆန္ဒ)၏ ဖြစ်သင့်သောကြောင့် “ပါဏာတိ ပါတာ ပတိဝိရတော-ပါဏာတိပါတမှ ရှောင်သောအားဖြင့် ပယ်သည်”ဟု မိန့်တော်မူရသည်။

မေးဖွယ်။ ။ “ထိုရှောင်ပုံက ဘယ်ပုံဘယ်နည်း ရှောင်ခြင်းပါနည်း”ဟု သိလိုပြန်သော ကြောင့် “နိဟိတဒက္ခော နိဟိတသက္ခော-တုတ်စသော လက်နက်များကို မကိုင်ဘဲ (ချသော အားဖြင့်) ရှောင်သည်”ဟု မိန့်တော်မူရပြန်သည်။ ထို့နောက် “အဘယံကြောင့် လက်နက် များကို ချထားပါသနည်း”ဟု မေးဖွယ်ရှိပြန်သောကြောင့် “လဇ္ဈိယာပန္နော သဗ္ဗပါဏဘူတ ဟိတာနုကမ္ပိ-ပါဏာတိပါတ မကောင်းမှုကို ပြုရမှာ ရှက်ခြင်း၊ သတ္တဝါအပေါ်၌ မေတ္တာစိတ် ရှိခြင်း၊ သနားခြင်းကြောင့် လက်နက်များကို မကိုင်ဘဲ ချထားသည်”ဟု မိန့်တော်မူရပြန်သည်။

ဤသို့လျှင် နောက်နောက် စကားသည် ရှေးရှေးစကား၏ အကြောင်းပြ ဖြစ်သကဲ့သို့ ထို့အတူ “ကာလဝါဒိ အစရှိသော စကားသည် သမ္ပပ္ပလာပမှ ရှောင်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ ကျင့်ပုံကို ပြသော (အကြောင်းပြ) စကားဖြစ်သည်”ဟု ဆိုခဲ့ရသည်။ မှန်၏-အကျိုးရှိသော စကားပင် ဖြစ်စေကာမူ မပြောသင့် မဟောထိုက်ရာ ကာလ၌ ပြောဟောခြင်းဟူသော ပယောဂကြောင့် အကျိုးမရှိ ဖြစ်တတ်၏။ (ဥပမာ-အခြေခံ မရသေးသော တပည့်အား အထက်ကျမ်းစာကို သင်ပေးခြင်းသည် အကျိုးမရှိ ဖြစ်သကဲ့သို့တည်း။) ထိုသို့ ပြောမှုသည် အနတ္ထဝိညာပိက ကာယဝစီပယောဂနှင့် သဘောတူသောကြောင့် သမ္ပပ္ပလာပသဘော ဖြစ်တတ်ပါသေး၏။ ထို့ကြောင့် သမ္ပပ္ပလာပကို ပယ်စွန့်သူသည် အကာလဝါဒိတာကိုလည်း ရှောင်ကြဉ်သင့် ပါသည်။

ဝတ္ထုဗုဒ္ဓယုတ္တကာလံ။ ။ ဝတ္ထုဗုဒ္ဓဝစနဿ အနုရူပကာလံ (ဆိုထိုက်သော စကားအား လျော်သော ကာလကို)၊ တတ္ထ ဝါ ပယုဒ္ဓိတဗ္ဗကာလံ (ထိုဆိုထိုက်သော-ပြောဆိုရမည်ဖြစ် သော စကား၌ ယှဉ်စပ်ထိုက်သော ကာလကို)၊ ဤသို့ ဋီကာသစ်နှစ်နည်း ဖွင့်၏။ တဗ္ဗကို ဘောဟော ကြံ၍ “ပြောခြင်းအား သင့်လျော်သော”ဟုလည်း ပေးပါ။

တတ္ထ တစ္ဆံ သဘာဝမေဝ။ ။ ဘူတံကို “မဟာဘူတံ”ဟု အနက်ယူမှားမည် စိုးသော ကြောင့် တထံ (ထိုအတိုင်းဖြစ်)ဟု ဖွင့်၍ တထံ “ထိုအပြားကို”ဟု အနက်ထင်မှားမည် စိုးသောကြောင့် “တစ္ဆံ”ဟု ထပ်ဖွင့်သည်။ “တထံ-ထိုဆိုအပ်သော အခြင်းအရာအတိုင်း ဖြစ်သော၊ ဝါ-မှန်သော”ဟု ပေးပါ။ တထာယေဝ+တစ္ဆာ၊ သုတ္တံ၌ ဣသက်၊ ထို တထာ တစ္ဆာ စကားဟူသည် “အမှန်အတိုင်းရှိသော စကားတည်း”ဟု သိစေလို၍ “သဘာဝမေဝ”ဟု အဓိပ္ပာယ်ထွက် ဖွင့်သည်။ [သ - (ပရမတ္ထအားဖြင့် ဖြစ်စေ၊ လောကပညတ်အားဖြင့် ဖြစ်စေ)

ဘူတဝါဒီမည်တော်မူ၏။ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကသမ္ပရာယိကတ္ထသန္နိသိတမေဝ-မျက်မှောက်
ဘဝ၌ဖြစ်သော စီးပွား၊ တမလွန်ဘဝ၌ဖြစ်သော စီးပွားကို မှီသည်ကိုသာလျှင်၊
ကတွာ-ပြု၍၊ ဝဒတိ-၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ အတ္ထဝါဒီ-မည်တော် မူ၏။

နဝလောကုတ္တရဓမ္မသန္နိသိတ-ကိုးပါးသော လောကုတ္တရာတရားကို
မှီသည် ကို၊ ကတွာ-၍၊ ဝဒတိ-၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဓမ္မဝါဒီ-ဓမ္မဝါဒီ
မည်တော်မူ၏။ သံဝရဝိနယပဟာနဝိနယသန္နိသိတ-သံဝရဝိနည်း၊
ပဟာနဝိနည်းကို မှီသည်ကို၊ ကတွာ-၍၊ ဝဒတိ-၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဝိနယဝါဒီ-
မည်တော်မူ၏။

ထင်ရှားရှိသော+ဘာဝ-အရာဝတ္ထု (အနက်)၊ “ဟုတ်မှန်သောအနက်”ဟူလို။] တထံ၏
အနက်ကို တထာဂတောအဖွင့် “ကထံ တထလက္ခဏံ ဂတော”၌ ပြခဲ့ပြီ။

ဘူတဝါဒီ။ ။ကာလေန ဝဒန္တေနာပိ (သင့်လျော်သောကာလ၌ ပြောဟောသော
ပုဂ္ဂိုလ် သည်လည်း) ဥဘယာနတ္ထသာဓနတော (မဟုတ်မမှန်သောစကားက ဒိဋ္ဌဓမ္မိက
သမ္ပရာယိက နှစ်မျိုးလုံးသော စီးပွားမဲ့ကို ပြီးစေခြင်းကြောင့်) အဘူတံ ပရိဝဇ္ဇေတဗ္ဗံ
(မဟုတ်မမှန်သော စကားကို ရှောင်ကြဉ်ထိုက်၏) ဣတိ အာဟ ဘူတဝါဒီတိ။ -ဋီကာ။

အတ္ထဝါဒီ။ ။“မှန်သောစကားကို ပြောဟောသောပုဂ္ဂိုလ်သည် ဤလောက နောက်
လောကစီးပွားကို ပြီးစေတတ်သော စကားမျိုးကိုသာ ပြောထိုက်၏”ဟု ပြခြင်းငှာ
“အတ္ထဝါဒီ” ဟု မိန့်တော်မူသည်။ [ဘူတဉ္စ ဝဒန္တေန ယံ ဣဝလောကပရလောက
ဟိတသမ္ပာဒကံ၊ တဒေဝ ဝတ္ထဗ္ဗံ-ဋီကာ၊ ဤဋီကာ၌ အတ္ထအတွက် ပယောဇန (အကျိုး)
အနက်ကို မဖွင့်ဘဲ “ဟိတ”အနက် ဖွင့်သည်ကို သတိပြုပါ။ အတ္ထဖြင့် အတ္ထကို
ပြသောစကားတိုင်အောင် ဖလူ ပစာရအားဖြင့် ယူပါဟု သိစေလို၍ “သန္နိသိတ”ဟု
ဖွင့်သည် နောက် ဓမ္မသန္နိသိတ ဝိနယသန္နိသိတတို့၌လည်း နည်းတူ။]

ဓမ္မဝါဒီ။ ။“အစီးအပွားရှိသော စကားကို ပြောသောပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း ဤဘဝ
နောက်ဘဝအတွက် လောကစီးပွားရေးကိုသာ မပြောသင့်၊ လောကုတ္တရာနှင့်ဆိုင်သော
(လောကမှ ထွက်မြောက်ရေး)တရားကိုလည်း ဟောသင့်၏”ဟု ပြခြင်းငှာ “ဓမ္မဝါဒီ”ဟု
မိန့်တော်မူသည်။ [“ဓမ္မ”အရ လောကုတ္တရာတရား ကိုးပါးကို ယူပါ။]

ဝိနယဝါဒီ။ ။ဓမ္မဝါဒီအရ လောကုတ္တရာဓမ္မကို မှီအောင်ပြု၍ ဟောပြောသောပုဂ္ဂိုလ်
သည် အဘယ်သို့ ဟောရမည်နည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ဝိနယဝါဒီ”ဟု မိန့်တော်မူ
သည်။ သံဝရဝိနည်း ပဟာနဝိနည်း နှစ်မျိုး၌ မှီသော စကားကို ဟောပါ။ ထိုဝိနယနှစ်မျိုးကို
ကျင့်မှသာ လောကုတ္တရာတရားကို ရနိုင်သည်-ဟူလို။

သံဝရ၊ ပဟာန။ ။သံဝရဝိနည်းသည် ပါတိမောက္ခသံဝရ (သီလ)، သတိသံဝရ၊
ဉာဏသံဝရ၊ ခန္တိသံဝရ၊ ဝီရိယသံဝရအားဖြင့် ငါးပါးပြား၏။ ပဟာနဝိနည်းသည်လည်း
“တဒင်္ဂပဟာန၊ ဝိက္ခမ္ဘန၊ သမုစ္ဆေဒ၊ ပတိပဿဒ္ဓိ၊ နိဿရဏပဟာနအားဖြင့် ငါးပါးပြား၏။
[ထိုအကျယ်ကို အဋ္ဌသာလိနီ-နိက္ခေပကဏ္ဍ၌ ရှုပါ။] ထိုဝိနည်းနှစ်မျိုးအားဖြင့် ဟောအပ်
သော တရားသာ လောကုတ္တရာဓမ္မကို မှီသည်။

ထပနောကာသော-ထားအပ်ရာအရပ်ကို၊ နိဓာနံ-နိဓာနဟူ၍၊ ဂုစ္စတိ-၏၊ အဿာ-ထိုဝါစာ၏၊ နိဓာနံ-သို့မိုး သိမ်းဆည်းရာ အရပ်သည်၊ အတ္တိ-ရှိ၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (သာ-ထိုစကားသည်)၊ နိဓာနဝတိ-နိဓာနဝတိ မည်၏၊ ဟဒယေ-စိတ်နှလုံး၌၊ နိဓာတဗ္ဗယုတ္တံ-သို့မိုးသိမ်းဆည်းခြင်းအား သင့်လျော်သော၊ ဝါစံ-စကားကို၊ ဘာသိတာ-ပြောဟောတော်မူတတ်၏၊ ဣတိ အတ္ထော။ [သို့မိုး သိမ်းဆည်းရာ စိတ်နှလုံးကို ရှေးအခေါ်အားဖြင့် ပူတာဟု လည်းကောင်း၊ တံတင်း ဟုလည်းကောင်း ခေါ်အပ်သော သေတ္တာနှင့်တူသောကြောင့် “နိဓာနဝတိ-သို့မိုး သိမ်းဆည်းရာ စိတ်တည်းဟူသော ပူတာ တံတင်း ရှိသော”ဟု ရှေးက ပေးကြ သည်။]

ကာလေနာတိ-ကား၊ စ-ဆက်၊ ဧဝံပူ-ဤသို့ သဘောရှိသော စကားကို၊ (နိဓာနဝတိစကားကို)၊ ဘာသမာနောပိ-ဟောပြောပါသော်လည်း၊ (ကာလံ အပေက္ခိတွာ ဘာသတိ၌စပ်)၊ အဟံ-ငါသည်၊ နိဓာနဝတိ-သို့မိုး သိမ်းဆည်းရာ စိတ်တည်းဟူသော ပူတာတံတင်းရှိသော၊ ဝါစံ-စကားကို၊ ဘာသိဿာမိ-ဟောပြောအံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ကြ၍၊ အကာလေန-မသင့်လျော်သောအခါ၌၊ န ဘာသတိ-ဟောပြောသည် မဟုတ်၊ ပန- အဟုတ်ကား၊ ယုတ္တကာလံ-သင့်လျော်သော အခါကို၊ အပေက္ခိတွာဝ -ရှုင့်၍သာ၊ ဘာသတိ-ဟောပြော၏၊ ဣတိ အတ္ထော။

နိဓာန၊ပေ၊ဘာသိတာ။ ။“ဤပြခဲ့သော ဘူတ အတ္ထ ဓမ္မ ဂုဏ်ထူးတို့နှင့် ယှဉ်အောင် ဟောအပ်သော အနက်အဓိပ္ပာယ် (တရားအသား)သည် ဟောသောပုဂ္ဂိုလ်က ဒေသနာ ကောသလ္လဉာဏ် (ဟောမှု ပြောမှု၌ ကျွမ်းကျင်သောဉာဏ်)ရှိမှ တင့်တယ်၏၊ ဆိုင်ရာကိစ္စ ကိုလည်း ပြီးစီးအောင် ပြုနိုင်၏၊ ထိုဉာဏ်မျိုး မရှိလျှင် မတင့်တယ်နိုင်”ဟု ပြတော်မူခြင်းငှာ “နိဓာနဝတိ ဝါစံ ဘာသိတာ”ဟု မိန့်တော်မူသည်။

နိဓာနဝတိ။ ။နိဓေတိ (သန္နိဓာနံ ကရောတိ) ဧတ္ထာတိ နိဓာနံ (သို့မိုးသိမ်းဆည်းရာ အရပ်) [နိ+ဓာဓာတ်၊ ယု။] ထို့ကြောင့် “ထပနောကာသော”ဟု ဖွင့်သည်၊ “ဟောအပ်သော တရားကို သိမ်းဆည်းထားရာအရပ်”ဟူသည် မှတ်သားတတ်သော စိတ်ပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် “ဟဒယေ”ဟု သရုပ်ဖော်သည်၊ နိဓာနံ ယဿာ အတ္တိတိ နိဓာနဝတိ၊ ဝါစာ၊ (အဿတ္ထိအနက် အတ္ထတ္ထ၌ ဝန္တုပစ္စည်း၊ ဣတ္ထိဇောတက ဤပစ္စည်းသက်၊ ဘာသိတာ၌ တုပစ္စည်း)။

ကာလေန န။ ။“ကာလေန၊ပေ၊အတ္ထ သံဟိတံ”ဟူသော ပါဠိတို့ကား ဒေသနာကောသလ္လ ဉာဏ်ကို ထင်ရှားပြသော စကားတည်း၊ သင့်လျော်သောအခါ၌ ဟောခြင်း၊ ဥပမာပြု၍ ဟောခြင်း (တစ်နည်း) အကြောင်းပြု၍ဟောခြင်း၊ အဆုံးအပိုင်း အခြားရှိအောင် ဟောခြင်း၊ အနက်အဓိပ္ပာယ်နှင့် ပြည့်စုံအောင်ဟောခြင်း (တစ်နည်း) ရည်ရွယ်ရင်းအနက်အဓိပ္ပာယ် မလွတ်အောင် ဟောခြင်း ဤသို့ ဟောခြင်းအားဖြင့် ပြည့်စုံအောင်ဟောနိုင်မှ ဒေသနာ ကောသလ္လဉာဏ် ရှိသည်ဟု ဆိုထိုက်၏၊ ဤကာလေန စသော ပုဒ်များသည် နိဓာနဝတိ ဝါစံ၏ ဝိသေသနတို့တည်း။

သာပဒေသန္တိ- ကား၊ သဥပမံ- ဥပမာနှင့်တကွဖြစ်သော၊ သကာရဏံ- အကြောင်းနှင့်တကွဖြစ်သော၊ (ဝါစံ ဘာသိတာ၌စပ်) က္ကတိ အတ္ထော-ဤကား အနက်။

ပရိယန္တဝတိန္တိ-ကား၊ ပရိစ္ဆေဒံ-အဆုံးအပိုင်းအခြားကို၊ ဒေသေတွာ-ပြု၍၊ (ဘာသတိ၌စပ်) ယထာ-အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့် ဟောလတ်သော်၊ အဿာ-ထိုတရားစကား၏၊ ပရိစ္ဆေဒေါ-အဆုံးအပိုင်းအခြားသည်၊ ပညာယတိ-ထင်ရှား၏၊ ဧဝံ-ဤသို့အဆုံးအပိုင်းအခြား ထင်ရှားလောက်အောင် အခြင်းအရာ အားဖြင့်၊ ဘာသတိ-ဟောပြောတတ်၏၊ က္ကတိ အတ္ထော၊ အတ္ထသံဟိတန္တိ-ကား၊ အနေကေဟိ-တစ်ပါးမက များစွာကုန်သော၊ နယေဟိပိ-နည်းတို့ဖြင့်လည်း၊ ဝိဘဇန္တေန-အကျယ်ဝေဖန်သောပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ပရိယာဒါတုံ-ကုန်အောင် ပိုင်းခြား ၍ ယူခြင်းငှာ၊ အသက္ကုဏေယျတာယ-မတတ်ကောင်းသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ အတ္ထသမ္ပန္နံ-အနက်အဓိပ္ပာယ်နှင့် ပြည့်စုံသော စကားကို၊ ဘာသတိ-

သာပဒေသံ။ ။ ကုစ္ဆိတတ္ထနိပ္ပာဒနတ္ထံ-အလိုရှိအပ်သော အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ပြီးစီးစေခြင်း အကျိုးငှာ၊ အပဒိသိတဗ္ဗော-ညွှန်ပြထိုက်၏၊ က္ကတိ အပဒေသော၊ (တစ်နည်း) အပဒိသိယတိ က္ကစ္ဆိတတ္ထော အနေနာတိ အပဒေသော-အလိုရှိအပ်သော အနက်အဓိပ္ပာယ် ကို ညွှန်ပြအပ်ကြောင်း ဥပမာ၊ ဥပမာသာမက ပြခဲ့သော ဝိဂ္ဂိုဟ်နှင့်အညီ၊ အကြောင်းပြခြင်း ဥဒါဟရဏံ သက်သေသာဓက ဝတ္ထုကြောင်းထုတ်ခြင်းများကိုလည်း “အပဒေသ”ဟု ခေါ်နိုင် သည်၊ ထို့ကြောင့် “သဥပမံ၊ သကာရဏန္တိ အတ္ထော”ဟု မိန့်သည်၊ သဟ+အပဒေသေန ယာ ဝတ္ထတိတိ သာပဒေသာ (ဝါစာ)၊ ဤအလို “သာပဒေသံ-ညွှန်ပြအပ်သော ဥပမာ ဥဒါဟရဏံ ပုံစံ သာဓက အကြောင်းနှင့်တကွဖြစ်သော၊ (တစ်နည်း) သာပဒေသံ-ညွှန်ပြ ကြောင်းဖြစ်သော ဥပမာ ဥဒါဟရဏံ ပုံစံ သာဓက အကြောင်းနှင့်တကွဖြစ်သော”ဟု ပေးပါ။ [“ညွှန်ပြ”ဟူသည် “မည်သည့်အရာနှင့် တူသည်၊ မည်သည့်အကြောင်းကြောင့် ဤအကျိုး ဖြစ်ရသည်”ဟု ညွှန်ပြခြင်းတည်း။]

ပရိယန္တဝတိ။ ။ ပရိယန္တော အဿာ အတ္ထိတိ ပရိယန္တဝတိ၊ ဒေသနာကုသလ(တရား ဟောမှု၌ ကျွမ်းကျင်သော)ပုဂ္ဂိုလ်သည် “မည်သည့်အချိန်၌ အဓိပ္ပာယ်ပြည့်စုံစွာဖြင့် ပြီးစေရ မည်”ဟု အဆုံးအပိုင်းအခြားကို မှန်းထား၏၊ ထိုတရားစကားများကို “ပရိယန္တဝတိ ဝါစာ”ဟု ဆိုသည်၊ ထို့ကြောင့် “ပရိစ္ဆေဒံ ဒေသေတွာ”စသည်ဖြင့် မိန့်သည်၊ တရားဟောမှု၌ မနိုင်မနင်း မကျွမ်းကျင်သောပုဂ္ဂိုလ်ကား အချိန်ကြာသော်လည်း အဓိပ္ပာယ် မပြည့်စုံသေး၊ တရား အဆုံး မသတ်နိုင်သေးဘဲ ရှိတတ်သည်။

အတ္ထသံဟိတံ။ ။ အတ္ထအရ ဘာသိတတ္ထံ (ဟောပြောအပ်သော တရားစကား၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်)ကို ယူပါ၊ ဟောအပ်သောတရားက အနည်းအကျဉ်းဖြစ်သော်လည်း အနက် အဓိပ္ပာယ်ကို ချဲ့ထွင်ဝေဖန်သောအခါ မကုန်နိုင်အောင် မြားမြောင်သည်ကို “အတ္ထသံဟိတံ”ဟု ဆိုသည်၊ ထို့ကြောင့် “အနေကေဟိပိ နယေဟိ၊ပေ၊ဘာသတိ”ဟု မိန့်သည်။

ဟောပြောတတ်၏။ ဝါ-တစ်နည်း၊ သော အတ္တဝါဒီ-ထို ပစ္စုပ္ပန် တမလွန် နှစ်တန် သောစီးပွားကို ဟောပြောသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ယံ အတ္တ-အကြင် အနက် အဓိပ္ပာယ်ကို၊ ဝဒတိ-ဟောပြော၏။ တေန အတ္ထေန-ထိုအနက်အဓိပ္ပာယ်နှင့်၊ သဟိတတ္ထာ-တကွဖြစ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ အတ္ထသံဟိတံ-ဆိုလိုရင်း အနက်အဓိပ္ပာယ်နှင့် တကွဖြစ်သော၊ ဝါစံ-စကားကို၊ ဘာသတိ-ဟောပြော တတ်၏။ အညံ-အခြားသော အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ နိက္ခိပိတ္တာ-ချထား၍ (စတည်သောအားဖြင့် ချထား၍)၊ အညံ-အခြားသော အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ န ဘာသတိ-ပြောဟောသည် မဟုတ်၊ ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

ယံဝါပေသဟိတတ္ထာ။ ။(တစ်နည်း) မိမိရည်ရွယ်အပ်သော အနက်အဓိပ္ပာယ်များ ပြည့်စုံစွာ ပါရှိသည်ကို “အတ္ထသံဟိတံ”ဟု ဆိုသည်။ ထို့ကြောင့် “ယံ ဝါ သော ပေ၊ ဘာသတိ”ဟု မိန့်သည်။ တရားဟော မကျွမ်းကျင်သော တချို့ပုဂ္ဂိုလ်ကား ဟောလိုအပ် သော အဓိပ္ပာယ် မပါဘဲ၊ စတည်အပ်သော အဓိပ္ပာယ်က တခြား၊ အကျယ်ဟောအပ်သော အဓိပ္ပာယ်က တခြား ဖြစ်နေတတ်၏။ ထို့ကြောင့် “န အညံ နိက္ခိပိတ္တာပေ၊ ဝုတ္တံ ဟောတိ”ဟု မိန့်သည်။

ဒေသနာ ကုသလပုဂ္ဂိုလ်။ ။အတ္တဇ္ဈာသယ ပရဇ္ဈာသယ သုတ္တနိက္ခေပ၊ အဋ္ဌပုတ္တိက သုတ္တနိက္ခေပ၊ ပုစ္ဆာဝသိကသုတ္တနိက္ခေပဟု ပြခဲ့သော သုတ္တနိက္ခေပ လေးမျိုးတို့၏ အစွမ်း အားဖြင့် ဟောဖို့ရန် အကြောင်းအရာ သက်ရောက်လာသော မူလစကားကို ထာပနာထား ခြင်း၊ အကြောင်းပြခြင်း၊ ဥဒါဟရုဏ်ထုတ်ခြင်း၊ ဥပမာန ဥပမေယျ နှီးနှော၍ ပြခြင်းတို့ကို ထိုထိုကာလအားလျော်စွာ ထင်ရှားပြတတ်သည်လည်း ဖြစ်သော၊ နှိုင်းချိန်အပ်ပြီး ပိုင်းခြား အပ်ပြီးသော သဘောရှိသည်လည်းဖြစ်သော၊ အလွန်ပြန့်ပြောသော လေးနက်သော အလင်္ကာကျမ်းလာ ဥဒါရုဏ်နှင့် ပြည့်စုံသော များစွာသော အနက်အဓိပ္ပာယ်အကျယ်ကို သိမ်းယူနိုင်သည်လည်း ဖြစ်သော ဒေသနာဖြင့် တရားနာပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို အဇ္ဈာသယအား လျော်စွာ မြတ်သော အကျိုး၏ ပြီးစီးခြင်း၌ တည်စေနိုင်သော ဓမ္မကထိကကို “တရားဟော ကောင်း”ဟူ၍ ဆိုအပ်၏။

ဦးကာ။ ။ ။အဇ္ဈာသယဌပုတ္တိနံ ပုစ္ဆာယ စ ဝသေန ဩတိဏ္ဏေ ဒေသနာဝိသယေ ဧကံသာဒိဗျာကရဏဝိဘာဂံ သဏ္ဌကေတွာ ထပနာ ဟေတုဒါဟရဏသံသန္တနာနိ တံတံ ကာလာနရူပံ ဝိဘာဝေန္တိယာ ပရိမိတပရိစ္ဆိန္နရူပါယဝိပုလတရဂန္တိရုဒါရပဟူတတ္ထဝိတ္ထာရ သိင်္ဂီဟိကာယဒေသနာယ ပရေ ယထာဇ္ဈာသယံ ပရမတ္ထသိဒ္ဓိယံ ပတိဋ္ဌာပေန္တော ဒေသနာ ကုသလောတိ ဝုတ္တံ။

[ဆောင်] အတ္တ-ပရ၊ အဇ္ဈာသယနှင့်၊ အဋ္ဌ ဥပ္ပတ်၊ ပုစ္ဆာရပ်ဟု၊ ဆက်စပ်လေးဖြာ၊ ကြောင်းရာရာကြောင့်၊ ဒေသနာဟောခွင့်၊ အကြောင်းသင့်သော်၊ နှိုင်းချင့် ပြီးသား၊ မည်သည့်တရားကို၊ ဟောကြားလိမ့်မည်၊ ထပနာတည်၍၊ ထိုဤ ကြောင်းနဲ့၊ ဥဒါဟရုဏ်နှင့်၊ ပုံဥပမာ၊ နှီးနှောကာတည်း၊ ဝိနေယျာဟု၊ အများ လူတို့၊ နိဗ္ဗူရောက်ရန်၊ ပစ္စုပ္ပန်နှင့်၊ တမလွန်ကျိုး၊ စီးပွားမျိုးကို၊ တိုးစေမှသာ၊ ဒေသနာ-သေချာကျွမ်းကျင်သည်။

၁၀။ ဗီဇဂါမဘူတဂါမသမာရဏ္ဍာတိ-ကား၊ မူလဗီဇ-အမြစ်မျိုးလည်းကောင်း၊
 [ဗီဇကို “မျိုးစေ့”ဟု မပေးလင့်၊ အစေ့မဟုတ်၊ “ဗီဇကမ္ပိ ဒေဟိ-မျိုးကလေးကို
 ပေးစမ်းပါ”ဟု သုဒ္ဓိန္ဒကဏ္ဍ၌ မျိုးတောင်းသကဲ့သို့ “မျိုး”ဟူသော အနက်သာ
 တည်း၊] ခန္ဓဗီဇ-ပင်စည်မျိုးလည်းကောင်း၊ ဖဠဗီဇ-အဆစ်မျိုးလည်းကောင်း၊
 အဂ္ဂဗီဇ-အညွန့်မျိုးလည်းကောင်း၊ ဗီဇဗီဇ-အစေ့မျိုးလည်းကောင်း၊ က္ကတိ-သို့၊
 ပဉ္စဝိဓဿ-ငါးပါးအပြားရှိသော၊ ဗီဇဂါမဿစေဝ-မျိုးတို့၏အပေါင်းကိုလည်း
 ကောင်း၊ ယဿ ကဿစိ-အမှတ်မရှိ တစ်စုံတစ်ခုသော၊ နီလတိဏရက္ခာဒိ
 ကဿ-စိမ်းညိုသော မြက်သစ်ပင်အစရှိသော၊ ဘူတဂါမဿစ-သစ်ပင်တို့၏
 အပေါင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ-သစ်ပင်အပေါင်းကိုလည်းကောင်း၊ သမာရဏ္ဍာ-

မီဇ ၁၀၊ ပတိဝိရတော။ ။ဒုစရိုက် ၁၀ ပါးမှ ရှောင်ကြဉ်ကြောင်း သီလတို့တွင်
 ပါဏာတိပါတမှ စ၍ သမ္ပပ္ပလာပတိုင်အောင် မူလသိက္ခာပုဒ် ၇ ပါးတို့ကိုသာ ပြရသေး၏။
 အဘိဇ္ဈာ ဗျာပါဒ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဟူသော မနောဒုစရိုက် ဝိရတိသီလကို ဤနေရာ၌ ပြတော်မမူ၊
 ထိုသို့ မပြခြင်းမှာ ထိုသုံးပါးမှ ရှောင်ကြဉ်မှုကို အထက်ဂုဏ်တို့၌ သွင်းယူလတ္တံ့ဖြစ်သော
 ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ထိုသီလသုံးမျိုးက လောကီလူအများ နားမလည်နိုင်သော မနောကံ
 ဝိရတိဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်းတည်း၊ (ဋီကာကြည့်ပါ။) သို့ဖြစ်၍ လူအများ
 နားလည်သော အာစာရ (ကိုယ်ကျင့်)သီလကိုသာ ပြတော်မူလိုသောကြောင့် “ဗီဇဂါမ
 ၁၀၊ ပတိဝိရတော” ဟု ပါဠိတော်၌ မိန့်တော်မူရသည်။

မူလမီဇ။ ။မူလမေဝ-အမြစ်သည်ပင်+ဗီဇ-မျိုးတည်း၊ (အပင်ပေါက်ဖို့ရာမျိုးတည်း၊)
 မူလဗီဇ-အမြစ်မျိုး၊ မူလမေဝ၌ ဧဝကား မူလ၏ မျိုးအဖြစ်၌ ဆုံးဖြတ်ချက်ကို ပြသော
 သန္နိဋ္ဌာနာဝဓာရဏ၊ “ခန္ဓမေဝ+ဗီဇ” စသည်၌လည်း နည်းတူ။

မီဇမီဇ။ ။ဗီဇသဒ္ဓါသည် မျိုးစေ့ကို ပြီးစေနိုင်သော (မျိုးစေ့ကဲ့သို့ အပင်ပေါက်စေ
 နိုင်သော) အမြစ်၊ ပင်စည်၊ အဆစ်၊ အညွန့်တို့၌လည်း သဒ္ဓါပစ္စာရအားဖြင့် ဟောနိုင်
 ရကား ထိုမူလ (အမြစ်) စသည်တို့မှ နှစ်စေခြင်းငှာ ဗီဇသဒ္ဓါတစ်ခုဖြင့် ဝိသေသနပြု၍
 “ဗီဇဗီဇ-မျိုးစေ့ဖြစ်သောမျိုး”ဟု ဆိုရသည်၊ ဥပမာ-နိပ္ပန္နရုပ်အစစ်ကိုဆိုရာ၌ “ရူပရူပ”ဟု
 လည်းကောင်း၊ သင်္ခါရဒုက္ခ ဝိပရိဏာမဒုက္ခတို့မှ နှစ်စေ၍ ဒုက္ခအစစ် (ဒုက္ခဝေဒနာသုံးပါး)
 ကို ဆိုရာ၌ “ဒုက္ခ ဒုက္ခ”ဟုလည်းကောင်း ဆိုရသကဲ့သို့တည်း။ [ဗီဇသဒ္ဓေါ တဒတ္တသိဒ္ဓိယာ
 မူလာဒိသုပိ ကေသုစိ ပဝတ္တတိတိ မူလာဒိတော နိဝတ္တနတ္ထံ ဧကေန ဗီဇသဒ္ဓေန
 ဝိသေသေတွာ “ဗီဇဗီဇ”န္တိ ဝုတ္တံ၊ ယထာ ရူပရူပံ ဒုက္ခဒုက္ခန္တိ စ။ - ဋီကာ။]

မီဇဂါမ။ ။ဗီဇ၌ “ဝိပုဗ္ဗ ဇနဓာတ်နောင် ကိပ်စွည်း၊ ဝကို ဗ, က္ကကို ဒီယပြု”ဟု ကြံ၍
 “ဝိဇာယန္တိ ဝိရဟန္တိ ဧတေဟိတိ ဗီဇာနိ”ဟု ဋီကာသစ်ဝစနတ္ထပြု၏၊ ပစ္စယန္တရသမဝါယေ-
 မြေ ရေ လေ စသော အခြားအကြောင်းတို့နှင့် ပေါင်းမိလတ်သော်၊ သဒ္ဓါသဖလပ္ပတ္တိယာ
 ဝိဝေသကာရဏဘာဝတော ဝိရဟနသမတ္တာနံ သာရဗလားဒီနံ (အဝိနိအဖျင်း မဟုတ်
 သော အနှစ်အဆန်ရှိသော အသီးစသည်တို့၏) ဧတံ အဓိဝစနံ၊ ဗီဇနံ+ဂါမော(အပေါင်း)
 တည်း၊ ဗီဇဂါမော။ [ထောမနိမိ၌ “ဝိဓာတ်, ကန္တိ(နှစ်သက်ခြင်း) ကိပ်စွည်း”ဖြင့် “ဝိ”ဟု
 တစ်ပုဒ်, ဇနဓာတ်, သ(အ)ပစ္စည်းဖြင့် “ဇ”ဟု တစ်ပုဒ်ခွဲ၍ ကမ္မဓာရ တွေ၏၊ ဝိ-နှစ်သက်ဖွယ်
 သည်၊ (ဟုတွာ) ဇာယတိတိ ဝိဇံ, ဝကို ဗပြု၍ “ဗီဇ”ဟု ဖြစ်၏။]

ဖျက်ဆီးခြင်းမှ၊ ဆေဒနဘေဒနပစနာဒိဘာဝေန-ဖြတ်ခြင်း ခွဲခြင်း မီးတိုက်ခြင်း အစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ဝိကောပနာ-ဖျက်ဆီးခြင်းမှ၊ ပတိဝိရတော-ရှောင်ကြဉ်တော်မူ၏။ ကုတိ အတ္ထော။ [နီလတိဏရုက္ခာဒိကဿာတိ အလ္လတိဏဿစေဝ အလ္လရုက္ခာဒိကဿစ အာဒိသဒ္ဓေန ဩသမိ (ဆေးပင်) ဂစ္ဆ (ခုံ) လတာဒယော ဝေဒိတဗ္ဗာ။ - မီကာ။]

ဘူတဂါမ။ ။ဘဝန္တိ-ဖြစ်ကုန် ကြီးပွားကုန်ဆဲ၊ ကုတိ-ဤပစ္စုပ္ပန်ကာလက ဝစနတ္ထကြောင့်လည်းကောင်း၊ အဘဝံ (အဟုဝံ)-ဖြစ်ကုန် ကြီးပွားကုန်ပြီ၊ ကုတိ-ဤအတိတကာလကဝစနတ္ထ ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဘူတာ-ဘူတတို့ မည်၏။ [ပထမအနက်၌ ဘူဓာတ်သည် သတ္တာအနက်ဟော၊ ဒုတိယအနက်၌ ဝုဗ္ဗိအနက်ဟော။] ထိုတွင် အပင်ဖြစ်သည်က စ၍ အစွမ်းကုန် ကြီးပွားသည့်တိုင်အောင်သော သစ်ပင်ကို ပဌမဝိဂ္ဂဟအရ ယူ၍၊ အစွမ်းကုန် ဖြစ်ပြီး ကြီးပွားပြီးနောက် စိမ်းစိုသန်စွမ်းနေသော သစ်ပင်ကို ဒုတိယဝိဂ္ဂဟအရ ယူပါ။ ဘူတာနံ+ဂါမော ဘူတဂါမော၊ (တစ်နည်း) ဘူတာဇဝ-ဖြစ်ထွန်းကြီးပွားဆဲ၊ ဖြစ်ထွန်းကြီးပွား ပြီးသော မြက်သစ်ပင်တို့သည်ပင်+ဂါမော ဘူတဂါမော။ [ပဌမဝိဂ္ဂဟ၌ “ဘူတာနံ”အရ အစိတ် အစိတ်သစ်ပင် အများရ၍၊ “ဂါမော”အရ ထိုသစ်ပင်အပေါင်းကို ရသောကြောင့် “အဝယဝသမ္ပန်၊ အဝယဝိသမ္ပန္တိ အဖြစ်ဖြင့် စပ်ပါ။ ဒုတိယနည်း၌ကား အစိတ်အပေါင်း ကွဲပြားသော်လည်း အရတူဖြစ်သောကြောင့် ကမ္မဓာရဲ ပြုသည်။ စိမ်းစိုသော သစ်ပင်များကို နတ်တို့က သိမ်းပိုက်ထားသောကြောင့် “ဘူတာနံ-နတ်တို့၏+ဂါမော-ရွာတည်း။ ဘူတဂါမော-နတ်ရွာ”ဟုလည်း ကြံကြသေး၏။]

သမာရမ္ဘာ။ ။အာ+ရတဓာတ်သည် အားထုတ်ခြင်း အနက်အပြင်၊ ညှဉ်းဆဲနိုင်စက် ဖျက်ဆီးခြင်းအနက်ကိုလည်း ဟော၏။ ထို့ကြောင့် နောက်၌ “ဝိကောပနာ”ဟု ဖွင့်သည်။ “ဆေဒနဘေဒနပစနာဒိဘာဝေန”ကား ဖျက်ဆီးပုံသရုပ်ကို ပြသော သရူပက္ခာဝိသေသနတည်း။ [သရူပ-သရုပ်ကို+အာချာ-ဟောပြသော။]

မေးဗွယ်။ ။သစ်ပင်တို့သည် ခုတ်ဖြတ်မည်ဟု ရွယ်သည်မှစ၍ ခုတ်ဖြတ်သည်တိုင်အောင် ကြောက်ရွံ့တုန်လှုပ်သော အခြင်းအရာ မရှိကြ။ ခုတ်အပ်ပြီးသော် နောက်ထပ် စည်ပင်လာနိုင်၏။ အပင်တစ်မျိုးနှင့်တစ်မျိုးလည်း မတူကြ။ အဏ္ဏဇ၊ ဇလာဗုဇ၊ သံသေဒဇ၊ ဩပပါတိကဟူသော ယောနိလေးမျိုးတွင်လည်း မပါဝင်ကြ။ ထို့ကြောင့် သစ်ပင်များ၌ အသက်မရှိကြောင်း ထင်ရှား၏။ သို့ပါလျက် ထိုသစ်ပင်များကို ဖျက်ဆီးမှုမှ ရှောင်ခြင်းကို အဘယ့်ကြောင့် လိုလားအပ်ပါသနည်း။

အဖြေကား-သစ်ပင်တို့ကို မခုတ်မဖျက်ခြင်းသည် သမဏသာရပု(ရဟန်းတို့အား လျှောက်ပတ်သောအကျင့်) ဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ထိုသစ်ပင်ကို မှီနေသော သတ္တဝါ (နတ် စသည်)ကို သနားသောကြောင့်လည်းကောင်း ထိုသစ်ပင်များကို ဖျက်ဆီးမှုမှ ရှောင်ခြင်းကို လိုလားရပေသည်။ [သမဏသာရပုတော တန္တိသိတသတ္တာနုရက္ခဏတော စ၊ - မီကာ။]

မှတ်ချက်။ ။“သစ်ပင်များ၏ ကြီးပွားပုံကို ထောက်၍ သစ်ပင်တို့မှာ အသက်ရှိကြ၏” ဟု ကြံကြ၏။ ကြီးပွားခြင်းသည် သစ်ပင်သာမက သန္တာ၊ ကျောက်သလင်း၊ ဆားတို့လည်း ဖြစ်၏။ ထိုအရာများ အသက် ရှိပါသလော၊ ထို့ကြောင့် ကြီးပွားမှုသည် အသက်ရှိခြင်း၏

ဧကဘတ္တိကောတိ(ဧတ္ထ)-၌(လဗ္ဘမာနာနိ-ရထိုက်ကုန်သော) ဘတ္တာနိ-ဘတ်တို့သည်။ ဝါ-ဆွမ်းတို့သည်။ ပါတရာသဘတ္တံ-ပါတရာသဘတ်လည်းကောင်း၊ ဝါ-နံနက်အခါ၌ စားထိုက်သောဆွမ်းလည်းကောင်း၊ သာယမာသဘတ္တံ-သာယ မာသဘတ်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ညချမ်းအခါ၌ စားထိုက်သောဆွမ်းလည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဒွေ-နှစ်မျိုးတို့တည်း၊ တေသု-ထိုနှစ်မျိုးသော ဘတ်တို့တွင်၊ ပါတရာသ ဘတ္တံ-ပါတရာသဘတ်ကို၊ အန္တောမဇ္ဈနိကေန-မွန်းတည့်၏အတွင်းကာလဖြင့်၊ ပရိစ္ဆိန္နံ-ပိုင်းဖြတ်အပ်ပြီ၊ ဣတရံ-ပါတရာသဘတ်မှတစ်ပါးသော သာယမာသ ဘတ်ကို၊ မဇ္ဈနိကတော-မွန်းတည့်အခါမှ(နေ့၏ အလယ်အဖို့ဖြစ်သောအခါမှ)၊ ဥဒ္ဓံ-အထက်ဖြစ်သော နောက်၌၊ အန္တောအရုဏေ-အရုဏ်၏ အတွင်းဖြင့်၊ (ပရိစ္ဆိန္နံ) တသွာ- ကြောင့်၊ အန္တောမဇ္ဈနိကေ-

အကြောင်း မဟုတ်ပါ။ ထို့ပြင်-မန်ကျည်းပင် စသော တချို့အပင်များသည် ညနေချမ်း၌ ညှိုးနွမ်းကြ၏။ ထိုညှိုးနွမ်းခြင်းသည် စိတ်ရှိသောကြောင့် နေအချိန်၌ အာရုံတွေကို ယူနေရသဖြင့် ညကျမှ အိပ်ကြခြင်းတည်းဟူလည်းကောင်း၊ တချို့သစ်ပင်များသည် လိုအပ်သော ဓာတ်မြေ-ရေ-လေ မရကြသဖြင့် ညှိုးနွမ်းကြ၏။ ထိုညှိုးနွမ်းခြင်းသည် စိတ်ရှိသောကြောင့် မြေ ရေ လေကို သုံးစွဲလိုသော အာသာ(ချင်ခြင်း)တည်းဟူလည်းကောင်း ကြံစည်ကြ၏။ ထိုအကြံသည် အကြံမျှသာ ဖြစ်၏။ စင်စစ်အားဖြင့်ကား စိတ်ရှိသောကြောင့် မဟုတ်၊ ဓာတ်သဘော အလိုက် ဖြစ်ကြခြင်းသာတည်း။ [ဇုမု ပန ပဝါဠသိလာလဝဏာနမ္ပိ ဝိဇ္ဇတီတိ န တေသံ ဇီဝဘာဝေ ကာရဏံ၊ ဝိသယဂ္ဂဟဏန္တ နေသံ ပရိကပ္ပနာမတ္ထံ သုပနံ ဝိယ စိဉ္စာဒိနံ၊ တထာ ကဋကမ္ပိလာသာဒိနာ ဒေါဟဋ္ဌာဒယော။- ဋီကာ။]

ဧကဘတ္တိကော။ ။ဧကံ+ဘတ္တံ ဧကဘတ္တံ (တစ်ထပ်သောထမင်း)။ [ဤသို့ နှစ်ပုဒ်ကို တစ်ပုဒ်ဖြစ်အောင် သမာသံတွဲပြီးမှ ဣကပစ္စည်းနှင့်စပ်၍ တဒ္ဓိတ်ဖြစ်နိုင်သည်။ “ဧကံ+ဘတ္တံ ယဿ အတ္ထိတိ”ဟု လုပ်လျှင် သမာသံပုဒ်သာ ဖြစ်၍ ဣကပစ္စည်း မသက်နိုင်။] ဧကဘတ္တံ အဿ အတ္ထိတိ ဧကဘတ္တိကော။ [ဘတ္တသဒ္ဓါသည် ဆွမ်းဟူသောအနက်ကို မဟော၊ ထမင်းဟူသော အနက်ကိုသာ ဟော၏။ သို့သော် သမဏတို့အား လျောက်ပတ်အောင် “ဆွမ်း”ဟု ပေးလိုက်သည်။] “တစ်ထပ်သော ဆွမ်း”ဟူရာ၌ နံနက်စာ ညစာ နှစ်မျိုးတွင် တစ်မျိုးမျိုးကို “တစ်ထပ်သောဆွမ်း”ဟု ခေါ်၏။ ထိုတွင် ညစာကို “ရတ္တုပရတော”ပုဒ်ဖြင့် တားမြစ်ပြီး ဖြစ်သောကြောင့် ပါရိသေသနည်းအားဖြင့် နံနက်စာဆွမ်းကိုသာ ယူရသည်။

ပါတရာသဘတ္တံ။ ။အသိတဗ္ဗတိ အာသံ၊ အသ-ဘက္ခဏေဓာတ်၊ ဣပစ္စည်း၊ ပါတော-နံနက်၌+အာသံ-စားထိုက်သောထမင်းတည်း၊ ပါတရာသံ-မင်း။ [သက္ကတ၌ “ပြာတရံ”ဟု ရှိသောကြောင့် (ရံ)လာသည်။] သာယံ+အာသံ သာယမာသံ၊ ညစာမဟုတ်လျှင် နံနက်စာချည်း ဖြစ်သောကြောင့် မွန်းမတည့်မီ နံနက်ပိုင်း၌ အကြိမ်များစွာ စားသော်လည်း “ဧကဘတ္တိက”ဟု ခေါ်နိုင်သည်။ [ဒသက္ကတ္တံ နေရာဝယ် တိကအင်္ဂုတ္တိရံ ဒုတိယပံ မဟာဝဂ် အဋ္ဌကထာ၌ “သတက္ကတ္တံ”ဟု မူကွဲ ရှိ၏။ မဇ္ဈနိကပုဒ်သာ မှန်ကြောင်းကို ပါရာဇိကဏ် ဘာသာဋီကာ ဝေရဉ္စကဏ္ဍ၌ ပြခဲ့ပြီ။]

မွန်းတည့်၏ အတွင်းကာလ၌၊ ဒသက္ခတ္တံ-ဆယ်ကြိမ်၊ (သတက္ခတ္တံ-အကြိမ်များစွာ၊) ဘုဉ္ဇမာနောပိ-စားပါသော် လည်း၊ ဧကဘတ္တိကောဝ-တစ်ထပ်တည်းသော ဆွမ်းရှိသည်သာ၊ ဟောတိ၊ တံ-ထိုတစ်ထပ်တည်းသော ဆွမ်းကို၊ သန္ဓာယ-ရည်ရွယ်၍၊ ဧကဘတ္တိကောတိ-ဧကဘတ္တိကော ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ-ဟောတော်မူအပ်ပြီ။

ရတ္တိယာ-ညဉ့်အခါ၌၊ ဘောဇနံ-စားခြင်းတည်း၊ ရတ္တိ-ညဉ့်အခါ၌ စားခြင်း၊ တတော-ထိုညဉ့်အခါ၌ စားခြင်းမှ၊ ဥပရတော-ရှောင်ကြဉ်တော်မူ၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ရတ္တုပရတော-ရတ္တုပရတ မည်တော်မူ၏၊ မဇ္ဈနိကေ-မွန်းတည့်အချိန်သည်၊ အတိက္ကန္တေ-လွန်လတ်သော်၊ ယာဝ သူရိယတ္တင်္ဂမာ-နေဝင်သည့်တိုင်အောင်၊ ဘောဇနံ-စားခြင်းသည်၊ ဝိကာလဘောဇနံ နာမ-ဝိကာလဘောဇနံ မည်၏၊ တတော-ထိုနေလွဲအခါ၌ စားခြင်းမှ၊ ဝိရတတ္တာ-ရှောင်ကြဉ်တော်မူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိရတော ဝိကာလဘောဇနာ-ဝိရတော ဝိကာလဘောဇနာ

ရတ္တုပရတော။ ။ “ရတ္တိ+ဥပရတော”ဟု ခွဲ၊ ရတ္တိယာ+ဘောဇနံ၊ ရတ္တိ၊ “ရတ္တိဘောဇနံ” ဟု ဆိုလိုလျက် ဘောဇနပုဒ်ကို ချေထားသည်၊ ရတ္တိတော-ညဉ့်အခါ၌ စားခြင်းမှ+ဥပရတော-ရှောင်ကြဉ်သူတည်း၊ ရတ္တုပရတော-သူ။ [ဈေးစာအုပ်တို့၌ “ရတ္တိယာ ဘောဇနံ ရတ္တိဘောဇနံ” ဟု ရှိ၏၊ ထိုပါဌ်ကို ဘောဇနသဒ္ဒါ မပါသော “ရတ္တုပရတော”ပုဒ်နှင့် ဆန့်ကျင်သောကြောင့် ဈေးပါဌ်မဟုတ်ဟု မှတ်ပါ၊ ထို့ကြောင့် မီကာသစ်၌ “ရတ္တိယာ+ဘောဇနံ ဥတ္တရပဒလောပတော ရတ္တိသဒ္ဒေန ဝုတ္တံ၊ တဒ္ဒိတဝသေန ဝါ (“ဘောဇနအနက်၌ တဒ္ဒိတ် ဣပစ္စည်း၏ အစွမ်းဖြင့် သော်လည်း”)”ဟု ဖွင့်သည်။]

ဝိရတော၊ ပေ၊ ဘောဇနာ။ ။ “ဧကဘတ္တိက (တစ်ထပ်သာ စားသည်)၊ ရတ္တုပရတ (ညဉ့်စာမှ ရှောင်သည်)”ဟုသာ ဆိုထားလျှင် နေလွဲအခါဝယ် ညဉ့်မရောက်မီ တစ်ထပ်သာ စားလျှင် ဧကဘတ္တိက ဖြစ်နိုင်သောကြောင့် “ဝိရတော ဝိကာလဘောဇနာ”ဟု မိန့်ရပြန်သည်၊ “ဝိကာလ၌ စားခြင်းမှ ရှောင်၍ နံနက်တစ်ထပ်သာ စားသည်”ဟူလို၊ [အရဏုဂ္ဂမနတော ပဌာယ ယာဝ မဇ္ဈနိကာ အယ် ဗုဒ္ဓါဒိနံ အရိယာနံ အာစိန္တသမာစိန္တော ဘောဇနဿ ကာလော နာမ၊ တဒညော ဝိကာလော။ - မီကာသစ်။]

ဝိကာလဘောဇနာ။ ။ ကာလတော-စားချိန်အခါမှ၊ ဝိဂတော-ကင်းသောအခါတည်း၊ ဝိကာလော-ခါ၊ “ဝိကာလ”အရ မွန်းလွဲသည်မှ စ၍ ညဉ့်အရုဏ်တက်သည့်တိုင်အောင် ယူရသောကြောင့် “တဒညော ဝိကာလော”ဟု မီကာဆို၏၊ သို့သော် အဋ္ဌကထာ၌ ကား နေဝင်သည်မှ စ၍ ရတ္တိအဖြစ်သို့ ရောက်ရကား ထိုအချိန်၌ စားခြင်းကို “ရတ္တုပရတော”ဖြင့် တားမြစ်ပြီး ဖြစ်သောကြောင့် ဝိကာလဘောဇနာ၌ “ဝိကာလ”အရ ပါရိသေသနည်းအားဖြင့် “မွန်းတည့်ချိန်မှ စ၍ ယာဝ သူရိယတ္တင်္ဂမာ (နေဝင်သည့်တိုင်အောင်)”သာ ယူထားသည်။

ဘောဇနံ။ ။ ဘုဇ္ဇတေ-စားခြင်း၊ ဘောဇနံ-ခြင်း၊ ဤသို့ ဘာဝသာဓနဝိဂ္ဂဟပြု၍ ခဲဖွယ်ဘောဇဉ်ဟူသော ယာဝကာလိကဝတ္ထုကို စားသောက် မျှီချခြင်း အဇ္ဈောဟရဏတိုင်အောင် ယူပါ၊ “ဘောဇနံ”အရ ဘောဇဉ် ငါးပါးကိုသာ ယူလျှင် ယာဝကာလိက ဖြစ်သော မုန့်ခဲဖွယ်နှင့် နွားနို့ စသော သောက်ဖွယ်များ ကျန်နေလိမ့်မည်။ [(တစ်နည်း)

မည်တော်မူ၏။ ကဒါ-အဘယ်အခါ၌၊ ဝိရတော-ရှောင်ကြဉ်တော်မူသနည်း၊
(ဣတိ-ဤကား အမေးတည်း။) အနောမာနဒီတီရေ-အနောမာမြစ်ကမ်း၌၊
ပဗ္ဗဇိတဒိဝသတော-ရဟန်းပြုတော်မူရာ နေ့မှ၊ ပဋ္ဌာယ-စ၍၊ (ဝိရတော-
ရှောင်ကြဉ်တော်မူ၏။ ဣတိ-ဤကား အဖြေတည်း။)

သာသနဿ-ဘုရားအဆုံးအမတော်အား၊ အနန္တလောမတ္တာ-မလျော်
သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိသုကံ-ဆန့်ကျင်ဘက်ကို ထင်ရှားပြတတ်သော၊
ဝါ-ဆန့်ကျင်ဘက် စွဲသဖွယ်ဖြစ်သော၊ (“သု”ဟု ဒီဃဖြင့် ရှိစေ) ပဋ္ဌာဏီဘူတံ-
ဆန့်ကျင်ဘက် စွဲသဖွယ်ဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ ဒဿနံ-ကြည့်ရှုခြင်းတည်း၊ ဝါ-ကြည့်ရှု

“ဝိကာလဘောဇန ဘောဇနာ”ဟု ဆိုလိုလျက် ဘောဇနတစ်ပုဒ် ချေထားသည်။
ရှေ့ဘောဇန အရ ဘောဇဉ်ငါးပါးသာ မက၊ နံနက်၌ စားနိုင်သော ဘောဇဉ် ခဲဖွယ်
သောက်ဖွယ်အားလုံးကို ယူပါ။]

သာသနဿ အနန္တလောမတ္တာ။ ။ဘုရားအဆုံးအမ စကားတော်ကို “သာသန”ဟု
ဆိုလို၏။ [သာသီယတေ အနေနာတိ သာသနံ-ဆုံးမကြောင်းတရားစကား။] ထို သာသန
စကားတော်၏ အချုပ်မှာ “သဗ္ဗပါပဿာကရဏံ၊ ကုသလသုပသမ္ပဒါ၊ သမိတ္တပရိယော
ဒါပနံ၊ ဧတံ ဗုဒ္ဓါနသာသနံ”နှင့်အညီ “မကောင်းမှုဟူသမျှကို မပြုရခြင်း၊ ကုသိုလ်ကောင်းမှု
ဟူသမျှ၏ ပြီးစီးရခြင်း၊ မိမိစိတ်ကို ဖြူစင်အောင် ထားရခြင်းတည်း။ နစ္စစသည်ကို ကြည့်ရှု
နားထောင်ခြင်းကား ထိုအဆုံးအမတော်အား မလျော်၊ ထိုသို့ မလျော်ရုံသာမက၊ ဝိသုကံ-
ဆန့်ကျင်ဘက် ထိုးနှက်သောစိုး-တံကျင်သဖွယ် ဖြစ်နေလေသည်။

ဝိသုကံ။ ။ပဋ္ဌာဏီဘူတံဟူသော အဖွင့်ကို ကြည့်၍ ဝိသုကံ၌ ဝိ+သုဓမ္မာတ်၊ ဣ
ပစ္စည်း၊ သုဓမ္မာတ်သည် ထင်ရှားပြခြင်းအနက်ကို ဟောရကား “ဝိရုဇ္ဈံ-အဆုံးအမတော်၏
ဆန့်ကျင်ဘက်ကို+သုဓမ္မာတ်-ထင်ရှားပြတတ်၏။ ဣတိ ဝိသုကံ (ဒဿနံ)”ဟု ကြံပါ။ ထိုသို့
ဆန့်ကျင်ဘက်ကို ထင်ရှားပြသော ကြည့်ရှုနားထောင်ခြင်းသည် စိုး-တံကျင်နှင့်တူသော
ကြောင့် “ပဋ္ဌာဏီဘူတံ”ဟု ဖွင့်သည်။

ပဋ္ဌာဏီဘူတံ။ ။[အာဏီပုဒ်၏ အဖွင့်ကို ရှေ့၌ ပြခဲ့ပြီ။] ဆရာ၏
အဝဏ္ဏဘာသနကို ဗြဟ္မဒတ္တ တပည့်က ဆန့်ကျင်ဘက်ပြု၍ ဝဏ္ဏကို ပြောဆိုရာ၌
“မဏိမယာယ အာဏီယာ တံ အာဏီ ပဋိဗာဟမာနော ဝိယ”ဟု ဥပမာပြုခဲ့၏။ ထို့ကြောင့်
ပဋ္ဌာဏီကို “ပဋိ+အာဏီ”ဟု ပုဒ်ခွဲပါ။ ပဋိ (ပတိ)-ဘုရားအဆုံးအမတော်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်
ဖြစ်သော+အာဏီ-စိုး (တံကျင်)၊ နစ္စ ဝိတ စသည်ကို ကြည့်ရှုနားထောင်ခြင်းသည်
သဗ္ဗပါပဿ အကရဏံ စသော အဆုံးအမ တော်၏ ဆန့်ကျင်ဘက် စိုး-တံကျင်နှင့်တူသည်
- ဟူလို။

ဒဿနံ။ ။သီချင်းသံ တီးမှုတ်သံကို နားထောင်ခြင်းဟူသော သဝနမပါသော်လည်း
ဝိရူပကသေသံပြု၍ ဒဿနဖြင့် သဝနကိုပါ ယူပါ။ (တစ်နည်း) စက္ခုဝိညာဏ်စသော
ဝိညာဏ်ငါးပါးလုံးပင် အာလောစန (ဆိုင်ရာအာရုံကို ထင်စွာပြုခြင်း၊ သိမြင်ခြင်း)သဘော
ရှိသောကြောင့် ဒဿနဖြင့် သဝနကြိယာကိုလည်း သွင်းယူနိုင်သည်။ “ကြားခြင်း”ဟူသည်

နားထောင်ခြင်းတည်း။ က္လတိ-ကြောင့်၊ ဝိသုကဒဿနံ-ဝိသုကဒဿန မည်၏။ (အတ္တနာ-ကိုယ်တိုင်) နစ္စနနစ္စာပနာဒိဝသေန-ကခြင်း၊ ကစေခြင်း အစရှိသည် တို့၏အစွမ်းဖြင့်၊ နစ္စာစ-ကခြင်းလည်းကောင်း၊ (က္လတိ၌စပ်)၊ ဂီတာစ-သိဆိုခြင်း လည်းကောင်း၊ ဝါဒီတာစ-အသံကို မြည်စေခြင်းလည်းကောင်း၊ ဝါ-တီးမှုတ်ခြင်း လည်းကောင်း၊ [ဝဒဓာတ်၊ ကာရိတ်ဏေပစ္စည်း၊ တပစ္စည်း၊ ဏေမ္မ ဧကို

“သဒ္ဓါရုံကို ထင်စွာပြုခြင်းပင် ဖြစ်သည်”ဟူလို။ [ဒဿနေန စေတ္ထ သဝနဗ္ဗိ သင်္ဂဟိတံ ဝိရူပေကသေသနယေန၊ ယထာသကံ ဝါ ဝိသယဿ အာလောစနသဘာဝတာယ ပဉ္စန္ဒံ ဝိညာဏာနံ သဝနကိရိယာယပိ ဒဿနသင်္ခေပသမ္ဘဝတော ဒဿနာက္ကစ္စေဝ ဝုတ္တံ-ဋီကာ။]

နစ္စနနစ္စာပနာဒိဝသေန။ ။ ပါဠိတော်၌ နစ္စ ဂီတ ဝါဒီတကို “နစ္စနနစ္စာပနာဒိ”ဟု ဖွင့်၏။ ထိုသို့ ဖွင့်သဖြင့် နစ္စ၌ ကိုယ်တိုင် ပြုအပ်သော ကခြင်း၊ သူတစ်ပါးတို့ ပြုစေအပ်သော ကခြင်း နှစ်မျိုးလုံးကိုပင် နစ္စချင်းတူသောကြောင့် သာမညနိဒ္ဒေသနည်း (တူသည်၏အဖြစ်ဖြင့် တစ်ခုတည်း ညွှန်ပြအပ်သောနည်း)အားဖြင့် နစ္စတစ်ပုဒ်တည်းဆို ထားသည်ဟု မှတ်ပါ။ အာဒိ ဖြင့် ဂါယန (ကိုယ်တိုင်သီဆိုခြင်း)، ဂါယာပန (သူတစ်ပါးကို သီဆိုစေခြင်း)، ဝါဒန (ကိုယ်တိုင် အသံမြည်စေခြင်း-တီးမှုတ်ခြင်း)، ဝါဒါပန (သူတစ်ပါးကို အသံမြည်ပါစေဟု စေခိုင်းခြင်း- တီးမှုတ်ခိုင်းခြင်း)တို့ကို ယူပါ။

ဋီကာဟောင်း။ ။ အတ္တနာ ပယောဇိယမာနံ (ယှဉ်စေအပ် ပြုလုပ်အပ်သည်လည်း ဖြစ်သော) ပရေတိ ပယောဇာပိယမာနံ စ နစ္စံ နစ္စဘာဝသာမညတော ပါဠိယံ ဧကေနေန နစ္စသဒ္ဓေန ဂဟိတံ၊ တထာ ဂီတဝါဒီတသဒ္ဓေန စာတိ အာဟ နစ္စနနစ္စာပနာဒိဝသေနာတိ၊ ဤဋီကာအလို ကိုယ်တိုင်ပြုအပ်သော နစ္စ၊ သူတစ်ပါးတို့ ခိုင်း၍ ပြုအပ်သော နစ္စဟု နစ္စ နှစ်မျိုးရှိကြောင်း၊ ထို့အတူ ဂီတနှစ်မျိုး ဝါဒီတနှစ်မျိုးရှိကြောင်းကို သိပါ။ [ဋီကာသစ်၌ “နစ္စံ စ နစ္စာပနံ စ နစ္စံ”ဟု ဝိရူပေကသေသနည်းကိုလည်း ဧကသေနယေန ဝါဟု ပြသေး၏။]

မှတ်ချက်။ ။ ဤဋီကာဟောင်းကျမ်းတက်၌ အတ္တနာပုဒ်မပါဘဲ “နစ္စနနစ္စာပနာဒိ ဝသေနာတိ”ဟု ဆိုထား၏။ ဤအဆိုအတိုင်း စဉ်းစားလျှင် ရှေးစာအုပ်များ၌ “အတ္တနာပုဒ် မပါ”ဟု ယူရပေမည်။ မပါခြင်းသည် ကောင်းလည်း ကောင်း၏။ ဘာကြောင့်နည်း-နစ္စ၌ စပ်ဖို့ရန် အတ္တနာပါလျှင် နစ္စာပန၌ စပ်ဖို့ရန် “ပရေတိ” ဟုလည်း ပါရမည် ဖြစ်သော ကြောင့်တည်း။

ပဉ္စမုန္တ မကောင်း။ ။ “နစ္စာ စ၊ ပေဒဿနာစာတိ၊ ပေဒဿနာ”ဟု ပဉ္စမုန္တရှိခြင်းလည်း မကောင်းပါ။ ဋီကာသစ်၌ “ဝါကျအခိုက်ကို ငဲ့သော ဝါကျာဝတ္ထိကန္တနည်းအားဖြင့် ဒွန်သမာသ် ကို ပြခြင်းငှာ “နစ္စာ စ”စသည်ကို ဆိုအပ်ပြီ”ဟု ကျမ်းတက်ထားသော်လည်း “ဒဿနာ စာတိ”ဟု က္လတိသဒ္ဓါ ပါရာ၌ ထိုကဲ့သို့ ဝါကျာဝတ္ထိကန္တ ရှိရိုး မဟုတ်ပါ။ ထို့ကြောင့် တိက အင်္ဂုတ္တိရံ ဒုတိယပံ မဟာဝဂ် အဋ္ဌကထာ၌ “နစ္စဉ္စ၊ ပေဒဿနံ စာတိ နစ္စဂီတ၊ ပေဒဿနံ”ဟု ရိုးရာအတိုင်း ပဌမဝိဘကျန္တသာ ရှိသည်။ ထိုအတိုင်းသာ ကောင်းပါသည်။ သို့သော် နိဿယ၌ကား စာရှိအတိုင်းပင် ပဉ္စမုန္တ ပေးထားပါသည်။

ဣပြု၍ “ဝါဒိတ”ဟု ဖြစ်သည်။] အန္တမသော-အောက်ထစ်ဆုံးအားဖြင့်၊ မယူရနစ္စာဒိဝသေနပိ-ဥဒေါင်းတို့၏ ကခြင်း အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်လည်း၊ ပဝတ္တာနံ-ဖြစ်ကုန်သော၊ နစ္စာဒိနံ-ကခြင်းအစရှိသည်တို့ကို၊ (ဒဿနာ၌စပ်)၊ ဝိသုကဘူတာ-ဆန့်ကျင်ဘက်ကို ထင်ရှားပြတတ်သည် ဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ ဝါ-ဆန့်ကျင်ဘက် စို့သဖွယ် ဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ ဒဿနာစ-ကြည့်ရှုခြင်းလည်းကောင်း၊ ဝါ-ကြည့်ရှု နားထောင်ခြင်းလည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ နစ္စဂီတဝါဒိတဝိသုက ဒဿနာ-

နစ္စာဒိနိဟိ၊ပေ၊ဝဋ္ဋန္တိ။ ။“အတ္တနာ ပယောဇေတုံ ဝါ”ဖြင့် နစ္စနဂါယနဝါဒနတို့ကို ပြသည်။ ပရေဟိ ပယောဇာပေတုံ ဝါ”ဖြင့် နစ္စာပန ဂါယာပန ဝါဒါပနတို့ကို ပြသည်။ “ပယုတ္တာနိ ပဿိတုံ ဝါ”ဖြင့် ဝိသုကဒဿနကို ပြသည်။ ဤစကားအရ “ဂီတတို့ကို ကိုယ်တိုင် လည်း မဆိုကောင်း၊ အဆိုလည်း မခိုင်းကောင်း၊ သူတစ်ပါးဆိုနေသည် တို့ကိုလည်း နားမထောင်ကောင်း”ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ သို့သော် ဝိသုကဒဿနအဖွင့်ကို ကြည့်ပါဦး။

ဝိသုကဒဿန။ ။နစ္စ-ကိုယ်တိုင်ကခြင်း၊ နစ္စာပန-သူတစ်ပါးကို ကစေခြင်း (အက ခိုင်းခြင်း) စသော နှစ်မျိုးစီကို နစ္စ ဂီတ ဝါဒိတပုဒ်ဖြင့် ယူပြီးဖြစ်သောကြောင့် မိမိက မခိုင်းဘဲ သူတစ်ပါးတို့က ခိုင်း၍ဖြစ်စေ၊ ကချေသည်တို့ အလိုအလျောက်ဖြစ်စေ၊ က ဆို တီးမှုတ် နေသည်ကို ကြည့်ရှု နားထောင်ခြင်းကို “ဝိသုကဒဿန”အရ ယူရသည်။

မှတ်ချက်။ ။ဝိသုကဒဿန (ဆန္ဒရာဂဖြစ်မည့် ကြည့်ရှုနားထောင်ခြင်း)ကိုသာ သာသနအနုလောမဖြစ်၍ ဤသိက္ခာပုဒ်က ပယ်သည်။ အဆုံးအမတော်၏ စိုတ်ကျင် သဖွယ်မဖြစ်သော ဂီတကို နားထောင်ခြင်းကား တစ်ရံတစ်ခါ အပ်ပါ၏။ ထို့ကြောင့် ခုဒ္ဒကပါဌ အဋ္ဌကထာ သိက္ခာပဒအခန်း၌ “ဓမ္မပသံဟိတံပိ စေတ္ထ ဂီတံ န ဝဇ္ဇတိ-တရားနှင့်စပ်ယှဉ် စေကာမူ ဂီတသည် မအပ်။ ဂီတပသံဟိတော ပန ဓမ္မော ဝဇ္ဇတိ-ဂီတနှင့် စပ်ယှဉ်သော တရားကား အပ်၏”ဟု ဆိုသည်။

ဆက်ဦးအံ့-ဓမ္မနှင့်ဂီတကို ရှေးဦးစွာ ခွဲပါ။ ဓမ္မဟူသည် (ပဒသောဓမ္မသိက္ခာပုဒ်၌ လာသည့်အတိုင်း) ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာတရားတည်း။ ဂီတဟူသည်ကား လူမျိုးအလိုက် “သီချင်း”ဟု သတ်မှတ်ထားသော ပျို့၊ ကဗျာ လင်္ကာ တေးအမျိုးမျိုးတည်း။ သက္ကပဉ္စသုတ်၌ ပဉ္စသီခနတ်သား၏ ဂီတများသည် ပါဠိဂါထာများပင်တည်း။ “ဓမ္မပသံဟိတံ ဂီတံ န ဝဇ္ဇတိ” အရ တရားဓမ္မကို ဂီတသံပေါက်အောင် မရွတ်ရ၊ ရွတ်လျှင် “န ဘိက္ခဝေ ဂီတဿရေန ဓမ္မော ဂါယိတဗ္ဗော”ဟု စူဠဝဂ္ဂပါဠိတော်၌ တားမြစ်ချက်အရ ဒုက္ကဋ်အာပတ်သင့်၏။ “ဂီတပ သံဟိတော ဓမ္မော ဝဇ္ဇတိ”အရ ဓမ္မကို ပျို့၊ ကဗျာ လင်္ကာလုပ်၍ ဂီတဖွဲ့လျှင် အပ်၏။ “အပ်”ဟု ဆိုသော်လည်း ရဟန်း သာမဏေများ ဂီတသံဖြစ်အောင် မရွတ်ဆိုကောင်း၊ ရွတ်ဆိုလျှင် နစ္စဂီတ၌ ဂီတအရ ပါဝင်သွား၏။ ဂီတသံ မပေါက်အောင် ရိုးရိုးရွတ်ဖတ်လျှင် ကား အပ်စရာရှိ၏။ ပဉ္စသီခ၏ ဂီတများကို အသံမဆွဲဘဲ ရွတ်ဖတ်လျှင် အဘယ်မှာ မအပ်ဘဲ ရှိအံ့နည်း။ သံဂါယနာတင်တုန်းကပင် ရွတ်ဆိုခဲ့ကြပြီး မဟုတ်ပါလော၊ နားထောင်ရာ၌မူ ဓမ္မဂီတဖြစ်လျှင် ဝိသုကဒဿန မဟုတ်သည့်ပြင်၊ တရားထူးပင်ရနိုင်သောကြောင့် ဥပုသ်သည် မဟုတ်သော လူတို့က အသံဆွဲ၍ တရားဂီတ ရွတ်ရာ၌သော်မှလည်း အပ်စရာ ရှိပါ၏။

ကိုယ်တိုင်ကခြင်း သူတစ်ပါးကို ကစေခြင်း၊ ကိုယ်တိုင်သိဆိုခြင်း သူတစ်ပါးကို သိဆိုစေခြင်း၊ ကိုယ်တိုင်တီးမှုတ်ခြင်း သူတစ်ပါးကို တီးမှုတ်စေခြင်း၊ ဘုရား အဆုံးအမတော်၏ဆန့်ကျင်ဘက် စွဲပမာ ဖိလာဖြစ်သော ကြည့်ရှုနားထောင် ခြင်းမှ၊ (ပတိဝိရတော၌ စပ်)၊ ဟိ-မှန်၊ နစ္စာဒီနိ-ကခြင်း အစရှိသည်တို့ကို၊ အတ္တနာ-ကိုယ်တိုင်၊ ပယောဇေတုံ ဝါ-ယှဉ်စေခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ ဝါ-ပြုလုပ် ခြင်းငှာ လည်းကောင်း၊ ပရေဟိ-သူတစ်ပါးတို့သည်၊ ဝါ-တို့ကို၊ ပယောဇာပေတုံ ဝါ-ယှဉ်ပစေဟု စေခိုင်းခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ ဝါ-ပြုလုပ်စေ ခြင်းငှာလည်း ကောင်း၊ ပယုတ္တာနိ-ယှဉ်စပ်ပြုလုပ်အပ်သော ကခြင်းအစရှိ သည်တို့ကို၊ ပဿိတုံဝါ-ကြည့်ရှု ခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ ဝါ-ကြည့်ရှုနားထောင်ခြင်းငှာလည်း ကောင်း၊ ဘိက္ခုနံ-တို့အား၊ နေဝ ဝဋ္ဋန္တိ-မအပ်ကုန်၊ ဘိက္ခုနီနဉ္စ-တို့အားလည်း၊ န ဝဋ္ဋန္တိ။

မာလာဒီသု-မာလာအစရှိသည်တို့တွင်၊ မာလာတိ-ကား၊ ယံကိဉ္စိ-ကြွင်းမဲ့ ဥဿံ အလုံးစုံသော၊ ပုပ္ဖ-ပန်းတည်း၊ ဂန္ဓန္တိ-ကား၊ ယံကိဉ္စိ-သော၊ ဂန္ဓဇာတ- ဖြစ်ဖြစ်သမျှ နံ့သာတည်း၊ ဝါ-နံ့သာမျိုးတည်း၊ ဝိလေပနန္တိ-ကား၊ ဆဝိရာဂ ကရဏ်-အရေအဆင်း၏ တပ်စွဲဖွယ်ကို ပြုတတ်သော နံ့သာပျောင်း အလှရည် စသည်တည်း။

မာလာတိ ယံကိဉ္စိ ပုပ္ဖ။ ။“မာလာ မာလျံ ပုပ္ဖဒါမေ (ပန်းကုံး၌)”ဟူသော အဘိဓာန် (၃၀၇)၌ မာလာသဒ္ဒါသည် ပန်းကုံးအနက်ကို ဟောသော်လည်း ဤ၌ ကုံး-မကုံးအပ်သော ပန်းအားလုံးကို ယူစေလို၍ “ယံကိဉ္စိ ပုပ္ဖ”ဟု ဖွင့်သည်။ [ယံကိဉ္စိ ပုပ္ဖ ဗဒ္ဒမဗဒ္ဒံ ဝါ၊ တံ သဗ္ဗံ မာလာတွေဝ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ-ဋီကာသစ်။] “ယံကိဉ္စိ”ဟူသော စကားအရ ရွှေ ငွေ စက္ကူတို့ဖြင့် ပြုအပ် သော ပန်းများကိုလည်း ယူပါ။

ဂန္ဓန္တိဗေ၊ ဂန္ဓဇာတံ။ ။ဆိုအပ်လတ္တံ့သော ဝိလေပနမှ တစ်ပါးသော နံ့သာ၊ အမွှေး အကြိုင် ဟူသမျှကို ယူစေလို၍ “ယံကိဉ္စိ ဂန္ဓဇာတံ”ဟု ဖွင့်သည်။ [သဒ္ဒါတို့သည် ဆိုအပ်ပြီး သော အနက်ကို ချန်၍ ဟောရသကဲ့သို့ ဆိုအပ်လတ္တံ့သော အနက်ကိုလည်း ချန်၍ ဟောရရိုးတည်း၊ ဤသို့ ဟောရခြင်းကို “ပါရိသေသနည်း”ဟု ဆိုသည်၊ ထို့ကြောင့် ဝိလေပန၏ အနက်ကို ဂန္ဓသဒ္ဒါက မဟောဘဲ ချန်ရသည်။] “ယံကိဉ္စိ ဂန္ဓ”န္တိ စေတ္တ ဝါသစုဏ္ဏ ဓမ္မာဒိကံ ဝိလေပနတော အညံ ယံကိဉ္စိ ဂန္ဓဇာတံ၊ ဝုတ္တတ္ထံ ဝိယ ဟိ ဝုစ္စမာနတ္ထမန္တရေနာပိ သဒ္ဓေါ အတ္ထဝိသေသဝါစကော။ - ဋီကာသစ်။

ဝိလေပနန္တိဗေ၊ ကရဏံ။ ။ဝိလိမ္ပတိ အနေနာတိ ဝိလေပနံ-လိမ်းကျကြောင်း ဖြစ်သော နံ့သာပျောင်း နံ့သာပျစ် အလှရည် စသည်တည်း၊ ထိုဝိလေပနကို သုတ်လိမ်း ထားသောအခါ မျက်နှာ ကိုယ် လက်တို့၏ အရေ အဆင်းသည် လှပသောကြောင့် တပ်စွဲဖွယ် ကောင်းရကား “ဆဝိရာဂကရဏံ”ဟု ဖွင့်သည်။ [ဝိလေပနေန ဆဝိယာ ရဉ္စနတ္ထံ ပိသိတွာ ပဋိယတ္တံ ယံကိဉ္စိ ဂန္ဓစုဏ္ဏံ။ - ဋီကာသစ်။]

မှတ်ချက်။ ။“ဂန္ဓ”အရ၌ မွှေးကြိုင်သောအနံ့သည် ပဓာနဖြစ်၏၊ “ဝိလေပန”အရ၌ ကား အရေအဆင်း လှစေမှုသည် ပဓာနဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် “ဂန္ဓ”အရ၌ ဝါသစုဏ္ဏ (မွှေးကြိုင်သောအနံ့ဖြင့် ထုံအပ်သောမျက်နှာချေ ပေါင်ဒါ သနပ်ခါးမှုန့်)များကိုလည်း ကောင်း၊ ဓမ္မ

တတ္ထ-ထိုမာလာဂန္ထဝိလေပနဓာရဏမဏ္ဍနဝိဘူသနဌာနာဟူသောပါဠိ၌၊ ပိဋန္တန္တော-ပန်းကို ပန်ဆင်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဓာရေတိ နာမ-ဓာရေတိ မည်၏။ ဥိနဌာနံ-ယုတ်လျော့ နိမ့်ခွက်နေသောအရပ်ကို၊ ပူရေန္တော-ပြည့်စေသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ မဏ္ဍေတိ နာမ-မဏ္ဍေတိ မည်၏။ ဂန္ထဝသေန-အနံ့၏အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဆဝိရာဂဝသေန စ-အရေအဆင်း၏ တပ်စွဲဖွယ်၏အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ သာဒိယန္တော-သာယာသောပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဝိဘူသေတိ နာမ-မည်၏။

(အမွှေးတိုင်မှ အခိုးကဲ့သို့ မွှေးကြိုင်သော အခိုး)ကိုလည်းကောင်း သရုပ်ပြ၍၊ အာဒိဖြင့် ရေမွှေး၊ နံ့သာဆီ၊ ဆပ်ပြာမွှေး စသည်ကို ယူစေလိုသည်။ “ဝိလေပန”အရ၌ကား မွှေးကြိုင်သော အနံ့ပါသည်ဖြစ်စေ၊ မပါသည်ဖြစ်စေ သုတ်လိမ်း၍ ရကောင်းသော သနပ်ခါးအပျစ်အကျ စသည်နှင့် အလှရည် နှုတ်ခမ်းဆိုးဆေးစသော ဆေးအမျိုးမျိုးကို ယူရသည်။ [ဝါသစုဏ္ဏံ ဝါသယောဂေါ၊ ဝဏ္ဏကံတု ဝိလေပနံ၊ - အဘိဓာန် (၃၀၆)။]

ဥိနဌာနံ၊ပေ၊မဏ္ဍေတိ နာမ။ ။ကျောက်ပေါက်ရာစသော (နိမ့်နေသော) အရပ်ကို ပြည့်ဖြိုးလာအောင် ဖို့သိပ်ပေးသူသည် မဏ္ဍေတိ မည်၏။ [မဒိုဓာတ်သည် တန်ဆာဆင်ခြင်း ဟူသော ဘူသနအနက်ကို ဟောသော်လည်း ဤနေရာ၌ ပြည့်ဖြိုးလာအောင် ဖို့သိပ်သော အားဖြင့် ဆင်ပြင်မှုကို “မဏ္ဍန”ဟု ယူရသည်။]

ဂန္ဓ၊ပေ၊ဝိဘူသေတိ နာမ။ ။ဝိပုဗ္ဗ ဘူသဓာတ်သည် တန်ဆာဆင်ခြင်းအနက်ကိုပင် ဟော၏။ သို့သော် မဏ္ဍနအနက်ကို ချန်၍ ကျန်သော တန်ဆာဆင်မှု ပြင်ဆင်မှု သာယာမှု အားလုံးကို ယူစေလို၍ “ဂန္ဓ၊ပေ၊သာဒိယန္တော”ဟု ဝိဘူသေတိ၏ သရုပ်ကို ဖော်သည်။ ထို့ကြောင့် ဝါသစုဏ္ဏ ဓူမစသော မျက်နှာချေ ပေါင်ဒါ သနပ်ခါး ရေမွှေး နံ့သာဆီ ဆပ်ပြာမွှေး စသည်ကို ဆွတ်ဖြန်း သုတ်လိမ်းမှု ခြယ်လှယ်မှု ပွတ်တိုက်မှု အားလုံးကို ဝိဘူသနအရ၌ ယူပါ။

မှတ်ချက်။ ။ခုဒ္ဒကပါဌ အဋ္ဌကထာ၌ “မာလာဒီနိ ဓာရဏာဒီဟိ ယထာသချီ ယောဇေတဌာနိ-မာလာ ဂန္ထ ဝိလေပန ဤသုံးပုဒ်ကို ဓာရဏ မဏ္ဍန ဝိဘူသနကြိယာ သုံးပုဒ်နှင့် သင်္ချာစဉ်အတိုင်း (တစ်ကို တစ်ချင်း စသည်ဖြင့်) တွဲရမည်”ဟု ဆိုထား၏။ သို့သော် “မဏ္ဍန-နိမ့်သောအရပ်ကို ဖို့သိပ်ရာ”၌ ဂန္ထအရဝယ် ပြခဲ့သော ဝါသစုဏ္ဏ ဓူမ စသည်တို့ဖြင့် ဖို့သိပ်၍ မဖြစ်၊ ဝိလေပနအရတွင် ပါဝင်သော နံ့သာပျောင်း နံ့သာပျစ်တို့ဖြင့်သာ ဖို့သိပ်၍ ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဂန္ထနှင့် ဝိလေပနကို မဏ္ဍန ဝိဘူသနတို့နှင့် အစဉ်အတိုင်း မတွဲဘဲ ယထာလာဘနည်းအားဖြင့် ရသင့်သလို တွဲစပ်သင့်ပါသည်။

ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနံ။ ။ပါဠိတော်၌ မာလာဓာရဏ စသည်ဖြင့် ဓမ္မာဓိဋ္ဌာန်ရှိသော်လည်း ပြုလုပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ဖော်ထုတ်၍ ပြမှ သာ၍ အဓိပ္ပာယ် ထင်ရှားသောကြောင့် “ပိဋန္တန္တော ဓာရေတိ” စသည်ဖြင့် ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာန်အဖွင့်ကို ပြသည်။ ထိုသို့ ပြရာ၌ ဝေါဟာရတ္ထကိုလည်း ထည့်၍ အထင်ရရှိအားဖြင့် ပြရသောကြောင့် (ဥပမာ-ရေမွှေး နံ့သာဆီ စသည်ကို သုံးစွဲ ခြင်းကို တန်ဆာဆင်ခြင်း မဟုတ်သော်လည်း ဝိဘူသန အနေအားဖြင့် သွင်းယူရသော ကြောင့်) နာမသဒ္ဒါထည့်၍ “ဓာရေတိ နာမ”စသည်ဖြင့် ဆိုရသည်။

ကာရဏ်-အကြောင်းကို၊ ဌာနံ-ဌာနဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ ယာယ ဒုဿီလျစေတနာယ-အကြင် သီလမရှိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာစေတနာဖြင့်၊ တာနိ မာလာဓာရဏာဒိနိ-ထိုပန်းပန်ခြင်း အစရှိသော အမှုတို့ကို၊ မဟာ ဇနော-များစွာသော လူအပေါင်းသည်၊ ကရောတိ-ပြု၏၊ တတော (ဒုဿီလျ စေတနာတော)-ထိုဒုဿီလျစေတနာမှ၊ ပတိဝိရတော-ရှောင်ကြဉ်တော်မူ၏၊ ဣတိ အတ္ထော။

ပမာဏာတိက္ကန္တံ-လက်ရှစ်သစ် ပမာဏထက်လွန်သော အခြေရှိ အိပ်ရာနေရာကို၊ ဥစ္စာသယနံ-ဥစ္စာသယနဟူ၍၊ ဝါ-မြင့်သောနေရာဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏၊ အကပ္ပိယပစ္စတ္တရဏံ-ရဟန်းတို့အား မအပ်သောအခင်းကို၊ မဟာသယနန္တိ-မဟာသယနဟူ၍၊ ဝါ-ကြီးကျယ်သောနေရာ မွန်မြတ်သောနေရာဟူ၍၊ (ဝုစ္စတိ)၊ တတော-ထိုမြင့်သောနေရာ ကြီးကျယ်ခမ်းနား ဆန်းပြားသောနေရာမှ၊

ဌာနံ။ ။“တိဌတိ ဧတ္ထာတိ ဌာနံ”နှင့်အညီ အကျိုး၏တည်ရာဖြစ်သော အကြောင်းကို “ဌာနံ”ဟု ခေါ်နိုင်ရကား “ဌာနံ ဝုစ္စတိ ကာရဏံ”ဟု ဖွင့်သည်၊ ထိုဌာနဟူသည် “ပင်ပန်းမှုစသော အကျိုးကို ပြုနိုင်သော ဒုဿီလျစေတနာတည်း”ဟု သိစေလို၍ “ယာယ၊ပေ၊ ကရောတိ”ဟု ဌာန၏အရကောက်ကို ပြသည်။

သမာသိတွဲ။ ။မာလာ စ+ဂန္ဓော စ+ဝိလေပနဉ္စ မာလာ၊ပေ၊ဝိလေပနာနိ၊ ဓာရဏဉ္စ+မဏ္ဍနဉ္စ+ဝိဘူသနဉ္စ ဓာရဏ၊ပေ၊ဝိဘူသနာနိ၊ မာလာဂန္ဓဝိလေပနာနံ-တို့ကို+ဓာရဏမဏ္ဍနဝိဘူသနာနိ မာလာ၊ပေ၊ဝိဘူသနာနိ-ပန်ဆင်မှုစသော ကြိယာကို ပြုလုပ်ကြောင်းစေတနာတည်း၊ မာလာ၊ပေ၊ဝိဘူသနာနံ+ဌာနံ မာလာ၊ပေ၊ဌာနံ၊ ဤ၌ ဌာနအရ စေတနာ သမ္ပယုတ္တဓမ္မတို့ကို ယူပါ၊ (တစ်နည်း) ဓာရဏ စသည်တို့အရ စေတနာကို ယူ၍ ဌာနအရလည်း စေတနာကို ယူလျှင် အရတူသောကြောင့် “မာလာ၊ပေ၊ဝိဘူသနာနိ ဧဝ+ဌာနံ မာလာ၊ပေ၊ဌာနံ”ဟု ကမ္မဓာရဲ တွဲပါ။

ဥစ္စာသယနံ။ ။ဥစ္စာဟူသော အာကာရန္တ နိပါတ်ပုဒ်လည်း “အမြင့်”ဟူသော အနက်ကို ဟော၏၊ “ထိုအမြင့်ဖြစ်သော နေရာသည် မည်မျှလောက် မြင့်ပါသနည်း”ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ပမာဏာတိက္ကန္တံ”ဟု ဖွင့်သည်၊ “ပမာဏ”ဟူသည် ဝိနည်း-မဇ္ဇပိဋသိက္ခာပုဒ်၌ “အဋ္ဌင်္ဂိုလပါဒကံ”ဟု လာသော လက်ရှစ်သစ်တည်း။ [သေန္တိ ဧတ္ထာတိ သယနံ-အိပ်ရာ၊ ဥစ္စာ စ+တံ+သယနံ စာတိ ဥစ္စာသယနံ။]

မဟာသယနံ။ ။မဟန္တသဒ္ဒါသည် တစ်ကျိပ်ခြောက်ယောက် က-လောက်သော “ကုတ္တက”မည်သော သားမွေးကော်လောကြီးကိုလည်းကောင်း၊ အရွယ်ပမာဏအားဖြင့် မကြီးကျယ်သော်လည်း ခမ်းနားဆန်းကြယ်၍ အမွန်အမြတ်ဖြစ်သော ပလ္လင်၊ ကော်လော စသည်ကိုလည်းကောင်း ဤနေရာ၌ ဟော၏၊ ထို့ကြောင့် “မဟန္တံ-ကြီးကျယ်သော၊ ဝါ-မွန်မြတ်သော၊ သယနံ-အိပ်ရာတည်း၊ မဟာသယနံ”ဟု ပြုပါ၊ ထိုမဟာသယနကို ရဟန်းတော်တို့အား ခုတင်ပေါ်၌ ခင်း၍ မထိုင်ကောင်း မအိပ်ကောင်းသောကြောင့် “အကပ္ပိယပစ္စတ္တရဏံ”ဟု ဖွင့်သည်၊ ခြင်္သေ့စသော အရုပ်တို့ဖြင့် ဆန်းကြယ်သော ပလ္လင်နှင့်မြင့်သော ခုတင်တို့ကား နဂိုသဘောအတိုင်းပင် မထိုင်ကောင်း မအိပ်ကောင်း။

ဝါ-ထို မြင့်သောနေရာ ကြီးကျယ်ခမ်းနား ဆန်းပြားသော နေရာ၌ ထိုင်ခြင်း အိပ်ခြင်းမျှ ပတ်ဝီရတော-ရှောင်ကြဉ်တော်မူ၏။ ဣတိ အတ္ထော။ [ရှေးစာအုပ် များ၌ “ဝီရတောတိ အတ္ထော”ဟု ရှိ၏။ ထိုပါဌ်အလို ပတ်သဒ္ဒါ အနက်မရှိဟု မှတ်ပါ။]

သုဝဏ္ဏံ-ရွှေသည်၊ ဇာတရူပန္တိ-ဇာတရူပ မည်၏။ ကဟာပဏော- အသပြာ လည်းကောင်း၊ လောဟမာသကော-ကြေးဖြင့် ပြုအပ်သော ပဲပိုက်ဆံလည်း ကောင်း၊ ဇေတုမာသကော-ချိပ်ဖြင့် ပြုအပ်သော ပဲပိုက်ဆံလည်းကောင်း၊ ဒါရုမာ သကော-သစ်သားဖြင့် ပြုအပ်သော ပဲပိုက်ဆံလည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊

ထိုင်ခြင်း။ ။ “ဥစ္စာသယန မဟာသမယ”ဟု အိပ်စရာနေရာကိုသာ ဆိုထားသော်လည်း “အာသန္နံ”ဟူသောအကပ္ပိယပလ္လင်တို့မှာ အိပ်ရာမဟုတ်၊ ထိုင်စရာတည်း။ ထိုထိုင်စရာ နိဿိဒနများကိုလည်း သယနသဒ္ဓါဖြင့်ပင် သိမ်းယူနိုင်သည်။ ဘာကြောင့်နည်း ... အိပ်စရာ မှန်လျှင် ထိုင်၍လည်း ဖြစ်ကောင်းသောကြောင့်တည်း။ [အာသန္နာဒိ အာသနဋ္ဌေတ္ထ သယနေန သင်္ဂဟိတန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ - ဋီကာ။]

ထိုင်ခြင်း၊ အိပ်ခြင်း။ ။ ထိုဥစ္စာသယန မဟာသယနများကို လျှာသည်ကို ရရှိနေရုံဖြင့် အပြစ်မရှိ (အာပတ်မသင့်)သေး။ ထိုနေရာပေါ်၌ ထိုင်မှ အိပ်မှ အာပတ်သင့်သည်။ သို့သော် တည်ရာဖြစ်သော အိပ်ရာနေရာ အာဓာရကို ပယ်လိုက်လျှင် ထိုအပေါ်၌ တည်သော အာဓေယံ (ထိုင်ခြင်း အိပ်ခြင်း) ကြိုသာကိုပါ ပယ်ပြီးဖြစ်သောကြောင့် “ဥစ္စာသယန မဟာ သယန”ဟုသာ (ထိုင်ခြင်း အိပ်ခြင်း ကြိုသာမပါဘဲ) မိန့်တော်မူထားသည်။ [ယသ္မာ ပန အာဓာရေ ပဋိက္ခိတ္တေ တဒါဓာရကိရိယာပိ ပဋိက္ခိတ္တာဝံ ဟောတိ၊ တသ္မာ ဥစ္စာသယနမဟာ သယနာ ဣစ္စေဝ ဝုတ္တံ၊ အတ္တတော ပန တဒုပဘောဂဘူတနိသဇ္ဇာ နိပဇ္ဇနေဟိ ဝိရတိ ဒဿိတာတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ - ဋီကာ။]

တစ်ခုည်း။ ။ “ဥစ္စာသယနမဟာသယနသယနာ”ဟု ဆိုလိုလျက် ကေဒေသရူပေက သေသနည်းအားဖြင့် ရွှေပုဒ်မှ သယနတစ်စိတ်နှင့်တူသော နောက်သယန တစ်ပုဒ်ကို ချေ၍ “ဥစ္စာသယနမဟာသယန”ဟု ဆိုထားသည်။ ဥပမာ- “နာမဉ္စ+ရူပဉ္စ+နာမရူပဉ္စ နာမရူပ”၌ နေက်ဆုံး နာမရူပနှင့် တစ်စိတ်စီသာ တူသော နာမပုဒ် ရူပပုဒ်ကို ချေထားသကဲ့သို့တည်း။

ဇာတရူပရဇေတံ။ ။ ဇာတ်+ရူပံ ယဿာတိ ဇာတရူပံ-(နဂိုအတိုင်း မပြောင်းမလွဲ) ဖြစ်မြဲတိုင်းသော+သဘောရှိသောကြောင့် ရွှေကို “ဇာတရူပ”ဟု ခေါ်၏။ ရဋ္ဌိယတီတိ ရဇေတံ (ရန္တုဓာတ် တပစ္စည်း)၊ ဖြူဖွေးသော အရောင်ရှိသည့်အတွက် နှစ်သက်ဖွယ် (တပ်မက်ဖွယ်) ကောင်းသောကြောင့် ငွေကို “ရဇေတံ”ဟု ခေါ်သည်။ [“ရဋ္ဌန္တိ သတ္တာ ဧတ္ထာတိ ရဇေတံ” ဟုလည်း ဋီကာသစ်၌ အဓိကရဏသင်္ခ ပြုသေး၏။]

မာသက။ ။ [ကဟာပဏပုဒ်ပြီးပုံကို ဒုတိယပါရာဇိက နီလကဟာပဏ၌ ပြခဲ့ပြီ။] “မဿုတေ (ပရိမိယတေ) အနေနာတိ မာသော၊ မာသောယေဝ မာသကော”ဟု ထောမနိမိ ပြု၏။ ရောင်းဝယ်အပ်သော ဥစ္စာကို နှိုင်းယှဉ် (တစ်ပဲတန်၊ ပဲ ၂၀ တန် စသည်ဖြင့် နှိုင်းယှဉ်) ရသောကြောင့် ပဲပိုက်ဆံကို မာသကဟု ခေါ်၏။ မသဓာတ်၊ ပရိမာဏအနက်ဟော၊ ဏ ပစ္စည်း၊ လောဟေနကတော+မာသကော လောဟမာသကော။

ယေ-အကြင် ငွေ၊ ပဲပိုက်ဆံတို့သည်၊ ဝေါဟာရုံ-ကူးသန်းရောင်းဝယ်ကြောင်း၏ အဖြစ်သို့၊ ဂစ္ဆန္တိ-ရောက်ကုန်၏။ (တေ-ထို ငွေ၊ ပဲပိုက်ဆံတို့သည်၊) ရဇတန္တိ-ရဇတမည်၏။ ဥဘယဿာပိ-နှစ်ပါးစုံလည်းဖြစ်သော၊ တဿ-ထိုရွှေ ငွေကို၊ ပဋိဂ္ဂဟဏာ-ခံယူခြင်းမှ၊ ပတိဝိရတော-၏။ နံ-ထိုရွှေ ငွေကို၊ နေဝ ဥဂ္ဂဏှာတိ-ကိုယ်တိုင်လည်း မခံယူ၊ န ဥဂ္ဂဏှာပေတိ - သူတစ်ပါးကိုလည်း မခံယူစေ၊ ဥပနိက္ခိတ္တံ-အနီး၌ ချထားအပ်၊ အပ်နှံထားအပ်သော ရွှေ ငွေကို၊ န သာဒယတိ-မသာယာ၊ ဣတိ အတ္ထော။

ဝေါဟာရုံ။ ။ဝိ+အဝ+ဟရဓာတ်၊ ဣဖြင့် ပြီးသော ဝေါဟာရသဒ္ဒါစသည် “စကား ပြောခြင်း၊ အမည်ပညတ်၊ ကုန်သွယ်ခြင်း၊ စေတနာဟူသော အနက်တို့၌ ဖြစ်၏”ဟု အဘိဓာန် (၈၄၉)၌ ဆို၏။ ဤနေရာ၌ ကုန်သွယ်ခြင်းအနက်ဟောတည်း။ “ဝေါဟရိယတေ (ရောင်းဝယ်အပ်၏) အနေနာတိ ဝေါဟာရော”ဟု ကရုဏာသင်္ဂြဟိုက် ရောင်းဝယ်ကြောင်း ငွေကို အရကောက်ပါ။ “ငွေဖြင့် စပါးကို ဝယ်၏”ဟူရာ၌ ငွေသည် ရောင်းဝယ်ကြောင်း ဝတ္ထု၊ စပါးသည် ရောင်းဝယ်အပ်သော ဝတ္ထုတည်း။ ထို့ကြောင့် “ဝေါဟာရုံ-ရောင်းဝယ်ကြောင်း၏ အဖြစ်”ဟု နိဿယ၌ ပေးသည်။ ဝေါဟာရုံ၌ ဘာဝပ္ပဓာန (ဘာဝလောပ)လည်း ကြံပါ။ [ယောပေဂစ္ဆန္တိ၊ တေ ရဇတန္တိ”ဟု လှည့်၍ စပ်ပါ။ တဿ ဥဘယဿနှင့် မစပ်သင့်။]

နေဝ နံ ဥဂ္ဂဏှာတိ။ ။ပဋိတော်၌ “ပဋိဂ္ဂဟဏာ”ဟု ရှိ၏။ သူတစ်ပါးကို အယူခိုင်း ခြင်း၊ ဘဏ်တိုက်စသည်၌ အပ်နှံ ထားသည်ကိုလည်းကောင်း၊ အနီး၌ချထား သည်ကိုလည်း ကောင်း သာယာခြင်းလည်း ခံယူခြင်းပင် ဖြစ်သောကြောင့် ထိုပဋိဂ္ဂဟဏ၌ ပါဝင်ရကား “န ဥဂ္ဂဏှာပေတိ၊ န ဥပနိက္ခိတ္တံ သာဒယတိ”တို့ကိုပါ ထည့်၍ ဖွင့်နိုင်သည်။[အညေဟိ ဂါဟာပနေ ဥပနိက္ခိတ္တံ သာဒိယနေစ ပဋိဂ္ဂဟဏတ္ထော (ပဋိဂ္ဂဟသဒ္ဒါ၏ အနက်ကို) လတ္တတိ အာဟ-န ဥဂ္ဂဏှာပေတိ၊ န ဥပနိက္ခိတ္တံ သာဒိယတိတိ။ -ဋီကာ။]

ပဋိဂ္ဂဟဏ တစ်နည်း။ ။ပဋိဂ္ဂဟဏသည် ကာယပဋိဂ္ဂဟဏ (ကိုယ်ဖြင့် ခံယူခြင်း၊) ဝါစာပဋိဂ္ဂဟဏ (သူတစ်ပါးကို အယူခိုင်းခြင်းဟူသော နှုတ်ဖြင့် ခံယူခြင်း၊) မနေပဋိဂ္ဂဟဏ (သာယာခြင်းဟူသော စိတ်ဖြင့် ခံယူခြင်း၊) ဤသုံးမျိုးသော ပဋိဂ္ဂဟဏကို သာမညနိဒ္ဒေသ နည်း၊ ဧကသေသနည်းအားဖြင့် တစ်ခုတည်းယူ၍ “ပဋိဂ္ဂဟဏာ”ဟု ပ ဂဋ္ဌတော်၌ မိန့်တော် မူသည်။ -ဋီကာ။ [အာမကညေ ပဋိဂ္ဂဟဏာ စသည်၌လည်း နည်းတူ။]

အဋ္ဌကထာပွင့်။ ။နေဝ န ဥဂ္ဂဏှာတိ စသော အဋ္ဌကထာဖွင့်ကား အဓိပ္ပာယ်ဖွင့် တည်း။ ထိုအဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ကို ကြည့်၍ “ပဋိဂ္ဂဟဏ-ကိုယ်တိုင် ခံယူခြင်း၊ သူတစ်ပါးကို ခံယူစေ ခြင်း၊ အပ်နှံထားအပ် အနီး၌ ချထားအပ်သော ရွှေ ငွေကို သာယာခြင်း”ဟု ပေးအပ်သော အနက်လည်း အဓိပ္ပာယ်နက်သာ၊ ထိုအနက်အတိုင်း ပဋိဂ္ဂဟဏ ပဋိဂ္ဂဟပဏသာဒိယန သုံးမျိုးကို သာမညနိဒ္ဒေသနည်း၊ ဧကသေသနည်း မရနိုင်ပါ။

မှတ်ချက်။ ။ဤသိက္ခာပုဒ်ဖြင့် ရွှေ ငွေ ကိုင်ခြင်းကို တားမြစ်သည် မဟုတ်ပါ။ အလှူ ခံခြင်း၊ လှူသောအခါ လက်ခံခြင်းကိုသာ တားမြစ်ပါသည်။ ဝိနည်း၌ နိဿိယပါစိတ်ဟု ပညတ်တော်မူပါသည်။ ကိုင်ခြင်းကိုကား အနာမာသဒုက္ကဋ်ဟု မှတ်ပါ။

အာမကဓညပဋိဂ္ဂဟဏာတိ-ကား၊ သာလိ၊ဝိဟိ၊ယဝ၊ဂေါဓမ၊ကင်္ဂ၊ဝရက၊
ကုဒြုသကသင်္ခါတဿ-သလေး၊ ကောက်၊ မုယော၊ နတ်ကောက် (တစ်နည်း)
ဂျုံ၊ ဆပ်၊ ပြောင်း၊ လူးဟုဆိုအပ်သော၊ သတ္တဝိဓဿာပိ-၇ ပါး

သာလိ။ ။သဋ္ဌိဒိနပရိပါကော (ရက်ပေါင်း ၆၀ ရှိလျှင် မှည့်ရင့်သော) သူကဓည
ဝိသေသော (အမြီးပါသော စပါးအထူးသည်) သာလိ နာမ (သလေးစပါး မည်၏)၊
သလိယတေ သိလာဃျတေတိ သာလိ-ချီးမွမ်းအပ်သော သလေးစပါး-ဋီကာသစ်။ [ကဏ္ဍ
နေန ဝိနာ သုတ္တာ၊ ဟေမန္တာ သာလယော မတာ-ထောင်းထုခြင်းနှင့် ကင်း၍
(မဖွပ်ရဘဲပင်) ဖြူကုန်သော ဆောင်းအခါ၌ မှည့်သော ကောက်ကြီးစပါးတို့ကို
သလေးစပါးဟု သိမှတ်အပ် ကုန်၏။-အဘယာရာမဆရာတော်၏ အမရကောသနိဿယ။
] ရှေးခေတ်က သလေးစပါးကို ဆိုဟန်တူသည်။ ယခုခေတ် သလေးစပါးတို့ကား
မထောင်း မထု မဖွပ်ဘဲ မဖြူနိုင်။

ဝိဟိ။ ။ဝိဟယော တွာသဋ္ဌာချာတာ၊ ဝဿကာလသမုပ္ပေါ-မိုးကာလ၌ဖြစ်ကုန်
အာသဋ္ဌိ (ဝါဆိုလ၌) ဖြစ်ကုန်သော ကောက်စပါးတို့ကို ဝိဟိဟု ဆိုအပ်ကုန်၏။ ဝဟတိ
ဗြူဟေတိဝါ သတ္တာနံ ဇီဝိတံ -သတ္တဝါတို့၏ အသက်ကို ဆောင်တတ်
တိုးပွားစေတတ်သော ကြောင့် ဝိဟိ မည်၏။-ဋီကာသစ်။ [ဝဿိကာ ကဏ္ဍိတာ သုတ္တာ၊
ဝိဟယော စိရပါကိနော- မိုးအခါ၌ ဖြစ်ကုန်သော၊ ထောင်းနိုင် ဖွပ်နိုင်မှ ဖြူကုန်သော၊
ကြာမြင့်စွာ ချက်ရခြင်းရှိကုန် (ကျက်ခဲကုန်) သော ကောက်လတ်စပါးတို့သည် ဝိဟိ
မည်ကုန်၏။ ယော ဝိဟိ သဋ္ဌိရတ္ထေန၊ ပစ္စတေ သ တု သဋ္ဌိကော-ရက်ပေါင်း ၆၀
ကြာလျှင် မှည့်ရင့်သော ကောက်လျှင် စပါးတစ်မျိုးကို “သဋ္ဌိက”ဟု ခေါ်၏။
နွေအခါ၌လည်း ဖြစ်နိုင်၏။]

ယဝ။ ။ယုဝိတဗ္ဗော မိဿိတဗ္ဗောတိ ယဝေါ-အလွန်ကြမ်းသည့်အတွက်
အခြားသော အစာတစ်မျိုးဖြင့် ရောမှ စားနိုင်သော မုယောသည် ယဝ မည်၏။-ဋီကာသစ်။
[ဖြူသော အမြီးရှိသော မုယောသည် ယဝ မည်၏။ အမြီးမပါသော (မြီးတုံး) မုယောသည်
အတိယဝ မည်၏။ အခွံစိမ်းသော မြီးတုံးမုယောသည် တောကျ မည်၏။ ထိုသုံးမျိုးမှ
ကြွင်းသော မုယော သာမန်သည် အပ္ပယဝ-ယသက မည်၏။ အပင် အသီးမှာ ဂျုံနှင့်
တူ၏၊ မြန်မာနိုင်ငံ၌ အစိုက်နည်း၏၊ အချို့အရပ်၌ “ဂျုံဖြူ”ဟု ခေါ်၏။-အမရကောသ
နိဿယ။ အင်္ဂလိပ် ဘာသာအားဖြင့် “ဗာလီ”ဟု ခေါ်၏။]

ဂေါဓမ။ ။ဂုဓတိ ပရိဝေဓတိ (ရစ်ပတ်တတ်၏) ပလိဗုန္နတိ (နှောင်ဖွဲ့တတ်၏)
ဣတိ ဂေါဓမော-ဋီကာသစ်။ [“ဂေါဓမ-နတ်ကောက်”ဟု ပေးကြသော်လည်း “ဂျုံ”ဟုသာ
အနက်မှန် ပေးပါ။ “ယဝမည်သော ဂျုံသည် အခွံကြမ်း၏။ ဂေါဓမမည်သော ဂျုံကား
အခွံ မကြမ်း”ဟု အဘိဓာန်နိဿယသစ်၌ မိန့်တော်မူ၏။ ဂေါဓမ မည်သော ဂျုံကို
ဟိန္ဒူဘာသာဖြင့် “ဂေဟွန်”ဟု ခေါ်သတတ်။]

ကင်္ဂ။ ။သောဘနတ္တာ (တင့်တယ်သည့်အတွက်) ကမနိယဘာဝံ ဂစ္ဆတိတိ (နှစ်သက်
ဖွယ် အဖြစ်သို့ ရောက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်) ကင်္ဂ-မည်၏။ အတိသုခဓညေ ဝိသေသော
(အလွန်သေးငယ်သော စပါးအထူးတည်း)-ဋီကာသစ်။ [ထောမနိမိ၌ ကကိဓာတ်၊
ဥပစ္စည်း၊ ပိသောဒရာဒိဂိုဏ်း၌ သွင်း၍ ကကို ဂပြုသည်။ နိဂ္ဂဟိတကား ဣကာရန္တဖြစ်၍
လာရိုးတည်း။ “ကကိတိ သုခမဘာဝံ ဂစ္ဆတိတိ ကင်္ဂ”ဟု ကြပါ။]

အပြားရှိသည်လည်း ဖြစ်သော၊ အာမကဓညဿ-အစိမ်းဖြစ်သော စပါးကို၊ (မချက်အပ်သေးသောစပါးကို) ပဋိဂ္ဂဟဏာ-ကိုယ် နှုတ် စိတ်တို့ဖြင့် ခံယူခြင်းမှ၊ (ပတိဝိရတော၌စပ်)၊ စ-ဆက်၊ ကေဝလံ-အာမသနမဖက် သက်သက်၊ စေတသံ-ဤခုနစ်မျိုးသော စပါးတို့ကို၊ ပဋိဂ္ဂဟဏမေဝ-ကိုယ် နှုတ် စိတ်တို့ဖြင့် ခံယူခြင်းသည်သာ၊ (န ဝဇ္ဇတိ-မအပ်သည်ကား၊) န-မဟုတ်သေး၊ အာမသနဓိ-သုံးသပ်ခြင်းသည်လည်း၊ (ကိုင်ခြင်းသည်လည်း၊) ဘိက္ခူနံ-တို့အား၊ န ဝဇ္ဇတိယေဝ-မအပ်သည်သာ။

အာမကမံသပဋိဂ္ဂဟဏာတိ ဧတ္ထ-၌၊ ဩဒိဿ-သီးခြားရည်စူး၍၊ အနညာတာ-ခွင့်ပြုတော်မူအပ်သော ခံယူခြင်းကို၊ အညတြ-ကြည့်၍၊ အာမကမံသမစ္ဆာနံ-အစိမ်းဖြစ်သော သားငါးတို့ကို၊ ပဋိဂ္ဂဟဏမေဝ-ကိုယ် နှုတ်စိတ်တို့ဖြင့် ခံယူ

ဝရက။ ။ဝရိယတိ အတိလူခဏာယ နိဝရိယတိတိ ဝရကော-အလွန်ကြမ်းသည် အတွက် တားမြစ်အပ် (မယူခဲ့ပါနှင့်ဟု အတားမြစ်ခံရ)သောကြောင့် ဝရက မည်၏၊ (တစ်နည်း) ဒုဒ္ဒါပတိဝိနယနတော-ဆာလောင်ခြင်းကို ပယ်တတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝရိယတိ ဘဇိယတိ (သလေးဆန် ကောက်ဆန် မရှိသောအခါ) မှီဝဲအပ် (စားအပ်)၏၊ ကုတိ ဝရကော။ - ဋီကာသစ်။

ကုဒြုဿက။ ။ကုရံ (ရခိရံ) ဒုသတိတိ ကုဒြုဿကော၊ (သွေးကို ဖျက်ဆီးတတ်သောကြောင့်) ဝဏ္ဏသင်္ကမနေန-ရကို ဒသ္မိ ပြောင်းရွှေ့သောအားဖြင့် ကုဒြုဿက မည်၏၊ ယောဂေါဓမ္မနောတိပိ ဝုစ္စတိ-ယင်းကုဒြုဿက (လူး)ကို နွားတို့ကို ဝစေတတ်သော အစာဟု ဆိုအပ်၏။ - ဋီကာသစ်။

ဓညဿ။ ။ထောမနိဓိ၌ “ဓာနေ ပေါသနေ (မွေးမြူခြင်း၌) သာဓု (ကောင်းသည်တည်း)”ဟု ဆို၍ ဓာနနောင် ယတ်ပစ္စည်းသက်၍ “ဓာဓျ”ဟု ရှိ၏၊ ပါဠိ၌ ဓျကို ဥပြု၊ ဒွေဘော်လာ၊ ထို့ကြောင့် ဋီကာသစ်၌ “ဓာနေ ပေါသနေ သာဓုတ္တေန ဓညာနိတိ ဝုစ္စန္တိ”ဟု ဆိုသည်၊ [ဓာန၌ ဓာဓာတ်သည် ပေါသန (မွေးမြူခြင်း ကြီးပွားခြင်း) အနက်ဟောတည်း၊ ယုပစ္စည်း။]

ဩဒိဿ အနညာတာ။ ။“အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ ပဉ္စ ဝသာနိ ဘေသဇ္ဇာနိ အစ္စဝသံ မစ္စဝသံ သုသုကာဝသံ သူကရဝသံ ဂဒြဘဝသံ”ဟု ခွင့်ပြုအပ်သော ငါးဆီ သားဆီများကို အစိမ်းဖြစ်သော်လည်း နံနက်၌ အကပ်ခံကောင်းသောကြောင့် “ဩဒိဿ အနညာတာ”ဟု ဋီကာတို့ ဖွင့်ကြသည်။

မိမိအယူ။ ။မိမိကား သူရဲဖမ်းစားအပ်သော ရဟန်းအား သီးခြားခွင့်ပြုအပ်သော သိက္ခာပုဒ်ကို ရည်ရွယ်သည်ဟု ထင်သည်၊ ဝိနည်း မဟာဝဂ္ဂ-ဘေသဇ္ဇကန္တက၌ “အညတရဿ ဘိက္ခုနော အမနုဿိကာဗာဓော ဟောတိ၊ပေ၊သော သူကရသုနံ ဂန္တိ အာမကမံသံ ခါဒိ၊ အာမကလောဟိတံ ပိဝိ၊ တဿ သော အမနုဿိကာဗာဓော ပဋိပုဿန္တိ၊ပေ၊ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ အမနုဿိကာဗာဓေ အာမကမံသံ အာမကလောဟိတန္တိ”ဟု သီးခြား ခွင့်ပြုတော်မူသည်၊ ထိုကဲ့သို့ ရဟန်းများအတွက်သာ သီးခြား ခွင့်ပြုတော်မူသည်ကို “ဩဒိဿ အနညာတာ”ဟု ဆိုဟန်တူသည်။

ခြင်းသည်သာ၊ ဘိက္ခုနံ- တို့အား၊ န ဝဇ္ဇတိ- မအပ်၊ အာမသနံ- သုံးသပ်ခြင်း သည်၊ နော (န ဝဇ္ဇတိ)-မအပ်မဟုတ် အပ်သည်သာ၊ (“အာမသနံ-သည်၊ န ဝဇ္ဇတိ-မအပ်သည်ကား၊ န-မဟုတ်၊ ဝဇ္ဇတိဇေ-သာ”ဟုလည်း ပေးပါ။)

ဣတ္ထိကုမာရိကပဋိဂ္ဂဟဏာတိ ဧတ္ထ-၌၊ ပုရိသန္တရဂတာ-ယောက်ျားတစ်ပါး သွားအပ်ဖူးသော မိန်းမသည်၊ ဣတ္ထိ-ဣတ္ထိ မည်၏၊ ဣတရာ-ယောက်ျား တစ်ပါး သွားအပ်ဖူးသော မိန်းမမှတစ်ပါး မသွားအပ်ဖူးသော အပျိုသည်၊ ကုမာရိကာ နာမ-ကုမာရိကာ မည်၏၊ တာသံ-ထိုဣတ္ထိ ကုမာရိကာတို့ကို၊ ပဋိဂ္ဂဟဏမ္ပိ-ကိုယ် နှုတ် စိတ်တို့ဖြင့် ခံယူခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ အာမသနမ္ပိ- သုံးသပ်ခြင်း သည်လည်းကောင်း၊ အကပ္ပိယမေဝ-မအပ်သည် သာ၊ ဒါသိဒါသပဋိဂ္ဂဟဏာတိ ဧတ္ထ-၌၊ (ဝိနိစ္ဆယော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ စပ်ပုဒ်မရှိသော ကြောင့် ထည့်ရသည်၊ ဒါသိဟု မဇ္ဈေရဿ ရှိရမည်၊) ဒါသိဒါသဝသေနေဝ- ကျွန်မိန်းမ ကျွန်ယောက်ျား တို့၏ အဖြစ်ဖြင့်သာ၊ (ကျွန်မိန်းမ ကျွန်ယောက်ျား ဟူသော အခေါ်အဝေါ်ဖြင့် သာလျှင်၊) တေသံ-ထိုကျွန်မိန်းမ ကျွန်ယောက်ျား တို့ကို၊ ပဋိဂ္ဂဟဏံ-သည်၊ န ဝဇ္ဇတိ-မအပ်၊ [ဒါသိဒါသဝသေနေဝါတိ ဒါသိဒါသ ဝေါဟာရဝသေနေဝါ-ဋီကာ သစ်။] ပန-အနွယ်၊ ကပ္ပိယကာရကံ- ကပ္ပိယကာရကကို၊ ဝါ-အပ်အောင်ပြုတတ် သော ဒါယကာကို၊ ဒမ္ပိ-လှူပါ၏၊ အာရာမိကံ-အာရာမစောင့်ကို၊ ဒမ္ပိ-၏၊ ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ ဝုတ္တေ-လျှောက်အပ် သော်၊ (ပဋိဂ္ဂဟဏံ-သည်၊) ဝဇ္ဇတိ-၏၊ [“ကပ္ပိယ ကာရက လှူပါ၏”စသော စကားသည် ဝိနည်းတော်နှင့် လျော်သောစကား တည်း၊ ထို့ကြောင့် “ဝဇ္ဇတိ”ဟု ဆိုသည်။]

မှတ်ချက်။ ။စပါးကို ခံယူရာ၌ မကျက်သေးသမျှ (ခြောက်သွေ့၍ နှစ်ချို့ဖြစ်စေကာမူ) အာမကအမည်ရသကဲ့သို့၊ ထို့အတူ သားငါးများလည်း မကျက်သေးသမျှ ငါးခြောက် အမဲခြောက် ငါးပိ ဖြစ်စေကာမူ အာမကဟုပင် ယူရပေလိမ့်မည်၊ အချို့ဆရာတော်တို့ကား “ငါးခြောက်မှာ နေဖြင့် ချက်ထားသောကြောင့် အကျက်ပင်”ဟု ယူကြသတတ်၊ သို့ဖြစ်လျှင် ထိုငါးခြောက်ကို မီးမဖုတ်ဘဲ စားနိုင်ပါမည်လော၊ ပုဇွန်ခြောက်ကား မီးဖြင့် ပေါင်းထား သတတ်၊ ထို့ကြောင့် ပုဇွန်ခြောက်ကို အာမက မဟုတ်သောကြောင့် ထိုအတိုင်းပင် စားနိုင် သည်။

ပုရိသန္တရဂတာ။ ။လောကီကျမ်းတို့၌ “ရှစ်နှစ်အရွယ် သူငယ်မသည် ဂေါရီ မည်၏၊ ဆယ်နှစ်အရွယ် သူငယ်မသည် ကညာမည်၏၊ တစ်ဆယ့်နှစ်နှစ်အရွယ်သို့ ရောက်သူကို ကုမာရီ (အပျို)ဟု ခေါ်ရ၏”ဟု ဆိုသော်လည်း ဤနေရာ၌ကား ယောက်ျား သွားအပ်ဖူး (မေထုန်ပြုအပ်ဖူး၊) မသွားအပ်ဖူးအားဖြင့် ဣတ္ထိ ကုမာရိကာကို ခွဲခြားလိုသောကြောင့် “ဣတ္ထိတိ ပုရိသန္တရဂတာ” စသည်ကို မိန့်သည်။ [အန္တရော (တစ်ပါးတခြားသော)+ ပုရိသော ပုရိသန္တရော၊ ပုရိသန္တရေန+ဂတာ-ရောက်အပ်ဖူး၊ သွားအပ်ဖူး၊ မေထုန်မှီဝဲအပ်ဖူး သော မိန်းမတည်း၊ ပုရိသန္တရဂတာ။]

အလေ့ကားဒီသု - အလေ့က

အစရှိကုန်သော။

ခေတ္တဝတ္ထုပရိယောသာနေသု-ခေတ္တဝတ္ထုအဆုံးရှိကုန်သော ဝတ္ထုတို့၌၊ ကပ္ပိယာကပ္ပိယနယော-အပ်၊ မအပ်ကို သိကြောင်းနည်းကို၊ ဝိနယဝသေန-ဝိနည်း၏အစွမ်းဖြင့်၊ ဥပပရိက္ခိတဗ္ဗော-စူးစမ်းနှိုင်းချိန်ထိုက်၏။ [ကုဋိကာရသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်စသော ဝိနည်းအဋ္ဌကထာတို့၌ အဆုံးအဖြတ်ကို ရည်ရွယ်၍ “ဝိနယဝသေန ဥပပရိက္ခိတဗ္ဗော”ဟု ဆိုသည်။] တတ္ထ-ထိုခေတ္တဝတ္ထု အစရှိသည်တို့တွင်၊ ယသ္မိ-အကြင်အရပ်၌၊ ပုဗ္ဗဏ္ဏ-စပါးမျိုး သည်၊ ရုဟတိ-ပေါက်၏။ (တံ-ထိုအရပ်သည်။) ခေတ္တံ နာမ-ခေတ္တ မည်၏။ ဝါ-လယ်မည်၏။ ယသ္မိ-၌၊ အပရဏ္ဏ-ပဲမျိုးသည်၊ ရုဟတိ-၏။ (တံ-သည်။) ဝတ္ထု နာမ-ဝတ္ထုမည်၏။ ဝါ-ယာ မည်၏။

ဝါ-တစ်နည်း၊ ယတ္ထ-အကြင်အရပ်၌၊ ဥဘယမ္ပိ-နှစ်ပါးစုံသော စပါးမျိုး ပဲမျိုး သည်လည်း၊ ရုဟတိ-၏။ တံ-ထိုအရပ်သည်၊ ခေတ္တံ-ခေတ္တမည်၏။ ဝါ-လယ်၊ ယာ မည်၏။ တဒတ္ထာယ-ထိုလယ်၊ ယာအကျိုးငှာ၊ အကတဘူမိဘာဂေါ-မပြုပြင် အပ်သေးသော မြေအဖို့သည်၊ ဝတ္ထု-ဝတ္ထုမည်၏။ ဝါ-လယ်၊ ယာ တည်ဖို့ရန် အရပ် မည်၏။ စ-ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤခေတ္တဝတ္ထု၊ ပဋိဂ္ဂဟဏာဟူသော သိက္ခာပုဒ်၌၊ ခေတ္တဝတ္ထုသီသေန-လယ်ယာကို အဦးပြုသဖြင့်၊ ဝါပိတဋ္ဌာကာဒီနိပိ-အလျား ရှည် ရေကန်၊ တစ်ဖက်ဆည်ကန် အစရှိသည်တို့ကိုလည်း၊ သင်္ဂဟိတာနေဝ-သိမ်းယူအပ်ကုန်သည်သာ။

ခေတ္တံ ဝတ္ထု။ ။ယသ္မိ ပုဗ္ဗဏ္ဏ ရုဟတိဖြင့် “ဗီဇံ ခိပန္တိ ဧတ္တာတိ ခိတ္တံ (မျိုးကို ကြံချရာ ဖြစ်သော လယ်)”ဟူသော ဝစနတ္ထကို ပြ၏။ ခိပဓာတ် တပစ္စည်း၊ ယသ္မိ အပရဏ္ဏ ရုဟတိ ဖြင့် “ဝသန္တိ ပတိဋ္ဌဟန္တိ အပရဏ္ဏာနိ ဧတ္တာတိ ဝတ္ထု (ပဲမျိုးတို့၏ တည်ရာဖြစ်သော ယာခင်း)” ဟု ပြ၏။ ဝသဓာတ် ရတ္ထပစ္စည်း။

ယတ္ထ ဝါ။ ။ပြခဲ့သောနည်းသည် ရှေးအဋ္ဌကထာ၌ လာသောနည်းတည်း။ ယခုအခါ “ခေတ္တံ နာမ ယတ္ထ ပုဗ္ဗဏ္ဏံ ဝါ အပရဏ္ဏံ ဝါ ဇာယတိ”ဟူသော ဝိနည်းပါဠိတော်အားလျော်သော အနက်ကို ဖွင့်ပြလို၍ “ယတ္ထဝါ”စသည်ကို မိန့်သည်။ ခေတ္တံကို နိဒဿနနည်းအားဖြင့် ထုတ်ပြ ထား၏။ ဝါပိ (ဒီဃိကာ)-အလျားရှည်သောကန် (ရေအိုင်ဟုလည်း ပေးကြ၏။) တဋ္ဌာက၊ ပေါက္ခရဏီ (လေးထောင့်ကန်)، ကူပ (ရေတွင်း-စသည်ကိုလည်း ယူပါ။ လယ်ယာတို့ကို ဝတ္ထုကမ် အဖြစ်ဖြင့် အလှူခံကောင်းပုံကို ဝိနည်းပါဠိတော်၊ နိသဂ္ဂိယ-ရာဇသိက္ခာပုဒ် အဋ္ဌကထာ၌ ရှုပါ။

ပုဗ္ဗဏ္ဏံ အပရဏ္ဏံ။ ။အဓဓာတ် တပစ္စည်းဖြင့် “အန္တံ”ဟု ပုဒ်ရင်းဖြစ်၏။ အဒိယတေ ဘက္ခိယတေ-စားအပ် စားကောင်း၏။ ဣတိ အန္တံ (အစာ)၊ ပုဗ္ဗေ-ပဲ၏ ရွေ့၌+ပဝတ္ထံ-ကမ္ဘာဦး၌ ဖြစ်ခဲ့သော+အန္တံ-အစာတည်း။ ပုဗ္ဗဏ္ဏံ-ပဲ၏ ဦးစွာဖြစ်ပေါ်လာသော အစာ (စပါး)။ [သက္ကတ၌ “ပြုဗ္ဗ”ဟု ရှိသောကြောင့် ရိအတွက် နှုတ် ဣပြုရသည်။] အပရသ္မိ-ကောက်၏ နောက်၌ (နောက်မှ)+ပဝတ္ထံ+အန္တံ အပရဏ္ဏံ (ပဲ)၊ အပရ၌ ရိကြောင့် နှုတ် ဣပြု။

ဒူတကမ္မ-တမန်သည်တို့၏ အလုပ်ကို၊ ဒူတေယျ-ဒူတေယျဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏။ ဂိဟိနံ-လူတို့၏၊ ဝါ-တို့သည်၊ ပဟိတံ-ပေးပို့အပ်သော၊ ပဏ္ဏာဝါ-စာကို သော်လည်းကောင်း၊ သာသနံ ဝါ-နှုတ်မှာစကားကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဂဟေတွာ-ယူ၍၊ တတ္ထ တတ္ထ-ထိုထိုမြို့ရွာသို့၊ ဂမနံ-သွားခြင်းတည်း၊ ယရာ-အိမ်တစ်အိမ်မှ၊ ယရံ-အိမ်တစ်အိမ်သို့၊ ပေသိတဿ-စေလွှတ်အပ်သော ရဟန်း၏၊ ခုဒ္ဒကဂမနံ-ငယ်သောသွားခြင်းကို၊ ဝါ-ခရီးတိုသွားခြင်းကို၊ ပဟိဏဂမနံ-ပဟိဏ ဂမနဟူ၍၊ (ဝုစ္စတိ)၊ အနုယောဂေါ နာမ-အနုယောဂ မည်သည်၊ တဒုဘယ ကရဏံ-ထိုနှစ်ပါးစုံသော ဒူတေယျပဟိဏဂမနကို ပြုလုပ်ခြင်းတည်း၊ ဒူတေယျ ပဟိဏဂမနာနံ-တမန်သည်တို့၏အလုပ်ဖြစ်သော သဝဏ်စာလွှာ နှုတ်မှာစကား ကို ဆောင်ယူ၍ တစ်ရွာမှ တစ်ရွာသို့ ခရီးရှည်သွားခြင်း၊ စေခိုင်းအပ်သည်ဖြစ်၍ တစ်အိမ်မှ တစ်အိမ်သို့ ခရီးတိုသွားခြင်းတို့ကို၊ တသ္မာ အနုယောဂါ-ထိုအားထုတ် ခြင်းမှ၊ (ပတိဝိရတော၌စပ်) ကုတိဇေဝံ-သို့၊ ဧတ္ထ-ဤဒူတေယျပဟိဏဂမနာနု ယောဂါ ဟူသော ပါဠိ၌၊ အတ္ထော-ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏။ [“တသ္မာ နောင်၊ ဟိတံ နှင့် ဆောင်၊ တူအောင် အနက်ကြ” နှင့် အညီ “တသ္မာ”ကို အနုယောဂါနှင့် တွဲ၍ အနက်ပေးရသည်။]

ဒူတေယျ။ ။ ဒူတေယျကို “ဒူတကမ္မ”ဟု ဖွင့်သည်။ “ဒူတဿ+ကုဒံ ဒူတေယျ”ဟု ပြု၍ ကုဒံအနက်၌ ဧတေယျပစ္စည်းသက်၊ “တမန်သည်၏+ဥစ္စာ”ဟူသည် တမန်သည်၏+အလုပ်ပင်တည်း။ ထိုတမန်သည်၏ အလုပ်ကို “ဂိဟိနံ၊ ပေ၊ ခုဒ္ဒကဂမနံ”ဟု သရုပ်ဖော်သည်။ လူတို့က သူ့ဆိုင်ရာသို့ ပေးပို့အပ်သော စာကို ဖြစ်စေ၊ နှုတ်မှာစကားကို ဖြစ်စေ ရဟန်းက ယူ၍ မြို့ရွာတစ်ခုမှ မြို့ရွာတစ်ခုသို့ ခရီးအရှည်သွားပေးခြင်း၊ တစ်အိမ်မှ တစ်အိမ်သို့ စေခိုင်း အပ်သည်ဖြစ်၍ ခရီးအတိုသွားခြင်းကို “တမန်သည်၏အလုပ်”ဟု ခေါ်သည်-ဟူလို။

ဂိဟိနံ၊ ဗေ၊ ဂမနံ။ ။ ပဏ္ဏန္တိ-လေခသာသနံ (အကြောင်းအရာကို ရေးသားအပ်သော ပြောဆိုကြောင်းစာ)၊ သာသနန္တိ-မုခသာသနံ (နှုတ်ဖြင့် ပြောဆိုကြောင်းစကား)၊ သာသတိ ဧတေနာတိ သာသနံ-ပြောဆိုကြောင်းစာ၊ စကား၊ ခုဒ္ဒကဂမနန္တိ-ဒူတေယျဂမနတော အပ္ပတရဂမနံ၊ အနုဒ္ဓါနဂမနံ (ခရီးရှည်မဟုတ်သော သွားခြင်း) ရဿဂမနန္တိ အတ္ထော-ဋီကာသစ်။ [ပဟိတံ၌ ပပုဗ္ဗ+ဟိဓာတ်၊ တပစ္စည်းဖြစ်သကဲ့သို့ ပဟိဏ၌လည်း ပပုဗ္ဗ+ဟိဓာတ်၊ တပစ္စည်းပင်တည်း၊ တကို နပြု၊ ပဥပသာရက ပြပုဒ်ရင်းဖြစ်သောကြောင့် နကို ကပြန်၊ “ပဟိဏဿ+ဂမနံ ပဟိဏဂမနံ”ဟု ပြုပါ။]

အနုယောဂ။ ။ အနုယောဂ၌ အနုပုဗ္ဗ ယုဇောတ်သည် အားထုတ်ခြင်းအနက်ကို ဟော၏။ ဣပစ္စည်း၊ “အားထုတ်ခြင်း”ဟူသည် ပြုလုပ်ခြင်းပင်တည်းဟု သိစေလို၍ “ကရဏံ” ဟု အဓိပ္ပာယ်တူ ဖွင့်သည်။ အနုအတွက် မဖွင့်သောကြောင့် အနက်မရှိဟု မှတ်ပါ။ ထို့ကြောင့် ထို ဒူတေယျအမှု ပဟိဏဂမနအမှု နှစ်မျိုးကို (အဖန်ဖန်ကို မဆိုထားဘိ) တစ်ကြိမ်တစ်ခါမျှ မပြုလုပ်ကောင်း။

ကယဝိက္ကယာတိ-ကား၊ ကယာစ-ဝယ်ခြင်းမှလည်းကောင်း၊ ဝိက္ကယာစ-
ရောင်းခြင်းမှလည်းကောင်း၊ (ပတိဝိရတော၌စပ်။) တုလာကုဋ္ဌာဒိသု-
တုလာကုဋ္ဌ အစရှိသောပုဒ်တို့၌၊ ကုဋ္ဌန္တိ-ကား၊ ဝဉ္စနံ-လှည့်ပတ်ခြင်းတည်း၊
တတ္ထ-ထိုတုလာ ကုဋ္ဌ အစရှိသော အမှုတို့တွင်၊ တာဝ-ကံသကုဋ္ဌစသည်တို့မှ
ရှေးဦးစွာ၊ (နိဒ္ဒိဋ္ဌ-ညွှန်ပြအပ်သော၊) တုလာကုဋ္ဌ-တုလာကုဋ္ဌသည်၊ (ချိန်ဖြင့်
လှည့်ပတ်ခြင်း၊ လှည့်စားခြင်းသည်၊) ရူပကုဋ္ဌ-ရူပကုဋ္ဌလည်းကောင်း၊ အင်္ဂကုဋ္ဌ-
လည်းကောင်း၊ ဂဟဏကုဋ္ဌ-လည်းကောင်း၊ ပဋိစ္စန္ဓကုဋ္ဌ-လည်းကောင်း၊ က္လုတိ-
သို့၊ စတုပ္ပိဓံ-လေးပါးအပြားရှိသည်၊ ဟောတိ။

ကယဝိက္ကယာ။ ။ [ကယဏံ ကယော၊ ဝိက္ကယဏံ ဝိက္ကယော၊ ကယောစ+ဝိက္ကယော
စ ကယဝိက္ကယံ၊ သမာဟာရဒ္ဒန်။] ကယ၌ ကိဓာတ် အပစ္စည်း၊ ကိ (သက္ကတ၌ ကြံ)ဓာတ်၏
အနက်ကို “ဒဗ္ဗဝိနိမယေ-ဥစ္စာလဲလှယ် ရောင်းဝယ်ခြင်း”ဟု ပြသောကြောင့် ကိဓာတ်သည်
ရောင်းခြင်း ဝယ်ခြင်း နှစ်မျိုးကို ဟောနိုင်သော်လည်း ထောမနိမိဉ်ကား “ကိ-ကယေ”ဟု
ဓာတ်နက်ပြ၍ “မူလုဒါနေန-အဖိုးကို ပေးခြင်းဖြင့်၊ ဒဗ္ဗဂ္ဂဟဏေ-သူ၏ ဥစ္စာဖြစ်ကို
ယူခြင်း၌”ဟု ဝယ်ခြင်းကို သရုပ်ဖော်သည်။ ဝိက္ကယ၌ကား ဝိဥပသာရအတွက် ဝယ်ခြင်း၏
ဆန့်ကျင်ဘက် (ရောင်းခြင်း)ကို ဟောရ၏။ ထောမနိမိဉ် “မူလုဂ္ဂဟဏေန-ဖြင့်၊ ပရသတွာ
ပါဒနေ-သူ့ဥစ္စာအဖြစ်သို့ ရောက်စေခြင်း၌”ဟု ရောင်းခြင်းကို သရုပ်ဖော်သည်။ ပါဠိမီကာ
တို့လည်း “ကယန္တိ ပရဘဏ္ဍာဿ ဂဟဏံ၊ ဝိက္ကယန္တိ အတ္တနော ဘဏ္ဍာဿ ဒါနံ”ဟု ထို
အတိုင်းပင် သရုပ်ဖော်ကြသည်။

ကုဋ္ဌန္တိ ဝဉ္စနံ။ ။ [ပါဠိတော်၌ “တုလာကုဋ္ဌကံသကုဋ္ဌမာနကုဋ္ဌာ”ဟု ရှိ၏။ ထိုတွင်
တုလာကုဋ္ဌကို ဖွင့်ပြလို၍ “ကုဋ္ဌန္တိ”စသည်ကို မိန့်။] ထောမနိမိဉ် ကုဋ္ဌသဒ္ဒါ၏
အနက်များကို ပြရာဝယ် “မာယာယံ-လှည့်ပတ်ခြင်း၌”ဟု ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် “ဝဉ္စနံ”ဟု
ဖွင့်သည်။ ဓာတ်ကျမ်း ၌ကား “ဒါဟ”စသော အနက်များကို ပြ၏။ စုရာဒိတည်း၊ “ကုဋ္ဌယနံ
ဒဟနံ-လိမိလည် လှည့်ပတ်သောအားဖြင့် သူတစ်ပါးကို လောင်မြှိုက်ခြင်း၊ ကုဋ္ဌ-ခြင်း”ဟု
ပြပါ။ ထို့ကြောင့် တချို့အရပ်၌ လှည့်ပတ်၍ ယူခြင်းကိုပင် “မြှိုက်ချသည်”ဟု
ပြောစမှတ်ပြုကြသည်။

တုလာကုဋ္ဌံ။ ။ တုလဓာတ်သည် “ဥမ္မာန (မြှောက်၍ ချိန်ခြင်း)”အနက်ကို ဟော၏။
ဘူဝါဒိ စုရာဒိတည်း၊ တုလီယတိ ပမီယတိ ဧတာယာတိ တုလာ-မြှောက်၍ နှိုင်းချိန်ကြောင်း
ဖြစ်သော ချိန်၊ တုလာယ+ကုဋ္ဌံ တုလာကုဋ္ဌံ၊ ထိုချိန်ဖြင့် လှည့်ပတ်ခြင်းသည် လေးမျိုးရှိ
သော ကြောင့် ရူပကုဋ္ဌံ စသည်ကို မိန့်သည်။

မှတ်ချက်။ ။ “တုလာ”ဟူရာ၌ ချိန်ခွင်ခွက်ကိုသာ ခေါ်သည်မဟုတ်၊ ချိန်သီးကိုလည်း
ကောင်း၊ ချိန်ကြောင်းဖြစ်သော အလေးကိုလည်းကောင်း “တုလာ”ဟု ခေါ်နိုင်သည်။
မှန်၏-တချို့အရောင်းအဝယ်၌ ချိန်ခွင်ပြုလုပ်ရာဝယ် တစ်ဖက်၌သာ ချိန်ခွင်ခွက်ပါ၍
အခြား တစ်ဖက်၌ အလေးများကို အဆင့်ဆင့် ထားသည်။ အချို့၌ကား ခွက်လုံးလုံး
မပါ၊ ထိုချိန်ကို တချို့အရပ်၌ “စဉ်း”ဟု ခေါ်သတတ်၊ ထို့ကြောင့် ရောင်းဝယ်သောအခါ၌
ထိုစဉ်းကို (ယူသောအခါ တစ်မျိုး၊ ပေးသောအခါ တစ်မျိုးအားဖြင့်) လဲခြင်း လိမ်ခြင်းကို
“စဉ်းလဲ” ဟုလည်း ခေါ်ကြသည်။

တတ္ထ-ထိုလေးမျိုးသော ကူဋတို့တွင်၊ ယံ ကူဋ-အကြင် လှည့်ပတ်ခြင်းကို၊ ကရောန္တော-ပြုသောပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ (ဤသို့ ကတ္တားထည့်ပါ။) ဒွေ-နှစ်ခုကုန်သော၊ တုလာ-ချိန်တို့ကို၊ ဝါ-အလေးတို့ကို၊ သမရူပါ-တူသောပုံသဏ္ဌာန်ရှိသည်တို့ကို၊ ကတွာ-၍၊ ဂဏှန္တော-မိမိက ယူလတ်သော်၊ မဟတိယာ-ကြီးသောချိန်ဖြင့်၊ ဝါ-ကြီးသောအလေးဖြင့်၊ ဂဏှာတိ-ယူ၏၊ ဒဒန္တော-မိမိက ပေးလတ်သော်၊ ခုဒ္ဒိ ကာယ-ငယ်သောချိန်ဖြင့်၊ ဝါ-ငယ်သောအလေးဖြင့်၊ ဒေတိ-ပေး၏၊ (ဣဒံ-ဤ လှည့်ပတ်ခြင်းသည်) ရူပကူဋ နာမ-ရူပကူဋ မည်၏၊ ဝါ-တူသောပုံသဏ္ဌာန်ဖြင့် လှည့်ပတ်ခြင်း မည်၏၊ (ယံ ကူဋ-ကို၊ ကရောန္တော-သည်) ဂဏှန္တော-သော်၊ ပစ္စာဘာဂေ-နောက်အဖို့၌၊ (အလေးရှိရာ နောက်အဖို့၌) ဟထေန-လက်ဖြင့်၊ တုလံ-ချိန်ကို၊ အက္ကမတိ-ဖိနှိပ်၏၊ [အက္ကမတိ နိပ္ပိဋတိ-ဋီကာ။] ဒဒန္တော-သော်၊ ပုဗ္ဗဘာဂေ-ရှေ့အဖို့၌၊ (ပစ္စည်းရှိရာ ရှေ့အဖို့၌) (ဟထေန-ဖြင့်၊ တုလံ-ကို၊ အက္က မတိ-၏၊ ဣဒံ-ဤလှည့်ပတ်ခြင်းသည်) အင်္ဂကူဋ နာမ-မည်၏၊ ဝါ-လက်တည်း ဟူသော ကိုယ်အင်္ဂါဖြင့် လှည့်ပတ်ခြင်း မည်၏၊ (ယံ ကူဋ-ကို၊ ကရောန္တော-သည်) ဂဏှန္တော-သော်၊ မူလေ-ချိန်ခွင်၏အရင်း၌၊ ရရူ-ကြိုးကို၊ ဂဏှာတိ-ကိုင်၏၊ ဒဒန္တော-သော်၊ အဂ္ဂေ-ချိန်ခွင်၏အဖျား၌၊ (ရရူ-ကို၊ ဂဏှာတိ-၏၊ ဣဒံ-သည်) ဂဟဏကူဋ နာမ-မည်၏၊ ဝါ-ကိုင်ပုံ ကိုင်နည်းဖြင့် လှည့်ပတ်ခြင်းမည်၏၊ (ယံ ကူဋ-ကို၊ ကရောန္တော-သည်) တုလံ-ချိန်ခွင်ကို၊ သုသိရံ-အခေါင်းရှိသည်ကို၊ ကတွာ-၍၊ အန္တော-ချိန်ခွင်၏အတွင်း၌၊ အယစုဏှံ-သံမှုန်ကို၊ ပက္ခိပိတွာ-ထည့်၍၊ ဂဏှန္တော-သော်၊ တံ-ထိုသံမှုန်ကို၊ ပစ္စာဘာဂေ-၌၊ (အလေးရှိရာဘက်၌)၊ ကရောတိ-၏၊ ဒဒန္တော-သော်၊ အဂ္ဂဘာဂေ-အဖျားအဖို့၌၊ (ရောင်းကုန်ရှိရာဘက်၌)၊ (ကရောတိ-၏၊ ဣဒံ-သည်) ပဋိစ္ဆန္တကူဋ နာမ-၏၊ ဝါ-ဖုံးကွယ်အပ်သော သံမှုန်ဖြင့် လှည့်ပတ်ခြင်း မည်၏။

သုဝဏ္ဏပါတိ-ရွှေခွက်ကို၊ ကံသော-ကံသဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏၊ တာယ-ထိုရွှေခွက်ဖြင့်၊ ဝဇ္ဇနံ-လှည့်ပတ်ခြင်းသည်၊ ကံသကူဋ-ကံသကူဋ မည်၏၊ ကထံ-အဘယ်သို့ လှည့်ပတ်သနည်း၊ ဧကံ-တစ်လုံးကို၊ သုဝဏ္ဏပါတိ-ကို၊ ကတွာ-၍၊

ကံသော။ ။ကံသသဒ္ဓါသည် အဘိဓာန် (၆၀၅)နှင့်အညီ စားခွက်သာမန်ကိုလည်းကောင်း၊ ကံသလောဟဟု ခေါ်ရသော ကြေးတစ်မျိုးကိုလည်းကောင်း၊ အသပြာလေးကျပ် ကိုလည်းကောင်း ဟော၏၊ ထိုတွင် ဤ၌ ရွှေခွက်ကို အထင်ရရှိအားဖြင့် ယူစေလို၍ “ကံသော ဝုစ္စတိ သုဝဏ္ဏပါတိ”ဟု မိန့်သည်၊ ပါတိ၌ ပါ(ရက္ခဏေ)ဓာတ်တိပစ္စည်းတည်း၊ စားသောက် ဖွယ်ကို စောင့်ရှောက်တတ်သောကြောင့် ပါတိအရ စားခွက်သောက်ခွက် နှစ်မျိုးလုံးနှင့် ဆိုင်သည်၊ ထို့ကြောင့် နောက်၌ “သုဝဏ္ဏဘာဇန”ဟု သုံးစွဲလေ့။ [ဋီကာသစ်၌ “ပါ-ပါနေ” ဟု ဓာတ်နက်ကြ၍ “ဣဝ ပန သောဝဏ္ဏမယေ ပါနပတ္တေ (သောက်ခွက်၌)”ဟု ဖွင့်သည်ကို စဉ်းစားပါ။] ကံသကိုကား “ကနတိ ဒိဗ္ဗတိတိ ကံသော”ဟု ပြု၏။

အညာ-အခြားကုန်သော၊ ဒွတ္တိသော-နှစ်လုံး သုံးလုံးကုန်သော၊ လောဟပါတိယော-ကြေးခွက်တို့ကို၊ သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏေ-ရွှေအဆင်းနှင့်တူသော အဆင်းရှိသည်တို့ကို၊ ကရောတိ-၏၊ တတော-ထိုမှ နောက်၌၊ (ခွက်တို့ကို ပြုပြီးရာအခါမှ နောက်၌) ဇနပဒံ-ဇနပုဒ်သို့၊ (ဗဟု သူတနည်းပါးသော ကျေးလက်နယ်ပယ်သို့) ဂန္တာ-သွား၍၊ ကိဉ္စိဒေဝ-တစ်စုံတစ်ဦးသာလျှင် ဖြစ်သော၊ အမု-ကြွယ်ဝသော၊ ကုလံ-အမျိုးသို့၊ (အိမ်သို့)၊ ပဝိသိတွာ-ဝင်၍၊ သုဝဏ္ဏဘာဇနာနိ-ရွှေခွက်တို့ကို၊ ကိဏထ-ဝယ်ကြပါလော၊ ဣတိ-သို့၊ ဝတ္တာ-ပြော၍၊ အဋ္ဌေ-အဖိုးကို၊ ပုစ္ဆိတေ-မေးအပ်သော်၊ (ဝယ်မည့်သူတို့က “ဘယ်လောက်နှင့် ရောင်းမည်လဲ”ဟု မေးအပ် သော်)၊ (အဟံ-ကျွန်ုပ်သည်)၊ သမဋ္ဌတရံ-အထူးသဖြင့် နည်းသောအဖိုးဖြင့်၊ ဝါ-အဖိုးချို့ချို့ဖြင့်၊ ဒါတုကာမော-ပေးလိုသည်၊ (ရောင်းလိုသည်)၊ အမိ-ဖြစ်ပါ၏၊ ဣတိ-ဤသို့ ပြောပြီ၊ တတော-ထိုသို့ ပြောခြင်းကြောင့်၊ တေဟိ-ထိုအိမ်ရှင်တို့ သည်၊ ကထံ-အဘယ်သို့၊ ဝါ-အဘယ်နည်းဖြင့်၊ ဣမေသံ-ဤခွက်တို့၏၊ သုဝဏ္ဏ ဘာဝေါ-ရွှေတို့၏အဖြစ်ကို၊ ဇာနိတဗ္ဗော-သိနိုင်ပါသနည်း၊ ဣတိ-သို့၊ ပုတ္တေ-မေးအပ်သော်၊ ဝိမံသိတွာ-စူးစမ်း၍၊ ဂဏှထ-ယူကြပါကုန်၊ ဣတိ-ဤသို့ပြော၍၊ သုဝဏ္ဏပါတိ-ရွှေအစစ်ခွက်ကို၊ ပါသာဏေ-မှတ်ကျောက်၌၊ ယံသိတွာ-ပွတ်တိုက် ၍၊ (မှတ်ကျောက်၌ ပွတ်ပြလျှင် မူလအရောင် ထွက်သောကြောင့် ပွတ်ပြ၍)၊ သဗ္ဗာ-အလုံးစုံကုန်သော၊ ပါတိယော-ရွှေခွက် ကြေးခွက်တို့ကို၊ ဒတွာ-ပေး၍၊ ဂစ္ဆတိ-သွား၏၊ [“ကထံ”အမေးကို ပြန်အုပ်ဖို့ရန် “ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ တာယ-ထို ရွှေခွက်ဖြင့်၊ ဝဇ္ဇနံ-သည်၊ ကံသကူဋ်-မည်၏”ဟု ဆရာတော်၏ နိဿယ၌ ပေးသည်။]

မာနကူဋ် နာမ-မာနကူဋ် မည်သည်၊ ဝါ-ချင့်တောင်း ချင့်ခွက်ဖြင့် လှည့်ပတ်ခြင်း မည်သည်၊ ဟဒယဘေဒသိခါဘေဒရဇ္ဈဘေဒဝသေန-ချင့်တောင်း ချင့်ခွက်၏ အတွင်းကို ဖျက်ခြင်း၊ အဦးအဖျားကို ဖျက်ခြင်း၊ ကြိုးကို ဖျက်ခြင်းတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ တိဝိမံ-သုံးပါးအပြားရှိသည်၊ ဟောတိ-၏။ [မိနာတိ ပရိစ္ဆိန္နတိ ဧတေနာတိ မာနံ-မည်၍ မည်မျှ ရှိ၏ဟု ပိုင်းခြားသတ်မှတ်သောအားဖြင့် နှိုင်းချင့်ကြောင်းဖြစ်သော ချင့်တောင်း - ချင့်ခွက်။]

သမဋ္ဌတရံ။ ။[“အဋ္ဌေ ပုစ္ဆိတေ”ဟူသော ရှေ့စကားကို ထောက်လျှင် “သမဋ္ဌတရံ” စသော စကားသည် ရောင်းသူ၏ အဖြေစကားသာ ဖြစ်ထိုက်၏၊ သို့ဖြစ်လျှင် “သမဋ္ဌတရံ ဒါတုကာမောမှီတိ”ဟု ရှိသင့်၏၊ “ဒါတုကာမော ဟောတိ”ဟုလည်းကောင်း၊ “ဒါတုကာမာ ဟောန္တိ”ဟုလည်းကောင်း မရှိသင့်။] သမဋ္ဌတရံ၌ သံသဒ္ဓါသည် အပူအနက်ဟောတည်း၊ “သံ အတ္တတရ-အလွန်နည်းသော အဖိုး၊ အဖိုးချို့ချို့”ဟု အနက်မှတ်ပါ၊ [အပူတ္ထေ သမဋ္ဌေါ-ရူပသိဒ္ဓိ၊ နာမ်၊ ဩပသဂ္ဂိကပဒ။] မီကာသစ်၌ “တာသံ ပါတိနံ အညမည် သမကံ အတ္ထဝိသေသံ”ဟု သံအတွက် သမကအနက်ဖွင့်သည်ကို စဉ်းစားပါ။

တတ္ထ-ထိုသုံးမျိုးသော မာနကုဋ်တို့တွင်၊ ဟဒယဘေဒေါ-ချင့်တောင်းချင့်ခွက်၏ အတွင်းဘက်ကို ဖျက်ခြင်းကို၊ သပ္ပိတေလာဒိမိနနကာလေ-ထောပတ်၊ ဆီအစရှိသည်တို့ကို ချင့်ရာအခါ၌၊ လဗ္ဘတိ-ရအပ်၏။ [ဟဒယန္တိ နာဠိအာဒိ မိနနဘာဇနာနံ အဗ္ဘန္တရံ၊ တသ္မိံ ဘေဒေါ ဆိဒ္ဓကရဏံ ဟဒယဘေဒေါ-ဋီကာသစ်၊ ဟဒယသဒ္ဓါ၏ အနက်ရင်းဖြစ်သော နှလုံးသားသည် အတွင်း၌ ဖြစ်သကဲ့သို့ ဤ၌လည်း ခွက်၏အတွင်းကို သဒ္ဓိသုပစာရအားဖြင့် “ဟဒယ”ဟု ခေါ်သည်။] ဟိ-ချဲ့၊ တာနိ-ထိုထောပတ် ဆီ အစရှိသည်တို့ကို၊ ဂဏှန္တော-မိမိက ယူလတ်သော်၊ ဟေဋ္ဌာ ဆိဒ္ဓေန-အောက်၌ အပေါက်ရှိသော၊ မာနေန-ချင့်ခွက်ဖြင့်၊ (ဂဏှာတိ၌စပ်၊) သဏိကံ-ဖြည်းဖြည်း၊ အာသိဉ္စ-လောင်းပါလော၊ ဣတိ-သို့၊ ဝတ္တာ-ပြော၍၊ (ဖြည်းဖြည်းလောင်းလျှင် ချင့်ခွက်အပေါက်မှ စိမ့်၍ မိမိထည့်မည့် အိုးတွင်း၌ ကျသောကြောင့် ဤသို့ ပြောသည်)၊ အန္တောဘာဇနေ-အိုးခွက်၏ အတွင်း၌၊ ဗဟု-များစွာ၊ ပဏ္ဍရာပေတွာ-ယိုစေ၍၊ ဂဏှာတိ-ယူ၏၊ ဒဒန္တော-မိမိကပေးလတ်သော်၊ ဆိဒ္ဓံ-အောက်အပေါက်ကို၊ ပိဓာယ-ပိတ်၍၊ (မသိမသာလက်ဖြင့် ပိတ်၍၊) သီယံ-လျင်စွာ၊ ပူရေတွာ-ပြည့်စေ၍၊ ဒေတိ-ပေး၏၊ (ဤကား ချင့်ခွက်ဖြင့် လိမ်ပုံတည်း။)

သိခါဘေဒေါ-အဦးအဖျားကို ဖျက်ခြင်းကို၊ တိလတဏှာလာဒိမိနနကာလေ-နှမ်း၊ ဆန် အစရှိသည်တို့ကို ချင့်ရာအခါ၌၊ လဗ္ဘတိ-၏၊ ဟိ-ချဲ့၊ တာနိ-ထိုနှမ်း၊ ဆန်အစရှိသည်တို့ကို၊ ဂဏှန္တော-သော်၊ သဏိကံ-ဖြည်းဖြည်း၊ သိခံ-အဦးအဖျား ကို၊ ဥဿာပေတွာ-အထက်သို့ ထောင်တက်စေ၍၊ [ဥဿာပေတွာတိ ဥဂ္ဂမာပေ တွာ၊ ဥဒ္ဓံ ရာသီ ကတွာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊-ဋီကာသစ်။] ဂဏှာတိ-၏၊ ဒဒန္တော-သော်၊ ဝေဂေန-လျင်သော အဟုန်ဖြင့်၊ ဝါ-မြန်မြန်၊ ပူရေတွာ-ပြည့်စေ၍၊ သိခံ-ကို၊ ဆိန္ဒန္တော-ဖြတ်လျက်၊ ဒေတိ-၏၊ [မြန်မြန်လောင်းသော အခါ တောင်းအတွင်း ၌ ရှိသော လေက ခံထားသောကြောင့် နှမ်းစသည်တို့ အနည်းငယ်မျှ အဝင် လျော့သည်၊ မောက်လာသော အဖျားကို စတုတ်ဖြင့် မြန်မြန် တိုက်ချလျှင်လည်း ဟောက်ပက်ပက် ဖြစ်သွားသောကြောင့် အဝင် လျော့သည်။] ရဇ္ဈဘေဒေါ-ကြိုးဖြင့် ဖျက်ခြင်းကို၊ ခေတ္တဝတ္ထုမိနနကာလေ-လယ်ယာတို့ကို တိုင်းတာရာ အခါ၌၊ လဗ္ဘတိ-၏။ [ရဇ္ဈယာ ဘေဒေါ ဝိသမကရဏံ- ဋီကာသစ်။] ဟိ- မှန်၊ လဉ္စ-တံစိုး လက်ဆောင်ကို၊ အလဘန္တ-မရကုန်သော မြေတိုင်းစားရေးတို့သည်၊

သိခါဘေဒေ။ ။နှမ်း စသည်တို့ကို ချင့်ရာ၌ တောင်း၏ အပေါ်သို့ မောက်တက်လာသော အဖျားကို “သိခါ”ဟု ခေါ်၏၊ ထို သိခါကို စတုတ်ခေါ်သော တုတ်ဖြင့် တိုက်ချခြင်းကို “သိခါဘေဒေ”ဟု ခေါ်သည်။ [တိလာဒိနံ နာဠိအာဒိဟိ မိနနကာလေ ဥဿာပိတာ သိခါယေဝ သိခါ၊ တဿာ ဘေဒေါ ဟာပနံ သိခါဘေဒေါ-ဋီကာ။]

ခေတ္တ-လယ်ကို၊ အမဟန္တမ္ပ-မကြီးသည်ကိုလည်း၊ မဟန္တ-ကြီးသည်ကို၊ ကတ္တာ-
 ၍၊ မိနန္တိ-တိုင်းတာကြကုန်၏၊ (ဤသို့ တိုင်းတာခြင်းသည် ကြိုးကိုင်ပုံဖြင့်
 ဖျက်ခြင်းတည်း။) ဥက္ကောဋ္ဌနာဒီသု-ဥက္ကောဋ္ဌနအစရှိသောပုဒ်တို့၌၊
 ဥက္ကောဋ္ဌနန္တိ-ကား၊ အသာမိကေ-ဥစ္စာရှင်မဟုတ်သူတို့ကို၊ သာမိကေ-ဥစ္စာရှင်
 တို့ကို၊ ကာတုံ-ငှာ၊ လဉ္စဂ္ဂဟဏ်-တံစိုး လက်ဆောင်ယူခြင်းတည်း၊ ဝဉ္စနန္တိ-
 ကား၊ တေဟိ တေဟိ ဥပါယေဟိ-ထိုထို အတုအယောင် အကြောင်းတို့ဖြင့်၊
 ပရေသံ-သူတစ်ပါးတို့ကို၊ ဝဉ္စနံ-လှည့်ပတ်ခြင်းတည်း၊ [“ဝဉ္စ-ဝဉ္စနေ”ဟူသော
 စုရာဒီဓာတ်တည်း၊ “ဝဉ္စိယ တေ-လှည့်ပတ်ခြင်း၊ ဝဉ္စနံ-ခြင်း”ဟု ပြု၊
 ဥပါယေဟိတိ ကာရဏပတိရူပကေဟိ-(အစစ်အမှန်အကြောင်းမဟုတ်၊
 အတုအယောင်အကြောင်းတို့ဖြင့်)-မီကာသစ်။]

တကြ-ထိုလှည့်ပတ်ခြင်း၌၊ ဣဒံ-ဤဆိုအပ်လတ္တံ့ကား၊ ဧကံ-တစ်ခုသော၊
 ဝတ္ထု-ဝတ္ထုတည်း၊ [လှည့်ပတ်ပုံဝတ္ထုတွေ များစွာရှိသောကြောင့် “ဧကံဝတ္ထု”ဟု
 ဆိုသည်၊ “အများထဲက ဝတ္ထုတစ်ခု”ဟူလို။] ကိရ-ချဲ့၊ ဧကော-တစ်ယောက်
 သော၊ လုဒ္ဓကော-မုဆိုးသည်၊ မိဂဉ္စ-သမင်ကြီးကိုလည်းကောင်း၊
 မိဂပေါတကဉ္စ-သမင် ငယ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဂဟေတွာ-ယူ၍၊ အာဂစ္ဆတိ-
 လာ၏၊ တံ-ထိုမုဆိုးကို၊ ဧကော-တစ်ယောက်သော၊ ဓုတ္တော-သေသောက်ကြူး
 သည်၊ ဘော-အမောင်၊ မိဂေါ-သမင်ကြီးသည်၊ ကိ-အဘယ်ကို၊ ဝါ-
 ဘယ်လောက်၊ အတ္တတိ-ထိုက်သနည်း၊ မိဂပေါတကော-သမင်ငယ်သည်၊ ကိ-
 ကို၊ ဝါ-လောက်၊ (အတ္တတိ-နည်း၊) ဣတိ-သို့၊ အာဟ-ပြောပြီ၊ မိဂေါ-
 သမင်ကြီးသည်၊ ဒွေကဟာပဏေ-နှစ်အသပြာတို့ကို၊ ဝါ-နှစ်ကျပ်တို့ကို၊
 (အတ္တတိ-၏) မိဂပေါတကော-သည်၊ ဧကံ (ကဟာပဏ်)-တစ်အသပြာကို၊
 ဝါ-တစ်ကျပ်ကို (အတ္တတိ)၊ ဣတိစ-ဤသို့လည်း၊ ဝုတ္တေ-ပြန်၍ ပြောအပ်သော်၊
 ဧကံ ကဟာပဏ်-ကို၊ ဒတွာ-၍၊ မိဂပေါတကံ-ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ ထောက်-
 အနည်းငယ်၊ ဂန္ဓာ-၍၊ နိဝတ္တော-ပြန်နစ်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဘော-အမောင်၊
 မေ-အကျွန်ုပ်အား၊ မိဂပေါနတကေန-ဖြင့်၊ အတ္တော-အကျိုးသည်၊ န-မရှိပါ၊
 (တစ်နည်း) န အတ္တော-အလိုမရှိပါ၊ မေ-အား၊ မိဂံ-သမင်ကြီးကို၊ ဒေဟိ-
 ပေးပါလော၊ ဣတိ-ဤသို့၊ အာဟ-ပြီ၊ တေနဟိ-ထိုသို့ဖြစ်လျှင်၊ (သမင် ကြီးကို
 အလိုရှိလျှင်၊ ဤအလို တေနဟိသည်

ဥက္ကောဋ္ဌနံ။ ။ဥပုဗ္ဗ ကုဋ္ဌဓာတ် ယုပစ္စည်းတည်း၊ ကုဋ္ဌဓာတ်၏ အနက်ကို “ကုဋ္ဌန္တိ
 ဝဉ္စနံ”တုန်းက အတိုင်းပင် မှတ်ပါ၊ ဤ၌လည်း တံစိုး လက်ဆောင်ယူခြင်းသည်
 ကောက်ကျစ် စဉ်းလဲခြင်းသဘောမျိုးပင် ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် မီကာသစ်၌ “ဥဒ္ဓံ ကောဋ္ဌနံ
 ဥက္ကောဋ္ဌနံ-အထက်၌ ကောက်ကျစ်ခြင်း”ဟု ပြု၍ “အဘူတကာရီနံ-မဟုတ်မတရား
 လုပ်သော တရားဆုံးဖြတ်သူ တို့၏၊ လဉ္စဂ္ဂဟဏ်”ဟု ဖွင့်သည်။

ဥယျောဇနတ္ထနိပါတ်)။ [တစ်နည်း-ယေန ကာရဏေန-အကြင် အကြောင်းကြောင့်၊ မိဂံ မေ ဒေဟိတိ-ဟူ၍၊ အာဟ-ပြောပြ၊ တေန ကာရဏေန-ကြောင့်၊ ဤအလို ဟိနိပါတ်အနက်မရှိ။] ဒွေ ကဟာပဏော-တို့ကို၊ ဒေဟိ-လော၊ ဣတိ-ဤသို့ ပြောပြ။

သော-ထိုသေသောက်ကြူးသည်၊ အာဟ-ပြီ၊ (ကိ)၊ ဘော-မောင်၊ တေ-အသင့်အား၊ မယာ-အကျွန်ုပ်သည်၊ ပဌမံ-ရှေးဦးစွာ၊ ဧကော ကဟာပဏော-ကို၊ ဒိန္နော နန-ပေးအပ်ပြီး မဟုတ်ပါလော၊ ဣတိ-ဤသို့ ပြောပြ၊ အာမဒိန္နော-အိမ်း... ပေးအပ်ပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့ပြောပြ၊ ဣမံ မိဂပေါတကံ-ကို၊ ဂဏှ-ယူပါလော၊ ဧဝံ-ဤသို့ သမင်ငယ်ကို ယူလတ်သော်၊ သော စ ကဟာပဏော-ထိုပထမပေးအပ်သော တစ်ကျပ်လည်းကောင်း၊ ကဟာပဏာဋ္ဌနကော-တစ်ကျပ်တန်သော၊ အယဉ္ဇ မိဂပေါတကော-ဤသမင်ငယ်လည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဒွေ ကဟာပဏာ-တို့သည်၊ ဘဝိဿန္တိ-ဖြစ်ပါကုန်လတ္တံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ ပြောပြ၊ သော-ထိုမုဆိုးသည်၊ ကာရဏံ-သင့်သောအကြောင်းကို၊ ဝဒတိ-ပြောပေ၏၊ ဣတိ-သို့၊ သလ္လက္ခေတွာ-မှတ်ထင်၍၊ မိဂပေါတကံ-ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ မိဂံ-ကို၊ အဒါသိ-ပေးလိုက်ပြီ၊ ဣတိ-ဤကား၊ (ဝတ္ထု-တည်း၊) [ဤနည်းသည် ထင်ယောင်ထင်မှား ဖြစ်အောင် စကားပြော၍ သေသောက်ကြူးက မုဆိုးကို လိမ်ပုံတည်း။]

နိကတိတိ-ကား၊ ယောဂဝသေနဝါ-ဂါထာမန္တန်ကို စုပ်ခြင်းအစရှိသော ပယောဂ၏ အစွမ်းဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ မာယာဝသေနဝါ-မျက်လှည့်အတတ် ၏ အစွမ်းဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ အပါမင်္ဂီ-စလွယ် မဟုတ်သည်ကို၊ ပါမင်္ဂီ-စလွယ် ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ အမဏိ-ပတ္တမြားမဟုတ်သော ကျောက်ခဲစသည်ကို၊ မဏိန္ဒြိယ-ပတ္တမြားဟူ၍ လည်းကောင်း၊ အသုဝဏ္ဏံ-ရွှေမဟုတ်သော ရွှံ့ခဲစသည်ကို၊ သုဝဏ္ဏန္တိ-ရွှေဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ကတွာ-၍၊ ပတိရူပကေန-အတုဖြင့်၊ ဝဇ္ဇနံ-လှည့်ပတ်ခြင်းတည်း။

နိကတိ။ ။[နိ+ကရ-တိ၊] ဤပုဒ်ကို “သာဌေ-ကောက်ကျစ်စဉ်းလဲသူ၏အဖြစ် (ကောက်ကျစ်စဉ်းလဲခြင်း)၌”ဟု ထောမနိမိဆို၏။ ထို့ကြောင့် “ပတိရူပကေန ဝဇ္ဇနံ”ဟု ဖွင့်သည်။ ထိုသို့ အတုဖြင့် လှည့်ပတ်ဖို့ရန် အတုပြုလုပ်ရာ၌ ယောဂဟုလည်းကောင်း၊ ပယောဂဟုလည်းကောင်း ခေါ်ဝေါ်အပ်သော ဂါထာမန္တန်ကို ယှဉ်စပ် သုံးစွဲခြင်း မန်းမှုတ်ခြင်း ဖြင့်လည်း ပြုလုပ်နိုင်၏။ [ယောဂဝသေနာတိ ဝိဇ္ဇာဇပ္ပနာဒိ ပယောဂဝသေန၊-ဋီကာသစ်။] ဂါထာမန္တန် မပါဘဲ မျက်လှည့်အတတ်၏ အစွမ်းဖြင့်လည်း ပြုလုပ်နိုင်၏။ ထို့ကြောင့် “ယောဂ ဝသေန ဝါ မာယာဝသေန ဝါ”ဟု ဆိုသည်။

ပါမင်္ဂီ။ ။“ပါမင်္ဂီ-စလွယ်”ဟူသည် ခတ္တိယ ဗြာဟ္မဏတို့၌ မိမိတို့ ဇာတ်အလိုက် ၃ ချောင်း ၆ ချောင်း ၉ ချောင်း စသည်ဖြင့် လွယ်ထားအပ်သော ကြိုးတည်း။ [ဟေမယ ညော ပဝိတ္တင်္ဂန္တိ သုဝဏ္ဏပါမင်္ဂီလဂ္ဂိတဂတ္တံ (ရွှေစလွယ်ဖြင့် လွယ်အပ်သော ကိုယ်ရှိသော) ဝတ္ထလိံ ထေရာပဒါနံ အဋ္ဌကထာ။ ပါမင်္ဂီ-“ဆောက်လုံးချည်”ဟု လည်းကောင်း၊ “ဦးညွတ်”ဟုလည်း ကောင်း၊ “သွယ်ပြောင်း”ဟုလည်းကောင်း ပေးကြသေး၏။]

သာစိယောဂေါတိ-ကား၊ ကုဋိလယောဂေါ-ကောက်ကျစ်သည်၏ အဖြစ် ဟူသော လိမ်လည်ခြင်းတည်း၊ (ကုဋိလပုဒ်က ကောက်ကျစ်စဉ်းလဲသော အရာ ဝတ္ထုရသောကြောင့် ဘာဝပဓာန ဘာဝလောပ ကြံရသည်။) ဧတံ-ဤ သာစိယောဂဟူသော အမည်သည်၊ ဧတေသံ ယေဝ ဥက္ကောဋ္ဌနာဒီနံ-ဤဥက္ကောဋ္ဌန အစရှိသည်တို့၏ပင်၊ နာမံ-တည်း၊ တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ သာစိယောဂ အမည်၏ ဥက္ကောဋ္ဌန အစရှိသည်တို့၏ အမည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊) ဥက္ကောဋ္ဌန သာစိယောဂေါ-တံစိုးလက်ဆောင်ယူခြင်းဟူသော ကောက်ကျစ်လိမ်လည်ခြင်း လည်းကောင်း၊ ဝဉ္စနသာစိယောဂေါ-အတုအယောင်အကြောင်းတို့ဖြင့် လှည့်ပတ် ခြင်းဟူသော ကောက်ကျစ်လိမ်လည်ခြင်းလည်းကောင်း၊ နိကတိသာ စိယောဂေါ-အတူဖြစ်သောဝတ္ထုဖြင့် လှည့်ပတ်ခြင်းဟူသော ကောက်ကျစ်လိမ် လည်ခြင်းလည်း ကောင်း၊ ဣတိဧဝံ-ဤသို့၊ ဧတ္ထ-ဤဥက္ကောဋ္ဌနဝဉ္စနနိကတိ သာစိယောဂဟူသော ပါဠိ၌၊ အတ္ထော-ကို၊ ဒဌဗ္ဗော-၏၊ ကေစိ-အချို့သော သာရသမာသ ကျမ်းဆရာ ဥတ္တရဝိဟာရဝါသီဆရာတို့ သည်၊ အညံ-အခြား သောဝတ္ထုကို၊ ဒသေတွာ-ပြု၍၊ အညဿ-အခြားသောဝတ္ထုကို၊ ပရိဝတ္တနံ- လဲလှယ်ခြင်းသည်၊ သာစိယောဂေါ-သာစိယောဂ မည်၏၊ ဣတိ ဝဒန္တိ၊ ပန- ထိုသို့ပင် ဆိုကြပါသော်လည်း၊ တံ-ထို လဲလှယ်ခြင်းကို၊ ဝဉ္စနေနေဝ-ဝဉ္စနဖြင့်ပင်၊ သင်္ဂဟိတံ-သိမ်းယူအပ်ပြီ။

သာစိယောဂေါ။ ။သစ-ဣဏ်ပစ္စည်းဖြင့်ပြီးသော သာစိပုဒ်ကို ဝကြ (ဝက်)အနက် ဟော အဗျယပုဒ်ဟု ထောမနိမိဆို၏၊ ယောဂသဒ္ဒါသည် ဆလ(စဉ်းလဲ)အနက်ကိုလည်း ဟော၏၊ ပါဠိအဘိဓာန် (၈၅၈)၌ကား ဥပါယ (ဥပါယ်တမုဉ်)အနက်ဟောဟု ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် သာစိနှင့် ယောဂသည် အရတူဖြစ်ရကား “သာစိသင်္ခါတော+ယောဂေါ သာစိယောဂေါ (ကောက်ကျစ်ခြင်းဟူသော စဉ်းလဲခြင်း-လိမ်လည်ခြင်း)”ဟု ကမ္မဓာရဲတွဲပါ၊ [ဋီကာသစ်၌ “သဝနံ သထနံ သာပိ”ဟု တွေ့ရ၏၊ ပါဠိပျက်ဟန် တူသည်၊ “သစနံ (သဌနံ) သာစိ”ဟု ပြင်သင့်ပါသည်။]

ဧတေသံယေဝါပေ၊နာမံ။ ။“သာစိယောဂဟူသော အမည်သည် ဥက္ကောဋ္ဌန စသည် တို့၏ အမည်တည်း”ဟူသော ဤအဖွင့်ကို ကြည့်၍ “ဥက္ကောဋ္ဌနဝဉ္စနနိကတိယော စ+တာ+ သာစိယောဂေါ စာတိ”ဟု အရတူ ကမ္မဓာရဲတွဲပါ၊ တသ္မာစသည်ကား ထိုသို့ အရတူခြင်း ကြောင့် ရအပ်သော အကျိုးကို ပြသော ဖလဝါကျတည်း၊ ဋီကာသစ်၌ “တသ္မာတိအာဒိ လဒ္ဓဂုဏဒဿနံ”ဟု ဖွင့်၏၊ အကျိုးတစ်ပါး ရပြီးနောက်မှ ဆက်၍ ရအပ်သောအကျိုးကို လဒ္ဓဂုဏ်ဝါကျဟု ခေါ်ရိုးအားဖြင့် ဋီကာသစ်စကားကို စဉ်းစားပါ။

ကေစိ၊ပေ၊သင်္ဂဟိတံ။ ။ကေစိတိ သာရသမာသကာရကာ (သာရသမာသကျမ်းပြု ဖြစ်ကုန်သော) အာစရိယာ၊ ဥတ္တရဝိဟာရဝါသီနော စ၊ ထိုဆရာတို့သည် ဥက္ကောဋ္ဌန စသော သုံးပုဒ်နှင့် သာစိယောဂကို အရတူမကြံဘဲ၊ သာစိယောဂအတွက် သီးခြားအနက် တစ်မျိုး ယူလေသည်၊ ထိုအနက်မှာ အစစ်ကို ပြု၍ အတုကို ရှောင်ခြင်းဖြစ်ရကား ဝဉ္စနဖြင့် သိမ်းယူ နိုင်သောကြောင့် ထိုကေစိဝါဒသည် မသင့်ပါ-ဟု ဆိုလိုသည်။

ဆေဒနာဒိသု-ဆေဒနအစရှိသည်တို့တွင်၊ ဆေဒနန္တိ-ကား၊ ဟတ္ထဗ္ဘေဒနာဒိ-လက်ကို ဖြတ်ခြင်းအစရှိသည်တည်း။ ဝဇောတိ-ကား၊ မာရဏံ-ညှဉ်းဆဲနှိပ်စက်ခြင်းတည်း။ ဗန္ဓောတိ-ကား၊ ရဇ္ဈပန္နနာဒိဟိ-နှောင်ဖွဲ့ကြောင်းကြီး အစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ ဝါ-ကြိုးနှောင် အစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ (အာဒိဖြင့် နှောင်အိမ်၊ ထောင်စသည်တို့ကို ယူပါ။) ဗန္ဓနံ-နှောင်ဖွဲ့ခြင်းတည်း။

ဝိပရာမောသောတိ (ဧတ္ထ)-၌၊ ဟိမဝိပရာမောသော-သလည်းကောင်း၊ ဂုဗ္ဗဝိပရာမောသော-သလည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဒုဝိဇော-နှစ်ပါးအပြားရှိ၏။ [“ယံဟိ ဟိမပါတသမယေ” ဟု ဝိတ္ထာရဇောတက ဟိသဒ္ဓါ ရှိပါစေ။] ဟိ-ချဲ့၊

ဝဇောတိ မာရဏံ။ ။ ပါဠိတော်၌ “ဆေဒန ဝဇော” စသည်ဖြင့် ရှိ၏။ ထိုတွင် ဆေဒနသည် ထင်ရှား၏။ “ဝဇောတိ မာရဏံ” ဟု ဖွင့်ရာ၌ “မာရဏံ-သေစေခြင်း(သတ်ခြင်း)” ဟု ပေးလျှင် ပါဏာတိပါတနှင့် သဘောတူနေ၏။ ပါဏာတိပါတ၌ အသတ်ခိုင်းခြင်း သေစေခြင်းဟူသော ဝစီပယောဂလည်း ပါခဲ့၏။ ထို့ကြောင့် ပါဏာတိပါတနှင့် သဘောတူဖို့ရန် ညှဉ်းဆဲ ခြင်း အနက်ကို ယူပါ။ “သေအောင်သတ်ခြင်း မဟုတ်၊ ညှဉ်းဆဲနှိပ်စက်ခြင်း” ဟုလို့။ [မာရဏန္တိ မုဋ္ဌိပဟာရကသာတာဠနာဒိဟိ (လက်သီးဖြင့် ထိုးခြင်း ကြိမ်ဖြင့် ရိုက်ခြင်း အစရှိသည်တို့ဖြင့်) ဟိသနံ ဝိဟေဌနံ သန္ဓာယ ဂုတ္တံ၊ န တု ပါဏာတိပါတံ-ဋီကာသစ်။] “အတ္တာနံ ဝဓိတွာ ဝဓိတွာ ရောဒေယျ” ၌ကဲ့သို့ ဝဇောတိသည် ညှဉ်းဆဲခြင်းအနက်ကိုလည်း ဟောနိုင်ပါသည်။

မေးဖွယ်။ ။ ဤသို့ သဘောကွဲစေလိုသောကြောင့် မာရဏအရ ညှဉ်းဆဲခြင်းကို ယူလျှင် ဣတ္ထိကုမာရိကပဋိဂ္ဂဟဏနှင့် သဘောတူသော ဒါသိဒါသပဋိဂ္ဂဟဏကို အဘယ့်ကြောင့် ခွဲ၍ ဟောတော်မူရပါသနည်း။ တုလာကူဇူစသော လိမ်နည်းအမျိုးမျိုးကိုလည်း အဒိန္နာဒါနနှင့် သဘောတူပါလျက် အဘယ့်ကြောင့် ခွဲ၍ ဟောတော်မူရပါသနည်း-ဟု မေးဖွယ် ရှိ၏။

အဖြေကား-ဣတ္ထိကုမာရိက ဒါသိဒါသ စသည်တို့ကို ရဟန်းများ မခံကောင်းသော ဝတ္ထုချင်း တူပါသော်လည်း ခံယူထိုက်သော ဝတ္ထုအမျိုးအစား ကွဲပြားပုံကို ပြခြင်းငှာ ခွဲ၍ ဟောတော်မူရသည်။ တုလာကူဇူ စသော လိမ်၍ ယူမှုများလည်း အဒိန္နာဒါနတွင် ပါဝင်နိုင် စေကာမူ လောက၌ ထင်ရှားပြီးသော အဒိန္နာဒါန အထူးဖြစ်သောကြောင့် အဒိန္နာဒါနမှ ခွဲခြား၍ ဟောတော်မူရသည်ဟု မှတ်ပါ။

ဝိပရာမောသော။ ။ ဘူဝါဒိ ကိယာဒိ မုသဓာတ်သည် ခိုးခြင်း (လုယူခြင်း) အနက်ကို ဟော၏။ ဝိပရာ ဥပသာရနစ်ပုဒ်ကြောင့် တိုက်ရိုက် လုယူခြင်း မဟုတ်ဘဲ ဖုံးကွယ်အပ်သည် ဖြစ်၍ (ပုန်း၍) လုယူခြင်းအနက်ကို ယူရသည်။ ဝိ-အထူးသဖြင့်+ပရာ-ပြောင်းပြန် ဖြစ်စေ၍ (လုမည့်သူရှိပါလျက် မရှိဟု ပြောင်းပြန်ထင်အောင် ပုန်း၍-ဟူလို) ထိုသို့ ဝိပရာမောသ ဖြစ်အောင် လုပ်ရာ၌ ဟိမ-ဂုဗ္ဗဟု နှစ်မျိုးရှိသောကြောင့် ဟိမ စသည်ကို မိန့်သည်။ [ဋီကာသစ်၌ကား ဝိကို “ဝိသေသေန” ဟုလည်းကောင်း၊ ပရာကို ပရိ+အာဟု ခွဲ၍ ပရိကို “သမန္တတော” ဟုလည်းကောင်း၊ အာကို “ဘုသံ” ဟုလည်းကောင်း၊ မောသကို “မောသာပနံ မုယုနကရဏံ-တွေဝေစေခြင်း” ဟုလည်းကောင်း ဖွင့်လေ၏။ စဉ်းစားပါ။]

ဟိမပါတသမယေ-ဆီးနှင်းကျရာအခါ၌၊ ဟိမေန-ဆီးနှင်းဖြင့်၊ ပဋိစ္စန္ဒာ-ဖုံးကွယ်အပ်ကုန်သည်။ (မိမိကိုယ်ကို ဖုံးကွယ်ကုန်သည်။) ဟုတွာ-၍၊ မဂ္ဂပဋိပန္န-ခရီးသွားသော၊ ဇန-လူကို၊ ယံ မုသန္တိ-အကြင်လူယူကြကုန်၏။ အယံ-ဤလူယူခြင်းသည်၊ ဟိမဝိပရာမောသော-သ မည်၏။ ဝါ-ဆီးနှင်းဖြင့် ပြောင်းပြန်ဖြစ်အောင် ပြု၍ လူယူခြင်း မည်၏။ ဂုမ္မာဒိဟိ-ခြုံအစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ ပဋိစ္စန္ဒာ-ကုန်သည်။ (ဟုတွာ၊ မဂ္ဂပဋိပန္န ဇန)၊ ယံ မုသန္တိ-ကုန်၏။ အယံ-သည်၊ ဂုမ္မာဝိပရာမောသော-မည်၏။ ဝါ-ခြုံဖြင့် ပြောင်းပြန်ဖြစ်အောင် ပြု၍ လူယူခြင်း မည်၏။

ဂါမနိဂမာဒိနံ-ရွာ နိဂုမ်း အစရှိသည်တို့ကို၊ ဝိလောပကရဏံ-လုယက်မှုကို ပြုခြင်းကို၊ အာလောပေါ-အာလောပဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏။ သာဟသကာရောတိ-ကား၊ သာဟသိကကိရိယာ-အဆောတလျင် ဖြစ်စေအပ်သော အမှုအရာတည်း၊ ဂေဟံ-အိမ်သို့၊ ပဝိသိတွာ-ဝင်၍၊ မနုဿာနံ-တို့၏၊ ဥရေ-ရင်၌၊ သတ္ထံ-လက်နက် ကို၊ ထပေတွာ-ထား၍၊ ဣစ္ဆိတဘဏ္ဍာနံ-အလိုရှိအပ်သောဘဏ္ဍာတို့ကို၊ ဂဟဏံ-ယူခြင်းတည်း၊ ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ သမဏော ဂေါတမော-သည်၊ ဧတသ္မာ ဆေဒန ဝဓဗန္ဓနဝိပရာမောသအာလောပသာဟသကာရာ-ဤလက်ခြေတို့ကို ဖြတ်ခြင်း၊ ညှဉ်းဆဲနှိပ်စက်ခြင်း၊ ချုပ်နှောင်ခြင်း၊ ဆီးနှင်းပိတ်ပေါင်းတို့ဖြင့် ဖုံးကွယ်လျက် ပြောင်းပြန်ဖြစ်အောင် ပြု၍ လူယူခြင်း၊ ရွာ နိဂုမ်းစသည်တို့ကို အကြီးအကျယ် လူယူခြင်း၊ အဆောတလျင် ရှောင်တခင် ပြုခြင်းဟူသော ဓားပြတိုက်ခြင်းမှ၊ ပတိဝိရတော-၏။

ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ပုထုဇ္ဇနော-ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ တထာဂတဿ-မြတ်စွာဘုရား ၏၊ ဝဏ္ဏံ-ဂုဏ်ကို၊ ဝဒမာနော-ပြောစွမ်းနိုင်လတ်သော်၊ ဝါ-ပြောစွမ်းနိုင်သော၊ ပုထုဇ္ဇနော-သည်၊ ဣတိ ဝါ-ဤသို့သော်လည်း၊ ဝါ-ဤဆေဒနဝဓဗန္ဓနဝိပရာ

အာလောပ။ ။ ရုမာဒိ လုပဓာတ်သည် ဝိလုမ္မန (လုယက်ခြင်း)အနက်ကို ဟော၏။ အာ ဥပသာရကြောင့် ပြင်းစွာ လူခြင်း အကြီးအကျယ် လူခြင်းဟူသော ဓားပြတိုက်ခြင်းကို ယူပါ။ ထို့ကြောင့် “ဂါမနိဂမာဒိသု ဝိလောပကရဏံ”ဟု ဖွင့်သည်။ [ဘုသံ + လုမ္မနံ အာလောပေါ။]

သာဟသကာရော။ ။ သာဟသကို “သာဟသိကာ”ဟုလည်းကောင်း၊ ကာရောကို “ကြိယာ”ဟုလည်းကောင်း ဖွင့်သည်။ သဟသကာကား နိပါတ်ပုဒ်တည်း။ သဟသာ-အဆောတလျင် (အိမ်တွင်းသို့ အမြန်ဝင်၍)+ပဝတ္ထိတော-ဖြစ်စေအပ်သော အပြုအမူတည်း။ သာဟသော-မူ၊ သဟသာ+ပဝတ္ထိတာ+သာဟသိကာ (ကြိယာ)၊ သာဟသော စ+သော+ကာရော စာတိ သာဟသကာရော၊ သာဟသိကကြိယာ၌လည်း နည်းတူ။ [“သာဟသာ”ဟု မရှိစေရ သဟသာနောင် ဣပစ္စည်း သက်၍ “သာဟသ”ဟု တဒ္ဒိတ်ပုဒ် ဖြစ်နေပြီ။ ဋီကာသစ် ၌ကား “သဟသာ+ကရဏံ သဟသာကာရော”ဟု ပြု၏။ “သာဟသိကကြိယာ”အဖွင့်ဝယ် သာ၍ ဝုဒ္ဓိရောက်ပုံကို ကြည့်၍ စဉ်းစားပါ။]

မောသအာလောပသာဟသကာရမှ ရှောင်ခြင်းဟူသော သီလဖြင့်သော်လည်း၊
ဝဒေယျ-ပြောစွမ်းနိုင်ရာ၏။ ကြုတ်-အပြီးတည်း၊... တောဝတာ-ဤမျှအတိုင်း
အရည်ရှိသော စကားအစဉ်ဖြင့်၊ စူဠသီလ-သည်၊ နိဗ္ဗိတံ-သည်၊ ဟောတိ-
၏။

စူဠသီလံ။ ။အန္တရဘေဒံ (အတွင်း၌ ကွဲပြားသော အထူးအပြားကို) အဂ္ဂဟေတွာ
ပါဠိယံ ယထာရူတမာဂတဝသေနဝ (တိုက်ရိုက်လာသော သိက္ခာပုဒ်တို့၏
အပြားအားဖြင့် သာ) ဆဠိသတိ သိက္ခာပဒသင်္ဂဟမေတံ သီလံ (၂၆-ပါးသော
သိက္ခာပုဒ်တို့ကို သိမ်းယူရာ ဖြစ်သော သီလသည်) ယေဘုယျေန အဝိဘတ္တတ္တာ
(များသောအားဖြင့် အကျယ်မဝေဖန် အပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်) စူဠသီလံ နာမ
(ကျဉ်းသော ငယ်သော သီလမည်၏)၊ မှန်၏။- ဤစူဠသီလ၌ ပါပြီး၍
အကျယ်မဝေဖန်အပ်သော အချို့သိက္ခာပုဒ်များကို အကျယ်ဝေဖန် သောအားဖြင့်
မဇ္ဈိမသီလဒေသနာ ဖြစ်ပါလိကတ်၊ ထို့ကြောင့် “မဇ္ဈိမသီလံ ဝိတ္ထာရေန္တော”ဟု
ကျမ်းတက်လိမ့်မည်။

စူဠသီလအပ္ပင်္ဂါး၏။

မဇ္ဈိမသီလ အပ္ပင်္ဂါး

၁၁။ ဣဒါနိ-စူဠသီလကို ပြတော်မူပြီးရာ ယခုအခါ၌၊ မဇ္ဈိမသီလံ-မဇ္ဈိမသီလကို၊
ဝိတ္ထာရေန္တော-ချဲ့တော်မူလို့သော၊ (ဘဂဝါ)၊ ယထာဝါပနေကေဘောန္တောတိအာဒိ-
ယထာပနေကေ ဘောန္တော အစရှိသော စကားတော်ကို၊ အာဟ-မိန့်တော်မူပြီ၊ [
”ဣဒါနိ အာဟ၊ ရှိကဇေနံ၊ ပစ္ဆိမ္မာပုဒ်ကို၊ အမှန်အာဟဟောလေပြီ” ဟူသော
နိယာမအလို “အာဟ-၏”ဟု ပေးလေ့ရှိကြ၏၊ ဤ၌ကား ဘုရားလက်ထက်တော်၌
ဟောတော်မူခဲ့ပြီးကို ရည်ရွယ်၍ “ပြီ”ဟု ပေးပါသည်။]

ဣဒါနိ ၊ပေ၊ အာဟ။ ။ဤစကားသည် မဇ္ဈိမသီလ၏ အနုသန္ဓေကို ပြသော
စကားတည်း၊ ယထာဝါပနေကေ ဘောန္တောစ ခဿပုဒ်တို့ကို အဋ္ဌကထာ၌
မပ္ပင်္ဂါပြတော၊ ဥတ္တာနပဒ (အနက်အဓိပ္ပာယ် ပေါ်လွင်သော ထင်ရှားပြီးသော
ပုဒ်များ)ဟု ယူဆ၍ မပ္ပင်္ဂါဘဲထားသည်၊ သို့သော် ဋီကာဆရာကား အဋ္ဌကထာမှ
အလွတ်အမြတ်ဖြင့် ပွင့်သေး၏၊ ပွင့်ပုံ မြန်မာပြန်ကား-

ဋီကာ။ ။ယထာသည် ဥပမာအနက်၌ဖြစ်သော နိပါတ်ပုဒ်၊ ဝါသည်
ဝိကပ္ပနတ္ထနိပါတ်ပုဒ်၊ ပနသည် စကားတန်ဆာ၌ဖြစ်သော နိပါတ်ပုဒ်၊ (အနက်သီးခြား
မရှိ-ဟူလို့) ဧကေတိ အညေ၊ [ဧကေသဒ္ဓါသည် အညအနက်ဟော-ဟူလို့၊ ဤသို့
အညအနက်ဟူ ဋီကာဟောင်း၌ ပွင့်ခြင်းမှလည်း အဘိဓာန်တို့၌ ဧကစ္စအနက်
မပါသောကြောင့် ဖြစ်ဟန်တူသည်၊ ထို့ကြောင့် အည၏ အပါဒါန်ကို ဘုရားရှင်ခံ၍
ထို့မှတစ်ခြားဟူရာ၌ ကောင်းစွာ မကျင့်သော သမဏဗြာဟ္မဏတို့ကို ယူပါ၊
ဋီကာသစ်၌ကား ဧကေစ္စဓဟူ ဝဒန္တိဝါဒ-

တကြ-ထို ယထာ ဝါ ပနကေ ဘောန္တော အစရှိသောစကားရပ်၌၊ အယံ-ဤ ဆိုအပ်လတ္တံ့ကား၊ အနတ္တာနုပဒဝဏ္ဏနာ-မပေါ်လွင်သောပုဒ်တို့၏ အဖွင့် တည်း၊ ဝါ-မပေါ်လွင်သောပုဒ်တို့၏ ဖွင့်ကြောင်းဖွင့်ရာ အဋ္ဌကထာတည်း။
[အနတ္တာနု ပဒ အဖွင့်ကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာမိကာ မတ္တဒီဝတ္ထု၌ ပြခဲ့ပြီ။]

သဒ္ဓါဒေယျာနီတိ-ကား၊ ကမ္မဗ္ဗ-ကံကိုလည်းကောင်း၊ ဖလဗ္ဗ-ကံ၏အကျိုးကို လည်းကောင်း၊ ဣဓ လောကဗ္ဗ-ဤပစ္စုပ္ပန်လောကကိုလည်းကောင်း၊ ပရ လောကဗ္ဗ-ဤလောကမှ တစ်ပါးသောလောကကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ-တမလွန် လောကကိုလည်းကောင်း၊ သဒ္ဓဟိတွာ-ယုံကြည်၍၊ ဒိန္နာနိ-ပေးလှူအပ်ပြီးကုန်

ဘောန္တောတိ သာဓူနံ ပိယသမုဒါဟာရော-သူတော်ကောင်းတို့၏ ချစ်ဖွယ်အခေါ်ဝေါ် တည်း၊ မှန်၏၊-သူတော်ကောင်းတို့သည် သူတစ်ပါးကို “ဘောန္တော (အရှင်ဘုရား)”ဟု ဖြစ်စေ၊ ဒေဝါနံ ပိယ-နတ်တို့၏အချစ်တော်”ဟု ဖြစ်စေ၊ “အာယသ္မာ (သက်တော်ရှည်)” ဟုဖြစ်စေ ခေါ်ကြ ကုန်၏၊ ရသေ့ ရဟန်းပြုသူအားလုံး သမဏတို့ မည်၏၊ ကိလေသာကို မမျှောနိုင်၍ ဗာဟိတ ပါပ မဟုတ်စေကာမူ ပုဏ္ဏားဇာတ်မျှဖြင့် ဗြာဟ္မဏတို့ မည်၏၊ - ဤကား အဋ္ဌကထာ၌ မပါဘဲ မိကာတို့ ဖွင့်အပ်သော ပါဠိတော်အဖွင့်တည်း။

ဆိုလိုရင်း။ ။စူဠသီလဖြင့် ဘုရားဂုဏ်တော်ကို ပြောရာ၌ ပရာနဒ္ဒေသိက “မည်သူ ကဲ့သို့”ဟု သူတစ်ပါးကို ညွှန်ပြခြင်းမရှိသော)နည်းဖြင့် ပြော၏၊ ဤမဇ္ဈိမသီလဖြင့် ပြောရာ ၌ကား “ယထာ ဝါ ပနကေ” စသည်ဖြင့် အညုဒ္ဒေသိက (“သမဏ ဗြာဟ္မဏဟု ဝန်ခံထား ပါလျက်၊ လူအများကလည်း ကောင်းစွာကျင့်သူတွေဟု ချီးမွမ်းထားပါလျက် ထို သမဏ ဗြာဟ္မဏအဖြစ်နှင့် လျော်အောင် မကျင့်နိုင်သော သမဏ ဗြာဟ္မဏတို့ကဲ့သို့” ဟု သူတစ်ပါး ကို ညွှန်ပြခြင်းရှိသော)နည်းဖြင့် ပြောခြင်းတည်း၊ ဤသို့ မည်သည့်နည်းဖြင့် ပြောသည် ဖြစ်စေ ပုထုဇဉ်သည် ဘုရားရှင်၏ ဂုဏ်ကို ပြောဆိုလတ်သော် အာစာရသီလမျှကိုသာ ပြောနိုင်စရာရှိ၏၊ ထို့ထက် အလွန် မပြောနိုင်ပါဟု ဆိုလိုသည်။

သဒ္ဓါဒေယျာနိ။ ။သဒ္ဓါကို “သဒ္ဓဟိတွာ”ဟုလည်းကောင်း၊ ဒေယျကို “ဒိန္န”ဟုလည်း ကောင်း ဖွင့်၏၊ ထိုသို့ ဖွင့်သဖြင့် “သဒ္ဓါယ+ဒေယျာနိ သဒ္ဓါဒေယျာနိ”ဟူသော ဝစနတ္ထကို လည်းကောင်း၊ သဒ္ဓါယ၌ “တွာပစ္စည်း၏ အာဒေသဖြစ်သော ယသည် သမာသ်အတွင်း၌ ကျေနေ၏”ဟုလည်းကောင်း၊ ဒေယျ၌ ဒါဓာတ် ကျပစ္စည်း၊ ထိုကျပစ္စည်းသည် ဤနေရာ၌ အရဟ-သက္ကအနက်ကို မထွန်းပြဘဲ၊ “မုချပေးလှူအပ်ပြီး”ဟူသော အတိတ် ကမ္မတ္တကို ဟော၏ဟုလည်းကောင်း သိစေသည်၊ မှန်၏-ဤနေရာ၌ သဒ္ဓါဒေယျဟူသည် ဘုခွံတွာနှင့် တွဲနေသောကြောင့် သုံးဆောင်ဖို့ရန် အသင့်ဖြစ်နေသော ဒိန္န-ပေးလှူအပ်ပြီးသော ပစ္စည်း များသာ ဖြစ်သည်၊ “ဒါတဗ္ဗ-ပေးလှူထိုက်”မဟုတ်ပါ-ဟူလို။

ကမ္မဗ္ဗ၊ပေ၊လောကဗ္ဗ။ ။အခြားနေရာ၌ ရတနာသုံးပါး၏ ဂုဏ်ကို ယုံကြည်မှုလည်း သဒ္ဓါ၏ ဖြစ်ရာဌာနဖြစ်စေကာမူ ဤနေရာ၌ကား ဒါနနှင့်စပ်သောကြောင့် ဗုဒ္ဓဘာသာ ဟုတ်၊ မဟုတ် အားလုံးသော ကမ္မဝါဒီပုဂ္ဂိုလ်တို့နှင့်ဆိုင်သော လေးဌာနကိုသာ ပြသည်၊ ထိုလေးဌာန တွင်လည်း ကံနှင့်ကံ၏အကျိုးကို ယုံကြည်မှုသာပဓာနဖြစ်၏၊ မှန်၏၊ မိမိပြုအပ်သော ကံသည်၊ မိမိသန္တာန်၌ အဖတ်တင်လျက်ရှိ၏၊ ဤသို့ ကံကို

သော၊ (ဘောဇနာနိဋ္ဌစပ်) အယံ-ဤသူသည်၊ မေ-ငါ၏၊ ဉာတိ-ဆွေမျိုးတည်း၊ ကုတိဝါ-ဤသို့သော်လည်းကောင်း၊ (အယံ-သည်၊ မေ-၏) မိတ္တော-မိတ်ဆွေတည်း၊ ကုတိဝါ-လည်းကောင်း၊ ကုဒံ-ဤအမှုကို၊ ပဋိကရိသတိ-တစ်ဖန်ပြန်၍ ပြုလတ္တံ့၊ ဝါ-ကျေးဇူးဆပ်လတ္တံ့၊ ကုတိဝါ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ ကုဒံ-ဤအမှုကို၊ တေန-ထိုသူသည်၊ ကတပုဗ္ဗ-ရှေး၌ ပြုအပ်ပြီ၊ ဝါ-ပြုအပ်ဖူးပြီ၊ ကုတိဝါ-လည်းကောင်း၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝါ-ဤသို့ကြ၍၊ န ဒိန္နာနိ-ပေးလှူအပ်သည် မဟုတ်ကုန်သော၊ ကုတိအတ္ထော-နက်၊ ဟိ-မှန်၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝါ-ဤသို့ ကြ၍၊ ဒိန္နာနိ-ပေးလှူအပ်သော ဘောဇဉ်တို့သည်၊ သဒ္ဓါဒေယျာနိ နာမ-သဒ္ဓါဒေယျတို့ မည်သည်၊ ဝါ-ကံ ကံ၏အကျိုးကို ယုံကြည်၍ ပေးလှူအပ်သော ဘောဇဉ်တို့ မည်သည်၊ န ဟောန္တိ-မဟုတ်ကုန်။ ဘောဇနာနိတိဇတံ-ဘောဇနာနိဟူသော ဤသဒ္ဓါသည်၊ ဒေသနာသီသမတ္တံ-ဒေသနာတော်၏ ဦးခေါင်းမျှတည်း၊ ပန-စင်စစ်ကား၊ အတ္ထတော-ဆိုလိုရင်း အနက်အားဖြင့်၊ (ဝုတ္တမေဝ ဟောတိဋ္ဌစပ်) သဒ္ဓါဒေယျာနိ-ကံ၊ ကံ၏အကျိုးကို ယုံကြည်၍ ပေးလှူအပ်ကုန်သော၊ ဘောဇနာ နိ-တို့ကို၊ ဘုဉ္ဇိတွာ-စားပြီး၍လည်း ကောင်း၊ စိဝရာနိ-သင်္ကန်းတို့ကို၊ ပါရုပိတွာ-ခြံ၍လည်းကောင်း၊ ဝါ-ရံ၍လည်းကောင်း၊ သေနာသနာနိ-ကျောင်း အိပ်ရာ နေရာတို့ကို၊ သေဝမာနာ-မှီဝဲကုန်လျက်လည်းကောင်း၊ ဂိလာနဘေသဇ္ဇ-ဂိလာနဖို့ ဆေးကို၊ ပရိဘုဉ္ဇမာနာ-သုံးဆောင်ကုန်လျက်လည်းကောင်း၊ (“အနု ယုတ္တာ ဝိဟရန္တိ”ဟု ပါဠိတော်ဋ္ဌစပ်) ကုတိ-သို့၊ ဧတံ သဗ္ဗံ-ဤအလုံးစုံသည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တမေဝ-ဟောတော်မူအပ်သည်သာ၊ ဟောတိ-၏။

ယုံကြည်လျှင်လည်းကောင်း၊ “မိမိ၏ ရှေးကံ ကြောင့် ဤဘဝကောင်းကျိုး ဆိုးကျိုးကို ခံစားရ၏၊ ရှေးဘဝ ဤဘဝ ကံများကြောင့် နောက် နောက် ဘဝ၌လည်း အကျိုးခံစားရဦးမည်”ဟု ကံ၏ အကျိုးကို ယုံကြည်လျှင်လည်းကောင်း၊ ကုဓလောက-ပရလောက ယုံကြည်မှုသည် အလိုလို ဖြစ်ပေါ်လာတော့၏။ “ကုဓလောက” ဟူသည် ရှေးကံကြောင့် ဖြစ်ရသော ဤဘဝတည်း၊ “ပရလောက”ဟူသည်ကား နောက်ဘဝ တည်း၊ (တစ်နည်း) “ဤလူ့ဘဝကို ကုဓလောက၊ ဤလူ့ဘဝမှ တခြားလောကကို ပရ လောက”ဟု ခွဲပါ။ ထိုလောကဟူသမျှသည် ဆိုင်ရာကံတို့ကြောင့် ဖြစ်ကြရသည်ချည်းတည်း၊ “ဤလောက နောက်လောက မရှိ”ဟု ယူလျှင်ကား ကံ၏အကျိုးလည်း ရှိဖွယ်မလိုတော့ရ ကား ကံသည် ပင် ပြုရာမရောက်တော့ဟု ယူကာ နတ္ထိကဒိဋ္ဌိစသော ဒိဋ္ဌိအယူသာ ဖြစ်တော့ မည်။ [“အယံ မေပေ၊န ဒိန္နာနိကား ဗျတိရေကနည်းအားဖြင့် ပြုအပ်သော အနက်တည်း။”]

ဒေသနာသီသမတ္တံ။ ။ “ဒေသနာသီသံ၊ ပဓာနံ ကတွာ နိဒဿနတော”ဟု ဋီကာသစ် ဖွင့်သောကြောင့် ပဓာနနည်းဟု ယူကြ၏၊ မှန်၏၊ ပစ္စည်းလေးပါးတွင် အစာသည် လိုရင်း ပဓာနဖြစ်၏၊ အစာ မရက အသက်မရှည်နိုင်၊ ဤဘောဇနာနိပါဠိဖြင့် သင်္ကန်း ကျောင်း ဆေးပစ္စည်းများကိုလည်း အပဓာနအားဖြင့် ယူနိုင်သည်၊ ထို့ကြောင့် “အတ္ထတော ပန၊ပေ၊ သဗ္ဗမေတံ ဝုတ္တမေဝ ဟောတိ”ဟု မိန့်သည်၊ ဤ၌ “အတ္ထ”ဟူသည် ဆိုလိုအပ်သောအနက် အဓိပ္ပာယ်တည်း၊ တရားကိုယ်ကောက်ပြခြင်း မဟုတ်။

သေယျထိဒန္တိ-သေယျထိဒဟူသော သဒ္ဒါသည်။ နိပါတော-နိပါတ်တည်း။ တဿ-ထိုသေယျထိဒဟူသော နိပါတ်၏။ အတ္ထော-အနက်ကား၊ ယဿ (ဗီဇ ဂါမဘူတဂါမဿ)-အကြင် ဗီဇဂါမ ဘူတဂါမကို၊ သမာရန္တ-ဖျက်ဆီးခြင်းကို၊ အနုယုတ္တာ-အားထုတ်ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဝိဟရန္တိ-နေကုန်၏။ သော ဗီဇဂါမ ဘူတဂါမော-ထိုဗီဇဂါမ ဘူတဂါမဟူသည်။ ကတမော-အဘယ်နည်း၊ ကုတိ-ဤဆိုအပ်ပြီးကား၊ (အတ္ထော-တည်း။)

တတော-ထိုမှနောက်၌၊ တံ-ထိုဗီဇဂါမ ဘူတဂါမကို၊ ဒဿေန္တော-ပြတော်မူ လိုသည်၊ (ဟုတွာ)၊ မူလဗီဇန္တိအာဒိ-မူလဗီဇအစရှိသော စကားတော်ကို၊ အာဟ-ပြီ၊ တတ္ထ-ထိုမူလဗီဇအစရှိသော စကားရပ်၌၊ မူလဗီဇ နာမ-မူလဗီဇမည်သည်၊ ဝါ-အမြစ်မျိုးမည်သည်၊ ဝါ-အမြစ်ဟူသော မျိုးရှိသော အပင်မည်သည်၊ ဟလိဒ္ဒိ-နန္ဒင်းလည်းကောင်း၊ သီဂီဝေရံ-ချင်း(ဂျင်း)လည်းကောင်း၊

သေယျထိဒံ ။ ။ “နိပါတော”ဟု ဧကဝုစံဖြင့် ဆိုသောကြောင့် နိပါတ်တစ်ပုဒ်တည်းသာ ဟု သိရ၏။ ထို့ကြောင့် ပါဠိတော်၌ “သေယျထိဒံ-ထိုဗီဇဂါမ ဘူတဂါမဟူသည် အဘယ်နည်း” ဟု ပေးပါ။ မီကာသစ်၌ “သေယျထာနိပါတ်နှင့် က္လုဒ်နိပါတ် ပေါင်းထားသော နိပါတသမုဒါယ (နိပါတ်အပေါင်း)”ဟုလည်း တစ်နည်းဖွင့်သေး၏။ ထိုအလို “က္လုဒ်-ဤဗီဇဂါမ ဘူတဂါမဟူ သည်၊ သေယျထာ-အဘယ်နည်း”ဟု ပေးပါ။

အပဓာနကိုစွဲနိုင်ပုံ။ ။ ပါဠိတော်၌ “ဗီဇဂါမဘူတဂါမသမာရန္တံ”ဟု ရှိ၏။ ထို၌ ဗီဇဂါမ ဘူတဂါမသည် ပဓာနမဟုတ်၊ တပျရိသ်သမာသ်ထုံးစံအတိုင်း သမာရန္တဟူသော နောက်ပုဒ် အနက်သာ ပဓာနတည်း။ သို့သော် သဒ္ဒါအားဖြင့် ပဓာနဖြစ်သော်လည်း သေယျထိဒံပုဒ်က ထိုပဓာနကို မစွဲဘဲ ဗီဇဂါမ ဘူတဂါမဟူသော အပဓာနကို စွဲရကြောင်းပြလို၍ “ကတမော သော ဗီဇဂါမဘူတဂါမော”စသည်ကို မိန့်သည်။ မှန်၏- သဒ္ဒါအစဉ်အားဖြင့် ပဓာနဖြစ်ခြင်း သည် လိုရင်းမဟုတ်၊ အနက်အစဉ်အားဖြင့် ပဓာနဖြစ်ခြင်းသာ လိုရင်းတည်း။ ဤ၌ ဗီဇဂါမ ဘူတဂါမပုဒ်၏ အနက်က ပဓာနဖြစ်ပုံမှာလည်း သေယျထိဒံ နောက်ဝယ် ပါဠိတော်၌ “မူလဗီဇံ” စသည်ဖြင့် ဗီဇဂါမ ဘူတဂါမကိုသာ ပြထားပုံကို ကြည့်၍ သိနိုင်ပါသည်။ သို့သော် ထိုပါဠိတော်၌ ဗီဇဂါမ ဘူတဂါမကို အကျယ်ဝေဖန်လိုက်လျှင်လည်း ထိုဗီဇဂါမ ဘူတဂါမ အပေါ်၌ တည်သော ဖျက်ဆီးမှုကိုလည်း ဝေဖန်ပြီး ဖြစ်တော့၏။ [တသို့၌ ဝိဘတ္တေ တဗ္ဗိသယသမာရန္တောပိ ဝိဘတ္တောံ ဟောတိ။ - မီကာ။]

မူလဗီဇံ စသည်။ ။ “မူလမေဝ ဗီဇံ မူလဗီဇံ”ဟု ပြုလျှင် ဗီဇဂါမအမြစ်မျိုးသာ ရသေး၏။ “မူလံ+ဗီဇံ ဧတဿာတိ မူလဗီဇံ”ဟု ပြုမှ ဘူတဂါမ (အပင်)ကို ရသည်။ ထို နှစ်ပုဒ်ကိုပင် သာမညနိဒ္ဒေသနည်း ဧကသေသနည်းအားဖြင့် “မူလဗီဇံ”ဟု မိန့်တော်မူသည်။ ခန္ဓဗီဇံ စသည်၌လည်း နည်းတူ။ [ဧကသေသနည်း၌ “မူလဗီဇံ စ- အမြစ်မျိုးလည်း+ မူလဗီဇံ စ-အမြစ်ဟူသော မျိုးရှိသော သစ်ပင်လည်း၊ မူလဗီဇံ-အမြစ်မျိုး အမြစ်ဟူသော မျိုးရှိသော သစ်ပင်”ဟု ပြုပါ။]

ဝစာ-လင်းလေလည်းကောင်း၊ ဝစတ္တံ-ဆိတ်ဖူးလည်းကောင်း၊ အတိဝိသာ-
တိဝုတ်လည်းကောင်း၊ ကဋကရာ ဟိနိ-ကုလားဆောင်းမေးခါးလည်းကောင်း၊
ဥသီရံ-ပန်းရင်းလည်းကောင်း၊ ဘတ္တ မုတ္တကံ-နွားမြေးရင်းလည်းကောင်း၊ ဣတိ
ဧဝမာဒိ-ဤသို့ အစရှိသည်တည်း။

ခန္ဓဗီဇံ နာမ-ပင်စည်မျိုးမည်သည်၊ ဝါ-ပင်စည်ဟူသော မျိုးရှိသော သစ်ပင်
မည်သည်၊ အဿတ္ထော-ညောင်ဗုဒ္ဓဟေလည်းကောင်း၊ (ဗောဓိညောင်လည်းကောင်း၊)
နိဂြောဓော-ပညောင်ပင်လည်းကောင်း၊ ပိလက္ခော-ညောင်ကြတ်လည်းကောင်း၊
ဥဒုမ္မရာ-ရေသဖန်းလည်းကောင်း၊ ကစ္ဆကော-ထအောင်းနက်လည်းကောင်း၊ ကပိတ္တ
နော-ညောင်ချဉ်လည်းကောင်း၊ ဣတိ ဧဝမာဒိ-ဤသို့ အစရှိသည်တည်း၊
ဖဠဗီဇံ နာမ-အဆစ်မျိုးမည်သည်၊ ဝါ-အဆစ်ဟူသော မျိုးရှိသော သစ်ပင်
မည်သည်၊ ဥစ္ဆ-ကြိလည်းကောင်း၊ နဋ္ဌော-ကျလည်းကောင်း၊ ဝေဠု-ဝါးလည်းကောင်း၊
ဣတိ ဧဝမာဒိ-ဤသို့အစရှိသည်တည်း၊ အဂ္ဂဗီဇံ နာမ-အညွန့်မျိုးမည်သည်၊
ဝါ-အညွန့်ဟူသော မျိုးရှိသော သစ်ပင်မည်သည်၊ အဇ္ဇကံ-ကညိုလည်းကောင်း၊
ဖဏိဇ္ဇကံ-ရုံးဖြူလည်း ကောင်း၊ ဟိရိဝေရံ-ဖာလာလည်းကောင်း၊ (ဆရာတော်၏
နိဿယ၌ “မုန်လာ”ဟု လည်း ကောင်း၊ “ပန်းမ”ဟုလည်းကောင်း ပေးသေး၏၊)
ဣတိဧဝမာဒိ-တည်း၊ ဗီဇီဇံ နာမ-အစေ့မျိုးမည်သည်၊ ဝါ-အစေ့ဟူသော
မျိုးရှိသော သစ်ပင်မည်သည်၊ ပုဗ္ဗဏ္ဏံ-စပါးလည်းကောင်း၊ ဝါ-ပဲ၏ဦးစွာဖြစ်ပေါ်
လာသည့် အစာဟူသော စပါးလည်း ကောင်း၊ အပရဏ္ဏံ-ပဲလည်းကောင်း၊
ဝါ-စပါး၏ နောက်မှာ ဖြစ်ပေါ်လာသည့် အစာဟူသော ပဲလည်းကောင်း၊
ဣတိဧဝမာဒိ-တည်း။

ဟိ-မှန်၊ သဗ္ဗံ-အလုံးစုံသော၊ ဧတံ-ဤ မျိုးအပေါင်း သစ်ပင်အပေါင်းကို၊
(သာမညကံ)၊ ရုက္ခတော-သစ်ပင်မှ၊ ဝိယောဇိတံ-မယှဉ်စေအပ်သည်၊ (ဟုတွာ)၊
ဝိရုဗနသမတ္ထမေဝ-အပင်ပေါက်ခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သော မျိုးအပေါင်းကိုသာ၊
(ဝိသေသကံ)၊ ဗီဇဂါမောတိ-ဗီဇဂါမ်ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏၊ ပန-ကား၊ ရုက္ခတော-
မှ၊ အဝိယောဇိတံ-မယှဉ်စေအပ်သည်မဟုတ်သော၊ ဝါ-မကင်းသေးသော၊
အသုက္ခံ- မခြောက်သော အမြစ်စသည်ကို၊ (ဝိသေသကံ)၊ ဘူတဂါမောတိ-
ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏၊ တတ္ထ-ထို ဗီဇဂါမ် ဘူတဂါမ်တို့တွင်၊ ဘူတဂါမသမာရမ္ဘော-
ဘူတဂါမ်ကို ဖျက်ဆီးခြင်းသည်၊ ပါစိတ္တိယဝတ္ထု-ပါစိတ်အာပတ်၏
တည်ရာအကြောင်းတည်း၊ ဗီဇဂါမသမာရမ္ဘော-ဗီဇဂါမ်ကို ဖျက်ဆီးခြင်းသည်၊
ဒုက္ကမဝတ္ထု-ဒုက္ကမအာပတ်၏ တည်ရာ အကြောင်းတည်း၊ ဣတိ-သို့၊
ဝေဒိတဗ္ဗော-သိထိုက်၏။

ဝိယောဇိတံ။ ။သစ်ပင်မှ ဆွတ်၍ ခူး၍ ဖြတ်၍ ယူအပ်ပြီးသော အသီး အရွက်
အညွန့် စသည်ကို “ဝိယောဇိတံ”ဟု ဆိုသည်၊ [ဝိယောဇိယိတ္ထ-ကင်းစေအပ်ပြီ၊ ဣတိ-
ထို့ကြောင့်၊ ဝိယောဇိတံ-မည်၏၊ ဝိ+ယုဇ-ကာရိတ်ကျေ၊ တပစ္စည်း။] ထိုသို့
ယူအပ်ပြီးနောက် အပင်စိုက်သောအခါ ပေါက်နိုင်သည်ကို “ဝိရုဗနသမတ္ထံ”ဟု ဆိုသည်။

၁၂။ သန္နိမိကာရပရိဘောဂန္တိ-ကား၊ သန္နိမိကတဿ-ပြုအပ်ပြီးသော သိုမှီးသိမ်းဆည်းခြင်းရှိသော အန္တပါန စသည်ကို၊ ပရိဘောဂံ-သုံးဆောင်ခြင်းကို၊ (“အနုယုတ္တာ ဝိဟရန္တိ”ဟု ပါဠိတော်၌စပ်) တတ္ထ-ထို သန္နိမိကာရကို သုံးဆောင်ခြင်း၌၊ ကထာ-ပြောဆိုကြောင်းစကားသည်၊ ဝိနယဝသေန-ဝိနည်း၌လာသော အကျင့်နှင့်စပ်သဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ကိုယ်နှုတ်နှစ်ပါးကို ဆုံးမခြင်းဟူသော အကျင့်နှင့်စပ်သဖြင့်လည်းကောင်း၊ သလ္လေခဝသေန-သလ္လေခအကျင့်နှင့် စပ်သဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဒုဝိဇာ-နှစ်ပါးအပြားရှိ၏။

တာဝ-သလ္လေခနှင့်စပ်သော ကထာမှ ရှေးဦးစွာ၊ ဝိနယဝသေန-ဝိနည်း၌လာသော အကျင့်နှင့်စပ်သဖြင့်၊ (ကထာ-ကို၊ ဧဝံ-ဤဆိုအပ်လတ္တံ့သောနည်းဖြင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-၏၊ စပ်ပုဒ်မရှိသောကြောင့် ထည့်သည်၊) ယံကိစ္ဆိ-အမှတ်မရှိတစ်စုံတစ်ခုသော၊ အန္တံ-အစာသည်၊ ဝါ-ကို၊ အဇ္ဇ-ယနေ၊ ပဋိဂ္ဂဟိတံ-အကပ်ခံအပ်သည်၊ (သမာနံ-သော်၊) အပရုဇ္ဈ-နောက်တစ်နေ့၌၊ ဝါ-နက်ဖန်၌၊ သန္နိမိကာရကံ-ပြုအပ်ပြီးသော သိုမှီးသိမ်းဆည်းခြင်း ရှိသည်၊ ဟောတိ-၏။ [သန္နိမိကာရံယေဝ သန္နိမိကာရကံ၊ သုတ္တံ၌ ကပစ္စည်း။] တဿ-ထို သန္နိမိကာရက

သန္နိမိကာရပရိဘောဂံ။ ။သန္နိမိကာရကို “သန္နိမိကတဿ”ဟု ဖွင့်သည်။ ထို့ကြောင့် “ကရိယိတ္တာတိ ကာရော”ဟု ကမ္မသင်္ခပြု၊ သန္နိဓာနံ သန္နိမိ-သိုမှီးခြင်း၊ သိမ်းဆည်းခြင်း။ [သံ+နိပုဗ္ဗ ဓာဓာတ် ကပစ္စည်း၊ ပုလ္လိနံ။] သန္နိမိ+ကာရော ယဿာတိ သန္နိမိကာရံ။ [ဋီကာသစ်၌ “တာယ+ကရိယတေတိ သန္နိမိကာရော”ဟု တတိယာတပျံရိသ်ပြု၏။ သန္နိမိပုဒ် ကိုလည်း ကုတ္တိလိနံလုပ်ထား၏။ ထိုပုဒ်သည် ကာရ၏ ကရိုဏ်းမဖြစ်နိုင်သောကြောင့် စဉ်းစားပါ။] ထို့နောက် “သန္နိမိကာရဿ+ပရိဘောဂေါ သန္နိမိကာရပရိဘောဂေါ”ဟု သမာသ်တွဲ။

တစ်နည်း။ ။“သန္နိမိကာရံ”ဟု ဆိုလိုလျက် နိဂ္ဂဟိတ်ချေ၍ “သန္နိမိကာရ”ဟု ဖြစ်နေ၏။ ဥပမာ-‘အာစယဂါမိနော ဓမ္မာ’ဟူသော မာတိကာပုဒ်ဝယ် “အာစယံ+ဂါမိနော”ဟု ဆိုလိုလျက် ယံ၌ နိဂ္ဂဟိတ်ချေသကဲ့သို့တည်း။ ဤသို့ ဋီကာတို့၌ အဋ္ဌကထာနည်းမှ တစ်နည်း ဖွင့်ကြသေး၏။ ထိုအလို သန္နိမိကာရနှင့် ပရိဘောဂသည် သမာသ်မဟုတ်၊ တစ်ပုဒ်စီ ဝါကျသာ၊ ဒုတိယာဝိဘတ် ကြိယာဝိသေသန အနက်၌ သက်စေ၍ “သန္နိမိကာရံ-သိုမှီး သိမ်းဆည်းမှုကို ပြု၍”ဟု ပေးပါ။ [သန္နိမိ ကတ္တာ ပရိဘောဂန္တိ အတ္ထော၊ -ဋီကာ။]

ဝိနယ၊ သလ္လေခ။ ။“ဝိနယ”အရ ဝိနည်းပါဠိတော်ကိုသာ မယူဘဲ၊ ဝိနည်းပါဠိတော်၌ လာသော ကျင့်ထုံးတိုင်အောင် ဌာနပစာရအားဖြင့် ယူပါ။ [ဋီကာသစ်၌ကား “ဝိနယဂတာစာရ ဟု ဆိုလိုလျက် နောက်ပုဒ်ကို ချေထားသည်”ဟု ဆို၏။ (တစ်နည်း) “ဝိနယ”အရ ဝိနည်းပါဠိတော်ကို မယူဘဲ ကိုယ် နှုတ် နှစ်ပါးကို ဆုံးမမှု အကျင့်ကို ယူလျှင် နောက်ပုဒ် ချေဖွယ်မလို၊ ဤသို့လည်း တစ်နည်းဖွင့်သေး၏။] သမ္မာ ကိလေသလိခတိတိသလ္လေခေါ-ကိလေသာတို့ကို နည်းပါးအောင် ကောင်းစွာ ခြစ်ပစ်တတ်သော “ဓုတင်ဆောင်မှု ခြိုးခြံမှုစသော သုတ္တန်၌လာသော အကျင့်။

အစာကို၊ ပရိဘောဂ-သုံးဆောင်ခြင်းကြောင့်၊ ပါစိတ္တိယံ-ပါစိတ်အာပတ်သည်၊ (ဟောတိ)။ ပန-ကား၊ အတ္တနာ-မိမိသည်၊ လဒ္ဓံ-ရအပ်သော အစာကို၊ သာမဏေရာနံ-တို့အား၊ ဒတွာ-ပေးပြီး၍၊ တေဟိ-ထိုသာမဏေတို့သည်၊ လဒ္ဓံ-ရအပ်သော အစာကို၊ ထပါပေတွာ-သိမ်းထားစေ၍၊ ဒုတိယဒိဝသေ-ဒုတိယနေ့၌၊ ဘုဒ္ဓိတုံ-စားခြင်းငှာ၊ ဝဋ္ဋတိ-အပ်၏၊ ပန-ထိုသို့ပင် အပ်ပါသော်လည်း၊ သလ္လေခေါ-ကိလေသာကိုနည်းပါးအောင် ကောင်းစွာ ခြစ်တတ်သော သလ္လေခအကျင့်သည်၊ န ဟောတိ။

ပါနသန္နိမိမ္မိ-ပါနသန္နိမိ၌လည်း၊ ဧသေဝနယော-တည်း၊ တတ္ထ-ထိုပါနသန္နိမိ၌၊ ပါနံ နာမ-ပါနမည်သည်၊ အဗ္ဗပါနာဒိနိ-သရက်သီး အဖျော်ရည် အစရှိကုန် သော၊ အဋ္ဌ-ရှစ်မျိုးကုန်သော၊ ပါနာနိ-အဖျော်ရည်တို့လည်းကောင်း၊ ယာနိ-အကြင် အဖျော်ရည်တို့သည်၊ တေသံ-ထိုရှစ်မျိုးသောအဖျော်ရည်တို့အား၊ အနုလောမာ နိ-လျော်ကုန်၏၊ (တာနိ)စ-ထိုအနုလောမအဖျော်ရည်တို့လည်းကောင်းတည်း၊ တေသံ-ထိုရှစ်မျိုးသော အဖျော်ရည်၊ အနုလောမအဖျော်ရည်တို့၏၊ ဝိနိစ္ဆယော-အဆုံးအဖြတ်ကို၊ သမန္တပါသာဒိကာယံ-သမန္တပါသာဒိကာမည်သော ဝိနည်း အဋ္ဌကထာ၌၊ (မဟာဝဂ္ဂ၊ ဘေသဇ္ဇေန္တကဋ္ဌ)၊ (မယာ)၊ ဝုတ္တော-ဆိုအပ်ပြီ(ဆိုခဲ့ပြီ)။

ဝတ္ထသန္နိမိမ္မိ-ဝတ္ထသန္နိမိ၌၊ (ဝိနိစ္ဆယော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော)၊ အနဓိဋ္ဌိတံ-အဓိဋ္ဌာန် သော်လည်း မတင်အပ်သော၊ အဝိကပ္ပိတံ-ဝိကပ္ပနာသော်လည်း မပြုအပ်သော၊ (ဝတ္ထံ-အဝတ်သည်) သန္နိမိစ-သိုမှီးသိမ်းဆည်းအပ်သည်လည်း၊ ဟောတိ-၏၊ သလ္လေခဉ္စ-သလ္လေခအကျင့်ကိုလည်း၊ ကောပေတိ-ပျက်စေနိုင်၏၊ ဝါ-ဖျက်နိုင်၏၊ [အဓိဋ္ဌိတဝိကပ္ပိတံ ပန-အဓိဋ္ဌာန်သော်လည်း တင်အပ်၊ ဝိကပ္ပနာသော်လည်း ပြုအပ်သော အဝတ်ကိုကား၊ ပရိဘုဒ္ဓိတုံ-သုံးစွဲခြင်းငှာ၊ ဝဋ္ဋတိ-အပ်၏။] အယံ-ဤသုံးစွဲခြင်းငှာ အပ်၏ဟူသောစကားသည်၊ ပရိယာယကထာ-ဝိနည်းပရိယာယ် ကို ဆိုကြောင်းဖြစ်သော စကားတည်း၊ ဝါ- အပ်သော

ဝတ္ထသန္နိမိမ္မိ၊ပေ၊ကောပေတိ။ ။“ဝတ္ထသန္နိမိမ္မိ၊ပေ၊သလ္လေခဉ္စ ကောပေတိ”ဟူသော ပါဠိသည် ပရိယာယကထာ မဟုတ်သေး၊ အမှန်ပင် သန္နိမိလည်း ဖြစ်၏၊ သလ္လေခ ကိုလည်း ဖျက်နိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် သလ္လေခဉ္စ ကောပေတိ၏ နောက်၌ “အဓိဋ္ဌိတဝိကပ္ပိတံ ပန ပရိ ဘုဒ္ဓိတုံ ဝဋ္ဋတိ”ဟု ဝါကျတစ်ခု ရှိသင့်မည် ထင်သည်၊ ထိုသို့ ရှိမှသာ “ပရိဘုဒ္ဓိတုံ ဝဋ္ဋတိ” သည် ဝိနည်းပရိယာယ်စကားဖြစ်သောကြောင့် “အယံ ပရိယာယကထာ”ဟူသော နောက် စကားနှင့် လိုက်လျောဖွယ် ရှိသည်။

ပရိယာယကထာ။ ။ကပ္ပိယံ-အပ်သည်ကို၊ ပရိယယတိ (ပရိဂ္ဂဟေတွာ အယတိ)-သိမ်းပိုက်၍ဖြစ်၏၊ ဣတိ ပရိယာယော၊ ကပ္ပိယဝါစာနုသာဓရန-အပ်သောစကားကို အစဉ် လိုက်သဖြင့်၊ ပဋိပတ္တိ-ကျင့်ခြင်းတည်း၊ (ဝိနည်းအကျင့်တည်း)၊ “အဓိဋ္ဌာန် ဝိကပ္ပနာ ပြုထားလျှင်

စကားကို အစဉ် လိုက်၍ ကျင့်ပုံကို ဆိုကြောင်းဖြစ်သော စကားတည်း။ ပန-
ကား၊ နိပ္ပရိယာယတော-ပရိယာယ်မဟုတ် မုချအားဖြင့်၊ တိစီဝရသန္တုဋ္ဌေန-
သုံးထည်သော သင်္ကန်းဖြင့် တင်းတိမ်ရောင့်ရဲသူသည်။ ဘဝိတဗ္ဗ-ဖြစ်ရာ၏။
စတုတ္ထံ-လေးထည်မြောက် အဝတ်ကို၊ လဘိတွာ-ရ၍၊ ဝါ-ရလတ်သော်၊
အညဿ-အခြားပုဂ္ဂိုလ်အား၊ ဒါတဗ္ဗ-ပေးထိုက်၏။

ယဿ ကဿစိ-အမှတ်မရှိ တစ်စုံတစ်ယောက်သောပုဂ္ဂိုလ်အား၊ ဒါတု-
ငှာ၊ သစေ န သက္ကောတိ-အကယ်၍ မစွမ်းနိုင်အံ့၊ ယဿ-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်အား၊
ဒါတု ကာမော-ပေးခြင်းငှာ အလိုရှိသည်၊ ဟောတိ-၏။ သော ပန-ထိုပုဂ္ဂိုလ်
သည်ကား၊ (ယဿ ပန မှ ပနကို ရွှေ့ထိုင်သည်) ဥဒ္ဓေသတ္ထာယဝါ-ပါဠိကို
ရွတ်ပြခြင်း အကျိုးငှာသော်လည်းကောင်း၊ ပရိပုစ္ဆတ္ထာယဝါ-အနက်ကို
အဖန်ဖန်မေးခြင်း အကျိုးငှာသော်လည်းကောင်း၊ ဂတော-သွားသည်၊ (သစေ
ဟောတိ၊ ဧဝံသတိ)၊ အာဂတမတ္တေ-ရောက်လာအံ့ဖြစ်လတ်သော်၊ ဒါတဗ္ဗ-
ပေးထိုက်၏။ အဒါတု-မပေးခြင်းငှာ၊ န ဝဋ္ဋတိ-မသင့်၊ [မပေးလျှင် သလ္လေခ
အကျင့် ပျက်သည်-ဟူလို။] ပန-ဆက်၊ စီဝရေ-သင်္ကန်းလျှာအဝတ်သည်၊
အပ္ပဟောန္တေ-မလောက်လတ်သော်၊ ပစ္စာသာယ-အလိုအာသာသည်၊
(နောက်ထပ် အဝတ်ရဖို့ရန် မျှော်လင့် ချက်သည်) သတိယာ-ရှိလတ်သော်၊
အနုညာတကာလေ-ခွင့်ပြုအပ်ရာအခါ၌၊ ထပေတု-ထားခြင်းငှာ၊ ဝဋ္ဋတိ-
အပ်၏။

သုံးဆောင်ခြင်းသည် အပ်၏”ဟူသော စကားကို အစဉ်လိုက်၍ ကျင့်အပ်သော အကျင့်
သာ ဖြစ်၏။ ထိုအကျင့်ကို ပြသော စကားကို “ပရိယာယဿ-ဝိနည်းပရိယာယ်ကို+ကထာ-
ဆိုကြောင်းစကားတည်း”အရ “ပရိယာယကထာ”ဟု ခေါ်သည်။ ထိုပရိယာယ်၏
ပြောင်းပြန် ဖြစ်၍ ဝိနည်းအလိုအားဖြင့် အပ်သည်ကိုသော်မှ မလိုက်ဘဲ သန္တုဋ္ဌိအကျင့်ကို
ကျင့်ခြင်းသည် နိပ္ပရိယာယ မည်၏။ [ပရိပုဗ္ဗ အယဇာတ် ဣပစ္စည်းဖြင့် “ပရိယာယ”ဟု
ဖြစ်၏။ အာချာတ် ၌ကား ဣပစ္စည်း မရှိသောကြောင့် “ပရိယယတိ”ဟု ဝုဒ္ဓိမရောက်ဘဲ
ရှိရသည်။]

မှတ်ချက်။ ။ဤ၌ ပရိယာယသဒ္ဓါသည် အဘိဓာန်(၈၃၇)လာ အနက်တို့တွင်
ပကာရ အနက်ဟောဟု ယူသင့်၏။ ပကာရသဒ္ဓါလည်း “အတူ-အတူ”ဟူသော အနက်
ဟောတည်း။ “အတူအားဖြင့်သာ အပ်သည်၊ အစစ်အားဖြင့် သန္တုဋ္ဌိသလ္လေခ မဖြစ်ပါ”
ဟူလို။ [ဋီကာသစ်၌ ပရိယာယအတွက် ကာရဏအနက် တစ်နည်းကြီးသေး၏။ ဋီကာ
ရှေးရိုက် နောက်ရိုက်စာအုပ် များ၌ ဝိပြိုဟ်လုပ်ရာဝယ် ပါဠိအမျိုးမျိုးကို တွေ့ရ၏။]

အနုညာတကာလေ။ ။နိသဂ္ဂိယပါစိတ်၊ တတိယကထိန သိက္ခာပုဒ်တော်၌
“ရအပ်ပြီး အဝတ်သည် သင်္ကန်းမချုပ်လောက်လျှင် (နောက်ထပ်ရဖို့ရန် အာသာ -
မျှော်လင့်ချက်လည်း ရှိသေးလျှင်) အဓိဋ္ဌာန် ဝိကပ္ပနာ မပြုဘဲ တစ်လ ထားနိုင်ခြင်း”
စသော အစီအရင်ကို ရည်ရွယ်သည်။

သူစီသူတ္တစီဝရကာရကာနံ-အပ်, အပ်ချည်, သင်္ကန်းချုပ်တတ်သောပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို အလောဘေန-မရခြင်းကြောင့်၊ တတော-ထိုအနုညာတကာလမှ၊ ပရမ္ပိ-နောက်၌လည်း၊ ဝိနယကမ္ပ-ဝိနည်းကံကို၊ ကတွာ-၍၊ ထပေတုံ-ငှာ၊ ဝဋ္ဋတိ-အပ်၏။ ဣမသ္မိ-ဤသင်္ကန်းသည်၊ ဇိဏ္ဏေ-ဆွေးမြေ့လတ်သော်၊ ပုန-တစ်ဖန်၊ ဤဒိသံ-ဤကဲ့သို့ ရှုအပ်သောသင်္ကန်းကို၊ ကုတော-အဘယ်မှ၊ (အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်အထံမှ)၊ လဘိဿာမိ-ရနိုင်ပါအံ့နည်း၊ ဣတိ ပန-ဤသို့ နှလုံးသွင်း၍ ကား၊ ထပေတုံ-ငှာ၊ န ဝဋ္ဋတိ၊ သန္နိမိ စ-သည်လည်း၊ ဟောတိ-၏၊ သလ္လေခဉ္စ-ကိုလည်း၊ ကောပေတိ-၏။

ယာနသန္နိမိမှိ-၌၊ ယာနံနာမ-ယာန မည်သည်၊ ဝယံ-လှည်းပေါင်းချုပ်လည်းကောင်း၊ ရထော-ရထားလည်းကောင်း၊ သကဋ်-လှည်းလည်းကောင်း၊ သန္ဓမာနိကာ-ဂဠုန်တောင်အလား၊ နှစ်ဖက်ထား၍ မိုးအပ်သော သံလျင်းလည်းကောင်း၊ သိဝိကာ-ထမ်းစင်လည်းကောင်း၊ ပါဋကီ-အဝတ်သံလျင်းလည်းကောင်း၊ ဣတိ-ဤသည်တည်း၊ ဧတံ-ဤယာဉ်သည်၊ ပဗ္ဗဇိတဿ-ရဟန်း၏၊ န ယာနံ-ယာဉ်မဟုတ်၊ ပန-အနွယ်၊ ဥပါဟနာ-ဖိနပ်တို့သည်၊ ပဗ္ဗဇိတဿ-၏၊ ယာနံယေဝ-ယာဉ်ပင်တည်း။ [“ယာယတိ ဧတေနာတိ ယာနံ”ဟူသောဝစနတ္ထနှင့်အညီ

ဝိနယကမ္ပံ၊ ပေ၊ ဝဋ္ဋတိ။ ။ သင်္ကန်းလျာအဝတ်ကို ပရိက္ခာရစောဠအဓိဋ္ဌာန်တင်၍ (သို့မဟုတ်) ဝိကပ္ပနာပြု၍ ပစ္စာသာမှ ရအပ်သော သင်္ကန်းကို မူလသင်္ကန်းလုပ်လျှင် ထို သင်္ကန်းကို တစ်လ ထားနိုင်၏။ ဤသို့ စသော ဝိနည်းကံသည် တတိယကထိနသိက္ခာပုဒ်၌ လာ၏။ ထို့ကြောင့် “ဝိနယကမ္ပံ ကတွာ ထပေတုံ”ဟု ဆိုသည်။

သန္နိမိ စ၊ ပေ၊ ကောပေတိ။ ။ သန္နိမိစ၊ ပေ၊ ကောပေတိ”သည် မအပ်ခြင်း၏ အကြောင်း ကို ပြသော ဝါကျတည်း။ သန္နိမိလည်း ဖြစ်၊ သလ္လေခအကျင့်လည်း ပျက်သောကြောင့် မအပ်ပါ။ သို့သော် အဓိဋ္ဌာန် ဝိကပ္ပနာ ပြုထားလျှင် ဝိနည်းကံအလိုအားဖြင့် အပ်ပါသေး၏။

ဝယံ။ ။ အထက်၌ မဏ္ဍပ်များ မိုးသလို မိုးအပ်သော ပျဉ်ချပ်အမိုးရှိသော ယာဉ်တစ်မျိုးကို “ဝယံ”ဟု ခေါ်၏။ (တစ်နည်း) ထက်ဝန်းကျင် မိုးအပ်ကာအပ်သော ယာဉ်တစ်မျိုးကို “ဝယံ”ဟု ခေါ်၏။ [ဥပရိမဏ္ဍပသဒိသံ ပဒရစ္ဆန္တံ၊ သဗ္ဗပလိဂူဏှိမံ ဝါ ဆာဒေတွာ ကတံ ဝယံ၊ -ဋီကာသစ်။] ဤအဖွင့်ကို ကြည့်၍ ဝယံကို “လှည်းပေါင်းချုပ်”ဟု အနက်ပေးကြသည်။

သန္ဓမာနိကာ၊ ပါဋကီ။ ။ ဘေးနှစ်ဖက်တို့၌ ရွှေ့ (သို့မဟုတ်) ငွေတို့ဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော အခြင်ရနယ်တို့ကို ပေး၍ (ပြု၍) ဂဠုန်တောင်ကဲ့သို့ ဘေးနှစ်ဖက်၌ မိုးအပ်သော ယာဉ်တစ်မျိုးကို “သန္ဓမာနိကာ”ဟု ခေါ်၏။ “သံလျင်း”ဟု ခေါ်ကြသည်။ [ဥဘောသုပဿေသု သုဝဏ္ဏရတောဒိမယာ ဂေါပါနသိယော ဒတွာ ဂရုဠပက္ခကနယေန ကတာ သန္ဓမာနိကာ၊ - ဋီကာသစ်။] ဤအဖွင့်အတိုင်း နိဿယ၌ အနက်ပေးထားသည်။ အန္တောလိကာ သဒ္ဓါတာ ပဋ္ဌပေါဋ္ဌလိကာ ပါဋကီ၊ - ဋီကာသစ်၊ ဤအဖွင့်ကို ကြည့်၍ ပါဋကီကို “အဝတ်သံလျင်း”ဟု အနက်ပေးကြသည်။

စီး၍ သွားကြောင်း ဖြစ်သောကြောင့် ဖိနပ်ကိုလည်း “ယာန” ဟု ခေါ်နိုင်သည်။
] ဟိ-မှန်၊ ဧကဘိက္ခု သာ-တစ်ပါးသောရဟန်းအား၊ (ဝဋ္ဋန္တိ၌စပ်၊) ဝါ-၏၊
 (ဥပါဟနသယံာဉာ၌စပ်၊) အရညတ္ထာယ-တော၌ စီးခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဧကော-
 ဖိနပ်တစ်ရံလည်းကောင်း၊ ဓောတပါဒကတ္ထာယ-ဆေးအပ်ပြီးသော ခြေကို
 စောင့်ရှောက်ခြင်းအကျိုးငှာ၊ (ဖုံမလူးအောင် စောင့်ရှောက်ခြင်းအကျိုးငှာ၊)
 ဧကော-လည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဥက္ကံသတော-အလွန်အားဖြင့်၊ ဒွေ-
 နှစ်ရံကုန်သော၊ ဥပါဟနသယံာတာ-ပေါင်းစပ်အပ်သောဖိနပ်တို့သည်၊ ဝဋ္ဋန္တိ-
 အပ်ကုန်၏။ [သံဟညန္တေတိ သံဃာတာ၊ ဥပါဟနာယောယေဝ သံဃာတာ
 ဥပါဟနသံဃာတာ၊ ယုဂဋ္ဌဘူတာ ဥပါဟနာတိ အတ္ထော၊ ပေါင်းစပ်အပ်သော
 အစုံဖြစ်သော ဖိနပ်တို့၊ ထိုတစ်စုံကို “တစ်ရံ”ဟု ခေါ်သည်။] တတိယံ-
 သုံးရံမြောက်ကို၊ လဘိတွာ-၍၊ ဝါ-ရလတ်သော်၊ အညဿ-အား၊ ဒါတဗ္ဗော-
 ၏၊ ဟိ-မှန်၊ ဣမသ္မိ-ဤဖိနပ်အစုံသည်၊ ဇိက္ခေ-ဆွေးမြေ့လတ် သော်၊ အည-
 အခြားသော ဖိနပ်အစုံကို၊ ကုတော-မှ၊ လဘိဿာမိ-နည်း၊ ဣတိ-ဤသို့
 နှလုံးသွင်း၍၊ ထပေတုံ-ငှာ၊ န ဝဋ္ဋတိ၊ သန္နိမိစ-သည်လည်း၊ ဟောတိ၊
 သလ္လေခဉ္စ-ကိုလည်း၊ ကောပေတိ-၏။

သယနသန္နိမိမှ-၌၊ သယနန္တိ-ကား၊ မဉ္ဇော-ညောင်စောင်းတည်း၊ [မဉ္ဇောကို
 နိဒဿနနည်းအားဖြင့် ဥပါဟရုဏ်ထုတ်ပြသည်၊ ပိဋ ဘိသိ စသော အိပ်ရာများ
 ကိုလည်း မဉ္ဇူအတိုင်း ကျင့်ထိုက်၏ဟု မီကာသစ်ဆို၏၊] ဧကဿ-တစ်ပါးသော၊
 ဘိက္ခုနော-အား၊ ဝါ-၏၊ ဂဗ္ဘေ-အခန်း၌၊ ဧကော-ညောင်စောင်းတစ်ချပ်လည်း
 ကောင်း၊ (ခုတင်တစ်လုံးလည်းကောင်း၊) ဒိဝါဌာနေ-နေနေရာ၌၊ ဧကော-လည်း
 ကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဥက္ကံသတော-အားဖြင့်၊ ဒွေ-ကုန်သော၊ မဉ္ဇော-တို့သည်၊
 ဝဋ္ဋန္တိ-၏၊ တတော-ထိုညောင်စောင်းနှစ်ချပ်ထက်၊ ဥတ္တရိ-အလွန်၊ လဘိတွာ-
 ၍၊ ဝါ-ရလတ်သော်၊ အညဿ-သော၊ ဘိက္ခုနောဝါ-အားသော်လည်းကောင်း၊
 ဂဏဿ ဝါ-ဂိုဏ်းအားသော်လည်းကောင်း၊ ဒါတဗ္ဗော-၏၊ အဒါတုံ-ငှာ၊ န
 ဝဋ္ဋတိ၊ သန္နိမိ စ ဟောတိ၊ သလ္လေခဉ္စ ကောပေတိ။

ဂန္ဓသန္နိမိမှ-၌၊ (ဝိနိစ္ဆယော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော)၊ ဘိက္ခုနော-အား၊ ဝါ-၏၊
 ကဏ္ဍကဏ္ဍဆဝိဒေါသာဒိအာဗာဓေ-ယားနာ၊ ဝဲနာ၊ အရေရောဂါ အစရှိသော
 အနာသည်၊ သတိ-ရှိလတ်သော်၊ ဂန္ဓာ-နံသာတို့သည်၊ ဝဋ္ဋန္တိ၊ တေ ဂန္ဓေ-ထို
 နံသာတို့ကို၊ အာဟရာပေတွာ-ဆောင်ယူစေ၍၊ တသ္မိ ရောဂေ-သည်၊
 ဝူပသန္တေ-ငြိမ်းအေးလတ်သော်၊ (ပျောက်ကင်းလတ်သော်၊) အညေသံ-အခြား
 ကုန်သော၊ အာဗာဓိတာနံဝါ-အနာရှိသောပုဂ္ဂိုလ်အားသော်လည်း၊ ဒါတဗ္ဗာ-
 ၏၊ [သဉ္ဇာတ အဿအနက်၌ ဣတပစ္စည်း သက်၍ “အာဗာဓိက”ဟု
 သဒ္ဒါကျမ်းတို့၌ ရှိသည်။] ဒွါရေ-တံခါး၌၊ ပဉ္စဂုံလိယရဓူပနာဒိသုဝါ-
 လက်ငါးချောင်းရာ ထင်အောင်ပြုခြင်း၊

ကျောင်းဆောင်တို့၌ အခိုးထုံစေခြင်း အစရှိသော အမှုတို့၌သော်လည်း၊ ဥပနေတဗ္ဗာ-ကပ်ဆောင်ထိုက်ကုန်၏။ ပန-ဗျတိရိက်၊ ပန-တစ်ဖန်၊ ရောဂေ-သည်၊ သတိ-သော်၊ ဘဝိဿန္တိ-လတ္တံ၊ ကူတိ-ဤသို့ နှလုံးသွင်း၍၊ ထပေတုံ န ဝဇ္ဇတိ၊ သန္နိမိ စ ဟောတိ၊ သလ္လေခဉ္စ ကောပေတိ။

ပုတ္တာဝသေသံ-ဆိုအပ်ပြီးမှ ကြွင်းသော နှမ်း၊ ဆန် အစရှိသည်ကို အာမိသန္တိ-အာမိသဟူ၍၊ ဒဌဗ္ဗံ-၏၊ သေယျထိဒံ-ထိုအာမိသဟူသည် အဘယ်နည်း၊ ကုဓ-ဤသာသနာတော်၌၊ ဧကစ္စော-အချို့သော၊ ဘိက္ခု-သည်၊ တထာရူပေ-ထိုသို့ သဘောရှိသော၊ (ရွာတွင်းသို့ ဝင်ဖို့ရန် ခဲယဉ်းသောသဘောရှိသော) ကာလေ-အခါ၌၊ ဥပကာရာယ-လျော်သောကျေးဇူးကို ပြုခြင်းငှာ၊ ဘဝိဿတိ-လတ္တံ၊ ကူတိ-ဤသို့ ကြံ၍၊ တိလ၊ ပေါဘာဇနာဒိနိ-နှမ်း၊ ဆန်၊ ပဲနောက်၊ မတ်ပဲ၊ အုန်းဆီ၊ ဆား၊ ငါး၊ အမဲ၊ အမဲခြောက်၊ ထောပတ်အိုး၊ ဆီအိုး၊ တင်လဲအိုး အစရှိသည် တို့ကို၊ အာဟရာပေတွာ-ဆောင်စေ၍၊ ထပေတိ-သိမ်းထားတတ်၏၊ သော-ထိုရဟန်းသည်၊ (ကျောင်းထိုင်ဘုန်းကြီးသည်)၊ ဝဿကာလေ-မိုးရွာရာအခါ၌၊ ကာလဿေဝ-စောစော၌ပင်၊ သာမဏေရေဟိ-တို့သည်၊ ဝါ-တို့ကို၊ ယာဂုံ-ယာဂုကို၊ ပစာပေတွာ-ကြိုစေပြီး၍၊ ပရိဘုဉ္စိတွာ-သုံးဆောင်ပြီး၍၊ သာမဏေရ-သာမဏေ၊ ဥဒကကဒ္ဒမေ-ရေညွှန်ရှိရာအခါ၌၊ (တစ်နည်း) ဥဒကကဒ္ဒမေ-ရေညွှန်ကြောင့်၊ ဝါမံ-ရွာသို့၊ ပဝိသိတုံ-ဝင်ခြင်းငှာ၊ ဒုက္ခံ-ခဲယဉ်း၏၊ ဂစ္ဆ-သွားချေ၊ အသုကံ ကုလံ-ထိုမည်သောအမျိုးသို့၊ ဝါ-ထိုမည်သောအိမ်သို့၊ ဂန္တော-၍၊ မယုံ-ငါ၏၊ ဝိဟာရေ-ကျောင်း၌၊ နိသိန္နဘာဝံ-နေသည်၏ အဖြစ်ကို၊ အာရောစေဟိ-

ပဉ္စဂိုလိဃရူပန။ ။ သနပ်ခါး နံသာရည်တို့ကို တံခါးရွက်၌ လက်ငါးချောင်းရာ ထင်အောင် လက်ဖြင့် ရိုက်နှိပ်ခြင်းကို “ပဉ္စဂိုလိ”ဟု ခေါ်၏။ ဤသို့ ဒွါရကို ပဉ္စဂိုလိ၌သာ စပ်ရမည်ဖြစ်သောကြောင့် “ဒွါရပဉ္စဂိုလိ”ဟု သမာသ်ရှိလျှင် ကောင်းသည်။ [အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ ဂန္တံ ဂဟေတွာ ကဝါဋေ ပဉ္စဂိုလိကံ ဒါတုံ”ဟူသော (စူဠဝဂ္ဂ၊ ခုဒ္ဒကဝတ္ထု၊ ခန္ဓက) သိက္ခာပုဒ်တော်အတိုင်း ညွှန်ပြခြင်းတည်း။] ဓူပဓာတ်သည် တာပန (ပူစေခြင်း) အနက်ကို ဟော၏။ နံသာတို့ကို မီးရှို့၍ ထွက်လာသော အခိုးဖြင့် ကျောင်းဆောင်၊ စေတီကျောင်း ဆောင်ကို ပူစေခြင်း၊ အနံ့စွဲသောအားဖြင့် ထုံခြင်းကို “ယရူပန”ဟု ခေါ်သည်။ အာဒိဖြင့် စေတီတော် ဆင်းတုတော်များကို ပူဇော်ခြင်းကို ယူပါ။

အာမိသံ။ ။ ကိလေသေဟိ-ကိလေသာတို့သည်၊ အာမိသိတဗ္ဗံ-အာရုံပြုသောအားဖြင့် သုံးသပ်ထိုက်၏။ ကူတိ-ကြောင့်၊ အာမိသံ-မည်၏။ အာပုဗ္ဗ၊ မသဓာတ်၊ အပစ္စည်း၊ မ၏ အကို ကုပြု၊ ပြခဲ့သော အနုပါန ဝတ္ထ ယာန သယန ဂန္ဓတို့လည်း ကိလေသာတို့ဖြင့် အာရုံပြုအပ်သောကြောင့် အာမိသအမည် ရသည်သာ၊ သို့သော် ပါရိသေသနည်းအားဖြင့် ကြွင်းသော အသုံးအဆောင်ဝတ္ထုကိုသာ “အာမိသ”ဟု ယူစေလိုသောကြောင့် “ပုတ္တာဝသေသံ ဒဌဗ္ဗံ”ဟု မိန့်သည်။

ပြောချေလော၊ အသုကကုလတော-ထိုမည်သောအမျိုးမှ၊ ဝါ-မှ၊ ဒဓိအာဒိနိ-
နိဓမ္မံ အစရှိသည်တို့ကို၊ အာဟရ- ဆောင်ယူခဲ့လော၊ ကုတိ- ဤသို့ မှာ၍၊
ပေသေတိ-စေလွှတ်၏။

ဘိက္ခုဟိ-ခန်းနေရဟန်းတို့သည်၊ ဘန္တေ-အရှင်ဘုရား၊ ကိ-အသို့ပါနည်း၊
ဂါမံ-သို့၊ ပဝိသိဿထ-ဝင်ပါကုန်လတ္တံ့လော၊ ကုတိ-သို့၊ ဝုတ္တေပိ-လျှောက်အပ်
ပြန်သော်လည်း၊ အာဝုသော-ငါ့ရှင်တို့၊ ကုဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ ဂါမော-ကို၊ ဒုပ္ပ
ဝေသော-ခဲယဉ်းသဖြင့် ဝင်အပ်၏၊ ဝါ-ဝင်နိုင်ခဲ့၏၊ ကုတိ-သို့၊ ဝဒတိ-၏၊ တေ-
ထိုခန်းနေရဟန်းတို့သည်၊ ဘန္တေ-ရား၊ ဟောတု-ဖြစ်ပါစေ၊ တုမေ-တို့သည်၊
အစ္ဆထ-နေရစ်ပါကုန်၊ မယံ-တို့သည်၊ ဘိက္ခ-ဆွမ်းကို၊ ပရိယေသိတွာ-ရှာ၍၊
အာဟရိဿာမ-ဆောင်ခဲ့ပါကုန်အံ့၊ ကုတိ-ဤသို့ လျှောက်၍၊ ဂစ္ဆန္တိ-ကုန်၏၊
အထ-ထိုမှနောက်၌၊ သာမဏေရောပိ-သည်လည်း၊ ဒဓိအာဒိနိ-တို့ကို၊ အာဟရိ
တွာ-၍၊ ဘတ္တံ-ဆွမ်းကိုလည်းကောင်း၊ ဗျဉ္ဇနဉ္စ-ဟင်းလျာကိုလည်းကောင်း၊
သမ္မာဒေတွာ-ပြီးစီးစေ၍၊ ဥပနေတိ-ဆက်ကပ်၏။ [“ပြည့်စုံ”ဟု ပေးလျှင် သန့်နှင့်
တွဲဖက် သဟာဒိယောဂဝန္တ ရှာရလိမ့်မည်၊ ထို့ကြောင့် သမ္မဒေတွာကို “နိပ္ပာ
ဒေတွာ”ဟု ဖွင့်လေ့ရှိသည်။]

တံ-ထိုဆွမ်းကို၊ ဘုဉ္ဇန္တဿေဝ-စားနေစဉ်ပင်၊ ဥပဋ္ဌာကာ-အလုပ်အကျွေး
ဒါယကာတို့သည်၊ ဘတ္တံ-ကို၊ ပဟိဏန္တိ-ပို့လာကြကုန်၏၊ တတောပိ-ထိုအလုပ်
အကျွေး ဒါယကာတို့ ပို့လာအပ်သော ဆွမ်းမှလည်း၊ မနာပံ မနာပံ-မြတ်နိုးဖွယ်
မြတ်နိုးဖွယ်ကို၊ ဝါ-ကောင်းနိုးရာရာကို၊ ဘုဉ္ဇတိ-စားပြန်၏၊ အထ-ထိုမှနောက်၌၊
ဘိက္ခု-ခန်းနေရဟန်းတို့သည်၊ ပိဏ္ဏပါတံ-ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ အာဂစ္ဆန္တိ-ကုန်၏၊
တတောပိ-ထိုရဟန်းတို့ ယူလာအပ်သောဆွမ်းမှလည်း၊ မနာပံ မနာပံ-ကို၊ ဂိဝါ
ယာမကံ-လည်ပင်းကို ဆန့်တန်း၍၊ ဝါ-လည်ပင်းကို ဆန့်တန်းအပ်လောက်
အောင်၊ (လည်မျိုဆိုက်အောင်)၊ ဘုဉ္ဇတိယေဝ-စားသေးသည်သာ၊ ဧဝံ-ဤသို့၊
ဝါ-ဤနည်းအားဖြင့်၊ စတုမာသမ္ပိ-မိုးလေးလကိုလည်း၊

ဂီဝါယာမကံ။ ။အာရှေးရှိသော ယမုဓာတ်သည် ရှည်အောင် ဆန့်ခြင်းအနက်ကို
ဟော၏၊ ဂီဝံ အာယာမေတီတိ ဂီဝါယာမကော၊ ကြိယာဝိသေသနအနက်၌
ဒုတိယာဝိဘတ် သက်၍ “ဂီဝါယာမကံ”ဟု ဖြစ်သည်၊ [ဂီဝါယာမကန္တိ ဘာဝနပုံသကဝစနံ၊
ဂီဝံ အာယမိတွာ အာယတံ ကတွာတိ အတ္ထော-ဋီကာ။] (တစ်နည်း) အာယမိတဗ္ဗာတိ
အာယာမာ၊ ဂီဝါ စ+သာ+အာယာမာစာတိ ဂီဝါယာမာ၊ ဂီဝါယာမာယေဝ ဂီဝါယာမကော၊
[ယထာ ဝါ ဘုတ္တေ အတိဘုတ္တတယ ဂီဝါ အာယမိတဗ္ဗာ ဟောတိ၊ တထာတိပိ ဝဇ္ဇတိ-
ဋီကာ။] ငုံ့၍ ထားလျှင် အန်မည် စိုးသောကြောင့် လည်ပင်းကို ဆန့်၍ ထားရသည်-
ဟူလို၊ ဤသို့ စားခြင်း မျိုးကို “လည်မျိုဆိုက်အောင် စားသည်”ဟု ပြောစမှတ် ပြုကြသည်။

ဝီတိနာမေတိ-လွန်စေ၏။ အယံ ဘိက္ခု-ဤကျောင်းထိုင်ရဟန်းကို၊ မုဏ္ဍကုဋ္ဌမ္ပိကဇီဝိကံ-ခေါင်းတုံးသူကြွယ် ၏ အသက်မွေးနည်းကို၊ ဇီဝတိ က္ကတိ-အသက်မွေးသူဟူ၍၊ သမဏဇီဝိကံ-ရဟန်း၏ အသက်မွေးနည်းကို၊ န ဇီဝတိ က္ကတိ-အသက်မွေးသူဟူ၍၊ ဝုစ္ဆတိ-၏၊ ဧဝရူပေါ-ဤသို့သဘောရှိသော သို့မှီးသိမ်းဆည်းခြင်းသည်၊ အာမိသသန္နိမိ နာမ-အာမိသသန္နိမိ မည်သည်၊ ဟောတိ။

ပန-ဆက်၊ ဘိက္ခုနော-၏၊ ဝသနဌာနေ-နေရာအရပ်၌၊ ဧကာ-တစ်ခုသော၊ တဏှာလနာဠိ-ဆန်ကွမ်းစားလည်းကောင်း၊ ဝါ-ဆန်တစ်စလယ်လည်းကောင်း၊ ဧကာ-တစ်ခုသော၊ ဂုဠပိဏ္ဍော-တင်လဲခဲလည်းကောင်း၊ (ထန်းလျက်ခဲ၊ သို့မဟုတ် သကြားခဲလည်းကောင်း၊) [ထိုတင်လဲခဲကို “ထန်းသီးမှည့် ပမာဏရှိ၏”ဟု သာရတ္ထ၌ ဆို၏။] စတုဘာဂမတ္တံ-ဆန်၏လေးခုမြောက် အဖို့အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ဝါ-ဆန်၏လေးဖို့တစ်ဖို့ အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ (“စတုဘာဂ”ဟု ဆိုလိုလျက် ထွက် ချေထားသည်။) သပ္ပိ-ထောပတ်လည်းကောင်း၊ [တစ်စလယ်၏ လေးဖို့တစ်ဖို့ဟူသည် ကုဋေ (ကုဋေ)ဟု ခေါ်သော တစ်လက်ဖက် (တစ်လက်ဆွဲ) တည်း။] က္ကတိ-ဤသို့၊ ဧတ္တကံ-ဤမျှ အတိုင်းအရှည်ရှိသော အာမိသကို၊ အကာလေ-အချန်မဲ့ အခါမဲ့၌၊ သမ္ပတ္တစောရာနံ-ရောက်လာသော ဓားပြတို့၏၊ ဝါ-ရောက်လာသော သူပုန်တို့၏၊ အတ္တာယ-အကျိုးငှာ၊ နိဓေတုံ-သို့မှီးသိမ်းထား ခြင်းငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ-အပ်၏၊ ဟိ-မှန်၊ (တစ်နည်း) ကသ္မာ-ကြောင့်၊ ဧတ္တကံ-ကို၊ နိဓေတုံ-ငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ-နည်း၊ ဟိ (ယသ္မာ)-ကြောင့်၊ တေ-ထိုဓားပြတို့သည်၊ ဝါ-ထိုသူပုန် တို့သည်၊ ဧတ္တ ကမ္ပိ-ဤမျှလောက်လည်းဖြစ်သော၊ အာမိသပဋိသန္တာရံ-အာမိသပဋိသန္တာရကို၊ ဝါ-စေ့စပ်ကြောင်းဖြစ်သော

မုဏ္ဍကုဋ္ဌမ္ပိကဇီဝိကံ။ ။မုဏ္ဍ (မုဒ္ဓိ)ဓာတ်သည် ဆံကို ရိတ်ဖြတ်ခြင်းအနက်ကို ဟော၏။ မုဏ္ဍတိ-ဆံပင်ကို ဖြတ်ထားတတ် (ရိတ်ထားတတ်)၏။ က္ကတိ မုဏ္ဍော၊ (ဦးပြည်း-ခေါင်းတုံး)၊ ကုဋ္ဌမ္ပသဒ္ဓါသည် ဥစ္စာအနက်ကို ဟော၏။ ဥစ္စာဟူရာ၌ အိမ်သာ သားမယား စသော အလုံးစုံတည်း၊ စုရာဒိ ကုဋ္ဌမ္ပဓာတ်၊ ခိုင်မြဲခြင်းအနက်ဟောဟု ထောမနိမိ ဆို၏။ ကုဋ္ဌမ္ပယတိ ဧတေနာတိ ကုဋ္ဌမ္ပ-ခိုင်မြဲတည်တံ့ကြောင်းဥစ္စာ၊ ကုဋ္ဌမ္ပံ ယဿ အတ္တိတိ ကုဋ္ဌမ္ပိကော။

ဆက်ဦးအံ့- ဇီဝနံ ဝုတ္တိံ ဇီဝိကာ (၄၄၅) အဘိဓာန်နှင့်အညီ၊ အသက်မွေးမှုကို “ဇီဝိကာ” ဟု ဆို၏။ မုဏ္ဍော စ+သော+ကုဋ္ဌမ္ပိကော စာတိ မုဏ္ဍကုဋ္ဌမ္ပိကော၊ တဿ+ဇီဝိကာ မုဏ္ဍာ၊ ပေ၊ဇီဝိကာ၊ ဇီဝိကာနှင့် ဇီဝတိသည် အသက်မွေးခြင်းကြိယာကိုချည်း ရသောကြောင့် အဘေဒဘေဒပစ္စာ ကြိပါ။ [ဋီကာသစ်၌ကား “ဇီဝိတ”ဟု ရှိ၏။ အဘေဒဘေဒပစ္စာ မကြံစေလိုဘဲ “ကတ္တာ”ပုဒ် အပိုထည့်၍ စပ်လေသည်၊ ဤ “မုဏ္ဍ၊ပေ၊ဇီဝိကံ”ပုဒ်ကို အာမိသနှင့် စပ်သော သန္နိမိဝတ္ထုတို့၏ နည်းပြရုံမျှသာဟုလည်း ဆို၏။ သူဌေးသူကြွယ်များ သိမ်းထားသလို သိမ်းထားသည်-ဟူလို။]

အာမိသကို၊ အလဘန္တာ-မရကုန်လတ်သော်၊ ဇီဝိတာပိ-ဇီဝိတိန္ဒြေမှသော်လည်း၊ ဝေါရောပေယျံ-ခွင်းကုန် ရာ၏ (တသ္မာ-ကြောင့်၊ ဧတ္တကံ-ကို၊ နိဓေတု-ငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ-၏။) တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ ဝါ-ထိုသို့ ဤမျှလောက်သော အာမိသကို သိုမှီး သိမ်းထားခြင်းငှာ အပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ [တသ္မာထို၊ ဟိတ်၏ဖိုလ်၊ စွဲဆို မြဲထုံးစံ၊] ဧတ္တကံ-ဤမျှလောက် သော အာမိသသည်၊ သစေ နတ္ထိ-အံ့၊ (ဧဝံသတိ)၊ အာဟရာပေတွာပိ-ဆောင်စေ ချ်လည်း၊ ထပေတု-ထားခြင်း ငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ-၏။ [အာဟရာပေတွာပိ၌ ပိသည် ဂရဟဇောတိက၊ အလိုအ လျောက်ရလျှင် ဆိုဖွယ်ရာမရှိဟု သမ္ဘာဝနာပြု။]

စ-သည်သာမကသေး၊ (သိမ်းထားနိုင်ရုံသာ မကသေး၊) အဖာသုက ကာလေ-မကျန်းမာသူ၏အခါ၌၊ ဝါ-မကျန်းမာရာအခါ၌၊ ဧတ္ထ-ဤအာမိသ၌၊ ဝါ-ဤ အာမိသတွင်၊ ယံ-အကြင်ဝတ္ထုသည်၊ ကပ္ပိယံ-အပ်၏၊ တံ-ထိုဝတ္ထုကို၊ အတ္တနာပိ-ကိုယ်တိုင်လည်း၊ ပရိဘုဉ္ဇိတု-ငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ-၏၊ ပန-ဆက်၊ ကပ္ပိယကုဋိယံ-ကပ္ပိယ ကုဋိ၌၊ ဗဟု-များစွာ၊ ထပေန္တဿာပိ-ထားသော ရဟန်း၏လည်း၊ သန္နိမိ နာမ-သန္နိမိမည်သည်၊ နတ္ထိ-မရှိ။ [ဥဿာဝနန္တိကာ စသော ကျောင်းလေးမျိုးနှင့် နေစရာ မဟုတ်သော ဆွမ်းစားကျောင်း ဥပုသ် ကျောင်းဆောင် စသည်ကို ဝိနည်းအလို အားဖြင့် “ကပ္ပိယကုဋိ-အပ်သော ကျောင်း”ဟု ခေါ်၏။] ပန-ကား၊ တထာဂတ သ-မြတ်စွာဘုရား၏၊ တဏှာလနာဠိအာဒိသု-တစ်ကွမ်းစားသော ဆန်အစရှိ သည်တို့တွင်၊ ယံကိစ္ဆိ-အမှတ်မရှိ တစ်စုံတစ်ခုသော အာမိသသည်လည်းကောင်း၊ စတုရတနမတ္တံ-လေးတောင်အတိုင်းအရည်ရှိသော၊ ဝါ-လေးတောင်မျှလောက် သော၊ ပိလောတိကခဏှဝါ-အဝတ်ပိုင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဣဒံ-ဤအာမိသ သည်၊ မေ-ငါ့ဖို့၊ အဇ္ဇ-ယနေ့၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်လတ္တံ့၊ ဣတိဝါ-ဤသို့ နှလုံးတော် သွင်း၍လည်းကောင်း၊ သွေ-နက်ဖန်၌၊ ဘဝိဿတိ၊ ဣတိဝါ-လည်းကောင်း၊ ထပိတံ နာမ-ထားအပ်သည်မည်သည်၊ နတ္ထိ-ရှိတော်မမူ။ [ဤတွင် သန္နိမိကာရ ပရိဘောဂနှင့်စပ်၍ မှတ်ဖွယ် ပြီးပြီ။]

ခဉ။ ဝိသုကဒဿနေသု-ဝိသုကဒဿနတို့၌၊ အတ္ထော-အနက်ကို၊ ဧဝံ-ဤ ဆိုအပ်လတ္တံ့သောနည်းဖြင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏၊ (နောက်၌ ဝိနိစ္ဆယကိုမပြတ် အနက် အဓိပ္ပာယ်ကိုသာ ပြလိမ့်မည်၊) နစ္စံ နာမ-နစ္စမည်သည်၊ ယံကိစ္ဆိ-ကြွင်းမဲ့ဥသု အလုံးစုံသော၊ နစ္စံ-ကခြင်းတည်း၊ [ဥဒေါင်းစသည်တို့၏ ကခြင်း၊ ကလေးစသည် တို့၏ ကခြင်းစသော ကခြင်းအားလုံးကို ယူစေလို၍ “ယံကိစ္ဆိ” ဟု ဆိုသည်၊] တံ-ထိုကခြင်းကို၊ မဂ္ဂံ-လမ်းကို၊ ဂစ္ဆန္တေနာပိ-သွားသောရဟန်း သော်မှလည်း၊ ဂီဝံ-လည်ပင်းကို၊ ပဿာရေတွာ-ဆန်တန်း၍၊ ဒဌံ-ကြည့်ခြင်းငှာ၊ န ဝဇ္ဇတိ၊ ပန-ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤ နစ္စံဟူသော ပုဒ်၌၊ ဝိတ္ထာရဝိနိစ္ဆယော-အကျယ် အဆုံးအဖြတ်ကို၊ သမန္တ ပါသာဒိကာယံ-၌၊ ဝုတ္တနယေနေဝ-သာ၊ (ဝေဒိတဗ္ဗော)

ယထာ-သိထိုက်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ-တူ၊ သဗ္ဗေသု-အလုံးစုံကုန်သော၊ သိက္ခာပဒပဋိ သံယုတ္တေသု-သိက္ခာပုဒ်နှင့် စပ်ယှဉ်ကုန်သော၊ သုတ္တပဒေသု-သုတ်ပုဒ်တို့၌၊ (ဝိတ္ထာရဝိနိစ္ဆယော သမန္တ ပါသာဒိကာယံ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗော)၊ ဟိ-မှန်၊ ဣတော-ဤနစွဲဟူသော ပုဒ်မှ၊ ပရံ-နောက်၌၊ ဧတ္တကမ္ပိ-ဤမျှလောက်ကို လည်း၊ အဝတ္တာ-မဆိုမူ၍၊ (“ဝိနိစ္ဆယကို စိစစ်ဖို့ရန် မည်သည့်နေရာ၌ ရှုလေ”ဟု တည်ရာဌာန ညွှန်ပြမှုကိုမျှ လည်း မဆိုတော့ဘဲ)၊ တတ္ထ တတ္ထ-ထိုထိုသုတ်ပုဒ်၌၊ ပယောဇနမတ္တမေဝ-အနက် အဓိပ္ပာယ်ကို ယှဉ်စေခြင်းမျှကိုသာ၊ [ပဒတ္တယော ဇနမတ္တမေဝ။-ဋီကာ။] ဝဏ္ဏယိ သာမ-ဖွင့်ကုန်တော့အံ့၊ ဣတိ-ဤကား အမှာ စကားတည်း၊ (“ကသွာ ဝုတ္တနယေ နေဝ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ဟိ ယသွာ ဣတော ပရံ၊ ပေ၊ ဝဏ္ဏယိသာမ၊ ဣတိ တသွာ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗော”ဟုလည်း ပေးနိုင်၏။)

ပေက္ခန္တိ-ကား၊ နဋသမဇ္ဇိ-ကချေသည်တို့၏ ကပွဲသဘင်ကိုလည်းကောင်း၊ အက္ခာနန္တိ-ကား၊ ဘာရတယုဇ္ဈနာဒိကံ-ဘာရတညီနောင်တို့၏ စစ်တိုက်ခြင်း အစရှိသော အကြောင်းအရာကိုလည်းကောင်း၊ [ရှေးစာအုပ်များ၌ “ဘာရတရာမ ယုဇ္ဈနာဒိကံ”ဟု ရှိ၏၊ ထိုအတိုင်းလည်း ဋီကာသစ်၌ ဖွင့်ထား သည်။] တံ-ထို အကြောင်းအရာကို၊ ယသ္မိံ ဌာနေ-အကြင်အရပ်၌၊ ကထိယတိ-ပြောအပ်၏၊ တတ္ထ-ထိုအရပ်သို့၊ ဂန္တုမ္ပိ-သွားခြင်းငှာသော်မှလည်း၊ န ဝဋ္ဋတိ။

ပေက္ခန္တိ။ ။ပုပ္ဖ ဣက္ခဓာတ်သည် ကြည့်ရှုခြင်းအနက်ကို ဟော၏၊ ပေက္ခာဟု ဣတ္ထိလိန် ရှိ၏၊ ဤ၌ကား အနုယုတ္တာ ငဲ့၍ ဒုတိယန္တ ရှိရသည်၊ ပေက္ခိတဗ္ဗာ-ကြည့်ရှုထိုက်၏၊ (ကြည့်စရာ ကောင်း၏)၊ ဣတိ ပေက္ခာ၊ ကခြေသည်အဖွဲ့တို့ ကပြအပ်သော ပွဲသဘင်တည်း။ [သမဇ္ဇသဒ္ဓါ သည် သံ+အဇဓာတ် ဣပစ္စည်းဖြင့် ပြီး၏၊ နပုလ္လိန်တည်း၊ အဘိဓာန်၌ကား ပဗ္ဗဇ္ဇာကဲ့သို့ အာပစ္စည်းဖြင့် ဣတ္ထိလိန်ရှိ၏၊ သံပိဏ္ဏေတွာ အန္တိ ဧတ္တတိ သမဇ္ဇာ-ပေါင်းစု၍ ဖြစ်ရာ ပွဲသဘင်။ နဋသမဇ္ဇဟေ န ပန ဇနသမဇ္ဇဟေ ကရဏဝသေန နဋသမဇ္ဇန္တိ ဝုတ္တိ-ဋီကာ။]

မှတ်ချက်။ ။ဤ“ပေက္ခန္တိ”စသော ပုဒ်တို့သည် ဝိသုကဒဿန၏ သရုပ်ပြပုဒ်တို့တည်း၊ ထို့ကြောင့် ပေက္ခန္တိ ပေက္ခာကို ကြည့်ရှုခြင်းတိုင်အောင် ကာရဏုပစာရအားဖြင့် ယူပါ၊ နောက် “အက္ခာနန္တိ”စသည်တို့၌လည်း ထိုအက္ခာန စသည်ကို နားထောင်ခြင်း ကြည့်ရှုခြင်း တိုင်အောင် ယူပါ။

အက္ခာနန္တိ။ ။အာပုပ္ဖ ခါဓာတ်သည် ပြောဆိုခြင်းအနက်ဟောတည်း၊ ကွက်စိပ်ဆရာတို့ ပြောဆိုအပ်သော ဘာရတညီနောင်တို့၏ စစ်တိုက်ခြင်း စသည်တည်း၊ “အက္ခိတဗ္ဗာ-ပြောဆိုထိုက်၏၊ ဣတိ အက္ခာနန္တိ”ဟု ပြု၊ ဤနေရာ၌ ထိုအကြောင်းအရာကို ကွက်စိပ်ဆရာ စာပြောဆရာတို့ ပြောရာ အရပ်ကိုလည်း ယူပါ၊ သို့မှ တတ္ထ ဂန္တုပိနှင့် လျော်မည်။ [ဘာရတ နာမကာနံ ဒွေ ဘာတုကရာဇူနံ ရာမရညော စ ယုဇ္ဈနာဒိကံ တပွသုတေဟိ အာစိက္ခိ တဗ္ဗတော အက္ခာနံ၊ ဂန္တုပိ န ဝဋ္ဋတိ၊ ပဂေဝ တံ သောတုံ၊ - ဋီကာသစ်။]

ပါဏိဿရန္တိ-ကား၊ ကံသတာဠ-ကြေးဖြင့် ပြုအပ်သော မောင်း၊ ကြေးနင်း၊ လင်းကွင်းတီးသံကို၊ ပါဏိတာဠ-လက်ခုပ်တီးသံကို၊ ဣတိပိ-ဤသို့လည်း၊ ဝဒန္တိ-ကုန်၏။ ဝေတာဠ-ကား၊ ယနတာဠ-ယနမည်သော တူရိယာတီးသံကို လည်းကောင်း၊ မန္တေန-မန္တန်ဖြင့်၊ မတသရီရဌာပနံ-သူသေကောင်းကို ထစေခြင်းကို လည်းကောင်း၊ ဣတိပိ-ဤသို့လည်း၊ ဧကေ-အချို့ဆရာတို့သည်၊ (ဝဒန္တိ)။

ပါဏိဿရံ။ ။ပါဏိနာ-လက်ဖြင့်+တာဠတဗ္ဗော-တီးထိုက်သော+သရော-အသံတည်း။ ပါဏိဿရော၊ ဤ ဝိဂ္ဂဟအရ လက်ဖြင့် တီးရသော တူရိယာအားလုံးနှင့် ဆိုင်၏။ သို့သော် အထင်ရဋ္ဌိအားဖြင့် ကြေးမောင်း ကြေးနောင် ခွက်ခွင်း (လင်းကွင်း)တို့ကိုသာ ယူစေလို၍ “ကံသတာဠ”ဟု ပထမဖွင့်သည်။ [လောဟမယော တူရိယဇာတိဝိသေသော ကံသော၊ လောဟမယပတ္တောဝါ-ကြေးဖြင့် ပြုအပ်သော ဂျပ်ပြား။]

ပါဏိတာဠန္တိပိ။ ။ပါဏိဿရ၌ “ပါဏိနံ-လက်တို့၏+သရော-အသံ”ဟု ပြုလျှင် လက်ခုပ်တီးသံရသောကြောင့် “ပါဏိတာဠ”ဟု ဝါဒတစ်မျိုးဖြစ်သည်။ တာဠနံ တာဠော၊ ပါဏိနံ+တာဠော ပါဏိတာဠော။ [စုရာဒိ တဠဓာတ်။]

ဝေတာဠ။ ။အဘိဓာန် (၃၉၆)၌ “ဝေတာဠိကော၊ ဗောဓကရော-ရှင်ဘုရင်အား အနှိုးတော် ဆက်သူ” ဟု ဆို၏။ ထိုဝေတာဠိကကို “နိသာဝသာနံ - ညဉ့်၏ အဆုံးကို၊ ဝိဘာဝေန္တော-ထင်စွာပြုလျက်၊ တာဠသဒ္ဓေန-တီးအပ်သော အသံဖြင့်၊ ဗောဓေတိ-နှိုးတတ် ၏”ဟု အဘိဓာနပုဒ်ဝိကာသုစိ၌ အနက်ဖွင့်၏။ ထို့ကြောင့် “ဝိဘာဝေတ္တာ-ညဉ့်၏ ကုန် ကြောင်း (မိုးသောက်အခါသို့ ရောက်ကြောင်း)ကို ထင်စွာပြုလျက် (ဘုန်းတော်ဖွဲ့သီချင်း ကိုလည်း ဆိုလျက်)+တာဠော-အချက်ကျကျ တီးခတ်အပ်သော တူရိယာတည်း။ ဝိတာဠော-ယာ၊ ဝိတာဠောယေဝ ဝေတာဠော”ဟု ပြုပါ။ ယခုခေတ် ဘာသာခြားကျောင်းများ၌လည်း ယခုလို တီးခတ်မှုများ ရှိဟန်တူသည်။

ယနတာဠ။ ။တူရိယာငါးမျိုးတွင် အထဲ၌ အပေါက်မပါသော တူရိယာကို “ယန-တစ်ခဲနက်တူရိယာ”ဟု ခေါ်၏။ ထိုယနတူရိယာဟူသည် ဒဏ္ဍမယ (တုတ်ချောင်းတို့ဖြင့် ပြုအပ်သော) တူရိယာ၊ သိလာသလာက-ကျောက်ချောင်း ကျောက်စည် တူရိယာတို့တည်း။ ထိုတူရိယာတို့ကို တီးအပ်သောအသံကို “ယနတာဠ”ဟု ယူပါ။ [ယနသင်္ခါတာနံ တူရိယ ဝိသေသာနံ တာဠနံ ယနတာဠ နာမ၊ ဒဏ္ဍမယသမ္ပတာဠ သိလာသလာကတာဠ ဝါ - ဋီကာသစ်။] ကြေးဖြင့် ပြုအပ်သော မောင်း၊ ကြေးနင်း၊ လင်းကွင်းတို့လည်း ယနတူရိယာပင် ဖြစ်၏။ သို့သော် ကံသတာဠဖြင့် ယူပြီး ဖြစ်၍ မယူတော့။

မန္တေန၊ပေဋ္ဌာပနံ။ ။သူသေကောင်၌ တစ္ဆေ မြေဘုတ် (ဖုတ်) ဝင်လာအောင် မန္တန်ကို စုတ်ပြီးလျှင် သူသေကောင်ကို ထအောင် လုပ်ခြင်းကို “ဝေတာဠ”ဟု ဧကေဆရာ တို့က (သာရသမာသဆရာ၊ ဥတ္တရဝိဟာရဝါသီဆရာတို့က) အနက်ဖွင့်ကြသတတ်။ ထို ဖုတ်ကောင် ထအောင် ပြုရာ၌လည်း မြေကြီးကို အထူးသဖြင့် ရိုက်နှက်ရသေးသောကြောင့် “ဝေတာဠ”ဟု ယူဟန်တူသည်။ ဤသို့ ပြုလုပ်ပုံကို ဧကနိပါတ်၊ သဒ္ဓိဝကဇာတ်၌ ရှုပါ။ [မန္တေနာတိ ဘူတာဝိသနမန္တေန၊ - ဋီကာသစ်။]

ကုမ္ဘထူဏန္တိ-ကား၊ စတုရဿအဓမ္မဏကတာဠ-လေးထောင့်ရှိသောအဓမ္မဏ ချင့်ခွက်သဏ္ဌာန်ရှိသော စည်တီးသံကို၊ ကုမ္ဘသဒ္ဓ-အိုးစည်တီးသံကို၊ ဝါ-အိုးတီး သံကို၊ ဣတိပိ-လည်း၊ ဧကေ-တို့သည်၊ (ဝဒန္တိ) သောဘနကန္တိ-ကား၊ နဋ္ဌာန- ကချေသည်တို့၏၊ အဗ္ဘောက္ကိရဏ-နတ်သို့ ရှေးရှုမှန်း၍ ပလိနတ်စာမြောက်တင် ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ သောဘနကရဏ-တင့်တယ်အောင် ပြု ကြောင်းဖြစ်သော၊ ပဋိဘာနစိတ္တ-ရှေးရှုထင်လာသော ဉာဏ်ဖြင့် ဆန်းကြယ် အောင်ပြုအပ်သော ပန်းချီ ပန်းပုရုပ်ကိုလည်းကောင်း၊ (“အနုယုတ္တာ ဝိဟရန္တိ” ဌ ၈၀) ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

ကုမ္ဘထူဏန္တိ။ ။အဘိဓာန် (၁၄၀)၌ “ကုမ္ဘထူဏ”ဟု ရှိ၏။ “စတုရဿ အဓမ္မဏတာဠ”ကို “ရုက္ခသာရဒဏ္ဍာဒိသု-(သစ်ပင်၏ အနှစ် တုတ်တံ အစရှိသည်တို့တွင်) ယေနကေနစိ စတုရဿ အဓမ္မဏကံ ကတာ-(လေးထောင့်ရှိသော အဓမ္မဏချင့်ခွက်သဏ္ဌာန်ရှိအောင်ပြု၍) စတုသု ပဿေသု စမေဓန ဩနန္တိတွာ-(လေးဖက်သားရေကြက်၍) ကတဝါဒိတံ-(ပြုအပ်သော တီးဖွယ်တူရိယာ)”ဟု ဋီကာဖွင့်၏။ [ဤအဖွင့်အလို ကုမ္ဘသဒ္ဓါသည် အိုးဟူသော အနက်ကို မဟော၊ ဆယ်အဓမ္မဏဝင်သော တစ်ကုမ္ဘ အရေအတွက်ကို ဟောသည်။ ထိုကုမ္ဘနှင့်ပုံသဏ္ဌာန် အားဖြင့်သာ တူရမည်။ အရွယ်အားဖြင့် ထိုမျှလောက် ကြီးမည် မဟုတ်ပါ။ ထူဏသဒ္ဓါသည် ဝါဒိတ (တီးအပ်သော တူရိယာတစ်မျိုး)ကို ဟောသည်ဟု ကြံပါ။ ထူထူကတိ-ထူထူဟူ၍၊ ဝါ-ထုံထုံဟူ၍၊ အဏတိ-အသံပြုတတ်၏။ ဣတိ ထူဏော၊ ကုမ္ဘောစ+သော+ထူဏော စာတိ ကုမ္ဘထူဏော။]

ကုမ္ဘသဒ္ဓိ။ ။ဤနည်း၌ကား ကုမ္ဘသဒ္ဓါသည် အိုးနှင့်တူသော အိုးစည်ကိုလည်းကောင်း၊ (တစ်နည်း) အိုးကိုလည်းကောင်း၊ ထူဏသဒ္ဓါသည် အသံဟူသော အနက်ကိုလည်းကောင်း ဟော၏။ ကုမ္ဘဿ+ထူဏော ကုမ္ဘထူဏော။ [ကုမ္ဘသဏ္ဌာနတာယ ကုမ္ဘော၊ ဃဋ္ဌောယေဝ ဝါ၊ တဿ ထူဏနံတိ ခုဒ္ဒကဘာဏကာ။- ဋီကာသစ်။]

အဗ္ဘောက္ကိရဏံ။ ။“ရဝ်ပလိကရဏ-ကပွဲသဘင်၌ နတ်တင်မှုကို ပြုခြင်း (နတ်ကတော် ထွက်ခြင်း)”ဟု ဋီကာဖွင့်၏။ အဘိ+ဥက္ကိရဏ။ “အဘိ-နတ်သို့ ရှေးရှု (ရည်မှန်း၍)+ဥက္ကိရဏ-အထက်၌ ကြမြှောက်ခြင်း၊ တင်မြှောက်ခြင်း”ဟု ကြံပါ။ ထိုသို့ ပြုခြင်းသည် ပွဲသဘင်ကို ဘေးရန် ကာကွယ်၍ တင့်တယ်အောင် ပြုရာ ရောက်သောကြောင့် “သောဘနဿ+ကရဏံ” အရ သောဘနက မည်၏။

သောဘနကရဏံ ဝါ။ ။ဋီကာ၌ “သောဘနကရဏံတိ သောဘနကာရဏံ (တင့်တယ်အောင်ပြုကြောင်း)”ဟု ဖွင့်၏။ ဋီကာသစ်၌ “ဣတ္ထိပုရိသသံယောဂါဒိကိလေသ ဇနကံ (မန်းမ ယောက်ျားတို့၏ စပ်ယှက်ခြင်း အစရှိသော ကိလေသာကို ဖြစ်စေတတ်သော) ပဋိဘာနစိတ္တံ (ဉာဏ်ဆန်းကြယ်တိုင်း ဆန်းကြယ်သော ပန်းချီဆေးရေး အရုပ်သည်) သောဘနကရဏတော သောဘနကံ နာမ”ဟု သရုပ်ဖော်သည်။ ထိုသရုပ်ဖော်ပုံသည် သာရသမာသကျမ်း၌လာသော “သောဘနယရဏ- တင့်တယ်သော ပန်းချီဆေးရေးရုပ် ရှိသော အိမ်”ဟူသော စကားနှင့်လည်း လျော်၏။

စက္ကလန္တိ-ကား၊ အယောဂုဠကိဋ္ဌ-သံတုံးကစားခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ (အနုယုတ္တာ ဝိဟရန္တိကို ငဲ့၍ အားလုံး ဒုတိယန္တချည်း ရှိခဲ့သည်၊ နောက်၌လည်း ဒုတိယန္တချည်း ရှိလိမ့်မည်။) စက္ကလာန-စက္ကလလူမျိုးတို့၏၊ သာဏဓောဝနကိဋ္ဌ-ပိုက်ဆံလျှော်ကို ဆေးခြင်းရှိသော ကစားခြင်းကို၊ ဣတိပိ-လည်း၊ ဝဒန္တိ၊ ဝံသန္တိ-ကား၊ ဝေဠု-ဝါးကို၊ ဥဿာပေတွာ-စိုက်ထောင်၍၊ ကိဠနံ-ကစားခြင်းကို။

ဓောဝနန္တိ-ကား၊ အဋ္ဌိဓောဝန-အရိုးဆေးပွဲကိုလည်းကောင်း၊ ကိရ-ချဲ့၊ ဧကစွေသု-အချို့ကုန်သော၊ ဇနပဒေသု-ဇနပုဒ်တို့၌၊ ကာလင်္ကတေ-ကွယ်လွန်ပြီးကုန်သော၊ ဉာတကေ-ဆွေမျိုးတို့ကို၊ န ဈာပေန္တိ-မီးမရှိကြကုန်၊ နိဓဏိတွာ-မြေ၌မြုပ်၍၊ ထပေန္တိ-ထားကြကုန်၏၊ အထ-ထိုမှနောက်၌၊ နေသံ-ထိုကွယ်လွန်ပြီးသော ဆွေမျိုးတို့၏၊ ပူတိဘူတ-ပုပ်သည်ဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ ကာယံ-ကိုယ်ကို၊ ဥတွာ-သိ၍၊ နိဟရိတွာ-ထုတ်ဆောင်၍၊ အဋ္ဌိနိ-အရိုးတို့ကို၊ ဓောဝိတွာ-ဆေး၍၊ ဂန္ဓေဟိ-နံ့သာတို့ဖြင့်၊ မက္ခေတွာ-သုတ်လိမ်း၍၊ ထပေန္တိ-ထားကြကုန်၏၊ တေ-ထိုကျန်ရစ်သော ဆွေမျိုးတို့သည်၊ နက္ခတ္တကာလေ-နက္ခတ်ပွဲအခါ၌၊ [နက္ခတ္တ ယောဂဆဏကာလေ-ကြတ္တိကာနက္ခတ်စသည်တို့နှင့် ယှဉ်ရာ ပွဲသဘင်အခါ၌၊-ဋီကာသစ်။] ဧကသ္မိ-တစ်ခုသော၊ ဌာနေ-အရပ်၌၊ အဋ္ဌိနိ-အရိုးတို့ကို၊ ထပေတွာ-ထား၍၊ ဧကသ္မိ-သော၊ ဌာနေ-၌၊ သုရာဒိနိ-သေရည် အစရှိသည်တို့ကို၊ ထပေတွာ-၍၊ ရောဒန္တာ-ငိုကြွေးကုန်လျက်၊ ပရိဒေဝန္တာ-မြည်တမ်းကုန်လျက်၊ သုရံ-သေရည်ကို၊ ပိဝန္တိ-သောက်ကြကုန်၏။

စ-သာဓကကား၊ အတ္ထိ ဘိက္ခဝေ၊ ပေ၊ ဝဒါမိတိ-ဝဒါမိဟူသော၊ ဧတံ (သုတ္တံ)-ဤပါဠိကို၊ (ဘဂဝတာ)ပိ-သည်လည်း၊ ဝုတ္တံ-ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ [ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ဒက္ခိဏေသု-ဒက္ခိဏတိုင်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ-မဇ္ဈိမဒေသ၏

စက္ကလံ။ ။စက္ကေ-ကြမ်းတမ်းသူ၏အဖြစ်၌၊ (တစ်နည်း) စက္ကာယ-ကြမ်းတမ်းသူ၏အဖြစ် အကျိုးငှာ+အလံ-စွမ်းနိုင်သူတည်း၊ စက္ကာလော၊ “စက္ကာလာနံ-ကြမ်းတမ်းသူတို့၏ (ကျန်းမာရေးသမားတို့၏)+ ဣဒံ စက္ကာလံ”ဟု ပြ၍ သံတုံးကို မြှောက်ကြ၍ အားကစားခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ စက္ကာလလူမျိုးတို့၏ ပိုက်ဆံလျှော်ကစားခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ “စက္ကာလံ”ဟု ခေါ်သည်။ [ပိုက်ဆံလျှော်တို့ကို ရေဆွတ်၍ အချင်းချင်း ရိုက်နှက်၍ ကစားခြင်းကို သာဏဓောဝနကစားခြင်းဟု ခေါ်သည်။]

ဝံသန္တိ၊ ပေ၊ ကိဠနံ။ ။ဝံသေန-ဝါးဖြင့်+ကတံ+ကိဠနံ ဝံသော၊ “ဝါးကို ထောင်၍ ကစားခြင်း”ဟု ဆိုသောကြောင့် ယခုအခါ ချောတိုင်တက်၍ ကစားခြင်းကို ဆိုလိုဟန်တူသည်။ [ဝံသသဒ္ဒါသည် ပုညိန်ရှိ၏၊ ဤ၌ကား “အနုယုတ္တာ”ကို ငဲ့၍ ပါဠိတော်အတိုင်း “ဝံသံ”ဟု ဒုတိယန္တထားသည်၊ ပုဒ်တိုင်းမှာလည်း ဒုတိယန္တချည်းသာတည်း။]

တောင်ဘက်အရပ် ဖြစ်ကုန်သော၊ ဇနပဒေသု-ဇနပုဒ်တို့၌၊ ဓောဝနံ နာမ-
အရိုးဆေးပွဲ မည်သည်၊ အတ္တိ-ရှိ၏၊ တတ္ထ-ထိုအရိုးဆေးပွဲ၌၊ အန္တမ္မိ-အစာသည်
လည်းကောင်း၊ ပါနမ္မိ-အဖျော်သည်လည်းကောင်း၊ ခဇ္ဇမ္မိ-ခဲဖွယ်သည်
လည်းကောင်း၊ ဘောဇ္ဇမ္မိ-စားဖွယ်သည်လည်းကောင်း၊ လေယျမ္မိ-လျက်ဖွယ်
သည်လည်းကောင်း၊ (ရှေးစာအုပ်များ၌ “တေလမ္မိ”ဟု ပါဠိပျက်၏) ပေယျမ္မိ-
သောက်ဖွယ်သည်လည်းကောင်း၊ နစ္စမ္မိ-ကခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဂီတမ္မိ-
သီဆိုခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဝါဒီတမ္မိ-တီးမှုတ်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊
ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ ဝါ-ပါဝင်၏၊ ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ဧတံ ဓောဝနံ-ဤအရိုးဆေးပွဲသည်၊
အတ္တိ-ရှိ၏၊ ဧတံ-ဤအရိုးဆေးပွဲသည်၊ နတ္ထိ တိ-မရှိဟူ၍၊ န ဝဒါမိ-ဟောတော်
မမူ၊ -ဒသကင်္ဂုတ္တိရ်၊ တတိယပံ၊ သမဏသညာ ဝဂ်၊ ဓောဝနသုတ်။] ပန-
ဝါဒန္တရ၊ ဧကစ္စေ-အချို့ဆရာတို့သည်၊ ဣန္ဒဇာလေန-သိကြားမင်း၏ ဇာကွန်
ယှက်နှင့်တူသော မျက်လှည့်အတတ်ဖြင့်၊ အဋ္ဌိဓောဝနံ-အရိုးဆေးခြင်းသည်၊
ဝါ-အရိုးကို ထင်ရှားပြခြင်းသည်၊ ဓောဝနံ-ဓောဝနမည်၏၊ ဣတိပိ-တည်း၊
ဝဒန္တိ-ကုန်၏။

ဟတ္ထိ ယုဒ္ဓါဒိသု-ဟတ္ထိ ယုဒ္ဓံ အစရှိသောပုဒ်တို့၌၊ (ဝိနိစ္ဆယော ဧဝံ
ဝေဒိတဗ္ဗော)၊ ဘိက္ခုနော-အား၊ ဝါ-၏၊ ဟတ္ထိအာဒိဟိ-ဆင်အစရှိသည်တို့နှင့်၊
(အာဒိဖြင့် ပါဠိတော်၌လာသော အဿ စသည်နှင့်တကွ မုဋ္ဌိတိုင်အောင်ယူ၊
သဒ္ဓိ-တကွ၊ ယုဇ္ဈတု-စစ်ထိုးခြင်းငှာ၊ နေဝ ဝဇ္ဇတိ-မအပ်၊ တေ-ထိုဆင်အစရှိ
သည်တို့ကို၊ ယုဇ္ဈာပေတု-စစ်ထိုးစေခြင်းငှာ၊ (ကိုက်စေခြင်း၊ ဝှေ့စေခြင်း၊
ခွပ်စေခြင်းဟု သင့်လျော်အောင် ပေးနိုင်သည်။) န ဝဇ္ဇတိ၊ ယုဇ္ဈန္တေ-စစ်ထိုးနေ
သည်တို့ကို၊ ဒဠှ-ကြည့်ခြင်းငှာ၊ န ဝဇ္ဇတိ၊ နိဗုဒ္ဓန္တိ-ကား၊ မလ္လယုဒ္ဓံ-လက်ဝှေ့၊
သမားတို့၏ သတ်ပုတ် ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ-လက်ဝှေ့ပွဲကိုလည်းကောင်း။

ဣန္ဒဇာလေန။ ။အဘိဓာန် (၅၁၂)၌ မာယာကာရကို “ဣန္ဒဇာလိက”ဟု ပရိယာယ်
ပြ၏၊ ထို့ကြောင့် “ဣန္ဒဇာလေနာတိ အဋ္ဌိဓောဝနမန္တံ (အရိုးဆေးရာ၌ သုံးစွဲအပ်သော
မန္တန် ကို) ပရိဇေယျော ယထာ ပရေ အဋ္ဌိနိယေဝ ပဿန္တိ၊ ဧဝံ (အရိုးတို့ကို မြင်နိုင်လောက်
အောင် သော ဤအခြင်းအရာအားဖြင့်) တစာဒီနံ အန္တရဓာပနမာယာယ (အရေစသည်
တို့ကို ကွယ်ပျောက်စေနိုင်သော မျက်လှည့်အတတ်ဖြင့်)”ဟု ဋီကာတို့ ဖွင့်ကြသည်။
[ဣန္ဒဿ ဇာလမိဝ ဟိ ပဋိစ္ဆာဒိတုံ သမတ္တနတော “ဣန္ဒဇာလ”န္တိ မာယာ ဝုစ္စတိ။ -
ဋီကာသစ်။]

ဟတ္ထိအာဒိဟိ။ ။ဟတ္ထိအာဒိသု အဘိရဟိတွာ အညေဟိ သဒ္ဓိ ယုဇ္ဈနံ-မိမိက
ဆင် စသည်ကို စီး၍ အခြားသော ဆင်စီးထားသူတို့နှင့် စစ်ထိုးခြင်း၊ ဟတ္ထိအာဒိဟိ စ
သဒ္ဓိ သယမေဝ ယုဇ္ဈနံ-ဆင်စသည်တို့နှင့် မိမိကိုယ်တိုင် သတ်ပုတ်ခြင်း။ -ဋီကာသစ်။

နိဗုဒ္ဓံ။ ။သက္ကတ၌ “နိယုဒ္ဓံ”သည် ပါဠိ၌ “နိဗုဒ္ဓံ”ဟု ဖြစ်၏၊ ဗဒ္ဒေဘော မရှိစေရ၊
[ဒီဃာယုမှ ယကို ဝပြ၍ ဒီဃာဝု ဖြစ်သကဲ့သို့ ယကို ဝ၊ ဝကို ဗပြ။] နိဝုယု (နှိပ်၍၊
နှိပ်၍) နိတရံ ဝါ (တစ်နည်း၊ လျင်စွာ) ယုဒ္ဓံ-သတ်ပုတ်ခြင်း၊ ဝါ-သတ်ပုတ်ရာပွဲ၊

ဥယျောဓိကန္တိ-ကား၊ ယတ္ထ-အကြင်အရပ်၌၊ သမ္ပဟာရော-ပြင်းစွာပုတ်ခတ်ခြင်းကို၊ ဝါ-စစ်တိုက်ခြင်းကို၊ ဒိဿတိ-တွေ့မြင်အပ်၏၊ (တံ-ထိုအရပ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ-ထိုအရပ်ကို ကြည့်ရှုခြင်းလည်းကောင်း၊) ဗလဂ္ဂန္တိ-ကား၊ ဗလဂဏနဌာနံ-စစ်သည်ဗိုလ်ပါကို ရေတွက်ရာအရပ်ကိုလည်းကောင်း၊ သေနာဗျူဟန္တိ-ကား၊ သေနာနိဝေသံ-စစ်တပ်၏ စုဝေးတည်နေခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ သကဋဗျူဟာဒိဝသေန-လှည်းသဏ္ဌာန် စစ်ဆင်ခြင်း အစရှိသည်တို့၏အစွမ်းဖြင့်၊ သေနာယ-စစ်တပ်၏၊ နိဝေသနံ-စုဝေးတည်နေပုံကိုလည်းကောင်း၊ အနိကဒဿနန္တိ-ကား၊ တယော-သုံးစီးကုန်သော၊ ဟတ္ထိ-ဆင်တို့သည်၊ ပစ္ဆိမံ-နောက်ဆုံး ဖြစ်သော၊ ဝါ-အနည်းဆုံးဖြစ်သော၊ ဟတ္ထာနိကံ-ဆင်အနိကတည်း၊ က္ကတိ အာဒိနာ-ဤသို့အစရှိသော၊ နယေန-နည်းဖြင့်၊ ဝုတ္တဿ-ဟောတော်မူအပ်သော၊ (ဥယျောဓိကသိက္ခာပုဒ်၌ ဟောတော်မူအပ်သော)၊ အနိကဿ-ဆင်အပေါင်း အစရှိသည်ကို၊ ဒဿနံ-ကြည့်ရှုခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ (အနုယုတ္တာ၌ စပ်။)

လက်ဝှေ့ပွဲ-နပန်းလုံးပွဲကို ယူပါ။ [မထေန္တိ ဝိလောထေန္တိ-လုံးထွေးသတ်ပုတ်ကြကုန်၏၊ က္ကတိ မလ္လ၊ မထိဿ ထဿ လောစ သုတ်ဖြင့် စီရင်၊ ဗာဟုယုဒ္ဓကာရကာ-လက်မောင်းဖြင့် သတ်ပုတ် (လက်ဝှေ့သတ်)သူတို့၊ မလ္လာနံ+ယုဒ္ဓံ မလ္လယုဒ္ဓံ။]

ဥယျောဓိကံ။ ။ဥပဗ္ဗ, ယုဓောတိ၊ ဥဂ္ဂန္တ-နိုင်သည့်ဘက်က တက်၍ တက်၍၊ ယုဇ္ဈန္တိ ဧတ္ထာတိ ဥယျောဓော၊ (ဏပစ္စည်း)၊ “ဥယျောဓောယေဝ+ဥယျောဓိကံ” သွတ္တံ၌ ဣကသကံ။ [ဣပစ္စည်းဖြင့် “ဥယျောဓက”ဟု ပြီးမှ အကို ကျပြု-ဟုသော်လည်း ကြံ။]

●လဝ္ဂံ။ ။ဗလဿ - ဗိုလ်ပါအပေါင်း၏ + အဂ္ဂေါ-အစုအဝေးတည်း၊ ဗလဂ္ဂေါ၊ ဗလဝ္ဂံ+ ဇာနန္တိ ဧတ္ထာတိ ဗလဝ္ဂံ၊ “ဗလဂ္ဂဇာနန္”ဟု ဆိုလိုလျက် ဇာနနပုဒ် အကျေကြ၊ (တစ်နည်း) “ဗလံ+ဂဏေတိ ဧတ္ထာတိ ဗလဝ္ဂံ” ကိစ္စပစ္စည်း၊ ဣကို ချေ၊ စစ်သည်အပေါင်း မည်မျှ ရှိ၏” ဟု သိဖို့ရန် ရေတွက်ရာဌာန။

သေနာဗျူဟံ။ ။[ဝိ+ဥဟ-စစ်တိုက်ဖို့ရန် ပေါင်းစုခြင်း၊ စစ်ဆင်ခြင်း။] သေနာယ-စစ်တပ်၏၊ ဗျူဟော-စစ်တိုက်ရန် စုဝေးရာအရပ်သည်၊ သေနာဗျူဟော-မည်၏၊ “ဤနေရာ၌ ဆင်တပ်နေစေ၊ မြင်းတပ်နေစေ”စသည်ဖြင့် စစ်တိုက်ဖို့ရန် သူနေရာနှင့်သူ စုဝေးထားခြင်း စစ်ဆင်ခြင်းကို “သေနာဗျူဟ”ဟု ခေါ်၏။ [သေနံ ဝိယူဟန္တိ ဝိဘဇိတွာ ထပေန္တိ ဧတ္ထာတိ သေနာဗျူဟော၊ သေနာယ ဝါ ဧတ္ထ ဗျူဟနံ ဝိဇ္ဈာသော-နေရာချခြင်း၊ သေနာဗျူဟော-ခြင်း၊ ဤသို့နေရာချထားခြင်းကို “စစ်ဆင်ခြင်း”ဟု ခေါ်၏၊ ထိုစစ်ဆင်ခြင်းသည် သကဋဗျူဟ-လှည်းသဏ္ဌာန်စစ်ဆင်ခြင်း၊ စက္ကဗျူဟ-စက်ဝန်းသဏ္ဌာန်စစ်ဆင်ခြင်း၊ ပဒုမဗျူဟ-ပဒုမ္မာ ကြာပန်းသဏ္ဌာန်စစ်ဆင်ခြင်း စသည်ဖြင့် အများအပြား ရှိသောကြောင့် “သကဋဗျူဟာ ဒိဝသေန”ဟု ဆိုသည်။]

အနိကဒဿနံ။ ။နိယတေ (ပသာရိယတေတိ) နိကံ-ဖြန့်ကြဲအပ်သော အစိတ်အစိတ်၊ န+နိကံ အနိကံ-အစိတ် အစိတ်မဟုတ်သောအပေါင်း (ထောမနိမိ)၊ ပါစိတျာဒိ (အစေဋက, ဥယျောဓိက)ယောဇနာ၌ “အဏိကံ”ဟု တစ်မျိုး ကြိလေသေး၏။

၁၄။ စက္က-ဤကစားခြင်း၌၊ ပမာဒေါ-မေလျော့ခြင်းသည်၊ တိဋ္ဌတိ-တည်၏။ က္ကတိ-ထိုသို့ မေလျော့ခြင်း၏ တည်ရာ အကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (တံ-ထို ကစားခြင်းသည်)၊ ပမာဒဌာနံ-န မည်၏။ ဇူတဉ္စ-ကစားခြင်းလည်း ဟုတ်၏။ တံ-ထိုကစားခြင်းသည်၊ ပမာဒဌာနဉ္စ-မေလျော့ခြင်း၏ တည်ရာအကြောင်းလည်း ဟုတ်၏။ က္ကတိ-ဤနှစ်ပါးသော သတ္တိကြောင့်၊ ဇူတပမာဒဌာနံ-န မည်၏။ အဿ-ထိုပျဉ်ချပ်၏။ ဧကေကာယ-တစ်ခုတစ်ခုသော၊ ပန္နိယာ-အစဉ်အတန်း၌၊ အဋ္ဌ အဋ္ဌ-ရှစ်ခု ရှစ်ခုကုန်သော၊ ပဒါနိ-ကြွေအန်တို့၏ တည်ရာအကွက်တို့သည်၊ (သန္တိ-ရှိကုန်၏)၊ က္ကတိ-ထိုသို့ ရှစ်ကွက် ရှစ်ကွက်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (တံ-ထိုပျဉ်ချပ်သည်)၊ အဋ္ဌပဒံ-မည်၏။ ဒသပဒေပိ-ဆယ်ကွက် ဆယ်ကွက်ရှိသော ပျဉ်ချပ်၌လည်း၊ ဧသေဝ နယော-ပင်တည်း။

ပမာဒေါ၊ပေ၊ဌာနံ။ ။အဋ္ဌကထာဝိပြိုဟ်ကို ဤသို့ အစိတ်အစိတ် ပြုပါ။ ပမဇူန-မေလျော့ခြင်း၊ ပမာဒေါ-ခြင်း၊ (ပ+မဒ-ဏ)၊ တိဋ္ဌတိ ဧတ္တတိ ဌာနံ၊ ပမာဒဿ+ဌာနံ ပမာဒဌာနံ-(ကုသိုလ်ကိစ္စနှင့်တကွ လောကီ လူမှုကိစ္စ၌ပင်) မေလျော့ခြင်း၏ တည်ရာ ဖြစ်သော (မေလျော့ကြောင်းဖြစ်သော) အမှု။

ဇူတ၊ပေ၊ဌာနံ။ ။သက္ကတ၌ ကိဋ္ဌာအနက်ကို ဟောသော ဒိဝ (ဒိဝ)ဓာတ်၊ တပစ္စည်းဖြင့် ပိသောဒရာဒိဂိုဏ်းသွင်း၍ ဝကို ဥပြု၊ က္ကကို ယပြု၍ “ဒျူတ”ဟု ပြီးသောပုဒ်သည် ပါသကကိဋ္ဌာ-ကြွေအန်ကစားခြင်း အနက်ကို ဟော၏။ ထို၌ကား ကြွေအန်သာမက၊ ကစားခြင်း အမျိုးမျိုးကို “ဇူတ”ဟု ခေါ်ပါ။ ဒိဗ္ဗနံ-ကစားခြင်း၊ ဒျူတံ-ခြင်း၊ ပါဠိ၌ ဒျူကို ဖြေ၍ “ဇူတ”ဟု ဖြစ်၏။ [ဥပမာ-“ဘုမ္မဒေဝ”၌ ဒေကို ဖြေ၍ “ဘုမ္မဒိဝ”ဟု ခေါ်သကဲ့သို့တည်း။] ထို့နောက် “ဇူတဉ္စ-ကြွေအန်ကစားခြင်း စသော အလောင်းအစား ပါ-မပါသော ကစားခြင်းလည်း ဟုတ်၏+တံ+ပမာဒဌာနဉ္စာတိ ဇူတပမာဒဌာနံ”ဟု အဋ္ဌကထာအတိုင်း ပြုပါ။ ထိုကစားခြင်းမျိုးသည် လောကီအလုပ်ကိစ္စကိုသော်မှ မေလျော့စေသေး၏၊ ကုသိုလ်ကိစ္စကိုကား ဆိုဖွယ်ရာ မရှိတော့၊ ထို့ကြောင့် ပမာဒဌာနလည်း မည်၏။

အဘိဓာနပ္ပဒိပိကာသုခိ။ ။“ဇူ-ထေယျေ (ခိုးသူ၏အဖြစ်၊ ခိုးခြင်း၌)”ဟု ဓာတ်နက်ဆိုး၍ ဇေတိ ထေယျံ ကရောတိ ဧတေနာတိ ဇူတံ-ခိုးမှုကို ပြုကြောင်းဖြစ်သော ကြွေအန်စသော လောင်းတမ်းကစားမှု၊ ထိုကစားမှုကို ပြုရာ၌ ကျွမ်းကျင်သူတို့က မကျွမ်းကျင်သူတို့ကို လှည့်ပတ်သောကြောင့် ခိုးခြင်းကိစ္စကို ပြုကြောင်းဖြစ်သည်။ ဤနည်းအပြင် အခြားနည်း ကိုလည်း ပြသေး၏။

အဋ္ဌပဒံ။ ။“အဋ္ဌ အဋ္ဌ+ပဒါနိ”ဟု ဝိစ္စာဖွင့်သောကြောင့် အဋ္ဌတစ်ပုဒ် အကျေကြံပါ။ “ပဒ”သဒ္ဓါသည် အဘိဓာန်လာ အနက်တို့တွင် ပတိဌာန အနက်ဟောတည်း။ “ပဇ္ဇန္တိ ပဝတ္တန္တိ ဧတေသုတိ ပဒါနိ”ဟု ပြု၊ ဧတေသု-ဤအကွက်တို့၌၊ သာရိအာဒိနိ-ဇယ်အစရှိသော ကစားဖွယ်ဝတ္ထုတို့သည်၊ (သာရိကို “အန်စာ”ဟုလည်း ပေးကြ၏)၊ ပဇ္ဇန္တိ ပဝတ္တန္တိ-ဖြစ်ကြ (တည်ကြ)ကုန်၏။ က္ကတိ ပဒါနိ-ရှစ်ကွက်ကျားချ၍ ကစားရာ၌ တစ်တန်းတစ်တန်းလျှင်

အာကာသန္တိ-ကား၊ အဌပဒဒသပဒေသု ဝိယ-ရှစ်ကွက် ရှစ်ကွက်ရှိသော ပျဉ်ချပ်၊ ဆယ်ကွက် ဆယ်ကွက်ရှိသော ပျဉ်ချပ်တို့၌ကဲ့သို့၊ အာကာသေယေဝ-ကောင်းကင်၌ပင်၊ ကိဠနံ-ကစားခြင်းကို၊ (အနုယုတ္တာ ဝိဟရန္တိ ဝပ်)၊ ပရိဟာရ ပထန္တိ-ကား၊ ဘူမိယံ-မြေ၌၊ နာနာပထမဏ္ဍာလံ-အမျိုးမျိုးသော လမ်းဝိုင်းကို၊ ကတ္တာ-၍၊ တတ္ထ တတ္ထ-ထိုထိုလမ်း၌၊ ပရိဟရိတဗ္ဗံ-ရှောင်လွှဲထိုက်သော၊ ပထ-လမ်းကို၊ ပရိဟရန္တာနံ-ရှောင်လွှဲသူတို့၏၊ ကိဠနံ-ကစားခြင်းကို၊ (အနုယုတ္တာ ဝိဟရန္တိ)၊ [ပထသဒ္ဒါ ပုလ္လိန်၊ ဤ၌ ဒုတိယန္တ။]

သန္တိကန္တိ-ကား၊ သန္တိကကိဠနံ-ဇယ်တောက်တမ်း၊ ဇယ်ကောက်တမ်းကစားခြင်းကို၊ (အနုယုတ္တာ ဝိဟရန္တိ)၊ ဧကန္တံ-တပေါင်းတည်းဝါ-စုပုံ၍၊ ထပိတာ-ထား အပ်ကုန်သော၊ သာရိယောဝါ-ကြွေအန်တို့ကိုသော်လည်းကောင်း၊ သက္ခရာယော ဝါ- ကျောက်စရစ်ခဲတို့ကိုသော်လည်းကောင်း၊ အစာလေန္တာ-မလှုပ်စေကုန်ဘဲ၊

ရှစ်ကွက်စီ ရှစ်ကွက်စီရှိရ၏။ ထိုအကွက်တို့၌ ဇယ်(ကြွေစေ့စသော ကစားစရာဝတ္ထု)တို့ကို ချ၍ ကစားခြင်းတည်း။ [“ဒသဒသ+ပဒါနိ ယဿာတိ ဒသပဒံ”၌လည်း နည်းတူ။] ပုမေ ဝါဌပဒံသာရိ-ဖလကေ”ဟူသော အဘိဓာန်နှင့်အညီ အဌပဒသဒ္ဒါသည် ကျားစသည်ကို ကစားစရာ ပျဉ်ချပ်-သစ်ချပ်-ခုံ စသည်ကို ဟောသော်လည်း ဤနေရာ၌ ဇူတပမာဒဌာန၏ သရုပ်ပြဖြစ်သောကြောင့် ထိုပျဉ်ချပ်ပေါ်၌ ကစားခြင်းတိုင်အောင် ဌာနူပစာရအားဖြင့် ယူပါ။

အာကာသံ။ ။အာကာသ၌ ကစားခြင်းတိုင်အောင် ဌာနူပစာရအားဖြင့် “အာကာသ” ဟု ယူပါ။ ကောင်းကင်၌ ရှစ်ကွက်စီ (သို့မဟုတ်) ဆယ်ကွက်စီရှိသော အကွက်ကြောင်းတို့ကို နှုတ်အပြောအားဖြင့် ရေး၍ “ငါသည် ဇယ်ကို မည်သည့် အကွက်သို့ ပို့လိုက်ပြီ” ဟု တစ်ယောက်က ပြော၏။ အခြားတစ်ယောက်ကလည်း ထို့အတူ ပြော၏။ ဤနည်းအားဖြင့် ကစားခြင်းကို “အာကာသ”ဟု ခေါ်သည်။

ပရိဟာရပထံ။ ။ပရိဟရိတဗ္ဗော-(လမ်းကြောင်းချင်း မထပ်အောင်) ရှောင်လွှဲထိုက်သော+ပထော-လမ်းကြောင်းတည်း။ လမ်းကြောင်းတစ်ဆက်တည်း အဝိုင်းကြီးလုပ်၍ လမ်းကြောင်းမထပ်အောင် လိုက်၍ ကစားခြင်းကို “ပရိဟာရပထ”ဟု ခေါ်၏။ ကလေးများကစားရာ၌ “ပရွက်ဆိတ်ကြောင်း လိုက်တမ်းကစားခြင်း”ဟု ခေါ်သည်။

သန္တိကံ။ ။သမဏံ သန္တိ-မလှုပ်မယှက် ငြိမ်သက်ခြင်း၊ သန္တိယေဝ သန္တိကံ၊ ဇယ်တောက်တမ်း ဇယ်ကောက်တမ်း ကစားရာ၌ ဇယ်ကို မလှုပ်စေရဘဲ ငြိမ်သက်သောကြောင့် “သန္တိက”ခေါ်သည်ဟု ကြံပါ။

သာရိယော။ ။ဣတော စိတော သရန္တိ ပရိဝတ္တန္တိတိ (ကောက်ယူလိုက်၊ လက်ဖြင့် တောက်၍ ပို့လိုက် အားဖြင့် လှည့်လည်တတ်သောကြောင့်) “သာရိ”ဟု ခေါ်၏။ ပုံလိန်ဖြင့် “သာရိ”ဟုလည်း ရှိ၏။ “အက္ခဗိဇံ-ကြွေအန်ကစားရာ၌ အစေ့၊ ကြွေစေ့”ဟု မှီကာသစ်၌ သရုပ်ပြ၏။ ကြွေစေ့သာမက ကစားရာ၌ အသုံးပြုသော အရာဝတ္ထု အစုစုကိုပင် “သာရိ”ဟုခေါ်နိုင်စရာရှိသည်။ မိမိတို့ ငယ်စဉ်အခါ၌ကား မန်ကျည်းစေ့ကိုလည်းကောင်း၊ ကျောက်ခဲ ကလေးများကိုလည်းကောင်း ကစားခဲ့ကြသည်။

နခေနေဝ-လက်သည်းဖြင့်သာလျှင်၊ အပနေန္တိစ-ဖဲဆောင်လည်း ဖဲဆောင်ကြကုန်၏။ ဝါ-ကောက်ယူလည်း ကောက်ယူကြကုန်၏။ ဥပနေန္တိစ-ကပ်ဆောင်လည်း ကပ်ဆောင်ကြကုန်၏။ ဝါ-တောက်၍လည်း ပို့ကြကုန်၏။ တတ္ထ-ထိုဇယ်တို့တွင်၊ (တစ်နည်း) ထိုသို့ ဆောင်ပို့ရာ၌၊ ကာစိ-တစ်စုံတစ်ခုသောဇယ်သည်၊ သစေ စလတိ-အကယ်၍ လှုပ်အံ့၊ (ဧဝံသတိ)၊ ပရာဇယော-ရှုံးခြင်းသည်၊ ဟောတိ-၏။ ဧတံ-ဤသန္တိကံဟူသောအမည်သည်၊ ဧဝရူပါယ-ဤသို့သဘောရှိသော၊ ကိဋ္ဌာယ-ကစားခြင်း၏။ အဓိဝစနံ-အမည်တည်း။

ခလိကန္တိ-ကား၊ ဇူတခလိကေ-ကြွေအန်ကစားရာ စည်းဝိုင်း၌၊ (တစ်နည်း) ဇူတဖလကေ-ကြွေအန်ကစားရာ ပျဉ်ချပ်၌၊ ပါသကကိဋ္ဌနံ-အန်စာကို ပစ်၍ ကစားခြင်းကို၊ (အနုယုတ္တာ ဝိဟရန္တိ)၊ ဒီဃဒဏ္ဍကေန-ရှည်သောတုတ်ချောင်းငယ်ဖြင့်၊ ရဿဒဏ္ဍကံ-တိုသောတုတ်ချောင်းငယ်ကို၊ ပဟရဏကိဋ္ဌနံ-ပုတ်ခတ်ကြောင်းဖြစ်သော ကစားခြင်းကို၊ ဃဋိကာ-ဃဋိကာဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏။

ခလိကံ။ ။ “ဇူတခလိကေတိ-ဇူတမဏ္ဍလေ”ဟု ဋီကာသစ်၌ တွေ့ရ၏။ ယခုအခါ၌ “ဇူတဖလကေ”ဟု ပါ၍ရှိကြောင်းကိုလည်း ဆို၏။ ခလသဒ္ဒါသည် ကောက်နယ်တလင်းဝိုင်းကို ဟော၏။ ထိုနှင့်တူသောကြောင့် ကြွေအန်ကစားရာ အဝိုင်းကိုလည်း “ခလိက”ဟု ခေါ်ဟန် တူ၏။ ဤသို့ ကြံလျှင် ဇူတခလိကေပါဌ်က မှန်သကဲ့သို့ ထင်ရ၏။

ပါသကကိဋ္ဌနံ။ ။ပသတိ အဋ္ဌပဒါဒိသု ဗာဓတိ၊ ဖုသတိစာတိ ပါသကော-အဋ္ဌပဒစသော ပျဉ်ချပ်တို့၌ ပုတ်ခတ်သကဲ့သို့ဖြစ်တတ်၊ ထိတတ်သောကြောင့် ကြွေစေ့အန်စာစသည်ကို “ပါသက”ဟု ခေါ်သည်။ ဤနေရာ၌ ပါသကလုပ်ပုံက “ပါသကံ ဝုစ္စတိ ဆသု ပသေသု ဧကေကံ ယာဝ ဆတ္တံ ဒသေတ္တာ-သစ်သားလုံးတစ်ခုကို ခြောက်ဖက်နံပါး ပေါ်အောင် သွေးပြီးလျှင် နံပါးတစ်ခုတစ်ခု၌ ၁ မှ ၆ တိုင်အောင် အပြောက်ဖော်၍၊ ကတကိဋ္ဌနကံ-ပြုအပ်သော ကစားစရာ (အန်စာ)ကို ပါသကဟု ဆိုအပ်၏”ဟု သရုပ်ဖော်သည်။ ထိုအန်စာဖြင့် ကစားခြင်းကို “ခလိက”ဟု ခေါ်သည်။ ဤသို့ ဤဋီကာများနှင့် သံဃာဒီသေသ်-တေရသမသိက္ခာပုဒ် သာရတ္ထတို့ ဖွင့်ကြ၏။ ဝိမတိ၌လည်း တစ်မျိုးဖွင့်သေး၏။ ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ ထိုသိက္ခာပုဒ်၌ ပြထားသည်။

ဃဋိကံ။ ။ဃဋိကာ အရ တုံးငယ် - တုတ်ချောင်းငယ်ကို ရသော်လည်း ထိုတုတ်ချောင်းငယ်ကို ရိုက်၍ ကစားခြင်းတိုင်အောင် (အကြောင်းတုတ်ငယ်ကို အကျိုးကစားခြင်း အပေါ်၌ တင်စားသော ကာရဏူပစာ၊ ဌာနူပစာအားဖြင့်) ယူစေလို၍ “ဝုစ္စတိ”ဟု ဥပစာပြသော ကြိယာဖြင့် ဆိုသည်။ ထိုတုတ်ငယ် (အတို)ကို “ကျည်းသား”ဟု ခေါ်၍ ထို ကျည်းသားကို အနည်းငယ် ရှည်သော တုတ်ဖြင့် ရိုက်၍ ကစားခြင်းကို “ကျည်းသားရိုက်တမ်း ကစားခြင်း”ဟု ခေါ်ကြ၏။ [ဋီကာသစ်၌ “ဃဋ္ဌနံ ပဟရဏ-ရိုက်ခတ်ခြင်း၊ တေန+ကိဋ္ဌာ ဃဋိကာ”ဟု ဆို၏။ ဃဋ္ဌဓာတ်သာ ပုတ်ခတ်ခြင်းအနက်ကို ဟောသောကြောင့် စဉ်းစားပါ။ ဧကဆရာတို့ကား “ဃဋ္ဌေန ကိဋ္ဌာ ဃဋိကာ-အိုးဖြင့် ကစားခြင်း”ဟု ဖွင့်ကြ၏။]

သလကဟတ္ထန္တိ-ကား၊ လာခါယဝါ-ချိပ်ရည်ဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ မဉ္ဇိဋ္ဌိကာယ ဝါ-ထန်းကျင့်ရည်ဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ [မဉ္ဇိဋ္ဌမည်သော ထန်းကျင့်ပင်၏ အနှစ်ကို ယူ၍ ချက်အပ်သော အဖန်ရည်ကို “မဉ္ဇိဋ္ဌိကာ”ဟု ခေါ်သည်။] ပိဋ္ဌောဒကေနဝါ-မုန့်မှုန့်ရည်ဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ [“သိက္ခောဒကေန”ဟု ဋီကာသစ်၌ ရှိ၏။ “ချက်အပ်သော ပျားဖရောင်းရည်ဖြင့်သော်လည်းကောင်း”ဟု ပေး။] သလကဟတ္ထံ-အုန်းမျှင် ထန်းမျှင်တို့၏ အပေါင်းကို၊ ဝါ-အုန်းမျှင်စည်းထန်းမျှင်စည်းကို၊ တေမေတွာ-စိစေ၍၊ ကိံ ဟောတု-အဘယ်သို့ ဖြစ်စေလိုသနည်း၊ ဣတိ-ဤသို့မေး၍၊ ဘူမိယံဝါ-မြေ၌သော်လည်းကောင်း၊ ဘိတ္တိယံဝါ-နံရံ၌သော်လည်းကောင်း၊ တံ-ထိုအုန်းမျှင်စည်း ထန်းမျှင်စည်းကို၊ ပဟရိတွာ-ပုတ်ခတ်၍၊ ဟတ္ထိအဿာဒိဇ္ဈပဒဿနကိဋ္ဌနံ-ဆင်ရုပ် မြင်းရုပ် အစရှိသော အရုပ်ကို ပြကြောင်း ကစားခြင်းကို။

အက္ခန္တိ-ကား၊ ဂုဠကိဋ္ဌံ-ဝံ့ညင်းကစားခြင်းကို၊ ဝါ-ဂေါလီကစားခြင်းကို၊ (အနုယုတ္တာ ဝိဟရန္တိ)၊ ပဏ္ဏနာဋီကာ-သစ်ရွက်ဖြင့် ပြုအပ်သော ပလွေငယ်ကို၊ ဝါ-နွယ်ကို၊ ပင်စီရံ-ဟူ၍၊ ဂုစ္စတိ၊ တံ-ထိုသစ်ရွက်ပလွေငယ်ကို၊ ဓမန္တာ-မှုတ်ကုန်လျက်၊ ကိဋ္ဌန္တိ-ကစားကြကုန်၏။

ဝင်္ကကန္တိ-ကား၊ ဂါမဒါရကာနံ-ရွာသားကလေးတို့၏၊ ကိဋ္ဌနကံ-ကစားဖွယ်ဖြစ်သော၊ ခုဒ္ဒကနင်္ဂလံ-ထွန်ငယ်ကို၊ ဝါ-ထွန်ငယ်ဖြင့်ကစားခြင်းကို၊ (အနုယုတ္တာ ဝိဟရန္တိ)၊ [ဝင်္ကသဒ္ဒါသည် အကောက် အကွေး အနက်ကို ဟောသော်လည်း

သလကဟတ္ထံ ။ ။ “တာလဟီရာဒီနံ (ဝိမတိ၌-နာဠိကေရဟီရာဒီနံ) ကလာပဿေတံ အဓိဝစနံ”ဟု ဋီကာသစ်ဖွင့်၏။ သလကသဒ္ဒါသည် အုန်းပင် ထန်းပင်၏ အလက်တို့ကို ထုရိုက်၍ ဖွဲ့စည်းထားသော အုန်းမျှင် (ထန်းမျှင်)တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဟတ္ထသဒ္ဒါသည် အပေါင်းဟူသော အနက်ကိုလည်းကောင်း ဟော၏။ အုန်းမျှင်ထန်းမျှင်တို့ကို စုစည်းထား ပြီးလျှင် ချိပ်ရည်စသည်ဖြင့် စိစေ၍ (ထိုအရည်ထဲ၌ နှစ်၍) ထိုအစည်းဖြင့် နံရံစသည်ကို ရိုက်၍ အရုပ်ထင်အောင် ကစားခြင်းတည်း။

အက္ခန္တိ ။ ပုလ္လိနံ အက္ခသဒ္ဒါသည် ကြွေ၊ အန်စာစသော စကားစရာကို ဟော၏။ ဤ၌ကား အက္ခအရ ဂုဠကို ယူ၍၊ ထိုဂုဠဖြင့် ကစားခြင်းတိုင်အောင် ဥပစာအားဖြင့် ယူစေ လိုသောကြောင့် “ဂုဠကိဋ္ဌံ”ဟု ဖွင့်သည်။ [ဂုဠကိဋ္ဌာတိ ဂုဠဖလကိဋ္ဌာ (ဝံ့ညင်းပင်၏ အသီးဖြင့် ကစားခြင်း-ဝံ့ညင်းကစားခြင်း၊ ယေန ကေနစိ ဝါ ကတဂုဠကိဋ္ဌာ (မည်သည့် ဝတ္ထုဖြင့် မဆို အလုံးပြုထားအပ်သော အလုံး-ဂေါလီ၊ ကျောက်ဒိုးကစားခြင်း)-ဋီကာသစ်။]

ပင်္ဂီစီရံ ။ “ပင်္ဂီရသဒ္ဒါသည် ထန်းရွက် (သစ်ရွက်)ဖြင့် ပြုအပ်သော ပလွေ (နံ) အငယ်ကို ဟောသော အထင်ရဋ္ဌိသဒ္ဒါဖြစ်၏”ဟု သိစေလို၍ “ဂုစ္စတိ”ဟု ရဋ္ဌိပြ စကားဖြင့် ဆိုသည်။ [ရှေးက “ထန်းရွက်ကျည်-ကျည်တောက်”ဟုလည်းကောင်း၊ ထန်းရွက်တံပိုး”ဟုလည်းကောင်း ခေါ်၏။] ပဏ္ဏေန-ထန်းရွက်စသော သစ်ရွက်ဖြင့်+ကတာ+နာဠိကာ-ကျည်တောက်ငယ်တည်း၊ (ပလွေငယ်တည်း)၊ ပဏ္ဏနာဠိကာ။

ဤနေရာ၌ ကောက်ကွေးချင်းတူသော “ထွန်” ဟူသော အနက်ကိုလည်းကောင်း၊ က ပစ္စည်း၏ ခုဒ္ဒကအနက်ကိုလည်းကောင်း ယူစေလို၍ “ခုဒ္ဒကနင်္ဂလံ” ဟု ဖွင့်သည်။]

သမ္ပရိဝတ္တနကီဠာ-ထက်အောက် လည်စေ၍ ကစားခြင်းကို၊ ဝါ-ကျွမ်းပစ်၍ ကစားခြင်းကို၊ မောက္ခစိကာ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ၊ အာကာသေ-ကောင်းကင်၌၊ ဒဏ္ဍကံ-တုတ်တန်းကို၊ ဂဟေတွာဝါ-ကိုင်၍ သော်လည်းကောင်း၊ ဘူမိယံ-မြေ၌၊ သီသံ-ဦးခေါင်းကို၊ ထပေတွာဝါ-ထား၍ သော်လည်းကောင်း၊ ဟေဋ္ဌ၊ ပရိယဘာဝေန-အောက်အထက်၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ပရိဝတ္တနကီဠာ-လှည့်လည်ကြောင်းကစားခြင်း တည်း၊ ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

တာလပဏ္ဏာဒီဟိ-ထန်းရွက် အစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ ကတံ-ပြုအပ်သော၊ ဝါတ ပ္ပဟာရေန-လေ၏တိုက်ခတ်ခြင်းကြောင့်၊ ပရိပ္ပမနစက္ကံ-ချာချာလည်ကြောင်း စကြာကို၊ စိင်္ဂုလိကံ-ကဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ၊ ပဏ္ဏနာဠိကာ-သစ်ရွက်ဖြင့် ပြုအပ်သော စလယ်တောင်းကို၊ ပတ္တာဠကံ-ကဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ၊ တာယ-ထိုသစ်ရွက်ဖြင့် ပြုအပ်သော စလယ်တောင်းဖြင့်၊ ဝါလုကာဒီနိ-သံအစရှိသည်တို့ကို၊ မိနန္ဒာ-ချင့်ကုန်လျက်၊ ကိဠန္တိ-ကစားကြကုန်၏၊ ရထကန္တိ-ကား၊ ခုဒ္ဒကရထံ-ငယ်သောရထားကို၊ ဝါ-ရထားငယ်ဖြင့် ကစားခြင်းကို၊ [ဤ၌ ရထောလည်း ပုံလိန်၊ အနုယုတ္တာ ဝိဟရန္တိကို ဝဲ၍ ဒုတိယန္တ။] ဓနုကန္တိ-ကား၊ ခုဒ္ဒကဓနုမေဝ-လေးငယ်ကိုပင်လျှင်၊ ဝါ-လေးငယ်ဖြင့် ကစားခြင်းကိုပင်လျှင်။ [ရှေ့ပုဒ်၏ က အက္ခရာနှင့် ခုဒ္ဒက အနက်ချင်း တူသောကြောင့် ဧဝသဒ္ဓါ ထည့်ထားသည်။]

မောက္ခစိကာ။ ။ “ဤမောက္ခစိကာသဒ္ဓါသည် သမ္ပရိဝတ္တနကီဠာကို ဟောသော ရုဋ္ဌိသဒ္ဓါတည်း” ဟု သိစေလို၍ “ဝုစ္စတိ” ဟု မိန့်သည်။ ဋီကာသစ်၌ကား “မောက္ခေန (မောစနေန)-လွှတ်ခြင်းဖြင့်၊ စယတိ ပရိဝတ္တတိ ဧတာယာတိ မောက္ခစိကာ” ဟု ပြု၏။ ဤအလို အနုတ္တသဒ္ဓါဟု ဆိုလိုသည်။ မောက္ခသဒ္ဓါပပဒ၊ စိဓာတ်၊ ဣ၊ ပစ္စည်း။ [“အာကာသေ ဝါ ဒဏ္ဍကံ ဂဟေတွာ” ဖြင့် ဘာတန်း (တုတ်တန်း) ကို ကိုင်၍ ကျွမ်းပစ်၍ ကစားပုံကို ပြ၏။ “ဘူမိယံ ဝါ သီသံ ထပေတွာ” ဖြင့် အုန်းပင်စိုက် ကျွမ်းပစ်၍ ကစားပုံကို ပြသည်။]

စိင်္ဂုလိကာ။ ။ ဤသဒ္ဓါလည်း ရုဋ္ဌိသဒ္ဓါပင်တည်း။ ထို့ကြောင့် “ဝုစ္စတိ ပရိပ္ပမနစက္ကံ” ဟု မိန့်သည်။ ပရိပ္ပမနဖြင့် စက္ကအမည်ရခြင်း၏ အကြောင်းကို ပြသည်။ ပရိပ္ပမတိ-ထက်ဝန်းကျင် လည်တတ် (ချာချာလည်တတ်) ၏၊ ဣတိ ပရိပ္ပမနံ၊ စက္ကံနှင့် ကမ္မဓာရဲတွဲ။

ပတ္တာဠကံ။ ။ ပတ္တကို ပဏ္ဏ၊ အဋ္ဌကကို နာဠိကာဟု ဖွင့်သည်။ ဤသို့ ဖွင့်သဖြင့် သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ နှစ်ပုဒ်နှင့် သံဝဏ္ဏနာ နှစ်ပုဒ်သည် အစဉ်အတိုင်း ပရိယာယ်ဖြစ်ကြောင်းကို ပြ၏။ ပတ္တေန-သစ်ရွက်ဖြင့်+ကတံ+အဋ္ဌကံ-စလယ်တောင်းသည်၊ ပတ္တာဠကံ။

အာကာသေဝါ-ကောင်းကင်၌သော်လည်းကောင်း၊ ပိဋိယံဝါ-ကျောက်ကုန်း၌ သော်လည်းကောင်း၊ အက္ခရဇာနနကီဠာ-အက္ခရာကိုသိကြောင်းကစားခြင်းကို၊ အက္ခရိကာ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ၊ မနေသိကာနာမ-မနေသိကာမည်သည်၊ မနသာ-စိတ်ဖြင့်၊ စိန္တိတဇာနနကီဠာ-ကြံစည်အပ်သော အကြံကို သိကြောင်းကစားခြင်း တည်း၊ ယထာဝဇ္ဇနာမ-ယထာဝဇ္ဇမည်သည်၊ ကာဏကုဏိဉ္ဇာဒိန-ကန်းသူ ကောက်သူ ကုန်းသူ အစရှိသည်တို့၏၊ ယံ ယံ ဝဇ္ဇ-အကြင် အကြင် အပြစ်သည်၊ အတ္ထိ။[“ကာဏကုဏိဉ္ဇာဒိန-ကန်းသည်၏အဖြစ် ကောက်သည်၏အဖြစ် ကုန်းသည်၏အဖြစ် အစရှိသောအပြစ်တို့တွင်”ဟုလည်း ဆရာတော်၏ နိဿယ ၌ ပေးသည်။] တံ တံ-ထိုထိုအပြစ်ကို၊ ပယောဇေတွာ-ယှဉ်စေ၍၊ ဝါ-အသုံးပြု၍၊ ဒဿနကီဠာ-ပြကြောင်းကစားခြင်းတည်း။

အက္ခရိကာ။ ။နားထိုင်းသူအား စကားပြောရာ၌ လက်ဖြင့်ပြ၍ ပြောရသကဲ့သို့ ကောင်းကင်၌ အက္ခရာကို လက်ဖြင့် ရေးပြ၍ဖြစ်စေ၊ သူ၏ကျောက်ကုန်း၌ အက္ခရာကို ရေး၍ဖြစ်စေ ဘာအကြောင်းကို ရေးသလဲဟု မေး၍ “မည်သည့်အကြောင်းကို ရေးသည်” ဟု ဖော်တမ်း ကစားခြင်းကို “အက္ခရိကာ”ဟု ခေါ်သည်။ “အက္ခရာနံ+ဇာနနကီဠာ အက္ခရိကာ” ဟု ပြု။ (တစ်နည်း) ဥစ္စာပျောက်၍ မေးလာသူ၏ နှုတ်မှ ထွက်သော အက္ခရာ (အသံ)ကို ကောက်ချက်ချ၍ ပြန်၍ ရ-မရကို သိသောအတတ်ကို အက္ခရိကာ ခေါ်သည်ဟု ဝဒန္တိဝါဒ ရှိသေး၏။ ဤအလို “အက္ခရေန+ဇာနနကီဠာ အက္ခရိကာ”ဟု ပြုပါ။

မနေသိကာ။ ။“သေတိ ဧတာယာတိ သေကာ (သေ+ဏျ၊ အ ကို ဣပြ)၊ မန-သူတစ်ပါး၏စိတ်ကို+သေကာ-ရှာကြောင်းဖြစ်သော ကစားခြင်းတည်း၊ မနေသိကာ-ခြင်း”ဟု ကြိပါ။ [တစ်နေရာ၌ တစ်ယောက်ကို ဒိုင်လုပ်စေ၍၊ ကစားသူ နှစ်ဖက်ခွဲပြီးလျှင် တစ်ဖက် လူတစ်ယောက်သည် ထိုဒိုင်လုပ်သူထံ “မည်သူလာလျှင် ငါတို့ဘက်က အနိုင်”ဟု ပြောထား၏။ ထို့နောက် တစ်ဖက်က ပြောထားသူ မဟုတ်ဘဲ အခြားသူလာလျှင် ရှုံး၏၊ ပြောထားသူ လာလျှင် နိုင်၏။ ထိုဘက်လူကလည်း မရှုံးလျှင် “မည်သူလာစေ”ဟု ပြောသွား၏။ ထိုသို့ ကစားခြင်း၌ နောက်အဖွဲ့လူက ရှေ့အဖွဲ့လူ၏ စိတ်ကို စဉ်းစား ရှာဖွေ ရသောကြောင့် “မနေသိကာ”ဟု ခေါ်သည်။]

ယထာဝဇ္ဇ။ ။ယံ ယံ+ဝဇ္ဇ ယထာဝဇ္ဇ-ကန်းခြင်း ကောက်ခြင်း ကုန်းခြင်း စသော အပြစ်၊ ထိုအပြစ်ကို ပုံဟန်ပြ၍ ကစားခြင်းကို ကာရဏူပစာရအားဖြင့် “ယထာဝဇ္ဇ”ဟု ခေါ်သည်။ မီကာ၌ ဝဇ္ဇကို ဝဒ+ကာရိတ်ကျေ၊ ဣပစ္စည်းဖြင့် “မြည်စေခြင်း၊ တီးမှုတ်ခြင်း”ဟု အနက်ယူ၍ “ဝဇ္ဇဿ+အနုရူပံ ယထာဝဇ္ဇ-တီးမှုတ်ခြင်းအားလျော်စွာ ကခြင်း သိဆိုခြင်း”ဟု ဝဒန္တိဝါဒ ရှိသေး၏။

မှတ်ချက်။ ။ပရိဟာရပထ စသည်၌လည်းကောင်း၊ ထန်းရွက်ပိပိမှုတ်ခြင်း၌လည်း ကောင်း၊ ပြုထိုက်သော ကိစ္စ၏ ပြီးခြင်း မပြီးခြင်း လိုက်၍ အနိုင် အရှုံး ဖြစ်၏။ ယထာဝဇ္ဇ၌ လည်း ဟန်ဆောင်မှု၏ တူ-မတူကို လိုက်၍ အနိုင် အရှုံး ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ဤအားလုံးပင် ဇူတပမာဒဋ္ဌာနများ ဖြစ်ကြသည်ဟု မှတ်ပါ။

၁၅။ အာသန္နိတိ-ကား၊ ပမာဏာတိက္ကန္တာသနံ-မြတ်စွာဘုရား၏ လက်ရှစ်သစ် ပမာဏထက် လွန်သော အခြေရှိသော ညောင်စောင်းအင်းပျဉ်ဟူသော နေရာ တည်း။ [လက်ရှစ်သစ်ကို ရှင်စောတစ်ထွာ မငံသုံးထွာဖြင့် မြှောက်၍ “တစ်တောင့် ထွာထက် လွန်သော အခြေရှိသောနေရာ”ဟုလည်း ပေးကြ၏။] ပန-ဆက်၊ အနုယုတ္တာ ဝိဟရန္တိတိ ဣဒံ-ဟူသော ဤပုဒ်ကို၊ အပေက္ခိတ္တာ-ဇဲ၍၊ သဗ္ဗပဒေသု-အလုံးစုံသောပုဒ်တို့၌၊ ဥပယောဂဝစနံ-ဒုတိယာဝိဘတ်ကို၊ ကတံ-ပြုတော်မူအပ် ပြီ၊ ပလ္လင်္ကောတိ-ကား၊ ပါဒေသု-ခြေတို့၌၊ ဝါဠုပါနိ-ခြင်္သေ့၊ သစ်၊ ကျားစသော သားရဲရုပ်တို့ကို၊ ထပေတ္တာ-ထား၍၊ ဝါ-တပ်၍၊ ကတော-ပြုအပ်သော ညောင်စောင်းငယ်တည်း၊ ဂေါနကောတိ-ကား၊ ဒီဃလောမကော-ရှည်သော အမွေးရှိသော၊ မဟာကောဇေဝါ-ကော်ဇောနက်ကြီးတည်း၊ တဿ-ထိုကော်ဇော ကြီး၏၊ လောမာနိ-အမွေးတို့သည်၊ စတုရင်္ဂလာမိကာနိ-လက်လေးသစ်ထက် လွန်သော ပမာဏရှိကုန်သည်၊ (ဟောန္တိ)ကိရ-ဖြစ်ကုန်သတတ်။

အာသန္နိ။ ။[အာပုဗ္ဗ သဒ္ဓ၊ နိဂ္ဂဟိတိလော၊ အပစ္စည်း၊ ဤပစ္စည်း။] ဥစ္စာသယနကို ပြရာဌာနဖြစ်သောကြောင့် “ပမာဏာတိက္ကန္တာသနံ”ဟု ဖွင့်သည်။ “ပမာဏ”ဟူသည်လည်း ရတနဝဂ်၊ မဉ္ဇူသိက္ခာပုဒ်၌လာသော လက်ရှစ်သစ်ရှိသော အခြေပမာဏတည်း။ ထိုပမာဏထက် လွန်သော အခြေရှိသော ညောင်စောင်း အင်းပျဉ် နှစ်မျိုးလုံးပင် အာသန္နိအရ ယူပါ။ [အာသန္နိတိ အတိရေကဌာနိလပါဒကာနိ မဉ္ဇူပိဌာနိ၊ တတ္ထ ပိဌံ နာမ မဉ္ဇော ဝိယ နာတိဒီပံ (အလွန်မရှည်သော ထိုင်ခုံ-အင်းပျဉ်)-ခုဒ္ဒသိက္ခာဋီကာ၊ ဂါထာ(၁၈၇)။ “အာသန္နိကောတိ စတုရဿပိဌံ (လေးထောင့်အင်းပျဉ်) ဝုစ္စတိ”ဟု စူဠဝဂ္ဂသေနာသနက္ခန္ဓက၌လာသော အင်းပျဉ်ကား ဤနေရာနှင့်မဆိုင်၊ ထိုအင်းပျဉ်မှာ ပမာဏထက်လွန်သော်လည်း အပ်သည်။]

အနုယုတ္တာ၊ပေ၊ကတံ။ ။ပါဠိတော်၌ အနုယုတ္တာ ဝိဟရန္တိကို ဇဲ၍ ဒုတိယန္တထားရသည်။ ဤအဋ္ဌကထာ၌ကား ပုဒ်၏အနက်ကိုသာ ဖွင့်ပြလို၍ ပဌမန္တချည်း ထားပါသည်-ဟူလို၊ ထို့ကြောင့် “အာသန္နိတိ”ဟု ရှိပါစေ။

ပလ္လင်္ကော။ ။“ပလ္လင်္ကောတု စ မဉ္ဇကော” အဘိဓာန် (၃၀၈)နှင့်အညီ ညောင်စောင်းငယ်ကိုပင် “ပလ္လင်္က”ဟု ခေါ်၏။ သို့သော် မအပ်သော ပလ္လင်ကို ပြရာဌာနဖြစ်သောကြောင့် “ပါဒေသု၊ပေ၊ကတော”ဟု ဖွင့်သည်။ ခြေတို့၌ ခြင်္သေ့ရုပ် ကျားရုပ် စသော ရဲရင့်သော သားကောင်တို့၏ အရုပ်ပေါ်အောင် ထုထားသည်၊ (သို့မဟုတ်) အခြားထုအပ်ပြီးသော အရုပ်ကို ယူ၍ ဤပလ္လင်၏ ခြေတို့၌ တပ်ထားသည်-ဟူလို။

ဂေါနကော။ ။လက်လေးသစ်ထက် ပိုလွန်အော်င အမွေးရှိသော သားမွေးကော်ဇောကြီး၊ ထိုကော်ဇောကို “ကော်ဇောနက်ကြီး”ဟု ဖွင့်ကြ၏။ အဘိဓာန် (၃၁၂)၊ လက် လေးသစ်အောက် အမွေးရှိလျှင်ကား ဥဒ္ဒလောမိ ဧကန္တလောမိကော်ဇော၌ ပါဝင်လိမ့်မည်။ [ကုယံ-မြေပေါ်၌၊ ဝါ-ကြမ်းပြင်ပေါ်၌ + ဇေတိ-တင့်တယ် တောက်ပတတ်၏၊ ဣတိ ကောဇေဝါ၊ “ဝု-သဒ္ဓေ”ဟူသော ဓာတ်နက်နှင့်အညီ “ဂဝတိ သဒ္ဓံ ကရောတိတိ ဂေါနကော” ဟု ပြု၊ ယု ပစ္စည်း၊ သုတ္တံ၌ က ပစ္စည်း။]

စိတ္တကန္တိ-ကား၊ ဝါနဝိစိတ္တံ-ရက်ခြင်းအားဖြင့် ဆန်းကြယ်သော၊ ဥဏ္ဏာမယ
 ထွရဏံ-သားမွေးဖြင့် ပြုအပ်သောအခင်းတည်း၊ ပဋိကာတိ-ကား၊ ဥဏ္ဏာ
 မယော-သော၊ သေတထွရဏော-ဖြူသောအခင်းတည်း၊ ပဋိလိကာတိ-ကား၊
 ယနပုပ္ဖ ကော-တစ်ခဲနက် ပန်းပြောက်ရှိသော၊ ဥဏ္ဏာမယထွရဏော-တည်း၊
 ယော-ယင်း အခင်းကို၊ အာမလကပတ္တာတိပိ-သို့သျှားရွက်ပုံသဏ္ဌာန်ပန်းပွင့်
 ရှိသောအခင်း ဟူ၍လည်း၊ ဝုစ္စတိ-၏၊ [အာမလကပတ္တာကာရာဟိ ပုပ္ဖပန္နိဟိ
 ယေဘုယျတော ကတတ္တာ၊-ဋီကာသစ်။] တူလိကာတိ-ကား၊ တိဏ္ဍံ-သုံးမျိုးကုန်
 သော၊ တူလာနံ-လဲတို့တွင်၊ အညတရပုဏ္ဏာ-တစ်မျိုးမျိုးသောလဲဖြင့် ပြည့်သော
 (တူလိကာ-လဲရှိသော) အခင်းတည်း။ [တူလိကာ ပိုဟန်တူသည်။]

ဝိကတိကာတိ-ကား၊ သီဟဗျဏ္ဏဒိရူပဝိစိတြော-ခြင်္သေ့၊ ကျား အစရှိသော
 အရုပ်တို့ဖြင့် ဆန်းကြယ်သော၊ ဥဏ္ဏာမယထွရဏော-တည်း၊ ဥဒ္ဒလောမိတိ-
 ကား၊ ဥဘယတောဒသံ-အတွင်းအပြင် နှစ်ဖက်၌ အမြတ်အဆာရှိသော၊
 ဥဏ္ဏာမယ ထွရဏံ-တည်း၊ ကေစိ-အချို့သော သာရသမာသကျမ်းဆရာ
 ဥတ္တရဝိဟာရဝါသီ ဆရာတို့သည်၊ ဧကတော-တစ်ဖက်၌ (အလှဘက်
 တစ်ဖက်၌)၊ ဥဂ္ဂတပုပ္ဖ-

စိတ္တကံ။ ။စိတ္တံ-ဆန်းကြယ်အောင်+ကရိယတေ-ပြုအပ်၏၊ ဣတိ စိတ္တကံ-သိုးမွေး
 တို့ကို ချည်လုပ်၍ အရောင်အမျိုးမျိုး ဆိုးပြီးလျှင် (နံရံကို အတွက်ဖော်သကဲ့သို့) အတွက်
 ဖော်၍ အဆန်းတကြယ် ရက်အပ်သော အခင်းကို “စိတ္တကံ”ဟု ခေါ်၏၊ [ဝါနဝိစိတ္တန္တိ
 ဘိတ္တိစ္ဆိဒ္ဒဒါဒိအာကာရေန ဝါနေန (သိဗ္ဗနေန) ဝိစိတြ၊ ဥဏ္ဏာမယထွရဏန္တိ မိဂလောမ
 ပကတမထွရဏံ၊ - ဋီကာ။]

ပဋိကာ၊ ပဋိလိကာ။ ။ပဋိကာသဒ္ဒါသည် “သားမွေးဖြင့် ပြုအပ်သော ဖြူသော
 အခင်း” ဟူသော အနက်ဟော အနိပ္ပန္နပါဠိပဒိကတည်း၊ ပဋိလိကာသဒ္ဒါကား “ပန်း
 ပြောက်တွေ တစ်ခဲနက် ပြည့်နေသော သားမွေးနီအခင်း”ဟူသော အနက်ဟောတည်း။

တူလိကာ။ ။တိဏ္ဍံ တူလာနန္တိ ရုက္ခတူလ (လက်ပံပင် စသည်မှ ဖြစ်သော
 သင်ပင်လဲ)، လတာတူလ (နွယ်ပင်မှဖြစ်သော နွယ်လဲ)، ပေါဋကီတူလ (ဖောင်းကားမြက်-
 ရှင်မွေလွန်း မြက်မှဖြစ်သော မြက်လဲ)، သင်္ခါတာနံ တိဏ္ဍံ တူလာနံ၊ -ဋီကာသစ်၊ ဤသို့
 လဲ ဝါဂါမ်း သွတ်သွင်းထားအပ်သော အခင်းသည် တူလိကာ မည်၏၊ ဈေး၌
 ရောင်းရိုးဖြစ်သော ဓမ္မရာ များသည် ရှင်မွေလွန်းလဲ သွတ်သွင်းထားသည်သာ များ၏၊
 [တူလံ-လဲသည်+ယတ္တ အတ္တိတိ တူလိကာ။]

ဝိကတိကာ။ ။ဝိ (ဝိစိတ္တံ)-ဆန်းကြယ်စွာ+ကတံ-ပြုလုပ်ခြင်းတည်း၊ ဝိကတံ-ခြင်း၊
 ဝိကတေန-ခြင်္သေ့ရုပ် ကျားရုပ်စသော အရုပ်ကို ပေါ်စေလျက် ဆန်းကြယ်စွာ
 ရက်လုပ်ခြင်း ဖြင့်+နိဗ္ဗတ္တိတာ-ဖြစ်စေအပ်သော သားမွေးအခင်းတည်း၊ ဝိကတိကာ-ခင်း။

ဥဒ္ဒလောမိ။ ။ဥဒိတပုဒ်မှ ဣတိ အ၊ တကို ချေ၊ ဒိတစ်လုံး လာ၍ “ဥဒ္ဒ”ပြီးသည်ဟု
 ဋီကာသစ် ဆို၏၊ ဥဒိတံ+လောမံ ဥဒ္ဒလောမံ၊ အတွင်း အပြင် နှစ်ဖက်၌ ထင်ရှားသော
 အမွေး၊ ဥဒ္ဒလောမံ ယဿ အတ္တိတိ ဥဒ္ဒလောမိ၊ အတ္တရဏကို ရ၍ နပုံလိနံဖြစ်သောကြောင့်

ပေါ်ထွက်သော ပန်းပွင့်ရှိသောအခင်းတည်း။ ကုတိ-သို့၊ ဝဒန္တိ-နံ၏။ [တစ်ဖက်
ချောအခင်းဟု ဆိုလိုသည်။] ဧကန္တလောမိတိ-ကား၊ ဧကတောဒသံ-တစ်ဖက်၌
အမြတ်အဆာရှိသော၊ ဥဏ္ဏာမယတ္ထရဏံ-တည်း၊ ကေစိ-တို့သည်၊ ဥဘတော-
နှစ်ဖက်၌၊ ဥဂ္ဂတပုပ္ဖံ-တည်း၊ ကုတိ ဝဒန္တိ။

ကဋိဿန္တိ-ကား၊ ရတနပရိသိပ္ပိတံ-ရတနာရွှေချည် ငွေချည်တို့ဖြင့် ချုပ်အပ်
သော၊ ကောသိယကဋိဿမယံ-ပိုးချည်အကြမ်းဖြင့် ရက်အပ်သော၊ ဝါ-ပိုးချည်
အတွင်း ရွှေချည်သွင်း၍ ရက်အပ်သော၊ ပစ္စတ္ထရဏံ-အပေါ်လွှမ်းအခင်းတည်း၊
(အချို့စာအုပ်များ၌ “ကောသိယကဋိဿမယပစ္စတ္ထရဏံ”ဟု သမာသ်ဖြင့် ရှိ၏။

“ဥဒ္ဒလောမိ”ဟု ရဿရှိလျှင်လည်း ကောင်း၏။ [ကေစိဆရာတို့ အလိုအားဖြင့် “ဥဂ္ဂတံ-
တစ်ဖက်၌ ပေါ်ထွက်သော+လောမံ ဥဒ္ဒလောမံ၊ ဥဒ္ဒလောမံ+ယဿ အတ္ထိတိ ဥဒ္ဒလောမိ”
ဟု ပြုပါ။]

ဧကန္တလောမိ။ ။ဧကန္တံ-တစ်ခုသော အတွင်းဘက် အဖို့၌+ဥဂ္ဂတံ-ပေါ်ထွက်သော+
လောမံ-အမွှေးတည်း၊ ဧကန္တလောမံ၊ ဧကန္တလောမံ+ယဿ အတ္ထိတိ ဧကန္တလောမိ၊ ကေစိ
ဆရာတို့ အလိုအားဖြင့် “လောမံ+ယဿ အတ္ထိတိ လောမိ၊ ဧကန္တံ-စင်စစ်ဧကန်၊ ဝါ-
နှစ်ဖက်လုံး+လောမိ ဧကန္တလောမိ”ဟု ပြုပါ။

မှတ်ချက်။ ။လောမ၊ ဒသာ၊ ပုပ္ဖသဒ္ဒါတို့သည် သားမွေးဟူသော အနက်ကို
ဟောရာ၌ ပရိယာယ်တို့တည်း၊ ထို့ကြောင့် ဥဒ္ဒလောမိ၌ လောမကို ဒသာဟုလည်းကောင်း၊
ပုပ္ဖဟု လည်းကောင်း ဖွင့်၏။ ဋီကာသစ်၌လည်း “လောမမယံ ပုပ္ဖံ”ဟု ဖွင့်သည်။

ကဋိဿံ။ ။ကဋိဿနှင့် ကသဋ္ဌသည် အနက်တူ၊ “ဥဗ္ဘုကသဋ္ဌ-ကြိဖတံ”ဟူရာ၌ကဲ့သို့
ကသဋ္ဌသဒ္ဒါလည်း “အဖတ်-အကြမ်း”ဟူသော အနက်ဟောတည်း၊ ကောသိယကဋိဿ-
(ပိုးချည်အနုမှ ကျန်နေသော) ပိုးချည်အကြမ်း၊ ထိုပိုးချည်အကြမ်းဖြင့် ပြုအပ်သောအခင်း
သည် “ကဋိဿေန+ပကတံ ကဋိဿံ”အရ ကဋိဿ မည်၏။ ဤကား “ကောသိယ
ကဋိဿ မယန္တိ ကောသိယကသဋ္ဌမယံ”ဟူသော ဋီကာဟောင်းစသည်ကို မှီး၍
အဘိဓာန်နိဿယသစ် (၃၁၅)၌ အဘယာရာမဆရာတော်မိန့်အပ်သော အနက်တည်း။
[ဤကဋိဿအခင်းသည် ရွှေ ငွေဟူသော ရတနာချည်ဖြင့် ချုပ်အပ်သော ကြောင့်သာ
မအပ်သော မဟာသယန ဖြစ်ရသည်၊ ရတနာဖြင့် မချုပ်လျှင် အပ်သည်သာ။]

တစ်နည်း။ ။သုဝဏ္ဏသုတ္တံ ကိရ ကဋိဿံ ကသဋ္ဌန္တိစ ဝဒန္တိ”ဟူသော ဋီကာသစ်
(ဝိမတိ)တို့ အလိုအားဖြင့် “ကောသိယဉ္စ-ပိုးချည်လည်း၊ ကဋိဿဉ္စ-ရွှေချည်လည်း၊
ကောသိယကဋိဿံ-ချည်၊ ကောသိယကဋိဿေန-ပိုးချည် ရွှေချည်ဖြင့်၊ (ပိုးချည်အတွင်း
ရွှေချည်သွင်း၍ ရက်ခြင်းဖြင့် = ပိုးချည်တိုင်၍ ရွှေချည်ဖောက်ခြင်းဖြင့်)+ပကတံ
ကောသိယ ကဋိဿမယံ”ဟု ပြု၊ ကဋိဿံ၌လည်း “ကောသိယဉ္စ+ကဋိဿဉ္စ ကဋိဿံ”ဟု
ဝိရူပေ ကသေသံ ပြုရလိမ့်မည်၊ “ကဋိဿံ-ပိုးချည်အတွင်း ရွှေချည်သွင်း၍ ရက်အပ်သော
အခင်း”ဟု ပေးပါ။ [ရွှေချည်ဖောက်၍ ရက်ထားလျှင် ထိုရွှေချည်ကြောင့် မအပ်တော့ရ
ကား “ရတန ပရိသိပ္ပိတံ”ဟု ဆိုဖွယ်မလို၊ (အဋ္ဌကထာလည်း ဆိုထား)သောကြောင့်
နောက်နည်းကို အဘိဓာန်နိဿယသစ်ဆရာတော် မနှစ်သက်ပါ။]

သင့်သည်ချည်းသာ၊) ကောသေယန္တိ-ကား၊ ရတနပရိသိပ္ပိတမေဝ-ရတနာ
ရွှေချည် ငွေချည်တို့ဖြင့် ချုပ်အပ်သည်ပင်ဖြစ်သော၊ (ရှေ့အခင်းနှင့် ရတနပရိ
သိပ္ပိတချင်းတူသောကြောင့် ဧဝသဒ္ဓါကို ဆိုသည်၊) ကောသိယသုတ္တမ-
ပိုးချည်ဖြင့် ရက်အပ်သော၊ ပစ္စတ္တရဏံ-တည်း၊ ပန-အနွယ်၊ သုဒ္ဓကောသေယျ-
ရတန ပရိသိပ္ပိတမဖက် သက်သက်သောပိုးချည်အခင်းသည်၊ ဝဋ္ဋတိ-၏၊ ကုတိ-
သို့၊ ဝိနယေ-ဝိနည်းအဋ္ဌကထာ၌၊ ဝါ-ဝိနည်းပရိယာယ်၌၊ ဝုတ္တံ-ပြီ၊ ပန-ဝါဒန္တရ၊
ဒီဃနိကာယဋ္ဌကထာယံ-ရှေးဒီဃနိကာယအဋ္ဌကထာ၌၊ ထပေတွာ၊ ပေ၊
ဝဋ္ဋိတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ-ပြီ။ [တူလိကံ-လဲရှိသောအခင်းကို၊ ထပေတွာ-ထား၍၊
သဗ္ဗာနေဝ-အလုံးစုံသာလျှင် ဖြစ်ကုန်သော၊ ဂေါနကဒီနိ-ဂေါနက အစရှိကုန်
သော၊ ရတနပရိသိပ္ပိတာနိ-ရတနာ ရွှေချည် ငွေချည်တို့ဖြင့် ချုပ်အပ်သော
အခင်း တို့သည်၊ န ဝဋ္ဋိ-ကုန်။]

ကုတ္တကန္တိ-ကား၊ သောဠသန္တံ-တစ်ကျိပ်ခြောက်ယောက်ကုန်သော၊ နာဠ
ကိတ္တိနံ-ကချေသည်မိန်းမတို့၏၊ ဌတွာ-ရပ်၍၊ နစ္စနယောဂံ-ကခြင်း၌လျောက်
ပတ် သော (ကလောက်သော)၊ ဥဏ္ဏာမယတ္ထရဏံ-တည်း၊ ဟတ္ထတ္ထရံ
အဿတ္ထရန္တိ-ကား၊ ဟတ္ထိအဿပိဋ္ဌေသု-ဆင်ကျောက်ကုန်း မြင်းကျောက်ကုန်း
တို့၌၊ အတ္ထ ရဏကအတ္ထရဏာယေဝ- ခင်းထိုက်သော အခင်းတို့သာတည်း၊
ရတတ္ထရေပိ-

ကောသေယျ။ ။ ကောသတော-ပိုးအိမ်မှ+ဇာတံ-ဖြစ်သောချည်တည်း၊ ကောသိယံ-
ချည်၊ ကောသိယေန-ပိုးချည်ဖြင့်+ပကတံ-ပြုအပ်သော (ရက်အပ်သော)အခင်းတည်း၊
ကောသေယျ-ခင်း။ [“ဝိနယေ ဝုတ္တံ”၌ ဝိနည်းအဋ္ဌကထာကို ယူပါ၊ (တစ်နည်း) ဝိနည်း
ပရိယာယ်ကို ယူပါ။]

ထပေတွာ တူလိကံ။ ။ တူလိကအခင်းသည် ရတနပရိသိပ္ပိတ မဟုတ်စေကာမူ
မအပ်၊ ထို့ကြောင့် “ထပေတွာ တူလိကံ”ဟု ဆိုသည်၊ ဂေါနက စသော အခြားအခင်းများ
ကား ရတနပရိသိပ္ပိတ ဖြစ်မှ မအပ်၊ ရတနပရိသိပ္ပိတ မဟုတ်လျှင်ကား ဘူမတ္ထရဏ
(ကြမ်းပြင်ပေါ် ချ၍ ခင်းခြင်း)အားဖြင့် သုံးကောင်းသေး၏။

ကုတ္တကံ။ ။ “ကရောတိ ဧတ္ထ နစ္စန္တိ ကုတ္တကံ”ဟု မီကာသစ် ပြု၏၊ ကရဇာတ်၊ တ
ပစ္စည်း၊ က၏ အကို ဥပြု၊ ရချေ၊ တ တစ်လုံးလာ၊ သုတ္တံ၌ ကပစ္စည်း၊ တစ်ကျိပ်ခြောက်
ယောက်သော ကချေသည်တို့ က၊ လောက်အောင် ကြီးကျယ်သော သားမွေး (တစ်ဖက်
ချော၊ နှစ်ဖက်ချော) ကော်ဇောကြီးတည်း။ [ဤကုတ္တကအခင်းသည် ဥဒ္ဓလောမိ
ဧကန္တလောမိ အခင်းမျိုးပင် ဖြစ်၏၊ ကြီးကျယ်သောကြောင့် နာမည်အထူး ဆိုသည်၊
တဒေဝ သောဠသိတ္တိနံ၊ နစ္စယောဂံ ဟိ ကုတ္တကံ။-အဘိဓာန် (၃၁၄)။]

ဟတ္ထတ္ထရပေ၊ ရဏတ္ထရံ။ ။ အတ္ထရိတဗ္ဗံ-ခင်းထိုက်၏၊ ကုတိ အတ္ထရံ၊ ဟတ္ထိမိ-
ဆင်၌၊ ဝါ-ဆင်ကျောက်ကုန်း၌+အတ္ထရံ-ခင်းထိုက်သော အခင်းတည်း၊ ဟတ္ထတ္ထရံ-ခင်း၊
အဿတ္ထရံ၊ ရတတ္ထရတို့၌လည်းနည်းတူ။ [မီကာသစ်၌ “ဟတ္ထိနော+ပိဋ္ဌိယံ အတ္ထရံ
ဟတ္ထတ္ထရံ”ဟု ပြု၏။]

ရထားအခင်း၌လည်း၊ ဒေသဝ နယော-တည်း၊ အဇိနပ္ပဝေဏီတိ-ကား၊ အဇိန စမ္ပေဟိ-သစ်နက်ရေတို့ဖြင့်၊ (ကတာ၌ စပ်)၊ မဉ္ဇူပမာဏေန-ညောင်စောင်း ပမာဏဖြင့်၊ သိဗ္ဗိတွာ-ချုပ်၍၊ ကတာ-ပြုအပ်သော၊ ပဝေဏီ-အထပ်ထပ် ဖြစ်သော အခင်းတည်း။

ကဒလိမိဂပဝရပစ္စတ္တရဏန္တိ-ကား၊ ကဒလိမိဂစမ္ပ နာမ-ဝံပိုင်၏အရေ မည် သည်၊ အတ္တိ-၏၊ တေန-ထိုအရေဖြင့်၊ ကတံ-ပြုအပ်သော၊ ပဝရပစ္စတ္တရဏ- မြတ်သော အပေါ်လွှမ်း အခင်းတည်း၊ ဥတ္တမပစ္စတ္တရဏ-ကောင်းမြတ်သော အပေါ်လွှမ်း အခင်းတည်း၊ ကုတိ အတ္ထော၊ တံ-ထိုအခင်းကို၊ သေတဝတ္ထဿ- ဖြူသော အဝတ်၏၊ ဥပရိ-အပေါ်၌၊ ကဒလိမိဂစမ္ပ-ကဒလိ မည်သော သားကောင်၏ အရေကို၊ ပတ္တရိတွာ-ဖြန့်၍၊ သိဗ္ဗိတွာ-ချုပ်၍၊ ကရောန္တိ ကိရ- ပြုကြကုန်သတတ်။

သဥတ္တရစ္ဆဒန္တိ-ကား၊ (ယံ-အကြင်အခင်းသည်၊) ဥတ္တရစ္ဆဒေန-အထက်၌ နီသောဗိတာန်မျက်နှာကြက်နှင့်၊ သဟ-တကွ၊ (ဝတ္တတိ-ဖြစ်၏၊ တံ-ထိုအခင်း သည်၊ သဥတ္တရစ္ဆဒံ-သဥတ္တရစ္ဆဒ မည်၏၊) ဥပရိ-အပေါ်၌၊ ဗန္ဓေန-

အဇိနပ္ပဝေဏီ။ ။[စမ္ပံ တု အဇိနံ ယုထ-အဘိဓာန်(၄၄၂)။] သစ်နက်ရေကို “အဇိန”ဟု ခေါ်၏။ ထိုသားရေသည် အလွန် သိမ်မွေ့သဖြင့် နှစ်ထပ်သုံးထပ် ထပ်၍ချုပ်ရ သောကြောင့် ပဝေဏီ (အထပ်ထပ်)ဟု ဆိုသည်။ အဇိနစမ္ပေဟိ+ကတာ+ပဝေဏီ အဇိနပ္ပဝေဏီ။ [အဇိန စမ္ပေဟိတိ အဇိနမိဂစမ္ပေဟိ၊ တာနိ ကိရ စမ္ပာနိ သုဓမ္မတရာနိ၊ တဿ ဒုပဋ္ဌတိပဋ္ဌာနိ ကတာ သိဗ္ဗန္တိ၊ တေန ဝတ္တံ အဇိနပ္ပဝေဏီတိ၊ ဥပရူပရိ ထပေတွာ သိဗ္ဗနဝသေန ဟိ သန္တတိဘူတာ ပဝေဏီတိ ဝုစ္စတိ-ဋီကာသစ်၊ ပဝေဏီသဒ္ဒါ၏ သမ္ပန္န အနက် ဟောကြောင်းကို အဋ္ဌသာလိနိ ကာမာဝစရကုသလပဒဘာဇနိဘာသာဋီကာ ၌ ရှုပါ။]

ကဒလိ၊ပေ၊ပစ္စတ္တရဏံ။ ။“ကဒလိမိဂ-ဝံပိုင်”ဟု အနက်ပေးကြ၏။ ဋီကာသစ်၌ မဇ္ဇရာကာရမိဂေါ-ကြောင်နှင့်သဏ္ဌာန်တူသော သားကောင်”ဟု အနက်ဖွင့်၏။ “ကြောင် ဝံပိုင်”ကို ဆိုလိုဟန်တူ၏။ ထိုသားကောင်သည် ကြောင်သဏ္ဌာန်ရှိသောကြောင့် အရေလည်း သူ့ချည်းသက်သက် အခင်းမလုပ်လောက်ရကား အဝတ်ဖြူ၏ အပေါ်က (နေရာထိုင်ချုပ် သလို) ထပ်၍ ချုပ်ရကြောင်းကို “တံ ကိရ”စသည်ဖြင့် သရုပ်ဖော်ပြသည်။

သဥတ္တရစ္ဆဒံ။ ။ဆဒိယတိ ဧတေနာတိ ဆဒေါ (ဖုံးကြောင်းအမိုး)၊ ဥတ္တရိ- အထက်၌+ ဆဒေါ-အမိုးတည်း၊ ဥတ္တရစ္ဆဒေါ-မိုး၊ ဋီကာသစ်၌ကား “ဥတ္တရံ (ဥပရိတာဝံ)- အထက်အဖို့ကို+ ဆာဒေတိတိ ဥတ္တရစ္ဆဒေါ”ဟု ပြု၏။ ဝိတာနကို အရကောက်ပါ၊ သဟ+ဥတ္တရစ္ဆဒေန (ယံ) ဝတ္တတိတိ သဥတ္တရစ္ဆဒံ-(ပစ္စတ္တရဏံ)၊ ဤဝိပြိုဟ်နှင့်အညီ “သဥတ္တရစ္ဆဒံ”အရ အထက် ပေါ်က ဗိတာန် မျက်နှာကြက် (အနီ)နှင့်တကွ ဖြစ်သော အောက်အခင်း ရ၏။ ထို့ကြောင့် “ဥပရိဗန္ဓေန ရတ္တဝိတာနေန သဒ္ဓိတိ အတ္ထော”ဟု အရကောက်ကို ပြသည်။

ဖွဲ့ကြက်အပ်သော၊ ရတ္တဝိတာနေန-နီသော ဗိတာန် မျက်နှာကြက်နှင့်၊ သဒ္ဓိ-
တကွ၊ (ဝတ္ထုတိ-ဖြစ်၏။) ကူတိ အတ္ထော၊ သေတဝိတာနမ္ပိ-အဖြူရောင် ဗိတာန်
မျက်နှာကြက်သည်လည်း၊ (န ဝဇ္ဇတိ၌ စပ်၊) ဟေဌာ-အောက်၌၊
အကပ္ပိယပစ္စတ္ထရဏေ-မအပ်သော အပေါ်လွှမ်းအခင်းသည်၊ သတိ-သော်၊
န ဝဇ္ဇတိ-မအပ်၊ (ဟေဌာ-၌၊ အကပ္ပိယ ပစ္စတ္ထရဏေ-သည်၊) အသတိ ပန-
မရှိသော်ကား၊ ဝဇ္ဇတိ-အပ်၏။

ဥဘတောလောဟိတကူပဓာနန္တိ-ကား၊ သိသုပဓာနဉ္စ-ခေါင်းအုံးလည်း
ကောင်း၊ ပါဒုပဓာနဉ္စ-ခြေအုံးလည်းကောင်း၊ ကူတိ-သို့၊ မဇ္ဇဿ-ညောင်စောင်း
၏၊ ဥဘတော-ခြေရင်း ခေါင်းရင်း နှစ်ဖက်၌၊ လောဟိတကံ-နီသောအဆင်း
ရှိသော၊ ဥပဓာနံ-အုံးတည်း၊ ဧတံ-ဤနှစ်ဖက်၌ နီသောအဆင်းရှိသောအုံး
သည်၊ န ကပ္ပတိ-မအပ်၊ ပန-အနွယ်၊ ဧကမေဝ-တစ်လုံးသာလျှင်ဖြစ်သော၊
ယံ ဥပဓာနံ-အကြင်အုံးသည်၊ ဥဘောသု-နှစ်ဖက်ကုန်သော၊ (ခေါင်းအုံး၏
နှစ်ဖက်

ရတ္တဝိတာနေန။ ။ ရတ္တသဒ္ဓါသည် “သောဏောတု လောဟိတော ရတ္ထော
(အဘိဓာန် ၉၅)၌ အနီရောင်ကို ဟော၏။ “ကသာဝေန ရတ္ထံ”စသည်၌ ဆိုးအပ်သော
အရာဝတ္ထု၊ တပ်စွဲခြင်းအနက်တို့ကို ဟော၏။ ဤနေရာ၌ အနီရောင် အနက်ကို ယူစေ
လို၍ “တပိ လောဟိတမေဝ ကူဓာဓိပ္ပေတန္တိ အာဟ ရတ္တဝိတာနေနာတိ”ဟု ဋီကာသစ်၌
လည်းကောင်း၊ သလောဟိတဝိတာနဉ္စ”ဟု ခုဒ္ဒသိက္ခာ၊ အကပ္ပိယပစ္စတ္ထရဏနိဒ္ဒေသ
(၁၈၉)ဂါထာ၌လည်း ကောင်း မိန့်ကြသည်။

မှတ်ချက်။ ။ ဤသဥတ္တရစ္ဆန္ဒကို ဥဘတောလောဟိတကူပဓာနံ၏ ဝိသေသနအဖြစ်
ဖြင့် ပေးကြ၏။ ထိုသို့ မပေးသင့်ပါ။ သဥတ္တရစ္ဆန္ဒကို အပေါ်၌ နီသောမျက်နှာကြက်ပါသော
သီးခြားအခင်းတစ်မျိုးဟု မှတ်ပါ။ ထိုသို့ ဖြစ်ကြောင်းကိုလည်း “သေတဝိတာနမ္ပိ ၊ ပေ၊
အသတိ ပန ဝဇ္ဇတိ”ဟူသော စကားကို ထောက်၍ သိသာပါသည်။ ဤ၌ ဗိတာန်နီ
မျက်နှာကြက်နှင့် နီသောခေါင်းအုံးတို့သည် အကပ္ပိယပစ္စတ္ထရဏများ မဟုတ်ကြသော်
လည်း ထိုအကပ္ပိယ အခင်းနှင့် စပ်၍ မဟာသယနချင်း တူသောကြောင့် ဤ၌ ထည့်သွင်း
ထားသည်ဟု မှတ်ပါ။

ဥဘတော၊ ပေ၊ ပဓာနံ။ ။ ဥပဒဟန္တိ သိသံ ဧတ္ထာတိ ဥပဓာနံ-ဦးခေါင်းကို ကပ်၍
(ခြေအုံး၌ “ခြေကို”ကပ်၍) ထားရာ ဖြစ်သောကြောင့် “ဥပဓာနံ”မည်၏။ လောဟိတကူ+
တံ+ဥပဓာနံ စာတိ လောဟိတကူပဓာနံ၊ ဥဘတော-ခေါင်းရင်း ခြေရင်း နှစ်ဖက်တို့၌+
လောဟိတကူပဓာနံ ဥဘတောလောဟိတကူပဓာနံ၊ “မဇ္ဇဿ ဥဘတော”ဟု
ဆိုသော်လည်း မဇ္ဇကို အရမကောက်နှင့်၊ မဇ္ဇဿသည် ဥဘတော၏ သမ္ပန်အကျိုးငှာ
အပိုထည့်ပါ၍တည်း၊ ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ် မဟုတ်သောကြောင့် အခင်းကိုလည်း
အရမကောက်နှင့်၊ နောက်၌ “ဧတံ န ကပ္ပတိ-ဤအုံးသည် မအပ်”ဟူသော စကားကို
ထောက်၍ ခေါင်းအုံး ခြေအုံးကိုသာ အရကောက်ရသည်။ [ဝိနည်း မဟာဝဂ္ဂ
စမ္မကန္တကဘာသာမီကာ၌ သဥတ္တရစ္ဆန္ဒနှင့် ဤပုဒ်ဝယ် အနက်ပေးလွှဲ၏။ ဤအတိုင်း
ပေးပါ။]

ကုန်သော၊) ပသေသု-နံပါးတို့၌၊ ရတ္တံဝါ-နီသည်သော်လည်းကောင်း၊ ပဒုမဝဏ္ဏံဝါ-ပဒုမ္မာကြာအဆင်းရှိသည်သော်လည်းကောင်း၊ ဝိစိတြိ ဝါ-ရက်ခြင်း ချုပ်ခြင်းတို့ဖြင့် ဆန်းကြယ်သည်သော်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ-၏၊ (တံ ဥပဓာနံ-သည်၊) ပမာဏ ယုတ္တံ-ခေါင်းအုံးပမာဏနှင့် ယှဉ်သည်၊ သစေ (ဟောတိ)၊ (ဧဝံသတိ)၊ ဝဋ္ဋတိ-၏၊ ပန-ကား၊ မဟာဥပဓာနံ-ကြီးစွာသော ခေါင်းအုံးကို၊ ပဋိက္ခိတ္တံ-ပယ်မြစ်တော် မူအပ်ပြီ။

အလောဟိတကာနီ-နီသော အဆင်းမရှိသော ပမာဏယုတ္တံအုံးတို့သည်၊ ဒွေပိ-နှစ်လုံးတို့သည်လည်း၊ ဝဋ္ဋန္တိယေဝ-အပ်ကုန်သည်သာ၊ တတော-ထိုနှစ်လုံး ထက်၊ ဥတ္တရိ-အလွန်၊ လဘိတွာ-ရ၍၊ ဝါ-ရလတ်သော်၊ အညေသံ-အခြား ပုဂ္ဂိုလ် တို့အား၊ ဒါတဗ္ဗာနိ-ပေးထိုက်ကုန်၏၊ ဒါတုံ-ငှာ၊ အသက္ကောန္တော-မစွမ်း နိုင်လတ်သော်၊ မဉ္ဇေ-၌၊ တိရိယံ- ကန်လန်၊ အတ္တရိတွာ- ခင်း၍၊ ဥပရိ- အထက်၌၊ ပစ္စတ္တရဏံ-အပေါ်လွှမ်းအခင်းကို၊ ဒတွာ-၍၊ နိပဇ္ဇိတုံပိ-အိပ်ခြင်းငှာ လည်း၊ ဝါ-အိပ်ခွင့်ကိုလည်း၊ လဘတိ-၏။

[ဥဘတော လောဟိတကုပဓာနမှတစ်ပါး အခြားသော ဥစ္စာသယန မဟာ သယနတို့၌ ပြုကျင့်ဖွယ်ကို ပြလိုသောကြောင့် “အာသန္နိအာဒိသု ပန” ကို မိန့်။] ပန-ဆက်၊ အာသန္နိအာဒိသု-အာသန္နိအစရှိသော ဥစ္စာသယန မဟာသယန တို့၌၊ ဝုတ္တနယေနေဝ-ဟောတော်မူအပ်သောနည်းဖြင့်သာ၊ ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗံ-ကျင့်

ပမာဏယုတ္တံ။ ။သစေ ပမာဏယုတ္တန္တိအာဒိ သီသပ္ပမာဏာတိက္ကန္တဿ ဗိမ္မော ဟနဿ ပဋိက္ခိတ္တဘာဝဒဿနတ္ထံ ဝုတ္တံ၊ န ပန ဥစ္စာသယနမဟာသယနဘာဝဒဿနတ္ထံ၊ တထာ အဝုတ္တတ္ထာ။ [ပမာဏလွန်သော ခေါင်းအုံးကို ပယ်ထားကြောင်း ပြလို၍ “ပမာဏ ယုတ္တံ”ဟု ဆိုသည်၊ ပမာဏယုတ္တံ မဟုတ်သော ခေါင်းအုံးက ဥစ္စာသယန မဟာသယန တွင် ပါဝင်သောကြောင့် ဆိုအပ်သည် မဟုတ်၊ စာအုပ်တို့၌ “အညပမာဏာတိက္ကန္တဿ”ဟု ရှိ၏၊ သေနာသနက္ခန္ဓက၌ “သီသပ္ပမာဏံ နာမ”စသည်ဖြင့် ရှိသောကြောင့် “သီသပ္ပမာဏာ တိက္ကန္တဿ”ဟု ရှိသင့်မည် ထင်သည်။]

မှတ်ချက်။ ။တံ ပန ဥပဓာနံ ဥပေါသထိကာနံ ဂဟဋ္ဌာနံ ဝဋ္ဋတိ၊ (ထိုပမာဏ လွန်သော ခေါင်းအုံးကြီးသည်ကား ဥပုသ်စောင့်ကြသော လူဝတ်ကြောင့် တို့အားအပ်ပါ ၏)၊ ဥစ္စာသယန မဟာသယနမေဝ ဟိ တဒါ တေသံ န ဝဋ္ဋတိ၊-စမ္ပက္ခန္ဓက၊ ဝိမတိ၊ ဤစကားကို ထောက်၍ လူဝတ်ကြောင့်များသည် ဥပုသ်စောင့်သောအခါ လဲ (ဝါဂွမ်း)သွတ်ထားသော တူလိက (မွေ့ရာ)များ၌ မအိပ်ကောင်းဟု သတိပြုပါ။ [ပမာဏအုံးကို ဝိနည်း၊ စူဠဝဂ္ဂ သေနာသန ကုန္ဒက အဋ္ဌကထာ၌ ရှုပါ။]

နိပဇ္ဇိတုံပိ လဘတိ။ ။“ဒါတုံ အသက္ကောန္တောပေလဘတိ”ဟူသော စကားသည် မကျန်းမာသောအခါကို ရည်ရွယ်၍ ဆိုအပ်သော စကားတည်း။ [တေနာဟ-သေနာသန ကုန္ဒကဝဏ္ဏနာယံ အဂ္ဂိလာနဿာပိ သီသုပဓာနဉ္စ ပါဒုပဓာနဉ္စာတိ ဒွယမေဝ ဝဋ္ဋတိ၊ ဂိလာနဿ ဗိမ္မောဟနာနိ သန္တရိတွာ ဥပရိပစ္စတ္တရဏံ ဒတွာ နိပဇ္ဇိတုံပိ ဝဋ္ဋတိ-ဋီကာသစ်။]

ထိုက်၏။ ဟိ- မှန်၊ အနုဇာနာမိ၊ ပေ၊ ကာတုန္တိ- ဟူသော၊ ဧတံ (သုတ္တံ)-
ဤပါဠိကို၊ (ဘဂဝတာ)၊ ဝုတ္တံ-ပြီ၊ [ဘိက္ခဝေ-တို့၊ အာသန္နိယာ-လက်ရှစ်သစ်
ပမာဏထက်လွန်သော အခြေရှိသော ညောင်စောင်း အင်းပျဉ်၏၊ ပါဒေ-
ခြေ တို့ကို၊ ဆိန္နိတွာ-ဖြတ်၍၊ ပရိဘုဉ္ဇိတုံ-သုံးစွဲခြင်းငှာ၊ အနုဇာနာမိ-ခွင့်ပြုတော်
မူ၏၊ ပလ္လင်္ကဿ-ခြင်္သေ့၊ သစ်၊ ကျားစသော သားရဲရုပ်အခြေရှိသော ပလ္လင်၏၊
ဝါဠေ- ခြင်္သေ့၊ သစ်၊ ကျားစသော သားရဲရုပ်တို့ကို၊ ဘိန္နိတွာ-ဖျက်၍၊ ပရိဘုဉ္ဇိတုံ-
ငှာ၊ အနုဇာနာမိ-၏၊ တူလိကံ-လဲရှိသောအခင်းကို၊ ဝိဇ္ဇေတွာ-ဖြေ၍၊
ဗိမ္မောဟနံ-ခေါင်းအုံးကို၊ ကာတုံ-ငှာ၊ (ဖြေ၍ လဲတို့ကို ထုတ်ပြီးလျှင် ထိုလဲတို့ကို
ခေါင်းအုံး ချုပ်ခြင်းငှာ၊) အနုဇာနာမိ-၏၊ အဝသေသံ-ကြွင်းသော ဥစ္စာသယန
မဟာ သယနကို၊ ဘူမတ္ထရဏံ-မြေအခင်းကို (ကြမ်းပေါ်၌ အခင်းကို)၊ ကာတုံ-
ငှာ၊ အနုဇာနာမိ-၏၊ - ဝိနည်း၊ စူဠဝဂ္ဂ၊ သေနာသနက္ခန္ဓကပါဠိတော်။]

၁၆။ ဥစ္စာဒနာဒိသု-ဥစ္စာဒန အစရှိသောပုဒ်တို့၌၊ (ဝိနိစ္ဆယော ဧဝံ
ဝေဒိတဗ္ဗော)၊ မာတုကုစ္ဆိတော-အမိဝမ်းမှ၊ နိက္ခန္တဒါရကနံ-ထွက်ခဲ့ရသော
ကလေးတို့၏၊ သရိရ ဂန္ဓော-ကိုယ်အနံ့သည်၊ ဒွါဒသဝဿ ပတ္တကာလေ-၁၂
နှစ်အရွယ်သို့ ရောက်ရာ အခါ၌၊ (တစ်ဆယ့်နှစ်နှစ်အရွယ်ရောက်မှ)၊ နဿတိ-
ပျောက်၏၊ တေသံ-ထို ကလေးတို့၏၊ သရိရဒုဂ္ဂန္ဓဟရဏတ္ထာယ-ကိုယ်၏
မကောင်းသော အနံ့ကို ပယ်ရှားခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဂန္ဓုဏ္ဏာဒိဟိ-နံသာမူနံ အစရှိ
သည်တို့ဖြင့်၊ ဥစ္စာဒေန္တိ-ပွတ်တိုက်ပေးကြကုန်၏၊ ဧဝရူပံ-ဤသို့သဘောရှိသော၊
ဥစ္စာဒနံ-ပွတ်တိုက်ခြင်း သည်၊ န ဝဋ္ဋတိ-မအပ်၊ (ရဟန်းတို့အား မအပ်-ဟူလို။
)

ပန-ကား၊ ပုညဝန္တေ-ပုဉ်းကံရှိကုန်သော၊ ဒါရကေ-ကလေးတို့ကို၊ ဦရူသု-
ပေါင်တို့၌၊ နိပဇ္ဇာပေတွာ-အပ်စေ၍၊ တေလေန-ဆီဖြင့်၊ မက္ခေတွာ-သုတ်လိမ်း

ပလ္လင်္ကဿဝါဠေ။ ။သားရဲရုပ်ကို ဖျက်ရာ၌လည်း ခြေကို ထွင်းထားလျှင် အရုပ်
မထင်ရှားအောင် ဖျက်ခြင်း၊ အရုပ်လုပ်ပြီးကို ဆောင်ယူ၍ တပ်ထားလျှင် ထိုအရုပ်ကို
ခွာခြင်း အားဖြင့် ဖျက်နိုင်ပါသည်။ “ပလ္လင်၏ သားရဲရုပ်တို့ကို ဖျက်၍ သုံးကောင်း၏”ဟု
ဆိုသော ကြောင့် ပလ္လင်သည် ဥစ္စာသယန မဟုတ်၊ ခမ်းနားသော မဟာသယနတွင်
ပါဝင်ကြောင်း သိရ၏။ [“အာသန္နိပလ္လင်္ကော ဥစ္စာသယနံ၊ သေသာ မဟာသယနံ”ဟူသော
ဒုဒ္ဒသိက္ခာမီကာ (၁၈၇)၌ ပလ္လင်ကို ဥစ္စာသယနဟု ဆိုသည်ကို စဉ်းစားပါ။]

ဥစ္စာဒနံ။ ။ဆဒဓာတ်သည် ဖုံးခြင်းအနက်ကို ဟောသော်လည်း ဤနေရာ၌
ဥကြောင့် ပွတ်တိုက်ခြင်း အနက်ကို ယူပါ။ [ဥစ္စာဒေန္တိတိ ဥဗ္ဗုဇ္ဇန္တိ-မီကာသစ်။]
“မာတုကုစ္ဆိတော နိက္ခန္တဒါရကနံ”ဟု ဆိုသောကြောင့် အဏ္ဏာဇ ဇလာဗုဇ သတ္တဝါတို့ကိုသာ
ယူရ၏။ ထို ကလေးတို့မှာ အမိဝမ်း၌ ကြာမြင့်စွာ နေခဲ့ရသောကြောင့် ထိုအနံ့သည် ၁၂
နှစ်အရွယ် ရောက်မှ ပျောက်၏။

၍၊ ဟတ္ထပါဒဉ္စိရုနာဘိအာဒိနံ-လက် ခြေ ပေါင် ချက် အစရှိသော ကိုယ်အင်္ဂါ တို့၏၊ သဏ္ဌာနသမ္ပာဒနတ္ထံ- ပုံသဏ္ဌာန်တို့ကို ကောင်းစွာ ဖြစ်စေခြင်း အကျိုးငှာ၊ (ပုံသဏ္ဌာန်တို့ကို ပြည့်စုံစေခြင်းအကျိုးငှာ) ပရိမဒ္ဒန္တိ-ထက်ဝန်းကျင် ဆုပ်နယ် ပေးကြရကုန်၏။ ဝေဇ္ဇတိ-သော၊ ပရိမဒ္ဒန္တိ-ထက်ဝန်းကျင် ဆုပ်နယ်ပေးခြင်းသည်၊ န ဝဇ္ဇတိ-မအပ်၊ နှာပနန္တိ-ကား၊ တေသံယေဝ ဒါရကာနံ-ထိုပုဉ်းကံရှိသော ကလေးတို့ကိုပင်၊ ဂန္ဓာဒိဟိ-နံသာရည်အစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ (နှာပနံ ဝိယ-ရေချိုးစေ ခြင်းကဲ့သို့၊ ဝါ-ရေချိုးပေးခြင်းကဲ့သို့) နှာပနံ-ရေချိုးပေးခြင်းကိုလည်းကောင်း။

သမ္မာဟနန္တိ-ကား၊ မဟာမလ္လာနံဝိယ-လက်ဝှေ့သမားကြီးတို့၏ကဲ့သို့၊ ဟတ္ထ ပါဒေ-လက်ခြေတို့ကို၊ မုဂ္ဂရာဒိဟိ-ဆောက်ပုတ်အစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ ဝါ-လက်ရိုက် အစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ [ရှေးက လက်ရိုက်ကိုပင် ဆောက်ကို ပုတ်ခတ်ကြောင်း ဖြစ်သောကြောင့် “ဆောက်ပုတ်”ဟု ခေါ်သည်။] ပဟရိတွာ-ပုတ်ခတ်၍၊ ဗာဟနံ ဝမုနံ-လက်ခြေတို့ကို တိုးပွားစေခြင်းကိုလည်းကောင်း။

အာဒါသန္တိ-ကား၊ ယံကိဉ္စိ-အမှတ်မရှိ တစ်စုံတစ်ခုသော၊ အာဒါသံ-ကြေးမုံ ကို၊ ဝါ-မှန်ကို၊ ပရိဟရိတုံ-ကိုယ်ဥစ္စာဟု သိမ်းပိုက်၍ ဆောင်ယူခြင်းငှာ၊ န ဝဇ္ဇတိ-မအပ်။ [ရှေးက ကြေးကို လုပ်ထားသောကြောင့် “ကြေးမုံ”ဟု ခေါ်၏။ ယခုခေတ် မှန်ပင်တည်း၊ မည်သည့် အာဒါသမဆို ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာ အဖြစ်ဖြင့် ဆောင်၍ မထားအပ်သောကြောင့် “ယံကိဉ္စိ”ဟု ဆိုသည်။]

သဏ္ဌာန၊ပေ၊ပရိမဒ္ဒန္တိ။ ။လက်၊ ခြေ၊ ပေါင်၊ ချက်၊ နှာခေါင်း၊ ဦးခေါင်းစသော ကိုယ်အင်္ဂါတို့၏ ပုံသဏ္ဌာန်လှအောင် ဆုပ်နယ်ပေးရ၊ နှာခေါင်းပိနေလျှင် တိုနေလျှင် ဆွဲပေးရ၊ ဦးခေါင်း စောင်းနေလျှင်၊ နဖူးမောက်နေလျှင်၊ နောက်စေ့ထွက်နေလျှင် ပြုပြင် ပေးရသည်။ ထို့ကြောင့် “ပရိမဒ္ဒန္တိ-ဆုပ်နယ်”ကို ဥပလက္ခကဏဟု မှတ်ပါ။

နှာပနံ။ ။စာအုပ်တို့၌ “နှာပနံ”ဟု ရှိ၏။ ဥပမာန၌ “ဂန္ဓာဒိဟိ နှာပနံ”ဟု ရှိသည်ကား ရေချိုးစေခြင်း-ရေချိုးပေးခြင်း ဖြစ်သောကြောင့် ကောင်းပါ၏။ ရဟန်းကိုယ်တိုင် ဂန္ဓစသည် တို့ဖြင့် ရေချိုးရာ၌မူ “နှာယနံ”ဟု ရှိမှ ကောင်းမည်ထင်သည်။ သို့သော် နိဿယ၌ကား ပါဠိရှိအတိုင်းပင် ပေးထားပါသည်။ [သုတ်သင်ခြင်း ရေချိုးခြင်းအနက်ဟော နှာဓာတ် သည် ဒိဝါဒိတည်း။]

သမ္မာဟနံ။ ။သံ+ဗာဟနံ၊ ဗဟဓာတ်သည် ဝုဓိအနက်ကို ဟော၏။ “သံ-ကောင်းစွာ” အရ “မဟာမလ္လာနံ ဝိယ ဟတ္ထ၊ပေ၊ပဟရိတွာ”ဟု ဖွင့်ပြီးလျှင် ဗာဟနံအတွက် “ဝုမုနံ”ဟု ဖွင့်၏။ ထို့ကြောင့် “ဗာဟနံ ဝမုနံ”ဟု ပါဠိရှိသင့်၏။ ဗာဟနံ၌ ဗဟဓာတ်+ကာရိတ် ကျေ၊ ယုပစ္စည်း၊ ကံကိုကား “ဟတ္ထပါဒေ”ကို “ဟတ္ထပါဒိနံ”ဟု ပြင်၍ လိုက်ပါစေ။ [စာအုပ်တို့၌ “ဗာဟုဝမုနံ”ဟု ရှိ၏။ ဟတ္ထပါဒ ကို တိုးပွားအောင် ပုတ်ခတ်ရာ၌ လက်ရုံးကိုသာ ကြီးထွားစေ သည် မဟုတ်ပါ၊ ပါဒတို့ကိုလည်း တိုးပွားစေရပါသည်။ ဟတ္ထအရ လက်မောင်း လက်ရုံးလည်း ပါဝင်ပြီး ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် “ဗာဟုဝမုနံ”ပါဠိကို စဉ်းစားပါ။]

အဉ္စနန္တိ-ကား၊ အလင်္ကာရဉ္စနမေဝ-တန်ဆာဖြစ်သော မျက်စဉ်းသာတည်း၊ မာလာတိ-ကား၊ ဗဒ္ဒမာလာဝါ-ဖွဲ့အပ်သီကုံးအပ်သော ပန်းသည်လည်း ကောင်း၊ အဗဒ္ဒမာလာဝါ-မဖွဲ့အပ် မသီကုံးအပ်သောပန်းသည်လည်းကောင်း တည်း၊ [မာလာ သဒ္ဒါသည် လောကီကျမ်း၌ ပန်းကုံးကိုသာ ဟောသော်လည်း သာသနာတော်၌ ကုံး-မကုံး အားလုံးကို ဟောနိုင်သည်။] ဝိလေပနန္တိ-ကား၊ ယံကိဉ္စိ-အမှတ်မရှိ အလုံးစုံသော၊ ဆဝိရာဂကရဏံ-အရေအဆင်း၏ တပ်စွဲဖွယ်ကို ပြုတတ်သော နံသာပျောင်း အလှရည်စသည်တည်း။ [စူဠသီလ၌ ဤပုဒ်ကို ပြခဲ့ပြီ။]

မုခစုဏ္ဏံ မုခဝိလေပနန္တိ-ကား၊ မုခေ-မျက်နှာ၌၊ ကာဠပိဋ္ဌကာဒိနံ-မည်းနက်သော အဖုအစရှိသည်တို့ကို၊ ဝါ-မဲ့အစရှိသည်တို့ကို၊ ဟရဏတ္ထာယ-ပယ်ရှားခြင်း အကျိုးငှာ၊ မတ္တိကကတ္တံ-ဆေးဖြင့် ပြုစီရင်အပ်သော မြေညက်မှုန့်ကို၊ ဒေန္တိ-ပေးကြကုန်၏၊ (သုတ်လိမ်းကြကုန်၏)၊ တေန (မတ္တိကကတ္တေန)-ကြောင့်၊ လောဟိတေ-မကောင်းသောသွေးသည်၊ စလိတေ-လှုပ်ရှားလတ်သော်၊ (လှုပ်ရှား သောအားဖြင့် ကုန်ခန်းလတ်သော်)၊ သာသပကတ္တံ-မုန့်ညှင်းမှုန့်ကို၊ ဒေန္တိ-၏၊ တေန (သာသပကတ္တေန)-သည်၊ ဒေါသေ-သွေးတည်းဟူသော အပြစ်ကို၊ ခါဒိတေ-ခဲစားအပ်ပြီးသော်၊ တိလကတ္တံ-နှမ်းမှုန့်ညက်ကို၊ ဒေန္တိ၊ တေန (တိလ ကတ္တေန)-ကြောင့်၊ လောဟိတေ-သွေးသည်၊ သန္တိသိန္ဓေ-ငြိမ်သက်စွာ တည်နေ လတ်သော်၊ (“ငြိမ်သက်စွာတည်နေ”ဟူသည် မကောင်းသောသွေးများ ကုန်သွား ခြင်းတည်း)၊ ဟလိဒ္ဓိကတ္တံ-နနွင်းမှုန့်ကို၊ ဒေန္တိ၊ တေန(ဟလိဒ္ဓိကတ္တေန)-ကြောင့်၊

အဉ္စနံ။ ။အလင်္ကာရဉ္စနမေဝ၌ ဧဝဖြင့် ဆေးဖြစ်သော မျက်စဉ်းကို ကန့်၊ ထိုဆေးမျက်စဉ်းမှာ မဏ္ဍန အနုယောဂမဟုတ်သောကြောင့် ဤနေရာ၌ တားမြစ်ဖွယ်မလို၊ [ကုလား လူမျိုးတို့သည် လှအောင် မျက်ရေးကွင်းလေ့ ရှိကြ၏၊ ထိုတန်ဆာမျက်စဉ်းသာမအပ်။]

ကာဠပိဋ္ဌကာဒိနံ စသည်။ ။ကာဠပိဋ္ဌကာဒိနန္တိ ကာဠပိဋ္ဌကာဒိနံ၊ မတ္တိကကတ္တန္တိ ဩသဓေတိ အဘိသင်္ခတံ ယောဂမတ္တိကာစုဏ္ဏံ (ဆေးတို့ဖြင့် ပြုစီရင်အပ်သော ဆေးတို့ဖြင့် ဖော်စပ်အပ်သော မြေညက်မှုန့်)၊ ဒေန္တိ ဝိလိမ္ပေန္တိ၊ စလိတေတိ ဝိကာရာပဇ္ဇနဝသေန (ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့ ရောက်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်) စလနံ ပတ္တေ၊ ကုပိတေတိ အတ္ထော၊ ဒေါသေတိ ကာဠပိဋ္ဌကာဒိနံ ဟေတုဘူတေ လောဟိတဒေါသေ၊ ခါဒိတေတိ အာနယဝသေန (ဆောင်ယူခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်) ခါဒိတေ၊ သန္တိသိန္ဓေတိ တာဒိသေ ဒုဋ္ဌလောဟိတေ ပရိက္ခိဏေ၊ စုဏ္ဏေန္တိတိ ဝိလိမ္ပေန္တိ၊ တံ သဗ္ဗံတိ မတ္တိကာကတ္တံ သာသပတိလဟလိဒ္ဓိကတ္တဒါနသင်္ခါတံ မုခစုဏ္ဏံ၊ မုခဝိလေပနဉ္စ။

မှတ်ချက်။ ။ပါဠိတော် “မုခစုဏ္ဏံ မုခဝိလေပနံ”ဟု ရှိသော်လည်း အဋ္ဌကထာအဖွင့်၌ မုခစုဏ္ဏကေန စုဏ္ဏေန္တိကို နောက်ထား၍လည်းကောင်း၊ မတ္တိကာကတ္တစသည်ကို ရှေ့ထား၍ လည်းကောင်း ဖွင့်၏၊ ထိုသို့ ဖွင့်ခြင်းသည် အနက်အစဉ်ဖြစ်သော လုပ်ငန်းစဉ်ဝယ် လိမ်းကျမှုက အလျင်ကျသောကြောင့် အနက်စဉ်အတိုင်း ဖွင့်ခြင်းဟု မှတ်ပါ။

ဆဝိဝဏ္ဏေ-အရေအဆင်းသည်၊ အာရုဋ္ဌေ-တက်လတ်သော်၊ (အရေအဆင်းကောင်းလတ်သော်)၊ မုခစုဏ္ဏေန-မျက်နှာချေမှုန်ဖြင့်၊ မုခံ-ကို၊ စုဏ္ဏန္တိ-ပွတ်ချေကြကုန်၏၊ ဝါ-လိမ်းကျကြကုန်၏၊ တံသဗ္ဗံ-ထိုအလုံးစုံသည်၊ (ဆေး မြေညက်မှုန့် ကို လိမ်းကျခြင်း၊ မုန့်ညင်းမှုန့်ကို လိမ်းကျခြင်း၊ နှမ်းမှုန့်ကို လိမ်းကျခြင်း၊ နန္ဒင်းမှုန့် ကို လိမ်းကျခြင်း၊ မျက်နှာချေမှုန်ဖြင့် ပွတ်ချေခြင်းသည်၊) န ဝဇ္ဇတိမအပ်။

ဟတ္ထဗန္ဓာဒိသု-ဟတ္ထဗန္ဓ အစရှိသည်တို့၌၊ (ဝိနိစ္ဆယော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော)၊ ဟတ္ထေ-လက်၌၊ ဝိစိတြသင်္ခကပါလာဒိနိ-ဆန်းကြယ်သော ခရုသင်းခွက်အစရှိသည်တို့ကို၊ [ရှေးစာအုပ်တို့၌ “ဒီဟိ”ဟု ရှိ၏။] ဗန္ဓိတွာ-ဖွဲ့၍၊ ဝိစရန္တိ-လှည့်လည်ကြကုန်၏၊ တံ ဝါ-ထိုခရုသင်းခွက် အစရှိသော တန်ဆာသည်လည်းကောင်း၊ အညံ-အခြားသော၊ သဗ္ဗမ္ပိ-အလုံးစုံလည်းဖြစ်သော၊ ဟတ္တာဘရဏံဝါ-လက်ဝတ် တန်ဆာသည်လည်းကောင်း၊ န ဝဇ္ဇတိ-မအပ်၊ အပရေ-တစ်ပါးသောပုဂ္ဂိုလ်တို့ သည်၊ သိခံ-ဦးစွန်းကို၊ ဗန္ဓိတွာ-ဖွဲ့၍၊ (တစ်နည်း) သိခံဗန္ဓိတွာ-ဆံထုံးထုံး၍၊ ဝိစရန္တိ-ကုန်၏၊ သုဝဏ္ဏစီရကမုတ္တလတာဒီဟိစ-ရွှေဆံထိုးပုလဲသွယ်အစရှိသည် တို့ဖြင့်လည်း၊ တံ-ထိုဆံထုံးကို၊ ပရိပက္ခိပန္တိ-ရစ်ပတ်ကြကုန်၏၊ တံ သဗ္ဗံ-ထို အလုံးစုံသော တန်ဆာဆင်မှုသည်၊ န ဝဇ္ဇတိ-မအပ်၊ အပရေ-တစ်ပါးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ စတုဟတ္ထဒဏ္ဍံ ဝါ-လေးတောင်ရှိသော တုတ်ကိုသော်လည်း ကောင်း၊ အညံ-အခြားသော၊ အလင်္ကာတဒဏ္ဍကံဝါ-တန်ဆာဖြစ်သော တုတ်ကို သော်လည်းကောင်း၊ ဂဟေတွာ-ကိုင်၍၊ ဝိစရန္တိ-ကုန်၏၊ (တုတ်ကို တန်ဆာအဖြစ် ဖြင့် သုံးကြသည်၊) တထာ-တူ၊ ဣတ္ထိ ပုရိသရူပါဒိဝိစိတ္တံ-မိန်းမရုပ် ယောက်ျားရုပ် စသည်တို့ဖြင့် ဆန်းကြယ်သော၊ သုပရိက္ခိတ္တံ-ကောင်းစွာကာရံအပ်သော၊ ဝါမ ပဿေ-လက်ဝဲနံပါး၌၊ ဩလဂ္ဂိတံ-ဆွဲချိတ်အပ်သော၊ ဘေသဇ္ဇာနာဠိကံ-ဆေး ကျည်တောက်ကို၊ ဝါ-ဆေးဘူးကို၊ ဂဟေတွာ ဝိစရန္တိ၊ (တထာဖြင့် ဂဟေတွာ ဝိစရန္တိကို ညွှန်းသည်၊) အပရေ-တို့သည်၊ ကဏ္ဍိကရတနပရိက္ခိတ္တကောသံ-အထွတ်ရတနာတို့ဖြင့် ကာရံအပ်သော အိမ်ရှိသော၊ အတိတိခိဏံ-အလွန်ထက် သော၊ အသိ-သန်လျက်ကို၊ ဝါ-ဓားလွယ်ကို၊ (ဂဟေတွာ ဝိစရန္တိ)။

ပဉ္စဝဏ္ဏသုတ္တသိဗ္ဗိတံ-ငါးမျိုးသောအဆင်းရှိသော ချည်တို့ဖြင့် ချုပ်အပ်သော၊ မကရဒဏ္ဍကာဒိဝိစိတ္တံ-မကရ်းသွား အစရှိသည်တို့ဖြင့် ဆန်းကြယ်သော၊ ဆတ္တံ-ထီးကို၊ (ဂဟေတွာ ဝိစရန္တိ)၊ သုဝဏ္ဏရဇတောဒိဝိစိတြာ-ရွှေငွေ အစရှိသည်တို့ဖြင့် ဆန်းကြယ်ကုန်သော၊ မောရပိဉ္ဇာဒိပရိက္ခိတ္တာ-ဥဒေါင်းမြီး အစရှိသည်တို့ဖြင့် ကာရံအပ်ကုန်သော၊ ဥပါဟနာ-ဖိနပ်(နှစ်ဖက်)တို့ကို၊ (ဂဟေတွာ ဝိစရန္တိ)၊ ကေစိ-အချို့သောပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ရတနမတ္တာယာမံ-တစ်တောင်အတိုင်း အရှည်ရှိသော အလျားရှိသော၊ စတုရင်္ဂလဝိတ္ထတံ-လက်လေးသစ်အပြန်ရှိသော၊

ကေသန္တ ပရိစ္ဆေဒ-ဆံပင်၏ အဆုံးအပိုင်းအခြားကို၊ ဒေသေတွာ-ဖော်ပြ၍၊ မေဃမုခေ-မိုးတိမ်ဝ၌၊ ဝိဇ္ဇာလတ် ဝိယ-လျှပ်နွယ်ကဲ့သို့၊ နုလာဇေ-နဖူး၌၊ ဥက္ကိသပဋ္ဌ-သင်းကျစ်ပြားကို၊ ဗန္ဓန္တိ-ဖွဲ့ကြကုန်၏၊ စူဠမဏိ-မကိုဋ်၏ အထွတ်၌ တပ်အပ် သော ကျောက်မျက်ရတနာကို၊ (ဥသျှောင်၌ တပ်အပ်သော ကျောက်မျက်ရတနာကို) ဓာရေန္တိ-ဆောင်ကြကုန်၏၊ [စူဠာယ-ဥသျှောင်၏ + မဏိ-တည်း၊ စူဠမဏိ၊] စာမရဝါလဗီဇနိ-စာမရိသားမြီးယပ်ကို၊ ဓာရေန္တိ-ဆောင်ကြကုန်၏၊ တံ သဗ္ဗ-ထိုအလုံးစုံသည်၊ (အပရေ စတုဟတ္ထစသော အလုံးစုံသည်) န ဝဇ္ဇတိ-မအပ်။

၁၇။ အနိယျာနိကတ္တာ-ဒုဂ္ဂတိဘဝ၊ သံသရာမှ ထွက်မြောက်တတ်သော သမ္ပ ပုလ္လာပဝိရတိစေတနာ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ သဂ္ဂမောက္ခ မဂ္ဂါနံ-လူ့ပြည် နတ်ပြည်လမ်း နိဗ္ဗာန်လမ်းတို့၏၊ တိရစ္ဆာနဘူတာ-ဖိလာကန့် လန့်ဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ ကထာ-စကားတည်း၊ ကုတိ-ထို့ကြောင့်၊ တိရစ္ဆာန ကထာ-မည်၏၊ [အနိယျာနိကတ္တာ၌ နိယျာနိကအတွက် မှီကာနောက်ဆုံးနည်း ကိုသာအနက် ပေးထားသည်၊ ရှေ့သုံးနည်းအတွက် အနက်ပေးလိုမှု- “ဒုဂ္ဂတိဘဝ၊ သံသရာမှ ထွက်မြောက်ကြောင်းဖြစ်သော သဂ္ဂမဂ္ဂ မောက္ခမဂ္ဂကို ထိုက်သော”စသည်ဖြင့် ဝစနတ္ထကို ကြည့်၍ ပေးပါ။]

အနိယျာနိကတ္တာ။ ။ဒုဂ္ဂတိတော သံသာရတော စ နိယျာတိ ဧတေနာတိ နိယျာနံ၊ သဂ္ဂမဂ္ဂနှင့် မောက္ခမဂ္ဂ ရ၏၊ [နိ+ယာ၊ ယု။] သဂ္ဂမဂ္ဂ၌ သဂ္ဂအရ ဒုဂ္ဂတိမဟုတ်သော လူ့ပြည် နတ်ပြည် ဗြဟ္မာပြည်ကို ယူပါ၊ “ထိုသဂ္ဂသို့ ရောက်ကြောင်းလမ်း”ဟူသည် ဒါန သီလ ဘာဝနာ တည်း၊ ထိုတရားများသည် ဒုဂ္ဂတိအပါယ်လေးပါးမှ ထွက်မြောက်ကြောင်း ဖြစ်၏၊ မောက္ခမဂ္ဂ ဟူသည် နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း ဝိပဿနာနှင့် မဂ်ဖိုလ်တရားများတည်း။ [ဝိဝဇ္ဇနိသိတဒါန စသည်တို့သည် မောက္ခမဂ္ဂ၌ ပါဝင်နိုင်စရာ ရှိ၏။]

ဝစနတ္ထ။ ။နိယျာနံ+အရဟတိ-နိယျာနကို+ထိုက်၏၊ ကုတိ-ဤအရဟတိအနက် ကြောင့်လည်းကောင်း၊ နိယုနေ နိယုတ္တာ-နိယျာန၌+ယှဉ်၏၊ ကုတိဝါ-ဤနိယုတ္တအနက် ကြောင့်လည်းကောင်း၊ နိယျာနံ ဖလဘူတံ ဧတိဿာ အတ္ထိ-အကျိုးဖြစ်သော နိယျာန ရှိ၏၊ ကုတိဝါ-ဤအဿတ္ထိအနက်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ နိယျာနိကာ-မည်၏၊ (တစ်နည်း) ဝစိ ဒုစ္စရိတသံကံ လေသတော-ဝစိ ဒုစ္စရိတံ သံကံ လေသတို့မှ +နိယျာတိ- ထွက်မြောက်တတ်၏၊ ကုတိ-ဤကတ္တုသုဓိဝစနတ်ကြောင့်၊ နိယျာနိကာ-မည်၏။ [ဤနည်း၌ “နိယျာနိယာ”ဟု ကတ္တားဟော အနိယပစ္စည်း၊ နီ ၌ ရဿ၊ ယ ကို က ပြု။]

အရကောကံ။ ။အရကောကံမှာ ပြခဲ့သော သဂ္ဂမဂ္ဂ မောက္ခမဂ္ဂတို့၏ အရင်းခံဖြစ် သော (ထိုမဂ္ဂတို့၏ အကြောင်းရင်းတစ်မျိုးဖြစ်သော) သမ္ပပ္ပလာပမှ ရှောင်ကြဉ်ကြောင်း စေတနာနှင့် ဝိရတိစေတသိက်တည်း၊ ထို့နောက် “န+နိယျာနိကာ အနိယျာနိကာ”ဟု ပြု၍ ထိုနိယျာနိက၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော သမ္ပပ္ပလာပဒုစရိုက်ကို ရသည်။ [တပုဋိပက္ခတော အနိယျာနိကာ၊ သမ္ပပ္ပလာပေါ။ - မှီကာသစ်။]

တတ္ထ-ထိုတိရစ္ဆာနကထာတို့တွင်၊ ရာဇာနံ-မင်းကို၊ အာရဗ္ဗ-အကြောင်း ပြု၍၊ မဟာသမ္မတော-မဟာသမ္မတမင်းသည်၊ ဧဝံ မဟာနုဘာဝေါ-ဤသို့ ကြီးသော တန်ခိုးရှိ၏၊ မန္ဒာတာ-မန္တတ်စကြာမင်းသည်၊ ဧဝံ မဟာနုဘာဝေါ-၏၊ ဓမ္မာ သောကော-ဓမ္မာသောကမင်းသည်၊ ဧဝံ မဟာနုဘာဝေါ-၏၊ ဣတိအာဒိနာ-ဤသို့အစရှိသော၊ နယေန-နည်းဖြင့်၊ ပဝတ္ထာ-ဖြစ်သော၊ ကထာ-စကားသည်၊ ရာဇကထာ-မည်၏၊ စောရကထာဒီသု-စောရကထာ အစရှိသည်တို့၌၊ ဧသ (ဧသော)-ဤဆိုအပ်ပြီးသော အစီအရင်သည်၊ နယော-သိကြောင်းအစီအရင် တည်း၊ တေသု-ထိုရာဇကထာ အစရှိသည်တို့တွင်၊ အသုကော-ဤမည်သော၊ ရာဇာ-မင်းသည်၊ အဘိရူပေါ-လွန်ကဲသော အဆင်း ရှိ၏၊ ဝါ-အလွန်အဆင်းလှ ၏၊ ဒဿနိယော-ကြည့်ရှုသင့် ကြည့်ရှုထိုက်၏၊ ဣတိအာဒိနာ-သော၊ နယေန-ဖြင့်၊ ဂေဟဿိတကထာဝ-အိမ်၌တည်သူ လူတို့ကို မှီသောစကားသည်သာ၊ တိရစ္ဆာနကထာ-တိရစ္ဆာနကထာသည်၊ ဝါ-သဂ္ဂမဂ္ဂ မောက္ခမဂ္ဂတို့၏ ဖီလာ ကန့်လန့်ဖြစ်သော စကားသည်၊ ဟောတိ၊ ပန-ကား၊ ဧဝံ မဟာနုဘာဝေါ-သော၊

တိရစ္ဆာနကထာ။ ။တိရိယံ-ဖီလာ (ကန့်လန့်)+အဗ္ဗုတိ-သွားတတ်၏၊ ဝါ-ဖြစ်တတ် ၏၊ ဣတိ တိရစ္ဆာနာ၊ တိရိယကို တိရပြု၊ အဗ္ဗုကို ဖြစ်ပြု၊ ယုကို အနပြု။ [အဗ္ဗုဓာတ်သည် ဂတိအနက်ဟောတည်း၊ ယောမနိမိ၌ “တိရိယုတ်”ဟု ရှိ၏၊ အကောက်အနက်၊ ပိတ်ဆိုခြင်း အနက်၊ သား ငှက် တိရစ္ဆာန်အနက်၊ အကောက်သွားသူအနက်တို့၌ ဖြစ်၏၊ ဤ၌ကား ဖီလာ၊ ကန့်လန့်၊ ပိတ်ဆိုတတ်”အနက်က သာ၍ သင့်လျော်၏။] တိရစ္ဆာနာ+ဟုတ္တာ+ ဘူတာ တိရစ္ဆာနဘူတာ၊ တိရစ္ဆာနဘူတာ စ+သာ+ကထာ စာတိ တိရစ္ဆာနကထာ။ [ရာဇကထာ စသည်တို့သည် သဂ္ဂမဂ္ဂ မောက္ခမဂ္ဂ၏ ဖီလာကန့်လန့်ဖြစ်သော တိရစ္ဆာနကထာ-သမ္ပပ္ပလာပ ဒုစရိုက်များ ဖြစ်ကြသည်။]

ရာဇကထာ။ ။ပဗန္ဓကပ္ပနာ ကထာ (၁၁၃) အဘိဓာန်၊ “ပဗန္ဓကပ္ပနာထောကသစ္စာ ကထာ ဝိဒူ။ [ထောကသစ္စာ-နည်းသောအမှန်ရှိသော၊ ပဗန္ဓကပ္ပနာ-ကြံဆ၍ စီရင်အပ် သော အဖွဲ့ကို၊ ကထာ-ကထာဟူ၍၊ ဝိဒူ-သိကြကုန်၏၊-အဘိဓာန်နိဿယသစ်လာ၊ စိန္တာမဏိ နိကာ၊] ဤအဖွင့်များကို ထောက်၍ ရိုးရိုး အလ္လာပသလ္လာပ စကားပြောခြင်းမျိုးမဟုတ်သော မင်းစသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အကြောင်းအရာ တစ်မျိုးမျိုးကို ဖွဲ့ဆိုထားသော၊ ထိုသို့ ဖွဲ့ဆိုရာ၌ အမှန်နည်းပါး၍ သိုင်းဝိုင်းထားသော စကားအပိုတွေသာ များသော (ယခုခေတ် ကွက်စိပ် ဆရာ ဇာတ်သမားတို့ ပြောဆို ကပြအပ်သော) အကြောင်းအရာမျိုးကို ကထာခေါ်သည်ဟု မှတ်ပါ။ ထို့ကြောင့်ပင် “အနိယျာနိက”အရ သမ္ပပ္ပလာပကို နိကာတို့ ဖွင့်ကြသည်၊ ရာဇာနံ+ အာရဗ္ဗ+ပဝတ္ထာ+ကထာ ရာဇကထာ။

ဂေဟဿိတာ။ ။ဂေဟဖြင့် ထိုဂေဟ၌ တည်သော မင်းစသူကို ဌာနူပစာရအားဖြင့် ယူ၍ “ဂေဟံ-အိမ်၌ တည်သူကို+သိတာ (နိဿိတာ)-မှီသောစကားတည်း၊ ဂေဟဿိတာ၊ (အိမ်၌နေသူ လူတို့ကို မှီသော-ထိုမင်းစသူတို့၏ အကြောင်းအရာဖြစ်သော)စကား။

သောပိ-ထိုမင်းသော်မှလည်း၊ ခယံ-ကုန်ခန်း ပျက်စီးခြင်းသို့၊ ဂတော နာမ-
ရောက်ရသည် မည်သေး၏။ ဣတိဇဝံ-သို့၊ ပဝတ္တာ-ဖြစ်သောကထာသည်၊
ကမ္မဋ္ဌာနဘာဝေ-စတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာန်း၏အဖြစ်၌၊ တိဋ္ဌတိ-တည်၏။ စောရေသု-
သူခိုး တို့တွင်၊ ဝါ-သူပုန် ဓားပြတို့တွင်၊ မူလဒေဝေါ-မူလဒေဝသူပုန်ကြီးသည်၊
ဇဝံ မဟာနုဘာဝေါ-၏။ မေဃမာလော-မေဃမာလသူပုန်ကြီးသည်၊ ဇဝံ မဟာ
နုဘာဝေါ-၏။ ဣတိ-သို့၊ တေသံ-ထိုသူပုန်ကြီးတို့၏၊ ကမ္မံ-အလုပ်ကို၊ ပဋိစ္စ-
စွဲ၍၊ အဟော သူရာ-ဪ...ရဲရင့်ပါပေကုန်စွ၊ ဣတိ-သို့၊ ဂေဟသံတကထာဝ-
သည်သာ၊ တိရစ္ဆာနကထာ-မည်၏။

ယုဒ္ဓေပိ-စစ်တိုက်ရာ၌လည်း၊ ဘာရတယုဒ္ဓါဒိသု-ဘာရတညီနောင်တို့၏
စစ်တိုက်ခြင်း အစရှိသည်တို့၌၊ အသုကေန-ထိုမည်သောမင်းသည်၊
အသုကော-ထိုမည်သောမင်းကို၊ ဇဝံ-ဤသို့၊ (သည်ပုံသည်နည်း) မာရိတော-
သတ်အပ်ပြီ၊ ဇဝံ-သို့၊ ဝိဒ္ဓေါ-ထိုးဖောက်အပ်ပြီ၊ ဣတိ-သို့၊ ကာမဿာဒဝသေန-
ကိလေသာ ကာမဟူသော သာယာခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်၊ [ကာမသင်္ခါတအဿာ
ဒဝသေန-ဋီကာ။] (ပဝတ္တာ-သော) ကထာဝ-သည်သာ၊ တိရစ္ဆာနကထာ-
မည်၏။ [ရှေး စာအုပ်တို့၌ “ဘာရတရာမယုဒ္ဓါဒိသု”ဟု ရှိ၏။ “ရာမမင်း၏
ဒသဂိရိဘီလူးနှင့် စစ်တိုက်ခြင်း”ဟုလည်း ပေးကြ၏။] ပန-အနွယ်၊ တေပိ-
ထိုမင်းတို့သော်မှလည်း၊ ခယံ-သို့၊ ဂတော နာမ-ရောက်ရကုန်တုံသေး၏။ ဣတိ
ဇဝံ-သို့၊ ပဝတ္တာ-ဖြစ်သည်၊ (သမာနာ-ဖြစ်လတ်သော်) သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသော
ယုဒ္ဓစသည်တို့၌၊ ကမ္မဋ္ဌာန မေဝ-ကမ္မဋ္ဌာန်းချည်းသာ၊ ဟောတိ-၏။ (နောက်စာ
အုပ်တို့၌ “သဗ္ဗတ္ထကထာ”ဟု ကထာတစ်ခု ပါသေး၏။)

[“သဗ္ဗတ္ထကမ္မဋ္ဌာနမေဝ”ဟု ကထာအားလုံးကို ညွှန်ပြပြီးဖြစ်သော်လည်း
အနွ ကထာ စသည်တို့၌ ဆိုဖွယ်ရှိသေးသောကြောင့် “အပိစ”စသည်ကို
မိန့်သည်။] အပိစ-သည်သာမကသေး၊ (တစ်နည်း) အပိစ-စိုးစဉ်းအနည်းငယ်

ကမ္မဋ္ဌာနဘာဝေ။ ။ “အနိစ္စတာ ပဋိသံယုတ္တတ္တာ-သို့ကလောက် တန်ခိုးကြီးသော
မင်းသော်မှ ကုန်ခန်းပျက်စီးခြင်းသို့ ရောက်ရသေး၏”ဟု အနိစ္စတာ (မမြဲသောသဘော)နှင့်
စပ်ယှဉ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ စတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာနဘာဝေ-(မင်းဟုခေါ်အပ်သူ၏ ရုပ်နာမ်
ခန္ဓာသည် ဒုက္ခသစ္စာ၊ ထိုဒုက္ခ၏ ဖြစ်ကြောင်းတဏှာသည် သမုဒယသစ္စာ၊ ထိုရုပ်နာမ်၏
ချုပ်ရာသည် နိရောဓသစ္စာ၊ ထိုနိရောဓသို့ ရောက်ကြောင်း မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးသည် မဂ္ဂသစ္စာ)
ဤသို့ သစ္စာလေးပါးကို သိခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် “စတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာန်း၏
အဖြစ်၌”ဟု ဆိုဟန်တူသည်။ ကမ္မဋ္ဌာန်းမှာကား အနိစ္စတာကို ရှုသော ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်း
သာတည်း။ [သော နာမ၌ နာမသဒ္ဓါသည် ဂရဟာဇောတက၊ ခယံ ဂမနကို ရှုံ့ချသည်၊
ပိကို သမ္ဘာဝနာဟု ယူသင့်၏။ “ထိုမျှ တန်ခိုးကြီးသူသော်မှ ကုန်ခန်းပျက်စီးရသေး၏၊
အခြားသူမှာ ဆိုဖွယ်ရာ မရှိ”ဟု ဆည်းပါ။]

ဆိုဖွယ်ရှိသေး၏။ အန္တာဒိသု-အစရှိသည်တို့၌၊ (န ဝဇ္ဇတိ၊ ဝဇ္ဇတိတို့၌ စပ်) ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝဏ္ဏဝန္တံ-အဆင်းရှိသော၊ ဂန္ဓဝန္တံ-အနံ့ရှိသော၊ ရသဝန္တံ-အရသာရှိသော၊ ဖဿသမ္ပန္တံ-အတွေ့နှင့်ပြည့်စုံသောအစာကို၊ ခါဒိမှ-ခဲခဲ့ရကုန်ပြီ၊ ဘုဇ္ဈိမှ-စားခဲ့ရကုန်ပြီ၊ ဣတိ-သို့၊ ကာမဿာဒဝသေန-ဖြင့်၊ ကထေတုံ-ပြောဆိုခြင်းငှာ၊ န ဝဇ္ဇတိ-မအပ်၊ ပန-အနွယ်၊ သာတ္ထကံ-အစီးအပွားနှင့်တကွဖြစ်သောကထာကို၊ ကတွာ-၍၊ [သဟ အတ္ထေနာတိ သာတ္ထကံ၊ ဟိတပဋိသယုတ္တန္တိ အတ္ထော-ဋီကာ၊ အတ္ထသဒ္ဓါ ဟိတ အနက်ဟော။] ပုဗ္ဗေ-ရှေး၌၊ ဧဝံ-သို့၊ ဝဏ္ဏာဒိသမ္ပန္တံ-အဆင်းအစရှိသည်တို့နှင့် ပြည့်စုံသော၊ အန္တံ-အစာကိုလည်းကောင်း၊ ပါနံ-အဖျော်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝတ္ထံ-အဝတ်ကိုလည်းကောင်း၊ သယနံ-အိပ်ရာနေရာကိုလည်းကောင်း၊ မာလံ-ပန်းကို လည်းကောင်း၊ ဂန္ဓနံ-သားကိုလည်းကောင်း၊ သီလဝန္တာနံ-သီလရှိသောပုဂ္ဂိုလ်တို့ အား၊ အဒမ္ပပေလှူခဲ့ရကုန်ပြီ၊ စေတိယေ-စေတီတော်၌၊ ပူဇံ-ပူဇော်ခြင်းကို၊ ကရိမှ-ပြုခဲ့ရကုန်ပြီ၊ ဣတိ-သို့၊ ကထေတုံ-ငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ-၏။

ပန-ကား၊ ဉာတိကထာဒိသု-အစရှိသည်တို့၌၊ (န ဝဇ္ဇတိ၊ ဝဇ္ဇတိတို့၌ စပ်) အမှာကံ-ငါတို့၏၊ ဉာတကာ-ဆွေမျိုးတို့သည်၊ သူရာ-ရဲရင့်ကုန်၏၊ သမတ္တာ-စွမ်းနိုင်ကုန်၏၊ ဣတိဝါ-ဤသို့သော်လည်းကောင်း၊ ပုဗ္ဗေ-၌၊ မယံ-တို့သည်၊ ဧဝံ-သို့၊ ဝိစိတြေဟိ-ဆန်းကြယ်ကုန်သော၊ ယာနေဟိ-ယာဉ်တို့ဖြင့်၊ ဝိစရိမှ-လှည့် လည်ခဲ့ကြရကုန်ပြီ၊ ဣတိဝါ-လည်းကောင်း၊ အဿာဒဝသေန-ဖြင့်၊ ဝတ္ထံ-ငှာ၊ န ဝဇ္ဇတိ၊ ပန-အနွယ်၊ သာတ္ထကံ-ကို၊ ကတွာ-၍၊ နော-ငါတို့၏၊ တေပိ ဉာတကာ-ထိုဆွေမျိုးတို့သော်မှလည်း၊ ခယံ-သို့၊ ဂတာ-ပြီ၊ ဣတိဝါ-လည်းကောင်း၊ ပုဗ္ဗေ-၌၊ မယံ-တို့သည်၊ ဧဝံ-ဤသို့သဘောရှိကုန်သော၊ ဥပါဟနာ-ဖိနပ်တို့ကို၊ [ယာနကထာနှင့်စပ်၍ ဥပါဟနကို ပြသည်။] သံဃဿ-အား၊ အဒမ္ပ-ပြီ၊ ဣတိ ဝါ-လည်းကောင်း၊ ကထေတုံ ဝဇ္ဇတိ။ [ရှေးစာအုပ်၌ “ကထေတဗ္ဗံ-ပြောဆိုနိုင်၏” ဟု ရှိ၏။]

ဂါမကထာပိ-သည်လည်း၊ (န ဝဇ္ဇတိ၊ ဝဇ္ဇတိတို့၌ စပ်) [အချို့စာအုပ်၌ “ဂါမကထာဒိသု”ဟု ရှိ၏၊ မကောင်း၊] သုနိဝိဋ္ဌဒုန္နိဝိဋ္ဌသုဘိက္ခဒုဗ္ဗိက္ခာဒိဝသေန ဝါ-ကောင်းစွာ တည်နေစေအပ်၊ မကောင်းသဖြင့် တည်နေစေအပ်၊ သာယာ ဝပြောခြင်း၊ ငတ်မွတ်ခေါင်းပါးခြင်း အစရှိသည်တို့၏အစွမ်းအားဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ အသုကဂါမဝါသိနော-ထိုမည်သောရွာ၌ နေသူတို့သည်၊ သူရာ-ကုန်၏၊ သမတ္တာ-ကုန်၏၊ ဣတိ ဝါ-လည်းကောင်း၊ ဧဝံ- သို့၊ အဿာဒဝသေန-

ဂါမကထာ။ ။ သုဠ+နိဝေသီယိတ္တ-ကောင်းစွာတည်နေစေအပ်ပြီ၊ ဣတိ သုနိဝိဋ္ဌာ၊ ရွာတည်ပုံ၊ အိမ်တွေ နေရာချထားပုံ ကောင်းသည်ကို “သုနိဝိဋ္ဌ”ဟု ခေါ်၏၊ ထိုသို့ မကောင်း သည်ကို “ဒုန္နိဝိဋ္ဌ”ဟု ခေါ်သည်၊ ဂါမဖြင့် ဂါမဝါသိလူတို့ကိုလည်း အဘေဒေါပစာ၊ ဌာနပစာ အားဖြင့် ယူနိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် “အသုကဂါမဝါသိနော သူရာ သမတ္တာ”ဟု ဆိုသည်။

ဖြင့်၊ (ဝတ္ထု-ငှာ) န ဝဋ္ဋတိ၊ ပန-အန္တယ၊ သာတ္ထကံ-ကိ၊ ကတ္တာ-၍၊ သဒ္ဓါ-သဒ္ဓါရုံကုန်၏။ ပသန္နာ-ရတနာသုံးပါး၌ ကြည်ညိုကုန်၏။ ဣတိဝိ-လည်းကောင်း၊ ခယဝယံ-ကုန်ခြင်း ပျက်စီးခြင်းသို့၊ ဂတာ-ပြီ၊ ဣတိဝိ-လည်းကောင်း၊ ဝတ္ထု-ငှာ၊ ဝဋ္ဋတိ၊ နိဂမနဂရဇနပဒကထာဒီသုပိ-နိဂမကထာ နဂရကထာ ဇနပဒ ကထာ အစရှိသည်တို့၌လည်း၊ ဧသေဝ နယော-ဤနည်းပင်တည်း။

ဣတ္ထိကထာပိ-သည်လည်း၊ ဝဏ္ဏသဏ္ဌာနာဒိနိ-အဆင်းပုံသဏ္ဌာန် အစရှိသည်တို့ကို၊ ပဋိစ္စ-စွဲ၍၊ အဿာဒဝသေန-ဖြင့်၊ (ဝတ္ထု)၊ န ဝဋ္ဋတိ၊ သဒ္ဓါ-သဒ္ဓါရုံပါပေ၏။ ပသန္နာ-ပါပေ၏။ ခယဝယံ-သို့၊ ဂတာ-ပြီ၊ ဣတိ-သို့၊ ဧဝမေဝ-သာ၊ (ဝတ္ထု)၊ ဝဋ္ဋတိ၊ သူရကထာပိ-သည်လည်း၊ (န ဝဋ္ဋတိ၊ ဝဋ္ဋတိတို့၌စပ်) နန္ဒမိတ္တော နာမ-နန္ဒမိတ္တမည်သော၊ ယောဓော-သူရဲကောင်းသည်၊ သူရော-သည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ ဣတိ-သို့၊ အဿာဒဝသေန-ဖြင့်၊ (ဝတ္ထု)၊ န ဝဋ္ဋတိ၊ သဒ္ဓါ-သည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ ခယံ-သို့၊ ဂတာ-ပြီ၊ ဣတိ-သို့၊ ဧဝမေဝ-သာ၊ (ဝတ္ထု)၊ ဝဋ္ဋတိ။

ဝိသိခါကထာပိ-လမ်းဆုံ လမ်းမကို အကြောင်းပြု၍ ဖြစ်သောကထာသည်လည်း၊ (န ဝဋ္ဋတိ၊ ဝဋ္ဋတိတို့၌စပ်) အသုကာ-ထိုမည်သော၊ ဝိသိခါ-လမ်းဆုံ လမ်းမကို၊ သုနိဝိဋ္ဌာ-ကောင်းစွာ တည်နေစေအပ်ပြီ၊ ဒုန္နိဝိဋ္ဌာ-မကောင်းသဖြင့် တည်နေစေအပ်ပြီ၊ သူရာ-ကုန်၏၊ သမတ္တာ-ကုန်၏၊ ဣတိ-သို့၊ အဿာဒဝသေန-ဖြင့်၊ (ဝတ္ထု)၊ န ဝဋ္ဋတိ၊ သဒ္ဓါ-ရုံပါပေကုန်၏၊ ပသန္နာ-ပါပေကုန်၏၊ ခယဝယံ-သို့၊ ဂတာ-ရောက်ကုန်ပြီ၊ ဣတိ-သို့၊ ဧဝမေဝ-သာ၊ (ဝတ္ထု)၊ ဝဋ္ဋတိ၊ ကုမ္ဘဋ္ဌာန ကထာတိ-ကာ၊ ဥဒကဋ္ဌာနကထာ-ရေ၏တည်ရာ ရေတွင်း ရေကန် စသည်ကို အကြောင်းပြု၍ ဖြစ်သော ကထာတည်း၊ ဥဒကတိတ္ထကထာ - ရေဆိပ်ကို အကြောင်းပြု၍ဖြစ်သော ကထာတည်း၊ ဣတိပိ-သို့လည်း၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏၊ ဝါ-နည်း၊ ကုမ္ဘဒိသိကထာ-အိုးထိန်းသည်၏ ကျွန်မကို အကြောင်းပြု၍ဖြစ်သော ကထာတည်း၊ သာပိ-ထိုကုမ္ဘဋ္ဌာနကထာသည်လည်း၊ (န ဝဋ္ဋတိ၊ ဝဋ္ဋတိတို့၌စပ်) ပါသာဒိကာ-စိတ်၏ ကြည်ခြင်းကို ဖြစ်စေနိုင်၊ နစ္စိတု-ကခြင်းငှာ၊ ဂါယိတု-

ဝိသိခါကထာ။ ။ဝိသိခါသဒ္ဓါသည် မြို့ရွာတို့၌ အတွင်း၌ လမ်းဆုံလမ်းမကို ဟော၏။ [ဝိသာခါ နာမ မဂ္ဂသန္နိဝေသော၊ - မီကာသစ်။] ထိုလမ်းတို့ တည်နေပုံ (ထားပုံ)ကောင်းသည် ကို သုနိဝိဋ္ဌ၊ မကောင်းသည်ကို ဒုန္နိဝိဋ္ဌဟု ဆို၏။ ဝိသိခါဖြင့် ထိုလမ်း၏ ပတ်ဝန်းကျင်၌ နေသူများကိုလည်း အဘေဒေါပစာရအားဖြင့် ယူနိုင်သောကြောင့် “သူရာ၊ သမတ္တာ”ဟု ဆိုသည်။

ကုမ္ဘဋ္ဌာနကထာ။ ။“ကုမ္ဘဿ-ရေအိုး၏+ဋ္ဌာနံ-တည်ရာ”ဟူသည် ရေရှိသော (ရေတွင်း၊ ရေကန်၊ မြစ်၊ ချောင်း)အရပ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ဥဒကဋ္ဌာန (ရေရှိသောအရပ်)ဟု ဆိုသည်။ ရေဆိပ်လည်း ထိုဥဒကဋ္ဌာန၌ ပါဝင်၏။ ထို့ကြောင့် “ဥဒကတိတ္ထကထာတိပိ”ဟု

သီဆိုခြင်းငှာ၊ ဆေကာ-ကျွမ်းကျင်၏၊ ဣတိ-သို့၊ အဿာဒဝသေန-ဖြင့်၊ (ဝတ္ထံ)၊ န ဝဋ္ဋတိ၊ သဒ္ဓါ-ရှိပါပေ၏၊ ပသန္တာ-ပါပေ၏၊ ဣတိအာဒိနာ-သော၊ နယေနဝ-နည်းဖြင့်သာ၊ (ဝတ္ထံ)၊ ဝဋ္ဋတိ။

ပုဗ္ဗပေတကထာတိ-ကား၊ အတိတဉာတိကထာ-လွန်လေပြီးသော ဆွေမျိုးတို့ကို အကြောင်းပြု၍ဖြစ်သော ကထာတည်း၊ [ပုဗ္ဗေ+ပေတာ ကာလင်္ကတာတိ ပုဗ္ဗပေတာ-ဋီကာသစ်။] တတ္ထ-ထိုပုဗ္ဗပေတကထာ၌၊ ဝတ္ထမာနဉာတိကထာသဒိသော-ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်သော ဆွေမျိုးတို့ကို အကြောင်းပြု၍ဖြစ်သော ကထာနှင့်တူသော၊ ဝိနိစ္ဆယော-အဆုံးအဖြတ်သည်၊ (ဟောတိ)၊ နာနတ္ထကထာတိ-ကား၊ ပုရိမပစ္စိမကထာဟိ-ရှေ့ကထာ နောက်ကထာတို့မှ၊ ဝိမုတ္တာ-လွတ်သော၊ အဝသေသာ-ကြွင်းသော၊ နာနာသဘာဝါ-အမျိုးမျိုးသော သဘောရှိသော၊ နိရုတ္တကထာ-အစီးအပွားမရှိသော ကထာတည်း။ [နာနာသဘာဝါဖြင့် နာနတ္ထ၌ အတ္တသဒ္ဓါသည် သဘာဝအနက်ဟောဟု သိစေ၏။]

လောကက္ခာယိကာတိ-ကား၊ အယံ လောကော-ဤလောကကို၊ ကေန-အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ နိမ္မိတော-ဖန်ဆင်းအပ်သနည်း၊ အသုကေန နာမ-ထိုမည်သော ဗြဟ္မာမင်းသည်၊ ဝါ-ထိုမည်သောဗိဿဏိုးနတ်မင်းသည်၊ နိမ္မိတော-ပြီ၊ ကာကော-ကျီးသည်၊ သေတော-ဖြူ၏၊ (ကသ္မာ-အဘယ်ကြောင့်နည်း)၊ အဋ္ဌိနံ-အရိုးတို့၏၊ သေတတ္တာ-ဖြူကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ဗလကာ-ဗိုလ်သည်၊ (ရူးစာအုပ်တို့၌ “ဗကာ”ဟု ရှိ၏)၊ ရတ္တာ-နီ၏၊ (ကသ္မာ)၊ လောဟိတဿ-သွေး၏၊ ရတ္တတ္တာ-နီသည်၏အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ဣတိ

ဆိုသည်၊ ဤအလို “ကုမ္ဘဌာနကထာ-ရေအိုး၏တည်ရာ ရေရှိသော အရပ်ကို အကြောင်းပြု၍ ဖြစ်သော ကထာ”ဟု ပေးပါ၊ (တစ်နည်း) “ကုမ္ဘ+ကရဏဌာနံ”ဟု ဆိုလိုလျက် ကရဏ ပုဒ် ကျေ၊ အိုးလုပ်ရာအရပ်ဖြင့် ထိုအိုးလုပ်ရာ၌ အလုပ် လုပ်ကြသော အိုးထိန်းသည်၏ ကျွန်မ (အလုပ်သူမ)များကို ဌာနူပစာရအားဖြင့် ယူပါ၊ ထို့ကြောင့် “ကုမ္ဘဒါသိကထာ” စသည်ကို ဆိုသည်၊ ဤအလို “ကုမ္ဘဌာနကထာ-အိုးလုပ်ရာဌာန၌ တည်သော အိုးထိန်းသည် ၏ ကျွန်မကို အကြောင်းပြု၍ ဖြစ်သောကထာ”ဟု ပေးပါ။

လောကက္ခာယိကာ။ ။[လောက+အက္ခာယိကာ။] အက္ခာယတိ ဧတာယာတိ အက္ခာယိကာ၊ (အာ၊ ခါဓာတ်+ဏ္ဍ)၊ လောကဿ-လောကကို+အက္ခာယိကာ-ပြောဆိုကြောင်း ကထာတည်း၊ လောကက္ခာယိကာ၊ လောကာယတဟု ခေါ်အပ်သော ဝိတက္ကကျမ်းကိုမှီ၍ သတ္တလောက ဩကာသလောက၏ ဖြစ်ပေါ်လာပုံ (ဥပ္ပတ္တိ)ကိုလည်းကောင်း၊ တည်နေပုံ (ဌိတိ)ကိုလည်းကောင်း၊ လောက၏ အဆောက်အဦးစသည်တို့ကိုလည်းကောင်း ပြောဆိုကြောင်းစကားတည်း၊ “ကေန နိမ္မိတော၊ အသုကေန နာမ နိမ္မိတော၊ ကာကော သေတော”စသော စကားတို့ကား ထို ပြောပုံ ဆိုပုံပြသော ပုံစံများတည်း။

ဝေမာဒိကာ-ဤသို့အစရှိသော၊ လောကာယတဝိတဏှသလ္လာပကထာ - လောကာယတဝိတဏှကျမ်းလာ အချင်းချင်း ပြောဆိုကြောင်းစကားတည်း။

လောကာယတ။ ။လောကာ (ဗာလဇနာ) အာယတန္တိ ဧတ္ထ ဥဿဟန္တိ ဝါဒဿာ ဒေနာတိ လောကာယတံ၊ ဧတ္ထ-ဤကျမ်းဂန်၌၊ လောကာ-လူပြိုန်းအများတို့သည်၊ ဝါဒဿာဒေန-ထိုကျမ်း၌ လာသော အယူဝါဒကို သာယာခြင်းကြောင့်၊ အာယတန္တိ ဥဿဟန္တိ-အားထုတ်ကြကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ လောကာယတံ-လောကာယတကျမ်း မည်၏၊ (တစ်နည်း) လောကော ဝါ ဟိတံ န ယတတိ န ဤဟတိ တေနာတိ လောကာယတံ-လူအပေါင်း၏ ကုသိုလ်ကောင်းမှုဟူသော စီးပွားကို အားမထုတ်ကြောင်း ဖြစ်သောကြောင့် လောကာယတကျမ်း မည်၏၊ မှန်၏၊-ထိုကျမ်းကို သင်ယူသူတို့သည် လောကီ လောကုတ္တရာ စီးပွားဖြစ်သော ကုသိုလ်ကောင်းမှုကို အားမထုတ်ကြတော့၊ ဤနည်း၌ “လောက+အာယတ” ဟု ပုဒ်ခွဲ။

ဝိတဏှ။ ။အညမညဝိရုဒ္ဓံ သဂ္ဂမောက္ခဝိရုဒ္ဓံ ဝါ ကထံ တနောန္တိ ဧတ္တာတိ ဝိတဏှော၊ အချင်းချင်း ဆန့်ကျင်ဘက်၊ (တစ်နည်း) သဂ္ဂမောက္ခတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော စကားကို ချဲ့ထွင်ရာ ဖြစ်သောကြောင့် “ဝိတဏှသတ္ထံ - ဝိတဏှကျမ်း”ဟု ခေါ်၏။ [ဝိ၊ တနုဓာတ်+အပစ္စည်း၊ န ကိ ဣ ပြု၊ ၃ လာ။] (တစ်နည်း) ဝိရုဒ္ဓေန ဝါဒဧဏှေန တာဠေန္တိ ဧတ္တာတိ ဝိတဏှာ-ဆန့်ကျင်ဘက်ဝါဒတုတ်ဖြင့် အခြားဝါဒရှိသူတို့ကို ပုတ်ခတ်ရာဖြစ်သော ကြောင့် ဝိတဏှကျမ်း မည်၏။ [ဝိ၊ တဠဓာတ်+အပစ္စည်း၊ ငှုကို ၃ပြု၊ ဇာလ။] “ဝိတဏှသတ္ထံ ဝိညေယျံ၊ ယံ တံ လောကာယတံ ဣတိ”ဟု အဘိဓာန် (၁၁၂)၌ ဆိုသောကြောင့် လောကာ ယတကျမ်းနှင့် ဝိတဏှကျမ်းသည် တစ်မျိုးတည်းသာဟု မှတ်ပါ၊ ထိုကျမ်း၌ ဆန့်ကျင်ဘက် စကားတွေ ပါဝင်ပုံကိုလည်း “ကျီးသည် ဖြူ၏၊ ဗျိုင်းသည် နီ၏” စသော (ရိုးရာမဟုတ်ဘဲ၊ ကန့်လန့်လုပ်၍ ပြောပုံကို ပြသော) ပုံစံစကားဖြင့် သိပါ။

ထောမနိဓိ။ ။လောကေသု အာယတံ ဝိတ္ထိဏှံ၊ အနာယာသသာမိတတ္တာ-ခက်ခက် ခဲခဲ စဉ်းစားနေစရာ အနက်အဓိပ္ပာယ် မပါဘဲ လွယ်ကူစွာ ပြီးစေအပ် (တတ်သိလွယ်) သောကြောင့် လူအများတို့၌ ကျယ်ပြန့်နေသော အယူဝါဒသည် လောကာယတ မည်၏၊ ထိုအယူဝါဒကို စာရိဝိဆရာသည် စထွင်၍ ယူအပ်သောကြောင့် စာရိဝါကဝါဒဟု ခေါ်သတတ်၊ ထိုအယူကို ပြသော ကျမ်းသည် လောကာယတကျမ်း မည်၏၊ ထိုဝါဒများ၏ အညမညဝိရုဒ္ဓံ (အချင်းချင်း ဆန့်ကျင်ပုံ)ကိုလည်းကောင်း၊ သဂ္ဂမောက္ခ သုဂတိလမ်း နိဗ္ဗာန်လမ်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်ပုံကိုလည်းကောင်း အနည်းငယ်ထုတ်ပြအပ်သော ဤအယူ များဖြင့် သိပါ။ [မြောင်းမြမြို့-ပဇ္ဇောတာရုံကျောင်းတိုက်၊ ဆရာတော်အရှင်ဉာနိက ၏ စာတမ်းမှ တချို့ကို ထုတ်ပြထားပါသည်။]

ပရလောက မဇ္ဈိ။ ။သတ္တဝါဟူသမျှအတွက် ဤဘဝ (ဤလောက)သာ ရှိ၏၊ နောက်ဘဝ (နောက်လောက) မရှိ၊ မောက္ခ (လွတ်မြောက်ခြင်း)ဟူသည် (သို့မဟုတ်) အပဝဂ္ဂ (နိဗ္ဗာန်)ဟူသည် သေခြင်းပင်တည်း၊ သေလျှင် ပြီးတော့ ပြတ်တော့၏၊ နောက်ထပ် ဘဝ မရှိရကား ယခု ရရှိသောဘဝ၌ ချမ်းသာနိုင်သမျှ ချမ်းသာအောင် နေပါ၊ ကြွေးယူ၍ သော်မှလည်း ထောပတ်ကို သောက်နေပါ၊ သေပြီး၍ ပြာဖြစ်သော ကိုယ်သည် နောက်ထပ် ပြန်မလာနိုင်ပါ။...ဤဝါဒသည် ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိဝါဒပင်တည်း။

သမုဒ္ဒန္တယဏိကာ နာမ- မည်သည်၊ ကသ္မာ- အဘယံကြောင့်၊ သမုဒ္ဒေါ- သမုဒ္ဒရာသည်၊ သာဂရော-သာဂရ မည်သနည်း၊ သာဂရဒေဝေန-သာဂရ မည်သော နတ်သည်၊ ဝါ- သာဂရမင်းသည်၊ ခတော- တူးအပ်ပြီ၊ တသ္မာ- ကြောင့်၊

ရုပ်ဝါဒရှိသူများ။ ။ဤလောကယတဝါဒရှိသူများသည် “ရုပ်သာ အရှိ”ဟု ယူဆ၍ “စိတ်ဝိညာဉ် နာမ်ကို အရှိ”ဟု မယူဆကြ။ ရုပ်တွင်လည်း ပထဝီ အာပေါ ဝါယော တေဇော (မြေ၊ ရေ၊ လေ၊ မီး) ဤဓာတ်ကြီးလေးပါးကိုသာ အရှိဟု ယူကြသည်။ စားအပ်သော အစာ ထဲမှ အကြမ်းစားသည် ကျင်ကြီးဖြစ်၏၊ အလတ်စားသည် အသားဖြစ်၏၊ အနုဆုံးအပိုင်းသည် စိတ်ဖြစ်၏။ သောက်အပ်သော အရေထဲမှ အကြမ်းသည် ကျင်ငယ်ဖြစ်၏၊ အလတ်စားသည် သွေးဖြစ်၏၊ အနူးညံ့ဆုံးအပိုင်းသည် အသက်(ဇီဝ)ဖြစ်၏။ အတ္တဟူသည် သီးခြားမဟုတ်၊ ထိုရုပ်မှ ဖြစ်လာသော စိတ်-အသက်ပင်တည်း။

ဝိညာဉ်နှင့်အသိဉာဏ်။ ။ထန်းလျက် စပုံစပါး စသည်ကို ရောနှော၍ စိမ်ထားရာမှ ရစ်မူးစေတတ်သောသတ္တိ ပေါ်လာသကဲ့သို့ ပြုအပ်ခဲ့သော ဓာတ်ကြီးလေးပါး (မဟာဘုတ်လေးပါး)တို့ ရောနှောပေါင်းစပ်ရာမှ “ဝိညာဉ်”ဟူသော သတ္တိပေါ်လာရသည်။ အစိမ်းရောင်ရှိသော ကွမ်းရွက်၊ အဖြူဖျော့ရောင်ရှိသော ကွမ်းသီး၊ အဖြူရောင်ရှိသော ထုံး၊ ဤသုံးမျိုးပေါင်းစပ်ရာမှ အနီရောင် ကွမ်းသွေး ဖြစ်ပေါ်လာရသကဲ့သို့ ထိုအတူ မဟာဘုတ်ဓာတ်ကြီး လေးပါးတို့ အချိုးအစား ညီမျှအောင် ပေါင်းစပ်မိရာမှ အသိဉာဏ် ဖြစ်ပေါ်လာရသည်။ ဤသို့ စသော များစွာသော ဝါဒကို လောကယတဝိတဏှာဝါဒဟု ခေါ်၏။ ဤဝါဒများကို ဗုဒ္ဓဝါဒ၌ ကျွမ်းကျင်လျှင် အလွယ်တကူ ဖြေရှင်းနိုင်ပါသည်။

သတိထားမှလှ။ ။ဤ လောကယတဝိတဏှာဝါဒသည် ဘုရားပွင့်တော်မမူမီကပင် အိန္ဒိယ၌ ရှိသောဝါဒ ဖြစ်၏။ ထိုဝါဒအရ “ကံနှင့် ကံ၏အကျိုးသည်လည်းကောင်း၊ ငရဲပြိတ္တာ နတ်ပြည် ဗြဟ္မာပြည် နိဗ္ဗာန်သည်လည်းကောင်း မရှိ”ဟု ယူပြီးဖြစ်ရကား လောက၌ အကျိုးရှိမည်ဟု ထင်လျှင် မိဘကိုပင် သတ်ရဲတော့လတ္တံ့။ ဤဝါဒနှင့် အလားတူဝါဒများသည် ဘုရားစသော ပညာရှိအများ ထွန်းကားလာလျှင် ငုတ်လျှိုးနေ၍ ပညာရှိဝါဒများ အားနည်း လာလေ ထိုဝါဒက အားရှိလေ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ယခုအခါ ဘာသာရှိနေကြသေးသော ဘာသာခေါင်းဆောင်တိုင်းပင် မိမိတို့ ဘာသာဝါဒအရ အစစ်အမှန် အလုပ်ကိုသာ လုပ်ထိုက် ကြပါသည်။ မိမိတို့ ဘာသာ၌ လာဘ်ပေါများမှု နာမည်ကျော်ကြားမှုကိုသာ ရှေးရှု၍ အခြေခံ သီလကိုမျှ စင်ကြယ်အောင်မနေကြသောပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် အဆွယ်အပွား ဒါနအတု သီလအတု ဘာဝနာအတု စသော အတုအလုပ်များသည်ကား နောက်လာမည့် လူငယ်များကို ထို ရုပ်ဝါဒကို တွန်းပို့သကဲ့သို့ ဖြစ်ကြပါလိမ့်မည်။ [ဗုဒ္ဓအတွက် အစစ်အမှန် ဖြစ်တန်သမျှ ဖြစ်ဖို့ရာ အနာဂတ်သာသနာရေးကို ရေးခဲ့ပါပြီ။]

သမုဒ္ဒန္တယဏိကာ။ ။[သမုဒ္ဒန္တယဏိကာပုဒ်ပြီးပုံကို လောကကွာယဏိကာနည်း မှီပါ။] သာဂရေန+ခတော သာဂရော၊ ခတအနက်၌ ဣပစ္စည်း သက်၊ ဝိဇ္ဇတိ မုဒ္ဒါ ယဿာတိ သမုဒ္ဒေါ။ [ဋီကာသစ်၌ “မုဒ္ဒါ”ဟု ရှိသည်ကား မကောင်း၊ မုဒ္ဒသဒ္ဒါသည် ဦးခေါင်း၊ လူပြိန်း၊ လူပျင်းအနက်များကိုသာ ဟော၏။] (“သဟ+မုဒ္ဒါယ ယော ဝတ္ထတိတိ သမုဒ္ဒေါ”ဟု လည်းပြု။)

သာဂရော-မည်၏။ မေ-ငါသည်။ ခတော-တူးအပ်ပြီ။ ဣတိ-သို့။ ဟတ္ထမုဒ္ဒါယ-လက်ချောင်းတို့ကို တွန့်စေခြင်းဖြင့်၊ ဝါ-လက်ချောင်းချိုးခြင်းဖြင့်၊ သယံ-ကိုယ်တိုင်၊ (အချို့စာအုပ်၌ ဤပုဒ် မပါ။) နိဝေဒိတတ္တာ-သိစေအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ သမုဒ္ဒေါ-မည်၏။ ဣတိ ဧဝမာဒိကာ-ဤသို့ အစရှိသော၊ နိရတ္ထကာ-အစီးအပွား မရှိသော၊ သမုဒ္ဒက္ခယနကထာ-သမုဒ္ဒရာကို ပြောဆိုကြောင်း စကားတည်း။

ဘဝေါတိ-ကား၊ ဝုဇ္ဇိ-တိုးပွားခြင်းတည်း၊ အဘဝေါတိ-ကား၊ ဟာနိ-ဆုတ်ယုတ် ခြင်းတည်း၊ ဣတိ-ဤအကြောင်းကြောင့်၊ ဘဝေါ-တိုးပွားခြင်း ဖြစ်၏။ ဣတိ-ဤအကြောင်းကြောင့်၊ အဘဝေါ-ဆုတ်ယုတ်ခြင်း ဖြစ်၏။ ဣတိ-သို့၊ ယံဝါ တံဝါ-ဟုတ်ဟုတ်ငြားငြားသော၊ နိရတ္ထကာရဏံ-အစီးအပွား မရှိသောအကြောင်းကို၊ ဝတ္တာ-ဆို၍၊ ပဝတ္တိတကထာ-ဖြစ်စေအပ်သောစကား သည်၊ ဣတိဘဝါဘဝကထာ-မည်၏။

“သလောမကော-အမွေးရှိသော လူ၊ သပက္ခကော-အတောင်ရှိသော ငှက်”ဟူရာ၌ကဲ့သို့ သဟ၏ ကာရိယဖြစ်သော သ သည် ဝိဇ္ဇမာန အနက်ဟောတည်း။

ဟတ္ထမုဒ္ဒါယ။ ။ထောမနိဓိ၌ လာသော မုဒ္ဒသဒ္ဒါ၏ အနက်တို့တွင် သင်္ကေတန (လက်ချောင်းတို့ကို တွန့်စေခြင်း၊ လက်ချောင်းချိုးခြင်း၊ လက်ချောင်းချိုး၍ ပြုခြင်း)အနက် ကို ယူပါ။ [အဓိပ္ပာယ်ဝိညာပကော ဟိ ဟတ္ထဝိကာရော ဟတ္ထမုဒ္ဒါ၊ ဟတ္ထသဒ္ဒေါ စေတ္တ တဒေကဒေသေသု အင်္ဂုလီသု ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ ပေ၊ တသ္မာ အဓိပ္ပာယ်ဝိညာပကေန (ပြောသူ၏ အလိုကို သိစေတတ်သော) အင်္ဂုလီသင်္ကေတနာဒိနာ (လက်ချောင်းတို့ကို တွန့်စေခြင်း၊ ချိုးခြင်း အစရှိသော) ဟတ္ထဝိကာရေန၊ - ပဌမပါရာဇိက၊ သိက္ခာချခန်း၊ သာရတ္ထဋီကာ။]

ဣတိ ဘဝါဘဝကထာ။ ။ဘဝတိ ဝုဇ္ဇိ-တိုးပွားတတ်၏။ ဣတိ ဘဝေါ ထိုတိုးပွား ခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော ဆုတ်ယုတ်ခြင်းသည် အဘဝ မည်၏။ ဣတိသဒ္ဒါကား မိမိ ဆိုလိုအပ်သော အကြောင်းတစ်ခုခုကို ညွှန်ပြသောသဒ္ဒါတည်း။ ဣတိ-ဤအကြောင်း ကြောင့်+ဘဝါဘဝေါ-တိုးပွားခြင်း ဆုတ်ယုတ်ခြင်း ဖြစ်၏။ ဣတိ ဘဝါဘဝေါ၊ ဣတိ ဘဝါဘဝံ-ဤအကြောင်းကြောင့် တိုးပွားခြင်း ဆုတ်ယုတ်ခြင်းကို+အာရဗ္ဗ+ပဝတ္တိတာ+ ကထာ ဣတိ ဘဝါဘဝကထာ။

ဗာတ္ထိသတိရစ္ဆာနကထာ။ ။(အမြဲမပြတ် ဖြစ်နေသောကြောင့်) သဿတကို ဘဝဟု လည်းကောင်း၊ (နောက်ထပ် မဖြစ်ဘဲ ပြတ်စဲသောကြောင့်) ဥစ္ဆေဒကို အဘဝဟု လည်းကောင်း၊ (တစ်နည်း) ကာမသုခကို ဘဝဟုလည်းကောင်း၊ အတ္တကိလမထကို အဘဝဟု လည်းကောင်း ယူ၍ ဘဝအရ သုံးမျိုး၊ အဘဝအရ သုံးမျိုးအားဖြင့် ၆ မျိုးရှိရကား ပြုအပ်ခဲ့ သော ရာဇကထာ စသည်နှင့်တကွ တိရစ္ဆာနကထာ ၃၂ ပါး ရှိ၏ဟု ယူကြ၏။ (တစ်နည်း) ဘဝ အဘဝအရ အဋ္ဌကထာ၌ တိုက်ရိုက်ပြုအပ်သော နှစ်မျိုးသာ ယူ၍ ဣတိဝါ၌ ဣတိ သဒ္ဒါဖြင့် ယူအပ်သော အရညကထာ၊ ပဗ္ဗတကထာ၊ နဒီကထာ၊ ဒီပကထာတို့နှင့်တကွ တိရစ္ဆာနကထာ ၃၂ ပါး ဖြစ်သည်ဟုလည်း ယူကြသည်။

၁၈။ ဝိဂ္ဂဟိကကထာတိ-ကား၊ ဝိဂ္ဂဟကထာ-ဆန့်ကျင်ဘက်ယူကြောင်း စကားတည်း၊ သာရမ္မကထာ-ပြင်းစွာ နှိပ်စက်ကြောင်းစကားတည်း၊ တတ္ထ-ထို ဝိဂ္ဂဟိကကထာ၌၊ သဟိတံ မေတိ-ကား၊ မယ့်-ငါ၏၊ ဝစနံ-စကားသည်၊ သဟိတံ-ရှေ့နောက်နှစ်ရပ်၊ ဆက်စပ်၏၊ ဝါ-ရှေ့နောက်နှစ်ဝ၊ တကွဖြစ်၏။

ဣတိ ဝါ။ ။ဤ မဇ္ဈိမသီလ၌ ဗီဇဂါမ ဘူတဂါမ သမာရမ္မာမှ စ၍ “သေယျထိဒံ ပေ၊ ဣတိ ဝါ”ဟု သီလတိုင်း၌ ပါ၏။ ထို၌ ဣတိသဒ္ဒါသည် ပကာရတ္ထ (အတူအနက်)ကို ဟော၏။ ဝါသဒ္ဒါသည် ဝိကပ်အနက်ကို ဟော၏။ ဝိကပ်ဆိုသော်လည်း အဝုတ္တဝိကပ္ပန (တိုက်ရိုက်မဆိုအပ်သော အနက်ကို စီရင်ခြင်း)တည်း၊ ဆိုလိုရင်းကား... “ဣတိ ဝါ-ဆိုအပ် ပြီးသော ဗီဇဂါမ ဘူတဂါမတို့နှင့် အလားတူလည်း ဖြစ်၊ တစ်ပါးတခြားလည်း ဖြစ်သော၊ ဗီဇဂါမဘူတဂါမသမာရမ္မံ-ကို၊ အနုယုတ္တာ ဝိဟရန္တိ”ဟု ဆိုလိုသည်။ နောက်နောက် သီလ များ၌ ဤနည်းမှီး၍ ပေးပါ။

ဋီကာသစ်။ ။ပါဠိယံ ဟိ ဣတိ ဝါတိ ဧတ္ထ ဣတိသဒ္ဒေါ ပကာရတ္ထော၊ ဝါသဒ္ဒေါ ဝိကပ္ပနတ္ထော၊ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ ဧဝံ ပကာရံ (နိရတ္ထကကထံ) ဣတော အညံ ဝါ တာဒိသံ နိရတ္ထကကထံ အနုယုတ္တာ ဝိဟရန္တိတိ။

ဝိဂ္ဂဟိကကထာ။ ။ဝိရုဒ္ဓဿ-ဆန့်ကျင်ဘက်ကို+ဂဟဏံ ဝိဂ္ဂဟော၊ ဝိဂ္ဂဟော ဧတေသံ အတ္ထိတိ ဝိဂ္ဂဟိကာ-ဆန့်ကျင်ဘက်ယူခြင်းရှိသူတို့၊ ဝိဂ္ဂဟိကာနံ+ကထာ ဝိဂ္ဂဟိက ကထာ၊ (တစ်နည်း) ဝိရုဒ္ဓံ+ဂဟာတိ ဧတာယာတိ ဝိဂ္ဂဟိကာ-ဆန့်ကျင်ဘက်ကို ယူကြောင်း၊ ဝိဂ္ဂဟိကာစ+ သာ+ကထာ စာတိ ဝိဂ္ဂဟိကကထာ-ဆန့်ကျင်ဘက်ယူကြောင်း စကား၊ ဤ ဝိဂ္ဂဟိကကထာဟူသော ပါဠိကို အဋ္ဌကထာ၌ “ဝိဂ္ဂဟကထာ”ဟု ဖွင့်၏။ ထိုအလို ဝိဂ္ဂဟပုဒ် သည်ပင် ဆန့်ကျင်ဘက်ယူခြင်း အနက်ကို ဟောသောကြောင့် ဣကပ္ပစ္စည်း အနက်မရှိဟု ကြပါ။ “ထိုကထာဟူသည် တစ်ယောက်အပေါ် တစ်ယောက် ကချုပ်ချယ် စော်ကားကြောင်း စကားတည်း”ဟု သီလေလို၍ “သာရမ္မကထာ”ဟု ဖွင့်သည်။ [သံ-ပြင်းစွာ+အာရမ္မ-ညှဉ်းဆဲ ကြောင်းဖြစ်သော (ချုပ်ချယ်စော်ကားကြောင်း ဖြစ်သော) + ကထာ။]

သဟိတံ။ ။“သဟိတန္တိ ဃဋိတံ (ဆက်စပ်၏)، ဧကီဘူတံ ဝါ (တပေါင်းတည်းဖြစ်၍ ဖြစ်၏)၊ သဟိတံ မေ၊ အသဟိတံ တေတိအာဒိသု ဝိယ”ဟု မဟာနိဒ္ဒေသ-အဋ္ဌကဝဂ္ဂ၊ (၁) သုတ် အဋ္ဌကထာဖွင့်၏။ ဃဋိတံဖြင့် သဟိတံဝယ် “သံ + ဓာဓာတ်၊ တ ပစ္စည်း၊ ဓ ကို ဟ၊ အာကို ဣ၊ သံ၌ နိဂ္ဂဟိတံဓချေ၊ သန္နိပုဒ်ကဲ့သို့ ဆက်စပ်ခြင်းအနက်ဟောဟု ပြ၏။ ဧကီဘူတံဖြင့် “သဟ + ဣတံ”မှ သဟိတံ ဖြစ်သည်ဟု ပြ၏။ ထို သဒ္ဒတ္ထနှစ်မျိုးလုံး ပင် “ရှေ့စကားနှင့် နောက်စကားသည်လည်းကောင်း၊ အကြောင်း အကျိုးသည်လည်း ကောင်း ဆက်စပ် ပြေပြစ်၏”ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ထွက်ကို ပြသောကြောင့် “သီလိဋ္ဌံ”ဟု အဋ္ဌကထာဖွင့်၍ “ပုဗ္ဗာပရာဝိရုဒ္ဓံ”ဟု ဋီကာသစ်ဖွင့်သည်။

သိလိဌ်- ရွှေ့နောက် နှစ်ထွေ၊ ပြေပြစ်၏။ အတ္တယုတ္တံ- အကျိုးနှင့် စပ်ယှဉ်၏။ ကာရဏယုတ္တံ-အကြောင်းနှင့် စပ်ယှဉ်၏။ ဣတိ အတ္ထော-နက်။ အသဟိတံ တေတိ-ကား၊ တယံ-သင်၏။ ဝစနံ-သည်။ အသဟိတံ-ရွှေ့နောက် နှစ်ရပ်၊ မဆက်စပ်။ ဝါ-ရွှေ့နောက်နှစ်ဝ၊ တကွ မဖြစ်။ အသိလိဌ်-ရွှေ့နောက်နှစ်ထွေ၊ မပြေပြစ်။

အဓိစိန္တံ တေ ဝိပရာဝတ္တန္တိ-ကား၊ ယံ-အကြင်အကြောင်းအရာကို၊ တယံ-၏။ ဝါ-သည်။ ဒီဃရတ္တာစိန္တဝသေန-ရှည်စွာသော ညဉ့်ပတ်လုံး လေ့ကျက်ခြင်း ၏ အစွမ်းဖြင့်၊ သုပ္ပဂုဏ်-အဝါးဝစွာ လေ့လာအပ်၏။ တံ-ထိုအကြောင်းအရာ သည်၊ မယံ-၏။ ဧကဝစနေနေဝ-တစ်ခွန်းတည်းသော စကားကြောင့်ပင်၊ ဝိပရာ ဝတ္တံ-ပြောင်းပြန်၊ ပြန်လည်တော့၏။ ပရိဝတ္တိတွာ-ပြောင်းပြန်လည်၍၊ ဌိတံ-တည် လေပြီ၊ ကိဉ္စိ-ဘာကိုမျှ၊ န ဇနာသိ-မသိတော့။ [ကိဉ္စိ-တစ်စုံတစ်ယောက် ကိုမျှ၊ န ဇနာသိ-မနိုင်တော့။] ဣတိ အတ္ထော။

အာရောပိတော တေ ဝါဒေတိ-ကား၊ မယာ-သည်၊ တဝ-၏။ ဝါဒေ-အယူ ၌၊ ဒေါသော-အပြစ်ကို၊ အာရောပိတော-တင်အပ်ပြီ၊ စရဝါဒပုမောက္ခာယာတိ- ကား၊ ဒေါသမောစနတ္ထံ-ငါတင်အပ်ပြီးသော အပြစ်မှ လွတ်ခြင်းအကျိုးငှာ၊ စရ ဝိစရ-ထိုထိုဤဤ လှည့်လည်ချေဦးလော့၊ တတ္ထ တတ္ထ-ထိုထို ဆရာအထံ သို့၊ ဂန္ထာ-သွား၍၊ သိက္ခ-သင် ချေဦးလော့၊ ဣတိ အတ္ထော၊ နိဗ္ဗေဌေဟိ-ဝါ သစေ ပဟောသိတိ-ကား၊ သယံ-ကိုယ်တိုင်၊ (နိဗ္ဗေဌေဟိ-ဖြေရှင်းခြင်းငှာ၊) အထ ပဟောသိ-အကယ်၍ စွမ်းနိုင်အံ့၊ [သစေကို “အထ”ဟု ဖွင့်သည်။] (ဧဝံသတိ-သော်၊) ဣဒါနေဝ-ယခုချက်ချင်းပင်၊ နိဗ္ဗေဌေဟိ-ဖြေရှင်းလော၊ ဣတိ-ဤကား အနက်တည်း။

ဝိပရာဝတ္တံ။ ။ဝိ+ပရိ+အာ+ဝတု (ဝတ္ထု)ဓာတ်ဖြင့် ဝိပရာဝတ္တံကို “ပရိဝတ္တိတွာ ဌိတံ”ဟု ဖွင့်၏။ နဂိုက “မရိ” စသည်ဖြင့် ကြာမြင့်စွာ လေ့ကျက်အပ်ခဲ့သော အယူဝါဒသည် ငါ၏ စကားတစ်ခွန်းကြောင့် ပြောင်းပြန် ဖြစ်သွား၏။ “မရိဟာ အရိ ဖြစ်လာ၏၊ အရိဟာ မရိ ဖြစ်လာ၏” စသည်ဖြင့် ပြောင်းပြန် ဖြစ်သွားသည်-ဟူလို။

န ကိဉ္စိ ဇနာသိ။ ။စာအုပ်တို့၌ “ဇနာသိ”ဟု တွေ့ရ၏။ ဓမ္မိကာသစ်၌ “သပတ္တ ဂတော-ရန်သူထံသို့ ရောက်သည် (ဟုတွာ)၊ အသမတ္ထော ယောဇော ဝိယ (မစွမ်းနိုင်သော သူရဲကောင်းကဲ့သို့) န ကိဉ္စိ ဇနာသိ (ဘယ်သူ့ကိုမျှ မနိုင်တော့သကဲ့သို့)၊ ကိန္တု သယမေဝ ပရာဇေသိတိ အဓိပ္ပာယော”ဟု ဖွင့်၏။ ဤအလို “ဇနာသိ”ဟု ရှိသင့်၏။ စကားစစ်ထိုးရာ၌ “အသင် ရှုံးပြီ” ဟူလို။

ဝါဒေါ။ ။ဝါဒေါနှင့် ဒေါသောသည် ပရိယာယ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ဝါဒေါကို “ဒေါသော” ဟု ဖွင့်သည်။ ဝဇ္ဇတေတိ ဝါဒေါ - ပြောဆိုအပ်သောအပြစ်၊ (တစ်နည်း) ဝဒီယတေ ဧတေနာတိ ဝါဒေါ -ပြောဆိုကြောင်းအပြစ်။ [စရနှင့် ဝိစရလည်း ပရိယာယ်ပင်၊ စရကို “ကျင့်လော”ဟု အနက်ပေးမည် စိုးသောကြောင့် “ဝိစရ”ဟု ဖွင့်သည်။]

၁၉။ ဒူတေယျကထာယံ-၌၊ ဣဓ ဂစ္ဆာတိ-ကား၊ ဣတော-ဤအရပ်မှ၊ အသုကံ နာမ ဌာနံ-ထိုမည်သော အရပ်သို့၊ ဂစ္ဆ-သွားပါချေ၊ ဝါ-သွားပေးပါလော၊ အမုတြာ ဂစ္ဆာတိ-ကား၊ တတော-ထိုအရပ်မှ၊ အသုကံ နာမ ဌာနံ-သို့၊ အာဂစ္ဆ-လာခဲ့ပါလော၊ ဣဒံ ဟရာတိ-ကား၊ ဣတော-ဤအရပ်မှ၊ ဣဒံ နာမ-ဤမည် သော ဝတ္ထုကို၊ ဟရ-ဆောင်ပါချေလော၊ အမုတြ ဣဒံ အာဟရာတိ-ကား၊ အသုကဌာနတော-ထိုမည်သောအရပ်မှ၊ ဣဒံ နာမ-ဤမည်သော ဝတ္ထုကို၊ ဣဓ-ဤအရပ်သို့၊ အာဟရ-ဆောင်ခဲ့ပါလော၊ ပန-ဆက်၊ သင်္ခေပတော-အကျဉ်းချုပ် အားဖြင့်၊ ဣဒံ ဒူတေယျ နာမ-ဤတမန်သည်တို့၏ အလုပ်မည်သည်၊ (န ဝဇ္ဇတိ ၏ သာမညကတ္တား၊) ပဉ္စ-ငါးဦးကုန်သော၊ သဟဓမ္မိကေ-သီတင်းသုံးဖော်တို့ကို၊ ထပေတွာ-ထား၍လည်းကောင်း၊ ရတနတ္ထယဿ-ရတနာသုံးပါးအပေါင်း၏၊ ဥပကာရပဋိသံယုတ္တံ-လျော်သောကျေးဇူးကို ပြုတတ်သော အကြောင်းအရာနှင့် စပ်ယှဉ်သော၊ ဂိဟိသာသနံ-လူတို့၏ နှုတ်မှာစကားကို၊ ထပေတွာစ-၍လည်း ကောင်း၊ အညေသံ-သီတင်းသုံးဖော်ငါးဦးမှ တစ်ပါးသော လူဝတ်ကြောင်တို့၏၊ (အည-ရတနတ္ထယ ဥပကာရပဋိသံယုတ္တံ ဂိဟိသာသနမှ တစ်ပါးသော သဝဏ် စာလွှာ နှုတ်မှာစကားသည် ဝိသေသကတ္တား၊) န ဝဇ္ဇတိ-မအပ်၊ [“အညေသံ အည”ဟု ရှိလျှင်ကောင်း၏၊ မရှိလျှင် “အည”ထည့်မှ စာသွားကောင်းသည်။]

ဒူတေယျကထာယံ။ ။ဒူတဿ-တမန်သည်၏၊ (စေခိုင်းအပ်သူကို “တမန်သည်”ဟု ခေါ်၏၊) ကမ္ပံ-အလုပ်တည်း၊ ဒူတေယျ၊ (“ဒူတဿ+ဣဒံ ဒူတေယျ”လည်း ပြု၊) ဒူတေယျဿ-တမန်သည်၏အလုပ်ကို+ကထာ-ပြောဆိုကြောင်းစကားတည်း၊ ဒူတေယျကထာ။ [“ဣဓ အမုတြာတိ စ ဥပယောဂဓထေ ဘုဗ္ဗဝစနံ၊ တေနာဟ အသုကံ နာမ ဌာနန္တိ-ဣဓ အမုတြ တို့ကို ဒုတိယာအနက်၌ သတ္တမိဝိဘတ်ရှိသော သဒ္ဓါ”ဟု ဋီကာသစ်ဆို၍ အသုကံ နာမ ဌာနံကို သာဓက ပြုလေ၏၊ မိမိကား ဣဓကို “ဣတော”ဟုလည်းကောင်း၊ အမုတြကို “တတော”ဟုလည်းကောင်း ဖွင့်သည်ဟု ယူဆ၍ “ပဉ္စမိ အနက်၌ သတ္တမိ”ဟု ယူလိုပါသည်။]

သင်္ခေပတော။ ။အကျယ်ကို ဝိနည်းအဋ္ဌကထာ-ကုလဒူသနသိက္ခာပုဒ်၌ ဆိုခဲ့ပြီး ဖြစ်သောကြောင့် “သင်္ခေပတော”ဟု အချုပ်မျှကိုသာ ပြသည်၊ “ပဉ္စသဟဓမ္မိကေ”ကို အပါဒါန် ပြသောအခါ “အညေသံ-သီတင်းသုံးဖော်ငါးဦးမှ တစ်ပါးသော လူဝတ်ကြောင်တို့၏”ဟု ပေးပါ၊ “ရတနတ္ထယဿ ဥပကာရပဋိသံယုတ္တံ ဂိဟိသာသနံ”ကို အပါဒါန်ပြုသောအခါ “အည-ရတနတ္ထယဥပကာရပဋိသံယုတ္တံ ဂိဟိသာသနမှတစ်ပါးသော သဝဏ်စာလွှာ နှုတ်မှာ စကားသည်”ဟု အပို ထည့်၍ ပေးပါ။

နိယာမံ။ ။ အညေသေသာ၊ ပုဒ်နှစ်ပြာ၏၊ ရှေ့မှာမယုတ်၊ ဝဇ္ဇေတွာ ထပေတွာ ထုတ်မှု၊ ထိုပုဒ်၏ကံ၊ တစ်ဆံမသွေ့၊ အညေသေသာ၊ ပုဒ်နှစ်ပြာ၏၊ အပါဒါန် ဖြစ်ပြီ။

၂၀။ ကုဟကာတိအာဒိသု-အစရှိသောပါဠိရပ်တို့၌၊ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော)၊ (ယေ-အကြင် သမဏ ဗြာဟ္မဏတို့သည်)၊ တိဝိဓေန-သုံးပါး အပြားရှိသော၊ ကုဟနဝတ္ထုနာ-အံ့ဖွယ်ကို ဖြစ်စေခြင်း၏ အကြောင်းဝတ္ထုဖြင့်၊ လောကံ-လူအပေါင်းကို၊ ကုဟယန္တိ ဝိမ္မာပယန္တိ-အံ့ဩဖွယ်ကို ဖြစ်စေကြကုန်၏။ ဣတိ-ထိုသို့ အံ့ဩဖွယ်ကို ဖြစ်စေတတ်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ (တေ-ထိုသမဏ ဗြာဟ္မဏတို့သည်)၊ ကုဟကာ-ကုဟကတို့ မည်၏၊ (ယေ-တို့သည်၊ လာဘသက္ကာ ရတ္ထိကာ-ရအပ်သော သာမညလာဘ်၊ ကောင်းစွာပြုအပ်သော ဝိသေသလာဘ် ကို အလိုရှိကုန်သည်၊ ဟုတွာ-၍၊ လပန္တိ-မိမိကို ဖြစ်စေ၊ ဒါယကာတို့ကိုဖြစ်စေ မြှောက်ပင့်၍ ပြောဆိုတတ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ထိုသို့ မြှောက်ပင့်၍ ပြောဆိုတတ်ကုန် သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (တေ-တို့သည်)၊ လပကာ-တို့ မည်၏၊ ဧတေသံ-ဤ သမဏ ဗြာဟ္မဏတို့၏၊ နိမိတ္တံ-အရိပ်နိမိတ် ပြုခြင်းဟူသော၊ သီလံ-အလေ့သည်၊ (အတ္ထိ)၊ ဣတိ-ထိုသို့ အရိပ်နိမိတ်ပြုခြင်း အလေ့ရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ (တေ-တို့သည်)၊ နေမိတ္တိကာ-တို့ မည်၏၊ ဧတေသံ-တို့၏၊ နိပေသော-သူတစ်ပါး တို့၏ ဂုဏ်ကို ချေဖျက်ခြင်းဟူသော၊ သီလံ-

ကုဟကာ။ ။ “ကုဟ-ဝိမ္မာပနေ၊ စ”ဟု ဓာတ်ကျမ်းရှိသောကြောင့် ကုဟယန္တိကို “ဝိမ္မာပယန္တိ”ဟု ဖွင့်သည်။ [ဝိပုဗ္ဗ၊ စုရဒိမ္မိဓာတ်သည် အံ့ဩခြင်းအနက်ကို ဟော၏၊ ကာရိတ် ဏာပယပစ္စည်း။] “တိဝိဓ ကုဟနဝတ္ထု”ဟူသည် ပစ္စယပတိသေဝန (လာဘသက္ကာရ များများ အလိုရှိသူတို့၏ ပထမတော့ ခြိုးခြံသည့်အနေဖြင့် လှူအပ်သော ပစ္စည်းများကို အလှူမခံဘဲ၊ နောက် အကောင်းအမွန် လှူသောအခါ သူတို့ကို ချီးမြှောက်သောအားဖြင့် အလှူခံသည့် အနေဖြင့် ခံယူခြင်း)၊ သာမန္တဗ္ဗေန (ယုတ်မာသောစိတ်ရှိသူ၏ မိမိကို သူတစ်ပါးတို့က အရိယာ ထင်အောင် အရိယာတို့နှင့် ဆိုင်သော အနီးအပါး စကားကို ပြောခြင်း)၊ ဣရိယာပထ သန္နိဿိတ (မိမိကို အရိယာထင်အောင် ငြိမ်သက်စွာ သွားခြင်း စသော ဣရိယာပုထ်ကို ပြုခြင်း)တည်း။ ဤသို့ ပြုခြင်းသည် လူတို့က တအံ့တဩ ချီးမွမ်းမှု၏တည်ရာအကြောင်း ဖြစ်သောကောင့် ကုဟနဝတ္ထု ဖြစ်၏။

လပကာ။ ။ အတ္တနံ ဝါ ဒါယကံ ဝါ ဥက္ခိပိတွာ “ယထာ သော ကိဉ္စိ ဒဒါတိ၊ ဧဝံ” ဥက္ကာစေတွာ (ဥက္ခိပနဝသေန ဒီပေတွာ) ကထေန္တိ-“ငါက မည်သည့် ဆရာတော် ဖြစ်တယ်” စသည်ဖြင့် မိမိကို ဖြစ်စေ၊ သူဌေးကြီး၊ ကျောင်းဒကာကြီး စသည်ဖြင့် ခေါ်၍ ဒါယကာကို ဖြစ်စေ၊ တစ်စုံတစ်ခု လှူချင်လာအောင် မြှောက်ပင့်၍ ပြောတတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို “လပကာ”ဟု ခေါ်၏။

နေမိတ္တိကာ။ ။ နိမိတ္တန္တိ ယံကိဉ္စိ ပရေသံ ပစ္စယဒါနသညာဇနကံ ကာယဝစီကမ္ပံ-တစ်ပါးသော အလှူရှင်တို့၏ ပစ္စည်းလှူဖို့ရန် အမှတ်သညာကို ဖြစ်စေတတ်သော ကိုယ်မှု နှုတ်မှုသည် နိမိတ္တမည်၏။-ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၊ ဤအမှတ်အသားကို “အရိပ်နိမိတ်”ဟု ခေါ်ကြသည်။ နိမိတ္တဖြင့် နိမိတ္တကရဏတိုင်အောင် ယူ၍ အဋ္ဌကထာအတိုင်း တဿိလတဒ္ဓိတ် ပြုပါ။

အလေ့သည်။ (အတ္တိ)။ ဣတိ-ထိုသို့ သူတစ်ပါးတို့၏ ဂုဏ်ကို
ချေဖျက်ခြင်းအလေ့ ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (တေ-တို့သည်)။
နိပ္ပေသိကာ-တို့ မည်၏။

(ယေ-အကြင် သမဏ ဗြာဟ္မဏတို့သည်) လာဘေန-အနည်ငယ်သော
လာဘ်ဖြင့်၊ လာဘ်-များစွာသောလာဘ်ကို၊ နိဇိဂီသန္တိ မဂ္ဂန္တိ ပရိယေသန္တိ-ရှာမှီး
တတ်ကုန်၏။ ဣတိ-ထိုသို့ အနည်းငယ်သော လာဘ်ဖြင့် များစွာသော
လာဘ်ကို ရှာမှီးတတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (တေ-တို့သည်) လာဘေန
လာဘ် နိဇိဂီ သိတာရော-လာဘေန လာဘ် နိဇိဂီသိတာတို့မည်၏။ ဧတံ-ဤ
ကုဟကာ လပကာ နေမိတ္တိကာ နိပ္ပေသိကာ လာဘေန လာဘ် နိဇိဂီသိတာ
ဟူသော အမည်သည်။ ကုဟနာ-အံ့ဩဖွယ်ကို ဖြစ်စေခြင်းလည်းကောင်း၊
လပနာ-မြှောက်ပင့်၍ ပြောဆိုခြင်းလည်းကောင်း၊ နေမိတ္တိကတာ-အရိပ်နိမိတ်
ပြုလေ့ရှိသူ၏ အဖြစ်လည်းကောင်း၊ နိပ္ပေသိကတာ-သူတစ်ပါး၏ ဂုဏ်ကို
ချေဖျက်လေ့ရှိသူ၏ အဖြစ်လည်းကောင်း၊ လာဘေန-ဖြင့်၊ လာဘ်-ကို၊
နိဇိဂီသနကတာ-ရှာမှီးခြင်း ရှိသူ၏အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဧတာဟိ-
ဤ ကုဟန လပန နေမိတ္တိ ကတာ နိပ္ပေသိကတာ လာဘေန လာဘ် နိဇိဂီသန
တာ တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတာနံ-ပြည့်စုံကုန်သော၊ ပုဂ္ဂလာနံ-တို့၏၊ အဓိဝစနံ-
အမည်တည်း၊ အယံ-ဤဆိုအပ် ပြီးကား၊ ဧတ္ထ-သုမင်္ဂလဝိလာသိနီ မည်သော
ဤဒီသနိကာယ်အဋ္ဌကထာ၌၊ သင်္ခေပေါ-အကျဉ်းတည်း၊ ဝိတ္ထာရေနပန-
အကျယ်အားဖြင့်ကား၊ ဧတာ ကုဟနာ ဒိကာ-ဤ ကုဟန အစရှိသည်တို့ကို၊
ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ-ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌၊ သီလနိဒ္ဒေသေ ယေဝ-သီလနိဒ္ဒေသ၌ပင်၊ (အစဆုံး
နိဒ္ဒေသ ဖြစ်၍ လွယ်ကူစွာ ရှာနိုင်သော ကြောင့် ဧဝသဒ္ဓါဖြင့် ဆိုထားသည်)။
ပါဠိ စ-ပါဠိတော်ကိုလည်းကောင်း၊ အဋ္ဌကထာ စ-ရှေးအဋ္ဌကထာကို
လည်းကောင်း၊ အာဟရိတွာ - ဆောင်၍၊ ပကာသိတာ-ထင်ရှားပြအပ်ကုန်ပြီ၊
ဣတိ-အပြီးတည်း။ [ဧတ္တာဝတာ-ဤမျှ အတိုင်းအရည်ရှိ သော
စကားအစဉ်ဖြင့်၊ မဇ္ဈိမသီလံ နိဋ္ဌိတံ ဟောတိ-၏။]

နိပ္ပေသိကာ။ ။နိပုဗ္ဗ + ပိသဓာတ်သည် ကြိတ်ချေခြင်း (အမှုန့်ပြုခြင်း)အနက်ကို
ဟော၏။ နိပိသနံ နိပ္ပေသော၊ ခြောက်ခြင်း၊ ငေါက်ခြင်း၊ သဒ္ဓါတရားမရှိတဲ့အကောင်
စသည်ဖြင့် ပြောခြင်း၊ “အလှူရှင်ကြီးကွ” စသည်ဖြင့် ပြောင်လှောင်ခြင်းအားဖြင့် မလှူဘဲ
မနေနိုင်အောင် သူ့ဂုဏ်ကို ချေဖျက်လေ့ရှိသူကို “နိပ္ပေသိက”ဟု ခေါ်သည်။

လာဘေန၊ဗေ၊တာရော။ ။[နိပုဗ္ဗ ဟရဓာတ်၊ သပစ္စည်း၊ ဟရဿ ဂီသေသုတ်ဖြင့်
စီရင်၍ “နိဇိဂီသ”ဟု ဖြစ်ပြီးနောက် တုပစ္စည်း သက်။] ပထမအိမ်၌ ရအပ်သော လာဘ်ကို
ဒုတိယအိမ်၌ ပေး၊ ထို ဒုတိယအိမ်မှ (သူပေးထားသော လာဘ်ထက် သာလွန်သော)
လာဘ်ကို ရပြန်၏။ ထိုလာဘ်ကို တတိယအိမ်၌ ပေး၊ ဤနည်းအားဖြင့် အကောင်းဆုံး
လာဘ် ရှာတတ်သူကို “လာဘေန လာဘ် နိဇိဂီသိတာ”ဟု ခေါ်သည်။

မဇ္ဈိမသီလအပ္ပင်္ဂုပ္ပိ၏။

မဟာသီလအပ္ပင်

၂၁။ ကုတော-ဤမဇ္ဈမသီလမှ၊ ပရံ-၌၊ မဟာသီလံ-မဟာသီလသည်၊ ဝါ-မဇ္ဈမသီလထက် ကျယ်ဝန်းသော သီလသည်၊ ဟောတိ၊ အင်္ဂန္တိ-ကား၊ ဟတ္ထပါဒါ ဒီသု-လက် ခြေ အစရှိသော အင်္ဂါတို့တွင်၊ ယေန ကေနစိ-အမှတ် မထား တစ်ပါးပါးသော၊ ဧဝရူပေန-ဤသို့သဘောရှိသော၊ အင်္ဂေန-အင်္ဂါနှင့်၊ သမန္နာ ဂတော-ပြည့်စုံသောပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဒီဃာယု-ရှည်သောအသက်ရှိ သည်လည်း ကောင်း၊ ယသ ဝါ-များသောအခြေအရံရှိသည်လည်းကောင်း၊ (ပရိဝါရယသကို ရည်ရွယ်သည်) ဝါ-များသော အကျော်အစောရှိသည် လည်းကောင်း၊ (ကိတ္တိ ယသကို ရည်ရွယ်သည်) ဟောတိ-၏၊ ကုတိအာဒိနယ ပွဝတ္ထံ-ဤသို့ အစရှိသော နည်းဖြင့် ဖြစ်သောကျမ်းသည်၊ အင်္ဂသတ္ထံ-အင်္ဂကျမ်း မည်၏။

နိမိတ္တန္တိ-ကား၊ နိမိတ္တသတ္ထံ-နိမိတ်ကျမ်းတည်း၊ (အရိပ်နိမိတ်တို့၏ အကျိုး အပြစ်ကို ဖော်ပြသောကျမ်းတည်း၊) ကိရ-ချဲ့၊ ပဏ္ဍာရာဇာ-ပဏ္ဍာမင်းသည်၊ တိဿော-သုံးလုံးကုန်သော၊ မုတ္တာယော-ပုလဲတို့ကို၊ မုဋ္ဌိယံ-လက်ဆုပ်၌၊ ကတွာ-ပြု၍၊ ဝါ-ထား၍၊ နေမိတ္တိကံ-နိမိတ်ကျမ်းတတ်ဆရာကို၊ (နိမိတ်ကျမ်းကို ရွတ်ဖတ် တတ်သောကြောင့် ထိုဆရာကို “နိမိတ်ဖတ်ဆရာ”ဟု ခေါ်ကြသည်) ပုစ္ဆိ-မေးပြီ၊ (ကိ) မေ-ငါ၏၊ ဟတ္ထေ- လက်၌၊ ကိ-အဘယ်နည်း၊ ကုတိ-သို့၊

အင်္ဂိ။ ။အင်္ဂါနိ အာရဗ္ဗ ပဝတ္ထတ္တာ အင်္ဂသဟစရိတံ သတ္ထံ အင်္ဂန္တိ ပုတ္တံ၊ လက် ခြေ စသော အင်္ဂါတို့ကို အကြောင်းပြု၍ဖြစ်သောကျမ်း ဖြစ်သည့်အတွက် “အင်္ဂ”ဟု ခေါ်သည်။ ဋီကာ၊ အင်္ဂသဒ္ဓါသည် လက် ခြေ စသော ကိုယ်အင်္ဂါ (ခန္ဓာကိုယ်၏ အစိတ် အပိုင်း)ကို ဟောရင်းတည်း၊ ဤနေရာ၌ကား တိရစ္ဆာန်ဝိဇ္ဇာကို ပြရာဌာနဖြစ်သောကြောင့် ထိုအင်္ဂါ၏ အကျိုး အပြစ်ကို ပြသော ကျမ်းကို သဟစရဏနည်းအားဖြင့် “အင်္ဂ”ဟု ခေါ်ရသည်။ ဥပစာ အားဖြင့် ဌာနီအင်္ဂါ၏ အမည်ကို ဌာနကျမ်း၌ တင်စားသော ဌာနျူပစာ၊ အကြောင်းအနက်၏ အမည်ကို အကျိုး (ကျမ်း) ပေါ်၌ တင်စားသော ကာရဏူပစာ တည်း၊ ဋီကာသစ်၌ “အင်္ဂသတ္ထံ” ဟု ဆိုလိုလျက် “သတ္ထဟူသော နောက်ပုဒ်ချေထား သည်”ဟုလည်း တစ်နည်း ပြသေး၏။ [နောက်၌လည်း နည်းတူ။]

နိမိတ္တံ။ ။နိမိနာတိ သဉ္ဇာနာတိ ဧတေနာတိ နိမိတ္တံ-သိကြောင်းအမှတ်အသား၊ အိမ်မြှောင်သည် ယင်ကို ဖမ်းပြီးမှ လွှတ်အပ်၏၊ လွှတ်အပ်သည်ကို ပါဠိလို “မုတ္တာ”ဟု ခေါ်၏၊ ထိုမုတ္တာသဒ္ဓါသည် ပုလဲဟူသော အနက်ကိုလည်း ဟော၏၊ ထို့ကြောင့် ပဏ္ဍာမင်းက “ငါ၏ လက်ထဲ၌ ဘာလဲ”ဟု မေးသောအခါ ပုလဲဟု သိမှတ်ကြောင်းဖြစ်သော “လွှတ်အပ်- မုတ္တာ”ကို ကြည့်၍ “မုတ္တာ”ဟု နေမိတ္တိကဆရာက ဖြေသည်၊ ဤသို့ အရိပ်အယောင် နိမိတ် များကို ပြသော ကျမ်းကိုလည်း သဟစရဏနည်းအားဖြင့် “နိမိတ္တကျမ်း”ဟု ခေါ်၏၊ ထို ကျမ်းကို တတ်သူကို “နိမိတ္တံ အဓိတေ”အရ “နေမိတ္တိကံ”ဟု ခေါ်သည်။ [“တောင်ဘက် မြောက်ဘက် မထုရပြည် နှစ်ပြည်တွင် ဒက္ခိဏမထုရပြည်ကို အုပ်စိုးသောမင်းကို ပဏ္ဍာမင်း” ဟု ခေါ်သတိ။]

(ပုစ္ဆိ) သော-ထိုနေမိတ္တိကဆရာသည်။ ဣတော စိတောစ-ဤမှ ဤမှလည်း၊ ဝိလောကေသိ-စောင်း၍ ကြည့်ပြီ၊ စ-ဆက်၊ တသ္မိ သမယေ-စောင်း၍ကြည့်ရာ ထိုအခါ၌၊ ယရဂေါလိကာယ-အိမ်မြှောင်သည်၊ မက္ခိကာ-ယင်ကို၊ ဂဟေတွာ-ဖမ်းယူ၍၊ မုတ္တာ-လွတ်အပ်ပြီ၊ (တစ်နည်း) ယရဂေါလိကာယ-မှ၊ ဝါ-သည်၊ မက္ခိကာ-သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဂယန္တိ-ဖမ်းယူအပ်စဉ်၊ မုတ္တာ-လွတ်သွားပြီ၊ သော-ထိုနေမိတ္တိကဆရာ သည်၊ မုတ္တာတိ-မုတ္တာဟူ၍၊ ဝါ-ပုလဲဟူ၍၊ အာဟ-ပြီ၊ [မုတ္တာဟူသော နာမည်ချင်း တူသောကြောင့် သညာကို အရိပ်နိမိတ်ပြု၍ သံတော်ဦး တင်သည်၊] ပုန-တစ်ဖန်၊ ကတိ-အဘယ်နှလုံးတို့နည်း၊ ဣတိ-သို့၊ ပုဋ္ဌော-မေးအပ်သည်၊ (သမာနော-သော်၊) ကုက္ကုဋ္ဌဿ-ကြက်သည်၊ တိက္ခတ္ထံ-သုံးကြိမ် ရဝန္တဿ-တွန်စဉ်၊ ဝါ-တွန်သော၊ ကုက္ကုဋ္ဌဿ-၏၊ သဒ္ဓ-အသံကို၊ သုတွာ-ကြားရ၍၊ တိဿော-သုံးလုံးတို့ပါတည်း၊ ဣတိ-သို့၊ အာဟ-ပြီ၊ [အရေအတွက်သင်္ချာချင်း တူသောကြောင့် သင်္ချာကို အရိပ်နိမိတ်ပြု သံတော်ဦးတင်သည်၊] ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ တံတံ-ထိုထိုအရိပ်နိမိတ်ကို၊ အာဒိ သိတွာ-ညွှန်ပြ၍၊ နိမိတ္တံ-နိမိတ်ကျမ်းကို၊ အနုယုတ္တာ-အားထုတ်ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဝိဟရန္တိ-နေကြကုန်၏။

ဥပ္ပာတန္တိ-ကား၊ အသနိပါတာဒိနံ-မိုးကြိုးကျခြင်း အစရှိကုန်သော (အချို့ စာအုပ်များ၌ “ပါတ”မပါ၊ “အသနိအာဒိနံ-မိုးကြိုး အစရှိကုန်သော”ဟု ရှိ၏) မဟန္တာနံ-ကြီးသောနိမိတ်တို့၏၊ ဥပ္ပတိတံ-ကျခြင်းတည်း၊ [ဥပ္ပတိတန္တိ ဥပ္ပတနံ-ဋီကာ၊ တပစ္စည်း ဘောဟော။] ဟိ-မှန်၊ တံ-ထိုမိုးကြိုးစသည်တို့၏၊ ကျခြင်းကို၊ ဒိသွာ-မြင်ရ၍၊ ဣဒံ-ဤမည်သောအကျိုးသည်၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်လတ္တံ့၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝါ-သည်ပုံသည်နည်း၊ ဘဝိဿတိ-တ္တံ၊ ဣတိ-သို့၊ အာဒိသန္တိ-ညွှန်ပြကြကုန်၏၊ သုပနန္တိ-ကား၊ ယော-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ပုဗ္ဗဏှသမယေ-နံနက် စောစောအခါ၌၊ သုပိနံ-အိပ်မက်ကို၊ ပဿတိ-မြင်မက်၏။

ဥပ္ပာတံ။ ။ဥပ္ပတနံ-မိုးကြိုးစသော ကြီးကျယ်သောအရာဝတ္ထုတို့၏ကျခြင်း၊ ဥပ္ပာတော-ခြင်း၊ ထိုဥပ္ပာတဟူသည် ပထဝီဓာတ် စသော မဟာဘူတတို့၏ ဖောက်ပြန်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော နိမိတ်တစ်မျိုးတည်း၊ သုဘာသုဘဖလံ-ကောင်း မကောင်းသော အကျိုးကို၊ ပကာသေန္တော (ဤသို့ မိုးကြိုးလောင်မီး ကျလျှင် မည်ကဲ့သို့ ကောင်းကျိုး (သို့မဟုတ်) ဆိုးကျိုး ဖြစ်လိမ့်မည်ဟု ထင်ရှားပြလျက်)၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-ဖြစ်တတ်၏၊ ဣတိ ဥပ္ပာဒေါ”ဟု ပြု၍ “ဥပ္ပာဒ” ဟုလည်း ရေးကြ၏၊ “မဟန္တာနံ”ဟု ဆိုသောကြောင့် ကြီးကျယ်သောနိမိတ်ကို ဥပ္ပာတ-ဥပ္ပာဒ၊ ငယ်သောနိမိတ်ကို “နိမိတ္တ”ဟု ခွဲပါ။

သုပိနံ။ ။အကြင်သူသည် “ဝသဘ နွားလားကို (သို့မဟုတ်) ဆင်ကို စီးရ၏၊ ပြာသာဒ် ပေါ်သို့ တက်ရ၏၊ တောင်ပေါ်သို့ တက်ရ၏”ဟု အိပ်မက် မက်၏၊ “ထိုသူမှာ ဤမည်သော အကျိုးရတတ်၏” စသည်ကို ညွှန်ပြသော ကျမ်းကို သုပိနကျမ်းဟု ခေါ်၏။

(တဿ-ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏) ဧဝံ ဝိပါကော-ဤသို့သော အကျိုးသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်တတ်၏၊ ယော-သည်၊ ဣဒံ နာမ-ဤမည်သော အိပ်မက်ကို၊ ပဿတိ-၏၊ တဿ-၏၊ ဣဒံ နာမ-ဤ မည်သော အကျိုးသည်၊ ဟောတိ-၏၊ ဣတိအာဒိနာ-ဤသို့အစရှိသော၊ နယေန-နည်းဖြင့်၊ သုပိနကံ-သုပိနကျမ်းကို၊ (“သုပိနယေဝ သုပိနကံ”ဟု ပြု၊ ကပစ္စည်း သွတ္တံ) အနုယုတ္တာ (ဟုတွာ) ဝိဟရန္တိ၊ လက္ခဏန္တိ-ကား၊ ဣမိနာ လက္ခဏေန-ဤလက္ခဏာနှင့်၊ သမန္နာဂတော-ပြည့်စုံသောပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ရာဇာ-မင်းသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်တတ်၏၊ ဣမိနာ (လက္ခဏေန)-နှင့်၊ (သမန္နာဂတော-သည်၊) ဥပရာဇာ-အိမ်ရှေ့မင်းသည်၊ (ဟောတိ)၊ ဣတိအာဒိကံ-ဤသို့ အစရှိသည်ကို ပြသောကျမ်းတည်း။

မူသိကစ္ဆန္တိ-ကား၊ ဥန္နုရက္ခာယိတံ-ကြွက်ခဲစားအပ်သော အဝတ်၏ အကျိုး အပြစ်ကိုပြသောကျမ်းတည်း၊ ဟိ-ချဲ့၊ တေနာပိ-ထိုကြွက်သည်လည်း၊ အာဟတေ-ထုရိုက် ဖွပ်လျော်အပ်ပြီးသော၊ ဝါ-အစာချေအပ်ပြီးသော၊ ဝတ္ထေဝါ-

[မြန်မာတို့က “အိပ်မက်တိတ်ထုံကျမ်း”ဟု ခေါ်ကြ၏၊ သို့သော် သွေးလေဖော်ပြန်မှုကြောင့်လည်း ထိုကဲ့သို့ မက်တတ်သေး၏၊ ထိုသို့ မက်ရာ၌ ဘာအကျိုးမျှ မရနိုင်၊ ပါရာဇိကဏ်အဋ္ဌကထာ (၁) သံဃာဒိသေသ်အဖွင့်၌ ရှုပါ။]

လက္ခဏံ။ ။ ရှေ့၌ အင်္ဂါကြီးငယ်၏ ပြည့်စုံပုံ ပျက်စီးပုံကို ပြခြင်းမျှဖြင့် အင်္ဂကျမ်းကို ဆိုခဲ့၏၊ ဤ၌ကား လက်ခြေစသော အင်္ဂါတို့၌ ထင်ရှားသော (လုံသဏ္ဌာန်၊ ကျက်သရေရှိသော နွားငယ်သဏ္ဌာန်၊ ချွန်းသဏ္ဌာန်၊ ပြာသာဒ်သဏ္ဌာန်စသော) အမှတ်အသားကို ပြသော ကျမ်းကို “လက္ခဏကျမ်း”ဟု ခေါ်သည်။

မှတ်ချက်။ ။ ဤ၌ အင်္ဂကျမ်း လက္ခဏကျမ်းတို့ကို တိရစ္ဆာန်ဝိဇ္ဇာဟု ခေါ်ထားသော်လည်း သုတ်ပါထေယျ-လက္ခဏသုတ်ပါဠိတော်၊ အဋ္ဌကထာတို့၌ကား အင်္ဂါကြီးငယ်နှင့် လက္ခဏာတို့ကိုပင် အကြောင်း အကျိုး စုံလင်စွာ ဟောပြ ဖွင့်ထားပေသည်၊ ထို့ကြောင့် မိစ္ဆာဇီဝနှင့် မစပ်ဘဲ သင်ယူပို့ချနိုင်လျှင် အပ်သည်သာဟု မှတ်ပါ။

မူသိကစ္ဆန္တိ။ ။ မူသိကနှင့် ဥန္နုရု ဆိန္နနှင့် ခါယိတသည် ပရိယာယ်တည်း၊ မူသိကေန+ဆိန္နံ၊ မူသိကစ္ဆန္တိ၊ အဝတ်၌ မည်သည့်အပိုင်းကို နတ်စောင့်၏၊ မည်သည့်အပိုင်းကို ရက္ခိယံစောင့်၏၊ မည်သည့်အပိုင်းကို လူစောင့်၏၊ ဤသို့ ရှေးအမှတ်အသား ရှိဟန်တူ၏၊ ထို့ကြောင့် မီကာတို့၌ “ဣတော ပဌာယာတိ ဒေဝရက္ခသမနုဿာဒိဘေဒေန ဝိဝိဓေတ္တာဘာဂေ ဣတော ဝါ ဧတ္ထော ဝါ သဉ္ဇိန္နေ ဣဒံ နာမ ဘောဂါဒိ ဟောတိ”ဟု ဖွင့်သည်၊ ထိုကြွက်ကိုကိုင်ခြင်း၏ အကျိုးအပြစ်ကို ပြသော ကျမ်းသည် မူသိကစ္ဆန္တိ မည်၏။

တေနာပိ။ ။ တေနကို ဆိန္န၌ စပ်၊ အပ်သည် ရှေ့မူသိက (ဥန္နုရု)ကို ပြန်၍ငဲ့သော အပေက္ခာအနက် ရှိ၏၊ ဥပမာ-အက္ခရာပါဒယော၌ အပ်သည် ရှေ့သုတ်၌ ဆိုအပ်ပြီးသော အက္ခရာကို ငဲ့သကဲ့သို့တည်း၊ ဤသို့ တေနဖြင့် မူသိကကို ပြန်၍ စွဲခြင်းသည် “ဝေရူပေန ဒါရနာ”စသည်ဖြင့် ရှေ့စကားကို ပြန်၍ ညွှန်းခြင်းနှင့် အသွားတူ၏၊ [ဆရာတို့ကား “တေနာပိ-ထိုမူသိကစ္ဆန္တိကျမ်းဖြင့်လည်း”ဟု ပေးတော်မူကြ၏။]

အဝတ်ကို သော်လည်းကောင်း၊ အနာဟတေ-မထူရိုက် မဖွပ်လျော်အပ်သေးသော၊ ဝါ-အစာမချေအပ်သေးသော၊ ဝတ္ထေဝါ-ကိုသော်လည်းကောင်း၊ (တစ်နည်း) အဟတေ-မထူရိုက် မဖွပ်လျော်အပ်သေးသော၊ ဝါ-အစာမချေအပ်သေးသော၊ ဝတ္ထေဝါ-ကိုသော်လည်းကောင်း၊ အနာဟတေ-မထူရိုက် မဖွပ်လျော်အပ်သေးမဟုတ်သော၊ ဝါ-အစာချေအပ်ပြီးသော၊ ဝတ္ထေဝါ-ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဣတော-ဤအရပ်မှ၊ ပဌာယ-စ၍၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝါ-သည်ပုံသည်နည်း၊ ဆိန္ဒေ-ကိုက်ဖြတ်အပ်သော်၊ ဣဒံ နာမ-ဤမည်သော အကျိုးအပြစ်သည်၊ ဟောတိ-၏၊ ဣတိ-သို့၊ အာဒိသန္တိ-ညွှန်ပြကြကုန်၏။ [ထိုကျမ်းဆရာတို့က ဟောပြောကြ၏-ဟူလို။]

အဂ္ဂိဟောမန္တိ-ကား၊ ဧဝရူပေန-ဤသို့သဘောရှိသော၊ ဒါရုနာ-ထင်းဖြင့်၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝါ-သည်ပုံသည်နည်း၊ ဟုတေ-ပူဇော်အပ်သော်၊ ဣဒံ နာမ-ဤမည်သော အကျိုးသည်၊ ဟောတိ၊ ဣတိ-သို့၊ အဂ္ဂိဇဟနံ-မီးပူဇော်ပုံကို ပြသော ကျမ်းတည်း၊ ဒဗ္ဗိဟောမာဒိနိပိ-ဒဗ္ဗိဟောမ အစရှိသော ကျမ်းတို့သည်လည်း၊ အဂ္ဂိဟောမာ နေဝ-မီးပူဇော်ပုံကို ပြသောကျမ်းတို့ပင်တည်း၊ ပန-ထိုသို့ပင်

အာဟတေ၊ အနာဟတေ။ ။ “အာဟညိတ္ထ-ထူရိုက် ဖွပ်လျော်အပ်ပြီ၊ ဣတိ အာဟတံ”ဟု ပြုလျှင် အစာချေအပ်ပြီး ဖွပ်လျော်အပ်ပြီးသော အဝတ်ဟောင်း ရ၏၊ အာဟတ မဟုတ်သော အနာဟတကား အဝတ်သစ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် “အာဟတေတိ ပုရာဏေ၊ အနာဟတေတိ နဝေ”ဟု ဋီကာသစ်ဖွင့်၏၊ သို့သော် အခြားနေရာ၌ “အာဟတ-မထူရိုက်အပ်၊ မဖွပ်လျော်အပ် (အစာမချေအပ်) သေးသော အဝတ်သစ်၊ ဟတ-ထူရိုက် ဖွပ်လျော်အပ် (အစာချေအပ်)ပြီးသော အဝတ်ဟောင်း”ဟု သုံးစွဲလေ့ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် “အာဟတေတိ ပန ပါဌေ ဝုတ္တဝိပရိယယေန အတ္ထော”ဟု တစ်နည်းဖွင့်သည်။

အဂ္ဂိဟောမံ။ ။ ဟုဓာတ်သည် “ဒါနာဒနဟဗျုပ္ပဒါနေသု”ဟူသော ဓာတ်ကျမ်းနှင့် အညီ ပေးလှူခြင်း၊ ပူဇော်ခြင်းစသောအနက်ကို ဟော၏၊ မာန်ပစ္စည်း၊ ဟဝနံ-ပူဇော်ခြင်း၊ ဟောမော-ခြင်း၊ (ပုလ္လိန်)၊ ဤ၌ သတ္တံကို ငဲ့၍ နပုလ္လိန်ထားသည်၊ အဂ္ဂိဇဟနံကို ကြည့်၍ “အဂ္ဂိဿ-မီးကို+ဟောမော အဂ္ဂိဟောမော”ဟု ပြု၊ ထိုမီးပူဇော်ခြင်းကို “မည်သည့်ထင်းဖြင့် မည်သို့ မည်ပုံ ပူဇော်လျှင် မည်သည့်အကျိုးရသည်”ဟု ပြသောကျမ်းကို အဂ္ဂိဟောမဟု ခေါ်သည်။

ဒဗ္ဗိဟောမာဒိနိပိ။ ။ အာဒိဖြင့် ပါဠိတော်၌လာသော ထုသ၊ ကဏ၊ တဏှာလ၊ သပ္ပိ၊ တေလ၊ မုဒ၊ လောဟိတ တို့ဖြင့် ပူဇော်ပုံကို ပြသော ထုသဟောမ စသည်တို့ကို ယူပါ၊ ထို ဟောမကျမ်းများလည်း မီးပူဇော်ပုံကို ပြသော အဂ္ဂိဟောမတို့ပင်တည်း၊ သို့သော် “ဤသို့ သော ယောင်းမဖြင့် မီးပူဇော်လျှင် ဤသို့သော အကျိုးဖြစ်၏”စသော အကျိုးဖြစ်ပုံအထူးကို ပြသောကြောင့် သီးခြားဆိုထားသည်၊ ထိုသီးခြားဆိုအပ်သော ဟောမကျမ်းတို့မှ ကြွင်းသမျှကို ပါရိသေသနည်းအားဖြင့် “အဂ္ဂိဟောမ”ဟုချည်း မှတ်ပါ။ [ဒဗ္ဗိဟောမာဒိနိ ဟောမဿ ဥပကရဏာဒိ ဝိသေသေဟိ (ပူဇော်ခြင်း၏ အဆောက်အဦး ဖြစ်သော ယောင်းမစသော အထူးတို့ဖြင့်) ဖလဝိသေသဒဿနဝသေန ပဝတ္ထာနိ၊ အဂ္ဂိဟောမံ ဝုတ္တာဝသေသသာမန ဝသေန ပဝတ္ထံ ဟောတိ။ - ဋီကာ။]

ဒဗ္ဗိဟောမအစရှိသည်တို့၏ အဂ္ဂိဟောမ ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ ဧဝရူပါယ-ဤသို့ သဘောရှိသော၊ ဒဗ္ဗိယာ-ယောင်းမဖြင့်၊ (ဟုတေ-ပူဇော်အပ်သော်၊) ဤဒိသေဟိ-ဤကဲ့သို့ ရှုအပ် ကုန်သော၊ ကဏာဒိဟိ-ဆန်ကွဲအစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ ဟုတေ-သော်၊ ဣဒံ နာမ-ဤမည်သောအကျိုးသည်၊ ဟောတိ၊ ဣတိ ဧဝံ-ဤသို့၊ ပဝတ္တိဝသေန-ဖြစ်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ဝိသု-သီးခြား၊ ဝုတ္တာနိ-ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ၊ တတ္ထ-ထိုကဏဟောမ အစရှိသည်တို့၌၊ ကဏောတိ-ကား၊ ကုဏ္ဍကော-ဆန်ကွဲတည်း၊ တဏှုလာတိ-ကား၊ သာလိအာဒီနဉ္စေဝ-သလေး အစရှိသည်တို့၏လည်းကောင်း၊ တိဏဇာတိ နဉ္စ-လမန်း အစရှိသော မြက်မျိုးတို့၏လည်းကောင်း၊ တဏှုလာ-ဆန်တို့တည်း။ [“သာမာကဒိတိဏံ ကုဒြုသကေ၊ ပေ၊ သင်္ဂဟံ ဂတော” ခုဒ္ဒသိက္ခာ(၈၄)အရ သာမာက (လမန်း)စသည်ကို “တိဏဇာတိ”ဟု ယူပါ။] သပ္ပိတိ-ကား၊ ဂေါသပ္ပိ အာဒိကံ-နွားမှဖြစ်သော ထောပတ် အစရှိသော ထောပတ်တည်း၊ တေလန္တိ-ကား၊ တိလတေလာဒိကံ-နွမ်းဆီအစရှိသော ဆီတည်း။ [“တိလတော ဇာတံ”ဟူသော ဝါကျအခိုက်၌ နွမ်းဆီကို ရသော်လည်း “တေလံ”ဟု နိပ္ပန္နပြီးသော အခါ ဆီအားလုံးနှင့်ဆိုင်သော သာမညဆီကို ရသောကြောင့် “တိလံ”ဟု ဝိသေသန ပြုရသည်။]

ပန-အထူးကား၊ သာသပါဒီနိ-မုန့်ညင်းစေ့အစရှိသည်တို့ကို၊ မုခေန-ပါးစပ်ဖြင့်၊ ဂဟေတွာ-ယူ၍၊ အဂ္ဂိမ္မိ-မီး၌၊ ပက္ခိပနံ-ထည့်ခြင်းသည်၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ ဝိဇ္ဇ-ဂါထာမန္တန်အတတ်ကို၊ ပရိဇ္ဇေတွာ-စုတ်၍၊ ဝါ-မန်းမှုတ်၍၊ ဇဟနံ-ပူဇော်ခြင်း သည်၊ မုခဟောမံ-မည်၏၊ (ဋီကာသစ်အလို အနက်ပေးပုံကို အဓိပ္ပာယ်၌ ရှုပါ။) ဒက္ခိဏက္ခကဇ္ဇောလောဟိတာဒိဟိ-လက်ယာ ညှပ်ရိုးသွေး၊ လက်ယာ ပုဆစ် ဌူးဝန်းသွေး အစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ ဇဟနံ-ပူဇော်ခြင်းသည်၊ လောဟိတဟောမံ-မည်၏၊ အင်္ဂဝိဇ္ဇာတိ-ကား၊ ပုဗ္ဗေ-ရှေး၌၊ အင်္ဂမေဝ-အင်္ဂါကြီးငယ်ကိုသာ၊ ဒိသ္မာ-

မုခဟောမံ။ ။ “မုခ-ပါးစပ်ဖြင့်+ဟောမ-ပူဇော်”ဟူရာ၌ ပါးစပ်ကို မီးထဲသို့ ထည့်၍ မဖြစ်နိုင်သောကြောင့် “အဘယ်နည်းဖြင့် ပူဇော်ပါသနည်း”ဟု မေးဖွယ်ရှိရကား “မုခေန၊ ပေ၊ ဟောမံ”ဟု မိန့်သည်၊ စာအုပ်တို့၌ ဝါသဒ္ဓါဖြင့် နှစ်နည်းတွေ့ရ၏၊ ပထမနည်းအလို မုန့်ညင်းစေ့စသည်ကို ပါးစပ်ဖြင့် ယူ၍ ထည့်ခြင်းကို “မုခေန+ဟောမော”အရ မုခဟောမမည်၏၊ ဒုတိယနည်းအလို ပါးစပ်ဖြင့် မန္တန်စုတ်၍ ပူဇော်ခြင်းကို မုခဟောမဟု ဆို၏။

ဋီကာသစ်။ ။ဋီကာသစ်၌ကား “ပက္ခိပနံတိ ပက္ခိပနတ္ထံ၊ ပက္ခိပနဝိဇ္ဇတိဝိ ပါဌော၊ ပက္ခိပန ဟေတုဘူတံ ဝိဇ္ဇတိ အတ္ထော”ဟု ရှိ၏၊ ဤအလို နှစ်နည်း မဟုတ်၊ တစ်နည်းသာ၊ ဝါသဒ္ဓါလည်း မလိုပါ။ “ပက္ခိပနံ-ထည့်ခြင်းငှာ၊ (တစ်နည်း) ပက္ခိပနဝိဇ္ဇ-ထည့်ကြောင်း မန္တန်အတတ်ကို၊ ဇပ္ပိတွာ-၍၊ ဇဟနံ- သည်၊ မုခဟောမံ- မည်၏”ဟု တစ်ဝါကျတည်း ပေးပါ။

ကြည့်၍၊ ဗျာကရဏဝသေန-ပြောဟောခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ အင်္ဂီ-အင်္ဂကျမ်းကို၊ ဝုတ္တံ-ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ဣမ-ဤနေရာ၌၊ အင်္ဂုလဋ္ဌိ-လက်ချောင်းဖြစ်သော အရိုးကို၊ (တစ်နည်း) အင်္ဂုလဋ္ဌိ-အင်္ဂါကြီး ငယ်တို့၏ ဖြစ်ရာ တစ်ကိုယ်လုံးကို၊ ဒိသွာ-၍၊ ဝိဇ္ဇ-ကို၊ ပရိဇ္ဇေတော-၍၊ အယံ-ဤသူကား၊ ကုလပုတ္တော-အမျိုးကောင်း သားတည်း၊ ဣတိ ဝါ-ဤသို့သော်လည်းကောင်း၊ အယံ-ကား၊ နော ကုလပုတ္တော-အမျိုးကောင်းသား မဟုတ်၊ ဣတိ ဝါ-လည်းကောင်း၊ အယံ-ကား၊ သိရိသမ္ပန္နော-အသရေနှင့် ပြည့်စုံသူတည်း၊ ဣတိ ဝါ-လည်းကောင်း၊ အယံ-ကား၊ နော သိရိ သမ္ပန္နော-အသရေနှင့် ပြည့်စုံသူမဟုတ်၊ ဣတိ ဝါ-လည်းကောင်း၊ (ဣတိတစ်လုံး အကျေကြ်) ဣတိအာဒိ ဗျာကရဏဝသေန-ဤသို့ အစရှိသော ဟောပြောခြင်း ၏ အစွမ်းဖြင့်၊ အင်္ဂဝိဇ္ဇာ-အင်္ဂဝိဇ္ဇာကျမ်းကို၊ ဝုတ္တာ-ပြီ။

ဝတ္ထုဝိဇ္ဇတိ-ကား၊ ယရဝတ္ထုအာရာမဝတ္ထာဒိနံ-အိမ်၏တည်ရာ မြေ၊ သစ်သီး အာရာမံ ပန်းအာရာမံတို့၏ တည်ရာမြေ အစရှိသည်တို့၏၊ ဂုဏဒေါသလ္လ က္ခန္ဓာ ဝိဇ္ဇာ-ဂုဏ်အပြစ်ကို မှတ်သားကြောင်းအတတ်တည်း၊ ဝါ-အကျိုးအပြစ်ကို မှတ် သားကြောင်း အတတ်တည်း၊ ဟိ-ချဲ့၊ မတ္တိကာဒိဝိသေသံ-မြေညက် အစရှိသော အထူးကို၊ ဒိသွာပိ - ကြည့်ပြီး၍လည်း၊ ဝါ - ကြည့်ပြီးသော်မှလည်း၊

အင်္ဂုလဋ္ဌိ၊ အင်္ဂုလဋ္ဌိ။ ။ပါဌ်နှစ်ထွေ ရှိ၏၊ ရှေ့နည်းအလို “အင်္ဂုလိဘူတံ အဋ္ဌိ အင်္ဂုလဋ္ဌိ၊ (တစ်နည်း) အင်္ဂုလိယာ-လက်ချောင်း၌+ဇာတံ-ဖြစ်သော+အဋ္ဌိ-အရိုးတည်း၊ အင်္ဂုလဋ္ဌိ”ဟု ပြု၊ “လက်ချောင်း၏ အရေမျှကို မကြည့်ဘဲ အရိုး အဆစ်တိုင်အောင် အထူး ကြည့်၍ ဟောသည်”ဟုလို့၊ နောက်နည်းအလို “လဋ္ဌိသဒ္ဓါသည် ဝါးပင်အနက်ကို ဟော၏၊ သတ္တတဋ္ဌိ ယဋ္ဌိနှင့် အနက်တူ၏၊ ထိုဝါးပင်သည် အခက်တို့၏ ထွက်ရာဖြစ် သကဲ့သို့ အင်္ဂါ ကြီးငယ်တို့၏ ထွက်ရာ ကိုယ်ခန္ဓာကိုလည်း လဋ္ဌိနှင့်တူသောကြောင့် “လဋ္ဌိ”ခေါ်သည်ဟု ဋီကာသစ်ကြသည်၊ အင်္ဂါနံ+လဋ္ဌိ အင်္ဂုလဋ္ဌိ။ [အင်္ဂုလဋ္ဌိတိ သရီရံ။ - ဋီကာ။]

အင်္ဂဝိဇ္ဇာ။ ။ဝိဒတိ ဧတာယာတိ ဝိဇ္ဇာ-သိကြောင်းအတတ်၊ (ဝိဒဓာတ်၊ ဣပစ္စည်း)၊ အင်္ဂုလ-ကို+ဝိဇ္ဇာ အင်္ဂဝိဇ္ဇာ၊ “ရှေ့၌ အင်္ဂကျမ်းလည်း အင်္ဂါကို ကြည့်၍ သိကြောင်း အတတ် ပင် မဟုတ်ပါလော၊ အဘယ့်ကြောင့် ထပ်၍ ဟောတော်မူသနည်း”ဟု မေးဖွယ်ရှိ ၍ “ပုဗ္ဗေ၊ ပေ၊ အင်္ဂဝိဇ္ဇာ ဝုတ္တာ”ဟု မိန့်သည်၊ ရှေ့အင်္ဂကျမ်း အတတ်သည် အင်္ဂါကြီးငယ် ကို ကြည့်၍ ဟောသောအတတ်တည်း၊ ဤအတတ်ကား လက်ချောင်းရိုးကို ကြည့်၍ (အင်္ဂုလဋ္ဌိဟု ရှိသော ပါဌ်အတွက်) တစ်ကိုယ်လုံးကို ကြည့်၍ ဂါထာမန္တန်ကို စုတ်ပြီးလျှင် ကုလပုတ္တ ဟုတ်၊ မဟုတ် စသည်ကို ဟောသောအတတ်တည်း၊ ဤအတတ်၌ မန္တန်စုတ်ခြင်း အပိုပါသေးသည်မှာ အင်္ဂကျမ်းမှ ထူးခြားချက်တည်း။

ဝတ္ထုဝိဇ္ဇာ။ ။ဝသတိ ဧတာတိ ဝတ္ထု-တည်ရာမြေ၊ “ဝတ္ထု”အရ ယရဝတ္ထု (အိမ်၏ တည်ရာမြေ) အာရာမဝတ္ထု (သစ်သီးအာရာမံ-သစ်သီးခြံ၊ ပန်းအာရာမံ-ပန်းခြံတို့၏ တည်ရာ မြေ)ကို ယူပါ၊ ဝိဇ္ဇာ-အိမ်နေရာ ခြံနေရာတို့၏ အကျိုးအပြစ်ကို သိကြောင်း

ဝိဇ္ဇာ-ကို၊ ပရိဇေယျ-တော-၍၊ ဟေဋ္ဌာ-အောက်၌၊ ပထဝီယံ-မြေထဲ၌၊ တိသရတနမတ္ထေ-အတောင်သုံးဆယ် အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ (ပဒေသေ-အရပ်၌လည်းကောင်း၊) အာကာသေ-ကောင်းကင်၌၊ အသီတိရတနမတ္ထေ-အတောင်ရှစ်ဆယ် အတိုင်း အရှည်ရှိသော၊ ပဒေသေစ-၌လည်းကောင်း၊ ဂုဏဒေါသံ-ဂုဏ် အပြစ်ကို၊ ဝါ- အကျိုး အပြစ်ကို၊ ပဿန္တိ-မြင်နိုင်ကြကုန်၏။ ခတ္တဝိဇ္ဇာတိ-ကား၊ အဗ္ဘေယျမာသု ရက္ခရာဇသတ္တာဒိသတ္ထံ-အဗ္ဘေယျကျမ်း မာသုရက္ခကျမ်း ရာဇသတ်ကျမ်းအစရှိ သော ကျမ်းတည်း။

သိဝဝိဇ္ဇာတိ-ကား၊ သုသာနေ-သုသာန်၌၊ ဝါ-သို့၊ ပဝိသိတ္တာ-ဝင်၍၊ သန္တိကရဏဝိဇ္ဇာ-ဘေးဥပါဒ် ငြိမ်းအေးမှုကို ပြုကြောင်းအတတ်တည်း၊ သိင်္ဂီလရတဝိဇ္ဇာ-မြေခွေးမြည်သံ၏ အကျိုးအပြစ်ကို သိကြောင်းအတတ်တည်း၊ ဣတိဝိ-

အတတ်။ [ရှေးက “အိမ်ရာမြေကြန်အတတ်”ဟု ခေါ်ကြ၏၊ မြေ၏ ကြန်အင်လက္ခဏာကို သိသောအတတ်-ဟူလို။] ထိုအတတ်ကို ပြသော ကျမ်းလည်း ဝတ္ထဝိဇ္ဇာကျမ်း မည်၏။ [ဋီကာသစ်၌ “ဒိသ္မာဝိ” ဝယ် အဝိသည် အဒိသ္မာကို ပေါင်းသော သမ္ပိန္နာနတ္ထဟု ဆို၏။ မိမိကား ကြည့်ရုံမျှဖြင့် ကိစ္စမပြီးသေးသောကြောင့် သမ္ဘာဝနာဇောတကဟု ထင်သည်။ ကြည့်ပြီးသော်မှလည်း မန္တန် စုတ်ရသေး၏၊ မကြည့်ရလျှင်ကား ဆိုဖွယ် မလို-ဟူလို။]

ခတ္တဝိဇ္ဇာ။ ။တနာဒိ ခဏဓာတ်သည် သတ်ပုတ် ညှဉ်းဆဲခြင်းအနက်ကို ဟော၏။ ခဏောတိတိ ခဏော၊ ခဏဓာတ် ကိုပစ္စည်း၊ ခဏတော+တာယတိတိ ခတ္တော-သတ်ပုတ် ညှဉ်းဆဲခြင်းမှ စောင့်ရှောက်တတ်သောကြောင့် မင်းကို “ခတ္တ”ဟု ခေါ်၏။ ခဏသဒ္ဓါပပဒ တာဓာတ်၊ အပစ္စည်း၊ ခဏကို ခတ်ပြု၊ (ထောမနိဓိဝိဂြိုဟ်)၊ ဤနည်းအရ “မင်းတို့၏ တတ်သင့် တတ်ထိုက်သော အတတ်ကို ပြသောကျမ်းကို “ခတ္တဝိဇ္ဇာ”ဟု ခေါ်ပါ။ ထို့ကြောင့် “ရာဇ သတ္တာဒိ သတ္ထံ”ဟု ဖွင့်သည်။ “ရာဇဟိ+ပရိဘုတ္တံ (သုံးစွဲအပ်သော)+သတ္ထံ ရာဇသတ္ထံ။ [အပ္ပိနော+သတ္ထံ အဗ္ဘေယျ (အပ္ပိမည်သူ၏ကျမ်း)၊ မာသုရက္ခေန+ကတော ဂန္တော မာသုရက္ခော (မာသုရက္ခဆရာပြုအပ်သောကျမ်း)၊ ထိုကျမ်းများလည်း ခတ္တဝိဇ္ဇာနှင့်ဆိုင်သော ကျမ်းများပင် ဖြစ်၏။]

မှတ်ချက်။ ။ပဏ္ဏာသနိပါတ် မဟာဗောဓိဇာတ်၌ “မိမိမှာ အကျိုးရှိလျှင် ကျေးဇူးရှင် ဟူ၍ မငဲ့ရ၊ အမိကိုသော်လည်း သတ်၍ မိမိအကျိုးကို ပြုရမည်”ဟူသော ခတ္တဝိဇ္ဇာအတတ် တစ်မျိုး ရှိသေး၏။ ထိုအတတ်ကား ဤနေရာ၌ မသင့်။ [“ခတ္တဝိဇ္ဇာ”ဟု ရှိသည်မှာလည်း ပြခဲ့သော အဖွင့်များကို ထောက်၍ မသင့်။]

သိဝဝိဇ္ဇာ။ ။သိဝသဒ္ဓါသည် ငြိမ်အေးခြင်းအနက်ဟောတည်း။ ထို့ကြောင့် “သန္တိကရဏဝိဇ္ဇာ”ဟု ဖွင့်သည်။ (တစ်နည်း) ဣတ္ထိလိနံ သိဝိသဒ္ဓါသည် အဘိဓာန် (၆၁၅)၌ မြေခွေးအနက်ကို ဟော၏။ သိဝိဖြင့် သိဝါ၏ မြည်သံကိုပါ (ကာရဏု-ဌာန၊ ပစ္စာရအားဖြင့်) ယူပါ။ သိဝါယ-မြေခွေးမြည်သံ၏+ဝိဇ္ဇာ-အကျိုး အပြစ်ကို သိကြောင်း အတတ်တည်း။ သိဝဝိဇ္ဇာ။

ဤသို့လည်း၊ ဝဒန္တိ-ကုန်၏။ ဘူတဝိဇ္ဇာတိ-ကား၊ ဘူတဝိဇ္ဇာမန္တော-တစ္ဆေ မြေဘုတ်တို့ကို မိမိအလိုသို့ ပါအောင် ပြုကြောင်းဖြစ်သော အတတ်မန္တန်တည်း။ ဘူရိဝိဇ္ဇာတိ-ကား၊ ဘူရိယရေ-မြေအိမ်၌၊ ဝါ-မြေတွင်းအိမ်၌၊ ဝသန္တေန-နေလျက်၊ ဝါ-နေသောပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဥဂ္ဂဟေတဗ္ဗမန္တော-သင်ယူထိုက်သော မန္တန်တည်း။

အဟိဝိဇ္ဇာတိ-ကား၊ သပ္ပဒဋ္ဌတိကိစ္ဆနဝိဇ္ဇာစေဝ-မြွေကိုက်အပ်သောအနာကို ဆေးကုကြောင်းအတတ်သည်လည်းကောင်း၊ သပ္ပာဋ္ဌာယနဝိဇ္ဇာစ-မြွေကိုခေါ်ကြောင်း အတတ်သည်လည်းကောင်းတည်း။ ဝိသဝိဇ္ဇာတိ-ကား၊ ယာယ (ဝိဇ္ဇာယ)-အကြင်အတတ်ဖြင့်၊ ပုရာဏဝိသဝါ-အဟောင်းဖြစ်သောအဆိပ်ကို မူလည်း၊ ရက္ခန္တိ-စောင့်ရှောက်နိုင်ကုန်၏။ နဝဝိသဝါ-အသစ်ဖြစ်သော အဆိပ်ကိုမူလည်း၊ ကရောန္တိ-ပြုနိုင်ကုန်၏။ (သာ ဝိဇ္ဇာ-ထိုအတတ်သည်၊ ဝိသဝိဇ္ဇာ-မည်၏။) ဝါ-တစ်နည်း၊ (ယာယ ဝိဇ္ဇာယ-ဖြင့်၊) ဝိသဝန္တမေဝ-အဆိပ်၏ အန်ခြင်းကိုပင်၊ (ကရောန္တိ-ကုန်၏။ သာ ဝိဇ္ဇာ-သည်၊ ဝိသဝိဇ္ဇာ-မည်၏။) [(တစ်နည်း)

ဘူတဝိဇ္ဇာ။ ။ဘူတ-တစ္ဆေ မြေဘုတ်+ဝိဇ္ဇာ-မိမိအလိုအတိုင်း ပြုနိုင်သော (စေခိုင်းနိုင်သော) အတတ်၊ ထိုအတတ်ဟူသည် မန်းမှုတ်ရသော မန္တန်တည်း။ ထို့ကြောင့် “ဘူတဝိဇ္ဇာ မန္တော”ဟု ဖွင့်သည်။ [ဘူတဝသိကရဏမန္တော-မြေဘုတ်တို့ကို မိမိအလိုအတိုင်း ပြုနိုင်သော မန္တန်။] စာအုပ်တို့၌ “ဘူတဝေဇ္ဇမန္တော”ဟုလည်း ရှိ၏။

ဘူရိဝိဇ္ဇာ။ ။ဘူရိယံ-မြေအိမ်၌ (မြေအတွင်းဝယ် ပြုအပ်သောအိမ်၌)+ ဥဂ္ဂဟေတဗ္ဗာ-သော+ဝိဇ္ဇာ-ဂါထာမန္တန်အတတ်တည်း။ ဘူရိဝိဇ္ဇာ။ [“သဿဗုဒ္ဓိ (ကောက်စပါးတို့ တိုးပွား အောင်) ကရဏဝိဇ္ဇာ”ဟု သာရသမာသကျမ်း၌ ဖွင့်သတတ်။]

အဟိဝိဇ္ဇာ။ ။အဟိဖြင့် မြွေကိုက်နာတိုင်အောင် ယူပါ။ အဟိဿ-မြွေကိုက်နာကို+တိကိစ္ဆာ+ဝိဇ္ဇာ အဟိဝိဇ္ဇာ၊ (တစ်နည်း) အဟိဿ-မြွေကို+အဋ္ဌာယနာ-ခေါ်ကြောင်း ဖြစ်သော+ဝိဇ္ဇာ အဟိဝိဇ္ဇာ။

ဝိသဝိဇ္ဇာ။ ။“ပုရာဏဝိသံ ရက္ခန္တိ”ဖြင့် “ဝိသရက္ခဏဝိဇ္ဇာ-အဆိပ်ကို စောင့်ရှောက်ကြောင်းအတတ်”ဟု ပြ၏။ ရက္ခဏပုဒ် ကျေ၊ “နဝဝိသံ ကရောန္တိ”ဖြင့် “ဝိသကရဏဝိဇ္ဇာ”ဟု ဆိုလိုလျက် ကရဏပုဒ်ကျေဟု ပြ၏။ “ဝိသဝန္တမေဝ ဝါ”၌လည်း “ယာယ ကရောန္တိ၊ သာ ဝိသဝိဇ္ဇာ”ဟု လှည့်၍စပ်၊ ဝန္တ၌ ဝမုဓာတ်၊ တပစ္စည်း ပတ္တမာဒိဟိ န္တောစသုတ်ဖြင့် စီရင်၊ ဋီကာသစ်၌ ဘောဟော မာနပစ္စည်းကို အန္တပြုထားသည်ဟု တစ်နည်းဖွင့်သည်ကို စဉ်းစားပါ။

မူကွဲ။ ။“ဝိသတန္တမေဝ ဝါတိပိ ပါဌော”ဟု ဋီကာသစ်၌ မူကွဲပြ၏။ ဧဝဖြင့် ဆိုသောကြောင့် “ထိုမူကွဲက သာ၍ ကောင်းသည်”ဟု ထင်၏။ “ဝိသဝိဇ္ဇာဟူသည် အခြားမဟုတ်၊ ဝိသတန္တ-အဆိပ်တို့၏ အကြောင်းအရာကို ပြသော ကျမ်းပင် ဖြစ်သည်”ဟုလျှံ၊ ထိုကျမ်း၌ အဆိပ်ကာကွယ်ကြောင်းနည်း အဆိပ်ပြုကြောင်းနည်းများလည်း ပါဝင်နိုင်စရာရှိသည်။

ဝိသတန္တ မေဝ-အဆိပ်အကြောင်းကို ပြသောကျမ်းသည်ပင်၊ ဝိသဝိဇ္ဇာ-မည်၏။
] ဝိစ္ဆိကဝိဇ္ဇာတိ-ကား၊ ဝိစ္ဆိကဒဋ္ဌတိကိစ္ဆနဝိဇ္ဇာ-ကင်းကိုက်အပ်သောအနာကို
 ဆေးကု ကြောင်း အတတ်တည်း၊ မူသိကဝိဇ္ဇာယပိ-မူသိကဝိဇ္ဇာ၌လည်း၊
 ဧသေဝ နယော-တည်း၊ (“ကြွက်ကိုက်အပ်သော အနာကို ဆေးကုကြောင်း
 အတတ်”ဟူလို၊) သကုဏဝိဇ္ဇာတိ-ကား၊ သပက္ခကအပက္ခကဒွိပဒစတုပ္ပဒါနံ-
 အတောင်ရှိသော သတ္တဝါ၊ အတောင်မရှိသော သတ္တဝါ၊ အခြေနှစ်ချောင်းရှိ
 သော သတ္တဝါ၊ အခြေ လေးချောင်းရှိသော သတ္တဝါတို့၏၊ ရုတဂတာဒိဝသေန-
 မြည်တွန်ပုံ သွားပုံ အစရှိ သည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်၊ သကုဏညာဏံ-ငှက်တို့ကို
 သိကြောင်းအတတ်တည်း၊ ဝါယသဝိဇ္ဇာတိ-ကား၊ ကာကရုတညာဏံ-ကျီးမြည်
 သံကိုသိကြောင်းအတတ် တည်း၊ တံ-ထိုကျမ်းသည်၊ ဝိသုညေဝ-သကုဏဝိဇ္ဇာ
 မှ သီးခြားသာလျှင်ဖြစ်သော၊ သတ္တံ-ကျမ်းတည်း၊ တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ ဝိသု-
 သီးခြား၊ (ဘဂဝတာ-သည်၊) ဝုတ္တံ-ပြီ။

ပတ္တဇ္ဈာနန္တိ-ကား၊ ပရိပါကဂတစိန္တာ-ရင့်ကျက်ပြီးသောအသက်ကို
 သိကြောင်း အတတ်တည်း၊ ဣဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ အယံ-ဤပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဧတ္ထကံ-
 ဤမျှအတိုင်း အရှည်ရှိသော ကာလပတ်လုံး၊ ဝါ-ဤမျှလောက်၊ ဇီဝိဿတိ-
 အသက်ရှည်လတ္တံ့၊ အယံ-သည်၊ ဧတ္ထကံ-လုံး၊ (ဇီဝိဿတိ)၊ ဣတိ ဧဝံ-သို့၊
 ပဝတ္တံ-ဖြစ်သော၊ အာဒိဋ္ဌ ညာဏံ-ညွှန်ပြကြောင်း ဉာဏ်တည်း၊ ဣတိ
 အတ္ထော-နက်၊ သရပရိတ္တာဏန္တိ-ကား၊ သရရက္ခကံ-မြားကို ကာကွယ်စောင့်
 ရှောက်အပ်ကြောင်း အတတ်တည်း၊ ယထာ-အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့်
 ပြုအပ်သော်၊ အတ္တနော-မိမိ၏၊ ဥပရိ-အပေါ်သို့၊ (သရော-မြားသည်၊) န
 အာဂစ္ဆတိ- မလာ

သကုဏဝိဇ္ဇာ။ ။ သပက္ခက (ကြောင်သောယင်-ယင်မမဲရိုင်းစသော အတောင်ရှိ
 သော သတ္တဝါ) အပက္ခက (အိမ်မြောင် အစရှိသော အတောင်မရှိသော သတ္တဝါ) လူ
 နတ် ကြိုးကြာ (တစ်နည်း) စကောရ (ခါနီ) အစရှိသော ဒွိပဒသတ္တဝါ၊ ပုတ်သင် မြေခွေး
 အစရှိသော စတုပ္ပဒသတ္တဝါတို့၏+ရုတ-မြည်တွန် ပြောဆိုသံ+ဂတ-သွားပုံ သွားဟန်
 အစရှိသည်တို့နှင့် စပ်သဖြင့်+ကောင်း မကောင်းကို သိတတ်သော အတတ်တည်း၊
 သကုဏကို နိဒဿနနည်း အားဖြင့် ပုံစံထုတ်ပြသည်၊ (တစ်နည်း) “သကုဏမိဂ”ဟု
 ဆိုလိုလျက် မိဂပုဒ် အကျေကြံဟု လည်း နိကာသစ်ဖွင့်၏။ [နောက်၌ “မိဂစက္က”ဟု
 လာလတ္တံ့ဖြစ်သောကြောင့် ဤ နောက် နည်းကို စဉ်းစားပါ။]

ပတ္တဇ္ဈာနံ။ ။ ပတ္တကို “ပရိပါကဂတ”ဟုလည်းကောင်း၊ “ဈေ-စိန္တာယံ”နှင့်အညီ၊
 ဈာနံကို “စိန္တာ”ဟုလည်းကောင်း ဖွင့်သည်၊ ပစ္စိတ္တ-ရင့်ကျက်ပြီ၊ ဣတိ ပတ္တံ၊ ဈာယတိ
 ဧတေနာတိ ဈာနံ၊ ပတ္တဿ-ကို+ဈာနံ ပတ္တဈာနံ။ [အာဒိဋ္ဌညာဏံကို “အာဒိသိတဗ္ဗဿ+
 ဉာဏံ-ညွှန်ပြ ထိုက်သော အသက်ကို သိသောဉာဏံ”ဟု နိကာသစ် ဖွင့်၏၊ အာပုဗ္ဗ၊
 ဒိသဓာတ်၊ တပစ္စည်းကို ကရဏသင်္ခန္ဓာ ကြံ၍ “ညွှန်ပြကြောင်း ဉာဏံ”ဟု ဖွင့်သင့်မည်
 ထင်သည်၊ ဤအတတ်ကို ရှေးက “သက်ကြည့်ဗေဒင်”ဟု ခေါ်ကြ၏။]

နိုင်၊ ဧဝံ-ဤသို့ (မြား မလာနိုင်လောက်အောင်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်) ကရုဏာဝိဇ္ဇာ -ပြုကြောင်းအတတ်တည်း၊ သဗ္ဗသင်္ဂါဟကံ-အလုံးစုံကို သိမ်းယူနိုင်သော၊ မိဂစက္ကန္တိ ကုဒ်-မဂစက္ကံဟူသောဤကျမ်းကို၊ သဗ္ဗသကုဏစတုပ္ပဒါနံ-အလုံးစုံသောငှက်၊ အလုံးစုံ သော ခြေလေးချောင်းရှိသော သတ္တဝါတို့၏၊ ရုတညာဏဝသေန-မြည်တွန်သော အသံကို သိကြောင်းဉာဏ်၏ အစွမ်းဖြင့်၊ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ-ပြီ။

၂၂။ မဏိလက္ခဏာဒီသု-မဏိလက္ခဏအစရှိသောကျမ်းတို့၌၊ (ဝိနိစ္ဆယော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော)၊ ဧဝရူပေါ-ဤသို့ သဘောရှိသော၊ မဏိ-ပတ္တမြားကို၊ ပသတ္ထော-ချီးမွမ်းထိုက်၏၊ ဧဝရူပေါ-သော၊ (မဏိ-ကို)၊ အပသတ္ထော-မချီးမွမ်းထိုက်၊ သာမိနော-ဥစ္စာရှင်၏၊ အာရောဂျက္ကဿရိယာဒီနံ-အနာရောဂါ မရှိသူ၏ အဖြစ်၊ အစိုးရသူ၏အဖြစ် အစရှိသည်တို့၏၊ ဟေတု-အကြောင်းသည်၊ ဟောတိ-၏၊ (ဟေတု-သည်)၊ န ဟောတိ-မဖြစ်၊ ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ ဝဏ္ဏသဏ္ဌာနာဒိဝသေန-အဆင်းပုံသဏ္ဌာန်အစရှိသည်တို့၏အစွမ်းဖြင့်၊ မဏိအာဒီနံ-ပတ္တမြားအစရှိသည် တို့၏၊ လက္ခဏံ-အမှတ်အသားကို ပြသောကျမ်းကို၊ အနုယုတ္တာ-အားထုတ်ကုန် သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဝိဟရန္တိ-နေကြကုန်၏၊ ဣတိ အတ္ထော။ [ပါဠိတော်၌ “အနုယုတ္တာ ဝိဟရန္တိ” မပါသောကြောင့် အဓိပ္ပာယ်နက်ဟု မှတ်ပါ။]

သရပရိတ္တာဏံ။ ။သရရက္ခဏန္တိ သရတော အတ္တာနံ၊ အတ္တတောဝါ သရဿရက္ခဏံ-မြားမှ မိမိကို စောင့်ရှောက်ကြောင်းအတတ်၊ (တစ်နည်း) မိမိမှ မြားကို စောင့်ရှောက်ကြောင်း အတတ်၊-ဋီကာသစ်၊ ရှေးစာအုပ်များ၌ “ဥပရိ န အာဂစ္ဆန္တိ”ဟု ရှိ၏၊ “သရဿ ရက္ခဏံ” ဟူသော ဋီကာကို ထောက်၍ “န အာဂစ္ဆတိ”ဟု ဧကဝုဓ် ရှိသင့်သည်။

မိဂစက္ကန္တံ။ ။သဗ္ဗသင်္ဂါဟကန္တိ ကုမိနာ မိဂသဒ္ဓဿ သဗ္ဗသကုဏစတုပ္ပဒေသု ပဝတ္တိ ဒေသေတိ၊ ဧကသေသနိဒ္ဓေသော ဝါ ဧသ-“သကုဏာ စ မိဂါ စ မိဂါ”ဟု ဧကသေသံပြု၊ မိဂသဒ္ဓါသက်သက်ဆိုလျှင် စတုပ္ပဒသတ္တဝါတို့၌သာ ထင်ရှားသည်၊ သဗ္ဗေသမ္ပိ သကုဏစတုပ္ပဒါနံ ရုတဇာနသတ္တဿ မိဂစက္ကသမညာ-ငှက်အားလုံး၊ သားကောင်အားလုံးတို့၏ မြည်တွန်သံကို သိသော ကျမ်းအပေါ်၌ မဂစက္ကအမည် ထင်ရှားသည်။- ဋီကာသစ်။

မိဂဝိက္ကံ။ ။ဋီကာသစ်၌ မိဂစက္ကံပါဌ်ကို အတည်ပြု၍ ဖွင့်ထားသော်လည်း မဟာ နိဒ္ဒေသပါဠိတော် (၁၄) တုဝဋ်သုတ်၌ “မိဂဝိက္ကံ”ဟု ရှိ၏၊ ထိုအဋ္ဌကထာ၌လည်း “မိဂဝိက္ကန္တိ ကုဒ် သဗ္ဗသင်္ဂါဟက နာမ၊မေ၊မိဂဝိက္ကံအာဒိသန္တိတိ တေသံ သဒ္ဓံ သုတွာ ဗျာကရောန္တိ” ဟု ဖွင့်၏၊ ထိုအဖွင့်၌ သဒ္ဓံသည် ဝိက္ကံ၏ အဖွင့်တည်း၊ ဝိက္ကံ၌ ဝစဓာတ်၊ ဣပစ္စည်း၊ “ပြောဆိုအပ် မြည်တွန်အပ်သော အသံ”ဟု အနက်ထွက်နိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် “မိဂါနံ+ဝိက္ကံ မိဂဝိက္ကံ”ဟု ပြု၍ “မိဂဝိက္ကံ”သာ ပါဌ်မှန် ဖြစ်သင့်ပါသည်။

တတ္ထ-ထိုလက္ခဏာကျမ်းတို့တွင်၊ အာဝုဓန္တိ-ကား၊ အသိအာဒိနိ-သန်လျက် အစရှိသည်တို့ကို၊ ထပေတွာ-ထား၍၊ အဝသေသံ-ကြွင်းသောလက်နက်သည်၊ အာဝုဓံ-အာဝုဓ မည်၏၊ ဣတ္ထိလက္ခဏာဒိနိပိ-ဣတ္ထိလက္ခဏာ အစရှိသည်တို့ကို လည်း၊ ယမှိ ကုလေ- အကြင် အမျိုး၌၊ တေ ဣတ္ထိပုရိသာဒယော- ထို မိန်းမ ယောက်ျားအစရှိသူတို့သည်၊ (အာဒိဖြင့် ပါဠိတော်၌လာသော ကုမာရ ကုမာရိက ဒါသဒါသိတို့ကို ယူ၊) ဝသန္တိ-နေကြကုန်၏၊ တဿ-ထိုအမျိုး၏၊ ဝုဗ္ဗိဟာနိဝသေ နေဝ-ကြီးပွားခြင်း ဆုတ်ယုတ်ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်သာ၊ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ-သိထိုက်ကုန် ၏၊ ပန-အထူးကား၊ အလေက္ခဏာဒိသု- အလေက္ခဏာ အစရှိသည်တို့၌၊ ဧဝရူပါနံ-ဤသို့သဘောရှိကုန်သော၊ အဇာဒိနံ-ဆိတ် အစရှိသည်တို့၏၊ (အာဒိ ဖြင့် ပါဠိတော်၌ လာသော မေဏှ ကုတ္တု၊ ဝဋ္ဋကတို့ကို ယူ၊) မံသံ-အသားကို၊ ခါဒိတဗ္ဗံ-ခဲစားထိုက်၏၊ ဧဝရူပါနံ-တို့၏၊ (မံသံ-ကို၊) န ခါဒိတဗ္ဗံ-မခဲစားထိုက်၊ ဣတိ အယံ ဝိသေသော-ဤအထူးကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-သိထိုက်၏၊ [ဆိတ်စသည် တို့၏အတွက် အမျိုးကြီးပွားခြင်း ဆုတ်ယုတ်ခြင်းနှင့် မဆိုင်သောကြောင့် အသားကို စားထိုက် မစားထိုက်အားဖြင့် အထူး ညွှန်ပြရသည်။]

အပိစ-သည်သာမကသေး၊ ဧတ္ထ-ဤလက္ခဏာတို့တွင်၊ ဂေါဓယ-ဖွတ်ရုပ် ၏၊ လက္ခဏေ-၌၊ စိတ္တကမ္မပိဋန္တနာဒိသုပိ-ဆန်းကြယ်စွာ ပြုလုပ်အပ်သော ပန်းချီရုပ် ပန်းပုရုပ်၊ လက်ဝတ်တန်ဆာ အစရှိသည်တို့၌လည်း၊ ဧဝရူပါယ-ဤသို့ သဘော ရှိသော၊ ဂေါဓယ-ဖွတ်ရုပ်သည်၊ သတိ-ရှိလတ်သော်၊ ဣဒံ နာမ-ဤမည်သော အကျိုးအပြစ်သည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်တတ်၏၊ ဣတိ အယံ ဝိသေသော-ကို၊ ဝေဒိ တဗ္ဗော-၏၊ စ-ဆက်၊ ဣဒံ-ဤဆိုအပ်လတ္တံ့ကား၊ ဧတ္ထ-ဤဖွတ်ရုပ်၏လက္ခဏာ ကို ပြရာ၌၊ ဝတ္ထု-ဝတ္ထုတည်း၊ ကိရ-ချဲ့၊ (တစ်နည်း) ကိရ-တစ်ဆင့်စကား ကြားဖူး သည်ကား၊ ဧကသ္မိ-တစ်ခုသော၊ ဝိဟာရေ-ကျောင်းတိုက်၌၊ စိတ္တကမ္မေ-ဆန်း ကြယ်စွာ ပြုလုပ်အပ်သော ပန်းချီရုပ်၌၊ ဝါ-ပန်းပုရုပ်၌၊ ဂေါဓံ-ဖွတ်ရုပ်ကို၊ အဂ္ဂိ-မီးကို၊ ဓမမာနံ-မှုတ်နေသည်ကို၊ (မီးတောက် အောင် မှုတ်နေသည်ကို) အကံသု-ပြုကြကုန်ပြီ၊ တတော-ထိုအခါမှ၊ ပဌာယ-စ၍၊ (မီးမှုတ်နေသော ဖွတ်ရုပ်ပြုလုပ် ရာ အခါမှ စ၍) ဘိက္ခုနံ-တို့၏၊ မဟာ

အာဝုဓံ။ ။ပါဠိတော်၌ “ဒဏ္ဍလက္ခဏံ သတ္ထလက္ခဏံ အသိလက္ခဏံ၊ပေ၊အာဝုဓလက္ခဏံ”ဟု ရှိ၏၊ ထိုတွင် “နိဟိတဒဏ္ဍော နိဟိတသတ္ထော”ဟု ဟောတော်မူသောကြောင့် ဒဏ္ဍနှင့် သတ္ထကို တစ်တွဲ တွဲ၍ အသိ မှ အာဝုဓတိုင်အောင် တစ်တွဲ တွဲပါ၊ ထို့ကြောင့် “ထပေတွာ အသိအာဒိနိ”ဟု ဆိုသည်၊ “ပါဠိတော်၌ အသိ မှစ၍ တိုက်ရိုက်လာသော လက်နက်တို့ကို ချန်ထား၍ နာမည် သရုပ် မပါသော လက်နက်ဟူသမျှကို ပါရိသေသနည်း အားဖြင့် အာဝုဓ၌ သွင်းယူပါ” ဟူလို။

ဝိဝါဒေါ-ကြီးစွာသော ငြင်းခုံခြင်းသည်၊ ဇာတော-ဖြစ်ပြီ၊ ဧကော-တစ်ပါးသော၊ အာဂန္တုကဘိက္ခု-အာဂန္တုကရဟန်းသည်၊ (ဂေါဓာလက္ခဏာကျမ်းကို တတ်သော အာဂန္တုကရဟန်းသည်၊) တံ-ထိုမီးမှုတ်နေ သော ဖွတ်ရုပ်ကို၊ ဒိသွာ-မြင်၍၊ မက္ခေသိ-ချေဖျက်ပြီ၊ တတော-ထို ဖျက်ပြီးရာ အခါမှ၊ ပဋ္ဌာယ-၍၊ ဝိဝါဒေါ-ငြင်းခုံခြင်းသည်၊ မန္တိဘူတော-နဲ့သည် ဖြစ်၍ ဖြစ် သည်၊ ဟောတိ-၏။ [ဣဒံ-ဤဆိုအပ်ပြီးကား၊ ဝတ္ထု-တည်း၊ ဤသို့ပြန်အုပ်ပါ။]

ကဏ္ဍိကာလကဏ်-ကို၊ ပိဋန္တနုကဏ္ဍိကာယပိ-ပန်ဆင်ကြောင်း နားတန်ဆာ ၏လည်းကောင်း၊ ဂေဟကဏ္ဍိကာယပိ-အိမ်အထွတ်၏လည်းကောင်း၊ ဝသေန-အစွမ်းဖြင့်၊ ဝေဒိတဗွဲ-၏၊ [ကဏ္ဍိကာ နှစ်ခုကို ဧကသေသံ ပြုထားသည်၊ (တစ်နည်း) သာမညနိဒ္ဒေသနည်းဟု ကြံပါ။] ကစ္ဆပလက္ခဏံ-သည်၊ ဂေါဓာ လက္ခဏသဒိသမေဝ-ဖွတ်ရုပ်၏လက္ခဏာနှင့် တူသည်သာ၊ မိဂလက္ခဏံ-ကို၊ သဗ္ဗသင်္ဂါဟကံ-အလုံးစုံသောသားကောင်အပေါင်းကို သိမ်းယူနိုင်သည်(ဟုတွာ)၊ သဗ္ဗစတုပ္ပဒါနံ-အလုံးစုံ အခြေလေးချောင်းရှိသော သတ္တဝါတို့၏၊ လက္ခဏ ဝသေန-အမှတ်အသား၏ အစွမ်းဖြင့်၊ (ဘဂဝတာ)၊ ဝုတ္တံ-ပြီ။

၂၃။ ရည် နိယျာနံ ဘဝိဿတိတိ-ကား၊ အသုကဒိဝသေ-ထိုမည်သော နေ၌၊ အသုကနက္ခတ္တေန-ထိုမည်သော နက္ခတ်ဖြင့်၊ အသုကဿ နာမ ရညော-ထို မည်သောမင်း၏၊ နိဂ္ဂမနံ-စစ်တိုက်ထွက်ခြင်းသည်၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်လတ္တံ့၊ ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ ရာဇနံ-တို့၏၊ သင်္ဂါမဂမနံ-စစ်မြေပြင်သို့ ထွက်သွားခြင်းကို၊ (တစ်နည်း)၊ ပဝါသဂမနံ-မိမိအရပ်မှ ကင်းကွာ၍ နေရာ အရပ်တစ်ပါးသို့ သွားခြင်းကို၊ ဗျာကရောတိ-ပြောဟော၏၊ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသော ရည် အနိယျာနံ အစရှိသော ဝါကျတို့၌၊ ဧသ (ဧသော)-ဤဆိုအပ်ပြီးသော အစီအရင်သည်၊ နယော-သိကြောင်း အစီအရင်တည်း၊ ပန-အထူးကား၊ ကေဝလံ-ရည် စသည်မ ဖက် သက်သက်၊ ဧတ္ထ-ဤအနိယျာနံ အစရှိသော ပုဒ်တို့တွင်၊ အနိယျာနန္တိ-ကား၊ ဝိပုဝုတ္တာနံ-တိုင်းပြည်မှ ကင်းကွာ၍ နေကုန်သော မင်းတို့၏၊ ပုန-တစ်ဖန်၊ အာဂမနံ-ပြန်လာခြင်းတည်း၊ အဗ္ဘန္တရာနံ၊ပေ၊အပယာနန္တိ-ကား၊ အန္တောနဂရေ-မြို့တွင်း၌၊ အမှာကံ-ငါတို့၏၊ ရာဇာ-သည်၊ ပဋိဝိရုဒ္ဓံ-ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော၊

အသုကဒိဝသေ၊ပေ၊နက္ခတ္တေန။ ။“ပါဠိပဒေါ တု ဒုတိယာ-တတိယာဒိ တိထိ ဒွိသု” ဟူသော အဘိဓာန် (၇၂)နှင့်အညီ လဆန်းတစ်ရက်၊ နှစ်ရက်၊ လဆုတ်တစ်ရက် နှစ်ရက် စသော ရက်များကို “တိထိ”ဟု ခေါ်၏၊ ထို့ကြောင့် “အသုက ဒိဝသေတိ ဒုတိယာ တတိယာဒိ တိထိဝသေန ဝုတ္တံ”ဟု ဋီကာသစ်ဖွင့်သည်၊ အဿယုဇ၊ ဘရဏီ၊ ကဏ္ဍိကာ၊ ရောဟိဏီ စသော နက္ခတ်တို့တွင် မည်သည့်နက္ခတ်နှင့် ယှဉ်၍ ထွက်လိမ့်မည်ဟု ဟောခြင်း ကို “အသုကနက္ခတ္တေန”ဟု ဆိုသည်။ [သင်္ဂါမဂမနံ နေရာဝယ် “ပဝါသဂမနံ” ဟု မူကွဲရှိ၏၊ ပဝါသ-ကင်း၍ နေရာ အရပ်တစ်ပါးသို့ + ဂမန-သွားခြင်း။]

ဗဟိရာဇာနံ-ပြင်ပမင်းသို့၊ ဥပသင်္ကမိဿတိ-ချဉ်းကပ်လတ္တံ့၊ တတော-ထိုသို့ ချဉ်းကပ်ခြင်းကြောင့်၊ တဿ-ထိုပြင်ပမင်း၏၊ ပဋိက္ခမနံ-ဆုတ်ခွာရခြင်းသည်၊ ဘဝိဿတိ၊ ကူတိဇေဝံ-သို့၊ ရည်-အတွင်းမင်း အပြင်မင်းတို့၏၊ ဥပယာနာ ပယာနံ-ချဉ်းကပ်ခြင်း ဆုတ်ခွာခြင်းကို၊ ဗျာကရောတိ-၏၊ ဒုတိယပဒေဝိ-ဗဟိရာနံ ရည် ဥပယာနံ ဘဝိဿတိ၊ အပ္ပန္တရာနံ ရည် အပယာနံ ဘဝိဿတိ ဟူသော ဒုတိယ ပုဒ်၌လည်း၊ ဧသေဝ နယော-တည်း၊ ဇယပရာဇယာ-အောင်ခြင်း ရှုံးခြင်းတို့သည်၊ ပါကဋ္ဌာယေဝ-ထင်ရှားကုန်သည်သာ။ [အပ္ပန္တရာ နံ ရည် ဇယော ဘဝိဿတိ အစရှိသော နှစ်ဝါကျတို့အရ ဇယ၊ ပရာဇယတို့ကား ထင်ရှားကုန်ပြီ-ဟူလို။]

၂၄။ စန္ဒဂ္ဂါဟာဒယော-စန္ဒဂ္ဂါဟအစရှိသောကျမ်းတို့ကို၊ အသုက ဒိဝသေ-ထို မည်သောနေ့၌၊ ရာဟု-ရာဟုသည်၊ စန္ဒ-လကို၊ ဂဟေဿတိ-ဖမ်းယူလတ္တံ့၊ ကူတိ-ဤသို့၊ အစရှိသော အကြောင်းအရာကို၊ ဗျာကရဏဝသေနေဝ-ပြောဟော ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်ပင်၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-သိထိုက်ကုန်၏၊ အဝိစ-သည်သာ မကသေး၊ နက္ခတ္တဿ-နက္ခတ်၏၊ အင်္ဂါရကာဒိဂဟသမာယောဂေါပိ-အင်္ဂါဂြိုဟ်အစရှိသော ဂြိုဟ်တို့နှင့် ယှဉ်ခြင်းသည်လည်း၊ နက္ခတ္တဂ္ဂါဟောယေဝ-နက္ခတ္တဂ္ဂါဟပင်တည်း၊ ဝါ-နက္ခတ်ကို ဖမ်းယူခြင်းပင်တည်း။

ရာဟု ဂဟေဿတိတိ။ ။“ရာဟု စန္ဒ ဂဟေဿတိ”၌ ရာဟုကို “အသုရိန်နတ်မင်း” ဟု မှီကာသစ် ဆို၏၊ သံယုတ္တနိကာယ် စန္ဒမသုတ် သူရိယသုတ်တို့ကိုလည်း အထောက် ပြ၏၊ သို့သော ရာဟုအသုရိန်က ဖမ်းရာ၌ တစ်ရံတစ်ခါသာ ဖြစ်စရာရှိ၏၊ လကြတ်မှု နေကြတ်မှု ကား ရာဟုဂ္ဂါဟကျမ်းနည်းဖြင့် မည်သည့်အချိန် ဖမ်းလိမ့်မည်ဟု တင်ကြို၍ တွက်နိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် “ရာဟု”အရ ရာဟုဂြိုဟ်ကို ယူမှ သာ၍ သဘာဝကျမည် ထင်သည်၊ ဤသို့ ရာဟုဖမ်းခြင်းကို “လငပုတ်ဖမ်းသည်”ဟု မြန်မာတို့ ခေါ်ကြသည်၊ “ဂဟေဿတိတိ”၌ ကူတိ သည် အာဒျတ္ထတည်း၊ ထိုကူတိသဒ္ဒါဖြင့် သူရိယဂ္ဂါဟ နက္ခတ္တဂ္ဂါဟတို့ကို ယူပါ။

အဝိ စ၊ပေါဂါဟောယေဝ။ ။နက္ခတ္တဂ္ဂါဟအတွက် ရာဟုဖမ်းခြင်းသာမက၊ အင်္ဂါရက စသော ဂြိုဟ်တို့နှင့် ယှဉ်တွဲမိခြင်းလည်း နက္ခတ်ကို အခြားဂြိုဟ်က ဖမ်းခြင်းပင် တည်း။ [ဤစကားအရ “လကို ရာဟုဖမ်း”ဟူရာ၌လည်း လနှင့် ရာဟုဂြိုဟ်တို့ ပေါင်းမိခြင်း ပင်တည်း” ဟု ယူသင့်သည်။] အင်္ဂါရကာဒိ၌ အာဒိအရ အင်္ဂါဂြိုဟ် ရာဟုဂြိုဟ်မှ ကြွင်းသော ဂြိုဟ် (၇)လုံးကို ယူပါ၊ ထိုဂြိုဟ်များကား-တနင်္ဂနွေဂြိုဟ် (သုရ)، တနင်္လာဂြိုဟ် (စန္ဒ)，ဗုဒ္ဓဟူး ဂြိုဟ် (ဗုဓ)， ကြာသပတေးဂြိုဟ် (ဇီဝ)，သောကြာဂြိုဟ် (သုတ္တ)，စနေဂြိုဟ် (သနိ)， ကိတ်ဂြိုဟ် (ဟေတု)။ [အင်္ဂါဂြိုဟ် ရာဟုဂြိုဟ်နှင့် ပေါင်းလျှင် “သူရာဒိတု နဝဂ္ဂဟာ”ဟူသော အဘိဓာန် (၆၁)အရ ဂြိုဟ်ကြီး ကိုးလုံး ဖြစ်၏၊ ဂြိုဟ်ကိုးလုံးပါဠိကို မှီကာသစ်၌ တစ်မျိုး တွေ့ရသေး၏၊ ဤ၌ပါသော ပါဠိကား အဘိဓာန်နိဿယသစ်၌ လာသော ပါဠိတည်း။]

ဥက္ကာပါတောတိ-ကား၊ အာကာသတော-ကောင်းကင်မှ၊ ဥက္ကာနံ-မီးရှူးနှင့် တူသော အရောင်တို့၏၊ ပတနံ-ကျခြင်းတည်း၊ [ပတနံ ပါတော၊ ဥက္ကာနံ+ပါတော ဥက္ကာပါတော။] ဒိသာသာဟောတိ-ကား၊ အဂ္ဂိသိခဓူမသိခါဒီဟိ-မီးအလျှံ အခိုးအလျှံ အစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ အာကုလဘာဝေါ ဝိယ-နှောင့်ယှက် ရှုပ်ထွေး သည်၏အဖြစ်ကဲ့သို့၊ ဒိသာကာလုသိယံ-အရပ်မျက်နှာတို့၏ လှုပ်ချောက်ချား သည်၏အဖြစ်တည်း၊ ဒေဝဒုန္နုဘိတိ-ကား၊ သုက္ခဝလာဟကဂဇ္ဇနံ-မိုးမရွာဘဲ ခြောက်သွေ့သော တိမ်တိုက်တို့၏ ထစ်ချုန်းခြင်းတည်း။

ဥဂ္ဂမနန္တိ-ကား၊ ဥဒယနံ-ပေါ်ထွက်ခြင်းတည်း၊ ဩက္ကမနန္တိ-ကား၊ အတ္တင်္ဂမနံ-ဝင်ခြင်းတည်း၊ သံကိလေသန္တိ-ကား၊ အဝိသုဒ္ဓတာ-မစင်ကြယ်သည်၏ အဖြစ်တည်း၊ ဝေါဒါနန္တိ - ကား၊ ဝိသုဒ္ဓတာ - စင်ကြယ်သည်၏ အဖြစ်တည်း၊ ဧဝံ

ဥက္ကာပါတော။ ။သက္ကတ၌ “ဥဇ္ဈာ”သည် ပါဠိ၌ “ဥက္ကာ”ဟု ဖြစ်၏။ “ဥသ-ဒါဟေ” ဟူသော အနက်၌ ဥသတေဇာန် ကပစ္စည်း၊ သံကို လိပြု၊ ပါဠိ၌ သကို ကပြု၊ ဥက္ကာနံ ပတနန္တိ ဥက္ကောဘာသနံ ပထနံ၊ ဝါတသယံတေသု ဟိ ဝေဂဂန အညမည် သဃ်ဓူန္တေသု (လေထုအချင်းချင်း တိုက်ခတ်ကုန်လတ်သော်) ဒီပကောဘာသော ဝိယ ဩဘာသော (မီးရောင်နှင့်တူသော အရောင်သည်) ဥပဇ္ဇိတွာ အာကာသတော ပတတိ၊ တတ္ထ (ထိုကုလ သော အရောင်၌) အယံ ဥက္ကာပါတဝေါဟာရော (ဤဥက္ကာကျခြင်းဟု အခေါ်အဝေါ် ဖြစ်သည်။) - ဋီကာ။

ဒိသာကာလုသိယံ။ ။“ဒိသာသု ခေါဘနံ”ဟု ဋီကာသစ် ဖွင့်၏။ “ကလ-သဒ္ဓေ” ဟူသော ဓာတ်နောင် ဥသပစ္စည်းဖြင့် “ကလတိ သဒ္ဓါယတိ-အသံပြုတတ်၏။ ဣတိ ကလုသော (ရေလှိုင်း)၊ ရေလှိုင်း၏ လှုပ်ချားခြင်း ချောက်ချားခြင်းကဲ့သို့ လှုပ်ချောက်ချားသော အရာဟူသမျှကိုလည်း သဒ္ဓိသုပစာရအားဖြင့် “ကလုသ”ဟု ခေါ်၏။ “ကလုသာနံ+ဘာဝေါ ကာလုသိယံ”ဟု ပြု။ [ဤအလို “ဒိသာနံ+ခေါဘနံ”ဟု ဖွင့်သင့်၏။ သဒ္ဓေဘော်လည်း မရှိရ၊ ထိုကဲ့သို့ ချောက်ချားလောက်အောင် မီးတောက် မီးခိုးတို့၏ များစွာ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း သည် “ဒိသာသာဟ-အရပ်မျက်နှာတို့၌ ပူလောင်ခြင်း” မည်၏။]

ဒေဝဒုန္နုဘိ။ ။အဘိဓာန်၌ “ဒုန္နုဘိ”ဟုချည်း ရှိ၏။ ဥဘတိ ပူရတိ-ပြည့်တတ်၏။ ဣတိ ဥဘိ၊ ဒုန္နေန-ဒုန္နဟူသော အသံဖြင့် (ဒုန်းဒုန်း-ဗုန်းဗုန်းဟူသော အသံဖြင့်)၊ ဥဘိ-ပြည့်သော စည်ကြီးတည်း၊ ဒုန္နုဘိ၊ ဒေဝဿ-မိုးတိမ်၏+ဒုန္နုဘိ-စည်ကြီးမြည်သံတည်း၊ ဒေဝဒုန္နုဘိ၊ မိုးမရွာဘဲ အခြောက်တိုက် ကောင်းကင်က မြည်သံကို ဆိုသည်။ “တော်လဲသံ”ဟု ခေါ်ကြ၏။ [သုက္ခဝလာဟကဂဇ္ဇနန္တိ ဝုဋ္ဌိမန္တရေန ဝါယုဝေဂစလိတဿ ဝလာဟကဿ နဒနံ (မြည်သံ)။-ဋီကာသစ်။]

သံကိလေသံ၊ ဝေါဒါနံ။ ။အတ္တာ (မိုးတိမ်) ဓူမ (အခိုး) ရဇ (မြေ) ရာဟု၊ ဤလေးမျိုး တို့တွင် တစ်မျိုးမျိုးကြောင့် မစင်ကြယ် မကြည်လင်ခြင်းကို သံကိလေသဟု ဆို၍ ထိုအပြစ်မှ ကင်းခြင်းကို “ဝေါဒါနံ”ဟု ဆိုသည်။

ဝိပါကောတိ-ကား၊ လောကဿ-သတ္တလောက၏။ ဧဝံ ဝိဓသုဒ္ဓိကောဟော-
ဤသို့ အပြားရှိသော သုဒ္ဓိ ဒုက္ခကို ဆောင်နိုင်သော၊ (စန္ဒဂူဟော ဘဝိဿတိ၌
စပ်)၊ [စာအုပ်တို့၌ “ဝိဝိဓ”ဟု ရှိ၏၊ မကောင်း။]

၂၅။ သုဝုဋ္ဌိကာတိ-ကား၊ ဒေဝဿ-မိုး၏။ သမ္မာ-ကောင်းစွာ၊ ဓာရာနုပ္ပဝစ္ဆန္-
ရေအယဉ်ကို အစဉ်မပြတ် ပေးခြင်းတည်း၊ ဒုဗ္ဗုဋ္ဌိကာတိ-ကား၊ (ဓာရာယ-
ရေအယဉ်ကို) အဝဂ္ဂါဟော-မကောင်းသဖြင့် ယူခြင်းတည်း၊ ဝဿ ဝိပန္နော-
မိုးရွာခြင်းကို တားမြစ်ခြင်းတည်း၊ ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ [လုံးလုံးမရွာခြင်းနှင့်
ရွာသင့်သောအခါ မရွာခြင်းကို “ဒုဗ္ဗုဋ္ဌိကာ”ဟု ဆိုသည်၊ လုံးလုံး မရွာခြင်းကို
“န+ဝုဋ္ဌိ ဒုဗ္ဗုဋ္ဌိ”ဟု ပြု၊ ရွာသင့်သောအခါ မရွာဘဲ မရွာသင့်သောအခါ ရွာခြင်းကို
“ဒုဗ္ဗု+ဝုဋ္ဌိ ဒုဗ္ဗုဋ္ဌိ”ဟု ပြု။]

မုဒ္ဒါတိ-ကား၊ ဟတ္ထမုဒ္ဒါ-လက်ချောင်းတို့ကို ချိုး၍ ရေတွက်ခြင်းတည်း၊ ဝါ-
လက်ချောင်းတို့ကို ချိုး၍ ရေတွက်ကြောင်းဂဏန်းအတတ်တည်း၊ အစ္ဆိန္ဒက
ဂဏနာ-ဧက အစ နဝ ကျအောင် အကြား၌ ပြတ်ခြင်းမရှိသော
ရေတွက်ခြင်းကို၊

ဓာရာနုပ္ပဝစ္ဆန္။ ။ဝစ္ဆန္၌ ဒါဓာတ်ကို ဝစ္ဆပြုဟု မောဂ္ဂလ္လာန် ခါဒိကဏ္ဍ (၁၇၃)
နိဿယ၌ ဆုံးဖြတ်တော်မူ၏၊ အနတ္တမေန+ပပန္နံ (အစဉ်မပြတ်)+ဝစ္ဆန္ အနုပ္ပဝစ္ဆန္၊ ၁၀
ရက် တစ်ကြိမ် ၁၅ ရက်တစ်ကြိမ် စသော အစဉ်အားဖြင့်+မပြတ်+ရွာခြင်း၊ ဓာရာယ-
ရေအယဉ်ကို+အနုပ္ပဝစ္ဆန္ ဓာရာနုပ္ပဝစ္ဆန္၊ ဤသို့ ရွာခြင်းကို “သုဝုဋ္ဌိကာ-
မိုးကောင်းသည်”ဟု ဆိုသည်၊ ဝဿန-မိုးရွာခြင်း၊ ဝုဋ္ဌိ-ခြင်း၊ သမ္မာ+ဝုဋ္ဌိ သုဝုဋ္ဌိ-ကောင်းစွာ
မိုးရွာခြင်း၊ သမာသန္တ က ပစ္စည်းသက်။

မုဒ္ဒါ။ ။[ဟတ္ထမုဒ္ဒါ၌ ဟတ္ထသဒ္ဒါ၏ ဧကဒေသျှပစာရအားဖြင့် လက်ချောင်းတို့ကို
ယူရကြောင်းကိုလည်းကောင်း၊ မုဒ္ဒါသဒ္ဒါ၏ သင်္ကေတနအနက်ရှိကြောင်းကိုလည်းကောင်း
“သမုဒ္ဒေါ”ပုဒ် အဖွင့်၌ ပြခဲ့ပြီ။] ဟတ္ထေန အဓိပ္ပေတဝိညာပနံ ဟတ္ထမုဒ္ဒါ-လက်ဖြင့် အလို
ရှိအပ်သော အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို သိစေခြင်းသည် ဟတ္ထမုဒ္ဒါ မည်၏၊ တထာ-ထိုအလို
ရှိအပ်သော အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို သိစေခြင်းအားဖြင့်၊ အင်္ဂုလိသင်္ကေတန-လက်ချောင်း
တို့ကို တွန့်စေခြင်း (ချိုးခြင်း)အားဖြင့်၊ ဂဏနာ-ရေတွက်ခြင်း (ရေတွက်ကြောင်းအတတ်)-
မီကာ၊ တစ်ဆုံလျှင် လက်တစ်ချောင်းချိုး၊ နှစ်ဆုံလျှင် လက်နှစ်ချောင်းချိုး
ဤသို့စသည်ဖြင့် လက်ချောင်းချိုး၍ ရေတွက်ကြောင်းအတတ်ကို “မုဒ္ဒါ (ဟတ္ထမုဒ္ဒါ)ဟု
ဆိုသည်။

အစ္ဆိန္ဒကဂဏနာ။ ။ပါဒသိကမိလက္ခကာဒယော ဝိယ (တောင်ခြေကို မှီ၍ နေကြ
သော လူရိုင်းတို့သည် ၁ မှစ၍ ၉ တိုင်အောင် ရေတွက်ကြသကဲ့သို့) နဝန္တဝေသန ဂဏနာ
အစ္ဆိန္ဒကဂဏနာ၊-မီကာ။ [နဝန္တာဒိဝိမိနာ ပဝတ္ထော ဂဏနဂန္တော (၁ အစ ၉ အဆုံး
တိုင်အောင် အစီအရင်ဖြင့်ဖြစ်သော ဂဏန်းကျမ်းကို) အန္တရာ ဆိန္ဒာဘာဝေန (အကြား၌
ပြတ်ခြင်း၏ မရှိခြင်းကြောင့်) အစ္ဆိန္ဒကောတိ ဝုစ္စတိ-သာမညဖလသုတ် မီကာသစ်၊ ဤ
မီကာကို ထောက်၍ “အစ္ဆိန္ဒက”ဟု ပါဌမှန်ရှိစေ၊ နတ္ထိ+ဆိန္ဒ ယဿာတိ အစ္ဆိန္ဒာ၊ သမာသန္တ
က ပစ္စည်း။]

ဝါ-ဧက အစ နဝကျအောင် အကြား၌ ပြတ်ခြင်းမရှိသော ဂဏန်းအတတ်ကို၊ ဂဏနာ-ဂဏနာဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏၊ သင်္ခါနန္တိ-ကား၊ သင်္ကလနပတုပ္ပာဒနာဒိ ဝသေန-ပေါင်း၍ရေတွက်ခြင်း အသီးအခြားဖြစ်စေခြင်းအစရှိသည်တို့၏ အစွမ်း ဖြင့်၊ ပိဏ္ဏဂဏနာ-အပေါင်းရေတွက်ခြင်းတည်း၊ ဝါ-အပေါင်းရေတွက်ကြောင်း အတတ်တည်း၊ ယဿ-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ သာ(ပိဏ္ဏဂဏနာ)-သည်၊ ဝါ-ကို၊ ပဂုဏာ-အဝါးဝစွာ လေ့လာအပ်ပြီးသည်၊ ဟောတိ-၏၊ သော-ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ရုက္ခမ္ပိ-သစ်ပင်ကိုသော်မှလည်း၊ (ပိသဒ္ဓါ သမ္ဘာဝနာဇောတက၊ သစ်ပင်လောက် ရေတွက်စရာ မများသော အခြင်းအရာကို ဂရဟာပြုပါ၊) ဒိသွာ-ကြည့်၍၊ ဧတ္ထ-ဤသစ်ပင်၌၊ ပဏ္ဏာနိ-အရွက်တို့သည်၊ ဧတ္တကာနိ-ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိကုန်၏၊ ဣတိ-သို့၊ ဇာနာတိ-သိ၏။

သင်္ခါနံ။ ။သံပိဏ္ဏေတွာ-ပေါင်း၍+ခါနံ-ရေတွက်ခြင်း၊ ဝါ-ရေတွက်ကြောင်းအတတ်၊ ထို့ကြောင့် “ပိဏ္ဏဂဏနာ”ဟု ဖွင့်သည်၊ ထိုပိဏ္ဏဂဏနာသည် သင်္ကလနပတုပ္ပာဒန စသော အားဖြင့် များသောကြောင့် သင်္ကလန စသည်ကို မိန့်သည်၊ ထိုတွင် “သင်္ကလန”ဟူသည် “သံ (သံပိဏ္ဏေတွာ)+ကလနံ သင်္ကလနံနှင့်အညီ ပေါင်း၍ ရေတွက်ကြောင်းအတတ် တည်း။ [“ကလ-ဂဏနေ”-ဓာတ်ကျမ်း။] ပတုပ္ပာဒနကို “ပတိ+ဥပ္ပာဒန”ဟု ခွဲ၍ ပတိကို “ဝိသု”ဟု အနက်ယူ၍ “ဝိသု+ဥပ္ပာဒန-သီးခြားဖြစ်စေခြင်း”ဟု ဖွင့်၏၊ ထိုသီးခြားဖြစ်စေ ခြင်းဟူသည် အပေါင်းထဲမှ နုတ်ခြင်းတည်း”ဟု သိစေလို၍ “အပနယနံ”ဟု ဋီကာသစ်ဖွင့် သည်၊ “သဒုပ္ပဒါနံ”ဟုလည်း မူကွဲပြ၍ “သမ္ဘာ+ဥပ္ပာဒနန္တိ အတ္ထော”ဟု အနက်ဖွင့်၏။

မူကွဲ။ ။“သတုပ္ပာဒန-သဋ္ဌုပ္ပာဒန”ဟုလည်း မူကွဲရှိ၏၊ သဋ္ဌိ (သတိ)တို့အရရေတွက် ရာ၌ အသုံးပြုအပ်သော ဇယံ-ပေသီး စသော အရာဝတ္ထုကို ယူ၍ ထိုပေသီးစသော ဇယံများကို ဖြစ်စေ၍ ရေတွက်ကြောင်းအတတ်ကို သဋ္ဌုပ္ပာဒန ခေါ်သည်ဟု ကြံမိသည်။ [အာဒိဖြင့် ဝေါကလန၊ ဘာဂဟာရတွက်နည်းတို့ကို ယူ။] ဋီကာသစ်၌ကား “ဝေါကလနံ ဝိသု သမူဟကရဏံ (သီးခြားအပေါင်းပြုခြင်း) ဝေါမိဿကန္တိ အတ္ထော၊ ဘာဂကရဏံ ဘာဂေါ၊ ဘုဉ္ဇနံ ဝိဘဇနံ ဟာရော”ဟု တွေ့ရ၏၊ ပါဠိပျက်ဟန်တူ၏၊ တစ်ခုစီ တစ်ခုစီ ပုံပြီးလျှင် စီတန်း၍ ရေတွက်ခြင်းကို “ဘာဂဟာရ”ဟု ခေါ်ဟန်တူသည်။

ဂဏန်းမှတ်ချက်။ ။ဤအခန်း၌ မုဒ္ဒါစသော ဂဏန်းအတတ်များပါသောကြောင့် ဂဏန်းသင်္ချာအတတ်ကို တိရစ္ဆာနဝိဇ္ဇာဟု ယူပြီးလျှင် မသင်ကောင်း မချကောင်းဟု ယူကြ၏၊ သို့သော် ပဋ္ဌာန်းသင်္ချာပါရှိ၍ သင်္ချာတွေကို ဘုရားရှင် ကိုယ်တော်တိုင် ဟောတော် မူ၏၊ အဋ္ဌကထာဆရာ မူလဋီကာဆရာတို့သည် ထိုသင်္ချာများကို တစ်ဖက်ကမ်းရောက် တတ် မြောက်တော်မူကြ၏၊ ရှေးဆရာတော်ကြီးများလည်း “နော ဧက နော”မှ စ၍ ဗေဒင် တွက်နည်း၊ သစ်တန်တွက်နည်းတိုင်အောင် သင်ပြတော်မူခဲ့ကြ၏၊ [ယခုခေတ် ၉ တစ်လီ ၉”သည် ထို နော ဧက နော၏ မြန်မာပြန်တည်း၊ တိရစ္ဆာနဝိဇ္ဇာ၏ မှတ်ချက်ကို ဘိက္ခုနီ ပါတိမောက်ဘာသာဋီကာ စိတ္တာဂါရဝဂ္ဂ၊ တိရစ္ဆာနဝိဇ္ဇာသိက္ခာပုဒ်၌ ရှုပါ။]

ကာဝေယျန္တိ-ကား၊ ဘိက္ခုဝေ-ဘိက္ခုတို့၊ ကဝိ-ကဝိတို့သည်၊ ဝါ-ကဗျာတတ်သိပညာရှိတို့သည်၊ ဣမေ စတ္တာရော-ဤလေးမျိုးတို့တည်း၊ ကတမေ စတ္တာရော-အဘယ်လေးမျိုးတို့နည်း၊ စိန္တာကဝိ-စိန္တာကဝိလည်းကောင်း၊ ဝါ-ကြံစည်ခြင်းအား ဖြင့် ကဗျာကို ဖွဲ့ဆိုတတ်သောပညာရှိလည်းကောင်း၊ သုတကဝိ-သုတကဝိလည်း ကောင်း၊ ဝါ-ကြားအပ်သော အကြောင်းအရာဖြင့် ကဗျာကို ဖွဲ့ဆိုတတ်သော ပညာရှိလည်းကောင်း၊ အတ္ထကဝိ-အတ္ထကဝိလည်းကောင်း၊ ဝါ-အနက်အဓိပ္ပာယ် အားဖြင့် ကဗျာကိုဖွဲ့ဆိုတတ်သောပညာရှိလည်းကောင်း၊ ပဋိဘာနကဝိ-ပဋိဘာန ကဝိလည်းကောင်း၊ ဝါ-ရှေးရှုထင်လာသောဉာဏ်ပညာဖြင့် ကဗျာကို ဖွဲ့ဆိုတတ် သော ပညာရှိလည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ စတ္တာရော-လေးမျိုးတို့တည်း၊ ဣတိ -သို့၊ အင်္ဂုတ္တ ရာဂမေ-အင်္ဂုတ္တရန်ကာယ်၌၊ (စတုကင်္ဂုတ္တိရ်၊ ပဉ္စမပံ၊ ဒုစ္စရိတဝင်၊ ကဝိသုတ၊ ဝုတ္တာန-ဟောတော်မူအပ်ပြီးကုန်သော၊) စတုန္ဒ-လေးမျိုးကုန်သော၊ ဣမေသံ ကဝိနံ-ဤကဝိတို့၏၊ (ကာဗျကရဏံ၌စပ်)၊ အတ္ထနော-မိမိ၏၊ စိန္တာ ဝသေနဝါ-ကြံစည်ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ (ကာဗျကရဏံ၌စပ်)၊ ဝေဿန္တရော နာမ-ဝေဿန္တရမည်သော၊ ရာဇာ-မင်းသည်၊ အဟောသိ-ဖြစ်ပြီ၊ ဣတိ အာဒိနိ-ဤသို့အစရှိသော စကားတို့ကို၊ သုတွာ-ကြားရ၍၊ သုတဝသေန ဝါ-ကြားအပ်သော အကြောင်းအရာ၏အစွမ်းဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ဣမဿ-ဤပုဒ်၏၊ အယံ အတ္ထော-ဤအနက်သည်၊ (ဟောတိ-၏၊) ဧဝံ-သို့၊ တံ-ထိုအနက် ကို၊ ယောဇေဿာမိ-ယှဉ်စေအံ့၊ ဣတိဧဝံ-သို့၊ အတ္ထဝသေနဝါ-အနက်၏အစွမ်း ဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ကိဉ္စိဒေဝ-တစ်စုံတစ်ခုသော အကြောင်းအရာကိုပင်၊

ကာဝေယျ။ ။ကဝတိ ကထေတိ-ဖွဲ့ဆိုတတ်၏၊ ဣတိ ကဝိ (ကာဗျတို့ကို ဖွဲ့ဆိုတတ်သော စာဆိုတော်ပညာရှိ) ကဝိနံ+ဣဒံ ကာဝေယျ-ကဝိတို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော ကာဗျ၊ ထိုကာဗျတို့ကို ပြသော ကျမ်းလည်း ကာဝေယျ မည်၏။ [ကဝိနောင် ဣဒံအနက်၌ ဣမေပစ္စည်းဖြင့် “ကာဝေယျ”ဟုလည်းကောင်း၊ ဣပစ္စည်းဖြင့် “ကာဗျ”ဟုလည်းကောင်း ဖြစ်၏၊ ဣအနုပန်ကြောင့် “ကာ”ဟု ဝုဒ္ဓိရှိရမည်၊ ဝုဒ္ဓိမပြုဘဲ “ကဗျ”ဟု မဖြစ်နိုင်၊ “ကဗျာ”ကား မြန်မာအခေါ်သာ၊ ထိုကာဗျဟူသည် ပျို့ကဗျာလင်္ကာဂါထာသာမက၊ ချောမောစွာရေးသား အပ်သော စုဏ္ဏိယ စကားပြေ ဝတ္ထုကြောင်းများလည်း ကာဗျပင်တည်း။]ပ

ကဝိ ၄ မျိုး။ ။စိန္တာယ-(ဝတ္ထုဇာတ်လမ်းကိုလည်းကောင်း၊ စကားအဆက်အသွယ်အနုသန္ဓေ စသည်ကိုလည်းကောင်း) ကြံစည်စဉ်းစားခြင်းဟူသော စိတ်ကူးဉာဏ်ဖြင့်+ကာရကော-ကာဗျကို ပြုတတ်သော+ကဝိ-ကဝိတည်း၊ စိန္တာကဝိ၊ သုတေန-ကြားအပ်သော ဝတ္ထုဇာတ်လမ်းဖြင့်+ကာရကော+ကဝိ သုတကဝိ။ [ကြားအပ်သောဇာတ်လမ်းကို အနုသန္ဓေ ဆက်၍ မကြားအပ်သော အကြောင်းအရာကိုပါ ထည့်လျက် ပြုတတ်သောကဝိ။] အတ္ထေန-ကြားအပ်သောသဒ္ဒါ (စကား)၏ အနက်အားဖြင့်+ကာရကော ကဝိအတ္ထကဝိ။ [ဤသဒ္ဒါ၏ ၏ အနက်သည် ဤသို့ ဖြစ်သင့်၏၊ ဤသဒ္ဒါကို ဤသို့ အနက်ယှဉ်စေမည်” စသည်ဖြင့်

ဒိသွာ-မြင်ရ၍၊ တပုဋိဘာဝ်-ထိုအကြောင်းအရာနှင့်တူသော၊ ကတ္တဗ္ဗံ-ပြုထိုက်သောအမှုကို၊ ကရိဿာမိ-ပြုအံ့၊ ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ ဌာနပုတ္တိကပဋိဘာနဝသေနဝါ-တစ်ခဏချင်းဖြစ်ပေါ်လာသော ပဋိဘာနံဉာဏ်၏အစွမ်းဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ဇီဝိကတ္ထာယ-အသက်မွေးခြင်းအကျိုးငှာ၊ ကာဗျကရဏံ-ကဗျာပြုခြင်းတည်း၊ လောကာယတံ-လောကယတကျမ်းကို၊ ဝုတ္တမေဝ-ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီးသည်သာ။

၂၆။ အာဝါဟနံ နာမ-အာဝါဟန မည်သည်၊ (တစ်နည်း) အာဝဟနံ နာမ-မည်သည်၊ ဣမဿ ဒါရကဿ-ဤသတို့သားဖို့၊ အသုကကုလတော-ထိုမည်သော အမျိုးမှ၊ အသုကနက္ခတ္တေန-ထိုမည်သောနက္ခတ်ဖြင့်၊ ဒါရိကံ-သတို့သမီးကို၊ အာနေထ-ဆောင်ကြကုန်၊ ဣတိ-သို့၊ အာဝါဟကရဏံ-သတို့သမီးဆောင်မှု ကို ပြုခြင်းတည်း၊ ဝါ- သတို့သမီးဆောင်မှုကို ပြုကြောင်း နေ့ကောင်း

အနက်ဉာဏ်ပညာရှိသူကို အတ္တကဝိဟု ခေါ်သည်။ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ချဲ့ခြင်း ချဲ့ခြင်းအားဖြင့် ပြုတတ်သော ကဝိလည်း အတ္တကဝိပင်တည်း။ ပဋိဘာနေန-(တစ်စုံတစ်ခုကို မြင်၍ ထိုနှင့် အတူပြုဖို့ရန်) တစ်ခဏချင်း ရွေးရှုထင်လာသော ဉာဏ်ဖြင့်+ကာရကော-ဂါထာဗန္ဓ ပျို့ကဗျာကို ချက်ချင်း ပြုစွမ်းနိုင်သော+ကဝိ ပဋိဘာနကဝိ။ [မိမိဝါသနာအလျောက် ကဗျာဖွဲ့ခြင်းကိုလည်း ကာဝေယျဟု ဆိုနိုင်၏။ “ဇီဝိကတ္ထာယ”ဟု ဆိုခြင်းမှာ မိစ္ဆာဇီဝအရာ ဖြစ်၍ ဆိုခြင်းတည်း။]

ကာဝေယျမှတ်ချက်။ ။ကဗျ (ကာဝေယျ)ကိုလည်း “တိရစ္ဆာနဝိဇ္ဇာ”ဟု ဤ၌ မိန့်တော်မူ၏။ သို့သော် ရဟန်းတော်များ သုံးစွဲနေသော အလင်္ကာရကျမ်းသည် ကာဗျဒဿ ကျမ်း၏ အဆွယ်အပွား ကာဗျကျမ်းပင်တည်း။ မဃဒေဝလင်္ကာကြီးများကို စီရင်တော်မူသော မာန်လည်ဆရာတော်စသော ဆရာတော်တို့မှာ ကာဗျဝိဒ္ဓကြီးများ ဖြစ်တော်မူကြပါသည်။ ဝဂီသသံယုတ်အဋ္ဌကထာ၌ ဇရာ မရဏနှင့်စပ်သော ဂါထာတို့ကိုပင် “ဂီတ”ဟု သုံးစွဲထား၏။ ထိုဂီတမျိုး၌ကား အရှင်ဝဂီသ ရဟန္တာသည် ပဋိဘာနကဝိအစစ် ဖြစ်တော်မူပါပေသည်။

အာဝါဟနံ။ ။ပရိဂ္ဂဟဘာဝေန ဒါရိကာယ ဂဏှာပနံ အာဝါဟနံ-သိမ်းပိုက်အပ်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့် သတို့သမီးကို ယူစေခြင်းသည် အာဝါဟန မည်၏။-ဋီကာ၊ ယူစေခြင်းနှင့် ဆောင်စေခြင်းသည် အနက်အဓိပ္ပာယ်တူ၏။ ထို့ကြောင့် ဋီကာအလို အာပုဗ္ဗဝဟ၊ ကာရိတံ ကျေ၊ ယုပစ္စည်းဟု မှတ်ပါ။ သို့သော် ဋီကာသစ်၌ “ဂဏှာပနံ”နေရာဝယ် “ဂဏှနံ”ဟု တွေ့ရ ၏။ ထိုအလို ကာရိတံပစ္စည်း မပါဘဲ “အာဝဟနံ”ဟု ရှိရပေလိမ့်မည်။ “အာဝဟနကရဏံ”ဟု ဆိုလိုလျက် ကရဏပုဒ် အကျေကြ်”ဟုလည်း ဖွင့်၏။ “သတို့သမီးဆောင်ယူမှုကို ပြုကြောင်း နေ့ကောင်းရက်သာ ရွေးပေးခြင်း”ဟူလို၊ (တစ်နည်း) “ဟေတုဂဗ္ဘ-ဟိတအတွင်း ဝင်သည်” ဟု ဖွင့်၏။ “သတို့သမီးကို ဆောင်ယူကြောင်း နေ့ကောင်းရက်သာ ရွေးပေးခြင်း”ဟူလို၊ “ဤအဖွင့်သာ “အာဝါဟကရဏံ”ဟူသော အဋ္ဌကထာနှင့် ညီ၏”ဟု ထင်သည်။ ကာရိတံ ဝင်သော “အာဝါဟနံ”သည် ပါဌ်မှန် ဖြစ်လျှင် “အာဝါဟကာရာပဏံ”ဟု ဖွင့်ရပေလိမ့်မည်။

ရက်သာ ရွေးပေးခြင်းတည်း။ ဝိဝါဟနန္တိ-ကား၊ (တစ်နည်း) ဝိဝဟနန္တိ-ကား၊ က္ကမံ ဒါရိကံ- ဤသတို့သမီးကို၊ အသုကဿ နာမ ဒါရကဿ-ထိုမည်သော သတို့သားအား၊ အသုကနက္ခတ္တေန-ဖြင့်၊ ဒေထ-ပေးကြကုန်လော၊ ဧဝံ-ဤသို့ ပေးလတ်သော်၊ အဿာ-ထိုသတို့သမီး၏၊ ဝုဗ္ဗိ-ကြီးပွားခြင်းသည်၊ ဘဝိဿတိ-လတ္တံ၊ က္ကတိ-သို့၊ ဝိဝါဟကရဏံ-သမီးပေးမှုကို ပြုခြင်းတည်း၊ ဝါ-သမီးပေးမှုကို ပြုကြောင်း နေ့ကောင်းရက်သာ ရွေးပေးခြင်းတည်း။

[“သံဝရဏန္တိ သံဝရဏံ နာမ”ဟု ရှိသည်ကား မကောင်း၊ “သဝရဏန္တိ”ဟု ဖြစ်စေ၊ “သဝရဏံ နာမ”ဟု ဖြစ်စေ ရှိသင့်၏။ အာဝါဟနံ နာမစသောပါဌ်ကို ထောက်လျှင် “သံဝရဏံ နာမ”ပါဌ်က ကောင်းသည်။ သို့သော် စာရှိအတိုင်း အနက်ပေးရတော့မည်။] သံဝရဏန္တိ(ဧတ္ထ)-ဟူသော ဤပါဌ်၌၊ သံဝရဏံ နာမ-သံဝရဏ မည်သည်၊ အဇ္ဇ-ယနေ၊ နက္ခတ္တံ-သည်၊ သုန္နရံ-ကောင်း၏၊ အဇ္ဇေဝ-ယနေ၌ပင်၊ သမဂ္ဂါ- ညီညွတ်ကြကုန်သည်၊ ဝါ- ပြန်၍ ပေါင်းကြကုန်သည်၊ ဟောထ-ဖြစ်ကြကုန်၊ က္ကတိ-ဤသို့ ယနေ့ ညီညွတ်ကုန်လတ်သော်၊ ဝေါ-သင်တို့၏၊ ဝိယောဂေါ-ကွဲကွာခြင်းသည်၊ န ဘဝိဿတိ-မဖြစ်တော့လတ္တံ့၊ က္ကတိ ဧဝံ-ဤသို့၊ သမဂ္ဂကရဏံ-ညီညွတ်မှုကို ပြုခြင်းတည်း၊ ဝါ-ညီညွတ်မှုကို ပြုကြောင်း နေ့ကောင်းရက်သာ ရွေးပေးခြင်းတည်း၊ ဝိဝရဏံ နာမ-မည်သည်၊ (တုမေ-တို့သည်၊) ဝိယုဇ္ဇိတုကာမာ-ကွာခြင်းငှာ အလိုရှိကြကုန်သည်၊ သစေ အတ္ထ-အကယ်၍ ဖြစ်ကုန်အံ့၊ (ဧဝံသတိ)၊ အဇ္ဇေဝ-ပင်၊ ဝိယုဇ္ဇထ-ကွာရှင်းကြ ကုန်လော၊ က္ကတိ-ဤသို့ ယနေ့ ကွာရှင်းလတ်သော်၊ ဝေါ-သင်တို့၏၊ ပုန-တစ်ဖန်၊ သံယောဂေါ-ပေါင်းသင်းရခြင်းသည်၊ န ဘဝိဿတိ၊ က္ကတိ ဧဝံ-သို့၊ ဝိသံယောဂ ကရဏံ-ကွာရှင်းမှုကို ပြုခြင်းတည်း၊ ဝါ-ကွာရှင်းမှုကို ပြုကြောင်း နေ့ကောင်း ရက်သာ ရွေးပေးခြင်းတည်း။

ဝိဝါဟနံ။ ။ဤ၌လည်း မီကာဟောင်းဝယ် “ဒါပနံ ဝိဝါဟနံ”ဟု ရှိ၍ မီကာသစ်၌ “ဒါနံ ဝိဝဟနံ”ဟု ရှိ၏။ မူကာသစ်အလို ကရဏပုဒ်ကျေပုံ၊ ဟိတ်အတွင်းဝင်ပုံမှာ အာဝဟနပုဒ် အတိုင်းတည်း။ [အိန္ဒိယ၌ သတို့သမီးကို သတို့သားအိမ်သို့ ဆောင်ယူရိုး ထုံးစံရှိ၏။ ထို့ကြောင့် သတို့သမီးဆောင်ယူခြင်းကို အာဝဟန၊ သမီးရှင် မိဘတို့က နေ့ကောင်း ရက်သာ ရွေး၍ ပို့ပေးခြင်းကို ဝိဝဟနဟု မိန့်သည်။]

သံဝရဏံ။ ။ပါတိမောက္ခသံဝရ၌ သံပုဗ္ဗ ဝရဓာတ်သည် စောင့်ရှောက်ခြင်းအနက်ကို ဟော၏။ ဤ၌လည်း သမီးခင်ပွန်း ကွဲနေပြီးနောက် ပြန်၍ စောင့်ရှောက်ခြင်း ပြန်ပေါင်းခြင်း ကို သံဝရဏ ခေါ်သည်ဟု ကြံပါ။ သံဝရဏ-ပြန်၍ ပေါင်းကြောင်း နေ့ကောင်းရက်သာ ရွေးပေးခြင်း။

ဝိဝရဏံ။ ။ဝိ ဥပသာရကြောင့် မစောင့်ရှောက်တော့ဘဲ ကွာရှင်းခြင်းကို “ဝိဝရဏ”ဟု ခေါ်ပါ။ ဝိဝရဏံ - စောင့်ရှောက် လွတ်ကင်း ကွာရှင်းကြကြောင်း နေ့ကောင်းရက်သာ ရွေးပေးခြင်း။

သံကိရဏန္တိ-ကား၊ ဥဋ္ဌာနံ ဝါ-လယ်ယာမှထွက်သော အခွန်အတုတ်ကို သော် လည်းကောင်း၊ ဒိန္နံ-သူတစ်ပါးတို့အား ပေးအပ်သော၊ ဣဏံ-ကြွေးမြီဖြစ် သော၊ ဓနံဝါ-ဥစ္စာကိုသော်လည်းကောင်း၊ အဇ္ဇ-ယနေ၊ သက်မဲ့ထ-စုရုံးကြကုန် လော။ [ဥဋ္ဌာနံ နေရာဝယ် ရွေးစာအုပ်များ၌ “ဥဒ္ဓါရံ”ဟု ရှိသည်၊ မကောင်း၊ နောက်၌ ဥဒ္ဓါရံဟု လာလတ္တံ့။] ဟိ-အကျိုးကား၊ အဇ္ဇ-ယနေ၊ သက်မို့တ- စုရုံးအပ်သော၊ တံ-ထိုဥစ္စာသည်၊ ထာဝရံ-ခိုင်မြဲသည်၊ (ကြာမြင့်စွာ တည်နိုင် သည်) ဟောတိ-၏။ ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ ဓနပိဏ္ဍာပနံ-ဥစ္စာကို စုပေါင်းစေခြင်း တည်း၊ ဝါ-ဥစ္စာကို စုပေါင်းစေကြောင်း နေ့ကောင်းရက်သာ ရွေးပေးခြင်းတည်း၊ ဝိကိရဏန္တိ-ကား၊ ပယောဂဥဒ္ဓါရာဒိဝသေန-အမြတ်ရဖို့ရန် ရောင်းကုန်ဘဏ္ဍာ ကို ယှဉ်စေခြင်း၊ အတိုးရဖို့ရန် အရင်းအနှီး ထုတ်ဆောင်ခြင်း အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ဓနံ-ကို၊ ပယောဂိတုကာမာ-ယှဉ်စေခြင်းငှာ အလိုရှိကုန်သည်၊ သစေ အတ္ထ-အကယ်၍ ဖြစ်ကုန်အံ့၊ (ဧဝံသတိ - သော်၊ အဇ္ဇေဝ - ပင်၊ ပယောဇေထ - ယှဉ်စေကြကုန်၊)

သံကိရဏံ။ ။သံရွေးရှိသောကြောင့် ကိရဓာတ်သည် သံကမုန (စုပေါင်းခြင်း)အနက် ကို ဟော၏။ သံကိရတိ ဧတေနာတိ သံကိရဏံ-ဥစ္စာကို စုပေါင်းကြောင်း နေ့ကောင်းရက်သာ ရွေးပေးခြင်း၊ ထိုသို့ ရက်ရွေးပေးခြင်းသည် ဥစ္စာကို စုပေါင်းစေခြင်း ဖြစ်သောကြောင့် “ဓနပိဏ္ဍာပနံ”ဟု ကာရိတိ ဖွင့်သည်။ [ကရဏသာဓ်၊ ရလတက၊ ဟေတုကတ္ထုသာဓ် ရမြဲမှတ်။]

ဥဋ္ဌာနံ ဝါ ဣဏံ ဝါ။ ။“ဥဋ္ဌာနန္တိ ခေတ္တာဒိတော ဥပ္ပန္နံ အာယံ-လယ်စသည်မှ ထွက်သော အခွန်အတုတ်ကို”ဟုလည်းကောင်း၊ ဣဏန္တိ ဓနဝမုနတ္ထံ ပရဿ ဒိန္နံ ပရိယုဒဉ္ဇနံ-ဥစ္စာတိုးပွားခြင်းအကျိုးငှာ သူ့အား ပေးအပ်သောကြွေးကို”ဟုလည်းကောင်း ဋီကာသစ်ဖွင့်၏။ ဒိန္နံ ဓနံ ဣဏံနှင့် တွဲပါ။ [“ပရိယုဒဉ္ဇနံ-ပရိ+ဥ+အဉ္ဇနသဒ္ဓါသည် ထုတ်ပေးအပ် (ချေးငှား အပ်) သော ကြွေး (မြီ)အနက်ဟော”ဟု ထောမနိမိ ဆို၏။]

ဝိကိရဏံ။ ။သံကိရဏ (စုပေါင်းခြင်း)၏ ပြောင်းပြန်ဖြစ်သောကြောင့် ကြုံဖြန့်ခြင်း (အတိုးပေးခြင်း)ကို “ဝိကိရဏ”ဟု ခေါ်၏။ ထို့ကြောင့် “ဓနပယောဇာပနံ-ဥစ္စာကို ယှဉ်စေ ခြင်း (အတိုးပေးခြင်း)”ဟု ဖွင့်သည်။

ပယောဂ၊ ဥဒ္ဓါရ။ ။ဒေသန္တရေ ဒိဂုဏတိဂုဏာဒိဂ္ဂဟဏဝသေန ဘဏ္ဍပ္ပယောဇနံ ပယောဂေါ-မိမိအရပ်မှ တစ်ပါးသော အရပ်၌ နှစ်ဆ သုံးဆစသည် အမြတ်ယူခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့် ရောင်းကုန်ဘဏ္ဍာကို ယှဉ်စေခြင်း (ရောင်းခြင်း)သည် ပယောဂမည်၏။ တတ္ထ ဝါ အညတ္ထ ဝါ ယထာကာလပရိစ္ဆေဒံ ဝဇိုဂ္ဂဟဏဝသေန ပယောဇနံ ဥဒ္ဓါရော- ထိုမိမိအရပ်၌ ဖြစ်စေ၊ အခြားအရပ်၌ ဖြစ်စေ အတိုးယူခြင်း၏အစွမ်းဖြင့် ယှဉ်စေခြင်းသည် ဥဒ္ဓါရ (အရင်းကို ထုတ်ဆောင်ခြင်း) မည်၏။ [ဋီကာတို့၌ ပယောဂ-ဥဒ္ဓါရအတွက် ဝဒန္တိဝါဒ ရှိသေး၏။ အာဒိဖြင့် အပေါင်လက်ခံခြင်း စသည်ကို ယူပါ။]

အဇ္ဇေဝ ပယောဇေထ။ ။စာအုပ်တို့၌ “သစေပေပယောဇိတုကာမတ္ထံ”ဟု ပရိကပ္ပ ဝါကျ သာ ရှိ၍ တွဲဖက်နိစ္ဆယဝါကျ မပါ။ “အဇ္ဇ ပယောဇိတံပေဟောတိ”သည် နိစ္ဆယဝါကျ

အဇ္ဇ-ယနေ၊ ပယောဇိတံ-ယှဉ်စေအပ်သည်။ (သမာနံ) ဒိဂုဏစတုဂ္ဂုဏံ-နှစ်ဆတက် လေးဆတက်သည်။ ဟောတိ-ဖြစ်နိုင်၏။ ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ ဓနပယောဇာပနံ-ဥစ္စာကို ယှဉ်စေခြင်းတည်း။ ဝါ-ဥစ္စာကို ယှဉ်စေကြောင်း နေ့ကောင်းရက်သာ ရွေးပေးခြင်းတည်း။

သုဘဂကရဏန္တိ-ကား၊ ပိယမနာပကရဏံဝါ-ချစ်ဖွယ် မြတ်နိုးဖွယ်ကို ပြုခြင်း သည်သော်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ချစ်ဖွယ် မြတ်နိုးဖွယ်ကို ပြုကြောင်းနည်းပေးခြင်း သည်သော်လည်းကောင်း၊ သဿိရိကကရဏံ ဝါ-အသရေရှိအောင်ပြုခြင်း သည် သော်လည်းကောင်း၊ ဝါ-အသရေရှိအောင်ပြုကြောင်း နည်းပေးခြင်းသည် သော် လည်းကောင်းတည်း။ ဒုဗ္ဘဂကရဏန္တိ-ကား၊ တဗ္ဗိပရိတံ-ထိုနှစ်မျိုး၏ ပြောင်းပြန် တည်း။ (“အပ္ပိယအမနာပကရဏံ ဝါ နိဿိရိကကရဏံဝါ”-ဟူလို) ဝိရုဒ္ဓဂဗ္ဘ ကရဏန္တိ-ကား၊ ဝိရုဒ္ဓဿ-တည်ခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော၊ ဝိလိနဿ-ကြေမွသော၊ အဋ္ဌိတဿ-မတည်သော၊ မတဿ-သေသော၊ ဂဗ္ဘဿ-ကိုယ်ဝန်ကို၊ ကရဏံ-တည်အောင်ပြုခြင်းတည်း။ ဝါ-တည်အောင်ပြု ကြောင်း ဆေးပေးခြင်း တည်း။ ပုန-တစ်ဖန်၊ အဝိနာသာယ-မပျက်စီးစေခြင်းငှာ၊ ဘေသဇ္ဇဒါနံ-ဆေးပေး ခြင်းတည်း။ ဣတိ အတ္ထော-နက်၊ ဟိ-ချဲ့၊ ဂဗ္ဘော-ကိုယ်ဝန်သည်။ ဝါ-တေန-လေလည်းကောင်း၊ ပါဏကေဟိ-ပိုးငယ်တို့ လည်းကောင်း၊ ကမ္မနာ-ကံလည်း ကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ တိဟိ-သုံးပါးကုန်သော၊ ကာရဏေဟိ-အကြောင်းတို့ကြောင့်၊ ဝိနဿတိ-ပျက်စီးတတ်၏၊ တတ္ထ-ထိုသုံးပါးသောအကြောင်းတို့တွင်၊ ဝါ-တေန-

မဟုတ်၊ ရှေးစကား၏ အကျိုးကို ပြသော ဖလဝါကျသတည်း။ ထို့ကြောင့် “ဝိဝရဏ” အဖွင့်၌ “သစေ ဝိယုဒ္ဓိတုကာမတ္ထ၊ အဇ္ဇေဝ ဝိယုဇ္ဇထ”ကဲ့သို့ “ပယောဇိတုကာမတ္ထ၊ အဇ္ဇေဝ ပယောဇေထ”ဟု ရှိသင့်၏။ “အဇ္ဇေဝ ပယောဇေထ” ဝါကျ ကျနေဟန်တူသည်။

သုဘဂကရဏံ။ ။ဘဂသဒ္ဓါသည် “ယောနိကာမသိရိဿရေ”စသည်ဖြင့် အဘိဓာန် (၈၄၄)၌ အနက်များစွာကို ဟော၏။ ဤ၌ အလိုရှိအပ်သော အနက်ကို သုဘဂအတွက် ပြလို၍ “ပိယမနာပ၊ သဿိရိက”ဟု ဖွင့်သည်။ [“သောဘနံ+ဘဂံ ယဿာတိ သုဘဂေါ”ဟု ပြု၊ ဋီကာသစ်၌ကား “သုဘဿ သုဘေန ဝါ ဂမနံ ပဝတ္ထနံ သုဘဂေါ”ဟု ပြုလေ၏။] ဒုဗ္ဘဂဖြစ်အောင် ပြုခြင်းငှာ ရန်သူတို့က ပြုခြင်းတည်း။

ဝိရုဒ္ဓဂဗ္ဘကရဏံ။ ။တည်ခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သောကြောင့် မတည်ခြင်းကို ဝိရုဒ္ဓဟု ဆို၏။ ထို့ကြောင့် ဝိလိနဿ အဋ္ဌိတဿတို့သည် ဝိရုဒ္ဓဿ၏ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်တည်း။ ကိုယ်ဝန်တည်ပြီးမှ ပိုး-လေ-ကံတို့တွင် တစ်မျိုးမျိုးကြောင့် ကြေမွ ပျက်စီးသွားသည်ကို “ဝိလိနအဋ္ဌိတ”ဟု ဆိုသည်။ ထိုသို့ မတည်သောကိုယ်ဝန်ကို တည်အောင် ပြုခြင်း (ဆေး ပေးခြင်း)ကို ကရဏ (ပြုခြင်း)ဟု ဆိုသည်။ [ဝိရုဒ္ဓ၊ ဝိလိန၊ အဋ္ဌိတ၊ မတ ဤလေးပုဒ်ကို ပရိယာယ်ဟု ဋီကာသစ်ဆို၏။ ထို့ကြောင့် “မတဂဗ္ဘဿ”ဟု ရှေးစာအုပ်တို့၌ ရှိသည်မှာ မကောင်းပါ။ “မတဿ ဂဗ္ဘဿ”ဟု နောက်ပြင်အတိုင်းသာ ကောင်းသည်။]

လေကြောင့်၊ (ဂဗ္ဘေ-ကိုယ်ဝန်သည်)၊ ဝိနဿန္တေ-ပျက်စီးလတ်သော်၊ နိဗ္ဗာပနိယံ-
လေကို ငြိမ်းအေးစေနိုင်သော၊ သီတလံ-အေးသော၊ ဘေသန္တံ-ဆေးကို၊ ဒေတိ-
ပေးရ၏။ ပါဏကေဟိ-ပိုးငယ်တို့ကြောင့်၊ (ဂဗ္ဘေ-သည်)၊ ဝိနဿန္တေ-သော်၊
ပါဏကာနံ-ပိုးငယ်တို့ကို၊ ပဋိကမ္မံ-ကုစားမှုကို၊ ကရောတိ-ပြုရ၏။ [ဤ
အကြောင်းနှစ်ပါးတို့ကြောင့် ကိုယ်ဝန်ပျက်စီးရာ၌ ကံသည် ရှေ့သွားမဟုတ်၊
ထို နှစ်ပါးဖြစ်ပေါ်လာသောအခါ ကံသည် နောက်လိုက်၍ အကျိုးပေးရသည်။]
ပန-ကား၊ ကမ္မုနာ-ကံသက်သက်ကြောင့်၊ (ဂဗ္ဘေ-သည်)၊ ဝိနဿန္တေ-သော်၊
ဗုဒ္ဓါပိ-ဘုရားရှင်တို့သော် မှလည်း၊ ပဋိဗာဟိတုံ-တားမြစ်ခြင်းငှာ၊ န သက္ကောန္တိ-
စွမ်းနိုင်တော်မမူကြကုန်။ [ဤကံကြောင့် အကျိုးပေးရာ၌ကား ကံသည် ရှေ့
သွား ဖြစ်၏။ ဝါတ ပါဏက တို့က နောက်လိုက် ဖြစ်စေ၊ မလိုက်သည် ဖြစ်စေ
ကံက အကျိုးပေးမည်သာ၊ ထို့ကြောင့် ကံကို သီးခြား ခွဲ၍ ဆိုသည်။]

ဇိဝ္ဗာနိပန္နနန္တိ-ကား၊ မန္တေန-မန္တန်ဖြင့်၊ ဇိဝ္ဗာယ-လျှာကို၊ ပန္နကရဏံ-ဖွဲ့မှုကို
ပြုခြင်းတည်း၊ ဝါ-ဖွဲ့မှုကို ပြုကြောင်းအတတ်တည်း၊ ဟနုသံဟနနန္တိ-ကား၊ မုခပန္န
မန္တေန-ပါးစပ်ကို ဖွဲ့ကြောင်း မန္တန်ဖြင့်၊ (ပန္နကရဏံ၌စပ်)၊ ယထာ-အကြင်အခြင်း
အရာအားဖြင့် ပြုလတ်သော်၊ ဟနုကံ-မေးကို၊ စာလေတုံ-လှုပ်စေခြင်းငှာ၊ န
သက္ကောန္တိ-မစွမ်းနိုင်ကုန်၊ ဧဝံ-ဤသို့ မေးကို လှုပ်စေခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်လောက်
အောင်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ပန္နကရဏံ-တည်း၊ ဟတ္ထာဘိဇ္ဇေပုနန္တိ-ကား၊
ဟတ္ထာနံ-လက်နက်ကိုင်ထားသော လက်တို့ကို၊ ပရိဝတ္တနတ္ထံ-အခြားဘက်သို့
ပြန်လည်စေခြင်းအကျိုးငှာ၊ မန္တဇ္ဇေပုနံ-မန္တန်စုတ်ခြင်းတည်း၊ ဝါ-မန္တန်ကို စုတ်
ကြောင်း အတတ်တည်း၊ တသ္မိ မန္တေ-ထိုမန္တန်ကို၊ သတ္တပဒန္တရေ-ခြေခုနစ်လှမ်း၏

ဇိဝ္ဗာနိပန္နနန္တိ။ ။ဇိဝ္ဗာယ-ကိုးနိပန္နနံ-ဖွဲ့ခြင်း၊ ဝါ-ဖွဲ့ကြောင်းအတတ်တည်း၊ ဇိဝ္ဗာနိပန္နနံ၊
ဖွဲ့အောင် ပြုကြောင်းအတတ်ကို ရစေလို၍ “နိပန္နကရဏံ”ဟု ဖွင့်သည်၊ [“လျှာကို ဖွဲ့ခြင်း”
ဟူသည် မလှုပ်နိုင်အောင် ပြုခြင်းတည်း၊ “လျှာစေးထည့်ခြင်း”ဟု ခေါ်ကြသည်။]

ဟနုသံဟနနန္တိ။ ။သံပုဗ္ဗ ဟနဓာတ်သည် ညှဉ်းဆဲခြင်းအနက်ဟောတည်း၊ မေးကို
မလှုပ်အောင် ပြုထားခြင်းသည် မေးကို ညှဉ်းဆဲရာ ရောက်၏၊ ဟနုနော-မေးကိုးသံဟနနံ-
မလှုပ်နိုင်အောင် ညှဉ်းဆဲခြင်း၊ ဝါ-ညှဉ်းဆဲကြောင်းအတတ်၊ “အာစေးထည့်ခြင်း”ဟု
ခေါ်ကြသည်။

ဟတ္ထာဘိဇ္ဇေပုနန္တိ။ ။“ဟတ္ထ”အရ လက်နက်ကို ကိုင်၍ မြှောက်ထားအပ်သော
လက်ကို ယူပါ၊ မိမိဘက်သို့ ပစ်ဖို့ရန် မြှောက်ထားအပ်သော လက်ကို အခြားဘက်၌
ပြန်လည်အောင် မန္တန်စုတ်ခြင်း အတတ်တည်း၊ ဟတ္ထာနံ+ပရိဝတ္တနတ္ထံ+အဘိဇ္ဇေပုနံ-
မန္တန်စုတ်ခြင်း၊ ဝါ-မန္တန် စုတ်ကြောင်းအတတ်။

အတွင်း၌၊ (မိမိကို ပုတ်ခတ်မည့်ရန်သူမှ ခုနစ်လှမ်း၏အတွင်း၌)၊ ဌတွာ-ရပ်၍၊
ဇပိတေ-စုတ်အပ်သော်၊ ဝါ-မန်းမှုတ်အပ်သော်၊ က္ကတရော-အခြားသောရန်သူ
သည်၊ ဟတ္ထေ-လက်နက်ကိုင်ထားသော လက်တို့ကို၊ ပရိဝတ္ထေတွာ-ပြန်လည်
စေ၍၊ ခိပတိ ကိရ-ပစ်ချရသတတ်။

ကဏ္ဍဇပုနန္တိ-ကား၊ ကဏ္ဍဟိ-နားတို့ဖြင့်၊ သဒ္ဓိ-အသံကို၊ အဿဝနတ္ထာယ-
မကြားခြင်း အကျိုးငှာ၊ ဝိဇ္ဇာယ-ဂါထာမန္တန်ကို၊ ဇပုန-စုတ်ခြင်းတည်း၊ ဝါ-
စုတ်ကြောင်းအတတ်တည်း၊ [ကဏ္ဍဟိ+အဿဝနတ္ထာယ+ဇပုန ကဏ္ဍဇပုန။]
တံ-ထိုဂါထာမန္တန်ကို၊ ဇပိတွာ-စုတ်၍၊ ဝါ-မန်းမှုတ်၍၊ ဝိနိစ္ဆယဌာနေ-တရား
ဆုံးဖြတ်ရာအရပ်၌၊ ဝါ-တရားရုံး၌၊ ယံ-အကြင်စကားကို၊ (ဘဏိတုံ-
ပြောဆိုခြင်း ငှာ)၊ ကုစ္ဆတိ-အလိုရှိ၏၊ တံ-ထိုစကားကို၊ ဘဏတိ-ပြောဆို၏၊
ပစ္စတ္တိကော-တရားတွေ့ဘက် ရန်သူသည်၊ တံ-ထိုစကားကို၊ န သုဏာတိ
ကိရ-မကြားရ သတတ်၊ တတော-ထိုသို့ မကြားရခြင်းကြောင့်၊ ပဋိဝစနံ-
အတုံ့ဖြစ်သောစကား ကို၊ သမ္မာဒေတုံ-ပြီးစီးစေခြင်းငှာ၊ န သက္ကာတိ-မစွမ်းနိုင်
တော့။ [သမ္မာဒေတုံကို “ပြည့်စုံစေခြင်းငှာ” ဟု ပေးရုံးရှိ၏၊ “ပြည့်စုံ” ဟု ဆိုလျှင်
“မည်သည့်အရာနှင့်+ ပြည့်စုံ” ဟု သဟာဒိယောဂဝန္တ ရှိရလိမ့်ဦးမည်၊ အခြားနေ
ရာ၌ “နိပ္ပာဒေတုံ” ဟု ဖွင့်လေ့ရှိသည်။]

အာဒါသပဉ္စန္တိ-ကား၊ အာဒါသေ-ကြေးမုံ၌၊ ဝါ-မှန်၌၊ ဒေဝတံ-နတ်ကို၊
ဩတာ ရေတွာ-သွင်းချ၍၊ ပဉ္စပုစ္ဆနံ-ပြဿနာကို မေးခြင်းတည်း၊ ဝါ-ပြဿနာကို
မေးကြောင်း အတတ်တည်း၊ [ဒေဝတံ ဩတာရေတွာတိ ဧတ္ထ မန္တဇပုနေန
ဒေဝတာယ ဩတာရဏံ-မန္တန်စုတ်သောအားဖြင့် နတ်ကို သွင်းချခြင်းတည်း၊-
ဋီကာသစ်။] ကုမာရိကပဉ္စန္တိ-ကား၊ ကုမာရိကာယ-သတို့သမီး၏၊ သရီရေ-
ကိုယ်၌၊ ဒေဝတံ-ကို၊ ဩတာရေတွာ-၍၊ ပဉ္စပုစ္ဆနံ-တည်း၊ ဒေဝပဉ္စန္တိ-ကား၊
ဒါသိယာ-နတ်ကျွန်မ၏၊ ဝါ-နတ်ကတော်၏၊ သရီရေ-၌၊ ဒေဝတံ-ကို၊
ဩတာရေ တွာ-၍၊ ပဉ္စပုစ္ဆနံ-တည်း၊ အာဒိစ္စပဌာနန္တိ-ကား၊ ဇိဝိကတ္ထာယ-
အသက် မွေးခြင်းအကျိုးငှာ၊ အာဒိစ္စပါရိစရိယာ-နေကို လုပ်ကျွေးပူဇော်ခြင်း
တည်း၊ ဝါ-နေကို လုပ်ကျွေးပူဇော်ကြောင်း အတတ်တည်း၊ မဟတုပဌာနန္တိ-
ကား၊ တထေဝ-ထို အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း အကျိုးငှာပင်၊
မဟာဗြဟ္မပါရိစရိယာ-

အာဒိစ္စပါရိစရိယာ။ ။ကရဝိရမာလာဟိ (နွယ်သာကီပန်း၊ တစ်နည်း-ရာသီပန်း
တို့ဖြင့်) ပူဇ် ကတွာ သကလဒိဝံသံ အာဒိစ္စာဘိမုခါဝဌာနေန (နေသွားရာဘက်သို့ ရှေးရှု
တည်နေခြင်းအားဖြင့်) အာဒိစ္စဿ ပရိစယနံ၊-ဋီကာ။ “ဤသို့ ပူဇော်ပြီးမှ ရောင်းမှု ဝယ်မှု
ပြုခြင်းသည် အကျိုးပေး၏” ဟု အယူရှိသောကြောင့် အသက်မွေးမှုအတွက်
ပူဇော်ကြသည်။

မဟာဗြဟ္မာ ကို လုပ်ကျွေး ပူဇော်ခြင်းတည်း။ ဝါ - မဟာဗြဟ္မာကို လုပ်ကျွေး ပူဇော်ကြောင်း အတတ်တည်း။ [မဟန္တသဒ္ဓါသည် ကြီးမြတ်သော ဗြဟ္မာမင်းကို ဟော၏။ မဟတော-ကို + ဥပဋ္ဌာနံ မဟတုပဋ္ဌာနံ၊ သ ဝိဘတ်၏ ကာရိယတော သဒ္ဓါ မကျေသောကြောင့် အလုတ္တသမာသ်ဟု ကြံပါ။]

အဗ္ဘုဇ္ဇာလနန္တိ-ကား၊ မန္တေန-ဖြင့်၊ မုခတော-ခံတွင်းမှ၊ အဂ္ဂိဇာလာနီဟရဏံ-မီးလျှံကို ထုတ်ခြင်းတည်း။ ဝါ-မီးလျှံကို ထုတ်ကြောင်းအတတ်တည်း။ သိရိ ဝာယနန္တိ-ကား၊ သိရိ-အို... ကျက်သရေ၊ ဧဟိ-လာပါလော၊ မယံ-အကျွန်ုပ်၏။ သိရေ-ဦးခေါင်း၌၊ ပတိဋ္ဌာဟိ-တည်လှည့်ပါလော၊ (သိရေ နေရာ၌ “သရိရေ”ဟု ရှိ၏။ ဧဝံ သိရေနကို ထောက်၍ မကောင်း၊) ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ သိရေန-ဦးခေါင်း ဖြင့်၊ သိရိယာ-ကို၊ အဝာယနံ-ခေါ်ခြင်းတည်း။ ဝါ-ခေါ်ကြောင်းအတတ်တည်း။ [“သိရိအဝာယနံ”မှ အ ကို ချေ၍ “သရိဝာယနံ”ဟု ဖြစ်သည်။ “သိရိဝာယနံ”ဟု တချို့ ရွတ်ကြ၏။ “သိရေန + အဝာယနံ-မန္တန်စုတ်၍ အလိုရှိအပ်သော အကျိုး ကို ဦးခေါင်းဖြင့် ခေါ်ခြင်း”ဟု အနက်မှတ်ပါ။ ဤသို့ ဋီကာသစ်၌ ဆိုသည်။]

၂၇။ သန္တိကမ္မန္တိ-ကား၊ ဒေဝဋ္ဌာနံ-နတ်၏တည်ရာ နတ်ကွန်းသို့၊ ဝါ-နတ်စင်သို့၊ ဝါ-နတ်နန်းသို့၊ ဂန္ထာ-သွား၍၊ မေ-အကျွန်ုပ်အား၊ ဣဒံ နာမ-ဤမည်သော အကျိုးသည်၊ သစေ သမိဇ္ဈိဿတိ-အကယ်၍ ပြည့်စုံလတ္တံ့အံ့၊ (ဧဝံသတိ-ဤသို့ ပြည့်စုံလတ္တံ့ ဖြစ်လတ်သော်၊) တုမှာကံ-အရှင်နတ်မင်းတို့အား၊ ဣမိနာ စ ဣမိနာ စ-ဤဝတ္ထု ဤဝတ္ထုဖြင့်လည်း၊ ဥပဟာရံ-ပူဇော်မှုကို၊ [ရှေးစာအုပ်တို့၌ “ဣမံ နာမ ဥပဟာရံ-ဤမည်သော ပူဇော်မှုကို”ဟု ရှိ၏။] ကရိဿာမိ-ပြုပါအံ့၊ ဣတိ-သို့၊ သမိဒ္ဓိကာလေ-ပြည့်စုံရာအခါ၌၊ ဝါ-ပြည့်စုံရာအခါကျမှ၊ ကတ္တဗ္ဗံ-ပြုထိုက်သော၊ သန္တိပဋိဿဝကမ္မံ-ပူဇော်မှုကို ဝန်ခံခြင်းအမှုတည်း၊ ပန-ကား၊ တသ္မိ-ထိုတောင့်တအပ်သော အကျိုးသည်၊ သမိဒ္ဓေ-ပြည့်စုံလတ်သော်၊ တဿ-

အဗ္ဘုဇ္ဇာလနံ။ ။ အဘိ-အပြင်သို့ ရှေးရှု+ဥဇ္ဇာလနံ-ခံတွင်းမှ ထွက်၍ တောက်စေခြင်း၊ အဗ္ဘုဇ္ဇာလနံ၊ “အဂ္ဂိဇာလာနီဟရဏံ”ကား အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်။ [စာအုပ်တို့၌ “အဗ္ဘုဇ္ဇာလနံ”ဟု ကာရိတ်မပါသော ပါဠိကိုသာ တွေ့ရ၏။ “ဇာလနံ”ဟု ကာရိတ်ပါမှ “ဇာလာနီဟရဏံ”နှင့် အဓိပ္ပာယ် ညီမျှသည်။]

သန္တိကမ္မံ။ ။ သန္တိတိ စေတ္တ မန္တဇပုနေန ပူဇာကရဏံ-မန္တန်စုတ်၍ ပူဇော်မှုကို ပြုခြင်း သည် သန္တိ မည်၏။ “အကျိုးပြီးစီးသောအခါ ထိုသန္တိကို ပြုပါမည်”ဟု ပဋိညာဉ် ဝန်ခံမှုသည် သန္တိကမ္မ မည်၏။ သန္တိယာ-ပူဇော်မှုကို + ကမ္မံ-ပဋိညာဉ်ပြုခြင်း၊ သန္တိကမ္မံ။ [ပဋိဿဝနံ ပဋိဿဝေါ (ဝန်ခံခြင်း)၊ ကရဏံ ကမ္မံ၊ ပဋိဿဝေါ ဧဝံ + ကမ္မံ ပဋိဿဝကမ္မံ၊ သန္တိယာ+ ပဋိဿဝကမ္မံ သန္တိပဋိဿဝကမ္မံ။]

ထိုပူဇော်မှုကို ကရုဏာ-ပြုခြင်းသည်၊ ပဏိဓိကမဲ့ နာမ-ပဏိဓိကမဲ့ မည်၏။
ဝါ-ဝန်ခံသည့်အတိုင်း ပူဇော်မှုကို ပြုခြင်း မည်၏။

ဘူရိကမ္မန္တိ-ကား၊ ဘူရိယရေ-မြေအိမ်၌၊ ဝသိတွာ-နေ၍၊ ဂဟိတမန္တဿ-
သင်ယူအပ်သောမန္တန်၏။ ပယောဂကရုဏာ-ရှေ့သွား ပယောဂကို ပြုခြင်းတည်း။
ဝါ-ဥပစာဖြစ်သော အလုပ်ကို ပြုခြင်းတည်း။ [ပယောဂကရုဏန္တိ ဥပစာရကမ္မ
ကရုဏာ-ဋီကာသစ်။] ဝဿကမ္မံ ဝေါဿကမ္မန္တိ ဧတ္ထ-ဝဿကမ္မံ ဝေါဿကမ္မံ
ဟူသော ဤပါဌ်၌၊ ဝဿောတိ-ကား၊ ပုရိသော-ယောက်ျားတည်း။
ဝေါဿောတိ-ကား၊ ပဏ္ဏာကော-ပဏ္ဏာက်တည်း။ ဣတိ-ဤသို့၊ ပုရိသ၏
ဝဿမည်သည်၏အဖြစ်၊ ပဏ္ဏာက်၏ ဝေါဿမည်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊
ဝေါဿဿ-ပဏ္ဏာက်ကို၊ ဝဿ ကရုဏာ-ယောက်ျားပြုခြင်းသည်၊ ဝါ-
ယောက်ျားပြုကြောင်း အတတ်သည်၊ ဝဿ ကမ္မံ-ဝဿကမ္မ မည်၏။ [ဆေးဖြင့်
ယောက်ျားစိတ် ပေါ်လာအောင်သာ လုပ်နိုင် လမ်းမည်၊ ယောက်ျားအင်္ဂါဇာတ်
ပေါ်လာအောင်ကား မလုပ်နိုင်ရာ။] ဝဿဿ-ယောက်ျားကို၊ ဝေါဿကရုဏာ-
ပဏ္ဏာက်ပြုခြင်းသည်၊ ဝါ-ပဏ္ဏာက်ပြုကြောင်း အတတ်သည်၊ ဝေါဿကမ္မံ နာမ-
ဝေါဿကမ္မ မည်၏။ ပန-ဆက်၊ တံ-ထို ယောက်ျားကို ပဏ္ဏာက်ဖြစ်အောင်
ပြုခြင်းကို၊ ကရောန္တော-ပြုသောဆရာသည်၊ အတ္တန္တိကဘာဝမတ္တံ-မိန်းမတို့၌
အလိုဆန္ဒ မရှိသည်၏ အဖြစ်မျှသို့၊ ဟိပေတိ-ရောက်စေနိုင်၏။ လိင်္ဂီ-
အင်္ဂါဇာတ်တည်းဟူသော လိန်ကို၊ အန္တရဓာပေတုံ-ကွယ်ပျောက်စေခြင်းငှာ၊
န သက္ကောတိ-မစွမ်းနိုင်။ [ဌေးစေ့ကို ထုတ်ပစ်လျှင် လည်း ယောက်ျားသည်
ပဏ္ဏာက်ကဲ့သို့ ဖြစ်နိုင်၏။]

ပဏိဓိကမ္မံ။ ။တဿာတိ သန္တိ ပဋိဿဝဿ၊ ယော ပဏိဓိတိ စ ပုတ္တော-ဋီကာ။
ပူဇော်ဖို့ရန် ဝန်ခံမှုကို “ပဏိဓိ”ဟုလည်း ဆိုအပ်၏။ ထို့ကြောင့် “ပဏိဓိဿ-ဝန်ခံအပ်ပြီး
သော အမှုကို + ကမ္မံ-(ဝန်ခံသည့်အတိုင်း) ပြုခြင်းတည်း ပဏိဓိကမ္မံ။

ဝဿ၊ ဝေါဿ။ ။ဝဿ၌ “ဝိ+အသ”ဟု ခွဲ၍ “ပဏ္ဏာကတော ဝိသေသေန အသတိ
ဘဝတိတိ ဝဿော-ပဏ္ဏာက်မှ ထူးသောအားဖြင့် ဖြစ်သောကြောင့် ယောက်ျားသည် ဝဿ
မည်၏။ အသဓာတ် နောင် ကတ္တားဟော ဣပစ္စည်းဟု ကြံပါ။ ဝဿော၌
“ဝိ+အဝ+အသ”ဟု ခွဲ၊ ပုရိသလိင်္ဂီရဟေန အဝအသတိ ဟိဋ္ဌိတော ဟုတွာ ဘဝတိတိ
ဝေါဿော-ပုရိသလိန်မှ ကင်းသည့်အတွက် ရှုတ်ချအပ်သည် ဖြစ်၍ ဖြစ်သောကြောင့်
ပဏ္ဏာက်သည် ဝေါဿ မည်၏။

တစ်နည်း။ ။ဝိသေသော ရာဂဿဝေါ ယဿာတိ ဝဿော-ထူးသော ရာဂယိုစီးခြင်း
ရှိသောကြောင့် ယောက်ျားသည် ဝဿ မည်၏။ “ဝိ+အဝဿ”ဟု ဆိုလိုလျက် ဝ ကို
သုတ်ကြီး ဖြင့် ချေ၊ ဝိဂတော ရာဂဿဝေါ ယဿာတိ ဝေါဿောတိ နိရုတ္တိနယေန
ပဒသိဒ္ဓိတိပိ ဝဒန္တိ-ကင်းသော ရာဂတည်းဟူသော ယိုစီးခြင်း ရှိသောကြောင့် ပဏ္ဏာက်သည်
ဝေါဿ မည်၏။ “ဝိ + အသဝ”မှ ဝ ကို ချေ၊ ဝိ၏ ဣကို ဩပြု၍ “ဝေါဿော”ဟု
ပြီးသည်။- ဋီကာသစ်။

ဝတ္ထုကမ္မန္တိ-ကား၊ အကတဝတ္ထုသို့-ပြုအပ်ပြီးသော အိမ်မရှိသော အိမ်ရာ၌၊ ဂေဟပတိဌာပနံ-အိမ်ကို တည်စေခြင်းတည်း၊ ဝါ-အိမ်ကို တည်စေကြောင်း အတတ်တည်း၊ ဝတ္ထုပရိကမ္မန္တိ-ကား၊ ဣဒ္ဓ ဣဒ္ဓ-ဤမည် ဤမည်သော စားဖွယ် သောက်ဖွယ်ကိုလည်း၊ အာဟာရထ-ဆောင်ခဲ့ကြကုန်၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဝတ္တာ-ပြော၍၊ ဝတ္ထုဗလိကမ္မကရဏံ-အိမ်ရာ၌ နတ်တို့အား ပူဇော်ပသမှုကို ပြုခြင်းတည်း၊ ဝါ-ပြုကြောင်းအတတ်တည်း၊ အာစမနန္တိ-ကား၊ ဥဒကေန-ရေဖြင့်၊ မုခသုဒ္ဓိကရဏံ-မန္တန်စုတ်၍ မျက်နှာကို စင်ကြယ်အောင်ပြုခြင်းတည်း၊ ဝါ-ပြုကြောင်းအတတ်တည်း၊ နှာပနန္တိ-ကား၊ အညေသံ-အခြားသူတို့ကို၊ နှာပနံ-ရေချိုးစေခြင်းတည်း၊ ဝါ-ရေချိုးပေးကြောင်း အတတ်တည်း၊ ဇုဟနန္တိ-ကား၊ တေသံ-အခြားသူတို့၏၊ အတ္တာယ-အကျိုးငှာ၊ အဂ္ဂိဇုဟနံ-မီးပူဇော်ခြင်းတည်း၊ ဝါ-မီးပူဇော်ပေးကြောင်း အတတ်တည်း၊ ဝမနန္တိ-ကား၊ ယောဂံ-ဆေးတည်း ဟူသော ပယောဂကို၊ ကတွာ-၍၊ ဝမနကရဏံ-ပျို့အန်မှုကို ပြုခြင်းတည်း၊ ဝါ-ပျို့အန်မှုကို ပြုကြောင်းအတတ်တည်း။ [ယောဂန္တိ ဘေသဇုပယောဂံ၊ ဝမနန္တိ ပစ္ဆန္နနံ (ပျို့အန်ခြင်း)-၊ ဋီကာ။] ဝိရေစနေပိ-ဝမ်းလျှောစေခြင်း၌လည်း၊ ဝါ-ဝမ်းလျှောစေကြောင်းအတတ်၌လည်း၊ ဧသေဝ နယော-ပင်တည်း။ [ယောဂံ ကတွာကို “ဧသေဝ နယော”ဟု ဆိုသည်။]

ဥဒ္ဓံ ဝိရေစနန္တိ-ကား၊ ဥဒ္ဓံ-အထက်သို့၊ ဒေါသာနံ-သလိပ် သည်းခြေစသော အပြစ်တို့ကို၊ နိဟရဏံ-ထုတ်ဆောင်ခြင်းတည်း၊ ဝါ-ထုတ်ဆောင်ကြောင်းဆေး ပေးခြင်းတည်း။

ဝတ္ထုကမ္မန္တိ။ ။ အကတဝတ္ထုသို့ကို ထောက်၍ မပြုအပ်သေးသော အိမ်ရှိသော (အိမ် မဆောက်ရသေးသော) အိမ်ရာကို ဝတ္ထု ဟု ယူပါ။ ဝတ္ထုသို့-အိမ်ရာ၌+ကမ္မ-ဆောက်လုပ် မှုကို ပြုခြင်းတည်း၊ ဝတ္ထုကမ္မ-ခြင်း။ [နတ္ထိ+ကတံ ယတ္ထာတိ အကတံ၊ အကတံ-ပြုအပ် ပြီးသော အိမ်မရှိသော+ဝတ္ထု-ကွက်လပ်ဖြစ်သော အိမ်နေရာတည်း။]

ဗလိကမ္မကရဏံ။ ။ ယရဝတ္ထုသို့ ဗလိကမ္မဿကရဏံ၊ တံ ပန ဥပဒ္ဓပပဋိဗာဟနတ္ထံ ဝဗ္ဗနတ္ထံစ (ဘေးဥပါဒ် ကာကွယ်ခြင်းအကျိုး၊ အရာရာ တိုးပွားခြင်းအကျိုးငှာ) ကရေန္တိ။ [ယခုအခါ အိမ်မဆောက်မီ ထိုဗလိကမ္မအစား ပရိတ်ရွတ်ကြသည်။]

အာစမနံ။ ။ အာပုဗ္ဗ စမုဓာတ်သည် ဓောဝန (ဆေးကြောသုတ်သင်ခြင်း)အနက်ကို ဟော၏။ ဤနေရာ၌ မန္တန်စုတ်၍ မိမိကိုလည်းကောင်း၊ သူတစ်ပါးတို့ကိုလည်းကောင်း မျက်နှာစင်ကြယ်အောင် ပြုခြင်းကို ယူပါ။ “ခံတွင်းစင်ကြယ်အောင်ပြုခြင်း”ဟုလည်း ပေးကြ သေး၏။ [မန္တဇပုနေန အတ္တနော အညေသဉ္စ သုခမုဒ္ဓိကရဏံ-၊ ဋီကာသစ်။]

ဥဒ္ဓံ ဝိရေစနံ။ ။ ဝိပုဗ္ဗ ရိစဓာတ်သည် ကင်းဆိတ်ခြင်းအနက်ကို ဟော၏။ ကာရိတိကျေ၊ ယု၊ ဝိရေစိယတေ-သလိပ် သည်းခြေ စသော အပြစ်တို့ကို ကင်းစေခြင်း၊ ဝိရေစနံ၊ ဥဒ္ဓံ-အထက်သို့+ဝိရေစနံ-သလိပ် သည်းခြေစသောအပြစ်တို့ကို ကင်းစေခြင်း၊ ဝါ-ကင်းစေကြောင်း

အခေါ်ဝေါ်ရေစနန္တိ-ကား၊ အခေါ်-သို့၊ ဒေါသာနံ-စမြင်းစသော အပြစ်တို့ကို၊ နီဟရဏံ-တည်း၊ သီသဝိရေစနန္တိ-ကား၊ သိရောဝိရေစနံ-ဦးခေါင်း၌ အပြစ်တို့ကို ထုတ်ခြင်းတည်း၊ ဝါ-ဦးခေါင်း၌ အပြစ်ကင်းအောင် ဆေးပေးခြင်းတည်း။ [ဦးခေါင်း၌ ရှိသောအပြစ်တို့ကို ထွက်အောင် ဆေးပေးခြင်း။] ကဏ္ဍတေလန္တိ-ကား၊ ကဏ္ဍာနံ-ပြတ်သွားသော နားတို့ကို၊ ဗန္ဓနတ္ထံဝါ-ဖွဲ့ခြင်းငှာသော်လည်းကောင်း၊ (ဋီကာတို့၌ “ကဏ္ဍဗန္ဓနတ္ထံ”ဟု သမာသိရှိ၏။) ဝဏဟရဏတ္ထံဝါ-နား၌ ဖြစ်သောအနာကို ပယ်ချွေးခြင်းငှာသော်လည်းကောင်း၊ ဘေသဇ္ဇတေလပစနံ-ဆေးဖြစ်သောဆီကို ချက်ခြင်းတည်း၊ ဝါ-ဆေးဖြစ်သော ဆီကို ချက်ကြောင်း အတတ်တည်း။ [ကဏ္ဍဗန္ဓနတ္ထံ ဆိန္ဒကဏ္ဍာနံ သယ်ဋ္ဌနတ္ထံ (ဆက်စပ်ခြင်းအကျိုး ငှာ) ဝဏဟရဏန္တိ အရူအပနယနတ္ထံ (နား၌ အနာကို ပယ်ခြင်းအကျိုးငှာ)။]

နေတ္တတပွနန္တိ-ကား၊ အက္ခိတပွနတေလံ-မျက်စိတို့၌ ပူလောင်သောအငွေ့ကို ငြိမ်းစေတတ်သောဆီတည်း၊ ဝါ-မျက်စိတို့၌ ပူလောင်သောအငွေ့ကို ငြိမ်းစေတတ်သော ဆီကို ပေးခြင်းတည်း၊ နတ္ထုကမ္မန္တိ-ကား၊ တေလေန-ဆီဖြင့်၊ ယောဇေတွာ-ယှဉ်စေ၍၊ ဝါ-ဆေးစပ်၍၊ နတ္ထုကရဏံ-နှာနှပ်မှုကို ပြုခြင်းတည်း၊ အဉ္စနန္တိ-ကား၊ ဒွေဝါ-နှစ်လွှာသော်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ တိဏိဝါ-သုံးလွှာသော်လည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ပဋ္ဌလာနိ-မျက်လွှာတို့ကို၊ နီဟရဏသမတ္ထံ-ထုတ်ပယ်ခြင်း၌ စွမ်းနိုင် သော၊ ခါရဉ္စနံ-ငံသော မျက်စဉ်းတည်း၊ ဝါ-ငံသောမျက်စဉ်းကို ပေးခြင်းတည်း။

အန်ဆေးပေးခြင်း၊ ဥဒ္ဓံ ဝိရေစနံ-ခြင်း၊ [ဥဒ္ဓံ ဝိရေစနန္တိ ဝမနဘေဒမေဝ (အန်ခြင်းအထူးသာ)၊ ဥဒ္ဓံ ဒေါသာနံ နီဟရဏန္တိ ဝုတ္တတ္တာ-ဋီကာသစ်၊ အစာမကြေ ရင်ပြည့်နေ၍ အစာအန်အောင် ဆေးပေးခြင်းကို ဝမန၊ သလိပ်စသည်ကြောင့် ရင်ကျပ်နေ၍ သလိပ်စသည် အန်ထွက်လာ အောင် ဆေးပေးခြင်းကို “ဥဒ္ဓံဝိရေစန”ဟု ခွဲ။]

အခေါ်ဝေါ်ရေစနံ။ ။ဝိရေစနဖြင့် ဝမ်းသက်စေခြင်း ဝမ်းသက်အောင် ဆေးပေးခြင်းကို ယူပြီးဖြစ်သောကြောင့် ဤအခေါ်ဝေါ်ရေစနဖြင့် ဝမ်းထဲ၌ ရှိသော စမြင်း (စမြင်း) စသော အပြစ်တို့ကို ထွက်လာအောင် ဝမ်းချူခြင်းကို ယူပါ။ [ဝိရေစနန္တိ ပကတိဝိရေစနမေဝ (ရိုးရိုး ဝမ်းသက်စေခြင်း၊ ဝမ်းလျှောဆေးပေးခြင်းသာတည်း။) အခေါ်ဝေါ်ရေစနန္တိ သုဒ္ဓဝတ္ထိ (ဖန်ရည် မဖက် ရေသက်သက်ပါသော ဝမ်းချူကြိယာဖြစ်သော စည်ပေါင်း) ကသာဝဝတ္ထိ (ဖန်ရည် ဆပ်ပြာရည်စသည်ပါသော ဝမ်းချူကြိယာ စည်ပေါင်း) အာဒိဝဋ္ဋိ (ဆီ၊ ဆပ်ပြာရည်ကို ယူနိုင်သော အဝတ်အလိပ်) ကြိယာ-ပိုက်တပ်ထားသော ထိုစည်ပေါင်းကို နှိပ်ပေးမှုပြုခြင်း (အာဒိဝဋ္ဋိကို သွင်းပေးခြင်း)၊ အခေါ်ဝေါ်ရေစန နီဟရဏန္တိ ဝုတ္တတ္တာ-ဋီကာ၊ စာအုပ်တို့၌ “အာဒိဝတ္ထိ”ဟု ရှိသော်လည်း ဝိနည်း ဘေသဇ္ဇခန္ဓက၌ “အာဒိနဝဋ္ဋိ”ကို ထောက်၍ “အာဒိဝဋ္ဋိ” ဟု ပြင်ပါ။]

အက္ခိတပွနတေလံ။ ။အက္ခိသု ဥသုမဿ (အပူငွေ့ကို) နီဟရဏတေလံ၊ ယေန အက္ခိအဋ္ဌိတေ (မျက်ရေကွင်းအပ်သော်) ဥက္ကဉ္စသုမံ (ပူသောအငွေ့သည်) နိက္ခမတိ။ - ဋီကာသစ်။

[ပဋုလာနီတိ အက္ခိပဋုလာနိ၊ ခါရုဇ္ဇနန္တိ ခါရကံ အဉ္စနံ။] သစ္စဉ္စနန္တိ-ကား၊ နိဗ္ဗာပနိယံ-အပူကို ငြိမ်းအေးစေနိုင်သော၊ သီတလံ-အေးမြသော၊ ဘေသဇ္ဇဉ္စနံ-ဆေးမျက်စဉ်းတည်း၊ ဝါ-ဆေးမျက်စဉ်းကို ပေးခြင်းတည်း။ [သီတမေဝ သစ္စ၊ နိရုတ္တိနယေန (နိရုတ္တိနည်းအားဖြင့် သီတကို သစ္စပြု။) တဿ- (ထိုအေးခြင်း၏) ကာရကံ+အဉ္စနံ သစ္စဉ္စနံ၊ ဤအဖွင့်အတိုင်း “သစ္စဉ္စနံ” ဟု ရှိရလိမ့်မည်၊ စာအုပ်တို့၌ “ပစ္စဉ္စနံ” ဟု ရှိ၏၊ ဤအဖွင့်နှင့် မညီ။]

သာလာကိယန္တိ-ကား၊ သလာကဝေဇ္ဇကမ္ပံ-ဝါခြမ်းစိပ်၏ ထိုးခြင်းနှင့်တူသော မျက်စိရောဂါကို ဆေးကုမှုတည်း၊ သလ္လကတ္တိယန္တိ-ကား၊ သလ္လကတ္တဝေဇ္ဇကမ္ပံ-စူးဝင်သော ငြောင့်ကို ဆွဲနုတ်ဖို့ရန် ဆေးကုမှုတည်း၊ ကောမာရဘစ္စဝေဇ္ဇကမ္ပံ-သတို့သားကို မွေးမြူသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ မွေးမြူခြင်းကြိယာကို ပြီးစေနိုင်သော ဆေးကုမှုကို၊ ဒါရကတိကိစ္ဆာ-ဒါရကတိကိစ္ဆာဟူ၍၊ ဝါ-သူငယ်နာဆေးပေး ခြင်းဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏၊ မူလဘေသဇ္ဇာနံ အနုပ္ပဒါနန္တိ ကုမိနာ-မူလဘေသဇ္ဇာနံ အနုပ္ပဒါနံ ဟူသော ဤပါဌ်ဖြင့်၊ ကာယတိကိစ္ဆကတံ - အထည်ကိုယ်ဖြစ်သော

သာလိကိယံ။ ။သလာကသဒိသတ္တာ သလာကသင်္ခါတဿ အက္ခိရောဂဿဝေဇ္ဇကမ္ပံ-ဝါးခြမ်းစိပ်မှ ဖြစ်သော ငြောင့်တဲ့သို့ မျက်စိ၌ မျက်တက် မျက်တက် နေသည်၏အဖြစ်ကြောင့် သလာကနှင့်တူသော မျက်စိရောဂါကို ဆေးကုမှုသည် သာလာကိယ မည်၏။-ဋီကာသစ်၊ သလာကာ ဝိယ သလကာ၊ သလာကာယ+တိကိစ္ဆနံ သာလာကိယံ၊ (ဏိယပစ္စည်း)၊ နေတ္တတပွန် စသော ဆေးများလည်း မျက်စိဆေးများပင်တည်း၊ ဤသာလာကိယကား ထိုဆေးတို့မှ ကြွင်းသမျှကို ပါရိသေသနည်းအားဖြင့် ယူရသော မျက်စိဆေးတည်း။-ဋီကာ။

သလ္လကတ္တိယံ။ ။ကတ္တံ၌ “ကတိ”ဓာတ်သည် ဆေဒနအနက်ကို ဟောသော်လည်း ဤ၌ ဆွဲငင် ထုတ်ယူခြင်းအနက်ကို ယူပါ၊ သလ္လဿ-စူးဝင်သော ငြောင့်ကို+ကန္တနံ-ဆွဲငင် ထုတ်ယူခြင်းတည်း၊ သလ္လကတ္တံ-ခြင်း၊ သလ္လကတ္တာယ-ငှာ၊ ဝေဇ္ဇကမ္ပံ သလ္လကတ္တိယံ။

ကောမာရဘစ္စဝေဇ္ဇကမ္ပံ။ ။ကောမာရံ - ကို၊ ဘရတိ - မွေးမြူတတ်၏၊ ကုတိ ကုမာရဘဋေ၊ ကုမာရဘဋဿ + ဘာဝေါ ကောမာရဘစ္စံ၊ ကောမာရဘစ္စဿ - ကို၊ အဘိနိပ္ပာဒကံ-ပြီးစေတတ်သော၊ ဝေဇ္ဇကမ္ပံ ကောမာရဘစ္စဝေဇ္ဇကမ္ပံ (သူငယ်နာဆေးပေးခြင်း)။ [ကုမာရောယေဝ ကောမာရော၊ သုတ္တံ၌ ဏပစ္စည်း၊ ဘဋနံ ဘစ္စံ၊ ကောမာရဿ+ဘစ္စံ ကောမာရဘစ္စံ၊ ကောမာရဘစ္စဿ-သတို့သားကို မွေးမြူခြင်းကို+အဘိနိပ္ပာဒကံ ဝေဇ္ဇကမ္ပံ ကောမာရဘစ္စဝေဇ္ဇကမ္ပံ၊ ဤသို့လည်း ဋီကာသစ် ပြုသေး၏။]

မူလဘေသဇ္ဇာနံ။ ။မူလာနိ (ပဓာနာနိ၊ ရောဂူပသမေ သမတ္တာနိ)-ရောဂါကို ငြိမ်းစေ ခြင်း၌ စွမ်းနိုင်ကုန်သည် ဖြစ်၍ မူလပဓာန ဖြစ်ကုန်သော+ဘေသဇ္ဇာနိ မူလဘေသဇ္ဇာနိ-မူလဆေးတို့၊ (တစ်နည်း) မူလာနံ-အရင်းမူလဖြစ်သော ရောဂါတို့၏+ဘေသဇ္ဇာနိ မူလဘေသဇ္ဇာနိ၊ ရောဂါသည် မူလရောဂါ၊ မူလရောဂါမှ ဆက်သွယ်၍ ဖြစ်လာသော

မူလဆေးတို့ဖြင့် ဆေးကုတတ်သူ၏ အဖြစ်ကို၊ ဒဿေတိ-ပြ၏။ ဩသဓိနံ ပဋိမောက္ခောတိ-ကား၊ ခါရာဒီနိ-ဆပ်ပြာရည် အစရှိသည်တို့ကို၊ ဒတွာ-ပေးပြီး၍၊ တဒနုရူပေ-ထိုငြိမ်းစေထိုက်သော အနာအားလျော်သော၊ ဝဏော-အနာသည်၊ ဂတေ-ဖြစ်လတ်သော်၊ တေသံ-ထိုမူလဆေးတို့ကို၊ အပနယနံ-ဖယ်ရှားခြင်းတည်း။ [ဧတ္တာဝတာ-ဤမျှ အတိုင်းအရှည်ရှိသော စကားအစဉ်ဖြင့်၊ မဟာသီလံ-မဟာသီလသည်၊ နိဋ္ဌိတံ-သည်၊ ဟောတိ-၏။]

အနုပန္နရောဂါဟု နှစ်မျိုးရှိ၏။ မူလရောဂါကို ဆေးကု၍ ပျောက်ကင်းလျှင် များသောအားဖြင့် အနုပန္နရောဂါလည်း ပျောက်ကင်းတော့၏။ [အနုပွာဒနံဟု စာအုပ်တို့၌ ရှိ၏။ “အနုပွာဒနံ” ဟု ထင်သည်။]

ကာယတိကိစ္ဆကတံ။ ။မူလကို ကာယ၊ ဘေသဇ္ဇာနုပွဒါနကို တိကိစ္ဆကတံဟု ဖွင့်သောကြောင့်။ “ကာယေဟိ-အထည်ကိုယ်ဖြစ်သော မူလဆေးတို့ဖြင့်+တိကိစ္ဆကဘာဝေါ-ဆေးကုသူ၏အဖြစ်သည်။ ကာယတိကိစ္ဆကတာ-မည်၏။ (တစ်နည်း) ကာယာနံ-အထည် ကိုယ် မူလဖြစ်သော ရောဂါတို့ကို + တိကိစ္ဆကဘာဝေါ-ကာယတိကိစ္ဆကတာ။ [စာအုပ် တို့၌ “တိကိစ္ဆကံ”ဟု ရှိသော်လည်း ဋီကာသစ်၌ “တိကိစ္ဆကဘာဝံ”ဟု ဖွင့်သောကြောင့် “တိကိစ္ဆကတံ”ဟု ရှိသင့်သည်။ အချို့စာအုပ်များ၌ “တိကိစ္ဆနံ”ဟု ရှိ၏။ အဓိပ္ပာယ်မှန်သော် လည်း ဋီကာနှင့် မညီ။]

တဒနုရူပေ ဝဏော။ ။“ဩသဓိနံ ပဋိမောက္ခော-ဆေးတို့ကို ခွာခြင်း”ဟူသည် မူလဘေသဇ္ဇာနံ အနုပွဒါနံ ၏အဆက်တည်း။ ထို့ကြောင့် တဒနုရူပေ ဝဏောကို “ဝူပသမိတဿ မူလဗျာဓိနော အနုစ္ဆဝိကေ အရူမိ”ဟုလည်းကောင်း၊ ဩသဓိနံ၏ အဖွင့် ဖြစ်သော တေသံကို “မူလဘေသဇ္ဇာနံ”ဟုလည်းကောင်း ဋီကာသစ် ဖွင့်သည်။ [ဝူပသမိတဿ နေရာ၌ “ဝူပသမိတဗ္ဗဿ”ဟု ရှိလျှင် ကောင်းသည်။]

မှတ်ချက်။ ။“ကောမာရဘဇ္ဇဝေဇ္ဇကမ္မ” စသော ဆေးကုမှုတို့ကား ဝိသေသကုမ္မတည်း။ ထိုကုမ္မမှ ကြွင်းသမျှကို ပါရိသေသနည်းအားဖြင့် ဤမူလဘေသဇ္ဇာနုပွဒါန၌ သွင်းယူပါ။ ထို့ပြင်-ပါဠိတော်၌ “မိစ္ဆာဇီဝေန ဇီဝိတံ ကပ္ပေန္တိ”ဟု ဟောတော်မူသောကြောင့် အသက်မွေးမှု အတွက် ကုခြင်းကိုသာ တားမြစ်တော်မူလိုသည်။ အသက်မွေးမှု မဟုတ်ဘဲ သီတင်းသုံးဖော်၊ မိဘစသူ၊ ကျောင်းရောက်ခိုက်ဖြစ်သော ခရီးသွား၊ အစိုးရ စသူတို့အတွက်ကား ဆေးကု ကောင်းပါ၏။ အကျယ်ကို တတိယပါရာဇိကအဋ္ဌကထာ၌ ရှုပါ။ ဆေးအတတ်သင်မှုမှာ မိစ္ဆာဇီဝ မရည်ရွယ်လျှင် ဆိုဖွယ်ပင် မရှိတော့။ မိစ္ဆာဇီဝ ရည်ရွယ်လျှင်ကား ပိဋကတ်သင်မှု သည်ပင် အလဂဒ္ဒူပမာ ဖြစ်၍ အပြစ် မကင်းနိုင်ပါ။

မဟာသီလအပ္ပင်္ဂုဗြီး၏။

ဒီဃနိကာယ-သီလက္ခန္ဓဝဂ္ဂ

သုတ်အားလုံးအတွက် မှတ်ဖွယ်

အချိန်ခါနီး။ ။မိမိတို့၏ ငယ်စဉ်အခါဝယ် မူလတန်းသဒ္ဒါမှ စ၍ သဒ္ဒါ၊ သင်္ဂြိုဟ်စသော အခြေခံ ကျမ်းစာငယ်များကို သင်ယူခြင်းသည် ပိဋကတော် တည်းဟူသော မဟာသမုဒ္ဒရာသို့ သက်ဝင်နိုင်ဖို့ရန် လှေတက်များကို ပြင်ဆင် နေကြခြင်းနှင့်တူ၏။ ထိုလှေတက်များကို ပြင်ဆင်နေရင်းပင် ဓမ္မပဒ၊ အင်္ဂုတ္တိုရ်၊ ဝိနည်းပါဠိတော်များကို သင်ယူလေ့လာခြင်းသည် လှေငယ်ဖြင့် သမုဒ္ဒရာကမ်းစ ဝယ် အကူးသင်ခြင်းနှင့် တူ၏။ ထိုသို့ အကူးသင်၍ အတော်တတ်မြောက်သော အခါ အထက်တန်းဖြစ်သော ပိဋကပါဠိတော်တို့ကို သင်ယူခြင်းသည် မဟာ သမုဒ္ဒရာသို့ သက်ဝင်ကာ အဖိုးတန်ရတနာများကို ငုတ်ယူခြင်းနှင့် တူ၏။

ဆက်ဦးအံ့- ပုလဲစသော အဖိုးတန်ရတနာများသည် မဟာသမုဒ္ဒရာဝယ် အများအပြားရှိ၏။ ထို့အတူ ပိဋကပါဠိတော်၌လည်း သီလ သမာဓိ ပညာစသော အဖိုးတန်ရတနာများကို အပြည့်အဝတွေ့နိုင်၏။ မဂ် ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်ရတနာများကို လည်း တွေ့နိုင်၏။ မိမိနှင့်တကွ စာသင်သားဟူသမျှသည် ထိုအဖိုးတန်ရတနာ များကို တွေ့ဖို့၊ တွေ့သောအခါ ကောက်ယူသုံးစွဲဖို့ရန် အခြေခံလှေတက်များကို ပြင်ဆင်ခဲ့ကြခြင်း ဖြစ်ရကား အဖိုးတန်ရတနာတို့ကို တိုက်ရိုက်တွေ့နိုင်သော ပါဠိတော်ကို ကျကျနန မသင်ယူဘဲ ပါဠိတော်ကို ကြိုးကြားကြိုးကြား ဖွင့်သော အဋ္ဌကထာ ဋီကာမျှကိုသာ သင်ယူလျှင် မူလရည်ရွယ်ရင်း အကျိုးကို ဘယ်နည်း မျိုးနှင့်မျှ မရနိုင်သည်မှာ ဧကန်ပင် ဖြစ်ပါသည်။

မှန်၏ - အဋ္ဌကထာသည် ထိုပါဠိတော်၏ ခက်ခဲရာ ဌာန၌သာ အနက် အဓိပ္ပာယ်မှန်ကို သိနိုင်ဖို့ရန် စည်းကမ်း ညွှန်ရုံသာ ဖြစ်၏။ ဋီကာတို့ကား ထိုအဋ္ဌကထာ၏ အကူအညီသာ ဖြစ်ကြ၏။ ထို့ကြောင့် ပါဠိတော်ကို အရင်းခံ ထား၍ မသင်ယူကြဘဲ အဋ္ဌကထာကိုသာ အရင်းခံထား၍ သင်ယူကြသော နည်းသည် မဟာသမုဒ္ဒရာဝယ် ရတနာများစွာကို ရယူဖို့ရန် လှေတက် ပြင်ဆင်မှု ဟူသော မူလရည်ရွယ်ချက်နှင့် ဖြောင့်ဖြောင့် ဆန့်ကျင်ဘက်သာ ဖြစ်နေတော့၏။ ထိုသို့ ဖြစ်နေသောကြောင့် အဋ္ဌကထာ ဋီကာကြီးများကို ပေါက်ရောက်ပြီး ဖြစ်ပါလျက် သဒ္ဒါတရား မတိုးတက်ဘဲ သာသနာတော်ကိုပင် စွန့်ခွာရက်သူများ ကိုပါ တွေ့ရသည်။ ထို့ကြောင့် ပါဠိတော်ကို အလေးဂရုပြုကာ မူထား၍ အဋ္ဌကထာကို တွဲဖက် အနေဖြင့် ပို့ချဖို့ရန် ဤ “သီလက္ခန္ဓဘာသာဋီကာ”ဝယ် ရိုက်နှိပ်ပြီး ဘာသာဋီကာနှင့် ဆိုင်သော ပါဠိတော် နိဿယကိုလည်း ထည့်သွင်းရ ပါသည်။

အမှာ။ ။ပါဠိတော်ကို အနက်ပေးရာ၌ အဋ္ဌကထာအဖွင့်အတိုင်း ကျနမ့် အဋ္ဌကထာဖွင့်ပုံကိုလည်း သဘောပေါက်နိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာ၌ ပြအပ်ပြီးသော အဖွင့်များတွင် တိုသောအဖွင့်တချို့ကို အောက်ခြေ၌ ပြထား၍ ရှည်သောအဖွင့်ကိုကား ဆိုင်ရာဌာနကို ညွှန်ပြပါမည်။ ဤဗြဟ္မဇာလသုတ်ကို အနက်ပေးရာ၌ “ဧဝံ မေ သုတံ”အတွက် ညွှန်ပြဖွယ် များသောကြောင့် အဋ္ဌကထာအဖွင့်ကို ရှေးဦးစွာ ပြပါမည်။

(၁) အဋ္ဌကထာ။ ။အထ ခေါ် အာယသ္မာ မဟာကဿပေါ အာယသ္မန္တံ အာနန္တံ ဧတဒဝေါစ၊ “ဗြဟ္မဇာလံ အာဝုသော အာနန္တံ ကတ္ထ ဘာသိတံ”တိ... “အန္တရာ စ ဘန္တေ ရာဇဂဟံ အန္တရာ စ နာဠန္တံ ရာဇဂါရကေ အဗ္ဗလဋ္ဌိကာယံ” တိ၊ [ဤ၌ အရှင်အာနန္ဒာက “ဘန္တေ ကဿပ”ဟု မခေါ်ပုံကို သတိပြုခဲ့ပါ။ မိမိထက် ကြီး၍ အလေးပြုလောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို နာမည် တိုက်ရိုက် မခေါ်ရပါ။]... “ကံ ပုဂ္ဂလံ အာရဟ္တံ”တိ... “သုပ္ပိယဉ္စ ပရိဗ္ဗာဇကံ ဗြဟ္မဒတ္တဉ္စ မာဏဝံ”တိ... “ကိသ္မိ ဝတ္ထုသ္မိ”တိ... “ဝဏ္ဏာဝဏ္ဏေ”တိ။-ပထမသံဂါယနာ တင်ပုံပြ အဋ္ဌကထာ။

မှတ်ချက်။ ။ဤအဋ္ဌကထာ၌ သံဂါယနာတင်သောအခါ မေးပုံ ဖြေပုံကို အပြည့်အစုံ ပြပြီးဖြစ်၏။ “သံဂါယနာတင်တုန်းက အရှင်မဟာကဿပ၏ အမေး တစ်ရပ်အတွက် အရှင်အာနန္ဒာ၏ အဖြေတစ်ရပ်ပါ ပါပြီး ဖြစ်သည်”ဟု လို၊ ထို့ပြင်-“ကိသ္မိ ဝတ္ထုသ္မိ၊ ဝဏ္ဏာဝဏ္ဏေ”ဟူသော အမေး အဖြေသည် ဝိနည်း စူဠဝဂ္ဂ-သံဂီတိကုန္ဒက၌ မပါ။ ထိုသို့ မပါမှလည်း နောက်နောက် အမေး အဖြေ များနှင့် ညီပါသည်။

(၂) အဋ္ဌကထာ။ ။ဗြဟ္မဇာလံ ပုစ္ဆန္တေန အာယသ္မတာ မဟာကဿပေန “ဗြဟ္မဇာလံ အာဝုသော အာနန္တံ ကတ္ထ ဘာသိတံ”တိ ဧဝမာဒိ ဝုတ္တဝစနပရိယော သာနေ “ယတ္ထ စ ဘာသိတံ ယဉ္စ အာရဟ္တ ဘာသိတံ”တိ တံ သဗ္ဗံ ပကာသေန္တော “ဧဝံ မေ သုတံ”တိအာဒိမာဟ၊-ဧဝံ မေ သုတံ အဖွင့် အနုသန္တေ။

မှတ်ချက်။ ။“ဧဝမာဒိ ဝုတ္တဝစနပရိယောသာနေ”၌ “ဝုတ္တဝစန”ဟူသည် ဆိုအပ်ပြီးသော (၁) အဋ္ဌကထာအရ အမေး အဖြေတည်း။ ထိုသို့ မေးပြီး ဖြေပြီး နောက်မှ ဖြေခဲ့ပြီး အားလုံးကို ထင်ရှားအောင် ပြလိုသောကြောင့် “ဧဝံ မေ သုတံ” စချီသော ဗြဟ္မဇာလ တစ်သုတ်လုံးကို အရှင်အာနန္ဒာက လျှောက်သည်။ “ဧဝံ မေ သုတံ”စသော စကားသည် ဝိသဇ္ဇနစကား မဟုတ်၊ ပကာသန စကားသာ ဖြစ်သည်”ဟုလို၊ ထို့ကြောင့် “ဧဝံ မေ သုတံ”ကို အနက်ပေးခါနီး၌ “အာဝုသော အာနန္တံ ဘဂဝတာ ဗြဟ္မဇာလံ ကတ္ထ၊ ကံ ပုဂ္ဂလံ အာရဟ္တံ ကိသ္မိ ဝတ္ထုသ္မိ ဘာသိတံ”တိ ပဌမမဟာသံဂီတိကာလေ အာယသ္မတာ မဟာကဿပတ္ထေရေန

ပုဋ္ဌော အာယသ္မာ အာနန္ဒော ဝိသဇ္ဇေသိ၊ “ကိံ ဝိသဇ္ဇေသိ” ဟု အပို ထည့်လေ့ ရှိကြ၏။ သို့သော် “ဧဝံ မေ သုတံ” စသော တစ်သုတ်လုံးသည် အဖြေ မဟုတ်သောကြောင့် ဤနိဿယ၌ ထိုအပိုကို မထည့်တော့ဘဲ “ဧဝံ မေ သုတံ” ကိုသာ တိုက်ရိုက် အနက်ပေးပါမည်။ သို့သော် “မေ-တပည့်တော်” ဟူသော စကားနှင့်လိုက်အောင် “ဘန္တေ” တစ်ပုဒ်ကိုကား ထည့်ရပါလိမ့်မည်။ သုတ်တိုင်း သုတ်တိုင်း၌လည်း ရှေးဦးစွာ အမေး အဖြေ ပြီးမှ ထို အမေး အဖြေထင်ရှား အောင် “ဧဝံ မေ သုတံ” စသော သုတ်ကို အရှင်အာနန္ဒာ လျှောက်သည်” ဟု မှတ်ပါ။

ဧဝံ။ ။ “သွာယမိဓ အာကာရနိဒဿနာဝဓာရဏေသု ဒဌဗ္ဗော၊ တတ္ထ အာကာရက္ခေန ဧဝံ သဒ္ဓေန ဧတမ္ပိ ဒီပေတိ၊ ပေ၊ “မယာပိ ဧကေန အာကာရေန သုတံ” တိ... နိဒဿနက္ခေန၊ ပေ၊ “မယာပိ ဧဝံ သုတံ” တိ ဣဒါနိ ဝတ္ထဗ္ဗံ သကလံ သုတ္တံ နိဒဿေတိ... အဝဓာရဏက္ခေန၊ ပေ၊ အတ္ထနော ဓာရဏဗလံ ဒဿေန္တော သတ္တာနံ သောတုကာမတံ ဇနေတိ၊ ဧဝံ မေ သုတံ၊ တဉ္စ ခေါ အတ္ထတော ဝါ ဗျဉ္ဇနတော ဝါ အနူနမနမိကံ၊ ဧဝမေဝ၊ န အညထာတိ ဒဌဗ္ဗံ။

မေ သုတံ။ ။ ဣဓ ပန “မယာ သုတံ” တိ စ၊ “မမ သုတံ” တိ စ အတ္ထဒ္ဓယေ ယုဇ္ဇတိ၊ ပေ၊ ဣဓ ပန သောတဒ္ဓါရာနုသာရေန ဥပဓာရိတံတိဝါ ဥပဓာရဏန္တိ ဝါ အတ္ထော၊ မေသဒ္ဓဿ ဟိ မယာတိ အတ္ထေ သတိ “ဧဝံ မယာ သုတံ၊ သောတဒ္ဓါရာနုသာရေန ဥပဓာရိတံ” န္တိ ယုဇ္ဇတိ၊ မမာတိ အတ္ထေ သတိ “ဧဝံ မေ သုတံ၊ သောတဒ္ဓါရာနုသာရေန ဥပဓာရဏ” န္တိ ယုဇ္ဇတိ၊ ဤအဖွင့်များကို နှုတ်၌ ငုံ့မိအောင် လေ့လာပြီး၍ အဌကထာ နိဿအတိုင်း အနက်ထင်အောင် ကြိုးစားပါ။

မှတ်ချက်။ ။ “ဧဝံ မေ သုတံ” အဖွင့်၏အဆုံးနား၌ “သမ္မုခါ ပဋိဂ္ဂဟိတမိဒံ မယာ တဿ ဘဂဝတော” ဟု ရှိသောကြောင့် “ဘဂဝတော-၏၊ သမ္မုခါ- မျက်မှောက်တော်၌” ဟု ထည့်၍ မင်္ဂလသုတ်နိဿယ၌ ပေး၏။ သို့သော် “သမ္မုခါ ပဋိဂ္ဂဟိတံ-မျက်မှောက်တော်၌ နာခံအပ်ပြီ” ဟု အဓိပ္ပာယ်မှန်ရသော်လည်း “သုတံ” နှင့် တွဲသောအခါ “နာယူ” ရုံမျှမက “ဆောင်ရွက်မှတ်သား” တိုင်အောင် ယူရက၏။ မျက်မှောက်တော်၌ “နာယူ+မှတ်သား+ဆောင်ထား” ဟု သုံးမျိုးလုံး မရနိုင်၊ မျက်ကွယ်တော်ကျမှ ဆောင်ထားနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် သမ္မုခါကို မထည့်ဘဲ အနက်ပေးထားသည်ဟု မှတ်ပါ။

**သုတ်အားလုံးအတွက်
မှတ်ဖွယ်ပြီး၏။**

နိဿယနှင့်မြန်မာပြန်

သုတ္တန်ပါဠိတော်များကို နိဿယအနက်ပေးရာ၌....

- ၁။ ပထမသော် “ပါဠိ တစ်ချက်, အနက် တစ်ချက်” (ထုံးစံအတိုင်း) ပေးသင့်ပါသည်။
- ၂။ ပါဠိတစ်ချက် အနက်တစ်ချက်ကို ကောင်းစွာကျွမ်းကျင်သော စာသင်သား တို့အား ထိုနည်းကို အသုံးမပြုတော့ဘဲ မြန်မာပြန်သက်သက်ကို ပါဠိ ရှိသလောက် မချင်းမချန်ဘဲ ပြန်ဆိုစေသင့်ပါသည်။
- ၃။ ထို မြန်မာပြန်ကို ကောင်းစွာ ပြန်နိုင်သော စာသင်သားတို့ကိုမူ ပါဠိ ရှိသလောက် မြန်မာမပြန်စေဘဲ တချို့ပါဠိကို ချန်၍ မြန်မာစကားပြေ ချောမောအောင် ပြန်စေသင့်ပါသည်။
- ၄။ မြန်မာစကားပြေ ချောမောစေနိုင်သောအခါ ထို ပါဠိတော်မှ လိုရင်း အဓိပ္ပာယ်များကိုသာ ယူ၍ မိမိဉာဏ်ရှိသလို ချဲ့သင့်ရာ ချဲ့, ချဲ့သင့်ရာကို ချဲ့သောအားဖြင့် (အလင်္ကာရနည်းအရ) ဩဇာဂုဏ်ရှိသော အရေးအသား ကို လေ့လာစေသင့်ပါသည်။
- ၅။ ထိုမျှလောက် မြန်မာပြန်နိုင်သော စာသင်သားတို့အား ပါဠိတော်၌ ခက်ဆစ် တချို့ကိုသာ ပြောပြ၍ များစွာသော ပါဠိတော်များကို သံနေသံထား မှန်မှန်ဖြင့် ရွတ်ဖတ်ရုံသာ ရွတ်ဖတ်စေသင့်ပါသည်။
- ၆။ ထိုသို့ ရွတ်ဖတ်ရင်းပင် များစွာ ပါဠိတော်လာ ပုဒ်ပါဠိများသည် နှုတ်တက်နေမည် ဖြစ်သောကြောင့် ပါဠိ အစီအကုံးလည်း ကောင်းမွန်၍, ပါဠိစကား အပြောလည်း စနစ်တကျ ကျွမ်းကျင်လာပါလိမ့်မည်။
- ၇။ ထိုသို့ အခြေအနေကောင်းကို ရသောအခါ ကျမ်းစာ ရေးသားမှု၌ ကျွမ်းကျင်ရုံသာမက, ဗုဒ္ဓါနုဿတိ စသော ဘာဝနာများ အလိုလို ပေါက်ဖွား၍ ကြီးမားသော သဒ္ဓါ ပညာ ဝီရိယတွေ ဖြစ်ပေါ်နေပါလိမ့်မည်။
- ၈။ သုတ္တန်ပိဋကတ် ပါဠိတော်မြတ်ကြီးများသည် (၃) နံပါတ် နည်းအတိုင်း မြန်မာပြန်ပြီးဖြစ်လျှင် မြန်မာလူမျိုးများအတွက် အလွန် အကျိုးများသော ဖတ်စာ ကြည့်စာ တရားတော်များ ဖြစ်ရုံမက, စစ်မှန်သော သာသနာတော် ကိုလည်း ပြုပြင်နိုင်သော ဆရာသမား ဒကာများ ဖြစ်ကာ သာသနာ့အဆီ အနှစ်ကို ခံစားနိုင်ပါလိမ့်သတည်း။

ဗြဟ္မဇာလသုတ်နိဿယ

(အဗ္ဘန္တရနိဒါန်း)

၁။ ဧဝံ မေ သုတံ။ ။ဘန္တေ-အရှင်ဘုရား၊ မေ-တပည့်တော်သည်၊
(ဗြဟ္မဇာလံ - ဗြဟ္မဇာလသုတ်ကို) ဧဝံ -
ဤတစ်မျိုးတည်းသောအခြင်းအရာအားဖြင့်၊ သုတံ - နာယူမှတ်သား၊
ဆောင်ထားအပ်ပါပြီ။ [ဧဝံသဒ္ဒါ၏ အာကာရအနက်ပေးပုံ။]

တစ်နည်း။ ။ဘန္တေ-အရှင်ဘုရား၊ မေ-တပည့်တော်သည်၊ (ဗြဟ္မဇာလံ-
ဗြဟ္မဇာလသုတ်ကို) ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝါ-ဤလျှောက်အပ်လတ္တံ့သည့်အတိုင်း၊
သုတံ - နာယူမှတ်သား၊ ဆောင်ထားအပ်ပါပြီ။ [ဧဝံသဒ္ဒါ၏
နိဒဿနအနက်ပေးပုံ။]

တစ်နည်း။ ။ဘန္တေ-အရှင်ဘုရား၊ မေ-တပည့်တော်သည်၊ (ဗြဟ္မဇာလံ-
ဗြဟ္မဇာလသုတ်ကို) ဧဝံ-ဤတစ်မျိုးတည်းသောအခြင်းအရာအားဖြင့်သာ၊
(တစ်နည်း) ဧဝံ-ဤသို့သာ၊ ဝါ-ဤလျှောက်အပ်လတ္တံ့သည့်အတိုင်းသာ၊ သုတံ-
နာယူမှတ်သား၊ ဆောင်ထားအပ်ပါပြီ။ [ဧဝံသဒ္ဒါ၏ အဝဓာရဏအနက်ပေးပုံ။]
(ကိ-အဘယ်သို့ နာယူမှတ်သား ဆောင်ထားအပ်သနည်း။) [ဤအမေးကို
သုတ် အဆုံးကျမှ ဖြေလိမ့်မည်။]

အမှာ။ ။ဤပြခဲ့သော နည်းသည် မေ၏ ကတ္တားအနက်၊ သုတံ၌
တပစ္စည်း ၏ ကံအနက်ကို ယူသောနည်းတည်း။ မေ၏ သမ္ပန်အနက်၊ သုတံ၌
တပစ္စည်း၏ ဘောအနက်ကို ပြသော နည်းတစ်မျိုးကို ပြဦးအံ့၊ ထိုသို့ ပြရာ၌
“ဘာဝသာဓန၊ နောက်ပုဒ်ပြ၊ ကမ္မတ္ထဆဋ္ဌိ”နှင့်အညီ “ဗြဟ္မဇာလဿ”ဟု
ဆဋ္ဌိယန္တသုံးစွဲပါသည်။ “ဗြဟ္မဇာလံ”ဟု ဒုတိယန္တလည်း သုံးစွဲနိုင်ပါ၏။
ထို့ပြင်...ဆောင်ခြင်းကြိယာက သံဂါယနာတင်ချိန်အထိ ရှိနေသောကြောင့်
“ဟောတိ”ဟု ပစ္စုပ္ပန်ကြိယာ ကိုလည်း ထည့်ပါသည်။

တစ်နည်း။ ။ဘန္တေ-အရှင်ဘုရား၊ မေ-တပည့်တော်သည်၊
(ဗြဟ္မဇာလဿ-ဗြဟ္မဇာလသုတ်ကို) ဧဝံ - ဤတစ်မျိုးတည်းသော
အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (တစ်နည်း) ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝါ-
ဤလျှောက်အပ်လတ္တံ့သည့်အတိုင်း၊ (တစ်နည်း) ဧဝံ-
ဤတစ်မျိုးတည်းသောအခြင်းအရာအားဖြင့်သာ၊ ဧဝံ-ဤသို့သာ၊ ဝါ-
ဤလျှောက်အပ်လတ္တံ့သည့်အတိုင်းသာ၊ သုတံ-နာယူမှတ်သား၊ ဆောင်ထားရ
ခြင်းသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်ပါ၏။ [အာကာရ၊ နိဒဿန၊ အဝဓာရဏ သုံးမျိုးလုံး
ပေါင်း၍ အနက်ပေးထားသည်။] (ကိ-အဘယ်သို့ ဖြစ်သနည်း။) [ဤအမေးကို
လည်း သုတ်အဆုံးကျမှ ဖြေလိမ့်မည်။]

ဧကံ-တစ်ပါးသော၊ သမယံ-အခါ၌၊ ဝါ-အခါပတ်လုံး၊ ဘဂဝါ-မြတ်စွာဘုရား သည်၊ ရာဇဂဟံ-ရာဇဂြိုဟ်မြို့၏၊ အန္တရာစ-အကြား၌လည်းကောင်း၊ နာဠန္ဒ-နာလန္ဒာမြို့၏၊ အန္တရာစ-၌လည်းကောင်း၊ မဟတာ-အပို့ဆွတာ အစရှိသော ဂုဏ်တို့ဖြင့် မြတ်သော၊ ဝါ-အရေအတွက်အားဖြင့် များသော၊ ဘိက္ခုသံဃေန-ရဟန်းအပေါင်းနှင့်၊ ပဉ္စမတ္ထေဟိ-သင်္ချာငါးလီ အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ ဘိက္ခု သတေဟိ-ရဟန်းအရာတို့နှင့်၊ (တစ်နည်း) ပဉ္စမတ္ထေဟိ ဘိက္ခုသတေဟိ-ရဟန်း ငါးရာတို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ-အတူ၊ အဒ္ဓါနမဂ္ဂပ္ပဋိ ပန္နော-အခွန်ရှည်သောခရီးကို ကြွတော်မူသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ ဝါ-ဖြစ်ပြီ။

သုပ္ပိယော-သုပ္ပိယမည်သော၊ ပရိဗ္ဗာဇကောပိ-ပရိဗ္ဗိဇ်သည်လည်း၊ ရာဇဂဟံ-ရာဇဂြိုဟ်မြို့၏၊ အန္တရာစ-အကြား၌လည်းကောင်း၊ နာဠန္ဒ-နာဠန္ဒာမြို့၏၊ အန္တရာ စ-အကြား၌လည်းကောင်း၊ အန္တောဝါသိနာ-အနီးနေတပည့်ဖြစ်သော၊ ဗြဟ္မ ဒတ္တေန-ဗြဟ္မဒတ္တမည်သော၊ မာဏဝေန-လှလင်နှင့်၊ သဒ္ဓိ-အတူ၊ အဒ္ဓါနမဂ္ဂပ္ပဋိ ပန္နော-အခွန်ရှည်သော ခရီးကို သွားသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ ဝါ-ဖြစ်ပြီ၊ တတြ-ထိုအခွန်ရှည်သောခရီး၌၊ (တစ်နည်း) တတြ-ထိုဆရာ တပည့်နှစ်ယောက်တို့တွင်၊ (တစ်နည်း) တတြ-ထိုအခွန်ရှည်သောခရီးကို သွားရာအခါ၌၊ [တတိယနည်းသည်

ဧကံ သမယံ။ ။(တစ်နည်း) “ယေဝါ ဣမေ ဂဗ္ဘောက္ကန္တိကသမယော၊ပေ၊အတိဝိယ ပကာသာ အနေကကာလပ္ပဘေဒါ ဧဝ သမယာ၊ တေသု သမယေသု ဒေသနာသမယ သင်္ခါတံ ဧကံ သမယန္တိ ဒီပေတိ”ဟူသော အဋ္ဌကထာနှင့်အညီ “ဧကံ-မြတ်စွာဘုရားဆိုင်ရာ များစွာသောအခါတို့တွင် တစ်ပါးသော၊ သမယံ-တရားဟောတော်မူရာအခါ၌၊ ဝါ-တရား ဟောတော်မူရာအခါပတ်လုံး”ဟု တစ်နည်းပေးနိုင်၏။

တစ်နည်း။ ။“ယော စာယံ ဉာဏကရုဏာကိစ္စသမယေသု ကရုဏာကိစ္စသမယော၊ပေ၊ဒေသနာသမယော၊ တေသုပိ သမယေသု အညတရံ သမယံ သန္ဓာယ ဧကံ သမယန္တိ အာဟ”ဟူသော အဋ္ဌကထာနှင့်အညီ--“ဧကံ-ဉာဏ်၏ကိစ္စကို ပြုတော်မူရာအခါ၊ ကရုဏာ၏ ကိစ္စကို ပြုတော်မူရာအခါတို့တွင် တစ်ပါးသော၊ သမယံ-ကရုဏာ၏ ကိစ္စကို ပြုတော်မူရာ အခါ၌၊ ဝါ-ပတ်လုံး၊ (တစ်နည်း) ဧကံ-ကိုယ်တော်၏စီးပွားကို ပြုကျင့်တော်မူရာအခါ သူတစ်ပါး၏ စီးပွားကို ပြုကျင့်တော်မူရာအခါတို့တွင် တစ်ပါးသော၊ သမယံ-သူတစ်ပါး၏ စီးပွားကို ပြုကျင့်တော်မူရာအခါ၌၊ ဝါ-ပတ်လုံး၊ (တစ်နည်း) ဧကံ-စုဝေးမိသောပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ပြုဖွယ်ကိစ္စနှစ်ဝတို့တွင် တစ်ပါးသော၊ သမယံ-တရားစကားကို ပြုတော်မူရာ အခါ၌၊ ဝါ-ပတ်လုံး၊ (တစ်နည်း) ဧကံ-တရားဟောတော်မူရာအခါ၊ ကျင့်တော်မူရာအခါ တို့တွင် တစ်ပါးသော၊ သမယံ-တရားဟောတော်မူရာအခါ၌၊ ဝါ-ပတ်လုံး။ [ဤသို့လည်း အနက်ပေးပါ။]

အန္တရာ စ ရာဇဂဟံ၊ဧပ၊ဟောတိ။ ။အဋ္ဌကထာအဖွင့်၌လည်းကောင်း၊ သဒ္ဓါကျမ်း “ကွစိ ဒုတိယာ ဆဋ္ဌိနမတ္ထေ”ဟူသော ကာရကသုတ် အဖွင့်၌လည်းကောင်း ကြည့်ပါ။ ဟောတိ၏ အတိတ်အနက်ကိုလည်း အဋ္ဌကထာ၌ ဖွင့်ထားပါသည်။

ဋီကာနည်းတည်း၊ သုဒ္ဓံ အနက်မရှိ။] သုပ္ပိယော- သုပ္ပိယမည်သော၊ ပရိဗ္ဗာဇကော-ပရိဗ္ဗာဇသည်၊ အနေကပရိယာယေန - တစ်ပါးမက များစွာသော အကြောင်းဖြင့်၊ ဝါ-ပရိယာယ် အမျိုးမျိုးဖြင့်၊ ဗုဒ္ဓဿ-မြတ်စွာဘုရား၏၊ အဝဏ္ဏံ-ဂုဏ်၏ဆန့်ကျင်ဘက် အပြစ်ကို၊ ဝါ-ချီးမွမ်းခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ကဲ့ရဲ့ခြင်းကို၊ ဝါ-ကဲ့ရဲ့ကြောင်းစကားကို၊ ဘာသတိ-ပြော၏၊ ဝါ-ပြောပြီ၊ ဓမ္မဿ-တရားတော်၏၊ အဝဏ္ဏံ-ကို၊ ဝါ-ကို၊ ဝါ-ကို၊ ဘာသတိ-၏၊ ဝါ-ပြီ၊ သံဃဿ-အရိယာသံဃာတော်၏၊ အဝဏ္ဏံ-ကို၊ ဝါ-ကို၊ ဝါ-ကို၊ ဘာသတိ-၏၊ ဝါ-ပြီ၊ သုပ္ပိယဿ-သုပ္ပိယမည်သော၊ ပရိဗ္ဗာဇကဿ-ပရိဗ္ဗာဇ၏၊ အန္တေဝါသီ-အနီးနေတပည့်ဖြစ်သော၊ ဗြဟ္မဒတ္တော-ဗြဟ္မဒတ္တမည်သော၊ မာဏဝေါ ပန-လှလင်သည်ကား၊ အနေကပရိယာယေန-တစ်ပါးမက များစွာသော အကြောင်းဖြင့်၊ ဝါ-ပရိယာယ်အမျိုးမျိုးဖြင့်၊ ဗုဒ္ဓဿ-၏၊ ဝဏ္ဏံ-ဂုဏ်ကို၊ ဝါ-ချီးမွမ်းခြင်းကို၊ ဝါ-ချီးမွမ်းကြောင်းစကားကို၊ ဘာသတိ-၏၊ ဝါ-ပြီ၊ ဓမ္မဿ-၏၊ ဝဏ္ဏံ-ကို၊ ဝါ-ကို၊ ဝါ-ကို၊ ဘာသတိ-၏၊ ဝါ-ပြီ၊ သံဃဿ-၏၊ ဝဏ္ဏံ-ကို၊ ဝါ-ကို၊ ဝါ-ကို၊ ဘာသတိ-၏၊ ဝါ-ပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဥဘော-နှစ်ယောက်ကုန်သော၊ တေ အာစရိယန္တေဝါသီ-ထိုဆရာတပည့်တို့ သည်၊ အညမညဿ-အချင်းချင်း၏၊ ဝါ-တစ်ယောက်တစ်ယောက်၏၊ ဥဇု ဝိပစ္စနီကဝါဒါ-ဖြောင့်ဖြောင့်သာလျှင် အထူးထူးအပြားပြား ဆန့်ကျင်ဘက် ပြောဆိုကြောင်းစကား ရှိကြကုန်သည်၊ (ဟုတွာ-ဖြစ်၍၊) ဘဂဝန္တံ-မြတ်စွာဘုရား သို့လည်းကောင်း၊ ဘိက္ခုသံဃဉ္စ-ရဟန်းအပေါင်းသို့လည်းကောင်း၊ ပိဋိတော ပိဋိတော-နောက်၌ နောက်၌၊ ဝါ-နောက်က နောက်က၊ အနုပန္နာ-အစဉ်မပြတ်၊ ဖွဲ့စပ်ကြကုန်သည်၊ ဝါ-လိုက်ကြကုန်သည်၊ ဟောန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏။

၂။ အထ ခေါ-ခရီးရှည် ကြွတော်မူရာ ထိုအခါ၌၊ ဘဂဝါ-မြတ်စွာဘုရားသည်၊ အမ္မလဋ္ဌိကာယ-အမ္မလဋ္ဌိကာဥယျာဉ်၌၊ ရာဇဂါရကေ-မင်းကွန်းစံနန်းတော်၌၊ ဘိက္ခုသံဃေန-ရဟန်းအပေါင်းနှင့်၊ သဒ္ဓိ-အတူ၊ ဧကရတ္တိဝါသံ-တစ်ညဉ့်မျှ တည်းခိုနေထိုင်ခြင်းသို့၊ ဥပဂစ္ဆိ-ကပ်ရောက်တော်မူပြီ၊ သုပ္ပိယော-မည်သော၊ ပရိဗ္ဗာဇကောပိ-သည်လည်း၊ အမ္မလဋ္ဌိကာယံ-၌၊ ရာဇဂါရကေ-၌၊ အန္တေဝါသီနာ-သော၊ ဗြဟ္မဒတ္တေန-မည်သော၊ မာဏဝေန-နှင့်၊ သဒ္ဓိ-တူ၊ ဧကရတ္တိ ဝါသံ-သို့၊ ဥပဂစ္ဆိ-ကပ်ရောက်ပြီ၊ တကြာပိ-ထိုအမ္မလဋ္ဌိကာဥယျာဉ်၌လည်း၊ သုပ္ပိယော-မည်သော၊ ပရိဗ္ဗာဇကော-သည်၊ အနေကပရိယာယေန-ဖြင့်၊ ဝါ-ဖြင့်၊ ပေဥဇုဝိပစ္စနီကဝါဒါ-ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဝိဟရန္တိ-နေကြကုန်၏။

ပိဋိတော ပိဋိတော။ ။ “ပိဋိတော ပိဋိတော-နောက်မှ နောက်မှ”ဟု အပါဒါန်အနက်ပေးရိုးရှိ၏။ “အပါဒါန်”ဟူသည် ခွဲခွာခြင်းသဘောရှိ၏။ ဤ၌ကား ခွဲခွာခြင်းသဘောမရှိသော ကြောင့် အပါဒါန်အနက် မပေးဘဲ “နောက်၌ နောက်၌၊ ဝါ-နောက်က နောက်က”ဟု ပေးပါသည်။ တော ပစ္စည်းကို အဓိကရဏအနက်ဟောဟု မှတ်ပါ။

၃။ အထ ခေါ-အဗ္ဗလဋ္ဌိကာဥယျာဉ်ဝယ် သီတင်းသုံးတော်မူရာ ထိုအခါ၌၊ ရတ္တိယာ-ညဉ့်၏။ ပစ္စုသသမယံ-မိုးသောက်အခါ၌၊ (အမိုက်ကိုဖျောက်၊ အလင်း ရောက်သည့်၊ မိုးသောက်အခါ၌) ပစ္စုတိတာနံ-တစ်ဖန်ထကြကုန်သော၊ (ဘိက္ခုနံ ၌ စပ်၊) ဝါ-တစ်ဖန် ထကြကုန်သည်ဖြစ်၍၊ (သန္နိသိန္နာနံ၊ သန္နိပတိတာနံတို့၌ စပ်၊) မဏ္ဍလမာဠေ-ထိုင်နေရာဇရပ်၌၊ သန္နိသိန္နာနံ-ကောင်းစွာထိုင်နေကြကုန် သော၊ သန္နိပတိတာနံ-အတူတကွ ကြွရောက်ကြကုန်သော၊ ဝါ-စုဝေးကြကုန် သော၊ (စည်းဝေးကြကုန်သော)၊ သမ္ပဟုလာနံ-များစွာကုန်သော၊ ဘိက္ခုနံ-ရဟန်း တို့၏၊ အယံ သံခိယဓမ္မော-ဤကောင်းစွာ ပြောဆိုအပ်သော စကားသဘော သည်၊ ဝါ-ရဟန်းကောင်းမှန်သမျှ၊ စုမိကြလျှင်၊ ပြုရတံထွာ၊ ဓမ္မတာဖြစ်သော ဤစကားသည်၊ ဥဒပါဒိ-ဖြစ်ပြီ၊ (ကိ-အဘယ်သို့ ဖြစ်သနည်း။)

အာဝုသော-အရှင်ဘုရားတို့၊ အစ္ဆရိယံ-အံ့ဩဖွယ် ကောင်းပါပေစွ၊ အာဝုသော-တို့၊ အဗ္ဗုတံ-မဖြစ်စဖူး၊ ထူးဆန်းပါပေစွ၊ (ယော သော ဘဂဝါ-အကြင် မြတ်စွာဘုရားသည်၊ သမတ္တိသပါရမိယော-အတိအကျ သုံးဆယ်၊ များကျယ်အညီ၊ ပါရမီတော်တို့ကို၊ ပူရေတွာ-မဆုတ်မနစ်၊ ဖြည့်ကျင့်တော်မူခဲ့ ပြီး၍၊ သဗ္ဗကိလေသေ-အလုံးစုံသော ကိလေသာတို့ကို။ ဘညိတွာ-ဖျက်ဆီးတော် မူပြီး၍၊ အနုတ္တရံ-အတူမရှိ မြတ်သော၊ သမ္မာသမ္မောဒိ-မဖောက်မပြန်၊ အမှန် ကိုယ်တိုင်၊ သိစွမ်းနိုင်လတ်၊ အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကို၊ အဘိ သမ္မုဒ္ဒေါ- ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူပြီ၊ ဝါ-ရတော်မူပြီ) ဇာနတာ- သတ္တဝါတို့၏

မဏ္ဍလမာဠေ။ ။ ကုဓ ပန နိသီဒနသာလာ “မဏ္ဍလမာဠေ”တိ ဝေဒိတဗျော။

သံခိယဓမ္မော။ ။ “သန္နိပတိတာနံ ဝေါ ဘိက္ခဝေ ဒွယံ ကရဏီယံ ဓမ္မိ ဝါ ကထာ၊ အရိယော ဝါ တုဏှိဘာဝေါ”ဟူသော နဝင်္ဂိတ္ထရ သမ္မောဓိဝဂ် နန္ဒကသုတ်ပါဠိတော်နှင့်အညီ ရဟန်းကောင်းတို့၏ ပြုဖွယ်ကိစ္စ နှစ်ဝတို့တွင် “ဓမ္မိကထာ”ကို ရည်ရွယ်၍ “သံခိယဓမ္မ”ဟု ဓမ္မသဒ္ဒါ ထည့်ဟန်တူသည်။ [ဓမ္မသဒ္ဒါသည် “သဘာဝ”အနက်ကို ဟော၏။ “သဘာဝ” ဟူသည်လည်း ထုံးစံဓမ္မတာပင်တည်း၊ ကထာဓမ္မောတိ ကထာသဘာဝေါ။ - ဋီကာ။]

အစ္ဆရိယံ။ ။ အန္ဓဿ ပဗ္ဗတာရောဟဏံ ဝိယ နိစ္စံ န ဟောတီတိ အစ္ဆရိယံ၊ ဤ အဋ္ဌကထာဖွင့်အလို “အစ္ဆရိယံ-သူကန်းတောင်ထက်၊ ရံခါတက်သို့၊ ဆက်ဆက် မပြတ်၊ မဖြစ်တတ်လေစွ”ဟု ပေးပါ၊ (တစ်နည်း) အာ ဣတိ စရိယတေ အဘိနိယတေတိ အစ္ဆရိယံ၊ ဤ ထောမနိမိအလို “အစ္ဆရိယံ-အားဟု ပြုကျင့်ထိုက်ပါပေစွ”ဟု ပေးပါ၊ (တစ်နည်း) အစ္ဆရာယောဂုန္တိ အစ္ဆရိယံ၊ ဤအဋ္ဌကထာဖွင့်အလို “အစ္ဆရိယံ-လက်ဖျောက်ခတ်တီး၊ အံ့ချီး ထိုက်ပါပေစွ”ဟု ပေးပါ။ [ကတ္တား၊ ကံ ထည့်ပေးလိုလျှင် “ဘဂဝတော-၏၊ နာနာဓိမုတ္တိ ကတာဉာဏံ - နာနာဓိမုတ္တိကတာဉာဏ်တော်သည်၊ ဝါ - ကို၊ အစ္ဆရိယံ၊ အဗ္ဗုတံ”ဟု ပေးပါ။]

အာသယာနသယကို သိတော်မူထသော၊ ပဿတာ-လက်တွင် တင်ထား၊
 သျှစ်သျှားသီးကဲ့သို့ အလုံးစုံသော ဥေယျတရားကို မြင်တော်မူထသော၊
 အရဟတာ-ကိလေသာမာရ်၊ သူပုန်ရန်ကို၊
 တွန်းလှန်ဖျက်ဆီးတော်မူပြီးထသော၊ ဝါ-ပစ္စည်းလေးပါးကို
 ခံယူတော်မူထိုက်သော၊ သမ္မသမ္ဗုဒ္ဓေန-မဖောက်မပြန်၊ အမှန်ကိုယ်တိုင်၊
 အလုံးစုံသော တရားတို့ကို သိစွမ်းတော်မူနိုင်ထသော၊ တေန ဘဂဝတာ-
 ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်၊ သတ္တာနံ-သတ္တဝါတို့၏၊ ဣဒံ (အယံ) နာနာဓိ
 မုတ္တိကတာ-ဤအမျိုးမျိုး အဖုံဖုံ၊ အာရုံထဲ၌၊ စွဲမြဲစွာ သက်ဝင်ခြင်း ရှိကုန်သည်၏
 အဖြစ်ကို၊ ယာဝ စ-အလွန်အကဲသာလျှင်၊ ဝါ-အတိုင်းအရှည် မရှိအောင်သာ
 လျှင်၊ သုပ္ပဋိဝိဒိတာ - ကောင်းစွာ ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူအပ်ပါပေပြီ၊ ဟိ-
 မှန်၊

ဇာနတာ၊ ပဿတာ။ ။(တစ်နည်း) ပုဗ္ဗေနိဝါသာဒီဟိ ဇာနတာ၊ ဒိဗ္ဗေန စက္ခုနာ
 ပဿတာ၊ ဤအဖွင့်အတိုင်း “ဇာနတာ-ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏ်၊ အာသဝက္ခယဉာဏ်
 တို့ဖြင့် သိတော်မူထသော၊ ပဿတာ-ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏ်ဖြင့် မြင်တော်မူထသော”ဟု ပေးပါ။
 (တစ်နည်း) တိဟိ ဝိဇ္ဇာဟိ၊ ဆဟိ ဝါ ပန အဘိညာဟိ ဇာနတာ၊ သဗ္ဗတ္ထ အပ္ပဋိဟတေန
 သမန္တစက္ခုနာ ပဿတာ၊ ဤအဖွင့်အတိုင်း “ဇာနတာ-သုံးပါးသော ဝိဇ္ဇာတို့ဖြင့် သိတော်မူ
 ထသော၊ ဝါ-ခြောက်ပါးသော အဘိညာဉ်တို့ဖြင့် သိတော်မူထသော၊ ပဿတာ-
 အလုံးစုံသော အာရုံတို့၌ အပိတ်အပင်မရှိသော သမန္တစက္ခု သဗ္ဗညုတဉာဏ်ဖြင့်
 မြင်တော်မူထသော”ဟု ပေးပါ။

(တစ်နည်း) သဗ္ဗဓမ္မဇာနနသမတ္ထာယ ဝါ ပညာယ ဇာနတာ၊ သဗ္ဗသတ္တာနံ စက္ခု
 ဝိသယာတိတာနိ တိရောကုဋ္ဌာဒိဂတာနိပိ ရူပါနိ အတိဝိသုဒ္ဓေန မံသစက္ခုနာ ပဿတာ၊
 ဤအဖွင့်အတိုင်း “ဇာနတာ-အလုံးစုံသော တရားတို့ကို သိစွမ်းနိုင်သော သဗ္ဗညုတဉာဏ်
 ပညာဖြင့် သိတော်မူထသော၊ ပဿတာ-အလွန်စင်ကြယ်သော မံသစက္ခုဖြင့်
 ထက်ဝန်းကျင် တစ်ယူဇနာရှိသော အာရုံကို မြင်တော်မူထသော”ဟု ပေးပါ။ (တစ်နည်း)
 အတ္တဟိတ သာမိကာယ ဝါ သမာဓိပဒဋ္ဌာနာယ ပဋိဝေဓပညာယ ဇာနတာ၊
 ပရဟိတသာမိကာယ ကရုဏာပဒဋ္ဌာနာယ ဒေသနာပညာယ ပဿတာ၊ ဤအဖွင့်အတိုင်း
 “ဇာနတာ-ကိုယ်တော် ၏ စီးပွားကို ပြီးစေတတ်သော သမာဓိပဒဋ္ဌာန်ရှိသော
 ပဋိဝေဓပညာဖြင့် သိတော်မူထသော၊ ပဿတာ-သူတစ်ပါးတို့၏ စီးပွားကို
 ပြီးစေတတ်သော ကရုဏာပဒဋ္ဌာန်ရှိသော ဒေသနာ ပညာဖြင့် မြင်တော်မူထသော”ဟု
 ပေးပါ။ (တစ်နည်း) အန္တရာယိကဓမ္မေ ဝါ ဇာနတာ၊ နိယျာနိကဓမ္မေ ဝါ ပဿတာ၊
 ဤအဖွင့်အတိုင်း “ဇာနတာ-အန္တရာယိကဓမ္မတို့ကို သိတော် မူထသော၊ ပဿတာ-
 နိယျာနိကဓမ္မတို့ကို မြင်တော်မူထသော”ဟု ပေးပါ။ အရိနံ ဟတတ္တာ၊ ပစ္စယာဒိနန္တ
 အရဟတ္တာ အရဟတာ၊ သမ္မာ သာမဏ္ဍ သဗ္ဗဓမ္မာနံ ဗုဒ္ဓတ္တာ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေန၊
 ဤအဖွင့်အတိုင်း နိဿယပေးသည်။

ယာဝဓိဒ္ဓိ။ ။ယာဝ+စ+က္ကဒံ၊ တေန သုပ္ပဋိဝိဒ္ဓိတာယ အပ္ပမေယျတံ ဒေသေတိ-
 အဋ္ဌကထာ၊ ဤအဖွင့်ကို ကြည့်၍ ဣဒံကို အယံဟု ပြင်လျက် အနက်ပေးရသည်။
 ဣဒံနိပါတ်၊ (တစ်နည်း) ဣဒံသည် ဣတ္ထိလိန်မှ နပုလ္လိန်ပြန်သော လိင်္ဂဝိပလ္လာသ၊
 “အပ္ပမေယျတံ”ကို ထောက်၍ “ယာဝ စ - အလွန်အကဲသာလျှင်၊ ဝါ -
 အတိုင်းအရှည်ရှိအောင်သာလျှင်”ဟု

သုပ္ပိယော-မည်သော၊ အယံ ပရိဗ္ဗာဇကော-ဤပရိဗ္ဗိဇ်သည်၊ အနေကပရိယာယေန-ဖြင့်၊ ဝါ-ဖြင့်၊ ဗုဒ္ဓဿ-၏၊ ပေ၊ အနုဗန္ဓာ-ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ-ကုန်၏၊ ဣတိ-ဤသို့၊ (ဥဒပါဒိ-ဖြစ်ပြီ။)

၄။ အထ ခေါ-ပြောဆိုကြရာ၊ ထိုအခါ၌၊ ဘဂဝါ-သည်၊ တေသံ ဘိက္ခုနံ-ထို ရဟန်းတို့၏၊ ဣဒံ သံခိယဓမ္မံ-ကို၊ ဝါ-ကို၊ ဝိဒိတွာ-သိတော်မူ၍၊ ယေန-အကြင် အရပ်အဖို့ဖြင့်၊ မဏ္ဍလမာလော-ထိုင်နေရာ ဇရပ်သို့၊ (ဥပသင်္ကမိတဗ္ဗာ-ကြွတော်မူထိုက်၏၊) တေန-ထိုအရပ်အဖို့ဖြင့်၊ (မဏ္ဍလမာလံ-သို့) ဥပသင်္ကမိ-ကြွတော်မူ၏၊ ဝါ-ကြွတော်မူပြီ၊ (တစ်နည်း) ယေန-အကြင်အရပ်၌၊ မဏ္ဍလမာလော-သည်၊ (အတ္ထိ-ရှိ၏၊) တေန-ထိုထိုင်နေရာ ဇရပ်၊ ရှိရာအရပ်၌၊ ဥပသင်္ကမိ-ရောက်တော်မူပြီ၊ (တစ်နည်း) တေန-ထိုထိုင်နေရာဇရပ်၊ ရှိရာအရပ်သို့၊ ဥပသင်္ကမိ-ကြွတော်မူ၏၊ ဝါ-ကြွတော်မူပြီ။

ပေးရသည်၊ မှီကာ၌ “တဿ (ထိုပါဌ်၏) ယတ္ထကံ သုဠု ပဋိဝိဒိတာ၊ တံ ဧတ္ထကန္တိ (ထိုထိုးထွင်း၍ သိခြင်းသည် ဤမျှ အတိုင်းအရှည်ရှိ၏ဟူ၍) န သက္ကာ အမေဟိ ပဋိဝိဇ္ဈိတံ အက္ခာတုံ ဝါတိ အတ္ထော”ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သည်။ “ဘုရားရှင်သိတော်မူသလောက် တပည့်တော်တို့က ထိုးထွင်း၍ မသိနိုင်ပါ၊ (တစ်နည်း) မပြောပြနိုင်ပါ”ဟုလို့။

မှီကာသစ်။ ။ယာဝဉ္စိကို “ယာဝ စ ယတ္ထကံ ဣဒံ အယံ နာနာဓိမုတ္တိကတာ သုပ္ပဋိဝိဒိတာ၊ တံ ဧတ္ထကမေဝါတိ န သက္ကာ အမေဟိ ပဋိဝိဇ္ဈိတံ အက္ခာတုံ စာတိ သပါဌသေသတ္ထော”ဟု ဖွင့်၏။ နိဿယအနက်ပေးရာ၌ ဤအတိုင်း ပါဌသေသထည်၍ ပေးရမည်ဟု ဆိုလို၏။ သို့သော် ထိုမျှလောက်ထည်၍ အနက်ပေးဖို့ရန် မဏ္ဍလမာဠ၌ စကားပြောကြသော ရဟန်းတို့မှာ ရည်ရွယ်ချက်ရှိမည် မထင်ပါ။

အနက်။ ။ဤမှီကာသစ်အလိုအတိုင်း အနက်ပေးလိုလျှင်ကား တေန ဘဂဝတာ-သည်၊ သတ္တာနံ- တို့၏၊ ဣဒံ (အယံ) နာနာဓိမုတ္တိကတာ- ကို၊ “ယာဝစ- အကြင်မျှ အတိုင်းအရှည် ရှိသည်တိုင်အောင်၊ သုပ္ပဋိဝိဒိတာ-ပြီ၊ တံ-ထိုထိုးထွင်း၍ သိခြင်းကို၊ ဧတ္ထကမေဝါတိ-ဤမျှ အတိုင်းအရှည်ရှိ၏ဟူ၍၊ အမေဟိ-တပည့်တော်တို့သည်၊ ပဋိဝိဇ္ဈိတံ-ထိုးထွင်း၍ သိခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ အက္ခာတုံ စ-ပြောပြခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ န သက္ကာ-မတတ်ကောင်းပါ”ဟု ပေးပါ။

ယေန၊ ပေ၊ ဥပသင်္ကမိ။ ။ယေနာတိ ယေန ဒိသာဘာဂေန သော ဥပသင်္ကမိတဗ္ဗော၊ ဘုမ္မတ္ထေ ဝါ ဧတံ ကရဏဝစနံ၊ ယသ္မိံ ပဒေသေ သော မဏ္ဍလမာလော တတ္ထ ဂတောတိ အယမေတ္ထ အတ္ထော၊ ဤအဖွင့်အတိုင်း နှစ်နည်းပေးသည်။ “ဥပသင်္ကမိ”ကို “ဂတော”ဟု ဖွင့်သောကြောင့် ဥပအနက် မရှိဟု မှတ်ပါ။

မှီကာ။ ။ယေနာတိ ဟေတုမှီ ကရဏဝစနံ၊ ယေန ကာရဏေန ဘဂဝတာ သော မဏ္ဍလမာလော ဥပသင်္ကမိတဗ္ဗော၊ တေန ကာရဏေန ဥပသင်္ကမိတိ အတ္ထော၊ ဤ မှီကာ အဖွင့်အတိုင်း “ယေန-အကြင် အကြောင်းကြောင့်၊ မဏ္ဍလမာလော-သို့၊ (ဥပသင်္ကမိ-၏၊ ဝါ-ပြီ)”ဟု ဟိတ်အနက် တစ်နည်း ပေးပါ။

ဥပသင်္ကမိတ္တာ-ကြွတော်မူပြီး၍၊ ပညတ္တေ-ခင်းထားအပ်သော၊ အာသနေ-နေရာ၌၊ နိသီဒိ-ထိုင်တော်မူပြီ၊ နိသဇ္ဇ-ထိုင်တော်မူပြီး၍၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ဘိက္ခု-တို့ကို၊ အာမန္တေသိ-သိစေတော်မူပြီ၊ ဝါ-မေးတော်မူပြီ၊ (ကိ-အဘယ်သို့ မေးတော် မူသနည်း၊) ဘိက္ခဝေ-ဘိက္ခုတို့၊ ဧတရဟိ-ယခုအခါ၌၊ ကာယကထာယ-အဘယ် စကားဖြင့်၊ သန္နိသိန္နာ-ကောင်းစွာ ထိုင်နေကြကုန်သည်၊ သန္နိပတိတာ-အတူ တကွ၊ ကျရောက်ကြကုန်သည်၊ ဝါ-စည်းဝေးကြကုန်သည်၊ အတ္တနု-ဖြစ်ကုန် သနည်း။ [“ကာယနုတ္တ”ဟု ရှိသော ပါဠိအတိုင်း အနက်၊ “ကာယနေတ္တာတိပိ ပါဠိ”ဟူသော အဖွင့်အရ (တစ်နည်း) ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ဧတရဟိ-၌၊ ဧတ္ထ-ဤဇရပ်၌၊ ကာယကထာယ-ဖြင့်၊ သန္နိသိန္နာ-ကုန်သည်၊ သန္နိပတိတာ-ကုန်သည်၊ (ဘဝထ) နု-ဖြစ်ကုန်သနည်း၊] ဝေါ-သင်တို့၏၊ အန္တရာ-ကမ္မဋ္ဌာန်း နှလုံးသွင်းမှု စသည် တို့၏ အကြား၌၊ ဝိပဿနာ-အပြားအားဖြင့် ပြုအပ်ပြီး မဟုတ်သော၊ ဝါ-မပြီး သေးသော၊ ကထာ-စကားသည်၊ ကာ စ ပန- အဘယ်နည်း၊ ဣတိ- သို့၊ (အာမန္တေသိ-ပြီ။)

ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝုတ္တေ-မိန့်တော်မူအပ်သော်၊ ဝါ-မေးတော်မူအပ်သော်၊ တေ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ ဘဂဝန္တံ-မြတ်စွာဘုရားကို၊ ဧတံ-ဤစကားကို၊ အဝေါစုံ-လျှောက်ကြကုန်ပြီ၊ (ကိ-အဘယ်သို့ လျှောက်ကြကုန်သနည်း၊) ဘန္တေ-မြတ်စွာ ဘုရား၊ ရတ္တိယာ-၏၊ ပစ္စုသသမယံ-၌၊ ပစ္စုဋ္ဌိတာနံ-ကုန်သော၊ ဝါ-ကုန်သည် ဖြစ်၍၊ ဣမ မဏ္ဍလမာလေ-ဤထိုင်နေရာ ဇရပ်၌၊ သန္နိသိန္နာနံ-ကုန်သော၊ သန္နိပတိတာနံ-ကုန်သော၊ အမှောက်-တပည့်တော်တို့၏၊ အယံ သံခိယဓမ္မော-သည်၊ ဥဒပါဒိ-ပြီ၊ (ကိ-သနည်း၊) အတ္ထရိယံ အာဝုသော၊ ပေ၊ ဘိက္ခုသံဃဉ္စ၊ ဣတိ-သို့၊ (ဥဒပါဒိ-ပြီ၊) ဘန္တေ-မြတ်စွာဘုရား၊ နော-တို့၏၊ အန္တရာ-၌၊ ဝိပဿနာ-သော၊ (မပြီးမပြတ်၊ ရပ်၍နေရသော၊) ကထာ-စကားသည်၊ အယံ-ဤသဗ္ဗညုတ ဉာဏ်တော်ကို အကြောင်းပြု၍ ပြောဆိုအပ်သော စကားပါတည်း၊ အထ-ပြောဆို၍ မပြီးသေးရာ၊ ထိုအခါ၌၊ ဘဂဝါ-သည်၊ အနုပ္ပတ္တော-ကြွတော်မူလာပြီ၊ [“အစဉ် ရောက်တော်မူလာပြီ” ဟုလည်း ပေးကြ၏၊] ဣတိ- သို့၊ (အဝေါစုံ-လျှောက်ကြကုန်ပြီ။)

ကာယကထာယ။ ။ ရှေးနိဿယ၌ “ကာယ-အဘယ်သို့သော၊ ကထာယ-စကား၌၊ (တစ်နည်း) ကထာယ-ကြောင့်”ဟု ပေးသည်၊ ဤ၌ “ကာယကထာယ-အဘယ်စကားဖြင့်” ဟု ကြိယာဝိသေသန ပေးပါသည်။

ဝိပဿနာ။ ။ ပကာရေန+ကရဏံ ပကတော၊ တတော ဝိဂတာ၊ ဝိဂတံ ဝါ ပကတံ ယဿာတိ ဝိပဿနာ၊ (ဋီကာသစ်)၊ ဤအဖွင့်အတိုင်း “ဝိပဿနာ-အပြားအားဖြင့် ပြုခြင်းမှ ကင်းသော၊ (တစ်နည်း) ဝိပဿနာ-ကင်းသော အပြားအားဖြင့် ပြုခြင်းရှိသော”ဟု ပေးပါ၊ နိဿယ၌ကား လွယ်ကူသောနည်းကိုသာ ပေးပါသည်။

၅။ ဘိက္ခုဝေ-တို့၊ ပရေ-သာသနာတော်၏ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော တစ်ပါးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ မမံ ဝါ-ငါဘုရား၏သော်လည်း၊ အဝဏ္ဏံ-ကို၊ ဘာသေယျံ-ပြောကုန်ရာ၏၊ ဓမ္မဿဝါ-တရားတော်၏သော်လည်း၊ ပေ၊ သံဃဿဝါ-အရိယာ သံဃာတော်၏သော်လည်း၊ အဝဏ္ဏံ-ကို၊ ဘာသေယျံ-ကုန်ရာ၏၊ တတြ-ထို အပြစ်ပြောသောပုဂ္ဂိုလ်တို့၌၊ တုမေဟိ-သင်တို့သည်၊ အာယာတော-စိတ်ကို လွန်စွာ နှိပ်စက်တတ်သော ဒေါသကို၊ ဝါ-ရန်ငြိုးကို၊ န ကရဏီယော-မပြုအပ်၊ မပြုထိုက်၊ ဝါ-မပြုကြလေနှင့်၊ အပ္ပစ္စယော-ပီတိ သုခတို့ ရှေးရှုမရောက်ကြောင်း ဖြစ်သော ဒေါမနဿကို၊ န ကရဏီယော-ထိုက်၊ ဝါ-နှင့်၊ စေတသော-စိတ်၏၊ အနဘိရဒ္ဓိ-မိမိစီးပွား သူ့စီးပွားကို မပြီးစေတတ်သော ဒေါသကို၊ န ကရဏီယာ-ထိုက်၊ ဝါ-နှင့်၊ ဘိက္ခုဝေ-တို့၊ ပရေ-တို့သည်၊ ပေ၊ ဘာသေယျံ-ကုန်ရာ၏၊ တတြ-ထိုအပြစ်ပြောသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၌၊ (တစ်နည်း) တတြ-ထိုအပြစ်ပြောခြင်းကြောင့်၊ (တစ်နည်း) တတြ-ထိုအပြစ်ပြောခြင်းသည်၊ (သတိ-ဖြစ်လတ်သော်) တုမေ-တို့ သည်၊ ကပိတာဝါ-ဒေါသအတွက် အမျက်ထွက်ကြကုန်သည်သော်လည်းကောင်း၊ ဝါ-စိတ်ဆိုးကြကုန်သည်သော်လည်းကောင်း၊ အနတ္တမနာ ဝါ-ဒေါမနဿဖြင့် မိမိစိတ် မရှိကြကုန်သည်သော်လည်းကောင်း၊ ဝါ-စိတ်မချမ်းသာ၊ နှလုံးနာကြ ကုန်သည်သော်လည်းကောင်း၊ စေ အဿထ-အကယ်၍ ဖြစ်ကုန်အံ့၊ (ဧဝံသတိ-ဤသို့ ဖြစ်ကုန်လတ်သော်) တေန-ထိုဒေါသ၊ ဒေါမနဿကြောင့်၊ တုမံ ယေဝ-သင်တို့၏သာ၊ ဝါ-သင်တို့မှသာ၊ အန္တရာယော-ဈာန်မဂ်ဖိုလ်တို့၏အန္တရာယ် သည်၊ အဿ-ဖြစ်ရာ၏။

ဘိက္ခုဝေ-တို့၊ ပရေ-တို့သည်၊ ပေ၊ စေ အဿထ-ကုန်အံ့၊ (ဧဝံသတိ)၊ တုမေ-တို့သည်၊ ပရေသံ-သူတစ်ပါးတို့၏၊ သုဘာသိတံ အပိ-ကောင်းစွာ ပြောဆိုအပ်သော စကားမျှကိုလည်းကောင်း၊ ဒုဗ္ဘာသိတံ အပိ-မကောင်းသဖြင့် ပြောဆိုအပ်သော စကားမျှကိုလည်းကောင်း၊ အာဇာနေယျာထနု-သိနိုင်ကုန်ရာအံ့လော၊ ဣတိ-ဤသို့ မေးတော်မူပြီ၊ ဘန္တေ-မြတ်စွာဘုရား၊ ဧတံ-ဤစကားကောင်းစကားဆိုးကို ခွဲခြား၍ သိနိုင်ခြင်းသည်၊ နောဟိ-မဖြစ်နိုင်ပါ၊ (ဣတိ-ဤသို့ လျှောက်ကြကုန်ပြီ)၊ ဘိက္ခုဝေ-တို့၊ ပေ၊ ဘာသေယျံ-ကုန်ရာ၏၊ တတြ-ထိုအပြစ်ပြောခြင်းကြောင့်၊ တုမေဟိ-တို့သည်၊ အဘူတံ-မဟုတ်မမှန်သော အပြစ်ကို၊ အဘူတတော-မဟုတ် မမှန်သည်၏ အဖြစ်အားဖြင့်၊ ဝါ-မဟုတ် မမှန်ပါဟူ၍၊

တတြ။ ။ “တတြ စေ တုမေ အဿထာတိ တေသု အဝဏ္ဏဘာသကေသု၊ တသ္မိဝါ အဝဏ္ဏေ”ဟု အဋ္ဌကထာဖွင့်၏၊ တသ္မိ အဝဏ္ဏေကို “နိမိတ္တတ္ထေ ဘာဝလက္ခဏေ ဝါ ဧတံ ဘုမ္မန္တိ အာဟ၊ - တသ္မိ ဝါ အဝဏ္ဏေဟိ”ဟု နိကာသစ် ဖွင့်၏၊ ထို့ကြောင့် တတြကို သုံးနက် ပေးထားပါသည်။

နိဗ္ဗေဒတဗ္ဗ-ဖြေရှင်းရာ၏။ ဝါ-ဖြေရှင်းရမည်။ (ကိ-အဘယ်သို့ ဖြေရှင်းရမည်နည်း။) ကုတိပိ-ဤအကြောင်း ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း။ ဧတံ-ဤ သင်တို့ ပြောဆိုအပ်သော အပြစ်သည်။ အဘူတံ-မဟုတ်ပါ။ ကုတိပိ-လည်း။ ဧတံ-သည်။ အတစ္ဆံ-မမှန်ပါ။ ဧတံ-သည်။ အမေသု-တပည့်တော်တို့၌၊ နတ္ထိစ-မရှိသည်သာ၊ ဧတံ-သည်။ အမေသု-တို့၌၊ န စ သံဝိဇ္ဇတိ-မထင်ရှားသည်သာ၊ ကုတိ-ဤသို့၊ (နိဗ္ဗေဒတဗ္ဗ-ရာ၏။ ဝါ-ရမည်။)

၆။ ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ပရေ-မိမိမှတစ်ပါးအခြားသော သာသနာကို ကြည်ညိုသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။ မမံဝါ-၏သော်လည်း။ ဝဏ္ဏံ-ကို၊ ဘာသေယျ-ကုန်ရာ၏။ ပေ၊ တတြ-ထိုသို့၊ ဂုဏ်ကို ပြောခြင်းကြောင့်၊ တုမေဟိ-တို့သည်။ အာနန္ဒော-လွန်စွာ နှစ်သက်ကြောင်းဖြစ်သော ပီတိကို၊ န ကရဏီယော-ထိုက်၊ ဝါ-နှင့်၊ သောမနဿ-ကောင်းသောစိတ်ရှိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ စေတသိကသုခဝေဒနာကို၊ န ကရဏီယံ-ထိုက်၊ ဝါ-နှင့်၊ စေတသော-စိတ်၏၊ ဥပ္ပိလာဝိတတ္ထံ-ဘူးတောင်း အသွင်၊ ပေါ်လွင်တက်ကြွသော စိတ်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ပီတိကို၊ န ကရဏီယံ-ထိုက်၊ ဝါ-နှင့်၊ ပေ၊ တတြ-ထိုသို့၊ ဂုဏ်ကို ပြောခြင်းကြောင့်၊ တုမေ-တို့သည်။ အာနန္ဒိနော-လွန်စွာ နှစ်သက်ခြင်း ရှိကြကုန်သည်လည်းကောင်း၊ သုမနာ-ဝမ်းသာရွှင်ပျဲ၊ ကောင်းသောစိတ်ရှိကြကုန်သည်လည်းကောင်း၊ ဥပ္ပိလာ ဝိတာ-ဘူးတောင်းအသွင်၊ ပေါ်လွင်တက်ကြွကြကုန်သည်လည်းကောင်း၊ စေ-အဿထ-ကုန်အံ့၊ (ဧဝံသတိ)၊ တေန-ထိုပီတိ သောမနဿကြောင့်၊ တုမယေဝ-တို့၏သာ၊ ဝါ-တို့မှာသာ၊ အန္တရာယော-သည်၊ အဿ-၏။ [ဤ သုက္ကပက္ခ၌ ကဏ္ဍပက္ခကဲ့သို့ တတိယဝါရ မပါ၊ အကယ်၍ ထည့်လိုလျှင် “မမံ ဝါ ဘိက္ခဝေ ပရေ ဝဏ္ဏံ ဘာသေယျ၊ တတြ စေ တုမေ အဿထ၊ အာနန္ဒိနော သုမနာ ဥပ္ပိလာဝိတာ၊ အပိ န တုမေ ပရေသံ သုဘာသိတံ ဒုဗ္ဘာသိတံ အာဇာနေယျာထ၊ နော ဟေတံ ဘန္တေ”ဟု ထည့်ပါ။]

ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ပရေ-တို့သည်၊ ပေ၊ ဘာသေယျ-ကုန်ရာ၏။ တတြ-ထိုသို့၊ ဂုဏ်ကို ပြောဆိုခြင်းကြောင့်၊ (တစ်နည်း) တတြ-ထိုသို့၊ ဂုဏ်ကို ပြောဆိုခြင်းသည်၊ (သတိ-ဖြစ်လတ်သော်) တုမေဟိ-တို့သည်၊ ဘူတံ-ဟုတ်မှန်သော ဂုဏ်ကို၊ ဘူတတော-ဟုတ်မှန်သည်၏ အဖြစ်အားဖြင့်၊ ဝါ-ဟုတ်မှန်ပါ၏ဟူ၍၊ ပဋိဇာနိတဗ္ဗ-ဝန်ခံရာ ၏၊ ဝါ-ဝန်ခံရမည်၊ (ကိ-အဘယ်သို့ ဝန်ခံရမည်နည်း။) ကုတိပိ-ကြောင့်လည်း။ ဧတံ-ဤ သင်တို့ပြောဆိုအပ်သော ဂုဏ်သည်၊ ဘူတံ-ဟုတ်၏။ ပေ၊ တစ္ဆံ-မှန်၏၊ ဧတံ-သည်၊ အမေသု-တို့၌၊ အတ္ထိစ-ရှိသည်သာ၊ ပေ၊ သံဝိဇ္ဇတိ စ-ထင်ရှား သည်သာ၊ ကုတိ-သို့၊ (ပဋိဇာနိတဗ္ဗ-ရမည်။)

စူဠသီလကထာ

၇။ ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ပုထုဇ္ဇနော-ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ တထာဂတဿ-မြတ်စွာဘုရား ၏၊ ဝဏ္ဏံ-ဂုဏ်တော်ကို၊ ဝဒမာနော-ပြောဆိုစွမ်းနိုင်လတ်သော်၊ ဝါ-အစွမ်းကုန် ကြိုးစား၍ ပြောဆိုလတ်သော်၊ ယေန-အကြင်ဂုဏ်ဖြင့်၊ (ဝါ-အကြင်သီလဖြင့်၊) ဝဒေယျ-ပြောဆိုနိုင်ရာ၏၊ ဧတံ-ဤဂုဏ်သည်၊ (ဝါ-ဤသီလသည်၊) အပ္ပမတ္တကံ-သိမ်ငယ်သော အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ဩရမတ္တကံ-ညံ့သောအတိုင်းအရှည် ရှိသော၊ ဝါ-သမာဓိ ပညာကို ထောက်ဆက အောက်ကျသော အတိုင်းအရှည် ရှိသော၊ ဝါ-သမာဓိ ပညာတို့၏ ဤမှာဘက်အဖို့ဟူသော အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ သီလမတ္တကံ-အာစာရသီလကလေးမျှသာတည်း၊ ဝါ-ကိုယ်ကျင့်သီလကလေးမျှ သာတည်း၊ ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ပုထုဇ္ဇနော-သည်၊ တထာဂတဿ-၏၊ ဝဏ္ဏံ-တော်ကို၊ ဝဒမာနော-ပြောဆိုစွမ်းနိုင်လတ်သော်၊ ဝါ-အစွမ်းကုန် ကြိုးစား၍ ပြောဆိုလတ်သော်၊ (အပ္ပမတ္တကေန-သိမ်ငယ်သော အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ဩရမတ္တကေန-ညံ့သောအတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ဝါ-သမာဓိ ပညာကို ထောက်ဆက အောက်ကျ သော အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ဝါ-သမာဓိ ပညာတို့၏ ဤမှာဘက် အဖို့ဟူသော အတိုင်းအရှည် ရှိသော၊) ယေန (သီလမတ္တကေန)-အကြင်အာစာရသီလကလေးမျှ ဖြင့်၊ ဝါ-ကိုယ်ကျင့်သီလကလေးမျှဖြင့်၊ ဝဒေယျ-ပြောဆိုနိုင်ရာ၏၊ (အပ္ပမတ္တကံ-သော၊ ဩရမတ္တကံ-သော၊ ဝါ-သော၊) တံ (သီလမတ္တကံ)-ထို အာစာရသီလကလေး မျှဟူသည်၊ ဝါ-ထိုကိုယ်ကျင့်သီလကလေးမျှဟူသည်၊ ကတမဉ္စ-ဘယ်နည်း။

၈။ ပါဏာတိပါတဓိရုတိ။ ။ သမဏော ဂေါတမော-ရဟန်းဂေါတမသည်၊ ပါဏာတိပါတံ-ပါဏာတိပါတကို၊ ဝါ-သူ့အသက်သတ်ခြင်းကို၊ ဝါ-သူ့အသက်ကို လျင်စွာကျစေကြောင်း ဒုဿီလျစေတနာကို၊ ဝါ-သူ့အသက်ကို ဓား လက်နက် စသည်တို့ဖြင့် လွှမ်းမိုး၍ ကျစေကြောင်းဖြစ်သော ဒုဿီလျစေတနာကို၊ ပဟာယ-ပယ်စွန့်တော်မူ၍၊ ဝါ-ပယ်စွန့်တော်မူခြင်းကြောင့်၊ ပါဏာတိပါတာ-ပါဏာတိ ပါတမှ၊ ဝါ-မှ၊ ပဋိဝိရတော-ရှောင်ကြဉ်တော်မူ၏၊ နိဟိတဒဏ္ဍော-ချထားအပ် ပြီးသော တုတ်ရှိတော်မူသည်၊ ဝါ-တုတ်မကိုင်ဘဲ လုံးဝချထားတော်မူသည်၊ နိဟိတသဏ္ဍော-ချထားအပ်ပြီးသော တုတ်မှတစ်ပါး အခြားလက်နက်ရှိတော်မူသည်၊ ဝါ-တုတ်မှတစ်ပါး အခြားသော လက်နက်ကို လုံးဝမကိုင်ဘဲ ချထားတော် မူသည်၊ လဇ္ဇီ-မကောင်းမှုမှ ရှုက်ခြင်းရှိတော်မူသည်၊ ဒယာပန္နော-မေတ္တာသို့ ရောက်တော်မူသည်၊ ဝါ-မေတ္တာစိတ်ရှိသူ၏အဖြစ်သို့ ရောက်တော်မူသည်၊ သဗ္ဗပါဏဘူတဟိတာနုကမ္မိ-ဖြစ်သော အသက်ရှိသော သတ္တဝါအား လုံးတို့ကို စီးပွားဖြင့် စောင့်ရှောက်တော်မူတတ်သည်၊ ဝါ-ကံကြောင့်

ဖြစ်သော သတ္တဝါ အားလုံးတို့ကို စီးပွားဖြင့် စောင့်ရှောက်တော်မူတတ်သည်။ (ဟုတွာ)။ ဝိဟရတိ-သီတင်းသုံးတော်မူ၏။ ဣတိ-ဤပါဏာတိပါတ ဝိရတိလည်း သီလတစ်မျိုးတည်း။ [ကတမဉ္စ အမေးကို ပြန်ဖြေသည်။ ဆရာတို့ကား “ဣတိဇဝံ-သို့၊ ဝဒေယျ-ပြောဆိုနိုင်ရာ၏”ဟု ပေးတော်မူကြသည်။] ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ပုထုဇ္ဇနော တထာ ဂတဿ၊ ဝဏ္ဏံ၊ ဝဒမာနော။ ဣတိဝါ-ဤသို့သော်လည်း၊ ဝါ-ဤပါဏာတိပါတ ဝိရတိသီလဖြင့်သော်လည်း၊ (ဟိအနက် မရှိ၊) ဝဒေယျ-ပြောဆိုနိုင်ရာ၏။

အဒိန္နာဒါနဝိရတိ။ ။သမဏော ဂေါတမော-သည်။ အဒိန္နာဒါနံ-အဒိန္နာ ဒါနကို၊ ဝါ-မပေးအပ်သော သူဥစ္စာကို ခိုးယူခြင်းကို၊ ဝါ-မပေးအပ်သော သူဥစ္စာ ကို ခိုးယူကြောင်းဖြစ်သော ဒုဿီလုစေတနာကို၊ ပဟာယ-၍၊ ဝါ-ကြောင့်၊ အဒိန္နာဒါနာ-အဒိန္နာဒါနမှ၊ ပဋိဝိရတော-ရှောင်ကြဉ်တော်မူ၏။ ဒိန္နာဒါယိ-ပေးအပ်သော ပစ္စည်းကိုသာ ကိုယ်နှုတ်တို့ဖြင့် ယူတော်မူတတ်သည်။ ဒိန္နပါဋိ ကဒီ-ပေးအပ်သော ပစ္စည်းကိုသာ စိတ်ဖြင့် လိုလားတော်မူသည်။ (ဟုတွာ)။ အထေနေန - မခိုးမဝှက် မလုယက်တတ်သော၊ (အထေနတ္တာ - မခိုးမဝှက် မလုယက်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) သုစိဘူတေန-စင်ကြယ်သည်ဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ အတ္တနာ-အတ္တဘောဖြင့်၊ ဝိဟရတိ-၏၊ ဣတိ-ဤအဒိန္နာဒါနဝိရတိ လည်း သီလတစ်မျိုးတည်း၊ ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ပုထုဇ္ဇနော-သည်။ တထာဂတဿ-၏၊ ဝဏ္ဏံ-ကို၊ ဝဒမာနော-လတ်သော်၊ ဣတိဝါ-ဤသို့သော်လည်း၊ ဝါ-ဤ အဒိန္နာဒါနဝိရတိသီလဖြင့်သော်လည်း၊ ဝဒေယျ-ပြောဆိုနိုင်ရာ၏။

အဗြဟ္မစရိယဝိရတိ။ ။သမဏော ဂေါတမော-သည်။ အဗြဟ္မစရိယံ-အဗြဟ္မစရိယကို၊ ဝါ-မမြတ်သော မေထုန်အကျင့်ကို၊ ပဟာယ-၍၊ ဝါ-ကြောင့်၊ ဗြဟ္မစရိ-မြတ်သော မေထုနဝိရတိအကျင့်ကို ကျင့်တော်မူသည်။ အာရာစာရိ-မေထုန်မှ ဝေးစွာ ကျင့်တော်မူသည်။ (ဟုတွာ)။ ဂါမမ္မော-ရွာနေသူ လူတို့၏ဥစ္စာ ဖြစ်သော၊ မေထုနာ-မေထုန်မှ၊ ဝါ-ဆန္ဒရာဂ၊ အတူကြွသည့်၊ မိန်းမ ယောက်ျား၊ နှစ်ဦးသားတို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော အကျင့်မှ၊ ဝိရတော-ရှောင်ကြဉ်တော်မူ၏။ ဣတိ-ဤ အဗြဟ္မစရိယဝိရတိလည်း သီလတစ်မျိုးတည်း၊ ဘိက္ခဝေ၊ ပုထုဇ္ဇနော၊ တထာ ဂတဿ၊ ဝဏ္ဏံ၊ ဝဒမာနော။ ဣတိဝါ-ဤသို့သော်လည်း၊ ဝါ-ဤ မေထုနဝိရတိ သီလဖြင့်သော်လည်း၊ ဝဒေယျ-၏။

ဉ။ မုသာဝါဒဝိရတိ။ ။သမဏော ဂေါတမော-သည်။ မုသာဝါဒံ-မုသာဝါဒ ကို၊ ဝါ-မုသားပြောခြင်းကို၊ ဝါ-ချွတ်ယွင်းဖောက်ပြန်၊ မမှန်သော ကာယပယောဂ ဝစီပယောဂတို့ကို ပြောဆိုကြောင်း ဖြစ်စေကြောင်း စေတနာကို၊ (တစ်နည်း) မုသာဝါဒံ-မဟုတ်မမှန်သော ဝတ္ထုကို ဟုတ်မှန်သောအားဖြင့် ပြောဆိုကြောင်း သိစေကြောင်းစေတနာကို၊ ပဟာယ-၍၊ ဝါ-ကြောင့်၊ မုသာဝါဒါ-

မုသာဝါဒမှ၊ ပဋိဝိရတော - ဇာ၊ သစ္စဝါဒီ - မှန်ကန်သော စကားကိုသာ ပြောဆို တတ်သည်။ သစ္စသန္ဓေ-မှန်ကန်သော စကားတစ်ရပ်နှင့် စကားတစ်ရပ်ကို ဆက်စပ်တတ် သည်။ ထေတော-စကားအရာ လွန်စွာခိုင်မြဲသည်။ ပစ္စယိကော-ယုံကြည်မှု၏ စွဲ၍ဖြစ်ရာသည်။ ဝါ-ယုံကြည်စရာသည်။ လောကဿ-သတ္တလောကကို၊ အဝိသံ ဝါဒကော-မချွတ်ယွင်းစေတတ်သည်။ (ဟောတိ-ဇာ၊) ဣတိ-ဤမုသာဝါဒဝိရတိ လည်း သီလတစ်မျိုးတည်း။ ဘိက္ခဝေ၊ ပုထုဇ္ဇနော၊ တထာဂတဿ၊ ဝဏ္ဏံ၊ ဝဒမာနော၊ ဣတိ ဝါ-ဤသို့သော်လည်း၊ ဝါ-မုသာဝါဒဝိရတိသီလဖြင့်သော် လည်း၊ ဝဒေယျ-ဇာ။

ပိသုဏဝါစာဝိရတိ။ ။သမဏော ဂေါတမော-သည်။ ပိသုဏံ ဝါစံ-ပိသုဏဝါစာကို၊ ဝါ-ချောပစ်ကုန်းတိုက်ကြောင်းစကားကို၊ ဝါ-မိမိ၏ချစ်အပ်သည် ၏အဖြစ်၊ သူတစ်ပါး၏အချစ်မှ ကင်းဆိတ်သည်၏အဖြစ် ကို ပြုကြောင်းစကား ကို၊ (တစ်နည်း) ပိသုဏံ ဝါစံ-စည်းလုံးပြီးသား၊ ကွဲ၍သွားအောင်၊ ကြိတ်ချေတတ် သောစကားကို၊ ပဟာယ-၍၊ ဝါ-ကြောင့်၊ ပိသုဏာယ ဝါစာယ-ပိသုဏဝါစာမှ၊ ပဋိဝိရတော-ဇာ၊ ဣတော-ဤသူတို့ အထံမှ၊ သုတ္တာ-အပြစ်ပြောသည်ကို ကြား ရ၍၊ ဣမေသံ-ဤသူတို့၏၊ ဘေဒါယ-ထိုသူတို့နှင့် ကွဲပြားခြင်းငှာ၊ အမုတြ-ထို သူတို့အထံ၌၊ ဝါ-ထိုသူတို့အား၊ အက္ခာတာ-ပြောပြတော်မူသည်၊ န (ဟောတိ)-မဖြစ်၊ အမုတြဝါ-ထိုအရပ်၌လည်း၊ သုတ္တာ-အပြစ်ပြောသည်ကို ကြားရ၍၊ အမူသံ-ထိုသူတို့၏၊ ဘေဒါယ-ဤသူတို့နှင့် ကွဲပြားခြင်းငှာ၊ ဣမေသံ-ဤသူတို့ အား၊ အက္ခာတာ-သည်၊ န (ဟောတိ)-မဖြစ်၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဝါ-ဤနည်းအားဖြင့်၊ ဘိန္နာနံဝါ-ကွဲပြားပြီးသူတို့ကိုမူလည်း၊ သန္ဓာတာ-စေ့စပ်တော်မူတတ်သည်၊ သဟိတာနံဝါ-တကွဖြစ်ပြီး စေ့စပ်ပြီးသူတို့အားမူလည်း၊ အနုပ္ပဒါတာ-လျော် သော အားကို ပေးတော်မူတတ်သည်၊ ဝါ-စေ့စပ်ခြင်းကို အစဉ်လိုက်၍ ယူတော် မူတတ်၊ စောင့်ရှောက်တော်မူတတ်သည်၊ သမဂ္ဂါရာမော (တစ်နည်း) သမဂ္ဂ ရာမော-ညီညွတ်သူဟူသော မွေ့လျော်ရာရှိသည်၊ သမဂ္ဂရတော-ညီညွတ်သူတို့၌ မွေ့လျော်တော်မူသည်၊ သမဂ္ဂနန္ဒီ-ညီညွတ်လူတို့ကို မြင်ရ၊ ကြားရလျှင် အားရ နှစ်သက်တော်မူသည်၊ သမဂ္ဂကရဏိ-ညီညွတ်အောင် ပြုတတ်သော၊ ဝါစံ-စကားကို၊ ဘာသိတာ-မိန့်တော်မူတတ်သည်၊ (ဟောတိ-ဇာ၊) ဣတိ-ဤပိသုဏ ဝါစာဝိရတိလည်း သီလတစ်မျိုးတည်း၊ ဘိက္ခဝေ၊ ပုထုဇ္ဇနော၊ တထာဂတဿ၊ ဝဏ္ဏံ၊ ဝဒမာနော၊ ဣတိ ဝါ-ဤသို့သော်လည်း၊ ဝါ-ဤပိသုဏဝါစာဝိရတိသီလ ဖြင့်သော်လည်း၊ ဝဒေယျ-ဇာ။

ပရုသဝါစာဝိရတိ။ ။သမဏော ဂေါတမော၊ ပရုသံ ဝါစံ-ပရုသဝါစာကို၊ ဝါ-ကြမ်းတမ်းသောစကားကို၊ ဝါ-မိမိ သူတစ်ပါး၊ နှစ်ဦးသားကို၊ ကြမ်းတမ်း အောင် ပြုတတ်သော စကားကို၊ ပဟာယ-၍၊ ဝါ-ကြောင့်၊ ပရုသာယ ဝါစာယ-

ဖရုသာဝါစာမှ၊ ပဋိဝိရတော-၏။ ယာ သာ ဝါစာ-အကြင်စကားသည်၊ နေလာ-
အနက်သဒ္ဒါ နှစ်ဖြာသော အပြစ်မရှိသည်၊ ကဏ္ဍသုခါ-သဒ္ဒါစကားလုံး ကောင်း
သဖြင့် နားတို့၏ ချမ်းသာကြောင်းသည်၊ ဝါ-နားဝင်ချိုသည်၊ ပေမနိယာ-အနက်
အဓိပ္ပာယ်ရှင်းသဖြင့် ချစ်ခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သည်၊ ဝါ-ချစ်ရာကောင်းသည်၊
ဟဒယင်္ဂမာ-စိတ်နှလုံးသို့ ရောက်သည်၊ ဝါ-နှလုံးအသံ စွဲလောက်သည်၊ ပေါရိ-
ဂုဏ်တို့ဖြင့် ပြည့်သည်၏အဖြစ်၌ ဖြစ်သည်၊ ဝါ-မြို့သူသဖွယ် နုနယ်သည်၊ ဝါ-
မြို့သူမြို့သား၊ လူအများ၏ အသုံးအနှုန်းစကားသည်၊ ဗဟုဇနကန္တာ-များစွာသော
လူအပေါင်းသည်နှစ်သက်အပ်သည်၊ ဗဟုဇနမနာပါ-များစွာသောလူအပေါင်း
၏စိတ်ကို တိုးပွားစေတတ်သည်၊ ဝါ-များစွာသောလူအပေါင်း၏ မြတ်နိုးဖွယ်သည်၊
(ဟောတိ)၊ တထာရူပိ-ထိုသို့သဘောရှိသော၊ ဝါစံ-စကားကို၊ ဘာသိတာ-မိန့်တော်
မူတတ်သည်၊ (ဟောတိ)၊ ဣတိ-ဤဖရုသာဝါစာဝိရတိလည်း သီလတစ်မျိုးတည်း၊
ဘိက္ခဝေ၊ ပုထုဇ္ဇနော၊ တထာဂတဿ၊ ဝဏ္ဏံ၊ ဝဒမာနော၊ ဣတိဝါ-ဤသို့သော်
လည်း၊ ဝါ-ဤဖရုသာဝါစာဝိရတိသီလဖြင့်သော်လည်း၊ ဝဒေယျ-၏။

သမ္မပ္ပလာပဝိရတိ။ ။ သမဏော ဂေါတမော၊ သမ္မပ္ပလာပံ-သမ္မပ္ပလာပကို၊
ဝါ-မိမိ သူတစ်ပါး၊ နှစ်ဦးသားတို့၏ စီးပွားချမ်းသာကို ဖျက်ဆီးတတ်သော အနက်မဲ့
စကားကို ပြောဆိုခြင်းကို၊ ဝါ-ပြောဆိုကြောင်း စေတနာကို၊ (တစ်နည်း)
သမ္မပ္ပလာပံ-အနက်အဆန် ကင်းသဖြင့် စပါးပိန် စပါးဖျင်းနှင့်တူသော စကားကို၊
ဝါ-ပိန်ဖျင်းသောစကားကို၊ ပဟာယ-၍၊ ဝါ-ကြောင့်၊ သမ္မပ္ပလာပါ-သမ္မပ္ပလာပမှ၊
ပဋိဝိရတော-၏၊ ကာလဝါဒီ-ပြောဟောသင့်ရာ ချိန်အခါ၌သာ ပြောဟောတော်
မူတတ်သည်၊ ဘူတဝါဒီ-ဟုတ်မှန်သော စကားကိုသာ ပြောဟောတော်မူတတ်
သည်၊ အတ္ထဝါဒီ-ပစ္စုပ္ပန် သံသရာ နှစ်ဖြာသော စီးပွား၌ မှီသောစကားကိုသာ
ပြောဟောတော်မူတတ်သည်၊ ဓမ္မဝါဒီ-လောကုတ္တရာတရား ကိုးပါး၌ မှီသော
စကားကိုသာ ပြောဟောတော်မူတတ်သည်၊ ဝိနယဝါဒီ-သံဝရဝိနည်း၊ ပဟာန
ဝိနည်း၌ မှီသော စကားကိုသာ ပြောဟောတော်မူတတ်သည်၊ ကာလေန-
သင့်လျော်သောအခါ၌၊ သာ ပဒေသံ-ညွှန်ပြအပ်သော ဥပမာ၊ ဥဒါဟရုဏ် ပုံစံ
သာဓက၊ အကြောင်းနှင့်တကွဖြစ်သော၊ ဝါ-ညွှန်ပြကြောင်းဖြစ်သော ဥပမာ၊
ဥဒါဟရုဏ် ပုံစံ သာဓက၊ အကြောင်းနှင့်တကွဖြစ်သော၊ ပရိယန္တဝတိ-အဆုံး
အပိုင်းအခြားရှိသော၊ အတ္ထသံဟိတံ-အကျယ်ချဲ့လျှင်၊ များစွာသော အနက်
အဓိပ္ပာယ်တို့နှင့်စပ်ယှဉ်သော၊ ဝါ-ရည်ရွယ်ရင်း အဓိပ္ပာယ်နှင့် စပ်ယှဉ်သော၊
နိဓာနဝတိ-သို့မှီး သိမ်းထားရာ၊ စိတ်တည်းဟူသော ပူတာတံတင်းရှိသော၊ ဝါစံ-
စကားကို၊ ဘာသိတာ-မိန့်တော်မူတတ်သည်၊ (ဟောတိ)၊ ဣတိ-ဤသမ္မပ္ပလာပ
ဝိရတိလည်း သီလတစ်မျိုးတည်း၊ ဘိက္ခဝေ၊ ပုထုဇ္ဇနော၊ တထာဂတဿ၊ ဝဏ္ဏံ၊

ဝဒမာနော၊ ဣတိဝါ-ဤသို့သော်လည်း၊ ဝါ-ဤသမ္ပပ္ပလာပဝိရတိသီလဖြင့်သော်လည်း၊ ဝဒေယျ-၏။

၁၀။ **ဗီရိမဘူတဂါမဝိရတိ။** ။သမဏော ဂေါတမော၊ ဗီရိမဘူတဂါမသမာရမ္ဘော-မျိုးအပေါင်း၊ ကြီးပွားဆဲ ကြီးပွားပြီးဖြစ်သော သစ်ပင်အပေါင်းကို ဖျက်ဆီးခြင်းမှ၊ ပဋိဝိရတော-မူ၏။ ဣတိ-ဤဗီရိမဘူတဂါမသမာရမ္ဘဝိရတိလည်း သီလတစ်မျိုးတည်း၊ ဘိက္ခဝေ၊ ပုထုဇ္ဇနော၊ တထာဂတဿ၊ ဝဏ္ဏံ၊ ဝဒမာနော၊ ဣတိ ဝါ-ဤသို့သော်လည်း၊ ဝါ-ဤဗီရိမဘူတဂါမသမာရမ္ဘဝိရတိသီလဖြင့်သော်လည်း၊ ဝဒေယျ-၏။

ဝိကာလဘောဇနဝိရတိ။ ။သမဏော ဂေါတမော၊ ဧကဘတ္တိကော-တစ်ထပ်တည်းသောဆွမ်း ရှိတော်မူ၏။ ရတ္တုပရတော-ညဉ့်အခါ၌ စားခြင်းမှ ရှောင်တော်မူ၏။ ဝိကာလဘောဇနာ-အရိယာအပေါင်း၊ သူတော်ကောင်းတို့၏ စားချိန်မဟုတ်သော အခါ၌ စားခြင်းမှ၊ ဝါ-နေလွဲအခါ၌ စားခြင်းမှ၊ ပဋိဝိရတော-ရှောင်ကြဉ်တော်မူ၏။ ဣတိ-ဤဝိကာလဘောဇနဝိရတိလည်း သီလတစ်မျိုးတည်း၊ ဘိက္ခဝေ၊ ပုထုဇ္ဇနော၊ တထာဂတဿ၊ ဝဏ္ဏံ၊ ဝဒမာနော၊ ဣတိဝါ-ဤသို့ သော်လည်း၊ ဝါ-ဤဝိကာလဘောဇနဝိရတိသီလဖြင့်သော်လည်း၊ ဝဒေယျ-၏။

နစ္စဂိတဝိရတိ။ ။သမဏော ဂေါတမော၊ နစ္စဂိတဝါဒိတဝိသုကဒဿနာ-ကိုယ်တိုင်ကခြင်း၊ သူတစ်ပါးကို ကစေခြင်း၊ ကိုယ်တိုင်သိဆိုခြင်း၊ သူတစ်ပါးကို သိဆိုစေခြင်း၊ ကိုယ်တိုင်တီးမှုတ်ခြင်း၊ သူတစ်ပါးကို တီးမှုတ်စေခြင်း၊ ကိုယ်တော်အဆုံးအမတော်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်စို့မမာ ဖီလာဖြစ်သော ကြည့်ရှုနားထောင်ခြင်းမှ၊ ပဋိဝိရတော-၏။ ဣတိ-ဤနစ္စဂိတဝါဒိတဝိသုကဒဿနဝိရတိလည်း သီလ တစ်မျိုးတည်း၊ ဘိက္ခဝေ၊ ပေ၊ ဣတိ ဝါ-ဤသို့သော်လည်း၊ ဝါ-ဤနစ္စဂိတဝါဒိတ ဝိသုကဒဿနဝိရတိသီလဖြင့်သော်လည်း၊ ဝဒေယျ။

မာလာဂန္ဓဝိလေပနဝိရတိ။ ။သမဏော ဂေါတမော၊ မာလာဂန္ဓဝိလေပနမာရဏမဏ္ဍာနဝိဘူသနဌာနာ-ဒုဿီလျစေတနာ၏ တည်ရာအကြောင်း ဖြစ်သော ပန်းပန်ခြင်း၊ နံသာပျောင်းတို့ဖြင့် နိမ့်ရာအရပ်ကို ပြည့်စေခြင်း၊ အရောင်တင်ဆေး၊ ရေမွှေး၊ နံသာဆီ၊ နံသာရည်၊ သနပ်ခါးတို့ဖြင့် လိမ်းကျံခြယ်လှယ်ခြင်းမှ၊ ပဋိဝိရတော-၏။ ဣတိ-ဤမာလာဂန္ဓဝိလေပနဝိရတိလည်း သီလတစ်မျိုးတည်း၊ ဣတိ ဝါ ဟိ ဘိက္ခဝေ၊ ပေ၊ ဝဒေယျ။

ဥစ္စာသယနမဟာသယနဝိရတိ။ ။သမဏော ဂေါတမော၊ ဥစ္စာသယနမဟာသယနာ-မြင့်သောနေရာ၊ ကြီးကျယ်ခမ်းနား ဆန်းပြားသော နေရာ၌ ထိုင်ခြင်း အိပ်ခြင်းမှ၊ ပဋိဝိရတော-၏။ ဣတိ-ဤဥစ္စာသယနမဟာသယနဝိရတိလည်း သီလတစ်မျိုးတည်း၊ ဣတိ ဝါ ဟိ ဘိက္ခဝေ၊ ပေ၊ ဝဒေယျ။

ဇာတရူပရဇတဝိရတိ။ ။သမဏော ဂေါတမော၊ ဇာတရူပရဇတပဋိဂ္ဂဟဏာ-ရွှေငွေကို ကိုယ်ဖြင့် ခံယူခြင်း၊ နှုတ်ဖြင့် ခံယူခြင်း၊ စိတ်ဖြင့် ခံယူခြင်းမှ၊ ဝါ-ရွှေငွေကို ကိုယ်တိုင်ခံယူခြင်း၊ သူတစ်ပါးကို ခံယူစေခြင်း၊ အဝေး၌ အပ်နှံအပ် အနီး၌ ချထားအပ်သည်ကို သာယာခြင်းမှ၊ ပဋိဝိရတော-၏၊ ဣတိ-ဤ ဇာတရူပရဇတပဋိဂ္ဂဟဏဝိရတိလည်း သီလတစ်မျိုးတည်း၊ ဣတိ ဝါ ဟိ ဘိက္ခဝေ၊ ပေ၊ ဝဒေယျ။

အာမကဓညဝိရတိ။ ။သမဏော ဂေါတမော၊ အာမကဓညပဋိဂ္ဂဟဏာ-အစိမ်းဖြစ်သော စပါးမျိုး၊ ပဲမျိုးကို ကိုယ်ဖြင့် ခံယူခြင်း၊ နှုတ်ဖြင့် ခံယူခြင်း၊ စိတ်ဖြင့် ခံယူခြင်းမှ၊ [“ကိုယ်တိုင် ခံယူခြင်း”စသော သုံးမျိုးကိုလည်း ပေးပါ။] ပဋိဝိရတော-၏၊ ဣတိ-ဤ အာမကဓညပဋိဂ္ဂဟဏဝိရတိလည်း သီလတစ်မျိုးတည်း၊ ဣတိ ဝါ ဟိ ဘိက္ခဝေ၊ ပေ၊ ဝဒေယျ။ [ဣတိ ဝါ-ဤသို့သော်လည်း၊ ဝါ-ဤ အာမကဓညပဋိဂ္ဂဟဏဝိရတိသီလဖြင့်သော်လည်း။]

အာမကမံသဝိရတိ။ ။သမဏော ဂေါတမော၊ အာမကမံသပဋိဂ္ဂဟဏာ-အစိမ်းဖြစ်သော သားငါးကို ကိုယ် နှုတ် စိတ်တို့ဖြင့် ခံယူခြင်းမှ၊ [“ခံယူခြင်း”ဟု ဆိုလျှင် သုံးမျိုးလုံး ပါဝင်သည်-ဟု မှတ်ပါ။] ပဋိဝိရတော-၏၊ ဣတိ-ဤ အာမကမံသပဋိဂ္ဂဟဏဝိရတိလည်း သီလတစ်မျိုးတည်း၊ ဣတိ ဝါ ဟိ ဘိက္ခဝေ၊ ပေ၊ ဝဒေယျ။

ဣတ္ထိကုမာရိကဝိရတိ။ ။သမဏော ဂေါတမော၊ ဣတ္ထိကုမာရိကပဋိဂ္ဂဟဏာ-မိန်းမအို၊ မိန်းမပျိုကို ကိုယ် နှုတ် စိတ်တို့ဖြင့် ခံယူခြင်းမှ၊ ပဋိဝိရတော-၏၊ ဣတိ-ဤ ကုမာရိကပဋိဂ္ဂဟဏဝိရတိလည်း သီလတစ်မျိုးတည်း၊ ဣတိ ဝါ ဟိ ဘိက္ခဝေ၊ ပေ၊ ဝဒေယျ။

ဒါသိဒါသဝိရတိ။ ။သမဏော ဂေါတမော၊ ဒါသိဒါသပဋိဂ္ဂဟဏာ-ကျွန်မိန်းမ၊ ကျွန်ယောက်ျားကို ကိုယ် နှုတ် စိတ်တို့ဖြင့် ခံယူခြင်းမှ၊ ပဋိဝိရတော-၏၊ ဣတိ-ဤဒါသိဒါသပဋိဂ္ဂဟဏဝိရတိလည်း သီလတစ်မျိုးတည်း၊ ဣတိ ဝါ ဟိ ဘိက္ခဝေ၊ ပေ၊ ဝဒေယျ။

အဇေဋ္ဌကဝိရတိ။ ။သမဏော ဂေါတမော၊ အဇေဋ္ဌကပဋိဂ္ဂဟဏာ-ဆိတ်၊ သိုးကို ကိုယ် နှုတ် စိတ်တို့ဖြင့် ခံယူခြင်းမှ၊ ပဋိဝိရတော-၏၊ ဣတိ-ဤ အဇေဋ္ဌကပဋိဂ္ဂဟဏဝိရတိလည်း သီလတစ်မျိုးတည်း၊ ဣတိ ဝါ ဟိ ဘိက္ခဝေ၊ ပေ၊ ဝဒေယျ။

ကုက္ကုဋသုကရဝိရတိ။ ။သမဏော ဂေါတမော၊ ကုက္ကုဋသုကရပဋိဂ္ဂဟဏာ-ကြက်၊ ဝက်တို့ကို ကိုယ် နှုတ် စိတ်တို့ဖြင့် ခံယူခြင်းမှ၊ ပဋိဝိရတော-၏၊ ဣတိ-ဤ ကုက္ကုဋသုကရပဋိဂ္ဂဟဏဝိရတိလည်း သီလတစ်မျိုးတည်း၊ ဣတိ ဝါ ဟိ ဘိက္ခဝေ၊ ပေ၊ ဝဒေယျ။

ဟတ္ထိဂဝဿဝဠဝဝိရတိ။ ။သမဏော ဂေါတမော၊ ဟတ္ထိဂဝဿဝဠဝ ပဋိဂ္ဂဟဏာ-ဆင်၊ နွား၊ မြင်း၊ မြည်းတို့ကို ကိုယ် နှုတ် စိတ်တို့ဖြင့် ခံယူခြင်းမှ၊ ပဋိဝိရတော-၏။ ဣတိ-ဤ ဟတ္ထိဂဝဿဝဠဝပဋိဂ္ဂဟဏဝိရတိလည်း သီလတစ်မျိုးတည်း၊ ဣတိ ဝါ ဟိ ဘိက္ခဝေ ၊ပေ၊ ဝဒေယျ။

ခေတ္တဝတ္ထုဝိရတိ။ ။သမဏော ဂေါတမော၊ ခေတ္တဝတ္ထုပဋိဂ္ဂဟဏာ-လယ်၊ ယာကို ကိုယ် နှုတ် စိတ်တို့ဖြင့် ခံယူခြင်းမှ၊ ပဋိဝိရတော-၏။ ဣတိ-ဤ ခေတ္တဝတ္ထုပဋိဂ္ဂဟဏဝိရတိလည်း သီလတစ်မျိုးတည်း၊ ဣတိ ဝါ ဟိ ဘိက္ခဝေ ၊ပေ၊ ဝဒေယျ။

ဒူတေယျပဟိဏဂမနဝိရတိ ။ ။သမဏော ဂေါတမော၊ ဒူတေယျပဟိဏ ဂမနာနုယောဂါ-တမန်သည်တို့၏ အလုပ်ဖြစ်သော သဝဏ်စာလွှာ၊ နှုတ်မှာ စကားကို ယူဆောင်၍ မြို့ရွာတစ်ခုမှ မြို့ရွာတစ်ခုသို့ ခရီးရှည်သွားခြင်းအလုပ်၊ စေခိုင်းအပ်သည်ဖြစ်၍ တစ်အိမ်မှ တစ်အိမ်သို့ ခရီးတိုသွားခြင်းအလုပ်ကို အားထုတ်ခြင်းမှ၊ ပဋိဝိရတော-၏။ ဣတိ-ဤဒူတေယျပဟိဏဂမနဝိရတိလည်း သီလတစ်မျိုးတည်း၊ ဣတိ ဝါ ဟိ ဘိက္ခဝေ ၊ပေ၊ ဝဒေယျ။

ကယဝိက္ကယဝိရတိ။ ။သမဏော ဂေါတမော၊ ကယဝိက္ကယာ-ကုန်သည် သဖွယ်၊ ဝယ်ခြင်း ရောင်းခြင်းမှ၊ ပဋိဝိရတော-၏။ ဣတိ-ဤ ကယဝိက္ကယဝိရတိလည်း သီလတစ်မျိုးတည်း၊ ဣတိ ဝါ ဟိ ဘိက္ခဝေ ၊ပေ၊ ဝဒေယျ။

တုလာကုဋာဒိဝိရတိ။ ။သမဏော ဂေါတမော၊ တုလာကုဋကံသ ကုဋမာနကုဋာ - ချိန်ဖြင့် လိမ်လည် လှည့်ပတ်ခြင်း၊ ရွှေခွက်ဖြင့် လိမ်လည် လှည့်ပတ်ခြင်း၊ ချင့်တောင်း ချင့်ခွက်ဖြင့် လိမ်လည် လှည့်ပတ်ခြင်းမှ၊ ပဋိဝိရတော- ၏။ ဣတိ-ဤ တုလာကုဋာဒိဝိရတိလည်း သီလတစ်မျိုးတည်း၊ ဣတိ ဝါ ဟိ ဘိက္ခဝေ ၊ပေ၊ ဝဒေယျ။

ဥက္ကောဋနာဒိဝိရတိ။ ။သမဏော ဂေါတမော၊ ဥက္ကောဋနဝဉ္စနနိကတိ သာစိယောဂါ-တံစိုးလက်ဆောင် ယူခြင်းဟူသော ကောက်ကျစ်စဉ်းလဲခြင်း၊ အတုအယောင် အကြောင်းပြု၍ လှည့်ပတ်ခြင်းဟူသော ကောက်ကျစ်စဉ်းလဲခြင်း၊ မန္တန်ဆေးဝါး၊ မျက်လှည့်အားဖြင့် လှည့်စားခြင်းဟူသော ကောက်ကျစ် စဉ်းလဲခြင်းမှ၊ ပဋိဝိရတော၊ ဣတိ-ဤ ဥက္ကောဋနာဒိဝိရတိလည်း သီလတစ်မျိုးတည်း၊ ဣတိ ဝါ ဟိ ဘိက္ခဝေ ၊ပေ၊ ဝဒေယျ။

ဆေဒနာဒိဝိရတိ။ ။သမဏော ဂေါတမော၊ ဆေဒနဝဓဇနန္ဒဝိပရာ မောသအာလောပသာဟသကာရာ-လက်ခြေ စသည်ကို ဖြတ်ခြင်း၊ ညှဉ်းပန်း နှိပ်စက်ခြင်း၊ ချုပ်နှောင် ထောင်ချခြင်း၊ ဆီးနှင်း ခြိပ်စပ်ပေါင်းတို့ဖြင့် မိမိကိုယ်ကို ဖုံးကွယ်လျက် ခရီးသွားသူကို လုယူခြင်း၊ မြို့ရွာတို့သို့ ဝင်၍ ဓားပြတိုက်လျက်

လုယက်ခြင်း၊ အဆောတလျင် ရှောင်တခင်ဖြစ်စေအပ်သော အနုကြမ်းစီးခြင်း ဟူသော ပြုလုပ်မှုမှ၊ ပဋိဝိရတော-၏၊ ကူတိ-ဤဆေဒနာဒိဝိရတိလည်း သီလ တစ်မျိုးတည်း၊ ဘိက္ခဝေ-ဘိက္ခုတို့၊ ပုထုဇ္ဇနော-ပုထုဇ္ဇင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ တထာ ဂတဿ-မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဝဏ္ဏံ-ဂုဏ်ကို၊ ဝဒမာနော- ပြောဆိုစွမ်းနိုင်လတ်သော်၊ ဝါ-အစွမ်းကုန် ကြိုးစား၍ ပြောဆိုလတ်သော်၊ ကူတိ ဝါ-ဤသို့သော်လည်း၊ ဝါ-ဤဆေဒနာဒိဝိရတိသီလဖြင့်သော်လည်း၊ ဝဒေယျ- ပြောဆိုနိုင်ရာ၏။

စူဠသီလံ-အကျယ်မဝေဖန်ခြင်းကြောင့် ကျဉ်းငယ်သော ၂၆ ပါးသောသီလ သည်၊ နိဋ္ဌိတံ-ပြီးပြီ။

မဇ္ဈိမသီလငယ် မှတ်နှင့်ပွယ်

မဇ္ဈိမသီလ။ ။အချို့သိက္ခာပုဒ်များသည် စူဠသီလ၌ အကျဉ်းအားဖြင့် ပါပြီးဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ပါပြီးသော အကျဉ်းကို အကျယ်ချဲ့တော်မူခြင်း၊ မပါသေး သော သိက္ခာပုဒ်များကို ထုတ်ပြခြင်းငှာ ဤမဇ္ဈိမသီလကို ဟောတော်မူရသည်။ မှန်၏။ တထာဂတ၏ ဂုဏ်တော်ကို ပြောသူတို့တွင် အချို့ပုဂ္ဂိုလ်သည် အကျဉ်း သာ ပြောတတ်၏။ အချို့အကျယ် ပြောတတ်၏။ ဤသို့ ဂုဏ်ပြောသူ အမျိုးမျိုး ရှိသောကြောင့် အကျဉ်းအကျယ် နှစ်မျိုး ဟောတော်မူရသည်။

ယထာ ဝါ ပန။ ။“ယထာတိ ဩပမ္မတ္ထေ နိပါတော၊ ဝါတိ ဝိကပ္ပနတ္ထေ” ဋီကာ၊ ဝိ-တစ်မျိုးတစ်ဖုံ+ကပ္ပနာ-ပြုစီရင်ခြင်းကို (“ဧကေ ဘောန္တော သမဏ ဗြာဟ္မဏာ”စသည်ဖြင့် တစ်မျိုးတစ်ဖုံ ပြုစီရင်ခြင်းကို) ဝိကပ္ပနာဟု ဆိုသည်။ ပနကား အနက်မရှိ၊ ထို့ကြောင့် “ဝါ ပန-တစ်မျိုးတစ်ဖုံ ပြောဆိုပုံကား”ဟု ပေးပါ သည်။ “ဝါ ပန-ထိုမှတစ်ပါး”ဟု ဆရာတို့ ပေးတော်မူသည်။ ဩပမ္မတ္ထ ယထာကို ကား ဝိဟရန္တိကြိယာနှင့် တွဲပါ။

ဧကေ။ ။ဧကေသဒ္ဓါ၏ အညအနက်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝဒန္တိဆရာတို့က ဧကေစွေအနက်ကိုလည်းကောင်း ဖွင့်ကြ၏။ ထိုအတိုင်းပေးထားသည်။

ဘောန္တော။ ။ဤ “ဘောန္တော”သဒ္ဓါသည် သူတော်ကောင်း (လူကြီး လူကောင်း)တို့၏ မြတ်မြတ်နိုးနိုး ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲအပ်သော စကားအသုံးတစ်မျိုး ဖြစ်၏။ မြန်မာလို “အရှင်ကောင်း အရှင်မြတ်”ဟု ဆိုလိုသည်။ ထိုသို့ လေးလေး စားစား သုံးစွဲခြင်းမှာလည်း “လူတို့က အထင်ကြီးသလို သူတို့က မနေနိုင်ကြ၊ မနေတတ်ကြ၊ တချို့က သစ်ပင်တွေကို ဖျက်ဆီးကြ၊ တချို့က ပွဲကြည့်ကြ၊ ပွဲကကြ၊ ပွဲအက ခိုင်းကြ စသည်ဖြင့် နေကြသည်”ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ပေါ်လွင် အောင် သုံးစွဲခြင်းတည်း။ မြန်မာတို့က “ချီးမွမ်း+ခြေကြောက်”ဟု ဆိုကြ၏။ “ချီးလည်း ချီးမွမ်း၏၊ ခြေဖြင့်လည်း ကြောက်ကန်၏”ဟုလို။

ပြောပုံနှစ်မျိုး။ ။စူဠသီလဝယ် ဘုရားဂုဏ်တော်ကို ပြောဆိုရာ၌ “မည်သူ တို့ကဲ့သို့”ဟု အခြားပုဂ္ဂိုလ်ကို မညွှန်ပြဘဲ၊ “ပါဏာတိပါတံ ပဟာယ၊ပေ၊ပတိ ဝိရတော”ဟု ပြောဆို၏။ ဤနည်းကို “ပရာနဒ္ဒေသိက= ပရ+အနုဒ္ဒေသိက- သူတစ်ပါးကို မညွှန်မပြ (ဥပမာ မပြ)သောနည်း”ဟု ခေါ်၏။ ဤမဇ္ဈိမသီလဝယ် ပြောဆိုရာ၌ကား “ယထာ၊ပေ၊ဝိဟရန္တိ-အရှင် သမဏ ဗြာဟ္မဏတို့ ဗီဇဂါမ ဘူတဂါမသမာရမ္ဘအမှုကို ပြု၍ နေကြသကဲ့သို့”ဟု အခြားသူတို့ကို ဥပမာ ညွှန်ပြ၍ ပြော၏။ ဤပြောနည်းကို “အညုဒ္ဒေသိက=အည+ဥဒ္ဒေသိက-အခြား သူများကို ညွှန်ပြခြင်းရှိသောနည်း”ဟု ခေါ်သည်။ [သဒ္ဓါဒေယျာနိ ဘောဇနာနိ တို့ကို အဋ္ဌကထာဘာသာဋီကာ၌ ပြခဲ့ပြီ။]

တေ၊ပေ၊အနုယုတ္တာ ဝိဟရန္တိ။ ။သဒ္ဓါဒေယျပစ္စည်းတို့ကို သုံးစွဲကြသော ထိုသမဏ ဗြာဟ္မဏတို့သည် (ကောင်းမွန်စွာ တရားကျင့်၍ နေသင့်ပါလျက် ထိုသို့ မနေကြဘဲ မိမိနှင့် မလျော်သော အလုပ်ကို ပြုလုပ်နေကြသကဲ့သို့”ဟူလို၊ ဤဝါကျ၌ “အနု+ယုတ္တာ”ကို “အဖန်ဖန်+အားထုတ်”ဟု အနက်ပေးကြသော် လည်း တစ်ကြိမ်တစ်ခါမျှ မလုပ်ကောင်းသောကြောင့် အဖန်ဖန်ဟု ဆိုဖွယ်မလို ရကား အနုကို အနက်မရှိဟု ကြံပါ။ ထို“အားထုတ်”ဟူရာ၌လည်း “ဖြစ်စေခြင်း ပြုလုပ်ခြင်း”ဟု အဓိပ္ပာယ်မှတ်ပါ။

ရှေးနိဿယများ။ ။ဤ“ယထာ ဝါ ပနေကေ၊ပေ၊ဝိဟရန္တိ” ဝါကျ၌ “ဧကေ ဘောန္တော သမဏဗြာဟ္မဏာ”ဟု ကတ္တားပုဒ် တစ်ပုဒ်၊ “တေ”ဟူသော ကတ္တားပုဒ် တစ်ပုဒ်၊ ဤသို့ နှစ်ပုဒ်ရှိသောကြောင့် “သမဏဗြာဟ္မဏာ”ဟူသော ကတ္တားသည် ဝိဟရန္တိတိုင်အောင် မစပ်နိုင်။ “ဘူဉ္စိတ္တာ”ဟူသော အပဓာနကြိယာ ဝိသေသနလည်း ရပ်တန့် မနေနိုင်။ ထို့ကြောင့် “(ယေ) သမဏဗြာဟ္မဏာ-တို့သည်၊ သဒ္ဓါဒေယျာနိ-ကုန်သော၊ ဘောဇနာနိ-တို့ကို၊ ဘူဉ္စန္တိ-သုံးဆောင်ခံစား ကြကုန်၏”ဟု “ဘူဉ္စန္တိ”ဟူသော ပဓာနကြိယာ (ယေ)ဟု အနိယမနှင့်တကွ အနိယမဝါကျတစ်ရပ် အပိုထည့်ပြီးမှ “ဧကေ ဘောန္တော တေ သမဏဗြာဟ္မဏာ သဒ္ဓါဒေယျာနိ ဘောဇနာနိ ဘူဉ္စိတ္တာ”ဟု ထပ်၍ အနက်ပေးတော်မူကြကုန်၏။

မိမိအယူ။ ။ဤဝါကျ၌ ထိုသို့ အနက်ပေးဖို့ရန် အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့လည်း မဖွင့်ကြ။ ထိုသို့ အနက်ပေးသဖြင့် အဓိပ္ပာယ်အထူးလည်း ထွက်၍ မလာ။ သမဏ ဗြာဟ္မဏာဟူသော ကတ္တားသည် ဘူဉ္စိတ္တာ၌ စဉ်းငယ်ဆိုက်၍ ဝိဟရန္တိတိုင်အောင် သာမညကတ္တားအဖြစ်ဖြင့် စပ်နိုင်၏။ “တေ”ဟူသော ကတ္တားသည် သဒ္ဓါဒေယျ ဘောဇနိကို စားသော ထို သမဏ ဗြာဟ္မဏများကို ပြန်၍ ညွှန်းသော ဝိသေသ ကတ္တား ဖြစ်၏။ နိယမရှိတိုင်း အနိယမ မရှိကြောင်း၌လည်း ဤပါဠိတော်သည် သာမက ဖြစ်နိုင်၏။ ဘုရားရှင်သည် တရားတော်ကို ရှင်းလင်းစွာသာ ဟောတော်

မူလေရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ဤနေရာ၌ ပါဠိတော်ရှိသည့်အတိုင်း အပိုမထည့်ဘဲ နိဿယအနက်ပေးခြင်း မြန်မာပြန်ခြင်းသာ သဘာဝကျသည်ဟု ယူဆပါသည်။

ဣတိ ဇေရူပါ။ ။ “ဝိဟရန္တိ ယထာ-ကဲ့သို့”ဟု ပေးပြီးနောက် “တထာ-ထို့အတူ၊ ဣတိ ဇေရူပါ-သော”ဟု တထာထည့်၍ ပေးတော်မူကြ၏။ (တစ်နည်း) “ဣတိ-ဤအတူ၊ ဇေရူပါ-သော”ဟုလည်း ပေးတော်မူကြ၏။ မိမိကား “ဣတိ ဇေရူပါ”သည်ပင် ထိုယထာ၏ နိယမဟု ယူဆ၍ တထာလည်း မထည့်၊ ဣတိကို လည်း မခွဲဘဲ ပေးလိုက်ပါသည်။ မှန်၏-ယထာကို ဥပမာနဇောတကဟု ယူလေ့ ရှိကြသော်လည်း ယသဒ္ဓါနောင် အာကာရအနက်၌ ထာပစ္စည်း သက်ထားသော အဗျယတဒ္ဓိတ် (နိပါတ်)ပုဒ်ဖြစ်သောကြောင့် “ယထာ-အကြင်အခြင်းအရာ အားဖြင့်၊ ပေ၊ ဝိဟရန္တိ။ “ဣတိ ဇေရူပါ-ဤသို့သော အခြင်းအရာသဘောရှိသော” ဟု သဒ္ဓါရှိတိုင်းလည်း ပေးနိုင်၏။ “ဝိဟရန္တိ ယထာ”ဟု ထုံးစံအတိုင်းလည်း ပေးနိုင်ပါသည်။ ဤသို့ ပေးလျှင် အနက်သဒ္ဓါအားလုံး အဓိပ္ပာယ်နှင့်တကွ ပြေပြစ် တော့သည်။ ယထာသဒ္ဓါ၏ အနိယမ ဥပမာကာရ အနက်ဟောကြောင်းကို လည်း “ဧဝံ မေ သုတံ”၏ ဧဝံ အဖွင့်၌ ပြခဲ့ပါပြီ။

မန္ဒိမသီလဝယ် မှတ်နှင့်ဗွယ် ပြီး၏။

~~~~~

မန္ဒိမသီလကာတာ

၁၁။ **စိဇဂါမဘူတဂါမသမာရမ္ဘဝိရတိ။** ။ ဝါ ပန-တစ်မျိုးတစ်ဖုံ ပြောဆိုပုံ ကား၊ ဧကေ-ဘုရားမှ တစ်ပါးကုန်သော၊ ဝါ-အချို့ကုန်သော၊ ဘောန္တော-အရှင် ဖြစ်ကုန်သော၊ သမဏဗြာဟ္မဏာ-သမဏ ဗြာဟ္မဏ အမည်ရသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ သည်၊ ဝါ-ရဟန်း ပုဏ္ဏားတို့သည်၊ သဒ္ဓါဒေယျာနိ-ကံ၊ ကံ၏အကျိုး ပစ္စုပ္ပန် လောက တမလွန်လောကကို ယုံကြည်၍ ပေးလှူအပ်ကုန်သော၊ ဘောဇနာနိ-ဘောဇဉ်တို့ကို၊ ဝါ-ဘောဇဉ်ကိုမှတ်၊ အရပ်ရပ်သော ပစ္စည်းတို့ကို၊ ဘုဒ္ဓိတွာ-သုံးဆောင် စားသောက်ပြီး၍၊ တေ-ထိုသမဏ ဗြာဟ္မဏ အမည်ရသော ပုဂ္ဂိုလ် တို့သည်၊ ဧဝရူပံ-ဤသို့သဘောရှိသော၊ ဝိဇဂါမဘူတဂါမသမာရမ္ဘံ-ဝိဇဂါမ်၊ ဘူတဂါမ်ကို ဖျက်ဆီးခြင်းကို၊ ဝါ-မျိုးအပေါင်း၊ ကြီးပွားဆဲ ကြီးပွားပြီးဖြစ်သော မြက် သစ်ပင် အပေါင်းကို ဖျက်ဆီးခြင်းကို၊ အနုယုတ္တာ-အားထုတ်ကြကုန်သည်၊ ဝါ-ပြုလုပ်ကြကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဝိဟရန္တိ ယထာ-နေကြကုန်သကဲ့သို့။

သေယျထိဒံ-ထိုဗီဇဂါမ်၊ ဘူတဂါမ်ဟူသည် အဘယ်နည်း၊ (တစ်နည်း) ကွဒ်-
ဤဗီဇဂါမ်၊ ဘူတဂါမ်ဟူသည်။ သေယျထာ-အဘယ်နည်း၊ မူလဗီဇ-အမြစ်မျိုး
လည်းကောင်း၊ ဝါ-အမြစ်ဟူသော မျိုးရှိသော သစ်ပင်လည်းကောင်း၊ ဝါ-အမြစ်
ဟူသော မျိုးရှိသော သစ်ပင်ကို ဖျက်ဆီးခြင်းလည်းကောင်း၊ [နောက်၌လည်း
ဤသို့ ပေးပါ။] ခန္ဓဗီဇ-ပင်စည်မျိုးလည်းကောင်း၊ ဝါ-ပင်စည်ဟူသော မျိုးရှိ
သော သစ်ပင်လည်းကောင်း၊ ဖဠဗီဇ-အဆစ်မျိုးလည်းကောင်း၊ ဝါ-အဆစ်ဟူ
သော မျိုးရှိသော သစ်ပင်လည်းကောင်း၊ အဂ္ဂဗီဇ-အညွန့်မျိုး လည်းကောင်း၊
ဝါ-အညွန့်ဟူသော မျိုးရှိသောသစ်ပင်လည်းကောင်း၊ ပဉ္စမံ-ငါးခုမြောက်ဖြစ်
သော၊ ဗီဇဗီဇမေဝ-အစေ့သာလျှင်ဖြစ်သော မျိုးလည်းကောင်းတည်း၊ ဝါ-
အစေ့သာလျှင် ဖြစ်သော မျိုးရှိသောသစ်ပင်လည်းကောင်းတည်း၊ သမဏော
ဂေါတမော၊ ကုတိ ဧဝရူပါ-ဤသို့သဘောရှိသော၊ ဗီဇဂါမ်ဘူတဂါမ်သမာရမ္ဘာ-
ဗီဇဂါမ် ဘူတဂါမ်ကို ဖျက်ဆီးခြင်းမှ၊ ပဋိဝိရတော-၏၊ ကုတိ-
ဤဗီဇဂါမ်ဘူတဂါမ်သမာရမ္ဘာဝိရတိ အကျယ်လည်း သီလတစ်မျိုးတည်း၊
ဘိက္ခဝေ၊ ပေ၊ ကုတိ ဝါ-ဤသို့ သော်လည်း၊ ဝါ-

ဤဗီဇဂါမ်ဘူတဂါမ်သမာရမ္ဘာဝိရတိ အကျယ်သီလဖြင့်သော်လည်း၊ ဝဒေယျ။
၁၂။ သန္နိမိကာရပရိဘောဂဝိရတိ။ ။ဝါ ပန-တစ်မျိုးတစ်ဖုံ ပြောဆိုပုံကား၊
ပေ၊ ဘုဉ္ဇိတ္တာ၊ တေ-ထိုသမဏ ဗြာဟ္မဏ အမည်ရသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊
ဧဝရူပံ-သော၊ သန္နိမိကာရပရိဘောဂံ-ပြုအပ်သော သိုမှီး သိမ်းဆည်းခြင်းရှိ
သော အန္ဓု ပါန စသည်ကို သုံးစွဲခြင်းကို၊ အနုယုတ္တာ-နံသည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ ဝိဟရန္တိ
ယထာ-နံသကဲ့သို့၊ သေယျထိဒံ-အဘယ်သန္နိမိကိုနည်း၊ အန္ဓုသန္နိမိ-စားဖွယ်ကို
သိုမှီး သိမ်းဆည်းခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဝါ-စားဖွယ်ကို သိုမှီးသိမ်းဆည်း၍
သုံးဆောင်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ [နောက်၌လည်း ဤသို့ နှစ်နည်းပေးပါ။]
ပါနသန္နိမိ-သောက်ဖွယ်ကို သိုမှီးသိမ်းဆည်းခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဝတ္ထု
သန္နိမိ-အဝတ်ကို သိုမှီးသိမ်းဆည်းခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ယာနသန္နိမိ-
ယာဉ်ကို သိုမှီးသိမ်းဆည်းခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ သယနသန္နိမိ-အိပ်ရာကို
သိုမှီးသိမ်းဆည်းခြင်းကို သော်လည်းကောင်း၊ ဂန္ဓသန္နိမိ-နံ့သာကို
သိုမှီးသိမ်းဆည်း ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ အာမိသသန္နိမိ - ကြွင်းသော
အာမိသကို သိုမှီး

မီဇမီဇံ (ကုတိ ဝါ)။ ။ရှေးစာအုပ်များ၌ “ဗီဇဗီဇ”နေရာဝယ် “ကုတိ ဝါ”ဟု ပါ၏၊
သံဂါယနာတင်စာအုပ်၌ မပါသောမူကို ယူ၍ ပါသောမူကွဲ မူကွဲအဖြစ်ဖြင့် ပြထား၏၊
ကုတိ ဝါ၌ ကုတိသဒ္ဒါသည် ပကာရ (အတူ)အနက်ကို ဟော၏၊ (တစ်နည်း) အာဒိအနက်
ကို ဟော၏၊ ဝါသဒ္ဒါကား ဝိကပ်အနက်ကို ဟော၏၊ ထို့ကြောင့် ပါဠိတော်၌ သရုပ်သ
ကောင် ဖော်ပြထားသော အရာဝတ္ထုအပြင် နောက်ထပ် ယူဖွယ်ရှိရာ၌သာ “ကုတိဝါ-
ဤအလားတူ ဗီဇဂါမ် ဘူတဂါမ်ကို ဖျက်ဆီးခြင်းသော်လည်းကောင်းတည်း”ဟု အနက်
ပေးနိုင်၏၊ အလားတူ ယူစရာ မရှိလျှင် ထိုသို့ အနက်မပေးနိုင်၊ ဤဗီဇဂါမ်ဘူတ
ဂါမ်သိက္ခာပုဒ်၌ ထိုငါးမျိုးအပြင် ယူစရာ မကျန်တော့၊ ထို့ကြောင့် “ကုတိ ဝါ” မပါသင့်ပေ။

သိမ်းဆည်းခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ကူတိဝါ-ဤသို့ အလားတူဖြစ်သော သို့မှီး သိမ်းဆည်းခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ဤသို့ အလားတူဖြစ်သော သို့မှီး သိမ်းဆည်း၍ သုံးဆောင်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ (အနုယုတ္တာ-န်သည်၊ ဟုတ္တာ၊ ဝိဟရန္တိယထာ-ကုန်သကဲ့သို့၊) သမဏော ဂေါတမော၊ ကူတိ ဇေရူပါ၊ သန္နိမိကာရပရိဘောဂါ-ပြုအပ်သော သို့မှီးသိမ်းဆည်းခြင်းရှိသော အန္နပါန စသည်ကို သုံးစွဲခြင်းမှ၊ ပဋိဝိရတော၊ ကူတိ-ဤသန္နိမိကာရပရိဘောဂဝိရတိလည်း သီလတစ်မျိုးတည်း၊ ကူတိဝါ ဟိ ဘိက္ခဝေ၊ ပေ၊ ဝဒေယျ၊ [ကူတိဝါ-ဤသို့သော် လည်း၊ ဝါ-ဤ သန္နိမိကာရပရိဘောဂဝိရတိသီလဖြင့်သော်လည်း”ဟု ပေးပါ။]

၁၃။ ဝိသုကဒဿနဗိရတီ။ ။ဝါပန၊ ပေ၊ ဘုဉ္ဇိတ္တာ၊ တေ-ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ဇေရူပံ-သော၊ ဝိသုကဒဿနံ-ဘုရားအဆုံးအမတော်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်စွဲပမာ၊ ဖိလာဖြစ်သော ကြည့်ရှု နားထောင်ခြင်းကို၊ အနုယုတ္တာ၊ (ဟုတ္တာ) ဝိဟရန္တိ ယထာ- ကုန်သကဲ့သို့၊ သေယျထိဒိ-အဘယ်ဝိသုကဒဿနကိုနည်း၊ နစ္စံ-ကိုယ်တိုင် ကခြင်း၊ သူတစ်ပါးကို ကစေခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ကခြင်းကို ကြည့်ရှု နားထောင်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ [နောက်၌လည်း ဤသို့ နှစ်နည်းပေးပါ။] ဝိတံ-ကိုယ်တိုင်သိဆိုခြင်း၊ သူတစ်ပါးကို သိဆိုစေခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဝါဒိတံ-ကိုယ်တိုင်တီးမှုတ်ခြင်း၊ သူတစ်ပါးကို တီးမှုတ်စေခြင်းကိုသော်လည်း ကောင်း၊ ပေက္ခံ-ကြည့်ရှုထိုက်သော ကပ္ပသဘင်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ အက္ခာနံ- ကွက်စိပ်ဆရာ စာပြောဆရာတို့ ပြောဆိုအပ်သော ဘာရတညီနောင်တို့၏ စစ်တိုက်ခြင်းစသော အကြောင်းအရာကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဝါ-အကြောင်း အရာကို နားထောင်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ပါဏိဿရံ-လက်ဖြင့် တီးအပ် သော မောင်းကြေးနင်း၊ လင်းကွင်းတီးသံကိုသော်လည်းကောင်း၊ (တစ်နည်း) ပါဏိဿရံ-လက်ခုပ်တီးသံသော်လည်းကောင်း၊ ဝေတာဠု-ဃနမည်သောတူရိယာ တီးသံကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ဘုတ် တစ္ဆေဝင်လာအောင် မန္တန်လည်းစုတ်၊ မြေကို နာနာပုတ်၍ သူသေကောင် ထအောင် လုပ်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊

အာမိသသန္နိမိ ဣတိဝါ။ ။ဤသန္နိမိအခန်း၌ သန္နိမိပြုဖွယ် ပစ္စည်းသည် သရုပ် ထုတ်ပြသလောက်သာမကသေး၊ များစွာကျန်သေးသောကြောင့် ထိုကျန်သမျှကို သိမ်းယူ ဖို့ရာ “ကူတိဝါ”ဟု ထည့်ရသည်။ ထို့ကြောင့် ဤ၌ “ကူတိဝါ”ဟု ပါသင့်ပါပေသည်။ နောက် သီလများ၌ကား ပါသင့်သော သီလတွေသာ များပါသည်။ “ဝါသဒ္ဓါ၏ ဝိကပ်အနက်”ဟူသည် တိုက်ရိုက် မပြအပ်သော အနက်တို့ကို ဝိကပ်ပြုခြင်း (သီးခြားစီရင်ခြင်း)တည်း၊ အဝုတ္တ ဝိကပ္ပနဟု ခေါ်သည်။ [အဝုတ္တ-တိုက်ရိုက်မပြအပ်သော အနက်ကို+ဝိကပ္ပန-သီးခြားပြုစီရင် ခြင်းတည်း။]

မှတ်ချက်။ ။ဤဝါသဒ္ဓါ၏ ဝိကပ္ပနအနက် ဟောပုံကို ထောက်၍ ရှေ့၌ ပြုအပ်ပြီးသော နစ္စံ ကြည့်မှု စသည်တို့သည် တစ်ခုပြီးတစ်ခု ယူရသော ဝိကပ်ချည်းဖြစ်သောကြောင့် “သော် လည်းကောင်း”ဟု ပေးရသည်။ မှန်၏-ထိုအားလုံးကို တစ်ပြိုင်နက် မပြုနိုင်ပါ။

ကုမ္ဘဏ္ဍက-တစ်ကုမ္ဘာချင်းခွက်သဏ္ဌာန်ရှိသော စည်တီးသံကိုသော်လည်းကောင်း၊
 ဝါ-အိုးစည်တီးသံကိုသော်လည်းကောင်း၊ သောဘဏက-ပွဲကရာဝယ် တင့်တယ်
 သာယာ ဘေးကင်းကွာအောင် နတ်ကတော်ထွက်၍ ဗလိနတ်စာတင်မှုကို ပြုခြင်း
 ကိုသော်လည်းကောင်း၊ (တစ်နည်း) သောဘဏက-တင့်တယ်အောင် ပြုအပ်သော
 ပန်းချီ ပန်းပုရုပ်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ စဏ္ဍာလ-ကိုယ်ခန္ဓာ ကျန်းမာအောင်
 သံလုံးကစားခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ကာယဗလလေ့ကျင့်ခြင်းကိုသော်
 လည်းကောင်း၊ (တစ်နည်း) စဏ္ဍာလ-စဏ္ဍာလလူမျိုးတို့၏ ပိုက်ဆံလျှော်ကို ဆေး
 ၍ ကစားခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဝံသံ-ဝါးကိုထောင်၍ ကစားခြင်းကိုသော်
 လည်းကောင်း၊ ဝါ-ချောတိုင်တက်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဓောဝန-အရိုး
 ဆေးပွဲကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဟတ္ထိယုဒ္ဓံ-ဆင်တိုက်ပွဲကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဝါ-
 ဆင်စစ်ပွဲကိုသော်လည်းကောင်း၊ အဿယုဒ္ဓံ-မြင်းတိုက်ပွဲကိုသော်လည်းကောင်း၊
 ဝါ-မြင်းစစ်ပွဲကိုသော်လည်းကောင်း၊ မဟိသယုဒ္ဓံ-ကျွဲတိုက်ပွဲကိုသော်လည်းကောင်း၊
 ဥသဘယုဒ္ဓံ-နွားလားဥသဘတိုက်ပွဲကိုသော်လည်းကောင်း၊ အဇယုဒ္ဓံ-ဆိတ်တိုက်ပွဲ
 ကိုသော်လည်းကောင်း၊ မေဏ္ဍယုဒ္ဓံ-သိုးတိုက်ပွဲကိုသော်လည်းကောင်း၊ ကုက္ကုဋ္ဌ
 ယုဒ္ဓံ-ကြက်တိုက်ပွဲကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဝဋ္ဋကယုဒ္ဓံ-ငှက်တိုက်ပွဲကိုသော်လည်း
 ကောင်း၊ ဒဏ္ဍယုဒ္ဓံ-တုတ်ရိုက်ပွဲကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဝါ-သိုင်းကစားပွဲကိုသော်
 လည်းကောင်း၊ မုဋ္ဌိယုဒ္ဓံ-လက်သီးထိုးပွဲကိုသော်လည်းကောင်း၊ နိဗ္ဗုဒ္ဓံ-လက်ဝှေ့
 ထိုးပွဲကိုသော်လည်းကောင်း၊ [“နပန်းလုံးပွဲ” ဟုလည်းကောင်း၊ “တော်ကျော်ကိုင်ပွဲ”
 ဟုလည်းကောင်း ခေါ်သေးသည်။] ဥပျောဓိက-နိုင်သည့်ဘက်က တိုးတက်၍
 တိုက်ခိုက်ရာ စစ်ပွဲကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဗလဂုံ-စစ်သည်အစုကို ရေတွက်ရာ
 အရပ်ကို ကြည့်ရှုခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ သေနာဗျူဟ-စစ်ဆင်ရာအရပ်ကို
 ကြည့်ရှုခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ အနိကဒဿနံ-ဆင်တပ် မြင်းတပ်စသည်ကို
 ကြည့်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဣတိဝါ-ဤသို့ အလားတူဖြစ်သော ဝိသုကကို
 ကြည့်ရှုနားထောင်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ [အနုယုတ္တာ (ဟုတွာ) ဝိဟရန္တိ
 ယထာ-ကုန်သကဲ့သို့၊] သမဏော ဂေါတမော၊ ဣတိ ဧဝရူပါ-သော၊ ဝိသုက
 ဒဿနာ-ကိုယ်တော်အဆုံးအမ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်စုံပမာ၊ ဖိလာဖြစ်သော ကြည့်ရှု
 နားထောင်ခြင်းမှ၊ ပဋိဝိရတော-၏၊ ဣတိ-ဤဝိသုကဒဿနဝိရတိလည်း သီလ
 တစ်မျိုးတည်း၊ ဣတိဝါ ဟိ ဘိက္ခဝေါပေါဝဒေယျ၊ [ဣတိဝါ-လည်း၊ ဝါ-ဤဝိသုက
 ဒဿနဝိရတိသီလဖြင့်သော်လည်း။]

၁၄။ ဇူတပ္ပမာဒဋ္ဌာနာနုယောဂဝိရတိ။ ။ဝါပန၊ပေါတေ၊ ဧဝရူပံ-သော၊
 ဇူတပ္ပမာဒဋ္ဌာနာနုယောဂံ - မေ့လျော့ခြင်း၏ တည်ရာ၏ အကြောင်းဖြစ်သော

အနုယောဂံ အနုယုတ္တာ။ ။“အနုယောဂံ”အရ အားထုတ်ခြင်းရ၍
 အနုယုတ္တာ၌လည်း အားထုတ်သူရသောကြောင့် “အားထုတ်”အနက် ထပ်နေရာကား
 အဘေဒဘေဒပမာ ကြပါ၊ ဥပမာ-စာရိကံ စရမာနောကဲ့သို့တည်း၊ ဆရာတို့ကား
 “အားထုတ်အပ်သော”ဟု အနက်ပေး၍ ဇူတပ္ပမာဒဋ္ဌာန၏ ဝိသေသန
 ကြတော်မူကြသည်။

အလောင်းအစား ကစားခြင်းကို အားထုတ်မှုကို၊ အနုယုတ္တာ-ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဝိဟရန္တိယထာ-ကုန်သကဲ့သို့၊ သေယျထိဒံ-အဘယ် ဇူတပ္ပမာဒဌာနကိုနည်း၊ အဌပဒံ-ရှစ်ခု ရှစ်ခု အကွက်ရှိသော ပျဉ်ချပ်၌ ကြွေအန်ကစားခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဒသပဒံ-ဆယ်ခု ဆယ်ခုအကွက်ရှိသော ပျဉ်ချပ်၌ ကြွေအန်ကစားခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ [“ရှစ်ကွက်ကျားကစားခြင်း၊ ဆယ်ကွက်ကျားကစားခြင်း”ဟုလည်းဆိုကြသည်။] အာကာသံ-ရှစ်ကွက် ဆယ်ကွက်အသွင် ကောင်းကင်၌ ကစားခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ပရိဟာရပထံ-ရှောင်လွှဲထိုက်သော လမ်းကြောင်းကိုရှောင်လွှဲ၍ ကစားခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ [“ပရွက်ဆိတ်ကြောင်းလိုက်တမ်းကစားခြင်း”ဟုလည်း ဆိုကြသည်။ “ပထ”အရ လမ်းကြောင်းသာ ရသော်လည်းထိုလမ်းကြောင်းကစားခြင်းတိုင်အောင် ဌာနပစ္စာရအားဖြင့် ယူရသည်။ အဌပဒံစသည်၌လည်းနည်းတူ။] သန္တိကံ-ဇယ်တောက်တမ်း၊ ဇယ်ကောက်တမ်းကစားခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ခလိကံ-ကြွေအန်ကစားရာ စည်းဝိုင်း၌ အန်စာကို ပစ်ချ၍ ကစားခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ကြွေအန်ကစားရာ ပျဉ်ချပ်၌ အန်စာကို ပစ်ချ၍ ကစားခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဃဋိကံ-ရှည်သောတုတ်ချောင်းဖြင့် တိုသောတုတ်ငယ်ကို ရိုက်၍ ကစားခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ [“ကျည်းသားရိုက်တမ်းကစားခြင်း”ဟု ခေါ်ကြသည်။] သလာကဟတ္ထံ-ချိပ်ရည်စသည်တို့ဖြင့် ဆွတ်အပ်သော အုန်းမျှင်စည်း၊ ထန်းမျှင်စည်းတို့ဖြင့် အရပ်ထင်အောင် နံရံစသည်၌ ရိုက်၍ ကစားခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ အက္ခံ-ဝုံညင်းကစားခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ဂေါလီကစားခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ [“ဝုံညင်း”ကို ရှေးက “ခုံညင်း”ဟု ခေါ်ကြသည်။] ပင်္ဂစီရံ-ထန်းရွက်စသည်ဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော နဲ့ငယ်၊ ပလွေငယ်ကို မှုတ်၍ ကစားခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဝက်ကံ-ထွန်ငယ်ဖြင့် ကစားခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ မောက္ခစိကံ-ရွှမ်းကစားခြင်း၊ ဘားကစားခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ စိင်္ဂီလိကံ-ထန်းရွက်စသည်ဖြင့် ပြုအပ်သော စကြာဖြင့် ကစားခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ပတ္တာဋ္ဌကံ-သစ်ရွက်ဖြင့် ပြုအပ်သော စလယ်တောင်းဖြင့် သဲစသည်ကို ချင့်၍ ကစားခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ရထကံ-ရထားငယ်ဖြင့် ကစားခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဓနုကံ-လေးငယ်ဖြင့် ကစားခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ အက္ခရိကံ-ကျောက်ကုန်း၌ ရေးသားအပ်သော အက္ခရာကို သိကြောင်း ကစားခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ မနေသိကံ-သူတစ်ပါး၏ စိတ်အကြံကို ရှာကြောင်း၊ သိကြောင်းကစားခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ [“ပုဏ္ဏားဒိုင်မေးတမ်းကစားခြင်း”ဟုလည်း ခေါ်ကြသည်။] ယထာဝဇ္ဇံ-အကြင် အကြင် ကန်းဟန် ကောက်ဟန် ကုန်းဟန်စသော အပြစ်ကိုပြု၍ ကစားခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ [ကန်းဟန် ကောက်ဟန် ကုန်းဟန်ဆောင်၍ ကစားခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊] ဣတိဝါ-ဤသို့ အလားတူဖြစ်သော ကစားခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ (အနုယုတ္တာ၊ ဟုတွာ၊ ဝိဟရန္တိ ယထာ) သမဏော ဂေါတမော၊ ဣတိ ဧဝရူပါ-သော၊ ဇူတပ္ပမာဒဌာနာနုယောဂါ-မေလျော့ခြင်း၏ တည်ရာအကြောင်းဖြစ်သော

အလောင်းအစား ကစားခြင်းကို အားထုတ်ခြင်းမှ၊ ပဋိဝိရတော၊ ဣတိ-ဤတု
ပွမာဒဌာနာနုယောဂဝိရတိလည်း သီလတစ်မျိုးတည်း၊ ဣတိဝါ ဟိ ဘိက္ခဝေ၊ ပေ၊
ဝဒေယျ၊ [“ဣတိဝါ-သော်လည်း၊ ဝါ-ဤတုပွမာဒဌာနာနုယောဂဝိရတိသီလဖြင့်
သော်လည်း” ဟု ပေးပါ။]

၁၅။ ဥစ္စာသယနမဟာသယနဓိရတိ။ ။ဝါပန၊ ပေ၊ တေ၊ ဧဝရူပံ-သော၊
ဥစ္စာသယနမဟာသယန-ဖြင့်သောနေရာ၊ ကြီးကျယ်ခမ်းနား ဆန်းပြားသောနေရာ
၌ ထိုင်ခြင်း၊ အိပ်ခြင်းကို၊ အနုယုတ္တာ၊ ဝိဟရန္တိ ယထာ၊ သေယျထိဒံ-အဘယ်
ဥစ္စာသယန မဟာသယနကိုနည်း၊ အာသန္တိ-ဘုရားရှင်၏ လက်ရှစ်သစ်ပမာဏ
ထက် လွန်သော အခြေရှိသော ညောင်စောင်း အင်းယျဉ်၌ ထိုင်ခြင်း အိပ်ခြင်းကို
သော်လည်းကောင်း၊ ပလ္လင်္ဂီ-အခြေ၌ ခြင်္သေ့ သစ် ကျားစသော သားရဲရုပ်ရှိသော
ပလ္လင်ညောင်စောင်းငယ်၌ ထိုင်ခြင်း၊ အိပ်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဂေါနကံ-
လက်လေးသစ်ထက်လွန်အောင် ရှည်သော သားမွေးရှိသော ကော်ဇောနက်ကြီး၌
ထိုင်ခြင်း၊ အိပ်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ စိတ္တကံ-ရက်ခြင်းအားဖြင့် ဆန်းကြယ်
သော သားမွေးအခင်း၌ ထိုင်ခြင်း၊ အိပ်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ပဋိကံ-
သားမွေးဖြင့် ပြုအပ်သော ဖြူသောအခင်း၌ ထိုင်ခြင်း၊ အိပ်ခြင်းကိုသော်လည်း
ကောင်း၊ ပဋိလိကံ-တစ်ခဲနက်ပန်းပြောက်ရှိသော သားမွေးအခင်း၌ ထိုင်ခြင်း၊
အိပ်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ တူလိကံ-လဲရှိသောအခင်း၌ ထိုင်ခြင်း၊ အိပ်ခြင်းကို
သော်လည်းကောင်း၊ ဝိကတိကံ-ခြင်္သေ့ သစ် ကျားစသော သားရဲရုပ်တို့ဖြင့်
ဆန်းကြယ်စွာ ပြုအပ်သော သားမွေးအခင်း၌ ထိုင်ခြင်း၊ အိပ်ခြင်းကိုသော်လည်း
ကောင်း၊ ဥဒ္ဓလောမိ-နှစ်ဖက်၌ ပေါ်ထွက်သော သားမွေးရှိသော နှစ်ဖက်ချော
အခင်း၌ ထိုင်ခြင်း၊ အိပ်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဧကန္တလောမိ-တစ်ဖက်အဖို့၌
ပေါ်ထွက်သော သားမွေးရှိသော တစ်ဖက်ချောအခင်း၌ ထိုင်ခြင်း၊ အိပ်ခြင်းကို
သော်လည်းကောင်း၊ [(တစ်နည်း) “ဥဒ္ဓလောမိ-တစ်ဖက်၌ ပေါ်ထွက်သောပန်းပွင့်
အဆာရှိသော တစ်ဖက်ချောအခင်း၌ ထိုင်ခြင်း၊ အိပ်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊
ဧကန္တလောမိ-စင်စစ်ဧကန်၊ အမှန်အားဖြင့် နှစ်ဖက်လုံး၌ ပေါ်ထွက်သောပန်းပွင့်
အဆာရှိသော နှစ်ဖက်ချောအခင်း၌ ထိုင်ခြင်း၊ အိပ်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း”
ဤသို့ ကေစိဆရာတို့က ပြောင်းပြန်ဖွင့်ကြသည်။] ကဋိဿံ-ရတနာရွှေချည်
ငွေချည်တို့ဖြင့် ချုပ်အပ်သော ပိုးချည်ကြမ်းအခင်း၌ ထိုင်ခြင်း၊ အိပ်ခြင်းကိုသော်
လည်းကောင်း၊ ဝါ-ပိုးချည်တိုင်လျှောက်၊ ရွှေချည်ဖောက်၍ ရက်အပ်သောအခင်း၌
ထိုင်ခြင်း၊ အိပ်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ကောသေယျ-ရတနာရွှေချည်ငွေချည်
တို့ဖြင့် ချုပ်အပ်သော ပိုးချည်တိုင်လျှောက်၊ ပိုးချည်ဖောက်၍ ရက်အပ်သော
အခင်း၌ ထိုင်ခြင်း၊ အိပ်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ကုတ္တကံ-တစ်ကိုပ်ခြောက်
ယောက် ကပြလောက်သော သားမွေးကော်ဇောကြီး၌ ထိုင်ခြင်း၊ အိပ်ခြင်းကိုသော်
လည်းကောင်း၊ ဟတ္ထတ္ထရံ-ဆင့်ကျောက်ကုန်း၌ ခင်းထိုက်သော ဆင်တင်ကော်ဇော

ကြီး၌ ထိုင်ခြင်း၊ အိပ်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ အဿတ္ထရုံ-မြင်းကျောက်ကုန်း၌ ခင်းထိုက်သော မြင်းတင်ကော်ဇော ကြီး၌ထိုင်ခြင်း၊ အိပ်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ရထတ္ထရုံ-ရထားပေါ်၌ ခင်းထိုက်သော ရထားတင်ကော်ဇောကြီး၌ ထိုင်ခြင်း၊ အိပ်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ အဇိနပ္ပဝေဏီ-သစ်နက်ရေတို့ဖြင့် ညောင်စောင်းပမာဏရှိ၍ အထပ်ထပ်ချုပ်အပ်သောအခင်း၌ ထိုင်ခြင်း၊ အိပ်ခြင်းကို သော်လည်းကောင်း၊ ကဒလိမိဂပဝရပစ္စတ္တရဏံ-ဝံပိုင်မည်သော သားကောင်၏ အရေဖြင့် ပြုအပ်သော မြတ်သော အပေါ်လွှမ်းအခင်း၌ ထိုင်ခြင်း၊ အိပ်ခြင်းကို သော်လည်းကောင်း၊ သဥတ္တရစ္ဆဒံ-အထက်၌ ဗိတာန်နီ မျက်နှာကြက်နှင့်တကွ ဖြစ်သောအခင်း၌ ထိုင်ခြင်း၊ အိပ်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဥဘတော လောဟိတကူပဓာနံ-ညောင်စောင်း၏ ခေါင်းရင်း ခြေရင်းနှစ်ဖက်ဝယ် နီသော ခေါင်းအုံး၌ အုံးခြင်း၊ ခြေတင်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဣတိဝါ-ဤသို့အလားတူ ဖြစ်သောအခင်း၌ ထိုင်ခြင်း၊ အိပ်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ (အနုယုတ္တာ ဝိဟရန္တိ ယထာ) သမဏော ဂေါတမော၊ ဣတိ ဧဝရူပါ-သော၊ ဥစ္စာသယနမဟာသယနာ- မြင့်သောနေရာ၊ ကြီးကျယ်ခမ်းနား ဆန်းပြားသောနေရာ၌ ထိုင်ခြင်း၊ အိပ်ခြင်းမှ၊ ပဋိဝိရတော၊ ဣတိ-ဤဥစ္စာသယနမဟာသယနဝိရတိအကျယ်လည်း သီလတစ်မျိုး တည်း၊ ဣတိဝါ ဟိ ဘိက္ခဝေါပေါဝဒေယျ၊ [ဣတိဝါ-သော်လည်း၊ ဝါ-ဤ ဥစ္စာသယနမဟာသယနဝိရတိအကျယ်သီလဖြင့်သော်လည်း။]

၁၆။ မဏ္ဍနဝိဘူသနဋ္ဌာနဝိရတိ။ ။ဝါပန၊ ပေ၊ တေ၊ ဧဝရူပံ-သော၊ မဏ္ဍန ဝိဘူသနဋ္ဌာနာနုယောဂံ-ဒုဿိလျစေတနာ၏ တည်ရာအကြောင်းဖြစ်သော နံ့သာ ပျောင်းတို့ဖြင့် နိမ့်ရာအရပ်ကို ပြည့်ဖြိုးစေခြင်း၊ ရေမွှေးနံ့သာဆီ နံ့သာရည် ပေါင်ဒါ တို့ဖြင့် လိမ်းကျံခြယ်လှယ်ခြင်းစသော တန်ဆာဆင်ခြင်းကို အားထုတ်ခြင်းကို၊ အနုယုတ္တာ-အားထုတ်ကြကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဝိဟရန္တိယထာ-ကုန်သကဲ့သို့၊ သေယျထိဒံ-အဘယ် မဏ္ဍနဝိဘူသနဋ္ဌာနကိုနည်း၊ ဥစ္ဆာဒနံ-ကိုယ်ကို နံ့သာမှုန့်ဖြင့် ပွတ်တိုက်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ပရိမဒ္ဒနံ-လက် ခြေ နား နှာ အင်္ဂါကြီးငယ်ကို ပုံသဏ္ဌာန် ပြေပြစ်အောင် ဆီဖြင့် သုတ်၍ ထက်ဝန်းကျင် ဆုပ်နယ်ခြင်းကိုသော် လည်းကောင်း၊ နှာယနံ-နံ့သာရည်ဖြင့် ရေချိုးခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ [ဓာအုပ် တို့၌ “နှာပနံ”ဟု ရှိသော်လည်း “နှာယနံ”သာ ကောင်းကြောင်းကို အဋ္ဌကထာ နိဿယ၌ ပြထားသည်။] သမ္မာဟနံ-ခြေလက်တို့ကို တိုးပွားအောင် ပြင်းစွာ ပုတ်ခတ်၍ ဆုပ်နယ်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ အာဒါသံ-ကြေးမုံ (မှန်)ကို ဆောင်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ အဗ္ဗနံ-မျက်ရေးကွင်းဖို့ မျက်စဉ်းဆောင်ခြင်း ကိုသော်လည်းကောင်း၊ မာလာဂန္ဓဝိလေပနံ-ပန်း၊ နံ့သာ၊ နံ့သာပျောင်း၊ နံ့သာ ရည် စသည်တို့ဖြင့် လိမ်းကျံခြယ်လှယ်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ မုခစုဏ္ဏံ- မျက်နှာချေမှုန့်တို့ဖြင့် မျက်နှာကို ပွတ်ချေခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ မုခ လေပနံ-သနပ်ခါး ပေါင်ဒါတို့ဖြင့် မျက်နှာကို လိမ်းကျံခြင်းကိုသော်လည်း ကောင်း၊ ဟတ္ထဗန္ဓု-လက်၌ ဖွဲ့အပ်သော လက်ကောက် လက်စွပ် လက်ပတ်နာရီ

စသည် ဝတ်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ သီခါဗန္ဓု-ဦးစွန်း၌ ဖွဲ့အပ်သော ရွှေဆံထိုး ပုလဲသွယ် စသည်ကို ပန်ဆင်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဒဏ္ဍာလေးတောင်ရှိသော တုတ်ကို ကိုင်ဆောင်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ နာဠိက-မိန်းမရုပ် ယောက်ျားရုပ်တို့ဖြင့် အဆန်းတကြယ် ပြုလုပ်အပ်သော ဆေးကျည်တောက် ဆေးကျည်ဘူးကို ဆောင်ယူခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ အသိ-သန်လျက်ကို ဆောင်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ဓားလွယ်ကို လွယ်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဆတ္တ-ဆန်းကြယ်သော ထီးကို ဆောင်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ စိတြပါဟန-ဆန်းကြယ်သော ဖိနပ်ကို စီးခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဥက္ကိသ-နဖူး၌ သင်းကျစ်ပြားကို ဖွဲ့ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ မဏီ-မကိုဋ် အထွတ်၌ တပ်အပ်သော ပတ္တမြားကျောက်မျက်ရတနာကို ဆောင်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဝါဠဗီဇီ-စာမရိသားမြီးယပ်ကို ဆောင်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဩဒါတာနိ-ဖြူကုန်သော၊ ဒီဃဒသာနိ-ရှည်သော အမြိတ်အဆာရှိကုန် သော၊ ဝတ္ထာနိ-အဝတ်တို့ကို ဝတ်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဣတိဝါ-ဤသို့ အလားတူဖြစ်သော မဏ္ဍနဝိဘူသနဌာနာနုယောဂကိုသော် လည်းကောင်း၊ (အနုယုတ္တာ၊ ဟုတ္တာ၊ ဝိဟရန္တိ ယထာ) သမဏော ဂေါတမော၊ ဣတိ ဧဝရူပါ-သော၊ မဏ္ဍနဝိဘူသနဌာနာနုယောဂါ-ဒုဿီလျစေတနာ၏ တည်ရာအကြောင်း ဖြစ်သော နံ့သာပျောင်းတို့ဖြင့် နိမ့်ရာအရပ်ကို ပြည့်ဖြိုးစေခြင်း၊ ရေမွှေး နံ့သာဆီ နံ့သာရည် ပေါင်ဒါတို့ဖြင့် လိမ်းကျံခြယ်လှယ်ခြင်း စသော တန်ဆာဆင်ခြင်းကို အားထုတ်ခြင်းမှ၊ ပဋိဝိရတော၊ ဣတိ-ဤမဏ္ဍနဝိဘူသနဌာနာနုယောဂဝိရတိ အကျယ်လည်း သီလတစ်မျိုးတည်း၊ ဣတိဝါ ဟိ ဘိက္ခဝေ၊ ပေ၊ ဝဒေယျ၊ [ဣတိ ဝါ-သော်လည်း၊ ဝါ-ဤမဏ္ဍနဝိဘူသနဌာနာနုယောဂဝိရတိ အကျယ်သီလဖြင့် သော်လည်း။]

၁၇။ တိရစ္ဆာနကထာဝိရတိ။ ။ယထာ ဝါ ပနေကေ၊ပေ၊ဧဝရူပံ-သော၊ တိရစ္ဆာနကထ-သုဂတိလမ်း၊ နိဗ္ဗာန်လမ်းတို့၏ ဖိလာကန်လန်ဖြစ်သော စကားကို၊ အနုယုတ္တာ-အားထုတ်ကြကုန်သည်၊ ဝါ-ပြောဆိုကြကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ-၍၊) ဝိဟရန္တိ ယထာ-သို့၊ [သုဂတိလမ်းဟူရာ၌ လူ့ဘဝ နတ်ဘဝ ဗြဟ္မာ့ဘဝ အားလုံးပါဝင်၏၊ ထိုဘဝသို့ ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော ပုညကြိယာဝတ္ထု၊ ဈာန်တို့ကို သုဂတိလမ်းဟုလည်းကောင်း၊ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း မဂ် ဖိုလ်ကို မောက္ခမဂ္ဂဟုလည်းကောင်း ဆိုသည်၊ သဂ္ဂ (သု+အဂ္ဂ) သဒ္ဓါသည် လွန်စွာ ကောင်းမြတ်သော ရူပ သဒ္ဓ စသည် အာရုံရှိရာဘဝကို ဟော၏။] သေယျထိဒံ-အဘယ် တိရစ္ဆာနကထာကိုနည်း၊ ရာဇကထံ-မင်းကို အကြောင်းပြု၍ ပြောဆိုအပ်သော စကားကိုသော်လည်းကောင်း၊ [“ရာဇာနံ+အာရဗ္ဗ+ပဝတ္တာ ကထာ”ဟု အဋ္ဌကထာရှိ၏၊ “ပဝတ္တာ-ဖြစ်”ဟူသည် ပြောဆိုခြင်းပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် “ပဝတ္တိတာ-ဖြစ်စေအပ်”ဟု ရှိလျှင် ကောင်း၏၊ ဣတိ ဘဝါဘဝကထာ၌ “ပဝတ္တိတာ”ဟု ရှိလတ္တံ့။] စောရကထံ-ခိုးသူ ဓားပြ သူပုန်ကို အကြောင်းပြု၍ ပြောဆိုအပ်သော စကားကို

သော်လည်းကောင်း၊ မဟာမတ္တကထ-မှူးကြီး မတ်ကြီးကို အကြောင်းပြု၍
 ပြောဆိုအပ်သော စကားကိုသော်လည်းကောင်း၊ သေနာကထ-စစ်တပ်ကို
 အကြောင်းပြု၍ ပြောဆိုအပ်သော စကားကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဘယကထ-
 ဘေးကြီး ဘေးငယ်၊ အသွယ်သွယ်ကို အကြောင်း ပြု၍ ပြောဆိုအပ်သော
 စကားကိုသော်လည်းကောင်း၊ ယုဒကထ-စစ်တိုက်ခြင်း ကို အကြောင်းပြု၍
 ပြောဆိုအပ်သော စကားကိုသော်လည်းကောင်း၊ အန္တကထ-စားဖွယ်ကို
 အကြောင်းပြု၍ ပြောဆိုအပ်သော စကားကိုသော်လည်းကောင်း၊ ပါနကထ-
 သောက်ဖွယ်ကို အကြောင်းပြု၍ ပြောဆိုအပ်သော စကားကိုသော်
 လည်းကောင်း၊ ဝတ္ထကထ-အဝတ်ကို အကြောင်းပြု၍ ပြောဆိုအပ်သော
 စကားကိုသော်လည်းကောင်း၊ သယနကထ-အိပ်ရာ နေရာကို အကြောင်းပြု၍
 ပြောဆို အပ်သော စကားကိုသော်လည်းကောင်း၊ မာလာကထ-ပန်းကို
 အကြောင်းပြု၍ ပြောဆိုအပ်သော စကားကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဂန္ဓကထ-
 နံ့သာကို အကြောင်း ပြု၍ ပြောဆိုအပ်သော စကားကိုသော်လည်းကောင်း၊
 ဉာတိကထ-ဆွေမျိုးကို အကြောင်းပြု၍ ပြောဆိုအပ်သော စကားကိုသော်
 လည်းကောင်း၊ ယာနကထ-ယာဉ်ကို အကြောင်းပြု၍ ပြောဆိုအပ်သော
 စကားကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဂါမ ကထ-ရွာကို အကြောင်းပြု၍ ပြောဆိုအပ်
 သော စကားကိုသော်လည်းကောင်း၊ နိဂမကထ-နိဂုမ်း၊ပေါလည်းကောင်း၊
 နဂရကထ-မြို့ကို၊ပေါလည်းကောင်း၊ ဇနပဒ ကထ-ဇနပုဒ်၊ပေါလည်းကောင်း၊
 ဣတ္ထိကထ-မိန်းမကို အကြောင်းပြု၍ ပြောဆို အပ်သော စကားကိုသော်
 လည်းကောင်း၊ [ရှေးစာအုပ်များ၌ “ပုရိသကထ”ဟုလည်းရှိသေး၏။ ကောင်းမည်
 မထင်။] သူရကထ-သူရ်ကောင်းကို အကြောင်း ပြု၍ ပြောဆိုအပ်သော
 စကားကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဝိသိခါကထ-မြို့ ရွာ အတွင်းဝယ် လမ်းဆုံ လမ်းမ
 လမ်းခွကို အကြောင်းပြု၍ ပြောဆိုအပ်သော စကားကိုသော်လည်းကောင်း၊
 ကုမ္ဘဋ္ဌာနကထ-အိုး၏တည်ရာ ရေခပ်ဆိပ်ကို အကြောင်းပြု၍ ပြောဆိုအပ်
 သော စကားကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဝါ - အိုး၏ တည်ရာ အိုးထိန်းသည်၏
 အလုပ်သူမကို အကြောင်းပြု၍ ပြောဆိုအပ်သော စကားကိုသော်လည်း
 ကောင်း၊ ပုဗ္ဗပေတကထ-ရှေးရှေးက သေလွန်ပြီးသော ဆွေမျိုးတို့ကို အကြောင်း
 ပြု၍ ပြောဆိုအပ်သော စကားကိုသော်လည်းကောင်း၊ နာနတ္ထကထ-ဆိုအပ်
 ပြီး ဆိုအပ်လတ္တံ့မှ တစ်ပါးသော အမျိုးမျိုး အစားစား များသော သဘောရှိ
 သော စကားကိုသော်လည်းကောင်း၊ လောကက္ခာယိကံ-လောကအကြောင်း
 အရာကို ပြောဆိုကြောင်းဖြစ်သော လောကာယတဝိတက္က စကားကိုသော်
 လည်းကောင်း၊ သမုဒ္ဒကွာယိကံ-သမုဒ္ဒရာအကြောင်းအရာကို ပြောဆိုကြောင်း
 ဖြစ်သော စကားကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဣတိ ဘဝါဘဝကထ-ဤအကြောင်း
 ကြောင့် တိုးပွား၏၊ ဤအကြောင်းကြောင့် ဆုတ်ယုတ်၏ဟု မိမိ ထင်သမျှ
 အကြောင်းပြု၍ ပြောဆိုအပ်သော စကားကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဝါ-“ဤ
 အကြောင်းကြောင့် သဿတ ဖြစ်၏၊ ဤအကြောင်းကြောင့် ဥစ္ဆေဒ ဖြစ်၏”
 ဟု မိမိထင်သမျှ အကြောင်းပြု၍ ပြောဆိုအပ်သော စကားကိုသော်လည်း
 ကောင်း၊ ဣတိ ဝါ-ဤသို့ အလားတူဖြစ်သော စကားကိုသော်လည်းကောင်း၊

(အနုယုတ္တာ၊ ဟုတ္တာ၊ ဝိဟရန္တိယထာ)။ သမဏော ဂေါတမော၊ ဣတိ ဧဝရူပါယ-
သော၊ တိရစ္ဆာနကထာယ-သုဂတိလမ်း၊ နိဗ္ဗာန်လမ်းတို့၏ ဖိလာကန်လန် ဖြစ်
သော စကားမှ၊ ပဋိဝိရတော၊ ဣတိ-ဤ တိရစ္ဆာနကထာဝိရတိလည်း သီလ
တစ်မျိုးတည်း၊ ဣတိ ဝါ ဟိ ဘိက္ခဝေ၊ ပေ၊ ဝဒေယျ။ [ဣတိ ဝါ-သော်လည်း၊
ဝါ-ဤ တိရစ္ဆာနကထာဝိရတိသီလဖြင့်သော်လည်း။]

၁၈။ ဝိဂ္ဂဟိကကထာဝိရတိ။ ။ ဝါပန၊ ပေ၊ တေ၊ ဧဝရူပံ-သော၊ ဝိဂ္ဂဟိက
ကထံ-ချုပ်ချယ်စော်ကား၊ ဆန့်ကျင်ဘက်ယူကြောင်းစကားကို၊ အနုယုတ္တာ၊
ဝိဟရန္တိယထာ၊ သေယျထိဒံ-အဘယ်ဝိဂ္ဂဟိကကထာနည်း၊ တွံ-သင်သည်၊
ဣမံ ဓမ္မဝိနယံ-သာသနာ့ဆိုင်ရာ ဤဓမ္မနှင့်ဝိနယကို၊ န အာဇာနာသိ-မသိ၊
အဟံ-ငါသည်၊ ဣမံ ဓမ္မဝိနယံ-သာသနာ့ဆိုင်ရာ ဤဓမ္မနှင့်ဝိနယကို၊
အာဇာနာမိ-သိ၏၊ ကိ-အဘယ့်ကြောင့်၊ တွံ-သင်သည်၊ ဣမံ ဓမ္မဝိနယံ-ကို၊
အာဇာနိဿသိ-သိလတ္တံ့နည်း၊ (ကသ္မာ-အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊) တွံ-သင်သည်၊
မိစ္ဆာပဋိပန္နော-ချွတ်ယွင်း ဖောက်ပြန်၊ မမှန်သောအားဖြင့် ကျင့်သည်၊ အသိ-
ဖြစ်၏၊ အဟံ-ငါသည်၊ သမ္မာပဋိပန္နော-မဖောက်မပြန်၊ မှန်သောအားဖြင့်
ကျင့်သည်၊ အသိ-ဖြစ်၏၊ မေ-ငါ၏၊ (ဝစနံ-စကားသည်၊) သဟိတံ-ရှေ့နောက်
နှစ်ရပ်၊ ဆက်စပ်၏၊ ဝါ-ရှေ့နောက်နှစ်ဝ၊ တကွဖြစ်၏၊ တေ-သင်၏၊ (ဝစနံ-
သည်၊) အသဟိတံ-ရှေ့နောက်နှစ်ရပ်၊ မဆက်စပ်၊ ဝါ-ရှေ့နောက်နှစ်ဝ၊
တကွမဖြစ်၊ (တွံ-သည်၊) ပုရေ ဝစနိယံ-ရှေး၌ ပြောဆိုထိုက်သောစကားကို၊
ဝါ-ရှေးဦးစွာ ပြောရမည့် စကားကို၊ ပစ္ဆာ-နောက်၌၊ ဝါ-နောက်မှ၊ အဝစ-
ပြောဆိုပြီး၊ ပစ္ဆာဝစနိယံ-နောက်၌ ပြောဆိုထိုက်သော စကားကို၊ ဝါ-နောက်မှ
ပြောရမည့် စကားကို၊ ပုရေ-ရှေး၌၊ ဝါ-အလျင်၊ အဝစ-ပြီး၊ တေ-သင်၏၊ ဝါ-
သင်သည်၊ အဓိဓိက္ခံ-ကြာရှည်နေရက်၊ လေ့ကျက်အပ်သော အယူအဆသည်၊
ဝိပရာဝတ္တံ-ငါ့အကြောင်းပြု၊ တစ်ခွန်းမျှ ကြောင့်၊ လုံးဝမမှန်၊ ပြောင်းပြန်ဖြစ်တော့
၏၊ တေ-သင်၏အပေါ်၌၊ ဝါဒေါ-ပြောဆိုကြောင်း အပြစ်ကို၊ အာရောပိတော-
ငါတင်အပ်ပြီ၊ တွံ-သည်၊ ဝါ-ကို၊ နိဂ္ဂဟိတော-နှိမ်အပ်ပြီးသည်၊ အသိ-၏၊
[“သင်ပြောသမျှ အလွဲချည်း”ဟု ပြောသောအားဖြင့် နှိမ်လိုက်ပြီ”ဟူလို။]
ဝါဒပုမောက္ခာယ-ငါတင်ပြအပ်သော အပြစ်မှ လွတ်ခြင်းအကျိုးငှာ၊ စရ-ထိုထို
ဤဤ၊ ဆရာဆီသို့ လှည့်လည်ချေဦး လော၊ [“ထိုထို ဤဤ လှည့်လည်၍
ပညာသင်ချေပါဦး”ဟူလို။] သစေ ပဟောသိ-ငါတင်အပ်သော အပြစ်ကို
အကယ်၍ ဖြေရှင်းခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်အံ့၊ (ဧဝံသတိ) နိဗ္ဗေဒေဟိဝါ-ယခုချက်ချင်းမူ
လည်း ဖြေရှင်းပါလော၊ ဣတိ-ဤသို့၊ သော ဝိဂ္ဂဟိကကထာကိုသော်
လည်းကောင်း၊ ဣတိဝါ-ဤသို့ အလားတူဖြစ် သော ဝိဂ္ဂဟိကကထာကိုသော်
လည်းကောင်း၊ (အနုယုတ္တာ၊ ဝိဟရန္တိယထာ)။ သမဏော ဂေါတမော၊ ဣတိ
ဧဝရူပါယ-သော၊ ဝိဂ္ဂဟိကကထာယ-ချုပ်ချယ် စော်ကား၊

ဆန့်ကျင်ဘက်ယူ ကြောင်း စကားမှ၊ ပဋိဝိရတော၊ ဣတိ-ဤဝိဂ္ဂါဟိက ကထာ
ဝိရတိလည်း သီလတစ်မျိုးတည်း၊ ဣတိ ဝါ ဟိ ဘိက္ခဝေပေ၊ ဝဒေယျ။ [ဣတိ
ဝါ-သော်လည်း၊ ဝါ-ဤ ဝိဂ္ဂါဟိကကထာဝိရတိသီလဖြင့်သော်လည်း။]

၁၉။ ဒူတေယျပဟိဏဂမနာနုယောဂဝိရတိ။ ။ဝါပန၊ ပေ၊ တေ၊ ဧဝရူပံ-
သော၊ ဒူတေယျပဟိဏဂမနာနုယောဂံ-တမန်သည်တို့၏ အလုပ်ဖြစ်သော
သဝဏ်စာလွှာ နှုတ်မှာစကားကို ဆောင်ယူ၍ မြို့ရွာတစ်ခုမှ မြို့ရွာတစ်ခုသို့
ခရီးရှည်သွားခြင်းအလုပ်၊ စေခိုင်းအပ်သည်ဖြစ်၍ တစ်အိမ်မှ တစ်အိမ်သို့ ခရီးတို
သွားခြင်းအလုပ်ကို အားထုတ်ခြင်းကို၊ အနုယုတ္တာ၊ ဝိဟရန္တိယထာ၊ သေယျ
ထိဒံ-အဘယ်ဒူတေယျပဟိဏကိုနည်း၊ ရည်-မင်းတို့၏သော်လည်းကောင်း၊
ရာဇမဟာ မတ္တာနံ-မင်း၏အမတ်ကြီးတို့၏သော်လည်းကောင်း၊ ဧတ္ထိယာနံ-
အဘိသိက်မခံ အပ်သော မင်းဇာတ်ရှိသူတို့၏သော်လည်းကောင်း၊ ပြာဟ္မဏာ
နံ-ပြာဟ္မဏဇာတ် ရှိသူတို့၏သော်လည်းကောင်း၊ ဂဟပတိကာနံ-အိမ်ရှင်သူ
ကြွယ်တို့၏သော်လည်းကောင်း၊ ကုမာရာနံ-သတို့သားတို့၏သော်လည်း
ကောင်း၊ ဣဓ-ဤအရပ်မှ၊ (အသုကံ နာမ ဌာနံ-ထိုမည်သောအရပ်သို့) ဂစ္ဆ-
သွားပါလော၊ ဝါ-သွားစမ်း ပါချေ၊ အမုတြ-ထိုအရပ်မှ၊ (အသုကံ နာမ ဌာနံ-
သို့) အာဂစ္ဆ-လာခဲ့ပါလော၊ ဣဒံ-ဤမည်သော ဝတ္ထုကို၊ ဟရ-ဆောင်သွားပါ
ချေ၊ အမုတြ-ထိုမည်သော အရပ်မှ၊ ဣဒံ-ဤမည်သော ဝတ္ထုကို၊ အာဟရ-
ဆောင်ယူခဲ့ပါလော၊ ဣတိ-ဤသို့ သော ဒူတေယျပဟိဏဂမနကိုသော်လည်း
ကောင်း၊ ဣတိ ဝါ-ဤသို့ အလားတူ ဖြစ်သော ဒူတေယျပဟိဏဂမနကိုသော်
လည်းကောင်း၊ (အနုယုတ္တာ၊ ဝိဟရန္တိ ယထာ) သမဏော ဂေါတမော၊ ဣတိ
ဧဝရူပ၊ ဒူတေယျပဟိဏဂမနာနုယောဂါ-တမန်သည်တို့၏ အလုပ်ဖြစ်သော
သဝဏ်စာလွှာ နှုတ်မှာစကားကို ဆောင်ယူ၍ မြို့ရွာတစ်ခုမှ မြို့ရွာတစ်ခုသို့
ခရီးရှည်သွားခြင်းအလုပ်၊ စေခိုင်းအပ်သည်ဖြစ်၍ တစ်အိမ်မှ တစ်အိမ်သို့ ခရီး
တိုသွားခြင်းအလုပ်ကို အားထုတ်ခြင်းမှ၊ ပဋိဝိရတော၊ ဣတိ-ဤ ဒူတေယျပဟိ
ဏဂမနာနုယောဂဝိရတိအကျယ်လည်း သီလတစ်မျိုး တည်း၊ ဣတိ ဝါ ဟိ
ဘိက္ခဝေပေ၊ ဝဒေယျ။ [ဣတိ ဝါ-သော်လည်း၊ ဝါ-ဤ ဒူတေယျပဟိဏဂမနာ
နုယောဂဝိရတိအကျယ်သီလဖြင့်သော်လည်း။]

၂၀။ ကုဟနလပနဝိရတိ။ ။ဝါ ပန၊ ပေ၊ တေ-ထို သမဏ ပြာဟ္မဏ
အမည်ရသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ကုဟကာ စ-ကုဟနဝတ္ထုတစ်ခုခုဖြင့် လူထုကို
လှည့်ပတ်၍ အံ့ဩစေတတ်ကုန်သည်လည်းကောင်း၊ လပကာစ-လာဘရနိုင်
မည့်၊ မျှော်ခေါ်ကြည့်၍၊ မိမိကို ဖြစ်စေ၊ ဒါယကာကို ဖြစ်စေ မြှောက်ပင့်၍
ခေါ်ဝေါ် ပြောဆိုတတ်ကုန်သည်လည်းကောင်း၊ နေမိတ္တိကာစ-ကိုယ်နှုတ်နှစ်ခု၊
တစ်ခုခု ဖြင့်၊ ရမ္မကို ချိတ်၊ အရိပ်နိမိတ် ပြုခြင်းအလေ့ ရှိကုန်သည်လည်းကောင်း၊
နိပ္ပေသိကာစ-ပြောဆို

ငေါက်ငမ်း၊ ခြောက်ချမ်းပြောင်လှောင်ခြင်းအားဖြင့် မလှူဘဲ မနေနိုင်အောင် ဒါယကာ၏ ဂုဏ်ကို ကြိတ်ချေခြင်းအလေ့ ရှိကုန်သည် လည်းကောင်း၊ လာဘေန-တစ်အိမ်၌ ရအပ်သော ညံ့သောလာဘ်ဖြင့်၊ လာဘ်-အခြားတစ်အိမ်၌ ရမည့် ကောင်းသောလာဘ်ကို၊ နိဇိဂီသိတာရောစ-ရှာမှီးတတ် ကုန်သည် လည်းကောင်း၊ ဟောန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏၊ [ဤနေရာ၌ အလားတူ မလို သောကြောင့် “ဣတိ ဝါ”ဟု မရှိတော့ပြီ၊ မူကွဲကားရှိသေး၏၊ သို့သော် မကောင်း။] သမဏော ဂေါတမော၊ ဣတိ ဧဝရူပါ-သော၊ ကုဟန လပနာ-အံ့ဩဖွယ်ဖြစ်စေ ခြင်း၊ လာဘ်ကို မျှော်၍ ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုခြင်းမှ၊ ပဋိဝိရတော၊ ဣတိ-ဤ ကုဟန လပနာရိတိလည်း သီလတစ်မျိုးတည်း၊ ဣတိ ဝါ ဟိ ဘိက္ခဝေပေ၊ ဝဒေယျ။ [ဣတိ ဝါ-သော်လည်း၊ ဝါ-ဤ ကုဟနလပနာ ရိတိသီလဖြင့်သော်လည်း။]

မဇ္ဈိမသီလံ-မဇ္ဈိမသီလသည်၊ နိဋ္ဌိတံ-ပြီးပြီ။

မဟာသီလကထာ

၂၁။ အင်္ဂါဒိတိရုတ္တာနဝိဇ္ဇာ။ ။ဝါ ပန၊ပေ၊တေ၊ ဧဝရူပါယ-သော၊ တိရုတ္တာန ဝိဇ္ဇာယ-သုဂတိလမ်း၊ နိဗ္ဗာန်လမ်းတို့၏ ဖိလာကန်လန်ဖြစ်သော အတတ်ဖြင့်၊ မိစ္ဆာဇီဝေန-သူတော်သူမြတ်၊ ကဲ့ရဲ့အပ်သား၊ မှားယွင်းသော အသက်မွေးခြင်း ဖြင့်၊ ဇီဝိတံ-အသက်ကို၊ ကပ္ပေန္တိ-ပြုကြကုန်၏၊ ဝါ-မွေးမြူကြကုန်၏၊ သေယျထိဒံ-ထို တိရုတ္တာနဝိဇ္ဇာဟူသည် အဘယ်နည်း၊ အင်္ဂါ-အင်္ဂါကျမ်းလည်း ကောင်း၊ [နောက် ၌လည်း ဤသို့ နည်းတူပေးပါ။] ဝါ-အင်္ဂါကြီးငယ်၏ အကျိုးအပြစ်ကို ပြရာကျမ်း လည်းကောင်း၊ နိမိတ္တံ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-ငယ်သော နိမိတ်၏ အကျိုးအပြစ်ကို ပြရာကျမ်းလည်းကောင်း၊ ဥပ္ပာတံ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-မိုးကြိုးကျခြင်း အစရှိသော ကြီးသောနိမိတ်တို့၏ အကျိုးအပြစ်ကို ပြရာကျမ်းလည်းကောင်း၊ သုပိနံ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-အိပ်မက်၏ အကျိုးအပြစ်ကို ပြရာ အိပ်မက်တိတံထုံ

တိရုတ္တာနဝိဇ္ဇာယ မိစ္ဆာဇီဝေန။ ။ရှေးဆရာတော်တို့သည် တိရုတ္တာနဝိဇ္ဇာယနှင့် မိစ္ဆာဇီဝေန နှစ်ပုဒ်ကို အရတူလုပ်၍ “တိရုတ္တာနဝိဇ္ဇာယ-သော၊ မိစ္ဆာဇီဝေန-ဖြင့်”ဟု အနက် ပေးတော်မူကြသည်။ မိမိကား-ထိုနှစ်ပုဒ်ကို အရတူဟု မယူလိုပါ၊ “တိရုတ္တာနဝိဇ္ဇာသည် အတတ်ပညာသာ ဖြစ်၏၊ မိစ္ဆာဇီဝ မဟုတ်သေး၊ မိစ္ဆာဇီဝဟူသည် ရဟန်းတို့နှင့်မလျော်သော လူတို့အား ဆေးကုပေးမှု စသော အလုပ်တည်း၊ ဤသို့ အတတ်နှင့် အလုပ်ကို တစ်မျိုးစီ ခွဲ၍ တချို့အတတ်ကို သင်ကောင်း၏၊ သို့သော် တတ်ပြီးသောအခါ မိစ္ဆာဇီဝဖြစ်အောင် မလုပ်ကောင်း၊ ဥပမာ-ဆေးအတတ်၊ ဂဏန်းအတတ်ကို တိရုတ္တာနဝိဇ္ဇာဟု ဆိုသော်လည်း တတ်ကောင်း သင်ကောင်း၏၊ မိစ္ဆာဇီဝဖြစ်အောင် ဆေးမကုကောင်း၊ အခဋ္ဌေယျ၍ တစ်ဆင့် သင်မပေးကောင်း၊ အခ မယူဘဲကား သင်ပေးကောင်း၏၊ ဤသို့ ခွဲပြီးလျှင် တိရုတ္တာနဝိဇ္ဇာယ ကို မိစ္ဆာဇီဝ၌ ကရိုဏ်း၊ မိစ္ဆာဇီဝေနကို ကပ္ပေန္တိ၌ ကရိုဏ်း အဖြစ်ဖြင့် ခွဲခြား၍ စပ်စေလို ပါသည်။

ကျမ်းလည်းကောင်း၊ လက္ခဏာ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-ရုပ်လက္ခဏာ၏အကျိုး
 အပြစ်ကို ပြရာ ကျမ်းလည်းကောင်း၊ မူသိကစ္ဆိန္ဒ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-ကြွက်ကိုက်
 အပ်သော အဝတ်၏ အကျိုးအပြစ်ကို ပြရာကျမ်းလည်းကောင်း၊ အဝိဟောမံ-
 လည်းကောင်း၊ ဝါ-မီးပူဇော်ခြင်း၏ ပေါ့ပြရာကျမ်းလည်းကောင်း၊ ဒဗ္ဗိဟောမံ-
 လည်းကောင်း၊ ဝါ-ယောင်းမဖြင့် မီးပူဇော်ခြင်း၏ ပေါ့ ကျမ်းလည်းကောင်း၊
 ထုသဟောမံ-လည်း ကောင်း၊ ဝါ-ဖွဲဖြင့် မီးပူဇော်ခြင်း၏ပေါ့လည်းကောင်း၊
 ကဏဟောမံ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-ဆန်ကွဲဖြင့် မီးပူဇော်ခြင်း၏ပေါ့လည်းကောင်း၊
 တဏှာလဟောမံ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-ဆန်ဖြင့် မီးပူဇော်ခြင်း၏ ပေါ့ လည်း
 ကောင်း၊ သပ္ပိဟောမံ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-ထောပတ်ဖြင့် မီးပူဇော်ခြင်း၏ ပေါ့
 လည်းကောင်း၊ တေလ ဟောမံ - လည်းကောင်း၊ ဝါ - ဆီဖြင့် မီးပူဇော်ခြင်း၏
 ပေါ့ လည်းကောင်း၊ မုခဟောမံ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-မှန်ညှင်းစေ့ စသည်တို့ကို
 ပါးစပ်ဖြင့် ယူ၍ မီး၌ လောင်းထည့်၍ ပူဇော်ခြင်း၏ပေါ့လည်းကောင်း၊ ဝါ-
 ပါးစပ်ဖြင့် မန္တန်စုတ်၍ မီးပူဇော်ကြောင်းကျမ်းလည်းကောင်း၊
 လောဟိတဟောမံ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-လက်ယာဖြစ်သော ညှပ်ရိုးသွေး၊
 ပုဆစ်ဒူးဝန်းသွေး စသည်ဖြင့် မီးပူဇော်ခြင်း၏ ပေါ့လည်းကောင်း။

အင်္ဂဝိဇ္ဇာ-အင်္ဂဝိဇ္ဇာအတတ်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ကိုယ်အင်္ဂါကို ကြည့်၍ မန္တန်
 စုတ်ပြီးလျှင် အမျိုးကောင်း၊ အမျိုးညံ့ဟု သိကြောင်းကျမ်းလည်းကောင်း၊ ဝတ္ထု
 ဝိဇ္ဇာ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-အိမ်ရာ အာရာမရာ အစရှိသည်တို့၏ အကျိုးအပြစ်ကို
 သိကြောင်းကျမ်းလည်းကောင်း၊ ခတ္တဝိဇ္ဇာ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-အဗ္ဗေယျကျမ်း၊
 မာသုရက္ခကျမ်း၊ ရာဇသတ်ကျမ်း အစရှိသော မင်းသုံး စိုးသုံးကျမ်းအတတ်
 လည်းကောင်း၊ သိဝိဇ္ဇာ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-သုသာန်သို့ ဝင်၍ ဘေးအန္တရာယ်
 ငြိမ်းအောင် ပြုကြောင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ ဘူတဝိဇ္ဇာ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-
 တစ္ဆေ မြေဘုတ်တို့ကို မိမိအလိုပါအောင် ပြုကြောင်း မန္တန်အတတ်
 လည်းကောင်း၊ ဘူရိ ဝိဇ္ဇာ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-မြေအိမ်၌ နေလျက် သင်ယူထိုက်
 သော မန္တန်အတတ် လည်းကောင်း၊ အဟိဝိဇ္ဇာ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-မြွေကိုက်
 သောအခါဆေးကုကြောင်း အတတ်၊ မြွေကို ခေါ်ကြောင်း မန္တန်အတတ်
 လည်းကောင်း။

ဝိသဝိဇ္ဇာ- လည်းကောင်း၊ ဝါ- အဆိပ်ဟောင်းကို စောင့်ရှောက်ကြောင်း၊
 အဆိပ်သစ်ကို ပြုလုပ်ကြောင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ ဝါ-အဆိပ်အန်ကြောင်း
 မန္တန်အတတ်လည်းကောင်း၊ ဝိစ္ဆိကဝိဇ္ဇာ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-ကင်းမြီးကောက်
 ကိုက်အပ်သော အနာကို ကုစားကြောင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ မူသိကဝိဇ္ဇာ-
 လည်းကောင်း၊ ဝါ-ကြွက်ကိုက်အပ်သော အနာကို ကုစားကြောင်းအတတ်
 လည်းကောင်း၊ သကုဏဝိဇ္ဇာ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-သားငှက်အပေါင်း၏ တွန်မြည်
 ခြင်း၊ သွားခြင်း အစရှိသည်ကို သိကြောင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ ပက္ကဇ္ဈာန်-
 လည်းကောင်း၊ ဝါ-ရင့်ကျက်ပြီးသော အရွယ်ကို ထောက်၍ နောက်၌ မည်မျှ
 အသက်ရှည်လိမ့်ဦးမည်ဟု ညွှန်ပြကြောင်းအတတ်လည်းကောင်း၊
 [“သက်ကြည့်ဗေဒင် အတတ်”ဟု ခေါ်ကြသည်။] သရပရိတ္တာဏ်-မြားကို
 ကာကွယ်ကြောင်းအတတ် လည်းကောင်း၊ မိဂစက္ကံ (မိဂဝါက္ကံ)-
 သားငှက်အပေါင်းတို့၏မြည်သံကို သိကြောင်း အတတ်လည်းကောင်း၊ ဣတိ

ဝါ-ဤသို့ အလားတူဖြစ်သော အတတ်လည်း ကောင်း၊ သမဏော ဂေါတမော၊ ဣတိ ဝေဇ္ဇပါယ၊ တိရစ္ဆာနဝိဇ္ဇာယ-ဖြင့်၊ မိစ္ဆာဇီဝါ-မှ၊ ပဋိဝိရတော၊ ဣတိ-ဤ အင်္ဂါဒိတိရစ္ဆာနဝိဇ္ဇာဖြင့် မိစ္ဆာဇီဝိရတိ လည်း သီလတစ်မျိုးတည်း၊ ဣတိဝါ ဟိ ဘိက္ခုဝေ၊ ပေ၊ ဝဒေယျ၊ [ဣတိဝါ-ဤ အင်္ဂါဒိတိရစ္ဆာနဝိဇ္ဇာဖြင့် မိစ္ဆာဇီဝိရတိသီလဖြင့်သော်လည်း။]

၂၂။ လက္ခဏာဒိတိရစ္ဆာနဝိဇ္ဇာဖြင့် မိစ္ဆာဇီဝိရတိ။ ။ဝါ ပန၊ ပေ၊ တေ၊ ဝေဇ္ဇပါယ-သော၊ တိရစ္ဆာနဝိဇ္ဇာယ-ဖြင့်၊ မိစ္ဆာဇီဝေန-ဖြင့်၊ ဇီဝိတံ-အသက်ကို၊ ကပ္ပေန္တိ-ပြုကြကုန်၏၊ ဝါ-မွေးမြူကြကုန်၏၊ သေယျတိံ-နည်း၊ မဏိလက္ခဏံ-မဏိလက္ခဏကျမ်းလည်းကောင်း၊ ဟနောက်၌လည်း ဤအတိုင်းပေးပါ။ ဝါ-ပတ္တမြား၏ကောင်း မကောင်းသော လက္ခဏာကို သိကြောင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ ဝတ္ထုလက္ခဏံ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-အဝတ်၏ ပေ၊ အတတ်လည်းကောင်း၊ ဒဏ္ဍလက္ခဏံ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-တုတ်၏ ပေ၊ အတတ်လည်းကောင်း၊ သတ္တ လက္ခဏံ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-တုတ်မှတစ်ပါးသော လက်နက်၏ ပေ၊ အတတ် လည်းကောင်း၊ အသိလက္ခဏံ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-သန်လျက်၏၊ ပေ၊ အတတ်လည်းကောင်း၊ ဥသုလက္ခဏံ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-မြား၏၊ ပေ၊ အတတ်လည်းကောင်း၊ ဓနုလက္ခဏံ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-လေး၏၊ ပေ၊ အတတ်လည်းကောင်း၊ အာဝုဓလက္ခဏံ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-အသိစသည်မှ ကြွင်းသောလက်နက်၏၊ ပေ၊ အတတ်လည်းကောင်း၊ ဣတ္ထိလက္ခဏံ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-မိန်းမ၏ နေရာ အမျိုး၌ အတိုးအဆုတ်လက္ခဏာကို သိကြောင်းအတတ် လည်းကောင်း၊ ပုရိသလက္ခဏံ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-ယောက်ျား၏၊ ပေ၊ အတတ်လည်းကောင်း၊ ကုမာရလက္ခဏံ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-သတို့သား၏၊ ပေ၊ အတတ်လည်းကောင်း၊ ကုမာရိလက္ခဏံ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-သတို့သမီး၏၊ ပေ၊ အတတ်လည်းကောင်း၊ ဒါသလက္ခဏံ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-ကျွန်၏၊ ပေ၊ အတတ်လည်းကောင်း၊ ဒါသိလက္ခဏံ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-ကျွန်မ၏၊ ပေ၊ အတတ်လည်းကောင်း၊ ဟတ္ထိလက္ခဏံ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-ဆင်၏ တည်ရှိရာ အမျိုး၌၊ ပေ၊ အတတ်လည်းကောင်း၊ အဿလက္ခဏံ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-မြင်း၏ တည်ရှိရာအမျိုး၌၊ ပေ၊ အတတ်လည်းကောင်း၊ မဟိသ လက္ခဏံ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-ကျွဲ၏ တည်ရှိရာအမျိုး၌၊ ပေ၊ အတတ်လည်းကောင်း၊ ဥသဘလက္ခဏံ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-နွား ဆင် မြင်း စသော ဥသဘ၏ တည်ရှိရာ အမျိုး၌၊ ပေ၊ အတတ်လည်းကောင်း၊ ဂေါလက္ခဏံ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-နွား၏တည်ရှိရာ အမျိုး၌၊ ပေ၊ အတတ်လည်းကောင်း။

အဇလက္ခဏံ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-အသားစားထိုက်၊ မစားထိုက်သော ဆိတ်၏လက္ခဏာကို သိကြောင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ မေဏ္ဍလက္ခဏံ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-အသားစားထိုက်၊ မစားထိုက်သော သိုး၏ ပေ၊ အတတ်လည်းကောင်း၊ ကုက္ကုဋ္ဌ လက္ခဏံ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-အသားစားထိုက်၊ မစားထိုက်သော ကြက်၏ ပေ၊ အတတ်လည်းကောင်း၊ ဝဇ္ဇလက္ခဏံ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-အသားစားထိုက်၊ မစားထိုက်သော ငှက်၏ ပေ၊ အတတ်လည်းကောင်း၊ ဂေါဓလက္ခဏံ-လည်း ကောင်း၊ ဝါ-အသားစားထိုက်၊ မစားထိုက်သော ဖွတ်၏၊ ပေ၊ အတတ်လည်း ကောင်း၊ ကဏိကလက္ခဏံ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-နွားတန်ဆာ၏ လက္ခဏာ၊

အိမ် အထွတ်၏ လက္ခဏာကို သိကြောင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ ကစ္ဆပလက္ခဏ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-အသားစားထိုက်၊ မစားထိုက်သော လိပ်၏လက္ခဏာကို သိကြောင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ ဝါ-လိပ်ရုပ်၏လက္ခဏာကို သိကြောင်း အတတ်လည်းကောင်း၊ မိဂလက္ခဏ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-အသားစားထိုက်၊ မစား ထိုက်သော အခြေလေးချောင်း သားကောင် အပေါင်း၏၊ ပေါသားကောင် အရုပ်၏လက္ခဏာကို သိကြောင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ ဣတိဝါ-ဤသို့ အလားတူဖြစ်သော အတတ်လည်းကောင်းတည်း၊ သမဏော ဂေါတမော၊ ပေ၊ ပဋိဝိရတော၊ ဣတိ-ဤလက္ခဏာဒိတိရစ္ဆာနဝိဇ္ဇာဖြင့် မိစ္ဆာဇီဝဝိရတိလည်း သီလ တစ်မျိုးတည်း၊ ဣတိ ဝါ ဟိ ဘိက္ခုဝေ၊ ပေ၊ ဝဒေယျ။ [ဣတိဝါ-ဤလက္ခဏာဒိ တိရစ္ဆာနဝိဇ္ဇာဖြင့် မိစ္ဆာဇီဝဝိရတိသီလဖြင့်သော်လည်း။]

၂၃။ ရညာဒိတိရစ္ဆာနဝိဇ္ဇာဖြင့် မိစ္ဆာဇီဝဝိရတိ။ ။ဝါ ပန၊ ပေ၊ ကပ္ပေန္တိ ယထာ၊ သေယျထိဒံ-အဘယ်တိရစ္ဆာနဝိဇ္ဇာနည်း၊ (အသုကဒိဝသေ-ထိုမည်သော နေ၌၊ အသုကနက္ခတ္တေန-ထိုမည်သော နက္ခတ်ဖြင့်၊) ရည-မင်းတို့၏၊ နိယျာနံ-အရပ်တစ်ပါးသို့ ထွက်ခွာသွားခြင်းသည်၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်လတ္တံ့၊ (ဧဝံ-ဤသို့၊ ဗျာကရောတိ-ဗျာဒိတ်သဘော၊ တင်ကြို၍ ဟော၏၊) (အသုကဒိဝသေ၊ အသုက နက္ခတ္တေန) ရည-တို့၏၊ အနိယျာနံ-ထွက်ခွာခြင်း၏ ပြောင်းပြန်ဖြစ်သော ပြန်လာ ခြင်းသည်၊ ဘဝိဿတိ-လတ္တံ့၊ (ဧဝံ ဗျာကရောတိ၊) (အသုကဒိဝသေ၊ အသုက နက္ခတ္တေန) အဗ္ဘန္တရာနံ-အတွင်း၌ ဖြစ်ကုန်သော၊ ရည-မင်းတို့၏၊ ဥပယာနံ-စစ်တိုက်ဖို့ရန်၊ ရန်သူမင်းသို့ ချဉ်းကပ်သွားခြင်းသည်၊ ဘဝိဿတိ၊ (ဧဝံ ဗျာကရောတိ၊) (အသုကဒိဝသေ၊ အသုက နက္ခတ္တေန) ဗာဟိရာနံ-ပြင်ပ၌ ဖြစ်ကုန်သော၊ ရည-ရန်သူမင်းတို့၏၊ အပယာနံ-ဆုတ်ခွာသွားခြင်းသည်၊ ဘဝိဿတိ၊ (ဧဝံ ဗျာကရောတိ၊) (အသုကဒိဝသေ၊ အသုကနက္ခတ္တေန) ဗာဟိရာနံ-ကုန်သော၊ ရည-တို့၏၊ ဥပယာနံ-စစ်တိုက်ဖို့ရန်၊ ငါတို့မင်းသို့ ချဉ်းကပ်ခြင်းသည်၊ ဘဝိဿတိ၊ အဗ္ဘန္တရာနံ-ကုန်သော၊ ရည-တို့၏၊ အပယာနံ-သည်၊ ဘဝိဿတိ၊ (ဧဝံ ဗျာကရောတိ၊) (အသုကဒိဝသေ၊ အသုက နက္ခတ္တေန) အဗ္ဘန္တရာနံ-ကုန်သော၊ ရည-တို့၏၊ ဇယော-စစ်နိုင်ခြင်းသည်၊ ဘဝိဿတိ၊ ဗာဟိရာနံ-ကုန်သော၊ ရည-တို့၏၊ ပရာဇယော-စစ်ရှုံးခြင်းသည်၊ ဘဝိဿတိ၊ (ဧဝံ ဗျာကရောတိ၊) ဗာဟိရာနံ-ကုန်သော၊ ရည-တို့၏၊ ဇယော-သည်၊ ဘဝိဿတိ၊ အဗ္ဘန္တရာနံ-ကုန်သော၊ ရည-တို့၏၊ ပရာဇယော-သည်၊ ဘဝိဿတိ၊ (ဧဝံ ဗျာကရောတိ၊) ဣတိ-ဤသို့လျှင်၊ ဝါ-ဤနည်းအားဖြင့်၊ ဣမဿ-ဤမည်သောမင်း၏၊ ဇယော-သည်၊ ဘဝိဿတိ၊ ဣမဿ-၏၊ ပရာဇယော-သည်၊ ဘဝိဿတိ၊ (ဧဝံ ဗျာကရောတိ၊) ဣတိဝါ-ဤသို့ အလားတူဖြစ်သော ဟောပြောခြင်းလည်းကောင်းတည်း၊ ပေ၊ ဣတိ-ဤ ရညာဒိတိရစ္ဆာနဝိဇ္ဇာဖြင့် မိစ္ဆာဇီဝဝိရတိလည်း သီလတစ်မျိုးတည်း၊ ဣတိ ဝါ ဟိ ဘိက္ခုဝေ၊ ပေ၊ ဝဒေယျ။

၂၄။ စန္ဒဂ္ဂါဟာဒိတိရုတ္တာနဝိဇ္ဇာဖြင့် မိစ္ဆာဇီဝဝိရတိ။ ။ဝါ ပါပေါကပေဋ္ဌန္တိ ယထာ၊ သေယျထိဒံ-နည်း၊ (အသုကဒီဝသေ-၌) စန္ဒဂ္ဂါဟော-လကို ရာဟု ဖမ်းယူခြင်းသည်၊ ဝါ-လကြတ်ခြင်း၊ လငပုပ်ဖမ်းခြင်းသည်၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်လတ္တံ့၊ (ဧဝံ-ဤသို့၊ ဗျာကရောတိ၊) [နောက်၌လည်း ဤသို့ လိုက်ပေးပါ။] (အသုက ဒီဝသေ) သူရိယဂ္ဂါဟော-နေကို ရာဟုဖမ်းယူခြင်းသည်၊ ဝါ-နေကြတ်ခြင်း၊ နေငပုပ်ဖမ်းခြင်းသည်၊ ဘဝိဿတိ၊ နက္ခတ္တဂ္ဂါဟော-နက္ခတ်ကို အင်္ဂါစသော ပြိဟ်နှင့် ပေါင်းခြင်းဟူသော ဖမ်းယူခြင်းသည်၊ ဘဝိဿတိ၊ စန္ဒိမသုရိယာနံ-လ၊ နေတို့၏၊ ပထဂမနံ-လမ်းမှန်ကို သွားခြင်းသည်၊ ဘဝိဿတိ၊ စန္ဒိမသုရိယာနံ-တို့၏၊ ဥပ္ပထဂမနံ-မမှန်သောလမ်းကို သွားခြင်းသည်၊ ဘဝိဿတိ၊ နက္ခတ္တာနံ-နက္ခတ်တို့၏၊ ပထဂမနံ-သည်၊ ဘဝိဿတိ၊ နက္ခတ္တာနံ-တို့၏၊ ဥပ္ပထ ဂမနံ-သည်၊ ဘဝိဿတိ၊ ဥက္ကာပါတော-ကောင်းကင်မှ မီးရှူးနှင့်တူသော အရောင်တို့၏ကျခြင်းသည်၊ ဝါ-ဥက္ကာပျံခြင်းသည်၊ ဘဝိဿတိ၊ [ဤဥက္ကာပျံခြင်းကိုပင် “ဥဘာပျံခြင်း”ဟုလည်း မြန်မာတို့က ခေါ်ကြ၏၊] ဒိသာသာဟော-အရပ်မျက်နှာတို့၏ မီးအလျှံ အခိုးအလျှံစသည်တို့ဖြင့် ပူလောင်ခြင်းကဲ့သို့ ချောက်ချားခြင်းသည်၊ ဘဝိဿတိ၊ ဘူမိစာလော-မြေငလျင် လှုပ်ခြင်းသည်၊ ဘဝိဿတိ၊ ဒေဝဒုန္နုဘိ-မိုးတိမ်တို့၏ အခြောက်တိုက်ထစ်ချန်းခြင်းသည်၊ ဝါ-တော်လဲခြင်းသည်၊ ဘဝိဿတိ၊ စန္ဒိမသုရိယနက္ခတ္တာနံ-တို့၏၊ ဥဂ္ဂမနံ-ပေါ်ထွက်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဩဂမနံ-ဝင်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ သံကိလေသံ-ညစ်နွမ်းခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဝေါဒါနံ-ဖြူစင်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်လတ္တံ့၊ (ဧဝံ ဗျာကရောတိ)။

စန္ဒဂ္ဂါဟော-သည်၊ ဧဝံ ဝိပါကော-ဤသို့ အကျိုးရှိသည်၊ ဘဝိဿတိ-တ္ထံ၊ သူရိယဂ္ဂါဟော-သည်၊ ဧဝံ ဝိပါကော ဘဝိဿတိ၊ နက္ခတ္တဂ္ဂါဟော-သည်၊ ဧဝံ ဝိပါကော ဘဝိဿတိ၊ စန္ဒိမသုရိယာနံ-တို့၏၊ ပထဂမနံ-သည်၊ ဧဝံ ဝိပါကံ-သည်၊ ဘဝိဿတိ၊ စန္ဒိမသုရိယာနံ-တို့၏၊ ဥပ္ပထဂမနံ-သည်၊ ဧဝံ ဝိပါကံ-သည်၊ ဘဝိဿတိ၊ နက္ခတ္တာနံ-တို့၏၊ ပထဂမနံ၊ ဧဝံ ဝိပါကံ၊ ဘဝိဿတိ၊ နက္ခတ္တာနံ-တို့၏၊ ဥပ္ပထဂမနံ၊ ဧဝံ ဝိပါကံ၊ ဘဝိဿတိ၊ ဥက္ကာပါတော၊ ဧဝံ ဝိပါကော၊ ဘဝိဿတိ၊ ဒိသာသာဟော၊ ဧဝံ ဝိပါကော၊ ဘဝိဿတိ၊ ဘူမိစာလော၊ ဧဝံ ဝိပါကော၊ ဘဝိဿတိ၊ ဒေဝဒုန္နုဘိ-သည်၊ ဧဝံ ဝိပါကော-သည်၊ ဘဝိဿတိ၊ စန္ဒိမသုရိယနက္ခတ္တာနံ-တို့၏၊ ဥဂ္ဂမနံ-သည်လည်း ကောင်း၊ ဩဂမနံ-သည်လည်းကောင်း၊ သံကိလေသံ-သည်လည်းကောင်း၊ ဝေါဒါနံ-သည်လည်းကောင်း၊ ဧဝံ ဝိပါကံ-သည်၊ ဘဝိဿတိ၊ ဣတိဝါ-ဤသို့ အလားတူဖြစ်သော တိရစ္ဆာနဝိဇ္ဇာလည်းကောင်းတည်း၊ ဣတိ-ဤ စန္ဒဂ္ဂါဟာဒိတိရုတ္တာနဝိဇ္ဇာဖြင့် မိစ္ဆာဇီဝဝိရတိလည်း သီလတစ်မျိုးတည်း၊ ဣတိ ဝါ ဟိ ဘိက္ခဝေ၊ ပေါ၊ ဝဒေယျ။ [ဣတိဝါ-သော်လည်း၊ ဝါ-ဤ အင်္ဂါဒိတိရုတ္တာနဝိဇ္ဇာဖြင့် မိစ္ဆာဇီဝဝိရတိသီလဖြင့်သော်လည်း။]

၂၅။ သုဝုဋ္ဌိကာဒိတိရစ္ဆာနဝိဇ္ဇာဖြင့် မိစ္ဆာဇီဝဝိရတိ။ ။ဝါ ပါပေကပ္ပေန္တိယထာ၊ သေယုထိဒံ-အဘယ် တိရစ္ဆာနဝိဇ္ဇာနည်း၊ (အသုကသံဝစ္ဆရေ-ထိုမည်သောနှစ်၌) သုဝုဋ္ဌိကာ-ကောင်းစွာမိုးရွာခြင်းသည်၊ ဝါ-မိုးကောင်းသည်၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်လတ္တံ့၊ (ဧဝံ-သို့၊ ဗျာကရောတိ-ဗျာဒိတ်သဘော၊ တင်ကြို၍ ဟော၏။) [နောက်၌လည်း ဤသို့လိုက်ပေးပါ။] ဒုဗ္ဗုဋ္ဌိကာ-မိုးမရွာခြင်းသည်၊ ဝါ-မိုးခေါင်သည်၊ ဘဝိဿတိ၊ သုဘိက္ခံ-ထမင်း၏ပြည့်စုံခြင်းသည်၊ ဝါ-သာယာဝပြော၊ အစာပေါသည်၊ [“ဘိက္ခာယ+သမိဒ္ဓိ သုဘိက္ခံ”ဟု အဗျယ်ဘောသမာသ်ပြု၊] ဒုဗ္ဗိက္ခံ-ထမင်း၏ မပြည့်စုံခြင်းသည်၊ ဝါ-ငတ်မွတ်ခေါင်းပါး၊ အစာရှားသည်၊ ဘဝိဿတိ၊ ခေမံ-ဘေးကင်းခြင်းသည်၊ ဘဝိဿတိ၊ ဘယံ-ဘေးသည်၊ ဘဝိဿတိ၊ ရောဂေါ-အနာရောဂါသည်၊ ဘဝိဿတိ၊ အာရောဂျံ-အနာရောဂါ မရှိသည်၏အဖြစ်သည်၊ ဘဝိဿတိ၊ မုဒ္ဒါ-လက်ချောင်းချိုး၍ ရေတွက်ကြောင်း၊ ဂဏန်းအတတ် လည်းကောင်း၊ ဂဏနာ-ဧကအစ၊ နဝကျအောင်၊ အကြား၌ ပြတ်ခြင်းမရှိသော ရေတွက်ကြောင်း၊ ဂဏန်းအတတ်လည်းကောင်း၊ သင်္ခါနံ-ပေါင်း၍ ရေတွက်ကြောင်း၊ ဂဏန်းအတတ်လည်းကောင်း၊ ကာဝေယျံ-ကဝိတို့၏ဥစ္စာ ကဗျာဖွဲ့ခြင်း အတတ်လည်းကောင်း၊ လောကာယတံ-လောကာယတ၊ ဝိတဏှာကျမ်းအတတ် လည်းကောင်း၊ ဣတိဝါ-ဤသို့ အလားတူဖြစ်သော အတတ်လည်းကောင်းတည်း၊ သမဏောဂေါတမော၊ ဣတိ ဧဝရူပါယ-သော၊ တိရစ္ဆာန ဝိဇ္ဇာယ-ဖြင့်၊ မိစ္ဆာဇီဝါ-မှ၊ ပဋိဝိရတော၊ ဣတိ-ဤသုဝုဋ္ဌိကာဒိတိရစ္ဆာနဝိဇ္ဇာဖြင့် မိစ္ဆာဇီဝဝိရတိလည်း သီလတစ်မျိုးတည်း၊ ဣတိဝါ ဟိ ဘိက္ခဝေ၊ ပေဝဒေယျ၊ [ဣတိဝါ-ဤသုဝုဋ္ဌိကာဒိတိရစ္ဆာနဝိဇ္ဇာဖြင့် မိစ္ဆာဇီဝဝိရတိသီလဖြင့်သော်လည်း။]

၂၆။ အာဝါဟနာဒိတိရစ္ဆာနဝိဇ္ဇာဖြင့် မိစ္ဆာဇီဝဝိရတိ။ ။ဝါ ပါပေကပ္ပေန္တိယထာ၊ သေယုထိဒံ-အဘယ် တိရစ္ဆာနဝိဇ္ဇာနည်း၊ အာဝါဟနံ-ဤသတို့သားဖို့ မည်သည့်နက္ခတ်ဖြင့် မည်သည့်သတို့သမီးကို ဆောင်ကြဟု သတို့သမီးရတနာ မင်္ဂလာဆောင်ကြောင်း နေ့ကောင်းရက်သာ ရွေးခြင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ ဝိဝါဟနံ-မည်သည့် သတို့သားအား မည်သည့် နက္ခတ်ဖြင့် ဤသတို့သမီးကို ပေးလိုက်ကြဟု သမီးပေးကြောင်း နေ့ကောင်းရက်သာ ရွေးခြင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ သံဝရဏံ-ကွဲပြီးသောသမီးခင်ပွန်းတို့၏ ပြန်၍ပေါင်းကြောင်း နေ့ကောင်းရက်သာ ရွေးခြင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ ဝိဝရဏံ-ကွာလိုသောသမီးခင်ပွန်းတို့၏ ကွာရှင်းကြောင်း နေ့ကောင်းရက်သာရွေးခြင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ သံကိရဏံ-လယ်ယာမှထွက်သော အခွန်အတုတ်၊ ပေးအပ်သော ကြွေးမြီတို့ကို ပေါင်းစုသိမ်းဆည်းကြောင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ ဝိကိရဏံ-အမြတ်ရဖို့ရန် ရောင်းကုန်ဘဏ္ဍာ၊ အတိုးရဖို့ရန် အရင်းအနှီးထုတ်ခြင်းဟူသောဖြန့်ဖြူးကြောင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ သုဘဂကရဏံ-ချစ်ခင်စဖွယ်၊ တင့်တယ်လှပအောင်ပြုကြောင်း နည်း

ပေးခြင်း အတတ်လည်းကောင်း၊ ဝါ-အသရေရှိအောင်ပြုကြောင်း နည်းပေးခြင်း အတတ်လည်းကောင်း၊ ဒုဗ္ဗဂကရဏံ-ရန်သူတို့ကို အသရေမရှိအောင်ပြုကြောင်း နည်းပေးခြင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ ဝိရုဒ္ဓဂဗ္ဗကရဏံ-ကိုယ်ဝန်တည်ခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖျက်သောကိုယ်ဝန်ကို တည်အောင်ပြုကြောင်း ဆေးပေးခြင်း အတတ်လည်းကောင်း၊ ဇိဝှာနိဗန္ဓနံ-မန္တန်ဖြင့် လျှာခိုင်အောင် (လျှာလေးသွား အောင်)ပြုကြောင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ ဟနသံဟနနံ-မန္တန်ဖြင့် မေးခိုင်အောင် ပြုကြောင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ ဟတ္ထာဘိဇ္ဇပွန်-လက်နက်ကိုင်ထားသောလက် တို့ကို နောက်ပြန်စေတတ်သော မန္တန်စုတ်ခြင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ ဟနုဇ္ဈပွန်-မေးခိုင်အောင် မန္တန်စုတ်ခြင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ ကဏ္ဍဇ္ဈပွန်-နားမကြားအောင် မန္တန်စုတ်ခြင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ အာဒါသပဉ္စ-မှန်၏အတွင်း၊ နတ်ကိုသွင်း၍၊ ပြဿနာမေးခြင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ ကုမာရိကပဉ္စ-သတို့သမီးအတွင်း၊ နတ်ကို သွင်း၍၊ ပြဿနာမေးခြင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ ဒေဝပဉ္စ-နတ်ကျွန်မခေါ်၊ နတ် ကတော်အတွင်း၊ နတ်ကိုသွင်း၍၊ ပြဿနာမေးခြင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ အာဒိစ္စ ပဌာနံ-အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း ကောင်းဖို့အကျိုးငှာ နေကို လုပ်ကျွေးပူဇော်ခြင်း အတတ်လည်းကောင်း၊ မဟတုပဌာနံ-မဟာဗြဟ္မာကြီးကို လုပ်ကျွေးပူဇော်ခြင်း အတတ်လည်းကောင်း၊ အဗ္ဘုဇ္ဇာလနံ-မန္တန်ဖြင့် အာခံတွင်းမှ မီးဝင်းဝင်းထွက်စေ ကြောင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ သိရိဌာယနံ-ဦးခေါင်းဖြင့် အသရေကို ခေါ်ယူခြင်း အတတ်လည်းကောင်း၊ ဣတိဝါ-ဤသို့အလားတူဖြစ်သော အတတ်လည်းကောင်း၊ ပေ၊ဣတိ-ဤအာဝါဟနာဒိတိရစ္ဆာနဝိဇ္ဇာဖြင့် မိစ္ဆာဇီဝိရတိလည်း သီလတစ်မျိုး တည်း၊ ဣတိဝါ ဟိ၊ပေ၊ဝဒေယျ။ [ဣတိဝါ-ဤအာဝါဟနာဒိတိရစ္ဆာနဝိဇ္ဇာဖြင့် မိစ္ဆာဇီဝိရတိသီလဖြင့်သော်လည်း။]

၂၇။ သန္တိကမ္မာဒိတိရစ္ဆာနဝိဇ္ဇာဖြင့် မိစ္ဆာဇီဝိရတိ။ ။ဝါ ပ၊ပေ၊ကပ္ပေန္တိ ယထာ၊ သေယျထိဒံ-အဘယ် တိရစ္ဆာနဝိဇ္ဇာနည်း၊ သန္တိကမ္မံ-တောင့်တအပ်သော အကျိုးပြီးရာအခါ၌ ပူဇော်ပါမည်ဟု ပူဇော်မှုကို ဝန်ခံကြောင်းအတတ် လည်းကောင်း၊ ပဏိဓိကမ္မံ-တောင့်တသည့်အတိုင်း ပြီးစီးရာအခါ၌ ဝန်ခံအပ် သော ပူဇော်မှုကို ပြုကြောင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ ဘူတကမ္မံ-မန္တန်ဖြင့် တစ္ဆေ မြေဘုတ်တို့ကို သွင်းမှုပြု ကြောင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ ဘူမိကမ္မံ-မြေအိမ်၌ နေ၍ သင်ယူထိုက်သော မန္တန်၏ ဥပစာအလုပ်ကိုပြုကြောင်းအတတ် လည်းကောင်း၊ ဝဿကမ္မံ-ပဏ္ဍုန်ကို ယောက်ျား ဖြစ်အောင်ပြုကြောင်းအတတ် လည်းကောင်း၊ ဝေါဿကမ္မံ-ယောက်ျားကို ပဏ္ဍုန် ဖြစ်အောင်ပြုကြောင်း အတတ်လည်းကောင်း၊ ဝတ္ထုကမ္မံ-အသစ်ဖြစ်သော အိမ်ရာ၌ အိမ်ဆောက်လုပ် ကြောင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ ဝတ္ထု ပရိကမ္မံ-အိမ်ရာ၌ ဗလိနတ်စာ တင်ကြောင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ အာစမနံ-မန္တန် စုတ်၍ မျက်နှာကို စင်ကြယ် အောင်ပြုကြောင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ ဝါ-လုတ်ကျင်းကြောင်းအတတ် လည်းကောင်း၊ နှာပနံ-သူတစ်ပါးကို ရေချိုးပေးကြောင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ ဇုဟနံ-သူတစ်ပါးတို့၏ အကျိုးငှာ

မီးပူဇော်ပေးကြောင်း အတတ်လည်းကောင်း၊ ဝမနံ- ဆေးဖြင့် ပျို့အန်ကြောင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ ဝိရေစနံ-ဆေးခြင် ဝမ်းလျှောစေကြောင်း အတတ်လည်းကောင်း၊ ဥဒ္ဓ္ဌဝိရေစနံ-သလိပ် သည်းခြေတို့ကို အထက်သို့ အန်ထွက်စေ ကြောင်း ဆေးပေးခြင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ အဓောဝိရေစနံ-စမြင်းစသော အပြစ် တို့ကို အောက်သို့ထုတ်ကြောင်း ဝမ်းချူခြင်းစသော ဆေးကုမှုအတတ်လည်းကောင်း၊ သီသဝိရေစနံ-ဦးခေါင်း၌ အပြစ်တို့ကို ထုတ်ကြောင်း ဆေးကုခြင်းအတတ်လည်း ကောင်း၊ ကဏ္ဍတေလံ-နားနှင့်စပ်၍ ဆေးကုဖို့ရန် ဆီကို ချက်ကြောင်းအတတ် လည်းကောင်း၊ နေတ္တတပွန်-မျက်စိတို့၌ ပူလောင်နေသော အငွေ့တို့ကို အေးစေတတ် သော ဆေးကို ပေးခြင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ နတ္ထုကမ္ပံ-ဆေးဆီဖြင့် နှာနှုတ်မှုကို ပြုခြင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ အဉ္စနံ-မျက်လွှာတို့ကို ထုတ်ခြင်းငှာစွမ်းနိုင်သော ငံသောမျက်စဉ်းပေးခြင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ သစ္စဉ္စနံ-အေးမြသောမျက်စဉ်း ပေးခြင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ သာလာကိယံ-ဝါးခြမ်းစိပ်ထိုးသကဲ့သို့ မျက်တက် မျက်တက်နေသော မျက်စိရောဂါကို ဆေးကုခြင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ သလ္လ ကတ္တိယံ-စူးနေသောပြောင့်ကို နှုတ်ဖို့ရန် ဆေးကုခြင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ ဒါရက တိကိစ္ဆာ-သုငယ်ကို ဆေးကုခြင်း (သုငယ်နာဆေးပေးခြင်း)အတတ်လည်းကောင်း၊ မူလဘေသဇ္ဇနံ-အရင်းမူလဖြစ်သောဆေးတို့ကို၊ အနုပဒါနံ-လျော်အောင်ပေးခြင်း အတတ်လည်းကောင်း၊ ဩသဓိနံ-မူလဆေးတို့ကို၊ ပဋိမောက္ခော-အသားနုတက်သော အခါ ခွာခြင်းလည်းကောင်း၊ ဣတိဝါ-ဤသို့ အလားတူဖြစ်သောအတတ်လည်းကောင်း တည်း၊ သမဏော ဂေါတမော၊ ဣတိ ဧဝရူပါယ-သော၊ တိရစ္ဆာနဝိဇ္ဇာယ-ဖြင့်၊ မိစ္ဆာဇီဝါ-မှ၊ ပဋိဝိရတော၊ ဣတိ-ဤသန္တိကမ္မာဒိတိရစ္ဆာနဝိဇ္ဇာဖြင့် မိစ္ဆာဇီဝိရတိ လည်း သီလတစ်မျိုးတည်း၊ ဣတိဝါ ဟိ၊ ပေဝဒေယျ။ [ဣတိဝါ-သော်လည်း၊ ဝါ- ဤသန္တိကမ္မာဒိတိရစ္ဆာနဝိဇ္ဇာဖြင့် မိစ္ဆာဇီဝိရတိသီလဖြင့်သော်လည်း။]

ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ပုထုဇ္ဇနော-ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ တထာဂတဿ-မြတ်စွာဘုရား ၏၊ ဝဏ္ဏံ-ဂုဏ်ကို၊ ဝဒမာနော-ပြောဆိုစွမ်းနိုင်လတ်သော်၊ ဝါ-အစွမ်းကုန် ကြိုးစား ၍ ပြောဆိုလတ်သော်၊ (အပ္ပမတ္တကေန-သိမ်ငယ်သော အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ဩရမတ္တကေန-ညံ့သော အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ဝါ-သမာဓိ ပညာတို့၏ ဤမှာ ဘက် အဖို့ဟူသော အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ဝါ-သမာဓိ ပညာကို ထောက်ဆက အောက်ကျသော အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊) ယေန (သီလမတ္တကေန)-အကြင် အာစာရသီလကလေးမျှဖြင့်၊ ဝဒေယျ-နိုင်ရာ၏၊ အပ္ပမတ္တကံ-သော၊ ဩရမတ္တကံ- သော၊ (တံ) သီလမတ္တကံ-ဟူသည်၊ ဣဒံ ခေါ-ဤသည်ပင်တည်း။

မဟာသီလံ-မဟာသီလသည်၊ နိဋ္ဌိတံ-ပြီးပြီ။